

i begyndelsen skabte gud himmelen og jorden. og jorden var øde og tom, og der var mørke over verdensdybet. men guds ånd svævede over vandene. og gud sagde: "der blive lys!" og der blev lys. og gud så, at lyset var godt, og gud satte skel mellem lyset og mørket, og gud kaldte lyset dag, og mørket kaldte han nat. og det blev aften, og det blev morgen, første dag. derpå sagde gud: "der blive en hvælving midt i vandene til at skille vandene ad!" og således skete det: gud gjorde hvælvingen og skilte vandet under hvælvingen fra vandet over hvælvingen; og gud kaldte hvælvingen himmel. og det blev aften, og det blev morgen, anden dag. derpå sagde gud: "vandet under himmelen samle sig på eet sted, så det faste land kommer til syne!" og således skete det; og gud kaldte det faste land jord, og stedet, hvor vandet samlede sig, kaldte han hav. og gud så, at det var godt. derpå sagde gud: "jorden lade fremspire grønne urter, der bærer frø, og frugtræer, der bærer frugt med kærne, på jorden!" og således skete det: jorden frembragte grønne urter, der bar frø, efter deres arter, og træer, der bar frugt med kærne, efter deres arter. og gud så, at det var godt. og det blev aften, og det blev morgen, tredje dag. derpå sagde gud: "der komme lys på himmelhvælvingen til at skille dag fra nat, og de skal være til tegn og til fastsættelse af højtider, dage og år og tjene som lys på himmelhvælvingen til at lyse på jorden! og således sket det: gud gjorde de to store lys, det største til at herske om dagen, det mindste til at herske om natten, og stjernerne; og gud satte dem på himmelhvælvingen til at lyse på jorden og til at herske over dagen og natten og til at skille lyset fra mørket. og gud så, at det var godt. og det blev aften, og det blev morgen, fjerde dag. derpå sagde gud: "vandet vrirmler med en vrimmel af levende væsener, og fugle flyve over jorden oppe under himmelhvælvingen!" og således skete det: gud skabte de store havdyr og den hele vrimmel af levende væsener, som vandet vrirmler med, efter deres arter, og alle vingede væsener efter deres arter. og gud så, at det var godt. og gud velsignede dem og sagde: "bliv frugtbare og mangfoldige og opfyld vandet i havene, og fuglene blive mangfoldige på jorden!" og det blev aften, og det blev morgen, femte dag. derpå sagde gud: "jorden frembringe levende væsener efter deres arter: kvæg, kryb og vildtlevende dyr efter deres arter! og således skete det: gud gjorde de vildtlevende dyr efter deres arter, kvæget efter dets arter og alt jordens kryb efter dets arter. og gud så, at det var godt. derpå sagde gud: "lad os gøre mennesker i vort billede, så de ligner os, til at herske over havets fisk og himmelens fugle, kvæget og alle vildtlevende dyr på jorden og alt kryb, der kryber på jorden!" og gud skabte mennesket i sit billede; i guds billede skabte han det, som mand og kvinde skabte han dem; og gud velsignede dem, og gud sagde til dem: "bliv frugtbare og mangfoldige og opfyld jorden, gør eder til herre over den og hersk over havets fisk og himmelens fugle, kvæget og alle vildtlevende dyr, der rører sig på jorden!" gud sagde fremdeles: "jeg giver eder alle urter på hele jorden, som bærer frø, og alle træer, som bærer frugt med kærne; de skal være

eder til føde; men alle jordens dyr og alle himmelens fugle og alt, hvad der kryber på jorden, og som har livsånd, giver jeg alle grønne urter til føde." og således skete det. og gud så alt, hvad han havde gjort, og se, det var såre godt. og det blev aften, og det blev morgen, sjette dag.

2

således fuldendtes himmelen og jorden med al deres hær. på den syvende dag fuldendte gud det værk, han havde udført, og han hvilede på den syvende dag efter det værk, han havde udført; og gud velsignede den syvende dag og helligede den, thi på den hvilede han efter hele sit værk, det, gud havde skabt og udført. det er himmelens og jordens skabelseshistorie. da gud herren gjorde jord og himmel dengang fandtes endnu ingen af markens buske på jorden, og endnu var ingen af markens urter spiret frem, thi gud herren havde ikke ladet det regne på jorden, og der var ingen mennesker til at dyrke agerjorden, men en tåge vældede op på jorden og vandede hele agerjordens flade da dannede gud herren mennesket af agerjordens muld og blæste livsånd i hans næsebor, så at mennesket blev et levende væsen. derpå plantede gud herren en have i eden ude mod øst, og dem satte han mennesket, som han havde dannet; og gud herren lod af agerjorden fremvokse alle slags træer, en fryd at skue og gode til føde, desuden livets træ, der stod midt i haven. og træet til kundskab om godt og ondt. der udsprang en flod i eden til at vande haven, og udenfor delte den sig i fire hovedstrømme. den ene hedder pjsion; den løber omkring landet havila, hvor der findes guld og guldul i det land er godt, bdellium og sjohamsten. den anden flod hedder gihon; den løber omkring landet kusj. den tredje flod hedder hiddekel; den løber østen om assyrien. derpå tog gud herren adam og satte ham i edens have til at dyrke og vogte den. men gud herren bød adam: "af alle træer i haven har du lov at spise, kun af træet til kundskab om godt og ondt må du ikke spise; den dag du spiser deraf, skal du visselig dø!" derpå sagde gud herren: "det er ikke godt for mennesket at være ene; jeg vil gøre ham en medhjælp, som passer til ham!" og gud herren dannede af agerjorden alle markens dyr og himmelens fugle og førte dem hen til adam for at se, hvad han vilde kalde dem; thi hvad adam kaldte de forskellige levende væsener, det skulde være deres navn. adam gav da alt kvæget, alle himmelens fugle og alle markens dyr navne - men til sig selv fandt adam ingen medhjælp, der passede til ham. så lod gud herren dvale falde over adam, og da han var sovnet ind, tog han et af hans ribben og lukkede med kød i dets sted; og af ribbenet, som gud herren havde taget af adam, byggede han en kvinde og førte hende hen til adam. da sagde adam: "denne gang er det ben af mine ben og kød af mit kød; hun skal kaldes kvinde, thi af manden er hun taget!" derfor forlader en mand sin fader og moder og holder sig til sin hustru, og de to bliver eet kød. og de var begge nøgne, både adam og hans hustru, men de blue des ikke.

men slangen var trærkere end alle markens andre dyr, som gud herren havde gjort og den sagde til kvinden: "mon gud virkelig ham sagt: i må ikke spise af noget træ i haven?" kvinden svarede: "vi har lov at spise af frugten på havens træer; kun af frugten fra træet midt i haven, sagde gud, må i ikke spise, ja, i må ikke røre derved, thi så skal i dø!" da sagde slangen til kvinden: "i skal ingenlunde dø; men gud ved, at når i spiser deraf, åbnes eders øjne, så i blive som gud til at kende godt og ondt!" kvinden blev nu var, at træet var godt at spise af, en lyst for øjnene og godt at få forstand af; og hun tog af dets frugt og spiste og gav også sin mand, der stod hos hende, og han spiste. da åbnedes begges øjne, og de kendte, at de var nøgne. derfor sydede de figenblade sammen og bandt dem om sig. da dagen blev sval, hørte de gud herren vandre i haven, og adam og hans hustru skjulte sig for ham inde mellem havens træer. da kaldte gud herren på adam og råbte: "hvor er du?" han svarede: "jeg hørte dig i haven og blev angst, fordi jeg var nøgen, og så skjulte jeg mig!" da sagde han: "hvem fortalte dig, at du var nøgen. mon du har spist af det træ, jeg sagde, du ikke måtte spise af?" adam svarede: "kvinden, som du satte ved min side, gav mig af træet, og så spiste jeg." da sagde gud herren til kvinde: "hvad har du gjort!" kvinden svarede: "slangen forførte mig, og så spiste jeg." da sagde gud herren til slangen: "fordi du har gjort dette, være du forbandet blandt al kvæget og blandt alle markens dyr! på din bug skal du krybe, og støv skal du æde alle dit livs dage! jeg sætter fjendskab mellem dig og kvinden, mellem din sæd og hendes sæd; den skal knuse dit hoved, og du skal hugge den i hælen!" til kvinden sagde han: "jeg vil meget mangfoldiggøre dit svangerskabs møje; med smerte skal du føde børn; men til din mand skal din attrå være, og han skal herske over dig!" og til adam sagde han: "fordi du lyttede til din hustrus tale og spiste af træet, som jeg sagde, du ikke måtte spise af, skal jorden være forbandet for din skyld; med møje skal du skaffe dig føde af den alle dit livs dage; torn og tidsel skal den bære dig, og markens urter skal være din føde; i dit ansigts sved skal du spise dit brød, indtil du vender tilbage til jorden; thi af den er du taget; ja, støv er du, og til støv skal du vende tilbage!" men adam kaldte sin hustru eva, thi hun blev moder til alt levende. derpå gjorde gud herren skindkjortlet til adam og hans hustru og klædte dem dermed. men gud herren sagde: "se, mennesket er blevet som en af os til at kende godt og ondt. nu skal han ikke række hånden ud og tage også af livets træ og spise og leve evindeligt!" så forviste gud herren ham fra edens have, for at han skulde dyrke jorden, som han var taget af; og han drev mennesket ud, og østen for edens have satte han keruberne med det glimtende flammesværd til at vogte vejen til livets træ.

adam kendte sin hustru eva, og hun blev frugtsommelig og fødte kain; og hun sagde: "jeg har fået en søn med herrens hjælp!" fremdeles fødte hun hans broder

abel. abel blev fårehyrde, kain agerdyrker. nogen tid efter bragte kain herren en offergave af jordens frugt, medens abel bragte en gave af sin hjords førstefødte og deres fedme. og herren så til abel og hans offergave, men til kain og hans offergave så han ikke. kain blev da såre vred og gik med sænket hoved. da sagde herren til kain: "hvorfor er du vred, og hvorfor går du med sænket hoved? du ved, at når du handler vel, kan du løfte hovedet frit; men handler du ikke vel, så lurer synden ved døren; dens attrå står til dig, men du skal herske over den!" men kain yppede kiv med sin broder abel; og engang de var ude på marken, sprang kain ind på ham og slog ham ihjel. da sagde herren til kain: "hvor er din broder abel?" han svarede: "det ved jeg ikke; jeg skal jeg vogte min broder?" men han sagde: "hvad har du gjort! din broders blod råber til mig fra jorden! derfor skal du nu være bandlyst fra agerjorden, som åbnede sig og tog din broders blod af din hånd! når du dyrker agerjorden, skal den ikke mere skænke dig sin kraft du skal flakke hjemløs om på jorden!" men kain sagde til herren: "min straf er ikke til at bære; når du nu jager mig bort fra agerjorden, og jeg må skjule mig for dit åsyn og flakke hjemløs om på jorden, så kan jo enhver, der moder mig, slå mig ihjel!" da svarede herren: "hvis kain bliver slået ihjel, skal han hævnes; syvfold!" og herren satte et tegn på kain, for at ingen, der mødte ham, skulde slå ham ihjel. så drog kain bort fra herrens åsyn og slog sig ned i landet nod østen for eden. kain kendte sin hustru, og hun blev frugtsommelig og fødte hanok. han grundede en by og gav den sin søn; søn hanoks navn. hanok fik en søn irad; irad avlede mehujael; mehujael avlede metusjael og metusjael avlede lemek lemek tog sig to hustruer; den ene hed ada, den anden zilla. ada fødte jabal; han blev stamfader til dem, der bor i telte og holder kvæg; hans broder hed jubal; han blev stamfader til alle dem, der spiller på harpe og fløjte. også zilla fik en søn, tubal-kajin; han blev stamfader til alle dem, der smeder kobber og jern. tubal-kajins søster var na'ama. og lemek sagde til sine hustruer: "ada og zilla, hør min røst, lemeks hustruer, lyt til mit ord: en mand har jeg dræbt for et sær, en dreng for en skramme! blev kain hævn et syvfold, så hævnes lemek syv og halvfjerdsindstyve gange!" adam kendte på ny sin hustru, og hun fødte en søn, som hun gav navnet set; "thi," sagde hun, "gud har sat mig andet afkom i abels sted, fordi kain slog ham ihjel!" set fik også en søn, som han kaldte enosj; på den tid begyndte man at påkalde herrens navn.

dette er adams slægtetab. dengang gud skabte mennesket, gjorde han det i guds billede; som mand og kvinde skabte han dem, og han velsignede dem og gav dem navnet "menneske", da de blev skabt. da adam havde levet i 130 år, avlede han en søn, som var ham lig og i hans billede, og han kaldte ham set; og efter at adam havde avlet set, levede han 800 år og avlede sønner og døtre; således blev hans fulde levetid 930 år, og derpå døde han. da set havde levet 105 år, avlede han enosj; og efter at set havde avlet enosj, levede han 807 år og avlede sønner og døtre; således blev

sets fulde levetid 912 år, og derpå døde han. da enosj havde levet 90 år, avlede han henan; og efter at enosj havde avlet kenan, levede han 815 år og avlede sønner og døtre; således blev enosjs fulde levetid 905 år, og derpå døde han. da kenan havde levet 70 år, avlede han mahalal'el; og efter at kenan havde avlet mahalal'el, levede han 840 år og avlede sønner og døtre; således blev kenans fulde levetid 910 år, og derpå døde han. da mahalal'el havde levet 65 år, avlede han jered; og efter at mahalal'el havde avlet jered, levede han 830 år og avlede sønner. og døtre; således blev mahalal'els fulde levetid 895 år, og derpå døde han. da jered havde levet 162 år, avlede han enok; og efter at jered havde avlet enok, levede han 800 år og avlede sønner og døtre; således blev jereds fulde levetid 962 år, og derpå døde han. da enok havde levet 65 år, avlede han metusalem, og enok vandrede med gud; og efter at han havde avlet metusalem, levede han 300 år og avlede sønner og døtre; således blev enoks fulde levetid 365 år; og enok vandrede med gud, og han var ikke mere, thi gud tog ham. da metusalem havde levet 187 år, avlede han lemek; og efter at metusalem havde avlet lemek, levede han 782 år og avlede sønner og døtre; således blev metusalems fulde levetid 969 år, og derpå døde han. da lemek havde levet 182 år, avlede han en søn, som han gav navnet noa, idet, han sagde: "han skal skaffe os. og efter at lemek havde avlet noa, levede han 595 år og avlede sønner og døtre; således blev lemeks fulde levetid 777 år, og derpå døde han. da noa var 500 år gammel, avlede han sem, kam og jafet.

6

da nu menneskene begyndte at blive talrige på jorden og der fødtes dem døtre, fik gudssønnerne øje på menneskedøtrenes skønhed, og de tog: så mange af dem, som de lystede, til hustruer. da sagde herren: "min ånd: skal ikke for evigt blive i menneskene, eftersom de jo dog er kød; deres dage skal være 120 år." i hine dage, da gudssønnerne gik ind til menneskedøtrene og disse fødte dem børn men også senere hen i tiden - levede kæmperne på jorden. det er heltene, hvis ry når tilbage til fortids dage. men herren så, at menneskenes, ondskab tog til på jorden, og at deres hjerters higen og tragten kun var ond dagen lang. da angrede herren, at han havde gjort menneskene på jorden, og det. skar ham i hjertet. og herren sagde: "jeg vil udslætte menneskene, som jeg har skabt, af jordens flade, både mennesker, kvæg, kryb og himmelens, fugle, thi jeg angret, at jeg gjorde dem!" men noa fandt nåde for herrens øjne dette er noas slægtetog. noa var en retfærdig, ustraffelig mand blandt sine samtidige; noa vandrede med gud. noa avlede tre sønner: sem, kam og jafet. men jorden fordærvedes for guds øjne, og jorden blev fuld af uret; og gud så til jorden, og se, den var fordærvet, thi alt kød havde fordærvet sin vej på jorden. da sagde gud til noa: "jeg har besluttet at gøre ende på alt kød, fordi jorden ved deres skyld er fuld af uret; derfor vil jeg nu udrydde dem af jorden. men du skal gøre dig en ark af gofetræ og indrette den med rum ved rum og overstryge den med beg både indvendig og udvendig;

og således skal du bygge arken: den skal være 300 alen lang, 50 alen bred og 30 alen høj; du skal anbringe taget på arken, og det skal ikke rage længere ud end een alen fra oven; på arkens side skal du sætte døren, og du skal indrette den med et nederste, et mellemste og et øverste stokværk. se, jeg bringer nu vandfloden over jorden for at udrydde alt kød under himmelen, som har livsånd; alt, hvad der er på jorden, skal forgå. men jeg vil oprette min pagt med dig. du skal gå ind i arken med dine sønner, din hustru og dine sønnekoner: og af alle dyr, af alt kød skal du bringe et par af hver slags ind i arken for at holde dem i live hos dig. har og hundyr skal det være, af fuglene efter deres arter, af kvæget efter dets arter og af alt jordens kryb efter dets arter; par for par skal de gå ind til dig for at holdes i live. og du skal indsamle et forråd af alle slags levnedsmidler, for at det kan tjene dig og dem til føde." og noa gjorde ganske som gud havde pålagt ham; således gjorde han.

7

derpå sagde herren til noa: gå ind i arken med hele dit hus, thi dig har jeg fundet retfærdig for mine øjne i denne slægt. af alle rene dyr skal du tage syv par, han og hun, og af alle urene dyr eet par, han og hun, ligeledes af himmelens fugle syv par, han og hun, for at de kan forplante sig på hele jorden. thi om syv dage vil jeg lade det regne på jorden i fyrretyve dage og fyrretyve nætter og udslætte alle væsener, som jeg har gjort, fra jordens flade." og noa gjorde ganske som herren havde pålagt ham. noa var 600 år gammel, da vandfloden kom over jorden. noa gik med sine sønner, sin hustru og sine sønnekoner ind i arken for at undslippe flodens vande. de rene og de urene dyr, fuglene og alt, hvad der kryber på jorden, gik par for par ind i arken til noa, han og hundyr, som gud havde pålagt noa. da nu syv dage var omme, kom flodens vande over jorden; i noas 600de leveår på den syttende dag i den anden måned, den dag brast det store verdensdybs kilder, og himmelens sluser åbnedes, og regnen faldt over jorden i fyrretyve dage og fyrretyve nætter. selvsamme dag gik noa ind i arken og med ham hans sønner sem, kam og jafet, hans hustru og hans tre sønnekoner og desuden alle vildtlevende dyr efter deres arter, alt kvæg efter dets arter, alt kryb på jorden efter dets arter og alle fugle efter deres arter, alle fugle, alt, hvad der har vinger; af alt kød, som har livsånd, gik par for par ind i arken til noa; han og hundyr af alt kød gik ind, som gud havde påbudt, og herren lukkede efter ham. da kom vandfloden over jorden i fyrretyve dage, og vandet steg og løftede arken, så den hævedes over jorden. og vandet steg og stod højt over jorden, og arken flød på vandet; og vandet steg og steg over jorden, så de højeste bjerge under himmelen stod under vand; femten alen stod vandet over dem, så bjergene stod helt under vand. da omkom alt kød, som rørte sig på jorden, fugle, kvæg, vildtlevende dyr og alt kryb på jorden og alle mennesker; alt, i hvis næse det var livets ånde, alt, hvad der var på det faste land, døde. således udslættedes alle væsener, der var på jordens flade, mennesker, kvæg, kryb og himmelens fugle; de udslættedes af jorden, og

tilbage blev kun noa og de, der var hos ham i arken. vandet steg over jorden i 150 dage.

8

da ihukom gud noa og alle de vilde dyr og kvæget, som var hos ham i arken; og gud lod en storm fare hen over jorden, så at vandet begyndte at falde; verdensdybets kilder og himmelens sluser lukkedes, regnen fra himmelen standsede, og vandet veg lidt efter lidt bort fra jorden, og vandet tog af efter de 150 dages forløb. på den syttende dag i den syvende måned sad arken fast på ararats bjerge, og vandet vedblev at synke indtil den tiende måned, og på den første dag i denne måned dukkede bjergenes toppe frem. da der var gået fyrretyve dage: åbnede noa den luge, han havde lavet på arken, og sendte en ravn ud; den fløj frem og tilbage, indtil vandet var tørret bort fra jorden. da sendte han en due ud for at se, om vandet var sunket fra jordens overflade; men duen fandt intet sted at sætte sin fod og vendte tilbage til ham i arken, fordi der endnu var vand over hele jorden; og han rakte hånden ud og tog den ind i arken til sig. derpå biede han yderligere syv dage og sendte så atter duen ud fra arken; ved aftenstid kom duen tilbage til ham, og se, den havde et friskt olieblad i næbbet. da skønnede noa, at vandet var svundet bort fra jorden. derpå biede han syv dage til, og da han så sendte duen ud, kom den ikke mere tilbage til ham. i noas 601ste leveår på den første dag i den første måned var vandet tørret bort fra jorden. da tog noa dækket af arken, og da han så sig om, se, da var jordens overflade tør. på den syv og tyvende dag i den anden måned var jorden tør. da sagde gud til noa: "gå ud af arken med din hustru, dine sønner og dine sønnekoner og for alle dyr, der er hos dig, alt kød, kvæg og alt kryb, der kryber på jorden, ud med dig, at de kan vrimle på jorden og blive frugtbare og mangfoldige på jorden!" da gik noa ud med sine sønner, sin hustru og sine sønnekoner; og alle de vildtlevende dyr, alt kvæget, alle fuglene og alt krybet, der kryber på jorden, efter deres slægter, gik ud af arken. derpå byggede noa herren et alter og tog nogle af alle de rene dyr og fugle og ofrede brændofre på alteret. og da herren indåndede den liflige duft, sagde han til sig selv: "jeg vil aldrig mere forbande jorden for menneskenes skyld, thi menneskehjertets higen er ond fra ungdommen af, og jeg vil aldrig mere tilintetgøre alt, hvad der lever, således som jeg nu har gjort! herefter skal, så længe jorden står, sæd og høst, kulde og hede, sommer og vinter, dag og nat ikke ophøre!"

9

derpå velsignede gud noa og hans sønner og sagde til dem: bliv frugtbare og mangfoldige og opfyld jorden! frygt for eder og rædsel for eder skal være over alle jordens vildtlevende dyr og alle himmelens fugle og i alt, hvad jorden vrimler med, og i alle havets fisk; i eders hånd er de givet! alt, hvad der rører sig og lever, skal tjene eder til føde; ligesom de grønne urter giver jeg eder det alt sammen. dog kød med sjælen,

det er blodet, må i ikke spise! men for eders eget blod kræver jeg hæv; af ethvert dyr kræver jeg hæv for det, og af menneskene indbyrdes kræver jeg hæv for menneskenes liv. om nogen udøser menneskers blod, ved mennesker skal hans blod udødes, thi i sit billede gjorde gud menneskene. men i skal blive frugtbare og mangfoldige! opfyld jorden og gør eder til herre over den!" derpå sagde gud til noa og hans sønner: "se, jeg opretter min pagt med eder og eders efterkommere efter eder og med hvert levende væsen, som er hos eder, fuglene, kvæget og alle jordens vildtlevende dyr, alt, hvad der gik ud af arken, alle jordens dyr; jeg opretter min pagt med eder og lover, at aldrig mere skal alt kød udryddes af flodens vande, og aldrig mere skal der komme en vandflod for at ødelægge jorden!" fremdeles sagde gud: "dette er tegnet på den pagt, jeg til evige tider opretter mellem mig og eder og hvert levende væsen, som er hos eder: min bue sætter jeg i skyen, og den skal være pagtstegn mellem mig og jorden! når jeg trækker skyer sammen over jorden, og buen da viser sig i skyerne, vil jeg komme den pagt i hu, som består mellem mig og eder og hvert levende væsen, det er alt kød, og vandet skal ikke mere blive til en vandflod, som ødelægger alt kød. når buen da står i skyerne, vil jeg se hen til den og ihukomme den evige pagt mellem gud og hvert levende væsen, det er alt kød på jorden." og gud sagde til noa: "det er tegnet på den pagt, jeg opretter imellem mig og alt kød på jorden!" noas sønner, der gik ud af arken, var sem, kam og jafet; kam var fader til kana'an; det var noas tre sønner, og fra dem stammer hele jordens befolkning. noa var agerdyrker og den første, der plantede en vingård. da han nu drak af vinen, blev han beruset og blottede sig inde i, sit telt. da så kana'ans fader kam sin faders blusel og gik ud og fortalte sine brodre det; men sem og jafet tog kappen, lagde den på deres skuldre og gik baglæns ind og tildækkede deres faders blusel med bortvendte ansigter, så de ikke så deres faders blusel. da noa vågnede af sin rus og fik at vide, hvad hans yngste søn havde gjort ved ham, sagde han: "forbandet være kana'an, trælles træ! blive han for sine brodre!" fremdeles sagde han: "lovet være herren, sems gud, og kana'an blive hans træ! gud skaffe jafet plads, at han må bo i sems telt; og kana'an blive hans træ!" noa levede 350 år efter vandfloden; således blev noas fulde levetid 950 år, og derpå døde han.

10

dette er noas sønner, sem, kam og jafets slægtetog. efter vandfloden fødtes der dem sønner. jafets sønner: gomer, magog, madaj, javan, tubal, mesjek og tiras. gomers sønner: asjkenaz, rifaf og togarma. javans sønner: elisja, tarsis. kittæerne og rodosboerne; fra dem nedstammer de fjerne strandes folk. det var jafets sønner i deres lande, hver med sit tungemål, efter deres slægter og i deres folkeslag. kams sønner: kusj, mlizrajim, put og hana'an. kusj's sønner: seba, havila, sabta, ra'ma og sabteka. ra'mas sønner: saba og dedan. og kusj avlede nimrod, som var den første storhersker på jorden. han var en vældig jæger for herrens øjne; derfor siger man: "en vældig jæget for

herrens øjne som nimrod." fra først af omfattede hans rige babel, erlek, akkad og kalne i sinear; fra dette land drog han til assyrien og byggede nineve, rehobot- ir, kela og resen mellem nineve og kela, det er den store by. mizrajim avlede luderne, anamerne, lehaberne, naftuherne, patruserne, kasluherne, fra hvem filisterne udgik, og kافتorerne. kana'an avlede zidon, hans førstefødte, het, jebusiterne, amoriterne, girsasjiterne, hivviterne, arkiterne, siniterne, arvaditerne, zemariterne og hamatiterne; men senere bredte kana'anæernes slægter sig, så at kana'anæernes område strakte sig fra zidon i retning af gerar indtil gaza, i retning af sodoma, gomorra, adma, og zebojim indtil lasja. det var kams sønner efter deres slægter og tungemål i deres lande og folk. men også sem, alle ebersønnernes fader, jafets ældste broder, fødtes der sønner. sems sønner: elam, assur, arpaksjad, lud og aram. arams sønner: uz, hul, geter og masj. arpaksjad avlede sjela; sjela avlede eber; eber fødtes der to sønner; den ene hed peleg, thi på hans tid adslittedes jordens befolkning, og hans broder hed joktan. joktan avlede almodad, sjelef, hazarmavet, jera, hadoram, uzal, dikla, abimael, saba, Ofir, havila og jobab. alle disse var juktans sønner, og deres bosteder strækker sig fra mesja i retning af sefar, østens bjerge. det var sems sønner efter deres slægter og tungemål i deres lande og folk. det var noas sønners slægter efter deres nedstamning, i deres folk; fra dem nedstammer folkene, som efter vandfloden bredte sig på jorden.

11

hele menneskeheden havde eet tungemål og samme sprog. da de nu drog østerpå, traf de på en dal i sinear, og der slog de sig ned. da sagde de til hverandre: "kom, lad os stryge teglsten og brænde dem godt!" de brugte nemlig tegl som sten og jordbeg som kalk. derpå sagde de: "kom, lad os bygge os en by og et tårn, hvis top når til himmelen, og skabe os et navn, for at vi ikke skal spredes ud over hele jorden!" men herren steg ned for at se byen og tårnet, som menneskebornene byggede, og han sagde: "se, de er eet folk og har alle eet tungemål; og når de nu først er begyndt således, er intet, som de sætter sig for, umuligt for dem; lad os derfor stige ned og forvirre deres tungemål der, så de ikke forstår hverandres tungemål!" da spredte herren dem fra det sted ud over hele jorden, og de opgav at bygge byen. derfor kaldte man den babel, thi der forvirrede herren al jordens tungemål, og derfra spredte herren dem ud over hele jorden. dette er sems slægtetog. da sem var 100 år gammel, avlede han arpaksjad, to år efter vandfloden; og efter at sem havde avlet arpaksjad, levede han 500 år og avlede sønner og døtre. da atpaksjad havde levet 35 år, avlede han sjela; og efter at arpaksjad havde avlet sjela, levede han 403 år og avlede sønner og døtre. da sjela havde levet 30 år, avlede han eber; og efter at sjela havde avlet eber, levede han 403 år og avlede sønner og døtre. da eber havde levet 34 år, avlede han peleg; og efter at eber havde avlet peleg, levede han 430 år og avlede sønner og døtre. da peleg havde levet 30 år, avlede han re'u; og efter at

peleg havde avlet re'u, levede han 209 år og avlede sønner og døtre. da re'u havde levet 32 år, avlede han serug; og efter at re'u havde avlet serug, levede han 207 år og avlede sønner og døtre. da serug havde levet 30 år, avlede han nakor; og efter at serug havde avlet nakor, levede han 200 år og avlede sønner og døtre. da nakor havde levet 29 år, avlede han tara; og efter at nakor havde avlet tara, levede han 119 år og avlede sønner og døtre. da tara havde levet 70 år, avlede han abram, nakor og haran. dette er taras slægtetog. tara avlede abram, nako og haran. haran døde i sin fader taras levetid i sin hjemstavn i ur kasdim. abram og nakor tog sig hustruer; abrams hustru hed saraj, nakors milka, en datter af haran, milkas og jiskas fader. men saraj var ufrugtbar og havde ingen børn. tara tog sin søn abram, sin sønnesøn lot, harans søn, og sin sønnedatter saraj, hans søn abrams hustru, og førte dem i ur kasdim for at begive sig til kana'ans land; men da de kom til karan, slog de sig ned der. taras levetid var 205 år; og tara døde i karan.

12

herren sagde til abram: "drag ud fra dit land, fra din slægt og din faders hus til det land, jeg vil vise dig; så vil jeg gøre dig til et stort folk, og jeg vil velsigne dig og gøre dit navn stort. og vær en velsignelse! jeg vil velsigne dem, der velsigner dig, og forbande dem, der forbander dig; i dig skal alle jordens slægter velsignes!" og abram gik, som herren sagde til ham, og lot gik med ham. og abram tog sin hustru saraj og sin brodersøn lot og al den ejendom, de havde samlet sig, og de folk, de havde vundet sig i karan, og de gav sig på vej til kana'ans land og nåede derhen. derpå drog abram gennem landet til sikems hellige sted, til sand-sigerens træ. det var dengang kana'anæerne boede i landet. men herren åbenbarede sig for abram og sagde til ham: "dit afkom giver jeg dette land!" da byggede han der et alter for herren. som havde åbenbarede sig for ham. derpå brød han op derfra og drog til bjergene østen for betel, og han slog lejr med betel mod vest og aj mod øst; og han byggede herren et alter der og påkaldte herrens navn. derpå drog abram fra plads til plads og nåede sydlandet. der opstod hungersnød i landet; og da hungersnøden i landet blev trykkende, drog abram ned til ægypten for at bo der som fremmed. da han nu nærmede sig ægypten, sagde han til sin hustru saraj: jeg ved jo, at du er en smuk kvinde; når nu ægypterne ser dig, og de mener, at du er min hustru, slår de mig ihjel og lader dig leve; sig derfor, at du er min søster, for at det må gå mig godt, og jeg ikke skal miste livet for din skyld!" da han så drog ind i ægypten, så ægypterne, at hun var en såre smuk kvinde; og faraos stormænd, der så hende, priste hende for farao, og så blev kvinden ført til faraos hus. men abram behandlede han godt for hendes skyld, og han fik småkvæg, hornkvæg og æsler, trælle og trælkvinder, aseninder og kameler. men herren ramte farao og hans hus med svære plager for abrams hustru sarajs skyld. da lod farao abram kalde og sagde: "hvad har du gjort imod mig! hvorfor lod du mig ikke vide, at hun er din hustru? hvorfor sagde du, at hun var din søster, så at jeg tog hende til hustru?

se, her har du nu din hustru, tag hende og gå bort!" og farao bød sine mænd følge ham og hans hustru og al deres ejendom på vej;

13

og abram drog atter med sin hustru og al sin ejendom fra ægypten op til sydlandet, og lot drog med ham. abram var meget rig på kvæghjorde, sølv og guld; og han vandrede fra lejrplads til lejrplads og nåede fra sydlandet til betel, til det sted, hvor hans teltlejr havde stået første gang, mellem betel og aj, til det sted, hvor han forrige gang havde rejst et alter; og abram påkaldte der herrens navn. og lot, der drog med abram, ejede ligeledes småkvæg, hornkvæg og telte. men landet formåede ikke at rumme dem, så de kunde bo sammen; thi deres hjorde var for store til, at de kunde bo sammen. da opstod der strid mellem abrams og lots hyrder; det var dengang kana'anæerne og perizzitterne boede i landet. abram sagde derfor til lot: "der må ikke være strid mellem os to eller mellem mine og dine hyrder, vi er jo frændre! ligger ikke hele landet dig åbent? skil dig hellere fra mig; vil du til venstre, så går jeg til højre, og vil du til højre, så går jeg til venstre!" da så lot sig omkring, og da han så, at hele jordanegnen (det var før herren ødelagde sodoma og gomorra) var vandrig som herrens have, som ægyptens land, hen ad zoar til, valgte han sig hele jordanegnen. så brød lot op og drog østerpå, og de skiltes, idet abram slog sig ned i kana'ans land, medens lot slog sig ned i jordanegnens byer og drog med sine telte fra sted til sted helt hen til sodoma. men mændene i sodoma var ugudelige og store syndere mod herren. efter at lot havde skilt sig fra abram, sagde herren til denne: "løft dit blik og se dig om der, hvor du står, mod nord, mod syd, mod øst og mod vest; thi hele det land, du ser, vil jeg give dig og dit afkom til evig tid, og jeg vil gøre dit afkom som jordens støv, så at det lige så lidt skal kunne tælles, som nogen kan tælle jordens støv. drag nu gennem landet på kryds og tværs, thi dig giver jeg det!" så drog abram fra sted til sted med sine telte og kom til mamres lund i hebron, hvor han slog sig ned og byggede herren et alter.

14

dengang amrafel var konge i sinear, arjok i ellasar, kedorlaomer i elam og tidal i gojim. lå de i krig med kong bera af sodoma, kong birsja af gomorra, kong sjin'ab af adma, kong sjem'eher af zebojim og kongen i bela, det et zoar. alle disse havde slået sig sammen og var rykket frem til siddims dal, det er salthavet. i tolv år havde de stået under kedorlaomer, men i det trettende faldt de fra; og i det fjortende år kom kedorlaomer og de konger, som fulgte ham. først slog de re-faiterne i asjatarot karnajim, zuzitterne i ham, emiterne i sjave kirjatajim og horiterne i seirs bjerge hen ad el-paran til ved ørkenens rand; så vendte de om og drog til misjpatkilden, det er hadesj, og slog amalekitterne i hele deres område og ligeså de amoriter, der boede i hazazon tamar. da drog sodomas, gomorras, admas,

zebojims og belas, det er zoats, konger ud og indlod sig i siddims dal i kamp med kong kedorlaomer af elam, kong tid'al af gojim, kong amrafel af sinear og kong arjok af ellasar, fire konger mod fem. men siddims dal var fuld af jordbегgruber; og da sodomas og gomorras konger blev slået på flugt, styrtede de i dem, medens de, der blev tilbage, flyede op i bjergene. så tog fjenden alt godset i sodoma og gomorra og alle levnedsmidlerne og drog bort; ligeledes tog de, da de drog bort, abrams brodersøn lot og alt hans gods med sig; thi han boede i sodoma. men en flygtning kom og meldte det til hebræeren abram, der boede ved den lund, som tilhørte amoriten mamre, en broder til esjkol og aner, der ligesom han var abrams pagtsfæller. da nu abram hørte, at hans frænde var taget til fange, mønstrede han sine husfolk, de hjemmefødte trælle, 318 mand, og satte efter fjenden til dan; der faldt han og hans trælle over dem om natten, slog dem på flugt og forfulgte dem op til hoba norden for damaskus. derefter bragte han alt godset tilbage; også sin frænde lot og hans gods førte han tilbage og ligeledes kvinderne og folket. da han nu kom tilbage fra sejren over kedorlaomer og de konger, der fulgte ham, gik sodomas konge ham i møde i sjavedalen, det er kongedalen. men salems konge melkizedek, gud den allerhøjestes præst, bragte brød og vin og velsignede ham med de ord: "priset være abram for gud den allerhøjeste, himmelens og jordens skaber, og priset være gud den allerhøjeste, der gav dine fjender i din hånd!" og abram gav ham tiende af alt. sodomas konge sagde derpå til abram: "giv mig menneskene og behold selv godset!" men abram svarede sodomas konge: "til herren, gud den allerhøjeste, himmelens og jordens skaber, løfter jeg min hånd på, at jeg ikke vil tage så meget som en tråd eller en sandalrem eller overhovedet noget som helst af din ejendom; du skal ikke sige, at du har gjort abram rig! jeg vil intet have, kun hvad de unge mænd har fortæret, og mine ledsagere, aner, esjkol og mamres del, lad dem få deres del!"

15

nogen tid efter kom herrens ord til abram i et syn således: "frygt ikke, abram, jeg er dit skjold; din løn skal blive såre stor!" men abram svarede: "herre", herre, hvad kan du give mig, når jeg dog går barnløs bort, og en mand fra damaskus, eliezer, skal arve mit hus." og abram sagde: "du har jo intet afkom givet mig, og se, min hustræl kommer til at arve mig!" og se, herrens ord kom til ham således: "han kommer ikke til at arve dig, men den, der udgår af dit liv, han skal arve dig." derpå førte han ham ud i det fri og sagde: "se op mod himmelen og prøv, om du kan tælle stjernerne!" og han sagde til ham: "således skal dit afkom blive!" da troede abram herren, og han regnede ham det til retfærdighed. derpå sagde han til ham: "jeg er herren, som førte dig bort fra ur kasdim for at give dig dette land i eje!" men han svarede: "herre, herre, hvorpå kan jeg kende, at jeg skal få det i eje?" da sagde han til ham: "tag mig en treårs kvie, en treårs ged og en treårs væder, en turteldue og en småfugl!" så tog han alle disse dyr skar dem midt over og lagde halvdelen

over for hinanden; dog skar han ikke fuglene over. da slog der rovfugle ned på de døde kroppe, men abram skræmmede dem bort. da solen så var ved at gå ned, faldt der dvale over abram, og se, rædsel faldt over ham, et stort mørke. og han sagde til abram: "vide skal du, at dit afkom skal bo som fremmede i et land, der ikke er deres eget; de skal trælle for dem og mishandles af dem i 400 år. dog vil jeg også domme det folk, de kommer til at trælle for, og siden skal de vandre ud med meget gods. men du skal fare til dine fædre i fred og blive jordet i en god alderdom. i fjerde slægtled skal de vende tilbage hertil; thi endnu er amoriternes syndeskyld ikke fuldmøden." da solen var gået ned og mørket faldet på, viste der sig en rygende ovn med en flammende ildslue, der skred frem mellem de sønder-skårne kroppe. på den dag sluttede herren pagt med abram, idet han sagde: "dit afkom giver jeg dette land fra ægyptens bæk til den store flod, eufratfloden, det er kenitterne, henizziterne, kadmoniterne, hetiterne, perizziterne, refaïterne, amoriterne, kana'anæerne, gergasjiterne, hivviterne og jebusiterne."

16

abrams hustru saraj fødte ham intet barn. men saraj havde en ægyptisk trælkvind ved navn hagar; og saraj sagde til abram: "herren har jo nægtet mig børn; gå derfor ind til min trælkvind, måske kan jeg få en søn ved hende!" og abram adlød saraj. så tog abrams hustru saraj sin trælkvind, ægypterinden hagar, efter at abram havde boet ti år i kana'ans land, og gav sin mand abram hende til hustru; og han gik ind til hagar, og hun blev frugtsommelig. men da hun så, at hun var frugtsommelig, lod hun hånt om sin herskerinde. da sagde saraj til abram: "min krænkelser kommer over dig! jeg lagde selv min trælkvind i din favn, og nu hun ser, at hun skal føde, lader hun hånt om mig; herren være dommer mellem mig og dig!" abram svarede saraj: "din trælkvind er i din hånd, gør med hende, hvad du finder for godt!" da plagede saraj hende, så hun flygtede for hende. men herrens engel fandt hende ved vandkilden i ørkenen, ved kilden på vejen til sjur; og han sagde: "hvorfra kommer du, hagar, sarajs trælkvind, og hvor går du hen?" hun svarede: "jeg flygter for min herskerinde saraj!" da sagde herrens engel til hende: "vend tilbage til din herskerinde og find dig i hendes mishandling!" og herrens engel sagde til hende: "jeg vil gøre dit afkom så talrigt, at det ikke kan tælles." og herrens engel sagde til hende: "se, du er frugtsommelig, og du skal føde en søn, som du skal kalde ismael, thi herren har hørt, hvad du har lidt; og han skal blive et menneske vildæsel, hvis hånd er mod alle, og alles hånd mod ham, og han skal ligge i strid med alle sine frænder!" så gav hun herren, der havde talet til hende, navnet: du er en gud, som ser; thi hun sagde: "har jeg virkelig her set et glimt af ham, som ser mig?" derfor kaldte man bronzen be'erlahajro'i; den ligger mellem kadesj og bered. og hagar fødte abram en søn, og abram kaldte sønnen, hagar fødte ham, ismael. abram var seks og firsindstyve år gammel, da hagar fødte ham ismael.

da abram var ni og halvfemsindstyve år gammel, åbenbarede herren sig for ham og sagde til ham: "jeg er gud den almægtige; vandre for mit åsyn og vær ustraffelig, så vil jeg oprette min pagt mellem mig og dig og give dig et overvættets stort afkom!" da faldt abram på sit ansigt, og gud sagde til ham: "fra min side er min pagt med dig, at du skal blive fader til en mængde folk; derfor skal dit navn ikke mere være abram, men du skal hedde abraham, thi jeg gør dig til fader til en mængde folk. jeg vil gøre dig overvættets frugtbar og lade dig blive til folk, og konger skal nedstamme fra dig. jeg opretter min pagt mellem mig og dig og dit afkom efter dig fra slægt til slægt, og det skal være en evig pagt, at jeg vil være din gud og efter dig dit afkoms gud; og jeg giver dig og dit afkom efter dig din udlændigheds land, hele kana'ans land, til evigt eje, og jeg vil være deres gud!" derpå sagde gud til abraham: "men du på din side skal holde min pagt, du og dit afkom efter dig fra slægt til slægt; og dette er min pagt, som i skal holde, pagten mellem mig og eder, at alt af mandkøn hos eder skal omskæres. i skal omskæres på eders forhud, det skal være et pagtstegn mellem mig og eder; otte dage gamle skal alle af mandkøn omskæres hos eder i alle kommende slægter, både de hjemmefødte trælle og de, som er købt, alle fremmede, som ikke hører til dit afkom; omskæres skal både dine hjemmefødte og dine købte. min pagt på eders legeme skal være en evig pagt! men de uomskårne, det af mandkøn, der ikke ottendedageden omskæres på forhuden, de skal udryddes af deres folk; de har brudt min pagt!" endvidere sagde gud til abraham: "din hustru saraj skal du ikke mere kalde saraj, hendes navn skal være sara; jeg vil velsigne hende og give dig en søn også ved hende; jeg vil velsigne hende, og hun skal blive til folk, og folkeslags konger skal nedstamme fra hende!" da faldt abraham på sit ansigt og lo, idet han tænkte: "kan en hundredårig få børn, og kan sara med sine halvfemsindstyve år føde en søn?" abraham sagde derfor til gud: "måtte dog ismael leve for dit åsyn!" men gud sagde: "nej, din ægtehustru sara skal føde dig en søn, som du skal kalde isak; med ham vil jeg oprette min pagt, og det skal være en evig pagt, der skal gælde hans afkom efter ham! men hvad ismael angår, har jeg bønhørt dig: jeg vil velsigne ham og gøre ham frugtbar og give ham et overvættets talrigt afkom; tolv stammehøvdinge skal han avle, og jeg vil gøre ham til et stort folk. men min pagt opretter jeg med isak, som sara skal føde dig om et år ved denne tid." så hørte han op at tale med ham; og gud steg op fra abraham. da tog abraham sin søn ismael og alle sine hjemmefødte og de købte, alt af mandkøn i abrahams hus, og omskar selvsamme dag deres forhud, således som gud havde pålagt ham. abraham var ni og halvfemsindstyve år, da han blev omskåret på sin forhud; og hans søn ismael var tretten år, da han blev omskåret på sin forhud. selvsamme dag blev abraham og hans søn ismael omskåret; og alle mænd i hans hus, både de hjemmefødte og de, der var købt, de fremmede, blev omskåret tillige med ham.

siden åbenbarede herren sig for ham ved mamres lund, engang han sad i telt døren på den hedeste tid af dagen. da han så op, fik han øje på tre mænd, der stod foran ham. så snart han fik øje på dem, løb han dem i møde fra telt døren, bøjede sig til jorden og sagde: "herre, hvis jeg har fundet nåde for dine øjne, så gå ikke din træl forbi! lad der blive hentet lidt vand, så i kan tvætte eders fødder og hvile ud under træet. så vil jeg bringe et stykke brød, for at i kan styrke eder; siden kan i drage videre - da eders vej nu engang har ført eder forbi eders træ!" de svarede: "gør, som du siger!" da skyndte abraham sig ind i teltet til sara og sagde: "tag hurtigt tre mål fint mel, ælt det og bag kager deraf!" så ilede han ud til kvæget, tog en fin og lækker kalv og gav den til svenden, og han tilberedte den i hast. derpå tog han surmælk og sødmælk og den tilberedte kalv, satte det for dem og gik dem til hinde under træet, og de spiste. da sagde de til ham: "hvor er din hustru sara?" han svarede: "inde i teltet!" så sagde han: "næste år ved denne tid kommer jeg til dig igen, og så har din hustru sara en søn!" men sara lyttede i telt døren bag ved dem; og da abraham og sara var gamle og højt oppe i årene, og det ikke mere gik sara på kvinders vis, lo hun ved sig selv og tænkte: "skulde jeg virkelig føle attrå. nu jeg er affældig, og min herre er gammel?" da sagde herren til abraham: "hvorfor ler sara og tænker: skulde jeg virkelig føde en søn. nu jeg er gammel? skulde noget være umuligt for herren? næste år ved denne tid kommer jeg til dig igen, og så har sara en søn!" men sara nægtede og sagde: "jeg lo ikke!" thi hun frygtede. så brød mændene op derfra hen ad sodoma til, og abraham gik med for at følge dem på vej, men herren sagde ved sig selv: "skulde jeg vel følge for abraham, hvad jeg har i sinde at gøre. da abraham dog skal blive til et stort og mægtigt folk, og alle jordens folk skal velsignes i ham? jeg har jo udvalgt ham, for at han skal pålægge sine børn og sine efterkommere at vogte på herrens vej ved at øve retfærdighed og ret, for at herren kan give abraham alt, hvad han har forjættet ham." da sagde herren: "sandelig. skriget over sodoma og gomorra er stort, og deres synd er såre svar. derfor vil jeg stige ned og se. om de virkelig har handlet så galt. som det lyder til efter skriget over dem, der har nået mig - derom vil jeg have vished!" da vendte mændene sig bort derfra og drog ad sodoma til; men herren blev stående foran abraham. og abraham trådte nærmere og sagde: "vil du virkelig udrydde retfærdige sammen med gudløse? måske findes der halvtredsindstyve retfærdige i byen; vil du da virkelig udrydde dem og ikke tilgive stedet for de halvtredsindstyve retfærdiges skyld, som findes derinde. det være langt fra dig at handle således: at ihjelslå retfærdige sammen med gudløse, så de retfærdige får samme skæbne som de gudløse - det være langt fra dig! skulde den, der dømmer hele jorden, ikke selv øve ret?" da sagde herren: "dersom jeg finder halvtredsindstyve retfærdige i sodoma, i selve byen, vil jeg for deres skyld tilgive hele stedet!" men abraham tog igen til orde: "se, jeg har dristet mig til at tale til min herre, skønt jeg kun er støv og aske! måske

mangler der fem i de halvtredsindstyve retfærdige - vil du da ødelægge hele byen for fems skyld?" han svarede: "jeg vil ikke ødelægge byen, hvis jeg finder fem og fyrretyve i den." men han blev ved at tale til ham: "måske findes der fyrretyve i den!" han svarede: "for de fyrretyves skyld vil jeg lade det være." men han sagde: "min herre må ikke blive vred, men lad mig tale: måske findes der tredive i den!" han svarede: "jeg skal ikke gøre det, hvis jeg finder tredive i den." men han sagde: "se, jeg har dristet mig til at tale til min herre: måske findes de tyve i den!" han svarede: "for de tyves skyld vil jeg lade være at ødelægge den." men han sagde: "min herre må ikke blive vred, men lad mig kun tale denne ene gang endnu; måske findes der ti i den!" han svarede: "for de ti's skyld vil jeg lade være at ødelægge den." da nu herren havde talt ud med abraham, gik han bort; og abraham vendte tilbage til sin bolig.

19

de to engle kom nu til sodoma ved aftenstid. lot sad i sodomas port, og da han fik øje på dem, stod han op og gik dem i møde, bøjede sig til jorden og sagde: "kære herrer, tag dog ind og overnat i eders træls hus og tvæt eders fødder; i morgen tidlig kan i drage videre!" men de sagde: "nej, vi vil overnatte på gaden." da nødte han dem stærkt, og de tog ind i hans hus; derpå tilberedte han dem et måltid og bagte usyrede kager, og de spiste. men endnu før de havde lagt sig, stimlede byens folk, indbyggernes i sodoma, sammen omkring huset, både gamle og unge, alle uden undtagelse, og de råbte til lot: "hvor er de mænd, der kom til dig i nat kom herud med dem, for at vi kan stille vor lyst på dem!" da gik lot ud til dem i porten, men døren lukkede han efter sig. og han sagde: "gør dog ikke noget ondt, mine brødre! se, jeg har to døtre, der ikke har kendt mand; dem vil jeg bringe ud til eder, og med dem kan i gøre, hvad i lyster; men disse mænd må i ikke gøre noget, siden de nu engang er kommet ind under mit tags skygge!" men de sagde: "bort med dig! her er den ene mand kommet og bor som fremmed, og nu vil han spille dommer! kom, lad os handle værre med ham end med dem!" og de trængte ind på manden, på lot, og nærmede sig døren for at sprænge den. da rakte mændene hånden ud og trak lot ind til sig og lukkede døren; men mændene uden for porten til huset slog de med blindhed, både store og små, så de forgæves søgte at finde porten. derpå sagde mændene til lot: "hvem der ellers hører dig til her, dine svigersønner, dine sønner og døtre, alle, som hører dig til i byen, må du føre bort fra dette sted; thi vi står i begreb med at ødelægge stedet her, fordi skriget over dem er blevet så stort for herren, at herren har sendt os for at ødelægge dem." da gik lot ud og sagde til sine svigersønner, der skulde ægte hans døtre: "stå op, gå bort herfra, thi herren vil ødelægge byen!" men hans svigersønner troede, at han drev spøg med dem. da morgenen så gryede, skyndede englens på lot og sagde: "tag din hustru og dine to døtre, som bor hos dig, og drag bort, for at du ikke skal rives bort ved byens syndeskyld!" og da han tövede, greb mændene ham, hans hustru og hans

to døtre ved hånden, thi Herren vilde skåne ham, og de førte ham bort og bragte ham i sikkerhed uden for byen. og idet de førte dem uden for byen, sagde de: "det gælder dit liv! se dig ikke tilbage og stands ikke nogensteds i jordanegnen, men red dig op i bjergene, for at du ikke skal omkomme!" men lot sagde til dem: "ak nej, herre! din træl har jo fundet nåde for dine øjne, og du har vist mig stor godhed og frelst mit liv; men jeg kan ikke nå op i bjergene og undfly ulykken; den indhenter mig så jeg mister livet. se, den by der er nær nok til at jeg kan flygte derhen; den betyder jo ikke stort, lad mig redde mig derhen, den betyder jo ikke stort, og mit liv er frelst!" da svarede han: "også i det stykke har jeg bønnet dig; jeg vil ikke ødelægge den by, du nævner; men red dig hurtigt derhen, thi jeg kan intet gøre, før du når derhen!" derfor kaldte man byen zoar. da solen steg op over landet og lot var nået til zoar, lod Herren svovl og ild regne over sodom og gomorra fra Herren, fra himmelen; og han ødelagde disse byer og hele jordanegnen og alle byernes indbyggere og landets afgrøde. men hans hustru, som gik efter ham, så sig tilbage og blev til en saltstøtte. næste morgen, da abraham gik hen til det sted, hvor han havde stået hos Herren, og vendte sit blik mod sodom og gomorra og hele jordanegnen. da gud tilintetgjorde jordanegnens byer, kom han abraham i hu og førte lot ud af ødelæggelsen, som han lod komme over de byer, lot boede i. men lot drog op fra zoar og slog sig ned i bjergene med sine døtre, thi han turde ikke blive i zoar; og han boede i en hule med sine to døtre. da sagde den ældste til den yngste: "vor fader er gammel, og der findes ingen mænd her i landet, som kunde komme til os på vanlig vis. kom, lad os give vor fader vin at drikke og ligge hos ham for at få afkom ved vor fader!" de gav ham da vin at drikke samme nat; og den ældste lagde sig hos sin fader, og han sansede hverken, at hun lagde sig, eller at hun stod op. næste dag sagde den ældste til den yngste: "jeg lå i går nat hos min fader; nu vil vi også give ham vin at drikke i nat, og gå du så ind og læg dig hos ham, for at vi kan få afkom ved vor fader!" så gav de atter den nat deres fader vin at drikke, og den yngste lagde sig hos ham, og han sansede hverken, at hun lagde sig, eller at hun stod op. således blev begge lots døtre frugtommelige ved deres fader; og den ældste fødte en søn, som hun kaldte moab; han er moabs stamfader den dag i dag. ligeså fødte den yngste en søn, som hun kaldte ben ammi; han er ammoniternes stamfader den dag i dag.

20

der på brød abraham op derfra til sydlandet og slog sig ned mellem kadesj og sjur og boede som fremmed i gerar. da nu abraham sagde om sin hustru sara, at hun var hans søster, sendte kong abimelek af gerar bud og lod sara hente til sig. men gud kom til abimelek i en drøm om natten og sagde til ham: "se, du skal dø for den kvindes skyld, som du har taget, thi hun er en anden mands hustru!" abimelek var imidlertid ikke kommet hende nær; og han sagde: "herre, vil du virkelig slå retfærdige folk ihjel? har han ikke sagt mig, at hun er hans søster? og hun

selv har også sagt, at han er hendes broder; i mit hjertes troskyldighed og med rene hænder har jeg gjort dette." da sagde gud til ham i drømmen: "jeg ved, at du har gjort det i dit hjertes troskyldighed, og jeg har også hindret dig i at synde imod mig; derfor tilstedte jeg dig ikke at røre hende. men send nu mandens hustru tilbage, thi han er en profet, så han kan gå i forbøn for dig, og du kan blive i live; men sender du hende ikke tilbage, så vid, at du og alle dine er dødsens!" tidligt næste morgen lod abimelek alle sine tjenere kalde og fortalte dem det hele, og mændene blev såre forfærdede. men abimelek lod abraham kalde og sagde til ham: "hvad har du dog gjort imod os? og hvad har jeg forbrudt imod dig, at du bragte denne store synd over mig og mit rige? du har gjort imod mig, hvad man ikke bør gøre!" og abimelek sagde til abraham: "hvad bragte dig til at handle således?" abraham svarede: "jo, jeg tænkte: her er sikkert ingen gudsfragt på dette sted, så de vil slå mig ihjel for min hustrus skyld. desuden er hun virkelig min søster, min faders datter, kun ikke min moders; men hun blev min hustru. og da nu gud lod mig flakke om fjernt fra min faders hus, sagde jeg til hende: den godhed må du vise mig, at du overalt, hvor vi kommer hen, siger, at jeg er din broder." derpå tog abimelek småkvæg og hornkvæg, trælle og trælkvinder og gav abraham dem og sendte hans hustru sara tilbage til ham; og abimelek sagde til ham: "se, mit land ligger åbent for dig; slå dig ned, hvor du lyster!" men til sara sagde han: "jeg har givet din broder 1000 sekel sølv, det skal være dig godtgørelse for alt, hvad der er tilstødt dig. hermed har du fået fuld oprejsning." men abraham gik i forbøn hos gud, og gud helbredte abimelek og hans hustru og medhustruer, så at de atter fik børn. Herren havde nemlig lukket for ethvert moderliv i abimeleks hus for abrahams hustru saras skyld.

21

herren så til sara, som han havde lovet, og Herren gjorde ved sara, som han havde sagt, og hun undfangede og fødte abraham en søn i hans alderdom, til den tid gud havde sagt ham. abraham kaldte den søn, han fik med sara, isak; og abraham omskar sin søn isak, da han var otte dage gammel, således som gud havde pålagt ham. abraham var 100 år gammel, da hans søn isak fødtes ham. da sagde sara: "gud ham beredt mig latter; enhver, der hører det, vil le ad mig." og hun sagde: "hvem skulde have sagt abraham, at sara ammer børn! sandelig, jeg har født ham en søn i hans alderdom!" drengen voksede til og blev vænnet fra, og abraham gjorde et stort gæstebud, den dag isak blev vænnet fra. men da sara så ægypterinden hagar's søn, som hun havde født abraham, lege med hendes søn isak, sagde hun til abraham: "jag den trælkvinde og hendes søn bort, thi ikke skal denne trælkvindes søn arve sammen med min søn, med isak!" derover blev abraham såre ilde til mode for sin søns skyld; men gud sagde til abraham: "vær ikke ilde til mode over drengen og din trælkvinde, men adlyd sara i alt, hvad hun siger dig, thi efter isak skal dit afkom nævnes; men også trælkvindens søn vil jeg gøre til et

stort folk; han er jo dit afkom!" tidligt næste morgen tog da abraham brød og en sæk vand og gav hagar det, og drengen satte han på hendes skulder, hvorpå han sendte hende bort. som hun nu vandrede af sted, for hun vild i be'ersjebas ørken, og vandet slap op i hendes sæk; da lagde hun drengen hen under en af buskene og gik hen og satte sig i omtrent et pileskuds afstand derfra, idet hun sagde ved sig selv: "jeg kan ikke udholde at se drengen dø!" og således sad hun, medens drengen græd højt. da hørte gud drengens gråd, og guds engel råbte til hagar fra himmelen og sagde til hende: "hvad fattes dig, hagar? frygt ikke, thi gud har hørt drengens røst der, hvor, han ligger; rejs dig, hjælp drengen op og tag ham ved hånden, thi jeg vil gøre ham til et stort folk!" da åbnede gud hendes øjne, så hun fik øje på en brønd med vand; og hun gik hen og fyldte sækken med vand og gav drengen at drikke. og gud var med drengen, og han voksede til; og han bosatte sig i ørkenen og blev bueskytte. han boede i parans ørken, og hans moder tog ham en hustru fra ægypten. ved den tid sagde abimelek og hans hærfører pikol til abraham: "gud er med dig i alt, hvad du tager dig for; tilsværg mig derfor her ved gud, at du aldrig vil være troløs mod mig eller mine efterkommere, men at du vil handle lige så venligt mod mig og det land, du gæster, som jeg har handlet mod dig!" da svarede abraham: "jeg vil sværge!" men abraham krævede abimelek til regnskab for en brønd, som abimeleks folk havde tilranet sig. da svarede abimelek: "jeg ved intet om, hvem der har gjort det; hverken har du underrettet mig derom, ej heller har jeg hørt det før i dag!" da tog abraham småkvæg og hornkvæg og gav abimelek det, og derpå sluttede de pakt med hinanden. men abraham satte syv lam til side, og da abimelek spurgte ham: "hvad betyder de syv lam, du der har sat til side?" svarede han: "jo, de syv lam skal du modtage af min hånd til vidnesbyrd om, at jeg har gravet denne brønd." derfor kaldte man dette sted be'ersjeba, thi der svor de hinanden eder; og de sluttede pakt ved be'ersjeba. så brød abimelek og hans hærfører pikol op og vendte tilbage til filisternes land. men abraham plantede en tamarisk i be'ersjeba og påkaldte der herren den evige guds navn. og abraham boede en tid lang; som fremmed i filisternes land.

22

efter disse begivenheder satte gud abraham på prøve og sagde til ham: "abraham!" han svarede: "se, her er jeg!" da sagde han: "tag din søn isak, din eneste, ham, du elsker, og drag hen til morija land, og bring ham der som brændoffer på et af bjergene, som jeg vil vise dig!" da sadlede abraham tidligt næste morgen sit æsel, tog to af sine drenge og sin søn isak med sig, og efter at have kløvet offerbrænde gav han sig på vandring; til det sted, gud havde sagt ham. da abraham den tredje dag så, op, fik han øje på stedet langt borte. så sagde abraham til sine drenge: "bliv her med æselet, medens jeg og drengen vandrer der. hen for at tilbede; så kommer vi tilbage til eder." abraham tog da brændet til brændofferet og lagde, det på sin søn isak; selv tog han ilden og offerkniven, og så gik de to sam-

men. da sagde isak til sin fader abraham: "fader!" han svarede: "ja. min søn!" da sagde han: "her er ilden og brændet, men hvor er dyret til brændoffer?" abraham svarede: "gud vil selv udse sig dyret til brændofferet, min søn!" og så gik de to sammen. da de nåede det sted, gud havde sagt ham, byggede abraham der et alter og lagde brændet til rette; så bandt han sin søn isak og lagde ham på alteret oven på brændet. og abraham greb kniven og rakte hånden ud for at slagte sin søn. da råbte herrens engel til ham fra himmelen: "abraham, abraham!" han svarede: "se, her er jeg!" da sagde engelen: "ræk ikke din hånd ud mod drengen og gør ham ikke noget; thi nu ved jeg, at du frygter gud og end ikke sparer din søn, din eneste, for mig!" og da abraham nu så op, fik han bag ved sig øje på en væder, hvis horn havde viklet sig ind i de tætte grene; og abraham gik hen og tog væderen og ofrede den som brændoffer i sin søns sted. derfor kaldte abraham dette sted: herren udser sig, eller, som man nu til dags siger: bjerget, hvor herren viser sig. men herrens engel råbte atter til abraham fra himmelen: "jeg sværger ved mig selv, lyder det fra herren: fordi du har gjort dette og ikke sparet din søn, din eneste, for mig, så vil jeg velsigne dig og gøre dit afkom talrigt som himmelens stjerner og sandet ved havets bred; og dit afkom skal tage sine fjenders porte i besiddelse; og i din sæd skal alle jordens folk velsignes, fordi du adlød mig!" derpå vendte abraham tilbage til sine drenge, og de brød op og tog sammen til be'ersjeba. og abraham blev i be'ersjeba. efter disse begivenheder meldte man abraham: "også milka har født din broder nakor sønner: uz, hans førstefødte, dennes broder buz, kemuel, arams fader, kesed, hazo, pildasj, jid-laf og betuel; betuel avlede rebekka; disse otte har milka født abrahams broder nakor, og desuden har hans medhustru re'uma født teba, gaham, tahasj og ma'aka."

23

sara levede 127 år, så mange var saras leveår. sara døde i kirjat arba, det er hebron, i kana'ans land. så gik abraham hen og holdt klage over sara og begraved hende. og da han havde rejst sig fra sin døde, talte han således til hetitterne: "jeg er gæst og fremmed hos eder; men giv mig et gravsted hos eder, så jeg kan jorde min døde og bringe hende bort fra mit ansigt!" da svarede hetitterne abraham: "hør os, herre! en guds fyrste er du jo iblandt os; jord du din døde i en af vore bedste grave! ikke en af os vil nægte dig sin grav og hindre dig i at jorde din døde." men abraham stod op og bøjede sig for hetitterne, folkene der på stedet, og sagde til dem: "hvis i samtykker i, at jeg jorder min døde og bringer hende bort fra mit ansigt, så føj mig i at lægge et godt ord ind for mig hos efron, zohars søn, så han giver mig sin klippehule i makpela ved udkanten af sin mark; for fuld betaling skal han i eders nærværelse give mig den til gravsted!" men efron sad blandt hetitterne; og hetiten efron svarede abraham i hetiternes påhør, så mange som gik ind gennem hans bys port: "gid min herre vilde høre mig! marken giver jeg dig, og hulen derpå giver jeg dig; i mit folks nærværelse giver jeg dig den; jord du kun din døde!"

da bøjede abraham sig for folkene der på stedet og sagde til efron i deres påhør: "om du blot - gid du dog vilde høre mig! jeg giver dig, hvad marken er værd; modtag det dog af mig, så jeg kan jorde min døde der." da sagde efron til abraham: "gid min herre vilde høre mig! et stykke land til 400 sekel sølv, hvad har det at sige mellem mig og dig? jord du kun din døde!" og abraham forstod efron og tilvejede ham den sum, han havde nævnet i hetiternes påhør, 400 sekel sølv i gangbar mønt. således gik efrons mark i makpela over for mamre i hele sin udstrækning tillige med klippehulen og alle træerne på marken over i abrahams eje i hetiternes nærværelse, så mange som gik ind gennem hans bys port. derefter jordede abraham sin hustru sara i klippehulen på makpelas mark over for mamre, det er hebron, i kana'ans land. og marken med klippehulen derpå gik fra hetitterne over til abraham som gravsted.

24

abraham var blevet gammel og til års, og herren havde velsignet ham i alle måder. da sagde abraham til sin træl, sit hus's ældste, som stod for hele hans ejendom: "læg din hånd under min lænd, så jeg kan tage dig i ed ved herren, himmelens og jordens gud, at du ikke vil tage min søn en hustru af kana'æernes døtre. men drage til mit land og min hjemstavn og tage min søn isak en hustru derfra!" da sagde trællen: "men hvis nu pigen ikke vil følge mig her til landet, skal jeg så bringe din søn tilbage til det land, du vandrede ud fra?" abraham svarede: "vogt dig vel for at bringe min søn tilbage dertil! herren, himmelens gud, som tog mig bort fra min faders hus og min hjemstavns land, som taledes til mig og tilsvor mig, at han vil give mit afkom dette land, han vil sende sin engel foran dig, så du kan tage min søn en hustru derfra; men hvis pigen ikke vil følge dig, så er du løst fra eden til mig; men i intet tilfælde må du bringe min søn tilbage dertil" da lagde trællen sin hånd under sin herre abrahams lænd og svor ham eden. derpå tog trællen ti af sin herres kameler og alle hånede kostbare gaver fra sin herre og gav sig på vej til nakors by i aram naharajim. uden for byen lod han kamelerne knæle ved brønden ved aftenstid, ved den tid kvinderne går ud for at hente vand; og han bad således: "herre. du min herre abrahams gud, lad det lykkes for mig i dag og vis miskundhed mod min herre abraham! se, jeg stiller mig her ved vandkilden, nu bymændenes døtre går ud for at hente vand; og siger jeg nu til en pige: hæld din krukke og giv mig at drikke! og siger så hun: drik kun, og jeg vil også give dine kameler at drikke! lad det da være hende, du har udset til din tjener isak; således vil jeg kunne kende, at du har vist miskundhed mod min herre!" knap var han færdig med at bede, se, da kom rebekka, en datter af betuel, der var en søn af abrahams broder nakors hustru milka, gående med krukken på skulderen, en såre smuk kvinde, jomfru, endnu ikke kendt af nogen mand. da ilede trællen hen til hende og sagde: "giv mig lidt vand at drikke af din krukke!" hun svarede: "drik, herre!" og løftede straks krukken ned på sin hånd og lod ham drikke; og da hun havde slukket

hans tørst, sagde hun: "jeg vil også øse vand til dine kameler, til de har slukket deres tørst." så skyndte hun sig hen og tømte krukken i truet og løb tilbage til brønden for at øse, og således øste hun til alle hans kameler. imidlertid stod manden og så tavs på hende for at få at vide, om herren havde ladet hans rejse lykkes eller ej; og da kamelerne tørst var slukket, tog han en gylden næsering, der vejede en halv sekel, og to armbånd, der vejede ti guldsekel, og satte dem på hendes arme; og han sagde til hende: "sig mig, hvis datter du er! er der plads til os i din faders hus for natten?" hun svarede: "jeg er datter af betuel, som milka fødte nakor;" og videre sagde hun: "der er rigeligt både af strå og foder hos os og plads til at overnatte" da bøjede manden sig og tilbød herren, idet han sagde: "lovat være herren, min herre abrahams gud. pigen løb imidlertid hjem og fortalte alt dette i sin moders hus. men rebekka havde en broder ved navn laban; han løb ud til manden ved kilden; og da han så næseringen og armbåndene på sin søsters arme og hørte sin søster rebekka fortælle, hvad manden havde sagt til hende, gik han ud til manden, som stod med sine kameler ved kilden; og han sagde: "kom, du herrens velsignede, hvorfor står du herude? jeg har ryddet op i huset og gjort plads til kamelerne." så kom manden hen til huset og tog seletøjet af kamelerne, og laban bragte strå og foder til dem og vand til fodtøjet for manden og hans ledsagere. men da der blev sat mad for ham, sagde han: "jeg vil intet nyde, før jeg har røget mit ærindel!" de svarede: "sig frem!" så sagde han: "jeg er abrahams træl. herren har velsignet min herre i rigt mål, så han er blevet en velstående mand, og givet ham småkvæg og hornkvæg, sølv og guld, trælle og trælkvinder, kameler og æsler og sara, min herres hustru, har født ham en søn i hans alderdom, og ham har han givet alt, hvad han ejer. og nu har min herre taget mig i ed og sagt: du må ikke tage min søn en hustru blandt kana'æernes døtre, i hvis land jeg bor; men du skal drage til min faders hus og min slægt og tage min søn en hustru derfra!" og da jeg sagde til min herre: men hvis nu pigen ikke vil følge med mig? svarede han: herren, for hvis åsyn jeg har vandret, vil sende sin engel med dig og lade din rejse lykkes, så du kan tage min søn en hustru af min slægt og min faders hus; i modsat fald er du løst fra eden til mig; kommer du til min slægt, og de ikke vil give dig hende, er du løst fra eden til mig! da jeg nu i dag kom til kilden, bad jeg således: herre, du min herre abrahams gud! vilde du dog lade den rejse lykkes, som jeg nu har for! se, jeg stiller mig her ved kilden, og siger jeg nu til den pige, der kommer for at øse vand: giv mig lidt vand at drikke af din krukke! og svarer så hun: drik selv, og jeg vil også øse vand til dine kameler! lad hende da være den kvinde, herren har udset til min herres søn! og knap var jeg færdig med at tale således ved mig selv, se, da kom rebekka med sin krukke på skulderen og steg ned til kilden og øste vand, og da jeg sagde til hende: giv mig noget at drikke! løftede hun straks sin krukke ned og sagde: drik kun, og jeg vil også give dine kameler at drikke! så drak jeg, og hun gav også kamelerne at drikke. da spurgte jeg hende: hvis datter du er du? og hun sagde: jeg er datter af betuel, nakors og milkas søn! så satte jeg ringen i hendes

næse og armbåndene på hendes arme; og jeg bøjede mig og tilbad Herren, og jeg lovede Herren, min herre abrahams gud, som havde ført mig den rigtige vej, så jeg: kunde tage min herres broderdatter til hans søn! hvis i nu vil vise min herre godhed og troskab, så sig mig det, og hvis ikke, så sig mig det. for at jeg kan have noget at rette mig efter!" da sagde laban og betuel: "denne sag kommer fra Herren., vi kan hverken gøre fra eller till! der står rebekka foran dig, tag hende og drag bort, at hun kan: blive din herres søns hustru, således som Herren har sagt!" da abrahams træl hørte deres ord, kastede han sig til jorden for Herren. derpå fremtog trællen sølv og guldsmykker og klæder og gav rebekka dem, og til hendes broder og moder uddelte han gaver. så spiste og drak han og hans ledsagere og overnattede der. men rebekkas broder og moder svarede: "lad dog pigen blive hos os i nogen tid, en halv snes dage eller så, siden kan du drage bort" da sagde han til dem: "ophold mig ikke, nu Herren har ladet min rejse lykkes; lad mig fare! jeg vil drage til min herre!" de svarede; "lad os kalde på pigen og spørge hende selv!" og de kaldte på rebekka og; spurgte hende: "vil du drage med denne mand?" hun svarede: "ja. jeg vill!" da tog de afsked med deres søster rebekka og hendes amme og med abrahams træl og hans ledsagere; og de velsignede rebekka og sagde: "måtte du, vor søster, blive til ti tusind tusinder, og måtte dit afkom indtage dine fjenders porte!" så brød rebekka og hendes piger op, og de satte sig på kamelerne og fulgte med manden; og trællen tog rebekka og drog bort. isak var imidlertid draget til ørkenen ved be'erlahajro'i, og han boede i sydlandet. da han engang ved aftenstid var gået ud på marken for at bede, så han op og fik øje på nogle kameler, der nærmede sig. men da rebekka så op og fik øje på isak, lod hun sig glide ned af kamelen og spurgte trællen: "hvem er den mand der, som kommer os i møde på marken?" trællen svarede: "det er min herre!" da tog hun sit slør og tilhylede sig. men trællen fortalte isak alt, hvad han havde udrettet. da førte isak rebekka ind i sin moder saras telt og tog hende til hustru; og han fik hende nær. således blev isak trøstet efter sin moder.

25

abraham tog sig en hustru, som hed ketura; og hun fødte ham zimran, joksjan, medan, midjan, jisbak og sjua. joksjan avlede saba og dedan. dedans sønner var assjurerne, letusjiterne og le'ummiterne. midjans sønner var efa, efer, hanok, abida og elda'a. alle disse var keturas sønner. abraham gav isak alt, hvad han ejede; men de sønner, abraham havde med sine medhustruer, skænkede han gaver og sendte dem, medens han endnu levede, bort fra sin søn isak, østpå til østlandet. de år, abraham levede, udgjorde 175; så udåndede han. og abraham døde i en god alderdom, gammel og mæt af dage, og samledes til sin slægt. og hans sønner isak og ismael jordede ham i makpelas klippehule på hetiten efrens zohars søns, mark over for mamre, den mark, abraham havde købt af hetiterne; der jordedes abraham og hans hustru sara. og da abraham var død, velsignede

gud hans søn isak. isak boede ved be'erlahajro'i. dette er abrahams søn ismaels slægtetog, hvem saras trælkvinde, ægypterinden hagar, fødte ham. følgende er navnene på ismaels sønner efter deres navne og slægter: nebjot, ismaels førstefødte, kedar, adbe'el, mibsam, misjam, duma, massa, hadad, tema, jetur, nafisj og hedma. det var ismaels sønner, og det var deres navne i deres indhegninger og teltlejre, tolv høvdinger med deres stammer. ismaels leveår udgjorde 137; så udåndede han; han døde og samledes til sin slægt. de havde deres boliger fra havila til sjur over for ægypten hen ad assjur til. lige for øjnene af alle sine brødre slog han sig ned. dette er abrahams søn isaks slægtetog. abraham avlede isak. isak var fyrretve år gammel, da han tog rebekka, en datter af aramæeren betuel fra paddan aram og søster til aramæeren laban, til hustru. men isak bad til Herren for sin hustru, thi hun var ufrugtbar; og Herren bøn-hørte ham, og rebekka, hans hustru, blev frugtsommeligt. men da sønnerne brødes i hendes liv, sagde hun: "står det således til, hvorfor lever jeg da?" og hun gik hen for at adspørge Herren. da svarede Herren hende: "to folkeslag er i dit liv, to folk skal gå ud af dit skød! det ene skal kue det andet, den ældste tjene den yngste!" da nu tiden kom, at hun skulde føde, var der tvillinger i hendes liv. den første kom frem rødlig og lodden som en skindkappe over hele kroppen; og de kaldte ham esau. derefter kom hans broder frem med hånden om esaus hæl; derfor kaldte de ham jakob. isak var tresindstyve år gammel, da de fødtes. drenge voksede til, og esau blev en dygtig jæger, der færdedes i ødemarken, men jakob en fredsommelig mand, en mand, som boede i telt. isak holdt mest af esau, thi han spiste gerne vildt; men rebekka holdt mest af jakob. jakob havde engang kogt en ret mad, da esau udmattet kom hjem fra marken. da sagde esau til jakob: "lad mig få noget af det røde, det røde der, thi jeg er ved at dø af sult!" derfor kaldte de ham edom. men jakob sagde: "du må først sælge mig din førstefødselsret!" esau svarede: "jeg er jo lige ved at omkomme; hvad bryder jeg mig om min førstefødselsret!" men jakob sagde: "du må først sværge mig det till!" da svor esau på det og solgte sin førstefødselsret til jakob. så gav jakob esau brød og kogte linser, og da han havde spist og drukket, stod han op og gik sin vej. således lod esau hånt om sin førstefødselsret.

26

da der opstod hungersnød i landet - en anden end den forrige på abrahams tid - begav isak sig til filisterkongen abimelek i gerar. og Herren åbenbarede sig for ham og sagde: "drag ikke ned til ægypten, men bliv i det land, jeg siger dig; bo som fremmed i det land, så vil jeg være med dig og velsigne dig; thi dig og dit afkom vil jeg give alle disse lande og stadfæste den ed, jeg tilsvor din fader abraham; og jeg vil gøre dit afkom talrigt som himmelens stjerner og give dit afkom alle disse lande, og i din sæd skal alle jordens folk velsignes, fordi abraham adlød mine ord og holdt sig mine forskrifter efterretteligt, mine bud, anordninger og love." så blev isak boende i gerar. da nu mændene der på stedet forhørte sig om hans hustru, sagde han:

"det er min søster!" thi han turde ikke sige, at hun var hans hustru, af frygt for at mændene der på stedet skulde slå ham ihjel for rebekkas skyld; thi hun var meget smuk. men da han havde boet der en tid lang, hændte det, at filisterkongen abimelek lændede sig ud af vinduet og så isak kærtregne sin hustru rebekka. så lod abimelek isak kalde og sagde: "hun er jo din hustru; hvor kunde du da sige, at hun er din søster" isak svarede: "jo, jeg tænkte: jeg vil ikke udsætte mig for at miste livet for hendes skyld." men abimelek sagde: "hvad er det dog, du har gjort imod os! hvor let kunde det ikke være sket, at en af folket havde ligget hos din hustru, og så havde du bragt skyld over os!" så bød abimelek alt folket: "hver den, der rører denne mand eller hans hustru, skal lide døden." isak såede der i landet og fik samme år 100 fold; og herren velsignede ham, så han blev en mægtig mand og stadig gik frem, indtil han blev såre mægtig, og han havde småkvæg og hornkvæg og trælle i mængde. derover blev filisterne skinsyge på ham. alle de brønde, hans faders trælle havde gravet i hans fader abrahams dage, kastede filisterne til og fyldte dem med jord; og abimelek sagde til isak: "drag bort fra os, thi du er blevet os for stærk!" så drog isak bort og slog lejr i gerars dal og bosatte sig der. men isak lod atter de brønde udgrave, som hans fader abrahams trælle havde gravet, og som filisterne havde tilkastet efter abrahams død, og gav dem de samme navne, som hans fader havde givet dem. da nu isaks trælle gravede i dalen, stødte de på en brønd med rindende vand; men gerars hyrder yppede kiv med isaks og sagde: "dette vand tilhører os!" derfor kaldte han brønden esek, thi der stredes de med ham. så flyttede han derfra og lod grave en ny brønd; og da de også yppede kiv om den, kaldte han den sitna. så flyttede han derfra og lod grave en ny brønd; og da de ikke yppede kiv om den, kaldte han den rehobot, idet han sagde: "nu har herren skaffet os plads, så vi kan blive talrige i landet" så drog han derfra til be'ersjeba. samme nat åbenbarede herren sig for ham og sagde: "jeg er din fader abrahams gud; frygt ikke, thi jeg er med dig, og jeg vil velsigne dig og gøre dit afkom talrigt for min tjener abrahams, skyld!" da byggede isak et alter der og påkaldte herrens navn; og der op slog han sit telt, og hans trælle gravede der en brønd. imidlertid kom abimelek til ham fra gerar med sin ven ahuzzat og sin hærfører pikol. isak sagde til dem: "hvorfor kommer i til mig, når i dog hader mig og har jaget mig bort fra eder?" men de svarede: "vi ser tydeligt, at herren er med dig, derfor har vi tænkt: lad der blive et edsforbund mellem os og dig, og lad os slutte en pagt med dig, at du ikke vil gøre os noget ondt, ligesom vi ikke har voldet dig men, men kun handlet vel imod dig og ladet dig fare i fred; du er og bliver jo herrens velsignede!" så gjorde han et gæstebud for dem, og de spiste og drak. næste morgen svor de hinanden eder, og derefter tog isak afsked med dem, og de drog bort i fred. samme dag kom isaks trælle og bragte ham melding om den brønd, de havde gravet, og sagde: "vi har fundet vand!" så kaldte han den sijb'a; og derfor hedder byen den dag i dag be'ersjeba. da esau var fyrretyve år gammel, tog han judit, en datter af hetiten be'eri, og basemat, en datter af hetiten elon, til ægte. det var isak og rebekka en

hjertesorg.

27

da isak var blevet gammel og hans syn slovet, så han ikke kunde se, kaldte han sin ældste søn esau til sig og sagde til ham: "min søn!" han svarede: "her er jeg!" da sagde han: "se, jeg er nu gammel og ved ikke, hvad dag døden kommer tag derfor dine jagtrekskaber, dit pilekogger og din bue og gå ud på marken og skyd mig et stykke vildt; lav mig en lækker ret mad efter min smag og bring mig den, at jeg kan spise, før at min sjæl kan velsigne dig, før jeg dør!" men rebekka havde lyttet, medens isak talte til sin søn esau, og da, esau var gået ud på marken for at skyde et stykke vildt til sin fader, sagde hun til sin yngste søn jakob: "se, jeg hørte din fader sige til din broder esau: hent mig et stykke vildt og lav mig en lækker ret mad, at jeg kan spise, før at jeg kan velsigne dig for herrens åsyn før min død. adlyd mig nu, min søn, og gør, hvad jeg pålægger dig: gå ud til hjorden og hent mig to gode gedekid; så laver jeg af dem en lækker ret mad til din fader efter hans smag; bring så den ind til din fader, at han kan spise, for at han kan velsigne dig før sin død!" men jakob sagde til sin moder rebekka: "se, min broder esau er håret, jeg derimod glat; sæt nu, at min fader føler på mig, så står jeg for ham som en bedrager og henter mig en forbandelse og ingen velsignelse!" men hans moder svarede: "den forbandelse tager jeg på mig, min søn, adlyd mig blot og gå hen og hent mig dem!" så gik han hen og hentede dem og bragte sin moder dem, og hun tillavede en lækker ret mad efter hans faders smag. derpå tog rebekka sin ældste søn esaus festklæder, som hun havde hos sig i huset, og gav sin yngste søn jakob dem på; skindene af gedekiddene lagde hun om hans hænder og om det glatte på hans hals, og så gav hun sin søn jakob maden og brødet, som hun havde tillavet. så bragte han det ind til sin fader og sagde: "fader!" han svarede: "ja! hvem er du, min søn?" da svarede jakob sin fader: "jeg er esau, din førstefødte; jeg har gjort, som du bød mig; sæt dig nu op og spis af mit vildt, for at din sjæl kan velsigne mig!" men isak sagde til sin søn: "hvor har du så hurtigt kunnet finde noget, min søn?" han svarede: "jo, herren din gud sendte mig det i møde!" men isak sagde til jakob: "kom hen til mig, min søn, så jeg kan føle på dig, om du er min søn esau eller ej!" da trådte jakob hen til sin fader, og efter at have følt på ham sagde isak: "rosten er jakobs, men hænderne esaus!" og han kendte ham ikke, fordi hans hænder var hårede som hans broder esaus. så velsignede han ham. og han sagde: "du er altså virkelig min søn esau!" han svarede: "ja, jeg er!" da sagde han: "bring mig det, at jeg kan spise af min søns vildt, for at min sjæl kan velsigne dig!" så bragte han ham det, og han spiste, og han bragte ham vin, og han drak. derpå sagde hans fader isak til ham: "kom hen til mig og kys mig, min søn!" og da, han kom hen til ham og kyssede ham, mærkede han duften af hans klæder. så velsignede han ham og sagde: "se, duften af min søn er som duften af en mark, herren har velsignet! gud give dig af himmelens væde og jordens fedme, korn og most i overflod! måtte folkeslag tjene dig og folkefærd bøje

sig til jorden for dig! bliv hersker over dine brødre, og din moders sønner bøje sig til jorden for dig! forbandet, hvo dig forbander; velsignet, hvo dig velsigner!" da isak var færdig med at velsigne jakob, og lige som jakob var gået fra sin fader isak, vendte hans broder esau hjem fra jagten; også han lavede en lækker ret mad, bragte den til sin fader og sagde: "vil min fader sætte sig op og spise af sin søns vildt, for at din sjæl kan velsigne mig!" så sagde hans fader isak: "hvem er du?" og han svarede: "jeg er esau, din førstefødtel!" da blev isak højlig forfærdet og sagde: "men hvem var da han. da esau hørte sin faders ord: udstødte han et højt og hjerteskrærende skrig og sagde: "velsogn dog også mig, fader!" men han sagde: "din broder kom med svig og tog din velsignelse!" da sagde han: "har man kaldt ham jakob, fordi han skulde overliste mig? nu har han gjort det to gange: han tog min førstefødselsret, og nu har han også taget min velsignelse!" og han sagde: "har du ingen velsignelse tilbage til mig?" men isak svarede: "se, jeg har sat ham til hersker over dig, og alle hans brødre har jeg gjort til hans trælle, med horn og most. har jeg betænkt ham hvad kan jeg da gøre for dig, min søn?" da sagde esau til sin fader: "har du kun den ene velsignelse. så tog hans fader isak til orde og sagde til ham: "se, fjern fra jordens fedme skal din bolig være og fjern fra himmelens væde ovenfra; af dit sværd skal du leve, og din broder skal du tjene; men når du samler din kraft, skal du sprænge hans åg af din hals!" men esau påensede på ondt mod jakob for den velsignelse, hans fader havde givet ham, og esau sagde ved sig selv: "der er ikke længe til, at vi skal holde sorg over min fader, så vil jeg slå min broder jakob ihjel!" da nu rebekka fik nys om sin ældste søn esaus ord, sendte hun bud efter sin yngste søn jakob og sagde til ham: "din broder esau vil hævne sig på dig og slå dig ihjel; adlyd nu mig min søn: flygt til min broder laban i karan og bliv så hos ham en tid, til din broders harme lægger sig, til din broders vrede vender sig fra dig, og han glemmer, hvad du har gjort ham; så skal jeg sende bud og hente dig hjem. hvorfor skal jeg miste eder begge på een dag!" men rebekka sagde til isak: "jeg er led ved livet for hets døtres skyld; hvis jakob tager sig sådan en hetitisk kvinde, en af landets døtre, til hustru, hvad skal jeg da med livet!"

28

da kaldte isak jakob til sig og velsignede ham, idet han bød ham: "du må ikke tage dig en hustru blandt kana'ans døtre. drag til paddan-aram, til din morfader betuels hus, og tag dig der en af din morbroder labans døtre til hustru! gud den almægtige velsigne dig og gøre dig frugtbar og give dig et talrigt afkom, så du bliver til stammer i hobetal. han give dig og dit afkom med dig abrahams velsignelse, så du får din udlændigheds land i eje, det gud skænkede abraham!" så lod isak jakob fare, og han drog til paddan-aram, til aramæeren laban, betuels søn, som var broder til rebekka, jakobs og esaus moder. men esau fik at vide, at isak havde velsignet jakob og sendt ham til paddan-aram for at tage sig en hustru der, og at han, da han velsignede ham, havde pålagt ham ikke at tage sig en hustru blandt kana'ans døtre, og at jakob havde adlydt

sin fader og moder og var draget til paddan-aram. da skønnede esau, at kana'ans døtre vakte hans fader isaks mishag, og han gik til ismael og tog mahalat, en datter af abrahams søn ismael og søster til nebajot, til hustru ved siden af sine andre hustruer. så drog jakob bort fra be'ersjeba og vandrede ad karan til. på sin vandring kom han til det hellige sted og overnattede der, da solen var gået ned; og han tog en af stenene på stedet og brugte den som hovedgærde og lagde sig til, hvile der. da drømte han, og se, på jorden stod en stige, hvis top nåede til himmelen, og se, guds engle steg op og ned ad den; og herren stod foran ham og sagde: "jeg er herren, din fader abrahams og isaks gud! det land, du hviler på, giver jeg dig og dit afkom; dit afkom skal blive som jordens støv, og du skal brede dig mod vest og øst, mod nord og syd; og i dig og i din sæd skal alle jordens slægter velsignes; se, jeg vil være med dig og vogte dig, hvorhen du end går og føre dig tilbage til dette land; thi jeg vil ikke forlade dig, men opfylde alt, hvad jeg har lovet dig!" da jakob vågnede af sin søvn, sagde han: "sandelig, herren er på dette sted, og jeg vidste det ikke!" og han blev angst og sagde: "hvor forfærdeligt er dog dette sted! vis-selig, her er guds hus, her er himmelens port!" tidligt næste morgen tog jakob den sten, han havde brugt som hovedgærde rejste den som en stenstøtte og god olie over den. og han kaldte dette sted betel; før hed byen luz. derpå gjorde jakob følgende løfte: "hvis gud er med mig og vogter mig på den vej, jeg skal vandre, og giver mig brød at spise og klæder at iføre mig, og hvis jeg kommer uskadt tilbage til min faders hus, så skal herren være min gud, og denne sten, som jeg har rejst som en støtte, skal være guds hus, og af alt, hvad du giver mig, vil jeg give dig tiende!"

29

derpå fortsatte jakob sin vandring og drog til østens børns land. da fik han øje på en brønd på marken og tre hjorde af småkvæg, der var lejrede ved den. ved den brønd vandede man hjordene; og over hullet lå der en stor sten, som man først væltede bort, når alle hjordene var samlede, for siden, når dyrene var vandet, at vælte den på plads igen. jakob spurgte dem: "hvor er i fra, brødre?" de svarede: "fra karan!" da spurgte han dem: "kender i laban, nakors søn?" de svarede: "ja, ham kender vi godt!" han spurgte da: "går det ham vel? de svarede: "ja, det går ham vel; se, hans datter rakel kommer netop med hjorden derhenne!" da sagde han: "det er jo endnu højlys dag og for tidligt at drive kvæget sammen; vand dyrene og før dem ud på græsgangene!" men de svarede: "det kan vi ikke, før alle hyrderne er samlede; først når de vælter stenen fra brøndhullet, kan vi vande dyrene." medens han således stod og talte med dem, var rakel kommet derhen med sin faders hjord, som hun vogtede; og så snart jakob så sin morbroder labans datter rakel og hans hjord, gik han hen og væltede stenen fra brøndhullet og vandede sin morbroder labans hjord. så kyssede han rakel og brast i gråd; og han fortalte hende; at han var hendes faders frænde, en søn af rebekka: da skyndte hun sig hjem til sin fader og fortalte ham det" og så snart laban horte om sin

søstersøn jakob, løb han ham i møde, omfavnede og kyssede ham og førte ham hjem til sit hus. og laban sagde: "ja, du er mit kod og blod!" han blev nu hos ham en månedstid. så sagde laban til jakob: "skulde du tjene mig for intet fordi du er min frænde? sig mig, hvad du vil have i løn!" nu havde laban to døtre; den ældste hed lea, den yngste rakel; leas øjne var matte, men rakel havde en dejlig skikkelse og så dejlig ud, og jakob elskede rakel; derfor sagde han: "jeg vil tjene dig syv år for din yngste datter rakel." laban svarede: "jeg giver hende hellere til dig end til en fremmed; bliv kun hos mig!" så tjente jakob syv år for rakel; og de syntes ham kun nogle få dage, fordi han elskede hende. derefter sagde jakob til laban: "giv mig min hustru, nu min tjenestetid er ude, at jeg kan gå ind til hende!" så indbød laban alle mændene på stedet til gæstebud. men da aftenen kom, tog han sin, datter lea og bragte hende til ham, og han gik ind til hende, og laban gav sin datter lea sin trælkvinde zilpa til trælkvinde. da det nu om morgenen viste sig at være lea, sagde jakob til laban: "hvad er det, du har gjort imod mig? er det ikke for rakel, jeg har tjent hos dig? hvorfor har, du bedraget mig?" laban svarede: "det er ikke skik og brug her til lands at give den yngste bort før den ældste; men lad nu bryllupsugen gå til ende, så vil, jeg også give dig hende, imod at du bliver i min tjeneste syv år til." det gik jakob ind på, og da bryllupsugen var til ende, gav laban ham sin datter rakel til hustru. og laban gav sin datter rakel sin trælkvinde bilha til trælkvinde. så gik jakob også ind til rakel, og han elskede rakel højere end lea. derpå blev han i labans tjeneste syv år til. da herren så, at lea blev tilsidesat, åbnede han hendes moderliv, medens rakel var ufrugtbar. så blev lea frugtsommelig og fødte en søn, som hun gav navnet ruben; thi hun sagde: "herren har set til min ulykke; nu vil min mand elske mig!" siden blev hun frugtsommelig igen og fødte en søn; og hun sagde: "herren hørte, at jeg var tilsidesat, så gav han mig også ham!" derfor gav hun ham navnet simeon. siden blev hun frugtsommelig igen og fødte en søn; og hun sagde: "nu må da endelig min mand bolde sig til mig, da jeg har født ham tre sønner." derfor gav hun ham navnet levi. siden blev hun frugtsommelig igen og fødte en søn; og hun sagde: "nu vil jeg prise herren!" derfor gav hun ham navnet juda.

30

da rakel så, at hun ikke fødte jakob noget barn, blev hun skinsyg på sin søster og sagde til jakob: "skaf mig børn, ellers dør jeg!" men jakob blev vred på rakel og sagde: "er jeg i guds sted? det er jo ham, der har nægтет dig livsfrugt!" så sagde hun: "der er min trælkvinde bilha; gå ind til hende, så hun kan føde på mine knæ og jeg få sønner ved hende!" og hun gav ham sin trælkvinde bilha til hustru, og jakob gik ind til hende. så blev bilha frugtsommelig og fødte jakob en søn, og rakel sagde: "gud har hjulpet mig til min ret, han har hørt min røst og givet mig en søn." derfor gav hun ham navnet dan. siden blev rakels trælkvinde bilha frugtsommelig igen og fødte jakob en anden søn; og rakel sagde: "gudskampe har jeg kæmpet med min søster og sejret." derfor gav hun ham navnet naf-

tali. men da lea så, at hun ikke fik flere børn, tog hun sin trælkvinde zilpa og gav jakob hende til hustru; og da leas trælkvinde zilpa fødte jakob en søn, sagde lea: "hvilken lykke!" derfor gav hun ham navnet gad. siden fødte leas trælkvinde zilpa jakob en anden søn; og lea sagde: "held mig! kvinderne vil prise mit held!" derfor gav hun ham navnet aser. men da ruben engang i hvedehøstens tid gik på marken, fandt han nogle kærlighedsæbler og bragte dem til sin moder lea. da sagde rakel til lea: "giv mig nogle af din søns kærlighedsæbler!" lea svarede: "er det ikke nok, at du har taget min mand fra mig? vil du nu også tage min søns kærlighedsæbler?" men rakel sagde: "til gengæld for din søns kærlighedsæbler må han ligge hos dig i nat!" da så jakob kom fra marken om aftenen, gik lea ham i møde og sagde: "kom ind til mig i nat, thi jeg har købt dig for min søns kærlighedsæbler!" og han lå hos hende den nat. så bønhoerte gud lea, og hun blev frugtsommelig og fødte jakob en femte søn; og lea sagde: "gud har lønnet mig, fordi jeg gav min mand min trælkvinde." derfor gav hun ham navnet issakar. siden blev lea frugtsommelig igen og fødte jakob en sjette søn; og lea sagde: "gud har givet mig en god gave, nu vil min mand blive hos mig, fordi jeg har født ham seks sønner." derfor gav hun ham navnet zebulon. siden fødte hun en datter, som hun gav navnet dina. så kom gud rakel i hu, og gud bønhoerte hende og åbnede hendes moderliv, så hun blev frugtsommelig og fødte en søn; og hun sagde: "gud har borttaget min skændsel." derfor gav hun ham navnet josef; thi hun sagde: "herren give mig endnu en søn!" da rakel havde født josef. sagde jakob til laban: "lad mig fare, at jeg kan drage til min hjemstavn og mit land; giv mig mine hustruer og mine børn som jeg har tjent dig for, og lad mig drage bort; du ved jo selv, hvorledes jeg har tjent dig!" men laban svarede: "måtte jeg have fundet nåde for dine øjne! jeg har udfundet, at herren bar velsignet mig for din skyld." og han sagde: "bestem, hvad du vil have i løn af mig, så vil jeg give dig den!" så sagde jakob: "du ved jo selv, hvorledes jeg har tjent dig, og hvad din ejendom er blevet til under mine hænder; thi før jeg kom, ejede du kun lidet, men nu har du overflod; herren har velsignet dig, hvor som helst jeg satte min fod. men når kan jeg komme til at gøre noget for mit eget hus?" laban svarede: "hvad skal jeg da give dig?" da sagde jakob: "du skal ikke give mig noget; men hvis du går ind på, hvad jeg nu foreslår dig, vedbliver jeg at være hyrde for dine hjoerde og vogte dem. jeg vil i dag gå hele din hjord igennem og udskille alle spættede og blakkede dyr alle de sorte får og de blakkede eller spættede geder skal være min løn; i morgen den dag skal min retfærdighed vidne for mig: når du kommer og syner den hjord, der skal være min løn, da er alle de" geder, som ikke er spættede eller blakkede, og de får, som ikke er sorte, stjålet af mig." laban svarede: "vel, lad det blive, som du siger!" så udskilte han samme dag de stribede og blakkede bukke og de spættede og blakkede geder, alle dem der havde hvide pletter, og alle de sorte får og overgav dem til sine sønner, og han lod der være tre dagsrejser mellem dem og jakob; og jakob vogtede resten af labans hjord. men jakob tog friske grene af hvidpopler, mandeltræer og plataner og afskrællede

barken således, at der kom hvide striber på grenene; og de afskællede grene stillede han op i trugene foran dyrene, i vandrønderne, hvor dyrene kom hen og drak; og de parrede sig, når de kom for at drikke; dyrene parrede sig foran grenene og fødte så stribet, spættet og blakket afkom. og lammene udskilte jakob. og han lod dyrene vende hovedet mod de stribede og alle de sorte dyr i labans hjord. på den måde fik han sine egne hjoerde, som han ikke bragte sammen med labans. og hver gang de kraftige dyr parrede sig, stillede jakob grenene op foran dem i vandrønderne, for at de skulde parre sig foran grenene; men når det var de svage dyr, stillede han dem ikke op; således kom de svage til at tilhøre laban, de kraftige jakob. på den måde blev manden overmåde rig og fik småkvæg i mængde, trælkvinder og trælle, kameler og æsler.

31

men jakob hørte labans sønner sige: "jakob har taget al vor faders ejendom, og deraf har han skabt sig al den velstand." og jakob læste i labans ansigt, at han ikke var sindet mod ham som tidligere. da sagde herren til jakob: "vend tilbage til dine fædres land og din hjemstavn, så vil jeg være med dig!" så sendte jakob bud og lod rakel og lea kalde ud på marken til sin hjord; og han sagde til dem: "jeg læser i eders faders ansigt, at han ikke er sindet mod mig som tidligere, nu da min faders gud har været med mig; og i ved jo selv, at jeg har tjent eders fader af al min kraft, medens eders fader har bedraget mig og forandret min løn ti gange; men gud tilstedte ham ikke at gøre mig skade; sagde han, at de spættede dyr skulde være min løn, så fødte hele hjorden spættet afkom, og sagde han, at de stribede skulde være min løn, så fødte hele hjorden stribet afkom. således tog gud hjordene fra eders fader og gav mig dem. og ved den tid dyrene parrede sig, så jeg i drømme, at bukkene, der sprang, var stribede, spættede og brogede og guds engel sagde til mig i drømme: jakob! jeg svarede: se, her er jeg! da sagde han: løft dit blik og se, hvorledes alle bukkene, der springer, er stribede, spættede og brogede, thi jeg har set alt, hvad laban har gjort imod dig. jeg er den gud, som åbenbarede sig for dig i, betel, der, hvor du salvede en stenstøtte og aflagde mig et løfte; bryd op og forlad dette land og vend tilbage til din hjemstavn!" så svarede rakel og lea ham: "har vi vel mere lod og del i vor faders hus? har han ikke regnet os for fremmede kvinder, siden han solgte os og selv brugte de penge, han fik for os? al den rigdom, gud har taget fra vor fader, tilhører os og vore børn gør du kun alt, hvad gud sagde til dig!" så satte jakob sine børn og sine hustruer på kamelerne og tog alt sit kvæg med sig, og al den ejendom, han havde samlet sig, det kvæg, han ejede og havde samlet sig i paddan-aram, for at drage til sin fader isak i kana'ans, land. medens laban var borte og klippede sine får, stjal rakel sin faders husgud. og jakob narrede aramæeren laban, idet han ikke lod ham mærke, at han vilde flygte; og han flygtede med alt, hvad han ejede; han brød op og satte over floden og vandrede ad gileads bjerge til. tredjedagen fik laban melding om, at jakob var flygtet; han tog da sine frænder med sig, satte efter ham så langt som syv

dagsrejser og indhentede ham: i gileads bjerge men gud kom til aramæeren laban i en drøm om natten og sagde til ham: "vogt dig vel for at sige så meget som et ondt ord til jakob!" da laban traf jakob havde han opslået sit telt på bjerget. sagde laban til jakob: "hvad har du gjort! mig har du narret, og mine døtre har du ført bort. som var de krigsfanger! hvorfor har du holdt din flugt hemmelig og narret mig og ikke meddelt mig det; så jeg kunde tage afsked med dig med lystighed og sang, med håndpauker og harper?" du lod mig ikke kysse mine sønner og døtre - sandelig, det var dårligt gjort af dig! det stod nu i min magt at handle ilde med dig; men din faders gud sagde til mig i nat: vogt dig vel for at sige så meget som et ondt ord til jakob! nu vel, så drog du altså bort fordi du længtes så meget efter din faders hus men hvorfor stjal du min gud?" da svarede jakob laban: "jeg var bange; thi jeg tænkte, du vilde rive dine døtre fra mig! men den, hos hvem du finder din gud, skal lade sit liv! gennemsøg i vore frænders påsyn, hvad: jeg har, og tag, hvad dit er!" jakob vidste nemlig ikke, at rakel havde; stjålet den. laban gik nu ind og ledte i jakobs, i leas og i de to tjenestekvindens telte men fandt intet; og fra leas gik han, til rakels, telt. men rakel havde taget husguden og lagt den i kamelsadlen og sat sig på den. da laban nu havde gennemsøgt hele teltet og intet fundet, sagde hun til sin fader: "min herre tage mig ikke ilde op, at jeg ikke kan rejse mig for dig, da det går mig på kvinders vis!" således ledte han efter husguden uden at finde den. da blussede vreden op i jakob, og han gik i rette med laban; og jakob sagde til laban: "hvad er min brøde, og hvad er min synd, at du satte efter mig! du har jo nu gennemsøgt alle mine ting! hvad har du fundet af alle dine sager? læg det frem for mine frænder og dine frænder, at de kan dømme os to imellem! i de tyve år, jeg har været hos dig, fødte dine får og geder ikke i utide, din hjoerds vædre fortærede jeg ikke, det sonderrevne bragte jeg dig ikke, men erstattede det selv; af min hånd krævede du, hvad der blev stjålet både om dagen og om natten; om dagen fortærede heden mig, om natten kulden, og mine øjne kendte ikke til søvn. i tyve år har jeg tjent dig i dit hus, fjorten år for dine to døtre og seks år for dit småkvæg, og ti gange har du forandret min løn. havde ikke min faders gud, abrahams gud og isaks rædsel, stået mig bi, så havde du ladet mig gå med tomme hænder; men gud så min elendighed og mine hænders møje, og i nat afsagde han sin kendelse!" da sagde laban til jakob: "døtrene er mine døtre, sønnerne er mine sønner, hjoerne er mine hjoerde, og alt, hvad du ser, er mit men hvad skulde jeg i dag kunne gøre imod mine døtre eller de sønner, de har født? lad os to slutte et forlig, og det skal tjene til vidne mellem os." så tog jakob en sten og rejste den som en støtte; og jakob sagde til sine frænder: "sank sten sammen!" og de tog sten og byggede en dysse og holdt måltid derpå. laban kaldte den jegar-sahaduta, og jakob kaldte den galed. da sagde laban: "denne dysse skal i dag være vidne mellem os to!" derfor kaldte han den galed og mizpa; thi han sagde: "herren skal stå vagt mellem mig og dig, når vi skilles. hvis du handler ilde med mine døtre eller tager andre hustruer ved siden af dem, da vid, at selv om intet menneske er til stede, er dog gud

vidne mellem mig og dig!" og laban sagde til jakob: "se denne stendysse og se denne stenstøtte, som jeg har rejst mellem mig og dig! vidne er denne dysse, og vidne er denne støtte på, at jeg ikke i fjendtlig hensigt vil gå forbi denne dysse ind til dig, og at du heller ikke vil gå forbi den ind til mig; abrahams gud og nakors gud, deres faders gud, være dommer imellem os!" så svor jakob ved sin fader isaks rædsel, og derpå holdt jakob offerslagning på bjerget og indbød sine frænder til måltid; og de holdt måltid og blev på bjerget natten over. tidligt næste morgen kyssede laban sine sønner og døtre, velsignede dem og drog bort; og laban vendte tilbage til sin hjemstavn,

32

men jakob fortsatte sin rejse. og guds engle mødte ham; og da jakob så dem, sagde han: "her er guds lejr!" derfor kaldte han stedet mahanajim. derpå sendte jakob sendebud i forvejen til sin broder esau i se'irs land på edoms højslette, og han bød dem: "sig til min herre esau: din træl jakob lader dig vide, at jeg har levet som gæst hos laban og boet der indtil nu; jeg har samlet mig okser, æsler og småkvæg, trælle og trælkvinder; og nu sender jeg bud til min herre med efterretning herom i håb om at finde nåde for dine øjne!" men sendebudene kom tilbage til jakob og meldte: "vi kom til din broder esau, og nu drager han dig i møde med 400 mand!" da blev jakob såre forfærdet, og i sin angst delte han sine folk, småkvæget, hornkvæget og kamelerne i to lejre, idet han tænkte: "hvis esau møder den ene lejr og slår den, kan dog den anden slippe bort." derpå bad jakob: "min fader abrahams og min fader isaks gud, herre, du, som sagde til mig: vend tilbage til dit land og din hjemstavn, så vil jeg gøre vel imod dig! jeg er for ringe til al den miskundhed og trofasthed, du har udvist mod din tjener; thi med min stav gik jeg over jordan der, og nu er jeg blevet til to lejre; frels mig fra min broder esaus hånd, thi jeg frygter for, at han skal komme og slå mig, både moder og børn! du har jo selv sagt, at du vil gøre vel imod mig og gøre mit afkom som havets sand, der ikke kan tælles for mængde!" og han blev der om natten. af hvad han havde, udtog han så en gave til sin broder esau, 200 geder og 20 bukke, 200 får og 20 vædre, 34 diegivende kamelhopper med deres føl, 40 køer og 10 tyre, 20 aseninder og 10 æselhingste; han delte dem i flere hjerde og overlod sine trælle dem, idet han sagde til dem: "gå i forvejen og lad en plads åben mellem hjordene!" og han bød den første: "når min broder esau møder dig og spørger, hvem du tilhører, hvor du skal hen, og hvem din drift tilhører, skal du svare: den tilhører din træl jakob; det er en gave. og han bød den anden og den tredje og alle de andre, der fulgte med hjordene, at sige det samme til esau, når de traf ham: "din træl jakob kommer selv bagefter!" thi han tænkte: "jeg vil søge at forsones ham ved den gave. der drager foran, og først bagefter vil jeg træde frem for ham; måske han da tager venligt imod mig!" så drog gaven i forvejen, medens han selv blev i lejren om natten. samme nat tog han sine to hustruer, sine to trælkvinder og sine elleve børn og gik over jakobs vadedsted; han tog dem og bragte dem

over bækken; ligeledes bragte han alt. hvad han ejede, over. men selv blev jakob alene tilbage. da var der en, som brødes, med ham til morgengry; og da han så, at han ikke kunde få bugt med ham, gav han ham et slag på hofteskålen; og jakobs hofteskål gik af led, da han brødes med ham. da sagde han: "slip mig, thi morgenen gryr!" men han svarede: "jeg slipper dig ikke, uden du velsigner mig!" så spurgte han: "hvad er dit navn?" han svarede: "jakob!" men han sagde: "dit navn skal ikke mere være jakob, men israel; thi du har kæmpet med gud og menneske og sejret!" da sagde jakob: "sig mig dit navn!" men han svarede: "hvorfor spørger du om mit navn?" og han velsignede ham der. og jakob kaldte stedet peniel, idet han sagde: "jeg har skuet gud ansigt til ansigt og har mit liv frelst." og solen stod op, da han drog forbi penuel, og da haltede han på hoften. derfor uftlader israeliterne endnu den dag i dag at spise hoftenerven, der ligger over hofteskålen, thi han gav jakob et slag på hofteskålen, på hoftenerven.

33

da jakob så op, fik han øje på esau, der kom fulgt af 400 mand. så delte han børnene mellem lea, rakel og de to trælkvinder, idet han stillede trælkvinderne med deres børn forrest, lea med hendes børn længere tilbage og bagest rakel med josef; selv gik han frem foran dem og kastede sig syv gange til jorden, før han nærmede sig sin broder. men esau løb ham i møde og omfavnede ham, faldt ham om halsen og kyssede ham, og de græd; og da han så op og fik øje på kvindernes og børnene, sagde han: "hvem er det, du har der?" han svarede: "det er de børn, gud nådig har givet din træl." så nærmede trælkvinderne sig med deres børn og kastede sig til jorden, derefter nærmede lea sig med sine børn og kastede sig til jorden, og til sidst nærmede josef og rakel sig og kastede sig til jorden. nu spurgte han: "hvad vilde du med hele den lejr, jeg traf på?" han svarede: "finde nåde for min herres øjne!" men esau sagde: "jeg har nok, broder; behold du, hvad dit er!" da svarede jakob: "nej, hvis jeg har fundet nåde for dine øjne, så tag imod min gave! da jeg så dit åsyn, var det jo som guds åsyn, og du har taget venligt imod mig! tag dog den velsignelse, som er dig bragt, thi gud har været mig nådig, og jeg har fuldt op!" således lod han ham, til han tog det. derpå sagde esau: "lad os nu bryde op og drage af sted, og jeg vil drage foran dig!" men jakob svarede: "min herre ved jo, at jeg må tage hensyn til de spæde børn og de får og køer, som giver die; overanstrenger jeg dem blot en eneste dag, dør alt småkvæget. vil min herre drage forud for sin træl, kommer jeg efter i ro og mag, som det passer sig for kvæget, jeg har med, og for børnene, til jeg kommer til min herre i seir." da sagde esau: "så vil jeg i alt fald lade nogle af mine folk ledsage dig!" men han svarede: "hvorfor dog det måtte jeg blot finde nåde for min herres øjne!" så drog esau samme dag tilbage til seir. men jakob brod op og drog til sukkot, hvor han byggede sig et hus og indrettede hytter til sit kvæg; derfor gav han stedet navnet sukkot. og jakob kom på sin vandring fra pad-dan aram uskadit til sikems by i kana'ans land og slog

lejr uden for byen; og han købte det stykke jord, hvor han havde rejst sit telt, af sikems pader hamors sønner for 100 kesita og byggede der et alter, som han kaldte: gud, israels gud.

34

da dina, den datter, jakob havde med lea, engang gik ud for at besøge landets døtre, så sikem, en søn af eg-nens høvding, hivviten hamor, hende og greb hende og lå hos hende; og han krænkede hende; men hans hjerte hang ved jakobs datter dina, og han elskede pigen og talte godt for hende; og sikem sagde til sin fader hamor: "skaf mig den pige til hustru!" jakob hørte, at han havde skændet hans datter dina; men da hans sønner dengang var med hans kvæg på marken, tav han, til de kom hjem." sikems fader hamor gik nu til jakob for at tale med ham. men da jakobs sønner hørte det, kom de hjem fra marken; og mændene græmmede sig og var såre opbragte, fordi han havde øvet skændelsdad i israel ved at ligge hos jakobs datter; thi sligt bør ikke ske. og hamor talte med dem og sagde: "min søn sikems hjerte hænger ved eders datter; giv ham hende til hustru og indgå svogerskab med os; giv os eders døtre og gift eder med vore døtre; tag ophold hos os, og landet skal stå eder åbent; slå eder ned og drag frit omkring og saml eder ejendom der!" og sikem sagde til hendes fader og brødre: "måtte jeg finde nåde for eders øjne! alt, hvad i kræver, vil jeg give forlang så høj en brudesum og gav, i vil; jeg giver, hvad i kræver, når i blot vil give mig pigen til hustru!" da gav jakobs sønner sikem og hans fader hamor et listigt svar, fordi. han havde skændet deres søster dina, og sagde til dem: "vi er ikke i stand til at give vor søster til en uomskåren mand, thi det holder vi for en skændsel. kun på det vilkår vil vi føje eder, at i bliver som vi og lader alle af mandkøn iblandt eder omskære; i så fald vil vi give eder vore døtre og ægte eders døtre og bosætte os iblandt eder, så vi bliver eet folk; men hvis i ikke vil høre os og lade eder omskære, så tager vi vor datter og drager bort" deres tale tyktes hamor og sikem, hamors søn, god; og den unge mand tøvede ikke med at gøre således, thi han var indtaget i jakobs datter, og han var den, der havde mest at sige i sin faders hus og harnor og hans søn siken gik til deres bys port og sagde til mændene i deres by: "disse mænd er os velsindede; lad dem bosætte sig og drag frit om her i landet, der er jo plads nok til dem i landet; deres døtre vil vi tage til hustruer og give dem vore døtre til hustruer! men kun på det vilkår vil mændene føje os og bosætte sig hos os, så vi kan blive eet folk, at alle af mandkøn hos os lader sig omskære, således som de er omskårne. deres hjoede og deres gods og alt deres kvæg bliver jo dog vort; lad os derfor føje dem, så de kan blive boende hos os!" så adlød de hamor og hans søn sikem, så mange som færdedes i hans bys port, og alle af mandkøn, alle, som færdedes i hans bys port, lod sig omskære. men tredjedagen, da de havde særfeber, tog jakobs sønner simeon og levi, dinas brødre, hver sit sværd, trængte ind i byen, uden at nogen anede uråd, og slog alle mændene ihjel og dræbte hamor og hans søn sikem med sværdet, tog dina ud

af sikems hus og drog bort. så kastede jakobs sønner sig over de faldne og plyndrede byen, fordi de havde skændet deres søster; deres småkvæg, hornkvæg og æsler, både hvad der var i byen og på markerne, tog de med sig, og al deres ejendom og alle deres børn og kvinder førte de bort som bytte, og de udplyndrede byen for alt, hvad der var der. men jakob sagde til simeon og levi: "i styrter mig i ulykke ved at lægge mig for had hos landets indbyggere, kana'anæerne og perizzitterne; thi jeg råder kun over få folk; samler de sig mod mig og slår mig, så er det ude med mig og mit hus!" men de svarede: "skal han behandle vor søster som en skøge!"

35

derpå sagde gud til jakob: "drag op til betel og bliv der og byg der et alter for gud, som åbenbarede sig for dig, da du flygtede for din broder esau!" jakob sagde da til sit hus og alle sine folk: "skaf de fremmede guder, der findes hos eder, bort, rens eder og skift klæder, og lad os drage op til betel, for at jeg der kan bygge et alter for gud, der bønhoerte mig i min trængselstid og var med mig på den vej, jeg vandrede!" de gav så jakob alle de fremmede guder, de førte med sig, og alle de ringe, de havde i ørene, og han gravede dem ned under egen ved sikem. derpå brød de op; og en guds rædsel kom over alle byerne rundt om, så de ikke forfulgte jakobs sønner. og jakob kom med alle sine folk til luz i kana'ans land, det er betel; og han byggede et alter der og kaldte stedet: betels gud, thi der havde gud åbenbaret sig for ham, da han flygtede for sin broder. så døde rebekkas amme debora, og hun blev jordet neden for betel under egen; derfor kaldte han den grædeegen. gud åbenbarede sig atter for jakob efter hans hjemkomst fra paddan aram og velsignede ham; og gud sagde til ham: "dit navn er jakob; men herefter skal du ikke mere hedde jakob; israel skal være dit navn!" og han gav ham navnet israel. derpå sagde gud til ham: "jeg er gud den almægtige! bliv frugtbar og mangfoldig! et folkja folk i hobetal skal nedstamme fra dig, og konger skal udgå af din lænd; det land, jeg gav abraham og isak, giver jeg dig, og dit afkom efter dig giver jeg landet!" derpå for gud op fra ham på det sted, hvor han havde talet med ham; og jakob rejste en støtte på det sted, hvor han havde talet med ham, en stenstøtte, og hældte et drikofør over den og udgød olie på den. og jakob kaldte det sted, hvor gud havde talet med ham, betel. derpå brød de op fra betel, da de endnu var et stykke vej fra efra, skulde rakel føde, og hendes fødselsveer var hårde. midt under hendes hårde fødselsveer sagde jordemoderen til hende: "frygt ikke, thi også denne gang får du en søn!" men da hun droges med døden thi det kostede hende livet gav hun ham navnet ben'on; men faderen kaldte ham benjamin". så døde rakel og blev jordet på vejen til efra, det er betlehem; og jakob rejste en stenstøtte på hendes grav; det er rakels gravstøtte, som står endnu den dag i dag. derpå brød israel op og oplos sit telt hinsides migdal eder. men medens israel boede i den egn, gik ruben hen og lå hos sin faders med-hustru bilha; og det kom israel for øre. jakobs sønner var tolv i tal; leas sønner: ruben, jakobs førstefødte,

simeon, levi, juda, issakar og zebulon; rakels sønner: josef og benjamin; rakels trælkvinde bilhas sønner: dan og naftali; leas trælkvinde zilpas sønner: gad og aser. det var jakobs sønner, der fødtes ham i paddan aram. og jakob kom til sin fader isak i mamre i kirjat arba, det er hebron, hvor abraham og isak havde levet som fremmede. isaks leveår var 180; så gik isak bort; han døde og samledes til sin slægt, gammel og mæt af dage. og hans sønner esau og jakob jordede ham,

36

dette er esaus, det er edoms, slægtsbog. esau tog sine hustruer af kana'ans døtre: ada, en datter af hetiten elon, oholibama, en datter af ana, hivviten zibons søn, og ismaels datter basemat, søster til nebajot. ada fødte esau elifaz, basemat fødte reuel, og oholibama fødte jeusj, jalam og kora. det var esaus sønner, der fødtes ham i kana'ans land. derpå tog esau sine hustruer sine sønner og døtre, hele sin husstand, sit kvæg og al den ejendom, han havde samlet sig i kana'ans land, og drog til landet lige over for sin broder jakob; deres gods var for meget til, at de kunde bo sammen, og deres. udlændighedens land kunde ikke rumme dem, så store var deres. hjerne; og esau bosatte sig i seirs bjerge; esau, det er edom. dette er esaus slægtetog, han, som var stamfader til edomiterne i seirs bjerge. følgende var esaus sønners navne: elifaz, en søn af esaus hustru ada, og reuel, en søn af esaus hustru basemat. elifazs sønner var teman, omar, zefo, gatam og kenaz. timna, som var esaus søn elifazs medhustru, fødte ham amalek. det var esaus hustru adas sønner. følgende var reuels sønner: nahat, zera, sjamma og mizza. følgende var sønner af esaus hustru oholibama, datter af zibons søn ana; hun fødte for esau: jeusj, jalam og kora. følgende var esaus sønners stammehøvdinge: elifaz's, esaus førstefødtes, sønner: høvdingerne teman, omar, zefo, henaz, kora, gatam og amalek. det var de fra elifaz stammende høvdinge i edoms land; det var adas sønner. følgende var esaus søn reuels sønner: høvdingerne nahat, zera, sjamma og mizza. det var de fra reuel stammende høvdinge i edoms land; det var esaus hustru basemats sønner. følgende var esaus hustru oholibamas sønner: høvdingerne jeusj, jalam og kora. det var de høvdinge, der stammede fra oholibama, esaus hustru, anas datter. det var esaus sønner, og det var deres stammehøvdinge; det var edom. følgende var horiternes sønner, landets oprindelige befolkning: lotan, sjobal, zibon, ana, disjon, ezer og risjon. det var horiternes stammehøvdinge, seirs sønner i edoms land. lotans sønner var hori og hemam, og lotans søster var timna. følgende var sjobals sønner: alvan, manahat, ebal, sjefo og onam. følgende var zibons sønner: aja og ana. det var denne ana, som fandt de varne kilder i ørkenen, da han vogtede sin fader zibons æsler. følgende var anas børn: disjon og oholibama, anas datter. følgende var disjons sønner: hemdan, esjban, jitrar og keran. følgende var ezers sønner: bilhan, zåvan og akan. følgende var risjons sønner: uz og aran. følgende var horiternes stammehøvdinge: høvdingerne lotan, sjobal, zibon, ana, disjon, ezer og risjon. det var horiternes stam-

mehøvdinge efter deres stammer i seirs land. følgende var de konger, der herskede i edoms land, før israeliterne fik konger: bela, beors søn, herskede i edom; hans by hed dinbaba. da bela døde, blev jobab, zeras søn fra bozra, konge i hans sted. da jobab døde, blev husjam fra temaniternes land konge i hans sted. da husjam døde, blev hadad, bedads søn, kongen i hans sted; det var ham, der slog midjaniterne på moabs slette; hans by hed avit. da hadad døde, blev samla fra masreka konge i hans sted. da samla døde, blev sjaul fra rehobot ved floden konge i hans sted. da sjaul døde, blev bål hanan, akbors søn, konge i hans sted. da bål hanan, akbors søn, døde, blev hadar konge i hans sted; hans by hed pau, og hans hustru hed mehetabel, en datter af matred, en datter af mezahab. følgende var navnene på esaus stammehøvdinge efter deres slægter, bosteder og navne: høvdingerne timna, alva, jetet, oholibama, ela, pinon, kenaz, teman, mibzar magdiel og iram. det var edoms stammehøvdinge efter deres boliger i det land, de fik i eje. det var esau, edoms fader.

37

men jakob blev boende i sin faders udlændigheds land, i kana'ans land dette er jakobs slægtetog. da josef var sytten år gammel, vogtede han småkvæget sammen med sine brødre; som dreng var han hos sin faders hustruer bilhas og zilpas sønner, og han bragte ondt rygte om dem til deres fader. israel elskede josef fremfor alle sine andre sønner, fordi han var hans alderdoms søn, og han lod gøre en fodsid kjortel med ærmer til ham. men da hans brødre så, at deres fader foretrak ham for alle sine andre sønner, fattede de nag til ham og kunde ikke tale venligt til ham. men josef havde en drøm, som han fortalte sine brødre, og som yderligere øgede deres had til ham. han sagde til dem "hør dog, hvad jeg har drømt! se, vi bandt neg ude på marken, og se, mit neg rejste sig op og blev stående, medens eders neg stod rundt omkring og bøjede sig for det!" da sagde hans brødre til ham: "vil du måske være vor konge eller herske over os?" og de hadede ham endnu mere for hans drømme og hans ord. men han havde igen en drøm, som han fortalte sine brødre; han sagde: "jeg har haft en ny drøm, og se, sol og måne og elleve stjerner bøjede sig for mig!" da han fortalte sin fader og sine brødre det, skændte hans fader på ham og sagde: "hvad er det for en drøm, du der har haft skal virkelig jeg, din moder og dine brødre komme og bøje os til jorden for dig?" og hans brødre fattede avind til ham, men hans fader glemte det i sit minde. da hans brødre engang var gået hen for at vogte deres faders småkvæg ved sikem, sagde israel til josef: "dine brødre vogter jo kvæg ved sikem; kom, jeg vil sende dig til dem!" han svarede: "her er jeg!" så sagde israel til ham: "gå hen og se, hvorledes det står til med dine brødre og kvæget, og bring mig bud tilbage!" israel sendte ham så af sted fra hebrons dal, og han kom til sikem. som han nu flakkede om på marken, var der en mand, som traf ham og spurgte: "hvad søger du efter?" han svarede: "efter mine brødre; sig mig, hvor de vogter deres kvæg!" da sagde manden: "de er draget bort herfra, thi jeg hørte dem

sige: lad os gå til dotan!" så gik josef efter sine brødre og fandt dem i dotan. men da de så ham langt borte, for han endnu var kommet hen til dem, lagde de råd op om at dræbe ham og sagde til hverandre: "se, der kommer den drømmemester! kom, lad os slå ham ihjel og kaste ham i en cisterne og sige, at et vildt dyr har ædt ham; så skal vi se, hvad der kommer ud af hans drømme!" men da ruben hørte det, vilde han redde ham af deres hånd og sagde: "lad os ikke tage hans liv!" og ruben sagde til dem: "udgyd dog ikke blod! kast ham i cisternen her på marken, men læg ikke hånd på ham!" han vilde nemlig redde ham af deres hånd og bringe ham tilbage til faderen. da josef nu kom hen til sine brødre, rev de hans kjortel af ham, ærmekjortelen, han havde på, tog ham og kastede ham i cisternen; men cisternen var tom, der var intet vand i den. derpå satte de sig til at holde måltid. og da de så op, fik de øje på en karavane af ismaeliter, der kom fra gilead, og deres kameler var belæssede med tragakantgummi, mastiks balsam og cistusharpiks, som de var på vej til ægypten med. så sagde juda til sine brødre: "hvad vinder vi ved at slå vor broder ihjel og skjule mordet? lad os hellere sælge ham til ismaeliterne og ikke lægge hånd på ham; han er jo dog vor broder, vort kød og blod!" og hans brødre gik ind på forslaget. da nu midjanitiske købmænd kom der forbi, trak de josef op af cisternen. og de solgte josef til ismaeliterne for tyve sekel sølv, og disse bragte ham så til ægypten. da ruben nu kom tilbage til cisternen, se, da var josef der ikke. så sønderrev han sine klæder og gik tilbage til sine brødre og sagde: "drengen er borte! hvad skal jeg dog gøre!" så tog de josefs kjortel og dyppede den i blodet af en gedebuk, som de slagtede; og de sendte ærmekjortelen hjem til deres fader med det bud: "den har vi fundet se efter, om det ikke er din søns kjortel!" da så han efter og udbrød: "det er min søns kjortel! et vildt dyr har ædt ham! josef er visselig revet ihjel!" så sønderrev jakob sine klæder og bandt sæk om sine lænder, og han sørgede over sin søn i mange dage. og skønt alle hans sønner og døtre kom til ham for at trøste ham, vilde han ikke lade sig trøste, men sagde: "nej, i min sørgedragt vil jeg stige ned til min søn i dødsriget!" og hans fader begravede ham. men midjaniterne solgte ham i ægypten til faraos hofmand potifar, livvagtens øverste.

38

ved den tid forlod juda sine brødre og sluttede sig til en mand fra adullam ved navn hira. der så juda en datter af kana'anaeren sjua, og han tog hende til ægte og gik ind til hende. hun blev frugtsummelig og fødte en søn, som hun gav navnet er; siden blev hun frugtsummelig igen og fødte en søn, som hun gav navnet onan; og hun fødte endnu en søn, som hun gav navnet sjela; da hun fødte ham, var hun i, kezib. juda tog er, sin førstefødte, en hustru, der hed tamar. men er, judas førstefødte, vakte herrens mishag, derfor lod herren ham dø. da sagde juda til onan: "gå ind til din svigerinde og indgå svogerægteskab med hende for at skaffe din broder afkom!" men onan, som vidste, at afkommet ikke vilde blive hans, lod, hver gang han gik ind til sin svigerinde, sin sæd spildes på jorden for

ikke at skaffe sin broder afkom. denne hans adfærd vakte herrens mishag, derfor lod han også ham dø. da sagde juda til sin sønnkone tamar: "bliv som enke i din faders hus, til min søn sjela bliver voksen!" thi han var bange for, at han også skulde dø ligesom sine brødre. så gik tamar hen og blev i sin faders hus. lang tid efter døde judas hustru, sjuas datter; og da juda var hørt op at sørge over hende, rejste han med sin ven, hira fra adullam, up til dem, der klippede hans får i timna. og da tamar fik at vide, at hendes svigerfader var på vej op til fåreklipningen i timna, aflagde hun sine enkekklæder, hyllede sig i et slør, så det skjulte hende, og satte sig ved indgangen til enajim ved vejen til timna; thi hun så, at hun ikke blev givet sjela til ægte, skønt han nu var voksen. da nu juda så hende, troede han, det var en skøge; hun havde jo tilhyllet sit ansigt; og han bøjede af fra vejen og kom hen til hende og sagde: "lad mig gå ind til dig!" thi han vidste ikke, at det var hans sønnkone. men hun sagde: "hvad giver du mig derfor!" han svarede: "jeg vil sende dig et gedekid fra hjorden!" da sagde hun: "ja, men du skal give mig et pant, indtil du sender det!" han spurgte: "hvad skal jeg give dig i pant?" hun svarede: "din seglring, din snor og din stav, som du har i hånden!" så gav han hende de tre ting og gik ind til hende, og hun blev frugtsummelig ved ham. derpå gik hun bort, tog sløret af og iførte sig sine enkekklæder. imidlertid sendte juda sin ven fra adullam med gedekid-det for at få pantet tilbage fra kvinden; men han fandt hende ikke. han spurgte da folkene på stedet: "hvor er den skøge, som sad på vejen ved enajim?" og de svarede: "her har ikke været nogen skøge!" så vendte han tilbage til juda og sagde: "jeg fandt hende ikke, og folkene på stedet siger, at der har ikke været nogen skøge." da sagde juda: "så lad hende beholde det, hellere end at vi skal blive til spot; jeg har nu sendt det kid, men du fandt hende ikke." en tre måneders tid efter meldte man juda: "din sønnkone tamar har øvet utugt og er blevet frugtsummelig!" da sagde juda: "før hende ud, for at hun kan blive brændt!" men da hun førtes ud, sendte hun bud til sin svigerfader og lod sige: "jeg er blevet frugtsummelig ved den mand, som ejer disse ting." og hun lod sige: "se dog efter, hvem der ejer denne ring, denne snor og denne stav!" da juda havde set efter, sagde han: "retten er på hendes side og ikke på min, fordi jeg ikke gav hende til min søn sjela!" men siden havde han ikke omgang med hende. da tiden kom, at hun skulde føde, se, da var der tvillinge i hendes liv. under fødselen stak der en hånd frem, og jordemoderen tog og bandt en rød snor om den, idet hun sagde: "det var ham, der først kom frem." men han trak hånden tilbage. og broderen kom frem; så sagde hun: "hvorfor bryder du frem?" for din skyld er der sket et brud. derefter kom broderen med den røde snor om hånden frem, og han kaldte man zera.

39

da josef var bragt ned til ægypten, blev han af ismaeliterne, der havde bragt ham derned, solgt til faraos hofmand potifar, livvagtens øverste, en ægypter. men herren var med josef, så lykken ful-

gte ham. han var i sin herre ægypterens hus; og hans herre så, at herren var med ham, og at herren lod alt, hvad han foretog sig, lykkes for ham. således fandt josef nåde for hans øjne og kom til at gå ham til hånde; og han satte ham over sit hus og gav alt, hvad han ejede, i hans hånd; og fra det øjeblik han satte ham over sit hus og alt, hvad han ejede, velsignede herren ægypterens hus for josefs skyld, og herrens velsignelse hvilede over alt, hvad han ejede, både inde og ude; og han betroede alt, hvad han ejede, til josef, og selv bekymrede han sig ikke om andet end den mad, han spiste. men josef havde en smuk skikkelse og så godt ud. nu hændte det nogen tid derefter, at hans herres hustru kastede sine øjne på josef og sagde: "kom og lig hos mig!" men han vægrede sig og sagde til sin herres hustru: "se, min herre bekymrer sig ikke om noget i huset, men alt, hvad han ejer, har han givet i min hånd; han har ikke større magt i huset end jeg, og han har ikke unddraget mig noget som helst undtagen dig, fordi du er hans hustru hvor skulde jeg da kunne øve denne store misgerning og synde mod gud!" og skønt hun dag efter dag talte josef til, vilde han dog ikke føje hende i at ligge hos hende og have med hende at gøre. men en dag han kom ind i huset for at gøre sin gerning, og ingen af husfolkene var til stede i huset, greb hun fat i hans kappe og sagde: "kom og lig hos mig!" men han lod kappen blive i hendes hånd og flygtede ud af huset. da hun nu så, at han havde ladet hende beholde kappen og var flygtet ud af huset, kaldte hun på sine husfolk og sagde til dem: "her kan i se! han har bragt os en hebræer til at drive spot med os! han kom ind til mig og vilde ligge hos mig, men jeg råbte af alle kræfter, og da han hørte, at jeg gav mig til at råbe, lod han sin kappe blive hos mig og flygtede ud af huset!" så lod hun kappen blive liggende hos sig, indtil hans herre kom hjem, og sagde så det samme til ham: "den hebraiske træl, du bragte os til at drive spot med os, kom ind til mig; men da jeg gav mig til at råbe, lod han sin kappe blive hos mig og flygtede ud af huset." da hans herre hørte sin hustrus ord: "således har din træl behandlet mig!" blussede vreden op i ham; og josefs herre tog ham og kastede ham i fængsel der, hvor kongens fanger sad fængslet. således kom josef i fængsel. men herren var med josef og skaffede ham yndest og lod ham finde nåde hos fængselets overopsynsmand, så at han gav ham opsyn over alle fangerne i fængselet, og han sørgede for alt, hvad der skulde gøres der. fængselets overopsynsmand førte ikke tilsyn med noget som helst af, hvad der var lagt i josefs hånd, eftersom herren var med ham og lod alt, hvad han foretog sig, lykkes.

40

nogen tid efter hændte det, at ægypterkongens mundskænk og bager forbrød sig mod deres herre ægypterkongen, og farao vrededes på sine to hofmænd, overmundskænten og overbageren, og lod dem sætte i forvaring i livvagtens øverstes hus, i samme fængsel, hvor josef sad fængslet; og livvagtens øverste gav dem josef til opvarthning, og han gik dem til hånde. da de nu havde været i forvaring en tid lang, drømte ægypterkongens

mundskænk og bager, som sad i fængselet, samme nat hver sin drøm med sin særlige betydning. da josef om morgenen kom ind til faraos hofmænd, der sammen med ham var i forvaring i hans herres hus, og så, at de var nedslåede, spurgte han dem: "hvorfor ser i så ulykkelige ud i dag?" besvarede: "vi har haft en drøm, og her er ingen, som kan tyde den." da sagde josef til dem: "er det ikke guds sag at tyde drømme? fortæl mig det da!" så fortalte overmundskænten josef sin drøm og sagde: "jeg så i drømme en vinstok for mig; på vinstokken var der tre ranker, og næppe havde den sat skud. for blomsterne sprang ud, og klaserne bar modne druer; og jeg havde faraos bæger i hånden og tog druerne og pressede dem i faraos bæger og rakte farao det." da sagde josef: "det skal udtydes således: de tre ranker betyder tre dage; om tre dage skal farao løfte dit hoved og genindsætte dig i dit embede, så du atter rækker farao bægeret som før, da du var hans mundskænk. vilde du nu blot tænke på mig, når det går dig vel, og vise mig godhed og omtale mig for farao og således hjælpe mig ud af dette hus; thi jeg er stjålet fra hebræernes land og har heller ikke her gjort noget, de kunde sætte mig i fængsel for." da nu overbageren så, at josef gav mundskænten en gunstig tydning, sagde han til ham: "jeg havde en lignende drøm: se, jeg bar tre kurve hvedebrød på mit hoved. i den øverste kurv var der alle hånde bagværk til faraos bord, men fuglene åd det af kurven på mit hoved!" da sagde josef: "det skal udtydes således: de tre kurve betyder tre dage; om tre dage skal farao løfte dit hoved og hænge dig op på en pæl, og fuglene skal æde kødet af din krop!" tre dage efter, da det var faraos fødselsdag, gjorde han et gæstebud for alle sine tjenere, og da løftede han overmundskænten og overbageren, hoveder blandt sine tjenere. overmundskænten genindsatte han i hans embede, så han atter rakte farao bægeret, og overbageren lod han hænge, som josef havde tydet det for dem. men overmundskænten tænkte ikke på josef; han glemte ham.

41

to år senere hændte det, at farao havde en drøm. han drømte, at han stod ved nilen; og se, op af floden steg der syv smukke og fede køer, som gav sig til at græsse i engen; efter dem steg der syv andre køer op af nilen, usle at se til og magre, og de stillede sig ved siden af de første køer på nilens bred; og de usle og magre køer åd de syv smukke og fede køer. så vågnede farao. men han sov ind og havde en drøm og så syv tykke og gode aks skyde frem på et og samme strå; men efter dem voksede der syv golde og vindsvedne aks frem; og de golde aks slugte de syv tykke og fulde aks. så vågnede farao, og se, det var en drøm. men om morgenen var hans sind uroligt; og han sendte bud efter alle ægyptens tegnsudlæggere og vismænd og fortalte dem sin drøm, men ingen kunde tyde den for farao. da sagde overmundskænten til farao: "jeg må i dag minde om mine synder. den gang farao vrededes på sine tjenere og lod dem sætte i forvaring i livvagtens øverstes hus, mig og overbageren, da drømte vi engang samme nat hver en drøm med sin

særlige betydning. sammen med os var der en hebraisk yngling, som var træl hos livvagtsens øverste, og da vi fortalte ham vore drømme, tydede han dem for os, hver på sin måde; og som han tydede dem for os, således gik det: jeg blev indsat i mit embede, og bageren blev hængt." da sendte farao bud efter josef, og man fik ham hurtigt ud af fangehullet; og efter at have ladet sig rage og skiftet klæder fremstillede han sig for farao. så sagde farao til josef: "jeg har haft en drøm, som ingen kan tyde; og nu har jeg hørt om dig, at du kun behøver at høre en drøm, så kan du tyde den." josef svarede farao: "ikke jeg men gud vil give farao et gunstigt svar!" da sagde farao til josef: "jeg drømte, at jeg stod på nilens bred; og se, op af floden steg der syv fede og smukke køer, som gav sig til at græse i engen; efter dem steg der syv andre køer op, ringe, såre usle og magre, så usle dyr har jeg ikke set nogensteds i ægypten; og de magre og usle køer åd de syv første, fede køer; men da de havde slugt dem, var det ikke til at kende på dem; de så lige så usle ud som før. så vågnede jeg. men jeg sov atter ind og så i drømme syv fulde og gode aks skyde frem på et og samme strå; men efter dem voksede der syv udtørrede, golde og vindsvedne aks frem, og de golde aks slugte de syv gode aks. det fortalte jeg mine tegnsudlæggere, men ingen kunde forklare mig det." da sagde josef til farao: "faraos drømme betyder begge det samme, og gud har kundgjort farao, hvad han vil gøre. de syv gode køer betyder syv år; de syv gode aks betyder ligeledes syv år; det er en og samme drøm. og de syv magre og usle køer, der steg op efter dem, betyder syv år, og de syv golde og vindsvedne aks betyder syv hungersnødsår. det var det, jeg mente, når jeg sagde til farao: hvad gud vil gøre, har han ladet farao skue! se, der kommer syv år med stor overflod i hele ægypten; men efter dem kommer der syv hungersnødsår, og man skal gemme al overfloden i ægypten; og hungersnøden skal hærgne jorden, så man intet mærker til overfloden på jorden på grund af den påfølgende hungersnød; thi den bliver såre hård. men at drømmen gentog sig to gange for farao, betyder, at sagen er fast besluttet af gud, og at han snart vil lade det ske. men nu skulde farao udse sig en indsigtsfuld og klog mand og sætte ham over ægypten, og farao skulde tage og indsætte tilsynsmænd over landet og opkræve femtedelen af ægyptens afgrøde i overflodens syv år; og de skal samle al afgrøden fra de gode år, der kommer, og oplagre høsten som faraos eje og bringe afgrøden under lås og lukke i byerne, for at afgrøden kan tjene til forråd for landet i hungersnødens syv år, som skal komme over ægypten, at ikke landet skal gå til grunde ved hungersnøden." både farao og alle hans tjenere syntes godt om den tale, og farao sagde til sine tjenere: "hvor finder vi en mand, i hvem guds ånd er som i ham?" og farao sagde til josef: "efter at gud har åbenbaret dig alt dette, kan ingen måle sig med dig i indsigt og klogt; du skal forestå mit hus, og efter dit ord skal alt mit folk rette sig; kun tronen vil jeg have forud for dig." og farao sagde til josef: "så sætter jeg dig nu over hele ægypten!" og farao tog seglringen af sin hånd og satte den på josefs, klædte ham i fine linnedklæder og hængte guldskæden om hans hals: han lod

ham køre i sin næstbedste vogn, og de råbte abrek for ham. således satte han ham over hele ægypten. og farao sagde til josef: "jeg er farao, men uden dit minde skal ingen røre hånd eller fod nogensteds i ægypten!" derpå gav farao josef navnet zafenat panea, og han lod ham ægte asenat, en datter af præsten potifera i on; og josef drog omkring i ægypten. josef var tredive år gammel. da han stededes for farao, ægyptens konge. så forlod josef farao og drog omkring i hele ægypten. og landet bar i bugnende fylde i overflodens syv år; og josef samlede al afgrøden i de syv år, i hvilke der var overflod i ægypten, og bragte den til byerne; i hver by samlede han afgrøden fra markerne der omkring. således ophobede josef korn i vældig mængde, som havets sand, indtil man opgav at måle det, da det ikke var til at måle. før hungersnødens år kom. fik josef to sønner med asenat, præsten i on potiferas datter; og josef gav den førstefødte navnet manasse, thi han sagde: "gud har ladet mig glemme al min møje og hele min faders hus." og den anden gav han navnet efraim, thi han sagde: "gud har givet mig livsfrugt i min elendigheds land." da overflodens syv år, som kom over ægypten, var omme, begyndte hungersnødens syv år, som josef havde sagt; og der opstod hungersnød i alle lande, men i hele ægypten var der brød. så hungrede hele ægypten; og folket råbte til farao om brød; men farao sagde til alle ægypterne: "gå til josef og gør, hvad han siger eder!" og der var hungersnød over hele jorden. da åbnede josef for alle kornlagrene og solgte korn til ægypterne; men hungersnøden tog til i ægypten; og alverden kom til ægypten for at købe korn hos josef; thi hungersnøden tog til over hele jorden.

42

da jakob hørte, at der var korn at få i ægypten, sagde han til sine sønner: "hvad venter i efter?" og han sagde: "jeg hører, at der er korn at få i ægypten; drag ned og køb os noget, at vi kan blive i live og undgå døden!" så drog de ti af josefs brødre ned for at købe korn i ægypten; men jakob sendte ikke josefs broder benjamin med hans brødre, thi han tænkte, der kunde tilstøde ham en ulykke. blandt dem, der kom for at købe korn, var også israels sønner; thi der var hungersnød i kana'ans land. og da josef var hersker i landet, og han var den, der solgte korn til alt folket i landet, så kom josefs brødre og kastede sig til jorden for ham. da josef så sine brødre, kendte han dem; men han lod fremmede over for dem, talte dem hårdt til og sagde til dem: "hvorfra kommer i?" de svarede: "fra kana'ans land for at købe føde!" josef kendte sine brødre, men de kendte ikke ham. da kom josef de drømme i hu. han havde drømt om dem; og han sagde til dem: "i er spejdere, i kommer for at se, hvor landet er åbent!" de svarede: "nej, herre, dine trælle kommer for at købe føde! vi er alle sønner af en og samme mand; vi er ærlige folk. men han sagde: 'jo vist så! i kommer for at se, hvor landet er åbent!'" de svarede: "vi, dine trælle, var tolv brødre, sønner af en og samme mand i kana'ans land; den yngste er for tiden hjemme hos vor fader, og een er ikke mere!" men josef sagde til dem: "det er, som jeg siger eder: i

er spejdere! men nu skal i sættes på prøve: så sandt farao lever, slipper i ikke herfra, uden at eders yngste broder kommer hid! lad en af eder rejse hjem for at hente eders broder, og imedens holdes i andre fangne; så vil det. vise sig, om eders ord er sandhed; og hvis ikke, så er i, så sandt, farao lever, spejdere!" derpå holdt han dem i forvaring tre dage. men tredjedagen sagde josef til dem: "vil i beholde livet, så skal i gøre således, thi jeg er en mand, der frygter gud: er i virkelig ærlige folk, lad så en af eder blive tilbage som fange i det fængsel, som i sad i, medens i andre drager hjem med korn til at stille hungeren i eders huse; og bring så eders yngste broder til mig, så skal eders ord stå til troende, og i skal slippe for at dø!" og således gjorde de. da sagde de til hverandre: "sandelig, nu må vi bøde for, hvad vi forbrød mod vor broder, da vi så hans sjælevåde, medens han bonfaldt os, og dog ikke hørte ham; derfor stedes vi nu i denne vælde!" men ruben tog til orde og sagde til dem: "sagde jeg eder ikke dengang: forsynd eder ikke mod drengen! men i vilde ikke høre; se, nu kræves hans blod!" således talte de. men de vidste ikke, at josef forstod det, thi han forhandlede med dem ved tolk; og han vendte sig bort fra dem og græd. siden vendte han sig til dem og talte med dem; og han tog simeon fra dem og lod ham fængsle for deres øjne. så gav josef befaling til at fylde deres sække med korn og lægge pengene tilbage i hver enkeltets sæk og give dem rejsekost; og således skete det. så læssede de deres korn på æslerne og drog bort. men da en af dem i natteherberget åbnede sin sæk for at give sit æsel foder, fik han øje på sine penge, der lå oven i sækken; og han sagde til sine brødre: "mine penge er kommet igen; se, de er i min sæk!" da sank hjertet i livet på dem, og de så forfærdede på hverandre og sagde: "hvad har gud dog gjort imod os!" og da de kom hjem til deres fader jakob i kana'ans land, fortalte de ham alt, hvad der var hændet dem, og sagde: "manden, der er landets herre, talte os hårdt til og holdt os i forvaring, som var vi folk, der vilde udspejle landet; men vi sagde til ham: vi er ærlige folk og ikke spejdere; vi var tolv brødre, sønner af en og samme fader; een er ikke mere, og den yngste er for tiden hjemme hos vor fader i kana'ans land. så sagde manden, der er landets herre: derpå vil jeg kende, at i er ærlige folk: lad en af eder blive hos mig, og tag i andre korn til at stille hungeren i eders huse og drag hjem! siden skal i bringe eders yngste broder til mig, for at jeg kan kende, at i ikke er spejdere, men ærlige folk; så vil jeg udlevere eders broder til eder, og i kan frit rejse i landet." da de nu tømte deres sække, fandt hver sin pengepose i sin sæk; og da de og deres fader så pengeposerne, blev de forfærdede. og deres fader jakob sagde til dem: "i gør mig barnløs; josef er ikke mere, og simeon er ikke mere, og nu vil i tage benjamin; det går alt sammen ud over mig!" så sagde ruben til sin fader: "du må tage mine to sønners liv, hvis jeg ikke bringer ham til dig; betro ham til mig, og jeg skal bringe ham tilbage til dig!" men han sagde: "min søn skal ikke rejse derned med eder, thi hans broder er død, og han alene er tilbage; tilstøder der ham en ulykke på den rejse, i har for, så bringer i mine grå hår ned i dødsriget med sorg!"

men hungersnøden var hård i landet; og da de havde fortæret det korn, de havde hentet i ægypten, sagde deres fader til dem: "køb os igen lidt føde!" men juda svarede ham: "manden sagde os ganske afgjort: i bliver ikke stedt for mit åsyn, medmindre eders broder er med! hvis du derfor vil sende vor broder med os, vil i rejse ned og købe dig føde; men sender du ham ikke med, så rejser vi ikke derned, thi manden sagde til os: i bliver ikke stedt for mit åsyn, medmindre eders broder er med!" så sagde israel: "hvorfor handlede i ilde imod mig og fortalte manden, at i havde en broder til?" de svarede: "manden spurgte os nøje ud om os og vor slægt og sagde: lever eders fader endnu? har i en broder til? og vi svarede ham på hans spørgsmål: kunde vi vide, at han vilde sige: bring eders broder herved!" men juda sagde til sin fader israel: "send dog drengen med mig, så vi kan komme af sted og blive i live og undgå døden, både vi og du og vor børn! jeg svarer for ham, af min hånd må du kræve ham: bringer jeg ham ikke til dig og stiller ham for dit åsyn, vil jeg være din skyldner for bestandig; havde vi nu ikke spildt tiden, kunde vi have været tilbage to gange!" så sagde deres fader israel til dem: "kan det ikke være anderledes, gør da i alt fald således: tag noget af det bedste, landet frembringer, med i eders sække og bring manden en gave, lidt mastiks balsam, lidt honning, tragakantgummi, cistusharpiks, pistacienødder og mandler; og tag dobbelt så mange penge med, så i bringer de penge tilbage, som var lagt oven i eders sække; måske var det en fejltagelse; og tag så eders broder og drag atter til manden! gud den almægtige lade eder finde barmhjertighed hos manden, så han lader eders anden broder og benjamin fare - men skal jeg være barnløs, så lad mig da blive det!" så tog mændene deres gave og dobbelt så mange penge med; også benjamin tog de med, brød op og drog ned til ægypten, hvor de fremstillede sig for josef. da josef så benjamin iblandt dem, sagde han til sin hushovmester: "bring de mænd ind i mit hus, lad slagte og lave til, thi de skal spise til middag hos mig." manden gjorde, som josef bød., og førte mændene ind i josefs hus. men mændene blev bange, da de førtes ind i josefs hus, og sagde: "det er for de penges skyld, der forrige gang kom tilbage i vore sække, at vi føres herind, for at de kan vælte sig ind på os og kaste sig over os, gøre os til trælle og tage vore æsler." derfor trådte de hen til josefs hushovmester ved døren til huset og sagde: "hør os, herre! vi drog en gang for herved for at købe føde, og da vi kom til vort natteherberge og åbnede vore sække, se, da lå vore penge oven i hver enkeltets sæk, vore penge til sidste hvid. men nu har vi bragt dem med tilbage og desuden andre penge for at købe føde. vi ved ikke, hvem der har lagt pengene i vore sækker!" men han svarede: "vær ved godt mod, frygt ikke! eders gud og eders faders gud har lagt en skat i eders sække - eders penge har jeg modtaget!" og han førte simeon ud til dem. så førte manden dem ind i josefs hus og gav dem vand til at tvættes deres fødder og foder til æslerne. og de fremtog deres gave, før josef kom hjem ved middagstid, thi de hørte, at de

skulde spise der. da josef trådte ind i huset, bragte de ham den gave, de havde med, og kastede sig til jorden for ham. han hilste på dem og spurgte: "går det eders gamle fader vel, ham, i talte om? lever han endnu?" de svarede: "det går din træl, vor fader, vel; han lever endnu!" og de bøjede sig og kastede sig til jorden. da han så fik øje på sin kødelige broder benjamin, sagde han: "er det så eders yngste broder, som i talte til mig om?" og han sagde: "gud være dig nådig, min søn!" men josef brød hurtigt af, thi kærligheden til broderen blussede op i ham, og han kæmpede med gråden; derfor gik han ind i sit kammer og græd der. men da han havde badet sit ansigt, kom han ud, og han beherskede sig og sagde: "sæt maden frem!" så blev maden sat frem særskilt for ham og for dem og for de ægyptere, der spiste hos ham; thi ægypterne kan ikke spise sammen med hebræere, det er dem en vederstyggelighed. de blev bænket foran ham efter alder, den førstefødte overst og den yngste nederst, og mændene undrede sig og så på hverandre; og han lod dem bringe mad fra sit eget bord, og benjamin fik fem gange så meget som hver af de andre. og de drak og blev lystige sammen med ham.

44

derefter befalede han sin hushovmester: "fyld mændenes sække med korn, så meget de kan have med sig, og læg hvers pengesum oven i hans sæk og læg mit eget sølvbæger oven i den yngstes sæk sammen med pengene for hans korn!" og han gjorde, som josef bød. da morgenen gryede, fik mændene lov at drage bort med deres æsler. men før de var kommet ret langt fra byen, bød josef sin hushovmester: "sæt efter mændene, og når du indhenter dem, sig så til dem: hvorfor har i gengældt godt med ondt? hvorfor har i stjålet mit sølvbæger? det er jo min herres mundbæger, som han bruger til at tage varsler af! ilde har i handlet ved at gøre således!" og da han havde indhentet dem, sagde han det til dem. men de svarede: "hvor kan min herre tale således? det være langt fra dine trælle at gøre sligt! se, de penge, vi fandt oven i vore sække, bragte vi tilbage til dig fra kana'ans land - hvorfor skulde vi da stjæle guld eller sølv fra din herres hus! den af dine trælle, det findes hos, skal dø, og desuden vil vi andre være din herres trælle!" han svarede: "vel, lad det blive, som i siger: den, bægert findes hos, skal være min træl, men i andre skal være sagesløse!" så skyndte de sig at løfte hver sin sæk ned på jorden og åbne den, og han undersøgte dem fra den ældstes til den yngstes, og bægert blev fundet i benjamins sæk. da sønderrev de deres klæder, og efter at have læstet sækkene hver på sit æsel vendte de tilbage til byen. da juda og hans brødre kom ind i josefs hus, hvor han endnu var, kastede de sig til jorden for ham; men josef sagde til dem: "hvad har i gjort! ved i ikke, at en mand som jeg forstår sig på hemmelige kunster?" da sagde juda: "hvad skal vi svare min herre, hvad skal vi sige, og hvorledes skal vi retfærdiggøre os? gud har fundet dine trællers brøde! se, vi er min herres trælle, både vi andre og han, bægert fandtes hos!" men han svarede: "det være langt fra mig at handle således; den, bægert fandtes hos, skal være min

træl, men i andre kan i fred drage hjem til eders fader." da trådte juda hen til ham og sagde: "hør mig, min herre, lad din træl tale et ord for min herres ører og lad ikke vreden blusse op i dig mod din træl, thi du er jo som farao! min herre spurgte sine trælle har i fader eller broder? og vi svarede min herre: ja, vi har en gammel fader, og der er en dreng, som blev født i hans alderdom; en broder til ham er død, og selv er han den eneste, hans moder efterlod sig, og hans fader elsker ham. så sagde du til dine trælle: bring ham med herved til mig, at jeg kan se ham med egne øjne! men vi svarede min herre: drengen kan ikke forlade sin fader, thi hans fader dør, hvis han forlader ham! så sagde du til dine trælle: kommer eders yngste broder ikke med herved, så bliver i ikke mere stedt for mit åsyn! vi rejste så op til din træl. min fader, og fortalte ham, hvad min herre havde sagt. da vor fader siden sagde: rejs atter hen og køb os lidt føde! svarede vi: vi kan ikke rejse derned, hvis ikke vor yngste broder følger med, thi vi bliver ikke stedt for mandens åsyn, medmindre vor yngste broder er med! så sagde din træl, min fader. til os: i ved jo, at min hustru fødte mig to sønner; den ene gik bort fra mig, og jeg sagde: han er sikkerlig revet ihjel! og jeg har ikke set ham siden; hvis i nu også tager denne fra mig, og der tilstøder ham en ulykke, bringer i mine grå hår i dødsriget med smerte! kommer jeg derfor hjem til din træl, min fader, uden at drengen. ved hvem han hænger med hele sin sjæl, er med, så bliver det hans død, når han ser, at drengen ikke er med. men din træl skal svare sin fader for drengen, og jeg har forpligtet mig til at være hans skyldner for bestandig, hvis jeg ikke bringer ham til ham; lad derfor din træl blive tilbage i drengens sted som min herres træl, men lad drengen drage hjem med sine brødre! thi hvorledes skulde jeg kunne drage hjem til min fader, når jeg ikke har drengen med? jeg vil ikke kunne være vidne til den ulykke, der rammer min fader!"

45

da kunde josef ikke længer beherske sig over for alle dem der stod hos ham, og han råbte "lad alle gå ud!" således var der ingen til stede, da josef gav sig til kende for sine brødre. så brast han i lydelig gråd, så ægypterne hørte det, og det spurgtes i faraos hus; og josef sagde til sine brødre: "jeg er josef! lever min fader endnu?" men hans brødre kunde ikke svare ham, så forfærdede var de for ham. så sagde josef til sine brødre: "kom hen til mig!" og da de kom derhen, sagde josef: "jeg er eders broder josef, som i solgte til ægypten; men i skal ikke græmme eder eller være forknytte, fordi i solgte mig herhen, thi gud har sendt mig forud for eder for at opholde liv; i to år har der nu været hungersnød i landet, og fem år endnu skal der hverken pløjes eller høstes; derfor sendte gud mig forud for eder, for at i kan få efterkommere på jorden, og for at mange hos eder kan reddes og holdes i live. og nu, ikke i, men gud har sendt mig hid, og han har gjort mig til fader hos farao og til herre over hele hans hus og til hersker over hele ægypten. skynd jer nu hjem til min fader og sig til ham: din søn josef lader sige: gud har sat mig til hersker over hele ægypten;

kom uden tøven ned til mig og tag bolig i gosens land og bo i min nærhed med dine sønner og sønnesønner, dit småkvæg og hornkvæg og alt, hvad du ejer og har; der vil jeg sørge for dit underhold - thi hungersnøden vil være fem år endnu - for at ikke du, dit hus eller nogen, der hører dig til, skal gå til grunde! nu ser i, også min broder benjamin, med egne øjne, at det er mig, der taler til eder; og i skal fortælle min fader om al min herlighed i ægypten og om alt, hvad i har set, og så skal i skynde eder at bringe min fader herved." så faldt han grædende sin broder benjamin om halsen, og benjamin græd i hans arme. og han kyssede alle sine brødre og græd ved deres bryst; og nu kunde hans brødre tale med ham. men det spurgtes i faraos hus, at josefs brødre var kommet, og farao og hans tjenere glædede sig derover: og farao sagde til josef: "sig til dine brødre: således skal i gøre: læs eders dyr og drag til kana'ans land, hent eders fader og eders familier og kom hid til mig, så vil jeg give eder det bedste, der er i ægypten, og i skal nyde landets fedme. byd dem at gøre således: tag eders vogne i ægypten til eders børn og kvinder, sæt eders fader op og kom hid; bryd eder ikke om eders ejendele, thi det bedste, der er i hele ægypten, skal være eders!" det gjorde israels sønner så. og efter faraos bud gav josef dem vogne og rejsekost med; hver især gav han dem et sæt festklæder, men benjamin gav han 300 sekel sølv og fem sæt festklæder; og sin fader sendte han ti æsler med det bedste, der var i ægypten og ti aseninder med korn, brød og rejsetæring til faderen. så tog han afsked med sine brødre, og da de drog bort, sagde han til dem: "kives ikke på vejen!" således drog de hjem fra ægypten og kom til deres fader jakob i kana'ans land; og de fortalte ham det og sagde: "josef lever endnu, og han er hersker over hele ægypten." men hans hjerte blev koldt, thi han troede dem ikke. så fortalte de ham alt, hvad josef havde sagt til dem; og da han så vognene, som josef havde sendt for at hente ham, oplevedes deres fader jakobs ånd atter; og israel sagde: "det er stort, min søn josef lever endnu; jeg vil drage hen og se ham, inden jeg dør!"

46

da brød israel op med alt, hvad han havde, og drog til be'ersjeba, og han slagtede ofre for sin fader isaks gud. men gud sagde i et nattesyn til israel: "jakob, jakob!" og han svarede: "se, her er jeg!" da sagde han: "jeg er gud, din faders gud, vær ikke bange for at drage ned til ægypten, thi jeg vil gøre dig til et stort folk der; jeg vil selv drage med dig til ægypten, og jeg vil også føre dig tilbage, og josef skal lukke dine øjne!" da brød jakob op fra be'ersjeba; og israels sønner satte deres fader jakob og deres børn og kvinder på de vogne, farao havde sendt til at hente ham på. og de tog deres kvæg og al deres ejendom, som de havde erhvervet sig i kana'ans land, og drog til ægypten, jakob og alt hans afkom med ham; således bragte han sine sønner og sønnesønner, sine døtre og sønnedøtre og alt sit afkom med sig til ægypten. følgende er navnene på israels sønner, der kom til ægypten, jakob og hans sønner: ruben, jakobs første-fødte; rubens sønner hanok, pallu, hezron og karmi;

simeons sønner jemuel, jamin, ohad, jakin, zohar og kana'anæerkvindens søn sjaul; leois sønner gerson, kehath og merari; judos sønner er, onan, sjela, perez og zera; men er og onan døde i kana'ans land. perezs sønner var hezron og hamul. issakars sønner tola, pua, jasjub og sjimron; zedulons sønner sered, eloo og jalel; det var leos sønner, som hun fødte jakob i paddan-aram; desuden fødte hun ham datteren dina; det samlede tal på hans sønner og døtre var tre og tredive. gods sønner zifjon, haggi, sjuni, ezbon, eri, arodi og areli. asers sønner jimna, jisjva, jisjvi og beria, og deres søster sera; og berias sønner heber og mallkiel; det var sønnerne af zilpo, som laban gav sin datter lea, og som fødte jakob dem, seksten i alt; rakels, jakobs hustrus, sønner josef og benjamin; og josef fik børn i ægypten med asenat, en datter af potifera, præsten i on: manasse og efraim; benjamins sønner bela, beker, asjbel, gera, nâman, ebi, rosj, mup-pim, huppim og ard; det var rakels sønner, som hun fødte jakob, fjorten i alt; dons søn husjim; noffolis sønner jazeel, guni, jezer og sjillem; det var sønnerne af bilha, som laban gav rakel, og som fødte jakob dem, syv i alt. hele jakobs familie, der kom til ægypten med ham, fraregnet jakobs sønnekoner, udgjorde tilsammen seks og tresindstyve; og josefs sønner, der fødtes ham i ægypten, var to; alle de af jakobs hus, der kom til ægypten, udgjorde halvfjerdsindstyve. men juda sendte han i forvejen til josef, for at man skulde vise ham vej til gosen, og de kom til gosens land. da lod josef spænde for sin vogn og rejste sin fader i møde til gosen; og da han traf ham, omfavnede han ham og græd længe i hans arme; og israel sagde til josef: "lad mig nu kun dø, da jeg har set dit ansigt, at du endnu lever!" men josef sagde til sine brødre og sin faders hus: "jeg vil drage hen og melde det til farao og sige til ham: mine brødre og min faders hus i kana'an er kommet til mig; disse mænd er hyrder, thi de driver kvægavl, og de har bragt deres småkvæg og hornkvæg og alt, hvad de ejer, med. når så farao lader eder kalde og spørger eder, hvad i er, skal i sige: dine trælle har drevet kvægavl fra barnsben af ligesom vore fædre! for at i kan komme til at bo i gosens land.

47

så drog josef hen og meldte det til farao og sagde: "min fader og mine brødre er kommet fra kana'ans land med deres småkvæg og hornkvæg og alt, hvad de ejer, og befinder sig i gosen." og han tog fem af sine brødre med sig og forestillede dem for farao. da nu farao spurgte dem, hvad de var, svarede de: "dine trælle er hyrder ligesom vore fædre!" og de sagde til farao: "vi er kommet for at bo som gæster i landet, thi der er ingen græsning for dine trællers småkvæg, da hungersnøden er trykkende i kana'an, og nu vilde dine trælle gerne bosætte sig i gosen." da sagde farao til josef: "din fader og dine brødre er kommet til dig; ægypten står til din rådighed, lad din fader og dine brødre bosætte sig i den bedste del af landet; de kan tage ophold i gosens land; og hvis du ved, at der er dygtige folk iblandt dem, kan du sætte dem til opsynsmænd over mine hjoede!" da hentede josef sin fader jakob og forestillede ham for farao, og jakob vel-

signede farao. farao spurgte jakob: "hvor mange er dine leveår?" jakob svarede ham: "min udlændigheds år er 130 år; få og onde var mine leveår, og ikke når de op til mine fædres år i deres udlændigheds tid." derpå velsignede jakob farao og gik bort fra ham. men josef lod sin fader og sine brødre bosætte sig og gav dem jordergods i ægypten, i den bedste del af landet, i landet rameses, som farao havde befalet. og josef forsørgede sin fader og sine brødre og hele sin faders hus med brød efter børnenes tal. der fandtes ikke mere brød korn i landet, thi hungersnøden var overvættets stor, og ægypten og kana'an vansmægtede af sult. da lod josef alle de penge samle, som var indkommet i ægypten og kana'an for det korn, der købtes, og lod dem bringe til faraos hus. men da pengene slap op i ægypten og kana'an, kom hele ægypten til josef og sagde: "giv os brødkorn, at vi ikke skal dø for dine øjne, thi pengene er sluppet op!" josef svarede: "kom med eders hjerde, så vil jeg give eder brødkorn for dem, siden pengene er sluppet op." da bragte de deres hjerde til josef, og han gav dem brødkorn for hestene, for deres hjerde af småkvæg og hornkvæg og for æslerne; og han forsørgede dem i det år med brødkorn for alle deres hjerde. men da året var omme, kom de til ham det følgende år og sagde: "vi vil ikke dølge det for min herre; men pengene er sluppet op, og kvæget har vi bragt til min herre; nu er der ikke andet tilbage for min herre end vore kroppe og vor jord; lad os dog ikke dø for dine øjne, vi sammen med vor jord, men køb os og vor jord for brødkorn, og lad os med vor jord blive livegne for farao, og giv os derfor såsæd, så vi kan blive i live og slippe for døden, og vor jord undgå at lægges øde!" da købte josef al jord i ægypten til farao, idet enhver ægypter solgte sin mark, fordi hungersnøden tvang dem, og således kom landet i faraos besiddelse; og befolkningen gjorde han til hans trælle i hele ægypten fra ende til anden. kun præsternes jord købte han ikke, thi de havde faste indtægter fra farao, og de levede af de indtægter, farao havde skænket dem; derfor behøvede de ikke at sælge deres jord. derpå sagde josef til folket: "nu har jeg købt eder og eders jord til farao; nu har i såsæd til jorden; men af afgrøden skal i afgive en femtedel til farao, medens de fire femtedele skal tjene eder til såsæd på marken og til føde for eder og eders husstand og til føde for eders børn." de svarede: "du har reddet vort liv; måtte vi eje min herres gunst, så vil vi være faraos trælle!" således gjorde josef det til en vedtægt, der endnu den dag i dag gælder i ægypten, at afgive en femtedel til farao; kun præsternes jord kom ikke i faraos besiddelse. israel bosatte sig nu i ægypten, i gosens land; og de tog fast ophold der, blev frugtbare og såre talrige. jakob levede i ægypten i sytten år, så at jakobs levetid blev 147 år. da nu tiden nærmede sig, at israel skulde dø, kaldte han sin søn josef til sig og sagde til ham: "hvis jeg har fundet nåde for dine øjne, så læg din hånd under min lænd og lov mig at vise mig den kærlighed og trofasthed ikke at jorde mig i ægypten. når jeg har lagt mig til hvile hos mine fædre, skal du føre mig fra ægypten og jorde mig i deres grav!" han svarede: "jeg skal gøre, som du siger." da sagde han: "tilsværg mig det!" og han tilsvor ham det. da bøjede israel sig tilbe-

dende over lejets hovedgærde.

48

efter disse begivenheder fik josef melding om, at hans fader var syg. da tog han sine sønner, manasse og efraim, med sig da det nu meldtes jakob, at hans søn josef var kommet, tog israel sig sammen og satte sig oprejst på lejat jakob sagde til josef: "gud den almægtige åbenbarede sig for mig i luz i kana'ans land og velsignede mig; og han sagde til mig: jeg vil gøre dig frugtbar og give dig et talrigt afkom og gøre dig til en mængde stammer, og jeg vil give dit afkom efter dig land til evigt ejel; nu skal dine to sønner, der er født dig i ægypten for mit komme til dig her i ægypten, være mine, efraim og manasse skal være mine så godt som ruben og simeon; derimod skal de børn, du har fået efter dem, være dine; men de skal nævnes efter deres brødres navne i deres arvelod da jeg kom fra paddan, døde rakel for mig, medens jeg var undervejs i kana'an, da vi endnu var et stykke vej fra efrat, og jeg jordede hende der på vejen til efrat, det er betlehem." da israel så josefs sønner, sagde han: "hvem bringer du der?" josef svarede sin fader: "det er mine sønner, som gud har skænket mig her." da sagde han: "bring dem hen til mig, at jeg kan velsigne dem!" men israels øjne var svækkede af alderdom, så at han ikke kunde se. da førte han dem hen til ham. og han kyssede og omfavnede dem. og israel sagde til josef: "jeg: havde ikke turdet håbe at få dit ansigt at se, og nu har gud endog: ladet mig se dit afkom!" derpå tog josef dem bort fra hans knæ og kastede sig til jorden. på sit ansigt. josef tog så dem begge, efraim i sin højre hånd til venstre for israel og manasse i sin venstre hånd til højre for israel, og førte dem hen til ham; men israel udtrak sin højre hånd og lagde den på efraims hoved, uagtet han var den yngste. og sin venstre hånd lagde han på manasses hoved, så at han lagde hænderne over kors; thi manasse var den førstefødte. derpå velsignede han josef og sagde: "den gud, for hvis asyn mine fædre abraham og isak vandrede, den gud, der har vogtet mig: fra min første færd og til nu, den engel, der har udløst mig fra alt ondt, velsigne drengene, så at mit navn og mine fædre abrahams og isaks navn må blive nævnet ved dem, og de må vokse i mængde i landet!" men da josef så, at hans fader lagde sin højre hånd på efraims hoved, var det ham imod., og han greb sin faders hånd for at tage den bort fra efraims hoved og lægge den på manasses; og josef sagde til sin fader: "nej, ikke således, fader, thi denne er den førstefødte; læg din højre hånd på hans hoved!" men hans fader vægrede sig og sagde: "jeg ved det, min søn, jeg ved det! også han skal blive til et folk, også han skal blive stor; men hans yngre broder skal blive større end han, og hans afkom skal blive en mangfoldighed af folkeslag!" således velsignede han dem på den dag og sagde: "med eder skal israel velsigne og sige: gud gøre dig som efraim og manasse!" og han stillede efraim foran manasse. da sagde israel til josef: "jeg skal snart dø, men gud skal være med eder og føre eder tilbage til eders fædres land. dig giver jeg ud over dine brødre en højderyg, som jeg har fravristet amonerne med mit sværd og min bue!"

derpå kaldte jakob sine sønner til sig og sagde: "saml eders, så vil jeg forkynde eders, hvad der skal hændes eders i de sidste dage: kom hid og hør; jakobs sønner, lyt til eders fader israel! ruben, du er min førstefødte, min styrke og min mandskrafts første, ypperst i højhed, ypperst i kraft! du skummer over som vandet, men du mister din forret; thi du besteg din faders leje. skændigt handled du da han besteg mit leje! simeon og levi, det broder par, voldsredskaber er deres våben. i deres råd giver min sjæl ej møde, i deres forsamling tager min ære ej del; thi i vrede dræbte de mænd, egenrådigt lamslog de okser. forbandet være deres vrede, så vild den er, deres hidsighed, så voldsom den er! jeg spredte dem i jakob, splitter dem ad i israel! juda, dig skal dine brødre prise, din hånd skal gribe dine fjender i nakken, din faders sønner skal bøje sig for dig. en løveunge er juda. fra rov stiger du op, min søn! han ligger og strækker sig som en løve, ja, som en løvinde, hvo tør vække ham! ikke viger kongespir fra juda, ej herskerstav fra hans fødder, til han, hvem den tilhører; kommer, ham skal folkene lyde. han binder sit æsel ved vinstokken, ved ranken asenindens fole, tvætter i vin sin kjortel, sin kappe i drueblod, med øjnene dunkle af vin og tænderne hvide af mælk! zebulon har hjemme ved havets byst, han bor ved skibenes kyst, hans side er vendt mod zidon. issakar, det knogledæ æsel, der strækker sig mellem foldene, fandt hvilen sød og landet lifligt; derfor bøjede han ryg under byrden og blev en ufri træl. dan dømmer sit folk så godt som nogen israels stamme. dan blive en slange ved vejen, en giftsnog ved stien, som bider hesten i hælen, så rytteren styrter bagover! på din frelse bier jeg, herre! gad, på ham gør krigerskarmer indhug, men han gør indhug i hælene på dem. aser, hans føde er fed, lækkerier for konger har han at give. naftali er en løssluppen hind, han fremfører yndig tale. et yppigt vintår er josef, et yppigt vintår ved kilden, ranker slynger sig over muren. busktyger fejder imod ham, strides med ham, gør angreb på ham, men hans bue er stærk, hans hænders arme rappe; det kommer fra jakobs vældige, fra hyrden, israels klippe, fra din faders gud han hjælpe dig! og gud den almægtige, han velsigne dig med himmelens velsignelser oventil og dybets velsignelser nedtil, med brysters og moderlivs velsignelser! din faders velsignelser overgår de ældgamle bjerges velsignelser, de evige højes herlighed. måtte de komme over josefs hoved, over issen på fyrsten blandt brødre! benjamin, den rovlystne ulv, om morgenen æder han rov, om aftenen deler han bytte!" alle disse er israels stammer, tolv i tal, og det var, hvad deres fader talte til dem, og han velsignede dem, hver især af dem gav han sin særlige velsignelse. og han sagde til dem som sin sidste vilje: "nu samles jeg til mit folk; jord mig da hos mine fædre i hulen på hetiten efrons mark. i hulen på makpelas mark over for mamre i kana'ans land. den mark, som abraham købte af hetiten efron til gravsted, hvor de jordede abraham og hans hustru sara, hvor de jordede isak og hans hustru rebekka, og hvor jeg jordede lea. marken og hulen derpå blev købt af hetitterne." dermed havde jakob givet sine søn-

ner sin vilje til kende, og han strakte sine fødder ud på lejet. udåndede og samledes til sin slægt.

50

da kastede josef sig over sin faders ansigt, græd og kyssede ham; og josef befalede de lægeknyndige blandt sine tjenere at balsamere hans fader, og lægerne balsamerede israel. dermed gik fyrretyve dage, thi så lang tid tager balsameringen: og ægypterne begræd ham i halvfjerdsindstyve dage. da grædetiden var omme, sagde josef til faraos husfolk: "hvis i har godhed for mig, så sig på mine vegne til farao: min fader tog mig i ed, idet han sagde: når jeg er død, så jord mig i den grav, jeg lod mig grave i kana'ans land! lad mig derfor drage op og jorde min fader og så vende tilbage hertil!" da sagde farao: "drag kun op og jord din fader, som han har ladet dig sværge." så drog josef op for at jorde sin fader, og med ham drog alle faraos tjenere, de ypperste i hans hus og de ypperste i ægypten, hele josefs hus og hans brødre og hans faders hus, kun deres kvinder og børn, småkvæg og hornkvæg lod de blive tilbage i gosen; og med ham fulgte både stridsvogne og ryttere, så det blev en overmåde stor karavane. da de kom til gorenhåttad hinsides jordan, holdt de der en overmåde stor og højtidelig dødeklage, og han fejrede sørgfest for sin fader i syv dage. men da landets indbyggere, kana'anæerne, så denne sørgfest i gorenhåttad, sagde de: "ægypterne holder en højtidelig sørgfest," derfor gav man det navnet abel mizrajim; det ligger hinsides jordan. og hans sønner gjorde, som han havde pålagt dem; hans sønner førte ham til kana'ans land og jordede ham i hulen på makpelas mark, den mark, som abraham havde købt til gravsted af hetiten efron over for mamre. efter at have jordet sin fader vendte josef tilbage til ægypten med sine brødre og alle dem, der var draget op med ham til hans faders jordefærd. da josefs brødre så, at deres fader var død, sagde de: "blot nu ikke søg vil vise sig fjendsk mod os og gengælde os alt det onde, vi har gjort ham!" derfor sendte de bud til josef og sagde: "din fader pålagde os før sin død at sige til josef: tilgiv dog dine brøders brøde og synd, thi de har gjort ondt imod dig! så tilgiv nu din faders guds tjenere deres brøde!" da græd josef over deres ord til ham. siden kom hans brødre selv og faldt ham til fode og sagde: "se, vi vil være dine trælle!" da sagde josef til dem: "frygt ikke, er jeg vel i guds sted? i tænkte ondt mod mig, men gud tænkte at vende det til det gode for at gøre, hvad nu er sket, og holde mange folk i live; frygt ikke, jeg vil sørge for eder og eders kvinder og børn!" således trøstede han dem og satte mod i dem. josef blev nu i ægypten, både han og hans faders hus, og josef blev 110 år gammel. josef så børn i tredje led af efraim; også børn af manasses søn makir fødtes på josefs knæ. derpå sagde josef til sine brødre: "jeg dør snart, men gud vil se til eder og føre eder fra landet her til det land, han tilsvor abraham, isak og jakob." og josef tog israels sønner i ed og sagde: "når gud ser til eder, skal i føre mine ben bort herfra!" josef døde 110 år gammel, og man balsamerede ham og lagde ham i kiste i ægypten.

dette er navnene på israels sønner, der sammen med jakob kom til ægypten med deres familier: ruben, simeon, levi og juda, issakar, zebulon og benjamin, dan og naftali, gad og aser. jakobs efterkommere udgjorde i alt halvfjerdsindstyve, men josef var i ægypten. imidlertid døde josef og alle hans brødre og hele dette slægtled. men israeliterne var frugtbare og formerede sig, og de blev mange og overmåde talrige, så at landet blev fuldt af dem. da kom der en ny konge over ægypten, som ikke vidste noget om josef; og han sagde til sit folk: "se, israels folk bliver talrigere og stærkere end vi. velan, lad os gå klogt til værks imod dem, for at de ikke skal blive for mange; ellers kan det hændes, når vi kommer i krig, at de går over til vore modstandere og kæmper mod os og til sidst forlader landet!" så satte man fogeder over dem til at plage dem med trællearbejde, og de måtte bygge forrådsbyer for farao: pitom og ra'amses. men jo mere man plagede dem, des flere blev de, og des mere bredte de sig, så ægypterne fik rædsel for israeliterne. og ægypterne tvang israeliterne til trællearbejde og gjorde dem livet bittært ved hårdt arbejde med ler og tegl og alle hånede markarbejde, ved alt det arbejde, de tvang dem til at udføre for sig. ægypterkongen sagde da til hebræerkvindernes jordemødre, af hvilke den ene hed sijfra, den anden pua: "når i forlører hebræerkvinderne, skal i se godt efter ved fødselen, og er det et drengebarn, tag så livet af det, men er det et pigebarn, lad det så leve!" men jordemødrene frygtede gud og gjorde ikke, som ægypterkongen havde befalede dem, men lod drengebørnene leve. da lod ægypterkongen jordemødrene kalde og sagde til dem: "hvorfor har i båret eder således ad og ladet drengebørnene leve?" men jordemødrene svarede farao: "hebræerkvinderne er ikke som de ægyptiske kvinder, de har let ved at føde; inden jordemoderen kommer til dem, har de allerede født!" og gud gjorde vel imod jordemødrene, og folket blev stort og såre talrigt; og gud gav jordemødrene afkom, fordi de frygtede ham. da udstedte farao den befaling til hele sit folk: "alle drengebørn, der fødes, skal i kaste i nilen, men pigebørnene skal i lade leve!"

og en mand af levis hus gik hen og tog en levi datter til ægte, og kvinden blev frugtsommelig og fødte en søn. da hun så, at det var en dejlig dreng, skjulte hun ham i tre måneder; og da hun ikke længere kunde holde ham skjult, tog hun en kiste af papyrusrør, tættede den med jordbælg og tjære, lagde drengen i den og satte den hen mellem sivene ved nilens bred. og hans søster stillede sig noget derfra for at se, hvad der vilde ske med ham. da kom faraos datter ned til nilen for at bade, og imedens gik hendes jomfruer ved flodens bred. så fik hun øje på kisten mellem sivene og sendte sin pige hen for at hente den. og da hun åbnede den, så hun barnet, og se, det var et drengebarn, der græd. da ynkedes hun over det og sagde: "det må være et af hebræernes drengebørn!" hans søster sagde nu til faraos datter: "skal jeg gå hen og hente

dig en amme blandt hebræerkvinderne til at amme barnet for dig?" faraos datter svarede hende: "ja, gør det!" så gik pigen hen og hentede barnets moder. og faraos datter sagde til hende: "tag dette barn med dig og am ham for mig, jeg skal nok give dig din løn derfor!" og kvinden tog barnet og ammede ham. men da drengen var blevet stor, bragte hun ham til faraos datter, og denne antog ham som sin søn og gav ham navnet moses; "thi," sagde hun, "jeg har trukket ham op af vandet." på den tid gik moses, som imidlertid var blevet voksen, ud til sine landsmænd og så på deres trællearbejde. og han så en ægypter slå en hebræer, en af hans landsmænd, ihjel. da så han sig om til alle sider, og efter at have forvisset sig om, at der ingen var i nærheden, slog han ægypteren ihjel og gravede ham ned i sandet. da han den næste dag igen gik derud, så han to hebræere i slagsmål med hinanden. da sagde han til ham, der havde uret: "hvorfor slår du din landsmand?" han svarede: "hvem har sat dig til herre og dommer over os? vil du måske slå mig ihjel, ligesom du slog ægypteren ihjel?" og moses blev bange og tænkte: "så er det dog blevet bekendt!" da farao fik nys derom, søgte han at komme moses til livs, men moses flygtede for farao og tyede til midjans land, og der satte han sig ved en brønd. præsten i midjan havde syv døtre; de kom nu hen og øste vand og fyldte trugene for at vande deres faders småkvæg. da kom hyrderne og vilde jage dem bort, men moses stod op og hjalp dem og vandede deres småkvæg. da de nu kom hjem til deres fader reuel, sagde han: "hvorfor kommer i så tidligt hjem i dag?" de svarede: "der var en ægypter, som hjalp os over for hyrderne, ja han øste også vand for os og vandede småkvæget." da sagde han til sine døtre: "hvor er han da? hvorfor har i ladet manden blive derude? byd ham ind, at han kan få noget at spise!" så bestemte moses sig til at tage ophold hos manden, og han gav moses sin datter zippora til ægte, og hun fødte en søn, som han kaldte gersom; "thi," sagde han, "jeg er blevet gæst i et fremmed land." således gik der lang tid hen, og imidlertid døde ægypterkongen. men israeliterne stønnede og klagede under deres trældom, og deres skrig over trældommen nåede op til gud. da hørte gud deres jamren, og gud ihukom sin pagt med abraham, isak og jakob, og gud så til israeliterne, og gud kendtes ved dem.

moses vogtede nu småkvæget for sin svigerfader jetro, præsten i midjan, og drev engang småkvæget hen hinsides ørkenen og kom til guds bjerg horeb. da åbenbarede herrens engel sig for ham i en ildslue, der slog ud af en tornebusk, og da han så nærmere til, se, da stod tornebusken i lys lue, uden at den blev fortrædet. da sagde moses: "lad mig gå hen og se på dette underfulde skue, hvorfor tornebusken ikke brænder op." men da herren så, at han gik hen for at se derpå, råbte gud til ham fra tornebusken: "moses, moses!" og han svarede: "se, her er jeg!" da sagde han: "kom ikke nærmere! drag dine sko af dine fødder, thi det sted, du står på, er hellig jord!" og han sagde: "jeg er din faders gud, abrahams gud, isaks

gud og jakobs gud." da skjulte moses sit ansigt, thi han frygtede for at skue gud. derpå sagde herren: "jeg har set mit folks elendighed i ægypten, og jeg har hørt deres klageskrig over deres undertrykkere, ja, jeg kender deres lidelser; og jeg er steget ned for at udfri dem af ægyptens hånd og føre dem bort fra dette land til et godt og vidtstrakt land, til et land, der flyder med mælk og honning, til kana'anæernes, het-iternes, amoriternes, perizziternes, hivviternes og jebusiternes egn. se, nu er israeliternes klageskrig nået til mig, og jeg har også set den trængsel, ægypterne har bragt over dem. derfor vil jeg nu sende dig til farao, og du skal føre mit folk, israeliterne, ud af ægypten!" men moses sagde til gud: "hvem er jeg, at jeg skulde kunne gå til farao og føre israeliterne ud af ægypten?" han svarede: "jo, jeg vil være med dig! og dette skal være dig tegnet på, at det er mig, der har sendt dig: når du har ført folket ud af ægypten, skal i dyrke gud på dette bjerg!" men moses sagde til gud: "når jeg kommer til israeliterne og siger dem, at deres fædres gud har sendt mig til dem, hvad skal jeg så sware dem, hvis de spørger om hans navn?" gud svarede moses: "jeg er den, jeg er!" og han sagde: "således skal du sige til israeliterne: jeg er har sendt mig til eder!" og gud sagde fremdeles til moses: "således skal du sige til israeliterne: herren, eders fædres gud, abrahams gud, isaks gud og jakobs gud, har sendt mig til eder; dette er mit navn til evig tid, og således skal jeg kaldes fra slægt til slægt. gå nu hen og kald israel's ældste sammen og sig til dem: herren, eders fædres gud, abrahams, isaks og jakobs gud, har åbenbaret sig for mig og sagt: jeg har givet agt på eder og på, hvad man har gjort imod eder i ægypten, og jeg har sat mig for at føre eder ud af ægyptens elendighed til kana'anæernes, het-iternes, amoriternes, perizziternes, hivviternes og jebusiternes land, til et land, der flyder med mælk og honning! de vil høre på dig, og du skal sammen med israel's ældste gå til ægypterkongen, og i skal sige til ham: herren, hebræernes gud, har mødt os, tillad os derfor at drage tre dagsrejser ud i ørkenen og ofre til herren vor gud! jeg ved vel, at ægypterkongen ikke vil tillade eder at drage bort uden med magt; men jeg skal udrække min hånd og ramme ægypten med alle mine undergørelser, som jeg vil gøre der; så skal han give eder lov til at drage af sted, og jeg vil stemme ægypterne gunstigt mod dette folk, så at i, når i drager bort, ikke skal drage bort med tomme hænder. enhver kvinde skal bede sin naboerske og de kvinder, som er til huse hos hende, om sølv og guldsmykker og klæder, og i skal give eders sønner og døtre det på. således skal i tage bytte fra ægypterne."

4

moses svarede: "hvis de nu ikke tror mig og ikke hører mig, men siger, at herren ikke har åbenbaret sig for mig?" da sagde herren til ham: "hvad har du der i din hånd?" han svarede: "en stav!" og han sagde: "kast den til jorden!" da kastede han den til jorden, og den blev til en slange, og moses flyede for den. og herren sagde til moses: "ræk hånden ud og grib den i halen!" da rakte han sin hånd ud, og den blev til en stav i hans

hånd. "for at de nemlig kan tro, at herren, deres fædres gud, abrahams gud, isaks gud og jakobs gud, har åbenbaret sig for dig;" og herren sagde fremdeles til ham: "stik din hånd ind på brystet!" da stak han sin hånd ind på brystet, og da han trak den ud, se, da var den hvid som sne af spedalskhed. derpå sagde han: "stik atter hånden ind på brystet!" så stak han atter hånden ind på brystet, og da han trak den ud, se, da var den igen som hans øvrige legeme. "hvis de nu ikke tror dig og lader sig overbevise af det første tegn, så vil de tro det sidste; men hvis de end ikke tror på disse to tegn og hører på dig, tag da vand fra nilen og hæld det ud på jorden, så skal vandet, som du tager fra nilen, blive til blod på jorden." men moses sagde til herren: "ak, herre, jeg er ingen veltalende mand, jeg var det ikke før og er det heller ikke nu, efter at du har talet til din tjener, thi jeg har svært ved at udtrykke mig og tale for mig." da svarede herren ham: "hvem har givet mennesket mund, og hvem gør stum eller døv, seende eller blind? mon ikke jeg, herren? gå derfor kun, jeg vil være med din mund og lære dig, hvad du skal sige!" men han sagde: "ak, herre, send dog enhver anden end mig!" da blussede herrens vrede op imod moses, og han sagde: "har du ikke din broder aron, leviten? han, ved jeg, kan tale for sig. du skal tale til ham og lægge ham ordene i munden, så vil jeg være med din og hans mund og lære eder, hvad i skal gøre. han skal tale på dine vegne til folket; han skal være din mund, og du skal være som gud for ham. tag nu i din hånd denne stav, som du skal gøre tegnene med!" derefter vendte moses tilbage til sin svigerfader jetro og sagde til ham: "lad mig vende tilbage til mine landsmænd i ægypten og se, om de endnu er i live!" og jetro svarede mose's: "drag bort i fred!" da sagde herren til moses i midjan: "vend tilbage til ægypten, thi alle de mænd, der stod dig efter livet, er døde." så tog moses sin hustru og sin søn og satte dem på sit æsel og vendte tilbage til ægypten; og moses tog guds stav i hånden. men herren sagde til moses: "når du vender tilbage til ægypten, så mærk dig dette: alle de undergørelser, jeg giver dig magt til at udføre, skal du gøre for farao; men jeg vil forhærde hans hjerte, så han ikke lader folket rejse. og da skal du sige til farao: så siger herren: israel er min førstefødte søn; men da jeg sagde til dig: lad min søn rejse, for at han kan dyrke mig! da nægtede du at lade ham rejse. se, jeg dræber din førstefødte søn!" men undervejs, i natteherberget, kom herren imod ham og vilde dræbe ham. da greb zippora en skarp sten og afskar sin søns forhud og berørte hans blusel dermed, idet hun sagde: "du er mig en blodbrudgom!" så lod han ham i fred. ved den lejlighed brugte hun ordet "blodbrudgom" med hen-tydning til omskærelsen. derpå sagde herren til aron: "gå moses i møde i ørkenen!" og han gik ud og traf ham ved guds bjerg og kyssede ham. og moses fortalte aron om alt, hvad herren havde pålagt ham, og om alle de tegn, han havde befaleet ham at gøre. derefter gik moses og aron den og kaldte alle israeliternes ældste sammen; og aron fortalte alt, hvad herren havde sagt til moses, og denne gjorde tegnene i folkets påsyn. da troede folket, og da de hørte, at herren havde givet agt på israeliterne og set til deres elendighed, bøjede de sig og tilbød.

derefter gik moyses og aron hen og sagde til farao: "så siger herren, israels gud: lad mit folk rejse, for at de kan holde højtids for mig i ørkenen!" men farao sagde: "hvem er herren, at jeg skulde adlyde ham og lade israeliterne rejse? jeg kender ikke noget til herren, og jeg vil heller ikke lade israeliterne rejse!" de svarede: "hebræernes gud har mødt os; tillad os nu at drage tre dagsrejser ud i ørkenen og ofre til herren. vor gud, for at han ikke skal slå os med pest eller sværd!" men ægypterkongen sagde til dem: "hvorfor vil i, moyses og aron, forstyrre folket i dets arbejde? gå til eders trællearbejde!" og farao sagde: "folket er så vist dovent nok; og nu vil i have dem fri fra deres trællearbejde!" samme dag udstedte farao følgende befaling til fogederne over folket og dets opsynsmænd: "i skal ikke mere som hidtil give folket halm til teglarbejdet; de skal selv gå ud og sanke halm; men alligevel skal i pålægge dem at lave lige så mange teglsten som hidtil, i må ikke eftergive dem noget; thi de er dovne, og derfor er det, de råber op og siger: lad os drage ud og ofre til vor gud! strengt arbejde skal de mennesker have, for at de kan være optaget deraf og ikke af løgnetale." da gik folkets fogeder og opsynsmænd ud og sagde til folket: "således siger farao: jeg vil ikke mere give eder halm; gå selv ud og sank eder halm, hvor i kan finde det, men i eders arbejde bliver der intet eftergivet!" da spredte folket sig over hele ægypten for at samle halmstrå. men fogederne trængte på og sagde: "i skal dag for dag yde fuldt arbejde, ligesom dengang i fik halm!" og israeliternes opsynsmænd, som faraos fogeder havde sat over dem, fik prygl, og der blev sagt til dem: "hvorfor stryger i ikke mere det fastsatte antal teglsten ligesom før?" da gik israeliternes opsynsmænd hen og råbte til farao: "hvorfor handler du således med din frænde? dine trælle får ingen halm, og dog siger de til os: lav teglsten! og dine trælle får prygl; du forsynder dig mod dit folk." men han svarede: "i er dovne, det er det, i er! derfor siger i: lad os rejse ud og ofre til herren! gå nu hen og tag fat på eders arbejde; i får ingen halm, men i skal levere det samme antal teglsten!" israeliternes opsynsmænd følte sig ilde stedt ved at skulle sige: "der må intet eftergives i, hvad i daglig skal skaffe af teglsten!" og da de ved deres bortgang fra farao traf moyses og aron, som stod og ventede på dem, sagde de til dem: "herren se til eder og domme eder, fordi i har vakt afsky mod os hos farao og hans tjenere og lagt dem et sværd i hånden til at dræbe os med!" da vendte moyses sig igen til herren og sagde: "herre, hvorfor har du handlet ilde med dette folk? hvorfor har du udsendt mig? siden jeg har været hos farao og talt i dit navn, har han handlet ilde med dette folk, og frelst dit folk har du ikke!"

men herren svarede moyses: "nu skal du få at se, hvad jeg vil gøre ved farao! med magt skal han blive tvunget til at lade dem rejse, og med magt skal han blive tvunget til at drive dem ud af sit land!" gud taledes til moyses og sagde til ham: "jeg er her-

ren! for abraham, isak og jakob åbenbarede jeg mig som gud den almægtige, men under mit navn herren gav jeg mig ikke til kende for dem. eftersom jeg har oprettet min pagt med dem om at skænke dem kana'ans land, deres udlændigheds land, hvor de levede som fremmede, har jeg nu hørt israeliternes klageråb over, at ægypterne holder dem i trældom, og jeg er kommet min pagt i hu. derfor skal du sige til israeliterne: jeg er herren, og jeg vil udfri eder fra det trællearbejde, ægypterne har pålagt eder, og frelse eder fra deres trældom og udløse eder med udrakt arm og med vældige straffedomme; og så vil jeg antage eder som mit folk og være eders gud, og i skal kende, at jeg er herren eders gud, som udfrier eder fra ægypternes trællearbejde; og jeg vil føre eder til det land, jeg har svoret at ville skænke abraham, isak og jakob, og give eder det i eje. jeg er herren!" moyses kundgjorde nu dette for israeliterne; men de hørte ikke på moyses, dertil var deres modløshed for stor og deres trællearbejde for hårdt da taledes herren til moyses og sagde: "gå hen og sig til farao, ægyptens konge, at han skal lade israeliterne drage ud af, sit land!" men moyses sagde for herrens åsyn: "israeliterne har ikke hørt på mig, hvor skulde da farao gøre det, tilmed da jeg er uomskåren på læberne?" da taledes herren til moyses og aron og sendte dem til farao, ægyptens konge, for at føre israeliterne ud af ægypten. følgende var overhovederne for deres fædrenehuse: rubens, israels førstefødtes, sønner var: hanok, pallu, hezron og harmi; det er rubens slægter. simeons sønner var jemuel, jamin, ohad, jakin, zohar og kana'anærkvindens søn sjaul; det er simeons slægter. følgende er navnene på levis sønner efter deres nedstamning: gerson, kehath og merari. levis levetid var 137 år. gersons sønner var libni og sjimi efter deres slægter. hehats sønner var amram, jizhar, hebon og uzziel. hehats levetid var 133 år. meraris sønner var mali og musji. det er levis slægter efter deres nedstamning. amram tog sin faster jokebed til ægte; og hun fødte ham aron og moyses. amrams levetid var 137 år. jizhars sønner var hora, nefeg og zikri. uzziels sønner var misjael, elzafan og sitri. aron tog amminadabs datter, nahasjons søster elisjeba til ægte; og hun fødte ham nadab, abibu, eleazar og itamar. koras sønner var assir, elkana og abiasaf; det er koraiternes slægter. arons søn eleazar tog en af putiels døtre til ægte; og hun fødte ham pinehas. det er overhovederne for leviternes fædrenehuse efter deres slægter. det var aron og moyses, som herren sagde til: "for israeliterne ud af ægypten, hærufdeling for hærufdeling!" det var dem, der talte til farao, ægyptens konge, om at føre israeliterne ud af ægypten, moyses og aron. dengang herren taledes til moyses i ægypten, taledes herren til moyses således: "jeg er herren! forkynd farao, ægyptens konge, alt, hvad jeg siger dig!" men moyses sagde for herrens åsyn: "se, jeg er uomskåren på læberne, hvorledes skulde da farao ville høre på mig?"

da sagde herren til moyses: "se, jeg gør dig til gud for farao, men din broder aron skal være din pro-

fet. du skal sige til ham alt, hvad jeg pålægger dig, men din broder aron skal sige det til farao, for at han skal lade israeliterne rejse ud af sit land. men jeg vil forhærde faraos hjerte og derefter gøre mange tegn og undere i ægypten. farao skal ikke høre på eder, men jeg vil lægge min hånd på ægypten og føre mine hærskarer, mit folk israeliterne, ud af ægypten med vældige straffedomme; og når jeg udrækker min hånd mod ægypten og fører israeliterne ud derfra, skal ægypterne kende, at jeg er herren." da gjorde moses og aron, som herren pålagde dem. moses var firsindstyve og aron tre og firsindstyve år gammel, da de talte til farao. og herren taledes til moses og aron og sagde: "når farao kræver et under af eder, sig så til aron: tag din stav og kast den ned foran farao, så skal den blive til en slange!" da gik moses og aron til farao og gjorde, som herren bød; og da aron kastede sin stav foran farao og hans tjenere, blev den til en slange. men farao lod som modtræk vismændene og besværgerne kalde, og de, ægyptens koglere, gjorde også det samme ved hjælp af deres hemmelige kunster; de kastede hver sin stav, og stavene blev til slanger, men arons stav opslugte deres stave. men faraos hjerte blev forhærdet, og han hørte ikke på dem, således som herren havde sagt. herren sagde nu til moses: "faraos hjerte er forstokket, han vægrer sig ved at lade folket rejse. gå derfor i morgen tidlig til farao, når han begiver sig ned til vandet, og træd frem for ham ved nilens bred og tag staven, der forvandlede til en slange, i hånden og sig til ham: herren, hebraernes gud, sendte mig til dig med det bud: lad mit folk rejse, at det kan dyrke mig i ørkenen! men hidtil har du ikke adlydt. så siger herren: deraf skal du kende, at jeg er herren: se, jeg slår vandet i nilen med staven, som jeg holder i min hånd, og det skal forvandles til blod, fiskene i nilen skal dø, og nilen skal stinke, og ægypterne skal væmmes ved at drikke vand fra nilen." og herren sagde til moses: "sig til aron: tag din stav og ræk din hånd ud over ægypternes vande, deres floder, kanaler, damme og alle vandsamlinger, så skal vandet blive til blod, og der skal være blod i hele ægypten, både i trækar og stenkar, så moses og aron gjorde, som herren bød; moses løftede staven og slog vandet i nilen for øjnene af farao og hans tjenere, og alt vandet i nilen forvandlede til blod; fiskene i nilen døde, og nilen stank, så ægypterne ikke kunde drikke vand fra nilen, og der var blod i hele ægypten. men de ægyptiske koglere gjorde det samme ved hjælp af deres hemmelige kunster, og faraos hjerte blev forhærdet, så han ikke hørte på dem, således som herren havde sagt. da vendte farao sig bort og gik hjem, og heller ikke dette lagde han sig på sinde. men alle ægypterne gravede i omegnen af nilen efter drillekved, thi de kunde ikke drikke nilvandet. og således gik der syv dage, efter at herren havde slået nilen.

8

derpå sagde herren til moses: "gå til farao og sig til ham: så siger herren: lad mit folk rejse, for at de kan dyrke mig! men hvis du vægrer dig ved at lade dem rejse, se, da vil jeg plage hele dit land med frøer; nilen

skal vrimle af frøer, og de skal kravle op og trænge ind i dit hus og dit sovekammer og på dit leje og i dine tjeneres og dit folks huse, i dine bagerovne og dine dejgtruge; ja på dig selv og dit folk og alle dine tjenere skal frøerne kravle op." da sagde herren til moses: "sig til aron: ræk din hånd med staven ud over floderne, kanalerne og dammene og få frøerne til at kravle op over ægypten!" og aron rakte sin hånd ud over ægyptens vande. da kravlede frøerne op og fyldte ægypten. men koglerne gjorde det samme ved hjælp af deres hemmelige kunster og fik frøerne til at kravle op over ægypten. da lod farao moses og aron kalde og sagde: "gå i forbon hos herren, at han skiller mig og mit folk af med frøerne, så vil jeg lade folket rejse, at de kan ofre til herren." moses svarede farao: "du behøver kun at befale over mig! til hvilken tid skal jeg gå i forbon for dig, dine tjenere og dit folk om at få frøerne bort fra dig og dine huse, så de kun bliver tilbage i nilen?" han svarede: "i morgen!" da sagde han: "det skal ske, som du siger, for at du kan kende, at der ingen er som herren vor gud; frøerne skal vige bort fra dig, dine huse, dine tjenere og dit folk; kun i nilen skal de blive tilbage." moses og aron gik nu bort fra farao, og moses råbte til herren om at bortrydde frøerne, som han havde sendt over farao; og herren gjorde, som moses bad: frøerne døde i husene, i gårdene og på markerne, og man samlede dem sammen i dynger, så landet kom til at stinke deraf. men da farao så, at han havde fået luft, forhærdede han sit hjerte og hørte ikke på dem, således som herren havde sagt. derpå sagde herren til moses: "sig til aron: ræk din stav ud og slå støvet på jorden med den, så skal det blive til myg i hele ægypten!" og de gjorde således; aron udtrak sin hånd med staven og slog støvet på jorden dermed. da kom der myg over mennesker og dyr; alt støvet på jorden blev til myg i hele ægypten. koglerne søgte nu også ved hjælp af deres hemmelige kunster at fremkalde myg, men de magtede det ikke. og myggene kom over mennesker og dyr. da sagde koglerne til farao: "det er guds finger!" men faraos hjerte blev forhærdet, så han ikke hørte på dem, således som herren havde sagt. derpå sagde herren til moses: "træd i morgen tidlig frem for farao, når han begiver sig ned til vandet, og sig til ham: så siger herren: lad mit folk rejse, for at de kan dyrke mig! men hvis du ikke lader mit folk rejse, se, da sender jeg bremsen over dig, dine tjenere, dit folk og dine huse, og ægypternes huse skal blive fulde af bremsen, ja endog jorden, de bor på; men med gosens land, hvor mit folk bor, vil jeg til den tid gøre en undtagelse, så der ingen bremsen kommer, for at du kan kende, at jeg herren er i landet; og jeg vil sætte skel mellem mit folk og dit folk; i morgen skal dette tegn ske!" og herren gjorde således: vældige bremsesværme trængte ind i faraos og hans tjeneres huse og i hele ægypten, og landet hærgedes af bremsen. da lod farao moses og aron kalde og sagde: "gå hen og bring eders gud et offer her i landet!" men moses sagde: "det går ikke an at gøre således, thi til herren vor gud ofrer vi, hvad der er ægypterne en vederstyggelighed; og når vi for øjnene af ægypterne ofrer, hvad der er dem en vederstyggelighed, mon de da ikke stener os? lad os drage tre dagsrejser ud i ørkenen og ofre til herren vor gud,

således som han har pålagt os!" farao sagde: "jeg vil lade eder rejse hen og ofre til herren eders gud i ørkenen; kun må i ikke rejse for langt bort; men gå i forbøn for mig!" moses svarede: "se, så snart jeg kommer ud herfra, skal jeg gå i forbøn hos herren, og bremserne skal vige bort fra farao, hans tjenere og hans folk i morgen. blot farao så ikke igen narrer os og nægter at lade folket rejse hen og ofre til herren!" derpå gik moses bort fra farao og gik i forbøn hos herren. og herren gjorde, som moses bad, og bremserne veg bort fra farao, hans tjenere og hans folk; der blev ikke en eneste tilbage. men farao forhærdede også denne gang sit hjerte og lod ikke folket rejse.

9

derpå sagde herren til moses: "gå til farao og sig til ham: så siger herren, hebræernes gud: lad mit folk rejse, for at de kan dyrke mig! men hvis du vægrer dig ved at lade dem rejse og bliver ved med at holde dem fast, se, da skal herrens hånd komme over dit kvæg på marken, over hestene, æslerne og kamelerne, hornkvæget og småkvæget med en sære forfærdelig pest. og herren skal sætte skel mellem israels kvæg og ægypternes kvæg, så der ikke skal dø noget af, hvad der tilhører israeliterne." og herren satte en tidsfrist, idet han sagde: "i morgen skal herren lade dette ske i landet." den følgende dag lod herren det så ske, og alt ægypternes kvæg døde, men af israeliternes kvæg døde ikke et eneste dyr. farao sendte da bud, og se, ikke et eneste dyr af israeliternes kvæg var dødt. men faraos hjerte blev forhærdet, og han lod ikke folket rejse. derpå sagde herren til moses og aron: "tag begge eders hænder fulde af sod fra smelteovnen, og moses skal kaste det i vejret i faraos påsyn! så skal det blive til en støvsky over hele ægypten og til betændelse, der bryder ud i bylder på mennesker og kvæg i hele ægypten!" da tog de sod fra smelteovnen og trådte frem for farao, og moses kastede det i vejret; og det blev til betændelse, der brød ud i bylder på mennesker og kvæg, og koglerne kunde ikke holde stand over for moses på grund af betændelsen, thi betændelsen angreb koglerne såvel som alle de andre ægyptere. men herren forhærdede faraos hjerte, så han ikke hørte på dem, således som herren havde sagt til moses. derpå sagde herren til moses: "træd i morgen tidlig frem for farao og sig til ham: så siger herren, hebræernes gud: lad mit folk rejse, for at de kan dyrke mig! thi denne gang vil jeg sende alle mine plager mod dig selv og mod dine tjenere og dit folk, for at du kan kende, at der er ingen som jeg på hele jorden. thi ellers havde jeg nu udrakt min hånd for at ramme dig og dit folk med pest, så du blev udryddet fra jordens overflade; dog derfor har jeg ladet dig blive i live for at vise dig min magt, og for at mit navn kan blive forkyndt på hele jorden. endnu stiller du dig i vejen for mit folk og vil ikke lade det rejse. se, jeg lader i morgen ved denne tid et frygteligt haglvejr bryde løs, hvis lige ikke har været i ægypten, fra den dag det blev til og indtil nu. derfor må du sørge for at bringe dit kvæg og alt, hvad du har på marken, i sikkerhed! thi alle mennesker og dyr, der befinder sig på marken og ikke er kommet

under tag, skal rammes af haglen og omkomme." de blandt faraos tjenere, der frygtede herrens ord, bragte nu deres trælle og kvæg under tag; men de, der ikke lagde sig herrens ord på hjerte, lod deres trælle og kvæg blive ude på marken. da sagde herren til moses: "ræk din hånd op mod himmelen, så skal der falde hagl i hele ægypten på mennesker og dyr og på alle markens urter i ægypten!" da rakte moses sin stav op mod himmelen, og herren sendte torden og hagl; ild for ned mod jorden, og herren lod hagl falde over ægypten; og der kom et haglvejr, med ildsluer flammende mellem haglen, så voldsomt, at dets lige aldrig havde været nogetsteds i ægypten, siden det blev befolket; og i hele ægypten slog haglen alt ned, hvad der var på marken, både mennesker og kvæg, og alle markens urter slog haglen ned, og alle markens træer knækkede den; kun i gosen, hvor israeliterne boede, faldt der ikke hagl. da sendte farao bud efter moses og aron og sagde til dem: "denne gang har jeg syndet; herren har ret, og jeg og mit folk har uret; gå i forbøn hos herren, at det nu må være nok med guds torden og haglvejr, så vil jeg lade eder rejse, og i skal ikke blive længert!" moses svarede ham: "så snart jeg kommer ud af byen, skal jeg udbrede mine hænder mod herren; så skal tordenen høre op, og haglen skal ikke falde mere, for at du kan kende, at jorden tilhører herren." dog, jeg ved, at du og dine tjenere endnu ikke frygter for gud herren." herren og byggen blev slået ned, thi byggen stod i aks, og herren i blomst; derimod blev hveden og spelten ikke slået ned, thi de modnes senere. da moses var gået bort fra farao og var kommet ud af byen, udbredte han sine hænder mod herren, og da hørte tordenen og haglen op, og regnen strømmede ikke mere ned. men da farao så, at regnen, haglen og tordenen var hørt op, fremturede han i sin synd, og han og hans tjenere forhærdede deres hjerte. faraos hjerte blev forhærdet, så at han ikke lod israeliterne rejse, således som herren havde sagt ved moses.

10

derpå sagde herren til moses: "gå til farao! thi jeg har forhærdet hans og hans tjeneres hjerte, at jeg kan komme til at gøre disse mine tegn blandt dem, for at du må kunne fortælle din søn og din sønnesøn, hvorledes jeg handlede med ægypterne, og om de tegn, jeg gjorde blandt dem; så skal i kende, at jeg er herren." da gik moses og aron til farao og sagde til ham: "så siger herren, hebræernes gud: hvor længe vil du vægre dig ved at ydmyge dig for mig? lad mit folk rejse, at de kan dyrke mig! men hvis du vægrer dig ved at lade mit folk rejse, se, da vil jeg i morgen sende græshopper over dine landemærker, og de skal skjule landets overflade, så man ikke kan se jorden, og opæde resten af det, som er blevet tilovers for eder efter haglen, og opæde alle eders træer, som gror på marken; og de skal fylde dine huse og alle dine tjeneres og alle ægypternes huse således, at hverken dine fædre eller dine fædres fædre nogen sinde har oplevet mage dertil, fra den dag de kom til verden og indtil denne dag!" dermed vendte han sig bort og forlod farao. men faraos tjenere sagde til ham:

"hvor længe skal denne mand styrte os i ulykke? lad dog disse mennesker rejse og lad dem dyrke herren deres gud! har du endnu ikke indset, at ægypten går til grunde?" moses og aron blev nu hentet tilbage til farao, og han sagde til dem: "drag af sted og dyrk herren eders gud! men hvem er det nu, der vil af sted?" moses svarede: "med vore børn og vore gamle vil vi drage af sted, med vore sønner og vore døtre, vort småkvæg og vort hornkvæg vil vi drage af sted, thi vi skal fejre herrens højtid." da sagde han til dem: "herren være med eder, om jeg lader eder rejse sammen med eders kvinder og børn! der ser man, at i har ondt i sinde! nej men i mænd kan drage bort og dyrke herren; det var jo det, i ønskede!" derpå jog man dem bort fra farao. da sagde herren til moses: "ræk din hånd ud over ægypten og få græshopperne til at komme; de skal komme over ægypten og opæde alt, hvad der vokser i landet, alt, hvad haglen har levnet!" moses rakte da sin stav ud over ægypten, og herren lod en østenstorm blæse over landet hele den dag og den påfølgende nat; og da det blev morgen, førte østenstormen græshopperne med sig. da kom græshopperne over hele ægypten, og de slog sig ned i hele ægyptens område i uhyre mængder; aldrig før havde der været så mange græshopper, og ingen sinde mere skal der komme så mange, og de skjulte hele jordens overflade, så jorden blev sort af dem, og de opåd alt, hvad der voksede i landet, og alle træfrugter, alt, hvad haglen havde levnet, og der blev intet grønt tilbage på træerne eller på markens urter i hele ægypten. da lod farao skyndsomt moses og aron kalde til sig og sagde: "jeg har syndet mod herren eders gud og mod eder! men tilgiv mig nu min synd denne ene gang og gå i forbøn hos eders gud, at han dog blot vil tage denne dødbringende plage fra mig!" da gik moses bort fra farao og bad til herren. og herren lod vinden slå om til en voldsom vestenvind, som tog græshopperne og drev dem ud i det røde hav, så der ikke blev en eneste græshoppe tilbage i hele ægyptens område. men herren forhærdede faraos hjerte, så han ikke lod israeliterne rejse. derpå sagde herren til moses: "ræk din hånd op mod himmelen, så skal der komme et mørke over ægypten, som man kan tage og føle på!" da rakte moses sin hånd op mod himmelen, og der kom et tykt mørke i hele ægypten i tre dage; den ene kunde ikke se den anden, og ingen flyttede sig af stedet i tre dage; men overalt, hvor israeliterne boede, var det lyst. da lod farao moses kalde og sagde: "drag hen og dyrk herren. men moses sagde: "du må også overlade os slagtofre og brændofre, som vi kan bringe herren vor gud; også vore hjoerde må vi have med, ikke en klov må blive tilbage, thi dem har vi brug for, når vi skal dyrke herren vor gud, og vi ved jo ikke, hvor meget vi behøver dertil, før vi kommer til stedet." da forhærdede herren faraos hjerte, så han nægtede at lade dem rejse. og farao sagde til ham: "gå bort fra mig og vogt dig for at komme mig for øje mere; thi den dag du kommer mig for øje, er du dødsens!" da sagde moses: "du har sagt det, jeg skal ikke mere komme dig for øje!"

derpå sagde herren til moses: "een plage endnu vil jeg lade komme over farao og ægypterne, og efter den skal han lade eder rejse herfra; ja, når han lader eder rejse med alt, hvad i har, skal han endog drive eder herfra! sig nu til folket, at hver mand skal bede sin nabo, og hver kvinde sin naboerske om sølv og guld smykker!" og herren stemte ægypterne gunstigt imod folket, og desuden var den mand moses højt anset i ægypten både hos faraos tjenere og hos folket. moses sagde: "så siger herren: ved midnatstid vil jeg drage igennem ægypten, og så skal alle førstefødte i ægypten do, lige fra den førstefødte hos farao, der skal arve hans trone, til den førstefødte hos trælkvinden, der arbejder ved håndkværnen, og alt det førstefødte af kvæget. da skal der i hele ægypten lyde et klageskrig så stort, at dets lige aldrig har været hørt og aldrig mere skal høres. men end ikke en hund skal bjæffe ad nogen af israeliterne, hverken ad folk eller fæ for at du kan kende, at herren gør skel mellem ægypterne og israel. da skal alle dine tjenere der komme ned til mig og kaste sig til jorden for mig og sige: drag dog bort med alt det folk, der følger dig! og så vil jeg drage bort!" og han gik ud fra farao med frysende vrede. men herren sagde til moses: "farao skal ikke høre på eder, for at mine undergæringer kan blive talrige i ægypten." og moses og aron gjorde alle disse undergæringer i faraos påsyn, men herren forhærdede faraos hjerte, så han ikke lod israeliterne drage ud af sit land.

12

derpå taledes herren til moses og aron i ægypten og sagde: "denne måned skal hos eder være begyndelsesmåned, den skal hos eder være den første af årets måneder. tal til hele israels menighed og sig: på den tiende dag i denne måned skal hver familiefader tage et lam, et lam for hver familie. og dersom en familie er for lille til et lam, skal han sammen med sin nærmeste nabo tage et lam, svarende til personernes antal; hvor mange der skal være om et lam, skal i beregne efter. det skal være et lydefrit, årgammelt handyr, og i kan tage det enten blandt fårene eller gederne. i skal have det gående til den fjortende dag i denne måned, og hele israels menigheds forsamling skal slagte det ved aftenstid. og de skal tage noget af blodet og stryge det på de to dørstolper og overliggeren i de huse, hvor i spiser det. i skal spise kødet samme nat, stegt over ilden, og i skal spise usyret brød og bitre urter dertil. i må ikke spise noget deraf rått eller kogt i vand, men kun stegt over ilden, og hoved, ben og indmad må ikke være skilt fra. i må intet levne deraf til næste morgen, men hvad der bliver tilovers deraf til næste morgen, skal i brænde. og når i spiser det, skal i have bælte om lænden, sko på fødderne og stav i hånden, og i skal spise det i største hast. i denne nat vil jeg drage igennem ægypten og ihjelslå alt det førstefødte i ægypten både blandt folk og fæ; og over alle ægyptens guder vil jeg holde dom. jeg er herren! men for eder skal blodet på husene, hvor i er, tjene som tegn, og jeg vil se blodet og gå

eder forbi; intet ødelæggende slag skal ramme eder, når jeg slår ægypten. denne dag skal være eder en mindetag, og i skal fejre den som en højtid for herren, slægt efter slægt; som en evig gyldig ordning skal i fejre den. i syv dage skal i spise usyret brød. straks den første dag skal i skaffe al surdej bort af eders huse; thi hver den, som spiser noget syret fra den første til den syvende dag, det menneske skal udryddes af israel. på den første dag skal i holde højtidstæвне og ligeledes på den syvende dag. intet arbejde må udfores på dem; kun det, enhver behøver til føde, det og intet andet må i tilberede. i skal holde det usyrede brøds højtid, thi på denne selv samme dag førte jeg eders hærskarer ud af ægypten, derfor skal i højtideligholde denne dag i alle kommende slægtled som en evig gyldig ordning. på den fjortende dag i den første måned om aftenen skal i spise usyret brød og vedblive dermed indtil månedens end og tyvende dag om aftenen. i syv dage må der ikke findes surdej i eders huse, thi hver den, som spiser noget syret, det menneske skal udryddes af israels menighed, de fremmede så vel som de indfødte i landet. i må ikke nyde noget som helst syret; hvor i end bor, skal i spise usyret brød." da kaldte moyses alle israels ældste sammen og sagde til dem: "gå ud og hent eder småkvæg til eders familier og slagt påskeofferet; og tag eder yspokoste, dyp dem i blodet i fadet og stryg noget deraf på overliggeren og de to dørstolper; og ingen af eder må gå ud af sin husdør før i morgen. thi herren vil gå omkring og slå ægypterne, og når han da ser blodet på overliggeren og de to dørstolper, vil han gå døren forbi og ikke give ødelæggeren adgang til eders huse for at slå eder. dette skal i varetage som en anordning, der gælder for dig og dine børn til evig tid. og når i kommer til det land, herren vil give eder, således som han har forjættet, så skal i overholde denne skik. når da eders børn spørger eder: hvad betyder den skik, i der har? så skal i svare: det er påskeoffer for herren, fordi han gik israeliternes huse forbi i ægypten, dengang han slog ægypterne, men lod vore huse urørte!" da bojede folket sig og tilbad. og israelitterne gik hen og gjorde, som herren havde pålagt moyses og aron. men ved midnatstid ihjelslog herren alle de førstefødte i ægypten lige fra faraos førstefødte, der skulde arve hans trone, til den førstefødte hos fangen, der sad i fangelullet, og alt det førstefødte af kvæget. da stod farao op om natten tillige med alle sine tjenere og alle ægypterne, og der lod et højt klageskrig i ægypten, thi der var intet hus, hvor der ikke fandtes en død. og han lod moyses og aron kalde om natten og sagde: "bryd op og drag bort fra mit folk, i selv og alle israelitterne, og drag ud og dyrk herren, som i har forlangt. tag også eders småkvæg og hornkvæg med, som i har forlangt, og drag bort; og bed også om velsignelse for mig!" og ægypterne trængte på folket for at påskynde deres afrejse fra landet, thi de sagde: "vi mister alle livet!" og folket tog deres dejs med sig, før den var syret, og de bar dejtrugene på skulderen, indsvøbte i deres kapper. men israelitterne havde gjort, som moyses havde sagt, og bedt ægypterne om sølv og guldsmykker og om klæder; og herren havde stemt ægypterne gunstigt mod folket, så de havde givet dem, hvad de bad om. således tog de

bytte fra ægypterne. så brød israelitterne op fra ramesses til sukkot, henved 600.000 mand til fods foruden kvinder og børn. desuden fulgte en stor hob sammenløbet folk med og dertil småkvæg og hornkvæg, en vældig mængde kvæg. og af den dej, de havde bragt med fra ægypten, bagte de usyret brød; den var nemlig ikke syret, de var jo drevet ud af ægypten uden at få tid til noget; de havde ikke engang tilberedt sig tæring til rejsen. den tid, israelitterne havde boet i ægypten, udgjorde 430 år. netop på den dag da de 430 år var til ende, drog alle herrens hærskarer ud af ægypten. en vågenat var det for herren, i hvilken han vilde føre dem ud af ægypten. den nat er viet herren, en vågenat for alle israelitterne, slægt efter slægt. herren sagde til moyses og aron: "dette er ordningen angående påskelammet: ingen fremmed må spise deraf. men enhver træl, der er købt for penge, må spise deraf, såfremt du har fået ham omskåret. ingen indvandret eller daglejer må spise deraf. det skal spises i et og samme hus, og intet af kødet må bringes ud af huset; i må ikke sonderbryde det benn. hele israels menighed skal fejre påsken. dersom en fremmed bor som gæst hos dig og vil fejre påske for herren, da skal alle af mandkøn hos ham omskæres; så må han være med til at fejre den, og han skal være ligestillet med den indfødte i landet; men ingen uomskåret må spise deraf. en og samme lov skal gælde for den indfødte i landet og for den fremmede, der bor som gæst hos eder." og israelitterne gjorde, som herren havde pålagt moyses og aron. på denne selv samme dag førte herren israelitterne ud af ægypten, hærskare for hærskare.

13

og herren taledes til moyses og sagde: "du skal hellige mig alt det førstefødte, alt, hvad der åbner moders liv hos israelitterne både af mennesker og kvæg; det skal tilhøre mig!" og moyses sagde til folket: "kom denne dag i hu, på hvilken i vandrer ud af ægypten, af trællehuset, thi med stærk hånd førte herren eder ud derfra! og der må ikke spises syret brød. i dag vandrer i ud, i abib måned. når nu herren fører dig til kana'anæernes, hetiternes, amoriternes, hivviternes og jebusiternes land, som han tilsvor dine fædre at ville give dig, et land, der flyder med mælk og honning, så skal du overholde denne skik i denne måned. i syv dage skal du spise usyret brød, og på den syvende dag skal der være højtid for herren. i disse syv dage skal der spises usyret brød, og der må hverken findes syret brød eller surdej hos dig nogetsteds inden dine landemærker. og du skal på den dag fortælle din søn, at dette sker i anledning af, hvad herren gjorde for dig, da du vandrede ud af ægypten! det skal være dig som et tegn på din hånd og et erindringsmærke på din pande, for at herrens lov må være i din mund, thi med stærk hånd førte herren dig ud af ægypten. og du skal holde dig denne anordning efterretteligt til den fastsatte tid, år efter år. og når herren fører dig til kana'anæernes land, således som han tilsvor dig og dine fædre, og giver dig det, da skal du overlade herren alt, hvad der åbner moders liv; alt det førstefødte, som falder efter dit kvæg, for så vidt det er et handyr, skal tilhøre herren. men alt det førstefødte af æslerne

skal du udløse med et stykke småkvæg, og hvis du ikke udløser det, skal du sønderbryde dets hals; og alt det førstefødte af mennesker blandt dine sønner skal du udløse. og når din søn i fremtiden spørger dig: hvad betyder dette? skal du svare ham: med stærk hånd førte herren os ud af ægypten, af trællehuset; og fordi farao gjorde sig hård og ikke vilde lade os drage bort, ihjelslog herren alt det førstefødte i ægypten både af folk og fæ; derfor ofrer vi herren alt, hvad der åbner moders liv, for så vidt det er et handyr, og alt det førstefødte blandt vore sønner udløser vi! og det skal være dig som et tegn på din hånd og et erindringsmærke på din pande, thi med stærk hånd førte herren os ud af ægypten." da farao lod folket drage bort, førte gud dem ikke ad vejen til filisterlandet, som havde været den nærmeste, thi gud sagde: "folket kunde komme til at fortryde det, når de ser, der bliver krig, og vende tilbage til ægypten." men gud lod folket gøre en omvej til ørkenen i retning af det røde hav. israeliterne drog nu væbnede ud af ægypten. og moses tog josefs ben med sig, thi denne havde taget israels sønner i ed og sagt: "når gud ser til eder, skal i føre mine ben med eder herfra!" de brød op fra sukkot og lejrede sig i etam ved randen af ørkenen. men herren vandrede foran dem, om dagen i en skystotte for at vise dem vej og om natten i en ildstøtte for at lyse for dem; så kunde de rejse både dag og nat. og skystøtten veg ikke fra folket om dagen, ej heller ildstøtten om natten.

14

og herren taledes til moses og sagde: "sig til israeliterne, at de skal vende om og lejre sig ved pi hakirot mellem migdol og havet; lige over for bål zefon skal i lejre eder ved havet. farao vil da tænke om israeliterne, at de er faret vild i landet, og at ørkenen har sluttet dem inde; og jeg vil forhærde faraos hjerte, så han sætter efter dem, og jeg vil forherlige mig på farao og hele hans krigsmagt, og ægypterne skal kende, at jeg er herren!" og de gjorde således. da det nu neldtes ægypterkongen, at folket var flygtet, skiftede farao og hans tjenere sind over for folket og sagde: "hvor kunde vi dog slippe israeliterne af vor tjeneste!" da lod han spænde for sin vogn og tog sine krigsfolk med sig; han tog 600 udsøgte stridsvogne og alle ægyptens krigsvogne, alle bemandede med vognkæmpere. og herren forhærdede ægypterkongen faraos hjerte, så han satte efter israeliterne; men israeliterne var draget ud under en stærk hånds værn. og ægypterne, alle faraos heste og vogne og hans ryttere og øvrige krigsfolk, satte efter dem og indhentede dem, da de havde slået lejre ved havet, ved pi hakirot over for ba'al zefon. da nu farao nærmede sig, så israeliterne op og fik øje på ægypterne, der drog efter dem, og de grebes af stor angst; da råbte israeliterne til herren; og de sagde til moses: "er det, fordi der ingen grave var i ægypten, at du har fået os ud for at dø i ørkenen? hvad er det dog, du har gjort os, at du førte os ud af ægypten? var det ikke det, vi sagde til dig i ægypten: lad os i fred, og lad os blive ved at trælle for ægypterne! thi det er bedre for os at trælle for ægypterne end at dø i ørkenen." men

moses svarede folket: "frygt ikke! hold blot stand, så skal i se herrens frelse, som han i dag vil hjælpe eder til, thi som i ser ægypterne i dag, skal i aldrig i evighed se dem mere. herren skal stride for eder, men i skal tie!" da sagde herren til moses: "hvorfor råber du til mig? sig til israeliterne, at de skal bryde op! løft din stav og ræk din hånd ud over havet og skil det ad i to dele, så israeliterne kan vandre gennem havet på tør bund. se, jeg vil forhærde ægypternes hjerte, så de følger efter dem, og jeg vil forherlige mig på farao og hele hans krigsmagt, på hans vogne og ryttere, og ægypterne skal kende, at jeg er herren, når jeg forherliger mig på farao, hans vogne og ryttere." guds engel, der drog foran israels hær, flyttede sig nu og gik bag ved dem; og skystøtten flyttede sig fra pladsen foran dem og stillede sig bag ved dem og kom til at stå imellem ægypternes og israels hære; og da det blev mørkt; blev skystøtten til en ildstøtte og oplyste natten. således kom de ikke hinanden nær hele natten. moses rakte da sin hånd ud over havet, og herren drev havet bort med en stærk østenstorm, der blæste hele natten, og han gjorde havet til tør land. og vandet delte sig. da gik israeliterne midt igennem havet på tør bund, medens vandet stod som en mur på begge sider af dem. og ægypterne, alle faraos heste, vogne og ryttere, satte efter dem og forfulgte dem midt ud i havet. men ved morgenvagts tid skuede herren fra ild og skystøtten hen imod ægypternes hær og bragte den i uorden; og han stoppede vognenes hjul, så de havde ondt ved at få dem frem. da sagde ægypterne: "lad os flygte for israel, thi herren kæmper for dem imod ægypten!" men herren sagde til moses: "ræk din hånd ud over havet, så skal vandet vende tilbage over ægypterne, deres vogne og ryttere!" da rakte moses sin hånd ud over havet; og havet vendte tilbage til sit sædvanlige leje ved morgenens frembrud, medens de flygtende ægyptere kom lige imod det, og herren drev ægypterne midt ud i havet. da vendte vandet tilbage og overskyllede vognene og rytterne i hele faraos krigsmagt, som havde forfulgt dem ud i havet; ikke en eneste af dem blev tilbage. men israeliterne var gået gennem havet på tør bund, medens vandet stod som en mur på begge sider af dem. og herren frelst på den dag israel af ægypternes hånd, og israel så ægypterne ligge døde ved havets bred. da så israel den storåd, herren havde udført mod ægypterne; og folket frygtede herren, og de troede på herren og på hans tjener moses.

15

ved den lejlighed sang moses og israeliterne denne sang for herren: jeg vil synge for herren, thi han er højt ophøjet, hest og rytter styrtede han i havet! herren er min styrke og min lovsang, og han blev mig til frelse. han er min gud, og jeg vil prise ham, min faders gud, og jeg vil ophøje ham. herren er en krigshelt, herren er hans navn! faraos vogne og krigsmagt styrtede han i havet, hans ypperste vognkæmpere druknede i det røde hav, strømme dækkede dem, de sank som sten i dybet. din højre, herre, er herlig i kraft, din højre, herre, knuser fjenden. i din højheds væld fælder du dine modstandere, du slip-

per din harme løs, den forfører dem som strå. ved din næses pust dyngedes vandene op, vandene stod som en vold, strømmene stivnede midt i havet. fjenden tænkte: "jeg sætter efter dem, indhenter dem, uddeler bytte, stiller mit begær på dem; jeg drager mit sværd, min hånd skal udrydde dem." du blæste med din ånde, havet skjulte dem; de sank som bly i de vældige vande. hvo er som du blandt guder, herre, hvo er som du, herlig i hellighed, frygtelig i stordåd, underfuld i dine gerninger! du udtrak din højre, og jorden slugte dem. du leded i din miskundhed det folk, du genløste, du førte det i din væld til din hellige bolig. folkene hørte det og bæved, skælven greb filisterlandets folk. da forfærdedes edoms høvdinger, moabs fyrster grebes af rædsel, kana'ans beboere tabte alle modet. skræk og angst faldt over dem, ved din arms væld blev de mållose som sten, til dit folk var nået frem, o herre, til folket, du vandt dig, var nået frem. du førte dem frem og plantede dem i din arvelods bjerge, på det sted du beredte dig til bolig, herre, i den helligdom, herre, som dine hænder grundfæstede. herren er konge i al evighed! thi da faraos heste med hans vogne og ryttere drog ud i havet, lod herren havets vande strøme tilbage over dem, medens israeliterne gik gennem havet på tør bund. da greb profetinden mirjam, arons søster, pauken, og alle kvinderne fulgte hende med pauker og danse, og mirjam sang for: syng for herren, thi han er højt ophøjet, hest og rytter styrtet han i havet! derpå lod mooses israel bryde op fra det røde hav, og de drog ud i sjurs ørken, og de vandrede tre dage i ørkenen uden at finde vand. så nåede de mara, men de kunde ikke drikke vandet for dets bitre smag, thi det var bittert; derfor kaldte man stedet mara. da knurrede folket mod mooses og sagde: "hvad skal vi drikke?" men han råbte til herren, og da viste herren ham en bestemt slags træ; og da han kastede det i vandet, blev vandet drikkeligt. der gav han dem bestemmelser om lov og ret, og der satte han dem på prøve. og han sagde: "hvis du vil høre på herren din guds røst og gøre, hvad der er ret i hans øjne, og lytte til hans bud og holde dig alle hans bestemmelser efterrettelig, så vil jeg ikke bringe nogen af de sygdomme over dig, som jeg bragte over ægypterne, men jeg herren er din læge!" derpå kom de til elim, hvor der var tolv vandkilder og halvfjerdsindstve palmetræer, og de lejrede sig ved vandet der.

16

så brød de op fra elim, og hele israeliternes menighed kom til sins ørken, der ligger mellem elim og sinaj, på den femtende dag i den anden måned efter deres udvandring af ægypten. men hele israeliternes menighed knurrede mod mooses og aron i ørkenen, og israeliterne sagde til dem: "var vi dog blot døde for herrens hånd i ægypten, hvor vi sad ved kødgydterne og kunde spise os mætte i brød! thi i har ført os ud i denne ørken for at lade hele denne forsamling dø af sult." da sagde herren til mooses: "se, jeg vil lade brød regne ned fra himmelen til eder, og folket skal gå ud og hver dag samle så meget, som de daglig behøver, for at jeg kan prøve dem, om de vil følge min lov eller ej. og når de på den sjette ugedag tilbereder, hvad de

har bragt hjem, så skal det være dobbelt så meget, som de samler de andre dage." og mooses og aron sagde til alle israeliterne: "i aften skal i kende, at det er herren, som har ført eder ud af ægypten, og i morgen skal i skue herrens herlighed, thi han har hørt eders knurren mod herren; thi hvad er vel vi, at i knurre mod os!" og mooses tilføjede: "det skal ske, når herren i aften giver eder kød at spise og i morgen brød at mætte eder med; thi herren har hørt, hvorledes i knurre mod ham; thi hvad er vi? thi det er ikke os, i knurre imod, men herren." derpå sagde mooses til aron: "sig til hele israeliternes menighed: træd frem for herrens åsyn, thi han har hørt eders knurren!" og da aron sagde det til hele israeliternes menighed, vendte de sig mod ørkenen, og se, herrens herlighed viste sig i skyen. da taledes herren til mooses og sagde: "jeg har hørt israeliternes knurren; sig til dem: ved af-tenstid skal i få kød at spise, og i morgen tidlig skal i få brød at mætte eder med, og i skal kende, at jeg er herren eders gud." da det nu blev aften, kom en sværm vagtler flyvende og faldt i et tykt lag over lejren; og næste morgen lå duggen tæt rundt om lejren, og da duggen svandt, var ørkenen dækket med noget fint, skælagtigt noget, noget fint der lignede rim på jorden. da israeliterne så det, spurgte de hverandre: "hvad er det?" thi de vidste ikke, hvad det var; men mooses sagde til dem: "det er det brød, herren har givet eder til føde! og således har herren påbudt: i skal samle deraf, enhver så meget som han har behov, en omer for hvert hoved; i skal tage deraf i forhold til antallet af eders husfolk, enhver skal tage deraf til dem, der er i hans telt!" israeliterne gjorde nu således, og de samlede, nogle mere og andre mindre; og da de målte det med omeren, havde den, der havde meget, ikke for meget, og den, der havde lidt, ikke for lidt, enhver havde samlet, hvad han behøvede til føde. derpå sagde mooses til dem: "ingen må gemme noget deraf til næste morgen!" dog adlød de ikke mooses, og nogle af dem gemte noget deraf til næste morgen; men da var det fuldt af orme og lugtede. da blev mooses vred på dem. således samlede de nu hver morgen, enhver så meget som han havde behov. men når solen begyndte at brænde, smeltede det. på den sjette ugedag havde de samlet dobbelt så meget brød, to omer for hver person. og alle menighedens øverster kom og sagde det til mooses; men han sagde til dem: "det er netop, som herren har sagt. i morgen er det hviledag, en hellig sabbat for herren. bag, hvad i vil bage, og kog, hvad i vil koge, men læg det tiloversblevne til side for at gemme det til i morgen!" de lade det da til side til næste dag, som mooses havde befalet, og det kom ikke til at lugte, og der gik ikke orm deri. derpå sagde mooses: "det skal i spise i dag, thi i dag er det sabbat for herren; i dag finder i intet ud på marken. i seks bage skal i samle det, men på den syvende dag, på sabbaten, er der intet at finde." alligevel var der nogle blandt folket, der gik ud på den syvende dag for at samle; men de fandt intet. da sagde herren til mooses: "hvor længe vil i vægre eder ved at holde mine bud og love? betænk dog, at herren har givet eder sabbaten! derfor giver han eder på den sjette dag brød til to dage. enhver af eder skal blive, hvor han er, og ingen må forlade sin bolig på den syvende dag!" da

hvilede folket på den syvende dag, men israeliterne kaldte det manna; det lignede hvide korianderfrø og smagte som honningkager. moses sagde fremdeles: "således har herren påbudt: en omer fuld deraf skal gemmes til eders efterkommere, for at de kan se det brød, jeg gav eder at spise i ørkenen, da jeg førte eder ud af ægypten!" og moses sagde til aron: "tag en krukke, kom en omer manna deri og stil den foran herrens åsyn for at gemmes til eders efterkommerel!" og aron gjorde, som herren havde pålagt moses, og han stillede den foran vidnesbyrdet for at gemmes. og israeliterne spiste manna i fyrretyve år, indtil de kom til beboede egne; de spiste manna, indtil de kom til grænsen af kana'ans land. en omer er tiendedelen af en efa.

17

så brød hele israels menighed op fra sins ørken og drog fra lejrlads til lejrlads efter herrens bud. men da de lejrede sig i refidim, havde folket intet vand at drikke. da kivedes folket med moses og sagde: "skaf os vand at drikke!" men moses svarede dem: "hvorfor kives i med mig, hvorfor frister i herren?" og folket tørstede der efter vand og knurrede mod moses og sagde: "hvorfor har du ført os op fra ægypten? mon for at lade os og vore børn og vore hjoerde dø af tørst?" da råbte moses til herren: "hvad skal jeg gøre med dette folk? det er ikke langt fra, at de vil stene mig." men herren sagde til moses: "træd frem for folket med nogle af israels ældste og tag den stav, du slog nilen med, i din hånd og kom så! se, jeg vil stå foran dig der på klippen ved horeb, og når du slår på klippen, skal der strømme vand ud af den, så folket kan få noget at drikke." det gjorde moses så i påsyn af israels ældste. og han kaldte dette sted massa og meriba, fordi israeliterne der havde kivedes og fristet herren ved at sige: "er herren iblandt os eller ej?" derefter kom amalekiterne og angreb israel i refdim. da sagde moses til josua: "udvælg dig mænd og ryk i morgen ud til kamp mod amalekiterne; jeg vil stille mig på toppen af højen med guds stav i hånden!" josua gjorde, som moses bød, og rykkede ud til kamp mod amalekiterne. men moses, aron og hur gik op på toppen af højen. når nu moses løftede hænderne i vejret, fik israeliterne overtaget, men når han lod hænderne synke, fik amalekiterne overtaget. og da moses's hænder blev trætte, tog de en sten og lagde under ham; så satte han sig på den, og aron og hur støttede hans hænder, hver på sin side; således var hans hænder stadig løftede til solen gik ned, og josua huggede amalekiterne og deres krigsfolk ned med sværdet. da sagde herren til moses: "optegn dette i en bog, for at det kan mindes, og indskærp josua, at jeg fuldstændig vil udslætte amalekiternes minde under himmelen!" derpå byggede moses et alter og kaldte det: "herren er mit banner!" og han sagde: "der er en udrakt hånd på herrens trone! herren har krig med amalek fra slægt til slægt!"

da jetro, præsten i midjan, moses's svigerfader, hørte om alt, hvad gud havde gjort for moses og hans folk israel, hvorledes herren havde ført israel ud af ægypten, tog jetro, moses's svigerfader, zippora, moses's hustru, som han havde sendt hjem, tillige med hendes sønner. af dem hed den ene gersom; "thi", havde han sagt, "jeg er blevet gæst i et fremmed land"; og den anden hed eliezer; "thi", havde han sagt, "min faders gud har været min hjælp og frelst mig fra faraos sværd!" og jetro, moses's svigerfader, kom med hans sønner og hustru til moses i ørkenen, hvor han havde slået lejrlad ved guds bjerg, og han lod moses melde: "jetro, din svigerfader, kommer til dig med din hustru og hendes sønner!" da gik moses sin svigerfader i møde, bøjede sig for ham og kyssede ham; og da de havde hilst på hinanden, gik de ind i teltet. moses fortalte sin svigerfader om alt, hvad herren havde gjort ved farao og ægypten for israels skyld, og om alle de besværligheder, der havde mødt dem undervejs, og hvorledes herren havde frelst dem. da glædede jetro sig over alt det gode, herren havde gjort mod israel, idet han havde frelst dem af ægypternes hånd. og jetro sagde: "lovet være herren, som har frelst eder af ægypternes og faraos hånd!" nu ved jeg, at herren er større end alle guder, thi netop ved det, de i deres overmod foretog sig imod dem, frelst han folket af ægypternes hånd. derpå udtog jetro, moses's svigerfader, brændofre og slagtofre til gud; og aron og alle israels ældste kom for at holde måltid for guds åsyn med moses's svigerfader. næste morgen tog moses sæde for at holde ret for folket, og folket stod omkring moses fra morgen til aften. men da moses's svigerfader så alt det arbejde, han havde med folket, sagde han: "hvad er dog det for et arbejde, du har med folket? hvorfor sidder du alene til doms, medens alt folket står omkring dig fra morgen til aften?" moses svarede sin svigerfader: "jo, folket kommer til mig for at rådspørge gud; når de har en retssag, kommer de til mig, og jeg dommer parterne imellem og kundgør dem guds anordninger og love." da sagde moses's svigerfader til ham: "det er ikke klogt, som du bærer dig ad med det. på den måde bliver jo både du selv og folket der omkring dig ganske udmattet, thi det arbejde er dig for anstrengende, du kan ikke overkomme det alene. læg dig nu på sinde, hvad jeg siger; jeg vil give dig et råd, og gud skal være med dig: du skal selv træde frem for gud på folkets vegne og forelægge gud de forefaldende sager; og du skal indskærpe dem anordningerne og lovene og lære dem den vej, de skal vandre, og hvad de har at gøre. men du skal af hele folket udvælge dig dygtige mænd, som frygter gud, mænd, som er til at lide på og hader uretfærdig vinding, og dem skal du sætte over dem som forstandere, nogle over tusinde, andre over hundrede, andre over halvtredsindstyve, andre over ti; lad dem til stadighed holde ret for folket. alle vigtigere sager skal de forebringe dig, men alle mindre sager skal de selv afgøre. lad dig således arbejdet og lad dem komme til at bære byrden med dig. dersom du handler således og gud vil det så, kan du holde ud, og alt folket der kan gå tilfreds hjem." moses

fulgte sin svigerfaders råd og gjorde alt, hvad han foreslog. og mose's udvalgte dygtige mænd af hele israel og gjorde dem til overster over folket, til forstandere, nogle over tusinde, andre over hundrede, andre over halvtredsindstyve, andre over ti. de holdt derpå til stadighed ret for folket; de vanskelige sager forebragte de moses, men alle mindre sager afgjorde de selv. derpå tog moses afsked med sin svigerfader, og den dag begav sig til sit land.

19

i den tredje måned efter israeliternes udvandring af ægypten, på denne dag nåede de sinaj ørken. de brød op fra reftid og kom til sinaj ørken og slog lejre i ørkenen. der slog israel lejre lige over for bjerget, men moses steg op til gud. da råbte herren til ham fra bjerget: "dette skal du sige til jakobs hus og kundgøre for israels børn: i har set, hvad jeg gjorde ved ægypterne, og hvorledes jeg bar eder på ørnevinger og bragte eder hid til mig. hvis i nu vil lyde min røst og holde min pagt, så skal i være min ejendom blandt alle folkene, thi mig hører hele jorden til, og i skal blive mig et kongerige af præster og et helligt folk! det er de ord, du skal tale til israels børn!" da gik moses hen og kaldte folkets ældste sammen og forelagde dem alle disse ord, som herren havde pålagt ham. og hele folket svarede, alle som een: "alt, hvad herren har sagt, vil vi gøre!" da bragte moses herren folkets svar. derpå sagde herren til moses: "se, jeg vil komme til dig i en tæt sky, for at folket kan høre, at jeg taler med dig, og for stedse tro også på dig!" og moses kundgjorde herren folkets svar. da sagde herren til moses: "gå til folket og lad dem hellige sig i dag og i morgen og tvættes deres klæder og holde sig rede til i overmorgen, thi i overmorgen vil herren stige ned for alt folkets øjne på sinaj bjerg. og du skal rundt om spærre af for folket og sige til dem: vog eder for at gå op på bjerget, ja for blot at røre ved yderkanten deraf; enhver, der rører ved bjerget, er dødsens! ingen hånd må røre ved ham, han skal stenes eller skydes ned; hvad enten det er et dyr eller et menneske, skal det miste livet. så steg moses ned fra bjerget til folket og lod folket hellige sig, og de tvættede deres klæder; og han sagde til folket: hold eder rede til i overmorgen, ingen må komme en kvinde nær!" da morgenen gryede den tredje dag, begyndte det at tordne og lyne, og en tung sky lagde sig over bjerget, og der høstes vældige stød i horn. da skælvede alt folket i lejren. så førte moses folket fra lejren hen for gud, og de stillede sig neden for bjerget. men hele sinaj bjerg hylledes i røg, fordi herren steg ned derpå i ild, og røgen stod i vejret som røg fra en smelteovn; og hele folket skælvede så længe. og stødene i hornene blev stærkere og stærkere; moses talte, og gud svarede ham med høj røst. og da herren var steget ned på sinaj bjerg, på toppen af bjerget, kaldte han moses op på toppen af bjerget, og moses steg derop. da sagde herren til moses: "stig ned og indskærp folket, at de ikke må trænge sig frem til herren for at se ham, at der ikke skal ske et stort mandefald iblandt dem. selv præsterne, som ellers træder frem for herren, skal hellige sig, for at ikke herren skal tynde ud i deres rækker." da sagde

moses til herren: "folket kan jo ikke stige op på sinaj bjerg, thi du har selv indskærpet os at afspærre bjerget og hellige det." men herren sagde til ham: "stig nu ned og kom atter herop sammen med aron; men præsterne og folket må ikke trænge sig frem for at komme op til herren, at han ikke skal tynde ud i deres rækker." da steg moses ned til folket og sagde det til dem.

20

gud talede alle disse ord og sagde: jeg er herren din gud, som førte dig ud af ægypten, af trællehuset. du må ikke have andre guder end mig. du må ikke gøre dig noget udskåret billede eller noget afbillede af det, som er oppe i himmelen eller nede på jorden eller i vandet under jorden; du må ikke tilbede eller dyrke det, thi jeg herren din gud er en nidkær gud, der indtil tredje og fjerde led straffer fædres brøde på børn af dem, som hader mig, men i tusind led viser miskundhed mod dem, der elsker mig og holder mine bud! du må ikke misbruge herren din guds navn, thi herren lader ikke den ustraffet, der misbruger hans navn! kom hviledagen i hu, så du holder den hellig! i seks dage skal du arbejde og gøre al din gerning, men den syvende dag skal være hviledag for herren din gud; da må du intet arbejde udføre, hverken du selv, din søn eller datter, din træl eller trælkvinde, dit kvæg eller den fremmede inden dine porte. thi i seks dage gjorde herren himmelen, jorden og havet med alt, hvad der er i dem, og på den syvende dag hvilede han; derfor har herren velsignet hviledagen og helliget den. ær din fader og din moder, for at du kan få et langt liv i det land, herren din gud vil give dig! du må ikke slå ihjel! du må ikke bedrive hor! du må ikke stjæle! du må ikke sige falsk vidnesbyrd imod din næste! du må ikke begære din næstes hus! du må ikke begære din næstes hustru, hans træl eller trælkvinde, hans okse eller æsel eller noget, der hører din næste til! men da hele folket fornam tordenen, lynene og stødene i hornene og så det rygende bjerg forfærdedes folket og holdt sig skælvende i frastand; og de sagde til moses: "tal du med os, så vil vi lytte til; men lad ikke gud tale med os, at vi ikke skal dø!" men moses svarede folket: "frygt ikke, thi gud er kommet for at prøve eder, og for at i kan lære at frygte for ham, så i ikke synder." da holdt folket sig i frastand medens moses nærmede sig mulmet, hvori gud var. herren sagde da til moses: således skal du sige til israeliternes: i har selv set, at jeg har talet med eder fra himmelen! i må ikke gøre eder guder ved siden af mig; guder af sølv eller guld må i ikke gøre eder! du skal bygge mig et alter af jord, og på det skal du ofre dine brændofre og takofre, dit småkvæg og dit hornkvæg; på ethvert sted, hvor jeg lader mit navn ihukomme, vil jeg komme til dig og velsigne dig. men hvis du opfører mig andre af sten, må du ikke bygge dem af tilhugne sten, thi når du svinger dit værktøj derover, vanhelliger du dem. du må ikke stige op til mit, alter ad trin, for at ikke din blusel skal blottes over det.

de lovbud, du skal forelægge dem, er følgende: når du køber dig en hebræisk træl, skal han trælle i seks år, men i det syvende skal han frigives uden vederlag. er han ugift, når han kommer til dig, skal han frigives alene; er han gift, skal hans hustru frigives sammen med ham. hvis hans herre giver ham en hustru og hun føder ham sønner eller døtre, da skal hustruen og hendes børn tilhøre hendes herre, og trællen frigives alene. hvis han imidlertid erklærer: "jeg har fået kærlighed til min herre, min hustru og mine børn, jeg vil ikke have min frihed!" da skal hans herre føre ham hen til gud og stille ham op ad døren eller dørstolpen, og hans herre skal gennembore hans øre med en syl, og så skal han være hans træl for livstid. når en mand sælger sin datter som trælkvinde, skal hun ikke frigives som trællene. dersom hun pådrager sig sin herres mishag, efter at han har haft omgang med hende, skal han tillade, at hun købes fri; han har ikke lov at sælge hende til fremmede folk, når han har gjort uret imod hende; hvis han derimod bestemmer, at hun skal være hans søns hustru, skal han behandle hende, som det tilkommer døtre. hvis han tager sig en anden, har han ikke lov at forholde den første den kødspise, klædning og ægteskabelige ret, der tilkommer hende. forholder han hende nogen af disse tre ting, skal hun frigives uden vederlag og betaling. den, der slår en mand ihjel, skal lide døden. gør han det imidlertid ikke med forsæt, men styres hans hånd af gud, vil jeg anvise dig et sted, hvor han kan ty hen. når derimod en handler med overlæg, så han med list slår sin næste ihjel, da skal du rive ham bort fra mit alter, for at han kan lide døden. den, der slår sin fader eller moder, skal lide døden. den, der stjæler et menneske, skal lide døden, hvad enten han har solgt det, eller det endnu findes hos ham. den, der forbander sin fader eller moder, skal lide døden. når der opstår strid mellem mænd, og den ene slår den anden med en sten eller med næven, så at han vel ikke dør deraf, men dog må holde sengen, så skal gerningsmanden være sagesløs, hvis han kan stå op og gå ud støttet til sin stok; kun skal han godtgøre ham hans tidsspilde og sørge for hans helbredelse. når en mand slår sin træl eller trælkvinde med sin stok, så de dør på stedet, skal han straffes derfor; men hvis de bliver i live en dag eller to, skal han ikke straffes; det er jo hans egne penge. når mænd kommer i slagsmål og støder til en frugtsommelig kvinde, så hun nedkommer i utide, men der ellers ingen ulykke sker, da skal han bøde, hvad kvindens mand pålægger ham, og give erstatning for det dødfødte barn. men hvis der sker en ulykke, skal du bøde liv for liv, øje for øje, tand for tand, hånd for hånd, fod for fod, brandsår for brandsår, sår for sår, skramme for skramme. når en mand slår sin træl eller sin trælkvinde i øjet og ødelægger det, skal han give dem fri til erstatning for øjet; og hvis han slår en tand ud på sin træl eller trælkvinde, skal han give dem fri til erstatning for tanden. når en okse stanger en mand eller kvinde ihjel, skal oksen stenes, og dens kød må ikke spises, men ejeren er sagesløs; men hvis oksen allerede tidligere har villet stange, og dens ejer er advaret, men alligevel ikke

passer på den, og den så dræber en mand eller kvinde, da skal oksen stenes, og dens ejer skal også lide døden; men hvis der pålægges ham sonepenge, skal han betale så stor en løsesum for sit liv, som der kræves af ham. også hvis den stanger en dreng eller en pige, skal han behandles efter samme lovbud. men hvis oksen stanger en træl eller trælkvinde, skal han betale deres herre tredive sekel sølv, og oksen skal stenes. når en mand tager dækket af en cisterne eller graver en cisterne uden at dække den til, og en okse eller et æsel så falder deri, da skal brøndens ejer erstatte det; han skal give dyrets ejer erstatning i penge, men det døde dyr skal tilfalde ham, når en mands okse stanger en andens okse ihjel, skal de sælge den levende okse og dele pengene, og ligeledes skal de dele det døde dyr. men hvis det er vitterligt, at oksen tidligere har villet stange, og dens ejer ikke har passet på den, da skal han erstatte okse med okse, men det døde dyr skal tilfalde ham.

22

når en mand stjæler en okse eller et får og slagter eller sælger dem, skal han give fem okser i erstatning for oksen og fire får for fåret. hvis en tyv gribes på fersk gerning ved et natligt indbrud og bliver slået ihjel, da bliver der ikke tale om blodskyld; men hvis solen er stået op. pådrager man sig blodskyld, hvis derimod det stjålne findes levende i hans besiddelse, da skal han give dobbelt erstatning, hvad enten det er en okse, et æsel, eller et får. når en mand afsvider en mark eller en vingård og lader ilden brede sig, så den antænder en andens mark, da skal han give det bedste af sin mark eller vingård i erstatning; men breder ilden sig ved at tage fat i tjørnekrat, og kornneg eller sæd brænder, eller en mark svides af, så skal den, der antændte ilden, give simpel erstatning. når en mand giver en anden penge eller sager i varetægt, og de stjæles fra hans hus, da skal tyven, hvis han findes, give dobbelt erstatning; men hvis tyven ikke findes, skal husets ejer træde frem for gud og sværge på, at han ikke har forgrebet sig på den andens gods. i alle tilfælde hvor det drejer sig om uredelighed med en okse, et æsel, et får, en klædning eller en hvilken som helst bortkommen ting, hvorom der rejses krav, skal de to parter sag bringes frem for gud, og den, som gud dommer skyldig, skal give den anden dobbelt erstatning. når en mand giver en anden et æsel, en okse, et får eller et andet stykke kvæg i varetægt, og dyret dør, kommer til skade eller røves, uden at nogen ser det, da skal han sværge ved herren på, at han ikke har forgrebet sig på den andens ejendom, og det skal være afgørende imellem dem; dyrets ejer skal tage eden god, og den anden behøver ikke at give erstatning. stjæles det derimod fra ham, skal han give ejeren erstatning. hvis det sønderrives, skal han bringe det sønderrevne dyr med som bevis; det sønderrevne skal han ikke erstatte. når en låner et dyr af en anden, og det kommer til skade eller dør, uden at ejeren er til stede, skal han give erstatning; er ejeren derimod til stede, skal han ikke give erstatning; var det lejet, er lejesummen erstatning. når en mand forfører en jomfru, der ikke er trolovet, og ligger hos hende,

skal han udrede brudekøbesummen for hende og tage hende til hustru; og hvis hendes fader vægrer sig ved at give ham hende, skal han tilveje ham den sædvanlige brudekøbesum for en jomfru. en troldkvinde må du ikke lade leve. enhver, der har omgang med kvæg, skal lide døden. den, der ofrer til andre guder end herren alene, skal der lægges band på. den fremmede må du ikke undertrykke eller forulempe, thi i var selv fremmede i ægypten. enken eller den faderløse må i aldrig mishandle; hvis i mishandler dem, og de råber om hjælp til mig, vil jeg visselig høre på deres klageråb, og da vil min vrede blusse op, og jeg vil slå eder ihjel med sværdet, så eders egne hustruer bliver enker og eders børn faderløse. når du låner penge til en fattig mand af mit folk i dit nabolag, må du ikke optræde som en ægerkarl over for ham. i må ikke tage renter af ham. hvis du tager din næstes kappe i pant, skal du give ham den tilbage inden solnedgang; thi den er det eneste, han har at dække sig med, det er den, han hyller sit legeme i; hvad skulde han, ellers ligge med? og når han råber til mig, vil jeg høre ham, thi jeg er barmhjertig. gud må du ikke spotte, og dit folks øvrighed må du ikke forbande. din lades overflod og din vinperses saft må du ikke holde tilbage. den førstefødte af dine sønner skal du give mig. ligeså skal du gøre med dit hornkvæg og dit småkvæg; i syv dage skal det blive hos moderen, men på den ottende dag skal i give mig det. i skal være mig hellige mænd; kød af sønderrevne dyr må i ikke spise, i skal kaste det for hundene.

23

du må ikke udsprede falske rygter. gør ikke fælles sag med den, der har uret, ved at optræde som uretfærdigt vidne. du må ikke følge mængden i, hvad der er ondt, eller i dit vidnesbyrd for retten tage hensyn til mængden, så du bøjer retten. du må ikke tage parti for den ringe i hans retssag. når du træffer din fjendes okse eller æsel løbende løse, skal du bringe dem tilbage til ham. når du ser din uvens æsel segne under sin byrde, må du ikke lade ham i stikken, men du skal hjælpe ham med at læsse byrden af. du må ikke bøje din fattige landsmands ret i hans retssag. hold dig fra en uretfærdig sag; og den, som er uskyldig og har ret. må du ikke berøve livet; nej, du må ikke skaffe den ret, som har uret. tag ikke mod bestikkelse, thi bestikkelse gør den seende blind og fordrejer sagen for dem, der har ret. undertryk ikke den fremmede; i ved jo, hvorledes den fremmede er til mode, thi i, var selv fremmede i ægypten. seks år igennem skal du tilså dit land og indsamle dets afgrøde; men i det syvende skal du lade det hvile og ligge urørt, så at de fattige i dit folk kan gøre sig til gode dermed, og markens vilde dyr kan æde, hvad de levner; ligeså skal du gøre med din vingård og dine oliventræer. i seks dage skal du gøre dit arbejde, men på den syvende skal du hvile, for at dine okser og æsler kan få hvile og din trælkvindes søn og den fremmede hvile ud. hold eder alt, hvad jeg siger eder, efterrettelig; du må ikke nævne andre guders navn, det må ikke høres i din mund. tre gange om året skal du holde højtid for mig. du skal fejre de usyrede brøds højtid; i syv dage skal

du spise usyret brød, som jeg har pålagt dig, på den fastsatte tid i abib måned, thi i den måned vandrede du ud af ægypten, man må ikke stedes for mit åsyn med tomme hænder. fremdeles skal du fejre højtiden for hosten, førstegrøden af dit arbejde, af hvad du sår i din mark, og højtiden for frugthøsten ved årets udgang, når du har bjerget udbyttet af dit arbejde hjem fra marken. tre gange om året skal alle dine mænd stedes for den herre herrens åsyn. du må ikke ofre blodet af mit slagtoffer sammen med syret brød. fedtet fra min højtid må ikke gemmes til næste morgen. du skal bringe det første, førstegrøden af din jord, til herren din guds hus. du må ikke koge et kid i dets moders mælk. se, jeg sender en engel foran dig for at vogte dig undervejs og føre dig til det sted, jeg har beredt. tag dig vel i vare for ham og adlyd ham; vær ikke genstridig imod ham, thi han skal ikke tilgive eders overtrædelser, efterdi mit navn er i ham. når du adlyder ham og gør alt, hvad jeg siger, vil jeg være dine fjenders fjende og dine modstanderes modstander, ja, min engel skal drage foran dig og føre dig til amoriterne, hebiterne, perizziterne, kana'anæerne, hivviterne og jebusiterne, og jeg vil udrydde dem. du må ikke tilbede eller dyrke deres guder eller følge deres skikke; men du skal nedbryde dem og sønderslå deres stenstøtter. i skal dyrke herren eders gud, så vil jeg velsigne dit brød og dit vand og holde sygdomme borte fra dig. utidige fødsler eller ufrugtbarhed skal ikke forekomme i dit land, og dine dages mål vil jeg gøre fuldt. jeg vil sende min rædsel foran dig og bringe bestyrtelse over alle de folk, du kommer til, og jeg vil drive alle dine fjender på flugt for dig. jeg vil sende gedeهام foran dig, og de skal drive hivviterne, kana'anæerne og hetiterne bort foran dig. men jeg vil ikke drive dem bort foran dig i et og samme år, for at landet ikke skal lægges øde, og for at markens vilde dyr ikke skal tage overhånd for dig; lidt efter lidt vil jeg drive dem bort foran dig, indtil du bliver så talrig, at du kan tage landet i besiddelse. jeg vil lade dine landemærker nå fra det røde hav til filisternes hav, fra ørkenen til floden, thi jeg giver landets indbyggere i eders hånd, så du kan drive dem bort foran dig. du må ikke slutte pagt med dem eller deres guder. de må ikke blive boende i dit land, for at de ikke skal forlede dig til synd imod mig, til at dyrke deres guder, så det bliver dig til en snare!

24

og han sagde til moyses: "stig op til herren, du og aron, nadab og abih og halvfjerdsindstyve af israels ældste, og tilbed i frastand; moyses alene skal træde hen til herren, de andre ikke, og det øvrige folk må ikke følge med ham derop." derpå kom moyses og kundgjorde hele folket alle herrens ord og alle lovbudene, og hele folket svarede enstemmigt: "alle de ord, herren har talet, vil vi overholde." da skrev moyses alle herrens ord op; og tidligt næste morgen rejste han ved foden af bjerget et alter og tolv stenstøtter svarende til israels tolv stammer. derefter sendte han de unge mænd blandt israeliterne hen for at bringe brændofre og slagte unge tyre som takofre til herren. og moyses tog den ene halvdel af blodet og god det i offerskå-

lene, men den anden halvdel sprængte han på alteret. så tog han pagtsbogen og læste den op i folkets påhør, og de sagde: "vi vil gøre alt, hvad Herren har talet, og lyde ham!" derpå tog Moses blodet og sprængte det på folket, idet han sagde: "se, dette er pagtens blod, den pagt, Herren har sluttet med eder på grundlag af alle disse ord." og Moses, aron, nadab og abihu og halvfjerdssindstve af Israels ældste steg op og skuede Israels gud; under hans fødder var der ligesom safirfliser, som selve himmelen i stråleglans. men han kaldte ikke hånd på israeliternes ypperste mænd. de skuede gud, og de spiste og drak. og Herren sagde til Moses: "stig op til mig på bjerget og bliv der, så vil jeg give dig stentavlerne, loven og budet, som jeg har opskrevet til vejledning for dem." da bød Moses og Josua, hans medhjælper op, og Moses steg op på Guds bjerg; men til de ældste sagde han: "vent på os her, til vi kommer tilbage til eder. se, aron og hur er hos eder; er der nogen, der har en retstrætte, kan han henvende sig til dem!" derpå steg Moses op på bjerget. da indhyllede skyen bjerget, og Herrens herlighed nedlod sig på sinaj bjerg. og skyen indhyllede sinaj bjerg i seks dage, men den syvende dag råbte Herren ud fra skyen til Moses; og medens Herrens herlighed viste sig for israeliternes øjne som en fortærende ild på bjergets top, gik Moses ind i skyen og steg op på bjerget. og Moses blev på bjerget i fyrretyve dage og fyrretyve nætter.

25

Herren taledes til Moses og sagde: sig til israeliterne, at de skal bringe mig en offerydelse; af enhver, som i sit hjerte føler sig tilskyndet dertil, skal i tage min offerydelse. og offerydelsen, som i skal tage af dem, skal bestå af guld, sølv, kobber, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn, byssus, gede-hår, rødfarvede væderskind, tahasjskind, akacietræ, olie til lysestagen, vellugtende stoffer til salveolien og aøgelsen, søhamsten og ædelsten til indfatning på efoden og brystskjoldet. og du skal indrette mig en helligdom, for at jeg kan bo midt iblandt dem. du skal indrette boligen og alt dens tilbehør nøje efter det forbillede, jeg vil vise dig. du skal lave en ark af akacietræ, halvtredje alen lang, halvanden alen bred og halvanden alen høj, og overtrække den med purt guld; indvendig og udvendig skal du overtrække den og sætte en gylden krans rundt om den; og du skal støbe fire guldringe til den og sætte dem på dens fire fødder, to ringe på hver side af den. så skal du lave bærestænger af akacietræ og overtrække dem med guld, og du skal stikke stængerne gennem ringene på arkens sider, for at den kan bæres med dem; stængerne skal blive i ringene, de må ikke tages ud. og i arken skal du nedlægge vidnesbyrdet, som jeg vil give dig. så skal du lave et sonedække af purt guld, halvtredje alen langt og halvanden alen bredt; og du skal lave to keruber af guld, i drevet arbejde skal du lave dem, ved begge ender af sonedækket. den ene kerub skal du anbringe ved den ene ende, den anden kerub ved den anden; du skal lave keruberne således, at de er i eet med sonedækket ved begge ender. og keruberne skal brede deres vinger

i vejret, således at de dækker over sonedækket med deres vinger, og de skal vende ansigtet mod hinanden; nedad mod sonedækket skal kerubernes ansigter vende. og sonedækket skal du lægge over arken, men i arken skal du lægge vidnesbyrdet, som jeg vil give dig. der vil jeg mødes med dig, og fra sonedækket, fra pladsen mellem de to keruber på vidnesbyrdets ark, vil jeg meddele dig alle de bud, jeg har at give dig til israeliterne. fremdeles skal du lave et bord af alkacietræ, to alen langt, en alen bredt og halvanden alen højt, og overtrække det med purt guld og sætte en gylden krans rundt om det. og du skal sætte en liste af en hånds bredde rundt om det og en gylden krans rundt om listen. så skal du lave fire guldringe og sætte dem på de fire hjørner ved dets fire ben; lige ved listen skal ringene sidde til at stikke bærestængerne i, så at man kan bære bordet. og du skal lave bærestængerne af akacietræ og overtrække dem med guld, og med dem skal bordet bæres. og du skal lave de dertil hørende fade og kander, krukker og skåle til at udgyde drikkoffer med; af purt guld skal du lave dem. på bordet skal du altid have skuebød liggende for mit åsyn. fremdeles skal du lave en lysestagen af purt guld, i drevet arbejde skal lysestagen, dens fod og selve stagen, laves, således af dens blomster med bægere og kroner er i eet med den. seks arme skal udgå fra lysestagens side, tre fra den ene og tre fra den anden side. på hver af armene, der udgår fra lysestagen, skal der være tre mandelblomstlignende blomster med bægere og kroner, men på selve stagen skal der være fire mandelblomstlignende blomster med bægere og kroner, et bæger under hvert af de tre par arme, der udgår fra lysestagen. bægerne og armene skal være i eet med den, så at det hele udgør eet drevet arbejde af purt guld. og du skal lave syv lamper til den og sætte disse lamper på den, for at de kan lyse pladsen foran op. dens lampesakse og bakker skal være af purt guld. der skal bruges en talent purt guld til den og til alt dette tilbehør. se til, at du udfører det efter det forbillede, som vises dig på bjerget.

26

boligen skal du lave af ti tæpper af tvundet byssus, violet og rødt purpurgarn og karmoisinrødt garn med keruber på i kunstvævning. hvert tæppe skal være otte og tyve alen langt og fire alen bredt; alle tæpperne skal have samme mål. tæpperne skal sys sammen, fem og fem. i kanten af det ene tæppe, det yderste i det ene sammensyede stykke, skal du sætte løkker af violet purpurgarn, og ligeledes skal du sætte løkker i kanten af det yderste tæppe i det andet sammensyede stykke; du skal sætte halvtredsindstve løkker på det ene tæppe og halvtredsindstve løkker i kanten af det tilsvarende tæppe i det andet sammensyede stykke, løkke lige over for løkke. og du skal lave halvtredsindstve guldkroge til at forbinde tæpperne med hinanden, så at boligen udgør et hele. fremdeles skal du lave tæpper af gedehår til et telt-dække uden om boligen, og her skal du lave elleve tæpper, hvert tæppe skal være tre alen langt og fire alen bredt; alle tæpperne skal have samme mål. og du skal sy de fem af tæpperne sammen for

sig og de seks for sig; det sjette tæppe, det, der kommer til at ligge over teltets forside, skal du lægge dobbelt, og du skal sætte halvtredsindstyve løkker i kanten af det yderste tæppe i det ene sammensyede stykke og halvtredsindstyve løkker i kanten af det tilsvarende tæppe i det andet sammensyede stykke. og du skal lave halvtredsindstyve kobberkroge og stikke dem i løkkerne og sammenføje teltdækket, så de udgør et hele. men hvad angår det overskydende af teltdækkets tæpper, skal halvdelen deraf hænge ned over boligens bagside, og den overskydende alen på begge sider af telttæppernes længder skal hænge ned over begge boligens sider for at dække den. fremdeles skal du lave et dække over teltdækket af rød-farvede væderskind og derover endnu et dække af tahasjskind. fremdeles skal du lave brædderne til boligen af akacietræ til at stå op, hvert bræt ti alen højt og halvanden alen bredt. på hvert bræt skal der være to indbyrdes forbundne tapper; således skal du indrette det ved alle boligens brædder. af brædderne, som du skal lave til boligen, skal tyve være til sydsiden, og ti de tyve brædder skal du lave fyrretyve fodstykker af sølv, to fodstykker til de to tapper på hvert bræt. andre tyve brædder skal laves til boligens anden side, som vender mod nord, med fyrretyve fodstykker af sølv, to fodstykker til hvert bræt. og til bagsiden, der vendet mod vest, skal du lave seks brædder. til boligens baghjørner skal du lave to brædder, som skal bestå af to stykker fornedet og ligeledes af to stykker foroven, indtil den første ring; således skal de begge indrettes for at danne de to hjørner. altså bliver der til bagsiden otte brædder med tilhørende seksten fodstykker af sølv, to til hvert bræt. og du skal lave tværstænger af akacietræ, fem til de brædder, der danner boligens ene side, fem til de brædder, der danner boligens anden side, og fem til de brædder, der danner boligens bagside mod vest; den mellemste tværstang midt på brædderne skal nå fra den ene ende af væggen til den anden. du skal overtrække brædderne med guld, og deres ringe, som tværstængerne skal stikkes i, skal du lave af guld, og tværstængerne skal du overtrække med guld. og du skal rejse boligen på den måde, som vises dig på bjerget. fremdeles skal du lave et forhæng af violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus; det skal laves i kunstvævning med keruber på. du skal hænge det på fire piller af akacietræ, overtrukne med guld og med knager af guld, på fire fodstykker af sølv; og du skal hænge forhænget under krogene og bringe vidnesbyrds ark ind i rummet bag ved forhænget, og forhænget skal danne eder en skillevej mellem det hellige og det allerhelligste. og sonedækket skal du lægge over vidnesbyrds ark i det allerhelligste. men bordet skal du stille uden for forhænget, og lysestagen over for bordet ved boligens søndre væg; bordet skal du altså stille ved den nordre væg. fremdeles skal du lave et forhæng til teltets indgang af violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus i broget vævning; og til forhænget skal du lave fem piller af akacietræ, som du skal overtrække med guld, med knager af guld, og du skal støbe fem fodstykker dertil af kobber.

fremdeles skal du lave alteret af akacietræ, fem alen langt og fem alen bredt, firkantet skal alteret være, og tre alen højt. du skal lave horn til dets fire hjørner, således at de er i eet dermed, overtrække det med kobber og lave kar dertil, for at asken kan fjernes, ligeledes de dertil hørende skovle, skåle, gaffer og pander; alt dets tilbehør skal du lave af kobber. du skal omgive det med et flettet kobbergitter, og du skal sætte fire kobberringe på fletværket. på dets fire hjørner. og du skal sætte gitteret neden under alterets liste, således at fletværket når op til alterets halve højde. fremdeles skal du lave bærestykker til alteret, stænger af akacietræ, og overtrække dem med kobber. og stængerne skal stikkes gennem ringene, så at de sidder langs alterets to sider, når det bæres. du skal lave det hult af brædder; som det vises dig på bjerget, skal du lave det. boligens forgård skal du indrette således: på sydsiden skal der være et forgård-somhæng af tvundet byssus, hundrede alen langt på denne ene side, med tyve piller og tyve fodstykker af kobber og med knager og bånd af sølv til pillerne. og på samme måde skal der på den nordre langside være et omhæng, hundrede alen langt, med tyve piller og tyve fodstykker af kobber og med knager og bånd af sølv til pillerne. på forgårdens bredside mod vest skal der være et omhæng, halvtredsindstyve alen langt, med ti piller og ti fodstykker, og forgårdens bredside mod øst skal være halvtredsindstyve alen lang. på den ene side deraf skal der være femten alen omhæng med tre piller og tre fodstykker, på den anden side ligeledes femten alen omhæng med tre piller og tre fodstykker. forgårdens indgang skal have et forhæng på tyve alen af violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus i broget vævning med fire piller og fire fodstykker. alle forgårdens piller rundt omkring skal have bånd af sølv, knager af sølv og fodstykker af kobber. omhænget om forgården skal være hundrede alen på hver langside, halvtredsindstyve alen på hver bredside og fem alen højt; det skal være af tvundet byssus, og fodstykkerne skal være af kobber. alle redskaber, der bruges ved arbejdet på boligen, alle dens pæle og alle forgårdens pæle skal være af kobber. fremdeles skal du pålægge israeliterne at skaffe dig ren olivenoli af knuste frugter til lysestagen, og der skal stadig sættes lamper på. i åbenbaringsteltet uden for forhænget, der hænger foran vidnesbyrds ark, skal aron og hans sønner gøre den i stand, at den kan brænde fra aften til morgen for herrens åsyn. det skal være en evig gyldig bestemmelse, der skal påhvile israeliterne fra slægt til slægt.

28

du skal lade din broder aron og hans sønner tillige med ham træde frem af israeliternes midte og komme hen til dig, for at de kan gøre præstetjeneste for mig, aron og arons sønner, nadab, abihu, eleazar og itamar. og du skal tilvirke din broder aron hellige klæder til ære og pryd, og du skal byde alle kunstforstandige mænd, hvem jeg har fyldt med kunst-

færdigheds ånd, at tilvirke aron klæder, for at han kan helliges til at gøre præstetjeneste for mig. klæderne, som de skal tilvirke, er følgende: brystskjold, efod, kåbe, kjortel af mønstret stof, hovedklæde og bælte. de skal tilvirke din broder aron og hans sønner hellige klæder, for at de kan gøre præstetjeneste for mig, og dertil skal de bruge guldråd, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og byssus. efoden skal du tilvirke af guldråd, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus i kunstvævning. den skal have to skulderstykker, der skal være til at hæfte på; den skal hæftes sammen ved begge hjørner. og dens bælte, som skal bruges, når den tages på, skal være af samme arbejde og i eet med den; det skal være af guldråd, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus. så skal du tage de to sjo-hamsten og gravere israels sønners navne i dem, seks af navnene på den ene sten og de andre seks på den anden efter aldersfølge; med stenskrærearbejde, som ved gravering af signeter, skal du indgrave israels sønners navne i de 14 sten, og du skal indfatte dem i guldpletværk. disse to sten skal du fæste på efodens skulderstykker, for at stenene kan bringe israels sønner i minde, og aron skal bære deres navne for herrens åsyn på sine skuldre for at bringe dem i minde. og du skal tilvirke fletværk af guld og to kæder af purt guld; du skal lave dem i snoet arbejde, som når man snor reb, og sætte disse snoede kæder på fletværket. fremdeles skal du tilvirke retskendelsens brystskjold i kunstvævning på samme måde som efoden; af guldråd, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus skal du lave det; det skal være firkantet og lægges dobbelt, et spand langt og et spand bredt, og du skal udstyre det med en besætning af sten, fire rækker sten: karneol, topas og smaragd i den første række, rubin, safir og jaspis i den anden, hyacint, agat og ametyst i den tredje, krysolit, sjoham og onyks i den fjerde; og de skal omgives med guld-fletværk i deres indfatninger. der skal være tolv sten, svarende til israels sønners navne, en for hvert navn; det skal være graveret arbejde som signeter, således at hver sten bærer navnet på en af de tolv stammer. til brystskjoldet skal du lave snoede kæder af purt guld, snoet arbejde, som når man snor reb. til brystskjoldet skal du lave to guldringe og sætte disse to ringe på brystskjoldets øverste hjørner, og de to guldsnore skal du knytte i de to ringe på brystskjoldets hjørner; snorenes anden ende skal du anbringe i det fletværk og fæste dem på forsiden af efodens skulderstykker. og du skal lave to andre guldringe og sætte dem på brystskjoldets to andre hjørner på den indre, mod efoden vendende rand. og du skal lave endnu to guldringe og fæste dem på efodens to skulderstykker foroven på forsiden, hvor den er hæftet sammen med skulderstykkerne, oven over efodens bælte; og man skal med ringene binde brystskjoldet fast til efodens ringe ved hjælp af en violet purpursnor, så at det kommer til at sidde oven over efodens bælte og ikke løsner sig fra efoden. aron skal således stedse bære israels sønners navne på retskendelsens brystskjold på sit hjerte, når han går ind i helligdommen, for at bringe dem i minde for herrens åsyn. og i retskendelsens brystskjold skal du lægge urim og tummin,

så at aron bærer dem på sit hjerte, når han går ind for herrens åsyn, og aron skal stedse bære israeliternes retskendelse på sit hjerte for herrens åsyn. fremdeles skal du tilvirke kåben, som hører til efoden, helt og holdent af violet purpur. midt på skal den have en halsåbning ligesom halsåbningen på en panserskjorte, omgivet af en linning i vævet arbejde, for at den ikke skal rives itu; og langs dens nedeste kant skal du sy granatebler af violet og rødt purpurgarn og karmoisinrødt garn og mellem dem guldbjælder hele vejen rundt, så at guldbjælder og granatebler skifter hele vejen rundt langs kåbens nederste kant. aron skal bære den, når han gør tjeneste, så at det kan høres, når han går ind i helligdommen for herrens åsyn, og når han går ud derfra, at han ikke skal do, fremdeles skal du lave en pandeplade af purt guld, og i den skal du gravere, som når man graverer signeter: "helliget Herren." den skal du fastgøre med en violet purpursnor, og den skal sidde på hovedklædet, foran på hovedklædet skal den sidde. aron skal bære den på sin pande, for at han kan tage de synder på sig, som klæder ved de hellige gaver, israeliternes frembærer, ved alle de hellige gaver, de bringer; og aron skal stedse have den på sin pande for at vinde dem herrens velbehag. kjortelen skal du væve i mønstret vævning af byssus. og du skal tilvirke et hovedklæde af byssus og et bælte i broget vævning. også til arons sønner skal du tilvirke kjortler, og du skal tilvirke bæltet til dem og huer til ære og pryd. og du skal iføre din broder aron og hans sønner dem, og du skal salve dem, indsætte dem og hellige dem til at gøre præstetjeneste for mig. tillige skal du tilvirke linnedbenklæder til dem til at skjule deres blusel, og de skal nå fra hoften ned på lårerne. dem skal aron og hans sønner bære, når de går ind i åbenbaringsteltet eller træder frem til alteret for at gøre tjeneste i helligdommen, at de ikke skal pådrage sig skyld og lide døden.

29

således skal du bære dig ad med dem, når du helliger dem til at gøre præstetjeneste for mig: tag en ung tyr, to lydefri vædre, usyrede brød, usyrede kager, rørte i olie, og usyrede fladbrød, smurte med olie; af fint hvedemel skal du bage dem. læg dem så i en kurv og bær dem frem i kurven sammen med tyren og de to vædre. lad derpå aron og hans sønner træde hen til åbenbaringsteltets indgang og tvæt dem med vand. tag så klæderne og ifør aron kjortelen, efodkåben, efoden og brystskjoldet og bind efoden fast på ham med bæltet. læg hovedklædet om hans hoved og fæst det hellige diadem på hovedklædet. tag så salveolien og udgyd den på hans hoved og salv ham. lad dernæst hans sønner træde frem og ifør dem kjortler, omgjord dem med bæltet og bind huerne på dem. og præsteværdigheden skal tilhøre dem med evig ret. så skal du indsætte aron og hans sønner. for tyren frem foran åbenbaringsteltet, og aron og hans sønner skal lægge deres hænder på tyrens hoved. slågt så tyren for herrens åsyn ved indgangen til åbenbaringsteltet og tag noget af tyrens blod og stryg det på alterets horn med din finger og udgyd resten af blodet ved alterets fod. tag så alt fedtet på indvoldene, leverlap-

pen og begge nyrene med fedtet på dem og bring det som røgoffer på alteret; men tyrens kød, dens hud og dens skarn skal du brænde uden for lejren. det er et syndoffer. derpå skal du tage den ene væder, og aron og hans sønner skal lægge deres hænder på dens hoved. slagt så væderen, tag dens blod og spræng det rundt om på alteret. skær så væderen i stykker, tvært dens indvolde og skinneben, læg dem på stykkerne og hovedet og bring så hele væderen som røgoffer på alteret. det er et brændoffer for herren; en liflig duft, et ildoffer for herren er det. derpå skal du tage den anden væder, og aron og hans sønner skal lægge deres hænder på dens hoved. slagt så væderen, tag noget af dens blod og stryg det på arons og hans sønners højre øreflip og på deres højre tommelfinger og højre tommeltå og spræng resten af blodet rundt om på alteret. tag så noget af blodet på alteret og af salveolien og stæk det på aron og hans klæder, ligeledes på hans sønner og deres klæder. så bliver han hellig, han selv og hans klæder og ligeledes hans sønner og deres klæder. derpå skal du tage fedtet af væderen, fedthalen, fedtet på indvoldene, leverlappen, begge nyrene med fedtet på dem, dertil den højre kølle, thi det er en indsættelsesvæder, og en skive brød, en oliebrødkage og et fladbrød af kurven med de usyrede brød, som står for herrens åsyn, og læg de sammen på arons og hans sønners hænder og lade dem udføre svingningen dermed for herrens åsyn. tag det så igen fra dem og bring det som røgoffer på alteret oven på brændofferet til en liflig duft for herrens åsyn, et ildoffer er det for herren. tag derpå brystet af arons indsættelsesvæder og udfør svingningen dermed for herrens åsyn: det skal være din del. således skal du hellige svingningsbryttet og offerydelseskøllen. det, hvormed svingningen udføres. og det, som ydes af arons og hans sønners indsættelsesvæder. og det skal tilfalde aron og hans sønner som en retting, de har krav på fra israeliternes side til evig tid; thi det er en offerydelse, og som offerydelse skal israeliterne give det af deres takoffer, som deres offerydelse til herren. arons hellige klæder skal tilfalde hans sønner efter ham, for at de kan salves og indsættes i dem. i syv dage skal de bæres af den af hans sønner, som bliver præst i hans sted, den, som skal gå ind i åbenbaringsteltet for at gøre tjeneste i helligdommen. så skal du tage indsættelsesvæderen og koge dens kød på et helligt sted; og aron og hans sønner skal spise væderens kød og brødet i kurven ved indgangen til åbenbaringsteltet; de skal spise de stykker, hvorved der skaffes soning ved deres indsættelse og indvielse, og ingen lægmand må spise deraf, thi det er helligt. og dersom der bliver noget af indsættelseskødet eller brødet tilovers til næste morgen, da skal du opbrænde det tiloversblevne; spises må det ikke, thi det er helligt. således skal du forholde dig over for aron og hans sønner, ganske som jeg har pålagt dig. syv dage skal du foretage indsættelsen; daglig skal du ofre en syndoffertyr til soning og rense alteret for synd ved at fuldbyrde soningen på det, og du skal salve det for at hellige det. syv dage skal du fuldbyrde soningen på alteret og hellige det; således bliver alteret højheligt; enhver, der kommer i berøring med alteret, bliver hel-

lig". hvad du skal ofre på alteret, er følgende: hver dag to årgamle lam som stadigt offer. det ene lam skal du ofre om morgenen og det andet ved aftenstid. sammen med det første lam skal du bringe en tiendedel efa fint hvedemel, rørt i en fjerdedel hin olie af knuste oliven, og et drikoffer af en fjerdedel hin vin. og det andet lam skal du ofre ved aftenstid; sammen med det skal du ofre et afgrødeoffer og et drikoffer som om morgenen til en liflig duft, et ildoffer for herren. det skal være et stadigt brændoffer, som i skal bringe, slægt efter slægt, ved indgangen til åbenbaringsteltet for herrens åsyn, hvor jeg vil åbenbare mig for dig for at tale til dig, og hvor jeg vil åbenbare mig for israels børn, og det skal helliges ved min herlighed. jeg vil hellige åbenbaringsteltet og alteret, og aron og hans sønner vil jeg hellige til at gøre præstetjeneste for mig. og jeg vil bo midt iblandt israels børn og være deres gud; og de skal kende, at jeg herren er deres gud, som førte dem ud af ægypten for at bo midt iblandt dem, jeg herren deres gud!

30

fremdeles skal du lave et alter til at brænde røgelse på: af akacietræ skal du lave det, en alen langt og en alen bredt, firkantet skal det være, og to alen højt, og dets horn skal være i eet med det. du skal overtrække det med purt guld, både pladen og siderne hele vejen rundt og hornene, og sætte en guldkrans rundt om; og du skal sætte to guldringe under kransen på begge sider, på begge sidestykkerne skal du sætte dem til at stikke bærestænger i, for at det kan bæres med dem; og bærestængerne skal du lave af akacietræ og overtrække med guld. derpå skal du opstille det foran forhængen, der hænger foran vidnesbyrdets ark, foran sonedækket oven over vidnesbyrdet der, hvor jeg vil åbenbare mig for dig. på det skal aron brænde vellugtende røgelse; hver morgen, når han gør lamperne i stand, skal han antænde den. og når aron sætter lamperne på lysestagen ved aftenstid, skal han ligeledes antænde den; det skal være et stadigt røgelseoffer for herrens åsyn fra slægt til slægt. i må ikke ofre et lovstridigt røgelseoffer derpå, ej heller brændofre eller afgrødeofre, lige så lidt som i må udgyde drikofre derpå. men en gang om året skal aron skaffe soning på dels horn; med noget af forsoningssyndofferets blod skal han en gang om året skaffe soning på det, slægt efter slægt. det er højheligt for herren. herren taledede fremdeles til moses og sagde: når du holder mandtal over israeliterne, skal enhver, som mønstres, ved mønstringen give herren sonenpenge for sit liv, at ingen ulykke skal ramme dem i anledning af mønstringen. enhver, der må underkaste sig mønstringen, skal udrede en halv sekel i hellig mont, tyve gera på en sekel, en halv sekel som offerydelse til herren. enhver, der må underkaste sig mønstringen, fra tyveårsalderen og opefter, skal udrede herrens offerydelse. hen rige må ikke give mere, den fattige ikke mindre end en halv sekel, når de bringer herrens offerydelse til soning for deres sjæle. og du skal tage sonenpengene af israeliterne og bruge dem til tjenesten ved åbenbaringsteltet. og de skal tjene til at bringe israeliterne i minde for her-

rens åsyn, til soning for eders sjæle. herren taledede fremdeles til moses og sagde: du skal lave en vandkumme med fodstykke af kobber til at tvætte sig i op opstille den mellem åbenbaringsteltet og alteret og hælde vand i den, for at aron og hans sønner kan tvætte deres hænder og fødder deri. når de går ind i åbenbaringsteltet, skal de tvætte sig med vand for ikke at dø; ligeledes når de træder hen til alteret for at gøre tjeneste og brænde ildofre for herren. de skal tvætte deres hænder og fødder for ikke at dø. det skal være en evig anordning for ham og hans afkom fra slægt til slægt. herren taledede fremdeles til moses og sagde: du skal tage dig vellugtende stoffer af den bedste slags, 500 sekel ædel myrra, halvt så meget. 250 sekel, vellugtende kanelbark, 250 sekel vellugtende kalmus og 500 sekel kassia, efter hellig vægt, og en hin olivenolie. deraf skal du tilberede en hellig salveolie, en krydret blanding, som salveblanderne laver den; en hellig salveolie skal det være. med den skal du salve åbenbaringsteltet, vidnesbyrds ark, bordet med alt dets tilbehør, lysestagen med dens tilbehør, røgelsealteret, brændofferalteret med alt dets tilbehør og vandkummen med dens fodstykke, således skal du hellige dem, så de bliver højhellige. enhver, der kommer i berøring med dem, bliver hellig". ligeledes skal du salve aron og hans sønner og hellige dem til at gøre præstetjeneste for mig. men til israeliterne skal du sige således: dette skal være mig en hellig salveolie fra slægt til slægt. den må ikke udgydes på noget menneskes legeme, og i denne blanding må i ikke tilberede lignende salve til eget brug, hellig er den, og hellig skal den være eder. den, der tilbereder lignende salve eller anvender den på en lægmand, skal udryddes af sin slægt. herren taledede fremdeles til moses og sagde: tag dig røgelseoffer, stakte, onyksmusling, galbanum og ren virak, lige meget af hvert, og tilbered deraf en krydret røgelse, som salveblanderne laver den, saltet, ren, til hellig brug. deraf skal du støde en del til pulver, og noget deraf skal du lægge foran vidnesbyrdet i åbenbaringsteltet, hvor jeg vil åbenbare mig for dig. det skal være eder højhelligt. den røgelse, du tilbereder i denne blanding, må i ikke tilberede til eget brug. hellig skal den være dig for herren. den, der tilbereder lignende røgelse for at nyde dens duft, skal udryddes af sin slægt.

31

herren taledede fremdeles til moses og sagde: se, jeg har kaldet bezalel, en søn af hurs søn uri, af judas stamme og fyldt ham med guds ånd, med kunstsnilde, klogt og indsigt i alskens arbejde til at udtænke kunstværker og til at arbejde i guld, sølv og kobber og med udsikring af sten til indfatning og med træskærerarbejde, kort sagt til at udføre alskens arbejde. og se, jeg har givet ham oholiab, ahisamaks søn, af dans stamme til medhjælper, og alle kunstforstandige mænds hjerte har jeg udrustet med kunstsnilde, for at de kan udføre alt, hvad jeg har pålagt dig, åbenbaringsteltet, vidnesbyrds ark, sonedækket derpå og alt teltets tilbehør, bordet med dets tilbehør, lysestagen af purt guld med alt dens tilbehør, røgelsealteret,

brændofferalteret med alt dets tilbehør og vandkummen med dens fodstykke, pragtklæderne, de hellige klæder til præsten aron og hans sønners klædet til brug ved præstetjenesten, salveolien og den vellugtende røgelse til helligdommen. herren taledede fremdeles til moses og sagde: du skal tale til israeliterne og sige: fremfor alt skal i holde mine sabbater, thi sabbaten er et tegn mellem mig og eder fra slægt til slægt, for at i skal kende, at jeg herren er den, der helliger eder. i skal holde sabbaten, thi den skal være eder hellig; den, som vanhelliger den, skal lide døden, ja enhver, som udfører noget arbejde på den, det menneske skal udryddes af sin slægt. i seks dage må der arbejdes, men på den syvende dag skal i holde en fuldkommen hviledag, helliget herren; enhver, som udfører arbejde på sabbatsdagen, skal lide døden. israeliterne skal holde sabbaten, så at de fejrer sabbaten fra slægt til slægt som en evig gyldig pagt: den skal være et tegn til alle tider mellem mig og israeliterne. thi i seks dage gjorde herren himmelen og jorden, men på den syvende hvilede han og vederkvægede sig. da han nu var færdig med at tale til moses på sinaj bjerg, overgav han ham vidnesbyrds tavler, stentavler, der var beskrevet med guds fin-ger.

32

men da folket så, at moses tøvede med at komme ned fra bjerget, samlede det sig om aron, og de sagde til ham: "kom og lav os en gud, som kan drage foran os, thi vi ved ikke, hvad der er blevet af denne moses, der førte os ud af ægypten!" da sagde aron til dem: "riv de guldringe af, som eders hustruer, sønner og døtre har i ørene, og bring mig dem!" så rev hele folket deres guldørenringe af og bragte dem til aron. og han modtog dem af deres hånd, formede guldet med en mejsel og lavede en støbt tyrekalv deraf. da sagde de: "her, israel, er din gud, som førte dig ud af ægypten!" og da aron så det, byggede han et alter for den, og aron lod kundgøre: "i morgen er det højtid for herren!" tidligt næste morgen ofrede de så brændofre og bragte takofre og folket satte sig til at spise og drikke, og derpå stod de op for at lege. da sagde herren til moses: "skynd dig og stig ned, thi dit folk, som du førte ud af ægypten, har handlet ilde; hastigt veg de bort fra den vej jeg bød dem at vandre; de har lavet sig en støbt tyrekalv og tilbedt den og ofret til den med de ord: her, israel, er din gud, som førte dig ud af ægypten!" og herren sagde til moses: "jeg har iagttaget dette folk og set, at det er et halstarrigt folk. lad mig nu råde, at min vrede kan blusse op imod dem så vil jeg tilintetgøre dem; men dig vil jeg gøre til et stort folk!" men moses bønfuldt herren sin gud og sagde: "hvorfor herre skal din vrede blusse op mod dit folk, som du førte ud af ægypten med vældig kraft og stærk hånd? hvorfor skal ægypterne kunne sige: i ond hensigt førte han dem ud, for at slå dem ihjel ude mellem bjergene og udrydde dem af jorden? lad din vredes glød høre op, og angør den ulykke, du vilde gøre dit folk! kom abraham, isak og israel i hu, dine tjenere, hvem du tilsvor ved dig selv: jeg vil gøre eders afkom talrigt som himmelens stjerner, og jeg vil give

eders afkom hele det land, hvormed jeg har talet, og de skal eje det evindeligt!" da angrede Herren den ulykke han havde truet med at gøre sit folk. derpå vendte moses tilbage og steg ned fra bjerget med vidnesbyrdets to tavler i hånden, tavler, der var beskrevet på begge sider, både på forsiden og bagsiden var de beskrevet. og tavlerne var guds værk, og skriften var guds skrift, ridset ind i tavlerne. da hørte josua støjen af det larmende folk, og han sagde til moses: "der høres krigsalarm i lejren!" men han svarede: "det er ikke sejrændes eller slagets skrig, det er sang, jeg hører!" og da moses nærmede sig lejren og så tyrekalven og dansen, blussede hans vrede op, og han kastede tavlerne fra sig og sønder slog dem ved bjergets fod. derpå tog han tyrekalven, som de havde lavet, brændte den i ilden og knuste den til støv, strøede det på vandet og lod israeliterne drikke det. og moses sagde til aron: "hvad har dette folk gjort dig, siden du har bragt så stor en synd over det?" aron svarede: "vredes ikke, herre! du ved selv, at folket ligger i det onde, og de sagde til mig: lav os en gud, som kan drage foran os, thi vi ved ikke, hvad der er blevet af denne moses, der førte os ud af ægypten! da sagde jeg til dem: de, der har guldsmykker, skal rive dem af! de bragte mig da guld, og jeg kastede det i ilden, og så kom denne tyrekalv ud deraf!" da moses nu så, at folket var tøjlesløst til skadefryd for deres fjender, fordi aron havde givet dem fri tøjler, stillede han sig ved indgangen til lejren og sagde: "hvem der er for Herren, hans komme hid til mig!" da samlede alle levitterne sig om ham, og han sagde til dem: "så siger Herren, Israels gud: bind alle sværd om lænd og gå frem og tilbage fra den ene indgang i lejren til den anden og slå ned både broder, ven og frænde!" og levitterne gjorde, som moses havde sagt, og på den dag faldt der af folket henved 3000 mand. og moses sagde: "fra i dag af skal i være præster for Herren, thi ingen skånde søn eller broder, derfor skal velsignelse komme over eder i dag." næste dag sagde moses til folket: "i har begået en stor synd; men nu vil jeg stige op til Herren, måske kan jeg skaffe soning for eders synd!" derpå gik moses atter til Herren og sagde: "ak, dette folk har begået en stor synd, de har lavet sig en gud af guld. om du dog vilde tilgive dem deres synd! hvis ikke, så udslet mig af den bog, du fører!" Herren svarede moses: "den, som har syndet imod mig, ham vil jeg udslette af min bog! men gå nu og for folket hen, hvor jeg har befaleet dig at føre dem hen; se, min engel skal drage foran dig! men til sin tid vil jeg straffe dem for deres synd!" og Herren slog folket, fordi de havde lavet tyrekalven, den, aron lavede.

33

Herren sagde til moses: "drag nu bort herfra med folket, som du førte ud af ægypten, til det land, jeg tilsvor abraham, isak og jakob med de ord: dit afkom vil jeg give det! jeg sender en engel foran dig, og han skal drive kana'ænerne, amoriterne, hititterne, perizziterne, hivviterne og jebusiterne bort til et land, der flyder med mælk og honning. men selv vil jeg ikke drage med i din midte, thi du er et halsstarrigt folk; drog jeg med, kunde jeg tilintetgøre dig under-

vejs!" da folket hørte denne onde tidende, sørgede de, og ingen tog sine smykker på. da sagde Herren til moses: "sig til israeliterne; i er et halsstarrigt folk! vandrede jeg kun et eneste øjeblik i din midte, måtte jeg tilintetgøre dig. tag du dine smykker af, så skal jeg tænke over, hvad jeg vil gøre for dig!" da aflagde israeliterne deres smykker fra horebs bjerg af. moses plejede at tage teltet og slå det op udenfor lejren i nogen afstand derfra; han gav det navnet "åbenbaringssteltet". men hver gang moses gik ud til teltet, rejste alt folket sig op og stillede sig alle ved indgangen til deres telte og så efter moses, indtil han kom ind i teltet. og når moses kom ind teltet, sænkede skystøtten sig og stillede sig ved indgangen til teltet; da taledes Herren med moses. men når alt folket så skystøtten stå ved indgangen til teltet, rejste de sig alle op og tilbød ved indgangen til deres telte. så taledes Herren med moses ansigt til ansigt, som når den ene mand taler med den anden, og derpå vendte moses tilbage til lejren; men hans medhjælper josua, nuns søn, en ung mand, veg ikke fra teltet. moses sagde til Herren: "se, du siger til mig: for dette folk frem! men du har ikke ladet mig vide, hvem du vil sende med mig; og dog har du sagt: jeg kender dig ved navn, og du har fundet nåde for mine øjne! hvis jeg nu virkelig har fundet nåde for dine øjne, så lær mig dine veje at kende, at jeg kan kende dig og finde nåde for dine øjne; tænk dog på, at dette folk er dit folk!" han svarede: "skal mit åsyn da vandre med, og skal jeg således føre dig til målet?" da sagde moses til ham: "hvis dit åsyn ikke vandrer med, så lad os ikke drage herfra! hvorpå skal det dog kendes. at jeg har fundet nåde for dine øjne, jeg og dit folk? mon ikke på, at du vandrer med os, og der således vises os, mig og dit folk, en udmærkelse fremfor alle ande folkeslag på jorden?" Herren svarede moses: "også hvad du der siger, vil jeg gøre, thi du har fundet nåde for mine øjne, og jeg kalder dig ved navn." da sagde moses: "lad mig dog skue din herlighed!" han svarede: "jeg vil lade al min rigdom drage forbi dig og udråbe Herrens navn foran dig, thi jeg viser nåde, mod hvem jeg vil, og barmhjertighed, mod hvem jeg vil!" og han sagde: "du kan ikke skue mit åsyn, thi intet menneske kan se mig og leve." og Herren sagde: "se, her er et sted i min nærhed, stil dig på klippen der! når da min herlighed drager forbi, vil jeg lade dig stå i klippehulen, og jeg vil dække dig i min hånd, indtil jeg er kommet forbi. så tager jeg min hånd bort, og da kan du se mig bagfra; men mit åsyn kan ingen skue!"

34

derpå sagde Herren til moses: "tilhug dig to stentavler ligesom de forrige, så vil jeg på tavlerne skrive de samme ord, som stod på de forrige tavler, du slog i stykker. gør dig så rede til i morgen, stig om morgenen op på sinaj bjerg og stil dig hen og vent på mig der på bjergets top. ingen må følge med dig derop, og ingen må vise sig noget sted på bjerget, end ikke småkvæg eller hornkvæg må græse i nærheden af dette bjerg." da tilhuggede han to stentavler ligesom de forrige, og tidligt næste morgen steg moses op på sinaj bjerg, som gud havde pålagt

ham, og tog de to stentavler med sig. da steg herren ned i skyen; og moses stillede sig hos ham der og påkaldte herrens navn. og herren gik forbi ham og råbte: "herren, herren, gud, som er barmhjertig og nådig, langmodig og rig på miskundhed og trofasthed, som bevarer miskundhed mod tusinder, som tilgiver brødre, overtrædelse og synd, men ikke lader den skyldige ustraffet, som straffer fædres brødre på børn og børnebørn, på dem i tredje og fjerde led!" da bøjede moses sig hastelig til jorden, tilbad og sagde: "har jeg fundet nåde for dine øjne, herre, så drag min herre med i vor midte; thi det er et halsstarrigt folk. men tilgiv vor brødre og vor synd og lad os være din ejendom!" han sagde: "se, jeg vil slutte en pagt; i hele dit folks påsyn vil jeg gøre undere, som aldrig før er sket nogensteds på jorden og blandt noget folkeslag, og hele det folk, i hvis midte du lever, skal se herrens værk; thi det, jeg vil udføre ved dig, er forfærdeligt. hold dig det efterrettelig, som jeg i dag byder dig! se, jeg vil drive amoritterne, kana'anæerne, hetiterne, perizzitterne, hivviterne og jebusiterne bort foran dig! vøgt dig vel for at slutte nogen pagt med indbyggerne i det land, du kommer til, for at de ikke skal blive en snare for dig, når de lever i din midte. men i skal nedbryde deres altre, sønderlås deres stenstøtter og omhugge deres asjerastøtter! thi du må ikke tilbede nogen anden gud, thi "nidkær" er herrens navn, nidkær gud er han. du må ikke slutte pagt med landets indbyggere, og når de boler med deres guder og ofrer til dem og man indbyder dig til at være med, må du ikke spise af deres ofre; og du må ikke af deres døtre tage hustruer til dine sønner, så deres døtre, når de boler med deres guder, får dine sønner til også at bole med dem. du må ikke gøre dig noget støbt gudebillede. du skal lejre de usyrede brøds højtid; i syv dage skal du spise usyret brød, som jeg har pålagt dig, lå den fastsatte tid i abib måned, thi i abib måned drog du ud af egypten. alt førstefødt tilhører mig; af dine hjoerde skal du ofre mig det førstefødte af handyrerne, både af okset og småt kvæg; men de førstefødte æsler skal du udløse med et stykke småt kvæg, og hvis du ikke udløser det, skal du sonderbryde halsen derpå; alle dine førstefødte sønner skal du udløse. du må ikke stedes for mit åsyn med tomme hænder i seks dage må du arbejde, men på den syvende skal du hvile; i pløje og høsttiden skal du holde hviledag. du skal fejre ugehøjtid med førstegrøden af hvedehøsten og frugthøst højtid ved jævndøgnstide. tre gange om året skal alle at mandkøn hos dig stedes for den herre herren israels guds åsyn. thi jeg vil drive folkeslag bort foran dig og gøre dine landemærker vide, og ingen skal atrå dit land, medens du drager hen for at stedes for herren din guds åsyn tre gange 01n året. du må ikke ofre blodet af mit offer sammen med syret brød. det bedste af din jords førstegrøde skal du bringe til herren din guds hus. du må ikke koge et hid i dets moders mælk!" og herren sagde til moses: "skriv disse ord op, thi på grundlag af disse ord slutter jeg pagt med dig og israel." og han blev der hos herren fyrretyve dage og fyrretyve nætter uden at spise eller drikke; og han skrev pagtsordene, de ti ord, på tavlerne. da moses steg ned fra sinaj bjerg med vidnesbyrdets tavler i hånden, vidste han ikke, at hans

ansigts hud var kommet til at stråle, ved at han taledede med ham. men aron og alle israeliterne så moses, og se, hans ansigts hud strålede, og de turde ikke komme ham nær. men moses kaldte på dem, og da vendte aron og alle menighedens øverst tilbage til ham, og moses talte til dem. derpå kom alle israeliterne hen til ham, og han pålagde dem alt, hvad herren havde talet til ham på sinaj bjerg. men da moses var færdig med at tale til dem, lagde han et dække over sit ansigt. hver gang han derefter trådte frem for herrens åsyn for at tale med ham, tog han sløret af, indtil han kom ud igen; og når han kom ud, meddelte han israeliterne, hvad der var blevet ham påbudt. da så israeliterne, at moses's ansigts hud strålede; og moses lagde da dækket over sit ansigt, indtil han atter gik ind for at tale med ham.

35

moses kaldte hele israeliternes menighed sammen og sagde til dem: dette er, hvad herren har pålagt eder at gøre: i seks dage må der arbejdes, men på den syvende dag skal i holde helligdag, en fuldkommen hviledag for herren. enhver, der den dag udfører noget arbejde, skal lide døden. på sabbatsdagen må i ikke gøre ild i nogen af eders boliger. derpå sagde moses til hele israeliternes menighed: dette er, hvad herren har påbudt: i skal tage en offerydelse til herren af, hvad i ejer. enhver, som i sit hjerte føler sig tilskyndet dertil, skal komme med det, herrens offerydelse, guld, sølv, kobber, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn, byssus, gedehår, rødfarvede væderskind, tahasjskind, akacietræ, olie til lysestagen, velugtende stoffer til salveolien og røgelsen, sjohamsten og ædelsten til indfatning på efoden og brystskjoldet. og alle kunstforstandige mænd iblandt eder skal komme og lave alt, hvad herren har påbudt: boligen med dens telt dække og dække, dens kroge, brædder, tværstænger, piller og fodstykke, arken med bærestængerne, sonedækket og det indre forhæng, bordet med dets bærestænger og alt dets tilbehør og skuebrødene, lysestagen med dens tilbehør, dens lamper og olien til lysestagen, røgelsealteret med dets bærestænger, salveolien og røgelsen. brændofferalteret med kobbergitteret, bærestængerne og alt dets tilbehør, vandkummen med dens fodstykke, forgårdens omhæng, dens piller og fodstykke og forhæng til forgårdens indgang, boligens og forgårdens pæle med reb, pragtklæderne til tjenesten i helligdommen, de hellige klæder til præsten aron og hans sønners klæder til brug ved præstetjenesten. da forlod hele israeliternes menighed moses. og enhver, som i sit hjerte følte sig drevet dertil, og hvis ånd tilskyndede ham, kom med herrens offerydelse til opførelsen af åbenbaringsteltet og til alt arbejdet derved og til de hellige klæder. de kom dermed, både mænd og kvinder; enhver, som i sit hjerte følte sig tilskyndet dertil, kom med spænder, ørenringe, fingerringe og halsmykker, alle hænde guldsmykker. og enhver, der vilde vie herren en gave af guld, kom dermed. og enhver, i hvis øje der fandtes violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn, byssus, gedehår, rødfarvede væderskind eller tahasjskind, kom

dermed. og enhver, der vilde give en offerydelse af sølv eller kobber, kom med herrens offerydelse. og enhver, der ejede akacietræ til alt byggearbejdet, kom dermed. og alle kunstforstandige kvinder spandt med egne hænder og kom med deres spind, violet og rødt purpur, karmoisin og byssus. og alle kvinder, som i kraft af deres kunstsnilde følte sig tilskyndede dertil i deres hjerte, spandt gedehårene. og oversterne kom med sjohamstenene og ædelstenene til indfatningen på efoden og brystskjoldet og de vellugtende stoffer og olien til lysestagen og til salveolien og røgelsen. enhver mand og kvinde af israeliterne, som i sit hjerte følte sig tilskyndet til at bringe, hvad der krævedes til udførelsen af alt det arbejde, herren gennem moses havde påbudt, bragte det som en frivillig gave til herren. derpå sagde moses til israeliterne: se, herren har kaldet bezal'el, en søn af hurs søn uri, af judas stamme og fyldt ham med guds ånd, med kunstsnilde, klogt og indsigt i alskens arbejde til at udtænke kunstværker og til at arbejde i guld, sølv og kobber og med udsikring af sten til indfatning og med træskærerarbejde, kort sagt til at udføre alskens kunstarbejde. og tillige har han givet både ham og oholiab, ahisamaks søn, af dans stamme gaver til at lære fra sig. han har fyldt dem med kunstsnilde til at udføre alskens udsikringsarbejde, kunstvævning, broget vævning af violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og byssus og almindelig vævning, så de kan udføre alt slags arbejde og udtænke kunstværker.

36

derfor skal bezal'el og oholiab og alle andre kunstforstandige mænd, hvem herren har givet kunstsnilde og klogt, så de forstår sig på arbejdet, udføre alt arbejdet ved helligdommens opførelse i overensstemmelse med alt, hvad herren har påbudt. derpå tilkaldte moses bezal'el og oholiab og alle de kunstforstandige mænd, hvem herren havde givet kunstsnilde, alle dem, som i deres hjerte følte sig tilskyndet til at give sig i lag med udførelsen af arbejdet. og de modtog af moses hele den offerydelse, israeliterne var kommet med til arbejdet med helligdommens opførelse, for at det kunde blive udført. men de blev ved at komme med frivillige gaver til ham, morgen efter morgen. da kom alle de kunstforstandige mænd, der udførte alt arbejdet ved helligdommen, hver fra den del af arbejdet, han var beskæftiget med, og sagde til moses: "folket kommer med mere, end der kræves til udførelsen af det arbejde, herren har påbudt" da bød moses, at følgende kundgørelse skulde udråbes i lejren: "hverken mænd eller kvinder skal yde mere som offergave til helligdommen!" så hørte folket op med at komme med gaver. og det, der var ydet, var dem nok til at udføre hele arbejdet, ja mer end nok. så lavede alle de kunstforstandige mænd blandt dem, der deltog i arbejdet, boligen, ti tæpper af tvundet byssus, violet og rødt purpurgarn og karmoisinrødt garn; han lavede dem med keruber på i kunstvævning, hvert tæppe otte og tyve alen langt og fire alen bredt; alle tæpperne havde samme mål. han syede tæpperne sammen, fem og fem. i kanten af det ene tæppe, det yderste i det ene

sammensyede stykke, satte han løkker af violet purpurgarn, og ligeledes satte han løkker i kanten af det yderste tæppe i det andet sammensyede stykke; han satte halvtredsindstyve løkker på det ene tæppe og halvtredsindstyve løkker i kanten af det tilsvarende tæppe i det andet sammensyede stykke, løkke lige over for løkke. derpå lavede han halvtredsindstyve guldkroge til at forbinde tæpperne med hinanden, så at boligen udgjorde et hele. fremdeles lavede han tæpper af gedehår til et teltække uden om boligen, og her lavede han elleve tæpper, hvert tæppe tredive alen langt og fire alen bredt; alle tæpperne havde samme mål. de fem af tæpperne syede han sammen for sig og de seks for sig, og han satte halvtredsindstyve løkker i kanten af det yderste tæppe i det ene sammensyede stykke og halvtredsindstyve løkker i kanten af det tilsvarende tæppe i det andet sammensyede stykke. og han lavede halvtredsindstyve kobberkroge til at sammenføje teltdækket med, så det udgjorde et hele. fremdeles lavede han over teltdækket et dække af rødfarvede væderskind og derover endnu et dække af tahasjskind. derpå lavede han brædderne til boligen af akacietræ til at stå op, hvert bræt ti alen højt og halvanden alen bredt, og på hvert bræt to indbyrdes forbundne tapper; således indrettede han det ved alle boligens brædder. af brædderne, som han lavede til boligen, var tyve til sydsiden, og til de tyve brædder lavede han fyrretyve fodstykker af sølv, to fodstykker til de tapper på hvert bræt. andre tyve brædder lavede han til boligens anden side, som vendte mod nord, med fyrretyve fodstykker af sølv, to fodstykker til hvert bræt. og til bagsiden, som vendte mod vest, lavede han seks brædder. til boligens baghjørner lavede han to brædder, der bestod af to stykker fornedet og ligeledes af to stykker foroven, indtil den første ring; således indrettede han dem begge for at danne de to hjørner. altså blev der til bagsiden otte brædder med tilhørende seksten fodstykker af sølv, to til hvert bræt. derpå lavede han tværstænger af akacietræ, fem til de brædder, der dannede boligens ene side, fem til de brædder, der dannede boligens anden side, og fem til de brædder, der dannede boligens bagside mod vest; den mellemste tværstang lavede han således, at den midt på brædderne nåede fra den ene ende af væggen til den anden. brædderne overtrak han med guld, og deres ringe, som tværstængerne skulde stikkes i, lavede han af guld, og tværstængerne overtrak han med guld. derpå lavede han forhængt af violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus, han lavede det i kunstvævning med keruber på, og han lavede dertil fire piller af akacietræ, som han overtrak med guld, og knagerne derpå lavede han af guld, og han støbte fire fodstykker af sølv til dem. derpå lavede han et forhæng til teltets indgang af violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus i broget vævning og dertil fem piller med knager, hvis hoveder og bånd han overtrak med guld, og fem fodstykker af kobber.

derpå lavede bezal'el arken af akacietræ, halvtredje alen lang, halvanden alen bred og halvanden alen høj, og overtrak den indvendig og udvendig med purt guld og satte en gylden krans rundt om den. derefter støbte han fire guldringe til den og satte dem på dens fire fødder, to ringe på hver side af den. og han lavede bærestænger af akacietræ og overtrak dem med guld; så stak han stængerne gennem ringene på arkens sider, for at den kunde bæres med dem. derpå lavede han sonedækket af purt guld, halvtredje alen langt og halvanden alen bredt, og han lavede to keruber af guld, i drevet arbejde lavede han dem, ved begge ender af sonedækket, den ene kerub ved den ene ende, den anden kerub ved den anden; han lavede keruberne således, at de var i eet med sonedækket ved begge ender. og keruberne bredte deres vinger i vejret, således at de dækkede over sonedækket med deres vinger; de vendte ansigtet mod hinanden; nedad mod sone,dækket vendte kerubernes ansigter. derpå lavede han bordet af akacietræ, to alen langt, en alen bredt og halvanden alen højt, og overtrak det med purt guld og satte en gylden krans rundt om det. og han satte en liste af en hånds bredde rundt om det og en gylden krans rundt om listen. og han støbte fire guldringe og satte dem på de fire hjørner ved dets fire ben. lige ved listen sad ringene til at stikke bærestængerne i, så at man kunde bære bordet. og han lavede bærestængerne af akacietræ og overtrak dem med guld, og med dem skulde bordet bæres. og han lavede af purt guld de ting, som hørte til bordet, fadene og kanderne, skålene og krukkerne til at udgyde drikoffer med. derpå lavede han lysestagen af purt guld, i drevet arbejde lavede han lysestagen, dens fod og selve stagen, således at dens blomster med bægere og kroner var i eet med den; seks arme udgik fra lysestagens sider, tre fra den ene og tre fra den anden side. på hver af armene, der udgik fra lysestagen, var der tre mandelblomstlignende blomster med bægere og kroner, men på selve stagen var der fire mandelblomstlignende blomster med bægere og kroner, et bæger under hvert af de tre par arme, der udgik fra den. bægrene og armene var i eet med den, så at det hele udgjorde eet drevet arbejde af purt guld. derpå lavede han de syv lamper til den, lampesaksene og bakkerne af purt guld. en talent purt guld brugte han til den og til alt dens tilbehør. derpå lavede han rogelsealteret af akacietræ, en alen langt og en alen bredt, i firkant, og to alen højt, og dets horn var i eet med det. og han overtrak det med purt guld, både pladen og siderne hele vejen rundt og hornene, og satte en guldkrans rundt om; og han satte to guldringe under kransen på begge sider til at stikke bærestængerne i, for at det kunde bæres med dem; bærestængerne lavede han af akacietræ og overtrak dem med guld. han tilberedte også den hellige salveolie og den rene, vellugtende røgelse, som salveblanderne laver den.

derpå lavede han brændofferalteret af akacietræ, fem alen langt og fem alen bredt, firkantet, og tre alen højt. han lavede horn til dets fire hjørner, således at de var i eet dermed, overtrak det med kobber og lavede alt alterets tilbehør, karrene, skovlene, skålene, gaflerne og panderne; alt dets tilbehør lavede han af kobber. derpå omgav han alteret med et flettet kobbergitter neden under dets liste, således at det nåede op til alterets halve højde. derefter støbte han fire ringe til kobbergitterets fire hjørner til at stikke bærestængerne i. bærestængerne lavede han af akacietræ og overtrak dem med kobber. og stængerne stak han gennem ringene på alterets sider, for at det kunde bæres med dem. han lavede det hult af brædder. derpå lavede han vandkummen med fodstykker af kobber og brugte dertil spejle, som tilhørte kvinderne, der gjorde tjeneste ved indgangen til åbenbaringsteltet. derpå indrettede han forgården: til sydsiden det hundrede alen lange forgårdsomhæng af tvundet byssus med tyve piller og tyve fodstykker af kobber og med knager og bånd af sølv til pillerne. til nordsiden hundrede alen med tyve piller og tyve fodstykker af kobber og med knager og bånd af sølv til pillerne. til vestsiden det halvtredsindstyve alen lange omhæng med ti piller og ti fodstykker og med knager og bånd af sølv til pillerne. og til forsiden mod øst, der var halvtredsindstyve alen bred, det femten alen lange omhæng med fire piller og tre fodstykker til den ene side af indgangen, og det femten alen lange omhæng med tre piller og tre fodstykker til den anden side af indgangen. alle omhæng rundt om forgården var af tvundet byssus, fodstykkerne til pillerne af kobber, men deres knager og bånd af sølv; alle pillernes hoveder var overtrukket med sølv; og de havde bånd af sølv. forhængt til forgårdens indgang var af violet og rødt purpurgarn i broget vævning, karmoisinrødt garn og tvundet byssus, tyve alen langt og fem alen højt, svarende til bredden på forgårdens omhæng. dertil hørte fire piller med fire fodstykker af kobber; knagerne var af sølv og overtrækket på hovederne og båndene ligeledes af sølv. alle pælene til boligen for gården rundt om var af kobber. her følger regnskabet over boligen, vidnesbyrds bolig, som på moses's bud blev opgjort af leviterne under ledelse af itamar, en søn af præsten aron; bezal'el, en søn af hurs søn uri, af judas stamme havde udført alt, hvad Herren havde pålagt moses, sammen med oholiab, ahisamaks søn, af dans stamme, som udførte udskæringsarbejdet, kunstvævningen og den brogede vævning af violet og rødt purpur, karmoisin og byssus. hvad angår guldet, der anvendtes til arbejdet, under hele arbejdet på helligdommen, så løb det som gave viede guld op til 29 talenter og 730 sekel efter hellig vægt. det ved menighedens mønstning indkomne sølv løb op til 100 talenter og 1775 sekel efter hellig vægt en, beka, det halve af en sekel efter hellig vægt, af enhver, der måtte lade sig mønstre, altså fra tyveårsalderen og opefter, i alt 603 550 mand: de 100 talenter sølv medgik til støbningen af helligdommens og forhængets fodstykker, 100 talenter til 100 fodstykker, en talent til hvert fodstykke.

men de 1775 sekel anvendte han til knager til pillerne, til at overtrække deres hoveder med og til bånd på dem. det som gave viede kobber udgjorde 70 talenter og 2400 sekel. deraf lavede han fodstykkeerne til åbenbaringsteltets indgang, kobberalteret med dets kobbergitter og alt alterets tilbehør, fodstykkeerne til forgårdens rundt om og til forgårdens indgang og alle teltplæne til boligen og alle teltplæne til forgården hele vejen rundt.

39

af det violette og røde purpurgarn og det karmoisinrøde garn tilvirkede de pragtklæderne til tjenesten i helligdommen; og de tilvirkede arons hellige klæder, således som Herren havde pålagt moses. de tilvirkede efoden af guldtråd, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus, idet de udhamrede guldet i plader og skar pladerne ud i tråde til at væve ind i det violette og røde purpurgarn, det karmoisinrøde garn og det tvundne byssus ved kunstvævning. derpå forsynede de den med skulderstykker til at hæfte på; den blev hæftet sammen ved begge hjørner. og dens bælte, som brugtes, når den skulde tages på, var i eet med den og af samme arbejde, af guldtråd, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus, således som Herren havde pålagt moses. derpå tilvirkede de sjo-hamstenene, indfattede i guldfletværk og graverede som signeter med israels sønners navne; og de fæstede dem på efodens skulderstykker, for at stenene kunde bringe israels børn i minde, således som Herren havde pålagt moses. derpå tilvirkede de brystskjoldet i kunstvævning på samme måde som efoden, af guldtråd, violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus; det var firkantet, og de lagde brystskjoldet dobbelt; det var et spand langt og et spand bredt, lagt dobbelt. de udstyrede det med fire rækker sten: karneol, topas og smaragd i den første række, rubin, safir og jaspis i den anden, hyacint, agat og ametyst i den tredje, krysolit, sjoham og onyks i den fjerde, omgivne med guldfletværk i deres indfatninger. der var tolv sten, svarende til israels sønners navne, en for hvert navn; det var graveret arbejde som signeter, således at hver sten bar navnet på en af de tolv stammer. til brystskjoldet lavede de snoede kæder af purt guld, snoet arbejde, som når man snor reb. derpå lavede de to guldfletværker og to guldringe og satte disse to ringe på brystskjoldets øverste hjørner, og de to guldsnore knyttede de i de to ringe på brystskjoldets hjørner; snorens anden ende anbragte de i de to fletværker og fæstede dem på for-siden af efodens skulderstykker. og de lavede to andre guldringe og satte dem på brystskjoldets to andre hjørner på den indre rand, der vendte mod efoden, og de lavede endnu to guldringe og fæstede dem på efodens to skulderstykker forneden på for-siden, hvor den var hæftet sammen med skulderstykkerne, oven over efodens bælte; og de bandt med ringene brystskjoldet fast til efodens ringe ved hjælp af en violet purpursnor, så at det kom til at sidde oven over efodens bælte og ikke kunde løsne sig fra efoden, som Herren havde pålagt moses. derpå tilvirkede de

kåben, som hører til efoden, i vævet arbejde, helt og holdent af violet purpur. midt på havde kåben en hal-såbning ligesom halsåbningen på en panserskjorte, omgivet af en linning, for at den ikke skulde rives itu, og langs kåbens nederste kant syede de granatæbler af violet og rødt purpurgarn, karmoisinrødt garn og tvundet byssus, og de lavede bjælder af purt guld, som de anbragte mellem granatæblerne langs kåbens nederste kant hele vejen rundt, mellem granatæblerne, så at bjælder og granatæbler skiftede hele vejen rundt langs kåbens nederste kant, til at bære ved tjenesten, som Herren havde pålagt moses. derpå tilvirkede de kjortlerne til aron og hans sønner af byssus i vævet arbejde, hovedklædet af byssus, embedshuerne af byssus, linnedbenklæderne af tvundet byssus, og bæltet af tvundet byssus, violet og rødt purpurgarn og karmoisinrødt garn i broget vævning, som Herren havde pålagt moses. derpå lavede de pande-pladen, det hellige diadem, af purt guld og forsynede den med en indskrift i graveret arbejde som ved signeter: "helliget Herren." og de fæstede en violet purpursnor på den til at binde den fast med oven på hovedklædet, som Herren havde pålagt moses. således fuldførtes alt arbejdet ved åbenbaringsteltets bolig; og israeliterne gjorde ganske som Herren havde pålagt moses; således gjorde de. derpå bragte de boligen til moses, telt-dækket med alt dets tilbehør, knagerne, brædderne, tværstængerne, pillerne og fodstykkeerne, dækket af rødfarvede væderskind og dækket af tahasjskind, det indre forhæng, piller-byrdets ark med bærestængerne, sonedækket, bordet med alt dets tilbehør, skuebrodene, lysestagen af purt guld med lamperne, der skulde sættes på den, og alt dens tilbehør, olien til lysestagen, guldalteret, salveolien, den vellugtende rogelse, forhænget til teltets indgang, kobberalteret med kobbergitteret, bærestængerne og alt dets tilbehør, vandkummen og fodstykkeet, omhængene til forgården, pillerne og fodstykkeerne, forhænget til forgårdens indgang, rebene og teltplæne, alt tilbehør til tjenesten i åbenbaringsteltets bolig, pragtklæderne til tjenesten i helligdommen, de hellige klæder til præsten aron og hans sønners klæder til præstetjenesten. nøjagtigt som Herren havde pålagt moses, udførte israeliterne hele arbejdet. da så moses hele arbejdet efter, og se, de havde udført det, som Herren havde sagt; således havde de udført det. og moses velsignede dem.

40

og Herren taledes til moses og sagde: på den første dag i den første måned skal du rejse åbenbaringsteltets bolig. sæt så vidnesbyrdets ark derind og hæng forhænget op for arken. og du skal bringe bordet ind og ordne, hvad dertil hører, og bringe lysestagen ind og sætte lamperne på. stil guldalteret til rogelsen op foran vidnesbyrdets ark og hæng forhænget op foran boligens indgang. stil brændofferalteret op foran indgangen til åbenbaringsteltets bolig og stil vandkummen op mellem åbenbaringsteltet og alteret og hæld vand deri. rejs forgården rundt om og hæng forhænget op foran forgårdens indgang. tag salveolien og salv boligen og alle ting deri, og du skal hel-

lige den med alt dens tilbehør, så den bliver hellig, du skal salve brændofferalteret og alt dets tilbehør og hellige alteret, så det bliver højhelligt. og du skal salve vandkummen og fodstykket og hellige den. lad så aron og hans sønner træde hen til åbenbaringsteltets indgang, tvæt dem med vand og ifør aron de hellige klæder. salv og hellig ham til at gøre præstetjeneste for mig. lad så hans sønner træde frem, ifør dem kjortler og salv dem, som du salver deres fader, til at gøre præstetjeneste for mig. således skal det ske, for at et evigt præstedømme kan blive dem til del fra slægt til slægt i kraft af denne salvning, som du foretager på dem. og moses gjorde ganske som herren havde pålagt ham; således gjorde han. på den første dag i den første måned i det andet år blev boligen rejst. moses rejste boligen, idet han anbragte fodstykkerne, rejste brædderne, stak tværstængerne ind, rejste pillerne, spændte teltdækket ud over boligen og lagde teltdækkets dække ovenover, som herren havde pålagt moses. derpå tog han vidnesbyrdet og lagde det i arken, stak bærestængerne i arken og lagde sonedækket oven på den; så bragte han arken ind i boligen og hængte det indre forhæng op og tilhyllede således vidnesbyrdets ark, som herren havde pålagt moses. derpå opstillede han bordet i åbenbaringsteltet ved boligens nordre væg uden for forhænget, og han lagde brødene i række derpå for herrens åsyn, som herren havde pålagt moses. derpå satte han lysestagen ind i åbenbaringsteltet lige over for bordet, ved boligens søndre væg; og han satte lamperne derpå for herrens åsyn, som herren havde pålagt moses. derpå stillede han guldalalteret op i åbenbaringsteltet foran forhænget, og han tændte vellugtende røgelse derpå, som herren havde pålagt moses. derpå hængte han forhænget op for boligens indgang. brændofferalteret opstillede han foran indgangen til åbenbaringsteltets bolig og ofrede brændofferet og afgrødeofferet derpå, som herren havde pålagt moses. derpå opstillede han vandkummen mellem åbenbaringsteltet og alteret og hældte vand deri til tvætning. og moses og aron og hans sønner tvættede deres hænder og fødder deri; når de gik ind i åbenbaringsteltet og trådte hen til alteret. så rejste han forgården rundt om boligen og alteret og hængte forhænget op for forgårdens indgang, hermed var moses færdig med arbejdet. da dækkede skyen åbenbaringsteltet, og herrens herlighed fyldte boligen; og moses kunde ikke gå ind i åbenbaringsteltet, fordi skyen havde lagt sig derover, og herrens herlighed fyldte boligen. men under hele deres vandring brød israeliterne op, når skyen løftede sig fra boligen; og når skyen ikke løftede sig. brød de ikke op, men ventede, til den atter løftede sig. thi herrens sky lå over boligen om dagen, og om natten lyste ild i skyen for alle israeliternes øjne under hele deres vandring.

herren kaldte på moses og taledet til ham fra åbenbaringsteltet og sagde: tal til israeliterne og sig til dem: når nogen af eder vil bringe herren en offergave af kvæget, da skal offergaven, i vil bringe, tages af hornkvæget eller småkvæget. skal hans offergave af hornkvæget være et brændoffer, så skal det være et lydefrit handyr, han bringer; til åbenbaringsteltets indgang skal han bringe det for at vinde herrens velbehag. så skal han lægge sin hånd på brændofferdyrets hoved, for at det kan vinde ham herrens velbehag, idet det skaffer ham soning. derpå skal han slagte den unge okse for herrens åsyn, og arons sønner, præsterne, skal frembære blodet, og de skal sprænge blodet rundt om på alteret, som står ved indgangen til åbenbaringsteltet. så skal han flå huden af brændofferdyret og skære det i stykker, og arons sønner, præsterne, skal gøre ild på alteret og lægge brænde på ilden; og arons sønner, præsterne, skal lægge stykkerne tillige med hovedet og fedtet til rette på brændet over ilden på alteret. men indvoldene og skinnenebenene skal han tvætte med vand, og præsten skal bringe det hele som røgoffer på alteret; det er et brændoffer, et ildoffer til en liflig duft for herren. hvis hans offergave, der skal bruges som brændoffer, tages af småkvæget, af fårene eller gederne, så skal det være et lydefrit handyr, han bringer. han skal slagte det for herrens åsyn ved alterets nordside, og arons sønner, præsterne skal sprænge blodet deraf rundt om på alteret. så skal han skære det i stykker, og præsten skal lægge stykkerne tillige med hovedet og fedtet til rette på brændet over ilden på alteret. men indvoldene og skinnenebenene skal han tvætte med vand. så skal præsten frembære det hele og bringe det som røgoffer på alteret; det er et brændoffer, et ildoffer til en liflig duft for herren. er hans offergave til herren et brændoffer af fuglene, da skal offergaven, han vil bringe, tages af turtelduerne eller dueungerne; præsten skal frembære den til alteret og knække halsen på den og bringe hovedet som røgoffer på alteret, og dens blod skal udpresses mod alterets side. så skal han udtage kroen med dens indhold og kaste den på askedyngen ved alterets østside. derpå skal han rive vingerne løs på den uden dog at skille dem fra kroppen. så skal præsten bringe den som røgoffer på alteret på brændet over ilden; det er et brændoffer, et ildoffer til en liflig duft for herren.

når nogen vil frembære et afgrødeoffer som offergave for herren, skal hans offergave bestå af fint hvedemel, og han skal hælde olie derover og komme rogelse derpå. og han skal bringe det til arons sønner, præsterne; og præsten skal tage en håndfuld af melet og olien og al rogeløsen, det, som skal ofres af afgrødeofferet, og bringe det som røgoffer på alteret, et ildoffer til en liflig duft for herren; men resten af afgrødeofferet skal tilfalde aron og hans sønner som en højhellig del af herrens ildofre. men når du som offergave vil bringe et afgrødeoffer af bagværk fra bagerovnen, skal det bestå af fint hvedemel, usyrede

kager, rorte i olie, og usyrede fladbrød, smurte med olie. er derimod din offergave et afgrødeoffer, bagt på plade, så skal det bestå af usyret fint hvedemel, rørt i olie; du skal bryde det i stykker og hælde olie derover. det er et afgrødeoffer. men er din offergave et afgrødeoffer, bagt i pande, skal det tilberedes af fint hvedemel med olie. det afgrødeoffer, der tilberedes af disse ting, skal du bringe herren; man skal bringe det til præsten, og han skal bære det hen til alteret; og præsten skal af afgrødeofferet udtage det, som skal ofres deraf, og bringe det som røgoffer på alteret, et ildoffer til en liflig duft for herren. men resten af afgrødeofferet skal tilfalde aron og hans sønner som en højhellig del af herrens ofre. intet afgrødeoffer, som i bringer herren, må tilberedes syret; thi surdej eller honning må i aldrig bringe som røgoffer, som ildoffer for herren. kun som offergave af førstegrøde må i frembære disse ting for herren, men de må ikke komme på alteret til en liflig duft. og du skal komme salt i enhver afgrødeoffer, du frembærer, du må ikke undlade at komme din guds pagts salt i dit afgrødeoffer, men du skal frembære salt med enhver af dine offergaver. dersom du vil frembære herren et afgrødeoffer af førstegrøden, skal det, du frembærer som afgrødeoffer af din førstegrøde, være friske aks, ristede over ilden, knuste, af nyhøstet korn; og du skal hælde olie derover og komme rogelse derpå. det er et afgrødeoffer, al rogeløsen og det, som skal ofres af de knuste aks og olien, skal præsten bringe som røgoffer, et ildoffer for herren.

men er hans offergave et takoffer, så skal det, hvis han bringer det af hornkvæget, være et lydefrit han eller hundyr, han bringer herren. han skal lægge sin hånd på sin offergaves hoved og slagte dyret ved indgangen til åbenbaringsteltet; og arons sønner, præsterne, skal sprænge blodet rundt om på alteret. så skal han af takofferet som ildoffer for herren frembære fedtet, der dækker indvoldene, og alt fedtet på indvoldene, begge nyrerne med det fedt. som sidder på dem ved lændemusklene, og leverlappen, som han skal skille fra ved nyrerne. og arons sønner skal bringe det som røgoffer på alteret oven på brændofferet på brændet, der ligger på ilden, et ildoffer til en liflig duft for herren. men hvis hans offergave, der bringes som takoffer til herren. er den offergave, han vil bringe. et lam, skal han bringe det hen for herrens åsyn og lægge sin hånd på sin offergaves hoved og slagte dyret foran åbenbaringsteltet, og arons sønner skal sprænge blodet deraf rundt om på alteret. så skal han af takofferet som ildoffer for herren frembære fedtet, hele fedthalen, skilt fra ryggraden, fedtet, som dækker indvoldene, og alt fedtet på indvoldene, begge nyrerne med det fedt, som sidder på dem ved lændemusklene, og leverlappen, som han skal skille fra ved nyrerne. og præsten skal bringe det som røgoffer på alteret, ildofferspise for herren. men hvis hans offergave er en ged, skal han bringe den hen for herrens åsyn og lægge sin hånd på dens hoved og slagte den foran åbenbaringsteltet, og arons sønner skal sprænge blodet rundt om på alteret. så skal han

deraf frembære som sin offergave, som et ildoffer for Herren, fedtet, det dækker indvoldene, og alt fedtet på indvoldene, begge nyrerne med det fedt, som sidder på dem ved lændemusklerne, og leverlappen, som han skal skille fra ved nyrerne, og præsten skal bringe det som røgoffer på alteret, ildofferspise til en liflig duft. alt fedt skal være herrens. en evig anordning skal det være for eder fra slægt til slægt, hvor i end bor: intet fedt og intet blod må i nyde!

4

og Herren talde til Moses og sagde: tal til israeliterne og sig: når nogen af vanvare forsynder sig mod noget af Herrens forbud og overtræder et af dem, da skal følgende iagttages: er det den salvede præst, der forsynder sig, så der pådrages folket skyld, skal han for den synd, han har begået, bringe Herren en lydefri ung tyr som syndoffer. han skal føre tyren hen til åbenbaringsteltets indgang for Herrens åsyn og lægge sin hånd på dens hoved og slagte den for Herrens åsyn, og den salvede præst skal tage noget af tyrens blod og bringe det ind i åbenbaringsteltet, og præsten skal dyppe sin finger i blodet og stænke det syv gange for Herrens åsyn foran helligdommens forhæng; og præsten skal stryge noget af blodet på røgelsealterets horn for Herrens åsyn, det, som står i åbenbaringsteltet; resten af tyrens blod skal han udgyde ved foden af brændofferalteret, som står ved indgangen til åbenbaringsteltet. men alt syndoffertyrens fedt skal han tage ud fedtet, som dækker indvoldene, og alt fedtet på indvoldene, begge nyrerne med det fedt, som sidder på dem ved lændemusklerne, og leverlappen, som han skal skille fra ved nyrerne, på samme måde som det udtages af takofferoksen. og præsten skal bringe det som røgoffer på brændofferalteret. men tyrens hud og alt dens kød tillige med dens hoved, skinnene, indvolde og skarn, hele tyren skal han bringe uden for lejren til et urent sted, til askedyngen, og brænde den på et bål af brænde; oven på aske; dyn-gen skal den brændes. men hvis det et hele Israels menighed, der forser sig, uden at forsamlingen ved af det, og de har overtrådt et af Herrens forbud og derved pådraget sig skyld, da skal forsamlingen, når den synd, de har begået mod forbudet, bliver kendt, bringe en ung, lydefri tyr som syndoffer; de skal føre den hen foran åbenbaringsteltet, og menighedens ældste skal lægge deres hænder på tyrens hoved for Herrens åsyn, og man skal slagte den for Herrens åsyn. derpå skal den salvede præst bringe noget af tyrens blod ind i åbenbaringsteltet, og præsten skal dyppe sin finger i blodet og stænke det syv gange for Herrens åsyn foran forhænge; og han skal stryge noget af blodet på hornene af alteret, som står for Herrens åsyn i åbenbaringsteltet; resten af blodet skal han udgyde ved foden af brændofferalteret, som står ved indgangen til åbenbaringsteltet, men alt, fedtet skal han tage ud og bringe det som røgoffer på alteret. derpå skal han gøre med tyren på samme måde som med den før nævnte syndoffertyr. da skal præsten skaffe dem soning, så de finder tilgivelse. så skal tyren bringes uden for lejren og brændes på samme måde som den før nævnte tyr. det er menighedens

syndoffer. men hvis det er en øverste, der forsynder sig og af vanvare overtræder et af Herrens forbud og derved pådrager sig skyld, og den synd, han har begået, bliver ham vitterlig, så skal den offergave, han bringer, være en lydefri gedebuk. han skal lægge sin hånd på bukkens hoved og slagte den der, hvor brændofferet slagtes for Herrens åsyn. det er et syndoffer. præsten skal tage noget af syndofferets blod på sin finger og stryge det på brændofferalterets horn, og resten af blodet skal han udgyde ved brændofferalterets fod. og alt dets fedt skal han bringe som røgoffer på alteret ligesom fedtet fra takofferet. da skal præsten skaffe ham soning for hans synd, så han finder tilgivelse. men hvis det er en af almuen, der af vanvare forsynder sig ved at overtræde et af Herrens forbud og derved pådrager sig skyld, og den synd, han har begået, bliver ham vitterlig, så skal offergaven, han bringer for den synd, han har begået, være en lydefri ged. han skal lægge sin hånd på syndofferets hoved og slagte syndofferet der, hvor brændofferet slagtes. præsten skal tage noget af gedens blod på sin finger og stryge det på brændofferalterets horn, og resten af blodet skal han udgyde ved alterets fod. og alt fedtet skal han tage ud, på samme måde som fedtet tages ud af takofferet, og præsten skal bringe det som røgoffer på alteret til en liflig duft for Herren. da skal præsten skaffe ham soning, så han finder tilgivelse. men hvis den offergave, han vil bringe som syndoffer, er et lam, da skal det være et lydefrit hundyr, han bringer. han skal lægge sin hånd på syndofferets hoved og slagte det som syndoffer der, hvor brændofferet slagtes. og præsten skal tage noget af syndofferets blod på sin finger og stryge det på brændofferalterets horn, men resten af blodet skal han udgyde ved alterets fod, og alt fedtet skal han tage ud, på samme måde som takofferlammets fedt tages ud, og præsten skal bringe det som røgoffer på alteret oven på Herrens ildofre. da skal præsten skaffe ham soning for den synd, han har begået, så han finder tilgivelse.

5

hvis nogen, når han hører en forbandelse udtale, synder ved at undlade at vidne, skønt han var øjenvidne eller på anden måde kender sagen, og således pådrager sig skyld, eller hvis nogen, uden at det er ham vitterligt, rører ved noget urent, hvad enten det nu er et ådsel af et urent vildt dyr eller af urent kvæg eller urent kryb, og han opdager det og bliver sig sin skyld bevidst, eller når han, uden at det er ham vitterligt, rører ved urenhed hos et menneske, urenhed af en hvilken som helst art, hvorved man bliver uren, og han opdager det og bliver sig sin skyld bevidst, eller når nogen, uden at det er ham vitterligt, med sine læber aflægger en uoverlagt ed på at ville gøre noget, godt eller ondt, hvad nu et menneske kan aflægge en uoverlagt ed på, og han opdager det og bliver sig sin skyld bevidst i et af disse tilfælde, så skal han, når han bliver sig sin skyld bevidst i et af disse tilfælde, bekende det, han har forsyndet sig med, og til bod for den synd, han har begået, bringe Herren et hundyr af småkvæget, et får eller en ged, som syndoffer; da skal præsten skaffe ham soning for hans synd. men

hvis han ikke evner at give et stykke småkvæg, skal han til bod for sin synd bringe herren to turtelduer eller dueunger, en som syndoffer og en som brændoffer. han skal bringe dem til præsten, og præsten skal først frembære den, der skal bruges til syndoffer; han skal knække halsen på den ved nakken uden at rive hovedet helt af og stænke noget af syndofferets blod på alterets side, medens resten af blodet skal udpresses ved alterets fod. det er et syndoffer. men den anden skal han ofre som brændoffer på den foreskrevne måde; da skal præsten skaffe ham soning for den synd, han har begået, så han finder tilgivelse. men hvis han ej heller evner at give to turtelduer eller dueunger, skal han som offergave for sin synd bringe en tiendedel efa fint hvedemel til syndoffer, men han må ikke hælde olie derover eller komme røgelse derpå, thi det er et syndoffer. han skal bringe det til præsten, og præsten skal tage en håndfuld deraf, det, som skal ofres deraf, og bringe det som røgoffer på alteret oven på herrens ildofre. det er et syndoffer. da skal præsten skaffe ham soning for den synd, han har begået på en af de nævnte måder, så han finder tilgivelse. resten skal tilfalde præsten på samme måde som afgrødeofferet. herren taledes fremdeles til moses og sagde: når nogen gør sig skyldig i svig og af vanvare forsynder sig mod herrens helliggaver, skal han til bod derfor som skyldoffer bringe herren en lydefri væder af småkvæget, der er vurderet til mindst to sølvsekel efter hellig vægt; og han skal give erstatning for, hvad han har forsynyet sig med over for det hellige, med tillæg af en femtedel af værdien. når nogen, uden at det er ham vitterligt, synder ved at overtræde et af herrens forbud, så han bliver skyldig og pådrager sig skyld, da skal han af småkvæget bringe en lydefri væder, der er taget god, som skyldoffer til præsten, og præsten skal skaffe ham soning for den uforsætlige synd, han har begået, uden at den var ham vitterlig, så han finder tilgivelse. det er et skyldoffer; han har pådraget sig skyld over for herren.

6

herren taledes fremdeles til moses og sagde: når nogen forsynder sig og gør sig skyldig i svig mod herren, idet han frakender sin næste retten til noget, der var ham betroet, et håndpant eller noget, han har røvet, eller han aftvinger sin næste noget, eller han finder noget, som er tabt, og nægter det, eller han aflægger falsk ed angående en af alle de ting, som mennesket forsynder sig ved at gøre, så skal han, når han har forsynyet sig og føler sig skyldig, tilbagegive det, han har røvet, eller det, han har aftvunget, eller det, som var ham betroet, eller det tabte, som han har fundet, eller alt det, hvorom han har aflagt falsk ed; han skal erstatte det med dets fulde værdi med tillæg af en femtedel. han skal give den retmæssige ejer det, den dag han gør bod. og til bod skal han af småkvæget bringe herren en lydefri væder, der er taget god; som skyldoffer skal han bringe den til præsten. da skal præsten skaffe ham soning for herrens åsyn, så han finder tilgivelse for enhver ting, hvorved man pådrager sig skyld. herren taledes

fremdeles til moses og sagde: giv aron og hans sønner dette bud: dette er loven om brændofferet. brændofferet skal blive liggende på sit bål på alteret natten over til næste morgen, og alterilden skal holdes ved lige dermed. så skal præsten iføre sig sin linnedklædning, og linnedbenklæder skal han iføre sig over sin blusel, og han skal borttage asken, som bliver tilbage, når ilden fortærer brændofferet på alteret, og lægge den ved siden af alteret. derefter skal han aføre sig sine klæder og tage andre klæder på og bringe asken uden for lejren til et urent sted. ilden på alteret skal holdes ved lige dermed, den må ikke gå ud: og præsten skal hver morgen tænde ny brændestykker på alteret og lægge brændofferet til rette derpå og så bringe takofrenes fedtdele som røgoffer derpå. en stadig ild skal holdes ved lige på alteret, den må ikke gå ud. dette er loven om afgrødeofferet: arons sønner skal frembære det for herrens åsyn, hen til alteret. så skal han tage en håndfuld af afgrødeofferets mel og olie og al røgelsen, der følger med afgrødeofferet, det, der skal ofres deraf, og bringe det som røgoffer på alteret til en liflig duft for herren. men resten deraf skal aron og hans sønner spise; usyret skal det spises på et helligt sted; i åbenbaringsteltets forgård skal de spise det. det må ikke bages syret. jeg har givet dem det som deres del af mine ildofre; det er højhelligt ligesom syndofferet og skyldofferet. alle af mandkøn blandt arons sønner må spise det; denne del af herrens ildofre skal være en evig gyldig rettinghed, der har krav på fra slægt til slægt. enhver, som rører derved, bliver hellig. herren taledes fremdeles til moses og sagde: dette er den offergave, aron og hans sønner skal frembære for herren: en tiendedel efa fint hvedemel, et dagligt afgrødeoffer, halvdelen om morgenen og halvdelen om aftenen. det skal tilberedes på plade med olie, og du skal frembære det godt æltet, og du skal bryde det i stykker; et afgrødeoffer, som er brudt i stykker, skal du frembære til en liflig duft for herren. den præst iblandt hans sønner, der salves i hans sted, skal ofre det; det skal være en evig gyldig rettinghed for herren, og som heloffer skal det ofres. ethvert afgrødeoffer fra en præst skal være et heloffer; det må ikke spises. herren taledes fremdeles til moses og sagde: tal til aron og hans sønner og sig: dette er loven om syndofferet. der, hvor brændofferet slagtes, skal syndofferet slagtes for herrens åsyn; det er højhelligt. den præst, der frembærer syndofferet, skal spise det; det skal spises på et helligt sted, i åbenbaringsteltets forgård. enhver, som rører ved kødet deraf, bliver hellig. hvis noget af dets blod stænkes på en klædning, skal det stykke, blodet er stænket på, tvættes på et helligt sted. det lerkar, det koges i, skal slås i stykker; og hvis det er kogt i et kobberkar, skal dette skures og skylles med vand. alle af mandkøn blandt præsterne må spise det; det er højhelligt. men intet syndoffer må spises, når noget af dets blod bringes ind i åbenbaringsteltet for at skaffe soning i helligdommen; det skal opbrændes.

7

dette er loven om skyldofferet. det er højhelligt der, hvor brændofferet slagtes, skal skyldofferet slagtes.

og alt dets fedt skal frembæres. fedthalen, fedtet, der dækker indvoldene, og alt fedtet på indvoldene, begge nyrerne med det fedt, som sidder på dem ved lændemusklerne, og leverlappen, som skal skilles fra ved nyrene. og præsten skal bringe det som røgoffer på alteret, et ildoffer for herren. det er et skyldoffer. alle af mandkøn blandt præsterne må spise det; på et helligt sted skal det spises; det er højhelligt. det er med skyldofferet som med syndofferet, en og samme lov gælder for dem: det tilfalder den præst, der skaffer soning ved det. den præst, som frembærer nogens brændoffer, ham skal huden af det brændoffer, han frembærer, tilfalde. ethvert afgrødeoffer, der bages i ovnen, eller som er tilberedt i pande eller på plade, tilfalder den præst, der frembærer det; men ethvert afgrødeoffer, der er rørt i olie eller tørt, tilfalder alle arons sønner, den ene lige så vel som den anden. dette er loven om takofferet, som bringes herren. hvis det bringes som lovprisningsoffer, skal han sammen med slagtofferet, der hører til hans lovprisningsoffer, frembære usyrede kager, rorte i olie, usyrede fladbrød, smurte med olie, og fint hvedemel, æltet til kager, rorte i olie; sammen med syrede brødkager skal han frembære sin offergave som sit lovprisningstakoffer. han skal deraf frembære een kage af hver offergave som en offerydelse til herren; den tilfalder den præst, der sprænger blodet af takofferet på alteret. kødet af hans lovprisningstakoffer skal spises på selve offerdagen, intet de laf må gemmes til næste morgen. er hans offergaver derimod et løfteoffer eller et frivilligoffer, skal det vel spises på selve offerdagen, men hvad der levnes, må spises dagen efter; men hvad der så er tilbage af offerkødet, skal opbrændes på den tredje dag; og hvis der spises noget af hans takoffers kød på den tredje dag, så vil den, som bringer offeret, ikke kunne finde guds velbehag, det skal ikke tilregnes ham, men regnes for urent kød, og den, der spiser deraf, skal undgælde for sin brøde. det kød, der kommer i berøring med noget som helst urent, må ikke spises, det skal opbrændes. i øvrigt må enhver, der er ren, spise kødet; men enhver, som i uren tilstand spiser kød af herrens takoffer, skal udryddes af sin slægt; og når nogen rører ved noget urent, enten menneskelig urenhed eller urent kvæg eller nogen slags urent kryb, og så spiser kød af herrens takoffer, skal han udryddes af sin slægt. herren taledes fremdeles til moyses og sagde: tal til israeliterne og sig: i må ikke spise noget som helst fedt af okser, får eller geder. fedt af selvdøde og sønderrevne dyr må bruges til alt, men i må under ingen omstændigheder spise det. thi enhver, der spiser fedtet af det kvæg, hvoraf der bringes herren ildofre, den, der spiser noget deraf, skal udryddes af sit folk. og i må heller ikke nyde noget som helst blod af fugle eller kvæg, hvor i end opholder eder; enhver, der nyder noget som helst blod, skal udryddes af sin slægt. herren taledes fremdeles til moyses og sagde: tal til israeliterne og sig: den, der bringer herren sit takoffer, skal af sit takoffer frembære for herren den ham tilkommende offergave; med egne hænder skal han frembære herrens ildofre. han skal frembære fedtet tillige med brystet; brystet, for at svingningen kan udføres dermed for herrens åsyn; og præsten skal bringe fedtet som

røgoffer på alteret, men brystet skal tilfalde aron og hans sønner. desuden skal i give præsten højre kølle som offerydelse af eders takofre. den af arons sønner, der frembærer takofferets blod og fedtet, ham tilfalder højre kølle som hans del. thi svingningsbrystet og offerydelseskøllen tager jeg fra israeliterne af deres takofre og giver dem til præsten aron og hans sønner, en evig gyldig rettighed, som de har krav på hos israeliterne. det er arons og hans sønners del af herrens ildofre, den, som blev givet dem, den dag han lod dem træde frem for at gøre præstetjeneste for herren, den, som herren, den dag han salvede dem, bød israeliterne at give dem, en evig gyldig rettighed, som de har krav på fra slægt til slægt. det er loven om brændofferet, afgrødeofferet, syndofferet, skyldofferet, indsættelsesofferet og takofferet, som herren pålagde moyses på sinaj bjerg, den dag han bød israeliterne at bringe herren deres offergaver i sinaj ørken.

8

herren taledes fremdeles til moyses og sagde: "tag aron og hans sønner sammen med ham, klæderne, salveolien, syndoffertyren, de to vædre og kurven med de usyrede brød og kald hele menigheden sammen ved indgangen til åbenbaringsteltet" moyses gjorde som herren bød ham, og menigheden forsamlede sig ved indgangen til åbenbaringsteltet. og moyses sagde til menigheden: "dette har herren påbudt at gøre." da lod moyses aron og hans sønner træde frem og tvøttede dem med vand. og han gav ham kjortelen på, omgjordede ham med bæltet, iførte ham kåben, gav ham efoden på, omgjordede ham med efodens bælte og bandt dermed efoden fast på ham; så anbragte han brystskjoldet på ham, lagde urim og tummim i brystskjoldet, lagde hovedklædet om hans hoved og fæstede guldpladen, det hellige diadem, på forsiden af hovedklædet, som herren havde pålagt moyses. derpå tog moyses salveolien og salvede boligen og alle tingene deri og helligede dem; så iførte han klæderne på alteret syv gange dermed og salvede alteret og alt dets tilbehør og vandkummen med dens fodstykke for at hellige dem; derpå udgød han. noget af salveolien over arons hoved og salvede ham for at hellige ham. derefter lod moyses arons sønner træde frem, iførte dem kjortler, omgjordede dem med bæltet og bandt huer på deres hoveder, som herren havde pålagt moyses. så førte han syndoffertyren frem, og aron og hans sønner lagde deres hænder på syndoffertyrens hoved. derefter slagtede moyses den, tog blodet og strøg med sin finger noget deraf rundt om på alterets horn og rensede alteret for synd; men resten af blodet udgød han ved alterets fod; således helligede han det ved at skaffe soning for det. så tog moyses alt fedtet på indvoldene, leverlappen og begge nyrerne med fedtet på dem og bragte det som røgoffer på alteret. men tyren, dens hud, kød og skarn, brændte han uden for lejren, som herren havde pålagt moyses. derpå førte han brændoffervæderen frem, og aron og hans sønner lagde deres hænder på væderens hoved. så slagtede moyses den og sprængte blodet rundt om på alteret; og moyses skar væderen i stykker og bragte

hovedet, stykkerne og fedtet som røgoffer, men indvoldene og skinnebenene tvættede han med vand; og så bragte mo ses hele væderen som røgoffer på alteret. det var et brændoffer til en liflig duft, et ildoffer for herren, som herren havde pålagt mo ses. derpå førte han den anden væder, indsættelsesvæderen, frem, og aron og hans sønner lagde deres hænder på væderens hoved. så slagtede mo ses den, tog noget af dens blod og strøg det på arons højre øreflip og på hans højre tommelfinger og højre tommeltå. derpå lod mo ses arons sønner træde frem og strøg noget af blodet på deres højre øreflip og på deres højre tommelfinger og højre tommeltå, men resten af blodet sprængte han rundt om på alteret. derpå tog han fedtet, fedthalen, alt fedtet på indvoldene, leverlappen og begge nyrerne med fedtet på dem og den højre kølle: og af kurven med de usyrede brød, som stod for herrens åsyn, tog han en usyret kage, en oliebrødkage og et fladbrød og lagde dem oven på fedtstykkerne og den højre kølle, lagde det så alt sammen på arons og hans sønners hænder og lod dem udføre svingningen dermed for herrens åsyn. derpå tog mo ses det igen fra dem og bragte det som røgoffer på alteret oven på brændofferet. det var et indsættelsesoffer til en liflig duft, et ildoffer for herren. så tog mo ses brystet og udførte svingningen dermed for herrens åsyn; det tilfaldt mo ses som hans del af indsættelsesvæderen, som herren havde pålagt mo ses. derefter tog mo ses noget af salveolien og af blodet på alteret og stænkede det på aron og hans klæder, ligeledes på hans sønner og deres klæder, og helligede således aron og hans klæder og ligeledes hans sønner og deres klæder. og mo ses sagde til aron og hans sønner: "kog kødet ved indgangen til åbenbaringsteltet og spis det der tillige med brødet, som er i indsættelseskurven, således som budet lød til mig: aron og hans sønner skal spise det! men hvad der levnes af kødet og brødet skal i opbrænde. i syv bage må i ikke vige fra indgangen til åbenbaringsteltet, indtil eders indsættelsesdage er omme; thi syv dage varer eders indsættelse. ligesom i dag har herren påbudt eder at gøre også de følgende dage for at skaffe eder soning. ved indgangen til åbenbaringsteltet skal i opholde eder dag og nat i syv dage og holde eder herrens forskrift efterrettelig, for at i ikke skal dø; thi således lød hans bud til mig!" og aron og hans sønner gjorde alt, hvad herren havde påbudt ved mo ses.

9

den ottende dag kaldte mo ses aron og hans sønner og israels ældste til sig og sagde til aron: "tag dig en kalv til syndoffer og en væder til brændoffer, begge uden lyde, og før dem frem for herrens åsyn. og tal således til israeliterne: tag eder en gedebuk til syndoffer, en kalv og et lam, begge årgamle og uden lyde, til brændoffer og en okse og en væder til takoffer for at ofre dem for herrens åsyn og desuden et afgrødeoffer, rørt i olie; thi i dag vil herren vise sig for eder!" da tog de, hvad mo ses havde pålagt dem, og bragte det hen foran åbenbaringsteltet; og hele menigheden trådte frem og stillede sig for herrens åsyn. og mo ses sagde: "det er dette, herren har pålagt eder at

gøre, for at herrens herlighed kan vise sig for eder." så sagde mo ses til aron: "træd hen til alteret og bring dit syndoffer og dit brændoffer for at skaffe dig og dit hus soning og bring så folkets offergave for at skaffe det soning, således som herren har påbudt!" da trådte aron hen til alteret og slagtede sin syndofferkalv; og arons sønner bragte ham blodet, og han dypede sin finger i blodet og strøg det på alterets horn; men resten af blodet hældte han ud ved alterets fod. derpå bragte han syndofferets fedt, nyrer og leverlap som røgoffer på alteret, således som herren havde pålagt mo ses; men kødet og huden opbrændte han uden for lejren. derefter slagtede han brændofferet, og arons sønner rakte ham blodet, og han sprængte det rundt om på alteret. så rakte de ham brændofferet, stykke for stykke, tillige med hovedet, og han bragte det som røgoffer på alteret. men indvoldene og skinnebenene tvættede han med vand og bragte det derpå som røgoffer oven på brændofferet på alteret. derefter frembar han folkets offergave. først tog han folkets syndofferbuk, slagtede den og ofrede den som syndoffer på samme måde som den før nævnte; så frembar han brændofferet og ofrede det på den foreskrevne måde; derefter frembar han afgrødeofferet, tog en håndfuld deraf og bragte det som røgoffer på alteret foruden det daglige morgenbrændoffer; så slagtede han oksen og væderen som takoffer fra folket. og arons sønner rakte ham blodet, og han sprængte det rundt om på alteret. men fedtstykkerne af oksen og væderen, fedthalen, fedtet på indvoldene, nyrerne og leverlappen, disse fedtdele lagde de oven på bryststykkerne, og fedtstykkerne bragte han som røgoffer på alteret, men med bryststykkerne og højre kølle udførte aron svingningen for herrens åsyn, som mo ses havde påbudt. derefter løftede aron sine hænder over folket og velsignede dem og steg så ned efter at have bragt syndofferet, brændofferet og takofferet. mo ses og aron gik derpå ind i åbenbaringsteltet, og da de kom ud derfra, velsignede de folket. da viste herrens herlighed sig for alt folket; og ild for ud fra herrens åsyn og fortærede brændofferet og fedtstykkerne på alteret. og alt folket så det, og de jublede og faldt ned på deres ansigt.

10

men arons sønner nadab og abi hu tog hver sin pande, kom ild i dem og lagde røgelse derpå og frembar for herrens åsyn fremmed ild, som han ikke havde pålagt dem. da for ild ud fra herrens åsyn og fortærede dem, så de døde for herrens åsyn. mo ses sagde da til aron: "det er det, herren taledes om, da han sagde: jeg viser min hellighed på dem, der står mig nær, og min herlighed for alt folkets øjne!" og aron tav. da kaldte mo ses misjael og elzafan, arons farbroder, uzziels sønner, til sig og sagde til dem: "kom og bær eders frænder bort fra helligdommen uden for lejren!" og de kom og bar dem uden for lejren i deres kjortler, som mo ses havde sagt. men mo ses sagde til aron og hans sønner eleazar og itamar: "i må hverken lade eders hår vokse frit eller sønderrive eders klæder, ellers skal i dø og vrede komme over hele menigheden; lad eders brødre, hele israels hus, begræde den

brand, herren har antændt; og vig ikke fra åbenbaringsteltets indgang, ellers skal i dø, thi herrens salveolie er på eder!" og de gjorde som moses sagde. og herren taledes til aron og sagde: vin og stærk drik må hverken du eller dine sønner drikke, når i gået ind i åbenbaringsteltet, for at i ikke skal dø. det skal være eder en evig gyldig anordning fra slægt til slægt, for at i kan gøre skel mellem det hellige og det, der ikke er helligt, og mellem det urene og det rene, og for at i kan vejlede israeliterne i alle de love, herren har kundgjort dem ved moses. og moses sagde til aron og hans tilbageblevne sønner eleazar og itamar: "tag afgrødeofferet, der er levnet fra herrens ildoffer, og spis det usyret ved siden af alteret, thi det er højhelligt; i skal spise det på et helligt sted; det er jo din og dine sønners retmæssige del af herrens ildofre; thi således er det mig påbudt. og svingningsbrystet og offerydelseskollen skal i spise på et rent sted, du, dine sønner og døtre, thi de er givet dig tillige med dine sønner som en retmæssig del af israeliternes takofre; offerydelseskollen og svingningsbrystet skal man frembære sammen med de til ildofre bestemte fedtdele, for at svingningen kan udføres for herrens åsyn, og de skal tilfalde dig og dine sønner tillige med dig som en evig gyldig rettinghed, således som herren har påbudt!" og moses spurgte efter syndofferbukken, men se, den var opbrændt. da blev han fortornet på eleazar og itamar, arons tilbageblevne sønner, og sagde: "hvorfor har i ikke spist syndofferet på det hellige sted? det er jo dog højhelligt, og han har givet eder det. for at i skal borttage menighedens skyld og således skaffe dem soning for herrens åsyn. se, blodet deraf er ikke blevet bragt ind i helligdommens indre, derfor havde det været eders pligt at spise det på det hellige sted, således som jeg har påbudt!" men aron svarede moses: "se, de har i dag frembåret deres syndoffer og brændoffer for herrens åsyn, og en sådan tilskikkelse har ramt mig! om jeg i dag havde spist syndofferkød, vilde herren da have billiget det?" da mose's hørte dette, billigede han det.

11

herren taledes til moses og aron og sagde til dem: tal til israeliterne og sig: af alle dyr på jorden må du spise følgende: alle dyr, der har klove, helt spaltede klove, og tygger drøv, må i spise. men følgende må i ikke spise af dem der tygger drøv, og af dem, der har klove: kamelen, thi den tygger vel drøv, men har ikke klove; den skal være eder uren; klippegrevlingen, thi den tygger vel drøv, men har ikke klove: den skal være eder uren; haren, thi den tygger vel drøv, men har ikke klove; den skal være eder uren; svinet, thi det har vel klove, helt spaltede klove, men tygger ikke drøv; det skal være eder urent. deres kød må i ikke spise, og ved åslerne af dem må i ikke røre; de skal være eder urene. af alt, hvad der lever i vandet, må i spise følgende: alt i vandet, både i havet og i floderne, som har finner og skæl, må i spise; men af alt, hvad der rører sig i vandet, af alle levende væsener i vandet, skal det, som ikke har finner eller skæl, hvad enten det er i havet eller floderne, være eder en vederstyggelighed. de skal være eder en vederstyggelighed, deres kød må

i ikke spise, og ådslerne af dem skal i regne for en vederstyggelighed. alt i vandet, som ikke har finner eller skæl, skal være eder en vederstyggelighed. følgende er de fugle, i skal regne for en vederstyggelighed: de må ikke spises, de er en vederstyggelighed: ornen, lammegribben, havørnen, glenten, de forskellige arter af falke, alle de forskellige arter af ravne, strudsen, takmasfuglen, mågen, de forskellige arter af høge, uglen, fiskepelikanen, hornuglen, tinsjemetfuglen, pelikanen, ådselgribben, storken, de forskellige arter af hejrer, hærfulgen og flagermusen. alt vinget kryb der går på fire, skal være eder en vederstyggelighed. af alt det vingede kryb, som går på fire, må i dog spise følgende: dem, der har skinnene oven over fødderne til at hoppe med på jorden. af dem må i spise følgende: de forskellige arter af græshopper, solamgræshopper, hargolgræshopper og hagabgræshopper. men alt andet vinget kryb, der går på fire, skal være eder en vederstyggelighed. ved følgende dyr bliver i urene, enhver, der rører ved ådslerne af dem, bliver uren til aften, og enhver, der bærer et ådsel af dem, skal tvætte sine klæder og være uren til aften: alle dyr, der har klove, men ikke helt spaltede, og som ikke tygger drøv, skal være urene; enhver, der rører ved dem, bliver uren. alle firfødde dyr, der går på poter, skal være eder urene; enhver der rører ved et ådsel af dem, bliver uren til aften, og den, som bærer et ådsel af dem, skal tvætte sine klæder og være uren til aften; de skal være eder urene. af krybet, der kryber på jorden, skal følgende være eder urene: væselen, musen, de forskellige arter af firben, anakaen, koadyret, letæn, homedyret og tinsjemetdyret. det er dem, som skal være eder urene af alt krybet. enhver, der rører ved dem, når de er døde, skal være uren til aften; alt, hvad et dødt dyr af den slags falder ned på, bliver urent, alle træting, klæder, skind, sække, overhovedet alt, hvad der bruges ved et eller andet arbejde; det skal lægges i vand og være urent til aften; derpå skal det være rent. og falder et af den slags ned i et lerkar, så bliver alt, hvad der er deri, urent, og ethvert sådant kar skal i slå i stykker; alt spiseligt, som man kommer vand på, og alt flydende, der tjener til drikke, bliver urent i et sådant kar. alt, hvad et dødt dyr af den slags falder ned på, bliver urent; ovne og ildsteder skal nedbrydes, de er urene, og urene skal de være eder. dog bliver kilder og cisterner, steder, hvor der samler sig vand, ved at være rene; men den, der rører ved ådslerne deri, bliver uren. falder et dødt dyr af den slags ned på nogen som helst slags sæd, der bruges til udsæd, bliver denne ved at være ren; men kommes der vand på sæden, og der så falder et dødt dyr af den slags ned på den, skal den være eder uren. når noget af det kvæg, der tjener eder til føde, dør, skal den, der rører ved den døde krop, være uren til aften. den, der spiser noget af den døde krop, skal tvætte sine klæder og være uren til aften, og den, der bærer den døde krop, skal tvætte sine klæder og være uren til aften. alt kryb, der kryber på jorden, er en vederstyggelighed, det må ikke spises; intet af det, der kryber på bugen, og intet af det, der går på fire, så lidt som det, der har mange ben, intet af krybet, der kryber på jorden, må i spise thi det er en vederstyggelighed. gør

ikke eder selv til en vederstyggelighed ved noget som helst krybende kryb, gør eder ikke urene derved, så i bliver urene deraf: thi jeg er herren eders gud, og i skal hellige eder og være hellige, thi jeg er hellig. gør eder ikke urene ved noget som helst kryb, der rører sig på jorden; thi jeg er herren, der førte eder op fra ægypten for at være eders gud; i skal være hellige, thi jeg er hellig! det er loven om dyr og fugle og alle levende væsener, der bevæger sig i vandet, og alle levende væsener, der kryber på jorden, til skel mellem det urene og det rene, mellem de dyr, der må spises, og dem, der ikke må spises.

12

og herren taledes til moyses og sagde: tal til israeliterne og sig: når en kvinde bliver frugtsommelig og føder en dreng, skal hun være uren i syv dage; ligesom i den tid hun har sin månedlige urenhed, skal hun være uren. på den ottende dag skal drengen omskæres på sin forhud. derefter skal hun holde sig hjemme i tre og tredive dage, medens hun har sit renelsesblod; hun må ikke røre ved noget helligt eller komme til helligdommen, før hendes rensestid er omme. føder hun derimod et pigebarn, skal hun være uren i to uger ligesom under sin månedlige urenhed; og derpå skal hun holde sig hjemme i seks og tresindstyve dage, medens hun har sit renelsesblod. når hendes rensestid er omme, skal hun, både efter et drengebarn og et pigebarn, bringe et årgammelt lam som brændoffer og en dueunge eller turteldue som syndoffer til præsten ved åbenbaringsteltets indgang; og han skal frembære det for herrens åsyn og skaffe hende soning, så hun bliver ren efter sit blodtab. det er loven om en kvinde. der føder, hvad enten det er en dreng eller en pige. men hvis hun ikke evner at give et lam, skal hun tage to turtelduer eller dueunger, en til brændoffer og en til syndoffer, og præsten skal skaffe hende soning, så hun bliver ren.

13

og herren taledes til moyses og aron og sagde: når der på et menneskes hud viser sig en hævelse eller udslet eller en lys plet, som kan blive til spedalskhed på hans hud, skal han føres hen til præsten aron eller en af hans sønner, præsterne. præsten skal da syne det syge sted på huden, og når hårene på det syge sted er blevet hvide og stedet ser ud til at ligge dybere end huden udenom, så er det spedalskhed, og så skal præsten efter at have synet ham erklære ham for uren. men hvis det er en hvid plet på huden og den ikke ser ud til at ligge dybere end huden udenom og hårene ikke er blevet hvide. og på den syvende dag skal præsten syne ham. viser det sig da, at ondet ikke har skiftet udseende eller bredt sig på huden, skal præsten igen lukke ham inde i syv dage; og på den syvende dag skal præsten atter syne ham. hvis det da viser sig, at ondet er ved at svinde, og at det ikke har bredt sig på huden, skal præsten erklære ham for ren; da er det almindeligt udslet på huden; han skal da tvætte sine klæder og være ren. men hvis udslettet breder sig på huden,

efter at han har ladet præsten syne sig for at blive erklæret for ren, og hvis præsten, når han anden gang lader sig syne af ham, ser, at udslettet har bredt sig på huden, så skal præsten erklære ham for uren; det er spedalskhed. når et menneske angribes af spedalskhed, skal han føres hen til præsten, og præsten skal syne ham; og når der da viser sig at være en hvid hævelse på huden og hårene derpå er blevet hvide og der vokser vildt kød i hævelsen, så er det gammel spedalskhed på hans hud, og da skal præsten erklære ham for uren; han behøver ikke at lukke ham inde, thi han er uren. men hvis spedalskheden bryder ud på huden og spedalskheden bedækker hele den angrebnes hud fra top til tå, så vidt præsten kan se, og præsten ser, at spedalskheden bedækker hele hans legeme, så skal han erklære den angrebne for ren; han er blevet helt hvid, han er ren. men så snart der viser sig vildt kød på ham, er han uren; og når præsten ser det vilde kød, skal han erklære ham for uren; det vilde kød er urent, det er spedalskhed. hvis derimod det vilde kød forsvinder og han bliver hvid, skal han gå til præsten; og hvis det, når præsten syner ham, viser sig, at den angrebne er blevet hvid, skal præsten erklære den angrebne for ren; han er ren. når nogen på sin hud har haft en betændelse, som er lægt, og der så på det sted, som var betændt, kommer en hvid hævelse eller en rødlig hvid plet, skal han lad sig syne af præsten; og hvis præsten finder, at stedet ser ud til at ligge dybere end huden udenom og hårene derpå er blevet hvide, skal præsten erklære ham for uren; det er spedalskhed, der er brudt frem efter betændelsen. men hvis der, når præsten syner det, ikke viser sig at være hvide hår derpå og det ikke ligger dybere end huden udenom, men er ved at svinde, da skal præsten lukke ham inde i syv dage; og når det da breder sig på huden, skal præsten erklære ham for uren; det er spedalskhed. men hvis den hvide plet bliver, som den er, uden at brede sig, da er det et ar efter betændelsen, og præsten skal erklære ham for ren. eller når nogen får et brandsår på huden, og det kød, der vokser i brandsåret, frembyder en rødlig hvid eller hvid plet, så skal præsten syne ham, og hvis det da viser sig, at hårene på pletten er blevet hvide og den ser ud til at ligge dybere end huden udenom, så er det spedalskhed, der er brudt frem i brandsåret; og da skal præsten erklære ham for uren; det er spedalskhed. men hvis det, når præsten synet ham, viser sig, at der ingen hvide hår er på den lyse plet, og at en ikke ligger dybere end huden udenom, men at den er ved at svinde, så skal præsten lukke ham inde i syv dage; og på den syvende dag skal præsten syne ham, og når den da har bredt sig på huden, skal præsten erklære ham for uren; det er spedalskhed. men hvis den lyse plet bliver, som den er, uden at brede sig på huden, og er ved at svinde, så er det en hævelse efter brandsåret, og da skal præsten erklære ham for ren; thi det er et ar efter brandsåret. når en mand eller kvinde angribes i hoved eller skæg, skal præsten syne det syge sted, og hvis det da ser ud til at ligge dybere end huden udenom og der er guldgule, tynde hår derpå, så skal præsten erklære ham for uren; det er skurv, spedalskhed i hoved eller skæg. men hvis det skurvede sted, når præsten syner det, ikke ser ud til at

ligge dybere end huden udenom, uden at dog hårene derpå er sorte, da skal præsten lukke den skurvede inde i syv dage; og på den syvende dag skal præsten syne ham, og hvis da skurven ikke har bredt sig og der ikke er kommet guldgule hår derpå og skurven ikke ser ud til at ligge dybere end huden udenom, da skal den angrebne lade sig rage uden dog at lade det skurvede sted rage; så skal præsten igen lukke den skurvede inde i syv dage. på den syvende dag skal præsten syne skurven, og hvis det da viser sig, at skurven ikke har bredt sig på huden, og at den ikke ser ud til at ligge dybere end huden udenom, så skal præsten erklære ham for ren; da skal han tvætte sine klæder og være ren. men hvis skurven breder sig på huden, efter at han er erklæret for ren, da skal præsten syne ham; og hvis det så viser sig, at skurven har bredt sig, behøver præsten ikke at undersøge, om der er guldgule hår; han er uren. men hvis skurven ikke har skiftet udseende og der er vokset sorte hår frem derpå, da er skurven lægt; han er ren, og præsten skal erklære ham for ren. når en mand eller kvinde får lyse pletter, hvide pletter på huden, skal præsten syne dem; og hvis der da på deres hud viser sig hvide pletter, det er ved at svinde, er det blegner, der er brudt ud på huden; han er ren. når nogen bliver skaldet på baghovedet, så er han kun isseskaldet; han er ren. og hvis han bliver skaldet ved panden og tindingerne, så er han kun pandeskaldet; han er ren. men kommer der på hans skaldede isse eller pande et rødligvidt sted, er det spedalskhed. der bryder frem på hans skaldede isse eller pande. så skal præsten syne ham, og viser det sig da, at hævelsen på det syge sted på hans skaldede isse eller pande er rødligvid, af samme udseende som spedalskhed på huden, så er han spedalsk; han er uren, og præsten skal erklære ham for uren; på sit hoved er han angrebet. den, der er spedalsk, den, som lider af sygdommen, skal gå med sonderlevne klæder, hans hår skal vokse frit, han skal tilhulle sit skæg, og: "uren, uren!" skal han råbe. så længe han er angrebet, skal han være uren; uren er han, for sig selv skal han bo, uden for lejren skal hans opholdsteds være. når der kommer spedalskhed på en klædning enten af uld eller lærred eller på vævet eller knyttet stof af lærred eller uld eller på læder eller læderting af enhver art og det angrebne sted på klædningen, læderet, det vævede eller knyttede stof eller lædertingene viser sig at være grønligt eller rødligt, så er det spedalskhed og skal synes af præsten. og når præsten har synet skaden, skal han lukke den angrebne ting inde i syv dage. på den syvende dag skal han syne den angrebne ting, og dersom skaden har bredt sig på klædningen, det vævede eller knyttede stof eller læderet, de forskellige læderting, så er skaden ondartet spedalskhed, det er urent. da skal han brænde klædningen eller det af uld eller lærred vævede eller knyttede stof eller alle de læderting, som er angrebet; thi det er ondartet spedalskhed, det skal opbrændes. men hvis præsten finder, at skaden ikke har bredt sig på klædningen eller det vævede eller knyttede stof eller på de forskellige slags læderting, så skal præsten påbyde, at den angrebne ting skal tvættes, og derpå igen lukke den inde i syv dage. præsten skal da syne den angrebne

ting, efter at den er tvættet, og viser det sig da, at skaden ikke har skiftet udseende, så er den uren, selv om skaden ikke har bredt sig; du skal opbrænde den; det er ædende udslæt på retten eller vrangen. men hvis det, når præsten syner det, viser sig, at skaden er ved at svinde efter tvætningen, så skal han rive det angrebne sted af klædningen eller læderet eller det vævede eller knyttede stof. viser det sig da igen på klædningen eller det vævede eller knyttede stof eller de forskellige læderting, da er det spedalskhed, der er ved at bryde ud; du skal opbrænde de angrebne ting. men den klædning eller det vævede eller knyttede stof eller de forskellige læderting, hvis skade svinder efter tvætningen, skal tvættes på ny; så er det rent. det er loven om spedalskhed på klæder af uld eller lærred eller på vævet eller knyttet stof eller på alskens læderting; efter den skal de erklæres for rene eller urene.

14

herren taledede fremdeles til moses og sagde: dette er loven om, hvorledes man skal forholde sig med renselsen af en spedalsk: han skal fremstilles for præsten, og præsten skal gå uden for lejren og syne ham, og viser det sig da, at spedalskheden er helbredt hos den spedalske, skal præsten give ordre til at tage to levende, rene fugle, cedertræ, karmoisinrødt garn og en ysopekvis til den, der skal renses. og præsten skal give ordre til at slagte den ene fugl over et lerkar med rindende vand. så skal han tage den levende fugl, cedertræet, det karmoisinrøde garn og ysopekvisen og dyppe dem tillige med den levende fugl i blodet af den fugl, der er slagtet over det rindende vand, og syv gange foretage bestænkning på den, der skal renses for spedalskhed, og således rense ham; derpå skal han lade den levende fugl flyve ud over marken. men den, der skal renses, skal tvætte sine klæder, afraage alt sit hår og bade sig i vand; så er han ren. derefter må han gå ind i lejren, men han skal syv dage opholde sig uden for sit telt. på den syvende dag skal han afraage alt sit hår, sit hovedhår, sit skæg, sine øjenbryn, alt sit hår skal han afraage, og han skal tvætte sine klæder og bade sit legeme i vand; så er han ren. men den ottende dag skal han tage to lydefri væderlam og et lydefrit, årgammelt hunlam, desuden tre tiendele efa fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer og en log olie. så skal den præst, der foretager renselsen, stille den, der skal renses, tillige med disse offergaver frem for herrens åsyn ved åbenbaringsteltets indgang. og præsten skal tage det ene væderlam og frembære det som skyldoffer tillige med den log olie, som hører dertil, og udføre svingningen dermed for herrens åsyn. og han skal slagte lammet der, hvor syndofferet og brændofferet slages, på det hellige sted, thi ligesom syndofferet tilfalder skyldofferet præsten; det er højheligt. derpå skal præsten tage noget af skyldofferets blod, og præsten skal stryge det på højre øreflip af den, der skal renses, og på hans højre tommelfinger og højre tommeltå; og præsten skal tage noget af den log olie, som hører dertil, og hælde det i sin venstre hånd, og præsten skal dyppe sin højre pegefinger i den olie, han har

i sin venstre hånd, og med sin finger stænke olien syv gange foran herrens åsyn. og af den olie, han har tilbage i sin hånd, skal præsten stryge noget på højre øreflip af den, der skal renses, og på hans højre tommelfinger og højre tommeltå oven på skyldofferets blod. og præsten skal hælde det, der er tilbage af olien i hans hånd, på hovedet af den, der skal renses, og således skal præsten skaffe ham soning for herrens åsyn. derpå skal præsten ofre syndofferet og skaffe den, der skal renses, soning for hans urenhed. og præsten skal ofre brændofferet og afgrødeofferet på alteret og således skaffe ham soning; så er han ren. men hvis han er fattig og ikke evner at give så meget, skal han tage et enkelt lam til skyldoffer. til at udføre svingningen med, og at der kan skaffes ham soning. desuden en tiendedel efa fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer og en log olie og to turtelduer eller dueunger, hvad han nu evner at give, den ene skal være til syndoffer, den anden til brændoffer. dem skal han den ottende dag efter sin renselse bringe til præsten ved åbenbaringsteltets indgang for herrens åsyn. så skal præsten tage skyldofferlammet med den log olie, som hører dertil, og præsten skal udføre svingningen dermed for herrens åsyn. og han skal slagte skyldofferlammet, og præsten skal tage noget af skyldofferets blod og stryge det på højre øreflip af den, der skal renses, og på hans højre tommelfinger og højre tommeltå. og af olien skal præsten hælde noget i sin venstre hånd, og præsten skal med sin højre pegefinger syv gangestænke noget af olien, som er i hans venstre hånd, for herrens åsyn. og af olien, som er i hans hånd, skal præsten stryge noget på højre øreflip af den, der skal renses, og på hans højre tommelfinger og højre tommeltå oven på skyldofferets blod. og resten af olien, som er i hans hånd, skal præsten hælde på hovedet af den, der skal renses, for at skaffe ham soning for herrens åsyn. derpå skal han ofre den ene turteldue eller dueunge, hvad han nu har evnet at give, den ene som syndoffer, den anden som brændoffer, sammen med afgrødeofferet; og præsten skal skaffe den, der skal renses, soning for herrens åsyn. det er loven om den, der har været angrebet af spedalskhed og ikke evner at bringe det almindelige offer ved sin renselse. og herren taledes til moyses og aron og sagde: når i kommer til kanåns land, som jeg vil give eder i eje, og jeg lader spedalskhed komme frem på et hus i eders ejendomsland, så skal husets ejer gå hen og melde det til præsten og sige: "der har i mit hus vist sig noget, der ligner spedalskhed!" da skal præsten give ordre til at flytte alt ud af huset, inden han kommer for at syne pletten, for at ikke noget af, hvad der er i huset, skal blive urent; derpå skal præsten komme for at syne huset. viser det sig da, når han syner pletten, at pletten på husets vægge frembyder grønlig eller rødlig fordybninger, der ser ud til at ligge dybere end væggen udenom, skal præsten gå ud af huset til husets dør og holde huset lukket i syv dage. på den syvende dag skal præsten komme igen og syne det, og hvis det da viser sig, at pletten har bredt sig på husets vægge, skal præsten give ordre til at udtage de angrebne sten og kaste dem hen på et urent sted uden for byen og til at skrabe lerpuddset af husets indvendige vægge og hælde det fjernede

puds ud på et urent sted uden for byen. derefter skal man tage andre sten og sætte dem ind i stedet for de gamle og ligeledes tage nyt puds og pudse huset dermed. hvis pletten så atter bryder frem i huset, efter at stenene er taget ud, pudset skrabet af og huset pudset på ny, skal præsten komme og syne huset, og viser det sig da, at pletten har bredt sig på huset, så er det ondartet spedalskhed, der er på huset; det er urent. da skal man rive huset ned, sten, træværk og alt pudset på huset, og bringe det til et urent sted uden for byen. den, som går ind i huset, så længe det er lukket, skal være uren til aften; den, der sover deri, skal tvætte sine klæder, og den der spiser deri, skal tvætte sine klæder. men hvis det, når præsten kommer og syner huset, viser sig, at pletten ikke har bredt sig på det, efter at det er pudset på ny, skal præsten erklære huset for rent, thi pletten er helbredt. da skal han for at rense huset for synd tage to fugle, cedertræ, karmoisinrødt garn og en ysopekst. den ene fugl skal han slagte over et lerkar med rindende vand, og han skal tage cedertræet, ysopeksten, det karmoisinrøde garn og den levende fugl og dyppe dem i blodet af den slagtede fugl og det rindende vand og syv gange foretage bestænkning på huset og således rense det for synd med fuglens blod, det rindende vand, den levende fugl, cedertræet, ysopeksten og det karmoisinrøde garn. og den levende fugl skal han lade flyve ud af byen hen over marken og således skaffe huset soning; så er det rent. det er loven om al slags spedalskhed og skurv, om spedalskhed på klæder og huse og om hævelser, udslæt og lyse pletter, til belæring om, når noget er urent, og når det er rent. det er loven om spedalskhed.

15

herren taledes fremdeles til moyses og aron og sagde: tal til israeliterne og sig til dem: når en mand får flåd fra sin busel, da er dette hans flåd urent. og således skal man forholde sig med den ved hans flåd opståede urenhed: hvad enten hans busel flyder eller holder sit flåd tilbage, er der urenhed hos ham. ethvert leje, som den, der lider af flåd, ligger på, skal være urent, og ethvert sæde, han sidder på, skal være urent. den der rører ved hans leje, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften; den, der sidder på et sæde, som den, der lider af flåd, har siddet på, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften; den, der rører ved en, der lider af flåd, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften. hvis den, der lider af flåd, spytter på en, som er uren, skal denne tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften. ethvert befordringsmiddel, som bruges af den, der lider af flåd, skal være urent. den, der rører ved noget, han har ligget eller siddet på, skal være uren til aften; den, der bærer noget sådant, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften. enhver, som den, der lider af flåd, rører ved uden at have skyllet sine hænder i vand, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften. lerkar, som den, der lider af flåd, rører ved, skal slås itu, og alle trækar skal skylles i vand. men når den, der lider af flåd, bliver ren for sit flåd, skal

han tælle syv bage frem, fra den dag han bliver ren, og så tvætte sine klæder og bade sit legeme i rindende vand; så er han ren. og den ottende dag skal han tage sig to turtelduer eller dueunger og komme hen for herrens åsyn ved åbenbaringsteltets indgang og give præsten dem. så skal præsten bringe dem som offer, den ene som syndoffer, den anden som brændoffer, og således skal præsten skaffe ham soning for herrens åsyn for hans flåd. når der går sæd fra en mand, skal han bade hele sit legeme i vand og være uren til aften. enhver klædning og alt læder, der er kommet sæd på, skal tvættes i vand og være urent til aften. og når en mand har samleje med en kvinde, skal de bade sig i vand og være urene til aften. når en kvinde har flåd, idet der flyder blod fra hendes blusel, da skal hendes urenhed vare syv dage. enhver, der rører ved hende, skal være uren til aften. alt, hvad hun ligger på under sin månedlige urenhed, skal være urent, og alt, hvad hun sidder på, skal være urent. enhver, der rører ved hendes leje, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften; og enhver, der rører ved et sæde, hun har siddet på, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften. og hvis nogen rører ved noget, der har ligget på lejet eller sædet, hun har siddet på, skal han være uren til aften. dersom en mand ligger ved siden af hende og hendes urenhed kommer på ham, skal han være uren i syv dage, og ethvert leje, han ligger på, skal være urent. men når en kvinde har blodflåd i længere tid, uden for den tid hun har sin månedlige urenhed, eller når flåddet varer længere end sædvanligt ved hendes månedlige urenhed, så skal hun, i al den tid hendes urene flåd varer, være stillet, som i de dage hun har sin månedlige urenhed; hun skal være uren; ethvert leje, hun ligger på, så længe hendes flåd varer, skal være som hendes leje under hendes månedlige urenhed, og et hvert sæde, hun sidder på, skal være urent som under hendes månedlige urenhed; enhver, der rører derved, bliver uren og skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften. men når hun bliver ren for sit flåd, skal hun tælle syv dage frem og så være ren. på den ottende dag skal hun tage sig to turtelduer eller dueunger og bringe dem til præsten ved åbenbaringsteltets indgang. og præsten skal ofre den ene som syndoffer, den anden som brændoffer, og således skal præsten skaffe hende soning for herrens åsyn for hendes urenheds flåd. i skal advare israeliterne for deres urenhed, for at de ikke skal dø i deres urenhed, når de gør min bolig, som er i deres midte, uren. det er loven om mænd, der lider af flåd, og fra hvem der går sæd, så de bliver urene derved, og om kvinder, der lider af deres månedlige urenhed, om mænd og kvinder, der har flåd, og om mænd, der ligger ved siden af urene kvinder.

16

herren taledes til moyses, efter at døden havde ramt arons sønner, da de trådte frem for herrens åsyn og døde, og herren sagde til moyses: sig til din broder aron, at han ikke til enhver tid må gå ind i helligdommen inden for forhænget foran sonedækket på arken, ellers skal han dø, thi jeg kommer til syne i

skyen over sonedækket. kun således må aron komme ind i helligdommen: med en ung tyr til syndoffer og en væder til brændoffer; han skal iføre sig en hellig linnedkjortel, bære linnedbenklæder over sin blusel, omgørde sig med et linnedbælte og binde et linned hovedklæde om sit hoved; det er hellige klæder; og han skal bade sit legeme i vand, for han ifører sig dem. af israeliternes menighed skal han tage to gedebukke til syndoffer og en væder til brændoffer. så skal aron ofre sin egen syndoffertyr og skaffe sig og sit hus soning. derefter skal han tage de to bukke og stille dem frem for herrens åsyn ved indgangen til åbenbaringsteltet. og aron skal kaste lod om de to bukke, et lod for herren og et for azazel; og den buk, der ved loddet tilfalder herren, skal aron føre frem og ofre som syndoffer; men den buk, der ved loddet tilfalder azazel, skal fremstilles levende for herrens åsyn, for at man kan fuldbyrde soningen over den og sende den ud i ørkenen til azazel. aron skal da føre sin egen syndoffertyr frem og skaffe sig og sit hus soning og slagte sin egen syndoffertyr. derpå skal han tage en pandefuld gløder fra alteret for herrens åsyn og to håndfulde stødt, vellugtende røgelse og bære det inden for forhænget. og han skal komme røgelse på ilden for herrens åsyn, så at røgelsesskyen skjuler sonedækket oven over vidnesbyrdet, for at han ikke skal dø. så skal han tage noget af tyrens blod og stænke det med sin finger fortil på sonedækket, og foran sonedækket skal han syv gange stænke noget af blodet med sin finger. derefter skal han slagte folkets syndofferbuk, bære dens blod inden for forhænget og gøre med det som med tyrens blod, stænke det på sonedækket og foran sonedækket. således skal han skaffe helligdommen soning for israeliternes urenhed og deres overtrædelser, alle deres synder, og på samme måde skal han gøre med åbenbaringsteltet, der har sin plads hos dem midt i deres urenhed. intet menneske må komme i åbenbaringsteltet, når han går ind for at skaffe soning i helligdommen, før han går ud igen. således skal han skaffe sig selv, sit hus og hele israels forsamling soning. så skal han gå ud til alteret, som står for herrens åsyn, og skaffe det soning; han skal tage noget af tyrens og bukkens blod og stryge det rundt om på alterets horn, og han skal syv gange stænke noget af blodet derpå med sin finger og således rense det og hellige det for israeliternes urenheder. når han så er færdig med at skaffe helligdommen, åbenbaringsteltet og alteret soning, skal han føre den levende buk frem. aron skal lægge begge sine hænder på hovedet af den levende buk og over den bekende alle israeliternes misgerninger og alle deres overtrædelser, alle deres synder, og lægge dem på bukkens hoved og så sende den ud i ørkenen ved en mand, der holdes rede dertil. bukken skal da bære alle deres misgerninger til et øde land, og så skal han slippe bukken løs i ørkenen. derpå skal aron gå ind i åbenbaringsteltet, afføre sig linnedklæderne, som han tog på, da han gik ind i helligdommen, og lægge dem der; så skal han bade sit legeme i vand på et helligt sted, iføre sig sine sædvanlige klæder og gå ud og ofre sit eget brændoffer og folkets brændoffer og således skaffe sig og folket soning. og syndofferets fedt skal han bringe som røgoffer på alteret. men

den, som fører bukken ud til azazel, skal tvætte sine klæder og bade sit legeme i vand; derefter må han komme ind i lejren. men syndoffertyren og syndofferbukken, hvis blod blev båret ind for at skaffe soning i helligdommen, skal man bringe uden for lejren, og man skal brænde deres hud og deres kød og skarn. og den, der brænder dem, skal tvætte sine klæder og bade sit legeme; derefter må han komme ind i lejren. det skal være eder en evig gyldig anordning. den tiende dag i den syvende måned skal i faste og afholde eder fra alt arbejde, både den indfødte og den fremmede, der bor iblandt eder. thi den dag skaffes der eder soning til eders renselse; fra alle eders synder renses i for herrens åsyn. det skal være eder en fuldkommen hviledag, og i skal faste: det skal være en evig gyldig anordning. præsten, som salves og indsættes til at gøre præstetjeneste i. stedet for sin fader, skal skaffe soning, han skal iføre sig linnedklæderne, de hellige klæder, og han skal skaffe det allerhelligste soning; og åbenbaringsteltet og alteret skal han skaffe soning; og præsterne og alt folkets forsamling skal han skaffe soning. det skal være eder en evig gyldig anordning, for at der kan skaffes israeliterne soning for alle deres synder een gang om året. og aron gjorde som herren bød moses.

17

herren taledes til moses og sagde: tal til aron og hans sønner og alle israeliterne og sig til dem: dette har herren påbudt: om nogen af israels hus slagter et stykke hornkvæg, et får eller en ged i lejren, eller han slagter dem uden for lejren, uden at bringe dem hen til åbenbaringsteltets indgang for at bringe herren en offergave foran herrens bolig, da skal dette tillegnes den mand som blodskyld; han har udgydt blod, og den mand skal udryddes af sit folk. dette er anordnet, for at israeliterne skal bringe deres slagtofre, som de slagter ude på marken, til herren, til åbenbaringsteltets indgang, til præsten, og ofre dem som takofre til herren. præsten skal da sprænge blodet på herrens alter ved indgangen til åbenbaringsteltet og bringe fedtet som rogofter, en liflig duft for herren. og de må ikke mere ofre deres slagtofre til bukketroldene, som de boler med. det skal være en evig gyldig anordning for dem fra slægt til slægt! og du skal sige til dem: om nogen af israels hus eller de fremmede, der bor iblandt eder, offer et brændoffer eller slagtoffer og ikke bringer det hen til åbenbaringsteltets indgang for at ofre det til herren, da skal den mand udryddes af sin slægt. om nogen af israels hus eller af de fremmede, der bor iblandt dem, nyder noget blod, så vender jeg mit åsyn mod den, der nyder blodet, og udrydder ham af hans folk. thi kødets sjæl er i blodet, og jeg har givet eder det til brug på alteret til at skaffe eders sjæle soning; thi det er blodet, som skaffer soning, fordi det er sjælen. derfor har jeg sagt til israeliterne: ingen af eder må nyde blod; heller ikke den fremmede, der bor iblandt eder, må nyde blod. om nogen af israeliterne eller af de fremmede, der bor iblandt dem, nedlægger et stykke vildt eller en fugl af den slags, der må spises, da skal han lade blodet løbe ud og dække det med jord. thi om alt køds sjæl gælder det, at dets blod

er dets sjæl; derfor har jeg sagt til israeliterne: i må ikke nyde blodet af noget som helst kød, thi alt køds sjæl er dets blod; enhver, der nyder det, skal udryddes. enhver, der spiser seldøde eller sønderrevne dyr, det være sig en indfødt eller en fremmed, skal tvætte sine klæder og bade sig i vand og være uren til aften; så er han ren. men hvis han ikke tvætter sine klæder og bader sig, skal han undgælde for sin brøde.

18

herren taledes fremdeles til moses og sagde: tal til israeliterne og sig til dem: jeg er herren eders gud! som de handler i ægypten, hvor i opholdt eder, må i ikke handle, og som de handler i kana'ans land, hvor jeg fører eder hen, må i ikke handle; i må ikke vandre efter deres anordninger. efter mine lovbud skal i handle. og mine anordninger skal i holde, så i vandrere efter dem; jeg er herren eders gud! i skal holde mine anordninger og lovbud; det menneske, der handler efter dem, skal leve ved dem. jeg er herren! ingen af eder må komme sine kødelige slægtninge nær, så han blotter deres blusel. jeg er herren! din faders og din moders blusel må du ikke blotte; hun er din moder, du må ikke blotte hendes blusel! din faders hustrus blusel må du ikke blotte, det er din faders blusel. din søsters blusel, hvad enten hun er din faders eller din moders datter, hvad enten hun er født i eller uden for hjemmet, hendes blusel må du ikke blotte. din sønnedatters eller datterdatters blusel må du ikke blotte, det er din egen blusel. en datter, din faders hustru har med din fader hun er din søster hendes blusel må du ikke blotte. din fasters blusel må du ikke blotte, hun er din faders kødelige slægtning. din mosters blusel må du ikke blotte, hun er din moders kødelige slægtning. din farbroders blusel må du ikke blotte, du må ikke komme hans hustru nær, hun er din faster. din sønnkones blusel må du ikke blotte, hun er din søns hustru, du må ikke blotte hendes blusel. din broders hustrus blusel må du ikke blotte, det er din broders blusel. en kvindes og hendes datters blusel må du ikke blotte, heller ikke må du ægte hendes sønnedatter eller datterdatter, så at du blotter hendes blusel; de er hendes kødelige slægtninge; det er grov utugt. søster må du ikke tage til søsters medhustru, så længe søsteren lever, så du blotter både den enes og den andens blusel. du må ikke komme en kvinde nær under hendes månedlige urenhed, så du blotter hendes blusel. med din næstes hustru må du ikke have samleje, så du bliver uren ved hende. dit afkom må du ikke give hen til at ofres til molok; du må ikke vanhellige din guds navn. jeg er herren! hos en mand må du ikke ligge, som man ligger hos en kvinde; det er en vederstyggelighed. med intet som helst dyr må du have omgang, så du bliver uren derved; en kvinde må ikke stille sig hen for et dyr til kønslig omgang; det er en skændsel. gør eder ikke urene med noget sådant, thi med alt sådant har de folkeslag, jeg driver bort foran eder, gjort sig urene. derved blev landet urent, og jeg straffede det for dets brøde, og landet udspyede sine indbyggere. hold derfor mine anordninger og lovbud og øv ikke nogen af disse vederstyggeligheder, det gælder både den indfødte og

den fremmede, der bor iblandt eder thi alle disse vederstyggeligheder øvede indbyggerne, som var der før eder, og landet blev urent for at ikke landet skal udspy eder, når i gør det urent, ligesom det udspyede det folk, som var der før eder, thi enhver, som over nogen af alle disse vederstyggeligheder, de, der over dem, skal udryddes af deres folk. så hold mine forskrifter, så i ikke over nogen af de vederstyggelige skikke, som øvedes før eders tid, at i ikke skal gøre eder urene ved dem. jeg er herren eders gud!

19

herren taledede fremdeles til moyses og sagde: tal til hele israeliternes menighed og sig til dem: i skal være hellige, thi jeg herren eders gud er hellig! i skal frygte hver sin moder og sin fader, og mine sabbater skal i holde. jeg er herren eders gud! vend eder ikke til afguderne og gør eder ikke støbte gudebilleder! jeg er herren eders gud! når i ofrer takoffer til herren, skal i ofre det således, at i kan vinde guds velbehag, den dag, i ofrer det, og dagen efter må det spises, men hvad der levnes til den tredje dag, skal opbrændes; spises det den tredje dag, er det at regne for råddent kød og vinder ikke guds velbehag; den, der spiser deraf, skal undgælde for sin brøde, thi han vanhelliger det, som var helliget herren, og det menneske skal udryddes af sin slægt. når i høster eders lands høst, må du ikke høste helt hen til kanten af din mark, ej heller må du sanke efterslætten efter din høst. heller ikke må du bolde efterhøst eller sanke de nedfaldne bær i din vingård; til den fattige og den fremmede skal du lade det blive tilbage. jeg er herren eders gud! i må ikke stjæle, i må ikke lyve, i må ikke bedrage hverandre. i må ikke sværge falsk ved mit navn, så du vanhelliger din guds navn. jeg er herren! du må intet aftvinge din næste, du må intet rove; dagløn løn må ikke blive hos dig natten over. du må ikke forbande den døve eller lægge stød for den blindes fod, du skal frygte din gud. jeg er herren! i må ikke øve uret, når i holder rettergang; du må ikke begunstige den ringe, ej heller tage parti for den store, men du skal dømme din næste med retfærdighed. du må ikke gå rundt og bagvaske din landsmand eller stå din næste efter livet. jeg er herren! du må ikke bære nag til din broder i dit hjerte, men du skal tale din næste til rette, at du ikke skal pådrage dig synd for hans skyld. du må ikke hævne dig eller gemme på vrede mod dit folks børn, du skal elske din næste som dig selv. jeg er herren! hold mine anordninger! du må ikke lade to slags kvæg parre sig med hinanden; du må ikke så to slags sæd i din mark; og du må ikke bære klæder, der er vævede af to slags garn. når en mand har samleje med en kvinde, og det er en trælkinde, en anden mands medhustru, som ikke er løskøbt eller frigivet, så skal afstraffelse finde sted; dog skal de ikke lide døden, thi hun var ikke frigivet. og han skal bringe sit skyldoffer for herren til åbenbaringsteltets indgang, en skyldoffervæder, og præsten skal med skyldoffervæderen skaffe ham soning for herrens åsyn for den synd, han har begået, så han finder tilgivelse for den synd, han har begået. når i kommer ind i landet og planter alskens frugttræer, skal i lade deres forhud,

den første frugt, urørt; i tre år skal de være eder uomskårne og må ikke spises; det fjerde år skal al deres frugt under hostjubel helliges herren; først det femte år må i spise deres frugt, for at i kan få så meget større udbytte deraf. jeg er herren eders gud! i må ikke spise noget med blodet i. i må ikke give eder af med at tage varsler og øve trolddom. i må ikke runde håret på tindingerne; og du må ikke studse dit skæg; i må ikke gøre indsnit i eders legeme for de dødes skyld eller indridse tegn på eder. jeg er herren! du må ikke vanhellige din datter ved at lade hende bedrive hor, for at ikke landet skal forfalde til horeri og fyldes med utugt. mine sabbater skal i bolde, og min helligdom skal i frygte. henvend eder ikke til genfærd og sandsigerånder; søg dem ikke, så i gør eder urene ved dem. jeg er herren eders gud! du skal rejse dig for de grå hår og ære oldingen, og du skal frygte din gud. jeg er herren! når en fremmed bor hos dig i eders land, må i ikke lade ham lide overlast; som en af eders egne skal i regne den fremmede, der bor hos eder, og du skal elske ham som dig selv, thi i var selv fremmede i ægypten. jeg er herren eders gud! når i holder rettergang, må i ikke øve uret ved længdemål, vægt eller rummål; vægtskåle, der vejer rigtigt, lodder, der holder vægt, efa og hin, der holder mål, skal i have. jeg er herren eders gud, som førte eder ud af ægypten! hold alle mine anordninger og lovbud og gør efter dem. jeg er herren!

20

herren taledede fremdeles til moyses og sagde: sig til israeliterne: om nogen af israeliternes eller de fremmede, der bor hos israel, giver sit afkom hen til molok, da skal han lide døden; landets indbyggere skal stene ham, og jeg vender selv mit åsyn imod den mand og udrydder ham af hans folk, fordi han gav sit afkom hen til molok for at gøre min helligdom uren og vanhellige mit hellige navn; og ser end landets indbyggere igennem fingre med den mand, når han giver sit afkom hen til molok, og undlader at dræbe ham, så vender jeg dog selv mit åsyn imod den mand og hans slægt og udrydder ham og alle dem, der følger i hans spor og boler med molok, af deres folk. det menneske, som henvender sig til genfærd eller sandsigerånder og boler med dem, mod det menneske vil jeg vende mit åsyn og udrydde ham af hans folk. helliger eder og vær hellige; thi jeg er herren eders gud! hold mine anordninger og gør efter dem. jeg er herren, som helliger eder! thi enhver, som forbander sin fader og sin moder, skal lide døden; han har forbandet sin fader og sin moder, derfor hviler der blodskyld på ham. om nogen bedriver hor med en anden mands hustru, om nogen bedriver hor med sin næstes hustru, da skal de lide døden, horkarlen såvel som horkvinden. om nogen har samleje med sin faders hustru, har han blottet sin faders blusel; de skal begge lide døden, der hviler blodskyld på dem. om nogen har samleje med sin sønnene, skal de begge lide døden; de har øvet skændselsdåd, der hviler blodskyld på dem. om nogen ligger hos en mand, på samme måde som man ligger hos en kvinde, da har de begge øvet en vederstyggelighed; de skal lide døden, der

hvilker blodskyld på dem. om nogen ægter en kvinde og hendes moder, er det grov utugt: man skal brænde både ham og begge kvinderne; der må ikke findes grov utugt iblandt eder. om nogen har omgang med et dyr, skal han lide døden, og dyret skal i slå ihjel. om en kvinde kommer noget dyr nær for at have kønslig omgang med det, da skal du ihjelslå både kvinden og dyret; de skal lide døden, der hviler blodskyld på dem. om en mand tager sin søster, sin faders eller sin moders datter, til ægte, så han ser hendes busel, og hun hans, da er det en skammelig gerning; de skal udryddes i deres landsmænds påsyn; han har blottet sin søsters busel, han skal undgælde for sin brøde. om en mand har samleje med en kvinde under hendes månedlige svaghed og blotter hendes busel, idet han afdækker hendes kilde, og hun afdækker sit blods kilde, da skal de begge udryddes af deres folk. du må ikke blotte din morders og din fasters busel, thi den, der gør det, afdækker sin kødelige slægtninges busel; de skal undgælde for deres brøde. Om nogen har samleje med sin farbroders hustru, da har han blottet sin farbroders busel, de skal undgælde for deres synd og dø barnløse. om nogen tager sin broders hustru til ægte, da er det en uren gerning; han har blottet sin broders busel; de skal blive barnløse. hold alle mine anordninger og lovbud og gør efter dem, at ikke landet, jeg føler eder ind at bo i, skal udspy eder. følg ikke det folks skikke, som jeg driver bort foran eder, thi de har øvet alt dette; derfor væmmedes jeg ved dem og sagde til eder: i skal få deres land i eje; jeg giver eder det i eje, et land, der flyder med mælk og honning. jeg er herren eders gud, som har udskilt eder fra alle andre folkeslag. i skal skelne mellem rene og urene dyr og mellem urene og rene fugle for ikke at gøre eder selv til en vederstyggelighed ved de dyr og de fugle og alt, hvad der rører sig på jorden, alt, hvad jeg har udskilt for eder og erklæret for urent. og i skal være mig hellige, thi jeg herren er hellig, og jeg har udskilt eder fra alle andre folkeslag til at høre mig til. når der i en mand eller kvinde er en genfærdsånd eller en sand-sigerånd, skal de lide døden; de skal stenes, der hviler blodskyld på dem.

21

og herren sagde til moyses: tal til præsterne, arons sønner, og sig til dem: præsten må ikke gøre sig uren ved lig blandt sin slægt, medmindre det er hans nærmeste kødelige slægtninge, hans moder eller fader, hans søn eller datter, hans broder eller søster, for så vidt hun var jomfru og endnu horte til hans familie og ikke var gift; i så fald må han gøre sig uren ved hende; men han må ikke gøre sig uren ved hende, når hun var gift med en mand af hans slægt, og således pådrage sig vanhelligelse. de må ikke klippe sig en skaldet plet på deres hoved, ikke studse deres skæg eller gøre indsnit i deres legeme. hellige skal de være for deres gud og må ikke vanhellige deres guds navn, thi de frembærer herrens ildofre, deres guds spise; derfor skal de være hellige. en horkvinde og en skændet kvinde må de ikke ægte; heller ikke en kvinde, der er forstødt af sin mand, må de ægte; thi han er helliget sin gud. du skal regne ham for hellig, thi han frem-

bærer din guds spise; han skal være dig hellig, thi hellig er jeg herren, som helliger dem. når en præstedatter vanhelliger sig ved at bedrive hor, da vanhelliger hun sin fader; hun skal brændes på bål, den præst, der er den ypperste blandt sine brødre, han, over hvis hoved salveolien udgydes, og som indsættes ved at iføres klæderne, må hverken lade sit hoved hvide vokse frit eller sønderrive sine klæder. han må ikke gå hen til noget som helst lig, end ikke ved sin fader eller moder må han gøre sig uren. han må ikke forlade helligdommen for ikke at vanhellige sin guds helligdom, thi hans guds salveolies vielse er på ham; jeg er herren! han skal ægte en kvinde, der er jomfru; en enke, en forstødt, en skændet, en horkvinde må han ikke ægte, kun en jomfru af sin slægt må han tage til hustru, for at han ikke skal vanhellige sit afkom blandt sin slægt; thi jeg er herren, som helliger ham. herren taledede fremdeles til moyses og sagde: tal til aron og sig: ingen af dit afkom i de kommende slægter, som har en legemsfejl, må træde frem for at frembære sin guds spise, det må ingen, som har en legemsfejl, hverken en blind eller en halt eller en med vansiret ansigt eller for lang en legemsdel eller med brud på ben eller arm eller en pukkelrygget eller en med tæring eller en, der har pletter i øjnene eller lider af skab eller ringorm eller har svulne testikler. af præsten arons efterkommere må ingen, som har en legemsfejl, nærme sig for at frembære herrens ildofre; han har en legemsfejl, han må ikke nærme sig for at frembære sin guds spise. han må vel spise sin guds spise, både det, som er højhelligt, og det, som er helligt, men til forhængt må han ikke komme, og alteret må han ikke nærme sig, thi han har en legemsfejl og må ikke vanhellige mine hellige ting; thi jeg er herren, som helliger dem. moyses talte således til aron og hans sønner og alle israeliterne.

22

herren taledede fremdeles til moyses og sagde: sig til aron og hans sønner, at de skal behandle israeliternes helliggaver, som de helliger mig, med erefrygt, for at de ikke skal vanhellige mit hellige navn. jeg er herren! sig til dem: enhver af alle eders efterkommere, som i de kommende slægter i uren tilstand kommer de helliggaver nær, israeliterne helliger herren, det menneske skal udryddes fra mit åsyn. jeg er herren! ingen af arons efterkommere, der er spedalsk eller lider af flåd, må spise noget af helliggaverne, for han bliver ren; den, der rører ved en, som er uren ved lig, eller den, fra hvem der går sæd, eller den, der rører ved noget slags kryb, ved hvilket man bliver uren, eller ved et menneske, ved hvem man bliver uren, af hvad art hans urenhed være kan, enhver, der rører ved noget sådant, skal være uren til aften og må ikke spise af helliggaverne, for han har badet sit legeme i vand. når solen går ned, er han ren, og derefter må han spise af helliggaverne, thi de er hans mad. selv døde og sønderrevne dyr må han ikke spise for ikke at gøre sig uren derved. jeg er herren! de skal overholde mine forskrifter, at de ikke skal pådrage sig synd og dø derfor, fordi de vanhelliger det. jeg er herren, som helliger dem. ingen lægmand må spise af det hellige;

hverken den indvandrede hos præsten eller hans dage-
 lejler må spise af det hellige. men når en præst for
 sine penge køber sig en træl, da må denne spise de-
 raf, og ligeledes må hans hjemmefødte trælle spise af
 hans mad. når en præstedatter ægter en lægmand,
 må hun ikke spise af de ydede helliggaver; men når
 en præstedatter bliver enke eller førstødes uden at
 have børn og vender tilbage til sin faders hus og er
 der som i sine unge år, da må hun spise af sin faders
 mad. men ingen lægmand må spise deraf. når no-
 gen af vanvare kommer til at spise af det hellige, skal
 han erstatte præsten det hellige med tillæg af en femt-
 edel. præsterne må ikke vanhellige de helliggaver,
 israeliterne yder herren, og således bringe brøde og
 skyld over dem, når de spiser deres helliggaver; thi jeg
 er herren, som helliger dem. herren taledes fremde-
 les til moyses og sagde: tal til aron og hans sønner og
 alle israeliterne og sig til dem: om nogen af israels
 hus eller af de fremmede i israel bringer sin offergave,
 hvad enten det er deres løfteoffer eller frivilligoffer,
 de bringer herren som brændoffer, så skal i bringe
 dem således, at i kan vinde guds velbehag, et lyde-
 frit handyr af hornkvæget, fårene eller gederne; i må
 ikke ofre noget dyr, der har en legemsfejl, thi derved
 vinder i ikke eders guds velbehag, når nogen bringer
 herren et takoffer af hornkvæget eller småkvæget en-
 ten for at indfri et løfte eller som frivilligoffer, da skal
 det være et lydefrit dyr, for at det kan vinde guds
 velbehag; det må ingen som helst legemsfejl have; et
 blindt dyr eller et dyr med brud på lemmerne eller
 et såret dyr eller et dyr, der lider af bylder, skab eller
 ringorm, sådanne dyr må i ikke bringe herren, og i
 må ikke lægge noget ildoffer af den slags på alteret
 for herren. et stykke hornkvæget eller småkvæget med
 en for lang eller forkroblet legemsdel kan da bruge
 som frivillig offer, men som løfteoffer vinder det ikke
 guds velbehag. dyr med udklemte, knuste, afrevne
 eller bortskårne testikler må i ikke bringe herren;
 således må i ikke bære eder ad i eders land. heller ikke
 må i af en udlænding købe den slags dyr og ofre dem
 som eders guds spise, thi de har en lyde, de har en
 legemsfejl; ved dem vinder i ikke guds velbehag. her-
 ren taledes fremdeles til moyses og sagde: når der fødes
 et stykke hornkvæget, et får eller en ged, skal de blive
 syv dage hos moderen; men fra den ottende dag er de
 skikkede til at vinde herrens velbehag som ildoffer-
 gave til herren. i må ikke slagte et stykke hornkvæget
 eller småkvæget samme dag som dets afkom. når i ofrer
 et lovprisningsoffer til herren, skal i ofre det således,
 at det kan vinde eder guds velbehag. det skal spises
 samme dag, i må intet levne deraf til næste morgen.
 jeg er herren! i skal holde mine bud og handle efter
 dem. jeg er herren! i må ikke vanhellige mit hellige
 navn, for at jeg må blive helliget blandt israeliterne.
 jeg er herren, som helliger eder, som førte eder ud af
 ægypten for at være eders gud. jeg er herren!

23

herren taledes fremdeles til moyses og sagde: tal til is-
 raeliterne og sig til dem: hvad angår herrens fest-
 tider, hvilke i skal udråbe som højtidssæstævner, da er
 mine festtider følgende: i seks dage skal der arbe-

jdes, men den syvende dag skal være en fuldkommen
 hviledag med højtidssæstævne; i må intet arbejde gøre,
 det er sabbat for herren, overalt hvor i bor. følgende
 er herrens festtider med højtidssæstævner, som i skal
 udråbe, hver til sin tid: på den fjortende dag i den
 første måned ved aftenstid er det påske for herren. på
 den femtende dag i samme måned er det de usyrede
 brøds højtid for herren; i syv dage skal i spise usyret
 brød. på den første dag skal i bolde højtidssæstævne,
 i må intet arbejde gøre. i skal bringe herren ildof-
 fer i syv dage. på den syvende dag skal der holdes
 højtidssæstævne, i må intet arbejde gøre. herren taledes
 fremdeles til moyses og sagde: tal til israeliterne og sig
 til dem: når i kommer til det land, jeg vil give eder,
 og høster dets høst, skal i bringe præsten førstegro-
 denegat af eders høst. han skal udføre svingningen
 med neget for herrens åsyn for at vinde eder guds
 velbehag; dagen efter sabbaten skal præsten udføre
 svingningen dermed. og på den dag i udfører sving-
 ningen med neget, skal i ofre et lydefrit, årgam-
 melt lam som brændoffer til herren, og der skal hø-
 re to tiendedele eta fint hvedemel, rørt i olie, dertil som
 afgrødeoffer, et ildoffer for herren til en liflig duft,
 og ligeledes en fjerdedel hin vin som drikoffer. brød,
 ristede aks eller nyhøstet horn må i ikke spise for
 denne dag, for i har frembåret eders guds offergave.
 det skal være eder en evig gyldig anordning fra slægt
 til slægt, overalt hvor i bor. så skal i fra dagen efter
 sabbaten, fra den dag i bringer svingningsneget, tælle
 syv uger frem - det skal være hele uger - til dagen
 efter den syvende sabbat, i skal tælle halvtredsinds
 tyve dage frem; da skal i frembære et nyt afgrødeof-
 fer for herren. fra eders boliger skal i bringe sving-
 ingsbrød, to brød, som skal laves af to tiendedele eta
 fint hvedemel og bages syrede, en førstegrodegave til
 herren. og foruden brødet skal i bringe syv lydefri,
 årgamle lam, en ung tyr og to vædre, de skal være til
 brændoffer for herren med tilhørende afgrødeoffer
 og drikoffer, et ildoffer for herren til en liflig duft. og
 i skal ofre en gedebuk som syndoffer og to årgamle
 lam som takoffer. og præsten skal udføre svingnin-
 gen med dem, med de to lam, for herrens åsyn sam-
 men med førstegrodebrødet, de skal være herren hel-
 ligede og tilfalde præsten. på denne dag skal i udråbe
 og holde et højtidssæstævne; i må intet arbejde gøre.
 det skal være eder en evig gyldig anordning, over-
 alt hvor i bor, fra slægt til slægt. når i høster eders
 lands høst, må da ikke høste helt hen til kanten af
 din mark, ej heller må du sanke efterslættten efter din
 høst; til den fattige og den fremmede skal du lade det
 blive tilbage. jeg er herren eders gud! herren taledes
 fremdeles til moyses og sagde: tal til israeliterne og
 sig: den første dag i den syvende måned skal i holde
 hviledag med hornblåsning til ihukommelse og med
 højtidssæstævne; i må intet arbejde gøre, og i skal bringe
 herren ildofre. herren taledes fremdeles til moyses og
 sagde: på den tiende dag i samme syvende måned
 falder forsoningsdagen; da skal i holde højtidssæstævne,
 faste og bringe herren ildofre; i må intet arbejde gøre
 på denne dag, thi det er forsoningsdagen, den skal
 skaffe eder soning for herren eders guds åsyn. thi
 enhver, som ikke faster på denne dag, skal udryddes
 af sin slægt; og enhver, der gør noget som helst ar-

bejde på denne dag, det menneske vil jeg udslette af hans folk. i må intet arbejde gøre. det skal være eder en evig anordning fra slægt til slægt, overalt hvor i bor. den skal være eder en fuldkommen hviledag, og i skal faste; på den niende dag i måneden om aftenen, fra denne aften til næste aften skal i holde eders hviledag. herren taledes fremdeles til moses og sagde: tal til israeliterne og sig: den femtende dag i samme syvende måned skal løvhyttefesten fejres, den skal fejres i syv dage for herren. på den første dag skal der holdes højtidsstævne, i må intet arbejde gøre. syv dage skal i bringe herren ildofre; og på den ottende dag skal i holde højtidsstævne og bringe herren ildofre; det er festlig samling, i må intet arbejde gøre. det er herrens festtider, hvilke i skal udråbe som højtids stævner, ved hvilke der skal bringes herren ildofre, brændofre og afgrødeofre, slagtofre og drikofre, hver dag de for den bestemte ofre, foruden herrens sabbater og foruden eders gaver og alle eders løfteofre og alle eders frivilligofre, som i giver herren. men den femtende dag i den syvende måned, når i har indsamlet landets afgrøde, skal i fejre herrens højtid, og den skal fejres i syv dage. på den første dag skal der holdes hviledag, og på den ottende dag skal der holdes hviledag. den første dag skal i tage eder smukke træfrugter, palmeagrener og kviste af løvtræer og vidjer fra bækkene og i syv dage være glade for herren eders guds åsyn. i skal fejre den som en højtid for herren syv dage om året; det skal være eder en evig gyldig anordning fra slægt til slægt; i den syvende måned skal i fejre den. i skal bo i løvhytter i syv dage, alle indfødte i israel skal bo i løvhytter, for at eders efterkommere kan vide, at jeg lod israeliterne bo i løvhytter, da jeg førte dem ud af egypten. jeg er herren eders gud! og moses kundgjorde israeliterne herrens festtider.

24

herren taledes fremdeles til moses og sagde: byd israeliterne at skaffe dig ren olivenolie af knuste frugter til lysestagen, så lamperne daglig kan sættes på. i åbenbaringsteltet uden for forhængen foran vidnesbyrdet skal aron gøre den i stand, så den bestandig kan brænde fra aften til morgen for herrens åsyn. det skal være eder en evig gyldig anordning fra slægt til slægt; på guldlysestagen skal han holde lamperne i orden for herrens åsyn, så de kan brænde bestandig. du skal tage fint hvedemel og bage tolv kager, to tiende dele efa til hver kage, og lægge dem i to rækker, seks i hver række, på guldbordet for herrens åsyn; på hver række skal du lægge ren røgelse, og den skal være brødenes offerdel, et ildoffer for herren. han skal bestandig hver sabbatsdag lægge dem frem for herrens åsyn; det skal være israeliterne en evig pagtspligt. de skal tilfælde aron og hans sønner, som skal spise dem på et helligt sted, thi de er højhellige; ham tilfalder de som en evig, retmæssig del af herrens ildofre. en israelitisk kvindes søn, hvis fader var egypter, gik ud blandt israeliterne. da opstod der strid i lejren mellem den israelitiske kvindes søn og en israelit, og den israelitiske kvindes søn forbandede navnet og bespottede det. da førte man ham til moses. hans

moder hed sjelomit, en datter af dibri af dans stamme. og de satte ham i varetægt for at få en kendelse af herrens mund. og herren taledes til moses og sagde: for spotteren uden for lejren. og alle de, der hørte det, skal lægge deres hænder på hans hoved, og derefter skal hele menigheden stene ham. og du skal tale til israeliterne og sige: når nogen bespottet sin gud, skal han undgælde for sin synd; og den, der forbander herrens navn, skal lide døden; hele menigheden skal stene ham; en fremmed såvel som en indfødt skal lide døden når han forbander navnet. når nogen slår et menneske ihjel, skal han lide døden. den, der slår et stykke kvæg ihjel, skal erstatte det et levende dyr for et levende dyr. når nogen tilføjer sin næste legemsskade, skal der handles med ham, som han har handlet, brud for brud, øje for øje, tand for tand; samme skade, han tilføjer en anden, skal tilføjes ham selv. den, der slår et stykke kvæg ihjel, skal erstatte det; men den, der slår et menneske ihjel, skal lide døden. en og samme ret skal gælde for eder; for den fremmede såvel som for den indfødte; thi jeg er herren eders gud! og moses sagde det til israeliterne, og de førte spotteren uden for lejren og stenede ham; israeliterne gjorde som herren havde pålagt moses.

25

og herren taledes til moses på sinaj bjerg og sagde: tal til israeliterne og sig til dem: når i kommer til det land, jeg vil give eder, skal landet holde sabbatshvile for. seks år skal du beså din mark, og seks år skal du beskære din vingård og indsamle landets afgrøde; men i det syvende år skal landet have en fuldkommen sabbatshvile, en sabbat for herren; din mark må du ikke beså, og din vingård må du ikke beskære. det selvgroede efter din høst må du ikke høste, og druerne på de ubeskårne vinstokke må du ikke plukke; det skal være et sabbatsår for landet. hvad der gror af sig selv, medens landet holder sabbat, skal tjene eder til føde, dig selv, din træl og din trælkvinde, din daglejer og den indvandrede hos dig, dem, der bor som fremmede hos dig; dit kvæg og de vilde dyr i dit land skal hele afgrøden tjene til føde. og du skal tælle dig syv årsabbater frem, syv gange syv år, så de syv årsabbater udgør et tidsrum af ni og fyrretyve år. så skal du lade alarmhornet lyde rundt om på den tiende dag i den syvende måned; på forsoningsdagen skal i lade hornet lyde rundt om i hele eders land. og i skal hellige det halvtredsindstyvende år og udråbe frigivelse i landet for alle indbyggerne; et jubelår skal det være eder; enhver af eder skal vende tilbage til sin ejendom, og enhver af eder skal vende tilbage til sin slægt; et jubelår skal dette år, det halvtredsindstyvende, være eder; i må ikke så og ikke høste, hvad der gror af sig selv i det, eller plukke druer af de ubeskårne vinstokke; thi det er et jubelår, helligt skal det være eder; i skal spise, hvad marken bærer af sig selv. i jubelåret skal enhver af eder vende tilbage til sin ejendom. når du sælger din næste noget eller køber noget af ham, må i ikke forurette hinanden. når du køber noget af din næste, skal der regnes med årene siden sidste jubelår; når han sælger dig noget, skal der regnes med afgrøderne

indtil næste jubelår. jo flere år der er tilbage, des højere må du sætte prisen, jo færre, des lavere, thi hvad han sælger dig, er et vist antal afgrøder. ingen af eder må forurette sin næste; du skal frygte din gud, thi jeg er Herren din gud! i skal gøre efter mine anordninger og holde mine love, så i gør efter dem; så skal i bo trygt i landet, og landet skal give sin frugt, så i kan spise eder mætte og bo trygt deri. men når i siger: "hvad skal vi da spise i det syvende år, når vi hverken sår eller indsamler vor afgrøde?" så vil jeg opbyde min velsignelse til bedste for eder i det sjette år, så det bærer afgrøde for de tre år; i det ottende år skal i så, men i skal leve af gammelt korn af den sidste afgrøde indtil det niende år; indtil dets afgrøde kommer, skal i leve af gammelt korn. jorden i landet må i ikke sælge uigenkaldeligt; thi mig tilhører landet, i er kun fremmede og indvandrede hos mig; overalt i det land, i får i eje, skal i sørge for, at jorden kan indløses. når din broder kommer i trang, så han må sælge noget af sin ejendom, skal hans nærmeste slægtning melde sig som løser for ham og indløse, hvad hans broder har solgt. hvis en ingen løser har, men selv bliver i stand til at skaffe den fornødne løsesum, skal han udregne, hvor mange år der er gået siden salget, og kun tilbagebetale manden der købte det, for den tid, der er tilbage, og derpå igen overtage sin ejendom. er han derimod ikke i stand til at skaffe den fornødne sum til tilbagebetalingen, så skal det, han har solgt, blive i køberens eje til jubelåret; men i jubelåret bliver det frit, så han atter kan overtage sin ejendom. når en mand sælger et beboelseshus i en by med mure om, gælder hans indløsningsret kun et fuldt år efter salget; hans indløsningsret gælder et år. hvis derfor indløsning ikke har fundet sted, før et fuldt år er omme, går huset i byen med mure om uigenkaldeligt over i køberens og hans efterkommeres eje; det bliver ikke frit i jubelåret. derimod henregnes huse i landsbyer, der ikke er omgivne af mure, til marklandet; for dem gælder indløsningsretten, og i jubelåret bliver de fri. men med hensyn til leviternes byer, husene i de byer, der tilhører dem, da gælder der en ubegrænset indløsningsret for levitterne; og når en af levitterne ikke gør sin indløsningsret gældende, bliver huset, han solgte, i de byer, der tilhører dem, frit i jubelåret, thi husene i leviternes byer er deres ejendom blandt israelitterne. heller ikke må græsmarkerne, der hører til deres byer, sælges, thi de tilhører dem som evigt eje. når din broder i dit nabolag kommer i trang og ikke kan bjærge livet, skal du holde ham oppe; som fremmed og indvandret skal han leve hos dig. du må ikke tage rente eller opgæld af ham, men du skal frygte din gud og lade din broder leve hos dig; du må ikke låne ham penge mod renter eller give ham af din føde mod opgæld. jeg er Herren eders gud, som førte eder ud af ægypten for at give eder kana'ans land, for at være eders gud. når din broder i dit nabolag kommer i trang og han må sælge sig selv til dig, må du ikke lade ham arbejde som træl, men han skal være hos dig som daglejer eller indvandret; han skal arbejde hos dig til jubelåret. da skal han gives fri sammen med sine børn og vende tilbage til sin slægt og sine fædres ejendom, thi mine trælle er de, som jeg førte ud af ægypten; de må ikke sælges, som man sælger trælle.

du må ikke bruge din magt over ham med hårdhed; du skal flygte din gud. men har du brug for trælle og trælkvinder, skal du købe dem af de folkeslag, der bor rundt om eder; også af børnene efter de indvandrede, der bor som fremmede hos eder, må i købe og af deres familier, som er hos eder, og som de har avlet i eders land; de må blive eders ejendom, og dem må i lade gå i arv og eje til eders børn efter eder; dem må i bruge som trælle på livstid; men over israelitterne, eders brødre, må du ikke bruge din magt med hårdhed, broder over broder. når en fremmed eller en indvandret hos dig kommer til velstand, og en af dine brødre i hans nabolag kommer i trang, og han må sælge sig til den fremmede eller den indvandrede hos dig eller til en efterkommer af en fremmedes slægt, så gælder indløsningsretten for ham efter salget; en af hans brødre må indløse ham, eller også må hans farbroder eller fætter eller en anden kødelig slægtning af hans familie indløse ham; han må også indløse sig selv, hvis han får evne dertil. da skal han sammen med den, der købte ham, udregne tiden fra det år, han solgte sig til ham, til jubelåret, og købesummen skal svare til det åremål; hans arbejdstid hos ham skal regnes som en daglejers. er der endnu mange år tilbage, skal han i løsesum udrede den tilsvarende del af købesummen. og er der kun få år tilbage til jubelåret, skal han regne dermed og udrede sin løsesum i forhold til de år, han har tilbage. som en år for år lejet daglejer skal han være hos ham; du må ikke roligt se på, at køberen bruger sin magt over ham med hårdhed. men indløses han ikke på en af disse måder, skal han frigives i jubelåret, både han selv og hans børn. thi mig tilhører israelitterne som trælle; mine trælle er de, thi jeg førte dem ud af ægypten. jeg er Herren eders gud!

26

i må ikke gøre eder afguder; udskårne billeder og stenstøtter må i ikke rejse eder, ej heller må i opstille nogen sten med billedværk i eders land for at tilbede den; thi jeg er Herren eders gud! mine sabbater skal i holde, og min helligdom skal i frygte. hvis i følger mine anordninger og holder mine bud og handler efter dem, vil jeg give eder den regn, i behøver, til sin tid, landet skal give sin afgrøde, og markens træer skal give deres frugt. tærskning skal hos eder være til vinhøst, og vinhøst skal være til såtid. i skal spise eder mætte i eders brød og bo trygt i eders land. jeg vil give fred i landet, så i kan lægge eder til hvile, uden at nogen skræmmer eder op; jeg vil udrydde de vilde dyr af landet, og intet sværd skal hærge eders land. i skal forfølge eders fjender, og de skal falde for sværdet foran eder. fem af eder skal forfølge hundrede, og hundrede af eder skal forfølge ti tusinde, og eders fjender skal falde for sværdet foran eder. jeg vil vende mig til eder, jeg vil gøre eder frugtbare og mangfoldige, og jeg vil stadfæste min pagt med eder. i skal spise gammelt korn, til i for det nye kornns skyld må tømme laderne for det gamle. jeg vil opslå min bolig midt iblandt eder, og min sjæl skal ikke væmmes ved eder. jeg vil vandre iblandt eder og være eders gud, og i skal være mit folk. jeg er

herren eders gud, som førte eder ud af ægypten, for at i ikke mere skulde være deres trælle; jeg sønderbrød eders ågstænger og lod eder vandre med rank nakke. men hvis i ikke adlyder mig og handler efter alle disse bud, hvis i lader hånt om mine anordninger og væmmes ved mine lovbud, så i ikke handler efter alle mine bud, men bryder min pagt, så vil også jeg gøre lige for lige imod eder og hjemsoge eder med skrækkelige ulykker: svindsoet og febergloed, så øjnene sløves og sjælen vansmægtet. til ingen nytte sår i eders sæd, thi eders fjender skal fortære den. jeg vender mit åsyn imod eder, så i bliver slået på flugt for eders fjender; eders avindsmænd skal underkue eder, og i skal flygte, selv om ingen forfølger eder. og hvis i alligevel ikke adlyder mig, så vil jeg tugte eder endnu mere, ja syvfold, for eders synder. jeg vil bryde eders hovmodige trods, jeg vil gøre eders himmel som jern og eders jord som kobber. til ingen nytte skal i slide eders kræfter op, thi eders jord skal ikke give sin afgrøde, og landets træer skal ikke give deres frugt. og hvis i alligevel handler genstridigt imod mig og ikke adlyder mig, så vil jeg slå eder endnu mere, ja syvfold, for eders synder. jeg vil sende markens vilde dyr imod eder, for at de skal rove eders børn fra eder, udrydde eders kvæg og mindske eders tal, så eders veje bliver øde. og hvis i alligevel ikke tager mod min tugt, men handler genstridigt imod mig, så vil også jeg handle genstridigt imod eder og slå eder syvfold for eders synder. jeg vil bringe et hævnens sværd over eder til hævn for den brudte pagt; og søger i tilflugt i eders byer, vil jeg sende pest iblandt eder, så i må overgive eder i fjendens hånd. når jeg bryder brødets støttetav for eder, skal ti kvinder bage eders brød i en bagerovn og give eder brødet tilbage efter vægt, så i ikke kan spise eder mætte. og hvis i alligevel ikke adlyder mig, men handler genstridigt mod mig, så vil også jeg i vrede handle genstridigt mod eder og tugte eder syvfold for eders synder. i skal fortære eders sønners kød, og eders døtres kød skal i fortære. jeg vil lægge eders offerhøje øde og tilintetgøre eders sol søjler; jeg vil dynge eders lig oven på ligene af eders afguds billeder, og min sjæl skal væmmes ved eder. jeg vil lægge eders byer i ruiner og ødelægge eders helligdomme og ikke indånde eders liflige offerduft. jeg vil lægge eders land øde, så eders fjender, der bor deri, skal blive mållose derover; og eder selv vil jeg sprede blandt folkeslagene, og jeg vil gå bag efter eder med draget sværd. eders land skal blive en ørken, og eders byer skal lægges i ruiner. da skal landet, medens det ligger øde, og i er i eders fjenders land, få sine sabbater godtgjort, da skal landet hvile og få sine sabbater godtgjort; medens det ligger øde, skal det få den hvile, det ikke fik på eders sabbater, dengang i boede deri. men dem, der bliver tilbage af eder, over deres hjerter bringer jeg modløshed i deres fjenders lande, så at lyden af et raslende blad kan drive dem på flugt, så de flygter, som man flygter for sværdet, og falder, skönt ingen forfølger dem; de skal falde over hverandre, som om sværdet var efter dem, skönt ingen forfølger dem; og i skal ikke holde stand over for eders fjender. i skal gå til grunde blandt folkeslagene, eders fjenders land skal fortære eder. de, der bliver tilbage af eder, skal sygne hen for deres mis-

gernings skyld i eders fjenders lande, også for deres fædres misgerninger skal de sygne hen ligesom de. da skal de bekende deres misgerning og deres fædres misgerning, den troløshed, de begik imod mig. også skal de bekende, at fordi de handlede genstridigt mod mig, måtte også jeg handle genstridigt mod dem og føre dem bort til deres fjenders land; ja, da skal deres uomskårne hjerter ydmyges, og de skal undgælde for deres skyld. da vil jeg komme min pagt med jakob i hu, også min pagt med isak, også min pagt med abraham vil jeg komme i hu, og landet vil jeg komme i hu. men først må landet forlades af dem og have sine sabbater godtgjort, medens det ligger øde og forladt af dem, og de skal undgælde for deres skyld, fordi, ja, fordi de lod hånt om mine lovbud og væmmedes ved mine anordninger. men selv da, når de er i deres fjenders land, vil jeg ikke lade hånt om dem og ikke væmmes ved dem til deres fuldkomne undergang, så jeg skulde bryde min pagt med dem; thi jeg er herren deres gud! jeg vil til deres bedste ihukomme pagten med fædrene, som jeg førte ud af ægypten for folkeslagenes øjne for at være deres gud. det er de anordninger, lovbud og love, herren fastsatte mellem sig og israeliterne på sinaj bjerg ved moses.

27

herren taledede fremdeles til moses og sagde: tal til israeliterne og sig til dem: når nogen vil indfri et løfte til herren med et pengebeløb, et løfte, der gælder mennesker, så skal vurderingssummen for mænd fra det tyvende til det tresindstyvende år være halvtredsindstyve sekel sølv efter hellig vægt; men for en kvinde skal vurderingssummen være tredive sekel. fra det femte til det tyvende år skal vurderingssummen for mandspersoner være tyve sekel, for kvinder ti. fra den første måned til det femte år skal vurderingssummen for et drengebarn være fem sekel sølv, for et pigebarn tre. fra det tresindstyvende år og opefter skal vurderingssummen være femten sekel, hvis det er en mand, men ti, hvis det er en kvinde. men hvis vedkommende er for fattig til at udrede vurderingssummen, skal man stille ham frem for præsten, og præsten skal foretage en vurdering af ham; præsten skal foretage vurderingen således, at han tager hensyn til, hvad den, der har aflagt løftet evner. hvis det drejer sig om kvæg, hvoraf man kan bringe herren offergave, så skal alt, hvad man giver herren, være helligt; man må ikke erstatte eller ombytte det, hverken et bedre med et ringere eller et ringere med et bedre; men hvis man dog ombytter et dyr med et andet, da skal ikke blot det, men også det, som det ombyttes med, være helligt. men er det et urent dyr, af den slags man ikke kan bringe herren som offergave, skal man fremstille dyret for præsten, og præsten skal vurdere det, alt efter som det er godt eller dårligt; den vurderingssum, præsten fastsætter, skal gælde. men vil man selv indløse det, skal man foruden vurderingssummen yderligere udrede en femtedel. når nogen helliger herren sit hus som helliggave, skal præsten vurdere det, alt efter som det er godt eller dårligt, og det skal da stå til den værdi, præsten fastsætter. men vil den, der har hel-

liget huset, selv indløse det, skal han betale vurderingssummen med tillæg af en femtedel; så skal det være hans. hvis nogen helliger herren noget af sin arvejord, skal vurderingssummen rette sig efter udsæden: en udsæd på en homer byg skal regnes til halvtredsindstyve sølvsekel. helliger han sin jord fra jubelåret af, skal den stå til den fulde vurderingssum; helliger han den derimod i tiden efter jubelåret, skal præsten beregne ham summen i forhold til de år, der er tilbage til næste jubelår, så der sker fradrag i vurderingssummen. vil da han, der har helliget jorden, indløse den, skal han udrede vurderingssummen med tillæg af en femtedel; så går den over i hans eje. men hvis han ikke indløser jorden og alligevel sælger den til en anden, kan den ikke mere indløses; da skal den, når den i jubelåret bliver fri, være herren helliget på samme måde som en mark, der er lagt band på, og tilfalde præsten som ejendom. hvis nogen helliger herren jord, han har købt, og som ikke hører til hans arvejord, skal præsten udregne ham vurderingssummen til næste jubelår, og han skal da straks erlægge vurderingssummen som helliggave til herren; i jubelåret går jorden så tilbage til den mand, han købte den af, hvis arvejord den var. enhver vurdering skal ske efter hellig vægt, tyve gera på en sekel. ingen må hellige herren noget af det førstefødte af kvæget, da det som førstefødt allerede tilhører ham. hvad enten det er et stykke hornkvæg eller småkvæg, tilhører det herren. hører det derimod til de urene dyr, kan man løskøbe det efter vurderingssummen med tillæg af en femtedel; indløses det ikke, skal det sælges for vurderingssummen. intet, der er lagt band på, intet af, hvad nogen af sin ejendom helliger herren ved at lægge band derpå, være sig mennesker, kvæg eller arvejord, må sælges eller indløses; alt, hvad der er lagt band på, er højhelligt, det tilhører herren. intet menneske, der er lagt band på, må løskøbes, det skal lide døden. al tiende af landet, både af landets sæd og træernes frugt, tilhører herren, det er helliget herren. hvis nogen vil indløse noget af sin tiende, skal han yderligere udrede en femtedel. hvad angår al tiende af hornkvæg og småkvæg, alt hvad der går under staven, da skal hvert tiende dyr være helliget herren. der må ikke skelnes imellem gode og dårlige dyr, og ingen ombytning må finde sted; hvis nogen ombytter et dyr, skal ikke blot det, men også det, som det ombyttes med, være helligt; det må ikke indløses. det er de bud, herren gav moyses til israelitterne på sinaj bjerg.

herren taledes således til moses i sinaj ørken i åbenbaringsteltet på den første dag i den anden måned af det andet år efter deres udvandring fra egypten: optag det samlede tal på hele israeliternes menighed efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved at tælle navnene på alle af mandkøn, hoved for hoved; fra tyveårsalderen og opefter skal du og aron mønstre alle våbenføre mænd i israel, hærafdeling for hærafdeling; en mand af hver stamme skal hjælpe eder dermed, overhovedet for stammens fædrenehuse. navnene på de mænd, der skal stå eder bi, er følgende: af ruben elizur, sjedeurs søn; af simeon sjelumiel, zurisjaddajs søn; af juda nahasjon, amminadabs søn; af issakar netanel, zuars søn; af zebulon eliab, helons søn; af josefs sønner: af efraim elisjama, ammihuds søn, af manasse gamliel, pedazurs søn; af benjamin abidan, gidonis søn; af dan ahiezer, ammisjaddajs søn; af aser pagiel, okrans søn; af gad eljasaf, deuels søn, og af naftali ahira, enans søn. det var de mænd, der udtoges af menigheden, øverstene for deres fædrenestammer, overhovederne for israels stammer. da tog moses, og aron disse mænd, hvis navne var nævnet, og de kaldte hele menigheden sammen på den første dag i den anden måned. så lod de sig indføre i familielisterne efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, hoved for hoved, som herren havde pålagt moses. således mønstrede han dem i sinaj ørken. rubens, israels førstefødtes, sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene hoved for hoved, alle af mandkøn fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af rubens stamme, udgjorde 46500. simeons sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, så mange af dem, som mønstredes ved optælling af navnene hoved for hoved, alle af mandkøn, fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af simeons stamme, udgjorde 59 300. gads sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af gads stamme, udgjorde 45650. judas sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af judas stamme, udgjorde 74600. issakars sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af issakars stamme, udgjorde 54 400. zebulons sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af zebulons stamme, udgjorde 57 400. josefs sønner: efraims sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af efraims stamme, udgjorde 40500; manasses sønner, deres

efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af manasses stamme, udgjorde 32200. benjamins sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd. de, som mønstredes af benjamins stamme, udgjorde 35400. dans sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af dans stamme, udgjorde 62 700. asers sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af asers stamme, udgjorde 41 500. naptalis sønner, deres efterkommere efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, ved optælling af navnene fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd, de, som mønstredes af naptalis stamme, udgjorde 53 400. det var dem, som mønstredes, dem, moses og aron og israels tolv øverstere, en for hvert fædrenehus, mønstrede. og alle, som mønstredes af israeliterne efter deres fædrenehuse fra tyveårsalderen og opefter, alle våbenføre mænd i israel, alle, som mønstredes, udgjorde 603 550. men leviterne efter deres fædrenestamme mønstredes ikke sammen med dem. herren taledes til moses og sagde: kun levis stamme må du ikke mønstre, og dens samlede tal må du ikke optage sammen med de andre israeliters. du skal overdrage leviterne tilsynet med vidnesbyrdets bolig, alle dens redskaber og alt dens tilbehør; de skal bære boligen og alle dens redskaber, de skal betjene den, og rundt om boligen skal de have deres lejr. når boligen skal bryde op, skal leviterne tage den ned, og når boligen skal gå i lejr, skal leviterne rejse den. enhver lægmænd, der kommer den nær, skal lide døden. israeliterne skal lejre sig hver i sin lejrafdeling og under sit felttegn, hærafdeling for hærafdeling, men leviterne skal lejre sig rundt om vidnesbyrdets bolig, for at der ikke skal komme vrede over israeliternes menighed; og leviterne skal tage vare på, hvad der er at varetage ved vidnesbyrdets bolig. og israeliterne gjorde ganske, hvad herren havde pålagt moses.

2

herren taledes til moses og, aron og sagde: israelitene skal lejre sig hver under sit felttegn, under sit fædrene hus's mærke; i en kreds om åbenbaringsteltet skal de lejre sig. på forsiden mod øst skal juda lejre sig under sin lejrs felttegn, hærafdeling for hærafdeling, med nahasjon, amminadabs søn, som øverste over judæerne; de mønstrede, som udgør hans hærafdeling, løber op til 74600 mand. ved siden af ham skal issakars stamme lejre sig med netanel, zuars søn, som øverste over issakarterne; de mønstrede, som udgør hans hærafdeling, løber op til 54 400 mand. dernæst zebulons stamme med eliab, helons søn, som øverste over zebuloniterne; de mønstrede, som udgør hans hærafdeling, løber op til 57 400 mand. de mønstrede i judas lejr udgør i alt 186 400 mand, hærafdeling

for hærufdeling. de skal bryde op først. ruben skal lejre sig under sin lejr felttegn mod syd, hærufdeling for hærufdeling, med elizur, sjeleurs søn, som øverste over rubeniterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 46 500 mand. ved siden af ham skal simeons stamme lejre sig med sjelumiel, zurisjaddajs søn, som øverste over simeoniterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 59300 mand. dernæst gads stamme med eljasaf, reuels søn, som øverste over gadiferne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 45 650 mand. de mønstrede i rubens lejr udgør i alt 151 450 mand, hærufdeling for hærufdeling. de skal bryde op i anden række. derpå skal åbenbaringsteltet, leviternes lejr, bryde op midt imellem de andre lejre; i den rækkefølge, de lejrer sig, skal de bryde op, hver på sin plads, felttegn for felttegn. efraim skal lejre sig under sin lejr felttegn mod vest med elisjama, ammihuds søn, som øverste over efraimiterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 40 500 mand. ved siden af ham skal manasses stamme lejre sig med gamliel, pedazurs søn, som øverste over manassiterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 32 200 mand. dernæst benjamins stamme med abidan, gidonis søn, som øverste over benjaminiterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 35 400 mand. de mønstrede i efraims lejr udgør i alt 108 100 mand, hærufdeling for hærufdeling. de skal bryde op i tredje række. dan skal lejre sig under sin lejr felttegn mod nord, hærufdeling for hærufdeling, med ahiezer, ammisjaddajs søn, som øverste over daniterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 62 700 mand. ved siden af ham skal asers stamme lejre sig med pagiel, okrans søn, som øverste over aseriterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 41 500 mand. dernæst naftalis stamme med ahira, enans søn, som øverste over naftaliterne; de mønstrede, som udgør hans hærufdeling, løber op til 53 400 mand. de mønstrede i dans lejr udgør i alt 157600 mand. de skal bryde op sidst, felttegn for felttegn. det var de mønstrede af israeliterne efter deres fædrenehuse, alle de mønstrede i lejrene, hærufdeling for hærufdeling, 603 550 mand. men leviterne mønstredes ikke sammen med de andre israelitter, således som herren havde pålagt moses, og ganske som herren havde pålagt moses, slog israeliterne lejr, felttegn for felttegn, og i den rækkefølge brød de op, enhver med sine slægter, med sit fædrenehus.

3

følgende var arons og moses's efterkommere, på den tid herren taledes på sinaj bjerg. navnene på arons sønner var følgende: nadab, den førstefødte, abihu, eleazar og itamar; det var navnene på arons sønner, de salvede præster, som indsattes til præstetjeneste. men nadab og abihu døde for herrens åsyn, da de frembar fremmed ild for herrens åsyn i sinaj ørken, og de havde ingen sønner. således kom eleazar og itamar til at gøre præstetjeneste: for deres fader arons åsyn. herren taledes til moses og sagde: lad levis stamme træde frem og stil dem frem for præsten

aron, for at de kan gå ham til hånde. de skal tage vare på, hvad han og hele menigheden har at varetage foran åbenbaringsteltet, og således udføre arbejdet ved boligen, og de skal tage vare på alle åbenbaringsteltets redskaber og på, hvad israeliterne har at varetage, og således udføre arbejdet ved boligen. altså skal du overgive aron og hans sønner leviterne; de er ham overgivet som gave fra israeliterne. men aron og hans sønner skal du sætte til at tage vare på deres præstetjeneste; enhver lægmand, som trænger sig ind deri, skal lide døden. herren taledes til moses og sagde: se, jeg har selv udtaget leviterne af israeliternes midte i stedet for alt det førstefødte, der åbner moders liv hos israeliterne, og leviterne er blevet min ejendom; thi mig tilhører alt det førstefødte. den gang jeg dræbte alt det førstefødte i ægypten, helligede jeg mig alt det førstefødte i israel, både af mennesker og dyr; mig herren skal de tilhøre. herren taledes til moses i sinaj ørken og sagde: du skal mønstre levis sønner efter deres fædrenehuse, efter deres slægter; alle af mandkøn fra en måned og opefter skal du mønstre. da mønstrede moses dem på herrens bud, som der var ham pålagt. følgende var levis sønner efter deres navne: gerson, kehat og merari. følgende var navnene på gersons sønner efter deres slægter: libni og sjimi; hehats sønner efter deres slægter var: amram, jizhar, hebron og uzziel; meraris sønner efter deres slægter var: mali og musji. det var leviternes slægter efter deres fædrenehuse. fra gerson nedstammede libniternes og sjimiternes slægter; det var gersoniternes slægter. de, som mønstredes af dem, da alle af mandkøn fra en måned og opefter blev optalt, de, som mønstredes af dem, udgjorde 7500. gersoniternes slægter havde deres lejrplads bag ved boligen mod vest. øverste for gersoniternes fædrenehus var eljasar, laels søn. gersoniterne havde ved åbenbaringsteltet at tage vare på selve boligen og teltedækket, dets dække, forhængt for åbenbaringsteltets indgang, forgårdens omhæng, forhængt for indgangen til forgården, der omgav boligen og alteret, og dens teltreb, alt arbejdet dermed. fra kehat nedstammede amramiternes, jizhariternes, hebroniternes og uzzieliternes slægter; det var kehatiternes slægter. de, der mønstredes af dem, da alle af mandkøn fra en måned og opefter blev optalt, udgjorde 8600, som tog vare på, hvad der var at varetage ved helligdommen. kehatiternes slægter havde deres lejrplads ved boligens sydside. øverste for kehatiternes slægters fædrenehus var elizafan, uzziels søn. de havde at tage vare på arken, bordet, lysestagen, altrene, helligdommens redskaber, som brugtes ved tjenesten, og forhængt med dertil hørende arbejde. øverste over leviternes øverster var eleazar, præsten arons søn, som havde tilsyn med dem, der tog vare på, hvad der var at varetage ved helligdommen. fra merari nedstammede maliternes og musjiternes slægter; det var meraris slægter. de, som mønstredes af dem, da alle af mandkøn fra en måned og opefter blev optalt, udgjorde 6200. øverste for meraris slægters fædrenehus var zuriel, abibajils søn. de havde deres lejrplads ved boligens nordside. merariterne var sat til at tage vare på boligens brædder, tværstænger, piller og fodstykker, alle dens red-

skaber og alt det dertil hørende arbejde, pillerne til forgården, som var rundt om den, med fodstykker, pæle og reb. foran boligen, på åbenbaringsteltets forside mod øst, havde moses, aron og hans sønner deres lejrlpladser, og de tog vare på alt det, israelitterne havde at varetage ved boligen. enhver lægmand, der trængte sig ind i det, måtte lide døden. de mønstrede af levitterne, de, som moses og aron mønstrede på herrens bud efter deres slægter, alle af mandkøn fra en måned og opefter, udgjorde i alt 22 000. herren sagde til moses: du skal mønstre alle førstefødte af mandkøn blandt israelitterne fra en måned og opefter og optage tallet på deres navne. så skal du udtage levitterne til mig herren i stedet for alle israeliternes førstefødte og ligeledes leviternes kvæg i stedet for alt det førstefødte af israeliternes kvæg. og moses mønstrede, som herren havde pålagt ham, alle israeliternes førstefødte; og da navnene på dem fra en måned og opefter optales, udgjorde de førstefødte af mandkøn, alle de, som mønstredes i alt 22 273. derpå taledes herren til moses og sagde: tag levitterne i stedet for alle israeliternes førstefødte og ligeledes leviternes kvæg i stedet for deres kvæg, så at levitterne kommer til at tilhøre mig herren. men til udløsning af de 273, hvormed antallet af israeliternes førstefødte overstiger leviternes antal, skal du tage fem sekel for hvert hoved, efter hellig vægt skal du tage dem, tyve gera på en sekel; og pengene skal du give aron og hans sønner som udløsning for de overskydende. da tog moses løsepengene af de overskydende, dem, der ikke var udløst ved levitterne; af israeliternes førstefødte tog han pengene, 1365 sekel efter hellig vægt. og moses gav aron og hans sønner løsepengene efter herrens bud, som herren havde pålagt moses.

4

herren taledes til moses og aron og sagde: optag blandt levitterne tallet på kehatiterne efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, fra trediveårsalderen og opefter til halvtredsårsalderen, alle, der skal gøre tjeneste med' at udføre arbejde ved åbenbaringsteltet. kehatiternes arbejde ved åbenbaringsteltet skal være med de højhellige ting. når lejren bryder op, skal aron og hans sønner gå ind og tage det indre forhæng ned og tildække vidnesbyrdets ark dermed; ovenover skal de lægge et dække af tahasjskind og derover igen brede et ensfarvet violet purpurklæde; derpå skal de stikke bærestængerne ind. og over skuebrødsbordet skal de brede et violet purpurklæde og stille fadene, kanderne, skålene og krukkerne til drikofferet derpå, og brødet, som stadig skal ligge fremme, skal ligge derpå; ovenover skal de brede et karmoisinrødt klæde og dække dette til med et dække af tahasjskind; derpå skal de stikke bærestængerne ind. så skal de tage et violet purpurklæde og dermed tildække lysestagen, dens lamper, sakse, bakker og alle oliekrugene, de ting, som bruges ved betjeningen deraf, og de skal lægge den med alt dens tilbehør i et dække af tahasjskind og så lægge det på bærebøren. over guldaltheret skal de ligeledes brede et violet purpurklæde og dække dette til med et dække af tahasjskind; derpå skal de stikke bærestængerne

ind. og de skal tage alle redskaber, som bruges ved tjenesten i helligdommen, og lægge dem i et violet purpurklæde og dække dem til med et dække af tahasjskind og lægge dem på bærebøren. fremdeles skal de rense alteret for aske og brede et rødt purpurklæde derover og på det lægge alle redskaberne, som bruges til tjenesten derved, panderne, gaflerne, skovlene og skålene, alle alterets redskaber, og derover skal de brede et dække af tahasjskind; derpå skal de stikke bærestængerne ind. når så ved lejrens opbrud aron og hans sønner er færdige med at tilhyle de hellige ting og alle de hellige redskaber, skal kehatiterne træde til og bære dem; men de må ikke røre ved de hellige ting; thi gør de det, skal de dø. det er, hvad kehatiterne skal bære af åbenbaringsteltet. med eleazar, præsten arons søn, påhviler tilsynet med olien til lysestagen, den velligtende rogelse, det daglige afgrødeoffer og salveolien og desuden tilsynet med hele boligen og alt, hvad der er deri af hellige ting og deres tilbehør. herren taledes til moses og aron og sagde: sørg for, at kehatiternes slægters stamme ikke udryddes af leviternes midte! således skal i forholde eder med dem, for at de kan blive i live og undgå døden, når de nærmer sig de højhellige ting: aron og hans sønner skal træde til og anviser hver enkelt af dem, hvad han skal gøre, og hvad han skal bære, for at de ikke et eneste øjeblik skal komme til at se de hellige ting; thi gør de det, skal de dø. herren taledes til moses og sagde: optag også tallet på gersoniterne efter deres fædrenehuse, efter deres slægter; fra trediveårsalderen og opefter til halvtredsårsalderen skal du mønstre dem, alle, der skal gøre tjeneste med at udføre arbejde ved åbenbaringsteltet. dette er gersoniternes arbejde, hvad de skal gøre, og hvad de skal bære de skal bære boligens tæpper, åbenbaringsteltet med dets dække og dækket af tahasjskind ovenover, forhængene til åbenbaringsteltets indgang, forgårdens omhæng og forhængene for indgangen til forgården, der er rundt om boligen og alteret, dens teltreb og alle redskaber, som hører til arbejdet derved; og alt, hvad der skal gøres derved, skal de udføre. efter arons og hans sønners bud skal gersoniterne udføre deres arbejde både med det, de skal bære, og med det, de skal gøre; og i skal anviser dem alt, hvad de skal bære, stykke for stykke. det er det arbejde, gersoniternes sønners slægter skal have ved åbenbaringsteltet, og de skal varetage det under itamars, præsten arons søns, tilsyn. merariterne skal du mønstre efter deres slægter, efter deres fædrenehuse; fra trediveårsalderen og opefter til halvtredsårsalderen skal du mønstre dem, alle, som skal gøre tjeneste med at udføre arbejde ved åbenbaringsteltet. dette er, hvad der påhviler dem at bære, alt, hvad der hører til deres arbejde ved åbenbaringsteltet: boligens brædder, dens tværstænger, piller og fodstykker, pillerne til forgården, som er rundt om den, med fodstykker, pæle og reb, alle tilhørende redskaber og alt, hvad der hører til arbejdet derved; stykke for stykke skal i anviser dem alle de ting, det påhviler dem at bære. det er det arbejde, der påhviler merariternes slægter, alt, hvad der hører til deres arbejde ved åbenbaringsteltet, under itamars, præsten arons søns, tilsyn. så mønstrede moses og aron og menighedens

øverster kehatiternes sønner efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, fra trediveårsalderen og opefter til halvtredsårsalderen, alle, som skulde gøre tjeneste med at udføre arbejde ved åbenbaringsteltet, og de, der mønstredes af dem efter deres slægter, udgjorde 2750. det var dem, som mønstredes af kehatiternes slægter, alle dem, der skulde udføre arbejde ved åbenbaringsteltet, som moses og aron mønstrede efter herrens bud ved moses. de, der mønstredes af gersoniternes efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, fra trediveårsalderen og opefter til halvtredsårsalderen, alle, som skulde gøre tjeneste med at udføre arbejde ved åbenbaringsteltet, de, der mønstredes af dem efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, udgjorde 2630. det var dem, som mønstredes af gersoniternes slægter, alle dem, der skulde udføre arbejde ved åbenbaringsteltet, som moses og aron mønstrede efter herrens bud. de, der mønstredes af merariternes slægter efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, fra trediveårsalderen og opefter til halvtredsårsalderen, alle, som skulde gøre tjeneste med at udføre arbejde ved åbenbaringsteltet, de, der mønstredes af dem efter deres slægter, udgjorde 3200. det var dem, som mønstredes af merariternes slægter, som moses og aron mønstrede efter herrens bud ved moses. alle, som mønstredes, som moses og aron og israels øverster mønstrede af levitterne efter deres slægter, efter deres fædrenehuse, fra trediveårsalderen og opefter til halvtreds års alderen, alle, som skulde udføre arbejde ved åbenbaringsteltet både med hvad der skulde gøres, og hvad der skulde bæres, de, der mønstredes af dem, udgjorde 8580. efter herrens bud ved moses anviste man hver enkelt af dem, hvad han skulde gøre eller bære; det blev dem anvist, som herren havde pålagt moses.

5

herren taledede fremdeles til moses og sagde: byd israelitterne at fjerne alle spedalske fra lejren, alle, der lider af flåd, og alle, der er blevet urene ved lig; både mænd og kvinder skal i fjerne og føre uden for lejren, for at de ikke skal gøre deres lejr uren, hvor jeg bor midt iblandt dem. det gjorde israelitterne så; de førte dem uden for lejren, således som herren havde pålagt moses. herren taledede fremdeles til moses og sagde: sig til israelitterne: når en mand eller kvinde begår nogen af alle de synder, som mennesker begår, således at han gør sig skyldig i svig mod herren, og det menneske derved pådrager sig skyld, så skal de bekende synden, de har begået, og gerningsmanden skal erstatte det, han har forbrudt sig med, efter dets fulde værdi med tillæg af en femtedel og give det til den, han har forbrudt sig imod. og hvis denne ikke har efterladt sig nogen løser, hvem han kan yde erstatningen, så skal erstatningen, som ydes, tilfalde herren, det vil sige præsten, foruden den soningsvæder, ved hvilken der skaffes ham soning. al offerydelse, alle helliggaver, som israelitterne frembærer til præsten, skal tilfalde ham. alle helliggaver skal tilfalde ham; hvad nogen giver præsten, skal tilfalde ham. herren taledede fremdeles til moses og sagde: tal til israelitterne og sig til dem: når en hustru forser sig

imod sin mand og er ham utro, idet en anden mand har samleje med hende, uden at det er kommet til hendes mands kundskab, og uden at det er blevet opdaget, skønt hun har besmittet sig, og uden at der er noget vidne imod hende, da hun ikke er grebet på fersk gerning, og han gribes af skinsygens ånd, så han bliver skinsyg på sin hustru, som også i virkeligheden har besmittet sig, eller han gribes af skinsygens ånd, så han bliver skinsyg på sin hustru, skønt hun ikke har besmittet sig, så skal manden bringe sin hustru til præsten og medbringe som offergave for hende en tiendedel efa bygmel; han må hverken hælde olie over eller komme røgelse på, thi det er et skinsyge afgrødeoffer, et minde afgrødeoffer, der skal minde om brøde. så skal præsten føre hende frem og stille hende for herrens åsyn. og præsten skal tage helligt vand i et lerkar, og af støvet på boligens gulv skal præsten tage noget og komme i vandet. så skal præsten stille kvinden frem for herrens åsyn, løse hendes hår og lægge minde afgrødeofferet i hendes hænder; det er et skinsyge afgrødeoffer; og præsten skal have den bitre vandes forbandelsesvand i hånden. derpå skal præsten besvære kvinden og sige til hende: "hvis ingen har haft samleje med dig, hvis du ikke har forset dig imod din mand og besmittet dig, så skal dette den bitre vandes forbandelsesvand ikke skade dig. men har du forset dig imod din mand og besmittet dig, og har en anden end din mand haft samleje med dig" præsten besværges nu kvinden med forbandelsens ed og siger til hende "så gøre herren dig til en forbandelse og besværgelse i dit folk, idet han lader din lænd visne og din bug svulme op; forbandelsesvandet her komme ind i dine indvolde, så din bug svulmer op og din lænd visner!" og kvinden skal sige: "amen, amen!" derpå skal præsten skrive disse forbandelser op på et blad og vaske dem ud i den bitre vandes vand og give kvinden den bitre vandes forbandelsesvand at drikke, for at forbandelsesvandet kan komme ind i hende til bitter vande. derefter skal præsten tage skinsyge afgrødeofferet af kvindens hånd, udføre svingningen dermed for herrens åsyn og bære det hen til alteret. og præsten skal tage en håndfuld af afgrødeofferet, det, som skal ofres deraf, og bringe det som røgoffer på alteret og derpå give kvinden vandet at drikke. når han har givet hende vandet at drikke, vil forbandelsesvandet, dersom hun har besmittet sig og været sin mand utro, blive til bitter vande, når det kommer ind i hende, hendes bug vil svulme op og hendes lænd visne, og kvinden bliver en forbandelse i sit folk. men dersom kvinden ikke har besmittet sig, dersom hun er ren, bliver hun uskadt og kan få børn. det er loven om skinsyge; når en hustru forser sig imod sin mand og besmittes, eller når en mand gribes af skinsygens ånd og bliver skinsyg på sin hustru, så skal han fremstille hustruen for herrens åsyn, og præsten skal handle med hende efter alt i denne lov; manden skal være sagesløs, men sådan en hustru skal undgælde for sin brøde.

6

herren taledede fremdeles til moses og sagde: tal til israelitterne og sig til dem: når en mand eller kvinde

vil aflægge et nasirærløfte for således at indvie sig til herren, skal han afholde sig fra vin og stærk drik; vineddike og stærk drik må han ikke drikke, ej heller nogen som helst drik af druer; han må hverken spise friske eller tørrede druer; så længe hans indvielse varer, må han intet som helst nyde, der kommer af vinstokken, hverken umodne druer eller friske skud. så længe hans indvielsesløfte gælder, må ingen rægekniiv komme på hans hoved; indtil udløbet af den tid han indvier sig til herren, skal han være hellig og lade sit hovedhår vokse frit. hele den tid han har indviet sig til herren, må han ikke komme lig nær; selv når hans fader eller moder, hans broder eller søster dør, må han ikke pådrage sig urenhed ved dem, thi han bærer sin guds indvielse på sit hoved. så længe hans indvielse varer, er han helliget herren. men når nogen uventet og pludselig dør i hans nærhed, og han således bringer urenhed over sit indviede hoved, skal han rage sit hoved, den dag han atter bliver ren; den syvende dag skal han rage det; og den ottende dag skal han bringe to turtelduer eller dueunger til præsten ved åbenbaringsteltets indgang. og præsten skal ofre den ene som syndoffer og den anden som brændoffer og skaffe ham soning, fordi han har syndet ved at røre ved lig. derpå skal han samme dag atter hellige sit hoved og atter indvie sig til herren for lige så lang tid, som han før havde indviet sig, og bringe et årgammelt lam som skyldoffer; den forløbne tid regnes ikke med, da han har bragt urenhed over sit indviede hoved. dette er loven om nasiræeren: når hans indvielsestid er til ende, skal han begive sig til åbenbaringsteltets indgang og som offergave bringe herren et årgammelt, lydefrit væderlam til brændoffer, et årgammelt, lydefrit hunlam til syndoffer og en lydefri væder til takoffer, en kurv med usyret bagværk, kager af fint hvedemel, rorte i olie, og usyrede fladbrød, smurte med olie, desuden det tilhørende afgrødeoffer og de tilhørende drikofre. så skal præsten bringe det for herrens åsyn og ofre hans syndoffer og brændoffer, og væderen skal han ofre som takoffer til herren tillige med de usyrede brød i kurven; derpå skal præsten ofre hans afgrødeoffer og drikofre. så skal nasiræeren ved indgangen til åbenbaringsteltet rage sit indviede hoved og tage sit indviede hovedhår og kaste det i ilden under takofferet. og præsten skal tage den kogte bov af væderen og een usyret kage og eet usyret fladbrød af kurven og lægge dem på nasiræerens hænder, efter at han har afraget sit indviede hovedhår. og præsten skal udføre svingningen dermed for herrens åsyn; det tilfalder præsten som helliggave foruden svingningsbrystet og offerydelseskollen. derefter må nasiræeren atter drikke vin. det er loven om nasiræeren, der aflægger løfte, om hans offergave til herren i anledning af indvielsen, foruden hvad han ellers evner at give; overensstemmende med løftet, han aflægger, skal han forholde sig efter den for hans indvielse gældende lov. herrens taledre fremdeles til mo ses og sagde: tal til aron og hans sønner og sig: når i velsigner israeliterne, skal i sige til dem: herren velsigne dig og bevare dig, herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig, herren løfte sit åsyn på dig og give dig fred! således skal de lægge mit navn på israeliterne, og jeg vil velsigne

dem.

7

da mo ses var færdig med at rejse boligen og havde salvet og helliget den med alt dens tilbehør og ligeledes salvet og helliget alteret med alt dets tilbehør, trådte israel's øverster, overhovederne for deres fædrenehuse, stammernes øverster, der havde forestået mønstringen, frem og førte deres offergave frem for herrens åsyn, seks lukkede vogne og tolv stykker hornkvæg, en vogn for hver to øverster og et stykke hornkvæg for hver een, og de bragte dem hen foran boligen. da sagde herren til mo ses: modtag dette af dem, for at det kan bruges til arbejdet ved åbenbaringsteltet, og giv leviterne det med henblik på hver enkeltes særlige arbejde! så modtog mo ses vognene og hornkvæget og gav leviterne dem. to vogne og fire stykker hornkvæg gav han gerson-iterne med henblik på deres særlige arbejde, og fire vogne og otte stykker hornkvæg gav han mariterne med henblik på deres særlige arbejde under itamars, præsten arons søns, ledelse. derimod gav han ikke kebatiterne noget, thi dem var arbejdet med de hellige ting overdraget, og de skulde bære dem på skuldrene. fremdeles bragte øversterne offergaver til alterets indvielse, dengang det blev salvet, og øversterne bragte deres offergaver hen foran alteret. da sagde herren til mo ses: lad hver af øversterne få sin dag til at bringe sin offergave til alterets indvielse. den, som første dag bragte sin offergave, var nahasjon, amminadabs søn af judas stamme. og hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer til stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var nahasjons, amminadabs søns, offergave. anden dag bragte netanel, zuars søn, isakars øverste, sin offergave; han bragte som offergave et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer til stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var neanels, zuars søns, offergave. tredje dag kom zebuloniternes øverste, eliab, helons søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer til stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var eliab, helons søns, offergave. fjerde dag kom rubeniternes øverste, elizur, sjedeurs søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til

brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var elizurs, sjødeurs søns, offergave. femte dag kom simenoiternes øverste, sjelumi, zurisjaddajs søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke, og fem årgamle lam. det var eljasafs, deuels søns, offergave. syvende dag kom efraimiternes øverste, elisjama, ammihuds søn: hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var elisjamas, ammihuds søns, offergave. ottende dag kom mannassiternes øverste, gamliel, pedazurs søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var gamliels, pedazurs søns, offergave. niende dag kom benjaminiternes øverste, abidan, gidonis søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var abidans, gidonis søns, offergave. tiende dag kom daniternes øverste, ahiezer, ammisjaddajs søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var ahiezers, ammisjaddajs søns, offergave. ellevte dag kom aseriternes øverste, pagiel, okrans søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til

brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var pagiels, okrans søns, offergave. tolvte dag kom naftaliternes øverste, ahira, enans søn; hans offergave var et sølvfad, der vejede 130 sekel, og en sølvskål på 70 sekel efter hellig vægt, begge fyldte med fint hvedemel, rørt i olie, til afgrødeoffer, en kande på 10 guldsekel, fyldt med røgelse, en ung tyr, en væder, et årgammelt lam til brændoffer, en gedebuk til syndoffer og til takoffer to stykker hornkvæg, fem vædre, fem bukke og fem årgamle lam. det var ahiras, enans søns, offergave. det var gaverne fra israeliternes øverster til alterets indvielse, dengang det blev salvet: 12 sølvfade, 12 sølvskåle, 12 guld-kander, hvert sølvfad på 130 sekel og hver sølvskål på 70 sekel, alle sølvkar tilsammen 2400 sekel efter hellig vægt; 12 guld-kander, fyldte med røgelse, hver på 10 sekel efter hellig vægt, alle guld-kander tilsammen 120 sekel. kvæget til brændofferet var i alt 12 unge tyre, 12 vædre, 12 årgamle lam med tilhørende afgrødeoffer, 12 gedebukke til syndoffer; kvæget til takofferet var i alt 24 unge tyre, 60 vædre, 60 bukke og 60 årgamle lam. det var gaverne til alterets indvielse, efter at det var salvet. da moses gik ind i åbenbaringsteltet for at tale med Herren, hørte han rosten tale til sig fra sonedækket oven over vidnesbyrdets ark, fra pladsen mellem de to keruber. og han taledes til ham.

8

og Herren taledes til moses og sagde: tal til aron og sig til ham: når du sætter lamperne på, skal du sætte dem således, at de syv lamper kaster lyset ud over pladsen foran lysestagen! det gjorde aron så; han satte lamperne på således, at de vendte ud mod pladsen foran lysestagen, som Herren havde pålagt moses. men lysestagen var lavet af guld i drevet arbejde, fra foden til kronerne var den drevet arbejde; efter det forbillede, Herren havde vist ham, havde moses lavet lysestagen. Herren taledes fremdeles til moses og sagde: udtag levitterne af israeliternes midte og rens dem! således skal du gå frem, når du renser dem: stænk renselsesvand på dem og lad dem gå hele deres legeme over med rægekniv, tvættes deres klæder og rens sig. derpå skal de tage en ung tyr til brændoffer med tilhørende afgrødeoffer af fint hvedemel, rørt i olie, og du skal tage en anden ung tyr til syndoffer. lad så levitterne træde hen foran åbenbaringsteltet og kald hele israeliternes menighed sammen. når du så har ladet levitterne træde frem for Herrens åsyn, skal israeliterne lægge deres hænder på levitterne. derpå skal aron udføre svingningen med levitterne for Herrens åsyn som et offer fra israeliterne, for at de kan udføre Herrens arbejde. så skal levitterne lægge deres hænder på tyrenes hoved, og derefter skal du ofre den ene som syndoffer og den anden som brændoffer til Herren for at skaffe levitterne soning. derpå skal du stille levitterne frem for aron og hans sønner og udføre svingningen med dem for Herren. således skal du udskille levitterne fra israeliterne, så at levitterne kommer til at tilhøre mig. derefter skal levitterne komme og gøre arbejde ved åbenbaringsteltet; du

skal foretage renselsen og udføre svingningen med dem, thi de er skænket mig som gave af israelitternes midte; i stedet for alt hvad der åbner moders liv, alle førstefødte hos israeliterne, har jeg taget mig dem til ejendom. thi mig tilhører alt det førstefødte hos israeliterne, både af mennesker og kvæg. dengang jeg slog alle de førstefødte i ægypten, helligede jeg dem til at være min ejendom. jeg tog leviterne i stedet for alt det førstefødte hos israeliterne og skænkede leviterne som gave til aron og hans sønner af israelitternes midte til at udføre israelitternes arbejde ved åbenbaringsteltet og skaffe israeliterne soning, for at ingen plage skal ramme israeliterne, om de selv nærmer sig helligdommen. og moses, aron og hele israelitternes menighed gjorde således med leviterne; ganske som herren havde pålagt moses med hensyn til leviterne, gjorde israeliterne med dem. leviterne lod sig rense for synd og tvættede deres klæder, og aron udførte svingningen med dem for herrens åsyn, og aron skaffede dem soning, så de blev rene. derpå kom leviterne for at udføre deres arbejde ved åbenbaringsteltet under arons og hans sønners tilsyn; som herren havde pålagt moses med hensyn til leviterne, således gjorde de med dem. herren taledes fremdeles til moses og sagde: dette er, hvad der gælder leviterne: fra femogtyveårsalderen og opefter skal de komme og gøre tjeneste med arbejdet ved åbenbaringsteltet. men fra halvtredsårsalderen skal de holde op med at gøre tjeneste og ikke arbejde mere; de kan gå deres brødre til hånd i åbenbaringsteltet med at tage vare på, hvad der skal varetages; men arbejde skal de ikke mere gøre. således skal du gøre med leviterne i alt, hvad de har at varetage.

9

herren taledes således til moses i sinaj ørken i den første måned af det andet år efter deres udvandring fra ægypten: israeliterne skal fejre påsken til den fastsatte tid, på den fjortende dag i denne måned ved aftenstid skal i fejre den til den fastsatte tid; overensstemmende med alle anordningerne og lovbudene om den skal i fejre den! da sagde moses til israeliterne, at de skulde fejre påsken; og de fejrede påsken i sinaj ørken den fjortende dag i den første måned ved aftenstid; nøjagtigt som herren havde pålagt moses, således gjorde israeliterne. men der var nogle mænd, som var blevet urene ved et lig og derfor ikke kunde fejre påske den dag. disse mænd trådte nu den dag frem for moses og aron og sagde til ham: "vi er blevet urene ved et lig; hvorfor skal det da være os forment at frembære herrens offergave til den fastsatte tid sammen med de andre israelitter?" moses svarede dem: "vent, til jeg får at høre, hvad herren påbyder angående eder!" da taledes herren til moses og sagde: tal til israeliterne og sig: når nogen af eder eller eders efterkommere er blevet uren ved et lig eller er ude på en lang rejse, skal han alligevel holde påske for herren; den fjortende dag i den anden måned ved aftenstid skal de holde den; med usyret brød og bitre urter skal de spise påskelammet. de må intet levne deraf til næste morgen, og de må ikke sonderbryde noget af dets ben. de skal fejre påsken i overensstem-

melse med alle de anordninger, som gælder for den. men den, som undlader at fejre påsken, skønt han er ren og ikke på rejse, det menneske skal udryddes af sin slægt, fordi han ikke har frembåret herrens offergave til den fastsatte tid. den mand skal undgælde for sin synd. og når en fremmed, der bor hos eder, vil bolde påske for herren, skal han holde den efter de anordninger og lovbud, som gælder for påsken. en og samme lov skal gælde for eder, for den fremmede og for den indfødte. den dag boligen blev rejst, dækkede skyen boligen, vidnesbyrdets telt; men om aftenen var der som et ildskær over boligen, og det holdt sig til om morgenen. således var det til stadighed: om dagen dækkede skyen den, om natten ildskåret. hver gang skyen løftede sig fra teltet, brød israeliterne op, og der, hvor skyen stod stille, slog israeliterne lejr. på herrens bud brød israeliterne op, og på herrens bud gik de i lejr, og så længe skyen hvilede over boligen, blev de liggende i lejr; når skyen blev over boligen i længere tid, rettede israeliterne sig efter, hvad herren havde foreskrevet dem, og brød ikke op. det hændte, at skyen kun blev nogle få dage over boligen; da gik de i lejr på herrens bud og brød op på herrens bud. og det hændte, at skyen kun blev der fra aften til morgen; når skyen da løftede sig om morgenen, brød de op. eller den blev en dag og en nat; når skyen da løftede sig, brød de op. eller den blev der et par dage eller en måned eller længere endnu, idet skyen i længere tid hvilede over boligen; så blev israeliterne liggende i lejr og brød ikke op, men når den løftede sig, brød de op. på herrens bud gik de i lejr, og på herrens bud brød de op; de rettede sig efter, hvad herren havde foreskrevet dem, efter herrens bud ved moses.

10

herren taledes fremdeles til moses og sagde: du skal lave dig to sølvtrumpeter; i drevet arbejde skal du lave dem. dem skal du bruge, når menigheden skal kaldes sammen, og når lejrene skal bryde op. når der blæses i dem begge to, skal hele menigheden samle sig hos dig ved indgangen til åbenbaringsteltet. blæses der kun i den ene, skal oversterne, overhovederne for israels stammer, samle sig hos dig. når i blæser alarm med dem, skal lejrene på østsiden bryde op; blæser alarm anden gang, skal lejrene på sydsiden bryde op; tredje gang skal lejrene mod vest bryde op, fjerde gang lejrene mod nord; der skal blæses alarm, når de skal bryde op. men når forsamlingen skal sammenkaldes skal i blæse på almindelig vis, ikke alarm. arons sønner, præsterne, skal blæse i trompeterne; det skal være eder en evig gyldig anordning fra slægt til slægt. når i drager i krig i eders land mod en fjende, der angriber eder, og blæser alarm med trompeterne, skal i ihukommes for herren eders guds åsyn og frelses fra eders fjender. og på eders glædesdage, eders højtid og nymånedage, skal i blæse i trompeterne ved eders brændofre og takofre; så skal de tjene eder til ihukommelse for eders guds åsyn. jeg er herren eders gud! den tyvende dag i den anden måned af det andet år løftede skyen sig fra vidnesbyrdets bolig. da brød israeliterne op fra sinaj ørken, i den orden de skulde bryde op i, og skyen stod stille i parans ørken. da

de nu første gang brød op efter guds bud ved moses, var judæernes lejr den første, der brød op under sit felttegn, hærafdeling for hærafdeling; deres hær førtes af nahasjon, amminadabs søn. issakariternes stammes hær førtes af netanel, zuars søn, og zebuloniternes stammes hær af eliab, helons søn. da derpå boligen var taget ned, brød gersoniternes og merariterne op og bar boligen. så brød rubens lejr op under sit felttegn, hærafdeling for hærafdeling; deres hær førtes af elizur, sjedeurs søn. simeoniternes stammes hær førtes af sjelumiel, zurisjaddajs søn, og gaditernes stammes hær af eljasaf, deuels søn. så brød kehatiterne, der bar de hellige ting, op; og for deres komme havde man rejst boligen. så brød efraimiternes lejr op under sit felttegn, hærafdeling for hærafdeling; deres hær førtes af elisjema, ammi-huds søn. manassiternes stammes hær førtes af gamliel, pedazurs søn, og benjaminiternes stammes hær af abidan, gidonis søn. så brød daniternes lejr op under sit felttegn som bagtrop i hele lejrtoget, hærafdeling for hærafdeling; deres hær førtes af ahiezer, ammisjaddajs søn. aseriternes stammes hær førtes af pagiel, okrans søn, og naftalitemes stammes hær af ahira, enans søn. således foregik israelitternes opbrud, hærafdeling for hærafdeling. så brød de da op, men moses sagde til midjanitenes hobab, reuels søn, moses's svigerfader: "vi bryder nu op for at drage til det sted, herren har lovet at give os; drag med os! vi skal lønne dig godt, thi herren har stillet israel gode ting i udsej," men han svarede ham: "jeg vil ikke drage med; nej, jeg drager til mit land og min slægt." da sagde han: "forlad os ikke! du kender jo de steder, hvor vi kan slå lejr i ørkenen; vær øje for os! drager du med os, skal vi give dig del i alt det gode, herren vil give os." derpå brød de op fra herrens bjerg og vandrede tre dagesrejser frem, idet herrens pagts ark drog i forvejen for at søge dem et sted, hvor de kunde holde hvil, og herrens sky svævede over dem om dagen, når de brød op fra lejren. og hver gang arken brød op, sagde moses: "stå op, herre, at dine fjender må splittes og dine avindsmænd fly for dit åsyn!" og hver gang den standse, sagde han: "vend tilbage, herre, til israels stammers titusinder!"

11

men folket knurrede højlydt for herren over deres usle kår; og da herren hørte det, blussede hans vrede op, og herrens ild brød løs iblandt dem og åd om sig i den yderste del af lejren. da råbte folket til moses, og moses gik i forbøn hos herren. derfor kaldte man dette sted tabera, fordi herrens ild brød løs iblandt dem. men den sammenløbne hob, som fandtes iblandt dem, blev lysten. vi mindes fiskene, vi fik at spise for intet i ægypten, og agurkerne, vandmelonerne, porrerne, hvidløgene og skalotterne, og nu vansmægter vi; her er hverken det ene eller det andet, vi ser aldrig andet end manna." mannaen lignede horianderfrø og så ud som bellium. folket gik rundt og sankede den op; derpå maledede de den i håndkvarne eller stødte den i mortere; så kogte de den i gryder og lavede kager deraf; den smagte da som bagværk tillavet i olie. når duggen om natten faldt over lejren,

faldt også mannaen ned over den. og moses hørte, hvorledes alle folkets slægter græd, enhver ved indgangen til sit telt; da blussede herrens vrede voldsomt op, og det vakte også moses's mishag. da sagde moses til herren: "hvorfor har du handlet så ilde med din tjener, og hvorfor har jeg ikke fundet nåde for dine øjne, siden du har lagt hele dette folk som en byrde på mig? mon det er mig, der har undfanget hele dette folk, mon det er mig, der har født det, siden du forlanger, at jeg i min favn skal bære det hen til det land, du tilsvor dets fædre, som en fosterfader bærer det diende barn? hvor skal jeg gå hen og skaffe hele dette folk kød? thi de græder rundt om mig og siger: skaf os kød at spise? jeg kan ikke ene bære hele dette folk, det er mig for tungt. hvis du vil handle således med mig, så drøb mig hellere, om jeg har fundet nåde for dine øjne, så at jeg ikke skal være nødt til at opleve sådan elendighed!" herren svarede moses: "kald mig halvfjerdindstve af israels ældste sammen, mænd, som du ved hører til folkets ældste og tilsynsmænd, før dem hen til åbenbaringsteltet og lad dem stille sig op hos dig der. så vil jeg stige ned og tale med dig der, og jeg vil tage noget af den ånd, der er over dig, og lade den komme over dem, for at de kan hjælpe dig med at bære folkets byrde, så du ikke ene skal bære den. men til folket skal du sige: helliger eder til i morgen, så skal i få kød at spise! i har jo grædt højlydt for herren og sagt: kunde vi dog få kød at spise! vi havde det jo bedre i ægypten! derfor vil herren give eder kød at spise; og ikke blot en eller to eller fem eller ti eller tyve dage skal i spise det, men en hel måned igennem, indtil det står eder ud af næsen, og i væmmes derved, fordi i har ringeagtet herren, der er i eders midte, og grædt for hans åsyn og sagt: hvorfor drog vi dog ud af ægypten!" moses svarede: "600000 fodfolk tæller det folk, jeg bar om mig, og du siger: jeg vil skaffe dem kød, så de har nok at spise en hel måned! kan der slages så meget småkvæg og hornkvæg til dem, at det kan slå til, eller kan alle fisk i havet samles sammen til dem, så det kan slå til?" herren svarede moses: "er herrens arm for kort? nu skal du få at se, om mit ord går i opfyldelse for dig eller ej," da gik moses ud og kundgjorde folket herrens ord. og han samlede halvfjerdindstve af folkets ældste og lod dem stille sig rundt om teltet. så steg herren ned i skyen og talede til ham; og han tog noget af den ånd, der var over ham, og lod den komme over de halvfjerdindstve ældste, og da ånden hvilede over dem, kom de i profetisk henrykkelse noget, som ikke siden hændtes dem. imidlertid var to mænd blevet tilbage i lejren, den ene hed eldad, den anden medad. også over dem kom ånden, thi de hørte til dem, der var optegnede, men de var ikke gået ud til teltet, og nu kom de i profetisk henrykkelse inde i lejren. da løb en ung mand ud og fortalte moses det og sagde: "eldad og medad er kommet i profetisk henrykkelse inde i lejren." josua, nuns søn, der fra sin ungdom af havde gået moses til hånd, sagde da: "min herre moses, stands dem i det!" men moses sagde til ham: "er du skinsyg på mine vegne? gid alt herrens folk var profeter, gid herren vilde lade sin ånd komme over dem!" derpå trak moses sig tilbage til lejren med israels ældste. da rejste der sig på herrens bud en vind,

som førte vagtler med sig fra havet og drev dem hen over lejren så langt som en dagsrejse på begge sider af lejren i en højde af et par alen over jorden. så gav folket sig hele den dag, hele natten og hele den næste dag til at samle vagtlerne op; det mindste, nogen samlede, var ti homer. og de bredte dem ud til tørring rundt om lejren. medens kødet endnu var imellem tænderne på dem, før det endnu var spist, blussede herrens vrede op imod folket, og herren lod en meget hård straf ramme folket. og man kaldte stedet kibrot hattáva, thi der blev de lystne folk jordet. fra kibrot-hattáva drog folket til hazerot, og de gjorde holdt i hazerot.

12

mirjam og aron tog til orde mod moses i anledning af den kusjitiske kvinde, han havde ægtet - han havde nemlig ægtet en kusjitisk kvinde - og sagde: "har herren kun talet til moses? mon han ikke også har talet til os?" og herren hørte det. men den mand moses var såre sagtmodig, sagtmodigere end noget andet menneske på jorden. da sagde herren i det samme til moses, aron og mirjam: "gå alle tre ud til åbenbaringsteltet!" og de gik alle tre derud. men herren steg ned i skystøtten og stillede sig ved indgangen til teltet og kaldte på aron og mirjam, og de gik begge derud. da sagde han: "hør, hvad jeg siger: når der ellers er en profet iblandt eder, giver jeg mig til hende for ham i syner eller taler med ham i drømme. anderledes er det med min tjener moses: han er tro i hele mit hus; med ham taler jeg ansigt til ansigt, ikke i syner eller gåder, han skuer herrens skikkelse; hvor tør i da tage til orde mod min tjener moses?" og herrens vrede blussede op imod dem, og han gik bort. da så skyen træk sig bort fra teltet, se, da var mirjam hvid som sne af spedalskhed, og da aron vendte sig mod mirjam, se, da var hun spedalsk. da sagde aron til moses: "ak, herre, lad os dog ikke undgælde for den synd, vi i dårskab begik! lad hende dog ikke blive som et dødfødt barn, hvis kød er halvt foræret, når det kommer ud af moders liv!" moses råbte da til herren og sagde: "ak, gør hende dog rask igen!" og herren svarede moses: "hvis hendes fader havde spyttet hende i ansigtet, måtte hun da ikke have båret sin skam i syv dage? derfor skal hun i syv dage være udelukket fra lejren; så kan hun atter optages." da blev mirjam udelukket fra lejren i syv dage, og folket brød ikke op, før mirjam atter var optaget. så brød folket op fra hazerot og slog lejr i parans ørken.

13

herren talede fremdeles til moses og sagde: "send nogle mænd af sted for at undersøge kana'ans land, som jeg vil give israeliterne; een mand af hver fædreastamme skal i sende, og kun mænd, der er øverst blandt dem!" da udsendte moses dem fra parans ørken på herrens bud, mænd, der allevar overhoveder for israeliterne. deres navne var følgende: af rubens stamme sjammua, zakkurs søn, af simeons stamme sjafat, horis søn, af judas stamme kaleb, jefunnes søn,

af issakars stamme jigal, josefs søn, af efraims stamme hosea, nuns søn, af benjamins stamme palti, rafus søn, af zebulons stamme gaddiel, sodis søn, af josefs slamme, det er manasses stamme, gaddi, susis søn, af dans stamme ammiel, gmallis søn, af asers stamme setur, mikaels søn, af naftalis stamme nabi, vofsis søn, af gads stamme geuel, mtakis søn. det var navnene på de mænd, moses udsendte for at undersøge landet. men moses gav hosea, nuns søn, navnet josua. og moses sendte dem af sted for at undersøge kana'ans land. og se, hvordan landet er, og om folket, som bor der, er stærkt eller svagt, fåtaligt eller talrigt, om landet, de bor i, er godt eller dårligt, og om byerne, de bor i, er teltleire eller fæstninger, og om landet er fedt eller magert, om der findes træer deri eller ej. var ved godt mod og tag noget af landets frugt med tilbage!" det var netop ved den tid, de første druer var modne. så drog de af sted og undersøgte landet lige fra zins ørken til rehob, egnen hen imod hamat. så begav de sig op i sydlandet og kom til hebron; der boede ahiman, sjesjaj og talmaj, anaks efterkommere. men hebron var grundlagt syv år før zoan i ægypten. da de nåede esjoldalen, afskar de en ranke med en drueklase, som der måtte to mand til at bære på en bærestang, og plukkede nogle granatæbler og figener. man kaldte dette sted esjoldalen med betydning til den drueklase, israeliterne der skar af. efter fyrretyve dages forløb vendte de tilbage efter at have undersøgt landet; og de kom til moses og aron og hele israeliternes menighed i parans ørken i kadesj og aflagde beretning for dem og hele menigheden og viste dem landets frugt. de fortalte ham: "vi kom til landet, du sendte os til; det er virkelig et land, der flyder med mælk og honning, og her er flugt derfra; men stærkt er folket, som bor i landet, og byerne er befæstede og meget store; ja, vi så også efterkomme af anak der. amalek bor i sydlandet, hetiterte, jebusitene og amoriterne i bjerglandet og kana'anæerne ved havet og langs jordan." da søgte kaleb at bringe folket til tavshed over for moses og sagde: "lad os kun drage op og underlægge os det, thi vi kan sikkert tage det!" men de mænd, der havde været med ham deroppe, sagde: "vi kan ikke drage op imod dette folk, thi det er stærkere end vi!" og de talte nedsettende til israeliterne om landet, som de havde undersøgt, og sagde: "landet, som vi har rejst igennem og undersøgt, er et land, der fortærer sine indbyggere, og alle de folk, vi så der, var kæmpestore. vi så der kæmperne anaks sønner, der er af kæmpeslægten og vi forekom både os selv og dem som græshopper!"

14

da opløftede hele menigheden sin røst og brød ud i klageråb, og folket gråd natten igennem. og alle israelitterne knurrede imod moses og aron, og hele menigheden sagde til dem: "gid vi var døde i ægypten eller her i ørkenen! hvorfor fører herren os til dette land, når vi skal falde for sværdet og vore kvinder og børn blive til bytte? var det dog ikke bedre for os at vende tilbage til ægypten?" og de sagde til hinanden: "lad os vælge os en fører og vende tilbage til ægypten!" da faldt moses og aron på deres ansigt foran hele den

israelitiske menigheds forsamling. men josua, nuns søn, og kaleb, jefunnes søn, der havde været med til at undersøge landet, sønderrev deres klæder og sagde til hele israelitternes menighed: "landet, vi har rejst igennem og undersøgt, er et såre, såre godt land. hvis Herren har behag i os, vil han føre os til det land og give os det, et land, der flyder med mælk og honning. gør kun ikke oprør imod Herren og frygt ikke for landets befolkning, thi dem tager vi som en bid brød; deres skygge er vejet fra dem, men med os herren; frygt ikke for dem!" hele menigheden tænkte allerede på at stene dem; men da kom Herrens herlighed til syne for alle israelitterne ved åbenbaringsteltet. og Herren sagde til moyses: "hvor længe skal dette folk håne mig, og hvor længe vil det vægre sig ved at tro på mig, til trods for alle de tegn jeg har gjort i det? jeg vil slå det med pest og udrydde det, men dig vil jeg gøre til et folk, større og stærkere end det!" men moyses sagde til Herren: "ægypterne har hørt, at du i din væld har ført dette folk bort fra dem; og ligeledes har alle dette lands indbyggere hørt; at du, herre, er midt iblandt dette folk, thi du, herre, åbenbarer dig synligt, idet din sky står over dem, og du vandrer foran dem om dagen i en skytøtte og om natten i en ildstøtte. hvis du nu dræber dette folk alle som een, vil de folk, der har hørt dit ry, sige: fordi Herren ikke evnede at føre dette folk til det land, han havde tilsvoret dem, lod han dem omkomme i ørkenen. derfor, herre, lad din væld nu vise sig i sin storhed, således som du forjættede, da du sagde: Herren er langmodig og rig på miskundhed, han forlader misgerning og overtrædelse, men han lader ingen ustraffet, og han hjem søger fædrenes brøde på børnene i tredje og fjerde led. så tilgiv nu dette folk dets misgerning efter din store miskundhed, således som du har tilgivet dette folk hele vejen fra ægypten og hertil!" da sagde Herren: "jeg tilgiver dem på din bøn. men så sandt jeg lever så sandt hele jorden skal opfyldes af Herrens herlighed: ingen af de mænd, der har set min herlighed og de tegn, jeg har gjort i ægypten og i ørkenen, og dog nu for tiende gang har fristet mig og ikke villet lyde min røst, ingen af dem skal se det land, jeg tilsvor deres fædre! ingen af dem, der har hånet mig, skal få det at se; kun min tjener kaleb lader jeg komme til det land, han har været i, og hans efterkommere skal få det i øje, fordi han havde en anden ånd og viste mig fuld lydhed. men amalekiterne og kana'ænerne bor i lavlandet. vend derfor om i morgen, bryd op og drag ud i ørkenen ad det røde hav til!" fremdeles taledes Herren til moyses og aron og sagde: "hvor længe skal jeg tåle denne onde menighed, dem, som bestandig knurrer imod mig? jeg har hørt israelitternes knurren, hørt, hvorledes de knurrer imod mig. sig til dem: så sandt jeg lever lyder det fra Herren, som i har råbt mig i øret, således vil jeg handle med eder! i ørkenen her skal eders kroppe falde, alle i, der blev mønstret, så mange i er fra tyveårsalderen og opefter, i, som har knurret imod mig. sandelig, ingen af eder skal komme til det land, jeg med løftet hånd svor at ville give eder at bo i, med undtagelse af kaleb, jefunnes søn, og josua, nuns søn. eders små børn, som i sagde vilde blive til bytte, dem vil jeg lade komme derhen, og de skal tage

det land i besiddelse, som i har vraget, men eders egne kroppe skal falde i ørkenen her, og eders sønner skal flakke om i ørkenen i fyrretyve år og undgælde for eders bolen, indtil eders kroppe er gået til grunde i ørkenen. som i brugte fyrretyve dage til at undersøge landet, således skal i undgælde for eders misgerninger i fyrretyve år, eet år for hver dag, og således få mit mishag at føle. jeg Herren har sagt det: sandelig, således vil jeg handle med hele denne onde menighed, der har rottet sig sammen imod mig; i ørkenen her skal de gå til grunde, i den skal de dø!" og de mænd, moyses havde udsendt for at undersøge landet, og som efter deres tilbagekomst havde fået hele menigheden til at knurre imod ham ved at tale nedsættende om landet, de mænd, der havde talt nedsættende om landet, fik en brat død for Herrens åsyn: kun josua, nuns søn, og kaleb, jefunnes søn, blev i live af de mænd, der var draget hen for at undersøge landet. men da moyses forebragte alle israelitterne disse ord, grebes folket af stor sorg; og tidligt næste morgen drog de op mod det øverste af bjerglandet og sagde: "se, vi er rede til at drage op til det sted, Herren har talet om, thi vi, har syndet." da sagde moyses: "hvorfor vil i overtræde Herrens bud? det vil ikke gå godt! drag ikke derop, thi Herren er ikke iblandt eder; gør i det, bliver i slæt af eders fjender! thi amalekiterne og kana'ænerne vil møde eder der, og i skal falde for sværdet; i har jo vendt eder fra Herren, og Herren er ikke med eder!" alligevel formastede de sig til at drage op mod det øverste af bjerglandet; men Herrens pagts ark og moyses forlod ikke lejren. da steg amalekiterne og kana'ænerne, der boede der i bjerglandet, ned og slog dem og adspalttede dem lige til horma.

15

Herren taledes fremdeles til moyses og sagde: tal til israelitterne og sig til dem: når i kommer til det land, jeg vil give eder at bo i, og i vil ofre Herren et ildoffer, brændoffer eller slagtoffer, af hornkvæg eller småkvæg for at indfri et løfte eller af fri drift eller i anledning af eders højtider for at berede Herren en liflig duft, så skal den, der bringer Herren sin offergave, som afgrødeoffer bringe en tiendedel efa fint hvedemel, rørt i en fjerdedel hin olie desuden skal du som drikoffer til hvert lam ofre en fjerdedel hin vin, hvad enten det er brændoffer eller slagtoffer. men til en væder skal du som afgrødeoffer ofre to tiendedele efa fint hvedemel, rørt i en tredjedel hin olie; desuden skal du som drikoffer frembære en tredjedel hin vin til en liflig duft for Herren. og når du ofrer en ung tyr som brændoffer eller slagtoffer for at indfri et løfte eller som takoffer til Herren, skal du foruden tyren frembære som afgrødeoffer tre tiendedele efa fint hvedemel, rørt i en halv hin olie; desuden skal du som drikoffer frembære en halv hin vin, et ildoffer til en liflig duft for Herren. således skal der gøres for hver enkelt tyr, hver enkelt væder eller hvert lam eller ged; således skal i gøre for hvert enkelt dyr, så mange i nu offer. enhver indfødt skal gøre disse ting på denne måde, når han vil bringe et ildoffer til en liflig duft for Herren. og når en fremmed bor hos eder, eller nogen i de kommende tider bor iblandt eder, og han vil

bringe et ildoffer til en liflig duft for herren, skal han gøre på samme måde som i selv. inden for forsamlingen skal en og samme anordning gælde for eder og den fremmede, der bor hos eder; det skal være eder en evig gyldig anordning fra slægt til slægt: hvad der gælder for eder, skal også gælde for den fremmede for herrens åsyn; samme lov og ret gælder for eder og den fremmede, der bor hos eder. herren taledede fremdeles til moyses og sagde: tal til israelitterne og sig til dem: når i kommer til det land, jeg fører eder til, og spiser af landets brød, skal i give herren en offerydelse. som førstegrode af eders grovmel skal i yde en kage som offerydelse; på samme måde som offerydelsen af tærskelpladsen skal i yde den. af førstegroden af eders grovmel skal i give herren en offerydelse, slægt efter slægt. dersom i synder af vanvare og undlader at udføre noget af alle de bud, herren har kundgjort moyses, noget af alt det, herren har pålagt eder gennem moyses, fra den dag herren udstedte sit bud og frem i tiden fra slægt til slægt, så skal hele menigheden, hvis det sker af vanvare uden menighedens vidende, ofre en ung tyr som brændoffer til en liflig duft for herren med det efter lovbudene dertil hørende afgrødeoffer og drikoffer og desuden en gedebuk som syndoffer. og præsten skal skaffe hele israeliternes menighed soning, og dermed opnår de tilgivelse; thi det skete af vanvare, og de bar bragt deres offergave som et ildoffer til herren og desuden deres syndoffer for herrens åsyn, for hvad de gjorde af vanvare. således får både hele israeliternes menighed og den fremmede, der bor hos dem, tilgivelse; thi alt folket har del i den synd, der bliver begået af vanvare. men hvis et enkelt menneske synder af vanvare, skal han bringe en årgammel ged som syndoffer. og præsten skal skaffe den, der synder af vanvare, soning for herrens åsyn ved at udføre soningen for ham, og således opnår han tilgivelse. for den indfødte hos israelitterne og den fremmede, der bor iblandt dem, for eder alle gælder en og samme lov; når nogen synder af vanvare. men den, der handler med forsæt, hvad enten han er indfødte eller fremmed, han håner gud, og det menneske skal uddyddes af sit folk. thi han har ringeagtet herrens ord og brudt hans bud; det menneske skal uddyddes, hans misgerning kommer over ham. medens israelitterne opholdt sig i ørkenen, traf de en mand, som sankede brænde på en sabbat. de, der traf ham i færd med at sanke brænde, bragte ham til moyses, aron og hele menigheden, og de satte ham i varetægt, da der ikke forelå nogen bestemt kendelse for, hvad der skulde gøres ved ham. da sagde herren til moyses: den mand skal lide døden; hele menigheden skal stene ham uden for lejren! hele menigheden førte ham da uden for lejren og stenede ham til døde, som herren havde pålagt moyses. herren taledede fremdeles til moyses og sagde: tal til israelitterne og sig til dem, at de slægt efter slægt skal sætte kvaster på fligene af deres klæder, og at de på hver enkelt kvast skal sætte en violet purpurnor. det skal tjene eder til tegn, så at i, hver gang i ser dem, skal komme alle herrens bud i hu og handle efter dem og ikke lade eder vildlede af eders hjerter eller øjne, af hvilke i lader eder forlede til bolen for at i kan komme alle mine bud i hu og handle efter dem og blive hellige for eders gud.

jeg er herren eders gud, som førte eder ud af ægypten for at være eders gud. jeg er herren eders gud!

16

men kora, en søn af jizhar, en søn af levis søn kehat, og datan og abiram, sønner af ejiab, en søn af rubens søn pallu, gjorde oprør. de gjorde oprør mod moyses sammen med 250 israelitiske mænd, overster for menigheden, udvalgte i folkeforsamlingen, ansete mænd. og de samlede sig og trådte op imod moyses og aron og sagde til dem: "lad det nu være nok, thi hele menigheden er hellig, hver en, og herren er i dens midte; hvorfor vil i da ophøje eder over herrens forsamling?" da moyses hørte det, faldt han på sit ansigt. derpå talte han til kora og alle hans tilhængere og sagde: "vent til i morgen, så vil herren give til kende, hvem der tilhører ham, og hvem der er hellig, så at han vil give ham adgang til sig; den, han udvælger, vil han give adgang til sig. således skal i gøre: skaf eder pander, du kora og alle dine tilhængere, og læg så i morgen gløder på og kom røgelse på for herrens åsyn, så skal den, herren udvælger, være den, som er hellig; lad det nu være nok, i levisønner!" fremdeles sagde moyses til kora: "hør nu, i levisønner! er det eder ikke nok, at israelers gud har udskilt eder af israelers menighed og givet eder adgang til sig for at udføre arbejdet ved herrens bolig og stå til tjeneste for menigheden? han har givet dig og med dig alle dine brødre, levis sønner, adgang til sig og nu attrår i også præsteværdigheden! derfor, du og alle dine tilhængere, som har rottet eder sammen mod herren, hvad er aron, at i vil knurre mod ham!" da sendte moyses bud efter datan og abiram, eliabs sønner, men de sagde: "vi kommer ikke! er det ikke nok, at du har ført os bort fra et land, der flyder med mælk og honning, for at lade os dø i ørkenen, siden du oven i købet vil opkaste dig til herre over os! du har sandelig ikke ført os til et land, der flyder med mælk og honning, eller givet os marker og vinbjerger! tror du, du kan stikke disse mænd blå i øjnene? vi kommer ikke!" da harmedes moyses højlig og sagde til herren: "vend dig ikke til deres offergave! ikke så meget som et æsel har jeg fratræget dem, ej heller har jeg gjort en eneste af dem noget ondt!" og moyses sagde til kora: "i morgen skal du og alle dine tilhængere komme frem for herrens åsyn sammen med aron; og enhver af eder skal tage sin pande, lægge gløder på og komme røgelse på og frembære sin pande for herrens åsyn, 250 pander, du selv og aron skal også tage hver sin pande!" da tog hver sin pande, lagde gløder på og kom røgelse på, og så stillede de sig ved indgangen til åbenbaringsteltet sammen med moyses og aron; og kora kaldte hele menigheden sammen imod dem ved indgangen til åbenbaringsteltet. da kom herrens herlighed til syne for hele menigheden, og herren taledede til moyses og aron og sagde: "skil eder ud fra denne menighed, så vil jeg i et nu tilintetgøre den!" men de faldt på deres ansigt og sagde: "o gud, du gud over alt køds ånder, vil du vredes på hele menigheden, fordi en enkelt mand synder?" da taledede herren til moyses og sagde: "tal til menigheden og sig: fjern eder fra pladsen omkring koras, datans og abirams bolig!" moyses gik nu hen til

datan og abiram, fulgt af israels ældste, og han talte til menigheden og sagde: "træk eder tilbage fra disse ugudelige mænds telte og rør ikke ved noget af, hvad der tilhører dem, for at i ikke skal rives bort for alle deres synders skyld!" da fjernede de sig fra pladsen om koras, datans og abirams bolig, og datan og abiram kom ud og stillede sig ved indgangen til deres telte med deres hustruer og børn, store og små. og moses sagde: "derpå skal i kende, at herren har sendt mig for at gøre alle disse gerninger, og at jeg ikke handler i egenrådighed: dersom disse dør på vanlig menneskelig vis, og der ikke rammer dem andet, end hvad der rammer alle andre, så har herren ikke sendt mig; men hvis herren lader noget uhørt ske, så jorden spiller sit gab op og sluger dem med alt, hvad der tilhører dem, så de farer levende ned i dødsriget, da skal i derpå kende, at disse mænd har hånet herren!" og straks, da han havde talt alle disse ord, åbnede jorden sig under dem, og jorden lukkede sit gab op og slugte dem og deres boliger og alle mennesker, der tilhørte kora, og alt, hvad de ejede; og de for levende ned i dødsriget med alt, hvad der tilhørte dem, og jorden lukkede sig over dem, og de blev udryddet af forsamlingen. men hele israel, der stod omkring dem, flygtede ved deres skrig, thi de sagde: "blot ikke jorden skal opsluge os!" og ild for ud fra herren og fortærede de 250 mænd, der frembar røgelse. da taledes herren til moses og sagde: "sig til eleazar, præsten arons søn, at han skal tage panderne ud af branden og strø gløderne ud noget derfra; thi hellige er de pander, der tilhørte disse mænd, som begik en synd, der kostede dem livet. de skal udhamre dem til plader til overtræk på alteret, thi de frembar dem for herrens åsyn, og derfor er de hellige; de skal nu tjene israelitterne til tegn." da tog præsten eleazar kobberpaladerne, som de opbrændte mænd havde frembåret, og hamrede dem ud til. overtræk på alteret som et mindetegn for israelitterne om, at ingen lægmand, ingen, som ikke hører til arons efterkommere, må træde frem for at ofre røgelse for herrens åsyn, for at det ikke skal gå ham som kora og hans tilhængere, således som herren havde sagt ham ved moses. men dagen efter knurrede hele israels menighed mod moses og aron og sagde: "det er eder, der har, dræbt herrens folk!" men da menigheden samlede sig mod moses og aron, vendte de sig mod åbenbaringsteltet, og se, skyen dækkede det, og herrens herlighed kom til syne. da trådte moses og aron hen foran åbenbaringsteltet, og herren taledes til moses og aron og sagde: "fjern eder fra denne menighed, så vil jeg i et nu tilintetgøre dem!" da faldt de på deres ansigt, og moses sagde til aron: "tag din pande, læg gløder fra alteret på og kom røgelse på og skynd dig så hen til menigheden og skaf den soning, thi vreden er brudt frem fra herren, plagen har allerede taget fat!" da tog aron det, således som moses havde sagt, og løb midt ind i forsamlingen. og se, plagen havde allerede taget fat blandt folket, men han kom røgelsen på og skaffede folket soning. og som han stod der midt imellem døde og levende, hørte plagen op. men de, der omkom ved plagen, udgjorde 14700 mennesker foruden dem, der omkom for koras skyld. så vendte aron tilbage til moses ved indgangen til åbenbaringsteltet, efter at

plagen var ophørt.

17

og herren taledes til moses og sagde: "sig til israelitterne, at øversterne for fædrenehuse skal give dig en stav for hvert fædrenehus, tolv stave i alt, og skriv så hver enkelts navn på hans stav og skriv arons navn på levis stav, thi hvert overhoved for fædrenehuse skal have een stav. læg dem så ind i åbenbaringsteltet foran vidnesbyrdet, der, hvor jeg åbenbarer mig for dig. den mand, jeg udvælger, hans stav skal da grønnes; således vil jeg bringe israelitternes knurren imod eder til tavshed, så jeg kan blive fri for den." moses sagde nu dette til israelitterne, og alle deres øverster gav ham en stav, så der blev en stav for hver øverste efter deres fædrenehus, tolv stave i alt, og arons stav var imellem stavene. derpå lagde moses stavene hen foran herrens åsyn i vidnesbyrdets telt. da moses næste dag kom ind i vidnesbyrdets telt, se, da var arons stav, staven for levis hus, grønnet; den havde sat skud, var kommet i blomst og bar modne mandler. da tog moses stavene bort fra herrens åsyn og bar dem ud til israelitterne, og de så på dem og tog hver sin stav. men herren sagde til moses: "læg arons stav tilbage foran vidnesbyrdet, for at den kan opbevares til tegn for de genstridige, og gør ende på deres knurren, så jeg kan blive fri for den, at de ikke skal dø!" og moses gjorde som herren havde pålagt ham; således gjorde han. men israelitterne sagde til moses: "se, vi omkommer, det er ude med os, det er ude med os alle sammen! enhver, der kommer herrens bolig nær, dør. skal vi da virkelig omkomme alle sammen?"

18

herren sagde til aron: du tillige med dine sønner og dit fædrenehus skal have ansvaret for helligdommen, og du tillige med dine sønner skal have ansvaret for eders præstetjeneste. men også dine brødre, levis stamme, din fædrene stamme, skal du lade træde frem sammen med dig, og de skal holde sig til dig og gå dig til hånde, når du tillige med dine sønner gør tjeneste foran vidnesbyrdets telt; og de skal tage vare på, hvad du har at varetage, og på alt, hvad der er at varetage ved teltet, men de må ikke komme de hellige ting eller alteret nær, at ikke både de og i skal dø.. de skal holde sig til dig og tage vare på, hvad der er at varetage ved åbenbaringsteltet, alt arbejdet derved, men ingen lægmand må der komme eder nær. men i skal tage vare på, hvad der er at varetage ved helligdommen og alteret, for at der ikke atter skal komme vrede over israelitterne. se, jeg har selv udtaget eders brødre leviterne af israelitternes midte som en gave til eder, de er givet herren til at udføre arbejdet ved åbenbaringsteltet. men du tillige med dine sønner skal tage vare på eders præstegerning i alt, hvad der angår alteret og det, der er inden for forhænge, og udføre arbejdet derved. som en gave skænker jeg eder præstedømmet; men enhver lægmand, der trænger sig ind deri, skal lide døden. herren taledes fremdeles til aron: se, jeg giver dig, hvad der skal lægges til side af mine

offerydelser; alle israelitternes helliggaver giver jeg dig og dine sønner som eders del, en evig gyldig ret- tighed. følgende skal tilfalde dig af det højhellige, fraregnet hvad der opbrændes: alle deres offergaver, der falder ind under afgrødeofre, syndofre og skyld- ofre, som de bringer mig til erstatning; som højhelligt skal dette tilfalde dig og dine sønner. på et højhelligt sted skal du spise det, og alle af mandkøn må spise deraf; det skal være dig helligt. fremdeles skal fol- gende tilfalde dig som offerydelse af deres gaver: alle gaver fra israelitterne, hvormed der udføres sving- ing, giver jeg dig tillige med dine sønner og døtre som en evig gyldig rettighed; enhver, som er ren i dit hus, må spise deraf. alt det bedste af olien, mosten og kor- net, førstegroden deraf, som de giver herren, giver jeg dig. de første frugter af alt, hvad der gror i deres land, som de bringer herren, skal tilfalde dig; enhver, som er ren i dit hus, må spise deraf. alt, hvad der lægges band på i israel, skal tilfalde dig. af alt kød, som de bringer til herren, såvel af mennesker som af dyr, skal alt, hvad der åbner moders liv, tilfalde dig; dog skal du lade de førstefødte mennesker udløse, og ligeledes skal du lade de førstefødte urene dyr udløse. hine skal du lade udløse, når de er en måned gamle eller derover, med en vurderingssum af fem sekel efter hellerig vægt, tyve gera på en sekel. men de førstefødte stykker hornkvæg, lam eller geader må du ikke lade udløse; de er hellige, deres blod skal du sprænge på alteret, og fedtet skal du bringe som røgoffer, et ild- offer til en liflig duft for herren; men kødet tilfalder dig; ligesom svingningsbrystet og højre kølle tilfalder det dig. al offerydelse af helliggaver, som israelitterne yder herren, giver jeg dig tillige med dine sønner og døtre som en evig gyldig rettighed; det skal være en evig gyldig saltpagt for herrens åsyn for dig tillige med dine efterkommere. herren sagde fremdeles til aron: du skal ingen arvelod have i deres land, og der skal ikke tilfalde dig nogen lod iblandt dem; jeg selv er din arvelod og del blandt israelitterne. men se, lev- isønnerne giver jeg al tiende i israel som arvelod til lør for det arbejde, de udfører ved åbenbaringstel- tet. israelitterne må herefter ikke komme åbenbar- ingsteltet nær, for at de ikke skal pådrage sig synd og dø; kun leviterne må udføre arbejdet ved åbenbar- ingsteltet, og de skal have ansvaret derfor. det skal være eder en evig gyldig anordning fra slægt til slægt. men nogen arvelod skal de ikke have blandt israelit- terne; thi tienden, israelitterne yder herren som of- ferydelse, giver jeg leviterne til arvelod. derfor sagde jeg dem, at de ikke skal have nogen arvelod blandt israelitterne. herren taledede fremdeles til mo- ses og sagde: tal til leviterne og sig til dem: når i af israelit- terne modtager tienden, som jeg har givet eder som den arvelod, i skal have af dem, så skal i yde herren en offerydelse deraf, tiende af tienden; og denne ed- ers offerydelse skal ligestilles med offerydelsen af kor- net fra tærskelpladsen og overfloden fra vinpersen. således skal også i yde herren en offerydelse af al den tiende, i modtager af israelitterne, og denne herrens offerydelse skal i give præsten aron. af alle de gaver, i modtager, skal i yde herrens offerydelse, af alt det bedste deraf, som hans helliggave. og sig til dem: når i yder det bedste deraf, skal det ligestilles med offery-

delsen af, hvad der kommer fra tærskelpladsen og vin- persen. i må spise det hvor som helst sammen med eders familie, thi det er eders løn for eders arbejde ved åbenbaringsteltet. når i blot yder det bedste de- raf, skal i ikke for den sags skyld pådrage eder synd og ikke vanhellige israelitternes helliggaver og udsætte eder for at dø.

19

herren taledede fremdeles til mo- ses og aron og sagde: dette er det lovbud, herren har kundgjort: sig til is- raelitterne, at de skal skaffe dig en rød, lydfri kvie, der er uden fejl og ikke har båret åg. den skal i over- give til præsten eleazar, og man skal føre den uden for lejren og slagte den for hans åsyn. så skal præsten eleazar tage noget af dens blod på sin finger og stænke det syv gange i retning af åbenbaringsteltets forside. derpå skal kvien brændes i hans påsyn; dens hud, kød og blod tillige med skarnet skal opbrændes. derefter skal præsten tage cedertæ, yso- og karmoisinrød- uld og kaste det på bålet, hvor kvien brænder. så skal præsten tvætte sine klæder og bade sit legeme i vand og derefter vende tilbage til lejren. men præsten skal være uren til aften. ligeledes skal den mand, der brænder kvien, tvætte sine klæder med vand og bade sit legeme i vand og være uren til aften. og en mand, der er ren, skal opsamle kviens aske og lægge den hen på et rent sted uden for lejren, hvor den skal op- bevares for israelitternes menighed for at bruges til renselsesvand. det er et syndoffer. og den, der op- samler kviens aske, skal tvætte sine klæder og være uren til aften. for israelitterne og den fremmede, der bor iblandt dem, skal dette være en evig gyldig anord- ning: den, der rører ved en død, ved noget som helst lig, skal være uren i syv dage. han skal lade sig rense for synd med asken på den tredje og syvende dag, så bliver han ren; men renser han sig ikke på den tredje og syvende dag, bliver han ikke ren. enhver, der rører ved en død, et lig, og ikke lader sig rense for synd, be- smitter herrens bolig, og det menneske skal udryd- des af israel, fordi der ikke er stænket renselsesvand på ham; han er uren, hans urenhed klæber endnu ved ham. således er loven: når et menneske dør i et telt, bliver enhver, der træder ind i teltet, og enhver, der er i teltet, uren i syv dage; og ethvert åbent kar, et, der ikke er bundet noget over, bliver urent. ligeledes bliver enhver, der på åben mark rører ved en, der er dræbt med sværd, eller ved en, der er død, eller ved menneskeknogler eller en grav, uren i syv dage. for sådanne urene skal man da tage noget af asken af det brændte syndoffer og hælde rindende vand derover i en skål. derpå skal en mand, der er ren, tage en yso- stængel, dykke den i vandet og stænke det på teltet og på alle de ting og mennesker, der har været deri, og på den, der har rørt ved menneskeknoglerne, den ihjel- slagte, den døde eller graven. således skal den rene bestænke den urene på den tredje og syvende dag og borttage hans synd på den syvende dag. derefter skal han tvætte sine klæder og bade sig i vand, så er han ren, når det bliver aften. men den, som bliver uren og ikke lader sig rense for synd, han skal udryddes af forsamlingen; thi han har besmittet herrens hel-

ligdom, der er ikke stænket renselsesvand på ham, han er uren. det skal være eder en evig gyldig anordning. den, der stænker renselsesvandet, skal tvætte sine klæder, og den, der rører ved renselsesvandet, skal være uren til aften. alt, hvad den urene rører ved skal være urent, og enhver, der rører ved ham, skal være uren til aften.

20

derpå nåede israelitterne, hele menigheden, til zins ørken i den første måned, og folket slog sig ned i kadesj. der døde mirjam, og der blev hun jordet. men der var ikke vand til menigheden; derfor samlede de sig mod moses og aron, og folket kivedes med moses og sagde: "gid vi var omkommet, dengang vore brødre omkom for herrens åsyn! hvorfor førte i herrens forsamling ind i denne ørken, når vi skal dø her, både vi og vort kvæg?" og hvorfor førte i os ud af ægypten, når i vilde have os hen til dette skrækkelige sted, hvor der hverken er korn eller figener, vintræer eller granatæbler, ej heller vand at drikke?" men moses og aron begav sig fra forsamlingen hen til åbenbaringsteltets indgang og faldt på deres ansigt. da viste herrens herlighed sig for dem, og herren taledes til moses og sagde: "tag staven og kald så tillige med din broder aron menigheden sammen og tal til klippen i deres påsyn, så giver den vand; lad vand strømme frem af klippen til dem og skaf menigheden og dens kvæg noget at drikke!" da tog moses staven fra dens plads foran herrens åsyn, som han havde pålagt ham; og moses og aron kaldte forsamlingen sammen foran klippen, og han sagde til dem: "hør nu, i genstridige! mon vi formår at få vand til at strømme frem til eder af denne klippe?" og moses løftede sin hånd og slog to gange på klippen med sin stav, og der strømmede vand frem i mængde, så at menigheden og dens kvæg kunde drikke. men herren sagde til moses og aron: "fordi i ikke troede på mig og helligede mig for israelitternes øjne, skal i ikke komme til at føre denne forsamling ind i det land, jeg vil give dem!" dette er meribas vand, hvor israelitterne kivedes med herren, og hvor han åbenbarede sin hellighed på dem. fra kadesj sendte moses sendebud til kongen af edom med det bud: "din broder israel lader sige: du kender jo alle de besværligheder, som er vederfaret os, hvorledes vore fædre drog ned til ægypten, hvorledes vi boede der i lange tider, og hvorledes ægypterne mishandlede os og vore fædre; da råbte vi til herren, og han hørte vor røst og sendte en engel og førte os ud af ægypten. se, nu er vi i byen kadesj ved grænsen af dine landemærker. lad os få lov at vandre igennem dit land. vi vil hverken drage hen over marker eller vinhaver eller drikke vandet i brøndene; vi vil gå ad kongevejen, vi vil hverken bøje af til højre eller venstre, før vi er nået igennem dit land!" men edom svarede ham: "du må ikke vandre igennem mit land, ellers drager jeg imod dig med sværd i hånd!" da sagde israelitterne til ham: "vi vil følge den slagne landevej, og der som jeg ellers mit kvæg drikker af dine vandingssteder, vil jeg betale derfor det er da ikke noget at være bange for, jeg vil kun vandre derigennem til fods!" men han svarede: "du må

ikke drage her igennem!" og edom rykkede imod ham med mange krigere og stærkt rustet. da edom således formente israel at drage igennem sine landemærker, bøjede israel af og drog udenom. derpå brød israelitterne, hele menigheden, op fra kadesj og kom til bjerget hor. og herren taledes til moses og aron ved bjerget hor ved grænsen til edoms land og sagde: "aron skal nu samles til sin slægt, thi han skal ikke komme ind i det land, jeg vil give israelitterne, fordi i var genstridige mod mit bud ved meribas vand. tag aron og hans søn eleazar og før dem op på bjerget hor; afør så aron hans klæder og ifør hans søn eleazar dem, thi der skal aron tages bort og dø!" da gjorde moses som herren bød, og de gik op på bjerget hor i hele menighedens påsyn; og efter at moses havde afført aron hans klæder og iført hans søn eleazar dem, døde aron deroppe på bjergets top. men moses og eleazar steg ned fra bjerget, og da hele menigheden skønnede, at aron var død, græd de over aron i tredive dage, hele israels hus.

21

men da kana'anæeren, kongen af arad, der boede i syddlandet, horte, at israel rykkede frem ad atarimvejen, angreb han israel og tog nogle af dem til fange. da aflagde israel et løfte til herren og sagde: "hvis du giver dette folk i min hånd, vil jeg lægge band på deres byer!" og herren hørte israels røst og gav kana'anæerne i deres hånd, hvorefter de lagde band på dem og deres byer. derfor gav man stedet navnet horma. så brød de op fra bjerget hor i retning af det røde hav for at komme uden om edoms land. undervejs blev folket utålmodigt og talte mod gud og moses og sagde: "hvorfor førte i os ud af ægypten, når vi skal dø i ørkenen? her er jo hverken brød eller vand, og vi er lede ved denne usle fode." da sendte herren giftslanger blandt folket, og de bed folket så en mængde af israel døde. så kom folket til moses og sagde: "vi har syndet ved at tale imod herren og dig; gå i forbøn hos herren, at han tager slangerne fra os!" og moses gik i forbøn for folket. da sagde herren til moses: "lav dig en slange og sæt den på en stang, så skal enhver slangebidt, der ser hen på den, leve!" da lavede moses en kobberslange og satte den på en stang; og enhver, der så hen på kobberslangen, når en slange havde bidt ham, beholdt livet. så brød israelitterne op og slog lejr i obot; og de brød op fra obot og slog lejr i tije håbarim i ørkenen østen for moab. derfra brød de op og slog lejr i zeredalden. derfra brød de op og slog lejr i ørkenen hinsides arnon, som udspringer på amoriternes område, thi arnon var moabs grænse mod amoriterne. derfor hedder det i bogen om herrens krige: vaheb i sufa og dalene, arnon og dalenes skrant, som strækker sig til ars sæde og læner sig til moabs grænse. derfra brød de op til beer; det er det be'er, herren havde for øje, da han sagde til moses: "kald folket sammen, så vil jeg give dem vand!" da sang israelitterne denne sang: brønd, væld frem! syng til dens pris! brønd, som høvdinger grov, som folkets ædle boret med herskerspir og stave! fra ørkenen brød de op til mattana; fra mattana til nahaliel; fra nahaliel til bamot; fra bamot

til halen på moabs højslette, til pigas top, som rager op over ørkenen. israel sendte nu sendebud til amoriterkongen sihon og lod sige: "lad mig få lov at drage igennem dit land! vi vil ikke dreje ind på marker eller i vinhaver, vi vil ikke drikke vand af brøndene, vi vil følge kongevejen, indtil vi er nået igennem dit land! men sihon tillod ikke israel at drage igennem sit land; derimod samlede han alt sit krigsfolk og rykkede ud i ørkenen imod israel, og da han nåede jaza, angreb han israel. men israel slog ham med sværdet og underlagde sig hans land fra arnon til jabbok, til ammoniternes land; thi jazer ligger ved ammoniternes grænse; og israel indtog alle disse byer, og israel bosatte sig i alle amoriternes byer, i hesjbon og alle tilhørende småbyer. thi hesjbon var amoriterkongen sihons by; han havde angrebet moabs forrige konge og fratrækket ham hele hans land indtil arnon. derfor synger skjaldene: kom hid til hesjbon, lad den blive bygget og grundfæstet, sihons by! thi ild for ud fra hesjbon, ildslue fra sihons stad, den foræredede moabs byer, opad arnons højder. ve dig, moab! det er ude med dig, kemosjs folk! han gjorde sine sønner til flygtninge og sine døtre til krigsfanger for sihon, amoriternes konge. og vi skød dem ned, hesjbon er tabt indtil dibon; vi lagde dem øde til nofa, som ligger ved medeba. så bosatte israel sig i amoriternes land. derpå sendte moses spejdere til jazer; og de erobrede det tillige med tilhørende småbyer, og han drev de der boende amoriter bort. derpå vendte de om og drog ad basan til, da rykkede og kongen af basan, ud imod dem med alle sine krigere og angreb dem ved edrei. men herren sagde til moses: "frygt ikke for ham! thi jeg giver ham og alle hans krigere og hans land i din hånd, så at du kan handle med ham, som du handlede med amoriterkongen sihon, der boede i hesjbon." da slog de ham og hans sønner og alle hans krigere, så at ikke en eneste af dem undslap, og derpå underlagde de sig hans land.

22

derefter brød israelitterne op derfra og slog lejre på moabs sletter hinsides jordan over for jeriko. da balak, zippors søn, så alt, hvad israel havde gjort ved amoriterne, grebes moab af rædsel for folket, fordi det var så talrigt, og moab gruede for israelitterne. da sagde moab til midjaniternes ældste: "nu vil denne menneskemasse opøde alt, hvad der er rundt omkring os, som okserne opæder græsset på marken!" på den tid var balak, zippors søn, konge over moab. han sendte nu sendebud til bileam, beors søn, i petor, der ligger ved floden, til ammoniternes land, og bad ham komme til sig, idet han lod sige: "se, et folk er udvandret fra ægypten; se, det har oversvømmet landet og slået sig ned lige over for mig. kom nu og forband mig det folk, thi det er mig for mægtigt: måske jeg da kan slå det og jage det ud af landet. thi jeg ved, at den, du velsigner, er velsignet, og den, du forbander, forbandet!" da gav moabs og midjans ældste sig på vej, forsynede med spåmandsløn, og da de kom til bileam, overbragte de ham balaks ord. han sagde til dem: "bliv her natten over, så skal jeg give eder svar, efter som herren vil tale

til mig!" moabs høvdinger blev da hos bileam. men gud kom til bileam og spurgte: "hvem er de mænd, som er hos dig?" men bileam svarede gud: "zippors søn, kong balak af moab, har sendt mig det bud: se, et folk er udvandret fra ægypten og har oversvømmet landet! kom nu og forband mig det, måske jeg da kan overvinde det og jage det bort!" men gud sagde til bileam: "du må ikke gå med dem, du må ikke forbande det folk, thi det er velsignet!" næste morgen stod bileam op og sagde til balaks høvdinger: "vend tilbage til eders land, thi herren vægrer sig ved at give mig tilladelse til at følge med eder!" da brød moabs høvdinger op, og de kom til balak og meldte: "bileam vægrede sig ved at følge med os!" men balak sendte på ny høvdinger af sted, flere og mere ansete end de forrige; og de kom til bileam og sagde til ham: "således siger balak, zippors søn: undslå dig ikke for at komme til mig! jeg vil lønne dig rigeligt og gøre alt, hvad du kræver af mig. kom nu og forband mig det folk!" men bileam svarede balaks folk: "om balak så giver mig alt det sølv og guld, han har i sit hus, formår jeg dog hverken at gøre lidt eller meget imod herren min guds befaling; bliv derfor også i her natten over, for at jeg kan få at vide, hvad herren yderligere vil tale til mig!" da kom gud om natten til bileam og sagde til ham: "er disse mænd kommet til dig for at hente dig, så følg med dem; men du må ikke gøre andet, end hvad jeg siger dig!" så stod bileam op næste morgen og sadlede sit æsel og fulgte med moabs høvdinger. men guds vrede blussede op, fordi han fulgte med, og herrens engel stillede sig på vejen for at stå ham imod, da han kom ridende på sit æsel fulgt af sine to tjenere. da nu æselet så herrens engel stå på vejen med draget sværd i hånden, veg det ud fra vejen og gik ind på marken; men bileam slog æselet for at tvinge det tilbage på vejen. da stillede herrens engel sig i hulvejen mellem vingårdene, hvor der var mure på begge sider; og da æselet så herrens engel, trykkede det sig op til muren, så det trykkede bileams fod op mod muren, og han gav sig atter til at slå det. herrens engel gik nu længere frem og stillede sig i en snævring, hvor det ikke var muligt at komme til siden, hverken til højre eller venstre. da æselet så herrens engel, lagde det sig ned med bileam. da blussede bileams vrede op, og han gav sig til at slå æselet med stokken. men herren åbnede æselets mund, og det sagde til bileam: "hvad har jeg gjort dig, siden du nu har slået mig tre gange?" bileam svarede æselet: "du har drillet mig; havde jeg haft et sværd i hånden, havde jeg slået dig ihjel!" men æselet sagde til bileam: "er jeg ikke dit eget æsel, som du har redet al din tid indtil i dag? har jeg ellers haft for vane at bære mig således ad over for dig?" han svarede: "nej!" da åbnede herren bileams øjne, og han så herrens engel stå på vejen med draget sværd i hånden; og han bøjede sig og kastede sig ned på sit ansigt. men herrens engel sagde til ham: "hvorfor slog du dit æsel de tre gange? se, jeg er gået ud for at stå dig imod, thi du handlede overilet ved at rejse imod min vilje. æselet så mig og veg tre gange til side for mig; og var det ikke vejet til side for mig, havde jeg slået dig ihjel, men skånet dets liv!" da sagde bileam til herrens engel: "jeg har syndet, jeg vidste jo ikke, at det var dig, der trådte i vejen for mig. men hvis det er dig

imod, vil jeg atter vende tilbage." herrens engel sagde til bileam: "følg blot med disse mænd, men du må kun sige de ord, jeg siger dig!" så fulgte bileam med balaks høvdinger. da balak nu hørte, at bileam var undervejs, gik han ham i møde til ar moab ved den grænse, arnon danner, den yderste grænse. og balak sagde til bileam: "sendte jeg dig ikke bud og bad dig komme? hvorfor kom du da ikke til mig? skulde jeg virkelig være ude af stand til at lønne dig?" bileam sagde til balak: "se, nu er jeg kommet til dig; men mon det står i min magt at sige noget? det ord, gud lægger mig i munden, må jeg tale!" da fulgte bileam med balak, og de kom til hirjat huzot. balak ofrede her hornkvæg og småkvæg og sendte noget til bileam og høvdingerne, der var hos ham. næste morgen tog balak bileam med sig og førte ham op til bamot bål, hvorfra han kunde øjne den yderste del af folket.

23

og bileam sagde til balak: "byg mig syv altre her og skaf mig syv unge tyre og syv vædre herhen!" balak gjorde, som bileam sagde, og balak og bileam ofrede en tyr og en væder på hvert alter. derpå sagde bileam til balak: "bliv stående her ved dit brændoffer, så vil jeg gå hen og se, om herren mulig kommer mig i møde. hvad han da lader mig skue, skal jeg lade dig vide." så gik han op på en nogen klippetop. da kom gud bileam i møde. og han sagde til ham: "jeg har gjort de syv altre i stand og ofret en tyr og en væder på hvert." og gud lagde bileam ord i munden og sagde: "vend tilbage til balak og tal således til ham!" da vendte han tilbage til ham, og se, han stod ved sit brændoffer sammen med alle moabs høvdinger. og han fremsatte sit sprog: fra aram lod balak mig hente, moabs konge fra østens bjerge: "kom og forband mig jakob, kom og kald vrede ned over israell!" hvor kan jeg forbande, når gud ej forbander, nedkalde vrede, når herren ej vredes! jeg ser det fra klippernes top, fra højderne skuer jeg det, et folk, der bor for sig selv og ikke regner sig til hedningefolkene. hvem kan måle jakobs sandskorn, hvem kan tælle israels støvgran? min sjæl dø de oprigtiges død, og mit endeligt vorde som deres! da sagde balak til bileam: "hvad har du gjort imod mig! jeg lod dig hente, for at du skulde forbande mine fjender, og se, du har velsignet dem!" men han svarede: "skal jeg ikke omhyggeligt sige, hvad herren iægger mig i munden?" da sagde balak til ham: "følg med mig til et andet sted, hvorfra du kan se folket, dog kun den yderste del deraf og ikke det hele, og forband mig det så fra det sted!" og han tog ham med til udkigsmarken på toppen af pigsa og rejste der syv altre og ofrede en tyr og en væder på hvert. derpå sagde bileam til balak: "bliv stående her ved dit brændoffer, medens jeg ser efter, om der møder mig noget!" da kom gud bileam i møde og lagde ham ord i munden og sagde: "vend tilbage til balak og tal således!" så kom han hen til ham, og se, han stod ved sit brændoffer sammen med moabs høvdinger; og balak spurgte ham: "hvad har herren sagt?" da fremsatte han sit sprog: rejs dig, balak, og hør, lyt til mig, zippors søn! gud er ikke et menneske, at han skulde lyve, et menneskebarn, at han skulde

angre; mon han siger noget uden at gøre det, mon han taler uden at fuldbyrde det? se, at velsigne er mig givet, så velsigner jeg og tager intet tilbage! man skuer ej nød i jakob, ser ej trængsel i israel; herren dets gud er med det, og kongejubel lyder hos det. gud førte det ud af ægypten, det har en vildkøks horn. thi mod jakob hjælper ej galder, troldrom ikke mod israel. nu siger man om jakob og om israel: "hvad har gud gjort?" se, et folk, der står op som en løvinde, rejser sig som en løve! det lægger sig først, når det har ædt rov og drukket de dræbtes blod. da sagde balak til bileam: "vil du ikke forbande det, så velsign det i alt fald ikke!" men bileam svarede og sagde til balak: "har jeg ikke sagt dig, at alt, hvad herren siger, det gør jeg!" da sagde balak til bileam: "kom, jeg vil tage dig med til et andet sted, måske det vil behage gud, at du forbander mig det fra det sted." og balak førte bileam op på toppen af peor, der rager op over ørkenen. så sagde bileam til balak: "byg mig syv altre her og skaf mig syv unge tyre og syv vædre herhen!" balak gjorde, som bileam sagde, og ofrede en tyr og en væder på hvert alter.

24

men da bileam så, at herrens hu stod til at velsigne israel, gik han ikke som de forrige gange hen for at søge varsler, men vendte sig mod ørkenen og bileam så op og fik øje på israel: som lå lejret stamme for stamme. da kom guds ånd over ham, og han fremsatte sit sprog: så siger bileam, beors søn, så siger manden, hvis øje er lukket, så siger han, der hører guds ord og kender den højestes viden, som skuer den almægtiges syner, hensunken, med opladt øje: hvor herlige er dine telte, jakob, og dine boliger, israel! som dale, der strækker sig vidt, som haver langs med en flod, som aloetræer, herren har plantet, som cedre ved vandets bred. dets spande flyder over med vand, dets korn fåt rigelig væde. gud førte det ud af ægypten, det har en vildkøks horn; det opæder de folkeslag der står det imod, sønder deres ben og knuser deres lænder det lægger sig, hviler som en løve, ja, som en løvinde, hvo tør vække det! velsignet, hvo dig velsigner, forbandet, hvo dig forbander! da blussede balaks vrede op mod bileam, og han slog hænderne sammen; og balak sagde til bileam: "for at forbande mine fjender bad jeg dig komme, og se, nu har du velsignet dem tre gange! skynd dig derhen, hvor du kom fra! jeg lovede dig rigelig løn, men mon har herren unddraget dig den!" men bileam sagde til balak: "sagde jeg ikke allerede til sendebudene, du sendte mig: om balak så giver mig alt det sølv og guld, han har i sit hus, kan jeg ikke være ulydig mod herren og gøre noget som helst af egen vilje; hvad herren siger, vil jeg sige! vel, jeg drager til mit folk, men kom, jeg vil lade dig vide, hvad dette folk skal gøre ved dit folk i de sidste dage." derpå fremsatte han sit sprog: så siger bileam, beors søn, så siger manden, hvis øje er lukket, så siger han, der hører guds ord og kender den højestes viden, som skuer den almægtiges syner, hensunken, med opladt øje: jeg ser ham, dog ikke nu, jeg skuer ham, dog ikke nær! en stjerne opgår af jakob, et herskerspir løfter sig fra israel! han knuser moabs

tindinger og alle setsonnernes isse. edom bliver et lydland, og seirs undslupne går til grunde, israel ud folder sin magt, og jakob kuer sine fjender. men da han så amalekiterne, fremsatte han sit sprog: det første af folkene er amalek, men til sidst vies det til undergang! og da han så keniterne, fremsatte han sit sprog: urokkelig er din bolig, din rede bygget på klippen. kain er dog hjemfalden til undergang! hvor længe? assur skal føre dig bort! derpå fremsatte han sit sprog: ve! hvo bliver i live, når gud lader det ske! der kommer skibe fra kittæernes kyst; de kuer assur, de kuer eber men også han er viet til undergang! så drog bileam tilbage til sin hjemstavn; og balak gik også bort.

25

israeliterne slog sig derpå ned i sjitim. men folket begyndte at bedrive hor med de moabitiske kvinder; og da de indbød folket til deres gudens slagtofre, spiste folket deraf og tilbad deres guder. og israel holdt til med bål peor; derover blussede herrens vrede op mod israel, og herren sagde til moyses: "kald alle folkets overhoveder sammen og hæng dem op for herren under åben himmel, for at herrens vrede må vige fra israel!" og moyses sagde til israeliternes dommere: "enhver af eder skal slå dem af sine mænd ihjel, der har holdt til med ba'al peor!" og se, en af israeliterne kom og førte en midjanitisk kvinde hen til sine landsmænd lige for øjnene af moyses og hele israeliternes menighed, medens de stod og græd ved indgangen til åbenbaringsteltet. da nu pinehas, præsten arons søn eleazars søn, så det, trådte han frem af menighedens midte, greb et spyd, fulgte den israelitiske mand ind i sengekammeret og gennemborede dem begge, både den israelitiske mand og kvinden, hende gennem underlivet. da standsede plagen blandt israeliterne. men tallet på dem, plagen havde kostet livet, løb op til 24000. da taledes herren således til moyses: pinehas, præsten arons søn eleazars søn, har vendt min vrede fra israeliterne, idet han var nidkær iblandt dem med min nidkærhed, så at jeg ikke tilintetgjorde israeliterne i min nidkærhed. derfor skal du sige: se, jeg giver ham min fredspagt! et evigt præstedømmes pagt skal blive hans og efter ham hans efterkommeres lod, til løn for at han var nidkær for sin gud og skaffede israeliterne soning." den dræbte israelit, han, der dræbtes sammen med den midjanitiske kvinde, hed zimri, salus søn, og var øverste for et fædrenehus blandt simeoniterne; og den dræbte midjanitiske kvinde hed hozbi og var en datter af zur, der var stammehovding for et fædrenehus blandt midjaniterne, herren taledes fremdeles til moyses og sagde: "fald over midjaniterne og slå dem; thi de faldt over eder med de rænker, de spandt imod eder i den sag med peor og med hozbi, den midjanitiske hovdings datter, deres landsmandinde, der dræbtes, den dag plagen brød løs for peors skyld."

efter denne plage taledes herren til moyses og eleazar, præsten arons søn, og sagde: "hold mandtal over hele israeliternes menighed fra tyveårsalderen og opefter, fædrenehus for fædrenehus, alle våbenføre mænd i israel!" da mønstrede moyses og præsten eleazar dem på moabs sletter ved jordan over for jeriko fra tyveårsalderen og opefter, som herren havde pålagt moyses. ruben, israels førstefødte; rubens sønner: fra hanok stammer hanokiternes slægt, fra pallu palluiternes slægt, fra hezron hezroniternes slægt og fra karmi karmiternes slægt. det var rubeniternes slægter, og de af dem, som mønstredes, udgjorde 43730. pal-lus søn var eliab; eliab's sønner: nemuel, datan og abiram; det var den datan og den abiram, menighedens udvalgte, som satte sig op imod moyses og aron sammen med koras tilhængere, da de satte sig op imod herren; og jorden åbnede sit gab og slugte dem sammen med kora, da hans tilhængere omkom, idet ilden fortærede de 250 mænd, og de blev et tegn til advarsel. men koras sønner omkom ikke. simeons sønners slægter var følgende: fra nemuel stammer nemueliternes slægt, fra jamin jaminiternes slægt, fra jakin jakiniternes slægt, fra zera zeraiternes slægt og fra sjaul sjauliternes slægt. det var simeoniternes slægter, 22200. gads sønners slægter var følgende: fra zefon stammer zefoniternes slægt, fra haggi haggiternes slægt, fra sjuni sjuniternes slægt, fra ozni ozniternes slægt, fra eti eriternes slægt, fra arod aroditernes slægt og fra ar'eli ar'eliternes slægt. det var gads sønners slægter, de af dem, som mønstredes, 40500. judas sønner var er og onan. men er og onan døde i kana'ans land. judas sønners slægter var følgende: fra sjela sammer sjelaniternes slægt, fra perez pereziternes slægt og fra zera zeraiternes slægt; perez's sønner: fra hezron stammer heztoniternes slægt og fra hamul hamuliternes slægt. det var judas slægter, de af dem, som mønstredes, 76500. issakars sønners slægter var følgende: fra tola stammer tolaithernes slægt, fra pua punithernes slægt; fra jasjub jasjubiternes slægt og fra sjimron sjimroniternes slægt. det var issakars slægter, de af dem, som mønstredes, 64 300. zebulons sønners slægter var følgende: fra sered stammer serediternes slægt, fra elon eloniternes slægt og fra jale'el jale'eliternes slægt. det var zebuloniternes slægter, de af dem, som mønstredes, 60 508. josefs sønners slægter var følgende: manasse og efraim; manasses sønner: fra makir stammer makiriternes slægt; makir avlede gilead, fra gilead stammer gjeaditernes slægt; gileads sønner var følgende: fra abiezar stammer abiezariternes slægt, fra helek helekiternes slægt, fra asriel asrieliternes slægt, fra sjekem sjekemiternes slægt, fra sjemida sjemidaithernes slægt og fra hefer heferiternes slægt; men zellofhad, hefers søn, havde ingen sønner, kun døtre; zellofhads døtre hed mala, noa, hogla, milka og tirza. det var manasses slægter, og de af dem, som mønstredes, udgjorde 52700. efraims sønners slægter var følgende: fra sjutela stammer sjutelaithernes slægt, fra beker bekeriternes slægt og fra tahan tahaniternes slægt; sjultelas sønner var følgende: fra eran stammer eraniternes slægt.

detvar efraimiternes slægter, de af dem, som mønstredes, 32500. det var josefs sønners slægter. benjamins sønners slægtervar følgende: fra bela stammer belaiternes slægt, fra asjbel asjbeliternes slægt, fra ahiiram ahiiramiternes slægt, fra sjufam sjufamiternes slægt og fra hufam hufamiternes slægt. belas sønner: ard og na'aman; fra ard stammer arditernes slægt, fra na'aman na'amiteroes slægt. det var benjamins sønners slægter, og de af dem, som mønstredes, udgjorde 45600. dans sønners slægter var følgende: fra sjuham stammer. alle sjuhamiternes slægter, de af dem, som mønstredes, udgjorde 64 400. asers sønners slægter var følgende: fra jimna stammer jimniternes slægt, fra jisjvi jisjviternes slægt og fra beri'a beriaiternes slægt; fra beri'as sønner: fra heber stammer hebriternes slægt og fra malkiel malkieliternes slægt. asers datter hed sera. det var asers sønners slægter, og de af dem, som mønstredes, udgjorde 53400. naftalis sønners slægter var følgende: fra jaze'el stammer jaze'eliternes slægt, fra guni guniternes slægt, fra jezer jezeriternes slægt og fra sjillem sjillemiternes slægt, det var naftalis slægter, slægt for slægt, og de af dem, som mønstredes, udgjorde 45400. det var dem af israeliterne, som mønstredes, 601730. herren taledes fremdeles til moyses og sagde: til dem skal landet udskiftes til arv og eje efter de optalte navne. en stor stamme skal du give en stor arvelod, en lille stamme en lille; enhver af dem skal der gives en arvelod efter tallet på de mønstrede i den. dog skal landet udskiftes ved lodkastning; de skal have deres arvelodder efter navnene på deres fædrene stammer; ved lodkastning skal enhver stamme, stor eller lille, have sin arvelod tildelt. følgende er de af levitterne, der mønstredes, slægt for slægt: fra gerson stammer gersoniternes slægt, fra kehat kehatiternes slægt og fra merari merariternes slægt. følgende er levis slægter: libniternes slægt, hebroniternes slægt, maliternes slægt, musjiternes slægt og koraiternes slægt. amrams hustru hed jokebed, levis datter, som fødtes levi i egypten; hun fødte for amram aron, moyses og deres søster mirjam. for aron fødtes nadab, abihu, eleazar og itamar. men nadab og abihu omkom, da de frembar fremmed ild for herrens åsyn. de af dem, der mønstredes, udgjorde 23000, alle af mandkøn fra en måned og opefter. de mønstredes nemlig ikke sammen med de andre israeliter, da der ikke var givet dem nogen arvelod blandt israeliterne. det var dem, der mønstredes af moyses og præsten eleazar, da disse mønstrede israeliterne på moabs sletter ved jordan over for jeriko. blandt dem var der ingen, som var mønstret af moyses og præsten aron, da de mønstrede israeliterne i sinaj ørken; thi herren havde sagt til dem, at de skulde dø i ørkenen.

27

men zefofhads dotre, hvis fader var en søn af hefer, en søn af gilead, en søn af makir, en søn af manasse - de hørte altså til josefs søn manasses slægter, og deres navne var mala, noa, hogla, milka og tirza - trådte hen og stillede sig frem for moyses, præsten eleazar, øversterne og hele menigheden ved indgan-

gen til åbenbaringsteltet og sagde: "vor fader døde i ørkenen han hørte ikke med til koras tilhængere, dem, der rottede sig sammen mod herren, men døde for sin egen synds skyld og han havde ingen sønner. hvorfor skal nu vor faders navn udslættes af hans slægt, fordi han ingen søn havde? giv os ejendom blandt vor faders brødre!" moyses lagde deres sag frem for herrens åsyn. da taledes herren således til moyses: "zefofhads dotre har ret i, hvad de siger; giv dem ejendom til arvelod mellem deres faders brødre og lad deres faders arvelod tilfalde dem og til israeliterne skal du tale og sige således: når en mand dør uden at efterlade sig nogen søn, da skal i lade hans arvelod gå i arv til hans datter; har han heller ingen datter, skal i give hans arvelod til hans brødre; har han heller ingen brødre, skal i give hans arvelod til hans farbrødre; og har hans fader ingen brødre, skal i give hans arvelod til hans nærmeste kødelige slægtning, som så skal arve den. det skal være israeliterne en retsgyldig anordning, som herren har pålagt moyses." og herren sagde til moyses: "stig op på åbarimbjerget her og se ud over landet, som jeg vil give israeliterne. og når du har set ud over det, skal også du samles til din slægt ligesom din broder aron; i var jo genstridige mod mit ord i zins ørken, dengang menigheden yppede kiv, så at i ikke helligede mig i deres påsyn ved at skaffe vand." det er meriba kadesjs vand i zins ørken. og moyses talte således til herren: "måtte herren, gud over alt kods ånder, indsætte en mand over menigheden, som kan drage ud og hjem i spidsen for dem og føre dem ud og hjem, for at ikke herrens menighed skal blive som en hjord uden hyrde!" da sagde herren til moyses: "tag josua, nuns søn, en mand, i hvem der er ånd, læg din hånd på ham, fremstil ham for præsten eleazar og hele menigheden og indsæt ham således i deres påsyn; og overdrag ham noget af din værdighed, for at hele israeliternes menighed kan adlyde ham. men han skal træde frem for præsten eleazar, for at han kan skaffe ham urims kendelse for herrens åsyn; på hans bud skal han drage ud, og på hans bud skal han vende hjem, han og alle israeliterne, hele menigheden." moyses gjorde som herren havde pålagt ham; han tog josua og fremstillede ham for præsten eleazar og hele menigheden; og han lagde sine hænder på ham og indsatte ham, således som herren havde påbudt ved moyses.

28

og herren taledes til moyses og sagde: byd israeliterne og sig til dem: i skal omhyggeligt bringe mig mine oergaver, min ildofferspise til en liflig duft, til de fastsatte tider! og sig til dem: dette er det ildoffer, i skal bringe herren: hver dag to årgamle, lydefri lam som dagligt brændoffer; det ene lam skal du ofre om morgenen, det andet ved aftenstid; og som afgrødeoffer dertil en tiendedel efa fint hvedemel, rørt i en fjerdedel hin olie af knuste frugter det er det daglige brændoffer, som ofredes ved sinaj bjerg til en liflig duft, et ildoffer for herren fremdeles som drikoffer dertil en fjerdedel hin vin for hvert lam; i helligdommen skal derudgydes drikoffer af stærk drik for herren. det andet lam skal du ofre ved aftenstid; med

samme afgrødeoffer og drikoffer som om morgenen skal du ofre det, et ildoffer til en liflig duft for herren. på sabbatsdagen skal det være to årgamle, lydefri lam og som afgrødeoffer to tiendedele efa fint hvedemel, rørt i olie, med tilhørende drikoffer, et sabbatsbrændoffer på hver sabbat foruden det daglige brændoffer med tilhørende drikoffer. på den første dag i hver måned skal i som brændoffer bringe herren to unge tyre, en væder og syv årgamle lam, lydefri dyr, og som afgrødeoffer dertil for hver tyr tre tiendedele efa fint hvedemel, rørt i olie, som afgrødeoffer for hver væder to tiendedele efa fint hvedemel, rørt i olie, og som afgrødeoffer for hvert lam en tiendedel efa fint hvedemel, rørt i olie, et brændoffer til en liflig duft, et ildoffer for herren; desuden de tilhørende drikofre, en halv hin vin for hver tyr, en tredjedel hin for hver væder og en fjerdedel hin for hvert lam. det er det månedlige brændoffer for hver af årets måneder. tillige skal der foruden det daglige brændoffer ofres herren en gedebuk som syndoffer med tilhørende drikoffer. på den fjortende dag i den første måned skal dervære påske for herren. den femtende dag i den måned er det højtid; i syv dage skal der spises usyrede brød. på den første dag skal der være højtidssstævne, intet som belst arbejde må i udføre. da skal i bringe som ildoffer, som brændoffer for herren, to unge tyre, en væder og syv årgamle lam, lydefri dyr skal i tage og som afgrødeoffer dertil fint hvedemel rørt i olie; tre tiendedele efa skal i ofre for hver tyr, to tiendedele for hver væder og en tiendedel for hvert af de syv lam; desuden en buk som syndoffer for at skaffe eder soning. foruden morgen brændofferet, det daglige brændoffer, skal i ofre det. sådanne ofre skal i bringe hver af de syv dage som ildoffer-spise til en liflig duft for herren; de skal ofres med tilhørende drikoffer foruden det daglige brændoffer. på den syvende dag skal i holde højtidssstævne; intet som helst arbejde må i udføre. på førstegrødens dag, når i bringer herren afgrødeoffer af den ny afgrøde på eders ugefest, skal i holde højtidssstævne; intet som helst arbejde må i udføre. da skal i som brændoffer til en liflig duft for herren ofre to unge tyre, en væder og syv årgamle lam og som afgrødeoffer dertil fint hvedemel, rørt i olie, tre tiendedele efa for hver tyr, to tiendedele for hver væder og en tiendedel for hvert af de syv lam; desuden en gedebuk for at skaffe eder soning. foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer skal i ofre det, lydefri dyr skal i tage, med tilhørende drikofre.

29

på den første dag i den syvende måned skal i holde højtidssstævne, intet som helst arbejde må i udføre; i skal fejre den som en hornblæsningsdag. da skal i som brændoffer til en liflig duft for herren ofre en ung tyr, en væder og syv årgamle lam, lydefri dyr; som afgrødeoffer dertil fint hvedemel, rørt i olie, tre tiendedele efa for tyren, to tiendedele for væderen og en tiendedel for hvert af de syv lam; desuden en gedebuk som syndoffer for at skaffe eder soning; alt foruden nymånebrændofferet med tilhørende afgrødeoffer og det daglige brændoffer med tilhørende

afgrødeoffer og drikofre efter de derom gældende forskrifter, til en liflig duft, et ildoffer for herren. på den tiende dag i samme syvende måned skal i holde højtidssstævne, i skal faste og må intet som helst arbejde udføre. da skal i som brændoffer til en liflig duft for herren ofre en ung tyr, en væder og syv årgamle lam, lydefri dyr skal i tage, og som afgrødeoffer dertil fint hvedemel, rørt i olie, tre tiendedele efa for tyren, to tiendedele for væderen og en tiendedel for hvert af de syv lam; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden soningssyndoffe, det og det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikofre. på den femtende dag i den syvende måned skal i holde højtidssstævne, i må intet som helst arbejde udføre, og i skal holde højtid for herren i syv dage. da skal i som brændoffer, som ildoffer til en liflig duft for herren ofre tretten unge tyre, to vædere og fjorten årgamle lam, lydefri dyr skal det være, og som afgrødeoffer dertil fint hvedemel, rørt i olie, tre tiendedele efa for hver af de tretten tyre, to tiendedele for hver af de to vædere og en tiendedel for hvert af de fjorten lam; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. på den anden dag skal i ofre tolv unge tyre, to vædere og fjorten årgamle lam, lydefri dyr, med tilhørende afgrødeoffer og drikofre for tyrene, vædere og lammene efter deres tal på den foreskrevne måde; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. på den tredje dag skal i ofre elleve unge tyre, to vædere og fjorten årgamle lam, lydefri dyr, med tilhørende afgrødeoffer og drikofre for tyrene, vædere og lammene efter deres tal på den foreskrevne måde; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. på den fjerde dag skal i ofre ti unge tyre, to vædere og fjorten årgamle lam, lydefri dyr, med tilhørende afgrødeoffer og drikofre for tyrene, vædere og lammene efter deres tal på den foreskrevne måde; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. på den femte dag skal i ofre ni unge tyre, to vædere og fjorten årgamle lam, lydefri dyr, med tilhørende afgrødeoffer og drikofre for tyrene, vædere og lammene efter deres tal på den foreskrevne måde; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. på den sjette dag skal i ofre otte unge tyre, to vædere og fjorten årgamle lam, lydefri dyr, med tilhørende afgrødeoffer og drikofre for tyrene, vædere og lammene efter deres tal på den foreskrevne måde; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. på den syvende dag skal i ofre syv unge tyre, to vædere og fjorten årgamle lam, lydefri dyr, med tilhørende afgrødeoffer og drikofre for tyrene, vædere og lammene efter deres tal på den foreskrevne måde; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brændoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. på den ottende dag skal i holde festlig samling, i må intet som helst arbejde udføre. da skal i som brændoffer, som ildoffer til en liflig duft for her-

ren ofre en tyr, en væder og syv årgamle lam, lydefri dyr, med tilhørende afgrødeoffer og drikofre for tyren, væderen og lammene efter deres tal på den foreskrevne måde; desuden en gedebuk som syndoffer; alt foruden det daglige brænderoffer med tilhørende afgrødeoffer og drikoffer. disse ofre skal i bringe Herren på eders højtider, bortset fra eders løfte og frivilligofre, hvad enten det nu er brænderofre, afgrødeofre, drikofre eller takofre. og Moses talte til israelitterne, ganske som Herren havde pålagt Moses.

30

Moses talte fremdeles til overhovederne for israeliternes stammer og sagde: dette er, hvad Herren har påbudt: når en mand aflægger et løfte til Herren eller ved ed forpligter sig til afholdenhed i en eller anden retning, må han ikke bryde sit ord, men skal holde hvert ord, der er udgået af hans mund. men når en kvinde aflægger et løfte til Herren og forpligter sig til afholdenhed i en eller anden retning, medens hun endnu i sine unge år opholder sig i sin faders hus. og hendes fader, når han hører om hendes løfte og den forpligtelse til afholdenhed, hun har påtaget sig, ikke siger noget til hende, så skal alle hendes løfter stå ved magt, og enhver forpligtelse til afholdenhed, hun har påtaget sig, skal stå ved magt. hvis hendes fader derimod formener hende det, samme dag han får det at høre, skal ingen af hendes løfter eller af de forpligtelser til afholdenhed, hun har påtaget sig, stå ved magt, og Herren skal tilgive hende, fordi hendes fader har forment hende det. hvis hun bliver gift medens der påhviler hende løfter eller en forpligtelse, hun har påtaget sig ved et uoverlagt ord, og hendes mand ikke siger noget til hende, samme dag han får det at høre, skal hendes løfter stå ved magt, og den forpligtelse til afholdenhed, hun har påtaget sig, skal stå ved magt. hvis hendes mand derimod formener hende det, samme dag han får det at høre, gør han dermed det løfte, der påhviler hende, og den forpligtelse til afholdenhed, hun har påtaget sig ved et uoverlagt ord, ugyldig, og Herren skal tilgive hende. en enkes og en forstødt hustrus løfte, enhver forpligtelse til afholdenhed, hun har påtaget sig, er bindende for hende. hvis en kvinde i sin mands hus aflægger et løfte eller ved ed forpligter sig til afholdenhed i en eller anden retning, og hendes mand, når han får det at høre, ikke siger noget til hende og ikke formener hende det, skal alle hendes løfter stå ved magt, og enhver forpligtelse til afholdenhed, hun har påtaget sig, skal stå ved magt. hvis hendes mand derimod, samme dag han får det at høre, gør det ugyldigt, så står intet af det, hun har udtalt, ved magt, hverken hendes løfter eller den påtagne forpligtelse til afholdenhed; hendes mand har gjort dem ugyldige, og Herren skal tilgive hende. ethvert løfte og enhver ved ed påtagen forpligtelse til faste kan hendes mand stadfæste eller gøre ugyldig. men hvis hendes mand tier stille over for hende til næste dag, stadfæster han alle hendes løfter og alle de forpligtelser til afholdenhed, hun har påtaget sig; han har stadfæstet dem, thi han sagde ikke noget til hende, samme dag han fik det at høre; og hvis han vil gøre dem ugyldige, en tid efter at han fik det at

høre, skal han undgælde for hendes brøde. det er de anordninger, Herren gav Moses om forholdet mellem mand og hustru og mellem fader og datter, medens hun endnu i sine unge år opholder sig i hans hus.

31

og Herren taledes til Moses og sagde: "skaf israelitterne hævn over midjaniterne; så skal du samles til din slægt!" da talte Moses til folket og sagde: "udrust mænd af eders midte til kamp, for at de kan falde over midjan og fuldbyrde Herrens hævn på midjan; 1000 mand af hver af Israels stammer skal i sende i kamp!" af Israels tusinder udtoges da 1000 af hver stamme, i alt 12.000 mand, rustede til kamp. og Moses sendte dem i kamp, 1000 af hver stamme, og sammen med dem Pinehas, præsten Eleazar søn, der medbragte de hellige redskaber og alarmtrompeterne. de drog så ud i kamp mod midjaniterne, som Herren havde pålagt Moses, og dræbte alle af mandkøn; og foruden de andre, der blev slået ihjel, dræbte de også midjans konger, evi, rekem, zur, hur og reba, midjans fem konger; også Bileam, Beors søn, dræbte de med sværdet. og israelitterne bortførte midjaniternes kvinder og børn som krigsfanger, og alt deres kvæg alle deres hjoerde og alt deres gods tog de med som bytte; og alle deres byer på de beboede steder og alle deres teltlejre stak de ild på. og alt det røvede og hele byttet, både mennesker og dyr, tog de med sig, og de bragte fangerne, byttet og det røvede til Moses og præsten Eleazar og israelitternes menighed i lejren på Moabs sletter ved Jordan over for Jeriko. men Moses, præsten Eleazar og alle menighedens øverste gik dem i møde uden for lejren, og Moses blev vred på Hærens førere, tusindførerne og hundredførerne, som kom tilbage fra krigstøget. og Moses sagde til dem: "har i ladet alle kvinder i live? det var jo dem, der efter Bileams råd blev årsag til, at israelitterne var troløse mod Herren i den sag med peor, så at plagen ramte Herrens menighed. dræb derfor alle drengebørn og alle kvinder, der har kendt mand og haft samleje med mænd; men alle piger, der ikke har haft samleje med mænd, skal i lade i live og beholde, men selv skal i lejre eder uden for lejren i syv dage, enhver, som har dræbt nogen, og enhver, som har rørt ved en dræbt, og rense eder på den tredje og den syvende dag, både i selv og eders krigsfanger, og enhver klædning, enhver læder ting, alt, hvad der er lavet af gedehår, og alle træredskaber skal i rense!" og præsten Eleazar sagde til krigerne, der havde været med i kampen: "dette er det lovbud, Herren har givet Moses: kun guld, sølv, kobber, jern, tin og bly, alt, hvad der kan tåle ild, skal i lade gå gennem ild, så bliver det rent; dog må det renses med renselsesvand. men alt, hvad der ikke kan tåle ild, skal i lade gå gennem vand. og eders klæder skal i tvætte på den syvende dag, så bliver i rene og kan gå ind i lejren." og Herren taledes til Moses og sagde: "sammen med præsten Eleazar og overhovederne for menighedens fædrenehuse skal du opføre det samlede bytte, der er taget, både mennesker og dyr. derefter skal du dele byttet i to lige store dele mellem dem, der har taget del i krigen og været i kamp, og hele den øvrige menighed. derpå

skal du udtage en afgift til herren fra krigerne, der har været i kamp, et stykke af hver fem hundrede, både af mennesker, hornkvæg, æsler og småkvæg; det skal du tage af den halvdel, som tilfalder dem, og give præsten eleazar det som offerydelse til herren. men af den halvdel, der tilfalder de andre israelitter, skal du tage et stykke af hver halvtredsindstyve, både af mennesker, hornkvæg, æsler og småkvæg, alt kvæget, og give det til leviterne, som tager vare på, hvad der er at varetage ved herrens bolig!" da gjorde moses og præsten eleazar, som herren havde pålagt moses. og det, de havde taget, det tiloversblevne af byttet, som krigsfolket havde gjort, udgjorde 675000 stykker småkvæg, 72 000 stykker hornkvæg, 61 000 æsler og 32008 mennesker, kvinder, der ikke havde haft samleje med mænd. den halvdel, der tilfaldt dem, der havde været i kamp, udgjorde altså et tal af 337500 stykker småkvæg, hvoraf afgiften til herren udgjorde 675 stykker småkvæg, 36000 stykker hornkvæg, hvoraf 72 i afgift til herren, 30500 æsler, hvoraf til i afgift til herren, og 16000 mennesker, hvoraf 32 i afgift til herren. og moses overgav afgiften, herrens offerydelse, til præsten eleazar, som herren havde pålagt moses. og af den halvdel, som tilfaldt de andre israelitter, og som moses havde taget som deres del fra de mænd, der havde været i kamp denne menighedens halvdel udgjorde 337 500 stykker småkvæg, 36 000 stykker hornkvæg, 30 500 æsler og 16000 mennesker af den halvdel, som tilfaldt de andre israelitter, udtog moses et stykke for hver halvtredsindstyve, både af mennesker og kvæg, og gav dem til leviterne, som tog vare på, hvad der var at varetage ved herrens bolig, som herren havde pålagt moses. da trådte førerne for hærens afdeling, tusindførerne og hundredførerne, hen til moses og sagde til ham: "dine trælle har holdt mandtal over de krigere, der stod under os; og der manglede ikke en eneste af os; derfor frembærer nu enhver af os som offergave til herren, hvad han har taget af guldsmykker, armbånd, spange, fingerringe, ørenringe og halsmykker, for at skaffe os soning for herrens åsyn." moses og præsten eleazar modtog guld af dem, alskens med kunst virkede smykker; og alt offerydelsesguld, som de ydede herren, udgjorde 16750 sekel, hvilket tusindførerne og hundredførerne bragte som gave. krigerne havde taget bytte hver for sig, så modtog moses og præsten eleazar guld af tusindførerne og hundredførerne og bragte det ind i åbenbaringsteltet, for at det skulde bringe israelitterne i minde for herrens åsyn.

32

rubeniterne og gaditerne havde meget kvæg i store mængder. da de nu så jazers land og gileads land, fandt de, at stedet egnede sig til kvægavl. derfor kom gaditerne og rubeniterne og sagde til moses og præsten eleazar og menighedens øverste: "atarot, dibon, ja'zer, nimra, hesjbon, elale, sebam, nebo og beon, det land, herren har erobret for israels menighed, er et land, der egner sig til kvægavl, og dine trælle ejer hjerne." og de sagde: "dersom vi har fundet nåde for dine øjne, så lad dine trælle få dette land i eje; for os ikke over jordan!" men moses sagde

til gaditerne og rubeniterne: "skal eders brødre drage i krig, medens i bliver boende her? og hvorfor vil i betage israelitterne modet til at drage over til det land, herren har givet dem? det gjorde eders fædre, da jeg fra kadesj barnea sendte dem hen for at se på landet; da de var draget op til esjkoldalen og havde set på landet, det og de israelitterne modet til at drage ind i det land, herren havde givet dem. men herrens vrede blussede den gang op, og han svor: de mænd, der er draget op fra ægypten, fra tyveårsalderen og opefter, skal ikke få det land at se, jeg tilsvar abraham, isak og jakob, fordi de ikke viste mig fuld lydig, med undtagelse af kenizziten kaleb, jetunnes søn, og josua, nuns søn, thi de viste herren fuld lydig! og herrens vrede blussede op mod israel, og han lod dem vanke om i ørkenen i fyrretyve år, indtil hele den slægt var gået til grunde, der gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne. og se, i træder nu i eders fædres fodspor, en engel af syndere, for yderligere at øge herrens vrede mod israel! når i viger bort fra ham, vil han lade det blive endnu længere i ørkenen, og i bringer fordærvelse over hele dette folk." da trådte de frem for ham og sagde: "vi vil kun bygge kvægfolde til vore hjerne her og byer til vore familier; men selv vil vi ruste os til kamp og drage i spidsen for israelitterne, til vi har bragt dem hen til deres sted; imens skal vore familier blive i de befæstede byer i ly for landets indbyggere. vi vil ikke vende tilbage til vore huse, før enhver af israelitterne har fået sin arvelod; thi vi vil ikke have arvelod sammen med dem på den anden side af jordan og længere borte, eftersom vi har fået vor arvelod her på denne side af jordan på østsiden." da sagde moses til dem: "hvis i gør det, hvis i rustet eder til kamp for herrens åsyn, hvis alle eders kamprustedes mænd overskrider jordan for herrens åsyn og bliver der, indtil han har jaget sine fjender bort fra sit åsyn, og hvis i først vender tilbage, når landet er undertrykket for herrens åsyn, skal i være sagesløse over for herren og israel, og så skal landet her blive eders ejendom for herrens åsyn. men hvis i ikke gør det, se, da synder i mod herren, og da skal i få eders synd at mærke, den skal nok finde eder. byg eder byer til eders familier og folde til eders småkvæg og gør, som i har sagt!" da sagde gaditerne og rubeniterne til moses: "dine trælle vil gøre, som min herre byder; vore børn, kvinder, hjerne, og alt vort kvæg skal blive der i gileads byer, men dine trælle vil drage over og tage del i krigen, så mange som er rustet til kamp for herrens åsyn, således som min herre har sagt." så gav moses præsten eleazar og josua, nuns søn, og overhovederne for de israelitiske stammers fædrenehuse befaling om dem, og moses sagde til dem: "hvis gaditerne og rubeniterne, så mange som er rustet til kamp for herrens åsyn, går over jordan sammen med eder og landet bliver eder underlagt, skal i give dem gilead i eje; men hvis de ikke går over sammen med eder, rustede til kamp, skal de have bopæl anvist blandt eder i kana'ans land." da svarede gaditerne og rubeniterne: "hvad herren har talt til dine trælle, vil vi gøre; vi vil, rustede til kamp for herrens øjne, drage over til kana'ans land, men vor arvelod på den anden side af jordan bliver i vort eje." da gav moses gaditerne, rubeniterne og josefs søn manasses

halve stamme amoriterkongen sihons kongerige og kong og af basans kongerige, landet med byerne og deres område, landets byer rundt om. så byggede gaditerne dibon, atarot, aroer. atarot sjofan, ja'zer, jog-beba, bet nimra, bet haran, befæstede byer, og kvægfolde; og rubeniterne byggede hesjbon, elale og kir-jatajim, nebo og ba'al meon, hvis navne ændredes, og sibma; og de opkaldte byerne, som de byggede, efter deres navne. og manasses søn makirs sønner drog til gilead og erobrede det og drev de der boende amoriter bort; og moses overdrog gilead til manasses søn makir, og han bosatte sig der; men manasses søn jair drog hen og erobrede deres teltbyer og kaldte dem jairs teltbyer. og noba drog hen og erobrede kenat med tilhørende småbyer og kaldte det noba efter sit eget navn.

33

følgende er de enkelte strækninger på israeliternes vandring, de tilbagelagde på vejen fra ægypten, hærafdeling for hærafdeling, under anførsel af moses og aron. moses optegnede på herrens bud de steder, de brød op fra, strækning for strækning; og følgende er de enkelte strækninger efter de steder, de brød op fra: de brød op fra rameses på den femtende dag i den første måned; dagen efter påske drog israelitterne ud, værnede af en stærk hånd, for øjnene af alle ægypterne, medens ægypterne jordede alle de første-fødte, som herren havde slået iblandt dem; thi herren havde holdt dom over deres guder. israelitterne brød altså op fra ra'meses og slog lejr i sukkot. så brød de op fra sukkot og slog lejr i etam, der ligger ved ørkenens rand. så brød de op fra etam og vendte om mod pi hakirot over for ba'al zefon og slog lejr over for migdol. så brød de op fra pi hakirot og drog tværs igennem havet til ørkenen; og de vandrede tre dagsrejser i etams ørken og slog lejr i mara. så brød de op fra mara og kom til elim; i elim var der tolv vandkilder og halvfjerdsindstyve palmetræer, og der slog de lejr. så brød de op fra elim og slog lejr ved det røde hav. så brød de op fra det røde hav og slog lejr i sins ørken. så brød de op fra sins ørken og slog lejr i dofka. så brød de op fra dofka og slog lejr i alusj. så brød de op fra alusj og slog lejr i refdim, hvor folket ikke havde vand at drikke. så brød de op fra refdim og slog lejr i sinaj ørken. så brød de op fra sinaj ørken og slog lejr i kibrot hatta'ava, så brød de op fra hibrot hatta'ava og slog lejr i hazerot. så brød de op fra hazerot og slog lejr i ritma. så brød de op fra ritma og slog lejr i rimmon perez. så brød de op fra rimmon perez og slog lejr i libna. så brød de op fra libna og slog lejr i aissa. så brød de op fra aissa og slog lejr i kehelata. så brød de op fra kebelata og slog lejr ved sjefers bjerg. så brød de op fra sjefers bjerg og slog lejr i harada. så brød de op fra harada og slog lejr i makhelot. så brød de op fra makhelot og slog lejr i tahat. så brød de op fra tahat og slog lejr i tara. så brød de op fra tara og slog lejr i mitka. så brød de op fra mitka og slog lejr i hasjmona. så brød de op fra hasjmona og slog lejr i moserot. så brød de op fra moserot og slog lejr i bene ja'akan. så brød de op fra bene ja'akan og slog lejr i hor haggidgad. så brød de op fra hor haggidgad og

slog lejr i jotbata. så brød de op fra jofbata og slog lejr i abrona. så brød de op fra abrona og slog lejr i ezjongeber. så brød de op fra ezjongeber og slog lejr i zins ørken, det er kadesj. så brød de op fra kadesj og slog lejr ved bjerget hor ved randen af edoms land. og præsten aron steg på herrens bud op på bjerget hor og døde der i det fyrretvyvende år efter israeliternes udvandring af ægypten, på den første dag i den femte måned; og aron var 123 år gammel, da han døde på bjerget hor. men kana'anæren, kongen af arad, der boede, i syddlandet i kana'ans land, hørte, at israelitterne var under fremrykning. så brød de op fra bjerget hor og slog lejr i zalmona. så brød de op fra zalmona og slog lejr i punon. så brød de op fra punon og slog lejr i obot. så brød de op fra obot og slog lejr i iije ha'abarim ved moabs grænse. så brød de op fra iije ha'abarim og slog lejr i det gaditiske dibon. så brød de op fra det gaditiske dibon og slog lejr i almon diblatajim. så brød de op fra almon diblatajim og slog lejr på abarimbjergene over for nebo. så brød de op fra abarimbjergene og slog lejr på moabs sletter ved jordan over for jeriko; og de slog lejr ved jordan fra bet jesjijmot og til abel sjittim på moabs sletter. og herren taledes til moses på moabs sletter ved jordan over for jeriko og sagde: "tal til israelitterne og sig til dem: når i kommer over jordan til kana'ans land, skal i drive landets beboere bort foran eder og tilintetgøre alle deres billedværker, alle deres støbte billeder skal i tilintetgøre, og alle deres offerhøje skal i ødelægge; i skal underlægge eder landet og bosætte eder der, thi eder har jeg givet landet i eje; og i skal udskifte landet mellem eder ved lodkastning efter eders slægter, således at i giver en stor slægt en stor arvelod og en lille slægt en lille. der, hvor loddet falder for dem, skal deres del være; efter eders fædrenerstammer skal i udskifte landet mellem eder. men hvis i ikke driver landets beboere bort foran eder, så skal de, som i lever af dem, blive torne i eders øjne og brodde i eders sider, og de skal bringe eder trængsel i det land, i bor i, og hvad jeg havde tænkt at gøre ved dem, gør jeg da ved eder."

34

herren taledes fremdeles til moses og sagde: byd israelitterne og sig til dem: når i kommer til kana'ans land det er det land, der skal tilfalde eder som arvelod, kana'ans land i hele dets udstrækning så skal eders sydside strække sig fra zins ørken langs med edom; eders sydgrænse skal mod øst begynde ved enden af salthavet; så skal eders grænse dreje sønden om akrabbimpasset, nå til zin og ende sønden for kadesj barnea; så skal den løbe hen til hazar addar og nå til azmon; fra azmon skal grænsen dreje hen til ægyptens bæk og ende ved havet. hvad vestgrænsen angår, skal det store hav være eders grænse; det skal være eders vestgrænse. eders nordgrænse skal være følgende: fra det store hav skal i udstikke eder en linie til bjerget hor; fra bjerget hor skal i udstikke en linie til egnen hen imod hamat, så at grænsen ender ved zedad; derpå skal grænsen gå til zifron og ende ved hazar enan. det skal være eders nordgrænse. men til østgrænse skal i afmærke eder en linie fra hazar

enan til sjefam; og fra sjefam skal grænsen gå ned til ribla østen for ajin, og grænsen skal løbe videre ned, til den støder til bjergskrænten østen for kineretsoen; derpå skal grænsen løbe ned langs jordan og ende ved salthavet. det skal være eders land i hele dets udstrækning til alle sider. og moses bød israelitterne og sagde: det er det land, i skal udskifte mellem eder ved lodkastning, og som efter herrens bud skal gives de ni stammer og den halve stamme. thi rubeniternes stamme efter deres fædrenehuse og gaditernes stamme efter deres fædrenehuse og manasses halve stamme har allerede fået deres arvelod. de to stammer og den halve stamme har fået deres arvelod hinsides jordan over for jeriko, mod øst, mod solens opgang. og herren taledes til moses og sagde: navnene på de mænd, der skal udskifte landet mellem eder, er følgende: præsten eleazar og josua, nuns søn; desuden skal i udtage en øverste af hver stamme til at udskifte landet. navnene på disse mænd er følgende: af judas stamme kaleb, jefunnes søn, af simeoniternes stamme sjemuel, ammihud søn, af benjamins stamme elidad, kislons søn, af daniternes stamme een øverste, bukki, joglis søn, af josefs sønner: af manassiternes stamme een øverste, hannel, efods søn, og af efraimiternes stamme een øverste, kemuel, sjiftans søn, af zebuloniternes stamme een øverste, elizafan, parnaks søn, af issakariternes stamme een øverste, paltiel, azzans søn, af aseriternes stamme een øverste, ahihud, sjelomis søn, og af nafthaliternes stamme een øverste, pedael, ammiuds søn. det var dem, herren pålagde at udskifte kana'ans land mellem israelitterne.

35

herren taledes fremdeles til moses på moabs sletter ved jordan over for jeriko og sagde: byd israelitterne, at de af de besiddelser, de får i arv, skal give leviterne nogle byer at bo i; i skal også give leviterne græsmarker rundt om disse byer, disse byer skal de have at bo i, og deres græsmarker skal de have til deres kvæg, deres hjerde og andre dyr. græsmarkerne om byerne, som i skal give leviterne, skal strække sig 1000 alen fra bymuren ud til alle sider; og uden for byen skal i til østside opmåle 2000 alen, til sydside 2000, til vestside 2000 og til nordside 2000, med byen i midten. det skal tilfalde dem som græsgange til byerne. hvad de byer angår, som i skal give leviterne, så skal i give dem de seks tilflugtsbyer, som manddrabere kan ty ind i, og desuden to og fyrretyve byer. de byer, i skal give leviterne, bliver således i alt otte og fyrretyve byer med tilhørende græsmarker. og af de byer, i skal give dem af israelitternes besiddelser, skal i lade de større stammer give flere, de mindre færre; hver stamme skal give leviterne så mange af sine byer, som svarer til den arvelod, der tildeles den. herren taledes fremdeles til moses og sagde: tal til israelitterne og sig til dem: når i kommer over jordan til kana'ans land, skal i udse eder nogle byer, i kan have som tilflugtsbyer, så at en manddraber, der begår et drab af vanvare, kan ty derhen. i disse byer skal i have ret til at søge tilflugt for blodhævneren, for at ikke manddraberen skal dø, for han er blevet stillet

for menighedens domstol. det skal være seks byer, i skal afstå til tilflugtsbyer; de tre skal i afstå hinsides jordan og de tre andre i kana'ans land; de skal være tilflugtsbyer. israelitterne, de fremmede og de indvandrede iblandt dem skal have ret til at søge tilflugt i de seks byer, så at enhver, der begår et drab af vanvare, kan ty derhen. men slår han ham ihjel med et jernredskab, så er han en manddraber, og manddraberen skal lide døden; og slår han ham ihjel med en sten, som han har i hånden, og som kan slå en mand ihjel, så er han en manddraber, og manddraberen skal lide døden; og slår han ham ihjel med et træredskab, som han har i hånden, og som kan slå en mand ihjel, så er han en manddraber, og manddraberen skal lide døden. blodhævneren skal dræbe manddraberen; når han træffer ham, skal han dræbe ham. og støder han til ham af had eller kaster noget på ham i ond hensigt, så han dør deraf, eller slår han ham med hånden i fjendskab, så han dør deraf, skal drabsmanden lide døden, thi han er en manddraber; blodhævneren skal dræbe manddraberen, når han træffer ham. støder han derimod til ham af vanvare, ikke i fjendskab, eller kaster han et redskab på ham, uden at det er i ond hensigt, eller rammer han ham uden at se ham med en sten, som kan slå en mand ihjel, så han dør deraf, og han ikke er hans uven eller har onset på ondt imod ham, så skal menigheden dømme drabsmanden og blodhævneren imellem på grundlag af disse lovbud; og menigheden skal værne manddraberen mod blodhævneren, og menigheden skal føre ham tilbage til hans tilflugtsby, hvorhen han var tyet, og der skal han blive boende, indtil den med hellig olie salvede ypperstepræst dør. men hvis manddraberen for lader sin tilflugtsbys område, hvorhen han er tyet, og blodhævneren træffer ham uden for hans tilflugtsbys område, så kan blodhævneren dræbe manddraberen uden at pådrage sig blodskyld; thi han skal blive i sin tilflugtsby indtil ypperstepræstens død; først efter ypperstepræstens død kan manddraberen vende tilbage til den jord, han ejer. det skal være eder en retsgyldig anordning fra slægt til slægt, hvor i end bor. når nogen slår et menneske ihjel, må man kun dræbe manddraberen efter flere vidners udsagn. et enkelt vidnes udsagn er ikke nok til en dødsdom. i må ikke tage mod sonebøde for en manddraber, når han har forbrudt sit liv; han skal lide døden, heller ikke må i tage mod sonebøde, således at den, der er tyet til sin tilflugtsby, for ypperstepræstens død kan vende tilbage og bosætte sig i landet. vanhelliger ikke det land, i er i, thi blodvannhelliger landet, og landet får kun soning for det blod, der er udgydt deri, ved dens blod, der har udgydt det. gør ikke det land urent, i er bosat i, og i hvis midte jeg bor; thi jeg herren bor midt iblandt israels børn.

36

overhovederne for fædrenehuse i gileaditernes slægt gilead var en søn af manasses søn makir af josefs sønners slægter tråde frem og talte for moses og øversterne, overhovederne for israelitternes fædrenehuse, og sagde: "herren har pålagt min herre at udskifte landet mellem israelitterne ved lodkast-

ning, og min herre har i herrens navn påbudt at give vor frænde zeflofhads arvelod til hans døtre. men hvis de nu indgår ægteskab med mænd, der hører til en anden af israels stammer, så unddrages deres arvelod jo vore fædres arvelod, og således øges den stammes arvelod, som de kommer til at tilhøre, medens den arvelod, der er tilfaldet os ved lodkastning, formindskes; og når israelitterne får jubelår, lægges deres arvelod til den stammes arvelod, som de kommer til at tilhøre, og således unddrages deres arvelod vor fædrene stammes arvelod." da udstedte moyses efter herrens ord følgende bud til israelitterne: "josefs sønners stamme har talt ret! således er herrens bud angående zeflofhads døtre: de må indgå ægteskab med hvem de ønsker, men det må kun være mænd af deres faders stammes slægt, de indgår ægteskab med. thi ingen arvelod, der tilhører israel, må gå over fra en stamme til en anden, men israelitterne skal holde fast hver ved sin fædrene stammes arvelod. enhver datter, som får en arvelod i en af israelitternes stammer, skal indgå ægteskab med en mand af sin fædrene stammes slægt, for at israelitterne kan beholde hver sine fædres arvelod som ejendom; og ingen arvelod må gå over fra den ene stamme til den anden, men israelitternes stammer skal holde fast hver ved sin arvelod!" zeflofhads døtre gjorde da, som herren pålagde moyses, idet mala, tirza, hogla, milka og noa, zeflofhads døtre, indgik ægteskab med deres farbrødres sønner; de indgik ægteskab med mænd, som hørte til josefs søn manasses sønners slægter, så at deres arvelod vedblev at tilhøre deres fædrene slægts stamme. det er de bud og lovbud, herren gav israelitterne ved moyses på moabs sletter ved jordan over for jeriko.

dette er de ord, moses talte til hele israel hinsides jordan i ørkenen, i arabalavningen, lige over for suf, mellem paran og tofel, laban, hazerot og di zahab, elleve dagsrejser fra horeb, regnede over seirs bjerge til kadesj barnea. i det fyrretyvende år på den første dag i den elvte måned kundgjorde moses israelitterne alt, hvad Herren havde pålagt ham angående dem, efter at han havde slået amoriterkongen sikhon, der boede i hesjbon, og kong og af basan, der boede i asjtarot og edrei. hinsides jordan i moabs land tog moses sig for at fremsætte følgende lovudlægning: Herren vor gud taledes til os ved horeb og sagde: "i har nu længe nok opholdt eder ved bjerget her; bryd derfor op og drag til amoriternes bjerge og til alle deres naboer i arabalavningen, på bjergene, i lavlandet, i sydlandet og ved kysten, til kana'anæernes land og libanon, lige til den store flod, eufratfloden. se, jeg giver landet i eders magt; drag derind og tag det land i besiddelse, som jeg tilsvar eder fædre, abraham, isak og jakob, at ville give dem og deres afkom efter dem." dengang talte jeg til eder og sagde: "jeg kan ikke ene bære eder. Herren eders gud har gjort eder talrige, og se, i er nu så mange som stjernerne på himmelen; måtte kun Herren, eders fædres gud, gøre eder tusinde gange så talrige endnu og velsigne eder, som han har forjættet eder; men hvorledes skal jeg ene kunne bære hele besværet og arbejdet med eder og eders stridigheder? sørg derfor for at finde nogle kloge, forstandige og erfarne mænd i hver stamme, som jeg kan sætte i spidsen for eder!" dertil svarede i og sagde: "det forslag, du har fremsat, er godt!" derfor tog jeg overhovederne for eders stammer, kloge og erfarne mænd, og satte dem i spidsen for eder som øverste over tusinde, hundrede, halvtredsindstyve eller ti og som tilsynsmænd over eders stammer. dengang gav jeg så eders dommere det påbud: "hold forhør, når der er stridigheder mellem eders landsmænd, og døm retfærdigt, når en mand har en sag, enten det er med en landsmand eller med en, der bor som fremmed hos ham; vis ingen personsanseelse for retten; hør på den ringeste som på den største og frygt ikke for nogen; thi dommen er guds! men sager, som er eder for vanskelige, skal i forebringe mig, så skal jeg holde forhør i dem!" og dengang gav jeg eder så pålæg om alt, hvad i skulde gøre. derpå brød vi op fra horeb og drog gennem hele denne store, grufulde ørken, som i selv har set, i retning af amoriternes bjerge, således som Herren vor gud havde pålagt os. og vi kom til kadesj barnea. da sagde jeg til eder: "i er nu kommet til amoriternes bjerge, som Herren vor gud vil give os. se, Herren din gud har givet landet i din magt, drag derfor op og tag det i besiddelse, således som Herren, dine fædres gud, har sagt til dig. frygt ikke, men vær uforsagt!" da kom i alle hen til mig og sagde: "lad os sende nogle mænd i forvejen til at udspejle landet for os og bringe os underretning om den vej, vi skal drage op ad, og om de byer, vi kommer til!" jeg billigede det og udtog tolv mænd iblandt eder, en af hver stamme. de begav sig på vej og drog op i bjergene og kom til esjoldalen og udspejdede den; og de tog nogle af landets frugter med

og bragte dem ned til os, og de meldte os tilbage: "det er et herligt land, Herren vor gud vil give os!" men i vilde ikke drage op, i var genstridige mod Herren eders guds befaling. i knurrede i eders telte og sagde: "af had til os førte Herren os ud af ægypten for at give os i amoriternes hånd og lade os gå til grunde! hvor er det dog, vi skal hen? vore brødre tog modet fra os, da de sagde: det er et folk, der er større og højere end vi, og der er store byer med himmelhøje fæstningsværker, ja, vi så endog efterkommere af anakiterne der!" men jeg sagde til eder: "lad eder ikke skræmme og frygt ikke for dem! Herren eders gud, der vandrer foran eder, vil selv stride for eder, som i så, han gjorde det for eder i ægypten og i ørkenen, hvor du så, at Herren din gud bar dig, som en mand bærer sin søn, hele den vej i har vandret, lige til i nåde hertil!" men alligevel troede i ikke på Herren eders gud, skønt han vandrede foran eder på vejen for at udsøge lejrpladser til eder, om natten i ilden, for at i kunde se, hvor i skulde gå, og om dagen i skyen. men da Herren hørte eders ord, blev han vred og svor: "ikke en eneste af disse mænd, af denne onde slægt, skal få det herlige land at se, som jeg svor at ville give eders fædre, undtagen kaleb, jefunnes søn; han alene skal få det at se, og ham og hans børn vil jeg give det land, han har betrædt, fordi han har vist Herren fuld lydlighed!" også på mig blev Herren vred for eders skyld, og han sagde: "heller ikke du skal komme derind! josua, nuns søn, der står i din tjeneste, han skal komme derind; sæt mod i ham, thi han skal skaffe israel det i øje." og dets små børn, som i sagde skulde blive til bytte, eders børn, som i dag ikke kender forskel på godt og ondt, de skal komme derind, dem vil jeg give det, og de skal tage det i besiddelse. i selv derimod skal vende om og begive eder på vej til ørkenen i retning af det røde hav!" da svarede i og sagde til mig: "vi har syndet imod Herren! vi vil drage op og kæmpe, som Herren vor gud har befaleet os!" og alle iførte i eder eders våben og vilde i letsindighed drage op i bjergene. men Herren sagde til mig: sig til dem: drag ikke op og indlad eder ikke i kamp, thi jeg er ikke iblandt eder; gør i det, bliver i slået af eders fjender!" men da jeg sagde det til eder, adlød i ikke, men var genstridige mod Herrens bud og formastede eder til at drage op i bjergene. da drog amoriterne, der bor i bjergene der, ud imod eder, og de forfulgte eder som bier og slog eder fra seir til horma. da i så kom tilbage, græd i for Herrens åsyn; men Herren vilde ikke høre eder og låne eder øre. så blev i hele den lange tid i kadesj.

2

så vendte vi om og brød op til ørkenen i retning af det røde hav, således som Herren havde pålagt mig, og i lang tid vandrede vi rundt om seirs bjerge. da sagde Herren til mig: "nu har i længe nok vandret rundt om bjergene her; vend eder nu mod nord! men byd folket og sig: når i nu drager igennem eders brødres, esaus sønners, landemærker, de, som bor i seir, og de bliver bange for eder, så skal i tage eder vel i vare for at indlade eder i krig med dem; thi jeg vil ikke give eder så meget som en fødsbred af deres land; thi esau har jeg givet seirs bjerge i arv og øje. fødevarer at spise skal i

købe af dem for penge, også vand at drikke skal i købe af dem for penge; thi Herren din gud har velsignet dig i alt, hvad du har taget dig for, han har sørget for dig på din vandring gennem denne store ørken; i fyrretyve år har Herren din gud nu været med dig, du har ikke manglet noget." derpå drog vi fra elat og ezjongeber ad arabavejen gennem vore brødres, esaus sønners land, de, som bor i se'ir; så drejede vi af og drog videre ad vejen til moabs ørken. og Herren sagde til mig: "du må ikke angribe moab eller indlade dig i krig med dem, thi jeg vil ikke give dig noget af deres land i eje; thi lots sønner har jeg givet ar i eje. for-dum beboedes det af emiterne, et stort og talrigt folk, kæmpestore som anakiterne; også de henregnes ligesom anakiterne til refaiterne, men moabiterne kalder dem emiter. i se'ir boede derimod fordum horiterne, som esaus sønner drev bort og udryddede foran sig, hvorefter de bosatte sig der i deres sted, ligesom israel gjorde ved sit ejendomsland, som Herren gav dem. bryd nu op og gå over zeredbækken! så gik vi over zeredbækken. der var gået otte og tredive år fra vort opbrud fra kadesj barnea, til vi gik over zeredbækken, til hele din slægt af våbenføre mænd var uddød af lejren, således som Herren havde svoret dem; også herrens hånd havde været imod dem, så de blev udryddet af lejren til sidste mand. men da alle våbenføre mænd var uddøde af folket, taledes Herren til mig og sagde: når du nu drager gennem moabs landemærker, gennem ar, og således når hen til ammoniterne, så må du ikke angribe dem eller indlade dig i krig med dem, thi jeg vil ikke give dig noget af ammoniternes land i eje; thi det har jeg givet lots børn i eje. også det henregnes til refaiternes land; det beboedes fordum af refaiter, men ammoniterne kalder dem zamzum-miter. det var et stort og talrigt folk, kæmpestore som anakiterne. ligesom han gjorde for esaus sønner, der bor i se'ir, for hvem han udryddede horiterne, så de drev dem bort og bosatte sig der i deres sted, og de bor der den dag i dag. men avvijterne, der boede i landsbyer i egnene henimod gaza, dem drev kaftor-erne, der var udvandret fra kaftor, bort og bosatte sig der i deres sted. bryd nu op og gå over arnonfloden! se, jeg har givet hesjbons konge, amoriten sihon, og hans land i din hånd; giv dig kun til at drive ham bort og føre krig med ham! fra i dag af begynder jeg at vække frygt og rædsel for dig hos alle folkeslag under himmelen; blot de hører om dig, skal de ryste og bæve for dig! da udsendte jeg sendebud fra kedemots ørken til kong sihon af hesjbon med følgende freledelse tilbød: "lad mig drage gennem dit land; jeg skal holde mig til vejen uden at bøje af til højre eller venstre. fødevarer at spise skal du sælge mig for penge, og vand at drikke skal du give mig for penge, jeg beder kun om at måtte drage igennem til fods, således som esaus sønner, der bor i se'ir, og moabiterne, der bor i ar, tillod mig, indtil jeg kommer over jordan ind i det land, Herren vor gud vil give os!" men kong sihon i hesjbon vilde ikke tillade os at drage igennem; thi Herren din gud forhærdede hans ånd og gjorde hans hjerte hårdt for at give ham i din hånd, som det nu er sket. derpå sagde Herren til mig: "se, jeg har allerede begyndt at give sihon og hans land i din magt; giv dig kun til at drive ham bort for at tage hans land i

besiddelse!" så rykkede sihon med alle sine krigere ud imod os til kamp ved jaza; og Herren vor gud gav ham i vor magt, og vi slog ham og hans sønner og alle hans krigere. og vi indtog dengang alle hans byer og lagde i enhver by band på mænd, kvinder og børn uden at lade en eneste undslippe; kun kvæget tog vi selv som bytte, tillige med hvad vi røvede i de erobrede byer. fra aroer ved arnonflodens bred og byen, der ligger i dalen, og til gilead var der ikke en by, som var os uindtagelig; Herren vor gud gav dem alle i vor magt. men på ammoniternes land forgreb du dig ikke, hverken det, der ligger langs jabbokfloden, eller byerne i bjergene, således som Herren vor gud havde påbudt.

3

derpå brød vi op og drog mod basan. og kong og af basan rykkede med alle sine krigere ud imod os til kamp ved edrei. da sagde Herren til mig: "frygt ikke for ham, thi jeg giver ham i din hånd tillige med hele hans folk og land, og du skal gøre ved ham, som du gjorde ved sihon, amoriterkongen i hesjbon." så gav Herren vor gud også kong og af basan og alle hans krigere i vor hånd, og vi slog ham, så ikke en eneste undslap. vi indtog dengang alle hans byer; der var ikke een by, vi ikke fratog dem, i alt tresindstyve byer, hele landskabet argob, ogs kongerige i basan, lutter byer, der var befæstet med høje mure, porte og portslåer, foruden de mange åbne byer; og vi lagde band på dem, ligesom vi havde gjort ved kong sihon i hesjbon, i enhver by lagde vi band på mænd, kvinder og børn; men alt kvæget, og hvad vi røvede fra byerne, tog vi selv som bytte. således erobrede vi dengang landet fra de to amoriterkonger hinsides jordan fra arnonfloden til hermonbjerget zidonierne kalder hermon sirjon, men amoriterne kalder det senir alle byerne på højsletten, hele gilead og hele basan lige til salka og edrei, byer i kong ogs rige i basan. thi kong og af basan var den eneste, der endnu var tilbage af refaiterne; hans kiste, en jernkiste, står jo endnu i rabba i ammon, ni alen lang og fire alen bred efter vanligt mål. således tog vi dengang dette land i besiddelse. landet fra aroer, der ligger ved arnonfloden, og halvdelen af gileads bjerge med byerne der gav jeg rubeniterne og gaditerne; men resten af gilead og hele basan, ogs rige, gav jeg til manasses halve stamme, hele landskabet argob. (det er hele dette basan, man kalder refaiterland.) manasses søn jair erobrede hele landskabet argob indtil gesuriternes og ma'akatiternes egne og kaldte dem ja'irs teltbyer efter sig selv, som de hedder endnu den dag i dag. og makir gav jeg gilead; og rubeniterne og gaditerne gav jeg landet fra gilead til arnonfloden med dalens midtlinie som grænse og til jabbokfloden, ammoniternes grænse, og arabalavningen med jordan som grænse fra kinneret til arabaeller salthavet ved foden af pigas skrænter mod øst. dengang gav jeg eder følgende påbud: "Herren eders gud har givet eder dette land i eje; men i skal, så mange krigsdygtige mænd i er, drage væbnede i spidsen for eders brødre israelitterne kun eders kvinder, børn og kvæg (jag ved, at i har meget kvæg) skal blive tilbage i de byer, jeg giver eder indtil Herren bringer eders brø-

dre til hvile ligesom eder, og de også får taget det land i besiddelse, som Herren eders gud vil give dem hinsides jordan; så kan enhver af eder vende tilbage til den ejendom, jeg har givet eder!" og Josua gav jeg dengang følgende påbud: "du har med egne øjne set alt, hvad Herren eders gud har gjort ved disse to konger; således vil Herren også gøre ved alle de riger, du drager over til. du skal ikke frygte for dem; thi Herren eders gud vil selv kæmpe for eder!" og dengang bad jeg således til Herren: "herre, herre! du har begyndt at vise din tjener din storhed og din stærke hånd! thi hvem er den gud i himmelen og på jorden, der kan gøre sådanne gerninger og storværker som du? lad mig da få lov at drage over og se det herlige land hinsides jordan, det herlige bjergland og libanon!" men Herren var vred på mig for eders skyld og hørte mig ikke, men han sagde til mig: "lad det være nok, tal ikke mere til mig om den sag; men stig op på pigas tinde, løft dit blik mod vest og nord, mod syd og øst, og tag det i øjesyn. thi du kommer ikke til at drage over jordan dernede; men sig Josua, hvad han skal, og sæt mod i ham og styrk ham, thi det bliver ham, der skal drage over i spidsen for dette folk, og ham, der skal give dem det land, du ser, i eje." så blev vi i dalen lige over for bet peor.

4

og nu, israel! hør de anordninger og lovbud, som jeg vil lære eder at holde, for at i kan blive i live og komme ind og tage det land i besiddelse, som Herren, eders fædres gud, vil give eder. i må hverken lægge noget til eller trække noget fra, hvad jeg byder eder, men i skal holde Herren eders guds bud, som jeg pålægger eder. i har med egne øjne set, hvad Herren gjorde i anledning af ba'al peor: hver eneste mand, som fulgte ba'al peor, uddyddede Herren din gud af din midte. men i, som holdt fast ved Herren eders gud, er alle i live den dag i dag. se, jeg har lært eder anordninger og lovbud, således som Herren min gud har pålagt mig, for at i skal handle derefter i det land, i skal ind og tage i besiddelse; hold dem og følg dem! thi det skal være eders visdom og eders kløgt i de andre folks øjne. når de hører om alle disse anordninger, skal de sige: "sandelig, det er et vist og kløgt folk, dette store folk!" thi hvor er der vel et stort folk, som har guder, der kommer til det, således som Herren vor gud gør det, når vi kalder på ham; og hvor er der vel et stort folk, der har så retfærdige anordninger og lovbud som hele denne lov, jeg forelægger eder i dag? kun skal du vogte dig og omhyggeligt tage vare på dig selv, at du ikke glemmer, hvad du med egne øjne har set, og at det ikke viger fra dit hjerte, så længe du lever; og du skal fortælle dine sønner og dine sønners sønner derom. glem ikke den dag, du stod for Herren din guds åsyn ved horeb, da Herren sagde til mig: "kald mig folket sammen, for at jeg kan kundgøre dem mine ord, så de kan lære at frygte mig, så længe de lever på jorden, og lære deres sønner det samme!" da trådte i frem og stod ved bjergets fod, medens bjerget brændte i lys lys helt ind i himmelen, hylet i mørke, skyer og mulm; og da Herren talde til eder ud fra ilden, hørte i kun ordene, men

nogen skikkelse så i ikke, kun en røst foran i. da kundgjorde han eder sin pagt, som han bød eder at holde, de ti ord, og han skrev dem på to stentavler. og mig bød Herren dengang at lære eder anordninger og lovbud, som i skulde overholde idet land, i nu skal over og tage i besiddelse. eftersom i ikke så nogen skikkelse, dengang Herren talde til eder på horeb ud fra ilden, så vogt eder nu omhyggeligt for at handle så ryggesløst, at i laver eder et gudebillede, en stenstøtte i en eller anden skikkelse, enten det nu er et afbillede af en mand eller en kvinde eller et afbillede af et eller andet dyr, der lever på jorden, eller et afbillede af en eller anden vinget fugl, der flyver under himmelen, eller et afbillede af et eller andet kryb, der kryber på jorden, eller et afbillede af en eller anden fisk i vandet under jorden; og når du løfter dit blik til himmelen og ser solen og månen og stjernerne, hele himmelens hær, så vogt dig for at lade dig forføre til at tilbede og dyrke dem. thi Herren din gud har tildelt alle de andre folk under hele himmelen dem; men eder tog Herren og førte ud af smelteovnen, af ægypten, for at i skulde være hans ejendomsfolk, som i nu er. men Herren blev vred på mig for eders skyld og svor, at jeg ikke skulde komme over jordan ind i det herlige land, som Herren din gud vil give dig i eje, thi jeg skal dø i landet her; jeg skal ikke komme over jordan, men i skal komme over og tage dette herlige land i besiddelse. så vogt eder for at glemme Herren eders guds pagt, som han sluttede med eder, og for at lave eder noget gudebillede i skikkelse af noget som helst, Herren din gud har forbudt dig thi Herren din gud er en fortærende ild, en nidkær gud! når du får børn og børnebørn, og i bliver gamle i landet, og i da handler så ryggesløst, at i laver eder gudebilleder i en eller anden skikkelse og gør, hvad der er ondt i Herren din guds øjne, så at i fortørner ham, så kalder jeg i dag himmelen og jorden til vidne imod eder på, at i hastigt skal blive uddyddet af det land, i skal over jordan og tage i besiddelse; i skal ikke få noget langt liv der, men visselig gå til grunde; og Herren vil splitte eder mellem folkene, og kun nogle få af eder skal blive tilbage blandt de folkeslag, Herren driver eder hen iblandt. der skal i komme til at dyrke guder, der er menneskehænders værk, træ og sten, som hverken kan se eller høre, spise eller lugte! der skal i så søge Herren din gud, og du skal finde ham, når du søger ham af hele dit hjerte og hele din sjæl. i de kommende dage, når du er i nød, og alle disse ting kommer over dig, skal du vende om til Herren din gud og adlyde hans røst. thi en barmhjertig gud er Herren din gud; han slipper dig ikke og lader dig ikke gå til grunde og glemmer ikke pagten med dine fædre, som han tilsvor dem. thi gransk dog i de henfarne tider, der gik forud for dig, lige fra den tid af da gud skabte menneskene på jorden, og fra den ene ende af himmelen til den anden, om der er sket noget så stort som dette, eller om dets lige er hørt. har noget folk hørt guds røst ud fra ilden, således som du hørte det, og levet? eller har nogen gud søgt at komme og hente sig et folk midt ud af et andet folk ved prøvelser, tegn og undere, ved krig, med stærk hånd og udstrakt arm og store rædsler, således som du med egne øjne så Herren eders gud gøre med eder i ægypten? du fik det at se, for at

du skulde vide, af herren og ingen anden er gud. fra himmelen lod han dig høre sin røst for at undervise dig, og på jorden lod han dig se sin store ild, og hans ord hørte du ud fra ilden. og fordi han elskede dine fædre og udvalgte deres afkom efter dem og selv førte dig ud af ægypten ved sin store væld for at drive folk bort foran dig, der er større og mægtigere end du selv, og lade dig komme ind i deres land og give dig det i eje, som det nu er sket, derfor skal du i dag vide og lægge dig på sinde, at herren og ingen anden er gud oppe i himmelen og nede på jorden. og du skal holde hans anordninger og bud, som jeg pålægger dig i dag, for at det kan gå dig og dine børn efter dig vel, og for at du alle dage kan leve længe i det land, herren din gud giver dig! på den tid udskilte moses tre byer hinsides jordan, på den østre side, som tilflugtsteder for manddrabere, der uforsægtligt slår et andet menneske ihjel uden i forvejen at have båret nag til ham, for at de kan redde livet ved at ty til en af disse byer, nemlig bezer i ørkenen på højsletten for rubeniterne, ramot i gilead for gaditerne og golan i basan for manassiterne. dette er den lov, moses forelagde israelitterne. dette er de vidnesbyrd, anordninger og lovbud, moses kundgjorde israelitterne, da de drog bort fra ægypten, hinsides jordan i dalen lige for bet peor i det land, der havde tilhørt amoriterkongen sikhon, som boede i hesjbon, og som moses og israelitterne havde slået, da de drog bort fra ægypten. de havde erobret hans og kong og af basans land, de to amoriterkonger hinsides jordan, på den østre side, fra arorver arnonflodens bred til sirjons bjerg, det er hermon, tillige med hele arabalavningen hinsides jordan, på den østre side, lige til arabahavet nedenunder pisgas skrænter.

5

moses kaldte hele israel sammen og sagde til dem: hør, israel, de anordninger og lovbud, som jeg kundgør eder i dag! lær dem og hold dem omhyggeligt. herren vor gud sluttede en pagt med os ved horeb. det var ikke med vore fædre, herren sluttede den pagt, men med os, vi, der i dag er her til stede, alle vi, der er i live. ansigt til ansigt taleden herren med eder på bjerget ud fra ilden. jeg stod dengang som mellemmand mellem herren og eder og kundgjorde eder herrens ord; thi i var bange for ilden og turde ikke stige op på bjerget. han sagde: jeg er herren din gud, som førte dig ud af ægypten, af trællehuset. du må ikke have andre guder end mig. du må ikke gøre dig noget udskåret billede eller noget afbillede af det, som er oppe i himmelen eller nede på jorden eller i vandet under jorden; du må ikke tilbede eller dyrke det, thi jeg herren din gud er en nidkær gud, der indtil tredje og fjerde led straffer fædres brode på børn af dem, som hader mig, men i tusind led viser miskundhed mod dem, der elsker mig og holder mine bud! du må ikke misbruge herren din guds navn, thi herren lader ikke den ustraffet, der misbruger hans navn! tag vare på hviledagen, så du holder den helig, således som herren din gud har pålagt dig! i seks dage skal du arbejde og gøre al din gerning, men den syvende dag skal være hviledag for herren din gud; da

må du intet arbejde udføre, hverken du selv, din søn eller datter, din træl eller trælvinde, din okse eller dit æsel eller noget af dit kvæg eller den fremmede inden dine porte, for at din træl og trælvinde kan hvile ud ligesom du selv. kom i hu, at du selv var træl i ægypten, og at herren din gud førte dig ud derfra med stærk hånd og udstrakt arm; det er derfor, herren din gud har pålagt dig at fejre hviledagen! ær din fader og din moder, således som herren din gud har pålagt dig, for at du kan få et langt liv, og det må gå dig vel i det land, herren din gud vil give dig. du må ikke slå ihjel! du må ikke bedrive hor! du må ikke stjæle! du må ikke sige falsk vidnesbyrd imod din næste! du må ikke begære din næstes hustru. du må ikke attrå din næstes hus, hans mark, hans træl eller trælvinde, hans okse eller æsel eller noget, der hører din næste til! disse ord taleden herren til hele eders forsamling på bjerget ud fra ilden, skyen og mulmet med vældig røst uden at føje noget til; og han skrev dem op på to stentavler og gav mig dem. men da i hørte røsten, der lød ud fra mørket, medens bjerget stod i lys lue, kom i, alle overhovederne for eders stammer og eders ældste, hen til mig og sagde: "se, herren vor gud har ladet os skue sin herlighed og storhed, og hans røst har vi hørt ud fra ilden; i dag har vi oplevet, at gud kan tale med mennesker, uden at de dør. men hvorfor skal vi dø? thi denne vældige ild vil fortære os; hvis vi skal blive ved at høre på herren vor guds røst, må vi dø! thi hvilken dødelig har nogen sinde som vi hørt den levende guds røst ud fra ilden og levet? træd du hen og hør alt, hvad herren vor gud siger; siden skal du så sige os alt, hvad herren vor gud taler til dig, og vi skal høre det og gøre derefter." og da herren hørte, hvorledes i talte til mig, sagde han til mig: "jeg har hørt, hvad dette folk siger til dig, og alt, hvad de har sagt til dig, er ret; gid de alle dage må have et sådant hjerte, at de frygter mig og holder alle mine bud, for at det må gå dem og deres børn vel evindeligt. gå derfor hen og byd dem at vende tilbage til deres telte; men bliv du stående her hos mig, så skal jeg kundgøre dig alle budene, anordningerne og lovbudene, som du skal lære dem, og som de skal holde i det land, jeg vil give dem i eje!" gør derfor omhyggeligt således, som herren eders gud har pålagt eder, uden at vige til højre eller venstre; følg altid den vej, som herren eders gud har pålagt eder at gå, at i kan blive i live og få det godt og leve længe i det land, i skal tage i besiddelse!

6

dette er budet, anordningerne og lovbudene, som herren eders gud har påbudt at lære eder at handle efter i det land, i skal over og tage i besiddelse, for at du alle dine levedage må frygte herren din gud og holde alle hans anordninger og bud, som jeg giver dig, du selv, din søn og din sønnesøn, og få et langt liv. hør derfor, israel, og gør omhyggeligt efter dem, for at det kan gå dig vel, og for at i må blive overvættede talrige, således som herren, dine fædres gud, har forjættet dig, i et land, der flyder med mælk og honning. hør, israel! herren vor gud, herren er een. og du skal elske herren din gud af hele dit hjerte, af hele din sjæl og af hele din styrke. disse bud, som jeg pålægger dig i dag,

skal du tage dig til hjerte; og du skal indprente dine børn dem og tale om dem, både når du sidder i dit hus, og når du vandrer på vejen, både når du lægger dig, og når du står op; du skal binde dem som et tegn om din hånd, de skal være som et erindringsmærke på din pande, og du skal skrive dem på dørstolperne af dit hus og på dine porte. og når herren din gud fører dig ind i det land, han tilsvor dine fædre abraham, isak og jakob at ville give dig, store og smukke byer, som du ikke har bygget, huse, der er fulde af alt godt, som du ikke har samlet, udhuggede ciesterner, som du ikke har udhugget, vingårde og olivenhaver, som du ikke har plantet, og du spiser dig mæt, vogt dig da for at glemme herren, som førte dig ud af ægypten, af trællehuset; herren din gud skal du frygte, ham skal du dyrke, og ved hans navn skal du svælgel! i må ikke holde eder til andre guder, til nogen af de omboende folks guder, thi herren din gud er en nidkær gud i din midte; ellers vil herren din guds vrede blusse op imod dig, så han udrydder dig af jorden. i må ikke friste herren eders gud, som i gjorde ved massa. i skal omhyggeligt holde herren eders guds bud, vidnesbyrd og anordninger, som han har pålagt dig; og du skal gøre, hvad der er ret og godt i herrens øjne, for at det må gå dig vel, og du må komme ind og få det herlige land i eje. som herren tilsvor dine fædre, idet han jager alle dine fjender bort foran dig, som herren har sagt! når din søn i fremtiden spørger dig: "hvorledes har det sig med de vidnesbyrd, anordninger og lovbud, som herren vor gud gav eder?" så skal du svare din søn således: "vi var engang faraos trælle i ægypten; men herren førte os ud af ægypten med stærk hånd. og herren udførte tegn og store, ødelæggende undere på ægypten, på farao og hele hans hus, lige for vores øjne; men os førte han ud derfra for at føre os ind og give os det land, han havde tilsvoret vores fædre. dengang pålagde herren os at handle efter alle disse anordninger, idet vi frygter herren vor gud, for at det altid må gå os vel, for at han kan lade os blive i live, som det hidtil er sket. og vi skal stå som retfærdige for herren vor guds ansigt, når vi handler efter alle disse anordninger, således som han har pålagt os!"

7

når herren din gud fører dig ind i det land, du skal ind og tage i besiddelse, og driver store folk bort foran dig, hetitterne, girgasitterne, amoritterne, kana'anæerne, periitterne, hivviterne og jebusiterne, syv folk, der er større og mægtigere end du, og når herren din gud giver dem i din magt, og du overvinder dem, så skal du lægge band på dem. du må ikke slutte pakt med dem eller vise dem skænsel. du må ikke besvogle dig med dem, du må hverken give en af deres sønner din datter eller tage en af deres døtre til din søn; thi så vil de få din søn til at falde fra herren, så han dyrker andre guder, og herrens vrede vil blusse op imod eder, og han vil udrydde dig i hast. men således skal i gøre ved dem: deres altre skal i nedbryde, deres stenstøtter skal i sønderslå, deres asjerastøtter skal i omhugge, og deres gudebilleder skal i opbrænde. thi du er et folk, der er helligt herren

din gud; dig har herren din gud udvalgt til sit ejendomsfolk blandt alle folk på jorden. det er ikke, fordi i er større end alle de andre folk, at herren har fattet velbehag til eder og udvalgt eder, thi i er det mindste af alle folk; men fordi herren elskede eder, og fordi han vilde holde den ed, han tilsvor eders fædre, derfor var det, at herren med stærk hånd førte eder ud og udløste dig af trællehuset, af ægypterkongen faraos hånd; så skal du vide, at herren din gud er den sande gud, den trofaste gud, der i tusinde slægtled holder fast ved sin pakt og sin miskundhed mod dem, der elsker ham og holder hans bud, men bringer gengældelse over den, der hader ham, så han udrydder ham, og ikke tøver over for den, der hader ham, men bringer gengældelse over ham. derfor skal du omhyggeligt handle efter det bud, de anordninger og lovbud, jeg i dag giver dig! når i nu hører disse lovbud og holder dem og handler efter dem, så skal herren din gud til løn derfor holde fast ved den pakt og den miskundhed, han tilsvor dine fædre. han skal elske dig, velsigne dig og gøre dig mangfoldig, han skal velsigne frugten af dit moderliv og frugten af din jord, dit korn, din most og din olie, tillægget af dine okser og dine fårs yngel i det land, han tilsvor dine fædre at ville give dig! velsignet skal du være fremfor alle andre folk; ingen mand eller kvinde hos dig skal være ufrugtbar, ej heller noget af dit kvæg; og herren vil holde alle sygdomme fra dig; ingen af ægyptens onde farsoter, som du jo kender, vil han påføre dig, men han vil lægge dem på alle dem, der hader dig, og alle de folk, som herren din gud giver dig, skal du fortære uden skænsel; du må ikke dyrke deres guder, thi det vilde blive en snare for dig. og skulde du sige ved dig selv: "disse folk er større end jeg, hvor kan jeg drive dem bort?" så frygt ikke for dem, men kom i hu, hvad herren din gud gjorde ved farao og hele ægypten, de store prøvelser, der selv så, tegnene og underne, den stærke hånd og den udstrakte arm, hvormed herren din gud førte dig ud; således vil herren din gud gøre ved alle de folkeslag, du frygter for. ja, også gedehamse vil herren din gud sende imod dem, indtil de, der er tilbage og holder sig skjult for dig, er udryddet. vær ikke bange for dem, thi herren din gud er i din midte, en stor og frygtelig gud. herren din gud skal lidt efter lidt drive disse folkeslag bort foran dig. det går ikke an, at du udrydder dem i hast, thi så bliver markens vilde dyr dig for talrige. men herren din gud skal give dem i din magt, og han skal slå dem med stor rædsel, indtil de er udryddet. og han skal give deres konger i din hånd, og du skal udrydde deres navn under himmelen; ingen skal kunne holde stand over for dig, til du har udryddet dem. deres gudebilleder skal i opbrænde; du må ikke lade dig friste til at tage sølvet eller guldet på dem, for at du ikke skal lokkes i en snare derved, thi det er herren din gud en vederstyggelighed, og du må ikke føre nogen vederstyggelighed ind i dit hus, for at du ikke skal hjemfalde til band ligesom dem, nej, du skal nære afsky og gru for den, thi den er hjemfaldet til band!

alle de bud, jeg i dag pålægger dig, skal i omhyggeligt handle efter, for at i må blive i live og blive mangfoldige og komme ind og tage det land i besiddelse, som herren tilsvor eders fædre. og du skal komme i hu, hvorledes herren din gud i disse fyrretve år har ført dig i ørkenen for at ydmyge dig og sætte dig på prøve og for at se, hvad der boede i dit hjerte, om du vilde holde hans bud eller ej. han ydmygede dig og lod dig sulte og gav dig så manna at spise, en føde, som hverken du eller dine fædre før kendte til, for at lade dig vide, at mennesket ikke lever af brød alene; men ved alt, hvad der udgår af herrens mund, lever mennesket. dine klæder blev ikke slidt af kroppen på dig, og dine fødder hovnede ikke i disse fyrretve år: så vid da og tag dig til hjerte, at herren optugter dig, som en mand optugter sin søn. og hold herren din guds bud, så du vandrer på hans veje og frygter ham. thi herren din gud vil føre dig ind i et herligt land, et land med vandbække, kilder og strømme, der vælder frem på bjerg og dal, et land med hvede og byg, med vinstokke, figentræer og granatæbletræer, et land med oliventræer og honning, et land, hvor du ikke skal tære fattigmands brød, hvor du intet skal mangle, et land, hvis sten giver jern, og i hvis bjerge du kan hugge kobber. men når du så spiser dig mæt, skal du love herren din gud for det herlige land, han gav dig, vogt dig for at glemme herren din gud, så du ikke holder hans bud, lovbud og anordninger, som jeg i dag pålægger dig. når du da spiser dig mæt og bygger gode huse og bor i dem, og dit hornkvæg og småkvæg øges, og dit sølv og guld øges, og alt, hvad du ejer, øges, lad så ikke dit hjerte blive hovmodigt, så du glemmer herren din gud, som førte dig ud af ægypten, af trællehuset, ham, som ledte dig i den store, grufulde ørken med dens giftslanger og skorpioner og vandløse ødemarker, ham, som lod vand vælde frem til dig af den flinthårde klippe, ham, som i ørkenen gav dig manna at spise, som dine fædre ikke kendte til, dig til ydmygelse og prøvelse, for i de kommende dage at kunne gøre vel imod dig! og sig ikke ved dig selv: "det er min egen kraft og min egen hånds styrke, der har skaffet mig den rigdom." men kom herren din gud i hu; thi ham er det, der giver dig kraft til at vinde dig rigdom for at stadfæste den pagt, han tilsvor dine fædre, således som det nu er sket. men hvis du glemmer herren din gud og holder dig til andre guder og dyrker og tilbøder dem, så vidner jeg for eder i dag, at i skal gå til grunde. som de folk, herren lader gå til grunde for eder, skal i gå til grunde, til straf for at i ikke vilde adlyde herren eders gud!

hør, israel! du drager nu over jordan for at komme og gøre dig til herre over folk, der er større og mægtigere end du selv, over store byer med himmelhøje fæstningsværker; over et stort folk, høje som kæmper, anakiternes efterkommere, som du selv kender, og om hvem du selv har hørt sige: hvem kan holde stand mod anakiterne!" så skal du nu vide, at det er herren din gud, der går foran dig som en fortærende

ild; han vil ødelægge dem, og han vil underku dem for dig, så du kan drive dem bort og ødelægge dem i hast, således som herren har sagt dig. når herren din gud jager dem bort foran dig, tænk så ikke: "for min retfærdigheds skyld lod herren mig komme ind og tage dette land i besiddelse!" thi det er for disse folks ugudeligheds skyld, at herren driver dem bort foran dig! det er ikke for din retfærdigheds eller dit ædle hjertes skyld, du kommer ind og tager deres land i besiddelse, nej, det er på grund af disse folks ondskab, at herren driver dem bort foran dig, og fordi han vil opfylde det ord, han tilsvor dine fædre, abraham, isak og jakob. så vid da, at det ikke er for din retfærdigheds skyld, at herren din gud giver dig dette herlige land i eje; thi du er et folk med hårde halse! kom i hu, glem ikke, hvorledes du fortørnede herren din gud i ørkenen! lige fra den dag i drog ud af ægypten, og til i kom til stedet her, har i været genstridige mod herren. ved horeb fortørnede i herren, og herren blev vred på eder, så han vilde ødelægge eder. da jeg var steget op på bjerget for at modtage stentavlerne, den pagts tavler, som herren havde sluttet med eder, opholdt jeg mig på bjerget fyrretve dage og fyrretve nætter uden at spise eller drikke, og herren gav mig de to stentavler, beskrevne med guds finger; og på dem stod alle de ord, herren havde talt til eder på bjerget ud fra ilden, den dag i var forsamlet. da de fyrretve dage og fyrretve nætter var omme, gav herren mig de to stentavler, pagtens tavler. og herren sagde til mig: "stå op og skynd dig ned herfra, thi det folk, du førte ud af ægypten, har handlet ilde; hastigt er de veget fra den vej, jeg foreskrev dem: de har lavet sig et støbt billede!" og herren sagde til mig: "jeg har set dette folk, og se, det er et folk med hårde halse; lad mig i fred, så jeg kan ødelægge dem og udslutte deres navn under himmelen; så vil jeg gøre dig til et folk, mægtigere og større end det!" da vendte jeg mig bort og steg ned fra bjerget med pagtens to tavler i mine hænder, medens bjerget brændte i lys lue; og jeg så, og se, i havde syndet mod herren eders gud, i havde lavet eder en støbt tyrekalv; hastigt var i veget fra den vej, herren havde foreskrevet eder. da greb jeg de to tavler og kastede dem ud af mine hænder og knuste dem for eders øjne. og derpå faldt jeg ned for herrens åsyn fyrretve dage og fyrretve nætter ligesom forrige gang, uden at spise eller drikke, for alle eders synders skyld, som i havde begået, idet i gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, så i fortørnede ham. thi jeg frygtede for, at herren skulde tilintetgøre eder i den vrede og harme, som opfyldte ham imod eder. og herren bønhoerte mig også den gang! også på aron blev herren vred, så han vilde tilintetgøre ham; men den gang gik jeg også i forbøn for aron. men eders syndige værk, kalven, tog jeg og brændte; og jeg knuste og maledede den til fint støv, og støvet kastede jeg i bækken, som løber ned ad bjerget. også i tabera, massa og hibrot hattáva fortørnede i herren. og da herren lod eder rejse fra kadesj barnea og bød eder drage op og tage det land i besiddelse, som han vilde give eder, trodsede i herren eders guds befaling, og i troede ikke på ham og adlød ham ikke. i har været genstridige mod herren, så længe jeg har kendt eder. så faldt jeg ned for herrens åsyn i de fyrretve

dage og fyrretve nætter, fordi herren havde sagt, at han vilde tilintetgøre eder, og jeg bad til herren og sagde: "herre, herre, odelæg ikke dit folk og din ejendom, som du udløste ved din store magt og førte ud af ægypten med stærk hånd! kom dine tjenere i hu, abraham, isak og jakob; giv ikke agt på dette folks halsstarrighed, på dets ugudelighed og på dets synd, for at man ikke skal sige i det land, du førte os ud fra: fordi herren ikke evnede at føre dem til det land, han havde lovet dem, og fordi han hadede dem, derfor førte han dem ud for at lade dem omkomme i ørkenen! de er jo dit folk og din ejendom, som du førte ud ved din store kraft og din udstrakte arm!"

10

ved denne tid sagde herren til mig: tilhug dig to stentavler ligesom de forrige og stig op til mig på bjerget; lav dig også en ark af træ! så vil jeg på tavlerne skrive de ord, der stod på de forrige tavler, som du knuste, og du skal lægge dem ned i arken!" da lavede jeg en ark af akacietræ og tilhuggede to stentavler ligesom de forrige og steg op på bjerget med de to tavler i hånden. og han skrev på tavlerne det samme, som var skrevet første gang, de ti ord, som herren havde talt til eder på bjerget ud fra ilden, den dag i var forsamlet. og herren overgav mig dem. så vendte jeg mig bort og steg ned fra bjerget og lagde tavlerne i den ark, jeg havde lavet, og der blev de liggende, som herren havde pålagt mig. og israelitterne drog fra beerotbene jåkan til mosera. der døde aron, og der blev han jordet, og hans søn eleazar blev præst i hans sted. derfra drog de til gudgoda og fra gudgoda til jotbata, en egn med vandløb. på den tid udskilte herren levis stamme til at bære herrens pagts ark og til at stå for herrens åsyn og tjene ham og velsigne i hans navn, som det sker den dag i dag. derfor fik levi ikke arvelod og del sammen med sine brødre; herren selv er hans arvelod, som herren din gud lovede ham. men jeg blev på bjerget lige så længe som forrige gang, fyrretve dage og fyrretve nætter, og herren bøn-hørte mig også denne gang; herren vilde ikke tilintetgøre dig, da sagde herren til mig: "rejs dig og bryd op i spidsen for folket, for at de kan komme og tage det land i besiddelse, jeg tilsvar deres fædre at ville give dem!" og nu, israel! hvad andet kræver herren din gud af dig, end at du skal frygte herren din gud, så du vandrer på alle hans veje, og at du skal elske ham og tjene herren din gud af hele dit hjerte og hele din sjæl, så du holder herrens bud og anordninger, som jeg i dag pålægger dig, for at det må gå dig vel. se, himmelen og himlenes himle og jorden med alt, hvad der er på den, tilhører herren din gud; men kun til dine fædre fattede han velbehag, så han elskede dem, og eder, deres afkom, udvalgte han af alle folkeslag, som det nu er kendeligt. så omskær nu eders hjerters forhud og gør ikke mer eders nakker stive! thi herren eders gud er gudernes gud og herrernes herre, den store, vældige, forfærdelige gud, som ikke viser personsanselse eller lader sig købe, som skaffer den faderløse og enken ret og elsker den fremmede og giver ham brød og klæder. derfor skal i elske den fremmede, thi i var selv fremmede i ægypten. herren

din gud skal du frygte: ham skal du tjene, ved ham skal du holde fast, og ved hans navn skal du sværge! han er din lovsang, og han er din gud, han, som har gjort disse store og forfærdelige ting imod dig, som du med egne øjne har set! halvfjerdsindstyve i tal drog dine fædre ned til ægypten, og nu har herren din gud gjort dig talrig som himmelens stjerner!

11

så elsk da herren din gud og hold hans forskrifter, hans anordninger, lovbud og bud alle dage: jeg taler ikke til eders børn, der ikke har oplevet det og set det; betænk derfor i dag herren eders guds optugtelse, hans storhed, hans stærke hånd og udstrakte arm, hans tegn og gerninger, som han gjorde midt i ægypten mod farao, ægypterkongen, og hele hans land, og hvad han gjorde ved ægypternes hærmagt, deres heste og vogne, som han, da de forfulgte eder, lod det røde havs vande skylle hen over og tilintetgjorde for stedse, og hvad han gjorde for eder i ørkenen, lige til i kom til stedet her, og hvad han gjorde ved datan og abiram, rubens søn eliabs sønner, hvorledes jorden åbnede sin mund og slugte dem tillige med deres huse og telte og alt, hvad der var i ledtog med dem, midt iblandt hele israel! thi med egne øjne har i set al den stordåd, herren har øvet! så hold da alle de bud, jeg i dag pålægger dig, for at i kan vinde styrke og komme og tage det land i besiddelse, som i skal over og tage i besiddelse, og for at i kan få et langt liv på den jord, herren tilsvar eders fædre at ville give dem og deres afkom, et land, der flyder med mælk og honning, thi det land, du skal ind og tage i besiddelse, er ikke som ægypten, hvorfra i drog ud! når du der havde sæt din sæd, måtte du vande landet med din fod, som en urtehøve; nej, det land, i skal over og tage i besiddelse, er et land med bjerge og dale, der drikker vand, når regnen falder fra himmelen, et land, som herren din gud har omhu for, og som herren din guds øjne stadig hviler på, fra årets begyndelse og til dets slutning. og hvis i nu lyder mine bud, som jeg i dag pålægger eder, så i elsker herren eders gud og tjener ham af hele eders hjerte og hele eders sjæl, så vil jeg give eders land dets regn i rette tid, både tidligregn og sildigregn, så du kan høste dit korn, din most og din olie; og jeg vil give græs på din mark til dit kvæg; og du skal spise dig mæt. men vogt eder, at ikke eders hjerte dåres, så i falder fra og dyrker andre guder og tilbeder dem; thi da vil herrens vredeblusse op imod eder, og han vil lukke himmelen, så der ikke falder regn, og jorden ikke giver grode, og i skal hurtigt udryddes af det herlige land, herren vil give eder. i skal lægge eder disse mine ord på hjerte og sinde, binde dem som et tegn om eders hånd og lade dem være et erindringsmærke på eders pande, og i skal lære eders børn dem, idet i taler om dem, både når du sidder i dit hus, og når du vandrer på vejen, både når du lægger dig, og når du står op. og du skal skrive dem på dørstolperne af dit hus og på dine porte, for at i og eders børn må leve i det land, herren tilsvar eders fædre at ville give dem, så længe himmelen er over jorden. thi hvis i vogter vel på alle disse bud, som jeg i dag pålægger eder at holde, så i elsker herren ed-

ers gud og vandrer på alle hans veje og hænger fast ved ham, så skal herren drive alle disse folk bort foran eder, og i skal underlægge eder folk, der er større og mægtigere end i. hver plet, eders fodsål betræder, skal tilhøre eder; fra ørkenen til libanon og fra den store flod, eufratfloden, til havet i vest skal eders landemærker strække sig. ingen skal kunne holde stand for eder; skræk og rædsel for eder skal herren eders gud lade komme over hele det land, i betræder, således som han lovede eder. se, jeg forelægger eder i dag velsignelse og forbandelse, velsignelsen, hvis i lyder herren eders guds bud, som jeg i dag pålægger eder, og forbandelsen, hvis ikke i lyder herren eders guds bud, men viger bort fra den vej, jeg i dag foreskriver eder, for at holde eder til andre guder, i ikke for kendte til, og når herren din gud fører dig ind i det land, du skal ind og tage i besiddelse, så skal du lægge velsignelsen på garizims bjerg og forbandelsen på ebals bjerg. de ligger jo hinsides jordan, bag ved den, mod vest, i de kanånaeeres land, der bor i arabalvningen, lige over for gilgal ved sandsigerens træ. thi i står jo nu i begreb med at overskride jordan for at gå ind og tage det land i besiddelse, som herren eders gud vil give eder. når i da har taget det i besiddelse og bosat eder der, skal i omhyggeligt handle efter alle de anordninger og lovbud, jeg i dag forelægger eder!

12

dette er de anordninger og lovbud, i omhyggeligt skal handle efter i det land, herren, dine fædres gud, giver dig i eje, så længe i lever på jorden. i skal i bund og grund ødelægge alle de steder, hvor de folk, i driver bort, dyrker deres guder, på de høje bjerge, på højene og under alle grønne træer! i skal nedbryde deres altre og sønderslå deres stenstøtter, i skal opbrænde deres asjerastøtter og omhugge deres gudebilleder og udrydde deres navn fra hvert sådant sted. i må ikke bære eder således ad over for herren eders gud; men til det sted, herren eders gud udvælger blandt alle eders stammer for at stedfæste sit navn og lade det bo der, skal i søge, og der skal du gå hen; derhen skal i bringe eders brændofre og slagtofre, eders tiender og offergyldelser, eders løfteofre og frivilligofre og de førstefødte af eders hornkvæg og småkvæg; der skal i holde måltid for herren eders guds åsyn og sammen med eders husstand være glade over alt, hvad i erhverver, hvad herren din gud velsigner dig med. i må ikke bære eder ad, som vi nu for tiden gør her, hvor enhver gør, hvad han finder for godt; thi endnu er i jo ikke kommet til det hvilested og den arvelod, herren din gud vil give dig. men når i er gået over jordan og har fæstet bo i det land, herren eders gud vil give eder til arv, og han får skaffet eder ro for alle eders fjender trindt omkring, så i kan bo trygt, da skal det sted, herren eders gud udvælger til bolig for sit navn, være det, hvorhen i skal bringe alt, hvad jeg pålægger eder, eders brændofre og slagtofre, eders tiender og offergyldelser og alle eders udvalgte løftofre, som i lover herren; og der skal i være glade for herren eders guds åsyn sammen med eders sønner og døtre, eders trælle og trælkvinder og leviten inden eders porte; thi han har jo ingen arvelod og del som i andre. vogt dig

for at ofre dine brændofre på et hvilket som helst sted, dit øje falder på. men på det sted herren udvælger i en af dine stammer, der skal du ofre dine brændofre, og der skal du gøre alt, hvad jeg pålægger dig. derimod må du, så meget du lyster, slagte kvæg og nyde kød rundt om i dine byer, alt som herren din gud velsigner dig; urene og rene må spise det, som var det gazeller eller hjorte. kun blodet må ikke nyde; det skal du lade løbe ud på jorden som vand. men inden dine porte må du ikke nyde tienden af dit korn, din most og din olie eller de førstefødte af dit hornkvæg og småkvæg eller noget af dine løfteofre og frivilligofre eller nogen af dine offergyldelser; men for herren din guds åsyn, på det sted, herren din gud udvælger, skal du nyde alt dette sammen med din søn og datter, din træl og trælkvinde og leviten inden dine porte, og du skal være glad for herren din guds åsyn over alt, hvad du erhverver dig. vogt dig vel for at glemme leviten, så længe du lever i dit land! når herren din gud udvider dine landemærker, som han har lovet dig, og du da får lyst til kød og siger: "jeg vil have kød at spise", så spis kun kød, så meget du lyster. hvis det sted, herren din gud udvælger for der at stedfæste sit navn, ligger langt fra dig, så må du slagte af dit hornkvæg og småkvæg, som herren giver dig, således som jeg har pålagt dig, og spise det inden dine porte, så meget du lyster. men du skal spise det, som man spiser gazeller og hjorte; både urene og rene må spise det. kun må du uforsværgeligt afholde dig fra at nyde blodet; thi blodet er sjælen, og du må ikke nyde sjælen tillige med kødet. du må ikke nyde det, men du skal lade det løbe ud på jorden som vand. afhold dig fra at nyde det, for at det kan gå dig og dine børn efter dig vel, idet du gør, had der er ret i herrens øjne. men dine hellige gaver og løfteofre skal du komme med til det sted, herren udvælger; og du skal bringe dine brændofre, både kødet og blodet, på herren din guds alter; og blodet af dine slagtofre skal udøses på herren din guds alter, men kødet må du spise. adlyd omhyggeligt alle disse bud, som jeg i dag pålægger dig, for at det kan gå dig og dine børn efter dig vel til evig tid, idet du gør, hvad der er godt og ret i herren din guds øjne. når herren din gud udrydder de folk, du drager hen at drive bort, og du har drevet dem bort og bosat dig i deres land, så vogt dig for at lade dig lokke til at gå i deres fodspor, efter at de er udryddet foran dig, og for at spørge dig for angående deres guder, idet du siger: "hvorledes plejede disse folkeslag at dyrke deres guder? således vil også jeg bære mig ad." således må du ikke bære dig ad over for herren din gud; thi alt, hvad der er herren en vederstyggelighed, alt, hvad han hader, har de gjort over for deres guder; ja, de brændte endog deres sønner og døtre til ære for deres guder! alt, hvad jeg pålægger eder, skal i omhyggeligt udføre. du må hverken lægge noget til eller trække noget fra.

13

når en profet eller en, der har drømme, opstår i din midte og forkynd dig et tegn eller et under, og det tegn og under, han talte til dig om, indtræffer, og han samtidig opfordrer eder til at holde eder til andre guder, som i ikke for kendte til, og dyrke dem,

så må du ikke høre på den profets tale eller på den, der har drømmen; thi herren eders gud sætter eder på prøve for at se, om i elsker herren eders gud af hele eders hjerte og hele eders sjæl. herren eders gud skal i holde eder til, ham skal i frygte, hans bud skal i holde, hans røst skal i adlyde, ham skal i tjene, og ved ham skal i holde fast. men hin profet eller den, der har drømmen, skal lide døden; thi fra herren eders gud, som førte eder ud af ægypten og udløste dig af trællehuset, har han prædiktet frafald for at drage dig bort fra den vej, herren din gud bød dig at vandre på; og du skal udrydde det onde af din midte. dersom din broder eller halvbroder, din søn eller datter, din hustru, som du favner, eller din ven, der er dig kær som dit eget liv, hemmeligt vil lokke dig til at gå hen og dyrke andre guder, som hverken du eller dine fædre før kendte til, af de folkeslags guder, der bor rundt om eder, være sig nær eller fjært, fra den ene ende af jorden til den anden, så må du ikke føje ham eller høre på ham; og du må ikke have medlidenhed med ham, vise ham skænsel eller holde hånd over ham, men du skal slå ham ihjel; din hånd skal være den første, som løfter sig imod ham for at slå ham ihjel, siden alle de andres hånd. du skal stene ham til døde, fordi han søgte at forføre dig til frafald fra herren din gud, der førte dig ud af ægypten, af trællehuset. og det skal høres i hele israel, så de gribes af frygt og ikke mere øver en sådan udåd i din midte! kommer det dig for øre, at der i en af dine byer, som herren din gud giver dig at bo i, er optrådt niddinger af din egen midte, som har forført deres bysbørn til at gå hen og dyrke fremmede guder, som i ikke før kendte til, så skal du omhyggeligt undersøge, efterforske og udgranske sagen, og hvis det viser sig, at det virkelig forholder sig så, at der er øvet en sådan vederstyggelighed i din midte, da skal du hugge indbyggerne i den by ned med sværdet, idet du lægger band på den og alt, hvad der er deri; også kvæget der skal du hugge ned med sværdet. alt det byttet, der er taget der, skal du samle sammen midt på torvet, og så skal du opbrænde byen og byttet, der er taget der, som et heloffer til herren din gud; derefter skal den for evigt ligge i ruiner og aldrig mer bygges op. og intet af det bandlyste må blive hængende ved din hånd, for at herren må standse sin flammende vrede og vise dig barmhjertighed og i sin barmhjertighed gøre dig mangfoldig, som han tilsvor dine fædre, fordi du adlyder herren din guds røst, så du vogter på alle hans bud, som jeg i dag pålægger dig, og gør, hvad der er ret i herren din guds øjne!

14

herren eders guds børn er i, derfor må i ikke indridse mærker på eder eller afrage håret over panden for de dødes skyld. thi du er et folk, der er hellet herren din gud, og dig har herren udvalgt til at være hans ejendomsfolk blandt alle folk på jorden. du må ikke spise noget, som er en vederstyggelighed. de dyr, i må spise, er følgende: okser, får og geder, hjorte, gazeller, antiloper, stenbukke, disjonantiloper, oryksantiloper og vildgeder. og alt det kvæg, som har spaltede klove, begge klove helt spalt-

ede, og tygger drøv, det kvæg må i spise. men følgende må i ikke spise af dem, der tygger drøv, og af dem, der har klovene helt spaltede: kamelen, haren og klippegrevlingen, thi de tygger vel drøv, men har ikke klove; de skal være eder urene; ej heller svinet, thi det har vel klove, men tygger ikke drøv; det skal være eder urent. deres kød må i ikke spise, og ved deres ådsler må i ikke røre. af alt, hvad der lever i vandet, må spise følgende: alt, hvad der har finner og skæl, må i spise. men intet, der ikke har finner og skæl, må i spise; det skal være eder urent. alle rene fugle må i spise. men følgende fugle må i ikke spise: ørnen, lammegribben, havørnen, glenten, de forskellige arter af falke, alle de forskellige arter af ravne, strudsen, takmasfuglen, mågen, de forskellige arter af høge, uglen, hornuglen, tinsjemetfuglen, pelikanen, ådselgribben, fiskepelikanen, storken, de forskellige arter af hejre, hærfuglen og flagermusen. alt vinget kryb skal være eder urent og må ikke spises. men alle rene fugle må i spise. i må ikke spise noget selv dødt dyr. du kan give det til den fremmede inden dine porte, at han kan spise det, eller du kan sælge det til en udlænding. thi du er et folk, der er helligt herren din gud. du må ikke koge et kid i dets moders mælk. du skal give tiende af al din afgrøde, der vokser på marken, år for år; og for herren din guds åsyn, på det sted, han udvælger til bolig for sit navn, skal du nyde tienden af dit korn, din most og din olie og de første-fødte af dit hornkvæg og småkvæg, for at du kan lære at frygte herren din gud alle dage. men når vejen er dig for lang, så du ikke kan bringe det derhen, eftersom det sted, herren din gud udvælger for der at stedfæste sit navn, ligger for langt borte fra dig, fordi herren din gud velsigner dig, så skal du gøre det i penge og pakke pengene ind og tage dem med og drage til det sted, herren din gud udvælger, og du skal for pengene købe alt, hvad dit hjerte begærer, hornkvæg og småkvæg, vin og stærk drik og alt, hvad du har lyst til, og nyde det der for herren din guds åsyn og være glad sammen med din husstand. og leviten inden dine porte må du ikke glemme; thi han har ikke arvelod og del som du. men hver gang der er gået tre år, skal du tage al tienden af din afgrøde i det år og samle den inden dine porte, så at leviten, der jo ikke har arvelod og del som du, og den fremmede, den faderløse og enken inden dine porte kan komme og spise sig mæt deraf; det skal du gøre, for at herren din gud må velsigne dig i al den gerning, du tager dig for.

15

hvert syvende år skal du holde friår. og friåret skal holdes således: enhver, der har en fordring på sin næste, skal give afkald derpå; han må ikke kræve sin næste og sin broder, når et friår er udråbt for herren. udlændinge må du kræve; men det, du har til gode hos din broder, skal du give afkald på. dog, der bliver ingen fattige hos dig; thi herren din gud vil rigeligt velsigne dig i det land, herren din gud vil give dig i arv og eje, hvis du blot vil adlyde herren din guds røst, så du omhyggeligt handler efter alle disse bud, som jeg i dag pålægger dig. thi herren din gud vil velsigne dig, som han lovede dig, og du skal låne ud til mange folk,

men selv skal du ikke låne; og du skal få magt over mange folk, men de skal ikke få magt over dig, når der findes en fattig hos dig, en af dine brødre inden dine porte et steds i dit land, som herren din gud vil give dig, må du ikke være hårdhertet og lukke din hånd for din fattige broder; men du skal lukke din hånd op for ham og låne ham, hvad han savner og trænger til. vogt dig for, at ikke sådan nedrig tanke kommer op i dig: "der er ikke længe til det syvende år, friåret!" så du ser med onde øjne på din fattige broder og ikke giver ham noget; thi da vil han råbe til herren over dig, og du vil pådrage dig synd. men du skal give ham villigt uden at være fortrydelig i dit hjerte over at skulle give ham; thi for den sags skyld vil herren din gud velsigne dig i alt dit virke, i alt, hvad du tager dig for. thi der vil aldrig mangle fattige i landet; derfor byder jeg dig du skal villigt lukke din hånd op for din nodlidende og fattige broder i dit land. når en af dine brødre, en hebraisk mand eller kvinde, sælger sig til dig, skal han trælle for dig i seks år, men i det syvende skal du give ham fri. og når du giver ham fri, må du ikke lade ham gå med tomme hænder; men du skal give ham rigeligt med af dit småkvæg og fra din lo og din perse; efter som herren din gud velsigner dig, skal du give ham. du skal komme i hu, at du selv var træl i ægypten, og at herren din gud udløste dig; derfor byder jeg dig dette i dag. men hvis han siger til dig: "jeg vil ikke forlade dig, thi jeg har fået kærlighed til dig og dit hus og har det godt hos dig", så skal du tage en syl og stikke den igennem hans øre ind i døren, og så skal han være din træl for livstid. og på samme måde skal du bære dig ad med din trælkvinde. du må ikke være fortrydelig over at skulle give ham fri; thi han har ved sit arbejde i de seks år ydet dig det dobbelte af en daglejers løn; og herren vil velsigne dig i alt, hvad du tager dig for. alle førstefødte handyr, der fødes dig mellem dit hornkvæg og småkvæg, skal du helige herren din gud; du må hverken bruge det førstefødte af dine okser til arbejde eller klippe ulden af det førstefødte af dine får. for herren din guds åsyn skal du sammen med din husstand fortære det år efter år på det sted, herren udvælger. men hvis de har en lyde, hvis de er lamme eller blinde eller har en anden slem lyde, må du ikke ofre dem til herren din gud. inden dine port kan du, både de rene og urene iblandt eder, fortære dem som gazeller eller hjorte. kun blodet må du ikke nyde; det skal du lade løbe ud på jorden som vand.

16

tag vare på abib måned og hold påske for herren din gud; thi i abib måned førte herren din gud dig ved nattetide ud af ægypten. og som påskeoffer til herren din gud skal du slagte småkvæg og hornkvæg på det sted, herren din gud udvælger til bolig for sit navn. du må ikke spise syret brød dertil. i syv dage skal du spise usyret brød dertil, trængselsbrød thi i største hast drog du ud af ægypten for at du kan ihukomme den dag, du drog ud af ægypten, så længe du lever. hele syv dage må der ikke findes surdej nogetsteds inden for dine landemærker. af kødet, som du slagter om aftenen den første dag må intet ligge natten over til

næste morgen. du har ingensteds lov at slagte påskeofferet inden dine porte, som herren din gud giver dig; men på det sted, herren din gud udvælger til bolig for sit navn, der skal du slagte påskeofferet om aftenen ved solnedgang, på det tidspunkt du drog ud af ægypten. og du skal koge det og spise det på det sted, herren din gud udvælger, og næste morgen skal du vende hjemad og drage til dine boliger. i seks dage skal du spise usyrede brød, og på den syvende skal der være festlig samling for herren din gud, du må intet arbejde udføre. syv uger skal du tælle frem; den dag du sætter seglen til hornet, skal du begynde at tælle. så skal du fejre ugefesten for herren din gud med så mange frivillige gaver, du vil give, efter som herren din gud velsigner dig. og du skal være glad for herren din guds åsyn på det sted, herren din gud udvælger til bolig for sit navn, sammen med din søn og datter, din træl og trælkvinde, leviten inden dine porte, den fremmede, den faderløse og enken, som bor hos dig. og du skal komme i hu, at du var træl i ægypten, og omhyggeligt holde disse anordninger. lovhyttfesten skal du fejre i syv dage, når du har indsamlet udbyttet fra din tærskelplads og din perse; og du skal være glad på din højtid sammen med din søn og datter, din træl og trælkvinde, leviten, den fremmede, den faderløse og enken inden dine porte. syv dage skal du holde højtid for herren din gud, på det sted herren udvælger, thi herren din gud vil velsigne dig i alt, hvad du avler, og alt, hvad du arbejder med; derfor skal du kun være glad. tre gange om året skal alle af mandkøn hos dig stedes for herren din guds åsyn, på det sted han udvælger, på de usyrede brods fest, ugefesten og lovhyttfesten; og man må ikke stedes for herrens åsyn med tomme hænder; men enhver skal komme med, hvad han kan give efter den velsignelse, herren din gud giver dig. dommere og tilsynsmænd skal du indsatte dig overalt inden dine porte, som herren din gud vil give dig, rundt om i dine stammer, og de skal dømme folket på retfærdig vis. du må ikke bøje retten, ikke vise personsanseelse og ikke tage imod bestikkelse; thi bestikkelse gør vismænd kolde og forplumrer de retfærdiges sag. ret, kun ret skal du stræbe efter, for at du kan leve og beholde det land, som herren din gud vil give dig. du må ikke plante dig nogen asjerastøtte, noget som helst træ ved siden af det alter, du rejser for herren din gud. heller ikke må du rejse dig nogen stenstøtte; kun hader herren din gud.

17

du må ikke ofre herren din gud en okse eller et stykke småkvæg, som har nogen lyde, nogen som helst fejl; thi det er herren din gud en vederstyggelighed. når der et steds i din midte inden dine porte, som herren din gud vil give dig, findes nogen, mand eller kvinde, der gør, hvad der er ondt i herren din guds øjne, og overtræder hans pagt, idet han går hen og dyrker andre guder og tilbyder dem, solen, månen eller himmelens hele hær, hvad jeg ikke har pålagt eder, og det bliver dig meldt, så du får det af høre, da skal du omhyggeligt undersøge sagen, og hvis det viser sig, at det virkelig forholder sig således, at der

er øvet en sådan vederstyggelighed i israel, da skal du føre manden eller kvinden, som har øvet denne udåd, ud til byporten, hvad enten det nu er en mand eller en kvinde, og stene dem til døde. på to eller tre vidners udsagn skal dødsdommen udføres; den må ikke udføres på et enkelt vidnes udsagn. vidnernes hånd skal først løfte sig imod ham for at slå ham ihjel, siden alle de andres hånd. således skal du udrydde det onde af din midte. når en retssag angående blodsudgyldelse eller et ejendoms spørgsmål eller legemsskade, når i det hele en eller anden retstrætte inden dine porte er dig for vanskelig, skal du stå op og drage til det sted, herren din gud udvælger, og henvende dig til levitpræsterne og den dommer, som er der til den tid, og spørge dem til råds, så skal de give dig til hen, hvorledes der skal dømmes i sagen. og du skal rette dig efter den afgørelse, de giver dig til kende fra det sted, herren udvælger, og omhyggeligt handle efter alt det, som de lærer dig. efter den vejledning, de giver dig, og efter den kendelse, de kundgør dig, skal du handle uden at vige til højre eller venstre fra, hvad de giver dig til kende. og den mand, der formaster sig til ikke at lyde præsten, som gør tjeneste der for herren din gud, eller dommeren, den mand skal dø, og du skal udrydde det onde af israel. og det skal høres i hele folket, så de gribes af frygt og ikke mere handler forfæstet. når du kommer ind i det land, herren din gud vil give dig, og får taget det i besiddelse og fæstet bo der, og du så får den tanke, at du vil have en konge over dig ligesom alle de andre folk rundt om dig, så må du kun sætte den mand til konge over dig, som herren din gud udvælger. af dine brøders midte skal du tage dig en konge. en fremmed, der ikke hører til dine brødre, må du ikke tage til konge over dig. kun må han ikke holde mange heste og sende folket tilbage til ægypten for at skaffe sig mange heste; thi herren har jo sagt til eder: "i må ikke mere vende tilbage ad den vej!" heller ikke må han have mange hustruer, for at hans hjerte ikke skal forledes til frafald, og han må ikke samle sig sølv og guld i overflod. når han så har sat sig på tronen, skal han skaffe sig en afskrift af denne lov hos levitpræsterne; og han skal have den hos sig og læse i den alle sine levedage, at han kan lære at frygte herren sin gud, så han tager vare på alle denne lovs ord og på disse anordninger og holder dem, for at hans hjerte ikke skal hovmode sig over hans brødre eller vige til højre eller venstre fra budet, at han og hans sønner i lange tider må have kongemagten i israel.

18

levitpræsterne, hele levis stamme, skal ikke have arvelod og del sammen med det øvrige israel, men leve af herrens ildofre og af det, der tilfalder ham. han må ikke eje nogen arvelod blandt sine brødre; herren er hans arvelod, som han lovede ham. og dette skal være den ret, præsterne har krav på hos folket, hos dem, der slakter ofre, være sig okser eller småkvæg: han skal give præsten boven, køberne og kaljunet. det første af dit korn, din most og din olie og den første uld af dine får skal du give ham. thi ham har herren din gud udvalgt blandt alle dine stammer, så

at han og hans sønner altid skal gøre præstetjeneste i herrens navn. når en levit inden dine porte et steds i israel, hvor han har haft sit ophold, kommer til det sted, herren udvælger det står ham frit for at komme, hvis han vil må han gøre præstetjeneste i herren sin guds navn, lige så vel som alle hans brødre, de andre leviter, der står for herrens åsyn der. de skal nyde samme ret, fraregnet hvad enhver er kommet til ved salg af sin fædrenerv. når du kommer ind i det land, herren din gud vil give dig, må du ikke lære at efterligne disse folks vederstyggeligheder. der må ingen findes hos dig, som lader sin søn eller datter gå igennem ilden, ingen, som driver spådomskunst, tager varsler, er sandsiger eller over trolddom, ingen, som foretager besværgelse eller gør spørgsmål til genfærd og sandsigerånder og henvender sig til de døde; thi enhver, der gør sligt, er herren vederstyggelig, og for disse vederstyggeligheder skyld er det, at herren din gud driver dem bort foran dig. ustraffelig skal du være for herren din gud. thi disse folk, som du skal drive bort, hører på dem, der tager varsler og driver spådomskunst; men sligt har herren din gud ikke tilladt dig. herren din gud vil lade en profet som mig fremstå af din midte, af dine brødre; ham skal i høre på. således udbad du dig det jo af herren din gud ved horeb, den dag i var forsamlede, da du sagde: "lad mig ikke mere høre herren min guds røst og se denne vældige ild, at jeg ikke skal dø!" da sagde herren til mig: "de har talt rettelig! jeg vil lade en profet som dig fremstå for dem af deres brødre og lægge mine ord i hans mund, og han skal sige dem alt, hvad jeg byder ham! og enhver, der ikke vil høre mine ord, som han taler i mit navn, han vil jeg kræve til regnskab. men den profet, der formaster sig til at tale noget i mit navn, som jeg ikke har pålagt ham at tale, eller taler i en anden guds navn, den profet skal dø!" og hvis du tænker ved dig selv: "hvorledes skal vi kende det ord, herren ikke har talt?" så vid: hvad en profet taler i herrens navn, uden at det sker og indtræffer, det er noget, herren ikke har talt. i formastelighed har profeten udtalt det, og du skal ikke være bange for ham!

19

når herren din gud får udryddet de folk, hvis land herren din gud vil give dig, og du får dem drevet bort og har bosat dig i deres byer og huse, da skal du udtage dig tre byer midt i dit land, som herren din gud giver dig i eje. du skal sætte vejen til dem i stand og dele dit landområde, som herren din gud tildeler dig, i tre dele, for at enhver manddraber kan ty derhen. men om de manddrabere, der har ret til at ty derhen for at redde livet, gælder følgende: når nogen af vanvare slår sin næste ihjel, uden at han i forvejen har båret nag til ham, når således en går med sin næste ud i skoven for at fælde træer, og hans hånd svinger øksen for at fælde et træ, og jernet farer ud af skaftet og rammer hans næste, så han dør, da må han ty til en af disse byer og redde livet, for at ikke blodhævneren i ophidselse skal sætte efter manddraberen og, fordi vejen er for lang, indhente ham og slå ham ihjel, skønt han ikke havde fortjent døden, eftersom. han ikke

i forvejen havde båret nag til ham. derfor giver jeg dig dette bud: tre byer skal du udtage dig! og der-
som herren din gud udvider dine landemærker, som
han tilsvor dine fædre, og giver dig hele det land, han
lovede at give dine fædre, fordi du omhyggeligt over-
holder alle disse bud, som jeg i dag pålægger dig, idet
du elsker herren din gud og vandrer på hans veje alle
dage, så skal du føje endnu tre byer til disse tre, for at
der ikke skal udgydes uskyldigt blod i dit land, som
herren din gud giver dig i eje, så du pådrager dig blod-
skyld. men når en mand, som bærer nag til sin næste,
lægger sig på lur efter ham, overfalder ham og slår
ham ihjel, og han så flygter til en af disse byer, skal
hans bys ældste sende bud og lade ham hente hjem
derfra og overgive ham i blodhævnerens hånd, og han
skal lade sit liv. skån ham ikke, men rens israel for
den uskyldiges blod, at det må gå dig vel. du må ikke
flytte din næstes markskel, som tidligere slægter har
sat, ved den arvelod, du får tildelt i det land, herren
din gud vil give dig i eje. en enkelt kan ikke optræde
som vidne mod en mand, når det angår misgerning
eller synd, hvad synd det end er, han begår; kun på
to eller tre vidners udsagn kan en sag afgøres. når et
ondsindet vidne optræder mod nogen og beskylder
ham for lovbrud, skal begge de stridende fremstille
sig for herrens åsyn, for de præster og dommere, der
er til den tid, og dommerne skal undersøge sagen
grundigt, og hvis det viser sig, at vidnet er et falsk
vidne, der har aflagt falsk vidnesbyrd mod sin broder,
så skal i gøre med ham, som han havde til hensigt at
gøre med sin broder; du skal udrydde det onde af din
midte. når da de andre hører det, vil de gribes af frygt
og ikke mere øve en sådan udåd i din midte. du må
ikke vise skånsel: liv for liv, øje for øje, tand for tand,
hånd for hånd, fod for fod!

20

når du drager i krig mod din fjende og får øje på heste,
vogne og krigsfolk, der er talrigere end du selv skal du
ikke blive bange for dem; thi herren din gud er med
dig, han, som førte dig op fra ægypten når i rykker ud
til kamp, skal præsten træde frem og tale til folket, og
han skal sige til dem: "hør, israel! i rykker i dag ud til
kamp mod eders fjender, lad ikke eders hjerte være
forsagt, frygt ikke, forfærdes ikke og vær ikke bange
for dem! thi herren eders gud drager med eder for at
stride for eder mod eders fjender og give eder sejr."
og tilsynsmændene skal tale således til folket: "er der
nogen, som har bygget et nyt hus og endnu ikke in-
dviøet det, må han have lov at vende hjem til sit hus,
for at ikke en anden skal indvie det, om han falder i
slaget. og er der nogen, som har plantet en vingård
og ikke taget den i brug, må han have lov at vende
hjem til sit hus, for at ikke en anden skal tage den i
brug, om han falder i slaget. og er der nogen, som
har trolovet sig med en kvinde, men endnu ikke taget
hende til hustru, må han have lov at vende hjem til
sit hus, for at ikke en anden skal tage hende til hus-
tro, om han falder i slaget." og tilsynsmændene skal
freudeles tale til folket og sige: "er der nogen, som
er bange og forsagt, må han have lov at vende hjem
til sit hus, for at ikke hans brødre skal blive forsagte,

som han selv er det!" når så tilsynsmændene er færdige
med at tale til folket, skal der sættes hovedsmænd i
spidsen for folket. når du rykker frem til angreb på
en by, skal du først tilbyde den fred. hvis den da tager
mod fredstilbudet og åbner sine porte for dig, skal
alle folk, som findes i den, være dine livegne og trælle
for dig vil den derimod ikke slutte fred, men kæmpe
med dig, da skal du belejre den, og når herren din gud
giver den i din hånd, skal du hugge alle af mandkøn
ned med sværdet. men kvinderne, børnene, kvæget
og alt, hvad der er i byen, alt, hvad der røves i den, må
du tage som bytte, og du må gøre dig til gode med det,
som røves fra dine fjender, hvad herren din gud giver
dig. således skal du bære dig ad med alle de byer, som
ligger langt fra dig og ikke hører til disse folkeslags
byer her; men i disse folks byer, som herren din gud
giver dig i eje, må du ikke lade en eneste sjæl i live.
på dem skal du lægge band, på hetterne, amoritene,
kananæerne, periitene, hitterne og jebusiteme, som
herren din gud har pålagt dig, for at de ikke skal lære
eder at efterligne alle deres vederstyggeligheder, som
de over til ære for deres guder, så i forsynder eder
mod herren eders gud. når du ved belejringen af en
by må holde den indesluttet i lang tid for at indtage
den, må du ikke ødelægge de træer, der hører til den,
ved at svinge øksen imod dem; fra dem får du føde
; dem må du ikke hugge om; thi mon markens træer
er mennesker, at de også skulde rammes af belejrin-
gen? kun træer, du ved, ikke bærer spiselig frugt, må
du ødelægge og fælde for at bygge belejringværker
mod den by, som er i krig med dig, til den falder.

21

når man i det land, herren din gud vil give dig i
eje, finder en liggende dræbt på marken, uden at det
vides, hvem der har slået ham ihjel, da skal dine æld-
ste og dommere gå ud og måle afstanden til de byer,
som ligger rundt om den dræbte. derpå skal de ældste
i den by, der ligger nærmest ved den dræbte, tage en
kvie, som ikke har været brugt til arbejde eller båret
åg, og byens ældste skal trække kvien ned i en dal
med stedserindende vand, som ikke dyrkes og besæes,
og der i dalen skal de sønderbryde nakken på kvien.
så skal præsterne, levis sønner, træde til thi dem har
herren din gud udvalgt til sin tjeneste og til at velsigne
i herrens navn, og efter deres ord skal al trætte og en-
hver sag, der vedrører legemsskade, afgøres og alle de
ældste i den by, der ligger nærmest ved den dræbte,
skal tvætte deres hænder over kvien, hvis nakke blev
sønderbrudt i dalen, og bekende: "vore hænder har
ikke udgydt dette blod, og vore øjne har ikke set det!
tilgiv, herre, dit folk israel, som du udløste, og lad
ikke dit folk israel undgælde for det uskyldige blod!"
så skal der skaffes dem soning for blodskylden. du
skal skaffe det uskyldige blod bort fra dig. det skal
gå dig vel, når du gør, hvad der er ret i herrens øjne.
når du drager i krig mod dine fjender, og herren din
gud giver dem i din hånd, og du tager fanger iblandt
dem og blandt fangerne får øje på en kvinde, som ser
godt ud, og får kærlighed til hende og ønsker at tage
hende til ægte, da skal du føre hende ind i dit hus, og
hun skal klippe sit hår af, skære sine negle, aflægge

sin fangedragt og opholde sig en månedstid i dit hus og græde over sin fader og moder. så kan du gå ind til hende og ægte hende, så hun bliver din hustru. men hvis du ikke mere synes om hende, skal du give hende fri, du må ikke sælge hende for penge; du må ikke være hensynsløs imod hende, eftersom du har krænket hende. når en mand har to hustruer, en han elsker, og en han tilsidesætter, og de føder ham sønner, både yndlingshustruen og den tilsidesatte, og den førstefødte er den tilsidesattes søn, så må manden, når han skifter sin ejendom mellem sønnerne, ikke give yndlingshustruens søn førstefødselsretten til skade for den førstefødte, den tilsidesattes søn. men han skal anerkende den førstefødte, den tilsidesattes søn, som førstefødte, og give ham dobbelt del af alt, hvad han ejer; thi han er førstegroden af hans manddomskraft, og hans er førstefødselsretten. når nogen har en vanartet og genstridig søn, der ikke vil adlyde sine forældres røst og, selv når de trygler ham, ikke adlyder dem, så skal hans forældre tage ham med magt og føre ham ud til de ældste i hans by og til porten der og sige til byens ældste: "vor søn her er vanartet og genstridig; han vil ikke adlyde os, men er en ødeland og drukkenbolt." derpå skal alle mændene i hans by stene ham til døde. således skal du udrydde det onde af din midte, og hele israel skal høre det og gribes af frygt. når en mand har gjort sig skyldig i en synd, der straffes med døden, og aflives, og du hænger ham op i et træ, så må hans lig ikke blive hængende natten over i træet; men du skal begrave ham samme dag; thi en hængt er en guds forbandelse, og du må ikke gøre dit land urent, som herren din gud vil give dig i eje.

22

når du ser din broders okse eller får løbe løse om, må du ikke undlade at tage dig af dem, men du skal bringe dem tilbage til din broder. og hvis din broder ikke bor i nærheden af dig, eller du ikke ved, hvis byret er, skal du tage det ind i dit hus, og det skal være hos dig, indtil din broder spørger efter det; så skal du give ham det tilbage. på samme måde skal du forholde dig med hans æsel, med hans klæder og med alt, hvad der bliver borte for din broder, når du finder det. du må ikke undlade at tage dig af dem, når du ser din broders okse eller æsel styrtede på vejen, må du ikke undlade at tage dig af dem, men du skal hjælpe ham med at få dem op. en kvinde må ikke bære mandsdragt, og en mand må ikke iføre sig kvindeklæder; thi enhver, der gør det, er herren din gud en vederstyggelighed. når du på din vej træffer på en fuglerede i et træ eller på jorden med unger eller æg, og moderen ligger på ungerne eller æggene, må du ikke tage moderen sammen med ungerne; ungerne kan du tage, men moderen skal du lade flyve, for at det må gå dig vel og du må få et langt liv. når du bygger et nyt hus, skal du sætte rækværk om taget, for at du ikke skal bringe blodskyld over dit hus, hvis nogen falder ned derfra. dut må ikke så to slags sæd i din vingård, ellers hjemfalder det hele til helligdommen, både sæden, du såede, og udbyttet af vingården. du må ikke pløje med en okse og et æsel sammen. du må ikke bære tøj, som er vævet både af uld og hør. du skal sætte kvaster

i de fire hjørner af din kappe, som du hyller dig i. når en mand efter at have ægtet en kvinde og søgt samkvem med hende får uvilje imod hende og siger hende skammelige ting på og udspreder ondt rygte om hende, idet han siger: "jeg tog denne kvinde til ægte, men da jeg havde samkvem med hende, fandt jeg ikke hos hende tegnet på, at hun var jomfru!" så skal den unge kvindes forældre bringe jomfrutegnet hen til byens ældste i byporten; og pigens fader skal sige til de ældste: "jeg gav denne mand min datter til hustru, men han har fået uvilje imod hende, og nu siger han hende skammelige ting på og siger: jeg har ikke hos din datter fundet tegnet på, at hun var jomfru! men her er jomfrutegnet!" og dermed skal de brede klædet ud for byens ældste. da skal byens ældste tage manden og revse ham; og de skal pålægge ham en bøde på hundrede sekel sølv og give den unge kvindes fader dem, fordi han udsprede ondt rygte om en jomfru i israel. og han skal beholde hende som hustru og har ikke lov til at skille sig fra hende, så længe han lever. men hvis beskyldningen er sand, hvis den unge kvindes jomfrutegn ikke findes, skal man føre hende hen foran hendes faders husdør, og mændene i hendes by skal stene hende til døde, fordi hun har begået en udåd i israel ved at bedrive hør i sin faders hus. når en mand gribes i samleje med en gift kvinde, skal de begge dø, både manden, der lå hos kvinden, og kvinden selv. når en mand inde i byen træffer en jomfru, der er trolovet med en anden, og har samleje med hende, skal i føre dem begge ud til byens port og stene dem til døde, pigens fordi hun ikke skreg om hjælp i byen, og manden, fordi han krænkede sin næstes brud. således skal du udrydde det onde af din midte. men hvis manden træffer den trolovede pige ude i det fri og tiltvinger sig samleje med hende, skal kun manden, der havde samleje med hende, dø. pigens derimod skal du ikke gøre noget; hun har ikke begået nogen synd, som fortjener døden; thi dermed er det, som når en overfalder sin næste og slår ham ihjel; han traf hende jo ude i det fri, og den trolovede pige skreg, men ingen kom hende til hjælp. når en mand træffer en jomfru, der ikke er trolovet, og tiltvinger sig samleje med hende, og de gribes på fersk gerning, skal den mand, der havde samleje med hende, give pigens fader halvtredsindstyve sekel sølv og tage hende til ægte, fordi han krænkede hende; og han har ikke ret til at skille sig fra hende, så længe han lever. ingen må ægte sin faders hustru eller løfte sin faders tæppe.

23

ingen, der er gildet ved knusning eller snit, har adgang til herrens forsamling. ingen, som er født i blandet ægteskab, har adgang til herrens forsamling; end ikke i tiende led har hans afkom adgang til herrens forsamling. ingen ammonit eller moabit har adgang til herrens forsamling; end ikke i tiende led har deres afkom nogen sinde adgang til herrens forsamling, fordi de ikke kom eder i møde med brød eller vand undervejs, da i drog bort fra ægypten, og fordi han lejede bileam, beors søn, fra petor i aram nabarajim, imod dig til at forbande dig; men herren

din gud vilde ikke høre på bileam, og herren din gud forvandlede forbandelsen til velsignelse, fordi herren din gud elskede dig. du skal aldrig i evighed bekymre dig om deres velfærd og lykke! derimod må du ikke afsky edomiterne, thi det er dine brødre. deres efterkommere må have adgang til herrens forsamling i tredje led. når du går i krig mod dine fjender og lægger dig i lejr, så vogt dig for alt, hvad der er utilbørligt. findes der nogen hos dig, der på grund af en natlig hændelse ikke er ren, skal han gå uden for lejren, han må ikke komme ind i lejren; når det lakker mod aften, skal han tvætte sig med vand, og når solen går ned, må han atter komme ind i lejren. du skal have en afsides plads uden for lejren, hvor du kan gå for dig selv; og du skal have en pind i dit bælte, og når du sætter dig derude, skal du med den grave et hul og bagefter tildække dine udtømmelser. thi herren din gud drager med midt i din lejr for at hjælpe dig og give dine fjender i din magt; derfor skal din lejr være hellig, for at han ikke skal se noget hos dig, der vækker væmmelse, og vende sig fra dig. du må ikke udlevere en træl til hans herre, når han er flygtet fra sin herre og søger tilflugt hos dig. han må tage ophold i din midte på det sted, han selv vælger, inden dine porte, hvor han helst vil være, og du må ikke gøre ham men. ingen af israels dotre må være skøge, og ingen af israels sønner må være mandsskøge. du må ikke for at opfylde et løfte bringe skøgefortjeneste eller hundeløn til herren din guds hus; thi begge dele er herren din gud en vederstyggelighed. du må ikke tage rente af din broder, hverken af penge, fødevarer eller andet, som man kan tage rente af. af udlændinge må du tage rente, men ikke af din broder, hvis herren din gud skal velsigne dig i alt, hvad du tager dig for i det land, du skal ind og tage i besiddelse. når du aflægger et løfte til herren din gud, må du ikke tøve med at indfri det; thi ellers vil herren din gud kræve det af dig, og du vil pådrage dig skyld. men hvis du undlader at aflægge løfter, pådrager du dig ingen skyld. hvad du engang har sagt, skal du holde, og du skal gøre, hvad du frivilligt har lovet herren din gud, hvad du har udtalt med din mund. når du kommer ind i din næstes vingård, må du spise alle de druer, du har lyst til, så du bliver mæt; men du må ingen komme i din kurv. når du går igennem din næstes sæd, må du plukke aks med din hånd, men du må ikke komme til din næstes sæd med segl.

24

når en mand tager en kvinde til ægte, og hun ikke vinder hans yndest, fordi han finder noget ved hende, der vækker ubehag hos ham, og han skriver hende et skilsmissebrev og giver hende det i hænde og sender hende ud af sit hjem, så må hun efter at have forladt hans hjem gå hen og gifte sig med en anden mand; får denne anden mand også uvilje imod hende og skriver hende et skilsmissebrev og giver hende det i hænde og sender hende ud af sit hjem, eller dør den anden mand, der havde taget hende til ægte, så har hendes første mand, som havde sendt hende bort, ikke ret til igen at tage hende til hustru, efter at hun er blevet uren. når en mand nylig har taget sig en hus-

tru, skal han ikke drage med i krig, og der skal ikke pålægges ham nogen som helst forpligtelse; han skal have frihed til at blive hjemme et år og glæde sin hustru, som han har ægtet. man må ikke tage en håndkværn i pant, heller ikke den øverste møllesten; thi det var at tage livet selv i pant. når nogen gribes i at stjæle en af sine brødre blandt israelitterne og gør ham fortræd eller sælger ham, da skal en sådan tyv lade sit liv. du skal udrydde det onde af din midte. tag dig i vare med spedalskhed, så du meget omhyggeligt handler efter alt, hvad levitpræsterne lærer eder; som jeg har påbudt dem, skal i omhyggeligt handle. kom i hu, hvad herren din gud gjorde ved mirjam undervejs, da i drog bort fra ægypten. når du yder din næste et lån, må du ikke gå ind i hans hus for at tage pant af ham. du skal blive stående udenfor, og den mand, du yder lånet, skal bringe pantet ud til dig. hvis han er en fattig mand, må du ikke lægge dig til hvile med hans pant; ved solnedgang skal du give ham pantet tilbage, for at han kan lægge sig til hvile i sin kappe. da velsigner han dig derfor, og du står retfærdiggjort for herren din guds åsyn. du må ikke forurette en nødlidende, fattig daglejer, hvad enten han hører til dine brødre eller de fremmede inden dine porte nogetsteds i dit land. dag for dag skal du give ham hans løn, så at solen ikke går ned derover, thi han er nødlidende og venter med længsel derpå. fædre skal ikke lide døden for børns skyld, og børn skal ikke lide døden for fædres skyld. enhver skal lide døden for sin egen synd. du må ikke bøje retten for den fremmede og den faderløse, og du må ikke tage enkens klædning i pant. men kom i hu, at du var træl i ægypten, og at herren din gud udløste dig derfra. derfor byder jeg dig at handle således. når du bjærger din høst på din mark og glemmer et neg på marken, må du ikke vende tilbage for at hente det; det skal tilfalde den fremmede, den faderløse og enken, for at herren din gud kan velsigne dig i alt, hvad du tager dig for. når du slår dine oliven ned, må du ikke bagefter gennemsøge grenene; den fremmede, den faderløse og enken skal det tilfalde. når du høster din vin, må du ikke holde efterhøst; den fremmede, den faderløse og enken skal det tilfalde. kom i hu, at du selv var træl i ægypten; derfor byder jeg dig at handle således.

25

når der opstår strid mellem mænd, og de møder for retten, skal man dømme dem imellem; den, der har ret, skal frikendes, den skyldige dømmes. og dersom den skyldige idømmes prygl, skal dommeren lade ham lægge sig på jorden og i sit påsyn lade ham få det antal slag, der svarer til hans forseelse. fyrretyve slag må han lade ham få, men heller ikke flere, for at din broder ikke skal vanæres for dine øjne, når han får endnu flere slag. du må ikke binde munden til på en okse, når den tærsker. når flere brødre bor sammen, og en af dem dør uden at efterlade sig nogen søn, må hans enke ikke gifte sig med en fremmed mand uden for slægten; men hendes svoger skal gå til hende og tage hende til ægte, idet han indgår svogerægteskab med hende. og den første søn, hun føder, skal bære den afdøde broders navn, for at hans navn ikke skal

udslettes af israel. men hvis manden er uvillig til at ægte sin svigerinde, skal hun gå hen til de ældste i byporten og sige: "min svoger vægrer sig ved at opretholde sin broders navn i israel og vil ikke indgå svogerægteskab med mig!" derpå skal de ældste i byen stævne ham for sig og tale ham til, og hvis han da fastholder sin beslutning og erklærer sig uvillig til at ægte hende, skal hans svigerinde i de ældstes påsyn gå hen til ham, drage hans sko af hans fod og spytte ham i ansigtet og tage til orde og sige: "således gør man ved den mand, som ikke vil opbygge sin broders slægt!" og hans navn i israel skal være: den barfodedes hus. når der opstår trætte mellem to mænd, og den enes hustru kommer til for at fri sin mand fra den andens slag, og hun rækker sin hånd ud og tager fat i den andens blusel, da skal du hugge hendes hånd af; du må ikke vise skænsel. du må ikke have to slags vægtlodder i din pung, større og mindre. du må ikke have to slags efaer i dit hus, en større og en mindre. fuldvægtige lodder og efaer, der holder mål, skal du have, for at du kan få et langt liv i det land, herren din gud vil give dig. thi en vederstyggelighed for herren din gud er enhver, der over sligt, enhver, der begår svig. kom i hu, hvad amalekiterne gjorde imod dig undervejs, da i drog bort fra ægypten, hvorledes de kom imod dig undervejs og uden at frygte gud huggede alle dine udmattede efternølere ned, da du var træt og nødig. når derfor herren din gud giver dig ro for alle dine fjender rundt om i det land, herren din gud vil give dig i arv og eje, da skal du udrydde ethvert minde om amalek. glem det ikke!

26

når du kommer ind i det land, herren din gud giver dig til arv, og tager det i besiddelse og bosætter dig deri, skal du tage en del af førstegroden af alle de jordens frugter, som du høster af det land, herren din gud giver dig, og lægge dem i en kurv og begive dig til det sted, herren din gud udvælger til bolig for sit navn. når du så kommer til den præst, som er der på den tid, skal du sige til ham: "jeg vidner i dag for herren din gud, at jeg er kommet ind i det land, herren tilsvor vore fædre at ville give os." så skal præsten tage kurven af din hånd og sætte den hen foran herren din guds alter. derpå skal du tage til orde og sige for herren din guds åsyn: "en omvankende aramæer var min stamfader; han drog ned til ægypten og boede der som fremmed med nogle få mænd, men der blev han til et stort, mægtigt og talrigt folk. men ægypterne mishandlede og plagede os og pålagde os hårdt trælearbejde; da råbte vi til herren, vore fædres gud, og herren hørte vor røst og så til vor elendighed, møj og trængsel; og herren førte os ud af ægypten med stærk hånd og udstrakt arm, med store, forfærdelige gerninger og med tegn og undere; og han førte os til dette sted og gav os dette land, et land, der, flyder med mælk og honning. og her bringer jeg nu førstegroden af frugterne af den jord, du har givet mig, herre!" derpå skal du stille kurven hen for herren din guds åsyn og tilbede for herren din guds åsyn og så være glad over alt det gode, herren din gud giver dig, sammen med din husstand, leviten og den fremmede, der

bor i din midte. når du det tredje år, tiendeåret, er færdig med at aflevere hele tienden af din afgrøde og har givet leviten, den fremmede, den faderløse og enken den, så de kan spise sig mætte inden dine porte, da skal du sige for herren din guds åsyn: "jeg har leveret det hellige ud fra mit hus, jeg har også givet leviten, den fremmede, den faderløse og enken det efter alt dit bud, som du har givet os; jeg har ikke overtrådt noget af dine bud og intet glemt. jeg har ikke spist deraf, medens jeg havde sorg, jeg har ikke været uren, da jeg afleverede det, og jeg har ikke givet en død noget deraf, jeg har adlydt herren min guds røst, jeg har handlet nøje efter dit bud. se derfor ned fra din hellige bolig, fra himmelen, og velsign dit folk israel og den jord, du gav os, som du tilsvor vore fædre, et land, der flyder med mælk og honning!" i dag byder herren din gud dig at handle efter disse anordninger og lovbud; hold dem derfor omhyggeligt af hele dit hjerte og hele din sjæl! du har i dag ladet herren tilsige dig, at han vil være din gud, og at han vil sætte dig højt over alle folk, som han har skabt, til pris og berømmelse og ære. og herren har i dag ladet dig tilsige ham, at du vil være hans ejendomsfolk, som han har sagt dig, og tage vare på alle hans bud, og at du vil gå på hans veje og holde hans anordninger, bud og lovbud og høre hans røst, og at du vil være herren din gud et helligt folk, som han har sagt.

27

derpå bød moses og israels ældste folket: "hold alle de bud, jeg i dag pålægger eder! og den dag i går over jordan ind i det land, herren din gud vil give dig, skal du oprejse dig nogle store sten og kalke dem over, og på dem skal du skrive alle denne lovs ord, så snart du er kommet over, for at du kan drage ind i det land, herren din gud vil give dig, et land, der flyder med mælk og honning, som herren, dine fædres gud, lovede dig. og når i er kommet over jordan, skal i oprejse disse sten, om hvilke jeg i dag giver eder pålæg, på ebals bjerg og kalke dem over. og der skal du bygge herren din gud et alter, et alter af sten, som du ikke har svunget jern over; af utilhugne sten skal du bygge herren din guds alter, og på det skal du ofre brændofre til herren din gud, og du skal ofre takofre og holde måltid der og være glad for herren din guds åsyn. og på stenene skal du skrive alle denne lovs ord tydeligt og klart!" derpå talte moses og levitpræsterne til hele israel og sagde: "hør efter i stilhed, israel! i dag er du blevet herren din guds folk! så lyt da til herren din guds røst og hold hans bud og anordninger, som jeg i dag pålægger dig!" og moses bød på denne da folket: "når i er kommet over jordan, skal den ene del af eder tage plads på garizims bjerg for at velsigne folket, nemlig simeon, levi, juda, issakar, josef og benjamin; og den anden skal tage plads på ebals bjerg for at forbande, nemlig ruben, gad, aser, zebulon, dan og naftali." og leviternes skal tage til orde og med høj røst sige til alle israels mænd: "forbandet være den, som laver et udskåret eller støbt billede, herren en vederstyggelighed, værk af en håndværkers hænder, og stiller det op i løndom!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som ringeagter sin

fader eller moder!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som flytter sin næstes skel!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som fører den blinde på vildspor!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som bøjer retten for den fremmede, den faderløse og enken!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som har samleje med sin faders hustru; thi han har løftet sin faders tæppe!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som har omgang med noget slags kvæg!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som har samleje med sin søster, sin faders eller moders datter!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som har samleje med sin hustrus moder!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som snigmyrder sin næste!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som lader sig købe til at myrde en uskyldig!" og hele folket skal svare: "amen!" "forbandet enhver, som ikke holder denne lovs ord i hævd og handler efter dem!" og hele folket skal svare: "amen!"

28

men dersom du adlyder herren din guds røst og handler efter alle hans bud, som jeg i dag pålægger dig, så vil herren din gud sætte dig højt over alle folk på jorden; og alle disse velsignelser vil komme over dig og nå dig, dersom du adlyder herren din guds røst: velsignet skal du være i staden, og velsignet skal du være på marken! velsignet dit livs, din jords og dit kvægs frugt, både tillægget af dine okser og dit småkvægs yngel! velsignet din kurv og dit dejtrug! velsignet skal du være, når du går ind, og velsignet skal du være, når du går ud! når dine fjender rejser sig imod dig, skal herren slå dem på flugt foran dig; ad een vej skal de drage ud imod dig, men ad syv skal de flygte for dig. herren skal byde sin velsignelse være med dig i dine lader og i alt, hvad du tager dig for, og velsigne dig i det land, herren din gud giver dig. herren skal gøre dig til sit hellige folk, som han tilsvor dig, når du holder herren din guds bud og vandrer på hans veje. og alle jordens folk skal se, at herrens navn er nævnet over dig, og frygte dig. herren skal give dig geder i overflod, frugt af dit moderliv, frugt af dit kvæg og frugt af din jord i det land, herren tilsvor dine fædre at ville give dig. herren skal åbne dig sit rige forrådsammer, himmelen, for at give dit land regn i rette tid og for at velsigne alt, hvad du tager dig for, og du skal låne ud til mange folk, men selv skal du ikke låne. herren skal gøre dig til hoved og ikke til hale, og det skal stadig gå opad for dig og ikke nedad, når du lytter til herren din guds bud, som jeg i dag pålægger dig, og omhyggeligt handler efter dem uden at vige til højre eller venstre fra noget af de bud, jeg i dag pålægger eder, ved at holde dig til. andre guder og dyrke dem. men hvis du ikke adlyder herren din guds røst og omhyggeligt handler efter alle hans bud og anordninger, som jeg i dag pålægger dig, så skal alle disse forbandelser komme over dig og nå dig: forbandet skal du være i staden, og forbandet skal du være på marken! forbandet din kurv og dit dejtrug! forbandet dit livs og din jords frugt, tillægget

af dine okser og dit småkvægs yngel! forbandet skal du være, når du går ind, og forbandet skal du være, når du går ud! herren skal sende forbandelsen, rædselen og truselen over dig i alt, hvad du tager dig for, indtil du i en hast bliver tilintetgjort og går til grunde for dine onde gerningers skyld, fordi du forlod mig. herren skal lade pesten hænge ved dig, indtil den helt har udryddet dig fra det land, du skal ind og tage i besiddelse. herren skal ramme dig med svindstot, feberglud, betændelse og hede, med tørke, kornbrand og rust, og de skal forfølge dig, indtil du er gået til grunde. himmelen over dit hoved skal blive som kobber, jorden under dig som jern. regnen over dit land skal herren forvandle til sand og støv, som falder ned over dig fra himmelen, indtil du er ødelagt. herren skal slå dig foran dine fjender; ad een vej skal du drage ud imod dem, men ad syv skal du flygte for dem, og du skal blive en skræmsel for alle riger på jorden. dine lig skal blive føde for alle himmelens fugle og jordens vilde dyr, og ingen skal skræmme dem bort. herren skal slå dig med ægyptens svulster, med bylder, skab og skurv, der ikke kan læges. herren skal slå dig med vanvid, blindhed og vildelse. ved højlys dag skal du famle dig frem, som den blinde famler sig frem i mørket; alt, hvad du tager dig for, skal mislykkes for dig, du skal kues og plyndres alle dage, og ingen skal frelse dig. den kvinde, du trolover dig med, skal en anden favne; det hus, du bygger dig, skal du ikke komme til at bo i; den vingård, du planter, skal du ikke plukke druer i; din okse skal slagtes for dine øjne, men du skal ikke spise deraf; dit æsel skal røves i dit påsyn og ikke komme tilbage til dig; dit småkvæg skal komme i fjendevold, og ingen skal hjælpe dig; dine sønner og døtre skal prisgives et fremmed folk, og med egne øjne skal du se det og vansmægte af længsel efter dem dagen lang, uden at du formår noget. frugten af dit land og af al din møje skal fortæres af et folk, du ikke kender; du skal kues og mishandles alle dage; du skal blive afsindig ved alt, hvad du må se på. herren skal slå dig på knæ og læg med onde svulster, der ikke kan læges, ja fra fodsål til isse. dig og din konge, som du sætter over dig, skal herren føre til et folk, som hverken du eller dine fædre før kendte til, og der skal du dyrke fremmede guder, træ og sten. du skal blive til rædsel, spot og spe for alle de folk, herren fører dig hen til. udsæd i mængde skal du bringe ud på marken, men kun høste lidt, thi græshopperne skal fortære den; vingårde skal du plante og dyrke, men vin skal du ikke komme til at drikke eller oplagre, thi ormene skal opæde druen; oliventræer skal du have overalt i dit land, men med olie skal du ikke komme til at salve dig, thi dine oliven skal falde. af sønner og døtre skal du avle, men du skal ikke beholde dem, thi de skal gå i fangenskab. alle dine træer og dit lands afgrøde skal insekterne bemægtige sig. den fremmede, som er hos dig, skal hæve sig op over dig, højere og højere, men du skal synke dybere og dybere. de skal låne til dig, men du skal ikke låne til dem; de skal blive hoved, og du skal blive hale. alle disse forbandelser skal komme over dig, forfølge dig og nå dig, til du er lagt øde, fordi du ikke adlød herren din guds røst, så du holdt hans bud og anordninger, som han pålægger dig; de skal til evig tid følge dig o: dit afkom som tegn og

undere. eftersom du ikke vilde tjene herren din gud med fryd og hjertens glæde, fordi du havde overflod på alt, skal du komme til at tjene dine fjender, som herren vil sende imod dig, under hunger og tørst, nøgenhed og mangel på alt; han skal lægge jerngød på din nakke, indtil de har lagt dig øde. herren skal opbyde imod dig et folk fra det fjerne, fra jordens yderste ende, et folk med ørnens flugt, et folk, hvis sprog du ikke forstår, et folk med hårde ansigter, der ikke tager hensyn til de gamle eller viser skænsel mod de unge; det skal opøde dit kvægs og din jords frugt, indtil du er lagt øde; det skal ikke levne dig korn, most eller olie, tillæg af dine okser eller yngel af dit småkvæg, indtil det har tilintetgjort dig; det skal belejre dig i alle dine byer, indtil dine høje, stærke mure, som du stoler på, er styrtet sammen overalt i dit land; det skal besejre dig overalt inden dine porte overalt i dit land, som herren din gud giver dig. og du skal fortære din livsfrugt, kødet af dine sønner og døtre, som herren din gud giver dig, under den trængsel og nød, din fjende bringer over dig; selv den mest forvante og blødtigste af dine mænd skal se skævt til sin broder, til sin hustru, der hviler i hans favn, og til de sidste sønner, han har tilbage, så han ikke under en eneste af dem kødet af sine børn, som han fortærer, fordi der ikke er levnet ham noget under den trængsel og nød, din fjende bringer over dig overalt inden dine porte. og den mest forvante og blødtigste af dine kvinder, som aldrig har prøvet at træde med sin fod på jorden for blødtighed og forvænethed, skal se skævt til sin mand, der hviler i hendes favn, og til sin søn og datter, så hun ikke under dem efterbyrden, der går fra hende, eller de børn, hun føder; men i mangel på alt fortærer hun dem selv i løndom under den trængsel og nød, din fjende bringer over dig inden dine porte! hvis du ikke omhyggeligt handler efter alle denne lovs ord, som står skrevet i denne bog, og frygter dette herlige og forfærdelige navn, herren din gud, så skal herren sende uønskede plager over dig og dit afkom, svare og vedholdende plager og ondartede, vedholdende sygdomme, og lade alle ægyptens sygdomme, som du gruer for, komme over dig, og de skal hænge ved dig; ja endog alle mulige sygdomme og plager, som der ikke er skrevet om i denne lovebog, skal herren lade komme over dig, til du er lagt øde. medens i før var talrige som himmelens stjerner, skal der kun blive nogle få mænd tilbage af eder, fordi du ikke adlød herren din guds røst. og ligesom herren før havde sin glæde af at gøre vel imod eder og gøre eder mangelgode, således skal herren da have sin glæde af at tilintetgøre eder og lægge eder øde, og t skal drives bort fra det land, du nu skal ind og tage i besiddelse. herren skal adslippe dig blandt alle folkeslagene fra den ene ende af jorden til den anden, og der skal du dyrke fremmede guder, som hverken du eller dine fædre før kendte til, træ og sten; og blandt disse folk skal du ikke få ro eller finde hvile for din fod; thi der skal herren give dig et skælvende hjerte, udtærede øjne og en vandsdmægtende sjæl. det skal syne, s dig, som hang dit liv i en tråd; du skal ængstes ved dag og ved nat og aldrig føle dig sikker på dit liv. om morgenen skal du sige: "gid det var aften!" og om aftenen: "gid det var morgen!" sådan angst skal du gribes af,

og så forfærdeligt bliver det, dine øjne får at se. og herren skal føre dig tilbage til ægypten på skibe, ad den vej, som jeg lovede dig, du aldrig mere skulde få at se; og der skal i stille eder til salg for eders fjender som trælle og trælkvinder, men der skal ingen være, som vil købe eder!

29

det er den pagts ord, som herren bød moses at slutte med israelitterne i moabs land foruden den pagt, han havde sluttet med dem ved horeb. og moses kaldte hele israel sammen og sagde til dem: i har set alt, hvad herren i ægypten for eders øjne gjorde ved farao og alle hans tjenere og hele hans land, de store prøvelser, i så med egne øjne, disse store tegn og undere. men hidindtil har herren ikke givet eder hjerte til at forstå med eller øjne til at se med eller ører til at høre med. i fyrretyve år har jeg ført eder om i ørkenen; eders klæder blev ikke slidt af kroppen på eder, og dine sko blev ikke slidt af fødderne på dig; brød fik i ikke at spise, og vin og stærk drik fik i ikke at drikke, for at i skulde kende, at jeg er herren eders gud. og da i kom til stedet her, drog kong sion af hesjbon og kong og af basan ud til kamp imod os, men vi slog dem og erobrede deres land og gav rubeniterne og gaditerne og manasses halve stamme det til arvelod. tag derfor vare på denne pagts ord og gør efter dem, for at i kan få lykke til al eders gerning. der i står i dag alle for herren eders guds åsyn, eders stammeoverhoveder, dommere, ældste og tilsynsmænd, hver mand i israel, eders småbørn og hustruer og de fremmede, der opholder sig i din lejr, både dine brændehuggere og vandbærere, for at indtræde i herren din guds pagt og det edsforbund, herren din gud. i dag slutter med dig, for at han i dag kan gøre dig til sit folk, så han bliver din gud, som han lovede dig og tilsvor dine fædre, abraham, isak og jakob. og ikke med eder alene slutter jeg denne pagt og dette edsforbund, men både med dem, der i dag står her hos os for herren vor guds åsyn, og med dem, der i dag ikke er til stede hos os her. thi i ved jo selv, at vi boede i ægypten, og at vi drog igennem de forskellige folkeslags lande, og i så deres væmmelige guder og de afgudsbilleder af træ og sten, af sølv og guld, som de har. så lad der da ikke iblandt eder findes nogen mand eller kvinde, slægt eller stamme, hvis hjerte i dag vender sig bort fra herren vor gud, så de går hen og dyrker disse folks guder; lad der ikke iblandt eder nådes nogen rod, hvorfra gift og malurt vokser op, så at han, når han hører dette edsforbunds ord, i sit hjerte lover sig selv alt godt og tænker: "det skal nok gå mig vel, selv om jeg vandrer med genstridigt hjerte!" thi så vil han ødelægge både frodigt og tørt. herren vil ikke tilgive den mand, nej, hans vrede og nidkærhed skal blusse op mod sådan en mand, og al den forbandelse, der er optegnet i denne bog, vil lægge sig på ham, og herren vil udskille ham af alle israels stammer og bringe ulykke over ham i overensstemmelse med alle de pagtens forbandelser, som er skrevet i denne lovebog. og når den kommende slægt, eders børn, der kommer efter eder. svovl og salt, hele landet afsvedet, så det ikke

kan tilsåes og ingen afgrøde give, og ingen urter kan gro deri, som dengang sodoma og gomorra, adma og zebojim blev ødelagt, da herren lod dem gå under i sin vrede og harme, da skal de spørge, og alle folkeslag skal spørge: "Hvorfor har herren handlet således med dette land? Hvorledes hænger det sammen med denne vældige vredesglød?" så skal man svare: "det er, fordi de sveg den pagt, herren, deres fædres gud, havde sluttet med dem, da han førte dem ud af ægypten, og gik hen og dyrkede fremmede guder og tilbød dem, guder, som de ikke før havde kendt til, og som han ikke havde tildelt dem; derfor blussede herrens vrede op imod dette land, så han lod al den forbandelse, som er optegnet i denne bog, komme over det, og derfor oprykkede han dem fra deres land i vrede og harme og heftig forbitrelse og slængte dem ud i et fremmed land, som det nu er sket." de skjulte ting er for herren vor gud, men de åbenbare er for os og vore børn evindeligt, at vi må lære at handle efter alle denne lovs ord!

30

men når alt dette kommer over dig, både velsignelser og forbandelsen, som jeg har forelagt dig, og du lægger dig det på sinde ude blandt alle de folkeslag, herren din gud forstøder dig hen iblandt, og tillige med dine børn af hele dit hjerte og hele din sjæl omvender dig til herren din gud og adlyder hans røst i alt, hvad jeg i. dag byder dig, så vil herren din gud vende din skæbne og forbarme sig over dig og samle dig fra alle de folk, herren din gud, spreder dig iblandt. om så dine forstødte befinder sig ved himmelens ende, vil herren din gud samle dig sammen og hente dig derfra. og herren din gud vil føre dig ind i det land, dine fædre havde i eje, og du skal få det i eje, og han vil gøre dig endnu lykkeligere og talrigere end dine fædre. og herren din gud vil omskære dit hjerte og dit afkoms hjerte, så du elsker herren din gud" af hele dit hjerte og hele din sjæl, for at du må leve. og herren din gud vil bringe alle dine forbandelser over dine fjender og avindsmænd, der har forfulgt dig. da skal du omvende dig og adlyde herren din guds røst og handle efter alle hans bud, som jeg i dag pålægger dig. og herren din gud vil give dig overflod i alt, hvad du tager dig for, overflod af dit livs, dit kvægs og din jords frugt; thi herren skal atter komme til at glæde sig over dig til dit bedste, som han glædede sig over dine fædre, fordi du adlyder herren din guds røst og holder hans bud og anordninger, der er optegnet i denne lovebog, fordi du af hele dit hjerte og hele din sjæl omvender dig til herren din gud. thi budet, som jeg i dag pålægger dig, er dig ikke ufatteligt og er heller ikke langt borte. det er ikke i himmelen, så du måtte sige: "hvem skal stige op til himmelen for os og hente det ned til os og kundgøre os det, så vi kan handle derefter?" ikke heller er det hinsides havet, så du måtte sige: "hvem skal drage over havet for os og hente det til os og kundgøre os det, så vi kan handle derefter?" nej, ordet er dig ganske nær, i din mund og i dit hjerte, så du kan handle derefter. se, jeg forelægger dig i dag livet og lykken, døden og ulykken! hvis du lyder herren din guds bud, som jeg i dag pålægger

dig, så at du elsker herren din gud og vandrer på hans veje og holder hans bud, anordninger og lovbud, så skal du leve og blive mangfoldig, og herren din gud vil velsigne dig i det land, du skal ind og tage i besiddelse. men hvis dit hjerte vender sig bort, og du ikke er lydig, men lader dig forføre til at tilbede fremmede guder og dyrke dem, så kundgør jeg eder i dag, at i visse skal gå til grunde; i skal ikke komme til at leve længe i det land, du skal ind og tage i besiddelse efter at være gået over jordan. jeg tager i dag himmelen og jorden til vidne mod eder på, at jeg har forelagt eder livet og døden, velsignelsen og forbandelsen. så vælg da livet, for at du og dit afkom må leve, idet du elsker herren din gud og adlyder hans røst og hænger ved ham; thi deraf afhænger dit liv og tallet på de dage, du kommer til at bo i det land, herren svor at ville give dine fædre, abraham, isak og jakob.

31

da moses var færdig med at tale disse ord til hele israel, sagde han til dem: "jeg er nu 120 år gammel og kan ikke mere færdes som før; og herren har sagt til mig: du skal ikke komme over jordan der! men herren din gud vil selv drage over i spidsen for dig, han vil udrydde disse folkeslag for dig, så du kan tage deres land i besiddelse. og josua skal drage over i spidsen for dig, som herren har sagt. og herren skal handle med dem, som han handlede med amoriterkongerne sibon og, og med deres land, som han ødelagde; og herren skal give dem i eders magt, og I skal handle med dem i overensstemmelse med alle de bud, jeg gav eder. vær frimodige og stærke, frygt ikke og forfærdes ikke for dem; thi herren din gud vil selv drage med dig; han vil ikke slippe og ikke forlade dig!" derpå lod moses josua kalde og sagde til ham i hele israels nærværelse: "vær frimodig og stærk; thi du skal føre dette folk ind i det land, herren svor at ville give deres fædre, og give dem det i eje. herren selv vil gå foran dig, han vil være med dig og ikke slippe eller forlade dig; frygt derfor ikke og vær ikke bange!" derpå nedskrev moses denne lov og overgav den til præsterne, levis sønner, der bar herrens pagts ark, og til alle israels ældste. og moses bød dem: "hvergang der er gået syv år, i friåret, på løvhyttetesten, når hele israel kommer for at stedes for herren din guds åsyn på det sted, han udvælger, skal du læse denne lov højt for hele israel. kald da folket sammen, mænd, kvinder og børn og de fremmede, som bor inden dine porte, for at de kan høre og lære at frygte herren eders gud og omhyggeligt handle efter alle denne lovs ord; og deres børn, som endnu ikke har lært det at kende, skal høre den og lære at frygte herren eders gud, alle de dage i lever i det land, som I skal ind og tage i besiddelse efter at være gået over jordan!" derpå sagde herren til moses: "nu nærmer tiden sig, da du skal dø. kald derfor josua bud og stil eder i åbenbaringsteltet, for at jeg kan give ham mine befalinger!" og moses og josua gik hen og stillede sig i åbenbaringsteltet. da åbenbarede herren sig i teltet i en skytøtte, og skytøtten stillede sig ved teltets indgang. derpå sagde herren til moses: "når du har lagt dig til hvile hos dine fædre, vil dette folk give sig til at bole med fremmede

guder, det lands guder, det kommer til, og det vil forlade mig og bryde min pagt, som jeg har sluttet med det. men til den tid skal min vrede blusse op imod det, og jeg vil forlade dem og skjule mit åsyn for dem; det skal ædes op, og mange ulykker og trængsler skal ramme det. til den tid skal det sige: mon det ikke er, fordi min gud ikke er i min midte, at disse ulykker har ramt mig? og jeg vil til den tid helt skjule mit åsyn for det for alt det ondes skyld, det øvede, da det vendte sig til fremmede guder. så skriv nu denne sang op, lær israelitterne den og læg den i deres mund, for at denne sang kan være mit vidne mod israelitterne. thi jeg vil føre dem ind i det land, jeg tilsvor deres fædre, et land, der flyder med mælk og honning; men når det har spist sig mæt og mæsket sig, vil det vende sig til fremmede guder og dyrke dem, og det vil ringeagte mig og bryde min pagt. når da ulykker og trængsler i mængde rammer det, skal denne sang være det et vidne; thi aldrig må den dø på dets afkomms læber. jeg ved jo, hvad de pønser på allerede nu, før jeg har ført dem ind i det land, jeg tilsvor deres fædre." da skrev moses på den dag denne sang op og lærte israelitterne den. derpå bød han josua, nuns søn, og sagde: "vær frimodig og stærk; thi du skal føre israelitterne ind i det land, jeg tilsvor dem. jeg vil være med dig!" da moses var færdig med at nedskrive denne lovs ord fra ende til anden i en bog, bød han leviterne, der bar herrens pagts ark: "tag denne lovebog og læg den ved siden af herren eders guds pagts ark, for at den der kan være vidne imod dig; thi jeg keder din genstridighed og halsstarrighed. se, endnu i mit levende live har i været genstridige mod herren, hvor meget mere da ikke, når jeg er død! kald nu alle eders stammers ældste og eders tilsynsmænd sammen hos mig, for at jeg kan fremsige disse ord for dem og kalde himmelen og jorden til vidne imod dem: thi jeg ved, at når jeg er død, vil t handle ilde og vige bort fra den vej, jeg har anvist eder, og ulykken skal ramme eder i de kommende tider, fordi i gør, hvad der er ondt i herrens øjne, og krænker ham med eders hænders gerning." derpå fremsagde moses denne sang fra ende til anden for hel israels forsamling:

32

lyt til, i himle, lad mig tale, jorden høre mine ord! lad dryppe som regn min lære, lad flyde som dug mit ord, som regnskyl på unge spirer, som regnens dråber på græs. thi herrens navn vil jeg forkynde, ære skal i give vor gud! han er klippen, fuldkomment hans værk, thi alle hans veje er retfærd! en trofast gud, uden svig, retfærdig og sanddru er han. skændselsmennesker sveg han, en forvent og vanartet slægt. er det sådan, i lønner herren? du tåbelige, uvise folk! er han ej din fader og skaber, den, som gjorde og danned dig? kom fortidens dage i hu, agt på henfarne slægters år; spørg din fader, han skal berette, dine gamle, de skal fortælle dig! da den højeste gav folkene eje, satte skel mellem menneskenes børn, bestemte han folkenes grænser efter tallet på guds sønner, men herrens del blev jakob, israel hans tilmålte lod. han fandt det i ørkenlandet, i ødemarken, blandt ørkenens hyl; han værnede det med vågent øje og vogtede det som sin

øjesten. som ørnen, der purrer sin yngel ud og svæver over sine unger, løftede han det på sit vingefang og bar det på sine vinger. herren var dets eneste fører, ingen fremmed gud var hos ham. han lod det færdes over landets høje, nærde det med markens frugter, lod det suge honning af klippen og olie af bjergets flint, surmælk fra koer, mælk fra småkvæg, dertil fedt af lam og vædre, af tyre fra basan og bukke og hvedens fedme tillige, og drueblod drak du, vin. men da jesurun blev fed, slog han bagud, du blev fed, du blev tyk, du blev mæsket; da forskød han gud, sin skaber, lod hånt om sin frelses klippe. de æggede ham med fremmede, med vederstyggeligheder tirrede de ham; de ofred til dæmoner, der ej er guder, til guder, de ej før kendte til; til nye, der nys var kommet frem, og som ej eders fædre frygtede. klippen, der avled dig, slog du af tanke og glemte den gud, der fødte dig! da herren så det, forstodte han dem af græmmelse over sine børn og sagde: "jeg vil skjule mit åsyn for dem og se, hvad ende det tager med dem; thi de er en bundfalsk slægt, børn, som er uden troskab; de æggede mig med det der ikke er gud, tirrede mig ved deres tomme gøgl: jeg vil ægge dem mod det, der ikke er et folk, tirre dem ved et folk af dærer. thi der flammer en ild i min vrede, som brænder til dødsrigets dyb; den fortærer jorden med dens grøde og antænder bjergenes grunde. jeg hober ulykker over dem og opbruger mine pile imod dem. de udmagres af sult og hentæres af pestglød og giftig sot; så sender jeg vilddyrts tænder og slangers gift imod dem. ude slår sværdet børnene ned og inde i kamrene rædselen både yngling og jomfru, diende børn og grånende mænd. jeg satte mig for at blæse dem bort og slette deres minde blandt mennesker ud, men jeg frygtede, at fjenden skulde volde mig græmmelse, deres avindsmænd tage fejl og tænke: det var vor egen hånd, der var stærk, ej herren, der gjorde alt dette. thi de er et rådvildt folk, og i dem er der ikke forstand. var de vise, forstod de det og indså, hvad der venter dem selv! hvor skulde een kunne forfølge tusind, og to slå ti tusind på flugt, hvis ikke deres klippe havde solgt dem og herren givet dem til pris! thi deres klippe er ikke som vor, det ved vore fjender bedst selv! thi fra sodoma stammer deres vinstok og fra gomorras marker; deres druer er giftige druer, og beske er deres klaser; som dragegift er deres vin, som øglers gruelige edder. er ej dette forvaret hos mig, forsegle mit mine gemmer til hævnens og regnskabet dag, den stund, deres fod skal vakle? thi deres undergangs dag stunder til; hvad der venter dem, kommer i hast. thi ret skaffer herren sit folk og forbarmer sig over sine tjenere, thi han ser, deres kraft er brudt, det er ude med hver og en. da spørger han: "hvor er nu deres gud, klippen, på hvem de forlod, sig, som å deres, slagtofers fedme og drak deres driktofers vin? lad dem rejse sig og hjælpe eder, lad dem være eder et skjul! erkend nu, at jeg, jeg er gud uden anden gud ved min side. thi jeg løfter min hånd mod himlen og siger: så sandt jeg lever evindeligt, jeg hvæsser mit lynende sværd, og min hånd tager fat på dommen, jeg hævner mig på mine fjender, øver gengæld mod mine avindsmænd. mine pile gør jeg drukne af blod, og mit sværd skal svelge i kød, i faldnes og fangnes blod og

fjendtlige høvdingers hoveder!" i folkeslag, pris hans folk, thi han hævner sine tjeneres blod; han hævner sig på sine fjender, og skaffer sit folks land soning! og moses kom og fremsagde hele denne sang for folket, han og josua, nuns søn. og da moses var færdig med at fremsige alle disse ord for hele israel, sagde han til dem: "læg eder alle de ord på sinde, som jeg i dag har vidnet imod eder, for at du kan pålægge dine sønner dem, at de omhyggeligt må handle efter alle denne lovs bud; thi det er ikke tomme ord uden betydning for eder, men af dem afhænger eders liv, og ved at følge det ord skal i få et langt liv i det land, som I skal ind og tage i besiddelse efter at være gået over jordan." selv samme dag taledede Herren til moses og sagde: "stig op på abarimbjerget der, nebojberget i moabs land over for jeriko, og se ud over kana'ans land, som jeg vil give israelitterne i eje! og så skal du do på det bjerg, du bestiger, og samles til din slægt, ligesom din broder aron døde på bjerget hor og samledes til sin slægt, fordi i handlede troløst imod mig iblandt israelitterne ved merihat kadesjs vand i zins ørken, fordi i ikke helligede mig iblandt israelitterne. thi herovre fra skal du se ud over landet, men du skal ikke komme derind, ind i det land, jeg vil give israelitterne!

33

dette er den velsignelse, hvormed den guds mand moses velsignede israel før sin død han sagde: Herren kom fra sinaj, fra seir fremstråled han for dem, brød frem i lysglans fra parans bjerge og kom fra meribat kadesj. ved hans højre lued ild dem i møde. visselig, han elsker sit folk, alle hans hellige er i hans hænder; og de sætter sig ved din fod og tager mod ord fra dig. en lov har moses pålagt os. hans eje er jakobs forsamlings, og han blev konge i jesjurun, da folkets høvdinger kom sammen, og israels stammer forsamled sig. måtte ruben leve og ikke dø, hans mænd blive dog et tal! og disse ord sagde han om juda: hør, herre, judas råb og lad ham komme til sit folk! strid for ham med dine hænder, vær ham en hjælp mod hans fjender! om levi sagde han: giv levi dine tummim, din yndling dine urim, ham, som du prøved ved massa og bekæmped ved meribas vand, som sagde om sin fader: "jeg så ham aldrig!" som ikke brød sig om sine brødre og ikke kendtes ved sine sønner, thi de holdt dit ord og holdt fast ved din pagt. de skal lære jakob dine lovbud og israel din lov, bringe offerduft op i din næse og helofre på dine altre. velsign, o herre, hans kraft, find behag i hans hænders værk. om benjamin sagde han: benjamin er herrens yndling, han bor bestandig i tryghed, den højeste skærmer ham og bor imellem hans skrænter. om josef sagde han: hans land er velsignet af Herren med det kosteligste fra himlen oven til og fra dybet, som ruger for nede, med det kosteligste, solen frembringer, med det kosteligste, måneskifterne fremkalder, med det bedste fra de ældgamle bjerge og det kosteligste fra de evige høje, med det kosteligste af jorden og dens fylde og nåde fra ham, der boede i tornebusken. det skal komme over josefs hoved, over issen på ham, som er hersker blandt sine brødre. som den unge okse er

hans højhed, som vildoksens er hans horn; med dem nedstøder han folkene, så vidt som jorden strækker sig. sådan er efraims titusinder, sådan er manasses tusinder! om zebulon sagde han: glæd dig, zebulon, over din udfart, du, issakar, over dine telte! til bjerget stævner de folkeslag, der offer de retfærdes ofre, thi havets overflod dier de og havsandets skjulteste skatte! om gad sagde han: priset være han, der skaffer plads for gad! han ligger som en løve og flænger både arme og hjerneskal; han udså sig en forlodsdal, thi der tilfaldt hans lod ham. og folkets høvding samled sig. han fuldbyrdede herrens ret og hans beslutninger sammen med israel! om dan sagde han: dan er en løveunge, som springer frem fra basan. om naptali sagde han: naptali er mæt af nåde og fuld af herrens velsignelse, søn og sovejen har han i eje. om aser sagde han: aser være den velsignede blandt sønnerne, han være sine brøders yndling og dyppe sin fod i olie! dine portslåer er jern og kobber, som dine dage skal din styrke være. der er ingen som jesjuruns gud, der farer frem over himmelen for at hjælpe dig, over skyerne i sin højhed! den evige gud er en bolig, og hernede er de evige arme. så kom israel til at bo i tryghed, jakobkilden for sig selv, i et land med korn og most, ja, hvis himmel drypper med dug. held dig, israel, hvo er som du, et folk, der får sejr ved Herren! han er din frelses skjold, haner din højheds sværd. dine fjender slesker for dig, over deres høje skrider du frem.

34

derpå steg moses fra moabs sletter op på nebojberget, til toppen af pigga, lige over for jeriko; og Herren ind ham skue ud over hele landet: gilead lige til dan, hele naftali, efraims og manasses land, hele judas land indtil havet i vest, sydlandet og jordanegnen, sænkningen ved jeriko, palmestaden, lige til zoar. og Herren sagde til ham: "det er det land, jeg tilsvor abraham, isak og jakob, da jeg sagde: dit afkom vil jeg give det! nu har jeg ladet dig skue ud over det med dine egne øjne; men du skal ikke drage derover" og moses, herrens tjener, døde der i moabs land, som Herren havde sagt. og han begravede ham i dalen i moab lige over for bet peor. moses var 120 år, da han døde; hans øje var ikke sløvet og hans livskraft ikke svundet. og israelitterne græd over moses i tredivede dage på moabs sletter, indtil tiden for dødekragen over moses var til ende. og josua, nuns søn, var fuld af visdoms ånd, fordi moses havde lagt sine hænder på ham, og israelitterne adlød ham og gjorde, som Herren havde pålagt moses. men i israel opstod der ikke mere en profet som moses, hvem Herren omgikkes ansigt til ansigt, når der ses hen til alle de tegn og undere, Herren ind ham udføre i ægypten over for farao, alle hans tjenere og hele hans land, og til den vældige kraft og alt det forfærdelige og store, moses udførte i hele israels pāsyan.

efter at herrens tjener moses var død, sagde herren til moses's medhjælper josua, nuns søn: "min tjener moses er død; bryd nu op tillige med hele dette folk og gå over jordan derhenne til det land, jeg vil give dem, israeliterne. ethvert sted, eders fod betræder, giver jeg eder, som jeg lovede moses. fra ørkenen og libanon til den store flod, eufratfloden, hele het-iterens land, og til det store hav i vest skal eders landemærker nå. så længe du lever, skal det ikke være muligt for nogen at holde stand imod dig; som jeg var med moses, vil jeg være med dig; jeg vil ikke slippe dig og ikke forlade dig. vær frimodig og stærk, thi du skal skaffe dette folk det land i eje, som jeg tilsvor deres fædre at ville give dem. vær kun helt frimodig og stærk. så du omhyggeligt handler efter hele den lov, min tjener moses pålagde dig, vig ikke derfra til højre eller venstre, for at du må have lykken med dig i alt, hvad du tager dig for. denne lovebog skal ikke vige fra din mund, og du skal grunde over den dag og nat, for at du omhyggeligt kan handle efter alt, hvad der står skrevet i den; thi da vil det gå dig vel i al din færd, og lykken vil følge dig. har jeg ikke budt dig: vær frimodig og stærk; vær ikke bange og bliv ikke forfærdet, thi herren din gud er med dig i alt, hvad du tager dig for!" josua bød derpå folkets tilsynsmænd: "gå omkring i lejren og byd folket: sørg for rejsetæring, thi om tre dage skal i gå over jordan derhenne for at drage ind og tage det land i besiddelse, som herren eders gud vil give eder i eje!" men til rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme sagde josua: "husk på, hvad herrens tjener moses bød eder, da han sagde: herren eders gud bringer eder nu til hvile og giver eder landet her! eders kvinder og børn og kvæg skal blive i det land, moses gav eder hinsides jordan; men i selv, alle våbenføre, skal væbnet drage over i spidsen for eders brødre og hjælpe dem, indtil herren har bragt eders brødre til hvile ligesom eder, når også de har taget det land i besiddelse, som herren eders gud vil give dem. så kan i vende tilbage til eders eget land og tage det i besiddelse, det, som herrens tjener moses gav eder østpå hinsides jordan!" da svarede de josua: "alt, hvad du har pålagt os, vil vi gøre, og vi vil gå overalt, hvor du sender os; som vi har adlydt moses i alt, vil vi adlyde dig. måtte kun herren din gud være med dig, som han var med moses! enhver, som sætter sig op imod dine befalinger og ikke adlyder dine ord i alt, hvad du pålægger ham, skal dø. vær kun modig og uforsagt!"

josua, nuns søn, udsendte hemmeligt fra sjittim to mænd som spejdere med den befaling: "gå hen og undersøg landet, særlig jeriko!" de gav sig da på vej og kom ind i et hus til en skøge ved navn rahab, og der lagde de sig til hvile. da blev der meldt kongen af jeriko: "se, der er kommet nogle israelitiske mænd hertil i nat for at udspejle landet!" og kongen af jeriko sendte bud til rahab og lod sige: "udlever de mænd, som er kommet til dig; thi de er kommet for at udspejle hele landet!" men kvinden tog og skjulte de

to mænd og sagde: "ja, mændene kom ganske vist til mig, men jeg vidste ikke, hvor de var fra; og da porten skulde lukkes i mørkningen, gik mændene bort. jeg ved ikke, hvor de gik hen! sæt hurtigt efter dem, så kan i indhente dem!" men hun havde ført dem op på taget og skjult dem under hørstænglerne, som hun havde bredd ud på taget. mændene satte så efter dem ad vejen til jordan hen til vadestederne, og porten blev lukket, så snart forfølgerne var udenfor. før de to mænd endnu havde lagt sig, kom hun op på taget til dem; og hun sagde til dem: "jeg ved, at herren har givet eder landet, thi vi er grebet af rædsel for eder, og alle landets indbyggere er skrækslagne over eder. thi vi har hørt, hvorledes herren lod vandet i det røde hav tørre bort foran eder, da i drog ud af ægypten, og hvad i gjorde ved de to amoriterkonger hinsides jordan, sion og og, på hvem i lagde band. da i horte det, blev vi slaget af rædsel og tabte alle modet over for eder; thi herren eders gud er gud oppe i himmelen og nede på jorden. men tilsværg mig nu ved herren, at i vil vise godhed mod mit fædrene hus, ligesom jeg har vist godhed mod eder, og giv mig et sikkert tegn på, at i vil lade min fader og moder, mine brødre og søstre og alt, hvad deres er, blive i live og redde os fra døden!" da sagde mændene til hende: "vi indestår med vort liv for eder, hvis du ikke røber vort forehavende; og når herren giver os landet, vil vi vise dig godhed og trofasthed!" derpå hejsede hun dem med et reb ned gennem vinduet, thi hendes hus lå ved bymuren, og hun boede ved muren; og hun sagde til dem: "gå ud i bjergene, for at eders forfølgere ikke skal træffe eder, og hold eder skjult der i tre dage, indtil eders forfølgere er vendt tilbage; efter den tid kan i gå eders vej!" mændene sagde til hende: "på denne måde vil vi bære os ad med at holde den ed, du har ladet os sværge når vi kommer ind i landet, skal du binde denne røde snor fast i det vindue, du har hejst os ned igennem, og så skal du samle din fader og din moder, dine brødre og hele dit fædrenehus hos dig i huset. enhver, som så går uden for din husdor, må selv tage ansvaret for sit liv, uden at der falder skyld på os; men hvis der lægges hånd på nogen af dem, som bliver i huset hos dig, hviler ansvaret på os. hvis du derimod røber vort forehavende, er vi løst fra den ed, du lod os sværge!" da sagde hun: "lad det være, som i siger!" så lod hun dem drage bort; og hun bandt den røde snor fast i vinduet. men de begav sig ud i bjergene og blev der i tre dage, indtil deres forfølgere var vendt tilbage, og forfølgerne ledte overalt på vejen uden at finde dem. derpå begav de to mænd sig på tilbagevejen, og efter at være steget ned fra bjergene gik de over floden; og de kom til josua, nuns søn, og fortalte ham alt, hvad der var hændet dem. og de sagde til josua: "herren har givet hele landet i vor magt, og alle landets indbyggere er skrækslagne over os!"

tidligt næste morgen gjorde josua sig rede, og hele israel brød op fra sjittim sammen med ham og kom til jordan, og de tilbragte natten der, før de drog over. efter tre dages forløb gik tilsynsmændene omkring i lejren og bød folket: "når i ser herren eders guds pagts

ark og levitpræsterne komme bærende med den, så skal i bryde op fra eders plads og følge efter dog skal der være en afstand af 2000 alen mellem eder og den; i må ikke komme den for nær for at i kan vide, hvilken vej i skal gå; thi i er ikke kommet den vej før!" og josua sagde til folket: "helliger eder; thi i morgen vil Herren gøre under iblandt eder!" og josua sagde til præsterne: "løft pagtens ark op og drag over foran folket!" så løftede de pagtens ark op og gik foran folket. men Herren sagde til josua: "i dag begynder jeg at gøre dig stor i hele israels øjne, for at de kan vide, at jeg vil være med dig, som jeg var med Moses. du skal byde præsterne, som bærer pagtens ark: når i kommer til kanten af jordans vand, skal i standse der ved jordan!" da sagde josua til israeliterne: "kom hid og hør Herren eders Guds ord!" og josua sagde: "derpå skal i kende, at der er en levende gud iblandt eder, og at han vil drive kana'anæerne, hetiterne, hivviterne, perizzitterne, girgasjiterne, amoriterne og jebusiterne bort foran eder: se, Herrens, al jordens Herres, ark skal gå foran eder gennem jordan. vælg eder nu tolv mænd af israels stammer, een mand af hver stamme. og så snart præsterne, som bærer Herrens, al jordens Herres, ark, sætter foden i jordans vand, skal jordans vand standse, det vand, som kommer ovenfra, og stå som en vold." da folket så brød op fra deres telte for at gå over jordan med præsterne, som bar arken, i spidsen, og da de, som bar arken, kom til jordan, og præsterne, som bar arken, rørte ved vandkanten med deres fødder jordan gik overalt over sine bredder i hele høsttiden standsede vandet, som kom ovenfra, og stod som en vold langt borte, oppe ved byen adam, som ligger ved zaretan, medens det vand, som flød ned mod arabæller salthavet, løb helt bort; således gik folket over lige over for jeriko. men præsterne, som bar Herrens pagts ark, blev stående på tør bund midt i jordan, medens hele israel gik over på tør bund, indtil hele folket havde tilendebragt overgangen over jordan.

4

da nu hele folket havde tilendebragt overgangen over jordan, sagde Herren til josua: "vælg eder tolv mænd af folket, een mand af hver stamme, og byd dem: tag eder tolv sten her, midt i jordan, hvor præsterne stod stille, bring dem med over og stil dem på den plads, hvor i holder rast i nat!" så lod josua de tolv mænd kalde, som han havde til rede af israeliterne, een mand af hver stamme; og josua sagde til dem: "gå foran Herren eders Guds ark midt ud i jordan, og tag så hver en sten på skulderen, svarende til tallet på israeliternes stammer, for at det kan tjene til tegn iblandt eder. når eders børn i fremtiden spørger: hvad betydning har disse sten for eder? så skal i sige til dem: de betyder, at jordans vand standsede foran Herrens pagts ark; da den drog over jordan, standsede jordans vand. og disse sten skal være israeliterne et mindetegn til evig tid!" da gjorde israeliterne, som josua bød, og tog tolv sten midt i jordan, som Herren havde sagt til josua, svarende til tallet på israeliternes stammer, og de bragte dem med over til det sted, hvor de holdt rast, og stillede dem der. og tolv sten rejste

josua midt i jordan på det sted, hvor præsterne, som bar pagtens ark, stod stille, og der står de den dag i dag. men præsterne, som bar arken, blev stående midt i jordan, indtil alt, hvad Herren havde pålagt josua at sige til folket, var udført, i overensstemmelse med alt, hvad Moses havde pålagt josua; og folket gik skyndsomt over. da hele folket så havde tilendebragt overgangen, gik Herrens ark og præsterne over og stillede sig foran folket. og rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme drog væbnet over i spidsen for israeliterne, som Moses havde sagt til dem; henved 40000 mand i tal, rustede til strid, drog de foran Herren over til Jerikos sletter til hamp. på den dag gjorde Herren josua stor i hele israels øjne, og de frygtede ham alle hans livs dage, som de havde frygtet Moses. da sagde Herren til josua: "byd præsterne, som bærer vidnesbyrdets ark, at stige op fra jordan!" og josua bød præsterne: "stig op fra jordan!" så steg præsterne, som bar Herrens pagts ark, op fra jordan, og næppe havde deres fødder betrådt det tørre land, før jordans vand vendte tilbage til sit leje og overalt gik over sine bredder som før. og folket steg op fra jordan den tiende dag i den første måned og slog lejr i gilgal ved østenden af Jerikolandet. men de tolv sten, som de havde taget op fra jordan, rejste josua i gilgal, og han sagde til israeliterne: "når eders børn i fremtiden spørger deres fædre: hvad betyder disse sten? så skal i fortælle eders børn det og sige: på tør bund gik israel over jordan derhenne; thi Herren eders gud lod jordans vand tørre bort foran eder, indtil i var kommet over, ligesom Herren eders gud gjorde med det røde hav, som han lod tørre bort foran os, indtil vi var kommet over, for at alle jordens folk skal kende, at Herrens arm er stærk, at de må frygte Herren eders gud alle dage."

5

men da alle amoriterkongerne vesten for jordan og alle kana'anærkongerne ved havet hørte, at Herren havde ladet jordans vand tørre bort foran israeliterne, indtil de var gået over, blev de slaget af rædsel og tabte modet over for israeliterne. på den tid sagde Herren til josua: "lav dig stenknive og omskær på ny israeliterne!" da lavede josua sig stenknive og omskær israeliterne ved forhudshøjen. og dette var grunden til, at josua omskar dem: alt mandkøn af folket, som drog ud af ægypten, alle våbenføre mænd, var døde undervejs i ørkenen, efter at de var draget ud af ægypten. hele folket, som drog ud, havde nok været omskåret, men af det folk, som var født i ørkenen under vandringen, efter at de var draget ud af ægypten, var ingen blevet omskåret; thi i fyrretøve af havde israeliterne vandret i ørkenen, indtil hele folket, de våbenføre mænd, som var draget ud af ægypten, var døde, fordi de ikke havde adlydt Herrens røst, hvorfor Herren havde svoret, at han ikke vilde lade dem se det land, Herren havde tilsvoret deres fædre at ville give os, et land, der flyder med mælk og honning. men deres børn, som han havde ladet træde i deres sted, dem omskar josua; thi de var uomskårne, eftersom de ikke var blevet omskåret under vandringen. da så hele folket var blevet omskåret, holdt de sig i ro,

hvor de var i lejren, indtil de kom sig. men herren sagde til josua: "i dag har jeg bortvælt ægypternes forsømmelse fra eder." og han kaldte dette sted gilgal, som det hedder den dag i dag. medens israeliterne lå i lejre i gilgal, fejrede de påsken om aftenen den fjortende dag i måneden på jerikos sletter; og dagen efter påsken spiste de af landets afgrøde, usyrede brød og ristet korn; selv samme dag hørte mannaen op, da de nu spiste af landets afgrøde; israeliterne fik ikke manna mer, men spiste det år af høsten i kana'ans land. og det skete, medens josua opholdt sig ved jeriko, at han så op og fik øje på en mand, som stod foran ham med draget sværd i hånden. josua gik da hen til ham og sagde: "er du en af vore eller en af vore fjender?" han svarede: "ingen af delene, jeg er fyrsten over herrens hær; lige nu er jeg kommet!" da faldt josua til jorden på sit ansigt og tilbød og sagde til ham: "hvad har min herre at sige sin tjener?" og fyrsten over herrens hær svarede josua: "drag dine sko af fødderne, thi det sted, du står på, er helligt!" det gjorde josua.

6

men jeriko var lukket og stængt for israeliterne, ingen gik ud eller ind. da sagde herren til josua: "se, jeg giver jeriko og dets konge og krigere i din hånd. alle eders våbenføre mænd skal gå rundt om byen, een gang rundt; det skal i gøre seks dage; og syv præster skal bære syv væderhorn foran arken. men den syvende dag skal i gå rundt om byen syv gange, og præsterne skal støde i hornene. når der så blæses i væderhornet, og i hører hornets lyd, skal alt folket opløfte et vældigt krigsskrig; så skal byens mur styrte sammen, og folket kan gå lige ind, hver fra sin plads." josua, nuns søn, lod da præsterne kalde og sagde til dem: "i skal bære pagtens ark, og syv præster skal bære syv væderhorn foran herrens ark!" og han sagde til folket: "drag ud og gå rundt om byen, således at de, som bærer våben, går foran herrens ark!" da nu josua havde talt til folket, gik de syv præster, som bar de syv væderhorn foran herren, frem og stødte i hornene, medens herrens pagts ark fulgte efter; og de, som bar våben, gik foran præsterne, som stødte i hornene, og de, som sluttede toget, fulgte efter arken, medens der blæstes i hornene. men josua bød folket: "i må ikke opløfte krigsskrig eller lade eders røst høre, og intet ord må udgå af eders mund, for den dag jeg siger til eder: råb! men så skal i råbe!" så lod han herrens ark bære rundt om byen, een gang rundt, og derpå begav de sig tilbage til lejren og overnattede der. tidligt næste morgen gjorde josua sig rede, og præsterne bar herrens ark, og de syv præster, som bar de syv væderhorn foran herrens ark, gik og stødte i hornene; de, som bar våben, gik foran dem, og de, som sluttede toget, fulgte efter herrens ark, medens der blæstes i hornene. anden dag gik de een gang rundt om byen, hvorefter de vendte tilbage til lejren; således gjorde de seks dage. men den syvende dag brød de op tidligt, ved morgenrødens frembrud og gik på samme måde syv gange rundt om byen; kun på denne dag drog de syv gange rundt om byen; og syvende gang stødte præsterne i hornene, og josua sagde til folket: "opløft

krigsskriget! thi herren har givet eder byen. og byen skal lyses i band for herren med alt, hvad der er i den; kun skøgen rahab skal blive i live tillige med alle dem, som er i hendes hus, fordi hun skjulte sendebudene, som vi udsendte. men i skal tage eder vel i vare for det bandlyste, så i ikke attrår og tager noget af det bandlyste og derved bringer bandet over israels lejre og styrter den i ulykke. men alt sølv og guld og alle kobber og jernsager skal helliges herren; det skal bringes ind i herrens skatkammer!" så opløftede folket krigsskrig, og de stødte i hornene og da folket hørte hornene, opløftede det et vældigt krigsskrig; da styrtede muren sammen, og folket gik lige ind i byen; således indtog de byen. derpå lagde de med sværdet band på alt, hvad der var i byen, mænd og kvinder, unge og gamle, hornkvæg, småkvæg og æsler. men til de to mænd, som havde udspejdet landet, sagde josua: "gå ind i skøgens hus og før kvinden og alt, hvad hendes er, ud derfra, som i tilsvor hende!" de unge mænd, som havde været spejdere, gik da ind og førte rahab ud tillige med hendes fader og moder og hendes brødre, hele hendes slægt og alt, hvad hendes var; de førte dem ud og lod dem stå uden for israels lejre. men på byen og alt, hvad der var i den, stak de ild; kun sølvet og guld og kobber og jernsagerne bragte de ind i herrens hus's skatkammer. men skøgen rahab og hendes fædrenehus og alt, hvad hendes var, lod josua blive i live, og hun kom til at bo blandt israeliterne og gør det den dag i dag, fordi hun havde skjult sendebudene, som josua havde sendt ud for at udspejde jeriko. på den tid tog josua folket i ed, idet han sagde: "forbandet være den mand for herrens åsyn, som indlader sig på at opbygge denne by, jeriko. det skal koste ham hans førstefødte at lægge grunden og hans yngste at sætte dens portfløje ind." således var herren med josua, og hans ry udbredte sig over hele landet.

7

men israeliterne forgreb sig på det bandlyste, idet akan, en søn af karmi en søn af zabdi, en søn af zera, af judas stamme, tilvendte sig noget af det bandlyste. da blussede herrens vrede op mod israeliterne. derpå sendte josua nogle mænd fra jeriko til aj, som ligger ved bet aven, østen for betel, og sagde til dem: "drag op og udspejd egnen!" og mændene drog op og udspejdede aj. da de kom tilbage til josua, sagde de til ham: "lad ikke hele folket drage derop; lad en to-tre tusind mand drage op og indtage aj; du behøver ikke at umage hele folket med at drage derop, thi de er få!" så drog henvend 3000 mand af folket derop; men de blev slået på flugt af ajjiterne, og ajjiterne dræbte seks og tredive mand eller så af dem; de forfulgte dem uden for porten indtil stenbruddene og huggede dem ned på skråningen. da sank folkets mod og blev til vand. men josua og israels ældste sønderrev deres klæder og faldt på deres ansigt på jorden foran herrens ark og blev liggende til aften og kastede støv på deres hoveder. og josua sagde: "ak, herre, herre! hvorfor lod du dette folk gå over jordan, når du vilde give os i amoriterne hånd og lade os gå til grunde? havde vi dog blot besluttet os til at blive hinsides jordan! ak, herre! hvad skal jeg sige, nu israel har måt-

tet tage flugten for sine fjender? når kana'anæerne og alle landets indbyggere hører det, falder de over os fra alle sider og udsletter vort navn af jorden; hvad vil du da gøre for dit store navns skyld?" da sagde herren til josua: "stå op! hvorfor ligger du på dit ansigt? israel har syndet, thi de har forbrudt sig imod min pagt, som jeg pålagde dem; de har tilvendt sig noget af det bandlyste, de har stjålet; de har skjult det, de har gemt det i deres oppakning. derfor kan israeliterne ikke holde stand over for deres fjender, men må flygte for dem; thi de er hjemfaldne til band! jeg vil ikke mere være med eder, hvis i ikke borttrydder bandet af eders midte. står derfor op, lad folket hellige sig og sig: helliger eder til i morgen, thi så siger herren, israels gud: der er band i din midte, israel; og du kan ikke holde stand over for dine fjender, for i skaffer bandet bort fra eder! i morgen skal i træde frem stamme for stamme, og den stamme, herren rammer, skal træde frem slægt for slægt, og den slægt, herren rammer, skal træde frem familie for familie, og den familie, herren rammer, skal træde frem mand for mand. den, som da rammes, fordi han har det bandlyste gods, skal brændes tillige med alt, hvad der tilhører ham; thi han har brudt herrens pagt og begået en skændselsdåd i israel!" tidligt næste morgen lod josua israel træde frem stamme for stamme, og da blev judas stamme ramt. derpå lod han judas slægter træde frem, og zeraïternes slægt blev ramt. derpå lod han zeraïternes slægt træde frem familie for familie, og zabdi blev ramt. derpå lod han dennes familie træde frem mand for mand, og da blev akan ramt, en søn af harmi, en søn af zabdi, en søn af zera, af judas stamme. da sagde josua til akan: "min søn, giv herren, israels gud, ære og pris, og fortæl mig, hvad du har gjort, skjul ikke noget for mig!" akan svarede josua: "ja, det er mig, som har syndet mod herren, israels gud. således gjorde jeg: jeg så imellem byttet en prægtig babylonisk kappe, 200 sekel sølv og en guld-tunge på halvtredsindstyve sekel; det fik jeg lyst til, og jeg tog det; se, det ligger nedgravet i jorden midt i mit telt, sølvet nederst." da sendte josua nogle folk hen, og de skyndte sig til teltet, og se, det var gemt i hans telt, sølvet nederst; og de tog det ud af teltet og bragte det til josua og alle israeliterne og lagde det hen foran herren. men josua tog sammen med hele israel akan, zeras søn, og sølvet, kappen og guld-tungen og hans sønner og døtre, hans hornkvæg, æsler og småkvæg, hans telt og alt, hvad der tilhørte ham, og førte dem op i akors dal. og josua sagde: "hvorfor har du styrtet os i ulykke? herren skal styrte dig i ulykke på denne dag!" derpå stenede hele israel ham, og de brændte eller stenede dem. og de opkastede en stor stendysse over ham, som står der den dag i dag. da lagde herrens heftige vrede sig. derfor fik stedet navnet akors dal, som det hedder den dag i dag.

8

derefter sagde herren til josua: "frygt ikke og vær ikke bange! tag alt krigsfolket med dig, bryd op og drag mod aj! se, jeg giver kongen af aj og hans folk, hans by og hans land i din hånd! og du skal gøre det samme ved aj og dets konge, som du gjorde ved jeriko og dets

konge; men godset, i røver der, må i selv beholde som bytte, ligeledes kvæget der. læg baghold vesten for byen!" derpå brød josua op og drog med alt krigsfolket op mod aj; og josua udvalgte sig 30000 tapre mænd og sendte dem bort om natten, idet han bød dem: "se, i skal lægge eder i baghold vesten for byen, ikke for langt fra den, og hold eder alle rede. jeg og alle de folk, som er med mig, vil nærme os byen, og når de gør udfald imod os ligesom forrige gang, flygter vi for dem. når de så følger efter os så langt, at vi får dem lokket bort fra byen, idet de tænker, at vi flygter for dem ligesom forrige gang, skal i bryde frem fra bagholdet og tage byen, thi herren eders gud vil give den i eders hånd. og når i har indtaget byen, skal i stikke den i brand. således skal i gøre, det er mit bud til eder!" derpå sendte josua dem bort, og de gik hen og lagde sig i baghold mellem betel og aj, vesten for aj; men josua blev den nat iblandt krigsfolket. tidligt næste morgen mønstrede josua folket, og sammen med israels ældste drog han op til aj i spidsen for folket. hele den styrke, som var med ham, rykkede nærmere, til de havde byen foran sig; og de lejrede sig norden for aj med dalen mellem sig og aj. derpå tog han henved 5000 mand og lagde dem i baghold mellem betel og aj, vesten for byen; og krigerne blev bragt i stilling, hele hæren, som var norden for byen, og den del, som lå i baghold vesten for byen; men josua begav sig om natten ned i dalen. da nu kongen af aj så det, skyndte byens mænd sig og rykkede tidligt om morgenen ud til kamp mod israel, kongen med hele sin styrke, til skråningen, hvor lavningen begynder, uden at vide af, at der var lagt baghold imod ham vesten for byen; og da josua og hele israel lod sig slå på flugt af dem og flygtede ad orkenen til, blev alt folket i byen stævnet sammen til at forfølge dem, og de forfulgte josua og lod sig lokke bort fra byen; ikke een mand blev tilbage i aj, men alle drog de ud for at forfølge israel, og de lod byen stå åben, medens de forfulgte israel. da sagde herren til josua: "ræk spydet i din hånd ud mod aj; thi jeg giver det i din hånd!" og josua rakte spydet i sin hånd ud mod byen, og bagholdet brød hurtigt op fra sin plads og løb hen til byen, da han rakte hånden ud, indtog den og skyndte sig at stikke den i brand. da mændene fra aj vendte sig om og så røgen fra byen stige op mod himlen, var de ude af stand til at flygte til nogen af siderne, idet folket, som var flygtet ad orkenen til, vendte sig om mod deres forfølgere. og da josua og hele israel så, at bagholdet havde indtaget byen, og at røgen fra byen steg til vejrs, vendte de om og slog mændene fra aj; og da hine rykkede ud fra byen imod dem, kom de midt ind imellem israeliternes to afdelinger, som huggede dem ned uden at lade en eneste af dem undkomme eller slippe bort. men kongen af aj fangede de levende og bragte ham til josua. da israel nu havde hugget alle ajs indbyggere ned på åben mark, på skråningen, hvor de forfulgte dem, og de alle til sidste mand var faldet for sværdet, vendte hele israel tilbage til aj og slog det med sværdet. alle de, der faldt på den dag, mænd og kvinder, udgjorde 12000, alle indbyggerne i aj. og josua trak ikke sin hånd med det udrukke spyd tilbage, før han havde lagt band på alle ajs indbyggere. kun kvæget og godset, de røvede

i denne by, beholdt israeliterne som bytte efter den befaling, herren havde givet josua. og josua stak aj i brand og gjorde den til en ruinhob for bestandig, til den ødemark, den er den dag i dag. men kongen af aj hængte han på en pæl og lod ham hænge til aften; og da solen gik ned, tog man på josuas befaling hans lig ned af pælen og kastede det hen ved indgangen til byens port. og man opkastede over ham en stor stendysse, som står der den dag i dag. da byggede josua herren, israels gud, et alter på ebals bjerg, som herrens tjener moses havde pålagt israeliterne, i overensstemmelse med, hvad der står skrevet i moses's lovbog, et alter af utilhugne sten, hvor over der ikke var svunget jern; og de bragte herren brændofre og ofrede takofre der. og han skrev der på stenene i israeliternes påsyn en afskrift af mose lov, som denne havde skrevet, idet hele israel og dets ældste, tilsynsmænd og dommere stod på begge sider af arken lige over for levitpræsterne, som bar herrens pagts ark, de fremmede såvel som de indfødte, den ene halvdel hen imod garizims bjerg, den anden halvdel hen imod ebals bjerg, således som herrens tjener moses forhen havde påbudt at velsigne israels folk. så oplæste han alle lovens ord, velsignelsen og forbandelsen, alt som det var skrevet i lovbogen; ikke et ord af alt, hvad moses havde påbudt, undlod josua at op læse for hele israels menighed, mændene, kvinderne og børnene og de fremmede, som var draget med iblandt dem.

9

da alle kongerne på den anden side af jordan, i bjergene og i lavlandet og langs hele det store havs kyst hen imod libanon, hetiterne, amoriterne, kana'anæerne, perizzitterne, hivviterne og jebusiterne, hørte, hvad der var sket, samlede de sig for i fællesskab at kæmpe mod josua og israel. men da indbyggerne i gibeon hørte, hvad josua havde gjort ved jeriko og aj, greb også de til en list; de gik hen og forsynede sig med rejsetæring, læssede nogle slidte sække og nogle slidte, sprukne, stoppede vinsække på deres æsler og tog slidte, lappede sko på fødderne og slidte klæder på kroppen, og alt deres rejsebrød var tørt og mullent. så gik de til josua i lejren ved gilgal og sagde til ham og israels mænd: "vi kommer fra et fjernt land; slut derfor pagt med os!" israels mænd svarede hivviterne: "det kunde være, at i bor her midt iblandt os, hvorledes kan vi da slutte pagt med eder?" de sagde til josua: "vi er dine trælle!" josua spurgte dem så: "hvem er i, og hvorfra kommer i?" og de svarede ham: "fra et såre fjernt land er dine trælle kommet for herren din guds navns skyld; thi vi har hørt hans ry og alt, hvad han gjorde i egypten, og alt, hvad han gjorde mod de to amoriterkonger hinsides jordan, kong sihon af hesjbon og kong og af basan, som boede i asjarot. og vore ældste og alle indbyggerne i vort land sagde til os: tag rejse tæring med eder, drag dem i møde og sig til dem: vi er eders trælle; slut derfor nu pagt med os! vort brød her var endnu varmt, da vi tog det med hjemmefra, den gang vi begav os af sted for at drage til eder; men se, nu er det tørt og mullent; og vore vinsække her var nye, da vi fyldte dem; se, nu er de sprukne; og vore

klæder og sko her er slidte, fordi vejen var så lang!" så tog mændene af deres rejsetæring; men herren rådspurgte de ikke. og josua tilsagde dem fred og sluttede overenskomst med dem og lovede at lade dem leve, og menighedens øverster tilsvor dem det. men tre dage efter at de havde sluttet pagt med dem, hørte de, at de var fra den nærmeste omegn og boede midt iblandt dem. og israeliterne brød op og kom den tredje dag til deres byer, det var gibeon, kefira, beerot og kirjat yearim. men israeliterne dræbte dem ikke, fordi menighedens øverster havde, tilsvoret dem fred ved herren, israels gud. da knurrede hele menigheden mod øverstene; men alle øverstene sagde til hele menigheden: "vi har tilsvoret dem fred ved herren, israels gud, derfor kan vi ikke gøre dem noget ondt. men dette vil vi gøre med dem, når vi skåner deres liv, at der ikke skal komme vrede over os for den ed, vi svor dem: de skal blive i live, men være brændehuggere og vandbærere for hele menigheden." og hele menigheden gjorde, som øverstene havde sagt. og josua lod dem kalde og talte således til dem: "hvorfor førte i os bag lyset og sagde, at i havde hjemme langt borte fra os, skønt i bor her midt iblandt os? derfor skal i nu være forbandede, og ingen af eder skal nogen sinde ophøre at være træl; brændehuggere og vandbærere skal i være ved min gus hus!" de svarede josua og sagde: "det var blevet dine trælle sagt, at herren din gud pålagde sin tjener moses, at når han gav eder hele landet, skulde i udrydde alle landets indbyggere foran eder. da påkom der os stor frygt for, at i skulde tage vort liv; derfor handlede vi således. men se, nu er vi i din hånd; gør med os, som det tykkes dig godt og ret!" da handlede han således med dem; han friede dem fra israeliternes hånd, så de ikke dræbte dem; men josua gjorde dem den dag til brændehuggere og vandbærere for menigheden og for herrens alter på det sted, han vilde udvælge. og det er de den dag i dag.

10

da kong adonizedek af jerusalem hørte, at josua havde indfaget aj og lagt band på det som han havde gjort ved jeriko og kongen der, gjorde han ved aj og kongen der og at gibeons indbyggere havde sluttet overenskomst med israel og var optaget imellem dem, så påkom der ham stor frygt; thi gibeon var en stor by, som en af kongsbyerne, større end aj, og alle mændene der var tapre krigere. derfor sendte kong adonizedek af jerusalem bud til kong hobam af hebron, kong piram af jarmut, kong jafia af lakisj og kong debir af eglon og lod sige: "kom op til mig og hjælp mig med at slå gibeon, thi det har sluttet overenskomst med josua og israeliterne!" da samledes fem amoriterkonger, kongerne i jerusalem, hebron, jarmut, lakisj og eglon, og de drog op med hele deres hær og slog lejren uden for gibeon og angreb det. men mændene i gibeon sendte bud til josua i lejren i gilgal og lod sige: "lad ikke dine trælle i stikken, men kom hurtigt op til os, hjælp os og stå os bi; thi alle amoriterkongerne, som bor i bjergene, har samlet sig imod os!" da drog josua op fra gilgal med alle krigerne, alle de kampdygtige mænd. og herren sagde til jo-

sua: "frygt ikke for dem, thi jeg giver dem i din hånd; ikke een af dem skal kunne holde stand imod dig!" og josua faldt pludselig over dem, efter at han i natens løb var draget derop fra gilgal, og herren bragte dem i uorden foran israel og tilføjede dem et stort nederlag ved gibeon; og de forfulgte dem hen imod opgangen ved bet horon og slog dem lige til azeka og makkeda. og da de flygtede for israeliterne og netop var på skrånningen ved bet horon, lod herren store sten falde ned på dem fra himmelen helt hen til azeka, så de døde; og de, som dræbtes af haglstene, var flere end dem, israeliterne dræbte med sværdet. ved den lejlighed, den dag herren gav amoriterne i israeliternes magt, talte josua til herren og sagde i israels nærværelse: "sol, stat stille i gibeon, og måne i ajjalons dal!" og solen stod stille, og månen standsted, til folket fik hævn over fjenden. således står der jo skrevet i de oprigtiges bog. og solen blev stående midt på himmelen og tovede næsten en hel dag med at gå ned. og hverken før eller siden har der nogen sinde været en dag som denne, en dag, da herren adlød et menneskes røst; thi herren kæmpede for israel. derpå vendte josua med hele israel tilbage til lejren i gilgal. men de fem konger flygtede og skjulte sig i hulen ved makkeda. og der blev bragt josua den melding: "de fem konger er fundet skjulte i hulen ved makkeda." da sagde josua: "vælt store sten for hulens indgang og sæt nogle mænd udenfor til at vogte den. men i andre må ikke standse, forfølg eders fjender, hug efternølerne ned og lad dem ikke komme ind i deres byer; thi herren eders gud har givet dem i eders hånd!" da josua og israeliterne så havde tilføjet dem et meget stort nederlag og gjort det helt af med dem kun enkelte undslap og reddede sig ind i de befæstede byer vendte hele folket uskadt tilbage til josua i lejren ved makkeda, uden at nogen havde vovet så meget som at knurre imod israeliterne. da sagde josua: "luk op for hulens indgang og før de fem konger ud af hulen til mig!" det gjorde de så og førte de fem konger ud af hulen til ham, kongerne af jerusalem, hebron, jarmut, lakisj og eglon. da de nu havde ført disse fem konger ud til josua, kaldte josua alle israels mænd sammen og sagde til krigsoversterne, som var draget med ham: "kom hid og sæt foden på disse kongers nakke!" og de kom og satte foden på deres nakke. da sagde josua til dem: "frygt ikke og vær ikke bange, vær frimodige og stærke! thi således vil herren handle med alle eders fjender, som i kommer til at kæmpe med!" derefter lod josua dem nedhugge og dræbe og ophænge på fem pæle, og de blev hængende på pælene til aften. men ved solnedgang lod josua dem tage ned af pælene og kaste ind i den hule, de havde skjult sig i, og for indgangen til hulen væltede man store sten, som ligger der den dag i dag. makkeda indtog josua samme dag, og han slog byen og dens konge ned med sværdet; han lagde band på den og på hver levende sjæl i den uden at lade nogen undkomme; og han gjorde det samme ved makkedas konge, som han havde gjort ved jerikos konge. derpå drog josua med hele israel fra makkeda til libna, og han angreb libna; og herren gav også denne by og dens konge i israels hånd, og den og hver levende sjæl i den slog han ned med sværdet uden at lade nogen undkomme; og

han gjorde det samme ved dens konge, som de havde gjort ved jerikos konge. derpå drog josua med hele israel fra libna til lakisj, og han slog lejren udenfor og angreb byen; og herren gav lakisj i israels hånd, og den følgende dag indtog han byen, og den og hver levende sjæl i den slog han ned med sværdet, ganske som han havde gjort ved libna. da rykkede kong horam af gezer lakisj til hjælp; men josua slog ham og hans folk ned uden at lade nogen undkomme. så drog josua med hele israel fra lakisj til eglon, og de slog lejren udenfor og angreb byen; og de indtog den samme dag og slog den ned med sværdet; og på hver levende sjæl i den lagde han den dag band, ganske som han havde gjort ved lakisj. derpå drog josua med hele israel op fra eglon til hebron, og de angreb byen og indtog den og slog den ned med sværdet, både kongen der og alle de byer, der hørte under den, og hver levende sjæl i den uden at lade nogen undkomme; ganske som han havde gjort ved eglon, og han lagde band på byen og hver levende sjæl i den. derpå vendte josua sig med hele israel imod debir og angreb byen; og han undertvang den tillige med dens konge og alle de byer der hørte under den; og de slog dem ned med sværdet og lagde band på hver levende sjæl i dem uden at lade nogen undkomme; det samme, han havde gjort ved hebron og ved libna og kongen der, gjorde han også ved debir og kongen der. således slog josua hele landet, bjerglandet, sydlandet, lavlandet og bjergskråningerne og alle kongerne der uden at lade nogen undkomme, og på hver levende sjæl lagde han band, således som herren, israels gud, havde påbudt; josua slog dem fra kadesj barnea indtil gaza, og hele landskabet gosjen indtil gibeon. og alle hine konger og deres lande undertvang josua med et slag; thi herren, israels gud, kæmpede for israel. derpå vendte josua med hele israel tilbage til lejren i gilgal.

11

da kong jabin af hazor hørte herom sendte han bud til kong jobab af madon og kongerne af sjimron og aksjaf. og til kongerne nordpå i bjergene, i arabalavningen sønden for kinnerot, i lavlandet og på højdedraget vestpå ved dor, til kana'anæerne i øst og vest, amoriterne, hivviterne, perizzitterne og jebusiterne i bjergene og hetiterne ved foden af hermon i mizpas land; og de drog ud med alle deres hære, krigsfolk talrige som sandet ved havets bred, og med en stor mængde heste og stridsvogne. alle disse konger slog sig sammen og kom og lejrede sig i forening ved meroms vand for at angribe israel. men herren sagde til josua: "frygt ikke for dem! thi i morgen ved denne tid vil jeg lade dem ligge faldne foran israel; deres heste skal du lamme, og deres vogne skal du brænde!" da kom josua med hele hæren uventet over dem ved meroms vand og kastede sig over dem, og herren gav dem i israels hånd, så de slog dem og forfulgte dem til den store stad zidon, til, misrefot majim og mizpes lavning i øst, og huggede dem ned, så ikke en eneste af dem blev tilbage. josua gjorde derpå med dem, som herren havde sagt ham; deres heste lammede han, og deres vogne brændte han. ved den tid vendte josua om og indtog hazor, og kongen

huggede han ned med sværdet; hazor var nemlig for-
 dum alle disse kongerigers hovedstad; og de huggede
 hver levende sjæl i den ned med sværdet og lagde
 band på dem, så ikke en levende sjæl blev tilbage;
 og hazor stak han i brand. alle hine kongsbyer med
 deres konger undertvang josua, og han huggede dem
 ned med sværdet og lagde band på dem, som herrens
 tjener moses havde påbudt. men ingen af de byer,
 som lå på deres høje, stak israel i brand, alene med
 undtagelse af hazor; den stak josua i brand. kvæget
 og alt det andet, der rovedes fra disse byer, beholdt is-
 raeliterne som bytte; men alle menneskene huggede
 de ned med sværdet til sidste mand uden at lade en
 eneste levende sjæl blive tilbage. hvad Herren havde
 pålagt sin tjener moses, havde moses pålagt josua, og
 det gjorde josua; han undlod intet som helst af, hvad
 Herren havde pålagt moses. således indtog josua hele
 dette land, bjerglandet, hele syddlandet, hele landsk-
 abet gosjen, lavlandet, arabalavningen, israels bjerg-
 land og lavland, fra det nøgne bjergdrag, som højner
 sig hen imod seir, indtil ba'al gad i libanons dal ved
 hermonbjergets fod; og alle deres konger tog han til
 fange, huggede dem ned og dræbte dem. i lang tid
 førte josua krig med disse konger der var ingen by,
 som sluttede overenskomst med israeliterne, undta-
 gen hivviterne, som boede i gibeon. alt tog de i kamp;
 thi Herren voldte, at de forhærdede deres hjerter, så
 de drog i kamp mod israel, for at de skulde lægge
 band på dem uden skånsel og udrydde dem, som her-
 ren havde pålagt moses. ved den tid drog josua hen
 og udryddede anakitterne af bjerglandet, af hebron,
 debir og anab, og af hele judas og hele israels bjerg-
 land; på dem og deres byer lagde josua band. der
 blev ingen anakiter tilbage i israeliternes land, kun i
 gaza, gat og asdod blev der levninger tilbage. således
 indtog josua hele landet, ganske som Herren havde
 sagt til moses, og josua gav israel det i eje efter deres
 afdelinger, stamme for stamme. og landet fik ro efter
 krigen.

12

følgende to konger i landet blev overvundet af is-
 raeliterne og deres land taget i besiddelse af dem,
 landet østen for jordan fra arnonfloden til hermon-
 bjerget og hele arabalavningens østre del: amor-
 iterkongen siban, som boede i hesjbon og herskede
 fra aroer ved arnonflodens bred og fra midten af
 floddalen over halvdelen af gilead indtil jabbokflo-
 den, der er ammoniternes grænse, og over ara-
 balavningen indtil kionerotøens østside og araba-
 havets, salthavets, østside hen imod bet-jesjimat og
 længere syd på hen imod egnen ved foden af pis-
 gas skrænter; og kong og af basan. som hørte til
 dem, der var tilbage af refaiterne, og boede i asjtarot
 og edrei og herskede over hermonbjerget, salka og
 hele basan indtil gesjuriternes og måkatiternes lan-
 demærke og over halvdelen af gilead indtil kong si-
 hon af hesjbons landemærke. herrens tjener moses og
 israeliterne havde overvundet dem, og herrens tjener
 moses havde givet rubeniterne, gaditerne og man-
 asses halve stamme landet i eje. følgende konger i
 landet blev overvundet af josua og israeliterne hin-

sides jordan, på vestsiden, fra ba'al gad i dalen ved
 libanon til det nøgne bjergdrag, som højner sig mod
 seir, og deres land givet israels stammer i eje af jo-
 sua efter deres afdelinger, i bjerglandet, i lavlandet,
 i arabalavningen, på skråningerne, i ørkenen og i
 syddlandet, hetiterne, amoriterne, kana'anæerne, per-
 izziterne, hivviterne og jebusiterne: kongen i jeriko
 een; kongen i aj ved betel een; kongen i jerusalem
 een; kongen i hebron een; kongen i jarmut een; kon-
 gen i lakisj een; kongen i eglon een; kongen i gezer
 een; kongen i debir een; kongen i geder een; kongen
 i horma een; kongen i arad een; kongen i libna een;
 kongen i adullam een; kongen i makkeda een; kon-
 gen i betel een; kongen i tappua een; kongen i hefer
 een; kongen i afek een; kongen i lassjaron een; kon-
 gen i madon een; kongen i hazor een; kongen i sjim-
 ron meron een; kongen i aksjaf een; kongen i ta'anak
 een; kongen i megiddo een; kongen i kedesj een; kon-
 gen i jokneam ved karmel een; kongen i dor ved højd-
 edraget dor een; kongen over folkene i galilæa een;
 kongen i tirza een; tilsammen en og tredive konger.

13

da josua var blevet gammel og til års, sagde Herren
 til ham: "du er blevet gammel og til års, og der er
 endnu såre meget tilbage af landet at indtage. dette
 er det land, som er tilbage: hele filisternes landom-
 råde og alle gesjuriterne, landet fra sjihor østen for
 ægypten indtil ekrons landemærke i nord det reg-
 nes til kana'anæerne de fem filisterfyrrer i gaza, as-
 dod, askalon, gat og ekron, desuden avviterne mod
 syd, hele kana'anæerlandet fra meara, som tilhører zi-
 donierne, indtil afek og til amoriternes landemærke,
 og det land, som mod øst grænser til libanon fra
 ba'al gad ved hermonbjergets fod til egnen hen imod
 hamat. alle indbyggerne i bjerglandet fra libanon til
 misrefot majim, alle zidonierne, vil jeg drive bort
 foran israeliterne. tildel kun israel det som ejen-
 dom, således som jeg har pålagt dig. udskift derfor
 dette land som ejendom til de halvtiende stammer."
 manasses halve stamme såvel som rubeniterne og ga-
 ditterne havde nemlig fået deres arvelod, som moses
 gav dem hinsides jordan, på østsiden, således som
 herrens tjener moses gav dem, fra aroer ved arnon-
 flodens bred og byen midt nede i dalen, hele højslet-
 ten fra medeba til dibon, alle de byer, som havde
 tilhørt amoriterkongen siban, der herskede i hesjbon,
 indtil ammoniternes landemærke, fremdeles gilead
 og gesjuriternes og ma'akatiternes landemærke, hele
 hermonbjerget og hele basan indtil salka, hele det
 rige, der havde tilhørt og af basan, som herskede i
 asjtarot og edrei, den sidste, der var tilbage af re-
 faiterne; moses havde overvundet dem alle og drevet
 dem bort. men israeliterne drev ikke gesjuriterne
 og ma'akatiterne bort, så at gesjur og ma'akat bor i
 blandt israel den dag i dag. kun levis stamme gav han
 ingen arvelod; Herren, israels gud, er hans arvelod,
 således som han tilsagde ham. moses gav ruben-
 iternes stamme land, slægt for slægt, og de fik deres
 område fra aroer ved arnonflodens bred og byen midt
 nede i dalen, hele højsletten indtil hesjbon og alle de
 byer, som ligger på højsletten, dibon, bamot ba'al, bet

ba'al menn, jaza, kedemot, mefa'at, kirjatajim, sibma, zeret sjahar på dalbjerget, bet peor ved pigas skrænter. bet jesjmot og alle de andre byer på højsletten og hele det rige, der havde tilhørt amoriterkongen sibon, som herskede i hesjbon, hvem moses havde overvundet tillige med midjans fyrster evi, rekem, zur, hur og reba, der var sihons lydkonger og boede i landet; også sandsigeren bileam, beors søn, havde israeliterne dræbt med sværdet sammen med de andre af dem, der blev slået ihjel. rubeniternes grænse blev jordan; den var grænseskel. det var rubeniternes arvelod efter deres slægter, de nævnte byer med landsbyer. og moses gav gads stamme, gaditerne, land, slægt for slægt, og de fik følgende landområde: jazer og alle byerne i gilead og halvdelen af ammoniternes land indtil aroer, som ligger østen for rabba, og landet fra hesjbon til ramat mizpe og betonim, og fra mahanajim til lodebars landemærke; og i lavningen bet haram, bet nimra, sukkot og zafon, resten af kong sihon af hesjbons rige, med jordan til grænse, indtil enden af kinnerets sø, hinsides jordan, på østsiden. det var gaditernes arvelod efter deres slægter: de nævnte byer med landsbyer. og moses gav manasses halve stamme land, slægt for slægt; og deres landområde strakte sig fra mahanajim over hele basan, hele kong og af basans rige og alle jairs teltbyer, som ligger i basan, tresindstyve byer, halvdelen af gilead og asjatot og edrei, ogs kongsbyer i basan; det gav han manasses søn makirs sønner, halvdelen af makirs sønner, slægt for slægt. det er alt, hvad moses udskiftede på moabs sletter hinsides jordan over for jeriko, på østsiden. men levis stamme gav moses ingen arvelod; herren, israels gud, er deres arvelod, således som han tilsagde dem.

14

følgende er de landstrækninger, israeliterne fik til arvelod i kana'ans land, som præsten eleazar og josua, nuns søn, og overhovederne for de israelitiske stammers fædrenehuse tildelte dem ved lodkastning som deres ejendom i overensstemmelse med det påbud, herren havde givet moses om de halvtiende stammer. thi moses havde givet de halvtredje stammer arvelod hinsides jordan; men leviterne gav han ikke arvelod iblandt dem. josefs efterkommere udgjorde nemlig to stammer, manasse og efraim; og leviterne fik ikke del i landet, men kun byer at bo i tillige med de tilhørende græsmarker til deres hjoede og kvæg. hvad herren havde pålagt moses, gjorde israeliterne, og de udskiftede landet. da trådte judæerne frem for josua i gilgal, og kenizziten kaleb, jefunnes søn, sagde til ham: "du ved, hvad det var, herren taledes til den guds mand moses i kadesj barnea om mig og dig. fyrretve år gammel var jeg, dengang herrens tjener moses udsendte mig fra kadesj barnea for at udspejde landet; og jeg aflagde ham beretning efter bedste overbevisning. men mine brødre, som var draget med mig, gjorde folket modløst, medens jeg viste herren min gud fuld lydigheid. og moses svor den dag: sandelig, det land, din fod har betrådt, skal være din og dine efterkommeres arvelod til evig tid, fordi du har vist herren min gud fuld lydigheid! og se, nu har herren

opfyldt sit ord og holdt mig i live fem og fyrretve år, siden dengang herren taledes dette ord til moses, al den tid israel vandrede i ørkenen, og se, jeg er nu fem og firsindstyve år. endnu den dag i dag er jeg rask og rørig som på hin dag, da moses udsendte mig; nu som da er min kraft den samme til kamp og til at færdes omkring. så giv mig da dette bjergland, som herren dengang taledes om; du hørte det jo selv. thi der bor anakiter der, og der er store, befæstede byer; måske vil herren være med mig, så jeg kan drive dem bort, som herren har sagt! da velsignede josua ham, og han gav kaleb, jefunnes søn, hebron til arvelod. derfor tilfaldt hebron kenizziten kaleb, jefunnes søn, som arvelod, og den hører ham til den dag i dag, fordi han viste herren, israels gud, fuld lydigheid. men hebron hed forhen arbas by; han var den største mand blandt anakiterne. og landet fik ro efter krigen.

15

loddet faldt for judæernes stamme efter deres slægter således, at deres landområd strækker sig hen, imod edoms område, zins ørken mod syd, yderst mod syd. deres sydgrænse begynder ved enden af salthavet, ved den sydlige bugt, og løber sønden om akrab-bimpasset, går videre til zin, strækker sig opad sønden om hadesj barnea og går derpå videre til hezron og op til addar; så drejer den om mod karka'a, går videre til azmon og fortsætter til ægyptens bæk; så ender grænsen ved havet. det er deres sydgrænse. østgrænsen er salthavet indtil jordans udløb. nordgrænsen begynder ved havets bugt ved jordans udløb; derpå strækker grænsen sig opad til bet hogla og går videre norden om bet araba; så strækker grænsen sig opad til rubens søn bohans sten; derpå strækker grænsen sig fra akors dal op til debir og drejer nordpå til gilgal, som ligger lige over for adummimpasset sønden for dalen; derefter går grænsen videre over til vandet ved sjemesjkilden og ender ved rogelkilden; derpå strækker grænsen sig op i hinnoms søns dal til sydsiden af jebusiternes bjergryg, det er jerusalem; derpå strækker grænsen sig op til toppen af bjergget lige vesten for hinnoms dal ved refaimdalens nordende; derpå bøjer grænsen fra toppen af dette bjerg ben til neftoas vandkilde og løber videre til byerne på efronbjerget; så bøjer grænsen om til ba'ala, det er kirjat-jearim; derpå drejer grænsen om fra ba'ala mod vest til seirbjerget, går videre til jearimbjergets nordre udløber, det er kesalon: så strækker den sig ned til bet sjemesj og går videre til timna; derpå løber grænsen i nordlig retning til bjergryggen ved ekron; så bøjer grænsen om til sjikkaron, går videre til ba'alabjerget, løber til jabne'el og ender ved havet. vestgrænsen er det store hav. det er grænsen rundt om judæernes område efter deres slægter. men kaleb, jefunnes søn, gav han et stykke land imellem judæerne efter herrens befaling til josua: anaks stamfader arbas by, det er hebron; og kaleb drev de tre anakiter bort derfra, sjesjaj, abiman og talmaj, der nedstammede fra anak. derfra drog han op mod debirs indbyggere; debir hed fordum kirjat sefer. da sagde kaleb: "den, som slår kirjat sefer og indtager det, giver jeg min datter aksa til

hustru!" og da benizziten otniel, kalebs broder, indtog det, gav han ham sin datter aksa til hustru. men da hun kom til ham, æggede han hende til at bede sin fader om agerland. hun sprang da ned af æselet, og kaleb spurgte hende: "hvad vil du?" hun svarede: "giv mig en velsignelse!" siden du har bortgittet mig i det tørre sydland, må du give mig vandkilder!" da gav han hende de øvre og de nedre vandkilder. judæernes stammes arvelod efter deres slægter er: byerne i udkanten af judæernes stamme ved edoms grænse i sydlandet er følgende: kabzeel, eder, jagur, kina, dimona, arara, kedesj hazot, jitnan, zif, telam, bealot, hazor hadatta, kerijot hezron, det er hazor, amam, sjema, molada, hazar gadda, hesjmon, bet pelet, hazar sjual, be'ersjeba med småbyer, ba'ala, ijjim, ezem, eltolad, betul, horma, ziklag, madmanna, sansanna, lebaot, sjilhim og en rimmo; tilsammen ni og tyve byer med landsbyer. i lavlandet: esjtaol, zora, asjna, zanoa, en gannim, tappua, enam, jarmut, adullam, soko, azeka, sja'arajim, aditajim, gedera og gederotajim; tilsammen fjorten byer med landsbyer. zenan, hadasja, migdal gad, dilan, mizpe, jokte'el, lakisj, bozkaf, eglon, kabbon, lamas, hitlisj, gederot, bet dagon, na'ama og makkeda; tilsammen seksten byer med landsbyer. libna, eter, asjan, jifta, asjna, nezib, keila, akzib og maresja; tilsammen ni byer med landsbyer. ekron med småbyer og landsbyer; fra ekron til havet alt, hvad der ligger på asdodsiden, med tilhørende landsbyer; asdod med småbyer og landsbyer; gaza med småbyer og landsbyer indtil ægyptens bæk med det store hav som grænse. i bjerglandet: sjamir, jattir, soko, danna, kirjat sefer, det er debir, anab, esjtemo, anim, gosjen, holon og gilo; tilsammen elleve byer med landsbyer. arab, duma, esjan, janum, bet tappua, afeka, humta, kirjat arba, det er hebron, og zior; tilsammen ni byer med landsbyer. maon, karmel, zif, jutta, jizre'el, jokdeam, zanoa, hain, gibea og timna; tilsammen ti byer med landsbyer. halhul, bet zur, gedor, ma'arat, bet anon og eltekon; tilsammen seks byer med landsbyer. tekoa, efrata, det er betlehem, peor, etam, kulon, tatam, sores, kerem, galim, betor og menoho; tilsammen elleve byer med landsbyer. hirjat ba'al, det er hirjat jearim, og rabba; tilsammen to byer med landsbyer. i ørkenen: bet araba, middin, sekaka, nibsjan, ir mela og en gedi; tilsammen seks byer med landsbyer. men jebusiterne, som boede i jerusalem, kunde judæerne ikke drive bort; og jebusiterne bor i jerusalem sammen med judæerne den dag i dag.

16

for josefs sønner faldt loddet således: mod øst går grænsen fra jordan ved jeriko, ved jerikos vande, op gennem ørkenen, som fra jeriko strækker sig op i bjergland, et til betel; fra betel fortsætter den videre til arkiternes landemærke, til atarot, og strækker sig nedad mod vest til ja detiternes landemærke, til nedre bet horons landemærke og til gezer og ender ved havet. og josefs sønner, manasse og efraim, fik arvelodder. efraimernes landemærke efter deres slægter var følgende: grænsen for deres arvelod er mod øst atarot addar og går til øvre bet horon; derpå

går grænsen ud til havet. mod nord er grænsen mikmetat; grænsen går så mod øst til ta'anat sjilo, løber videre østen om janoa, strækker sig så fra janoa ned til atarot og na'ara, støder op til jeriko og ender ved jordan. fra tappua går grænsen mod vest til kanabækken og ender ved havet. det er efraimiternes stammes arvelod efter deres slægter. dertil kommer de byer, som udskiltes til efraimterne inden for manassiternes arvelod, alle byerne med landsbyer. men de fordrev ikke kana'anæerne, som boede i gezer, og således er kana'anæerne blevet boende midt i efraim indtil den dag i dag, idet de siden blev hoveriarbedjere.

17

og loddet faldt for manasses stamme: thi han var josefs førstefødte. makir, manasses førstefødte, gileads fader - han var nemlig kriger - fik gilead og basan. og de øvrige manassiter fik land efter deres slægter, abiezers, heleks, asriels, sjekems, hefers og sjemidas sønner; det er josefs søn manasses mandlige efterkommere efter deres slægter. men zeflohad, en søn af hefer, en søn af gilead, en søn af makir, en søn af manasse, havde ingen sønner, kun døtre; og hans døtre hed mala, noa, hogla, milka og tirza. de trådte frem for præsten eleazar og josua, nuns søn, og øversterne og sagde: "herren bød moses give os arvelod iblandt vore brødre!" da gav han dem efter herrens bud en arvelod iblandt deres faders brødre. således faldt ti parter på manasse foruden landet gilead og basan hinsides jordan. thi manasses døtre fik arvelod blandt hans sønner. men landet gilead tilfaldt manasses øvrige efterkommere. og manasses grænse går fra aser til mikmetat, som ligger østen for sikem; derpå går grænsen mod syd til befolkningen i en-tappua. manasse fik landskabet tappua; men byen tappua ved manasses grænse tilfaldt efraimterne. derpå strækker grænsen sig ned til kanabækken, sønden om bækken; byerne der tilfaldt efraim, midt iblandt manasses byer; manasses landområde ligger norden for bækken. grænsen ender derpå ved havet. sydsiden tilhører efraim og nordsiden manasse. havet danner grænse; mod nord støder de op til aser, mod øst til issakar. i issakar og aser tilfaldt følgende byer manasse: bet-sjean med småbyer, jibleam med småbyer, befolkningen i dor med småbyer, befolkningen i en-dor med småbyer, befolkningen i ta'anak med småbyer og befolkningen i megiddo med småbyer, de tre højeddrag. men manassiterne kunde ikke drive disse byers indbyggere bort, det lykkedes kana'anæerne at holde sig i disse egne. da israeliterne blev de stærkeste, gjorde de kana'anæerne til hoveriarbedjere, men drev dem ikke bort. da talte josefs sønner til josua og sagde: "hvorfør har du kun givet mig een lod og een part til arvelod, skønt jeg er et talrigt folk, eftersom Herren indtil har velsignet mig?" josua svarede dem: "når du er et talrigt folk, så drag op i skovlandet og ryd dig jord der i perizziternes og refaiternes land, siden efraims bjergland er dig for trangt!" da sagde josefs sønner: "bjerglandet er os ikke nok, og alle kana'anæerne, som bor på slettelandet, både de i bet-sjean med småbyer

og de på jizre'elsletten, har jernbeslagne vogne!" da sagde josua til josefs slægt, til efraim og manasse: "du er et talrigt folk og har stor kraft; du skal ikke komme til at nøjes med een lod, men et bjergland skal tilfalde dig, thi det er skovbevokset.

18

hele israeliternes menighed kom sammen i silo, og de rejste åbenbaringsteltet der, da de nu havde underlagt sig landet. men der var endnu syv stammer tilbage af israeliterne, som ikke havde fået deres arvelod tildelt. josua sagde derfor til israeliterne: "hvor længe vil i endnu nøle med at drage hen og tage det land i besiddelse, som herren, eders fædres gud, har givet eder? udse eder tre mænd af hver stamme, som jeg kan udsende; de skal gøre sig rede og drage landet rundt og affatte en beskrivelse derover til brug ved fastsættelsen af deres arvelod og så komme tilbage til mig. de skal dele det i syv dele; juda skal beholde sit område mod syd og josefs slægt sit mod nord. og i skal så affatte en beskrivelse over landet, delt i syv dele, og bringe mig den; så vil jeg kaste lod for eder her for herren vor guds åsyn. thi leviterne får ingen del iblandt eder, da herrens præstedømme er deres arvelod; og gad, ruben og manasses halve stamme har på jordans østside fået deres arvelod, som herrens tjener moyses gav dem!" da begav mændene sig på vej; og josua bød de bortdragende affatte en beskrivelse over landet, idet han sagde: "drag landet rundt, affat en beskrivelse over det og kom så tilbage til mig; så vil jeg kaste lod for eder her for herrens åsyn i silo!" så begav, mændene sig på vej og drog igennem landet og affattede en beskrivelse derover, by for by, i syv dele; og derpå kom de tilbage til josua i lejren ved silo. men josua kastede lod for dem i silo for herrens åsyn og udsdiftede der landet til israeliterne, afdeling, for afdeling. da faldt loddet for benjaminiternes stamme efter deres slægter; og det område, der blev deres lod, kom til at ligge mellem judas og josefs sønner. deres nordgrænse begynder ved jordan, og grænsen strækker sig op til bjergryggen norden for jeriko og mod vest op i bjerglandet, så den ender i bet-avens ørken; derfra går grænsen videre til luz, til bjergryggen sønden for luz, det er betel, og strækker sig ned til atarot-addar over bjerget sønden for nedre-bet-horon. derpå bøjer grænsen om og løber som vestgrænse sydpå fra bjerget lige sønden for bet-horon og ender ved kirjat-ba'al, det er den judæiske by kirjat-jearim; det er vestgrænsen. sydgrænsen begynder ved udkanten af kirjat-ba'al, og grænsen går til neftoas vandkilde; derpå strækker den sig ned til randen af bjerget lige over for hinnoms søns dal norden for refaimdalen og videre til hinnoms dal sønden om jebusiternes bjergryg og til rogelkilden; så drejer den nordpå og fortsætter til sjemesjkilden og videre til gelilot lige over for adummimpasset, derpå ned til rubens søn bohans sten og går så videre til bjergryggen norden for bet-araba og ned i arabalavningen; så går den videre til bjergryggen norden for bet-hogla og ender norden for salthavets bugt ved jordans udløb; det er sydgrænsen. mod øst danner jordan grænse. det

er benjaminiternes arvelod med dens grænser efter deres slægter. og benjaminiternes stammes byer efter deres slægter er følgende: jeriko, bet-hogla, emek-kekez, bet-araba, zemarajim, betel, avvim, para, ofra, kefar-ammoni, ofni og geba; tilsammen tolv byer med landsbyer. gibeon, rama, be'erot, mizpe, kefira, moza, rekem, jirpe'el, tar'ala, zela, elef, jebus, det er jerusalem, gibeat og kirjat-jearim; tilsammen fjorten byer med landsbyer. det er benjaminiternes arvelod efter deres slægter.

19

det andet lod faldt for simeon, for simeoniternes stamme efter deres slægter; og deres arvelod kom til at ligge inde i judæernes arvelod. til deres arvelod hørte: be'er-sjeba, sjema, molada, hazar-sjua, bala, ezem, eltolad, betul, horma, ziklag, bet-markabot, hazar-susa, bet-lebaot og sjaruhen; tilsammen tretten byer med landsbyer. en-rimmon, token, et og asjan; tilsammen fire byer med landsbyer. desuden alle landsbyerne rundt om disse byer indtil ba'alat-be'er, rama i sydlandet. det er simeoniternes stammes arvelod efter deres slægter. fra judæernes del blev simeoniternes arvelod taget; thi judæernes del var stor til dem; der for fik simeoniterne arvelod inde i deres arvelod. det tredje lod faldt for zebuloniternes efter deres slægter. og deres grænse strækker sig vestpå op til mar'ala, berører dabbesj og støder til bækken, som løber østen om jokneam; fra sarid drejer den østpå, mod solens opgang, hen imod kisid-tabors område og fortsætter til daberat og op til jafia; mod øst, mod solens opgang, løber den derpå over til gat-hefer, til et-kazin og videre til rimmona og bøjer om til nea; derfra drejer grænsen i nordlig retning til hannaton og ender i dalen ved jifta-el. og den omfatter kattat, nababal, sjimron, jid'ala og betlehem; tilsammen tolv byer med landsbyer. det er zebuloniternes arvelod efter deres slægter, nævnte byer med landsbyer. for issakar faldt det fjerde lod, for issakariternes efter deres slægter; og deres landemærke var: jizre'el, kesullot, sjunem, hafarajim, sjj'on, anabarat, rabbit, kisjjon, ebez, remet, engannim, en-hadda og bet-pazzez. og grænsen berører tabor, sja-hazim og bet-sjemesj og ender ved jordan; tilsammen seksten byer med landsbyer. det er issakariternes stammes område efter deres slægter, nævnte byer med landsbyer. det femte lod faldt for aseriternes stamme efter deres slægter. deres landemærke var: helkat, hali, beten, aksjaf, alammelek, am'ad og mis'al; derpå berører grænsen harmel mod vest og sjihor-libnat, drejer så østpå til betbagon og berører zebulon og dalen ved jifta-el mod nord; derpå går den til bet-emek og ne'iel og fortsætter nordpå til kabul, abdon, rebob, hammon og hana indtil den store stad zidon; så drejer grænsen mod rama og til den befæstede by tyrus; derpå drejer grænsen mod hosa og ender ved havet; desuden mahalab, akzib, akko, afek, rebob; tilsammen to og tyve byer med landsbyer. det er aseriternes stammes område efter deres slægter, nævnte byer med landsbyer. for nafthaliternes faldt det sjette lod, for naftaliternes efter deres slægter. deres landemærke går fra helet, fra

allon-beza'anannim og adami-nekeb og jabne'el indtil lakkum og ender ved jordan; så drejer grænsen vespå til aznot-tabor, fortsætter derfra til hukkuk, berører zebulon mod syd, aser mod vest og jordan mod øst. befæstede byer er: ziddim, zer, hammat, rakkat, kinneret, adama, rama, hazor, hedesj, edre'i, en-hazor, jir'on, migdal-el, horem, bet-anat og bet-sjemesj; tilsammen nitten byer med landsbyer. det er naftaliterne stammes arvelod efter deres slægter, nævnte byer med landsbyer. for daniternes stamme efter deres slægter faldt det syvende lod. deres arvelods landemærke var: zor'a, esjtaal, ir-sjemesj, sja'alabbin, ajjalon, jitla, elon, timna, ekron, elteke, gibbeton, ba'alat, jehud, bene-berak, gat-rim-mon, me-ja'l'kon og rakkon og egnen hen imod jafo. men daniternes område blev dem for trangt; derfor drog daniterne op og angreb lesjem, indtog det og slog det med sværdet; derpå tog de det i besiddelse og bosatte sig der og gav lesjem navnet dan efter deres stamfader dan. dette er daniternes stammes arvelod efter deres slægter, nævnte byer med landsbyer. da israeliterne var færdige med udskiftningen af landet, stykke for stykke, gav de josua, nuns søn, en arvelod imellem sig. efter herrens påbud gav de ham den by, han udbad sig, timnat-sera i efraims bjerge; og han befæstede byen og bosatte sig der. det er de arvelodder, som præsten eleazar og josua, nuns søn, og overhovederne for de israelitiske stammes fædrenehuse udskiftede ved lodkastning i silo for herrens åsyn ved åbenbaringsteltets indgang. således blev de færdige med udskiftningen af landet.

20

og herren taledes til josua og sagde "tal til israeliterne og sig: afgiv de tilflughtsbyer, jeg taledes til eder om ved moses, for at en manddraber, der uforsætligt og af vanvare slår en ihjel, kan ty til dem, så at de kan være eder tilflughtssteder mod blodhævneren. når han tyr hen til en af disse byer og stiller sig i byportens indgang og forebringer sin sag for byens ældste, skal de optage ham i byen hos sig og anvise ham et sted, hvor han kan bo hos dem; og når blodhævneren forfølger ham, må de ikke udlevere manddraberen til ham, thi han har slået sin næste ihjel af vanvare uden i forvejen at have båret nag til ham; han skal blive boende i denne by, indtil han har været stillet for menighedens domstol, eller den mand, som på den tid er ypperstepræst, dør; derefter kan manddraberen vende tilbage til sin by og sit hjem, den by, han er flygtet fra." da helligede de kedesj i galilæa i naftalis bjerge, sikem i efrims bjerge og kirjat-arba, det er hebron, i judas bjerge, og østen for jordan afgav de bezer i ørkenen, på højsletten, af rubens stamme, ramot i gilead af gads stamme og golan i basan af manasses stamme. det var de byer, som fastsattes for alle israeliterne og de fremmede, som bor iblandt dem, i det øjemed at enhver, der uforsætligt slår en ihjel, kan ty derhen og undgå døden for blodhævnerens hånd, for han har været stillet for menighedens domstol.

derpå trådte overhovederne for leviternes fædrenehuse frem for præsten eleazar og josua, nuns søn, og overhovederne for de israelitiske stammes fædrenehuse og talte således til dem i silo i kana'ans land: "herren bød ved moses, at der skulde gives os nogle byer at bo i med tilhørende græsmarker til vort kvæg." da afgav israeliterne i følge herrens bud af deres arvelod følgende byer med græsmarker til leviterne. loddet faldt først for kehatiternes slægter, således at præsten arons sønner blandt leviterne ved lodkastningen fik tretten byer af judas, simeoniternes og benjamins stammer, mens de andre hehatiter ved lodkastningen efter deres slægter fik ti byer af efraims og dans stammer og manasses halve stamme. gersoniterne fik ved lodkastningen efter deres slægter tretten byer af issakars, asers og naftalis stammer og manasses halve stamme i basan. merariterne fik efter deres slægter tolv byer af rubens, gads og zebulons stammer. og israeliterne afgav ved lodkastning følgende byer med græsmarker til leviterne, således som herren havde påbudt ved moses. af judæernes og simeoniternes stammer afgav de følgende ved navn, nævnte byer. arons sønner, der hørte til kehatiternes slægter blandt levis sønner - thi for dem faldt loddet først - fik følgende: man gav dem anaks stamfader arbas by, det er hebron, i judas bjerge, med omliggende græsmarker; men byens mark og landsbyer gav man kaleb, jefunnes søn, i eje. præsten arons sønner gav man hebron, en af tilflughtsbyerne for manddrabere, med omliggende græsmarker, libna med omliggende græsmarker, jattir med omliggende græsmarker, esjtemoa med omliggende græsmarker, holon med omliggende græsmarker, debir med omliggende græsmarker, asjan med omliggende græsmarker, jutta med omliggende græsmarker og bet-sjemesj med omliggende græsmarker; tilsammen ni byer af de to stammer; og af benjamins stamme gibeon med omliggende græsmarker, geba med omliggende græsmarker, anatot med omliggende græsmarker og alemet med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer. præsternes, arons sønners, byer udgjorde i alt tretten byer med omliggende græsmarker. kehatiternes slægter af leviterne, de øvrige kehatiter, fik de byer af efraims stamme, som tildeltes dem ved lodkastning. man gav dem sikem, en af tilflughtsbyerne for manddrabere, med omliggende græsmarker i efraims bjerge, gezer med omliggende græsmarker, kibzajim med omliggende græsmarker og bet-horon med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer; og af dans stamme elteke med omliggende græsmarker, gibbeton med omliggende græsmarker, ajjalon med omliggende græsmarker og gat-rimmon med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer; og af manasses halve stamme tånak med omliggende græsmarker og jibleam med omliggende græsmarker; tilsammen to byer; i alt ti byer med omliggende græsmarker tilfaldt de øvrige kehatiters slægter. blandt leviternes slægter fik fremdeles gersoniterne af manasses halve stamme golan i basan, en af tilflughtsbyerne for manddrabere, med omliggende græsmarker

og asjtarot med omliggende græsmarker; tilsammen to byer; og af issakars stamme kisjjon med omliggende græsmarker, daberat med omliggende græsmarker, jarmut med omliggende græsmarker og engannim med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer; og af asers stamme misjal med omliggende græsmarker, abdon med omliggende græsmarker, helkat med omliggende græsmarker og reboh med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer; og af naftalis stamme bedesj i galilæa, en af tilflugtsbyerne for manddrabere, med omliggende græsmarker, hammot-dor med omliggende græsmarker og hartan med omliggende græsmarker; tilsammen tre byer; gersoniternes byer efter deres slægter udgjorde i alt tretten med omliggende græsmarker. de øvrige leviter, merariternes slægter, fik af zebulons stamme jokneam med omliggende græsmarker, karta med omliggende græsmarker, rimmona med omliggende græsmarker og nahalal med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer; og hinsides jordan over for jeriko af rubens stamme bezer i ørkenen på højsletten, en af tilflugtsbyerne for manddrabere, med omliggende græsmarker, jaza med omliggende græsmarker. kedemot med omliggende græsmarker og mefa'at med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer; og af gads stamme ramot i gilead, en af tilflugtsbyerne for manddrabere, med omliggende græsmarker, mahanajim med omliggende græsmarker, hesjbon med omliggende græsmarker og ja'zer med omliggende græsmarker; tilsammen fire byer; byerne, der ved lodkastningen tilfaldt de øvrige levitslægter, merariterne efter deres slægter, udgjorde i alt tolv. levitbyerne inden for israeliternes ejendom udgjorde i alt otte og fyrretyve med omliggende græsmarker. disse byer skulde hver for sig have de omliggende græsmarker med; det gjaldt for alle disse byer. således gav herren israel hele det land, han havde tilsvoret deres fædre at ville give dem, og de tog det i besiddelse og bosatte sig der. og herren gav dem ro rundt om, ganske som han havde tilsvoret deres fædre, og ingen iblandt deres fjender kunde holde stand over for dem; alle deres fjender gav herren i deres hånd. ikke eet af alle de gode ord, herren havde talt til israels hus, faldt til jorden; alle sammen gik de i opfyldelse.

22

derpå lod josua rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme kalde til sig og sagde til dem: "i har holdt alt, hvad herrens tjener moses bød eder, og adlydt mig i alt, hvad jeg har påbudt eder. i har ikke svigtet eders brødre i denne lange tid; indtil denne dag har i holdt herren eders guds bud. men nu har herren eders gud skaffet eders brødre ro, som han lovede dem; vend derfor nu tilbage til eders telte i det land, hvor eders ejendom ligger, som herrens tjener moses gav eder hinsides jordan. kun må i omhyggeligt agte på at holde det bud og den lov, herrens tjener moses pålagde eder, at elske herren eders gud, vandre på alle hans veje, holde hans bud, holde fast ved ham og tjene ham af hele eders hjerte og hele eders sjæl!" og josua velsignede dem og lod dem drage

bort, og de begav sig til deres telte. den ene halvdel af manasses stamme havde moses givet land i basan, den anden halvdel derimod havde josua givet land sammen med deres brødre i landet vesten for jordan. og da josua lod dem drage hver til sit efter at have velsignet dem, vendte de tilbage til deres telte med store rigdomme, med kvæg i mængde, med sølv og guld, kobber og jern og klæder i stor mængde; og det bytte, de havde taget fra deres fjender, delte de med deres brødre. så forlod rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme israeliterne i silo i kana'ans land og vendte tilbage til gilead, det land, de havde fået i eje, hvor de havde nedsat sig i følge herrens bud ved moses; og da rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme kom til gelilot ved jordan i kana'ans land, byggede de et alter der ved jordan, et stort alter. der sås vidnen om. men det kom israeliterne for øre, at rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme havde bygget et alter på grænsen af kana'ans land, ved gelilot ved jordan, på israeliternes side. og da israeliterne hørte det, samlede hele israeliternes menighed i silo for at drage i kamp imod dem. da sendte israeliterne pinehas, præsten eleazars søn, til rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme i gilead tillige med ti øverster, een øverste for hver af alle israels stammer; hvor af dem var overhoved for sin stamme iblandt israels tusinder; og da de kom til rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme i gilead, talte de således til dem: "således siger hele herrens menighed: hvad er det for en troloshed, i har begået mod israels gud, at i i dag har vendt eder fra herren ved at bygge eder et alter og vise genstridighed mod herren? har vi ikke nok i brøden med peor, som vi endnu den dag i dag ikke har fået os renset for, og for hvis skyld der kom plage over israels menighed? og dog vender i eder i dag fra herren! når i i dag er genstridige mod herren, vil hans vrede i morgen bryde løs over hele israels menighed. hvis det land, i har fået i eje, er urent, så gå over til det land, der er herrens ejendom, der, hvor herrens bolig står, og nedsat eder iblandt os; men vær ikke genstridige mod herren, ej heller mod os ved at bygge eder et alter til foruden herren vor guds alter! dengang akan, zeras søn, øvede svig med det bandlyste, kom der da ikke vrede over hele israels menighed, skønt han kun var en enkelt mand? måtte han ikke dø for sin brøder?" da svarede rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme overhovederne for israels tusinder således: "gud, gud herren, gud, gud herren ved det, og israel skal vide det: hvis det er i genstridighed eller troloshed mod herren, i den hensigt at vende os fra herren, at vi har bygget os et alter, gid han så må unddrage os sin hjælp i dag! hvis det er for at bringe brændofre og afgrødeofre derpå eller for at bringe takofre derpå, så straffe herren det! nej, vi har gjort det af frygt for det tilfælde, at eders børn engang i fremtiden skulde sige til vore: hvad har i med herren, israels gud, at gøre? herren har jo sat jordan som grænse imellem os, og eder, rubeniter og gaditer; i har ingen del i herren! og således kunde eders børn få vore til at høre op med at frygte herren. derfor tænkte vi: lad os bygge dette alter, ikke til brændoffer eller slagtoffer, men for at det kan være

vidne mellem os og eder og mellem vore efterkommere efter os om, at vi vil forrette herrens tjeneste' for hans åsyn med vore brændofre, slagtofre og takofre, for at eders børn ikke engang i fremtiden skal sige til vore: i har ingen del i herren! og vi tænkte: hvis de i fremtiden siger således til os og vore efterkommere, så siger vi: læg dog mærke til, hvorledes det herrens alter er bygget, som vore forfædre rejste, ikke til brændofre eller slagtofre, men for at det kunne være vidne mellem os og eder. det være langt fra os at være genstridige mod herren eller vende os fra herren i dag ved at bygge et alter til brændoffer, afgrødeoffer og slagtoffer foruden herren vor guds alter, som står foran hans bolig!" da præsten pinchas og menighedens øvrster og overhovederne for israels tusinder, som ledsagede ham, hørte de ord, som rubeniterne, gaditerne og manassiterne talte, var de tilfredse, og pinchas, præsten eleazars søn, sagde til rubeniterne, gaditerne og manassiterne: "i dag erkender vi, at herren er iblandt os, siden i ikke har øvet denne svig imod herren; derved har i frelst israeliterne fra herrens hånd!" derpå vendte pinchas, præsten eleazars søn, og øversteme tilbage fra rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme i gilead til israeliterne i kana'ans land og aflagde dem beretning, og israeliterne var tilfredse ved meddelelsen, og israeliterne priste gud og tænkte ikke mere på at drage i kamp mod dem for at ødelægge det land, rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme boede i. og rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme kaldte alteret: vidne; 'thi', sagde de, "det skal være vidne mellem os om, at herren er gud!"

23

efter længere tids forløb, da herren havde skaffet israel ro for alle dets fjender rundt om, og josua var blevet gammel og til års, lod josua hele israel, de ældste, overhovederne, dommerne og tilsynsmændene kalde til sig og sagde til dem: "jeg er blevet gammel og til års. i har selv set alt, hvad herren eders gud har gjort ved alle disse folkeslag foran eder; thi det var herren eders gud, som kæmpede for eder. se, jeg har tildelt eders stammer som arvelod disse folk, som er tilbage af alle de folkeslag, jeg udryddede fra jordan til det store hav vestpå; og herren eders gud vil trænge dem tilbage foran eder og drive dem bort foran eder, og i skal tage deres land i besiddelse, som herren eders gud lovede eder. vær nu stærke og faste, så i giver agt på og handler efter alt, hvad der står skrevet i moses's lovbog, og ikke viger defra til højre eller venstre og ikke indlader eder med disse folk, som er tilbage iblandt eder; i må ikke påkalde deres guders navne eller sværge ved dem, ikke dyrke eller tilbede dem, men i skal holde fast ved herren eders gud som hidtil. derfor drev jo herren store og mægtige folkeslag bort foran eder. ingen har kunnet holde stand over for eder til denne dag; een mand iblandt eder jog tusinde på flugt; thi det var herren eders gud, som kæmpede for eder, som han havde lovet eder. våg da for eders livs skyld omhyggeligt over, at i elsker herren eders gud! thi dersom i falder fra og slutter eder til levningerne af disse folk, som er tilbage iblandt eder,

og, besvoger eder med dem eller, indlader eder i forbindelse med dem, så skal i vide for vist, at herren eders gud ikke mere vil drive disse folkeslag bort fra eder, men de skal blive eder en snare og en fælde, en svøbe i eders sider og torne i eders øjne, indtil i selv bliver udryddet fra dette herlige land, som herren eders gud gav eder. se, jeg går nu al støvets gang; så betænk da med hele eders hjerte og hele eders sjæl, at ikke eet af alle de gode ord, herren eders gud taledede til eder, faldt til jorden; alle sammen er de gået i opfyldelse for eder; ikke eet ord deraf faldt til jorden. men ligesom alle de gode ord, herren eders gud taledede til eder, gik i opfyldelse på eder, således vil herren også lade alle sine trusler gå i opfyldelse på eder, indtil han har udryddet eder fra dette herlige land, som herren eders gud gav eder. når i overtræder herren eders guds pagt, som han pålagde eder, og går hen og dyrker andre guder og tilbeder dem, så vil herrens vrede blusse op imod eder, og i vil hastelig blive udryddet fra det herlige land, han gav eder!"

24

derpå kaldte josua alle israels stammer sammen i sikem og lod israels ældste og overhoved, dommere og tilsynsmænd kalde til sig; og de stillede sig op for guds åsyn. da sagde josua til hele folket: "så siger herren, israels gud: hinsides floden boede eders forfædre i gamle dage, tara, abrahams og nakors fader, og de dyrkede andre guder. da førte jeg eders stamfader abraham bort fra landet hinsides floden og lod ham vandre omkring i hele kana'ans land, gav ham en talrig æt og skænkede ham isak. og isak skænkede jeg jakob og esau, og esau gav jeg se'irs bjerge i eje, medens jakob og hans sønner drog ned til ægypten. derpå sendte jeg moses og aron, og jeg plagede ægypterne med de gerninger, jeg øvede iblandt dem, og derefter førte jeg eder ud; og da jeg førte eders fædre ud af ægypten, og i var kommet til havet, satte ægypterne efter eders fædre med stridsvogne og ryttere til det røde hav. da råbte de til herren, og han satte mørke mellem eder og ægypterne og bragte havet over dem, så det dækkede dem; og i så med egne øjne, hvad jeg gjorde ved ægypterne. og da i havde opholdt eder en tid lang i ørkenen, førte jeg eder ind i amoriternes land hinsides jordan, og da de angreb eder, gav jeg dem i eders hånd, så i tog deres land i besiddelse, og jeg tilintetgjorde dem foran eder. da rejste zippors søn, kong balak af moab, sig og angreb israel; og han sendte bud og lod bileam, beors søn, hente, for at han skulde forbande eder; men jeg vilde ikke bønføre bileam, og han måtte velsigne eder; således friede jeg eder af hans hånd. derpå gik i over jordan og kom til jeriko; og indbyggerne i jeriko, amoriterne, perizzitterne, kana'anæerne, hetitterne, girkasjitterne, hivviterne og jebusiterne angreb eder, men jeg gav dem i eders hånd. jeg sendte gedehamse foran eder, og de drev de tolv amoriterkonger bort foran eder; det skete ikke ved dit sværd eller din bued. og jeg gav eder et land, i ikke havde haft arbejde med, og byer, i ikke havde bygget, og i tog bolig i dem; af vinhaver og oliventræer, i ikke plantede, nyder i nu frugten. så

frygt nu herren og tjen ham i oprigtighed og trofasthed, skaf de guder bort, som eders forfædre dyrkede hinsides floden og i ægypten, og tjen herren! men hvis i ikke synes om at tjene herren, så vælg i dag, hvem i vil tjene, de guder, eders forfædre dyrkede hinsides floden, eller amoriternes guder, i hvis land i nu bor. men jeg og mit hus, vi vil tjene herren!" da svarede folket: "det være langt fra os at forlade herren for at dyrke andre guder; nej, herren er vor gud, han, som førte os og vore fædre op fra ægypten, fra trællehuset, og gjorde hine store tegn for vore øjne og bevarede os under hele vor vandring og blandt alle de folk, hvis lande vi drog igennem; og herren drev alle disse folk og amoriterne, som boede her i landet, bort foran os. derfor vil vi også tjene herren, thi han er vor gud!" da sagde josua til folket: "i vil ikke kunne tjene herren, thi han er en hellig gud; han er en nidkær gud, som ikke vil tilgive eders overtrædelser og synder. når i forlader herren og dyrker fremmede guder, vil han vende sig bort og bringe ulykke over eder og tilintetgøre eder, skønt han tidligere gjorde vel imod eder." da sagde folket til josua: "nej herren vil vi tjene!" josua sagde da til folket: "i er vidner imod eder selv på, at i har valgt at tjene herren. så skaf da de fremmede guder bort, som i har hos eder, og bøj eders hjerte til herren, israels gud!" da sagde folket til josua: "herren vor gud vil vi tjene, og hans røst vil vi lyde!" derpå lod josua samme bag folket indgå en pagt, og han fastsatte det lov og ret i sikem. og josua opskrev disse ord i guds lovbog; og han tog en stor sten og rejste den der under den eg, som står i herrens helligdom; og josua sagde til hele folket: "se, stenen her skal være vidne imod os; thi den har hørt alle herrens ord, som han taledes til os; den skal være vidne imod eder; at i ikke skal fornægte eders gud!" derpå lod josua folket drage bort hver til sin arvelod. efter disse begivenheder døde herrens tjener josua, nuns søn 110 år gammel. og de jordede ham på hans arvelod i timnat-sera i efraims bjerge nord for bjerget ga'asj. og israel dyrkede herren, så længe josua levede, og så længe de ældste var i live, som overlevede josua, og som havde kendt hele det værk, herren havde øvet for israel. men josefs ben, som israeliterne havde bragt op fra ægypten jordede de i sikem på den mark jakob havde købt af hamors, sikems faders, sønner for hundrede kesita, og som han havde givet josef i eje. da arons søn eleazar døde jordede de ham i hans søn pinehass by gibeaa, som var givet ham i efraims bjerge.

efter josuas død adspurgte israelitterne herren og sagde: "hvem af os skal først drage op til kamp mod kana'anæerne?" herren svarede: "det skal juda; se, jeg giver landet i hans hånd!" juda sagde da til sin broder simeon: "drag op med mig i min lod og lad os sammen kæmpe med kana'anæerne, så skal jeg også drage med dig ind i din lod!" så gik da simeon med ham. juda drog nu op, og herren gav kana'anæerne og perizzitterne i deres hånd, så de slog dem i bezek, 10000 mand. og da de stødte på adonibezek i bezek, angreb de ham og slog kana'anæerne og perizzitterne. adonibezek flygtede, men de satte efter ham, og da de havde grebet ham, huggede de tommelfingrene og tommeltæerne af ham. da sagde adonibezek: "halvfjerdindstyve konger med afhugne tommelfingre og tommeltæer havde jeg stadig til at sanke smuler under mit bord; hvad jeg har gjort, gengælder gud mig!" derpå førte man ham til jerusalem, og der døde han. og judæerne angreb og indtog jerusalem, huggede indbyggerne ned og stak ild på byen. senere drog judæerne ned til kamp mod kana'anæerne i bjergene, i sydlandet og i lavlandet. og juda drog mod kana'anæerne i hebron - hebron hed fordem kirjat arba og slog sjesaj, ahiman og talmaj. derfra drog han op mod indbyggerne i debir, der fordem hed kirjasefer. da sagde kaleb: "den, som slår kirjat sefer og indtager det, ham giver jeg min datter aksa til hustru!" og da kenizziten otniel, kalebs yngre broder, indtog det, gav han ham sin datter aksa til hustru. men da hun kom til ham, æggede han hende til at bede sin fader om agerland. hun sprang da ned af æselet, og kaleb spurgte hende: "hvad vil du?" hun svarede: "giv mig en velsignelse! siden du har bortgittet mig i det tørre sydland, må du give mig vandkilder!" da gav kaleb hende de øvre og de nedre vandkilder. moses's svigerfaders, keniten kobabs, sønner, drog sammen med judæerne op fra palmestaden til arads ørken og bosatte sig hos amalekitterne. juda drog derpå ud med sin broder simeon, og de slog kana'anæerne, som boede i zefat, og lagde band på byen; derfor blev den kaldt horma. og juda indtog gaza med dets område, askalon med dets område og ekron med dets område. og herren var med juda, så han tog bjerglandet i besiddelse; lavlandets indbyggere kunde han nemlig ikke drive bort, fordi de havde jernvogne. haleb gav de hebron, som moses havde sagt. og han drev de tre anak sønner bort derfra. men jebusitterne, som boede i jerusalem, fik judæerne ikke drevet bort, og jebusitterne bor den dag i dag i jerusalem sammen med judæerne. men også josefs hus drog op og gik mod betel; og herren var med dem. da josefs hus udspejdede betel byen hed fordem luz fik spejderne øje på en mand, der gik ud af byen; og de sagde til ham: "vis os, hvor vi kan komme ind i byen, så vil vi skåne dig!" da viste han dem, hvor de kunde komme ind i byen. derpå huggede de dens indbyggere ned, men manden og hele hans. slægt lod de drage bort, og manden begav sig til hetiternes land og byggede en by, som han kaldte luz; og det hedder den endnu den dag i dag. men indbyggerne i betjean og dets småbyer og i ta'anak og dets småbyer,

indbyggerne i dor og dets småbyer, i jibleam og dets småbyer og i megiddo og dets småbyer fik manasse ikke drevet bort; det lykkedes kana'anæerne at blive boende i disse egne. da israelitterne blev de stærkeste, gjorde de kana'anæerne til hoveriarbejdere, men drev dem ikke bort. efraim fik ikke kana'anæerne, som boede i gezer, drevet bort; men kana'anæerne blev boende midt iblandt dem i gezer. zebulon fik ikke indbyggerne i kitron og nahalol drevet bort; men kana'anæerne blev boende midt iblandt dem og blev hoveriarbejdere. aser fik ikke indbyggerne i akko drevet bort, ej heller indbyggerne i zidon, mahalab, akzib, afik og rehob. men aseritterne bosatte sig midt iblandt kana'anæerne, der boede i landet, thi de magtede ikke at drive dem bort. naftali fik ikke indbyggerne i bet sjesesj og bet-anat drevet bort, men bosatte sig midt iblandt kana'anæerne, der boede i landet: men indbyggerne i bet sjesesj og bet-anat blev deres hoveriarbejdere. amoritterne trængte danitterne op i bjergene og lod dem ikke komme ned i lavlandet; og det lykkedes amoritterne at blive boende i harheres, ajjalon og sja'albim. men senere, da josefs hus fik overtaget, blev de hoveriarbejdere. edomiternes landemærke strakte sig fra akrabbimpasset til sela og højere op.

2

herrens engel drog fra gilgal op til betel. og han sagde: "jeg førte eder op fra ægypten og bragte eder ind i det land, jeg tilsvor eders fædre. og jeg sagde: jeg vil i evighed ikke bryde min pagt med eder! men i må ikke slutte pagt med dette lands indbyggere; deres altre skal i bryde ned! men t adlød ikke min røst! hvad har i dog gjort! derfor siger jeg nu: jeg vil ikke drive dem bort foran eder, men de skal blive brodde i eders sider, og deres guder skal blive eder en snarl!" da herrens engel taledes disse ord til alle israelitterne, brast folket i gråd. derfor kaldte man stedet bokim. og de ofrede til herren der. da josua havde ladet folket fare, drog israelitterne hver til sin arvelod for at tage landet i besiddelse. og folket dyrkede herren, så længe josua levede, og så længe de ældste var i live, som overlevede josua og havde set hele det storværk, herren havde øvet for israel. og josua, nuns søn, herrens tjener, døde, 110 år gammel; og de jordede ham på hans arvelod i timnat-heres i efraims bjerge norden for bjerget ga'asj. men også hele hin slægt samledes til sine fædre, og efter dem kom en anden slægt, som hverken kendte herren eller det værk, han havde øvet for israel. da gjorde israelitterne, hvad der var ondt i herrens øjne, og dyrkede ba'alerne; de forlod herren, deres fædres gud, som havde ført dem ud af ægypten, og holdt sig til andre guder, de omboende folks guder, og tilbad dem og krænkede herren. de forlod herren og dyrkede ba'al og astarte. da blussede herrens vrede op imod israel, og han gav dem i røveres hånd, så de udplyndrede dem. han gav dem til pris for de omboende fjender, så de ikke længer kunde holde stand mod deres fjender. hvor som helst de rykkede frem, var herrens hånd imod dem og voldte dem ulykke, som herren havde sagt og tilsvoret dem. lod han dommere fremstå, og de frelste dem fra deres hånd,

som udplyndrede dem. dog heller ikke deres dommere adlød de, men boled med andre guder og tilbad dem. hurtig veg de bort fra den vej, deres fædre havde vandret på i lydighed mod herrens bud; de slægtede dem ikke på. men hver gang herren lod dommere fremstå iblandt dem, var herren med dommeren og frelst dem fra deres fjenders hånd, så længe dommeren levede; thi herren ynkedes, når de jamrede sig over dem, som trængte og undertrykte dem. men så snart dommeren var død, handlede de atter ilde, ja endnu værre end deres fædre, idet de holdt sig til andre guder og dyrkede og tilbad dem. de holdt ikke op med deres onde gerninger og genstridige færd. da blussede herrens vrede op mod israel, og han sagde: "efterdi dette folk har overtrådt min pagt, som jeg pålagde deres fædre, og ikke adlydt min røst, vil jeg heller ikke mere bortdrive foran dem et eneste af de folk, som josua lod tilbage ved sin død, for at jeg ved dem kan sætte israel på prøve, om de omhyggeligt vil følge herrens veje, som deres fædre gjorde, eller ej." herren lod da disse folkeslag blive og hastede ikke med at drive dem bort; han gav dem ikke i josuas hånd.

3

dette var de folkeslag, herren lod blive tilbage for ved dem at sætte israel prøve, alle de israelitter, som ikke havde kendt til kampene om kana'an, alene for israelitternes slægters skyld, for at øve dem i krig, alene for deres skyld, som ikke havde kendt noget til de tidligere krige: de fem filisterfyrrer, alle kana'anæerne, zidonierne og hetitterne, som boede i libanons bjerge fra ba'al-hermon til hen imod hamat. de blev tilbage, for at israel ved dem kunde blive sat på prøve, så det kunde komme for dagen, om de vilde lyde de bud, herren havde givet deres fædre ved moses. og israelitterne boede blandt kana'anæerne, hetitterne, amoriterne, perizzitterne, hivviterne og jebuserne. de indgik ægteskab med deres døtre og gav deres sønner deres døtre til ægte, og de dyrkede deres guder. israelitterne gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne; de glemte herren deres gud og dyrkede ba'alerne og asjererne. da blussede herrens vrede op imod israel, og han gav dem til pris for kong kusjan-risjatajim af aram naharajim, og israelitterne stod under kusjan risjatajim i otte år. da råbte israelitterne til herren, og herren lod en befrier fremstå iblandt israelitterne, og han frelst dem, nemlig kenizitten otniel, kalebs yngre broder. herrens ånd kom over ham, og han blev dommer i israel; han drog ud til kamp, og herren gav kong kusjan risjatajim af aram i hans hånd, så han fik overtaget over ham. og landet havde ro i fyrretyve år, og kenizitten otniel døde. men israelitterne blev ved at gøre, hvad der var ondt i herrens øjne. da gav herren kong eglon af moab magt over israel, fordi de gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne. han fik ammoniterne og amalekiterne med sig, drog ud og slog israel og tog palmestaden. og israelitterne stod under kong eglon af moab i atten år. men da israelitterne råbte til herren, lod herren en befrier fremstå iblandt dem, benjaminiten ehud, geras søn, som var kejthåndet. da israelitterne en-

gang sendte ehud til kong eglon af moab med skat, lavede han sig et tveægget sværd, en gomed langt, og bandt det til sin højre hofte under kappen. derpå afleverede han skatten til kong eglon af moab eglon var en meget fed mand og da han var færdig dermed, ledsagede han folkene, der havde båret skatten, på vej, men selv vendte han om ved pesilim ved gilgal og sagde: "konge, jeg har noget at tale med dig om i hemmelighed!" men han bød ham tie, til alle de, der stod om ham, var gået ud. da ehud kom ind til ham, sad han i sin svale stue på taget, hvor han var alene; og ehud sagde: "jeg har et gudsord til dig!" da rejste han sig fra sit sæde, men idet han stod op, rakte ehud sin venstre hånd ud og greb sværdet ved sin højre side og stak det i underlivet på ham, så endog grebet gik i med klingens; og fedtet sluttede om klingens, thi han drog ikke sværdet ud af livet på ham; og skarnet gik fra ham. så gik ehud bort gennem søjlegangen, lukkede døren til stuen for ham og låsede den. efter at han var gået bort, kom kongens folk, og da de fandt døren til stuen låst, tænkte de, at han tildækkede sine fødder i det svale hammer; men da de havde biet, indtil de skammede sig, uden at han åbnede døren til stuen, hentede de noglen og lukkede op; og se, der lå deres herre død på gulvet. men ehud slap bort, medens de blev opholdt, og han satte over ved pesilim og undslap til seira. så snart han derpå nåede efraims bjerge, lod han støde i hornet; og israelitterne fulgte ham ned fra bjergene, idet han gik i spidsen for dem. og han sagde til dem: "følg mig ned, thi herren har givet eders fjender moabiterne i eders hånd!" og de fulgte ham ned og fratog moabiterne vadestederne over jordan og lod ikke en eneste komme over. ved den lejlighed nedhuggede de omtrent 10000 moabiter, lutter stærke og dygtige mænd, ikke een undslap. således blev moab den gang underkuet af israel; og landet havde ro i firsinde tyve år. efter ham kom sjangar, anats søn. han nedhuggede filisterne, 600 mand, med en oksedriverstav; også han frelst israel.

4

men da ehud var død, blev israelitterne ved at gøre, hvad der var ondt i herrens øjne. derfor gav han dem til pris, for kana'anærkongen jabin, som herskede i hazor; hans hærfører var sisera, som boede i harosjet-haggojim. da råbte israelitterne til herren. thi jabin havde 900 jernvogne, og han trængte israelitterne hårdt i tyve år. profetinden debora, lappidots hustru, var på den tid dommer i israel; hun sad under deborapalmen imellem rama og betel i efraims bjerge, og israelitterne drog op til hende med deres retstræter. hun sendte nu bud efter barak, abinoams søn fra kedesj i naftali, og sagde til ham: "har ikke herren, israels gud, budt: bryd op, drag hen på tabors bjerg og tag 10000 mand af naftali og zebulon med dig; så skal jeg drage jabins hærfører sisera med hans vogne og hærstyrke hen til dig ved kisjonbækken og give ham i din hånd!" barak svarede hende: "hvis du vil gå med, vil jeg gå; men hvis du ikke går med, går jeg ikke!" da sagde hun: "vel, jeg går med, men så får du ikke æren af den færd, du begiver dig ud på, thi herren vil overgive sisera i en kvindes hånd!" så brød debora op og

drog af sted til kedesj med barak. barak stævnedes nu zebulon og naftali sammen i kedesj, og 10000 mand fulgte med ham derop; også debora gik med. men keniten heber havde skilt sig fra keniterne, moyses's svigerfader hobabs sønner, og slået telt i egnen hen imod elon-beza'anannim ved kedesj. da siser fik melding om, at barak, abinoams søn, var draget op på tabors bjerg, stævnedes han alle sine stridsvogne, 900 jernbeslagne vogne, og hele sin krigsstyrke fra harosjet haggøjim til kisjonbækken. da sagde debora til barak: "bryd nu op! thi det er i dag, og foran barak bragte herren uorden iblandt alle siseras stridsvogne og i hele hans hær. siser sprang af sin vogn og flygtede til fods; men barak satte efter vognene og hæren lige til harosjet haggøjim, og hele siseras hær faldt for sværdet, ikke een blev tilbage. siser var imidlertid flygtet til fods til keniten hebers hustru jael, thi der var fred imellem kong jabin af hazor og keniten hebers slægt. da gik jael siser i møde og sagde til ham: "tag dog ind hos mig, herre, du bar intet at frygte!" han tog da ind i teltet hos hende, og hun dækkede ham til og tæppe. og han sagde til hende: "giv mig lidt vand at drikke, thi jeg er tørstig!" da åbnede hun mælkesækken og gav ham at drikke og dækkede ham atter til. så sagde han til hende: "stil dig hen i teldøren, og hvis der kommer en og spørger, om der er nogen herinde, så sig nej!" men jael, hebers hustru, greb en teltpæl og tog en hammer i hånden, listede sig ind til ham og slog pælen igennem hans tinding, så den trængte ned i jorden; thi han var faldet i dyb søvn, træt som han var; således døde han. og se, barak, som forfulgte siser, kom forbi. da gik jael ham i møde og sagde til ham: "kom, jeg skal vise dig den mand, du søger efter!" så kom han ind til hende. og se, der lå siser død med teltpælen gennem tindingen. således lod gud på den dag kana'aneerkongen jabin bukke under for israelitterne; og israelitternes hænd faldt hårdere og hårdere på kana'aneerkongen jabin, til de fik ham tilintetgjort.

5

da sang debora og barnk, abinoams søn, denne sang: frem stod høvdinger i israel, folket gav villigt møde, lover herren! hør, i konger, lyt, i fyrster: syng vil jeg, syng for herren, lovsyng herren, israels gud! herre, da du brød op fra seir, skred frem fra edoms mark, da rystede jorden, himmelen drypped, skyerne drypped af vand; bjergene bæved for herrens åsyn, for herren israels guds åsyn! i sjamgars, anats søns, dage, i jael's dage lå vejene øde, vejfarende sneg sig ad af-sides stier; der var ingen fører i israel mer, til jeg debora stod frem, stod frem, en moder i israel. ofre til gud hørte op, med bygbrødet fik det en ende. så man vel skjold eller spyd hos israels fyrretyve tusind? for israels førere slår mit hjerte, for de villige af folket! lover herren! i, som rider på rødgrå æsler, i, som sidder på tæpper, i, som færdes på vejene, syng! hør, hvor de spiller mellem vandtrugene! der lovsynger de herrens frelsesværk, hans værk som israels fører. da drog herrens folk ned til portene. op, op, debora, op, op, istem din sang! barak, stå op! fang dig fanger, du abinoams søn! da drog israel ned som helte, som

vældige krigere drog herrens folk frem. fra efraim steg de ned i dalen, din broder benjamin var blandt dine skarer. fra makir drog hovedsmænd ned, fra zebulon de, der bar herskerstav; issakars førere fulgte debora, naftali baraks spor, de fulgte ham ned i dalen. ved rubens bække var betænkelighederne store. hvorfor blev du mellem foldene for at lytte til hyrdernes fløjter? ved rubens bække var betænkelighederne store! gilead blev på hin side jordan, og dan, hvi søgte han fremmed hvey? aser sad stille ved havets strand; han blev ved sine vige. zebulon var et folk, der vovede livet, naftali med på markens høje. kongerne kom, de kæmpede; da kæmpede kana'ans konger ved ta'anak, ved megiddos vande de fanged ej sølv som bytte! fra himmelen kæmped stjernerne, fra deres baner stred de mod siser! kisjon bæk rev dem bort, kisions bæk, den ældgamle bæk. tråd frem, min sjæl, med styrke! da stampede hestene hove under heltens jagende fart. "forband", sagde herrens engel "forband meroz og dem, der bor der! fordi de ikke kom herren til hjælp kom herren til hjælp som helte!" velsignet blandt kvinder være jael, keniten hebers hustru, velsignet blandt kvinder i teltet! han bad om vand, hun gav ham mælk, frembar surmælk i kostbar skål. med hånden griber hun pælen, med sin højre arbejdshammeren, fælder siser, kløver hans hoved, knuser, gennemborer hans tinding. for hendes fødder han segned og faldt; der, hvor han segned, der lå han fældet! gennem vinduet spejded siseras moder, gennem gitteret stirred hun ud: "hvi tøver hans vogn med at komme? hvi noler hans forspands hovslag?" da svarer den klogeste af hendes fruer, og selv hun giver sig samme svar: "sikkert de deler det vundne bytte, en pige eller to til mands, bytte af spragledet tøj er til siser, et broget klæde eller to til hans hals!" således skal alle dine fjender forgå, herre, men de, der elsker dig, skal være, som når sol går op i sin vælde! derpå havde landet ro i fyrretyve år.

6

men da israelitterne gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, gav han dem syv år i midjans hånd, og midjan fik overtaget over israel. for at værges sig mod midjan indrettede israelitterne sig de smuthuller, som findes i bjergene, hulerne og klippeborgene. hver gang israelitterne havde sæt, kom midjaniterne, amalekiterne og østens stammer og drog op imod dem og lejrede sig imod dem, ødelagde jordens afgrøde lige til egnen om gaza og levnedes intet at leve af i israel, ej heller småkvæg, hornkvæg eller æsler; thi de drog op med deres hjoede og telte og kom talrige som græshopper, så hverken de selv eller deres kameler kunde tælles, og de trængte ind i landet for at hærge det. således blev israel rent forarmet ved midjaniternes indfald, og israelitterne ræbte til herren. men da israelitterne ræbte til herren over midjaniterne, sendte han en profet til dem, og denne sagde til dem: "så siger herren, israels gud: jeg førte eder op fra ægypten, jeg førte eder ud af trællehuset, jeg friede eder af ægyptens hånd og af deres hånd, der trængte eder, og jeg drev dem bort foran eder og gav eder deres land. og jeg sagde til eder: jeg er her-

ren eders gud; frygt ikke amoriternes guder, i hvis land i bor! men i adlød ikke min røst!" da kom herrens engel og satte sig under egen i ofra, som tilhørte abiezriten joasj, medens hans søn gideon var ved at tærsk hvede i vinpersen for at have den i sikkerhed for midjaniterne. herrens engel viste sig for ham og sagde til ham: "herren er med dig, stærke kriger!" men gideon svarede ham: "ak, herre! hvis herren er med os, hvorledes er da alt dette kommet over os? og hvad er der blevet af alle hans undergøngninger, som vore fædre fortalte os om, idet de sagde: førte herren os ikke ud af ægypten? nu har herren forstødt os og givet os i midjans hånd!" da vendte herren sig til ham og sagde: "drag hen i denne din kraft, så skal du frelse israel af midjans hånd; sandelig, jeg sender dig!" men han svarede ham: "ak, herre! hvorledes skal jeg kunne frelse israel? se, min slægt er den ringeste i manasse og jeg den yngste i mit fædrenehus!" han svarede ham: "herren vil være med dig, og du skal hugge midjaniterne ned alle som een!" da sagde han til ham: "hvis jeg har fundet nåde for dine øjne, så lad mig få et tegn på, at det er dig, som taler med mig; gå ikke herfra, for jeg kommer tilbage til dig og bringer dig min gave og stiller den frem for dig!" han svarede: "jeg skal blive, til du kommer tilbage!" gideon gik da ind og tillavede et gedekud og usyrede brød af en efa mel; kødet lagde han i en kurv, og suppen hældte han i en krukke og bar det ud til ham under egen. da han kom hen til ham med det, sagde guds engel til ham: "tag kødet og det usyrede brød. læg det på klippen der og hæld suppen ud derover!" og han gjorde det. da udrakte herrens engel spidsen af den stav, han havde i hånden, og rørte ved kødet og brødet, og ild slog op af klippen og fortærede kødet og brødet; og herrens engel forsvandt for hans blik. gideon skønnede nu, at det havde været herrens engel; og han sagde: "ve, herre, herre, jeg har jo set herrens engel ansigt til ansigt!" men herren sagde til ham: "fred være med dig! frygt ikke, du skal ikke dø!" da byggede gideon herren et alter der og kaldte det "herren er fred"; det står endnu den dag i dag i abiezriternes ofra. samme nat sagde herren til ham: "tag ti af dine trælle og en syvårs tyr; nedbryd din faders ba'alsalter og hug asjerastøtten om, som står derved; byg så af stensætningen herren din gud et alter på toppen af klippen her og tag tyren og brænd den som brændoffer med træet af den omhuggede asjerastøtte!" gideon tog da ti af sine trælle og gjorde, som herren bød ham; men han gjorde det om natten, thi af frygt for sin familie og sine bysborn turde han ikke gøre det om dagen. da byens folk næste morgen tidlig så ba'alsalteret nedbrudt, asjerastøtten ved siden af hugget om og tyren ofret på det nybyggede alter, sagde de til hverandre: "hvem mon der har gjort det?" og da de spurgte sig for og foretog en undersøgelse, blev der sagt, at det var gideon, joasjs søn, og byens folk sagde til joasj: "udlever din søn, for at han kan lide døden, thi han har nedbrudt ba'alsalteret og omhugget asjerastøtten ved siden af!" men joasj svarede alle dem, der stod omkring ham: "vil i virkelig stride for ba'al eller hjælpe ham? den, der strider for ham, skal dø inden i morgen! er han gud, så lad ham stride for sig selv, siden hans alter er nedbrudt!" ved

den lejlighed fik gideon navnet jerubba'al, idet man sagde: "lad ba'al stride med ham, siden han har nedbrudt hans alter!" alle midjaniterne, amalekiterne og østens stammer sluttete sig sammen, satte over jordan og slog lejr på jizre'elsletten. da iklædte herrens ånd sig gideon, og han stødte i hornet; og abiezriterne fylkede sig om ham. og da han sendte bud ud i hele manasse, fylkede de sig også om ham; og han sendte bud ud i aser, zebulon og naftali, og de drog op for at møde fjenderne. da sagde gideon til gud: "hvis du vil frelse israel ved min hånd, som du har lovet, så lægger jeg nu dette fåreskind på tærskepladsen, og falder der så dug alene på skindet, medens jorden ellers bliver ved at være tør, da ved jeg, at du vil frelse israel ved min hånd, som du har lovet." og det skete således. da han næste morgen vred skindet, pressede han dug af det, en hel skålfuld vand. men gideon sagde til gud: "vredes ikke på mig, når jeg endnu denne ene gang taler til dig, lad mig blot denne gang endnu prøve med skindet: lad skindet alene være tørt, medens der falder dug på jorden rundt om!" da gjorde gud således om natten: skindet alene var ført, men der faldt dug på jorden rundt om.

7

næste morgen tidlig brød jerubba'al, det er gideon, op med alle sine folk og lejrede sig ved harodkilden, medens midjaniternes lejr var nedenfor på sletten, norden for morehøjen. da sagde herren til gideon: "du har for mange folk hos dig, til at jeg kan give midjaniterne i deres hånd; gjorde jeg det, vilde israel gøre sig stor over for mig og sige: min egen kraft skaffede mig sejr! lad derfor udråbe for folket: enhver, som er ræd og angst, skal vende hjem!" gideon sigtede dem da, og 22000 mand af folket vendte hjem, medens 10000 blev tilbage. men herren sagde til gideon: "endnu er der for mange folk; før dem ned til vandet, der vil jeg sigte dem for dig. den, jeg siger skal gå med dig, han skal gå med; men enhver, om hvem jeg siger til dig: denne skal ikke gå med dig, han skal ikke gå!" da han havde ført folket ned til vandet, sagde herren til gideon: "alle dem, der laber vandet med tungen som hunde, skal du stille for sig; ligeså alle dem, der lægger sig på knæ for at drikke,!" og tallet på dem, der labe, var 300; derimod lagde resten af folket sig på knæ for at drikke af vandet, idet de førte det til munden med hånden. da sagde herren til gideon: "med de 300 mand, som labe, vil jeg frelse eder og give midjaniterne i din hånd; men resten af folket skal drage hver til sit!" derpå tog han folkets krukker og deres horn fra dem; og alle israelitterne lod han drage hjem, hver til sit, men de 300 mand beholdt han hos sig. og midjaniternes lejr var nede på sletten. samme nat sagde herren til ham: "stå op og drag ned imod lejren, thi jeg har givet den i din hånd! men er du bange for at drage derned, så begiv dig med din tjener pura ned til lejren og hør, hvad de siger der; så vil du få mod til at drage ned imod lejren!" han gik da med sin tjener pura ned til lejrens forposter. midjaniterne, amalekiterne og alle østens stammer havde lejret sig på sletten mangfoldige som græshopper, og deres kameler var utallige, mangfoldige som sandet

ved havets bred. just som gideon kom, var en mand i færd med at fortælle en anden noget, han havde drømt, idet han sagde: "jeg har haft en drøm! se, et bygbrød kom rullende ned mod midjaniternes lejr, og da det kom til teltet, stødte det til det og væltede det over ende, så at teltet faldt." da sagde den anden: "det kan ikke betyde andet end israelitterne gideons, joasjs søns, sværd; gud har givet midjan og hele lejren i hans hånd!" da gideon hørte beretningen om drømmen og dens tydning, tilbød han og vendte derefter tilbage til israels lejr, hvor han sagde: "stå op, thi herren har givet midjaniternes lejr i eders hånd!" derpå delte han de 300 mand i tre afdelinger og gav dem alle horn og tomme krukker med fakler i; og han sagde til dem: "giv agt på mig og gør som jeg! når jeg kommer til udkanten af lejren, skal i gøre som jeg; når jeg og alle de, der er hos mig, støder i hornet, skal i også støde i hornene rundt om hele lejren og råbe: for herren og for gideon!" da nu gideon og de 100 mand, der var hos ham, kom hen til udkanten af lejren ved begyndelsen af den midterste nattevagt, lige som man havde stillet vagtposterne ud, stødte de i hornene og slog deres krukker itu. så blæste de tre afdelinger i hornene og slog krukkerne itu; men de holdt faklerne i deres venstre hånd og i deres højre hånd hornene for at blæse i dem, og de råbte: "herrens sværd og gideons!" og de blev stående, hvor de stod, rundt om lejren, hver på sin plads. da vågnede hele lejren, og de skreg op og flygtede. og da de blæste i de 300 horn, satte herren den enes sværd mod den andens i hele lejren, og de flygtede til bet sjitta hen imod zerera, til bredden ved abel meholah over for tabbat. derpå stævnedes israelitterne sammen fra naftali, aser og hele manasse, og de satte efter midjaniterne; og gideon sendte bud ud i hele efraims bjergland og lod kundgøre: "drag midjaniterne i møde og afskær dem adgangen til vandet lige til bet-bara ved jordan!" da stævnedes alle efraimiterne sammen, og de afskær dem adgangen til vandet lige til bet-bara ved jordan og tog midjaniternes to hovedinger oreb og ze'eb til fange; oreb dræbte de på orebs klippe, ze'eb i ze'eb's perse; og de forfulgte midjaniterne og bragte orebs og ze'eb's hoveder til gideon hinsides jordan.

8

men efraimiterne sagde til ham: "hvorfor handler du således over for os, at du ikke kaldte os til, da du drog i kamp mod midjaniterne?" og de gik stærkt i rette med ham. men han svarede dem: "hvad er min dåd i sammenligning med eders? er ikke efraims efterhøst bedre end abiezers vinhøst? i eders hånd gav gud midjaniternes hovedinger oreb og ze'eb, hvad har jeg formået i sammenligning med eder?" og da han talte således, lagde deres vrede sig mod ham. da gideon nåede jordan, gik han og de 300 mand, der var med ham, over, udmattede og sultne. han sagde da til folkene i sukkot: "giv folkene, der følger mig, nogle brød, thi de er udmattede, og jeg er i færd med at forfølge midjaniterkongerne zeba og zalmunna!" men hovedsmændene i sukkot svarede: "har du allerede fået fat i zeba og zalmunna, siden vi skal give dine folk brød?" da sagde gideon: "til gengæld skal jeg

tærskede eders kroppe med ørkentorne og tidsler, når herren har givet zeba og zalmunna i min hånd!" så drog han derfor til penuel og sagde det samme til dem; og da folkene i penuel gav ham samme svar som folkene i sukkot, tiltalte han dem på lignende måde og sagde: "når jeg kommer uskadt tilbage, vil jeg nedbryde borgen her!" zeba og zalmunna befandt sig imidlertid med deres hær i karkor, henvend 15000 mand; det var alle dem, der var tilbage af østens stammers, hær; de faldne udgjorde 120000 våbenføre mænd. og gideon drog op ad teltboernes vej østen for noba og jogbeha og slog hæren, der ikke anede uråd. zeba og zalmunna flygtede, men han satte efter dem og fangede de to midjaniterkonger zeba og zalmunna og slog hele hæren med rædsel. da gideon, joasjs søn, vendte tilbage fra kampen, fra herespasset, fik han fat i en ung mand fra sukkot og spurgte ham ud, og den unge mand skrev navnene på hovedsmændene og de ældste i sukkot op til ham, syv og halvfjerdsindstyve mænd. så drog han til folkene i sukkot og sagde: "se, her er zeba og zalmunna, som i hånede mig med, da i sagde: har du allerede fået fat i zeba og zalmunna, siden vi skal give dine udmattede mænd brød?" derpå greb han byens ældste, tog ørkentorne og tidsler og tærskede folkene i sukkot med dem; og borgen i penuel brød han ned og dræbte folkene i byen. men til zeba og zalmunna sagde han: "hvorledes var de mænd, i ihjelslog ved tabor?" de svarede: "de lignede dig, de så begge ud som kongesønner!" da sagde han: "mine brødre, min moders sønner var det! så sandt herren lever; havde i skånet deres liv, havde jeg ikke slået eder ihjel!" derpå sagde han til sin førstefødte søn jeter: "stå op og dræb dem!" men den unge mand drog ikke sit sværd; han havde ikke mod dertil, fordi han endnu var ung. da sagde zeba og zalmunna: "stå selv op og giv os dødsstødet, thi som manden således hans styrke!" så stod gideon op og dræbte zeba og zalmunna. og han tog de halvmåner, deres kameler havde om halsen. derefter sagde israelitterne til gideon: "vær vor hersker, du selv og siden din søn og din sønnesøn, da du nu har frelst os af midjaniternes hånd!" men gideon svarede dem: "hverken jeg eller min søn vil herske over eder; herren skal herske over eder!" derpå sagde gideon til dem: "jeg har noget at bede eder om: enhver af eder skal give mig de ringe, der findes mellem hans bytte!" hine havde nemlig guldringe, thi de var ismaeliter. de svarede: "ja, vi vil gerne give dig dem!" så bredte han sin kappe ud, og enhver af dem lagde de ringe, der fandtes mellem hans bytte, derpå. vægten af guldringene, som han havde bedt om, udgjorde 1700 sekel guld bortset fra halvmånerne, ørenringene og purpurklæderne, som midjaniterkongerne bar, og kæderne på kamelernes halse. gideon lavede deraf en efof, som han gav plads i sin fødeby ofra; og alle israelitterne boledede med den, og den blev gideon og hans hus en snare. således bukkede midjaniterne under for israelitterne, og de rejste sig ikke mere; og landet havde ro i fyrretyve år, så længe gideon levede. og jerubba'al, joasjs søn, begav sig til sit hjem og opholdt sig der. gideon havde halvfjerdsindstyve sønner, der var avlede af ham, thi han havde mange hustruer. han havde en medhustru i sikem; hun fødte ham en søn, som han gav navnet

abimelek. gideon, joasjs søn, døde i en høj alder og blev jordet i sin fader abiezriten joasjs grav i ofra. men da gideon var død, gav israelitterne sig atter til at bole med ba'alerne og gjorde ba'al-berit til deres gud; og israelitterne kom ikke herren deres gud i hu, ham, som frelst dem fra alle deres fjender, der omgav dem på alle kanter. og de handlede ikke vel mod jerubba'als, gideons, hus, trods alt det gode, han havde gjort israel.

9

jerubba'als søn abimelek begav sig til sine morbrødere i sikem og talte til dem og til hele sin moders fædrenehus's slægt og sagde: "sig til alle sikems borgere: hvad båder eder vel bedst, at halvfjersindstve mænd, alle jerubba'als sønner, eller at en enkelt mand hersker over eder? kom i hu, at jeg er eders bød og blod!" hans morbrødre talte da alle disse ord til alle sikems borgere til gunst til ham; og deres hu vendte sig til abimelek, idet de sagde: "han er vor broder." de gav ham derpå halvfjersindstve sekel sølv fra ba'al berits hus, og for dem lejede abimelek nogle dårlige og frække folk, som sluttede sig til ham. derpå drog han til sin faders hus i ofra og slog sine brødre, jerubba'als halvfjersindstve sønner, ihjel på een sten. kun jotam, jerubba'als yngste søn, blev tilbage, thi han havde skjult sig. derefter samledes alle sikems borgere og hele millos hus og gik hen og gjorde abimelek til konge ved egen med stenstøtten i sikem. da jotam fik efterretning herom, gik han hen og stillede sig på toppen af garizims bjerg og råbte med høj røst til dem: "hør mig, sikems borgere, så skal gud høre eder! engang tog træerne sig for at salve sig en konge. de sagde da til olietræet: vær du vor konge! men olietræet svarede dem: skulde jeg give afkald på min fedme, for hvilken guder og mennesker priser mig, for at give mig til at svæve over træerne? så sagde træerne til figentræet: kom du og vær vor konge! men figentræet svarede dem: skulde jeg give afkald på min sødme og min liflige frugt for at give mig til at svæve over træerne? så sagde træerne til vinstokken: kom du og vær vor konge! men vinstokken svarede dem: skulde jeg give afkald på min most, som glæder guder og mennesker, for at give mig til at svæve over træerne? da sagde alle træerne til tornebusken: kom du og vær vor konge! og tornebusken svarede træerne: hvis i mener det ærligt med at salve mig til eders konge, kom så og søg ind under min skygge; men hvis ikke, så vil flammer slå op af tornebusken og fortære libanons cedre! hvis i nu er gået ærligt og redeligt til værks, da i gjorde abimelek til konge, og hvis i har handlet vel mod jerubba'al og hans hus og gengældt ham, hvad han gjorde - min fader kæmpede jo for eder og vovede sit liv for at frelse eder af midjaniternes hånd, men i har i bag rejst eder mod min faders hus, dræbt hans sønner, halvfjersindstve mænd, på een sten og sat hans trælkvindes søn abimelek til konge over sikems borgere, fordi han er eders broder ja, hvis i i dag er gået ærligt og redeligt til værks mod jerubba'al og hans hus, så gid i må få glæde af abimelek, og gid han må få glæde af eder; men hvis ikke, så slå

flammer op fra abimelek og fortære sikems borgere og millos hus, og flammer slå op fra sikems borgere og millos hus og fortære abimelek!" derpå tog jotam flugten og flygtede til be'er; og der tog han ophold for at være i sikkerhed for sin broder abimelek. da abimelek havde haft magten over israel i tre år, sendte gud en ond ånd mellem abimelek og sikems borgere. og sikems borgere faldt fra abimelek, for at voldsgerningen mod jerubba'als halvfjersindstve sønner kunde blive hævnnet og deres blod komme over deres broder abimelek, som havde dræbt dem, og over sikems borgere, som havde sat ham i stand til at dræbe sine brødre. sikems borgere lagde da baghold på bjergtoppene, og de udplyndrede alle vejfarende, der kom forbi dem. dette meldtes abimelek. nu kom ga'al, ebeds søn, med sine brødre og flyttede ind i sikem; og sikems borgere fattede tillid til ham. de begav sig ud i marken, plukkede druer og pressede dem og fejrede deres vinhostfest. og de gik ind i deres guds hus, hvor de spiste og drak og udstødte forbandelser over abimelek. da sagde ga'al, ebeds søn: "hvem er abimelek, og hvad er sikem, at vi skal være hans trælle! var ikke jerubba'als søn som hans foged zebul trælle for hamors, sikems faders, mænd hvorfor skal vi da være hans trælle? havde jeg blot magten over folket her, skulde jeg nok skaffe abimelek af vejen!" da zebul, byens høvedsmand, hørte ga'als, ebeds søns, urd, blussede hans vrede op, og han sendte bud til abimelek i aruma og lod sige: "se, ga'al, ebeds søn, og hans brødre er kommet til sikem, og se, de ophidser byen imod dig; forstærk derfor din hær og ryk ud! og nu, bryd op ved natteide med dine folk og læg dig i baghold på marken; og kast dig så over byen tidligt om morgenen, når solen står op! når da han og hans folk rykker ud imod dig, kan du gøre med dem, hvad der falder for!" abimelek brød da op ved natteide med alle sine folk, og de lagde sig i baghold imod sikem i fire afdelinger. da gik ga'al, ebeds søn, ned og stillede sig op ved byporten. da ga'al fik øje på folkene, sagde han til zebul: "se, der stiger folk ned fra bjergtoppene!" men zebul sagde til ham: "det er bjergenes skygge, du tager for mænd!" men ga'al sagde atter: "der stiger folk ned fra landets navle, og en anden skare kommer i retning af sandsigernes træ!" da sagde zebul til ham: "hvor er nu dine store ord fra før: hvem er abimelek, at vi skal være hans trælle? der er de folk, du lod hånt om - ryk nu ud og kæmp med dem!" ga'al rykkede da ud i spidsen for sikems borgere for at kæmpe mod abimelek. men abimelek slog ham på flugt, og mange faldt og lå dræbte helt hen til byporten. abimelek tog så ophold i aruma; og zebul jog ga'al og hans brødre bort fra sikem. næste dag begav folket sig ud på marken, og det meldtes abimelek. han tog da sine folk og delte dem i tre dele og lagde baghold på marken; og da han så folket drage ud, overfaldt han dem og slog dem. og abimelek og den afdeling, han havde hos sig, brød frem og tog stilling ved indgangen til byen, medens de to andre afdelinger kastede sig over alle dem, der var ude på marken; og huggede dem ned; og efter at abimelek hele dagen igennem havde angrebet byen, indtog han den, dræbte folkene deri, nedbrød byen og strøede salt på den. da hele besætningen i sikems tårn hørte

det, begav de sig ben til kælderrummet i el berits hus. og da abimelek fik melding om, at hele besætningen i sikems tårn var samlet, gik han med alle sine folk op på zalmonbjerg. her greb han en okse, afhuggede et knippe grene, løftede det op og tog det på skulderen; og han sagde til sine folk: "skynd eder at gøre det samme, som i så, jeg gjorde!" alle folkene afhuggede da også hver sit knippe og fulgte efter abimelek og lagde det oven på kælderrummet og stak ild på kælderrummet oven over dem. således omkom også hele besætningen i sikems tårn, henved 1000 mænd og kvinder. derefter drog abimelek mod tebez, og han belejrede byen og indtog den. inde i byen var der et stærkt befæstet tårn; derhen flygtede alle mænd og kvinder, alle byens indbyggere, idet de stængede efter sig og tyede op på tårnets tag; abimelek rykkede da frem til tårnet og angreb det; men da han nærmede sig tårnets indgang for at stikke ild derpå, kastede en kvinde en mølsten ned på abimeleks hoved og knuste hans hjerneskal. da råbte han i hast til sin våbendrager: "drag dit sværd og drøb mig, for at det ikke skal siges, at en kvinde har slået mig ihjel!" og våbendrageren gennemborede ham, så han døde. men da israelitterne så, at abimelek var død, begav de sig hver til sit. således gengældte gud det onde, abimelek havde øvet mod sin fader ved at dræbe sine halvfjerdindstve brødre; og al sikemernes ondskab lod gud komme over deres egne hoveder. på den måde kom jotams, jerubba'als søns, forbandelse over dem.

10

efter abimelek fremstod som israels befrier tola, en søn af dodos søn pua, en mand af issakar, som boede i sjamir i efraims bjerge. han var dommer i israel i tre og tyve år. da han døde, blev han jordet i sjamir. efter ham fremstod gileaditen jair; han var dommer i israel i to og tyve år. han havde tredive sønner, som red på tredive æsler, og de havde tredive byer, som endnu den dag i dag kaldes jairs teltbyer; de ligger i gilead. da jair døde, blev han jordet i kamon. men israelitterne blev ved at gøre, hvad der var ondt i herrens øjne, idet de dyrkede ba'alerne og astarterne og aramæernes, zidons, moabs, ammoniteres og filisteres guder og faldt fra herren og undlod at dyrke ham. da blussede herrens vrede op mod israel, og han gav dem til pris for filisterne og ammoniterne, som kuede og mishandlede israelitterne i det år; i atten år kuede de alle israelitterne hinsides jordan i amoriternes land i gilead. og ammoniterne satte over jordan for også at angribe juda, benjamin og efraims slægt, så at israelitterne kom i stor nød. da råbte israelitterne til herren og sagde: "vi har syndet imod dig, thi vi har forladt herren vor gud og dyrket ba'alerne!" men herren svarede israelitterne: "har ikke ægypterne, amoriterne, ammoniterne, filisterne, zidonierne, amalekiterne og midjaniterne mishandlet eder? og da i råbte til mig, frelst jeg eder af deres hånd. men i forlod mig og dyrkede andre guder! derfor vil jeg ikke mere frelse eder! gå nu hen og råk til de guder, i udvalgte eder, og lad dem frelse eder i eders nød." da sagde israelitterne til herren: "vi har syndet! gør med os, hvad dig tykkes godt, men frels

os blot nu!" og de skilte sig af med de fremmede guder og dyrkede herren; da kunde han ikke længer holde ud at se israels nød. ammoniterne stævnedes sammen, og de slog lejr i gilead; også israelitterne samlede sig, og de slog lejr i mizpa. da sagde folket, gileads høvdinger, til hverandre: "hvis der findes en mand, som vil tage kampen op med ammoniterne, skal han være høvding over alle gileads indbyggere!"

11

gileaditen jefta var en dygtig kriger. han var søn af en skoge. men gileads hustru fødte ham sønner, og da de voksede op, jog de jefta bort med de ord: "du skal ikke have arv og lod i vor faders hus, thi du er en fremmed kvindes søn!" jefta flygtede da for sine brødre og bosatte sig i landet tob, hvor nogle dårlige folk samlede sig om ham og deltog i hans strejftog. efter nogen tids forløb angreb ammoniterne israel. og da ammoniterne angreb israel, drog gileads ældste hen for at hente jefta hjem fra landet tob. de sagde til jefta: "kom og vær vor fører, at vi kan tage kampen op med ammoniterne!" jefta svarede gileads ældste: "har i ikke hadet mig og jaget mig bort fra min faders hus? hvorfor kommer i da til mig, nu i er i nød?" men gileads ældste sagde til jefta: "derfor kommer vi jo nu tilbage til dig! vil du drage med os og kæmpe med ammoniterne, skal du være høvding over os, over alle gileads indbyggere!" jefta svarede gileads ældste: "dersom i fører mig tilbage, for at jeg skal kæmpe med ammoniterne, og herren giver dem i min magt, så vil jeg være eders høvding!" da sagde gileads ældste til jefta: "herren hører overenskomsten mellem os; visselig vil vi gøre, som du siger!" da drog jefta med gileads ældste; og folket gjorde ham til deres høvding og fører. og alle sine ord udtalte jefta for herrens åsyn i mizpa. derpå sendte jefta sendebud til ammoniternes konge og lod sige: "hvad er der dig og mig imellem, siden du er draget imod mig for at angribe mit land?" ammoniternes konge svarede jef-tas sendebud: "jo, israel tog mit land, da de drog op fra ægypten, lige fra arnon til jabbok og jordan; giv det derfor tilbage med det gode!" men jefta sendte atter sendebud til ammoniternes konge og lod sige: "således siger jefta: israel har ikke taget moabs eller ammoniternes land! men da de drog op fra ægypten, vandrede israel igennem ørkenen til det røde hav og kom derpå til kadesj. da sendte israel sendebud til edomiternes konge og lod sige: lad mig drage igennem dit land! men edomiternes konge ænsede det ikke. ligeledes sendte de bud til moabiternes konge, men han var heller ikke villig dertil. israel blev da boende i kadesj, derpå drog de igennem ørkenen og gik uden om edomiternes og moabiternes land, og da de nåede egnen østen for moab, slog de lejr hinsides arnon; men de betrådte ikke moabs enemærker, thi arnon er moabs grænse. israel sendte derpå sendebud til kongen af hesjbon, amoriterkongen sihon, og lod sige: lad os drage igennem dit land for at nå hen, hvor vi skal! men sihon nægtede israelitterne tilladelse til at drage gennem hans land; og sihon samlede hele sin hær, og de slog lejr i jaza og angreb israel. da gav herren, israels gud, sihon og hele hans hær i is-

raels hånd, så at de slog dem. og israel underlagde sig hele det land, amoriterne boede i; de underlagde sig hele amoriternes område fra arnon til jabbok og fra ørkenen til jordan. således drev herren, israels gud, amoriterne bort foran sit folk israel; og nu vil du underlægge dig deres land! ikke sandt, når din gud kemosej driver nogen bort, så tager du hans land? og hver gang herren vor gud driver nogen bort foran os, tager vi hans land. er du vel bedre end zippors søn, kong balak af moab? stredes han med israel, eller indlod han sig i kamp med dem, da israelitterne bosatte sig i hesjbon med småbyer, i aroer med småbyer og i alle byerne langs arnon nu har de boet der i 300 år? hvorfor tilrev i eder dem ikke dengang? det er ikke mig, der har forbrudt mig mod dig, men dig, der handler ilde mod mig ved at angribe mig. herren, dommeren, vil i dag dømme israelitterne og ammoniterne imellem!" men ammoniternes konge ænsede ikke jef-tas ord, som hans sendebud overbragte. da kom herrens ånd over jefta; og han drog igennem gilead og manasse; derpå drog han til mizpe i gilead, og fra mizpe i gilead drog han mod ammoniterne. og jefta aflagde herren et løfte og sagde: "dersom du giver ammoniterne i min hånd, så skal den, som først kommer mig i møde fra min husdør når jeg vender uskadt, tilbage fra ammoniterne, tilfalde herren, og jeg vil ofre ham som brændoffer!" så drog jefta i kamp mod ammoniterne, og herren gav dem i hans hånd, så at han tilføjede dem et stort nederlag fra aroer til egnen ved minnit, tyve byer, og til abel keramim. således bukkede ammoniterne under for israelitterne. men da jefta kom til sit hjem i mizpa, se, da kom hans datter ham i møde med håndpauker og dans. hun var hans eneste barn foruden hende havde han hverken søn eller datter. da han fik øje på hende, sønderrev han sine klæder og råbte: "ak, min datter, du har bøjet mig dybt, og det er dig, der styrter mig i ulykke! thi jeg har åbnet min mund for herren og kan ikke tage mit ord tilbage!" da svarede hun ham: "fader, har du åbnet din mund for herren, så gør med mig, som dit ord lød, nu da herren har skaffet dig hævn over dine fjender, ammoniterne!" men hun sagde til sin fader: "en ting må du unde mig: giv mig to måneders frist, så jeg kan gå omkring i bjergene for at begræde min jomfrustand sammen med mine veninder!" han sagde: "gå!" og lod hende drage bort i to måneder; og hun gik bort med sine veninder for at begræde sin jomfrustand i bjergene. da de to måneder var omme, vendte hun tilbage til sin fader, og han fuldbyrdede det løfte, han havde aflagt, på hende; og hun havde ikke kendt mand. og det blev skik i israel, at israels døtre hvert år går hen for at klage over gileaditen jef-tas datter fire dage om året.

12

derpå stævnedes efraimierne sammen, og de drog nordpå; og de sagde til jefta: "hvorfors drog du i kamp mod ammoniterne uden at opfordre os til at gå med? nu brænder vi huset af over hovedet på dig!" men jefta svarede dem: "jeg og mit folk var i krig, og ammoniterne trængte os hårdt; da sendte jeg bud efter eder, men i hjalp mig ikke imod dem; og da jeg så,

at ingen kom mig til hjælp, vovede jeg livet og drog mod ammoniterne, og herren gav dem i min hånd. hvorfors drager i da nu i kamp imod mig?" derpå samlede jefta alle gileads mænd og angreb efraimierne; og gileads mænd slog efraimierne. og gileaditerne afskar efraimierne fra jordans vadesteder. sagde de til ham: "sig sibbolet!" og når han da sagde sibbolet, fordi han ikke kunde udtale ordet rigtigt, greb de ham og huggede ham ned ved jordans vadesteder. ved den lejlighed faldt 42000 efraimier. jefta var dommer i israel i seks år. så døde gileaditen jefta og blev jordet i sin by i gilead. efter ham var ibzan fra betlehem dommer i israel. han havde tredives sønner; tredives døtre giftede han bort, og tredives svigerdøtre hjemførte han til sine sønner. han var dommer i israel i syv år. så døde ibzan og blev jordet i betlehem. efter ham var zebuloniten elon dommer i israel. han var dommer i israel i ti år. så døde zebuloniten elon og blev jordet i ajjalon i zebulons land. efter ham var abdon, hillels søn, fra piraton dommer i israel. han havde fyrretyve sønner og tredives sønnesønner, som red på halvfjerdsindstve æsler. han var dommer i israel i otte år. så døde abdon, hillels søn, fra piraton og blev jordet i piraton i efraims land på amalekiter-bjerget.

13

men israelitterne blev ved at gøre, hvad der var ondt i herrens øjne, og herren gav dem i filisternes hånd i fyrretyve år. der levede i zora en mand af daniternes slægt ved navn manoa; hans hustru var ufrugtbar og havde ingen børn født. nu viste herrens engel sig for kvinden og sagde til hende: "se, du er ufrugtbar og har ingen børn født; men du skal blive frugtsommelig og føde en søn. vogt dig vel for at drikke vin eller stærk drik og for at spise noget som helst urent! thi se, du skal blive frugtsommelig og føde en søn. der må ikke komme ragekniv på hans hoved, thi dren-gen skal være en guds nasiræer fra moders liv af; og han skal gøre de første skridt til at frelse israel af filisternes hånd!" kvinden gik nu hen og sagde til sin mand: "der kom en guds mand til mig, og han så ud som en guds engel; såre frygtindgydende; jeg spurgte ham ikke, hvor han var fra, og sit navn gav han mig ikke til kende. han sagde til mig: se, du skal blive frugtsommelig og føde en søn; drik nu ikke vin eller stærk drik og spis intet som helst urent, thi dren-gen skal være en guds nasiræer fra moders liv af til sin dodedag!" da bad manoa til herren og sagde: "ak, herre, lad den guds mand, du sendte, atter komme til os for at lære os, hvorledes vi skal bære os ad med den dreng, der skal fødes!" og gud bønhoerte manoa; og guds engel kom atter til kvinden, medens hun sad ude på marken, men manoa, hendes mand, var ikke hos hende. da skyndte kvinden sig hen til sin mand, fortalte ham det og sagde til ham: "se, den mand, som kom til mig forleden, har vist sig for mig!" manoa stod da op og gik med sin hustru, og da han kom hen til manden, sagde han til ham: "er du den mand, som talte til kvinden?" og han sagde: "ja!" så sagde manoa: "når nu dit ord går i opfyldelse, hvorledes skal vi da forholde os og bære os ad med drengen?" herrens engel svarede

manoa: "alt det, jeg talte om til kvinden, skal hun vogte sig for; intet af, hvad der vokser på vinstokken, må hun spise; vin og stærk drik må hun ikke drikke, og intet urent må hun spise; alt, hvad jeg bød hende, skal hun overholde!" da sagde manoa til herrens engel: "vi vilde gerne holde dig tilbage og tillave dig et gedekid!" men herrens engel svarede manoa: "selv om du holder mig tilbage, spiser jeg ikke af din mad; men vil du ofre et brændoffer, så bring herren det!" thi manoa vidste ikke, at det var herrens engel. og manoa sagde til herrens engel: "hvad er dit navn? når dit ord går i opfyldelse, vil vi ære dig!" men herrens engel svarede: "hvorfor spørger du om mit navn? du skal vide, det er underfuldt." da tog manoa gedekiddet og afgrødeofferet og ofrede det på klippen til herren, ham, som handler underfuldt, og manoa og hans hustru så til. og da flammen slog op imod himmelen fra alteret, steg herrens engel op i alterflammen, medens manoa og hans hustru så til; og de faldt til jorden på deres ansigt. og herrens engel viste sig ikke mere for manoa og hans hustru. og manoa sagde til sin hustru: "vi er dødsens, thi vi har set gud!" men hans hustru sagde til ham: "havde Herren i sinde at dræbe os, havde han ikke modtaget brændoffer og afgrødeoffer af vor hånd; heller ikke havde han ladet os se alt det og nu kundgjort os sådanne ting!" og kvinden fødte en søn, som hun gav navnet samson. drengen voksede op, og Herren velsignede ham; og herrens ånd begyndte at drive på ham i dans lejr mellem zora og esjtaol.

14

engang samson kom ned til timna, så han en af filisternes døtre der. og da han kom tilbage derfra, fortalte han sin fader og moder det og sagde: "jeg har set en kvinde i timna, en af filisternes døtre; nu må i hjælpe mig at få hende til hustru!" hans fader og moder svarede ham: "findes der da ingen kvinde blandt dine landsmænds døtre eller i hele dit folk, siden du vil gå hen og tage dig en hustru hos de uomskårne filistere?" men samson svarede sin fader: "nej, hende må du hjælpe mig til, thi det er hende, jeg synes om!" hans fader og moder forstod ikke, at det kom fra Herren, som søgte en anledning til strid over for filisterne. på den tid havde filisterne nemlig magten over israel. samson tog nu med sin fader og moder ned til timna. da de nåede vingårdene uden for timna, se, da kom en ung løve brølene imod ham. så kom herrens ånd over ham, og han sønderrev den med sine bare næver, som var det et gedekid; men sin fader og moder fortalte han ikke, hvad han havde gjort. derpå drog han ned og bejlede til kvinden; thi samson syntes om hende. da han efter nogen tids forløb vendte tilbage for at ægte hende, gik han hen for at se til løvens ådsel, og se, da var der en bisværmer og honning i løvens krop. han tog da honningen i sine hænder og spiste deraf, medens han gik videre; og da han kom til sin fader og moder, gav han dem noget deraf, og de spiste; men han sagde dem ikke, at han havde taget honningen fra løvens krop. så drog samson ned til kvinden; og de holdt gilde, som de unge havde for skik. da de så ham, udvalgte de tredive brudesvende til at ledsage ham. og samson sagde til dem: "jeg vil

give eder en gåde at gætte; hvis i i løbet af de syv gildedage kan sige mig løsningen, vil jeg give eder tredive linnedkjortler og tredive sæt klæder; men kan i ikke sige mig den, skal i give mig tredive linnedkjortler og tredive sæt klæder!" de svarede: "sig din gåde frem og lad os høre den!" da sagde han til dem: "fra æderen kom æde, fra den stærke sødme!" men da de tre dage var omme, havde de ikke kunnet gætte gåden, og den fjerde dag sagde de til samsons hustru: "lok din mand til at sige os løsningen, ellers brænder vi dig og din faders hus inde! har i budt os herhen for at tage alting fra os?" da hang samsons hustru over ham med gråd og sagde: "du hader mig jo og elsker mig ikke! du har givet mine landsmænd en gåde at gætte, og mig har du ikke sagt løsningen!" han svarede hende: "jeg har ikke sagt min fader eller moder den, og så skulde jeg sige dig den!" men hun hang over ham med gråd, de syv dage gildet varede; og den syvende dag sagde han hende løsningen, fordi hun plagede ham. og den syvende dag, før han gik ind i kammeret, sagde byens mænd til ham: "hvad er sødere end honning, og hvad er stærkere end en løve?" men han svarede dem: "havde i ikke plojet med min kalv, havde i ikke gættet min gåde!" da kom herrens ånd over ham, og han drog ned til askalon, slog tredive mænd ihjel der, trak deres tøj af dem og gav klæderne til dem, der havde sagt løsningen på gåden. og hans vrede blussede op, og han drog tilbage til sin faders hus. men samsons hustru blev givet til den brudesvend, som havde været hans brudefører.

15

efter nogen tids forløb, i hvedehøstens tid, besøgte samson sin hustru og havde et gedekid med, og han sagde: "lad mig gå ind i kammeret til min hustru!" men hendes fader tillod ham det ikke, men sagde: "jeg tænkte for vist, at du havde fået uvilje mod hende, derfor gav jeg hende til ham, der var din brudesvend; men hendes yngre søster er smukkere end hun, lad hende blive din hustru i søsterens sted!" da sagde samson til dem: "denne gang er jeg sagesløs over for filisterne, når jeg gør dem fortræd!" så gik samson hen og fangede 300 ræve; derpå tog han fakler, bandt halerne sammen to og to og fastgjorde en fakkelt midt imellem; så tændte han faklerne, slap rævene løs i filisternes korn og stak ild både på negene og kornet på roden, også på vingårde og oliventræer. da filisterne spurgte, hvem der havde gjort det, blev der sagt: "det bar samson, timnitens svigersøn, fordi han tog hans hustru og gav hende til hans brudesvend." da gik filisterne op og brændte hende og hendes faders hus inde. men samson sagde til dem: "når i bærer eder således ad, under jeg mig ikke ro, før jeg får hævnnet mig på eder!" så slog han dem sønder og sammen med vældige slag, og derpå steg han ned i fjeldkløften ved etam og tog ophold der. filisterne drog nu op og slog lejr i juda og spredte sig ved lehi. da sagde judas mænd: "hvorfor er i draget op imod os?" og de svarede: "vi er draget herop for at binde samson og handle mod ham, som han har handlet mod os!" så steg 3000 mand fra juda ned til fjeldkløften ved etam og sagde til samson: "ved du ikke, at filisterne har

magten over os? hvad er det dog, du har voldt os?" han svarede dem: "som de har handlet mod mig, har jeg handlet mod dem!" men de sagde til ham: "vi er kommet ned for at binde dig og overgive dig til filisterne!" da sagde samson til dem: "sværg mig til, at i ikke vil slå mig ihjel!" de svarede ham: "nej, vi vil kun binde dig og overgive dig til dem; slå dig ihjel vil vi ikke!" så bandt de ham med to nye reb og førte ham op af fjeldkløften. men da han kom til lehi, og filisterne hilste hans komme med jubelbråb, kom herrens ånd over ham, og rebene om hans arme blev som svedne sytråde, og hans bånd faldt skørnet af hans hænder. og da han fik øje på en frisk æselkæbe, rakte han sin hånd ud, greb den og huggede 1000 mand ned med den. da sagde samson: "med en æselkæbe har jeg flået dem sonder og sammen, med en æselkæbe har jeg fældet 1000 mand!" med disse ord kastede han kæbebenet fra sig, og derfor kaldte man stedet ramat lehi. og da han var meget tørstig, råbte han til herren og sagde: "ved din tjeners hånd har du skaffet os denne vældige sejr, skal jeg da nu dø af tørst og falde i de uomskårnes hånd?" da åbnede gud lavningen i lehi, og der vældede vand frem deraf; og da han havde drukket, fik han sin livskraft igen. han var dommer i israel i filistertiden i tyve år.

16

samson drog så til gaza. der så han en skøge og gik ind til hende. da det spurgtes blandt folkene i gaza, at samson var kommet derhen, gik de hen og lagde sig på lur efter ham ved byporten; men de holdt sig rolige natten over, idet de sagde: "vi vil vente, til det bliver lyst; så slår vi ham ihjel!" samson blev liggende den halve nat, men ved midnatstide stod han op, greb fat i byportens to fløje og begge portstolper, rykkede dem op tillige med portslåen, tog dem på skuldrene og bar dem op på toppen af bjerget over for hebron. siden fik han kærlighed til en kvinde ved navn dalila i sorekdalen. da kom filisternes fyrster til hende og sagde til hende: "se at lokke ud af ham, hvad det er, der giver ham hans vældige kræfter, og hvorledes vi kan få bugt med ham, så vi kan binde og kue ham, så vil vi hver give dig 1100 sekel sølv!" dalila sagde da til samson: "sig mig dog, hvad det er, der giver dig dine vældige kræfter, og hvorledes man kan binde og kue dig!" samson svarede hende: "hvis man binder mig med syv friske strenge, som ikke er blevet tørre, bliver jeg svag som ethvert andet menneske." filisternes fyrster bragte hende da syv friske strenge, der ikke var blevet tørre, og med dem bandt hun ham; samtidig havde hun folk liggende på lur i kammeret. da sagde hun til ham: "filisterne er over dig, samson!" men han rev strengene over, og de brast som blårgarn, der kommer ild for nær; og hvorledes det hang sammen med hans kræfter, kom ikke for dagen. da sagde dalila til samson: "se, du har narret mig og løjet for mig; sig mig dog, hvorledes man kan binde dig!" han svarede hende: "hvis man binder mig med nye reb, som aldrig har været brugt til noget, bliver jeg svag som ethvert andet menneske!" da tog dalila nye reb og bandt ham. så sagde hun til ham: "filisterne er over dig, samson!" samtidig lå der folk

på lur i kammeret. men han flåede rebene af sine arme, som var det træde. da sagde dalila til samson: "hidtil har du narret mig og løjet for mig; sig mig dog, hvorledes man kan binde dig!" han svarede hende: "hvis du væver mine syv hoveddlokker ind i rendegarnet og slår dem fast med slagelen, bliver jeg svag som ethvert andet menneske." så dyssede hun ham i søvn og vævede hans syv hoveddlokker ind i rendegarnet og slog dem fast med slagelen. og hun sagde til ham: "filisterne er over dig, samson!" så vågnede han og rykkede væven op sammen med rendegarnet. da sagde hun til ham: "hvor kan du sige, du elsker mig, når du ingen fortrolighed har til mig? tre gange har du nu narret mig og ikke sagt mig, hvad det er, der giver dig dine vældige kræfter!" da hun således stadig pinte og plagede ham med sine ord, blev hans sjæl træt til døden, og han talte rent ud og sagde til hende: "ingen rægekniiv er kommet på mit hoved, thi jeg har fra moders liv af været en guds nasiræver; hvis mit hår rages af, mister jeg mine kræfter og bliver svag som alle andre mennesker." da nu dalila skønnede, at han havde talt rent ud til hende, sendte hun bud efter filisternes fyrster og lod sige: "kom nu herop, thi han har talt rent ud til mig!" og filisternes fyrster kom op til hende og bragte pengene med. så dyssede hun ham i søvn imellem sine knæ og kaldte på en mand, som ragede hans syv hoveddlokker af. da blev han svagere og svagere, og kræfterne veg fra ham. derpå sagde hun: filisterne er over dig, samson!" da vågnede han og tænkte: "jeg skal nok slippe fra det ligesom de andre gange og ryste det af mig!" men han vidste ikke, at herren var vejet fra ham. da greb filisterne ham og stak øjnene ud på ham; derpå bragte de ham ned til gaza og lagde ham i kobberlænker; og han måtte dreje kværnen i fangehuset. men hans hovedhår begyndte at vokse igen, efter at det var raget af. filisternes fyrster samledes nu for at holde en stor offerfest til ære for deres gud dagon og for at fornøje sig; og de sagde: "vor gud gav os i hænde samson, vor fjende!" og da folket så ham, priste de deres gud og råbte: "vor gud gav os i hænde samson, vor fjende, ham, som vort land monne skænde, på manges liv gjorde endel!" da de nu var kommet i godt lune, sagde de: "hent samson, at vi kan more os over ham!" de lod da samson hente fra fangehuset, og de morede sig over ham. de stillede ham op ved søjlerne; da sagde samson til den unge mand, som holdt ham i hånden: "slip mig og lad mig røre ved søjlerne, som bærer hallen, så jeg kan læne mig til dem!". hallen var fuld af mænd og kvinder; der var alle filisternes fyrster, og på taget var der henved 3000 mænd og kvinder, som så til, medens de morede sig over samson. da råbte samson til herren og sagde: "herre, herre, kom mig i hu og giv mig kraft, o gud, kun denne ene gang, så jeg kan hævne mig på filisterne for begge mine øjne på een gang!" så greb samson om de to midtersøjler, som bar hallen, og stemmede sig imod den ene med højre og imod den anden med venstre hånd. og samson sagde: "lad mig dø sammen med filisterne!" derpå bojede han sig med sådan kraft, at hallen styrtede sammen over fyrsterne og alle folkene derinde. således dræbte han ved sin død flere, end han havde dræbt i levende live. men hans brødre og hele hans faders hus drog ned

og tog ham, bragte ham op og lagde ham i hans fader manoas grav mellem zora og esjtaol. han var dommer i israel i tyve år.

17

i efraims bjerge levede en mand, som hed mika. han sagde til sin moder: "de 1100 sekel sølv, du har mistet, og for hvis skyld du udtalte en forbandelse, som jeg selv hørte, se, de penge er hos mig; jeg har taget dem, men nu vil jeg give dig dem tilbage." da sagde hans moder: "herren velsigne dig, min søn!" så gav han sin moder de 1100 sekel sølv tilbage; og moderen sagde: "disse penge helliger jeg herren og giver min søn, for at han kan lave et udskåret og støbt billede." så gav han sin moder pengene tilbage; og moderen tog 200 sekel sølv deraf og gav dem til guldsmeden, som lavede et udskåret og støbt billede deraf, og det fik sin plads i mikas hus. manden mika havde et gudsus, og han lavede sig en efod og en husgud og indsatte en af sine sønner til sin præst. i de dage var der ingen konge i israel; enhver gjorde, hvad han fandt for godt. nu var der i betlehem i juda en ung mand af judas slægt; han var levit og boede der som fremmed. denne mand forlod sin by betlehem i juda for at slå sig ned som fremmed, hvor det kunde træffe sig, og på sin vandring kom han til mikas hus i efraims bjerge. da spurgte mika ham: "hvorfra kommer du?" han svarede: "jeg er levit og har hjemme i betlehem i juda, og jeg er på vandring for at slå mig ned som fremmed, hvor det kan træffe sig." da sagde mika til ham: "tag ophold hos mig og bliv min fader og præst; jeg vil give dig ti sekel sølv om året og holde dig med klæder og give dig kosten!" så gik leviten ind på at tage ophold hos manden, og den unge mand var ham som en af hans egne sønner. mika indsatte så leviten, og den unge mand blev præst hos ham og tog ophold i mikas hus. da sagde mika: "nu ved jeg, at herren vil gøre vel imod mig, siden jeg har fået en levit til præst!"

18

i de dage var der ingen konge i israel, og i de dage var daniternes stamme i færd med at søge sig en arvelod, hvor de kunde bo, thi hidindtil var der ikke tilfaldet dem nogen arvelod blandt israels stammer. daniterne udtog da af deres slægt fem stærke mænd fra zora og esjtaol og udsendte dem for at udspejde og undersøge landet, og de sagde til dem: "drag hen og undersøg landet!" de kom da til mikas hus i efraims bjerge og overnattede der. da de kom i nærheden af mikas hus og kendte den unge levits stemme, tog de derind og spurgte ham: "hvem har ført dig herhen, hvad tager du dig for på dette sted, og hvorfor er du her?" han svarede dem: "det og det har mika gjort for mig; han har lejet mig til præst." da sagde de til ham: "adspørg da gud, at vi kan få at vide, om vor færd skal lykkes!" præsten sagde da til dem: "far med fred, herren våger over eders færd!" så drog de fem mænd videre og kom til lajisi; og de så, at byen levede trygt på zidoniernes vis, at folket der levede sorgløst og trygt og ikke manglede nogen verdens ting, men var rigt, og at de boede

langt fra zidonierne og intet havde med aramæerne at gøre. da de kom tilbage til deres brødre i zora og esjtaol, spurgte disse dem: "hvad har i at melde?" de svarede: "kom, lad os drage op til lajisi, thi vi har set landet, og se, det er såre godt! hvorfor holder i eder uvirksomme? nøl ikke med at drage hen og underlægge eder landet! thi gud har givet det i eders hånd et sted, hvor der ikke er mangel på nogen verdens ting! når i kommer derhen, kommer i til et folk, der lever i tryghed, og det er et vidtstrakt land!" så brød 600 væbnede mænd af daniternes slægt op fra zora og esjtaol, og de drog op og slog lejr i kirjat jearim i juda; derfor kalder man endnu den dag i dag dette sted hans lejr; det ligger vesten for kirjat jearim. derfra drog de over til efraims bjerge; og da de kom til mikas hus, tog de fem mænd, der havde været henne på udspejde landet, til orde og sagde til deres brødre: "ved i, at der i husene her findes en efod, en husgud og et udskåret og støbt billede? så indser i vel, hvad i har at gøre!" de begav sig derhen og kom til den unge levits hus, mikas hus, og hilste på ham, medens de 600 væbnede danitiske mænd stod ved porten. og de fem mænd, der havde været henne på udspejde landet, gik op og tog det udskårne og støbte billede, efoden og husguden, medens præsten og de 600 væbnede mænd stod ved porten. hine gik ind i mikas hus og tog det udskårne og støbte billede, efoden og husguden. præsten sagde til dem: "hvad er det, i gør?" og de svarede ham: "stille, læg fingeren på munden og følg med os og bliv vor fader og præst! hvad bærer dig vel bedst, at være præst for een mands hus eller for en stamme og slægt i israel?" da blev præsten glad, tog efoden, husguden og gudebilledet og sluttede sig til krigsfolkene. derpå vendte de om og drog bort, idet de stillede kvinderne og børnene, kvæget og trosset forrest i toget. da de var kommet et stykke fra mikas hus, stævnedes mændene i de huse, der lå ved mikas hus, sammen, og de indhentede daniterne. da de råbte efter daniterne, vendte disse sig om og sagde til mika: "hvad er der i vejen, siden du har kaldt folk til hjælp?" han svarede: "i har taget min gud, som jeg havde lavet mig, tillige med præsten og er rejst eders vej! hvad har jeg nu tilbage? hvor kan i spørge mig, hvad der er i vejen?" men daniterne svarede ham: "lad os ikke høre et ord mere fra dig, ellers kunde det hælde, at nogle mænd, som er bitre i hu, faldt over eder, og at du satte både dit eget og dine husfolks liv på spil!" dermed drog daniterne deres vej, og da mika så, at de var ham for stærke, vendte han om og begav sig tilbage til sit hus. de tog så guden, som mika havde lavet, tillige med hans præst og drog mod lajisi, mod et folk, der levede sorgløst og trygt, huggede dem ned med sværdet og stak ild på byen, uden at nogen kunde komme dem til hjælp, thi den lå langt fra zidon, og de havde intet med aramæerne at gøre. den ligger i bet rehobs dal. så byggede de byen op igen og bosatte sig der; og de gav den navnet dan efter deres stamfader dan, israels søn; men før var byens navn lajisi. derpå stillede daniterne gudebilledet op hos sig; og jonatan, en søn af moses's søn gersom, og hans efterkommere var præster for daniternes stamme, indtil landets indbyggere førtes i landflygtighed. og det gudebillede, mika havde lavet sig, stillede de op hos sig, og det stod

der, al den tid guds hus var i silo.

19

i de dage, da der ingen konge var i israel, var der en mand, en levit, der boede som fremmed i udkanten af efraims bjerge. han tog sig en kvinde fra betlehem i juda til medhustru. men medhustruen blev vred på ham, forlod ham og tog til sin faders hus i betlehem i juda. da hun havde været der en fire måneders tid, drog hendes mand af sted efter hende for at overtale hende til at vende tilbage. han havde sin tjener og et par æsler med. da han kom til hendes faders hus, fik den unge kvindes fader øje på ham og kom ham glad i møde; og hans svigerfader, den unge kvindes fader, holdt på ham, så at han blev hos ham i tre dage; og de spiste og drak og overnattede der. tidligt om morgenen den fjerde dag gjorde han sig rede til at drage bort; men den unge kvindes fader sagde til sin svigersøn: "styrk dig først med en bid brød, så kan i siden drage bort!" de blev da og spiste og drak begge to sammen, og den unge kvindes fader sagde til manden: "bestem dig til at blive natten over og gør dig til gode!" men manden gjorde sig rede til at drage bort. da nødte hans svigerfader ham, så han atter overnattede der. tidligt om morgenen den femte dag vilde han drage bort, men den unge kvindes fader sagde til ham: "styrk dig først!" de ventede da, til dagen hældede, og spiste og drak begge to. så gjorde manden sig rede til at drage bort med sin medhustru og sin tjener. men hans svigerfader, den unge kvindes fader, sagde til ham: "se, det lider mod aften, overnat dog her; se, dagen hælder, bliv dog her i nat og gør dig til gode, så kan i i morgen tidlig begive eder på vej og du drage til dit hjem!" men manden vilde ikke blive natten over; han begav sig på vej og kom ud for jebus, det er jerusalem, fulgt af sine to belæssede æsler, sin medhustru og sin tjener. da de var i nærheden af jebus og dagen hældede stærkt, sagde tjeneren til sin herre: "kom, lad os tage ind her i jebusiternes by og blive der natten over!" men hans herre svarede: "vi vil ikke tage ind i en by, der ejes af fremmede, som ikke hører til israelitterne, men vi vil drage videre til gibe!" og han sagde til sin tjener: "kom, lad os tage hen til et af de andre steder og overnatte i gibe eller ramal!" de drog så videre, og solen gik ned, som de var ved gibe i benjamin. så bøjede de af i den retning for at nå til gibe og overnatte der. da han var kommet derind, blev han på byens torv; men der var ingen, som bød dem ind i sit hus for natten. så kom der om aftenen en gammel mand fra sit arbejde på marken, og manden var fra efraims bjerge og boede som fremmed i gibe, medens stedets indbyggere var benjaminiter; og da den gamle mand så op og fik øje på den vejfarende mand på byens torv, spurgte han: "hvorhen gælder rejsen, og hvorfra kommer du?" han svarede ham: "vi er på rejse fra betlehem i juda til udkanten af efraims bjerge, hvor jeg har hjemme; jeg har været i betlehem i juda og er nu på vejen hjem; men der er ingen, som byder mig ind i sit hus, skønt jeg har både strå og foder til vore æsler og brød og vin til mig selv, din trælkvinde og din træls tjener; vi mangler intet!" da sagde den gamle mand: "vær velkommen! lad kun

alt, hvad du trænger til, være min sag; men på torvet må du ikke overnatte!" så førte han ham ind i sit hus og sørgede for foder til æslerne; og da de havde tvættet deres fødder, spiste de og drak. men medens de gjorde sig til gode, se, da omringede mændene i byen, niddinger som de var, huset og hamrede på døren og råbte til den gamle mand, husets ejer: "for manden, som er taget ind i dit hus, herud, så at vi kan stille vor lyst på ham!" men manden, der ejede huset, gik ud til dem og sagde til dem: "nej, mine brødre, gør dog ikke noget ondt! når denne mand er taget ind i mit hus, må i ikke øve sådan en skændselsdåd! se, her er min datter, som er jomfru; hende fører jeg herud, så kan i skænde hende og handle med hende, som i finder for godt! men mod denne mand må i ikke øve sådan en skændselsdåd!" men mændene vilde ikke høre ham. så greb manden sin medhustru og førte hende ud på gaden til dem, og de stillede deres lyst på hende og mishandlede hende natten igennem til om morgenen; først da morgenen gryede, slap de hende. ved morgenens frembrud kom kvinden og faldt sammen ved indgangen til den mands hus, hvor hendes herre var, og lå der, til det blev lyst, og da hendes herre om morgenen lukkede husets dør op og gjorde sig rede til at drage videre, se, da lå kvinden, hans medhustru, ved indgangen til huset med hænderne på terskelen. han sagde da til hende: "rejs dig og lad os komme af sted!" men der kom intet svar. så løftede han hende op på æselet og rejste til sit hjem. men da han kom hjem, greb han en kniv, tog sin medhustru, skar hende i tolv stykker, ledemod for ledemod, og sendte stykkerne rundt i hele israels land; og han gav de mænd, han udsendte, den befaling: "således skal i sige til alle israels mænd: er sligt hidtil hædet, siden israelitterne drog op fra ægypten? overvej sagen, hold råd og sig eders mening!" og enhver, som så det, sagde: "sligt er ikke hidtil hædet eller set, siden israelitterne drog op fra ægypten!"

20

da rykkende alle israelitterne ud, og menigheden samledes som een mand fra dan til be'sersjeba for herren i mizpa; også fra gileads land kom de. alle folkets støtter, alle israels stammer indfandt sig i guds folks forsamling, 400000 mand fodfolk, væbnet med sværd. benjaminiterne hørte, at israelitterne var draget op til mizpa. da tog manden, leviten, den myrdede kvindes mand, til orde og sagde: "jeg og min medhustru kom til gibe i benjamin for at overnatte der. så rejste gibeas borgere sig imod mig og omringede mig om natten i huset; mig vilde de dræbe, og min medhustru skændede de, så at hun døde. da tog jeg min medhustru, skar hende i stykker og sendte stykkerne rundt i hele israels arveløds område, fordi de havde begået grov utugt og skændselsdåd i israel! nu er i her, alle israelitter, sig nu eders mening og kom med eders råd!" da rejste hele folket sig som een mand og sagde: "ingen af os vil vende hjem, ingen af os vil begive sig til sit hus! men således vil vi handle med gibe: vi vil drage op imod det efter lodkastning, og vi vil udtage ti mænd af hundrede af alle israels stammer, hundrede af tusind og tusind af ti-

tusind til at hente fødemidler til folket, til dem, som er kommet for fuldt ud at gengælde gibeas i benjamin den skændselsdåd, de har øvet i israel!" derpå samlede alle israels mænd sig mod byen, alle som een. og israels stammer sendte mænd ud i hele benjamins stamme og lod sige: "hvad er det for en misgerning, der er sket hos eder? udlever nu mændene i gibeas, de niddinger, for at vi kan dræbe dem og skaffe misgerningen bort fra israel!" men benjaminiterne vilde ikke høre deres brødre israeliternes ord. og benjaminiterne stævnede sammen fra deres byer til gibeas for at drage i kamp mod israelitterne. da benjaminiterne fra byerne mønstredes den dag, udgjorde de 25000 våbenføre mænd, foruden dem af gibeas indbyggere, der mønstredes, 700 udsøgte krigere; af alle disse krigsfolk var 700 udvalgte krigere kejthåndede; de kunde alle slynge med sten, så de ramte på et hår uden at fejle. da israels mænd mønstredes, fraregnede benjamin, udgjorde de 400000 våbenføre mænd, der alle var krigere. de brød så op og drog til betel og rådspurgte gud; og israelitterne sagde: "hvem af os skal først drage i kamp mod benjaminiterne?" herren svarede: "det skal juda!" så brød israelitterne op om morgenen og slog lejr uden for gibeas. og israels mænd rykkede ud til kamp imod benjamin, og israels mænd stillede sig op til kamp imod dem for at angribe gibeas. men benjaminiterne gjorde udfald fra gibeas og fældede den dag 22000 mand af israel. folket, israels mænd, tog sig da sammen og stillede sig atter op til kamp på samme sted som den første dag; da drog israelitterne op til betel og græd lige til aften for herrens åsyn; og de adspurgte herren: "skal jeg atter tage kampen op med min broder benjamins sønner?" og herren svarede: "drag op imod ham!" og israelitterne rykkede benjaminiterne på nært hold den anden dag. men benjaminiterne gjorde udfald fra gibeas for at møde dem den anden dag, og de fældede yderligere 18000 mand af israelitterne, alle sammen våbenføre mænd. så drog alle israelitterne, hele folket, op til betel; og de græd og sad der for herrens åsyn og fastede den dag lige til aften, og de ofrede brændofre og takofre for herrens åsyn. derpå rådspurgte israelitterne herren i de dage var guds pagts ark der, og pinehas, en søn af arons søn eleazar, gjorde i de dage tjeneste ved den - og de sagde: "skal jeg atter drage i kamp mod min broder benjamins sønner eller lade være?" herren svarede: "drag i kamp, thi i morgen giver jeg ham i din hånd!" israelitterne lagde nu baghold rundt om gibeas. og israelitterne drog op mod benjaminiterne på den tredje dag og stillede sig op til angreb på gibeas ligesom de tidligere gange. da nu benjaminiterne gjorde udfald mod hæren, blev de afskåret fra byen og lokket ud på vejene til betel og gibeas; til at begynde med huggede de nogle af folkene ned på åben mark ligesom de tidligere gange, omtrent tredive mand af israel, og benjaminiterne tænkte nu: "vi har slået dem ligesom før!" men israelitterne sagde: lad os flygte og således afskære dem fra byen og lokke dem ud på vejene!" så brød alle israels mænd op fra deres plads og stillede sig op til kamp i ba'al-tamar, medens bagholdet brød op fra sin plads vesten for gebea. nu rykkede 10000 mand, udvalgte folk af hele israel, frem for gibeas, og kam-

pen blev hård; men de vidste ikke, at ulykken var ved at ramme dem. så slog herren benjamin foran israel, og israelitterne fældede den dag 25100 mand af benjamin, alle våbenføre mænd; da indså benjaminiterne, at de var slagne. israelitterne trak sig tilbage for benjamin, idet de stolede på bagholdet, de havde lagt mod gibeas; og bagholdet kastede sig i en fart over gibeas og drog frem og huggede hele byens befolkning ned med sværdet. der var truffet den aftale mellem israels mænd og bagholdet, at de skulde lade en røgsojl stige op fra byen. da israels mænd vendte om i kampen, huggede benjamin til at begynde med henvend tredive af israels mænd ned, thi de tænkte: "visselig, vi har slået dem ligesom i den forrige kamp." da nu søjlen, røgstøtten, begyndte at stige op fra byen, vendte benjamin sig om, og se, rogen slog op mod himmelen fra hele byen, og samtidig vendte israels mænd om fra flugten. da blev benjamins mænd forfærdede, thi de indså, at ulykken havde ramt dem; og de gjorde omkring for israels mænd og flygtede ad ørkenen til. men kampen fortsattes i hælene på dem. og de fra byerne huggede ned for føde iblandt dem; de omringede benjaminiterne og forfulgte dem, til de havde geba foran sig mod øst. af benjamin faldt 18000 mand, lutter dygtige krigere. de gjorde omkring og flygtede og deres forfølgere gjorde på vejene en efterhøst på 5000 mand: de forfulgte dem skarpt, til de fik dem tilintetgjort, og huggede 2000 mand ned af dem. de, der faldt af benjamin den dag, var således i alt 25000 våbenføre mænd, alle tapre folk. de gjorde omkring og flygtede ud i ørkenen til rimmons klippe, 600 mand stærke, og blev der i fire måneder. men israels mænd vendte tilbage til benjaminiterne og huggede dem ned med sværdet, både mennesker og kvæg, overhovedet alt.

21

men israels mænd havde i mizpa aflagt den ed: "ingen af os vil give en benjaminit sin datter til ægte!" da nu folket var kommet til betel, sad de der lige til aften for guds åsyn og opløftede deres røst, græd heftigt og sagde: "hvorfor, herre, israels gud, er dog dette hændet i israel, så at vi i dag må savne en stamme af israel?" tidligt næste morgen byggede folket et alter der og ofrede brændofre og takofre. derpå sagde israelitterne: "hvem blandt alle israels stammer undlod at drage op med forsamlingen til herren?" der var nemlig svoret en dyr ed på, at enhver, der undlod at drage op til herren i mizpa, skulde dø. men nu gjorde det israelitterne ondt for deres broder benjamin, og de sagde: "i dag er en stamme hugget af israel! hvad skal vi gøre for dem, der er tilbage, for at skaffe dem hustruer, eftersom vi har svoret ved herren, at vi ikke vil give dem nogen af vore døtre til ægte?" så spurgte de: "er der måske en af israels stammer, der undlod at drage op til herren i mizpa?" og se, der var ingen kommet til lejren, til forsamlingen, fra jabses i gilead. så blev folket monstret, og se, der var ingen af indbyggerne fra jabses i gilead. da sendte menigheden 12000 mand af de tapreste folk derhen med den befaling: "drag hen og hug indbyggerne i jabses i gilead ned med sværdet tillige med deres kvinder og børn. således

skal i bære eder ad: alle af mandkøn og alle kvinder, der har haft omgang med mænd, skal i lægge band på!" de fandt så hos indbyggerne i jabses i gilead 400 unge piger, der var jomfruer og ikke havde haft omgang med nogen mand, og dem førte de til lejren i silo i kana'ans land. derpå sendte hele menigheden sendebud hen for af underhandle med benjaminiterne, der befandt sig på rimmons klippe, og tilbyde dem fred. på det tidspunkt vendte benjaminiterne så tilbage, og de gav dem de kvinder fra jabses i gilead, som man havde ladet i live. da gjorde det folket ondt for benjamin, fordi herren havde gjort et skår i israels stammer. og menighedens ældste sagde: "hvad skal vi gøre for dem, der er tilbage, for at skaffe dem hustruer, eftersom alle kvinder i benjamin er udryddet?" og de sagde: "hvorledes kan der reddes en rest af benjamin, så at ikke en stamme i israel går til grunde? vi kan jo ikke give dem nogen af vore døtre til ægte!" israelitterne havde nemlig svoret og sagt: "forbandet være den, som giver benjaminiterne en hustru!" da sagde de: "se, herrens højtid fejres jo hvert år i silo!" det ligesom norden for betel, østen for vejen, der fører op fra betel til sikem, og sønden for lebona. og de bød benjaminiterne: "gå hen og læg eder på lur i vingårdene! se så nøje til, og når de unge kvinder fra silo kommer ud for at opføre deres danse, skal i komme frem af vingårdene og røve hver sin hustru af de unge kvinder fra silo og så drage hjem til benjamins land! når så deres fædre eller brødre kommer for at gå i rette med eder, skal i sige til dem: skån os, thi vi fik os ikke alle en hustru i krigen! det er jo ikke eder, der har givet os dem; i så fald vilde i have forbrudt eder!" det gjorde benjaminiterne da, og de tog sig hustruer af de dansende kvinder, som de røvede, een til hver; derpå vendte de tilbage til deres arvelod, opbyggede deres byer og boede i dem. og samtidig drog israelitterne derfra, hver til sin stamme og slægt, og de gik derfra hver til sin arvelod, i de dage var der ingen konge i israel; enhver gjorde, hvad han fandt for godt.

der var en mand fra ramatajim, en zufit fra efraims bjerge ved navn elkana, en søn af jeroabam, en søn af elihu, en søn af tohu, en søn af zuf, en efraimit. han havde to hustruer; den ene hed hanna, den anden peninna; peninna havde børn, men hanna ikke. denne mand drog hvert år op fra sin by for at tilbede hærskarers herre og ofre til ham i silo, hvor elis to sønner hofni og pinehas var præster for herren. en dag ofrede nu elkana han plejede at give sin hustru peninna og alle hendes sønner og døtre flere dele, men skønt han elskede hanna, gav han hende kun een del, fordi herren havde tillukket hendes moderliv; hendes medbejlerske tilføjede hende også grove krænkelser for den skam, at herren havde tillukket hendes moderliv. således gik det år efter år: hver gang de drog op til herrens hus, krænkede hun hende således så skete det, at hun græd og ikke vilde spise. da sagde hendes mand elkana til hende: "hanna, hvorfor græder du, og hvorfor spiser du ikke? hvorfor er du mismodig? er jeg dig ikke mere værd end ti sønner?" men da de havde holdt måltid i silo, stod hanna op og trådte hen for herrens åsyn, medens præsten eli sad på sin stol ved en af dørstolperne i herrens hus; og i sin våde bad hun under heftig gråd til herren og aflagde det løfte: "hærskarers herre! hvis du vil se til din tjenerindes nød og komme mig i hu og ikke glemme din tjenerinde, men give din tjenerinde en søn, så vil jeg give ham til herren alle hans levedage, og ingen ragekniv skal komme på hans hoved!" således bad hun længe for herrens åsyn, og eli iagttog hendes mund; men da hanna talte ved sig selv, så kun hendes læber bevægede sig, og hendes stemme ikke kunde høres, troede eli, at hun var beruset, og sagde til hende: "hvor længe vil du gå og være drukken? se at komme af med din rus!" men hanna svarede: "nej, herre! jeg er en hårdt prøvet kvinde; vin og stærk drik har jeg ikke drukket; jeg udøste kun min sjæl for herrens åsyn. regn ikke din trælkvinde for en dårlig kvinde! nej, hele tiden har jeg talt ud af min dybe kummer og kvide!" eli svarede: "gå bort i fred! israels gud vil give dig, hvad du har bedt ham om!" da sagde hun: "måtte din trælkvinde finde nåde for dine øjne!" så gik kvinden sin vej, og hun spiste og så ikke længere forgræmmet ud. næste morgen stod de tidligt op og kastede sig ned for herrens åsyn; og så vendte de tilbage og kom hjem til deres hus i rama. og hun blev frugtommelig og fødte en søn året efter og gav ham navnet samuel; "thi," sagde hun, "jeg har bedt mig ham til hos herren!" da elkana nu med hele sit hus drog op for at bringe herren det årlige offer og sit løfteoffer, drog hanna ikke med; thi hun sagde til sin mand: "jeg vil vente, til drengen er vænnet fra, så vil jeg bringe ham derhen, for at han kan stedes for herrens åsyn og blive der for steds!" da sagde hendes mand elkana til hende: "gør, som du synes! bliv her, indtil du har vænnet ham fra! måtte herren kun gøre dit ord til virkelighed!" så blev kvinden hjemme og ammede sin søn, indtil hun vænnede ham fra. men da hun havde vænnet ham fra, tog hun ham med, desuden en treårs tyr, en efa mel og en dunk vin, og hun kom til herrens hus i silo og havde

drengen med. da nu tyren var slagtet, kom drengens moder til eli og sagde: "hør mig, herre! så sandt du lever, herre, jeg er den kvinde, som stod her ved din side og bad til herren. om denne dreng bad jeg, og herren gav mig, hvad jeg bad ham om. derfor vil jeg også overlade ham til herren; hele sit liv skal han være overladt til herren!" og hun lod ham blive der for herrens åsyn.

2

da bad hanna og sagde: mit hjerte jubler over herren, mit horn er løftet ved min gud, min mund vidt opladt mod mine fjender, jeg glæder mig over din frelse. der er ingen hellig som herren, nej, der er ingen uden dig, der er ingen klippe som vor gud vær varsomme med eders store ord, frækhed undslippe ejeders mund! thi en vidende gud er herren, og gerninger vejes af ham. heltes bue er brudt, men segnende omgjør sig med kraft; mætte lader sig leje for brød, men sultnes slid hører op; den ufrugtbar føder syv, men den med de mange vansmægter. herren dører, gør levende, fører ned i dødsriget og fører op; herren gør fattig, gør rig, han nedbøjer han rejser ringe af støvet, af skarnt løfter han fattige for at bænke og give dem ærespladsen. thi herrens er jordens søjler, jorderig bygged han på dem han vogter sine frommes skridt, men gudløse omkommer i mørket; thi ingen vinder sejr ved egen kraft. herren - hans fjender forfærdes, den højeste tordner i himmelen, herren dømmer den vide jord! han skænker sin konge kraft, løfter sin salvedes horn! så drog hun til rama, men drengen gjorde tjeneste for herren under præsten elis tilsyn. men elis sønner var niddinger; de ænsede hverken herren eller præstens ret over for folket. hver gang en mand bragte et slagtoffer, kom præstens tjener, medens kødet kogte, med en tregrenet gaffel i hånden og stak den ned i karret, krukken, kedelen eller gryden, og alt, hvad gaffelen fik med op, tog præsten for sin del. således bar de sig ad over for alle de israelitter, som kom til silo for at ofre der. eller også kom præstens tjener, før de bragte fedtet som røgoffer, og sagde til manden, som ofrede: "giv præsten kød til at stege; han tager ikke mod kogt kød af dig, kun rått!" sagde manden nu til ham: "først må fedtet bringes som røgoffer, bagefter kan du tage så meget, du lyster!" svarede han: "nej, giv mig det nu, ellers tager jeg det med magt!" og de unge mænds synd var såre stor for herrens åsyn, idet de viste ringeagt for herrens offergaver. imidlertid gjorde samuel tjeneste for herrens åsyn; og drengen var iført en linned efod. hans moder lavede hvert år en lille kappe til ham og bragte ham den, når hun drog op med sin mand for at ofre det årlige offer. og eli velsignede elkana og hans hustru og sagde: "herren give dig afkom af denne kvinde til gengæld for ham, hun overlod herren!" så gik de hjem igen. og herren så til hanna, og hun blev frugtommelig og fødte tre sønner og to døtre. men drengen samuel voksede op hos herren. eli var meget gammel, og da han hørte, hvorledes hans sønner behandlede hele israel, og at de lå hos kvinderne, som gjorde tjeneste ved indgangen til åbenbaringsteltet, sagde han til dem: "hvorfor gør i sådanne ting, som jeg hører alt folket tale om?

bær eder dog ikke således ad, mine sønner! thi det er ikke noget godt rygte, jeg hører gå fra mund til mund i herrens folk. når en mand synder mod en anden, dømmer gud dem imellem; men synder en mand mod herren, hvem kan da optræde som dommer til gunst for ham?" men de brød sig ikke om deres faders advarsel, thi herren vilde deres død. men drengen samuel voksede til og gik stadig frem i yndest både hos herren og mennesker. da kom en guds mand til eli og sagde: så siger herren: "se, jeg åbenbarede mig for dit fædrenehus, dengang de var trælle for faraos hus i ægypten, og jeg udvalgte det af alle israels stammer til at gøre præstetjeneste for mig, til at træde op på mit alter for at tænde offerild og til at bære efod for mit åsyn; og jeg tildelte dit fædrenehus alle israeliternes ildofre. hvor kan du da se ondt til mit slagtoffer og afgrødeoffer, som jeg har påbudt, og ære dine sønner fremfor mig, idet I gør eders tilgode med det bedste at alle mit folk israels offergaver! derfor lyder det fra herren, israels gud: vel har jeg sagt, at dit hus og dit fædrenehus for stedse skulde færdes for mit åsyn; men nu, lyder det fra herren, være det langt fra mig! nej, dem, som ærer mig, vil jeg ære, og de, som ringeagter mig, skal beskæmmes. se, den tid skal komme, da jeg, afhugger din og dit fædrenehus's arm, så ingen i dit hus skal blive gammel; og du skal se ondt til alt det gode, herren gør mod israel, og ingen sinde skal nogen i din slægt blive gammel. kun en eneste af din slægt vil jeg undlade at borttrydde fra mit alter for at lade hans øjne hentes og hans sjæl vansmægte: men alle de andre i din slægt skal dø for menneskers sværd. og det tegn, du får derpå, skal være det, der overgår dine to sønner hofni og pinehas: på een dag skal de begge dø. men jeg vil udvælge mig en trofast præst; han skal handle efter mit hjerte og mit sind, og ham vil jeg bygge et varigt hus, så han altid skal færdes for min salvedes åsyn. da skal enhver, som er tilbage af din slægt, komme og kaste sig til jorden for ham for at få en skilling eller en skive brød, og han skal sige: und mig dog plads ved et af dine præstekaber, for at jeg kan have en bid brød at spise!"

3

den unge samuel gjorde så tjeneste for herren under elis tilsyn. herrens ord var sparsomt i de dage, et syn var sjældent. ved den tid - engang da eli, hvis øjne var begyndt at blive svage, så han ikke kunde se, lå på sin vantede plads, og guds lampe endnu ikke var gået ud, og samuel lå og sov i herrens helligdom, hvor guds ark stod - kaldte herren: "samuel, samuel!" han svarede: "her er jeg!" og han løb hen til eli og sagde: "her er jeg, du kaldte på mig!" men han sagde: "jeg kaldte ikke; læg dig kun hen igen!" og han gik hen og lagde sig. da kaldte herren atter: "samuel, samuel!" og han gik hen til eli og sagde: "her er jeg, du kaldte på mig!" men han sagde: "jeg kaldte ikke, min søn; læg dig kun hen igen!" samuel havde nemlig endnu ikke lært herren at kende, og herrens ord var endnu ikke åbenbaret ham. da kaldte herren atter for tredje gang på samuel, og han stod op, gik hen til eli og sagde: "her er jeg, du kaldte på mig!" så skønnede eli, at det var herren, der kaldte på drengen. og eli sagde til samuel: "læg dig

hen igen, og hvis han kalder på dig, så sig: tal, herre, din tjener hører!" så gik samuel hen og lagde sig på sin plads. da kom herren og trådte hen til ham og kaldte ligesom de forrige gange: "samuel, samuel!" og samuel svarede: "tal, din tjener hører!" så sagde herren til samuel: "se, jeg vil lade noget ske i israel, som skal få det til at ringe for begge ører på enhver, som hører derom. på den dag vil jeg lade alt, hvad jeg har talt om elis slægt, opfyldes på ham, alt fra først til sidst. du skal kundgøre ham, at jeg har dømt hans slægt for evigt, fordi han vidste, at hans sønner ringeagtede gud, og dog ikke talte dem alvorligt til. derfor har jeg svoret over elis hus: visselig, elis hus's brøde skal aldrig i evighed sones ved slagtofre eller afgrødeoffer!" samuel blev nu liggende til morgen, og tidligt næste morgen åbnede han døren til herrens hus; men samuel turde ikke omtale synet for eli. da kaldte eli på samuel og sagde: "min søn samuel!" han svarede: "her er jeg!" da sagde han: "hvad var det, han sagde til dig? dølgt det ikke for mig! gud ramme dig både med det ene og det andet, hvis du dølger noget af, hvad han sagde!" så fortalte samuel ham det hele uden at dølge noget. da sagde han: "han er herren; han gøre, hvad ham tykkes bedst!" samuel voksede nu til og herren var med ham og lod ikke et eneste af sine ord falde til jorden. og hele israel fra dan til be'erseba forstod, at samuel virkelig var kaldet til herrens profet. og herren vedblev at lade sig til syne i silo; thi herren åbenbarede sig for samuel.

4

og israel rykkede ud til kamp imod filisterne og lejrede sig ved eben-ezer, medens filisterne lejrede sig ved afek. filisterne stillede sig op til kamp mod israel, og kampen blev hed; israel blev slået af filisterne, og de dræbte i slaget på åben mark omtrent 4000 mand. da folket kom tilbage til lejren, sagde israels ældste: "hvorfor lod herren os i dag bukke under for filisterne? lad os hente vor guds ark i silo, for at han kan være i vor midte og fri os af vore fjenders hånd!" så sendte folket bud til silo og hentede hærskarers herres pagts ark, han, som troner over keruberne; og elis to sønner hofni og pinehas fulgte med guds pagts ark. da nu herrens pagts ark kom til lejren, brød hele israel ud i et vældigt jubelråb, så jorden rystede derved. og da filisterne hørte jubelråbet, sagde de: "hvad er det for et vældigt jubelråb i hebræernes lejr?" og de fik at vide, at herrens ark var kommet til lejren. da blev filisterne bange, thi de tænkte: "gud er kommet i lejren!" og de sagde: "ve os! sligt er ikke hændet før! ve os! hvem skal fri os af denne vældige guds hånd? det er den gud, som slog ægypterne med alle hånde plager og pest. tag eder nu sammen og vær mænd, filistere, for at i ikke skal komme til at trælle for hebræerne, som de har trællet for eder; vær mænd og kæmp!" så begyndte filisterne kampen, og israel blev slået, og de flygtede hver til sit; nederlaget blev meget stort; der faldt 30000 mand af det israelitiske fodfolk, guds ark blev gjort til bytte, og elis to sønner hofni og pinehas faldt. en benjaminit løb bort fra slaget og nåede samme dag til silo med sonderrevne klæder og jord på sit hoved. da han kom derhen, se, da sad eli på sin stol

ved porten og spejdede hen ad vejen; thi hans hjerte var uroligt for guds ark. og eli hørte skriget og sagde: "hvad er det for en larm?" og manden skyndte sig hen og fortalte eli det. men eli var otte og halvfemsindstyve år gammel, og hans øjne var blevet sløve, så han ikke kunde se. og manden sagde til eli: "det er mig, som kommer fra slaget; jeg flygtede fra slaget i dag!" da spurgte han: "hvorledes er det gået, min søn?" og budbringeren svarede: "israel flygtede for filisterne, og folket led et stort nederlag; også begge dine sønner hofni og pinehas er faldet, og guds ark er taget!" og da han nævnede guds ark, faldt eli baglæns ned af stolen ved siden af porten og brækkede halsen og døde; thi manden var gammel og tung. han havde været dommer for israel i fyrretve år. men da hans sønnekone, pinehas's hustru, der var højt frugtsommelig, hørte efterretningen om, at guds ark var taget, og at hendes svigerfader og hendes mand var døde, sank hun om og fødte, thi veerne kom over hende. da hun lå på sit yderste, sagde de omstående kvinder: "frygt ikke, du har født en søn!" men hun svarede ikke og ænsede det ikke. og hun kaldte drengen ikabod, idet hun sagde: "borte er israels herlighed!" dermed hentydede hun til, at guds ark var taget, og til sin svigerfader og sin mand. hun sagde: "borte er israels herlighed, thi guds ark er taget!"

5

filisterne tog da guds ark og bragte den fra eben ezer til asdod. og filisterne tog guds ark og bragte den ind i dagons hus og stillede den ved siden af dagon. men tidligt næste morgen, da asdoditerne gik ind i dagons hus, se, da var dagon faldet næsegrus til jorden foran herrens ark. de tog da dagon og stillede ham på plads igen. men da de kom tidligt næste morgen, se, da var dagon faldet næsegrus til jorden foran herrens ark; hovedet og begge hænder var slået af og lå på tærskelen; kun kroppen var tilbage af ham. derfor undgår dagons præster og alle, som går ind i dagons hus, endnu den dag i dag at træde på dagons tærskel i asdod. og herrens hånd lå tungt på asdoditerne; han bragte fordærvelse over dem, og med pestbylder slog han asdod og egnen der omkring. da asdoditerne skønnede, hvorledes det hang sammen, sagde de: "israels guds ark må ikke blive hos os, thi hans hånd tager hårdt på os og på dagon, vor gud!" de sendte da bud og kaldte alle filisterfyrsterne sammen hos sig og sagde: "hvad skal vi gøre med israels guds ark?" de svarede: "israels guds ark skal flyttes til gat!" så flyttede de israels guds ark; men efter at de havde flyttet den derhen, ramte herrens hånd byen, så de grebes af stor rædsel; og han slog indbyggerne i byen, små og store, så der brød pestbylder ud på dem. de sendte da guds ark til ekron; men da guds ark kom til ekron, råbte ekronitterne: "de har flyttet israels guds ark over til mig for at bringe død over mig og mit folk!" og de sendte bud og kaldte alle filisterfyrsterne sammen og sagde: "send israels guds ark bort og lad den komme hen igen, hvor den har hjemme, for at den ikke skal bringe død over mig og mit folk!" thi der var kommet dødsangst over hele byen, guds hånd lå såre tungt på den. de mænd, som ikke døde, blev slået med pest-

bylder, så at klageråbet fra byen nåede op til himmelen.

6

efter at herren ark havde været i filisterne land syv måneder, lod filisterne præsterne og sandsigerne kalde og sagde: "hvad skal vi gøre med herrens ark? lad os få at vide, hvorledes vi skal bære os ad, når vi sender den hen, hvor den har hjemmel!" de svarede: "når i sender israels guds ark tilbage, må i ikke sende den bort uden gave; men i skal give den en sonegave med tilbage; så bliver i raske og skal få at vide, hvorfor hans hånd ikke vil vige fra eder!" de spurgte da: "hvilken sonegave skal vi give den med tilbage?" og de sagde: "fem guldbylde og fem guldmus svarende til tallet på filisterfyrsterne; thi det er en og samme plage, der har ramt eder og eders fyrster; i skal eftergøre eders bylder og musene, som hænger eders land, og således give israels gud æren; måske vil han da tage sin hånd bort fra eder, eders gud og eders land. hvorfor vil i forhærde eders hjerte, som ægypterne og farao forhærdede deres hjerte? da han viste dem sin magt, måtte de da ikke lade dem rejse, så de kunde drage af sted? tag derfor og lav en ny vogn og tag to diegivende køer, som ikke har båret åg, spænd køerne for vognen og tag kalvene fra dem og driv dem hjem; tag så herrens ark og sæt den på vognen, læg de guldting, i giver den med i sonegave, i et skrin ved siden af og send den så af sted. læg siden mærke til, om den tager vejen hjem ad bet-sjemesj til, thi så er det ham, som har voldt os denne store ulykke; i modsat fald ved vi, at det ikke var hans hånd, som ramte os, men at det var en hændelse!" mændene gjorde da således; de tog to diegivende køer og spændte dem for vognen, men kalvene lukkede de inde i stalden. derpå satte de herrens ark på vognen tillige med skrinet med guldmusene og byldeerne. men køerne gik den slagne vej ad bet-sjemesj til; under ustandselig brølen fulgte de stadig den samme vej uden at bøje af til højre eller venstre, og filisterfyrsterne fulgte med dem til bet-sjemesj's landemærke. da bet-sjemesjitterne, der var ved at høste hvede i dalen, så op og fik øje på arken, løb de den glade i møde; og da vognen var kommet til bet-sjemesjiten jehosuas mark, standsede den. der lå en stor sten; de huggede da træet af vognen i stykker og ofrede køerne som brændoffer til herren. og levitterne loftede herrens ark ned tillige med skrinet med guldtingene, der stod ved siden af, og satte den på den store sten, og mændene i bet-sjemesj bragte den dag brændofre og ofrede slagtofre til herren. da de fem filisterfyrster havde set det, vendte de ufortøvet tilbage til ekron. dette er de guldbylde, filisterne lod følge med i sonegave til herren: for asdod een, for gaza een, for askalon een, for gat een og for ekron een. guldmusene svarede til tallet på alle filisterbyerne, der tilhørte de fem fyrster, både de befæstede byer og landsbyerne. men jekonjas efterkommere havde ikke taget del i bet-sjemesjitternes glæde over at se herrens ark; derfor ihjelslog han halvfjerdindstyve mænd iblandt dem. da sørgede folket, fordi herren havde slået så mange af dem ihjel; og bet-sjemesjitterne sagde: "hvem kan bestå for herrens,

denne hellige guds, åsyn? og hvor vil han drage hen fra os?" og de sendte bud til indbyggerne i kirjat-jearim og lod sige: "filisterne har sendt herrens ark tilbage. kom herved og hent den op til eder!"

7

da kom mændene fra kirjat-jearim og hentede herrens ark op til sig og bragte den til abinadabs hus på højen; og hans son el'azar helligede de til at vogte herrens ark. fra den dag arken fik sin plads i kirjat jerim gik der lang tid; der gik tyve år, og hele israels hus sukkede efter herren. da sagde samuel til hele israels hus: "hvis i vil omvende eder til herren af hele eders hjerte, skil eder så af med de fremmede guder og astarterne; vend eders hu til herren og dyrk ham alene, så vil han fri eder af filisterens hånd!" derpå skilte israeliterne sig af, med ba'alerne og astarterne og dyrkede herren alene. da sagde samuel: "kald hele israel sammen i mizpa, så vil jeg bede til herren for eder!" så samlede de sig i mizpa og øste vand og udgød det for herrens åsyn, og de fastede den dag og sagde der: "vi har syndet mod herren!" derpå dømte samuel israeliterne i mizpa. da filisterne hørte, at israeliterne havde samlet sig i mizpa, drog filisterfyrsterne op imod israel; og da israeliterne hørte det, blev de bange for filisterne. og israeliterne sagde til samuel: "hold ikke op med at råbe til herren vor gud, at han må frelse os af filisterens hånd!" da tog samuel et diende lam og bragte herren det som brændoffer, som heloffer; og samuel råbte til herren for israel, og herren bønhoerte ham. medens samuel var i færd med at bringe brændofferet, rykkede filisterne frem til kamp mod israel, men herren sendte den dag et vældigt tordenvejr over filisterne og bragte dem i uorden, så de blev slået af israel; og israels mænd rykkede ud fra mizpa, satte efter filisterne og huggede dem ned lige til ned for bet-kar. derpå tog samuel en sten og stillede den op mellem mizpa og jesjana; og han kaldte den eben-ezer, idet han sagde: "hidtil har herren hjulpet os!" således bukkede filisterne under, og de faldt ikke mere ind i israels land, men herrens hånd lå tungt på filisterne, så længe samuel levede. de byer, filisterne havde taget, fik israel tilbage, fra ekron til gat; også landet der omkring fræve israeliterne filisterne; og der var fred mellem israel og amoriterne. samuel var dommer i israel, så længe han levede; han plejede årlig at drage rundt til betel, gilgal og mizpa og dømme israeliterne på alle disse steder; derefter kom han hjem til rama; thi der havde han sit hjem, og der dømte han israel. og han byggede herren et alter der.

8

da samuel var blevet gammel, satte han sine sønner til dommere over israel; hans førstefødte søn hed joel og hans anden søn abija; de dømte i be'ersjeba. men hans sønner vandrede ikke i hans spor; de lod sig lede af egen fordel, tog imod bestikkelse og bojede retten. da kom alle israels ældste sammen og begav sig til samuel i rama og sagde til ham: "se, du er blevet

gammel, og dine sønner vandrer ikke i dit spor. sæt derfor en konge over os til at dømme os, ligesom alle de andre folk har det!" men det vakte samuels mishag, at de sagde: "giv os en konge, som kan dømme os!" og samuel bad til herren. da sagde herren til samuel: "ret dig i et og alt efter, hvad folket siger, thi det er ikke dig, de vrager, men det er mig, de vrager som deres konge. ganske som de har handlet imod mig, lige siden jeg førte dem ud af ægypten og indtil denne dag, idet de forlod mig og dyrkede andre guder, således handler de også imod dig. men ret dig nu efter dem; dog skal du indtrængende advare dem og lade dem vide, hvad ret den konge skal have, som skal herske over dem!" så forebragte samuel folket, som krævede en konge af ham, alle herrens ord og sagde: "denne ret skal den konge have, som skal herske over eder: eders sønner skal han tage og sætte ved sin vogn og sine heste, så de må løbe foran hans vogn, og sætte dem til tusindførere og halvhundredførere og til at pløje og høste for ham og lave hans krigsredskaber og vogntøj. eders døtre skal han tage til at blande salver, koge og bage. de bedste af eders marker, vingårde og oliventræer skal han tage og give sine folk. af eders sæd og vinhøst skal han tage tiende og give sine hofmænd og tjenere. de bedste af eders trælle og trælkvinder, det bedste af eders hornkvæg og æsler skal han tage og bruge til sit eget arbejde. af eders småkvæg skal han tage tiende; og i selv skal blive hans trælle. og når i da til den tid klager over eders konge, som i har valgt eder, så vil herren ikke bønhoere eder!" folket vilde dog ikke rette sig efter samuel, men sagde: "nej, en konge vil vi have over os, vi vil have det som alle de andre folk; vor konge skal dømme os og drage ud i spidsen for os og føre vore krige!" da samuel havde hørt alle folkets ord. forebragte han herren dem; og herren sagde til samuel: "ret dig efter dem og sæt en konge over dem!" da sagde samuel til israels mænd: "gå hjem, hver til sin by!"

9

i benjamin var der en mand ved navn kish, en søn af abiel, en søn af zeror, en søn af bekorat, en søn af afia, en benjaminit, en formuende mand. han havde en søn ved navn saul, statelig og smuk, ingen blandt israeliterne var smukkere end han; han var et hoved højere end alt folket. engang var nogle af sauls fader kishs æsler blevet borte, og kish sagde da til sin søn saul: "tag en af karlene med og gå ud og søg efter æslerne!" de gik så først gennem efraims bjerge og sjalisja egnen, men fandt dem ikke; derefter gik de gennem sja'alimegnen, men der var de heller ikke; derpå gik de gennem benjamins land, men fandt dem ikke. da de kom til zufegnen, sagde saul til karlen, som var med ham: "kom, lad os vende hjem, for at min fader ikke skal holde op med at tænke på æslerne og i stedet blive urolig for os!" men han svarede ham: "se, i byen der bor en guds mand, en anset mand; hvad han siger, sker altid. lad os nu gå derhen, måske kan han give os besked angående det, vi går om." da sagde saul til karlen: "ja, lad os gå derhen! men hvad skal vi give manden? thi vi har ikke mere brød i vore tasker, og nogen gave har vi ikke at give den guds mand. hvad

har vi?" karlen svarede atter saul: "se, jeg har en kvart sekel sølv, den kan du give den guds mand; så siger han os nok besked om det, vi går om." fordem sagde man i israel, når man gik hen for at rådspørge gud: "kom, lad os gå til seeren!" thi hvad man nu til dags kalder en profet, kaldte man fordem en seer. da sagde saul til karlen: "du har ret! kom, lad os gå derhen!" så gik de hen til byen, hvor den guds mand boede. som de nu gik ad vejen op til byen, traf de nogle unge piger, der gik ud for at øse vand, og de spurgte dem: "er seeren her?" de svarede dem: "ja, han er foran; han kom til byen lige nu. når i blot går ind i byen, kan i træffe ham, for han går op på offerhøjen til måltidet; thi folket spiser ikke, før han kommer, da han skal velsigne slagtofferet; så først spiser de indbudne. de gik så op til byen; og som de gik ind igennem porten, kom samuel gående imod dem på vej op til offerhøjen. herren havde dagen før sauls komme åbnet samuels øre og sagt: "i morgen ved denne tid sender jeg en mand til dig fra benjamins land; ham skal du salve til fyrste over mit folk israel; han skal frelse mit folk fra filisternes hånd; thi jeg har givet agt på mit folks nød, dets klageråb har nået mig!" og straks da samuel fik øje på saul, sagde herren til ham: "se, der er den mand, om hvem jeg sagde til dig: han skal herske over mit folk!" da trådte saul hen til samuel midt i porten og sagde: "vær så god at sige mig, hvor seerens hus er!" samuel svarede: "seeren det er mig; gå i forvejen op på offerhøjen; du skal spise sammen med mig i dag; i morgen skal jeg følge dig på vej og kundgøre dig alt, hvad der er i dit hjerte; for æslerne, som for tre dage siden blev borte for dig, skal du ikke ængste dig; de et fundet. men til hvem står alt israels begær uden til dig og hele dit fædrenehus?" da svarede saul: "er jeg ikke fra benjamin, israels mindste stamme? og min slægt er den ringeste af alle benjamins stammes slægter. hvor kan du da tale således til mig?" men samuel tog saul og hans karl, førte dem til gildesalen og gav dem plads øverst blandt de indbudne der var omtrent tredive mænd og samuel sagde til kokken: "ræk mig det stykke, jeg gav dig og sagde, du skulde lægge til side!" da tog kokken køllen og satte den for saul, og samuel sagde: "se, kødet står for dig, spis! thi til den fastsatte tid har man ventet dig, for at du kunde spise sammen med de indbudne." så spiste saul sammen med samuel den dag. derpå steg de ned fra offerhøjen til byen, og der blev redt til saul på taget. så lagde han sig til hvile. tidligt om morgenen, da morgenroden brød frem, råbte samuel til saul oppe på taget: "stå op, jeg vil følge dig på vej!" da stod saul op, og han og samuel gik ud sammen, men da de på nedvejen var kommet til udkanten af byen, sagde samuel til saul: "sig til karlen, at han skal gå i forvejen! men bliv du stående et øjeblik, så vil jeg kundgøre dig guds ord!"

10

da tog samuel olieflasken og udgød olien over hans hoved, kyssede ham og sagde: "har herren ikke salvet dig til fyrste over sit folk israel? du skal herske over herrens folk og frelse det fra dets fjender. og dette skal være dig tegnet på, at herren har salvet dig til fyrste over sin arv: når du i dag går fra mig, skal du

træffe to mænd ved rakels grav ved benjamins grænse i zelza, og de skal sige til dig: æslerne, du gik ud at lede efter, er fundet; dem har din fader slået af tanke, men nu er han urolig for eder og siger: hvad skal jeg gøre for min søn? og når du er gået et stykke længere frem og kommer til taborens, skal du træffe tre mænd, som er på vej op til gud i betel; den ene bærer tre kider, den anden tre brødkager og den tredje en dunk vin; de skal hilse på dig og give dig to brødkager, som du skal tage imod. derefter kommer du til guds gibe, hvor filisternes faged bor; og når du kommer hen til byen, vil du støde på en flok profeter, som kommer ned fra offerhøjen i profetisk henrykkelse til harpers, paukers, fløjters og citres klang; så vil herrens ånd overvælde dig, så du falder i profetisk henrykkelse sammen med dem, og du skal blive til et andet menneske. når disse tegn indtræffer for dig, kan du trygt gøre, hvad der falder for; thi gud er med dig. og du skal gå i forvejen ned til gilgal; så kommer jeg ned til dig for at bringe brændofre og ofre takofre. syv dage skal du vente, til jeg kommer og kundgør dig, hvad du skal gøre!" da han derpå vendte sig for at gå bort fra samuel, gav gud ham et helt andet hjerte, og alle disse tegn indtraf samme dag. da han kom hen til gibe, se, da kom en flok profeter ham i møde, og guds ånd overvældede ham, og han faldt i profetisk henrykkelse midt iblandt dem. og da alle, som kendte ham fra tidligere tid, så ham i profetisk henrykkelse sammen med profeterne, sagde de til hverandre: "hvad går der af kisis søn? er også saul iblandt profeterne?" så sagde en der fra stedet: "hvem er vel deres fader?" derfor blev det et mundheld: "er også saul iblandt profeterne?" da hans profetiske henrykkelse var ovre, gik han til gibe. sauls farbroder spurgte da ham og karlen: "hvor har i været henne?" han svarede: "ude at lede efter æslerne; og da vi ikke fandt dem, gik vi hen til samuel." da sagde sauls farbroder: "fortæl mig, hvad samuel sagde til eder!" saul svarede: "han fortalte os, at æslerne var fundet!" men hvad samuel havde sagt om kongedømmet, fortalte han ham ikke. derpå stævnedes samuel folket sammen hos herren i mizpa; og han sagde til israeliterne: "så siger herren, israels gud: jeg førte israel op fra ægypten og frelst eder af ægypternes hånd og fra alle de riger, som plagede eder. men nu vrager i eders gud, som var eders frelser i alle eders ulykker og trængsler, og siger: nej, en konge skal du sætte over os! så træd nu frem for herrens åsyn stamme for stamme og slægt for slægt!" derpå lod samuel alle israels stammer træde frem, og lod dem ramte benjamins stamme. så lod han benjamins stamme træde frem slægt for slægt, og matris slægt rantes. så lod han matris slægt træde frem mand for mand, og saul, kisis søn, rantes. men da man ledte efter ham, var han ikke til at finde. da adspurgte de på ny herren: "er manden her?" og herren svarede: "se, han holder sig skjult ved trosset." så løb de hen og hentede ham der; og da han trådte ind imellem folket, var han et hoved højere end alt folket. da sagde samuel til hele folket: "ser i ham, herren har udvalgt? hans lige findes ikke i alt folket!" og hele folket brød ud i jubelskrig og råbte: "kongen leve!" derpå fremsagde samuel kongedømmets ret for folket og optegnede den i en bog, som han lagde hen

for herrens åsyn. så lod samuel hele folket gå hver til sit: også saul gik til sit hjem i gibeá, og de tapre mænd, hvis hjerte gud rørte, gik med ham. men nogle niddinger sagde: "hvor skulde denne kunne hjælpe os?" og de ringegtede ham og bragte ham ingen hyldingsgave. men han var, som han var døv.

11

siden efter drog ammoniten nahasj op og belejrede jablesj i gilead. da sagde alle mændene i jablesj til nahasj: "slut pagt med os, så vil vi underkaste os!" men ammoniten nahasj svarede: "ja, på det vilkår vil jeg slutte pagt med eder, at jeg må stikke det højre øje ud på enhver af eder til forsmædelse for hele israël!" da sagde de ældste i jablesj til ham: "giv os syv dages frist, så vi kan sende bud rundt i hele israëls land; hvis så ingen kommer os til hjælp, vil vi overgive os til dig!" da sendebudene kom til sauls gibeá og forebragte folket sagen, brast hele folket i gråd. og se, saul kom netop hjem med sine okser fra marken, og han spurgte: "hvad er der i vejen med folket, siden det græder?" de fortalte ham da, hvad mændene fra jablesj havde sagt; og da saul hørte det, overvældede guds ånd ham, og hans vrede blussede heftigt op. så tog han et spand okser og sønderhuggede dem, sendte folk ud med stykkerne i hele israëls land og lod sige: "hvis nogen ikke følger saul og samuel, skal der handles således med hans okser!" da faldt en herrens rædsel over folket, så de alle som een drog ud. og han mønstrede dem i bezek, og der var 300000 israëlitter og 30000 judæere. derpå sagde han til sendebudene, som var kommet: "således skal i sige til mændene i jablesj i gilead: i morgen, når solen begynder at brænde, skal i få hjælp!" da sendebudene kom og meddelte mændene i jablesj det, blev de glade. og mændene i jablesj sagde: "i morgen vil vi overgive os til eder, så kan i gøre med os, hvad i finder for godt!" dagen efter delte saul hæren i tre afdelinger, og de trængte ind i lejren ved morgenvagten og huggede ned blandt ammoniterne, til det blev hedt; og de, som undslap, splittedes til alle sider, så ikke to og to blev sammen. da sagde folket til samuel: "hvem var det, som sagde: skal saul være konge over os? bring os de mænd, at vi kan slå dem ihjel!" men saul sagde: "i dag skal ingen slås ihjel; thi i dag har herren givet israël sejr!" da sagde samuel til folket: "kom, lad os gå til gilgal og gentage kongevalget der!" så gik hele folket til gilgal og gjorde saul til konge for herrens åsyn der i gilgal, og de bragte takofre der for herrens åsyn. og saul og alle israëls mænd var højlig glade.

12

da sagde samuel til hele israël: "se, jeg har føjet eder i alt, hvad i har bedt mig om, og sat en konge over eder. se, nu færdes kongen for eders ansigt; jeg er gammel og grå, og mine sønner er nu iblandt eder; men jeg har færdedes for eders ansigt fra min ungdom indtil i dag. se, her står jeg; viden imod mig i herrens og hans, salvedes påhør! hvis okse har jeg taget? hvis æsel har jeg taget? hvem har jeg, undertrykt? hvem

har jeg gjort uret? af hvem har jeg taget gave og derfor lukket øjnene? i så fald vil jeg give eder erstatning!" da sagde de: "du har ikke undertrykt os eller gjort os uret eller taget noget fra nogen." derpå sagde han til dem: "så er herren i dag vidne over for eder, også hans salvede er vidne, at i ikke har fundet noget hos mig." de sagde: "ja!" da sagde samuel til folket: "herren er vidne, han, som udrustede moyses og aron og førte eders fædre op fra ægypten. så tråd nu frem, at jeg kan gå i rette med eder for herrens åsyn og kundgøre eder alle de gerninger, herren i sin retfærdighed har øvet mod eder og eders fædre. da jakob og hans sønner var kommet til ægypten, og ægypterne plagede dem, råbte eders fædre til herren, og herren sendte moyses og aron, som førte eders fædre ud af ægypten, og han lod dem bosætte sig her. men de glemte herren deres gud; derfor prisgav han dem til kong jabin af hazors hærfører siserá, til filisterne og til moabs konge, så de angreb dem. da råbte de til herren og sagde: vi har syndet, thi vi forlod herren og dyrkede ba'alerne og astarterne; men fri os nu af vore fjenders hånd, så vil vi dyrke dig!" så sendte herren jerubba'al, barak, jefta og samuel; og han friede eder af eders fjenders hånd rundt om, så i kunde bo i tryghed. men da i så ammoniterkongen nahasj rykke frem imod eder, sagde i til mig: nej, en konge skal herske over os uagtet herren eders gud var eders konge! og nu, her står kongen, som i har valgt og krævet; se, herren har sat en konge over eder! hvis i frygter herren og tjener ham, adlyder hans røst og ikke er genstridige mod herrens bud, men følger herren eders gud, både i og kongen, som har fået herredømmet over eder, da skal det gå eder vel. adlyder i derimod ikke herrens røst, men er genstridige mod herrens bud, da skal herrens hånd ramme eder og eders konge og ødelægge eder. tråd nu frem og se den vældige gerning, herren vil øve for eders øjne! har vi ikke hvedehøst nu? men jeg vil råbe til herren, at han skal sende torden og regn, for at i kan kende og se, at det i herrens øjne var en stor brøde i begik, da i krævede en konge!" derpå råbte samuel til herren, og herren sendte samme dag torden og regn. da frygtede hele folket såre for herren og samuel, og hele folket sagde til samuel: "bed for dine trælle til herren din gud, at vi ikke skal dø, fordi vi til vore andre synder har føjet den brøde at kræve en konge!" da sagde samuel til folket: "frygt ikke! vel har i øvet al den synd; men vend eder nu ikke fra herren, tjen ham af hele eders hjerte og vend eder ikke til dem, som er tomhed og hverken kan hjælpe eller frelse, fordi de er tomhed. thi for sit store navns skyld vil herren ikke forstøde sit folk, da det jo har behaget herren at gøre eder til sit folk. det være også langt fra mig at synde mod herren og høre op med at bede for eder; jeg vil også vise eder den gode og rette vej; men frygt herren og tjen ham oprigtigt af hele eders hjerte; thi se, hvor store ting han gjorde imod eder! men hvis i handler ilde, skal både i og eders konge gå til grundel!"

13

saul var....år ved sin tronbestigelse, og han herskede i....år over israël. saul udvalgte sig 3000 mand af israël; af dem var 2000 hos saul i mikmas og i bjergene

ved betel, 1000 hos jonatan i gibe'a i benjamin; resten af krigerne lod han gå hver til sit. da fældede jonatan filisternes faged i geba. det kom nu filisterne for øre, at hebræerne havde revet sig løs. men saul havde ladet støde i hornet hele landet over, og hele israel hørte, at saul havde fældet filisternes faged, og at israel havde vakt filisternes vrede. og folket stævnedes sammen i gilgal til at følge saul, men filisterne havde samlet sig til kamp mod israel, 3000 stridsvogne, 6000 ryttere og fodfolk så talrigt som sandet ved havets bred, og de drog op og lejrede sig i mikmas lige over for bet-aven. da israels mænd skønnede, hvilken fare de var i thi folket blev trængt, skjulte folket sig i huler, jordhuller, klipperevner, gruber og cisterner eller gik over jordans vadesteder til gads og gileads land. men saul var endnu i gilgal, og hele folket fulgte ham med frygt i sind. han ventede syv dage til den tid, samuel havde fastsat; men samuel kom ikke til gilgal. da folket så spredte sig og forlod saul, sagde han: "bring brændofferet og takofrene hen til mig!" så ofrede han brændofferet. men lige som han var færdig med at ofre brændofferet, se, da kom samuel, og saul gik ham i møde for at hilse på ham. da sagde samuel: "hvad har du gjort!" saul svarede: "jeg så, at folket spredte sig og forlod mig, men du kom ikke til den fastsatte tid, og filisterne samlede sig ved mikmas. da tænkte jeg: nu drager filisterne ned til gilgal imod mig, og jeg har endnu ikke vundet herrens gunst; da tog jeg mod til mig og bragte brændofferet!" samuel sagde til saul: "tåbeligt har du handlet. hvis du havde holdt den befaling, Herren din gud gav dig, vilde Herren nu have grundfæstet dit kongedømme over israel til evig tid; men nu skal dit kongedømme ikke bestå. Herren har udsøgt sig en mand efter sit hjerte, og ham har Herren kaldet til fyrste over sit folk, fordi du ikke holdt, hvad Herren bød dig!" derpå brød samuel op og gik bort fra gilgal; men den tilbageblevne del af folket drog op i følge med saul for at støde til krigerne, og de kom fra gilgal til gibe'a i benjamin. da mønstrede saul de folk, han havde hos sig, omtrent 600 mand; og saul og hans søn jonatan og de folk, de havde hos sig, lå i geba i benjamin, medens filisterne lå lejret i mikmas. fra filisternes lejr drog så en skare ud i tre afdelinger for at plyndre; den ene afdeling drog i retning af ofra til sjualnegnen, den anden i retning af bet horon og den tredje i retning af den høj, som rager op over zeboimdalen, ad ørkenen til. men der fandtes ingen smede i hele israels land; thi filisterne havde tænkt, at hebræerne ellers kunde lave sig sværd og spyd; derfor måtte hele israel drage ned til filisterne for at få hvæsset deres plovjern, hakker, økser eller pigkæppe; det kostede en pim at få slebet plovjern og hakker og en tredjedel sekel for økser og for at indsatte pig. således fandtes der, den dag slaget stod ved mikmas, hverken sværd eller spyd hos nogen af krigerne, som var hos saul og jonatan; kun saul og hans søn jonatan havde våben. filisternes forpost rykkede frem til mikmaspasset.

14

da hændte det en dag, at sauls søn jonatan sagde til sin våbendrager: "kom, lad os gå over til filisternes

forpost her lige overfor!" men til sin fader sagde han intet derom. saul sad just ved udkanten af geba under granatæbletræet ved tærskelpladsen, og folkene, som var hos ham, var omtrent 600 mand. og ahija, en søn af ahitub, der var broder til ikabod, en søn af pinehas, en søn af eli, herrens præst i silo, bar efoden. men folkene vidste intet om, at jonatan var gået. i passet, som jonatan søgte at komme over for at angribe filisternes forpost, springer en klippespids frem på hver side; den ene hedder bozez, den anden sene. den ene spids rager i vejret på nordsiden ud for mikmas, den anden på sydsiden ud for geba. jonatan sagde da til våbendrageren: "kom, lad os gå over til disse uomskårnes forpost; måske vil Herren stå os bi, thi intet hindrer Herren i at give sejr, enten der er mange eller få!" våbendrageren svarede: "gør, hvad du har i sindet! jeg går med; som du vil, vil også jeg!" da sagde jonatan: "vi søger nu at komme over til de mænd og søger for, at de får os at se. hvis de så siger til os: stå stille, vi kommer hen til eder! så bliver vi stående, hvor vi står, og går ikke op til dem. men siger de: kom op til os! går vi derop; thi så har Herren givet dem i vor hånd; det skal være vort tegn!" da nu filisternes forpost fik øje på dem, sagde filisterne: "se, der kommer nogle hebræere krybende ud af de jordhuller, de har skjult sig i!" og mændene, der stod på forpost, råbte til jonatan og hans våbendrager: "kom op til os, så skal vi lære jer!" da sagde jonatan til våbendrageren: "følg med derop, thi Herren har givet dem i israels hånd!" så klatrede jonatan op på hænder og fødder, og våbendrageren bagefter. da flygtede de for jonatan; og han huggede dem ned, og våbendrageren fulgte efter og gav dem dødsstødet; og i første omgang fældede jonatan og hans våbendrager henved tyve mand på en strækning af omtrent en halv dags pløjeland. da opstod der rædsel både i og uden for lejren. og alle krigerne, både forposten og stræfskaren, sloges med rædsel; tilmed kom der et jordskælv, og det fremkaldte en guds rædsel. men da sauls udkigsmænd i geba i benjamin så derhen, opdagede de, at det bølgede hid og did i lejren. da sagde saul til sine folk: "hold mønstring og se efter, hvem af vore der er gået bort!" og ved mønstringen viste det sig, at jonatan og hans våbendrager manglede. da sagde saul til ahija: "bring efoden hid!" han bar nemlig den gang efoden foran israel. men medens saul talte med præsten, blev forvirringen i filisternes lejr større og større. saul sagde da til præsten: "lad det kun være!" og alle sauls krigere samlede sig om ham, og da de kom til kampladsen, se, da var den enes sværd løftet mod den andens, og alt var i stor forvirring. og de hebræere, som tidligere havde stået under filisterne og havde gjort dem hærfølge, faldt fra og sluttede sig til israel, som fulgte saul og jonatan. og da israeltiske mænd, som havde skjult sig i efraims bjerge, hørte, at filisterne var på flugt, satte også de efter dem for at bekæmpe dem. således gav Herren israel sejr den dag. da kampen havde strakt sig hen forbi bet horon - alle krigerne var med saul, omtrent 10000 mand, og kampen bredte sig over efraims bjerge begik saul den dag en stor dårskab, idet han tog folket i ed og sagde: "forbandet være hver den, som nyder noget før aften, før jeg får taget hævn over mine fjender."

der!" og alt folket afholdt sig fra at spise. der fandtes nogle bikager på marken, og da folket kom til bikagerne, var bierne borte; men ingen førte hånden til munden; thi folket frygtede eden. jonatan havde dog ikke hørt, at hans fader tog folket i ed, og han rakte spidsen af den stav, han havde i hånden, ud, dyppede den i en bikage og førte hånden til munden; derved fik hans øjne atter glans. da tog en af krigerne til orde og sagde: "din fader tog folket i ed og sagde: forbandet være hver den, som nyder noget i dag! og dog var folket udmattet." men jonatan sagde: "min fader styrter landet i ulykke! se, hvor mine øjne fik glans, fordi jeg nød den smule honning! nej, havde folket blot i bag spist dygtigt af byttet, det tog fra fjenden! thi nu blev filisterne nederlag ikke stort." de slog da den dag filisterne fra mikmas til ajjalon, og folket var meget udmattet. derfor kastede folket sig over byttet, tog småkvæg, hornkvæg og kalve og slagtede dem på jorden og spiste kødet med blodet i. da meldte man det til saul og sagde: "se, folket synder mod herren ved at spise kødet med blodet i!" og han sagde: "i forbryder eder! vælt mig en stor sten herhen!" derpå sagde saul: "gå rundt iblandt folket og sig til dem: enhver skal bringe sin okse eller sit får hen til mig og slagte det her! så kan i spise; men synd ikke mod herren ved at spise kødet med blodet i!" da bragte hver og en af folket, hvad han havde, og slagtede det der. og saul byggede herren et alter; det var det første alter, han byggede herren. derpå sagde saul: "lad os drage ned efter filisterne i nat og udplyndre dem, for dagens gryr, og ikke lade nogen af dem blive tilbage!" de svarede: "gør, hvad du under for godt!" men præsten sagde: "lad os her træde frem for gud!" så rådspurgte saul gud: "skal jeg drage ned efter filisterne? vil du give dem i israels hånd?" men han svarede ham ikke den dag. da sagde saul: "kom hid, alle folkets øverster, og se efter, hvad det er for en synd, der er begået i dag; thi så sandt Herren lever, han, som har givet israel sejr: om det så er min søn jonatan, der har begået den, skal han dø!" men ingen af folket svarede. da sagde han til hele israel: "i skal være den ene part, jeg og min søn jonatan den anden!" folket svarede saul: "gør, hvad du finder for godt!" derpå sagde saul til herren: "israels gud! hvorfor svarer du ikke din tjener i dag? hvis skylden ligger hos mig eller min søn jonatan, herre, israels gud, så lad urim komme frem; men ligger den hos dit folk israel, så lad tummim komme frem!" da rantes jonatan og saul af loddet, men folket gik fri. saul sagde da: "kast lod mellem mig og min søn jonatan!" så rantes jonatan. da sagde saul til jonatan: "sig mig, hvad du har gjort!" jonatan svarede: "jeg nød lidt honning på spidsen af staven, jeg havde i hånden. se, jeg er rede til at dø!" da sagde saul: "gud ramme mig både med det ene og det andet! du skal visselig dø, jonatan!" men folket sagde til saul: "skal jonatan dø, han, som har vundet israel denne store sejr? det være langt fra! så sandt Herren lever, ikke et hår skal krummes på hans hoved; thi med guds hjælp vandt han sejr i dag!" da udløste folket jonatan, og han blev friet fra døden. men saul holdt op med at forfølge filisterne og drog hjem, medens filisterne trak sig tilbage til deres land. da saul havde vundet kongedømmet over israel, førte han krig med alle sine

fjender rundt om, moab, ammoniterne, edom, kongen af zoba og filisterne, og sejren fulgte ham overalt, hvor han vendte sig hen. han udførte heltgerninger, slog amalek og befriede israel fra dem, som hærgede det. sauls sønner var jonatan, jisvi og malkisjua; af hans to døtre hed den førstefødte merab og den yngste mikal. sauls hustru hed ahinoam, en datter af ahimáz; hans hærfører hed abiner, en søn af sauls farbroder ner; sauls fader kish og abners fader ner var sønner af abiel. men krigen med filisterne var hård, lige så længe saul levede; og hver gang saul traf en heltemodig og tapper mand, knyttede han ham til sig.

15

samuel sagde til saul: "det var mig, herren sendte for at salve dig til konge over hans folk israel; lyd nu herrens røst. så siger hærskarers herre: jeg vil straffe amalek for, hvad de gjorde mod israel, da de stillede sig i vejen for det på vandringen op fra ægypten. drag derfor hen og slå amalek og læg band på dem og på alt, hvad der tilhører dem; skån dem ikke, men dræb både mænd og kvinder, børn og diende, okser og får, kameler og æsler!" så stævnede saul folket sammen og mønstrede dem i telaim, 200000 mand fodfolk og 10000 mand af juda. derpå drog saul mod amaleks by og lagde baghold i dalen. men saul sagde til keniterne: "skil eder fra amalekiterne og gå eders vej, for at jeg ikke skal udrydde eder sammen med dem; i viste jo venlighed mod alle israeliterne, dengang de drog op fra ægypten!" så trak keniterne sig tilbage fra amalek. og saul slog amalek fra havila til sjur, som ligger østen for ægypten, og tog kong agag af amalek levende til fange. på alt folket lagde han band og huggede dem ned med sværdet; men saul og folket skånede agag og det bedste af småkvæget og hornkvæget, de fede og velnærede dyr, alt det bedste; de vilde ikke lægge band på dem, men på alt det dårlige og værdiløse kvæg lagde de band. da kom herrens ord til samuel således: "jeg angret, at jeg gjorde saul til konge; thi han har vendt sig fra mig og ikke holdt mine befalinger!" da vrededes samuel og råbte til herren helle natten. næste morgen tidlig, da samuel vilde gå saul i møde, blev der meldt ham: "saul kom til karmel og rejste sig et mindesmærke der; så vendte han om og drog videre ned til gilgal!" samuel begav sig da til saul. saul sagde til ham: "herren velsigne dig! jeg har holdt herrens befaling!" men samuel sagde: "hvad er det for en brægen af småkvæg, som når mit øre, og brølen af hornkvæg, jeg hører?" saul svarede: "de tog dem med fra amalekiterne; thi folket skånede det bedste af småkvæget og hornkvæget for at ofre det til herren din gud; på det andet derimod lagde vi band!" da sagde samuel til saul: "bet er nok! jeg vil kundgøre dig, hvad herren i nat har sagt mig!" han svarede: "tal!" da sagde samuel: "om du end ikke regner dig selv for noget, er du så ikke hovding for israels stammer, og salvede herren dig ikke til konge over israel? og herren sendte dig af sted med den befaling: gå hen og læg band på amalekiterne, de syndere, og før krig imod dem, indtil du har udryddet dem! hvorfor alød du da ikke herrens røst, men styrtede dig over byttet og gjorde, hvad der er ondt i herrens øjne?" saul svarede

samuel: "jeg adlød herrens røst og gik, hvor herren sendte mig hen; jeg har bragt kong agag af amalek med og lagt band på amalek; men folket tog småkvæg og hornkvæg af byttet, det bedste af det bandlyste, for at ofre det til herren din gud i gilgal." men samuel sagde: "mon herren har lige så meget behag i brænd-ofre og slagtofre som i lydhighed mod herrens høst? nej, at adlyde er mere værd end slagtoffer, og at være lydhor er mere værd end væderfedt; thi genstridighed er trolddomssynd, og egenrådighed er afgudsbrøde. fordi du har forkastet herrens ord, har han forkastet dig, så du ikke mere skal være konge!" da sagde saul til samuel: "jeg har syndet, thi jeg har overtrådt herrens befaling og dine ord, men jeg frygtede folket og føjede dem: tilgiv mig dog nu min synd og vend tilbage med mig, for at jeg kan tilbede herren!" men samuel sagde til saul: "jeg vender ikke tilbage med dig; fordi du har forkastet herrens ord, har herren forkastet dig, så du ikke mer skal være konge over israel!" derpå vendte samuel sig for at gå, men saul greb fat i hans kappeflig, så den reves af. da sagde samuel til ham: "herren har i dag retet kongedømmet over israel fra dig og givet det til en anden, som er bedre end du! visselig, han, som er israels herlighed, lyver ikke, ej heller angrer han; thi han er ikke et menneske, at han skulde angre!" saul sagde: "jeg har syndet; men vis mig dog ære for mit folks ældste og israel og vend tilbage med mig, for at jeg kan tilbede herren din gud!" da vendte samuel tilbage med saul, og saul tilbød herren. derpå sagde samuel: "bring kong agag af amalek hid til mig!" og agag gik frejdigt hen til ham og sagde: "visselig, nu er dødens bitterhed svundet!" da sagde samuel: "som dit sværd har gjort kvinder barnløse, skal din moder blive barnløs fremfor andre kvinder!" derpå sønderhuggede samuel agag for herrens åsyn i gilgal. samuel begav sig så til rama, mens saul drog op til sit hjem i sauls gibeaa. og samuel så ikke mere saul indtil sin dødedag; thi samuel sørgede over saul. 16 herren angrede, at han havde gjort saul til konge over israel;

herren ser på hjertet." da kaldte isaj på abinadab og førte ham hen for samuel; men han sagde: "heller ikke ham har herren udvalgt!" isaj førte da sjamma frem; men han sagde: "heller ikke ham har herren udvalgt!" så førte isaj de andre af sine syv sønner frem for samuel; men samuel sagde til isaj: "herren har ikke udvalgt nogen af dem!" samuel spurgte da isaj: "er det alle de unge mænd?" han svarede: "endnu er den yngste tilbage; men han vogter småkvæget!" da sagde samuel til isaj: "send bud efter ham! thi vi sætter os ikke til bords, før han kommer!" så sendte han bud efter ham. han var rødmossed, en yngling med smukke øjne og skøn at se til. da sagde herren: "stå op, salv ham, thi ham er det!" samuel tog da oliehornet og salvede ham, medens hans brødre stod rundt om: og herrens ånd kom over david fra den dag af. efter at herrens ånd var veget fra saul, plagedes han af en ond ånd fra herren. sauls folk sagde da til ham: "se, en ond ånd fra gud plager dig; sig kun et ord, herre, dine trælle står rede til at søge efter en mand, der kan lege på strenge; når en ond ånd fra gud kommer over dig, skal han røre strenge; så får du det godt!" da sagde saul til sine folk: "find mig en mand, der er dygtig til strengeleg, og bring ham til mig!" en af tjenerne tog til orde og sagde: "jeg har set en søn af betlehemiten isaj, han kan lege på strenge og er en dygtig kriger, en øvet krigsmand; han ved at føje sine ord og er en smuk mand, og herren er med ham!" saul sendte da bud til isaj og lod sige: "send mig din søn david, som er ved færene!" da tog isaj ti brød, en lædersæk vin og et gedekid og sendte sin søn david til saul dermed. således kom david til saul og trådte i hans tjeneste; saul fik ham såre kær, og han blev hans våbendrager. og saul sendte bud til isaj og lod sige: "lad david blive i min tjeneste, thi jeg har fattet godhed for ham!" når nu ånden fra gud kom over saul, tog david sin citer og rørte strengene; så følte saul lindring og fik det godt, og den onde ånd veg fra ham.

17

16 og herren sagde til samuel: "hvor længe vil du gå og sørge over saul? jeg har jo dog forkastet ham, så han ikke mere skal være konge over israel. fyld dit horn med olie og drag af sted! jeg sender dig til betlehemiten isaj, thi jeg har udset mig en konge blandt hans sønner." samuel svarede: "hvorledes kan jeg det? får saul det at høre, dræber han mig!" men herren sagde: "tag en kvie med og sig: jeg kommer for at ofre herren et offer!" og indbyd isaj til ofringen; så vil jeg lade dig vide, hvad du skal gøre; du skal salve mig den, jeg siger dig! samuel gjorde da, som herren sagde. da han kom til betlehem, gik byens ældste ham forfærdede i møde og sagde: "kommer du for det gode?" han svarede: "ja! jeg kommer for at ofre til herren. helliger eder og kom med til ofringen!" og han lod isaj og hans sønner hellige sig og indbød dem til ofringen: da de kom, og han så eliab, tænkte han: "visselig står nu herrens salvede for ham!" men herren sagde til samuel: "se ikke på hans ydre eller høje vækst; thi jeg har vraget ham; gud ser jo ikke, som mennesker ser, thi mennesker ser på det, som er for øjnene, men

filisterne samlede deres hær til kamp. de samlede sig ved soko i juda og slog lejr mellem soko og azeka i efes-dammim. ligeledes samlede saul og israels mænd sig og slog lejr i terebintedalen og gjorde sig rede til at angribe filisterne. filisterne stod ved bjerget på den ene side, israeliterne ved bjerget på den anden, med dalen imellem sig. da trådte en tvekæmper ved navn goliat fra gat ud af filisternes rækker, seks alen og et spand høj. han havde en kobberhjelms på hovedet, var iført en skælbrynje, hvis kobber vejede 5000 sekel, og havde kobberskinner på benene og et kobberspyd over skulderen. hans spydstage var som en væverbom, og hans spydsod var af jern og vejede 600 sekel; hans skjolddrager gik foran ham. han stod frem og råbte over til israels slagrækker: "hvorfor drager i ud til angreb? er jeg ikke en filister og i sauls trælle? vælg jer en mand og lad ham komme herved til mig! hvis han kan tage kampen op med mig og dræber mig, vil vi være eders trælle, men får jeg bugt med ham og dræber ham, skal i være mine trælle og trælle for os!" yderligere sagde filisteren: "i dag har jeg hånet israels slagrækker; kom med en mand, så vi kan kæmpe

sammen!" da saul og hele israel hørte disse filisterens ord, blev de forfærdede og grebes af rædsel. david var søn af efraïm i betlehem i juda ved navn isaj, som havde otte sønner. denne mand var på sauls tid gammel og til års. isajs tre ældste sønner havde fulgt saul i krigen, og navnene på hans tre ældste sønner, som var draget i krigen, var eliab, den førstefødte, abinadab, den næstældste, og sjamma, den tredje; david var den yngste. de tre ældste havde fulgt saul; og david gik af og til hjem fra saul for at vogte sin faders småkvæg i betlehem. men filisterne trådte frem og tilbød kamp hver morgen og aften i fyrretyve dage. nu sagde isaj engang til sin søn david: "tag en efa af det ristede korn her og disse ti brød til dine brødre og løb hen til dem i lejren med det og bring disse ti skiver flødeost til tusindføreren; og se så, hvorledes det går dine brødre, og få et pant af dem; saul ligger med dem og alle israels mænd i terebintedalen og kæmper med filisterne!" næste morgen tidlig overlod david småkvæget til en vogter, tog sagerne og gav sig på vej, som isaj havde pålagt ham; og han kom til vognborgen, netop som hæren rykkede ud til slag og opløftede kampråbet. både israel og filisterne stod rede til kamp, slagorden mod slagorden. david lagde sine sager fra sig og overlod dem til vagten ved trosset, løb ind mellem slagrækkerne og gik hen og hilste på sine brødre. medens han talte med dem, se, da kom tvekæmperen - filisteren goliath hed han og var fra gat - frem fra filisterens slagrækker og talte, som han plejede, medens david hørte på det. da israels mænd så manden, flygtede de alle rædselsslagne for ham. og israels mænd sagde: "ser i den mand, som kommer der? det er for at håne israel, han kommer; den, som dræber ham, vil kongen give stor rigdom; sin datter vil han give ham, og hans fædrenehus vil han fritage for skat i israel!" david spurgte da de mænd, som stod om ham: "hvilken løn får den, som dræber denne filister og tager skammen fra israel? thi hvem er vel denne uomskårne filister, at han vover at håne den levende guds slagrækker?" og folkene gentog for ham: "det og det får den, som dræber ham!" men da hans ældste broder eliab hørte ham tale med mændene, blev han vred på david og sagde: "hvad vil du her? og hvem har du overladt de stakkels får i ørkenen? jeg kender dit overmod og dit hjertes ondskab; du kom jo herved for at se på kampen!" da sagde david: "hvad har jeg nu gjort? det var jo da kun et spørgsmål!" og han vendte sig fra ham til en anden og sagde det samme, og folkene svarede ham som før. imidlertid rygtedes det, hvad david havde sagt; det kom også saul for øre, og han lod ham hente. da sagde david til saul: "min herre må ikke tabe modet! din træl vil gå hen og kæmpe med den filister!" saul svarede david: "du kan ikke gå hen og kæmpe med den filister; thi du er en ung mand, og han har været kriger fra sin ungdom!" men david sagde til saul: "din træl har vogtet sin faders små kvæg; og kom der en løve eller en bjørn og slæbte et dyr bort fra hjorden, løb jeg efter den og slog den og rev det ud af gabet på den; kastede den sig så over mig, greb jeg den i skægget og slog den ihjel. både løve og bjørn har din træl dræbt, og det skal gå denne uomskårne filister som en at dem; thi han har hånet den levende guds slagrækker!" fremdeles

sagde david: "herren, som har reddet mig fra løvers og bjørnes vold, vil også redde mig fra denne filisters hånd!" da sagde saul til david: "gå! herren være med dig!" saul iførte nu david sin våbenkjortel, satte en kobberhjelms på hans hoved, iførte ham en brynje og spændte sit sværd om ham over våbenkjortelen; men det var forgæves, han søgte at gå dermed, thi han havde aldrig prøvet det før. da sagde david til saul: "jeg kan ikke gå dermed, thi jeg har aldrig prøvet det før!" og david tog det af. derpå tog han sin stav i hånden og udsøgte sig fem af de glatteste sten i flodlejret, lagde dem i sin hyrdetaske, der tjente ham som slyngestenkasse, tog sin slynge i hånden og gik mod filisteren. imidlertid kom filisteren david nærmere og nærmere med skjolddrageren foran sig; og da filisteren så til og fik øje på david, ringeagtede han ham, fordi han var en ung mand, rødmosset og smuk at se til. og filisteren sagde til david: "er jeg en hund, siden du kommer imod mig med en stav?" og filisteren forbandede david ved sin gud. derpå sagde filisteren til david: "kom herhen, så skal jeg give himmelens fugle og markens vilde dyr dit kød!" david svarede filisteren: "du kommer imod mig med sværd og spyd og kastevåben, men jeg kommer imod dig i herskarers herres, israels slagrækker guds, navn, ham, du har hånet. i dag giver Herren dig i min hånd; jeg skal slå dig ned og hugge hovedet af dig og i dag give himmelens fugle og jordens vilde dyr din og filisterhærens døde kroppe, for at hele jorden kan kende, at der er en gud i israel, og for at hele denne forsamling kan kende, at Herren ikke giver sejr ved sværd eller spyd; thi Herren råder for kampen, og han vil give eder i vor hånd!" da filisteren nu satte sig i bevægelse og gik nærmere hen imod david, løb david hurtigt hen imod slagrækken for at møde filisteren. og david greb ned i tasken, tog en sten af den, slyngede den ud og ramte filisteren i panden, så stenen trængte ind i hans pande, og han styrtede næsegrus til jorden. således fik david bugt med filisteren med slynge og sten, og han slog filisteren ihjel, skønt han ikke havde sværd i hånden. så løb david hen ved siden af filisteren, greb hans sværd, drog det af skeden og gav ham dødsstødet og huggede hovedet af ham dermed. da filisterne så, at deres helt var død, flygtede de; men israels og judas mænd satte sig i bevægelse, opløftede kampråbet og forfulgte filisterne lige til gat og ekrons port, og de faldne filistere lå på vejen fra sjarajim lige til gat og ekron. derpå vendte israeliterne tilbage fra forfølgelsen af filisterne og plyndrede deres lejre. og david tog filisterens hoved og bragte det til jerusalem, men hans våben lagde han i sit telt. da saul så david gå imod filisteren, sagde han til hærføreren abner: "hvis søn er denne unge mand, abner?" abner svarede: "så sandt du lever, konge, jeg ved det ikke!" da sagde kongen: "forhør dig om, hvis søn denne yngling er!" da så david vendte tilbage efter at have dræbt filisteren, tog abner ham og førte ham frem for saul, og han havde filisterens hoved i hånden. saul sagde til ham: "hvis søn er du, unge mand?" david svarede: "jeg er søn af din træl, betlehemiten isaj!"

efter davids samtale med saul blev jonatans sjæl bundet til davids sjæl, og han elskede ham som sin egen sjæl; og saul tog ham samme dag til sig og tillod ham ikke at vende tilbage til sin faders hus. og jonatan sluttede pagt med david, fordi han elskede ham som sin egen sjæl. og jonatan afførte sig sin kappe og gav david den tillige med sin våbenkjortel, ja endog sit sværd, sin bue og sit bælte. og david drog ud; hvor som helst saul sendte ham hen, havde han lykken med sig; derfor satte saul ham over krigerne, og han vandt yndest hos alt folket, endog hos sauls folk. men da de kom hjem, da david vendte tilbage efter at have fældet filisteren, gik kvinderne fra alle israels byer saul i møde med sang og dans, med håndpauker, jubel og cymbler, og de dansende kvinder sang: "saul slog sine tusinder, men david sine titusinder!" da blev saul meget vred; disse ord mishagede ham, og han sagde: "david giver de titusinder, og mig giver de tusinder; nu mangler han kun kongemagten!" og fra den dag af så saul skævt til david. næste dag overvældede en ond ånd fra gud saul, så han rasede i huset, medens david som sædvanligt legede på strenge; saul havde sit spyd i hånden og kastede det i den tanke: "jeg vil spidde david til væggen!" men david undveg ham to gange. da kom saul til at frygte david, fordi herren var med ham, medens han var vejet fra saul. derfor fjernede saul ham fra sig og gjorde ham til tusindfører; og han drog ud til kamp og hjem igen i spidsen for krigerne; og lykken fulgte david i alt, hvad han foretog sig; thi herren var med ham. da saul så, i hvor høj grad lykken fulgte ham, gruede han for ham; men hele israel og juda elskede david, fordi han drog ud til kamp og hjem i spidsen for dem. da sagde saul til david: "se, her er min ældste datter merab; hende vil jeg give dig til hustru, dersom du viser dig som en tap- per mand i min tjeneste og fører herrens krig!" saul tænkte nemlig: "han skal ikke falde for min, men for filisterens hånd!" david sagde til saul: "hvem er jeg, og hvad er min familie, min faders slægt i israel, at jeg skulde blive kongens svigersøn?" men da tiden kom, at sauls datter merab skulde gives david til ægte, blev hun givet til adriel fra mehol sauls datter mikal fat- tede kærlighed til david. det kom saul for øre, og han syntes godt derom; saul tænkte nemlig: "jeg vil give hende til ham, for at hun kan blive ham en snare, så han falder for filisterens hånd!" da sagde saul til david: "i dag skal du for anden gang blive min svigersøn!" og saul gav sine folk befaling til underhånden at sige til david: "kongen synes godt om dig, og alle hans folk elsker dig; så bliv nu kongens svigersøn!" men da sauls folk sagde det til david, svarede han: "synes det eder en ringe ting at blive kongens svigersøn? jeg er jo en fattig og ringe mand!" og sauls folk meddelte ham det og sagde: "det og det sagde david." da sagde saul: "således skal i sige til david: kongen ønsker ikke andet i brudekøb end 100 filisterforhuder, så at han kan få hævn over sine fjender!" saul gjorde nemlig regning på at få david fældet ved filisterens hånd. da hans folk fortalte david dette, samtykkede han i at blive kon- gens svigersøn. derpå brød david op og drog ud med sine mænd og dræbte 200 filistere, og david kom med

deres forhuder og leverede kongen dem fuldtallige for at blive hans svigersøn. så gav saul ham sin datter mikal til ægte. men da saul så og skønnede, at herren var med david, og at hele israel elskede ham, frygtede han david endnu mere, og saul blev for stedse david fjendsk. filisterens høvdinger rykkede i marken; og hver gang de rykkede ud, havde david mere held med sig end alle sauls folk, og han vandt stort ry.

19

saul talte nu med sin søn jonatan og alle sine folk om at slå david ihjel. men sauls søn jonatan holdt meget af david. derfor fortalte jonatan david det og sagde: "min fader saul står dig efter livet; tag dig derfor i vare i morgen, gem dig og hold dig skjult! men jeg vil gå ud og stille mig hen hos min fader på marken der, hvor du er; så vil jeg tale til ham om dig, og hvis jeg mærker noget, vil jeg lade dig det vide." så talte jonatan davids sag hos sin fader saul og sagde til ham: "kongen forsynder sig ikke mod sin træl david; thi han har ikke forsyndet sig mod dig, og hvad han har udrettet, har gavnet dig meget; han vovede livet for at dræbe filisteren, og herren gav hele israel en stor sejr. du så det selv og glædede dig derover; hvor- for vil du da forsynde dig ved uskyldigt blod og dræbe david uden grund?" og saul lyttede til jonatans ord, og saul svor: "så sandt herren lever, han skal ikke blive dræbt!" derpå lod jonatan david hente og fort- alte ham det hele; og jonatan førte david til saul, og han var om ham som før. men krigen fortsattes, og david drog i kamp mod filisterne og tilføjede dem et stort nederlag, så de flygtede for ham. da kom der en ond ånd fra herren over saul, og engang han sad i sit hus med sit spyd i hånden, medens david legede på strengene, søgte saul at spidde david til væggen med spydet; men han veg til side for saul, så han jog spy- det i væggen, medens david flygtede og undslap. om natten sendte saul folk til davids hus for at passe på ham og dræbe ham om morgenen. men davids hus- trur mikal røbede ham det og sagde: "hvis du ikke red- der dit liv i nat, er du dødsens i morgen!" så højste mikal david ned igennem vinduet, og han flygtede bort og undslap. derpå tog mikal husguden, lagde den i sengen, bredte et gedehårsnet over hovedet på den og dækkede den til med et tæppe. da nu saul sendte folk hen for at hente david, sagde hun: "han er syg." men saul sendte sendebudene hen for at se david, idet han sagde: "bring ham på sengen op til mig, for at jeg kan dræbe ham!" da sendebudene kom derhen, opdagede de, at det var husguden, der lå i sen- gen med gedehårsnettet over hovedet. da sagde saul til mikal: "hvorfor førte du mig således bag lyset og hjalp min fjende bort, så han undslap?" mikal svarede saul: "han sagde til mig: hjælp mig bort, ellers slår jeg dig ihjel!" men david var flygtet og havde bragt sig i sikkerhed. derpå gik han til samuel i rama og fortalte ham alt, hvad saul havde gjort imod ham; og han og samuel gik hen og tog ophold i najot. da nu saul fik at vide, at david var i najot i rama, sendte han folk ud for at hente david; men da de så profetskaren i pro- fetisk henrykkelse og samuel stående hos dem, kom guds ånd over sauls sendebud, så at også de faldt i pro-

fetisk henrykkelse. da saul hørte det, sendte han andre folk af sted; men også de faldt i henrykkelse. så sendte saul på ny, tredje gang, folk af sted; men også de faldt i henrykkelse. da begav han sig selv til rama, og da han kom til cisternen på tærskelpladsen, som ligger på den nøgne høj, spurgte han: "hvor er samuel og david?" man svarede: "i najot i rama!" men da han gik derfra til najot i rama, kom guds ånd også over ham, og han gik i henrykkelse hele vejen, lige til han nåede najot i rama. da rev også han sine klæder af sig, og han var i henrykkelse foran samuel og faldt nøgen om og blev liggende således hele den dag og den følgende nat. derfor hedder det: "er også saul iblandt profeterne?"

20

men david flygtede fra najot i rama og kom til jonatan og sagde: "hvad har jeg gjort? hvad er min brøde? og hvad er min synd mod din fader, siden han står mig efter livet?" man svarede: "det være langt fra! du skal ikke dø! min fader foretager sig jo intet, hverken stort eller småt, uden at lade mig det vide; hvorfor skulde min fader så dølge dette for mig? der er intet om det!" men david svarede: "din fader ved sikkert, at du har fattet godhed for mig, og tænker så: det må jonatan ikke få at vide, at det ikke skal gøre ham ondt; nej, så sandt Herren lever, og så sandt du lever, der er kun et skridt imellem mig og døden!" da sagde jonatan til david: "alt, hvad du ønsker, vil jeg gøre for dig!" david sagde til jonatan: "i morgen er det jo nymånedag, og jeg skulde sidde til bords med kongen; men lad mig gå bort og skjule mig på marken indtil aften. hvis din fader savner mig, så sig: david har bedt mig om lov til at skynde sig til betlehem, sin fødeby, da hele hans slægt har sit årlige slagtoffer der. hvis han så siger: godt! er der ingen fare for din træl; men bliver han vred, så vid, at han vil min ulykke. vis din træl den godhed, siden du er gået i pagt med din træl for herrens åsyn. men har jeg forbrudt mig, så slå du mig ihjel; thi hvorfor skulde du bringe mig til din fader?" jonatan svarede: "det være langt fra! hvis jeg virkelig kommer under vejr med, at min fader vil din ulykke, skulde jeg så ikke lade dig det vide?" da sagde david til jonatan: "men hvem skal lade mig det vide, om din fader giver dig et hårdt svar?" jonatan svarede david: "kom, lad os gå ud på marken!" og de gik begge ud på marken. da sagde jonatan til david: "herren, Israels gud, er vidne: jeg vil i morgen ved denne tid udforske min faders sindelag, og hvis der ingen fare er for david, skulde jeg da ikke sende dig bud og lade dig det vide? Herren ramme jonatan både med det ene og det andet: hvis det er min faders bestemte vilje at bringe ulykke over dig, vil jeg lade dig det vide og hjælpe dig bort, så du kan fare i fred. og måtte du så, hvis jeg endnu er i live, måtte du så vise herrens godhed imod mig. men skulde jeg være død, så unddrag ingen sinde min slægt din godhed. og når Herren udrydder hver eneste af davids fjender af jorden, måtte da jonatans navn ikke blive udryddet, men bestå sammen med davids hus, og måtte Herren kræve det af davids fjenders hånd!" da svor jonatan på ny david en ed, fordi han elskede ham; thi han elskede

ham af hele sin sjæl. da sagde jonatan til ham: "i morgen er det nymånedag; da vil du blive savnet, når din plads står tom; men i overmorgen vil du blive savnet endnu mere; gå så hen til det sted, hvor du holdt dig skjult, den dag skændselsåden skulde have fundet sted, og sæt dig ved jorddyngen der; i overmorgen vil jeg så skyde med pile der, som om jeg skød til måls. jeg sender så drengen hen for at lede efter pilen, og hvis jeg da siger til ham: pilen ligger her på denne side af dig, hent den! så kan du komme; thi da står alt vel til for dig, og der er ingen fare, så sandt Herren lever. men siger jeg til den unge mand: pilen ligger på den anden side af dig, bedre frem! så fly, thi da vil Herren have dig bort. men om det, vi to har aftalt sammen, gælder, at Herren står mellem mig og dig for evigt!" david skjulte sig så ude på marken. da nymånedagen kom, satte kongen sig til bords for at spise; kongen sad på sin vante plads, på pladsen ved væggen, medens jonatan sad lige overfor og abner ved siden af saul, men davids plads stod tom. saul sagde intet den dag, thi han tænkte: "der er vel hændet ham noget, så han ikke er ren, fordi han endnu ikke har renset sig." men da davids plads også stod tom næste dag, dagen efter nymånedagen, sagde saul til sin søn jonatan: "hvorfor kom isajs søn hverken til måltidet i går eller i dag?" jonatan svarede saul: "david bad mig om lov til at gå til betlehem; han sagde: lad mig gå, thi vor slægt har offerfest der i byen, og mine brødre har pålagt mig at komme; hvis du har godhed for mig, lad mig så få fri, for at jeg kan besøge mine slægtninge! det er grunden til, at han ikke er kommet til kongens bord!" da blussede sauls vrede op imod jonatan, og han sagde til ham: "du søn af en vanartet kvinde! ved jeg ikke, at du er ven med isajs søn til skam for dig selv og for din moders blusel? thi så længe isajs søn er i live på jorden, er hverken du eller dit kongedømme i sikkerhed. send derfor bud og hent ham til mig, thi han er dødsens!" jonatan svarede sin fader saul: "hvorfor skal han dræbes? hvad har han gjort?" da kastede saul spydet efter ham for at ramme ham. så skønnede jonatan, at det var hans faders bestemte vilje at dræbe david. og jonatan rejste sig fra bordet i heftig vrede og spiste intet den anden nymånedag, thi det gjorde ham ondt for david, at hans fader havde smædet ham. næste morgen gik jonatan fulgt af en dreng ud i marken, til den tid han havde aftalt med david. derpå sagde han til drengen, han havde med: "løb hen og led efter den pil, jeg skyder af!" medens drengen løb, skød han pilen af over hans hoved, og da drengen nåede stedet, hvor pilen, som jonatan havde afskudt, lå, råbte jonatan til ham: "pilen ligger jo på den anden side af dig, bedre frem!" derpå råbte jonatan til drengen: "skynd dig alt, hvad du kan, og bliv ikke stående!" så tog jonatans dreng pilen og bragte sin herre den. og drengen vidste ikke noget, thi kun jonatan og david kendte sammenhængen. jonatan gav derpå sin dreng våbnene og sagde til ham: "tag dem med til byen!" da drengen var gået, rejste david sig fra sit skjul ved jorddyngen og faldt til jorden på sit ansigt og bøjede sig ned tre gange. og de kysede hinanden og græd bitterlig sammen. derpå sagde jonatan til david: "far i fred! om det, vi to har tilsvoret hinanden i herrens navn, gælder, at Herren står mellem mig og dig, mellem mine og dine

efterkommere for evigt!"

21

så brød david op og drog bort, medens jonatan gik ind i byen. david kom derpå til præsten ahimelek i nob. ahimelek kom ængstelig david i møde og sagde til ham: "hvorfor er du alene og har ingen med dig?" david svarede præsten ahimelek: "kongen overdrog mig et ærinde og sagde til mig: ingen må vide noget om det ærinde, jeg sender dig ud i og overdrager dig! derfor har jeg sat folkene stævne på et aftalt sted. men hvis du har fem brød ved hånden, så giv mig dem, eller hvad du har!" præsten svarede david: "jeg har intet almindeligt brød ved hånden, kun helligt brød; folkene har da vel holdt sig fra kvinder?" david svarede præsten: "ja visselig, vi har været afskåret fra omgang med kvinder i flere dage. da jeg drog ud, var folkenes legemer rene, skønt det var en dagligdags rejse; hvor meget mere må de da i dag være rene på legemet!" præsten gav ham da det hellige brød; thi der var ikke andet brød der end skuebrødene, som tages bort fra deres plads for herrens åsyn, samtidig med at der lægges frisk brød i stedet. men den dag var en mand af sauls folk lukket inde der for herrens åsyn, en edomit ved navn doeg, den øverste af sauls hyrder. david spurgte derpå ahimelek: "har du ikke et spyd eller et sværd ved hånden her? thi hverken mit sværd eller mine andre våben fik jeg med, da kongens ærinde havde hast." præsten svarede: "det sværd, som tilhørte filisteren goliath, ham, som du dræbte i terebintedalen, er her, hyllet i en kappe bag efoden. vil du have det, så tag det! thi her er intet andet!" da sagde david: "dets lige findes ikke; giv mig det!" derpå brød david op og flygtede samme dag for saul, og han kom til kong akisj af gat. men akisj's folk sagde til ham: "er det ikke david, landets konge, er det ikke ham, om hvem man sang under dans: saul slog sine tusinder, men david sine titusinder!" disse ord gav david agt på, og han grebes af stor frygt for kong akisj af gat; derfor lod han afsindig overfor dem og rasede imellem hænderne på dem, idet han trommede på portfløjene og lod sit spyt flyde ned i skægget. da sagde akisj til sine folk: "i kan da se, at manden er gal; hvorfor bringer i ham til mig? har jeg ikke gale mennesker nok, siden i bringer mig ham til at plage mig med sin galskab? skal han komme i mit hus?"

22

derpå drog david bort derfra og redde sig ind i adullams hule. og alle slags mennesker, som var i nød, flokkede sig om ham, forgældede mennesker og folk, som var bitre i lu, og han blev deres høvding. henvend 400 mand sluttede sig til ham. derfra drog david til mizpe i moab og sagde til moabiternes konge: "lad min fader og min moder bo hos eder, indtil jeg får at vide, hvad gud har for med mig!" han lod dem da tage ophold hos moabiternes konge, og de boede hos ham, al den tid david var i klippeborgen. men profeten gad sagde til david: "du skal ikke blive i klippeborgen; bryd op og drag til judas land!" så drog david

til ja'ar-heret. nu kom dette saul for øre, thi david og de mænd, han havde hos sig, havde vakt opmærksomhed. saul sad engang i gibeaa under tamarisken på højen med sit spyd i hånden, omgivet af alle sine folk. da sagde saul til sine folk, som stod hos ham: "hør dog, i benjaminiter! vil isajs søn give eder alle sammen marker og vingårde eller gøre eder alle til tusind- og hundredførere, siden i alle har sammensvoret eder imod mig, og ingen lod mig det vide, da min søn sluttede pakt med isajs søn? ingen af eder havde medfølelse med mig og lod mig vide, at min søn havde fået min træl til at optræde som min fjende, som han nu gør." da tog edomiten doeg, der stod blandt sauls folk, ordet og sagde: "jeg så, at isajs søn kom til ahimelek, ahitubs søn, i nob, og han rådspurgte Herren for ham og gav ham rejsetæring og filisteren goliaths sværd!" da sendte kongen bud og lod præsten ahimelek, ahitubs søn, hente tillige med hele hans fædrenehus, præsterne i nob; og da de alle var kommet til kongen, sagde saul: "hør nu, ahitubs søn!" han svarede: "ja, herre!" da sagde saul til ham: "hvorfor sammensvor du og isajs søn eder imod mig? du gav ham jo brød og sværd og rådspurgte gud for ham, så at han kunde optræde som min fjende, som han nu gør!" ahimelek svarede kongen: "hvem blandt alle dine folk er så betroet som david? han er jo kongens svigersøn, øverste for din livvagt og højt æret i dit hus? er det første gang, jeg har rådspurgt gud for ham? det være langt fra! kongen må ikke lægge sin træl eller hele mit fædrenehus noget til last, thi din træl kendte ikke det mindste til noget af dette!" men kongen sagde: "du skal dø, ahimelek, du og hele dit fædrenehus!" og kongen sagde til vagten, som stod hos ham: "træd frem og dræb herrens præster; thi de står også i ledtog med david, og skønt de vidste, at han var på flugt, gav de mig ikke underretning derom!" men kongens folk vilde ikke lægge hånd på herrens præster. da sagde kongen til doeg: "træd du så frem og stød præsterne ned!" da trådte edomiten doeg frem og stødte præsterne ned; han dræbte den dag femogfirsindstyve mænd, som bar efod. og nob, præsternes by, lod kongen hugge ned med sværdet. mænd og kvinder, børn og diende, hornkvæg, æsler og får. kun een af ahimeleks, ahitubs søns, sønner ved navn ebjatar undslap og flygtede til david. og ebjatar fortalte david, at saul havde dræbt herrens præster. da sagde david til ebjatar: "jeg vidste dengang, at når edomiten doeg var der, vilde han give saul underretning derom! jeg bærer skylden for hele dit fædrenehus's død. bliv hos mig, frygt ikke! den, som står dig efter livet, står mig efter livet, thi du står under min varetægt."

23

da fik david at vide, at filisterne belejrede ke'ila og plyndrede tærskelpladserne. og david rådspurgte Herren: "skal jeg drage hen og slå filisterne der?" Herren svarede david; "drag hen og slå filisterne og befri ke'ila!" men davids mænd sagde til ham: "se, vi lever i stadig frygt her i juda; kan der så være tale om, at vi skal drage til ke'ila mod filisterens slagrækker?" da rådspurgte david på ny Herren, og Herren svarede ham: "drag ned til ke'ila, thi jeg giver filisterne i din

hånd!" david og hans mænd drog da til ke'ila, angreb filisterne, bortførte deres kvæg og tilføjede dem et stort nederlag. således befriede david ke'ilas indbyggere. dengang ebjatar, ahimeleks søn, flygtede til david - han drog med david ned til ke'ila - havde han efofen med. da saul fik at vide, at david var kommet til ke'ila, sagde han: "gud har givet ham i min hånd! thi han lukkede sig selv inde, da han gik ind i en by med porte og slår." derfor stævnedes saul hele folket sammen for at drage ned til ke'ila og omringe david og hans mænd. da david hørte, at saul påsønde på ond imod ham, sagde han til præsten ebjatar: "bring efofen hid!" derpå sagde david: "herre, israels gud! din tjener har hørt, at saul har i sinde at gå mod ke'ila og ødelægge byen for min skyld. vil folkene i ke'ila overgive mig i sauls hånd? vil saul drage herved, som din tjener har hørt? herre, israels gud, kundgør din tjener det!" herren svarede: "ja, han vil!" så spurgte david: "vil folkene i ke'ila overgive mig og mine mænd til saul?" herren svarede: "ja, de vil!" da brød david op med sine mænd, henvend 600 i tal, og de drog bort fra ke'ila og flakkede om fra sted til sted. men da saul fik at vide, at david var sluppet bort fra ke'ila, opgav han sit togt. nu opholdt david sig i ørkenen på klippehøjderne og i bjergene i zifs ørken. og saul efterstræbte ham hele tiden, men gud gav ham ikke i hans hånd. og david så, at saul var draget ud for at stå ham efter livet. begav sauls søn jonatan sig til david i horesj og styrkede hans kraft i gud, idet han sagde til ham: "frygt ikke! min fader sauls arm skal ikke nå dig. du bliver konge over israel og jeg den næste efter dig; det ved min fader saul også!" derpå indgik de to en pagt for herrens åsyn, og david blev i horesj, medens jonatan drog hjem. men nogle zifiter gik op til saul i gibeaa og sagde: "david holder sig skjult hos os på klippehøjderne ved horesj i gibeat-hakila sønden for jesjimon. så kom nu herved, konge, som du længe har ønsket; det skal da være vor sag at overgive ham til kongen!" saul svarede: "herren velsigne eder, fordi I har medfølelse med mig! gå nu hen og pas fremdeles på og opspor, hvor han kommer hen på sin isomme færd; thi man har sagt mig, at han er meget snu. opspor alle de skjulesteder, hvor han gemmer sig, og vend tilbage til mig med pålidelig underretning; så vil jeg følge med eder, og hvis han er i landet, skal jeg opsoge ham iblandt alle judas tusinder!" da brød de op og drog forud for saul til zif. men david var dengang med sine mænd i maons ørken i lavningen sønden for jesjimon. så drog saul og hans mænd ud for at opsoge ham, og da david kom under vejrr dermed, drog han ned til den klippe, som ligger i maons ørken; men da det kom saul for øre, fulgte han efter david i maons ørken. saul gik med sine mænd på den ene side af bjerget, medens david med sine mænd var på den anden, og david fik travlt med at slippe bort fra saul. men som saul og hans mænd var ved at omringe og gribe david og hans mænd, kom der et sendebud og sagde til saul: "skynd dig og kom! filisterne har gjort indfald i landet!" saul opgav da at forfølge david og drog mod filisterne. derfor kalder man det sted malekots klippe. derpå drog david op til klippehøjderne ved en-gedi og opholdt sig der.

24

da saul kom tilbage fra forfølgelsen af filisterne, blev det meldt ham, at david var i en-gedis ørken. så tog saul 3000 krigere, udsøgte af hele israel, og drog ud for at søge efter david og hans mænd østen for stenbukke klipperne. og han kom til fårefoldene ved vejen. der var en hule, og saul gik derind for at tildække sine fødder. men david og hans mænd lå inderst i hulen. da sagde davids mænd til ham: "se, nu er den dag kommet, herren havde for øje, da han sagde til dig: se, jeg giver din fjende i din hånd, så du kan gøre med ham, hvad du finder for godt!" men han svarede sine mænd: "herren lade det være langt fra mig! slig en gerning gør jeg ikke mod min herre, jeg lægger ikke hånd på herrens salvede; thi herrens salvede er han!" og david satte sine mænd strengt i rette og tillod dem ikke at overfalde saul. da stod david op og skar ubemærket fligen af sauls kappe. men bagefter slog samvittigheden david, fordi han havde skåret sauls kappeflig af. da nu saul rejste sig og forlod hulen for at drage videre, stod david op bagefter, gik ud af hulen og råbte efter saul: "herre kongel!" og da saul så sig tilbage, kastede david sig ned med ansigtet mod jorden og bøjede sig for ham. og david sagde til saul: "hvorfor lytter du til, hvad folk siger: se, david har ondt i sinde imod dig? i dag har du dog med egne øjne set, at herren gav dig i min hånd inde i hulen; og dog vilde jeg ikke dræbe dig, men skånedes dig og sagde: jeg vil ikke lægge hånd på min herre, thi han er herrens salvede! og se, fader, se, her har jeg fligen af din kappe i min hånd! når jeg skar din kappeflig af og ikke dræbte dig, så indse dog, at jeg ikke har haft noget ondt eller nogen forbrydelse i sinde eller har forsyndet mig imod dig, skønt du lurer på mig for at tage mit liv. herren skal dømme mig og dig imellem, og herren skal give mig hævn over dig; men min hånd skal ikke være imod dig! som det gamle ord siger: fra de gudløse kommer gudløshed! men min hånd skal ikke være imod dig. hvem er det, israels konge er draget ud efter, hvem er det, du forfølger? en død hund, en loppe! men herren skal være dommer og dømme mig og dig imellem; han skal se til og føre min sag og skaffe mig ret over for dig!" da david havde talt disse ord til saul, sagde saul: "er det din røst, min søn david?" og saul brast i gråd og sagde til david: "du er retfærdigere end jeg; thi du har gjort mig godt, medens jeg har gjort dig ondt, og du har i dag vist mig stor godhed, siden du ikke dræbte mig, da herren gav mig i din hånd. hvem træffer vel sin fjende og lader ham gå i fred? herren gengælde dig det gode, du har øvet imod mig i dag! se, jeg ved, at du bliver konge, og at kongedømmet over israel skal blive i din hånd; så tilsværg mig nu ved herren, at du ikke vil udrydde mine efterkommere efter mig eller udslutte mit navn af mit fædrenehus!" det tilsvor david saul, hvorefter saul drog hjem, medens david og hans mænd gik op i klippeborgen.

25

da samuel var død, samlede hele israel og holdt klage over ham; og man jordede ham i hans hjem i rama.

derpå brød david op og drog ned til maons ørken. i maon boede en mand, som havde sin bedrift i karmel; denne mand var hovedrig, han havde 3000 får og 1000 geder; og han var netop i karmel til fåreklipping. manden hed nabal, hans hustru abigajil; hun var en klog og smuk kvinde, medens manden var hård og ond. han var kalebit. da david ude i ørkenen horte, at nabal havde fåreklipping, sendte han ti af sine folk af sted og sagde til dem: "gå op til karmel, og når I kommer til nabal, så hils ham fra mig og sig til min broder: fred være med dig, fred være med dit hus, og fred være med alt, hvad dit er! jeg har hørt, at du har fåreklipping. nu har dine hyrder opholdt sig hos os; vi har ikke fornærmet dem, og de har intet mistet, i al den tid de har været i karmel; spørg kun dine folk, så skal de fortælle dig det. fat godhed for folkene! vi kommer jo til en festdag; giv dine trælle og din søn david, hvad du vil unde os!" davids folk kom hen og sagde alt dette til nabal fra david og bødte så på svar. men nabal svarede davids folk: "hvem er david, hvem er isajs søn? nu til dags er der så mange trælle, der løber fra deres herre. skulde jeg tage mit brød, min vin og mit slagtekvæg, som jeg har slået til mine fåreklippere, og give det til mænd, jeg ikke ved, hvor er fra?" så begav davids folk sig på hjemvejen, og da de kom tilbage, fortalte de ham det hele: da sagde david til sine folk: "spænd alle deres sværd ved lænd!" da spændte de alle deres sværd om, også david. og henved 400 mand fulgte david, medens 200 blev ved trosset. men en af folkene fortalte nabals hustru abigajil det og sagde: "david sendte bud fra ørkenen for at hilse på vor herre; men han overfusede dem, skønt de mænd har været meget gode mod os og ikke fornærmet os, og vi har intet mistet, i al den tid vi færdedes sammen med dem, da vi var ude i marken. de var en mur om os både nat og dag, i al den tid vi vogtede småkvæget i nærheden af dem. se nu til, hvad du vil gøre, thi ulykken hænger over hovedet på vor herre og hele hans hus; han selv er jo en usling, man ikke kan tale med!" så gik abigajil straks hen og tog 200 brød, to dunke vin, fem tillavede får, fem se ristet korn, 100 rosinkager og 200 figenkager, lagde det på æslerne og sagde til sine karle: "gå i forvejen, jeg kommer bagefter!" men sin mand nabal sagde hun intet derom. som hun nu på sit æsel red ned ad vejen i skjul af bjergene, kom david og hans mænd ned imod hende, så hun mødte dem. men david havde sagt: "det er slet ingen nytte til, at jeg i ørkenen har værnet om alt, hvad den mand ejede, så intet deraf gikk tabt; han har gengældt mig godt med ondt. gud ramme david både med det ene og det andet, om jeg levner noget mandligt væsen af alt, hvad hans er, til morgens frembrud!" da abigajil fik øje på david, sprang hun straks af æselet og kastede sig ned for david på sit ansigt, bøjede sig til jorden, faldt ned for hans fødder og sagde: "skylden er min, herre! lad din trælkvinde tale til dig og hør din trælkvindes ord! min herre må ikke regne med den usling fil nabal! han svarer til sit navn; nabal hedder han, og fuld af dårskab er han; men jeg, din trælkvinde, så ikke min herres folk, som du sendte hid. men nu, min herre, så sandt Herren lever, og så sandt du lever, du, hvem Herren har holdt fra at pådrage dig blodskyld og tage dig selv til rette:

måtte det gå dine fjender og dem, som pønser på ondt mod min herre, som nabal! lad nu folkene, som følger min herre, få denne gave, som din trælkvinde bringer min herre. tilgiv dog din trælkvinde hendes brøde; thi Herren vil visselig bygge min herre et hus, som skal stå, eftersom min herre fører Herrens krige, og der ikke har været noget ondt at finde hos dig, så længe du har levet. og skulde nogen rejse sig for at forfølge dig og stå dig efter livet, måtte da min herres liv være bundet i de levendes knippe hos Herren din gud; men dine fjenders liv slynge han bort med slyngeskålen! når Herren så for min herre opfylder alt det gode, han lovede dig, og sætter dig til fyrste over israel, da får du ikke dette at bebrejde dig selv, og min herre får ikke samvittighedsnag af, at han uden grund udgød blod, og at min herre tog sig selv til rette. og når Herren gør vel imod min herre, kom da din trælkvinde i hul!" da sagde david til abigajil: "priset være Herren, israels gud, som i dag sendte mig dig i møde, priset være din klogskab, og priset være du selv, som i bag holdt mig fra at pådrage mig blodskyld og tage mig selv til rette! men så sandt Herren, israels gud, lever, som holdt mig fra at gøre dig men: hvis du ikke var ilet mig i møde, var ikke et mandligt væsen levnet nabal til i morgen!" og david modtog af hende, hvad hun havde bragt ham, og sagde til hende: "gå op til dit hus i fred! jeg har lånt dig øre og opfyldt dit ønske!" da abigajil kom hjem til nabal, holdt han netop i sit hus et gæstebud som en konges; og da han var glad og stærkt beruset, sagde hun ham ikke det mindste, for det dagedes. men om morgenen, da nabals rus var ovre, fortalte hans hustru ham sagen. da lammedes hjertet i hans bryst, og han blev som sten; og en halv snes dage efter slog Herren nabal, så han døde. da david fik at vide, at nabal var død, sagde han: "lovet være Herren, som har hævnnet den krænkelse, nabal tilføjede mig, og holdt sin tjener fra at gøre ondt; Herren har ladet nabals ondskab falde tilbage på hans eget hoved!" derpå sendte david bud og bejlede til abigajil. og da davids trælle kom til abigajil i karmel, talte de således til hende: "david har sendt os til dig for at bejle til dig!" da rejste hun sig, bøjede sig med ansigtet mod jorden og sagde: "din tjenerinde er rede til at blive min herres trælkvinde og tvætte hans trælles fødder!" så stod abigajil hastigt op og satte sig på sit æsel, og hendes fem piger ledsagede hende; og hun fulgte med davids sendebud og blev hans hustru. desuden havde david ægtet ahinoam fra jizre'el. således blev de begge to hans hustruer. men saul gav sin datter mikal, davids hustru, til palti, lajis' søn, fra gallim.

26

zifiterne kom til saul i gibe'a og sagde: "mon ikke david holder sig skjult i gibeat-hakila over for jesjimon!" da brød saul op og drog ned til zifs ørken med 3000 udsøgte mænd af israel for at søge efter david i zifs ørken; og han slog lejr i gibeat-hakila østen for jesjimon ved vejen, medens david opholdt sig i ørkenen. da david erfarede, at saul var draget ind i ørkenen for at forfølge ham, udsendte han spejdere og fik at vide, at saul var kommet til nakon. da stod david

op og begav sig til det sted, hvor saul havde lejret sig, og david fik øje på det sted, hvor saul og hans hærfører abner, ners søn, lå; det var i vognborgen, saul lå, og hans folk var lejret rundt om ham. og david tog til orde og sagde til hetiten ahimelek og til joabs broder abisaj, zerujas søn: "hvem vil følge mig ned til saul i lejren?" abisaj svarede: "det vil jeg!" så kom david og abisaj om natten til hæren, og se, saul lå og sov i vognborgen med sit spyd stukket i jorden ved sit hovedgærde, medens abner og krigerne lå rundt om ham. da sagde abisaj til david: "gud har i dag givet din fjende i din hånd! lad mig nagle ham til jorden med hans spyd, så jeg ikke skal behøve at gøre det om!" men david svarede abisaj: "gør ham ikke noget ondt! thi hvem lægger ustraffet hånd på herrens salvede?" og david sagde endvidere: "nej, så sandt herren lever, herren selv vil ramme ham; hans time kommer, eller han vil blive revet bort, når han drager i krigen. herren lade det være langt fra mig at lægge hånd på herrens salvede! men tag nu spydet ved hans hovedgærde og vandkrukken, og lad os så gå vor vej!" så tog david spydet og vandkrukken fra sauls hovedgærde, og de gik deres vej, uden at nogen så eller mærkede det eller vågnede; thi de sov alle, eftersom en tung søvn fra herren var faldet over dem. derpå gik david over på den anden side og stillede sig langt borte på toppen af bjerget, så at der var langt imellem dem. så råbte han til krigerne og abner, ners søn: "svarer du ikke, abner?" abner svarede: "hvem er det, som kalder på kongen?" david sagde til abner: "er du ikke en mand? og hvem er din lige i israel? hvorfor vogtede du da ikke din herre kongen? thi en af krigerne kom for at gøre din herre kongen men. der har du ikke båret dig vel ad! så sandt herren lever: i er dødsens, i, som ikke vogtede eders herre, herrens salvede! se nu efter: hvor er kongens spyd og vandkrukken, som stod ved hans hovedgærde?" da kendte saul davids røst, og han sagde: "er det din røst, min søn david?" david svarede: "ja, herre kongel!" og han føjede til: "hvorfor forfølger min herre dog sin træl? hvad har jeg gjort, og hvad ondt har jeg øvet? måtte min herre kongen nu høre sin træls ord! hvis det er herren, der har ægget dig imod mig, så lad ham få duften af en offergave. men er det mennesker, da være de forbandet for herrens åsyn, fordi de nu har drevet mig bort, så at jeg er udelokket fra herrens arvelod, og fordi de har sagt til mig: gå bort og dyrk fremmede guder! nu beder jeg: lad ikke mit blod væde jorden fjernt fra herrens åsyn! israels konge er jo draget ud for at stå mig efter livet, som når ørnen jager en agerhøne på bjergene!" da sagde saul: "jeg har syndet; kom tilbage, min søn david! thi jeg vil ikke mer gøre dig noget ondt, eftersom mit liv i dag var dyrebart i dine øjne. se, jeg har handlet som en dære og gjort mig skyldig i en såre stor vildfarelse! david svarede: "se, her er kongens spyd; lad en af folkene komme herover og hente det. men herren vil gengælde enhver hans retfærdighed og troskab; herren gav dig i dag i min hånd, men jeg vilde ikke lægge hånd på herrens salvede! men som dit liv i dag var agtet højt i mine øjne, måtte således mit liv være agtet højt i herrens øjne, så at han frier mig fra al nød!" da sagde saul til david: "velsignet være du, min søn david! for dig lykkes alt, hvad du tager dig

for!" derpå gik david sin vej, og saul vendte tilbage til sit hjem.

27

men david sagde til sig selv: "jeg falder dog en skønne dag for sauls hånd. jeg har ingen anden udvej end at søge tilflugt i filisterens land; så opgiver saul at søge efter mig nogetsteds i israels land, og jeg er uden for hans rækkevidde!" david brød da op og drog med sine 600 mænd over til maoks søn, kong akisj af gat; og david boede hos akisj i gat tillige med sine mænd, som havde deres familier med, ligesom david havde sine to hustruer med, ahinoam fra jizre'el og abigail, karmeliten nabals hustru. da saul fik at vide, at david var flygtet til gaf, holdt han op at søge efter ham. men david sagde til akisj: "hvis jeg har fundet nåde for dine øjne, lad mig så få et sted at bo i en af byerne ude i landet, thi hvorfor skal din træl bo hos dig i hovedstaden?" akisj lod ham da med det samme få ziklag; og derfor tilhører ziklag endnu den dag i dag judas konger. den tid, david boede i filisterens land, udgjorde et år og fire måneder. og david og hans mænd drog op og plyndrede hos gesjuriterne, gizriterne og amalekiterne; thi de boede i landet fra telam hen imod sjur og hen til ægypten; og når david plyndrede landet, lod han hverken mænd eller kvinder blive i live, men småkvæg, hornkvæg, æsler, kameler og klæder tog han med; når han så vendte tilbage og kom til akisj, og han spurgte: "hvor hærgede i denne gang?" svarede david: "idet judeiske sydland!" eller: "i det jerame'elitiske sydland!" eller: "i det kenitiske sydland!" david lod ingen mand eller kvinde blive i live for ikke at måtte tage dem med til gat; thi han tænkte: "de kunde robe os og sige: det og det har david gjort!" således bar han sig ad, al den tid han opholdt sig i filisterens land. derfor fik akisj tillid til david, idet han tænkte: "han har gjort sig grundig forhadet hos sit folk israel; han vil tjene mig for stedse!"

28

på den tid samlede filisterne deres hær til kamp for at angribe israel. da sagde akisj til david: "det må du vide, at du og dine mænd skal følge med mig i hæren!" david svarede akisj: "godt, så skal du også få at se, hvad din træl kan udrette!" da sagde akisj til david: "godt, så sætter jeg dig til hele tiden at vogte mit liv!" samuel var død, og hele israel havde holdt klage over ham, og han var blevet jordet i rama, hans by. og saul havde udryddet dødemanerne og besværgerne af landet. imidlertid samlede filisterne sig og kom og slog lejr i sjunem, og saul samlede hele israel, og de slog lejr på gilboa. da saul så filisterens hær, grebes han af frygt og blev såre forfærdet. da rådspurgte saul herren; men herren svarede ham ikke, hverken ved drømme eller ved urim eller ved profeterne. saul sagde derfor til sine folk: "opsøg mig en kvinde, som kan mane; så vil jeg gå til hende, og rådspørge hende!" hans folk svarede ham: "i en-dor er der en kvinde, som kan mane!" da gjorde saul sig ukendelig og tog

andre klæder på og gav sig på vej, fulgt af to mænd. da de om natten kom til kvinden, sagde han: "spå mig ved en genfærdsånd og man mig den, jeg siger dig, frem!" kvinden svarede ham: "du ved jo, hvad saul har gjort, hvorledes han har udryddet dødemanagerne og besværgerne af landet. hvorfor vil du da lægge snare for mit liv og volde min død?" da tilsvor saul hende ved herren: "så sandt herren lever, skal intet lægges dig til last i denne sag!" så sagde kvinden: "hvem skal jeg da mane dig frem?" han svarede: "man mig samuel frem!" kvinden så da samuel og udstødte et højt skrig; og kvinden sagde til saul: "hvorfor har du ført mig bag lyset? du er jo saul!" da sagde kongen til hende: "frygt ikke! men hvad ser du?" kvinden svarede saul: "jeg ser en ånd stige op af jorden!" han sagde atter til hende: "hvorledes ser han ud?" hun svarede: "en gammel mand stiger op, hyllet i en kappe!" da skønnede saul, at det var samuel, og han kastede sig med ansigtet til jorden og bøjede sig. men samuel sagde til saul: "hvorfor har du forstyrret min ro og kaldt mig frem?" saul svarede: "jeg er i stor vån; filisterne angriber mig, og gud har forladt mig og svarer mig ikke mere, hverken ved profeterne eller ved drømme. derfor lod jeg dig kalde, for at du skal sige mig, hvad jeg skal gribe til." da sagde samuel: "hvorfor spørger du mig, når herren har forladt dig og er blevet din fjende? herren har handlet imod dig, som han kundgjorde ved mig, og herren har revet kongedømmet ud af din hånd og givet din medbejler david det. eftersom du ikke adlød herren og ikke lod hans glødende vrede ramme amalek, så har herren nu voldet dig dette; herren vil også give israel i filisternes hånd sammen med dig! i morgen skal både du og dine sønner falde; også israels hær vil herren give i filisternes hånd!" da faldt saul bestyrtet til jorden, så lang han var, rædselsslagen over samuels ord; han var også ganske afkræftet, da han døgnede igennem intet havde spist. kvinden kom nu hen til saul, og da hun så, at han var ude af sig selv af skræk, sagde hun til ham: "se, din trælkvinde adlød dig; jeg satte mit liv på spil og adlød de ord, du talte til mig. så adlyd du nu også din trælkvinde; lad mig sætte et stykke brød frem for dig; spis det, for at du kan være ved kræfter, når du går bort!" men han værgede sig og sagde: "jeg kan ikke spise!" men da både hans mænd og kvinden nødte ham, gav han efter for dem, rejste sig fra jorden og satte sig på lejet. kvinden havde en fedekalv i huset, den skyndte hun sig at slagte; derpå tog hun mel, æltede det og bagte usyret brød deraf. så satte hun det frem for saul og hans mænd; og da de havde spist, stod de op og gik bort samme nat.

29

filisterne samlede hele deres hær i afek, medens israel havde slået lejre om kilden ved jizre'el. og filisternes fyrster rykkede frem med deres hundreder og tusinder, og sidst kom david og hans mænd sammen med akisj. da sagde filisternes høvdinger: "hvad skal de hebræere her?" akisj svarede: "det er jo david, kong saul af israels tjener, som nu allerede har været hos mig et par år, og jeg har ikke opdaget noget mistænkeligt hos ham, siden han gik over til mig." men filisternes

høvdinger blev vrede på ham og sagde: "send den mand tilbage til det sted, du har anvist ham. han må ikke drage i kamp med os, for at han ikke skal vende sig imod os under slaget; thi hvorledes kan denne mand bedre vinde sin herres gunst end med disse mænds hoveder? det var jo david, om hvem man sang under dans: saul slog sine tusinder, men david sine titusinder!" da lod akisj david kalde og sagde til ham: "så sandt herren lever: du er redelig, og jeg er vel tilfreds med, at du går ud og ind hos mig i lejren, thi jeg har ikke opdaget noget mistænkeligt hos dig, siden du kom til mig; men fyrsterne er ikke glade for dig. vend nu derfor tilbage og gå bort i fred, for at du ikke skal gøre noget, som mishager filisternes fyrster!" da sagde david til akisj: "hvad har jeg gjort, og hvad har du opdaget hos din træl, fra den dag jeg trådte i din tjeneste, siden jeg ikke må drage hen og kæmpe mod min herre kongens fjender?" akisj svarede david: "du ved, at du er mig kær som en guds engel, men filisternes høvdinger siger: han må ikke drage med os i kampen! gor dig derfor rede i morgen tidlig tillige med din herres folk, som har fulgt dig, og gå til det sted, jeg har anvist eder; tænk ikke ilde om mig, thi du er mig kær; gor eder rede i morgen tidlig og drag af sted, så snart det bliver lyst!" david og hans mænd begav sig da tidligt næste morgen på hjemvejen til filisternes land, medens filisterne drog op til jizre'el.

30

da david og hans mænd tredjedagen efter kom til ziklag, var amalekiterne faldet ind i sydlandet og ziklag, og de havde indtaget ziklag og stukket det i brand; kvinderne og alle, som var der, små og store, havde de taget til fange; de havde ingen dræbt, men ført dem med sig, da de drog bort. da david og hans mænd kom til byen, se, da var den nedbrændt og deres hustruer, sønner og døtre taget til fange. da brast david og hans krigere i lydelig gråd, og de græd, til de ikke kunde mere. også davids to hustruer ahinoam fra jizre'el og abigajil, karmeliten nabals hustru, var taget til fange. og david kom i stor vån, thi folkene tænkte på at stene ham, da de alle græmmede sig over deres sønner eller døtre. men david søgte styrke hos herren sin gud; og david sagde til præsten ebjatar, ahimeleks søn: "bring mig efoden hid!" og ebjatar bragte david den. da rådspurgte david herren: "skal jeg sætte efter denne røverskare? kan jeg indhente den?" han svarede: "sæt efter den; thi du skal indhente den og bringe redning!" så drog david af sted med de 600 mand, som var hos ham, og de kom til besorbækken, hvor de, som skulde lades tilbage, blev stående; men david begyndte forfølgelsen med 400 mand, medens 200 mand, som var for udmattede til at gå over besorbækken, blev tilbage. og de fandt en ægypter liggende på marken; han tog de med til david og gav ham brød at spise og vand at drikke; desuden gav de ham en figenkage og to rosinkager. da han havde spist, kom han til kræfter; - thi han havde hverken spist eller drukket i hele tre døgn. david spurgte ham da: "hvem tilhører du, og hvor er du fra?" han svarede: "jeg er en ung ægypter, træl hos en amalekit; min herre efterlod mig her, da jeg for tre

dage siden blev syg. vi gjorde indfald i det kretiske sydland, i judas område og i kalebs sydland, og ziklag stak vi i brand." da sagde david til ham: "vil du vise mig vej til denne røverskare?" han svarede: "tilsværg mig ved gud, at du hverken vil dræbe mig eller udlevere mig til min herre, så vil jeg vise dig vej til den!" så viste han dem vej, og de traf dem spredte rundt om i hele egnen i færd med at spise og drikke og holde fest på hele det store bytte, de havde taget fra filisterlandet og judas land. david huggede dem da ned fra dæmring til aften; og ingen af dem undslap undtagen 400 unge mænd, som svang sig på kamelerne og flygtede. og david reddede alt, hvad amalekiterne havde røvet, også sine to hustruer. og der savnedes intet, hverken småt eller stort, hverken byttet eller sønnerne og døtrene eller noget af, hvad de havde taget med; det hele bragte david tilbage. da tog de alt småkvæget og hornkvæget og drev det hen for david og sagde: "her er davids bytte!" da david kom til de 200 mand, som havde været for udmattede til at følge ham, og som han havde ladet blive ved besorbækken, gik de david og hans folk i møde, og david gik hen til folkene og hilste på dem. men alle ildesindede niddinger blandt dem, som havde fulgt david, tog til orde og sagde: "de fulgte os ikke, derfor vil vi intet give dem af byttet, vi har reddet; kun deres hustruer og børn må de tage med hjem!" david sagde: "således må i ikke gøre, nu da Herren har været gavmild imod os og skærmet os og givet røverskaren, som overfaldt os, i vor hånd. hvem er der vel, som vil følge eder i det? nej, den, der drog i kampen, og den, der blev ved trosset, skal have lige del, de skal dele med hinanden!" og derved blev det både den dag og siden; han gjorde det til lov og ret i israel, som det er den dag i dag. da david kom til ziklag, sendte han noget af byttet til de ældste i juda, som var hans venner, med det bud: "her er en gave til eder af byttet, der er taget fra herrens fjender!" det var til dem i betel, i ramot i sydlandet, i jattir, dem i ar'ara, i sifmot, i esjtemoa, i karmel, i jerame'eliternes byer, i keniternes byer, i horma, i borasjan, i atak, i hebron, og ligeledes til alle de andre steder, hvor david havde færdedes med sine mænd.

31

imidlertid angreb filisterne israel; og israels mænd flygtede for filisterne, og de faldne lå rundt om på gilboas bjerg. og filisterne forfulgte saul og hans sønner og dræbte sauls sønner, jonatan, abinadab og malkisjua. kampen rasede om saul, og han blev opdaget af bueskytterne og grebes af stor angst for dem. da sagde saul til sin våbendrager: "drag dit sværd og gennembor mig, for at ikke disse uomskårne skal komme og gennembore mig og mishandle mig!" men våbendrageren vilde ikke, thi han gøs tilbage derfor. da tog saul sværdet og styrtede sig i det; og da våbendrageren så, at saul var død, styrtede også han sig i sit sværd og fulgte ham i døden. således fulgtes denne dag saul, hans tre sønner, hans våbendrager og alle hans mænd i døden. men da israels mænd i byerne i dalen og ved jordan så, at israels mænd var flygtet, og at saul og hans sønner var faldet, forlod de byerne og flygtede, hvorpå filisterne

kom og besatte dem. da filisterne dagen efter kom for at plyndre de faldne, fandt de saul og hans tre sønner liggende på gilboas bjerg; de huggede da hovedet at ham, afførte ham hans våben og sendte bud rundt i filisternes land for at bringe deres afguder og folket glædesbudet. våbnene lagde de i astartes tempel, men kroppen hængte de op på bet-sjans mur. men da indbyggerne i jablesj i gilead hørte, hvad filisterne havde gjort ved saul, brød alle våbenføre mænd op, og efter at have gået hele natten igennem tog de sauls og hans sønners kroppe ned fra bet-sjans mur, bragte dem med til jablesj og brændte dem der. så tog de deres ben og jordede dem under tamarisken i jablesj og fastede syv dage.

da david efter sauls død var vendt tilbage fra sejeren over amalek og havde opholdt sig to dage i ziklag, kom der tredjedagen en mand fra hæren, fra saul, med sønderrevne klæder og jord på hovedet, og da han kom hen til david, kastede han sig til jorden og bøjede sig. david spurgte ham: "hvor kommer du fra?" han svarede: "jeg slap bort fra israels hær!" david sagde da til ham: "hvorledes gik det? fortæl mig det!" han svarede: "folket flygtede fra kampen, og mange af folket faldt og døde; også saul og hans søn jonatan er døde." da sagde david til den unge mand, som bragte ham budet: "hvoraf ved du, at saul og hans søn jonatan er døde?" den unge mand, der bragte ham budet, svarede: "det traf sig, at jeg var på gilboas bjerg, og se, saul stod lænet til sit spyd, medens vognene og rytterne trængte ham; og da han vendte sig om, fik han øje på mig og kaldte på mig; og jeg sagde: her er jeg! da spurgte han mig: hvem er du? og jeg svarede: jeg er en amalekit! så sagde han til mig: kom herhen og giv mig dødsstødet! thi krampen har grebet mig, men jeg lever endnu! og jeg trådte hen til ham og gav ham dødsstødet, thi jeg så, at han ikke kunde leve, når han faldt om. så tog jeg diademet, han havde på hovedet, og et armbånd, han bar på armen, og dem har jeg med hid til min herre." da tog david fat i sine klæder og sønderrev dem, og ligeså gjorde alle hans mænd; og de holdt klage, græd og fastede til aften over saul og hans søn jonatan og herrens folk og israels hus, fordi de var faldet for sværdet. derpå sagde david til den unge mand, som havde bragt ham budet: "hvor er du fra?" han svarede: "jeg er søn af en amalekit, der bor her som fremmed." da sagde david: "frygtede du dog ikke for at lægge hånd på herrens salvede og dræbe ham!" david kaldte så på en af sine folk og sagde: "kom herhen og stød ham ned!" og han slog ham ihjel. men david sagde til ham: "dit blod komme over dit eget hoved! thi din egen mund vidnede imod dig, da du sagde: jeg gav herrens salvede dødsstødet!" da sang david denne klagesang over saul og hans søn jonatan. den skal læres af judas sønner; den står optegnet i de oprigtiges bog. din pryd, israel, ligger dræbt på dine høje. ak, at dog heltene faldt! forkynd det ikke i gat, ej lyde der glædesbud på askalons gader, at ikke filisternes døtre skal fryde sig, de uomskårnes døtre juble! gilboas bjerge! ej falde dug og regn på eder, i dødens vangel! thi heltenes skjolde vanæredes der; sauls skjold er ej salvet med olie. uden faldnes blod, uden heltes fedt kom jonatans bue ikke tilbage, sauls sværd ikke sejrlost hjem. saul og jonatan, de elskelige, hulde, skiltes ikke i liv eller død; hurtigere var de end ørne, stærkere var de end løver! o, israels døtre, græd over saul, som klædte eder yndigt i purpur, satte guldsmykker på eders klæder! ak, at dog heltene faldt i slagets tummel - dræbt ligger jonatan på dine høje! jeg sørger over dig, jonatan, broder, du var mig såre kær; underfuld var mig din kærlighed, mere end kvinders kærlighed. ak, at dog heltene faldt, stridsvåbnene lagdes øde!

derefter rådspurgte david herren: "skal jeg drage op til en af judas byer?" herren svarede: "gør det!" og david spurgte: "hvor skal jeg drage hen?" da svarede han: "til hebron!" så drog david derop tillige med sine to hustruer ahinoam fra jizre'el og abigajil, karmeliten nabals hustru; og han tog sine mænd med derop tillige med deres familier, og de bosatte sig i byerne omkring hebron. da kom judas mænd derhen og salvede david til konge over judas hus. da david fik at vide, at mændene i jablesj i gilead havde jordet saul, sendte han sendebud til mændene i jablesj i gilead og lod sige: "herren velsigne eder, fordi i således viste godhed mod eders herre saul og jordede ham. måtte nu herren vise eder godhed og trofasthed! men også jeg vil gøre godt imod eder, fordi i gjorde dette. tag eder derfor sammen og vis eder som stærke mænd; thi eders herre saul er død, og judas hus har allerede salvet mig til konge!" men abner, ners søn, sauls hærfører, tog sauls søn isbosjet og bragte ham over til mahanajim og udråbte ham til konge over gilead, aseriterne, jizre'el, efraim og benjamin, over hele israel. isbosjet, sauls søn, var fyrretyve år, da han blev konge over israel, og han herskede to år. kun judas hus sluttede sig til david. den tid david herskede i hebron over judas hus, var syv år og seks måneder. abner, ne'rs søn, drog med isbosjets, sauls søns, folk fra mahanajim til gibeon; ligeledes drog joab, zerujas søn ud med davids folk, og de stødte sammen med dem ved dammen i gibeon; og de slog sig ned hver på sin side af dammen. da sagde abner til joab: "lad de unge mænd stå op og udføre våben lege for os!" og joab sagde: "ja, lad dem stå op!" så stod de op og gik frem lige mange fra hver side, tolv benjaminiter for isbosjet, sauls søn, og tolv af davids folk; men de greb hverandre om hovedet og stødte sværdet i siden på hverandre, så de faldt alle til hobe. derfor kalder man dette sted helkat-hazzurim; det ligger ved gibeon. samme dag kom det til en meget hård kamp, i hvilken abner og israels mænd blev drevet på flugt af davids folk. ved den lejlighed var zerujastres sønner med, joab, abisaj og asa'el; og asa'el, der var rappedet som markens gazeller, forfulgte abner uden at bøje af til højre eller venstre. abner vendte sig om og spurgte: "er det dig, asa'el?" han svarede: "ja, det er!" da sagde abner: "bøj af til en af siderne, grib en af de unge mænd og tag dig hans rustning!" men asa'el vilde ikke opgave at forfølge ham. da sagde abner videre til asa'el: "stands med at forfølge mig! hvorfor skal jeg slå dig til jorden? og hvorledes skal jeg så kunne se din broder joab i øjnene?" men han vægrede sig ved at standse, og abner stødte da baglæns spydet gennem underlivet på ham, så det kom ud af ryggen, og han faldt død om på stedet. og alle, som kom til stedet, hvor asa'el lå og var død, stod stille. men joab og abisaj forfulgte abner, og da solen gik ned, havde de nået gibeat-amma, som ligger østen for gia ved vejen til gibeons ørken. da samlede benjaminitterne sig om abne'r og stillede sig i klynge på toppen af gibeat-amma. men abner råbte til joab: "skal da sværdet altid blive ved at fortære? ved du ikke, at eftersmagen er besk? hvor længe skal det vare, inden du by-

der folket standse med at forfølge deres brødre?" joab svarede: "så sandt herren lever: havde du ikke talt, vilde folkene først i morgen have standset med at forfølge deres brødre!" derpå stødte joab i hornet, og hele folket standsede; de forfulgte ikke mere israel og fortsatte ikke kampen. abner og hans mænd vandrede så i løbet af natten igennem arabalavningen, satte over jordan, gik hele kløften igennem og kom til mahana-jim. da joab vendte tilbage fra forfølgelsen af abner og samlede alle krigerne, savnede foruden asa'el nitten mand af davids folk, medens davids folk havde slået 360 mand ihjel af benjaminiterne, abners folk. derpå bar de asa'el bort og jordede ham i hans faders grav i betlehem, og joab og hans mænd vandrede hele natten igennem; da solen stod op, nåede de hebron.

3

krigen imellem sauls og davids huse trak i langdrag; men david blev stærkere og stærkere, sauls hus svagere og svagere. i hebron fødtes der david søner; hans førstefødte var amnon, søn af ahinoam fra jizre'el, den næstældste kil'ab, søn af abigajil, harmeliten nabals hustru, den tredje absalon, en søn af kong talmaj af gesjurs datter ma'aka, den fjerde adonija, en søn af haggit, den femte sjefatja, en søn af abital, og den sjette jitream, søn af davids hustru egla. disse fødtes david i hebron. under krigen mellem sauls og davids huse ydede abner sauls hus kraftig støtte. nu havde saul haft en medhustru ved navn rizpa, aijas datter. abner blev opbragt over isj-bosjets ord og sagde: "er jeg nu blevet et hundehoved fra juda? nu har jeg gang på gang vist godhed mod din fader sauls hus, hans brødre og venner og ikke ladet dig falde i davids hånd, og så går du nu i rette med mig for en kvindes skyld! gud ramme abner både med det ene og det andet: hvad herren tilsvor david, skal jeg nu sørge for bliver opfyldt på ham; jeg skal sørge for, at sauls hus mister kongedømmet og davids trone bliver rejst over israel og juda fra dan til be'ersjeba!" og af frygt for abner kunde isj-bosjet ikke svare et ord. så sendte abner sendebud til david i hebron og lod sige: "slut pagt med mig! se, jeg vil hjælpe dig og bringe hele israel over på din side!" han svarede: "vel, jeg vil slutte pagt med dig; men een ting kræver jeg af dig: du bliver ikke stedet for mit åsyn, med mindre du har sauls datter mikal med, når du kommer!" david sendte derpå bud til isjbosjet, sauls søn, og lod sige: "giv mig min hustru mikal, som jeg blev trolovet med for 100 filisterforhuder!" da sendte isjbosjet bud og lod hende hente hos hendes mand paltiel, lajis's søn. hendes mand fulgte hende grædende lige til bahurim; her sagde abner til ham: "gå nu hjem!" så vendte han hjem. men abner havde forhandlet med israels ældste og sagt: "allerede tidligere ønskede i david til konge; så gør nu alvor af det! thi herren har sagt om david: ved min tjener davids hånd vil jeg frelse mit folk israel fra filisterne og alle dets fjenders hånd!" abner talte også til benjamin derom. endelig gik abner også til hebron for at meddele david alt, hvad israel og hele benjamins hus havde vedtaget. da abner, fulgt af tyve mænd, kom til david i hebron, gjorde david gæste-

bud for abner og mændene, som var med ham. derpå sagde abner til david: "lad mig bryde op og drage hen og samle hele israel om min herre kongen, for at de kan slutte pagt med dig, at du kan blive konge over alt, hvad din hu står til!" da lod david abner rejse, og han drog bort i fred. just da kom davids folk og joab hjem fra et strejftog og medførte et rigt bytte; abner var da ikke mere hos david i hebron, thi david havde ladet ham rejse, og han var draget bort i fred. da nu joab var vendt hjem med hele sin hær, fik han at vide at abner, ners søn, havde været hos kongen, og at denne havde ladet ham rejse, så han var draget bort i fred. da gik joab til kongen og sagde: "hvad har du gjort? abner har jo været hos dig! hvorfor lod du ham rejse, så han frit kunde drage bort? indser du ikke, at abner, ners søn, kun kom for at bedrage dig. udspejde din færd og få at vide, hvad du har for!" så gik joab bort fra david og sendte uden davids vidende sendebud efter abner og de hentede ham tilbage fra borsira. og da abner kom tilbage til hebron, tog joab ham til side midt i porten for at tale uhindret med ham; og der dræbte han ham ved et stik i underlivet for at hævne sin broder asa'els blod. da det siden kom david for øre, sagde han: "jeg og mit rige er til evig tid uden skyld for herren i abners, ners søns, blod! det komme over joabs hoved og over hele hans fædrenehus; og joabs hus være aldrig frit for folk, som lider af flåd eller spedalsk hed, går med krykke eller falder for sværdet eller mangler brød!" men joab og hans broder abisaj havde slået abner ihjel, fordi han havde fældet deres broder asa'el i kampen ved gibeon. derpå sagde david til joab og alle folkene, som fulgte ham: "sonderriv eders klæder, tag sæk om eder og hold klage over abner!" og kong david gik selv bag efter børen. og da man jordede abner i hebron, græd kongen højt ved abners grav, og alt folket græd med, da sang kongen denne klegesang over abner: skulde abner dø en dårs død? dine hænder var ikke bundne, dine fødder ikke lagt i lænker, du faldt, som man falder for misdædere! da græd hele folket end mere over ham, og da hele folket kom for at få david til af spise, medens det endnu var dag, svor david: "gud ramme mig både med det ene og det andet, om jeg smager brød eller noget andet, før sol går ned!" hele folket lagde mærke dertil, og det gjorde et godt indtryk på dem; alt, hvad kongen foretog sig, gjorde et godt indtryk på alt folket; og hele folket og hele israel skønnede den dag, at kongen ikke var ophavsmænd til drabet på abner, ners søn. og kongen sagde til sine folk: "ved i ikke, af der i dag er faldet en øverste og stormand i israel? men jeg er endnu for svag, skønt jeg er salvet til konge, og disse mænd, zerujasønnerne, er mig for stærke. herren gengælde udådsmanden hans skændsels- dåd!"

4

da isjbosjet, sauls søn, hørte, at abner var død i hebron, tabte han modet, og hele israel grebes af skræk. nu havde isjbosjet, sauls søn, to mænd, der var førere for strejfskarer, den ene hed ba'ana, den anden rekab, sønner af benjaminiten rimmon fra be'erot; thi også be'erot regnes til benjamin; dog var be'erotterne flygtet til gittajim, hvor de bor som fremmede den dag

i dag. sauls søn jonatan havde en søn, der var lam i fødderne; han var fem år gammel, da efterretningen om saul og jonatan kom fra jizre'el, og hans fostermoder tog ham og flygtede; men under hendes skyndsomme flugt faldt han fra hende og blev lam; hans navn var mefibosjet. be'erotiten rimmons sønner rekab og ba'ana gav sig på vej og kom ved middagstide til isjbosjets hus, medens han sov til middag; og da dørvogtersken, som var ved at rense hvede, var faldet i søvn, slap rekab og hans broder ba'ana forbi og trængte ind i huset, hvor isjbosjet lå på sit leje i soveværelset; og de slog ham ihjel og huggede hovedet af ham; derpå tog de hovedet og vandrede i løbet at natten gennem arabalavningen og bragte isjbosjets hoved til david i hebron, idet de sagde til kongen: "her er hovedet af isjbosjet, din fjende sauls søn, han, som stod dig efter livet; i dag har herren givet min herre kongen hævn over saul og hans afkom!" da svarede david be'erotiten rimmons sønner rekab og hans broder ba'ana: "så sandt herren lever, som har udfriet mig af al trængsel: den, som bragte mig efterretning om sauls død, i den tro at han bragte et glædesbud, ham greb jeg og lod dræbe i ziklag for at give ham løn for hans glædesbud; hvor meget mere skalde jeg da ikke nu, når gudløse mænd har myrdet en retfærdig mand på hans jele i hans eget hus, kræve hans blod af eder og udrydde eder af jorden!" derpå bød david sine folk dræbe dem, og de huggede hænder og fødder af dem og hængte dem op ved dammen i hebron; men isjbosjets hoved tog de og jordede i abners grav i hebron.

5

derpå kom alle israels stammer til david i hebron og sagde: "vi er jo dit kød og blod! allerede før i tiden, da saul var konge over os, var det dig, som førte israel ud i kamp og hjem igen; og herren sagde til dig: du skal vogte mit folk israel og være hersker over israel!" og alle israels ældste kom til kongen i hebron, og kong david sluttede i hebron pagt med dem for herrens åsyn, og de salvede david til konge over israel. david var tredive år, da han blev konge, og han herskede fyrretyve år. i hebron herskede han over juda syv år og seks måneder, og i jerusalem herskede han tre og tredive år over hele israel og juda. derpå drog kongen med sine mænd til jerusalem mod jebusiterne, som boede deri landet. man sagde til kongen: "her kan du ikke trænge ind, thi blinde og lamme vil slå dig tilbage!" dermed vilde de sige: "david kommer ikke herind!" men david indtog klippeborgen zion, det er davidsbyen. på den dag sagde david: "enhver, som trænger frem til vandledning og slår en jebusit, de halte og blinde, som davids sjæl hader, skal være øverste og hærfører". derfor siger man: "en blind og en lam kommer ikke ind i huset!" så tog david bolig i klippeborgen og kaldte den davidsbyen; og han befæstede byen rundt om fra millo og indefter. og david blev mægtigere og mægtigere; herren, hærskarers gud, var med ham. kong hiram af tyrus sendte sendebud til david med cedertætræ og tillige tømmerrænder og stenhuggere, som byggede ham et hus. da skønnede david, at herren havde sikret hans kongemagt over

israel og højnet hans kongedømme for sit folk israels skyld. david tog i jerusalem endnu flere medhustruere og hustruer, efter at han var kommet dertil fra hebron, og der fødtes ham flere sønner og døtre. navnene på dem, som fødtes ham i jerusalem, er følgende: sjammua, sjobab, natan, salomo, jibhar, elisjua, nefeg, jafia, elisjama, ba'aljada og elifelet. men da filisterne hørte, at david var salvet til konge over israel, rykkede de alle ud for at søge efter ham. ved efterretningen herom drog david ned til klippeborgen, medens filisterne kom og bredte sig i refaimdalen. david rådspurgte da herren: "skal jeg drage op mod filisterne? vil du give dem i min hånd?" og herren svarede david: "drag op, thi jeg vil give filisterne i din hånd!" så drog david til ba'al-perazim, og der slog han dem. da sagde han: "herren har brudt igennem mine fjender foran mig, som vand bryder igennem!" derfor kalder man stedet ba'al-perazim. og de lod deres guder i stikken der, og david og hans mænd tog dem. men filisterne bredte sig på ny i refaimdalen. da david rådspurgte herren, svarede han: "drag ikke imod dem, men omgå dem og fald dem i ryggen ud for bakabuskene. når du da hører lyden af skridt i bakabuskenes toppe, skal du skynde dig, thi så er herren draget ud foran dig for at slå filisternes hær!" david gjorde, som herren bød, og slog filisterne fra gibeon til hen imod gezer.

6

david samlede alt udsøgt mandskab i israel, 30000 mand. derpå brød david op med alle sine krigere og drog til ba'al i juda for der at hente guds ark, over hvilken hærskarers herres navn er nævnet, han, som troner over keruberne. de satte da guds ark på en ny vogn og førte den bort fra abinadabs hus på højen, og abinadabs sønner uzza og ajo kørte vognen, således at uzza gik ved siden af og ajo foran guds ark. david og hele israel legede af alle kræfter for herrens åsyn til sang og til citre, harper, pauker, bjælder og cymbler. men da de kom til nakons tærskelplads, rakte uzza hånden ud og greb fat i guds ark, fordi okserne snublede. da blussede herrens vrede op mod uzza, og gud slog ham der, fordi han rakte hånden ud mod arken, og han døde på stedet ved siden af guds ark. men david græmmede sig over, at herren havde tilføjet uzza et brud. derfor kaldte man stedet perez-uzza, som det hedder den dag i dag, og david grebes den dag af frygt for herren og sagde: "hvor kan da herrens ark komme hen hos mig!" og david vilde ikke flytte herrens ark hen hos sig i davidsbyen, men lod den sætte ind i gatiten obed-edoms hus. herrens ark blev så i gatiten obed-edoms hus tre måneder, og herren velsignede obed-edom og hele hans hus. da nu kong david fik underretning om, at herren for guds arks skyld havde velsignet obed-edoms hus og alt, hvad hans var, gik han hen og lod under festglæde guds ark bringe op fra obed-edoms hus til davidsbyen. og da de, som bar herrens ark, havde gået seks skridt, ofrede han en okse og en fedekalv. og david dansede af alle kræfter for herrens åsyn, iført en linned efod. således bragte david og hele israel herrens ark op under festjubil og hornblæsning. men da herrens

ark kom til davidsbyen, så sauls datter mikal ud af vinduet; og da hun så kong david springe og danse for herrens åsyn, ringeagtede hun ham i sit hjerte. de førte så herrens ark ind og stillede den på plads midt i det telt, david havde rejst den, og david ofrede brændofre og takofre for herrens åsyn. og da david var færdig med brændofrene og takofrene, velsignede han folket i hærskarers herres navn og uddelte til alt folket, til hver enkelt af hele israels mængde, både mand og kvinde, et brød, et stykke kød og en rosinkage; derpå gik alt folket hver til sit. men da david vendte hjem for at velsigne sit hus, gik sauls datter mikal ham i møde og sagde: "hvor ærbart israels konge opførte sig i dag, da han blottede sig for sine undersåtters trækvinders øjne, som letfærdige mennesker plejer at gøre!" david svarede mikal: "for herrens åsyn vil jeg lege, så sandt Herren lever, som udvalgte mig fremfor din fader og hele hans hus, så han satte mig til fyrste over herrens folk israel; jeg vil lege for herrens åsyn, selv om jeg derved nedværdiges og synker endnu dybere i dine øjne; men hos trækvindinne, du talte om, skal jeg vinde ære!" og sauls datter mikal fik til sin dodedag intet barn.

7

engang kongen sad i sit hus, efter at herren havde skaffet ham ro for alle hans fjender rundt om, sagde han til profeten natan: "se, jeg har et cedertræhus at bo i, men guds ark har plads i et telt!" natan svarede kongen: "gør alt, hvad din hu står til, thi Herren er med dig!" men samme nat kom herrens ord til natan således: "gå hen og sig til min tjener david: så siger Herren: skulde du bygge mig et hus at bo i? jeg har jo ikke haft noget hus at bo i, siden den dag jeg førte israeliterne op fra ægypten, men vandrede med, boende i et telt. har jeg, i al den tid jeg vandrede om blandt alle israeliterne, sagt til nogen af israels dommere, som jeg satte til at vogte mit folk israel: hvorfor bygger i mig ikke et cedertræhus? sig derfor til min tjener david: så siger hærskarers herre: jeg tog dig fra græsgangen, fra din plads bag småkvæget til at være fyrste over mit folk israel, og jeg var med dig, overalt hvor du færdedes, og udryddede alle dine fjender foran dig; jeg vil skabe dig et navn som de størstes på jorden og skaffe mit folk israel en hjemstavn og plante det, så det kan blive boende på sit sted uden mere at skulle forstyrres i sin ro, og uden at voldsmænd mere skal plage det som tidligere, dengang jeg satte dommere over mit folk israel; og jeg vil give det ro for alle dets fjender. så kundgør Herren dig nu: et hus vil Herren bygge dig! når dine dage er omme, og du hviler hos dine fædre, vil jeg efter dig oprejse din sæd, som udgår af dit liv, og grundfæste hans kongedømme. han skal bygge mit navn et hus, og jeg vil grundfæste hans kongetrone evindeligt. jeg vil være din sæd en fader, og den skal være mig en søn! når den synder, vil jeg tugte den med menneskestok og menneskers slag, men min miskundhed vil jeg ikke tage fra den, som jeg tog den fra din forgænger. dit hus og dit kongedømme skal stå fast for mit åsyn til evig tid, din trone skal stå til evig tid!" alle disse ord og hele denne åbenbaring meddelte

natan david. da gik kong david ind og dvejlede for herrens åsyn og sagde: "hvem er jeg, herre, herre, og hvad er mit hus, at du har bragt mig så vidt? men end ikke det var dig nok herre, herre, du gav også din tjeners hus forjættelser for fjerne tider og lod mig skue kommende slægter, herre, herre! hvad mere har david at sige dig du kender jo dog din tjener, herre, herre. for din tjeners skyld, og fordi din hu stod der-til, gjorde du dette og kundgjorde din tjener alt dette store, herre, herre; thi ingen er som du, og der er ingen gud uden dig efter alt hvad vi har hørt med vore ører. og hvor på jorden findes et folk som dit folk israel, et folk. du har grundfæstet dit folk israel som dit folk til evig tid, og du, herre, er blevet deres gud. så opfyld da, herre, gud, til evig tid den forjættelse, du udtalte om din tjener og hans hus og gør, som du sagde! da skal dit navn blive stort til evig tid, så man siger: hærskarers herre, gud over israel! og din tjener davids hus skal stå fast for dit åsyn. thi du, hærskarers herre, israels gud, har åbenbaret for din tjener: jeg vil bygge dig et hus! derfor har din tjener fundet sit hjerte til af bede denne bøn til dig. derfor, herre, herre, du er gud, og dine ord er sandhed! du har givet din tjener denne forjættelse, så lad det behage dig at velsigne din tjeners hus, at det til evig tid må stå fast for dit åsyn. thi du, herre, herre, har talt, og med din velsignelse skal din tjeners hus velsignes evindeligt!"

8

nogen tid efter slog david filisterne og undertvang dem, og david fratog filisterne meteg-ha'amma. fremdeles slog han moabiterne, og han målte dem med en snor, idet han lod dem lægge sig ned på jorden og afmålte to snorlængder, der skulde dræbes, og een, der skulde blive i live. ligeledes slog david rehobs søn, kong hadad'ezar af zoba, da han var draget ud for at genoprette sit herredømme ved floden. david fratog ham 1700 ryttere og 20000 mand fodfolk og lod alle stridshestene lamme på hundrede nær, som han skåned. og da aramæerne fra damaskus kom hadad'ezar af zoba til hjælp, slog david 22000 mand af aramæerne. derpå indsatte david fogeder i det damaskenske aram, og aramæerne blev davids skatskyldige undersåtter. således, gav Herren david sejr, overalt hvor han drog frem. og david tog de guldskjolde, hadad'ezers folk havde båret, og bragte dem til jerusalem; og fra hadad'ezers byer teba og berotaj bortførte kong david kobber i store mængder. men da kong to'i af hamat hørte, at david havde slået hele hadad'ezers stridsmagt, sendte han sin søn hadoram til kong david for at hilse på ham og lykønske ham til, at han havde kæmpet med hadad'ezar og slået ham - hadad'ezar havde nemlig ligget i krig med to'i - og han medbragte sølv-, guld- og kobber-sager. også dem helligede kong david herren tillige med det sølv og guld, han havde helliget af byttet fra alle de undertvungne folk, edom, moab ammoniterne, filisterne, amalek, og af det bytte, han havde taget fra rehobs søn, kong hadad'ezar af zoba. og david vandt sig et navn. da han vendte tilbage fra sejren over aram, slog han edom i salt dalen, 18000 mand; derpå indsatte han fogeder i edom; i hele edom indsatte han

fogeder, og alle edomiterne blev davids undersåtter, således gav herren david sejr, overalt hvor han drog frem. og david var konge over hele israel, og han øvede ret og retfærdighed mod hele sit folk. joab, zerujas søn, var sat over hæren; josafat, ahiluds søn, var kansler; zadok, abitubs søn, og ebjatar, ahimeleks søn, var præster; seraja var statsskriver; benaja, jodajas søn, var sat over kreterne og pletterne, og davids sønner var præster.

9

david sagde: "er der endnu nogen tilbage af sauls hus? så vil jeg vise godhed imod ham for jonatans skyld!" nu var der i sauls hus en træl ved navn ziba; han blev kaldt op til david, og kongen sagde til ham: "er du ziba?" han svarede: "ja, det er din træl!" da sagde kongen: "er der ingen tilbage af sauls hus? så vil jeg vise guds godhed imod ham." ziba svarede kongen: "der lever endnu en søn af jonatan; han er lam i fødderne." da spurgte kongen: "hvor er han?" og ziba svarede kongen: "han er i makirs, ammiels søns, hus i lodebar." så lod kong david ham hente i makirs, ammiels søns, hus i lodebar. da mefibosjet, sauls søn jonatans søn, kom ind til david, faldt han på sit ansigt og bøjede sig. david sagde: "mefibosjet!" han svarede: "ja, her er din træl!" david sagde til ham: "frygt ikke! jeg vil vise dig godhed for din fader jonatans skyld og give dig hele din fader sauls jordegods tilbage; og du skal altid spise ved mit bord." da bøjede han sig og sagde: "hvad er din træl, siden du tager hensyn til en død hund som mig?" derpå lod kongen sauls tjener ziba kalde og sagde til ham: "alt, hvad der tilhørte saul og hele hans hus, har jeg givet din herres søn; men du tillige med dine sønner og trælle skal dyrke jorden og indhøste afgrøden, for at din herres hus kan have sit underhold deraf; men din herres søn mefibosjet skal altid spise ved mit bord." ziba havde femten sønner og tyve trælle. da sagde ziba til kongen: "din træl vil gøre, ganske som min herre kongen byder!" mefibosjet spiste så ved davids bord, som var han en af kongens sønner. mefibosjet havde en lille søn ved navn mika. hele zibas husstand var mefibosjets trælle. og mefibosjet boede i jerusalem, thi han spiste altid ved kongens bord. og han var lam i begge fødder.

10

nogen tid efter døde ammomiternes konge, og hans søn hanun blev konge i hans sted. da tænkte david: "jeg vil vise hanun, nahas's søn, venlighed, ligesom hans fader viste mig venlighed." og david sendte folk for at vise ham deltagelse i anledning af hans faders død. men da davids mænd kom til ammoniternes land. sagde ammoniternes høvdinger til deres herre hanun: "tror du virkelig, det er for at hædre din fader, at david sender bud og viser dig deltagelse? mon ikke det er for at udforske og udspjende byen og ødelægge den, at david sender sine folk til dig?" da tog hanun davids folk og lod det halve af deres skæg afbære og halvdelen af deres klæder skære af til sædet, og derpå lod han dem gå. da david fik efterretning herom,

sendte han dem et bud i møde, thi mændene var blevet grovelig forhånet; og kongen lod sige: "bliv i jeriko, til eders skæg er vokset udl!" men da ammoniterne så, at de havde lagt sig for had hos david, sendte de bud og lejede aramæerne fra bef-rehob og zoba, 20000 mand fodfolk, kongen af ma'aka med 1000 mand og folkene fra tob, 12000 mand. da david hørte det, sendte han joab af sted med hele hæren og kærnetropperne. ammoniterne rykkede så ud og stillede sig op til kamp lige uden for porten, medens aramæerne fra zoba og rehob og mændene fra tob og ma'aka stod for sig selv på åben mark. da joa så, at angreb truede ham både forfra og bagfra, gjorde han et udvalgt blandt alt israels udsøgte mandskab og tog stilling over for aramæerne, medens han overlod resten af mandskabet til sin broder abisaj, som tog stilling over for ammoniterne. og han sagde: "hvis aramæerne bliver mig for stærke, skal du ile mig til hjælp; men bliver ammoniterne dig for stærke, skal jeg komme og hjælpe dig. tag mod til dig og lad os tappert værgе vort folk og vor guds byer - så får herren gøre, hvad ham tykkes godt!" derpå rykkede joab frem med sine folk til kamp mod aramæerne, og de flygtede for ham. og da ammoniterne så, at aramæerne tog flugten, flygtede de for abisaj og trak sig ind i byen. derpå vendte joab tilbage fra kampen med ammoniterne og kom til jerusalem. men da aramæerne så, at de var slået af israel, samlede de sig, og hadad'ezer sendte bud og lod aramæerne hinsides floden rykke ud, og de kom til helam med sjobak, hadad'ezers hærfører, i spidsen. da david fik efterretning herom, samlede han hele israel, satte over jordan og kom til helam, hvor aramæerne stillede sig op til kamp mod david og angreb ham. men aramæerne flygtede for israel, og david nedhuggede 700 stridsheste og 40000 mand af aram; også deres hærfører sjobak slog han ihjel der. da alle hadad'ezers lyd konger så, at de var slået af israel, sluttede de fred med israel og underkastede sig. og aramæerne vovede ikke at hjælpe ammoniterne mere.

11

næste år, ved den tid kongerne drager i krig, sendte david joab ud med sine folk og hele israel, og de hærgede ammoniternes land og belejrede rabba. david blev derimod selv i jerusalem. så skete det en aftenstund, da david havde rejst sig fra sit leje og vandrede på kongepaladsets tag, at han fik øje på en kvinde, der var i færd med at bade sig; og kvinden, var meget smuk. david sendte da bud for at forhøre sig om hende, og der blev sagt: "det er vist batseba, eliams datter, hetiten urias's hustru!" så lod david hende hente, og da hun kom til ham, lå han hos hende; hun havde lige renset sig efter sin urenhed. derefter vendte hun hjem igen. men da kvinden blev frugtommelig, sendte hun bud til david og lod sige: "jeg er frugtommelig!" da sendte david det bud til joab: "send hetiten urias til mig!" og joab sendte urias til david. da urias kom, spurgte david, hvorledes det stod til med joab og hæren, og hvorledes det gik med krigen. derpå sagde david til urias: "gå nu ned til dit hus og tvæt dine fødder!" urias gik da ud af kon-

gens palads, og en gave fra kongen blev sendt efter ham; men urias lagde sig ved indgangen til kongens palads hos sin herres folk og, gik ikke ned til sit hus. da david fik at vide, at urias ikke var gået ned til sit hus, sagde han til ham: "kommer du ikke lige fra rejsen? hvorfor går du så ikke ned til dit hus?" urias svarede david: "arken og israel og juda bor i hytter, og min herre joab og min herres trælle ligger lejret på åben mark; skulde jeg da gå til mit hus for at spise og drikke og søge min hustrus leje?" så sandt herren lever, og så sandt du lever, jeg gør det ikke!" da sagde david til urias: "så bliv her i dag; i morgen vil jeg lade dig rejse!" urias blev da i jerusalem den dag, næste dag indbød david ham til at spise og drikke hos sig og fik ham beruset. men om aftenen gik han ud og lagde sig på sit leje hos sin herres folk; til sit hus gik han ikke ned. næste morgen skrev david et brev til joab og sendte det med urias. i brevet skrev han: "sæt urias der, hvor kampen er hårdest, og lad ham i stikken, så han kan blive dræbt!" joab, der var ved at belejre byen, satte da urias på en plads, hvor han vidste, der stod tapre mænd over for ham: og da mændene i byen gjorde udfald og angreb joab, faldt nogle af folket, af davids mænd; også hetiten urias faldt. da sendte joab david melding om hele slagets gang, og han gav sendebudet den befaling: "når du har givet kongen beretning om hele slagets gang, kan det være, at kongen bruser op i vrede og siger til dig: hvorfor kom i byen så nær i slaget? i måtte jo vide, at der vilde blive skudt oppe fra muren! hvem var det, der dræbte abimelek, jerubba'als søn? var det ikke en kvinde, som kastede en møllestens ned på ham fra muren, så han fandt sin død i tebez? hvorfor kom i muren så nær? så skal du sige: også din trælheden urias faldt!" så drog budet af sted og kom og meldte david alt, hvad joab havde pålagt ham, hele slagets gang. da blussede davids vrede op mod joab, og han sagde til budet: "hvorfor kom i byen så nær i slaget? i måtte jo vide, at der vilde blive skudt oppe fra muren! hvem var det, der dræbte abimelek, jerubba'als søn? var det ikke en kvinde, som kastede en møllestens ned på ham fra muren, så han fandt sin død i tebez? hvorfor kom i muren så nær?" budet sagde til david: "mændene var os overlegne og rykkede ud imod os på åben mark, men vi trængte dem tilbage til portens indgang; så skød bueskytterne oppe fra muren på dine trælle, og nogle af kongens trælle faldt; også din trælheden urias faldt!" da sagde david til budet: "sig til joab: du skal ikke græmme dig over den ting; thi sværdet fortærer snart den ene, snart den anden; fortsæt med kraft kampen mod byen og riv den ned! med de ord skal du sætte mod i ham!" da urias's hustru hørte, at hendes mand var faldet, holdt hun dømmeklage over sin ægtefælle. men da sørgetiden var omdrejet, lod david hende hente til sit hus, og hun blev hans hustru og fødte ham en søn. men det, david havde gjort, var ondt i herrens øjne.

12

og herren sendte natan til david. da han kom ind til ham, sagde han: "der boede to mænd i samme by, en rig og en fattig. den rige havde småkvæg og

hornkvæg i mængde, medens den fattige ikke ejede andet end et eneste lille lam, som han havde købt og opdrættet, og som var vokset op hos ham sammen med hans børn; det åd af hans brød, drak af hans bæger og lå i hans skød og var ham som en datter. men da den rige mand engang fik besøg, ømmede han sig ved at tage noget af sit eget småkvæg eller hornkvæg og tillave det til den vejfarende mand, som var kommet til ham, men tog den fattige mands lam og tillavede det til sin gæst!" da blussede davids vrede heftigt op mod den mand, og han sagde til natan: "så sandt herren lever: den mand, som gjorde det, er dødsens, og lammet skal han erstatte trefold, fordi han handlede så hjerteløst!" men natan sagde til david: "du er manden! så siger herren, israels gud: jeg salvede dig til konge over israel, og jeg friede dig af sauls hånd; jeg gav dig din herres hus, lagde din herres hustruer i din favn og gav dig israels og judas hus; og var det for lidet, vilde jeg have givet dig endnu mere, både det ene og det andet. hvorfor har du da ringeagtet herrens ord og gjort, hvad der er ondt i hans øjne? hetiten urias har du dræbt med sværdet; hans hustru har du taget til ægte, og ham har du slået ihjel med ammoniternes sværd. så skal nu sværdet aldrig vige fra dit hus, fordi du ringeagtede mig og tog hetiten urias's hustru til ægte. så siger herren: se, jeg lader ulykke komme over dig fra dit eget hus, og jeg tager dine hustruer bort for øjnene af dig og giver dem til en anden, som skal ligge hos dine hustruer ved højlys dag. thi du handlede i det skjulte, men jeg vil opfylde dette ord i hele israels påsyn og ved højlys dag!" da sagde david til natan: "jeg har syndet mod herren!" og natan sagde til david: "så har herren også tilgivet dig din synd; du skal ikke dø. men fordi du ved denne gerning har vist foragt for herren, skal sønnen, som er født dig, visselig dø!" derpå gik natan til sit hus. og herren ramte det barn, urias's hustru havde født david, med sygdom. da søgte david gud for barnet, holdt faste og gik hen og lagde sig om natten på jorden i sæk. de ældste i hans hus kom til ham for at få ham til at rejse sig, men han vilde ikke, og han holdt ikke måltid sammen med dem. syvendageden døde barnet; men davids folk turde ikke lade ham vide, at barnet var død, thi de tænkte: "da barnet levede, vilde han ikke låne os øre, når vi talte til ham; hvor kan vi da nu sige til ham, at barnet er død? han kunde gøre en ulykke!" men da david så, at hans folk hviskede sammen, skønnede han, at barnet var død. så spurgte david sine folk: "er barnet død?" og de svarede: "ja, han er død!" da rejste david sig fra jorden, tvættede og salvede sig, tog andre klæder på og gik ind i herrens hus og bad; så gik han hjem, forlangte at få mad sat frem og spiste. da sagde hans folk til ham: "hvorledes er det dog, du bærer dig ad? medens barnet endnu levede, fastede du og græd; og nu da barnet er død, rejser du dig og spiser!" han svarede: "så længe barnet levede, fastede jeg og græd; thi jeg tænkte: måske er herren mig nådig, så barnet bliver i live. men hvorfor skulde jeg faste, nu han er død? kan jeg bringe ham tilbage igen? jeg går til ham, men han kommer ikke tilbage til mig!" derpå trøstede david sin hustru batseba, og efter at han var gået ind til hende og havde ligget hos hende, fødte hun en søn, som han kaldte

salomo, og ham elskede herren. han overgav ham til profeten natan, og på herrens ord kaldte denne ham jedidja. joab angreb imidlertid rabba i ammon og indtog vandbyen. derpå sendte joab bud til david og lod sige: "jeg har angrebet rabba og indtaget vandbyen; kald nu resten af hæren sammen, så du kan belejre byen og indtage den, for at det ikke skal blive mig, der indtager den og får mit navn udråbt over den!" da samlede david hele hæren og drog til rabba, angreb og indtog det. og han tog kronen af milkom's hoved; den var af guld og vejede en talent; der var en ædelsten på den, og den blev sat på davids hoved. et vældigt bytte fra byen førte han med sig, og indbyggerne slæbte han bort, satte dem til savene, jernhakkerne - og jernøkserne og lod dem trække ved teglovnene.

13

nogen tid efter tildrog følgende sig. davids søn absalon havde en smuk søster, som hed tamar, og davids søn ammon fattede kærlighed til hende. ammon blev syg af attrå efter sin søster tamar; thi hun var jomfru, og ammon øjnede ingen mulighed for at få sin vilje med hende. men ammon havde en ven ved navn jonadab, en søn af davids broder sjim'a, og denne jonadab var en såre klog mand; han sagde til ham: "hvorfor er du så elendig hver morgen, kongesøn? vil du ikke sige mig det?" ammon svarede: "jeg elsker min broder absalons søster tamar!" da sagde jonadab til ham: "læg dig til sengs og lad, som du er syg! når så din fader kommer for at se til dig, skal du sige: lad min søster tamar komme og give mig noget at spise! når hun laver maden i mit påsøn, så at jeg kan se det, og hun selv giver mig den, kan jeg spise." så gik ammon til sengs og lod. som han var syg; og da kongen kom for at se til ham, sagde ammon til kongen: "lad min søster tamar komme og lave et par kager i mit påsøn og selv give mig dem: så kan jeg spise." david sendte da bud ind i huset til tamar og lod sige: "gå over til din broder ammon's hus og lav mad til ham!" og tamar gik over til sin broder ammon's hus, hvor han lå til sengs, tog dejen, æltede den og lavede kagerne i hans påsøn og bagte dem; derpå tog hun panden og hældte dem ud i hans påsøn; ammon vilde dog ikke spise, men sagde: "lad alle gå udenfor!" og da de alle var gået udenfor, sagde ammon til tamar: "bær maden ind i inderværelset og lad mig få den af din egen hånd!" da tog tamar kagerne, som han havde lavet, og bar dem ind i inderværelset til sin broder ammon. men da hun bar dem hen til ham, for at han skulde spise, greb han fat i hende og sagde: "kom og lig hos mig, søster!" men hun sagde: "nej, broder! krænk mig ikke! således gør man ikke i israel! øv dog ikke denne skændselsdåd! hvor skulde jeg gå hen med min skam? og du vilde blive regnet blandt dærer i israel! tal hellere med kongen; han nægter dig ikke at få mig!" han, vilde dog ikke høre hende, men tog hende med vold, krænkede hende og lå hos hende. men bagefter hadede ammon hende med et såre stort had; ja det had, han folte mod hende, var større end den kærlighed, han havde båret til hende. og ammon sagde til hende: "stå op og gå din vej!" da sagde hun til ham: "nej, broder! den udåd, at du nu jager mig bort, er endnu større end den anden,

du øvede imod mig!" han vilde dog ikke høre hende, men kaldte på den unge mand, der var hans tjener, og sagde: "få mig hende der ud af huset og stæng døren efter hende!" hun bar en fodsids kjortel med ærmer; thi således klædte jomfruerne blandt kongedøtrene sig forud. tjeneren førte hende da ud af huset og stængede døren efter hende. men tamar strøede aske på sit hoved og sønderrev den fodsids kjortel, hun havde på, og tog sig til hovedet og skreg ustandseligt, medens hun gik bort. da sagde hendes broder absalon til hende: "har din broder ammon været hos dig? ti nu stille, søster! han er jo din broder; tag dig ikke den sag nær!" tamar sad da ensom hen i sin broder absalons hus. da kong david hørte alt dette, blev han meget vred; men han bebrejdede ikke sin søn ammon noget, thi han elskede ham, fordi han var hans førstefødte. og absalon talte ikke til ammon, hverken ondt eller godt; thi absalon hadede ammon, fordi han havde krænkert hans søster tamar. men et par år efter holdt absalon fåreklipling i ba'al-hazor, som ligger ved efraim, og dertil indbød absalon alle kongesønnerne. absalon kom til kongen og sagde: "se, din træl holder fåreklipling; vil ikke kongen og hans folk tage med din træl derhen?" men kongen sagde til absalon: "nej, min søn! vi vil ikke alle gå med, for at vi ikke skal falde dig til byrde!" og skønt han nødte ham, vilde han ikke gå med, men tog afsked med ham. da sagde absalon: "så lad i alt fald min broder ammon gå med!" men kongen sagde til ham: "hvorfor skal han med?" da absalon nødte ham, lod han dog ammon og de andre kongesønner gå med. og absalon gjorde et kongeligt gæstebud. men absalon gav sine folk den befaling: "pas på, når vinen er gået ammon til hovedet; når jeg så siger til eder: hug ammon ned! dræb ham så! frygt ikke; det er mig, som befaler jer det. tag mod til jer og vis jer som kække mænd!" absalons folk gjorde ved ammon, som absalon havde befaleet. da brød alle kongesønnerne op, besteg deres muldury og flyede. medens de endnu var undervejs, nåede det rygter david: "absalon har hugget alle kongesønnerne ned, ikke en eneste er tilbage af dem!" da stod kongen op, sønderrev sine klæder og lagde sig på jorden; også alle hans folk, som stod hos, sønderrev deres klæder. men jonadab davids broder sjim'a's søn, tog til orde og sagde: "min herre må ikke tro, at de har dræbt alle de unge kongesønner; kun ammon er død, thi der har været noget ved absalons mund, som ikke varslede godt, lige siden den dag ammon krænkede hans søster tamar. derfor må min herre kongen ikke, tage sig det nær og tro, at alle kongesønnerne er døde. kun ammon er død!" da den unge mand, som holdt udvig, så ud, fik han øje på en mængde mennesker, som kom ned ad skråningen på vejen til horonajim, og han gik ind og meldte kongen: "jeg kan se, der kommer mennesker ned ad bjergsiden på vejen til horonajim." da sagde jonadab til kongen: "der kommer kongesønnerne; det er, som din træl sagde!" og som han havde sagt det, kom kongesønnerne, og de brast i gråd; også kongen og alle hans folk brast i heftig gråd. men absalon flygtede og begav sig til kong talmaj, ammihuds søn, i gesjur. og kongen sørgede over sin søn i al den tid. da absalon flygtede, begav han sig til gesjur, og der blev han tre år. men kongen begyndte at længes

inderligt efter absalon, thi han havde trøstet sig over ammonns død.

14

da nu joab, zerujas søn, mærkede, at kongens hjerte hang ved absalon, sendte han bud til tekoa efter en klog kvinde og sagde til hende: "lad, som om du har sorg, ifør dig sørgeklåder, lad være at salve dig med olie, men bær dig ad som en kvinde, der alt i lang tid har sørget over en afdød; gå så til kongen og sig således til ham" - og joab lagde hende ordene i munden. kvinden fra tekoa gik så til kongen, faldt til jorden på sit ansigt, bøjede sig og sagde: "hjælp kongen!" kongen spurgte hende: "hvad fattes dig?" og hun sagde: "jo, jeg er enke, min mand er død. din trælkvinde havde to sønner; de kom i klammeri ude på marken, og der var ingen til at bilægge deres tvist; så slog den ene den anden ihjel. men nu træder hele slægten op imod din trælkvinde og siger: udlever brodermorderen, for at vi kan slå ham ihjel og hævne broderen, som han dræbte! således siger de for at få arvingen ryddet af vejen og slukke den sidste glød, jeg har tilbage, så at min mand ikke får eftermæle eller efterkommere på jorden!" da sagde kongen til kvinden: "gå kun hjem, jeg skal jævne sagen for dig!" men kvinden fra tekoa sagde til kongen: "lad skylden komme over mig og mit fædrenehus, herre konge, men kongen og hans trone skal være skyldfri!" kongen sagde da: "enhver, som vil dig noget, skal du bringe til mig, så skal han ikke mere volde dig men!" men kvinden sagde: "ville dog kongen nævne herren din guds navn, for at blodhævneren ikke skal volde endnu mere ulykke og min søn blive ryddet af vejen!" da sagde han: "så sandt herren lever, der skal ikke krummes et hår på din søns hoved!" da sagde kvinden: "må din trælkvinde sige min herre kongen et ord?" han svarede: "tal!" og kvinden sagde: "hvor kan du da tænke på at gøre det samme ved guds folk - når kongen taler således, dommer han jo sig selv - og det gør kongen, når han ikke vil lade sin forstødt søn vende tilbage. thi vi skal visselig alle dø, vi er som vandet, der ikke kan samles op igen, når det hældes ud på jorden; men gud vil ikke tage det menneskes liv, der omgås med den tanke, at en forstødt ikke skal være forstødt for stedse. når jeg nu er kommet for at tale om denne sag til min herre kongen, så er det, fordi de folk har gjort mig bange; din trælkvinde tænkte: jeg vil tale til kongen, måske opfylder kongen sin trælkvindes bøn; thi kongen vil bønhøre mig og fri sin trælkvinde af den mands hånd, som trakter efter at udrydde mig tillige med min søn af guds arvelod. og din trælkvinde tænkte: min herre kongens ord vil være mig en lindring; thi min herre kongen er som en guds engel til at skønne over godt og ondt! herren din gud være med dig!" da sagde kongen til kvinden: "svar mig på det spørgsmål, jeg nu stiller dig, døg ikke noget!" kvinden sagde: "min herre kongen tale!" da sagde kongen: "har joab en finger med i alt dette?" og kvinden svarede: "så sandt du lever, herre konge, det er umuligt at slippe uden om, hvad min herre kongen siger. ja, det var din træl joab, som pålagde mig dette og lagde din trælkvinde

alle disse ord i munden. for at give sagen et andet udseende har din træl joab gjort således. men min herre er viis som en guds engel, så han ved alle ting på jorden!" derpå sagde kongen til joab: "vel, jeg vil gøre det! gå hen og bring den unge mand, absalon, tilbage!" da faldt joab på sit ansigt til jorden og bøjede sig og velsignede kongen og sagde: "nu ved din træl, at jeg har fundet nåde for dine øjne, herre konge, siden kongen har opfyldt sin træls bøn!" derpå begav joab sig til gesjur og hentede absalon tilbage til jerusalem. men kongen sagde: "lad ham gå hjem til sit hus; for mit åsyn bliver han ikke stedet!" da gik absalon hjem til sit hus, og for kongens åsyn blev han ikke stedet. men ingen mand i hele israel blev beundret så højt for sin skønhed som absalon; fra fødsål til isse var der ikke en lyde ved ham. og når han lod sit hår klippe - han lod det klippe, hver gang der var gået et år, fordi det blev ham for tungt, derfor måtte han lade det klippe - vejede det 200 sekel efter kongelig vægt. der fødtes absalon tre sønner og een datter ved navn tamar; hun var en smuk kvinde. absalon boede nu to år i jerusalem uden at blive stedet for kongen. da sendte absalon bud efter joab for at få ham til at gå til kongen; men han vilde ikke komme. han sendte bud een gang til, men han vilde ikke komme. da sagde han til sine folk "se den bygmark, joab har der ved siden af min! gå hen og stik ild på den!" og absalons folk stak ild på marken. da begav joab sig ind til absalon og sagde til ham: "hvorfor har dine folk stukket ild på min mark?" absalon svarede joab: "se, jeg sendte bud efter dig og bad dig komme herhen, for at jeg kunde sende dig til kongen og sige: hvorfor kom jeg tilbage fra gesjur? det havde været bedre for mig, om jeg var blevet der! men nu vil jeg stedes for kongen; er der skyld hos mig så lad ham dræbe mig!" joab gik da til kongen og overbragte ham disse ord. så lod han absalon kalde, og han kom ind til kongen; og han bøjede sig for ham og faldt på sit ansigt til jorden for kongen. så kyssede kongen absalon.

15

men nogen tid efter skaffede absalon sige vogn og heste og halvtredsindstyve forløbere; og om morgenen stillede han sig ved portvejen, og når nogen gik til kongen for at få en retssag afgjort, kaldte absalon ham til sig og spurgte ham: "hvilken by er du fra?" når han da svarede: "din træl er fra den eller den af israels stammer!" så sagde absalon til ham: "ja, din sag er god og retfærdig; men hos kongen finder du ikke ørel" og absalon tilføjede: "ville man blot sætte mig til dommer i landet! da måtte enhver, der har en retssag eller retstrætte, komme til mig, og jeg vilde hjælpe ham til hans ret." og når nogen nærmede sig for at kaste sig ned for ham, rakte han hånden ud og holdt ham fast og kyssede ham. således gjorde absalon over for alle israelitterne, som kom til kongen for at få deres sager afgjort, og absalon stjal israels mænds hjerte. da der var gået fire år, sagde absalon til kongen: "lad mig få lov at gå til hebron og indfri et løfte, jeg har aflagt herren; thi medens din træl boede i gesjur i aram, aflagde jeg det løfte: hvis herren lader mig komme tilbage til jerusalem, vil jeg ære herren i

hebron!" kongen svarede ham: "gå med fred!" og han begav sig til hebron. men absalon havde i al hemmelighed sendt bud ud i alle israels stammer og ladet sige: "når i hører, der stødes i horn, så skal i råbe: absalon er blevet konge i hebron!" og med absalon fulgte fra jerusalem 200 mænd, som han havde indbudt, og som drog med i god tro uden at vide af noget. og da absalon ofrede, slagtofre, lod han giloniten akitofel, davids rådgiver, hente i hans by gilo. og sammensværgelsen vandt i styrke, idet flere og flere af folket gik over til absalon. da kom en og meldte david det og sagde: "israels hu har vendt sig til absalon!" og david sagde til alle sine folk, som var hos ham i jerusalem: "kom, lad os flygte; ellers kan vi ikke undslippe absalon; skynd jer af sted, at han ikke skal skynde sig og nå os, bringe ulykke over os og nedhugge byens indbyggere med sværdet!" kongens folk svarede: "dine trælle er rede til at gøre alt, hvad du finder rigtigt, herre konge!" så drog kongen ud, fulgt af hele sit hus; dog lod kongen ti medhustruer blive tilbage for at se efter huset. så drog kongen ud, fulgt af alle sine folk. ved det sidste hus gjorde de holdt, og alle krigerne gik forbi ham, ligeledes alle kreterne og pletterne; også alle gatiten ittajs mænd, 600 mand, som havde fulgt ham fra gat, gik forbi kongen. da sagde kongen til gatiten ittaj: "hvorfor går også du med? vend om og bliv hos kongen; thi du er udlænding og er vandret ud fra din hjemstavn; i går kom du, og i dag skulde jeg tage dig med på vor omflakken, jeg, som går uden at vide hvorhen! vend tilbage og tag dine landsmænd med; herren vise dig miskundhed og trofasthed!" men ittaj svarede kongen: "så sandt herren lever, og så sandt du, herre konge, lever: hvor du, herre konge, er, der vil din træl være, hvad enten det bliver liv eller død!" da sagde david til ittaj: "vel, så drag forbi!" så drog gatiten ittaj forbi med alle sine mænd og hele sit følge af kvinder og børn. hele landet græd højt, medens alle krigerne gik forbi, og kongen stod i kedrons dal, medens alle krigerne gik forbi ham ad vejen til oliventræet i ørkenen. også zadok og ebjatar, som bar guds pagts ark, kom til stede; de satte guds ark ned og lod den stå, indtil alle krigerne fra byen var gået forbi. da sagde kongen til zadok: "bring guds ark tilbage til byen! hvis jeg finder nåde for herrens øjne, fører han mig tilbage og lader mig stedes for ham og hans bolig; siger han derimod: jeg har ikke behag i dig! se, da er jeg rede; han gøre med mig, hvad ham tykkes godt!" og kongen sagde til præsten zadok: "se, du og ebjatar skal med fred vende tilbage til byen tillige med eders sønner, din søn ahima'az og ebjatars søn jonatan! se, jeg bier ved vadestederne på jordansletten, indtil jeg får bud fra eder med efterretning." zadok og ebjatar bragte da guds ark tilbage til jerusalem, og de blev der. men david gik grædende op ad oliebjergtet med tilhyllet hoved og bare fødder, og alle krigerne, som fulgte ham, havde tilhyllet deres hoveder og gik grædende opefter. da david fik at vide, at akitofel var iblandt de sammensvorne, som holdt med absalon, sagde han: "gør akitofels råd til skamme, herre!" da david var kommet til bjergets top, hvor man plejede at tilbede gud, kom arkiten husjaj, davids ven, ham i møde med sonderrevet kjortel og jord på hovedet. da sagde david til ham: "hvis du

drager med, bliver du mig til byrde; men vender du tilbage til byen og siger til absalon: jeg vil være din træl, konge; din faders træl var jeg fordom, men nu vil jeg være din træl! så kan du gøre mig akitofels råd til skamme. der har du jo præsterne zadok og ebjatar; alt, hvad du hører fra kongens palads, må du give præsterne zadok og ebjatar nys om. se, de har der deres to sønner hos sig, zadoks søn ahima'az og ebjatars søn jonatan; send mig gennem dem bud om alt, hvad i hører." så kom husjaj, davids ven, til byen, og samtidig kom absalon til jerusalem.

16

da david var kommet lidt på den anden side af bjergets top, kom mefibosjets tjener ziba ham i møde med et par opsadledede æsler, som bar 200 brød, 100 rosinkager, 100 frugter og en dunk vin. da sagde kongen til ziba: "hvad vil du med det?" og ziba svarede: "æslerne er bestemt til ridedyr for kongens hus, brødene og frugterne til spise for folkene og vinen til drikke for dem, der bliver trætte i ørkenen!" så sagde kongen: "hvor er din herres søn?" ziba svarede kongen: "han blev i jerusalem; thi han tænkte: nu vil israels hus give mig min faders kongedømme tilbage!" da sagde kongen til ziba: "dig skal hele mefibosjets ejendom tilhøre!" og ziba sagde: "jeg bøjer mig dybt! måtte jeg finde nåde for min herre kongens øjne!" men da kong david kom til bahurim, se, da kom en mand ved navn simei, geras søn, af samme slægt som sauls hus, gående ud af byen, alt imedens han udstødte forbandelser, og han kastede sten efter david og alle kong davids folk, skönt alle krigerne og alle kærnetropperne gik på begge sider af ham. og simei forbandede ham med de ord: "bort, bort med dig, din blodhund, din usling! herren har nu bragt alt sauls hus's blod over dig, han, i hvis sted du blev konge, og herren har nu givet din søn absalon kongedømmet; nu har ulykken ramt dig. for, i du er en blodhund!" da sagde abisaj, zerujas søn, til kongen: "hvorfor skal den døde hund have lov at forbande min herre kongen? lad mig gå hen og hugge hovedet af ham!" men kongen svarede: "hvad har jeg med eder at gøre, zerujas sønner! når han forbander, og når herren har budt ham at forbande david, hvem tør da sige: hvorfor gør du det?" og david sagde til abisaj og alle sine folk: "når min egen søn, som er udgået af min lænd, står mig efter livet, hvad kan man da ikke vente af denne benjaminit! lad ham kun forbande, når herren har budt ham det! måske vil herren se til mig i min nød og gøre mig godt til gengæld for hans forbandelse i dag!" derpå gik david med sine mænd hen ad vejen, medens simei fulgte ham oppe på bjergskrånningen og stadig udstødte forbandelser, slog med sten og kastede støv efter ham. således kom kongen og alle krigerne, som fulgte ham, udmattede til jordan og hvilede ud der. imidlertid var absalon draget ind i jerusalem med alle israels mænd, og akitofel var hos ham. da nu arkiten husjaj, davids ven, kom til absalon, sagde han til ham: "kongen leve, kongen leve!" absalon sagde til husjaj: "er det sådan, du viser din ven godhed? hvorfor fulgte du ikke din ven?" husjaj svarede absalon: "nej, den, som herren og dette folk og alle israels mænd har

valgt, i hans tjeneste vil jeg træde, og hos ham vil jeg blive! og desuden: hvem er det, jeg tjener? mon ikke hans søn? som jeg har tjent din fader, vil jeg tjene dig!" absalon sagde så til akitofof: "kom med eders råd! hvad skal vi gøre?" akitofof svarede absalon: "gå ind til din faders medhustruer, som han har ladet blive tilbage for at se efter huset; så kan hele israel skønne, at du har lagt dig for had hos din fader, og alle de, der har sluttet sig til dig, vil få nyt mod!" absalons telt blev så rejst på taget, og absalon gik ind til sin faders medhustruer i hele israels påsyn. det råd, akitofof gav i de tider, gjaldt nemlig lige så meget, som når man adspurgte gud; så meget gjaldt ethvert råd af akitofof både hos david og absalon.

17

derpå sagde akitofof til absalon; "lad mig udvælge 12000 mand og bryde op i nat og sætte efter david, når jeg overfalder ham, medens han er udmattet og modfalden, kan jeg indjage ham skræk, og alle hans folk vil flygte, så at jeg kan fælde kongen uden at røre nogen anden; så bringer jeg hele folket tilbage til dig, som en brud vender tilbage til sin mand. du attrår jo dog kun en enkelt mands liv, og hele folket vil da være uskadt!" det forslag tiltalte absalon og alle israels ældste. men absalon sagde: "kald dog også arkiten husjaj hid, for at vi også kan høre, hvad han råder til!" da husjaj kom ind, sagde absalon til ham: "det og det har akitofof sagt; skal vi følge hans råd? hvis ikke, så sig du din mening!" husjaj svarede absalon: "denne gang er akitofofs råd ikke godt!" og husjaj sagde fremdeles: "du ved, at din fader og hans mænd er helte, og bitre i hu er de som en bjørn på marken, hvem ungerne er taget fra; desuden er din fader en rigtig kriger, som ikke lægger sig til hvile om natten med folkene. for øjeblikket holder han sig sikkert skjult i en kløft eller et andet sted; falder der nu straks i begyndelsen nogle af folkene, vil det rygtes, og man vil sige, at absalons tilhængere har lidt nederlag; og da bliver selv den tapre, hvis mod er som løvens, forsagt; thi hele israel ved, at din fader er en helt og hans ledsagere tapre mænd. mit råd er derfor: lad hele israel fra dan til be'ersjeba samles om dig, talrigt som sandet ved havet, og drag selv med i deres midte. støder vi så på ham et eller andet sted, hvor han nu befinder sig, kan vi falde over ham som dug over jorden, og der skal ikke blive en eneste tilbage, hverken han eller nogen af alle hans mænd; men kaster han sig ind i en by, skal hele israel lægge reb om den, og vi vil slæbe den ned i dalen, så der ikke bliver sten på sten tilbage af den!" da sagde absalon og alle israels mænd: "arkiten husjajs råd er bedre end akitofofs!" herren havde nemlig sat sig for at gøre akitofofs gode råd til skamme, for at herren kunde bringe ulykke over absalon. derpå sagde husjaj til præsterne zadok og ebjatar: "det og det råd har akitofof givet absalon og israels ældste, og det og det råd har jeg givet. skynd eder nu at sende bud til david og bring ham det bud: bliv ikke natten over ved vadedstederne på jordansletten, men søg over på den anden side, for at ikke kongen og alle hans folk skal gå til grunde!" jonatan og ahima'az stod ved rogelkilden, hvorhen en tjenestepige til stadighed

kom og bragte dem melding, hvorefter de gik hen og bragte kong david melding; thi de turde ikke vise sig i byen. men en ung mand opdagede dem og meldte det til absalon; så skyndte de sig begge bort og kom ind hos en mand i bahurim. han havde en brønd i gården, og i den steg de ned; konen tog et tæppe, bredte det ud over brønden og hældte korn derpå, så at man intet kunde opdage. nu kom absalons folk imod i huset til konen og spurgte: "hvor er ahima'az og jonatan?" konen svarede: "de gik over vandbækken!" så søgte de efter dem, men da de ikke fandt dem, vendte de tilbage til jerusalem. så snart de var gået bort, steg de to op af brønden og gik hen og bragte kong david melding; og de sagde til david: "bryd op og skynd eder over på den anden side af vandet; thi det og det råd kom akitofof med angående eder!" da brød david op med alle sine folk og satte over jordan; og ved dag gry manglede ikke en eneste, alle var de kommet over jordan. men da akitofof så, at hans råd ikke blev fulgt, sadlede han sit æsel og drog hjem til sin by; og efter at have beskikket sit hus hængte han sig og døde. han blev jordet i sin faders grav. david havde nået mahanjim, da absalon tillige med alle israels mænd gik over jordan. absalon havde i joabs sted sat amasa over hæren; amasa var søn af en ismaelit ved navn jitra, som var gået ind til abigajil, en datter af isaj og søster til joabs moder zeruja. og israel og absalon slog lejr i gilead. men da david kom til mahaoajim, bragte sjobi, nahas's søn fra rabba i ammon, makir, ammiels søn fra lodebar, og gileaditen barzillaj fra rogelim senge, tæpper, skåle og lerkar; og hvede, byg, mel, ristet korn, bønner, linser, honning, surmælk, smækveg og komælksost bragte de david og hans folk til føde; thi de tænkte: "folkene er sultne, udmattede og tørstige i ørkenen."

18

derpå holdt david mønstring over sit mandskab og satte tusindførere og hundredførere over dem; og david delte mandskabet i tre dele; den ene tredjedel stillede han under joab, den anden under abisaj, zerujas søn og joabs broder, og den sidste tredjedel under gatiten ittaj. kongen sagde så til folkene: "jeg vil selv drage med i kampen!" men de svarede: "du må ikke drage med; thi om vi flygter, ænses man ikke os; ja, selv om halvdelen af os falder, ænses man ikke os, men du gælder lige så meget som ti tusinde af os; derfor er det bedst, at du holder dig rede til at ile os til hjælp fra byen." kongen svarede: "jeg gør, hvad i finder bedst!" derpå stillede kongen sig ved porten, medens hele mandskabet drog ud, hundredvis og tusindvis. men kongen gav joab, abisaj og ittaj den befaling: "far nu lompeligt med den unge absalon!" og hele mandskabet hørte, hvorledes kongen gav alle øversterne befaling om absalon. derpå rykkede krigerne i marken mod israel, og slaget kom til at stå i efraims skov. der blev israels hær slået af davids folk, og der fandt et stort mandefald sted den dag; der faldt 200000 mand. kampen bredte sig over hele egnen, og skoven fortærede den dag flere folk end sværdet. absalon selv stødte på nogle af davids folk; absalon red på sit muldyr, og da muldyret kom ind

under en stor terebintes tætte grene, blev hans hoved hængende i terebinten, så han hang mellem himmel og jord, medens muldryet, han sad på, løb bort. en mand, der så det meldte det til joab og sagde: "jeg så absalon hænge i en terebinte." da sagde joab til manden, der havde meldt ham det: "når du så det, hvorfor slog du ham da ikke til jorden med det samme? så havde jeg givet dig ti sekel sølv og et bælte!" men manden svarede joab: "om jeg så havde fået tilvejet tusind sekel, havde jeg ikke lagt hånd på kongens søn; thi vi hørte jo selv, hvorledes kongen bød dig, abisaj og it-taj: vogt vel på den unge absalon! dersom jeg havde handlet svigefuldt imod ham -intet bliver jo skjult for kongen - vilde du have ladet mig i stikken!" da sagde joab: "så gør jeg det for dig!" dermed greb han tre spyd og stødte dem i brystet på absalon, som endnu levede og hang mellem terebintens grene. derpå trådte ti unge mænd, der var joabs våbendragere, til og gav absalon dødsstødet. joab lod nu stode i hornet, og hæren opgav at forfølge israel, thi joab bød folkene standse. derpå tog de og kastede absalon i en stor grube i skoven og ophobede en mægtig stendynge over ham. og hele israel flygtede hver til sit. men medens absalon endnu levede, havde han taget og rejst sig den stenstøtte, som står i kongedalen; thi han sagde: "jeg har ingen søn til at bevare mindet om mit navn." han havde opkaldt stenstøtten efter sig selv, og endnu den dag i dag kaldes den "absalons minde". da sagde ahima'az, zadoks søn: "lad mig løbe hen og bringe kongen den gode tidende, at herren har skaffet ham ret over for hans fjender!" men joab svarede ham: "du skal ikke være den, der bringer bud i dag; en anden gang kan du bringe bud, men i bag skal du ikke gøre det, da kongens søn er død!" og joab sagde til etiopieren: "gå du hen og meld kongen, hvad du har set!" da kastede etiopieren sig til jorden for joab og ilede af sted. men ahima'az, zadoks søn, sagde atter til joab: "ske, hvad der vil! lad også mig løbe bag efter etiopieren!" da sagde joab: "hvorfor vil du det, min søn? for dig er der ingen budløn at hente!" men han blev ved: "ske, hvad der vil! jeg løber!" så sagde han: "løb da!" og ahima'az løb ad vejen gennem jordanegnen og nåede frem før etiopieren. david sad just mellem de to porte, og vægteren steg op på porttaget ved muren; da han så ud, se, da kom en mand løbende alene. vægteren råbte og meldte det til kongen, og kongen sagde: "er han alene, har han bud at bringe!" men medens manden fortsatte sit løb og kom nærmere, så vægteren en anden mand komme løbende og råbte ned i porten: "der kommer een mand til løbende alene!" kongen sagde: "også han har bud at bringe!" da råbte vægteren: "den forreste løber således, at det ser ud til at være ahima'az, zadoks søn!" kongen sagde: "det er en god mand, han kommer med godt bud!" imidlertid var ahima'az kommet nærmere og råbte til kongen: "hil dig!" så kastede han sig ned på jorden for kongen og sagde: "lovet være herren din gud, som gav dem, der loftede hånd mod min herre kongen, i din hånd!" kongen spurgte: "er den unge absalon uskadt?" ahima'az svarede: "jeg så, at der var stor tummel, da kongens træl joab sendte din træl af sted, men jeg ved ikke, hvad det var." kongen sagde da: "træd til side og stil dig der!" og han trådte til

side og blev stående. i det samme kom etiopieren; og etiopieren sagde: "der er bud til min herre kongen: herren har i dag skaffet dig ret over for alle dine modstandere!" kongen spurgte etiopieren: "er den unge absalon uskadt?" og han svarede: "det gå min herre kongens fjender og alle dine modstandere som den unge mand!" da blev kongen dybt rystet, og han gik op i stuen på taget over porten og græd; og han gik frem og tilbage og klagede: min søn absalon, min søn, min søn absalon! var jeg blot død i dit sted! absalon, min søn, min søn!"

19

joab fik nu efterretning om, at kongen græd og sørgede over absalon, og sejren blev den dag til sorg for alt folket, fordi det hørte, at kongen sørgede dybt over sin søn. og folket stjal sig den dag ind i byen, som man stjæler sig bort af skam, når man har taget flugten i kampen. kongen havde tilhyllet sit ansigt og klagede højt: "min søn absalon, min søn, absalon, min søn!" da gik joab ind til kongen og sagde: "du beskæmmer i dag alle dine folk, der dog i bag har reddet dit liv og dine sønners og døtres, hustruers og medhustruers liv, siden du elsker dem, som hader dig, og hader dem, som elsker dig; thi i dag viser du, at øverst og folk er intet for dig. stå nu op og gå ud og tal godt for dine folk; thi jeg sværger ved herren, at hvis du ikke gør det, bliver ikke en eneste mand hos dig natten over, og dette vil volde dig større ulykke end alt, hvad der har ramt dig fra din ungdom af og til nu!" så stod kongen op og satte sig i porten; og da man fik at vide, at kongen sad i porten, kom alt folket hen og stillede sig foran kongen. men efter at israeliterne var flygtet hver til sit, begyndte alt folket i alle israels stammer at gå i rette med hverandre, idet de sagde: "kongen frelste os fra vores fjenders hånd; det var ham, som reddede os af filisternes hånd; og nu har han måttet rømme landet for absalon. men absalon, som vi havde salvet til konge over os, er faldet i kampen. hvorfor tøver I da med at føre kongen tilbage?" men da alle israeliternes ord kom kong david for øre, sendte han bud til præsterne zadok og eb-jatar og lod sige: "tal til judas ældste og sig: hvorfor vil i være de sidste til at føre kongen tilbage til hans hus? i er jo mine brødre, i er mit kød og blod. hvorfor vil i være de sidste til at føre kongen tilbage? og til amasa skal i sige: er du ikke mit kød og blod? gud ramme mig både med det ene og det andet, om du ikke for stedse skal være min hærfører i joabs sted!" så vendte alle judas mænds hjerter sig til ham, alle som een, og de sendte bud til kongen: "vend tilbage med alle dine folk!" og da kongen på hjemvejen kom til jordan, var judæerne kommet til gilgal for at gå kongen i møde og føre ham over jordan. da skyndte benjaminiten simeï, geras søn, fra bahurim sig sammen med judas mænd ned for at gå kong david i møde, fulgt af tusind mænd fra benjamin. også ziba, som var tjener i sauls hus, var med sine femten sønner og tyve trælle ileet til jordan forud for kongen, og de var sat over vadestedet for at sætte kongens hus over og være ham til tjeneste. men da kongen skulde til at gå over floden kastede simeï, geras søn, sig ned for ham

og sagde: "min herre tilregne mig ikke min brøde og tænke ikke mere på, hvad din træl forbrød, den dag min herre kongen drog bort fra jerusalem." kongen agte ikke derpå; thi din træl ved, at han har syndet, men se, jeg er i dag den første af hele josefs hus, der er kommet herved for at gå min herre kongen i møde!" da tog abisaj, zerujas søn, ordet og sagde: "skal simei ikke lide døden til straf for, at han forbandede herrens salvede?" men david svarede: "hvad er der mig og eder imellem, i zerujasønnen, at i vil være mine modstandere i dag? skulde nogen i israel lide døden i dag? ved jeg da ikke, at jeg nu er konge over israel?" derpå sagde kongen til simei: "du skal ikke dø!" og kongen tilsvor ham det. også mefibusjet, sauls sønneson, var draget ned for at gå kongen i møde. han havde ikke plejet sine fødder eller sit skæg eller tvættet sine klæder, fra den dag kongen gik bort, til den dag han kom uskadt tilbage. da han nu kom fra jerusalem for at gå kongen i møde, sagde kongen til ham: "hvorfor fulgte du mig ikke, mefibusjet?" han svarede: "herre konge, min træl bedrog mig; thi din træl bød ham sadle mit æsel, for at jeg kunde sidde op og følge kongen; din træl er jo lam; men i stedet bagtalte han din træl hos min herre kongen. dog, min herre kongen er jo som en guds engel. gør, hvad du finder for godt! thi skønt hele mit fædrenehus kun havde døden at vente af min herre kongen, gav du din træl plads imellem dine bordfæller; hvad ret har jeg da endnu til at kræve noget eller anræbe kongen?" da sagde kongen til ham: "hvorfor bliver du ved med at tale? her er mit ord: du og ziba skal dele jordegodset!" mefibusjet svarede kongen: "han må gerne få det hele, nu min herre kongen er kommet uskadt hjem!" også gileaditen barzillaj drog ned fra rogelim og fulgte med kongen for at ledsage ham til jordan. barzillaj var en olding på firsindstyve år; det var ham, som havde sørget for kongens underhold, medens han var i mahanaïm, thi han var en meget velstående mand. kongen sagde nu til barzillaj: "følg med mig, jeg vil sørge for, at du i din alderdom får dit underhold hos mig i jerusalem!" men barzillaj svarede kongen: "hvor lang tid har jeg endnu tilbage, at jeg skulde følge med kongen op til jerusalem? jeg er nu firsindstyve år gammel; mon jeg kan skelne mellem godt og ondt, eller mon din træl har nogen smag for, hvad jeg spiser eller drikker, mon jeg endnu har øre for sangeres og sangerinders røst? hvorfor skulde din træl da i fremtiden falde min herre kongen til byrde? kun det lille stykke vej til jordan vilde din træl ledsage kongen; hvorfor vil kongen give mig så meget til gengæld? lad din træl vende tilbage, at jeg kan dø i min egen by ved mine forældres grav! men her er din træl kimham; lad ham følge med min herre kongen, og gør med ham, hvad dig tykkes bedst!" da sagde kongen: "kimham skal følge med mig, og jeg vil gøre med ham, hvad dig tykkes bedst; alt, hvad du ønsker, vil jeg gøre for dig!" derpå gik alle krigerne over jordan, medens kongen blev stående; og kongen kysede barzillaj og velsignede ham, hvorefter barzillaj vendte tilbage til sit hjem. så drog kongen over til gilgal, og kimham drog med ham. hele judas folk fulgte med kongen og desuden halvdelen af israels folk. men nu kom alle israeliterne til kongen og sagde: "hvorfor har

vore brødre, judas mænd, bortført dig og bragt kongen og hans hus over jordan tillige med alle davids mænd?" da svarede alle judas mænd israels mænd: "kongen står jo os nærmest; hvorfor er i vrede over det? har vi levet af kongen eller taget noget fra ham?" israels mænd svarede judas mænd: "vi har ti gange part i kongen, og tilmed har vi førstefødselsretten fremfor eder; hvorfor har i da tilsidesat os? og var det ikke os, der først talte om at føre vor konge tilbage?" men judas mænds svar var endnu hårdere end israels mænds.

20

nu var der tilfældigvis en slet person ved navn sjeba, bikris søn, en benjaminit. han stødte i hornet og sagde: "vi har ingen del i david, ingen lod i isajs søn! hver mand til sine telte, israel!" da faldt alle israels mænd fra david og gik over til sjeba, bikris søn, medens judas mænd trofast fulgte deres konge fra jordan til jerusalem. da david kom til sit hus i jerusalem, tog kongen sine ti medhustruer, som han havde ladet tilbage for at se efter huset, og lod dem bringe til et bevogtet hus, hvor han sørgede for deres underhold; men han gik ikke mere ind til dem, og således levede de indespærret til deres dødedag som kvinder, der er enker, skønt deres mænd endnu lever. derpå sagde kongen til amasa: "stævn judas mænd sammen i løbet af tre dage og indfind dig da her!" amasa gik så bort for at stævne judas mænd sammen. men da han tovede ud over den fastsatte frist, sagde david til abisaj: "nu bliver sjeba, bikris søn, os farligere end absalon! tag derfor din herres folk og sæt efter ham, for at han ikke skal kaste sig ind i befæstede byer og slippe fra os!" med abisaj drog joab, kreterne og pletterne og alle kærnetropperne ud fra jerusalem for at sætte efter sjeba, bikris søn. men da de var ved den store sten i gibeon, kom amasa dem i møde. joab var iført sin våbenkjortel, og over den havde han spændt et sværd, hvis skede var bundet til hans lænd; og det gled ud og faldt til jorden. joab sagde da til amasa: "går det dig vel, broder?" og joab greb med højre hånd om amasas skæg for at kysse ham. men amasa tog sig ikke i vare for det sværd, joab havde i sin venstre hånd; joab stødte det i underlivet på ham, så hans indvolde væltede ud på jorden, og han døde ved det ene stød. medens en af joabs folk blev stående ved amasa og råbte: "enhver, der bryder sig om joab og holder med david, følge efter joab!" men amasa lå midt på vejen, svømmende i sit blod, og da manden så, at alt folket stod stille der, væltede han amasa fra vejen ind på marken og kastede en kappe over ham; thi han så, at alle, der kom forbi, stod stille. så snart han var fjernet fra vejen, fulgte alle efter joab for at sætte efter sjeba, bikris søn. denne drog imidlertid gennem alle israels stammer indtil abel-bet-ma'aka, og alle bikriterne samlede sig og fulgte ham. da kom de og belejrede ham i abel-bet-ma'aka, idet de opkastede en vold om byen. men medens alt krigsfolket, der var med joab, arbejdede på at bringe muren til fald, trådte en klog kvinde fra byen hen på formuren og råbte: "hør, hør! sig til joab, at han skal komme herhen; jeg vil tale med ham!" da

han kom hen til hende, spurgte kvinden: "er du joab?" og da han svarede ja, sagde hun: "hør din trælkvindes ord!" han svarede: "jeg hører!" så sagde hun: "i gamle dage sagde man: man spørge dog i abel og dan, om det er gået af brug, hvad gode folk i israel vedtog! og nu søger du at bringe død over en by, som er en moder i israel! hvorfor vil du ødelægge herrens arvelod?" joab svarede: "det være langt fra mig, det være langt fra mig at ødelægge eller volde fordærv! således er det ingenlunde ment! men en mand fra efraims bjerge ved navn sjeba, bikris søn, har løftet sin hånd mod kong david; hvis i blot vil udlevere ham, bryder jeg op fra byen!" da sagde kvinden til joab: "hans hoved skal blive kastet ned til dig gennem muren!" kvinden fik så ved sin klogskab hele byen overtalt til at hugge hovedet af sjeba, bikris søn, og de kastede det ned til joab. da stødte han; i hornet, og de brød op fra byen og spredte sig hver til sit, medens joab selv vendte tilbage til kongen i jerusalem. joab stod over hele israels hær; benaja, joadas søn, over kreterne og pletterne; adoniram havde tilsynet med hoveriarbejdet; josafat, ahiluds søn, var kansler; sjeja var statsskriver, zadok og ebjatar præster; også ja'iriten ira var præst hos david.

21

under davids regering blev der hungersnød tre år i træk. da søgte david herrens åsyn; og herren sagde: "der hviler blodskyld på saul og hans hus, fordi han dræbte gibeoniterne!" kongen lod derfor gibeoniterne kalde og sagde til dem - gibeoniterne hørte ikke til israelitterne, men til levningerne af amoritterne; og skønt israelitterne havde givet dem endeligt tilsagn, havde saul i sin iver for israelitterne og juda søgt at udrydde dem - david sagde til gibeoniterne: "hvad kan jeg gøre for eder, og hvorledes skal jeg skaffe soning, så at i kan vel-signe herrens arvelod?" gibeoniterne svarede: "det er ikke sølv eller guld, der er os og saul og hans hus imellem, og vi har ikke lov at dræbe nogen mand i israel!" han sagde da: "hvad i forlanger, vil jeg gøre for eder!" så sagde de til kongen: "den mand, som bragte ødelæggelse over os og tænkte på at udrydde os, så vi ikke skulde kunne være nogetsteds inden for israels landemærke. lad syv mænd af hans efterkommere blive udleveret os, for at vi kan hænge dem op for herren i gibeon på herrens bjerg!" kongen sagde: "jeg vil udlevere dem!" men kongen skånede mefibosjet, en søn af sauls søn jonatan, af hensyn til den ed ved herren, som var imellem david og sauls søn jonatan. derimod tog kongen de to sønner, som rizpa, ajas datter, havde født saul, armoni og mefibosjet, og de fem sønner, som merab, sauls datter, havde født adriel, en søn af barzillai fra mehola, og udleverede dem til gibeoniterne, som hængte dem op på bjerget for herrens åsyn. således omkom alle syv på een gang, og de blev dræbt først på høsten, i byghøstens begyndelse. men rizpa, ajas datter, tog sit sørgelæde, bredte det ud på klippen og sad der fra høstens begyndelse, indtil der atter strømmede vand fra himmelen ned over dem; og hun tillod ikke himmelens fugle at kaste sig over dem om da- gen eller markens

dyr om natten. da david fik at vide, hvad rizpa, ajas datter, sauls medhustru, havde gjort, drog han hen og hentede sauls og hans søn jonatans ben hos borgerne i jabetes i gilead, som havde stjålet dem på torvet i betsjan, hvor filisterne havde hængt dem op, dengang de slog saul på gilboa. og da han havde hentet sauls og hans søn jonatans ben der, samlede man benene af de hængte og jordede dem sammen med sauls og hans søn jonatans ben i zela i benjamins land i hans fader kis's grav. alt, hvad kongen havde påbudt, blev gjort; derefter forbarmede gud sig over landet. da det atter kom til kamp mellem filisterne og israel, drog david med sine folk ned og kastede sig ind i gob og kæmpede med filisterne. da fremstod dod, som var af rafaslægten, og hvis spyd vejede 300 sekel kobber; han var iført en ny rustning, og han havde i sinde at slå david ihjel. men abisaj, zeruhas søn, kom ham til hjælp og huggede filisteren ned. da besvor davids mænd ham og sagde: "du må ikke mere drage i kamp med os, for at du ikke skal slukke israels lampe!" siden hen kom det atter til kamp med filisterne i gob. atter kom det til kamp med filisterne i gob, beflehemen elhanan, ja'irs søn, nedhuggede da gatiten goliath, hvis spydstage var som en væverbom. atter kom det til kamp i gat. da var der en kæmpe stor mand med seks fingre på hver hånd og seks tæer på hver fod, i alt fire og tyve; han var også af rafaslægten. han hånede israel, og derfor huggede jonatan, en søn af davids broder sim'a, ham ned. disse fire var af rafaslægten i gat; de faldt for davids og hans mænds hånd.

22

david sang herren denne sang, dengang herren havde frelst ham af alle hans fjenders og af sauls hånd. han sang: "herre, min klippe, min borg, min befrier, min gud, mit bjerg, hvortil jeg tyr, mit skjold, mit frelse-shorn, mit værn, min tilflugt, min frelser, som frelser mig fra vold! jeg påkalder herren, den højlovede, og frelses fra mine fjender. dødens brændinger omslutede mig, ødelæggelsens strømme forfærdede mig, dødsrigets reb ompspændte mig, dødens snarer faldt over mig; i min våde påkaldte jeg herren og råbte til min gud, han hørte min røst fra sin helligdom, mit råb fandt ind til hans ører! da rystede jorden og skjalv, himlens grundvolde bæved og rystet, thi hans vrede blussede op. røg for ud af hans næse, fortærende ild af hans mund, gløder gnistrede fra ham. han sønkede himlen, steg ned med skymlund under sine fødder; båret af keruber fløj han, svæved på vindens vinger; han omgav sig med mulm som en bolig, mørke vandmasser, vandfyldte skyer. fra glansen foran ham for der hagl og ildgløder ud. herren tordned fra himlen, den højeste lod høre sin røst; han udslynged pile, ad-splittede dem, lod lynene funkle og skræmmede dem. havets bund kom til syne, jordens grundvolde blottedes ved herrens trusel, for hans vredes pust. han udrakte hånden fra det høje og greb mig, drog mig op af de vældige vande, frelst mig fra mine mægtige fjender, fra mine avindsmænd; de var mig for stærke. på min ulykkes dag faldt de over mig, men herren blev mig et værn. han førte mig ud i åbent land, han frelst mig, thi han havde behag i mig. herren gengældte

mig efter min retfærd, lønnet mig efter mine hænders uskyld; thi jeg holdt mig til herrens vej, svigtet i gudløshed ikke min gud; hans bud stod mig alle for øje, jeg veg ikke fra hans love. ustraffelig var jeg for ham og vogtede mig for brøde. herren lønnet mig efter min retfærd, mine hænders uskyld, som var ham for øje! du viser dig from mod den fromme, retsindig mod den retsindige, du viser dig ren mod den rene og vrang mod den svigefulde. de arme giver du frelse, hovmodiges øjne skam! ja, du er min lampe, herre! herren opklarer mit mørke. thi ved din hjælp søndrer jeg mure, ved min guds hjælp springer jeg over volde. fuldkommen er guds vej, lutret er herrens ord. han er et skjold for alle, der sætter deres lid til ham. ja, hvem er gud uden herren, hvem er en klippe uden vor gud, den gud, der omgjordet mig med kraft, jævned vejen for mig, gjorde mine fødder som hindens og gav mig fodfæste på høje, oplærte min hånd til krig, så mine arme spændte kobberbuen? du gav mig din frelses skjold, din nedladelse gjorde mig stor; du skaffede plads for mine skridt, mine anklær vaklede ikke. jeg jog mine fjender, indhentede dem, vendte først om, da de var gjort til intet, slog dem ned, så de ej kunde rejse sig, men lå faldne under min fod. du omgjordet mig med kraft til kampen, mine modstandere tvang du i knæ for mig; du slog mine fjender på flugt mine avindsmænd ryddede jeg af vejen. de råbte, men ingen hjalp, til herren, han svared dem ikke. jeg knuste dem som jordens støv, som gadeskarn trampet jeg på dem. udlandets sønner vansomlægter, kommer skælvende frem af deres skjul. udlandets sønner kryber for mig; blot de hører om mig, lyder de mig: du friede mig af folkekampe, du satte mig til folkeslags høvding; nu tjener mig ukendte folk; herren lever, højlovet min klippe, ophøjet være min frelses gud, den gud, som giver mig hævn, lægger folkeslag under min fod og frier mig fra mine fjender! du ophøjer mig over mine modstandere, fra voldsmand frelser du mig. herre, derfor priser jeg dig blandt folkene og lovsynger dit navn, du, som kraftig hjælper din konge og viser din salvede miskundhed. david og hans æt evindelig.

23

dette er davids sidste ord; så siger david, isa's søn, så siger manden, højt ophøjet, jakobs guds salvede, helten i israels sange: ved mig taledede herrens ånd, hans ord var på min tunge. jakobs gud taledet til mig, israels klippe sagde: "en retfærdig hersker blandt mennesker, en, der hersker i gudsfrygt, han stråler som morgenrøden, den som skyfri morgensol, der fremlokker urter af jorden efter regn." således har jo mit hus det med gud. han gav mig en evig pagt, fuldgod og vel forvaret. ja, al min frelse og al min lyst, skulde han ikke lade den spire frem? men niddinger er alle som torne i ørk, der tages ikke på dem med hænder; ingen rører ved dem uden med jern og spydstage, i ilden brændes de op. navnene på davids helte var følgende: hakmoniten isbosjet, anføreren for de tre; det var ham, der engang svang sit spyd over 800 faldne på een gang. blandt de tre helte kom efter ham ahohiten el'azar, dodis søn; han var med david ved pas-

dammim, dengang filisterne samlede sig der til kamp. da israels mænd trak sig tilbage, holdt han stand og huggede ned blandt filisterne, til hans hånd blev træt og klæbede fast ved sværdet; herren gav dem den bag en stor sejr. så vendte folket tilbage og fulgte ham, kun for at plyndre. efter ham kom harariten sjamma, ages søn. engang havde filisterne samlet sig i lehi, hvor der var en mark fuld af linser, og folket flygtede for filisterne; men han stillede sig op midt på marken og holdt den og huggede filisterne ned; og herren gav dem en stor sejr. engang drog tre af de tredive ned og kom til david på klippens top, til adullams hule, medens filisterskaren var lejret i refaimdalen. david var dengang i klippeborgen, medens filisternes besætning lå i betlehem. så vågnede lysten hos david, og han sagde: "hvem skaffer mig en drik vand fra cisternen ved betlehems port?" da banede de tre helte sig vej gennem filisternes lejr, øste vand af cisternen ved betlehems port og bragte david det. han vilde dog ikke drikke det, men udgød det for herren med de ord: "herren vogte mig for at gøre det! skulde jeg drikke de mænds blod, som har vovet deres liv!" og han vilde ikke drikke det. den dåd udførte de tre helte. abisaj, joabs broder, zerujas søn, var anfører for de tredive. han svang sit spyd over 300 faldne, og han var navnkundig iblandt de tredive; iblandt de tredive var han højteret, og han var deres anfører; men de tre nåede han ikke. benaja, jojadas søn, var en tapper mand fra kabze'el, der havde udført store heltegerninger; han fældede de to arielsonner fra moah; og han steg ned og fældede en løve i en cisterne, en dag der var faldet sne. ligeledes fældede han ægypteren, en kæmpestor mand. ægypteren havde et spyd i hånden, men han gik ned imod ham med en stok, vristede spydet ud af hånden på ham og dræbte ham med hans eget spyd. disse heltegerninger udførte benaja, jojadas søn, og han var navnkundig iblandt de tredive helte; iblandt de tredive var han højt æret, men de tre nåede han ikke. david satte ham over sin livvagter. til de tredive hørte asa'el joabs broder; elbanan, dodos søn fra betlehem; haroditen sjamma; haroditen elika; paltiten helez; ira, ikkes's søn fra tekoa; abiezer fra anatot; husjatiten sibbekaj; ahohiten zalmon; maharaj fra netofa; helez, ba'anas søn, fra nefofa; ittaj, ribajs søn, fra det benjaminitiske gibeaz; benaja fra pir'aton; hiddaj fra nahale-ga'asj; abiba'al fra araba; azmavet fra bahurim; sja'alboniten eljaba; guniten jasjen; harariten jonatan, sjammas søn; harariten ahi'am, sjarars søn; elifelet, ahazbajs søn, fra bet-ma'aka; eliam, akitofels søn, fra gilo; hezro fra karmel; pa'araj fra arab; jig'al, natans søn, fra zoba; gaditen bani; ammoniten zelek; naharaj fra be'erot, der var joabs, zerujas søns, våbendrager; ira fra jattir; gareb fra jattir; hetiten urias. i alt syv og tredive.

24

men herrens vrede blussede atter op mod israel, så at han æggede david mod dem og sagde: "gå hen og hold mandtal over israel og juda!" kongen sagde da til joab og hærførerne, der var hos ham: "drag rundt i alle israels stammer fra dan til be'ersjeba og hold mønstring

over folket, for at jeg kan få tallet på det at vide!" men joab svarede kongen: "måtte herren din gud forøge folket hundredfold, og måtte min herre kongen selv opleve det - men hvorfor har min herre kongen sat sig sligt for?" men joab og hærførerne måtte bøje sig for kongens ord. joab og hærførerne forlod derfor kongen for at holde mønstring over israel's folk. de gik over jordan og begyndte ved aroer og byen, der ligger midt i dalen; drog ad gad til og i retning af ja'zer; så kom de til gilead og til hetiternes land hen imod kadesj, derpå til dan, og fra dan vendte de sig hen mod zidon; så kom de til fæstningen tyrus og alle hivviternes og kana'anæernes byer, hvorfra de gik til be'ersjeba i det judæiske sydland. efter at de var draget hele landet rundt i ni måneder og tyve dage, kom de tilbage til jerusalem. joab opgav derpå kongen tallet, der var fundet ved folktællingen, og israel talte 800000 kraftige, våbenføre mænd, juda 500000 mænd. men efter at david havde holdt mandtal over folket, slog samvittigheden ham, og han sagde til herren: "jeg har syndet svarlig i, hvad jeg har gjort! men tilgiv nu, herre, din tjeners brøde, thi jeg har handlet som en stor dårel!" da david stod op om morgenen kom herrens ord til profeten gad, davids seer, således: "gå hen og sig til david: så siger herren; jeg forelægger dig tre ting; vælg selv, hvilken jeg skal lade times dig!" gad kom da til david og kundgjorde ham det og sagde: "skal der komme tre hungersnødsår over dig i dit land, eller vil du i tre måneder jages på flugt, forfulgt af din fjende, eller skal der komme tre dages pest i dit land? overvej nu, hvad jeg skal svare ham, der har sendt mig!" david svarede gad: "jeg er i såre stor vande - lad os så falde i herrens hånd, thi hans barmhjertighed er stor; i menneskehånd vil jeg ikke falde!" så valgte david da pesten. ved hvedehøstens tid begyndte soten at ramme folket; og der døde 70000 mand af folket fra dan til be'ersjeba. da engelen udrakte sin hånd mod jerusalem for at ødelægge det, angrede herren det onde, og han sagde til engelen, som ødelagde folket "nu er det nok, drag din hånd tilbage!" herrens engel var da ved jebusiten aravnas tærskelplads. men da david så engelen, som slog folket, sagde han til herren: "det er mig, der har syndet, mig, der har begået brøden; men fårene der, hvad har de gjort? lad din hånd dog ramme mig og mit fædrenehus!" samme dag kom gad til david og sagde: "gå op og rejs herren et alter på jebusiten aravnas tærskelplads!" og david gik derop efter gads ord, således som herren havde påbudt. da aravna, der var ved at tærske hvede, så ned og fik øje på kongen og hans folk, som kom hen imod ham, gik han ud og kastede sig på sit ansigt til jorden for ham; og aravna sagde: "hvorfor kommer min herre kongen til sin træl?" david svarede: "for at købe tærskelpladsen af dig og bygge herren et alter, at folket må blive friet fra plagen!" da sagde aravna til david: "min herre kongen tage den og ofre, hvad ham tykkes ret! her er okserne til brændoffer og tærskelæderne og oksernes stavtøj til brændsel! min herre kongens træl giver kongen det hele!" og aravna sagde til kongen: "måtte herren din gud have behag i dig!" men kongen svarede aravna: "nej, jeg vil købe det af dig for dets fulde værdi; jeg vil ikke bringe herren min gud brændofre, som intet koster

mig!" så købte david tærskelpladsen og okserne for halvtredsindstyve sølvsekel; og david byggede herren et alter der og ofrede brændofre og takofre. da forbarmede herren sig over landet, og israel blev friet fra plagen.

da kong david var gammel og til års, kunne han ikke blive varm, skønt man dækkede ham til med tæpper. da sagde hans folk til ham: "det er bedst, man søger efter en ung jomfru til min herre kongen, for at hun kan være om kongen og pleje ham; når hun ligger i din favn, bliver min herre kongen varm!" så søgte de efter en smuk ung pige i hele israels land og fandt abisjag fra sjunem og bragte hende til kongen. hun var en såre smuk pige: og hun plejede kongen og gik ham til hånd; men kongen havde ikke omgang med hende. adonija, haggits søn, dristede sig til at sige: "jeg vil være konge!" og han skaffede sig vogne og heste og halvtredsindstyve mænd til at løbe foran sig. hans fader havde ingen siden irttesat ham og sagt: "hvorfor bærer du dig således ad?" han havde et såre smukt ydre og var den ældste efter absalom. han underhandlede med joab, zerujas søn, og præsten ebjatar; de tog adonijas parti og støttede ham, mens præsten zadok, joadas søn, profeten natan, sjim i og re'i og davids kænetropper ikke sluttede sig til adonija. adonija lod nu slagte små kvæg, hornkvæg og fedekvæg ved slangestenen, der står ved rogelkilden, og indbød alle sine brødre, kongesønnerne, og alle de judæiske mænd, der stod i kongens tjeneste; men profeten natan, benaja, kænetropperne og sin broder salomo indbød ham ikke. da sagde natan til batseba, salomos moder: "du har vel hørt, at adonija, haggits søn, har opkastet sig til konge uden vor herre davids vidende? lad mig nu give dig et råd, for at du kan redde dit eget og din søn salomos liv: du skal gå ind til kong david og sige til ham: herre konge, du har jo tilsvoret din trælkvinde: din søn salomo skal være konge efter mig og sidde på min trone! hvorfor har da adonija opkastet sig til konge? og medens du endnu står og taler med kongen, kommer jeg til og bekræfter dine ord!" da gik batseba ind til kongen i hans værelse - kongen var meget gammel, og abisjag fra sjunem gik ham til hånd - og batseba bøjede sig og kastede sig til jorden for kongen. da sagde kongen: "hvad ønsker du?" hun svarede: "herre, du har jo tilsvoret din trælkvinde ved Herren din gud: din søn salomo skal være konge efter mig og sidde på min trone! men se, nu har adonija opkastet sig til konge uden dit vidende, herre konge! han har ladet slagte hornkvæg, fedekvæg og småkvæg i mængde og indbudt alle kongesønnerne, præsten ebjatar og hærføreren joab, men din træl salomo har han ikke indbudt. på dig, herre konge, er hele israels øjne rettet, for at du skal give dem til kende, hvem der skal være din efterfølger og sidde på min herre kongens trone. ellers gælder det mit og min søn salomos liv, når min herre kongen har lagt sig til hvile hos sine fædre!" medens hun endnu talte med kongen, kom profeten natan, og det blev meldt kongen: "profeten natan er her!" så trådte han frem for kongen og kastede sig på sit ansigt til jorden for ham. derpå sagde natan: "herre konge, du har vel sagt, at adonija skal være konge efter dig og sidde på din trone? thi han er i dag draget ned og har ladet slagte hornkvæg, fedekvæg og småkvæg i mængde og indbudt alle kongesønnerne, hærførerne og præsten ebjatar, og nu spiser og drikker de

sammen med ham og råber: leve kong adonija! men han har hverken indbudt mig, din træl, eller præsten zadok eller benaja, joadas søn, eller din træl salomo! er det virkelig sket efter min herre kongens befaling, uden at du har ladet dine trælle vide, hvem der skal sidde på min herre kongens trone efter dig?" da svarede kong david: "kald mig batseba hid!" og hun trådte frem for kongen og stillede sig foran ham. da svor kongen og sagde: "så sandt Herren, der udløste mig af al min nød, lever: som jeg tilsvor dig ved Herren, israels gud, at din søn salomo skulde være konge efter mig og sidde på min trone i mit sted, således vil jeg handle i dag!" da bøjede batseba sig med sit ansigt til jorden og faldt ned for kongen og sagde: "måtte min herre, kong david, leve evindeligt!" derpå sagde kong david: "kald mig præsten zadok, profeten natan og benaja, joadas søn, hid!" og de trådte frem for kongen. da sagde kongen til dem: "tag eders herres folk med eder, sæt min søn salomo på mit eget muldyr og før ham ned til gihon. der skal præsten zadok og profeten natan salve ham til konge over israel, og i skal støde i hornet og råbe: leve kong salomo! så skal i følge ham herop, og han skal gå hen og sætte sig på min trone og være konge i mit sted; thi det er ham, jeg har udset til fyrste over israel og juda!" da svarede benaja, joadas søn, kongen: "det ske! måtte Herren, min herre kongens gud, gøre således! måtte Herren være med salomo, som han har været med min herre kongen, og gøre hans trone endnu mægtigere end min herre kong davids!" derpå drog præsten zadok, profeten natan og benaja, joadas søn, og kreterne og pletterne ned og satte salomo på kong davids muldyr og førte ham til gihon; og præsten zadok tog oliehornet fra teltet og salvede salomo; de stødte i hornet, og hele folket råbte: "leve kong salomo!" så fulgte hele folket ham op og folket spillede på fløjter og jublede højt, så at jorden var ved at revne af deres råb. det hørte adonija og alle hans gæster, netop som de var færdige med måltidet, og da joab hørte hornets klang, sagde han: "hvorfor er der så stort røre i byen?" endnu medens han talte, kom jonatan, præsten ebjatars søn. adonija sagde: "kom herhen, thi du er en brav mand og bringer godt nyt!" men jonatan svarede og sagde til adonija: "tværtimod; vor herre kong david har gjort salomo til konge! kongen sendte præsten zadok, profeten natan, benaja, joadas søn, og kreterne og pletterne med ham, og de satte ham på kongens muldyr; og præsten zadok og profeten natan salvede ham til konge ved gihon; derefter drog de under jubel op derfra, og der blev røre i byen; det var den larm, i hørte. salomo satte sig også på kongetronen; tilmed kom kongens folk og lykønskede vor herre kong david med de ord: måtte din gud gøre salomos navn endnu herligere end dit og hans trone mægtigere end din! og kongen tilbad på sit leje; ydermere sagde han: lovet være Herren, israels gud, som i dag har ladet en mand sætte sig på min trone, endnu medens jeg selv kan se det!" da blev alle adonijas gæster skrækslagne og brød op og gik hver sin vej; men adonija frygtede for salomo og ilede hen og greb fat om alterets horn. og man meldte salomo: "se, adonija frygter for kong salomo, og se, han har grebet fat om alterets horn og siger: kong salomo

skal først sværge mig til, at han ikke vil lade sin træls ihjel med sværd!" da sagde salomo: "dersom han opfører sig som en brav mand, skal der ikke krummes et hår på hans hoved; men gribes han i noget ondt, skal han dø!" derpå sendte kong salomo bud og lod ham hente ned fra alteret; og han kom og kastede sig ned for kong salomo. da sagde salomo til ham: "gå til dit hjem!"

2

da det nu lakkede ad enden med davids liv, gav han sin søn salomo disse befalinger: "jeg går nu al kødets gang; så vær nu frimodig og vis dig som en mand! og hold herren din guds forskrifter, så du vandrer på hans veje og, holder hans anordninger, bud, bestemmelser og vidnesbyrd, således som skrevet står i mose lov, for at du må have lykken med dig i alt, hvad du gør, og i alt, hvad du tager dig for, for at herren kan opfylde den forjættelse, han gav mig, da han sagde: hvis dine sønner vogter på deres vej, så de vandrer i trofasthed for mit åsyn af hele deres hjerte og hele deres sjæl, skal der aldrig fattes dig en efterfølger på israels trone! du ved jo også, hvad joab, zerujas søn, har voldet mig, hvorledes han handlede mod israels to hærførere, abner, ners søn, og amasa, jeters søn, hvorledes han slog dem ihjel og således i fredstid hævned blod, der var udgydt i krig, og besudlede bæltet om min lænd og skoene på mine fødder med uskyldigt blod; gør derfor, som din klogskab tilsiger dig, og lad ikke hans grå hår stige ned i dødsriget med fred. men mod gileaditen barzillajs sønner skal du vise godhed, og de skal have plads mellem dem, der spiser ved dit bord, thi på den måde kom de mig i møde, da jeg måtte flygte for din broder absalom. og se, så har du hos dig benjaminiten simeon, geras søn, fra bahurim, ham, som udslyngede en grufuld forbandelse imod mig, dengang jeg drog til mahanaïm. da han senere kom mig i møde ved jordan, tilsvar jeg ham ved herren: jeg vil ikke slå dig ihjel med sværd! men du skal ikke lade ham ustraffet, thi du er en klog mand og vil vide, hvorledes du skal handle med ham, og bringe hans grå hår blodige ned i dødsriget." så lagde david sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i davidsbyen. tiden, han havde været konge over israel, udgjorde fyrretyve år; i hebron herskede han syv år, i jerusalem tre og tredive år. derpå satte salomo sig på sin fader davids trone, og hans herredømme blev såre stærkt. men adonija, haggits søn, kom til batseba, salomos moder. hun spurgte da: "kommer du for det gode?" han svarede: "ja, jeg gør!" og han fortsatte: "jeg har en sag at tale med dig om." hun svarede: "så tal!" da sagde han: "du ved at kongeværdigheden tilkom mig, og at hele israel havde blikket rettet på mig som den, der skulde være konge; dog gik kongeværdigheden over til min broder, thi herren lod det tilfalde ham. men nu har jeg en eneste bøn til dig; du må ikke afvise mig!" hun svarede: "så tal!" da sagde han: "sig til kong salomo - dig vil han jo ikke afvise - at han skal give mig abisj fra sjunem til ægte!" og batseba svarede: "vel, jeg skal tale din sag hos kongen!" derpå begav batseba sig til kong salomo for at tale adonijas sag; og kongen rejste sig,

gik hende i møde og bøjede sig for hende; derpå satte han sig på sin trone og lod også en trone sætte frem til kongemoderen, og hun satte sig ved hans højre side. så sagde hun: "jeg har en eneste ringe bøn til dig; du må ikke afvise mig!" kongen svarede: "kom med din bøn, moder, jeg vil ikke afvise dig!" da sagde hun: "lad din broder adonija få abisj fra sjunem til hustru!" men kong salomo svarede sin moder: "hvorfor beder du om abisj fra sjunem til adonija? du skulde hellere bede om kongeværdigheden til ham; han er jo min ældre broder, og præsten ebjatar og joab, zerujas søn, står på hans side!" og kong salomo svor ved herren: "gud ramme mig både med det ene og det andet, om ikke det ord skal koste adonija livet! så sandt herren lever, som indsatte mig og gav mig plads på min fader davids trone og byggede mig et hus, som han lovede: endnu i dag skal adonija miste livet!" derpå gav kong salomo benaja, joajas søn, ordre til at hugge ham ned; således døde han. men til præsten ebjatar sagde kongen: "begiv dig til din landejendom i anatot, thi du har forbrudt dit liv; og når jeg ikke dræber dig i dag, er det, fordi du har den herre herrens ark foran min fader david og delte alle min faders lidelser!" derpå afsatte salomo ebjatar fra hans stilling som herrens præst for at opfylde det ord, herren havde talet mod elis hus i silo. da rygtet, herom nåede joab - joab havde jo sluttet sig til adonijas parti, medens han ikke havde sluttet sig til absaloms - søgte han tilflugt i herrens telt og greb fat om alterets horn, og det meldtes kong salomo, at joab havde søgt tilflugt i herrens telt og stod ved alteret. da sendte salomo benaja, joajas søn, derhen og sagde: "gå hen og hug ham ned!" og da benaja kom til herrens telt, sagde han til ham: "således siger kongen: kom herud!" men han svarede: "nej, her vil jeg dø!" benaja meldte da tilbage til kongen, hvad joab havde sagt og svaret ham. men kongen sagde til ham: "så gør, som han siger, hug ham ned og jord ham og fri mig og min faders hus for det uskyldige blod, joab har udgydt; herren vil lade hans blodskyld komme over hans eget hoved, at han huggede to mænd ned, der var retfærdigere og bedre end han selv, og slog dem ihjel med sværdet uden min fader davids vidende, abner, ners søn, israels hærfører, og amasa, jeters søn, judas hærfører; så kommer deres blod over joabs og hans, slægts hoved evindeligt, medens herren giver david og hans slægt, hans hus og hans trone fred til evig tid!" da gik benaja, joajas søn, hen og huggede ham ned og dræbte ham; og han blev jordet i sit hus i ørkenen. og kongen satte benaja joajas søn, over hæren i hans sted, medens han gav præsten zadok ebjatars stilling. derpå lod kongen simei kalde og sagde til ham: "byg dig et hus i jerusalem, bliv der og drag ikke bort, hvorhen det end er; thi den dag du drager bort og overskrider kedrons dal, må du vide, du er dødsens; da kommer dit blod over dit hoved!" og simei svarede kongen: "godt! som min herre kongen siger, således vil din træl gøre!" simei blev nu en tid lang i jerusalem. men efter tre års forløb flygtede to af simeis trælle til ma'akas søn, kong akisj af gat, og da simei fik at vide, at hans trælle var i gat, brød han op, sadlede sit æsel og drog til akisj i gat for at hente sine trælle; simei drog altså af sted og fik sine trælle med hjem fra gat. men da salomo fik af

vide, at simeï var rejst fra jerusalem til gat og kommet tilbage igen, lod kongen ham kalde og sagde til ham: "tog jeg dig ikke i ed ved herren, og advarede jeg dig ikke: den dag du drager bort og begiver dig andetsteds hen, hvor det end er, må du vide, du er dødsens! og svarede du mig ikke: godt! jeg har hørt det? hvorfor holdt du da ikke den ed, du svor ved herren, og den befaling, jeg gav dig?" endvidere sagde kongen til simeï: "du ved selv, og dit hjerte er sig det bevidst, alt det onde, du gjorde min fader david; nu lader herren din ondskab komme over dit eget hoved; men kong salomo skal være velsignet, og davids trone skal stå urokkelig fast for herrens åsyn til evig tid!" derpå gav kongen ordre til benaja, jojadas søn, og han gik hen og huggede ham ned; således døde han.

3

da nu salomo havde fået kongedømmet sikkert i hænde besvogrede han sig med farao, ægypterkongen, idet han ægtede faraos datter; og han førte hende ind i davidsbyen, til han fik sit eget hus, herrens hus og muren om jerusalem bygget færdig. kun ofrede folket på offerhøjene, thi hidintil var der ikke bygget herrens navn et hus. salomo elskede herren, så at han vandrede efter sin fader davids anordninger; kun ofrede han på højene og tændte offerild der. og kongen begav sig til gibeon for at ofre der; thi det var den store offerhøj; tusind brændofre ofrede salomo på alteret der. i gibeon lod herren sig til syne for salomo i en drøm om natten. og gud sagde: "sig, hvad du ønsker, jeg skal give dig!" da sagde salomo: "du viste stor miskundhed mod din tjener, min fader david, der jo også vandrede for dit åsyn i troskab, retfærdighed og hjertets oprigtighed; og du lod denne store miskundhed blive over ham og gav ham en søn, der nu sidder på hans trone, ja, nu har du, herre min gud, gjort din tjener til konge i min fader davids sted. men jeg er ganske ung og ved ikke, hvorledes jeg skal færdes ret; og din tjener står midt i det folk, du udvalgte, et stort folk, som ikke kan tælles eller udregnes, så mange er de. giv derfor din tjener et lydhørt hjerte, så han kan dømme dit folk og skelne mellem godt og ondt; thi hvem kan dømme dette dit store folk!" det vakte herrens velbehag, at salomo bad derom; og gud sagde til ham: "fordi du bad om dette og ikke om et langt liv, ej heller om rigdom eller om dine fjenders liv, men om forstand til at skønne, hvad ret er, se, derfor vil jeg gøre, som du beder: se, jeg giver dig et viist og forstandigt hjerte, så at din lige aldrig før har været, ej heller siden skal fremstå; men jeg giver dig også, hvad du ikke bad om, både rigdom og ære, så at du ikke skal have din lige blandt konger, så længe du lever. og hvis du vandrer på mine veje, så du holder mine anordninger og bud, således som din fader david gjorde, vil jeg give dig et langt liv." da vågnede salomo, og se, det var en drøm. derpå begav han sig til jerusalem og stillede sig foran herrens pagts ark og ofrede brændofre, bragte takofre og gjorde et gæstebud for alle sine folk. på den tid kom til skøger til kongen og trådte frem for ham. den ene kvinde sagde: "hør mig, herre! jeg og den kvinde der bor i hus sammen. hjemme i vort hus fødte jeg i hen-

des nærværelse et barn, og tre dage efter min nedkomst fødte også hun et barn. vi var sammen; der var ingen anden hos os i huset, vi to var ene i huset. så døde hendes dreng om natten, fordi hun kom til at ligge på ham; men midt om natten, medens din trælkvinde sov, stod hun op og tog min dreng fra min side og lagde ham ved sit bryst; men sin døde dreng lagde hun ved mit bryst. da jeg så om morgenen rejste mig for at give min dreng at die, se, da var han død; men da jeg så nøje på ham om morgenen, se, da var det ikke min dreng, ham, som jeg havde født!" men den anden kvinde sagde: "det er ikke sandt; den levende er min dreng, og den døde er din!" og den første sagde: "nej, den døde er din dreng, og den levende er min!" således mundhuggedes de foran kongen. da sagde kongen: "den ene siger: han her, den levende, er min dreng, den døde er din! og den anden siger: nej, den døde er din dreng, den levende min!" derpå sagde kongen: "hent mig et sværd!" og de bragte kongen et. da sagde kongen: "hug det levende barn over og giv hver af dem det halve!" da rorte kærligheden til barnet sig heftigt i den kvinde, som var moder til det levende barn, og hun sagde til kongen: "hør mig, herre! giv hende det levende barn; drøb det endelig ikke!" men den anden sagde: "det skal hverken tilhøre mig eller dig, hug det kun over!" da tog kongen til orde og sagde: "giv hende der det levende barn og drøb det ikke; thi hun er moderen!" og da israel hørte om den dom, kongen havde fældet, fyldtes de alle af ærefrygt for kongen; thi de så, at han sad inde med guds visdom til at skifte ret.

4

kong salomo var konge over hele israel hans øverste embedsmænd var følgende: azarja, zadoks søn, var ypperstepræst; elihoref og ahija, sjsijas sønner, var statsskrivere; josjafat, ahiluds søn, var kansler; benaja, jojadas søn, stod i spidsen for hæren; zadok og ebjatar var præster; azarja, natans søn, var overfoged; præsten zabud, natans søn, var kongens ven; ahisjar var slotshovedsmand; adoniram, abdas søn, havde tilsyn med hoveriarbejdet. fremdeles havde salomno tolv fogeder over hele israel, som skulde sørge for kongens og hoffets underhold, hver af dem en måned om året. deres navne var: hurs søn i efraims bjerge; dekers søn i makaz-sja'albim, bet-sjemesj og elon indtil bet-hanan; heseds søn i arubbot; han havde soko og hele hefers land; abinadabs søn havde hele dors højland; han var gift med salomos datter tafat; ba'ana, ahiluds søn, havde ta'anak, megiddo og hele bet-sjean op til zaretan, neden for jizre'el fra bet-sjean til abelmehola ud over jokmeam; gebers søn i ramot i gilead; han havde manasses søn ja'irs teltbyer i gilead, og han havde argoblandet i basan, tresindstyve store byer med mure og kobberportstænger; ahinadab, idos søn, havde mahanajim; ahima'az i naftali; han var ligeledes gift med en datter af salomo, basemat; ba'ana, husjajs søn, i aser og bealot; josjafat, paruas søn, i issakar; sjim'i, elas søn, i benjamin; geber, uris søn, i gads land, det land, der havde tilhørt amoriterkongen sihon og kong og af basan; der var kun een foged i det land. juda og israel var talrige, så tal-

rige som sandet ved havet, og de spiste og drak og var glade. og salomo herskede over alle rigerne fra floden til filisternes land og ægyptens grænse og de bragte gaver og tjente salomo, så længe han levede. salomos daglige behov af levnedsmidler var tredive kor fint hvedemel og tresindstyve kor almindeligt mel, ti stykker fedekvæg, tyve stykker græskvæg og hundrede stykker småkvæg foruden hjorte, gazeller, antiloper og fede gæs. thi han herskede over hele landet hinsides floden, fra tifså til gaza, over alle kongerne hinsides floden, og han havde fred rundt om til alle sider; og juda og israel boede trygt, så længe salomo levede, hver mand under sin vinstok og sit figentræ, fra ban til be'ersjeba. og salomo havde 40 000 spand heste til sit vognhold og 12 000 ryttere. og de nævnte fogeder sørgede for underhold til kong salomo og alle, der havde adgang til hans bord, hver i sin måned, og de lod det ikke skorte på noget; og byggen og strået til hestene og forspandene bragte de til det sted, hvor han var, efter som turen kom til hver enkelt. gud skænkede salomo visdom og kløgt i såre rigt mål og en omfattende forstand, som sandet ved havets bred, så at salomos visdom var større end alle østerlændingenenes og alle ægypternes visdom. han var visere end alle andre, ja visere end ezraiten etan og visere end heman, kalkol og darda, mabols sønner, og hans ry nåede ud til alle folkeslag rundt om. han fremsagde 3000 tanke sprog, og tallet på hans sange var 1 005" han talte om træerne lige fra cederen på libanon til ysopen, der vokser frem af muren; og han talte om dyrene, fuglene, krybdyrene og fiskene. fra alle folkeslag kom man for at lytte til salomos visdom, fra alle jordens konger, der hørte om hans visdom.

5

da kong hiram af tyrus hørte, at salomo var salvet til konge i stedet for sin fader, sendte han nogle af sine folk til ham; thi hiram havde altid været davids ven. og salomo sendte hiram følgende bud: "du ved, at min fader david ikke kunde bygge herren sin guds navn et hus for de kriges skyld, man fra alle sider påførte ham, indtil herren lagde hans fjender under hans fødder. men nu har herren min gud skaffet mig ro til alle sider; der findes ingen modstandere, og der er ingen fare på færde. se, derfor har jeg i sinde at bygge herren min guds navn et hus efter herrens ord til min fader david: din søn, som jeg sætter på din trone i dit sted, han skal bygge huset for mit navn. giv derfor ordre til, at der fældes cedre til mig på libanon. mine folk skal arbejde sammen med dine, og jeg vil give dine folk løn, du kræver; thi du ved jo, at der ikke findes nogen hos os, der kan fælde træer som zidonierne!" da hiram modtog dette bud fra salomo, glædede det ham meget, og han sagde: "lovet være herren i dag, fordi han har givet david en viis søn til at herske over dette store folk!" og hiram sendte salomo følgende svar: "jeg har modtaget det bud, du sendte mig, og jeg skal opfylde alt, hvad du ønsker med hensyn til ceder- og cyprestræer; mine folk skal bringe dem fra libanon ned til havet, og så skal jeg lade dem samle til tømmerflåder på havet og sende dem til det sted, du anviser mig; der skal jeg lade dem skille ad, så at du kan

lade dem hente. men du vil da også opfylde mit ønske og sende fødevarer til mit hof!" så sendte hiram salomo alt, hvad han ønskede af ceder- og cyprestræer; og salomo sendte hiram 20 000 kor hvede til underhold for hans hof og 20 kor olie af knuste oliven. så meget sendte salomo hiram år efter år. og herren gav salomo visdom, som han havde lovet ham; og der var fred mellem hiram og salomo, og de sluttede pagt med hinanden. kong salomo udskrev nu hoveriarbejdere overalt i israel, og hoveriarbejderne udgjorde 30 000 mand. dem sendte han så til libanon, et hold på 10 000 om måneden, således at de var en måned på libanon og to måneder hjemme. adoniram havde tilsyn med hoveriarbejderne. salomo havde 70 000 lastdragere og 80 000 stenhuggere i bjergene foruden overfogeder, der ledede arbejdet, 3 300 mand, som havde opsyn med folkene, der arbejdede. på kongens bud brød de store stenblokke, kostbare sten til templets grundvold, kvadersten; og salomos og hiroms bygmestre og folkene fra gebal huggede dem til, og de gjorde træstammerne og stenene i stand til templets opførelse.

6

480 år efter at israeliterne var vandret ud af ægypten, i ziv måned, det er den anden måned, i det fjerde år salomo herskede i israel, begyndte han at bygge herren templet. templet, som kong salomo byggede herren, var tresindstyve alen langt, tyve alen bredt og tredive alen højt. forhallen foran templets hellige var tyve alen lang, svarende til templets bredde, og ti alen bred. han forsynede templet med gittervinduer i bjælkerammer, og op til tempelmuren byggede han en tilbygning rundt om templets mure, rundt om det hellige og inderhallen, og indrettede siderum rundt om. det nederste rum var fem alen bredt, det mellemste seks og det tredje syv, thi han byggede frem-spring i templets ydermur rundt om, for at man ikke skulde være nødt til at lade bjælkerne gribe ind i templets mure. ved templets opførelse byggede man med sten, der var gjort færdige i stenbrudet, derfor hørtes hverken lyd af hamre, mejsler eller andet jernværktøj, medens templet byggedes. indgangen til det nederste rum var på templets sydside, og derfra førte vindeltrapper op til det mellemste og derfra igen op til det tredje rum. således byggede han templet færdigt, og han lagde taget med bjælker og planker af cedertræ. han byggede tilbygningen rundt om hele templet, hvert stokværk fem alen højt, og den blev forbundet med templet med cederbjælker. da kom herrens ord til salomo således: "dette hus, som du er ved at bygge - dersom du vandrer efter mine anordninger og gør efter mine lovbud og omhyggeligt vander efter alle mine bud, vil jeg på dig stadfæste det ord, jeg taledi til din fader david, - og tage bolig blandt israeliterne og ikke forlade mit folk israel." således byggede salomo templet færdigt. templets vægge dækkede han indvendig med cederbrædder; fra bygningens gulv til loftsbjælkerne dækkede han dem indvendig med træ; og over templets gulv lagde han cypresbrædder. han dækkede de tyve bageste alen af templet med cederbrædder fra gulv til bjælker

og indrettede sig rummet derinde til en inderhal, det allerhelligste. fyrretyve alen målte det hellige foran inderhallen. templet var indvendig dækket med cedertræ, udskåret arbejde i form af agurker og blomsterkranse; alt var af cedertræ, ikke en sten var at se. han indrettede inderhallen inde i templet for der at opstille herrens pagts ark. inderhallen var tyve alen lang, tyve alen bred og tyve alen høj, og han overtrak den med fint guld. fremdeles lavede han et alter af cedertræ foran inderhallen og overtrak det med guld. og salomo overtrak templet indvendig med fint guld og trak for med guldkæder. hele templet overtrak han med guld, hele templet fra den ene ende til den anden; også hele alteret foran inderhallen overtrak han med guld. i inderhallen satte han to keruber af vildt oliventræ, ti alen høje; den ene kerubs vinger var hver fem alen, der var ti alen fra den ene vingespids til den anden; ti alen målte også den anden kerub; begge keruber havde samme mål og skikkelse; begge keruber var ti alen høje. og han opstillede keruberne midt i den inderste del af templet, og de udbredte deres vinger således, at den enes ene vinge rorte den ene væg og den andens ene vinge den modsatte væg, medens de to andre vinger rorte hinanden midt i templet. keruberne overtrak han med guld. rundt på alle vægge i templet anbragte han udskåret arbejde, keruber, palmer og blomsterkranse, både i den inderste og den yderste hal, og templets gulv overtrak han med guld, både i den inderste og den yderste hal. til inderhallens indgang lod han lave to dørfloje af vildt oliventræ; overliggeren og dørposterne dannede en femkant. og på de to oliventræsfloje lod han udskære keruber, palmer og blomsterkranse og overtrak dem med guld, idet han lod guldet trykke ned i de udskårne keruber og palmer. ligeledes lod han til indgangen til det hellige lave dørstolper af vildt oliventræ, firkantede dørstolper, og to dørfloje af cyprestræ, således at hver af de to dørfloje bestod af to bevægelige dørflojer; og han lod udskære keruber, palmer og blomsterkranse i dem og overtrak dem med guld, der lå i et tyndt lag over de udskårne figurer. ligeledes indrettede han den indre forgård ved at bygge tre lag kvadersten og et lag cederbjælker. i det fjerde år lagdes grunden til herrens hus i ziv måned; og i det ellefte år i bul måned, det er den ottende måned, fuldførtes templet i alle dets dele og stykker; han byggede på det i syv år.

7

på sit palads byggede salomo i tretten år; så fik han hele sit palads færdigt. han byggede libanon-skovhuset, hundrede alen langt, halvtredsindstyve alen bredt og tredive alen højt, hvilende på tre rækker ceder søjler med skråstøtter af cedertræ. det var oven over rummene tækket med cederbjælker, der hvilede på fem og fyrretyve søjler, femten i hver række. der var tre lag bjælker, og lysåbning sad over for lysåbning tre gange. alle døre og lysåbninger havde firkantede bjælkerammer, og lysåbning sad over for lysåbning tre gange. fremdeles opførte han søjlehallen, halvtredsindstyve alen lang og tredive alen bred, med en hal, søjler og trappe foran. fremdeles

opførte han tronhallen, hvor han holdt rettergang, domhallen; den var dækket med cedertræ fra gulv til loft, hans eget hus, det, han boede i, i den anden forgård inden for hallen, var bygget på samme måde. og til faraos datter, som salomo havde ægtet, opførte han et hus i lighed med denne hal. det hele var af kostbare sten, tilhugget efter mål, tilsavet både indvendig og udvendig, lige fra grunden til murkanten, hvilket også gjaldt den store forgård uden om templets forgård. grunden blev lagt med kostbare, store sten, nogle på ti, andre på otte alen. ovenpå lagdes kostbare sten, tilhugget efter mål, og cederbjælker. den store forgård var hele vejen rundt omgivet af tre lag tilhugne sten og et lag cederbjælker, ligeledes herrens huss forgård, den indre, og forgården om paladsets forhal. kong salomo sendte bud til tyrus efter hiram. han var søn af en enke fra naftalis stamme, men hans fader var en kobbersmed fra tyrus. han sad inde med visdom, forstand og indsigt i at udføre alskens kobberarbejde; og han kom til kong salomo og udførte alt det arbejde, han skulde have udført. han støbte de to kobbersøjler foran forhallen. den ene var atten alen høj; den målte tolv alen i omkreds; den var hul, og kobberet var fire fingerbredder tykt. ligeså den anden søjle. og han lavede to søjlehoveder til at sidde oven på søjlerne, støbt af kobber, hvert søjlehoved fem alen højt. og han lavede to fletværker, flettet arbejde, snore, kædeformet arbejde, til at dække søjlehovederne oven på søjlerne, et fletværk til hvert søjlehoved; og han lavede granatæblerne, to rækker rundt om det ene fletværk; der var 200 granatæbler i rækker rundt om det ene søjlehoved; på samme måde gjorde han også ved det andet. søjlehovedene på de to søjler var liljeformet arbejde. søjlehovederne sad på de to søjler. derpå opstillede han søjlerne ved templets forhal; den søjle, han opstillede til højre, kaldte han jakin, og den, han opstillede til venstre, kaldte han boaz. øverst på søjlerne var der liljeformet arbejde. således blev arbejdet med søjlerne færdigt. fremdeles lavede han havet i støbt arbejde, ti alen fra rand til rand, helt rundt, fem alen højt; det målte tredive alen i omkreds. under randen var det hele vejen rundt omgivet af agurklignende prydelser, der nåede helt omkring havet, tredive alen; i to rækker sad de agurklignende prydelser, støbt i eet dermed. det stod på tolv okser, således at tre vendte mod nord, tre mod vest, tre mod syd og tre mod øst; havet stod oven på dem; de vendte alle bagkroppen indad. det var en håndsbred tykt, og randen var formet som randen på et bager, som en udsprungen lilje. det tog 2000 bat. fremdeles lavede han de ti vognstel af kobber; hvert stel var fire alen langt, fire alen bredt og tre alen højt, og stellene var indrettet således: de havde mellemstykker, og mellemstykkerne sad mellem rammestykkerne. på mellemstykkerne mellem rammestykkerne var der løver, okser og keruber, ligeledes på rammestykkerne. over og under løverne og okserne var der kranse, lavet således, at de hang ned. hvert stel havde fire kobber hjul og kobberakslar. de fire hjørner havde bæreamme; under bækkenet var bæreammene faststøbt, og midt for hver af dem var der kranse. dets rand var inden for bæreammene, een alen høj, og den var rund:

også på randen var der udskåret arbejde. mellemstykkeerne var firkantede, ikke runde. de fire hjul sad under mellemstykkerne, og hjulenes akselholdere sad på stellet; hvert hjul var halvanden alen højt. hjulene var indrettet som vognhjul, og deres akselholdere, fælg, eger og nav var alle støbt. der var en bæream på hvert stels fire hjørner, og bæreamene var i eet med stellet; og oven på stellet var der en slags fatning, en halv alen høj og helt rund; og akselholdere og mellemstykker sad fast på stellet. på fladerne indgravede han keruber, løver og palmer, efter som der var plads til, omgivet af kranse. således lavede han de ti stel; de var alle støbt på samme måde, med samme mål og af samme form. tillige lavede han ti kobberbækkener; fyrretøve bat tog hvert bækken, og hvert bækken målte fire alen, et bækken til hvert af de ti stel. og han satte fem af stellene ved templets sydside, fem ved nordsiden; og havet opstillede han ved templets sydside, ved det sydøstre hjørne. fremdeles lavede hirom karrene, skovlene og skålene. der med var hiram færdig med alt sit arbejde for kong salomo til herrens hus: de to søjler, og de to kugleformede søjlhoveder ovenpå, de to fletværker til at dække de to kugleformede søjlhoveder på søjlerne, de 400 granatæbler til de to fletværker, to rækker granatæbler til hvert fletværk til at dække de to kugleformede søjlhoveder på de to søjler, de ti stel med de ti bækkener på, havet med de tolv okser under, karrene, skovlene og skålene. alle disse ting, som hiram lavede for kong salomo til herrens hus, var af blankt kobber. i jordanegnen lod kongen dem støbe, ved adamas vadeded mellem sukkot og zaretan. salomo lod alle tingene uvejet på grund af deres såre store mængde, kobberet blev ikke vejet. og salomo lod alle tingene, som hørte til herrens hus, lave: guldaltered, guldbordet, som skuebødene lå på, lysesagerne, fem til højre og fem til venstre, foran inderhallen, af purt guld, med blomsterbægrene, lamperne og lysesaksene af guld, fadene, knivene, skålene, kanderne og panderne af fint guld, hængslerne til dørene for den inderste hal, det allerhelligste, og til dørene for den yderste hal, det hellige, af guld. da hele arbejdet, som salomo lod udføre ved herrens hus, var færdigt, bragte salomo sin fader davids helliggaver, sølvet og guldet, derind og lagde alle tingene i skatkamrene i herrens hus.

8

derpå kaldte salomo israels ældste og alle stammernes overhoveder, israeliternes fædrenehuses øverster, sammen hos sig i jerusalem for at føre herrens pagts ark op fra davidsbyen, det er zion. så samledes alle israels mænd hos kong salomo på højtiden i etanim måned, det er den syvende måned. og alle israels ældste kom, og præsterne bar arken. og de bragte herrens ark op tillige med åbenbaringsteltet og alle de hellige ting, der var i teltet; præsterne og levitterne bragte dem op. og kong salomo tillige med hele israels menighed, som havde givet møde hos ham foran arken, ofrede småkvæg og hornkvæg, så meget, at det ikke var til at tælle eller overse. så førte præsterne herrens pagts ark ind på

dens plads i templets inderhal, det allerhelligste, og stillede den under kerubernes vinger; thi keruberne udbredte deres vinger over pladsen, hvor arken stod, og således dannede keruberne et dække over arken og dens bærestænger. stængerne var så lange, at enderne af dem kunde ses fra det hellige foran inderhallen, men de kunde ikke ses længere ude; og de er der den dag i dag. der var ikke andet i arken end de to stentavler, moses havde lagt ned i den på horeb, tavlerne med den pagt, herren havde sluttet med israeliternes, da de drog bort fra ægypten. da præsterne derpå gik ud af helligdommen, fyldte skyen herrens hus, så at præsterne af skyen hindredes i at stå og udføre deres tjeneste; thi herrens herlighed fyldte herrens hus. ved den lejlighed sang salomo: herren satte solen på himlen, men selv, har han sagt, vil han bo i mulmet. nu har jeg bygget dig et hus til bolig, et sted, du for evigt kan dvæle. derpå vendte kongen sig om og velsignede hele israels forsamling, der imens stod op; og han sagde: "lovet være herren, israels gud, hvis hånd har fuldført, hvad hans mund taledes til min fader david, dengang han sagde: fra den dag jeg førte mit folk israel ud af ægypten, har jeg ikke udvalgt nogen by i nogen af israels stammer for der at bygge et hus til bolig for mit navn; men jerusalem udvalgte jeg til bolig for mit navn, og david udvalgte jeg til at herske over mit folk israel. og min fader david fik i sinde at bygge herrens, israels guds, navn et hus; men herren sagde til min fader david: at du har i sinde at bygge mit navn et hus, er ret af dig; dog skal du ikke bygge det hus, men din søn, der udgår af din lænd; skal bygge mit navn det hus. nu har herren opfyldt det ord, han taledes, og jeg er trådt i min fader davids sted og sidder på israels trone, som herren sagde, og jeg har bygget herrens, israels guds, navn huset; og jeg har der beredt en plads til arken med den pagt, herren sluttede med vore fædre, da han førte dem bort fra ægypten." derpå trådte salomo frem foran herrens altar lige over for hele israels forsamling, udbredte sine hænder mod himmelen og sagde: "herre israels gud, der er ingen gud som du i himmelen ovenil og på jorden nedentil, du, som holder fast ved din pagt og din miskundhed mod dine tjenere, når de af hele deres hjerte vandrer for dit åsyn, du, som har holdt, hvad du lovede din tjener, min fader david, og i dag opfyldt med din hånd, hvad du taledes med din mund. så hold da nu, herre, israels gud, hvad du lovede din tjener, min fader david, da du sagde: en efterfølger skal aldrig fattes dig til at sidde på israels trone for mit åsyn, når kun dine sønner vil tage vare på deres vej og vandre for mit åsyn, som du har gjort. så lad nu, herre, israels gud, det ord opfyldes, som du tilsagde din tjener, min fader david! men kan gud da virkelig bo på jorden? nej visselig, himlene, ja himlenes himle kan ikke rumme dig, langt mindre dette hus, som jeg har bygget! men vend dig til din tjeners bøn og begæring, herre min gud, så du hører det råb og den bøn, din tjener i dag opsender for dit åsyn; lad dine øjne være åbne over dette hus både nat og dag, over det sted, hvor du har sagt, dit navn skal bo, så du hører den bøn, din tjener opsender, vendt mod dette sted! og hør den bøn, din tjener og dit folk israel opsender,

vendt mod dette sted; du høre den der, hvor du bor, i himmelen, du høre og tilgive! når nogen synder imod sin næste, og man afkræver ham ed og lader ham sværge, og han kommer og aflægger ed foran dit alter i dette hus, så høre du det i himmelen og gøre det og domme dine tjenere imellem, så du kender den skyldige skyldig og lader hans gerning komme over hans hoved og frikender den uskyldige og gør med ham efter hans uskyld! når dit folk israel tvinges til at fly for en fjende, fordi de synder imod dig, og de så omvender sig til dig og bekender dit navn og opsender bønner og begæring til dig i dette hus, så høre du det i himmelen og tilgive dit folk israels synd og føre dem tilbage til det land, du gav deres fædre! når himmelen lukkes, så regnen udebliver, fordi de synder imod dig, og de så beder, vendt mod dette sted, og bekender dit navn og omvender sig fra deres synd, fordi du revser dem, så høre du det i himmelen og tilgive din tjeners og dit folk israels synd, ja du vise dem den gode vej, de skal vandre, og lade det regne i dit land, som du gav dit folk i eje! når der kommer hungersnød i landet, når der kommer pest, når der kommer kornbrand og rust, græshopper og ædere, når fjenden belejrer folket i en af dets byer, når alskens plage og sot indtræffer - enhver bøn, enhver begæring, hvem den end kommer fra i hele dit folk israel, når de føler sig truffet i deres samvittighed og udbreder hænderne mod dette hus, den høre du i himmelen, der, hvor du bor, og tilgive og gøre det, idet du gengælder enhver hans færd, fordi du kender hans hjerte, thi du alene kender alle menneskebornenes hjerter, for at de må frygte dig, al den tid de lever på den jord, du gav vore fædre. selv den fremmede, der ikke hører til dit folk israel, men kommer fra et fjernt land for dit navns skyld, - thi man vil høre om dit store navn, din stærke hånd og din udstrakte arm - når han kommer og beder, vendt mod dette hus, da høre du det i himmelen, der, hvor du bor, og da gøre du efter alt, hvad den fremmede råber til dig om, for at alle jordens folkeslag må lære dit navn at kende og frygte dig ligesom dit folk israel og erkende, at dit navn er nævnet over dette hus, som jeg har bygget. når dit folk drager i krig mod sin fjende, hvor du end sender dem hen, og de beder til herren, vendt mod den by, du har udvalgt, og det hus, jeg har bygget dit navn, så høre du i himmelen deres bøn og begæring og skaffe dem deres ret! når de synder imod dig thi der er intet menneske, som ikke synder - og du vredes på dem og giver dem i fjendens magt, og sejrherrene fører dem fangne til fjendens land, det være sig fjernt eller nær, og de så går i sig selv i det land, de er bortført til, og omvender sig og råber til dig i sejrherrenes land og siger: vi har syndet, handlet ilde og været ugudelige! når de omvender sig til dig af hele deres hjerte og af hele deres sjæl i deres fjenders land, som de bortførtes til, og de beder til dig, vendt mod deres land, som du gav deres fædre, mod den by, du har udvalgt, og det hus, jeg har bygget dit navn så høre du i himmelen, der, hvor du bor, deres bøn og begæring og skaffe dem deres ret, og du tilgive dit folk, hvad de syndede imod dig, alle de overtrædelser, hvori de gjorde sig skyldige imod dig, og lade dem finde barmhjertighed

hos sejrherrene, så de forbarmer sig over dem; de er jo dit folk og din ejendom, som du førte ud af ægypten, af smelteovnen. lad dine øjne være åbne for din tjeners og dit folk israels begæring, så du hører dem, hver gang de råber til dig. thi du har udskilt dem fra alle jordens folkeslag til at være din ejendom, som du lovede ved din tjener moses, da du førte vore fædre bort fra ægypten, herre, herre!" da salomo var færdig med hele denne bøn og begæring til herren rejste han sig fra pladsen foran herrens alter, hvor han havde ligget på knæ med hænderne udbredt mod himmelen. derpå trådte han frem og velsignede med høj røst hele israels forsamling, idet han sagde: "lovet være herren, der har givet sit folk israel hvile, ganske som han taled, uden at et eneste ord er faldet til jorden af alle de herlige forjættelser, han udtalte ved sin tjener moses. herren vor gud være med os, som han var med vore fædre, han forlade og forstode os ikke, at vort hjerte må drages til ham, så vi vandrer på alle hans veje og holder hans bud, anordninger og lovbud, som han pålagde vore fædre! måtte disse bønner, som jeg har opsendt for herrens åsyn, være nærværende for herren vor gud både nat og dag, så han skaffer sin tjener og sit folk israel ret efter hver dags behov, for at alle jordens folk må kende, at herren og ingen anden er gud. og måtte eders hjerte være helt med herren vor gud, så i følger hans anordninger og holder hans bud som i dag!" kongen ofrede nu sammen med hele israel slagtofre for herrens åsyn. til de takofre, salomo ofrede til herren, tog han 22 000 stykker hornkvæg og 12 000 stykker småkvæg. således indviende kongen og alle israeliterne herrens hus. samme dag helligede kongen den mellemste del af forgården foran herrens hus, thi der måtte han ofre brændofrene, afgrødeofrene og fedtstykkerne af takofrene, da kobberalteret foran herrens åsyn var for lille til at rumme ofrene. samtidig fejrede salomo i syv dage højtiden for herren vor guds åsyn sammen med hele israel, en vældig forsamling (lige fra egnen ved hamat og til ægyptens bæk). ottendedagen lod han folket gå, og de velsignede kongen og drog hver til sit, glade og vel til mode over al den godhed, herren havde vist sin tjener david og sit folk israel.

9

men da salomo var færdig med at opføre herrens hus og kongens palads og alt, hvad han havde fået lyst til og sat sig for at udføre, lod herren sig anden gang til syne for ham, som han havde ladet sig til syne for ham i gibeon; og herren sagde til ham: "jeg har hørt den bøn og begæring, du opsendte for mit åsyn. jeg har helliget dette hus, som du har bygget, for der at stedfæste mit navn til evig tid, og mine øjne og mit hjerte skal være der alle dage. hvis du nu vandrer for mit åsyn som din fader david i hjertets uskyld og i upriglighed, så du gør alt, hvad jeg har pålagt dig, og holder mine anordninger og lovbud, så vil jeg opretholde din kongetrone i israel evindeligt, som jeg lovede din fader david, da jeg sagde: en efterfølger skal aldrig fattes dig på israels trone. men hvis i eller eders børn vender eder bort fra mig

og ikke holder mine bud, mine anordninger, som jeg har forelagt eder, men går hen og dyrker andre guder og tilbæder dem så vil jeg udrydde israel fra det land, jeg gav dem; og det hus, jeg har helliget for mit navn, vil jeg forkaste fra mit åsyn, og israel skal blive til spot og spe blandt alle folk, og dette hus skal blive en ruindynge, og enhver, som går der forbi, skal blive slået af rædsel og give sig til at hånfløjte, og når man siger: hvorfor har herren handlet således mod dette land og dette hus? skal der svares: fordi de forlod herren deres gud, som førte deres fædre ud af ægypten, og holdt sig til andre guder, tilbad og dyrkede dem; derfor har herren bragt al denne elendighed over dem!" da de tyve år var omme, i hvilke salomo havde bygget på de to bygninger, herrens hus og kongens palads - kong hiram af tyrus havde sendt salomo cedartræ, cyprestræ og guld, så meget han ønskede da gav kong salomo hiram tyve byer i landskabet galilæa. men da hiram kom fra tyrus for at se de byer, salomo havde givet ham, syntes han ikke om dem; og han sagde: "hvad er det for byer, du har givet mig, broder?" derfor kaldte man den habulland, som det hedder den dag i dag men hiram sendte kongen 120 guldtalenter. på følgende måde hang det sammen med de hovearbejdere, kong salomo udskrev til at opføre herrens hus, hans eget palads, millo jerusalems mur, hazor, megiddo og gezer farao, ægypterkongen, var draget op, havde indtaget gezer og stukket det i brand; alle kanåneere, der boede i byen, havde han ladet dræbe og derpå givet sin datter, salomos hustru den i medgift. nu genopbyggede salomo gezer, nedre-bet-horon, blålat, tamar i orkenen i juda land, alle salomos forrådsbyer, vognbyerne og rytterbyerne, og alt andet, som salomo fik lyst til at bygge i jerusalem, i libanon og i hele sit rige: alt, hvad der var tilbage af amoriterne, hetiterne, perizzitterne, hivviterne og jebusitterne, og som ikke hørte til israeliterne, deres efterkommere, som var tilbage efter dem i landet, og som israeliterne ikke havde været i stand til at lægge band på, dem udskrev salomo til hovearbejde, som det er den dag i dag. af israeliterne derimod satte salomo ingen til arbejde, men de var krigsfolk og hoffolk, hærførere og høvedsmænd hos, ham og førere for hans stridsvogne og rytteri. - tallet på overfogederne, der ledede arbejdet for salomo, var 550; de havde tilsyn med folkene, der arbejdede. faraos datter var lige flyttet fra davidsbyen ind i det hus, han havde bygget til hende, da tog han fat på at opføre millo, tre gange om året ofrede salomo brændofre og takofre på det alter, han havde bygget herren, og tændte offerild for herrens åsyn; og han fuldførte templet. kong salomo byggede også skibe i ezjongeber, der ligger ved elat ved det røde havs kyst i edom; og hiram sendte sine folk, befare søfolk, om bord på skibene sammen med salomos folk. de sejlede til ofir, hvor de hen tede 420 talenter guld, som de bragte kong salomo.

10

da dronningen af saba hørte salomos ry, kom hun for at prøve ham med gåder. hun kom til jerusalem med et såre stort følge og med kameler, der bar rogelse,

guld i store mængder og ædelsten. og da hun var kommet til salomo, talte hun til ham om alt, hvad der lå hende på hjerte. men salomo svarede på alle hendes spørgsmål, og intet som helst var skjult for kongen, han gav hende svar på alt. og da dronningen af saba så al salomos visdom, huset han havde bygget, maden på hans bord, hans folks boliger, han træden og deres klæder, hans mundskænke og brændofrene, han ofrede i herrens hus, var hun ude af sig selv; og hun sagde til kongen: "sandt var, hvad jeg sig i mit land hørte sige om dig og din visdom! jeg troede ikke, hvad der sagdes, før jeg kom og så det med egne øjne; og se, ikke engang det halve er mig fortalt, thi din visdom og herlighed overgår, hvad rygterne sagde. lykkelige dine hustruer, lykkelige dine folk, som altid er om dig og hører din visdom! lovet være herren din gud, som fandt behag i dig og satte dig på israels trone! fordi herren elsker israel evindeligt, satte han dig til konge, til at øve ret og retfærdighed." derpå gav hun kongen 120 guldtalenter, rogelse i store mængder og ædelsten; og aldrig er der siden kommet så megen rogelse til landet som den, dronningen af saba gav kong salomo. desuden bragte hiram skibe, som hentede guld i ofir, almug gumtræ i store mængder og ædelsten fra ofir, og af almuggimtræet lod kongen lave rækværk til herrens hus og kongens palads, desuden citre og harper til sangerne. så meget almuggimtræ er hidtil ikke set eller kommet til landet. og kong salomo gav dronningen af saba alt, hvad hun ønskede og bad om, foruden hvad han af sig selv kongeligen skænkede hende. derpå begav hun selv med sit følge hjem til sit land. vægten af det guld, som i et år indførtes af salomo, udgjorde 666 guldtalenter, de ikke medregnet, hvad der indkom i afgift fra de undervundne folk og ved købmændenes handel og fra alle arabiers konger og landets statholdere. kong salomo lod hamre 200 guldskjolde, hvert på 600 sekel guld, og 300 mindre guldskjolde, hvert på tre miner guld; dem lod kongen henlægge i libanonskovhuset. fremdeles lod kongen lave en stor elfenbenstrone, overtrukket med lutret guld. tronen havde seks trin, og på dens ryg var der tyrehoveder; på begge sider af sædet var der arme, og ved armene stod der to løver; tillige stod der tolv løver på seks trin, seks på hver side. der er ikke lavet mage til trone i noget andet rige. alle kong salomos drikkekar var af guld og alle redskaber i libanonskovhuset af fint guld; sølv regnedes ikke for noget i kong salomos dage. kongen havde nemlig tarsisskibe i søen sammen med hiram skibe; og en gang hvert tredje år kom tarsisskibene, ladet med guld, sølv, elfenben, aber og påfugle. kong salomo overgik alle jordens konger i rigdom og visdom. fra alle jordens egne søgte man hen til salomo for at høre den visdom, gud havde lagt i hans hjerte; og alle bragte de gaver med: sølv og guldsager, klæder, våben, rogelse, heste og muldyr; således gik det år efter år. salomo anskaffede sig stridsvogne og ryttere, og han havde 1.400 vogne og 12.000 ryttere; dem lagde han dels i vognbyerne, dels hos sig i jerusalem. kongen bragte det dertil, at sølv i jerusalem var lige så almindeligt som sten, og cedartræ lige så almindeligt som morbærfigentræ i lavlandet. - hestene, salomo indførte, kom fra mizrajim og kove; kongens

handelsfolk købte dem i kove. en vogn udførtes fra mizrajim for 600 sekel sølv, en hest for 150.

11

kong salomo elskede foruden faraos datter mange fremmede kvinder, moabitiske, ammonitiske, edomitiske, zidoniske og hetitiske kvinder, kvinder fra de folkeslag, herren havde sagt om til israeliterne: "i må ikke have med dem at gøre og de ikke med eder, ellers drager de eders hjerte til deres guder!" ved dem hang salomo i kærlighed. han havde 700 fyrsfælige hustruer og 300 medhustruer, og hans hustruer drog hans hjerte bort fra herren. da salomo blev gammel, drog hans hustruer hans hjerte til fremmede guder, og hans hjerte var ikke mere helt med herren hans gud som hans fader davids. salomo holdt sig da til astarte, zidoniernes gudinde, og til milkom, ammoniternes væmmelige gud. således gjorde salomo, hvad der var ondt i herrens øjne, og viste ikke herren fuld lydlighed som hans fader david. ved den tid byggede salomo en offerhøj for kemosj, moabs væmmelige gud, på bjerget østen for jerusalem, og for milkom, ammoniternes væmmelige gud; og samme hensyn viste han alle sine fremmede hustruer, som tændte offerild for deres guder og ofrede til dem. da vrededes herren på salomo, fordi han vendte sit hjerte bort fra herren, israels gud, der dog to gange havde ladet sig til syne for ham og udtrykkelig havde påbudt ham ikke at holde sig til fremmede guder; men han holdt ikke, hvad herren havde påbudt ham. derfor sagde herren til salomo: "fordi det står således til med dig, og fordi du ikke har holdt min pagt og mine anordninger, som jeg pålagde dig, vil jeg visselig rive riget fra dig og give din træl det. dog vil jeg ikke gøre det i din levetid for din fader davids skyld men jeg vil rive det ud af din søns hånd. kun vil jeg ikke rive hele riget fra ham, men give din søn en stamme deraf for min tjener davids skyld og for jerusalems skyld, den by, jeg udvalgte. herren gav salomo en modstander i edomiten hadad af kongeslægten i edom. thi dengang david lod edomiterne hugge ned, da hærføreren joab drog op for at jorde de faldne og hugge alle af mandkøn ned i edom - joab og hele israel blev der i seks måneder, til han havde udryddet alle af mandkøn i edom - da var adad med nogle edomitiske mænd af hans faders folk flygtet ad ægypten til. dengang var hadad endnu en lille dreng, de brød op fra midjan og nåede paran; og efter at have taget nogle mænd fra paran med sig drog de til ægypten, hvor farao, ægypterkongen, overlod ham et hus, tilsagde ham daglig føde og gav ham land. og da farao fattede særlig godhed for hadad, gav han ham sin svigerinde, en søster til dronning takpenes, til ægte. takpeness søster fødte ham sønnen genubat; og da takpenes havde vænnet barnet fra i faraos hus, blev genubat i faraos hus blandt faraos egne børn. da nu hadad i ægypten hørte, at david havde lagt sig til hvile hos sine fædre, og at hærføreren joab var død, sagde han til farao: "lad mig drage til mit land!" farao sagde til ham: "hvad savner du her hos mig, siden du ønsker at drage til dit land?" men han

svarede: "å jo, lad mig nu rejse!" så vendte hadad tilbage til sit land. det var den ulykke, hadad voldte: han bragte trængsel over israel og blev konge over edom. - fremdeles gav gud ham en modstander i rezon, eljadas søn, der var flygtet fra sin herre, kong hadadezer af zoba. han samlede en del mænd om sig og blev høvding for en friskare. han indtog damaskus, satte sig fast der og blev konge i damaskus. han var israels modstander, så længe salomo levede. endvidere var der efraimiten jeroboam, nebats søn, fra zereda, som stod i salomos tjeneste, og hvis moder hed zerua og var enke; han løftede hånd mod kongen. hermed gik det således til salomo byggede på millo; han lukkede huller i sin fader davids by. nu var jeroboam et dygtigt menneske, og da salomo så, hvorledes den unge mand udførte arbejdet, gav han ham opsyn med hele arbejdsstyrken af josefs hus. på den tid hændte det sig, engang jeroboam var rejst fra jerusalem, at profeten ahija fra silo traf ham på vejen. ahija var iført en ny kappe, og de to var ene på marken. da greb ahija fat i den ny kappe, han havde på, rev den i tolv stykker og sagde til jeroboam: "tag dig de ti stykker, thi så siger herren, israels gud: se, jeg river riget ud af salomos hånd og giver dig de ti stammer. den ene stamme skal han beholde for min tjener davids skyld og for jerusalems skyld, den by, jeg udvalgte af alle israels stammer; det vil jeg gøre, fordi han har forladt mig og tilbød astarte, zidoniernes gudinde, kemosj, moabs gud, og milkom, ammoniternes gud, og ikke vandret på mine veje og gjort, hvad der er ret i mine øjne, eller holdt mine anordninger og løvbud som hans fader david. fra ham vil jeg dog ikke tage riget, men lade ham være fyrste, så længe han lever, for min tjener davids skyld, som jeg udvalgte, og som holdt mine bud og anordninger. men jeg vil tage riget fra hans søn og give dig det, de ti stammer; og hans søn vil jeg give en stamme, for at min tjener david altid kan have en lampe for mit åsyn i jerusalem, den by, jeg udvalgte for der at stedfæste mit navn. men dig vil jeg tage og sætte til hersker over alt, hvad du attrår, og du skal være konge over israel. dersom du da er lydig i alt hvad jeg byder dig, vandrør på mine veje og gør, hvad der er ret i mine øjne, så du holder mine anordninger og bud, som min tjener david gjorde, vil jeg være med dig og bygge dig et varigt hus, som jeg gjorde det for david. dig giver jeg israel; men jeg ydmyger davids slægt for den sags skyld, dog ikke for stedse!" da nu salomo stod jeroboam efter livet, flygtede han til ægypten, til ægypterkoogen sjsiak; og han blev i ægypten, til salomo døde. hvad der ellers er at fortælle om salomo, alt, hvad han gjorde, og hans visdom, står jo optegnet i salomos krønike. den tid, salomo herskede i jerusalem over hele israel, udgjorde fyrretyve år. så lagde salomo sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i sin fader davids by. og hans søn rehabeam blev konge i hans sted.

12

men rehabeam begav sig til sikem, thi derhen var hele israel stævnet for at hylde ham som konge. da jero-boam, nebats søn, der endnu opholdt sig i ægypten,

hvorhen han var flygtet for kong salomo, fik nyss om, at salomo var død, vendte han hjem fra ægypten. og de sagde til rehabeam: "din fader lagde et hårdt åg på os, men lad os nu det hårde arbejde, din fader krævede, og det tunge åg han lagde på os, så vil vi tjene dig!" han svarede dem: "gå bort, bi tre dage og kom så til mig igen!" så gik folket. derpå rådførte kong rehabeam sig med de gamle, der havde stået i hans fader salomos tjeneste, dengang han levede, og spurgte dem: "hvad råder i mig til at svare dette folk?" de svarede: "hvis du i dag vil være dette folk til tjeneste, være dem til behag, svare dem vel og give dem gode ord, så vil de blive dine tjenere for bestandig!" men han fulgte ikke det råd, de gamle gav ham; derimod rådførte han sig med de unge, der var vokset op sammen med ham og stod i hans tjeneste, og spurgte dem: "hvad råder i os til at svare dette folk, som kræver af mig, at jeg skal lette dem det åg, min fader lagde på dem?" de unge, der var vokset op sammen med ham, sagde da til ham: "således skal du svare dette folk, som sagde til dig: din fader lagde et tungt åg på os, lad os, lad os! således skal du svare dem: min lillefinger er tykkere end min faders hofte! har derfor min fader lagt et tungt åg på eder, vil jeg gøre åget tungere; har min fader tugtset eder med svøber, vil jeg tughte eder med skorpioner!" da alt folket tredjedagen kom til rehabeam, som kongen havde sagt, gav han dem et hårdt svar, og uden at tage hensyn til de gamles råd sagde han efter de unges råd til dem: "har min fader lagt et tungt åg på eder, vil jeg gøre åget tungere; har min fader tugtset eder med svøber, vil jeg tughte eder med skorpioner!" kongen hørte ikke på folket, thi herren føjede det således for at opfylde det ord, herren havde talt ved ahija fra silo til jerooboam, nebats søn. men da hele israel mærkede, at kongen ikke hørte på dem, gav folket kongen det svar: "hvad del har vi i david? vi har ingen lod i isajs søn! til dine telte, israel! sørg nu, david, for dit eget hus!" derpå vendte israel tilbage til sine telte. men over de israeliter, der boede i judas byer, blev rehabeam konge. nu sendte kong rehabeam adoniram, der havde opsyn med hovearbejdet, ud til dem, men hele israel stenede ham til døde. da steg kong rebabeam i største hast op på sin stridsvogn og flygtede til jerusalem. således brød israel med davids hus, og det er stillingen den dag i dag. men da hele israel hørte, at jerooboam var kommet tilbage, lod de ham hente til forsamlingen og hylkede ham som konge over hele israel. der var ingen, som holdt fast ved davids hus undtagen judas stamme. da rehabeam var kommet til jerusalem, samlede han hele judas hus og benjamins stamme, 180 000 udsøgte folk, øvede krigere, til at føre krig med israels hus og vinde riget tilbage til rehabeam, salomos søn. men da kom guds ord til den guds mand sjemaja således: "sig til judas konge rehabeam, salomos søn, og til hele judas og benjamins hus og det øvrige folk: så siger herren: i må ikke drage op og kæmpe med eders brødre israeliterne; vend hjem hver til sit, thi hvad her er sket, har jeg tilskikket!" da adlod de herrens ord og vendte tilbage. jerooboam befæstede sikem i efraims bjerge og tog bolig der; senere drog han derfra og befæstede penuel. men jerooboam tænkte ved sig selv: "som det nu går, vil riget atter til-

falde davids hus; når folket her drager op for at ofre i herrens hus i jerusalem, vil dets hu atter vende sig til dets herre, kong rehabeam af juda; så slår de mig ihjel og vender tilbage til kong rehabeam af juda!" og da kongen havde overvejet sagen, lod han lave to guldkalve og sagde til folket "det er for meget for eder med de rejser til jerusalem! se, israel, her er dine guder, som førte dig ud af ægypten!" den ene lod han opstille i betel, den anden i dan. det blev israel til synd. og folket ledsagede i optog den ene til dan. tillige indrettede han offerhuse på højene og indsatte til præster alle slags folk, der ikke hørte til leviterne. og jerooboam lod fejre en fest på den femtende dag i den ottende måned i lighed med den fest, man havde i juda; og han steg op på alteret, han havde ladet lave i betel, for at ofre til de tyrekalve han havde ladet lave; og han lod de præster, han havde indsat på højene, gøre tjeneste i betel. han steg op på alteret, han havde ladet lave i betel, på den femtende dag i den ottende måned, den måned, han egenmægtig havde udtænkt, og lod israeliterne fejre en fest; han steg op på alteret for at tænde offerild.

13

og se, på herrens bud kom en guds mand fra juda til betel, netop som jerooboam stod på alteret for at tænde offerild. og han råbte med herrens ord imod alteret: "alter, alter! så siger herren: der skal fødes davids hus en søn ved navn josias, og på dig skal han ofre højenes præster, som tænder offerild på dig, og han skal brænde menneskeknoget på dig!" og samtidig kundgjorde han et tegn, idet han sagde: "dette er tegnet på, at herren har talt: se, alteret skal revne, så asken derpå vælter ud!" da nu kongen hørte de ord, den guds mand råbte mod alteret i betel, rakte jerooboam sin hånd ud fra alteret og sagde: "grib ham!" men hånden, han rakte ud imod ham, visnede, og han kunde ikke tage den til sig igen; og alteret revnede, så asken væltede ud fra alteret - det tegn, den guds mand havde kundgjort med herrens ord. da tog kongen til orde og sagde til den guds mand: "bed dog herren din gud om nåde og gå i forbøn for mig, at jeg kan tage hånden til mig igen!" og den guds mand bad herren om nåde, og kongen kunde tage hånden til sig igen, og den var som før. derpå sagde kongen til den guds mand: "følg med mig hjem og vederkvæg dig, så vil jeg give dig en gave!" men den guds mand svarede kongen: "om du så giver mig halvdelen af dit hus, vil jeg ikke følge med dig, og jeg vil hverken spise eller drikke på dette sted; thi det bud har jeg fået med herrens ord: du må hverken spise eller drikke, og du må ikke vende hjem ad den vej, du kom!" derpå drog han bort ad en anden vej og vendte ikke hjem ad den vej, han var kommet til betel. nu boede der i betel en gammel profet; hans sønner kom og fortalte ham om alt, hvad den guds mand den dag havde gjort i betel, og om de ord, han havde talt til kongen. men da de havde fortalt deres fader det, spurgte han dem: "hvilken vej gik han?" og hans sønner viste ham, hvilken vej den guds mand, der var kommet fra juda, var gået. da sagde han til sine sønner: "læg sadelen på mit æsel!" og da de havde sadlet æselet, satte han

sig op, red efter den guds mand og traf ham siddende under egetræet. han spurgte ham da: "er du den guds mand, der kom fra juda?" han svarede: "ja!" så sagde han til ham: "kom med mig hjem og få noget at spise!" men han svarede: "jeg kan ikke vende om og følge med dig, og jeg kan hverken spise eller drikke sammen med dig på dette sted, thi der er sagt mig med herrens ord: du må hverken spise eller drikke der, og du må ikke vende tilbage ad den vej, du kom!" da sagde han til ham: "også jeg er profet som du, og en engel har med herrens ord sagt til mig: tag ham med dig hjem, for at han kan få noget at spise og drikke!" men han løj for ham. så vendte han tilbage med ham og spiste og drak i hans hus. men medens de sad til bords, kom herrens ord til profeten, der havde fået ham tilbage, og han råbte til den guds mand, der var kommet fra juda: "så siger Herren: fordi du har været konstridig mod herrens ord og ikke holdt det bud, Herren din gud pålagde dig, men vendte tilbage og spiste og drak på det sted, hvor han sagde, du ikke måtte spise og drikke, derfor skal dit lig ikke komme i dine fædres grav!" efter at han havde spist og drukket, sadlede han æselet til ham, og han gav sig på hjemvejen. men en løve kom imod ham på vejen og dræbte ham. og hans lig lå henslængt på vejen, og æselet stod ved siden af; også loven stod ved siden af liget. og se, nogle mænd kom der forbi og så liget ligge henslængt på vejen, og loven stå ved siden af, og de kom og fortalte det i byen, hvor den gamle profet boede; og da profeten, der havde fået ham til at vende om, hørte det, sagde han: "det er den guds mand, som var genstridig mod herrens ord; derfor har Herren givet ham i løvens vold, og den har sonderrevet ham og dræbt ham efter det ord, Herren talde til ham!" derpå sagde han til sine sønner: "læg sadelen på mit æsel!" og da de havde gjort det, red han hen og fandt hans lig liggende henslængt på vejen og æselet og loven stående ved siden af, uden at loven havde ædt liget eller sonderrevet æselet. da loftede profeten den guds mands lig op, lagde ham på æselet og førte ham tilbage til byen for at holde dødeklage og jorde ham; og da han havde lagt liget i sin egen grav, holdt de dødeklage over ham og sagde: "ak ve min broder!" og efter at have jordet ham sagde han til sine sønner: "når jeg dør, skal i lægge mig i samme grav, som den guds mand ligger i; ved siden af hans ben skal i lægge mig, for at mine ben kan blive skånet sammen med hans; thi det ord skal gå i opfyldelse, som han med herrens ord råbte mod alteret i betel og alle offerhusene på højene i samarias byer!" heller ikke efter denne begivenhed opgav jeroboam sin onde færd, men gjorde på ny alle slags folk til præster på højene, idet han indsatte enhver, der havde lyst, til præst på højene. og det blev jeroboams hus til synd og førte til, at det blev tilintetgjort og udryddet af jorden.

14

ved den tid blev jeroboams søn abija syg. da sagde jeroboam til sin hustru: "tag og forklæd dig, så man ikke kan kende, at du er jeroboams hustru, og begiv dig til silo, thi der bor profeten ahija, som kundgjorde mig, at jeg skulde blive konge over dette folk; tag ti brød,

noget bagværk og en krukke honning med og henvend dig til ham, så vil han sige dig, hvorledes det skal gå drengen!" jeroboams hustru gjorde nu således; hun begav sig til silo og gik ind i ahijas hus. ahija kunde ikke se, da hans øjne var sløve af alderdom; men herren havde sagt til ahija: "se, jeroboams hustru kommer til dig for at høre sig for hos dig angående sin søn, da han er syg; det og det skal du svare hende; men når hun kommer, er hun forklædt." da nu ahija hørte lyden af hendes trin, som hun gik ind ad døren, sagde han: "kom kun ind, jeroboams hustru! hvorfor er du forklædt? mig er det pålagt at bringe dig en tung tidende. gå hen og sig til jeroboam: så siger Herren, Israels gud: jeg ophøjede dig af folkets midte og gjorde dig til fyrste over mit folk Israel og rev riget fra Davids hus og gav dig det; dog har du ikke været som min tjener David, der holdt mine bud og fulgte mig af hele sit hjerte og kun gjorde, hvad der er ret i mine øjne, men du har handlet værre end alle dine forgængere; du gik hen og krænkede mig og gjorde dig andre guder og støbte billeder, men mig kastede du bag din ryg; se, derfor vil jeg bringe ulykke over jeroboams hus og udrydde hvert mandligt væsen, hver og en af jeroboams slægt i Israel, og jeg vil fejre jeroboams hus bort, som man fejrer skarn bort, til der ikke er spor tilbage! den af jeroboams slægt, som dør i byen, skal hundene æde, og den, som dør på marken, skal himmelens fugle æde, thi det er Herren, der har talet! men gå nu hjem! når din fod betræder byen, skal barnet dø; og hele Israel skal holde dødeklage over ham og jorde ham, thi han er den eneste af jeroboams slægt, der skal komme i en grav; thi hos ham fandtes dog noget, der vandt Herren Israels guds behag inden for jeroboams slægt. men Herren vil oprejse sig en konge over Israel, der skal udrydde jeroboams hus på den dag. men også siden vil Herren slå Israel, så at de sva- jer hid og did som sivet i vandet, og rykke Israel op fra dette herlige land, som han gav deres fædre, og sprede dem hinsides floden, fordi de har lavet sig asjerastøtter og krænket Herren; og han vil give Israel til pris for de synders skyld, jeroboam har begået og forledt Israel til." da gav jeroboams hustru sig på vej og kom til tirza; og da hun betrådte husets tærskel, døde drengen; og man jordede ham, og hele Israel holdt dødeklage over ham efter det ord, Herren havde talet ved sin tjener, profeten ahija. hvad der ellers er at fortælle om jeroboam, hvorledes han førte krig, og hvorledes han herskede står jo optegnet i Israels kongers krøniker. jeroboams regeringstid udgjorde to og tyve år. så lagde han sig til hvile hos sine fædre, og hans søn nadab blev konge i hans sted. rehabeam, salomos søn, blev kongen i juda. rehabeam var een og fyrretyve år gammel, da han blev konge, og han herskede sytten år i Jerusalem, den by, Herren havde udvalgt af alle Israels stammer for der at stedfæste sit navn. og juda gjorde, hvad der var ondt i Herrens øjne, og med de synder, de begik, vakte de hans nidkærlighed, mere end deres fædre havde gjort. også de byggede sig offerhøje, stenstøtter og asjerastøtter på alle høje steder og under alle grønne træer; ja, der var endog mandsskøger i landet. de øvede alle de vederstyggeligheder, som var begået af de folk, Herren havde drevet bort foran israelitterne. men i

kong rebabeams femte regeringsår drog ægypterkongen sjsjak op imod jerusalem og tog skattene i herrens hus og i kongens palads; alt tog han, også de guldskjolde, salomo havde ladet lave. kong rehabeam lod da i stedet lave kobberskjolde og gav dem i forvaring hos hovedsmændene for livvagten, der holdt vagt ved indgangen til kongens palads; og hver gang kongen begav sig til herrens hus, bentede livvagten dem, og bagefter bragte de dem tilbage til vagtstuen. hvad der ellers er at fortælle om rehabeam, alt, hvad han gjorde, står jo optegnet i judas kongers krønike. rehabeam og jerooboam lå i krig med hinanden hele tiden. så lagde rehabeam sig til hvile hos sine fædre og blev jordet hos sine fædre i davidsbyen. hans moder var en ammonitisk kvinde ved navn na'ama. og hans søn abija blev konge i hans sted.

15

i kong jerooboams, nebats søns, attende regeringsår blev abija konge over juda. tre år herskede han i jerusalem. hans moder hed ma'aka og var en datter af absalom. han vandrede i alle de synder, hans fader havde begået før ham, og hans hjerte var ikke helt med Herren hans gud som hans fader davids. men for davids skyld lod Herren hans gud ham få en lampe i jerusalem, idet han ophøjede hans sønner efter ham og lod jerusalem bestå, fordi david havde gjort, hvad der var ret i herrens øjne, og ikke, så længe han levede, var veget fra noget af, hvad han havde pålagt ham, undtagen over for hetiten urias. (rehabeam lå i krig med jerooboam, så længe han levede). hvad der ellers er at fortælle om abija, alt, hvad han gjorde, står jo optegnet i judas kongers krønike. abija og jerooboam lå i krig med hinanden. så lagde abija sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham i davidsbyen; og hans søn asa blev konge i hans sted. i kong jerooboam af israels tyvende regeringsår blev asa konge over juda, og han herskede een og fyrretyve år i jerusalem. hans moder hed ma'aka og var en datter af absalom. asa gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, ligesom hans fader david; han jog mandsskøgerne ud af landet og fjernede alle afdugsbillederne, som hans fædre havde ladet lave. han fratos endog sin moder ma'aka værdigheden som herskerinde, fordi hun havde ladet lave et skændselsbillede til ære for asjera; asa lod hendes skændselsbillede nedbryde og brænde i kedrons dal. vel forsvandt offerhøjene ikke, men alligevel var asas hjerte helt med Herren, så længe han levede. og han bragte sin faders og sine egne helliggaver ind i herrens hus, sølv, guld og forskellige kar. asa og kong basja af israel lå i krig med hinanden, så længe de levede. kong basja af israel drog op imod juda og befæstede rama for at hindre, at nogen af kong asa af judas folk drog ud og ind. da tog asa alt det sølv og guld, der var tilbage i skatkamrene i herrens hus og i kongens palads, overgav det til sine folk og sendte dem til kong benhadad af aram, en søn af hezjons søn tabrimmon, som boede i damaskus, idet han lod sige: "der består en pagt mellem mig og dig, mellem min fader og din fader; her sender jeg dig en gave af sølv og guld; bryd derfor din pagt med kong basja af israel, så at han nødes til at drage bort fra mig!"

benhadad gik ind på kong asas forslag og sendte sine hærførere mod israels byer og indtog ijjon, dan, abelbet-ma'aka og hele kinnerot tillige med hele naftalis land. da basja hørte det, opgav han at befæste rama og vendte tilbage til tirza. men kong asa stævnedes hver eneste mand i hele juda sammen, og de førte stenene og træværket bort, som basja havde brugt ved befæstningen af rama; dermed befæstede kong asa så geba i benjamin og mizpa. hvad der ellers er at fortælle om asa, alle hans heltegerninger, alt, hvad han gjorde, og de byer, han befæstede, står jo optegnet i judas kongers krønike. i øvrig led han i sin alderdom af en sygdom i fødderne. så lagde han sig til hvile hos sine fædre og blev jordet hos sine fædre i sin fader davids by; og hans søn josafat blev konge i hans sted. nadab, jerooboams søn, blev konge over israel i kong asa af judas andet regeringsår, og han herskede to år over israel. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og vandrede i sin faders spor og i de synder, han havde forledt israel til. da stiftede basja, ahijas søn af is-sakars hus, en sammensværgelse imod ham, og basja huggede ham ned ved gibbeton, der tilhørte filisterne, medens nadab og hele israel belejrede byen. basja dræbte ham i kong asa af judas tredje regeringsår og blev konge i hans sted; nu da han var blevet konge, lod han hele jerooboams hus nedhugge, idet han ikke skånede en eneste sjæl af jerooboams slægt, men udryddede dem efter det ord, Herren havde talet ved sin tjener ahija fra silo, for de synders skyld, jerooboam havde begået og forledt israel til, for den krænkelser, han havde tilføjet Herren, israels gud. hvad der ellers er at fortælle om nadab, alt, hvad han gjorde, står jo optegnet i israels kongers krønike (asa og kong ba'sja af israel lå i krig med hinanden, så længe de levede.) i kong asa af judas tredje regeringsår blev basja, ahijas søn, konge over hele israel, og han herskede tre og tyve år i tirza. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og vandrede i jerooboams spor og de synder, han havde forledt israel til.

16

men til jehu, hananis søn, kom herrens ord mod ba'sja således: "jeg ophøjede dig af støvet og gjorde dig til fyrste over mit folk israel, dog har du vandret i jerooboams spor og forledt mit folk israel til synd, så de krænker mig ved deres synder; se, derfor vil jeg nu feje basja og hans hus bort og gøre det samme ved dit hus, som jeg gjorde ved jerooboams, nebats søns, hus; den af basjas slægt, som dør i byen, skal hundene æde, og den, som dør på marken, skal himmelens fugle æde!" hvad der ellers er at fortælle om ba'sja, hvad han gjorde, og hans heltegerninger, står jo optegnet i israels kongers krønike. så lagde ba'sja sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i tirza; og hans søn ela blev konge i hans sted. desuden kom herrens ord ved profeten jehu, hananis søn, mod ba'sja og hans hus både på grund af alt det, han havde gjort, som var ondt i herrens øjne, idet han krænkede ham ved sine hænders værk og efterlignede jerooboams hus, og tillige fordi han lod dette nedhugge. i kong asa af judas seks og tyvende regeringsår blev ela, ba'sjas søn, konge over israel, og han herskede to år i tirza. så stiftede en

af hans mænd, zimri, der var fører for den ene halvdel af stridsvognene, en sammensværgelse imod ham; og engang, da han i tirza var beruset ved et drickelag i sin paladsøverste arzaz hus, trængte zimri ind og slog ham ihjel - i kong asa af judas syv og tyvende regeringsår - og blev konge i hans sted. da han var blevet konge og havde bestegnet tronen, lod han hele basjas hus dræbe uden at levne et mandligt væsen og tillige hans nærmeste slægtninge og venner; således udryddede zimri hele ba'sjas hus efter det ord, herren havde talt til basja ved profeten jehu, for alle de synders skyld, som ba'sja og hans søn ela havde begået og forledt israel til, så at de krænkede herren, israels gud, ved deres afguder. hvad der ellers er af fortælle om ela, alt, hvad han gjorde, står jo optegnet i israels kongers krønike. i kong asa af judas syv og tyvende regeringsår blev zimri konge, og han herskede syv dage i tirza. hæren var på det tidspunkt ved at belejre gibbeton, som tilhørte filisterne; og da nu hæren under belejringen hørte, at zimri havde stiftet en sammensværgelse mod kongen og endda dræbt ham, udråbte hele israel samme dag i lejren omri, israels hærfører, til konge. derpå hrød omri op med hele israel fra gibbeton og begyndte at belejre tirza; og da zimri så at byen var taget, begav han sig ind i kongens palads og stak det i brand over sig; således døde han for de synders skyld, han havde begået, idet han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og vandrede i jerooboams spor og i de synder, han havde begået, da han forledte israel til at synde. hvad der ellers er af fortælle om zimri og den sammensværgelse, han stiftede, står jo optegnet i israels kongers krønike. ved den tid delte israels folk sig, idet den ene halvdel sluttede sig til tibni, ginats søn, og udråbte ham til konge, medens den anden sluttede sig til omri. men den del af folket, der sluttede sig til omri, fik overtaget over dem, der sluttede sig til tibni, ginats søn, og da tibni døde ved den tid, blev omri konge. i kong asa af judas een og tredivte regeringsår blev omri konge over israel, og han herskede tolv år. først herskede han seks år i tirza; men siden købte han samarias bjerg af semer for to talenter sølv og byggede på bjerget en by, som han efter semer, bjergets ejer, kaldte samaria. omri gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og handlede endnu værre end alle hans forgængere; han vandrede helt i jerooboams, nebats søns, spor og i de synder, han havde forledt israel til, så at de krænkede herren, israels gud, ved deres afguder. hvad der ellers er af fortælle om omri, alt, hvad han gjorde, og de heltetegninger, han udførte, står jo optegnet i israels kongers krønike. så lagde omri sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i samaria; og hans søn akab blev konge i hans sted. akab, omris søn, blev konge over israel i kong asa af judas otte og tredivte regeringsår, og akab, omris søn, herskede to og tyve år over israel i samaria. akab, omris søn, gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, i højere grad end alle hans forgængere. og som om det ikke var nok med, at han vandrede i jerooboams, nebats søns, synder, ægtede han oven i købet jesabel, en datter af zidonienes konge etba'al, og gik hen og dyrkede ba'al og tilbad ham. han rejste ba'al et alter i ba'alstemplet, som han lod bygge i samaria. og

akab lavede asjerastøtten og gjorde endnu flere ting, hvorved han krænkede herren, israels gud, værre end de konger, der havde hersket før ham i israel. - i hans dage genopbyggede beteliten hiel jeriko; efter det ord, herren havde taledet josua, nuns søn, kostede det ham hans førstefødte abiram at lægge grunden og hans yngste søn seguh at sætte dens portfløje ind.

17

tisjbiten elias fra tisjbe i gilead sagde til akab: "så sandt herren, israels gud, lever, han, for hvis åsyn jeg står, i de kommende år skal der ikke falde dug eller regn uden på mit udtrykkelige bud!" derpå kom herrens ord til ham således: "gå bort herfra og begiv dig østerpå og hold dig skjult ved bækken krit østen for jordan; du skal drikke af bækken, og ravnene har jeg pålagt at sørge for føde til dig der." da gik han og gjorde efter herrens ord, han gik hen og tog bolig ved bækken krit østen for jordan; og ravnene bragte ham brød om morgenen og kød om aftenen, og han drak af bækken. men nogen tid efter tørrede bækken ud, eftersom der ingen regn faldt i landet. da kom herrens ord til ham således: "begiv dig til zarepta, som hører til zidon, og tag bolig der; se, jeg har pålagt en enke der at sørge for føde til dig." så begav han sig til zarepta, og da han kom til byens port, fik han øje på en enke, som var ved at sanke brænde, og råbte til hende: "hent mig lidt vand i et kar, for at jeg kan drikke!" og da hun gik bort for at hente det, råbte han efter hende: "tag også et stykke brød med til mig!" men hun svarede: "så sandt herren din gud lever, jeg ejer ikke brød, men kun en håndfuld mel i krukken og lidt olie i dunken; jeg var nettop ved at sanke et par stykker brænde for at gå hjem og tillave det til mig og min søn; og når vi har spist det, må vi dø!" da sagde elias til hende: "frygt ikke! gå hjem og gør, som du siger; men lav først et lille brød deraf til mig og bring mig det; siden kan du lave noget til dig selv og din søn! thi så siger herren, israels gud: melkrukken skal ikke blive tom, og olien i dunken skal ikke slippe ud, for den dag herren sender regn over jorden!" da gik hun og gjorde, som elias sagde; og både hun og han og hendes søn havde noget at spise en tid lang. melkrukken blev ikke tom, og olien i dunken slap ikke op, efter det ord herren havde talt ved elias. men nogen tid efter blev kvindens, husets ejerindes, søn syg, og hans sygdom tog heftigt til, så der til sidst ikke mere var liv i ham. da sagde hun til elias: "hvad har jeg med dig at gøre, du guds mand! er du kommet for at bringe min synd i erindring og volde min søns død?" men han svarede hende: "lad mig få din søn!" og han tog ham fra hendes skød og bar ham op i stuen på taget, hvor han boede, og lagde ham på sin seng. så råbte han til herren: "herre min gud, vil du virkelig handle så ilde mod den enke; i hvis hus jeg er gæst, at du lader hendes søn dø?" derpå strakfe han sig tre gange hen over drengen og råbte til herren: "herre min gud, lad dog drengens sjæl vende tilbage!" og herren hørte elias røst; drengens sjæl vendte tilbage, så han blev levende. så tog elias drengen og bragte ham fra stuen på taget ned i huset og gav hans moder ham, idet han sagde: "se, din søn lever!" da sagde kvinden til elias:

"nu ved jeg vist, at du er en guds mand, og at herrens ord i din mund er sandhed."

18

lang tid efter, i det tredje år, kom herrens ord således: "gå hen og træd frem for akab, så vil jeg sende regn over jorden!" da gav elias sig på vej for at træde frem for akab. da hungersnøden blev trykkende i samaria, kaldte akab paladsøversten obadja til sig. obadja var en mand, der alvorligt frygtede herren, og dengang jesabel lod herrens profeter udrydde, tog han og skjulte hundrede profeter, halvtredsindstve i een hule og halvtredsindstve i en anden, og sørgede for brød og vand til dem. akab sagde nu til obadja: "kom, lad os drage rundt i landet til alle vandkilder og bække, om vi mulig kan finde så meget græs, at vi kan holde liv i hestene og muldyrene og slippe for at dræbe noget af dyrene!" så delte de landet, som de skulde gennemvandre, mellem sig, således at akab og obadja drog hver sin vej. medens nu obadja var undervejs, se, da trådte elias ham i møde; obadja genkendte ham og faldt på sit ansigt og sagde: "er det dig, min herre elias?" han svarede: "ja, det er mig! gå hen og sig til din herre, at elias er her!" men han sagde: "hvormed har jeg dog syndet, siden du vil give din træl i akabs hånd, for at han kan slå mig ihjel? så sandt herren din gud lever, der er ikke et folk eller rige, min herre ikke har sendt bud til for at lede efter dig; og blev der sagt, at du ikke var der, tog han riget og folket i ed på, at de ikke havde fundet dig. og nu siger du, at jeg skal gå hen og sige til min herre, at elias er her! hvis nu herrens ånd, når jeg har forladt dig, fører dig bort til et sted, jeg ikke kender, og jeg kommer og melder det til akab, og han ikke finder dig, lader han mig dræbe. og din træl har dog frygtet herren fra ungdommen af! er det ikke kommet min herre for øre, hvad jeg gjorde, da jesabel lod herrens profeter dræbe, hvorledes jeg skjulte hundrede af herrens profeter, halvtredsindstve i een hule og halvtredsindstve i en anden, og sørgede for brød og vand til dem? og nu siger du, at jeg skal gå hen og sige til din herre, at elias er her - han lader mig dræbe!" da sagde elias: "så sandt herskarsers herre lever, han, for hvis åsyn jeg står, i dag vil jeg træde frem for ham." obadja gik da akab i møde og meldte ham det, og akab gik elias i møde. da akab fik øje på elias, sagde han til ham: "er det dig, du, som bringer ulykke over israel!" men han svarede: "det er ikke mig, der har bragt ulykke over israel, men dig og din faders hus, fordi i har forladt herren og holder eder til ba'alerne! men send nu bud og kald hele israel sammen til mig på karmels bjerg og tillige de 450 ba'alsprofeter og de 400 asjeraprofeter, som spiser ved jesabels bord!" da sendte akab bud rundt til alle israelitterne og samlede profeterne på karmels bjerg. elias trådte så frem for alt folket og sagde: "hvor længe vil i blive ved at halte til begge sider? er herren gud, så hold eder til ham, og er ba'al gud, så hold eder til ham!" men folket svarede ham ikke et ord. da sagde elias til folket: "jeg er den eneste af herrens profeter, der er tilbage, og ba'als profeter er 450 mand; lad os nu få to unge tyre; så skal de vælge den ene tyr og hugge den i stykker og lægge

den på brændet, men ild må de ikke lægge til; den anden vil jeg lave til og lægge på brændet, men uden at tænde ild. så skal i påkalde eders guds navn, og jeg vil påkalde herrens navn; den gud, der svarer med ild, han er gud!" alt folket sagde: "det forslag er godt!" derpå sagde elias til ba'als profeter: "vælg eder den ene tyr og lav den til først, thi i er de mange, og påkald så eders guds navn, men i må ikke tænde ild!" så tog de tyren og lavede den til og påkaldte ba'als navn fra morgen til middag, idet de råbte: "hør os, ba'al!" men ikke en lyd hørtes, der var ingen, som svarede; og de dansede haltende omkring det alter, de havde opført. men da det var blevet middag, hånede elias dem og sagde: "i må råbe højt, thi han er jo en gud! han er vel faldet i tanker eller gået afsides eller rejst bort, eller han er faldet i søvn og må først vågne!" da råbte de højt, og som de havde for skik, sårede de deres leger med sværd og spyd, til blodet flød ned ad dem. og da det var over middag, begyndte de at rase, og det varede lige til hen imod afgrødeofferets tid, men ikke en lyd hørtes, ingen svarede, og ingen agtede derpå. da sagde elias til alt folket: "kom hen til mig!" og da alt folket var kommet hen til ham, satte han herrens nedbrudte alter i stand. elias tog tolv sten, svarende til tallet på jakobs sønners stammer, han, til hvem herrens ord lod: "israel skal dit navn!" og af disse sten byggede han et alter i herrens navn og gravede rundt om alteret en rende på omtrent to sea land. derpå lagde han brændet tilrette, huggede tyren i stykker og lagde den på brændet. så sagde han: "fyld fire krukker med vand og hæld det ud over brændofferet og brændet!" og da de havde gjort det, sagde han: "een gang till!" og da de havde gjort det anden gang, sagde han: "een gang till!" og de gjorde det endnu en gang. det drev af vand rundt om alteret, også renden fik han fyldt med vand. men ved afgrødeofferets tid trådte profeten elias frem og sagde: "herre, abrahams, isaks og israels gud! lad det kendes i dag, at du er gud i israel og jeg din tjener, og at jeg har gjort alt dette på dit ord! hør mig, herre, hør mig, for at dette folk må kende, at du herre er gud, og at du alter drager deres hjerte til dig" da for herrens ild ned og fortærede brændofferet og brændet og stenene og jorden; endog vandet i renden sikkede den bort. da alt folket så det, faldt de på deres ansigt og råbte: "herren er gud, herren er gud!" men elias sagde til dem: "grib ba'als profeter, lad ingen af dem slippe bort!" og de greb dem, og elias førte dem ned til kisjonbækken og dræbte dem der. derpå sagde elias til akab: "gå op og spis og drik, thi der høres susen af regn." da gik akab op for at spise og drikke; men elias gik op på karmels top og bøjede sig til jorden med ansigtet mellem knæene. så sagde han til sin tjener: "gå op og se ud over havet!" og han gik op og så ud, men sagde: "der er intet!" syv gange sagde han til ham: "gå derop igen!" og syv gange vendte tjeneren tilbage. men syvende gang sagde han: "nu stiger der en lille sky op af havet, så stor som en mands hånd!" da sagde elias: "gå hen og sig til akab: spænd for og kør hjem, at du ikke skal blive opholdt af regnen!" et øjeblik efter var himmelen sort af stormskyer, og der faldt en voldsom regn. akab steg til vogns og kørte til jizre'el; men herrens hånd kom over elias, så han omgjordede

sine lænder og løb foran akab lige til jizre'el.

19

akab fortalte nu jesabel alt, hvad elias havde gjort, og hvorledes han havde ihjelslået alle profeterne med sværd, og jesabel sendte et sendebud til elias og lod sige: "guderne ramme mig både med det ene og det andet, om jeg ikke i morgen ved denne tid handler med dit liv, som der er handlet med deres!" da blev han bange, stod op og drog bort for at redde sit liv. han kom da til be'ersjeba i juda. der lod han sin tjener blive og vandrede selv en dagsrejse ud i ørkenen og satte sig under en gyvelbusk og ønskede sig døden, idet han sagde: "nu er det nok, herre; tag mit liv, thi jeg er ikke bedre end mine fædre!" så lagde han sig til at sove under en gyvelbusk. og se, en engel rorte ved ham og sagde: "stå op og spis!" og da han så sig om, se, da lå der, hvor hans hoved havde hvilet, et ristet brød, og der stod en krukke vand; og han spiste og drak og lagde sig igen. men herrens engel kom atter og rorte ved ham og sagde: "stå op og spis, ellers bliver vejen dig for lang!" da stod han op og spiste og drak; og styrkede af dette måltid vandrede han i fyrretreve dage og fyrretreve nætter lige til guds bjerg horeb. der gik han ind i en hule og overnattede. da lod herrens ord til ham: "hvad er du her efter, elias?" han svarede: "jeg har været fuld af nidkærlighed for herren, hærskarers gud, fordi israeliterne har forladt din pagt; dine altre har de nedbrudt, og dine profeter har de ihjelslået med sværd! jeg alene er tilbage, og nu står de mig efter livet!" da sagde han: "gå ud og stil dig på bjergene for herrens åsyn!" og se, herren gik forbi, og et stort og stærkt vejr, der sønderrev bjerge og sprængte klipper, gik foran herren, men herren var ikke i vejret. efter vejret kom der et jordskælv, men herren var ikke i jordskælvet. efter jordskælvet kom der ild, men herren var ikke i ilden. men efter ilden kom der en stille, sagte susen, og da elias hørte den, hyllede han sit hoved i sin kappe og gik ud og stillede sig ved indgangen til hulen; og se, en rost lod til ham: "hvad er du her efter elias?" han svarede: "jeg har været fuld af nidkærlighed for herren, hærskarers gud, fordi israeliterne har forladt din pagt; dine altre har de nedbrudt, og dine profeter har de ihjelslået med sværd! jeg alene er tilbage, og nu står de mig efter livet!" da sagde herren til ham: "vend tilbage ad den vej, du kom, og gå til ørkenen ved damaskus; gå så hen og salv hazael til konge over aram, salv jehu, nimsijs søn, til konge over israel og salv elisa, sjafats søn, fra abel meholah til profet i dit sted! den, der undslipper hazaels sværd, skal jehu dræbe, og den, der undslipper jehus sværd, skal elisa dræbe. jeg vil lade syv tusinde blive tilbage i israel, hvert knæ, der ikke har bøjet sig for ba'al, og hver mund, der ikke har kysset ham." så gik han derfra; og han traf elisa, sjafats søn, i færd med at pløje; tolv spand okser havde han foran sig, og selv var han ved det tolvte. da nu elias gik forbi ham, kastede han sin kappe over ham. så forlod han okserne og løb efter elias og sagde: "lad mig først kysse min fader og min moder, så vil jeg følge dig!" han svarede: "gå kun tilbage, thi hvad er det ikke, jeg har gjort ved dig!" da forlod han ham og vendte tilbage; så tog han og slagt-

ede oksebandet, kogte okserne ved stavtøjet og gav folkene dem at spise; derpå brød han op og fulgte elias og gik ham til hånd.

20

kong benhadad af aram samlede hele sin hær, og to og tredive konger fulgte ham med heste og stridsvogne; og han drog op og indsluttede samaria og belejrede det. han sendte nu sendebud ind i byen til kong akab af israel og lod sige til ham: "således siger benhadad: dit sølv og guld er mit, men dine hustruer og børn kan du beholde!" israel's konge lod svare: "som du byder, herre konge! jeg og alt, hvad mit er, tilhører dig." men sendebudene vendte tilbage og sagde: "således siger benhadad: jeg sendte bud til dig og lod sige: dit sølv og guld og dine hustruer og børn skal du give mig! så sender jeg da i morgen ved denne tid mine folk til dig, og de skal gennemsege dit hus og dine folks huse og tilvende sig og tage alt, hvad de lyster!" da lod israel's konge alle landets ældste kalde og sagde: "der ser i, at manden har ondt i sinde, thi nu sender han bud til mig om mine hustruer og børn, og mit sølv og guld havde jeg ikke nægtet ham!" alle de ældste og alt folket svarede ham: "hør ham ikke; du må ikke give efter!" da sagde han til benhadads sendebud: "sig til min herre kongen: alt, hvad du første gang krævede af din træl, vil jeg gøre, men dette krav kan jeg ikke opfylde!" med det svar vendte sendebudene tilbage. da sendte benhadad bud til ham og lod sige: "guderne ramme mig både med det ene og det andet, om støvet i samaria forslår til at fylde hænderne på alle de krigere, der følger mig!" men israel's konge lod svare: "sig således: den, der spænder bæltet, skal ikke rose sig som den, der løser det!" benhadad modtog svaret, just som han sad og drak sammen med kongerne i løvhytterne; da sagde han til sine folk: "til storm!" og de gjorde sig rede til at storme byen. men en profet trådte hen til kong akab af israel og sagde: "så siger herren: ser du hele den vældige menneskemængde der? se, jeg giver den i dag i din hånd, og du skal kende, at jeg er herren!" akab spurgte: "ved hvem?" han svarede: "så siger herren: ved fogedernes folk!" derpå spurgte han: "hvem skal åbne kampen?" han svarede: "du!" så mønstrede han fogedernes folk, og de var 232; derefter mønstrede han hele hæren, alle israeliterne, 7000 mand. og ved middagstid gjorde de et udfald, just som benhadad og de to og tredive konger, der fulgte ham, sad og drak i løvhytterne. først rykkede fogedernes folk ud. man sendte da bud til benhadad og meldte: "der rykker mænd ud fra samaria!" da sagde han: "hvad enten de rykker ud for at få fred eller for at kæmpe, så grib dem levende!" da fogedernes folk og hæren, som fulgte efter, var rykket ud fra byen, huggede de ned for føde, så at aramæerne tog flugten; og israeliterne satte efter dem. men kong benhadad af aram undslap til hest sammen med nogle ryttere. da rykkede israel's konge ud og gjorde hestene og vognene til bytte, og han tilføjede aramæerne et stort nederlag. men profeten trådte hen til israel's konge og sagde til ham: "tag dig sammen og se vel til, hvad du vil gøre, thi næste år drager arams konge op imod dig igen!"

men aramæerkongens folk sagde til ham: "deres gud er en bjerggud, derfor blev de os for stærke; men lad os se, om vi ikke kan blive de stærkeste, når vi angriber dem på slettelandet! således skal du gøre: afsæt alle kongerne, sæt statholdere i deres sted og stil lige så stor en hær på benene som den, du mistede, og lige så mange heste og vogne som før! når vi så kæmper med dem på slettelandet, sandelig, om vi ikke bliver de stærkeste!" og han fulgte deres råd og handlede derefter. næste år mønstrede benhad aramæerne og drog op til atek for at kæmpe med israel. også israeliterne blev mønstret og forsynede sig med levnedsmidler, hvorefter de rykkede dem i møde og lejrede sig lige over for dem som to små gedehjorde, medens aramæerne oversvømmede landet. da trådte en guds mand hen til israels konge og sagde: "så siger herren: fordi aramæerne siger: herren er en bjerggud og ikke en dalgud! vil jeg give hele den vældige menneskemængde der i din hånd, og i skal kende, at jeg er herren!" de lå nu lejret over for hinanden i syv dage, men syvendendagen kom det til kamp, og israeliterne huggede aramæerne ned, 100.000 mand fodfolk på een dag. de, der blev tilovers, flygtede til byen afek, men muren styrtede ned over dem, der var tilbage, 27000 mand. benhadad flygtede ind i byen, hvor han løb fra kammer til kammer. da sagde hans folk til ham: vi har hørt, at kongerne over israels hus er nådige konger; lad os binde sæk om lænderne og reb om hovederne og gå ud til israels konge, måske kan da vi skåne dit liv!" så bandt de sæk om lændeme og reb om hovederne og kom til israels konge og sagde: "din træl benhadad siger: lad mig leve!" han svarede: "er han endnu i live? han er min broder!" det tog mændene for et godt varsel. og de tog ham straks på ordet, idet de sagde: "benhadad er din broder!" da sagde han: "gå hen og hent ham!" så gik benhadad ud til ham, og han tog ham op i vognen til sig. benhadad sagde nu til ham: "de byer, min fader fratog din fader, vil jeg give tilbage, og du må bygge dig gader i damaskus, lige som min fader gjorde i samaria! på disse vilkår give du mig fri!" og han sluttede pakt med ham og lod ham gå. men en af profetsønnerne sagde med herrens ord til sin fælle: "slå mig!" men han vægrede sig derved. da sagde han til ham: "for di ikke har adlydt herrens ord. skal en løve dræbe dig, når du går bort fra mig!" og da han gik bort fra ham, traf en løve på ham og dræbte ham. så traf profetsønnen en anden og sagde til ham: "slå mig!" og den anden slog ham og sårede ham. så gik profeten hen og stillede sig på den vej, kongen kom, og gjorde sig ukendelig med et bind for øjnene. da kongen kom forbi, råbte han til ham: "din træl var draget med i kampen; da kom en hen til mig med en mand og sagde: vogt den mand vel! slipper han bort, skal du svare for hans liv med dit eget liv eller bøde en talent sølv! men din træl var optaget snart her, snart der, og borte var han." da sagde israels konge til ham: "det er din dom, du har selv fældet den!" så tog han hurtig bindet fra øjnene, og israels konge genkendte ham som en af ptoferne. og han sagde til ham: "så siger herren: fordi du gav slip på den mand, der var hjemfaldet til mit band, skal du svare for hans liv med dit eget liv og for hans folk med

dit eget folk!" da drog israels konge hjem, misfornøjet og ilde til mode, og han kom til samaria.

21

derefter hændte følgende. jizrae'eliten nabot havde en vingård i jizre'el lige ved kong akab af samarias palads. akab sagde til nabot: "overlad mig din vingård, for at jeg kan få den til køkkenhave; den ligger jo lige ved mit palads; jeg vil give dig en bedre vingård i bytte eller betale dig, hvad den er værd, i rede penge, om du foretrækker det." men nabot svarede akab: "herren bevare mig fra at overlade dig mine fædres arvelod!" så gik akab hjem, misfornøjet og ilde til mode over det svar, jizre'eliten nabot havde givet ham: "jeg vil ikke overlade dig mine fædres arvelod!" og han lagde sig til sengs, vendte sit ansigt bort og spiste ikke. da kom hans hustru jesabel ind og sagde til ham: "hvorfor er du så misfornøjet, og hvorfor spiser du ikke?" han svarede hende: "jo, jeg sagde til jizreeliten nabot: overlad mig din vingård for rede penge, eller mod at jeg giver dig en anden vingård i bytte, om du hellere vil det! men han svarede: jeg vil ikke overlade dig min vingård!" da sagde hans hustru jesabel til ham: "er det dig, der for tiden er konge i israel? stå op, spis og vær ved godt mod, jeg skal skaffe dig jizre'eliten nabots vingård!" derpå skrev hun et brev i akabs navn, satte hans segl under og sendte det til de ældste og de fornemme i nabots by, dem, han boede imellem. i brevet havde hun skrevet: "udrøb en fastedag og sæt nabot øverst blandt folket og lige over for ham to niddinger, som kan vidne imod ham og sige: du har forbandet gud og kongen! og før ham så ud og sten ham til døde!" hans bysbørn, de ældste og de fornemme, som boede i hans by, gjorde nu, som jesabel havde sendt bud til dem om, således som der stod i brevet, hun havde sendt dem; de udråbte en fastedag og satte nabot øverst blandt folket; og de to niddinger kom og satte sig lige over for ham og vidnede imod ham i folkets påhør og sagde: "nabot har forbandet gud og kongen!" og derpå førte de ham uden for byen og stenede ham til døde. så sendte de jesabel det bud: "nabot er stenet til døde!" og da jesabel hørte, at nabot var stenet til døde, sagde hun til akab: "stå op og tag jizre'eliten nabots vingård, som han vægrede sig ved at sælge dig, i besiddelse, thi nabot lever ikke mere, han er død!" så snart akab hørte, at nabot var død, rejste han sig og gik ned til jizre'eliten nabots vingård for at tage den i besiddelse. men herrens ord kom til tisjbiten elias således: "stå op, gå akab, israels konge i samaria, i møde; han er just i nabots vingård, som han er gået ned at tage i besiddelse. og tal således til ham: så siger herren: har du myrdet og allerede tiltrådt arven? sig fremdeles til ham: så siger herren: på samme sted, hundene slikkede nabots blod, skal de også slikke dit!" da sagde akab til elias: "har du fundet mig, min fjende?" og han svarede: "ja, jeg har fundet dig! fordi du har solgt dig selv til at gøre, hvad der er ondt i herrens øjne, se, derfor vil jeg bringe ulykke over dig og feje dig bort og udrydde hvert mandligt væsen, store og små, af akabs slægt, i israel; jeg vil handle med dit hus som med jeroboams, nabots søns, hus og basjas, abijas søns,

hus for den krænkelse, du har øvet, og fordi du har forledt israel til synd. men også om jesabel har herren talet og sagt: hundene skal æde jesabel på jizre'els mark! den af akabs slægt, der dør i byen, skal hundene æde, og den, der dør på marken, skal himmelens fugle æde!" aldrig har der været nogen der som akab solgte sig selv til at gøre, hvad der er ondt i herrens øjne, fordi hans hustru jesabel forledte ham der- til; han handlede såre vederstyggeligt, idet han boldt sig til afgudsbillederne ganske som amoritterne, dem, herren drev bort foran israeliterne. da akab hørte de ord, sønderrev han sine klæder og bandt sæk om sin bare krop og fastede, og han sov i sæk og gik sægtelig om. da kom herrens ord til tilsigten elias således: "har du set, hvorledes akab ydmyger sig for mig? fordi han ydmyger sig for mig, vil jeg ikke lade ulykken komme i hans dage; i hans søns dage vil jeg lade ulykken komme over hans hus!"

22

de holdt sig nu rolige i tre år, der var ikke krig mellem aram og israel. og i det tredje år drog kong josafat af juda ned til israels konge. da sagde israels konge til sine folk: "i ved jo, at ramot i gilead hører os til, og dog rører vi os ikke for at tage det fra arams konge!" og han sagde til josafat: "vil du drage med i krig mod ramot i gilead?" josafat svarede israels konge: "jeg som du, mit folk som dit, mine heste som dine!" josafat sagde fremdeles til israels konge: "spørg dog først om, hvad herren siger!" da lod israels konge profeterne kalde sammen, henved 400 mand, og spurgte dem: "skal jeg drage i krig mod ramot i gilead, eller skal jeg lade være?" de svarede: "drag derop, så skal herren give det i kongens hånd!" men josafat spurgte: "er her ikke endnu een af herrens profe ter, vi kan spørge?" israels konge svarede: "her er endnu en mand, ved hvem vi kan rådspørge herren; men jeg hader ham, fordi han aldrig spår mig godt, kun ondt; det er mika, jimlas søn." men josafat sagde: således må kongen ikke tale!" da kaldte israels konge på en hofmand og sagde: "hent hurtig mika, jimlas søn!" imidlertid sad israels konge og kong josafat af juda, iført deres skrud, hver på sin trone i samarias portåbning, og alle profeterne spåede foran dem. da lavede zidkija, kena'anas søn, sig horn af jern og sagde: "så siger herren: med sådanne skal du støde aramæerne ned, til de er tilintetgjort! og alle profeterne spåede det samme og sagde: "drag op mod ramot i gilead, så skal lykken følge dig, og herren vil give det i kongens hånd!" men budet, der var gået efter mika, sagde til ham: se, profeterne har alle som een givet kongen gunstigt svar. tal du nu som de og giv gunstigt svar! men mika svarede: "så sandt herren lever: hvad herren siger mig, det vil jeg tale! da han kom til kongen, spurgte denne ham: "mika, skal vi drage i krig mod ramot i gilead, eller skal vi lade være?" da svarede han: "drag derop, så skal lykken følge dig, og herren vil give det i kongens hånd!" men kongen sagde til ham: "hvor mange gange skal jeg besvære dig, at du ikke siger mig andet end sandheden i herrens navn?" da sagde han: jeg så hele israel spredt på bjergene som en hjord uden hyrd: og herren sagde: de folk har ingen herre,

lad dem vende tilbage i fred, hver til sit! israels konge sagde da til josafat: "sagde jeg dig ikke, at han aldrig spår mig godt, kun ondt! da sagde mika: "så hør da herrens ord! jeg så herren sidde på sin trone og hele himmelens hær stå til højre og venstre for ham; og herren sagde: hvem vil dære akab, så han drager op og falder ved ramot i gilead? en sagde nu eet, en anden et andet; men så trådte en ånd frem og stillede sig foran herren og sagde: jeg vil dære ham! herren spurgte ham: hvorledes? han svarede: jeg vil gå hen og blive en løgnens ånd i alle hans profeters mund! da sagde herren: ja, du kan dære ham; gå hen og gør det! se, således har herren lagt en løgnens ånd i alle disse dine profeters mund, thi herren har ondt i sinde imod dig!" da trådte zidkija, kena'as søn, frem og slog mika på kinden og, sagde: "ad hvilken vej skulde herrens ånd have forladt mig for at tale til dig?" men mika sagde: "det skal du få at se, den dag du flygter fra kammer til kammer for at skjule dig!" så sagde israels konge: "tag mika og bring ham tilbage til amon, byens øverste, og kongesønnen joasj og sig: således siger kongen: kast denne mand i fængsel og sæt ham på trængselsbrød og trængselsvand, indtil jeg kommer uskadt tilbage!" men mika sagde: "kommer du uskadt tilbage, så har herren ikke talet ved mig!" og han sagde: "hør, alle i folkeslag!" så drog israels konge og kong josafat af juda op mod ramot i gilead. og israels konge sagde til josafat: "jeg vil forklæde mig, før jeg drager i kampen; men tag du dine egne klæder på!" og israels konge forklædte sig og drog så i kampen. men arams konge havde givet sine to og tredive vognstyrere den befaling: "i må ikke angribe nogen, være sig høj eller lav, uden israels konge alene!" da nu vognstyrerne fik øje på josafat, tænkte de: "det er sikkert israels konge!" og de rettede deres angreb mod ham. da gav josafat sig til at råbe; og da vognstyrene opdagede, at det ikke var israels konge, trak de sig bort fra ham. men en mand, der skød en pil af på lykke og fromme, ramte israels konge mellem remmene og brynjen. da sagde han til sin vognstyrer: "vend og før mig ud af slaget, thi jeg er såret!" men kampen blev hårdere og hårdere den dag, og kongen holdt sig oprejst i sin vogn over for aramæerne til aften, skønt blodet fra såret flød ned i bunden af vognen; men om aftenen døde han. da solen gik ned, gik det råb gennem lejren: "enhver drage hjem til sin by og sit land, thi kongen er død!" så kom de til samaria, og de jordede kongen der. og da man skyllede vognen ved samarias dam, slikkede hundene hans blod, og skogerne badede sig deri efter det ord, herren havde talet. hvad der ellers er at fortælle om akab, alt, hvad han gjorde, elfenbenshuset, han lod opføre, og alle de byer, han befæstede, står jo optegnet i israels kongers kronike. så lagde akab sig til hvile hos sine fædre; og hans søn ahazja blev konge i hans sted. josafat, asas søn, blev konge over juda i kong akab af israels fjerde regeringsår. josafat var fem og tredive år gammel, da han blev konge, og han herskede fem og tyve år i jerusalem. hans moder hed azuba og var en datter af sjiilhi. han vandrede nøje i sin fader asas spor og veg ikke derfra, idet han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne. kun blev offerhøjene ikke fjernet, og folket blev ved at ofre og tænde offerild på højene. og josafat

havde fred med israels konge. hvad der ellers er at fortælle om josafat, de heltegerninger, han udførte, og de krige, han førte, står jo optegnet i judas kongers krønike. de sidste af mandsskøgerne, som var tilbage fra hans fader asas tid, udryddede han af landet. på den tid var der ingen konge i edom. kong josafats statholder byggede et tarsisskib til fart på ofir efter guld; men der kom intet ud af det, da skibet gik under ved ezjongeber. da foreslog ahazja, akabs søn, josafat at lade sine folk sejle med hans; men josafat afslog det. så lagde josafat sig til hvile hos sine fædre og blev jordet hos sine fædre i sin fader davids by og hans søn joram blev konge i hans sted. ahazja, akabs søn, blev konge over israel i samaria i kong josafat af judas syttende regeringsår, og han herskede to år over israel. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og vandrede i sin faders og sin moders spor og i jeroboams, nebats søns, spor, han, som forledte israel til at synde. han dyrkede ba'al og tilbad ham og krænkede herren, israels gud, nøjagtigt som hans fader havde gjort.

efter alkahs død faldt moab fra israel. og ahazja faldt ud gennem vinduesgitteret for sin stue på taget i samaria og blev syg; da sendte han sendebud af sted og sagde til dem: "gå hen og spørg ekrons gud ba'al-zebub, om jeg kommer mig af min sygdom!" men herrens engel sagde til tisjbiten elias: "gå sendebudene fra samarias konge i møde og sig til dem: mon det er, fordi der ingen gud er i israel, at i drager hen for at rådspørge ekrons gud ba'al-zebub? derfor, så siger herren: det leje, du steg op på, kommer du ikke ned fra, thi du skal dø!" dermed gik elias bort. da sendebudene kom tilbage til ham, spurgte han dem: "hvorfor kommer i tilbage?" de svarede: "en mand kom os i møde og sagde til os: vend tilbage til kongen, som har sendt eder, og sig: så siger herren: mon det er, fordi der ingen gud er i israel, at du sender bud for at rådspørge ekrons gud ba'al-zebub? derfor: det leje, du steg op på, kommer du ikke ned fra, thi du skal dø!" han spurgte dem da: "hvorledes så den mand ud, som kom eder i møde og sagde disse ord til eder?" de svarede: "det var en mand i en ladden kappe med et læderbælte om lænderne." da sagde han: "det er tisjbiten elias." derpå sendte han en halvhundredfører med hans halvtredsindstve mand ud efter ham; og da han kom op til ham på bjergets top, hvor han sad, sagde han til ham: "du guds mand! kongen byder: kom ned!" men elias svarede halvhundredføreren: "er jeg en guds mand, så fare ild ned fra himmelen og fortære dig og dine halvtredsindstve mand!" da for ild ned fra himmelen og fortærede ham og hans halvtredsindstve mand. atter sendte kongen en halvhundredfører med hans halvtredsindstve mand ud efter ham; og da han kom derop, sagde han til ham: "du guds mand! således siger kongen: kom straks ned!" men elias svarede ham: "er jeg en guds mand, så fare ild ned fra himmelen og fortære dig og dine halvtredsindstve mand!" da for guds ild ned fra himmelen og fortærede ham og hans halvtredsindstve mand. atter sendte kongen en halvhundredfører ud efter ham: men da den tredje halvhundredfører kom derop, kastede han sig på knæ for elias, bønfuldt ham og sagde: "du guds mand! lad dog mit og disse dine halvtredsindstve trælls liv være dyrebart i dine øjne! se, ild for ned fra himmelen og fortærede de to første halvhundredførere og deres halvtredsindstve mand, men lad nu mit liv være dyrebart i dine øjne!" da sagde herrens engel til elias: "gå ned med ham, frygt ikke for ham!" så gik han ned med ham og fulgte ham til kongen. og han sagde til kongen: "så siger herren: fordi du har sendt sendebud hen at rådspørge ekrons gud ba'al-zebub - men det er, fordi der ingen gud er i israel, du kunde rådspørge? - derfor: det leje, du steg op på, kommer du ikke ned fra, thi du skal dø!" og han døde efter det herrens ord, som elias havde talt. og hans broder joram blev konge i hans sted i josafats søns, kong joram af judas, andet regeringsår; thi han havde ingen søn. hvad der ellers er at fortælle om ahazja, hvad han udførte, står jo optegnet i israels kongers kronike.

dengang herren ville lade elias fare op til himmelen i et stormvejr, gik elias fra gilgal. og elias sagde til elisa: "bliv her, thi herren vil have mig til betel!" men elisa svarede: "så sandt herren lever, og så sandt du lever, jeg går ikke fra dig!" de gik da ned til betel. så kom profetsønnerne i betel ud til elisa og sagde til ham: "ved du, at herren i dag vil tage din herre bort fra dig?" han svarede: "ja, jeg ved det, ti kun stille!" derpå sagde elias til ham: "bliv her, elisa, thi herren vil have mig til jeriko!" men han svarede: "så sandt herren lever, og så sandt du lever, jeg går ikke fra dig!" de kom da til jeriko. men profetsønnerne i jeriko trådte hen til elisa og sagde til ham: "ved du, at herren i dag vil tage din herre bort fra dig?" han svarede: "ja, jeg ved det, ti kun stille!" derpå sagde elias til ham: "bliv her, thi herren vil have mig til jordan!" men han svarede: "så sandt herren lever, og så sandt du lever, jeg går ikke fra dig!" så fulgte de ad. men halvtredsindstve af profetsønnerne gik hen og stillede sig et godt stykke derfra, medens de to stod ved jordan. elias tog nu sin kappe, rullede den sammen og slog vandet med den; da skiltes det ad, og de gik begge over på tør bund. og da de var kommet over, sagde elias til elisa: "sig, hvad du ønsker, jeg skal gøre for dig, før jeg tages bort fra dig!" elisa svarede: "måtte to dele af din ånd komme over mig!" da sagde han: "det er et stort forlangende, du kommer ned! dersom du ser mig, når jeg tages bort fra dig, skal det blive dig til del, ellers ikke!" medens de nu gik og talte sammen, se, da kom en lldvogn og ildheste og skilte dem ad, og elias for op til himmelen i stormvejret. og elisa så det og råbte: "min fader, min fader, du israels vogne og rytter!" og han så ham ikke mere. så greb han sine klæder og sønderrev dem. derpå tog han elias's kappe, som var faldet af ham, og op gik tilbage og stillede sig ved jordans bred, og han tog elias's kappe, som var faldet af ham, slog vandet med den og sagde: "hvor er nu herren, elias's gud?" og da han havde slået vandet, skiltes det ad, og elisa gik over. da profetsønnerne fra jeriko så det derovre, sagde de: "elias's ånd hviler på elisa!" og de gik ham i møde og kastede sig til jorden for ham. derpå sagde de til ham: "se, her hos dine trælle er der halvtredsindstve raske mænd, lad dem gå ud og lede efter din herre; måske herrens ånd har taget ham og kastet ham hen på et af bjergene eller i en af dalene!" men han svarede: "i skal ikke sende dem af sted!" men da de blev ved at trænge ind på ham, sagde han: "så send dem da af sted!" så sendte de halvtredsindstve mænd ud, og de ledte efter ham i tre dage, men fandt ham ikke. og da de kom tilbage, medens han endnu var i jeriko, sagde han til dem: "sagde jeg ikke til eder, at i ikke skulde gå?" mændene i byen sagde til elisa: "byen ligger godt nok, som min herre ser, men vandet er dårligt og volder utidige fødsler i egnen." da sagde han: "hent mig en ny skål og kom salt deri!" og de hentede den til ham. så gik han ned til kildevældet og kastede salt deri, idet han sagde: "så siger herren: jeg gør dette vand sundt, så at der ikke mer skal komme død eller utidige fødsler deraf!" så blev vandet sundt, efter det ord elisa talte; og det er det den dag i dag. derfra begav han sig op til betel. som han var på vej

derop, kom nogle smådreng ud af byen og spottede ham og råbte: "kom herop, skaldepande, kom herop, skaldepande!" han vendte sig om, og da han fik øje på dem, forbandede han dem i herrens navn. så kom to bjørne ud af krattet og sønderrev to af fyrretre af drengene. derfra begav han sig til karmels bjerg, og derfra vendte han tilbage til samaria.

3

joram, akabs søn, blev konge over israel i samaria i kong josafat af judas attende regeringsår, og han herskede i tolv år. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, dog ikke som bans fader og moder, og han fjernede ba'als stenstøtter, som hans fader havde ladet lave. men han holdt fast ved de synder, som jeroboam, nebats søn, forledte israel til; dem veg han ikke fra. kong mesja af moab drev kvægavl og svarede israels konge en afgift på 100.000 lam og ulden af 100.000 vædre. men efter akabs død faldt moabs konge fra israels konger, da drog koog joram straks ud fra samaria og mønstrede hele israel; desuden sendte han bud til kong josafat af juda og lod sige: "moabs konge er faldet fra mig; vil du drage med i krig mod moab?" han svarede: "ja, jeg vil; jeg som du, mit folk som dit, mine heste som dine!" og han spurgte: "hvilken vej skal vi drage?" han svarede: "gennem edoms ørken!" så drog israels, judas og edoms konger af sted. men da de havde tilbagelagt en strækning af syv dagsrejser, var der ikke vand til hæren og dyrene, som de havde med. da sagde israels konge: "ak, at herren har kaldt disse tre konger sammen for at overgive dem i moabs hånd!" men josafat sagde: "er her ingen af herrens profeter, ved hvem vi kan rådspørge herren?" da svarede en af israels konges folk: "jo, her er elisa, sjafats søn, som øste vand på elias's hænder." josafat sagde: "hos ham er herrens ord!" og israels konge og josafat og edoms konge begav sig ned til ham. men elisa sagde til israels konge: "hvad har jeg med dig at gøre? gå du til din faders og moders profeter!" israels konge svarede: "ak nej, thi herren har kaldt disse tre konger sammen for at give dem i moabs hånd." da sagde elisa: "så sandt hærskarers herre lever, for hvis åsyn jeg står: var det ikke for kong josafat af judas skyld, vilde jeg ikke se til dig eller værdige dig et blik! men hent mig nu en strengespiller!" thi når strengespilleren spillede, kom herrens hånd over ham. derpå sagde han: "så siger herren: grav grøft ved grøft i dalen her! thi så siger herren: i skal hverken mærke til blæst eller regn, men alligevel skal dalen her fyldes med vand, så at i, eders hær og eders dyr kan drikke! dog tykkes dette herren for lidet, han vil også give moab i eders hånd; i skal indtage alle befæstede byer og alle betydelige byer, alle frugttræer skal t fælde, alle kilder skal i tilstoppe, og al frugtbar agerjord skal i ødelægge med sten!" og næste morgen ved afgrødeofferets tid kom der vand fra den kant, hvor edom ligger, så hele egnen blev fuld af vand. da alle moabiterne hørte, at kongerne var draget op for at føre krig med dem, blev enhver, der overhovedet kunde bære våben, opbudt, og de tog stilling ved grænsen. men tidligt om morgenen, da solen stod op over vandet, så moabiterne

vandet foran sig rødt som blod. da råbte de: "det er blod! kongerne har fuldstændig tilintetgjort hverandre, de har hugget hverandre ned; nu til byttet, moabi!" men da de nåede israels lejr, brød israeliterne op og slog moabiterne på flugt. derpå rykkede de frem og huggede moabiterne ned; byerne nedbrød de; på al frugtbar agerjord kastede de hver sin sten, så den blev fuld af sten; alle kildevæld tilstoppede de, og alle frugttræer fældede de. til sidst var kun kir-hareset tilbage, og denne by omringede slyngekasterne og skød på den. da moabs konge så, at han ikke kunde modstå angrebet, samlede han 700 sværdvæbnede mænd for at bryde igennem hen til kongen af edom. men det lykkedes ikke. så tog han sin førstefødte søn, der skulde følge ham på tronen, og ofrede ham som brændoffer på muren. da kom heftig vrede over israel, og de brød op og vendte hjem til deres land.

4

en kvinde, som var gift med en af profetsønnerne råbte til elisa: "din træl, min mand, er død; og du ved, at din træl frygtede herren. og nu kommer en, der har krav på ham, for at tage mine fo dreng til trælle!" da sagde elisa til hende: "hvad kan jeg gøre for dig? sig mig, hvad du har i huset?" hun svarede: "din trælkvinde har ikke andet i huset end et krus olie." da sagde han: "gå ud og bed alle dine naboer om tomme dunke, ikke for få! så lukker du dig inde med dine sønner og fylder på alle disse dunke, og når de er fulde, sætter du dem til side!" så gik hun fra ham og lukkede sig inde med sine sønner; og de rakte hende dunkene, medens hun fyldte på. og da dunkene var fulde, sagde hun til sønnen: "ræk mig een dunk til!" men han svarede: "der er ikke flere dunke!" da holdt olien op at flyde. det kom hun og fortalte den guds mand; og han sagde: "gå hen og sælg olien og betal din gæld; og lev så med dine sønner af resten!" det skete en dag, at elisa på sin vej kom til sjunem. der boede en velhavende kvinde, som nødte ham til at spise hos sig; og hver gang han senere kom forbi, tog han derind og spiste. hun sagde nu til sin mand: "jeg ved, af det er en hellig guds mand, der stadig kommer her forbi; lad os mure en lille stue på taget og sætfe seng, bord, stol og lampe ind til ham, for at han kan gå derind, når han kommer til os!" så kom han en dag derhen og gik op i stuen og lagde sig. og han sagde til sin tjener gehazi: "kald på sjunemkvinden!" og han kaldte på hende, og hun trådte frem for ham. da sagde han til gehazi: "sig til hende: se, du har taft al den ulejlighed for vor skyld; hvad kan jeg gøre for dig? ønsker du, at jeg skal tale din sag hos kongen eller hærføreren?" men hun svarede: "jeg bor midt iblandt mit folk!" da sagde han: "hvad kan jeg da gøre for hende?" gehazi sagde: "jo, hun har ingen søn, og hendes mand er gammel." da sagde han: "kald på hende!" og han kaldte på hende, og hun tog plads ved døren. da sagde han: "om et år ved denne tid har du en dreng ved brystet!" men hun sagde: "nej dog, herre! den guds mand må ikke narre sin trælkvinde!" men kvinden blev frugtsommelig og fødte en søn året efter ved samnme tid, således som elisa havde sagt hende. da drengen var blevet stor, gik han en dag ud til sin fader hos høstfolkene. da sagde

han til sin fader: "mit hoved, mit hoved!" og hans fader sagde til en karl: "bær ham hjem til hans moder!" han tog, ham og har ham hjem til hans moder, og han sad på hendes skød til middag; så døde han. men hun gik op og lagde ham på den guds mands seng, og derefter lukkede hun døren og gik. så kaldte hun på sin mand og sagde: "send mig en af karlene med et æsel, for at jeg hurtig kan komme hen til den guds mand og hjem igen!" han spurgte: "hvad vil du hos ham i dag? det er jo hverken nymånedag eller sabbat!" men hun sagde: "lad mig om det!" derpå sadlede hun æselet og sagde til karlen: "driv nu godt på! stands mig ikke i farten, for jeg siger til!" så drog hun af sted og kom til den guds mand på kamels bjerg. da den guds mand fik øje på hende i frastand, sagde han til sin tjener gehazi: "se, der er sjunemkvinden! løb hende straks i møde og spørg hende: har du det godt? har din mand det godt? har drengen det godt?" hun svarede: "ja, vi har det godt!" men da hun kom hen til den guds mand på bjerg, klamrede hun sig til hans fødder. gehazi trådte til for at støde hende bort. men den guds mand sagde: "lad hende være, hun er i vande, og Herren har dulgt det for mig og ikke åbenbart mig det!" da sagde hun: "har jeg vel bedt min herre om en søn? sagde jeg ikke, at du ikke måtte narre mig?" så sagde han til gehazi: "omgiord din lænd, tag min stav i hånden og drag af sted! møder du nogen, så hils ikke på ham. og hilser nogen på dig, så gengæld ikke hans hilsen; og læg min stav på drengens ansigt!" men drengens moder sagde: "så sandt Herren lever, og så sandt du lever, jeg går ikke fra dig!" da stod han op og gik med hende. imidlertid var gehazi gået i forvejen og havde lagt staven på drengens ansigt; men ikke en lyd hørtes, og der var intet livstegn. da vendte han tilbage og gik elisa i møde, meldte ham det og sagde: "drengen vågnede ikke!" og da elisa var kommet ind i huset, så han drengen ligge død på sengen. han gik da hen og lukkede sig inde med ham og bad til Herren. derpå steg han op og lagde sig oven på drengen med sin mund på hans mund, sine øjne på hans øjne og sine hænder på hans hænder, og medens han således bøjede sig over ham, blev drengens legeme varmt. så steg han ned og gik een gang frem og tilbage i huset, og da han atter steg op og bøjede sig over drengen, nyste denne syv gange og slog øjnene op. derpå kaldte han på gehazi og sagde: "kald på sjunemkvinden!" han kaldte så på hende, og hun kom til ham. da sagde han: "tag din dreng!" og hun trådte hen og faldt ned for hans fødder og kastede sig til jorden, tog så sin dreng og gik ud. dengang hungersnøden var i landet, vendte elisa tilbage til gilgal. som nu profetsønnerne sad hos ham, sagde han til sin tjener: "sæt den store gtyde over og kog en ret mad til profetsønnerne!" så gik en ud på marken for at plukke urter, og da han fandt en slyngplante med vilde agurker, plukkede han så mange, han kunde bære i sin kappe; da han kom tilbage, skar han dem itu og kom dem i gryden, thi han kendte dem ikke. derpå øste man op for mændene, for at de kunde spise, men så snart de smagte maden, skreg de op og råbte: "døden er i gryden, du guds mand!" og de kunde ikke spise maden. men han sagde: "hent noget mel!" og da han havde hældt det i gryden, sagde han: "øs nu op for folkene, så de kan spise!" så var der ingen

ulykke i gryden mere. engang kom en mand fra ba'al-sjalisja og bragte den guds mand brød af nyt korn, tyve bygbrød, og nyhøstet korn i sin ransel. da sagde han: "giv folkene det at spise!" men hans tjener sagde: "hvorledes skal jeg kunne sætte dette frem for hundrede mennesker?" men han sagde: "giv folkene det at spise! thi så siger Herren: de skal spise og levne!" da satte han det frem for dem, og de spiste og levede efter Herrens ord.

5

na'aman, kongen af arams hærfører, havde meget at sige hos sin herre og var højt agtet; thi ved ham havde Herren givet aramæerne sejr; men manden var spedalsk. nu havde aramæerne engang på et strejttog røvet en lille pige i israels land; hun var kommet i tjeneste hos na'amans hustru, og hun sagde til sin frue: "gid min herre var hos profeten i samaria; han vilde sikkert skille ham af med hans spedalskhed!" så kom na'aman og fortalte sin herre, hvad pigen fra israels land havde sagt. da sagde arams konge: "rejs derhen! jeg skal sende etbrevmed til israels konge!" så rejste han og tog ti talenter sølv, 6000 sekel guld og ti sæt festklæder med. og han overbragte israelskonge brevet. deri stod der: "når dette brev kommer dig i hænde, skal du vide, at jeg sender min tjener na'aman til dig, for at du skal skille ham af med hans spedalskhed!" da israels konge havde læst brevet, sendte han sine klæder og sagde: "er jeg gud, så jeg råder over liv og død, siden han skriver til mig, at jeg skal skille en mand afmed hans spedalskhed nej, i kan da se, at han søger lejlighed til strid med mig!" men da den guds mand elisa hørte, at israels konge havde sendt sin klæder, sendte han det bud til kongen: "hvorfor sender du dine klæder? lad ham komme til mig, så skal han kende, at der er en profet i israel!" da kom na'aman med heste og vogne og holdt uden for døren til elisas hus. elisa sendte et bud ud til ham og lod sige: "gå hen og bad dig syv gange i jordan, så bliver dit legeme atter friskt, og du bliver ren!" men na'aman blev vred og drog bort med de ord: "se, jeg havde tænkt, at han vilde komme ud til mig, stå og påkalde Herren sin guds navn og svinge sin hånd i retning af helligdommen og således gøre ende på spedalskheden! er ikke damaskus's floder abana og parpar fuldt så gode som alle israels vande? kunde jeg ikke blive ren ved at bade mig i dem?" og han vendte sig og drog bort i vrede. men hans trælle kom og sagde til ham: "dersom profeten havde pålagt dig noget, som var vanskeligt vilde du så ikke have gjort det? hvor meget mere da nu, da han sagde til dig: bad dig, så bliver du ren!" så drog han ned og dykkede sig syv gange i jordan efter den guds mands ord; og hans legeme blev atter friskt som et barns, og han blev ren. så vendte han med hele sit følge tilbage til den guds mand, og da han var kommet derhen, trådtehan frem forham og sagde: "nu ved jeg, at der ingensteds på jorden er nogen gud uden i israel! så modtag nu en takkegave af din træl!" men han svarede: "så sandt Herren lever, for hvis åsyn jeg står, jeg modtager ikke noget!" og skønt han nødte ham, vægrede han sig ved at modtage noget. da sagde na'aman: "så lad da være!

men lad din træl få så megel jord, som et par muldyr kan bære, thi din træl vil aldrig mere ofre brændoffer eller slagtoffer til nogen anden gud end herren! men i een ting vil herren nok bære over med din træl: når min herre går ind i rimmons hus for at tilbede og støttere sig til min arm og jeg så sammen med ham kaster mig til jorden i rimmons hus, da vil herren nok bære over ed din træl i den ting!" han svarede: "far i fred!" men da han var kommet et stykke hen ad vejen, sagde gehazi, den guds mand elisas tjener, ved sig selv: "der har min herre ladet denne aramæer na'aman slippe og ikke modtaget af ham, hvad han havde med; så sandt herren lever, jeg vil løbe efter ham for at få noget af ham!" så satte gehazi efter na'aman. og da na'aman så ham komme løbende efter sig, sprang han af vognen, gik ham i møde og spurgte: "står det godt til?" han svarede: "ja, det står godt til! min herre sender mig med det bud: der kom lige nu to unge mænd, som hører til profetsønnerne, til mig fra efraims bjerge: giv dem en talent sølv og to sæt festklæder!" da sagde na'aman: "tag dog mod to talenter sølv!" og han nødte ham. så bandt han to talenter ind i to punge og tog to sæt festklæder og gav to af sine trælle dem, for at de skulde bære dem foran ham. men da de kom til højen, tog han pengene fra dem, gemte dem i huset og lod mændene gå. så gik han ind til sin herre og trådte hen til ham. da spurgte elisa: "hvor har du været, gehazi?" han svarede: "din træl har ingen steder været!" så sagde han til ham: "gik jeg ikke i ånden hos dig, da en stod af sin vogn og gik tilbage for at møde dig? nu har du fået penge, og du kan få klæder, olivenlunde og vingårde, småkvæg og hornkvæg, trælle og trælkvinder, men na'amans spedalskhed skal hænge ved dig og dit akom til evig tid!" og gehazi gik fra ham, hvid som sne af spedalskhed.

6

profetsønnerne sagde engang til elisa: "se, der er for lidt plads til os her, hvor vi sidder hos dig. vi vil gå til jordan og hver fage en bjælke og der indrette os et rum, vi kan sidde i!" han sagde: "ja, gør det!" men en af dem sagde: "vil du ikke nok følge med dine trælle!" og han svarede: "jo, det vil jeg!" han gik så med, og da de kom til jordan, gav de sig til at fælde træer. medens nu en af dem var ved at fælde en bjælke, faldt hans øksejern i vandet. da gav han sig til at råbe: "ak, min herre! og det var endda lånt!" men den guds mand sagde: "hvor faldt det?" og da han havde vist ham stedet, skar han en gren af og kastede den derhen. da kom øksen op på overfladen; og han sagde: "tag den op!" så rakte han hånden ud og tog den. engang arams konge lå i krig med israel, aftalte han med sine folk, at de skulde lægge sig ibaghold på det og det sted. men den guds, mand sendte bud til israels konge og lod sige: "vogt dig for at drage forbi det sted, thi der ligger aramæerne i baghold!" israels konge sendte da folk til det sted, den guds mand havde sagt ham. derover blev arams konge urolig i sit sind, og han lod sine folk kalde og spurgte dem: "han i ikke sige mig, hvem det er, der forråder os til israels kong?" da sagde en af hans hærforere: "det er ingen af os, herre kong; det er profeten elisa i israel, der lader

israels kong vide, hvad du taler i dit sovekammer." da sagde han: "gå hen og se, hvor han er, for at jeg kan sende folk ud og lade ham gribe!" da det meldtes ham, at han var i dotan, sendte han heste og vogne og en stor hærstyrke derhen; og de kom ved natte-tide og omringede byen. næste morgen tidlig, da den guds mand gik ud, se, da var byen omringet af en hær og heste og vogne, da sagde hans tjener til ham: "ak, herre, hvad skal vi dog gribe til?" men han svarede: "frygt ikke, thi de, der er med os, er flere end de, der er med dem!" og elisa bad og sagde: "herre, luk hans øjne op, så han kan se!" da lukkede herren tjenerens øjne op, og han så, at bjerget var fuldt af ildheste og ildvogne rundt om elisa. da nu fjenderne rykkede ned imod ham, bad elisa til herren og sagde: "slå de folk med blindhed!" og han slog dem med blindhed efter elisas ord. da sagde elisa til dem: "det er ikke den rigtige vej eller den rigtige by; følg med mig, så skal jeg føre eder til den mand, i søger!" han forte dem så til samaria, og da de var kommet ind i samaria, bad elisa: "herre, luk nu deres øjne op, så at de kan se!" da lukkede herren deres øjne op, og de så, at de var midt i samaria. da israels kong så dem, spurgte han elisa: "skal jeg hugge dem ned, min fader?" men han svarede: "nej, du må ikke hugge dem ned! bruger du at hugge folk ned, som du ikke har taget til fange med sværd eller bue? sæt brød og vand for dem, at de kan spise og drikke, og lad dem så vende tilbage til deres herre!" så gav han et godt måltid, og da de havde spist og drukket, lod han dem gå, og de drog tilbage til deres herre. men fra den tid af kom der ikke flere aramaiske strejfskarer i israels land. siden hændte det, at kong benhadad af aram samlede hele sin hær og drog op og belejrede samaria; og under belejringen blev der stor hungersnød i byen, så at et æselhoved til sidst kostede tresindstyve sekel sølv og en fjerdedel kab duegodning fem. da israels kong en dag gik oppe på bymuren, råbte en kvinde til ham: "hjælp, herre kong!" han svarede: "hjælp herren dig ikke, hvor skal så jeg skaffe dig hjælp fra? far træske-pladsen eller vinpersen?" og kongen spurgte hende vi dere: "hvad fattes dig?" da sagde hun: "den kvinde der sagde til mig: hom med din dreng, så fortærer vi ham i dag; i morgen vil vi så fortære min dreng! så kogte vi min breng og fortærede ham. næste dag sagde jeg til hende: kom nu med din dreng, at vi kan fortære ham! men hun holdt drengen skjult." da kongen hørte kvindens ord, sonderrev han sine klæder, som han stod der på muren; og folket så da, at han indenunder har søk på den bare krop. og han sagde: "gud ramme mig både med det ene og det andet, om elisas, sjafats søns, hoved skal blive siddende mellem skuldrene på ham dagen til endel!" elisa sad imidlertid i sit hus sammen med de ældste; da sendte kongen en mand i forvejen. men før sendebudet kom til ham, sagde han til de ældste: "ved i, at denne mordersæl har sendt en mand herhen for at tage mit hoved? se, når budet kommer, skal i lukke døren og stemme jer imod den! allerede hører jeg hans herres trin bag ham." og medens han endnu talte med dem, kom kongen ned til ham og sagde: "se, hvilken ulykke herren har bragt over os! hvorfor skal jeg da bie længer på herren?"

men elisa sagde: "hør herrens ord! så siger herren: i morgen ved denne tid skal en sea fint hvedemel koste en sekel og to sea byg ligeledes en sekel i samarias port!" men hovedsmanden, til hvis arm kongen støttede sig, svarede den guds mand og sagde: "om så herren satte vinduer på himmelen, mon da sligt kunde ske?" han sagde: "med egne øjne skal du få det at se, men ikke komme til at spise deraf!" imidlertid var der fire spedalske mænd ved indgangen til porten; de sagde til hverandre: "hvorfor skal vi blive her, til vi dør? dersom vi bestemmer os til at gå ind i byen, dør vi der - der er jo hungersnød i byen - og bliver vi her, dør vi også! kom derfor og lad os løbe over til aramæernes lejr! lader de os leve, så bliver vi i live, og slår de os ihjel, så dør vi!" så begav de sig i mørkningen på vej til aramæernes lejr; men da de kom til udkanten af aramæernes lejr, var der ikke et menneske at se. herren havde nemlig ladet aramæernes lejr høre larm at vogne og heste, larm af en stor hær, og de havde sagt til hverandre: "se, israels konge har købt hetiternes og mizrajims konger til at falde over os!" derfor havde de taget flugten i mørkningen og efterladt lejren, som den stod, deres telte, heste og æsler, og var flygtet for at redde livet. da nu de spedalske havde nået udkanten af lejren, gik de ind i et af teltene, spiste og drak og tog sølv og guld og klæder, som de gik hen og gemte; derpå kom de tilbage og gik ind i et andet telt; også der tog de noget, som de gik hen og gemte. så sagde de til hverandre: "det er ikke rigtigt, som vi bærer os ad! denne dag er et godt budskabs dag; tier vi stille og venter til daggy, pådrager vi os skyld; lad os derfor gå hen og melde det i kongens palads!" så gik de hen og råbte til byens portvægtere og bragte dem den melding: "vi kom til aramæernes lejr, og der var ikke et menneske at se eller høre, men vi fandt hestene og æslerne bundet og teltene urørt!" portvægterne råbte det ud, og man meldte det inde i kongens palads. men kongen stod op om natten og sagde til sine folk: "jeg skal sige eder, hvad aramæerne har for med os; de ved, at vi er udsultet, derfor har de forladt lejren og skjult sig på marken, i den tanke at vi skal gå ud af byen, så de kan fange os levende og trænge ind i byen!" men en af folkene svarede: - "vi kan jo tage en fem stykker af de heste, der er tilbage her - det vil jo dog gå dem som alle de mange, der allerede var omkommet - og sende folk derhen, så får vi se!" de tog da to spand heste, og kongen sendte folk efter aramæernes hær og sagde: "rid hen og se efter!" så drog de efter dem lige til jordan og fandt hele vejen fuld af klæder og våben, som aramæerne havde kastet fra sig på deres hovedkulds flugt. derpå vendte sendebudene tilbage og meldte det til kongen. så drog folket ud og plyndrede aramæernes lejr; og således kom en sea fint hvedemel til at koste en sekel og to sea byg ligeledes en sekel, som herren havde sagt. kongen havde overdraget hovedsmanden, til hvis arm han støttede sig, tilsynet med porten, men folket trådte ham ned i porten, så han døde, således som den guds mand havde sagt, dengang kongen kom ned til ham. da den guds mand sagde til kongen: "to sea byg skal koste en sekel og en sea fint hvedemel ligeledes en

sekel i morgen ved denne tid i samarias port!" da havde hovedsmanden svaret ham: "om så herren satte vinduer på himmelen, mon da sligt kunde ske?" og den guds mand havde sagt: "med egne øjne skal du få det at se, men ikke komme til at spise deraf!" således gik det ham; folket trådte ham ned i porten, så han døde.

8

elisa talte til den kvinde, hvis søn han havde kaldt til live, og sagde: "drag bort med dit hus og slå dig ned som fremmed et eller andet sted, thi herren har kaldt hungersnøden hid; og den vil komme over landet og vare syv år!" da brød kvinden op og gjorde, som den guds mand havde sagt, og drog med sit hus hen og boede syv år som fremmed i filisternes land. men da der var gået syv år, vendte kvinden tilbage fra filisternes land; og hun gik hen og påkaldte kongens hjælp til at få sit hus og sin jord tilbage. kongen talte just med den guds mands tjener gehazi og sagde: "fortæl mig om alle de storegerninger, elisa har udført!" og netop som han fortalte kongen, hvorledes han havde kaldt den døde til live, kom kvinden, hvis søn han havde kaldt til live, og påkaldt kongens hjælp til at få sit hus og sin jord tilbage. da sagde gehazi: "herre konge, der er den kvinde, og der er hendes søn. som elisa kaldte til live!" kongen spurgte så kvinden ud, og hun forfalte. derpå gav kongen hende en hofmand med og sagde: "sørg for, at hun får al sin ejendom tilbage og alt, hvad hendes jord har båret, siden den dag hun forlod landet!" siden begav elisa sig til damaskus, hvor kong benbad af aram lå syg. da kongen fik at vide, at den guds mand var på vej derhen, sagde han til hazael: "tag en gave med, gå den guds mand i møde og rådspørg herren gennem ham, om jeg kommer mig af min sygdom!" da gik hazael ham i møde; han tog en gave med af alskens kostbarheder, som fandtes i damaskus, fyrretøye kameladninger, og trådte frem for ham og sagde: "din søn benhadad, arams konge sender mig til dig og lader spørge: kommer jeg mig af min sygdom?" elisa svarede: "gå hen og sig ham: du kommer dig!" men herren har ladet mig skue, at han skal dø!" og han stirrede stift frem for sig og var ude af sig selv af rædsel. så brast den guds mand i gråd, og hazael sagde: "hvorfor græder min herre?" han svarede: "fordi jeg ved, hvilke ulykker du skal bringe over israeliterne! deres fæstninger skal du stikke i brand, deres unge mænd skal du hugge ned med sværdet, deres spæde børn skal du knuse, og på deres frugtsommelige kvinder skal du rive livet op!" da sagde hazael: "hvad er din træl, den hund, at han skal kunne gøre slike store ting!" elisa svarede: "herren har ladet mig skue dig som konge over aram!" derpå forlod han elisa og kom til sin herre; og han spurgte ham: "hvad sagde elisa til dig?" han svarede: "han sagde: du kommer dig!" men næste dag tog han et klæde, dyppede det i vand og bredte det over ansigtet på kongen, og det blev hans død. og hazael blev konge i hans sted. i akabs søns, kong joram af israels, femte regeringsår blev joram, josafats søn, konge over juda. han var to og tredive år gammel, da han blev konge, og han herskede otte

år i jerusalem. han vandrede i israels kongers spor ligesom akabs hus, thi han havde en datter af akab til hustru, og han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne. dog vilde herren ikke tilintetgøre juda for sin tjener davids skyld efter det løfte, han havde givet ham, at han altid skulde have en lampe for hans åsyn. i hans dage rev edomiterne sig los fra judas overherredømme og valgte sig en konge. da drog joram over til za'ir med alle sine stridsvogne. og han stod op om natten, og sammen med vognstyrerne slog han sig igennem edoms rækker, der havde omringet ham, hvorpå folket flygtede tilbage hver til sit. således rev edom sig los fra judas overherredømme, og således er det den dag i dag. på samme tid rev også libna sig los. hvad der ellers er at fortælle om joram, alt, hvad han udførte, står optegnet i judas kongers kronike. så lagde joram sig til hvile hos sine fædre og blev jordet hos sine fædre i davidsbyen; og hans søn ahazja blev konge i hans sted. i akabs søns, kong joram af israels, tolvte regeringsår blev ahazja, jorams søn, konge over juda. ahazja var to og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede eet år i jerusalem. hans moder hed atalja og var datter af kong omri af israel. han vandrede i akabs hus's spor og gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ligesom akabs hus, thi han var besvognet med akabs hus. sammen med joram, akabs søn, drog han i krig mod kong hazael af aram ved ramot i gilead. men aramæerne sårede joram. så vendte kong joram tilbage for i jizre'el at søge helbredelse for de sår, aramæerne havde tilføjet ham ved ramot, da han kæmpede med kong hazael af aram; og jorams søn, kong ahazja af juda, drog ned for at se til joram, akabs søn, i jizre'el, fordi han lå syg.

9

profeten elisa kaldte en af profetsønnerne til sig og sagde til ham: "omgjord dine lænder, tag denne flaske olie med og drag til ramot i gilead. når du kommer derhen, opsøg så jehu, nimsjis søn josafats søn; gå hen og få ham til at stå op fra sine fæller og før ham ind i det inderste hammer; tag så olieflasken og gyd olien ud over hans hoved med de ord: så siger herren: jeg salver dig til konge over israel! derefter skal du lukke døren op og flygte ufortøvet!" den unge mand, profetens tjener, drog så til ramot i gilead; og da han kom derhen, traf han hærførerne siddende sammen. han sagde da: "jeg har et ærinde til dig, hærfører!" jehu spurgte: "til hvem af os?" han svarede: "til dig, hærfører!" så rejste han sig og gik ind i huset; der gød han olien ud over hans hoved og sagde til ham: "så siger herren, israels gud: jeg salver dig til konge over herrens folk, over israel! du skal hugge din herre akabs hus ned, så jeg får hævn over jesabel for mine tjenere profeternes og alle herrensjeners blod. hele akabs hus skal omkomme, jeg vil udrydde hvert mandligt væsen, hver og en af akabs slægt i israel; jeg vil handle med akabs hus som med jeroboams, nabats søns, og ba'sjas, ahijas søns, hus, og jesabel skal hundene æde på jizre'els mark, og ingen skal jorde hende!" derpå lukkede han døren op og flygtede. da jehu kom ud til sin herres folk, spurgte de ham: "hvoreledes står det til? hvad vilde den gale mand hos dig?" han svarede:

"i kender jo den mand og hans snak!" men de sagde: "udflugter! sig os det nu!" da sagde han: "således sagde han til mig: så siger herren: jeg salver dig til konge over israel!" øjeblikkelig tog de da hver sin kappe og lagde under ham på selve trappen, og de stødte i hornet og udbræte jehu til konge. således stiftede jehu, nimsjis søn josafats søn, en sammensværgelse mod joram. joram havde med hele israel forsvaret ramot i gilead mod kong hazael af aram; men kong joram var vendt tilbage for i jizre'el at søge helbredelse for de sår, aramæerne havde tilføjet ham, da han kæmpede med kong hazael af aram. da sagde jehu: "vil i som jeg, så lad ikke en eneste slippe ud af byen og bringe bud til jizre'el." derpå steg jehu til vogns og kørte til jizre'el; thi der lå joram syg, og kong ahazja af juda var rejst ned for at se til ham. da vægteren, som stod på tårnet i jizre'el, så støvsken efter jehu, sagde han: "jeg ser en støvsken!" da sagde joram: "tag en rytter og send ham ud imod dem, for at han kan spørge, om de kommer med fred!" så red rytteren ham i møde og sagde: "således siger kongen: kommer du med fred?" jehu svarede: "hvad vedkommer det dig, om det er med fred? omkring, følg mig!" vægteren meldte: "sendebudet har nået dem, men han kommer ikke tilbage!" så sendte han en anden rytter ud; og da han var kommet hen til dem, sagde han: "således siger kongen: kommer du med fred?" jehu svarede: "hvad vedkommer det dig, om jeg kommer med fred? omkring, følg mig!" vægteren tændte: "han har nået dem, men han kommer ikke tilbage, og de har en fart på, som var det jehu, nimsjis søn, thi han farer af sted som rasende." da sagde joram: "spænd for!" og da der var spændt for, kørte kong joram af israel og kong ahazja af juda ud hver i sin vogn. de kørte jehu i møde og traf ham ved jizre'eliten nabots mark. da joram fik øje på jehu, spurgte han: "kommer du med fred, jehu?" men han svarede: "hvad! skulde jeg komme med fred, så længe det ikke har ende med din moder jesabels bolen og hendes mange trolddomskunster!" da drejede joram omkring og flygtede, idet han roabte til ahazja: "svig, ahazja!" men jehu greb sin bue og skød joram i ryggen, så at pilen gik igennem hjertet, og han sank sammen i vognen; og jehu sagde til sin hovedsmand bidkar: "tag og kast ham hen på jizre'eliten nabots mark, thi det rinder mig i hu, hvoreledes jeg og du kørte sammen bagefter hans fader akab, dengang herren fremsatte dette udsagn imod ham: sandelig, nabots og hans sønners blod så jeg i går, lyder det fra herren, og jeg bringer gengældelse over dig her på denne mark, lyder det fra herren! tag derfor og kast ham hen på marken efter herrens ord!" da kong ahazja af juda så det, flygtede han ad vejen til bethagan; men jehu satte efter ham og råbte: "også ham!" og i gursasset, i nærheden af jibealeam, skød de ham ned i vognen. han undslap til megiddo, men der døde han. hans folk førte ham til jerusalem og jordede ham i hans grav hos hans fædre i davidsbyen. i akabs søn jorams ellefte regeringsår blev ahazja konge over juda. jehu kom nu til jizre'el. så snart jesabel hørte det, sminkede hun sine øjne og smykkede sit hoved og bøjede sig ud af vinduet; og da jehu kørte ind igennem porten, råbte hun: "kommer du med fred, zimri kongemor?" men han så op til vinduet og sagde: "hvem holder med

mig? hvem?" så var der et par hofmænd, som så ud efter ham, og han råbte: "stjurt hende ned!" så styrtede de hende ned. og blodet sprøjtede op på muren og på hestene, og de trådte hende ned. derpå gik han ind og spiste og drak. så sagde han: "tag jer af hende, den forbandede, og jord hende, hun var jo dog en kongedatter!" men da de gik ud for at jorde hende, fandt de ikke andet af hende end hjerneskallen, fødderne og hænderne. og de kom tilbage og meldte ham det; da sagde han: "det er det ord, herren taleded ved sin tjener tisjbiten elias: på jizre'els mark skal hundene æde jesabels legeme! og jesabels lig skal blive som godning på ageren på jizre'els mark, så ingen kan sige: dette er jesabel!"

10

der var i samaria halvfjerdsindstve sønner af akab. jehu skrev nu breve og sendte dem til samaria til byens øverster, deældste og akabs sønners fosterfædre. deri stod: "i har jo eders herres sønner hos eder og råder over stridsvognene og hestene, fæstningerne og våbenforrådene. når nu dette brev kommer eder i hænde, udvælg så den bedste og dygtigste af eders herres sønner, sæt ham på hans faders trone og kæmp for eders herres hus!" men de grebes af stor forfærdelse og sagde: "se, de to konger kunde ikke stå sig imod ham, hvor skal vi så kunne det?" derfor sendte paladsets og byens øverste befalingsmænd, de ældste og fosterfædrene det bud til jehu: "vi er dine trælle, og alt, hvad du kræver af os, vil vi gøre. vi vil ikke gøre nogen til konge; gør, hvad du finder for godt!" da skrev han et nyt brev til dem, og deri stod: "dersom i holder med mig og vil høre mig, tag så eders herres sønners hoveder og kom i morgen ved denne tid til mig i jizre'el!" kongesønnerne, halvfjerdsindstve mænd, var nemlig hos byens stormænd, som var deres fosterfædre. da brevet kom til dem, tog de kongesønnerne og dræbte dem, halvfjerdsindstve mænd, lagde deres hoveder i kurve og sendte dem til jehu i jizre'el. da budet kom og meldte: "kongesønernes hoveder er bragt hid!" sagde han: "læg dem i to bunker foran porten til i morgen!" næste morgen gik han ud, trådte frem og sagde til alt folket: "i er uden skyld; det er mig, der har stiftet en sammensværgelse mod min herre og dræbt ham - men hvem har dræbt alle disse? kend nu, at intet af det ord, herren taleded mod akabs hus, var faldet til jorden, men herren har gjort, hvad han taleded ved sin tjener elias!" derpå lod jehu alle dem, der var tilbage af akabs hus i jizre'el, dræbe, alle hans stormænd, venner og præster, så at ikke en eneste blev tilbage og slap bort. så brød han op og drog ad samaria til. da han kom til bet eked-haro'im ved vejen, mødte han kong ahazja af judas brødre. han spurgte dem: "hvem er i?" de svarede: "vi er ahazjas brødre, og vi drager herved for at hilse på kongens og kongemoderens sønner." da sagde han: "grib dem levende!" så greb de dem levende, og han lod dem dræbe ved bet ekeks brønd, to og fyrretyve mænd; ikke een lod han blive tilbage. da han drog videre, traf han jonadab, rekabs søn, der kom ham i møde, og han hilste på ham og spurgte: "er du af hjertet oprigtig mod mig som

jeg mod dig?" jonadab svarede: "ja, jeg er!" da sagde jehu: "så giv mig din hånd!" han gav ham da hånden, og jehu tog ham op til sig i vognen og sagde: "følg mig og se min nidkærhed for herren!" og han tog ham med i vognen, så drog han til samaria og lod alle, der var tilbage af akabs slægt i samaria, dræbe, så at den blev fuldstændig udryddet efter det ord, herren havde taledet til elias. derefter kaldte jehu hele folket sammen og sagde til dem: "akab dyrkede ba'al lidt, jehu vil dyrke ham mere! kald derfor alle ba'als profeter, alle, der dyrker ham, og alle hans præster hid til mig, ikke een må udeblive, thi jeg har et stort slagtoffer for til ære for ba'al; enhver, der udebliver, skal bøde med livet!" men det var en fælde, jehu stillede, for at udrydde ba'alsdyrkerne. derpå sagde jehu: "helliger en festlig samling til ære for ba'al!" og de udråbte en festlig samling. og jehu sendte bud rundt i hele israel, og alle ba'alsdyrkerne uden undtagelse indfandt sig; de begav sig til ba'als hus, og det blev fuldt fra ende til anden. så sagde han til opsynsmanden den over klædekammeret: "tag en klædning frem til hver af ba'als dyrkerne!" og han tog klædningerne frem til dem. så gik jehu og jonadab, rekabs søn, ind i ba'als hus; og han sagde til ba'alsdyrkeme: "se nu godt efter; at der ikke her iblandt eder findes nogen, som dyrker herren, men kun ba'alsdyrkere!" derpå gik han ind for at ofre slagtofre og brændofre. men jehu havde opstillet firsindstve mand udenfor og sagt: "den, der lader nogen af de mænd undslippe, som jeg overgiver i eders hænder, skal bøde liv for liv!" da han så var færdig med at ofre brændofferet, sagde han til livvagten og hovedsmændene: "gå nu ind og hug dem ned! ikke een må slippe bort!" og de huggede dem ned med sværdet, og livvagten og hovedsmændene slængte dem bort; så gik de ind i ba'alshusets inderste rum, bragte ba'alshusets asjerastøtte ud og opbrændte den; og de nedbrød ba'als stenstøtte, rev ba'als hus ned og gjorde det til nødtørftssteder, og de er der den dag i dag. således udryddede jehu ba'al af israel. men fra de synder, jeroboam, nebats søn, havde forledt israel til, guldkalvene i betel og dan, veg jehu ikke. og herren sagde til jehu: "fordi du har handlet vel og gjort, hvad der er ret i mine øjne, og handlet med akabs hus ganske efter mit sind, skal dine sønner sidde på israelstrøene indtil fjerde led!" men jehu tog ikke vare på at følge herrens, israels guds, lov af bele sit hjerte; han veg ikke fra de synder, jeroboam havde forledt israel til. på den tid begyndte herren at rive stykker fra israel, og hazael slog israel i alle dets grænseegne, øst for jordan, hele gilead, gaditernes, rubeniternes og manassiternes land fra aroer ved amonflodens bred, både gilead og basan. hvad der ellers er at fortælle om jehu, alt, hvad han gjorde, og alle hans heltegerninger, står jo optegnet i israels kongers krøniker. så lagde jehu sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham i samaria; og hans søn joahaz blev konge i hans sted. den tid, jehu herskede over israel, udgjorde otte og tyve år.

11

da atalja, ahazjas moder, fik at vide, at hendes søn var død, tog hun sig for at udrydde hele den kongelige

slægt. men kong jorams datter josjeba, ahazjas søster, tog ahazjas søn joas og fik ham hemmeligt af vejen, så han ikke var imellem kongesønnerne, der blev dræbt, og hun gemte ham og hans, amme i sengekammeret og holdt ham skjult for atalja, så han ikke blev dræbt; og han var i seks år skjult hos josjebai herrens hus, medens atalja herskede i landet. men i det syvende år lod joada hundredførerne for harernel og livvagten hente ind til sig i herrens hus; og efter at have sluttet pagt med dem og taget dem i ed i herrens hus fremstillede han kongesønnen for dem. derpå bød han dem og sagde: "således skal i gøre: den tredje del af eder, der om sabbaten rykker ind for at overtage vagten i kongens palads, og de to afdelinger af eder, som har vagten i kongens palads den ene tredjedel ved surporten, den anden ved porten bag livvagten og som begge om sabbaten rykker ud for at overtage vagten i herrens hus, i skal alle med våben i hånd slutte kreds om kongen, og enhver, der nærmer sig rækkerne, skal dræbes. således skal i være om kongen, når han går ud, og når han går ind!" hundredførerne gjorde alt hvad præsten joada havde påbudt, idet de tog hver sine folk, både dem, der rykkede ud, og dem, der ryk kede ind om sabbaten, og kom til præsten joada. og præsten gav hundredførerne spydene og skjoldene, som havde tilhørt kong david og var i herrens hus. livvagten stillede sig, alle med våben i hånd, fra templets syd side til nordsiden, hen til alteret og derfra igen hen til templet, rundt om kongen. så førte han kongesønnen ud og satte kronen og armspangene på ham; derefter udråbte de ham til konge og salvede ham; og de klappede i hænderne og råbte: "kongen leve!" da atalja hørte larmen af folket, gik hun hen til folket i herrens hus, og der så hun kongen stå ved søjlen, som skik var, og øverstene og trompetblæserne ved siden af, medens alt folket fra landet jublede og blæste i trompeterne. da sønderrev atalja sine klæder og råbte: "forræderi, forræderi!" men præsten joada bød hundredførerne, hærens befalingsmænd: "før hende uden for forgårdene og hug enhver ned, der følger hende!" præsten sagde nemlig: "hun skal ikke dræbes i herrens hus!" så greb de hende, og da hun ad hesteindgangen var kommet til kongens palads, blev hun dræbt der. men joada sluttet pagt mellem herren og folket og kongen om, at de skulde være herrens folk, ligeledes mellem kongen og folket. og alt folket fra landet begav sig til ba'als hus og nedbrød det; altrene og billederne odelagde de i bund og grund, og ba'als præst mattan dræbte de foran altrene. derpå satte præsten vagtposter ved herrens hus; og han tog hundredførerne, karerne og livvagten, desuden alt folket fra landet med sig, og de førte kongen ned fra herrens hus. gik igennem livvagtens port til kongens palads, og han satte sig på kongetronen. da glædede alt folket fra landet sig, og byen holdt sig rolig. men atalja huggede de ned i kongens palads. joas var syv år gammel, da han blev konge.

12

i jehus syvende regeringsår blev joas konge, og han herskede fyrretyveår i jerusalem. hans moder hed

zibja og var fra be'ersjeba. joas gjorde hele sit liv, hvad der var ret i herrens øjne, idet præsten joada vejledede ham. hun forsvandt offerhøjene ikke, men folket blev ved med at ofre og tænde offerild på højene. joas sagde til præsterne: "alle penge, der indkommer i herrens hus som helliggaver, de penge, det pålægges at udrede efter vurdering - de penge, personer vurderes til - og alle penge, man efter hjertets tilskyndelse bringer til herrens hus, skal præsterne tage imod, hver af sine kendinge, og for dem skal de istandsætte de brøstfældige steder på templet, alle brøstfældige steder, som findes." men i kong joas's tre og tyvende regeringsår havde præsterne endnu ikke istandsat de brøstfældige steder på templet. da lod kong joas præsten joada og de andre præster kalde og sagde til dem: "hvorfor istandsætter i ikke de brøstfældige steder på templet? nu må i ikke mere tage mod penge af eders kendinge, men i skal afgive pengene til istandsættelse af de brøstfældige steder på templet!" og præsterne gik ind på ikke mere at modtage penge af folket, mod at de blev fri for at istandsætte de brøstfældige steder på templet. præsten joada tog så en kiste, borede hul i låget og satte den ved stenstøtten til højre for indgangen til herrens hus, og der lagde præsterne, der holdt vagt ved dørtærskelen, alle de penge, der indkom i herrens hus, og når de så, at der var mange penge i kisten, kom kongens skriver og ypperstepræsten op og bandt pengene, som fandtes i herrens hus, sammen og talte dem. derpå gav man de afvejede penge til dem, der stod for arbejdet, dem, der havde tilsyn med herrens hus, og de udbetalte dem til tømrerne og bygningsmændene, der arbejdede på herrens hus, til murerne og stenhuggerne, eller brugte dem til indkøb af træ og tilhugne sten til istandsættelse af de brøstfældige steder på herrens hus og til at dække alle udgifter ved templets istandsættelse. derimod blev der for de penge, der indkom i herrens hus, hverken lavet sølvfade eller knive, skåle, trompeter eller nogen som helst anden ting af sølv eller guld til herrens hus; men pengene blev givet til dem, der stod for arbejdet, og de brugte dem til istandsættelsen af herrens hus, og man holdt ikke regnskab med de mænd, hvem pengene overlodes til udbetaling til arbejderne, men de handlede på tro og love. men skyldoffer- og syndofferpengene blev ikke bragt til herrens hus; de tilfaldt præsterne. på den tid drog kong hazael af aram op og belejrede og indtog gat. da han truede med at drage mod jerusalem, tog kong joas af juda alle de helliggaver, som hans fædre, judas konger josafat, joram og ahazja havde helliget, sine egne helliggaver og alt det guld, der fandtes i skatkamrene i herrens hus og kongens palads, og sendte det til kong hazael af aram. så opgav han angrebet på jerusalem og drog bort. hvad der ellers er at fortælle om joas, alt, hvad han udførte, står optegnet i judas kongers krønike. men joas's hoffolk rejste sig og stiftede en sammensværgelse og dræbte ham, engang han gik ned til millos hus. det var hans hoffolk jozakar, sjimats søn, og jozabad, sjomers søn, der slog ham ibjel. og man jordede ham hos hans fædre i davidsbyen; og hans søn amazja blev konge i hans sted.

i ahazjas søns, kong joas af judas, tre og tyvende regeringsår blev joahaz, jehus søn, konge over israel, og han herskede sytten år i samaria. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og vandrede i de synder, jeroboam, nebats søn, havde forledt israel til; fra dem veg han ikke. da blussede herrens vrede op mod israel, og han gav dem til stadighed i kong hazael af arams og hans søn benhadads hånd. men joahaz bad Herren om nåde, og Herren bønhoerte ham, fordi han så israels trængsel; thi arams konge bragte trængsel over dem; og Herren gav israel en befrier, som friede dem af arams hånd; så boede israeliterne i deres telte som før. dog veg de ikke fra de synder, jeroboams hus havde forledt israel til, men vandrede i dem; og også asjerastotten blev stående i samaria. thi arams konge levnedes, ikke joahaz flere krigsfolk end halvtredsindstyve ryttere, ti stridsvogne og ti tusinde mand fodfolk, men han tilintetgjorde dem og knuste dem til støv. hvad der ellers er at fortælle om joahaz, alt, hvad han udførte, og hans heltegerninger står jo optegnet i israels kongers krønike. så lagde joahaz sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham i samaria; og hans søn joas blev konge i hans sted. i kong joas af judas syv og tredivte regeringsår blev joas. joahaz's søn, konge over israel, og han herskede seksten år i samaria. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og veg ikke fra nogen af de synder, jeroboam, nebats søn, havde forledt israel til, men vandrede i dem. hvad der ellers er at fortælle om joas, alt, hvad han udførte, og hans heltegerninger, hvorledes han førte krig med kong amazja af juda, står jo optegnet i israels kongers krønike. så lagde joas sig til hvile hos sine fædre; og jeroboam satte sig på hans trone. joas blev jordet i samaria hos israels konger. da elisa blev ramt af den sygdom, han døde af, kom kong joas af israel ned til ham, bøjede sig grædende over ham og sagde: "min fader, min fader, du israels vogne. og ryttere!" men elisa sagde til ham: "bring bue og pile!" og han bragte ham bue og pile. da sagde han til israels konge: "læg din hånd på buen!" og da han gjorde det, lagde elisa sine hænder på kongens og sagde: "luk vinduet op mod øst!" og da han havde gjort det, sagde elisa: "skyd!" og han skød. da sagde elisa: "en sejrspil fra Herren, en sejrspil mod aram! du skal tilføje aram et afgørende nederlag ved afek!" derpå sagde han: "tag pilene!" og han tog dem. da sagde han til israels konge: "slå på jorden!" og han slog tre gange, men holdt så op. da vrededes den guds mand på ham og sagde: "du burde have slået fem-seks gange, så skulde du have tilføjet aram et afgørende nederlag, men nu skal du kun slå aram tre gange!" så døde elisa, og de jordede ham. år efter år trængte moabitiske strejfskare ind i landet; og da nogle israeliter engang fik øje på en sådan skare, netop som de var ved at jorde en mand, kastede de manden i elisas grav og løb deres vej. men da manden kom i berøring med elisas ben, blev han levende og rejste sig op. kong hazael af aram trængte israel hårdt, så længe joabaz levede. men Herren forbarmede sig og ynkede over dem og vendte sig til dem på grund af sin pagt med abraham, isak og jakob; han vilde ikke tilintetgøre dem og havde endnu ikke

stødt dem bort fra sit åsyn. men da kong hazael af aram døde, og hans søn benhadad blev konge i hans sted, tog joas, joahaz's søn, de byer tilbage fra benhadad, hazael's søn, som han i krigen havde frtaget hans fader joahaz. tre gange slog joas ham og tog de israelitiske byer tilbage.

14

i joahaz' søns, kong joas af israel, andet regeringsår blev amazja, joas's søn, konge over juda. han var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede ni og tyve år i jerusalem. hans moder hed jehoaddan og var fra jerusalem. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, om end ikke som hans fader david; han handlede ganske som sin fader joas. hun forsvandt offerhøjene ikke. men folket blev ved med at ofre og tænde offerild på højene. da han havde sikret sig magten, lod han dem af sine folk dræbe, der havde dræbt hans fader kongen; men mordernes børn lod han ikke ihjelslå, i henhold til hvad der står skrevet i moses's lovebog, hvor Herren byder: "fædre skal ikke lide døden for børns skyld, og børn skal ikke lide døden for fædres skyld. men enhver skal lide døden for sin egen synd." det var ham, der slog edom i saltalen, 10.000 mand, og indtog sela, og han kaldte det jokte'el, som det hedder den dag i dag. ved den tid sendte amazja sendebud til jebus søn joahaz's søn, kong joas af israel, og lod sige: "kom, lad os se hinanden under øjne!" men kong joas af israel sendte kong amazja af juda det svar: "tidselen på libanon sendte engang det bud til cederen på libanon: giv min søn din datter til ægte! men libanons vilde byr løb hen over tidselen og trampede den ned. du har slået edom, og det har gjort dig overmodig; lad dig nu nøje med den ære og bliv, hvor du er! hvorfor vil du udfordre ulykken og udsætte både dig selv og juda for fald?" men amazja vilde intet høre. så drog kong joas af israel ud, og han og kong amazja af juda så hinanden under øjne ved bet sjemesj i juda; juda blev slået af israel, og de flygtede hver til sit. men kong joas af israel tog ahazjas søn joas's søn. kong amazja af juda, til fange ved betsjemesj og førte ham til jerusalem. derpå nedrev han jerusalems mur på en strækning af 400 alen, fra efraimsporten til hjørneporten; og han tog alt det guld og sølv og alle de kar, der fandtes i herrens hus og i skatkammeret i kongens palads; desuden tog han gidsler og vendte så tilbage til samaria. hvad der ellers er at fortælle om joas, alt, hvad han udførte, og alle hans heltegerninger, og hvorledes han førte krig med kong amazja af juda, står jo optegnet i israels kongers krønike. så lagde joas sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i samaria hos israels konger; og hans søn jeroboam blev konge i hans sted. joas's søn, kong amazja af juda, levede endnu femten år, efter at joahaz's søn, kong joas af israel, var død. hvad der ellers er at fortælle om amazja, står jo optegnet i judas kongers krønike. da der stiftedes en sammensværgelse mod ham i jerusalem, flygtede han til lakisj; men der blev sendt folk efter ham til lakisj, og de dræbte ham der. så løftede man ham op på heste, og han blev jordet i jerusalem hos sine fædre i davidsbyen. hele folket i juda tog så azarja, der dengang var

seksten år gammel, og gjorde ham til konge i hans fader amazjas sted. det var ham, der befæstede elat og atter forstodet det med juda, efter at kongen havde lagt sig til hvile hos sine fædre. i joas's søns, kong amazja af judas, femtende regeringsår ble jeroboam, joas's søn, konge over israel, og han herskede een og fyrrtve år i samaria. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og veg ikke fra nogen af de synder, jeroboam, nebats søn, havde forledt israel til. han tog israels landområde tilbage fra egnen hen imod hamat og til arabasoen, efter det ord, herren, israels gud, havde talet ved sin tjener, profeten jonas, amittajs søn, fra gat-hefer. thi herren havde set israels bitre kvide, hvorledes de reves bort alle som een, fordi israel ikke havde nogen hjælpere; og herren havde ikke talet om, at han vilde udslutte israels navn under himmelen, derfor frelst han dem ved jeroboam, joas's søn. hvad der ellers er at fortælle om jeroboam, alt, hvad han udførte, og hans heltegerninger, hvorledes han førte krig, og hvorledes han tog damaskus og hamat til bage til israel, står jo optegnet i israels kongers kronike. så lagde jeroboam sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i samaria hos israels konger; og hans søn zekarja blev konge i hans sted.

15

i kong jeroboam af israels syvogtyvende regeringsår blev azarja, amazjas søn, konge over juda. han var seksten år gammel, da han blev konge, og han herskede to og halvtredsindstyve år i jerusalem. hans moder hed jekolja og var fra jerusalem. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, ganske som hans fader amazja. kun forsvandt offerhøjene ikke, men folket blev ved med at ofre og tænde offerild på højene, men herren ramte kongen, så han blev spedalsk til sin dodedag; og han fik lov at blive boende i sit hus, medens kongens søn jotam rådede i paladset og dømte folket i landet. hvad der ellers er at fortælle om azarja, alt, hvad han udførte, står jo optegnet i judas kongers kronike. så jagde han sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham hos hans fædre i davidsbyen; og hans søn jotam blev konge i hans sted. i kong azarja af judas otte og tredivte regeringsår blev zekarja, jeroboams søn, konge over israel, og han herskede seks måneder i samaria. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ligesom hans fædre, og han veg ikke fra de synder, jeroboam nebats søn, havde forledt israel til. men sjallum, jabejs søn, stiftede en sammensværgelse mod ham, huggede ham ned og dræbte ham i jibleam og blev konge i hans sted. hvad der ellers er at fortælle om zekarja, står optegnet i israels kongers kronike. således opfyldtes det ord herren havde talet til jehu, da han sagde: "dine sønner skal sidde på israels trone indtil fjerde led." således gik det. i kong uzziya af judas ni og tredivte regeringsår blev sjallum, jabejs søn, konge, og han herskede en måneds tid i samaria. da drog menahem, gadis søn, op fra tirza til samaria, og der huggede han sjallum, jabejs søn, ned og dræbte ham og blev konge i hans sted. hvad der ellers er at fortælle om sjallum og den sammensværgelse, han stiftede, står optegnet i israels kongers kronike. fra tirza hærgede

menahem ved den tid tappua og alt, hvad der var deri, og hele dets område, fordi de ikke havde åbnet portene for ham; derfor hærgede han det og lod livet rive op på alle frugtsommelige kvinder der. i kong azarja af judas ni og tredivte regeringsår blev menahem, gadis søn, konge over israel, og han herskede ti år i samaria. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og veg ikke fra nogen af de synder, jeroboam, nebats søn, havde forledt israel til. i hans dage faldt kong pul af assyrien ind i landet. men menahem gav pul 1000 talenter sølv, for at han skulde støfte ham og sikre ham magten; menahem inddrev disse penge hos israel, hos alle de velhavende, halvtredsindstyve sekel sølv hos hver, for at udbetale dem til assyrerkongen. så vendte assyrerkongen hjem og blev ikke længer der i landet. hvad der ellers er at fortælle om menahem, alt, hvad han udførte, står jo optegnet i israels kongers kronike. så lagde menahem sig til hvile hos sine fædre, og hans søn pekaja blev konge i hans sted. i kong azarja af judas halvtredsindstyvende regeringsår blev pekaja, menahems søn, konge over israel, og han herskede to år i samaria. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og veg ikke fra de synder, jeroboam, nebats søn, havde forledt israel til. men hans hovedsmand peka, remaljas søn, stiftede en sammensværgelse mod ham, og fulgt af halvtredsindstyve gileaditiske mænd huggede han ham ned i samada i kongeborgen..., og efter at have dræbt ham blev han konge i hans sted. hvad der ellers er at fortælle om pekaja, alt, hvad han udførte, står optegnet i israels kongers kronike. i kong azarja af judas to og halvtredsindstyvende regeringsår blev peka, remaljas søn, konge over israel, og han herskede tyve år i samaria. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og veg ikke fra de synder, jeroboam, nebats søn, havde forledt israel til. i kong peka af israels dage kom assyrerkongen tiglat-pileser og indtog ijion, abel-bet-ma'aka, ianoa, kedesej, hazor, gilead og galilea, hele naftalis land, og førte indbyggerne bort til assyrien. men hosea, elas' søn, stiftede en sammensværgelse mod peka, remaljas søn, huggede ham ned og dræbte ham; og han blev konge i hans sted i jotams, uzziyas søns, tyvende regeringsår. hvad der ellers er at fortælle om peka, alt, hvad han udførte, står optegnet i israels kongers kronike. i remaljas søns, kong peka af israels, andet regeringsår blev jotam, azarjas søn, konge over juda. han var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede seksten år i jerusalem. hans moder hed jerusja og var en datter af zadok. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, ganske som hans fader uzziya. kun forsvandt offerhøjene ikke, men folket blev ved med at ofre og tænde offerild på højene. det var ham, der lod øvreporten i herrens hus opføre. hvad der ellers er at fortælle om jotam, alt, hvad han udførte, står jo optegnet i judas kongers kronike. på den tid begyndte herren at lade kong rezin af aram og peka, remaljas søn, angribe juda. så lagde jotam sig til hvile hos sine fædre, og han blev jordet hos sine fædre i sin fader davids by; og hans søn akaz blev konge i hans sted.

i pekas, remaljas søns, syttende regeringsår blev akaz, jotams søn, konge over juda. akaz var tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede seksten år i jerusalem. han gjorde ikke, hvad der var ret i herren hans guds øjne, som hans fader david, men vandrede i israel kongers spor. ja, han lod endog sin søn gå igennem ilden efter de folks vederstyggelige skik, som herren havde drevet bort foran israeliterne. han ofrede og tændte offerild på offerhøjene og de høje steder og under alle grønne træer. på den tid drog kong aezin af aram og remaljas søn, kong peka af israel, op for at angribe jerusalem; og de indeslutede akaz, men var ikke stærke nok til at angribe. ved den lejlighed tog edoms konge; elat tilbage til edom; og efter at han havde jaget judæerne ud af elat, kom edomiterne og bosatte sig der, og de bor der den dag i dag. men akaz sendte sendebud til assyrerkongen tiglat-pileser og lod sige: "jeg er din træl og din søn! kom op og frels mig fra arams og israel konger, som angriber mig!" tillige tog akaz det sølv og guld, der fandtes i herrens hus og skat kammeret i kongens palads, og sendte det som gave til assyrerkongen. assyrerkongen opfyldte hans ønske og drog op mod damaskus og indtog det; indbyggerne førte han bort til kir, og rezin lod han dræbe. da kong akaz var draget op til damaskus for at mødes med assyrerkongen tiglat-pileser, så han alteret i damaskus, og kong akaz sendte alterets mål og en tegning af det i alle enkeltheder til præsten urija. og præsten urija byggede alteret; i nøje overensstemmelse med den vejledning, kong akaz havde sendt fra damaskus, udførte præsten urija det, før kong akaz kom hjem fra damaskus. da kongen kom hjem fra damaskus og så alteret, trådte han hen og steg op derpå; og han ofrede sit brændoffer og afgrødeoffer, udgød sit drikoffer og sprængte blodet af sine takoffer på alteret. men kobberalteret, der stod for herrens åsyn, fjernede han fra dets plads foran templet mellem alteret og herrens hus og flyttede det hen til nordsiden af alteret. derpå bød kong akaz præsten urija: "på det store alter skal du ofre morgenbrændoffrene og aftenafgrødeoffrene, kongens brændofre og afgrødeofre og brændoffrene fra alt landets folk såvel som deres afgrødeofre og drikofre og sprængt alt blodet fra brændoffrene og slagtoffrene derpå. hvad der skal gøres ved kobberalteret, vil jeg tænke over." og præsten urija gjorde ganske som kong akaz bød. fremdeles lod kong aka mellemstykkeerne bryde af stellerne og bækkenerne tage ned af dem; ligeledes lod han havet løfte ned fra kobberokserne, som har det, og opstille på stenfliser; den overdækkede sabbatgang, man havde bygget i templet, og den kongelige indgang udenfor lod han fjerne fra herrens hus for assyrerkongens skyld. hvad der ellers er at fortælle om akaz, alt, hvad han udførte. står jo optegnet i judas kongers krønike. så lagde akaz sig til hvile hos sine fædre og blev jordet hos sine fædre i davidsbyen; og hans søn ezebias blev konge i hans sted.

i kong akaz af judas tolvte regeringsår blev hosea, elas søn, konge i samaria over israel, og han herskede ni år. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, dog ikke som de konger i israel, der var før ham. mod ham drog assyrerkongen salmanassar op, og hosea underkastede sig og svarede ham skat. men siden opdagede assyrerkongen, at hosea var ved at stifte en sammensværgelse, idet han sendte sendebud til kong so af ægypten og ikke mere svarede assyrerkongen den årlige skat. så berøvede assyrerkongen ham friheden og lod ham kaste i fængsel. assyrerkongen drog op og besatte hele landet; han rykkede frem mod samaria og belejrede det i tre år; og i hoseas niende regeringsår indtog assyrerkongen samaria, bortførte israel til assyrien og lod dem bosætte sig i hala, ved habor, gozans flod, og i mediens byer. således gik det, fordi israeliterne syndede mod herren deres gud, der havde ført dem op fra ægypten og udfriedit dem af ægypterkongen faraos hånd, og fordi de frygtede andre guder; de fulgte de folkeslags skikke, som herren havde drevet bort foran israeliterne, og de kongers skik, som israel havde indsat; og israeliterne udtænkte utilbørlige ting mod herren deres gud og byggede sig offerhøje i alle deres byer, lige fra vagttårnene til de befæstede byer; de rejste sig stenstøtter og asjerastøtter på alle høje steder og under alle grønne træer og tændte offerild der på alle høje ligesom de folkeslag, herren havde ført bort foran dem, og øvede onde ting, så at de krænkede herren; de dyrkede afgudsbillederne, skønt herren havde sagt: "det må i ikke gøre!" og herren advarede israel og juda ved alle sine profeter, alle seerne, og sagde: "vend om fra eders onde færd og hold mine bud og anordninger i nøje overensstemmelse med den lov, jeg pålagde eders fædre og kungdijore eder ved mine tjenere profeterne!" men de vilde ikke høre; de gjorde sig halsstærrige som deres fædre, der ikke stolede på herren deres gud; de lod hånt om hans anordninger og den pagt, han havde sluttet med deres fædre, og om de vidnesbyrd, han havde givet dem, og de holdt sig til tomhed, så de blev til tomhed, og efterlegnede folkeslagene rundt om dem, skønt herren havde pålagt dem ikke at gøre som de; de sagde sig løs fra herren deres guds bud og lavede sig støbte billeder, to tyrekalve; de lavede sig også asjerastøtter, tilbød hele himmelens hær og dyrkede ba'al: de lod deres sønner og døtre gå igennem ilden, drev spådomskunster og sandsigeri og solgte sig til at gøre, hvad der er ondt i herrens øjne, så de krænkede ham. derfor blev herren såre fortørnet på israel og drev dem bort fra sit åsyn, så der ikke blev andet end judas stamme tilbage. men heller ikke juda holdt herren deres guds bud, men fulgte de skikke, israel havde indført. derfor forkastede herren bele israels slægt, ydmygede dem, ga dem til pris for rovere og stødte dem til sidst bort fra sit åsyn. thi da israel havde revet sig løs fra davids hus og gjort jeroaboam, nabats søn, til konge, drog denne israel bort fra herren og forledte dem til en stor synd; og israeliterne vandrede i alle de synder, jeroaboam havde begået, og veg ikke derfra, så at herren til sidst drev israel bort fra sit åsyn,

som han havde sagt ved alle sine tjenere profeterne; og israel måtte vandre bort fra sit land til assyrien, hvor det er den dag i dag. derefter lod assyrerkongen folk fra babel, kuta, avva, hamat og sefarvajim komme og bosætte sig i samarias byer i stedet for israeliterne; og de tog samaria i besiddelse og bosatte sig i byerne. men den første tid de boede der, frygtede de ikke herren; derfor sendte herren løver iblandt dem, som dræbte dem. da sendte de assyrerkongen det bud: "de folk, du førte bort fra deres hjem og lod bosætte sig i samarias byer, ved ikke, hvorledes landets gud skal dyrkes; derfor har han sendt løver imod dem, og de dræber dem, fordi de ikke ved, hvorledes landets gud skal dyrkes!" og assyrerkongen bød: "lad en af de præster, jeg førte bort derfra, drage derhen, lad ham drage hen og bosætte sig der og lære dem, hvorledes landets gud skal dyrkes!" så kom en af de præster, de havde ført bort fra samaria, og bosatte sig i betel, og han lærte dem, hvorledes de skulde frygte herren. men hvert folk gav sig til at lave sin egen gud og stillede ham op i offerhusene på højene, som samaritanerne havde opført, hvert folk i sin by, hvor de havde bosat sig; folkene fra babel lavede sukkot-benot, folkene fra kuta nergal, folkene fra hamat asjima, avvijterne nibhaz og tartak, og sefarviterne brændte deres børn til ære for adrammelek og anammelek, sefarvajims guder. men de frygtede også herren og indsatte folk at deres egen midte til præstr ved offerhøjene, og disse ofrede for dem i offerhusene på højene. de frygte de herren, men dyrkede også deres egne guder på de folkeslags vis, de var ført bort fra. endnu den dag i dag følger de deres gamle skikke. de frygtede ikke herren og handlede ikke efter de anordninger og løvbud, de havde fået, eller efter den lov og det bud, herren havde givet jakobs sønner, han, hvem han gav navnet israel. og herren havde sluttet en pagt med dem og givet dem det bud: "i må ikke frygte andre guder eller tilbøde dem, ikke dyrke dem eller ofre til dem; men herren, som førte eder ud af ægypten med vældig kraft og udstrakt arm, ham skal i frygte, ham skal i tilbede, og til ham skal i ofre! de anordninger og løvbud, den lov og det bud, han har opskrevet for eder, skal i omhyggeligt holde til alle tider, og i må ikke frygte andre guder! den pagt, han har sluttet med eder, må i ikke glemme, og i må ikke frygte andre guder; men herren eders gud skal i frygte, så vil han fri eder af alle eders fjenders hånd!" dog vilde de ikke høre, men blev ved at handle som før. således frygtede disse folkeslag herren, men dyrkede tillige deres udskårne billeder; og deres børn og børnebørn gør endnu den dag i dag som deres fædre.

18

i elas søns, kong hosea af israels, tredje regeringsår blev ezeekias, akaz's søn, konge over juda. han var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede ni og tyve år i jerusalem. hans moder hed abi og var en datter af zekarja. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, ganske som hans fader david. han skaffede offerhøjene bort, sønderbrød stenstøtterne, omhuggede asjerastøtten og knuste kobber-

slangen, som moses havde lavet; thi indtil den tid havde israeliterne tændt offerild for den, og man kaldte den nehustan. til herren, israels gud, satte han sin lid, og hverken før eller siden fandtes hans lige blandt alle judas konger. han holdt fast ved herren og veg ikke fra ham, og han overholdt de bud, herren havde givet moses. og herren var med ham; i alt, hvad han tog sig for, havde han lykken med sig. han gjorde oprør mod assyrerkongen og vilde ikke stå under ham. han slog filisterne lige til gaza og dets omegn, både vagttårnene og de befæstede byer. i kong ezeekias's fjerde, elas søns, kong hosea af israels, syvende regeringsår, drog assyrer kongen salmanassar op mod sa maria, belejrede og indtog det. efter tre års forløb, i ezeekias's sjette, kong hosea af israels niende regeringsår, blev samaria indtaget. og assyrerkongen førte israel i landflygtighed til assyrien og lod dem bosætte sig i hala, ved habor, gozans flod, og i mediens byer, til straf for at de ikke havde adlydt herren deres guds røst, men overtrådt hans pagt, alt hvad herrens tjener moses havde påbudt; de horte ikke derpå og gjorde ikke derefter. i kong ezeekias's fjortende regeringsår drog assyrerkongen sankerib op mod alle judas befæstede byer og indtog dem. da sendte kong ezeekias af juda bud til assyrerkongen i lakisj og lod sige: "jeg har forbrudt mig; drag bort fra mig igen! hvad du pålægger mig, vil jeg tage på mig!" da pålagde assyrerkongen kong ezeekias af juda at udrede 300 talenter sølv og 300 talenter guld; og ezeekias udleverede alt det sølv, der var i herrens hus og i skatkamrene i kongens palads. ved den lejlighed plyndrede ezeekias dørene i herrens helligdom og pillerne for det guld, han selv havde overtrukket dem med, og udleverede det til assyrerkongen. assyrerkongen sendte så tartan, rabsaris og rabsjake med en anselig styrke fra lakisj til kong ezeekias i jerusalem, og de drog op og kom til jerusalem og gjorde holdt ved øvredammens vandledning, ved vejen til blegepladsen. da de krævede at få kongen i tale, gik paladsoversten eljakim, hilkijas søn, statsskriveren sjebna og kansleren joa, asafs søn, ud til dem. rabsjake sagde til dem: "sig til ezeekias: således siger storkongen, assyrerkongen: hvad er det for en fortrøstning, du hengiver dig til? du mener vel, at et blot og bart ord er det samme som plan og styrke i krig? og til hvem sætter du egentlig din lid, siden du gør oprør imod mig? se nu, du sætter din lid til ægypten, denne brudte rørkæp, som river sår i hånden på den, der støtter sig til den! thi således går det alle dem, der sætter deres lid til farao, ægyptens konge. men vil i sige til mig: det er herren vor gud, vi sætter vor lid til! er det så ikke ham, hvis offerhøje og altre ezeekias skaffede bort, da han sagde til juda og jerusalem: foran dette alter, i jerusalem skal i tilbede! og nu, indgå et vædemål med min herre, assyrerkongen: jeg giver dig to gange tusind heste, hvis du kan stille ryttere til dem! hvorledes vil du afslå et angreb af en eneste statholder, en af min herres ringeste tjenere? og du sætter din lid til ægypten, til vogne og heste? mon det desuden er uden herrens vilje, at jeg er draget op mod dette sted for at ødelægge det? det var herren selv, der sagde til mig: drag op mod dette land og ødelæg det!" men eljakim, hilkijas søn, sjebna og joa sagde til rab-

sjake: "tal dog aramaisk til dine trælle, det forstår vi godt; tal ikke judæisk til os, medens folkene på muren hører på det!" men habsjake svarede dem: "er det til din herre og dig, min herre har sendt mig med disse ord? er det ikke til de mænd, der sidder på muren hos eder og æder deres eget skarn og drikker deres eget vand!" og rabsjake trådte hen og råbte med høj røst på judæisk: "hør storkongens, assyrerkongens, ord! således siger kongen: lad ikke ezeekias vildlede eder, thi han er ikke i stand til at frelse eder af min hånd! og lad ikke ezeekias forlede eder til at sætte eders lid til herren, når han siger: herren skal sikkert frelse os, og denne by skal ikke overgives i assyrerkongens hånd! hør ikke på ezeekias; thi således - siger assyrerkongen: vil i slutte fred med mig og overgive eder til mig, så skal enhver af eder spise af sin vinstok og sit figentræ og drikke af sin brønd, indtil jeg kommer og tager eder med til et land, der ligner eders, et land med korn og most, et land med brød og vingårde, et land med oliventræer og honning: så skal i leve og ikke dø. hør derfor ikke på ezeekias, når han vil forføre eder og siger: herren vil frelse os! mon nogen af folkeslagenes guder har kunnet frelse sit land af assyrerkongens hånd? hvor er hamats og arpads guder, hvor er sefarvajims, henas og ivvas guder? hvor er landet samarias guder? mon de frelste samaria af min hånd? hvor er der blandt alle landes guder nogen, der har frelst sit land af min hånd? mon da herren skulde kunne frelse jerusalem?" men de tav og svarede ham ikke et ord, thi kongens bud lød på, at de ikke måtte svare ham. derpå gik paladsoversten eljakim, hilki-jas søn, statsskriveren sjebna og kansleren joa, asafs søn, med sønderrevne klæder til ezeekias og meddelte ham, hvad rabsjake havde sagt.

19

da kong ezeekias hørte det, sønderrev han sine klæder, hyllede sig i sæk og gik ind i herrens hus. og han sendte paladsoversten eljakim og statsskriveren sjebna og præsternes ældste, hyllet i sæk, til profeten esajas, amoz's søn, for at sig til ham: "ezeekias lader sige: en nødens, tugtelsens og forsmædelsens dag er denne dag, thi barnet er ved at fødes, men der er ikke kraft til at bringe det til verden! dog vil herren din gud måske høre alt, hvad rabsjake har sagt, han, som er sendt af sin herre, assyrerkongen, for at håne den levende gud, og måske vil han straffe ham for de ord, som herren din gud har hørt - gå derfor i forbøn for den rest, der endnu er tilbage!" da kong ezeekias's folk kom til esajas, sagde han til dem: "således skal i svare eders herre: så siger herren: frygt ikke for de ord, du har hørt, som assyrerkongens trælle har hånet mig med! se, jeg vil indgive ham en ånd, og han skal få en tidende at høre, så han vender tilbage til sit land, og i hans eget land vil jeg fælde ham med sværdet!" rabsjake vendte så tilbage og traf assyrerkongen i færd med at belejre libna; thi han havde hørt, at kongen var brudt op fra lakisj. så fik han underretning om, at kong tihaka af ætiopien var rykket ud for at angribe ham, og han sendte atter sendebud til ezeekias og sagde: "således skal i sige til kong ezeekias af juda: lad ikke din gud, som du slår din lid til, vildlede dig med

at sige, at jerusalem ikke skal gives i assyrerkongens hånd! du har jo dog hørt, hvad assyrerkongerne har gjort ved alle lande, hvorledes de har lagt band på dem - og du skulde kunne undslippe! de folk, mine fædre tilintetgjorde, gozan, haran, rezeff og folkene fra eden i telassar, har deres guder kunnet frelse dem? hvor er kongen af hamat, kongen af arpad eller kongen af la'ir, sefarvajim, hena og ivva?" da ezeekias havde modtaget brevet af sendebudenes hånd og læst det, gik han op i herrens hus og bredte det ud for herrens åsyn. derpå bad ezeekias den bøn for herrens åsyn: "herre, israels gud, du, som troner over heruberne, du alene er gud over alle jordens riger; du har gjort himmelen og jorden! bøj nu dit øre, herre, og lyt, åbn dine øjne, herre, og se! læg mærke til de ord, sankerib har sendt hid for at spotte den levende gud! det er sandt, herre, at assyrerkongerne har tilintetgjort de folk og deres lande og kastet deres guder i ilden; men de er ikke guder, kun menneskehænders værk af træ eller sten, derfor kunde de ødelægge dem. men frels os nu, herre vor gud, af hans hånd, så alle jordens riger kan kende, at du, herre, alene er gud!" så sendte esajas, amoz's søn, bud til ezeekias og lod sige: "så siger herren, israels gud: din bøn angående assyrerkongen sankerib har jeg hørt!" således lyder det ord, herren tænde imod ham: hun håner, hun spotter dig, jomfru, zions datter, jerusalems datter ryster på hovedet ad dig! hvem har du hånet og smædet, mod hvem har du løftet din røst? mod israels hellige løftet i hovmod du blikket! ved dine sendebud håned du herren og sagde: "med mine tal-løse vogne besteg jeg bjergenes højder, libanons af-sides egne; jeg fældede dets cedres højskov, dets ædle cypresser, trængte frem til dets øverste raststed, dets havers skove. fremmed vand grov jeg ud, og jeg drak det, tørskoet skred jeg over ægyptens strømme!" har du ej hørt det? for længst kom det op i min tanke, jeg lagde det forud til rette, nu lod jeg det ske, og du gjorde murstærke byer til øde stenhobe, mens folkene grebes i afmagt af skræk og skam, blev som græsset på marken, det spirende grønne, som græs på tage, som mark for østenvinden. jeg ser, når du rejser og sætter dig, ved, når du går og kommer. fordi du raser imod mig, din trods er mig kommet for øre, lægger jeg ring i din næse og bidsl i munden og fører dig bort ad vejen, du kom! og dette skal være dig tegnet: i år skal man spise, hvad der såed sig selv, og året derpå, hvad der skyder af rode, tredje år skal man så og høste, plante vin og nyde dens frugt. den bjærgede rest af judas hus slår atter rødder foruden og bærer sin frugt foroven; thi fra jerusalem udgår en rest, en levning fra zions bjerg. herrens nidkærlighed virker dette. derfor, så siger herren om assyrerkongen: i byen her skal han ej komme ind, ej sende en pil herind, ej nærme sig den med skjolde eller opkaste vold imod dem; ad vejen, han kom, skal han gå igen, i byen her skal han ej komme ind så lyder det fra herren. jeg værnér og frelser denne by for min og min tjener davids skyld! samme nat gik herrens engel ud og ihjelslog i assyrernes lejr 185000 mand; og se, næste morgen tidlig lå de alle døde. da brød assyrerkongen sankerib op, vendte hjem og blev sinden i nineve. men da han engang tilbad i sin gud nisroks hus, slog adrammelek

og sarezer ham ihjel med deres sværd, hvorefter de flygtede til ararats land; og hans søn asarhaddon blev konge i hans sted.

20

ved den tid blev ezebias dødssyg. da kom profeten esajas, amoz's søn, til ham og sagde: "så siger herren: beskik dit hus, thi du skal dø og ikke leve!" da vendte han ansigtet om mod væggen og bad således til herren: "ak, herre, kom dog i hu, hvorledes jeg har vandrret for dit åsyn i oprigtighed og med helt hjerte og gjort, hvad der er godt i dine øjne!" og ezebias græd højt. men esajas var endnu ikke ude af den mellemste forgård, før herrens ord kom til ham således: "vend tilbage og sig til ezebias, mit folks fyrste: så siger herren, din fader davids gud: jeg har hørt din bøn, jeg har set dine tårer! se, jeg vil helbrede dig; i overmorgen kan du gå op i herrens hus; og jeg vil lægge femten år til dit liv og udfri dig og denne by af assyrerkongens hånd og værne om denne by for min og min tjener davids skyld!" derpå sagde esajas: "kom med et figenplaster!" og da de kom med plasteret og lagde det på det syge sted, blev han rask. men ezebias sagde til esajas: "hvad er tegnet på, at herren vil helbrede mig, så jeg i overmorgen kan gå op i herrens hus?" da svarede esajas: "dette skal være dig tegnet fra herren på, at herren vil udføre, hvad han har sagt: skal skyggen gå ti streger frem eller ti streger tilbage?" ezebias sagde: "skyggen kan let strække sig ti streger frem nej, lad den gå ti streger tilbage!" da råbte profeten esajas til herren; og han lod skyggen på akaz's solur gå ti streger tilbage. ved den tid sendte bal'adans søn, kong merodak-bal'adan af babel, brev og gave til ezebias, da han horte, at ezebias havde været syg. og ezebias glædede sig over deres komme og viste dem hele huset, hvor han havde sine skatte, sølvet og guldet, røgelsestofferne, den fine olie, hele sit våbenoplæg og alt, hvad der var i hans skatkammer; der var ikke den ting i hans hus og hele hans rige, som ezebias ikke viste dem. da kom profeten esajas til kong ezebias og sagde til ham: "hvad sagde disse mænd, og hvorfra kom de til dig?" ezebias svarede: "de kom fra et fjert land, fra babel!" da spurgte han: "hvad fik de at se i dit hus?" ezebias svarede: "alf, hvad der er i mit hus, så de; der er ikke den ting i mine skatkammer, jeg ikke viste dem!" da sagde esajas til ezebias: "hør herrens ord! se, dage skal komme, da alt, hvad der er i dit hus, og hvad dine fædre har samlet indtil denne dag, skal bringes til babel og intet lades tilbage, siger herren! og af dine sønner, der nedstammer fra dig, og som du avler, skal nogle tages og gøres til hofmænd i babels konges palads!" men ezebias sagde til esajas: "det ord fra herren, du har kundgjort, er godt!" thi han tænkte: "så bliver der da fred og tryghed, så længe jeg lever!" hvad der ellers er at fortælle om ezebias og hans heltgerninger, og hvorledes han anlagde vanddammen og vandledningen og ledede vandet ind i byen, står jo optegnet i judas kongers kronike. så lagde ezebias sig til hvile hos sine fædre; og hans søn manasse blev konge i hans sted.

21

manasse var tolv år gammel, da han blev konge, og han herskede fem og halvtredsindstyve år i jerusalem. hans moder hed hefziba. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og efterlignede de folkeslags vederstyggeligheder, som herren havde drevet bort foran israeliterne. han byggede atter de offerhøje, som hans fader ezebias havde ødelagt, rejste altte for ba'al, lavede en asjerastøtte, ligesom kong akab af israel havde gjort, og tilbød og dyrkede hele himmelens hær. og han byggede altte i herrens hus, om hvilket herren havde sagt: "i jerusalem vil jeg stedfæste mit navn." og han byggede altte for hele himmelens hær i begge herrens hus's forgårde. han lod sin søn gå igennem ilden, drev trolddom og tog varsler og ansatte dødemanere og sandsigere; han gjorde meget, som var ondt i herrens øjne, og krænkede ham. den asjerastøtte, han lod lave, opstillede han i det hus, om hvilket herren havde sagt til david og hans søn salomo: "i dette hus og i jerusalem, som jeg har udvalgt af alle israels stammer, vil jeg stedfæste mit navn til evig tid; og jeg vil ikke mere lade israel vandre bort fra det land, jeg gav deres fædre, dog kun på det vilkår, at de omhyggeligt overholder alt, hvad jeg har pålagt dem, hele den lov, min tjener moses gav dem." men de vilde ikke høre, og manasse forførte dem til at handle værre end de folkeslag, herren havde udryddet foran israeliterne. da taledes herren ved sine tjenere profeterne således: "efterdi kong manasse af juda har øvet disse vederstyggeligheder, ja øvet ting, som er værre end alt, hvad amoriterne, der var før ham, øvede, og tillige ved sine afgudsbilleder har forledt juda til synd, derfor, så siger herren, israels gud: se, jeg bringer ulykke over jerusalem og juda, så det skal ringe for ørene på enhver, der hører derom! jeg vil trække samme målesnor over jerusalem som over samaria og bruge samme lod som ved akabs hus; jeg vil afviske jerusalem, som man afvisker et fad og vender det om; jeg forstøder, hvad der er tilbage af min ejendom, og giver dem i deres fjenders hånd, og de skal blive til rov og bytte for alle deres fjender, fordi de gjorde, hvad der var ondt i mine øjne, og krænkede mig, lige fra den dag deres fædre drog ud af ægypten og indtil i dag!" desuden udfødte manasse uskyldigt blod i store måder, så han fyldte jerusalem dermed til randen, for ikke at tale om den synd; han begik ved at forlede juda til synd, så de gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne. hvad der ellers er at fortælle om manasse, alt, hvad han udførte, og den synd, han begik, står jo optegnet i judas kongers kronike. så lagde manasse sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i haven ved sit hus, i uzazas have; og hans søn amon blev konge i hans sted. amon var to og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede to år i jerusalem. hans moder hed mesjullemet og var en datter af haruz fra jotba. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ligesom hans fader manasse; han vandrede nøje i sin faders spor og dyrkede afgudsbillederne, som hans fader havde dyrket, og tilbød dem; han forlod herren, sine fædres gud, og vandrede ikke på herrens vej. amons folk sammensvor sig imod ham og dræbte kongen i hans men folket fra landet dræbte alle dem, der havde

sammensvoret sig imod kong amon, og gjorde hans søn josias til konge i hans sted. hvad der ellers er at fortælle om amon, og hvad han udførte, står jo optegnet i judas kongers krønike. man jordede ham i hans faders grav i uzzas have; og hans søn josias blev konge i hans sted.

22

josias var otte år gammel, da han blev konge, og han herskede een og tredive år i jerusalem. hans moder held jedida og var en datter af adaja fra bozkat. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, og vandrede nøje i sin fader davids spor uden at vige til højre eller venstre. i kong josias's attende regeringsår sendte kongen statsskriveren sjafan, en søn af mesjullams søn azalja, til herrens hus og sagde: "gå op til ypperstepræsten hilkija og lad ham tage de penge frem, der er indkommet i herrens hus, og som dørvogterne har samlet ind hos folket, for af man kan give pengene til dem, der står for arbejdet, dem, der har tilsyn med herrens hus; de skal så give dem til arbejderne i herrens hus til istandsættelse af de brøstfældige steder på templet, til tømrerne, bygningsmændene og murerne, og til indkøb af træ og tilhugne sten til templets istandsættelse. bog skal der ikke holdes regnskab med dem over de penge, der overlades dem, men de skal handle på tro og love." da sagde ypperstepræsten hilkija til statsskriveren sjafan: "jeg har fundet lovbogen i herrens hus!" og hilkija gav sjafan bogen, og han læste den. derpå begav statsskriveren sjafan sig til kongen og aflagde beretning for ham og sagde: "dine trælle har taget de penge frem, der fandtes i templet, og givet dem til dem, der står for arbejdet, dem, der har tilsyn med herrens hus." derpå gav statsskriveren sjafan kongen den meddelelse: "præsten hilkija gav mig en bog!" og sjafan læste den for kongen. men da kongen hørte, hvad der stod i lovbogen, sønderrev han sine klæder; og kongen bød præsten hilkija, ahikam, sjafans søn, akbor, mikas søn, statsskriveren sjafan og kongens tjener asaja: "gå hen og rådspørg på mine og folkets og hele judas vegne herren om indholdet af denne bog, der er fundet; thi stor er vreden, der er blusset op hos herren imod os, fordi vore fædre ikke har adlydt ordene i denne bog og ikke har handlet nøje efter, hvad der står skrevet deri." præsten hilkija, ahikam, akbor, sjafan og asaja gik da hen og talte med profetinden hulda, som var gift med sjalum, opsynsmanden over tøjet, en søn af harhas's søn tikva, og som boede i jerusalem i den nye bydel. hun sagde til dem: "så siger herren, israels gud: sig til den mand, der sendte eder til mig: så siger herren: se, jeg vil bringe ulykke over dette sted og dets indbyggere, alt, hvad der står i den bog, judas konge har læst, til straf for at de har forladt mig og tændt offerild for andre guder, så at de krænkede mig med alt deres hænders værk, og min vrede vil blusse op mod dette sted uden at slukkes! men til judas konge, der sendte eder for at rådspørge herren, skal i sige således: så siger herren, israels gud: de ord, du har hørt, står fast; men efterdi dit hjerte bøiede sig og du ydmygede dig for herren, da du hørte, hvad jeg har talet mod dette sted og dets indbyggere, at de skal blive til rædsel og

forbandelse, og efterdi du sønderrev dine klæder og græd for mit åsyn, så har også jeg hørt dig, lyder det fra herren! og jeg vil lade dig samles til dine fædre, og du skal samles til dem i fred i din grav, uden at dine øjne får al den ulykke at se, som jeg vil bringe over dette sted." det svar bragte kongen.

23

da sendte kongen bud og lod alle judas og jerusalems ældste kalde sammen hos sig. derpå gik kongen op i herrens hus, fulgt af alle judas mænd og alle jerusalems indbyggere, præsterne, profeterne og hele folket, små og store, og han forelæste dem alt, hvad der stod i pagtsbogen, som var fundet i herrens hus. så tog kongen plads ved søjlen og sluttede pagt for herrens åsyn om, at de skulde holde sig til herren og holde hans bud, vidnesbyrd og anordninger af hele deres hjerte og hele deres sjæl, for at han kunde opfylde denne pagts ord, således som de var skrevet i denne bog. og alt folket indgik pagten. derpå bød kongen ypperstepræsten hilkija og andenpræsten og dørvogterne at bringe alle de ting, der var lavet til ba'al, asjera og hele himmelens hær, ud af herrens helligdom, og han lod dem opbrænde uden for jerusalem på markerne ved hedron, og asken lod han bringe til betel. og han afsatte afgudspræsterne, som judas konger havde indsat, og som havde tændt offerild på højene i judas byer og jerusalems omegn, ligeledes dem, som havde tændt offerild for ba'al og for solen, månen, stjernebillederne og hele himmelens hær. og han lod asjerastøtten bringe fra herrens hus uden for jerusalem til kedrons dal og opbrænde der, og han lod den knuse til støv og støvet kaste hen, hvor småfolk havde deres grave. han lod mandsskøgernes kamre i herrens hus rive ned, dem i hvilke kvinderne vævede kjortler til asjera. han lod alle præsterne hente fra judas byer og vanhelligede offer: højene, hvor præsterne havde tændt offerild, fra geba til be'er-sjeba. og han lod portofferhøjen rive ned, som var ved indgangen til byøverstens jehosjuas port til venstre, når man går ind ad byporten. dog fik præsterne ved højene ikke adgang til herrens alter i jerusalem, men de måtte spise usyret brød blandt deres brødre. han vanhelligede ildstedet i hinnoams søns dal, så at ingen mere kunde lade sin søn eller datter gå igennem ilden for molok. han fjernede de heste, judas konger havde opstillet for solen ved indgangen til herrens hus hen imod hofmanden netan me'leks kammer i parvarim, og solens vogne lod han opbrænde. altrene, som judas konger havde rejst på taget (akaz's tagbygning), og altrene, som man-asse havde rejst i begge forgårdene til herrens hus, lod kongen nebdryde og knuse på stedet, og støvet lod han kaste, hen i kedrons dal. og offerhøjene østen for jerusalem på sydsiden af fordærvelses bjerg, som kong salomo af israel havde bygget for astarte; zidoniernes væmmelige gud, kemosj, moabiternes væmmelige gud, og milkom, ammoniternes vederstyggelige gud, vanhelligede kongen. han lod stenstøtterne nebdryde og asjerastøtterne omhugge og pladsen fylde med menneskeknogler. også alteret i betel, den offerhøj, som jeroboam, nebats søn havde

rejst han der forledte israel til synd, også det alter tillige med offerhøjen lod han nedbryde; stenene lod han nedrive og knuse til støv, og asjerastøtten lod han opbrænde. da josias vendte sig om og fik øje på gravene på bjerget, sendte han folk hen og lod dem tage benene ud af gravene og opbrænde dem på alteret for, at vanhelligde det efter herrens ord, som den guds mand udråbte, da han kundgjorde disse ting, så sagde han: "hvad er det for et gravmæle, jeg ser der?" byens folk svarede ham: "det er den guds mands grav, der kom fra juda og kundgjorde det, du nu har gjort med alteret i betel." da sagde han: "lad ham ligge i ro, ingen må flytte hans ben!" så lod de både hans og profeten fra samarias ben fred. også alle offerhusene på højene i samarias byer, som israels konger havde opført for at krænke herren, lod josias fjerne, og han handlede med dem ganske som han havde gjort i betel; og han lod alle højenes præster, som var der ved altrene, dræbe, og han opbrændte meneskeknogler på altrene. så vendte han tilbage til jerusalem. derefter gav kongen alt folket, den befaling: "hold påske for herren eders gud, som der er foreskrevet her i pagtsbogen!" thi slig en påske var ikke nogen sinde blevet holdt i israels og judas kongers tid, ikke siden dommerne dømte israel; men først i kong josias's attende regeringsår blev en sådan påske fejret for herren i jerusalem. også dødemanerne og sandsigerne, husguderne, afgudsbillederne og alle de væmmelige guder, der var at se i judas land og jerusalem, udryddede josias for at opfylde lovens ord, der stod skrevet i den bog, præsten hilkija havde fundet i herrens hus. der havde ikke før været nogen kong, der som han af hele sit hjerte og hele sin sjæl og al sin kraft omvendte sig til herren og fulgte hele mose lov; og heller ikke efter ham opstod hans lige. alligevel lagde herrens mægtige vredesglød sig ikke, thi hans vrede var blusset op mod juda over alle de krænkelser, manasse havde tilføjet ham, og herren sagde: "også juda vil jeg fjerne fra mit åsyn, ligesom jeg fjernede israel, og jeg vil forkaste jerusalem, denne min udvalgte by, og det hus, om hvilket jeg har sagt: mit navn skal være der!" hvad der ellers er at fortælle om josias, alt, hvad han udførte, står jo optegnet i judas kongers krønike. i hans dage drog ægypterkongen parao neko op til eufratfloden imod assyrerkongen. kong josias rykkede imod ham, men neko fældede ham ved megiddo, straks han så ham. og hans folk førte ham død bort fra megiddo, bragte ham til jerusalem og jordede ham i hans grav. men folket fra landet tog joahaz, josias's søn, og salvede og hylkede ham til bonger i hans faders sted. joahaz var tre og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede tre måneder i jerusalem. hans moder hed hamutal og var en datter af jirmeja fra libna. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ganske som hans fædre. men farao neko lod ham fængsle i ribla i hamats land og gjorde dermed ende på hans herredømme i jerusalem og lagde en skat af hundrede talenter sølv og ti talenter guld på landet. derpå gjorde farao neko eljakim, josias's søn, til konge i hans fader josias's sted, og han ændrede hans navn til jojakim; joahaz derimod tog han med til ægypten, og der døde han. sølvet og guldets udredede jojakim til farao; men for at kunne

udrede pengene efter faraos befaling satte han landet i skat; efter som hver især var sat i skat, inddrev han sølvet og guldets for at give farao neko det. jojakim var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede elleve år i jerusalem. hans moder hed zebida og var en datter af pedaja fra ruma. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ganske som hans fædre.

24

i hans dage drog kong nebukadnezar af babel op, og jojakim underkastede sig ham; men efter tre års forløb faldt han fra ham igen. da sendte herren kaldæiske, aramaiske, moabitiske og ammonitiske strejfskarer imod ham; dem sendte han ind i juda for at ødelægge det efter det ord, herren havde talt ved sine tjenere profeterne. det skyldtes ene og alene herrens vrede, at juda blev drevet bort fra herrens åsyn; det var for manasses synders skyld, for alt det, han havde gjort, også for det uskyldige blods skyld, som han havde udgydt så meget af, at han havde fyldt jerusalem dermed; det vilde herren ikke tilgive. hvad der ellers er at fortælle om jojakim, alt, hvad han udførte, står jo optegnet i judas kongers krønike. så lagde jojakim sig til hvile hos sine fædre; og hans søn jojakim blev koog i hans sted. men ægypterkongen drog ikke mere ud af sit land, thi babels konge havde taget alt, hvad der tilhørte ægypterkongen fra ægyptens bæk til eufratfloden. jojakim var atten år gammel, da han blev konge, og han herskede tre måneder i jerusalem. hans moder hed nehusjta og var en datter af elnatan fra jerusalem. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ganske som hans fader. på den tid drog kong nebukadnezar af babels folk op mod jerusalem, og byen blev belejret. kong nebukadnezar af babel kom til jerusalem, medens hans folk belejrede det. da overgav kong jojakim af juda sig med sin modet, sine tjenere, øverst og hof-folk til babels konge, og han tog imod ham; det var i kongen af babels ottende regeringsår, og som herren havde forudsagt, førte han alle skattene i herrens hus og kongens palads bort og brød guldets af alle de ting, kong salomo af israel havde ladet lave i herrens helligdom. og han førte hele jerusalem, alle øverstene og de velhavende, 10.000 i tal, bort som fanger, ligeledes grovsmede og låsesmede, så der ikke blev andre tilbage end de fattigste af folket fra landet. så førte han jojakim som fange til babel, også kongens moder og hustruer, hans hoffolk og alle de højtstående i landet førte han som fanger fra jerusalem til babel; fremdeles alle de velhavende, 7000 i tal, grovsmedene og låsesmedene, 1800 i tal, alle øvede krigere - dem førte babels konge som fanger til babel. men i jojakins sted gjorde babels konge hans farbroder mattanja til konge, og han ændrede hans navn til zedekias. zedekias var een og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede elleve år i jerusalem. hans moder hed hamital og var en datter af jirmeja fra libna. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ganske som jojakim. thi for herrens vredes skyld timestes dette jerusalem og juda, og til sidst stødte han dem bort fra sit åsyn. og zedekias faldt fra babels konge.

i hans niende regeringsår på den tiende dag i den tiende måned drog kong nebukadnezar af babel da med hele sin hær mod jerusalem og belejrede det, og de byggede belejringstårne imod det rundt omkring; og belejringen varede til kong zedekias's ellefte regeringsår. på den niende dag i den fjerde måned blev hungersnoden hård i byen, og folket fra landet havde ikke brød. da blev byens mur gennembrudt. kongen og alle krigsfolkene flygtede om natten gennem porten mellem de to mure ved kongens have, medens kaldæerne holdt byen omkring, og han tog vejen ad arabalavningen til. men kaldæernes hær satte efter kongen og indhentede ham på jerikosletten, efter at hele hans hær var blevet splittet til alle sider. så greb de kongen og bragte ham op til ribla til babels konge, der fældede dommen over ham. hans sønner lod han henrette i hans påsyn, og på zedekias selv lod han øjnene stikke ud; derpå lod han ham lægge i kobberlænker, og således førte de ham til babel. på den syvende dag i den femte måned, det var babels konge nebukadnezars nittende regeringsår, kom nebuzaradan, øversten for livvagten, babels konges tjener, til jerusalem. han satte ild på herrens hus og kongens palads og alle husene i jerusalem; på alle stormændenes huse satte han ild; og murene om jerusalem nedbrød alle kaldæernes folk, som øversten for livvagten havde med sig. de sidste folk, som var tilbage i byen, og overløberne, der var gået over til babels konge, og de sidste håndværkere førte nebuzaradan, øversten for livvagten, bort. men nogle af de fattigste af folket fra landet lod øversten for livvagten blive tilbage som vingårdsmænd og agerdyrkere. kobbersøjlerne i herrens hus, stellene og kobberhavet i herrens hus slog kaldæerne i stykker og førte kobberet til babel. karrene, skovlene, hnivene, kanderne og alle kobbersagerne, som brugtes ved tjenesten, røvede de; også panderne og skålene, alt, hvad der helt var af guld eller sølv, røvede øversten for livvagten. de to søjler, havet og stellene, som salomo havde ladet lave til herrens hus - kobberet i alle disse ting var ikke til at veje. atten alen høj var den ene søjle, og der var et søjlehoved af kobber oven på den, tre alen højt, og rundt om søjlehovederne var der fletværk og granatæbler, alt af kobber; og på samme måde var det med den anden søjle. øversten for livvagten tog ypperstepræsten seraja, andenpræsten zefanja og de tre dørvogtere; og fra byen tog han en hofmand, der havde opsyn med krigs folket, og fem mænd, der hørte til kongens nærmeste omgivelser, og som endnu fandtes i byen, desuden hærførerens skriver, der udskrev folket fra landet til krigstjeneste, og dertil tresindstyve mænd af folket fra landet, der fandtes i byen, dem tog øversten for livvagten nebuzaradan og førte til babels konge i ribla; og babels konge lod dem dræbe i ribla i hamats land. så førtes juda i landflygtighed fra sit land. over de folk, der blev tilbage i judas land, dem, babels konge nebukadnezar lod blive tilbage, satte han gedalja, ahikams søn, sjafans sønnesøn. da nu alle hærførerne med deres folk hørte, at babels konge havde indsat gedalja, kom de til ham i mizpa,

jisjmael, netanjas søn, johanana, bareas søn, seraja, tanhumets søn fra netofa, og ja'azanja, ma'akatitens søn, tillige med deres folk. og gedalja besvor dem og deres folk og sagde: "frygt ikke for kaldæerne! bliv i landet og underkast eder babels konge, så vil det gå eder vel!" men i den syvende måned kom jisjmael, netanjas søn, elisjamas sønnesøn, en mand af kongelig byrd, med ti mænd og slog gedalja ihjel tillige med de judæere og kaldæere, der var hos ham i mizpa. da brød hele folket, store og små, og hærførerne op og drog til ægypten; thi de frygtede for kaldæerne. i det syv og tredivte år efter kong jojakin af judas bortførelse på den syv og tyvende dag i den tolvte måned tog babels konge evil-merodak, der i det år kom på tronen, kong jojakin af juda til nåde og førte ham ud af fængselet. han talte ham venligt til og gav ham sæde oven for de konger, der var hos ham i babel. jojakin aflagde sin fangedragt og spiste daglig hos ham, så længe han levede. han fik sit daglige underhold af kongen, hver dag hvad han behøvede for den dag, så længe han levede.

det syn, esajas, amoz's søn, skuede om juda og jerusalem, i de dage da uzzija, jotam, akaz og ezekias var konger i juda. hør, i himle, lyt, du jord, thi herren taler: børn har jeg opfodt og fostret, men de forbrød sig imod mig. en okse kender sin ejer, et æsel sin herres krybbe; men israel kender intet, mit folk kan intet fatte. ve det syndefulde folk, en brødetyngt slægt, ugerningsmænds æt, vanartede børn! de svigtede herren, lod hånt om israels hellige, vendte ham ryg. kan i tåle flere hug, siden i stadig falder fra? kun sår er hovedet, sygt hele hjertet; fra fodsål til isse er intet helt kun flænger, strimer og friske sår; de er ej trykket ud, ej heller forbundet og ikke lindret med olie. eders land er øde, eders byer brændt, fremmede æder eders jord for eders øjne så øde som ved sodomas undergang. zions datter er levnet som en hytte i en vingård, et vagtskur i en græskarmark en omringet by. havde ikke herskarers herre levnet os en rest, da var vi som sodoma, lignet gomorra. lån øre til herrens ord i sodomadommere, lyt til vor guds åbenbaring, du gomorrafolk! hvad skal jeg med alle eders slagtofre? siger herren; jeg er mæt af væderbrændoffe, af fedekalves fedt, har ej lyst til blod af okser og lam og bukke. når i kommer at stedes for mit åsyn, hvo kræver da af jer, at min forgård trampes ned? bring ej flere tomme afgrødeofre, vederstyggelig offerrog er de mig! nymånefest, sabbat og festligt stævne jeg afskyr uret og festlig samling. eders nymånefester og højtidere hader min, sjæl de er mig en byrde, jeg er træt af at bære. breder i hænderne ud, skjuler jeg øjnene for jer. hvor meget i så end beder, jeg hører det ikke. eders hænder er fulde af blod; tvæt jer, rens jer, bort med de onde gerninger fra mine øjne! hør op med det onde, lær det gode, læg vind på, hvad ret er; hjælp fortrykte, skaf faderløse ret, før enkens sag! kom, lad os gå i rette med hinanden, siger herren. er eders synder som skarlagen, de skal blive hvide som sne; er de end røde som purpur, de skal dog blive som uld. lyder i villigt, skal i æde landets goder; står i genstridigt imod, skal i ædes af sværd. thi herrens mund har talt. at den skulde ende som skøge, den trofaste by, zion, så fuld af ret, retfærdigheds hjem, men nu er der mordere. dit sølv er blevet til slagger, din vin er spædet med vand. tøjesløse er dine førere, venner med tyve; gaver elsker de alle, jager efter stikpenge, skaffer ej faderløse ret og tager sig ikke af enkens sag. derfor lyder det fra herren, herskarers herre, israels vældige: "min gengæld's ve over avindsmænd, min hævn over fjender! jeg vender min hånd imod dig, renser ud dine slagger i ovnen og udskiller alt dit bly. jeg giver dig dommere som fordum, rådsherrer som før; så kaldes du retfærdigheds by, den trofaste stad. zion genses ved ret, de omvendte der ved retfærd. men overtrædere og syndere knuses til hobe; hvo herren svigter, forgår. thi skam vil i få af de ege, i elsker, skuffelse af lundene, i sætter så højt; thi i bliver som en eg med visnende lov, som en lund, hvor der ikke er vand. den stærke bliver til blår, hans værk til en gnist; begge brænder med hinanden, og ingen slukker.

dette er, hvad esajas, amoz's søn, skuede om jerusalem: det skal ske i de sidste dage, at herrens huses bjerg, grundfæstet på bjergenes top, skal løfte sig op over højene. did skal folkene strømme og talrige folkeslag vandre: "kom, lad os drage til herrens bjerg, til jakobs guds hus; han skal lære os sine veje, så vi kan gå på hans stier; thi fra zion udgår åbenbaring, fra jerusalem, herrens ord:" da dømmehar han folk imellem, skifter ret mellem talrige folkeslag; deres sværd skal de smede til plovjern, deres spyd til vingårdsknive; folk skal ej løfte sværd mod folk, ej øve sig i våbenfærd mer. kom, jakobs hus, lad os vandre i herrens lys! thi du forskød dit folk, jakobs hus; de er fulde af østens væsen og spår, som var de filistre, giver folk fra udlandet håndslog. deres land er fuldt af sølv og guld, tallose er deres skatte; deres land er fuldt af heste, tallose er deres vogne; deres land er fuldt af afguder, de tilbeder værk af deres hænder, ting, deres fingre har lavet. men bøjes skal mennesket, manden ydmyges, tilgiv dem ikke! gå ind i klippen, skjul dig, i støvet for herrens rædsel, hans højheds herlighed! sine stolte øjne skal mennesket slå ned, mændenes hovmod skal bøjes, og herren alene hæver høj på hin dag. thi en dag har herskarers herre mod alt det høje og knejsende, mod alt ophøjet og stolt, med alle libanons cedre, de knejsende høje, og alle basans ege, mod alle knejsende bjerge og alle høje fjelde, mod alle stolte tårne og alle stejle mure, mod alle tarsisskibe og hver en kostelig ladning. da skal menneskets stolthed bøjes, mændenes hovmod ydmyges. og herren alene være høj på hin dag. afguderne skal helt forsvinde. og man skal gå ind i klippenhuler og jordhuller for herrens rædsel, hans højheds herlighed når han står op for at forfærde jorden. på hin dag skal mennesket slænge sine guder af sølv og guld, som han lavede sig for at tilbede dem, hen til muldvarpe og flagermus for at gå ind i klipperevner og fjeldkløfter for herrens rædsel, hans højheds herlighed, når han står op for at forfærde jorden. slå ikke mer eders lid til mennesker, i hvis næse der kun er flygtig ånde, thi hvad er de at regne for?

thi se, herren, herskarers herre, fratager jerusalem og juda støtte og stav, hver støtte af brød og hver støtte af vand: helt og krigsmand, dommer og profet, spåmand og ældste, halvhundredfører og stormand, rådsherre og håndværksmester og den, der er kyndig i trolddom. jeg giver dem drenge til overster, drengeskådhed skal herske over dem. i folket undertrykker den ene den anden, hver sin næste; dreng sætter sig op imod olding, usling mod hædersmand. når da en mand tager fat på en anden i hans fædrenehus og siger: "du har en kappe, du skal være vor hersker, under dig skal dette faldefærdige rige stå!" så svarer han på hin dag: "jeg vil ikke være sårlægge! jeg har hverken brød eller klæder i huset, gør ikke mig til folkets overhoved!" thi jerusalem snubler, og juda falder, fordi de med tunge og gerning er mod herren i trods mod hans herligheds øjne. deres an-

sigtsudtryk vidner imod dem; de kundgør deres synd som sodoma, dølgør intet. ve deres sjæl, de styrtet sig selv i våde. salige de retfærdige, dem går det godt, deres gerningers frugt skal de nyde; ve den gudløse, ham går det ilde; han får, som hans hænder har gjort. mit, folk har en dreng ved styret, og over det hersker kvinder. dine ledere, mit folk, leder, vild, gør vejen, du, vandrer, vildsom. til rettergang er herren trådt frem, han tår og vil dømme sit folk. herren møder til doms med de ældste i sit folk og dets fyrster: "det er jer, som gnaved vingården af, i har rov fra den arme til huse. hvor kan i træde på mit folk og male de arme sønder?" så lyder det fra herren, herskarers herre. herren siger: eftersom zions døtre bryster sig og går med knejsende nakke og kælnе blikke, går med trippende gang og med raslende ankelkæder - gør herren isen skaldet på zions døtre og blotter deres tindingers lokker. på hin dag afriver herren al deres pynt: ankelringe, pandebånd, halvmåner, perler, armbånd, flor, hovedsmykker, ankelkæder, bæltre, lugtedåser, trylleringe, fingerringe, næseringe, festklæder, underdragter, sjaler, tasker, spejle, lin, hovedbånd og slør. for vellugt kommer der stank, i stedet for bælte reb, for fletninger skaldet isse, for stadsklæder sæk om hofte, for skønhedsmærke brændemærke. dine mænd skal falde for sværd, dit unge mandskab i strid. hendes porte skal sukke og klage og hun sidde ensom på jorden.

4

syv kvinder skal på hin dag gribe fat i een mand og sige: "vi vil æde vort eget brød og holde os selv med klæder, blot vi må bære dit navn. tag vanæren fra os!" på hin dag bliver herrens spire til fryd og ære og landets frugt til stolthed og smykke for de undslupne i israel. den, som er levnet i zion og blevet tilovers i jerusalem, skal kaldes hellig, enhver, der er indskrevet til livet i jerusalem, når herren får aftvættet zions døde smuds og bortskyllet jerusalems blod-skyld fra dets midte med doms og udrensningens ånd. da skaber herren over hvert et sted på zions bjerg og over dets festforsamlinger en sky om dagen og røg med luende ildskær om natten; thi over alt, hvad herligt er, skal der være et dække og ly til skygge mod hede og til skærm og skjul mod skybrud og regn.

5

jeg vil synge en sang om min ven, en kærlighedssang om hans vingård: min ven, han havde en vingård på en frugtbar høj. han grov den, rensed den for sten og plantede ædle ranker; han bygged et vagttårn deri og huggede også en perse. men den bar vilde druer, skønt han ventede høst af ædle. og nu, jerusalems borgere, judas mænd, skift ret mellem mig og min vingård! hvad mer var at gøre ved vingården, hvad lod jeg ugjort? hvi bar den vilde druer, skønt jeg ventede høst af ædle? så vil jeg da lade jer vide, hvad jeg vil gøre ved min vingård: nedrive dens hegn, så den ædes op, nedbryde dens mur, så den trampes ned! jeg læg-

ger den øde; den skal ikke beskæres og ikke graves, men gro sammen i torn og tidsel; og skyerne giver jeg påbud om ikke at sende den regn. thi herskarers herres vingård er israels hus, og judas mænd er hans yndlingsplantning. han vented på retfærd se, der kom letfærd, han vented på lov se, skrig over rov! ve dem, der følger hus til hus, dem, der lægger mark til mark, så der ikke er plads tilbage, men kun i har landet i eje. det lyder i mine ører fra herskarers herre: "for vist skal de mange huse blive øde, de store og smukke skal ingen bebo; thi på ti tønder vinland skal høstes en bat, af en homers udsæd skal høstes en efa. ve dem, der årle jager efter drik og ud på natten blusser af vin! med citre og harper holder de gilde, med håndpauker, fløjter og vin, men ser ikke herrens gerning, har ej syn for hans hænders værk. derfor skal mit folk føres bort, før det ved det, dets adel blive hungerens bytte, dets hob vansomme af tørst. derfor vokser dødsrigets gridskhed, det spiller sit gab uden grænse; dets stormænd styrter derned, dets larmende, lystige slæng. mennesket bøjes, og manden ydmyges, de stolte slår øjnene ned; men herskarers herre opføres ved dommen, den hellige gud bliver helliget ved retfærd. og der går får på græs, geder afgnaver omkomnes tomter. ve dem, der trækker straf-fen hid med brødens skagler og syndeob hid som med vognreb, som siger: 'lad ham skynde sig, haste med sit værk, så vi får det at se; lad israels helliges råd dog komme snart, at vi kan kende det!' ve dem, der kalder ondt for godt og godt for ondt, gør mørke til lys og lys til mørke, gør beskt til sødt og sødt til beskt! ve dem, der tykkes sig vise og er kloge i egne tanker! ve dem, der er helte til at drikke vin og vældige til at blande stærke drikke, som for gave giver den skyldige ret og røver den skyldfri retten, han har. derfor, som ildens tunge æder strå og hø synker sammen i luen, så skal deres rod blive rådden, deres blomst henvæjres som støv; thi om herskarers herrers lov lod de hånt og ringeagtet israels helliges ord. så blusser da herrens vrede mod hans folk, og han udrækker hånden imod det og slår det, så de bjergene skælver og ligene ligger som skarn på gaden. men trods alt har hans vrede ej lagt sig, hans hånd er fremdeles rakt ud. for et folk i det fjerne løfter han banner og fløjter det hid fra jordens ende; og se, det kommer hastigt og let. ingen iblandt dem er træet eller snubler, ingen blunder, og ingen sover; bæltet om lænden løses ikke, skoens rem springer ikke op; hvæssede er dets pile, alle dets buer spændte; som flint er hestenes hove, dets vognhjul som hvirvelvind. det har et brøl som en løve, brøler som unge løver, brummende griber det byttet, bjerger det, ingen kan fri det. men på hin dag skal der bryde en brummen løs imod det, som når havet brummer; og skuer det ud over jorden, se, da er der trængselsmørke, lyset slukkes af tykke skyer.

6

i kong uzizias dødsår så jeg herren sidde på en såre høj trone, og hans slæb fyldte helligdommen. serafer stod hos ham, hver med seks vinger; med de to skjulte de ansigtet, med de to fødderne, og med de to fløjle; og de råbte til hverandre: "hellig, hellig, hellig er

hærskarers herre, al jorden er fuld af hans herlighed!" og dørstolpernes hængsler rystede ved råbet, medens templet fyldtes af rog, da sagde jeg: "ve mig, det er ude med mig, thi jeg er en mand med urene læber, og jeg bor i et folk med urene læber, og nu har mine øjne set kongen, hærskarers herre!" men en af søraferne fløj hen til mig; og han havde i hånden et glødende kul, som han med en tang havde taget fra alteret; det lod han røre min mund og sagde: "se, det har rørt dine læber; din skyld er borte, din synd er sonet!" så hørte jeg herren sige: "hvem skal jeg sende, hvem vil gå bud for os?" og jeg sagde: "her er jeg, send mig!" da sagde han: "gå hen og sig til det folk: hør kun, dog skal i intet fatte, se kun, dog skal i intet indse! gør hjertet sløvt på dette folk, gør dets ører tunge, dets øjne blinde, så det ikke kan se med øjnene, ej heller høre med ørene, ej heller fatte med hjertet og omvende sig og læges," jeg spurgte: "hvor længe, herre?" og han svarede: "til byerne er øde, uden beboere, og husene uden et menneske, og ager jorden ligger som ørk!" og herren vil fjerne menneskene, og tomhed skal brede sig i landet; og er der endnu en tiendedel deri, skal også den udryddes som en terebinte eller eg, af hvilken en stub bliver tilbage, når den fældes. dens stub er hellig sæd.

7

og det skete i de dage da akaz, jotams søn, uzzijas sønnesøn, var konge i juda, at kong rezin af syrien og remaljas søn, kong peka af israel, drog op for at angribe jerusalem, hvad de dog ikke var stærke nok til. da det meldtes davids hus, at syrerne havde lejret sig i efraim, skjalv hans og hans folks hjerte, som skovens træer skælver for vinden. så sagde herren til esajas: "med din søn sjejarjasjub" skal du gå akaz i møde ved enden af øvredammens vandlejning ved vejen til blegepladsen og sige til ham: tag dig i vare og hold dig i ro! frygt ikke og lad ikke dit hjerte ængste sig for disse to rygende brandstumper, for rezins og syriens og remaljas søns frysende vrede! fordi syrien, efraim og remaljas søn har lagt nder råd op imod dig og siger: lad os drage op mod juda og indjage det skræk, lad os tilrive os det og gøre tabeals søn til konge der! derfor, så siger den herre herren: det skal ikke lykkes; det skal ikke ske! thi syriens hoved er damaskus, og damaskus's hoved er rezin, og om fem og tresindstyve år er efraim knust og ikke længere et folk, og efraims hoved er samaria, og samarias hoved er remaljas søn. fremdeles sagde herren til akaz: "kræv dig et tegn af herren din gud nede i dødsriget eller oppe i himmelen!" men akaz svarede: "jeg kræver intet, jeg frister ikke herren." da sagde esajas: "hør nu, davids hus! er det eder ikke nok at trætte mennesker, siden i også trætter min gud? derfor vil herren selv give eder et tegn: se, jomfru bliver frugtommelig og føder en søn, og hun kalder ham immanuel". surmælk og vildhonning skal være hans føde, ved den tid han ved at vrage det onde og vælge det gode; thi for drengen ved at vrage det onde og vælge det gode, skal landet, for hvis to konger du gruer, være folketomt. over dig, dit folk og din faders hus vil herren bringe dage, hvis lige ikke har været, siden efraim rev sig løs fra juda: assyrerkongen!" på hin dag skal herren fløjte ad fluerne ved

udløbet af ægyptens strømme og ad bierne i assyrien; og de skal komme og alle til hobe kaste sig over dalkløfter og klipperevner, over hvert tjørnekrat og hvert vandingssed. på hin dag afrager herren med en hindsides floden lejet ragekniv, assyrerkongen, både hovedhåret og kroppens hår; ja, selv skægget skraber den af. på hin dag kan en mand holde sig en ung ko og et par får; og på grund af den megen mælk, de giver, skal han spise sur mælk; thi surmælk og vildhonning skal enhver, der er tilbage i landet, spise. på hin dag skal det ske, at hvert et sted, hvor der nu er tusind vinstokke, tusind sekel sølv værd, skal blive til torn og tidsel; med pil og bue kommer man der, thi hele landet skal blive til torn og tidsel; og alle de bjerge, der nu dyrkes med hakke, skal man holde sig fra af frygt for torn og tidsel. det bliver overdrev for okser og trædes ned af får.

8

og herren sagde til mig: "tag dig en stor tavle og skriv derpå med menneskeskrift: hurtigt-bytte, hastigt-rov! og tag mig pålidelige vidner, præsten urija og zekarja, jeberekjahus søn!" og jeg nærmede mig profetinden, og hun blev frugtommelig og fødte en søn. så sagde herren til mig: "kald ham hurtigt-bytte, hastigt-rov! thi for drengen kan sige fader og moder, skal rigdommene fra damaskus og byttet fra samaria bringes til assyrerkongen!" fremdeles sagde herren til mig: eftersom dette folk lader hånt om siloas sagte rindende vande i angst for bezin og remaljas søn, se, så lader herren flodens vande, de vældige, store, oversvømme dem, assyrerkongen og al hans herlighed; over alle sine bredder skal den gå, trænge ud over alle sine diger, styrte ind i juda, skylle over, vælte frem og nå til halsen; og dens udbredte vinger skal fylde dit land, så vidt det når immanuel! i folkeslag, mærk jer det med rædsel, lyt til, alle fjerne lande: rust jer, i skal ræddes, rust jer, i skal ræddes. læg råd op, det skal dog briste, gør aftale, det slår dog fejl, thi - immanuel! thi så sagde herren til mig, da hans hånd greb mig med vælde, og han advarede mig mod at vandre på dette folks vej: kald ikke alt sammensværgelse, hvad dette folk kalder sammensværgelse, frygt ikke, hvad det frygter, og ræddes ikke! hærskarers herre, ham skal i holde hellig, han skal være eders frygt, han skal være eders rædsel. han bliver en helligdom, en anstødssten og en klippe til fald for begge israels huse og en snare og et fangegarn for jerusalems indbyggere, og mange iblandt dem skal snuble, falde og kvæstes, fanges og bindes. bind vidnesbyrdet til og sæt segl for læren i mine disciples sind! jeg bier på herren, han, som dølger sit åsyn for jakobs hus, til ham står mit håb: se, jeg og de børn, herren gav mig, er varsler og tegn i israel fra hærskarers herre, som bor på zions bjerg. og siger de til eder: "søg genfærdene og ånderne, som hvisker og mumler!" skal et folk ikke søge sin gud, skal man søge de døde for de levende? nej! til læren og vidnesbyrdet! således skal visseled de komme til at tale, som nu er uden morgenrode. han skal vanke om i landet, trykket og hungrig. og når han hungre, skal han blive rasende og bande sin konge og sin gud.

eller skuer han ud over jorden, se da er der trængsel og mørke, knugende mulm; i bælgmørke er han stødt ud.

9

men engang skal der ikke længer være mørke i det land, hvor der nu er trængsel; i fortiden bragte han skændsel over zebulons og naftalis land, men i fremtiden bringer han ære over vejen langs søen, landet hinsides jordan, hedningernes kreds. det folk, som vandrer i mørke, skal skue så stort et lys; lys stråler frem over dem, som bor i mulmets land. du gør fryden mangfoldig, glæden stor, de glædes for dit åsyn, som man glædes i høst, ret som man jubler, når bytte deles. thi dets tunge åg og stokken til dets ryg, dets drivers kæp, har du brudt som på midjans dag; ja, hver en støvle, der tramper i striden, og kappen, der søles i blod, skal brændes og ende som luernes rov. thi et barn er født os, en søn er os givet, på hans skulder skal herredømmet hvile; og hans navn skal være: underfuld rådgiver, vældig gud, evigheds fader, fredsfyrste. stort bliver herredømmet, endelos freden over davids trone og over hans rige, at det må grundes og fæstnes ved ret og retfærd fra nu og til evig tid. herskarers herres nidkærlighed gør det. et ord sender herren mod jakob, i israel slår det ned; alt folket får det at kende, efraim og samarias borgere. thi de siger i hovmod og hjertets stolthed: "teglsten faldt, vi bygger med kvader, morbærtræer blev fældet, vi får cedre i stedet!" da rejser herren dets uvenner mod det og ægger dets fjender op, syrerne forfra, filisterne bagfra, de æder israel med opspilet gab. men trods alt har hans vrede ej lagt sig, hans hånd er fremdeles rakt ud. men til ham, der slår det, vender folket ej om, de, søger ej herskarers herre. da hugger herren hoved og hale af israel, palme og siv på en eneste dag. den ældste og agtede er hoved, løgnprofeten er hale. de ledende i dette folk leder vild, og de, der ledes, opsluges. derfor glædes ej herren ved dets unge mænd, har ej medynk med dets faderløse og enker. thi alle er niddinger og ugerningsmænd, og hver en mund taler dårskab. men trods alt har hans vrede ej lagt sig, hans hånd er fremdeles rakt ud. thi gudløshed brænder som ild, fortærer torn og tidsel, sætter ild på det tætte krat, så det hvirvler op i røg. ved herskarers herres vrede står landet i brand, og folket bliver som føde for ilden; de skåner ikke hverandre. man snapper til højre og hunger, æder om sig til venstre og mættes dog ej. hver æder sin næstes kød, manasse efraim, efraim manasse, og de overfalder juda sammen.

10

ve dem, der giver ulykkeslove og ivrigt fører uret til bogs for at trænge de ringe fra retten og røve de armes ret i mit folk, at enker kan blive deres bytte og faderløse kan plyndres. hvad gør i på straffens dag, når undergang kommer fra det fjerne? til hvem vil i ty om hjælp, hvor gemmer i da eders rigdom? enten må i knæle blandt fanger, eller også falde på

valen! men trods alt har hans vrede ej lagt sig, hans hånd er fremdeles rakt ud. ve assur, min harmes kæp, min vrede er stokken i hans hånd. jeg sender ham mod et vanhelligt folk, opbyder ham mod min vredes, folk til at gøre bytte og røve og trampe det ned som skarn på gaden. men han, han mener det ej så, hans hjerte tænker ej så. nej, at ødelægge, det er hans attrå, at udrydde folk, ikke få. thi han siger: "er ej mine hovedsmænd konger til hobe? gik det ej kalno som karkemisj, mon ikke hamat som arpad, samaria som damaskus? som min hånd fandt hen til afgudernes riger, der dog havde flere gudebilleder end jerusalem og samaria mon jeg da ikke skal handle med jerusalem og dets gudebilleder, som jeg handlede med samaria og dets afguder?" men når herren fuldbyrder alt sit værk på zions bjerg og i jerusalem, vil jeg hjemsoge assyrerkongens hjertes hovmodsfugt og hans øjnes trodsige pral, fordi han siger: "med min, stærke hånd greb jeg ind, med min visdom, thi jeg er klog. jeg flyttede folkeslags grænser og rev deres skatte til mig, stødte folk fra tronen i almagt; min hånd fandt til folkenes rigdom som hen til en fuglerede; som man sanker forladte æg, har jeg sanket den vide jord, og ingen rørte en vinge, åbnede næbbet og peb." mon øksen bryster sig mod den, som hugger, gør saven sig til mod den, som saver? som om kæppen kan svinge den, der løfter den, stokken løfte, hvad ikke er træ! derfor sender herren herskarers herre, svindsot i hans fedme, og under hans herlighed luer en lue som luende ild; israels lys bliver til ild og dets hellige til en flamme, og den brænder og fortærer hans tidsel og torn på een dag; hans skovs og frugthaves herlighed skal den rydde rub og stub, og han bliver som en syg, der hentes. de træer, som levnes i hans skov, bliver det let at tælle; et barn kan skrive dem op. på hin dag skal israels rest og det, som undslipper af jakobs hus, ikke mere støtte sig til den, der slår det, men til herren, israels helige, i sandhed. en rest skal omvende sig, jakobs rest, til den vældige gud. thi var end dit folk som sandet ved havet, israel, kun en rest deraf skal omvende sig. ødelæggelse er fastslået, og med retfærdighed vælter den frem; thi ødelæggelse og fastslået råd fuldbyrder herren, herskarers herre, over al jorden. derfor, så siger herren, herskarers herre: frygt ikke, mit folk, som bor i zion, for assyrien, når det slår dig med kæppen og løfter sin stok imod dig som fordum ægypten! thi end om en føje stund er vreden ovre, og min harme vender sig til deres fordærv. så svinger herskarers herre svøben imod det, som da midjan blev slået ved orebs klippe; hans stok er udrakt imod havet, og han løfter den som fordum mod ægypten. på hin dag tager han byrden af din skulder og åget af din nakke, ja, åget brister for fedme. han rykker mod ajjat, drager uden om migron, i mikmas lader han trosset blive; de går over passet: "i geba holder vi natterast!" rama ryster, sauls gibeaa flyr. skrig højt, gallims datter! lyt til, lajsja! stem i, anatol! madmena flyr, gebims folk bjærger deres gods. endnu i dag står han i nob; han svinger hånden mod zions datters bjerg, jerusalems høj - se, herren, herskarers herre, afhugger hans grene med gru; de knejsende stammer fældes, de stolte træer må segne. med jernet

gør han lyst i skovens tykning, og libanon falder for den herlige.

11

men der skyder en kvist af isaïas stub, et skud gror frem af hans rod; og herrens ånd skal hvile over ham, visdoms og forstands ånd, råds og styrkes ånd, herrens kundskabs og frygts ånd. hans hu står til herrens frygt; han dommer ej efter, hvad øjnene ser, skønner ej efter, hvad ørene hører. han dommer de ringe med retfærd, fælder redelig dom over landets arme. voldsmanden slår han med mundens ris, gudløse dræber han med læbernes ånde. og retfærd er bæltet, han har om sin lænd, trofasthed hofternes bælte. og ulven skal gå hos lammet, panteren hvile hos kiddet, kalven og ungølven græsse sammen, dem driver en lille dreng. kvien og bjørnen bliver venner, deres unger ligger side om side, og løven æder strå som oxen; den spæde skal lege ved øglens hul, den afvante række sin hånd til giftslangens rede. der gøres ej ondt og voldes ej men i hele mit hellige bjergland; thi landet er fuldt af herrens kundskab, som vandene dækker havets bund. på hin dag skal hedningerne søge til isaïas rodsrud, der står som et banner for folkeslagene, og hans bolig skal være herlig. på hin dag skal herren atter udrække sin hånd for at vinde, hvad der er til rest af hans folk, fra assur og fra ægypten, fra patros, ætiopien og elam, fra sinear, hamat og havets strande. for folkene rejser han banner, samler isaïas bortdrevne mænd, sanker judas spredte kvinder fra verdens fire hjørner. efraïms skinsyge viger, og judas avind svinder; efraïm er ikke skinsygt på juda, og juda bærer ej avind mod efraïm. i vest slår de ned på filisternes skulder, sammen plyndrer de østens sønner, mod edom og moab rækker de hånden, ammonssønner lyder dem. herren udtørre ægypterhavets vig og svinger hånden mod floden i sin ånds vælde; han kløver den i syv bække, så man kan gå over med sko; der bliver en banet vej for dem af hans folk, som levnes fra assyrien, således som der var for israel, da det drog op fra ægypten.

12

på hin dag skal du sige: jeg takker dig, herre, thi du vrededes på mig; men din vrede svandt, og du trøstede mig. se, gud er min frelse, jeg er trøstet og uden frygt; thi herren er min styrke og min lovsang, og han blev mig til frelse. i skal øse vand med glæde af frelsens kilder og sige på hin dag: tak herren, påkald hans navn, gør hans gerninger kendt blandt folkene, kundgør, at hans navn er højt! lovsyng herren, thi stort har han øvet, lad det blive kendt på den vide jord! bryd ud i fryderåb, zions beboere, thi stor i eders midte er isaïas hellige!

13

et udsagn om babel, som esajas, amoz's søn skuede: rejs banner på et noget bjerg, råb også til dem, vink,

så de drager igennem fyrsternes porte! jeg har opbudt min viede hær til at tjene min vrede og kaldt mine helte hid, de jublende, stolte. hør i bjergene larm som af talrigt krigsfolk, hør, hvor det buldrer af riger, af samlede folk! hærskarers herre er ved at mønstre sin krigshær. de kommer fra fjerne egne, fra himlens grænse, herren og hans vredes værktøj for at hærge al jorden. jamrer, thi herrens dag er nær, den kommer som vold fra den vældige. derfor slappes hver hånd, hvert menneskehjerte smelter, de ræddes, gribes af veer og smerter, vander sig som fødende kvinde; de stirrer i angst på hverandre med blussende røde kinder. se, herrens dag kommer, grum, med harme og brændende vrede; jorden gør den til ørk og rydder dens synder bort. thi himlens stjerner og billeder udsfråler ej deres lys, mørk rinder solen op, og månen skinner ikke. jeg hjem søger jorden for dens ondskab, de gudløse for deres brode, gør ende på frækkes overmod, bøjer voldsmands hovmod. en mand gør jeg sjældnere end guld og et menneske end ofirs guld. derfor bæver himlen, og jorden flytter sig skælvende ved hærskarers herres harme på hans brændende vredes dag, og som en skræmt gazel, som får, der ej holdes i flok, skal hver søge hjem til sit folk, og hver skal fly til sit land. enhver, der indhentes, spiddes, enhver, der gribes, falder for sværdet; deres spæde knuses for deres øjne, husene plyndres, kvinderne skændes. se, imod dem rejser jeg mederne, som agter sølv for intet og ej regner guld for noget. deres buer fælder de unge, livsfrugt skåner de ej, med børn har deres øjne ej medynk. det går med babel, rigernes krone, kaldæernes stolte pryde, som dengang gud omstyrtede sodom og gomorra. det skal aldrig i evighed bebos, ej bebygges fra slægt til slægt; der telter araberen ikke, der lejrer hyrder sig ej; men vildkatte lejrer sig der, og husene fyldes med ugler; der holder strudsene til, og bukketroldene springer; sjakaler tuder i borgene, hyæner i de yppige slotte. dets time stunder nu til, dets dage bliver ej mange.

14

thi herren forbarmer sig over jakob og udvælger atter israel. folkeslag skal tage dem og bringe dem hjem igen; og isaïas hus skal i herrens land tage folkeslagene i eje som trælle og trælkvinder; de skal gøre dem til fanger, hvis fanger de var, og herske over deres bødler. på den dag herren giver dig hvile for din møje og uro og for den hårde trældom, der lagdes på dig, skal du istemme denne spottevis om babels konge: hvor er dog bødlen stille, tvangshuset tyst! herren har brudt de gudløses stok, herskernes kæp, som slog i vrede folkeslag, slag i slag, og tvang i harme folk med skånselsløs tvang. al jorden har fred og ro, bryder ud i jubel; selv cypresserne glæder sig over dig, libanons cedre: "siden dit fald kommer ingen op for at fælde os!" dødsriget nedentil stormer dig heftigt i møde, vækker for din skyld dødnings, al jordens store, jager alle folkenes konger op fra tronen; de tager alle til orde og siger til dig: "også du blev kraftløs som vi, du blev vor lige!" til dødsriget sendtes din højhed, dine harpers brus, dit leje er redt med råddenskab, dit tæppe er orme. nej, at du faldt fra

himlen; du strålende morgenstjerne, fældet og kastet til jorden, du folkebetvinger! du, som sagde: i hjertet: "jeg stormer himlen, rejser min, trone deroppe over guds stjerner, tager sæde på stævnets bjerg i yderste nord, stiger op over skyernes højder, den højeste lig" - ja, ned i dødsriget styrtet du, nederst i hulen! ser man dig, stirrer man på dig med undrende blikke: "er det ham, som fik jorden til at bæve, riger til at skælve, ham, som gjorde verden til ørk og jævned byer, ikke gav fangerne fri til at drage mod hjemmet?" folkenes konger hviler med ære hver i sit hus, men du er slængt hen uden grav som et usseligt foster, dækket af faldne, slagne med sværd og kastet i stenbruddets hul som et nedtrådt ådsel. i graven samles du ikke med dine fædre, fordi du odte dit land og dræbte dit folk. ugeringsmændenes afkom skal aldrig nævnes. bered hans sønner et blodbad for faderens brøde! de skal ikke stå op og indtage jorden og fylde verden med sfæder. jeg står op imod dem, lyder det fra hærskarers herre, og udrydder af babel navn og rest, skud og spire, lyder det fra herren; jeg gør det til rørdrummers øje og til side sumpe; jeg fejrer det bort med undergangens kost, lyder det fra hærskarers herre. hærskarers herre har svoret således: visselig, som jeg har tænkt det, så skal det ske, og som jeg satte mig for, så står det fast: jeg knuser assur i mit land, ned tramper ham på mine bjerge, hans åg skal vige fra dem, hans byrde skal vige fra dets skuldre. det er, hvad jeg satte mig for imod al jorden, det er den hånd, som er udrakt mod alle folk. thi hærskarers herres råd, hvo kuldkaster det? hans udrakte hånd, hvo tvinger vel den tilbage? i kong akaz's dødsår kom dette udsagn: glæd dig ej, hele filisterland, at kæppen, der slog dig, er brudt! thi af slangerød kommer en øgle, dens frugt er en flyvende drage. på min vang skal de ringe græsse de fattige lejre sig trygt; men jeg dræber dit afkom ved sult; hvad der levnes, slår jeg ihjel. hyl, port, skrig, by, angst gribe dig, hele filisterland! thi nordenfra kommer røg, i fjendeskaren nøler ingen. og hvad skal der svares folkets sendebud? at herren har grundfæstet zion, og de arme i hans folk søger tilflugt der.

15

et udsagn om moab. ak, ar lægges øde ved nat, det er ude med moab, kir lægges øde ved nat, det er ude med moab. dibons datter går op på høje for at græde, oppe på nebo og medeba jamrer moab; hvert et hoved er skaldet, alt skæg skåret af, på gader og oppe på tage bærer de sæk, på tværgen jamrer de alle, opløst i gråd. hesjbon og el'ale skriger, det høres til jahaz. derfor skælver moabs lænder, dets sjæl er i våde. hjertet skriger i moab, man flygter til zoar, til eglatsjelijija. ak, grædende stiger de op ad luthiths skrånning, undervejs til horonajim opløfter de jammerskrig; nimiras vande bliver ødemarker, thi græsset visner, grønsværet svinder, grønt er der ikke. derfor slæber de godset, de vandt, deres hengemte ting over vidjebækken. ak, nødråbet omspænder moabs land, dets jamren når til eglajim og be'er-elim; thi dimons vand er fuldt af blod. men jeg sender endnu mer over dimon: en løve over moabs undslupne, landets rest.

16

landets herrer sender en gave fra sela gennem ørknen til zions datters bjerg. og ret som flagrende fugle, som en opskræmt rede er moabs døtre ved arnons vadesteder. "kom med et råd, gør ende derpå, lad din skygge blive som natten ved højlys dag, skjul de bortdrevne, røb ej de flyende! giv moabs bortdrevne tilhold hos dig, vær dem et skjul for den, som hærger! er først voldsmanden borte, ødelæggelsen omme, undertrykkeren ude af landet. skal en trone rejse med mildhed, og på den skal sidde en dommer med trofasthed i davids telt, ivrig for ret og øvet i retfærd." "vi har hørt om moabs hovmod, det såre store, dets overmod, hovmod og frækhed, dets tomme snak." derfor jamrer moab over moab, alle jamrer; kir-haresets rosinkager sukker de sonderknust over. thi visne er hesjbons marker, sibmas vinstok, hvis druer slog folkenes herrer til jorden; den nåede ja'zer, famled gennem ørknen, dens ranker bredte sig, overskred havet. derfor græder jeg ja'zers gråd over sibmas vinstok, væder med min tåre hesjbon, og el'ale; thi et vinperseråb slog ned på, din frugt og din høst, fra frugthaver svandt både glæde og jubel; i vingårde jubles der ikke, der lyder ej råb, i karrene trampes ej vin, vinperseråbet er tystnet. derfor bæver mit indre som citren for moab, mit hjerte for kir-heres. og når moab viser sig på offerhøjen, når det gør sig møje og kommer til sin helligdom for at bede, udrætter det intet. det er ordet, herren forud taledet til moab. men nu siger herren: om tre år, som daglejeren regner året, skal moabs herlighed vanæres med al den store larmende hob.

17

et udsagn om damaskus. se, damaskus går ud af byernes tal og bliver til sten og grus; dets stæder forlades for evigt og bliver hjordes øje; de lejrer sig uden at skræmmes. det er ude med efraims værn, damaskus's kongedømme, arams rest; det går dem som israels sønners herlighed, lyder det fra hærskarers herre. og det skal ske på hin dag: ringe bliver jakobs herlighed, huldet på hans krop svinder hen; det skal gå som når høstkarlen griber om korn og hans arm skærer akse af, det skal gå, som når aksene samles i refaims dal. en efterslæt levnes deraf, som når olietræets frugt slås ned, to træ bærer øverst i kronen, fire fem på frugttræets grene, så lyder det fra herren, israels gud. på hin dag skal menneskene se hen til deres skaber, og deres øjne skal skue hen til israels hellige; og de skal ikke se hen til altrene, deres hænders værk, eller skue hen til, hvad deres fingre har lavet, hverken til asjerastøtterne eller solstøtterne. på hin dag ligger dine byer forladt som de tomte, hinviter og amoriter forlod for israels børn; og landet skal blive en ørk. thi du glemte din frelses gud, slog din tilflugtsklippe af tanke. derfor planter du yndige plantninger og sætter fremmede skud; hver dag får du din plantning i vækst, hver morgen dit skud i blomst - indtil høsten på sotsen, den ulægelige smertes dag. hør bulder af mange folkeslag! de buldrer som havets bulder. folkefærdene drøner som drønet af mange vande. men

truer han ad dem, flygter de bort, vejres hen som avner på bjerge for vinden, som hvirvlende løv for stormen. ved aftenstid kommer rædsel; for morgen gryr, er de borte. det er vore plyndreres del, det er vore ransmænds løv

18

hør land med de surrende vinger hinsides ætiopiens strømme, du, som sender bud over havet i både af siv på vandspejlet: gå, i hastige bud, til det ranke, glinsende folk, til folket, som frygtes så vide, kraftens og sejrns folk, hvis land gennemstrømmes af floder. alle i jorderigs folk, som bygger på jord: rejses banner på bjerge, så se, når der stødes i horn, så hør! thi så sagde herren til mig: "rolig ser jeg til fra mit sæde som glødende luft i solskin, som dugsky i høstens tid." thi før høst, når blomstring er endt, når blomst sætter modnende drue, afskærer han rankerne med knive, og skuddene kapper han bort. de gives alle til bjergenes fugle og jordens dyr, om somren føde for fugle, om vintren for al jordens dyr. til hin tid skal der bringes hærskarers herre gave fra et rankt og glinsende folk, et folk, som frygtes så vide, kraftens og sejrns folk, hvis land gennemstrømmes af floder, til stedet, hvor hærskarers herres navn bor, til zions bjerg.

19

et udsagn om ægypten. se, herren farer på letten sky og kommer til ægypten; ægyptens guder bæver for ham, ægyptens hjerte smelter i brystet. jeg hidser ægypten mod ægypten, så de kæmper broder mod broder, ven mod ven, by mod by, rige mod rige. ægyptens forstand står stille, dets råd gør jeg til intet, så de søger guder og manere, genfærd og ånder. jeg giver ægypten hen i en hårdhjertet herres hånd, en voldskonge bliver deres hersker, så lyder det fra herren, hærskarers herre. vandet i floden svinder, strømmen bliver sid og tør; strømmene udspreder stank, ægyptens floder svinder og tørres; rør og siv visner hen, alt græsset ved nilbredden dør, al sæd ved nilen hentørres, svinder og er ikke mere. fiskerne sukker og sørger, alle, som meder i nilen; de, som, sætter garn i vandet, gribes af modløshed. til skamme er de, som væver linned, heglersker og de, som væver byssus; spinderne er sønderknust, hver daglejer sørger bittert. kun dårer er zoans øverster, faraos viseste rådmænd så dumt et råd. hvor kan i sige til farao: "jeg er en ætling af vismænd, ætling af fortidens konger?" ja, hvor er nu dine vismænd? lad dem dog kundgøre dig og lade dig vide, hvad hærskarers herre har for mod ægypten! hans fyrster blev dårer: fyrster i nof blev tåber. ægypten er bragt til at rave af stammernes hjørneste. i dets indre har herren udgydt svimmelheds ånd; ægypten fik de til at rave i al dets id, som den drukne raver i sit spy. for ægypten lykkes intet, hverken for hoved eller hale, palme eller siv. på hin dag skal ægypten blive som kvinder; det skal ængstes og grue for hærskarers herres svungne hånd, som han svinger imod det. judas

land bliver ægypten en rædsel; hver gang nogen minder dem derom, gribes de af angst for, hvad hærskarers herre har for imod det. på hin dag skal fem byer i ægypten tale kana'ans tungemål og sværge ved hærskarers herre; en af dem skal kaldes ir-haheres. på hin dag skal herren have et alter midt i ægypten og en stenstøtte ved dets grænse. det skal være tegn og vidne for hærskarers herre i ægypten; når de råber til herren over dem, som mishandler dem, vil han sende dem en frelser; han skal stride og udfri dem. da skal herren give sig til kende for ægypten, ægypterne skal lære herren at kende på hin dag; de skal bringe slagtoffer og afgrødeoffer og gøre løfter til herren og indfri dem. herren skal slå ægypten, slå og læge; og når de omvender sig til herren, bønholder han dem og læger dem. på hin dag skal der gå en banet vej fra ægypten til assyrien, og assyrien skal komme til ægypten og ægypten til assyrien, og ægypten skal tjene herren sammen med assyrien. på hin dag skal israel selvtredje, sammen med ægypten og assyrien, være en velsignelse midt på jorden, som hærskarers herre velsigner med de ord: "velsignet være ægypten, mit folk, og assyrien, mine hænders værk, og israel, min arvelod!"

20

i det år tartan kom til asdod, dengang assyrerkongen sargon sendte ham og han angreb asdod og indtog det, på den tid taledede herren ved esajas, amoz's søn, således: "gå hen og løs sørgelædet af dine lænder og drag skoene af dine fødder!" og han gjorde således og gik nogen og barfodet. så sagde herren: "som min tjener esajas i trende år har vandret nøgen og barfodet som tegn og varsel mod ægypten og ætiopien, således skal assyrerkongen slæbe fangne ægyptere og bortførte ætiopere med sig, unge og gamle, nøgne og barfodede, med blottet bag til skændsel for ægypten." da skal de forfærdes og blues over ætiopien, som de så hen til, og over ægypten, som var deres stolthed og de, som bor på denne strand, skal på hin dag sige: "se, således gik det med den, vi så hen til, til hvem vi tyede om hjælp for at frelses fra assyrerkongen; hvor skal da vi kunne undslippe!"

21

et udsagn om havørkenen. som hvirvlende storme, der jager i sydlandet, kommer det fra ørkenen, det grufulde land så svart et syn blev mig meldt: "ransmænd raner, hærmænd hærger! frem, elamiter! til belejring, meder! alle suk gør jeg ende på!" derfor fyldes mine lænder af skælven, jeg gribes af veer som, fødende kvinde, døv af svimmelhed, blind af skræk, mit hjerte forvirres, gru falder på mig; skumringen, jeg elsker, bliver mig til angst. bordet dækkes, hynder breddes, man spiser og drikker, "op i fyrster, salv eders skjolde!" thi så sagde herren til mig: "gå hen og stil vægteren ud! hvad han får at se, skal han melde. og ser han ryttere, et par komme ridende, en rytter på æsel, en rytter på kamel, da skal han lytte, ja lytte spændt!" og han råbte: "se, o herre, på varden står

jeg bestandig, dagen lang, og på min vagtpost står jeg trolig nat efter nat!" men se, da kom der ridende mænd, et par kom ridende; de råbte: "faldet, faldet er babel, han knuste alle dets guder i støvet!" mit knuste, mit tærskede folk! hvad jeg, har hørt fra hærskarers herre, fra israels gud, det melder jeg eder. et udsagn om duma. der råbes til mig fra se'ir: "vægter, hvordan skrider natten, vægter, hvordan skrider natten?" vægteren svarer: "morgen kommer, men også nat! vil i spørge, så spørg! kom kun igen!" et udsagn: "i ødemarken". søg nattelyst i ødemarkens krat, i dedans karavaner! bring de tørstige vand i møde, i, som bor i temas land, mød de flydende med brød! thi de er på flugt for sværd, på flugt for det dragne sværd, på flugt for den spændte bue, på flugt for krigens tyngde. thi så sagde Herren til mig: "et år endnu, som daglejeren regner året, og det er ude med al kedars herlighed. resten af kedars heltes buer skal være ringe, så sandt Herren, israels gud, har talet."

22

et udsagn: "synernes dal". hvad tænker du på, siden alle stiger op på tagene, du larmende, støjende by, du jublende stad? dine slagne er vel ikke sværds slagne, døde i krig! alle dine høvdinger flygted, flyed langt bort, alle dine helte, væbnet med buer, blev fanget. derfor siger jeg: gå fra mig, lad mig græde bittert, træng ej på for at trøste mig over, at mit folk er lagt øde! thi en dag, da man, ræddes, trædes og trænges, har Herren, hærskarers herre, til rede! i synernes dal brødes mure ned, mod bjerget hørted skrig; elam løftede koggeret, aram satte sig til hest, kir tog skjoldene ud; og de bedste iblandt dine dale fyldtes med vogne og heste, lige til porten stod de. han borttog judas værn. på den dag så i hen til skovhusets rustkammer, og i så, hvor mange revner der var i davidsbyen. i samlede nedredammens vand, gik jerusalems huse igennem og rev husene ned for at gøre muren stærk. i grave mellem de to mure en fordybning til den gamle dams vand. men til ham, der virkede det, skued i ikke, så ej hen til ham, som beredte det for længst. på hin dag kaldte Herren, hærskarers herre, til gråd og sorg, til hoveddragning og sæk. men se, der er fryd og glæde, man slår osker ned, slagter får, æder kød og får vin at drikke: "lad os æde og drikke, thi i morgen dør vi!" men hærskarers herre åbenbared for mit øre: "den synd," siger Herren, hærskarers herre, "får i ikke sonet, førend i dør!" så siger Herren, hærskarers herre: gå hen og sig til denne foged, slotshovedsmanden sjebna: hvad har du her, og hvem har du her, at du her udhugger din grav, udhugger dig en grav højt oppe, huler dig en bolig i klippen! se, Herren slynger dig bort og bøjer dig sammen, du stolte, han knytter dig sammen til et knytte og kaster dig ud i et vidtstrakt land! der skal du dø, der din æresvogn komme, du skændsel for din herres hus! jeg støder dig bort fra din stilling og styrter dig fra din post. men på hin dag kalder jeg min tjener eljakim, hilkijas søn, og ikklæder ham din kjortel, omgiørder ham med dit bælte og lægger din myndighed i hans hånd. han skal blive en fader for jerusalems indbyggere og judas hus. jeg lægger nøglen til davids hus på hans skulder; når han

lukker op, skal ingen lukke i, og når han lukker i, skal ingen lukke op, jeg fæster ham som en nagle på et sikkert sted, og han skal blive til hæder for sit fædrenehus. men hænger hans fædrenehus's hele vægt sig på ham, skud og vildskud, alle småkar, fra fadene til alle krukkerne, så skal det ske på den dag, lyder det fra hærskarers herre, at naglen, der var fæstet på et sikkert sted, giver efter, rives ud og falder ned, og hele vægten, som hænger derpå, skal slås sønder. thi Herren har talet!

23

et udsagn om tyros. jamrer, i tarsisskibe, eders fæstning er i grus! de får det at vide på vejen fra kyperns land. det er ude med kystlandets folk, med zidons købmænd, hvis sendebud for over havet, de mange vande, hvis indkomst var sjihors sæd, hvis vinding alverdens varer. skam få du, zidon, thi havet siger: "jeg har ikke haft veer, jeg fødte ikke, ej har jeg fostret ynglinge, opfødt jomfruer!" når rygten når ægypten, skælver de ved rygten om tyros. drag over til tarsis og jamrer, i kystlandets folk! er det eders jublende by fra urtidens dage, hvis fødder førte den viden om som gæst? hvo satte sig dette for mod det kronede tyros, hvis købmænd var fyrster, hvis kræmmere jordens adel? det gjorde hærskarers herre for at vanære hovmod, skænde al stolthed, al jordens adel. græd, i tarsisskibe, havn er der ikke mere! han udrakte hånden mod havet, rystede riger, Herren samlede folk for at jævne kana'ans fæstninger. han sagde: "aldrig mer skal du juble, du voldtagne jomfru, zidons datter! stå op, drag over til kypern, selv der skal du ej finde hvile!" se til kyprioternes land! søfarere grundede det folk; de rejste dets vagttårne, byer og borge. han gjorde det til en ruinhold. jamrer, i tarsisskibe, eders fæstning er i grus! på hin dag skal tyros gå ad glemme i halvfjerdssindstve år, som i een konges dage. men efter halvfjerdssindstve års forløb skal det gå med tyros som med skøgen i visen: tag din citer, gå rundt i byen, du glemte skøge, leg smukt på strenge, syng, hvad du kan, så du kommes i hu!" efter halvfjerdssindstve års forløb vil Herren se til tyros; det skal atter modtage skøgeløn og bole med alverdens riger på den vide jord. mens dets vinding og skøgeløn skal helliges Herren; den skal ikke gemmes hen eller lægges op; dem, der bor for Herrens åsyn, skal dets vinding tjene til føde, mættelse og prægtige klæder.

24

se, Herren gør jorden tom og øde og vender op og ned på dens overflade, han spreder dens beboere; det går lægfolk som præst, træl som herre, trælvinde som frue, køber som sælger, långiver som låntager, ågerkarl som skyldner. jorden tømmedes og plyndres i bund og grund, thi Herren har talet dette ord. jorden blegner og segner, jorderig sygner og segner, jordens højder sygner hen. vanhellig blev jorden under dem, som bor der, thi lovene krænkede de, overtrådte budet, brød den evige pagt. derfor fortæller forbandelse jorden, og bøde må de, som bor der. druesaften sørger,

vinranken sygner alle de hjertensglade sukker; håndpaukens klang er endt, de jublendes larm hørt op, endt er citrens klang. de drikker ej vin under sang, besk smager den stærke drik. den øde stad ligger nedbrudt, stængt er hver boligs indgang. man jamrer over vinen på gaden, bort er al glæde svundet; landflygtig er landets fryd. i byen er øde tilbage, og porten er hugget i splinter. thi på jorden midt iblandt folkene går det, som når olietræets frugt slås ned, som ved efterslæt, når vinen er høstet: disse opløfter røsten, jubler over herrens storhed, råber fra vesten: "derfor skal i ære herren i østen, på havets strande herrens, israels guds, navn!" fra jordens grænse hører vi lovsange: "hil den retfærdige!" men jeg siger: jeg usle, jeg usle, ve mig, ransmænd raner, ransmænd raner ran, gru og grav og garn over dig, som bor på jorden! den, der flygter for gru, skal falde i grav, og den, der når op af grav, skal fanges i garn. thi sluserne oventil åbnes, og jordens grundvolde vakler. jorden smuldrer og smuldrer, jorden gynger og gynger, jorden skælver og skælver; jorden raver og raver som drukken og svajer som vogterens hytte; tungt ligger dens brøde på den, den segner og rejser sig ikke. på hin dag hjemsøger herren himlens hær i himlen og jordens konger på jorden. de slæbes i fængsel som fanger, holdes under lås og lukke og straffes lang tid efter. månen blues og solen skæmmes, thi hærskarers herre viser, han er konge på zions bjerg, i jerusalem; for hans ældstes øjne er herlighed.

25

herre, min gud er du; jeg priser dig, lover dit navn. thi du har gjort et under, råd fra forud var tro og sande. thi du lagde byen i grus, den faste stad i ruiner; de fremmedes borg er nedbrudt, aldrig mer skal den bygges. derfor ærer dig et mægtigt folk, frygter dig grumme hedningers stad. thi du blev de ringes værn, den fattiges værn i nøden, et ly mod skyldregn, en skygge mod hede; thi som isnende regn er voldsommands ånde, som hede i det tørre land. du kuer de fremmedes larm; som hede ved skyens skygge så dæmpes voldsommands sang. hærskarers herre gør på dette bjerg et gæstebud for alle folkeslag med fede retter og stærk vin, med fede, marvfulde retter og stærk og klart vin. og han borttager på dette bjerg sløret, som tilslører alle folkeslag, og dækket, der dækker alle folk. han opsluger døden for stedse. og den herre herren ærtorrer tåren af hver en kind og gør ende på sit folks skam på hele jorden, så sandt herren har talet. på hin dag skal man sige: se, her er vor gud, som vi biede på, og som frelste os; her er herren, som vi biede på. lad os juble og glæde os over hans frelse; thi herrens hånd hviler over dette bjerg. men moab trampes ned, hvor det står, som strå i møddingpølen; det breder sine hænder ud deri som svømmeren gør for at svømme, og han ydmyger dets hovmod trods hændernes kunstgreb. han nedbryder og nedstyrtter de stejle mures værn; han jævner dem med jorden, så de ligger i støvet.

27

på hin dag skal denne sang synges i judas land: "en stærk stad har vi, til frelse satte han mur og bolværk. luk portene op for et retfærdigt folk, som gemmer på troskab, hvis sind er fast, som vogter på fred, thi det stoler på dig. stol for evigt på herren, thi herren er en evig klippe. thi han ydmyger dem, der bor i det høje, den knejsende by, styrter den til jorden, lægger den i støvet. de armes fod, de ringes trin skal træde den ned. den retfærdiges sti er jævn, du jævner den retfærdiges vej. ja, vi venter dig, herre, på dine dommes sti; til dit navn og dit ry står vor sjæls attrå. min sjæl attrår dig om natten, min ånd i mit indre søger dig. vises der nåde mod den gudløse, lærer han aldrig retfærd; i rettens land gør han uret og ser ikke herrens højhed. herre, din hånd er løftet, men de ser det ikke; lad dem med skam se din nidkærhed for folket, lad dine fjenders ild fortære dem! herre, du skaffe os fred, thi alt, hvad vi har udrettet, gjorde du for os. herre vor gud, andre herrer end du har hersket over os; men dit navn alene priser vi. døde bliver ikke levende, dødnings står ikke op; derfor hjemsøgte og tilintetgjorde du dem og udslettede hvert et minde om dem. du har mangfoldiggjort folket, herre, du har mangfoldiggjort folket, du herliggjorde dig, du udvidede alle landets grænser. herre, i nøden søgte de dig; de udgød stille bønner, medens din tugtelse var over dem. som den frugtsommelige; der er ved at føde, vrider og vander sig i veer, således fik vi det, herre, fra dig. vi er svangre og vrider os, som om vi fødte vind; landet frelser vi ikke og jordboere fødes ikke til verden. dine døde skal blive levende, mine dodes legemer opstå; de, som hviler i støvet, skal vågne og juble. thi en lysets bug er din dug, og jorden giver dødnings igen. mit folk, gå ind i dit kammer og luk dine døre bag dig; hold dig skjult en liden stund, til vreden er draget over. thi herren går ud fra sin bolig for at straffe jordboernes brøde; sit blod bringer jorden for lyset og dølger ej mer sine dræbte.

på hin dag hjemsøger herren med sit hårde, vældige, stærke sværd livjatan, den flugtsnare slange, og ihjel-slår dragen i havet. på hin dag skal man sige: syng om en liflig vingård! jeg, herren, jeg er dens vogter, jeg vander den atter og atter. vrede nærer jeg ikke. fandt jeg kun torn og tidsel, gik jeg løs derpå i kamp og satte det alt i brand med mindre man tyr til mit værn, slutter fred med mig, slutter fred med mig, på hin dag skal jakob slå rod, israel skyde og blomstre og fylde verden med frugt. har han vel slået det, som de, der slog det, blev slagne, eller blev det myrdet, som deres mordere myrdedes? ved at støde det bort og sende det bort trættede han med det; han jog det bort med sin voldsomme ånde på østenstormens dag. derfor sones jakobs brøde således, og dette er al frugten af, at hans synd tages bort: at han gør alle altersten til sønderhuggede kalksten, at asjerastøtterne og solstøtterne ikke mere rejser sig. thi den faste stad ligger ensom, et folketomt sted, forladt som en ørken. der græsser ungkvæget, der lejrer det sig og afgnaver

kvistene. når grenene er tørre, kommer kvinderne og bryder dem af for at tænde bål. thi det er et folk uden indsigt; derfor kan dets skaber ikke forbarme sig, dets ophav ikke være det nådig. på hin dag slår herren frugten ned fra flodens strøm til ægyptens bæk, og i skal opsankes een for een, israels børn. på hin dag skal der stødes i det store horn, og de tabte i assyrien og de bortdrevne i ægypten skal komme og tilbede herren på det hellige bjerg i jerusalem.

28

ve efraims berusedes stolte og dets herlige smykkes visnende blomster på tindingen af de druknes fede dal! se, herren har en vældig kæmpe til rede; som skybrud af hagl, som hængende storm, som skybrud af mægtige skyllende vande slår han til jorden med vælde. med fødderne trampes de ned, efraims berusedes stolte krans og dets herlige smykkes visnende blomster på tindingen af den fede bal; det går den som en tidligmoden figen før frugthøst: hvo der får øje på den, plukker den, og knap er den i hånden, før han har slugt den. på hin bag bliver hærskarers herre en smuk krans og en herlig krone for sit folks rest og en rettens ånd for dem, som sidder til doms, og styrke for dem, der driver krigen tilbage til portene. også disse raver af vin, er svimle af drik, præst og profet, de raver af drik, fra samling af vin og svimle af drik; de raver under syner, vakler, når de dømmes. thi alle borde er fulde af spy, uhumskhed flyder på hver en plet. "hvem vil han belære, hvem tyder han syner mon afvante børn, nys tage fra brystet? kun hakke og rakke, rakke og hakke, lidt i vejen her og lidt i vejen der!" ja, med lallende læber, med fremmed mål vil han tale til dette folk, han, som dog sagde til dem: "her er der hvile, lad den trætte hvile, her er der ro!" men de vilde ej høre. så bliver for dem da herrens ord: "hakke og rakke, rakke og bakke, lidt i vejen her og lidt i vejen der!" så de går hen og styrter bagover, sønderslås, fanges og hildes. hør derfor herrens ord, i spotske mænd, i nidvisens mestre blandt dette jerusalems folk! fordi i siger: "vi sluttede en pagt med døden, dødsriget gjorde vi aftale med; når den susende svøbe går frem, da når den ej os, thi løgn har vi gjort til vort ly, vi har gemt os i svig;" derfor, så siger den herre herren: se, jeg lægger i zion en prøvet sten, en urokelig, kostelig hjørnestein; tror man, baster man ikke. og jeg gør ret til målesnor, retfærd til blylod; hagl skal slå løgnelyt ned, vand skylle gemmestedet bort. eders pagt med døden skal brydes, aftalen med dødsriget glippe. når den susende svøbe går frem, skal den slå jer til jorden, jer skal den ramme, hver gang den går frem; thi morgen efter morgen går den frem, ved dag og ved nat, idel angst skal det blive at få syner tydet. vil man strække sig, er lejet for kort; vil man dække sig, er tæppet for smalt. thi som på perazims bjerg vil herren stå op, som i gibeons dal vil han vise sin vrede for at gøre sin gerning en underlig gerning, og øve sit værk et sælsomt værk. derfor hold inde med spot, at ej eders bånd skal snære; thi om hele landets visse undergang hørte jeg fra herren, hærskarers herre. lyt til og hør min røst, lån øre og hør mit ord! bliver plovmanden ved

med at pløje til sæd, med at bryde og harve sin jord? mon han ikke, når den er jævnet, sår dild og udstrør kommen, lægger hvede, hirse og byg på det udsæte sted og spelt i kanten deraf? hans gud vejleder ham, lærer ham det rette. thi med tærskeslæde knuser man ikke dild, lader ikke vognhjul gå over kommen; nej, dilden tærskes med stok og kommen med kæp. mon brødkorn knuses? nej, det bliver ingen ved med at tærske; vognhjul og heste drives derover man knuser det ikke. også dette kommer fra hærskarers herre, underfuld i råd og stor i visdom.

29

ve dig, ariel, ariel, byen, hvor david slog lejr! lad år blive føjet til år, lad højtid følge på højtid, da bringer jeg ariel trængsel, da kommer sorg og kvide, da bliver du mig et ariel, jeg lejrer mig mod dig som david; jeg opkaster volde om dig, og bolværker rejser jeg mod dig. da taler du dybt fra jorden, dine ord er mumlen fra støvet; din røst fra jorden skal ligne et genfærd, dine ord er hvirken fra støvet. dine fjenders hob skal være som sandstøv, voldsmandenes hob som flyvende avner. brat, i et nu skal det ske: hjem søges skal du af hærskarers herre under torden og brag og vældigt drøn, storm og vindstød og ædende lue. som et natligt drømmesyn bliver hoben af alle de folk, som angriber ariel, af alle, der angriber det og dets fæstning og trænger der; som når den sultne drømmer, at han spiser, men vågner og føler sig tom, som når den tørstige drømmer, at han drikker, men vågner mat og vansmægtende, således skal det gå hoben af alle de folk, der angriber zions bjerg. undres og studs, stir jer kun blinde, vær drukne uden vin og rav uden drik! thi herren har udgydt over jer en dvalens ånd, tilbundet eders øjne (profeterne), tilhyllt eders hoveder (seerne). derfor er ethvert syn blevet eders som ordene i en forsegleet bog; giver man den til en, som kan læse, og siger: "læs!" så svarer han: "jeg kan ikke, den er jo forsegleet;" og giver man den til en, som ikke kan læse, og siger: "læs!" så svarer han: "jeg kan ikke læse." og herren sagde: eftersom dette folk kun holder sig nær med sin mund og ærer mig med sine læber, mens hjertet er fjernet fra mig, og fordi deres frygt for mig blev tillært menneskebud, se, derfor handler jeg fremdeles sært og sælsomt med dette folk; dets vismænds visdom forgår, de kloges klogskab glipper. ve dem, der følger deres råd i det dybe for herren, hvis gerninger sker i mørke, som siger: "hvem ser os, og hvem lægger mærke til os?" i dårer, regnes ler og pottemager lige, så værk kan sige om mester: "han skabte mig ikke!" eller kunstværk om kunstner: "han fattes forstand!" se, end om en liden stund skal libanon blive til frugthave, frugthaven regnes for skov. på hin dag hører de døve skriftord, og friet fra mulm og mørke kan blindes øjne se. de ydmyge glædes end mere i herren, de fattige jubler i israels hellige. thi voldsmand er borte, spotter forsvundet, borttrydte hver, som er vågen til ondt, som med ord får et menneske gjort skyldigt, lægger fælde for dommeren i porten og kuer en retfærdig ved opspind. derfor, så siger herren, jakobs huses gud, han, som udløste abraham: nu høster jakob ej skam, nu blegner hans åsyn ikke; thi

når han ser mine hænders værk i sin midte, da skal han hellige mit navn, holde jakobs hellige hellig og frygte israels gud; de, hvis ånd for villd, vinder indsig, de knurrende tager mod lære.

30

ve de genstridige børn så lyder det fra herren som fuldbyrder råd, der ej er fra mig, slutter forbund, uden min ånd er med, for at dyngte synd på synd, de, som går ned til ægypten uden at spørge min mund for at værne sig ved faraos værn, søge ly i ægyptens skygge! faraos værn skal blive jer til skam og lyet i ægyptens skygge til skændsel. thi er end hans fyrster i zoon, hans sendebud nået til hanes, enhver skal få skam af et folk, der ikke kan bringe dem hjælp, ej være til gavn eller hjælp, men kun til skam og skændsel. et udsagn om sydlandets dyr: gennem angstens og trængselsens land, hvor lovende og løve har hjemme, giftsnog og vinget slange, fører de på æslers ryg deres gods, på kamelers pukkel deres skatte til et folk, der ikke kan hjælpe. ægyptens hjælp er vind og luft. derfor kalder jeg det "rahah, der hytter sig." gå nu hen og skriv det på en tavle i deres påsyn og optegn det i en bog, at det i kommende tider kan stå som vidnesbyrd evindeligt. thi det er et stivsinnet folk, svigefulde børn, børn, der ikke vil høre herrens lov, som siger til seerne: "se ingen syner!" til fremsynte: "skuer os ikke det rette! tal smiger til os, skuer os blændværk, vig bort fra vejen, bøj af fra stien, lad os være i fred for israels hellige!" derfor, så siger israels hellige: siden i ringeagter dette ord og stoler på krumt og kroget og støtter jer til det, derfor skal denne brøde blive for eder som en truende, voksende revne i en knejsende mur, hvis fald vil indtræffe brat, lige i et nu; den sønderbrydes som lerkar; der skænselsløst knuses; blandt stumperne finder man ikke et skår, hvori man kan hente en glød fra bålet eller øse vand af brønden. thi således sagde den herre herren, israels hellige: ved omvendelse og stilhed skal i frelses, i ro og tillid er eders styrke. men i vilde ikke; i sagde: "nej, vi jager på heste" i skal derfor jages! "vi rider på rapfod" i skal derfor forfølges af rappe. tusind skal fly for een, som truer; flugten skal i tage for fem, som truer, til i kun er en rest som stangen på bjergets tinde, som banneret oppe på højen. derfor længes herren efter at vise eder nåde, derfor står han op for at forbarne sig over eder. thi rettens gud er herren; salige alle, der længes efter ham! ja, du folk i zion, du, som bor i jerusalem, lad ikke gråden overmande dig! nådig vil han vise dig nåde, når du råber; så snart han hører dig, svarer han. herren skal give eder trængselsbrød og fængselsdrik; men så skal din vejleder ikke mere dølge sig, dine, øjne skal skue din vejleder; dine ører skal høre det ord bag ved dig: "her er vejen, i skal gå!" hver gang i er ved at vige til højre eller venstre. da skal du holde dine sølvbilleders overtræk og dine guldbilleders klædning for urene; du skal slænge dem bort som skarn. da giver han regn til sæden, du, så i din jord; og brødet, som din jord bærer, skal være kraftigt og nærende. på hin dag græsser dit kvæg på vide vange; okserne og æslerne, der arbejder på marken, skal æde saltet blandfoder, rensed med kasteskovl og

fork. på hvert højt bjerg og hver knejsende bank skal kilder vælde frem med rindende vand på det store blodbads dag, når tårne falder. månens lys skal blive som solens, og solens lys skal blive syvfold stærkere, som syv dages lys, på hin dag da herren forbinder sit folks brud og læger dets slagne sår. se, herrens navn kommer langvejsfra i brændende vrede, med tunge skyer; hans læber skummer af vrede, fortærende ild er hans tunge, hans ånde som en rivende strøm, der når til halsen. folkene ryster han i undergangens sold, lægger vildensens biddel i folkeslags mund. gang skal der være hos eder som i natten, når højtid går ind, en hjertens glæde som en vandring til fløjte mod herrens bjerg, mod israels klippe. herren lader høre sin højheds rost og viser sin arm, der slår ned med frysende vrede, ædende lue, skybrud, skyllende regn og hagl. for herrens rost bliver assur ræd, med kæppen slår han; hvert et slag af tugtselsens stok, som herren lader falde på assur, er til paukers og citres klang; med svingnings kampe kæmper han mod det. thi for længst står et alter rede mon det og er rejst for molok? han gjorde dets ildfang dybt og bredt, bragte ild og ved i mængde; herrens ånde sætter det i brand som en strøm af svovl.

31

ve dem, som går ned til ægypten om hjælp og slår lid til heste, som stoler på vognenes mængde, på rytternes store tal, men ikke ser hen til israels hellige, ej rådspørger herren. men viis er og han, lader ulykke komme og går ej fra sit ord. ægypterne er mennesker, ikke gud, deres heste er kød, ikke ånd. thi så sagde herren til mig: som en løve knurrer, en unglov over sit rov, og ikke, når hyrdernes flok kaldes hid imod den, skræmmes af skriget eller viger for larmen, så stiger hærskarers herre ned til kamp på zions bjerg og høj. som svævende fugle så skærmer hærskarers herre jerusalem, skærmer og frier, skåner og redder. vend om til ham, hvem israels børn faldt fra så dybt! thi på hin dag vrager enhver sine guder af sølv sine guder af guld, eders hænders syndige værk. assur falder for sværd, men ikke en mands, et sværd fortærer det, ikke et menneskes. og han skal fly for sværdet, til hoverarbejde tvinges hans stridsmænd; hans klippe viger bort af rædsel, hans fyrster skræmmes fra fanen. så lyder det fra herren, hvis ild er i zion, som har sin ovn i jerusalem.

32

se, en konge skal herske med retfærd, fyrster styre med ret, hver af dem som læ imod storm og ly imod regnskyl, som bække i ørk, som en vældig klippes skygge i tørstende land. de seendes øjne skal ej være blinde, de hørendes ører skal lytte; letsindiges hjerte skal nemme kundskab, stammendes tunge tale flydende, rent. dæren skal ikke mere kaldes ædel, højsindet ikke skalken. thi dæren taler kun dårskab, hans hjerte udtænker uret for at øve niddingsværk og prædike frafald fra herren, lade den sultne være tom og den tørstige mangle vand. skalkens midler er

onde, han oplægger lumske råd for at ødelægge arme med løgn, skønt fattigmand godtgør sin ret. men den ædle har ædelt for og står fast i, hvad ædelt er. op, hør min røst, i sorgløse kvinder, i trygge døtre, lyt til min tale! om år og dag skal i trygge skælve, thi med vinvøst er det ude, der kommer ej frugthøst. bæ, i sorgløse, skælv, i trygge, klæd jer af og blot jer, bind søk om lænd; slå jer for brystet og klag over yndige marker, frugtbare vinstokke, mit folks med tidseltørn dækkede jord, ja, hvert glædens hus, den jublende by! thi paladset er øde, bylarmen standst, ofel med tårnet en grushob for evigt, vildæslers fryd, en græsgang for hjerne - til ånd fra det høje udgydes over os. da bliver ørkenen til frugthave, frugthaven regnes for skov. ret fæster bo i ørkenen, i frugthaven dvæler retfærd; retfærd's frugt bliver fred og rettens vinding tryghed for evigt. da bor mit folk i fredens hjem, i trygge boliger, sorgfri pauluner. skoven styrter helt, byen bøjes dybt. salige i, som sår ved alle vande, lader okse og æsel frit løbe om!

33

ve dig, du hærværksmand, selv ikke hærget, du ransmand, skånet for ran! når dit hærværk er endt, skal du hærges, når din ranen har ende, skal der ranes fra dig! herre, vær os nådig, vi bier på dig, vær du vor arm hver morgen, vor frelse i nødens stund! for bulderet må folkeslag fly; når du rejser dig, splittes folkene. som græshopper bortriver, bortrives bytte, man styrter derover som græshoppesværme. ophøjet er herren, thi han bor i det høje, han fylder zion med ret og retfærd. trygge tider skal du have, en frelsesrigdom er visdom og indsigt, herrens frygt er din skat. se, deres helte skriger derude, fredens sendebud græder bittert; vejene er øde, vejfarende borte. han brød sin pagt, agted byer ringe, mennesker regned han ikke. landet blegner og sygner, libanon skæmmes og visner; saron er som en ørken, basan og karmel uden løv. nu står jeg op, siger herren, nu vil jeg rejse mig, nu træder frem! i undfanger strå og føder halm, eders ånde er ild, der fortærer jer selv; til kalk skal folkene brændes som afhugget torn, der brænder i ild. hvad jeg gør, skal rygtes til fjerne folk, nære skal kende min vælde. på zion skal syndere bæve, niddinger gribes af skælven: "hvem kan bo ved fortærende ild, hvem kan bo ved evige bål?" den, der vandrer i retfærd og taler oprigtigt, ringeager vinding, vundet ved uret, vægrer sig ved at tage mod gave, tilstopper øret over for blodråd og lukker øjnene over for det onde - højt skal en sådan bo, hans værn skal klippeborge være; han får sit brød, og vand er ham sikret. dine øjne får kongen at se i hans skønhed, de skuer et vidtstrakt land. dit hjerte skal tænke på rædselen: "hvor er nu han, der talte og vejede, han, der talte tårnene?" du ser ej det vilde folk med dybt, uforståeligt mål, med stammende, ufattelig tunge. se på zion, vore højtiders by! dine øjne skal skue jerusalem, et sikkert lejrsted, et telt, der ej flytter, hvis pæle aldrig rykkes op, hvis snore ej rives over. nej der træder herrens bæk for os i floders og brede strømmes sted; der kan ej åreskib gå, ej vældigt langskib sejle. thi herren er vor dom-

mer, herren er vor hersker, herren er vor konge, han bringer os frelse. slapt hænger dit tovværk, det holder ej ræn og spænder ej sejlet. da uddelles røvet bytte i overflod, halte tager del i rovet. ingen indbygger siger: "jeg er syg!" folket der har sin synd forladt.

34

kom hid, i folk, og hør, lån øre, i folkefærd! jorden og dens fylde høre, jorderig og al dets grøde! thi herren er vred på alle folkene, harmfuld på al deres hær; han slår dem med band og giver dem hen til at slagtes; henslængt ligger de dræbte, stank stiger op fra ligene, bjergene flyder af blodet; al himlens hær opløses; som en bog rulles himlen sammen, og al dens hær visner hen som vinstokkens visnende blad, som figentræets visnende frugt. thi på himlen kredser herrens sværd, og se, det slår ned på edom, det folk, han har bandlyst til dom. herrens sværd er fuldt af blod, det drypper af fedt, af fårs og bukkens blod, af fedt fra vædres nyrer. thi herren slagter offer i bozra har vældig slagtning i edom; urokser styrter med dem, ungkvæg sammen med tyre. landet svælger i blod, jorden drypper af fedt. thi en hævndag har herren til rede, zions væрге et gengældssår. dets bække forvandles til tjære, dets jord til svovl, og landet bliver til tjære, der brænder ved nat og ved dag, det slukkes aldrig; evigt stiger røgen op, det er øde fra slægt til slægt, ingen skal færdes der. pelikan og rordrum arver det, ugle og ravn skal bo der. herren spænder tomheds snor og ødelæggelses blyod derover. der skal bukketrolde bo, dets ypperste bliver til intet, til kongevalg kaldes ej der, det er ude med alle dets fyrster. dets paladser gror til i tom, dets borge i tidsel og nælde, et tilholdssted for hyæner og enemærke for strudse. der mødes sjakal med vildkat, og bukketrolde holder stævne; kun der skal natteheksen raste og lægge sig der til ro; der bygger pilslangen rede, lægger æg og samler dem og ruger. se efter i herrens bog og læs: ej fattes en eneste af dem, ej savner den ene den anden. thi herrens mund, den bød, hans ånd har samlet dem sammen; han kastede loddet for dem, hans hånd udskiftet dem land med snoren; de tager det evigt i eje, bor der fra slægt til slægt.

35

ørken og hede skal fryde sig, ødemark juble og blomstre; blomstre frodigt som rosen og juble, ja juble med fryd. styrk de slappe hænder, lad de vaklende knæ blive faste, sig til de ængstede hjerter: vær stærke, vær uden frygt! se eders gud! han kommer med hæv, gengæld kommer fra gud; han kommer og frelser eder. da åbnes de blindes øjne, de døves ører lukkes op; da springer den halte som hjort, den stummes tunge jubler; thi vand vælder frem i ørkenen, bække i ødemark; det glødende sand bliver vanddrag, til kildevæld størst land. der bliver en banet vej, den hellige vej skal den kaldes; ingen unen færdes på den, den er valfartsvej for hans folk, selv uførlige farer ej vild. på den er der ingen løver, rovdyr træder den ej, der skal de ikke findes. de genløste vandrer ad den,

herrens forløste vender hjem, de drager til zion med jubel, med evig glæde om issen; fryd og glæde får de, sorg og suk skal fly.

36

i kong ezebias's fjortende regeringsår drog assyrerkongen sankerib op mod alle judas befæstede byer og indtog dem. assyrerkongen sendte så rabsjake med en anselig styrke fra lakisj til kong ezebias i jerusalem, og han gjorde holdt ved øvredammens vandleddning, ved vejen til blegepladsen. da gik paladsøversten eljakim, hilkijas søn, statsskriveren sjebna og kansleren joa, asafs søn, ud til ham. rabsjake sagde til ham: "sig til ezebias: således siger storkongen, assyrerkongen: hvad er det for en fortrofsning, du hengiver dig til? du mener vel, at et blot og bart ord er det samme som plan og styrke i krig? og til hvem sætter du egentlig din lid, siden du gør oprør imod mig? se, du sætter din lid til ægypten, denne brudte rørkæp, som river sår i hånden på den, der støtter sig til den! thi således går det alle dem, der sætter deres lid til farao, ægyptens konge. men vil du sige til mig: det er herren vor gud, vi sætter vor lid til! er det så ikke ham, hvis offerhøje og altre ezebias skaffede bort, da han sagde til juda og jerusalem: foran dette alter skal i tilbede! og nu, indgå et væddemål med min herre, assyrerkongen: jeg giver dig to gange tusinde heste, hvis du kan stille ryttere til dem! hvorledes vil du afslå et angreb af en eneste statholder, en af min herres ringeste tjenere? og du sætter din lid til ægypten, til vogne og heste? mon det desuden er uden herrens vilje, at jeg er draget op mod dette land for at ødelægge det? det var herren selv, der sagde til mig: drag op mod dette land og ødelæg det!" men eljakim, sjebna og joa sagde til rabsjake: "tal dog aramæisk til dine trælle, det forstår vi godt; tal ikke judeisk til os, medens folkene på muren hører på det!" men rabsjake svarede dem: "er det til din herre og dig, min herre har sendt mig med disse ord? er det ikke til de mænd, der sidder på muren hos eder og æder deres eget skarn og drikker deres eget vand?" og rabsjake trådte hen og råbte med høj røst på judeisk: "hør storkongens, assyrerkongens, ord! således siger kongen: lad ikke ezebias villdele eder, thi han er ikke i stand til at frelse eder! og lad ikke ezebias forlede eder til at sætte eders lid til herren, når han siger: herren skal sikkert frelse os, og denne by skal ikke overgives i assyrerkongens hånd! hvor ikke på ezebias, thi så; ledes siger assyrerkongen: vil i slutte fred med mig og overgive eder til mig, så skal enhver af eder spise af sin vin, stok og sit figentræ og drikke af sin brønd, indtil jeg kommer og tager eder med til et land, der ligner eders, et land med korn og most, et land med brød og vingårde. lad ikke ezebias forføre eder med at sige: herren vil frelse os! mon nogen af folkenes guder har kunnet frelse sit land af assyrerkongens hånd? hvor er hamats og arpads guder, hvor er sefarvajims guder, hvor er landet samarias guder? mon de frelste samaria af min hånd? hvor er der blandt alle disse landes guder nogen, der har frelst sit land af min hånd? mon da herren skulde kunne frelse jerusalem?" men de tav og svarede ham ikke et ord, thi kongens bud

lød på, at de ikke måtte svare ham. derpå gik paladsøversten eljakim, hilkijas søn, statsskriveren sjebna og kansleren joa, asafs søn, med sønderrevne klæder til ezebias og meddelte ham, hvad rabsjake havde sagt.

37

da kong ezebias hørte det, sønderrev han sine klæder, hyllede sig i sæk og gik ind i herrens hus. og han sendte paladsøversten eljakim og statsskriveren sjebna og præsternes ældste, hyllet i sæk, til profeten esajas, amoz's søn, for at sige til ham: "ezebias lader sige: en nødens, tugtelsens og forsmædelsens dag er denne dag, thi barnet er ved at fødes, men der er ikke kraft til at bringe det til verden! dog vil herren din gud måske høre, hvad rabsjake har sagt, han, som er sendt af sin herre, assyrerkongen, for at håne den levende gud, og måske vil han straffe ham for de ord, som herren din gud har hørt gå derfor i forbøn for den rest, der endnu er tilbage!" da kong ezebias's folk kom til esajas, sagde han til dem: "således skal i svare eders herre: så siger herren: frygt ikke for de ord, du har hørt, som assyrerkongens trælle har hånet mig med! se, jeg vil indgive ham en ånd, og han skal få en tidende at høre, så han vender tilbage til sit land, og i hans eget land vil jeg fælde ham med sværdet!" rabsjake vendte så tilbage og traf assyrerkongen i færd med at belejre libna, thi han havde hørt, at kongen var brudt op fra lakisj. så fik han underretning: om, at kong tihaka af ætiopien var rykket ud for at angribe ham, og han sendte sendebud til ezebias og sagde: "således skal i sige til kong ezebias af juda: lad ikke din gud, som du slår din lid til, villdele dig med at sige, at jerusalem ikke skal gives i assyrerkongens hånd! du har jo dog hørt, hvad assyrerkongerne har gjort ved alle lande, hvorledes de har lagt band på dem og du skulde kunne undslippe! de folk, mine fædre tilintetgjorde, gozan, karan, rezef og folkene fra eden i telassar, har deres guder kunnet frelse dem? hvor er kongen af hamat, kongen af arpad eller kongen af la'ir, sefarvajim, hena og ivva?" da ezebias havde modtaget brevet af sendebudenes hånd og læst det, gik han op i herrens hus og bredte det ud for herrens åsyn. derpå bad ezebias den bøn for herrens åsyn: "hærskarers herre, israels gud, du, som troner over keruberne, du alene er gud over alle jordens riger; du har gjort himmelen og jorden! bøj nu dit øre, herre, og lyt, åbn dine øjne, herre, og se! læg mærke til alle de ord, sankerib har sendt hid for at spotte den levende gud! det er sandt, herre, at assyrerkongerne har tilintetgjort alle de folk og deres lande og kastet deres guder i ilden; men de er ikke guder, kun menneskehænderes værk af træ eller sten; derfor kunde de ødelægge dem. men frels os nu, herre vor gud, af hans hånd, så alle jordens riger kan kende, at du, herre, alene er gud!" så sendte esajas, amoz's søn, bud til ezebias og lod sige: "så siger herren, israels gud: din bøn angående assyrerkongen sankerib har jeg hørt!" således lyder det ord, herren taledede imod ham: hun håner, hun spotter dig, jomfruen, zions datter, jerusalems datter ryster på hovedet ad dig! hvem har du hånet og smædet, mod hvem har du løftet din røst? til israels hellige løftet i hovmod du blikket! ved dine trælle håned du herren og

sagde: "med mine talløse vogne besteg jeg bjergenes højder, libanons afsides egne; jeg fældede dets cedres højskov, dets ædle cypresser, trængte frem til dets øverste raststed, dets havers skove. fremmed vand grov jeg ud, og jeg drak det, tørskoet skred jeg over ægyptens strømme!" har du ej hørt det? for længst kom det op i min tanke, jeg lagde det forud til rette, nu lod jeg det ske, og du gjorde murstærke byer til øde stenhobe mens folkene grebes i afmagt af skræk og skam, blev som græsset på marken, det spirende grønne, som græs på tage, som mark for østenvinden. jeg ser, når du rejser og sætter dig, ved, når du går og kommer. fordi du raser imod mig, din trods bar nået mit øre, lægger jeg ring i din næse og bidsl i munden og fører dig bort ad vejen, du kom! og dette skal være dig tegnet: i år skal man spise, hvad der såed sig selv, og året derpå, hvad der skyder af rode, tredje år skal man så og høste, plante vin og nyde dens frugt. den, bjærgede rest af judas hus slår atter rødder forneden og bærer sin frugt foroven; thi fra jerusalem udgår en rest, en levning fra zions bjerg. derfor, så siger herren om assyrerkongen: i byen her skal han ej komme ind, ej sende en pil herind, ej nærme sig den med skjolde eller opkaste vold imod den; ad vejen, han kom, skal han gå igen, i byen her skal han ej komme ind så lyder det fra herren. jeg værner og frelser denne by for min og min tjener davids skyld! så gik herrens engel ud og ihjelslog i assyrernes lejr 185000 mand; og se, næste morgen tidlig lå de alle døde. da brød assyrerkongen sankerib op, vendte hjem og blev sind i nineve. men da han engang tilbød i sin gud nisroks hus, slog hans sonner adrammelek og sar'ez'er ham ihjel med deres sværd, hvorefter de flygtede til ararats land: og hans son asarhaddon blev konge i hans sted.

38

ved den tid blev ezeekias dødssyg. da kom profeten esajas, amoz's søn, til ham og sagde: "så siger herren: beskik dit hus, thi du skal dø og ikke leve!" da vendte han ansigtet om mod væggen og bad således til herren: "ak, herre, kom dog i hu, hvorledes jeg har vundet for dit åsyn i oprigtighed og med helt hjerte og gjort, hvad der er godt i dine øjne!" og ezeekias græd højt. da kom herrens ord til esajas således: "gå hen og sig til ezeekias: så siger herren, din fader davids gud: jeg har hørt din bøn, jeg har set dine tårer! se, jeg vil lægge femten år til dit liv og udfri dig og denne by af assyrerkongens hånd og værne om denne by! og tegnet fra herren på, at herren vil udføre, hvad han har sagt, skal være dig dette: se, jeg vil lade skyggen gå de streger tilbage, som den har flyttet sig med solen på akaz's solur, ti streger!" da gik solen de ti streger, som den havde flyttet sig, tilbage på soluret. en bøn af kong ezeekias af juda, da han var syg og kom sig af sin sygdom: jeg tænkte: bort må jeg gå i min bedste alder, hensættes i dødsrigets porte mine sidste år. jeg tænkte: ej skuer jeg herren i de levendes land, ser ingen mennesker mer blandt skyggerigets folk; min bolig er nedbrudt, ført fra mig som hyrdernes telt, som en væver sammenrullet du mit liv og skar det fra tråden. du ofrer mig fra dag til nat, jeg skrider til dagdry; som en løve knuser han

alle benene i mig; du giver mig ben fra dag til nat. jeg klynker som klagende svale, sukker som duen, jeg skuer med tårer mod himlen: herre, jeg trænges, vær mig borgen! hvad skal jeg, sige? han taledes til mig og selv greb han ind. herre, man skal bære bud derom til alle kommende slægter. se, bitterhed, bitterhed blev mig til fred. og du skåned min sjæl for undergangens grav; thi alle mine synder kastede du bag din ryg. thi dødsriget takker dig ikke, dig lover ej døden, på din miskundbed håber ej de, der synker i graven. men den levende, den levende takker dig som jeg i dag. om din trofasthed taler fædre til deres børn. herre, frels os! så vil vi røre strengene alle vore levedage ved herrens hus. da bød esajas, at man skulde tage en figenke og lægge den som plaster på det syge sted, for at han kunde blive rask. og ezeekias sagde: "hvad er tegnet på, at jeg skal gå op til herrens hus?"

39

ved den tid sendte bal'adans søn, kong merodak-bal'adan af babel, brev og gave til ezeekias, da han hørte, at han havde været syg, men var blevet rask. og ezeekias glædede sig over deres komme og viste dem huset, hvor han havde sine skatte, sølvet og guld, røgelsestofferne, den fine olie, hele sit våbenoplag og alt, hvad der var i hans skatkamre; der var ikke den ting i hans hus og hele hans rige, som ezeekias ikke viste dem. da kom profeten esajas til kong ezeekias og sagde til ham: "hvad sagde disse mænd, og hvorfra kom de til dig?" ezeekias svarede: "de kom fra et fjernt land, fra babel." da spurgte han: "hvad fik de at se i dit hus?" ezeekias svarede: "alt, hvad der er i mit hus, så de; der er ikke den ting i mine skatkamre, jeg ikke viste dem." da sagde esajas til ezeekias: "hør herskarsers herres ord! se, dage skal komme, da alt, hvad der er i dit hus, og hvad dine fædre har samlet indtil denne dag, skal bringes til babel og intet lades tilbage, siger herren. og af dine sønner, der nedstammer fra dig, og som du avler, skal nogle tages og gøres til hofmænd i babels konges palads!" men ezeekias sagde til esajas: "det ord fra herren, du har talt, er godt!" thi han tænkte: "så bliver der da fred og tryghed, så længe jeg lever!"

40

trøst, ja trøst mit folk, så siger eders gud, tal jerusalem kærligt til og råb kun til det, at nu er dets strid til ende, dets skyld betalt, tvelfold straf har det fået af herrens hånd for alle sine synder. i ørkenen råber en røst: "ban herrens vej, jæv n i det øde land en højvej for vor gud! hver dal skal højnes, hvert bjerg, hver høj, skal sænkes, bakket land blive fladt og fjeldvæg til slette. åbenbares skal herrens herlighed, alt kød til hobe skal se den. der lyder en røst, som siger: "råb!" jeg svarer: "hvad skal jeg råbe?" "alt kød til hobe er græs, al dets ynde som markens blomst; græsset tørres, blomsten visner, når herrens ånde blæser derpå; visselig, folket er græs, græsset tørres, blomsten visner, men vor guds ord bliver evindeligt." stig op på højen bjerg, du zions glædesbud, løft din røst med kraft,

du jerusalems glædesbud, løft den uden frygt og sig til judas byer: "se eders gud!" se, den herre herren kommer med vælde, han hersker med sin arm. se, hans løn er med ham, hans vinding foran ham, han vogter sin hjord som en hyrde, samler den med armen, bærer lammene i favn og leder de diende får. hvo måler vandet i sin hånd, afmærker med fingerspand himlen, måler jordens støv i skæppe og vejer bjerge med bismær eller i vægtskål høje? hvo leder herrens ånd, råder og lærer ham noget? hos hvem får han råd og indsigt, hvem lærer ham rettens vej, hvem kan give ham kundskab, hvem kundgør ham indsigtens vej? se, som dråbe på spand er folkene, at regne som frug på vægt, som et gran vejer fjerne strande. libanon giver ej brændsel, dets dyr ej brænder nok. alle folk er som intet for ham, for luft og tomhed at regne. med hvem vil i ligne gud, hvad stiller i op som hans lige? et billede det støber en mester, en guldsmed lægger guldbørst, og sølvkæder støber en anden. den, som vil rejse en afgud, vælger sig træ, som ej rådnere; han søger sig en kyndig mester til at rejse et billede, som står. ved i, hører i det ikke, er det . ikke forkyndt jer før længst? har i da ikke skønnet det, fra jordens grundvold blev lagt? han troner over jordens kreds, som græshopper er dens beboere; han udbreder himlen som en dug og spænder den ud som et teltb. fyrster gør han til intet, jordens dommere til luft. knap er de plantet, knap er de sået, knap har stiklingen rod i jorden, så ånder han på dem, de visner; som strå fejrer storm dem bort. hvem vil i ligne mig med som min ligemand? siger den hellige. løft eders blik til himlen og se: hvo skabte disse? han monstrar deres hær efter tal, kalder hver enkelt ved navn; så stor er hans kraft og vælde, at ikke en eneste mangler. hvorfor siger du, jakob, hvi taler du, israel, så: "min vej er skjult for herren, min ret gled min gud af hænde." ved du, hørte du ikke, at herren er en evig gud, den vide jord har han skabt? han trættes og mattes ikke, hans indsigt udgrundes ikke; han giver den trætte kraft, den svage fylde af styrke. ynglinge trættes og mattes, ungersvende snubler brat, ny kraft får de, der bier på herren, de får nye svingfjer som ørnen; de løber uden at mattes, vandrer uden at trættes.

41

hør mig i tavshed, i fjerne strande, lad folkene hente ny kraft, komme hid og tage til orde, lad os sammen gå frem for retten! hvo vakte i østen ham, hvis fod går fra sejr til sejr, hvo giver folk i hans vold og gør ham til kongers hersker? han gør deres sværd til støv, deres buer til flagrende strå, forfølger dem, går uskadt frem ad en vej, hans fod ej har trådt. hvo gjorde og virkede det? han, som længst kaldte slægterne frem, jeg, herren, som er den første og end hos de sidste den samme. fjerne strande så det med gru, den vide jord folte rædsel, de nærmede sig og kom. den ene hjælper den anden og siger: "broder, fat mod!" mesteren opmuntrer guldsmeden, glatteren ham, der hamrer; lodningen tager han god og sømmer det fast, så det står. men israel, du min tjener, jakob, hvem jeg har udvalgt, ætling af abraham, min ven - hvem jeg tog fra jordens grænser og kaldte

fra dens fjerneste kroe, til hvem jeg sagde: "du min tjener, som jeg valgte og ikke vraged": frygt ikke, thi jeg er med dig, vær ej rådvild, thi jeg er din gud! med min retfærdigs højre styrker, ja hjælper, ja støtter jeg dig. se, skam og skændsel får alle, som er dig fjendske, til intet bliver de, der trætter med dig, de forgår. du søger, men finder ej dem, der kives med dig, til intet, til luft bliver de, der strides med dig. thi jeg, som er herren din gud, jeg griber din hånd, siger til dig: frygt kun ikke, jeg er din hjælper. frygt ikke, jakob, du orm, israel, du kryb! jeg hjælper dig, lyder det fra herren, din genløser er israels hellige. se, jeg gør dig til tærskelæde, en ny med mange tænder; du skal tærsk og knuste bjerge, og høje skal du gøre til avner; du kaster dem, dinden tager dem, stormen hvirvler dem bort. forgæves søger de arme og fattige vand, deres tunge brænder af tørst; jeg, herren, vil bøn-høre dem, dem svigter ej israels gud. fra nøgne høje sender jeg floder og kilder midt i dale; ørkenen gør jeg til vanddrag, det tørre land til væld. i ørkenen giver jeg cedre, akacier, myrter, oliven; i ødemark sætter jeg cypresser tillige med elm og gran, at de må se og kende, mærke sig det og indse, at herrens hånd har gjort det, israels hellige skabt det. fremlæg eders sag, siger herren, kom med bevis! siger jakobs konge. de træde nu frem og forkynde os, hvad der herefter skal ske. forkynd, hvad der siden vil ske, at vi kan se, i er guder! gør noget, godt eller ondt, så måler vi os med hinanden! se, i er intet, eders gerning luft, vederstyggelig, hvo eder vælger. jeg vakte ham fra norden, og han kom, jeg kaldte ham fra solens opgang. han nedtramper fyrster som dynd, som en pottemager ælter sit ler. hvo forkyndte det før, så vi vidste det, forud, så vi sagde: "han fik ret!" nej, ingen har forkyndt eller sagt det, ingen har hørt eders ord. først jeg har forkyndt det for zion, sendt jerusalem glædesbud. jeg ser mig om der er ingen, ingen af dem ved råd, så de svarer mig på mit spørgsmål. se, alle er de intet, deres værker luft, deres billeder vind og tomhed.

42

se min tjener, ved hvem jeg min udvalgte, hvem jeg har kærl! på ham har jeg lagt min ånd, han skal udbrede ret til folkene. han råber og skriger ikke, løfter ej røsten på gaden, bryder ej knækket rør og slukker ej rygende tande. han udbreder ret med troskab, vansmægter, udmattes ikke, for han får sat ret på jorden; og fjerne strande bier på hans lov. så siger gud herren, som skabte og udsåede himlen, udbredte jorden med dens grøde, gav folkene på den åndedræt og dem, som vandrer der, ånde. jeg, herren, har kaldet dig i retfærd og grebet dig fast om hånd; jeg vogter dig, og jeg gør dig til folkepagt, til hedningelys for at åbne de blinde øjne og føre de fangne fra fængslet, fra fangehullet mørkets gæster. jeg er herren, så lyder mit navn. jeg giver ej andre min ære, ej gudebilleder min pris. hvad jeg forudsagde, se, det er sket, jeg forkynder nu nye ting, kundgør dem, før de spirer frem. synd herren en ny sang, hans pris over jorden vide; havet og dets fylde skal juble, fjerne strande og de, som bebor dem; ørkenen og dens byer stemmer i,

de lejre, hvor kedar bor; klippeboerne jubler, råber fra bjergenes tinder; herren giver de ære, forkyn-
der hans pris på fjerne strande. herren drager ud
som en helt, han vækker som en stridsmand sin kam-
pølst, han udstøder krigsskrig, han brøler, æsker sine
fjender til strid. en evighed lang har jeg tiet, været
tavs og lagt bånd på mig selv; nu skriger jeg som
kvinde i barnsnød, stønner og snapper efter luft. jeg
gør bjerge og høje tørre, afsvider alt deres grønt, gør
strømme til udtørret land, og sumpe lægger jeg tørre.
jeg fører blinde ad ukendt vej, leder dem ad ukendte
stier, gør mørket foran dem til lys og bakkelandet til
slette. det er de ting, jeg gør, og dem går jeg ikke
fra. vige og dybt beskæmmes skal de, som stoler på
billeder, som siger til støbte billeder: "i er vore guder!"
i, som er døve, hør, løft blikket, i blinde, og se! hvo
er blind, om ikke min tjener, og dov som budet, jeg
sendte? hvo er blind som min håndgangne mand,
blind som herrens tjener? meget så han, men ænsed
det ikke, trods åbne ører hørte han ej. for sin retfærds
skyld vilde herren løfte loven til højhed og ære. men
folket er plyndret og hærget; de er alle bundet i huler,
skjult i fangers huse, til ran blev de, ingen redder, til
plyndring, ingen siger: "slip dem!" hvem af jer vil lytte
til dette, mærke sig og fremtidig høre det: hvo hen-
gav jakob til plyndring, gav israel hen til ransmænd?
mon ikke herren: mod hvem vi synded, hvis veje de ej
vilde vandre, hvis lov de ikke hørte? han udgød over
det harme, sin vrede og krigens vælde; den luede om
det, det ænsed det ej, den sved det, det tog sig det ikke
til hjerte.

43

men nu, så siger herren, som skabte dig, jakob,
danned dig, israel: frygt ikke, jeg genløser dig, jeg
kalder dig ved navn, du er min! når du går gennem
vande, er jeg med dig, gennem strømme, de river dig
ikke bort; når du går gennem ild, skal du ikke svides,
luen brænder dig ikke. thi jeg er din gud, jeg, herren,
israels hellige din frelser. fordi du er dyrebar for mig,
har værd, og jeg elsker dig; jeg giver mennesker for
dig og folkefærd for din sjæl. frygt ikke, thi i jeg er med
dig! jeg bringer dit afkom fra østen, sanker dig sam-
men fra vesten, siger til norden: "giv hid!" til sønden:
"hold ikke tilbage! bring mine sønner fra det fjerne,
mine døtre fra jordens ende, enhver, der er kaldt med
mit navn, hvem jeg skabte, dannet og gjorde til min
ære!" for det blinde folk frem, der har øjne, de døve,
der dog har ører! lad alle folkene samles, lad folke-
færdene flokkes! hvo blandt dem kan forkynde sligt
eller påvise ting, de har forudsagt? lad dem føre vid-
ner og få ret, lad dem høre og sige: "det er sandt!" mine
vidner er i, så lyder det fra herren, min tjener, hvem
jeg har udvalgt, at i må kende det, fro mig og indse,
at jeg er den eneste. for mig blev en gud ej dannet, og
efter mig kommer der ingen; jeg, jeg alene er herren,
uden mig er der ingen frelser. jeg har forkyndt det og
frelser, kundgjort det, ej fremmede hos jer; i er mine
vidner, lyder det fra herren. jeg er fra evighed gud,
den eneste også i fremtiden. ingen frier af min hånd,
jeg handler - hvo gør det ugjort? så siger herren, ed-
ers genløser, israels hellige: for eder gør jeg opbud

mod babel og fjerner deres fængsels portslåer, mens
kaldæerne bindes i halsjern. jeg, herren, jeg er eders
hellige, israels skaber eders konge. så siger herren,
som lagde en vej i havet, en sti i de stride vande, førte
vogne og heste derud, hær og kriger tillige; de seg-
ned og rejste sig ikke, sluktes, gik ud som en væge:
kom ikke det svundne i hu, tænk ikke på fortidens
dage! thi se, nu skaber jeg nyt, alt spirer det, ser i det
ikke? gennem ørkenen lægger jeg vej, floder i, det
øde land; de vilde dyr skal ære mig, sjakaler tillige
med strudse. thi vand vil jeg give i ørkenen, floder
i det øde land, for at lække mit udvalgte folk. det folk,
jeg har dannet mig, skal synge min pris. jakob, du
kaldte ej på mig eller trætted dig, israel, med mig; du
bragte mig ej brændofferlam, du æred mig ikke med
slagtofre; jeg plaged dig ikke for afgrødeoffer, trætted
dig ikke for røgelse; du købte mig ej kalmus for sølv
eller kvæged mig med slagtofres fedt. nej, du plaged
mig med dine synder, trætted mig med din brøde. din
misgerning sletter jeg ud, jeg, jeg, for min egen skyld,
kommer ej dine synder i hu. mind mig, lad vor sag gå
til doms, regn op, så du kan få ret! allerede din stam-
fader synded, dine talsmænd forbrød sig imod mig,
så jeg vanæred hellige fyrster, gav jakob hen til band
og israel hen til spot.

44

men hør nu, jakob, min tjener, israel, hvem jeg har
udvalgt: så siger herren, som skabte dig og fra mod-
ers liv dannet dig, din hjælper: frygt ikke, min tjener
jakob, jesurum, hvem jeg har udvalgt! thi jeg udgy-
der vand på det tørstende, strømme på det tørre land,
udgyder min ånd på din æt, min velsignelse over dit
afkom; de skal spire som græs mellem vande, som
pile ved bækkens løb. en skal sige: "jeg er herrens",
en kalde sig med jakobs navn, en skrive i sin hånd:
"for herren!" og tage sig israels navn. så siger her-
ren, israels konge, dets genløser, hærskarers herre:
jeg er den første og den sidste, uden mig er der in-
gen gud. hvo der er min lige, træde frem, forkynde
og godtgøre for mig: hvo kundgjorde fra urtid det
kommende? de forkynde os, hvad der skal ske! ræd-
des og ængstes ikke! har ej længst jeg kundgjort og
sagt det? i er mine vidner: er der gud uden mig, er
der vel anden klippe? jeg ved ikke nogen. de, der
laver gudebilleder, de alle intet, og deres kære guder
gavner intet; deres vidner ser intet og kender intet,
at de må blive til skamme. når nogen laver en gud
og støber et billede, er det ingen gavn til; se, alle
dets tilbedere bliver til skamme; mestrene er jo kun
mennesker lad dem samles til hobe og træde frem,
de skal alle som een forfærdes og blive til skamme.
en smeder jern til en økse og arbejder ved kulild,
tildanner den med hamre og gør den færdig med sin
stærke arm; får han ikke mad, afkræftes han, og får
han ikke vand at drikke, bliver han træt. så fælder
ban træer, udspænder målesnoren, tegner billedet
med gravstikken, skærer det ud med kniven og sæt-
ter det af med cirkelen; han laver det efter en mands
sikkelse, efter menneskelig skønhed, til at stå i et
hus. han fældede sig cedre, tog elm og eg og arbe-
jdede af al sin kraft på skovens træer, som gud havde

plantet og regnen givet vækst. det tjener et menneske til brændsel, han tager det og varmer sig derved; han sætter ild i det og bager brød - og desuden laver han en gud deraf og tilbeder den, han gør et gudebillede deraf og knæler for det. halvdelen brænder han i ilden, og over gløderne steger han kød; han spiser stegen og mættes; og han varmer sig derved og siger: "ah, jeg bliver varm, jeg mærker ilden" - og af resten laver han en gud, et billede; han knæler for det, kaster sig ned og beder til det og siger: "frels mig, thi du er min gud!" de skønner ikke, de fatter ikke, thi deres øjne er lukket, så de ikke ser, og deres hjerter, så de ikke skønner. de tænker ikke over det, de har ikke indsigt og forstand til at sige sig selv: "halvdelen brændte jeg i bålet, over gløderne bagte jeg brød, stegte kød og spiste; skulde jeg da af resten gøre en vederstyggelighed? skulde jeg knæle for en træklods?" den, som tillægger aske værd, ham har et vildfarende hjerte dåret; han redder ikke sin sjæl, så han siger: "er det ikke en løgn, jeg har i min højre hånd?" jakob, kom dette i hu, israel, thi du er min tjener! jeg skabte dig, du er min tjener, ej skal du glemmes, israel; jeg slettede som tage din misgerning og som en sky dine synder. jubler, i himle, thi herren greb ind, fryd jer, i jordens dybder, bryd ud i jubel, i bjerge, skoven og alle dens træer, thi herren genløser jakob og herliggør sig ved israel. så siger herren, din genløser, som dannede dig fra moders liv: jeg er herren, som skabte alt, som ene udspondte himlen, udbredte jorden, hvo hjalp mig? som tilintetgør løgnernes tegn og gør spåmænd til dårer, som tvinger de vise tilbage, beskæmmer deres lærdom, stadfæster sine tjeneres ord, fuldbyrder sine sendebuds råd, jeg siger om jerusalem: "det skal bebos!" om judas byer: "de skal bygges!" ruinerne rejser jeg atter! jeg siger til dybet: "bliv tørt, dine floder gør jeg tørre!" jeg siger om kyros: "min hyrde, som fuldbyrder al min vilje!" jeg siger om jerusalem: "det skal bygges!" om templet: "det skal grundes"

45

så siger herren til sin salvede, til kyros, hvis højre jeg greb for at nedstyre folk for hans ansigt og løse kongernes gjord, for at åbne dørene for ham, så portene ikke var stængt: selv går jeg frem foran dig, hindringer jævner jeg ud; jeg sprænger porte af kobber og sønderhugger slår af jern. jeg giver dig mulmets skatte, rigdomme gemt i løn, så du kender, at den, der kaldte dig ved navn, er mig, er herren, israels gud. for jakobs, min tjeners, skyld, for min udvalgte, israels, skyld kalder jeg dig ved dit navn, ved et æresnavn, skønt du ej kender mig. herren er jeg, ellers ingen, uden mig er der ingen gud; jeg omgjørder dig, endskønt du ej kender mig, så de kender fra solens opgang til dens nedgang: der er ingen uden mig. herren er jeg, ellers ingen, lysets ophav og mørkets skaber, velfærds kilde og ulykkes skaber: jeg er herren, der virker alt. lad regne, i himle deroppe, nedsend retfærd, i skyer, jorden åbne sit skød, så frelse må spire frem og retfærd vokse tillige. ve den, der trættes med sit ophav, et skår kun blandt skår af jord! siger ler til pottemager: "hvad kan du lave?" hans værk: "du har ikke hænder!" ve den, der siger til sin fader:

"hvad kan du avle?" til sin moder: "hvad kan du føde?" så siger herren, israels hellige, fremtidens ophav: i spørger mig om mine børn, for mine hænders værk vil i råde! det var mig, som dannede jorden og skabte mennesket på den; mine hænder udspondte himlen, jeg opbød al dens hær; det var mig, som vakte ham i retfærd, jeg jævner alle hans veje; han skal bygge min by og give mine bortførte fri ikke for løn eller gave, siger hærskaers herre. så siger herren: ægyptens løn, ætiopiens vinding, sebæernes granvoksne mænd, de skal komme og tilhøre dig, og dig skal de følge; de skal komme i lænker og kaste sig ned for dig og bønfalde dig: "kun hos dig er gud, der er ingen anden gud." sandelig, du er en gud, som er skjult, israels gud er en frelser! skam og skændsel bliver alle hans fjender til del, til hobe går gudemagerne om med skændsel. israels frelses ved herren, en evig frelse, i evighed bliver i ikke til skam og skændsel. thi så siger herren, himlens skaber, han, som er gud, som dannede jorden, frembragte, grundfæstede den, ej skabte den øde, men dannede den til at bebos: herren er jeg, ellers ingen. jeg taledes ikke i løndom, i mørkets land, sagde ikke til jakobs æt: "søg mig forgæves!" jeg, herren, taler hvad ret er, forkynder, hvad sandt er. kom samlede hid, træd frem til hobe, i folkenes undslupne! uvidende er de, som bærer et billede af træ, de, som beder til en gud, der ikke kan frelse. forkynd det, kom frem dermed, lad dem rådslå sammen: hvo kundgjorde dette tilforn, forkyndte det forud? mon ikke jeg, som er herren? uden mig er der ingen gud, uden mig er der ingen retfærdig, frelsende gud. vend dig til mig og bliv frelst, du vide jord, thi gud er jeg, ellers ingen; jeg svor ved mig selv, fra min mund kom sandhed, mit ord vender ikke tilbage: hvert knæ skal bøjes for mig, hver tunge sværge mig til. "kun hos herren," skal man sige, "er retfærd og styrke; til ham skal alle hans avindsmænd komme med skam." ved herren når al israels æt til sin ret og jubler.

46

i knæ er bel, og nebo er bøjet, deres billeder gives til dyr og fæ, de læsses som byrde på trætte dyr de bøjes, i knæ er de alle, de kan ikke frelse byrden, og selv må de vandre i fangenskab. hør mig, du jakobs hus, al resten af israels hus, løftet fra moders liv, båret fra moders skød. til alderdommen er jeg den samme, jeg bærer jer, til hårene gråner; ret som jeg bar, vil jeg bære, jeg, jeg vil bære og redde. med hvem vil i jævnstille ligne mig, hvem vil i gøre til min lige? de øser guld af pung, sølv får de vejat på vægt, de lejer en guldsmed, som gør det til en gud, de bøjer sig, kaster sig ned; de løfter den på skuldren og bærer den, sætter den på plads, og den står, den rører sig ikke af stedet råber de til den, svarer den ikke, den frelser dem ikke i nød. kom dette i hu, lad jer råde, i frafaldne, læg jer det på sindet! kom i hu, hvad er forudsagt for, thi gud er jeg, ellers ingen, ja gud, der er ingen som jeg, der forud forkyndte enden, tilforn, hvad der ikke var sket, som sagde: "mit råd står fast, jeg fuldbyrder al min vilje," som fra øst kalder ørnen hid, fra det fjerne mit råds fuldbyrder. jeg taled og lader det ske, udtænkte og fuldbyrder det. hør på mig, i modløse, som tror, at retten er fjern: jeg

bringer min ret, den er ej fjern, min frelse tøver ikke; jeg giver frelse på zion, min herlighed giver jeg israël.

47

stig ned, sid i støvet, du jomfru, babels datter, sid uden trone på jorden, kaldæernes datter! thi ikke mer skal du kaldes den fine, forvænte! tag fat på kværnen, mal mel, læg sløret bort, løft slæbet, blot dine ben og vad over strømmen! din blusel skal blottes, din skam skal ses. hævn tager jeg uden skånsel, siger vor genløser, hvis navn er hærskarers herre, israels hellige. sid tavs og gå ind i mørke, kaldæernes datter, thi ikke mer skal du kaldes rigernes dronning! jeg vrededes på mit folk, vanæred min arv, gav dem hen i din hånd; du viste dem ingen medynk, du lagde dit tunge åg på oldingens nakke. du sagde: "jeg bliver evindeligt evigheds dronning." du tog dig det ikke til hjerte, brod dig ikke om enden. så hør nu, du yppige, du, som sidder i tryghed, som siger i hjertet: "kun jeg, og ellers ingen! aldrig skal jeg sidde enke, ej kende til barnløshed." begge dele skal ramme dig brat samme dag, barnløshed og enkestand ramme dig i fuldeste mål, dine mange trylleord, din megen trolddom til trods, skønt du tryk i din ondskab sagde: "ingen ser mig." din visdom og viden var det, der ledte dig vild, så du sagde i hjertet: "kun jeg, og ellers ingen!" dig rammer et onde, du ikke kan købe bort, over dig falder et vanheld, du ikke kan sone, undergang rammer dig brat, når mindst du aner det. kom med din trolddom og med dine mange trylleord, med hvilke du umaged dig fra din ungdom, om du kan bøde derpå og skræmme det bort. med rådgiverhoben sled du dig træt, lad dem møde, lad himmelgranskerne frelse dig, stjernekeigerne, som måned for måned kundgør, hvad dig skal ske! se, de er blevet som strå, de, fortæres af ild, de frelser ikke deres liv fra luens magt. "ingen glød til varme, ej bål at sidde ved!" sligt får du af dem, du umaged dig med, dine troldmænd fra ungdommen af; de raver hver til sin side, dig frelser ingen.

48

hør dette, du jakobs hus, i, som kaldes med israels navn og er rundet af judas kilde, som sværger ved herrens navn og priser israels gud - dog ikke redeligt og sandt - fra den hellige by har de jo navn, deres støtte er israels gud, hvis navn er hærskarers herre: jeg forudsagde det, som er sket, af min mund gik det ud, så det hørtes, brat greb jeg ind, og det indtraf. thi stivsinnet er du, det ved jeg, din nakke et jernbånd, din pande af kobber. jeg sagde det forud til dig, kundgjorde det, førend det indtraf, at du ikke skulde sige: "det gjorde mit billede, mit skårne og støbte bød det." du hørte det, se det nu alt! og vil i mon ikke stå ved det? fra nu af kundgør jeg nyt, skjulte ting, du ej kender; nu skabes det, ikke før, for i dag har i ikke hørt det, at du ikke skulde sige: "jeg vidste det." hverken har du hørt eller vidst det, det kom dig ej før for øre. thi jeg ved, du er gennemtrolos, fra moders liv hed du "frafalden"; for mit navns skyld holder jeg vreden hen, for min ære vil jeg skåne, ej udrydde

dig. se, jeg smelted dig sølv blev det ikke prøved dig i lidelsens ovn. for min egen skyld griber jeg ind; thi hvor krænktes dog ikke mit navn! jeg giver ej andre min ære. hør mig dog nu, o jakob, israël, du, som jeg kaldte: mig er det, jeg er den første, også jeg er den sidste. min hånd har grundlagt jorden, min højre udspændt himlen; så såre jeg kalder på dem, moder de alle frem. samler jer alle og hør: hvem af dem forkyndte mon dette? min ven fuldbyrder min vilje på babel og kaldæernes æt. jeg, jeg har talet og kaldt ham, fik ham frem, hans vej lod jeg lykkes. kom hid til mig og hør: jeg taled ej fra først i løndom, jeg var der, så snart det skete. og nu har den herre herren sendt mig med sin ånd. så siger herren, din genløser, israels hellige: jeg er herren, din gud, som lærer dig, hvad der bærer, leder dig ad vejen, du skal gå. ak, lyttet du til mine bud! da blev din fred som floden, din retfærd som havets bølger, da blev dit afkom som sandet, din livsfrugt tallos som sandskorn; dit navn skulde ej slettes ud og ej lægges øde for mit åsyn. gå ud af babel, fly fra kaldæa, kundgør, forkynd det med jublende rost, udspred det lige til jordens ende, sig: "herren har genløst jakob, sin tjener, lod dem gå gennem ørk, de tørstede ikke, lod vand vælde frem af klippen til dem, kløvede klippen, så vand strømmede ud." de gudløse har ingen fred, siger herren.

49

hør mig, i fjerne strande, lyt til, i folk i det fjerne! herren har fra moders liv kaldt mig, fra moders skød nævnet mit navn; til et skarpt sværd gjorde han min mund og skjulte mig i skyggen af sin hånd, til en sleben pil har han gjort mig og gemt mig i sit kogger, sagt til mig: "du er min tjener, israël, ved hvem jeg vinder ære." jeg sagde: "min møje er spildt, på tomhed og vind sled jeg mig op dog er min ret hos herren, min løn er hos min gud." og nu siger herren, som danned mig fra moders liv til sin tjener for at hjemføre jakob til ham og samle israël til ham og i herrens øjne er jeg æret, min gud er blevet min styrke - han siger: "for lidt for dig som min tjener at rejse jakobs stammer og hjemføre israels frelst! jeg gør dig til hedningers lys, at min frelse må nå til jordens ende." så siger herren, israels genløser, dets hellige, til den dybt foragtede, skyet af folk, herskernes træl: konger skal se det og rejse sig, fyrster skal kaste sig ned for herrens skyld, den trofaste, israels hellige, der udvælger dig. så siger herren: jeg hører dig i nådens stund, jeg hjælper dig på frelsens dag, vogter dig og gør dig til folkepagt for at rejse landet igen, udskifte øde lodder og sige til de bundne: "gå ud!" til dem i mørket: "kom frem!" græs skal de finde langs vejene, græsgang på hver nogen høj; de hungre og tørster ikke, dem stikker ej hede og sol. thi deres forbarmer fører dem, leder dem til kildevæld; jeg gør alle bjerge til vej, og alle stier skal højnes. se, nogle kommer langvejsfra, nogle fra nord og vest, nogle fra sinims land. jubler, i himle, fryd dig, du jord, i bjerge, bryd ud i jubel! thi herren trøster sit folk, forbarmer sig over sine arme. dog siger zion: "herren har sviget mig, herren har glemt mig!" glemmer en kvinde sit diende barn, en moder, hvad hun bar under hjerte? ja, selv om de

kunde glemme, jeg glemmer ej dig, se, i mine hænder har jeg tegnet dig, dine mure har jeg altid for øje. dine børn kommer ilende; de, som nedbrød og lagde dig øde, går bort. løft øjnene, se dig om, de samles, kommer alle til dig, så sandt jeg lever, lyder det fra herren: du skal bære dem alle som smykke, binde dem som bruden sit bælte. thi dine tomter og grusdynger, dit hærgede land ja, nu er du beboerne for trang; de, som åd dig, er borte; end skal du høre dem sige, din barnløsheds børn: "her er for trangt, så flyt dig, at jeg kan sidde!" da tænker du i dit hjerte: "hvo fødte mig dem? jeg var jo barnløs og gold, landflygtig og bortstødt, hvo fostrede dem? ene sad jeg tilbage, hvor kommer de fra?" så siger den herre herren: se, jeg løfter min hånd for folkene, rejser mit banner for folkeslag, og de bringer dine sønner i favnen, dine døtre bæres på skulder. konger bliver fosterfædre for dig, deres dronninger skal være dine ammer. de kaster sig på ansigtet for dig, slikker dine fødders støv. du skal kende, at jeg er herren; de, som bier på mig, bliver ikke til skamme. kan bytte fratas en helt, kan den stærkes fanger slippe bort? thi så siger herren: om fanger end fratas helten, slipper bytte end bort fra den stærke, jeg strider mod dem, der strider mod dig, og dine børn vil jeg frelse. dem, der trænger dig, lader jeg æde deres eget kød, deres blod skal de drikke som most; ren, er din frelser, din genløser jakobs vældige.

50

så siger herren: hvor er eders moders skilsmissebrev, med hvilket jeg sendte hende bort; eller hvem var jeg noget skyldig, så jeg solgte eder til ham? nej, for eders brøde solgtes i, for eders synd blev eders moder sendt bort. hvi var der da ingen, da jeg kom, hvi svarede ingen, da jeg kaldte? er min hånd for kort til af udfri, har jeg ingen kraft til at redde? ved min trussel udtørre jeg havet, strømme gør jeg til ørk, så fiskene rådner af mangel på vand og dør af tørst; jeg klæder himlen i sort og hyller den ind i sæk. den herre herren gav mig lærlinges tunge, at jeg skulde vide at styrke de trætte med ord; han vækker hver morgen mit øre, han vækker det til at høre, som lærlinge hører. den herre herren åbnede mit øre, og jeg stred ikke imod, jeg unddrog mig ikke; min ryg bød jeg frem til hug, mit skæg til at rives, mit ansigt skjulte jeg ikke for hån og spyt. mig hjælper den herre herren, så jeg ikke beskæmmes; jeg gør derfor mit ansigt som sten og ved, jeg bliver ikke til skamme. min retfærdiggør er nær; lad os mødes, om nogen vil strid; om nogen vil trætte med mig, så træde han hid! se, den herre herren hjælper mig, hvo vil fordømme mig? se, alle slides op som en klædning, møl fortærer dem. frygter nogen af jer herren, han lytte til hans tjener, enhver, som vandrer i mørke og uden lys; han stole på herrens navn, søge støtte hos sin gud! alle i, som optænder ild og sætter pile i brand, gå ind i eders brændende ild, i pilene, i tændte! fra min hånd skal det ramme eder, i kval skal i ligge.

hør mig, i, som jager efter retfærd, som søger herren! se til klippen, i huggedes af, til gruben, af hvilken i brodes, se til eders fader abraham, til sara, der fødte eder: da jeg kaldte ham, var han kun een, jeg velsigned ham, gjorde ham til mange. thi herren trøster zion, trøster alle dets tomter, han gør dets ørk som eden, dets ødemark som herrens have; der skal findes fryd og glæde, lovsang og strengespil. i folkeslag, lyt til mig, i folkefærd, lån mig øre! thi lov går ud fra mig, min ret som folkeslags lys; min retfærd nærmer sig hastigt, min frelse oprinder, mine arme bringer folkeslag ret; fjerne strande bier på mig og længes efter min arm. løft eders øjne mod himlen og se på jorden henede! thi himlen skal svinde som røg, jorden som en opslidt klædning, dens beboere skal dø som myg. men min frelse varer evigt, min retfærd ophører aldrig. hør mig, i, som kender retfærd, du folk med min lov i dit hjerte, frygt ej menneskers hån, vær ikke ræd for deres spot! en klædning skal møl fortære dem, orm fortære dem som uld, men min retfærd varer evigt, min frelse fra slægt til slægt. vågn op, vågn op, herrens arm, og ifør dig styrke, vågn op som i henfarne dage, i urtidens slægter! mon du ej kløvede rahab, gennem-bored dragen, mon du ej udtørret havet, stordybets vande, gjorde havets dyb til en vej, hvor de genløste gik? herrens forløste vender hjem, de drager til zion med jubel med evig glæde om issen; fryd og glæde får de, sorg og suk skal fly. jeg, jeg er eders trøster, hvem er da du, at du frygter dødelige, jordiske mennesker, der bliver som græs, at du glemmer herren, din skaber, der udspændte himlen og grundfæstede jorden, at du altid dagen lang frygter for undertrykkerens vrede. så snart han vil til at lægge øde, hvor er da undertrykkerens vrede? snart skal den krumsluttede løses og ikke dø og synke i graven eller mangle brød, så sandt jeg er herren din gud, som rører havet, så bølgerne bruser, den, hvis navn er hærsकर्ers herre. jeg lægger mine ord i din mund og gemmer dig under min hånds skygge for at udspænde himmelen og grundfæste jorden og sige til zion: "du er mit folk." vågn op, vågn op, stå op, jerusalem, som af herrens hånd fik rakt hans vredes bæger og tømte den berusende kalk til sidste dråbe. af alle de børn, hun fødte, ledte hende ingen, af alle de børn, hun fostred, greb ingen hendes hånd. to ting timestes dig hvo ynker dig vel? vold og våde, hunger og sværd - hvo trøster dig? ved alle gadehjørner lå dine sønner i afmagt som i garn antiloper, fyldte med herrens vrede, med trusler fra din gud. hør derfor, du arme, drukken, men ikke af vin: så siger din herre, herren, din gud, der strider for sit folk: se, jeg tager den berusende kalk fra din hånd, aldrig mer skal du drikke min vredes bæger; og jeg rækker det til dine plagere, dem, som bød dig: "bøj dig, så vi kan gå over!" og du gjorde din ryg til gulv, til gade for vandringsmænd.

vågn op, vågn op, ifør dig tag dit højtidskrud på, jerusalem, hellige by! thi uomskårne, urene folk skal ej mer komme ind. ryst støvet af dig, stå op, tag sæde, jerusalem, fri dig for halslænken, zions fangne datter! thi så siger herren: for intet solgtes i, og uden sølv skal i løskøbes. thi så siger den herre herren: i begyndelsen drog mit folk ned til ægypten for at bo der som fremmed, og siden undertrykte assyrien det uden vederlag. og nu? hvad har dig at gøre her? lyder det fra herren; mit folk er jo ranet for intet. de, der hersker over det, brovter, lyder det fra herren, og mit navn vanæres ustandseligt dagen lang. derfor skal mit folk kende mit navn på hin dag, at det er mig, som har talet, ja mig. hvor liflige er på bjergene glædesbudets fodtrin, han, som udråber fred, bringer gode tidender, udråber frelse, som siger til zion: "din gud har vist, han er konge." hør, dine vægtene råber, de jubler til hobe, thi de ser for deres øjne herren vende hjem til zion. bryd ud til hobe i jubel, jerusalems tomtor! thi herren trøster sit folk, genløser jerusalem. han blotter sin hellige arm for al folkenes øjne, den vide jord skal skue frelsen fra vor gud. bort, bort, drag ud derfra, rør ej noget urent, bort, tvæt jer, i, som bærer herrens kar! thi i hast skal i ej drage ud, i skal ikke flygte; nej, foran eder går herren, eders tog slutter israels gud. se, min tjener får fremgang han stiger, løftes og ophøjes såre. som mange blev mål-løse over ham, så umenneskelig ussel så han ud, han lignet ej menneskenes børn skal folk i mængde undres, konger blive stumme over ham; thi hvad ikke var sagt dem, ser de, de skuer, hvad de ikke havde hørt.

53

hvo troede det, vi hørte, for hvem åbenbaredes herrens arm? han skød op som en kvist for hans åsyn, som et rodstud af udtørret jord, uden skønhed og pragt til at drage vort blik, uden ydre, så vi syntes om ham, ringeagtet, skyet af folk, en smerternes mand og kendt med sygdom, en, man skjuler sit ansigt for, agtet ringe, vi regned ham ikke. og dog vore sygdomme bar han, tog vore smerter på sig; vi regnede ham for plaget, slagen, gjort elendig af gud. men han blev såret for vore overtrædelser, knust for vor brødrædes skyld; os til fred kom straf over ham, vi fik lægedom ved hans sår. vi for alle vild som får, vi vendte os hver sin vej, men herren lod falde på ham den skyld, der lå på os alle. han blev knust og bar det stille, han oplod ikke sin mund som et lam, der føres hen at slagtes, som et får, der er stumt, når det klippes. han oplod ikke sin mund. fra trængsel og dom blev han taget, men hvem i hans samtid tænkte, da han reves fra de levendes land, at han ramtes for mit folks overtrædelse? hos gudløse gav man ham grav og gravkammer hos den rige, endskønt han ej gjorde uret, og der ikke var svig i hans mund. det var herrens vilje at slå ham med sygdom; når hans sjæl havde fuldbragt et skyldoffer, skulde han se afkom, leve længe og herrens vilje lykkes ved hans hånd. fordi hans sjæl har haft møje, skal han se det, hvorved

han skal mættes. når han kendes, skal min retfærdige tjener retfærdiggøre de mange, han, som bar deres overtrædelser. derfor arver han mange, med mægtige deler han bytte, fordi han udtømte sin sjæl til døden og regnedes blandt overtrædere; dog bar han manges synd, og for overtrædere bad han.

54

jubl, du golde, der ej fødte, jubl og fryd dig, du uden veer! thi den forladtes børn er flere end hustruens børn, siger herren. vid rummet ud i dit telt, spar ikke, men udsænd din boligs tæpper. du må gøre dine tel-trebe lange og slå dine teltpæle fast. thi du skal brede dig til højre og venstre, dit afkom tage folk i eje og bo i de øde byer. frygt ej, du skal ikke beskæmmes, vær ej ræd, du skal ikke skuffes! thi din ungdoms skam skal du glemme, ej mindes din enkestands skændsel. thi din ægtemand er din skaber, hans navn er hærska-rers herre, din genløser er israels hellige, han kaldes al jordens gude. som en hustru, der sidder forladt med sorg i sinde, har herren kaldt dig. en ungdomsviv, kan hun forstodes? siger din gud. jeg forlod dig et lidet øjeblik, men favner dig i stor barmhjertighed; jeg skjulte i skummende vrede et øjeblik mit åsyn for dig, men forbarmer mig med evig kærlighed, siger din genløser, herren. mig er det som noas dage: som jeg svor, at noas vande ej mer skulde oversvømme jorden, så sværger jeg nu at jeg aldrig vil vredes og skænde på dig. om også bjergene viger, om også højene rokkes, min kærlighed viger ej fra dig, min fredspagt rokkes ikke, så siger herren, din forbarmer. du arme, forblæste, utrosted! se, jeg bygger dig op med smaragder, lægger din grund med safirer, af rubiner sætter jeg tinderne, og portene gør jeg af karfunkler, af ædelsten hele din ringmur. alle dine børn bliver oplært af herren, og stor bliver børnenes fred; i retfærd skal du grundfæstes. vær tryg for vold, du har intet at frygte, for rædsler, de kommer dig ikke nær! angribes du, er det uden min vilje, falde skal hver, som angriber dig; det er mig, der skaber smeden, som blæser en kulild op og tilvirker våben ved sin kunst, men ødelæggeren skaber jeg også. intet våben, der smedes mod dig, skal du, hver tunge, der trætter med dig, får du dømt. dette er herrens tjeneres lod, den retfærd, jeg giver dem, lyder det fra herren.

55

hid, alle, som tørster, her er vand, kom, i, som ikke har penge! køb korn og spis uden penge, uden vederlag vin og mælk. hvi giver i sølv for, hvad ikke er brød, eders dagløn for, hvad ej mætter? hør mig, så får i, hvad godt er, at spise, eders sjæl skal svælge i fedt; bøj eders øre, kom til mig, hør, og eders sjæl skal leve! så slutter jeg med jer en evig pagt: de trofaste nådeløfter til david. se, jeg gjorde ham til vidne for folkeslag, til folkefærds fyrste og hersker. se, på folk, du ej kender, skal, du kalde, til dig skal folk, som ej kender dig, ile for herren din guds skyld, israels hellige, han gør dig herlig. søg herren, medens han findes, kald på ham, den stund han er nær! den gudløse forlade sin vej,

urettens mand sine tanker og vende sig til herren, at han må forbarme sig, til vor gud, thi han er rund til at forlade. thi mine tanker er ej eders, og eders veje ej mine, lyder det fra herren; nej, som himlen er højere end jorden, er mine veje højere end eders og mine tanker højere end eders. thi som regnen og sneen falder fra himlen og ikke vender tilbage, for den har kvæget jorden, gjort den frugtbar og fyldt den med spirer, givet sæd til at så og brød til at spise, så skal det gå med mit ord, det, som går ud af min mund: det skal ej vende tomt tilbage, men udføre, hvad mig behager, og fuldbyrde hvervet, jeg gav det. ja, med glæde skal i drage ud; og i fred skal i ledes frem; foran jer råber bjerge og høje med fryd, alle markens træer skal klappe i hånd; i stedet for tjørnekrat vokser cypresser, i stedet for tidsler myrter et æresminde for herren, et evigt, uudsletteligt tegn.

56

så siger herren: tag vare på ret og øv retfærd! thi min frelses komme er nær, min ret skal snart åbenbares. salig er den; der gør så, det menneske, som fastholder dette: holder sabbatten hellig og varer sin hånd fra at øve noget ondt. ej sige den fremmede, som slutter sig til herren: "herren vil skille mig ud fra sit folk!" og gildingene sige ikke: "se, jeg er et udgået træ!" thi så siger herren: gildingene, som holder mine sabbatter, vælger, hvad jeg har behag i, og holder fast ved min pagt, dem vil jeg give i mit hus, på mine mure et minde, et navn, der er bedre end sønner og døtre; jeg giver dem et evigt navn, et navn, der ikke skal slettes. og de fremmede, som slutter sig til herren for at tjene ham og elske hans navn, for at være hans tjenere, alle, som helligholder sabbatten og holder fast ved min pagt, vil jeg bringe til mit hellige bjerg og glæde i mit bedehus; deres brændofre og deres slagtofre bliver til behag på mit alter; thi mit hus skal kaldes et bedehus for alle folk. det lyder fra den herre herren: når jeg samler israels bortstødte, samler jeg andre dertil, til dets egen samlede flok. alle i markens dyr, kom hid og æd, alle i dyr i skoven! blinde er alle dets vogtere, intet ved de, alle er stumme hunde, som ikke kan gø, de ligger og drømmer, de elsker søvn; grådige er de hunde, kender ikke til mæthed. og sådanne folk er hyrder! de skønner intet, de vender sig hver sin vej, hver søger sin fordel: kom, så henter jeg vin, vi drikker af mosten; som i dag skal det være i morgen, ovenud herligt!"

57

den retfærdige omkom, og ingen tænkte derover, fromme mænd reves bort, det ønsede ingen; thi bort blev den retfærdige revet for ondskabens skyld og gik ind til fred; på gravlejset hviler nu de, som vandrede ret. men i, kom nu her, i troldkvindens børn, i horkarls og skøges yngel: hvem er det, i spotter? hvem vrænger i mund, hvem rækker i tunge ad? er i ej syndens børn og løgnens yngel? i, som er i brynde ved ege, under hvert grønt træ, i, som slakter børn i dale. de klippernes kløfter! dalenes glatte sten er din

del og din lod, du udgyder drikofre for dem, bringer dem gaver. skal jeg være tilfreds med sligt? på høje og knejsende bjerge redte du leje, også der steg du op for at slagte dit offer; bag døren og dørens stolpe satte du dit tegn; thi du sveg mig og blottet dig, steg op, gjorde lejet bredt, købte samlejets elskov af dem, så deres skam; du salved dig med olie for molok og ødsled med røgelse, sendte dine bud til det fjerne, steg ned til dødsriget, du blev træt af den lange vej, men opgav ej ævred; du samlede atter din kraft og gav ikke op. for hvem var du ræd og angst? thi på løgn var du inde, og mig kom du ikke i hu, brød dig ikke om mig. jeg er jo stum og blind, mig frygted du ikke. ja, jeg vil forkynde din retfærd og dine gerninger; ind gudeflokk hjælper og redder dig ej på dit råb; en storm bortfejer dem alle, el vindstød tager dem. men den, der lider på mig, skal arve landet og eje mit hellige bjerg. og det lyder: "byg vej, byg vej og ban den. ryd hindringer bort for mit folk!" thi så siger den højt ophøjede, som troner evigt, hvis navn er "hellig": i højhed og hellighed bor jeg, hos den knuste, i ånden bøjede for at kalde de bøjedes ånd og de knustes hjerte til live. thi evigt går jeg ikke i rette, evindeligt vredes jeg ej; så vansmægted ånden for mit ansigt, sjæle, som jeg har skabt, for hans gridskheds skyld blev jeg vred, slog ham og skjulte mig i harme; han fulgte i rafaald sit hjertes vej; jeg så hans vej, men nu vil jeg læge og lede ham og give ham trøst til bod; hos de sørgende skaber jeg læbernes frugt, fred, fred for fjern og nær, siger herren, og nu vil jeg læge ham. men de gudløse er som det oprørte hav, der ikke kan komme til ro, hvis bølger opskyller mudder og dynd. de gudløse har ingen fred, siger min gud.

58

råb højt spar ikke din strube, løft din røst som basunen, forkynd mit folk dets brøde og jakobs hus deres synder! mig søger de dag efter bag og ønsker at kende mine veje, som var de et folk, der øver retfærd, ej svigter, hvad dets gud fandt ret. de spørger mig om lov og ret, de ønsker, at gud er dem nær: "hvi faster vi, uden du ser os, spæger os, uden du ønsker det?" se, i driver handel, når i faster, og pisker på arbejdsflokken. se, i faster til strid og kiv, til hug med gudløse næver; som i faster i dag, er det ikke, for at eders røst skal høres i det høje. er det faste efter mit sind, en dag, da et menneske spæger sig? at hænge med sit hoved som siv, at ligge i sæk og aske, kalder du det for faste, en dag, der behager herren? nej, faste efter mit sind er at løse gudsløsheds lænker. at løse ågets bånd, at slippe de kuede fri og sønderbryde hvert åg, at bryde dit brød til de sultne, bringe hjemløse stakler i hus, at du klæder den nøgne, du ser, ej nægter at hjælpe dine landsmænd. som morgenrøden bryder dit lys da frem, da læges hastigt dit sår, foran dig vandrer din retfærd, herrens herlighed slutter toget. da svarer herren, når du kalder; på dit råb er hans svar: "her er jeg!" fjerner du åget fra din midte, holder op at tale ondt og pege fingre, rækker du den sultne dit brød og mætter en vansmægtende sjæl, skal dit lys stråle frem i mørke, dit mulm skal blive som middag; herren skal altid lede dig, mætte

din sjæl, hvor der er goldt, og give dig nye kræfter; du bliver som en vandrig have, som rindende væld, hvor vandet aldrig svigter. da bygges på ældgamle tomter, du rejser længst faldne mure; da kaldes du "murbrudsbøder", "genskaber af farbare veje". varer du din fod på sabbatten, så du ej driver handel på min helligdag, kalder du sabbatten en fryd, herrens helligdag ærværdig, ærer den ved ikke at arbejde, holder dig fra handel og unyttig snak, da skal du frydes over Herren; jeg lader dig færdes over landets høje og nyde din fader jakobs eje. thi herrens mund har talet.

59

se, for kort til at frelse er ej herrens arm, hans øre er ikke for sløv til at høre. eders brøde er det, der skiller mellem eder og eders gud, eders synder skjuler hans åsyn for jer, så han ikke hører. eders hænder er jo sølet at blod, eders fingre sølet af brøde; læberne farer med løgn, tungen taler, hvad ond er. med ret stævner ingen til doms eller fører ærligt sin sag. man stoler på tomt, taler falsk, man undfanger kval, føder uret. slangeæg ruger de ud, og spindelvæv er, hvad de væver. man dør, hvis man spiser et æg, en øgle kommer frem, hvis det knuses. deres spind kan ej bruges til klæder, ingen hyller sig i, hvad de laver; deres værk er ulykkesværk, og i deres hænder er vold; deres føder haster til ond, til at udgyde skyldfridt blod; deres tanker er ulykkestanker; hvor de færdes, er vold og våde; de kender ej fredens veje, der er ingen ret i deres spor; de gør sig krogede stier; fred kender ingen, som træder dem. derfor er ret os fjern, og retfærd når os ikke; vi bier på lys se, mørke, på dagning, men vandrer i mulm; vi famler langs væggen som blinde, famler, som savnede vi øjne, vi snubler ved middag som i skumring, er som døde i vor kraftigste alder; vi brummer alle som bjørne, kurrer vemodigt som duer; vi bier forgæves på ret, på frelse, den er os fjern. thi du ser; vore synder er mange, vor brøde vidner imod os: ja, vi har vore synder for øje, vi kender såvel vor skyld: vi faldt fra og fornægtede Herren, veg langt bort fra vor gud, vor tale var vold og frafald, og vi fremførte løgne fra hjertet. retten trænges tilbage, retfærd står i det fjerne, thi sandhed snubler på gaden, ærlighed har ingen gænge; sandhedens plads står tom, og skyr man det onde, flås man. og Herren så til med harme, fordi der ikke var ret; han så, at der ingen var, og det undrede ham, at ingen greb ind. da kom hans arm ham til hjælp, hans retfærd, den stod ham bi; han tog retfærds brynje på, satte frelsens hjelm på sit hoved, tog hævnens kjortel på og hyllend sig i nidkærheds kappe. han gengældte efter fortjeneste, vrede mod uvenner, gengæld mod fjender, mod fjerne strande gør han gengæld, så herrens navn frygtes i vest, hans herlighed, hvor sol står op. thi han kommer som en indestængt flom, der drives af herrens ånde. en genløser kommer fra zion og fjerner frafald i jakob, lyder det fra Herren. dette er min pagt med dem, siger Herren: min ånd, som er over dig, og mine ord, som jeg har lagt i din mund, skal ikke vige fra din eller dit afkoms eller dit afkoms afkoms mund, siger Herren, fra nu og til evig tid.

60

gør dig rede, bliv lys, thi dit lys er kommet, herrens herlighed er oprundet over dig. thi se, mørke skjuler jorden og dunkelhed folkene, men over dig skal Herren oprinde, over dig skal hans herlighed ses. til dit lys skal folkene vandre, og konger til dit strålende skær. løft øjnene, se dig om, de samles, kommer alle til dig. dine sønner kommer fra det fjerne, dine døtre bæres på hofte; da stråler dit øje af glæde, dit hjerte banker og svulmer; thi havets skatte bliver dine, til dig kommer folkenes rigdom: kamelernes vrimmel skjuler dig, midjans og efas foder, de kommer alle fra saba; guld og røgelse bærer de og kundgør herrens pris; alt kedar småkvæg samles til dig, dig tjener nebjots vædre, til mit velbehag ofres de til mig, mit bedehus herliggøres, hvem flyver mon der som skyer, som duer til dueslag? det er skibe, der kommer med hast, i spidsen er tarsisskibe, for at bringe dine sønner fra det fjerne; deres sølv og guld har de med til Herren din guds navn, israels hellige, han gør dig herlig. udlændinge skal bygge dine mure, og tjene dig skal deres konger; thi i vrede slog jeg dig vel, men i nåde forbarmer jeg mig over dig. dine porte holdes altid åbne, de lukkes hverken dag eller nat, at folkenes rigdom kan bringes dig med deres konger som førere. thi det folk og, rige, som ikke tjener dig, skal gå til grunde, de folkene skal lægges øde i bund og grund. til dig skal libanons herlighed komme, både cypresser og elm og gran, for at smykke min helligdoms sted, så jeg ærer mine fødders skammel. dine undertrykkes sønner kommer bøjet til dig, og alle, som håned dig, kaster sig ned for din fod og kalder dig herrens by, israels helliges zion. medens du før var forladt og hadet, så ingen drog gennem dig, gør jeg dig til evig højhed, til glæde fra slægt til slægt. du skal indse folkenes mælk og die kongernes bryst. du skal kende, at jeg, Herren, er din frelser, din genløser jakobs vældige. guld sætter jeg i stedet for kobber og sølv i stedet for jern, kobber i stedet for træ og jern i stedet for sten. til din øvrighed sætter jeg fred, til hersker over dig retfærd. der høres ej mer i dit land om uret, om vold og ufærd inden dine grænser; du kalder frelse dine mure og lovsang dine porte. ej mer skal solen være dit lys eller månen skinne for dig: din sol skal ej mer gå ned, din måne skal ej tage af; thi Herren skal være dit lys for evigt, dine sorgedage har ende. enhver i dit folk er retfærdig, evigt ejer de landet, et skud, som Herren har plantet, hans hænders værk, til hans ære. den mindste bliver en stamme, den ringeste et talrigt folk.

61

den herre herrens ånd er over mig, fordi han salvede mig; han sendte mig med glædesbud til ydmyge, med lægedom for sønderbrudte hjerter, for at udråbe frihed for fanger og udgang for dem, som er bundet, udråbe et nådeår fra Herren, en hævnens dag fra vor gud, for at trøste alle, som søger, give dem, som søger i zion, højtidspragt for sørgedragt, for sørgelædning glædens olie; lovsang for modløst sind. man kalder dem retfærds ege, herrens plantning til hans

ære. de skal bygge på ældgamle tomter, rejse fortidsruiner, genopbygge nedbrudte byer, der fra slægt til slægt lå i grus. fremmede skal stå og vogte eders småkvæg, udlændinge slide på mark og i vingård. men i skal kaldes herrens præster, vor guds tjenere være eders navn. af folkenes guds skal i leve, deres herlighed får i til eje. fordi de fik tvefold skændsel, og spot og spyt var deres lod, får de tvefold arv i deres land, dem tilfalder evig glæde; thi jeg elsker ret, jeg, herren, jeg hader forbrøderisk rov. deres æt skal kendes blandt folkene, deres afkom ude blandt folkeslag; alle, der ser dem, skal kende dem som slægten, herren velsigner. jeg vil glæde mig højlig i herren, min sjæl skal juble i min gud; thi han klædte mig i frelsens klæder, hyllend mig i retfærdss kappe, som en brudgom, der binder sit hovedbind, som bruden, der fæster sine smykker. thi som spiren gror af jorden, som sæd spirer frem i en have, så lader den herre herren retfærd gro og lovsang for al folkenes øjne.

62

for zions skyld vil jeg ej tie, for jerusalems skyld ej hvile for dets ret rinder op som lys, som en luende fakkel dets frelse. din ret skal folkene skue og alle konger din ære. et nyt navn giver man dig, som herrens mund skal nævne. og du bliver en dejlig krone i herrens hånd, et kongeligt hovedbind i hånden på din gud. du kaldes ej mer "den forladte", dit land "den ensomme"; nej, "velbehag" kaldes du selv, og dit land kaldes "hustru". thi herren har velbehag i dig, dit land skal ægtes. som ynglingen ægter en jomfru, så din bygmester dig, som brudgom glædes ved brud, så din gud ved dig. jeg sætter vægtene på dine mure, jerusalem; ingen sinde bag eller nat skal de tie. i, som minder herren, und jer ej ro og lad ham ikke i ro, før han bygger jerusalem, før han får gjort jerusalem til pris på jorden. herren svor ved sin højre, sin vældige arm: jeg giver ej mer dine fjender dit korn til føde; mosten, du sled for, skal udlændets sønner ej drikke; nej, de, der høster, skal spise prisende herren; de, der sanker, skal drikke i min hellige forgård. drag ud gennem portene, drag ud, ban folket vej, byg vej, byg vej, sank alle stenene af, rejs banner over folkeslagene! se, herren lader det høres til jordens ende: sig til zions datter: "se, din frelse kommer, se, hans løn er med ham, hans vinding foran ham!" de skal kaldes: det hellige folk, herrens genløste, og du: den søgte, en by, som ej er forladt.

63

hvem kommer der fra edom, i højrøde klæder fra bozra, han i det bølgende klædebon, stolt i sin vældige kraft?" det er mig, som taler i retfærd, vældig til at frelse!" hvorfor er dit klædebon rødt, dine klæder som en persetræders? "jeg trådte vinpersen ene, af folkeslagene var ingen med mig; jeg trådte dem i min vrede, trampet dem i min harme; da sprøjtede deres blod på mine klæder, jeg tilsoled hele min klædning. thi til hævnens dag stod min hu, mit

genløsningsår var kommet. jeg spejded, men ingen hjælp til, jeg studsede, men ingen stod mig bi. da kom min arm mig til hjælp, og min harme, den stod mig bi; jeg søndertrådte folkeslag i vrede, i harme knuste jeg dem, deres blod lod jeg strømme til jorden." jeg vil synge om herrens nåde, kvæde hans pris, efter alt, hvad herren har gjort os, huld imod israels hus, gjort os efter sin miskundhed, sin nådes fylde. han sagde: "de er jo mit folk, de er børn, som ej sviger" og en frelser blev han for dem i al deres trængsel; intet bud, ingen engel, hans åsyn frelste dem. i sin kærlighed og skånsel genløste han dem, han løftede og bar dem alle fortidens dage. men de stred imod og bedrovede hans hellige ånd; så blev han deres fjende, han kæmpede imod dem. da tænkte hans folk på gamle dage, på moses: "hvor er han, som drog sit småkvægs hyrde op af vandet? hvor er han, som lagde sin hellige ånd i hans hjerte, lod vandre sin herlige arm ved moses's højre, kløvede vandet for dem og vandt et evigt navn, førte dem gennem dybet som en hest på steppen? som kvæg, der går ned i dalen, snubled de ikke. dem ledte herrens ånd. således ledte du dit folk for at vinde dig et herligt navn." sku ned fra himlen, se ud fra din hellige, herlige bolig! hvor er din nidkærlighed og vælde, dit svulmende hjerte, din medynk? hold dig ikke tilbage, du, som dog er vor fader. thi abraham ved ej af os, israel kendes ej ved os, men du er vor fader, herre, "vor genløser" hed du fra evighed. hvi leder du os vild fra dine veje, herre, forhærdet vort hjerte mod din frygt? vend tilbage for dine tjeneres, din arvelods stammers skyld! hvi har gudløse trådt i din helligdom, vore fjender nedtrampet dit tempel? vi er som dem, du aldrig har styret, over hvem dit navn ej er nævnt.

64

gid du sønderrev himlen og steg ned, så bjergene vaklede for dit åsyn! som vokset smelter i ild, så lad ild fortære dine fjender, at dit navn må kendes iblandt dem, og folkene bæve for dit åsyn, når du gør undere, vi ikke ventede, du stiger ned, for dit åsyn vakle bjergene og som ingen sinde er hørt. intet øre har hørt, intet øje har set en gud uden dig, som hjælper den, der håber på ham. du ser til dem, der over retfærd og kommer dine veje i hu. men se, du blev vred, og vi syndede, og skyldige blev vi derved. som urene blev vi til hobe, som en tilsolet klædning al vor retfærd. vi visnede alle som løvet, vort brøde bortvejrede os som vinden. ingen påkaldte dit navn, tog sig sammen og holdt sig til dig; thi du skjulte dit åsyn for os og gav os vor brøde i vold. men du, o herre, er dog vor fader, vi er leret, og du har dannet os, værk af din hånd er vi alle. vredes ej, herre, så såre, kom ej evigt brøde i hu, se dog til, vi er alle dit folk! dine hellige byer er ørk, zion er blevet en ørk, jerusalem ligger i grus; vort hellige, herlige tempel, hvor fædrene priste dig, er blevet luernes rov, en grushob er alt, hvad vi elskede. ser du roligt herre, på sligt, kan du tie og bøje os så dybt?

jeg havde svar til dem, som ej spurgte, var at finde for dem, som ej søgte; jeg sagde: "se her, her er jeg!" til et folk, der ej påkaldte mig. jeg udbredte dagen lang hænderne til et genstridigt folk, der vandrer en vej, som er ond, en vej efter egne tanker, et folk, som uden ophør krænker mig op i mit åsyn, som slagter ofre i haver, lader offerild lue på teglsten, som tager sæde i grave og om natten er på skjulte steder, som spiser svinekød og har væmmelige ting i deres skåle, som siger: "bliv mig fra livet, rør mig ej, jeg gør dig hellig!" de folk er som rog i min næse, en altid lude ild; se, det står skrevet for mit åsyn, jeg tier ej, før jeg får betalt det, betalt dem i deres brystfold deres egen og fædrenes brøde, begge med hinanden, siger herren, de, som tændte offerild på bjergene og viste mig hån på højene: deres løn vil jeg tilmåle dem, betale dem i deres brystfold. så siger herren: som man, når der findes saft i druen, siger: "læg den ej øde, thi der er velsignelse deri!" så gør jeg for mine tjeneres skyld for ikke at ødelægge alt. sæd lader jeg gro af jakob og af juda mine bjerges arving; dem skal mine udvalgte arve, der skal mine tjenere bo; saron bliver småkvægets græsgang, i akors dal skal hornkvæget ligge for mit folk, som opsøger mig. men i, som svigter herren og glemmer mit hellige bjerg, dækker bord for lykkeguden, blander drikke for skæbneguden, jeg giver jer sværdet i vold, i skal alle knæle til slagtning, fordi i ej svared, da jeg kaldte, ej hørte, endskønt jeg taled, men gjorde, hvad der vakte mit mishag, valgte, hvad ej var min vilje. derfor, så siger den herre herren: se, mine tjenere skal spise, men i skal sulte, se, mine tjenere skal drikke, men i skal tørste, se, mine tjenere skal glædes, men i skal beskæmmes, se, mine tjenere skal juble af hjertens fryd, men i skal skriges af hjerteve, jamre af sønderbrudt ånd. eders navn skal i efterlade mine udvalgte som forbandelsesord: "den herre herren give dig slig en død!" men mine tjenere skal kaldes med et andet navn. den, som velsigner sig i landet, velsigner sig ved den trofaste gud, og den, der sværger i landet, sværger ved den trofaste gud; thi glemt er de fordums trængsler, skjult for mit blik. thi se, jeg skaber nye himle og en ny jord, det gamle huskes ej mer, rinder ingen i hu; men man frydes og jubler evigt over det, jeg skaber, thi se, jeg skaber jerusalem til jubel, dets folk til fryd; jeg skal juble over jerusalem og frydes ved mit folk; der skal ej mer høres gråd, ej heller skrig, der skal ikke være børn, der dør som spæde, eller olding, som ikke når sine dages tal til den yngste, som dør, er hundred år, og forbandet er den, som ej når de hundred. da bygger de huse og bor der selv, planter vin og spiser dens frugt; de bygger ej, for at andre kan bo, de planter ej, for at andre kan spise; thi mit folk skal opnå træets alder, mine udvalgte bruge, hvad de virker med hånd; de skal ikke have møje forgæves, ej avle børn til brat død; thi de er herrens velsignede æt og har deres afkom hos sig. førend de kalder, svarer jeg; endnu mens de taler, hører jeg. ulv og lam skal græsse sammen og loven æde strå som oxen, men slangen får støv til brød; der gøres ej ondt og volds ej men i hele mit hellige bjergland, siger herren.

så siger herren: himlen er og jorden mine fødders skammel hvad for et hus vil i bygge mig, og hvad for et sted er min bolig? alt dette skabte min hånd, så det fremkom, lyder det fra herren. jeg ser hen til den arme, til den, som har en sønderknust ånd, og den, som bærer for mit ord. den, som slagter okse, er en manddraber, den, som ofrer lam, er en hundemorder, den, som ofrer afgrøde, frembærer svineblod, den, som brænder røgelse, hylder en afgud. som de valgte deres egne veje og ynder deres væmmelige guder, så vælger og jeg deres smerte, bringer over dem, hvad de frygter, fordi de ej svared, da jeg kaldte, ej hørte, endskønt jeg taled, men gjorde, hvad der vakte mit mishag, valgte, hvad ej var min vilje. hør herrens ord, i, som bærer for hans ord: således siger eders brødre, der hader eder og støder eder bort for mit navns skyld: "lad herren vise sig i sin herlighed, så vi kan se eders glæde!" men de skal blive til skamme! hør, hvor det drøner fra byen, drøner fra templet, hør, hvor herren over gengæld imod sine fjender! for hun er i barnsnød, foder hun, før end veer kommer over hende, har hun en dreng. hvo hørte vel mage dertil, hvo så vel sligt? kommer et land til verden på en eneste dag, fødes et folk på et øjeblik? thi zion kom i barnsnød og fødte med det samme sine børn. åbner jeg et moderliv og hindrer det i fødsel? siger herren. glæd dig, jerusalem! der juble enhver, som har det kær, tag del i dets glæde, alle, som sørger over det, for at i må die dets husvalende barm og mættes, for at i må drikke af dets fulde bryst og kvæges. thi så siger herren: se, jeg leder til hende fred som en svulmende flod og folkernes rigdom som en strøm; hendes spæde skal bæres på hofte, og kærtegn får de på skød; som en moder trøster sin søn, således trøster jeg eder, i jerusalem finder i trøst. i skal se det med hjertens glæde, eders ledemod skal spire som græs. hos herrens tjenere kendes hans hånd, men hos hans fjender vrede. thi se, som ild kommer herren, og hans vogne er som et stormvejr, han vil vise sin harme i gløder, sin trussel i flammende luer; thi med ild og med sit sværd skal herren dømme alt kød, og mange er herrens slagne. de, som helliger og vier sig for lundene, følgende en i deres midte, de, som æder svinekød og kød af kryb og mus, deres gerninger og deres tanker skal forgå til hobe, lyder det fra herren. jeg kommer for at samle alle folk og tungemål, og de skal komme og se min herlighed. jeg fuldbyrder et under i blandt dem og sender undslupne af dem til folkene, tarsis, pul, lud, mesjek, rosj, tujal, javan, de fjerne strande, som ikke har hørt mit ry eller set min herlighed; og de skal forkynde min herlighed blandt folkene. og de skal bringe alle eders brødre fra alle folk som gave til herren, til hest, til vogns, i bærestol, på muldyr og kameler til mit hellige bjerg jerusalem, siger herren, som når israelitterne bringer offergaver i rene kar til herrens hus. også af dem vil jeg udtage levitpræster, siger herren. thi ligesom de nye himle og den ny jord, som jeg skaber, skal bestå for mit åsyn, lyder det fra herren, således skal eders afkom og navn bestå. hver måned på nymånedagen og hver uge på sabbatten skal alt kød komme og tilbede for mit åsyn,

siger herren, og man går ud for at se på ligene af de mænd, der faldt fra mig; thi deres orm dør ikke, og deres ild slukkes ikke; de er alt kød en gru.

ord af jeremias, hilkijas søn, en af præsterne i anatot i benjamins land, til hvem herrens ord kom i amons søns, kong josias af judas, dage, i hans herredømmes tretten år, og fremdeles i josias's søns, kong jojakim af judas, dage indtil slutningen af josias's søns, kong zedekias af judas, elvete regeringsår, til jerusalems indbyggere førtes i landflygtighed i den femte måned. herrens ord kom til mig således: for jeg dannede dig i moderskød, kendte jeg dig; før du kom ud af moderliv, helligede jeg dig, til profet for folkene satte jeg dig. men jeg svarede: "ak, herre, herre, jeg kan jo ikke tale, thi jeg er ung." så sagde Herren til mig: "sig ikke: jeg er ung! men gå, hvorhen jeg end sender dig, og tal alt, hvad jeg byder dig; frygt ikke for dem, thi jeg er med dig for at frelse dig, lyder det fra Herren." og, Herren udrakte sin hånd, rørte ved min mund og sagde til mig: "nu lægger jeg mine ord i din mund. se, jeg giver dig i dag myndighed over folk og riger til at oprykke og nedbryde, til at ødelægge og nedrive, til at opbygge og plante." siden kom herrens ord til mig således: "hvad ser du, jeremias?" jeg svarede: "jeg ser en mandelgren." da sagde Herren til mig: "du ser ret, thi jeg er årvågen over mit ord for at fuldbyrde det." og herrens ord kom atter til mig således: "hvad ser du?" jeg svarede: "jeg ser en sydende kedel med fyrsted mod nord." da sagde Herren til mig: "nordfra skal ulykke syde ud over alle landets indbyggere; thi se, jeg hidkalder alle nordens riger, lyder det fra Herren, og man skal komme og rejse hver sin trone ved indgangen til jerusalems porte mod alle dets mure trindt omkring og mod alle judas byer; og jeg vil afsige dom over dem for al deres ondskab, at de forlod mig, tændte offerild for fremmede guder og tilbad deres hænders værk. så omgjorde dine lænder og stå frem og tal til dem, alt hvad jeg byder dig! vær ikke ræd for dem, at jeg ikke skal gøre dig ræd for dem! og jeg, se, jeg gør dig i dag til en fast stad, til en jernstøtte og en kobbermur mod hele landet, judas konger og fyrster, præsterne og almuen; de skal kæmpe imod dig, men ikke kunne magte dig; thi jeg er med dig for at frelse dig, lyder det fra Herren."

herrens ord kom til mig således: gå hen og råk jerusalem i ørene: så siger Herren: jeg mindes din kærlighed som ung, din elskov som brud, at du fulgte mig i ørkenen, et land, hvor der ikke sås; israel var helliget Herren, hans førstegrode, alle, som åd det, måtte bøde, ulykke ramte dem, lyder det fra Herren. her herrens ord, jakobs hus og alle slægter i israels hus: så siger Herren: hvad ondt fandt eders fædre hos mig, siden de gik bort fra mig og holdt sig til tomhed, til de selv blev tomme? de spurgte ikke: "hvor er Herren, som førte os op fra ægypten og ledte os i ørkenen, ødemarkens og kløfternes land, tørkens og mulmets land, landet, hvor ingen færdes eller bor?" jeg bragte eder til frugthavens land, at i kunde nyde dets frugt og goder; men da i kom derind, gjorde i mit land urent og min arvelod vederstyggelig. præsterne spurgte ikke: "hvor er Herren?" de, der syslede med

loven, kendte mig ikke, hyrderne faldt fra mig, og profeterne profeterede ved ba'al og holdt sig til guder, som intet evner. derfor må jeg fremdeles gå i rette med eder, lyder det fra Herren, og med eders sønners sønner må jeg gå i rette. drag engang over til kittæernes strande og se efter, send bud til kedar og spørg jer nøje for; se efter, om sligt er hændet før! har et hedningefolk nogen sinde skiftet guder? og så er de endda ikke guder. men mit folk har skiftet sin ære bort for det, der intet gavner. gys derover, i himle, skræk og rædsel gribe eder, lyder det fra Herren; thi to onde ting har mit folk gjort: mig, en kilde med levende vand, har de forladt for at hugge sig cisterner, sprukne cisterner, der ikke kan holde vand. er israel da en træ, en hjemmefødt træ! hvorfor er han blevet til bytte? løver brøler imod ham med rungende røst; hans land har de gjort til en ørk, hans byer er brændt, så ingen bor der. selv nofs og takpankes's sønner afgnaver din isse. mon ikke det times dig, fordi du svigtede mig? lyder det fra Herren din gud. hvorfor skal du nu til ægypten og drikke af sijnor? hvorfor skal du nu til assur og drikke af floden? lad din ulykke gøre dig klog og lær af dit frafald, kend og se, hvor ondt og bittert det er, at du svigtede Herren din gud; frygt for mig findes ikke hos dig, så lyder det fra Herren, hærskarers herre, thi længst har du brudt dit åg og sprængt dine bånd. du siger: "ej vil jeg tjene!" nej, skøgeleje har du på hver en høj, under alle de grønne træer. som en ædelranke plantede jeg dig, en fuldgod stikling; hvor kunde du da blive vildskud, en uægte ranke? om du end tor dig med lud og ødsler med sæbe, jeg ser dog din brodes snavs, så lyder det fra Herren. hvor kan du sige: "ej er jeg uren, til ba'alerne holdt jeg mig ikke!" se på din færd i dalen, kend, hvad du gjorde, en let kamelhoppe, løbende hid og did, et vildæsel, kendt med steppen! den snapper i brynde efter luf, hvo tæmmer dens brunst? at søge den trætter ingen, den findes i sin måned. spar dog din fod for slid, din strube for tørst! dog siger du: "nej, lad mig være! jeg elsker de fremmede, dem vil jeg holde mig til." som tyven får skam, når han gribes, så israels hus, de, deres konger og fyrster, præster og profeter, som siger til træ: "min fader!" til sten: "du har født mig." thi ryggen og ikke ansigtet vender de til mig, men siger i ulykkestid: "stå op og frels os!" hvor er de da, dine guder, dem, du har gjort dig? lad dem stå op! kan de frelse dig i ulykkestiden? thi som dine byers tal er dine guders, juda, hvorfor tvistes i med mig? i har alle forbrudt jer imod mig, lyder det fra Herren. forgæves slog jeg eders børn, de tog ikke ved lære, som hængende løve fortærede sværdet profeterne. du onde slægt, så mærk jer dog herrens ord! har jeg været en ørk for israel, et bælgmørkt land? hvorfor mon mit folk da siger: "vi går, hvor vi vil, og kommer ej mer til dig." glemmer en jomfru sit smykke, en brud sit bælte? og mig har mit folk dog glemt i tallose dage. hvor snildt du dog går til værks for at søge dig elskov! du vænned dig derfor også til ondt i din færd. endog findes blod på dine hænder af fattige, skyldfri sjæle, blod, jeg ej fandt hos en tyv, men på alle disse. og du siger: "jeg er frikendt, hans vrede har vendt sig fra mig." se, med dig går jeg i rette, da du siger: "jeg har ikke syndet." hvor let det dog falder for dig at skifte

din vej! du skal også få skam af ægypten, som du fik det af assur; også derfra skal du gå med hænder på hoved, thi herren har forkastet dine støtter, de både dig intet.

3

når en mand frastøder sin hustru, og hun går fra ham og æfter en anden, kan hun så gå tilbage til ham? er slig en kvinde ej sunket til bunds i vanære? og du, som boled med mange elskere, vil tilbage til mig! så lyder det fra herren. se til de nøgne hove: hvor mon du ej lod dig skænde? ved vejene vogtede du på dem som araber i ørk. du vanæred landet både ved din utugt og ondskab, en snare blev dine mange elskere for dig. en horkvindes pande har du, trodser al skam. råbte du ikke nylig til mig: 'min fader! du er min ungdoms ven. vil han evigt gemme på vrede, bære nag for stedse?' se, således taler du, men over det onde til gavn. herren sagde til mig i kong josias's dage: så du, hvad den troløse kvinde israel gjorde? hun gik op på ethvert højt bjerg og hen under ethvert grønt træ og boled. jeg tænkte, at hun efter at have gjort alt det vilde vende om til mig; men hun vendte ikke om. det så hendes svigefulde søster juda; hun så, at jeg forstødte den troløse kvinde israel for al hendes hors skyld, og at jeg gav hende skilsmissebrev; den svigefulde søster juda frygtede dog ikke, men gik også hen og boled. ved sin letsindige bolen vanærede hun landet og horede med sten og træ. og alligevel vendte den svigefulde søster juda ikke om til mig af hele sit hjerte, men kun på skromt, lyder det fra herren. og herren sagde til mig: det troløse israels sag står bedre end det svigefulde judas. gå hen og udråb disse ord mod nord: omvend dig, troløse israel, lyder det fra herren; jeg vil ikke vredes på eder, thi nådig er jeg, lyder det fra herren; jeg gemmer ej evigt på vrede; men vedgå din uret, at du forbrød dig mod herren din gud; for de fremmedes skyld løb du hid og did under hvert grønt træ og hørte ikke min røst, så lyder det fra herren. vend om, i frafaldne sønner, lyder det fra herren; thi jeg er eders herre; jeg tager eder, een fra en by og en fra en slægt og bringer eder til zion, og jeg giver eder hyrder efter mit sind, og de skal vogte eder med indsigt og kløgt. og når i bliver mangfoldige og frugtbare i landet i hine dage, lyder det fra herren, skal de ikke mere tale om herrens pagts ark, og tanken om den skal ikke mere opkomme i noget hjerte; de skal ikke mere komme den i hu eller savne den, og en ny skal ikke laves. på hin tid skal man kalde jerusalem herrens trone, og der, til herrens navn i jerusalem, skal alle folk strømme sammen, og de skal ikke mere følge deres onde hertes stivind. i hine dage skal judas hus vandre til israels hus, og samlet skal de drage fra nordens land til det land, jeg gav deres fædre i eje. og jeg, jeg sagde til dig: "blandt sønnerne sætter jeg dig, jeg giver dig et yndigt land, folkenes herligste arvelod." jeg sagde: "kald mig din fader, vend dig ej fra mig!" men som en kvinde sviger sin ven, så sveg du mig, israels hus, så lyder det fra herren. hør, der lyder gråd på de nøgne høje, tryglen af israels børn, fordi de vandrede krogveje, glemte herren deres gud. vend om, i frafaldne sønner, jeg læger eders frafald.

se, vi kommer til dig, thi du er herren vor gud. visse-
selig blødværk var højene, bjergenes larm; visse-
lig, hos herren vor gud er israels frelse. skændselen åd
fra vor ungdom vore fædres gods, deres småkvæg og
hornkvæg, sønner og døtre. vi lægger os ned i vor
skændsel, vor skam er vort tæppe, thi mod herren vor
gud har vi syndet, vi og vore fædre fra ungdommen
af til i dag; vi høre ikke på herren vor guds røst.

4

omvender du dig, israel, lyder det fra herren, så vend
dig til mig; hvis du fjerner dine væmmelige guder,
skal du ikke fly for mit åsyn. sværger du: "så sandt
herren lever," redeligt, ærligt og sandt, skal folkeslag
velsigne sig ved ham og rose sig af ham. thi så siger
herren til judas mænd og jerusalems borgere: bryd
eder nyjord og så dog ikke blandt, torne! omskær jer
for herren og fjern eders hjertes forhud, judas mænd
og jerusalems borgere, at min vrede ikke slår ud som
ild og hrænder uslukket for eders onde gerningers
skyld. forkynd i juda og jerusalem, kundgør og tal,
lad hornet gjalde i landet, råb, hvad i kan, og sig: flok
jer sammen! vi går ind i de faste stæder! rejs ban-
ner hen imod zion, fly uden standsnig! thi ulykke
sender jeg fra nord, et vældigt sammenbrud. en løve
steg op fra sit krat, en folkehærgen brød op, gik bort
fra sin hjemstavn for at gøre dit land til en ørk; dine
byer skal hærges, så ingen bor der. derfor skal i klæde
jer i sæk og klage og jamre, thi ej vender herrens glø-
dende vrede sig fra os. på hin dag, lyder det fra her-
ren, skal kongen og fyrsterne tabe modet, præsterne
stivne af skræk og profeterne slås af rædsel; og de
skal sige: "ak, herre, herre! sandelig, du førte dette
folk og jerusalem bag lyset, da du sagde: i skal have
fred! nu har sværdet nået sjælen." på hin tid skal der
siges til dette folk og jerusalem: et glødende vejfr
ørkenens nøgne høje trækker op mod mit folks dat-
ter, ej til kastning og rensning af korn, et vejer for
vældigt dertil kommer mod mig. derfor vil jeg også
nu tale domsord imod dem. se, det kommer som
skyer, dets vogne som stormvejr, dets heste er hur-
tigere end ørne; ve, vi lægges øde! rens dit hjerte for
ondt, jerusalem, at du må frelses! hvor længe skal
dit indre huse de syndige tanker? thi hør, en råber
fra dan, et ulykkesbud fra efraims bjerge: kundgør
folkene: se! lad det høres i jerusalem! belejrerer kom-
mer fra et land i det fjerne, de opløfter røsten mod by-
erne i juda. som markens vogtere stiller de sig rundt
omkring det, thi genstridigt var det imod mig, ly-
der det fra herren. det kan du takke din færd, dine
gerninger for; det skyldes din ondskab; hvor bittert!
det gælder livet. mit indre, mit indre! jeg skælver! mit
hjertes vægge! mit hjerte vander sig i mig, ej kan jeg
tie. thi hornets klang må jeg høre, skrig fra kampen;
der meldes om fald på fald, thi alt landet er hærget.
mine telte hærges brat, i et nu mine forhæng. hvor
længe skal jeg skue banneret, høre hornet? thi mit
folk er tåbeligt, kender ej mig, de er dumme sønner
og uden indsigt; de er vise til at gøre det onde, men
tåber til det gode. jeg så på jorden, og se, den var øde
og tom, på himlen, dens lys var borte; bjergene så jeg,
og se, de skjalv, og alle højene bæved; jeg så, og se,

der var mennesketomt, og alle himlens fugle var fløjet; jeg så, og se, frugthaven var ørken, alle dens byer lagt øde fra herren, for hans glødende vrede. thi så siger herren: al jorden bliver ørk, men helt ødelægger jeg ikke. derfor sørger jorden, og himlen deroppe er sort; thi jeg taledes og angrede det ikke, tænkte og gik ikke fra det. for larmen af ryttere og bueskytter flyr alt landet, de tyr ind i krat, stiger op på klipper; hver by er forladt, og ikke et menneske bor der. og du, hvad vil du mon gøre? om end du klæder dig i skarlag, smykker dig med guld og gør øjnene store med sminke det er spildt, du gør dig smuk. thi jeg hører råb som ved barnsnod, skrig som ved første-fødsel. hør, hvor zions datter stønner med udtrakke hænder: "ve mig, min sjæl bukker under for dem, som myrder."

5

løb i jerusalems gader, mærk jer, hvad i ser, og søg på dets torve, om i kan finde nogen, om der er en, som over retfærd, lægger vind på sandhed, så jeg kan tilgive dem. siger de: "så sandt herren lever", sværger de falsk. herre, dine øjne ser jo efter sandhed. du slog dem, de omvendte sig ikke; du lagde dem øde, de vilde ej tage ved lære, gjorde ansigtet hårdere end flint, vilde ej vende om. da tænkte jeg: "det er kun småfolk, dårer er de, thi de kender ej herrens vej, deres guds ret; jeg vil vende mig til de store og tale med dem, de kender da herrens vej, deres guds ret!" men alle havde sønderbrudt åget, sprængt deres bånd. derfor skal en løve fra skoven slå dem, en ulv fra ødemarken hærge dem, en panter lure ved byerne; enhver, som går derfra, rives sønder; thi talrige er deres synder, mange deres frafald. hvor kan jeg vel tilgive dig? dine sønner forlod mig og svor ved guder, som ikke er guder. når jeg mætted dem, horede de, slog sig ned i skogens hus; de blev fede, gejlde hingste, de vrinsker hver efter næstens hustru. skal jeg ikke besøge sligt? så lyder det fra herren, skal ikke min sjæl tage hævn over sligt et folk? stig op på dets mure, læg øde, men ikke helt! ryk rankerne op, thi herren tilhører de ikke. thi svigefulde er de imod mig, israels hus og judas hus, så lyder det fra herren. de fornægtte herren og siger: "det betyder intet! ulykke kommer ej over os, vi skal ikke se sværd og hunger; profeterne bliver til vind, guds ord er ej i dem; gid ordet må ramme dem selv!" derfor, så siger herren, hærskarers gud: fordi i siger dette ord, se, derfor gør jeg mine ord i din mund til ild og dette folk til brænde, som ild skal fortære. se, jeg bringer over eder et folk fra det fjerne, israels hus, så lyder det fra herren, et folk, som er stærkt, et folk fra fortids dage, et folk, hvis mål du ej kender, hvis tale du ikke fatter; som en åben grav er dets kogger, de er alle kæmper; det skal æde dit korn og dit brød, det skal æde dine sønner og dømte, det skal æde dit småkvæg og hornkvæg, det skal æde din vinstok og dit figentræ; med sværd skal de lægge dine fæstninger øde, dem, som du stoler på. men selv i de dage, lyder det fra herren, vil jeg ikke udslette eder. og når de siger: "hvorfor har herren vor gud gjort os alt det?" sig så til dem: "som i forlod mig og tjente fremmede guder i eders land, således skal i tjene som fremmede

i et land, der ikke er eders." forkynd dette i jakobs hus og kundgør det i juda: hør dette, du tåbelige folk, som er uden forstand, som har øjne, men ikke ser, og ører, men ikke hører: vil i ikke frygte mig, lyder det fra herren, eller bæve for mit åsyn? jeg, som gjorde. sandt til havets grænse, et evigt skel, som det ikke kan overskride; selv om det bruser, evner det intet; om end dets bølger larmer, kan de ikke overskride det. dette folk har et trodsigt og genstridigt hjerte, de faldt fra og gik bort. de siger ikke i deres hjerte: "lad os frygte herren vor gud, som giver os regn, tidligregn og sildigregn, til rette tid og sikrer os ugerne, da der skal høstes." eders misgerninger bragte dem i ulave, eders synder unddrog eder det gode. thi der findes gudløse i mit folk; de ligger på lur, som fuglefængere dukker de sig; de sætter fælder, de fanger mennesker. som et bur er fuldt af fugle, således er deres huse fulde af svig; derfor blev de store og rige. de er tykke og fede; og så strømmer de over med onde ord; de hævder ikke den faderløses ret, at det måtte gå dem vel, og hjælper ikke de fattige til deres ret. skulde jeg ikke hjemsoge sligt? lyder det fra herren; skulde min sjæl da ikke tage hævn over sligt et folk? gyselige, grufulde ting går i svang i landet; profeterne profeterer løgn, præsterne skraber til sig, og mit folk vil have det så. men hvad vil i gøre, når enden kommer?

6

fly, i benjamins sønner, bort fra jerusalem og stød i hornet i tekoa, hejs mærket over bet-kerem! thi ulykke truer fra nord, et vældigt sammenbrud. jeg tilintetgør zions datter, den yndige, forvænte til hende kommer der hyrder med deres hjoede; de opslår telte i ring om hende, afgræsser hver sit stykke. helligere angrebet på hende! op! vi rykker frem ved middag! ve os, thi dagen hælder, thi aftenskyggerne længes. op! vi rykker frem ved nat og lægger hendes borge øde. thi så siger hærskarers herre: fæld træer og opkast en vold imod jerusalem! ve løgnens by med lutter voldsfærd i sin midte! som brønden sit vand holder byen sin ondskab frisk; der høres om voldsfærd og hærværk, sår og slag har jeg altid for øje. jerusalem, tag ved lære, at min sjæl ej vender sig fra dig, at jeg ikke skal gøre dig til ørk, til folketomt, land. så siger hærskarers herre: hold efterhøst på israels rest, som det sker på en vinstok, ræk som en vingårdsmand atter din hånd til dens ranker! "for hvem skal jeg tale og vidne, så de hører derpå? se, de har uomskårne ører, kan ej lytte til; se, herrens ord er til spot og huer dem ikke. jeg er fuld af herrens vrede og træt af at tæmme den." gyd den ud over barnet på gaden, over hele de unges flok; både mand og kvinde skal fanges, gammel og olding tillige; deres huse, marker og kvinder skal alle tilfalde andre; thi jeg udrækker hånden mod landets folk, så lyder det fra herren. thi fra små til store søger hver eneste vinding, de farer alle med løgn fra profet til præst. de læger mit folks bryst som den simpleste sag, idet de siger: "fred, fred!" skønt der ikke er fred. de skal få skam, thi de har gjort vederstyggelige ting, og dog blues de ikke, dog kender de ikke til skam. derfor skal de falde på valen; på hjemsogets dag skal de

snuble, siger herren. så siger herren: stå ved vejene og se efter, spørg efter de gamle stier, hvor vejen er til alt godt, og gå på den; så finder i hvile for eders sjæle. og jeg satte vægtene over dem: "hør hornets klang!" men de svarede: "det vil vi ikke." hør derfor, i folk, og vidn imod dem! hør, du jord! se, jeg sender ulykker over dette folk, frugten at deres afraad, thi de lyttede ikke til mine ord og lod hånt om min lov. hvad skal jeg med røgelsen, der kommer fra saba, med den dejlige kalmus fra det fjerne land? eders brændofre er ej til behag, eders slagtofre huer mig ikke. derfor, så siger herren: se, jeg sætter anstød for dette folk, og de skal støde an derimod, både fædre og sønner; både nabo og genbo skal omkomme. så siger herren: se, et folkeslag kommer fra nordens land, et vældigt folk bryder op fra det yderste af jorden. de fører bue og spyd, er skånselsløst grumme; deres røst er som havets brusen, de rider på heste, rustet som stridsmand mod dig, du zions datter. vi hørte rygter derom, vore hænder blev slappe, rædsel greb os, skælven som fødende kvinde. gå ikke ud på marken og følg ej vejen, thi fjenden bærer sværd, trindt om er rædsel. klæd dig i sæk, mit folks datter, vælt dig i støvet, hold sorg som over den enbårne, bitter klage! thi hærværksmanden skal brat komme over os. til metalprover, guldprover, gjorde jeg dig i mit folk til at kende og prøve deres færd. de faldt alle genstridige fra, de går og bagtaler, er kun kobber og jern, alle handler de slet. bælgens blæser, af ilden kommer kun bly. al smelten er spildt, de onde udskilles ej. giv dem navn af vraget sølv, thi dem har herren vraget.

7

det ord som kom til jeremias fra herren stå hen i porten til herrens hus og udråb dette ord: hør herrens ord, hele juda, i, som går ind gennem disse porte for at tilbede herren! så siger hærskarers herre, israels gud: bedrer eders veje og eders gerninger, så vil jeg lade eder bo på dette sted. stol ikke på den løgnetale: her er herrens tempel, herrens tempel, herrens tempel! men bedrer eders veje og eders gerninger! der- som i virkelig over ret mand og mand imellem, ikke undertrykker den fremmede, den faderløse og enken, ej heller udgyder uskyldigt blod på dette sted, ej heller til egen skade holder eder til fremmede guder, så vil jeg til evige tider lade eder bo på dette sted i det land, jeg gav eders fædre. se, i stoler på løgnetale, som intet bader. stjæle, slå ihjel, hore, sværge falsk, tænde offerild for ba'al, holde eder til fremmede guder, som i ikke kender til og så kommer i og står for mit åsyn i dette hus, som mit navn nævnes over, og siger: "vi er frelst!" for at gøre alle disse vederstyggeligheder. holder i dette hus, som mit navn nævnes over, for en roverkule? men se, også jeg har øjne, lyder det fra herren. gå dog hen til mit hellige sted i silo, hvor jeg først stadfæstede mit navn, og se, hvad jeg gjorde ved det for mit folk israels ondsks skyld. og nu, fordi i over alle disse gerninger, lyder det fra herren, og fordi i ikke vilde høre, når jeg årle og silde talede til eder, eller svare, når jeg kaldte på eder, derfor vil jeg gøre med huset, som mit navn nævnes over, og som i stoler på, og med stedet, jeg gav eder og eders fæ-

dre, ligesom jeg gjorde med silo; og jeg vil støde eder bort fra mit åsyn, som jeg stødte alle eders brødre bort, al efraims æt. men du må ikke gå i forbon for dette folk eller frembære klage og bøn eller trænge ind på mig for dem, thi jeg hører dig ikke. ser du ikke, hvad de har for i judas byer og på jerusalems gader?, børnene sanker brænde, fædrene tænder ild, og kvinderne ælter dejg for at bage offerkager til himmelens dronning og udgyde drukofre for fremmede guder og og krænke mig. mon det er mig, de krænker, lyder det fra herren, mon ikke sig selv til deres ansigters skam? derfor, så siger den herre herren: se, min vrede og harme udgyder sig over dette sted, over folk og fæ, over markens træer og jordens frugt, og den skal brænde uden at slukkes. så siger hærskarers herre, israels gud: læg eders brændofre til eders slagtofre og æd kød! thi dengang jeg førte eders fædre ud af ægypten, talede jeg ikke til dem eller bød dem noget om brændoffer og slagtoffer; men dette bød jeg dem: "i skal høre min røst, så vil jeg være eders gud, og i skal være mit folk; og i skal gå på alle de veje, jeg byder eder, at det må gå eder vel." men de hørte ikke og lante ikke øre; de fulgte deres onde hjertes stivvind og gik tilbage, ikke fremad. fra den dag eders fædre drog ud af ægypten, og til i dag har jeg dag efter dag, årle og silde sendt eder alle mine tjenere profeterne; men de hørte ikke og lante ikke øre; de gjorde nakken stiv og øvede mere ondt end deres fædre. når du siger dem alle disse ord, hører de dig ikke, og kalder du på dem, svarer de dig ikke. sig så til dem: det er det folk, som ej hørte herren deres guds røst, det, som ej tog ved lære; sandhed er svundet, udryddet af deres mund. afklip dit hår, kast det bort og klag på de nøgne høje! thi herren har forkastet og bortstødt den slægt, han var vred på. thi judas sønner har gjort, hvad der er ondt i mine øjne, lyder det fra herren; de har opstillet deres væmmelige guder i huset, som mit navn nævnes over, for at gøre det urent; de har bygget tofets offerhøje i hinnoms søns dal for at brænde deres sønner og døtre i ilden, hvad jeg ikke har påbudt, og hvad aldrig var i min tanke. se, derfor skal dage komme, lyder det fra herren, da man ikke mere skal sige tofet og hinnoms søns dal, men morddalen, og man skal jorde de døde i tofet, fordi pladsen ikke slår til. og dette folks lig skal blive himmelens fugle og jordens dyr til æde, og ingen skal skræmme dem bort. og i judas byer og på jerusalems gader gør jeg ende på fryderåb og glædesråb, brudgoms røst og bruds røst, thi landet skal lægges øde.

8

til hin tid, lyder det fra herren, skal man tage judas kongers ben, dets fyrsters ben, præsternes, profeternes og jerusalems indbygges ben ud af deres grave og sprede dem for sol og måne og al himmelens hær, som de elskede og dyrkede, holdt sig til, rådspurgte og tilbød; de skal ikke samles og jordes, men blive til gødning på marken. og døden skal foretrækkes for livet af hele den rest, der er tilbage af denne onde slægt på alle de steder, jeg driver dem hen, lyder det fra hærskarers herre. og du skal sige til dem: så siger herren: mon man falder og ej står op,

går tilbage og ej vender om? hvi falder da dette folk i jerusalem fra i evigt frafald? de fastholder svig, vil ikke vende om igen. jeg lytter, hører nøje efter: de taler ej sandhed, ingen angrer sin ondskab og siger: "hvad gjorde jeg!" hver styrter frem i sit løb, som hest stormer frem i strid. selv stormen oppe i luften kender sin tid, turtelduen, svalen og tranen holder den tid, de skal komme; men mit folk, de kender ej herrens ret. hvor kan i sige: "vi er vise, og hos os er herrens lov!" nej, de skriftkloges løgnegriffel virkede i løjens tjeneste. de vise skal blive til skamme, ræddes og fanges. se, herrens ord har de vraget, hvad visdom har de? derfor giver jeg andre deres kvinder, nye herrer deres marker. thi fra små til store søger hver eneste vinding, de farer alle med løgn fra profet til præst. de læger mit folks datters brøst som den simpleste sag, idet de siger: "fred, fred!" skønt der ikke er fred. de skal få skam, thi de har gjort vederstyggelige ting, og dog blues de ikke, dog kender de ikke til skam. derfor skal de falde på valen; på hjem søgelsens dag skal de snuble, siger herren. jeg vil bjerge deres hest, så lyder det fra herren, men vinstokken er uden druer, figentræet uden figner, og løvet er vissent. hvorfor sidder vi stille? flok jer dog sammen, lad os gå til de faste stæder og tilintetgøres der! thi herren vor gud tilintetgør os, gift er vor drik, thi vi syndet mod herren. man håber på fred, men det bliver ej godt, på lægedoms tid, men se, der er rædsel. hans hestes fnysen høres fra dan, ved lyden af hans hingstes vrinsken skælver alt landet. de kommer og opæder landet og dets fylde, byen og dens borgere. thi se, jeg sender imod jer slanger; basilisker, som ikke lader sig besværges, bide jer skal de, lyder det fra herren. min kvide er ikke til at læge, mit hjerte er sygt. hør mit folks datters skrig viden om fra landet! er herren da ikke i zion, har det ingen konge? hvi krænket i mig med eders billeder, fremmed tomhed? kornhøst er omme, frugthøst endt, og vi er ej frelst! ved mit folks datters sammenbrud er jeg brudt sammen, jeg sørger, grebet af rædsel. er der ikke balsam i gilead, ingen læge der? hvorfor heles da ikke mit folks datters sår?

9

ak, var mit hoved vand, mine øjne en tårekilde! så græd jeg dag og nat over mit folks datters slagne. ak, fandt jeg i ørkenen et herberg for vandringsmænd. så drog jeg bort fra mit folk og gik fra dem. thi horkarle er de alle, en svigefuld bande; de spænder deres tungen bue. løgn, ikke sandhed råder i landet; thi de går fra ondskab til ondskab og kender ej mig, så lyder det fra herren. vogt eder hver for sin næste, tro ingen broder, thi hver broder er fuld af list, hver sværter sin næste. de fører hverandre bag lyset, taler ikke sandhed: de over tungen i løgn, skæjer ud, vil ej vende om, voldsdåd slag i slag og svig på svig; de nægter at kendes ved mig, så lyder det fra herren. derfor, så siger hærskarers herre: se, jeg smelter og prøver dem, ja, hvad må jeg dog gøre for mit folks datters skyld! deres tunge er en morders pil, deres munds ord svig; med næsten taler de fred, men i hjertet bærer de svig. skal jeg ikke hjemsoge dem

for sligt, så lyder det fra herren, skal ikke min sjæl tage hævn over sligt et folk? over bjergene bryder jeg ud i gråd og klage, over ørkenens græsengang i klagesang. thi de er afsvedet, mennesketomme, der høres ej lyd af kvæg; himlens fugle og dyrene flygtede bort. jerusalem gør jeg til stenbøg. sjakalers bolig, og judas byer til ørk, hvor ingen bor. hvem er viis nok til at fatte dette, og til hvem har herrens mund talet, så han kan sige det: hvorfor er landet lagt øde, afsvedet som en ørken, mennesketomt? og herren sagde: fordi de forlod min lov, som jeg forelagde dem, og ikke hørte min røst eller vandrede efter den, men fulgte deres hjertes stivsind og baalerne, som deres fædre lærte dem at kende, derfor, så siger hærskarers herre israels gud: se, jeg giver dette folk malurt at spise og gift at drikke; jeg spreder dem blandt folk, som hverken de eller deres fædre før kendte til, og sender sværdet efter dem, til jeg får gjort ende på dem. så siger hærskarers herre, mærk jer det vel! kald klagekvinder hid, lad dem komme, hent kyndige kvinder, lad dem komme, lad dem haste og istemme klage over os! vore øjne skal rinde med gråd, vore øjenlåg strømme med vand. thi klageråb høres fra zion: "hvor er vi dog hærgede, beskæmmede dybt, fordi vi må bort fra landet, thi de brød vore boliger ned." ja, hør, i kvinder, mit ord, eders øre fange ord fra min mund, og lær eders døtre klage, hverandre klagelag: "doden steg op i vore vinduer; kom i paladserne, udryddet barnet på gaden, de unge på torvene." sig: så lyder det fra herren: de døde legemer faldt som gødning på marken, som skåret efter hostmanden; ingen binder op. så siger herren: den vise rose sig ikke af sin visdom, den stærke ikke af sin styrke, den rige ikke af sin rigdom; men den, som vil rose sig, skal rose sig af at han har forstand til at kende mig, at jeg, herren, øver miskundhed, ret og retfærdighed på jorden; thi i sådanne har jeg behag, lyder det fra herren. se, dage skal komme, lyder det fra herren, da jeg hjemsoger alle de omskårne, som har forhud: ægypten, juda, edom, ammoniterne, moab og alle ørkenboere med rundklippet hår; thi hedningerne er alle uomskårne, men alt israels hus har uomskåret hjerte.

10

hør det ord herren taler til eder, israels hus! så siger herren: væn eder ikke til hedningernes færd og frygt ikke himmelens tegn, fordi hedningerne frygter dem. thi folkenes rædsel er tomhed; thi det er træ, fældet i skoven, et værk, som håndværkerhænder tilhugger med økse: han smykker det med sølv og guld og fæster det med søm og hammer, så det ikke vakler. de er som et fugleskræmsel i agurkhaven og kan ikke tale; de må bæres, da de ikke kan gå. frygt dem ikke, thi de gør intet ondt, så lidt som de evner at gøre noget godt. din lige findes ikke, herre; stor er du og stort dit navn i vælde. hvo skulde ikke frygte dig, du folkenes konge! thi sådant tilkommer dig; thi blandt alle folks vismænd og i alle deres riger findes ikke din lige. alle sammen er de dumme og tåber; afgudernes lærdom, den er træ. hamret sølv, indført fra tarsis, og guld fra ofir, et værk af en håndværker og guldsmedens hænder! de er klædt i violet og rødt purpur; et

værk af kunstsnilde folk er de alle. men herren er gud i sandhed, han er en levende gud og en evig konge; for hans vrede skælver jorden, og folkene udholder ikke hans harme. således skal i sige til dem: guder, der ikke har skabt himmel og jord, skal forsvinde fra jorden og under himmelen. han skabte jorden i sin væld, grundfæstede jorderig i sin visdom, og i sin indsigt udspændte han himmelen. når han løfter sin røst, bruser vandene i himmelen, og han lader skyer stige op fra jordens ende, får lynene til at give regn og sender stormen ud af sine forrådsdamme. dumt er hvert menneske, uden indsigt; hver guldsmed får skam af sit billede; thi hvad han støber, er løgn, og der er ikke ånd i den; tomhed er de, et dårende værk; når deres hjemsøgelses tid kommer, er det ude med dem. jakobs arvelod er ikke som de; thi han har skabt alt, og israel er hans arvelods stamme; hærskarers herre er hans navn. tag din bylt op fra jorden, du, som sidder belejret! thi så siger herren: se, denne gang slynger jeg landets indbyggere bort og bringer dem i trængsel, for at de kan bøde. "ve mig for min brøst, mit sår er svart! men jeg siger: "det er min smerte, den vil jeg bære." mit telt er hærgnet og alle mine teltrebr sprængt, mine børn går fra mig, de er borte; mit telt spænder ingen ud mer eller opsætter tæpperne. thi dumme er hyrderne, herren søger de ikke, du er derfor til intet, og hele deres hjord er spredt. der lyder en tidende, se, den kommer med vældigt drøn fra nordens land og gør judas byer til ørk, til sjakalers bo. jeg ved, herre, at et menneskes vej ikke står til ham selv, og at det ikke står til en mand at vandre og styre sine fjed. tugt os, herre, men med måde, ikke i vrede, for ikke at gøre os færre! udøs din vrede på folk, som ikke kender dig, på slægter, som ikke påkalder dit navn; thi de har opædt jakob, tilintetgjort det og lagt dets bolig øde.

11

det ord, som kom til jeremias fra herren: hør denne pagts ord og tal til judas mænd og jerusalems borgere og sig: så siger herren, israels gud: forbandet være den, der ikke hører denne pagts ord, som jeg bød eders fædre holde, dengang jeg førte dem ud af ægypten, af jernovnen, idet jeg sagde: "hør min røst og gør alt, hvad jeg pålægger eder, så skal i være mit folk, og jeg vil være eders gud og holde den ed, jeg tilsvor eders fædre om at give dem et land, der flyder med mælk og honning, som det nu er sket!" og jeg svarede: "amen, herre!" og herren sagde til mig: udråb alle disse ord i judas byer og på jerusalems gader: hør denne pagts ord og hold dem! thi jeg besvor eders fædre, dengang jeg førte dem ud af ægypten, ja til den dag i dag, årle og silde: "hør min røst!" men de hørte ikke og bøjede ikke deres øre, men fulgte alle deres onde hjertes stivind. derfor bragte jeg over dem alle denne pagts ord, som jeg havde pålagt dem at holde, men som de ikke holdt. og herren sagde til mig: der er fundet en sammensværgelse blandt judas mænd og jerusalems borgere; de er vendt tilbage til deres forfædres misgerninger, de, som vægrede sig ved at høre mine ord og holdt sig til fremmede guder og dyrkede dem; israels hus og judas hus har brudt den pagt, jeg sluttede med deres fædre. derfor, så siger herren: se, jeg

sender en ulykke over dem, som de ikke kan slippe fra; og når de da råber til mig, vil jeg ikke høre dem. da skal judas byer og jerusalems borgere gå hen og råbe til de guder, de tænder offerild for; men de kan ikke frelse dem i nødens stund. thi mange som dine byer er dine guder, juda, og mange som gaderne i jerusalem er altrene, i har rejst for skændselen, altrene til af tænde offerild for baal. men du må ikke gå i forbøn for dette folk eller frembære klage og bøn for det; thi jeg hører ikke, når de råber til mig i nødens stund. hvad vil min elskede i mit hus, hun, som øved svig? kan fedt og helligt kød borttage din ondskab, eller kan du reddes ved sligt? et grønt oliventræ, skønt at skue, så kaldte herren dit navn. under voldsom buldrer og bragen afsved ilden dets løv og brændte dets grene. hærskarers herre, som plantede dig, truer dig med ulykke til straf for det onde, israels hus og judas hus gjorde for at krænke mig, idet de tændte offerild for baal. herren lod mig det vide, derfor ved jeg det; da lod du mig se deres gerninger. og jeg var som et tålsomt lam, der føres til slagtning. jeg vidste ej af, at de tænkte på rænker imod mig: "lad os ødelægge træet i blomst, udrydde ham af de levendes land, så hans navn ej ihukommers mer." hærskarers herre, retfærdige dommer, som prøver nyrer og hjerte, lad mig skue din hævn på dem, thi på dig har jeg væltet min sag. derfor, så siger herren om mændene i anatot, som står mig efter livet og siger: "du må ikke profetere i herrens navn; ellers skal du dø for vor hånd" derfor, så siger hærskarers herre: se, jeg, vil hjemsøge dem; deres unge mænd skal dø for sværd, deres sønner og døtre af hunger; der skal ikke levnes dem nogen rest, thi jeg sender ulykke over mændene i anatot, når året, de skal hjemsøges kommer.

12

herre retten er din, når jeg trætter med dig om ret og dog må jeg tale med dig om ret. hvi følger lykken de gudløses vej, hvi er alle troløse trygge? du planter dem, og de slår rod, de trives og bærer frugt. de har dig i munden, men ikke i hjertet. du, herre, du kender mig, ser mig og prøver mit hjertelag mod dig. riv dem bort som får til slagtning, vi dem til blodbadets dag! (hvor længe skal landet sørge, al markens urter visne? for indbyggernes ondskabs skyld omkommer dyr og fugle; thi man siger: "han skuer ikke, hvorledes det vil gå os.") "når fodgængere løber dig træt, hvor kan du da kappes med heste? og er du ej tryk i et fredeligt land, hvad vil du så gøre i jordans stolthed?" thi selv dine brødre og din faders hus er troløse imod dig, selv de skriger af fuld hals efter dig; tro dem ikke, når de giver dig gode ord!" mit hus har jeg opgivet, bortstødt min arvelod, givet min elskede hen i hendes fjenders hånd. min arvelod blev for mig som en løve i skoven, den løftede røsten imod mig, derfor må jeg hade den. er min arvelod blevet min en spraglet fugl, omgivet af fugle? lad alle de vilde dyr samles, hent dem hid for af ædel hyrder i mængde ødelægger min vingård, nedtramp min arvelod, min yndige arvelod gør de til øde ørk; de lægger den øde, den sørger øde for mit åsyn. hele landet er ødelagt, thi ingen brød sig om det. over alle ørkenens nøgne høje kom hærværksmænd.

thi herren har et sværd; det fortæller alt fra den ene ende af landet til den anden; intet kød har fred. de såede hvede og høstede torne, sled til ingen gavn og blev til skamme med deres afgrøde for herrens glødende vredes skyld. så siger herren om alle mine onde naboer, der rører den arvelod, jeg gav mit folk israel i eje: se, jeg rykker dem op af deres land, og judas hus rykker jeg op midt iblandt dem. men siden, når jeg har rykket dem op, forbarmer jeg mig atter over dem og bringer dem hjem, hver til sin arvelod og hver til sit land. hvis de da lærer mit folks veje, så de sværger ved mit navn: "så sandt herren lever!" ligesom de lærte mit folk at sværge ved baal, skal de opbygges iblandt mit folk. men hører de ikke, rykker jeg et sådant folk helt op og tilintetgør det, lyder det fra herren.

13

således sagde herren til mig: "gå hen og køb dig et linned bælte og bind det om din lænd, lad det ikke komme i vand!" og jeg købte bæltet efter herrens ord og bandt det om min lænd. så kom herrens ord atter til mig således: "tag bæltet, du købte og har om lænden, og gå til fræt og gem det der i eu klipperevne!" og jeg gik hen og gemte det ved fræt, som herren bød. men lang tid efter sagde herren til mig: "gå til fræt og hent bæltet, jeg bød dig gemme der!" og jeg gik til fræt og gravede bæltet op, hvor jeg havde gemt det: og se, bæltet var ødelagt og duede ikke til noget. og herrens ord kom til mig således: så siger herren: således vil jeg ødelægge judas og jerusalems store herlighed. dette onde folk, som vægrer sig ved at høre mine ord og vandrer i deres hjertes stivsind og holder sig til andre guder og dyrker og tilbeder dem, skal blive som dette bælte, der ikke duer til noget. thi som bæltet slutter sig tæt til en mands lænd, således har jeg sluttet hele israels hus og hele judas hus tæt til mig, lyder det fra herren, for at de skulde være mit folk og blive mig til navnkundighed, pris og ære; men de hørte ikke, og du skal sige til dette folk: så siger herren, israels gud: enhver vindunk fyldes med vin! og siger de til dig: "skulde vi ikke vide, at enhver vindunk fyldes med vin?" så svar dem: så siger herren: se, jeg vil fylde alle dette lands indbyggere, kongerne, der sidder på davids trone, præsterne, profeterne og alle jerusalems borgere, så de hliver drukne; og jeg knuser dem mod hinanden, både fædre og sønner, lyder det fra herren; uden skænsel, medynd og barmhjertighed ødelægger jeg dem. hør og lyt uden hovmod, thi herren taler. lad herren eders gud få ære, for det mørkner, før i støder eders fødder på skumringsbjerge, så i må bie på lys, men han gør det til mulm, han gør det til mørke. men dersom i ikke hører, da græder min sjæl i løn for hovmodets skyld, den fælder så bitre tåmer; mit øje rinder med gråd, thi herrens hjord føres bort. sig til kongen og til herskerinden: "tag lavere sæde, thi af eders hoved faldt den dejlige krone." sydlandets byer er lukkede, ingen lukker op, hele juda er bortført til sidste mand. løft dine øjne og se dem komme fra nord! hvor er den hjord, du fik, dine dejlige får? hvad vil du sige, når du får dem til herrer, hvem du lærte at komme til dig som venner?

vil ikke veer da gribe dig som kvinde i barnsnød? og siger du i dit hjerte: "hvi hændtes mig dette?" for din svare skyld blev dit slæb løftet op, dine hæle skændet. hvis en neger kunde skifte sin hud, en panter sine striber, så kunde og i gøre godt, i mestre i ond! jeg spreder dem som strå, der flyver for ørkenens vind: det er din lod, din tilmålte del fra mig, så lyder det fra herren, fordi du lod mig gå ad glemme og stoled på løgn. ja, dit slæb slår jeg over dit ansigt, din skam skal ses, dit ægteskabsbrud og din vrinsken, din skamløse utugt; på højene og ude på marken så jeg dine væmmelige guder. ve dig, jerusalem, du bliver ej ren hvor længe endnu?

14

herrens ord, som kom til jeremias om tørken. juda sørger; dets porte vansmægter sørgeklædt i støvet, jerusalems skrig stiger op, og dets stormænd sender deres drenge efter vand, de kommer til brønde, men finder ej vand, vender hjem med tomme spande, med skam og skændsel og tilhylltet hoved. over jorden, som revner af angst, da regn ej falder i landet, er bønderne beskæmmede, tilhyller hovedet. selv hinden på marken forlader sin nyfødte kalv, thi græs er der ikke. på nøgne høje står vildæsler og snapper efter luft som sjakaler, deres øjne vansmægter, thi grønt er der ikke. vidner vore synder imod os, herre, grib så for dit navns skyld ind! thi mange gange faldt vi fra, mod dig har vi syndet. du israels håb og frelser i nødens stund! hvorfor er du som fremmed i landet, som en vandringsmand, der kun søger nattelø? hvorfor er du som en rådvild mand, som en helt, der ikke kan frelse? du er dog i vor midte, herre, dit navn er nævnet over os, så lad os ej fare! så siger herren til dette folk: de elsker at flakke omkring og sparer ej fødderne, men ejer ikke herrens behag. han ihukommer nu deres brøde, hjemsøger deres synder. og herren sagde til mig: "bed ikke om lykke for dette folk! når de faster, hører jeg ikke deres klage, og når de ofrer brændoffer og afgrædeoffer, har jeg ikke behag i dem; nej, med sværd, hunger og pest vil jeg gøre ende på dem!" da sagde jeg: "ak, herre, herre! profeterne siger jo til dem: i skal ikke se sværd, og hungersnød skal ikke komme over eder, thi tryk fred giver jeg eder på dette sted." herren svarede: "profeterne profeterer løgn i mit navn; jeg har ikke sendt dem eller givet dem noget bud eller talet til dem. løgnesyner og falsk spådom og deres hjertes bedrag er det, de profeterer for eder! derfor, så siger herren til profeterne, der profeterer i mit navn, skønt jeg ikke har sendt dem, og som siger, at der ikke skal komme sværd eller hunger i dette land: disse profeter skal omkomme ved sværd og hunger; og folket, de profeterer for, skal slænges hen på jerusalems gader for hunger og sværd, og ingen skal jorde dem, hverken dem eller deres hustruer, sønner eller døtre. jeg udoser deres ondskab over dem." og du skal sige dette ord til dem: mine øjne skal rinde med gråd ved nat og ved dag og aldrig høre op; thi mit folks jomfruelige datter ligger lemlæst hårdt, såret er såre svært. hvis jeg går ud på marken, se sværdslagne mænd, og kommer jeg ind i byen, se hungerens kvaler! thi både profet og præst drager

bort til et land, de ej kender. har du ganske vraget juda, væmmes din sjæl ved zion? hvorfor har du slået os, så ingen kan læge? man håber på fred, men det bliver ej godt, på lægedoms tid, men se, der er rædsel. thi kender vor gudløshed, herre, vore fædres brøde, thi vi syndet mod dig. bortstød os ikke for dit navns skyld, vanær ej din herligheds trone, kom i hu og bryd ej din pagt med os! kan blandt hedningeguderne nogen sende regn, giver himlen nedbør af sig selv? er det ikke dig, o herre vor gud? så bier vi på dig, thi du skabte alt dette.

15

da sagde herren til mig: om så moses og samuel stod for mit åsyn, vilde mit hjerte ikke vende sig til dem. jag dette folk bort fra mit åsyn! og når de spørger dig: "hvor skal vi gå hen?" så svar dem: så siger herren: hvo dødens er, til død, hvo sværdets er, til sværd, hvo hungerens er, til hunger, hvo fangenskabets er, til fangenskab! jeg sætter fire magter over dem, lyder det fra herren: sværdet til at slå ihjel, hundene til at slæbe bort, himmelens fugle og jordens dyr til at æde og ødelægge. jeg gør dem til rædsel for alle jordens riger for ezekiass søns, kong manasse af judas, skyld, for alt, hvad han gjorde i jerusalem. hvo føler, jerusalem, for dig, hvo ynker dig vel, hvo bøjer af fra vejen og spørger til dig? du vragede mig, så lyder def fra herren; du veg bort. jeg udrækker hånden, ud-sletter dig, træt af at ynkes. med kasteskovl kaster jeg dem i landets porte, mit folk gør jeg barnløst og til in-tet; de vendte ej om. flere end havets sandskorn bliver deres enker. jeg sender over ynglingens moder ved middag en hærger, brat lader jeg angst og rædsel falde på hende. syvsønner moder vansmægter, opgiver ån-den, hendes sol går alt ned ved dag, hun beskæmmes og blues. de overblevne giver jeg til sværdet for fjendernes øjne, lyder det fra herren. ve mig, min moder, at du fødte mig, en tvistsens og kivens mand for aler-den ! jeg gav eller modtog ej lån, og de bander mig alle. herren sagde: sandelig, jeg løser dig, at det må gå dig vel. sandelig, jeg lader fjenden bønfalde dig i ulykkens og trængselens tid. sønderbryder man jern, jern fra norden, og kobber? din rigdom og dine skatte giver jeg hen til rov, ikke for betaling, men til straf for alle dine synder i alle dine landemærker; jeg lader dig trælle for dine fjender i et land, du ikke kender, thi ild luer op i min vrede; den brænder mod eder. du kender det, herre, kom mig i hu, tag dig af mig; hævn mig på dem, som forfølger mig, vær ikke lang-modig, så jeg rives bort! vid, at for din skyld bærer jeg hån fra dem, der lader hånt om dit ord; ryd dem ud! men mig blev dit ord til fryd og til hjertens glæde; thi dit navn er nævnet over mig, herre, hærskarers gud. ikke sad jeg og jubled i glades lag; grebet af din hånd sad jeg ene, thi du fyldte mig med harme. hvor-for er min smerte evig, ulægeligt mit sår? det vil ikke læges. du blev mig som en skuffende bæk, som vand, der sviger. derfor så siger herren: omvender du dig, vil jeg omvende dig, så du står for mit åsyn; giver du det ædle, ej det uædle, vækst, skal du være som min mund. de skal vende om til dig, du ikke til dem. jeg gør dig for dette folk til en kobbermur, ingen kan

storme; de skal kæmpe mod dig, men ikke få over-hånd over dig, thi jeg er med dig for at frelse og redde dig, lyder det fra herren. jeg redder dig af ondes vold og frier dig af voldsmænds hånd.

16

herrens ord kom til mig således du skal ikke tage dig en hustru og ikke have sønner eller døtre på dette sted. thi så siger herren om de sønner og døtre, der fødes på dette sted, og om modrene, som foder dem, og fædrene, som avler dem i dette land: en smertefuld død skal de dø; der skal ikke holdes dødekloge over dem, og de skal ikke jordes; til godning på marken skal de blive. de skal omkomme ved sværd og hunger; deres lig skal være hinmmmelens fugle og jordens dyr til æde. thi så sigem herren: kan ikke i sor-gens hus, gå ikke til klage, vis dem ikke medynk, thi jeg lager min fred fra dette folk, lyder det fra her-ren, både nåde og barmhjertighed; og store og små skal dø i dette land og ikke jordes. de skal ikke holde dødekloge eller ridse huden eller klippe sig for deres skyld, bryde brød til en, der har sorg, til trøst for den døde, eller kvæge ham med trøstebæger for fader og moder. og kom ikke i et gildehus for at sidde iblandt dem og spise og drikke; thi så siger hærskarers herre, israels gud: se, for eders øjne og i eders dage gør jeg på dette sted ende på fryderåb og glædesråb, brud-goms røst og bruds røst. når du forkynder til folk alle disse ord, og de siger til dig: "hvorfor udtaler her-ren al den store ulykke over os, og hvad er det for en brøde og synd, vi har gjort mod herren vor gud?" svar dem så: fordi eders fædre forlod mig, lyder det fra herren, og holdt sig til andre guder og dyrkede og tilbad dem; mig forlod de og holdt ikke min lov; og i bærer eder værre ad end eders fædre, thi se, i vandrer hver efter sit onde hjertes stivsind uden at høre mig; derfor slænger jeg eder bort fra dette land til et land, i ikke kender, så lidt som eders fædre, og der skal i dyrke andre guder både bag og nat; thi jeg vil ikke give eder nåde. se, derfor skal dage komme, lyder det fra herren, da det ikke mere hedder: "så sandt herren lever, der førte israeliterne op fra ægypten!" men: "så sandt herren lever, der førte israeliterne op fra nor-dens land og alle de lande, til hvilke han havde stødt dem bort!" og jeg fører dem hjem til deres land, som jeg gav deres fædre. se, jeg sender bud efter fiskere i mængde, lyder det fra herren, og de skal fiske dem; og siden sender jeg bud efter jægere i mængde, og de skal jage dem fra hvert bjerg, hver høj og klippernes kløfter. thi mine øjne er rettet på alle deres veje; de er ikke skjult for mig, og deres brøde er ikke dult for mine øjne. og først giver jeg dem tvefold gengæld for deres brøde og synd, fordi de vanhelligede mit land med deres væmmelige guders ådsler og fyldte min arvelod med deres vederstyggeligheder. herre, min styrke, mit værn, min tilflugt i nodens stund! til dig skal folkeslag komme fra den vide jord og sige: "vore fædre arved kun løgn, afguder, ingen af dem hjælper. kan et menneske lave sig guder? de er dog ikke guder!" se, derfor lader jeg dem mærke, denne gang lader jeg dem mærke min hånd og min styrke; og de skal kende, at mit navn er herren.

optegnet er judas synd med med griffel af jern, med diamanbspids ristet i deres hjertes tavle og på deres altnes horn, når sønnerne kommer deres altnes og asjerer i hu, på alle grønne træer, på de høje steder, på bjergene på marken. din rigdom, alle dine skatte giver jeg hen til rov til løn for din synd, så langt dine grænser når. din hånd må slippe din arvelod, den, jeg gav dig. jeg lader dig, trælle for fjender i et ukendt land, thi ild luer op i min vrede, den brænder evigt. så siger herren: forbandet være den mand, som stoler på mennesker, og som holder kød for sin arm, hvis hjerte viger fra herren. han bliver som ødemarkens ene og får ej lykke at se; han bor i glødende ørk, i saltland, hvor ingen fæster bo. velsignet være den mand, som stoler på herren, og hvis tilid herren er. han bliver som et træ, der er plantet ved vand, og strækker sine rødder til bækken, ej ængstes, når heden kommer, hvis løv er frodig grønt, som ej ængstes i torkens år eller ophører med at bære frugt. hjertet er svigefuld fremfor alt, det er sygt, hvo kender det? jeg, herren, jeg ransager hjerte og prøver nyrer for at gengælde hver hans færd, hans gerningers frugt. som en agerhømmen på æg, den ikke har lagt, er den, der vinder rigdom med uret; han må slippe den i dagenes hælvt og slår ved sin død som en dåre. en herlighedstrone, en urgammel høj er vor helligdoms sted. herre, du israels hån, enhver, der forlader dig, får skam; de, der falder fra dig, skal udryddes af landet, thi herren, er kilden med levende vand, forlod de. læg mig, herre, så jeg læges, frels du mig, så jeg frelses, thi du er min ros. se, de andre siger til mig: "hvor er herrens ord? lad det komme!" jeg vægred mig ej ved at være hyrde i dit spor", begæred ej heller ulykkens dag, du ved det; hvad der udgik fra mine læber, er for dit åsyn. bliv ikke en rædsel for mig, du min tilflugt på ulykkens dag. lad forfølgerne beskæmmes, lad ej mig beskæmmes, lad dem forfærdes, lad ej mig forfærdes; send over dem ulykkens dag, knus dem og gentag slaget! således sagde herren til mig: "gå hen og stil dig i folkets sønners port, ad hvilken judas konger går ind og ud, og i alle jerusalems porte og sig til dem: hør herrens ord, i judas konger og hele juda og alle jerusalems borgere, som går ind ad disse porte! så siger herren: vogt eder for eders sjæles skyld, at i ikke bærer byrden ind gennem jerusalems porte på sabbatsdagen! bring ingen byrde ud af eders huse på sabbatsdagen og gør intet arbejde, men hold sabbatsdagen hellig, som jeg bød eders fædre. de hørte ikke og bøjede ikke deres øre, men gjorde nakken stiv for ikke at høre eller tage ved lære. men hvis i hører mig, lyder det fra herren, så i ikke bringer nogen byrde ind gennem denne bys porte på sabbatsdagen, men holder den hellig og ikke gør noget arbejde på den, så skal konger og fyrster, som sidder på davids trone, drage ind ad denne bys porte med vogne og heste, de og deres fyrster, judas mænd og jerusalems borgere, og denne by skal stå til evig tid. og fra judas byer, fra jerusalems omegn, fra benjamins land, fra lavlandet, bjergene og sydlandet skal man komme og bringe brændoffer, slagtoffer, afgrødeoffer og røgelse og takoffer til herrens hus. men hvis i ikke hører mit

ord om at holde sabbatsdagen hellig og om ikke at bære nogen byrde ind gennem jerusalems porte på sabbatsdagen, så sætter jeg ild på dets porle, og den skal fortære jerusalems paladser uden at slukkes.

18

det ord, som kom til jeremias fra herren "gå ned til pottemagerens hus! der skal du få mine ord at høre." så gik jeg ned til pottemagerens hus, og se, han var i arbejde ved drejeskiven. og når et kar, han arbejdede på, mislykkedes, som det nået med leret i pottemagerens hånd, begyndte han igen og lavede det om til et andet, som han nu vilde have det gjort. da kom herrens ord til mig: skulde jeg ikke kunne gøre med eder, israels hus, som denne pottemager? lyder det fra herren. se, som leret i pottemagerens hånd er i i min hånd, israels hus. snart truer jeg et folk og et rige med at rykke detop, nedbryde og ødelægge det; men når det folk, jeg har truet, omvender sig fra sin ondskab, angrer jeg det onde, jeg tænkte at gøre det. og snart lover jeg et folk og et rige at opbygge og planle det; men gør det så, hvad der er ondt i mine øjne, idet det ikke hører min rost, angrer jeg det gode, jeg havde lovet at gøre det. og sig nu til judas mænd og jerusalems borgere: så siger herren: se, jeg skaber eder en ulykke og udtænker et råd imod eder; vend derfor om, hver fra sin onde vej, og bedrer eders veje og eders gerninger. men de svarer: "nej! vi vil følge vore egne tanker og gøre hver efter sit onde hjertes stivind." derfor, så siger herren: spørg dog rundt blandt folkene: hvo hørte mon sligt? grufulde ting har hun øvet, israels jomfru. forlader libanons sne den almægtiges klippe, eller udtørres bjergenes kølge, rislende vande, siden mit folk har glemt mig og ofrer til løgn? de snubler på deres veje, de ældgamle spor, og vandrer ad stier, en vej, der ikke er højnet, for at gøre deres land til gru, til evig spot; hver farende mand skal grue og ryste på hovedet. som en østenstorm splitter jeg dem for fjendens ansigt, jeg viser dem ryg, ej åsyn på vanheldets dag. de sagde: kom, vi spinder rænker imod jeremias! thi ej glipper loven for præsten, ej rådet for den vise, ej ordet for profeten. kom, lad os slå ham med tungen og lure på alle hans ord! lyt, o herre, til mig og hør min modparts ord! skal godt gengældes med ondt? de grov jo min sjæl en grav. kom i hu, at jeg stod for dit åsyn for at tale til bedste for dem og vende din vrede fra dem! giv derfor deres sønner til hunger, styrt dem i sværdets vold; barnløshed og enkestand ramme deres kvinder, deres mænd vorde slagne af døden, deres ungdom sværdslagne i krig; lad der høres et skrig fra husene, når du lader en mordbande brat komme over dem. thi de grov en grav for at fange mig og lagde snarer for min fod. ja du, o herre, du kender alle deres dødsråd imod mig. tilgiv ikke deres brøde, slet ikke deres synd for dit åsyn, lad dem komme til fald for dit åsyn, få med dig at gøre i din vredes stund!

således sagde herren: gå hen og køb dig et krus hos pottemageren, tag nogle af folkets og præsternes ældste med og gå ud i hinnooms søns dal ved indgangen til potteskårporten og udråb der de ord, jeg taler til dig! du skal sige: hør herrens ord, judas konger og jerusalems borgere: så siger hærskarers herre, israels gud: se, jeg sender over dette sted en ulykke, så det skal ringe for ørene på enhver, der hører derom, fordi de forlod mig og gjorde dette sted fremmed og tændte offerild der for andre guder, som hverken de eller deres fædre før kendte til, og judas konger fyldte dette sted med skyldfries hånd, og de byggede baalshøjene for at brænde deres børn i ild som brændofre til baal, hvad jeg ikke havde påbudt eller talt om, og hvad aldrig var opkommet i min tanke. se, derfor skal dage komme, lyder det fra herren, da dette sted ikke mere skal hedde tofet og hinnooms søns dal, men morddalen. jeg gør juda og jerusalem rådvilde på dette sted og lader dem falde for sværdet for deres fjenders øjne og for deres hånd, og som står dem efter livet, og jeg giver himmelens fugle og jordens dyr deres lig til føde. jeg gør denne by til gru og spot; alle, der kommer forbi, skal grue og spotte over alle dens sår. jeg lader dem æde deres sønners og døtres kød, den ene skal æde den andens kød under belejringen og den trængsel, deres fjender og de, der står dem efter livet, voldrer dem. knus så kruset i de mænds påsyn, der følger med dig, og sig til dem: så siger hærskarers herre: jeg vil knuse dette folk og denne by, som man knuser et lerkar, så det ikke kan heles igen. de døde skal jordes i tofet, fordi pladsen til at jorde på ikke slår til. således vil jeg gøre med dette sted og dets indbyggere, lyder det fra herren, idet jeg gør denne by til et tofet: jerusalems og judas kongers huse skal blive urene som tofets sted, alle de huse, på hvis tage de tændte offerild for al himmelens hær og udgød drikofre for andre guder. derpå gik jeremias fra tofet, hvorhen herren havde sendt ham for at profetere, og stod frem i forgården til herrens hus og sagde til alt folket: så siger hærskarers herre, israels gud: se, over denne by og alle byerne, der hører til den, sender jeg al den ulykke, jeg har truet den med, fordi de gjorde nakken stiv og ikke hørte mine ord.

da præsten pasjhur, immers søn, der var overopsynsmand i herrens hus, hørte jeremias profetere således, slog han ham og lod ham lægge i blokken i den øvre benjaminsport i herrens hus. men da pasjhur dagen efter slap jeremias ud af blokken, sagde jeremias til ham: herren kalder dig ikke pasjhur, men: trindt-omer-rædsel. thi så siger herren: se, jeg gør dig til rædsel for dig selv og for alle dine venner; de skal falde for deres fjenders sværd, og dine øjne skal se det, og hele juda giver jeg i babels konges hånd; han skal føre dem til babel og hugge dem ned med sværdet. og jeg giver alt denne bys gods og al dens velstand og alle dens koselige ting og alle judas kongers skatte i deres fjenders hånd; de skal rane dem og tage dem og føre dem til babel. og du pasjhur og alle, der bor i dit hus, skal

gå i fangenskab. du skal komme til babel; der skal du dø, og der skal du jordes sammen med alle dine venner, for hvem du har profeteret løgn. du overtalte mig, herre, og jeg lod mig overtale, du tvang mig med magt. thi så tit jeg faler, må jeg skrike, råbe: "vold og overfald!" thi herrens ord er mig dagen lang til skændsel og spot. men tænkte jeg: "ej vil jeg mindes ham, ej tale mer i hans navn," da blev det som brændende ild i mit indre, som brand i mine ben; jeg er træt, jeg kan ikke mere, jeg evner det ej; thi jeg hører mange hviske, trindt om er rædsel: "angiv ham!" og: "vi vil angive ham!" alle mine venner lurar på et fejltrin af mig: "måske går han i fælden, så vi får ham i vor magt, og da kan vi hævne os på ham!" men herren er med mig som en vældig helt; derfor skal de, som forfølger mig, snuble i afmagt, højlig beskæmmes, thi heldet svigter dem, få skændsel, der aldrig glemmes. du hærskarers herre, som prøver den retfærdige, gennemskuer nyrer og hjerte, lad mig skue din hævn på dem, thi på dig har jeg væltet min sag. syng for herren, lovpris herren! thi han redder den fattiges sjæl af de ondes hånd. forbandet være den dag, på hvilken jeg fødtes; den dag, min moder fødte mig, skal ikke velignes. forbandet den mand, som bragte min fader det bud: "et barn, en dreng er født dig!" og glæded ham såre. det gå den mand som byerne, herren omstyrtet uden medynk; han hørte skrig ved gry, kampråb ved middagstide. at han ej lod mig dø i moders liv, så min moder var blevet min grav og hendes moderliv evigt svangert! hvi kom jeg af moders liv, når jeg kun skulde opleve møje og harm, mine dage svinde i skam!.

det ord, som kom til jeremias fra herren, da kong zedekias sendte pasjhur, malkias søn, og præsten zefanja, maasejas søn, til ham og lod sige: "rådspørg herren for os, thi kong nebukadrezar af babel angriber os; måske vil herren handle med os efter alle sine undergørringer, så nebukadrezar drager bort fra os." jeremias svarede dem: "sig til zedekias: så siger herren, israels gud: se, våbnene i eders hånd, med hvilke i uden for muren kæmper mod babels konger og kaldæerne, der belejrer eder, dem driver jeg tilbage og samler dem midt i denne by; og jeg vil selv kæmpe mod eder med udrakt hånd og stærk arm, i vrede og harme og stor fortørnelse; og jeg slår denne bys indbyggere, ja både folk og fæ, med voldsom pest, så de dør. og siden, lyder det fra herren, giver jeg kong zedekias af juda og hans tjenere og folket, der levnes i denne by af pesten, sværdet og hungeren, i kong nebukadrezar af babels og i deres fjenders hånd, og i deres hånd, som står dem efter livet; de skal hugge dem ned med sværdet, og jeg vil ikke ynkes over dem eller vise skånsel eller barmhjertighed!" og sig til dette folk: "så siger herren: se, jeg forelægger eder livets vej og dødens vej. den, som bliver i denne by, skal dø ved sværd, hunger og pest: men den, som går ud og overgiver sig til kaldæerne, der belejrer eder, skal leve og vinde sit liv som bytte, thi jeg retter mit åsyn mod denne by til ulykke og ikke til lykke, lyder det fra herren; i babels konges hånd skal den gives, og han skal

opbrænde den med ild." og sig til judas konges hus: hør herrens ord, davids hus! så siger herren: hold årle retfærdig dom, fri den, som er plyndret, af voldsmandens hånd, at ikke min vrede slår ud som ild og brænder, så ingen kan slukke, for eders onde gerningers skyld. se, jeg kommer over dig, du by i dalen, du sletstens klippe, lyder det fra herren, i, som siger: "hvo falder over os, hvo trænger ind i vore boliger?" efter eders gerningers frugt hjem søger jeg jer, lyder det fra herren; jeg sætter ild på dens skov, den fortærer alt deromkring.

22

så siger herren: gå ned til judas konges palads og tal dette ord og sig: hør herrens ord, judas konge, som sidder på davids trone, du, dine tjenere og dit folk, som går ind ad disse porte! så siger herren: øv ret og retfærd, fri den, som er plyndret, af voldsmandens hånd, undertryk ikke den fremmede, den faderløse og enken, øv ikke vold og udgyd ikke uskyldigt blod på dette sted. thi dersom i efterkommer dette krav, skal konger, der sidder på davids trone, drage ind ad portene til dette hus med vogne og heste, de, deres tjenere og folk: men hører i ikke disse ord, så sværger jeg ved mig selv, lyder det fra herren, at dette hus skal lægges øde. thi så siger herren om judas konges palads: et gilead var du for mig, en libanons tinde; visse, jeg gør dig til ørk, til folketomme byer; hærværksmænd helliger jeg mod dig, hver med sit værktøj, de skal fælde dine udvalgte cedre og kaste dem i ilden. mange folkeslag skal drage forbi denne by og spørge hverandre: "hvorfor handlede herren således med denne store by?" og man skal svare: "fordi de forlod herren deres guds pagt og tilbad og dyrkede andre guder." græd ej over den døde, beklag ham ikke! græd over ham, der drog bort, thi han vender ej hjem, sit fødeland genser han ikke. thi så siger herren om josiass søn, kong sjallum af juda, der blev konge i sin fader josiass sted: han, som gik bort fra dette sted, skal ikke vende hjem igen: men på det sted, til hvilket de førte ham i landflygtighed, skal han dø, og han skal ikke gense dette land. ve ham, der bygger hus uden retfærd, sale uden ret, lader landsmand trælle for intet, ej giver ham løn, som siger: "jeg bygger mig et rummeligt hus med luftige sale," som hugger sig vinuer ud, klæder væg med cedrer og maler det rødt. er du konge, fordi du brammer med cedrer? din fader, mon ikke han spiste og drak og øvede ret og retfærd? da gik det ham vel; han hjalp arm og fattig til sin ret; da gik det ham vel. er dette ikke at kende mig? lyder det fra herren. men dit øje og hjerte higer kun efter vinding, efter at udgyde skyldfries blod, øve undertrykkelse og vold. derfor, så siger herren om josiass søn, kong jojakim af juda: over ham skal ej klages: "ve min broder, ve min søster!" eller grædes: "ve min herre, ve hans herlighed!" et æsels jordefærd får han, slæbes ud, slænges hen uden for jerusalems porte. stig op på libanon og skrig, løft røsten i basan, skrig fra abarim, thi knuste er alle dine kære. jeg taled dig til i din tryghed, du nægtet at høre; at overhøre min røst var din skik fra din ungdom. for alle dine hyrder skal storm være hyrde, i fangenskab går dine kære;

da får du skam og skændsel for al din ondskab. du, som bor på libanon og bygger i cedrene, hvor støner du, når smerter kommer over dig, veer som en fødendes! så sandt jeg lever, lyder det fra herren: om også konja, kong jojakim af judas søn, var en seglring på min højre hånd, jeg rev ham bort. jeg giver dig i deres hånd, som står dig efter livet, i deres hånd, for hvem du ræddes, og i kong nebukadrezar af babels og kaldæernes hånd. jeg slynger dig og din moder, som fødte dig, bort til et andet land, hvor i ikke fødtes, og der skal i dø; men til det land, deres sjæle længes tilbage til, skal de ikke vende hjem. er denne konja da et usselt, sønderslået kar, et redskab, ingen bryder sig om? hvorfor skal han og hans afkom slynges og kastes til et land, de ikke kender? land, land, land, hør herrens ord: så siger herren: optegn denne mand som barnløs, som en mand, der ingen lykke har i sit liv; thi det skal ikke lykkes nogen af hans afkom at sætte sig på davids trone og atter herske over juda.

23

ve hyrderne, der ødelægger og adsplitter de får jeg græsser, lyder det fra herren. derfor, så siger herren, israels gud, til de hyrder, som vogter mit folk: da i har adspiltet og spredt mine får og ikke taget eder af dem, vil jeg nu tage mig af eder for eders onde gerningers skyld, lyder det fra herren. men dem, der er tilovers af mine får, vil jeg sanke sammen fra alle de lande, til hvilke jeg har bortstødt dem, og føre dem tilbage til deres græssange, og de skal blive frugtbare og mangfoldige. da vil jeg sætte hyrder over dem, og de skal vogte dem; og de skal ikke mere frygte eller ræddes og ingen skal savnes, lyder det fra herren. se, dage skal komme, lyder det fra herren, da jeg opvækker david en retfærdig spire, og han skal herske som konge og handle viselig og øv ret og retfærd i landet. i hans dage skal juda frelses og israel bo trygt. og det navn, man skal give ham er: herren vor retfærdighed. se, derfor skal dage komme, lyder det fra herren, da det ikke mere hedder: "så sandt herren lever, der førte israeliterne op fra ægypten!" men: "så sandt herren lever, der førte og bragte israels huss afkom op fra nordens land og fra alle de lande, til hvilke han havde bortstødt dem!" og de skal bo i deres land. om profeterne. mit hjerte er knust i bryttet, hvert ledomod er slapt, jeg er som en drukken, en mand, overvældet af vin, for herrens skyld, for hans hellige øns skyld. thi landet er fuldt af horkarle, og under forhandelse, sørger landet, ørkenens græssange visner. man haster til det, som er ondt, og er stærk i uret. thi både profet og præst er vanhellic, selv i mit hus har jeg mødt deres ondskab, lyder det fra herren. derfor bliver deres vej det, som slibrige stier, i mørke stødes de ud og snubler deri. thi ulykke sender jeg over dem, hjem søgelsens år, så lyder det fra herren. hos samarias profeter så jeg slemme ting; ved baal profetered de og vildledte israel, mit folk. hos jerusalems profeter så jeg grufulde ting: de horer og vandrer i løgn, de styrker de ondes hænder, så de ikke vender om enhver fra sin ondskab. som sodoma er de mig alle, dets folk som gomorra. derfor, så siger hærskaers herre om profeterne: se,

jeg giver dem malurt at spise og giftvand at drikke; thi fra jerusalems profeter udgår vanhelligelse over hele landet. så siger hærskarers herre: jeg ikke profeteres ord, når de profeterer for eder; de dårer eder kun. deres eget hjertes syn fremfører de, ikke ord fra herrens mund. de siger til dem, der ringeagter herrens ord: "det skal gå eder vel!" og til enhver, som vandrer i sit hjertes stivsind: "der skal ikke ske eder noget ondt!" thi hvem stod i herrens fortlrolige råd, så han så og hørte hans ord, hvem lyttede til hans ord og hørte det? se, herrens stormvej, vreden, er brudt frem, et hvirvlende stormvej; det hvirvler over de gudløses hoved. herrens vrede lægger sig ikke, før han har udført og fuldbyrdet sit hjertes tanker; i de sidste dage skal i forstå det. jeg har ej sendt profeterne, alligevel løber de, jeg taledede ikke til dem, og dog profeterer de. hvis de står i mit fortlrolige råd og hører mine ord, så lad dem vende mit folk fra deres onde vej og deres gerningers ondskab. er jeg kun en gud i det nære, så lyder det fra herren, og ikke en gud i det fjerne? kan nogen krybe i skjul, så jeg ikke ser ham? lyder det fra herren. er det ikke mig, der fylder himmel og jord? lyder det fra herren. jeg har hørt, hvad profeterne, der profeterer løgn i mit navn, siger: "jeg har drømt, jeg har drømt!" hvor længe skal det vare? har profeterne, som profeterer løgn og deres hjertes svig, mon i sindet og higer de efter at få mit folk til at glemme mit navn ved de drømme, de meddeler hverandre, ligesom deres fædre glemte mit navn over baal? den profet, som har en drøm, meddele sin drøm, men den, hos hvem mit ord er, tale mit ord i sandhed! hvad har strå med kærne at gøre? lyder det fra herren. er ikke mit ord som ild, lyder det fra herren, og som en hammer, der knuser fjelde? se, derfor kommer jeg over profeterne, lyder det fra herren, de, som stjæler mine ord fra hverandre. se, jeg kommer over profeterne, lyder det fra herren, de, som taler af sig selv og dog siger: "så lyder det fra herren." se, jeg kommer over profeterne, som profeterer og udspreder løgne-drømme, lyder det fra herren, og vildleder mit folk med deres løgne og pralen, og jeg har ikke sendt dem eller givet dem nogen befaling; de bringer ikke dette folk nogen hjælp, lyder det fra herren. når dette folk eller en profet eller præst spørger dig: "hvad er herrens byrde?" skal du svare: "byrden er i, men jeg kaster eder af," lyder det fra herren. og profeten, præsten og folket, som siger "herrens byrde", den mand og hans hus vil jeg hjemsege. således skal i sige til hverandre, mand til mand: "hvad svarede herren?" og: "hvad taledede herren?" men om herrens byrde må i ikke mere tale, thi byrden for enhver skal være hans eget ord. og i laver om på den levende guds, hærskarers herres, vor guds, ord. således skal du sige til profeten: "hvad svarede herren?" og: "hvad taledede herren?" og dersom i siger: "herrens byrde" derfor, så siger herren: fordi i siger dette ord: "herrens byrde", skønt jeg sendte eder det bud: "i må ikke sige 'herrens byrde'!" se, derfor vil jeg løfte eder op og kaste eder og den by, jeg gav eder og eders fædre, bort fra mit åsyn og pålægge eder evig skændsel og spot, som aldrig glemmes.

herren lod mig skue et syn, og se, der var to kurve, som stod foran herrens tempel: det var, efter at kong nebukadrezar af babel havde bortført jokajims søn, kong jekonja af juda, og judas fyrster, kunsthåndværkerne og smedene fra jerusalem til babel. den ene kurv indeholdt såre gode figener, så gode som tidligere modne, den anden såre slette figener, så slette, at de ikke kunde spises. og herren sagde til mig: "hvad ser du, jeremias?" jeg svarede: "figener! de gode er såre gode og de slette såre slette, så slette, at de ikke kan spises." da kom herrens ord til mig således: så siger herren, israels gud: som man ser på disse gode figener, vil jeg se på de bortførte judæere, som jeg drev bort fra dette sted til kaldæernes land. jeg vil fæste mine øjne på dem med velbehag og føre dem hjem til dette land. jeg vil opbygge og ikke nedbryde dem, plante og ikke oprykke dem. jeg giver dem hjerte til at kende mig, at jeg er herren; de skal være mit folk, og jeg vil være deres gud, når de omvender sig til mig af hele deres hjerte. men som man, gør med de slette figener, for slette til at spises, vil jeg, så siger herren, gøre med kong zedekias af juda og hans fyrster og resten af jerusalem, dem, der er levnet i dette land, og dem, der bor i ægypten; jeg gør dem til rædsel for alle jordens riger, til spot og mundheld, til hån og til et forbandelsens tegn på alle de steder, hvorhen jeg bortstøder dem; jeg sender sværd, hunger og pest imod dem, indtil de er udryddet af det land, jeg gav dem og deres fædre.

25

det ord, som kom til jeremias om alt judases folk i joasias søns, kong jokajim af judas, fjerde år, det er kong nebukadrezar af babels første år, og som profeten jeremias talte til alt judas folk og alle jerusalems borgere: fra amons søns, kong josias af judas, tretende år til den dag i dag, i fulde tre og tyve år er herrens ord kommet til mig, og jeg, talte til eder årle og silde, men i hørte ikke; og herren sendte årle og silde alle sine tjenere profeterne til eder, men i hørte ikke; i bøjede ikke eders øre til at høre, når han sagde: "omvend eder, hver fra sin onde vej og sine onde gerninger, at i fra evighed til evighed må bo i det land, jeg gav eder og eders fædre; og hold eder ikke til andre guder, så i dyrker og tilbeder dem, og krænk mig ikke med eders hænders værker til eders ulykke." nej, i hørte mig ikke, lyder det fra herren, og så krænkede i mig med eders hænders værker til eders ulykke. derfor, så siger hærskarers herre: fordi i ikke vilde høre mine ord, vil jeg sende bud efter alle nordens stammer, lyder det fra herren, og til kong nebukadrezar af babel, min tjener, og lade dem komme over dette land og dets indbyggere og over alle folkene heromkring, og jeg vil ødelægge dem og gøre dem til rædsel, latter og spot for evigt. jeg fjerner fra dem fryderåb og glædesråb, brudgoms røst og bruds røst, kværns lyd og lampens skin, og hele dette land skal blive til ørk og øde, og disse folkeslag skal trælle for babels konge i halvfjerdsindstyve år. men når der er gået halvfjerdsindstyve år, hjemseger jeg babels konge og

folket der for deres misgerning, lyder det fra herren, også kaldæernes land hjem søger jeg og gør det til evige orkener, og jeg opfylder på dette land alle mine ord, som jeg har talet imod det, alt, hvad der er skrevet i denne bog, alt, hvad jeremias har profeteret mod alle folkene. thi også dem skal mange folk og vældige konger gøre til trælle, og jeg gengælder dem deres gerning og deres hænders værk. thi således sagde herren, israels gud, til mig: "tag dette bæger med min vredes vin af min hånd og giv alle de folk, jeg sender dig til, at drikke deraf; de skal drikke og rave og rase for sværdet, jeg sender iblandt dem!" og jeg tog bægeret af herrens hånd og gav alle de folk, han sendte mig til, at drikke deraf: jerusalem og judas byer og dets konger og fyrster, for at gøre dem til ørk og øde, til spot og til et forbandelsens tegn, som det er på denne dag; farao, ægypterkongen, med alle hans tjenere og fyrster og alt hans folk, alt blandingsfolket og alle konger i uz og filisterland, askalon, gaza og ekron og asdods rest; edom, moab og ammoniterne; alle tyruss og zidons konger og den fjerne strands konger hinsides havet; dedan, tema og buz og alle dem med rundklippet hår; alle arabernes konger og alle blandingsfolkets konger, som bor i ørkenen; alle zimris konger, alle elams konger og alle mediens konger; alle nordens konger, nær og fjern, den ene efter den anden. alle riger på jordens overflade; og kongen af sjesjak skal drikke efter dem. og du skal sige til dem: så siger hærskarers herre, israels gud: drik, bliv drukne og spy, fald og rejs eder ikke mere for sværdet jeg sender iblandt eder! og hvis de vægrer sig ved at tage bægeret af din hånd og drikke, skal du sige til dem: så siger hærskarers herre: drikke skal i! thi se, med den by, mit navn er nævnet over, begynder jeg at handle ilde, og så skulde i gå fri! nej, i går ikke fri; thi jeg kalder sværdet hid mod alle dem, som bor på jorden, lyder det fra hærskarers herre. og du skal profetere alle disse ord for dem og sige: herren brøler fra det høje, løfter sin røst fra sin hellige bolig; han brøler over sin græsgang, istemmer vinderserråbet over alle, som bor på jorden. dronet når til jordens ende, thi herren går i rette med folkene; over alt kød holder han dom, de gudløse giver han til sværdet, lyder det fra herren. thi så siger hærskarers herre: se, ulykken går fra det ene folk til det andet, et vældigt vejr bryder løs fra jordens rand. herrens slagne skal på den dag ligge fra jordens ene ende til den anden; der skal ikke holdes klage over dem, og de skal ikke sankes og jordes; de skal blive til gødning på marken. jamrer, i hyrder, og skrig, i hjordens ypperste, vælt jer i støvet! thi tiden, i skal slagtes, er kommet, som en kostelig skål skal i splintres. hyrderne finder ej tilflugt, ej hjordens ypperste redning. hør, hvor hyrderne skriger, hvor hjordens ypperste jamrer! thi herren hærger deres græsgange, og fredens vange lægges øde for herrens glødende vrede; løven går bort fra sin tykning, thi deres land er lagt øde for det hærgende sværd, for herrens glødende vrede.

26

i joasiasses søns, kong jojakim af judas, første regeringstid kom dette ord fra herrn: så siger her-

ren: stå frem i forgården til herrens hus og tal til hele juda, som kommer for at tilbede i herrens hus, alle de ord, jeg har pålagt dig at tale til dem; udelad ikke et ord! måske hører de og omvender sig, hver fra sin onde vej, så jeg kan angre det onde, jeg har i sinde at gøre dem for deres onde gerningers skyld. sig til dem: så siger herren: hvis i ikke hører mig og følger den lov, jeg har forelagt eder, så i hører mine tjenere profeternes ord, som jeg årle og silde sendte eder, skønt i ikke vilde høre, så gør jeg med dette hus som med silo og giver alle jordens folk denne by at forbande ved. præsterne, profeterne og alt folket hørte nu jeremias tale disse ord i herrens hus; og da jeremias havde sagt alt, hvad herren havde pålagt ham at sige til alt folket, greb præsterne og profeterne og alt folket ham og sagde: "du skal dø! hvor tør du profetere i herrens navn og sige: det skal gå dette hus som silo, og denne by skal ødelægges, så ingen bor der!" og alt folket stilede sammen om jeremias i herrens hus. da judas fyrster hørte det, gik de fra kongens palads op til herrens hus og tog sæde ved indgangen til herrens nye port. så sagde præsterne og profeterne til fyrsterne og alt folket: "denne mand har gjort halsløs gerning, thi han har profeteret mod denne by, som i selv hørte." men jeremias sagde til fyrsterne og alt folket: "herren sendte mig for at profetere mod dette hus og denne by alle de ord, i hørte. bedrer dog eders veje og eders gerninger og hør på herren eders guds røst, at herren må angre det onde, han har talet imod eder. men se, jeg er i eders hånd; gør med mig, hvad der er godt og billigt i eders øjne! dog skal i vide, at hvis i dræber mig, så bringer i uskyldigt blod over eder og denne by og dens indbyggere; thi sandelig sendte herren mig for at tale alle disse ord til eder." da sagde fyrsterne og alt folket til præsterne og profeterne: "denne mand har ikke gjort halsløs gerning, men talt til os i herren vor guds navn." og nogle af landets ældste trådte frem og sagde til hele folkets forsamling: "mika fra moresjet profeterede på kong ezebias af judas tid og sagde til alt judas folk: så siger hærskarers herre: zion skal pløjes som en mark, jerusalem blive til grushobe, tempelbjerget til krathøj. mon kong ezebias af juda og hele juda dræbte ham? frygtede de ikke herren og bad ham om nåde, så herren angrede det onde, han havde truet dem med? vi er ved at bringe stor ulykke over vores sjæle." der var også en anden mand, som profeterede i herrens navn, urija, sjemajas søn, fra kirjat jeirim; og han profeterede mod denne by og dette land med de samme ord som jeremias. da kong jojakim og alle hans krigsfolk og alle fyrsterne hørte hans ord, stod han ham efter livet; og da urija hørte det, blev han bange og flygtede og kom til ægypten. men kong jojakim sendte folk til ægypten; han sendte elnatan, akbors søn, og nogle andre til ægypten, og de bragte urija hjem fra ægypten og førte ham til kong jojakim, som lod ham hugge ned med sværdet og hans lig kaste hen, hvor småfolk havde deres grave. men ahikam, sjafans søn, holdt hånden over jeremias, så han ikke blev overgivet i folkets hånd og dræbt.

i josiass søns, kong jojakim af judas, første regeringstid kom dette ord til jeremias fra herren: således sagde herren til mig: gør dig reb og ågstænger og læg dem på din hals og send edoms, moabs, ammoniternes, tyruss og zidons konger bud ved deres sendemænd, som er kommet til kong zedekias af juda i jerusalem; byd dem at sig til deres herrer: så siger hærskarers herre, israels gud: sig til eders herrer: jeg skabte jorden og menneskene og kvæget på jorden ved min vældige styrke og min udrakte hånd, og jeg giver den, til hvem jeg finder for godt. og nu giver jeg alle disse lande i min tjener kong nebukadnezar af babels hånd, selv markens vildt giver jeg hen til at trælle for ham. alle folk skal trælle for ham, hans søn og sønnesøn, indtil også hans lands time slår og mange folkeslag og store konger gør ham til deres træl. og det folk og det rige, som ikke vil trælle for ham, kong nebukadnezar af babel, og bøje hals under babels konges ág, det vil jeg hemsøge med sværd, hunger og pest, lyder det fra herren, til det er tilintetgjort ved hans hånd. i skal ikke høre på eders profeter og spåmænd, eders drømmere, sandsigere og troldmænd, som siger til eder: "i skal ikke komme til at trælle for babels konge; thi det er løgn, de profeterer for eder for at få eder bort fra eders jord, idet jeg da driver eder bort og i går til grunde. men det folk, der bøjer hals under babels konges ág og træller for ham, vil jeg lade blive på sin jord, lyder det fra herren, så det kan dyrke den og bo der. og til kong zedekias af juda talte jeg i overensstemmelse med alle disse ord: bøj hals under babels konges ág og træl for ham og hans folk, så skal i leve. hvorfor vil du og dit folk dø ved sværd, hunger og pest, således som herren truede det folk, der ikke vil trælle for babels konge? hor ikke på profeternes ord, når de siger til eder: "i skal ikke komme til at trælle for babels konge"; thi løgn profeterer de eder. jeg har ikke sendt dem, lyder det fra herren, og de profeterer løgn i mit navn, for at jeg skal bortstøde eder, så i går til grunde sammen med profeterne, der profeterer for eder. og til præsterne og alt dette folk talte jeg således: så siger herren: hor ikke på eders profeters ord, når de profeterer for eder og siger: "se, herrens huss kar skal nu snart føres hjem fra babel." thi løgn profeterer de eder. hor dem ikke, men træl for babels konge, så skal i leve. hvorfor skal denne by lægges øde? er de profeter og har herrens ord, så lad dem gå i forbøn hos hærskarers herre, at de kar, der er tilbage i herrens hus og judas konges palads, ikke også skal komme til babel. thi så siger hærskarers herre om søjlerne, havet og stillene og om de sidste kar, der er tilbage i denne by, dem, som kong nebukadnezar af babel ikke tog med, da han bortførte jojakims søn, kong jekonia af juda, fra jerusalem til babel med alle de ypperste i juda og jerusalem, ja, så siger hærskarers herre, israels gud, om de kar, der er tilbage i herrens hus og judas konges palads og i jerusalem: de skal føres til babel, og der skal de blive, til den dag jeg tager mig af dem og fører dem op og bringer dem tilbage hertil, lyder det fra herren.

kong zedekias af judas fjerde regeringsår i den femte måned sagde profeten hananja, azzurs søn, fra gibeon til mig i herrens hus i præsterne og alt folkets nærværelse: "så siger hærskarers herre, israels gud: jeg har sønderbrudt babels konges ág, om to år fører jeg tilbage hertil alle herrens huss kar, som kong nebukadnezar af babel tog herfra og førte til babel; og jojakims søn, kong jekonia af juda, og alle de landflygtige fra juda, som kom til babel, fører jeg tilbage hertil, lyder det fra herren; thi jeg sønderbryder babels konges ág." profeten jeremias svarede profeten hananja i nærværelse af præsterne og alt folket, som stod i herrens hus, således: "amen! måtte herren gøre således og stadfæste, hvad du har profeteret, og føre herrens huss kar og alle de landflygtige fra babel tilbage hertil! men hor dog dette ord, som jeg vil tale til dig og alt folket: de profeter, som levede før mig og dig fra fortids dage, profeterede mod mange lande og mægtige riger om krig, hunger og pest; men når en profet profeterer om rig, kendes den profet, herren virkelig har sendt, på at hans ord går i opfyldelse." så rev profeten hananja ågstængerne af profeten jeremias hals og sønderbrød dem; og hananja sagde i alt folkets nærværelse: "så siger herren: således sønderbryder jeg om to år kong nebukadnezar af babels ág og tager det fra alle folkenes hals." men profeten jeremias gik sin vej. men efter at profeten hananja havde sønderbrudt ågstængerne og revet dem af profeten jeremias hals, kom herrens ord til jeremias således: "gå hen og sig til hananja: så siger herren: du har sønderbrudt ågstænger af træ, men jeg vil lave ågstænger af jern i stedet. thi så siger hærskarers herre, israels gud: et jernåg lægger jeg på alle disse folks hals, at de må trælle for kong nebukadnezar af babel; de skal trælle for ham, selv markens vildt har jeg givet ham." så sagde profeten jeremias til profeten hananja: "hor, hananja! herren har ikke sendt dig, og du har fået dette folk til at slå lid til løgn. derfor, så siger herren: se, jeg slænger dig bort fra jordens flade; du skal dø i år, thi du har prædiktet frafald fra herren." og profeten hananja døde samme år i den syvende måned.

følgende er indholdet af det brev, profeten jeremias sendte fra jerusalem til de ældste, som var tilbage blandt de bortførte, og til præsterne og profeterne og alt folket, som nebukadnezar havde ført fra jerusalem til babel, efter at kong jekonia, herskerinden, hofmændene, judas og jerusalems fyrster, kunsthåndværkerne og smedene havde forladt jerusalem, ved elasa, sjafans søn, og gemarja, hilkijas søn, som kong zedekias af juda sendte til babel, til kong nebukadnezar af babel. så siger hærskarers herre, israels gud, til alle de landflygtige, som jeg førte fra jerusalem til babel: byg huse og bo deri, plant haver og spis deres frugt, tag eder hustruer og avl sønner og døtre, tag hustruer til eders sønner og bortgift eders døtre, at de kan føde sønner og døtre, bliv mange der og ikke færre; og lad det lands vel, til

hvilket jeg har ført eder, ligge eder på sinde, og bed for det til herren; thi når det går det godt, går det også eder godt. thi så siger hærskarers herre, israels gud: lad ikke de profeter, som er iblandt eder, eller eders spåmænd bilde eder noget ind, og lyt ikke til de drømme, i drømmer; thi løgn profeterer de eder i mit navn; jeg har ikke sendt dem, lyder det fra herren. thi så siger herren: når halvfjerdsindstyve år er gået for babel, vil jeg se til eder og på eder opfylde min forjættelse om at føre eder tilbage hertil. thi jeg ved, hvilke tanker jeg tænker om eder, lyder det fra herren, tanker om fred og ikke om ulykke, at jeg må give eder fremtid og håb. kalder i på mig, vil jeg svare eder; beder i til mig, vil jeg høre eder; leder i efter mig, skal i finde mig; såfremt i søger mig af hele eders hjerte, vil jeg lade mig finde af eder, lyder det fra herren, og vende eders skæbne og sanke eder sammen fra alle de folkeslag og alle de steder, jeg har bortstødt eder til, lyder det fra herren, og føre eder tilbage til det sted, fra hvilket jeg førte eder bort. men når i siger: "herren har opvakt os profeter i babel thi så siger herren om kongen der sidder på davids trone, og om alt folket, der bor i denne by, eders brødre, som ikke drog. i landflygtighed med eder, så siger hærskarers herre: se, jeg sender sværd, hunger og pest over dem og gør dem som de usle figener, der er for dårlige at spise; jeg forfølger dem med sværd, hunger og pest og gør dem til rædsel for alle jordens riger, til forbandelsesord, til gru, spot og spe blandt alle de folk, jeg bortstøder dem til, til straf fordi de ikke hørte mine ord, lyder det fra herren, når jeg årle og silde sendte mine tjenere profeterne til dem, men de vilde ikke høre, lyder det fra herren. men hør dog herrens ord, alle i landflygtige, som jeg sendte fra jerusalem til babel! så siger hærskarers herre, israels gud, om aab, kolajas søn, og zidkija, maasejas søn, som profeterer eder løgn i mit navn: se, jeg giver dem i kong nebukadrezar af babels hånd, og han skal lade dem hugge ned for eders øjne, og de skal bruges af alle de landflygtige fra juda i babel til at forbande ved, idet man skal sige: "herren gøre med dig som med zidkija og aab, hvem babels konge lod stege i ild!" thi de øvede dårskab i israel og bedrev hov med deres landsmænds kvinder og talte i mit navn løgnagtige ord, som jeg ikke havde bedt dem at tale; jeg ved det og kan vidne det, lyder det fra herren. thi nehelamiten sjemaja skal du sige: så siger hærskarers herre, israels gud: fordi du i dit eget navn har sendt alt folket i jerusalem og præsten zefanja, maasejas søn, og alle præsterne et så lydende brev: "herren har gjort dig til præst i præsten jodas sted til i herrens hus at have opsyn med alle gale og folk i profetisk henrykkelse, hvilke du skal lægge i blok og halsjern. hvorfor skrider du da ikke ind mod jeremias fra anatot, der profeterer hos eder? nu har han kunnet sende bud til os i babel og ladet sige: det trækker i langdrag! byg huse og bo deri, plant haver og spis deres frugt!" dette brev læste præsten zefanja for profeten jeremias. da kom herrens ord til jeremias således: send bud til alle de landflygtige og sig: så siger herren om nehelamiten sjemaja: fordi sjemaja har profeteret for eder, uden at jeg har sendt ham, og får eder til at slå lid til løgn, derfor, så siger herren: se, jeg hjem søger nehelamiten sjemaja og hans

efterkommere; han skal ingen have, der bor iblandt eder og oplever den lykke, jeg giver eder, lyder det fra herren, fordi han har prædikeret frafald fra herren.

30

det ord, som kom til jeremias fra herren. skriv alle de ord, jeg har talet til dig, op i en bog. thi se dage skal komme, lyder det fra herren, da jeg vender mit folk israels og judas skæbne, siger herren, og fører dem hjem til det land, jeg gav deres fædre, og de skal tage det i eje. dette er de ord, herren taledes til israel og juda. så siger herren: vi hørte et udbrud af skræk, af rædsel og ufred; spørg og se dog til, om en mand kan føde! hvi ser jeg da alle mænd med hånd på hofte som kvinde i barnsnød og alle åsyn blegne? thi stor er denne dag, den er uden lige, en trængselstid for jakob, men fra den skal han frelses. på hin dag, lyder det fra hærskarers herre, vil jeg sønderbryde deres åg og tage det af deres hals og sprænge deres bånd, og de skal ikke mere trælle for fremmede. de skal tjene herren deres gud og david, deres konge, som jeg vil oprejse dem. frygt derfor ikke, min tjener jakob, lyder det fra herren, og vær ikke bange, israel; thi se, jeg frelser dig fra det fjerne og dit afkom fra deres fangenskabs land; og jakob skal vende hjem og bo roligt og trygt, og ingen skal forfærde ham. thi jeg er med dig, lyder det fra herren, for at frelse dig; thi jeg vil tilintetgøre alle de folk, blandt hvilke jeg har spredt dig, men dig vil jeg ikke tilintetgøre; jeg vil tugte dig med måde, ikke lade dig helt ustraffet. thi så siger herren: ulægeligt er dit brud, dit sår er svart. ingen fører din sag, for din byld er ingen lægedom, for dig ingen helse. alle dine venner har glemt dig, søger dig ikke, thi med fjendeslag slog jeg dig, med skånseløs straf, fordi din brode var stor, dine synder mange. hvi skrider du over dit brud, er dit sår ulægeligt? fordi din brode var stor, dine synder mange, gjorde jeg dette imod dig. derfor skal alle, som fortærer dig, fortæres, alle dine fjender, alle skal de vandre i fangenskabs land, der plyndrer dig, skal plyndres, til ran gør jeg alle dine ransmænd. thi jeg heler dig, læger dine sår, så lyder det fra herren; du kaldtes jo, zion, "den bortstødte, som ingen søger." så siger herren: se, jeg vender jakobs skæbne, forbarmer mig over hans boliger, byen skal bygges på sin høj, paladset stå, hvor det stod. fra dem skal lovsang lyde og legendes råb; de bliver ej færre, jeg gør dem mange; de bliver ej ringe, jeg giver dem hæder. hans sønner skal blive som fordom, hans menighed stå fast for mit åsyn. hans fyrste stammer fra ham selv, hans hersker går frem af hans midte. jeg lader ham komme mig nær, han skal nærme sig mig; thi hvem ellers sætter livet i vov ved at nærme sig mig? lyder det fra herren. i skal være mit folk, og jeg vil være eders gud. se, herrens stormvej, vreden er brudt løs, et hvirvlande stormvej; det hvirvler hen over de gudløses hoved. herrens glødende vrede lægger sig ikke, for han har udført og fuldbyrdet sit hjertes tanker; i de sidste dage skal i forstå det.

til hin tid, lyder det fra herren, vil jeg være alle israel slægters gud, og de skal være mit folk. så siger herren: folket, der undslap sværdet, fandt nåde i ørkenen, israel vandred til sin hvile, i det fjerne åbenbarede herren sig for dem: jeg elsked dig med evig kærlighed, drog dig derfor i nåde. jeg bygger dig atter, du skal bygges, israels jomfru, igen skal du smykkes med håndpauke, gå med i de legendes dans. vin skal du atter plante på samarias bjerge, plante skal du og høste. thi en dag skal vogterne råbe på efraims bjerge: "kom, lad os drage til zion, til herren vor gud!" thi så siger herren: fryd jer over jakob med glæde, jubl over det første blandt folkene, kundgør med lovsang og sig: "herren har frelst sit folk, israels rest." se, jeg bringer dem hid fra nordens land, samler dem fra jordens afkroge; iblandt dem er blinde og lamme, frugtsommelige sammen med fødende, i en stor forsamling vender de hjem. se, de kommer med gråd; mens de ydmygt beder, leder jeg dem; jeg fører dem hen til vandløb ad en jævn vej, hvor de ej snubler; thi jeg er israel en fader, min førstefødte er efraim. hør herrens ord, i folk, forkynd på fjerne strande: han, som spredte israel, samler det, vogter det som hyrden sin hjord; thi herren har udfriet jakob, genløst det af den stærkeres hånd. de kommer til zions bjerg og jubler over herrens fylde, over kom og most og olie og over lam og kalve. deres sjæl er som en vandrighave, de skal aldrig vansmægte mer. da fryder sig jomfru i dans, yngling og olding tilsammen. jeg vender deres kummer til fryd, giver trøst og glæde efter sorgen. jeg kvæger præsterne med fedt, mit folk skal mættes med min fylde, lyder det fra herren. så siger herren: en klagerøst høres i rama, bitter gråd, rakel begræder sine børn, vil ikke trøstes over sine børn, fordi de er borte. så siger herren: din røst skal du holde fra gråd, dine øjne fra tårer, thi derer løn for din møj, lyder det fra herren; fra fjendeland vender de hjem; og der er håb for din fremtid, lyder det fra herren, børn vender hjem til deres land. jeg hører grant, hvor efraim klager: "du tugted mig, og jeg blev tugtet som en utæmmet kalv; omvend mig, så bliver jeg omvendt, thi du er herren min gud. thi du nu jeg er omvendt, angrer jeg; nu jeg har besindet mig, slår jeg mig på hofte; jeg er skamfuld og beskæmmet, thi jeg bærer min ungdoms skændsel." er efraim min dyrebare søn, mit yndlingsbarn? thi så til jeg taler om ham, må jeg minde ham kærligt, derfor bruser mit indre, jeg ynkes over ham, lyder det fra herren. rejs dig vejvisersten, sæt mærkesten op, ret din tanke på højvejen, vejen, du gik, vend hjem, du israels jomfru, til disse dine byer! hvor længe vil du dog tøve, du frafaldne datter? thi herren skaber nyt i landet: kvinde værner om mand. så siger herskarers herre, israels gud: end skal de i judas land og byer sige dette ord, når jeg vender deres skæbne: "herren velsigne dig, du retfærdts bolig, du hellige bjerg!" og deri skal juda bo og alle dets byer til hobe, agerdyrkerne og de omvankende hyrder. thi jeg kvæger den trætte sjæl og mætter hver vansmægtende sjæl. (herved vågnede jeg og så mig om, og sønnen havde været mig sød.) se, dage skal komme, lyder det fra herren, da jeg tilsår

israels hus og judas hus med sæd at mennesker og kvæg. og som jeg har været årvågen over dem for at oprykke, nedbryde, omstyrte, ødelægge og gøre ilde, således vil jeg være årvågen over dem for at bygge og plante, lyder det fra herren. i hine dage skal man ikke mere sige: fædre åd sure druer, og børnenes tænder blev ømme. nej, enhver skal dø for sin egen brode; enhver, der æder sure druer, får selv ømme tænder. se, dage skal komme, lyder det fra herren, da jeg slutter en ny pagt med israels hus og judas hus, ikke som den pagt jeg sluttede med deres fædre, dengang jeg tog dem ved hånden for at føre dem ud af ægypten, hvilken pagt de brød, så jeg væmmedes ved dem, lyder det fra herren; nej, dette er den pagt, jeg efter hine dage slutter med israels hus, lyder det fra herren: jeg giver min lov i deres indre og skriver den på deres hjerte, og jeg vil være deres gud, og de skal være mit folk. ven skal ikke mere lære sin ven eller broder sin broder og sige: "kend herren!" thi de skal alle kende mig fra den mindste til den største, lydet det fra herren; thi jeg tilgiver deres brøde og kommer ikke mere deres synd i hu. så siger herren, han, som satte solen til at lyse om dagen og månen og stjernerne til at lyse om natten, han, som oprører havet, så bølgerne bruser, han, hvis navn er herskarers herre: når disse ordninger viger fra mit åsyn, lyder det fra herren, så skal også israels æt for alle tider ophøre at være et folk for mit åsyn. så siger herren: når himmelen oventil kan udmåles og jordens grundvolde nedentil udgranskes, så vil jeg også forkatte israels æt for alt, hvad de har gjort, lydet det fra herren. se, dage skal komme, lyder det fra herren, da byen skal opbygges for herren fra hananeltårnet til hjørneportens; og videre skal målesnoren gå lige ud til garebs høj og så svinge mod goa; og hele dalen, ligene og asken, og alle markerne ned til kedrons bæk, til hesteportens hjørne mod øst skal være herren helliget; det skal aldrig mere oprykkes eller nedbrydes.

32

det ord, som kom til jeramias fra herren i kong zedekias af judas tiende år, det er nebukadrezars attende. dengang belejrede babels konges hær jerusalem, og profeten jeremias sad fængslet i vagtforgården i judas konges palads, hvor kong zedekias af juda havde ladet ham fængsle med de ord: "hvor tør du profetere og sige: så siger herren: se, jeg giver denne by i babels konges hånd, og han skal indtage den; og kong zedekias af juda skal ikke undslippe kaldæernes hånd, men overgives i babels konges hånd, og han skal tale med ham mund til mund og se ham øje i øje; og han skal føre zedekias til babel, og der skal han blive, til jeg ser til ham, lyder det fra herren; når i kæmper med kaldæerne, får i ikke lykke!" og jeremias sagde: herrens ord kom til mig således: se, hanamel, din farbroder sjallums søn, kommer til dig og siger: "køb min mark i anatot, thi du har indløsningsret." så kom hanamel, min farbroders søn, til mig i vagtforgården, som herren havde sagt, og sagde til mig: "køb min mark i anatot i benjamins land, thi du har arveretten, og indløsningsretten er din; køb dig den!" da forstod jeg, at det var herrens

ord. og jeg købte marken i anatot af hanamel, min farbroders søn, og tilvejede ham pengene, sytten sekel sølv; og jeg skrev skøde og forseglede det, tilkaldte vidner og afvejede pengene på vægtskål. så tog jeg skødet, både det forseglede og det åbne, og overgav skødet til baruk, masejas søn nerijas søn, i nærværelse af hanamel, min farbroders søn, og vidnerne, som havde underskrevet skødet, og alle de judæere, som var til stede i vagtforgården; og i deres nærværelse bød jeg baruk: "så siger hærskarers herre, israels gud: tag disse skøder, både det forseglede og det åbne, og læg dem i en lerkrukke, for at de kan holde sig i lange tider. thi så siger hærskarers herre, israels gud: end skal der købes huse, marker og vingårde i dette land!" efter at have overgivet skødet til baruk, nerijas søn, bad jeg således til herren: ak, herre, herre, du har jo skabt himmelen og jorden ved din vældige styrke og din udstrakte arm, intet er dig for underfuldt, du, som øver miskundhed mod tusinder og gengælder fædres misgerning på deres sønner efter dem; du store, vældige gud, hvis navn er hærskarers herre, rig på råd og stor i dåd, hvis øjne er åbne over alle menneskebornenes veje, for at du kan give enhver efter hans vej og hans gerningers frugt; du, som gjorde tegn og undere i egypten og gør det den dag i dag både i israel og blandt andre mennesker og skabte dig det navn, du har i dag, du, som førte dit folk israel ud af egypten med tegn og undere, med stærk hånd og udstrakt arm og stor rædsel og gav dem dette land, som du havde svoret deres fædre at ville give dem, et land, der flyder med mælk og honning; og de kom og tog det i eje; men de hørte ikke din røst og adlød ikke din lov; de gjorde intet af, hvad du havde pålagt dem; så lod du al denne ulykke ramme dem. se, stormvoldene har nået byen, så den er ved at blive indtaget, og med sværd, hunger og pest er byen givet i de angribende kaldæernes hånd; had du taledet, er sket, og du ser det selv, og skønt byen er givet i kaldæernes hånd, siger du til mig, herre, herre: "køb dig marken for penge og tag vidner derpå!" da kom herrens ord til jeremias således: se, jeg er herren, alt køds gud; skulde noget være mig for underfuldt? derfor, så siger herren: se, jeg giver denne by i kaldæernes og kong nebukadrezar af babels hånd, og han skal idtage den; og kaldæerne, der angriber denne by, skal komme og sætte ild på den og afbrænde husene, på hvis tage man tændte offerild for baal og udgød drikofre for andre guder for at krænke mig. thi fra deres ungdom af har israelitterne og judæerne kun gjort, hvad der var ondt i mine øjne; thi israelitterne gør ikke andet end krænke mig ved deres hænders værk, lyder det fra herren. ja, en kilde til vrede og harme har denne by været mig, lige fra den dag de byggede den og til i dag, så at jeg må fjerne den fra mit åsyn for alt det ondes skyld, som israelitterne og judæerne gjorde for at krænke mig, de deres konger, fyrster, præster og profefer, judas mænd og jerusalems borgere. de vendte ryggen og ikke ansigtet til mig, og skønt jeg advarede dem årle og silde, vilde de ikke høre eller tage ved lære. de opstillede deres væmmelige guder i det hus, mit navn nævnes over, for at gøre det urent; og de byggede baals offerhøje i hinnooms søns dal for at ofre deres sønner og døtre til molok, hvad jeg ikke

havde budt dem, og hvad aldrig var i min tanke, at man skulde gøre så vederstyggelig en ting for derved at lokke juda til synd. men nu, så siger herren, israels gud, om denne by, som i siger er givet i babels konges hånd med sværd, hunger og pest: se, jeg vil samle dem fra alle de lande, som jeg har bortstødt dem til i min vrede og harme og i stor fortørnelse, og føre dem hjem til dette sted og lade dem bo trygt. de skal være mit folk, og jeg vil være deres gud; og jeg vil give dem eet hjerte og een vej, så de frygter mig alle dage, at det må gå dem og deres sønner efter dem vel. jeg slutter en evig pagt med dem, at jeg ikke vil drage mig tilbage fra dem, men gøre vel itnod dem; og min frygt lægger jeg i deres hjerter, så de ikke viger fra mig. jeg vil glæde mig over dem og gøre vel imod dem; og jeg planter dem i dette land i trofasthed af hele mit hjerte og hele min sjæl. thi så siger herren: som jeg bragte al denne store ulykke over dette folk, således vil jeg bringe over dem alt det gode, jeg taler til dem om. end skal der købes marker i det land, som i siger er en ørken uden mennesker og kvæg og givet i kaldæernes hånd; man skal købe marker for penge og skrive skøder og forsegle dem og tilkalde vidner i benjamins land, i jerusalems omegn, i judas byer, i bjerglandets, lavlandets og sydlandets byer; thi jeg vender deres skæbne, lyder det fra herren.

33

herrens ord kom anden gang til jeremias, medens han endnu sad fængslet i vagtforgården, således: så siger herren, som skabte jorden og dannede den, idet han grundfæstede den, han, hvis navn er herren: kald på mig, så vil jeg svare dig og kundgøre dig store og lønlige ting, du ikke kender. thi så siger herren, israels gud, om denne bys huse og om judas kongers huse, som nedbrødes for at bruges til volde og mur, da man gav sig til at stride imod kaldæerne, og som fyldtes med ligene af de mennesker, jeg slog i min vrede og harme, og for hvem jeg skjulte mit åsyn for al deres ondskabs skyld: se, jeg vil lade byens sår heles og læges, og jeg helbreder dem og oplader for dem en rigdom af fred og sandhed. jeg vender judas og israels skæbne og opbygger dem som tilforn. jeg renser dem for al deres brøde, med hvilken de syndede imod mig, og tilgiver alle deres misgerninger, med hvilke de syndede og forbrød sig imod mig. byen skal blive til glæde, til pris og ære blandt alle jordens folk; og når de hører om alt det gode, jeg gør den, skal de frygte og bæve over alt det gode og al den lykke, jeg lader den times. så siger herren: på dette sted, som i siger er ødelagt, uden mennesker og kvæg, i judas byer og på jerusalems gader, der er lagt øde, uden mennesker og kvæg, skal atter høres fryderåb og glædesråb, brudgoms røst og bruds røst, råb af folk, som siger: "tak hærskarers herre; thi herren er god, og hans miskundhed varer evindeligt!" og som bringer takoffer til herrens hus; thi jeg vender landets skæbne, så det bliver som tilforn, siger herren. så siger hærskarers herre: på dette ødelagte sted, som er uden mennesker og kvæg, og i alle dets byer skal der atter være græsgange, hvor hyrder lader deres hjerde ligge; i bjerglandets, lavlandets og sydlandets byer, i

benjamins land, i jerusalems omegn og i judas byer skal småkvæget atter gå forbi under tællerens hånd, siger herren. se, dage skal komme, lyder det fra herren, da jeg opfylder den forjættelse, jeg udtalte om israels og judas hus. i hine dage og til hin tid lader jeg en retfærdig spire fremspire for david, og han skal øve ret og retfærd i landet. i hine dage skal juda frelses og jerusalem bo trygt, og man skal kalde det: herren vor retfærdighed. thi så siger herren: david skal ikke fattes en mand til at sidde på israels huss trone. og levitpræsterne skal aldrig fattes en mand til at stå for mit åsyn og frembære brændoffer, brænde afgrødeoffer og ofre slagtoffer. og herrens ord kom til jeremias således: så siger herren hvis min pagt med dagen og natten brydes, så det ikke bliver dag og nat, når tid er inde, da skal også min pagt med min tjener david brydes, så han ikke har nogen søn til at sidde som konge på sin trone, og med levitpræsterne, som tjener mig. som himmelens hær ikke kan tælles og havets sand ikke måles, således vil jeg mangfoldiggøre min tjener davids afkom og levitterne, som tjener mig. og herrens ord kom til jeremias således: har du ikke lagt mærke til, hvorledes dette folk siger: "de to slægter, herren udvalgte, har han forkastet!" og de smæder mit folk, fordi det i deres øjne ikke lner er et folk. så siger herren: hvis jeg ikke har fastsat min pagt med dag og nat, givet love for himmel og jord, så vil jeg også forkaste jakobs afkom og min tjener david og ikke af hans afkom tage herskere oer abrahams, isaks og jakobs afkom; thi jeg vender deres skæbne og forbarmer mig over dem.

34

det ord, som kom til jeremias fra herren, da kong nebukadnezar af babel og hele hans hær og alle riger på jorden, der stod under hans herredømme, og alle folkeslag angreb jerusalem og alle dets byer; det lod: så siger herren, israels gud: gå hen og sig til kong zedekias af juda: så siger herren: se, jeg giver denne by i babels konges hånd, og han skal afbrænde den. og du skal ikke undslippe hans hånd, men gribes og overgives i hans hånd og se babels konge øje til øje, og han skal tale med dig mund til mund, og du skal komme til babel. hør dog herrens ord, kong zedekias af juda: så siger herren om dig: du skal ikke falde for sværdet, men dø i fred, og ligesom man brændte til ære for dine fædre, kongerne for dig, således skal man brænde til ære for dig og klage over dig: "ve, herre!" så sandt jeg har talet, lyder det fra herren. og profeten jeremias talte alle disse ord til kong zedekias af juda i jerusalem, medens babels konges hær angreb jerusalem og begge de byer i juda, der var tilbage, lakisj og azeka; thi disse faste steder var tilbage af judas byer. det ord, som kom til jeremias fra herren, efter at kong zedekias havde sluttet en pagt med alt folket i jerusalem og udråbt frigivelse, således at enhver skulde lade sin træl og trælvinde gå bort i frihed, såfremt de var hebræere, og ikke mere lade en judæisk broder trælle. og alle fyrsterne og alt folket, som havde indgået pagten om, at enhver skulde lade sin træl og trælvinde gå bort i frihed og ikke mere lade dem trælle, adlød; de adlød og lod dem gå. men

siden skiftede de sind og tog trællene og trælkinde, som de havde ladet gå bort i frihed, tilbage og tvang dem til at være trælle og trælkinde. da kom herrens ord til jeremias således: så siger herren, israels gud: jeg sluttede en pagt med eders fædre, dengang jeg førte dem ud af ægypten, af trællehuset, idet jeg sagde: "når der er gået syv år, skal enhver af eder lade sin hebraiske landsmand, som har solgt sig til dig og tjent dig i seks år, gå bort; du skal lade ham gå af din tjeneste i frihed!" men eders fædre hørte mig ikke og lante mig ikke øre. nys omvendte i eder og gjorde, hvad der er ret i mine øjne, idet i udråbte frigivelse, hver for sin broder, og i sluttede en pagt for mit åsyn i det hus, mit navn er nævnet over, men siden skiftede i sind og vanhelligede mit navn, idet enhver af eder tog sin træl eller trælvinde tilbage, som i havde ladet gå bort i frihed, om de ønskede det, og tvang dem til at være eders trælle og trælkinde. derfor, så siger herren: da i ikke hørte mig og udråbte frigivelse, hver for sin broder og hver for sin næste, vil jeg nu udråbe frigivelse for eder, lyder det fra herren, så i hjemfalder til sværd, pest og hunger, og jeg vil gøre eder til rædsel for alle jordens riger. og jeg giver de mænd, som har overtrådt min pagt og ikke holdt den pagts ord, som de sluttede for mit åsyn, da de slagtede kalven og skar den i to stykker, mellem hvilke de gik, judas og jerusalems fyrster, hoffmændene og præsterne og hele landets befolkning, som gik mellem stykkerne af kalven dem giver jeg i deres fjenders hånd og i deres hånd, som står dem efter livet, og deres lig skal blive himmelens fugle og jordens dyr til æde. og kong zedekias af juda og hans fyrster giver jeg i deres fjenders hånd og i deres hånd, som står dem efter livet. og babels konges hær, som drog bort fra eder, se, den bydet jeg, lyder det fra herren, at vende tilbage til denne by, og de skal angribe den og indfuge og afbrænde den; og judas byer lægger jeg ode, så ingen bor der!

35

det ord, som kom til jeremias fra herren i joasises søn kong joakim af judas dage: "gå hen til rekabithernes hus og tal dem til, bring dem til et af kamrene i herrens hus og giv dem vin at drikke!" så hentede jeg jaazanja, en søn af jirmeja, habazzinjas søn, og hans brødre og alle hans sønner og hele rekabithernes hus og bragte dem til herrens hus, til den guds mand hanans, jigdajahus søns, sønners kammer ved siden af fyrsternes kammer oven over dørvogteren maasejas, sjallums søns, kammer. og jeg satte krukker, som var fulde af vin, og bægre for dem og sagde: "drik!" men de svarede: vi drikker ikke vin, thi vor fader jonadab, rekabs søn, gav os det bud: i og eders børn må aldrig drikke vin, ej heller bygge huse eller så korn eller plante eller eje vingårde, men i skal bo i telte hele eders liv, for at i må leve længe i det land, i bor i som frem luede. og vi har adlydt vor fader jonadab, rekabs søn, i alt, hvad han bød os, idet både vi, vore kvinder, sønner og døtre hele vort liv afholder os fra at drikke vin, bygge huse at bo i og eje vingårde, marker eller sæd, men bor i telte; vi har adlydt og nøje gjort, som vor fader jonadab bød os. men da kong nebukadrezar

af babel faldt ind i landet, sagde vi: kom, lad os ty til jerusalem for kaldæernes og aramernes hærel! og vi slog os ned i jerusalem." da kom herrens ord til mig således så siger hærskarers herre, israels gud: gå hen og sig til judas mænd og jerusalems borgere: vil i ikke tage ved lære og høre mine ord? lyder det fra herren. jonadabs, rekabs søns, bud er blevet overholdt; thi han forbød sine sønner at drikke vin, og de har ikke drukket vin til den dag i dag, men adlydt deres faders bud; men jeg har talet til eder årle og silde, uden at i vilde høre mig. jeg sendte alle mine tjenere profeterne til eder årle og silde, for at de skulde sige: "omvend eder hver fra sin onde vej, gør gode gerninger og hold eder ikke til andre guder, så i dyrker dem; så skal i bo i det land, jeg gav eder og eders fædre," men i bøjede ikke eders øre og hørte mig ikke. fordi jonadabs, rekabs søns, sønner overholdt deres faders bud, medens dette folk ikke vilde høre mig, derfor, så siger herren, hærskarers gud, israels gud: se, jeg bringer over juda og jerusalems borgere al den ulykke, jeg har truet dem med, fordi de ikke hørte, da jeg taled, og ikke svarede, da jeg kaldte ad dem. men til rekabiterne hus sagde jeremias: så siger hærskarers herre, israels gud: fordi i har adlydt eders fader jonadabs bud og overholdt alle hans bud og gjort alt, hvad han bød eder, derfor, så siger hærskarers herre, israels gud: ingen sinde skal jonadab, rekabs søn, fattes en mand til at stå for mit åsyn.

36

i josias søns kong jojakim af judas fjerde regeringsår kom dette ord til jeremias fra herren: "tag dig en bogrulle og skriv deri alle de ord, jeg har talet til dig om jerusalem og juda og om alle folkene, fra den dag jeg først taled til dig, fra josias dage og til den dag i dag, måske vil judas hus mærke sig al den ulykke, jeg har i sinde at gøre dem, for at de må omvende sig hver fra sin onde vej, så jeg kan tilgive deres brøde og synd." så tilkaldte jeremias baruk, nerijas søn, og baruk optegnede i bogrullen efter jeremias mund alle de ord, herren havde talet til ham. derpå sagde jeremias til baruk: "jeg er hindret i at gå ind i herrens hus; men gå du ind og læs herrens ord op af bogrullen, som du skrev efter min mund, for folket i herrens hus på en fastedag; også for alle judæere, der kommer ind fra deres byer, skal du læse dem. måske når deres klage herrens åsyn, måske omvender de sig hver fra sin onde vej; thi stor er vreden og harmen, som herren har udtalt mod dette folk." og baruk, nerijas søn, gjorde ganske som profeten jeremias pålagde ham, og oplæste herrens ord af bogen i herrens hus. i josias søns, kong jojakim af judas, femte regeringsår i den niende måned udråbte alt folket i jerusalem og alt folket, der fra judas byer kom ind til jerusalem, en faste for herren. da oplæste baruk for alt folket jeremias ord af bogen i herrens hus, i gemarjahus, statsskriveren sjafans søns, kammer i den øvre forgård ved indgangen til herrens huss nye port. da nu mika, en søn af sjafans søns gemarjahu, havde hørt herrens ord oplæse af bogen, gik han ned i kongens hus til statsskriverens kammer, hvor han traf alle fyrsterne siddende, statsskriveren elis-

jama, delaja sjemajas søn, elnatan akbors søn, gemarjahu sjafans søn, zidkija hananjas søn og alle de andre fyrster; og mika meldte dem alt, had han havde hørt, da baruk læste bogen op for folket. da sendte alle fyrsterne jehudi, en søn af netanja, en søn af sjelemla, en søn af kusji, til baruk og lod sige: "tag bogrullen, du læste op for folket, og kom her ned!" så tog baruk, nerijas søn, bogrullen og kom til dem. de sagde til ham: "sæt dig og læs den for os!" og baruk læste for dem. men da de havde hørt alle disse ord, så de rædselsslagne på hverandre og sagde: "alt det må vi sige kongen." og de spurgte baruk: "sig os, hvorledes du kom til at optegne alle disse ord!" baruk svarede: "jeremias foresagde mig alle ordene, og jeg optegnede dem i bogen med blæk." så sagde fyrsterne til baruk: "gå hen og gem eder, du og jeremias, og lad ingen vide, hvor i er!" efter så at have lagt bogrullen til side i statsskriveren elisjamas kammer kom de til kongen i hans stue og sagde ham alt. så sendte kongen jehudi hen at hente bogrullen i statsskriveren elisjamas kammer; og jehudi læste den op for kongen og alle fyrsterne, der stod om kongen. kongen sad i vinterhuset med et brændende kulbækken foran sig; og hver gang jehudi havde læst tre fire spalter, skar kongen dem af med statsskriverens pennekniv og kastede dem på ilden i bækkenet, indtil hele bogrullen var fortæret af ilden i bækkenet. og hverken kongen eller nogen af hans folk blev rædselsslagen eller sonderrev deres klæder, da de hørte alle disse ord; men skønt elnatan, delaja og gemarjahu bad kongen ikke brænde bogrullen, hørte han dem ikke. derpå bød kongen kongesønnen jerameel, seraja azriels søn og sjelemla abdeels søn at gribe skriveren baruk og profeten jeremias; men herren skjulte dem. men da kongen havde brændt bogrullen med de ord, baruk havde optegnet efter jeremias mund, kom herrens ord til jeremias således: "tag dig en anden bogrulle og optegn i den alle de ord, som stod i den første bogrulle, den, kong jojakim af juda brændte. og til kong jojakim af juda skal du sige: så siger herren: du brændte denne bogrulle og sagde: hvorfor skrev du i den: babels konge skal komme og odelægge dette land og udrydde både folk og fæ; derfor, så siger herren om kong jojakim af juda: han skal ikke have nogen mand til at sidde på davids trone, og hans lig skal slænges hen og gives dagens hede og natens kulde i vold; jeg vil besøge ham, hans afkom og hans tjenere for deres brøde og bringe over dem og jerusalems borgere og judas mænd al den ulykke, jeg har udtalt over dem, uden at de vilde høre." så tog jeremias en anden bogrulle og gav den til skriveren baruk, nerijas søn; og han optegnede i den efter jeremias mund alle ordene fra den bog, kong jojakim af juda havde brændt. og flere lignende ord lagdes til.

37

zedekias, joiasias søn, blev konge konjas, jojakims søns sted, idet kong nebukadrezar af babel satte ham til konge i judas land. men han og hans mænd og landets befolkning hørte ikke på de ord, herren taled ved profeten jeremias. kong zedekias sendte jukal, sjelemlas søn, og præsten zefanja, maasejas søn, til profeten jeremias og lod sige: "gå i forbon for os hos

herren vor gud!" dengang gik jeremias frit ud og ind blandt folket, thi man havde endnu ikke kastet ham i fængsel. faraos hær var rykket ud fra egypten; og da kaldæerne, som belejrede jerusalem, fik nys herom, var de brudt op fra jerusalem. da kom herrens ord til profeten jeremias således: så siger herren, israels gud: således skal du sige til judas konge, som har sendt bud til dig for at rådspørge mig: se, faraos hær, som er rykket ud for at hjælpe eder, skal vende hjem til egypten; og kaldæerne skal vende tilbage og angribe denne by, indtage og afbrænde den. så siger herren: når ikke eder selv ved at sige: "kaldæerne drager bort fra os for alvor!" thi de drager ikke bort. ja, om, i så slog hele kaldæernes hær, der angriber eder, så der kun blev nogle sårede tilbage, hver i sit telt, så skulde de stå op og afbrænde denne by. da kaldæernes hær var brudt op fra jerusalem for faraos hær, gik jeremias ud af jerusalem for at drage til benjamins land og få en arvelod iblandt befolkningen. men da han kom til benjaminsporten, var der en vagthavende ved navn jirija, en søn af hananjas søn sjelemlja, og han greb profeten jeremias og sagde: "du vil løbe over til kaldæerne." jeremias svarede: "det er løgn; jeg vil ikke løbe over til kaldæerne." jirija vilde dog ikke høre ham, men greb ham og bragte ham til fyrsterne; og fyrsterne vrededes på jeremias, slog ham og lod ham bringe til statsskriveren jonatans hus; thi det havde de gjort til fængsel. således kom jeremias i fangehuset i kælderens; og der sad han en tid lang. men kong zedekias sendte bud og lod ham hente; og kongen spurgte ham i al hemmelighed i sit palads: "er der et ord fra herren?" jeremias svarede: "ja, der er: du skal overgives i babels konges hånd." derpå sagde jeremias til kong zedekias: "hvad synd har jeg gjort imod dig, dine mænd og dette folk, siden i har kastet mig i fængsel? og hvor er nu eders profeter, som profeterede for eder, at babels konge ikke skulde komme over eder og dette land? så hør da, herre konge! lad min bøn nå dig og lad mig ikke bringe tilbage til statsskriveren jonatans hus, af jeg ikke skal dø der!" da bød kong zedekias, at man skulde holde jeremias i varetægt i vagtforgården; og der gaves ham daglig et stykke brød fra bagerens gade, indtil brødet slap op i byen. således sad nu jeremias i vagtforgården.

38

men da sjefatja mattans søn, gedalja pasjihurs søn, jukal sjelemljas søn og pasjhur malkijas søn hørte jeremias tale til alt folket således: "så siger herren: den, der bliver i denne by, skal dø ved sværd, hunger og pest, men den, som overgiver sig til kaldæerne, skal leve og vinde sit liv som bytte; thi så siger herren: denne by skal gives i babels konges hærs hånd, og han skal indtage den" da sagde fyrsterne til kongen: "denne mand må dø, thi han tager modet fra krigsmændene, som er tilbage i denne by, og fra alt folket ved at tale således til dem; thi denne mand tænker ikke på dette folks vel, men på dets ulykke." kong zedekias svarede: "se, han er i eders hånd." thi kongen evnede intet over for dem. så tog de jeremias og kastede ham i kongesønnen malkijas cisterne i vagtforgården, idet de hejsede ham ned med reb. der

var ikke vand i cisternen, men dynd, og jeremias sank i dyndet. imidlertid hørte ætioperen ebed melek, en hofmand i kongens palads, at jeremias var kastet i cisternen; og da kongen var i benjaminsporten, gik ebed-melek fra paladset og talte således til kongen: "herre konge, ild har de gjort ved at lade denne mand dø af hunger, fordi der ikke er mere brød i byen!" så bød kongen ætioperen ebed-melek: "tag tredive mænd med herfra og drag profeten jeremias op af cisternen, for han dør!" ebed-melek tog mændene med og gik til kælderens under skatkammeret i kongens palads, hvor han hentede nogle klude af slidte og iturevne klæder; dem hejsede han med reb ned til jeremias i cisternen, idet han sagde: "læg kludene om rebet!" det gjorde jeremias, og de drog ham op af cisternen med rebet. således kom jeremias atter til at sidde i vagtforgården. kong zedekias sendte bud og lod profeten jeremias hente til sig i livvagstens indgang til herrens hus. og kongen sagde til ham: "jeg vil spørge dig om noget, dølg intet for mig!" jeremias svarede zedekias: "hvis jeg siger dig det, vil du da ikke lade mig dræbe? og selv om jeg råder dig, vil du dog ikke høre mig." da tilsvor kong zedekias i al hemmelighed jeremias: "så sandt herren lever, som har skabt vor sjæl, jeg vil ikke lade dig dræbe eller give dig i disse mænds hånd, som står dig efter livet." så sagde jeremias til zedekias: "så siger herren, hærskarers gud, israels gud: hvis du overgiver dig til babels konges fyrster, skal du redde dit liv; denne by skal ikke afbrændes, og du og dit hus skal blive i live; men overgiver du dig ikke til dem, skal byen gives i kaldæernes hånd, og de skal afbrænde den, og du skal ikke undslippe deres hånd." men kong zedekias sagde til jeremias: "jeg er ræd for de judæere, der er løbet over til kaldæerne, at kaldæerne skal overgive mig i deres hånd, og at de skal drive spot med mig." så sagde jeremias: "det gør de ikke! adlyd kun herrens ord, som jeg taler til dig, så skal det gå dig vel, og du skal blive i live. men vægrer du dig ved at overgive dig, så hør nu, hvad herren har ladet mig skue: se, alle kvinder, der er tilbage i judas konges palads, førtes ud til babels konges fyrster, medens de sang: dig forledte og tvang dine gode venner, de ledte din fod i en sump og trak sig tilbage. alle dine hustruer og børn skal føres ud til kaldæerne, og du skal ikke undslippe deres hånd, men gribes af babels konges hånd, og denne by skal afbrændes!" så sagde zedekias til jeremias: "ingen må vide noget om denne samtale, ellers er du dødsens; og hvis fyrsterne skulde få nys om, at jeg har talt med dig, og komme til dig og sige: sig os hvad du sagde til kongen; dølg ikke noget for os, ellers dræber vi dig; sig os også, hvad kongen sagde til dig! sig så til dem: jeg fremførte en ydmyg bøn for kongen om ikke at lade mig føre tilbage til jonatans hus for at dø der." og alle fyrsterne kom til jeremias og spurgte ham; og han svarede dem nøje, som kongen havde påbudt. så lod de ham i fred, efter-som sagen ikke var blevet kendt. således sad jeremias i vagtforgården, lige til den dag jerusalem blev indtaget.

efter at jerusalem var indtaget, i kong zedekias af judas niene regeringsår i den tiende måned, kom kong nebudkadrezar af babel med hele sin hær til jerusalem og belejrede det; i zedekiass ellevte år på den niende dag i den fjerde måned blev byen stormet da kom alle babels konges fyrster og satte sig i midterporten: overhofmanden nebusjazzban, magernes øverste nergal-sarezer og alle babels konges andre fyrster. da kong zedekias af juda og alle hans krigsmænd så dem, flygtede de om natten fra byen ad vejen til kongens have gennem porten mellem de to mure og tog vejen ad araba til. men kaldæernes hær satte efter dem og indhentede zedekias på jerikos lavslette; og de tog ham med og bragte ham op til kong nebukadnezar af babel i ribla i hamats land; og han fældede hans dom. babels konge lod i ribla zedekiass sønner dræbe i hans påsyn; også alle de ypperste i juda lod babels konge dræbe; derpå lod han øjnene stikke ud på zedekias og lod ham lægge i kobberlænker for at føre ham til babel. kaldæerne satte ild på kongens palads og folkets huse og nedbrød jerusalems mure. resten af folket, der var levnet i byen, overløberne, der var løbet over til ham, og resten af håndværkerne førte livvagtens øverste nebusazaradan som fanger til babel, og kun nogle af den fattigste befolkning, der intet ejede, lod livvagtens øverste nebusazaradan blive tilbage i judas land, idet han samtidig gav dem vingårde og agre. men om jeremias bød kong nebudkadrezar af babel livvagtens øverste nebusazaradan: "tag ham og hav øje med ham og gør ham ingen men; gør med ham, som han selv ønsker!" så sendte livvagtens øverste nebusazaradan, overhofmanden nebusjazzban og magernes øverste nergal-sarezer og alle babels konges andre stormænd bud og, lod jeremias hente i vagtforgården og overgav ham til gedalja, en søn af sjafans søn ahikam, for at han skulde føre ham til hans hjem; og han boede iblandt folket. medens jeremias sad fængslet i vagtforgården, kom herrens ord til ham således: gå hen og sig til ætioperen ebed-melek: så siger hærskarers herre, israels gud: se, jeg lader mine ord gå i opfyldelse på denne by til ulykke og ikke til lykke, og du skal have dem i tankerne på hin dag. men på hin dag redder jeg dig, lyder det fra herren, og du skal ikke gives i de mænds hånd, for hvem du frygter; thi jeg vil frelse dig, så du ikke falder for sværdet, og du skal vinde dit liv som bytte, fordi du stolede på mig, lyder det fra herren

40

det ord, som kom fra herren til jeremias, efter at livvagtens øverste nebusazaradan havde løsladt ham i rama; han lod ham hente, medens han var bundet med lænker iblandt alle fangerne fra jerusalem, og juda, der førtes til babel. livvagtens øverste lod jeremias hente og sagde til ham: "herren din gud har udtalt denne ulykke over dette sted, og herren lod det ske og gjorde, hvad han havde sagt, fordi i syndede mod herren og ikke adlød hans, røst; derfor timestes dette eder. se, nu tager jeg i dag lænkerne af dine hæn-

der. hvis det tykkes dig godt at drage med mig til babel, så drag med, og jeg vil have øje med dig; men tykkes det dig ilde, så lad være! se, hele landet står dig åbent; gå, hvor det tykkes dig godt og ret!" og da han tøvede med at vende tilbage, tilføjede han: "så vend tilbage til gedalja sjafans søn ahikams søn, som babels konge har sat over judas land, og bosæt dig hos, ham iblandt folket, eller gå, hvor som helst det tykkes dig ret" og livvagtens øverste gav ham rejsetæring og gave og lod ham gå. jeremias gik da til gedalja, ahikams søn, i mizpa og bosatte sig hos ham iblandt folket, der var levnet i landet. da alle hærførerne, som var ude i åbent land, og deres mænd hørte, at babels konge havde sat gedalja, ahikams søn, over landet og over mænd, kvinder og børn og dem af den fattige befolkning i landet, som ikke var ført til babel, kom de til gedalja i mizpa: jisjmael netanjas søn johanen kareas søn. og gedalja, sjafans søn ahikams søn, tilsvor dem og deres mænd således: "frygt ikke for at stå under kaldæerne; bosæt eder i landet og underkast eder babels konge, så skal det gå eder vel. se, selv bliver jeg i mizpa for at tage mod kaldæerne, når de kommer til os; men i skal samle vin, frugt og olie i eders kar og bo i de byer, i tager i eje!" og da også alle de judæere, der var i moab, hos ammoniterne, i edom og alle de andre lande, hørte, at babels konge havde levnet juda en rest og sat gedalja. sjafans søn ahikams søn, over dem, vendte de alle tilbage fra alle de steder, som de var fordrevet til, og kom til judas land til gedalja i mizpa; og de indsamlede vin og frugt i store måder. men johanen, kareas søn, og alle de andre hærførere, som havde været ude i åbent land, kom til gedalja i mizpa og sagde: "mon du ved, at baalis, ammoniternes konge, har sendt jisjmael, netanjas søn, for at myrde dig?" men gedalja, ahikams søn, troede dem ikke. da sagde johanen, kareas søn, i al hemmelighed til gedalja i mizpa: "lad mig gå hen og myrde jisjmael, netanjas søn; ingen skal få det at vide. men gedalja, ahikams søn, svarede johanen, kareas søn: "det må du ikke gøre, thi du lyver om jisjmael!"

41

men i den syvende måned kom jisjmael, elisjamas søn netanjas søn, en mand af kongelig æt, der hørte til kongens stormænd, fulgt af ti mænd til gedalja, ahikams søn, i mizpa; og de holdt måltid sammen der i mizpa. jisjmael, netanjas søn, og de ti mænd, der fulgte ham, stod da op og huggede gedalja, sjafans søn ahikams søn, ned med sværdet og dræbte således den mand, babels konge havde sat over landet; også alle de judæere, som var hos ham i mizpa, og alle de kaldæere, som fandtes der, alle krigerne huggede jisjmael ned. dagen efter gedaljas mord, endnu før nogen kendte dertil, kom firsendstye mænd fra sikem, silo og samaria med afklippet skæg, sønderrevne klæder og flænger i huden; de havde afgrødeoffer og røgelse med til at ofre i herrens hus" jisjmael, netanjas søn, gik dem i møde fra mizpa og græd hele vejen, og da han traf dem, sagde han: "kom med til gedalja, ahikams søn!" men da de var kommet ind i byen, huggede jisjmael og hans mænd dem ned og kastede dem i cisternen. men der var ti mænd iblandt dem, som sagde

til jisjmael: "dræb os ikke, thi vi har skjulte forråd på marken, hvede, byg, olie og honning." så lod han dem være og dræbte dem ikke med de andre. cisterne, hvori jisjmael kastede ligene af alle dem, han havde hugget ned, var den store cisterne, kong asa havde bygget i kampen mod kong basja af israel; den fyldte jisjmael, netanjas søn, med dræbte. derpå bortførte jisjmael som fanger hele resten af folket i mizpa, kongedøtrene og hele folket, der var ladt tilbage i mizpa, og over hvem livvagts øverste nebuzaradan havde sat gedalja, ahikams søn; dem bortførte jisjmael, netanjas søn, som fanger og gav sig på vej til ammoniterne. men da johanen, kareas søn, og alle de hærførere, som var hos ham, hørte om al den ulykke, jisjmael, netanjas søn, havde gjort, tog de alle deres mænd og drog imod ham, og de traf ham ved den store dam i gibeon; og da alt folket, der var hos jisjmael, så johanen, kareas søn og alle hærførerne, der var med ham, blev de glade; og alt folket, som jisjmael havde ført fanget fra mizpa, vendte om og gik over til johanen, kareas søn. men jisjmael netanjas søn, slap fra johanen med otte mand og drog til ammoniterne. johanen, kareas søn, og alle hærførerne, der var med ham, tog derpå hele resten af folket, som jisjmael, netanjas søn, efter at have myrdet gedalja, ahikams søn, havde ført bort fra mizpa, de mænd, krigere, kvinder, børn og hofmænd, som han bragte tilbage fra gibeon, og de drog hen og slog sig ned i gidrot-kimham i betlehemsnabolag for at drage til ægypten. af frygt for kaldæerne; thi de frygtede dem, fordi jisjmael, netanjas søn, havde dræbt gedalja, ahikams søn, som babs kong havde sat over landet.

42

så kom alle hærførerne og johanen, kareas søn, og azarja, maasejas søn, med alt folket, store og små, og sagde til profeten jeremias: "måtte vor bøn nå dit øre, så du beder til Herren din gud for hele denne rest, thi som du ser os her, er vi kun få tilbage af mange. måtte Herren din gud kundgøre os, hvilken vej vi skal gå, og hvad vi skal gøre!" profeten jeremias svarede: "godt! jeg vil bede til Herren eders gud, som i ønsker; og alt hvad Herren svarer, vil jeg kundgøre eder uden at forholde eder et ord." de sagde da til jeremias: "Herren skal være et sandt og troværdigt vidne imod os, hvis vi ikke retter os efter hvert ord, Herren din gud sender os ved dig. det være godt eller ondt, vi vil adlyde Herren vor guds røst, til hvem vi sender dig, at det må gå os vel, når vi adlyder Herren vor guds røst." ti dage efter kom Herrens ord til jeremias. så sammenkaldte han johaoan, kareas søn, alle hærførerne, der var med ham, og alt folket, store og små, og sagde: så siger Herren, Israels gud, til hvem i sendte mig, for at eders bøn måtte nå ind for hans åsyn: hvis i bliver her i landet, vil jeg bygge eder og ikke nedbryde eder, plante eder og ikke rykke eder op, thi jeg angret det onde, jeg har gjort eder. frygt ikke for babs konge, således som i gør, frygt ikke for ham, lyder det fra Herren, thi jeg er med eder for at frelse og redde eder af hans hånd. jeg vil lade eder finde barmhjertighed, og han skal forbarme sig over eder og lade eder bo i eders land. hvis i derimod ikke hører Herren ed-

ers guds røst, idet i siger, at i ikke vil bo her i landet, men drage til ægypten og bo der for ikke mere at se krig eller høre hornets klang eller hungre efter brød, så hør nu Herrens ord, judas rest. så siger Hærskarers herre, Israels gud: hvis i virkelig har i sinde at drage til ægypten og drager derned for at bo der som fremmede, så skal sværdet, som i frygter, nå eder der i ægypten, og hungeren, som i ængstes for, skal følge efter eder til ægypten, og i skal omkomme der; alle de mænd, som har i sinde at drage til ægypten for at bo der som fremmede, skal dø ved sværd, hunger og pest, og ingen af dem skal blive tilovers og undslippe fra den ulykke, jeg sender over dem. thi så siger Hærskarers herre, Israels gud: som min vrede og harme udgød sig over jerusalems indbyggere, således skal min harme udgyde sig over eder, når i drager til ægypten, og i skal blive et. edens, rædselens, forbandelsens og spøttens tegn og ikke mere få dette sted at se. dette er Herrens ord til eder. judas rest: drag ikke til ægypten! i skal vide, at jeg i dag har advaret eder. thi i nedkalder ondt over eder selv, når i sender mig til Herren eders gud og siger: "bed for os til Herren vor gud! hvad Herren vor gud siger, skal du nøje kundgøre os, så vil vi gøre det," og i så alligevel ikke adlyder Herren eders guds røst og gør alt, hvad han sendte eder bud om. så vid da nu, at i skal omkomme ved sværd, hunger og pest på det sted, hvor i agter at gå hen for at bo der som fremmede.

43

men da jeramias var til ende med at forkynde alle de ord, med hvilke Herren deres gud havde sendt ham til dem, alle de nævnte ord, sagde azarja, maasejas søn, og johanen, kareas søn, og alle de andre overmodige mænd til jeremias: "du lyver! Herren vor gud har ikke sendt dig for at sige, at vi ikke skal drage til ægypten for at bo der som fremmede; nej, baruk, nerijjas søn, har ophidset dig imod os, for at vi skal gives i kaldæernes hånd, så de dræber os eller fører os bort til babel." og johanen, kareas søn, alle hærførerne og alt folket adlød ikke Herrens røst om at blive i judas land; men johanen, kareas søn, og alle hærførerne tog hele judas rest, som var vendt tilbage for at bo i judas land, mænd, kvinder og børn, kongedøtrene og enhver, som livvagts øverste nebuzaradan havde ladet blive hos gedalja, sjafans søn ahikams søn, også profeten jeremias og baruk, nerijjas søn, og drog til ægypten; thi de adlød ikke Herrens røst. og de kom til takpankes. men Herrens ord kom til jeremias i takpankes således: tag dig nogle store sten og grav dem ned i teglstensgulvet underlag ved indgangen til faraos hus i takpankes i de judæiske mænds påsyn og sig til dem: så siger Hærskarers herre, Israels gud: jeg lader min tjener kong nebukadrezar af babel hente, og han skal rejse sin trone oven over de sten, du gravede ned, og brede sit trontæppe derover. han skal komme og slå ægypten; dem, der hører døden til, skal han overgive til død, dem der hører fangenskab til, til fangenskab og dem, der hører sværdet til, til sværd. han skal sætte ild på ægyptens gudehuse og afbrænde dem og bortføre guderne som fanger, og han skal svøbe ægypten om sig, som en hyrde

sin kappe; derpå skal han drage bort derfra i fred. han skal nedbryde stenstøtterne i bet-sjemesj og afbrænde ægyptens gudehuse.

44

det ord, som kom til jeremias om alle de judæere, der boede i ægypten, i migdol, takpankes, nof og patros: så siger hærskarers herre, israels gud: i så selv al den ulykke, jeg bragte over jerusalem og alle judas byer; se, de ligger nu øde hen, og ingen bor i dem; det er straf for det onde, de gjorde, idet det krænkede mig ved at gå hen og tænde offerild for og dyrke andre guder, som hverken de eller deres fædre før kendte til. jeg sendte årle og silde alle mine tjenere profeterne til dem, for at de skulde sige: "gør dog ikke disse vederstyggelige ting, som jeg hader!" men de hørte ikke og bøjede ikke deres øre dertil, så de omvendte sig fra deres ondskab og hørte op med at tænde offerild for andre guder. derfor udgød min vrede og harme sig og luede op i judas byer og jerusalems gader, så de blev til ødemark og ørk, som de er den dag i dag. og nu, så siger herren, hærskarers gud, israels gud: hvorfor nedkalder i stor ulykke over eder selv og udrydder mænd og kvinder, børn og diende af juda, så i ikke levner eder nogen rest, idet i krænker mig med eders hænders værker og tænder offerild for andre guder i ægypten, hvor i kom hen for at bo som fremmede? følgen bliver, at i udrydder eder selv og bliver et forbandelsens og spottens tegn blandt alle jordens folk. har i glemt de onde gerninger, eders fædre og judas konger og fyrster og eders kvinder gjorde i judas land og på jerusalems gader? hidtil har de ikke ydmyget sig; de frygter ikke og vandrer ikke efter min lov og mine bud, som jeg forelagde eder og eders fædre. derfor, så siger hærskarers herre, israels gud: se, jeg har ondt i sinde imod eder; jeg vil udrydde hele juda. og jeg tager judas rest, dem, som fik i sinde at drage til ægypten og bo der som fremmede; de skal alle omkomme i ægypten; de skal falde for sværd og hunger og omkomme, store og små; for sværd og hunger skal de dø og blive et edens, rædselens, forbandelsens og spottens tegn. og jeg hjemsøger dem, der bor i ægypten, som jeg bjemsøgte jerusalem, med sværd, hunger og pest. og af judas rest, dem, der kom til ægypten for at bo der som fremmede, skal ingen reddes eller undslippe, så han kan vende hjem til judas land, hvor de længes efter at bo igen; nej, ingen skal vende hjem undtagen enkelte, som reddes. men alle mændene, der vel vidste, at deres kvinder tændte offerild for andre guder, og alle kvinderne, som stod der i en stor klynge, og alt folket, som boede i ægypten, i patros, svarede jeremias: "det ord, du har talt til os i herrens navn, vil vi ikke høre; nej, vi vil opfylde hvert løfte; som er udgået af vor mund, og tænde offerild for himmelens dronning og udgyde drikofre for hende, som vi og vore fædre, vore konger og fyrster gjorde det i judas byer og på jerusalems gader. dengang havde vi brød nok og var lykkelige og kendte ikke til ulykke; men fra den stund vi hørte op med at tænde offerild for himmelens dronning og udgyde drikofre for hende, led vi mangel på alt og omkom ved sværd og hunger. og når vi tænder offer-

ild for himmelens dronning og udgyde drikofre for hende, mon det så er uden vore mænds vidende, at vi bager hende offerkager, som afbilder hende, og udgyde drikofre for hende?" jeremias sagde til alt folket, mændene, kvinderne og alt folket, som havde svaret ham således: "mon ikke den offerild, som i, eders fædre, eders konger og fyrster og landets befolkning tændte i judas byer og på jerusalems gader, randt herren i hu og kom ham i tanke? herren kunde ikke mere holde det ud for eders onde gerninger og de vederstyggelige ting, i gjorde; derfor blev eders land til ørk, til et rædselens og forbandelsens tegn, som det er den dag i dag. fordi i tændte offerild og syndede mod herren og ikke adlød herrens røst eller fulgte hans lov, vedtægter og vidnesbyrd, derfor rantes i af denne ulykke, som varer ved den dag i dag." og jeremias sagde til alt folket og alle kvinderne: "hør herrens ord, hele juda i ægypten! så siger hærskarers herre, israels gud: i og eders kvinder lover med eders mund og opfylder det med eders hænder! i siger: vi vil opfylde de løfter, vi har aflagt, og tænde offerild for himmelens dronning og udgyde drikofre for hende. så hold da eders løfter og indfri dem! men hør da også herrens ord, alle i judæere, som bor i ægypten: se, jeg sværger ved mit store navn, siger herren: ikke skal mere nogensteds i ægypten mit navn nævnes i nogen judæisk mands mund, så han siger: så sandt den herre herren lever! se, jeg er årvågen over dem til ulykke og ikke til lykke, og hver judæisk mand i ægypten skal omkomme ved sværd og hunger, indtil de er udryddet. kun de, der undslipper sværdet, skal vende hjem fra ægypten til judas land, et ringe tal; og hele judas rest, der er kommet til ægypten for at bo der som fremmede, skal vende, hvis ord der står fast, mit eller deres. og dette, lyder det fra herren, skal være eder et tegn på, at jeg hjemsøger eder på dette sted, for at i skal vende, at mine ord opfyldes på eder til eders ulykke: så siger herren: se, jeg giver ægypterkongen farao hofra i hans fjenders hånd og i deres hånd, som står ham efter livet, ligesom jeg gav kong zedekias af juda i hans fjende, kong nebuchadrezar af babels hånd, som stod ham efter livet.

45

det ord som profeten jeremias talte til baruk, neri-jas søn, da han optegnede alle disse ord i en bog efter jeremiass mund i josias søns, kong jojakim af judas, fjerde regeringsår: så siger herren, israels gud, om dig, baruk: fordi baruk siger: ve mig, thi kummer har herren føjet til min smerte, jeg er træt af at sukke og finder ej hvile! skal du sige til ham: så siger herren: se, hvad jeg har bygget, nedbryder jeg; hvad jeg har plantet, rykker jeg op; det gælder al jorden og du søger store ting for dig selv! gør det ikke! thi se, jeg sender ulykke over alt kød, lyder det fra herren. men dig giver jeg dit liv som bytte, alle vegne hvor du kommer.

herrens ord, som kom til profeten jeremias om folkene. til ægypten, om ægypterkongen farao nekos hær, som stod ved floden eufrat i karkemisj, og som kong nebukadrezar af babel slog i josiass søns, kong jojakim af judas, fjerde regeringsår. gør skjold og væрге rede, kom hid til strid! spænd hestene for, sid op på gangene, stil eder op med hjelmene på, gør spydene blanke, tag brynjeme på! hvorfor er de rædselsslagne, vejet tilbage deres helte knust, på vild flugt uden at vende sig? trindt om er rædsel, lyder det fra herren: de rapfodede spænd flyr ikke, og helten redder sig ikke. mod nord ved eufrats flod falder de og styrter. hvem stiger der som nilen, hvis vande svulmer som strømme? det er ægypten, der stiger som nilen, og vandene svulmer som strømme. det tænkte: "jeg vil stige op og oversvømme jorden, ødelægge dem, som bor derpå." stejl, i heste, tag vanvittig fart, i vogne, lad heltene rykke frem, kusj, put, som bærer skjold, og luderne, som spænder bue. dette er herrens, herskarers herres dag, en hævnens dag til hævn over hans fjender. sværdet æder sig mæt og svælger i deres blod; thi herren herskarers herre har offer-slagtning i nordens land ved eufrats flod. drag op til gilead og hent balsam, du jomfru, ægyptens datter! forgæves bruger du lægemidler i mængde; der er ingen lægedom for dig. folkene hører dit råb, dit skrig opfylder jorden; thi helt snubler over helt, sammen styrter de begge, det ord, herren taledet til profeten jeremias, om at kong nebukadrezar af babel skulle komme og slå ægypten. forkyndt det i ægypten, kundgør det i migdol, kundgør det i nof og takpankes! sig: stil dig op og gør dig rede, thi sværdet fortræder trindt om dig. hvorfor flyede apis, din tyr? den holdt ikke stand, fordi herren jog den bort. din brogede folkesværn falder og styrter; de siger til hverandre: "kom, lad os vende hjem til vort folk og vort fædreland for det hærgende sværd!" kald farao, ægyptens konge: bulderet, som lader den belejlige tid gå forbi. så sandt jeg lever, siger kongen, hvis navn er herskarers herre: som tabor mellem bjergene, som karmel ved havet kommer han. skaf dig rejsetøj, du, som bor der, ægyptens datter! thi nof skal ødelægges og afbrændes, så ingen bor der. en smuk kvie er ægypten, men en bremse fra nord falder over det. selv dets lejesvende, der er som fedekalve, vender sig alle til flugt; de holder ikke stand, thi deres ulykkes dag er kommet over dem, deres hjemsovels tid. dets røst er som den hvislende slanges; thi med hærmagt farer de frem, og med okser kommer de over det som brændehuggere. de fælder dets skov, lyder det fra herren, fordi den ikke er til at trænge igennem. thi de er talrigere end græshopper, ikke til at tælle. til skamme bliver ægyptens datter; hun gives i nordfolkets hånd. så siger herskarers herre, israels gud: se, jeg hjemsover amon i no og farao og ægypten med dets guder og konger, farao og dem, der stoler på ham; og jeg giver dem i deres hånd, som står dem efter livet, i kong nebukadrezar af babels og hans tjeneres hånd; men siden skal landet beboes som i fordums tid lyder det fra herren. frygt derfor ikke, min tjener jakob, vær ikke bange, israel; thi se, jeg frelser

dig fra det fjerne og dit afkom fra deres fangenskabs land; og jakob skal vende hjem og bo roligt og trygt, og ingen skal skræmme ham. frygt ikke, min tjener jakob, lyder det fra herren, thi jeg er med dig; thi jeg vil tilintetgøre alle de folk, blandt hvilke jeg har adsplolettet dig; kun dig vil jeg ikke tilintetgøre; jeg vil tugte dig med måde, ikke lade dig helt ustraffet.

47

herrens ord, som kom til profeten jeremias om filistrene, før farao slog gaza. så siger herren: se, vande stiger fra nord, de bliver en strøm, der oversvømmer over, de oversvømmer landet og dets fylde, byerne og dem, som bor der. for lyden af hans hingstes hovslag, hans vognes drøn, hans raslende hjul får fædre ej set efter bom, thi hænderne er slappe, nu dagen er kommet at ødelægge alle filistre, at udrydde hver hjælper, som levnes tyrus og zidon; thi herren ødelægger filisterne, resten af kauftors ø. skaldet er gaza blevet, askalon tilintetgjort. du rest af anakiter, hvor længe vil du såre dig? ve, herrens sværd, hvornår vil du falde til ro? far i din skede, hvil og vær stille! hvorledes får det ro, når herren opbød det mod askalon og havets strand og stævnede det did?

48

om moab. så siger herskares herre, israels gud. ve over nebo, thi det er lagt øde, blevet til skamme; indtaget er kirjatajim, med skam er borgen brudt ned. der er ingen lægedom mer for moab, intet fryderåb i hesjbon; de oplægger onde råd imod det: "kom, lad os udrydde det af folkenes tal!" også du, madmen, skal omkomme, sværdet skal forfølge dig. hør skriget fra horonajim, frygteligt brag og sammenbrud! moab er brudt sammen; lad skriget lyde til zoar. ak, grædende stiger de op ad luhits skråning; ak, på vejen til horonajim hører de jammerskrig. fly, red eders liv, og i skal blive som en enebærbusk i ørkenen. ja, fordi du stolede på dine borge og skatte, skal også du fanges. kemosj skal vandre i landflygtighed, hans, præster og fyrster til hobe. hærværksmand skal komme over hver by, ingen by skal reddes; dalen skal ødelægges og højsletten hægges, som herren har sagt. giv moab vinger, at det kan flyve bort; dets byer skal blive en ørken, så ingen bor der. forbandet være den, der er lad til at gøre herrens værk, forbandet den, som holder sit sværd fra blod. moab var tryk fra sin ungdom, lå roligt på sin bærm; det hældtes ikke fra fad til fad og vandrede ikke i landflygtighed; derfor holdt det sin smag, og dets duft tabte sig ikke. se, derfor skal dage komme, lyder det fra herren, da jeg sender vintappere, som skal tappe det og tømme dets fæde og knuse dets dunke. da skal moab få skam af kemosj, som israels hus havde skam af betel, som de stolede på. hvor kan i sige: "helte er vi og djærve folk til krig?" moab skal hægges med sine byer og dets ypperste ynglinge stige ned til at slagtes, lyder det fra kongen, hvis navn er herskarers herre. moabs undergang er nær, dets ulykke kommer såre hastigt. ynk det, alle dets naboer og alle, som kender dets

navn; sig: hvor knækkedes dog den stærke stav, det herlige spir! stig ned fra æressædet, sæt dig i skar-neg, du, som bor der, dibons datter! thi han, der hærger moab, drager op imod dig, nedbryder dine fæstninger. stå hen på vejen og se dig om, du, som bor i aroer, spørg flygtningene og de undslupne kvinder, sig: "hvad er der sket?" moab er blevet til skamme, ja knust. jamrer og skrig, meld ved arnon, at moab er hærgt, at dommen er kommet over højslettelandet, over holon, jaza, mefaat, dibon, nebo, bet-diblatajim, kirjatajim, bet-gamul, bet meon, kerijot, bozra og alle byer i moabs land fjernt og nær. afhugget er moabs horn, og dets arm er brudt, lyder det fra herren. gør det drukkent! thi det hovmodede sig mod herren; og moab skal falde omkuld i sit eget spy, også det skal blive til latter. var ikke israel til latter for dig? blev det måske grebet blandt tyve, siden du bliver så ivrig, hver gang du taler derom? kom fra byerne og fæst bo på klippen, moabs indbyggere, vær som duen, der bygger rede hist ved afgrundens rand. vi har hørt om moabs hovmod, det såre store, dets stolthed. overmod og hovmod, dets opblæste hjerte. jeg kender, lyder det fra herren, dets frækhed, dets tomme snak, dets tomme gerninger. derfor må jeg jamre over moab, skribe over hele moab, over mændene i kir-heres måstok. jazers gråd græder jeg over dig, sibmas vinstok; dine skud overskred havet, nåede til jazer; på din frugt og din høst slog hærværksmanden ned. glæde og jubel er svundet fra frugthaven og moabs land. jeg lader vinen svinde fra persekarerene, ingen træder vin. hesjbon og elale skriger, det høres til jahaz; horonajim og eglat-sjelsijja skriger; ak, nimiris vande bliver ødemarker. jeg udrydder af moab den, der stiger op på offerhøjen og tænder offerild for dets duster, lyder det fra herren. derfor klager mit hjerte som fløjter over moab, og mit hjerte klager som fløjter over kir-heress mænd. godset, de vandt, går derfor til spilde. thi hvert hoved er skaldet, hvert skæg revet af; i alle hænder er der rifter, over alle lænder sæk. alt er klage på alle moabs tage og torve; thi jeg sønderbryder moab som et usselt kar, lyder det fra herren. hvor er moab forfærdet! hvor vender det ryg med skam! ja, moab er blevet til latter og rædsel for alle sine naboer. thi så siger herren: se, som en ørn med udbredte vinger svæver han over moab. kerijot er taget og borgene faldet. moabs heltes hjerte bliver på hin dag som en nødstedt kvindes hjerte. moab er ødelagt og ikke mer et folk, fordi det hovmodede sig mod herren. gru og grav og garn kommer over dig, du, som bor i moab, lyder det fra herren; den, der flygter for gru, falder i grav, den, der når op af grav, fanges i garn. thi jeg bringer over moab deres hjem søgelses år, lyder det fra herren. i ly af hesjbon står flygtninge uden kraft. thi ild farer ud fra hesjbon, ildsluefra sihons stad; den fortærer moabs tinding og de larmende mænds isse. ve dig, moab, det er ude med dig, kemosjs folk. thi dine sønner slæbes i fangenskab, dine døtre ligeså. men jeg vender moabs skæbne i de sidste dage, lyder det fra herren. så vidt moabs dom.

om ammonitterne. så siger herren, har israel ingen sønner eller har det ingen arvinger? hvorfor har milkom taget gad i øje og hans folk bosat sig i dets byer? se, derfor skal dage komme, lyder det fra herren, da jeg lader krigsskrig lyde mod rabba i ammon, og det skal blive en grusdyng, og dets døtre skal gå op i luer. da arver israel sine arvinger, siger herren. klag, hesjbon, thi aj er ødelagt; skrig, i rabbas døtre klæd jer i sæk og klag, gå rundt i foldene! thi milkom vandrer i landflygtighed, hans præster og fyrster til hobe. hvorfor gør du dig til af dine dale, du frafaldne datter, som stoler på dine skatte og siger: "hvem kan komme til mig?" se, jeg lader rædsel komme over dig fra alle kanter, lyder det fra hærskarers herre. i skal drives bort i hver sin retning, og ingen samler de flygtende. men siden vender jeg ammoniternes skæbne, lyder det fra herren. om edom. så siger hærskarers herre: er der ikke mer visdom i teman, svigter de kloges råd, er deres visdom rådden? fly, søg ly i det dybe, i, som bor i dedan! thi esaus ulykke sender jeg over ham, straffens tid. gæstes du af vinhøstmænd, levner de ej efterslæt, af tyve om natten, ødelægger de, hvad de lyster. thi selv blotter jeg esau, hans skulesteder røber jeg; at gemme sig evner han ikke. han er ødelagt ved brødres og naboers arm, han er borte. lad mig om dine faderløse, jeg holder dem i live, dine enker kan stole på mig. thi så siger herren: se, de, hvem det ikke tilkom at tømme bægeret, må tømme det, og du skulde gå fri? du går ikke fri, men kommer til at tømme det. thi jeg sværger ved mig selv. lyder det fra herren: til rædsel og spot, til ørk og til et forbandelsens tegn skal bozra blive, og alle dets byer skal blive til evige tomter. fra herren har jeg hørt en tidende: et bud skal sendes ud blandt folkene: samler eder! drag ud imod det og rejs jer til strid! se, ringe har jeg gjort dig iblandt folkene, foragtet blandt mennesker. rædsel over dig! dit hjertes overmod bedrog dig. du, som bor i klippekløft og klynger dig til fjeldtop: bygger du rede højt som ørnen, jeg styrter dig ned, så lyder det fra herren. edom skal blive til rædsel; alle, der kommer forbi, skal slås af rædsel og spotte over alle dets sår. som det gik, da sodoma og gomorra og nabobyerne omstyrtedes, siger herren, skintet menneske bo der, intet menneskebarn dvæle der. som en løve, der fra jordans stolthed skrider op til den stedsegrønne græsgang, således vil jeg i et nu drive dem bort derfra. thi hvem er den udvalgte, jeg vil sætte over dem? thi hvem er min lige, og hvem kræver mig til regnskab? hvem er den hyrde, der står sig mod mig? hvor derfor det råd, herren har for mod edom, og de tanker, han har mod temans indbyggere: visselig skal hjordens ringeste slæbes bort, visselig skal deres græsgang forfærdes over dem. ved braget af deres fald skal jorden skælve; skriget kan høres til det røde hav. se, som en ørn med udbredte vinger svæver han over bozra; og edoms heltes hjerte bliver på hin dag som en nødstedt kvindes hjerte. om damaskus. til skamme er hamat og arpad, thi de hører ond tidende; de er ude af sig selv, i uro som havet, der ikke kan falde til ro. damaskus er modfaldent, vender sig til flugt, angst falder over det, vände og veer griber det som

en fødende kvinde. ve det! forladt er den lovpriste by, glædens stad. derfor falder dets ynglinge på dets torve, alle krigsfolkene omkommer på hin dag, lyder det fra herskarers herre. jeg sætter ild på damaskuss mur, og den skal fortære benhadads borge. om kedar og hazors riger, som kong nebukadrezar af babel slog. så siger herren: kom og drag op mod kedar, ødelæg østens sønner! man skal tage deres telte og hjoerde, deres teltæpper, alle deres kar, bortføre kamelerne fra dem og råbe til dem: "trindt om er rædsel!" fly i hast, søg ly i det dybe, hazors borgere, lyder det fra herren. thi kong nebukadrezar af babel har oplagt et råd imod eder og undfanget en tanke imod eder. kom, drag op mod et roligt folk, der bor i tryghed, lyder det fra herren, uden porte og slåer; de bor for sig selv. deres kameler gores til bytte, deres mange hjoerde til rov. jeg spreder dem, der har rundklippet hår, for alle vinde, og fra alle kanter bringer jeg undergang over dem, lyder det fra herren. hazor bliver sjakalers bo, en ørken til evig tid; der skal ej bo et menneske, ej dvæle et menneskebarn. herrens ord, som kom til profeten jeremias om elam i kong zedekias af judas første regeringstid: så siger hærskarers herre: jeg knækker elams bue, det ypperste af deres kraft; og jeg bringer over elam de fire vinde fra de fire verden-shjørner og spreder dem for alle disse vinde; der skal ikke være et folk, som de bortdrevne elamiter ikke kommer hen til. jeg knuser dem foran deres fjender og dem, der står dem efter livet, og jeg sender ulykke over dem, min glødende vrede, lyder det fra herren. jeg sender sværdet efter dem, til jeg får dem udslettet. jeg rejser min trone i elam og tilintetgør der både konge og fyrster, lyder det fra herren. men i de sidste dage vender jeg elams skæbne, lyder det fra herren.

50

det ord herren talte mod babel, mod kaldærenes land, ved profeten jeremias. forkynd det blandt folkene, kundgør det, rejs et banner, kundgør det, døg det ikke, sig: babel er indtaget, bel gjort til skamme, merodak knust, til skamme er dets afguder blevet, knust dets afgudsbilleder. thi et folk fra nord drager op imod det og gør dets land til en ørken, så ingen bor der; både mennesker og dyr er flygtet. i hine dage og til hin tid, lyder det fra herren, skal israeliterne, sammen med judæerne, komme: de skal vandre under gråd og søge herren deres gud; de skal spørge om vej til zion, did er deres ansigtvendt; de skal komme og klynge sig til herren i en evig pagt, der aldrig glemmes. en flok bortkomne får var mit folk, deres hyrder havde ført dem vild, på afveje i bjergene; de flakke fra bjerg til høj, glemte deres hvilested. enhver, som traf på dem, fortærede dem; deres fjender sagde: "vi er sagesløse!" det skete, fordi de syndede mod herren, retfærds græsgangen og deres fædres håb, herren. fly ud af babel, drag bort fra kaldæernes land, bliv som bukke foran en hjord! thi se, jeg vækker fra nordens land en sværm af vældige folk og fører dem frem mod babel, og de skal ruste sig imod det; fra den kant skal det indtages; dens pile er som den sejrssæle helts, der ikke vender tomhændet hjem. kaldæa gores til bytte; alle, som gør det til

bytte, mættes, lyder det fra herren. glæd eder kun og jubl, i, som plyndrede min arvelod, spring som kalve i engen, vrinsk som hingste eders moder skal dybt beskæmmes; hun, som bar eder, skal blive til skamme. for herrens vredes skyld skal det ligge ubeboet hen og overalt være en ørken; alle, som kommer forbi babel, skal slås af rædsel og spotte over alle dets sår. rust eder mod babel på alle kanter, alle, som spænder bue; skyd på det, spar ikke på pile, thi mod herren har det syndet. jubl over det fra alle kanter: "det har udrakt sin hånd, dets støttmure er faldet, dets volde nedbrudt." thi det er herrens hævn. hævn eder på det, gør med det, som det selv har gjort! udryd af babel den, der sår, og den, der svinger le i høstens tid! for det hærgende sværd vender enhver hjem til sit folk, enhver flyr til sit land. en adsplittet hjord er israel, løver har spredt det. først fortærede assyrerkongen det, og nu sidst har kong nebukadrezar af babel gnavet dets knogler. derfor, så siger hærskarers herre, israels gud: se, jeg hjemsøger babels konge og hans land, som jeg hjemsøgte assyrerkongen; og jeg fører israel tilbage til dets græsgang; det skal græsse på karmel og basan og mættes i efraims bjerge og gilead. i hine dage og til hin tid, lyder det fra herren, skal man søge efter israels brøde, og den er der ikke, efter judas synder, og de findes ikke; thi jeg tilgiver dem, jeg lader blive til rest, drag op mod meratajims land, drag op imod det og mod dem, som bor i pekod, læg øde, læg band på dem, så lyder det fra herren, gør nøje, som jeg har budt dig! krigsalarmlyder i landet, alt bryder sammen. hvor er dog al jordens hammer knækket og brudt, hvor er dog babel blevet til rædsel blandt folken! jeg lagde dig snarer, du fangedes, babel, og mærkedet ej; du grebes, og fast blev du holdt, thi du kæmped mod herren. herren lukked op for sit forråd og fremtog sin vredes værktøj. thi et værk har herren, hærskarers herre, for i kaldæernes land. træng derind fra ende til anden, luk op for dets lader, dyng det op som neg og læg band derpå, lad intet levnes. ødelæg alle dets okser, for dem ned til slagtning! ve dem, deres dag er kommet, hjemsøgelsens tid. hor, hvor de flyr og redder sig fra babels land for at melde i zion om hævn fra herren vor gud, hævn for hans helligdom. kald skytterne sammen mod babel, enhver, som spænder bue, slå ring omkring det, lad ingen få lov at slippe; gengæld det efter dets gerning; efter alt, hvad det gjorde, skal i gøre imod det; thi frækhed viste det mod herren, israels hellige. derfor falder dets ynglinge på dets torve, alle krigsfolkene omkommer på hin dag, lyder det fra herren. se, jeg kommer over dig, "frækhed", lyder det fra herren, hærskarers herre, thi din dag er kommet, hjemsøgelsens tid. da falder "frækhed" og styrter, og ingen rejser det. jeg sætter ild på dets byer, og den fortærer alt deromkring. så siger hærskarers herre: både med israeliterne og judæerne er der handlet ilde; alle de, der bortførte dem, holder fast på dem, vægrer sig ved at give dem fri. deres genløser er stærk, hærskarers herre er hans navn; han vil føre deres strid og give jorden ro og babels indbyggere uro. sværd over kaldæerne, lyder det fra herren, og over babels indbyggere, over dets fyrster og vismænd! sværd over sandsigerne, så de bliver tåber!

sværd over dets belte, så de taber modet! sværd over dets heste og vogne og over alt det blandede slæng i dets midte, så de bliver til kvinder! sværd over dets skatte, så de plyndres! tørke over dets vande, så de tørres ud! thi det er et land for gudebilleder, og de gør sig til af dem, de frygter. derfor skal ørkendyr bo der sammen med sjakaler, også strudse skal bo der; aldrig mer skal det bebos, men være ubeboet fra slægt til slægt. som det gik, da gud omstyrtede sodoma og gomorra og nabobyerne, lyder det fra herren, skal intet menneske bo der, intet menneskebarn dvæle der. se, der kommer et folk fra nord, et vældigt folk og mange konger bryder op fra det yderste af jorden. de fører bue og spyd, er grumme uden barmhjertighed, deres røst er som havets brusen, de rider på heste, rustet som en mand til strid mod dig, babels datter! babels konge hørte rygtet derom, og hans hænder blev slappe, rædsel greb ham, skælven som den fødende kvindes. som en løve, der fra jordans stolthed skrider op til den stedsegrønne græsgang, således vil jeg i et nu drive dem bort derfra. thi hvem er den udvalgte, jeg vil sætte over dem? thi hvem er min lige, og hvem kræver mig til regnskab? hvem er den hyrde, der står sig mod mig? hør derfor det råd, herren har for mod babel, og de tanker, han har tænkt mod kaldæernes land: visselig skal hjordens ringeste slæbes bort, visselig skal deres græsgang forfærdes over dem. ved råbet: "babel er indtaget!" skal jorden skælve, og deres krig skal høres blandt folkene.

51

så siger herren: jeg opvækker en ødelæggelsens ånd mod babel og dem, som bor i "mine modstanderes hjerte". og jeg sender til babel kastere, de skal kaste det og tømme dets land, thi fra alle hanter er de over det på ulykkens dag. ingen skal spænde sin bue eller rejse sig i brynje. spar ikke dets ynglinge, læg band på hele dets hær! dræbte mænd skal falde i kaldæernes land og gennembore i gaderne; thi israel og juda er ikke forladt af deres gud, hærskarers herre, men deres land var fuldt af skyld mod israels hellige. fly ud af babel, enhver redde sit liv, at i ikke skal omkomme for dets brøde! thi det er hævnens tid for herren, han øver gengæld imod det. et gyldent bæger var babel i herrens hånd, det gjorde al jorden drukken; folkene drak af vinen, derfor blev folkene galne. babel faldt i et nu, det knustes; jamrer over det! hent balsam hid til dets sår, om det muligt kan læges! vi vilde læge babel, men det lod sig ikke læge. gå fra det og lad os drage hver til sit land, thi dets straffedom når til himmelen, løfter sig til skyerne. herren har bragt vor ret for lyset; kom, lad os kundgøre herren vor guds værk i zion! hvæs pilene, gør skjoldene blanke! herren har vakt mederkongens ånd, thi hans hu står til at ødelægge babel; thi det er herrens hævn, hævn for hans tempel. løft banner mod babels mure, forstærk vagten, sæt vagtposter ud, læg baghold! thi herren har et råd for og gør, hvad han har talet mod babels indbyggere. du, som bor ved de mange vande, rig på skatte, din ende er kommet, den alen, hvor man skære dig af. hærskarers herre har svoret ved sig selv: jeg vil fylde dig med mennesker

som græshopper, og de skal istemme vinperserråbet over dig. han skabte jorden i sin væld, grundfæstede jorderig i sin visdom, og i sin indsigt udsprængte han himmelen. når han løfter sin røst, bruser vandene i himmelen, og han lader skyer stige op fra jordens ende; han får lynene til at give regn og sender stormen ud af sine forråbskamre. dumt er hvert menneske, uden indsigt, hver guldsmed får skam af sit billede; thi lovn er hans støbning, der er ingen ånd i dem; tomhed er de, et dårende værk; når deres hjem-søgelses tid kommer, er det ude med dem. jakobs arvelod er ikke som de; thi han, der har skabt alt, er dets arvelod; hærskarers herre er hans navn. du var mig en stridshammer, et våben; med dig knuste jeg folk, med dig ødelagde jeg riger; med dig knuste jeg hest og rytter, med dig knuste jeg vogn og vognstyrer, med dig knuste jeg mand og kvinde med dig knuste jeg gammel og ung, med dig knuste jeg yngling og jomfru, med dig knuste jeg hyrde og hjord, med dig knuste jeg agerdyrker og okseband, med dig knuste jeg statholder og landshøvding. men jeg vil gengælde babel og alle kaldæas indbyggere alt det onde, de gjorde mod zion for eders øjne, lyder det fra herren. se, jeg kommer over dig, du ødelæggende bjerg, lyder det fra herren, du, som ødelægger hele jorden; jeg udrækker hånden imod dig og vælter dig ned fra klipperne og gør dig til et afsvedet bjerg; man skal ikke fra dig hente sten til tinder eller grundvolde, thi du skal blive en evig ørken, lyder det fra herren. løft banner på jorden, stød i horn blandt folkene, vi folkene til kamp imod det, opbyd ararats, minnis og asjkenazs riger imod det, indsat en tipsar, lad hestene fare frem som lodne græshopper; vi folkene til strid imod det, mederkongen, hans statholdere og alle hans landshøvdinge og hele det land, han råder over! jorden skal skælve og vride sig, thi herrens tanker mod babel fuldbyrdes, at gøre babels land til en ørken, hvor ingen bor. babels helte opgiver kampen, de sidder stille i borgene, deres kraft ebber ud, de er blevet til kvinder; dets boliger afbrændes, dets portstænger knækkes. løber iler løber i mode, og bud iler bud i mode for at melde babels konge, at hans by er indtaget fra ende til anden, overgangsstederne taget, borgene brændt og krigsfolkene rædselslagne. thi så siger hærskarers herre, israels gud: babels datter er som en tærskelplads, når den stemples endnu en liden stund, så kommer høstens tid for den. kong nebukadrezar af babel har fortæret mig, oprevet mig, sat mig til side som et tomt kar. som en drage har han slugt mig, fyldt sin vom med mine lækkerbidskener og drevet mig bort. den vold, jeg led, og min overlast komme over babel, siger de, som bor i zion, mit blod over kaldæas indbyggere, siger jerusalem. derfor, så siger herren: se, jeg fører din sag og giver dig hævn, jeg lægger dets hav tørt og udtørre dets kilde. babel skal blive en grushob, sjakalers bolig, til rædsel og spot, så ingen bor der. de brøler alle som løver, knurrer som løveunger i deres vildskab. jeg holder et drikkelag for dem og gør dem drukne, så de døves og falder i evig søvn uden at vågne, lyder det fra herren. jeg fører dem ned til af slagtes som får, som vædre sammen med bukke. hvor sjesjak blev fanget og grebet, al jordens stolthed, hvor babel dog blev til rædsel

imellem folkene! havet steg over babel, af dets bølgers brus blev det skjult. dets byer er blevet en ørken, øde land og ødemærk; intet menneske bor i dem, intet menneskebarn færdes i dem. jeg hjemsøger bel i babel, river ud af hans mund, hvad han slugte, til ham skal ej folkeslag strømme mer. også babels mur er faldet. drag ud deraf, mit folk, enhver redde sit liv for herrens glødende harme. lad ikke eders hjerter blive modfaldne og frygt ikke ved de tidender, der høres på jorden, når der i det ene år kommer een tidende og i det næste en anden, når der er voldsfærd på jorden og hersker følger på hersker. se, derfor skal dage komme, da jeg hjemsøger babels gudebilleder, og alt dets land bliver til skamme, og alle deri skal falde på valen. jubl over babel, himmel og jord med alt, hvad i dem er, thi fra nord kommer hærværksmænd over det, lyder det fra herren. også babel skal falde for de dræbte af israels skyld, ligesom dræbte på hele jorden faldt for babel. i, som undslap sværdet, drag bort, stands ikke, kom herren i hu i det fjerne, lad jerusalem komme frem i eders tanker! vi blev til skamme, thi smædeord måtte vi høre; blusel lagde sig over vore ansigter, thi fremmede overfaldt herrens huss helligdomme. se, derfor skal dage komme, lyder det fra herren, da jeg hjemsøger dets gudebilleder, og sårede skal stonne i selve dets land. selv om babel stiger op til himmelen, og selv om det gør sin borg utilgængelig i det høje, fra mig skal der komme hærværksmænd over det, lyder det fra herren. der lyder skrig fra babel, et veldigt sammenbrud fra kaldæernes land. thi herren hærger babel og gør ende på den vældige larm der; deres bølger bruser som mange vande, deres brag lyder højt. thi en hærværksmand kommer over babel, og dets helte skal fanges, deres buer knækkes; thi en gengældelsens gud er herren, han giver fuld løn. jeg gør dets fyrster og vismænd, dets statholdere, landshøvdinge og helte drukne, og de skal falde i evig søvn uden at vågne, lyder det fra kongen, hvis navn er hærskarers herre. så siger hærskarers herre: babels brede mur skal nedbrydes til grunden og dets høje porte opbrændes. folkeslagenes møje er spildt, og folkefærdene slider sig trætte for ilden. det ord, som profeten jeremias sendte med seraja, en søn at masejas søn nerija, da han rejste, til babel med kong zedekias af juda i hans fjerde regeringsår; seraja sørgede for nattely til kongen, når han var på rejse. jeremias optegnede al den ulykke, som skulde komme over babel, i en og samme bog, alle disse ord, der er skrevet mod babel; og jeremias sagde til seraja: "når du kommer til babel og ser lejlighed dertil, skal du oplæse alle disse ord og sige: herre, du truede selv dette sted med udryddelse, så der ikke bliver nogen, som bor der, - hverken folk eller fæ, men det skal blive en evig ørken. og når du er til ende med at oplæse denne bog, skal du binde en sten til den, kaste den i eufrat og sige: således skal babel gå til bunds og ikke mere komme op for al den ulykke, jeg sender over det!" til ordene "slider sig trætte for ilden går jeremias ord".

zedekias var enogtyve år gammel da han blev konge, og han herskede elleve år i jerusalem. hans moder hed hamital og var en datter af jirmeja fra libna. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ganske som jojakim. thi for herrens vredes skyld kom dette over jerusalem og juda, og til sidst stødte han dem bort fra sit åsyn. og zedekias faldt fra babels konge. i hans niende regeringsår på den tiende dag i den tiende måned drog kong nebukadrezar af babel da med hele sin hær mod jerusalem, og de belejrede det og byggede belejringstårne imod det rundt omkring; og belejringen varede til kong zedekias ellevte regeringsår. på den niende dag i den fjerde måned blev hungersnøden hård i byen, og folket fra landet havde ikke brød. da blev byens mur gennembrudt. alle krigsfolkene flygtede om natten ud af byen gennem porten mellem de to mure ved kongens have, medens kaldæerne holdt byen omringet, og de tog vejen ad arabalavningen til. men kaldæernes hær satte efter kongen og indhentede ham på jerikosletten, efter at hele hans hær var blevet splittet til alle sider. så greb de kongen og bragte ham op til ribla i hamats land til babels konge, der fældede dommen over ham. hans sønner lod han henrette i hans påsyn, ligeledes lod han alle judas øverster henrette i ribla; og på zedekias selv lod babels konge øjnene stikke ud; derpå lod han ham lægge i kobberlænker, og således førte han ham til babel; og han lod ham kaste i fængsel, hvor han blev til sin dodedag. på den tiende dag i den femte måned, det var babels konge nebukadrezars nittende regeringsår, kom nebuzaradan, øversten for livvagten, babels konges tjener, til jerusalem. han satte ild på herrens hus og kongens palads og alle husene i jerusalem; på alle stormændenes huse satte han ild; og murene om jerusalem nedbrød hele kaldæernes hær, som øversten for livvagten havde med sig. de sidste folk, som var tilbage i byen, og overløberne, der var gået over til babels konge, og de sidste håndværkere førte nebuzaradan, øversten for livvagten, bort. men nogle af de fattigste af folket fra landet lod nebuzaradan, øversten for livvagten, blive tilbage som vingårdsmænd og agerdyrkere, kobbersøjlerne i herrens hus, stellerne og kobberhavet i herrens hus slog kaldæerne i stykker og førte kobberet til babel. karrene, skovlene, knivene og kanderne og alle kobbersagerne, som brugtes ved tjenesten, røvede de; også fadene, panderne, skålene, karrene, lysestagerne, kanderne og offerskålene, der helt var af guld eller sølv, røvede øversten for livvagten. de to søjler, havet med de tolv kobberokser under og stellerne, som salomo havde ladet lave til herrens hus kobberet i alle disse ting var ikke til at veje. atten alen høj var hver søjle, og en snor på tolv alen kunde nå om den, og den var hul, og kobberet var fire fingre tykt. og der var et søjlehoved af kobber oven på den, fem alen højt, og rundt om søjlehovedet var der fletværk og granatæbler, alt af kobber; og på samme måde var det med den anden søjle. og der var seks og halvfemsindstyve granatæbler, som hang frit; der var i alt hundrede granatæbler rundt om fletværket. øversten for

livvagten tog ypperstepræsten seraja, anden præsten zefanja og de tre dørvogtere; og fra byen tog han en hofmand, der havde opsyn med krigsfolket, og syv mænd, der hørte til kongens nærmeste omgivelser, og som endnu fandtes i byen, desuden hærførerens skriver, der udskrev folket fra landet til krigstjeneste, og dertil tresindstyve mænd at folket fra landet, der fandtes i byen dem tog øversten for livvagten nebuzaradan og førte til babels konge i ribla og babels konge lod dem dræbe i ribla i hamats land. så førtes juda i landflygtighed fra sit land. følgende er tallet på de folk, nebukadrezar bortførte i fangenskab: i hans syvende år 3023 judæere, i nebukadrezars attende år 832 fra jerusalem; i nebukadrezars tre og tyvende år bortførte nebuzaradan, øversten for livvagten, 745 af judæerne; tilsammen 4600. i det syv og tredivte år efter kong jojakin af judas bortførelse på den fem og tyvende dag i den tolvte måned tog babels konge evil-merodak, der i det år kom på tronen, kong jojakin af juda til nåde og førte ham ud af fængselet. han talte ham venligt til og gav ham sæde oven for de konger, som var hos ham i babel. jojakin aflagde sin fangedragt og spiste daglig hos ham, så længe han levede. han fik sit daglige underhold af babels konge, hver dag hvad han behøvede for den dag, indtil sin dodedag, så længe han levede.

i det tredivte år på den femte dag i den fjerde måned da jeg var blandt de landflygtige ved floden kebar, skete det, at himmelen åbnede sig, og jeg skuede syner fra gud. den femte dag i måneden - det var det femte år efter at kong jojakin var bortført - kom herrens ord til præsten ezeiel, buzis søn, i kaldæernes land ved floden kebar, og herrens hånd kom over ham der. jeg skuede og se, et stormvejr kom fra nord, og en vældig sky fulgte med, omgivet af stråleglans og hvirvlende ild, i hvis midte det glimtede som funklende malm. midt i ilden var der noget ligesom fire levende væsener, og de så således ud: de havde et menneskes skikkelse; men de havde hver fire ansigter og fire vinger; deres ben var lige og deres fodsæler som en kalvs; de skinnede som funklende kobber, og deres vingeslag var hurtigt; der var menneskehænder under vingerne på alle fire sider. de fire levende væseners ansigter vendte sig ikke, når de gik, men de gik alle lige ud". ansigterne så således ud: de havde alle fire et menneskeansigt fortil, et loveansigt til højre, et okseansigt til venstre og et ørneansigt bagtil; vingerne var på dem alle fire udbredt opad, således at to og to rørte hinanden, og to skjulte deres legemer. de gik alle lige ud; hvor ånden vilde have dem hen gik de; de vendte sig ikke, når de gik. midt imellem de levende væsener var der noget som glødende kul at se til, som blus, der for hid og did imellem dem, og ilden udsendte stråleglans, og lyn for ud derfra. og væsenerne løb frem og tilbage, som lynglimt at se til videre skuede jeg, og se, der var et hjul på jorden ved siden af hvert af de fire levende væsener; og hjulene var at se til som funklende krysolit; de så alle fire ens ud, og de var lavet således, at der i hvert hjul var et andet hjul; de kunde derfor gå til alle fire sider; de vendte sig ikke, når de gik. videre skuede jeg, og se, der var fælg på dem, og fælgene var på dem alle fire rundt om fulde af øjne. og når de levende væsener gik, gik også hjulene ved siden af, og når væsenerne løftede sig fra jorden, løftede også hjulene sig; hvor ånden vilde have dem hen, gik hjulene, og de løftede sig samtidig, thi det levende væsens ånd var i hjulene; når væsenerne gik, gik også de; når de standsede, standsede også de, og når de løftede sig fra jorden, løftede også hjulene sig samtidig, thi det levende væsens ånd var i hjulene. oven over væsenernes hoveder var der noget ligesom en himmelhvelving, funklende som krystal, udsændt oven over deres hoveder; og under hvelvingen var deres vinger udsændt, den ene mod den anden; hvert af dem havde desuden to, som skjulte deres legemer. og når de gik, lod vingesuset for mig som mange vandes brus, som den almægtiges røst; det buldrede som en hær. det drønedes oven over hvelvingen over deres hoveder; men når de stod, sænkede de vingerne. men oven over hvelvingen over deres hoveder var der noget som safir at se til, noget ligesom en trone, og på den, ovenover, var der noget ligesom et menneske at se til. og jeg skuede noget som funklende malm fra det, der så ud som hans hofter, og opefter; og fra det, der så ud som hans hofter, og nedefter skuede jeg noget som ild at se til; og stråleglans omgav ham. som

regnbuen, der viser sig i skyen på en regnejrdsdag, var stråleglans om ham at se til. således så herrens herlighedsåbenbarelse ud. da jeg skuede det, faldt jeg på mit ansigt. og jeg hørte en røst, som taledede.

2

han sagde til mig: "menneskesøn stå op på dine fødder så jeg kan tale med dig!" og som han taledede til mig, kom ånden i mig og rejste mig på mine fødder, og jeg hørte ham tale til mig. han sagde: "menneskesøn! jeg sender dig til israeliterne, de genstridige, der har sat sig op imod mig; de og deres fædre har forbrudt sig imod mig til den dag i dag. og sønnerne har stive ansigter og hårde hjerter; jeg sender dig til dem, og du skal sige: så siger den herre herren! hvad enten de hører eller ej - thi de er en genstridig slægt - skal de kende, at en profet er kommet iblandt dem. men du, menneskesøn frygt ikke for dem og vær ikke ræd for deres ord, når du færdes mellem nælder og tidsler og bor blandt skorpioner; frygt ikke for deres ord og vær ikke ræd for deres ansigter, thi de er en genstridig slægt. du skal tale mine ord til dem, hvad enten de hører eller ej, thi de er en genstridig slægt.. og du, menneskesøn, hør, hvad jeg taler til dig! vær ikke genstridig som den genstridige slægt, men luk din mund op og slug, hvad jeg her giver dig!" og jeg skuede, og se, en hånd var udrakt imod mig, og i den lå en bogrulle; og han rullede den op for mig, - og der var skrevet på den både for og bag; og hvad der stod skrevet, var klage, suk og ve.

3

så sagde han til mig: "menneskesøn, slug hvad du her har for dig, slug denne bogrulle og gå så hen og tal til israels hus!" så åbnede jeg munden, og han lod mig slugte bogrullen og sagde til mig: "menneskesøn! lad din bug fortære den bogrulle, jeg her giver dig, og fyld dine indvolde dermed!" og jeg slugte den, og den var sød som honning i min mund. så sagde han til mig: "menneskesøn, gå til israels hus og tal mine ord til dem! thi du sendes til israels folk, ikke til et folk med dybt mål og tungt mæle, ikke til mange hånede folkeslag med dybt mål og tungt mæle, hvis tale du ikke fatter, hvis jeg sendte dig til dem, vilde de høre dig. men israels hus vil ikke høre dig, thi de vil ikke høre mig; thi hele israels hus har hårde pander og stive hjerter. se, jeg gør dit ansigt hårdt som deres ansigter og din pande hård som deres pander; som diamant, hårdere end flint gør jeg din pande. frygt ikke for dem og vær ikke ræd for deres ansigter, thi de er en genstridig slægt!" videre sagde han til mig: "menneskesøn, alle mine ord, som jeg taler til dig, skal du optage i dit hjerte og høre med dine ører; og gå så hen til dine landflygtige landsmænd og tal til dem og sig: så siger den herre herren! - hvad enten de så hører eller ej!" så løftede ånden mig, og jeg hørte bag mig larmen af et vældigt jordskælv, da herrens herlighed hævede sig fra sit sted, og uset af de levende væseners vinger, der rørte hverandre, og samtidig lyden af hjulene og larmen af jordskælvet. og

ånden løftede mig og førte mig bort, og jeg vandrede bitter og gram i hu, idet herrens hånd var over mig med væld. så kom jeg til de landflygtige i tel-abib, de, som boede ved floden kebar, og der sad jeg syv dage iblandt dem og stirrede hen for mig. syv dage senere kom herrens ord til mig således: menneskesøn! jeg sætter dig til vægter for israels hus; hører du et ord af min mund, skal du advare dem fra mig. når jeg siger til den gudløse: "du skal visselig dø!" og du ikke advarer ham eller for at bevare hans liv taler til ham om at omvende sig fra sin gudløse vej, så skal samme gudløse dø for sin misgerning, men hans blod vil jeg kræve af din hånd. advarer du derimod den gudløse, og han ikke omvender sig fra sin gudløshed og sin vej, så skal samme gudløse dø for sin misgerning, men du har reddet din sjæl. og når en retfærdig vender sig fra sin retfærdighed og gør uret, og jeg lægger anstød for ham, så han dør, og du ikke har advaret ham, så dør han for sin synd, og den retfærdighed, han har øvet, skal ikke tilregnes ham, men hans blod vil jeg kræve af din hånd. har du derimod advaret den retfærdige mod at synde, og han ikke synder, så skal samme retfærdige leve, fordi han lod sig advare, og du har reddet din sjæl. siden kom herrens hånd over mig der, og han sagde til mig: "stå op og gå ud i dalen, der vil jeg tale med dig!" så stod jeg op og gik ud i dalen, og se, der stod herrens herlighed, som jeg havde set den ved floden kebar. da faldt jeg på mit ansigt. men ånden kom i mig og rejste mig på mine fødder. så taiede han til mig og sagde: gå hjem og luk dig inde i dit hus! og du, menneskesøn, se, man skal lægge bånd på dig og binde dig, så du ikke kan gå ud iblandt dem; og din tunge lader jeg hænge ved ganen, så du bliver stum og ikke kan være dem en revser; thi de er en genstridig slægt. men når jeg taler til dig, vil jeg åbne din mund, og du skal sige til dem: så siger den herre herren! så får den, der vil høre, høre, og den, der ikke vil, får lade være; thi de er en genstridig slægt.

4

du menneskesøn tag dig en teglsten, læg den for dig og indrids i den et billede af en by, jerusalem; og kast en vold op omkring den, byg belejringstårne, opkast stormvold, lad hære lejre sig imod den og rejs stormbukke mod den fra alle sider; tag dig så en jernpande og sæt den som en jernvæg op mellem dig og byen og ret dit ansigt imod den. således skal den være omringet, og du skal trænge den. det skal være israels hus et tegn. og læg du dig på din venstre side og tag, israels huss misgerning på dig; alle de dage du ligger således, skal du bære deres misgerning. deres misgernings år gør jeg til lige så mange dage for dig, 190 dage; så længe skal du bære israels huss misgerning. og når de er til ende, læg dig så på din højre side og bær judas huss misgerning 40 dage; for hvert år giver jeg dig en dag. og du skal rette dit ansigt og din blottede arm mod det omringede jerusalem og profetere imod det. og se, jeg lægger bånd på dig, så du ikke kan vende dig fra den ene side til den anden, for din belejnings dage er til ende. og tag du dig hvede, byg, bønner, linser, hirse og spelt, kom det i et og samme kar og lav dig brød deraf; alle de dage du ligger på siden,

190 dage, skal det være din mad; og maden, du får, skal være efter vægt, tyve sekel daglig; du skal spise den een gang daglig. og vand skal du drikke efter mål, en sjettedel hin; du skal drikke een gang daglig. og som bygkager skal du spise det og bage det ved menneskeskarn i deres påsyn. og du skal sige: "så sige herren: således skal israelitterne have urent brød til fode blandt de folk, jeg bortstøder dem till!" men jeg sagde: "ak, herre, herre, jeg har endnu aldrig været uren; noget selvdødt eller sonderrevet har jeg fra barnsben aldrig spist, og urent kød kom aldrig i min mund!" da svarede han: "vel, jeg tillader dig at tage oksegødning i stedet for menneskeskarn og bage dit brød derved." videre sagde han til mig: menneskesøn! se, jeg bryder brødets støttestav i jerusalem; brød skal de spise efter vægt og i angst, og vand skal de drikke efter mål og i rædsel, for at de må mangle brød og vand og alle som een være slagne af rædsel og hemsægte i deres misgerning.

5

og du menneskesøn tag dig et skarbt sværd, brug det som ragekniv og lad det gå over dit hoved og dit skæg; tag dig så en vægtskål og det håret. en tredjedel skal du brænde i et bål midt i byen, når belejringens dage er omme; en tredjedel skal du tage og slå den med sværdet rundt om byen; og en tredjedel skal du sprede for vinden; så drager jeg sværdet bag dem. derefter skal du tage lidt deraf og svøbe det ind i din kappeflig; og deraf skal du atter tage noget og kaste det midt ind i ilden og brænde det. og du skal sige til hele israels hus: så siger den herre herren: dette er jerusalem; jeg satte det midt iblandt folkene, omgivet af lande. men det var gudløst og genstridigt mod mine løvbud mere end folkene og mod mine vedtægter mere end landene rundt om; thi de lod hånt om mine løvbud og vandrede ikke efter mine vedtægter. derfor, så siger den herre herren: fordi i var mere genstridige end folkene rundt om og ikke vandrede efter mine vedtægter eller holdt mine løvbud, men gjorde efter de omboende folks løvbud, derfor, så siger den herre herren: se, jeg kommer over dig og holder dom i din midte for folkenes øjne. for alle dine vederstyggeligheds skyld vil jeg gøre mod dig, hvad jeg aldrig har gjort og aldrig vil gøre mage til. derfor skal fædre æde deres børn i din midte og børn deres fædre; jeg holder dom over dig, og alle, som er til rest i dig, spredt jeg for alle vinde. derfor, så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: sandelig, fordi du gjorde min helligdom uren med alle dine væmmelige guder og vederstyggeligheder, vil jeg også støde dig fra mig uden medynk eller skænsel. en tredjedel af dig skal dø af pest og omkomme af hunger i din midte, en tredjedel skal falde for sværdet rundt om dig, og en tredjedel spredt jeg for alle vinde og drager sværdet bag dem. min vrede skal udtømme sig, og jeg vil køle min harme på dem og tage hævn, så de skal kende at jeg, herren, har talet i min nidkærhed, når jeg udtømmer min vrede over dem. jeg gør dig til en grushob og til spot blandt folkene rundt om, for øjnene af enhver, som drager forbi. du skal blive til spot og hån, til advarsel og rædsel for folkene rundt

om, når jeg holder dem over dig i vrede og harme og harm fuld revselse. jeg, herren, har talet! når jeg sender hungerens onde pile mod eder, og de, som jeg sender for af ødelægge eder, volder ødelæggelse, og jeg lader hungeren tage til, da sønderbryder jeg brødets støttestav for eder og sender hunger over eder og rovdyr, som skal affolke dig; pest og blod-sudgydelse skal besøge dig, og jeg bringer sværd over dig, jeg, herren, har talet.

6

og herrens ord kom til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt mod israels bjerge, profeter imod dem og sig: israels bjerge, hør den herre herrens ord! så siger den herre herren til bjergene og højene, til kløfterne og dalene: se, jeg sender sværd over eder og tilintetgør eders offerhøje. eders altre skal ødelægges, eders solstøtter sønderbrydes, og eders dræbte lader jeg segne foran eders afgudsbilleder; jeg kaster israeliternes lig hen for deres afgudsbilleder og strør eders ben rundt om eders altre. overalt hvor i bor, skal byerne lægges øde og offerhøjene gå til grunde, for at eders altre kan lægges øde og gå til grunde, eders afgudsbilleder sønderbrydes og udryddes, eders solstøtter hugges om og eders værker tilintetgøres. mandefald skal ske iblandt eder, og i skal kende, at jeg er herren. men en rest lader jeg blive tilbage, idet nogle af eder undslipper fra sværdet blandt folkene, når i spredes i landene, og de undslupne skal komme mig i hu blandt folkene, hvor de er fanger; jeg sønderbryder deres bolerske hjerter, som faldt fra mig, og deres bolerske øjne, som hang ved deres afgudsbilleder; og de skal væmmes ved sig selv over alt det onde, de har gjort, over alle deres vederstyggeligheder. og de skal kende, at jeg er herren; det var ikke tomme ord, når jeg taledes om at gøre den ulykke på dem. så siger den herre herren: slå hænderne sammen, stamp med foden og råb ve over alle israels huses grimme vederstyggeligheder! de skal falde for sværd, hunger og pest. den, som er langt borte, skal dø af pest; den, som er nær, skal falde for sværd; og den, som levnes og reddes, skal dø af hunger; således udtømmer jeg min vrede over dem. de skal kende, at jeg er herren, når deres dræbte ligger midt iblandt deres afgudsbilleder rundt om deres altre på hver høj bakke, på alle bjergenes tinder, under hvert grønt træ og hver løvrig eg, der, hvor de opsendte liflig duft til deres afgudsbilleder. jeg udrækker hånden imod dem og gør landet øde og tomt lige fra ørkenen til ribla, overalt hvor de bor; og de skal kende, at jeg er herren.

7

og herrens ord kom til mig således du, menneskesøn, sig: så siger den herre herren til israels land: enden kommer, enden kommer over landet vidt og bredt! nu kommer enden over dig, og jeg sender min vrede imod dig og dømmer dig efter dine veje og gengæld dig alle dine vederstyggeligheder. jeg viser dig ingen medynk eller skånsel, men gengæld dig dine veje,

og dine vederstyggeligheder skal blive i din midte; og du skal kende, at jeg er herren. så siger den herre herren: ulykke følger på ulykke; se, det kommer! enden kommer, enden kommer; den er vågnet og tager sigte på dig; se, det kommer! turen kommer til dig, som bor i landet; tiden er inde, dagen er nær, en dag med rædsel og ikke med frydeskrig på bjergene. nu udoser jeg snart min harme over dig og udtømmer min vrede på dig, dømmer dig efter dine veje og gengæld dig alle dine vederstyggeligheder. jeg viser dig ingen medynk eller skånsel, men gengæld dig dine veje, og dine vederstyggeligheder skal blive i din midte; og i skal kende, at jeg, herren, er den, som slår. se, dagen! se, det kommer; turen kommer til dig! riset blomstrer, overmodet grønnes. vold rejser sig til et ris over gudløshed; der bliver intet tilbage af dem, intet af deres larmende hob, intet af deres gods, og der er ingen herlighed iblandt dem. tiden er inde, dagen er nær; køberne skal ikke glæde sig og sælgeren ikke sørge, thi vrede kommer over al den larmende hob derinde. thi sælgeren skal ikke vende tilbage til det solgte, om han end bliver i live; thi synet om al den larmende hob derinde tages ikke tilbage, og ingen skal styrke sit liv ved sin misgerning. man støder i hornet og gør alt rede, men ingen drager i krig; thi min vrede kommer over al den larmende hob derinde. sværd ude og pest og hunger inde! de, der er i marken, omkommer for sværd, og dem, der er i byen, fortærer hunger og pest. og selv om nogle af dem undslipper og når op i bjergene som klofternes duer, skal de alle dø, hver for sin misgerning. alle hænder er slappe, alle knæ flyder som vand. de klæder sig i sæk, og rædsel omhyller dem; alle ansigter er skamfulde, alle hoveder skaldede. deres sølv kaster de ud på gaden, deres guld regnes for snavs; deres sølv og guld kan ikke redde dem på herrens vredes dag; de kan ikke stille deres hunger eller fylde deres bug dermed, thi det var dem årsag til skyld. i dets strålende pragt satte de deres stolthed, og deres vederstyggelige billeder, deres væmmelige guder, lavede de deraf: derfor gør jeg det til snavs for dem. jeg giver det som bytte i de fremmedes hånd og som rov til de mest gudløse på jorden, og de skal vanhellige det. jeg vender mit åsyn fra dem og man skal vanhellige mit kleodie, ransmænd skal trænge ind og vanhellige det. gør lænkerne rede! thi landet er fuldt af blodskyld og byen af vold. jeg henter de værste af folkene, og de skal tage husene i eje; jeg gør ende på de mægtiges stolthed, og deres helligdomme skal vanhelliges. der opstår angst; man søger redning, men finder den ikke. uheld følger på uheld, rygter på rygter; man skal tigge profeten om et syn, præsten kommer til kort med vejledning og de ældste med råd. kongen sørger, fyrsten hyller sig i rædsel, og landboernes hænder lammes af forfærdelse. jeg gør med dem efter deres færd og dømmer dem, som de fortjener; og de skal kende, at jeg er herren.

8

i det sjette år på den femte dag i den sjette måned da jeg sad i mit hus og judas ældste sad hos mig, faldt den herre herrens hånd på mig. og jeg skuede, og

se, der var noget ligesom en mand; fra hans hofter og nedefter var der ild, og fra hofterne og opefter så det ud som strålende lys, som funklende malm. han rakte noget som en hånd ud og greb mig ved en lok af mit hovedhår, og ånden løftede mig op mellem himmel og jord og førte mig i guds syner til jerusalem, til indgangen til den indre forgårds nordport, hvor nidkærhedsbilledet, som vakte nidkærhed, stod. og se, der var israels guds herlighed; at se til var den, som jeg så den i dalen. og han sagde til mig: "menneskesøn, løft dit blik mod nord!" jeg løftede mit blik mod nord, og se, norden for alterporten stod nidkærhedsbilledet, ved indgangen. og han sagde til mig: "menneskesøn, ser du, hvad de gør? store er de vederstyggeligheder, israels hus over her, så jeg må vige langt bort fra min helligdom. men du skal få endnu større vederstyggeligheder at se!" så førte han mig hen til indgangen til forgården. og han sagde til mig: "menneskesøn, bryd igennem væggen!" og da jeg brød igennem væggen, så jeg en indgang. og han sagde til mig: "gå ind og se, hvilke grimme vederstyggeligheder de øver der!" og da jeg kom derind og skuede, se, da var alskens væmmelige billeder af kryb og kvæg og alle israels huses afgudsbilleder indridset rundt om på væggen. og halvfjerdsindstve af israels huses ældste med jaazanja, sjafans søn, i deres midte stod foran dem, hver med sit røgelsekar i hånden, medens røgelseskyens duft steg op. da sagde han til mig: "ser du, menneskesøn, hvad israels huses ældste øver i mørke hver i sine billedkamre? thi de siger: herren ser intet, herren har forladt landet!" og han sagde til mig: "du skal få endnu større vederstyggeligheder at se, som de øver!" så førte han mig hen til indgangen til herrens huses nordport, og se, der sad kvinder og græd over tammuz. og han sagde til mig: "ser du det, menneskesøn? men du skal få endnu større vederstyggeligheder at se!" så førte han mig hen til herrens huss indre forgård, og se, ved indgangen til herrens helligdom mellem forhallen og alteret var der omtrent fem og tyve mænd; med ryggen mod herrens helligdom og ansigtet mod øst tilbad de solen. og han sagde til mig: "ser du det, menneskesøn? har judas hus ikke nok i at øve de vederstyggeligheder her, siden de fylder landet med vold og krænker mig endnu mere? se, hvor de sender stank op i næsen på mig!" men derfor vil også jeg handle med dem i vrede; jeg viser dem ingen medynk eller skånsel, og selv om de højlydt råber mig ind i øret vil jeg ikke høre dem.

9

så hørte jeg ham råbe med vældig røst: "byens hjem-søgelse nærmer sig, og hver har sit mordvåben i hånden!" og se, seks mænd kom fra den øvre nordport, hver med sin stridshammer i hånden, og een iblandt dem bar linnede klædebon og havde et skrivetøj ved sin lænd; og de kom og stillede sig ved siden af koberalteret. men israels guds herlighed havde hævet sig fra keruberne, som den hvilede på, og flyttet sig hen til templets tærskel; og han råbte til manden i det linnede klædebon og med skrivetøjet ved lænden, og herren sagde til ham: "gå midt igennem byen, igennem jerusalem, og sæt et mærke på de mænds

pander, der sukker og jamrer over alle de vederstyggeligbeder, som øves i dets midte!" og til de andre hørte jeg ham sige: "gå efter ham ud gennem byen og hug ned! vis ingen medynk eller skånsel! oldinge og ynglinge, jomfruer, børn og kvinder skal i hugge ned og udrydde; men ingen af dem, der bærer mærket, må i røre! begynd ved min helligdom!" så begyndte de med de ældste, som stod foran templet, og han sagde til dem: "gør templet urent, fyld forgårdene med dræbte og drag så ud!" og de drog ud og huggede ned i byen. men medens de huggede ned og jeg var ene tilbage, faldt jeg på mit ansigt og råbte: "ak, herre, herre vil du da tilintetgøre alt, hvad der er levnet af israel, ved at udøse din vrede over jerusalem?" han svarede: "israels og judas huses brode er såre, såre stor, thi landet er fuldt af blodskuld og byen af retsbrud; thi de siger, at herren har forladt byen, og at herren intet ser. derfor viser jeg heller ingen medynk eller skånsel, men gengælder dem deres færd." og se, manden i det linnede klædebon og med skrivetøjet ved lænden kom tilbage og meldte: "jeg har gjort, som du bød."

10

og jeg skuede og se, over hvælvingen over kerubernes hoveder var der noget som safir; noget ligesom en trone viste sig over dem. så sagde han til manden i det linnede klædebon: "gå ind mellem hjulene under keruberne og tag hænderne fulde af glødende kul fra rummet mellem keruberne og strø det ud over byen!" og jeg så ham gå derhen. keruberne stod sønden for templet, da manden gik derhen, og skyen fyldte den indre forgård. og herrens herlighed hævdede sig fra keruberne og flyttede sig hen til templets tærskel; da fyldtes templet af skyen, og forgården fyldtes af herrens herligheds glalans. og suset af kerubernes vinger hørtes helt ud i den ydre forgård som gud den almægtiges røst, når han taler. så bød han manden i det linnede klædebon: "tag ild fra rummet mellem hjulene, inde mellem keruberne!" og manden stillede sig hen ved siden af det ene hjul og rakte hånden ind i ilden, som brændte mellem keruberne, og kom ud med noget deraf. under kerubernes vinger sås noget, der lignede en menneskehånd; og jeg skuede, og se, der var fire hjul ved siden af keruberne, eet ved hver kerub, og hjulene var som funklende krysolit at se til. de så alle fire ens ud, og det var, som om der i hvert hjul var et andet hjul, de kunde gå til alle fire sider de vendte sig ikke, når de gik. thi de gik i den retning, den forreste vendte, og de vendte sig ikke, når de gik. hele deres legeme, ryg, hænder og vinger og ligeledes hjulene var fulde af øjne rundt om; således var det med alle fire hjul. og jeg hørte, at hjulene kaldtes galgal. hver af dem havde fire ansigter; det ene var et kerubansigt, det andet et menneskeansigt, det tredje et loveansigt og det fjerde et ørneansigt. og keruberne hævdede sig i vejret. det var det samme levende væsen, jeg så ved floden kebar. når keruberne gik, gik også hjulene ved siden af, og når keruberne løftede vingerne for at hæve sig fra jorden, vendte hjulene sig ikke fra dem; når de standsede, standsede også de; og når de hævdede sig, hævdede de sig med, thi

væsenets ånd var i dem. så forlod herrens herlighed templets tærskel og stillede sig over keruberne. og jeg så, hvorledes keruberne løftede vingerne og hævdede sig fra jorden, da de gik, og hjulene med dem; og de standsede ved indgangen til herrens huses østport, og israels guds herlighed var oven over dem. det var det samme levende væsen, jeg så under israels gud ved floden kebar; og jeg skønnede, at det var keruber. hver af dem havde fire ansigter og fire vinger og noget ligesom menneskehænder under vingerne. og deres ansigter var ligesom de ansigter, jeg så ved floden kebar. de gik alle lige ud.

11

så løftede ånden mig og bragte mig til herrens huses østport, den der vender mod øst. og se, ved indgangen til porten var der fem og tyve mænd, og jeg så iblandt dem jaazanja, azzurs søn, og pelatja, benajas søn, folkets fyrster. og han sagde til mig: "menneskesøn! det er de mænd, som pønser på uret og lægger onde råd op i denne by, idet de siger: "er husene ikke nys bygget? byen er gryden, vi kodedt!" profeter derfor imod dem, profeter, menneskesøn! så faldt herrens ånd på mig, og han sagde til mig: sig: så siger herren: således taler i, israels hus; jeg kender godt, hvad der stiger op i eders ånd. mange har i dræbt i denne by; i har fyldt dens gader med dræbte. derfor, så siger den herre herren: de, som i dræbte og henslængte i dens midte, de er kødet, og byen er gryden; men eder vil jeg føre ud af den. i frygter for sværd, og sværd vil jeg bringe over eder, lyder det fra den herre herren. jeg vil føre eder ud af den og give eder i fremmedes hånd, og jeg vil holde dom over eder. for sværd skal i falde; ved israels grænse vil jeg dømme eder. og i skal kende, at jeg er herren. byen skal ikke være eder en gryde, og i skal ikke være kødet deri; ved israels grænse vil jeg dømme eder. og i skal kende, at jeg er herren, hvis vedtægter i ikke fulgte, og hvis lovbud i ikke levede efter, hvorimod i levede efter eders nabofolks lovbud. - men medens jeg profeterede således, døde pelatja, benajas søn. da faldt jeg på mit ansigt og råbte med høj røst: "ak, herre, herre, vil du da helt udsnyde israels rest?" så kom herrens ord til mig således: menneskesøn! dine brødre, dine medfanger og alt israels hus, alle de, om hvem jerusalems indbyggere siger: "de er langt borte fra herren, os er landet givet i eje!" - derfor skal du sige: så siger den herre herren: ja, jeg har ført dem langt bort blandt folkene og spredt dem i landene, og kun i ringe måde var jeg dem en helligdom i de lande, hvor de kom hen. men derfor skal du sige: så siger den herre herren: jeg vil samle eder sammen fra folkeslagene og sanke eder op i landene, hvor i er spredt, og give eder israels jord. derhen skal de komme og fjerne alle dets væmmelige guder og alle dets vederstyggeligheder; jeg giver dem et nyt hjerte og indgiver dem en ny ånd; og jeg tager stenhjertet ud af deres legeme og giver dem et kød hjerte, for at de må følge mine vedtægter og holde mine lovbud og gøre efter dem. så skal de være mit folk, og jeg vil være deres gud. men hines hjerter holder sig til deres væmmelige guder og deres vederstyggeligheder; dem gengælder jeg deres

færd, lyder det fra den herre herren. så løftede keruberne vingerne og samtidig hjulene; og israels guds herlighed var oven over dem. og herrens herlighed steg op fra byen og stillede sig på bjerget østen for. derpå løftede ånden mig og bragte mig ved guds ånd i synet til de landflygtige i kaldæa; og synet, som jeg havde skuet, steg op og svandt bort. så kundgjorde jeg de landflygtige alle de ord, herren havde åbenbaret mig.

12

herrens ord kom til mig således: menneskesøn! du bor midt i den genstridige slægt, som har øjne at se med, men ikke ser, og ører at høre med, men ikke hører, thi de er en genstridig slægt. men du, menneskesøn, udrust dig ved højlys dag i deres påsyn som en, der drager i landflygtighed, og drag så i deres påsyn fra stedet, hvor du bor, til et andet sted! måske de så får øjnene op; thi de er en genstridig slægt. bær ved højlys dag i deres påsyn dine sager udenfor, som om du skal i landflygtighed, men selv skal du drage bort om aftenen i deres påsyn som en, der drager i landflygtighed. slå i deres påsyn hul i væggen og drag ud derigennem; tag sagerne på skulderen og drag ud i bælgmørke med tilhyllet ansigt uden at se landet; thi jeg gør dig til et tegn for israels hus! og jeg gjorde, som der bødes mig: jeg bar ved højlys dag mine sager udenfor, som om jeg skulde i landflygtighed, og om aftenen slog jeg med hånden hul i væggen, og i bælgmørke drog jeg ud; jeg tog det på skulderen i deres påsyn. næste morgen kom herrens ord til mig således: menneskesøn! har israels hus, den genstridige slægt, ikke spurgt dig: "hvad gør du der?" sig til dem: så siger den herre herren: således skal det være med fyrsten, denne byrde i jerusalem, og hele israels hus derinde. sig: jeg er eder et tegn; som jeg har gjort, skal der gøres med dem: i landflygtighed og fangenskab skal de drage, og fyrsten i deres midte skal tage sine sager på skulderen, og i bælgmørke skal han drage ud, han skal slå hul i væggen for at drage ud derigennem, og han skal tilhyle sit ansigt for ikke at se landet. men jeg breder mit net over ham, og han skal fanges i mit garn; og jeg bringer ham til bael i kaldæernes land, som han dog ikke skal se; og der skal han dø. og alle hans omgivelser, hans hjælpere og alle hans herskare vil jeg udstrø for alle vinde og drage sværdet bag dem. da skal de kende, at jeg er herren, når jeg spredte dem: blandt folkene og udstrør dem i landene. kun nogle få af dem levner jeg fra sværd, hunger og pest, for at de kan fortælle om alle deres vederstyggeligheder blandt de folk, de kommer til; og de skal kende, at jeg er herren. herrens ord kom til mig således: menneskesøn, spis brød i angst og drik vand i frygt og bæven; og sig til landets folk: så siger den herre herren om jerusalems indbyggere i israels land: brød skal de spise med bæven, og vand skal de drikke med rædsel, for at deres land og alt deri må ligge øde til straf for alle dets indbygges voldsfærd; og byerne, der nu er beboet, skal ligge øde, og landet skal blive til ørk; og i skal kende, at jeg er herren. herrens ord kom til mig således: menneskesøn! hvad er det for et mundheld, i har om israels land: "det

trækker i langdrag, og alle syner slår fejl!" sig derfor til dem: så siger den herre herren: jeg vil bringe dette mundheld til at forstumme, så de ikke mere bruger det i israel. sig tværtimod til dem: "tiden er nær, og alle syner træffer ind!" thi der skal ikke mere være noget løgnesyn eller nogen falsk spådom i israels hus, men jeg, herren taler, hvad jeg vil, og det skal ske. det skal ikke længer trække i langdrag; men i eders dage, du genstridige slægt, vil jeg tale et ord og fuldbyrde det, lyder det fra den herre herren. herrens ord kom til mig således: menneskesøn! se, israels hus siger: "synet, han skuer, gælder sene dage, og han profeterer om fjerne tider!" sig derfor til dem: så siger den herre herren: intet af mine ord skal lade vente på sig mere; hvad jeg taler, skal ske, lyder det fra den herre herren.

13

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, profeter mod israels profeter, profeter og sig til dem, som profeterer efter deres eget hertes tilskyndelse: hør herrens ord! så siger den herre herren: ve profeterne, de dårer, som følger deres egen ånd uden at have skuet noget! dine profeter, israel, er som sjakaler i ruiner. de stillede sig ikke i murbruddet og byggede ikke en mur om israels hus, så det kunde stå sig i striden på herrens dag. de skuede tomhed og spåede løgn, idet de sagde: "så lyder det fra herren!" uden at herren havde sendt dem, og dog ventede de ordet stadfæstet, var det ikke tomme syner, i skuede, og løgnespådomme, i fremsatte? og i siger: "så lyder det fra herren!" uden at jeg har talet. derfor, så siger den herre herren: fordi i forkynnder tomhed og skuer løgn, se, derfor kommer jeg over eder, lyder det fra den herre herren. jeg udrækker min hånd mod profeterne, der skuer tomhed og spår løgn; i mit folks samfund skal de ikke være, de skal ikke optages i israels huses mandtalsbog og ikke komme til israels land; og i skal kende, at jeg er den herre herren. fordi, ja fordi de vildleder mit folk ved af forkynde fred, hvor ingen fred er, og når det bygges en væg, stryger den over med kalk, så sig til dem, der stryger over med kalk: skylregn skal komme, istykker skal falde og stormvejre bryde løs, og når så væggen styrtter sammen, vil man da ikke spørge eder: "hvor er kalken, i strøg på?" derfor, så siger den herre herren: og jeg lader et stormvejr bryde løs i min harme, og skylregn skal komme i min vrede og istykker i min harme til undergang; og væggen, som i strøg over med kalk, river jeg ned og lader den styrte til jorden, så dens grundvold blottes, og ved dens fald skal i gå til grunde derinde; og i skal kende, at jeg er herren. jeg vil udtomme min vrede over væggen og dem, der strøg den over med kalk, så man skal sige til eder: "hvor er væggen, og hvor er de, som strøg den over, israels profeter, som profeterede om jerusalem og skuede fredssyner for det, hvor ingen fred var - lyder det fra den herre herren. og du, menneskesøn, vend dit ansigt mod dit folks døtre, som profeterer efter deres eget hertes tilskyndelse; profeter imod dem og sig: så siger den herre herren: ve dem, der syr bind til alle hændel og laver slør til alle hoveder efter hver legemshøjde for at fange sjæle! dræber i sjæle,

der hører til mit folk, og holder sjæle i live af egen nytte? i, som vanhelliger mig for mit folk for nogle håndfulde bygkorn og nogle bidder brød og således dræber sjæle, der ikke skulde dø, og holder sjæle i live, som ikke skulde leve, idet i lyver for mit folk, som gerne hører på løgn! derfor, så siger den herre herren: se, jeg kommer over eders bind, med hvilke i fanger sjæle, og river dem af eders arme, og de sjæle, i fanger, lader jeg slippe fri som fugle; og jeg sønderriver eders slør og frier mit folk af eders hånd, så de ikke mere er bytte i eders hånd; og i skal kende, at jeg er herren. fordi i ved svig voldet den retfærdiges hjerte smerte, skønt jeg ikke vilde volde ham smerte, og styrker den gudløses hænder, så han ikke omvender sig fra sin onde vej, at jeg kan holde ham i live, derfor skal i ikke mere skue tomhed eller drive eders spådomskunst; jeg frier mit folk af eders hånd; og i skal kende, at jeg er herren.

14

nogle af israels ældste kom til mig og satte sig lige over for mig. så kom herrens ord til mig således: menneskesøn! disse mænd har lukket deres afgudsbilleder ind i deres hjerte og stillet det, der blev dem årsag til skyld, for deres ansigt - skulde jeg lade mig rådspørge af dem? tal derfor med dem og sig: så siger den herre herren: hver den af israels hus, som lukker sine afgudsbilleder ind i sit hjerte og sætter det, der blev dem årsag til skyld, for sit ansigt og så kommer til profeten, ham vil jeg, herren, selv svare trods hans mange afgudsbilleder for at gribe israels hus i hjertet, fordi de faldt fra mig med alle deres afgudsbilleder. sig derfor til israels hus: så siger den herre herren: vend om, vend eder bort fra eders afgudsbilleder og vend eders ansigt bort fra alle eders ved-erstyggeligheder! thi hver den af israels hus og af de fremmede, der bor i israel, som skiller sig fra mig og lukker sine afgudsbilleder ind i sit hjerte og sætter det, der blev ham årsag til skyld, for sit ansigt og så kommer til profeten, for at denne skal rådspørge mig for ham, ham vil jeg, herren, selv svare; jeg retter mit åsyn mod den mand og gør ham til tegn og mundheld og udrydder ham af mit folk; og i skal kende, at jeg er herren. men lader profeten sig lokke til at sige et ord, så er det mig, herren, der har lokket ham, og jeg udrækker min hånd imod ham og udrydder ham af mit folk israel. de skal begge bære deres skyld, spørgeren og profeten skal være lige skyldige, for at israels hus ikke mere skal fare vild fra mig og blive urent ved alle sine overtrædelser; da skal de være mit folk, og jeg vil være deres gud, lyder det fra den herre herren. herrens ord kom til mig således: menneskesøn! når et land troløst synder imod mig, og jeg udrækker min hånd imod det og bryder broddets støttestav for det og sender hungersnød over det og udrydder folk og fæ, og disse tre mænd var i dets mtidte: noa, daniel og job, så skulde kun de tre redde deres liv ved deres retfærdighed, lyder det fra den herre herren. eller lader jeg rovdyr fare igennem landet og gøre det folketomt, så det bliver øde og ingen tør gå derigennem for de vilde dyr, og disse tre mænd var i dets midte - så sandt jeg lever, lyder det fra den

herre herren: de skulde ikke redde deres sønner eller døtre; de selv alene skulde reddes, men landet måtte blive øde. eller lader jeg sværdet komme over dette land og siger: "sværdet skal fare igennem landet!" og udrydder folk og fæ deraf, og disse tre mænd var i dets midte - så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: de skulde ikke redde deres sønner eller døtre; de selv alene skulde reddes. eller sender jeg pest over dette land og udgyder min harme over det med blod og udrydder folk og fæ deraf, og noa, daniel og job var i dets midte - så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: de skulde ikke redde søn eller datter; de selv alene skulde redde deres liv ved deres retfærdighed. men så siger den herre herren: og dog, når jeg sender mine fire grumme straffedomme, sværd, hunger, rovdyr og pest, over jerusalem for at udrydde folk og fæ deraf, se, da skal der levnes en flok undslupne, som fører sønner og døtre ud derfra; se, de skal drage hid til eder, og i skal se deres færd og gerninger; da skal i trøste eder over den ulykke, jeg har bragt over jerusalem, alt det, jeg har bragt over det. de skal være eder en trøst, når i ser deres færd og gerninger, og i skal skønne, at jeg ikke uden grund gjorde alt, hvad jeg lod det times, lyder det fra den herre herren.

15

herrens ord kom til mig således: menneskesøn! hvad har vinstokken forud for alle andre træer, ranken, som står iblandt skovens træer? tager man gavntre deraf? eller tager man deraf en knag til at hænge alskens redskaber på? når den så oven i købet har været givet ilden til føde, så at ilden har fortæret begge dens ender, og midten er svedet, duer den så til noget? se, da den endnu var uskadt, brugtes den ikke til noget, endsiges at den skulde kunne bruges til noget nu, da ilden har fortæret den og den er svedet. derfor, så siger den herre herren: som det går vinstokken blandt skovens træer, hvilke jeg giver ilden til føde, således giver jeg jerusalems indbyggere hen; jeg vender mit åsyn imod dem; af ilden slap de ud, men ild skal dog fortære dem; og i skal kende, at jeg er herren, når jeg vender mit åsyn imod dem. og jeg gør landet øde, fordi de var trolose, lyder det fra den herre herren.

16

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, forehold jerusalem dets vederstyggeligheder og sig: så siger den herre herren til jerusalem: dit udspring og din oprindelse var i kanaanaernes land; din fader var amorit, din moder hetterinde. og ved din fødsel gik det således til: da du fødtes, blev din navlestreng ikke skåret over, ej heller blev du tvættet ren med vand eller gnedet med salt eller lagt i svøb. ingen så på dig med så megen medynk, at han af medlidenhed gjorde nogen af disse ting for dig, men du henslængtes på marken, den dag du fødtes; således væmmedes man ved din sjæl. men jeg kom forbi, og da jeg så dig sprælle i blod, sagde jeg til dig, som du lå der i blodet:

"du skal leve og vokse som en urt på marken!" og du voksede, blev stor og trådte ind i din skønheds fylde; dine bryster blev faste, og dit hår voksede; men du var nøgen og bar. så kom jeg forbi og så dig, og se, din tid var inde, din elskovstid; og jeg bredte min kappeflig over dig og tilhyllede din blusel; så tilsvor jeg dig troskab og indgik pagt med dig, lyder det fra den herre herren, og du blev min. så tvættede jeg dig med vand, skyllede blodet af dig og salvede dig med olie; jeg klædte dig i broget vævede klæder, gav dig sko af tahasjskind på, bandt byssusklæde om dit hoved og hyllede dig i silke; jeg smykkede dig, lagde spange om dine arme og kæde om din hals, fæstede en ring i din næse, kugler i dine ører og en herlig krone på dit hoved; du smykkedes med guld og - sølv, din klædning var byssus, silke og broget vævede klæder; fint hvedemel, honning og olie var din mad, og du blev såre dejlig og drev det til at blive dronning. dit ry kom ud blandt folkene for din dejligheds skyld; thi den var fuldent ved de smykker, jeg udstyrede dig med, lyder det fra den herre herren. men du stolede på din dejlighed og boled i kraft af dit ry; du udøste din bolerske attrå over enhver, som kom forbi; du blev hans. af dine klæder tog du og gjorde dig spraglede offerhøje og boled på dem. du tog dine smykker af mit guld og sølv, som jeg havde givet dig, og gjorde dig mandsbilleder og boled med dem. du tog dine broget vævede klæder og hyllede dem deri, og min olie og røgelse satte du for dem. brødet, som jeg havde givet dig - fint hvedemel, olie og honning gav jeg dig at spise - satte du for dem til en liflig duft, lyder det fra den herre herren. og du tog dine sønner og døtre, som du havde født mig, og slagtede dem til føde for dem. var det ikke nok med din bolen, siden du slagtede mine sønner og gav dem hen, idet du indviede dem til dem? og under alle dine vederstyggeligheder og din bolen kom du ikke din ungdoms dage i hu, da du var nøgen og bar og lå og sprællede i blod. og efter al denne din ondskab - ve dig, ve! lyder det fra den herre herren - byggede du dig en alterfod og gjorde dig en offerhøj på alle torve. ved hvert gadehjørne byggede du dig en offerhøj og vanærede din dejlighed; du spredte benene for enhver, som kom forbi, og drev din bolen vidt. du boled med ægypterne, dine sværlemmede naboer, og drev din bolen vidt og krænkede mig. men se, jeg udtrakke min hånd imod dig og unddrog dig, hvad der tilkom dig, og jeg gav dig dine fjender filisterindernes gridskhed i vold, de, som skammede sig over din utugtige færd. siden boled du med assyrerne, umættelig som du var; du boled med dem, men blev endda ikke mæt. så udtrakke du din bolen til kræmmerlandet, kaldæernes land, men blev endda ikke mæt. hvor vansmægtede dog dit hjerte, lyder det fra den herre herren, da du gjorde alt dette, som kun en arg skøge kan gøre, da du byggede dig en alterfod ved hvert gadehjørne og gjorde dig en offerhøj på hvert torv. men du lignede ikke skøgen i at samle skøgeløn; hvilken horkvinde, der tager fremmede i sin mands sted! - ellers giver man skøgen en gave, men du gav alle dine elskere gaver og købte dem til at komme til dig rundt om fra og bole med dig. hos dig var det modsat af, hvad tilfældet ellers er med kvinder; ingen løb efter dig for at bole, men du gav

skøgeløn og fik selv ingen; det var det modsatte. derfor, du skøge, hør herrens ord! så siger den herre herren: fordi din skam ødtes bort og din blusel blottedes for dine elskere ved din boler, derfor og for alle dine vederstyggelige afgudsbilleders skyld og for dine sønners blods skyld, som du gav dem, se, derfor vil jeg samle alle dine elskere, hvem du var til glæde, både alle dem, du elskede, og alle dem, du hadede; jeg vil samle dem imod dig trindt om fra og blotte din blusel for dem, så de ser den helt. jeg vil dømme dig efter horkvindens og morderskers ret og lade vrede og nidkærhed ramme dig. jeg giver dig i deres hånd, og de skal nedbryde din alterfod, ødelægge dine offerhøje, rive klæderne af dig, tage dine smykker og lade dig stå nøgen og bar. de skal sammenkalde en forsamling imod dig, stene dig og med deres sværd hugge dig sønder og sammen; de skal sætte ild på dine huse og fuldbyrde dommen over dig i mange kvinders påsyn. jeg gør ende på din bolen, og du skal ikke mere komme til at give skøgeløn. jeg stiller min vrede på dig, til min nidkærhed viger fra dig, så jeg får ro og ikke mere er krænket. fordi du ikke kom dine ungdoms dage i hu, men vakte min vrede ved alt dette, se, derfor vil jeg gøre gengæld og lade din færd komme over dit hoved, lyder det fra den herre herren. du skal ikke vedblive at føje skændsel til alle dine vederstyggeligheder. se, enhver, som ynder ordsprog, skal bruge det ordsprog om dig: "som moder så datter!" du er din moders datter, hun leledes ved sin mand og sine børn; og du er dine søstres moder, se leledes ved deres mænd og børn. eders moder var hetiterinde, eders fader amorit. din store søster var samaria og hendes døtre norden for dig, og din lille søster sønden for dig var sodomia og hendes døtre. på deres veje vandrede du ikke, og vederstyggeligheder som deres øvede du ikke; kun en liden stund, så handlede du endnu værre end de på alle dine veje. så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herre, din søster sodomia og hendes døtre handlede ikke som du og dine døtre! se, din søster sodomias brødre var overmod; brød i overflod og sorgløs tryghed blev hende og hendes døtre til del, men de rakte ikke den arme og fattige en hjælpende hånd; de blev hovmodige og øvede vederstyggelighed for mine øjne; derfor stødte jeg dem bort, så snart jeg så det. heller ikke samaria syndede halvt så meget som du! du har øvet flere vederstyggeligheder end de og retfærdiggjort dine søstre ved alle de vederstyggeligheder, du øvede. så bær da også du din skændsel, du, som har skaffet dine søstre oprejsning; da dine synder er vederstyggeligere end deres, står de retfærdigere end du; så skam da også du dig og bær din skændsel, fordi du har retfærdiggjort dine søstre. og jeg vil vende deres skæbne, sodomias og hendes døtres og samarias og hendes døtres, og jeg vil vende din skæbne midt iblandt dem, for at du kan bære din skændsel og blues ved alt, hvad du har gjort, idet du derved skaffede demen trøst. dine søstre sodomia og hendes døtre og samaria og hendes døtre skal blive, hvad de fordum var, og du og dine døtre, hvad i fordum var. din søster sodomias navn tog du ikke i din mund i dit overmods dage, da din blusel endnu ikke var blottet som nu, du spot for edoms kvinder, og alle kvinder deromkring og for fil-

isternes kvinder, som hånede dig fra alle sider! du må bære din skændsel og dine vederstyggeligheder, lyder det fra herren. ja, så siger den herre herren: jeg gør med dig, som du har gjort, du, som lod hånt om eden og brød pagten. men jeg vil ihukomme min pagt med dig i din ungdoms dage og oprette en evig pagt med dig. og du skal komme dine veje i hu og blues, når jeg tager dine søstre, både dem, der er større, og dem, der er mindre end du, og giver dig dem til døtre, men ikke fordi du var tro i pagten. jeg opretter min pagt med dig, og du skal kende, at jeg er herren, for at du skal komme det i hu med skam og ikke mere kunne åbne din mund, fordi du blues, når jeg tilgiver dig alt, hvad du har gjort, lyder det fra den herre herren.

17

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, fremsæt en gåde og tal i lignelse til israels slægt; sig: så siger den herre herren: den store ørn med vældigt vingefang, lange vinger, tæt fjederham og brogede farver kom til libanon og tog cederens top; spidsen af dens skud brød den af, bragte den til et kræmmerland og satte den i en handelsby. så tog den en plante der i landet og plantede den i en sødemark ved rigeligt vand...", for at den skulde vokse og blive en yppig, lavstammet vinstok, hvis ranker skulde vende sig til den, og hvis rødder skulde blive under den. og den blev en vinstok, som skød grene og bredte sine kviste. men der var en anden stor ørn med vældigt vingefang og rig fjederham; og se, vinstokken bøjede sine rødder imod den og strakte sine ranker hen til den, for at den skulde give den mere vand end bedet, den stod i. på en frugtbar mark ved rigeligt vand var den plantet for at skyde grene, bære frugt og blive en herlig vinstok. sig derfor: så siger den herre herren: mon det lykkes den? mon den første ørn ikke rykker dens rødder op og afriver dens frugt, så alle de friske skud tørres hen? der skal jo ingen kraftig arm eller mange folk til at rive den løs fra roden. se, den er plantet, men mon det lykkes den? mon den ikke, så snart ostenvinden når den, hentørres i bedet, den voksede i? og herrens ord kom til mig således: sig til den genstridige slægt: ved i ikke, hvad dette betyder? sig: babels konger kom til jerusalem, tog kongen og fyrsterne og førte dem med hjem til babel. derpå tog han entling af kongehuset og sluttede pagt med ham og lod ham aflægge ed. landets stormænd tog han dog med, for at riget skulde holdes nede og ikke hovmode sig, men holde hans pagt, at den måtte stå fast. men han faldt fra og sendte sine bud til ægypten, for at de skulde give ham heste og folk i mængde. mon det lykkes ham? mon den, der bærer sig således ad, slipper godt derfra? skal den, der bryder en pagt, slippe fra det? så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: hvor den konge bor, som gjorde ham til konge, hvis ed han lod hånt om, og hvis pagt han brød, der hos ham i babel skal han dø. og farao skal ikke hjælpe ham i krigen med en stor hær eller en talrig skare, når der opkastes stormvold og bygges belejringstårne til undergang for mange mennesker. thi han lod hånt om eden og brød pagten trods givet håndslag; alt dette gjorde han; han skal ikke undslippe! sig derfor: så

siger den herre herren: så sandt jeg lever: min ed, som han lod hånt om, og min pagt, som han brød, vil jeg visselig lade komme over hans hoved! jeg breder mit net over ham, så han fanges i mit garn, og jeg bringer ham til babel for der at gå i rette med ham for den troløshed, han viste mig. alle hans udvalgte folk i alle hans hære skal falde for sværd, og de, der er til rest, spredes for alle vinde; og i skal kende, at jeg, herren, har talet. så siger den herre herren: så tager jeg selv en gren af cederens top, af dens skuds spidser bryder jeg en tynd kvist og planter den på et højt, knejsende bjerg. på israels høje bjerg vil jeg plante den, og den skal skyde grene og bære lov og blive en herlig ceder. under den skal alle vingede fugle bygge, i dens grenes skygge skal de bo. og alle markens træer skal kende, at jeg, herren, nedbøjer det høje træ og ophøjer det lave, udtørre det friske træ og lader det tørre blomstre.

18

herrens ord kom til mig således: hvor tør i bruge det mundheld i israels land: fædre åd sure druer, og børnenes tænder blev ømme. så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: ingen skal mere bruge dette mundheld i israel. se, alle sjæle er mine; både faderens sjæl og sønnens sjæl er mine; den sjæl der synder skal dø. når en mand er retfærdig og gør ret og skel, ikke spiser på bjergene eller løfter sit blik til israels huses afgudsbilleder eller skænder sin næstes hustru eller nærmer sig en kvinde, så længe hun er uren, eller voldrer noget menneske men, men giver sit håndpant tilbage, ikke raner, men giver den sultne sit brød og klæder den nøgne, ikke låner ud mod åger eller tager opgæld, men holder sin hånd fra uret, fælder redelig dom mand og mand imellem, vandrer efter mine anordninger og tager vare på at udføre mine lovbud, han er retfærdig, han skal visselig leve, lyder det fra den herre herren. men avler han en voldsmand til søn, som udøser blod og gør en eneste af disse ting medens han selv ikke gjorde nogen af disse ting - spiser på bjergene, skænder sin næstes hustru voldre de arme og fattige men raner, ikke giver håndpant tilbage, men løfter sit blik til afgudsbillederne, gør, hvad vederstyggeligt er, låner ud mod åger og tager opgæld, så skal han ingeniende leve; han har øvet alle disse vederstyggeligheder, han skal visselig lide døden, hans blod skal komme over ham. men sæt, at sønnen avler en søn, som ser alle de synder, faderen gjorde, og at han bliver angst og ikke bærer sig således ad, ikke spiser på bjergene eller løfter sit blik til israels huses afgudsbilleder eller skænder sin næstes hustru eller voldrer noget menneske men eller tager håndpant eller raner, men giver den sultne sit brød og klæder den nøgne, holder sin hånd fra uret, ikke tager åger eller opgæld, men holder mine lovbud og vandrer efter mine anordninger, så skal han ikke dø for sin faders misgerning, men visselig leve. hans fader derimod døde for sin misgerning, fordi han øvede vold, ranede og gjorde i sit folk hvad ikke var godt, og i siger: "hvorforskulde sønnen ikke bære faderens misgerning?" nej, thi sønnen gjorde ret og skel, holdt alle mine lovbud og levede efter

dem. den sjæl, der synder, den skal dø; søn skal ikke bære faders misgerning, ej heller fader søns. over den retfærdige skal hans retfærdighed komme, over den gudløse hans gudløshed. men når den gudløse omvender sig fra alle de synder, han har gjort, og holder alle mine anordninger og gør ret og skel, da skal han visselig leve og ikke dø. ingen af alle de overtrædelser, han har øvet, skal tilregnes ham; i kraft af den retfærdighed, han øvede, skal han leve. mon jeg har lyst til den gudløses død, lyder det fra den herre herren, mon ikke til, at han omvender sig fra sin vej, så han må leve? men når den retfærdige vender sig fra sin retfærdighed og gør uret, lignende vederstyggeligheder, som den gudløse øvede, så skal ingen af de retfærdige gerninger, han har gjort tilregnes ham; for den troløshed, han øvede, og den synd, han gjorde, skal han dø. og i siger: "herrens vej er ikke ret!" hor dog, israels hus! er det min vej, der ikke er ret? er det ikke snarere eders vej, der ikke er ret? når den retfærdige vender sig fra sin retfærdighed og gør uret, skal han dø; for den uret, han gør, skal han dø. men når en gudløs vender sig fra den gudløshed, han har øvet, og gør ret og skel, skal han holde sin sjæl i live. han vendte sig fra alle de overtrædelser, han havde øvet; han skal visselig leve og ikke dø. og israels hus siger: "herrens vej er ikke ret!" er det min vej, israels hus, der ikke er ret? er det ikke snarere eders vej, der ikke er ret? derfor dommer jeg enhver af eder efter hans veje, israels hus, lyder det fra den herre herren. vend om og omvend eder fra alle eders overtrædelser, at de ikke skal blive eders årsag til skyld. gør eder fri for alle de overtrædelser, i har øvet imod mig, og skab eder et nyt hjerte og en ny ånd; thi hvorfor vil i dø, israels hus? thi jeg har ikke lyst til nogens død, lyder det fra den herre herren.

19

du menneskesøn istem en klagesang over israels fyrster og sig: hvor var dog din moder en lovende midt iblandt løver! hun hviled blandt unge løver opfostred unger. en unge voksede til, en ungløve blev den; den lærte at røve rov, mennesker åd den. da opbød man folkene mod den, i grav blev den fanget, de slæbte den bort med kroge til ægyptens land. da hun så, at den var ført bort, at håbet var bristet, tog hun en anden unge og gjorde til løve. den gik imellem lovinder, en ungløve blev den, den lærte at røve rov, mennesker åd den. den overfaldt vædre på græs, var hjordenes rædsel landet og dets fylde stivned af angst for dens brøl. og folkene lagde snarer rundt omkring den, over den bredte de nettet, i grav blev den fanget. de trak den med kroge i bur og førte den til babels konge, hen til borgen, at dens røst ej mer skulde høres på israels bjerge. din moder var en vinstok i vingården, plantet ved vand, frugtbar og rig på grene ved rigelig væde. en af dens grene blev til et herskerspir dens knejsende vækst skød op imellem løvet, let at se i sin højde, med mange ranker. men, i vrede blev vinstokken oprykt, slængt til jorden, østenstorm tørred dens frugt, den reves af, dens stolte gren blev vissen, ild åd den op. nu er den plantet i ørkenen, et tørt og tørstigt land. ild for ud af dens gren, fortæred

dens ranker og frugt: en stolt gren findes ej på den til herskerspir. dette er en klagesang, og en klagesang blev det.

20

i det syvende år på den tiende dag i den femte måned kom nogle af israels ældste for at rådspørge herren, og de satte sig lige over for mig. så kom herrens ord til mig således menneskesøn, tal til israels ældste og sig: så siger den herre herren: kommer i for at rådspørge mig? så sandt jeg lever: jeg lader mig ikke rådspørge af eder, lyder det fra den herre herren. vil du dømme dem, vil du dømme, menneskesøn? så forehold dem deres fædres vederstyggeligheder og sig til dem: så siger den herre herren: dengang jeg udvalgte israel, løftede jeg min hånd til ed for jakobs huses afkom og gav mig til kende for dem i ægypten; jeg løftede min hånd for dem og svor: jeg er herren eders gud. dengang løftede jeg min hånd og tilsvor dem, at jeg vilde føre dem ud af ægypten til landet, jeg havde givet dem, et land, der flyder med mælk og honning, det dejligste af alle lande. og jeg sagde til dem: enhver skal bortkaste sine væmmelige guder, som hans øjne hænger ved; og i må ikke gøre edere urene ved ægyptens afgudsbilleder. men de var genstridige imod mig og vilde ikke høre mig; de bortkastede ikke deres væmmelige guder, som deres øjne hang ved, og lod ikke ægyptens afgudsbilleder fare. så tænkte jeg på at udøse min vrede over dem og køle min harme på dem midt i ægypten. for mit navns skyld greb jeg dog ind, at det ikke skulde vanæres for de folks øjne, blandt hvilke de levede, og i hvis påsyn jeg havde åbenbaret mig for dem, idet jeg førte dem ud af ægypten. så førte jeg dem ud af ægypten og bragte dem ud i ørkenen; og jeg gav dem mine anordninger og kundgjorde dem mine lovebud; det menneske, som gør efter dem, skal leve ved dem. også mine sabbater gav jeg dem, for at de skulde være et tegn mellem mig og dem, at det skal kendes, at jeg, herren, er den, som helliger dem. men israels hus var genstridigt imod mig i ørkenen; de vandrede ikke efter mine anordninger, men lod hånt om mine lovebud - det menneske, som gør efter dem, skal leve ved dem og mine sabbater vanhelligede de grovelig. så tænkte jeg på at udøse min vrede over dem i ørkenen og tilintetgøre dem. for mit navns skyld greb jeg dog ind, at det ikke skulde vanæres for de folks øjne, i hvis påsyn jeg havde ført dem ud. og jeg løftede min hånd for dem i ørkenen og svor, at jeg ikke vilde føre dem ind i det land, jeg havde givet dem, et land, der flydler med mælk og honning, det dejligste af alle lande, fordi de lod hånt om mine lovebud og ikke vandrede efter mine anordninger, men vanhelligede mine sabbater; thi deres hjerte holdt sig til deres afgudsbilleder. jeg havde medlidenhed med dem, så jeg ikke tilintetgjorde dem; jeg gjorde ikke ende på dem i ørkenen. så sagde jeg til deres sønner i ørkenen: følg ikke eders fædres anordninger, hold ikke deres lovebud og gør eder ikke urene med deres afgudsbilleder. jeg, herren, er eders gud! følg mine anordninger og tag vare på at holde mine lovebud; hold mine sabbater hellige, så de bliver et tegn mellem mig og eder, at det må

kendes, at jeg, herren, er eders gud. men også sønnerne var genstridige imod mig; de fulgte ikke mine anordninger og tog ikke vare på at holde mine lovebud - det menneske, som gør efter dem, skal leve ved dem - og vanhelligede mine sabbater. så tænkte jeg på at udøse min harme over dem og køle min vrede på dem i ørkenen. dog holdt jeg min hånd tilbage, og jeg greb ind for mit navns skyld, at det ikke skulde vanæres for de folks øjne, i hvis påsyn jeg havde ført dem ud. jeg løftede min hånd for dem i ørkenen og svor, at jeg vilde sprede dem blandt folkene og udstro dem i landene, fordi de ikke holdt mine lovebud, men lod hånt om mine anordninger og vanhelligede mine sabbater, og deres øjne hang ved deres fædres afgudsbilleder. derfor gav jeg dem anordninger, som ikke er gode, og lovebud ved hvilke de ikke vandt liv; jeg gjorde dem urene ved deres gaver, idet de lod alt hvad der åbner moders liv, gå igennem ilden; thi jeg vilde have dem til at stivne af rædsel, at de måtte kende, at jeg er herren. derfor, menneskesøn, tal til israels hus og sig til dem: så siger den herre herren: eders fædre håned mig ydermere ved at være trolose imod mig. jeg bragte dem til det land jeg med løftet hånd havde svoret at give dem; men hver gang de så en høj bakke eller et løvrigt træ ofrede de der deres slagtofre og bragte deres krænkende offergave; der beredte de deres liflige duft og udgød deres drikofre. da sagde jeg til dem: "hvad er det for en offerhøj, i går hen til!" og derfor bærer den endnu den dag i dag navnet offerhøj. sig derfor til israels hus: så siger den herre herren: gør i eder ikke urene på eders fædres vis og boler med deres væmmelige guder? ja, når i bringer eders gaver, når i lader eders sønner gå igennem ilden, gør i eder den dag i dag urene til ære for alle eders afgudsbilleder - og så skulde jeg lade mig rådspørge af eder, israels hus? så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: jeg lader mig ikke rådspørge af eder! hvad der er kommet op i eders sind, skal visselig ikke ske; i siger: "vi vil være som folkene, som slægterne i andre lande og dyrke træ og sten" så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: med stærk hånd og udstrakt arm og udøst vrede vil jeg vise, at jeg er eders konge. med stærk hånd og udstrakt arm og udøst vrede vil jeg føre eder bort fra folkeslagene og samle eder fra de lande, hvor i er spredt, og bringe eder til folkeslagenes ørken, og der vil jeg gå i rette med eder ansigt til ansigt. som jeg gik i rette med eders fædre i ægyptens ørken, vil jeg gå i rette med eder, lyder det fra den herre herren. jeg vil lade eder gå under staven og føre eder fuldtaligt frem. jeg vil fraskille dem, der var genstridige og faldt fra mig; jeg fører dem ud af deres udlændigheds land, men til israels land skal de ikke komme; og i skal kende, at jeg er herren. men i, israels hus! så siger den herre herren: gå hen og dyrk hver sit afgudsbillede, men siden skal i visselig høre min røst og ikke mere vanhellige mit hellige navn med eders offergaver og afgudsbilleder. thi på mit hellige bjerg, på israels høje bjerg, lyder det fra den herre herren, der skal hele israels hus i landet tjene mig; der vil jeg vise dem mit velbehag, og der vil jeg spørge efter eders offerfyndelser og første-grodegaver, alt, hvad i vil hellige. ved den liflige duft vil jeg vise eder mit velbehag, når jeg fører eder ud fra

folkeslagene og samler eder fra alle de lande, hvor i er spredt, og jeg vil på eder vise mig som den hellige for folkens øjne. og i skal kende, at jeg er herren, når jeg fører eder til israels jord, det land, jeg med løftet hånd svor at give eders fædre. der skal i ihukomme eders veje og alle de gerninger, i gjorde eder urene med, så i ledes ved eder selv for alt det onde, i øvede. og i skal kende, at jeg er herren, når jeg gør således med eder for mit navns skyld, ikke efter eders onde veje og skændige gerninger, israels hus, lyder det fra den herre herren. herrens ord kom til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt mod sønden og lad din tale strømme sønderpå og profeter mod sydlandets skov! sig til sydlandets skov: hør herrens ord! så siger den herre herren: jeg sætter ild på dig, og den skal fortære alle træer i dig, både friske og tørre; den luende ild skal ikke slukkes, og alle ansigter skal svides fra syd til nord. og alt kød skal se, at jeg, herren, har tændt den; den skal ikke slukkes! da sagde jeg: "ak, herre, herre, de siger om mig, at jeg altid taler i lignelser!"

21

da kom herrens ord til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt mod jerusalem, lad din tale strømme mod helligdommen og profeter mod israels land! sig til israels land: så siger herren: se, jeg kommer over dig og drager mit sværd af skeden for at udrydde både retfærdige og gudløse af dig. fordi jeg vil udrydde både retfærdige og gudløse af dig, derfor skal mit sværd fare af skeden mod alt kød fra syd til nord. og alt kød skal kende, at jeg, herren, har draget mit sværd af skeden; det skal ikke vende tilbage! men du, menneskesøn, støn, støn for deres øjne, som om dine lænder skulde briste, i bitter smerte! og når de spørger: "hvorfor stønner du?" så svar: "over en tidende; thi når den kommer, skal hvert hjerte smelte, alle hænder synke, hver ånd sløves og alle knæ flyde som vand. se, den kommer, den fuldbyrdes, lyder det fra den herre herren." herrens ord kom til mig således: menneskesøn, profeter og sig: så siger herren: et sværd, et sværd er hvæset og slebet blankt, hvæset mod slagtning for øje, blankt til at udsende lyn..." jeg gav en slagter det, at han skal tage det fat; det er hvæset og slebet for at gives en drabsmand i hænde, råb og vånd dig, menneskesøn! thi det kommet over mit folk, over alle israels fyrster; sammen med mit folk er de givet til sværdet. derfor slå dig på hoften! lyder det fra den herre herren. Og du, menneskesøn, profeter og slå hænderne sammen, gør sværdet som to, ja, gør det som tre! det er et dræbende sværd, den store hednings sværd; indjag dem rædsel dermed, at deres hjertes må ængstes og mange må falde ved alle porte. jeg sætter dig til at slagte, du sværd, som er gjort til at lyne, hvæset til slagtning. indjag rædsel både til højre og venstre, hvor din od rettes hen! også jeg vil slå hænderne sammen og kole min vrede. jeg, herren, har talet! herrens ord kom til mig således: du, menneskesøn, afsæt dig to veje, ad hvilke babels konges sværd skal komme, således at begge udgår fra et og samme land; og opstil en vejviser der, hvor de to byveje skilles, så at sværdet både kan komme til rabba i ammoniternes land og til juda

og jerusalem midt i juda. thi babels konge står på vejskellet, hvor de to veje skilles, for at tage varsler; han ryster pilene, rådspørger husguderne, ransager levereren. i sin højre holder han loddet "jerusalem", at han skal åbne munden til skrig og løfte røsten til krigsråb, rejse stormbukke mod portene, opkaste stormvold og bygge belejringstårne. ederne, svorne ved gud, regnede de lige med falsk spådom, men han bringer deres brøde i minde, for at de skal fanges. derfor, så siger den herre herren: fordi i bringer eders brøde i minde, idet eders overtrædelser åbenbares, så eders synder bliver synlige i alt, hvad i gør, fordi i bringer eder i minde ved dem, skal i fanges. og du, gudløse hedning, israels fyrste, hvis time slår, når din misgerning er fuldmoden, så siger den herre herren: bort med hovedbindet, ned med kronen! som det var, er det ikke mere! op med det lave, ned med det høje! grushobe, grushobe gør jeg det til. ve det! således skal det være, til han kommer, som har retten til det; ham vil jeg give det. du, menneskesøn, profeter således: så siger den herre herren om ammoniterne og deres hån! og sig: et sværd, et sværd er draget til at slagte hvæset til at udsende lyn, medens man skuer dig tomhed og spår dig løgn, for at det skal lægges på de gudløse hedningers hals, hvis time slår, når deres misgerning er fuldmoden. vend tilbage til din borg! på det sted, hvor du skabtes, i det land, du stammer fra, vil jeg dømme dig. jeg vil udøse min vrede over dig, blæse min harmes ild op imod dig og give dig i grumme menneskers hånd, som er mestre i at tilintetgøre. du skal blive ildens føde, dit blod skal flyde i dit land; du skal ikke kommes i hu, thi jeg, herren, har talet.

22

herrens ord kom til mig således: du menneskesøn! vil du dømme blodbyen? så forehold den alle dens vederstyggheder og sig: så siger den herre herren: ve byen, der udøser blod i sin midte, for at dens time skal komme, og laver sig afgudsbilleder for at gøre sig uren. ved dine egne folks blod, som du har udgydt, har du pådraget dig skyld, og ved de afgudsbilleder du har lavet, er du blevet uren; du har bragt din time nær og hidført dine års frist. derfor gør jeg dig til hån for folkene og til spot for alle lande; fra nær og fjern skal man spotte dig, du, hvis navn er skændet, og som er fuld af larm. se, israels fyrster optræder hver og een egenmægtigt i dig og udøser blod. fader og moder ringeagtes, den fremmede undertrykkes i dig, den faderløse og enken lider uret. mine hellige ting agter du ringe og vanhelliger mine sabbater. du har æreskændere i din midte, som bagtaler, så der udøses blod, og folk, som spiser på bjergene. utugt går i svang i din midte; i dig blottes faderens skam, og kvinder krænkes i deres urenheds tid. man over vederstygghed mod sin næstes hustru, man gør sin sønneløse uren ved utugt, man skænder i dig sin kødelige søster. i dig tager man gave for at udøse blod; du tager åger og opgæld, voldelig over du svig mod din næste; og mig glemmer du, lyder det fra den herre herren. men se, jeg slår hænderne sammen over den uredelige vinding, du har skaffet dig, og over det blod, der er udøst

i dig. kan dit hjerte holde stand, kan dine hænder være faste i de dage, da jeg tager fat på dig? jeg, herren, har talet, og jeg fuldbyrder det. jeg vil sprede dig blandt folkene og udstøde dig i landene og tage din urenhed fra dig; jeg vil lade mig vanære ved dig for folkenes øjne; og du skal kende, at jeg er herren. og herress ord kom til mig således: menneskesøn! israels hus er blevet mig til slagge; de er alle blevet kobber, tin, jern og bly i smelteovnen; sølvslagge er de blevet. derfor, så siger den herre herren: fordi i alle er blevet til slagge, derfor vil jeg samle eder i jerusalem; som man samler sølv, kobber, jern, bly og tin i en smelteovn og blæser til ilden for at smelte det, således vil jeg i min vrede og harme samle eder og kaste eder ind og smelte eder; jeg vil samle eder og blæse min vredes ild op imod eder, så i smeltes deri. som sølv smeltes i smelteovnen, skal i smeltes deri; og i skal kende, at jeg, herren, har udøst min vrede over eder. og herrens ord kom til mig således: menneskesøn, sig til landet: du er et land, der ikke får regn og byger på vredens dag, hvis fyrster er som brølende løver på rov; de tilintetgør sjæle, tilriver sig gods og guld, gør mange til enker deri. præsterne øver vold mod min lov, vanhelliger mine hellige ting og gør ikke skel mellem det, der er helligt, og det, der ikke er helligt, lærer ikke forskel mellem rent og urent og lukker øjnene for mine sabbater, så jeg er blevet vanhelliget blandt dem. fyrsterne er som ulve på rov: de er ivrige efter at udøse blod og tilintetgøre menneskeliv for at skaffe sig vinding. profeterne stryger over med kalk, idet de skuer tomhed og varsler løgn og siger: "så siger den herre herren!" uden at herren har talet. det menige folk øver vold og går på rov, den arme og fattige gør de uret, og den fremmede undertrykker de imod lov og ret. jeg søgte iblandt dem efter en, der vilde bygge en mur og stille sig i gabet for mit åsyn til værn for landet, at jeg ikke skulde ødelægge det; men jeg fandt ingen. derfor udøser jeg min vrede over dem, med min harmes ild tilintetgør jeg dem; deres færd lader jeg komme over deres hoved, lyder det fra den herre herren.

23

herrens ord kom til mig således: menneskesøn! der var to kvinder, døtre af en og samme moder. de boled i deres ungdom i ægypten: der krammedes deres bryster, der krænkedes man deres jomfrubarm. den ældste hed ohola, hendes søster oholiba. og de blev mine og fødte sønner og døtre. ohola er samaria, oholiba jerusalem. men i stedet for at holde sig til mig boled ohola og var i brynde for sine elskere, assurs sønner, der nærmede sig hende klædt i purpur, statholdere og landshøvdinge, alle sammen smukke unge mænd, ryttere højt til hest; og hun gav dem sin bolerske elskov, alle assurs ypperste sønner, og alle vegne, hvor hun kom i brynde, gjorde hun sig uren ved deres afgudsbilleder. men sin bolen med ægypterne opgav hun ikke, thi de havde ligget hos hende i hendes ungdom; de havde skændet hendes jomfrubarm og udøst deres bolerske attræ over hende. derfor gav jeg hende i hendes elskeres, assurs sønners, hånd, for hvem hun var i brynde; og de blottede hendes blusel, tog hen-

des sønner og døtre og dræbte hende selv med sværd, så hun fik vanry blandt kvinder; således fuldbyrdede de dommen over hende. det så hendes søster oholiba, og dog kom hun i endnu værre brynde og boled endnu værre end søsteren. hun kom i brynde for assurs sønner, statholdere og landshøvdinge, der nærmede sig hende herligt klædt, ryttere højt til hest, alle sammen smukke unge mænd. og jeg så, at hun blev uren; begge fulgte samme vej, men hun drev sin bolen videre endnu; thi da hun så mænd afbildede på muren, billeder af kaldæere, malet med rødt, med bælte om lænd og nedhængende hovedbind, alle at se til som hovedsmænd, en afbildning af babels sønner, hvis hjemstavn kaldæa er, så kom hun i brynde for dem, så snart hun fik øje på dem, og hun sendte bud til dem i kaldæa: og babels sønner gik ind til hende, lå hos hende i elskov og gjorde hende uren ved deres bolen; og hun blev uren ved dem, til hun følte lede ved dem. da hun havde åbenbaret sin bolerske attræ og blottet sin blusel, følte jeg lede ved hende, som jeg var blevet led ved hendes søster. men hun drev sin bolen videre endnu, idet hun kom sin ungdoms dage i hu, da hun havde bolet i ægypten, og hun kom i brynde ved dets bolere, der havde kød som æsler og var gejl som hingste; og hun optog sin ungdoms skændsel, dengang ægypterne krænkedes hendes jomfrubarm og krammedes hendes unge bryster, derfor, oholiba, så siger den herre herren: jeg hidser dine elskere på dig, dem, du følte lede ved, og fører dem mod dig fra alle kanter, babels sønner og alle kaldæerne, pekod, sjoa og koa og med dem alle assurs sønner, alle sammen smukke unge mænd, statholdere og landshøvdinge, hovedsmænd og navnkundige mænd, alle højt til hest; og de skal komme imod dig med en vrimmel af vogne og hjul og en hærske af folkeslag; store og små skjolde og hjelme skal de rette imod dig fra alle kanter. jeg overlader dem dommen, og de skal dømmes dig efter deres ret. jeg retter min nidkærhed imod dig, og de skal handle med dig i vrede; din næse og dine ører skal de skære af, dit afkom skal falde for sværdet; de skal tage dine sønner og døtre, og dit afkom skal fortæres af ild; de skal rive klæderne af dig og tage alle dine smykker; jeg gør ende på din skændsel og din bolen, som du hengav dig til i ægypten, og du skal ikke mere løfte dit blik til dem eller komme ægypten i hu. thi så siger den herre herren: se, jeg giver dig i deres hånd, som du hader og ledes ved; de skal handle med dig i had og tage alt dit gods og efterlade dig nøgen og bar, så din bolerske blusel blottes. det kan du takke din skændsel og din bolen for, thi du boled med folkene og gjorde dig uren med deres afgudsbilleder. du vandrede i din søsters spor; derfor giver jeg dig hendes bæger i hånden. så siger den herre herren: du skal drikke af din søsters bæger, som er både dybt og bredt; du skal blive til latter og spot; bægeret rummer meget; det er fuldt af beruselse og stønnen, et bæger med gru og rædsel er din søster samarias bæger. du skal drikke det ud til sidste dråbe, gnave dets skår og sønderrive dine bryster, så sandt jeg har talet, lyder det fra den herre herren. derfor, så siger den herre herren: fordi du glemte mig og kastede mig bag din ryg, skal du bære følgen af din

skændsel og bolen. og herren sagde til mig: menneskesøn! vil du dømme ohola og oholiba, så forehold dem deres vederstyggeligheder, at de horede og har blod på hænderne; de horede med deres afgudsbilleder, og til føde for dem lod de bornene, de fødte mig, gå igennem ilden. fremdeles har de gjort mig dette: de har gjort min helligdom uren og vanhelliget mine sabbater; endog samme dag de havde slået deres børn til afgudsbillederne, kom de til min helligdom og vanhelligede den. sandelig, således gjorde de i mit hus. ja, for mænd, som kom langvejs fra, straks der var sendt dem bud, badede du dig, sminkede du dine øjne og tog dine smykker på; og du satte dig på et prægtigt leje, og foran det dækkedes et bord, på hvilket du satte min røgelse og min olie. og det ligefrem larmede hos søstrene; så mange mænd kom der fra ørkenen; og de lagde spange om deres arme og satte en herlig krone på deres hoved. så sagde jeg: således har de horet, på skøgevis har de bolet. man gik ind til dem som til en skøge; således gik man ind til ohola og oholiba og øvede skændsel. uvidlige mænd skal dømme dem efter ægteskabsbryderskers og morderskers ret; thi de horede og har blod på hænderne. thi så siger den herre herren: en forsamling skal sammenkaldes imod dem, og de skal gives hen til at mishandles og udplyndres; forsamlingen skal stene dem og hugge dem sønder og sammen med sværd; deres sønner og døtre skal man dræbe, og deres huse skal man brænde. jeg gør ende på skændselen i landet, og alle kvinder skal lade sig advare derved og ikke efterligne eders skændsel. man skal lade eders skændsel komme over eder, og i skal bære følgen af de synder, i gjorde med eders afgudsbilleder; og i skal kende, at jeg er den herre herren.

24

herrens ord kom i det niende år på den tiende dag i den tiende måned til mig således: menneskesøn, opskriv dig navnet på denne dag, dagen i dag, thi netop i dag har babels konge kastet sig over jerusalem. og tal i lignelse til den genstridige slægt og sig: så siger den herre herren: sæt kedelen over, sæt den over; kom også vand deri; læg kødstykker i, alle hånde gode stykker, kølle og bov, fyld den med usøgte knogler; tag af hjordens bedste dyr og læg en stabel brænde under den; kog stykkerne, så også knoglerne koges ud! derfor, så siger den herre herren: ve blodbyen, den rustne kædel, hvis rust ikke er gået af. stykke efter stykke giver den fra sig; der kastes ikke lod om dem; - thi blodet er endnu midt i byen; den hældte det på den nøgne klippe og udgød det ikke på jorden for at dække det med muld. for at fremkalde vrede, for at tage hævn hældte jeg blodet på den nøgne klippe uden at dække det. derfor, så siger den herre herren: ve blodbyen! nu vil også jeg gøre brændestabelen stor; hent brænde i mængde, lad ilden lue og kødet blive mørt, hæld suppen ud og lad benene brændes og sæt kedelen tom på de glødende kul, for at den kan blive så hed, at kobberet gløder og urenheden smelter; rusten skal svinde! møje har den kostet, men den megen rust gik ikke af. i ilden med rusten! fordi du er uren af utugt, fordi du ikke kom af med din

urenhed, skønt jeg rensede dig, skal du ikke blive ren igen, før jeg har kølet min harme på dig. jeg, herren, har talet, og det kommer! jeg griber ind og opgiver det ikke, jeg skåner ikke og angre ej heller; efter dine veje og dine gerninger vil jeg dømme dig, lyder det fra den herre herren. herrens ord kom til mig således: menneskesøn! se, jeg tager dine øjnes lyst fra dig ved en brat død; men du skal ikke klage eller græde; du skal ikke fælde tårer; suk i stilhed og hold ikke døde klage, bind huen på og tag sko på fødderne, tilhyl ikke dit skæg og spis ikke sørgbrød! tal så om morgenen til folket! - så døde min hustru om aftenen, og næste morgen gjorde jeg, som mig var pålagt, og da folket sagde til mig: "vil du ikke lade os vide, hvad det, du der gør, skal sige os?" svarede jeg: "herrens ord kom til mig således: sig til israels hus: så siger den herre herren: se, jeg vil vanhellige min helligdom, eders hovmøds stolthed, eders øjnes lyst, eders sjæles længsel; og de sønner og døtre, i lod tilbage, skal falde for sværdet! og i skal gøre, som jeg nu gør; i skal ikke tilhulle eders skæg eller spise sørgbrød; eders huer skal klive på hovederne og eders sko på fødderne; i skal ikke klage eller græde, men svinde hen i eders synder og sukke for hverandre. ezekiel skal være eder et tegn; når det sker, skal i gøre, som han gør; og i skal kende, at jeg er den herre herren," og du, menneskesøn! på den dag jeg tager deres værn, deres herlige fryd, deres øjnes lyst og deres sjæles længsel, deres sønner og døtre fra dem, på den dag skal en flygtning komme til dig og melde det for dine ører; på den dag skal din mund åbnes, når flygtningen kommer, og du skal tale og ikke mere være stum; du skal være dem et tegn; og de skal kende, at jeg er herren.

25

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt imod ammoniterne, profeter imod dem og sig til dem: hør den herre herrens ord: så siger den herre herren: fordi du råbte "ha, ha!" over min helligdom, da den vanhelligedes, og over israels land, da det lagdes øde, og over judas hus, da de vandrede i landflygtighed, se, derfor giver jeg dig i eje til østens sønner; de skal opslå deres teltlejre og indrette deres boliger i dig; de skal spise din frugt og drikke din mælk. jeg gør rabba til græsgang for kameler og ammons byer til lejrsted for småkvæg; og i skal kende, at jeg er herren. thi så siger den herre herren: fordi du klappede i hænderne og stampede med fødderne og med dyb ringeagt godtede dig af hjertet over israels land, se, derfor udrækker jeg hånden imod dig og gør dig til rov for folkene; jeg udrydder dig af folkeslagene, udsletter dig af landene og tilintetgør dig; og du skal kende, at jeg er herren. så siger den herre herren: fordi moab siger: "se, det er med judas hus som med alle de andre folk!" se, derfor lægger jeg moabs skrænter åbne, så byerne går tabt fra dets ene ende til den anden, landets prydt, bet jesimot, baal-meon og hirjatajim. østens sønner giver jeg det i eje, for at det ikke mere skal ihukommes blandt folkene. jeg holder dom over moab; og de skal kende, at jeg er herren. så siger den herre herren: fordi edom optrådte hævngrigigt mod judas hus og pådrog sig svar skyld

ved at hævne sig på dem, derfor, så siger den herre herren: jeg udrækker hånden mod edom og udrydder folk og fæ deraf og gør det øde; fra teman til dedan skal de falde for sværdet. jeg fuldbyrder min hævn på edom ved mit folk israels hånd, og de skal handle med edom efter min vrede og harme, og edom skal kende min hævn, lyder det fra den herre herren. så siger den herre herren: fordi filisterne optrådte hævnerrigt og med foragt i hjertet tog hævn og hærgede i endeløst had, derfor, så siger den herre herren: se, jeg udrækker hånden mod filisterne og udrydder kreterne, og jeg tilintetgør, hvad der er levnet ved havets strand. jeg tager vældig hævn over dem og revser dem i vrede; og de skal kende, at jeg er herren, når jeg fuldbyrder min hævn på dem.

26

i det ellevte år på den første dag i ... månede kom herrens ord til mig således: menneskesøn! fordi tyrus siger om jerusalem: "ha, ha! folkeslagenes port er knust; den står mig åben; den var rig, men er nu ødel!" derfor, så siger den herre herren: se, jeg kommer over dig, tyrus, og fører mange folk imod dig, som når havet rejser sine bølger. de skal ødelægge tyruss mure og nedbryde tårnene. jeg fejrer muldet bort og gør tyrus til nøgen klippe; en tørreplads for net skal det være ude i havet, så sandt jeg har talet, lyder det fra den herre herren; og det skal blive et bytte for folkene. dets døtre på land skal hugges ned med sværd; og de skal kende, at jeg er herren. thi så siger den herre herren: se, nordenfra fører jeg mod tyrus kong nebukadreazar af babel, kongernes konge, med heste, vogne og ryttere og en vældig hærskare. dine døtre på land skal han hugge ned med sværd; han skal bygge belejringstårne, opkaste stormvold og rejse skjoldtag imod dig; sin murbrækkers stød skal han rette imod dine mure og nedbryde dine tårne med sine sværd. hans heste skal myldre, så støvet, de rejser, skjuler dig; ryttere, hjul og vogne skal larme, så dine mure ryster, når han drager igennem dine porte, som når man trænger ind i en stormet by. med sine hestes hove skal han nedtrampe alle dine gader; dit folk skal han hugge ned med sværdet og styrte dine stolte støtter til jorden. de skal rane din rigdom og gøre dine handelsvarer til bytte; de skal nedbryde dine mure og nedrive dine herlige huse: sten, tømmer og ler skal de kaste i vandet. jeg gør endepå dine brusende sange, og dine citres klang skal ikke mere høres. jeg gør dig til nøgen klippe, en tørreplads for net skal du være. aldrig mere skal du bygges, så sandt jeg, herren, har talet, lyder det fra den herre herren. så siger den herre herren til tyrus: for sandt, ved dit dønnende fald, ved de såredes stønnen, når sværd hugger løs i din midte, skal strandene skælve. ned fra sin trone stiger hver fyrste ved havet, kapperne lægger de bort, aflægger de brogede klæder og klæder sig i sorg; de sidder på jorden og skæler uafbrudt, slagne af rædsel over dig. de synger en klagesang om dig og siger til dig: ak, du gik under, forsvandt fra havet, du fejrede by, du, som var vældig på havet, du og dine borgere, du, der jog rædsel i alle, som boede der! nu gribes strandene af skælven, den dag du falder, og havets

øer forfærdes over din udgang! thi så siger den herre herren: når jeg gør dig til en øde by og lige med affolkede byer, når jeg fører verdensdybet over dig, og de vældige vande skjuler dig, så støder jeg dig ned iblandt dem, der steg ned i dybet, blandt fortidens folk, og lader dig ligge i underverdenen som ældgamle ruiner blandt dem, der steg ned i dybet, for at du aldrig mere skal bebos eller rejse dig i de levendes land; jeg giver dig hen til brat undergang, og det skal være ude med dig; selv om der søges efter dig, skal du aldrig i evighed findes, lyder det fra den herre herren.

27

herrens ord kom til mig således: du, menneskesøn, istem en klagesang over tyrus og sig til tyrus, som ligger ved adgangen til havet og driver handel med folkeslagene på de mange fjerne strande: så siger den herre herren: tyrus, du siger: "fuldendt i skønhed er jeg!" de byggede dig midt i havet, fuldendte din skønhed. de tømred af senircypresser hver planke i dig, fra libanon hentede de cedre at lave din mast, af basans højeste ege skar de dig årer, de lagde dit dæk af fyr fra kittæernes strande; dit sejl var ægyptisk byssus i broget væv, dit tag var purpur i blåt og rødt fra elisjas strande. zidons og arvads folk var rorkarle for dig, om bord var de kyndigste i zarepta, de var dine styrmænd, de ældste og kyndigste i gebal, de bødend din læk. folk fra persien, lyden og put var i din hær som krigsfolk, de ophængte skjolde og hjelme i dig; de gav dig glans. arvaditerne og deres hær stod rundt på dine mure, gammaditerne på dine tårne; de ophængte deres skjolde rundt på dine mure, de fuldendte din skønhed. tarsis var din handelsven, fordi du havde alskens gods i mængde; sølv, jern, tin og bly gav de dig for dine varer. javan, tubal og mesjek drev handel med dig; trælle og kobberkar gav de dig i bytte. togarmas hus gav dig køreheste, rideheste og muldyr for dine varer. rodosboerne drev handel med dig, mange fjerne strande var dine handelsvenner; elfben og ibenholt bragte de dig som vederlag. edom var din handelsven, fordi du havde varer i mængde; karfunkler, purpur, brogede tøjer, fint linned, koraller og rubiner gav de dig for dine varer. juda og israels land drev handel med dig; hvede fra minnit, bagværk, honning, olie og mastiks balsam gav de dig i bytte. damaskus var din handelsven fordi du havde alskens gods i mængde; de kom med vin fra helbon og uld fra zahar. vedan og javan gav sager fra uzal for dine varer; smeddet jern, hassia og kalmus fik du i bytte. dedan drev handel med dig med sadeldækkener til ridning. araberne og alle kedars fyrster var dine handelsvenner; med lam, vædre og bukke handlede de med dig. sabas og ramas handelsfolk drev handel med dig; den allerfineste balsam, alle slags ædelsten og guld gav de dig for dine varer. karan, kanne og eden, assyrerne og hele medien drev handel med dig; de handlede med dig med smukke klæder, purpurkapper, brogede tøjer, farvede tæpper, tvundet og fastsnoet reb på dine markeder; tarsisskibene tjente dig ved din omsætning. du fyldtes, blev såre tung midt ude i havet. i rum sø fik de dig ud, dine roende mænd; da knuste en ostenstorm dig midt ude på havet; dit

gods, dine varer, din vinding, dine søfolk og styrmænd, de, der bødend din læk, dine handelsfolk, alt dit krigsfolk, som var om bord, alt mandskab i din midte styrter i havets dyb, den dag du falder. markerne skælver ved dine styrmænds skrig. alle, der sidder ved årer, går da fra borde, søfolk og alle styrmænd går da i land; de løfter røsten over dig, klager bittert; på hovedet kaster de jord og vælter sig i støvet, klipper sig skaldet for dig, klæder sig i sæk, begræder dig, bitre i hu, med sjælekvide, istemtner jamrende klage over dig, klager: "oh, hvor tyrus er øde midt i havet! når din vinding kom ind fra havet, mætted du mange folkeslag; med dit meget gods og dine varer gjorde du jordens konger rige. nu led du skibbrud på havet, på vandens dyb, dine varer og alt dit mandskab gik under med dig. over dig gyser alle, som bor på de fjerne strande, deres konger er slagne af angst, deres ansigt blegner. deres kræmmere hånfløjter ad dig, til rædsel blev du, er borte for evigt.

28

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, sig til tyruks fyrste: så siger den herre herren: fordi dit hjerte hovmoder sig og du siger: "jeg er en gud, på et gudesæde sidder jeg midt ude i havet!" skønt du er et menneske og ingen gud, og fordi du føler dig i hjertet som en gud; se, du er visere end daniel, ingen vismand måler sig med dig; ved din visdom og indsiget vandt du dig rigdom og samlede dig guld og sølv i dine skatkamre; ved dit store handelsnilde øgede du din rigdom, så dit hjerte hovmodede sig over den - derfor, så siger den herre herren: fordi du i dit hjerte føler dig som en gud, se, derfor bringer jeg fremmede over dig, de grummeste folk, og de skal drage deres sværd mod din skønne visdom og vanhellige din glans. de skal styrte dig i graven, og du skal dø af ihjelslagnes død i havets dyb. mon du da ansigt til ansigt med dem, der dræber dig, vil sige: "jeg er en gud!" du, som i deres hånd, der slår dig ihjel, er et menneske og ikke en gud. de uomskårnes død skal du dø for fremmedes hånd, så sandt jeg har talet, lyder det fra den herre herren. og herrens ord kom til mig således: menneskesøn, istem en klagesang over kongen af tyrus og sig til ham: så siger den herre herren: du var indsigens segl, fuld af visdom og fuldkommen i skønhed. i eden, guds have, var du; alle slags ædelsten var din klædning, harneol, topas, jaspis, krysolit, sjoham, onyks, safir, rubin, smaragd og guld var på dig i indfatet og indlagt arbejde; det var til rede, den dag du skabtes. du var en salvet, skærmende kerub; jeg gjorde dig dertil; på det hellige gudebjerg var du; du vandrede imellem guds sønner. fuldkommen var du i din færd, fra den dag du skabtes, indtil der fandtes brøde hos dig. ved din megen handel fyldte du dit indre med uret og forbrød dig; da vanhelligede jeg dig og viste dig bort fra gudebjerget og tilintetgjorde dig, skærmende kerub, så du ikke blev mellem guds sønner. dit hjerte hovmodede sig over din skønhed, du satte din visdom til på grund af din glans. jeg, slængte dig til jorden og overgav dig til konger, at de skulde nyde skuet af dig. med dine mange misgerninger, ved din uredelige handel vanhelligede du dine helligdomme. da lod jeg

ild bryde løs i din midte, og den fortærede dig; jeg gjorde dig til støv på jorden for alle, som så dig. alle blandt folkeslagene, der kendte dig, stivnede af skræk over dig; du blev en rædsel, og borte er du for evigt. herrens ord kom til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt mod zidon og profeter imod det og sig: så siger den herre herren: se, jeg kommer over dig, zidon, og herliggør mig på dig; og du skal kende, at jeg er herren, når jeg holder dom over dig og viser min hellighed på dig. jeg sender pest over dig og blod i dine gader; ihjelslagnemænd skal tegne i din midte for sværd, der er rettet imod dig fra alle sider; og du skal kende, at jeg er herren. fremtidig skal der ikke være nogen tidsel til at såre eller torn til at stikke israels hus blandt alle dets naboer, som nu håner dem; og de skal kende, at jeg er den herre herren. så siger den herre herren: når jeg samler israels slægt fra de folkeslag, de er spredt iblandt, vil jeg hellige mig på dem for folkenes øjne, og de skal bo i deres land, som jeg gav min tjener jakob; de skal bo trygt deri, bygge huse og plante vingårde, ja bo trygt, medens jeg holder dom over alle dem, der hånede dem fra alle sider; og de skal kende, at jeg er herren deres gud.

29

i det tiende år, på den tolvte dag i den tiende måned kom herrens ord til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt mod farao, ægyptens konge, og profeter mod ham og hele ægypten. tal og sig: så siger den herre herren: se, jeg kommer over dig, farao, ægyptens konge, du store drage, som ligger midt i dine strømme, som siger: "nilen er min, jeg skabte den selv!" jeg sætter kroge i kæberne på dig og lader dine strømmes fisk hænge ved dine skæl og drager dig op af dine strømme med alle deres fisk, som hænger ved dine skæl. jeg slænger dig hen i ørkenen med alle dine strømmes fisk; på åben mark skal du falde, ej samles op eller jordes; til jordens dyr og himlens fugle giver jeg dig som føde. og kende skal hver en ægypter, at jeg er herren. fordi du har været en rørkæp for israels hus - du splintredes, når de greb om dig, og flænged dem hele hånden; du brast, når de støtted sig til dig, fik hver en lænd til at vakle - derfor, så siger den herre herren: se, jeg bringer sværd over dig og udrydder folk og fæ af dig; ægypten skal blive til ørk og øde; og de skal kende, at jeg er herren, fordi du sagde: "nilen er min, jeg skabte den selv!" se, derfor kommer jeg over dig og dine strømme og gør ægypten til øde og ørk fra migdol til syene og ætiopiens grænse. hverken mennesker eller dyr skal sætte deres fod der, ingen skal færdes der, og det skal ligge hen uden indbyggere i fyrretyve år. jeg gør ægypten til en ørk blandt øde lande, og byerne skal ligge øde hen blandt tilintetgjorte byer i fyrretyve år; og jeg spredte ægypterne blandt folkene og udrør dem i landene. thi så siger den herre herren: efter fyrretyve års forløb vil jeg sanke ægypterne sammen fra de folkeslag, de er spredt iblandt, og vende ægyptens skæbne og føre dem tilbage til patros, det land, de stammer fra, og der skal de blive et lille rige. det skal blive mindre end de andre riger og ikke mere svinge sig op over folkene; jeg gør dem få i tal, for

at de ikke mere skal råde over folkene. og fremtidig skal de ikke være israels huss tillid og således minde mig om dets misgerning, når det slutter sig til dem; og de skal kende, at jeg er den herre herren. i det syv og tyvende år på den første dag i den første måned kom herrens ord til mig således: menneskesøn! kong nebukadrezar af babel har ladet sin hær udføre et stort arbejde mod tyrus; hvert hoved er skaldet, hver skulder flået, og hverken han eller hæren fik løn af tyrus for det arbejde, han udførte imod det. derfor, så siger den herre herren: se, jeg giver kong nebukadrezar af babel ægypten; han skal bortføre dets rigdom, tage bytte og røve rov der; og det skal være hans hærs løn; som vederlag for hans arbejde giver jeg ham ægypten, fordi de sled for mig, lyder det fra den herre herren. på den dag lader jeg et horn vokse frem for israels hus, og dig giver jeg at åbne din mund iblandt dem; og de skal kende, at jeg er herren.

30

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, profeter og sig: så siger den herre herren: jamrer: ak, hvilken dag! thi nær er dagen, ja nær er herrens dag; det bliver en mulmets dag, hedningernes tid. et sværd kommer over ægypten, og ætiopien gribes af skælven, når de slagne segner i ægypten, når dets rigdom bortføres og dets grundvolde nedbrydes. ætiopierne, put og lud og alt blandingsfolket, kub og min pagts sønner" skal falde for sværdet med dem. så siger herren: alle, som støtter ægypten, skal falde og dets stolte herlighed synke sammen; fra migdol til syene skal de falde for sværdet, lyder det fra den herre herren. det skal lægges øde blandt øde lande, og byerne skal ligge hen blandt tilintetgjorte byer; og de skal kende, at jeg er herren, når jeg sætter ild på ægypten og alle dets hjælpere knuses. på hin dag skal der udgå sendebud fra mig på skibe for at indjage det sorgløse ætiopien rædsel, og de skal gribes af skælven over ægyptens dag; thi se, den kommer. så siger den herre herren: jeg gør ende på ægyptens herlighed ved kong nebukadrezar af babel. han og hans folk med ham, de grummeste blandt folkene, skal hentes for at odelægge landet; de skal drage deres sværd mod ægypten og fylde landet med slagne. jeg tør lægger strømmene, sælger landet til onde folk, og ved fremmede odelægger jeg det med alt, hvad der er deri. jeg, herren, har talet. så siger den herre herren: jeg tilintetgør afgudsbillederne og udrydder hovdingerne af nof og fyrsterne af ægypten; de skal ikke findes mere; og jeg indjager ægypten rædsel. jeg lægger patros øde, sætter ild på zoan og holder dom over no. jeg udøser min vrede over sin, ægyptens bolværk, og udrydder nos larmende hob. jeg sætter ild på ægypten, syene skal skælve af angst, der skal brydes hul på no, og dets mure skal nedrives. de unge mænd i on og pibeset skal falde for sværdet og kvinderne vandre i fangenskab. i takpankes sortner dagen, når jeg der sønderbryder ægyptens herskerstav, og dets stolte herlighed får ende der. selv skal det skjules af skyer og dets småbyer vandre i fangenskab. jeg holder dom over ægypten; og de skal kende, at jeg

er herren. i det ellefte år på den syvende dag i den første måned kom herrens ord til mig således: menneskesøn! ægypterkongen faraos arm har jeg brudt; og se den skal ikke forbindes, ikke læges ved at der lægges bind om den, så den kunde få kræfter til atter at gribe sværdet. derfor, så siger den herre herren: se, jeg kommer over farao, ægyptens konge, og bryder hans arme, både den hele og den brudte, og lader sværdet falde af hans hånd. jeg spreder ægypterne blandt folkene og udstør dem i landene. men jeg styrker babels konges arme og lægger mit sværd i hans hånd; og jeg bryder faraos arme, og han skal stønne for ham på såredes vis. jeg styrker babels konges arme, men faraos skal synke; og de skal kende, at jeg er herren, når jeg lægger mit sværd i babels konges hånd og han svinger det imod ægypten. og jeg spreder ægypterne blandt folkene og udstør dem i landene; og de skal kende, at jeg er herren.

31

i det ellefte år på den første dag i den tredje måned kom herrens ord til mig således: menneskesøn, sig til farao, ægyptens konge, og til hans larmende hob: ved hvem kan du lignedes i storhed? se, du er en libanonceder med smukke grene og skyggefuld krone, høj af vækst, hvis top rager op i skyerne; vand gav den vækst, verdensdybet højde; sine strømme lod det flyde rundt om dens sted og sendte sine vandløb til hele dens mark. derfor blev den større af vækst end hvert træ på marken; mange blev dens kviste og grenene lange af megen væde. alle himlens fugle byggede i dens grene, under dens kviste fødte hvert markens dyr, i dens skygge boede al verdens folk. den blev stor og dejlig med lange grene, den stod jo med roden ved rigeligt vand. guds haves cedre var ikke dens lige, ingen cypres havde mage til grene, ingen platan havde kviste som den; intet træ i guds have målte sig med den i skønhed. jeg gjorde den skøn med dens mange kviste, så alle edens træer i guds have misundte den. derfor, så siger den herre herren: fordi den blev høj af vækst og løftede sin krone op i skyerne og hjertet hovmodede sig over dens højde, derfor overgiver jeg den til en, som er vældig blandt folkene; han skal gøre med den efter dens gudløshed og tilintetgøre den. fremmede, de grummeste blandt folkene hugger den om og kaster den hen; på bjerge og i alle dale falder dens kviste; dens grene ligger knækket i alle landets kløfter, og alle jordens folkeslag går bort fra dens skygge og lader den ligge. på den faldne stamme slår alle himmelens fugle sig ned, og på grenene lejrer alle markens dyr sig, for at ingen træer ved vande skal hovmode sig over deres vækst og løfte deres krone op i skyerne og gøre sig til af deres højde, ingen træer, som smager vand; thi alle er hjemfaldne til døden og må til underverdenen, midt iblandt menneskens børn, blandt dem, der steg ned i graven. så siger den herre herren: den dag den farer ned i dødsriget, lukker jeg verdensdybet for den og holder dets strømme tilbage, så de mange vande standses; jeg lader libanon sørge over den, og alle markens træer vansmægter over den. ved dronet af dens fald bringer jeg folkene til at bæve,

når jeg styrter den ned i dødsriget til dem, der steg ned i graven; og nede i underverdenen trøster alle edens træer sig, de ypperste og bedste på libanon, alle, som smager vand. også de farer med den ned i dødsriget til de sværdslagne, da de som dens hjælpere har siddet i dens skygge blandt folkene. hvem var din lige i herlighed og størrelse blandt edens træer? og dog styrtes du med edens træer ned i underverdenen; midt iblandt uomskårne skal du ligge hos de sværdslagne. dette er farao og al hans larmende hob, lyder det fra den herre herren.

32

i det tolvte år på den første dag i den tolvte måned kom herrens ord til mig således: menneskesøn, istem en klagesang over farao, ægyptens konge, og sig til ham: du folkenes løve, det er ude med dig! du var som en drage i havet med prustende næse, med fødderne plumred på vandet, opredet dets strømme. så siger den herre herren: jeg breder mit garn over dig ved en sværm af mange folk, de skal drage dig op i mit net. jeg kaster dig på land og slænger dig hen på marken, lader alle himlens fugle slå sig ned på dig og al jordens dyr blive mætte ved dig. jeg lægger dit kød på bjergene, fylder dalene op med dit ådsel, vander med dit udfliåd jorden lige til bjergene, klofterne skal fyldes af dit blod. jeg skjuler himlen, når du slukkes, klæder dens stjerner i sorg, jeg skjuler solen i skyer, og månen skinner ej mer. alle himmelys klæder jeg i sorg for dig, hyller dit land i mørke, lyder det fra den herre herren. jeg voldrer mange folkeslags hjerter kvide, når jeg bringer dine fanger til folkene, til lande du ikke kender; jeg lader mange folkeslag stivne af rædsel over dig, og deres konger skal gysse over dig, når jeg svinger mit sværd for deres ansigter; de skal ængstes uafbrudt, hver for sit liv, den dag da falder. thi så siger den herre herren: babels konges sværd skal komme over dig. jeg styrter din hob ved heltes sværd, de grummeste af alle folkene; de hærger ægyptens pragt, og al dets hob lægges øde. jeg udrydder alt dets kvæg ved de mange vande, menneskefod skal ej plumre dem mer, ej dyreklov rode dem op; så lader jeg vandene klares og strømmene flyde som olie - lyder det fra den herre herren - når jeg gør ægypten til ørk, så landet og dets fylde er øde, når jeg nedhugger alle, som bor der, så de kender, at jeg er herren. dette er en klagesang, som du skal kvæde; folkenes kvinder skal kvæde den; over ægypten og al dets larmende hob skal de kvæde den, lyder det fra den herre herren. i det tolvte år på den femtende dag i... måned kom herrens ord til mig således: menneskesøn, klag over ægyptens larmende hob; syng klagesang over den, du og folkenes kvinder! far ned i underverdenen blandt dem, der steg ned i dybet! er du lifligere end nogen anden? stig ned og lig blandt de uomskårne! midt iblandt sværdslagne skal han segne, og al hans larmende hob skal ligge hos ham. heltenes førere skal tale til ham midt i dødsriget: "er du mægtigere end nogen anden? stig ned og lig blandt de uomskårne!" der er assur og hele hans flok rundt om hans grav; alle er de dræbt, faldet for sværd; han fik sin grav i en krog af dybet, og hans flok ligger rundt om hans grav; alle

er de dræbt, faldet for sværd, de, som spredte rædsel i de levendes land. der er elam med al sin larmende hob rundt om sin grav; alle er de dræbt, faldet for sværd, og de for uomskårne ned i underverdenen, de, som spredte rædsel i de levendes land; nu bærer de deres skændsel blandt dem, der steg ned i dybet. iblandt dræbte fik han et leje med al sin larmende hob rundt om sin grav; alle er de uomskårne, sværdslagne; thi rædsel for dem bredte sig i de levendes land; nu bærer de deres skændsel blandt dem, der steg ned i dybet; de lagdes blandt dræbte. der er mesjek og, tubal med al deres larmende hob rundt om deres grave; alle er de uomskårne, sværdslagne; thi de spredte rædsel i de levendes land; de kom ikke til at ligge hos heltene, fortidens kæmper, som for til dødsriget i deres rustninger, hvis sværd blev lagt under deres hoveder, og hvis skjolde dækkede deres knogler; thi rædsel for heltene rådte i de levendes land. også du skal ligge knust imellem de uomskårne, blandt de sværdslagne. der er edom med sine konger og alle sine fyrster, som fik deres grave hos de sværdslagne; hos de uomskårne ligger de, hos dem, der steg ned i dybet. der er nordens herskere alle sammen og alle zidoniere, som for ned til de dræbte, beskæmmede trods den rædsel, de spredte ved deres heltekræfter; de ligger uomskårne blandt de sværdslagne, de bærer deres skændsel blandt dem, der steg ned i dybet. dem ser farao og trøster sig over al sin larmende hob, lyder det fra herren. thi han spredte rædsel i de levendes land, men nu ligger han imellem uomskårne, blandt de sværdslagne, farao med al sin larmende hob, lyder det fra den herre herren.

33

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, tal til dine landsmænd og sig: når jeg fører sværdet over et land, og folket i landet tager en af sin midte og gør ham til deres vægter, og han ser sværdet komme over landet og støder i hornet og advarer folket, men den, der hører hornets klang, ikke lader sig advare, og sværdet kommer og river ham bort, da kommer hans blod over hans hoved. han hørte hornets klang uden at lade sig advare, hans blod kommer over hans hoved; men den, som har advaret, har reddet sin sjæl. men når vægteren ser sværdet komme og ikke støder i hornet, så at folket ikke advares, og sværdet kommer og over en af dem bort, så rives han vel bort for sin misgerning, men hans blod vil jeg kræve af vægterens hånd. men dig, menneskesøn, har jeg sat til vægter for israels hus; hører du et ord af min mund, skal du advare dem fra mig. når jeg siger til den gudløse: "du skal visselig dø!" og du ikke taler for at advare ham mod hans vej, så skal den gudløse vel dø for sin misgerning, men hans blod vil jeg kræve af din hånd. advarende du derimod den gudløse mod hans vej, for at han skal omvende sig fra den, og han ikke omvender sig, så skal han dø for sin misgerning, men du har reddet din sjæl. og du, menneskesøn, sig til israels hus: i siger: "vore overtrædelser og synder tynger os, og vi svinder hen i dem, hvor kan vi da leve?" sig til dem: så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: jeg har ikke lyst til den gudløses død, men til at

han omvender sig fra sin vej, at han må leve! vend om, vend om fra eders onde veje hvorfor vil i dø, israels hus? men du, menneskesøn, sig til dine landsmænd: den retfærdiges retfærdighed skal ikke redde ham, den dag han synder, og den gudløses gudløshed skal ikke fælde ham, den dag han omvender sig fra sin gudløshed, og en retfærdig skal ikke blive i live ved sin retfærdighed, den dag han gør synd. når jeg siger til den retfærdige: "du skal visselig leve!" og han stoler på sin retfærdighed og over uret, så skal intet af hans retfærdighed tilregnes ham, men han skal dø for den uret, han øver. og når jeg siger til den gudløse: "du skal visselig dø!" og han omvender sig fra sin synd og gør ret og skel, idet han giver pant tilbage, godtgør, hvad han har ranet, og følger livets bud uden at øve uret, så skal han leve og ikke dø; ingen af de syndere, han har gjort, skal tilregnes ham; han har gjort ret og skel, visselig skal han leve. og så siger dine landsmænd: "herrens vej er ikke ret!" men det er deres vej, som ikke er ret. når den retfærdige vender sig fra sin retfærdighed og over uret, skal han dø; og når den gudløse omvender sig fra sin gudløshed og gør ret og skel, skal han leve! og du siger i: "herrens vej er ikke ret!" jeg vil dømme eder hver især efter eders veje, israels hus. i vor landflygtigheds ellevte år på den femte dag i den tiende måned kom en flygtning fra jerusalem til mig med det bud: "byen er indtaget!" men herrens hånd var kommet over mig, om aftenen før flygtningen kom, og han åbnede min mund, for han kom til mig om morgenen; så åbnedes min mund, og jeg var ikke mere stum. herrens ord kom til mig således: menneskesøn! de, der bor i ruinerne i israels land, siger: "abraham var kun een og fik dog landet i eje; vi er mange, og os er landet givet i eje!" sig derfor til dem: så siger den herre herren: i spiser kød med blod i, løfter eders blik til eders afgudsbilleder og udgyder blod, og så vil i have landet i eje! i støtter eder til eders sværd, i over vederstyggelighed, i gør hverandres hustruer urene, og så vil i have landet i eje! således skal du sige til dem: så siger den herre herren: så sandt jeg lever: de i ruinerne skal falde for sværdet; dem i åbent land giver jeg de vilde dyr til æde, og, de i klippeborgene og hulerne skal dø af pest. jeg, gør landet til ørk og ødemark, dets stolte herlighed får ende, og israels bjerge skal ligge øde, så ingen færdes der; og de, skal kende, at jeg er herren, når jeg gør landet til ørk og ødemark for alle de vederstyggeligheder, de har øvet. og du, menneskesøn, se, dine landsmænd taler om dig langs murene og i husdørene, den ene til den anden, hver til sin broder, og siger: "kom og hør, hvad det er for et ord, der udgår fra herren!" og de kommer til dig, som var der opløb, og sætter sig lige over for dig for at høre dine ord. men de gør ikke derefter; thi der er løgn i deres mund, og deres hjerte higer efter vinding. og se, du er dem som en, der synger en elskovssang med liflig røst og er dygtig til at spille; de hører dine ord, men gør ikke derefter. men når det kommer - og se, det kommer - skal de kende, at en profet har været iblandt dem.

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, profeter mod israels hyrder, profeter og sig til dem: så siger den herre herren: ve israels hyrder, som røgtede sig selv! skal hyrderne ikke røgte hjorden? i fortærede mælken, med ulden klædte i eder, de fede dyr slagtede i, men hjorden røgtede i ikke; de svage dyr styrkede i ikke, de syge lagte i ikke, de sårede forbandt i ikke, de adspalttede bragte i ikke tilbage, de vildfarende opsogte i ikke, men i styrede dem med hårdhed og grumhed. derfor spredtes de, eftersom der ingen hyrde var, og blev til æde for alle markens vilde dyr; ja, de spredtes. min hjord flakkede om på alle bjerge og på hver en høj banke, og over hele jorden spredtes min hjord, og ingen spurgte eller ledte efter dem. derfor, i hyrder, hør herrens ord! så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: fordi min hjord blev til rov, fordi min hjord blev til æde for alle markens vilde dyr, eftersom der ingen hyrde var, og hyrderne ikke spurgte efter min hjord, og fordi hyrderne røgtede sig selv og ikke min hjord, derfor, i hyrder, hør herrens ord! så siger den herre herren: se, jeg kommer over hyrderne og kræver min hjord af deres hånd, og jeg sætter dem fra at vogte min hjord; hyrderne skal ikke mere kunne røgte sig selv; jeg redder min hjord af deres gab, så den ikke skal tjene dem til æde. thi så siger den herre herren: se, jeg vil selv spørge efter min hjord og tage mig af den. som en hyrde tager sig af sin hjord på stormvejrets dag, således tager jeg mig af min hjord og redder den fra de steder, hvorhen de spredtes på skyernes og mulmets dag; jeg fører dem bort fra folkeslagene, samler dem fra landene og bringer dem til deres land, og jeg, røgter dem på israels bjerge, i klofterne og på alle landets beboede steder. på gode græssange vil jeg vogte dem, og på israels bjerg højder skal deres græsmarker være; der skal de leje sig på gode græsmarker, og i fede græssange skal de græsse på israels bjerge. jeg vil selv røgte min hjord og selv lade dem leje sig, lyder det fra den herre herren. de vildfarende dyr vil jeg opsoge, de adspalttede vil jeg bringe tilbage, de sårede vil jeg forbinde de svage vil jeg styrke, og de fede og kraftige vil jeg vogte; jeg vil røgte dem, som det er ret. og i, min hjord! så siger den herre herren: se, jeg vil skifte. ret mellem får og får, mellem vædre og bukke. er det eder ikke nok at græsse på den bedste græssang, siden i nedtramper, hvad der er levnet af eders græssange? er det eder ikke nok at drikke det klare vand, siden i med eders fødder plumrer, hvad der er levnet? min hjord må græsse, hvad i har nedtrampet, og drikke, hvad i har plumret med eders fødder! derfor, så siger den herre herren: se, jeg kommer for at skifte ret mellem de fede og de magre får. fordi i med side og skulder skubbende alle de svage dyr bort og stangede dem med eders horn, til i fik dem drevet ud, derfor vil jeg hjælpe min hjord, så den ikke mere skal blive til rov, og skifte ret mellem får og får. jeg sætter een hyrde over dem, min tjener david, og han skal vogte dem; han skal vogte dem, og han skal være deres hyrde. og jeg, herren, vil være deres gud, og min tjener david skal være fyrste iblandt dem, så sandt jeg, herren, har talet. jeg vil slutte en fredspagt med dem

og udrydde de vilde dyr at landet, så de trygt kan bo i ørkenen og sove i skovene. og jeg gør dem og landet rundt om min høj til velsignelse, og jeg sender regn i rette tid, mine byer skal blive til velsignelse. markens træer skal give deres frugt og landet sin afgrøde; trygt skal de bo på deres jord, og de skal kende, at jeg er herren, når jeg bryder stjængerne på deres åg og frelser dem af deres hånd, som gjorde dem til trælle. ikke mere skal de blive til rov for folkene, og landets vilde dyr skal ikke æde dem; trygt skal de bo, uden at nogen skræmmer dem. jeg lader en fredens plantning vokse op for dem, og ingen skal rives bort af hunger i landet, og de skal ikke mere bære folkenes hån. de skal kende, at jeg, herren deres gud, er med dem, og at de er mit folk, israels hus, lyder det fra den herre herren i er min hjord, i er den hjord, jeg røgter, og jeg er eders gud, lyder det fra den herre herren.

35

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt mod seirs bjergland og profeter imod det og sig til det: så siger den herre herren: se, jeg kommer over dig, seirs bjergland, og løfter min hånd imod dig; jeg gør dig til ørk og ødemark, dine byer lægger jeg i grus. du selv skal blive til ørk og kende, at jeg er herren. fordi du nærrede evigt had og i nødens stund overgav israeliterne til sværdet, da deres misgerning var fuldmoden, derfor, så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: jeg gør dig til blod, og blod skal forfølge dig; sandelig, du forbrød dig ved blod, og blod skal forfølge dig. jeg gør seirs bjergland til ørk og ødemark og udrydder deraf enhver, som kommer og går; jeg fylder dets bjerge med dræbte; på dine høje og i dine dale og kløfter skal de sværds slagne falde. jeg gør dig til ørk for evigt, dine byer skal ikke bebos; og du skal kende, at jeg er herren. fordi du sagde: "de tvende folk og de tvende lande skal tilhøre mig, jeg vil tage dem i eje!" skönt herren var der, derfor, så sandt jeg lever, lyder det fra den herre herren: jeg vil gøre med dig efter den vrede og det nid, du hadefuldt udviste imod dem, og jeg vil give mig til hende for dig, når jeg dømmer dig; og du skal kende, at jeg er herren. jeg har hørt al den spot, du udslyngede mod israels bjerge: "de er ødelagt, os er de givet til føde!" du gjorde dig stor imod mig med din mund og overfusede mig med ord; jeg hørte det. så siger den herre herren: som det var din glæde, at mit land blev ørk, således vil jeg gøre med dig; som det var din glæde, at israels huss arvelod blev ørk, således vil jeg gøre med dig. ørk skal du blive, seirs bjergland og hele edom med; og de skal kende, at jeg er herren.

36

men du menneskesøn, profeter om israels bjerge og sig: israels bjerge, hør herrens ord. så siger den herre herren: fordi fjenden sagde om eder: "ha! ørkener for stedse! de er blevet vor ejendom!" derfor skal du profetere og sige: så siger den herre herren: fordi man har higit og snappet efter eder fra alle sider, for at i skulde tilfalde resten af folkene som ejendom, og

fordi i er kommet i folkemunde, derfor, israels bjerge, hør herrens ord: så siger den herre herren til bjergene, højene, kløfterne og dalene, til de øde tomter og de forladte byer, som er blevet til rov og til spot for resten af folkene rundt om, derfor, så siger den herre herren: sandelig, i brændende nidkærlighed vil jeg tale mod resten af folkene og mod hele edom, som med al hjertets glæde og sjælens ringeagt udså sig mit land til ejendom for at drive indbyggerne bort og gøre det til rov. profeter derfor om israels land og sig til bjergene, højene, kløfterne og dalene: så siger den herre herren: se, jeg faler i nidkærlighed og harme, fordi i bærer folkenes hån. derfor, så siger den herre herren: jeg løfter min hånd og sværger: sandelig, folkene rundt om eder skal selv bære deres hån. og i, israels bjerge, skal skyde grene og bære frugt for mit folk israel, thi de skal snart komme hjem. thi se, jeg kommer og vender mig til eder, og i skal dyrkes og tilsås; jeg gør mennesker, alt israels hus, mangfoldige på eder, byerne skal bebos og ruinerne genopbygges; jeg gør mennesker og dyr mangfoldige på eder, ja de skal blive mangfoldige og frugtbar; jeg lader eder bebos som i fordums tider og gør det bedre for eder end i fortiden; og i skal kende, at jeg er herren. jeg lader mennesker, mit folk israel, færdes på eder; de skal tage dig i eje, og du skal være deres arvelod og ikke mere gøre dem barnløse. så siger den herre herren: fordi de siger til dig: "du er en menneskeæder, som gør dit folk barnløst!" derfor skal du ikke mere æde mennesker eller gøre dit folk barnløst, lyder det fra den herre herren. og jeg lader dig ikke mere høre folkenes hån, og du skal ikke mere bære folkeslagenes spot eller gøre dit folk barnløst, lyder det fra den herre herren. herrens ord kom til mig således: menneskesøn! da israels slægt boede i deres land, gjorde de det urent ved deres færd og gerninger; som en kvindes renhed var deres færd for mit åsyn. så udstøje jeg min vrede over dem for det blods skyld, de udgød i landet, og fordi de gjorde det urent med deres afgudsbilleder. jeg spredte dem blandt folkene, og de strøedes ud i landene; efter deres færd og gerninger dømte jeg dem. således kom til folkene: hvor de kom hen, vanærede de mit hellige navn, idet man sagde om dem: "de der er herrens folk, og dog måtte de ud af hans land!" da ynkedes jeg over mit hellige navn, som israels hus vanærede blandt de folk, de kom til. sig derfor til israels hus: så siger den herre herren: det er ikke for eders skyld, jeg griber ind, israels hus, men for mit hellige navns skyld, som i har vanæret blandt de folk, i kom til. jeg vil hellige mit store navn, som vanæres blandt folkene, idet i har vanæret det iblandt dem; og folkene skal kende, at jeg er herren, lyder det fra den herre herren, når jeg helliger mig på eder for deres øjne. jeg vil hente eder fra folkene, samle eder fra alle lande og bringe eder til eders land. da stænker jeg rent vand på eder, så i bliver rene; jeg renser eder for al eders urenhed og alle eders afgudsbilleder. jeg giver eder et nyt hjerte, og en ny ånd giver jeg i eders indre; stenhjertet tager jeg ud af eders kod og giver eder et kødhjerte. jeg giver min ånd i eders indre og virker, at i følger mine vedtægter og tager vare på at holde mine lovbud, i skal bo i det land, jeg gav eders fædre, og i skal være mit folk, og

jeg vil være eders gud. jeg frelser eder fra al eders urenbed; jeg kalder kornet frem og mangfoldiggør det og sender ikke mere hungersnød over eder. jeg mangfoldiggør træernes frugter og markens afgrøde, for at i ikke mere skal tage en hungersnøds skændsel på eder blandt folkene. da skal i ihukomme eders onde veje og eders gerninger, som ikke var gode, og ledes ved eder selv over eders misgerninger og vederstyggeligheder. ikke for eders skyld griber jeg ind, lyder det fra den herre herren, det være eder kundgjort! skam jer og blues over eders veje, israels hus! så siger den herre herren: den dag jeg renser eder for alle eders misgerninger, lader jeg byerne bebos, og ruinerne skal genopbygges; det ødelagte land skal dyrkes, i stedet for at det har været en ødemark for alles øjne, som kom forbi. da skal man sige: "dette land, som var ødelagt, er blevet som edens have, og byerne, som var omstyrtet, ødelagt og nedrevet, er befæstet og beboet." og folkene, der er tilbage rundt om eder, skal kende, at jeg, herren, har opbygget de nedrevne byer og tilplantet det ødelagte land; jeg, herren, har talet, og jeg fuldbyrder det. så siger den herre herren: også dette vil jeg gøre for israels hus på deres bøn: jeg vil gøre dem mangfoldige som en hjord af mennesker; som en hjord af offerdyr, som jerusalems fårehjorde på dets højder skal de omstyrte byer blive fulde af menneskehjorde; og de skal kende, at jeg er herren.

37

herrens hånd kom over mig, og han førte mig i ånden ud og satte mig midt i dalen. den var fuld af ben; og han førte mig rundt omkring dem, og se, de lå i store mængder ud over dalen, og se, de var aldeles tørre. derpå sagde han til mig: "menneskesøn! kan disse ben blive levende?" jeg svarede: "herre, herre, du ved det!" så sagde han til mig: profeter over disse ben og sig til dem: i tørre ben, hør herrens ord! så siger den herre herren til disse ben: se, jeg bringer ånd i eder, så i bliver levende. jeg lægger sener om eder, lader kød vokse frem på eder, overtrækker eder med hud og indgiver eder ånd, så i bliver levende; og i skal kende, at jeg er herren. så profeterede jeg, som mig var pålagt, og der høstes en lyd, da jeg profeterede, og se, der høstes raslen, og benene nærmede sig hverandre. og jeg skuede, og se, der kom sener på dem, kød voksede frem, og de blev overtrukket med hud, men der var ingen ånd i dem. så sagde han til mig: profeter og tal til ånden, profeter, du menneskesøn, og sig til dem: så siger den herre herren: ånd, kom fra de fre verdenshjørner og blæs på disse dræbte, at de må blive levende! da profeterede jeg, som han bød mig, og ånden kom i dem, og de blev levende og rejste sig på deres fødder, en såre, såre stor hær. derpå sagde han til mig: menneskesøn! disse ben er alt israels hus. se, de siger: "vore ben er tørre, vort håb er svundet, det er ude med os!" profeter derfor og sig til dem: så siger den herre herren: se, jeg åbner eders grave og fører eder ud af dem, mit folk, og bringer eder til israels land; og i skal kende, at jeg er herren, når jeg åbner eders grave og fører eder ud af dem, mit folk. jeg indgiver eder min ånd, så i bliver levende, og jeg bosætter eder i eders land; og i skal kende, at jeg er

herren; jeg har talet, og jeg fuldbyrder det, lyder det fra herren. herrens ord kom til mig således: du, menneskesøn, tag dig et stykke træ og skriv derpå: juda og hans medbrødre blandt israeliterne! tag så et andet stykke træ og skriv derpå: josef effraims træ og hans medbrødre, alt israels hus! føj dem så sammen til eet stykke, så de bliver eet i din hånd. og når så dine landsmænd siger til dig: "vil du ikke sige os, hvad du mener dermed?" sig så til dem: så siger den herre herren: se, jeg tager josefs træ", som var i effraims hånd, og israels stammer, hans medbrødre, og føjer dem til judas træ og gør dem til eet stykke og de skal blive eet i judas hånd. og træstykkerne, du skrev på, skal være i din hånd, så de kan se dem. tal så til dem: så siger den herre herren: se, jeg henter israeliterne fra folkene, til hvilke de vandrede hen, og samler dem alle vegne fra og bringer dem til deres land. jeg gør dem til eet folk i landet på israels bjerge; og de skal alle have en og samme konge og ikke mere være to folk eller delt i to riger. de skal ikke mere gøre sig urene ved deres afdugsbilleder og væmmelige guder eller alle deres overtrædelser, og jeg vil frelse dem fra alt deres strafald, hvormed de forsyndede sig, og rense dem, og de skal være mit folk, og jeg vil være deres gud. min tjener david skal være konge over dem, og alle skal de have en og samme hyrde. de skal følge mine lovbud og holde mine vedtægter og gøre efter dem. de skal bo i det land, jeg gav min tjener jakob, der hvor deres fædre boede; de skal bo der til evig tid, de deres børn og børnebørn; og min tjener david skal være deres fyrste evindeligt. jeg slutter en fredspagt med dem, en evig pagt skal det være; og jeg gør dem mangfoldige og sætter min helligdom i deres midte evindeligt; min bolig skal være over dem; jeg vil være deres gud, og de skal være mit folk. og folkene skal kende, at jeg er herren, som helliger israel, når min helligdom bliver i deres midte evindeligt

38

herrens ord kom til mig således: menneskesøn, vend dit ansigt mod gog i magogs land, fyrsten over rosj, mesjek og tubal, og profeter imod ham og sig: så siger den herre herren: se, jeg kommer over dig, gog, fyrste over rosj, mesjek og tubal. jeg vender dig og sætter kroge i dine kæber og trækker dig frem med hele din hær, heste og ryttere, alle i smukke klæder, en vældig skare med store og små skjolde, alle med sværd i hånd. persere, ætiopere og putæere er med dem, alle med skjold og hjelm, gomer med alle dets hobe, togarmas hus fra det yderste nord med alle dets hobe, mange folkeslag er med. rust dig og hold dig rede med hele din skare, som er samlet om dig, og vær mig rede til tjeneste. lang tid herefter skal der komme bud efter dig; ved årenes fjende skal du overfalde et land, som atter er undraget sværdet, et folk, som fra mange folkeslag er sanket sammen på israels bjerge, der stadig lå øde hen, et folk, som er ført bort fra folkeslagene og nu bor trygt til hobe. du skal trække op som et uvejr og komme som en sky og oversvømme landet, du og alle dine hobe og de mange folkeslag, som følger dig. så siger den herre herren: på hin dag skal en tanke stige op i dit hjerte, og du skal

oplægge onde råd og sige: "jeg vil drage op imod et åbent land og overfalde fredelige folk, som bor trygt, som alle bor uden mure og hverken har portstænger eller porte, for at gøre bytte og røve rov, lægge hånd på genopbyggede ruiner og på et folk, der er indsamlet fra folkene og vinder sig fæ og gods, og som bor på jordens navle." sabæerne og dedaniterne, tarsiss købmænd og alle dets handelsfolk skal sige til dig: "kommer du for at gøre bytte, har du samlet din skare for at røve rov, for at bortføre sølv og guld, rane fæ og gods og gøre et vældigt bytte?" profeter derfor, menneskesøn, og sig til gog: så siger den herre herren: ja, på hin dag skal du bryde op, medens mit folk israel bor trygt, og komme fra din hjemstavn yderst i nord, du og de mange folkeslag, der følger dig, alle til hest, en stor skare, en vældig hær; som en sky skal du drage op mod mit folk israel og oversvømme landet. i de sidste dage skal det ske; jeg fører dig imod mit land; og folkene skal kende mig, når jeg for deres øjne helliger mig på dig, gog. så siger den herre herren: er det dig, jeg taledes om i gamle dage ved mine tjenere, israels profeter, som profeterede i hine tider, at jeg vilde bringe dig over dem? men på hin dag, når gog overfalder israels land, lyder det fra den herre herren, vil jeg give min vrede luft. i nidkærlighed, i glødende vrede udtaler jeg det: sandelig, på hin dag skal et vældigt jordskælv komme over israels land; for mit åsyn skal havets fisk, himmelens fugle, markens vilde dyr og alt kryb på jorden og alle mennesker på jordens flade skælve, bjergene skal styrte, klippevæggene falde og hver mur synke til jord. jeg nedkalder alle rædsler over ham, lyder det fra den herre herren; den enes sværd skal rettes mod den anden; jeg går i rette med ham med pest og blod, med regnskyl og haglsten; ild og svovl lader jeg regne over ham, hans hobe og de mange folkeslag, som følger ham. jeg viser mig stor og hellig og giver mig til kende for de mange folks øjne; og de skal kende, at jeg er herren.

39

du, menneskesøn, profeter mod gog og sig: så siger den herre herren. se, jeg kommer over dig, gog, fyrste over rosj, mesjek og tubal! jeg vender dig, leder dig og fører dig op fra det yderste nord og bringer dig til israels bjerge. så slår jeg buen ud af din venstre hånd og lader pilene falde ud af din højre. på israels bjerge skal du falde, du og alle dine hobe og folkeslagene, der følger dig; jeg giver dig til føde for alle hænder rovfulde og markens vilde dyr. i åben mark skal du falde, så sandt jeg har talet, lyder det fra den herre herren. og jeg sætter ild på magog og på de fjerne strandes trygge indbyggere; og de skal kende, at jeg er herren. mit hellige navn kundgør jeg midt i mit folk israel, og jeg vil ikke mere vanhellige mit hellige navn; og folkene skal kende, at jeg er herren, den hellige i israel. se, det kommer, det skal ske, lyder det fra den herre herren; det er dagen, jeg har talet om. så skal indbyggerne i israels byer gå ud og gøre ild på og tænde op med rustninger, små og store skjolde, buer, pile, håndstave og spyd; og de skal bruge det til at gøre ild med i syv år. de skal ikke hente træ i

marken eller hugge brænde i skovene, men gøre ild på med rustningerne. de skal plyndre dem, de plyndredes af, og hærgede dem, de hærgedes af, lyder det fra den herre herren. og på hin dag giver jeg gog et gravsted i israel, vandringsmændenes dal østen for havet, og den skal spærre vejen for vandringsmænd; der skal de jorde gog og hele hans larmende hob og kalde stedet: gogs larmende hobs dal. israels hus skal have hele syv måneder til at jorde dem og således rense landet. alt folket i landet skal jorde dem, og det skal tjene til deres ros, på den dag jeg herliggor mig, lyder det fra den herre herren. man skal udvælge fast mandskab til at drage landet rundt og søge efter dem, der er blevet tilbage ud over landet, for at rense det; når syv måneder er gået, skal de skride til at søge; og når de vandrer landet rundt og en får øje på menneskeknogler, skal han sætte et mærke derved, for at graverne kan jorde dem i gogs larmende hobs dal; også skal en by have navnet hamona". således skal de rense landet. og du, menneskesøn! så siger den herre herren: sig til alle fugle og alle markens vilde dyr: saml eder og kom hid, kom sammen alle vegne fra til mit slagtoffer, som jeg slakter for eder, et vældigt slagtoffer på israels bjerge; i skal æde kød og drikke blod! kød af helte skal i æde, blod af jordens fyrster skal i drikke, vædre, får, bukke og tyre, alle fedet i basan. i skal æde eder mætte i fedt og drikke eder drukne i blod af mit slagtoffer, som jeg slakter for eder. i skal mætte eder ved mit bord med køreheste og rytterheste, helte og alle hænde krigsfolk, lyder det fra den herre herren. jeg åbenbarer min herlighed blandt folkene, og alle folkene skal skue den dom, jeg fuldbyrder, og min hånd, som jeg lægger på dem. israels hus skal kende, at jeg, herren, er deres gud fra hin dag og fremdeles; og folkene skal kende, at israels hus vandrede i landflygtighed for deres misgerningers skyld, fordi de var troløse imod mig, så jeg skjulte mit åsyn for dem og gav dem i deres fjenders hånd, hvorfor de alle faldt for sværdet. efter deres urenhed og deres overtrædelser handlede jeg med dem og skjulte mit åsyn for dem. derfor, så siger den herre herren; nu vil jeg vende jakobs skæbne, forbarme mig over alt israels hus og være nidkær for mit hellige navn; og de skal glemme deres skændsel og al den troløshed, de viste mig, når de bor trygt i deres land, uden at nogen skræmmer, når jeg fører dem tilbage fra folkeslagene, samler dem fra deres fjenders lande og helliger mig på dem for mange folks øjne. og de skal kende, at jeg er herren deres gud, når jeg efter at have ført dem i landflygtighed blandt folkene samler dem i deres land uden at lade nogen af dem blive tilbage derude og ikke mere skjuler mit åsyn for dem, da jeg har udgydt min ånd over israels hus, lyder det fra den herre herren.

40

i det fem og tyvende år efter at vi var ført i landflygtighed, ved nytårstide, på den tiende dag i måneden i det fjortende år efter byens indtagelse, netop på den dag kom herrens hånd over mig, og han førte mig i guds syner til israels land og satte mig på et såre højt bjerg, og på det var der bygget noget som

en by mod syd; og da han havde ført mig derhen, se, da var der en mand som kobber at se til med en hør-garnssnor og en målestang i hånden, og han stod ved porten. manden sagde til mig: "menneskesøn, se med dine øjne, hør med dine ører og læg vel mærke til alt, hvad jeg viser dig; thi du er ført hid, for at jeg skal vise dig det. og se, der var en mur uden om templet til alle sider. så gik han op ad syv trappetrin ind i den port, hvis forside vendte mod øst; og han målte portens tærskel til eet mål i bredden, hvert af portens siderum ligeledes til eet mål i længden og eet i bredden, murpillerne mellem siderummene til fem alen og tærskelen ved portens forhal på den side, der vendte indad i porten, til eet mål. og han målte portens forhal til otte alen og dens murpiller til to; portens forhal lå på indersiden. portens siderum, tre på hver side, lå over for hverandre; de var lige store alle tre; også murpillerne på begge sider var lige store. så målte han portindgangens bredde til ti alen og portgangens til tretten. foran siderummene var der på begge sider afspærrede pladser på een alen, og selve siderummene på begge sider var seks alen. så målte han porten fra indervæggen i et siderum til indervæggen i siderummet lige overfor til en bredde af fem og tyve alen, dør over for dør. så målte han forhallen til tyve alen; og forgården omgav portens forhal". fra portens forside udad til portforhallens forside indad var der halvtredsindstyve alen. porten havde på begge sider gittervinduer, som udvidede sig indad i siderummene og deres murpiller; ligeledes havde forhallen på alle sider vinduer, som udvidede sig indad. på murpillerne til begge sider var der palmer. derpå førte han mig ind i den ydre forgård. og se, der var kamre, og forgården rundt var der et stenlagt stykke; der var tredives kamre på stenlægningen. det stenlagte stykke stødte op til portenes side-mure, lige så bredt som portene var lange; det var den nedre stenlægnings. han målte forgårdens bredde fra den nedre ports indre forside til den indre ports ydre forside til hundrede alen. og han førte mig mod nord, og se, der var en port, som vendte mod nord, i den ydre forgård, og han målte dens længde og bredde. den havde tre siderum til hver side, og murpillerne og forhallen havde samme mål som i den første port; den var halvtredsindstyve alen lang og fem og tyve alen bred. vinduer, forhal og palmer havde samme mål som i den port, hvis forside vendte mod øst; ad syv trin steg man op dertil, og forhallen lå inderst inde. en port til den indre forgård lå over for nordporten, ligesom forholdet var ved østporten; og han målte fra port til port hundrede alen. så førte han mig mod syd og se, der var også en port mod syd, og han målte dens murpiller og forhal; de havde samme mål som de andre. porten og dens forhal havde vinduer af samme slags som de andre. den var halvtredsindstyve alen lang og fem og tyve alen bred; syv trin førte op til den; forhallen lå inderst inde, og der var palmer på murpillerne til begge sider. endelig var der en port til den indre forgård over for sydporten: han målte hundrede alen fra port til port. derpå førte han mig til den indre forgård gennem sydporten, og den målte han; den havde samme størrelse som de andre, og dens siderum, murpiller og forhal havde samme stør-

relse som de andre; porten og dens forhal havde vinduer rundt om. den var halvtredsindstyve alen lang og fem og tyve alen bred. (der var forhallen rundt om, fem og tyve alen lange og fem alenbrede. forhallen vendte ud mod den ydre forgård med palmer på murpillerne, og otte trin dannede dens opgang. så førte han mig til østporten og målte denne port; den havde samme størrelse som de andre, og siderum, murpiller og forgård havde samme størrelse som de andre; porten og dens forhal havde vinduer rundt om. den var halvtredsindstyve alen lang og fem og tyve alen bred. forhallen vendte ud mod den ydre forgård med palmer på murpillerne til begge sider, og otte trin dannede dens opgang. så førte han mig til nordporten og målte den; den havde samme størrelse som de andre, ligeledes siderum, murpiller og forhal; porten og dens forhal havde vinduer rundt om. den var halvtredsindstyve alen lang og fem og tyve alen bred. forhallen vendte ud mod den ydre forgård med palmer på murpillerne til begge sider, og otte trin dannede dens opgang. derpå vendte han sig til det indre, idet han førte mig til østporten; der skyllede man brændofferet og i portens forhal stod to borde på den ene side og to på den anden til at slagte brændofferet, syndofferet og skyldofferet på. også ved det ydre hjørne, mod nord når man steg op i portindgangen, stod to borde og ved portforhallens andet hjørne andre to, fire borde på hver side ved portens hjørner, i alt otte. på dem slagtede man slagtofferet. og, til brændofferet stod der tre kvaderstensborde, halvanden alen lange, halvanden alen brede og en alen høje; på dem lagde man de redskaber, med hvilke man slagtede brændofferet og slagtofferet. de havde hele vejen rundt en rand på en håndsbred, der vendte indad; og oven over bordene var der tage til værn mod regn og sol. derpå førte han mig atter til den indre forgård, og se, der var to kamre, et ved nordportens hjørne med forsiden mod syd og et andet ved sydportens hjørne med forsiden mod nord. og han sagde til mig: "kammeret her, hvis forside vender mod syd, er for præsterne, der tager vare på, hvad der er at varetage i templet, og kammeret der, hvis forside vender mod nord, er for præsterne, der tager vare på, hvad der er at varetage ved alteret. det er zadoks sønøer, som alene af levis sønner må nærme sig herren for at tjene ham." så målte han forgården; den var hundrede alen lang og hundrede alen bred i firkant; og alteret stod foran templet. derpå førte han mig til templets forhal og målte forhallens piller"; de var fem alen brede på begge sider; porten var fjorten alen bred og dens sidevægge tre alen på begge sider, og forhallen var tyve alen lang og tolv alen bred. ad ti trin steg man op til den; og der stod søjler op ad pillerne, een på hver side.

41

derpå førte han mig til det hellige og målte pillerne, de var seks alen brede på begge sider; indgangen var ti alen bred, dens sidevægge fem alen til begge sider; og han målte dets længde til fyrretyve alen og bredden til tyve. derpå gik han ind i inderhallen og målte indgangens piller; de var to alen, og indgangen var seks

alen bred og sidevæggene syv alen brede til begge sider. og han målte dets længde til tyve alen og bred- den til tyve ud for tempelrummet. og han sagde til mig: "dette er det allerhelligste." derpå målte han templets mur; den var seks alen bred; og tilbygning- en var fire alen bred templet rundt. tilbygningen lå rum ved rum, tre aum oven på hverandre tredive gange, og der var fremspring, så bjælkerne ikke greb ind i templets mur. således var tilbygningens rum bredere og bredere opad, efter som tempelmuren var trukket tilbage opad, templet rundt. fra det ned- erste stokværk steg man op til det mellemste, og derfra op til det øverste. og jeg så ved templet en ophøjet brolagt plads hele vejen rundt. tilbygningens grundmure var et fuldt mål høje, seks alen til kan- ten. tilbygningens ydermur var fem alen bred. der var en åben plads langs templets tilbygning. en af- spærret plads, tyve alen bred, omgav templet på alle sider. tilbygningens døre førte ud til den åbne plads, en dør mod nord og en anden mod syd; og den åbne plads var fem alen bred på alle sider. den bygning, som lå ved den afspærrede plads imod vest, var halv- jersindstyeve alen bred, dens mur var fem alen tyk til alle sider, og den var halvfemsindstyeve alen lang. han målte templet; det var hundrede alen langt; den afspærrede plads tillige med bagbygningen og dens mure var hundrede alen lang, og templets forside tillige med den afspærrede plads mod øst var hun- drede alen bred. og han målte længden af bagbygning- en langs den afspærrede plads, som lå bag den; den var hundrede alen. det hellige, inderhallen og den ydre forhal var træklædt. vinduer, som udvidede sig indad, gav lys rundt om i alle tre rum, og væggene de- rinde var klædt med træ rundt om fra gulv til vinduer, og fra indgangens sidevægge til det indre rum var der væggen rundt udskåret arbejde, keruber og palmer, en palme mellem to keruber; keruberne havde to an- sigter; menneskeansigtet vendte mod palmen på den ene side og løveansigtet mod palmen på den anden side; således var der gjort hele templet rundt. fra gulv til vinduer var der fremstillet keruber og palmer på det helliges væg. ved indgangen til det hellige var der firkantede dørstolper. foran helligdommen var der noget, der så ud som et træalter, tre alen højt, to alen langt og to alen bredt; det havde hjørner, og dets fodstykke og vægge var af træ. og han sagde til mig: "dette er bordet, som står for herrens åsyn." det hel- lige havde to dørfløje; ligeledes havde helligdommen to dørfløje; hver fløj var to bevægelige dørflader, to på hver fløj. og på dem var der firtallet keruber og palmer ligesom på væggene. der var et trætag uden for forhallen. der var gitrede vinduer og palmer på forhallens sidevægge til begge sider..."

42

derpå førte han mig ud i den indre forgård i nordlig retning, og han førte mig til kamrene, som lå ud imod den afspærrede plads og bagbygningen, nogle på den ene side, andre på den anden. længden var hundrede alen og bredden halvtredsindstyeve. over for portene, som hørte til den indre forgård, og over for sten- broen, som hørte til den ydre forgård, var der gang

over for gang i tre stokværk. foran kamrene var der en forgang, ti alen bred og hundrede alen lang, og deres døre vendte mod nord. de øvre kamre var de snævraste, thi gangen tog noget af deres plads, så at de var mindre end de nederste og mellemste. thi de havde tre stokværk og ingen søjler svarende til den ydre forgård; derfor var de øverste snævrere end de nederste og mellemste. der løb en mur udenfor langs kamrene i retning af den ydre forgård; foran kamrene var dens længde halvtredsindstyeve alen; thi kamrene, som lå ved den ydre forgård, havde en sam- let længde af halvtredsindstyeve alen, og de lå over for hine, i alt hundrede alen. neden for disse kamre var indgangen på østsiden, når man gik ind i dem fra den ydre forgård, ved begyndelsen af den ydre mur. derpå førte han mig mod syd; og der var også kamre ud imod den afspærrede plads og bagbygningen med en gang foran; de så ud som kamrene mod nord; havde samme længde og bredde, og alle udgange var her som hist, ligesom de var indrettet på samme måde. men deres døre vendte mod syd..." og han sagde til mig: "kamrene mod nord og syd, som lig- ger ud mod den afspærrede plads, er de hellige kamre, hvor præsterne, der nærmer sig herren, skal spise det højhellige; der skal de gemme det højhellige, afgrøde- ofrene, syndofrene og skyldofrene, thi stedet er hel- ligt; og når præsterne træder ind - de må ikke fra hel- ligdommen træde ud i den ydre forgård - skal de der nedlægge deres klæder, som de gør tjeneste i, da de er hellige, og iføre sig andre klæder; da først må de nærme sig det, der hører folket til." da han var til ende med at udmåle templets indre, førte han mig hen til den port, hvis forside vendte mod øst, og målte til alle sider; han målte med målestangen østsiden; den var efter målestangen 500 alen; så vendte han sig og målte med målestangen nordsiden til 500 alen; så vendte han sig og målte med målestangen sydsiden til 500 alen; og han vendte sig og målte med målestangen vestsiden til 500 alen. til alle fire sider målte han plad- sen; og der var en mur rundt om, 500 alen lang og 500 alen bred, til at sætte skel mellem det, som er helligt, og det, som ikke er helligt.

43

derpå førte han mig hen til østporten. og se israel's guds herlighed kom østerfra, og det lød som mange vandes brus, og jorden lyste af hans herlighed. synet var som det, jeg havde set, da han kom for at odelægge byen, og vognen så ud som den, jeg havde set ved floden kebar. da faldt jeg på mit ansigt. og herrens herlighed drog ind i templet gennem den port, hvis forside vendte mod øst. men ånden loftede mig op og bragte mig ind i den indre forgård, og se, her- rens herlighed fyldte templet. og jeg hørte en tale til mig ud fra templet, medens manden stod ved siden af mig, og han sagde: menneskesøn! her er min trones og mine fodsålers sted, hvor jeg vil bo midt iblandt israeliterne til evig tid. israel's hus skal ikke mere vanhellige mit hellige navn, hverken de eller deres konger, med deres bolen eller deres kongers lig, de, som satte deres tærskel lige ved min og deres dørstolper lige ved mine, kun med en mur imellem

mig og dem, og vanhelligede mit hellige navn ved de vederstyggeligheder, de øvede, så jeg måtte tilintetgøre dem i min vrede. nu skal de fri mig for deres bolen og deres kongers lig, så jeg kan bo iblandt dem til evig tid. men du, menneskesøn, giv israels hus en beskrivelse af templet, dets udseende og form, at de må skamme sig over deres misgerninger. og der- som de skammer sig over alt, hvad de har gjort, så kundgør dem templets omrids og indretning, dets udgange og indgange, et helt billede deraf; ligeledes alle vedtægter og love derom; og skriv det op for deres øjne, at de må mærke sig billedet i sin helhed og alle vedtægterne og holde dem. dette er loven om templet: på bjergets tinde skal alt dets område til alle sider være højhelligt; se, det er loven om templet. følgende er alterets mål i alen, en alen en håndsbred længere end sædvanlig: foden var en alen høj og en alen bred, kantlisten randen rundt et spand høj. om alterets højde gælder følgende: fra foden underneden op til det nederste fremspring to alen med en alens bredde; og fra det lille fremspring til det store fire alen med en alens bredde. ildstedet var fire alen højt, og fra ildstedet ragede fire horn i vejret. ildstedet var tolv alen langt og tolv alen bredt, så det dannede en ligesidet firkant. det store fremspring var fjorten alen langt og fjorten alen bredt på alle fire sider; det lille fremspring seksten alen langt og seksten alen bredt på alle fire sider; kantlisten rundt om en halv alen bred og foden en alen bred rundt om. trappen var på østsiden. og han sagde til mig: menneskesøn! så siger den herre herren: følgende er vedtægterne om alteret, på den dag det bygges til at ofre brændofre og sprænge blod på: så lyder det fra den herre herren: levitpræsterne, som nedstammer fra zadok og må nærme sig mig for at gøre tjeneste for mig, skal du give en ung tyr til syndoffer; og du skal tage noget af dens blod og stryge det på alterets fire horn, på fremspringets fire hjørner og på kantlisten rundt om og således rense det for synd og fuldbyrde soningen for det. og du skal tage syndoffertyren og brænde den ved tempelvagten uden for helligdommen. næste dag skal du bringe en lydefri gedebuk som syndoffer, og de skal rense alteret for synd, ligesom de rensede det med tyren. og når du er til ende med at rense det for synd, skal du bringe en lydefri ung tyr og en lydefri væder af småkvæget; du skal bringe dem for herrens åsyn, og præsterne skal strø salt på dem og ofre dem som brændoffer for herren. syv dage skal du daglig ofre en syndofferbuk, og man skal ofre en ung tyr og en væder af småkvæget, lydefri dyr; i syv dage skal man fuldbyrde soningen for alteret og rense det og indvie det. således skal man bære sig ad i disse dage. og på den ottende dag og siden hen skal præsterne ofre eders brændofre og takofre på alteret; og jeg vil have behag i eder, lyder det fra den herre herren.

44

derpå førte han mig tilbage ad helligdommens ydre østport til, og den var lukket." og herren sagde til mig: denne port skal være lukket og må ikke åbnes! ingen må gå ind derigennem, thi igennem den drog herren, israels gud, ind; derfor skal den være lukket.

kun fyrsten må sidde i den og holde måltid for herrens åsyn; men han skal gå ind igennem portforhalens dør og samme vej ud. derpå førte han mig i retning af nordporten til pladsen foran templet, og jeg skuede, og se, herrens herlighed fyldte herrens hus, og jeg faldt på mit ansigt. da sagde herren til mig: menneskesøn, mærk dig og se med dine øjne og hør med dine ører alt, hvad jeg taler til dig med hensyn til alle vedtægter og love om herrens hus, og læg vel mærke til, hvad der gælder om adgang til templet gennem en hvilken som helst af helligdommens udgange. og sig til israels hus, den genstridige slægt: så siger den herre herren: lad det nu være nok med alle eders vederstyggeligheder, israels hus, at i lod fremmede med uomskårne hjerter og uomskåret kød komme ind i min helligdommen, for at de skulde være der og vanhellige mit hus, når i frembar min mad, fedt og blod og således brød min pagt ved alle eders vederstyggeligheder. i tog ikke vare på, hvad der var at varetage ved mine hellige ting, men overlod de fremmede at tage vare på, hvad der var at varetage i min helligdom. derfor, så siger den herre herren: ingen fremmed med uomskåret hjerte og uomskåret kød må komme i min helligdom, ikke een af de fremmede, som lever blandt israels børn. men de leviter, som fjernede sig fra mig, da israel for vild, idet de for vild fra mig og holdt sig til deres afgudsbilleder, de skal bære deres misgerning. de skal i min helligdom gøre vagtjeneste ved tempelportene og udføre arbejdet i templet, idet de skal slagte brændofrene og slagtofrene for folket og stå dem til tjeneste og gå dem til hånde. fordi de gik dem til hånde over for deres afgudsbilleder og således blev årsag til skyld for israels hus, derfor løfter jeg min hånd imod dem, lyder det fra den herre herren, på at de skal bære deres misgerning. de må ikke nærme sig mig for at gøre præstetjeneste for mig, ej heller må de nærme sig nogen af mine hellige ting, det højhellige, men de skal bære deres skændsel og de vederstyggeligheder, de øvede. jeg sætter dem til at tage vare på, hvad der er at varetage i templet ved alt arbejde der, ved alt, hvad der er at gøre derinde. men levitpræsterne, zadoks efterkommere, som tog vare på, hvad der var at varetage i min helligdom, dengang israeliterne for vild fra mig, skal nærme sig mig for at gå mig til hånde og være mig til tjeneste og ofre mig fedt og blod, lyder det fra den herre herren. de skal gå ind i min helligdom og nærme sig mit bord for at gå mig til hånde og tage vare på, hvad jeg vil have varetaget. og når de går ind ad den indre forgårds port, skal de være iført linnedklæder; de må ikke have uld på kroppen, når de gør tjeneste i den indre forgårds porte eller længere inde. de skal bære linnedhuer på hovedet og linnedbenklæder om lænderne; de må ikke omgiorde sig med noget, som fremkalder sved. og når de går ud i den ydre forgård til folket, skal de afføre sig de klæder, i hvilke de gør tjeneste, gemme dem i helligdommens kamre og iføre sig andre klæder, at de ikke skal gøre folket helligt med deres klæder. hovedet må de ikke rage, og heller ikke lade håret vokse frit, men de skal klippe deres hår. vin må ingen præst drikke, når han går ind i den indre forgård. enke eller fraskilt må de ikke tage til ægte, men kun jomfruer af israels

hus; dog må de ægte enken efter en præst. de skal lære mit folk at skelne mellem det, som er helligt, og det, som ikke er helligt, og undervise dem i forskellen mellem rent og urent. ved retstrætter skal de optræde som dommere; efter mine lovbud skal de dømme. de skal overholde mine love og vedtægter på alle mine højtsidsdage og helligholde mine sabbater. et lig må de ikke komme nær, at de ikke skal blive urene derved; kun ved fader, moder, søn, datter, broder eller ugift søster må de gøre sig urene; og efter at være blevet uren skal han tælle syv dage frem, så er han atter ren; den dag han atter går ind i helligdommen, i den indre forgård, for at gøre tjeneste i helligdommen, skal han frembære et syndoffer, lyder det fra den herre herren. de skal ingen arvelod have; jeg er deres arvelod. og ejendom i israel må ikke give dem; jeg er deres ejendom. afgrødeofferet, syndofferet og skyldofferet skal de spise, og alt, hvad der er lagt band på i israel, skal tilfalde dem. det bedste af al førstegrøde af enhver art, alle offerydelse af enhver art, alt, hvad i måtte yde, skal tilfalde præsterne, og førstegrøden af eders grovmelet skal i give præsten for at nedkalde vel-signelse over eders huse. intet ådsel og intet, som er sønderrevet, være sig fugl eller firføddet dyr, må præsterne spise.

45

når i udskifter landet ved lodkastning, skal i yde herren en offerydelse, en hellig del af landet, 25 000 alen lang og 20 000 alen bred; hellig skal den være i hele sin udstrækning." deraf skal til helligdommen fratages et firkantet stykke på 500 alen til alle sider, omgivet af en åben plads på 50 alen. af denne strækning skal du afmåle et stykke på 25000 alens længde og 10000 alens bredde; der skal helligdommen, den højhellige, ligge. det er en hellig gave af landet og skal tilfalde præsterne, som gør tjeneste i helligdommen, dem, som træder frem for at gøre tjeneste for herren; og det skal give dem plads til boliger og græsgang. et stykke på 25000 alens længde og 10000 alens bredde skal som grundejendom tilfalde leviteme, som gør tjeneste i templet, til byer at bo i. byens grundejendom skal i give en bredde af 5000 alen og en længde af 25000 alen, samme længde som den hellige offerydelse; den skal tilhøre hele israels hus. og fyrsten skal på begge sider af den hellige offerydelse og byens grundejendom have et område langs den hellige offerydelse og byens grundejendom både på vestsiden og østsiden af samme længde som en af stammeloderne fra landets vestgrænse til østgrænsen; det skal tilhøre ham som grundejendom i israel, for at mine fyrster ikke fremtidig skal undertrykke mit folk; men det øvrige land skal gives israels hus, stamme for stamme. så siger den herre herren: lad det nu være nok, i israels fyrster! afskaf vold og undertrykkelse, gør ret og skel og hör op med eders overgreb mod mit folk, lyder det fra den herre herren. vægt, som vejer rigtigt, efa og bat, som holder mål, skal i have. efa og bat skal have ens mål, så at en bat holder en tiendedel homer, og en efa ligeledes en tiendedel homer; efter en homer skal målet fastslås. en sekel skal holde tyve gera; fem sekel skal være fem, ti sekel ti, og til

halvtredsindstyve sekel skal i regne en mine. dette er den offerydelse, i skal yde: en sjatedel efa af hver homer hvede og en sjatedel efa af hver homer byg. den fastsatte ydelse af olien: en tiendedel bat af hver kor, ti bat udgør jo en kor; et lam fra småkvæget af hver 200 som offerydelse fra alle israels slægter til afgrødeofre, brændofre og takofre for at skaffe eder soning, lyder det fra den herre herren alt folket i landet skal give fyrsten i israel denne offerydelse. men fyrsten skal det påhvile at udrede brændofrene, afgrødeofrene og drikofrene på højtidene, nymåne-festerne og sabbaterne, alle israels huses fester; han skal sørge for syndofrene, afgrødeofrene, brændofrene og takofrene for at skaffe israels hus soning. så siger den herre herren: på den første dag i den første måned skal i fage en lydefri ung tyr og rense helligdommen for synd. præsten skal tage noget af syndofferets blod og stryge det på templets dørstolpe, alterfremspringets fire hjørner og dørstolperne til den indre forgårds port. det samme skal han gøre på den første dag i den syvende måned for deres skyld, som har fejlet af vanvare eller uvidenhed, og således skaffe templet soning. på den fjortende dag i den første måned skal i fejre påskefesten: syv dage skal i spise usyret brød; og fyrsten skal på den dag for sig selv og for alt folket i landet ofre en tyr som syndoffer; på de syv festdage skal han som brændoffer for herren ofre syv tyre og syv vædre, lydefri dyr, på hver af de syv dage, og ligeledes daglig som syndoffer en gedebuk; og som afgrødeoffer skal han ofre en efa med tyren og ligeledes een med væderen, desuden en hin olie med efaen. på den femtende dag i den syvende måned skal han på festen ofre lige så meget som syndoffer, brændoffer, afgrødeoffer og lige så megen olie; det skal han gøre syv dage.

46

så siger den herre herren: den indre forgårds østport skal være lukket de seks hverdage, men på sabbatsdagen skal den åbnes, ligeledes på nymånedagen: og fyrsten skal udefra gå ind gennem portens forhal og stille sig ved portens dørstolpe. præsterne skal ofre hans brændoffer og takofre, og han skal tilbede på portens tærskel og så gå ud igen; og porten skal stå åben til affen. men folket i landet skal på sabbaterne og nymånedagene tilbede for herrens åsyn ved denne ports indgang. det brændoffer, fyrsten bringer herren på sabbatsdagen, skal udgøre seks lydefri lam og en lydefri væder, dertil et afgrødeoffer på en efa med væderen og et afgrødeoffer efter behag med lammene, desuden en hin olie med hver efa. på nymånedagen skal det udgøre en ung, lydefri tyr, seks lam og en væder, lydefri dyr; med tyren skal han ofre et afgrødeoffer på en efa, med væderen ligeledes en efa og med lammene efter behag desuden en hin olie med hver efa. når fyrsten går ind, skal han komme gennem portens forhal, og samme vej skal han gå ud; men når folket i landet kommer for herrens åsyn på festerne, skal den, der kommer ind gennem nordporten for at tilbede, gå ud gennem sydporten, og den, der kommer ind gennem sydporten, gå ud gennem nordporten; han må ikke vende tilbage gen-

nem den port, han kom ind ad, men skal gå ud på den modsatte side. fyrsten skal være iblandt dem; når de går ind, skal han også gå ind, og når de går ud, skal han også gå ud. på festerne og højtiderne skal afgrødeofferet være en efa med hver tyr og ligeledes en efa med hvem væder, men med lammene efter behag; desuden en hin olie med hver efa. når fyrsten offerer et frivilligt offer, et brændoffer eller takofre som frivilligt offer til herren, skal man åbne østporten for ham, og han skal ofre sit brændoffer eller sine takofre, som han gør på sabbatsdagen; og når han er gået ud, skal man lukke porten efter ham. et årgammelt, lydefrif lam skal han daglig ofre som brændoffer for herren; hver morgen skal han ofre det; og dertil skal han hver morgen som afgrødeoffer ofre en sjettedel efa og til af fugte melet desuden en tredjedel hin olie; det er et afgmødeoffer for herren, en evigt gældende ordning. således skal de hver morgen ofre lammet, afgrødeofferet og olien som dagligt brændoffer. så siger den herre herren: når fyrsten giver en af sine sønner en gave af sin arvelod, skal den tilhøre hans sønner; den skal være deres arvelige grundejendom; men giver han en af sine tjenere en gave af sin arvelod, skal den kun tilhøre ham til frigivningsåret; så skal den vende tilbage til fyrsten. kun hans sønner skal varigt eje en sådan arvelod, og fyrsten må ikke tage noget af folkets arvelod, idet han med vold trænger dem ud af deres grundejendom; af sin egen grundejendom skal han give sine sønner arvelod, at ingen i mit folk skal jages bort fra sin grundejendom. derpå førte han mig ind gennem indgangen ved siden af porten til de hellige kamre, som var indrettet til præsterne og vendte mod nord, og se, der var et rum i den inderste krog mod vest. han sagde til mig: "her er det rum, hvor præsterne skal koge synderofferet og skyldofferet og bage afgrødeofferet for ikke at tvinges til at bringe det ud i den ydre forgård og således hellige folket." så bragte han mig ud i den ydre forgård og førte mig rundt til forgårdens fire hjørner, og se, i hvert hjørne var der et gårdsrum; i forgårdens fire hjørner var der små gårdsrum, fyrretyve alen lange og tredive alen brede, alle fire lige store; der var mure rundt om dem alle fire, og der var indrettet køkkener rundt om langs murene. og han sagde til mig: "her er køkkenerne, hvor de, der gør tjemmesle i templet, skal koge folkets slagtofre."

47

derpå førte han mig tilbage til tempelets indgang, og se, vand sprang ud under tempelets tærskel i østlig retning, thi templets forside vendte mod øst; og vandet løb ned under templets sydside sønden for alteret. så førte han mig ud gennem nordporten og rundt udenom til den ydre østport, og se, vand rislede frem fra sydsiden. derpå gik manden ud mod øst med en målesnor i hånden, og da han havde målt 1000 alen, lod han mig gå gennem vandet, vand til anklerne. da han atter havde målt 1000 alen, lod han mig på ny gå gennem vandet, vand til knæene; og da han atter havde målt 1000 alen, lod han mig på ny gå gennem vandet, som der nåede til hofte. da han atter havde målt 1000 alen, var det en strøm,

som jeg ikke kunde vade over, thi vandet gik så højt, at man måtte svømme over; det var en strøm, man ikke kunde vade over, da sagde han til mig: "har du set det, menneskesøn?" og han førte mig tilbage langs strømmens bred. da jeg kom tilbage, se, da var der ved strømmens bred en stor mængde træer på begge sider; og han sagde til mig: "dette vand løber ud i østerkredsen og ned i araba, og når det falder ud i havet, salthavet, bliver vandet der sundt; alle de levende væsener, hvoraf det vrimler, skal leve, overalt hvor strømmen kommer hen, og der skal være en stor mængde fisk; thi når dette vand kommer derhen, bliver havvandet sundt, og alt skal leve, hvor strømmen kommer hen. fiskere skal stå ved det fra en-gedi til en-egljajim; et sted til at udsænde fiskegarn skal det være; dels fisk skal være som det store havs fisk, såre mange. men dets sumpe og vandhuller skal ikke blive sunde; af dem skal udvindes salt. på begge flodens bredder skal der vokse alle hånde frugttræer, hvis blade ikke falder af, og hvis frugter aldrig får ende; hver måned bærer de nye frugter; thi dens vand udspringer i helligdommen. frugterne skal tjene til føde og bladene til lægedom." så siger den herre herren: dette er den grænse, inden for hvilken i skal udskifte landet imellem eder efter israels tolv stammer; josef skal have to lodder. i skal alle uden undtagelse tage det land i eje, som jeg med løftet hånd svor at give eders fædre; det skal nu tilfalde eder som arvelod. således skal landets nordgrænse være: fra det store hav i retning af hetlon til det sted, hvor vejen går til zedad, hamat, berota, sibrajim, mellem damaskuss og hamats områder, hazar-enon ved haurans grænse. grænsen går fra det store hav til hazar-enon, således at damaskuss område ligger norden for ved siden af hamat. det er nordgrænsen. østgrænsen: fra hazar-enon mellem hauran og damaskuss danner jordan grænse mellem gilead og israels land til havet i øst, hen til tamar. det er østgrænsen. sydgrænsen: fra tamar over meribas vand ved kadesj til bækken, ud til det store hav. det er sydgrænsen. vestgrænsen: det store hav danner grænse til tværs over for det sted, hvor vejen går til hamat. det er vestgrænsen. dette land skal i udskifte iblandt eder efter israels stammer; i skal ved lodkastning udskifte det som arvelod mellem eder og de fremmede, som bor iblandt eder og der har avlet sønner og døtre; de skal være eder som ind fødte israeliter og kaste lod med eder om arvelod blandt israels stammer. i den stamme, hvor den fremmede bor, skal i give ham hans arvelod, lyder det fra den herre herren.

48

følgende er navnene på stammerne: yderst i nord fra havet i retning af hetlon til det sted, hvor vejen går til hamat, og videre til hazar-enon, med damaskuss område mod nord ved siden af hamat, fra østsiden til vestsiden: dan, een stammelod; langs dans område fra østsiden til vestsiden: aser, een stammelod; langs asers område fra østsiden til vestsiden: naftali, een stammelod; langs naftalis område fra østsiden til vestsiden: manasse, een stammelod; langs manasses område fra østsiden til vestsiden: efraim, een

stammelod; langs efrainms område fra østsiden til vestsiden: ruben, een stammelod; langs rubens område fra østsiden til vestsiden: juda, een stammelod. langs judas område fra østsiden til vestsiden skal offerydelsen, som i yder, være 25000 alen bred og lige så lang som hver stammelod fra østsiden til vestsiden; og helligdommen skal ligge i midten. offerydelsen, som i skal yde herren, skal være 25 000 alen lang og 20800 alen bred; og den hellige offerydelse skal tilhøre følgende: præsterne skal have et stykke, som mod nord er 25 000 alen langt, mod vest 10.000 alen bredt, mod øst 10000 alen bredt og mod syd 25.000 alen langt; og herrens helligdom skal ligge i midten. de helligede præster, zadoks efterkommere, som tog vare på, hvad jeg vilde have varetaget, og ikke som leviterne for vild, da israeliterne gjorde det, skal det tilhøre som en offerydelse af landets offerydelse, et højhelligt område langs leviternes. og leviterne skal have et lige så stort område som præsterne, 25000 alen langt og 10000 alen bredt; den samlede længde bliver således 25000 alen, bredden 20000. de må ikke sælge eller bortbytte noget deraf eller overdrage denne førstegrøde af landet til andre, thi den er helliget herren. det stykke på 5000 alens bredde, som er tilovers af offerydelsens bredde langs de 25000 alen, skal være uindviet land og tilfalde byen til boliger og græsgang, og byen skal ligge i midten; dens mål skal være følgende: nordsiden 4500 alen, sydsiden 4500, østsiden 4500 og vestsiden 4500. byens græsgang skal være 250 alen mod nord, 250 mod syd, 250 mod øst og 250. af det stykke, som endnu er tilovers langs med den hellige offerydelse, 10000 alen mod øst og 10000 mod vest, skal afgrøden tjene byens indbyggere til mad. byens befolkning skal sammensættes således, at folk fra alle israels stammer bor der: i alt skal i som offerydelse yde en firkant på 25000 alen, den hellige offerydelse foruden byens grundejendom. men resten skal tilfalde fyrsten; hvad der ligger på begge sider af den hellige offerydelse og byens grundejendom, østen for de 25000 alen hen til østgrænsen og vesten for de 25000 alen hen til vestgrænsen, langs stammelodderne, skal tilhøre fyrsten; den hellige offerydelse, templets helligdom i midten og leviternes og byens grundejendom skal ligge midt imellem de stykker, som tilfalder fyrsten mellem judas og benjamins område. så følger de sidste stammer: fra østsiden til vestsiden benjammin, een stammelod; langs benjamins område fra østsiden til vestsiden: simeon, een stammelod; langs simeons område fra østsiden til vestsiden: issakar, een stammelod; langs issakars område fra østsiden til vestsiden: zebulon, een stammelod; langs zebulons område fra østsiden til vestsiden: gad, een stammelod; og langs gads område på sydsiden skal grænsen gå fra tamar over meribas vandved kadesj til bækken ud til det store hav. det er det land, i ved lodkastning skal udskifte som arvelod til israels stammer, og det er deres stammelodder, lyder det fra den herre herren. følgende er byens udgange; byens porte skal opkaldes efter israels stammer: på nordsiden, der måler 4500 alen, er der tre porte, den første rubens, den anden judas og den tredje levis; på østsiden, der måler 4500 alen, er der tre porte, den første

josefs, den anden benjamins og den tredje dans; på sydsiden, der måler 4500 alen, er der tre porte, den første simeons, den anden issakars og den tredje zebulons; på vestsiden, der måler 4500 alen, er der tre porte, den første gads, den anden asers og den tredje naftalis. omkredsen er 18000 alen. og byens navn skal herefter være: herren er der.

herrens ord kom til hoseas, be'eris søn, i de dage da uzzija, jotam, akaz og ezeekias var konger i juda, og jeroabam, joass søn, var konge i israel. dengang herren først talede ved hoseas, sagde han til ham: "gå hen og tag dig en horkvinde og horebørn; thi utro mod herren bedriver landet hor." så gik han hen og ægtede gomer, diblajims datter, og hun blev frugtsommelig og fødte ham en søn. og herren sagde til ham: "kald ham jizreel; thi om en, liden stund hjem søger jeg jizreels blodskyld på jehus hus og gør ende på israels huses rige. på hin dag sønderbryder jeg israels bue i jizreels dal." atter blev hun frugtsommelig og fødte en datter. og herren sagde til ham: "kald hende nådeløs; thi jeg vil ikke længer være israels hus nådig og tilgive dem. men judas hus vil jeg være nådig og frelse ved herren deres gud; dog frelses jeg dem ikke ved bue, sværd eller stridsvåben, ved heste eller ryttere." så vænnede hun nådeløs fra og blev atter frugtsommelig og fødte en søn. og herren sagde: "kald ham ikke-mit-folk; thi i er ikke mit folk, og jeg er ikke eders gud." men israeliternes tal skal blive som sandet ved havet, der ikke kan måles eller tælles. og i stedet for "i er ikke mit folk" skal de kaldes "den levende guds børn". judaerne og israeliterne skal slå sig sammen og sætte en og samme høvding over sig og drage op af landet; thi stor er jizreels dag.

kald eders broder mit-folk og eders søster nåderig. gå i rette med eders moder, gå i rette, thi hun er ikke min hustru, og jeg er ej hendes mand. for hormærket fri hun sit ansigt, for bolemærket sit bryst. jeg klæder hende ellers nøgen, stiller hende frem, som hun fødtes; jeg reder hende til som en ørk, som et tørkeland gør jeg hende, lader hende tørste ihjel. jeg ynktes ej over hendes børn, fordi de er horebørn; thi horkvinde var deres moder, skamløs var hun, som bar dem. thi hun sagde: "mine elskere holder jeg mig til, som giver mig mit brød og mit vand, min uld og min hør, min olie og vin." se, derfor spærrer jeg med tjørn hendes vej, foran hende murer jeg en mur, så hun ikke kan finde sine stier. efter elskerne kan hun så løbe, hun når dem alligevel ikke; hun søger dem uden at finde, og da skal hun sige: "jeg går på ny til min første mand; da, havde jeg det bedre end nu." ja hun, hun skønner ikke, at det var mig, som gav hende korn og most og olie, gav hende rigeligt sølv. og guld, som de gjorde til baaler. derfor tager jeg atter mit korn, når tiden er til det, min most, når tiden er inde, borttager min uld og min hør, som hun skjuler sin nøgenhed med. jeg blotter nu hendes skam lige for elskernes øjne, af min hånd frier ingen hende ud. jeg, gør ende på al hendes. glæde, fester, nymåner, sabater, hver en højtid, hun har. jeg odelægger hendes vinstok og figentræ, om hvilke hun sagde: "her er min skøgeløn, den, mine elskere gav mig." jeg skaber dem om til krat, af markens dyr skal de ædes. jeg hjem søger hende for baalernes fester, på hvilke hun bragte dem ofre, smykket med ring og kæde. sine elskere holdt hun sig til, mig glemte hun, lyder det fra her-

ren. se, derfor vil jeg lokke og føre hende ud i ørkenen og tale hende kærligt til. så giver jeg hende hendes vingårde der og akors dal til en håbets dør. der skal hun synge som i ungdommens dage, som da hun drog op fra ægyptens land. på hin dag, lyder det fra herren, skal hun påkalde sin ægtemand, og ikke mere baalerne. baalsnavnene fjerner jeg fra hendes mund, ej mer skal navnene huskes. på hin dag slutter jeg en pagt for dem med markens dyr og himmelens fugle og jordens kryb; bue, sværd og stridsvåben sønderbryder jeg i landet, og jeg lader dem bo trygt. jeg trolover mig med dig for evigt, jeg trolover mig med dig med retfærd og ret, med miskundhed og barmhjertighed; jeg trolover mig med dig i troskab, og du skal kende herren. da skal det ske på hin dag, at jeg bønholder, lyder det fra herren, ja, at jeg bønholder himlen, at den så bønholder jorden, og jorden bønholder hornet, mosten og olien, og de bønholder jizreel. jeg sår hende ud i landet, mod nådeløs er jeg nådig og siger til ikke-mit-folk: "mit folk er du!" og han skal sige: "min gud!"

og herren sagde til mig: "gå atter hen og elsk en kvinde, som har elskere - og boler, ligesom herren elsker israeliterne, endskønt de vender sig til fremmede guder og elsker rosinkager." så købte jeg mig hende for femten sekel sølv og en homer og en letek byg. og jeg sagde til hende: "i lang tid skal du vente på mig; du må ikke bedrive hor eller tilhøre nogen mand; heller ikke jeg vil komme til dig." thi i lang tid skal israeliterne vente uden konge og fyrste, uden slagtoffer og stenstøtte, uden efod og husgud. siden skal israeliterne omvende sig og søge herren deres gud og david, deres konge, og bævende komme til herren og hans velsignelse i de sidste dage.

hør isralitter, herrens ord, thi herren går i rette med landets folk. thi ej er der troskab, ej godhed, ej kender man gud i landet. man sværger og lyver, myrder og stjæler, horer, gør indbrud, og blodskyld følger på blodskyld. derfor søger landet, og alt, hvad der bor der, sygner, markens dyr og himlens fugle; selv havets fisk svinder bort. dog skænde man ej, dog revse man ej, når mit folk kun er som dets præster. du skal styrte ved dag, og med dig profeten ved nat. mit folk skal gå til grunde, fordi det er uden kundskab. da du har vraget kundskab, vrager jeg dig som præst; du glemte din guds åbenbaring, så glemmer og jeg dine sønner. jo fler, des mere de syndet, ombytted deres ære med skændsel; mit folks synd lever de af, dets brøde hungrer de efter. men præst skal det gå som folk: jeg hjem søger ham for hans færd, hans id gengældes jeg ham. de skal spise, men ikke mættes boler, men ej blive fler; thi de har sveget herrn og holder fast ved hor. vin og most tager forstanden. mit folk rådspørger sit træ, og svaret giver dets stok; thi horeånd ledte dem vild, de boler sig bort fra deres gud. de ofre på bjergenes tinder, på højene brænder de ofre under en eg, en poppel, en terebinte, thi skyggen er god.

så horer jo og eders døtre, så boler jo og eders kvinder; jeg straffer ej døtrenes hor, ej kvinderne for deres bolen; thi selv går de bort med horer offer sammen med skøger; og det uvise folk drages ned. men selv om du, israel, horer, må juda ej gøre sig skyldigt. gå ikke over til gilgal, drag ikke op til bet-aven, sværg ikke: "så sandt herren lever!" thi som en uvan ko er israel uvan, skal herren så lade dem græsse i frihed som lam? efraim er bundet til afgudsbilleder; lad ham fare! deres drikken er skejlet ud. hor har de bedrevet; højt har deres skjolde elsket skændsel. ej vejr har omspændt dem med sine vinger, og de skal blive til skamme for deres ofre.

5

hører dette, i præster, lyt til du israels hus, lån øre, du kongehus, thi eder gælder dommen. thi i blev en snare for mizpa, et garn bredt ud over tabor, en dyb faldgrube i sjittim; men jeg er en lænke for alle. efraim kender jeg, ej skjult er israel for mig; thi du har bolet, efraim, uren er israel blevet. deres gerninger tillader ikke, at de vender sig til deres gud; thi horeånd har de i sig, herren kender de ej. mod israel vidner dets hovmod; efraim styrter for sin brøde, med dem skal og juda styrte. da går de med småkvæg og hornkvæg hen for at søge herren; men ham skal de ikke finde, thi bort fra dem vil han vige. troløse var de mod herren, thi uægte børn har de født; nu vil han opsluge dem, plovmand sammen med mark. lad hornet gjalde i gibe, trompeten i rama, opløft råb i bet-aven, benjamin, var dig! til ørk skal efraim blive på straffens dag. jeg kundgør om israels stammer, hvad sikkert skal ske. som folk, der flytter skel, blev judas fyrster, over dem vil jeg øse min harme som vand. efraim er undertrykt, retten knust; frivilligt løb han efter fjenden. jeg er som møl for efraim, edder for judas hus. da efraim mærked sin sygdom og juda mærked sin byld, gik efraim hen til assur, storkongen sendte han bud. men han kan ej give jer helse, han læger ej eders byld. thi jeg er som en løve for efraim, en løveunge for judas hus; jeg, jeg river sønder og går, slæber bort, og ingen redder. jeg går til mit sted igen, indtil de bøder for skylden og søger frem for mit åsyn, søger mig i deres trængsel.

6

"kom, vi vil tilbage til herren! han sonderrev, han vil og læge, han slog os, vil også forbinde. om to dage gør han os levende, rejser os op den tredje; da lever vi for hans åsyn. så lad os da kende, jage efter at kende herren! som morgenrøden er hans opgang vis. da kommer han til os som regn, som vårregn, der væder jorden." hvor kan jeg hjælpe dig, efraim, hvor kan jeg hjælpe dig, juda? eders kærlighed er morgentåge, dug, som årle svinder! thi hugged jeg løs ved profeter, dræbte med ord af min mund, min ret stråler frem som lys: ej slagtoffer kærlighed vil jeg, ej brændofre kendskab til gud! de bryder pagten i adam er mig utro der; gilead er udådsmands by, den er sølet i blod. som en stimandsflok er præsternes flok, de myrder på ve-

jen til sikem gør niddingsværk. grufulde ting har jeg set i israels hus, der har efraim bolet, israel blev uren. juda, også for dig er der fastsat en høst, når jeg vender mit folks skæbne, når jeg læger israel.

7

afsløret er efraims brøde, samarias ondskab, thi svig er, hvad de har for, og tyve gør indbrud, ransmænd røver på gaden. de tænker ej på, at jeg husker al deres ondskab. nu står deres gerninger om dem, de er for mit åsyn. med ondt i sinde glæder de kongen, under leske lader fyrster. horkarle er de alle. de ligner en gloende ovn, som en bager standser med at ilde, fra æltning til dejgen er syret. de gør på kongens dag fyrsterne syge af rus. spottere giver han hånden, thi lumskelig næmde de sig, hjertet er som en ovn; deres vrede sover om natten, men brænder i lue ved gry. som ovnen gløder de alle, deres herskere æder de op; alle deres konger falder, ej en af dem påkalder mig. efraim er iblandt folkene, aflægs er han; efraim er som en kage, der ikke er vendt. fremmede tæred hans kraft, han mærker det ej; hans hår er også grånet, han mærker det ej. mod israel vidner dets hovmod; de vendte ej om til herren deres gud og søgte ham ikke trods alt. efraim er som en due, tankelos, dum; de kalder ægypten til hjælp og vandrer til assur. men medens de vandrer, kaster jeg nettet over dem, bringer dem ned som himlens fugle og revser dem for deres ondskab. ve dem, fordi de veg fra mig, død over dem for deres frafald! og jeg skulde genløse dem, endskønt de lyver imod mig! de råber ej til mig af hjertet, når de jamrer på lej, sårer sig for korn og most og er genstridige mod mig. jeg gav deres arme styrke, men ondt har de for imod mig. de vender sig, dog ej opad, de er som en slappet bu. deres fyrster skal falde for sværd ved deres tungs frækhed. det spottes de for i ægypten.

8

sæt hornet for din mund, som en ørn over herrens hus! fordi de brød min pagt og overtrådte min lov. de råber til mig: "min gud! vi, israel, kender dig." israel vragede lykken, lad så fjenden forfølge dem. de kærer sig drot uden mig, uden mit vidende fyrster. af deres sølv og guld lavede de sig gudebilleder til egen undergang. modbydelig er din kalv, samaria; min vrede luer imod dem hvor længe? de kan ikke slippe for straf. thi den er et værk af israel, en håndværker lavede den; den er ikke gud. thi vind har de sået, og storm skal de høste, sæd uden spire, der ej giver mel; og gav den, slugte fremmede melet. israel er opslugt, blandt folkene regnes det nu for et kar uden værd. thi de er draget til assur som et enligst strejfende vildæsel. efraim tinged med elskovsgaver. selv om de tinger blandt folkene, samler jeg dem nu; snart salver de ikke mere konge og fyrster. thi så mange altre efraim har bygget, de er blevet ham altre til synd; jeg skriver ham mange love, han regner dem ikke. slagtofre elsker de slagter, elsker kød og æder; herren behager de ej. han mindes nu deres skyld og straffer

deres synder. de skal tilbage til ægypten. israel glemte sin skaber og byggede helligdomme, og juda byggede mange faste stæder; derfor sender jeg ild imod hans byer, og den skal fortære hans borge.

9

israel, glæd dig ikke med folkets jubel, ved hor veg du bort fra din gud, på hver en tærskelplads elsker du skøgens løn. tærskelplads og perse skal ej kendes ved dem, og mosten slår fejl for dem. ej skal de blive i herrens land; til ægypten skal efraim tilbage, spise uren føde i assur. ej skal de udgyde vin for herren, ej heller gøre slagtoffer rede. som sørgebrød er deres brød, det gør hver, som spiser det uren: thi hungeren kræver alt brødet, i herrens hus kommer intet. hvad gør i på højtidsdagen, på herrens festdag? slipper de bort fra vold, skal ægypten sanke dem op og memfis jorde dem; deres kostbare sølvtøj skal tidsler arve, nælder skal bo i deres telte. hjemsoğelsens dage kommer, gengældelsens dage, det skal israel mærke. i sin guds hus lurer efraim på profeten; der er snarer på alle hans veje, man gør faldgruben dyb. det er som i gibeas dage, han mindes deres skyld og straffer deres synder. som druer i ørkenen fandt jeg israel, som tidligmodne figner på træet så jeg eders fædre. de kom til baal-peor, til skændselen viede de sig, som efraims elskere blev de en væmmelig hob. deres herlighed flyver som fugle, fødsel, svangerskab, undfangelse forbi! ja, selv om de opfostrer sønner, jeg lader dem dø ud uden børn. ja, ve også dem, når jeg viger fra dem! efraim så jeg som en mand, der gør jagt på sine børn; thi efraim selv fører sønnerne ud til bøddelen. giv dem, herre ja hvad skal du give? du give dem barnløst skød og golde bryster! i gilgal er al deres ondskab, der fik jeg had til dem; for deres onde gerninger driver jeg dem ud af mit hus; jeg elsker dem ikke mer, genstridige er alle deres fyrster. efraim er ramt, dets rod er vissen, de bærer slet ingen frugt; og får de end børn, jeg dræber den dyre livsfrugt. deres gud vil forkaste dem, fordi de ej adlød ham; hjemløse bliver de blandt folkene.

10

en froding vinstok var israel, som bar sin frugt, jo flere frugter, des flere altre; som landet gik frem, des skønnere støtter. deres hjerte var glat, så lad dem da bode! han skal slå altrene ned, lægge støtterne øde. de siger jo nu: "vi har ingen konge; thi herren frygter vi ej; en konge, hvad gavner han os?" med ord slår de om sig, gør mened og indgår forbund, så ret bliver gifturt, der gror langs markens furer. for bet-avens kalv skal samarias borgere ængstes, ja, over den skal dens folk og dens præster sørge, jamre over deres skat, thi den bortføres fra dem; som gave til storkongen føres og den til assur. efraim hoster kun skændsel, israel skam af sin afgud. samarias konge slettes som skum på vandets flade. øde er afgudshøjene, israels synd, og på deres altre skal torn og tidsel gro. de siger til bjergene: "skjul os!" til højene: "fald ned over os!" du syndede, israel, helt fra gibeas dage. der i gibeas sagde man: "krig skal ej nå os!" men jeg kom over de

niddinger, revsede dem; stammerne samlede sig mod dem til tugt for tvefold brøde. en tilvænnethed kvie var efraim, tærskede villigt. åget lagde jeg selv på dens skønne hals; for ploven spændte jeg efraim, juda for harven. så eders sæd i retfærd, høst i fromhed; bryd eder knudskabs nyjord og søg så herren, thi retfærdes frugt blivder eder til del. i pløjede gudløshed, høstede uret, fortærede løgnens frugt. fordi du slår lid til dine vogne og mange helte, skal kampgny stå i dine byer og alle dine borge. de skal ødelægges, som da sjalman ødelagde bet-arbel på stridens dag. moder skal knuses hos børn. det voldte betel eder. for din ondskab skyld skal israels konge, ved morgengry gøres til intet.

11

jeg fik israel kær i hans ungdom, fra ægypten kaldte jeg min søn jo mer jeg kaldte dem, des mere fjernede de sig fra mig; de ofrer til baalerne, tænder for billederne offerlid, jeg lærte dog efraim at gå og tog ham på armen; de vidste ej, det var mig, der lægte dem. jeg drog dem med menneskesnore, med kærligheds reb; jeg var dem som den, der løfter et åg over kæben, jeg bøjed mig ned til ham og rakte ham føde. han skal til ægypten igen, have assur til konge, thi omvende sig vil de ikke. sværdet skal rase i hans byer, fortære hans slægt og hæрге i hans fæstninger. mit folk, det hælder til frafald fra mig, og råber man til det: "op, op!" står ingen op. hvor kan jeg ofre dig, efraim, lade dig, israel, fare, ofre dig ligesom adma, gøre dig, som zebøjim? mit hjerte vender sig i mig, al min medynk er vakt. jeg fuldbyrder ikke min harmglød, herre ej efraim til intet igen. thi gud er jeg, ikke et menneske, hellig udi din midte, med vredesglød kommer jeg ikke. herren skal de holde sig til, han brøler som løven, ja brøler, og bævende kommer sønner fra havet, bævende som fugle fra ægypten, som duer fra assurs land; jeg fører dem hjem til deres huse lyder det fra herren. efraim omgiver mig med løgn, hus med svig, juda kender ej gud med skøger slår han sig sammen.

12

efraims hu står til vind, efter østenstorm jager han stadig, af løgn og svig er han fuld; med assur slutter de pagt, til ægypten bringer de olie. herren går i rette med juda og hjemsoğer jakob, gengælder ham efter hans veje og efter hans id. i moders liv overlistede han sin broder, han stred med gud i sin manddom, ja stred med en engel og sejred, han bad ham med gråd om nåde; i betel traf han ham og talte med ham der, herren, hærskaers gud, herren er hans navn: "drag du nu hjem med din gud, tag vare på kærlighed og ret og bi bestandig på din gud!" i kana'ans hånd er falske lodder, han elsker svig. efraim siger: "jeg vandt dog rigdom og gods!" al hans vinding soner ej brøden, han øved. men jeg, som er herren din gud, fra du var i ægypten, lader dig bo i telt igen som i svundne dage. jeg har talet til profeterne og givet mange syner, ved profeterne talet i lignelser. gilead er løgn og tomhed, i

gilgal ofrer de tyre; som stendynger langs med markfurer er deres altre. jakob flyede til arams slette, og israel trælledede for en kvindes skyld, og for en kvindes skyld vogtede han kvæg. ved en profet førte herren israel op fra ægypten, og det vogtedes ved en profet. efraim vakte bitter vrede, han bærer blodskyld; med skændsel dænges han til, hans herre gør gengæld.

13

når efraim talte, skjalv man, i israel var han fyrste, han forbrød sig med ba'al og døde. nu bliver de ved at synde og laver sig støbte guder, dannet som billeder af sølv, arbejderes værk til hobe; de siger: "til dem skal i ofre!" mennesker kysser kalve! derfor: som morgentåge, som duggen, der årle svinder, som avner, der blæses fra lo, som røg fra røghul skal de blive. og jeg er herren din gud, fra du var i ægyptens land; du kender ej gud uden mig, uden mig er der ingen frelser; jeg var din vogter i ørken, den svidende tørkes land. som de græssede, åd de sig mætte, ja mætte, men hjertet blev stolt; derfor glemte de mig. så blev jeg for dem som en løve, en lurende panter ved vejen, jeg falder over dem som bjørnen, hvis unger man tog. jeg sønderriver dem brystet, hunde skal æde deraf, markens dyr flå dem sønder. når ulykken kommer, israel, hvor mon du da finder hjælp? hvor er da din konge til frelse for dig i alle dine byer, herskerne, om hvem du siger: "giv mig dog konge og fyrster!" jeg giver dig konge i vrede og fjerner ham atter i harme. tilbundet er efraims brøde, hans synd gemt hen. hans fødselsstunds veer er der, men sært er barnet, som ej kommer frem i tide, så fødselen får ende. dem skal jeg fri fra dødsriget, løse fra døden! nej, død, hvor er din pest, dødsrige, hvor er din sot? til mildhed kender jeg ej, thi et sært barn er han. en østenstorm, herrens ånde, bruser frem fra ørken, løfter sig, tørrer hans væld, gør hans kilde tør, den tager hans skatkammer med alle dets skatte. samaria skal bøde, thi det stod sin gud imod. for sværd skal de falde, børnene knuses, frugtsommelige kvinders liv rives op.

14

israel, vend om til herren din gud, thi du faldt ved din brøde. tag angersord med og vend jer atter til herren; sig til ham: "tilgiv al vor brøde, vær nådig! vi betaler med læbernes flugt. vi vil ej søge hjælp hos assur, ej lide på stridshest, vi kalder ej mer vore hænders værk vor gud; hos dig finder faderløs medynk." jeg læger deres frafald, elsker dem frivilligt, min vrede har vendt sig fra dem. jeg vil være israel som dug, han skal blomstre som liljen, rod skal han slå som en poppel og bugne af skud, som et olietræ stå i pragt, som libanon dufte. atter skal de bo i min skygge, korn skal de avle, skyde som en vinstok med ry som libanons vin. hvad skal efraim mere med afguder? jeg hører ham, ser ned til ham. jeg er som en grøn cypres, du får din frugt fra mig. hvem er så viis, at han fatter det, så klog, at han ved det? thi rette er herrens veje; retfærdige vandrer på dem, men syndere snubler på dem.

herrens ord, som kom til joel, petuels søn. hør dette, i ældste, lån øre, alle, som bor i landet! er sligt mon sket i eders eller eders fædres dage? i skal fortælle det til eders børn, og de igen til deres, og deles til næste slægt. græshoppen åd, hvad gnaveren levned, springeren åd, hvad græshoppen levned, æderen åd, hvad springeren levned. vågn op, i drukne, og græd; enhver, som drikker vin, skal jamre over most, der gik tabt for eders. mund. thi et folk drog op mod mit land, vældigt og uden tal; dets tænder er lovetænder, det har kindtænder som en lovinde. det lagde min vinstok øde, knækket mit figentræ, afbarked og hærgede det; dets grene stritter hvide. klag som sorgklædt jomfru over sin ungdoms brudgom! afgrødeoffer og drikoffer gik tabt for herrens hus; præsterne, herrens tjenere sørger. marken er ødelagt, jorden sørger; thi kornet er ødelagt, mosten slog fejl og olien hentorres. bonder skuffes og vingårdsmænd jamrer både over hveden og byggen; thi markens høst gik tabt; fejl slog vinstokken, figentræet tørres; granatæble, palme og æbletræ, hvert markens træ tørres hen. ja, med skam veg glæde fra menneskens børn: sørg, i præster i sæk, i aiterets tjenere, jamrer! gå ind og bær sæk i nat, i, som tjener min gud! thi afgrødeoffer og drikoffer undrages eders guds hus. helliger en faste, udråb festlig samling, i ældste, kald alle, som bor i landet, sammen til herren eders guds hus og råb så til herren! ak, hvilken dag! thi nær er herrens dag, den kommer som vold fra den vældige. så vi ej foden gå tabt, vor guds hus tomt for glæde og jubel? sæden skrumper ind i den klumpe jord; lader er nedbrudt, forrådshuse jævnet, thi kornet er vissent. hvor kvæget dog stønner! oksernes hjerne er skræmte, fordi de ikke har græs; selv småkvægets hjerne lider. jeg råber til dig, o herre; thi ild har fortæret orkenens græsning, og luen afsved hvert markens træ; til dig skriger selv markens dyr, thi bækkenes lejer er tørre, og ild har fortæret orkenens græsning.

stød i horn på zion, blæs alarm på mit hellige bjerg! alle i landet skal bæve, thi herrens dag, den kommer; ja, nær er mulms og mørkes dag, skyers og tåges dag, et stort, et vældigt folk er bredt som gry over bjerge. dets lige har aldrig været, skal aldrig komme herefter til fjerneste slægters år. foran det æder ild, og bag det flammer lue; foran det er landet som eden og bag det en øde ørk; fra det slipper ingen bort. at se til er de som heste, som hingste farer de frem; det lyder som raslende vogne, når de hopper på bjergenes tinder, som knitrende lue, der æder strå, som en vældig hær, der er rustet til strid. folkeslag skælver for dem, alle ansigter blusser. som helte haster de frem, som stridsmænd stormer de mure; enhver går lige ud, de bøjer ej af fra vejen. de trænger ikke hverandre, hver følger sin egen sti. trods våbenmagt styrter de frem uden at lade sig stande, de kaster sig over byen, stormer mulen i løb; i husene trænger de ind, gennem vinduer kommer de som tyve. foran dem skælver jor-

den, himlen bæver; sol og måne sortner, stjernerne mister deres glans. foran sin stridsmagt løfter herren sin røst, thi såre stor er hans hær, ja, hans ords fuldbyrder er vældig; thi stor er herrens dag og såre frygtelig; hvem holder den ud? selv nu, så lyder det fra herren, vend om til mig af ganske hjerte, med faste og gråd og klage! sønderriv hjerterne, ej eders klæder, vend om til herren eders gud! thi nådig og barmhjertig er han, langmodig og rig på miskundhed, han angret det onde. måske slår han om og angret og levner velsignelse efter sig, afgrødeoffer og drikoffer til herren eders gud. stød i horn på zion, helliger faste, udråb festlig samling, kald folket sammen, helliger et stævne, lad de gamle samles, kald børnene sammen, også dem, som dier bryst; lad brudgom gå ud af sit kammer, brud af sit telt! imellem forhal og alter skal præsterne, herrens tjenere, græde og sige: "herre, spar dog dit folk! overgiv ej din arv til skændsel, til hedningers spot! hvi skal man sige blandt folkene: hvor er deres gud?" og herren blev nidkær for sit land og fik medynk med sit folk. og herren svarede sit folk: se, jeg sender eder korn, most og olie, så i kan mættes deraf; og jeg vil ikke længer gøre eder til skændsel iblandt hedningerne. fjenden fra nord driver jeg langt bort fra eder og stoder ham ud i et stort og øde land, hans fortrop ud i havet i øst og hans bagtrop i havet i vest, og han skal udsprede stank og ilde lugt; thi han udførte store ting. frygt ikke, jord, fryd dig, vær glad! thi herren har udført store ting. frygt ikke, i markens dyr! thi orkenens græsmarker grønes, og træerne bærer frugt; figentræ og vinstok giver alt, hvad de kan. og i, zions sønner, fryd eder, vær glade i herren eders gud! thi han giver eder føde til frelse, idet han sender eder regn, tidligregn og sildigregn, som før. tærskeladerne skal fyldes med korn, persekummerne løbe over med most og olie. og jeg godtgør eder de år, da græshoppen, springeren, æderen og gnaveren hærgede, min store hær, som jeg sendte imod eder. i skal spise og mættes og love herren eders guds navn, fordi han handler underfuldt med eder; og mit folk skal i evighed ikke blive til skamme. og i skal kende, at jeg er i israels midte, og at jeg, og ingen anden er herren eders gud; og mit folk skal i evighed ikke blive til skamme. og det skal ske derefter, at jeg vil udgyde min ånd over alt kød, eders sønner og eders døtre skal profetere, eders gamle skal drømme drømme og eders unge skue synre; også over trælle og trælkvinder vil jeg udgyde min ånd i de dage. og jeg lader ske tegn på himmelen og på jorden, blod, ild og rogstøtter. solen skal vendes til mørke og månen til blod, før herrens store og frygtelige dag kommer. men enhver, som påkalder herrens navn, skal frelses; thi på zions bjerg og i jerusalem skal der være frelse, som herren har sagt; og til de undslupne skal hver den høre, som herren kalder.

thi se, i de dage og på den tid, når jeg vender judas og jerusalems skæbne, samler jeg alle hedningefolk og fører dem ned i josafats dal. der vil jeg holde rettergang med dem om mit folk og min arvelod israel, som de spredte blandt folkene; og de delte mit land,

kastede lod om mit folk, gav en dreng for en skøge og solgte en pige for vin, som de drak. og desuden, hvad vil i mig, tyrus og zidon og alle filisterlands kredse? er der noget, i vil gengælde mig, eller vil i gøre mig noget? hastigt og brat lader jeg gengældelse komme over eders hoved, i, som tog mit sølv og guld, bortførte mine kostbareste ting til eders borge og solgte judæerne og jerusalems borgere til grækerne, for at de skulde føres langt bort fra deres hjem. se, jeg vækker dem op fra det sted, i solgte dem til, og lader gengældelse komme over eders hoved. jeg sælger eders sønner og døtre til judæerne, og de skal sælge dem til sabæerne, folket i det fjerne land, så sandt herren har talet. råb det ud blandt folkene, helliger en krig, væk heltene op! lad alle våbenføre mænd komme og drage op! smed eders plovjern om til sværd, eders vingårdsknive til spyd! svæklingen skal sige: "jeg er en helt!" skynd eder og kom, alle hedningefolk viden om, og saml eder! før dine helte derned, herre! hedningefolkene skal vækkes op og drage til josafats dal; thi der vil jeg sidde til doms over alle hedningefolk viden om. sving seglen, thi høsten er moden; kom og stamp, thi persekummen er fuld! persekarrene løber over, thi stor er folkenes ondskab. skarer på skarer i opgørets dal! thi nær er herrens dag i opgørets dal. sol og måne sortner, og stjernerne mister deres glans. herren brøler fra zion, fra jerusalem løfter han sin røst; himmelen og jorden skælver. men herren er ly for sit folk og værn for israels børn. og i skal kende, at jeg er herren eders gud, som bor på zion, mit hellige bjerg. jerusalem skal blive en helligdom, og fremmede skal ikke mere drage derigennem. på hin dag skal bjergene dryppe af most og højene flyde med mælk; alle judas bække skal strømme med vand, og en kilde skal vælde frem fra herrens hus og vande akaciedalen. ægypten skal blive øde, edom en øde ørk for deres vold mod judæerne, i hvis land de udgød uskyldigt blod. og juda skal være beboet evindeligt, jerusalem fra slægt til slægt. jeg hævner deres blod, som jeg endnu ikke har hævnnet; og herren bor på zion.

1

de ord, som amos, der hørte til fårehyrderne fra tekoa, skuede om israel, i de dage da uzzija var konge i juda, og jeroboam, joas's søn, i israel, to år for jordskælvet. han sagde: herren brøler fra zion, fra jerusalem løfter han sin røst; hyrdernes græsmarker sørger, vissen er karmels top. så siger herren: for tre overtrædelser af damaskus, ja fire, jeg går ikke fra det: de tærskede gilead med tærskeslæder af jern så sender jeg ild mod hazaels hus, den skal æde benhadads borge; jeg knuser damaskus's portslå, udrydder bikat-avens borgere og den, som bærer scepter i bet eden; aramæerne skal føres til kir, siger herren. så siger herren: for tre overtrædelser af gaza, ja fire, jeg går ikke fra det: de bortførte hele byer og solgte dem til edom så sender jeg ild mod gazas mur, den skal æde dets borge; jeg udrydder asdods borgere og den, som bærer scepter i askalon; jeg vender min hånd imod ekron, og den sidste filister forgår, siger den herre herren. så siger herren: for tre overtrædelser af tyrus, ja fire, jeg går ikke fra det: de solgte hele bortførte byer til edom uden at ætse broderpagt så sender jeg ild mod tyruss mur, den skal æde dets borge. så siger herren: for tre overtrædelser af edom, ja fire, jeg går ikke fra det: med sværd forfulgte han sin broder og kvalte sin medynk, holdt altid fast ved sin vrede og gemte stadig på harme så sender jeg. ild mod teman, den skal æde bozras borge. så siger herren: for ammoniternes tre overtrædelser, ja fire, jeg går ikke fra det: de oprev livet på gileads svangre kvinder for at vinde sig mere land så sætter jeg ild på rabbas mur, den skal æde dets borge uden krigsskrig på stridens dag, under uvejr på stormens dag. 15. landflygtig skal kongen blive, han og alle hans fyrster, siger herren.

2

så siger herren: for tre overtrædelser af moab, ja fire jeg går ikke fra det, de brændte edoms konges ben til kalk så sender jeg ild mod moab, den skal æde herijots borge; og moab skal dø under kampgny, krigsskrig og hornets klang. af hans midte udrydder jeg hersker og dræber alle hans fyrster, siger herren. så siger herren: for tre overtrædelser af juda, ja fire, jeg går ikke fra det: de ringeagtet herrens lov og holdt ej hans bud, ledet vild af deres løgneguder, til hvilke deres fædre holdt sig så sender jeg ild mod juda, den skal æde jerusalems borge. så siger herren: for tre overtrædelser af israel, ja fire, jeg går ikke fra det: de sælger retfærdig for sølv og fattigmand for et par sko, træder rings hoved i støvet og trænger sagtmødige fra vejen. søn og fader går sammen til skogen og søler således mit hellige navn. på pantede kapper strækker de sig ved hvert et alter, og i deres guds hus drikker de vin, der er givet i bøde. og dog var det mig, som udryddede amoriterne foran eder, høje som cedertæer, stærke som egetræer, udryddet deres frugt foroven som og deres rødder forneden. det var mig, som førte jer op fra ægypten og lod eder vandre i ørken i fyrretve år, så i tog amoriternes land. jeg tog blandt eders sønner profeter, nasiræere blandt eders unge. er det ej sandt, israeliter? lyder det fra herren. men i gav

nasiræerne vin, og profeterne bød i ej at profetere. se, jeg lader grunden vakle under jer, ligesom vognen vakler, når den er fuld af neg. den hurtige kan ikke undfly, den stærke ej bruge sin kraft; ej redder helten sit liv, ej holder bueskytten stand; ej undslipper rapfodet mand, ej bjærger nogen rytter sit liv; den kækkeste mand iblandt helte skal den dag våbenløs fly, så lyder det fra herren.

3

hør dette ord, som herren taler imod eder, israelitter, imod hele den slægt jeg førte op fra ægypten: kun eder kendes jeg ved blandt alle jordens slægter; derfor vil jeg på eder hjem søge al eders brøde. vandr vel to i følge, når det ikke er aftalt? brøler en løve i krattet, hvis den ikke har bytte? løfter en ungulve røsten, uden den har fangst? falder en fugl til jorden, hvis den ikke er ramt? klapper en fælde vel sammen, uden noget er fanget? mon der stodes i horn i en by, uden folk farer sammen? mon ulukke sker i en by, uden herren står bag? nej! den herre herren gør intet uden at have åbenbaret sin hemmelighed for sine tjenere, profeterne. løven brøler, hvo frygter da ej? den herre herren taler, hvo profeterer da ej? lad det høres over asdods borge og dem i ægyptens land! sig: "kom sammen på samarias bjerg og se den vilde tummel derinde, det hårde tryk i dets midte!" de ved ej at gøre det rette, lyder det fra herren, de, som opdynger uret og vold i deres borge. derfor, så siger den herre herren: fjender skal fare gennem landet, dit værn skal tages fra dig, og udplyndres skal dine borge. så siger herren: som en hyrde redder af løvens gab to skinneneb eller en ørelap, således skal israels børn, som bor i samaria, reddes med lejets bolster og bænkenes hynde. hør og vidn imod jakobs hus, lyder det fra den herre herren, hærskarers gud: den dag jeg hjem søger israels overtrædelser, hjem søger jeg betels altre; alterets horn skal afhugges, styrte til jorden. både vinter og sommerhus knuser jeg da; elfenbenshusene odes, de mange huse går tabt, så lyder det fra herren.

4

hør dette ord, i basankøer, i, som bor på samarias bjerg og kuer de ringe, knuser de fattige og byder eders herrer: "giv hid, at vi kan drikke!" den herre herren svor ved sin hellighed: se, over eder skal dage komme, da i drages op med hager, de sidste af jer med kroe, og slæbes gennem murbrud een for een og slænges på mødding, lyder det fra herren. kom til betel og synd, til gilgal og synd end mer, bring slagtofre næste morgen, tiender tredjedagen, brænd syret brød til takoffer, byd højlydt til frivilligofre! i elsker jo sligt, israeliter, lyder det fra den herre herren. og dog gav jeg eder tomme munde i alle eders byer og brodmangel i alle eders hjemsteder; men i omvendte eder ikke til mig, lyder det fra herren. dog forholdt jeg eder regnen, da der endnu var tre måneder til høst; på een, by lod jeg det regne og ikke på en anden; een mark fik regn, og en anden fik ikke og tørrede hen; to tre byer kom vankende hen til en anden for

at få vand at drikke og fik ikke tørsten slukket; men i omvendte eder ikke til mig, lyder det fra herren. jeg slog eder med kornbrand og rust og udtørrede eders haver og vingårde, og græshopper åd eders figentræer og oliventræer; men i omvendte eder ikke til mig, lyder det fra herren. jeg sendte pest iblandt eder som i egypten; jeg vog eders unge mænd med sværdet, og samtidig gjordes eders heste til bytte; jeg lod stank fra eders lejr stige op i eders næse; men i omvendte eder ikke til mig, lyder det fra herren. jeg omstyrtede byer iblandt eder, som da gud omstyrtede sodoma og gomorra, og i blev som en brand, der er reddet fra bålet; men i omvendte eder ikke til mig, lyder det fra herren. derfor vil jeg handle således med dig, israel. fordi jeg vil handle således med dig, så gør dig rede til at møde din gud, israel! thi se: bjergenes skaber og stormens ophav, han, som kundgør et menneske dets tanker, som frembringer gry og mørke og vandrer på jordens høje, herren, herskarers gud er hans navn.

5

hør dette ord, en klagesang, som jeg istemmer over eder, israels hus: hun er faldet og rejser sig ikke, israels jomfru, henstrakt på sin jord, og ingen rejser hende op. thi så siger den herre herren: den by, som går i ledning med tusind, får hundred tilbage, og den som går i ledning med hundred, får ti tilbage i israels hus. thi så siger herren til israels hus: søg mig, så skal i leve! søg ikke til betel, gå ikke til gilgal, drag ikke til beersjeba! thi gilgal skal blive landflygtig, og betel skal blive til intet. søg herren, så skal i leve, at ikke en lue slår ud, en ædende ild mod josefs hus, og betel har ingen, som slukker. ve dem, som gør ret til malurt og kaster retfærd i støvet! syvstjernens og ori-ons skaber, han, som vender mulm til morgen og gør dag til nattemørke, som kalder ad havets vande og gyder dem ud over jorden, herren er hans navn! han lader ødelæggelse bryde ind over borge, ødelæggelse komme over fæstninger. de hader rettens talsmand i porten og afskyr den, som taler sandt. derfor, da i træder på den ringe og tager afgift af hans korn, skal i vel bygge kvaderstenshuse, men ikke bo den; i skal vel plante yndige vingårde, men vinen skal i ikke drikke. jeg ved, eders overtrædelser er mange og uden tal eders synder, i rettens fjender, som tager mod bøde og bortviser fattige i porten. derfor tier den kloge i denne tid, thi det er onde tider. søg det gode, ej det onde, for at i må leve og herskarers gud, må være med eder, som i siger, han er. had det onde og elsk det gode, hold retten i hævd i porten! måske vil da herren, herskarers gud, være nådig mod josefs rest. derfor, så siger herren, herren, herskarers gud: på alle torve skal klages, i alle gader råbes: "ve! ve!" bonden kalder til sorg, til ligklage klagemænd; i hver en vingård skal klages, når jeg drager igennem din midte, siger herren. ve eder, som længes efter herrens dag! hvad vil i med herrens dag? mørke er den, ej lys. da går det, som når en mand flyr for en løve og møder en bjørn og, når han tyr ind i huset og støtter sin hånd til væggen, bides af en slange. ja, herrens dag er mørke, ej lys, bælgmørke uden solskin. jeg hader, forsmår ed-

ers fester, er led ved eders festlige samlinger, om også i bringer mig brændofre. eders afgrødeofre behager mig ej, eders fedekvægs-takofre ser jeg ej til. spar mig dog for eders larmende sang, eders harpeklang hører jeg ikke. nej, ret skal vælde frem som vand og retfærd som svulmende bæk. bragte i mig slagtoffer og afgrødeoffer de fyrretøve orkenår, israels hus? så skal i da bære sakkut, eders konge, og kevan, eders gudestjerne, billeder, som i har lavet eder. i landflygtighed jager jeg eder hinsides damaskus, siger herren; herskarers gud er hans navn.

6

ve zions sorgløse mænd og de trygge på samarias bjerg, i ædle blandt førstegrodefolket, hvem israels hus søger til; (drag over til kalne og se, derfra over til det store hamat og ned til filisternes gat: er de bedre end disse riger, deres område større end eders?) i, som afviser ulykkesdagen og bringer urettens sæde nær. de ligger på elfenbenslejer, henslængt på deres bænke; af hjorden æder de lam og kalve fra fedesti; de kvidrer til harpeklang og opfinder strengeleg som david; de drikker vinen af kander og salver sig med ypperste olie, men søger ej over josefs skade. derfor skal de nu føres bort forrest i landflygtiges flok. dagdrivernes skrald får ende, lyder det fra herren, herskarers gud. den herre herren svor ved sig selv: afsky har jeg for jakobs hovmod, hans borge vækker mit had; jeg prisgiver byen og dens fylde. og er der end hele ti mænd i eet hus de skal dog dø. og levnes der een, så trækkes han frem af sin slægtning og den, som rører når ligene hentes af huse. og han siger til ham inderst i huset: "er der flere hos dig?" hin svarer: "ingen!" da siger han: "tys!" thi herrens navn tør de ikke nævne. thi herren, se, han byder og slår det store hus i stykker, det lille hus i splinter. løber mon heste på klipper, pløjes mon havet med okser? men i vender retten til gift og retfærd's frugt til malurt; i glæder jer over lodebar og siger: "mon ikke det var ved vor styrke, vi tog karnajim? thi se, jeg rejser et folk imod eder, israels hus, lyder det fra herren, herskarers gud; trængsel bringer det eder fra egnen ved hamat til arababækken.

7

således lod den herre herren mig skue: se, græshopper kom til syne, da efterslætten var ved at gro frem, efterslætten efter kongens høst. og da de var ved helt at afæde jordens urter, sagde jeg: "herre, herre, tilgiv dog! hvorledes skal jakob stå det igennem, så lille han er?" og herren angrede. "det skal ej ske!" sagde herren. således lod den herre herren mig skue: se, den herre herren kaldte ild frem til straf, og den fortærede det store verdensdyb; men da den vilde til at fortære agerlandet, sagde jeg: "herre, herre, hold inde! hvorledes skal jakob stå det igennem, så lille han er?" og herren angrede. "ej heller det skal ske!" sagde den herre herren. således lod han mig skue: se, herren stod på en mur med et blylod i hånden. og herren sagde til mig: "hvad ser du, amos?" jeg svarede: "et bly-

lod!" da sagde herren: "se, jeg sænker loddet i mit folk israel: jeg vil ikke spare det længer. isaks høje bliver øde, israels helligdomme styrtes, med sværd står jeg op mod jeroboams hus." men amazja, betels præst sendte bud til kong jeroboam af israel og lod sige: "amos stifter en sammensværgelse imod dig midt i israels hus; landet kan ikke bære alle hans ord. thi således siger amos: for sværdet skal jeroboam dø, og israel skal bortføres fra sin jord." og amazja sagde til amos: "seer, gå din vej og se at komme til judas land! der kan du tjene dit brød og profetere. men i betel må du ikke profetere længer, thi det er kongens helligdom og rigets tempel." amos svarede amazja: "jeg er hverken profet eller profetlærling: jeg er færehyrde og avler morbærfigen; men herren tog mig fra hjorden og sagde til mig: gå hen og profeter for mit folk israel! så hør nu herrens ord! du siger: du må ikke profetere mod israel, ej prædike mod israels hus! derfor, så siger herren: din hustru bliver skoge i byen, dine sønner og døtre skal falde for sværd; din jord skal udskiftes med snor, og selv skal du dø på uren jord. og bort fra sin jord skal israel føres."

8

således lod herren mig skue: se, der var en kurv sommerfrugt. og han sagde: "hvad ser du, amos?" jeg svarede: "en kurv sommerfrugt!" da sagde herren til mig: "enden er kommet for mit folk israel; jeg vil ikke længer bære over med det." paladsets sangerinder skal jamre på denne dag, så lyder det fra den herre herren. dynger af lig er henkastet alle vegne. hør, i, som knuser de fattige, gør det af med de arme i landet og siger: "hvornår er nymånen omme, så vi kan få solgt noget korn, sabbaten, så vi kan åbne vort kornsalg, gøre efaen lille og sekelen stor og med svig gøre vægten falsk for at købe den ringe for sølv, den fattige for et par sko og få afaldskornet solgt?" herren svor ved jakobs stolthed: aldrig glemmer jeg een af deres gerninger! må jorden ej skælve derover og enhver, som bor på den, sørge? den stiger overalt som nilen og synker som ægyptens flod. på hin dag lader jeg det ske, så lyder det fra den herre herren, at solen går ned ved middag, og jorden bliver mørk ved højlys dag. jeg vender eders fester til sorg og alle eders sange til klage, lægger sæk om alle lænder, gør hvert et hoved skaldet, bringer sorg som over en enbåren, en bitter dag til sidst. se, dage skal komme, lyder det fra den herre herren, da jeg sender hunger i landet, ikke hunger efter brød, ikke tørst efter vand, men efter at høre herrens ord. da vanker de fra hav til hav, flakker fra nord til øst for at søge herrens ord, men finder det ej. den dag vansmægter af tørst de fagre jomfruer og unge mænd, som sværger ved samarias synd, som siger: "ved din gud, o dan!" "ved din skyts-gud, o beersjebal!" de skal falde, ej mere stå op.

9

herren så jeg; han stod ved alteret og sagde: til søjlehovedet slår jeg, så dørens tærskel ryster. jeg rammer dem alle i hovedet, de sidste dræber jeg med sværd;

ingen af dem skal undfly, ingen af dem skal reddes. bryder de ind i dødsriget, min hånd skal hente dem der; stiger de op til himlen, jeg styrter dem ned derfra; skjuler de sig på karmels top, jeg finder og henter dem der; gemmer de sig for mig på havsens bund, jeg byder slangen bide dem der; vandrer de som fanger for deres fjender, jeg byder sværdet dræbe dem der. herren, hærskarers herre, som rører ved jorden, så den skælver, så alle, som bor på den, sørger, så den stiger overalt som nilen og synker som ægyptens flod, han, som bygged sin højsal i himlen, som fæstned sit hvælv på jorden, kalder ad havets vande og gyder dem ud over jorden, herren er hans navn. er i mig ej som ætiopiens børn, israeliter, lyder det fra herren; har jeg ikke ført israel op fra ægyptens land, filisterne fra kaftor, aram fra kir? se, den herre herrens øjne er vendt mod det syndige rige, og jeg udletter det af jorden. dog vil jeg ikke helt udslætte jakobs hus, lyder det fra herren; thi se, jeg byder, at israels hus skal sigtes blandt alle folkene, som man sigter med sold, uden at et korn falder til jorden. for sværdet skal alle syndere i mit folk dø, de, som siger: "os når ulykken ikke; den kommer ikke over os." på hin dag rejser jeg davids faldne hytte; jeg tætter dens revner, opfører, hvad der sank i grus, og bygger den som i gamle dage, så de tager edoms rest i eje og alle de folk, over hvilke mit navn er nævnt, lyder det fra herren, som fuldbyrder dette. se, dage skal komme, lyder det fra herren, da plovmand følger høstmand i hælene og drueperser sædemand, da bjergene drypper med most og alle høje flyder. da vender jeg mit folk israels skæbne, og de skal bygge de ødelagte byer og bo deri, de skal plandte vingære og drikke vinen, anlægge haver og spise frugten. jeg planter dem i deres jord, og de skal aldrig mere rykkes op af deres jord, som jeg gav dem, siger herren din gud.

obadías's syn. så siger den herre herren til edom: fra herren har jeg hørt en tidende: et bud er sendt ud blandt folkene: rejs jer til kamp imod det! se, ringe har jeg gjort dig blandt folkene, såre foragtet er du. dit hjertes hovmod bedrog dig, du, som bor i klippekløft, som troner i det høje og siger i hjertet: "hvo kan styrte mig til jorden?" bygger du end højt som ørnen, er end din rede blandt stjerner, jeg styrter dig ned derfra, så lyder det fra herren. du skulde vel ikke have tyve til gæster, natlige volds mænd? hvor er du lagt øde; de stjæler jo alt, hvad de lyster! du skulde vel ikke have høstmænd i vingården? efterslæt levner de ikke! hvor blev dog esau ransaget, hans skatte opsporet! alle dine forbundsfæller jog dig lige til grænsen, dine gode venner sveg dig, tog magten fra dig; for at skræmme dig lagde de fælder under din fod. visse vil jeg på hin dag, lyder det fra herren, udrydde de vise af edom og klogskab af esaus bjerge. da skal dine helte lammes af rædsel, o teman, og hver en mand ryddes ud af esaus bjerge. for drab og vold mod din broder jakob skal du skjules af skam; udryddes skal du for evigt, fordi du så til, da fremmede rannede hans gods og udlændinge kom i bans porte; da de loddede jerusalem bort, var og du som en af dem. at nyde din broders dag, hans vanheds dag, og glæde dig over judæerne på undergangens dag! at opspærre munden på trængselens dag, komme i mit folks port på ulykkens dag, være med til at nyde dets kval på ulykkens dag, gribe efter dets gods på ulykkens dag! at stå ved dalenes munding og dræbe de undslupne, prisgive dem, som slap bort, på trængselens dag! thi nær er herrens dag over alle folkene; som du har gjort, skal der gøres med dig, gengæld kommer over dit hoved. thi som i drak på mit hellige bjerg, skal alle folkene drikke uden ophør; de skal drikke og rave og blive, som om de aldrig havde været til. men på zions bjerg skal der være frelse, og det skal være en helligdom, og jakobs hus skal tage sine ejendomme i eje. jakobs hus skal blive en ild og josefs hus en lue, men esaus hus skal blive strå, og de skal sætte ild derpå og fortære det, og ingen af esaus hus skal undslippe, så sandt herren har talet. de skal tage sydlandet i ejesammen med esaus bjerge og lavlandet sammen med filisterne; deskal tage efraims mark i eje sammen med samarias mark og ammoniterne sammen med gilead. og de landflygtige i hala og habor skal tage kana'anæernes land i eje indtil zarepta, og de landflygtige fra jerusalem, som er i sefarad, skal tage sydlandets byer i eje. da drager redningsmænd fra zions bjerg op for at holde dom over esaus bjerge. og så skal riget være herrens.

herrens ord kom til jonas, amittajs søn, således: "stå op og gå til nineve, den store stad, udråb over den, at deres ondskab er kommet op for mit åsyn." men jonas stod op for at fly fra herrens åsyn til tarsis. han drog ned til jafo, og da han fandt et skib, som skulde til tarsis betalte han, hvad rejsen kostede, og gik om bord for at sejle med til tarsis bort fra herrens åsyn. men Herren iod et stærkt vejr fare hen over havet, og en stærk storm rejste sig på havet, så skibet var ved at gå under. sømændene blev rædde og råbte hver til sin gud, og de kastede alle sager i skibet over bord for at lette det. men jonas var gået ned i det underste skibsrums og lå i dyb søvn dernede. skibsføreren gik da ned til ham og sagde: "hvor kan du sove? stå op og råb til din gud! måske vil gud komme os i hu, så vi ikke omkommer." så sagde de til hverandre: "kom, lad os kaste lod for at få at vide, hvem der er skyld i, at denne ulykke er tilstødt os!" og de kastede lod, og loddet ramte jonas. da sagde de til ham: "sig os, hvem der er skyld i, at denne ulykke er tilstødt os! hvad er du, og hvor kommer du fra? hvilket land er du fra, og hvilket folk hører du til?" han svarede: "jeg er hebræer, og jeg frygter Herren, himmelens gud, som har skabt havet og det tørre land." så grebes mændene af stor rædsel og sagde til ham: "hvad har du gjort!" thi de fik at vide, at han flyede fra herrens åsyn; det sagde han dem. og de spurgte ham: "hvad skal vi gøre med dig, så vi får havet til at lægge sig? thi det rejser sig mere og mere." han svarede: "tag og kast mig i havet! så får i det til at lægge sig; thi jeg ved, at jeg er skyld i, at dette stærke vejr er over eder." mændene søgte nu at ro tilbage til land, men kunde ikke, da havet rejste sig mere og mere imod dem. så råbte de til Herren; "ak, herre! lad os ikke omkomme for denne mands sjæls skyld og lad ikke uskyldigt blod komme over os; thi det er jo dig, herre, der har gjort, som du vilde." derpå tog de jonas og kastede ham i havet, og straks lagde det sig, og mændene grebes af stor rædsel for Herren, bragte ham et slagtoffer og aflagde løfter. men Herren bød en stor fisk sluger jonas; og jonas var i fiskens bug tre dage og tre nætter.

da bad jonas i fiskens bug til Herren sin gud og sagde: jeg råbte i nøden til Herren, og han svarede mig; jeg skreg fra dødsrigets skod, og du hørte min røst. du kastede mig i dybet midt i havet, strømmen omgav mig; alle dine brændinger og bølger skyllede over mig. jeg tænkte: "bort er jeg stødt fra dine øjne, aldrig mer skal jeg skue dit hellige tempel." vandene trued min sjæl, dybet omgav mig, tang var viklet om mit hoved; til bjergenes rødder steg jeg ned, til jordens slåer, de evige grundvolde; da drog du mit liv op af graven, herre min gud. og min sjæl vansmægtede i mig, kom jeg Herren i hu, og min bøn steg op til dig i dit hellige tempel. de, der dyrker det tomme gøgl, lader guds frygt fare; men jeg vil bringe dig ofre med lovsangs toner og indfri de løfter, jeg gav. hos Herren er frelse. så taledes Herren til fisken, og den spydede jonas ud på det tørre land.

jonas i nineve men herrens ord kom for anden gang til jonas således: "stå op og gå til nineve, den store sfad, og udråb over den, hvad jeg tilsiger dig!" så stod jonas op og gik til nineve efter herrens ord. men nineve var selv for gud en stor by, tte dagsrejse stor. da nu jonas var gået den første bagsrejse ind i byen, råbte han: "om fyrretyve dage skal nineve styrtes i grus!" da troede folkene i nineve pågud, og de udråbte en faste og klædte sig i sæk, både store og små; og da sagen kom nineves konge for øre, stod han op fra sin trone, tog kappen af, klædte sig i sæk og opførte et vældigt skrig til gud og omvendte sig, hver fra sin onde vej og den uret, som hænger ved deres hænder. måske vil gud da angre og holde sin glødende vrede tilbage, så vi ikke omkommer." da gud så, hvad de gjorde, hvorledes de omvendte sig fra deres onde vej, angrede han den ulykke, han havde truet med at føre over dem, og gjorde ikke alvor deraf.

men det tog jonas såre fortrydeligt op, og han blev vred. så bad han til Herren og sagde: "ak, herre! var det ikke det, jeg tænkte, da jeg endnu var hjemme i mit land? derfor vilde jeg også for fly til tarsis; jeg vidste jo, at du er en nådig og barmhjertig gud, langmodig og rig på miskundhed, og at du angre det onde. så tag nu, herre, mit liv; thi jeg vil hellere dø end leve." men Herren sagde: "er det med rette; du er vred?" så gik jonas ud og slog sig ned østen for byen; der byggede han sig en løvhytte og satte sig i skygge under den for at se, hvorledes det gik byen. da bød gud Herren en olieplante skyde op over jonas og skygge over hans hoved for at tage hans mismod, og jonas glædede sig højlig over den. men ved morgengry næste dag bød gud en orm stikke olieplanten, så den visnede; og da solen stod op, rejste gud en gløden østenstorm, og solen stak jonas i hovedet, så han vansmægtede og ønskede sig døden, idet han tænkte: "jeg vil hellere dø end leve." men gud sagde til jonas: "er det med rette, du er vred for olieplantens skyld?" han svarede: "ja, med rette er jeg så vred, at jeg kunde tage min død derover," da sagde Herren: "du ynkes over olieplanten, som du ingen møje har haft med eller opelsket, som blev til på een nat og gik ud på een nat. og jeg skulde ikke ynkes over nineve, den store stad med mer end tolv gange 10000 mennesker, som ikke kan skelne højre fra venstre, og meget kvæg."

herrens ord, som, i de dage da jotam, akaz og ezebias var konger i juda, kom til mika fra moresjet, og som han skuede om samaria og jerusalem. alle i folkeslag, hør, lyt til, du jord, med din fylde, at den herre herren kan stå som vidne blandt eder, herren fra sit hellige tempel. thi se, fra sit sted går herren ud, stiger ned, skrider frem over jordens høje; under ham smelter bjerge, og dale slår dybe revner, som voks, der smelter i ilden, som vand, gydt ned ad en skrænt - alt dette for jakobs brøde, for israels huses synder. hvem voldte jakobs brøde? mon ikke samaria? hvem voldte judas synd? mon ikke jerusalem? samaria gør jeg til grushob, dets mark til vingårdsjord; jeg styrter dets sten i dalen, dets grundvolde bringer jeg for lyset. dets billeder sønderslås alle, dets skogeløn brændes i ild; jeg tilintetgør alle dets afguder; thi af skogeløn er de samlet, til skogeløn bliver de atter. derfor vil jeg klage og jamre, gå nogen med bare fødder, istemmel klage som sjakaler, jamrende skrig som strude: ulægeligt er herrens slag, thi det når til juda, til mit folks port rækker det hen, til jerusalem. forkynd det ikke i gat, græd ikke i bokim! vælt jer i støvet i bet-leafra! der stødes i horn for eder, sjafirs borgere; ej gør i lakis! syndens begyndelse var du for zions datter; ja, israels overtrædelser fandtes i dig. giv derfor moresjet-gat en skilsmissegave! en svigtende bæk er akzibs huse for israels konger. end sender jeg eder en ransmand, maresjas borgere! til adullam skal israels herlig hed komme. klip dig skaldet over dine elskede. børn, bredskaldet som en griib; thi de bortføres fra dig.

ve dem, der på lejet udtænker uret og udåd, og sætter det i værk, når det dages, da det står i deres magt. de attrækker marker og raner dem, huse og tager dem, undertrykker mand og hus, ejendom og ejer. derfor, så siger herren: se, jeg optænker ulykke mod denne slægt, fra hvilken i ikke skal kunne fri eders hals eller gå med oprejst hoved; thi en ond tid er det. på denne dag skal der bruges et mundheld om jer og klages: "sket som talt! vi er helt lagt øde; mit folk får sin lod skiftet ud, ingen giver den tilbage; vor mark skiftes ud til dem, som fører os bort." derfor har du ingen til at udspænde snoren over en lod i herrens forsamlings. "præk ikke!" så præker de, "man præker ikke om sligt; får hans smæden ej ende?" hvad siger du, jakobs hus? "er herren da hastig til vræde, handler han så? er hans ord ej milde mod den, som vandrer ret?" men i er fjendske imod, på nakken af mit folk; kappen over kjortelen river i af dem, som vandrer trygt og afskyr strid. mit folks kvinder driver i ud af det hjem, de holdt af, i tager for evigt min ære fra deres børn: "op, ryk ud! thi her kan i ikke bo for den urenheds skyld, som volder svar fordærv." i fald der kom en mand med tomhed og svig og løgn: "jeg vil præke for dig om vin

og drik!" det var en præker for dette folk. jeg vil samle dig, hele jakob, opsanke israels rest, få dem sammen som får i fold, som en hjord i græsgangens midte; af mennesker bliver der en summen. en vejbrøder går foran dem; de bryder gennem porten og går ud. foran dem skrider deres konge og herren i spidsen for dem.

da sagde jeg: hør dog, i jakobs høvdinger, i dommere af israels hus! kan kendskab til ret ej ventes af eder, i, som hader det gode og elsker. det onde, i, som flår huden af folk. og kødet af deres ben, æder mit folks kød og flænger dem huden af kroppen, sønderbryder deres ben. og breder dem som kød i en gryde, som suppekød i en kedel? engang skal de råbe til herren, han lader dem uden svar; da skjuler han sit åsyn for dem, fordi deres gerninger er onde. så siger herren om profeterne, de, som vildleder mit folk, de, som råber om fred, når kun de får noget at bygge, men ypper krig med den, der intet giver dem i munden: derfor skal i opleve nat uden. syner, mørke, som ej bringer spådom; solen skal gå ned for profeterne, dagen skal sortne for dem. til skamme skal seeren blive, blues skal de, som spår; alle skal tilhylle skægget, thi svar er der ikke fra gud. jeg derimod er ved herrens ånd fuld af styrke, af ret og af kraft til at forkynde jakob dets brøde, israel, hvad det har syndet. hør det, i jakobs huses høvdinger, i dommere af israels hus, i, som afskyr ret og gør alt, som er lige, kroget, som bygger zion med blod. og jerusalem med uret. dets høvdinger dømmes for gave, dets præster kender ret for løn; dets profeter spår for sølv og støtter sig dog til herren: "er herren ej i vor midte? over os kommer intet ondt." for eders, skyld skal derfor zion pløjes som en mark, jerusalem blive til grushobe, tempelbjerget til krathøj.

og det skal ske i de sidste dage, at herrens huses bjerg, grundfæstet på bjergenes top, skal løfte sig op over højene. og talrige folk komme vandrende: "kom, lad os drage til herrens bjerg, til jakobs guds hus; os skal han lære sine veje, så vi kan gå på hans stier; thi fra zion udgår åbenbaring, fra jerusalem herrens ord." da dømmes han mange folkeslag imellem, skifter ret mellem talrige, fjerne folk; deres sværd skal de smede til plovjern, deres spyd til vingårdsknive; folk skal ej løfte sværd mod folk, ej øve sig i våbenfærd mer. da sidder hver under sin vinstok og sit figenfræ, og ingen. thi alle folkeslag vandrer hvert i sin guds navn, men vi vil vandre i herren vor guds navn for evigt og altid. på hin dag, lyder det fra herren, samler jeg det, der halter, sanker det spredte sammen og det, jeg har hjemsogt med ondt. det haltende gør jeg til en rest, det svage til et kraftigt folk; og herren er konge over dem på zions bjerg fra nu og til evig tid. men du, o hyrdetårn, zions datters høj, til dig skal det komme, det forrige herredømme tilfaldte dig, jerusalems datters rige. hvi skriger du dog så højt? er kongen ikke i dig? er da din rådgiver borte, nu du grebes af fød-

selsveer? vrid dig og vånd dig som i barnsnød, zions datter! thi nu skal du ud af byen og bo på marken, og du skal komme til babel; der skal du frelses, der vil herren genløse dig af dine fjenders hånd. nu er de samlet imod dig, de mange folk, som siger: "vanæres skal det; vort øje skal se med skadefryd på zion." men de, de kender ikke det mindste til herrens tanker, de fatter ikke hans råd, at han samlede dem som neg på lo. Op og tærsk, du zions datter! thi jeg giver dig horn af jern, jeg giver dig kløve af kobber. du skal knuse de mange folk, lægge band på byttet for herren, på godset for al jordens herre.

5

riv nu sår i din hud! de bar opkastet en vold imod os; med stokken slår de israels hersker på kinden. og du du betlehems-efrata, liden til at være blandt judas tusinder! af dig skal udgå mig een til at være hersker i israel. hans udspring er fra fordom, fra evigheds dage. derfor giver han dem hen, så længe til hun, som skal føde, føder, og resten af hans brodre vender hjem til israeliterne. han skal stå og vogte i herrens kraft, i herren sin guds høje navn. de skal bo trygt, thi nu skal hans storhed nå jordens grænser. og han skal være fred. når assur trænger ind i vort land, og når han træder ind i vore borge, stiller vi syv hyrder imod ham og otte fyrstelige mænd, som skal vogte assurs land med sværd og nimrods land med klinge. og han skal fri os fra assur, når han trænger ind i vort land, træder ind på vore enemærker. da bliver jakobs rest i de mange folkeslags midte som dug, der kommer fra herren, som regnens dråber på græs, der ikke venter på nogen eller bier på menneskens børn. da bliver jakobs rest blandt folkene i de mange folkeslags midte som en løve blandt skovens dyr, en ung løve blandt færehjorde, der nedtræmper, når den går frem, og sønderriver redningsløst. din hånd skal være over dine uvenner, alle dine fjender ryddes bort. på hin dag, lyder det fra herren, udrydder jeg hestene af dig, dine stridsvogne gør jeg til intet. rydder byerne bort i dit land, river alle dine fæstninger ned, rydder trolddommen bort af din hånd, tegntydere får du ej mer; jeg rydder dine billeder bort, stenstøtterne bort af din midte og du skal ikke mer tilbede dine hænders værk. jeg udrydder dine asjerer og lægger dine afguder øde; i vrede og harme tager jeg hævn over folk, som ikke vil høre.

6

hør, hvad herren taler: kom fremfør din trætte for bjergene, lad højene høre din røst! i bjerge, hør herrens trætte, lyt til, i jordens grundvold! thi herren har trætte med sit folk, med israel går han i rette: hvad har jeg gjort dig, mit folk. med hvad har jeg plaget dig? svar! jeg førte dig jo op fra ægypten og udløste dig af trællehuset, og jeg sendte for dit ansigt moses, aron og mirjam. mit folk, kom i hi, hvad kong balak af moab havde i sinde, og hvad bileam, beors søn, svarede ham, fra sjittim til gilgal, for at du kan kende herrens retfærdsgerninger. "med hvad skal

jeg møde herren, bøje mig for højhedens gud? skal jeg møde ham med brændofre, møde med årgamle kalve? har herren behag i tusinder af vædre, titusinder af oliestømme? skal jeg give min førstefødte for min synd, mit livs frugt som bod for min sjæl?" det er sagt dig, o menneske, hvad der er godt, og hvad herren kræver af dig: hvad andet end at øve ret, gerne vise kærlighed og vandre ydmygt med din gud. hør, herren råber til byen (at frygte dit navn er visdom): hør, stamme og byens menighed! skal jeg tåle skatene i den gudløses hus og den magre, forbandede efa, tilgive gudløsheds vægt og pungen med falske lodder? dens rigmænd er fulde af vold, dens borgeres tale er løgn, og tungen er falsk i deres mund. derfor tog jeg til at slå dig, ødelægge dig for dine synder. du skal spise, men ikke mættes, lige tomt skal dit indre være; hvad du hengemmer, skal du ej bjærge, og hvad du bjærger, giver jeg sværdet; du skal så, men ikke høste, perse oliven, men ikke salve dig, perse most, men ej drikke vin. du fulgte omris skikke, al akabs huses færd; i vandrede efter deres råd, så jeg må gøre dig til ørk og byens borgere til spot; folkenes hån skal i bære.

7

ve mig! det går mig som ved ved frugthøst, ved vinhøstens efterslæt: ikke en drue at spise, ej en figen, min sjæl har lyst til! de fromme er svundet af landet, ikke et menneske er sanddru. deres hænder er flinke til ondt, fyrsten kræver, dommeren er villig for betaling, stormanden nævner, hvad han begærer; og derefter snor de det sammen. den bedste er som en tornebusk, den ærlige værre end en tjørnehæk. dine vægteres dag, din hjem søgelse kommer, af rædsel rammes de nu. tro ikke eders næste, stol ikke. på en ven, vogt mundens døre for hende. du favner! thi søn agter fader ringe, datter står moder imod svigerdatter svigermoder, en mand har sine husfolk til fjender. men jeg vil spejde efter herren, jeg bier på min frelses gud; min gud vil høre mig. glæd dig ej over mig, min fjende! thi jeg faldt, men står op; om end jeg sidder i mørke, er herren mit lys. jeg vil bære herrens vrede - jeg syndet jo mod ham - indtil han strider for mig og skaffer mig ret; han fører mig ud i lys, jeg skal skue hans retfærd. min fjende skal se derpå og fyldes med skam, han, som spørger mig: "hvor er herren din gud?". mine øjne skal med skadefryd se ham, når han trampes ned som skarn på gaden. en dag skal dine mure bygges, en dag skal grænsen vides ud, en dag skal man komme til dig lige fra assur til ægypten, lige fra ægypten til floden, fra hav til hav, fra bjerg til bjerg. men jorden og de, som bor derpå, lægges øde til løn for deres værk. vogt med din stav dit folk, din ejendoms hjord, som bor for sig selv i skoven, i frugthavens midte; lad dem græsse i basan og gilead som i gamle dage! giv os undere at skue, som da du drog ud af ægypten; lad folkene se det og blues ved al deres vælde, lægge hånd på mund, lad ørene døves på dem! lad dem slikke støv som slangen, som jordens kryb, rædde komme frem af deres borge til herren vor gud og ængstes og frygte for dig! hvo er en gud som du, der tilgiver brøde, bærer over med synd hos din

ejendoms rest, ej evigt gemmer på vrede, men gerne
er nådig? han vil atter forbarme sig over os, træde vor
brøde under fod, du vil kaste alle vore synder i havets
dyb! du vil vise jakob trofasthed, abraham nåde, som
du svor vore fædre til i fordums dage.

et udsagn om nineve. en bog om elkosjiten nahums syn. en nidkær gud, en hævner er herren, en hævner er herren og fuld af vrede, en hævner er herren mod uvenner, han gemmer på vrede mod fjender. herren er langmodig, hans kraft er stor, herren lader intet ustraffet. i uvej og storm er hans vej, skyer er hans fødders støv. han truer og udtørre havet, gør alle strømme tørre; basan og karmel vansmægter, libanons skud visner hen. bjergene skælver for ham, højene står og svajer; jorden krummer sig for ham, jorderig og alle, som bor der. hvem kan stå for hans vrede, hvo holder stand mod hans harmglød? hans arme strømmer som ild, og fjeldene styrter for ham. herren er god, et værn på trængselens dag; han kender dem, som lider på ham, og fører dem gennem skybrud. sine avindsmænd gør han til intet, støder fjenderne ud i mørke. hvad pønser i på mod herren? han tilintetgør i bund og grund; ej kommer der to gange nød. er de end som sammenflettet tjørn og gennemdruknede af vin, skal de dog fortæres som fuldført strå. fra dig er der en draget ud med ond i sinde mod herren, med niddingeråd. så siger herren: er de end fuldtallige og aldrig så mange, skal de dog omhugges og forsvinde. har jeg end ydmyget dig, gør jeg det ikke mere. nu sønderbryder jeg det åg, han lagde på dig, og sprænger dine bånd. om dig lyder herrens bud: dit navn skal ikke ihukommess mere. se, glædesbudet, som kundgør fred, skrider frem over bjergene fejr dine fester, juda, indfri dine løfter! thi aldrig skal niddingen mer drage gennem dig; han er udryddet helt og holdent.

hærgeren drager imod dig, hold vagt med omhu, hold ud, omgjørd din lænd, saml al din kraft! thi herren genrejser jakobs og israels højhed; dem har jo hærværksmænd hærget og ødt deres ranker. hans heltes skjolde er røde, hans stridsmænd skarlagensklædt, hans vogne funkler af stål, den dag han rustet og spydene svinges. igennem gaderne raser vognene frem, hen over torvene farer de i susende fart; de ser ud som fakler, farer frem og tilbage som lyn. hans helte kaldes frem, de snubler i farten, de styrter frem imod muren. skjoldtaget er rejst. flodportene bliver åbnet, kongsgården vakler. herskerinden føres bort i landflygtighed med sine terner; de sukker som kurrende duer, slår sig for brystet. nineve er som en dam, hvis vand flyder bort. "stands dog, stands dog!" råbes der, men ingen vender om. ran sølv, ran guld! der er liggendefæ uden ende, alskens kostbare ting i store måder. tomt og tomt og udtømt, ængstede hjerter, rystende knæ og skælven i alle lænder! og alle ansigter blegner. hvor er nu løvernes bo, ungløvernes hule, hvor løven frak sig tilbage, hvor ungløven ej kunde skræmmes? den roved til ungernes tarv og myrdede til løvinderne, fyldte sine hier med bytte. sit bo med rov. se, jeg kommer over dig, lyder det fra herskarers herre, dit lejrsted lader jeg gå op i røg. dine ungløver skal sværdet fortære; jeg rydder din rovefærd bort fra jorden. dine sendebuds røst skal

aldrig høres mer.

ve byen, der drypper af blod, hvor der kun tales løgn, så fuld af ran, med rov uden ende! hør smæld og raslende vogne, jagende heste, stridsvognenes vilde dans og stejlede heste! sværdblink og lynende spyd, faldne i mængde, masser af døde, endeløse dynger af lig, man snubler over lig! for skøgens vidt drevene utugt, den fagre, udlært i trolddom, som besnærede folk ved utugt, stammer ved trolddom, kommer jeg over dig, lyder det fra herskarers herre; dit slæb slår jeg op i ansigtet på dig, lader folkeslag se din blusel, riger din skam, dænger dig til med skarn og vanærer dig, ja sætter dig i gabestok. enhver, som får dig at se, skal fly fra dig og sige: "nineve er ødelagt, hvem vil ynke det, hvor skal jeg hente en til at give det trøst?" mon du er bedre end no-amon, der lå ved strømme, omgivet af vand som bolværk, med vand til mur? dets styrke var ætiopere og ægyptere uden tal; put og libyer kom det til hjælp. dog førtes det bort, i fangenskab måtte det vandre, på alle gadebjørner knustes også dets spæde; og om dets ædle kastedes lod, alle dets stormænd lagdes i lænker. også du skal drikke og synke i afmagt, også du skal søge i ly for fjenden. alle dine fæstninger er figener og tidligmoden frugt; når de rystes, falder de den spisende i munden. se, folket i dig er som kvinder, vidåbne for fjenden er portene ind til dit land, ild fortæred dine slåer. øs vand til brug, når du omringes, styrk dine fæstninger, træd dynd, stamp ler, tag fat på teglstensformen. ild skal fortære dig på stedet. sværd udrydde dig, fortære dig som springere. er du end talrig som springere, talrig som græshopper, er end dine købmænd flere end himlens stjerner - græshoppen kaster sin vingeskal og flyver! dine fodede er som græshopper, dine tipsarer som græshoppesværme; de lejrer sig i hegn, når dagen er sval; men når solen står op, er de borte, man ved ej hvor. hvor sov dine hyrder fast, du assur konge! dine helte blunded; dit folk er spredt på bjergene, ingen samler dem. ulægeligt er dit brud, dit sår er til døden. alle, som hører om dig, klapper i hånd; thi hvem fik ikke din ondskab stadig at føle?

det udsagn, profeten habakkuk skuede. hvor længe skal jeg klage, herre, uden du hører, skrigende til dig over vold, uden du frelser? hvi lader du mig skue uret, være vidne til kvide? ødelæggelse og vold har jeg for øje, der opstod kiv, og strid kom op. derfor ligger loven lammet, og ret kommer aldrig frem. thi når gudløse trænger retfærdige, fremkommer krøget ret. se eder om blandt folkene til skræk og rædsel for eder! thi en gerning gør han i eders dage, som i ej vilde tro, om det fortæltes. thi se, han vækker kaldeerne, det grumme og raske folk, som drager viden om lande for at indtage andres bo. forfærdeligt, frygteligt er det, ødelæggelse udgår derfra. dets heste er rappere end pantere, mer viltre end ulve ved kvæld; dets rytterheste kommer i spring, flyvende langvejs fra. er de alle på vej efter vold. de higede stadig mod øst og samlede fanger som sand. med kongerne drev det spot, fyrsterne lo det kun ad. det lo ad hver en fæstning, opdyngende en vold og tog den. så suste det videre som stormen og gjorde sin kraft til sin gud. er du ikke fra fordum herren, min hellige gud? - vi skal ej dø - herre, har du sat ham til dommer, givet ham fuldmagt til straf? dit rene blik afskyr ondt, du tåler ej synet af kvide; hvi ser du da tavs på ransmænd, at gudløs sluger sin overmand i retfærd? med mennesker gør du som med havets fisk, som med kryb, der er uden hersker: han fisker dem alle med krog, slæber dem bort i sit vod og samler dem i sit garn; derfor er han jublende glad; han ofrer derfor til sit vod, tænder offerild for sit garn. skal han altid tømme sit vod og slå folk ihjel uden skænsel?

op på min varde vil jeg stige; stå hen på mit vagtsted og spejde, og se, hvad han taler i mig, hvad svar han har på min klage. og herren gav mig til svar de ord: "skriv synet op og rist det ind i tavler, at det kan læses let; thi synet står ved magt, træffer ind til tide, usvigeligt iler det mod målet; tøver det, bi så på det, thi det kommer; det udebliver ikke." se, opblæst, uredelig er sjælen i ham, men den retfærdige skal leve ved sin tro. han er der hos den fræckeste rover, en hoven, frastødende mand, der som dødsriget opspiler gabet, som døden uden at mættes, skraber alle folkene til sig, sanker alle folkeslag til sig. visselig skal de alle istemme en hånsang, en smædelse fuld af hentydninger til ham og sige: ve ham, der dynger andres gods op - hvor længe? - og læsser pantegods på sig! thi brat står dine skyldherrer op; de, som vil rykke dig, vågner; da bliver du dem til bytte. fordi du har plyndret mange folk, skal du plyndres af al folkeslagenes rest for menneskeblods skyld, for vold mod landet, mod byen og alle, som bor der. ve ham, som søger ublu vinding til sit hus for at bygge sin rede højt og redde sig fra ulykkens hånd. dit hus får skam af dit råd. du nedtrådte mange folkeslag, men satte din sjæl i vove. thi stenen råber fra væggen, fra træværket svarer bjælken. ve ham, som bygger by med blod og rejser en stad med uret, (er dette ikke, fra hærskarers herre?) så folkeslag slider for ilden, og folkefærd

møje er spildt. thi jorden skal fyldes af kundskab om herrens herlighed, som vandene dækker havets bund. ve ham, som lader venner drikke en rus af fade og skåle for at få deres blusel at se. du mættede dig med skam for ære. drik selv, vis din forhud frem! nu kommer bægeret fra herrens højre til dig og skændsel til din ære. thi du tynges af vold mod libanon, knuses for misbrug af dyr, for menneskeblods skyld, for vold mod landet, mod byen og alle, som bor der. hvad gavner det skårne billed, at en billedskærer skærer det ud, det støbte billed, hvis spådom er falsk, at en billedskærer stoler derpå, så han laver stumme guder? ve den, som siger til træ: "vågn op!" til sten uden mæle:" - stå op!" den skulde kunne spå! se, den er klædt i guld og solv, men af and har den intet i sig. men herren er i sin helligdom; stille for ham, al jorden!

en bøn af profeten hahakkuk. al-sjigjonot. herre, jeg har hørt dit ry, jeg har skuet din gerning, herre. gud drager frem fra teman, den hellige fra parans bjerge. - sela. under ham er glans som ild, fra hans side udgår stråler; der er hans vælde i skjul. foran ham vandrers pest, og efter ham følger sot. hans fjed får jorden til at skælve, hans blik får folk til at bæve. de ældgamle bjerge brister, de evige høje synker, ad evige stier går han. kusjans telte bæver, telttæpperne i midjans land. er herren da vred på strømmene, gælder din vrede strømmene, gælder din harme havet, siden du farer frem på dine heste og dine vogne droner. din bue kom blottet til syne, din buestreg mætter du med pile. - sela. bjergene ser dig og skælver. skyerne nedsender regnskyl, og afgrunden løfter sin røst. solen glemmer at stå op, månen bliver i sit bo; de flygter for skinnet af dine pile, for glansen af dit lynende spyd. i harme skrider du hen over jorden, du nedtramper folk i vrede. du drager ud til frelse for dit folk, ud for at frelse din salvede. du knuser den gudløses hustag, blotter grunden til klippen. - sela. med dit spyd genemborer du hans hoved, bans høvdinger splittes. du tramper hans heste i havet, i de mange vandes dynd. jeg hørte det; da bæved min krop, ved braget skjalv mine læber; edder for i mine ben, og under mig vakled mine skridt. thi figentræet blomstrer ikke, vinstocken giver intet, olietræets afgrøde svigter, markerne giver ej føde. fårene svandt af folden, i staldene findes ej okser. men jeg vil frydes i herren, juble i min frelses gud. den herre herren er min styrke, han gør mine fødder som hindens og lader mig gå på mine høje.

herrens ord, som kom til zefanias, en søn af kusji, en søn af gedalja, en søn af amarja, en søn af ezekias, i de dage da josias, amons søn, var konge i juda. jeg bortriver, bortriver alt fra jorden, lyder det fra herren; jeg bortriver folk og fæ, jeg bortriver himlens fugle og havets fisk. gudløse bringer jeg til fald, og syndere rydder jeg, bort fra jorden, lyder det fra herren. jegudrækkerhåndenmodjuda og alle jerusalems borgere. jeg fjerner den sidste ba'al fra dette sted og afgudspræsternes navn med præsterne og dem, som på tagene tilbeder himlens hær, og dem, som tilbeder herren og sværger til bam, men også sværger ved milkom, og dem, som veg bort fra herren, ej søger, ej rådspørger herren. stille for den herre herren! thi hans dag er nær; thi herren har et offer rede, han har helliget de budne. og på herrens offerdag skal det ske: da vil jeg hjem søge fyrsterne og kongens sønner og alle dem, som er klædt i udenlandsk dragt. den dag hjem søget jeg alle, som hopper over tærsklen, som fylder deresherreshus med vold og svig. den dag skal det ske, så lyder det fra herren: hør skrig fra fiskeporten og jamren fra den nye bydel. fra højene et vældigt brag! beboerne i morteren jamrer, thi slettet er alt kræmmerfolket, udryddet enhver, som vejer sølv. til den tid skal det ske: jeg ransager jerusalem med lygter og hjem søger mændene der, som ligger i ro på deres bærmæ, som siger i deres hjerte: "herren gør hverken godt eller ondt." deres gods skal gøres til bytte, deres huse skal ødelægges. nær er herrens dag, den store, den er nær og kommer hastigt. den dag er en vredens dag, en trængselens og nødens dag, en ødelæggelsens og ødets dag, en mørkets og mulmets dag, en skyernes og tågens dag, en hornets og krigsskrigets dag imod de faste steder og imod de knejsende tinder. over menneskene bringer jeg trængsel; som blinde vanker de om, fordi de syndet mod herren. deres blod øses ud som støv, deres livssaft ligesom skarn. hverken deres sølv eller guld evner at frelse dem på herrens vredes dag, når hele jorden fortæres af hans nidkærheds ild; thi undergang, ja brat tilintetgørelse bringer jeg over alle, som bor på jorden.

saml jer,saml jer, i folk, som ej kender skam, før I endnu er blevet som flyvende avner, før herrens glødende harme kommer over eder, før herrens vredes dag kommer over eder. søg herren, alle I ydmyge i landet, som holder hans bud, søg retfærd, søg ydmyghed! måske kan I skjule jer på herrens vredes dag. thi gaza skal ligge forladt og askalon øde, asdod drives bort ved middag, ekron udryddes. ve dem, som bor ved stranden, kreternes folk; herrens ord over dig, kana'an, filisternes land! jeg gør dig til intet, så ingen bor der. du skal blive til græsmark for hyrder, til folde for småkvæg. og stranden skal tilfalde resten af judas hus; de skal græsse derpå. lejr skal de slå ved kvæld i askalons huse. thi herren deres gud ser til dem og vender deres skæbne. jeg hørte moabs spot, atmoniternes hånende ord, med hvilke

de spottet mit folk, hovmodet sig over deres land. derfor, så sandt jeg lever, lyder det fra herskarens herre, israels gud: moab skal blive som sodoma, ammoniterne som gomorra, jord for nælder, et salthul, ørken til evig tid. dette skal times dem for deres hovmod, fordi de hånede herskarens herres folk og gjorde sig store over for det. frygtelig er herren for dem; thi han udrydder alle jordens guder, og alle hedningemes fjerne strande skal tilbede ham, hver på sit sted. Også i etiopere skal falde for herrens sværd, og han udrækker hånden mod nord og tilintetgør assur, nineve gør han til ødemark, tørt som en ørk; hjorde skal lejre sig deri, hvert slettens dyr; på dets søjlehoveder sover pelikan og rørdrum, i vinduet skriger uglen, ravnene på tærsklen. det er den jublende by, som lå så trygt, som sagde i sit hjerte: "jeg og ellers ingen." hvor er den dog blevet øde, et raststed for dyr! enhver, som kommer forbi den håner med fløjt og hånd.

ve den genstridige, urene, grumme by! den hører ej herrens røst, tager ikke mod tugt. på herren stoler den ej, holder sig ej til gud. fyrsterne i dens midte er brølende løver, dens dommere som ulve ved kvæld, der ej levner til morgen; skrydere er dens profeter, troløse mænd, dens præster vanærer det hellige, øver vold mod loven. herren er retfærdig i dens midte, gør ikke uret; hver morgen gør han ret, ej svigte lyset, til uret kender han ikke. i stridsalarm udryddet jeg folk, deres tinder er øde, deres gader lagde jeg øde, så ingen går der, deres byer er hæret, mennesketomme, ingen bor der. jeg tænkte: "den må dog frygte mig, tage mod tugt; intet af alt, hvad jeg bød, vil gå den ad glemme." men dens tidligere var de i gang med al deres ondskab. bi derfor på mig, så lyder det fra herren, på dagen, jeg fremstår som vidne! thi min ret er at sanke folkene, samle rigerne og udøse over dem min vrede, al min harmglød; thi af min nidkærheds ild skal al jorden fortæres. thi da vil jeg give folkene rene læber, så de alle påkalder herren og tjener ham endrægtigt. fra landet hinsides floden bringer de mig bukke, fra patros kommer de med afgrødeoffer til mig. hin bag skal du ikke beskæmmes i al din tid, med hvilken du syndet mod mig; thi da vil jeg fjerne fra dig de jublende stolte, du skal ikke hovmode dig mer på mit hellige bjerg. jeg levner i din midte et folk, som er ydmygt og ringe, og israels rest skal lide på herrens navn. uret øver de ikke og taler ej løgn, der findes ej i deres mund en svigefuld tunge; thi de skal græsse og raste uden at skræmmes. jubl, du zions datter, israël, råb højt, glæd dig og fryd dig af hele dit hjerte, jerusalems datter! herren har slettet din dom, bortdrevet dine fjender. i din midte er israels konge, herren, ej mere skuer du ond. på hin dag skal der siges til jerusalem: frygt ikke, zion, lad ikke hænderne synke! i dig er herren din gud, en helt, som frelser. han glæder sig over dig med fryd, han tier i sin kærlighed, han fryder sig over dig med jubel som på festens dag; den tid er omme, da du bærer på skam over ham. se, på hin tid gør jeg ende på alle, som kuede dig, og jeg frelser, hvad der halter, og sanker det spredte og giver

dem ære og ry på hele jorden. på hin tid bringer jeg
eder hjem, og på hin tid samler jeg eder; thi jeg giver
eder ry og ære blandt alle jordens folkeslag, når jeg
vender eders skæbne for eders øjne, siger herren.

i kong darius's andet regeringsår på den første dag i den sjette måned kom herrens ord ved profeten haggaj således: sig til judas statholder zerubbabel, sjealtiels søn, og til ypperstepræsten josua, jozadaks søn: så siger hærskarers herre: dette folk siger: "endnu er det ikke tid at bygge herrens hus." og herrens ord kom ved profeten haggaj således: er det da tid for eder at bo i huse med træklædte vægge, når dette hus ligger øde? derfor, så siger hærskarers herre: læg mærke til, hvorledes det går eder! i sær meget, men bringer lidet i hus; i spiser, men mættes ikke; i drikker, men får ikke tørsten slukket; i klæder eder på, men bliver ikke varme; og daglejerens løn går i en hullet pung. så siger hærskarers herre: læg mærke til, hvorledes det går eder! gå op i bjergene, hent tommer og byg templet, så jeg kan have glæde deraf og blive æret, siger herren. i venter rig høst, men det bliver kun til lidt; og når i bringer det i hus, blæser jeg derpå. hvorfor? lyder det fra hærskarers herre. fordi mit hus ligger øde, medens enhver af eder har travlt med sit eget hus. derfor holder himmelen sin dug og jorden sin afgrøde tilbage; og jeg har kaldt tørke hid over land og bjerge, over korn, most og olie, over alt, hvad jorden frembringer, over folk og fæ, over alt, hvad hænder virker. og zerubbabel, sjealtiels søn, og ypperstepræsten josua, jozadaks søn, og hele resten af folket adlød herren deres guds røst og profeten haggajs ord, eftersom herren havde sendt ham til dem, og folket frygtede herren. da sagde haggaj, herrens sendebud, i herrens ærinde til folket: jeg er med eder, lyder det fra herren. og herren vakte ånden i judas statholder zerubbabel, sjealtiels søn, og i ypperstepræsten josua, jozadaks søn, og i hele resten af folket, så de kom og tog fat på arbejdet med deres guds, hærskarers herres, hus på den fire og tyvende dag i den sjette måned i kong darius's andet regeringsår.

på den een og tyvende dag i den syvende måned kom herrens ord ved profeten haggaj således: sig til judas statholder zerubbabel, sjealtiels søn, til ypperstepræsten josua, jozadaks søn, og til resten af folket således: er der nogen tilbage iblandt eder af dem, der har set dette hus i dets fordums herlighed? hvorledes tykkes det eder da nu? er det ikke som intet i eders øjne? dog vær kun trøstig, zerubbabel, lyder det fra herren, vær kun trøstig, du ypperstepræst josua, jozadaks søn, vær kun trøstigt, alt folket i landet, lyder det fra herren. arbejd kun, thi jeg er med eder, lyder det fra hærskarers herre, og min ånd bliver iblandt eder med den pagt, jeg sluttede med eder, da i drog bort fra ægypten; frygt ikke! thi så siger hærskarers herre: endnu en gang om en liden stund vil jeg ryste himmel og jord, hav og tørt land, og jeg vil ryste alle folkene, og da skal alle folkenes skatte komme hid, og jeg fylder dette hus med herlighed, siger hærskarers herre. mit er sølvet, og mit er guld, lyder det fra hærskarers herre. dette hus's kommende herlighed bliver større end den tidligere, siger

hærskarers herre, og på dette sted vil jeg give fred, lyder det fra hærskarers herre. på den fire og tyvende dag i den niende måned i darius's andet regeringsår kom herrens ord ved profeten haggaj således: så siger hærskarers herre: bed præsterne om svar på følgende spørgsmål: "dersom en mand bærer helligt kød i sin kappeflig og med fligen rører ved brød eller noget, som er kogt, eller ved vin eller olie eller nogen slags mad, bliver disse ting så hellige?" præsterne svarede nej. haggaj spurgte da: "hvis en, som er blevet uren ved lig, rører ved nogen af disse ting, bliver den så uren?" præsterne svarede ja. så tog haggaj til orde og sagde: således er det i mine øjne med disse mennesker, således med dette folk, lyder det fra herren, og således med alt deres hænder værk og med, hvad de ofrer der: det er urent. men læg nu mærke til, hvorledes det går fra i dag! før sten lagdes på sten i herrens hus, hvorledes gik det eder da? når man kom til en dynde korn på tyve mål, var der ti; og kom man til en vinperse for at øse halvtresindstyve mål af kummen, var der tyve. jeg slog eder med kornbrand, rust og hagl ved alt eders arbejde, men i omvendte eder ikke til mig, lyder det fra herren. læg mærke til, hvorledes det går fra i dag, fra den fire og tyvende dag i den niende måned, fra den dag grunden lagdes til herrens hus, læg mærke dertil! er sæden endnu i laderne, står vinstokken, figentræet, granatbletræet og oliventræet endnu uden frugt? fra i dag velsigner jeg. og herrens ord kom for anden gang til haggaj på den fire og tyvende dag i måneden således: sig til judas statholder zerubbabel: jeg ryster himmelen og jorden og omstyrter kongernes troner, tilintetgør hedningerigernes styrke og vælter stridsvognene med deres førere, og heste og ryttere skal styrte, og den ene skal falde for den andens sværd. på hin dag, lyder det fra hærskarers herre, tager jeg dig, min tjener zerubbabel, sjealtiels søn. lyder det fra herren, og gør dig til en segrling; thi dig har jeg udvalgt, lyder det fra hærskarers herre.

i den ottende måned i darius's andet regeringsår kom herrens ord til profeten zakarias, en søn af berekja, en søn af iddo, således: herren var fuld af harme imod eders fædre. men sig til dem: så siger hærskarers herre: vend om til mig, lyder det fra hærskarers herre, så vil jeg vende om til eder, siger hærskarers herre. vær ikke som eders fædre, til hvem de tidligere profeter talte således: så siger hærskarers herre: vend om fra eders onde veje og onde gerninger! men de hørte ikke og ænsede mig ikke, lyder det fra herren. eders fædre, hvor er de? og profeterne, lever de evigt? men mine ord og bud, som jeg overgav mine tjenere profeterne, nåede de ikke eders fædre, så de måtte vende om og sige: "som hærskarers herre havde sat sig for at gøre imod os for vore vejes og gerningers skyld, således gjorde han." på den fire og tyvende dag i den ellefte måned, det er sjebat måned, i darius's andet regeringsår kom herrens ord til profeten zakarias, en søn af berekja, en søn af iddo, således: jeg skuede i nat, og se, en mand på en rød hest holdt mellem bjergene ved den dybe kløft, og bag ham var der røde, mørke, hvide og brogede heste. jeg spurgte: "hvad betyder de, herre?" og engelen, som talte med mig, sagde: "jeg vil vise dig, hvad de betyder." så tog manden, som holdt mellem bjergene, til orde og sagde: "det er dem, herren udsender, for at de skal drage jorden rundt." og de tog til orde og sagde til herrens engel, som stod mellem bjergene: "vi drog jorden rundt, og se, hele jorden er rolig og stille. herrens engel tog da til orde og sagde: "hærskarers herre! hvor længe varer det, før du forbarmer dig over jerusalem og judas byer, som du nu har været vred på i halvfjerdsindstyve år?" og til svar gav herren engelen, som talte med mig, gode og trøstende ord. engelen, som talte med mig, sagde så til mig: tal og sig: så siger hærskarers herre: jeg er fuld af nidkærlighed for jerusalem og zion og af harme mod de trygge hedninger, fordi de hjalp til at gøre ulykken stor, da min vrede kun var lille. derfor, så siger herren: jeg vender mig til jerusalem og forbarmer mig over det; mit hus skal opbygges der, lyder det fra hærskarers herre, og der skal udspændes målesnor over jerusalem. tal videre: så siger hærskarers herre: mine byer skal atter strømme med vel-signelse, og herren vil atter trøste zion og udvælge jerusalem. derpå løftede jeg mine øjne og skuede, og se, der var fire horn. jeg spurgte engelen, som talte med mig: "hvad betyder de?" han svarede: "det er de horn, som har spredt juda, israel og jerusalem." så lod herren mig se fire smede. jeg spurgte: "hvad kommer de for?" og han svarede: "hine er de horn, som spredte juda, så det ikke kunde løfte sit hoved; og nu kommer disse for at hvæsse økser til at slå hornene til jorden på de hedninger, som løftede deres horn mod judas land for at sprede det."

derpå løftede jeg mine øjne og skuede, og se, der var en mand med en målesnor i hånden. jeg spurgte: "hvor skal du hen?" han svarede: "hen at måle jerusalem og se, hvor bredt og langt det er." og se, en-

gelen, som talte med mig, trådte frem, og en anden engel trådte frem over for ham, og han sagde til ham: "løb ben og sig til den unge mand der: som åbent land skal jerusalem ligge, så mange mennesker og dyr skal der være i det. jeg vil selv, lyder det fra herren, være en ildmur omkring det og herliggøre mig i det. op, op, fly bort fra nordlandet, lyder det fra herren, thi fra himmelens fire vinde samler jeg eder, lyder det fra herren. op, red jer til zion, i, som bor hos babels datter! thi så siger hærskarers herre, hvis herlighed sendte mig til folkene, der hærger eder: den, som rører eder, rører min øjsten. thi se, jeg svinger min hånd imod dem, og de skal blive til bytte for dem, som nu er deres trælle; og i skal kende, at hærskarers herre har sendt mig. jubl og glæd dig, zions datter! thi se, jeg kommer og fæster bo i din midte, lyder det fra herren." og mange folk skal på hin dag slutte sig til herren og være hans folk og bo i din midte, og du skal kende, at hærskarers herre har sendt mig til dig. og herren tager juda til arvelod på den hellige jord og udvælger atter jerusalem. stille, alt kød, for herren, thi han har rejst sig fra sin hellige bolig.

derpå lod han mig se ypperstepræsten josua, og han stod foran herrens engel, medens satan stod ved hans højre side for at føre klage imod ham. men herren, sagde til satan: "herren true dig, satan, herren true dig, han, som udvalgte jerusalem. er denne ikke en brand, som er reddet ud af ilden?" josua havde snavsede klæder på og stod foran engelen; men denne tog til orde og sagde til dem, som stod ham til tjeneste: "tag de snavsede klæder af ham!" og til ham sagde han: "se, jeg har taget din skyld fra dig, og du skal have højtidsklæder på." og han sagde: "sæt et rent hovedbind på hans hoved!" og de satte et rent hovedbind på hans hoved og gav ham rene klæder på. så trådte herrens engel frem, og herrens engel vidnede for josua og sagde: så siger hærskarers herre: hvis du vandrer på mine veje og holder mine forskrifter, skal du både råde i mit hus og vogte mine forgårde, og jeg giver dig gang og sæde blandt dem, som står her" hør, du ypperstepræst josua, du og dine embedsbrødre, som sidder for dit ansigt: de er varselmænd! thi se, jeg lader min tjener zemak komme. thi se, den sten, jeg lægger hen for josua - på den ene sten er syv øjne - se, jeg rister selv dens indskrift, lyder det fra hærskarers herre, og på een dag udsletter jeg dette lands skyld. på hin dag, lyder det fra hærskarers herre, skal i byde hverandre til gæst under vinstok og figenfræ.

engelen, som talte med mig, vakte mig så atter, som man vækker et menneske af hans søvn, og spurgte mig: "hvad skuer du?" jeg svarede: "jeg, skuer, og se, der er en lysestage, helt og holdent af guld, og et oliekar ovenpå og syv lamper og syv rør til lamperne, desuden to olietraer ved siden af den, et til højre, et andet til venstre for oliekarret." og jeg spurgte engelen, som talte med mig: "hvad betyder disse ting,

herre?" han svarede: "ved du ikke, hvad de betyder?" jeg sagde: "nej. da svarede han og sagde til mig: dette er herrens ord til zerubbabel: ikke ved magt og ikke ved styrke, men ved min ånd, siger hærskarers herre. hvem er du, du store bjerg? for zerubbabel skal du blive slette! han skal hente topstenen, medens der råbes: "nåde, nåde være med den!" og herrens ord kom til mig således: zerubbabels hender har lagt grunden til dette hus, hans hænder skal også fuldende det; og du skal kende, at hærskarers herre har sendt mig til eder. thi den, der lod hånt om de ringe begyndelsers dag, skal glæde sig, når han ser blystenen i zerubbabels hånd. hine syv er herrens øjne, som søger ud over hele verden. derpå spurgte jeg ham: "hvad betyder de to olietræer der til højre og venstre for lysestagen?" og videre spurgte jeg: "hvad betyder de to oliegrene ved siden af de to guldrør, som leder den gyldne olie ned derfra?" han svarede: "ved du ikke, hvad de betyder?" jeg sagde: "nej, herre!" så sagde han: "det er de to med olie salvede, som står for al jordens herre."

5

derpå loftede jeg mine øjne og skuede, og se, der var en flyvende bogrulle. og han spurgte mig: "hvad ser du?" jeg svarede: "jeg ser en flyvende bogrulle, som er tyve alen lang og ti alen bred." da sagde han til mig: "det er forbandelsen, som udgår over hele landet; thi alle, som stjæler, er nu længe nok gået fri, og alle, som sværger, er nu længe nok gået fri. jeg lader den udgå, lyder det fra hærskarers herre, for at den skal komme i tyvens hus og dens hus, som sværger falsk ved mit navn, og sætte sig fast i deres huse og tilintetgøre dem med tømmer og sten." derpå trådte engelen, som talte med mig, frem og sagde til mig: "løft dine øjne og se, hvad det er, som kommer der!" jeg spurgte: "hvad er det?" og han svarede: "det er efaen, som kommer." og han vedblev: "det er deres brøde i hele landet." og se, et blylåg loftedes, og se, i efaen sad en kvinde. og han sagde: "det er gudløsheden!" så stødte han hende ned i efaen og slog blylåget i over åbningen. og jeg loftede mine øjne og skuede, og se, to kvinder kom båret af vinden, og deres vinger var som storkevinger; og de loftede efaen op mellem himmel og jord. så spurgte jeg engelen, som talte med mig: "hvor bærer de efaen hen?" han svarede: "hen at bygge hende et hus i sin-ears land, og når det er rejst, sætter de hende der, hvor hendes sted er."

6

atter loftede jeg mine øjne og skuede, og se, fire vogne kom frem mellem de to bjerge, og bjergene var af kobber. for den første vogn var der røde heste, for den anden sorte, for den tredje hvide og for den fjerde brogede. jeg spurgte engelen, som talte med mig: "hvad betyder disse herre?" og engelen svarede: "det er himmelens fire vinde, som drager ud efter at have fremstillet sig for al jordens herre. vognen med de sorte heste for drager ud til nordlandet, de hvide til østlandet og de brogede til sydlandet; de røde drager

mod vest. og de var ivrige efter at komme af sted for at drage ud over jorden. da sagde han: "af sted; drag ud over jorden!" og de drog ud over jorden. så kaldte han på mig og talte således til mig: "se, de, som drager ud til nordlandet, lader min ånd dale ned over nordens land." herrens ord kom til mig således: tag imod gaver fra de landflygtige, fra heldaj, tobija og jedaja; endnu i dag skal du gå indtil josjija, zefanjas søn, som er kommet fra babel, og modtage sølv og guld. lad så lave en krone og sæt den på josuas hoved med de ord: "så siger hærskarers herre: se, der kommer en mand, hvis navn er zemak under ham skal det spire, og han skal bygge herrens helligdom. han skal bygge herrens helligdom, og han skal vinde højhed og sidde som hersker på sin trone: og han skal være præst ved hans højre side, og der skal være fuld enighed mellem de to. men kronen skal blive i herrens helligdom til minde om heldaj, tobija, jedaja og hen, zefanjas søn. langvejs fra skal man komme og bygge på herrens helligdom; og i skal kende, at hærskarers herre har sendt mig til eder. og dersom i adlyder Herren eders gud

7

i kong darius's fjerde regeringsår kom herrens ord til zakarias på den fjerde dag i den niende måned, kislev. da sendte betel-sar-ezer og regem-melek og hans mænd bud for at bede Herren om nåde og spørge præsterne ved hærskarers herres hus og profeterne: "skal jeg græde og spæge mig i den femte måned, som jeg nu har gjort i så mange år?" da kom hærskarers herres ord til mig således: sig til alt folket i landet og til præsterne: når I har fastet og klaget i den femte og syvende måned i halvfjerdsindstyve år, var det da mig, i fastede for? og når I spiser og drikker, er det da ikke eder, som spiser og drikker? kender i ikke de ord, Herren forkyndte ved de tidligere profeter, dengang jerusalem og dets byer trindt om var beboet og havde fred, og sydlandet og lavlandet var beboet? og herrens ord kom til zaka rias således: så siger hærskarers herre: fæld redelig dom, vis miskundhed og barmhjertighed mod hverandre, undertryk ikke enker og faderløse, fremmede og nødlidende og tænk ikke i eders hjerter ondt mod hverandre! men de vilde ikke høre; de var stivnakkede og gjorde deres ører døde og deres hjerter hårde som diamanter for ikke at høre loven og de ord, hærskarers herre sendte gennem sin ånd ved de tidligere profeter. derfor kom der stor vrede fra hærskarers herre. ligesom de ikke hørte, når han kaldte, således vil jeg, sagde hærskarers herre, ikke høre, når de kalder; og jeg blæste dem bort blandt alle de folk, de ikke kendte, og landet blev øde efter dem, så ingen drog ud eller hjem; og de gjorde det yndige land til en ørk.

8

hærskarers herres ord kom således: så siger hærskarers herre: jeg er fuld af nidkærlighed for zion, ja i stor vrede er jeg nidkær for det. så siger Herren: jeg vender tilbage til zion og fæster bo i jerusalem; jerusalem skal kaldes den trofaste by, og hærskar-

ers herres bjerg det hellige bjerg. så siger hærskarers herre: atter skal gamle mænd og kvinder sidde på jerusalems torve, alle med stav i hånd for deres ældes skyld, og byens torve skal vrimle af legende drenge og piger. så siger hærskarers herre: fordi det i disse dage synes det tiloversblevne af dette folk umuligt, skulde det så også synes mig umuligt, lyder det fra hærskarers herre. så siger hærskarers herre: se, jeg frelser mit folk fra østerleden og vesterleden og fører dem hjem, og de skal bo i jerusalem og være mit folk, og jeg vil være deres gud i trofasthed og retfærd. så siger hærskarers herre: fat mod, i, som i denne tid hører disse ord af profeternes mund, fra den dag grunden lagdes til hærskarers herres hus, helligdommen, som skulde bygges. thi for disse dage gav hverken menneskers eller kvægs arbejde udbytte; de, som drog ud og ind, havde ikke fred for fjenden, og jeg slap alle menneskes løs påhverandre. men nu er jeg ikke mod det tiloversblevne af dette folk som i fordums dage, lyder det fra hærskarers herre; jeg udsår fred, vinstokken skal give sin frugt, jorden sin afgrøde og himmelen sin dug, og jeg giver det tiloversblevne af dette folk det alt sammen i eje. og som i, både judas og israels hus, har været et forbandelsens tegn blandt folkene, således skal i, når jeg har frelst eder, blive et velsignelsens. frygt ikke, fat mod! thi så siger hærskarers herre: som jeg, da eders fædre vakte min vrede, satte mig for at handle ilde med eder og ikke angrede det, siger hærskarers herre, således har jeg nu i disse dage omvendt sat mig for at gøre vel mod jerusalem og judas hus. frygt ikke! men hvad i skal gøre, er dette; tal sandhed hver med sin næste, fæld i eders porte domme, der hvier på sandhed og fører til fred, tænk ikke i eders hjerter ondt mod hverandre og elsk ikke falske eder! thi alt sligt hader jeg, lyder det fra herren. og hærskarers herres ord kom til mig således: så siger hærskarers herre: fasten i den fjerde, femte, syvende og tiende måned skal blive judas hus til fryd og glæde og gode højtidsdage. elsk sandhed og fred! så siger hærskarers herre: endnu skal det ske, at folkeslag og mange byers indbyggere skal komme, og den ene bys indbyggere skal gå til den andens og sige: "lad os vandre hen og bede herren om nåde og søge hærskarers herre; også jeg vil med." og mange folkeslag og talrige folk skal komme og søge hærskarers herre i jerusalem for at bede herren om nåde. så siger hærskarers herre: i hine dage skal ti mænd af alle folks tungemål gribe fat i en jødes kappeflig og sige: "vi vil gå med eder; thi vi har hørt, at gud er med eder."

9

et udsagn: herrens ord er over hadraks land, i damaskus slår det sig ned - thi aram forbrød sig mod herren - det er over alle, som hader israel, også over hamat, som grænser dertil, tyrus og zidon, thi det er såre viist. tyrus byggede sig en fæstning og ophobed sølv som støv og guld som gadeskarn. se, herren vil tage det i eje og styrte dets bolværk i havet. askalon ser det og frygter, gaza og ekron skælver voldsomt, thi håbet brast. gaza mister sin konge, i askalon skal ingen bo, i asdod skal udskud bo, jeg gør ende på fil-

isterens hovmod, tager blodet ud af hans mund og væmmelsen bort fra hans tænder. også han bliver reddet for vor gud, han bliver som en slågt i juda, ekron som, en, jebusit. som en vagt lejrer jeg mig formit hus mod dem, som kommer og går; aldrig mer skal en voldsmand gå igennem deres land, thi nu har jeg set det med mine egne øjne. fryd dig såre, zions datter, råb med glæde, jerusalems datter! se, din konge kommer til dig. retfærdig og sejrirrig er han, ydmyg, ridende på et æsel, på en asenindes fol. han udrydder vognene af efraim, hes-tene af jerusalem, stridsbuerne ryddes til side. hans ord stifter fred mellem folkene, han hersker fra hav til hav, fra floden til jordens ende. for pagtblodets skyld vil jeg også slippe dine fanger ud, ja ud af den vandløse brønd. hjem til borgen, i fanger med håb! også i dag forkyndes: jeg giver dig tvelfold bod! thi jeg spænder mig juda som bue, lægger efraim på som pil og vækker dine sønner, zion, imod dine sønner, javan. jeg gør dig som heltens sværd. Over dem viser sig herren, hans pil farer ud som et lyn. den herre herren støder i horn, skrider frem i søndenstorm; dem værner hærskarers herre. de opæder, nedtramper slyngekasterne, drikker deres blod som vin og fyldes som offerskålen, som alterets hjørner. herren deres gud skal på denne dag frelse dem som sit folks hjord; thi de er kronesten, der funkler over hans land. hvor det er dejligt, hvor skönt! thi korn giver blomstrende ugersvende, most giver blomstrende møer.

10

herren skal i bede om regn ved tidlig- og sildigreg-nstide; herren skaber uvejir; regnskyl giver han dem, hver mand urter på marken. men husgudens tale er svig, sandiseres syner er blændværk: de kommer med tomme drømme, hul er trøsten, de giver; derfor vandrer de om som en hjord, lider nød, thi de har ingen hyrde. mod hyrdeme blusser min vrede, bukkene vil jeg bjemsøge; thi hærskarers herre ser til sin hjord. han ser til judas hus; han gør dem til en gang, sin stolte gang i strid. fra ham kommer hjørne og telt-pæl, fra ham kommer krigens bue, fra ham kommer hver en hersker. de bliver til hobe som helte, der i stri-den tramper i gadens dynd; de kæmper, thi herren er med dem. rytterne bliver til skamme; jeg styrker judas hus og frelser josefs hus. jeg ynkes og fører dem hjem, som havde jeg aldrig forstødt dem: thi jeg er herren deres gud og bønholder dem. efraim bliver som en helt, deres hjerte glædes som af vin, deres sønner glædes ved synet. deres hjerte frydes i herren; jeg fløjter ad dem og samler dem; thi jeg udløser dem, og de bliver mange som fordum. blandt folkeslag strøede jeg dem ud, men de kommer mig i hu i det fjerne og opfostrer børn til hjemfærd. jeg fører dem hjem fra ægypten, fra assur samler jeg dem og bringer dem til gilead og libanon, som ikke skal være dem nok. de går gennem trængselshavet, han slår dets bølger ned. alle nilstrømme tørkner, assurs stolthed styrttes, ægyptens herskperspiger. jeg gør dem stærke i herren, de vandrer i hans navn, så lyder det fra herren.

libanon, luk dørerne op, så ild kan fortære dine cedre! klag, cypres, thi cedren er faldet. de ædle træer lagt øde! klag, i basans ege, thi fredskoven ligger fældet! hør, hvor hyrderne klager, thi deres græsgang er hærget; hør, hvor løverne brøler, thi jordans tykning er hærget. således sagde herren min gud: røgt slagtefårene, hvis køber slakter dem uden at føle skyld, og hvis sælger siger: "herren være lovet, jeg blev rig." og deres hyrder sparer dem ikke. (thi jeg vil ikke længer spare landets indbyggere, lyder det fra herren; men se, jeg lader hvert menneske falde i sin hyrdes og sin konges hånd; og de skal ødelægge landet, og jeg vil ingen redde af deres hånd). så røgtede jeg slagtefårene for fåreprangerne og tog mig to stave; den ene kaldte jeg "liflighed", den anden "bånd"; og jeg røgtede fårene. (og jeg ryddede de tre hyrder af vejen i een måned). så tabte jeg tålmodigheden med dem, og de blev også kede af mig. og jeg sagde: "jeg vil ikke røgte eder; lad dø, hvad dø skal, lad bortkomme, hvad bortkomme skal, og lad de andre æde hverandres kød!" så tog jeg staven, som hed "liflighed". og sønderbrød den for at bryde den overenskomst, jeg havde sluttet (med alle folkeslag; og den blev brudt samme dag, og fåreprangerne, som holdt øje med mig, kendte, at det var herrens ord). og jeg sagde til dem: "om i synes, så giv mig min løn; hvis ikke, så lad være!" så afvejede de min løn, tredive sekel sølv. men herren sagde til mig: "kast den til pottemageren, den dejlige pris, de har vurderet mig til!" og jeg tog de tredive sekel sølv og kastede dem til pottemageren i herrens hus. så sønderbrød jeg den anden hyrdestav "bånd" for at bryde broderskabet imellem juda og jerusalem. siden sagde herren til mig: udstyr dig atter som en hyrde, en dære af en hyrde! (thi se, jeg lader en hyrde fremstå i landet). han tager sig ikke af det bortkomne, leder ikke efter det vildfarne, læger ikke det brudte og har ikke omhu for det sunde, men spiser kødef af de fede dyr og river klovene af dem. ve, min dære af en hyrde, som svigter fårene! et sværd imod hans arm og hans højre øje! hans arm skal vorde visen, hans højre øje blindes.

et udsagn; herrens ord om israel. det lyder fra herren; som udspondte himmelen, grundfæstede jorden og dannede menneskets ånd i dets indre: se, jeg gør jerusalem til et berusende bæger for alle folkeslag trindt om; også juda skal være med til at belejre jerusalem. på hin dag gør jeg jerusalem til løftesten for alle folkeslag - enhver, som løfter den, skal rive sig på den! og alle jordens folk skal samle sig imod det. på hin dag, lyder det fra herren, slår jeg alle heste med angst og rytterne med vanvid; judas hus åbner jeg øjnene på, men alle folkeslagene slår jeg med blindhed. og judas stammer skal tænke: "jerusalems indbyggere er stærke i hærskarers herre, deres gud." på hin dag gør jeg judas stammer til en ildgryde mellem brændestykker, et brændende blus mellem neg, og de skal æde til højre og venstre alle folkeslag trindt om, og jerusalem bliver roligt på sit sted, i jerusalem. så

giver herren først judas telte sejr, for at davids hus og jerusalems indbyggere ikke skal vinde større ry end juda. på hin dag værner herren om jerusalems indbyggere, og den skrøbeligste iblandt dem skal på hin dag blive som david, men davids hus som gud, som herrens engel foran dem. på hin dag vil jeg søge at tilintetgøre alle de folk, som kommer imod jerusalem. og så udgyder jeg over davids hus og jerusalems indbyggere nådens og bønnens ånd, så de ser hen til ham, de har gennemstunget, og sørger over ham, som man sørger over en enbåren søn, og holder klage over ham, som man holder klage over den førstefødte. på hin dag skal sorgen blive stor i jerusalem som sorgen over hadadrimmon i megiddos dal. landet skal sørge, hver slægt for sig, davids hus's slægt for sig og deres kvinder for sig, natans hus's slægt for sig og deres kvinder for sig, levis hus's slægt for sig og deres kvinder for sig, sjim'iternes slægt for sig og deres kvinder for sig, alle de tiloversblevne slægter hver for sig og deres kvinder for sig.

på hin dag skal en kilde vælge frem for davids hus og jerusalems indbyggere mod synd og urenhed. og på hin dag, lyder det fra hærskarers herre, udrydder jeg afgudernes navne af landet, så de ikke mer skal ihukkomme; også profeterne og urenhedens ånd driver jeg ud af landet. når nogen da atter profeterer, skal hans egne forældre, hans fader og moder, sige til ham: du har forbrudt dit liv, thi du har talt løgn i herrens navn." og hans egne forældre, hans fader og moder, skal gennembore ham, når han profeterer. på hin dag skal hver en profet skamme sig over sine syner, når han profeterer, og han skal ikke klæde sig i ladden kappe for at føre folk bag lyset, men sige: "jeg er ingen profet; jeg er bonde og har dyrket jord fra min ungdom." og spørger man ham: "hvad er det for sår på dit bryst?" skal han sige: "dem fik jeg i mine boleres hus." frem, sværd, imod min hyrde, mod manden, som står mig nær, så lyder det fra hærskarers herre. hyrden vil jeg slå, så fårehjorden spredes; mod drenge løfter jeg hånden. og i hele landet lyder det fra herren, skal to tredjedele udryddes og udånde, men een tredjedel skal levnes, og denne tredjedel fører jeg i ild og renser den, som man renser sølv, prøver den, som man prøver guld. den skal påkalde mit navn, og jeg svarer; jeg siger: "den er mit folk." og den skal sige: "herren er min gud."

se, en dag kommer, herrens dag, da dit bytte skal deles i dig. da samler jeg alle folkene til angreb på jerusalem; byen indtages, husene plyndres, kvinderne skændes, og halvdelen af byens indbyggere vandrer i landflygtighed; men resten af folket skal ikke udryddes af byen. og herren drager ud og strider mod disse folk, som han forudm stræder på kampens bag. på hin dag står hans fødder på oliebjergets østen for jerusalem, og oliebjergets skal revne midt over fra øst til vest og danne en vældig dal, idet bjergets ene

halvdel viger mod nord, den anden mod syd. i skal flygte til mine bjerges dal, thi bjergdalen når til azal. i skal fly, som i flyede for jordskælvet i kong uzzija af judas dage. og herren min gud kommer og alle de hellige med ham. på hin dag skal der ikke være hede eller kulde og frost. det skal være een eneste dag - herren kender den - ikke dag og nat; det skal være lyst ved aftentide. på hin dag skal rindende vand vælde frem fra jerusalem; det halve løber ud i havet mod øst, det halve i havet mod vest, og det både sommer og vinter. og herren skal være konge over hele jorden. på hin dag skal herren være een og hans navn eet. og hele landet bliver en slette fra geba til rimmon i sydlandet; men jerusalem skal ligge højt på sit gamle sted. fra benjaminsporten til den gamle ports sted, til hjørneporten, og fra hanan'eltårnet til de kongelige vinperser skal det være beboet. der skal ikke mere lægges band derpå, og jerusalem skal ligge trygt. men dette skal være den plage, herren lader ramme alle de folkeslag, som drager i ledning mod jerusalem: han lader kødet rådne på dem i levende live, øjnene rådner i deres øjenhuler og tungen i deres mund. på hin dag skal en vældig herrens rædsel opstå iblandt dem, så de griber fat i og løfter hånd mod hverandre. også juda skal stride i jerusalem. og alle folkenes rigdom skal samles trindt om fra, guld, sølv og klæder i såre store måder. og samme plage skal ramme heste, muldyr, kameler, æsler og alt kvæg i lejrene der. men alle de, der bliver tilbage af alle folkene, som kommer imod jerusalem, skal år efter år drage derop for at tilbede kongen, hærskarers herre, og fejre løvhyttefest. og dersom nogen af jordens slægter ikke drager op til jerusalem for at tilbede kongen, hærskarers herre, skal der ikke falde regn hos dem. og dersom ægyptens slægt ikke drager derop og kommer derhen, så skal de rammes af den plage, herren lader ramme folkene. det er straffen over ægypterne og alle de folk, som ikke drager op for at fejre løvhyttefest. på hin dag skal der stå på hestenes bjælder "helliget herren". og gryderne i herrens hus skal være som oferskålene for alteret; hver gryde i jerusalem og juda skal være helliget hærskarers herre, så alle de ofrende kan komme og tage af dem og koge deri. og på hin dag skal der ikke mere være nogen kana'anæer i hærskarers herres hus.

et udsagn; herrens ord til israel ved malakias. jeg elsker eder, siger herren; men i spørger: "hvori har du vist, at du elsker os?" er esau ikke jakobs broder, lyder det fra herren, og dog elsker jeg jakob og hader esau. jeg har gjort hans bjerge til ørk og hans arvelod til øde. når edom siger: "vi er ødelagt, men vi bygger atter på tomterne", så siger hærskarers herre: de bygger, men jeg river ned! de skal kaldes gudløsheds land og det folk, herren i al evighed vredes på. i skal se det med egne øjne og sige: "herrens vældet når ud over israels grænser." en søn ærer sin fader, en træl frygter sin herre. men er jeg fader, hvor er da min ære, og er jeg herre, hvor er da frygten for mig? siger hærskarers herre til eder, i præster, som ringeagter mit navn. i spørger: "hvorved har vi ringeagtet dit navn?" ved at bringe urent brød på mit alter! i spørger: "hvorved har vi gjort det urent?" ved at sige: "herrens bord er lidet værd." når i bringer blinde dyr som offer, er der så ikke noget ondt deri? når i bringer halte og syge dyr, er der så ikke noget ondt deri? bring dem engang til din statholder! mon han vil synes derom og tage vel imod dig? siger hærskarers herre. og så vil i stemme gud til mildhed dermed, at han må være os nådig! fra eders hånd kommer slige ting! mon han vil tage vel imod eder, siger hærskarers herre. vilde dog en af eder lukke dørene, så i ikke til ingen gavn skulde gøre ild på mit alter! jeg bryder mig ikke om eder, siger hærskarers herre, og ønsker ikke offergaver af eders hånd. thi fra stedet, hvor solen står op, til stedet, hvor den går ned, er mit navn stort iblandt folkene, og alle vegne bringes der mit navn røgoffer og rene offergaver; thi mit navn er stort iblandt folkene, siger hærskarers herre. men i vanhelliger det ved at sige: "herrens bord er urent, og ussel frugt er hans mad." og i siger: "hvilket slid!" og blæser deraf, siger hærskarers herre; i bringer noget røvet, ja halte og syge dyr; det er offergaven, i bringer! skulde jeg ønske at modtage den af eders hånd? siger herren. forbandet være den bedrager, som i sin hjord har et handyr og lover mig det, men ofrer herren et dyr, som ikke dur! thi en stor konge er jeg, siger hærskarers herre, og mit navn er frygtet blandt folkene.

og nu udgår følgende påbud til eder, i præster; hvie i ikke adlyder og lægger eder på sinde at holde mit navn i ære, siger hærskarers herre, så sender jeg forbandelse over eder og vender eders velsignelse til forbandelse, ja til forbandelse, fordi i ikke lægger eder det på sinde. se, jeg afhugger armen på eder og kaster skarn i ansigtet på eder, skarnet fra eders højtider, og eders ofre oven i købet; og i skal kende, at jeg har sendt eder dette påbud, fordi jeg har en pagt med levi, siger hærskarers herre. min pagt med ham var, at jeg skulde give ham liv og fred, og han skulde frygte mig og bæve for mit navn; sandheds lære var i hans mund, svig fandtes ikke på hans læber; i fred og sanddruhed vandrede han med mig, og mange holdt han fra brøde. thi præstens læber vogter på kundskab, og vejledning søger man af hans mund; thi han er

hærskarers herres sendebud. men i veg bort fra vejen; mange har i bragt til fald ved eders vejledning, levis pagt har i ødelagt, siger hærskarers herre. derfor har jeg også gjort eder ringeagtede og oversete af alt folket, fordi i ikke tager vare på mine veje eller bryder eder om loven. har vi ikke alle en og samme fader, er det ikke en og samme gud, som har skabt os? hvorfor er vi da troløse mod hverandre, så vi vanhelliger vore fædres pagt? juda er troløst, og vederstyggelighed øves i israel og jerusalem; thi juda vanhelliger den helligdom, herren elsker, og tager en fremmed guds datter til ægte. herren unddrage den mand. som gør sligt, en til at våge og svare i jakobs telte og en til at frembære offergave for hærskarers herre! og for det andet gør i dette: i hyller herrens alter i tårer, gråd og klage, så han ikke mere vender sig til offergaven eller med glæde modtager gaver af eders hånd. og i spørger: "hvorfør?" fordi herren var vidne mellem dig og din ungdomshustru, mod hvem du har været troløs, skønt hun hører til dit folk og deler din tro. således gør ingen, så længe der er ånd i ham. hvorledes har det sig med ham? han ønsker afkom for gud. så tag vare på eders ånd, og ingen være troløs imod sin ungdomshustru! thi jeg hader skilsmisse, siger herren, israels gud, og at man hyller sin klædning i uret, siger hærskarers herre. så tag eder i vare for eders ånds skyld og vær ikke troløse! i trætter herren med eders ord. og i spørger: "hvorved trætter vi?" ved at sige: "enhver som gør ondt, er god i herrens øjne; i dem har han behag; hvor er ellers dommens gud?"

se, jeg sender min engel, og han skal bane vej for mit åsyn; og til sit tempel kommer i et nu den herre, i søger, og pagtens engel, som i længes efter; se, han kommer, siger hærskarers herre. men hvo kan udholde den dag, han kommer, og hvo kan stå, når han kommer til syne? han er jo som metalsmelterens ild og tvætternes lud. han sidder og smelter og renser sølv; han renser levis sønner, lutrer dem som guld og sølv, så de kan frembære offergave for herren i retfærdighed, at judas og jerusalems offergave må være herren liflig som i forudms dage, i henrundene år. jeg nærmer mig eder til dom og vidner i hast mod troldmændene, ægteskabsbryderne, menederne og dem, som undertrykker daglejere, enker og faderløse, gør fremmede uret og ikke frygter mig, siger hærskarers herre. thi jeg, herren, er ikke blevet en anden, men i har ikke ophørt at være jakobsønner". siden eders fædres dage er i afvejet fra mine bud og har ikke holdt dem. vend om til mig, så vil jeg vende om til eder, siger hærskarers herre. og i spørger: "hvorelendes skal vi vende os?" skal et menneske bedrage gud? i bedrager mig jo! og i spørger: "hvorelendes vil i bedrage dig?" med tienden og offerydelsen! i trues med forbandelse og bedrager dog mig, ja alt folket gør det! bring hele tienden til forråds huset, så der kan være mad i mit hus; sæt mig på prøve dermed, siger hærskarers herre, om jeg da ikke åbner eder himmelens sluser og udøser velsignelse over eder i overmål. jeg vil for eders skyld skræmme æderne, så at de

ikke ødelægger eder landets afgrøde, og vinstokken på marken skal ikke slå eder fejl, siger hærskarers herre. og alle folkene skal love eder, fordi I har et yndigt land, siger hærskarers herre. i taler stærke ord imod mig, siger herren. og i spørger: "hvad taler vi imod dig?" i siger: "det er ørkesløst at tjene gud; hvad vinder vi ved at opfylde hans krav og gå sørgeklædte for hærskarers herres åsyn? nej, vi må love de frække! de over gudløshed og kommer til vejrs; de frister gud og slipper godt derfra." da talte de, som frygter herren, med hverandre. og herren lyttede og hørte efter, og en bog blev skrevet for hans åsyn, for at de kunde ihukkommes, som frygter herren og slår lid til hans navn. den dag jeg griber ind, skal de tilhøre mig som mit eje, siger hærskarers herre, og jeg vil handle nænsomt med dem, som en fader handler nænsomt med sin søn, der tjener ham. da skal Iatter kende forskel på retfærdig og gudløs, på den, som tjener gud, og den, som ikke tjener ham.

4

thi se, dagen kommer, luende som en ovn; og alle de frække og alle, som over gudløshed, skal blive som strå, og dagen, som kommer, skal lade dem gå op i luer, siger hærskarers herre, så der ikke levnes rod eller gren at dem. men for eder, som frygter mit navn, skal retfærdis sol opgå med lægedom under sine vinger, og i skal gå ud og boltre eder som kalve, der kommer fra stalden, og trampe de gudløse ned; thi de skal blive til støv under eders fodsåler, den bag jeg griber ind, siger hærskarers herre. kom min tjener moses's lov i hu, hvem jeg pålagde vedtægter og lovbud om alt israel på horeb. se, jeg sender eder profeten elias, før herrens store og frygtelige dag kommer. han skal vende fædrenes hjerte til sønnerne og sønnernes til fædrene, at jeg ikke skal komme og slå landet med band.

1

salig den mand, som ikke går efter gudløses råd, står på synderes vej eller sidder i spotteres lag, men har lyst til herrens lov, og som grunder på hans lov både dag og nat. han er som et træ, der, plantet ved bække, bærer sin frugt til rette tid, og bladene visner ikke: alt, hvad han gør, får han lykke til. de gudløse derimod er som avner, vinden bortvejrer. derfor består de gudløse ikke i dommen og syndere ej i retfærdiges menighed. thi herren kender retfærdiges vej, men gudløses vej brydes af.

2

hvorfor fnyser hedninger, hvi pønser folkefærd på hvad fåfængt er? jordens konger rejser sig, fyrster samles til råd mod herren og mod hans salvede: "lad os sprænge deres bånd og kaste rebene af os!" han, som troner i himlen, ler, herren, han spotter dem. så taler han til dem i vrede, forfærder dem i sin harme: "jeg har dog indsat min konge på zion, mit hellige bjerg!" jeg kundgør herrens tilsagn. han sagde til mig: "du er min søn, jeg har født dig i dag! bed mig, og jeg giver dig hedningefolk til arv og den vide jord i eje; med jernspir skal du knuse dem og sønderslå dem som en pottemagers kar!" og nu, i konger, vær kloge, lad eder råde, i jordens dommere, tjener herren i frygt, fryd jer med bæven! kysser sønnen, at ikke han vredes og i forgår! snart blusset hans vrede op. salig hver den, der lider på ham!

3

en salme af david, da han flygtede for sin søn absalom. herre, hvor er mine fjender mange! mange er de, som rejser sig mod mig, mange, som siger om min sjæl: "der er ingen frelse for ham hos gud!" - sela. men, herre, du er et skjold for mig, min ære og den, der løfter mit hoved. jeg råber højlydt til herren, han svarer mig fra sit hellige bjerg. - sela. jeg lagde mig og sov ind, jeg vågned, thi herren holder mig oppe. jeg frygter ikke titusinder af folk, som trindt om lejrer sig mod mig. rejs dig, herre, frels mig, min gud, thi alle mine fjender slog du på kind, du brød de gudløses tænder! hos herren er frelsen; din velsignelse over dit folk! - sela.

4

til korherren. til strengespil. salme af david. svar, når jeg råber, min retfærdes gud! i trængsel skaffede du mig rum. vær nådig og hør min bøn! hvor længe, i mænd, skal min ære skændes? hvor længe vil i elske tomhed, søge løgn? - sela. vid dog, at herren er mig underfuldt god; når jeg påkalder herren, hører han mig. vredes kun, men forsynd eder ikke, tænk efter på eders leje og ti! - sela. bring rette ofre og stol på herren! mange siger: "hvo bringer os lykke?" opløft på os dit åsyns lys! herre, du skænkede mit hjerte en glæde, større end deres, da korn og most flød over. i

fred går jeg til hvile og slumrer straks, thi, herre, du lader mig bo alene i tryghed.

5

til korherren. til fløjtespil salme af david. herre, lytt til mit ord og agt på mit suk, lån øre til mit nødråb, min konge og gud, thi jeg beder til dig! årle hører du, herre, min røst, årle bringer jeg dig min sag og spejder. thi du er ikke en gud, der ynder ugudelighed, den onde kan ikke gæste dig, for dig skal dårer ej træde frem, du hader hver udådsmand, tilintetgør dem, der farer med løgn; en blodstænkt, svigefuld mand er herren en afsky. men jeg kan gå ind i dit hus af din store nåde og vendt mod dit hellige tempel bøje mig i din frygt. så led mig for mine fjenders skyld i din retfærd, herre, jævn din vej for mit ansigt! thi blottet for sandhed er deres mund, deres hjerte en afgrund, struben en åben grav, deres tunge er glat. døm dem, o gud, lad dem falde for egne rænker, bortstød dem for deres synders mængde, de trodsrer jo dig. lad alle glædes, som lider på dig, evindeligt frydes, skærm dem, som elsker dit navn, lad dem juble i dig! thi du velsigner den retfærdige, herre, du dækker ham med nåde som skjold.

6

til korherren. til strengespil. al-ha-sheminit. salme af david. herre, revs mig ej i din vrede, tugt mig ej i din harme, vær mig nådig herre, jeg sygner hen, mine ledmod skælver, læg mig, herre! såre skælver min sjæl; o herre, hvor længe endnu? vend tilbage, herre, og frels min sjæl, hjælp mig dog for din miskundheds skyld! thi i døden kommes du ikke i hu, i dødsriget hvo vil takke dig der? jeg er så træt af at sukke; jeg væder hver nat mit leje, bader med tårer min seng; mit øje hentæres af sorg, sloves for alle mine fjenders skyld. vig fra mig, alle i udåds mænd, thi herren har hørt min gråd, herren har hørt min tryglen, min bøn tager herren imod. beskæmmes skal alle mine fjender og såre forfærdes, brat skal de vige med skam.

7

shiggajon af david. han sang den til herren på grund af benjaminitten kush. herre min gud, jeg lider på dig, frels mig og fri mig fra hver min forfølger, at han ej som en løve skal rive mig sønder, bortrive, uden at nogen befrier. herre min gud, har jeg handlet så, er der uret i mine hænder, har jeg voldet dem ondt, der holdt fred med mig, uden årsag gjort mine fjender men, så forfølge og indhente fjenden min sjæl, han træde mit liv til jorden og kaste min ære i støvet. - sela. herre, stå op i din vrede, rejs dig imod mine fjenders fnysen, vågn op, min gud, du sætte retten! lad folkeflokken samles om dig, tag sæde over den hist i det høje! herren dømmer folkeslag. mig dømme du, herre, efter min retfærd og uskyld! på gudløses ondskab gøre du ende, støt den retfærdige, du, som prøver hjerter og nyrer, retfærdige gud. mit skjold

er hos gud, han frelser de oprigtige af hjertet; retfærdig som dommer er gud, en gud, der hver dag vredes. visselig hvæsser han atter sit sværd, han spænder sin bue og sigter; men mod sig selv har han rettet de dræbende våben, gjort sine pile til brændende pile. se, hanundfanger tomhed, svanger med ulykke føder han blændværk; han grov en grube, han huled den ud, men faldt i den grav, han gjorde. ulykken falder ned på hans hoved, hans uret rammer hans egen isse. jeg vil takke herren for hans retfærd, lovsyngte herren den højestes navn.

8

til korherren. al-ha-gittit. salme af david. herre, vor herre, hvor herligt er dit navn på den vide jord du, som bredte din højhed ud over himlen! af spædes og diendes mund har du rejst dig et værn for dine modstanderes skyld, for at bringe til tavshed fjende og hævner. når jeg ser din himmel, dine fingres værk, månen og stjernerne, som du skabte, hvad er da et menneske, at du kommer ham i hu, et menneskebarn, at du tager dig af ham? du gjorde ham lidet ringere end gud. med ære og herlighed kroned du ham; du satte ham over dine hænders værk, alt lagde du under hans fødder, småkvæg og okser til hobe, ja, markens vilde dyr, himlens fugle og havets fisk, alt, hvad der farer ad havenes stier. herre, vor herre, hvor herligt er dit navn på den vide jord!

9

til korherren. al-mut-labben. salme af david. jeg vil takke herren af hele mit hjerte, kundgøre alle dine under, glæde og fryde mig i dig, lovsyngte dit navn, du højeste, fordi mine fjender veg, faldt og forgik for dit åsyn. thi du hævded min ret og min sag, du sad på tronen som retfærdigs dommer. du trued af folkene, ryddede de gudløse ud, deres navn har du slettet for evigt. fjenden er borte, lagt øde for stedse, du omstyrtet byer, de mindes ej mer. men herren troner evindeligt, han rejste sin trone til dom, skal dømme verden med retfærd, fælde dom over folkefæd med ret. herren blev de fortryktes tilflugt, en tilflugt i trængselstider; og de stoler på dig, de, som kender dit navn, thi du svigted ej dem, der søgte dig. herre. lovsyng herren, der bor på zion, kundgør blandt folkene, hvad han har gjort! thi han, der hævner blodskyld, kom dem i hu, han glemte ikke de armes røb: "herre, vær nådig, se, hvad jeg lider af avindsmænd, du, som løfter mig op fra dødens porte, at jeg kan kundgøre al din pris, juble over din frelse i zions datters porte!" folkene sank i graven, de grov, deres fod blev hildet i garnet, de satte. herren blev åbenbar, holdt dom, den gudløse hildedes i sine hænders gerning. - higgajon sela. til dødsriget skal de gudløse fare, alle folk, der ej kommer gud i hu. thi den fattige glemmes ikke for evigt, ej skuffes evindeligt ydmyges håb. rejs dig, herre, lad ikke mennesker få magten, lad folkene dømmes for dit åsyn; herre, slå dem med rædsel, lad folkene kende, at de er mennesker! - sela.

10

hvorfor står du så fjernt, o herre, hvi dølger du dig i trængselstider? den gudløse jager i hovmod den arme, fanger ham i de rænker, han spinder; thi den gudløse praler af sin sjæls aftrå, den gridske forbander, ringeagter herren. den gudløse siger i hovmod: "han hjem søger ej, der er ingen gud"; det er alle hans tanker. dog altid lykkes hans vej, højt over ham går dine domme; han blæser ad alle sine fjender. han siger i hjertet: "jeg rokkes ej, kommer ikke i nød fra slægt til slægt." hans mund er fuld af banden og svig og vold, fordærv og uret er under hans tunge; han lægger sig på lur i landsbyer, dræber i løn den skyldfri, efter staklen spejder hans øjne; han lurar i skjul som love i krat, på at fange den arme lurar han, han fanger den arme ind i sit garn; han dukker sig, sidder på spring, og staklerne falder i hans kloer. han siger i hjertet: "gud glemmer, han skjuler sit åsyn; han ser det aldrig." rejs dig, herre! gud, løft din hånd, de arme glemme du ikke! hvorfor skal en gudløs spotte gud, sige i hjertet, du hjem søger ikke? du skuer dog møje og kvide, ser det og tager def i din hånd; staklen tyr hen til dig, du er den faderløses hjælper. knus den ondes, den gudløses arm, hjem søg og gudløshed, så den ej findes! herren er konge evigt og altid, hedningerne er ryddet bort af hans land; du har hørt de ydmyges ønske, herre, du styrker deres hjerte, vender øret til for at skaffe fortrykte og faderløse ret. ikke skal dødelige mer øve vold.

11

jeg tager min tilflugt til herren! hvor kan i sige til min sjæl: "fly som en fugl til bjergene! thi se, de gudløse spænder buen, lægger pilen til rette på strengen for i mørke at ramme de oprigtige af hjertet. når selv grundpillerne styrter, hvad gør den retfærdige da?" herren er i sin hellige hal, i himlen er herrens trone; på jorderig skuer hans øjne ned, hans blik ransager menneskens børn; retfærdige og gudløse ransager herren; dem, der elsker uret, hader hans sjæl; over gudløse sender han regn af gløder og svovl, et stormvejr er deres tilmålte bæger. thi retfærdig er herren, han elsker at øve retfærd, de oprigtige skuer hans åsyn!

12

til korherren. al-ha-sheminit. salme af david. herre, hjælp, thi de fromme er borte, svundet er troskab blandt menneskens børn; de taler løgn, den ene til den anden, med svigefulde læber og tvedelt hjerte. hver svigefuld læbe udrydde herren, den tunge, der taler store ord, dem, som siger: "vor tunge gør os stærke, vore læber er med os, hvo er vor herre?" "for armes nød og fattiges suk vil jeg nu stå op", siger herren, "jeg frelser den, som man blæser ad." herrens ord er rene ord, det pure, syvfold lutrede sølv. herre, du vogter os, værn os evigt mod denne slægt. de gudløse færdes frit overalt, når skarn ophøjes blandt menneskens børn.

13

til korherren.salme af david. hvor længe vil du evigt glemme mig, herre, hvor længe skjule dit åsyn for mig? hvor længe skal jeg huse sorg i min sjæl, kvide i hjertet dag og nat? hvor længe skal fjenden ophøje sig over mig? se til og svar mig, herre min gud, klar mine øjne, så jeg ej sover ind i døden og min fjende skal sige: "jeg overvandt ham!" mine uvenner juble, fordi jeg vakler! dog stoler jeg fast på din miskundhed, lad mit hjerte juble over din frelse! jeg vil synge for herren, thi han var mig god!

14

dårerne siger i hjertet: "der er ingen gud!" slet og afskyeligt handler de, ingen gør godt. herren skuer ned fra himlen på menneskens børn for at se, om der findes en forstandig, nogen, der søger gud. afvejet er alle, til hobe fordærvet, ingen gør godt, end ikke een! er alle de udåds mænd på uden forstand, der æder mit folk, som åd de brød, og ikke påkalder herren? af rædsel gribes de da, thi gud er i de retfærdiges slægt. gør kun den armes råd til skamme, herren er dog hans tilflugt. ak, kom dog fra zion israels frelse! når herren vender folkets skæbne, skal jakob juble, israel glædes!

15

herre, hvo kan gæste dit telt, hvo kan bo på dit hellige bjerg? den, som vandrer fuldkomment og over ret, taler sandhed af sit hjerte; ikke bagtaler med sin tunge, ikke voldser sin næste ondt og ej bringer skam over ven, som agter den forkastede ringe, men ærer dem, der frygter herren, ej bryder ed, han svor til egen skade, ej låner penge ud mod åger og ej tager gave mod skyldfri. hvo således gør, skal aldrig rokke.

16

vogt mig, gud, thi jeg lider på dig! jeg siger til herren: "du er min herre; jeg har ikke andet gode end dig. de hellige, som er i landet, de er de herlige, hvem al min hu står til." mange kvaler rammer dem, som vælger en anden gud; deres blodofre vil jeg ikke udgyde, ej tage deres navn i min mund. herren er min tilmålte del og mit bæger. du holder min arvelod i hævd. snorene faldt mig på liflige steder, ja, en dejlig arvelod tilfaldt mig. jeg vil prise herren, der gav mig råd, mine nyrer maner mig, selv om natten. jeg har altid herren for øje, han er ved min højre, jeg rokkes ikke. derfor glædes mit hjerte, min ære jubler, endogså mit kød skal bo i tryghed. thi dødsriget giver du ikke min sjæl, lader ikke din hellige skue graven. du lærer mig livets vej; man mættes af glæde for dit åsyn, livsalighed er i din højre for evigt.

17

herre, hør en retfærdig sag, lyt til min klage lån øre til bøn fra svigløse læber! fra dig skal min ret udgå,

thi hvad ret er, ser dine øjne. prøv mit hjerte, se efter om natten, ransag mig, du finder ej svig hos mig. ej syndet min mund, hvad end mennesker gjorde; ved dine læbers ord vogted jeg mig for voldsmands veje; mine skridt har holdt dine spor, jeg vaklede ej på min gang. jeg råber til dig, thi du svarer mig, gud, bøj øret til mig, hør på mit ord! vis, dig underfuldt nådig, du frelser for dem, der tyr til din højre for fjender! vogt mig som øjstenen, skjul mig i dine vingers skygge for gudløse, der over vold imod mig, glubske fjender, som omringer mig; de har lukket deres hjerte med fedt, deres mund fører hovmodstale. de omringer os, overalt hvor vi går, de sigter på at slå os til jorden. de er som den rovgridske løve, den unge løve, der ligger på lur. rejs dig, herre, trød ham i møde, kast ham til jorden, fri med dit sværd min sjæl fra den gudløses vold, fra mændene, herre, med din hånd, fra dødelige mænd - lad dem få deres del i levende live! fyld deres bug med dit forråd af vrede, lad børnene mættes dermed og efterlade deres børn, hvad de lever! men jeg skal i retfærd skue dit åsyn, mættes ved din skikkelse, når jeg vågner.

18

til korherren. af herrens tjener. af david. han sang denne sang til herren dengang herren havde reddet ham fra alle has fjender og fra sauls hånd herre, jeg har dig! hjerteligt kær, min styrke! herre, min klippe, min borg. min befrier, min gud, mit bjerg, hvortil jeg tyr, mit skjold, mit frelseshorn, mit værn! jeg påkalder herren, den højlovede, og frelses fra mine fjender. dødens reb omsluttede mig, ødelæggelsens strømme forfærdede mig, dødsrigets reb ompændte mig, dødens snarer faldt over mig; i min vande påkaldte jeg herren og råbte til min gud. han hørte min røst fra sin helligdom, mit råk fandt ind til hans ører! da rystede jorden og skjalv, bjergenes grundvolde bæved og rysted, thi hans vrede blussede op. røg for ud af hans næse, fortærende ild af hans mund, gløder gnistrede fra ham. han sænkede himlen, steg ned med skymulm under sine fødder; båret af keruber fløj han, svæved på vindens vinger; han omgav sig med mulm som en bolig, mørke vandmasser, vandfyldte skyer. fra glansen foran ham for der hagl og ildgløder gennem hans skyer. herren tordnede fra himlen, den højeste lod høre sin røst, hagl og ildgløder. han udslyngede pile, adspalttede dem, lyn i mængde og skræmmede dem. vanden bund kom til syne, jordens grundvolde blottedes ved din trusel, herre, for din vredes pust. han udrakte hånden fra det høje og greb mig, drog mig op af de vældige vande, frelst mig fra mine mægtige fjender, fra mine avindsmænd; de var mig for stærke. på min ulykkes dag faldt de over mig, men herren blev mig til værn. han førte mig ud i åbent land, han frelst mig, thi han havde behag i mig. herren gengældte mig efter min retfærd, lønnet mig efter mine hænders uskyld; thi jeg holdt mig til herrens veje, svigted i gudløshed ikke min gud hans bud stod mig alle for øje, hans lov skød jeg ikke fra mig. ustraffelig var jeg for ham og vogtede mig for brøde. herren lønnet mig efter min retfærd, mine hænders

uskyld, som stod ham for øje! du viser dig from mod den fromme, retsindig mod den retsindige, du viser dig ren mod den rene og vrang mod den svigefulde. de arme giver du frelse, hovmodiges øjne skam! ja, min lampe lader du lyse, herre, min gud opklarer mit mørke. thi ved din hjælp sønder jeg mure, ved min guds hjælp springer jeg over volde. fuldkommen er guds vej, lutret er herrens ord. han er et skjold for alle, der sætter deres lid til ham. ja, hvem er gud uden herren, hvem er en klippe uden vor gud, den gud, der omgjordet mig med kraft, jævned vejen for mig, gjorde mine fødder som hindens og gav mig fodfæste på højene, oplærte min hånd til krig, så mine arme spændte kobberbuen! du gav mig din frelses skjold, din højre støttede mig, din nedladelse gjorde mig stor; du skaffede plads for mine skridt, mine ankler vaklede ikke. jeg jog mine fjender, indhentede dem, vendte først om, da de var gjort til intet, slog dem ned, så de ej kunde rejse sig, men lå faldne under min fod. du omgjordet mig med kraft til kampen, mine modstandere tvang du i knæ for mig; du slog mine fjender på flugt, mine avindsmænd ryddet jeg af vejen. de råbte, men ingen hjælp, til herren, han svared dem ikke. jeg knuste dem som støv for vinden, fejede dem bort som gadeskarn. du friede mig af folkekampe, du satte mig til folkeslags høvding; nu tjener mig ukendte folk; hører de om mig, lyder de mig, udlandets sønner kryber for mig; udlandets sønner vansmægter, slæber sig frem af deres skjul. herren lever, højlovet min klippe, ophøjet være min frelses gud, den gud, som giver mig hævn, tvinger folkeslag under min fod og frier mig fra mine vrede fjender! du ophøjer mig over mine modstandere, fra voldsmand frelser du mig. herre, derfor priser jeg dig blandt folkene og lovsynger dit navn, du, som kraftig hjælper din konge og viser din salvede miskundhed, david og hans æt evindeligt.

19

til korherren. salme af david himlen forkynder guds ære, hvelvingen kundgør hans hænders værk. dag bærer bud til dag, nat lader nat det vide. uden ord og uden tale, uden at lyden høres, når himlens røst over jorden vide, dens tale til jorderigs ende. på himlen rejste han solen et telt; som en brudgom går den ud af sit kammer, er glad som en helt ved at løbe sin bane, rinder op ved himlens ene rand, og dens omløb når til den anden. intet er skjult for dens glød. herrens lov er fuldkommen, kvæger sjælen, herrens vidnesbyrd holder, gør enfoldig viis, herrens forskrifter er rette, glæder hjertet, herrens bud er purt, giver øjet glans, herrens frygt er ren, varer evigt, herrens lovbud er sandhed, rette til hobe, kostelige fremfor guld, ja fint guld i mængde, søde fremfor honning og kubens saft. din tjener tager og vare på dem; at holde dem lønner sig rigt. hvo mærker selv, at han fejler? tilgiv mig lønlige brøst! værn også din tjener mod frække, ej råde de over mig! så bliver jeg uden lyde og fri for svare synder. lad min munds ord være dig til behag, lad mit hjertes tanker nå frem for dit åsyn, herre, min klippe og min genløser!

20

til korherren. salme af david på trængselens dag bøn-høre herren dig, værne dig jakobs guds navn! han sende dig hjælp fra helligdommen, fra zion styrke han dig; han komme alle dine afgrødeofre i hu og tage dit brændoffer gyldigt! - sela. han give dig efter dit hjertes attrå, han fuldbyrde alt dit råd, at vi må juble over din frelse, løfte banner i vor guds navn! herren opfylde alle dine bønner! nu ved jeg, at herren frelser sin salvede og svarer ham fra sin hellige himmel med sin højres frelsende vælde. nogle stoler på heste, andre på vogne, vi sejrer ved herren vor guds navn. de synker i knæ og falder, vi rejser os og kommer atter på føde. herre, frels dog kongen og svar os, den dag vi kalder!

21

til korherren. salme af david herre, kongen er glad ved din vælde, hvor frydes han højlig over din frelse! hvad hans hjerte ønskede, gav du ham, du afslog ikke hans læbers bøn. - sela. du kom ham i møde med rig velsignelse, satte en krone af guld på hans hoved. han bad dig om liv, og du gav ham det, en række af dage uden ende. stor er hans glans ved din frelse, højhed og hæder lægger du på ham. ja, evig velsignelse gav du ham, med fryd for dit åsyn glæded du ham. thi kongens stoler på herren, ved den højestes nåde rokket han ikke. til alle dine fjender når din hånd, din højre når dine avindsmænd. du gør dem til et luende bål, når du viser dig; herren sluger dem i sin vrede. ild forterer dem. du rydder bort deres frugt af jorden, deres sæd blandt menneskens børn. thi de søger at volde dig ondt, spinder rænker, men evner intet; thi du slår dem på flugt, med din bue sigter du mod deres ansigt. herre, stå op i din vælde, med sang og med spil vil vi prise dit storværk!

22

til korherren. al-ajjelet-ha-shahar. salme af david min gud, min gud, hvorfor har du forladt mig? mit skrig til trods er frelsen mig fjern. min gud, jeg råber om dagen, du svarer ikke, om natten, men finder ej hvile. og dog er du den hellige, som troner på israels lovsange. på dig forlod vore fædre sig, forlod sig og du friede dem. de råbte til dig og frelste, forlod sig på dig og blev ikke til skamme. men jeg er en orm og ikke en mand, til spot for mennesker, folk til spe; alle, der ser mig, håner mig, vrænger mund og ryster på hovedet: "han har væltet sin sag på herren; han fri ham og frelse ham, han har jo velbehag i ham." ja, du drog mig af moders liv, lod mig hvile trygt ved min moders bryst; på dig blev jeg kastet fra moders skød, fra moders liv var du min gud. vær mig ikke fjern, thi trængslen er nær, og ingen er der, som hjælper! stærke tyre står omkring mig, basans vældige omringer mig, spiler gabet op imod mig som rovgridske, brølende løver. jeg er som vand, der er udgydt, alle mine knogler skilles, mit hjerte er blevet som voks, det smelter i livet på mig; min gane er tor som et

potteskår til gummerne klæber min tunge, du lægger mig ned i dødens støv. thi hunde står omkring mig, onde i flok omringer mig, de har gennemboret mine hænder og fødder, jeg kan tælle alle mine ben; med skadefryd ser de på mig. mine klæder deler de mellem sig, om kjortelen kaster de lod. men du, o herre, vær ikke fjern, min redning, il mig til hjælp! udfri min sjæl fra sværdet, min eneste af hundes vold! frels mig fra løvens gab, fra vildoksens horn! du har bøn hørt mig. dit navn vil jeg kundgøre for mine brødre, prise dig midt i forsamlingen: "i, som frygter herren, pris ham, ær ham; al jakobs æt, bæv for ham, al israels æt! thi han foragtede ikke, forsmåede ikke den armes råb, skjulte ikke sit åsyn for ham, men hørte, da han råbte til ham!" jeg vil synges din pris i en stor forsamling, indfri mine løfter iblandt de fromme; de ydmyge skal spise og mættes; hvo herren søger, skal prise ham; deres hjerte leve for evigt! den vide jord skal mærke sig det og omvende sig til herren, og alle folkenes slægter skal tilbede for hans åsyn; thi herrens er riget, han er folkenes hersker. de skal tilbede ham alene, alle jordens mægtige; de skal bøje sig for hans åsyn, alle, der nedsteg i støvet og ikke holdt deres sjæl i live. ham skal efterkommene tjene; om herren skal tales til slægten, der kommer; de skal forkynde et folk, der fødes, hans retfærd. thi han greb ind.

23

herren er min hyrde, mig skal intet fattes, han lader mig ligge på grønne vange. til hvilens vande leder han mig, han kvæger min sjæl, han fører mig ad rette veje for sit navns skyld. skal jeg end vandre i dødsdkygens dal, jeg frygter ej ondt; thi du er med mig, din kæp og din stav er min trøst. i mine fjenders påsyn dækker du bord for mig, du salver mit hoved med olie, mit bæger flyder over. kun godhed og miskundhed følger mig alle mine dage, og i herrens hus skal jeg bo gennem lange tider.

24

herrens er jorden og dens fylde, jorderig og de, som bor derpå; thi han har grundlagt den på have, grundfæstet den på strømme. hvo kan gå op på herrens bjerg, og hvo kan stå på hans hellige sted? den med skyldfri hænder og hjertet rent, som ikke sætter sin hu til løgn og ikke sværger falsk; han får velsignelse fra herren, retfærdighed fra sin frelses gud. så er den slægt, som spørger efter ham, som søger dit åsyn, jakobs gud! - sela. løft eders hoveder, i porte, løft jer, i ældgamle døre, at ærens konge kan drage ind! hvo er den ærens konge? herren, stærk og vældig, herren, vældig i krig! løft eders hoveder, i porte, løft jer, i ældgamle døre, at ærens konge kan drage ind! hvo er han, den ærens konge? herren, herskarers herre, han er ærens konge! - sela.

25

herre, jeg løfter min sjæl til dig min gud jeg stoler på dig, lad mig ikke beskæmmes, lad ej mine fjender

der fryde sig over mig. nej, ingen som bier på dig, skal beskæmmes; beskæmmes skal de, som er troløse uden grund. lad mig kende dine veje, herre lær mig dine stier. led mig på din sandheds vej og lær mig, thi du er min frelses gud; jeg bier bestandig på dig, herre, kom din barmhjertighed i hu og din nåde, den er jo fra evighed af. mine ungdomssynder og overtrædelser komme du ikke i hu, men efter din miskundhed kom mig i hu, for din godheds skyld, o herre! god og oprigtig er herren, derfor viser han syndere vejen. han vejleder ydmyge i det, som er ret, og lærer de ydmyge sin vej. alle herrens stier er miskundhed og trofasthed for dem, der holder hans pagt og hans vidnesbyrd. for dit navns skyld, herre, tilgive du min brøde, thi den er stor. om nogen frygter herren, ham viser han den vej, han skal vælge; selv skal han leve i lykke og hans sæd få landet i eje. fortroligt samfund har herren med dem, der frygter ham, og han kundgør dem sin pagt. mit øje er stadig vendt imod herren, thi han frier mine fødder af snaren. vend dig til mig og vær mig nådig, thi jeg er ene og arm. let mit hjertes trængsler og før mig ud af min nød. se hen til min nød og min kvide og tilgiv alle mine synder. se hen til mine fjender, thi de er mange og hader mig med had uden grund. vogt min sjæl og frels mig, jeg lider på dig, lad mig ikke beskæmmes. lad uskyld og retsind vogte mig, thi jeg bier på dig, herre. forløs, o gud, israël af alle dets trængsler!

26

skaf mig ret o herre, thi jeg vandrer i uskyld, stoler på herren uden at vakle. ransag mig, herre, og prøv mig, gransk mine nyrer og mit hjerte; thi din miskundhed står mig for øje, jeg vandrer i din sandhed. jeg tager ej sæde blandt løgnere, blandt falske kommer jeg ikke. jeg hader de ondes forsamling, hos gudløse sidder jeg ej. jeg tvætter mine hænder i renhed, at jeg kan vandre omkring dit alter, herre, for at istemme takkesang, fortælle om alle dine undere. herre, jeg elsker dit hus, det sted, hvor din herlighed bor. bortriv ikke min sjæl med syndere, mit liv med blodstænkte mænd, i hvis hænder er skændselsdåd, hvis højre er fuld af bestikkelse. jeg har jo vandret i uskyld, forløs mig og vær mig nådig! min fod står på den jævne grund, i forsamlinger vil jeg love herren.

27

herren er mit lys og min frelse, hvem skal jeg frygte? herren er værn for mit liv, for hvem skal jeg ræddes? når onde kommer imod mig for at æde mit kød, så snubler og falder de, uvenner og fjender! om en hær end lejrer sig mod mig, er mit hjerte uden frygt; om krig bryder løs imod mig, dog er jeg tryg. om eet har jeg bedet herren, det attrår jeg: alle mine dage at bo i herrens hus for at skue herrens livsalighed og grunde i hans tempel. thi han gemmer mig i sin hytte på ulykkens dag, skjuler mig i sit telt og løfter mig op på en klippe. derfor løfter mit hoved sig over mine fjender omkring mig. i hans telt vil jeg ofre jubelofre, med sang og med spil vil jeg prise herren. herre, hør

mit råb, vær nådig og svar mig! jeg mindes, du sagde: "søg mit åsyn!" dit åsyn søger jeg, herre; skjul ikke dit åsyn for mig! bortstod ikke din tjener i vrede, du er min hjælp, opgiv og slip mig ikke, min frelses gud! thi fader og moder forlod mig, men herren tager mig til sig. vis mig, herre, din vej og led mig ad jævne stier for fjendernes skyld; giv mig ikke i glubske uvenners magt! thi falske vidner, der udånder vold, står frem imod mig, havde jeg ikke troet, at jeg skulde skue herrens godhed i de levendes land - bi på herren, fat mod, dit hjerte være stærkt, ja bi på herren!

28

jeg råber til dig, o herre, min klippe, vær ikke tavs imod mig, at jeg ej, når du tier, skal blive som de, der synker i graven. hör min tryglende røst, når jeg råber til dig, løfter hænderne op mod dit hellige tempel. riv mig ej bort med gudløse, udåds mænd, som har ondt i sinde mod næsten trods venlige ord. løn dem for deres idræt og onde gerninger; løn dem for deres hænders værk, gengæld dem efter fortjeneste! thi herrens gerning ænses de ikke, ej heller hans hænders værk. han nedbryder dem og opbygger dem ej! lovet være herren, thi han har hørt min tryglende røst; min styrke, mit skjold er herren, mit hjerte stoler på ham. jeg fik hjælp, mit hjerte jubler, jeg takker ham med min sang. herren er værn for sit folk, sin salvedes tilflugt og frelse. frels dit folk og velsign din arv, røgt dem og bær dem til evig tid!

29

giver herren, i guds sønner, giver herren ære og pris, giver herren hans navns ære; tilbed herren i helligt skrud! herrens røst er over vandene, ærens gud lader tordenen rulle, herren, over de vældige vande! herrens røst med vælde, herrens røst i højhed, herrens røst, den splintrer cedre, herren splintrer libanons cedre, får libanon til at springe som en kalv og sirjon som den vilde okse! herrens røst udslynger luer. herrens røst får ørk til at skælve, herren får kadesj's ørk til at skælve! herrens røst får hind til at føde, og den gør lyst i skoven. herren tog sæde og sendte vandfloden, herren tog sæde som konge for evigt. herren give kraft til sit folk, herren velsigne sit folk med fred!

30

salm af david. en sang ved tempelindvielsen herre, jeg ophører dig, thi du bjærgede mig, lod ej mine fjender glæde sig over mig; herre min gud, jeg råbte til dig, og du helbredte mig. fra dødsriget, herre, drog du min sjæl, kaldte mig til live af gravens dyb. lovsyng herren, i hans fromme, pris hans hellige navn! thi et øjeblik varer hans vrede, livet igennem hans nåde; om aftenen gæster os gråd, om morgenen frydesang. jeg tænkte i min tryghed: "jeg rokkes aldrig i evighed!" herre, i nåde havde du fæstnet mit bjerg; du skjulte dit åsyn, jeg blev forfærdet. jeg råbte, herre, til dig, og tryglende bad jeg til herren: "hvad vinding har du af mit blod, af at jeg synker i graven? kan støv mon

takke dig, råbe din trofasthed ud? herre, hör og vær nådig, herre, kom mig til hjælp!" du vendte min sorg til dans, loste min sorgedragt, hyllend mig i glæde, at min ære skal prise dig uden ophør. herre min gud, jeg vil takke dig evigt!

31

til korherren. salme af david herre, jeg lider på dig, lad mig aldrig i evighed skuffes. du bøje dit øre til mig; red mig i hast og vær mig en tilflugtsklippe, en klippeborg til min frelse; thi du er min klippe og borg. for dit navns skyld lede og føre du mig, fri mig fra garnet, de satte for mig; thi du er min tilflugt, i din hånd befaler jeg min ånd. du forløser mig, herre, du tro faste gud, du hader dem, der bolder på løgneguder. men jeg, jeg stoler på herren, jeg vil juble og glæde mig over din miskundhed; thi du har set min nød, agtet på min sjelekvide. du gav mig ikke i fjendens hånd, men skaffede rum for min fod. vær mig nådig, herre, thi jeg er angst, af kummer hentæres mit øje, min sjæl og mit indre. thi mit liv svinder hen i sorg, mine år i suk, min kraft er brudt for min brødes skyld, mine ben hentæres. for alle mine fjenders skyld er jeg blevet til spot, mine naboers gry, mine keodings rædsel; de, der ser mig på gaden, flygter for mig. som en død er jeg gået dem at minde, jeg er som et ødelagt kar. thi mange hører jeg hviske, trindt om er rædsel, når de holder råd imod mig, pønser på at tage mit liv. men, herre, jeg stoler på dig; jeg siger: du er min gud, mine tider er i din hånd. red mig fra fjenders hånd, fra dem, der forfølger mig, lad dit ansigt lyse over din tjener, frels mig i din miskundhed. herre, lad mig ej blive til skamme, jeg råber jo til dig, lad de gudløse blive til skamme og synke tavse i døden. lad de falske læber forstumme, som taler frækt om den retfærdige med hovmod og foragt. hvor stor er dog din godhed, som du gemmer til dem, der frygter dig, over mod dem, der lider på dig, for menneskebornenes øjne. du skjuler dem i dit åsyns skjul for menneskers stimel; du gemmer dem i en hytte for tungers kiev. lovet være herren, thi under fuld miskundhed har han vist mig i en befæstet stad. og jeg, som sagde i min angst: "jeg er bortstødt fra dine øjne!" visselig, du hørte min tryglende røst, da jeg råbte til dig. elsk herren, alle hans fromme; de trofaste skærmer herren; men den, der handler i hovmod, gengælder han mangefold. fat mod, eders hjerte være stærkt, alle i, som bier på herren!

32

salig den, hvis overdrædselser er forladt, hvis synd er skjult: saligt det menneske, herren ej tilregner skyld, og i hvis ånd der ikke er svig. mine ben svandt hen, så længe jeg tav, under jamren dagen igennem, thi din hånd lå tungt på mig både dag og nat, min livskraft svandt som i sommerens tørke. - sela. min synd bekendte jeg for dig, dulgte ikke min skyld; jeg sagde: "mine overtrædelser vil jeg bekende for herren!" da tilgav du mig min syndeskyld. - sela. derfor bede hver from til dig, den stund du findes. kom-

mer da store vandskyl, ham skal de ikke nå. du er mit skjul, du frier mig af trængsel, med frelsesjubel omgiver du mig. - sela. jeg vil lære dig og vise dig, hvor du skal gå, jeg vil råde dig ved at fæste mit øje på dig. vær ikke uden forstand som hest eller muldyr, der tvinges med tomme og bidsel, når de ikke vil komme til dig. den gudløses smerte er mange, men den, der stoler på herren, omgiver han med nåde. glæd jer i herren, i retfærdige, fryd jer, jubler, alle i oprigtige af hjertet!

33

jubler i herren, i retfærdige, for de oprigtige sømmer sig lovsang; lov herren med citer, tak ham til tistrenget harpe; en ny sang synge i ham, leg lifligt på strenge til jubelråb! thi sandt er herrens ord, og al hans gerning er trofast; han elsker retfærd og ret, af herrens miskundhed er jorden fuld. ved herrens ord blev himlen skabt og al dens hær ved hans munds ånde. som i vandsæk samled han havets vand, lagde dybets vande i forrådsdamme. al jorden skal frygte for herren, alverdens beboere skælve for ham; thi han taled, så skete det, han bød, så stod det der. herren kaldkasted folkenes råd, gjorde folkeslags tanker til intet; herrens råd står fast for evigt, hans hjertes tanker fra slægt til slægt. saligt det folk, der har herren til gud, det folkefærd, han valgte til arvelod! herren skuer fra himlen, ser på alle menneskens børn; fra sit højsæde holder han øje med alle, som bor på jorden; han, som danned deres hjerter til hobe, gennemskuer alt deres værk. ej frelses en konge ved sin store stridsmagt, ej fries en helt ved sin store kraft; til frelse slår stridshesten ikke til, trods sin store styrke redder den ikke. men herrens øje ser til gudfrygtige, til dem, der håber på nåden, for at fri deres sjæl fra døden og holde dem i live i hungerens tid. på herren bier vor sjæl, han er vor hjælp og vort skjold; thi vort hjerte glæder sig i ham, vi stoler på hans hellige navn. din miskundhed være over os, herre, så som vi håber på dig.

34

af david. dengang han spillede vanvittig overfor abimelek, som jog ham væk så han drog bort. jeg vil love herren til hver en tid, hans pris skal stadig fylde min mund min sjæl skal rose sig af herren, de ydmyge skal høre det og glæde sig. hylder herren i fællig med mig, lad os sammen ophøje hans navn! jeg søgte herren, og han svarede mig og friede mig fra alle mine rædsler. se hen til ham og strål af glæde, eders åsyn skal ikke beskæmmes. her er en arm, der råbte, og herren hørte, af al hans trængsel frelste han ham. herrens engel slår lejr om dem, der frygter ham, og frier dem. smag og se, at herren er god, salig den mand, der lider på ham! frygter herren, i hans hellige, thi de, der frygter ham, mangler intet. unge lover lider nød og sulter, men de, der søger herren, dem fattes intet godt. kom hid, børnlill, og hør på mig, jeg vil lære jer herrens frygt. om nogen attrår liv og ønsker sig dage for at skue lykke, så var din tunge for ondt, dine læber

fra at tale svig; hold dig fra ondt og øv godt, søg fred og j ag derefter. på retfærdige hviler hans øjne, hans ører hører deres råb; mod dem, der gør ondt, er herrens åsyn for at slette deres minde af jorden; (vers 16 og 17 har byttet plads) når de skriger, hører herren og frier dem af al deres trængsel. herren er nær hos dem, hvis hjerte er knust, han frelser dem, hvis ånd er brudt. den retfærdiges lidelser er mange, men herren frier ham af dem alle; han vogter alle hans lede-mød, ikke et eneste brydes. ulykke bringer de gudløse død, og bode skal de, der hader retfærdige. herren forløser sine tjeneres sjæl, og ingen, der lider på ham, skal bode.

35

herre, træd med dem, der trætter med mig, strid imod dem, der strider mod mig, grib dit skjold og dit væрге, rejs dig og hjælp mig, tag spyd og økse frem mod dem, der forfølger mig, sig til min sjæl: "jeg er din frelse!" lad dem beskæmmes og blues, som vil mig til livs, og de, der ønsker mig ondt, lad dem rødmende vige, de blive som avner for vinden, og herrens engel nedstøde dem, deres vej blive mørk og glat, og herrens engel forfølge dem! thi uden grund har de sat deres garn for mig, gravet min sjæl en grav. lad undergang uventet ramme ham, lad garnet, han satte, hilde ham selv, lad ham falde i graven. min sjæl skal juble i herren, glædes ved hans frelse, alle mine lede-mød sige: "herre, hvo er som du, du, som frelser den arme fra hans overmand, den arme og fattige fra røveren!" falske vidner står frem, de spørger mig om, hvad jeg ej kender til; de lønner mig godt med ondt, min sjæl er forladt. da de var syge, gik jeg i sæk, med faste spæged jeg mig, jeg bad med sænket hoved, som var det en ven eller broder; jeg gik, som sørged jeg over min moder, knuget af sorg. men nu jeg vakler, glæder de sig, de stimler sammen, uslinger, fremmede for mig, stimler sammen imod mig, håner mig uden ophør; for min venlighed dænger de mig med hån, de skærer tænder imod mig. herre, hvor længe vil du se til? frels dog min sjæl fra deres brøl, min eneste fra løver. jeg vil takke dig i en stor forsamling, love dig blandt mange folk. lad ej dem, som med urette er mine fjender, glæde sig over mig, lad ej dem, som hader mig uden grund, sende spotske blikke! thi de taler ej fred mod de stille i landet udtænker de svig; de spærrer munden op imod mig og siger: "ha, ha! vi så det med egne øjne!" du så det, herre, væg ikke tavs, herre, hold dig ej borte fra mig; rejs dig, vågn op for min ret, for min sag, min gud og herre, døm mig efter din retfærd herre, min gud, lad dem ikke glæde sig over mig og sige i hjertet: "ha! som vi ønsked!" lad dem ikke sige: "vi slugte ham!" til skam og skændsel blive enhver, hvem min ulykke glæder; lad dem, der hovmoder sig over mig, hylde i spot og spe. men de, der vil min ret, lad dem juble og glæde sig, stadigen sige: "lovet være herren, som under sin tjener fred!" min tunge skal forkynde din retfærd, dagen igennem din pris.

til korherren. af herrens tjener. af david synden taler til den gudløse inde i hans hjerte; guds frygt har han ikke for øje; thi den smigrer ham frækt og siger, at ingen skal finde hans brøde og hade ham. hans munds ord er uret og sving, han har ophørt at handle klogt og godt; på sit leje udtænker han uret, han træder en vej, som ikke er god; det onde afskyr han ikke. herre, din miskundhed rækker til himlen, din trofasthed når til skyerne, din retfærdighed er som guds bjerge, dine domme som det store dyb; herre, du frelser folk og fæ, hvor dyrebare er dog din miskundhed, gud! og menneskebørnene skjuler sig i dine vingers skygge; de kvæges ved dit huses fedme, du læsker dem af din liflighedstrøm; thi hos dig er livets kilde, i dit lys skuer vi lys! lad din miskundhed blive over dem, der kender dig, din retfærdighed over de oprigtige af hjertet. lad hovmodsfod ej træde mig ned, gudløses hånd ej jage mig bort. se, udåds mændene falder, slås ned, så de ikke kan rejse sig.

græm dig ikke over ugeringsmænd, misund ikke dem, der gør uret! thi hastigt svides de af som græsset, visner som det friske grønne. stol på herren og gør det gode, bo i landet og læg vind på troskab, da skal du have din fryd i herren, og han skal give dig, hvad dit hjerte attrår. vælt din vej på herren, stol på ham, så griber han ind og fører din retfærdighed frem som lyset, din ret som den klare dag. vær stille for herren og bi på ham, græm dig ej over den, der har held, over den, der farer med rænker. tæm din harme, lad vreden fare, græm dig ikke, det volder kun harm. thi ugeringsmænd skal ryddes ud, men de, der bier på herren, skal arve landet. en liden stund, og den gudløse er ikke mere; ser du hen til hans sted, så er han der ikke. men de sagtmødige skal arve landet, de fryder sig ved megen fred. den gudløse vil den retfærdige ilde og skærer tænder imod ham; men herren, han ler ad ham, thi han ser hans time komme. de gudløse drager sværdet og spænder buen for at fælde arm og fattig, for at nedslagte dem, der vander ret; men sværdet rammer dem selv i hjertet, og buerne brydes sønder og sammen. det lidt, en retfærdig har, er bedre end mange gudløses rigdom; thi de gudløses arme skal brydes, men herren støtter de retfærdige; herren kender de uskyldiges dage, deres arvelod bliver evindeligt; de beskæmmes ikke i onde tider, de mættes i hungerens dage. thi de gudløse går til grunde, som engenes pragt er herrens fjender, de svinder, de svinder som røg. den gudløse låner og bliver i gælden, den retfærdige ynkes og giver; de, han velsigner, skal arve landet, de, han forbander, udryddes. af herren stadfæstes mandens skridt, når han har behag i hans vej; om end han snubler, falder han ikke, thi herren støtter hans hånd. ung har jeg været, og nu er jeg gammel, men aldrig så jeg en retfærdig forladt eller hans afkom tigge sit brød; han ynkes altid og låner ud, hans afkom er til velsignelse. vig fra ondt og øv godt, så bliver du boende evindeligt; thi herren elsker ret og svigter ej sine fromme. de onde udslettes

for evigt, de gudløses afkom udryddes; de retfærdige arver landet og skal bo der til evig tid. den retfærdiges mund taler visdom; hans tunge siger, hvad ret er; sin guds lov har han i hjertet, ikke vakler hans skridt. den gudløse lurer på den retfærdige og står ham efter livet, men, herren giver ham ej i hans hånd og lader ham ikke dømmes for retten. bi på herren og bliv på hans vej, så skal han ophøje dig til at arve landet; du skal skue de gudløses undergang. jeg har set en gudløs trodse, bryste sig som en libanons ceder men se, da jeg gik der forbi, var han borte; da jeg søgte ham, fandtes han ikke. vogt på uskyld, læg vind på oprigtighed, thi fredens mand har en fremtid; men overtræderne udryddes til hobe, de gudløses fremtid går tabt. de retfærdiges frelse kommer fra herren, deres tilflugt i nødens stund; herren hjælper og frier dem, fra de gudløse frier og frelser han dem; thi hos ham har de søgt deres tilflugt.

salm af david. le-hazkir herre, revs mig ej i din vrede, tugt mig ej i din harme! thi dine pile sidder i mig, din hånd har lagt sig på mig. intet er karskt på min krop for din vredes skyld, intet uskadet i mine ledemod for mine synders skyld; thi over mit hoved skyller min brøde som en tyngende byrde, for tung for mig. mine sår både stinker og rådner, for min dårskabs skyld går jeg bøjet; jeg er såre nedtrykt, sorgfuld vandrer jeg dagen lang. thi lænderne er fulde af brand, intet er karskt på min krop, jeg er lammet og fuldkommen knust, jeg skrider i hjertets våde. herre, du kender al min attrå, mit suk er ej skjult for dig; mit hjerte banker, min kraft har svigtet, selv mit øje har mistet sin glans. for min plages skyld flyr mig ven og frænde, mine nærmeste holder sig fjert; de, der vil mig til livs, sætter snarer, og de, der vil mig ondt, lægger råd om fordærv, de tænker dagen igennem på sving. men jeg er som en døv, der intet hører, som en stum, der ej åbner sin mund, som en mand, der ikke kan høre, i hvis mund der ikke er svar. thi jeg mig står mit håb, o herre, du vil bønheøre, herre min gud, når jeg siger: "lad dem ikke glæde sig over mig, hovmode sig over min vaklende fod!" thi jeg står allerede for fald, mine smerter minder mig stadig; thi jeg må bekende min skyld må sørge over min synd. mange er de, der med urette er mine fjender, talrige de, der hader mig uden grund, som lønner mig godt med ondt, som står mig imod, fordi jeg søger det gode. herre, forlad mig ikke, min gud, hold dig ikke borte fra mig, il mig til hjælp, o herre, min frelse!

til korherren. for jedutun. salme af david jeg sagde: "mine veje vil jeg vogte på, så jeg ikke synder med tungen; min mund vil jeg holde i tømme, så længe den gudløse er mig nær!" jeg var stum og tavs, jeg tav for at undgå tomme ord, men min smerte naged, mit hjerte brændte i brystet, ild lued op, mens jeg grunded; da talte jeg med min tunge. lær mig, herre, at kende mit endeligt, det mål af dage, jeg har, lad mig kende, hvor

snart jeg skal bort! se, i håndsbredder målte du mine dage ud, mit liv er som intet for dig, som et åndepust står hvert menneske der. - sela. kun som en skygge er menneskets vandring, kun tomhed er deres travlhed; de samler og ved ej, hvem der får det. hvad bier jeg, herre, da efter? mit håb står ene til dig. fri mig for al min synd, gør mig ikke til spot for dårer! jeg tier og åbner ikke min mund, du voldte det jo. borttag din plage fra mig, under din vældige hånd går jeg til. når du tugter en mand med straf for hans brøde, smuldrer du hans herlighed hen som møl; kun et åndepust er hvert menneske. - sela. hør, o herre, min bøn og lyt til mit skrig, til mine tårer tie du ej! thi en fremmed er jeg hos dig, en gæst som alle mine fædre. se bort fra mig, så jeg kvæges, for jeg går bort og ej mer er til!

40

til korherren. salme af david jeg biede troligt på herren, han bøjede sig til mig, og hørte mit skrig. han drog mig op af den brusende grav, af det skidne dynd, han satte min fod på en klippe, gav skridtene fasthed, en ny sang lagde han i min mund, en lovsang til vor gud. mange skal se det og frygte og stole på herren. salig den mand, der sætter sin lid til herren, ej vender sig til hovmodige eller dem, der hælder til løgn. mange undere gjorde du, herre min gud, og mange tanker tænkte du for os; de kan ikke opregnes for dig; ellers forkyndte og fortalte jeg dem; til at tælles er de for mange. til slagt- og afgrødeoffer har du ej lyst, du gav mig åbne ører, brænd- og syndoffer kræver du ikke. da sagde jeg: "se, jeg kommer, i bogrullen er der givet mig forskrift; at gøre din vilje, min gud, er min lyst, og din lov er i mit indre." i en stor forsamling forkyndte jeg retfærd, se, mine lærer lukked jeg ikke; herre, du ved det. din retfærd dugte jeg ej i mit hjerte, din trofasthed og frelse talte jeg om, din nåde og sandhed fornægted jeg ej i en stor forsamling. du, herre, vil ikke lukke dit hjerte for mig, din nåde og sandhed skal altid være mit værn. thi ulykker lejrer sig om mig i talløs mængde, mine synder har indhentet mig, så jeg ikke kan se, de er flere end hovedets hår, og modet har svigtet. du værdiges, herre, at fri mig, herre, il mig til hjælp. lad dem beskæmmes og rødme, som vil mig til livs, og de, der ønsker mig ondt, lad dem vige med skændsel; lad dem stivne af rædsel ved deres skam, de, som siger: "ha, ha!" til mig! lad alle, som søger dig, frydes og glædes i dig; lad dem, som elsker din frelse, bestandig sige: "herren er stor!" er jeg end arm og fattig, vil herren dog tænke på mig. du er min hjælp og min frelser; tøv ej, min gud!

41

til korherren. salme af david salig den mand, der tager sig af de svage, ham frelser herren på ulykkens dag; herren vogter ham, holder ham i live, det går ham vel i landet, han giver ham ikke i fjendevold. på sottesengen står herren ham bi, hans smertensleje gør du ham let. så siger jeg da: vær mig nådig, herre, hel-

bred min sjæl, jeg har syndet mod dig! mine fjender ønsker mig ondt: "hvornår mon han dør og hans navn udslettes?" kommer en i besøg, så fører han hyklerisk tale, hans hjerte samler på ondt, og så går han bort og taler derom. mine avindsmænd hviker sammen imod mig, alle regner de med, at det går mig ilde: "en dødelig sot har grebet ham; han ligger der - kommer aldrig op!" endog min ven, som jeg stolede på, som spiste mit brød, har løftet hælen imod mig. men du, o herre, vær mig nådig og rejs mig, så jeg kan øve gengæld imod dem. deraf kan jeg kende, at du har mig kær, at min fjende ikke skal juble over mig. du holder mig oppe i kraft af min uskyld, lader mig stå for dit åsyn til evig tid. lovet være herren, israels gud, fra evighed og til evighed, amen, amen!

42

til korherren. maskil af kora-sønnerne som hjorten skriger efter rindende vand, således skriger min sjæl efter dig, o gud. min sjæl tørster efter gud, den levende gud; når skal jeg komme og stedes for guds åsyn? min gråd er blevet mit brød både dag og nat, fordi de stadig spørger mig: "hvor er din gud?" min sjæl er opløst, når jeg kommer i hu, hvorledes jeg vandred med skaren op til guds hus under jubelråb og lovsang i højtidskaren. hvorfor er du nedbøjet, sjæl, hvi bruser du i mig? bi efter gud, thi end skal jeg takke ham, mit åsyns frelse og min gud! nedbøjet er min sjæl, derfor mindes jeg dig fra jordans og hermontindernes land, fra mizars bjerg. dyb råber til dyb ved dine vandfalds brusen, alle dine brændinger og bølger skyller hen over mig. sin miskundhed sender herren om dagen, hans sang er hos mig om natten, en bøn til mit livs gud. jeg siger til gud, min klippe: hvorfor har du glemt mig, hvorfor skal jeg vandre sorgfuld, trængt af fjender? det er, som knustes mine ben, når fjenderne håner mig, når de stadig spørger mig: "hvor er din gud?" hvorfor er du nedbøjet, sjæl, hvi bruser du i mig? bi efter gud, thi end skal jeg takke ham, mit åsyns frelse og min gud!

43

skaf mig ret, o gud, og strid for mig mod folk, som ej kender til mildhed, fri mig fra en falsk, uretfærdig mand! thi du er min tilflugts gud, hvi har du forstødt mig? hvorfor skal jeg vandre sorgfuld, trænt af fjender? send dit lys og din sandhed, de lede mig, bringe mig til dit hellige bjerg og til dine boliger, at jeg må komme til guds alter, til min glædes gud, juble og prise dig til citer, gud, min gud! hvorfor er du nedbøjet, sjæl, hvi bruser du i mig? bi efter gud, thi end skal jeg takke ham, mit åsyns frelse og min gud!

44

til korherren. maskil af kora-sønnerne gud, vi har hørt det med egne ører, vore fædre har fortalt os derom; du øved en dåd i deres dage, i fortids dage med din hånd; folk drev du bort, men plantede hine, folkeslag knuste du, men dem lod du brede sig; thi de

fik ej landet i eje med sværdet, det var ej deres arm, der gav dem sejr, men det var din højre, din arm og dit ansigts lys, thi du havde dem kær. du, du er min konge, min gud, som sender jakob sejr. ved dig nedstøder vi fjenden, modstanderne træder vi ned i dit navn; thi ej på min bue stoler jeg, mit sværd kan ikke give mig sejr; men du gav os sejr over fjenden, du lod vore avindsmænd blive til skamme. vi roser os altid af gud, dit navn vil vi love for evigt. - sela. dog har du forstødt os, gjort os til spot, du drager ej med vore hære; du lader os vige for fjenden, vore avindsmænd tager sig bytte; du har givet os hen som slagtekvæg, og strøet os ud mellem folkene, dit folk har du solgt til spotpris, vandt ikke rigdom ved salget. til hån for naboer gør du os, til spot og spe for grander, du gør os til mundheld blandt folkene, lader folkeslagene ryste på hovedet ad os. min skændsel er mig altid i tanke, og skam bedækker mit åsyn for spottende, hånende tale, for fjendens og den hævnerriges blikke. alt det kom over os, skønt vi glemte dig ikke, sveg ikke heller din pagt! vort hjerte veg ikke fra dig, vore skridt forlod ej din vej. dog knuste du os, hvor sjakalerne bor, og indhylled os i mørke. havde vi glemt vor guds navn, bredt hænderne ud mod en fremmed gud, vilde gud ej opspore det? han kender jo hjerternes løn dom nej, for din skyld dræbes vi dagen lang og regnes som slagtekvæg! vågn op, hvi sover du, herre? bliv vågen, forstød ej for stedse! hvorfor vil du skjule dit åsyn, glemme vor nød og trængsel? thi vor sjæl ligger bøjet i støvet, vor legeme klæber ved jorden. stå op og kom os til hjælp, forløs os for din miskundheds skyld!

45

til korherren. al-shoshannim. maskil af kora-sønnerne. en bryllupssang mit hjerte svulmer af liflige ord, jeg kvæder mit kvad til kongens pris, som hurtigskrivers pen er min tunge. den skønneste er du af menneskens børn, ynde er udgydt på dine læber, derfor velsignede gud dig for evigt. omgjørd din lænd med sværdet, o helt, lykken følge din højhed og hæder, far frem for sandhedens sag, for ydmyghed og retfærd, din høj re lære dig frygtelige ting! dine pile er hvæssede, folkeslag falder for din fod, kongens fjender rammes i hjertet. din trone, o gud, står evigt fast, en retfærd's stav er din kongestav. du elsker ret og hader uret; derfor salvede gud, din gud, dig med glædens olie fremfor dine fæller, af myrra, aloe og kassia dufter alle dine klæder. du glædes ved strengeleg fra elfenbenshaller, kongedøtre står i kostbare klæder, dronningen i ofrguldets skrud ved din højre. hør, min datter, opmærksomt og bøj dit øre: glem dit folk og din faders hus, at kongen må atrå din skønhed, thi han er din herre. tyrus's datter skal hylde dig med gaver, folkets rigmænd bejle til din yndest. idel pragt er kongedatteren, hendes dragt er perler, stukket i guld; fulgt af jomfruer føres hun frem i broget pragt, veninderne fører hende hen til kongen. de føres frem under glæde og jubel, holder deres indtog i kongens palads. dine sønner træde ind i dine fædres sted, sæt dem til fyrster rundt i landet! jeg vil minde om dit navn fra slægt til slægt; derfor skal folkene love dig evigt og altid.

46

til korherren. af kora-sønnerne. al-alamot. en sang gud er vor tilflugt og styrke, en hjælp i angster, prøvet til fulde derfor frygter vi ikke, om jorden end bølger og bjergene styrter i havens skød, om end deres vande bruser og syder og bjergene skælver ved deres vælde. - sela. en flod og dens bække glæder guds stad, den højeste har helliget sin bolig; i den er gud, den rokkes ikke, gud bringer den hjælp, når morgengryr. folkene larmed, rigerne vakled, han løfted røsten, så jorden skjalv, hærskarers herre er med os, jakobs gud er vor faste borg. - sela. kom hid og se på herrens værk, han har udført frygtelige ting på jord. han gør ende på krig til jordens grænser, han splintrer buen, sonderbryder spydene, skjoldene tænder han i brand. hold inde og kend, at jeg er gud, ophøjet blandt folkene, ophøjet på jorden! hærskarers herre er med os, jakobs gud er vor faste borg. - sela.

47

til korherren. salme af kora-sønnerne alle folkeslag, klap i hænderne, bryd ud i jublende lovsang for gud! thi herren, den højeste, er frygtelig, en konge stor over hele jorden. han bøjede folkefærd under os og folkeslag under vor fod; han udvalgte os vor arvelod, jakob hans elskedes stolt. - sela. gud steg op under jubel, herren under homets klang. syng, ja syng for gud, syng, ja syng for vor konge; thi han er al jordens konge, syng en sang for gud. gud har vist, han er folkenes konge, på sin hellige trone har gud taget sæde. folkenes stormænd samles med folket, der tilhører abrahams gud; thi guds er jordens skjolde, højt ophøjet er han!

48

en sang. salme af kora-sønnerne stor og højlovet er vor gud i sin stad. smukt løfter sig hans hellige bjerg, al jordens fryd, zions bjerg i det højeste nord, den store konges by. som værn gjorde gud sig kendt i dens borge. thi kongerne samlede sig, rykked frem tilsammen; de så og tav på stedet, flyed i angst, af rædsel grebes de brat, af veer som en, der føder. med østen-stormen knuser du tarsiskibe. som vi havde hørt det, så vi det selv i hærskarers herres by, i vor guds by; til evig tid lader gud den stå. - sela. i din helligdom tænker vi, gud, på din miskundhed; som dit navn så lyder din pris til jordens grænser. din højre er fuld af retfærd, zions bjerg fryder sig, judas døtre jubler over dine domme. drag rundt om zion, gå rundt og tæl dets tårne, læg mærke til dets ringmur, så gennem dets borge, at i kan melde slægten, der kommer: sådan er gud, vor gud for evigt og altid, han skal lede os.

49

til korherren. salme af kora-sønnerne hør det, alle folkeslag, lyt til, al verdens folk, både høj og lav, både rig og fattig! min mund skal tale visdom, mit

hjerter udgransker indsigt; jeg bøjer mit øre til tanke-sprog, råder min gåde til strengeleg. hvorfor skulle jeg frygte i de onde dage, når mine lumse fjender omringer mig med brøde, de, som stoler på deres gods og bryster sig af deres store rigdom? visselig, ingen kan købe sin sjæl fri og give gud en løsesum - prisen for hans sjæl blev for høj, for evigt måtte han opgive det - så han kunde blive i live og aldrig få graven at se; nej, han skal se den; vismænd dør, både dåre og tåbe går bort. deres gods må de afstå til andre, deres grav er deres hjem for evigt, deres bolig slægt efter slægt, om godser end fik deres navn. trods herlighed bliver mennesket ikke, han er som dyrene, der forgår. så går det dem, der tror sig trygge, så ender det for dem, deres tale behager. - sela. i dødsriget drives de ned som får, deres hyrde skal døden være; de oprigtige træder på dem ved gry, deres skikkelse går opløsning i møde, dødsriget er deres bolig. men gud udløser min sjæl af dødsrigets hånd, thi han tager mig til sig. - sela. frygt ej, når en mand bliver rig, når hans huses herlighed øges; thi intet tager han med i døden, hans herlighed følger ham ikke. priser han end i live sig selv: "de lover dig for din lykke!" han vander til sine fædres slægt, der aldrig får lyset at skue. den, som lever i herlighed, men uden forstand, han er som dyrene, der forgår.

50

salme af ashaf gud, gud herren taledede og stævnedede jorden hid fra sol i opgang til sol i bjerge; fra zion, skønhedens krone, viste gud sig i stråleglans vor gud komme og tie ikke! - foran ham gik fortærende ild, omkring ham rasede storm; han stævnedede himlen deroppe hid og jorden for at dømme sit folk: "saml mig mine fromme, der sluttede pagt med mig ved ofre!" og himlen forkyndte hans retfærd, at gud er den, der dommer. hør, mit folk, jeg vil tale, israel, jeg vil vidne imod dig, gud, din gud er jeg! jeg laster dig ikke for dine slagtofre, dine brændofre har jeg jo stadig for øje; jeg tager ej tyre fra dit hus eller bukke fra dine stalde; thi mig tilhører alt skovens vildt, dyrene på de tusinde bjerge; jeg kender alle bjergenes fugle, har rede på markens vrimmel. om jeg hungred, jeg sagde det ikke til dig, thi mit er jorderig og dets fylde! mon jeg æder tyres kød eller drikker bukkens blod? lovsang skal du ofre til gud og holde den højeste dine løfter. og kald på mig på nødens dag; jeg vil udfri dig, og du skal ære mig, men til den gudløse siger gud: hvi regner du op mine bud og fører min pagt i munden, når du dog hader tugt og kaster mine ord bag din ryg? ser du en tyv, slår du følge med ham, med horkarle bolder du til, slipper munden løs med ond, din tunge bærer på sving, du sidder og skænder din broder, bagtaler din moders søn; det gør du, og jeg skulde tie, og du skulde tænke, jeg er som du! revse dig vil jeg og gøre dig det klart. mærk jer det, i, som glemmer gud, at jeg ikke skal rive jer redningsløst sønder. den, der ofrer taksigelse, ærer mig; den, der agter på vejen, lader jeg se guds frelse.

51

til korherren. salme af david dengang profeten nathan kom til ham, fordi david havde været sammen med bathseba gud, vær mig nådig efter din miskundhed, udslet mine overtrædelser efter din store barmhjertighed, tvæt mig fuldkommen ren for min skyld og rens mig for min synd! mine overtrædelser kender jeg jo, min synd står mig altid for øje. mod dig har jeg syndet, mod dig alene, og gjort, hvad i dine øjne er ondt, at du må få ret, når du taler, stå ren, når du dømmer. se, jeg er født i misgerning, min moder undfangede mig i synd. du elsker jo sandhed i hjertets løndom, så lær mig da visdom i hjertedybet. rens mig for synd med ysop, tvæt mig hvidere end sne; mæt mig med fryd og glæde, lad de ben, du knuste, juble; skjul dit åsyn for mine synder, udslet alle mine misgerninger; skab mig, o gud, et rent hjerte, giv en ny, en stadig ånd i mit indre; kast mig ikke bort fra dit åsyn, tag ikke din hellige ånd fra mig; glæd mig igen med din frelse, giv mig til støtte en villig ånd! da vil jeg lære overtrædere dine veje, og syndere skal vende om til dig. fri mig fra blodskyld, gud, min frelses gud, så skal min tunge lovsynge din retfærd; herre, åben mine læber, så skal min mund forkynde din pris. thi i slagtoffer har du ikke behag, og gav jeg dit brændoffer, vandt det dig ikke. offer for gud er en sønderbrudt ånd; et sønderbrudt, sønderknust hjerte agter du ikke ringe, o gud. gør vel i din nåde mod zion, opbyg jerusalems mure! da skal du have behag i rette ofre, brænd- og heloffer, da bringes tyre op på dit alter.

52

til korherren. maskil af david dengang edomitten do'eg gik hen og fortalte saul, at david var taget ind til akimelek du stærke, hvi bryster du dig af din ondskab imod den fromme? du pønser hele dagen på ond; din tunge er hvas som en kniv, du rænkesmed, du foretrækker ond for godt, løgn for sanddru tale. - sela. du elsker al ødelæggende tale, du falske tunge! derfor styrte gud dig for evigt, han gribe dig, rive dig ud af dit telt, han rykke dig op af de levendes land! - sela. de retfærdige ser det, frygter og håner ham leende: "se der den mand, der ej gjorde gud til sit værn, men stoled på sin megen rigdom, trodsede på sin velstand!" men jeg er som et frodigt olietree i guds hus, guds miskundhed stoler jeg evigt og altid på. evindeligt takker jeg dig, fordi du greb ind; jeg vidner iblandt dine fromme, at godt er dit navn.

53

til korherren. al-mahalat. maskil af david dårerne siger i hjertet: "der er ingen gud!" slet og afskyeligt handler de, ingen gør godt. gud skuer ned fra himlen på menneskenes børn for at se, om der findes en forstandig, nogen, der søger gud. afvejet er alle, til hobe fordærvt, ingen gør godt, end ikke een. er de udådsmænd da uden forstand de, der æder mit folk, som åd de brød, og ikke påkalder gud? af ræd-

sel gribes de da, hvor ingen rædsel var; thi gud adsplitter din belejres ben; de bliver til skamme, thi gud forcaster dem. ak, kom dog fra zion israels frelse! når gud vender sit folks skæbne, skal jakob juble, israël glædes.

54

til korherren. til strengespil. maskil af david dengang folkene fra zim kom og fortalte saul, at david skjulte sig hos dem frels mig o gud, ved dit navn og skaf mig min ret ved din vælde, hør, o gud, min bøn, lyt til min munds ord! thi frække står op imod mig, volds mænd vil tage mit liv; gud har de ikke for øje. - sela. se, min hjælper er gud, herren støtter min sjæl! det onde vende sig mod mine fjender, udryd dem i din trofasthed! da vil jeg frivilligt ofre til dig, prise dit navn, o herre, thi det er godt; thi det frier mig ud af al nød; mit øje skuer med fryd mine fjender!

55

til korherren. til strengespil. maskil af david lyt, o gud, til min bøn, skjul dig ej for min tryglen, lå mig øre og svar mig, jeg vander mig i klage, jeg stønner ved fjendernes råb og de gudløses skrig; thi ulykke vælter de over mig, forfølger mig grumt; hjertet er angst i mit bryst, dødens rædsler er faldet over mig. frygt og angst falder på mig, gru er over mig, jeg siger: ak, havde jeg vinger som duen, da fløj jeg i ly, ja, langt bort vilde jeg fly og blive i ørkenen. - sela. da søgte jeg skyndsomt tilflugt for rivende storm og uvej. herre, forvir og split deres tungemål! thi vold og ufred ser jeg i byen; de går rundgang dag og nat på dens mure; ulykke, kvide og vanheld råder derinde, voldsfærd og svig viger aldrig bort fra dens tørve. det var ikke en fjende, som hånede mig - det kunde bæres; min uven ydmygede mig ej - ham kunde jeg undgå; men du, en mand af min stand, en ven og fortrolig, og det skønt vi delte samværets sødme, vandrede endrægtelig i guds hus. over dem komme død, lad dem levende synke i dødsriget! thi der er ondskab i deres bolig, i deres indre! jeg, jeg råber til gud, og herren vil frelse mig, jeg klager og stønner ved kvæld, ved gry og ved middag; min røst vil han høre og udfri min sjæl i fred, så de ikke kan komme mig nær; thi mange er de imod mig, gud, som troner fra fortids dage, vil høre og ydmyge dem. - sela. thi der er ingen forandring hos dem, og de frygter ikke for gud. på venner lagde han hånd og brød sin pagt. glattere end smør er hans mund, men hjertet vil krig, blødere end olie hans ord, skønt dragne sværd. kast din byrde på herren, så sørger han for dig, den retfærdige lader han ikke i evighed røkkes. og du, o gud, nedstyrt dem i gravens dyb! ej skal blodstænkte, svigefulde mænd nå hælvt af deres dage. men jeg, jeg stoler på dig!

56

til korherren. al-jonat-elem-rehokim. miktam af david. dengang filistrene i gat greb ham vær mig nådig gud, thi mennesker vil mig til livs, jeg trænges

stadig af stridsmænd; mine fjender vil mig stadig til livs, thi mange strider bittert imod mig! når jeg gribes af frygt, vil jeg stole på dig, og med guds hjælp skal jeg prise hans ord. jeg stoler på gud, jeg frygter ikke, hvad kan kod vel gøre mig? de oplægger stadig råd imod mig, alle deres tanker går ud på ondt. de flokker sig sammen, ligger på lur, jeg har dem lige i hælene, de står mig jo efter livet. gengæld du dem det onde, stød folkene ned i vrede, o gud! selv har du talt mine suk, i din lædersæk har du gemt mine tårer; de står jo i din bog. da skal fjenderne vige, den dag jeg kalder; så meget ved jeg, at gud er med mig. med guds hjælp skal jeg prise hans ord, med herrens hjælp skal jeg prise hans ord. jeg stoler på gud, jeg frygter ikke, hvad kan et menneske gøre mig? jeg har lofter til dig at indfri, o gud, med takofre vil jeg betale dig. thi fra døden frier du min sjæl, ja min fod fra fald, at jeg kan vandre for guds åsyn i livets lys.

57

til korherren. al-tashket. miktam af david. dengang han flygtede ind i hulen for saul vær mig nådig, gud, vær mig nådig, thi hos dig har min sjæl søgt ly; i dine vingers skygge søger jeg ly, til ulykken er drevet over. gud, den højeste, påkalder jeg, den gud, der gør vel imod mig; han sender mig hjælp fra himlen og frelser min sjæl fra dem, som vil mig til livs. gud sender sin nåde og trofasthed. jeg må ligge midt iblandt løver, bo mellem folk, der spyr ild, hvis tænder er spyd og pile, hvis tunge er hvas som et sværd. løft dig, o gud, over himlen, din herlighed være over al jorden! et net har de udspændt for mine skridt, deres egen fod skal hildes deri; en grav har de gravet foran mig, selv skal de falde deri. - sela. mit hjerte er trøstigt, gud, mit hjerte er trøstigt; jeg vil synge og lovprise dig, vågn op, min ære! harpe og citer vågn op, jeg vil vække morgenrøden. jeg vil takke dig, herre, blandt folkeslag, prise dig blandt folkefærd; thi din miskundhed når til himlen, din sandhed til skyerne. løft dig, o gud, over himlen, din herlighed være over al jorden!

58

til korherren. al-tashket. miktam af david er det virkelig ret, i taler, i guder, dømmer i menneskenes børn retfærdigt? nej, alle over i uret på jord, eders hænder udvejer vold. fra moders liv vanslægted de gudløse, fra moders skød for løgnerne vild. gift har de i sig som slangen, den stumme øgle, der døver sit øre og ikke vil høre på tæmmerens røst, på den kyndige slangebевærger. gud, bryd tænderne i deres mund, ungløvernes kindtænder knuse du, herre; lad dem svinde som vand, der synker, visne som nedtrampet græs. lad dem blive som sneflen, opløst i slim som et ufuldbærent foster, der aldrig så sol. for eders gryder mærker til tjørnen, ja, midt i deres livskraft river han dem bort i sin vrede den retfærdige glæder sig, når han ser hævn, hans fødder skal vade i gudløses blod; og folk skal sige: "den retfærdige får dog sin løn, der er dog guder, som dømmer på jord!"

til korherren. al-tashket. miktam af david. dengang saul sendte folk ud for at bevogte huset og dræbe ham fri mig fra mine fjender, min gud bjærg mig fra dem, der rejser sig mod mig; fri mig fra udådsmænd, frels mig fra blodstænkte mænd! thi se, de lurser efter min sjæl, stærke mænd stimler sammen imod mig, uden at jeg har skyld eller brøde. uden at jeg har forbrudt mig, herre, stormer de frem og stiller sig op. vågn op og kom mig i møde, se till! du er jo herren, hærskaers gud, israels gud. vågn op og hjem søg alle folkene, skån ej een af de troløse niddinger! - sela. ved aften kommer de tilbage, hyler som hunde og stryger gennem byen! se, deres mund løber over, på deres læber er sværd, thi: "hvem skulde høre det?" men du, o herre, du ler ad dem, du spotter alle folk, dig vil jeg lovsynge, du, min styrke, thi gud er mit værn; med nåde kommer min gud mig i møde, gud lader mig se mine fjender med fryd! slå dem ikke ihjel, at ikke mit folk skal glemme, gør dem hjemløse med din vryd, at gud er hersker i jakob! - sela. ved aften kommer de tilbage, hyler som hunde og stryger gennem byen, vanker rundt efter føde og knurrer, når de ikke mættes. men jeg, jeg vil synge om din styrke, juble hver morgen over din nåde; thi du blev mig et værn, en tilflugt på nødens dag. dig vil jeg lovsynge, du, min styrke, thi gud er mit værn, min nådige gud.

60

til korherren. al-shushan-edut. miktam af david. til belæring. dengang han førte krig mod aram-naharajim og aram-soba, og joab vendte tilbage og slog tolv tusind edomitter i salt dalen, du har stødt os fra dig, nedbrudt os, du vredes - vend dig til os igen; du lod landet skælve, slå revner, læg nu dets brist, thi det vakler! du lod dit folk friste ondt, iskænkede os døvende vin. dem, der frygter dig, gav du et banner, hvorhen de kan fly for buen. - sela. til frelse for dine elskede hjælp med din højre, bøn-hør os! gud taledi i sin helligdom: "jeg vil udskifte sikem med jubel, udmåle sukkots dal; mit er gilead, mit er manasse, efraim er mit hoveds værn, juda min herskerstav, moab min vaskeskål, på edom kaster jeg min sko, over filisterland jubler jeg." hvo bringer mig hen til den faste stad, hvo leder mig hen til edom? har du ikke, gud, stødt os fra dig? du ledsager ej vore hære. giv os dog hjælp mod fjenden! blændværk er menneskers støtte. med gud skal vi øve vældige ting, vore fjender træder han ned!

61

til korherren. til strengespil. af david hør, o gud, på mit råb og lyt til min bøn! fra jordens ende råber jeg til dig. når mit hjerte vansmægter, løft mig da op på en klippe, led mig, thi du er min tilflugt, et mægtigt

tårn til værn imod fjenden. lad mig evigt bo som gæst i dit tel, finde tilflugt i dine vingers skjul! - sela. ja du, o gud, har hørt mine løfter, opfyldt deres ønsker, der frygter dit navn. til kongens dage lægger du dage, hans år skal være fra slægt til slægt. han skal trone evigt for guds åsyn; send nåde og sandhed til at bevare ham! da vil jeg evigt love dit navn og således dag efter dag indfri mine løfter.

62

til korherren. efter jedutun. salme af david min sjæl er stille for gud alene, min frelse kommer fra ham; ja, han er min klippe, min frelse, mit værn, jeg skal ikke rokkes meget. hvor længe stormer i løs på en mand, - alle slår i ham ned - som på en hældende væg, en faldende mur? ja, de oplægger råd om at styrte ham fra hans højhed. de elsker løgn, vilsner med munden, men forbander i deres indre. - sela. vær stille hos gud alene, min sjæl, thi fra ham kommer mit håb; ja, han er min klippe, min frelse, mit værn, jeg skal ikke rokkes. hos gud er min hjælp og min ære, min stærke klippe, min tilflugt har jeg i gud; stol på ham, al folkets forsamling, udøs for ham eders hjerte, gud er vor tilflugt. - sela. kun tomhed er mennesker, mænd en løgn, på vægtskålen vipper de op, de er tomhed til hobe. forlad eder ikke på vold, lad jer ikke blænde af ran; om rigdommen vokser, agt ikke derpå! een gang taledi gud, to gange hørte jeg det: at magten er guds, og miskundhed er hos dig, o herre. thi enhver gengælder du efter hans gerning.

63

salme af david. dengang han var i judas ørken, du er min gud, dig søger jeg, efter dig tørster min sjæl, efter dig længes mit kød i et tørt, vansmægtende, vandløst land (således var det, jeg så dig i helligdommen) for at skue din vælde og ære; thi din nåde er bedre end liv, mine læber skal synge din pris. da vil jeg love dig hele mit liv, opløfte hænderne i dit navn, som med fede retter mættes min sjæl, med jublende læber priser min mund dig, når jeg kommer dig i hu på mit leje, i nattevagterne tænker på dig; thi du er blevet min hjælp, og jeg jubler i dine vingers skygge. dig klynger min sjæl sig til, din højre holder mig fast. forgæves står de mig efter livet, i jordens dyb skal de synke, gives i sværdets vold og vorde sjakalers bytte. men kongen glædes i gud; enhver, der sværger ved ham, skal juble, thi løgnernes mund skal lukkes.

64

til korherren. salme af david hør, o gud, min røst, når jeg klager, skærm mit liv mod den rædsomme fjende; skjul mig for ugeringsmændenes råd, for udådsmændenes travle hob. der hvæsser tungen som sværd, lægger giftige ord på buen for i løn at ramme den skyldfri, ramme ham brat og uset. ihærdigt lægger de onde råd, skryder af, at de lægger snarer siger: "hvem skulde se os?" de udtænker onde gerninger,

fuldfører en gennemtænkt tanke - og menneskets indre og hjerte er dybt. da rammer gud dem med en pil af slaget rammes de brat; han styrter dem for deres tungs skyld. enhver, som ser dem, ryster på hovedet; alle mennesker frygter, forkynnder, hvad gud har gjort, og fatter hans hænders geming; de retfærdige glædes i herren og lider på ham, de oprigtige af hjertet jubler til hobe!

65

til korherren. salme af david. en sang lovsang tilkommer dig på zion, o gud, dig indfrier min løfter, du, som hører bønner; alt kød kommer til dig, når brønden tynger. vore overtrædelser blev os for svare, du tilgiver dem. salig den, du udvælger, lader bo i dine forgårde! vi mættes af dit husets rigdom, dit tempels hellighed. du svarer os underfuldt i retfærd, vor frelses gud, du tilflugt for den vide jord, for fjerne strande, du, som grundfæster bjerge med vælde, omgjorde med kraft, du, som dæmper havenes brusen, deres bølgers brusen og folkefærds larm, så folk ved verdens ende gruer for dine tegn; hvor morgen og aften oprinder, bringer du jubel. du så til landet, vanded det, gjorde det såre rigt, guds bæk er fuld af vand, du bereder dets korn, du vander dets furer, jævner knoldene, bløder det med regn, velsigner dets sæd. med din herlighed kroner du året, dine vognspor flyder af fedme; de øde græsgange flyder, med jubel omgjordes højene; engene klædes med får, dalene hylles i korn, i jubel bryder de ud og synger!

66

bryd ud i jubel for gud, al jorden, lovsyng hans navns ære, syng ham en herlig lovsang, sig til gud: "hvor forfærdelige er dine gerninger! for din vældige styrkes skyld logrer fjenderne for dig, al jorden tilbeder dig, de lovsynger dig, lovsynger dit navn." - sela. kom hid og se, hvad gud har gjort i sit virke en rædsel for menneskenes børn. han forvandlede hav til land, de vandrede til fods over strømmen; lad os fryde os højlig i ham. han hersker med vælde for evigt, på folkene vogter hans øjne, ej kan genstridige gøre sig store. - sela. i folkeslag, lov vor gud, lad lyde hans lovsangs toner, han, som har holdt vor sjæl i live og ej lod vor fod glide ud! thi du ransagede os, o gud, rensede os, som man renser sølv; i fængsel bragte du os, lagde tyngte på vore lænder, lod mennesker skride hen over vort hoved, vi kom gennem ild og vand; men du førte os ud og bragte os lindring! med brændofre vil jeg gå ind i dit hus og indfri dig mine løfter, dem, mine læber fremførte, min mund udtalte i nøden. jeg bringer dig ofre af fedekvæg sammen med vædres offerduft, jeg ofrer okser tillige med bukke. - sela. kom og hør og lad mig fortælle jer alle, som frygter gud, hvad han har gjort for min sjæl! jeg råbte til ham med min mund og priste ham med min tunge. havde jeg tænkt på ondt i mit hjerte, da havde Herren ej hørt; visse, gud har hørt, han lyttet til min bedende røst. lovet være gud, som ikke har afvist min bøn eller taget sin miskundhed fra mig!

67

til korherren. til strengespil en salme. en sang gud være os nådig og velsigne os, han lade sit ansigt lyse over os - sela - for at din vej må kendes på jorden, din frelse blandt alle folk. folkeslag skal takke dig, gud, alle folkeslag takke dig; folkefærd skal glædes og juble, thi med retfærd dommer du folkeslag, leder folkefærd på jorden, - sela. folkeslag skal takke dig gud, alle folkeslag takke dig! landet har givet sin grøde, gud, vor gud, velsigne os, gud velsigne os, så den vide jord må frygte ham!

68

til korherren. salme af david. en sang når gud står op, da splittes hans fjender, hans avindsmænd flyr for hans åsyn, som røg henvejres, så henvejres de; som voks, der smelter for ild, går gudløse til grunde for guds åsyn. men retfærdige frydes og jubler med glæde og fryd for guds åsyn. syng for gud, lovsyng hans navn, hyld ham, der farer frem gennem ørkenne! herren er hans navn, jubler for hans åsyn, faderløses fader, enkers værge, gud i hans hellige bolig, gud, som bringer ensomme hjem, fører fanger ud til lykke; men genstridige bor i tørre egne. da du drog ud, o gud, i spidsen for dit folk, skred frem gennem ørkenen - sela - da rystede jorden, ja, himlen dryppede for guds åsyn, for guds åsyn, israels guds. regn i strømme lod du falde, o gud, din vansmægtende arvelod styrkede du; din skare tog bolig der, for de arme sørged du, gud, i din godhed, ord lægger herren de kvinder i munden, som bringer glædesbud, en talrig hær: "herrenes konger flyr, de flyr, husets frue uddeler bytte. vil I da blive imellem foldene? duens vinger dækkes af sølv, dens fjedre af gulgrønt guld. da den almægtige splittede kongerne der, faldt der sne på zalmon." et gudsbjerg er basans bjerg, et bjerg med spidse tinder er basans bjerg; hvi skæver i bjerge med spidse tinder til bjerget, gud ønskede til bolig, hvor herren også vil bo for evigt? titusinder er guds vogne, tusinde gange tusinde, herren kom fra sinaj til helligdommen. du steg op til det høje, du bortførte fanger, gaver tog du blandt mennesker, også iblandt de genstridige, at du måtte bo der, herre, o gud. lovet være herren! fra dag til dag bærer han vore byrder; gud er vor frelse. - sela. en gud til frelse er gud for os, hos den herre herren er udgange fra døden. men fjendernes hoveder knuser gud, den gudløses isse, der vandr i sine synder. herren har sagt: "jeg henter dem hjem fra basan, henter dem hjem fra havets dyb, at din fod må vade i blod, dine hundes tunger få del i fjenderne." se på guds højtidsstog, min guds, min konges højtidsstog ind i helligdommen! sangerne forrest, så de, der spiller, i midten unge piger med pauker: "lover gud i festforsamlinger, herren, i af israels kilde!" der er liden benjamin forrest, judas fyrster i flok, zebulons fyrster, naftalis fyrster. opbyd, o gud, din styrke, styrk, hvad du gjorde for os, o gud! for dit tempels skyld skal konger bringe dig gaver i jerusalem. tru ad dyret i sivet, tyreflokken, folkeslags herrer, så de hylder dig med deres sølvstykker. adsplit folkeslag, der elsker strid! de kommer med olie fra ægypten,

ætiopeme iler til gud med fulde hænder. i jordens riger, syng for gud, lovsyng herren; hyld ham der farer frem på himlenes himle, de gamle! se, han løfter sin røst, en vældig røst. giv gud ære! over israel er hans højhed, hans væld i skyerne, frygtelig er gud i sin helligdom. israels gud; han giver folket styrke og kraft. lovet være gud!

69

til korherren. al-shoshannim. af david frels mig gud, thi vandene når mig til sjælen, jeg er sunket i bundløst dynd, hvor der intet fodfæste er, kommet i vandenens dyb, og strømmen går over mig; træet har jeg skreget mig, struben brænder, mit øje er mat af at bide på min gud; flere end mit hoveds hår er de, der hader mig uden grund, mange er de, som vil mig til livs, uden skel er mig fjendske; hvad jeg ikke har ranet, skal jeg dog erstatte! gud, du kender min dårskab, min skyld er ej skjult for dig. lad mig ej bringe skam over dem, som bier på dig, o herre, hærskarers herre, lad mig ej bringe skændsel over dem der søger dig, israels gud! thi for din skyld bærer jeg spot, mit åsyn dækkes af skændsel; fremmed er jeg for mine brødre en udlænding for min moders sønner. thi nidkærhed for dit hus har fortæret mig, spotten mod dig er faldet på mig: jeg spægede min sjæl med faste, og det blev mig til spot; i søk har jeg klædt mig, jeg blev dem og mundheld. de, der sidder i porten, taler om mig, ved drikkelagene synger de om mig. men jeg beder, herre, til dig i nådens tid, o gud, i din store miskundhed svare du mig! frels mig med din trofaste hjælp fra dyndet, at jeg ikke skal synke; red mig fra dem, der hader mig, fra vandenens dyb, lad strømmen ikke gå over mig; lad dybet ikke sluge mig eller brønden lukke sig over mig. svar mig, herre, thi god er din nåde, vend dig til mig efter din store barmhjertighed; dit åsyn skjule du ej for din tjener, thi jeg er i våde, skynd dig og svar mig; kom til min sjæl og løs den, fri mig for mine fjenders skyld! du ved, hvorledes jeg smædes og bærer skam og skændsel; du har rede på alle mine fjender. spot har ulægeligt knust mit hjerte; jeg bød forgæves på medynk, på trøstere uden at finde; de gav mig malurt at spise og slukked min tørst med eddike. lad bordet foran dem blive en snare, deres takofre blive en fælde; lad øjnene slukkes, så synet svigter, lad lænderne altid vakle! din vrede udøse du over dem din glødende harme nå dem; deres teltlejr blive et øde, og ingen bo i deres telte! thi de forfølger den, du slog, og øger smerten for dem, du sårede. tilregn dem hver eneste brode lad dem ikke få del i din retfærd; lad dem slettes af livets bog, ej optegnes blandt de retfærdige! men mig, som er arm og lidende, bjærge din frelse, o gud! jeg vil prise guds navn med sang og ophøje ham med tak; det er mer for herren end okser end tyre med horn og kløve! når de ydmyge ser det, glæder de sig; i, som søger gud, eders hjerte oplives! thi herren låner de fattige øre, han agter ej fangne venner ringe. himmel og jord skal prise ham, havet og alt, hvad der rører sig der; thi gud vil frelse zion og opbygge judas byer; der skal de bo og tage det i eje; hans tjeneres afkom skal arve det, de, der elsker hans navn, skal bo deri.

70

til korherren. af david. le-hazkir du værdiges, gud, at fri mig, herre, il mig til hjælp! lad dem beskæmmes og røme, som vil mig til livs, og de, der ønsker mig ondt, lad dem vige med skændsel; lad dem stivne af rædsel ved deres skam, de, som siger: "ha, ha!" lad alle, som søger dig, frydes og glædes i dig; lad dem, som elsker din frelse, beständig sige: "gud er stor!" arm og fattig er jeg, il mig til hjælp, o gud! du er min hjælp og min frelser; tøv ej, herre!

71

herre, jeg lider på dig, lad mig aldrig i evighed skuffes. frels mig og udfri mig i din retfærdighed, du bøjede dit øre til mig; red mig og vær mig en tilflugtsklippe, en klippeborg til min frelse; thi du er min klippe og borg! min gud, fri mig ud af gudløses hånd, af nidtings og voldsmands kløer; thi du er mit håb, o herre! fra min ungdom var herren min tillid; fra moders skød har jeg støttet mig til dig, min forsørger var du fra moders liv, dig gælder altid min lovsang. for mange står jeg som mærket af gud, men du er min stærke tilflugt; min mund er fuld af din lovsang, af din ære dagen lang. forkast mig ikke i alderdommens tid og svigt mig ikke, nu kraften svinder; thi mine fjender taler om mig, de der lurer på min sjæl, holder råd: "gud har svigtet ham!" grib ham, thi ingen frelser!" gud, hold dig ikke borte fra mig, il mig til hjælp, min gud; lad dem blive til skam og skændsel, dem, der står mig imod, lad dem hylles i spot og spe, dem, der vil mig ondt! men jeg, jeg vil altid håbe, blive ved at istemme din pris; min mund skal vidne om din retfærd, om din frelse dagen lang; thi jeg kender ej ende derpå. jeg vil minde om den herre herrens væld, lovsynge din retfærd, kun den alene. gud, du har vejledt mig fra min ungdom af, dine undere har jeg forkyndt til nu; indtil alderdommens tid og de grånende hår svigte du mig ikke, o gud. end skal jeg prise din arm for alle kommende slægter. din væld og din retfærdighed når til himlen, o gud; du, som øvede store ting, hvo er din lige, gud? du, som lod os skue mange fold trængsel og nød, du kalder os atter til live og drager os atter af jordens dyb; du vil øge min storhed og atter trøste mig. til gengæld vil jeg til harpespil prise din trofasthed, min gud, lege på citer for dig, du israels hellige; juble skal mine læber - ja, jeg vil lovsynge dig og min sjæl, som du udløste; også min tunge skal dagen igennem forkynde din retfærd, thi skam og skændsel får de, som vil mig ilde.

72

gud, giv kongen din ret, kongesønnen din retfærd, så han dommer dit folk med retfærdighed og dine arme med ret! da bærer bjerge og høje fred for folket i retfærd. de arme blandt folket skaffer han ret, han bringer de fattige frelse, og han slår voldsmanden ned. han skal leve, så længe solen lyser og månen skinner, fra slægt til slægt. han kommer som regn på slagne enge, som regnskyl, der væder jorden; i hans

dage blomstrer retfærd, og dyb fred råder, til månen forgår. fra hav til hav skal han herske, fra floden til jordens ender; hans avindsmænd bøjer knæ for ham, og hans fjender slikker støvet; konger fra tassis og fjerne strande frembærer gaver, sabas og sebas konger kommer med skat; alle konger skal bøje sig for ham, alle folkene være hans tjenere. thi han skal redde den fattige, der skriger om hjælp, den arme, der savner en hjælper, ynkes over ringe og fattig og frelse fattiges sjæle; han skal fri deres sjæle fra uret og vold, deres blod er dyrt i hans øjne. måtte han leve og guld fra saba gives ham! de skal bede for ham bestandig, velsigne ham dagen igennem. korn skal der være i overflod i landet, på bjergenes top; som libanon skal dets afgrøde bølge og folk spire frem af byen som jordens urter. velsignet være hans navn evindeligt, hans navn skal leve, mens solen skinner. ved ham skal man velsigne sig, alle folk skal prise ham lykkelig! lovet være gud herren, israels gud som ene gør undergerninger, og lovet være hans herlige navn evindeligt; al jorden skal fyldes af hans herlighed. amen, amen! her ender davids, isajs søns, bønner.

73

visselig, god er gud mod israel; mod dem, der er rene af hjertet! mine fødder var nær ved at snuble, mine skridt var lige ved at glide; thi over dårerne græmmed jeg mig, jeg så, at det gik de gudløse vel; thi de kender ikke til kvaler, deres livskraft er frisk og sund; de kender ikke til menneskelig nød, de plages ikke som andre. derfor har de hovmod til halssmykke, vold er kappen, de svøber sig i. deres brøde udgår af deres indre, hjertets tanker bryder igennem. i det dybe taler de ondt, i det høje fører de urettens tale, de løfter munden mod himlen, tungen farer om på jorden. derfor vender mit folk sig hid og drikker vand i fulde drag. de siger: "hvor skulde gud vel vide det, skulde den højeste kende dertil?" se, det er de gudløses kår, altid i tryghed, voksende velstand! forgæves holdt jeg mit hjerte rent og tvættet mine hænder i uskyld, jeg plagedes dagen igennem, blev revset på ny hver morgen! men jeg tænkte: "taler jeg så, se, da er jeg troløs imod dine sønners slægt." så grundede jeg på at forstå det, majsommeligt var det i mine øjne, til jeg kom ind i guds helligdomme, skønned, hvordan deres endeligt bliver: du sætter dem jo på glatte steder, i undergang styrter du dem. hvor brat de dog lægges øde, går under, det ender med rædsel! de er som en drøm, når man vågner, man vågner og regner sit syn for intet. så længe mit hjerte var bittert og det nagede i mine nyrer, var jeg et dyr og fattede intet, jeg var for dig som kvæg. dog bliver jeg altid hos dig, du holder mig fast om min højre; du leder mig med dit råd og tager mig siden bort i herlighed. hvem har jeg i himlen? og har jeg blot dig, da attrår jeg intet på jorden! lad kun mit kød og mit hjerte vansmægte, og er mit hjertes klippe, min del for evigt. thi de, der fjerner sig fra dig, går under, - du udsletter hver, som er dig utro. men at leve gud nær er min lykke, min lid har jeg sat til den herre herren, at jeg kan vidne om alle dine gerninger.

74

hvorfor har du, gud, stødt os bort for evig, hvi ryger din vrede mod hjorden, du røgter? kom din menighed i hu, som du forudm vandt dig, - du udløste den til din ejendoms stamme - zions bjerg, hvor du har din bolig. løft dine fjed til de evige tomter: fjenden lagde alt i helligdommen øde. dine fjender brøled i dit samlingshus, satte deres tegn som tegn deri. det så ud, som når man løfter økser i skovens tykning. og alt det udskårne træværk der! de hugged det sønder med økse og hammer. på din helligdom satte de ild, de skændede og nedrev dit navns bolig. de tænkte: "til hobe udrydder vi dem!" de brændte alle guds samlingshuse i landet. vore tegn, dem ser vi ikke, profeter findes ej mer; hvor længe, ved ingen af os. hvor længe, o gud, skal vor modstander smæde, fjenden blive ved at håne dit navn? hvorfor holder du din hånd tilbage og skjuler din højre i kappens fold? vor konge fra fordums tid er dog gud, som udførte frelsens værk i landet. du kløvede havet med vælde, knuste på vandet dragernes hoved; du søndrede hovederne på livjatan og gav dem som æde til ørkenens dyr; kilde og bæk lod du vælde frem, du udtørred stedseflydende strømme; din er dagen, og din er natten, du grundlagde lys og sol, du fastsatte alle grænser på jord, du frembragte sommer og vinter. kom i hu, o herre, at fjenden har hånet, et folk af dårer har spottet dit navn! giv ikke vilddyret din turteldues sjæl, glem ikke for evigt dine armers liv; se hen til pagten, thi fyldte er landets mørke steder med voldsfærds boliger. lad ej den fortrykte gå bort med skam, lad de arme og fattige prise dit navn! gud, gør dig rede, før din sag, kom i hu, hvor du stadig smædes af bærer, lad ej dine avindsmænds røst uønsset! ustandseligt lyder dine fjenders larm!

75

til korherren. al-tashket. salme af asaf. en sang vi takker dig, gud, vi takker dig; de, der påkalder dit navn, fortæller dine undere. "selv om jeg udsætter sagen, dømmer jeg dog med retfærd; vakler end jorden og alle, som bor derpå, har jeg dog grundfæstet dens støtter." - sela. til dårerne siger jeg: "vær ej dårer!" og til de gudløse: "løft ej hornet, løft ikke eders horn mod himlen, tal ikke med knejsende nakke!" thi hverken fra øst eller vest kommer hjælp, ej heller fra ørk eller bjerge. nej, den, som dømmer, er gud, han nedbøjer en, ophøjer en anden. thi i herrens hånd er et bæger med skummende, krydet vin. han skænker i for een efter een, selv bærmen drikker de ud; alle jordens gudløse drikker. men jeg skal juble evindeligt, lovsynge jakobs gud; alle de gudløses horn stødes af, de retfærdiges horn skal knejse!

76

til korherren. til strengespil. salme af asaf. en sang gud er kendt i juda, hans navn er stort i israel, i salem er hans hytte, hans bolig er på zion. der brød han buens lyn, skjold og sværd og krigsværn. - sela.

frygtelig var du, herlig på de evige bjerge. de tapre gjordes til bytte, i dvale sank de, og kraften svigtede alle de stærke kæmper. jakobs gud, da du truede, faldt vogn og hest i den dybe søvn. frygtelig er du! hvo holder stand mod dig i din vredes vælde? fra himlen fældte du dom. jorden grued og tav, da gud stod op til dom for at frelse hver ydmyg på jord. - sela. thi folkestammer skal takke dig, de sidste af stammerne fejre dig. aflæg løfter og indfri dem for herren eders gud, alle omkring ham skal bringe den frygtindgydende gaver. han kuer fyrsternes mod, indgyder jordens konger frygt.

77

til korherren. efter jedutun. salme af asaf jeg råber, højt til gud, og han hører mig, jeg søger herren på nødens dag, min hånd er om natten utrættet udrakt, min sjæl vil ikke lade sig trøste; jeg ihukommer gud og stønner, jeg sukker, min ånd vansmægter. - sela. du holder mine øjne vågne, jeg er urolig og måløs. jeg tænker på fordums dage, ihukommer længst henderundne år; jeg gransker om natten i hjertet, grunder og ransager min ånd. vil herren bortstøde for evigt og aldrig mer vise nåde, er hans miskundhed ude for stedse, hans trofasthed omme for evigt og altid, har gud da glemt at ynkes, lukket sit hjerte i vrede? - sela. jeg sagde: det er min smerte; at den højestes højre er ikke som før. jeg kommer herrens gerninger i hu, ja kommer dine fordums undere i hu. jeg tænker på al din gerning og grunder over dine værker. gud, din vej var i hellighed, hvo er en gud så stor som du! du er en gud, som gør undere, du gjorde din vælde kendt blandt folkene, udøste dit folk med din arm, jakobs og josefs sønner. - sela. vandene så dig, gud, vandene så dig og vred sig i angst, ja dybet tog til at skælve; skyerne udøste vand, skyhimmels stemme gjaldede, dine pile for hid og did; din bragende torden rullede, lynene oplyste jorderig, jorden bæved og skjalv; din vej gik midt gennem havet, din sti gennem store vande, dine fodspor kendtes ikke. du førte dit folk som en hjord ved moses' og arons hånd.

78

lyt, mit folk til min lære, bøj eders øre til ord fra min mund; jeg vil åbne min mund med billedtale, fremsætte gæder fra fordums tid, hvad vi har hørt og ved, hvad vore fædre har sagt os; vi dølger det ikke for deres børn, men melder en kommende slægt om herrens ære og vælde og underne, som han har gjort. han satte et vidnesbyrd i jakob, i israel gav han en lov, idet han bød vore fædre at lade deres børn det vide, at en senere slægt kunde vide det, og børn, som fødtes siden, stå frem og fortælle deres børn derom, så de slår deres lid til gud og ikke glemmer guds gerninger, men overholder hans bud, ej slægter fædrene på, en vanartet, stridig slægt, hvis hjerte ikke var fast, hvis ånd var utro mod gud - efraims børn var rustede bueskytter, men svigtede på stridens dag - gudspagten holdt de ikke, de nægtede at følge hans lov; hans gerninger gik dem ad glemme, de undere,

han lod dem skue. han gjorde undere for deres fædre i ægypten på zoans mark; han kløvede havet og førte dem over, lod vandet stå som en vold; han ledede dem ved skyen om dagen, natten igennem ved ildens skær; han kløvede klipper i ørkenen, lod dem rigeligt drikke som af strømme, han lod bække rinde af klippen og vand strømme ned som floder. men de blev ved at synde imod ham og vække den højestes vrede i ørkenen; de fristede gud i hjertet og krævede mad til at stille sulten, de talte mod gud og sagde: "kan gud dække bord i en ørken? se, klippen slog han, så vand flød frem, og bække vælded ud; mon han også kan give brod og skaffe kød til sit folk?" det hørte herren, blev vred, der tændtes en ild mod jakob, ja vrede kom op mod israel, fordi de ikke troede gud eller stolede på hans frelse. da bød han skyerne oven til, lod himlens døre åbne og manna regne på dem til føde, han gav dem himmelkorn; mennesker spiste englebrød, han sendte dem mad at mætte sig med. han rejste østenvinden på himlen, førte søndenvinden frem ved sin kraft; kød lod han regne på dem som støv og vingede fugle som havets sand, lod dem falde midt i sin lejr, rundt omkring sine boliger; og de spiste sig overmætte, hvad de ønskede, lod han dem få. men for deres attrå var stillet, mens maden var i deres mund, rejste guds vrede sig mod dem; han vog deres kraftige mænd, fældede israels ynglinge. og dog blev de ved at synde og troede ej på hans undere. da lod han deres dage svinde i tomhed og endte brat deres år. når han vog dem, søgte de ham, vendte om og spurgte om gud, kom i hu, at gud var deres klippe, gud den allerhøjeste deres genløser. de hyklede for ham med munden, løj for ham med deres tunge; deres hjerter holdt ikke fast ved ham, hans pagt var de ikke tro. og dog er han barmhjertig, han tilgiver misgerning, lægger ej øde, hans vrede lagde sig gang på gang, han lod ikke sin harme fuldt bryde frem; han kom i hu, de var kød, et pust, der svinder og ej vender tilbage. hvor tit stod de ham ikke imod i ørkenen og voldte ham sorg i det øde land! de fristede alter gud, de krænkede israels hellige; hans hånd kom de ikke i hu, de dag han friede dem fra fjenden, da han gjorde sine tegn i ægypten, sine undere på zoans mark, forvandlede deres floder til blod, så de ej kunde drikke af strømmene, sendte myg imod dem, som åd dem, og frøer, som lagde dem øde, gav æderen, hvad de avlede, græshoppen al deres høst, slog deres vinstokke ned med hagl, deres morbærtræer med frost, prisgav kvæget for hagl og deres hjoede for lyn. han sendte sin vredesglod mod dem, harme, vrede og trængsel, en sendefærd af ulykkesengle; frit løb gav han sin vrede, skånede dem ikke for døden, gav deres liv til pris for pest; alt førstefødt i ægypten slog han, mandskraftens førstegrøde i kamiternes telte, lod sit folk bryde op som en hjord, ledede dem som kvæg i ørkenen, ledede dem trygt, uden frygt, mens havet lukkede sig over deres fjender; han bragte dem til sit hellige land, de bjerge, hans højre vand, drev folkeslag bort foran dem, udskiftede ved lod deres land og lod israels stammer bo i deres telte. dog fristed og trodsede de gud den allerhøjeste og overholdt ikke hans vidnesbyrd; de faldt fra, var trølose som deres fædre, svigtede som en slappet bue, de krænkede ham med

deres offerhøje, æggede ham med deres gudebilleder. det hørte gud og blev vred følte højlig lede ved israel; han opgav sin bolig i silo, det telt, hvor han boede blandt mennesker; han gav sin stolthed i fangenskab, sin herlighed i fjendehånd, prisgav sit folk for sværdet, blev vred på sin arvelod; ild fortærede dets unge mænd, dets jomfruer fik ej bryllupssange, dets præster faldt for sværdet, dets enker holdt ikke klagefest. da vågnede herren som en, der har sovet, som en helt, der er døvet af vin; han slog sine fjender på ryggen, gjorde dem evigt til skamme. men han fik lede ved josefs telt, efraims stamme udvalgte han ikke; han udvalgte judas stamme, zions bjerg, som han elsker; han byggede sit tempel himmelhøjt, grundfæstede det evigt som jorden. han udvalgte david, sin tjener, og tog ham fra fårenes folde, hentede ham fra de diende dyr til at vogte jakob, hans folk, israel, hans arvelod; han vogtede dem med oprigtigt hjerte, ledede dem med kyndig hånd.

79

hedninger er trængt ind i din arvelod, gud de har besmittet dit hellige tempel og gjort jerusalem til en stenhub; de har givet himlens fugle dine tjeneres lig til æde, jordens vilde dyr dine frommes kød; deres blod har de udøst som vand omkring jerusalem, ingen jorder dem; vore naboer er vi til hån, vore grander til spot og spe. hvor længe vredes du, herre - for evigt? hvor længe skal din nidkærhed lue som ild? udøs din vrede på folk, der ikke kender dig, på riger, som ikke påkalder dit navn; thi de har opædt jakob og lagt hans bolig øde. tilregn os ikke fædrenes brøde, lad din barmhjertighed komme os snarlig i møde, thi vi er såre ringe, hjælp os, vor frelses gud, for dit navns æres skyld, fri os, forlad vore synder for dit navns skyld! hvorfor skal hedninger sige: "hvor er deres gud?" lad dine tjeneres udgydt blod blive hævnnet på hedningerne for vore øjne! lad de fangnes suk nå hen for dit åsyn, udløs dødens børn efter din arms vælde, lad syvfold gengæld ramme vore naboer for hånen, de viser dig, herre! men vi dit folk og den hjord, du røgter, vi vil evindeligt takke dig, forkynde din pris fra slægt til slægt!

80

til korherren. el-shoshannim-edut. salme af asaf lyt til, du israels hyrde, der leder josef som en hjord, træd frem i glans, du, som troner på keruber, for efraims, benjamins og manasses øjne; opbyd atter din vælde og kom til vor frelse! hærskarers gud, bring os atter på føde, lad dit ansigt lyse, at vi må frelses! herre, hærskarers gud, hvor længe vredes du trods din tjeneres bøn? du har givet os tårebød at spise, tårer at drikke i bredfuldt mål. du har gjort os til stridsemne for vore naboer, vore fjender håner os. hærskarers gud, bring os atter på føde, lad dit ansigt lyse, at vi må frelses! du rykked en vinstok op i ægypten, drev folkeslæg bort og plantede den; du rydded og skaffed den plads, den slog rod og fyldte landet; bjergene skjultes af dens skygge. guds cedre af dens ranker;

den bredte sine skud til havet og sine kviste til flo- den. hvorfor har du nedbrudt dens hegn, så alle vej- farende plukker deraf? skovens vildsvin gnaver deri, dyrene på marken æder den op! hærskarers gud, vend tilbage, sku ned fra himlen og se! drag omsorg for denne vinstok, for skuddet, din højre planted! lad dem, der svæd den og huggede den sønder, gå til for dit åsyns trussel! lad din hånd være over din højres mand, det menneskebarn, du opfostrede dig! da viger vi ikke fra dig, hold os i live, så påkalder vi dit navn! herre, hærskarers gud, bring os atter på føde, lad dit ansigt lyse, at vi må frelses!

81

til korherren. al-ha-gittit. af asaf jubler for gud, vor styrke, råb af fryd for jakobs gud, istem lovsang, lad pauken lyde, den liflige citer og harpen; stød i hornet på nymånedagen, ved fuldmåneskin på vor højtids- dag! thi det er lov i israel, et bud fra jakobs gud; han gjorde det til en vedtægt i josef, da han drog ud fra ægypten, hvor han hørte et sprog, han ikke kendte. "jeg fried hans skulder for byrden, hans hænder slap fri for kurven. i noden råbte du, og jeg frelste dig, jeg svarede dig i tordenens skjul, jeg prøvede dig ved meribas vande. - sela. hør, mit folk, jeg vil vidne for dig, israel, ak, om du hørte mig! en fremmed gud må ej findes hos dig, tilbed ikke andres gud! jeg, herren, jeg er din gud! som førte dig op fra ægypten; luk din mund vidt op, og jeg vil fylde den! men mit folk vilde ikke høre min røst, israel lod mig ikke. da lod jeg dem fare i deres stivsind, de vandrede efter deres egne råd. ak, vilde mit folk dog høre mig, israel gå mine veje! da kued jeg snart deres fjender, vendte min hånd mod deres uvenner! deres avindsmænd skulde falde og gå til grunde for evigt; jeg nærede dig med hvedens fedme, mættede dig med honning fra klippen!"

82

gud står frem i guders forsamling midt iblandt guder holder han dom "hvor længe vil i dømmene uredeligt og holde med de gudløse? - sela. skaf de ringe og faderløse ret, kend de arme og nødstedte fri; red de ringe og fattige, fri dem ud af de gudløses hånd! dog, de kender intet, sanser intet, i mørke vandrer de om, alle jordens grundvolde vakler. jeg har sagt, at i er guder, i er alle den højestes sønner; dog skal i dø som mennesker, styrte som en af fyrsterne!" rejs dig, o gud, døm jorden, thi alle folkene får du til arv!

83

en sang. salme af asaf und dig, o gud, ikke ro, vær ej tavs, vær ej stille, o gud! thi se, dine fjender larmer, dine avindsmænd løfter hovedet, oplægger lumske råd mod dit folk, holder råd imod dem, du værner: "kom, lad os slette dem ud af folkenes tal, ej mer skal man ihukomme israels navn!" ja, de råd- slår i fællig og slutter pagt imod dig, domes telte og ismaeliterne, moab sammen med hagritherne, gebal, ammon, amalek, filister land med tyrus's borgere;

også assur har sluttet sig til dem, lots sønner blev de en arm. - sela. gør med dem som med midjan, som med siserá og jabin ved kisjons bæk, der gik til grunde ved en-dor og blev til gødning på marken! deres høvdinger gå det som oreb og ze'eb, alle deres fyrster som zeba og zalmunna, fordi de siger: "guds vange tager vi til os som eje." min gud, lad dem blive som hvirvlende løv som strå, der flyver for vinden. ligesom ild fortærer krat og luen afsvider bjerge, så forfølge du dem med din storm, forfærde du dem med din hvirvelvind; fyld deres åsyn med skam, så de søger dit navn, o herre; lad dem blues, forfærdes for stedse, beskæmmes og gå til grunde og kende, at du, hvis navn er herren, er ene den højeste over al jorden!

84

til korherren. al-ha-gittit. salme af kora-sønnerne hvor elskelig er dine boliger, hærskaers herre! af længsel efter herrens forgårde vansmægtede min sjæl, nu jubler mit hjerte og kød for den levende gud! ja, spurven fandt sig et hjem og svalen en rede, hvor den har sine unger - dine unger, hærskaers herre, min konge og gud! salige de, der bor i dit hus, end skal de love dig. - sela. salig den, hvis styrke er i dig, når hans hu står til højtidsrejser! når de går gennem bakadalen, gør de den til kildevang, og tidligregnen hyller den i velsignelser. fra kraft til kraft går de frem, de stedes for gud på zion. hør min bøn, o herre, hærskaers gud, lyt til, du jakobs gud! - sela. gud, vort skjold, se til og vend dit blik til din salvedes åsyn! thi bedre een dag i din forgård end tusinde ellers, hellere ligge ved min guds hus's tærskel end dvæle i gudløsheds telte. thi gud herren er sol og skjold, herren giver nåde og ære; dem, der vandrer i uskyld, nægter han intet godt. hærskaers herre, salig er den, der stoler på dig!

85

til korherren. salme af kora-sønnerne du var nådig, herre, imod dit land du vendte jakobs skæbne, tog skylden bort fra dit folk og skjulte al deres synd. - sela. du lod al din vrede fare, tvang din glødende harme. vend tilbage, vor frelses gud, hør op med din uvilje mod os! vil du vredes på os for evigt, holde fast ved din harme fra slægt til slægt? vil du ikke skænke os liv på ny, så dit folk kan glæde sig i dig! lad os skue din miskundhed, herre, din frelse give du os! jeg vil høre, hvad gud herren taler! visselig taler han fred til sit folk og til sine fromme og til dem, der vender deres hjerte til ham; ja, nær er hans frelse for dem, som frygter ham, snart skal herlighed bo i vort land; miskundhed og sandhed mødes, retfærd og fred skal kysse hinanden; af jorden spirer sandhed frem, fra himlen skuer retfærd ned. derhos giver herren lykke, sin afgrøde giver vort land; retfærd vandrer foran ham og følger også hans fjed.

86

bøj dit øre, herre, og svar mig, thi jeg er arm og fattig! vogt min sjæl, thi jeg ærer dig; frels din tjener, som stoler på dig! vær mig nådig, herre, du er min gud; thi jeg råber til dig dagen igennem. glæd din tjeners sjæl, thi til dig, o herre, løfter jeg min sjæl; thi du, o herre, er god og rund til at forlade, rig på nåde mod alle, der påkalder dig. lyt til min bøn, o herre, lån øre til min tryglende røst! på nødens dag påkalder jeg dig, thi du svarer mig. der er ingen som du blandt gud-erne, herre, og uden lige er dine gerninger. alle folk, som du har skabt, skal komme, herre, og tilbede dig, og de skal ære dit navn. thi du er stor og gør vidunderlige ting, du alene er gud. lær mig, herre, din vej, at jeg kan vandre i din sandhed; vend mit hjerte til dette ene: at frygte dit navn. jeg vil takke dig, herre min gud, af hele mit hjerte, evindeligt ære dit navn; thi stor er din miskundhed mod mig, min sjæl har du frelst fra dødsrigets dyb. frække har rejst sig imod mig, gud; voldsmand, i flok vil tage mit liv, og dig har de ikke for øje. men, herre, du er en barmhjertig og nådig gud, langmodig og rig på nåde og sandhed. vend dig til mig og vær mig nådig, giv din tjener din styrke, frels din tjenerindes søn! und mig et tegn på din godhed; at mine fjender med skamme må se, at du, o herre, hjælper og trøster mig!

87

sin stad, grundfæstet på hellige bjerge, har herren kær, zions porte fremfor alle jakobs boliger. der siges herlige ting om dig, du guds stad. - sela. jeg nævner rahab og babel blandt dem, der kender herren, filisterland, tyrus og kusi, en fødtes her, en anden der. men zion kalder man moder, der fødtes enhver, den højeste holder det selv ved magt. herren tæller efter i folkeslagernes liste, en fødtes her, en anden der. - sela. syngende og dansende siger de: "alle mine kilder er i dig!"

88

en sang. salme af kora-sønnerne til korherren. al-mahalat-le-annot. maskil af ezraiten heman herre min gud, jeg råber om dagen, om natten når mit skrig til dig; lad min bøn komme frem for dit åsyn, til mit klageråb låne du øre! thi min sjæl er mæt af lidelser, mit liv er dødsriget nær, jeg regnes blandt dem, der sank i graven, er blevet som den, det er ude med, kastet hen imellem de døde, blandt faldne, der hviler i graven, hvem du ej mindes mere, thi fra din hånd er de revet. du har lagt mig i den underste grube, på det mørke, det dybe sted; tungt hviler din vrede på mig, alle dine brændinger lod du gå over mig. - sela. du har fjernet mine frænder fra mig, gjort mig vederstyggelig for dem; jeg er fængslet, kan ikke gå ud, mit øje er sløvt af våde. hver dag, herre, råber jeg til dig og rækker mine hænder imod dig. gør du undere for de døde, står skyggerne op og takker dig? - sela. tales der om din nåde i graven, i afgrunden om din trofasthed? er dit under kendt i mørket, din retfærd

i glemselens land? men jeg, o herre, jeg råber til dig, om morgenen kommer min bøn dig i møde. hvorfor forstøder du, herre, min sjæl og skjuler dit åsyn for mig? elendig er jeg og døden nær, dine rædsler har omgivet mig fra min ungdom; din vredes luer går over mig, dine rædsler har lagt mig øde, som vand er de om mig dagen lang, thi hobe slutter de kreds om mig; ven og frænde fjerned du fra mig, holdt mine kendinge borte.

89

maskil af ezraitten etan om herrens, nåde vil jeg evigt synge, fra slægt til slægt med min mund forkynde din trofasthed. thi du har sagt: "en evig bygning er nåden!" i himlen har du grundfæstet din trofasthed. jeg sluttede en pagt med min udvalgte, tilsvor david, min tjener: "jeg lader din sæd bestå for evigt, jeg bygger din trone fra slægt til slægt!" - sela. og himlen priser dit under, herre, din trofasthed i de helliges forsamling. thi hvem i sky er herrens lige, hvo er som herren iblandt guds sønner? en forfærdelig gud i de helliges kreds, stor og frygtelig over alle omkring ham. herre, hærskarers gud, hvo er som du? herre, din nåde og trofasthed omgiver dig, du mestrer havets overmod; når bølgerne bruser, stiller du dem. du knuste rahab som en fældet kriger, splittede dine fjender med vældig arm. din er himlen, og din er jorden, du grundede jorderig med dets fylde. norden og sønden skabte du, tabor og hermon jubler over dit navn. du har en arm med væld, din hånd er stærk, din højre løftet. retfærd og ret er din trones grundvold, nåde og sandhed står for dit åsyn. saligt det folk, der kender til frydesang, vandrer, herre, i dit åsyns lys! de lovsynger dagen igennem dit navn, ophøjes ved din retfærdighed. thi du er vor styrkes stolthed, du løfter vort horn ved din yndest; thi vort skjold er hos herren, vor konge er israels hellige! du taled engang i et syn til dine fromme: "krone satte jeg på en helt, ophøjede en yngling af folket; jeg har fundet david, min tjener, salvet ham med min hellige olie; thi min hånd skal holde ham fast, og min arm skal give ham styrke. ingen fjende skal overvælde ham, ingen nidding trykke ham ned; jeg knuser hans fjender foran ham og nedstøder dem, der bader ham; med ham skal min trofasthed og miskundhed være, hans horn skal løfte sig ved mit navn; jeg lægger havet under hans hånd og strømmene under hans højre; mig skal han kalde: min fader, min gud og min frelses klippe. jeg gør ham til førstefødt, den største blandt jordens konger; jeg bevarer for evigt min miskundhed mod ham, min pagt skal holdes ham troligt; jeg lader hans æt bestå for evigt, hans trone, så længe himlen er til. hvis hans sønner svigter min lov og ikke følger mine lovbud, hvis de bryder min vedtægt og ikke holder mit bud, da hjem søger jeg deres synd med ris, deres brøde med hårde slag; men min nåde tager jeg ikke fra ham, min trofasthed svigter jeg ikke; jeg bryder ikke min pagt og ændrer ej mine læbers udsagn. ved min hellighed svor jeg een gang for alle - david sviger jeg ikke: hans æt skal blive for evigt, hans trone for mig som solen, stå fast som månen for evigt, og vidnet på himlen er sanddru, - sela. men

du har forstødt og forkastet din salvede og handlet i vrede imod ham; pagten med din tjener har du brudt, vanæret hans krone og trådt den i støvet; du har nedbrudt alle hans mure, i grus har du lagt hans fæstninger; alle vejfarende plyndrer ham, sine naboer blev han til spot. du har løftet hans uvenners højre og glædet alle hans fjender; hans sværd lod du vige for fjenden, du holdt ham ej oppe i kampen; du vristede ham staven af hænde og styrtet hans trone til jorden, afkorted hans ungdoms dage og hylled ham ind i skam. - sela. hvor længe vil du skjule dig, herre, for evigt, hvor længe skal din vrede lue som ild? herre, kom i hu, hvad livet er, til hvilken tomhed du skabte hvert menneskebarn! hvo bliver i live og skuer ej død, hvo frelser sin sjæl fra dødsrigets hånd? - sela. hvor er din fordums nåde, herre, som du i trofasthed tilsvor david? kom, herre, din tjeners skændsel i hu, at jeg bærer folkenes spot i min favn, hvorledes dine fjender håner, herre, hvorledes de håner din salvedes fodspor. lovet være herren i evighed, amen, amen!

90

herre, du var vor bolig slægt efter slægt. førend bjergene fødtes og jord og jorderig blev til, fra evighed til evighed er du, o gud! mennesket gør du til støv igen, du siger: "vend tilbage, i menneskeborn!" thi tusind år er i dine øjne som dagen i går, der svandt, som en nattevagt. du skyller dem bort, de bliver som en søvn. ved morgen er de som græsset, der gror; ved morgen gror det og blomstrer, ved aften er det viscent og tørt. thi ved din vrede svinder vi hen, og ved din harme forfærdes vi. vor skyld har du stillet dig for øje, vor skjulte brøst for dit åsyns lys. thi alle vore dage glider hen i din vrede, vore år svinder hen som et suk. vore livsdage er halvfjerdsindstve år, og kommer det højt, da firsendstve. deres herlighed er møje og slid, thi hastigt går det, vi flyver af sted. hvem fatter din vredes væld, din harme i frygt for dig! at tælle vore dage lære du os, så vi kan få visdom i hjertet! vend tilbage, herre! hvor længe! hav medynd med dine tjenere; mæt os årle med din miskundhed, så vi kan fryde og glæde os alle vore dage. glæd os det dagetal, du ydmygede os, det åremål, da vi led ondt! lad dit værk åbenbares for dine tjenere og din herlighed over deres børn! herren vor guds livsalighed være over os! og frem vore hænders værk for os, ja frem vore hænders værk!

91

den der sidder i den højestes skjul og dvæler i den almægtiges skygge, siger til herren: min tilflugt, min klippeborg, min gud, på hvem jeg stoler. thi han frier dig fra fuglefængerens snare, fra ødelæggende pest; han dækker dig med sine fjedre, under hans vinger finder du ly, hans trofasthed er skjold og væрге. du frygter ej nattens rædsler, ej pilen der flyver om dagen ej pesten, der sniger i mørke, ej middagens hærgende sot. falder end tusinde ved din side, ti tusinde ved din højre hånd, til dig når det ikke hen; du ser det kun med dit øje, er kun tilskuer ved de gudløses

straf; (thi du, herre, er min tilflugt) den højeste tog du til bolig, der times dig intet ondt, dit telt kommer plage ej nær; thi han byder sine engle at vogte dig på alle dine veje; de skal bære dig på deres hænder, at du ikke skal støde din fod på nogen sten; du skal træde på slanger og øgler, trampe på løver og drager. "da han klynger sig til mig, frier jeg ham ud, jeg bjærger ham, thi han kender mit navn; kalder han på mig, svarer jeg ham, i trængsel er jeg hos ham, jeg frier ham og giver ham ære: med et langt liv mætter jeg ham og lader ham skue min frelse!"

92

en salme. en sang på sabbatsdagen det er godt at takke Herren, lovsynge dit navn, du højeste, ved gry forkynde din nåde, om natten din trofasthed til tistrenget lyre, til harpe, til strengeleg på citer! thi ved dit værk har du glædet mig, herre, jeg jubler over dine hænders gerning, hvor store er dine gerninger, herre, dine tanker såre dybe! tåben fatter det ikke, dåren skønner ej sligt. spirer de gudløse end som græsset, blomstrer end alle udåds mænd, er det kun for at lægges øde for stedse, men du er ophøjet for evigt, herre. thi se, dine fjender, herre, se, dine fjender går under, alle udåds mænd spredes! du har løftet mit horn som vildoksens, kvæget mig med den friskeste olie; det fryder mit øje at se mine fjender, mit øre at høre mine avindsmænd. de retfærdige grønnes som palmen, vokser som libanons ceder; plantet i herrens hus grønnes de i vor guds forgårde; selv grånende bærer de frugt, er friske og fulde af saft for at vidne, at Herren er retvis, min klippe, hos hvem ingen uret findes.

93

herren har vist, han er konge, har iført sig højhed, herren har omgjordet sig med styrke. han grundfæstet jorden, den rokkes ikke. din trone står fast fra forud, fra evighed er du! strømme lod runge, herre, strømme lod runge deres drøn, strømme lod runge deres brag. fremfor vældige vandes drøn, fremfor havets brændinger er Herren herlig i det høje! dine vidnesbyrd er fuldt at lide på, hellighed tilkommer dit hus, herre, så længe dagene varer!

94

herre du hævnens gud, du hævnens gud, træd frem i glans; stå op, du jordens dommer, øv gengæld mod de hovmodige! hvor længe skal gudløse, herre, hvor længe skal gudløse juble? de fører tøjesløs tale, hver udådsmand ter sig som herre; de underkuer, o herre, dit folk og undertrykker din arvelod; de myrder enke og fremmede faderløse slår de ihjel; de siger: "herren kan ikke se, jakobs gud kan intet mærke!" forstå dog, i tåber blandt folket! når bliver i kloge, i dårer? skulde han, som plantede øret, ej høre, han, som dannede øjet, ej se? skulde folkenes tugtemester ej revse, han som lærer mennesket indsigt? herren kender menneskets tanker, thi de er kun tomhed. salig den mand,

du tugter, herre, og vejleder ved din lov for at give ham ro for onde dage, indtil der graves en grav til den gudløse; thi Herren bortstoder ikke sit folk og svigter ikke sin arvelod. den retfærdige kommer igen til sin ret, en fremtid har hver oprigtig af hjertet. hvo står mig bi mod ugerningsmænd? hvo hjælper mig mod udåds mænd? var Herren ikke min hjælp, snart hviled min sjæl i det stille. når jeg tænkte: "nu vakler min fod", støtted din nåde mig, herre; da mit hjerte var fuldt af ængstede tanker, husvald sin trøst min sjæl. står du i pagt med fordærvelsens domstol, der skaber uret i lovens navn? jager de end den retfærdiges liv og dømmer uskyldigt blod, Herren er dog mit bjærgsted, min gud er min tilflugtsklippe; han vender deres uret imod dem selv, udsletter dem for deres ondskab; dem udsletter Herren vor gud.

95

kom, lad os juble, for Herren, råbe af fryd for vor frelses klippe, møde med tak for hans åsyn, juble i sang til hans pris! thi Herren er en vældig gud, en konge stor over alle guder; i hans hånd er jordens dybder, bjergenes tinder er hans; havet er hans, han har skabt det, det tørre land har hans hænder dannet. kom, lad os bøje os, kaste os ned, knæle for Herren, vor skaber! thi han er vor gud, og vi er det folk, han vogter, den hjord, han leder. ak, lytted i dog i dag til hans røst: "forhærdet ej eders hjerte som ved meriba, som dengang ved massa i orkenen, da eders fædre fristede mig, prøved mig, skønt de havde set mit værk. jeg væmmedes fyrretøve år ved denne slægt, og jeg sagde: det er et folk med vildfarne hjerter, de kender ej mine veje. så svor jeg da i min vrede: de skal ikke gå ind til min hvile!"

96

syng Herren en ny sang, syng for Herren, al jorden, syng for Herren og lov hans navn, fortæl om hans frelse dag efter dag, kundgør hans ære blandt folkene, hans under blandt alle folkeslag! thi stor og højlovet er Herren, forfærdelig over alle guder; thi alle folkeslagenes guder er afguder, Herren er himlens skaber. for hans åsyn er højhed og hæder, lov og pris i hans helligdom. giv Herren, i folkeslags slægter, giv Herren ære og pris, giv Herren hans navns ære, bring gaver og kom til hans forgårde, tilbed Herren i helligt skrud, bæv for hans åsyn, al jorden! sig blandt folkeslag: "herren har vist, han er konge, han grundfæstet jorden, den rokkes ikke, med retfærd dømmer han folkene." himlen glæde sig, jorden juble, havet med dets fylde bruse, marken juble og alt, hvad den bærer! da fryder sig alle skovens træer for herrens åsyn, thi han kommer, han kommer at dømme jorden; han dømmer jorden med retfærd og folkene i sin trofasthed.

97

herren har vist, han er konge! jorden juble, lad glædes de mange strande! skyer og mulm er om ham, ret-

færd og ret er hans trones støtte; ild farer frem foran ham, og luer iblandt hans fjender. hans lyn lyste op på jorderig, jorden så det og skjalv; bjergene smelted som voks for herren, for hele jordens herre; himlen forkyndte hans retfærd, alle folkeslag skued hans herlighed. til skamme blev alle, som dyrkede billeder, de, som var stolte af deres afguder; alle guder bøjed sig for ham. zion hørte det og glædede sig, og judas døtre jublede over dine domme, herre! thi du, o herre, er den højeste over al jorden, højt ophøjet over alle guder! i, som elsker herren, hade det onde! han vogter sine frommes sjæle og frier dem af de gudløses hånd; over de retfærdige oprinder lys og glæde over de oprigtige af hjertet. i retfærdige, glæd jer i herren, lovsyng hans hellige navn!

98

syng herren en sang, thi vidunderlige ting har han gjort; sejren vandt ham hans højre, hans hellige arm. sin frelse har herren gjort kendt, åbenbart sin retfærd for folkenes øjne; han kom sin nåde mod jakob i hu, sin trofasthed mod israels hus. den vide jord har skuet vor guds frelse. råb af fryd for herren, al jorden, bryd ud i jubel og lovsang; lovsyng herren til citer, lad lovsang tone til citer, råb af fryd for kongen, herren, til trompeter og hornets klang! havet med dets fylde skal bruse, jorderig og de, som bor der, strømmene klappe i hænder, bjergene juble til hobe for herrens åsyn, thi han kommer, han kommer at domme jorden; han dømmer jorden med retfærd og folkeslag med ret!

99

herren har vist, han er konge, folkene bæver, han troner på keruber, jorden skælver! stor er herren på zion, ophøjet over alle folkeslag; de priser dit navn, det store og frygtelige; hellig er han! du er en konge, der elsker retfærd, retten har du grundfæstet, i jakob, øved du ret og retfærd. ophøj herren vor gud, bøj eder for hans fødders skammel; hellig er han! mores og arons er blandt hans præster og samuel blandt dem, der påkalder hans navn; de råber til herren, han svarer; i skydstøtten taler han til dem, de holder hans vidnesbyrd, loven, han gav dem; herre vor gud, du svarer dem. du var dem en gud, som tilgav og frikendte dem, for hvad de gjorde. ophøj herren vor gud, bøj eder for hans hellige bjerg, thi hellig er herren vor gud!

100

råb af fryd for herren, al jorden, tjener herren med glæde, kom for hans åsyn med jubel! kend, at herren er gud! han skabte os, vi er hans, hans folk og den hjord, han vogter. gå ind i hans porte med takkesang, med lovsange ind i hans forgårde, tak ham og lov hans navn! thi god er herren, hans miskundhed varer evindeligt, fra slægt til slægt hans trofasthed!

101

om nåde og ret vil jeg synge, dig vil jeg lovsynge, herre. jeg vil agte på uskyldiges vej, når den viser sig for mig, vandre i hjertets uskyld bag hjemmets vægge, på niddingsdåd lader jeg aldrig mit øje hvile. jeg hader den, der gør ondt, han er ej i mit følge; det falske hjerte må holde sig fra mig, den onde kender jeg ikke; den, der sverter sin næste, udrydder jeg; den opblæste og den hovmodige tåler jeg ikke. til landets trofaste søger mit øje, hos mig skal de bo; den, der vandrer uskyldiges vej, skal være min tjener; ingen, der over svig, skal bo i mit hus, ingen, som farer med løgn, bestå for mit øje. alle landets gudløse gør jeg til intet hver morgen for at udrydde alle udådsmand af herrens by.

102

en bøn. til brug for en hjælpeløs, når han føler afmagt og udoser sin klage for herren herre, lyt til min bøn, lad mit råb komme til dig, skjul dog ikke dit åsyn for mig; den dag jeg stedes i nød, bøj da dit øre til mig; når jeg kalder, så skynd dig og svar mig! thi mine dage svinder som røg, mine ledemod brænder som ild; mit hjerte er svedet og - visnet som græs, thi jeg glemmer at spise mit brød. under min stønner klæber mine ben til huden; jeg ligner ørkenens pelikan, er blevet som uglen på øde steder; om natten ligger jeg vågen og jamrer så ensom som fugl på taget; mine fjender håner mig hele dagen; de der spotter mig, sverger ved mig. thi støv er mit daglige brød, jeg blander min drik med tårer over din harme og vrede, fordi du tog mig og slængte mig bort; mine dage hælder som skyggen, som græsset visner jeg hen. men du troner evindeligt, herre, du ihukommes fra slægt til slægt; du vil rejse dig og forbarme dig over zion, når nådens tid, når timen er inde; thi dine tjenere elsker dets sten og ynkes over dets grushobe. og herrens navn skal folkene frygte, din herlighed alle jordens konger; thi herren opbygger zion, han lader sig se i sin herlighed; han vender sig til de hjælpeløses bøn, lader ej deres bøn uanset. for efterslægten skal det optegnes, af folk, der skal fødes, skal prise herren; thi han ser ned fra sin hellige højsal, herren skuer ned fra himmel til jord for at høre de fangnes stønner og give de dødsdømte frihed, at herrens navn kan forkyndes i zion, hans - pris i jerusalem, når folkeslag og riger til hobe samles for at tjene herren. han lammed min kraft på vejen, forkortet mit liv. jeg siger: min gud, tag mig ikke bort i dagenes hælv! dine år er fra slægt til slægt. du grundfæstet forud jorden, himlene er dine hænders værk; de falder, men du består, alle slides de op som en klædning; som klæder skifter du dem; de skiftes, men du er den samme, og dine år får aldrig ende! dine tjeneres børn fæster bo, deres sæd skal bestå for dit åsyn.

103

min sjæl, lov herren, og alt i mig love hans hellige navn! min sjæl, lov herren, og glem ikke alle hans vel-

gerninger! han, som tilgiver alle dine misgerninger og læger alle dine sygdomme, han, som udløser dit liv fra graven og kroner dig med miskundhed og barmhjertighed, han, som mætter din sjæl med godt, så du bliver ung igen som ørnen! herren over retfærdighed og ret mod alle fortrykte. han lod moyses se sine veje, israels børn sine gerninger; barmhjertig og nådig er herren, langmodig og rig på miskundhed; han går ikke bestandig i rette, gemmer ej evigt på vrede; han handled ej med os efter vore synder, gengældte os ikke efter vor brøde. men så højt som himlen er over jorden, er hans miskundhed stor over dem, der frygter ham. så langt som østen er fra vesten, har han fjernet vore synder fra os. som en fader forbarmer sig over sine børn, forbarmer herren sig over dem, der frygter ham. thi han kender vor skabning, han kommer i hu, vi er støv; som græs er menneskets dage, han blomstrer som markens blomster; når et vejr farer over ham, er han ej mere, hans sted får ham aldrig at se igen. men herrens miskundhed varer fra evighed og til evighed over dem, der frygter ham, og hans retfærd til børnenes børn for dem, der holder hans pagt og kommer hans bud i hu, så de gør derefter. herren har rejst sin trone i himlen, alt er hans kongedømme underlagt. lov herren, i hans engle, i vældige i kraft, som gør, hvad han byder, så snart i hører hans røst. lov herren, alle hans hærskearer, hans tjenere, som fuldbyrder hans vilje. lov herren, alt, hvad han skabte, på hvert eneste sted i hans rige! min sjæl, lov herren!

104

min sjæl, lov herren! herren min gud, du er såre stor! du er klædt i højhed og herlighed, hyllet i lys som en kappe! himlen spænder du ud som et telt; du hvælver din højsal i vandene, gør skyerne til din vogn, farer frem på vindens vinger; vindene gør du til sendebud, ildsluer til dine tjenere! du fæsted jorden på dens grundvolde, aldrig i evighed røkkes den; verdensdybet hylled den til som en klædning, vandene stod over bjerge. for din trusel flyede de, skræmtes bort ved din tordenrøst, for op ad bjerge og ned i dale til det sted, du havde beredt dem; du satte en grænse, de ej kommer over, så de ikke igen skal tilhulle jorden. kilder lod du rinde i dale, hen mellem bjerge flød de; de læsker al markens vildt, vildæsler slukker deres tørst; over dem bygger himlens fugle, mellem grenene lyder deres kvadder. fra din højsal vander du bjergene, jorden mættes fra dine skyer; du lader græs gro frem til kvæget og urter til menneskets tjeneste, så du frembringer brød af jorden og vin, der glæder menneskets hjerte, og lader ansigtet glinse af olie, og brødet skal styrke menneskets hjerte. herrens træer bliver mætte, libanons cedre, som han har plantet, hvor fuglene bygger sig rede; i cypresser har storken sin bolig. højfeldet er for stenbukken, klipperne grævlingens tilflugt. du skabte månen for festernes skyld, solen kender sin nedgangs tid; du sender mørke, natten kommer, da rører sig alle skovens dyr; de unge løver brøler efter rov, de kræver deres føde af gud. de sniger sig bort, når sol står op, og lægger sig i deres huler; mennesket går til sit dagværk, ud til sin gerning, til kvæld falder på. hvor mange er dine

gerninger, herre, du gjorde dem alle med visdom; jorden er fuld af, hvad du har skabt! der er havet, stort og vidt, der vrimler det uden tal af dyr, både små og store; skibene farer der, livjatan, som du dannede til leg deri. de bier alle på dig, at du skal give dem føde i tide; du giver dem den, og de sanker, du åbner din hånd, og de mættes med godt. du skjuler dit åsyn, og de forfærdes; du tager deres ånd, og de dør og vender tilbage til støvet; du sender din ånd, og de skabes, jordens åsyn fornyer du. herrens herlighed vare evindeligt, herren glæde sig ved sine værker! et blik fra ham, og jorden skælver, et stød fra ham, og bjergene ryger jeg vil synge for herren, så længe jeg lever, lovsynge min gud, den tid jeg er til. min sang være ham til behag, jeg har min glæde i herren. måtte syndere svinde fra jorden og gudløse ikke mer være till! min sjæl, lov herren! halleluja!

105

pris herren, påkald hans navn, gør hans gerninger kendte blandt folkeslag! syng og spil til hans pris, tal om alle hans undere; ros jer af hans hellige navn, eders hjerte glæde sig, i, som søger herren; spørg efter herren og hans magt, søg bestandigt hans åsyn; kom i hu de undere, han gjorde, hans tegn og hans munds domme, i, hans tjener abrahams sæd, hans udvalgte, jakobs sønner! han, herren, er vor gud, hans domme når ud over jorden; han ihukommer for evigt sin pagt, i tusind slægter sit tilsagn, pagten, han sluttede med abraham, eden, han tilsvor isak; han holdt den i hævd som ret for jakob, en evig pagt for israel, idet han sagde: "dig giver jeg kana'ans land som eders arvelod." da de kun var en liden hob, kun få og fremmede der, og vandrede fra folk til folk, fra et rige til et andet, tillod han ingen at volde dem men, men tugtede for deres skyld konger "rør ikke mine salvede, gør ikke mine profeter ondt!" hungersnød kaldte han frem over landet, hver brødetets støttestav brød han; han sendte forud for dem en mand, josef solgtes som træ; de tvang hans fodder med lænker, han kom i lænker af jern, indtil hans ord blev opfyldt; ved herrens ord stod han prøven igennem. på kongens bud blev han fri, folkenes hersker lod ham løs: han tog ham til herre for sit hus, til hersker over alt sit gods; han styrede hans øverster efter sin vilje og viste hans ældste til rette. og israel kom til øgypten, jakob boede som gæst i kamiternes land. han lod sit folk blive såre frugtbar og stærkere end dets fjender; han vendte deres sind til had mod sit folk og til træskhed imod sine tjenere. da sendte han moyses, sin tjener, og aron, sin udvalgte mand; han gjorde sine tegn i øgypten og undere i kamiternes land; han sendte mørke, så blev det mørkt, men de ænsede ikke hans ord; han gjorde deres vande til blod og slog deres fisk ihjel; af frøer vrimlede landet, selv i kongens sale var de; han taledes, så kom der bremsere og myg i alt deres land; han sendte dem hagl for regn og luende ild i landet; han slog både vinstok og figen og splintrede træerne i deres land; han taledes, så kom der græshopper, springere uden tal, de åd alt græs i landet, de åd deres jords afgrøde; alt førstefødt i landet slog han, førstegroden af al deres kraft; han førte dem ud med solv og guld,

ikke een i hans stammer snubled ægypterne glæded sig, da de drog bort, thi de var grebet af rædsel for dem. han bredte en sky som skjul og ild til at lyse i natten; de krævede, han bragte vagtler, med himmelbrød mættede han dem; han åbnede klippen, og vand strømmede ud, det løb som en flod i ørkenen. thi han kom sit hellige ord i hu til abraham, sin tjener; han lod sit folk drage ud med fryd, sine udvalgte under jubel; han gav dem folkenes lande, de fik folkeslags gods i eje. derfor skulde de holde hans bud og efterkomme hans love.

106

halleluja! lov herren, thi han er god, thi hans miskundhed varer evindeligt! hvo kan opregne herrens vældige gerninger, finde ord til at kundgøre al hans pris? salige de, der holder på ret, som altid øver retfærdighed! husk os, herre, når dit folk finder nåde, lad os få godt af din frelse, at vi må se dine udvalgte lykkelige, glæde os ved dit folks glæde og med din arvelod prise vor lykke! vi syndede som vore fædre, handlede ilde og gudløst. vore fædre i ægypten ænsede ej dine under, kom ikke din store miskundhed i hu, stod den højeste imod ved det røde hav. dog frelste han dem for sit navns skyld, for at gøre sin væld kendt; han trued det røde hav, og det tørrede ud, han førte dem gennem dybet som gennem en ørk; hanfried dem af deres avindsmænds hånd og udløste dem fra fjendens hånd; vandet skjulte dem, som trængte dem, ikke een blev tilbage af dem; da troede de på hans ord og kvad en sang til hans pris. men de glemte snart hans gerninger, biede ej på hans råd; de grebes af at-trå i ørkenen, i ødemarken fristed de gud; så gav han dem det, de kræved og sendte dem lede i sjælen. de bar avind mod moses i lejren, mod aron, herrens hel-lige; jorden åbned sig, slugte datan, lukked sig over abirams flok; ilden rasede i deres flok, luen brændte de gudløse op. de lavede en kalv ved horeb og tilbad det støbte billed; de byttede deres herlighed bort for et billed af en okse, hvis føde er græs; de glemte gud, deres frelser, som øvede store ting i ægypten, undere i kamiternes land, frygtelige ting ved det røde hav. da tænkte han på at udrydde dem, men moses, hans ud-valgte mand, stillede sig i gabet for hans åsyn for at hindre, at hans vrede lagde øde. de vraged det yndige land og troede ikke hans ord, men knurrede i deres telte og hørte ikke på herren; da løfted han hånden og svor at lade dem falde i ørkenen, splitte deres sæd blandt folkene, sprede dem rundt i landene. de holdt til med ba'al-peor og åd af de dødes ofre; de krænkede ham med deres gerninger, og plage brød løs iblandt dem. da stod pinehas frem og holdt dem, og plagen blev bragt til at standse, og det regnedes ham til ret-færdighed fra slægt til slægt, evindeligt. de vakte hans vrede ved meribas vand, og for deres skyld gik det moses ilde; thi de stod hans ånd imod, og han talte uoverlagte ord. de udryddede ikke de folk, som her-ren havde sagt, de skulde, med hedninger blandede de sig og gjorde deres gerninger efter; deres gude-billeder dyrkede de, og disse blev dem en snare; til dæmonerne ofrede de, og det både sønner og døtre; de udgød uskyldigt blod, deres sønners og døtres

blod, som de ofred til kana'ans guder, og landet blev smittet ved blod; de blev urene ved deres gerninger, boled ved deres idrætter. da blev herren vred på sit folk og væmmedes ved sin arv; han gav dem i folkenes hånd, deres avindsmænd blev deres herrer; deres fjendervoldte dem trængsel, de kuedes under deres hånd. han frelste dem gang på gang, men de stod egensindigt imod og sygnede hen i brøden; dog så han til dem i trængslen, så snart han hørte dem klage; han kom sin pagt i hu og ynkedes efter sin store miskundhed; han lod dem finde barmhjertighed hos alle, der tog dem til fange. frels os, herre vor gud, du samle os sammen fra folkene, at vi må love dit hellige navn, med stoltthed syngende din pris. lovet være herren, israels gud, fra evighed og til evighed! og alt folket svare amen!

107

halleluja! lov herren, thi han er god, thi hans miskundhed varer evindeligt! så skal herrens genløste sige, de, han løste af fjendens hånd og samlede ind fra landene, fra øst og vest, fra nord og fra havet. i den øde ørk for de vild, fandt ikke vej til beboet by, de led både sult og tørst, deres sjæl var ved at vans-mægte; men de råbte til herren i nøden, han frel-ste dem at deres trængsler og førte dem ad rette vej, så de kom til beboet by. lad dem takke herren for hans miskundhed, for hans underværker mod men-neskens børn. thi han mættede den vansmægtende sjæl og fyldte den sultne med godt. de sad i mulm og mørke, bundne i pine og jern, fordi de havde stået guds ord imod og ringeagtet den højestes råd. deres hjerte var knuget af kummer, de faldt, der var ingen, som hjalp; men de råbte til herren i nøden, han frel-ste dem af deres trængsler, førte dem ud af mørket og mulmet og sønderrev deres bånd. lad dem takke herren for hans miskundhed, for hans underværker mod menneskens børn. thi han sprængte døre af kob-ber og sønderslog slår af jern. de sygnede hen for synd og led for brødes skyld, de væmmedes ved al slags mad, de kom dødens porte nær men de råbte til herren i nøden, han frelste dem af deres trængsler, sendte sit ord og lægede dem og frelste deres liv fra graven. lad dem takke herren for hans miskund-hed, for hans underværker mod menneskens børn og ofre lovprisningsofre og med jubel forkynde hans gerninger. de for ud på havet i skibe, drev handel på vældige vande, blev vidne til herrens gerninger, hans underværker i dybet; han bød, og et stormvej-r rejste sig, bølgerne tårnedes op; mod himlen steg de, i dybet sank de, i ulykken svandt deres mod; de tum-led og raved som drukne, borte var al deres visdom; men de råbte til herren i nøden, han frelste dem af deres trængsler, skiftede stormen til stille, så havets bølger tav; og glade blev de, fordi det stilled; han førte dem til havnen, de søgte. lad dem takke her-ren for hans miskundhed, for hans underværker mod menneskens børn, ophøje ham i folkets forsamling og prise ham i de ældstes kredslø! floder gør han til ørken og kilder til øde land, til saltsteppe frugtbart land for ondskabens skyld hos dem, som - bor der. ørken gør han til vanddrag, det tørre land til kilder;

der lader han sultne bo, så de grunder en by at bo i, tilsår marker og planter vin og høster afgrødens frugt. han velsigner dem, de bliver mange, han lader det ikke skorte på kvæg. de bliver få og segner under modgangs og kummers tryk, han udøser hån over fyrster og lader dem rave i vejløst øde. men han løfter den fattige op af hans nød og gør deres slægter som hjoerde; de oprigtige ser det og glædes, men al ondskab lukker sin mund. hvo som er viis, han mærke sig det og lægge sig herrens nåde på sinde!

108

en sang. salme af david mit hjerte er trøstigt, gud, mit hjerte er trøstigt; jeg vil synge og lovprise dig, vågn op, min ære! harpe og citer, vågn op, jeg vil vække morgenrøden. jeg vil takke dig, herre, blandt folkeslag, lovprise dig blandt folkefærd; thi din miskundhed når til himlen, din sandhed til skyerne. løft dig, o gud, over himlen, din herlighed være over al jorden! til frelse for dine elskede hjælp med din højre, bønør os! gud taledi i sin helligdom: "jeg vil udskifte sikem med jubel, udmåle sukkots dal; mit er gilead, mit er manasse, efraim er mit hoveds værn, juda min herskerstav, moab min vaskeskål, på edom kaster jeg min sko, over filisterland jubler jeg." hvo bringer mig til den befæstede by, hvo leder mig hen til edom? har du ikke, gud, stødt os fra dig? du ledsager ej vore hære. giv os dog hjælp mod fjenden! blændværk er menneskers støtte. med gud skal vi øve vældige ting, vore fjender træder han ned!

109

du min lovsangs gud, vær ej tavs! thi en gudløs, svigefuld mund har de åbnet imod mig, taler mig til med løgntunge, med hadske ord omringer de mig og strider imod mig uden grund; til løn for min kærlighed er de mig fjendske, skønt jeg er idel bøn; de gør mig ondt for godt, gengælder min kærlighed med had. straf ham for hans gudløshed, lad en anklager stå ved hans højre, lad ham gå dømt fra retten, hans bøn blive regnet for synd; hans livsdage blive kun få, hans embede tage en anden; hans børn blive faderløse, hans hustru werde enke; hans børn flakke om og tigge, drives bort fra et øde hjem; ågerkarlen rage efter alt, hvad han har, og fremmede rane hans gods; ingen være langmodig imod ham, ingen ynke hans faderløse; hans afkom gå til grunde, hans navn slettes ud i næste slægt: lad hans fædres skyld ihukommies hos herren, lad ikke hans moders synd slettes ud, altid være de, herren for øje; hans minde werde udryddet af jorden, fordi det ej faldt ham ind at vise sig god, men han forfulgte den arme og fattige og den, hvis hjerte var knust til døde; han elsked forbandelse, så lad den nå ham; velsignelse yndede han ikke, den blive ham fjern! han tage forbandelse på som en klædning, den komme som vand i hans bug, som olie ind i hans ben; den blive en dragt, han tager på, et bælte, han altid bærer! det være mine modstanderes løn fra herren, dem, der taler ondt mod min sjæl. men du, o herre, min herre, gør med mig efter din godhed og nåde,

frels mig for dit navns skyld! thi jeg er arm og fattig, mit hjerte vander sig i mig; som skyggen, der hælder, svinder jeg bort, som græshopper rystes jeg ud; af faste vakler mine knæ, mit kød skrumper ind uden salve; til spot for dem er jeg blevet, de ryster på hovedet, når de hjælp mig, herre min gud, frels mig efter din miskundhed, så de sander, det var din hånd, dig, herre, som gjorde det! lad dem forbande, du vil velsigne, mine uvenner werde til skamme, din tjener glæde sig; lad mine fjender klædes i skændsel, iføres skam som en kappe! med min mund vil jeg højlig takke herren, prise ham midt i mængden; thi han står ved den fattiges højre at fri ham fra dem, der dømmer hans sjæl.

110

herren sagde til min herre: "sæt dig ved min højre hånd, til jeg lægger dine fjender som en skammel for dine fødder!" fra zion udrækker herren din vældes spir; hersk midt iblandt dine fjender! dit folk møder villigt frem på din vældes dag; i hellig prydelse kommer dit unge mandskab til dig, som dug af morgenrødens moderskød. herren har svoret og angrer det ej: "du er præst evindeligt på melkizedeks vis." herren ved din højre knuser konger på sin vredes dag, blandt folkenes holder han dem, fylder op med døde, knuser hoveder viden om lande. han drikker af bækken ved vejen, derfor løfter han hovedet højt.

111

halleluja! jeg takker herren af hele mit hjerte i oprigtiges kreds og i menighed! store er herrens gerninger, gennemtænkte til bunds. hans værk er højhed og herlighed, hans retfærd bliver til evig tid. han har sørget for, at hans underes mindes, nådig og barmhjertig er herren. dem, der frygter ham, giver han føde, han kommer for evigt sin pagt i hu. han viste sit folk sine vældige gerninger, da han gav dem folkenes eje. hans hænders værk er sandhed og ret, man kan lide på alle hans bud; de står i al evighed fast, udført i sandhed og retsind. han sendte sit folk udløsning, stifted sin pagt for evigt. herrens frygt er visdoms begyndelse; forstandig er hver, som over den. evigt varer hans pris!

112

halleluja! salig er den, der frygter herren og ret har lyst til hans bud! hans æt bliver mægtig på jord, den oprigtiges slægt velsignes; velstand og rigdom er i hans hus, hans retfærdighed varer evindeligt. for den oprigtige oprinder lys i mørke; han er mild, barmhjertig retfærdig. salig den, der ynkes og låner ud og styrer sine sager med ret; thi han rokkes aldrig i evighed, den retfærdige ihukommies for evigt; han frygter ikke for onde tidender, hans hjerte er trøstigt i tillid, til herren; fast er hans hjerte og uden frygt, indtil han skuer sine fjender med fryd; til fattige deler han rundhåndet ud, hans retfærdighed varer evindeligt; med ære løfter hans horn sig. den gudløse ser

det og græmmer sig, skærer tænder og går til grunde; de gudløses attrå bliver til intet.

113

halleluja! pris, i herrens tjenere, pris herrens navn! herrens navn være lovet fra nu og til evig tid; fra sol i opgang til sol i bjerge være herrens navn lovpriset! over alle folk er herren ophøjet, hans herlighed højt over himlene. hvo er som herren vor gud, som rejste sin trone i det høje og skuer ned i det dybe - i himlene og på jorden - som rejser den ringe af støvet, løfter den fattige op af skarnet og sætter ham mellem fyrster, imellem sit folks fyrster, han, som lader barnløs hustru sidde som lykkelig barnemoder!

114

halleluja! da israel drog fra ægypten, jakobs hus fra det stammende folk, da blev juda hans helligdom, israel blev hans rige. havet så det og flyede, jordan trak sig tilbage, bjergene sprang som vædre, højene hoppede som lam. hvad fejler du, hav, at du flyr, jordan, hvi går du tilbage, hvi springer i bjerge som vædre, hvi hopper i høje som lam? skælv, jord, for herrens åsyn, for jakobs guds åsyn, han, som gør klipper til vanddrag, til kildevæld hårdn flint!

115

ikke os, o herre, ikke os, men dit navn, det give du ære for din miskundheds og trofastheds skyld! hvi skal folkene sige: "hvor er dog deres gud?" vor gud, han er i himlen; alt, hvad han vil, det gør han! deres billeder er sølv og guld, værk af menneskehænder; de har mund, men taler ikke, øjne, men ser dog ej; de har ører, men hører ikke, næse men lugter dog ej; de har hænder, men føler ikke, fødder, men går dog ej; deres strube frembringer ikke en lyd. som dem skal de, der lavede dem, blive, enhver, som stoler på dem! israel stoler på herren, han er deres hjælp og skjold; arons hus stoler på herren, han er deres hjælp og skjold; de, som frygter herren, stoler på ham, han er deres hjælp og skjold. herren kommer os i hu, velsigner, velsigner israels hus, velsigner arons hus, velsigner dem, der frygter herren, og det både små og store. herren lader eder vokse i tal, eder og eders børn; velsignet er i af herren, himlens og jordens skaber. himlen er herrens himmel, men jorden gav han til menneskens børn. de døde priser ej herren, ingen af dem, der steg ned i det tavse. men vi, vi lover herren, fra nu og til evig tid!

116

halleluja! jeg elsker herren, thi han hører min røst, min tryglende bøn, ja, han bøjed sit øre til mig, jeg påkaldte herrens navn. dødens bånd omspændte mig, dødsrigets angster greb mig, i trængsel og nød var jeg stedt. jeg påkaldte herrens navn: "ak, herre, frels min sjæl!" nådig er herren og retfærdig, barmhjertig, det er vor gud; herren vogter enfoldige, jeg var ringe,

dog frelst han mig. vend tilbage, min sjæl, til din ro, thi herren har gjort vel imod dig! ja, hanfried min sjæl fra døden, mit øje fra gråd, min fod fra fald. jeg vandrer for herrens åsyn udi de levendes land; jeg troede, derfor talte jeg, såre elendig var jeg, sagde så i min angst: "alle mennesker lyver!" hvorledes skal jeg gengælde herren alle hans velgerninger mod mig? jeg vil løfte frelsens bæger og påkaldte herrens navn. jeg vil indfri herren mine løfter i påsyn af alt hans folk. kostbar i herrens øjne er hans frommes død. ak, herre, jeg er jo din tjener, din tjener, din tjenerindes søn, mine lænker har du løst. jeg vil ofre dig lovprisningsoffer og påkaldte herrens navn; mine løfter vil jeg indfri herren i påsyn af alt hans folk i herrens hus's forgårde og i din midte, jerusalem!

117

halleluja! lovsyng herren, alle i folk, pris ham, alle stammer, thi stor er hans miskundhed mod os, herrens trofasthed varer evindeligt!

118

halleluja! tak herren, thi han er god, thi hans miskundhed varer evindeligt. israel sige: "thi hans miskundhed varer evindeligt!" arons hus sige: "thi hans miskundhed varer evindeligt!" de, som frygter herren, sige: "thi hans miskundhed varer evindeligt!" jeg påkaldte herren i trængslen, herren svared og førte mig ud i åbent land. herren, er med mig, jeg frygter ikke, hvad kan mennesker gøre mig? herren, han er min hjælper, jeg skal se med fryd på dem, der hader mig. at ty til herren er godt fremfor at stole på mennesker; at ty til herren er godt fremfor at stole på fyrster. alle folkeslag flokkedes om mig, jeg slog dem ned i herrens navn; de flokkedes om mig fra alle sider, jeg slog dem ned i herrens navn; de flokkedes om mig som bier, blussede op, som ild i torne, jeg slog dem ned i herrens navn. hårdt blev jeg ramt, så jeg faldt, men herren hjalp mig. min styrke og lovsang er herren, han blev mig til frelse. jubel og sejrslåder lyder i de retfærdiges telte: "herrens højre over vælde, herrens højre er løftet, herrens højre over vældet!" jeg skal ikke dø, men leve og kundgøre herrens gerninger. herren tugtede mig hårdt, men gav mig ej hen i døden. oplad mig retfærdigheds porte, ad dem går jeg ind og lovsynger herren! her er herrens port, ad den går retfærdige ind. jeg vil takke dig, thi du bønherde mig, og du blev mig til frelse. den sten; bygmestrene forkastede, er blevet hovedhjørnesten. fra herren er dette kommet, det er underfuldt for vore øjne. denne er dagen, som herren har gjort, lad os juble og glæde os på den! ak, herre, frels dog, ak, herre; lad det dog lykkes! velsignet den, der kommer, i herrens navn; vi velsigner eder fra herrens hus! herren er gud, og han lod det lysne for os. festtoget med grenene slynge sig frem, til alterets horn er nået! du er min gud, jeg vil takke dig, min gud, jeg vil ophøje dig! tak herren, thi han er god, thi hans miskundhed varer evindeligt!

salige de, hvis vandel er fulde, som vandrer i herrens lov. salige de, der agter på hans vidnesbyrd, søger ham af hele deres hjerte. de, som ikke gør uret, men vandrer på hans veje. du har givet dine befalinger, for at de nøje skal holdes. o, måtte jeg vandre med faste skridt, så jeg holder dine vedtægter! da skulde jeg ikke blive til - skamme, thi jeg så hen til alle dine bud. jeg vil takke dig af oprigtigt hjerte, når jeg lærer din retfærdigs lovbud. jeg vil holde dine vedtægter, svigt mig dog ikke helt! hvorledes holder en ung sin vej ren? ved at holde sig efter dit ord. af hele mit hjerte søger jeg dig, lad mig ikke fare vild fra dine bud! jeg gemmer dit ord i mit hjerte for ikke at synde imod dig. lovet være du, herre, lær mig dine vedtægter! jeg kundgør med mine læber alle din munds lovbud. jeg glæder mig over dine vidnesbyrds vej, som var det al verdens rigdom. jeg vil grunde på dine befalinger og se til dine stier. i dine vedtægter har jeg min lyst, jeg glemmer ikke dit ord. und din tjener at leve, at jeg kan holde dit ord. oplad mine øjne, at jeg må skue de underfulde ting i din lov. fremmed er jeg på jorden, skjul ikke dine bud for mig! altid hentæres min sjæl af længsel efter dine lovbud. du truer de frække; forbandede er de, der viger fra dine bud. vælt hån og ringeagt fra mig, thi jeg agter på dine vidnesbyrd. om fyrster oplægger råd imod mig, grunder din tjener på dine vedtægter. ja, dine vidnesbyrd er min lyst, det er dem, der giver mig råd. i støvet ligger min sjæl, hold mig i live efter dit ord! mine veje lagde jeg frem, og du bønhoerte mig, dine vedtægter lære du mig. lad mig fatte dine befalingers vej og grunde på dine under. af kummer græder. min sjæl, oprejs mig efter dit ord! lad løgnens vej være langt fra mig og skænk mig i nåde din lov! troskabes vej har jeg valgt, dine lovbud attrår jeg. jeg hænges ved dine vidnesbyrd, lad mig ikke beskæmmes, herre! jeg vil løbe dine buds vej, thi du giver mit hjerte at ånde frit. lær mig, herre, dine vedtægters vej, så jeg agter derpå til enden. giv mig klogt, så jeg agter på din lov og holder den af hele mit hjerte. før mig ad dine buds sti, thi jeg har lyst til dem. bøj mit hjerte til dine vidnesbyrd og ej til uredelig vinding. vend mine øjne bort fra tant, hold mig i live ved dit ord! stadfæst for din tjener dit ord, så jeg lærer af frygte dig. hold borte fra mig den skændsel, jeg frygter, thi dine lovbud er gode. se, dine befalinger længes jeg efter, hold mig i live ved din retfærd! lad din miskundhed komme over mig, herre, din frelse efter dit ord, så jeg har svar til dem, der spotter mig, thi jeg stoler på dit ord. tag ikke ganske sandheds ord fra min mund, thi jeg bier på dine lovbud. jeg vil stadig holde din lov, ja evigt og altid; jeg vil vandre i åbent land, thi dine befalinger ligger mig på sinde. jeg vil tale om dine vidnesbyrd for konger uden at blues; jeg vil fryde mig over dine bud, som jeg højlig elsker; jeg vil udrække hænderne mod dine bud og grunde på dine vedtægter. kom ordet til din tjener i hu, fordi du har ladet mig håbe. det er min trøst i nød, at dit ord har holdt mig i live. de frække hånede mig såre, dog veg jeg ej fra din lov. dine lovbud fra forud, herre, kom jeg i hu og fandt trøst. harme greb mig over de gudløse, dem, der slipper din lov. dine vedtægter

blev mig til sange i min udlændigheds hus. om natten kom jeg dit navn i hu, herre, jeg holdt din lov. det blev min lykkelige lod: at agte på dine befalinger. min del er herren, jeg satte mig for at holde dine ord. jeg bønfalet dig af hele mit hjerte, vær mig nådig efter dit ord! jeg overtænkte mine veje og styred min fod tilbage til dine vidnesbyrd. jeg hastede og toved ikke med at holde dine bud. de gudløse snarer omgav mig, men jeg glemte ikke din lov. jeg, står op ved midnat og takker dig for dine retfærdige lovbud. jeg er fælle med alle, der frygter dig og holder dine befalinger. jorden er fuld af din miskundhed, herre, lær mig dine vedtægter! du gjorde vel mod din tjener, herre, efter dit ord. giv mig forstand og indsigt, thi jeg tror på dine bud. for jeg blev ydmyget, for jeg vild, nu holder jeg dit ord. god er du og gør godt, lær mig dine vedtægter! de frække tilsøler mig med løgn, men på dine bud tager jeg hjerteligt vare. deres hjerte er dørst som fedt, jeg har min lyst i din lov. det var godt, at jeg blev ydmyget, så jeg kunde lære dine vedtægter. din munds lov er mig mere værd end guld og sølv i dynger. dine hænder skabte og dannede mig, giv mig indsigt; så jeg kan lære dine bud! de, der frygter dig, ser mig og glædes, thi jeg bier på dit ord. herre, jeg ved, at dine bud er retfærdige, i trofasthed har du ydmyget mig. lad din miskundhed være min trøst efter dit ord til din tjener! din barmhjertighed finde mig, at jeg må leve, thi din lov er min lyst. lad de frække beskæmmes, thi de gør mig skammelig uret, jeg grunder på dine befalinger. lad dem, der frygter dig, vende sig til mig, de, der kender dine vidnesbyrd. lad mit hjerte være fuldkomment i dine vedtægter, at jeg ikke skal blive til skamme. efter din frelse længes min sjæl, jeg bier på dit ord. mine øjne længes efter dit ord og siger: "hvornår mon du trøster mig?" thi jeg er som en lædersæk i røg, men dine vedtægter glemte jeg ikke. hvor langt er vel din tjeners liv? når vil du domme dem, der forfølger mig? de frække grov mig grave, de, som ej følger din lov. alle dine bud er trofaste, med løgn forfølger man mig, o hjælp mig! de har næsten tilintetgjort mig på jorden, men dine befalinger slipper jeg ikke. hold mig i live efter din miskundhed, at jeg kan holde din munds vidnesbyrd. herre, dit ord er evigt, står fast i himlen. din trofasthed varer fra slægt til slægt, du grundfæstet jorden, og den står fast. dine lovbud står fast, de holder dine tjenere oppe. havde din lov ej været min lyst, da var jeg omkommet i min elende. aldrig i evighed glemmer jeg dine befalinger, thi ved dem holdt du mig i live. din er jeg, frels mig, thi dine befalinger ligger mig på sinde. de gudløse lurar på at lægge mig øde, dine vidnesbyrd mærker jeg mig. for alting så jeg en grænse, men såre vidt rækker dit bud. hvor elsker jeg dog din lov! hele dagen grunder jeg på den. dit bud har gjort mig visere end mine fjender, thi det er for stedse mit. jeg er klogere end alle mine lærere, thi jeg grunder på dine vidnesbyrd. jeg har mere forstand end de gamle; jeg agter på dine bud. jeg holder min fod fra hver vej, som er ond, at jeg kan holde dit ord. fra dine lovbud veg jeg ikke, thi du underviste mig. hvor sødt er dit ord for min gane, sødere end honning for min mund. ved dine befalinger fik jeg forstand, så jeg hader al løgnens vej. dit ord er

en lygte for min fod, et lys på min sti. jeg svor en ed og holdt den: at følge dine retfærdige lovbud. jeg er såre ydmyget, herre, hold mig i live efter dit ord! lad min munds frivillige ofre behage dig, herre, og lær mig dine lovbud! altid går jeg med livet i hænderne, men jeg glemte ikke din lov. de gudløse lægger snarer for mig, men fra dine befalinger for jeg ej vild. dine vidnesbyrd fik jeg til evigt eje, thi de er mit hjertes glæde. jeg bøjede mit hjerte til at holde dine vedtægter for evigt til enden. jeg hader tvesindet mand, men jeg elsker din lov. mit skjul og mit skjold er du, jeg bier på dit ord. vig fra mig, i, som gør ondt, jeg vil holde min guds bud. støt mig efter dit ord, at jeg må leve, lad mig ikke beskæmmes i mit håb! hold mig oppe, at jeg må frelses og altid have min lyst i dine vedtægter! du forkaster alle, der farer vild fra dine vedtægter, thi de higer efter løgn. for slagger regner du alle jordens gudløse, derfor elsker jeg dine vidnesbyrd. af rædsel for dig gyser mit kød, og jeg frygter for dine lovbud. ret og skel har jeg gjort, giv mig ikke hen til dem, der trænger mig! gå i borgen for din tjener, lad ikke de frække trænge mig! mine øjne vansomægter efter din frelse og efter dit retfærdts ord. gør med din tjener efter din miskundhed og lær mig dine vedtægter! jeg er din tjener, giv mig indsigt, at jeg må kende dine vidnesbyrd! det er tid for herren at gribe ind, de har krænket din lov. derfor elsker jeg dine bud fremfor guld og skatte. derfor følger jeg oprigtigt alle dine befalinger og hader hver løgnens sti. underfulde er dine vidnesbyrd, derfor agted min sjæl på dem. tydes dine ord, så bringer de lys, de giver enfoldige indsigt. jeg åbnede begærligt min mund, thi min ånd stod til dine bud. vend dig til mig og vær mig nådig, som ret er for dem, der elsker dit navn! lad ved dit ord mine skridt blive faste og ingen uret få magten over mig! udløs mig fra menneskers vold, at jeg må holde dine befalinger! lad dit ansigt lyse over din tjener og lær mig dine vedtægter! vand i strømmen græder mine øjne, fordi man ej holder din lov. du er retfærdig, herre, og retvise er dine lovbud. du slog dine vidnesbyrd fast ved retfærd og troskab så såre. min nidkærlighed har fortæret mig, thi mine fjender har glemt dine ord. dit ord er fuldkommen rent, din tjener elsker det. ringe og ussel er jeg, men dine befalinger glemte jeg ikke. din retfærd er ret for evigt, din lov er sandhed. trængsel og angst har ramt mig, men dine bud er min lyst. dine vidnesbyrd er ret for evigt, giv mig indsigt, at jeg må leve! jeg råber af hele mit hjerte, svar mig, herre, jeg agter på dine vedtægter. jeg råber til dig, o frels mig, at jeg kan holde dine vidnesbyrd! årle råber jeg til dig om hjælp, og bier på dine ord. for nattevagtstimerne våger mine øjne for at grunde på dit ord. hør mig efter din miskundhed, herre, hold mig i live efter dit lovbud! de, der skændigt forfølger mig, er mig nær, men de er langt fra din lov. nær er du, o herre, og alle dine bud er sandhed. for længst vandt jeg indsigt af dine vidnesbyrd, thi du har grundfæstet dem for evigt. se min elende og fri mig, thi jeg glemte ikke din lov. for min sag og udløs mig, hold mig i live efter dit ord! frelsen er langt fra de gudløse, thi dine vedtægter ligger dem ikke, på sinde. din barmhjertighed er stor, o herre, hold mig i live efter dine lovbud! mange forfølger mig og er mig fjendske, fra

dine vidnesbyrd veg jeg ikke. jeg væmmes ved synet af troløse, der ikke holder dit ord. se til mig, thi jeg elsker dine befalinger, herre, hold mig i live efter din miskundhed! summen af dit ord er sandhed, og alt dit retfærdige lovbud varer evigt. fyrster forfulgte mig uden grund, men mit hjerte frygtede dine ord. jeg glæder mig over dit ord som en, der har gjort et vældigt bytte. jeg hader og afskyr løgn, din lov har jeg derimod kær. jeg priser dig syv gange daglig for dine retfærdige lovbud. megen frede har de, der elsker din lov, og intet bliver til anstod for dem. jeg håber på din frelse, herre, og jeg har holdt dine bud. min sjæl har holdt dine vidnesbyrd, jeg har dem såre kære. jeg holder dine befalinger og vidnesbyrd, thi du kender alle mine veje. lad min klage nå frem for dit åsyn, herre, giv mig indsigt efter dit ord! lad min bøn komme frem for dit åsyn, frels mig efter dit ord! mine læber skal synge din pris, thi du lærer mig dine vedtægter. min tunge skal synge om dit ord, thi alle dine bud er retfærd. lad din hånd være mig til hjælp, thi jeg valgte dine befalinger. jeg længes efter din frelse, herre, og din lov er min lyst. gid min sjæl må leve, at den kan prise dig, og lad dine lovbud være min hjælp! farer jeg vild som det tabte får, så opsøg din tjener, thi jeg glemte ikke dine bud.

120

jeg råbte til herren i nød, og han svarede mig. herre, udfri min sjæl fra løgnelæber, fra den falske tunge! der ramme dig dette og hint, du falske tunge! den stærkes pile er hvæstet ved glødende gyvel. ve mig, at jeg må leve som fremmed i mesjek, bo iblandt kedars telte! min sjæl har længe nok boet blandt folk, som hader fred. jeg vil fred; men taler jeg, vil de krig!

121

jeg løfter mine øjne til bjergene: hvorfra kommer min hjælp? fra herren kommer min hjælp, fra himlens og jordens skaber. din fod vil han ej lade vakle, ej blunder han, som bevarer dig; nej, han blunder og sover ikke, han, som bevarer israel. herren er den, som bevarer dig, herren er din skygge ved din højre; solen stikker dig ikke om dagen, og månen ikke om natten; herren bevarer dig mod alt ondt, han bevarer din sjæl; herren bevarer din udgang og indgang fra nu og til evig tid!

122

jeg frydede mig, da de sagde til mig: "vi drager til herrens hus!" så står vore fødder da i dine porte, jerusalem, jerusalem bygget som staden, hvor folket samles; thi did op drager stammerne, herrens stammer en vedtægt for israel om at prise herrens navn. thi der står dommersæder, sæder for davids hus. bed om jerusalems fred! ro finde de, der elsker dig! der råde fred på din mur, tryghed i dine borge! for broddes og frænders skyld vil jeg ønske dig fred, for herren vor guds hus's skyld vil jeg søge dit bedste.

123

jeg løfter mine øjne til dig, som troner i himlen! som trælles øjne følger deres herres hånd, som en trælkvindes øjne følger hendes frues hånd, så følger vore øjne herren vor gud, til han er os nådig. forbarm dig over os, herre, forbarm dig! thi overmætte er vi af spot, overmæt er vor sjæl af de sorgløses hån, de stolttes spot!

124

havde herren ej været med os - så siger israel - havde herren ej været med os, da mennesker rejste sig mod os; så havde de slugt os levende, da deres vrede opstodtes mod os; så havde vandene overskyldet os, en strøm var gået over vor sjæl, over vor sjæl var de gået, de vilde vande. lovet være herren, som ej gav os hen, deres tænder til rov! vor sjæl slap fri som en fugl at fuglefængernes snare, snaren revs sonder, og vi slap fri. vor hjælper herrens navn, himlens og jordens skaber.

125

de der stoler på herren, er som zions bjerg, der aldrig i evighed rokket. jerusalem ligger hegnet af bjerge; og herren hegner sit folk fra nu og til evig tid : han lader ej gudløsheds herskerskerstav tynde retfærdiges lod, at retfærdige ikke skal udtrække hånden til uret. herre, vær god mod de gode, de oprigtige af hjertet; men dem, der slår ind på krogveje, dem bortdrive herren tillige med udådmænd. fred over israel!

126

da herren hjemførte zions fanger, var vi som drømmende; da fyldtes vor mund med latter, vor tunge med frydesang; da hed det blandt folkene: "herren har gjort store ting imod dem!" herren har gjort store ting imod os, og vi blev glade. vend, o herre, vort fangenskab, som sydlandets strømme! de; som sår med gråd, skal høste med frydesang; de går deres gang med gråd, når de udstrør sæden, med frydesang kommer de hjem, bærende deres neg.

127

dersom herren ikke bygger huset, er bygmestrenes møje forgæves, dersom herren ikke vogter byen, våger vægteren forgæves. det er forgæves, i står årle op og går sent til ro, ædende sliddets brød; alt sligt vil han give sin ven i søvne. se, sønner er herrens gave, livsens frugt er en løn. som pile i krigerens hånd er sønner, man får i sin ungdom. salig den mand, som fylder sit kogger med dem; han beskæmmes ej, når han taler med fjender i porten.

128

salig enhver, som frygter herren og går på hans vej! dit arbejdes frugt skal du nyde, salig er du, det går dig vell! som en frugtbar vinranke er din hustru inde i dit hus, som oliekviste er dine sønner rundt om dit bord. se, så velsignes den mand, der frygter herren. herren velsigne dig fra zion, at du må se jerusalems lykke alle dit livs dage og se dine sønners sønner! fred over israël!

129

de trængte mig hårdt fra min ungdom - så siger israël - de trængte mig hårdt fra min ungdom, men kued mig ikke. plovmand pløjede min ryg, trak lange furer; retfærdig er herren, han overskar de gudløses reb. alle, som hader zion, skal vige med skam, blive som græs på tage, der visner, førend det skyder strå, og ikke fylder høstkarlens hånd og opbinderens favn; folk, som går forbi, siger ikke: "herrens velsignelse over eder! vi velsigner eder i herrens navn!"

130

fra det dybe råber jeg til o herre hør min røst! lad dine ører lytte til min tryglende røst! tog du vare, herre, på misgerninger, herre, hvo kunde da bestå? men hos dig er der syndsforladelse, at du må frygtes. jeg håber på herren, min sjæl håber på hans ord, på herren bier min sjæl mer end vægter på morgen, vægter på morgen. israël, bi på herren! thi hos herren er miskundhed, hos ham er forløsning i overflod. og han vil forløse israël fra alle dets misgerninger,

131

herre, mit hjerte er ikke hovmodigt, mine øjne er ikke stolte, jeg sysler ikke med store ting, med ting, der er mig for høje. nej, jeg har lullet og tyssset min sjæl; som afvant barn hos sin moder har min sjæl det hos herren. israël, bi på herren fra nu og til evig tid!

132

herre, kom david i hu for al hans møje, hvorledes han tilsvor herren, gav jakobs vældige et løfte : "jeg træder ej ind i mit huses telt, jeg stiger ej op på mit leje, under ikke mine øjne søvn, ikke mine øjenlåg hvile, før jeg har fundet herren et sted, jakobs vældige en bolig!" "se, i efrata hørte vi om den, fandt den på ja'ars mark; lad os gå hen til hans bolig, tilbede ved hans fødders skammell!" herre, bryd op til dit hvilested, du og din vældes ark! dine præster være klædte i retfærd, dine fromme synge med fryd! for din tjener davids skyld afvise du ikke din salvede!" herren tilsvor david et troværdigt, usvigeligt løfte: "af din livsens frugt vil jeg sætte konger på din trone. såfremt dine sønner holder min pagt og mit vidnesbyrd, som jeg lærer dem, skal også deres sønner sidde evindeligt på din trone! thi herren har udvalgt zion, ønsket sig det til

bolig : her er for evigt mit hvilested, her vil jeg bo, thi det har jeg ønsket. dets føde velsigner jeg, dets fattige mætter jeg med brød, dets præster klæder jeg i frelse, dets fromme skal synge med fryd. der lader jeg horn vokse frem for david, sikrer min salvede lampe. jeg klæder hans fjender i skam, men på ham skal kronen stråle!"

133

se, hvor godt og lifligt er det, når brødre bor tilsammen: som kostelig olie, der flyder fra hovedet ned over skægget, arons skæg, der bølgner ned over kjortelens halslinning, som hermons dug, der falder på zions bjerge. thi der skikker herren velsignelse ned, liv til evig tid.

134

op og lov nu herren, alle herrens, som står i herrens hus ved natetide! løft eders hænder mod helligdommen og lov herren! herren velsigne dig fra zion, han, som skabte himmel og jord.

135

halleluja! pris herrens navn, pris det, i herrens tjenere, som står i herrens hus, i vor guds huses forgårde! pris herren, thi god er herren, lovsyng hans navn, thi lifligt er det. thi herren udvalgte jakob, israel til sin ejendom. ja, jeg ved, at herren er stor, vor herre er større end alle guder. herren gør alt, hvad han vil, i himlene og på jorden, i have og alle verdensdyb. han lader skyer stige op fra jordens ende, får lynene til at give regn, sender stormen ud fra sine forrådskamre; han, som slog ægyptens førstefødte, både mennesker og kvæg, og sendte tegn og undere i din midte, ægypten, mod farao og alle hans folk; han, som fældede store folk og veg så mægtige konger, amoriternes konge sion og basans konge og, og alle kana'ans riger og gav deres land i eje, i eje til israel, hans folk. herre, dit navn er evigt, din ihukommelse, herre, fra slægt til slægt, thi ret skaffer herren sit folk og ynkes over sine tjenere. folkenes billeder er sølv og guld, værk af menneskehænder; de har mund, men taler ikke, øjne, men ser dog ej; de har ører, men hører ikke, ej heller er der ånde i deres mund. som dem skal de, der laved dem, blive enhver, som stoler på dem. lov herren, israels hus, lov herren, arons hus, lov herren, levis hus, lov herren, i, som frygter herren! fra zion være herren lovet, han, som bor i jerusalem!

136

halleluja! tak herren, thi han er god; thi hans miskundhed varer evindeligt! tak gudernes gud; thi hans miskundhed varer evindeligt! tak herrens herre; thi hans miskundhed varer evindeligt! han, der ene gør store undere; thi hans miskundhed varer evindeligt! som skabte himlen med indsigte; thi hans miskundhed varer evindeligt! som bredte jorden på

vandet; thi hans miskundhed varer evindeligt! som skabte de store lys; thi hans miskundhed varer evindeligt! sol til at råde om dagen; thi hans miskundhed varer evindeligt! måne og stjerner til at råde om natten; thi hans miskundhed varer evindeligt! som slog ægyptens førstefødte; thi hans miskundhed varer evindeligt! og førte israel ud derfra; thi hans miskundhed varer evindeligt! med stærk hånd og udstrakt arm; thi hans miskundhed varer evindeligt! som kløvede det røde hav; thi hans miskundhed varer evindeligt! og førte israel midt igennem det; thi hans miskundhed varer evindeligt! som drev farao og hans hær i det røde hav thi hans miskundhed varer evindeligt! som førte sit folk i ørkenen; thi hans miskundhed varer evindeligt! som fældede store konger; thi hans miskundhed varer evindeligt! og veg så vældige konger; thi hans miskundhed varer evindeligt! amoriternes konge sion, thi hans miskundhed varer evindeligt! og basans konge og thi hans miskundhed varer evindeligt! og gav deres land i eje; thi hans miskundhed varer evindeligt! i eje til hans tjener israel; thi hans miskundhed varer evindeligt! som kom os i hu i vor ringhed; thi hans miskundhed varer evindeligt! og friede os fra vore fjender; thi hans miskundhed varer evindeligt! som giver alt kød føde; thi hans miskundhed varer evindeligt! tak himlens gud; thi hans miskundhed varer evindeligt!

137

ved babels floder, der sad vi og græd, når zion randt os i hu. vi hængte vore harper i landets pile. thi de, der havde bortført os, bad os synge, vore bødler bad os være glade: "syng os af zions sange!" hvor kan vi synge herrens sange på fremmed grund? jerusalem, glemmer jeg dig, da visne min højre! min tunge hænge ved ganen, om ikke jeg ihukommer dig, om ikke jeg sætter jerusalem over min højeste glæde! herre, ihukom edoms sønner for jerusalems dag, at de råbte: "nedbryd, nedbryd lige til grunden!" du babels datter, du ødelægger! salig den, der gengælder dig, hvad du gjorde imod os! salig den, der griber dine spæde og knuser dem mod klippen!

138

jeg vil prise dig herre, at hele lovsyng dig for gud-erne; jeg vil tilbede, vendt mod dit hellige tempel, og mere end alt vil jeg prise dit navn for din miskundheds og trofastheds skyld; thi du har herliggjort dit ord. den dag jeg råbte, svared du mig, du gav mig mod, i min sjæl kom styrke. alle jordens konger skal prise dig, herre, når de hører din munds ord, og synge om herrens veje; thi stor er herrens ære, thi herren er ophøjet, ser til den ringe, han kender den stolte i frastand. går jeg i trængsel, du værger mig livet, mod fjendernes vrede udrækker du hånden, din højre bringer mig frelse. herren vil føre det igennem for mig, din miskundhed, herre, varer evindeligt. opgiv ej dine hænders værk!

herre, du ransager mig og kender mig! du ved, når jeg står op, du fatter min tanke i frastand, du har rede på, hvor jeg går eller ligger, og alle mine veje kender du grant. thi for ordet er til på min tunge, se, da ved du det, herre, til fulde. bagfra og forfra omslutter du mig, du lægger din hånd på mig. at fatte det er mig for underfuldt, for højt, jeg evner det ikke! hvorhen skal jeg gå for din ånd, og hvor skal jeg fly for dit åsyn? farer jeg op til himlen, da er du der, reder jeg leje i dødsriget, så er du der; tager jeg morgenrødens vinger, fæster jeg bo, hvor havet ender, da vil din hånd også lede mig der, din højre holde mig fast! og siger jeg: "mørket skal skjule mig, lyset blive nat omkring mig!" så er mørket ej mørkt for dig, og natten er klar som dagen, mørket er som lyset. thi du har dannet mine nyrer, vævet mig i moders liv. jeg vil takke dig, fordi jeg er underfuldt skabt; underfulde er dine gerninger, det kender min sjæl til fulde. mine ben var ikke skjult for dig, da jeg blev skabt i løndom, virket i jordens dyb; som foster så dine øjne mig, i din bog var de alle skrevet, dagene var bestemt, før en eneste af dem var kommet. hvor kostelige er dine tanker mig, gud, hvor stor er dog deres sum! tæller jeg dem, er de flere end sandet, jeg vågner - og end er jeg hos dig. vilde du dog dræbe de gudløse, gud, måtte blodets mænd vige fra mig, de, som taler om dig på skrømt og sværger falsk ved dit navn. jeg hader jo dem, der hader dig, herre, og væmmes ved dem, der står dig imod; med fuldt had bader jeg dem, de er også mine fjender. ransag mig, gud, og kend mit hjerte, prøv mig og kend mine tanker! se, om jeg er på smertens vej, og led mig på evigheds vej!

140

til korherren. salme af david red mig, herre, fra onde mennesker, vær mig et værn mod voldsmænd, der pønser på ondt i hjertet og daglig ægger til strid. de hævser tungen som slanger, har oglegift under deres læber. vogt mig, herre, for gudløses hånd, vær mig et værn mod voldsmænd, som pønser på at bringe mig til fald. hovmodige lægger snarer og strikker for mig, breder et net for min fod, lægger fælder for mig ved vejen. - sela. jeg siger til herren: du er min gud, herre, lyt til min tryglende røst! herre, herre, min frelses styrke, du skærmer mit hoved på stridens dag. opfyld ej, herre, den gudløses ønsker, lad ikke hans råd have fremgang! lad dem ikke løfte hovedet mod mig, lad deres trusler ramme dem selv! det regne på dem med gloende kul, styrt dem i dybet, ej stå de op! lad ikke bagtaleren holde sig i landet, ond ramme voldsmændens slag i slag! jeg ved, at herren vil føre de armes sag og skaffe de fattige ret. for vist skal retfærdige prise dit navn, oprigtige bo for dit åsyn.

141

herre, jeg råber til dig, il mig til hjælp, hør min røst, når jeg råber til dig; som røgeoffer, gælde for dig min bøn, mine loftede hænder som aftenoffer! herre, sæt

vagt ved min mund, vogt mine læbers dør! bøj ikke mit hjerte til ondt, til at gøre gudløs gerning sammen med udåds mænd; deres lækre mad vil jeg ikke smage. slår en retfærdig mig, så er det kærlighed; revser han mig, er det olie for hovedet, ej skal mit hoved vise det fra sig, end sætter jeg min bøn imod deres ondskab. ned ad klippens skrænter skal dommerne hos dem styrtes, og de skal høre, at mine ord er liflige. som når man pløjer jorden i furer, spredes vore ben ved dødsrigets gab. dog, mine øjne er rettet på dig, o herre, herre, på dig forlader jeg mig, giv ikke mit liv til pris! vogt mig for fælden, de stiller for mig, og udåds mændenes snarer; lad de gudløse falde i egne gram, medens jeg går uskadt videre.

142

maskil af david. en bøn. dengang han var i hulen jeg løfter min røst og råber til herren, jeg løfter min røst og trygler herren, udøser min klage for ham, udtaler min nød for ham. når ånden vansmægter i mig, kender du dog min sti. på vejen, ad hvilken jeg vandr, lægger de snarer for mig. jeg skuer til højre og spejder, men ingen vil kendes ved mig, afskåret er mig hver tilflugt, ingen bryder sig om min sjæl. herre, jeg råber til dig og siger: du er min tilflugt, min del i de levendes land! lyt til mit klageråb, thi jeg er såre ringe, frels mig fra dem, der forfølger mig, de er for stærke for mig; udfri min sjæl af dens fængsel, at jeg kan prise dit navn! de retfærdige venter i spænding på at du tager dig af mig.

143

herre, hør min bøn og lyt til min tryglen, bøn hør mig i din trofasthed, i din retfærd, gå ikke i rette med din tjener, thi for dig er ingen, som lever, retfærdig! thi fjender forfølger min sjæl, de træder mit liv i støvet, lader mig bo i mørke som de, der for længst er døde. ånden hensygnér i mig, mit hjerte stivner i brystet. jeg kommer forudms dage i hu, tænker på alle dine gerninger, grunder på dine hænders værk. jeg udbreder hænderne mod dig, som et tørstigt land så længes min sjæl efter dig. - sela. skynd dig at svare mig, herre, min ånd svinder hen; skjul ikke dit åsyn for mig, så jeg bliver som de, der synker i graven. lad mig årle høre din miskundhed, thi jeg stoler på dig. lær mig den vej, jeg skal gå, thi jeg løfter min sjæl til dig. fri mig fra mine fjender, herre, til dig flyr jeg hen; lær mig at gøre din vilje, thi du er min gud, mit føre din gode ånd ad den jævne vej! for dit navns skyld, herre, holde du mig i live, udfri i din retfærd min sjæl af trængsel, udslet i din miskundhed mine fjender, tilintetgør alle, som trænger min sjæl! thi jeg er din tjener.

144

lovat være herren, min klippe, som oplærer mine hænder til strid mine fingre til krig, min miskundhed og min fæstning, min klippeborg, min frelser, mit skjold og den, jeg lider på, som underlægger mig

folkeslag! herre, hvad er et menneske, at du kendes ved det, et menneskebarn, at du agter på ham? mennesket er som et åndepust, dets dage som svindende skygge. herre, sænk din himmel, stig ned og rør ved bjergene, så at de ryger; slyng lynene ud og adsplit fjenderne, send dine pile og indjag dem rædsel; udræk din hånd fra det høje, fri og frels mig fra store vande, fra fremmedes hånd, de, hvis mund taler løgn, hvis højre er løgnehand. gud, jeg vil synge dig en ny sang, lege for dig på tistrænget harpe, du, som giver konger sejr og udfrier david, din tjener. fri mig fra det onde sværd, frels mig fra fremmedes hånd, de, hvis mund taler løgn, hvis højre er løgnehand. i ungdommen er vore sønner som højvoksne planter, vore døtre er som søjler, udhugget i tempelstil; vore forrådskamre er fulde, de yder forråd på, forråd, vore hjorde føder tusinder, titusinder på vore marker, fede er vore okser; intet murbrud, ingen udvandring, ingen skrigen på torvene. saligt det folk, der er således stedt, saligt det folk, hvis gud er herren!

145

jeg vil ophøje dig, min gud, min konge, evigt og alt love dit navn. jeg vil love dig dag efter dag, evigt og altid prise dit navn. stor og højlovet er herren, hans storhed kan ikke ransages. slægt efter slægt lovpriser dine værker, forkynder dine vældige gerninger. de taler om din højheds herlige glans, jeg vil synge om dine undere; de taler om dine ræddelige gerningers vælde, om din storhed vil jeg vidne; de udbreder din rige miskundheds ry og synger med fryd om din retfærd. nådig og barmhjertig er herren, langmodig og rig på miskundhed. god er herren mod alle, hans barmhjertighed er over alle hans værker. dine værker takker dig alle, herre, og dine fromme lover dig, de forkynder dit riges ære og taler om din vælde for at kundgøre menneskenes børn din vælde, dit riges strålende herlighed. dit rige står i al evighed, dit herredømme varer fra slægt til slægt. (trofast er herren i alle sine ord og miskundelig i alle sine gerninger). herren støtter alle, der falder, og rejser alle bøjede. alles øjne bier på dig, du giver dem føden i rette tid; du åbner din hånd og mætter alt, hvad der lever, med hvad det ønsker. retfærdig er herren på alle sine veje, miskundelig i alle sine gerninger. nær er herren hos alle, som kalder, hos alle, som kalder på ham i sandhed. han gør, hvad de, der frygter ham, ønsker, hører deres råb og frelser dem, herren vogter alle, der elsker ham, men alle de gudløse sletter han ud. min mund skal udsige herrens pris, alt kød skal love hans hellige navn evigt og altid.

146

halleluja! pris herren, min sjæl! jeg vil prise herren hele mit liv, lovsynge min gud, så længe jeg lever. sæt ikke eders lid til fyrster, til et menneskebarn, der ikke kan hjælpe! hans ånd går bort, han bliver til jord igen, hans råd er bristet samme dag. salig den, hvis hjælp er jakobs gud, hvis håb står til herren hans gud, som skabte himmel og jord, havet og alf, hvad de rum-

mer, som evigt bevarer sin trofasthed og skaffer de undertrykte ret, som giver de sultne brød! herren løser de fangne, herren åbner de blindes øjne, herren rejser de bøjede, herren elsker de retfærdige, herren vogter de fremmede, opholder faderløse og enker, men gudløse vej gør han kroget. herren er konge for evigt, din gud, o zion, fra slægt til slægt. halleluja!

147

halleluja! ja, det er godt at lovsynge vor gud, ja, det er lifligt, lovsang sammen sig. herren bygger jerusalem, han samler de spredte af israel, han læger dem, hvis hjerte er sonderknust, og forbinder deres sår; han fastsætter stjernerne tal og giver dem alle navn. vor herre er stor og vældig, hans indsiget er uden mål; herren holder de ydmyge oppe, til jorden bøjer han gudløse. syng for herren med tak, leg for vor gud på citer! han dækker himlen med skyer, sørger for regn til jorden, lader græs spire frem på bjergene og urter til menneskers brug; føde giver han kvæget og ravnunger, som skriger; hans hu står ikke til stærke heste, han har ikke behag i rapfodet mand; herren har behag i dem, der frygter ham, dem, der bier på hans miskundhed. lovpris herren, jerusalem, pris, o zion, din gud! thi han gør dine portstænger stærke, vel-signer dine børn i din midte; dine landemærker giver han fred, mætter dig med hvedens fedme; han sender sit bud til jorden, hastigt løber hans ord, han lader sne falde ned som uld, som aske spreder han rim, som brødsmler sender han hagl, vandene stivner af kulde fra ham; han sender sit ord og smelter dem, de strømmer, når han rejser sit vejr. han kundgør sit ord for jakob, sine vedtægter og lovbud for israel. så gjorde han ikke mod andre folk, dem kundgør han ingen lovbud. halleluja!

148

halleluja! pris herren i himlen, pris ham i det høje! pris ham, alle hans engle, pris ham, alle hans hærskarer, pris ham, sol og måne, pris ham, hver lysende stjerne, pris ham, himlenes himle og vandene over himlene! de skal prise herrens navn, thi han bød, og de blev skabt; han gav dem deres plads for evigt, han gav en lov, som de ej overtræder! lad pris stige op til herren fra jorden, i havdyr og alle dyb, ild og hagl, sne og rog, storm, som gør hvad han siger, i bjerger og alle høje, frugttræer og alle cedre, i vilde dyr og alt kvæg, krybdyr og vingede fugle, i jordens konger og alle folkeslag, fyrster og alle jordens dommere, ynglinge sammen med jomfruer, gamle sammen med unge! de skal prise herrens navn, thi ophøjet er hans navn alene, hans højhed omspender jord og himmel. han løfter et horn for sit folk, lovprist af alle sine fromme, af israels børn, det folk, der står ham nær. halleluja!

149

halleluja! syng herren en ny sang, hans pris i de frommes forsamling! israel glæde sig over sin skaber,

over deres konge fryde sig zions børn, de skal prise hans navn under dans, lovsynge ham med pauke og citer; thi herren har behag i sit folk, han smykker de ydmyge med frelse. de fromme skal juble med ære, synge på deres lejer med fryd, med lovsang til gud i mund og tveægget sværd i hånd for at tage hævn over folkene og revse folkeslagene, for at binde deres konger med lænker, deres ædle med kæder af jern og fuldbyrde på dem den alt skrevne dom til ære for alle hans fromme! halleluja! -

150

halleluja! pris gud i hans helligdom, pris ham i hans stærke hvælving, pris ham for hans vældige gerninger, pris ham for hans mægtige storhed; pris ham med hornets klang, pris ham med harpe og citer, pris ham med pauke og dans, pris ham med strengeleg og fløjte, pris ham med klingre cymbler, pris ham med gjaldende cymbler; alt hvad der ånder, pris herren! halleluja!

ordsprog af salomo, davids søn, israels konge. af dem skal man lære visdom forstandig tale, tage mod tugt, som gør klog, mod retfærdighed, ret og retsind; de skal give tankeløse klogskab, ungdommen kundskab og kløgt; den vise høre og øge sin viden, den forstandige vinde sig levekunst; de skal lære at tyde ord-sprog og billeder, de vises ord og gåder. herrens frygt er kundskabs begyndelse, lærer ringeagter visdom og tugt. hør, min søn, på din faders tugt, opgiv ikke din moders belæring. thi begge er en yndig krans til dit hoved og kæder til din hals. min søn, sig nej, når syndere lokker! siger de: "kom med, lad os lure på den fromme, lægge baghold for sagesløs, skyldfri mand! som dødsriget sluger vi dem levende, med hud og hår, som for de i graven. vi vinder os gods og guld, vi fylder vore huse med rov. gør fælles sag med os; vi har alle fælles pung!" - min søn, gå da ikke med dem, hold din fod fra deres sti; thi deres fødder løber efter ondt, de haster for at udgyde blod. thi det er unyttigt at udspænde garnet for alle fugles øjne; de lurer på eget blod, lægger baghold for eget liv. så går det enhver, der attrår rov, det tager sin herres liv. visdommen råber på gaden, på torvene løfter den røsten; oppe på murene kalder den, tager til orde i byen ved portindgangene: hvor længe vil i tankeløse elske tankeløshed, spotterne finde deres glæde i spot og lærerne hade kundskab? vend eder til min revselse! se, jeg lader min ånd udvælde for eder, jeg kundgør eder mine ord: fordi jeg råbte og i stod imod, jeg vinked og ingen ænsed det, men i lod hånt om alt mit råd og tog ikke min revselse til jer, derfor ler jeg ved eders ulykke, spotter, når det, i frygter, kommer, når det, i frygter, kommer som uvej, når eders ulykke kommer som storm, når trængsel og nød kommer over jer. da svarer jeg ej, når de kalder, de søger mig uden at finde, fordi de hadede kundskab og ikke valgte herrens frygt; mit råd tog de ikke til sig, men lod hånt om al min revselse. frugt af deres færd skal de nyde og mættes med egne råd; thi tankeløses egensind bliver deres død, tåbers sorgløshed bliver deres undergang; men den, der adlyder mig, bor trygt, sikret mod ulykkens rædsel.

min søn, når du tager imod mine ord og gemmer mine påleg hos dig, idet du låner visdom øre og bøjer dit hjerte til indsigt, ja, kalder du på forstanden og løfter din rost efter indsigt, søger du den som sølv og leder den op som skatte, da nemmer du herrens frygt og vinder dig kundskab om gud. thi herren, han giver visdom, fra hans mund kommer kundskab og indsigt. til retsindige gemmer han lykke, han er skjold for alle mod lydefri vandel, idet han værner rettens stier og vogter sine frommes vej. da nemmer du retfærd, ret og retsind, hvert et spor, som er godt. thi visdom kommer i dit hjerte, og kundskab er liflig for din sjæl; kløgt skal våge over dig, indsigt være din vogter - idet den frier dig fra den ondes vej, fra folk, hvis ord kun er vrang, - som går fra de lige stier for at vandre på mørkets veje. som glæder sig ved at gøre ondt

og jubler over vrangt og ondt, de, som går krogede stier og følger bugtede spor - idet den frier dig fra andenmands hustru, fra fremmed kvinde med sleske ord, der sviger sin ungdoms ven og glemmer sin guds pagt; thi en grav til døden er hendes hus, til skyggerne fører hendes spor; tilbage vender ingen, som går ind til hende, de når ej livets stier at du må vandre de godes vej og holde dig til de retfærdiges stier; thi retsindige skal bo i landet, lydefri levnes deri, men gudløse ryddes af landet, troløse rykkes derfra.

min søn, glem ikke, hvad jeg har lært dig, dit hjerte tage vare på mine bud! thi en række af dage og leveår og lykke bringer de dig. godhed og troskab vige ej fra dig, bind dem som bånd om din hals, skriv dem på dit hjertes tavle! så finder du nåde og yndest i guds og menneskers øjne. stol på herren af hele dit hjerfe, men forlad dig ikke på din forstand; hav ham i tanke på alle dine veje, så jævner han dine stier. hold ikke dig selv for viis, frygt herren og vig fra det onde; så får du helse for legemet, lindring for dine ledemod. ær med din velstand herren med første-grøden af al din avl; da fyldes dine lader med korn, dine perser svømmer over af most. min søn, lad ej hånt om herrens tugt, vær ikke ked af hans revselse; herren revser den, han elsker, han straffer den søn, han har kær. lykkelig den, der har opnået visdom, den, der vinder sig indsigt; thi den er bedre at købe end sølv, bedre at vinde end guld; den er mere værd end perler, ingen klenodier opvejer den; en række af dage er i dens højre, i dens venstre rigdom og ære; dens veje er liflige veje, og alle dens stier er lykke; den er et livets træ for dem, der griber den, lykkelig den, som holder den fast! herren grundlagde jorden med visdom, grundfæstet himlen med indsigt; ved hans kundskab brød strømmene frem, lader skyerne dug dryppe ned. min søn, tag vare på snilde og kløgt, de slippe dig ikke af syne; så bliver de liv for din sjæl og et yndigt smykke til din hals. da vandrer du trygt din vej, støder ikke imod med din fod; - sætter du dig, skal du ikke skræmmes, lægger du dig, skal din søvn vende sød; du skal ikke frygte uventet rædsel, uvejret, når det kommer over gudløse; thi herren skal være din tillid, han vogter din fod, så den ikke hildes. nægt ikke den trængende hjælp, når det står i din magt at hjælpe; sig ej til din næste: "gå og kom igen, jeg vil give i morgen!" - såfremt du har det. tænk ikke på ondt mod din næste, når han tillidsfuldt bor i din nærhed. yp ikke trætte med sagesløs mand, når han ikke har voldet dig men. misund ikke en voldsmand, græm dig aldrig over hans veje; thi den falske er herren en gru; mod retsindig er han fortrolig; i den gudløses hus er herrens forbandelse, men retfærdiges bolig velsigner han. over for spottere bruger han spot, men ydmyge giver han nåde. de vise får ære til arv, men tåber høster kun skam.

hør, i sønner, på en faders lyt til for at vinde forstand; thi gavnlige viden giver jeg jer, slip ej hvad jeg har lært jer. da jeg var min faders dreng, min moders kælebarn og eneste, lærte han mig og sagde: lad dit hjerte gribe om mine ord, vogt mine bud, så skal du leve; køb visdom, køb forstand, du glemme det ikke, vend dig ej bort fra min munds ord; slip den ikke, så vil den vogte dig, elsk den, så vil den værne dig! køb visdom for det bedste, du ejer, køb forstand for alt, hvad du har; hold den højt, så bringer den dig højt til vejrs, den bringer dig ære, når du favner den; den sætter en yndig krans på dit hoved; den rækker dig en dejlig krone. hør, min søn, tag imod mine ord, så bliver dine leveår mange. jeg viser dig visdommens vej, leder dig ad rettens spor; når du går, skal din gang ej hæmmes, og løber du, snubler du ikke; hold fast ved tugt, lad den ikke fare, tag vare på den, thi den er dit liv. kom ikke på gudløses sti, skrid ej frem ad de ondes vej. sky den og følg den ikke, vig fra den, gå udenom; thi de sover ikke, når de ikke har syndet, og søvnen flyr dem, når de ej har bragt fald. thi de æder gudløsheds brød og drikker urettens vin. men retfærdiges sti er som strålende lys, der vokser i glans til højlys dag: gudløses vej er som mørket, de skønner ej, hvad de snubler over, mærk dig, min søn, mine ord, bøj øret til, hvad jeg siger; det slippe dig ikke af syne, du vogte det dybt i dit hjerte; thi det er liv for dem, der finder det, helse for alt deres kød. vogt dit hjerte mer end alt andet, thi derfra udspringer livet. hold dig fra svig med din mund, lad læbernes falskhed være dig fjern. lad dine øjne se lige ud, dit blik skue lige frem; gå ad det lige spor, lad alle dine veje sigte mod målet; bøj hverken til højre eller venstre, lad foden vige fra ondt!

mærk dig, min søn, min visdom, bøj til min indsigt dit øre, at kløgt må våge over dig, læbernes kundskab vare på dig. thi af honning drypper den fremmedes læber, glattere end olie er hendes gane; men til sidst er hun besk som malurt, hvas som tveægget sværd; hendes fødder styrer nedad mod døden, til dødsriget stunder hendes fjed; hun følger ej livets vej, hendes spor er bugtet, hun ved det ikke. hør mig da nu, min søn, vig ikke fra min munds ord! lad din vej være langt fra hende, kom ej hendes husdør nær, at du ikke må give andre din ære, en grusom mand dine år. at ikke dit gods skal mætte fremmede, din vinding ende i andenmands hus, så du gribes af anger til sidst, når dit kød og huld svinder hen, og du siger: "ak, at jeg hadede tugt, at mit hjerte lod hånt om revselse, så jeg ikke lød mine læreres røst, ej bøjed mit øre til dem, som lærte mig! nær var jeg kommet i alskens ulykke midt i forsamling og menighed!" drik vand af din egen cisterne og rindende vand af din brønd; lad ej dine kilder flyde på gaden, ej dine bække på torvene! dig skal de tilhøre, dig alene, ingen fremmed ved siden af dig! velsignet være dit væld, og glæd dig ved din ungdoms hustru, den elskelige hind, den yndige gazel; hendes elskov fryde dig stedse, berus dig

altid i hendes kærlighed! hvi beruser du dig, min søn, i en fremmed og tager en andens hustru i favn? thi for herrens øjne er menneskets veje, grant følger han alle dets spor; den gudløse fanges af egen brøde og holdes fast i syndens reb; han dør af mangel på tugt, går til ved sin store dårskab.

min søn: har du borget for din næste og givet en anden håndslag, er du fanget ved dine læber og bundet ved mundens ord, gør så dette, min søn, og red dig, nu du er kommet i næstens hånd: gå hen uden tøven, træng ind på din næste; undt ikke dine øjne søvn, ej heller dine øjenlåg hvile, red dig som en gazel af snaren, som en fugl af fuglefængerens hånd. gå hen til myren, du lade, se dens færd og bliv viis. skønt uden fyrste, foged og styrer, sørger den dog om søren for æde og sanker sin føde i høst. hvor længe vil du ligge, du lade, når står du op af din søvn? lidt søvn endnu, lidt blind, lidt hvile med samlagte hænder: som en stimand kommer da fattigdom over dig, trang som en skjoldvæbnet mand. en nidding, en ussel mand er den, som vandrer med falskhed i munden, som blinker med øjet, skraber med foden og giver tegn med fingrene, som smeder rænker i hjertet og altid kun ypper kiv; derfor kommer hans undergang brat, han knuses på stedet, kan ikke læges. seks ting hader herren, syv er hans sjæl en gru: stolte øjne, løgnetunge, hænder, der udgyder uskyldigt blod, et hjerte, der udtænker onde råd, fødder, der haster og iler til ondt, falsk vidne, der farer med løgn, og den, som sætter splid mellem brødre. min søn, tag vare på din faders bud, opgiv ikke din moders belæring, bind dem altid på dit hjerte, knyt dem fast om din hals; på din vandring lede den dig, på dit leje vogte den dig, den tale dig til, når du vågner; thi budet er en lygte, læren lys, og tugtens revselse livets vej for at vogte dig for andenmands hustru, for fremmed kvindes sleske tunge! attrå ej i dit hjerte hendes skønhed, hendes blik besnære dig ej! thi en skøge får man blot for et brød, men andenmands hustru fanger dyrebare sjæl. kan nogen bære ild i sin brystfold, uden at klæderne brænder? kan man vandre på glødende kul, uden at fødderne svides? så er det at gå ind til sin næstes hustru; ingen, der rører hende, slipper for straf. ringeagter man ikke tyven, når han stjæler fot at stille sin sult? om han gribes, må han syvfold bøde og afgive alt sit huses gods. afsindig er den, der boler med hende, kun en selvmorder handler så; han opnår hug og skændsel, og aldrig udslættes hans skam. thi skinsyge vækker mandens vrede, han skåner ikke på hævnens dag; ingen bøde tager han god; store tilbud rører ham ikke.

min søn, vogt dig mine ord, mine bud må du gemme hos dig; vogt mine bud, så skal du leve, som din øjsten vogte du, hvad jeg har lært dig; bind dem om dine fingre, skriv dem på dit hjertes tavle, sig til visdommen: "du er min søster!" og kald forstanden

veninde, at den må vogte dig for andenmands hus-tru, en fremmed kvinde med sleske ord. thi fra mit vindue skued jeg ud, jeg kigged igennem mit gitter; og blandt de tankeløse så jeg en yngling, en uden vid blev jeg var blandt de unge; han gik på gaden tæt ved et hjørne, skred frem på vej til hendes hus i skumringen henimod aften, da nat og mørke brød frem. og se, da møder kvinden ham i skøgedragt, underfundig i hjertet; løssluppen, ustyrlig er hun, hjemme fandt hendes fødder ej ro; snart på gader, snart på torve, ved hvert et hjørne lurer hun; - hun griber i ham og kysser ham og siger med frække miner; "jeg er et takoffer skyldig og indfried mit løfte i dag, gik derfor ud for at møde dig, søge dig, og nu har jeg fundet dig! jeg har redt mit leje med tæpper, med broget ægyptisk lærred jeg har stænket min seng med myrra, med aloe og med kanelbark; kom, lad os svælge til daggry i vellyst, beruse os i elskovs lyst! thi manden er ikke hjemme, - på langfærd er han draget; pengepun-gen tog han med, ved fuldmåne kommer han hjem!" hun lokked ham med mange fagre ord, forførte ham med sleske læber; tankeløst følger han hende som en tyr, der føres til slagtning, som en hjort, der løber i nettet, til en pil gennemborer dens lever, som en fugl, der falder i snaren, uden at vide, det gælder dens liv. hør mig da nu, min søn, og lyt til min munds ord! ej bøje du hjertet til hendes veje, far ikke vild på hendes stier; thi mange ligger slagne, hvem hun har fældet, og stor er hoben, som hun slog ihjel. hendes hus er dødsrigets veje, som fører til dødens kamre.

8

mon ikke visdommen kalder, løfter indsigten ikke sin røst? oppe på høje ved vejen, ved korsveje træder den frem; ved porte, ved byens udgang, ved dørenes indgang råber den: jeg kalder på eder, i mænd, lofter min røst til menneskens børn. i tankeløse, vind jer dog klogskab, i tåber, så få dog forstand! hør, thi jeg fører ædel tale, åbner mine læber med retvisse ord; ja, sandhed taler min gane, gudløse læber er mig en gru. rette er alle ord af min mund, intet er falskt eller vrangt; de er alle ligetil for den kloge, retvisse for dem der vandt indsigt tag ved lære, tag ikke mod sølv, tag mod kundskab fremfor udsøgt guld; thi visdom er bedre end perler, ingen skatte opvejer den jeg, visdom, er klogskabs nabo og råder over kundskab og kløgt. herrens frygt er had til det onde. jeg hader hovmod og stolthed, den onde vej og den falske mund. jeg ejer råd og visdom, jeg har forstand, jeg har styrke. ved mig kan konger styre og styresmænd give retfærdige love; ved mig kan fyrster råde og stormænde dømme jorden. jeg elsker dem, der elsker mig, og de, der søger mig, finder mig. hos mig er der rigdom og ære, ældgammelt gods og retfærd. min frugt er bedre end guld og malme, min afgrøde bedre end kosteligt sølv. jeg vandrer på retfærd's vej. mit hen ad rettens stier for at tildele dem, der elsker mig, gods og fylde deres forrådshuse. mig skabte Herren først blandt sine værker, i urtid, førend han skabte andet; jeg blev frembragt i evigheden, i begyndelsen, i jordens tidligste tider; jeg fødtes, før verdensdybet var til, før kilderne, vandes væld, var til; førend bjer-

gene sænkedes, før højene fødtes jeg, førend han skabte jord og marker, det første af jordsmonnets støv. da han grundfæstet himlen, var jeg hos ham, da han satte hvælv over verdensdybet. da han fæstede skyerne oventil og gav verdensdybets kilder deres faste sted, da han satte havet en grænse, at vandene ej skulde bryde hans lov, da han lagde jordens grundvold, da var jeg fosterbarn hos ham, hans glæde dag efter dag; for hans åsyn leged jeg altid, leged på hans vide jord og havde min glæde af menneskens børn. og nu, i sønner, hør mig! vel den, der vogter på mine veje! hør på tugt og bliv vise, lad ikke hånt derom! lykkelig den, der hører på mig, så han daglig våger ved mine døre og vogter på mine dørstolper. thi den, der finder mig, finder liv og opnår yndest hos Herren; men den, som mister mig, skader sig selv; enhver, som hader mig, elsker døden.

9

visdommen bygged sig hus, rejste sig støtter syv, slagted sit kvæg og blended sin vin, hun har også dækket sit bord; hun har sendt sine terner ud, byder ind på byens højeste steder: hvo som er tankeløs, han komme hid, jeg taler til dem, som er uden vid: kom og smag mit brød og drik den vin, jeg har blandet! lad tankeløshed fare, så skal i leve, skrid frem ad forstandens veje! tugter man en spotter, henter man sig hån; revser man en gudløs, hoster man skam; revs ikke en spotter, at han ikke skal hade dig, revs den vise, så elsker han dig; giv til den vise, så bliver han visere, lær den retfærdige, så øges hans viden. herrens frygt er visdoms grundlag, at kende den hellige, det er forstand. thi mange bliver ved mig dine dage, dine livsårs tal skal øges. er du viis, er det til gavn for dig selv; spotter du, bærer du ene følgen! dårskaben, hun slår sig løs og lokker og kender ikke til skam; hun sidder ved sit huses indgang, troner på byens høje og byder dem ind, der kommer forbi, vandrende ad deres slagne vej: hvo som er tankeløs, han komme hid, jeg taler til dem, som er uden vid: stjælen drik er sød, lønligt brød er lækkert! han ved ej, at skyggerne dvæler der, hendes gæster er i dødsrigets dyb.

10

salomos ordsprog. viis søn glæder sin fader, tåbelig søn er sin moders sorg. gudløsheds skatte gavner intet, men retfærd redder fra død. Herren lader ej en retfærdig sulte, men gudløses attrå stoder han fra sig. doven hånd skaber fattigdom, flittiges hånd gør rig. en klog søn samler om sommeren, en dårlig sover om høsten. velsignelse er for retfærdiges hoved, på uret gemmer gudløses mund. den retfærdiges minde velsignes, gudløses navn smuldrer hen. den vise tager mod påbud, den brovrende dære styrttes. hvo lydefrit vandrer, vandrer trygt; men hvo der går krogveje, ham går det ilde. blinker man med øjet, volder man ondt, den brovrende dære styrttes. den retfærdiges mund er en livsens kilde, på uret gemmer gudløses mund. had vækker splid, kærlighed skjuler alle synder. på den kloges læber finder man visdom, stok er

til ryg på mand uden vid. de vise gemmer den indsigte, de har, dårens mund er truende våde. den riges gods er hans faste stad, armod de ringes våde. den retfærdiges vinding tjener til liv, den gudløses indtægt til synd. at vogte påtugt ervej tillivet, vild farer den, som viser revselse fra sig. retfærdige læber tier om had, en tåbe er den, der udspreder rygter. ved megen tale undgås ej brøde, klog er den, der vogter sin mund. den retfærdiges tunge er udsøgt sølv, gudløses hjerte er intet værd. den retfærdiges læber nærer mange, dårerne dør af mangel på vid. herrens velsignelse, den gør rig, slid og slæb lægger intet til. for tåben er skændselsgerning en leg, visdom er leg for mand med indsigt. hvad en gudløs frygter, kommer over hans hoved, hvad retfærdige ønsker, bliver dem givet. når storm farer frem, er den gudløse borte, den retfærdige står på evig grund. som eddike for tænder og røg for øjne så er den lade for dem, der sender ham. herrens frygt lægger dage til, gudløses år kortes af. retfærdige har glæde i vente, gudløses håb vil briste. for lydefri vandel er herren et værn, men en rædsel for udådsmand. den retfærdige rokket aldrig, ikke skal gudløse bo i landet. den retfærdiges mund bærer visdoms frugt, den falske tunge udryddes. den retfærdiges læber søger yndest, gudløses mund bærer falskheds frugt.

11

falske vægtskåle er herren en gru, fuldvægtigt lod er efter hans sind. kommer hovmod, kommer og skændsel, men med ydmyge følger der visdom. retsindiges uskyld leder dem trygt, troløse falskhed lægger dem øde. ej hjælper rigdom på vredens dag, men retfærd redder fra døden. den lydefris retfærd jævnner hans vej, for sin gudløshed falder den gudløse. retsindiges retfærd bringer dem frelse, troløse fanges i egen attrå. ved døden brister den gudløses håb, dårsers forventning brister. den retfærdige fries af trængsel, den gudløse kommer i hans sted. med sin mund lægger vanhellig næsten øde, retfærdige fries ved kundskab. ved retfærdiges lykke jubler en by, der er fryd ved gudløses undergang. ved retsindiges velsignelse rejser en by sig, den styrttes i grus ved gudløses mund. mand uden vid ser ned på sin næste, hvo, som har indsigt, tier. bagtaleren røber, hvad ham er betroet, den pålidelige skjuler sagen. uden styre står et folk for fald, vel står det til, hvor mange giver råd, den går det ilde, som borger for andre, tryk er den, der hader håndslag. yndefuld kvinde vinder manden ære; hader hun retsind, volder hun skændsel. de lade må savne gods, flittige vinder sig rigdom. kærlig mand gør vel mod sin sjæl, den grumme er hård ved sit eget kød. den gudløse skaber kun skuffende vinding, hvo retfærd sår, får virkelig løn. at hige efter retfærd er liv, at jage efter ondt er død. de svigefulde er herren en gru, hans velbehag ejer, hvo lydefrit vandr. visse undgår den onde ej straf, de retfærdiges æt går fri. som guldring i svinetryne er fager kvinde, der ikke kan skønne. retfærdiges ønske bliver kun til lykke, gudløse har kun vrede i vente. en strør om sig og gør dog fremgang, en anden nægter sig alt og mangler. gavmild sjæl bliver mæt; hvo an-

dre kvæger, kvæges og selv. hvo kornet gemmer, ham bander folket, velsignelse kommer over den, som sælger. hvo der jager efter godt, han søger efter yndest, hvo der higer efter ondt, ham kommer det over. hvo der stoler på sin rigdom, falder, retfærdige grønnes som løv. den, der øder sit hus, høster vind, dåre bliver visdoms træl. retfærdis frugt er et livets træ, vismand indfanger sjæle. en retfærdig reddes med nød og næppe, endsiges en gudløs, en, der synder.

12

at elske tugt er at elske kundskab, at hade revselse er dumt. den gode vinder yndest hos herren, den rænkefulde dømmer han skyldig. ingen står fast ved gudløshed, men retfærdiges rod skal aldrig rokket. en duelig kvinde er sin ægtemands krone, en dårlig er som edder i hans ben. retfærdiges tanker er ret, gudløses opspind er svig. gudløses ord er på lur efter blod, retsindiges mund skal bringe dem frelse. gudløse styrtet og er ikke mer. retfærdiges hus står fast. for sin klogskab prises en mand, til spot bliver den, hvis vid er vranget. hellere overses, når man holder træl, end optræde stort, når man mangler brød. den retfærdige føler med sit kvæg, gudløses hjerte er grumt. den mættes med brød, som dyrker sin jord, uden vid er den, der jager efter tomhed. de ondes fæstning jævnes med jorden, de retfærdiges rod holder stand. i lårernes brøde hildes den onde, den retfærdige undslipper nøden. af sin munds frugt mættes en mand med godt, et menneske får, som hans hænder har øvet. dårens færd behager ham selv, den vise hører på råd. en dåre giver straks sin krænke luft, den kloge spottes og lader som intet. den sanddru fremfører, hvad der er ret, det falske vidne kommer med svig. mangens snak er som sværdhug, de vises tunge læger. sanddru læbe består for evigt, løgnetunge et øjeblik. de, som smeder ondt, har svig i hjertet; de, der stifter fred, har glæde. den retfærdige times der intet ondt, - gudløse oplever vanheld på vanheld. logetælner er herren en gru, de ærlige har hans velbeag. den kloge dølger sin kundskab, tåbers hjerte udråber dårskab. de flittiges hånd skal råde, den lade tvinges til hoveriarbejde. hjertesorg bøjer til jorden, et venligt ord gør glad. den retfærdige vælger sin græsgang, gudløses vej vildleder dem selv. ladhed opskræmmer intet vildt, men kosteligt gods får den flittige tildelt. på retfærdis sti er der liv, til døden fører den onde vej.

13

viis søn elsker tugt, spotter hører ikke på skænd. af sin munds frugt nyder en mand kun godt, til vold står troløses hu. vogter man munden, bevarer man sjælen, den åbenmundede falder i våde. den lade attrår uden at få, men flittiges sjæl bliver mæt. den retfærdige hader løgnetale, den gudløse spreder skam og skændsel. retfærd skærmer, hvo lydefrit vandr, synden fælder de gudløse. mangel lader rig og ejer dog intet, mangel lader fattig og ejer dog meget. mands rigdom er løsepenge for hans liv, fattigmand får ingen trusel

at høre. retfærdiges lys bryder frem, gudløses lampe går ud. ved hovmod vækkes kun splid, hos dem, der lader sig råde, er visdom. rigdom, vundet i hast, smuldrer hen, hvad der samles håndfuld for håndfuld, øges. at bie længe gør hjertet sygt, opfyldt ønske er et livets træ. den, der lader hånt om ordet, slås ned, den, der frygter budet, får løn. vismands lære er en livsens kilde, derved undgås dødens snarer. god forstand vinder yndest, troløses vej er deres undergang. hver, som er klog, går til værks med kundskab, tåben udfolder dårskab. gudløs budbringer går det galt, troværdigt bud bringer lægedom. afvises tugt, får man armod og skam; agtes på revselse, bliver man æret. opfyldt ønske er sødt for sjælen, at vige fra ondt er tåber en gru. omgås vismænd, så bliver du viis, ilde faren er tåbers ven. vanheld følger syndere, lykken når de retfærdige. den gode efterlader børnebrn arv, til retfærdige gemmes synderens gods. på fattigfolks nyjord er rigelig føde, mens mangel rives bort ved uret. hvo riset sparer, hader sin søn, den, der elsker ham, tugter i tide. den retfærdige spiser, til sulten er stillet, gudløses bug er tom.

14

visdom bygger sit hus, dårskabs hænder river det ned. hvo redeligt vandrer, frygter herren, men den, som går krogveje, agter ham ringe. i dårens mund er ris til hans ryg, for de vise står læberne vagt. når der ikke er okser, er laden tom, ved tyrens kraft bliver høsten stor. sanddru vidne lyver ikke, det falske vidne farer med løgn. spotter søger visdom, men finder den ikke, til kundskab kommer forstandig let. gå fra en mand, som er en tåbe, der mærker du intet til kundskabs læber. den kloge i sin visdom er klar på sin vej, men tåbers dårskab er svig. med dårer driver skyldofret spot, men velvilje råder iblandt retsindige. hjertet kender sin egen kvide, fremmede blander sig ej i dets glæde. gudløses hus lægges øde, retsindiges telt står i blomst. mangel vej synes manden ret, og så er dens ende dog dødens vej. selv under latter kan hjertet lide, og glædens ende er kummer. af sine veje mættes den frafaldne, af sine gerninger den, som er god. den tankeløse tror hvert ord, den kloge overtænker sine skridt. den vise ængstes og skyr det onde, tåben buser sorgløs på. den hidsige bærer sig tåbeligt ad, man hader rænkefuld mand. de tankeløse giver dårskab i arv, de kloge efterlader sig kundskab. onde må bukke for gode, gudløse stå ved retfærdiges døre. fattigmand hades endog af sin ven, men rigmands venner er mange. den, der foragter sin næste, synder, lykkelig den, der har medynk med arme. de, som virker ondt, farer visseilig vild; de, som virker godt, finder nåde og trofasthed. ved al slags møje vindes der noget, mundsvejr volder kun tab. de vises krone er kløgt, tåbers krans er dårskab. sanddru vidne frelser sjæle; den, som farer med løgn, bedrager. den stærkes tillid er herrens frygt, hans sønner skal have en tilflugt. herrens frygt er en livsens kilde, derved undgås dødens snarer. al folket er stort, er kongens hæder, brist på folk er fyrstens fald. den sindige er rig på indsigt, den heftige driver det vidt i dårskab. sagtmødtigt hjerte er liv for legemet, avind er edder i benene. at

kue den ringe er hån mod hans skaber, han æres ved medynk med fattige. ved sin ondskab styrtes den gudløse, ved lydefri færd er retfærdige trygge. visdom bor i forstandiges hjerte, i tåbers indre kendes den ikke. retfærdighed løfter et folk, men synd er folkenes skændsel. en klog tjener har kongens yndest, en vanartet rammer hans vrede.

15

mildt svar stiller vrede, sårende ord vækker nag. vises tunge drypper af kundskab, dårskab strømmer fra tåbers mund. alle vegne er herrens øjne, de udspjæder onde og gode. et livets træ er tungens mildhed, dens falskhed giver hjertesår. dåre lader hånt om sin faders tugt, klog er den, som tager vare på revselse. den retfærdiges hus har megen velstand, den gudløses høst lægges øde. vises læber udstrør kundskab, tåbers hjerte er ikke ret. gudløses offer er herren en gru, retsindiges bøn har han velbehag i. den gudløses færd er herren en gru, han elsker den, der stræber efter retfærd. streng tugt er for den, der forlader vejen; den, der hader revselse, dør. dødsrige og afgrund ligger åbne for herren, endsigte da menneskebørnens hjerter. spotter en ynder ikke at revses, til vismænd går han ikke. glad hjerte giver venligt ansigt, ved hjertesorg bliver modet brudt. den forstandiges hjerte søger kundskab, tåbers mund lægger vind på dårskab. alle den arnes dage er onde, glad hjerte er stadigt gæstebud. bedre lidet med herrens frygt end store skatte med uro. bedre en ret grønt med kærlighed end fedet okse og had derhos. vredladeren mand vækker splid, sindig mand stiller trætte. den lades vej er spærret af tjørn, de flittiges sti er banet. viis søn glæder sin fader, tåbe til menneske foragter sin moder. dårskab er glæde for mand uden vid, mand med indsigt går lige frem. er der ikke holdt råd, så mislykkes planer, de lykkes, når mange rådslår. mand er glad, når hans mund kan svare, hvor godt er et ord i rette tid. den kloge går opad på livets vej for at undgå dødsriget nedentil. hovmodiges hus river herren bort, han fastsætter enkens skel. onde tanker er herren en gru, men hulde ord er rene. den øder sit hus, hvem vinding er alt; men leve skal den, der hader gave. den retfærdiges hjerte tænker, for det svarer, gudløses mund lader ondt strømme ud. herren er gudløse fjern, men hører retfærdiges bøn. milde øjne fryder hjertet, godt bud giver marv i benene. øret, der lytter til livsens revselse, vil gerne dvæle iblandt de vise. hvo tugt forsmår, lader hånt om sin sjæl, men vid fanger den, der lytter til revselse. herrens frygt er tugt til visdom, ydmyghed først og siden ære.

16

hjerterets råd er menneskets sag. tungens svar er fra herren. en mand holder al sin færd for ren, men herren vejer ånder. vælt dine gerninger på herren, så skal dine planer lykkes. alt skabte herren, hvert lit sit, den gudløse også for ulykkens dag. hver hovmodig er herren en gru, visseilig slipper han ikke for straf. ved mildhed og troskab sones brøde, ved her-

rens frygt undviger man ondt. når herren har behag i et menneskes veje, gør han endog hans fjender til venner. bedre er lidet med retfærd end megen vinding med uret. menneskets hjerte udtænker hans vej, men herren styrer hans fjed. der er gudsdom på kongens læber, ej fejler hans mund, når han dømmes. ret bismør og vægtskål er herrens, hans værk er alle posens lodder. gudløs færd er konger en gru, thi ved retfærd grundfæstes tronen. retfærdige læber har kongens yndest, han elsker den, der taler oprigtigt. kongens vrede er dødens bud, vismand evner at mildne den. i kongens åsyns lys er der liv, som vårregnets sky er hans yndest. at vinde visdom er bedre end guld, at vinde indsigt mere end sølv. de retsindiges vej er at vige fra ondt; den vogter sit liv, som agter på sin vej. hovmod går forud for fald, overmod forud for snublen. hellere sagtmodig med ydmyge end dele bytte med stolte. vel går det den, der mærker sig ordet; lykkelig den, der stoler på herren. den vise kaldes forstandig, læbernes sødme øger viden. kløgt er sin mand en livsens kilde, dårskab er dærsers tugt. den vises hjerte giver munden kløgt, på læberne lægger det øget viden. hulde ord er som flydende honning, søde for sjælen og sunde for legemet. mangel synes manden ret, og så er dens ende dog dødens veje. en arbejders hunger arbejder for ham, thi mundens krav driver på ham. en nidding graver ulykkesgrave, det er, som brændte der ild på hans læber. rænkefuld mand sætter splid; den, der bagtaler, skiller venner. voldsmand lokker sin næste og fører ham en vej, der ikke er god. den, der stirrer, har rænker for; knibes læberne sammen, har man fuldbyrdet ondt. grå hår er en dejlig krone, den vindes på retfærdes vej. større end helt er sindig mand, større at styre sit sind end at tage en stad. i brystfolden rystes loddet, det falder, som herren vil.

17

bedre en tør bid brød med fred end huset fuldt af sul med trætte. klog træl bliver herre over dårlig søn og får lod og del mellem brødre. digel til sølv og ovn til guld, men den, der prøver hjertes, er herren. den onde hører på onde læber, løgneren lytter til giftige tunger. hvo fattigmand spotter, håner hans skaber, den skadefro slipper ikke for straf. de gamles krone er børnebørn, sønners stolthed er fædre. ypperlig tale er ej for en dære, end mindre da løgnfor den, som er ædel. som en troldesten er gaver i giverens øjne; hvorhen den end vender sig, gør den sin virkning. den, der dølger en synd, søger venskab, men den, der rippes op i en sag, skiller venner. bedre virker skænd på forstandig end hundrede slag på en tåbe. den onde har kun genstridigbed for, men et skænselsløst bud er udsendt imod ham. man kan møde en bjørn, hvis unger er taget, men ikke en tåbe udi hans dårskab. den, der gengældes godt med ondt, fra hans hus skal vanheld ej vige. at yppe strid er at åbne for vand, hold derfor inde, før strid bryder løs. at frikende skyldig og dømme uskyldig, begge dele er herren en gru. hvad hjælper penge i tåbens hånd til at købe en visdom, når viddet mangler? ven viser kærlighed når som helst, broder fødes til hjælp i nød. mand uden

vid giver håndslag og går i borgen for næsten. ven af kiv er ven af synd; at højne sin dør er at attrå fald. ej finder man lykke, når hjertet er vrangt, man falder i våde, når tungen er falsk. den, der avler en tåbe, får sorg, dærens fader er ikke glad. glad hjerte er godt for legemet, nedslået sind suger marv af benene. den gudløse tager gave i løn for at bøje rettens gænge. visdom står den forstandige for øje, tåbens blik er ved jordens ende. tåbelig søn er sin faders sorg, kvide for hende, som fødte ham. at straffe den, der har ret, er ilde, værre endnu at slå de ædle. den, som har kundskab tøjer sin tale, mand med forstand er koldblodig. selv dæren, der tier, gælder for viis, forstandig er den, der lukker sine læber.

18

særlingen søger et påskud, med vold og magt vil han strid. tåben ynder ej indsigt, men kun, at hans tanker kommer for lyset. hvor gudløshed kommer, kommer og spot, skam og skændsel følger. ord i mands mund er dybe vande, en rindende bæk, en visdomskilde. det er ilde at give en skyldig medhold, så man afviser skyldfris sag i retten. tåbens læber fører til trætte, hans mund råber højt efter hug, tåbens mund er hans våde, hans læber en snare for hans liv. bagtalerens ord er som lækkerbidskener, de synker dybt i bugen. den, der er efterladt i gerning, er også broder til øde-land. herrens navn er et stærkt tårn, den retfærdige løber derhen og bjærges. den riges gods er hans faste stad, og tykkes ham en knejsende mur. mands hovmod går forud for fald, ydmyghed forud for ære. om nogen svarer, førend han hører, regnes det ham til dårskab og skændsel. mands mod udholder sygdom, men hvo kan bære en sønderbrudt ånd? den forstandiges hjerte vinder sig kundskab, de vises øre attrår kundskab. gaver åbner et menneske vej og fører ham hen til de store. den, der taler først i en trætte har ret, til den anden kommer og går ham efter. loddet gør ende på trætter og skiller de stærkeste ad. krænkede broder er som en fæstning, trætter som portslå for borg. mands bug mættes af mundens frugt, han mættes af læbernes grøde. død og liv er i tungens vold, hvo der tøjer den, nyder dens frugt. fandt man en hustru, fandt man lykken og modtog nåde fra herren. fattigmand beder og trygler, rigmand svarer med hårde ord. med mange fæller kan mand gå til grunde, men ven kan overgå broder i troskab.

19

bedre fattigmand med lydefri færd end en, som går krogveje, er han end rig. at mangle kundskab er ikke godt, men den træder fejl, som har hastværk. et menneskes dårskab øder hans vej, men på herren vredes hans hjerte. gods skaffer mange venner, den ringe skiller hans ven sig fra. det falske vidne undgår ej straf; den slipper ikke, som farer med løgn. mange bejler til stormands yndest, og alle er venner med gavmild mand. fattigmands frænder hader ham alle, end mere skyr hans venner ham da. ej frelses den, som jager efter ord. den, der vinder vid, han elsker

sin sjæl, og den, der vogter på indsigt, får lykke. det falske vidne undgår ej straf, og den, der farer med løgn, går under. vellevned sømmer sig ikke for tåbe, end mindre for træl at herske over fyrster. klogskab gør mennesket sindigt, hans ære er at overse brøde. som brøl af en løve er kongens vrede, som dug på græs er hans gunst. tåbelig son er sin faders ulykke, kvindekiv er som ustandseligt tagdryp. hus og gods er arv efter fædre, en forstandig hustru er fra herren. dovenskab sænker i dvale, den lade sjæl må sulte. den vogter sin sjæl, som vogter på budet, men skodesløs vandel fører til død. er man god mod den ringe, låner man herren, han gengælder en, hvad godt man har gjort. tugt din søn, imens der er håb, ellers stiler du efter at slå ham ihjel. den, som er hidsig, må bøde, ved skånsel gør man det værre. hør på råd og tag ved lære, så du til sidst bliver viis. i mands hjerte er mange tanker, men herrens råd er det, der står fast. vinding har man af godhed, hellere fattig end løgner. herrens frygt er vej til liv, man hviler mæt og frygter ej ondt. den lade rækker til fadet, men fører ej hånden til munden. får spottere hug, bliver tankeløs klog, ved revselse får den forstandige kundskab. mishandle fader og bortjage moder gør kun en dårlig, vartartet søn. hør op, min søn, med at høre på tugt og så fare vild fra kundskabsord. niddingevinde spotter retten, gudløses mund er glubsk efter uret. slag er rede til spottere, hug til tåbers ryg.

20

en spotter er vinen, stærk drik slår sig løs, og ingen, som raver deraf, er viis. som lovebrøl er rædslen, en konge vækker, at vække hans vrede er at vove sit liv. mands ære er det at undgå trætte, men alle tåber vil strid. om efteråret pløjer den lade ikke, han søger i høst, men finder intet. råd i mands hjerte er dybe vande, men mand med indsigt drager det op. man-gen kaldes en velvillig mand, men hvem kan finde en trofast mand? retfærdig er den, som lydefrit vandrer, hans sønner får lykke efter ham. kongen, når han sidder i dommersædet, sigter alt ondt med sit blik. hvo kan sige: "jeg rensed mit hjerte, og jeg er ren for synd!" to slags vægt og to slags mål, begge dele er herren en gru. selv drengen kendes på det, han gør, om han er ren og ret hans færd. øret, der hører, og øjet, der ser, herren skabte dem begge. elsk ikke søvn, at du ej bliver fattig, luk øjnene op og bliv mæt. køberen siger: "usselt, usselt!" men skyder af handelen, når han går bort. har man end guld og perler i mængde, kosteligst smykke er kundskabslæber. tag hans klæder, han borged for en anden, pant ham for fremmedes skyld! sødt smager løgnens brød, bagefter fyldes munden med grus. planer, der lægges ved rådslagning, lykkes; for krig efter modent overlæg! bagtaleren røber, hvad ham er betroet, hav ej med en åbenmundet at gøre! den, der bander fader og moder, i bælgmørke går hans lampe ud. først haster man efter en arv, men til sidst velsignes den ikke. sig ikke: "ondt vil jeg gengælde!" bi på herren, så hjælper han dig. to slags lodder er herren en gru, det er ikke godt, at vægten er falsk. fra herren er mands fjed, hvor kan et menneske fatte sin skæbne! det er farligt at sige tankeløst:

"helligt!" og først efter løftet tænke sig om. viis konge sigter de gudløse, lader tærskeluhul gå over dem. menneskets ånd er en herrens lampe, den ransager alle hans indres kamre. godhed og troskab vogter kongen, han støtter sin trone ved retfærd. unges stolthed er deres styrke, gamles smykke er grånet hår. blodige strimer renser den onde og hug hans indres kamre.

21

en konges hjerte er bække i herrens hånd, han leder det hen, hvor han vil. en mand holder al sin færd for ret, men herren vejer hjerter. at øve ret og skel er mere værd for herren end offer. hovmodige øjne, et opblæst hjerte, selv gudløses nyjord er synd. kun overflod bringer den flittiges råd, hver, som har hastværk, får kun tab. at skabe sig rigdom ved løgnestunge er jag efter vind i dødens snarer. gudløses voldsfærd bortriver dem selv, thi de vægrer sig ved at øve ret. skyldtyntet mand går krogveje, den renes gerning er ligetil. hellere bo i en krog på taget end fælles hus med frættekær kvinde. den gudløses sjæl har lyst til ondt, hans øjne ynker ikke hans næste. må spotter bøde, bliver tankeløs klog, har vismand fremgang, da vinder han kundskab. den retfærdige har øje med den gudløses hus, han styrter gudløse folk i ulykke. hvo øret lukker for småmands skrig, skal råbe selv og ikke få svar. lønlig gave mildner vrede, stikpenge i brystfolden voldsom harme. rettens gænge er den retfærdiges glæde, men udådsmandenes rædsel. den, der farer vild fra kløgtens vej, skal havne i skyggers forsamling. lyst til morskab fører i trang, lyst til olie og vin gør ej rig. den gudløse bliver løsepenge for den retfærdige, den troløse kommer i retsindiges sted. hellere bo i et ørkenland end hos en trættekær, arrig kvinde. i den vises bolig er kostelig skat og olie, en tåbe af et menneske øder det. den, der higer efter retfærd og godhed vinder sig liv og ære. vismand stormer heltes by og styrter værnet, den stolede på. den, der vogter sin mund og sin tunge, vogter sit liv for trængsler. - den opblæste stolte kaldes en spotter, han handler frækt i hovmod. den lades attrå bliver hans død, thi hans hænder vil intet bestille. ugeringsmand er stadig i trang, den retfærdige giver uden at spare. vederstyggeligt er de gudløses offer, især når det ofres for skændselsdåd. løgnagtigt vidne går under, mand, som vil høre, kan tale fremdeles. den gudløse optræder frækt, den retsindige overtænker sin vej. visdom er intet, indsigt er intet, råd er intet over for herren. hest holdes rede til stridens dag, men sejren er herrens sag.

22

hellere godt navn end megen rigdom, yndest er bedre end solv og guld rig og fattig mødes, herren har skabt dem begge. den kloge ser faren og søger i skjul, tankeløse går videre og boder. lønnen for ydmyghed og herrens frygt er rigdom, ære og liv. på den svigefuldes vej er der torne og snarer; vil man vogte sin sjæl, må man holde sig fra dem. væn drengen til den vej, han skal følge, da viger han ikke derfra, selv gam-

mel. over fattigfolk råder den rige, låntager bliver långivers træl. hvo uret sår, vil høste fortræd, hans vredes ris skal slå ham selv. den vennesaale velsignes, thi han deler sit brød med den ringe. driv spotteren ud, så går trætten med, og hiv og smæden får ende. herren elsker den rene af hjertet; med ynde på læben er man kongens ven. herrens øjne agter på kundskab, men han kuldkaster troløses ord. den lade siger: "en løve på gaden! jeg kan let blive revet ihjel på torvet." fremmed kvindes mund er en bundløs grav, den, herren er vred på, falder deri. dårskab er knyttet til ynglingens hjerte, tugtens ris skal tjerne den fra ham. vold mod den ringe øger hans eje, gave til rigmand gør ham kun fattig. - bøj øret og hør de vises ord, vend hjertet til og kend deres liflighed! vogter du dem i dit indre, er de alle rede på læben. for at din lid skal stå til herren, lærer jeg dig i dag. alt i går optegned jeg til dig, alt i forgårs råd og kundskab for at lære dig rammende sandhedsord, at du kan svare sandt, når du spørges. røv ej fra den ringe, fordi han er ringe, knus ikke den arme i porten: thi herren fører deres sag og raner deres ransmænds liv. vær ej ven med den, der let bliver hidsig, omgås ikke vredebladen mand, at du ikke skal lære hans stier og hente en snare for din sjæl. hør ikke til dem, der giver håndslag, dem, som borger for gæld! såfremt du ej kan betale, tager man sengen, du ligger i. flyt ej ældgamle skel, dem, dine fædre satte. ser du en mand, som er snar til sin gerning, da skal han stedes for konger, ikke for folk af ringe stand.

23

når du sidder til bords hos en stormand, mærk dig da nøje, hvem du har for dig, og sæt dig en kniv på struben, i fald du er alt for sulten. attrå ikke hans lækre retter, thi det er svigefuld kost. slid dig ikke op for at vinde dig rigdom, brug ej din forstand dertil! skal dit blik flyve efter den uden at finde den? visse! ligesom du sig vinger som ørnen, der flyver mod himlen. spis ej den misundeliges brød, attrå ikke hans lækre retter; thi han sidder med karrige tanker; han siger til dig: "spis og dri!" men hans hjerte er ikke med dig, den bid, du har spist, må du udspy, du spilder dine fagre ord. tal ikke for tåbens ører, thi din kloge tale agter han ringe. flyt ej ældgamle skel, kom ikke på faderløses mark; thi deres løser er stærk, han fører deres sag imod dig. vend dit hjerte til tugt, dit øre til kundskabs ord. spar ej drengen for tugt; når du slår ham med riset, undgår han døden; du slår ham vel med riset, men redder hans liv fra dødsriget. min søn, er dit hjerte viist, så glæder mit hjerte sig også, og mine nyrer jubler, når dine læber taler, hvad ret er! dit hjerte være ikke skinsygt på syndere, men stadig ivrigt i herrens frygt; en fremtid har du visse! ligesom du, dit håb bliver ikke til intet. hør, min søn, og bliv viis, lad dit hjerte gå den lige vej. hør ikke til dem, der svælger i vin, eller dem, der frådser i kød; thi dranker og fråder forarmes, søvn giver lasede klæder. hør din fader, som avlede dig, ringeagt ikke din gamle moder! køb sandhed og sælg den ikke, visdom, tugt og forstand. den retfærdiges fader jubler; har man avlet en vismand, glædes man ved ham; din fader og

moder glæde sig, hun, der fødte dig, jubel! giv mig dit hjerte, min søn, og lad dine øjne synes om mine veje! thi en bundløs grav er skøgen, den fremmede kvinde, en snæver brønd; ja, som en stimand ligger hun på lur og øger de troløses tal blandt mennesker. hvem har ak, og hvem har ve, hvem har kiv, og hvem har klage? hvem har sår uden grund, hvem har sløve øjne? de, som sidder sent over vinen, som kommer for at smage den stærke drikk. se ikke til vinen, hvor rød den er, hvorledes den perler i bægeret; den glider så glat, men bider til sidst som en slange og spy sin gift som en øgle; dine øjne skuer de sælsomste ting, og bagvendt taler dit hjerte; du har det, som lå du midt i havet, som lå du oppe på en mastetop. "de slog mig, jeg folte ej smerte, gav mig hug, jeg mærked det ikke; når engang jeg vågner igen, så søger jeg atter til vinen!"

24

misund ej onde folk, hav ikke lyst til at være med dem; thi deres hjerte pønser på vold, deres læbers ord volder men. ved visdom bygges et hus, ved indsigt holdes det oppe, ved kundskab fyldes kamrene med alskens kostelig, herligt gods. vismand er større end kæmpe, kyndig mand mer end kraftkarl. thi krig skal du føre efter modent overlæg, vel står det til, hvor mange giver råd. visdom er dåren for høj, han åbner ej munden i porten. den, der har ondt i sinde, kaldes en rænkefuld mand. hvad en dåre har for, er synd, en spotter er folk en gru. taber du modet på trængslens dag, da er din kraft kun ringe. frels dem, der slæbes til døden, red dem, der vakler hen for at dræbes. siger du: "se, jeg vidste det ikke" - mon ej han, der vejer hjerter, kan skønne? han, der tager vare på din sjæl, han ved det, han gengælder mennesker, hvad de har gjort. spis honning, min søn, det er godt, og kubens saft er sød for din gane; vid, at så er og visdom for sjælen! når du finder den, har du en fremtid, dit håb bliver ikke til intet. lur ej på den retfærdiges bolig, du gudløse, ødelæg ikke hans hjem; thi syv gange falder en retfærdig og står op, men gudløse styrter i fordærv. falder din fjende, så glæd dig ikke, snubler han, juble dit hjerte ikke, at ikke herren skal se det med mishag og vende sin vrede fra ham. græm dig ej over ugeringsmænd, misund ikke de gudløse; thi den onde har ingen fremtid, gudløses lampe går ud. frygt herren og kongen, min søn, indlad dig ikke med folk, som gør oprør; thi brat kommer ulykke fra dem, uventet fordærv fra begge. også følgende ord-sprog er af vise mænd. partiskhed i retten er ilde. mod den, som kender en skyldig fri, er folkeslags banden, folkefærdes vrede; men dem, der dømmer med ret, går det vel, dem kommer lykkens velsignelse over. et kys på læberne giver den, som kommer med ærligt svar. fuldfør din gerning udendørs, gør dig færdig ude på marken og byg dig siden et hus! vidn ikke falsk mod din næste, vær ikke letsindig med dine læber; sig ikke: "jeg gør mod ham, som han gjorde mod mig, jeg gengælder hver hans gerning." jeg kom forbi en lad mands mark og et uforstandigt menneskes vingård; se, den var overgroet af tidsler, ganske skjult af nælder; stendiget om den lå nedbrudt. jeg skued

og skrev mig det bag øre, jeg så og tog lære deraf: lidt søvn endnu, lidt blund, lidt hvile med samlagte hænder: som en stimand kommer da fattigdom over dig, trang som en skjoldvæbnet mand.

25

følgende er også ordsprog af salomo, som kong ezekias af judas mænd samlede. guds ære er det at skjule en sag, kongers ære at granske en sag. himlens højde og jordens dybde og kongers hjerte kan ingen granske. når slagger fjernes fra sølv, så bliver det hele lutret; når gudløse fjernes fra koogen, grundfæstes hans trone ved retfærd. bryst dig ikke for kongen og stil dig ikke på de stores plads; det er bedre, du får bud: "kom herop!" end man flytter dig ned for en stormands øjne. hvad end dine øjne har set, skrid ikke til trætte straks; thi hvad vil du siden gøre, når din næste gør dig til skamme? for sagen med din næste til ende, men røb ej andenmands hemmelighed thi ellers vil den, der borer det, smæde dig og dit onde rygte aldrig dø hen. æbler af guld i skåle af sølv er ord, som tales i rette tid. en guldring, et gyldent smykke er revsende vismand for lyttende øre. som kolende sne en dag i høst er pålideligt bud for dem, der sender ham; han kvæger sin herres sjæl. som skyer og blæst uden regn er en mand, der skryder med skrømtet gavmildhed. ved tålmod overtales en dommer, mild tunge sønderbryder ben. finder du honning, så spis til behov, at du ikke bliver mæt og igen spyd den ud. sæt sjældent din fod i din næstes hus, at han ej får for meget af dig og ledes. som stridsøkse, sværd og hvassen pil er den, der vidner falsk mod sin næste. som ormstukken tand og vaklende fod er troløs mand på trængselsens dag. som at lægge frakken, når det er frost, og hælde surt over natron, så er det at synges for mismodig mand. sulter din fjende, så giv ham at spise, tørster han, giv ham at drikke; da sanker du gloende kul på hans hoved, og herren lønner dig for det. nordenvind fremkalder regn, bagtalende tunge vrede miner. hellere bo i en krog på taget end fælles hus med trættekær kvinde. hvad koldt vand er for en vansmættet sjæl, er glædesbud fra et land i det fjerne. som grumset kilde og ødelagt væld er retfærdig, der vakler i gudløses påsyn. ej godt at spise for megen honning, spar på hædrende ord. som åben by uden mur er en mand, der ikke kan styre sit sind.

26

som sne om somren og regn høsten så lidt hører ære sig til for en tåbe. som en spurv i fart, som en svale i flugt så rammer ej banden mod sagesløs mand. svøbe for hest, bidsel for æsel og ris for tåbers ryg. svar ej tåben efter hans dårskab, at ikke du selv skal blive som han. svar tåben efter hans dårskab, at han ikke skal tykkes sig viis. den afhugger fødderne og ind-drikker vold, som sender bud ved en tåbe. slappe som den lammes ben er ordsprog i tåbers mund. som en, der binder stenen fast i slyngen, er den, der hædrer en tåbe. som en torne-kæp, der falder den drukne i hænde, er ordsprog i tåbers mund. som en skytte, der

sårer enhver, som kommer, er den, der lejer en tåbe og en drukken. som en hund, der vender sig om til sit spy, er en tåbe, der gentager dårskab. ser du en mand, der tykkes sig viis, for en tåbe er der mere håb end for ham. den lade siger: "et rovdyr på vejen, en løve ude på torvene!" døren drejer sig på sit hængsel, den lade på sit leje. den lade rækker til fadet, men gider ikke føre hånden til munden. den lade tykkes sig større vismand end syv, der har kloge svar. den griber en hund i øret, som blander sig i uvedkommende strid. som en vanvittig mand, der udslynger gløder, pile og død, er den, der sviger sin næste og siger: "jeg spøger jo kun." er der intet brænde, går ilden ud, er der ingen bagtaler, stilles trætte. trækul til gløder og brænde til ild og trættekær mand til at optænde kiv. bagtalerens ord er som lækkerbidskener, de synker dybt i legemets kamre. som solvovertæk på et lerkar er ondsindet hjerte bag glatte læber. avindsmand hykler med læben, i sit indre huser han svig; gør han røsten venlig, tro ham dog ikke, thi i hans hjerte er syvfold gru. den, der følger sit had med svig, hans ondskab kommer frem i folkets forsamling i graven, man graver, falder man selv, af stenen, man vælter, rammes man selv. løgnetunge giver mange hug, hyklersk mund volder fald.

27

ros dig ikke af dagen i morgen, du ved jo ikke, hvad dag kan bringe. lad en anden rose dig, ikke din mund, en fremmed, ikke dine egne læber. sten er tung, og sand vejer til, men tung fremfor begge er dærsers galde. vrede er grum, og harme skummer, men skin-syge, hvo kan stå for den? hellere åbenlys revselse end kærlighed, der skjules. vennehands hug er ærligt mente, avindsmands kys er mange. den mætte vrager honning, alt beskt er sødt for den sultne. som fugl, der må fly fra sin rede, er mand, der må fly fra sit hjem: olie og røgelse fryder sindet, men sjælen sønderslides af kummer. slip ikke din ven og din faders ven, gå ej til din broders hus på din ulykkes dag. bedre er nabo ved hånden end broder i det fjerne. vær viis, min søn, og glæd mit hjerte, at jeg kan svare den, der smæder mig. den kloge ser faren og søger i skjul, tankeløse går videre og bøder, tag hans klæder, han borged for en anden, pant ham for fremmedes skyld! den, som årle højlødt velsigner sin næste, han får det regnet for banden. ustandseligt tagdryp en regnvejrsdag og trættekær kvinde ligner hinanden; den, som vil skjule hende, skjuler vind, og hans højre griber i olie. jern skærpes med jern, det ene menneskes skærper det andet. røgter man et figentræ, spiser man dets frugt; den, der vogter sin herre, æres. som i vandspejlet ansigt møder ansigt, slår menneskehjerte menneske i møde. dødsrige og afgrund kan ikke mættes, ej heller kan menneskens øjne mættes. digel til sølv og ovn til guld, efter sit ry bedømmes en mand. Om du knuste en dåre i morter med støder midt imellem gryn, hans dårskab veg dog ej fra ham. mærk dig, hvorledes dit småkvæg ser ud, hav omhu for dine hjoede; thi velstand varer ej evigt, rigdom ikke fra slægt til slægt; er sommergræsset svundet, grønt spiret frem, og sankes bjergenes urter, da har du lam til at give dig klæder og

bukke til at købe en mark, gedemælk til mad for dig og dit hus, til livets ophold for dine piger.

28

den gudløse flyr, skønt ingen er efter ham; tryk som en løve er den retfærdige. ved voldsmands brøde opstår strid, den kvæles af mand med forstand. en fattig tyrann, der kuer de ringe, er regn, der hærger og ej giver brød. hvo loven sviger, roser de gudløse, hvo loven holder, er på krigsfod med dem. ildesindede fatter ej ret; alt fatter de, som søger herren. hellere en fattig med lydfri færd end en, som går krogveje, er han end rig. forstandig som tager vare på loven, men drankeres fælle gør sin fader skam. hvo velstand øger ved åger og opgæld, samler til en, som er mild mod de ringe. den, der vender sit øre fra loven, endog hans bøn er en gru. leder man retsindige vild på onde veje, falder man selv i sin grav; men de lydfri arver lykke. rigmand tykkes sig viis, forstandig småmand gennemskuer ham. når retfærdige jubler, er herligheden stor, vinder gudløse frem, skal man lede efter folk. at dølge sin synd fører ikke til held, men bekendes og slippes den, finder man nåde. saligt det menneske, som altid ængstes, men forhærdet man sit hjerte, falder man i ulykke. en brølende løve, en grådigt bjørn er en gudløs, som styrer et ringe folk. uforstandig fyrste over megen vold, langt liv får den, der hader rov. et menneske, der tynges af blodskyld, er på flugt til sin grav; man hjælpe ham ikke. den, som vandrer lydfrit, frelses, men den, som går krogveje, falder i graven. den mættes med brød, som dyrker sin jord, med fattigdom den, der jager efter tomhed. ærlig mand velsignes rigt, men jag efter rigdom undgår ej straf. at være partisk er ikke godt, en mand kan forse sig for en bid brød. misundelig mand vil i hast vinde gods; at trang kommer over ham, ved han ikke. den, der revser, får tak til sidst fremfor den, hvis tunge er slesk. stjæle fra forældre og nægte, at det, er synd, er at være fælle med hængende mand. den vindesye vækker splid, men den, der stoler på herren, kvæges. den, der stoler på sit vid, er en tåbe, men den, der vandrer i visdom, reddes. hvo fattigmand giver, skal intet fattes, men mangelofte bandes, hvo øjnene lukker. vinder gudløse frem, kryber folk i skjul; når de omkommer, bliver de retfærdige mange.

29

hvo nakken gør stiv, skønt revset tit, han knuses brat uden lægedom. er der mange retfærdige, glædes folket, men råder de gudløse, sukker folket. hvo visdom elsker, glæder sin fader, hvo skøger omgås, bortødsler gods. kongen grundfæster landet med ret, en udsuger lægger det øde. mand, der smigrer sin næste, breder et net for hans fod. i sin brode hildes den onde, den retfærdige jubler af glæde. den retfærdige kender de ringes retssag; den gudløse skøner intet. spottere ophidser byen, men vismænd, de stiller vrede. går vismand i rette med dåre, vredes og ler han, alt preller af. de blodtørstige hader lydfri mand, de retsindige tager sig af ham. en tåbe slip-

per al sin voldsomhed løs, vismand stiller den om-sider. en fyrste, som lytter til løgnetale, får lufter gudløse tjenere. fattigmand og blodsuger mødes, herren giver begges øjne glans. en konge, der dømmer de ringe med ret, hans trone står fast evindeligt. ris og revselse, det giver visdom, uvorn dreng gør sin moder skam. bliver mange gudløse tiltager synd; retfærdige ser med fryd deres fald. tugt din søn, så kvæger han dig og bringer din sjæl, hvad der smager. uden syner forvildes et folk; salig den, der vogter på loven. med ord lader træl sig ikke tugte, han fatter dem vel, men adlyder ikke. ser du en mand, der er hastig til tale, for en tåbe er der snarere håb end for ham. forvæner man sin træl fra ung, vil han til sidst være herre. hid-sig mand vækker strid, vredladen mand gør megen synd. et menneskes hovmod ydmyger ham, den yd-myge opnår ære. hæleren hader sit liv, han hører for-bandelsen, men melder intet. frygt for mennesker leder i snare, men den, der stoler på herren, er bjær-get. mange søger en fyrstes gunst; mands ret er dog fra herren. urettens mand er retfærdiges gru, hvo re-deligt vandrer, gudløses gru.

30

massaiten agur, jakes søns ord. manden siger: træ-t har jeg slidt mig, gud, træ har jeg slidt mig, gud, jeg svandt hen; thi jeg er for dum til at regnes for mand, mands vid er ikke i mig; visdom lærte jeg ej, den hel-lige lærte jeg ikke at kende. hvo opsteg til himlen og nedsteg igen, hvo samlede vinden i sine næver, hvo bandt vandet i et klæde, hvo greb fat om den vide jord? hvad er hans navn og hans søns navn? du kender det jo. al guds tale er ren, han er skjold for dem, der lider på ham. læg intet til hans ord, at han ikke skal stemple dig som løgner. tvende ting har jeg bedet dig om, nægt mig dem ej, før jeg dør: hold svig og løgneord fra mig: giv mig hverken armod eller rigdom, men lad mig nyde mit tilmålte brød, at jeg ikke skal blive for mæt og fornægte og sige: "hvo er herren?" eller blive for fattig og stjele og volde min guds navn men. bagtal ikke en træl for hans herre, at han ikke forbander dig, så du må bøde. der findes en slægt, som forbander sin fader og ikke velsigner sin moder, en slægt, der tykkes sig ren og dog ej har tvæ-tet snavset af sig, en slægt med de stolteste øjne, hvis blikke er fulde af hovmod. en slægt, hvis tænder er sværd hvis kæber er skarpe knive, så de æder de arme ud af landet, de fattige ud af menneskers samfund. blodiglen har to døtre: givhid, givhid! der er tre, som ikke kan mættes, fire, som aldrig får nok: dødsriget og det golde moderliv, jorden, som aldrig mættes af vand, og ilden, som aldrig får nok. den, som håner sin fader og spotter sin gamle moder, hans øje ud-hakker bækkenes ravne, orneunger får det til æde. tre ting undres jeg over, fire fatter jeg ikke: ørnens vej på himlen, slangens vej på klipper, skibets vej på havet, mandens vej til den unge kvinde. så er en ægteskabs-bryderskes færd: hun spiser og tørre sig om munden og siger: "jeg har ikke gjort noget ondt!" under tre ting skælver et land, fire kan det ikke bære: en træl, når han gøres til konge, en nidding, når han spiser sig mæt, en bortstødt hustru, når hun bliver gift, en

trælkvinde, når hun arver sin frue. fire på jorden er små, visere dog end vismænd: myrerne, de er et folk uden styrke, samler dog føde om somren; klippegrævlinger, et folk uden magt, bygger dog bolig i klipper; græshopper, de har ej konge, drager dog ud i rad og række; firbenet, det kan man gribe med hænder, er dog i kongers paladser. tre skrider stateligt frem, fire har statelig gang: løven, kongen blandt dyrene, som ikke viger for nogen; en sadlet stridshest, en buk, en konge midt i sin hær. har du handlet som dåre i overmod, tænker du ondt, da hånd for mund! thi tryk på mælk giver ost, tryk på næsen blod og tryk på vrede trætte.

31

kong lemuël af massas ord; som hans moder tugtede ham med. hvad, lemuël, min søn, min første-fødte, hvad skal jeg sige dig, hvad, mit moderlivs søn, hvad, mine løfters søn? giv ikke din kraft til kvinder, din kærlighed til dem, der ødelægger konger. det klæder ej konger, lemuël, det klæder ej konger at drikke vin eller fyrster at kræve stærke drikke, at de ikke skal drikke og glemme vedtægt og bøje retten for alle arme. giv den segnende stærke drikke, og giv den mismodige vin; lad ham drikke og glemme sin fattigdom, ej mer ihukomme sin møje. luk munden op for den stumme, for alle lidendes sag; luk munden op og døm retfærdigt, skaf den arme og fattige ret! hvo finder en duelig hustru? hendes værd står langt over perlers. hendes husbonds hjerte stoler på hende, på vinding skorter det ikke. hun gør ham godt og intet ondt alle sine levedage. hun sørger for uld og hør, hun bruger sine hænder med lyst. hun er som en købmands skibe, sin føde henter hun langvejs fra. endnu før dag står hun op og giver huset mad, sine piger deres tilmålte del. hun tænker på en mark og får den, hun planter en vingård, for hvad hun har tjent. hun bælder sin hofte med kraft, lægger styrke i sine arme. hun skønner, hendes husholdning lykkes, hendes lampe går ikke ud om natten. hun rækker sine hænder mod rokken, fingrene tager om tenen. hun rækker sin hånd til den arme, rækker armene ud til den fattige. af sne har hun intet at frygte for sit hus, thi hele hendes hus er klædt i skarlagen. tæpper laver hun sig, hun er klædt i byssus og purpur. hendes husbond er kendt i portene, når han sidder blandt landets ældste. hun væver linned til salg og sælger bælder til kræmmeren. klædt i styrke og hæder går hun morgendagen i møde med smil. hun åbner munden med visdom, med mild vejledning på tungen. hun våger over husets gænge og spiser ej ladheds brød. hendes sønner står frem og giver hende pris, hendes husbond synger hendes lov: "mange duelige kvinder findes, men du står over dem alle!" ynde er svig og skønhed skin; en kvinde, som frygter herren, skal roses. lad hende få sine hænders frugt, hendes gerninger synger hendes lov i portene.

der levede engang i landet uz en mand ved navn job. det var en from og retsindig mand, der frygtede gud og veg fra det onde. syv sønner og tre døtre fødtes ham; og hans ejendom udgjorde 7000 stykker småkvæg, 3000 kameler, 500 spand okser, 500 aseninder og såre mange trælle, så han var mægtigere end alle østens sønner. hans sønner havde for skik at holde gæstebud på omgang hos hverandre, og de indbød deres tre søstre til at spise og drikke sammen med sig. når så gæstebudsdagene havde nået omgangen rundt, sendte job bud og lod sønnerne hellige sig, og tidligt om morgenen ofrede han brændofre, et for hver af dem. thi job sagde: "måske har mine sønner syndet og forbandet gud i deres hjerte." således gjorde job hver gang. nu hændte det en dag, at guds sønner kom og trådte frem for herren, og iblandt dem kom også satan. herren spurgte satan: "hvor kommer du fra?" satan svarede herren: "jeg har gennemvanket jorden på kryds og tværs." herren spurgte da satan: "har du lagt mærke til min tjener job? der findes ingen som han på jorden, så from og retsindig en mand, som frygter gud og viger fra det onde." men satan svarede herren: "mon det er for intet, job frygter gud? har du ikke omgærdet ham og hans hus og alt, hvad han ejer, på alle kanter? hans hænders idræt har du velsignet, og hans hjerne breder sig i landet. men ræk engang din hånd ud og rør ved alt, hvad han ejer! sandelig, han vil forbande dig lige op i dit ansigt!" da sagde herren til satan: "se, alt hvad han ejer, er i din hånd; kun mod ham selv må du ikke udrække din hånd!" så gik satan bort fra herrens åsyn. da nu en dag hans sønner og døtre spiste og drak i den ældste broders hus, kom et sendebud til job og sagde: "okserne gik for ploven, og aseninderne græssede i nærheden; så faldt sabæerne over dem og tog dem; karlene huggede de ned med sværdet; jeg alene undslap for at melde dig det." medens han endnu talte, kom en anden og sagde: "guds ild faldt ned fra himmelen og slog ned iblandt småkvæget og karlene og fortærede dem; jeg alene undslap for at melde dig det." medens han endnu talte, kom en tredje og sagde: "kaldæerne kom i tre flokke og kastede sig over kamelerne og tog dem; karlene huggede de ned med sværdet; jeg alene undslap for at melde dig det." medens han endnu talte, kom en fjerde og sagde: "dine sønner og døtre spiste og drak i deres ældste broders hus; og se, da for der et stærkt vejr hen over ørkenen, og det tog i husets fire hjørner, så det styrtede ned over de unge mænd, og de omkom; jeg alene undslap for at melde dig det." da stod job op, sønderrev sin kappe, skar sit hovedhår af og kastede sig til jorden, tilbad og sagde: nogen kom jeg af moders skød, og nogen vender jeg did tilbage. i alt dette syndede job ikke og tillagde ikke gud noget vrangt.

nu hændte det en dag, at guds sønner kom og trådte frem for herren, og iblandt dem kom også satan og trådte frem for ham. herren spurgte satan: "hvor kommer du fra?" satan svarede herren: "jeg bar gennemvanket jorden på kryds og tværs." herren spurgte

da satan: "har du lagt mærke til min tjener job? der findes ingen som han på jorden, så from og retsindig en mand, som frygter gud og viger fra det onde. endnu holder han fast ved sin fromhed, og uden grund har du ægget mig til at odelægge ham!" men satan svarede herren: "hud for hud! en mand giver alt, hvad han ejer, for sit liv! men ræk engang din hånd ud og rør ved hans ben og kød! sandelig, han vil forbande dig lige op i dit ansigt!" da sagde herren til satan: "se, han er i din hånd; kun skal du skåne hans liv!" så gik satan bort fra herrens åsyn, og han slog job med ondartet bylder fra fodsål til isse, og job tog sig et potteskår til at skrabe sig med, medens han sad i askedyngen. da sagde hans hustru til ham: "holder du endnu fast ved din fromhed? forband gud og dø!" men han svarede hende: "du taler som en dære! skulde vi tage imod det gode fra gud, men ikke imod det onde?" i alt dette syndede job ikke med sine læber. da jobs tre venner hørte om al den ulykke, der havde ramt ham, kom de hver fra sin hjemstavn. temaniten elifaz, shuiniten bildad og na'amatiten zofar, og aftalte at gå hen og vise ham deres medfølelse og trøste ham. men da de i nogen frastand så op og ikke kunde genkende ham, opløftede de deres røst og græd, sønderrev alle tre deres kapper og kastede støv op over deres hoveder. så sad de på jorden hos ham i syv dage og syv nætter, uden at nogen af dem mælede et ord til ham; thi de så, at hans lidelser var såre store.

derefter oplod job sin mund og forbandede sin dag, og job tog til orde og sagde: bort med den dag, jeg fødtes, den nat, der sagde: "se, en dreng!" denne dag vorde mørke, gud deroppe spørge ej om den, over den stråle ej lyset frem! mulm og mørke løse den ind, tage lægge sig over den, formørkelser skræmme den! mørket tage den nat, den høre ej hjemme blandt årets dage, den komme ikke i måneders tal! ja, denne nat vorde gold, der lyde ej jubel i den! de, der besværges dage, forbande den, de, der har lært at hidse livjantan; dens morgenstjerner formørkes, den bie forgæves på lys, den skue ej morgenrodens øjenlåg, fordi den ej lukked mig moderlivets døre og skjulte kvide for mit blik! hvi døde jeg ikke i moders liv eller udåned straks fra moders skød? hvorfor var der knæ til at tage imod mig, hvorfor var der bryster at die? så havde jeg nu ligget og hvilet, så havde jeg slumret i fred blandt konger og jordens styrrer, der bygged sig gravpaladser, blandt fyrster, rige på guld, som fyldte deres huse med sølv. eller var jeg dog som et nedgravet foster. som børn, der ikke fik lyset at se! der larmer de gudløse ikke mer, der hviler de trætte ud, alle de fangne har ro, de hører ej fogedens røst; små og store er lige der og trællen fri for sin herre. hvi giver gud de lidende lys, de bittert sørgende liv, dem, som bier forgæves på døden, graver derefter som efter skatte, som glæder sig til en stenhøj, jubler, når de finder deres grav en mand, hvis vej er skjult, hvem gud har stænget inde? thi suk er blevet mit daglige brød, mine veie råk strømmer som vand. thi hvad jeg gruer for, rammer mig, hvad jeg bæver for, kommer over mig. knap har jeg fred, og knap har jeg ro, knap

har jeg hvile, så kommer uro!

4

så tog temaniten elifaz til orde og sagde: ærgres det dig, om man taler til dig? men hvem kan her være tavs? du har selv talt mange til rette og styrket de slappe hænder, dine ord holdt den segnende oppe, vaklende knæ gav du kraft. men nu det gælder dig selv, så taber du modet, nu det rammer dig selv, er du slaget af skræk! er ikke din gudsfrygt din tillid, din fromme færd dit håb? tænk efter! hvem gik uskyldig til grunde, hvor gik retsindige under? men det har jeg set: hvo uret pløjer og sår fortræd, de høster det selv. for guds ånd går de til grunde, for hans vredes pust går de til. løvens brøl og vilddyrets glam ungløvernens tænder slås ud; løven omkommer af mangel på rov, og løveungerne spredes. der sneg sig til mig et ord mit øre opfanged dets hvisken i nattesynernes tanker, da dvale sank over mennesker; angst og skælven kom over mig, alle mine leddemod skjalv; et pust strøg over mit ansigt, hårene rejste sig på min krop. så stod det stille! jeg sansede ikke, hvordan det så ud; en skikkelse stod for mit øje, jeg hørte en hviskende stemme: "har et menneske ret for gud, mon en mand er ren for sin skaber? end ikke sine tjenere tror han, hos sine engle finder han fejl, endsigse hos dem, der bor i en hytte af ler og har deres grundvold i støvet! de knuses ligesom møl, imellem morgen og aften, de sønderslås uden at ænses, for evigt går de til grunde. rives ej deres teltreb ud? de dør, men ikke i visdom."

5

råb kun! giver nogen dig svar? og til hvem af de helige vender du dig? thi dårens harme koster ham livet, tåbens vrede bliver hans død. selv har jeg set en dåre rykkes op, hans bolig rådne brat; hans sønner var uden hjælp, trådtes ned i porten, ingen reddede dem; sultne åd deres høst, de tog den, selv mellem torne, og tørstige drak deres mælk. thi vanheld vokser ej op af støvet, kvide spirer ej frem af jorden, men mennesket avler kvide, og gnisterne flyver til vejrs. nej, jeg vilde søge til gud og lægge min sag for ham, som øver ufattelig væld og undere uden tal, som giver regn på jorden og nedsender vand over marken for at løfte de bøjede højt, så de sørgende opnår frelse, han, som krydser de kloges tanker, så de ikke virker noget, der varer, som fanger de vise i deres kløgt, så de listiges råd er forhatet; i mørke raver de, selv om dagen, famler ved middag, som var det nat. men han frelser den arme fra sværdet og fattig af stærkes hånd, så der bliver håb for den ringe og ondskaben lukker sin mund. held den mand, som revses af gud; ringeagt ej den almægtiges tugt! thi han sårer, og han forbinder, han slår, og hans hænder læger. seks gange redder han dig i trængsel, syv går ulykken uden om dig; han frier dig fra døden i hungersnød, i krig fra sværdets vold; du er gemt for tungens svøbe, han intet af frygte, når voldsdåd kommer; du ler ad voldsdåd og hungersnød og frygter ej jordens vilde dyr; du har pagt med markens sten, har fred med markens

vilddyr; du kender at have dit telt i fred, du mønstrer din bolig, og intet fattes; du kender at have et talrigt afkom, som jordens urter er dine spirer; graven når du i ungdomskraft, som neg føres op, når tid er inde. se, det har vi gransket, således er det; det har vi hørt, så vid også du det!

6

så tog job til orde og svarede: "gid man vejede min harme og vejede min ulykke mod den! thi tungere er den end havets sand, derfor talte jeg over mig! thi i mig sidder den almægtiges pile, min ånd inddrækker deres gift; rædsler fra gud forvirrer mig. skriger et vildæsel midt i græsset, brøler en okse ved sit foder? spiser man ferskt uden salt, smager mon æggehvilde godt? min sjæl vil ej røre derved, de ting er som lugt af en løve. ak, blev mit ønske dog opfyldt, gud giv mig det, som jeg håber vilde dog knuse mig, række hånden ud og skære mig fra, så vilde det være min trøst - jeg hoppede af glæde trods skånselsløs kval at jeg ikke har nægtet den helliges ord. hvad er min kraft, at jeg skal holde ud, min udgang, at jeg skal være tålmodig? er da min kraft som stenens, er da mit legeme kobber? ak, for legeme er der ingen hjælp, hver udvej lukker sig for mig. den, der nægter sin næste godhed, han bryder med den almægtiges frygt. mine brødre sveg mig som en bæk, som strømme, hvis vand svandt bort, de, der var grumset af os, og som sneen gemte sig i, men som svandt ved solens glød, tørredes sporløst ud i hede; karavaner bøjer af fra vejen, drager op i ørkenen og går til grunde; temas karavaner spejder, sabas rejsetog håber på dem, men de beskæmmes i deres tillid, de kommer derhen og skuffes! ja, slige strømme er i mig nu, rædselen så i og grebes af skræk! har jeg mon sagt: "giv mig gaver, løs mig med eders velstand, red mig af fjendens hånd, køb mig fri fra voldsmands hånd!" lær mig, så vil jeg tie, vis mig, hvor jeg har fejlet! redelig tale, se, den gør indtryk; men eders revselse, hvad er den værd? er det jer hensigt at revse ord? den fortvivledes ord er dog mundsvejr! selv om en faderløs kasted i lod og købslog om eders ven. men vilde i nu dog se på mig! mon jeg lyver jer op i ansigtet? vend jer hid, lad der ikke ske uret, vend jer, thi end har jeg ret! er der uret på min tunge, eller skelner min gane ej, hvad der er ondt?

7

har mennesket på jord ej krigerkår? som en daglejers er hans dage. som trællen, der higer efter skygge som daglejer, der venter på løn, så fik jeg skuffelses måneder i arv kvalfulde nætter til del. når jeg lægger mig, siger jeg: "hvornår er det dag, af jeg kan stå op?" og når jeg står op: "hvornår er det kvæld?" jeg mættes af uro, til dagen gryr. mit legeme er klædt med orme og skorpe, min hud skrumper ind og væsker. raskere end skyttelen flyver mine dage, de svinder bort uden håb. kom i hu, at mit liv er et pust, ej mer får mit øje lykke at skue! vennens øje skal ikke se mig, dit øje søger mig - jeg er ikke mere. som skyen svin-

der og trækker bort, bliver den, der synker i døden, borte, han vender ej atter hjem til sit hus, hans sted får ham aldrig at se igen. så vil jeg da ej lægge bånd på min mund, men tale i åndens kvide, sukke i bitter sjælenød. er jeg et hav, eller er jeg en drage, siden du sætter vagt ved mig? når jeg tænker, mit leje skal lindre mig, sengen lette mit suk, da ængster du mig med drømme, skræmmer mig op ved syner, så min sjæl vil hellere kvæles. hellere dø end lide. nu nok! jeg lever ej evigt, slip mig, mit liv er et pust! hvad er et menneske, at du regner ham og lægger mærke til ham, hjemsøger ham hver morgen, ransager ham hvert øjeblik? når vender du dog dit øje fra mig, slipper mig, til jeg har sunket mit spyt? har jeg syndet, hvad skader det dig, du, som er menneskets vogter? hvi gjorde du mig til skive, hvorfor blev jeg dig til byrde? hvorfor tilgiver du ikke min synd og lader min brøde uanset? snart ligger jeg jo under mulde, du søger mig - og jeg er ikke mere!

8

så tog sjuhiten bildad til orde og sagde: "hvor længe taler du så, hvor længe skal mundens uvejr rase? mon gud vel bøjer retten, bøjer den almægtige retfærd? har dine sønner syndet imod ham, og gav han dem deres brøde i vold, så søg du nu hen til gud og bed hans almagt om nåde! såfremt du er ren og oprigtig, ja, da vil han våge over dig, genrejse din retfærd's bolig; din fordums lykke vil synes ringe, såre stor skal din fremtid blive. thi spørg dog den befarne slægt, læg mærke til fædrenes granskning! vi er fra i går, og intet ved vi, en skygge er vore dage på jord. mon ej de kan lære dig, sige dig det og give dig svar af hjertet: vokser der siv, hvor der ikke er sump, gror nilgræs frem, hvor der ikke er vand? endnu i grøde, uden at høstes, visner det før alt andet græs. så går det enhver, der glemmer gud, en vanhelliges håb slår fejl: som sommerspind er hans tilflugt, hans tillid er spindelvæv; han støtter sig til sit hus, det falder, han klynker sig til gud, der står det fast. i solskinnet vokser han frodigt, hans ranker breder sig haven over, i stendynger fletter hans rødde sig ind, han hager sig fast mellem sten; men rives han bort fra sit sted, fornægter det ham: "jeg har ikke set dig!" se, dit er glæden, han har af sin vej, og af jorden fremspirer en anden! se, gud agter ej den uskyldige ringe, han holder ej fast ved de ondes hånd. end skal han fylde din mund med latter og dine læber med jubel; dine avindsmænd skal klædes i skam og gudløses telt ej findes mer!

9

så tog job til orde og svarede: "jeg ved forvist, at således er det, hvad ret har en dødelig over for gud? vilde gud gå i rette med ham, kan han ikke svare på et af tusind! viis af hjerte og vældig i kraft hvo trodsede ham og slap vel derfra? han flytter bjerge så let som intet, vælter dem om i sin vrede, ryster jorden ud af dens fuger, så dens grundstøtter bæver; han taler til solen, så skinner den ikke, for stjernerne sætter han segl, han udspænder himlen ene, skrider hen over

havets kamme, han skabte bjørnen, orion, syvstjernen og sydens kamre, han øver ufattelig vælde og undere uden tal! går han forbi mig, ser jeg ham ikke, farer han hen, jeg mærker ham ikke; røver han, hvem mon der hindrer ham i det? hvo siger til ham: "hvad gør du?" gud lægger ikke bånd på sin vrede, rahabs hjælpere bujed sig under ham; hvor kan jeg da give ham svar og rettelig føje min tale for ham! har jeg end ret, jeg kan dog ej svare, må bede min dommer om nåde! nævned jeg ham, han svared mig ikke, han hørte, tror jeg, ikke min røst, han, som river mig bort i stormen, giver mig - sår på sår uden grund, ikke lader mig drage ånde, men lader mig mættes med beskeing. gælder det kæmpekraft, melder han sig! gælder det ret, hvo stævner ham da! har jeg end ret, må min mund dog fælde mig, er jeg end skyldfri, han gør mig dog vrang! skyldfri er jeg, ser bort fra min sjæl og agter mit liv for intet! lige meget; jeg påstår derfor: skyldfri og skyldig gør han til intet! når svøben kommer med død i et nu, så spotter han skyldfries hjertekval; jorden gav han i gudløses hånd, hylder dens dommeres øjne til, hvem ellers, om ikke han? raskere end løberen fløj mine dage, de svandt og så ikke lykke, gled hen som både af si, som en ørn, der slår ned på bytte. dersom jeg siger: "mit suk vil jeg glemme, glatte mit ansigt og være glad," må jeg dog grue for al min smerte, jeg ved, du kender mig ikke fri. jeg skal nu engang være skyldig, hvorfor da slide til ingen nytte? toed jeg mig i sne og tvætted i lud mine hænder, du dypped mig dog i polen, så klæderne væmmedes ved mig. thi du er ikke en mand som jeg, så jeg kunde svare, så vi kunde gå for retten sammen; vi savner en voldgiftsmand til at lægge sin hånd på os begge! fried han mig for sin stok, og skræmmed hans rædsler mig ikke, da talte jeg uden at frygte ham, thi min dom om mig selv er en anden!

10

min sjæl er led ved mit liv, frit løb vil jeg give min klage over ham, i min bitre sjælenød vil jeg tale, sige til gud: fordøm mig dog ikke, lad mig vide, hvorfor du tvister med mig! gavner det dig at øve vold, at forkaste det værk, dine hænder danned, men smile til gudløses råd? har du da kodets øjne, ser du, som mennesker ser, er dine dage som menneskets dage, er dine år som mandens dage, siden du søger efter min brøde, leder efter min synd, endskønt du ved, jeg ikke er skyldig; men af din hånd er der ingen redning! dine hænder gjorde og danned mig først, så skifter du sind og gør mig til intet! kom i hu, at du dannede mig som ler, og til støv vil du atter gøre mig! mon du ikke hældte mig ud som mælk og lod mig skorne som ost, iklædte mig hud og kød og fletted mig sammen med ben og sener? du gav mig liv og livskraft, din omhu vogted min ånd og så gemte du dog i dit hjerte på dette, jeg skønner, dit øjemed var: syndet jeg, vogted du på mig og tilgav ikke min brøde. fald jeg forbød mig, da ve mig! var jeg retfærdig, jeg skulde dog ikke løfte mit hoved, men møttes med skændsel, kvæges med nød. knejsed jeg, jog du mig som en love, handlede atter ufatteligt med mig; nye vidner førte du mod mig, øged din uvilje mod mig, opbød atter en

hær imod mig! hvi drog du mig da af moders liv? jeg burde have udåndet, uset af alle; jeg burde have været som aldrig født, været ført til graven fra moders skød. er ej mine livsdage få? så slip mig, at jeg kan kvæges lidt, før jeg for evigt går bort til mørkets og mulmets land, landet med bælgmørkt mulm, med mørke og uden orden, hvor lyset selv er som mørket."

11

så tog na'amatiten zofar til orde og sagde: "skal en ordgyder ej have svar, skal en mundheld vel have ret? skal mænd vel tie til din skvalder, skal du spotte og ikke få skam? du siger: "min færd er lydeløs, og jeg er ren i hans øjne!" men vilde dog gud kun tale, oplade sine læber imod dig, kundgøre dig visdommens løndom, thi underfuld er den i væsen; da vilde du vide, at gud har glemt dig en del af din skyld! har du loddet bunden i gud og nået den almægtiges grænse? højere er den end himlen hvad kan du? dybere end dødsriget - hvad ved du? den overgår jorden i vidde, er mere vidtstrakt end havet. farer han frem og fængsler, stævner til doms, hvem hindrer ham? han kender jo løgnens mænd, uret ser han og agter derpå, så tomhjernet mand får vid, og vildæsel fødes til menneske. hvis du får skik på dit hjerte og breder dine hænder imod ham, hvis uret er fjern fra din hånd, og brøde ej bor i dit telt, ja, da kan du lydefri løfte dit åsyn og uden at frygte stå fast, ja, da skal du glemme din kvide, mindes den kun som vand, der flød bort; dit liv skal overstråle middagssolen, mørket vorde som lyse morgen. tryk skal du være, fordi du har håb; du ser dig om og går trygt til hvile, du ligger uden at skræmmes op. til din yndest vil mange bejle. men de gudløses øjne vansmægter; ude er det med deres tilflugt, deres håb er blot at udånde sjælen!

12

så tog job til orde og svarede: "ja, sandelig, i er de rette, med eder dør visdommen ud! også jeg har som i forstand, står ikke tilbage for eder, hvo kender vel ikke sligt? til latter for venner er den, der råbte til gud og fik svar. den retfærdige er til latter. i ulykke falder de fromme, den sorgløse spotter faren, hans fod står fast, mens fristen varer. i fred er voldsmands telte, og trygge er de, der vækker guds vrede, den, der fører gud i sin hånd. spørg dog kvæget, det skal lære dig, himlens fugle, de skal oplyse dig, se til jorden, den skal lære dig lad havets fisk fortælle dig det! hvem blandt dem alle ved vel ikke, at herrens hånd har skabt det; han holder alt levendes sjæl i sin hånd, alt menneskekødets ånd! prøver ej øret ord, og smager ej ganen maden? er alderdom eet med visdom, dagenes række med indsigt? hos ham er der visdom og væld, hos ham er der råd og indsigt. hvad han river ned, det bygges ej op, den, han lukker inde, kommer ej ud; han dæmmer for vandet, og tørke kommer, han slipper det løs, og det omvælter jorden. hos ham er der kraft og fashed; den, der farer og fører vild, er hans værk. rådsherrer fører han nøgne bort, og dommere gør han til tåber; han løser, hvad konger bandt, og binder

dem reb om lænd; præster fører han nøgne bort og styrter ældgamle slægter; han røver de dygtige mælet og tager de gamles sans; han udøser hån over fyrster og løser de stærkes bælte; han drager det skjulte frem af mørket og bringer mulmet for lyset, gør folkene store og lægger dem øde, udvider folkeslags grænser og fører dem atter bort; han tager jordens hovdingers vid og lader dem rave i vejrløst øde; de famler i mørke uden lys og raver omkring som drukne.

13

se, mit øje har skuet alt dette, mit øre har hørt og mærket sig det; hvad i ved, ved også jeg, jeg falder ikke igennem for jer. men til den almægtige vil jeg tale, med gud er jeg sindet at gå i rette, mens i smører på med løgn; usle læger er i til hobe. om i dog vilde tie stille, så kunde i regnes for vise! hør dog mit klagemål, mærk mine læbers anklage! forsvarer i gud med uret, forsvarer i ham med svig? vil i tage parti for ham, vil i træde i skranken for gud? går det godt, når han ransager eder, kan i narre ham, som man narrer et menneske? revse jer vil han alvorligt, om i lader som intet og dog er partiske. vil ikke hans højhed skræmme jer og hans rædsel falde på eder? eders tankesprog bliver til askesprog, som skjolde af ler eders skjolde. ti stille, at jeg kan tale, så overgå mig, hvad der vil! jeg vil bære mit kød i tænderne og tage mit liv i min hånd; se, han slår mig ihjel, jeg har intet håb, dog lægger jeg for ham min færd. det er i sig selv en sejr for mig, thi en vanhellig vover sig ikke til ham! hør nu ret på mit ord, lad mig tale for eders ører! se, til rettergang er jeg rede, jeg ved, at retten er min! hvem kan vel trætte med mig? da skulde jeg tie og opgive ånden! kun for to ting skåne du mig, så kryber jeg ikke i skjul for dig: din hånd må du tage fra mig, din rædsel skræmme mig ikke! så stævn mig, og jeg skal svare, eller jeg vil tale, og du skal svare! hvor stor er min skyld og synd? lad mig vide min brøde og synd! hvi skjuler du dog dit åsyn og regner mig for din fjende? vil du skræmme et henvejret blad, forfølge et vissent strå, at du skriver mig så bitter en dom og lader mig arve min ungdoms skyld, lægger mine fødder i blokken, vogter på alle mine veje. indkredser mine fødders trin! og så er han dog som smuldrende troske, som klæder, der ædes op af møl,

14

mennesket, født af en kvinde, hans liv er stakket, han mættes af uro; han spirer som blomsten og visner, flyr som skyggen, står ikke fast. og på ham vil du rette dit øje, ham vil du stævne for retten! ja, kunde der komme en ren af en uren! nej, end ikke een! når hans dages tal er fattsat, hans måneder talt hos dig, og du har sat ham en uoverskridelig grænse, tag så dit øje fra ham, lad ham i fred, at han kan nyde sin dag som en daglejer! thi for et træ er der håb: fældes det, skyder det atter, det fattes ej nye skud; ældes end roden i jorden, dør end stubben i mulde: lugter det vand, får det nye skud, skyder grene som nyplanter træ; men dør en mand, er det ude med ham, udån-

der mennesket, hvor er han da? som vand løber ud af søen og floden svinder og tørres, så lægger manden sig, rejser sig ikke, vågner ikke, før himlen forgår, aldrig vækkes han af sin søvn. tag dog og gem mig i dødens rige, skjul mig, indtil din vrede er ovre, sæt mig en frist og kom mig i hu! om manden dog døde for atter at leve! da ventede jeg rolig al stridens tid, indtil min afløsning kom; du skulde kalde - og jeg skulde svare langes imod dine hænders værk! derimod tæller du nu mine skridt, du tilgiver ikke min synd, forsegle ligger min brøde i posen, og over min skyld har du lukket til. nej, ligesom bjerget skrider og falder, som klippen rokkes fra grunden, som vandet udhuler sten og plaskregn bortskyller jord, så har du udsukt menneskets håb. for evigt slår du ham ned, han går bort, skamskænder hans ansigt og lader ham fare. hans sønner hædres, han ved det ikke, de synker i ringhed, han mærker det ikke; ikkun hans eget kød volder smerte, ikkun hans egen sjæl volder sorg.

15

så tog temaniten elifaz til orde og sagde: "mon vismand svarer med mundsvejr og fylder sit indre med østenvind for at hævde sin ret med gavnløs tale, med ord, som intet bader? desuden nedbryder du guds-frygt og krænker den stilhed, som tilkommer gud. din skyld oplærer din mund, du vælger de listiges sprog. din mund domfældiger dig, ikke jeg, dine læber vidner imod dig! var du den første, der fødtes, kom du til verden, før højene var? mon du lyttede til, da gud holdt råd, og mon du rev visdommen til dig? hvad ved du, som vi ikke ved, hvad forstår du, som vi ikke kender? også vi har en gammel iblandt os, en olding, hvis dage er fler end din faders! er guds trøst dig for lidt, det ord, han mildelig taleded til dig? hvi river dit hjerte dig hen, hvi ruller dit øje vildt? thi du vender din harme mod gud og udstøder ord af din mund. hvor kan et menneske være rent, en kvindefødt have ret? end ikke sine hellige tror han, og himlen er ikke ren i hans øjne, hvad da den stygge, den onde, manden, der drikker uret som vand! jeg vil sige dig noget, hør mig, jeg fortæller, hvad jeg har set, hvad vise mænd har forkyndt, deres fædre ikke dultet, dem alene var landet givet, ingen fremmede færdedes blandt dem: den gudløse ængstes hele sit liv, de stakkede år, en voldsmand lever; rædselslyde fylder hans ører, midt under fred er hærgeren over ham; han undkommer ikke fra mørket, opsparet er han for sværdet, udsat til føde for gribbe, han ved, at han står for fald; mørkets dag vil skræmme ham. trængsel og angst overvælde ham som en konge, rustet til strid. thi hånden rakte han ud mod gud og bød den almægtige trods, stormede bårnakketh mod ham med sine tykke, buede skjolde. thi han dækked sit ansigt med fedt og samlede huld på sin lænd. tog bolig i byer, der øde lå hen. i huse, man ikke må bo i, bestemt til at ligge i grus. han bliver ej rig, hans velstand forgår, til jorden bøjer sig ikke hans aks; han undkommer ikke fra mørket. solglød udtørrer hans spire, hans blomst rives bort af vinden. han stole ikke på tomhed han farer vild thi tomhed skal være hans løn! i utide visner hans stamme, hans palme-gren skal ikke grønnes; han rys-

ter som ranken sin brue af og kaster som olietræet sin blomst. thi vanhelliges samfund er goldt, og ild fortærer bestikkelsens telte; svangre med kvide, føder de uret, og deres moderskød fostrer svig!

16

så tog job til orde og svarede: "nok har jeg hørt af sligt, besværlige trøstere er i til hobe! får mundsvejret aldrig ende? hvad ægged dig dog til at svare? også jeg kunde tale som i, hvis i kun var i mit sted, føje mine ord imod jer og ryste på hovedet ad jer, styrke jer med min mund, ej spare på ynksomme ord! taler jeg, mildnes min smerte ikke og om jeg tier, hvad lindring får jeg? dog nu har han udtømt min kraft, du bar ødelagt hele min kreds; at du greb mig, gælder som vidnesbyrd mod mig, min magerhed vidner imod mig. hans vrede river og slider i mig, han skærer tænder imod mig. fjenderne hvæsser blikket imod mig, de opspiler gabet imod mig, slår mig med hån på kind og flokkes til hobe omkring mig; gud gav mig hen i nid-dingers vold, i gudløses hænder kasted han mig. jeg leved i fred, så knuste han mig, han greb mig i nakken og sønderslog mig; han stillede mig op som skive, hans pile flyver omkring mig, han borer i nyrerne uden skånsel, udgyder min galde på jorden; revne på revne slår han mig, stormer som kriger imod mig. over min hud har jeg syet sæk og boret mit horn i støvel; mit ansigt er rødt af gråd, mine øjenlåg hyllet i mørke, skønt der ikke er vold i min hånd, og skønt min bøn er ren! døl g ikke, jord, mit blod, mit skrig komme ikke til hvile! alt nu er mit vidne i himlen, min talsmand er i det høje; gid min ven lod sig finde! mit øje vender sig med tårer til gud, at han skifter ret mellem manden og gud, mellem mennesket og hans ven! thi talte er de kommende år, jeg skal ud på en færd, jeg ej vender hjem fra.

17

brudt er min ånd, mine dage slukt, og gravene vent-ter mig; visselig, spot er min del, og bittert er, hvad mit øje må skue. stil sikkerhed for mig hos dig! hvem anden giver mig hånds-lag? thi du lukked deres hjerte for indsiget, derfor vil du ikke ophøje dem; den, der forråder venner til plyndring, hans sønners øjne hen-tæres. til mundheld har du gjort mig for folk, jeg er blevet et jærtegn for dem; mit øje er slovet af kvide, som skygger er mine lemmer til hobe; retsindige stivner af rædsel ved sligt, over vanhellig harmes den skyldfri, men den retfærdige holder sin vej, en ren-håndet vokser i kraft. men i, mød kun alle frem igen, en vismand fnder jeg ikke iblandt jer! mine dage stunder mod døden, brudt er mit hertes ønsker; nat-ten gør jeg til dag, lyset for mig er mørke; vil jeg håbe, får jeg dog bolig i døden, jeg reder i mørket mit leje, graven kalder jeg fader, forrådnelsen moder og søster. hvor er da vel mit håb, og hvo kan øjne min lykke? mon de vil følge mig ned i døds-riget, skal sam-men vi synke i støvet?

så tog sjuhiten bildad til orde og sagde: "så gør dog en ende på dine ord, kom til fornøft og lad os tale! hvi skal vi regnes for kvæg og stå som umælende i dine øjne? du, som i vrede sønderslider din sjæl, skal for din skyld jorden blive øde og klippen flyttes fra sit sted? nej, den gudløses lys bliver slukt, hans ildslue giver ej lys; lyset i hans telt går ud, og hans lampe slukkes for ham; hans kraftige skridt bliver korte, han falder for eget råd; thi hans fod drives ind i nettet, på fletværk vandrer han frem, fælden griber om hælen, garnet holder ham fast; snaren er skjult i jorden for ham og saksen på hans sti; rædsler skræmmer ham alle vegne og kyser ham skridt for skridt: ulykken hungre efter ham, undergang lurer på hans fald: dødens førstefødte æder hans lemmer, æder hans legemes lemmer; han rives bort fra sit telt, sin fortrøstning; den styrer hans skridt til rædslernes konge; i hans telt har undergang hjemme, svovl strøs ud på hans bolig; nedentil tørrer hans rødder, oventil visner hans grene; hans minde svinder fra jord, på gaden nævnes ikke hans navn; man støder ham ud fra lys i mørket og driver ham bort fra jorderig; i sit folk har han ikke afkom og æt, i hans hjem er der ingen tilbage; de i vester stivner ved hans skæbnedag, de i øst bliver slagne af rædsel. ja, således går det den lovløses bolig, dens hjem, der ej kender gud!

så tog job til orde og svarede: "hvor længe vil i krænke min sjæl og slå mig sønder med ord? i håner mig nu for tiende gang, mishandler mig uden skam. har jeg da virkelig fejlet, hænger der fejl ved mig? eller gør i jer store imod mig og revser mig ved at smæde? så vid da, at gud har bøjet min ret, ompændt mig med sit net. se, jeg skriger: vold! men får ikke svar, råber om hjælp, der er ingen ret. han spærred min vej, jeg kom ikke frem, han hylled mine stier i mørke; han klædte mig af for min ære, berøved mit hoved kronen, brød mig ned overalt, så jeg må bort, oprykked mit håb som træet; hans vrede blussede mod mig, han regner mig for sin fjende; samlede rygker hans flokke frem og bryder sig vej imod mig, de lejrer sig om mit telt. mine brødre har fjernet sig fra mig, venner er fremmede for mig, mine nærmeste og hendinge holder sig fra mig, de, der er i mit hus, har glemt mig; mine piger regner mig for en fremmed, vildfremmed er jeg i deres øjne; ej svarer min træl, når jeg kalder, jeg må trygle ham med min mund; ved min ånde væmmes min hustru, mine egne brødre er jeg en stank; selv drenge agter mig ringe, når jeg rejser mig, taler de mod mig; standsfællerømmes til hobe ved mig, de, jeg elskede, vender sig mod mig. benene hænger fast ved min hud, med kødet i tænderne slap jeg bort. nåde, mine venner, nåde, thi guds hånd har rørt mig! hvi forfølger og i mig som gud og mættes ej af mit kød? ak, gid mine ord blev skrevet op, blev tegnet op i en bog, med griffel af jern, med bly indristet i klippen for evigt! men jeg ved, at min løser lever, over støvet vil en forsvare stå frem. når min sønderlidte hud er borte, skal jeg ud fra mit kød skue gud, hvem jeg skal se på min side;

ham skal mine øjne se, ingen fremmed! mine nyrer forgår i mit indre! når i siger: "hvor vi skal forfølge ham, sagens rod vil vi udfinde hos ham!" så tag jer i vare for sværdet; thi vrede rammer de lovløse, at i skal kende, der kommer en dom!

så tog na'amatiten zofar til orde og sagde "derfor bruser tankerne i mig, og derfor stormer det i mig; til min skam må jeg høre på tugt, får tankeløst mundsvejr til svar! ved du da ikke fra arilds tid, fra tiden, da mennesket sattes på jorden, at gudløses jubel er kort og vanhelliges glæde stakket? steg end hans hovmod til himlen, raged hans hoved i sky, som sit skarn forgår han for evigt, de, der så ham, siger: "hvor er han?" han flyr som en drom, man finder ham ikke, som et nattesyn jages han bort; øjet, der så ham, ser ham ej mer, hans sted får ham aldrig at se igen. hans sønner bejler til ringes yndest, hans hænder må give hans guds tilbage. hans ben var fulde af ungdomskraft, men den lægger sig med ham i støvet. er det onde end sødt i hans mund, når han gemmer det under sin tunge, sparer på det og slipper det ikke, holder det fast til sin gan, så bliver god maden i hans indre til slangegift inden i ham; godset, han slugte, må han spy ud, gud driver det ud af hans bug, han indsuger slangerens gift, og øgleungen slår ham ihjel; han skuer ej strømme af olie, bække af honning og fløde; han må af med sin vinding, svælger den ej, får ingen glæde af tilbyttet gods. thi han knuste de ringe og lod dem ligge, ranede huse, han ej havde bygget. thi han har ingen hjælp af sin rigdom, trods sine skatte reddes han ikke; ingen gik fri for hans glubskhed, derfor varer hans lykke ikke; midt i sin overflod har han det trangt, al slags nød kommer over ham. for at fylde hans bug sender gud sin vredes glød imod ham, lader sin harme regne på ham. flyr han for brynje af jern, så gennemborer ham kobberbuen; en kni kommer ud af hans ryg, et lynende stål af hans galde; over ham falder rædsler, idel mørke er opsparet til ham; ild, der ej blæses op, fortærer ham, æder levningen i hans telt. himlen bringer hans brøde for lyset, og jorden rejser sig mod ham. hans huses vinding må bort, rives bort på guds vredes dag. slig er den gudløses lod fra gud og lønnen fra gud for hans brøde!

så tog job til orde og svarede: "hør dog, hør mine ord, lad det være trøsten, i giver! find jer nu i, at jeg taler, siden kan i jo håne! gælder min klage mennesker? hvi skulde jeg ej være utålmodig? vend jer til mig og stivn af rædsel, læg hånd på mund! jeg gruer, når jeg tænker derpå, mit legeme gribes af skælven: de gudløse, hvorfor lever de, bliver gamle, ja vokser i kraft? deres æt har de blivende hos sig, deres afkom for deres øjne; deres huse er sikre mod rædsler, guds svøbe rammer dem ikke; ej springer deres tyr forgæves, koen kælder, den kaster ikke; de slipper deres drenge ud som får, deres børneflokk bolttrer sig

ret; de synger til pauke og citer, er glade til fløjtnes toner; de lever deres dage i lykke og synker med fred i dødsriget, skönt de siger til gud: "gå fra os, at kende dine veje er ikke vor lyst! den almægtige? hvad han? skal vi tjene ham? hvad gavn at banke på hos ham?" er ej deres lykke i deres hånd og gudløses råd ham fjernet? når går de gudløses lampe ud og når kommer ulykken over dem? når deler han loddet ud i sin vrede, så de bliver som strå for vinden, som avner, storm fører bort? gemmer gud hans ulykkeslod til hans børn? ham selv gengælde han, så han mærker det, lad ham selv få sit vanhæld at se, den almægtiges vrede at drikke! thi hvad bryder han sig siden om sit hus, når hans måneders tal er udrundet? kan man vel tage gud i skole, ham, som dømmer de højeste væsner? en dør jo på lykkens tinde, helt tryk og så helt uden sorger: hans spande er fulde af mælk, hans knogler af saftig marv; med bitter sjæl dør en anden og har aldrig nydt nogen lykke; de lægger sig begge i jorden, og begge dækkes af orme! se, jeg kender så vel eders tanker og de rænker, i spinder imod mig, når i siger: "hvor er stormandens hus og det telt, hvor de gudløse bor?" har i aldrig spurgt de berejste og godkendt deres beviser: den onde skånes på ulykkens dag og frelses på vredens dag. hvem foreholder ham vel hans færd, gengælder ham, hvad han gør? til graven bæres han hen, ved hans gravhøj holdes der vagt; i dalbunden hviler han sødt, alverden følger så efter, en flok uden tal gik forud for ham. hvor tom er den trøst, som i giver! eders svar - kun svig er tilbage!

22

så tog temaniten elifaz til orde og sagde: "gavner et menneske gud? nej, den kloge gavner sig selv. har den almægtige godt af din retfærd, vinding af, at din vandel er ret? revser han dig for din gudsfrugt? eller går han i rette med dig derfor? er ikke din ondskab stor og din brøde uden ende? thi du pantede brødre uden grund, trak klæderne af de nøgne, gav ikke den trætte vand at drikke og nægted den sultne brød. den mægtige - hans var landet, den hædrede boede der. du lod enker gå tomhændet bort, knuste de faderløses arme. derfor var der snaret omkring dig, og rædsel ængsted dig brat. dit lys blev mørke, du kan ej se, og strømme af vand går over dig! er gud ej i højen himmel? se stjernernes tinde, hvor højt de står! dog siger du: "hvad ved gud, holder han dom bag sorten sky? skyerne skjuler ham, så han ej ser, på himlens runding går han!" vil du følge fortidens sti, som urettens mænd betrådte, de, som i utide reves bort, hvis grundvold flød bort som en strøm, som sagde til gud: "gå fra os! hvad kan den almægtige gøre os?" og han havde dog fyldt deres huse med godt. men de gudløses råd er ham fjernet. de retfærdige så det og glædede sig, den uskyldige spottede dem: for vist, vore fjender forgik, og ild fortæred de sidste af dem. bliv ven med ham og hold fred. derved vil der times dig lykke; tag dog mod lærdom af ham og læg dig hans ord på sinde! vender du ydmygt om til den almægtige, fjerner du uretten fra dit telt, kaster du guldet på jorden, ofriguldet blandt bækkens sten, så den almægtige bliver dit guld, hans lov dit sølv, ja, da skal du fryde dig over

den almægtige og løfte dit åsyn til gud. beder du til ham, hører han dig, indfri kan du, hvad du har lovet; hvad du sætter dig for, det lykkes, det lysner på dine veje; thi stolte, hovmodige ydmyger han, men hjælper den, der slår øjnene ned; han frelser uskyldig mand; det sker ved hans hænders renhed!

23

så tog job til orde og svarede: "også i dag er der trods i min klage, tungt ligger hans hånd på mit suk! ak, vidste jeg vej til at finde ham, kunde jeg nå hans trone! da vilde jeg udrede sagen for ham og fylde min mund med beviser, vide, hvad svar han gav mig, skønne, hvad han sagde til mig! mon han da satte sin almagt imod mig? nej, visselig agted han på mig; da gik en oprigtig i rette med ham, og jeg bjærged for evigt min ret. men går jeg mod øst, da er han der ikke, mod vest, jeg mærker ej til ham; jeg søger i nord og ser ham ikke, drejer mod syd og øjner ham ej. thi han kender min vej og min vandel, som guld går jeg frem af hans prøve. min fod har holdt fast ved hans spor, hans vej har jeg fulgt, veg ikke derfra, fra hans læbers bud er jeg ikke vejet, hans ord har jeg gemt i mit bryst. men han gjorde sit valg, hvem hindrer ham han udfører, hvad hans sjæl attrår. thi han fuldbyrder, hvad han bestemte, og af sligt har han meget for. derfor forfærdes jeg for ham og gruer ved tanken om ham. ja, gud har nedbrudt mit mod, forfærdet mig har den almægtige; thi jeg går til i mørket, mit åsyn dækkes af mulm.

24

hvorfor har ej den almægtige opsparet tider, hvi får de, som kender ham, ikke hans dage at se? de onde flytter markskel, ranede hjerne har de på græs. faderløses æsel fører de bort, tager enkens okse som borgen: de trænger de fattige af vejen. landets arme må alle skjule sig. som vilde æsler i ørkenen går de ud til deres gerning søgende efter næring; steppen er brød for børnene. de høster på marken om natten, i rigmandens vingård sanker de efter. om natten ligger de nøgne, uden klæder, uden tæppe i huldten. de vædes af bjergenes regnskyl, klamrer sig af mangel på ly til klippen. - man river den faderløse fra brystet, tager den armes barn som borgen. nøgne vandrer de, uden klæder, sultne bærer de neg; mellem murene presser de olie. de træder perseren og tørster. de drives fra by og hus, og børnenes hunger skrider. men gud, han ænser ej vrangt. andre hører til lysets fjender, de kender ikke hans veje og holder sig ej på hans stier: før det lysner, står morderen op, han myrder arm og fattig; om natten sniger tyven sig om; horkarlens øje lurur på skumring, han tænker: "intet øje kan se mig!" og skjuler sit ansigt under en maske. i mørke bryder de ind i huse, de lukker sig inde om dagen, thi ingen af dem vil vide af lys. for dem er mørket morgen, thi de er kendt med mørkets rædsler. over vandfladen jages han hen, hans arvelod i landet forbandes, han færdes ikke på vejen til vingården. som tørke og hede tager snevand, så dødsriget dem, der har syn-

det. han er glemt på sin hjemstavns torv, hans storhed kommes ej mer i hu, uretten knækkes som træet. han var ond mod den gølge, der ikke fødte, mod enken gjorde han ikke vel; dem, det gik skævt, rev han bort i sin vælde. han står op og er ikke tryk på sit liv, han styrtes uden håb og støtte, og på hans veje er idel nød. hans storhed er stakket, så er han ej mer, han bøjes og skrumper ind som melde og skæres af som aksenes top. og hvis ikke - hvo gør mig til løgner, hvo gør mine ord til intet?

25

så tog sjuhiten bildad til orde og sagde: "hos ham er der vælde og rædsel, han skaber fred i sin høje bolig. er der mon tal på hans skarer? mod hvem står ikke hans baghold op? hvor kan en mand have ret imod gud, hvor kan en kvindefødt være ren? selv månen er ikke klar i hans øjne og stjernerne ikke rene endsigse en mand, det kryb, et menneskebarn, den orm!

26

så tog job til orde og svarede: "hvor har du dog hjulpet ham, den afmægtige, støttet den kraftløse arm! hvor har du dog rådet ham, den uvise, kundgjort en fylde af visdom! hvem hjalp dig med at få ordene frem, hvis ånd mon der talte af dig? skyggerne skælver af angst, de, som bor under vandene; blottet er dødsriget for ham, afgrunden uden dække. han udspænder norden over det tomme, ophænger jorden på intet; vandet binder han i sine skyer, og skylaget brister ikke derunder; han fæstner sin trones hjørner og breder sit skylag derover; han drog en kreds over vandene, der, hvor lys og mørke skilles. himlens støtter vakler, de gribes af angst ved hans trusel; med vælde bragte han havet til ro og knuste rahab med kløgt; ved hans ånde klarede himlen op hans hånd gennemboede den flygtende slange. se, det er kun omridset af hans vej, hvad hører vi andet end hvisken? hans vældes torden, hvo fatter vel den?

27

job vedblev at fremsætte sit tankesprog: "så sandt gud lever, som satte min ret til side, den almægtige, som gjorde mig mod i hu: så længe jeg drager ånde og har guds ånde i næsen, skal mine læber ej tale uret, min tunge ej fare med svig! langt være det fra mig at give jer ret; til jeg udånder, opgiver jeg ikke min uskyld. jeg hævder min ret, jeg slipper den ikke, ingen af mine dage piner mit sind. som den gudløse gå det min fjende, min modstander som den lovløse! thi hvad er den vanhelliges håb, når gud bortskærer og kræver hans sjæl? hører mon gud hans skrig, når angst kommer over ham? mon han kan fryde sig over den almægtige, føjer han ham, når han påkalder ham? jeg vil lære jer om guds hånd, den almægtiges tanker dølgjer jeg ikke; se, selv har i alle set det, hvi har i så tomme tanker? det er den gudløses lod fra gud, arven, som volds mænd får fra den almægtige: vokser hans sønner, er det for sværdet, hans afkom mættes ikke

med brød; de øvrige bringer pesten i graven, deres enker kan ej holde klage over dem. opdynger han sølv som støv og samler sig klæder som ler han samler, men den retfærdige klæder sig i dem, og sølvet arver den skyldfri; han bygger sit hus som en edderkops, som hytten, en vogter gør sig; han lægger sig rig, men for sidste ang, han slår øjnene op, og er det ej mer; rædsler når ham som vande, ved nat river stormen ham bort; løftet af østenstorm farer han bort, den fejrer ham væk fra hans sted. skånselsløst skyder han på ham, i hast må han fly fra hans hånd; man klapper i hænderne mod ham og piber ham bort fra hans sted!

28

sølvet har jo sit leje, som renses, sit sted jern hentes op af jorden, og sten smeltes om til kobber. på mørket gør man en ende og ransager indtil de dybeste kroge mørkets og mulmets sten; man bryder en skakt under foden, og glemte, foruden fodfæste, hænger de svævende fjernt fra mennesker. af jorden fremvokser brød, imedens dens indre omvælttes som af ild; i stenen der sidder safiren, og der er guldstøv i den. stien derhen er rovflugten ukendt, falkens øje udspejler den ikke; den trædes ikke af stolte vild- dyr, loven skrider ej frem ad den. på flinten lægger man hånd og omvælter bjerge fra roden; i klipperne hugger man gange, alskens klenodier skuer øjet; man tilstopper strømmenes kilder og bringer det skjulte for lyset. men visdommen - hvor mon den findes, og hvor er indsigtens sted? mennesket kender ikke dens vej, den findes ej i de levendes land; dybet siger: "i mig er den ikke!" havet: "ej heller hos mig!" man får den ej for det fineste guld, for sølv kan den ikke købes, den opvejes ikke med ofirguld, med kostelig sjoham eller safir; guld og glar kan ej måle sig med den, den fås ej i bytte for gyldne kar, krystal og koraller ikke at nævne. at eje visdom er mere end perler, ætiopiens topas kan ej måle sig med den, den opvejes ej med det rene guld. men visdommen - hvor mon den kommer fra, og hvor er indsigtens sted? den er dulgt for alt levendes øje og skjult for himmelens fugle; afgrund og død må sige: "vi hørte kun tale derom." gud er kendt med dens vej, han ved, hvor den har sit sted; thi han skuer til jordens ender, alt under himmelen ser han. dengang han fastsatte vindens vægt og målte vandet med mål, da han satte en lov for regnen, afmærkede tordenskyen dens vej, da skued og mønstred han den, han stillede den op og ransaged den. men til mennesket sagde han: "se, herrens frygt, det er visdom, at sky det onde er indsigt."

29

og job vedblev at fremsætte sit tankesprog: ak, havde jeg det som tilforn, som dengang gud tog sig af mig, da hans lampe lyste over mit hoved, og jeg ved hans lys vandt frem i mørke, som i mine modne år, da guds fortrolighed var over mit telt, da den almægtige end var hos mig og mine drenge var om mig, da mine fødder vaded i fløde, og olie strømmede, hvor jeg stod, da jeg gik ud til byens port og rejste mit sæde

på torvet. når ungdommen så mig, gemte deo sig, oldinge rejste sig op og stod, høvdinger standse i talen og lagde hånd på mund, stormænds røst forstummed, deres tunge klæbed til ganen; øret hørte og priste mig lykkelig, øjet så og tilkendte mig ære. thi jeg reddet den arme, der skreg om hjælp, den faderløse, der savned en hjælper; den, det gik skævt, velsignede mig, jeg frydede enkens hjerte; jeg klædte mig i retfærd, og den i mig, i ret som kappe og hovedbind. jeg var den blindes øje, jeg var den lammes fod; jeg var de fattiges fader, udredet den mig ukendtes sag; den lovløses tænder brød jeg, rev byttet ud af hans gab. så tænkte jeg da: "jeg skal dø i min rede, leve så længe som föniksflugten; min rod kan vand komme til, duggen har nattely i mine grene; min ære er altid ny, min bue er altid ung i min hånd!" mig hørte de på og bød, var tavse, mens jeg gav råd; ingen tog ordet, når jeg havde talt, mine ord faldt kvægende på dem; de bød på mig som på regn, spærred munden op efter vårregn. mistrøstige smilte jeg til, mit åsyns lys fik de ej til at svinde. vejen valgte jeg for dem og sad som høvding, troned som konge blandt hærmænd, som den, der gav sørgende trøst.

30

nu derimod ler de ad mig, folk, der er yngre end jeg, hvis fædre jeg fandt for ringe at sætte iblandt mine hyrdhundene. og hvad skulde jeg med deres hænders kraft? deres ungdomskraft har de mistet, tørrede hen af trang og sult. de afgnaver ørk og ødemark og plukker melde ved kratret, gyvelrødder er deres brød. fra samfundet drives de bort, som ad tyve råbes der efter dem. de bor i kløfter, fulde af rædsler, i jordens og klippernes huler. de brøler imellem buske, i tornekrat kommer de sammen, en dum og navnløs æt, de jages med hug af lande. men nu er jeg hånsang for dem, jeg er dem et samtaleemne; de afskyr mig, holder sig fra mig, nægter sig ikke af spytte ad mig, thi han løste min buestreg, ydmyged mig, og foran mig kasted de tøjlerne af. til højre rejser sig ynglen, fødderne slår de fra mig, bygger sig ulykkesveje imod mig min sti har de opbrudt, de hjælper med til mit fald, og ingen hindrer dem i det; de kommer som gennem et gabende murbrud, vælter sig frem under ruiner, rædsler har vendt sig imod mig; min værdighed jages bort som af storm, min lykke svandt som en sky. min sjæl opløser sig i mig; elendigheds dage har ramt mig: natten borer i mine knogler, aldrig blunder de nagende smerter. med vældig kraft vanskabes mit kod, det hænger om mig, som var det min kjortel. han kasted mig ud i dynd, jeg er blevet som støv og aske. jeg skriger til dig, du svarer mig ikke, du står der og ænser mig ikke; grum er du blevet imod mig, forfølger mig med din vældige hånd. du løfter og vejrer mig hen i stormen, og dens brusen gennemryster mig; thi jeg ved, du fører mig hjem til døden, til det hus, hvor alt levende samles. dog, mon den druknende ej rækker hånden ud og råber om hjælp, når han går under? mon ikke jeg græder over den, som havde det hårdt, sørgede ikke min sjæl for den fattiges skyld? jeg biede på lykke, men ulykke kom, jeg håbed på lys, men mørke kom; ustandseligt koger det i mig,

elendigheds dage traf mig; trøstesløs går jeg i sorg, i forsamlingen rejser jeg mig og råber; sjakalernes broder blev jeg, strudsenes fælle. min hud er sort, falder af, mine knogler brænder af hede; min citer er blevet til sorg, min fløjte til hulkende gråd!

31

jeg sluttede en pagt med mit øje om ikke at se på en jomfru; hvad var ellers min lod fra gud hist oppe, den arv, den almægtige gav fra det høje? har ikke den lovløse vanhæld i vente, udåds mændene modgang? ser han ej mine veje og tæller alle mine skridt? har jeg holdt til med løgn, og hastet min fod til svig på rettens vægtskål veje han mig, så gud kan kende min uskyld er mit skridt bøjet af fra vejen, og har mit hjerte fulgt mine øjne, hang noget ved mine hænder, da gid jeg må så og en anden fortære, og hvad jeg plantet, oprykkes med rode! blev jeg en dåre på grund at en kvinde, og har jeg luret ved næstens dør, så dreje min hustru kværn for en anden, og andre bøje sig over hende! thi sligt var skændselsdåd, brøde, der drages for retten, ja, ild, der æder til afgrunden og sætter hele min høst i brand! har jeg ringeagtet min træls og min trælkvindes ret, når de trættede med mig, hvad skulde jeg da gøre, når gud stod op, hvad skulde jeg svare, når han så efter? har ikke min skaber skabt ham i moders skød, har en og samme ej dannet os begge i moders liv? har jeg afslået ringes ønske, ladet enkens øjne vanskæmte, var jeg ene om at spise mit brød, har den faderløse ej spist deraf nej, fra barnsben fostred jeg ham som en fader, jeg ledede hende fra min moders skød. har jeg set en stakkel blottet for klæder, en fattig savne et tæppe viselig nej, hans hoffer velsigned mig, når han varmed sig i uld af mine lam. har jeg løftet min bånd mod en faderløs, fordi jeg var vis på medhold i retten, så falde min skulder fra nakken, så rykkes min arm af led! thi guds rædsel var kommet over mig, og når han rejste sig, magted jeg intet! har jeg slået min lid til guld, kaldt det rene guld min fortrosthing, var det min glæde, at rigdommen voksede, og at min hånd fik sanket så meget, så jeg, hvorledes sollyset stråled, eller den herligt skridende måne, og lod mit hjerte sig dåre i løn, så jeg hyldet dem med kys på min hånd også det var brøde, der drages for retten, thi da fornægtet jeg gud hist oppe. var min avindsmands fald min glæde jubled jeg, når han rantes af vanhæld nej, jeg tillod ikke min gane at synde, så jeg bandende kræved hans sjæl. har min husfælle ej måttet sige: "hvem mættedes ej af kod fra hans bord" nej, den fremmede lå ej ude om natten, jeg åbned min dør for vandringsmænd. har jeg skjult mine synder, som mennesker gør, så jeg dulgte min brøde i brystet af frygt for den store hob, af angst for stamfærenders ringeagt, så jeg blev inden døre i stilhed! ak, var der dog en, der hørte på mig! her er mit bomærke - lad den almægtige svare! havde jeg blot min modparts indlæg! sandelig, tog jeg det på min skulder, kranset mit hoved dermed som en krone, svared ham for hvert eneste skridt og mødte ham som en fyrste. har min mark måttet skriges over mig og alle furerne græde, har jeg tæret dens kraft uden vederlag, udslukt dens ejers liv, så gro der tjørn

for hvede og ukrudt i stedet for byg! her ender jobs ord.

32

da nu hine tre mænd ikke mere svarede job, fordi han var retfærdig i sine egne øjne, blussede vreden op i buziten elihu, barak'els søn, af rams slægt. på job vrededes han, fordi han gjorde sig retfærdigere end gud, og på hans tre venner, fordi de ikke fandt noget svar og dog dømte job skyldig. elihu havde ventet, så længe de talte med job, fordi de var ældre end han; men da han så, at de tre mænd intet havde at sware, blussede hans vrede op; og buziten elihu, barak'els søn, tog til orde og sagde: ung af dage er jeg, og i er gamle mænd, derfor holdt jeg mig tilbage, angst for at meddele eder min viden; jeg tænkte: "lad alderen tale og årenes mængde kundgøre visdom!" dog ånden, den er i mennesket, og den almægtiges ånde giver dem indsigt; de gamle er ikke altid de kloge, oldinge ved ej altid, hvad ret er; derfor siger jeg: hør mig, lad også mig komme frem med min viden! jeg biede på, at i skulde tale, lyttede efter forstandige ord, at i skulde finde de rette ord; jeg agtede nøje på eder; men ingen af eder gendrev job og gav svar på hans ord. sig nu ikke: "vi stødte på visdom, gud må fælde ham, ikke et menneske!" mod mig har han ikke rettet sin tale, og med eders ord vil jeg ikke svare ham. de blev bange, svarer ej mer, for dem slap ordene op. skal jeg tøve, fordi de tier og står der uden at sware et ord? også jeg vil sware min del, også jeg vil frem med min viden! thi jeg er fuld af ord, ånden i mit bryst trænger på; som tilbundet vin er mit bryst, som nysfyldte vinsække nær ved at sprænges; tale vil jeg for at få luft, åbne mine læber og sware. forskel gør jeg ikke og smigrer ikke for nogen; thi at smigre bruger jeg ikke, snart rev min skaber mig ellers bort!

33

men hør nu job, på min tale og lyt til alle mine ord! se, jeg har åbnet min mund, min tunge taler i ganen; mine ord er talt af oprigtigt hjerte, mine læber fører lutret tale. guds ånd har skabt mig, den almægtiges ånde har givet mig liv. svar mig, i fald du kan, rust dig imod mig, mod frem! se, jeg er din lige for gud, også jeg er taget af ler; rædsel for mig skal ikke skræmme dig, min hånd skal ej ligge tyngende på dig. dog, det har du sagt i mit påhør, jeg hørte så lydende ord: "jeg er ren og uden brøde, lydeløs, uden skyld; men han søger påskud imod mig, regner mig for sin fjende; han lægger mine fødder i blokken, vogter på alle mine veje." se, der har du uret, det er mit svar, thi gud er større end mennesket. hvorfor tvistes du med ham, fordi han ej svarer på dine ord? thi på een måde taler gud, ja på to, men man ønsker det ikke: i drømme, i natligt syn, når dvale falder på mennesker, når de slumreder hviler på lejst; da åbner han menneskers øre, gør dem angst med skræmmebilleder for at få mennesket bort fra uret og udrydde hovmod af manden, holde hans sjæl fra graven, hans liv fra væbendød. eller han revses med smerter på lejst, uafbrudt sfår

der hamp i hans ben; livet i ham væmmes ved brød og hans sjæl ved lækker mad hans kød svinder hen, så det ikke ses, hans knogler, som for ikke sås, bliver blottet; hans sjæl kommer graven nær, hans liv de dræbende magter. hvis da en engel er på hans side, een blandt de tusind talsmænd, som varsler mennesket tugt, og den viser ham nåde og siger: "fri ham fra at synke i graven, løsepenge har jeg fået!" da svulmer hans legem af friskhed, han oplever atter sin ungdom. han beder til gud, og han er ham nådig, han skuer med jubel hans åsyn, fortæller mennesker om sin frelse. han synger det ud for folk: "jeg syndede og krænkede retten og fik dog ej løn som forskyldt! han har friet min sjæl fra at fare i grav, mit liv ser lyset med lyst!" se, alle disse ting gør gud to gange, ja tre med mennesket for at redde hans sjæl fra graven, så han skuer livets lys! lyt til og hør mig, job, ti stille, så jeg kan tale! har du noget at sige, så svar mig, tal, thi gerne gav jeg dig ret; hvis ikke, så høre du på mig, ti stille, at jeg kan lære dig visdom!

34

og elihu tog til orde og sagde: "hør mine ord, i vise, i forstandige mænd, lån mig øre! thi øret prøver ord, som ganen smager på mad; lad os udgranske, hvad der er ret, med hinanden skønne, hvad der er godt! job sagde jo: "jeg er retfærdig, min ret har gud sat til side; min ret til trods skal jeg være en løgner? skønt brødefri er jeg såret til døden!" er der mon mage til job? han drikker spot som vand, søger selskab med udådsmand og omgang med gudløse folk! thi han sagde: "det båder ikke en mand, at han har venskab med gud!" derfor, i kloge, hør mig: det være langt fra gud af synde, fra den almægtige at gøre ondt; nej, han gengælder menneskets gerning, handler med manden efter hans færd; gud forbyrder sig visse ej, den almægtige bøjer ej retten! hvo gav ham tilsyn med jorden, hvo vogter, mon hele verden? drog han sin ånd tilbage og tog sin ånde til sig igen, da udåndet kødet til hobe, og atter blev mennesket støv! har du forstand, så hør derpå, lån øre til mine ord! mon en, der hadede ret, kunde styre? dømmer du ham, den retfærdige, vældige? han, som kan sige til kongen: "din usling!" og "nidding, som du er!" til stormænd, som ikke gør forskel til fordel for fyrster ej heller foretrækker rig for ringe, thi de er alle hans hænders værk. brat må de dø, endda midt om natten, de store slår han til, og borte er de, de vældige fjernes uden menneskehånd. thi menneskets veje er ham for øje, han skuer alle dets skridt; der er intet mørke og intet mulm, som udådsmand kan gemme sig i. thi mennesket sættes der ingen frist til at møde i retten for gud; han knuser de vældige uden forhør og sætter andre i stedet. jeg hævder derfor: han ved deres gerninger, og ved tattetide styrter han dem; for deres gudløshed slås de sønder, for alles øjne tugter han dem, fordi de veg borf fra ham og ikke regned hans veje det mindste, så de voldte, at ringe råbte til ham, og han måtte høre de armes skrig. tier han stille, hvo vil dømme ham? skjuler han sit åsyn, hvo vil laste ham? over folk og mennesker våger han dog, for at ikke en vanhellig skal herske, en af dem, der er folkets

snarer. siger da en til gud: "fejlet har jeg, men synder ej mer, jeg ser det, lær du mig; har jeg gjort uret, jeg gør det ej mer!" skal han da gøre gengæld, fordi du vil det, fordi du indvender noget? ja du, ikke jeg, skal afgøre det, så sig da nu, hvad du ved! kloge folk vil sige til mig som og vise mænd, der hører mig: "job taler ikke med indsigt, hans ord er uoverlagte! gid job uden ophør må prøves, fordi han svarer som slette folk! thi han dynger synd på synd, han optræder hvent iblandt os og fremfører mange ord imod gud!"

35

og elihu tog til orde og sagde: "holder du det for ret, og kalder du det din ret for gud, at du siger: "hvad både det mig, hvad hjælper det mig, at jeg ikke synder?" jeg vil give dig svar og tillige med dig dine venner: løft dit blik imod himlen og se, læg mærke til skyerne, hvor højt de, er over dig! hvis du synder, hvad skader du ham? er din brode svar, hvad gør det da ham? er du retfærdig, hvad gavner du ham, hvad mon han får af din hånd? du menneske, dig vedkommer din gudløshed, dig, et menneskebarn, din retfærd! man skriger over den megen vold, råber om hjælp mod de mægtiges arm, men siger ej: "hvor er gud, vor skaber, som giver lovsang om natten, lærer os mer end jordens dyr, gør os vise fremfor himlens fugle?" der råber man, uden at han giver svar, over de ondes hovmod; til visse, gud hører ej tomme ord, den almægtige ænser dem ikke, endsige din påstand om ikke at se ham! vær stille for hans åsyn og bi på ham! men nu, da hans vrede ej bringer straf og han ikke beklummer sig stort om synd, så oplader job sin mund med tant, uden indsigt taler han store ord.

36

og videre sagde elihu: bi nu lidt, jeg har noget at sige dig, thi end har jeg ord til forsvar for gud. jeg vil hente min viden langvejsfra og skaffe min skaber ret; thi for vist, mine ord er ikke opspind, en mand med fuldkommen indsigt har du for dig. se, gud forkaster det stive sind, den gudløse holder han ikke i live; de arme lader han få deres ret, fra retfærdige vender han ikke sit blik, men giver dem plads for stedse hos konger på tronen i højhed. og hvis de bindes i lænker, fanges i nodens bånd, så viser han dem deres gerning, deres synder, at de hovmodede sig, åbner deres øre for tugt og byder dem vende sig bort fra det onde. hvis de så hører og bøjer sig, da ender de deres dage i lykke, i liflig fryd deres år. men hører de ikke, falder de for sværd og opgiver ånden i uforstand. men vanhellige hjerter forbitres; når han binder dem, råber de ikke om hjælp; i ungdommen dør deres sjæl, deres liv får mandsskøgers lod. den elendige frelser han ved hans elende og åbner hans øre ved trængsel. men dig har medgangen lokket, du var i fred for ulykkens gab; ingen trængsel indjog dig skræk, fuldt var dit bord af fede retter. den gudløses som kom til fulde over dig, hans retfærdige dom greb dig fat. lad dig ikke lokke af vrede til spot eller bødens storhed lede dig vild! kan vel dit skrig gøre ende på noden, eller det

at du opbyder al din kraft? ej må du længes efter nat-ten, som. opskræmmer folkeslag der, hvor de er; var dig og vend dig ikke til uret, så du foretrækker ondt for at lide. se, ophøjet er gud i sin væld, hvo er en lærer som han? hvo foreskrev ham hans vej, og hvo turde sige: "du gjorde uret!" se til at ophøje hans værk, som mennesker priser i uret! alle mennesker ser det med fryd, skønt dødelige skuer det kun fra det fjerne. se, gud er ophøjet, kan ikke ransages, tal på hans år kan ikke fides. thi dråber drager han ud af havet, i hans tåge siver de ned som regn, og skyerne lader den strømme og dryppe på mange folk. hvo fatter mon skyernes vidder eller hans boligs bulder? se, han breder sin tåge om sig og skjuler havets overflod; thi dermed nærer han folkene, giver dem brød i overflod; han hyller sine hænder i lys og sender det ud imod målet; hans torden melder hans komme, selv kvæget melder hans optræk.

37

ja, derover skælver mit hjerte, bævende skifter det sted! lyt dog til hans bragende røst, til drønet, der går fra hans mund! han slipper det løs under hele himlen, sit lys til jordens ender; efter det brøler hans røst, med højhed brager hans torden; han sparer ikke på lyn, imedens hans stemme høres. underfuldt lyder guds tordenrøst, han over vælde, vi fatter det ej. thi han siger til sneen: "fald ned på jorden!" til byger og regn-sky: "bliv stærke!" for alle mennesker sætter han segl, at de dødelige alle må kende hans gerning. de vilde dyr søger ly og holder sig i deres huler: fra kammeret kommer der storm, fra nordens stjerner kulde. ved guds ånde bliver der is, vandfladen lægges i fængsel. så fylder han skyen med væde, skylaget spreder hans lys; det farer hid og did og bugter sig efter hans tanke og udfører alt, hvad han byder, på hele den vide jord, hvad enten han slynger det ud som svøbe, eller han sender det for at velsigne. job du må lytte hertil, trød frem og mærk dig guds underværker! fatter du, hvorledes gud kan magte dem og lade lys stråle frem fra sin sky? fatter du skyernes svæven, den alvises underværker? du, hvis klæder ophedes, når jorden dører ved søndenvind? hvælver du himlen sammen med ham, fast som det støbte spejl? lær mig, hvad vi skal sige ham! intet kan vi få frem for mørke. meldes det ham, at jeg taler? siger en mand, at han er fra samling? og nu: man ser ej lyset, skygget af mørke skyer, men et vejr farer hen og renser himlen, fra norden kommer en lysning. over gud er der frygtelig højhed, og den almægtige finder vi ikke. almægtig og rig på retfærd bøjer han ikke retten; derfor frygter mennesker ham, men af selv kloge ænser han ingen.

38

så svarede herren job ud fra stormvejret og sagde: "hvem fordunkler mit råd med ord, som er uden mening? omgjord som en mand dine lænder, jeg vil spørge, og du skal lære mig! hvor var du, da jeg grundede jorden? sig frem, om du har nogen indsigt! hvem bestemte dens mål - du kender det jo - hvem

spændte målesnor ud derover? hvorpå blev dens støtter sænket, hvem lagde dens hjørnestein, mens morgenstjernerne jubled til hobe, og alle gudssønner råbte af glæde? hvem stængte for havet med porte, dengang det brusende udgik af moders skød, dengang jeg gav det skyen til klædning og tågemulm til svøb, dengang jeg brød det en grænse og indsatte portslå og døre og sagde: "hertil og ikke længere! her standse dine stolte vover!" har du nogen sinde kaldt morgenen frem, ladet morgenrøden vide sit sted, så den greb om jordens flige og gudløse rystedes bort, så den dannedes til som ler under segl, fik farve, som var den en klædning? de gudløses lys toges fra dem, den løftede arm blev knust. har du mon været ved havets kilder, har du mon vandret på dybets bund? mon dødens porte har vist sig for dig, skued du mulmets porte? så du ud over jordens vidder? sig frem, om du ved, hvor stor den er! hvor er vejen til lysets bolig, og hvor har mørket mon hjemme, så du kunde hente det til dets rige og bringe det hen på vej til dets bolig? du ved det, du blev jo født dengang, dine dages tal er jo stort! har du været, hvor sneen gemmes, og skuet, hvor hagelen vogtes, den, jeg gemmer til trængselsens tid, til kampens og krigens dag? hvor er vejen did, hvor lyset deler sig, hvor østenvinden spreder sig ud over jorden? hvem åbnede regnen en rende og tordenens lyn en vej for at væde folketomt land, ørkenen, hvor ingen bor, for at kvæge øde og ødemark og fremkalde urter i ørkenen? har regnen mon en fader, hvem avlede duggens dråber? af hvilket skød kom isen vel frem, hvem fødte mon himlens rim? vandet storkner som sten, dybets flade trækker sig sammen. knytter du syvstjernens bånd, kan du løse oriens lænker? lader du aftenstjernen gå op i tide, leder du bjørnen med unger? kender du himmels love, fastsætter du dens magt over jorden? kan du løfte røsten til sky, så vandskyl adlyder dig? sender du lynene ud, så de går, og svarer de dig: "her er vi!" hvem lagde visdom i sorte skyer, hvem gav luftsynet kløgt? hvem er så viis, at han tæller skyerne, hvem hælder himmelens vandsække om, når jorden ligger i ælte, og leret klumper sig sammen? jager du rov til løvinden, stiller du ungløvers hunger, når de dukker sig i deres huler; ligger på lur i krat? hvem skaffer raven æde, når ungerne skriger til gud og flakker om uden føde?

39

kender du tiden, da stengeden føder, tager du vare på hindenes veer, tæller du mon deres drægtigheds måneder, kender du tiden, de føder? de lægger sig ned og føder og kaster kuldet, ungerne trives, gror til i det frie, løber bort og kommer ej til dem igen. hvem slap vildæslet løs, hvem løste mon steppæslets reb, som jeg gav ørkenen til hjem, den salte steppe til bolig? det ler ad byens larm og hører ej driverens skælden; det ransager bjerge, der har det sin græsgang, det leder hvert græsstrå op. er vildoksen villig at trælle for dig, vil den stå ved din krybbe om natten? binder du reb om dens hals, pløjer den furerne efter dig? stoler du på dens store kræfter; overlader du den din host? tror du, den kommer tilbage og samler din sæd på loen?

mon strudsens vinge er lam, eller mangler den dækfjer og dun, siden den betror sine æg til jorden og lader dem varmes i sandet, tænker ej på, at en fod kan knuse dem, vildtet på marken træde dem sønder? hård ved ungerne er den, som var de ej dens; spildt er dens møje, det ængster den ikke. thi gud lod den glemme visdom og gav den ej del i indsigt. når skytterne kommer, farer den bort, den ler ad hest og rytter. giver du hesten styrke, klæder dens hals med manke og lærer den græshoppens spring? dens stolte prusten indgyder rædsel. den skraber muntert i dalen, går brynnen væligt i møde; den ler ad rædselen, frygter ikke og viger ikke for sværdet; koggeret klirrer over den, spydet og kollen blinker; den sluger vejen med ungrende vildskab, den tøjler sig ikke, når hornet lyder; et stød i hornet, straks siger den: huj! den vejrer kamp i det fjerne, kampskrig og førernes råb. skyldes det indsigt hos dig, at falken svinger sig op og breder sin vinge mod sønden? skyldes det bud fra dig, at ørnen flyver højt og bygger sin højtsatte rede? den bygger og bor på klipper, på klippens tinde og borg; den spejder derfra efter æde, viden om skuer dens øjne. ungerne svælger i blod; hvor valen findes, der er den!

40

og herren svarede job og sagde: vil den trættekære tvistes med den almægtige? han, som revser gud, han svare herpå! da svarede job herren og sagde: se, jeg er ringe, hvad skal jeg svare? jeg lægger min hånd på min mund! een gang har jeg talt, gentager det ikke, to gange, men gør det ej mer! da svarede herren job ud fra stormvejret og sagde: "omgjord som en mand dine lænder, jeg vil spørge, og du skal lære mig! mon du vil gøre min ret til intet, dømme mig, for af du selv kan få ret? har du en arm som gud, kan du tordne med brag som han? smyk dig med højhed og storhed, klæd dig i glans og herlighed! udgyd din vredes strømme, slå de stolte ned med et blik, bøj med et blik de stolte og knus på stedet de gudløse, skjul dem i støvet til hobe og lænk deres åsyn i skjule! så vil jeg også love dig for sejren, din højre har vundet. se nilhesten! den har jeg skabt såvel som dig. som oxen æder den græs. se, hvilken kraft i lænderne og hvilken styrke i bugens muskler! halen holder den stiv som en ceder, bovns sener er flettet sammen; dens knogler er rør af kobber, benene i den som stænger af jern. den er guds ypperste skabning, skabt til at herske over de andre; thi foder til den bærer bjergene, hvor markens vildt har legeplads. den lægger sig hen under lotusbuse, i skjul af siv og rør; lotusbuse giver den tag og skygge, bækkenes pile yder den hegn. den taber ej modet, når jordan stiger, er rolig, om strømmen end svulmer mod dens gab. hvem kan gribe den i dens tænder og trække reb igennem dens snude?

41

kan du trække krokodillen op med krog og binde dens tunge med snøre? kan du mon stikke et siv i dens snude, bore en krog igennem dens kæber? mon den vil trygle dig længe og give dig gode ord? mon den vil

indgå en pagt med dig, så du får den til træl for evigt? han du mon lege med den som en fugl og tøre den for dine pigebørn? falbyder fiskerlauget den og stykker den ud mellem sælgerne? mon du kan spække dens hud med kroge og med harpuner dens hoved? læg dog engang din hånd på den! du vil huske den kamp og gør det ej mer. det håb vilde blive til skamme, alene ved synet lå du der. ingen drister sig til at tirre den, hvem holder stand imod den? hvem møder den og slipper fra det hvem under hele himlen? jeg tier ej om dens lemmer, hvor stærk den er, hvor smukt den er skabt. hvem har trukket dens klædning af, trængt ind i dens dobbelte panser? hvem har åbnet dens ansigts døre? rundt om dens tænder er rædsel. dens ryg er reder af skjolde, dens bryst er et segl af sten; de sidder tæt ved hverandre, luft kommer ikke ind derimellem; de hænger fast ved hverandre, uadskilleligt griber de ind i hverandre. dens nysen fremkalder strålende lys, som morgenrødens øjenlåg er dens øjne. ud af dens gab farer fakler, ildgnister spruder der frem. em står ud af dens næsebor som af en ophedet, kogende kedel. dens ånde tænder som glødende kul, luer står ud af dens gab. styrken bor på dens hals, og angsten hopper foran den. tæt sidder kødets knuder, som støbt til kroppen; de røkkes ikke; fast som sten er dens hjerte støbt, fast som den nederste møllesten. når den rejser sig, gyser helte, fra sans og samling går de af skræk. angriberens sværd holder ikke stand, ej kastevåben, spyd eller pil. jern regner den kun for halm og kobber for trasket træ; buens søn slår den ikke på flugt, slyngens sten bliver strå for den, stridskøllen regnes for rør, den ler ad det svirrende spyd. på bugen er der skarpe rande, dens spor i dyndet er som tærskeslædens; dybet får den i kog som en gryde, en salvekedel gør den af floden; bag den er der en lysende sti, dybet synes som sølverhår. dens lige findes ikke på jord, den er skabt til ikke at frygte. alt, hvad højt er, ræddes for den, den er konge over alle stolte dyr.

42

så svarede job herren og sagde: "jeg ved, at du magter alt, for dig er intet umuligt! "hvem fordunkler mit råd med ord, som er uden indsigt?" derfor: jeg talte uden forstand om noget, som var mig for underfuldt, og som jeg ej kendte til. hør dog, og jeg vil tale, jeg vil spørge, og du skal lære mig! jeg havde kun hørt et rygte om dig, men nu har mit øje set dig; jeg tager det derfor tilbage og angrrer i støv og aske! men efter at herren havde talet disse ord til job, sagde han til temaniten elifaz: "min vrede er blusset op mod dig og dine to venner, fordi i ikke talte rettelig om mig som min tjener job! tag eder derfor syv tyre og syv vædre og gå til min tjener job og bring et brændoffer for eder. og min tjener job skal gå i forbøn for eder, thi han vil jeg bønføre, så jeg ikke gør en ulykke på eder, fordi i ikke talte rettelig om mig som min tjener job!" så gik temaniten elifaz, shuhiten bildad og na'amatiten zofar hen og gjorde, som herren havde sagt, og herren bønførte job. og herren vendte jobs skæbne, da han gik i forbøn for sine venner; og herren gav job alt, hvad han havde ejet, tvefold igen. så kom alle hans brødre og søstre og alle, der kendte ham tilforn, og

holdt måltid med ham i hans hus, og de viste ham deres medfølelse og trøstede ham over al den ulykke, herren havde bragt over ham, og de gav ham hver en kesita og en guldring. og herren velsignede jobs sidste tid mere end hans første. han fik 14000 stykker småkvæg, og 1000 aseninder. og han fik syv sønner og tre døtre, og han kaldte den ene jemima, den anden kezia og den tredje keren-happuk. så smukke kvinder som jobs døtre fandtes ingensteds på jorden; og deres fader gav dem arv imellem deres brødre: siden levede job 140 år og så sine børn og børnebørn, fire slægtled. så døde job gammel og mæt af dage.

salomos højsang kys mig, giv mig kys af din mund
thi din kærlighed er bedre end vin. lifligt dufter dine
salver, dit navn er en udgydt salve, derfor har kvinder
dig kær. drag mig efter dig, kom, lad os løbe; kon-
gen tog mig ind i sine kamre. vi vil juble og glæde
os i dig, prise din hærlighed fremfor vin. med rette
har de dig kær. jeg er sort, dog yndig, jerusalems
døtre, som kedars telte, som salmas forhæng. se ej
på mig, fordi jeg er sortladen, fordi jeg er brændt
af solen. min moders sønner vrededes på mig, til
vingårdsvogterske satte de mig - min egen vingård
vogted jeg ikke. sig mig, du, som min sjæl har kær,
hvor du vogter din hjord, hvor du holder hvil ved
middag. thi hvi skal jeg gå som en landstryger ved
dine fællers hjerne? såfremt du ikke ved det, du fa-
greste blandt kvinder, følg da kun hjordens spor og
vogt dine geder ved hyrdernes boliger. ved faraos
forspand ligner jeg dig, min veninde. dine kinder er
yndige med snorene din hals med kæderne. vi vil
gøre dig snore af guld med stænk af sølv. min nardus
spredt sin duft, mens kongen er til bords; min ven er
mig en myrrapose, der ligger ved mit bryst, min ven
er mig en koferkasse fra en-gedis vingårde. hvor du
er fager, min veninde, hvor du er fager, dine øjne er
duer! hvor du er fager, min ven, ja dejlig er du, vort
leje er grønt, vor boligs bjælker er cedre, panelet cy-
presser!

jeg er sarons rose, dalenes lilje som en lilje midt ib-
landet torne er min veninde blandt piger. som et
æbletræ blandt skovens træer er min ven blandt unge
mænd. i hans skygge har jeg lyst til at sidde, hans
frugt er sød for min gane. til en vinhal bragte han
mig, hvor mærket over mig er kærlighed. styrk mig
med rosinkager, kvæg mig med æbler, thi jeg er
syg af kærlighed. hans venstre er under mit hoved,
hans højre tager mig i favn. jeg besværges eder,
jerusalems døtre, ved gazeller og markens hjorte: gør
ikke kærligheden uro, væk den ikke, for den ønsker
det selv! hør! der er min ven! ja se, der kommer han
i løb over bjergene, i spring over højene. min ven er
som en gazel, han er som den unge hjort. se, nu står
han alt bag vor mur. han ser gennem vinduet, kig-
ger gennem gitteret. min ven stemmer i og siger så
til mig: stå op, min veninde, du fagre, kom! thi nu
er vinteren omme, regntiden svandt, for hen, blom-
ster ses i landet, sangens tid er kommet, turtelduens
kurren høres i vort land; figentræets småfrugter svul-
mer, vinstokken blomstrer, udspreder duft. stå op,
min veninde, du fagre, kom, min due i fjeldets kløfter,
i bjergvæggens skjul! lad mig skue din skikkelse,
hør din røst, thi sød er din røst og din skikkelse yn-
dig. fang os de ræve, de ræve små, som hærger vi-
nen, vor blomstrende vin! min ven er min, og jeg er
hans, som vogter blandt liljer; til dagen svalet og skyg-
gerne længes, kom hid, min ven, og vær som gazellen,
som den unge hjort på duftende bjerge!

på mit leje om natten søgte ham, som min sjæl har
kær, jeg søgte, men fandt ham ikke. "så står jeg op
og går om i byen, om på dens gader og torve og søger
ham, som min sjæl har kær. "jeg søgte, men fandt ham
ikke. vægterne, som færdes i byen, traf mig: "så i mon
ham, som min sjæl har kær?" knap var jeg kommet
forbi dem, så fandt jeg ham, som min sjæl har kær;
jeg greb ham og slap ham ikke, før jeg fik ham ind i
min moders hus, i hendes kammer, som fødte mig.
jeg besværges eder, jerusalems døtre, ved gazeller og
markens hjorte: gør ikke kærligheden uro, væk den
ikke, for den ønsker det selv! hvad er det, som kom-
mer fra ørkenen i støtter af røg, omduftet af myrra og
røgelse, alskens vellugt? se, det er salomos bærestol,
omgivet af tresindstyve helte, israels helte, alle med
sværd i hånd, oplærte til krig, hver med sit sværd ved
lænd mod nattens rædsler. kong salomo laved sig
en bærekarm af træ fra libanon, gjorde dens støtter
af sølv, dens arme af guld; i midten er ibenholt ind-
lagt, sædet er purpur. jerusalems døtre, gå ud og se
på kong salomo, på kronen, hans moder kronede ham
med på hans brudefærdens dag, hans hjertens glædes
dag!

hvor du er fager, min veninde, hvor er du fager!
dine øjne er duer bag sløret, dit hår som en gede-
flok bølgende ned fra gilead, dine tænder som en
nyklippet fåreflok, der kommer fra bad, som alle har
tvillinger, intet er uden lam; som en purpursnor er
dine læber, yndig din mund, din tinding som et bris-
tet granateble bag ved dit slør; din hals er som davids
tårn, der er bygget til udgik, tusinde skjolde hænger
derpå, kun helteskjolde; dit bryst som to hjortekalve,
gazelle tvillinger, der græsser blandt liljer. til dagen
svalet og skyggerne længes, vil jeg vandre til myrrab-
jerget og vellugtshøjen. du er fuldentet fager, min
veninde og uden lyde. kom med mig fra libanon,
brud, kom med mig fra libanon, stig ned fra amanas
tinde, fra senirs og hermons tinde, fra løvers huler, fra
panteres bjerge! du har fanget mig, min søster, min
brud, du har fanget mig med et af dine blikke, med en
af din halses kæder. hvor herlig er din kærlighed, min
søster, min brud, hvor din kærlighed er god fremfor
vin, dine salvers duft fremfor alskens vellugt! dine
læber drypper af sødme, min brud, under din tunge er
honning og mælk; dine klæders duft er som libanons
duft. min søster, min brud er en lukket have, en
lukket kilde, et væld under segl. dine skud er en lund
af granattræer med kostelige frugter, kofær, nardus og
kalmus og kanel og alle slags vellugtstræer, myrra og
safran og aloe og alskens ypperlig balsam. min haves
væld er en brønd med rindende vand og strømme fra
libanon. nordenvind, vågn, søndenvind kom, blæs
gennem min have, så dens vellugt spredes! min ven
komme ind i sin have og nyde dens udsøgte frugt!

jeg kommer i min have, min søster, min brud, jeg plukker min myrra og balsam, jeg spiser min honning og saft, jeg drikker min vin og mælk. venner, spis og drik og berus jer i kærlighed! jeg sov, men mit hjerte vågede; tys, da bankede min ven: "luk op for mig, o søster, min veninde, min due, min rene, thi mit hoved er fuldt af dug, mine lokker af nattens dråber." jeg har taget min kjortel af, skal jeg atter tage den på? jeg har tvættet mine fødder, skal jeg atter snavse dem til? gennem gluggen rakte min ven sin hånd, det brusede stærkt i mit indre. jeg stod op og åbnede for min ven; mine hænder dryppede af myrra, mine fingre af flydende myrra, da de rørte ved låsens håndtag. så lukkede jeg op for min ven, men min ven var gået sin vej. jeg var ude af mig selv ved hans ord. jeg søgte, men fandt ham ikke, kaldte, han svarede mig ikke. vægterne, som færdes i byen, traf mig, de slog og sårede mig; murens vægtere rev kappen af mig. jeg besværgede eder, jerusalems døtre: såfremt i finder min ven, hvad skal i da sige til ham? at jeg er syg af kærlighed! "hvad fortrin har da, din ven, du fagreste, blandt kvinder? hvad fortrin har da din ven, at du besværgede os så?" min ven er hvid og rød, herlig blandt titusinder, hans hoved er det fineste guld, hans lokker er ranker, sorte som ravne, hans øjne som duer ved rindende bække, badet i mælk og siddende ved strømme, hans kinder som balsambede; skabe med vellugt, hans læber er liljer, de drypper, af flydende myrra, hans hænder er stænger af guld, fyldt med rubiner, hans liv en elfenbensplade, besat med safirer, hans ben er søjler af marmor på sokler af guld, hans skikkelse som libanon, herlig som cedre, hans gane er sødme, han er idel ynde. sådan er min elskede, sådan min ven, jerusalems døtre.

6

hvor er din ven gået hen, du fagreste blandt kvinder? hvor har din ven vendt sig hen? vi vil søge ham med dig. min ven gik ned i sin have, ti lbsambedene, for at vogte sin hjord i haverne og sanke liljer. jeg er min vens, og min ven er min, han, som vogter blandt liljer. du er fager, min veninde, fager som tirza, yndig som jerusalem, frygtelig som hære under banner. vend dine øjne fra mig, de forvirrer mig så! dit hår er som en gedeflok, bølgende ned fra gilead. dine tænder som en fåreflok, der kommer fra bad, som alle har tvillinger, intet er uden lam; din tinding er et bristet granatæble bag ved dit slør. dronningernes tal er tresindstyve, medhustruernes firsindstyve, på terner er der ej tal. men een er hun, min due, min rene, hun, sin moders eneste, hun, sin moders kælebarn. blev hun set af piger, fik hun pris, af dronninger og medhustruer hyldet. hvo er hun, der titter frem som morgenroden, fager som månen, skær som solen, frygtelig som hære under banner? jeg gik ned i noddehaven for at se, hvor det grøntes i dale for at se, om vint træet skød, om granattræet nu stod i blomst. før jeg vidste af det, satte min sjæl mig på mit ædle folks vogne. vend dig, vend dig, sulamit, vend dig, vend dig, så vi kan se dig!" hvad vil i se på sulamit,

7

hvor skønne er dine trin i skoene, du ædelbårne! dine hofters runding er som halsbånd, kunstnerhånds værk, dit skød som det runde bæger, ej savne det vin, dit liv som en hvededyng, hegnet af liljer; dit bryst som to hjortekalve, gazelletvillinger, din hals som elfenbenstårnet, dine øjne som hesjbons damme ved bat-rabbins port, din næse som libanons tårn, der ser mod damaskus, hovedet på dig som karmel, dit hoveds lokker som purpur; en konge er fanget i garnet. hvor er du fager og yndig, du elskede, yndefulde! som palmen, så er din vækst, dit bryst som klaser. jeg tænker: jeg vil op i palmen, gribe fat i dens stilke; dit bryst skal være som vinstokkens klaser, din næses ånde som æbleduft, din gane som ædel vin, der liflig flyder ind i min mund, glider over mine læber og tænder. jeg er min vens, og til mig står hans attrå. kom min ven, vi vil ud på landet, blive i landsbyer natten over; vingårde søger vi årle, vi ser, om vinstokken skyder, om knopperne åbnes, granattræet blomstrer. der giver jeg dig min kærlighed. kærlighedsæblerne dufter, for vor dør er al slags frugt, ny og gammel tillige; til dig, min ven, har jeg gemt dem.

8

oh, var du min broder, som died min moders bryst! jeg kyssede dig derude, når vi mødtes, og blev ikke agtet ringe, tog dig ind i min moders hus, i min moders kamre, gav dig krydret vin at drikke, granatæblers most. hans venstre under mit hoved, hans højre tager mig i favn. jeg besværgede eder, jerusalems døtre: gør ikke kærligheden uro, væk den ikke før den ønsker det selv! hvem er hun, der kommer fra ørkenen, støttet til sin ven? "under æbletræet vækked jeg dig; der nedkom din moder med dig, der nedkom hun, som dig fødte." læg mig som en segling om dit hjerte, som et armbånd om din arm! thi kærlighed er stærk som døden, nidkærlighed hård som dødsriget; i dens gløder er brændende glød, dens lue er herrens lue. mange vande kan ikke slukke den, strømme skylle den bort. gav nogen alt guds i sit hus for kærlighed, hvem vilde agte ham ringe? vi har en lille søster, som endnu ej har bryster; hvad gør vi med vor søster, den dag hun får en bejler? er hun en mur, så bygger vi en krone af sølv derpå, men er hun en dør, så spærrer vi den med cederplanke. jeg er en mur, mine bryster tårne. da blev jeg i hans øjne som en, der finder fred. salomo havde en vingård i ba'al-hamon, til vogtere gav han den vingård; hver kunne tjene tusind sekel sølv på dens frugt. jeg har for mig selv min vingård; de tusinde, salomo, er dine, to hundrede deres, som vogter dens frugt. du, som bor i haverne, vennerne lytter, lad mig høre din røst! fly, min ven, og vær som en gazel, som den unge hjort på balsambjerger!

i dommernes dage blev der engang hungersnød i landet. da drog en mand fra betlehem i juda til moabiternes land for at bo der som fremmed med sin hustru og sine to sønner. manden bed elimelek, hans hustru no'omi og hans to sønner malon og hiljon, efratiter fra betlehem i juda, og de kom til moabiternes land og opholdt sig der. så døde elimelek, no'omis mand, og hun sad tilbage med sine to sønner. de tog sig moabitiske hustruer; den ene hed orpa, den anden rut. men da de havde boet der en halv snes år, døde også de to, malon og kiljon, så at kvinden sad alene tilbage efter sine to sønner og sin mand. da brød hun op med sine sønnekoner for at vende hjem fra moabiternes land; thi hun havde hørt i moabiternes land, at herren havde set til sit folk og givet dem brød. så drog hun sammen med sine to sønnekoner bort fra det sted, hvor hun havde opholdt sig, men på hjemvejen til judas land sagde no'omi til sine to sønnekoner: "vend nu tilbage hver til sin moders hus! herren være barmhjertig imod eder, som i har været imod de døde og mig; herren give eder, at i må finde ro, hver i sin mands hus!" og hun kyssede dem. men de gav sig til at græde højt og sagde til hende: "nej! vi vil følge dig hjem til dit folk!" men no'omi sagde: "vend tilbage, mine døtre! hvorfor vil i drage med mig? bærer jeg endnu sønner i mit skød, som kan blive eders mænd? vend tilbage, mine døtre, gå nu hjem, thi jeg er for gammel til at blive en mands hustru. og selv om jeg tænkte, at jeg endnu havde håb, selv om jeg endnu i nat tilhørte en mand og virkelig fødte sønner, skulde i så derfor vente, til de blev voksne? skulde i derfor stænge eder inde og leve ugifte? nej, mine døtre, det gør mig såre ondt for eder, thi mig har herrens hånd ramt!" de gav sig da igen til at græde højt, og orpa kyssede sin svigermoder, men rut klyngede sig til hende. da sagde hun: "se, din svigerinde er vendt tilbage til sit folk og sin gud; vend du også tilbage og følg din svigerinde!" men rut svarede: "nød mig ikke til at forlade dig og vende tilbage! nej, hvor du går hen, der vil jeg gå hen, og hvor du tager bolig, der vil jeg tage bolig; dit folk skal være mit folk, og din gud skal være min gud; hvor du dør, der vil jeg dø, og der vil jeg jordes. herren ramme mig både med det ene og det andet: kun døden skal skille os ad!" da no'omi så, at det var hendes faste vilje at drage med hende, holdt hun op at tale til hende derom, og de drog da videre sammen, indtil de kom til betlehem. men da de kom til betlehem, blev der røre i hele byen, og kvinderne sagde: "er det no'omi?" men hun sagde til dem: "kald mig ikke no'omi; kald mig mara", thi den almægtige har voldet mig megen bitter smerte! rig drog jeg herfra, og fattig har herren ført mig tilbage. således vendte no'omi tilbage fra moabiternes land tillige med sin sønnekone, moabiterinden rut, og de kom til betlehem først på byghøsten.

no'omi havde en slægtning på sin mands side, en fornuende mand af elimeleks slægt ved navn boaz. en

dag sagde moabiterinden rut til no'omi: "jeg vil gå ud i marken og sanke aks efter den, for hvis øjne jeg finder nåde." hun svarede hende: "ja, gør det, min datter!" så gik hun hen og sankede aks på marken efter høstfolkene; og det traf sig, at marken tilhørte boaz, som var af elimeleks slægt. boaz kom just gående fra betlehem; hun sagde da til høstfolkene: "herren være med eder!" og de svarede: "herren velsigne dig!" derpå sagde boaz til den karl, som havde opsyn med høstfolkene: "hvor hører denne unge kvinde hjemme?" karlen, som havde opsyn med høstfolkene, svarede: "det er en moabitisk pige; det er hende, som fulgte med no'omi tilbage fra moab; hun sagde: lad mig få lov at sanke og samle aks blandt negene efter høstfolkene! så kom hun og har holdt ud lige fra i morges tidlig til nu uden at unde sig et øjeblik hvile." da sagde boaz til rut: "hør, min datter! du skal ikke gå hen og sanke aks på nogen anden mark! nej, gå ikke herfra, men hold dig til mine piger her; hold øje med, hvor de høster på marken, og gå bag efter. jeg har pålagt karlene, at de ikke må fortrædige dig; og bliver du tørstig, kan du gå hen til karrene og drikke af det, karlene øser op!" da faldt hun på sit ansigt, bøjede sig til jorden og sagde til ham: "hvorledes har jeg fundet nåde for dine øjne, så du viser mig velvilje, skønt jeg er fremmed?" boaz svarede hende: "man har fortalt mig alt, hvad du har været for din svigermoder efter din mands død, hvorledes du forlod din fader og din moder og dit fædreland for at drage til et folk, du ikke tidligere kendte; herren gengælde dig, hvad du har gjort, og din løn blive rigelig fra herren, israels gud, under hvis vinger du kom og søgte ly!" hun sagde: "så har jeg da fundet nåde for dine øjne, herre, siden du har trøstet mig og talt venligt til din trælkvinde, skønt jeg ikke er så meget som en af dine trælkvinder!" ved spisetid sagde boaz til hende: "kom herhen og spis med og dyp din bid i eddiken!" så satte hun sig hos høstfolkene, og han rakte hende så meget ristet korn, at hun kunde spise sig mæt og endda levne. da hun rejste sig for at sanke aks, bød boaz sine karle: "lad hende også sanke mellem negene og fornærm hende ikke; i kan også trække nogle aks ud af knipperne til hende og lade dem ligge, så hun kan sanke dem op, og i må ikke skænde på hende!" så sankede hun aks på marken lige til aften; og da hun træskede, hvad hun havde sanket, var det omtrent en efers byg. derpå tog hun det og gik til byen, og hendes svigermoder så, hvad hun havde sanket; og rut tog og gav hende, hvad hun havde levnet efter at have spist sig mæt. da sagde hendes svigermoder til hende: "hvor har du sanket aks i dag, hvor har du været? velsignet være han, der viste dig velvilje!" så fortalte hun sin svigermoder, hvem hun havde været hos, og sagde: "den mand, jeg var hos i dag, hedder boaz!" da sagde no'omi til sin sønnekone: "herren, som ikke har unddraget de levende og døde sin miskundhed, velsigne ham!" og no'omi sagde fremdeles til hende: "den mand er en nær slægtning af os; han er en af vore losere." moabiterinden rut sagde: "han sagde også til mig: hold dig kun til mine folk, indtil de er helt færdige med min høst!" da sagde no'omi til sin sønnekone: "du gør ret, min datter. i at følge med hans piger, at man ikke skal volde dig men på en anden mark!" så holdt hun sig til

boazs piger og sankede aks der, indtil byghøsten og hvedehøsten var til ende; og hun blev boende hos sin svigermoder.

3

men hendes svigermoder no'omi sagde til hende: "min datter, skal jeg ikke søge at skaffe dig et hjem, hvor du kan få det godt? nu vel! boaz, hvis piger du var sammen med, er vor slægtning; se, han kaster i nat byg på tærskelpladsen; tvæt dig nu og salv dig, tag dine klæder på og gå ned på tærskelpladsen; men lad ikke manden mærke noget til dig, for han er færdig med at spise og drikke; når han da lægger sig, mærk dig så stedet, hvor han lægger sig, og gå hen og løft kappen op ved hans fødder og læg dig der, så skal han nok sige dig, hvad du skal gøre!" hun svarede: "jeg vil gøre alt, hvad du siger!" så gik hun ned på tærskelpladsen og gjorde alt, hvad hendes svigermoder havde pålagt hende. da boaz havde spist og drukket og var vel tilpas, gik han hen og lagde sig ved kornudryngen; så gik hun sagte hen og løftede kappen op ved hans fødder og lagde sig der. ved midnatstide blev manden opskræmt og bøjede sig frem, og se, da lå der en kvinde ved hans fødder. da sagde han: "hvem er du?" og hun svarede: "jeg er rut, din trælkvinde! bred fligen af din kappe ud over din trælkvinde; thi du er løser!" da sagde han: "herren velsigne dig, min datter! den godhed, du nu sidst har udvist, overgår den, du før udviste, at du nu ikke er gået efter de unge mænd, hverken fattige eller rige!" så frygt nu ikke, min datter! alt, hvad du siger, vil jeg gøre imod dig; thi enhver i mit folks port ved, at du er en dygtig kvinde. det er rigtigt, at jeg er din løser, men der er en anden, som er nærmere end jeg. bliv nu her i nat; og hvis han i morgen vil løse dig, godt, så lad ham gøre det; men er han uvillig til at løse dig, gør jeg det, så sandt herren lever. bliv kun liggende, til det bliver morgen!" så blev hun liggende ved hans fødder til morgen; men hun stod op, før det ene menneske endnu kunde kende det andet, thi han tænkte: "det må ikke rygtes, at en kvinde er kommet ud på tærskelpladsen!" derpå sagde han: "tag og hold det klæde frem, du har over dig!" og da hun holdt det frem, afmålte han seks mål byg og lagde det på hende. så gik hun ind i byen. da hun kom til sin svigermoder, sagde denne: "hvorledes gik det, min datter?" så fortalte hun hende alt, hvad manden havde gjort imod hende, og sagde; "disse seks mål byg gav han mig med de ord: du skal ikke komme tomhændet til din svigermoder!" da sagde hun: "hold dig nu rolig, min datter, indtil du får at vide, hvilket udfald sagen får; thi den mand under sig ikke ro, før han får sagen afgjort endnu i dag!"

4

boaz var imidlertid gået op til byporten og havde sat sig der. fik han fat i ti af byens ældste og sagde: "sæt eder her!" og de satte sig der. da sagde han til løseren: "den marklod, som tilhørte vor slægtning elimelek, vil no'omi, der er kommet tilbage fra moab, sælge. derfor tænkte jeg, at jeg vilde lade dig det vide og

sige: køb den i overværelse af dem, der sidder her, og mit folks ældste! vil du løse den, så gør det; men vil du ikke, så sig til, at jeg kan vide det; thi der er ingen anden til at løse end du og derefter jeg selv!" han svarede: "jeg vil løse den!" da sagde boaz: "men samtidig med at du køber marken af no'omi, køber du også moabiterinden rut, den afdødes enke, for at rejse den afdødes navn over hans arvelod!" da svarede løseren: "så kan jeg ikke blive løser, da jeg derved vilde skade min egen arvelod. løs du, hvad jeg skulde løse, thi jeg kan ikke!" nu havde man i gamle dage i israel den skik til stadfæstelse af løsning og byttehandel, at man trak sin sko af og gav den anden part den; således blev en sag vidnefast i israel. idet nu løseren sagde til boaz: "køb du den!" trak han derfor sin sko af. da sagde boaz til de ældste og alle dem, der var til stede: "i er i dag vidner på, at jeg køber alt, hvad der tilhørte elimelek, og alt, hvad der tilhørte kiljon og malon, af no'omi; og tillige køber jeg mig moabiterinden rut, malons enke, til hustru for at rejse den afdødes navn over hans arvelod, at den afdødes navn ikke skal udslettes blandt hans brødre og fra hans hjemstavnets port; i er vidner i dag!" da sagde alle folkene, som var i byporten, og de ældste: "vi er vidner! herren lade den kvinde, der nu drager ind i dit hus, blive som rakel og lea, de to, der byggede israels hus. bliv mægtig i efrata, og dit navn vorder priset i betlehem! måtte dit hus blive som perezs hus, ham, tamar fødte juda, ved de efterkommere, herren giver dig af denne unge kvinde!" så ægtede boaz rut, og hun blev hans hustru; og da han gik ind til hende, lod herren hende blive frugtsom, og hun fødte en søn. da sagde kvinderne til no'omi: "lovet være herren, som ikke lod dig uden løser i dag, og hans navn skal prises i israel. han blive din trøster og forsørger i din alderdom; thi din sønekone, som viste dig kærlighed, har født ham, hun, som er dig mere værd end syv sønner!" da tog no'omi barnet i sin favn, og hun blev dets fostermoder. og naboerskerne gav ham navn, idet de sagde: "no'omi har fået en søn!" og de kaldte ham obed. han blev fader til davids fader isaj. dette er perezs slægtbog: perez avlede hezron, hezron avlede ram, ram avlede amminadab, amminadab avlede nahasjon, nahasjon avlede salmon, salmon avlede boaz, boaz avlede obed, obed avlede isaj, og isaj avlede david.

hvor sidder hun ene, den by så folkerig før - mægtig blandt folkene før, men nu som en enke! fyrstinden blandt lande er nu sat til at trælle. hun græder og græder om natten med tårer på kind; ingen af alle hendes elskere bringer hende trøst, alle vennerne sveg og blev hendes junder. af trang og tyngende trældom udvandrede jøde; blandt folkene sidder hun nu og finder ej ro, alle forfølgerne nåede hende midt i trængslerne. vejene til zion sørger, uden højtidsgæster, alle hendes porte er øde, præsterne sukker, hendes jomfruer knuges af kvide, hun selv er i våde. hendes avindsmænd er herrer, hendes fjender trygge, thi kvide fik hun af herren for mængden af synder, hendes børn drog bort som fanger for fjendens åsyn. og bort fra zions datter drog al hendes pragt; som hjorte, der ej finder græsning, blev hendes fyrster, de vandrede kraftløse bort for forfølgernes åsyn. jerusalem mindes den tid, hun blev arm og husvild, (alle sine kostelige ting fra fordums dage), i fjendehånd faldt hendes folk, og ingen hjælp, fjender så til og lo, fordi hun gik under. jerusalem syndede svart, blev derfor til afsky; hun foragtes af alle sine beundrere, de så hendes blusel, derfor sukker hun dybt og vender sig bort. hendes urenhed pletter hendes slæb, hun betænkte ej enden; hun sank forfærdende dybt, og ingen trøster. se min elendighed, herre, thi fjenden hoverer. avindsmænd bredte deres hånd over alle hendes skatte, ja, ind i sin helligdom så hun hedninger komme, hvem du havde nægtet adgang til din forsamling. alt hendes folk måtte sukke, søgende brød; de gav deres skatte for mad for at friste livet. herre, se til og giv agt på, hvorledes jeg hånes! alle, som vandrer forbi, giv agt og se, om det gives en smerte som den, der er tilføjet mig, hvem herren voldte harm på sin glødende vredes dag, fra det høje sendte han ild, der for ned i mine ben; han spændte et net for min fod, han drev mig tilbage, han gjorde mig øde, syg både dag og nat. der vogtedes på mine synder, i hans hånd blev de flettet, de kom som et åg om min hals, han brød min kraft; herren gav mig dem i vold, som, er mig for stærke. herren forkastede de vældige udi min midte, han indbød til fest på mig for at knuse mine unge, trådte persen til dom over jomfruen, judas datter. derover græder mit øje, det strømmer med tårer, thi langt har jeg til en trøster, som kvæger min sjæl; mine børn er fortabt, thi fjenden er blevet for stærk. zion udrækker hænderne, ingen trøster; mod jakob opbød herren hans fjender omkring ham; imellem dem er jerusalem blevet til afsky. herren, han er retfærdig, jeg modstod hans mund. hor dog, alle i folkeslag, se min smerte! mine jomfruer og unge mænd drog bort som fanger. mine elskere kaldte jeg ad de svigtede mig; mine præster og ældste opgav ånden i byen, thi føde søgte de efter, men intet fandt de. se, herre, hvor jeg er i våde, mit indre i glød, mit hjerte er knust i mit bryst, thi jeg var genstridig; ude mejede sværdet og inde døden. hor, hvor jeg sukker, ingen bringer mig trøst. de hørte min ulykke, glædede sig, da du greb ind. lad komme den dag, du lovede, dem gå det som mig! læg al deres ondskab for dig og gør med dem, som du gjorde med

mig til straf for al min synd! thi mange er mine suk, mit hjerte er sygt.

2

hvor har dog herren i vrede lagt mulm over zion, slængt israels herlighed ned fra himmel til jord og glemt sine fødders skammel på sin vredes dag. herren har skånselsløst opslugt hver bolig i jakob, han nedbrød i vrede judas datters borge, slog dem til jorden, skændede rige og fyrster, afhugged i glødende vrede hvert horn i israel; sin højre drog han tilbage for fjendens åsyn og brændte i jakob som en lue, der åd overalt. på fjendevise spændte han buen, stod som en uven; han dræbte al øjnenes lyst i zions datters telt, udgød sin vrede som ild. herren har vist sig som fjendens åsyn, opslugt alle paladser, lagt borgen øde, ophobet jammer på jammer i judas datter. han nedrev sin hytte, lagde sit feststed øde, herren lod fest og sabbat gå ad glemme i zion, bortstødte i heftig vrede konge og præst. herren forkasted sit alter, brød med sin helligdom, hengav i fjendens hånd dets paladseres mure; man skreg i herrens hus som på festens dag. herren fik i sinde at ødelægge zions datters mur, han udspændte snoren, holdt ikke sin hånd fra fordærv, lod vold og mur få sorg, de vansmægted sammen. i jorden sank hendes porte, slårerne brød han. blandt folkene bor uden lov hendes konge og fyrster, og ikke fanger profeterne syn fra herren. zions datters ældste sidder på jorden i tavshed; på hovedet kaster de støv, de er klædt i sæk; jerusalems jomfruer sænker mod jord deres hoved. mine øjne henvender i gråd, mit indre gløder, mit hjerte er knust, fordi mit folk er brudt sammen; thi børn og spæde forsmægter på byens torve; hver spørger sin moder: "hvor er der korn og vin?" forsmægter på byens torve som en, der er såret, idet de udånder sjælen ved moderens bryst. med hvad skal jeg stille dig lige, jerusalems datter, hvormed skal jeg ligne og trøste dig, zions jomfru? thi dit sammenbrud er stort som havet, hvo læger dig vel? profeternes syner om dig var tomhed og logn, de afslørede ikke din skyld for at vende din skæbne, synerne gav dig kun tomme, vilvende udsagn. over dig slog de hænderne sammen, de, hvis vej faldt forbi, de hån fløjtede, rysted på hoved ad jerusalems datter: "er det da byen, man kaldte den fuldendt skønne, al jordens glæde?" de opspærrede munden imod dig, alle dine fjender, hånfløjtede, skar tænder og sagde: "vi opslugte hende; ja, det er dagen, vi ventede, vi fik den at se." herren har gjort, som han tænkte, fuldbyrdet det ord, han sendte i fordums dage, brudt ned uden skånsel, ladet fjender glæde sig over dig, rejst uvenners horn. råb højt til herren, du jomfru, zions datter, lad tårerne strømme som bække ved dag og ved nat, und dig ej ro, lad ikke dit øje få hvile! stå op og klag dig om natten, når vagterne skifter, udøs dit hjerte som vand for herrens åsyn, loft dine hænder til ham for børnenes liv, som forsmægter af hunger ved alle gadernes hjørner. herre se til og agt på, mod hvem du har gjort det. skal kvinder da æde den livsfrugt, de kælede for, myrdes i herrens helligdom og profet? i gaderne ligger på jorden unge og gamle, mine jomfruer og mine ynglinge faldt for sværdet; på din

vredesdag slog du ihjel, hugged ned uden skånsel. du bød mine rædsler til fest fra alle sider. på herrens vredes dag undslap og frelstes ingen; min fjende tiltintet-gjorde dem, jeg plejed og fostred.

3

jeg er den, der så nød ved hans vredes ris, mig har han ført og ledt i det tykkeste mulm, ja, hånden vender han mod mig dagen lang. mit bød og min hud har han opslidt, brudt mine ben, han mured mig inde, omgav mig med galde og møje, lod mig bo i mørke som de, der for længst er døde. han har spærret mig inde og lagt mig i tunge lænker. om jeg end råber og skriger, min bøn er stængt ude. han spærred mine veje med kvader, gjorde stierne kroge. han blev mig en lurende bjørn, en løve i baghold; han ledte mig vild, rev mig sønder og lagde mig øde; han spændte sin bue; lod mig være skive for pilen. han sendte sit koggers sønner i nyrerne på mig; hvert folk lo mig ud og smæded mig dagen lang, med bittert mættet han mig, gav mig malurt at drikke. mine tænder lod han bide i flint, han trådte mig i støvet; han skilte min sjæl fra freden, jeg glemte lykken og sagde: "min livskraft, mit håb til herren er ude." at mindes min vild og flakken er malurt og galde; min sjæl, den mindes det grant den grubler betyngt. det lægger jeg mig på sinde, derfor vil jeg håbe: herrens miskundhed er ikke til ende, ikke brugt op, hans nåde er ny hver morgen, hans trofasthed stor. min del er herren, (siger min sjæl,) derfor håber jeg på ham. dem, der bier på herren, er han god, den sjæl, der ham søger; det er godt at håbe i stilhed på herrens frelse, godt for en mand, at han bærer åg i sin ungdom. han sidde ensom og tavs, når han lægger det på ham; han trykke sin mund mod støvet, måske er der håb. række kind til den, der slår ham, mættes med hån. thi herren bortstøder ikke for evigt, har han voldt kvide, så ynkes han, stor er hans nåde; ej af hjertet plager og piner han menneskens børn. når landets fanger til hobe trædes under fod, når mandens ret for den højestes åsyn bøjes, når en mand lider uret i sin sag mon herren ej ser det? hvo taler vel, så det sker, om ej herren byder? kommer ikke både ondt og godt fra den højestes mund? over hvad skal den levende sukke? hver over sin synd! lad os ransage, granske vore veje og vende os til herren, løfte hænder og hjerte til gud i himlen; vi syndede og stod imod, du tilgav ikke, men hylled dig i vrede, forfulgte os, dræbte uden skånsel, hylled dig i skyer, så bønnen ej nåed frem; til skarn og til udskud har du gjort os midt iblandt folkene. de opspærred munden imod os, alle vore fjender. vor lod blev gru og grav og sammenbruds øde; vandstrømme græder mit øje, mit folk brød sammen. hvileløst strømmer mit øje, det kender ej ro, før herren skuer ned fra himlen, før han ser til. synet af byens døtre piner min sjæl. jeg jages som en fugl af fjender, hvis had var grundløst, de spærred mig inde i en grube, de stenede mig; vand strømmed over mit hoved, jeg tænkte: "fortabt!" dit navn påkaldte jeg, herre, fra grubens dyb; du hørte min rost: "o, gør dig ej dov for mit skrig!" nær var du den dag jeg kaldte, du sagde: "frygt ikke!" du førte min sag, o herre, genløste mit liv; herre, du ser, jeg lider

uret. skaf mig min ret! al deres hævnlyst ser du, alle deres rænker, du hører deres smædeord herre, deres rænker imod mig, mine fjenders tale og tanker imod mig bestandig. se dem, når de sidder eller står, deres nidvise er jeg. dem vil du gengælde, herre, deres hænders gerning, gør deres hjerte forhærdet din forbandelse over dem! forfølg dem i vrede, udryd dem under din himmel.

4

hvor gullet blev sort, og skæmmet det ædle metal, de hellige stene slængt hen på gadernes hjørner! zions de dyre sønner, der opvejed guld, kun regnet for lerkar, pottemagerhænders værk selv sjakaler byder brystet til, giver ungerne die, men mit folks datter blev grum som orkenens strudse. den spædes tunge hang fast ved ganen af tørst, børnene tigged om brød, og ingen gav dem. folk, som levede lækkert, omkom på gaden; folk, som var båret på purpur, favnede skar-net. mit folks datters brøde var større end synden i sodom, som brat blev styrtet, så hænder ej rørttes derinde. hendes fyrster var renere end sne, mer hvide end mælk, deres legeme rødere end koral, som safir deres årer; mer sorte end sod ser de ud, kan ej kendes på gaden, huden hænger ved knoglerne, tør som træ. sværdets ofre var bedre farne end sultens, som svandt hen, dødsramte, af mangel på markens grøde. blide kvinders hænder kogte deres børn; da mit folks datter brød sammen, blev de dem til føde. herren køled sin vrede, udøste sin harmglød,. han tændte i zion en ild, dets grundvolde åd den. ej troede jordens konger, ja ingen i verden, at uven og fjende skulde stå i jerusalems porte. det var for profeternes synd, for præsternes brøde, som i dets midte udgød retfærdiges blod. de vanked som blinde på gaderne, tilsolet af blod, rørtte med klæderne ting, som ikke må røres. "var jer! en uren!" råbte man; "var jer dog for dem!" når de flyr og vanker, råber man: "bliv ikke her!" herren spredte dem selv, han så dem ej mer, præster regned man ej eller ynked profeter. end smægted vort blik efter hjælp, men kun for at skuffes, på varden spejded vi efter det folk, der ej hjælper. de lured på vort fjed, fra torvene holdt vi os borte; enden var nær, vore dage var omme, ja, enden var kommet. mer snare end himlens ørne var de, som jog os, på bjergene satte de efter os, lured i ørkenen, vor livsånde, herrens salvede, blev fanget i deres grave, han, i hvis skygge vi tænkte at leve blandt folkene. glæd dig og fryd dig, edom, som bor i uz! også dig skal bægeret nå, du skal blotte dig drukken. din skyld er til ende, zion, du forvises ej mer; han hjem søger, edom, din skyld, afslører dine synder.

5

herre, kom vor skæbne i hu, sku ned og se vor skændsel! vor arvelod tilfaldt fremmede, udlændinge fik vore huse. forældreløse, faderløse er vi, som enker er vore mødre. vort drikkevand må vi købe, betale må vi vort brænde. åget trykker vor nakke, vi trættes og finder ej hvile. ægypten rakte vi hånd, assur, for at

mættes med brød. vore fædre, som synded, er borte, og vi må bære deres skyld. over os råder trælde, ingen frier os fra dem. med livsfare henter vi vort brød, udsatte for ørkenens sværd. vor hud er sværtet som en ovn af hungerens svidende lue. de skændede kvinder i zion, jomfruer i judas byer. fyrster greb de og hængte, tog intet hensyn til gamle. ynglinge sattes til kværnen, under brændeknipet segnede drenge. de gamle forsvandt fra porten, de unge fra strengenes leg. vort hjertes glæde er borte, vor dans er vendt til sorg. kronen faldt af vort hoved, ve os, at vi har syndet! vort hjerte blev derfor sygt, derfor vort øje mørkt: for zions bjerg, som er øde, ræve tumler sig der. du, herre, troner for evigt, fra slægt til slægt står din trone. hvi glemmer du os bestandig og svigter os alle dage? omvend os, herre, til dig, så vender vi om, giv os nye dage, som fordum! eller har du helt stødt os bort, er din vrede mod os uden ende?

1

ord af prædikeren, davids søn, konge i jerusalem. endeløs tomhed, sagde prædikeren, endeløs tomhed, alt er tomhed! hvad vinding har mennesket af al den flid, han gør sig under solen? slægt går, og slægt kommer, men jorden står til evig tid. sol står op, og sol går ned og haster igen til sin opgangs sted. vinden går mod syd og drejer mod nord, den drejer atter og atter og vender tilbage til samme kredsløb. alle bækkene løber i havet, men havet bliver ikke fuldt; det sted, til hvilket bækkene løber, did bliver de ved at løbe. alting slider sig træt; mand hører ikke op med at tale, øjet bliver ikke mæt af at se, øret ej fuldt af at høre, det, der kommer, er det, der var, det, der sker, er det, der skete; der er slet intet nyt under solen. kommer der noget, om hvilket man siger: "se, her er da noget nyt!" det har dog for længst været til i tiderne forud for os ej mindes de svundne slægter, og de ny, som kommer engang, skal ej heller mindes af dem, som kommer senere hen. jeg, prædikeren, var konge over israel i jerusalem. jeg vendte min hu til at ransage og med visdom udgranske alt, hvad der sker under himmelen; det er et ondt slid, som gud har givet menneskens børn at slide med. jeg så alt, hvad der sker under solen, og se, det er alt sammen tomhed og jag efter vind. kroget kan ej blive lige, og halvt kan ej blive helt. jeg tænkte ved mig selv: "se, jeg har vundet større og rigere visdom end alle de, der før mig var over jerusalem, og mit hjerte har skuet visdom og kundskab i fylde." jeg vendte min hu til at fatte, hvad der er visdom og kundskab, og hvad der er dårskab og tåbelighed; jeg skønnede, at også det er jag efter vind. thi megen visdom megen græmmelse, øget kundskab øget smerte.

2

jeg sagde ved mig selv: "vel, jeg vil prøve med glæde; så nyd da det gode!" men se, også det var tomhed. om latteren sagde jeg: "dårskab!" og om glæden: "havd gavner den?" jeg kom på den tanke at kvæge mit legeme med vin, medens mit hjerte dog rådede med visdom, og at så mig på dårskab, indtil jeg så, hvad det båder menneskens børn at gøre under himmelen, det dagetal de lever. jeg fuldbyrdede store værker, byggede mig huse, plantede mig vingårde, anlagde mig haver og lunde og plantede alle hånde frugttræer deri, anlagde mig damme til at vande en skov i opvækst; jeg købte trælle og trælkvinder, og jeg havde hjemmefødte trælle; også kvæg, hornkvæg og småkvæg, havde jeg i større måder end nogen af dem, der før mig havde været i jerusalem; jeg samlede mig også sølv og guld, skatte fra konger og lande; jeg tog mig sangere og sangerinder og menneskens børns lyst: hustru og hustruer. og jeg blev stor, større end nogen af dem, der før mig havde været i jerusalem; desuden blev min visdom hos mig. intet, som mine øjne attræde, unddrog jeg dem; jeg nægtede ikke mit hjerte nogen glæde thi mit hjerte havde glæde af al min flid, og deri lå lønnen for al min flid. men da jeg overskuede alt, hvad mine hænder havde virket, og den flid, det havde kostet mig, se, da var det alt sam-

men tomhed og jag efter vind, og der er ingen vinding under solen. thi hvad gør det menneske, som kommer efter kongen? det samme, som tilforn er gjort? jeg gav mig da til at sammenligne visdom med dårskab og tåbelighed. jeg så, at visdom har samme fortrin for tåbelighed som lys for mørke: den vise har øjne i hovedet, men tåben vandrør i mørke. men jeg skønnede også, at en og samme skæbne rammer begge. da sagde jeg ved mig selv: "tåbens skæbne rammer også mig; hvad har jeg da for, at jeg er blevet overvættets viis?" og jeg sagde ved mig selv, at også det er tomhed; thi den vises minde er lige sålidt evigt som tåbens, fordi nu engang alt glemmes i kommende dage; ak! den vise må dø så godt som tåben. da blev jeg led ved livet, thi ilde tyktes mig det, som sker under solen; thi det er alt sammen tomhed og jag efter vind. og jeg blev led ved al den flid, jeg, har gjort mig under solen, fordi jeg må efterlade mit værk til den, som kommer efter mig. hvo ved, om det bliver en vismand eller en tåbe? og dog skal han råde over alt, hvad jeg med flid og visdom vandt under solen. også det er tomhed. og jeg var ved at fortvivle over al den flid, jeg har gjort mig under solen; thi der har et menneske gjort sig. flid med visdom, kundskab og dygtighed, og så må han overlade sit eje til et menneske, som ikke har lagt flid derpå. også det er tomhed og et stort onde. thi hvad får et menneske for al sin flid og sit hjertes higen, som han gør sig flid med under solen? alle hans dage er jo lidelse, og hans slid er græmmelse; end ikke om natten finder hans hjerte hvile. også det er tomhed. intet er bedre for et menneske end at spise og drikke og give sin sjæl gode dage ved sin flid. og det skønnede jeg, at også det kommer fra guds hånd. thi hvo kan spise eller drikke uden hans vilje? thi det menneske, som er godt i hans øjne, giver han visdom, kundskab og glæde; men den, som synder, giver han slid med at samle og ophobe for så at give det til en, som er god i guds øjne. også det er tomhed og jag efter vind.

3

alt har sin stund og hver en ting under himmelen sin tid: tid til at fødes og tid til at dø, tid til at plante og tid til at rydde, tid til at dræbe og tid til at læge, tid til at nedrive og tid til at opbygge, tid til at græde og tid til at le, tid til at sørge og tid til at danse, tid til at kaste sten, og tid til at sanke sten, tid til at favne og tid til ikke at favne, tid til at søge og tid til at miste, tid til at gemme og tid til at bortkaste, tid til at flænge og tid til at sy, tid til at tie og tid til at tale, tid til at elske og tid til at hade, tid til krig og tid til fred. hvad løn for sin flid har da den, der arbejder? jeg så det slid, som gud har givet menneskens børn at slide med. alt har han skabt smukt til rette tid; også evigheden har han lagt i deres hjerte, dog således at menneskene hverken fatter det første eller det sidste af, hvad gud har virket. jeg skønnede, at der ikke gives noget andet gode for dem end at glæde sig og have det godt, så længe de lever. dog også det at spise og drikke og nyde det gode under al sin flid er for hvert menneske en guds gave. jeg skønnede, at alt, hvad gud virker, bliver evindeligt, uden at noget kan føjes til eller tages fra; og således har gud gjort det, for at man skal frygte for hans åsyn.

hvad der sker, var allerede, og hvad der skal ske, har allerede været; gud leder det svundne op. fremdeles så jeg under solen, at gudløshed var på rettens sted og gudløshed på retfærds sted. jeg sagde ved mig selv: "den retfærdige og den gudløse dømmer gud; thi for hver en ting og hver en idræt har han fattsat en tid. jeg sagde ved mig selv: "det er for menneskenes skyld, for at gud kan prøve dem, og for at de selv kan se, at de er dyr." thi menneskers og dyrs skæbne er ens; som den ene dør, dør den anden, og en og samme ånd har de alle; mennesket har intet forud for dyrene, thi alt er tomhed. alle går sammesteds hen, alle blev til af muld, og alle vender tilbage til mulden. hvo ved, om menneskenes ånd stiger opad, og om dyrenes ånd farer nedad til jorden? således indså jeg, at intet er bedre for mennesket end at glæde sig ved sin gerning, thi det er hans del; thi hvo kan bringe ham så vidt, at han kan se, hvad der kommer efter hans død?

4

fremdeles så jeg al den undertrykkelse, som sker under solen; jeg så de undertryktes tårer og ingen trøstede dem; de led vold af deres undertrykkes hånd, og ingen trøstede dem. da pristie jeg de døde, som allerede er døde, lykkeligere end de levende, som endnu er i live; men lykkeligere end begge den, som slet ikke er til, som ikke har set det onde, der sker under solen. og jeg så, at al flid og alt dygtigt arbejde udspringer af den enes misundelse mod den anden. også det er tomhed og jag efter vind. dären lægger hænderne i skodet og æder sig selv op bedre en håndfuld hvile end hænderne fulde af flid og jag efter vind. og mere tomhed så jeg under solen. mangen står alene og har ikke nogen ved sin side, hverken søn eller broder, og dog er der ingen ende på al hans flid og hans øje bliver ikke mæt af rigdom. men, for hvis skyld gør jeg mig flid og nægter mig enhver nydelse? også det, er tomhed og ondt slid. to er bedre faren end een, thi de får god løn for deres flid; hvis den ene falder, kan den anden rejse sin fælle op. men ve den ensomme! thi falder han, er der ingen til at rejse ham op. og når to ligger sammen, bliver de varme; men hvorledes kan den ensomme blive varm? og når nogen kan overvælde den ensomme, så kan to stå sig imod ham; tretvundet snor brister ikke i hast. bedre faren er en fattig yngling, som er viis, end en gammel konge, som er en tåbe og ikke mere har forstand til at lade sig råde. thi hin gik ud af fængselet for at blive konge, skønt han var født i fattigdom under den andens regering. jeg så alle, som levede og færdedes under solen, stille sig ved den ynglings side, som skulde træde i kongens sted; der var ikke tal på alle de mennesker, han stod i spidsen for; men heller ikke over ham glæder de senere slægter sig; nej, også det er tomhed og jag efter vind.

5

var din fod, når du går til guds hus! at komme for at høre er bedre, end at dærer bringer slagtoffer, thi de har ikke forstand til andet end at gøre ondt. lad ikke

din mund løbe eller dit hjerte haste med at udtale et ord for guds åsyn; thi gud er i himmelen og du på jorden, derfor skal dine ord være få. thi meget slid giver drømme, og mange ord giver dåretale. når du giver gud et løfte, så tøv ikke med at holde det! thi der er ingen glæde ved dårer. hvad du lover, skal du holde. det er bedre, at du ikke lover, end at du lover uden at holde. lad ikke din mund bringe skyld over dit legeme og sig ikke til guds sendebud, at det var af vanvare! hvorfor skal gud vredes over din tale og nedbryde dine hænders værk? thi af mange drømme og ord kommer mange skuffelser; nej, frygt gud! når du ser den fattige undertrykt og lov og ret krænket på din egn, så undre dig ikke over den ting; thi på den høje vogter en højere, og andre endnu højere vogter på dem begge. dog, en fordel for et land er det i alt fald, at der er en konge over dyrket jord. den, der elsker sølv, mættes aldrig af sølv, og den, der elsker rigdom, mættes aldrig af vinding. også det er tomhed. jo mere gods, des flere til at fortære det, og hvad gavn har ejeren da søv, ud over at hans øjne ser det? sød er arbejderens deraf, hvad enten han har lidt eller meget at spise; men den riges overflod giver ikke ham lov til at sove. der er et slemt onde, som jeg så under solen: rigdom gemt hen af sin ejermand til hans ulykke; går rigdommen tabt ved et uheld, og han har avlet en søn, så bliver der intet til ham. som han udgik af sin moders liv, skal han atter gå bort, lige så nogen som han kom, og ved sin flid vinder han intet, han kan tage med sig. også det er et slemt onde: ganske som han kom, går han bort, og hvad vinding har han så af, at han gør sig flid hen i vejret? og dertil kommer et helt liv i mørke, sorg og stor kvide, sygdom og kummer. se, hvad der efter mit skøn er godt og smukt, det er at spise og drikke og nyde det gode under al den flid, man gør sig under solen, alle de levedage gud giver en; thi det er den del, man har; og hver gang gud giver et menneske rigdom og gods og sætter ham i stand til at nyde det, og tage sin del og glæde sig under sin flid, da er det en guds gave; thi da tænker han ikke stort på sine levedage, idet gud lader ham være optaget af sit hjertes glæde.

6

der er et onde, jeg så under solen, og som tynger menneskene hårdt: når gud giver en mand rigdom og gods og ære, så han intet savner af, hvad han ønsker, og gud ikke sætter ham i stand til at nyde det, men en fremmed nyder det, da er dette tomhed og en slem lidelse. om en mand avler hundrede børn og lever mange år, så hans levetid bliver lang, men hans sjæl ikke mættes af goder, så siger jeg dog, at et utidigt foster er bedre faren end han; thi at det kommer, er tomhed, og det går bort i mørke, og i mørke dølges dets navn; og det har hverken set eller kendt sol; det får end ikke en grav; det hviler bedre end han. om han så levede to gange tusind år, men ikke skuede lykke - mon ikke alle farer sammesteds hen? al menneskets flid tjener hans mund, og dog stilles hans sult aldrig. thi hvad har den vise forud for tåben, hvad bærer det den arme, der ved at vandre for de levendes øjne? bedre at se med sine øjne end higende at-

trå. også det er tomhed og jag efter vind. hvad der bliver til er for længst nævnet ved navn, og det vides i forvejen, hvad et menneske bliver til; det kan ikke gå i rette med ham, der er den stærkeste. thi jo flere ord der bruges, des større bliver tomheden, og hvad gavner de mennesket? thi hvo ved, hvad der både er menneske i livet, det tal af tomme levedage han henlever som en skygge? thi hvo kan sige et menneske, hvad der skal ske under solen efter hans død?

7

godt navn er bedre end ypperlig salve, dødsdag bedre end fødselsdag; bedre at gå til et sørgelund end at gå til et gildehus; thi hist er alle menneskers ende, og de levende bør tage det til hjerte bedre græmmelse end latter, thi er minerne mørke, har hjertet det godt. de vises hjerte er i sørgelund. tåbernes hjerte i glædeshuset. bedre at høre på vismands skænd end at høre på tåbers sang. som tjørnekvestes knitren under gryden er tåbers latter; også det er tomhed. thi uredelig vinding gør vismand til dåre, og stikpenge ødelægger hjertet. en sags udgang er bedre end dens indgang, tålmod er bedre end hovmod. vær ikke hastig i dit sind til at græmmes, thi græmmelse bor i tåbers bryst. spørg ikke: "hvorfra kommer det, at de gamle dage var bedre end vore?" thi således spørger du ikke med visdom. bedre er visdom end arv, en fordel for dem, som skuer solen; thi visdom skygger, som penge skygger, men kundskabs fortrin er dette, at visdom holder sin mand i live. se på guds værk! hvo kan rette, hvad han har gjort kroget? vær ved godt mod på den gode dag og indse på den onde dag, at gud skabte denne såvel som hin, for at mennesket ikke skal finde noget efter sig. begge dele så jeg i mine tomme dage: der er retfærdige, som omkommer i deres retfærdighed, og der er gudløse, som lever længe i deres ondskab. vær ikke alt for retfærdig og te dig ikke overvættes viis; hvorfor vil du ødelægge dig selv? vær ikke alt for gudløs og vær ingen dåre; hvorfor vil du dø i utide? det bedste er, at du fastholder det ene og ikke slipper det andet; thi den, der frygter gud, vil undgå begge farer. visdom gør vismand stærkere end ti magthavere i byen. thi intet menneske er så retfærdigt på jorden, at han kun gør gode gerninger og aldrig synder. giv ikke agt på alle de ord, folk siger, at du ikke skal høre din træl forbande dig; thi du ved med dig selv, at også du mange gange har forbandet andre. alt dette ransagede jeg med visdom; jeg tænkte: "jeg vil vorde viis." men visdom holdt sig langt fra mig; tingenes grund er langt borte, så dyb, så dyb; hvem kan finde den? jeg tog mig for at vende min hu til kundskab og granskning og til at søge efter visdom og sikker viden og til at kende, at gudløshed er tåbelighed, dårskab vanvid, og beskere end døden fandt jeg kvinden, thi hun er et fangegarn; hendes hjerfe er et net og hendes arme lænker. den, som er gud kær, undslipper hende, men synderen bliver hendes fange. se, det fandt jeg ud, sagde prædikeren, ved at lægge det ene til det andet for at drage min slutning. hvad min sjæl stadig søgte, men ikke fandt, er dette: een mand fandt jeg blandt tusind, men en kvinde fandt jeg ikke i hele flokken. dog se, det fandt jeg, at gud

har skabt menneskene, som de bør være; men de har så mange sære ting for.

8

hvo er som den vise, og hvo ved at tyde en ting? visdom får et menneskes åsyn til at lyse, og åsynets hårdhed mildnes. hold en konges bud! men drejer det sig om en gudsd, så forhast dig ikke. gå bort fra hans åsyn og bliv ikke stående, når sagen står slet; thi han kan gøre alt, hvad han vil. thi en konges ord er magtsprog, og hvo kan sige til ham: "hvad gør du?" den, som holder budet, skal ikke mærke til noget ondt, og dommens tid skal den vises hjerte kende. thi enhver ting har sin tid og sin dom, men det er et tynkende onde for mennesket, at han ikke ved, hvad der vil ske; thi hvo kan sige ham hvorledes fremtiden bliver? som intet menneske er herre over vinden, så han kan spærre den inde, er ingen herre over dødens dag; krig kan man ikke unddrage sig, og gudløshed frier ikke sin mand. alt dette så jeg, idet jeg rettede min tanke på hver en idræt, som øves under solen: der er tider, da det ene menneske hersker over det andet til hans ulykke. ligeledes så jeg gudløse stedes til hvile, medens de, som gjorde det rette, måtte gå bort fra det hellige sted og glemtes i byen. også det er tomhed. fordi den onde gerning ikke i hast rammes af dommen får menneskenes hjerte mod til at gøre det onde, eftersom synderen gør det onde fra første færd og dog lever længe; men også ved jeg, at det skal gå dem godt, som frygter gud, fordi de frygter for hans åsyn, og at det ikke skal gå de gudløse godt, og at deres levetid ikke skal længes om skyggen, fordi de ikke frygter for guds åsyn. der er en tomhed, som forekommer på jorden: at der findes retfærdige, hvem det går, som om de havde gjort de gudløses gerninger, og gudløse, hvem det går som om de havde gjort de retfærdiges gerninger. jeg sagde: også det er tomhed. og jeg priste glæden, fordi mennesket ikke har andet gode under solen end at spise og drikke og være glad, og at dette ledsager ham under hans flid i de levedage, gud giver ham under solen. hver gang jeg vendte min hu til at nemme visdom og granske det slid, som går for sig på jorden - thi hverken dag eller nat får man søvn i øjnene - da indså jeg, at det er således med alt guds værk, at mennesket ikke kan udgrunde det, som sker under solen; thi trods al den flid, et menneske gør sig med at søge, kan han ikke udgrunde det; og selv om den vise mener at kende det, kan han ikke udgrunde det.

9

ja, alt dette lagde jeg mig på sinde, og mit hjerte indså det alt sammen: at de retfærdige og de vise og deres gerninger er i guds hånd. hverken om kærlighed eller had kan menneskene vide noget; alt, hvad der er dem for øje, er tomhed. thi alle får en og samme skæbne, retfærdig og gudløs, god og ond, ren og uren, den, som ofrer, og den, som ikke ofrer; det går den gode som synderen, den sværgende som den, der skyr at sværge. det er det, der er fejlen ved alt, hvad der sker

under solen, at alle får en og samme skæbne; derfor er også menneskebørnernes hjerte fuldt af ondt, og der er dårskab i deres hjerte livet igennem, og tilsidst må de ned til de døde. kun for den, der hører til de levendes flok, er der håb; thi levende hund er bedre faren end død løve. thi de levende ved dog, at de skal dø, men de døde ved ingenting, og løn har de ikke mere i vente; thi mindet om dem slettes ud. både deres kærlighed og deres had og deres misundelse er forlængst borte, og de får ingen sinde mere lod og del i noget af det, som sker under solen. så spis da dit brød med glæde, drik vel til mode din vin; thi din id har gud for længst kendt god. dine klæder være altid hvide, lad olie ikke savnes på dit hoved! nyd livet med den kvinde, du elsker, alle dine tomme levedage, som gives dig under solen; thi det er din lod og del af livet og af den flid, du gør dig under solen. gør efter evne alt, hvad din hånd finder styrke til; thi der er hverken virke eller tanke eller kundskab eller visdom i dødsriget, hvor du stævner hen. og atter så jeg under solen, at hurtigløberen ikke er herre over løbet eller heltene over kampen, ej heller de vise over brødet, ej heller de kløgtige over rigdom, ej heller de kloge over yndest, men alle er de bundet af tid og tilfælde. thi et menneske kender lige så lidt sin tid som fisk, der fanges i det slemme garn, eller fugle, der hildes i snaren; ligesom disse fanges menneskets børn i ulykkens stund, når den brat falder over dem. også dette tilfælde af visdom så jeg under solen, og det gjorde dybt indtryk på mig: der var en lille by med få indbyggere, og mod den kom en stor konge; han omringede den og byggede høje volde imod den; men der fandtes i byen en fattig mand, som var viis, og han frelste den ved sin visdom. men ingen mindedes den fattige mand. da sagde jeg: "visdom er bedre end styrke, men den fattiges visdom agtes ringe, og hans ord høres ikke." vismænds ord, der høres i ro, er bedre end en herskers råb iblandt dærer. visdom er bedre end våben, men en eneste synder kan ødelægge meget godt.

10

døde fluer gør salveblanderens olie stinkende, lidt dårskab ødelægger visdommens værd. den vise har sin forstand tilhøjre, tåben har sin til venstre, hvor dæren end færdes, svigter hans forstand, og han røber for alle, at han er en dære. når en herskers vrede rejser sig mod dig, forlad ikke derfor din plads; thi sagtomdighed hindrer store synder. der er et onde, jeg så under solen; det ser ud som et misgreb af ham, som har magten: dårskab sættes i højsædet, nederst sidder de rige. trælle så jeg højt til hest og høvdinger til fods som trælle. den, som graver en grav, falder selv deri; den, som nedbryder en mur, ham bider en slange; den, som bryder sten, kan såre sig på dem; den, som kløver træ, er i fare. når oxen er slov og dens æg ej hvæsses, må kraft lægges i; men den dygtiges fortrin er visdom. bider en slange, for den besværges, har besværgeren ingen gevandt af sin kunst. ord fra vismænds mund vinder yndest, en dæres læber bringer ham våde; hans tale begynder med dårskab og ender med den værste galskab. tåben bruger mange ord. ej

ved mennesket, hvad der skal ske; hvad der efter hans død skal ske, hvo siger ham det? dærens flid gør ham trædt, thi end ikke til bys ved han vej. ve dig, du land, hvis konge er en dreng og hvis fyrster holder gilde ved gry. held dig; du land, hvis konge er ædelbåren, hvis fyrster holder gilde til sømmelig tid som mænd og ikke som drankere. ved ladhed synker bjælkelaget; når hænderne slappes, drypper det i huset. til morskab holder man gæstebud, og vin gør de levende glade; men penge skaffer alt til veje. end ikke i din tanke må du bande en konge, end ikke i dit sovekammer en, som er rig; thi himlens fugle kan udsprede ordet, de vingede røbe, hvad du siger.

11

kast dit brød på vandet, thi du får det igen, går end lang tid hen. del dit gods i syv otte dele, thi du ved ej, hvad ondt der kanske på jorden. er skyerne fulde af regn, så gyder de den ud over jorden; og falder et træ mod syd eller nord; så bliver det liggende der, hvor det falder. man får aldrig sået, når man kigger efter vinden, og aldrig høstet, når man ser efter skyerne. som du ikke kender vindens vej eller fostret i moders liv, så kender du ej heller guds virke, han, som virker alt. så din sæd ved gry og lad hånden ej hvile ved kvæld; thi du ved ej, om dette eller hint vil lykkes, eller begge dele er lige gode. lyset er lifligt, at skue solen er godt for øjnene; ja, lever et menneske mange år, skal han glæde sig over dem alle og komme mørkets dage i hu, thi af dem er der mange i vente; alt, hvad der kommer, er tomhed. glæd dig, yngling, i din ungdom, vær vel til mode i livets vår; gå, hvor dit hjerte lyster, og nyd, hvad dit øje skuer; men vid, at for alle disse ting skal du kræves til regnskab af gud. slå mismod ud af dit sind, hold sygdom fjernet fra din krop; thi ungdom og livsgry er tomhed!

12

tænk på ding skaber i ungdommens dage, førend de onde dage kommer og årene nærmer sig, om hvilke du vil sige: "i dem har jeg ikke behag!" før sol og lys og måne og stjerner hylles i mørke og der atter kommer skyer efter regn, tiden, da husets vogtere bæver, de stærke mænd bliver krumme, da møllepigerne svigter, fordi de er få, og de bliver mørke, som kigger ved gluggerne, da begge gadedørene lukkes, mens møllen går med dæmpet lyd, da man står op ved spurvenes kvidder og alle sangens døtre hvisker, da man også ængstes for bakker, og rædsler lurer på vejen, da mandeltræet blomstrer; græshoppen slappes og kapersbærret svigter, nu mennesket går til sin evige bolig og sorgetoget går gennem gaden, førend sølvsnoren brister og guldskaalen brydes itu, før krukken slås i stykker ved kilden og det søndre hjul falder ned i brønden og støvet vender tilbage til jorden som før og ånden til gud, som gav den. endeløs tomhed, sagde prædikerer, alt er tomhed. endnu skal siges, at prædikerer var viis; han gav også folket kundskab; han granskede og ransagede og formede mange ord-sprog. prædikerer søgte at finde fyndord og opteg-

nede sanddru lære, sandhedsord. som pigkæppe er
de vises ord, som inddrevne søm, der sidder tæt; de
er givet af en og samme hyrde. endnu skal siges: min
søn, var dig! der er ingen ende på, som der skrives
bøger, og megen gransken trætter legemet. enden på
sagen, når alt er hørt, er: frygt gud og hold hans bud!
thi det bør hvert menneske gøre. thi hver en gerning
bringer gud for retten, når han dømmer alt, hvad der
er skjult, være sig godt eller ondt.

i ahasverus's dage - den ahasverus, der herskede over landene fra indien til ætiopien, 127 lande - i hine dage, da kong ahasverus sad på sin kongetrone i borgen susan, tildrog der sig følgende. i sit tredje regeringsår gjorde han et gæstebud for alle sine fyrster og sine folk; persiens og mediens ypperste hærførere og landsdelenes fyrster var hans gæster, og han udfoldede sin kongelige herligheds rigdom og sin magts glans og pragt for dem i mange dage, 180 dage. og da disse dage var omme, gjorde kongen for hele folket i borgen susan, fra den højeste til den laveste, et syv dages gæstebud på den åbne plads foran parken ved kongeborgen. hvidt linned og violet purpur var med snore af fint linned og rødt purpur hængt op på sølvstænger og marmor søjler, og guld- og sølvdivaner stod på et gulv, der var indlagt med broget og hvidt marmor, perlemor og sorte sten. drikkenes skænkedes i guldbægre, alle forskellige, og der var kongelig vin i store måder på øgte fyrstevise; og ved drikkelaget gjaldt den regel, at man ikke nødte nogen; thi kongen havde pålagt alle sine hovmestre at lade enhver om, hvor meget han vilde have. også dronning vasjti gjorde et gæstebud for kvinderne i kong ahasverus's kongeborg. da kongen den syvende dag var oprømt af vinen, bød han mehuman, bizta, harbona, bigta, abagta, zetar og karkas, de syv hofmænd, som stod i kong ahasverus's tjeneste, at føre dronning vasjti, prydet med det kongelige diadem, frem for kongen, for at han kunde vise folkene og fyrsterne hendes dejlighed. thi hun var meget smuk. men bronning vasjti vægrede sig ved at komme på kongens bud, som hofmændene overbragte. da blev kongen harmfuld, og vreden blussede op i ham. og kongen spurgte de vise, som kendte til tidernes tydning - thi kongens ord blev efter skik og brug forelagt alle de lov- og retskyndige, og de, der stod ham nærmest, var karsjena, sjetar, admata, tarsjisi, meres, marsena og memukan, de syv persiske og mediske fyrster, som så kongens åsyn og havde den overste magt i riget: hvad skal der efter loven gøres ved dronning vasjti, fordi hun ikke adlød den befaling, kong ahasverus gav hende ved hofmændene? da sagde memukan i kongens og fyrsternes påhør: "dronning vasjti har ikke alene forbrudt sig imod kongen, men også imod alle fyrster og alle folk i alle kong ahasverus's lande; thi dronningens opførsel vil rygtes blandt alle kvinderne, og følgen bliver, at de viser deres mænd ringeagt, når det hedder sig: kong ahasverus bød, at man skulde føre dronning vasjti til ham, men hun kom ikke! og så snart de hører om dronningens adfærd, lader persiens og mediens fyrstinder alle kongens fyrster det høre; deraf kan der kun komme ringeagt og vrede. hvis kongen synes, så lade han udgå et kongeligt bud, som skal optegnes i persiens og mediens love og være uigenkaldeligt, om at vasjti aldrig mere må vise sig for kong ahasverus; og kongen skal give hendes kongelige værdighed til en anden, som er bedre end hun. når så den forordning, kongen lader udgå, bliver kendt i hele hans rige - thi det er stort - da vil alle kvinderne, både høje og lave, vise deres mænd agtelse. det forslag var godt i kongens og fyrsternes

øjne, og kongen fulgte memukans forslag. han sendte skrivelser til alle kongens lande, til hver landsdel med dens egen skrift og til hvert folk på dets eget sprog, om at hver mand skulde være herre i sit eget hus og tale sit folks sprog.

2

men da der var gået nogen tid, og kong ahasverus's vrede havde lagt sig, kom han til at tænke på vasjti, og hvad hun havde gjort, og hvad der var besluttet om hende. da sagde kongens folk, der gik ham til hånde: man bør søge efter unge, smukke jomfruer til kongen; og kongen bør overdrage folk i alle sit riges dele det hverv at samle alle unge, smukke jomfruer og sende dem til fruerstuen i borgen susan og der lade dem stille under opsyn af kongens hofmand hegaj, som vogter kvinderne; lad dem så gennemgå skønhedsplejen, og den unge pige, kongen synes om, skal være dronning i vasjtis sted. det forslag var godt i kongens øjne, og han gjorde derefter. nu var der i borgen susao en jødisk mand ved navn mordokaj, en søn af ja'ir, en søn af sjim'i, en søn af kisi, en benjaminit, som var ført bort fra jherusalem blandt de fanger, kong nebukadnezar af babel bortførte sammen med kong jekonja af juda. han var plejefader for hadassa - det er ester - hans farbroders datter; thi hun havde hverken fader eller moder. den unge pige havde en smuk skikkelse og så godt ud; og efter hendes foreldres død havde mordokaj taget hende til sig i datters sted. da nu kongens befaling og bud blev kendt, og mange unge piger samledes i borgen susan, hvor de stilledes under opsyn af hegaj, blev også ester bragt til kongens hus og stillet under opsyn af hegaj, som vogtede kvinderne. pigen tiltalte ham og vandt hans yndest, og så hurtigt som muligt lod han skønhedsplejen foretage på hende og gav hende den kost, hun skulde have, og stillede tillige de syv dertil udsete piger fra kongens hus til hendes tjeneste; og han lod hende og pigerne flytte til den bedste del af fruerstuen. ester røbede imidlertid ikke sit folk og sin slægt, thi det havde mordokaj forbudt hende. og mordokaj gik dag efter dag frem og tilbage foran fruerstuens gård for at få at vide, hvorledes ester havde det, og hvorledes det gik hende. nu var det således, at når en af de unge pigers tid til at gå ind til kong ahasverus kom, efter at hun i tolv måneder var behandlet efter forskriften for kvinderne sålang tid tog nemlig skønhedsplejen; seks måneder blev de behandlet med myrraolie og andre seks måneder med vellugtende stoffer og de andre skønhedsmidler, som bruges af kvinder når så den unge pige gik ind til kongen, gav man hende alt, hvad hun bad om, med fra fruerstuen til kongens hus. hun gik da derind om aftenen, og næste morgen vendte hun tilbage og kom så ind i den anden fruerstue og blev stillet under opsyn af sja'asjag, den kongelige hofmand, som vogtede medhustruene; så kom hun ikke mere til kongen, medmindre kongen havde syntes særlig godt om hende og hun udtrykkelig blev kaldt til ham. da nu tiden kom til, at ester, en datter af abihajil, der var farbroder til mordokaj, som havde taget hende til sig i datters sted, skulde gå ind til kongen, krævede hun ikke andet, end hvad hegaj,

den kongelige hofmand, som vogtede kvinderne, rådede til, og ester vandt yndest hos alle, som så hende. så blev ester hentet til kong ahasverus i hans kongelige palads i den tiende måned, det er tebet måned, i hans syvende regeringsår. og kongen fik ester kærere end alle de andre kvinder, og hun vandt hans yndest og gunst mere end alle de andre jomfruer. og han satte et kongeligt diadem på hendes hoved og gjorde hende til dronning i vasjtis sted. derpå gjorde kongen et stort gæstebud for alle sine fyrster og folk til ære for ester, og han eftergav straf i sine lande og uddelte gaver, som det sømmede sig en konge. da mordokaj engang sad i kongens port - ester havde, som mordokaj havde pålagt hende, intet røbet om sin slægt og sit folk; thi ester gjorde, hvad mordokaj sagde, som hun havde gjort, da hun var i pleje hos ham som mordokaj ved den tid engang sad i kongens port, blev bigtan og teresj, to kongelige hofmænd, der hørte til dørvogterne, vrede på kong ahasverus og søgte lejlighed til at lægge hånd på ham. det fik mordokaj at vide og meddelte dronning ester det; og ester sagde det til kongen fra mordokaj. sagen blev undersøgt, og da den havde sin rigtighed, blev de begge hængt i en galge. det blev optegnet i krøniken i kongens påsyn.

3

nogen tid efter gav kong ahasverus agagiten haman, hammedatas søn, en høj stilling og udmærkede ham og gav ham forsædet blandt alle fyrsterne, som var hos ham. og alle kongens tjenere, som var i kongens port, faldt på knæ og kastede sig til jorden for haman, thi den ære havde kongen påbudt at vise ham. men mordokaj faldt ikke på knæ og kastede sig ikke til jorden. kongens tjenere, som var i kongens port, sagde da til mordokaj: "hvorfor overtræder du kongens bud?" og da de havde sagt det til ham flere dage i træk, uden at han ænsede det, meldte de haman det for at se, om mordokajs ord vilde blive taget for gyldige; thi han havde gjort gældende over for dem, at han var jøde. da nu haman så, at mordokaj hverken faldt på knæ eller kastede sig til jorden for ham, blev han såre opbragt. og da det blev fortalt ham, hvilket folk mordokaj tilhørte, var han ikke tilfreds med kun at lægge hånd på mordokaj, men satte sig til mål at få alle jøderne i hele ahasverus's rige udryddet, fordi det var mordokajs folk. i den første måned, det er nisan måned, i kong ahasverus's tolvte regeringsår kastede man i hamans påsyn pur, det er lod, om hver enkelt dag og hver enkelt måned, og loddet traf den trettende dag i den tolvte måned, det er adar måned. haman sagde derpå til kong ahasverus: der findes et folk, som bor spredt og lever for sig selv iblandt folkene i alle dit riges dele; deres love er anderledes end alle andre folks, og kongens love holder de ikke. derfor er det ikke kongen værdigt at lade dem være i fred. hvis kongen synes, lad der så udgå skriftlig befaling til at udrydde dem; jeg vil da kunne tilveje embedsmændene 10.000 talenter sølv til at lægge i kongens skatkamre. da tog kongen seglringen at sin hånd og gav den til agagiten haman, hammedatas søn, jødernes fjende, og kongen sagde til haman: "sølvet skal tilhøre dig, og med folket kan du gøre, hvad

du finder for godt!" kongens skrivere blev så tilkaldt den trettende dag i den første måned; og ganske som haman bød, affattedes skrivelser til de kongelige satraper og statholdere over hver enkelt laodsdel og til hvert enkelt folks fyrster, til hver landsdel med dens egen skrift og til hvert folk på dets eget sprog. i kong ahasverus's navn blev de skrevet, og de forsegledes med kongens seglring. skrivelser sendtes så ved ilbud ud i alle kongens lande med befaling til at udrydde, ihjelslå og tilintetgøre alle jøder, unge og gamle, børn og kvinder, på een dag, den trettende dag i den tolvte måned, det er adar måned, og at prisgive deres ejendele. en afskrift af skrivelser, der skulde udstedes som forordning i alle rigets dele, blev kundgjort for alle folkene, for at de kunde være rede til den dag. ilbudene skyndte sig af sted på kongens bud, så snart forordningen var udgået i borgen susan. kongen og haman satte sig så til at drikke; men byen susan var rædselsslagen.

4

da mordokaj fik at vide alt, hvad der var sket, sønderrev han sine klæder, klædte sig i sæk og aske og gik ud i byen og udstødte høje veråb; og han kom hen på pladsen foran kongens port, men heller ikke længere, fordi det ikke var tilladt at gå ind i kongens port, når man var klædt i sæk. og i hver eneste landsdel, overalt, hvor kongens bud og forordning nåede hen, var der blandt jøderne stor sorg og faste, gråd og klage, og mange af dem redte sig et leje af sæk og aske. da nu esters piger og hofmænd kom og fortalte hende det, grebes dronningen af heftig smerte; og hun sendte klæder ud til mordokaj, for at man skulde give ham dem på og tage sørgeklæderne af ham; men han tog ikke imod dem. da lod ester hatak, en af kongens hofmænd, som han havde stillet til hendes tjeneste, kalde, og sendte ham til mordokaj for at få at vide, hvad det skulde betyde, og hvad grunden var dertil. da hatak kom ud til mordokaj på byens torv foran kongens port, fortalte mordokaj ham alt, hvad der var hændt ham, og opgav ham nøje, hvor meget sølv haman havde lovet at tilveje kongens skatkamre for at få lov til at tilintetgøre jøderne. desuden gav han ham en afskrift af skrivelsern med den i susan udgæede forordning om at udrydde dem, for at han skulde vise ester den og tilkendegive hende det og pålægge hende at gå ind til kongen og bede ham om nåde og gå i forbon hos ham for sit folk. halak gik så ind og lod ester vide, hvad mordokaj havde sagt. men ester sendte halak til mordokaj med følgende svar: alle kongens tjenere og folkene i kongeos lande ved, at der for enhver, mand eller kvinde, som ukaldet går ind til kongen i den inderste gård, kun gælder een lov, den, at han skal lide døden, medmindre kongen rækker sit gyldne septer ud imod ham; i så fald beholder han livet. men jeg har nu i tredive dage ikke været kaldt til kongen! da han havde meddelt mordokaj esters ord, bød mordokaj ham svare ester: "tro ikke, at du alene af alle jøder skal undslippe, fordi du er i kongens hus! nej, dersom du virkelig tier ved denne lejlighed, så kommer der andetsteds fra hjælp og redning til jøderne; men du og

din slægt skal omkomme. hvem ved, om det ikke netop er for sligt tilfældes skyld, at du er kommet til kongelig værdighed! da sendte ester mordokaj det svar: gå hen og kald alle susans jøder sammen og hold faste for mig, således at i hverken spiser eller drikker dag eller nat i tre døgn; på samme måde vil også jeg og mine terner faste; og derefter vil jeg gå ind til kongen, skønt det er imod loven; skal jeg omkomme, så lad mig da omkomme! så gik mordokaj hen og gjorde ganske som ester havde pålagt ham.

5

den tredje dag iførte ester sig det kongelige skrud og trådte ind i den indre gård til kongens palads, foran kongens palads, medens kongen sad på sin kongetrone i det kongelige palads ud imod indgangen. da kongen så dronning ester stå i gården, fandt hun nåde for hans øjne, og kongen rakte det gyldne scepter, som han havde i hånden, ud imod ester. da trådte ester hen og rørte ved spidsen af scepteret; og kongen sagde til hende: "hvad fattes dig, dronning ester, og hvad er dit ønske? om det så er halvdelen af riget, skal du få det! ester svarede: "hvis kongen synes, vil jeg bede kongen og haman om i dag at komme til et gæstebud, jeg har gjort rede for ham." da sagde kongen: send hurtigt bud efter haman, for at esters ønske kan blive opfyldt! så kom haman og kongen til det gæstebud, ester havde gjort rede, og da de sad ved vinen, sagde kongen til ester: hvad er din bøn? du skal få den opfyldt. og hvad er dit ønske? om det så er halvdelen af riget, skal det tilstås dig! ester svarede: "min bøn og mit ønske er hvis jeg har fundet nåde for kongens øjne, og hvis det synes kongen ret at opfylde min bøn og tilstå mig mit ønske, så komme kongen og haman til et gæstebud, jeg vil gøre rede for dem. i morgen vil jeg da gøre, som kongen siger!" haman gik glad og vel til mode derfra den dag. men da haman så mordokaj i kongens port, og han hverken rejste sig op eller rørte sig af pletten for ham, opfyldtes han af vrede mod mordokaj. dog tvang han sig; men da han var kommet hjem, sendte han bud efter sine venner og sin hustru zeresj; og haman talte til dem om sin overvættede rigdom og sine mange sønner og om al den ære, kongen havde vist ham, og hvorledes han havde udmærket ham frem for fyrsterne og kongens folk. og haman sagde: dronning ester lod heller ikke andre end mig komme med kongen til det gæstebud, hun havde gjort rede; og jeg er også indbudt af hende til i morgen sammen med kongen. men alt det er mig ikke nok, så længe jeg ser denne jøde mordokaj sidde i kongens port." da sagde hans hustru zeresj og alle hans venner til ham: "lad en galge rejse, halvtredsindstyve alen høj, og bed i morgen tidlig kongen om, at mordokaj må blive hængt i den; så kan du gå glad til gæstebudet med kongen.

6

samme nat veg sønnen fra kongen. da bød han, at man skulde hente krøniken, i hvilken mindeværdige tildragelser var optegnet, og man læste op for kon-

gen af den. man fandt da optegnet, hvorledes mordokaj havde meldt, at bigtana og teresj, to kongelige hofmænd, der hørte til dørvogterne, havde søgt lejlighed til at lægge hånd på kong ahasverus. kongen spurgte da: "hvilken ære og udmærkelse er der vist mordokaj til gengæld?" kongens folk, som gik ham til hånde, svarede: "der er ingen ære vist ham." så spurgte kongen: hvem er ude i gården? haman var netop kommet ind i den ydre gård til kongens palads for at bede kongen om, at mordokaj måtte blive hængt i den galge, han havde rejst til ham. kongens folk svarede ham: "det er haman, der står ude i gården." da sagde kongen: "lad ham komme ind!" da haman var kommet ind; sagde kongen til ham: "hvad gør man ved den mand, kongen ønsker at hædre?" haman tænkte ved sig selv: "hvem andre end mig skulde kongen ønske at hædre?" derfor svarede haman kongen: "hvis kongen ønsker at hædre en mand, skal man lade hente en kongelig klædning, som kongen selv har båret, og en hest, som kongen selv har redet, og på hvis hoved der er sat en kongelig krone, og man skal overgive klædningen og hesten til en af kongens ypperste fyrster og give den mand, kongen ønsker at hædre, klædningen på og føre ham på hesten over byens torv og råbe foran ham: således gør man ved den mand, kongen ønsker at hædre! da sagde kongen til haman: "skynd dig at hente klædningen og hesten, som du sagde, og gør således ved jøden mordokaj, som sidder i den kongelige port! undlad intet af, hvad du sagde! så hentede haman klædningen og hesten, gav mordokaj klædningen på og førte ham på hesten over byens torv og råbte foran ham: således gør man ved den mand, kongen ønsker at hædre! derefter gik mordokaj tilbage til kongens port. men haman skyndte sig hjem, nedslået og med tilhyllet hoved, og haman fortalte sin hustru zeresj og alle sine venner alt, hvad der var hændet ham. da sagde hans venner og hans hustru zeresj til ham: hvis mordokaj, over for hvem du nu for første gang er kommet til kort, er af jødisk æt, så kan du intet udrette imod ham, men det bliver dit fald til sidst! medens de endnu talte med ham, indtraf de kongelige hofmænd for hurtigt at hente haman til det gæstebud, ester havde gjort rede.

7

da kongen tillige med haman var kommet til gæstebudet hos dronning ester spurgte kongen atter den dag ester, medens de sad ved vinen: "hvad er din bøn, dronning ester? du skal få den opfyldt. og hvad er dit ønske? om det så er halvdelen af riget, skal det tilstås dig!" dronning ester svarede: "hvis jeg har fundet nåde for dine øjne, konge, og hvis kongen synes, giv mig så mit liv på min bøn og giv mig mit folk på mit ønske; thi jeg og mit folk er solgt til at udryddes, ihjelslås og tilintetgøres. da svarede kong ahasverus dronning ester: "hvem er han, og hvor er han, som har fået i sinde at gøre dette?" ester svarede: en fjendsk og ildesindet mand, den onde haman der!" da blev haman slaget af rædsel for kongen og dronningen. og kongen rejste sig i vrede fra gæstebudet og gik ud i paladsets park, men haman blev tilbage for al bøn-falde dronning ester om sit liv; thi han mærkede, at

det var kongens faste vilje at styrte ham i ulykke. da kongen kom tilbage fra paladsets park til gæstebudsalen, havde haman netop kastet sig ned over divanen, som ester lå på. så sagde kongen: "vil han oven i købet øve vold imod dronningen her i huset i min nærværelse!" næppe var det ord udgået af kongens mund, før man tilhylede hamans ansigt; og harbona, en af hofmændene, der stod i kongens tjeneste, sagde: "ved hamans hus står allerede den halvtredsindstve alen høje galge, som haman har ladet rejse til mordokaj, hvis ord dog var kongen til gavn!" da sagde kongen: "hæng ham i den!" og de hængte haman i den galge, han havde rejst til mordokaj. så lagde kongens vrede sig.

8

samme dag gav kong ahasverus dronning ester hamans, jødernes fjendes, hus. og kongen tog sin seglring, som han havde fratrækt haman, og gav mordokaj den, og ester satte mordokaj over hamans hus. men ester henvendte sig atter til kongen, og hun kastede sig ned for hans fodder og græd og bonfaldt ham om at afværge de onde råd, agagiten haman havde lagt op imod jøderne. kongen rakte det gyldne scepter ud imod ester, og ester rejste sig op og trådte hen til kongen og sagde: hvis kongen synes, og hvis jeg har fundet nåde for hans ansigt og kongen holder det for ret, og han har behag i mig, lad der så blive givet skriftlig befaling til at tilbagekalde de skrivelser, agagiten haman, hammedatas søn, udpønsede, og som han lod udgå for at udrydde jøderne i alle kongens lande; thi hvor kan jeg udholde at se den ulykke, som rammer mit folk, og hvor kan jeg udholde at se min slægts undergang!" da sagde kong ahasverus til dronning ester og jøden mordokaj: hamans hus har jeg givet ester, og han, selv er blevet hængt i galgen, fordi han stod jødemø efter livet. nu kan i selv i kongens navn affatte en skrivelse om jøderne, som i finder det for godt, og sætte det kongelige segl under; thi en skrivelse, der een gan: er udgået i kongens navn og forseglet med det kongelige segl, kan ikke kaldes tilbage. så blev kongens skrivere med det samme tilkaldt på den tre og tyvende dag i den tredje måned, det er sivan måned, og der blev skrevet, ganske som mordokaj bød, til jøderne og til satraperne og statholderne og fyrsterne i landene fra indien til ætiopien, 127 landsdele, til hver landsdel med dens egen skrift og til hvert folk på dets eget sprog, og så til jøderne med deres egen skrift og på deres eget sprog. han affattede skrivelser i kong ahasverus's navn og forseglede dem med kongens seglring; derefter sendte han dem ud ved ridende ilbud, der red på gangere fra de kongelige stalde, med kundgørelse om, at kongen tilstodte jøderne i hver enkelt by at slutte sig sammen og værges deres liv og i hvert folk og hvert land at udrydde, ihjelslå og tilintetgøre alle væbnede skarer, som angreb dem, tillige med børn og kvinder, og at plyndre deres ejendele, alt på en og samme dag i alle kong ahasverus's lande, på den trettende dag i den tolvte måned, det er adar måned. en afskrift af skrivelser, der skulde udgå som forordning i alle rigets dele, blev kundgjort for alle folkene, for at jøderne den dag

kunde være rede til at tage hævn over deres fjender. så snart forordningen var givet i borgen susan, skyndte ilbudene, som red på de kongelige gangere, sig på kongens bud af sted så hurtigt, de kunde. men mordokaj gik fra kongen i en kongelig klædning af violet purpur og hvidt linned, med et stort gulddiadem og en kappe af fint linned og rødt purpur, medens byen susan jublede og glædede sig. jøderne havde nu lykke og glæde, fryd og ære; og i hver eneste landsdel og i hver eneste by, hvor bongens bud og forordning nåede hen, var der fryd og glæde blandt jøderne med gæstebud og fest. og mange af hedningerne gik over til jødedommen, thi frygt for jøderne var faldet på dem.

9

på den trettende dag i den tolvte måned, det er adar måned, det er den dag, da kongens befaling og forordning skulde udføres, den dag, da jødernes fjender havde håbet at kunne overvælde dem, medens det nu omvendt blev jøderne, der på den dag skulde overvælde deres avindsmænd, sluttede jøderne sig sammen i deres byer i alle kong ahasverus's lande for at lægge hånd på dem, der vilde dem ondt; og ingen holdt stand imod dem, thi frygt for dem var faldet på alle folkene. og alle landenes fyrster og satraperne og statholderne og de kongelige embedsmænd hjalp jøderne, thi frygt for mordokaj var faldet på dem. thi mordokaj havde meget at sige ved kongens hof, og der gik ry af ham i alle lande; thi samme mordokaj blev mægtigere og mægtigere. således slog jøderne løs på alle deres fjender med sværdhug, drab og ødelæggelse, og de handlede med deres avindsmænd, som de havde lyst. i borgen susan dræbte og tilintetgjorde jøderne 500 mand; og parsjandata, dalfon, aspata, porata, adalja, aridata, parmasjta, arisaj, aridaj og vajezata, de ti sønner af haman, hammedatas søn, jødernes fjende, dræbte de. men efter byttet rakte de ikke hænderne ud. samme dag kom tallet på dem, der var dræbt i borgen susan, kongen for øre. da sagde kongen til dronning ester: i borgen susan har jøderne dræbt og tilintetgjort 500 mand, også hamans ti sønner; hvad må de da ikke have gjort i de andre kongelige landsdele! dog, hvad er din bon? du skal få den opfyldt. ester svarede: hvis kongen synes, lad det så også i morgen tillades jøderne i susan at handle som i dag og lad hamans ti sønner blive hængt op i galger! da bød kongen, at det skulde ske; og der udgik en forordning derom i susan, og hamans ti sønner blev hængt op i galger. så sluttede jøderne i susan sig også sammen på den fjortende dag i adar måned og dræbte 300 mand i susan. men efter byttet rakte de ikke hænderne ud. men også de andre jøder i kongens lande sluttede sig sammen og værgede deres liv og tog hævn over deres fjender og dræbte blandt deres avindsmænd 75000 på den trettende dag i adar måned; men efter byttet rakte de ikke hænderne ud; og de hvilede på den fjortende og gjorde den til en gæstebuds- og glædesdag. men jøderne i susan sluttede sig sammen både den trettende og fjortende dag i måoen og hvilede på den femtende, og den gjorde de til gæstebuds- og glædesdag. derfor fejrer jøderne

på landet, de, der bor i landsbyerne, den fjortende dag i adar måned som en glædes-, gæstebuds- og festdag, på hvilken de sender hverandre gaver. og mordokaj nedskrev disse tildragelser og udsendte skrivelser til alle jøder i alle kong ahasverus's lande nær og fjern for at gøre det til pligt for dem hvert år at fejre den fjortende og femtende adar de dage, da jøderne fik ro for deres fjender, og den måned, da deres trængsel vendtes til glæde og deres sorg til en festdag - at fejre dem som gæstebuds- og glædesdage, på hvilke de skulde sende hverandre af deres mad og de fattige gaver. og jøderne vedtog, at det, som de nu for første gang havde gjort, og som mordokaj havde skrevet til dem om, skulde være en fast skik. fordi agagiten haman, hammedatas søn, alle jøders fjende, havde lagt råd op imod jøderne om at tilintetgøre dem og kastet pur - det er lod - for at ødelægge og tilintetgøre dem, men kongen havde, da det kom ham for øre, givet skriftlig befaling til, at det onde råd, homan havde lagt op mod jøderne, skulde falde tilbage på hans eget hoved, og ladet ham og hans sønner hænge i galgen, derfor kaldte man de bage purim efter ordet pur. og derfor, på grund af alt, hvad brevet indeholdt, og hvad de selv havde oplevet i så henseende, og hvad der var tilstødt dem, gjorde jøderne det til en fast skik og brug for sig selv, deres efterkommere og alle, som sluttede sig til dem, at de ubrødeligt år efter år skulde fejre de to dage efter forskrifterne om dem og til den fastsatte tid, og at de dage skulde ihukommies og fejres i alle tidsaldre og slægter, i hvert laod og hver by, så at disse purimsdage aldrig skulde gå af brug hos jøderne og deres ihukommelse aldrig ophøre blandt deres efterkommere. derpå lod dronning ester, abihajils datter, og jøden mordokaj en eftertrykkelig skrivelse udgå for at stadfæste dette brev om purim. og han sendte breve til alle jøder i de 127 lande i ahasverus's rige med freds og sandheds ord om at holde disse purimsdage i hævd på den fastsatte tid, således som jøden mordokaj og dronning ester havde gjort det til pligt for dem, og således som de havde bundet sig selv og deres efterkommere til de foreskrevne faster og klageråb. således stadfæstedes disse purimsforskrifter ved esters befaling; og det blev optegnet i en bog.

10

kong ahasverus lagde skat på fastlandet og kystlandene. og alt, hvad han gjorde i sin magt og vælde, og en nøjagtig skildring af den høje værdighed, kongen ophøjede mordokaj til, står optegnet i mediens og persiens kongers krønike. thi jøden mordokaj havde den højeste værdighed efter kong ahasverus, og han stod i høj anseelse hos jøderne og var elsket af sine mange landsmænd, fordi han virkede for sit folks vel og talte til bedste for al sin slægt.

i kong joakim af judas tredje regeringsår drog kong nebukadnezar af babel til jerusalem og belejrede det. og herren gav kong joakim af juda og en del af guds huses kar i hans hånd, og han førte dem til sinears land; men karrene bragte han til sin guds skatkammer. kongen bød derpå sin overhofmester asipenaz at tage nogle israelitter, dels af kongelig slægt, dels af adelig byrd, unge mænd uden mindste lyde og med et smukt ydre, vel bevandrede i al visdom, kundskabsrige og lærenemme, egnede til at gøre tjeneste i kongens palads, og lære dem kaldæernes skrift og tungemål og opdrage dem i tre år, for at de så kunde træde i kongens tjeneste; og kongen tildelte dem deres daglige kost af sin egen mad og af den vin, han selv drak. iblandt dem var judæerne daniel, hananja, misjael og azarja; og overhofmesteren gav dem andre navne, idet han kaldte daniel beltsazzar, hananja sjadrak, misjael mesjak og azarja abed nego. men daniel satte sig for, at han ikke vilde gøre sig uren med kongens mad eller den vin kongen drak; derfor bad han overhofmesteren om at blive fri for at gøre sig uren dermed. og gud lod daniel finde yndest og velvilje hos overhofmesteren; men overhofmesteren sagde til ham: "jeg frygter for, at min herre kongen, som har tildelt eder mad og brikke, skal finde, at i ser ringere ud end de andre unge mænd på eders alder, og at i således skal bringe skyld over mit hoved hos kongen." så sagde daniel til den opsynsmand, som overhofmesteren havde sat over daniel, hananja, misjael og azarja: "prøv engang dine trælle i ti dage og lad os få grøntsager at spise og vand at drikke! sammenlign så vort udseende med de unge mænds, som spiser kongens mad; så kan du gøre med dine trælle, efter hvad du ser." han føjede dem da heri og prøvede det med dem i ti dage. og da de ti dage var omme, så de bedre ud og var ved bedre huld end alle de unge mænd, som spiste kongens mad. så lod opsynsmanden deres mad og vinen, de skulde drikke, bringe bort og gav dem grøntsager i stedet. disse fire unge mænd gav gud kundskab og indsigt i al skrift og visdom; daniel forstod sig også på alle hånde syner og drømme. og da den tid, kongen havde fastsat for deres fremstilling, kom, førte overhofmesteren dem frem for nebukadnezar. da så kongen talte med dem, fandtes der iblandt dem alle ingen, som kunde måle sig med daniel, hananja, misjael og azarja, og de trådte derfor i kongens tjeneste. og når som helst kongen spurgte dem om noget, der krævede visdom og indsigt, fandt han dem ti gange dygtigere end alle drømmetydere og manere i hele sit rige. og daniel blev.... til kong kyross første år.

i sit andet regeringsår drømte nebukadnezar, og hans sind blev uroligt, så han ikke kunde sove så lod kongen drømmetyderne, manerne, sandsigerne og kaldæerne kalde, for at de skulde sige ham, hvad han havde drømt. og de kom og trådte frem for kongen.. da sagde kongen til dem: "jeg har haft en drøm, og mit sind falder ikke til ro, for jeg får at vide, hvad den

betyder." kaldæerne svarede kongen (på aramaisk"): "kongen leve evindeligt! sig dine trælle drømmen, så skal vi tyde den." men kongen svarede kaldæerne: "mit ord står fast! hvis i ikke både kundgør mig drømmen og tyder den, skal i hugges sønder og sammen og eders huse gøres til skarndynger; men gengiver i mig drømmen og tyder den, får i skænk og gave og stor ære af mig. gengiv mig, derfor drømmen og tyd den!" de svarede atter: "kongen sige sine trælle drømmen, så skal vi tyde den." kongen svarede: "nu ved jeg for vist, at i kun søger at vinde tid, fordi i ser, mit ord står fast, så eders dom kun kan blive een, hvis i ikke kundgør mig drømmen, og at i derfor er blevet enige om at lyve for mig og føre mig bag lyset, til der kommer andre tider. sig mig derfor drømmen, så jeg kan vide, at i også kan tyde mig den." kaldæerne svarede kongen: "der findes ikke et menneske på jorden, som kan sige, hvad kongen ønsker at vide; aldrig har jo heller nogen konge, hvor stor og tægtig han end var, krævet sligt af nogen drømmetyder, maner eller kaldæer; hvad kongen kræver, er umuligt, og der er ingen, som kan sige kongen det, undtagen guderne, og de bor ikke hos de dødelige." herover blev kongen vred og såre harmfuld, og han bød, at alle babels vismænd skulde henrettes. da nu befalingen var udgået, og man skulde til at slå vismændene ihjel, ledte man også efter daniel og hans venner for at slå dem ihjel. da henvendte daniel sig med kloge og vel overvejede ord til arjok, øversten for kongens livvagt, som var draget ud for at slå babels vismænd ihjel. han tog til orde og spurgte arjok, kongens hovedsmand: "hvorfor er så skarp en befaling udgået fra kongen?" og da arjok havde sat ham ind i sagen, gik daniel ind til kongen og bad ham give sig en frist, så skulde han tyde kongen drømmen. så gik daniel hjem og satte sine venner hananja, misjael og azarja ind i sagen, og han pålagde dem at bede himmelens gud om barmhjertighed, så han åbenbarede hemmeligheden, for at ikke daniel og hans venner skulde blive henrettet med babels andre vismænd. da blev hemmeligheden åbenbaret daniel i et nattesyn; og daniel priste himmelens gud, tog til orde og sagde: "lovet være guds navn fra evighed og til evighed, thi ham tilhører visdom og styrke! han lader tider og stunder skifte, afsætter og indsætter konger, giver de vise deres visdom og de indsigtfulde deres viden; han åbenbarer det dybe og lønlige; han ved, hvad mørket gemmer, og lyset bor hos ham. dig, mine fædres gud, takker og priser jeg, fordi du gav mig visdom og styrke, og nu har du kundgjort mig, hvad vi bad dig om; thi hvad kongen vil vide, har du kundgjort os!" derfor gik daniel til arjok, hvem kongen havde pålagt at henrette babels vismænd, og sagde til ham: "henret ikke babels vismænd, men før mig frem for kongen, så vil jeg tyde ham drømmen!" så førte arjok i hast daniel frem for kongen og sagde til ham: "jeg har blandt de bortførte judæere fundet en mand, som vil tyde kongens drømmen!" kongen tog til orde og spurgte daniel, som havde fået navnet beltsazzar: "er du i stand til at kundgøre mig den drøm, jeg har haft, og tyde den?" daniel svarede kongen: "den hemmelighed, kongen ønsker at vide, kan vismænd, manere, drømmetydere og stjernetydere ikke sige kongen; men der er en gud

i himmelen, som åbenbarer hemmeligheder, og han har kundgjort kong nebukadnezar, hvad der skal ske i de sidste dage: du tænkte, o konge, på dit leje over, hvad der skal ske i fremtiden, og han, som åbenbarer hemmeligheder, kundgjorde dig, hvad der skal ske. og mig er denne hemmelighed åbenbaret, ikke ved nogen visdom, som jeg har forud for alle andre levende væsener, men for at drømmen kan blive tydet kongen, så du kan kende dit hjertes tanker. du så, o konge, for dig en vældig billedstøtte; denne billedstøtte var stor og dens glans overmåde stærk; den stod foran dig, og dens udseende var forfærdeligt. billedstøttens hoved var af fint guld, bryst og arme af sølv, bug og lænder af kobber. benene af jern og fodderne halvt af jern og halvt af ler. således skuede du, indtil en sten reves løs, dog ikke ved menneskehænder, og ramte billedstøttens jern og lerbodder og knuste dem; og på een gang knustes jern, ler, kobber, sølv og guld og blev som avner fra sommerens tærskelpladser, og vinden bar det sporløst bort; men stenen, som ramte billedstøtten, blev til et stort bjerg, der fyldte hele jorden. således var drømmen, og nu vil vi tyde kongen den: du, o konge, kongernes konge, hvem himmelens gud gav kongedømme, magt, styrke og ære, i hvis hånd han gav menneskene, så vide de bor, markens dyr og himmelens fugle, så han gjorde dig til hersker over dem alle du er hovedet, som var af guld. men efter dig skal der komme et andet rige, ringere end dit, og derpå atter et tredje rige, som er af kobber, og hvis herredømme skal strække sig over hele jorden. siden skal der komme et fjerde rige, stærkt som jern; thi jern knuser og sonderer alt; og som jem sønderslår, skal det knuse og sønderslår alle hine riger. men når du så fodderne og tærner halvt af pottemagerler og halvt af jern, betyder det, at det skal være et rige uden sammenhold; dog skal det have noget af jernets fasthed, thi du så jo, at jern var blandet med ler. og at tærner var halvt af jern og halvt af ler, betyder, at riget delvis skal være stærkt, delvis svagt. og når du så, at jernet var blandet med ler, betyder det, at de skal indgå ægteskaber med hverandre, men dog ikke indbyrdes holde sammen, så lidt som jern kan blandes med ler. men i hine kongers dage vil himmelens gud oprette et rige, som aldrig i evighed skal forgå. og herredømmet skal ikke gå over til noget andet folk; det skal knuse og tilintetgøre alle hine riger, men selv stå i al evighed; thi du så jo, at en sten reves løs fra klippen, dog ikke ved menneskehænder, og knuste jern, ler, kobber, sølv og guld. en stor gud har kundgjort kongen, hvad der skal ske herefter; og drømmen er sand og tydningen troværdig." så faldt kong, nebukadnezar på sit ansigt og bøjede sig for daniel, og han bød, at man skulde bringe ham ofre og rogelse. og kongen tog til orde og sagde til daniel "i sandhed, eders gud er gudernes gud og kongernes herre, og han kan åbenbare hemmeligheder, siden du har kunnet åbenbare denne hemmelighed." derpå ophøjede kongen daniel og, gav ham mange store gaver, og han satte ham til herre over hele landsdelen babel og til overherre over alle babels vismænd. men på daniels bøn overdrog kongen sjadrak, mesjak og abed nego at styre landsdelen babel, medens daniel selv blev i kongens gård.

3

kong nebukadnezar lod lave en billedstøtte af guld, tresindstyve tyve alen høj og seks alen bred, og han opstillede den på dalsletten dura i landsdelen babel. så sendte kong nebukadnezar bud for at sammenkalde satraper, landshovdinge, statholdere, overdommere, skatmestre, lovkyndige, dommere og alle andre embedsmænd i landsdelen, at de skulde komme til stede når billedstøtten, som kong nebukadnezar havde ladet opstille, blev indviet. da samledes satraperne, landshovdingerne, statholderne, overdommerne, skatmestrene, de lovkyndige, dommerne og alle andre embedsmænd i landsdelen til indvielsen af billedstøtten, som kong nebukadnezar havde ladet opstille, og de stillede sig foran den. så råbte en herold med høj rost: "det tilkendes gives eder, i folk, stammer og tungemål: når i hører horn, fløjter, citre, harper, hakkebrætter, sækkepiber og alle hånede andre instrumenter klinge, skal i falde ned og tilbøde guldbilledstøtten, som kong nebukadnezar har ladet opstille. og den, som ikke falder ned og tilbeder, skal øjeblikkelig kastes i den gloende ovn." så snart alt folket nu hørte horn, fløjter, citre, harper, hakkebrætter og alle hånede andre instrumenter klinge, faldt de derfor ned alle folk, stammer og tungemål og tilbød guldbilledstøtten, som kong nebukadnezar havde ladet opstille. men ved samme lejlighed trådte nogle kaldæiske mænd frem og førte klage mod jøderne. de tog til orde og sagde til kong nebukadnezar: "kongen leve evindeligt! du, o konge, har påbudt, at enhver, når han hører horn, fløjter, citre, harper, hakkebrætter, sækkepiber og alle hånede andre instrumenter klinge, skal falde ned og tilbøde guldbilledstøtten, og at den, som ikke gør det, skal kastes i den gloende ovn. men nu er her nogle jødiske mænd, som du har overdraget at styre landsdelen babel, sjadrak, mesjak og abed-nego; disse mænd ænser ikke dit påbud, o konge; de dyrker ikke din gud og tilboder ikke guldbilledstøtten, som du har ladet opstille." da lod nebukadnezar i vrede og harme sjadrak, mesjak og abed nego hente; og da mændene var ført frem for kongen, sagde nebukadnezar til dem: "er det oplagt min, sjadrak, mesjak og abed-nego, at i ikke dyrker min gud eller tilboder guldbilledstøtten, som jeg har ladet opstille? nu vel, hvis i er rede til, når i hører horn, fløjter, citre, harper, hakkebrætter, sækkepiber og alle hånede andre instrumenter klinge, at falde ned og tilbøde billedstøtten, som jeg har ladet lave, så er alt godt; men gør i det ikke, skal i på stedet kastes i den gloende ovn. og hvilken gud er der, som da kan fri eder af mine hænder?" sjadrak, mesjak og abed-nego svarede kong nebukadnezar: "det har vi ikke nødig at svare dig på! sker det, så kan vor gud, som vi dyrker, fri os af den gloende ovn, og han vil fri os af din hånd, o konge; men hvis ikke, så må du vide, o konge, at din gud dyrker vi dog ikke, og guldbilledstøtten, som du har ladet opstille, tilbeder vi ikke!" da opfyldtes nebukadnezar af harme, og hans ansigtsudtryk ændredes over for sjadrak, mesjak og abed-nego; han tog til orde og sagde, at ovenn skulde gores syv gange hedere end ellers, og bød nogle håndfaste mænd i sin hær binde sjadrak, mesjak og abed-

negu og kaste dem i den gloende ovn. så blev mændene bundet i de deres kapper, underklæder, huer og andre klædningsstykker og kastet i den gloende ovn. og eftersom kongens bud var skarpt og ovenn ophedet til overmål, brændte luen de mænd ihjel, som bragte sjadruk, mesjak og abed-negu op på ovnen, medens de tre mænd, sjadruk, mesjak og abed-negu, bundne faldt ned i den gloende ovn. da sloges kong nebukadnezar af rædsel og stod hastigt op; og han tog til orde og spurgte sine rådsheer: "var det ikke tre mænd, vi kastede bundne i ilden?" de svarede kongen: "jo, det var, konge!" han sagde da videre: "men jeg ser fire mænd gå frit om i ilden, og de har ingen skade taget; og den fjerde ser ud som en gudesøn." derpå trådte nebukadnezar hen til den gloende ovns dor og råbte: "sjadruk, mesjak og abed nego, i, den højeste guds tjenere, kom ud!" da gik sjadruk, mesjak og abed-negu ud af ilden. og satraperne, landshøvdingerne, statholderne og kongens rådsheer samlede sig og så, af ilden ikke havde haft nogen magt over hine mænds legemer, at deres hovedhår ikke var svedet, at deres kapper var uskadte, og at der ikke var brandlugt ved dem. så sagde nebukadnezar: "lovet være sjadraks, mesjaks og abed-negos gud, der sendte sin engel og rede sine tjenere, som i tillid til ham overtrådte kongens bud og hengav deres legemer for at undgå at dyrke eller tilbede nogen anden gud end deres egen! hermed påbyder jeg, at den, der i noget folk, nogen stamme og noget tungemål siger noget ondt om sjadraks, mesjaks og abed-negos gud, skal hugges sønder og sammen, og hans hus skal gøres til en skarndyng; thi der gives ingen anden gud, som således kan frelse." og kongen gengav sjadruk, mesjak og abed-negu deres stillinger i landsdelen babel.

4

kong nebukadnezar til alle folk: der bor på hele jorden: fred være med eder i rigt mål! de tegn og undere, den højeste gud har øvet imod mig, finder jeg for godt at kundgøre. hvor store er dog hans tegn, hvor vældige dog hans undere! hans rige er et evigt rige, hans herredømme fra slægt til slægt. jeg, nebukadnezar, levede tryk i mit slot og livsglad i mit palads. men da skuede jeg et drømmesynd, og det slog mig med rædsel, og tankebilleder på mit leje og mit hoveds syner forfærdede mig. derfor påbød jeg, at alle babels vismænd skulde føres frem for mig, for at de skulde tyde mig drømmen. så kom drømmetyderne, manerne, kaldæerne og stjernetyderne ind, og jeg sagde dem drømmen, men de kunde ikke tyde mig den. men si sidst trådte daniel, som har fået navnet beltsazzar efter min guds navn, og i hvem hellige guders ånd er, frem for mig, og jeg sagde ham drømmen: beltsazzar, du øverste for drømmetyderne, i hvem jeg ved, at hellige guders ånd er, og hvem ingen hemmelighed er for svar! hør, hvad jeg så i drømme, og tyd mig det! dette var mit hoveds syner på mit leje: jeg skuede, og se, et træ stod midt på jorden, og det var så højt. træet voksede og blev vældigt, dets top nåede himmelen, og det sås til jordens ende; dets løv var fagert, dets frugter mange, så der var føde til alle derpå; under det fandt markens dyr skygge, i dets

grene boede himmelens fugle, og alt kød fik næring deraf. og videre skuede jeg i mit hoveds syner på mit leje, og se, en vægter, en hellig, kom ned fra himmelen. han råbte med høj røst: "fæld træet, hug grenene af, afriv løvet og spred frugterne; dyrene skal fly fra deres bo derunder og fuglene fra dets grene! dog skal i lade stubben med rødderne blive i jorden, men bundet med en kæde af jern og kobber i markens græs; af himmelens dug skal han vædes, og som dyrene skal han æde markens urter; hans menneskehjerte skal fratages ham og et dyrehjerte gives ham, og syv tider skal gå hen over ham. således er det fastsat ved vægternes råd, og ved de helliges bud er sagen afgjort, for at de levende må sande, at den højeste er herre over menneskenes rige og kan give det, til hvem han vil, og ophøje den ringeste blandt menneskene til hersker over det!" det var dette drømmesynd, som jeg, kong nebukadnezar, skuede, og du, beltsazzar, tyd mig det! thi ingen af mit riges vismænd kan tyde mig det; du derimod evner det, thi i dig bor hellige guders ånd. så stod daniel, som havde fået navnet beltsazzar, en stund rædselslagen, og hans tanker forfærdede ham. men kongen tog til orde og sagde: beltsazzar, lad ikke drømmen og dens udtydning forfærde dig!" men beltsazzar svarede: "herre, måtte drømmen gælde dine fjender og dens udtydning dine avindsmænd! det træ, du så, og som voksede og blev vældigt, så toppen nåede himmelen og det sås over hele jorden, hvis løv var fagert, og hvis frugter var mange, det, som alle fik næring af, under hvilket markens dyr fandt bo, og i hvis grene himmelens fugle byggede rede, det er dig selv, o konge, som er blevet stor og mægtig, hvis storhed er vokset, så den når himmelen, og hvis herredømme rækker til jordens ende. og når kongen så, at en vægter, en hellig, steg ned fra himmelen og bød: fæld træet og ødelæg det! dog skal i lade stubben med rødderne blive i jorden, men bundet med en kæde af jern og kobber i markens græs; af himmelens dug skal han vædes, og med markens dyr skal han dele lod, indtil syv tider er gået hen over ham så betyder det, o konge, og det er den højestes råd, som er udgået over min herre kongen: du skal udstødes af menneskenes samfund og bo hlandt markens dyr; urter skal du have til føde som kvæget, og af himmelens dug skal du vædes; og syv tider skal gå hen over dig, til du skønner, at den højeste er herre over menneskenes rige og kan give det, til hvem han vil. men når der blev givet påbud om at levne træets stub med rødderne, så betyder det, at dit rige atter skal blive dit, så snart du skønner, at himmelen har magten. derfor, o konge, lad mit råd være dig til behag. gør ende på dine synder med retfærd og på dine misgerninger med barmhjertighed mod de fattige, om din lykke måske kunde være!" alt dette ramte nu kong nebukadnezar. tolv måneder senere, da kongen vandrede på taget af det kongelige palads i babel, udbrod han: "er dette ikke det store babel, som jeg byggede til kongesæde ved min vældige magt, min herlighed til ære?" men før kongen endnu havde talt ud, lod en røst fra himmelen: "det gives dig til kende, kong nebukadnezar, at dit kongedømme er taget fra dig! af menneskenes samfund skal du udstødes og bo blandt markens dyr; urter skal du have til føde som

kvæget; og syv tider skal gå hen over dig, til du skønner, at den højeste er herre over menneskenes rige og kan give det, til hvem han vil!" i samme stund fuldbyrdedes ordet på nebukadnezar; han blev udstødt af menneskenes samfund og åd græs som kvæget, og hans legeme vædedes af himmelens dug, til hans hår blev langt som ornefjer og hans negle som fuglekloer. men da tiden var omme, loftede jeg, nebukadnezar, mine øjne til himmelen og fik min forstand igen, og jeg priste den højeste og lovede og ærede ham, som lever evindeligt, hvis herredømme er evigt, og hvis rige står fra slægt til slægt. alle, som bor på jorden, er for intet at regne; han handler efter sit tykke med himmelens hær og med dem, som bor på jorden, og ingen kan holde hans hånd tilbage og sige til ham: "hvad gør du?" i samme stund fik jeg min forstand igen; jeg fik også min herlighed og glans igen, mit rige til ære; mine rådsherrer og stormænd søgte mig, jeg blev genindsat i mit rige, og endnu større magt blev mig givet. nu lover, ophøjer og ærer jeg, nebukadnezar, himmelens konge: alle hans gerninger er sandhed, hans veje retfærd, og han kan ydmyge dem, som vandrer i hovmod.

5

kong belsazzar gjorde et stort gæstebud for sine tusinde stormænd og drak vin med dem. og påvirket af vinen lod han de guldkar og sølvkar hente, som hans fader nebukadnezar havde ført bort fra helligdommen i jerusalem, for at kongen og hans stormænd, hans hustruer og medhustruer kunde drikke af dem. man hentede da guld og sølvkarrene, som var ført bort fra helligdommen, guds hus i jerusalem, og kongen og hans stormænd, hans hustruer og medhustruer drak af dem; og medens de drak vin, priste de deres guder af guld, sølv, kobber, jern, træ og sten. men i samme stund viste der sig fingre af en menneskehånd, som skrev på væggen kalk i kongens palads over for lysestagen, og kongen så hånden, som skrev. da skiftede kongen farve, hans tanker forfærdede ham, hans hofers ledemod slappedes, og hans knæ slog imod hinanden. og kongen råbte med høj røst, at man skulde føre manerne, kaldæerne og stjernetryderne ind; og kongen tog til orde og sagde til babels vismænd: "enhver, som kan læse denne skrift og tyde mig den, skal klædes i purpur, guldkæden skal hænges om hans hals, og han skal være den tredje mægtigste i riget." så kom alle babels vismænd til stede, men de evnede hverken at læse skriften eller tyde den for kongen. da blev kong belsazzar højlig forfærdet, og han skiftede farve: også hans stormænd stod rædselslagne. ved kongens og hans stormænds råb kom dronningen ind i gildesalen, og hun tog til orde og sagde: "kongen leve evindeligt! lad ikke dine tanker forfærde dig og skift ikke farve! i dit rige findes en mand, i hvem hellige guders ånd er, og som i din faders dage fandtes at sidde inde med viden, indsigt og en visdom som selve guderne, så din fader nebukadnezar satte ham til øverste for drømmetryderne, manerne, kaldæerne og stjernetryderne, eftersom en ypperlig ånd, kundskab og indsigt til at udtyde drømme, råde gåder og løse knuder fandtes hos

denne daniel, hvem kongen gav navnet beltsazzar. lad derfor daniel ind for kongen. og kongen tog til orde og sagde til ham: "er du daniel, en af de fangne judæere, som min fader kongen bortførte fra juda? jeg har hørt om dig, at guders ånd er i dig, og at du er fundet at sidde inde med viden, klogt og ypperlig visdom. nu har vismændene og manerne været ført ind for mig for at læse denne skrift og tyde mig den; men de evner ikke at tydemig dette. men jeg har hørt om dig, at du kan tyde drømme og løse knuder. nu vel! hvis du kan læse skriften og tyde mig den, skal du klædes i purpur, guldkæden skal hænges om din hals, og du skal være den tredje mægtigste i riget." så svarede daniel kongen: "spar dine gaver og giv en anden dine foræringer! men skriften vil jeg læse og tyde for kongen. den højeste gud, o konge, gav din fader nebukadnezar kongedømme, magt, herlighed og ære; og for den storheds skyld, som han havde givet ham, frygtede og bævede alle folk, stammer og tungemål for ham; han dræbte, hvem han vilde, og lod leve, hvem han vilde; han ophøjede, hvem han vilde, og nedbøjede, hvem han vilde. men da hans hjerte blev hovmodigt og hans ånd stolt og overmodig, stødtes han fra kongetronen, og hans herlighed fratoges ham. af menneskenes samfund blev han udstødt, og hans hjerte blev som et dyrs; han boede hos vildæslerne, han måtte æde græs som kvæget, og af himmelens dug vædedes hans legeme, til han skønnede, at den højeste gud er herre over menneskenes rige og kan ophøje, hvem han vil, til hersker derover. men du, belsazzar, hans søn, har ikke ydmyget dit hjerte, skønt du vidste alt dette; du har hovmodet dig mod himmelens herre! hans huses kar har man hentet til dig, og du og dine stormænd, dine hustruer og medhustruer drak vin af dem; og du priste dine guder af sølv, guld, kobber, jern, træ og sten, som hverken kan se eller høre eller fatte; men den gud, som holder din livsånde i sin hånd og råder over alle dine veje, ham ærede du ikke. derfor er denne hånd udsendt fra ham og skriften der optegnet. og således lyder skriften: mené, mené, tekél ufarsin! og ordene skal tydes således: mené betyder: gud har talt dit riges dage og gjort ende derpå. tekél betyder: dit rige er delt og givet til medien og persien." så blev daniel på belsazzars bud klædt i purpur, guldkæden hængtes om hans hals, og man udråbte, at han skulde være den tredje mægtigste i riget. men samme nat blev belsazzar, kaldæernes konge, dræbt, og mederen darius overtog riget i en alder af to og tresindstyve år.

6

darius fandt for godt at lægge riget under 120 satraper, fordelt over hele riget; og over dem satte han tre rigsråder, af hvilke daniel var den ene, for at satraperne skulde aflægge regnskab for dem, så kongen intet tab led. da nu daniel udmærkede sig fremfor de andre rigsråder og satraperne, eftersom der var en ypperlig ånd i ham, og kongen derfor tænkte på at sætte ham over hele riget, søgte rigsråderne og satraperne at finde en eller anden brøde i hans embedsførelse; men de kunde ikke finde nogen brøde

eller brist, da han var tro og der ingen efterladenhed eller brist var at finde hos ham. så sagde disse mænd: "vi finder ingen sag mod denne daniel, medmindre vi kan finde noget i hans gudsdyrkelse." derfor stormede disse rigsråder og satraper til kongen og talte således til ham: "kong darius leve evindeligt! alle rigsråderne, landshovdingerne, satraperne, rådshererne og statholderne er enedes om, at et kongebud bør udstedes og et forbud udgå om, at enhver, som i tredivede dage beder en bøn til nogen anden end dig, o konge, det være sig til en gud eller et menneske, skal kastes i løvekulen. derfor skal du, o konge, udstede forbudet og lade en skrivelse udgå, som efter medernes og persernes ubrydelige lov ikke kan tages tilbage." derfor lod kong darius en skrivelse udgå med dette forbud. men så snart daniel fik at vide, at skrivelsern var udgået, gik han ind i sit hus; i dets stue på taget havde han åbne vinduer i retning mod jerusalem, og han faldt på knæ tre gange om dagen og bad og priste sin gud, ganske som han tilforn havde gjort. da stormede hine mænd ind og fandt daniel i færd med at bede og bønfulde sin gud. så gik de til kongen og bragte det kongelige forbud på tale, idet de spurgte: "har du ikke udstedt et forbud om, at enhver, som i tredivede dage beder til nogen anden end dig, o konge, det være sig til en gud eller et menneske, skalkastes i løvekulen?" kongen svarede: "sagen står fast efter medernes og persernes ubrydelige lov." så svarede de kongen: "daniel, en af de bortførte judæere, ænser hverken dig, o konge, eller forbudet, du udstedte, men beder sin bøn tre gange om dagen!" da kongen hørte dette, blev han såre nedslået og overvejede, hvorledes han kunde redde daniel, og lige til solens nedgang søgte han at finde en udvej til at hjælpe ham. men så stormede hine mænd til kongen og sagde: "vid, o konge, at det er medisk og persisk ret, at intet forbud og ingen lov, som kongen udsteder, kan tages tilbage!" da blev daniel på kongens bud hentet og kastet i løvekulen; men kongen sagde til daniel: "din gud, som du vedblivende dyrker, redde dig!" så blev der hentet en sten og lagt over kulens åbning; og kongen forseglede den med sin egen og sine stormænds seglring, at der ingen ændring skulde ske i daniels sag. derpå gik kongen til sit palads, hvor han fastede hele natten. han lod ingen kvinder komme ind til sig, og søvnen veg fra ham. ved daggry, da det lyste, stod han op og skyndte sig hen til løvekulen. og da han nærmede sig den, råbte han klagende til daniel. kongen tog til orde og sagde til daniel: "daniel, du den levende guds tjener! mon din gud, som du vedblivende dyrker, kunde redde dig fra løverne?" da svarede daniel kongen: "kongen leve evindeligt! min gud sendte sin engel og lukkede løvernes gab, så de ikke har gjort mig nogen men, fordi jeg er fundet skyldfri for hans åsyn og heller ikke har forbrudt mig imod dig, o konge!" og kongen blev såre glad og lod daniel drage op af kulen; og da det var sket, viste det sig, at han ikke havde lidt nogen som helst men, eftersom han havde troet på sin gud. men hine mænd, som havde bagtalt daniel, blev på kongens bud hentet og kastet i løvekulen tillige med deres børn og hustruer, og næppe havde de nået kulens bund, før løverne kastede sig over dem og knuste alle ben i

dem. derpå skrev kong darius til alle folk, stammer og tungemål på hele jorden: "fred være med eder i rigt mål! hermed byder jeg, at man, så vidt mit rige strækker sig, skal frygte og bæve for daniels gud. thi han er den levende gud og bliver i evighed: hans rige kan ikke forgå, og hans herredømme er uden ende. det er ham, der redder og udfører, og han gør tegn og, undere i himmelen og på jorden, han, som reddede daniel af løvernes vold!" og daniel vedblev at have lykken med sig under dariuss og perseren kyroses regering.

7

i kong belsazzar af babels første regeringsår havde daniel et drømmesyn, og syner gik igennem hans hoved på hans leje; og siden nedskrev han drømmen og gengav hovedindholdet. daniel tog til orde og sagde: jeg skuede i mit syn om natten, og se, himmelens fire vinde oprørte det store hav, og fire store dyr steg op af havet, det ene forskelligt fra det andet. det første så ud som en løve og havde ørnevinger; og jeg skuede, indtil vingerne revs af, og det rejstes op fra jorden og stilledes på to ben som et menneske og fik et menneskehjerte. og se, et andet dyr, det næste i rækken, så ud som en bjørn; det rejstes op på den ene side og havde tre ribben i gabet mellem tænderne, og der blev sagt til det: "kom, æd meget kød!" så skuede jeg videre, og se, endnu et dyr; det så ud som en panter og havde fire fuglevinger på ryggen og fire hoveder, og magt blev det givet. og videre skuede jeg i nattesynerne, og se, der var et fjerde dyr, frygteligt, skrækkeligt og umådelig stærkt; det havde store jern-tænder, åd og knuste, og hvad der levnedes, trampede det ned med fødderne. det var forskelligt fra alle de tidligere dyr og havde ti horn. jeg lagde nøje mærke til hornene, og se, et andet horn, som var lille, skød frem imellem dem, og tre af de tidligere horn oprykkedes for at skaffe det plads; og se, dette horn havde øjne som et menneske og en mund, der talte store ord. jeg skuede videre: med eet blev troner sat frem, en gammel af dage tog sæde; hans klædning var hvid som sne, hans hovedhår rent som uld; hans trone var luende ild, dens hjul var flammende ild. en strøm af ild flød ud og strømmede frem derfra. tusinde tusinder tjente ham, og titusind titusinder stod ham til rede. derpå sattes retten, og bøgerne lukkedes op. jeg skuede, og ved lyden af de store ord, som hornet talte. jeg skuede, indtil dyret blev dræbt og dets krop tilintetgjort, og det blev kastet i ilden og brændt. også de andre dyr fratog man deres magt, og deres levetid fastsattes til tid og stund. jeg skuede videre i nattesynerne: og se, med himlens skyer kom en, der så ud som en menneskesøn. han kom hen til den gamle da dage og førtes frem for ham; og magt og ære og herredømme gaves ham, og alle folk, stammer og tungemål skal tjene ham; hans magt er en evig magt, aldrig går den til grunde, hans rige kan ikke forgå. jeg, daniel, blev såre urolig til sinds ved alt dette, og mit hoveds byner forfærdede mig. så trådte jeg hen til en af de omstående og bad ham om sikker oplysning om alt dette, og han svarede og tydede mig det: "disse tre store dyr betyder, at fire konger skal fremstå af

jorden; men siden skal den højestes hellige modtage riget og have det i eje i evigheds evighed." så bad jeg om sikker oplysning om det fjerde dyr, som var forskelligt fra alle de andre, overmåde frygteligt, med jerntænder og kobberkloer, og som åd og knuste og med sine fødder nedtrampede, hvad der levnedes, og om de ti horn på dets hoved og det andet, som skød frem, for hvilket de tre faldt af, det horn, som havde øjne og en mund, der talte store ord, og som var større at se til end de andre. jeg havde skuet, hvorledes dette horn førte krig mod de hellige og overvandt dem, indtil den gamle af dage kom og retten blev givet den højestes hellige og tiden kom, da de hellige tog riget i eje. hans svar lød: "det fjerde dyr betyder, at et fjerde rige skal fremstå på jorden, som skaj være forskelligt fra alle de andre riger; det skal opsluge hele jorden og sondertræde og knuse den. og de ti horn betyder, at der af dette rige skal fremstå ti konger, og efter dem skal der komme en anden, som skal være forskellig fra de tidligere; og han skal fælde tre konger og tale mod den højest og mishandle den højestes hellige; han skal sætte sig for at ændre tider og lov, og de skal gives i hans hånd en tid og to tider og en halv tid. men så sættes retten, og hans herredømme fratages ham og tilintetgøres og ødelægges for evigt. men riget og herredømmet og storheden, som tilhørte alle rigerne under himmelen, skal gives den højestes helliges folk; dets rige er et evigt rige, og alle magter skal tjene og lyde det." her ender fremstillingen. jeg, daniel, blev såre forfærdet over mine tanker, og mit ansigt skiftede farve; men jeg gemte sagen i mit hjerte.

8

i kong belsazzars tredje regeringsår viste der sig et syn for mig, daniel; det kom efter det, som tidligere havde vist sig for mig. jeg skuede i synet, og det var mig, som om jeg var i borgen susan i landskabet elam; og jeg så mig i synet stående ved floden ulaj. da løftede jeg mine øjne og skuede, og se, en væder stod ved floden; den havde to store horn, det ene store end det andet, og det største skød op sidst. jeg så væderen stange mod vest, nord og syd; intet dyr kunde modstå den, ingen kunde redde af dens vold, og den gjorde, hvad den vilde, og blev mægtig. videre så jeg nøje til, og se, en gedebuk kom fra vest farende hen over hele jorden, men uden at røre den; og bukken havde et anseligt horn i panden. den kom hen til den tvehornede væder, som jeg havde set stå ved floden, og løb imod den med ubændig kraft; og jeg så, hvorledes den, da den nåede væderen, rasende stormede imod den, stødte til den og sønderbrød begge dens horn; og væderen havde ikke kraft til at modstå den, men bukken kastede den til jorden og trampede på den, og ingen reddede væderen af dens vold. derpå blev gedebukken såre mægtig; men som den var allermægtigst, brødes det store horn af, og i stedet voksede fire andre frem mod alle fire verdenshjørner. men fra det ene af dem skød et andet og lille horn op, og det voksede umådeligt mod syd og øst og mod det herlige land; og det voksede helt op til himmelens hær, styrtede nogle af hæren og af stjernerne til jorden og trampede på dem. og det hovmodede sig mod hærens

øverste; hans daglige offer blev ophævet, og hans heligdoms sted kastedes til jorden. og på alteret for det daglige offer lagdes en misgerning; sandheden kastedes til jorden, og hornet havde lykke med, hvad det gjorde. da hørte jeg en hellig tale, og en anden hellig spurgte den talende: "hvor lang tid gælder synet om, at det daglige offer ophæves, ødelæggelsens misgerning opstilles, og helligdommen og hæren nedtrampes?" han svarede: "2300 aftener og morgener; så skal helligdommen komme til sin ret igen!" medens jeg, daniel, nu så synet og søgte at forstå det, se, da stod der for mig en som en mand at se til, og jeg hørte en menneskelig røst råbe over ulaj: "gabriel, udlæg ham synet!" så kom han hen, hvor jeg stod, og ved hans komme blev jeg overvældet af rædsel og faldt på mit ansigt. og han sagde til mig: "se nøje til, menneskesøn, thi synet gælder endens tid!" medens han taledemed mig, lå jeg bedøvet med ansigtet mod jorden; men han rørte ved mig og fik mig på benene og sagde: "se, jeg vil kundgøre dig, hvad der skal ske i vredens sidste tid; thi synet gælder endens bestemte tid. den tvehornede væder, du så, er kongerne af medien og persien, den lådne buk er kongen af grækenland, og det store horn i dens pande er den første konge. at det brødes af, og at fire andre voksede frem i stedet, betyder, at fire riger skal fremstå af hans folk, dog uden hans kraft. men i deres herredømmes sidste tid, når overtrædelserne har gjort målet fuldt, skal en fræk og rænkefuld konge fremstå. hans magt skal blive stor, dog ikke som hins; han skal tale utrolige ting og have lykke med, hvad han gør, og gennemføre sine råd og ødelægge mægtige mænd. mod de hellige skal hans tanke rettes; hans svigefulde råd skal lykkes ham, og han skal sætte sig store ting for og styrte mange i ulykke i deres tryghed. mod fyrsternes fyrste skal han rejse sig, men så skal han knuses, dog ikke ved menneskehad. synet om affernerne og morgenerne, hvorom der var tale, er sandhed. men du skal lukke for synet; thi det gælder en fjern fremtid." men jeg, daniel, lå syg en tid lang; så stod jeg op og udførte min gerning i kongens tjeneste. jeg var rædselslagen over synet og forstod det ikke.

9

i darius, ahasveruses søns første regeringsår, han som var af medisk byrd og var blevet konge over kaldæernes rige, i hans første regeringsår lagde jeg, daniel, i skrifterne mærke til det åremål, i hvilket jerusalem efter herrens ord til profeten jeremias skulde ligge i grus, halvfjerdsindstyve år. jeg vendte mit ansigt til gud herren for at fremføre bøn og begæring under faste i søk og aske. og jeg bad til herren min gud, bekendte og sagde: "ak, herre, du store, forfærdelige gud, som holder fast ved pagten og miskundheden mod dem, der elsker dig og holder dine bud! vi har syndet og handlet ilde, været gudløse og genstridige; vi veg fra dine bud og vedtægter og hørte ikke på dine tjenere profeterne, som talte i dit navn til vore konger, fyrster og fædre og til alt folket i landet. du står med retten, herre, vi med vort ansigts blusel, som det nu viser sig, vi judas mænd, jerusalems borgere, ja alt israel fjern og nær i alle lande, hvor du

drev dem hen for deres troløshed imod dig, herre, vi står med vort ansigts blusel, vore konger, fyrster og fædre, fordi vi syndede imod dig. men hos herren vor gud er barmhjertighed og tilgivelse, thi vi stod ham imod og adlød ikke herren vor guds røst, så vi fulgte hans love, som han forelagde os ved sine tjenere profeterne. nej, hele israel overtrådte din lov og faldt fra, ulydige mod din røst; så udøste den svorne forbandede, som står skrevet i guds tjener mosess lov, sig over os, thi vi syndede imod ham; og han fuldbyrdede de ord, han havde tallet imod os og de herskere, som herskede over os, så han bragte en ulykke over os så stor, at der ingensteds under himmelen er sket mage til den ulykke, som ramte jerusalem. som skrevet står i mose lov, kom hele denne ulykke over os; og vi stemte ikke herren vor gud til mildhed ved at vende om fra vore misgerninger og vinde indsigt i din sandhed. derfor var herren årsagen over ulykken og bragte den over os; thi herren vor gud er retfærdig mod alle skabninger, som han har skabt, og vi adlød ikke hans røst. og nu, herre vor gud, du, som med stærk hånd førte dit folk ud af ægypten og vandt dig et navn, som er det samme den dag i dag: vi syndede og var gudløse! herre, lad dog efter alle dine retfærdshandlinger din vrede og harme vende sig fra din by jerusalem, dit hellige bjerg; thi ved vore synder og vore fædres misgerninger er jerusalem og dit folk blevet til spot for alle vore naboer. så lyt da nu, vor gud, til din tjeners bøn og begæring og lad dit ansigt lyse over din ødelagte helligdom for din egen skyld, o herre! bøj dit øre, min gud, og hør, oplad dine øjne og se ødelæggelsen, som er overgået os, og byen, dit navn er nævnt over; thi ikke i tillid til vore retfærdshandlinger fremfører vi vor begæring for dit åsyn, men i tillid til din store barmhjertighed. herre, hør! herre, tilgiv! herre, lån øre og grib uden tøven ind for din egen skyld, min gud; thi dit navn er nævnt over din by og dit folk! medens jeg endnu talte således, bad og bekendte min og mit folk israels synd og for herren min guds åsyn fremførte min forbøn for min guds hellige bjerg, medens jeg endnu bad, kom manden gabriel, som jeg tidligere havde set i synet, hastigt flyvende nær hen til mig ved aftenofferets tid; og da han var kommet, taledes han således til mig: "daniel, jeg er nu kommet for at give dig indsigt. straks du begynde at bede, udgik et ord, og jeg er kommet for at kundgøre dig det; thi du er højt elsket; så mærk dig ordet og agt på åbenbaringen! halvfjerdsindstyve uger er fastsat over dit folk og din hellige by, indtil overtrædelsen er fuldendt, syndens målfuldt, misgerningen sonet, evig retfærdighed hidført, syn og profet beseglet og en højhellig helligdom salvet. og du skal vide og forstå: fra den tid ordet om jerusalems genrejsning og opbyggelse udgik, indtil en salvet, en fyrste, kommer, er der syv uger; og i to og tresindstyve uger skal det genrejses og opbygges med torve og gader under tidernes trængsel. men efter de to og tresindstyve uger skal en salvet bortryddes uden dom, og byen og helligdommen skal ødelægges tillige med en fyrste. og enden kommer med oversvømmelse, og indtil enden skal der være krig, den fastsatte ødelæggelse. og pagten skal ophæves for de mange i een uge, og i ugens sidste halvdel skal slagtoffer og

afgrødeoffer ophøre, og ødelæggelsens vederstyggelighed skal sættes på det hellige sted, indtil den fastsatte undergang udøser sig over ødelæggeren.

10

i perserkongen kyros tredje regeringsår modtog daniel, som havde fået navnet beltsazzar, en åbenbaring; og ordet er sandhed og varsler om stor trængsel. og han mærkede sig ordet og agtede på synet. på den tid holdt jeg, daniel, sorg i hele tre uger. lækre spiser nød jeg ikke, kød og vin kom ikke i min mund, og jeg salvede mig ikke, før hele tre uger var gået. men på den fire og tyvende dag i den første måned var jeg ved bredden af den store flod, det er hiddekel. og jeg løftede øjnene og skuede, og se, der var en mand, som var iført linnede klæder og havde et bælte af fint ofirguld om hofterne. hans legeme var som krysolit, hans ansigt strålede som lynet, hans øjne var som ildsluer, hans arme og ben som blankt kobber og hans røst som en larmende hob. jeg, daniel, var den eneste, der så synet; de mænd, som var hos mig, så det ikke; men stor rædsel faldt over dem, og de flygtede og gemte sig, så jeg blev ene tilbage. da jeg så dette vældige syn, blev der ikke kraft tilbage i mig, og mit ansigt skiftede farve og blev ligblegt, og jeg havde ingen kræfter mere. da hørte jeg ham tale, og som jeg hørte det, faldt jeg, bedøvet om med ansigtet imod jorden. og se, en hånd rørte ved mig og fik mig skælvende op på mine knæ og hænder. og han sagde til mig: "daniel, du højt elskede mand, mærk dig de ord, jeg taler til dig, og rejs dig op, thi nu er jeg sendt til dig." og da han taledes således til mig, rejste jeg mig skælvende. så sagde han til mig: "frygt ikke, daniel, thi straks den første dag du gav dit hjerte hen til at søge indsigt og ydmyge dig for din guds åsyn, blev dine ord hørt, og jeg er kommet for dine ords skyld. perserrigets fyrste stod mig imod i een og tyve dage, men se, da kom mikael, en af de ypperste fyrster, mig til hjælp; ham lod jeg blive der hos perserkongernes fyrste; og nu er jeg kommet for at lade dig vide, hvad der skal times dit folk i de sidste dage; thi atter er der en åbenbaring om de dage." medens han taledes således til mig, bøjede jeg mállos ansigtet mod jorden. og se, noget, der så ud som en menneskehånd, rørte ved mine læber, og jeg åbnede min mund og talte således til ham, som stod for mig: "herre, ved synet overvældedes jeg af smerter og har ikke flere kræfter, og hvor kan jeg, min herres ringe træl, tale til dig, høje herre? af rædsel har jeg mistet min kraft, og der er ikke vejr tilbage i mig!" så rørte atter en som et menneske at se til ved mig og styrkede mig; og han sagde: "frygt ikke, du højt elskede mand! fred være med dig, vær trostig og ved godt mod!" og som han taledes med mig, følte jeg mig styrket og sagde: "tal, herre, thi du har styrket mig!" da sagde han: "ved du, hvorfor jeg kom til dig? jeg må nu straks vende tilbage for at kæmpe med persiens fyrste, og så snart jeg er færdig dermed, se, da kommer grækenlands fyrste. og ikke een hjælper mig imod dem undtagen mikael, eders fyrste,

der står som hjælp og støtte for mig. dog vil jeg nu kundgøre dig, hvad der står skrevet i sandhedens bog; ja, nu vil jeg kundgøre dig, hvad sandt er. se, endnu skal der fremstå tre konger i persien, og den fjerde skal komme til større rigdom end nogen af de andre; og når han er blevet mægtig ved sin rigdom, skal han opbyde alt imod det græske rige. men da fremstår en heltekonge, og han skal råde med vælde og gøre, hvad han vil. men bedst som han står, skal hans rige sprænges og deles efter de fire verdenshjørner, og det skal ikke tilfalde hans efterkommere eller blive så mægtigt, som da han rådede, men hans rige skal ødelægges og gå over til andre end efterkommerne. siden bliver sydens konge mægtig, men en af hans fyrster bliver stærkere end han og får magten; og hans magt skal blive stor. men nogle år senere slutter de forbund, og sydens konges datter drager ind til nordens konge for at tilvejebringe fred; men armens kraft holder ikke stand, hans arm holder ikke ud, men hun gives i døden tillige med sit følge, sin søn og sin ægtemand. i de tider skyder der i hans sted et skud frem af hendes rødder; og han drager mod nordens konges hær og trænger ind i hans fæstning, fuldbyrder sin vilje på dem og bliver mægtig, endog deres guder med deres støbte billeder og deres kostbare kar, sølv og guld, fører han med som bytte til egypten; siden skal han en tid lang lade nordens konge i ro. men denne falder ind i sydens konges rige; dog må han vende hjem til sit land. men hans søn rustet sig og samler store hære i mængde, drager frem imod ham og oversvømmer og overskyller landet. og han kommer igen og trænger frem til hans fæstning, men sydens konge bliver rasende og rykker ud til kamp imod nordens konge; han stiller en stor hær på benene, men den gives i sydens konges hånd. når hæren er oprevet, bliver hans hjerte stolt; han strækker titusinder til jorden, men hævder ikke sin magt. nordens konge stiller på ny en hær på benene, større end den forrige, og nogle år senere drager han imod ham med en stor hær og et vældigt tros. og i de tider der mange, som gør oprør imod sydens konge. og volds mændene i dit folk rejser sig, for at åbenbaringen kan gå i opfyldelse, men selv falder de. nordens konge rykker frem, opkaster volde og indtager en fæstning; og sydens arme skal ikke holde ud; hans hær flygter og har ikke modstands kraft. den, som rykker imod ham, gør, hvad han vil, og ingen står sig imod ham; han sætter sig fast i det herlige land og bringer ødelæggelse med sig. han oplægger råd om at komme med hele sit riges styrke, men slutter fred med ham og giver ham sin datter til ægte til landets ulykke; men det bliver ikke til noget og lykkes ikke for ham. så vender han sig mod kystlandene og indtager mange, men en hærfører gør ende på hans hånd; syv fold gengælder han ham hans hånd. derpå vender han sig mod sit eget lands fæstninger, men han snubler, falder og forsvinder. i hans sted træder en, som sender en skatteopkræver gennem rigets herlighed, men på nogle dage knuses han, dog uden harm, ej heller i strid. i hans sted træder en usling. kongedømmets herlighed overdrages ham ikke, men han kom-

mer, før nogen aner uråd, og tilriver sig kongedømmet ved rænker. hære bortskylles helt foran ham, også en pagtsfyrste knuses. så snart man har sluttet forbund med ham, øver han svig; han drager frem og bliver stærk ved en håndfuld folk. uventet falder han ind i de frugtbareste egne og gør, hvad hans fædre eller fædres fædre ikke gjorde; ran, bytte og gods strør han ud til sine folk, og mod fæstninger oplægger han råd, dog kun til en tid. han opbyder sin kraft og sit mod mod sydens konge og drager ud med en stor hær; og sydens konge rykker ud til strid med en overmåde stor og stærk hær, men kan ikke stå sig, da der smedes rænker imod ham; hans bordfæller bryder hans magt, hans hær skyllens bort, og mange dræbes og falder. begge konger har ondt i sinde og sidder til bords sammen og lyver; men det lykkes ikke, thi enden tøver endnu til den fastsatte tid. da han er på hjemvejen til sit land med store forråd, oplægger hans hjerte håd mod den hellige pagt, og han fuldfører det og vender hjem til sit land. til den fastsatte tid drager han atter mod syd, men det går ikke anden gang som første; kittæiske skibe drager imod ham, og han lader sig skræmme og vender om; hans vrede blusser op mod den hellige pagt, og han giver den frit løb. så vender han hjem og mærker sig dem, som falder fra den hellige pagt. og hans hære skal stå der og vanhellige helligdommen, den faste borg, afskaffe det daglige offer og rejse ødelæggelsens vedstyggelighed. dem, der overtræder pagten, lokker han ved smiger til frafald; men de folk, som kender deres gud, står fast og viser det i gerning. de kloge i folket skal bringe mange til indsigt, men en tid lang bukker de under for ild og sværd, fangenskab og plyndring. medens de bukker under, får de en ringe hjælp, og mange slutter sig til dem på skramt. af de kloge må nogle bukke under, for at der kan renses ud iblandt dem, så de sigtes og renses til endens tid; thi endnu tøver den til den bestemte tid. og kongen gør, hvad han vil, ophøjer og hovmoder sig mod enhver gud; mod gudernes gud taler han utrolige ting, og han har lykken med sig, indtil vreden er omme; thi hvad der er besluttet, det sker. sine fædres guder ænser han ikke; ej heller ænser han kvindernes yndlingsgud eller nogen anden gud, men hovmoder sig mod dem alle. i stedet ærer han fæstningernes gud; en gud, hans fædre ikke kendte, ærer han med guld, sølv, ædelsten og klenodier. i de faste borge lægger han den fremmede guds folk; dem, der vedkender sig ham, overøser han med ære og giver dem magt over mange, og han uddeler land til løn. men ved endens tid skal sydens konge prøve kræfter med ham, og nordens konge stormer imod ham med vogne, ryttere og skibe i mængde og falder ind i landene, oversvømmer og overskyller dem. han falder ind i det herlige land, og titusinder falder; men følgende skal reddes af hans hånd: edom, moab og en levning ammoniter. han udrækker sin hånd mod landene, og egypten undslipper ikke. han bliver herre over guld og sølvskattene og alle ægyptens klenodier; der er libyere og ætiopere i hans følge. men rygter fra øst og nord forfærder ham, og han drager bort i stor harme for at tilintetgøre mange og lægge band på dem. han opslår sine paladstelte mellem havet og det hellige, herlige

12

til den tid skal mikal stå frem, den store fyrste, som værner dit folks sønner, og en trængselstid kommer, som hidtil ikke har haft sin mage, så længe der var folkeslag til. men på den tid skal dit folk frelses, alle, der er optegnet i bogen. og mange af dem, der sover under mulde, skal vågne, nogle til evigt liv, andre til skam, til evig afsky. de forstandige skal stråle som himmelhvælvingens glans, og de, der førte de mange til retfærdighed, skal lyse som stjerner evigt og altid. men du, daniel, sæt lukke for ordene og segl for bogen til endens tid! mange skal granske i den, og kundskaben skal blive stor." og jeg, daniel, skuede, og se, der stod to andre hver på sin side af floden. og den ene spurgte manden, som bar de linnede klæder og svævede over flodens vande: "hvor længe varer det, før disse sælsomme ting er til ende?" så hørte jeg manden i de linnede klæder, ham, som svævede over flodens vande, sværge ved ham, som lever evindeligt, idet han løftede begge hænder mod himmelen: "een tid, to tider og en halv tid! når hans magt, som knuser det hellige folk, er til ende., skal alle disse ting fuldbyrdes." og jeg hørte det, men fattede det ikke; så spurgte jeg: "herre hvad er det sidste af disse ting?" og han svarede: "gå bort, daniel, thi for ordene er der sat lukke og segl til endens tid. mange skal sigtes, renses og lutres, men de gudløse handler gudløst, og ingen af de gudløse skal forstå, men det skal de forstandige. fra den tid det daglige offer ophæves og ødelæggelsens vederstyggelighed rejses, skal der gå 1290 dage. salig er den, der holder ud og oplever 1335 dage. men gå du, enden i møde, læg dig til hvile og stå op til din lod, ved dagenes ende!

og i perserkongen kyros's første regeringsår vakte herren, for at hans ord gennem jeremias's mund kunde opfyldes, perserkongen kyros's ånd, så han lod følgende udråbe i hele sit rige og desuden kundgøre ved en skrivelse: perserkongen, kyros gør vitterligt: alle jordens riger har herren, himmelens gud, givet mig; og han har pålagt mig at bygge ham et hus i jerusalem i juda. hvem blandt eder, der hører til hans folk, med ham være hans gud, og han drage op til jerusalem i juda og bygge herrens, israels guds, hus; han er den gud, som bor i jerusalem; og alle steder, hvor de tiloversblevne bor som fremmede, skal beboerne støtte dem med sølv, guld, heste og kvæg, bortset fra de frivillige gaver til guds hus i jerusalem. da brød overhovederne for judas og benjamins fædrenehuse og præsterne og leviterne op, alle, hvis ånd gud vakte, så de drog op for at bygge herrens hus i jerusalem; og bortset fra alle de frivillige gaver kom alle deres naboer dem til hjælp med alt, både sølv, guld, heste og kvæg og kostbarheder i mængde. og kong kyros udleverede karrene fra herrens hus, som nebudkadnezar havde ført bort fra jerusalem og ladet opstille i sin guds hus; dem gav perserkongen kyros ny til skatmesteren mitredat, og han talte dem og overgav dem til sjesbazzar, judas fyrste. og tallet på dem var følgende: 30 guldbækkener, 1000 sølvbakker, 29 røgelsesskåle, 30 guldbægre, 410 sølvbægre af ringere art og 1000 andre kar, i alt 5400 kar, dels af guld og dels af sølv. alt dette bragte sjesbazzar med sig, da de landflygtige drog op fra babel til jerusalem.

følgende er de folk fra vor landsdel, der drog op fra landflygtigheden og fangenskab. kong nebukadnezar af babel havde ført dem bort til babel, men nu vendte de tilbage til jerusalem og juda, hver til sin by; de kom i følge med zerubbabel, jesua, nehemja, seraja, re'elaja, mordokaj, bil-sjan, mispar, bigvaj, rehum og ba'ana'. tallet på mændene i israels folk var: par'osj's efterkommere 2172, sjeftatjas efterkommere 372, aras efterkommere 775, pahat-moabs efterkommere, jesuas og joabs efterkommere, 2812, elams efterkommere 1254, zattus efterkommere 945, zakkajs efterkommere 760, banis efterkommere 642, bebajs efterkommere 623, azgads efterkommere 1222, adonikams efterkommere 666, bigvajs efterkommere 2056, adins efterkommere 454, aters efterkommere gennem hizkija 98, bezajs efterkommere 323, joras efterkommere 112, hasjums efterkommere 223, gibbars efterkommere 95, betlehems efterkommere 123, mændene fra netofa 56, mændene fra anatot 128, azmavets efterkommere 42, kirjat-jearims, kefiras og be'erots efterkommere 743, ramas og gebas efterkommere 621, mændene fra mikas 122, mændene fra betel og aj 223, nebos efterkommere 52, magbisj's efterkommere 156, det andet elams efterkommere 1254, harims efterkommere 320, lods, hadids og onos efterkommere 725, jerikos efterkom-

mere 345, sena'as efterkommere 3630. præsterne var: jedajas efterkommere af jesuas hus 973, immers efterkommere 1052, pasjhurs efterkommere 1247, harims efterkommere 1017. leviterne var: jesuas og kadmiels efterkommere af hodavjas efterkommere 74, tempelsangerne var: asafs sønner 128. dørvogterne var: sjallums, aters, talmons, akkubs, hatitas og sjobajs efterkommere, i alt 139. tempeltrællene var: zihās, hasufas, tabbaots, keros's, si'as, padons, lebanas, hagabas, akkubs, hagabs, salmaj's, hanans, giddels, gahars, reajas, rezins, nekodas, gazzams, uz-zas, paseas, besajs, asnas, me'uniternes, nefusifernes, bakbuks, hakufas, harhurs, bazluts, mehidas, harsjas, barkos's, siseras, temas, nezias og hatifas efterkommere. efterkommere af salomos trælle var: sotajs, soferets, perudas, ja'alas, darkons, giddels, sjeftatjas, hattils, pokeret-hazzebjajms og amis efterkommere. tempeltrællene og efterkommerne af salomos trælle var i alt 392. følgende, som drog op fra tel-mela, tel-harsja, kerub-addan og immer, kunde ikke opgive deres fædrenehuse og slægt, hvor vidt de horte til israel: delajās, tobijās og nekodas efterkommere 652. og af præsterne: habaj as, hakkoz's og barzillaj's efterkommere; denne sidste havde ægtet en af gileaditen barzillaj's døtre og var blevet opkaldt efter dem. de ledte efter deres slægtbøger, men kunde ikke finde dem, derfor blev de som urene udelukket fra præstestanden. statholderen forbød dem at spise af det højhellige, indtil der fremstod en præst med urim og tummim. hele menigheden udgjorde 42360 foruden deres trælle og trækvinder, som udgjorde 7337, hvortil kom 200 sangere og sangerinder. deres heste udgjorde 736, deres muldyr 245, deres kameler 435 og deres æsler 6720. af fædrenehusenes overhoveder gav nogle, da de kom til herrens hus i jerusalem, frivillige gaver til guds hus, for at det kunde genopbygges på sin plads; de gav efter deres evne til byggesummen 61000 drakmer guld, 5000 miner sølv og 100 præstekjortler. derpå bosatte præsterne, leviterne og en del af folket sig i jerusalem og dets område, men sangerne, dørvogterne og tempeltrællene og hele det øvrige israel i deres byer.

da den syvende måned indtraf - israeliterne boede nu i deres byer - samlede folket fuldtalligt i jerusalem; og jesua, jozadaks søn, og hans brødre præsterne og zerubbabel, sjealtiel's søn, og hans brødre skred til at bygge israels guds alter for at ofre brændofre derpå som foreskrevet i den guds mand moses's lov. en del af hedningerne samlede sig imod dem, men de rejste dog alteret på dets gamle plads og ofrede brændofre derpå til herren, morgen- og aftenbrændofre. derpå fejrede de løvhyttefesten som foreskrevet og ofrede brændofre dag for dag i det rette tal og på den foreskrevne måde, hver dag hvad der horte sig til, og siden det daglige brændoffer og de brændofre, som horte til nymånerne og alle herrens hellige højtider, og alle de brændofre, man frivilligt bragte herren. den første dag i den syvende måned begyndte de at ofre brændofre til herren, for grunden til herrens hellighed endnu var lagt. derpå gav de stenhuggerne

og tømmermændene penge og zidonierne og tyrierne fødevarer, drikkevarer og olie, for at de skulde bringe cedarstammer fra libanon til havet ud for jafø, efter den fuldmagt, perserkongen kyros havde givet dem. i den anden måned i det andet år efter deres ankomst til guds hus i jerusalem gjorde zerubbabel, sjealtiels søn, og jesua, jozadaks søn, sammen med alle deres brødre, præsterne og levitterne, og alle dem, der var kommet fra fangenskabets til jerusalem, begyndelsen, idet de satte leviteme fra tyveårsalderen og opefter til at lede arbejdet med herrens hus. og levitterne jesua og hans sønner og brødre, kadmiel og hans sønner, hodavjas sønner og henadads sønner, deres sønner og brødre, trådte til i endrægtighed for at føre tilsyn med dem, der arbejdede på guds hus. og da bygningsmændene lagde grunden til herrens helligdom, stod præsterne i embedsdragt med trompeter, og levitterne, asafs efterkommere, med cymbler for at lovprise Herren efter kong david af israels anordning; og de stemte i med lov og pris for Herren med ordene thi han er god, og hans miskundhed mod israel varer evindeligt! og hele folket brød ud i høj jubel, idet de priste Herren, fordi grunden var lagt til herrens hus. men mange af præsterne, levitterne og overhovederne for fædrenehusene, de gamle, der havde set det første tempel, græd højt, da de så grunden blive lagt til dette tempel, men mange var også de, der opløftede deres røst med jubel og glæde, og man kunde ikke skelne glædesjubelen fra folkets gråd; thi så højt var folkets jubelråb, at det hørtes langt bort.

4

men da judas og benjamins fjender hørte, at de, der havde været i landflygtighed, byggede Herren, israels gud, en helligdom, henvendte de sig til zerubbabel, jesua og overhovederne for fædrenehusene og sagde til dem: lad os være med til at bygge, thi vi søger eders gud såvel som i, og ham har vi ofret til, siden assyrerkongen asarhaddon førte os herhen! men zerubbabel, jesua og de andre overhoveder for israels fædrenehuse svarede: i skal ikke være fælles med os om at bygge vor gud et hus, men vi vil være ene om at bygge for Herren, israels gud, således som kong kyros, perserkongen, pålagde os! så bragte hedningerne i landet judas folks hænder til at synke og skræmmede dem fra at bygge; og de købte folk til med deres råd at modarbejde dem og bringe deres planer til at strande; således gik det, så længe perserkongen kyros levede, lige til perserkongen darius's regering. under ahasverus's regering, i hans første regeringstid, skrev de en klage over judas og jerusalems lodbyggere. i artaxerxes's dage affattede bisjam, mitredat, tabe'el og alle hans andre embedsbrødre en skrivelse til perserkongen artaxerxes. skrivelsen var affattet på aramaisk og oversat. statholderen rehum og skriveren sjimsjaj skrev et brev mod jerusalem til kong artaxerxes af følgende indhold. de, der dengang skrev, var statholderen rehum og skriveren sjimsjaj og alle deres andre embedsbrødre, diniterne, afarsatkiterne, tarpeliterne, afaresiterne, arkiterne, babylonerne, susaniterne, dehaviterne, elamiterne og de andre folk, som den store og navnkundige asenappar havde ført

bort og ladet bosætte sig i samarias byer og andensheds hinsides floden, og så videre. dette er en afskrift af brevet, de sendte ham: "til kong artaxerxes. dine trælle, folkene hinsides floden, og så videre: det være kongen kundgjort, at jøderne, som drog op til os fra dig, er kommet til jerusalem; de er i færd med at genopbygge denne oprørske og onde by; de genopfører murene og udbedr grunden. men nu være det kongen kundgjort, at hvis denne by bygges op og murene genopføres, så vil de ikke svare skat, afgift eller skyld, og der bliver skår i kongens indtægter. da vi nu spiser paladsets salt, og det ikke sømmer sig for os at se på, at kongen lider skade, sender vi herved bud og lader kongen det vide, for at der kan blive set efter i dine fædres kronikebog; i den vil du finde og se, at denne by er en oprørske by, der har voldt konger og lande skade, og at der fra gammel tid har fundet opstande sted i den. det er grunden til, at denne by blev ødelagt. så lader vi da kongen vide, at hvis denne by bygges op og murene genopføres, har du ikke mere nogen besiddelse hinsides floden!" kongen sendte da følgende svar til statholderen rehum, skriveren sjimsjaj og alle deres andre embedsbrødre, som boede i samaria og de andre lande hinsides floden: "hilsen, og så videre. den skrivelse, i har sendt mig, er foreløb mig grundigt. og på mit bud har man set efter og fundet, at denne by fra gammel tid har sat sig op mod konger, og at der har fundet oprør og opstande sted i den; over jerusalem har der hersket mægtige konger, som udstrakte deres magt over alt hinsides floden, og til hvem der svarede skat, afgift og skyld. giv derfor ordre til at standse disse mænd og til, at denne by ikke må genopbygges, for der kommer befaling fra mig; og tag eder vel i vare for at vise forsømmelighed i denne sag, at ikke der skal lides store tab til skade for kongerne! så snart afskriften af denne skrivelse fra kong artaxerxes var blevet læst for rehum, skriveren sjimsjaj og deres embedsbrødre, begav de sig uopholdelig til jøderne i jerusalem og tvang dem med magt til at standse arbejdet. så standsede arbejdet på guds hus i jerusalem, og det hvilede til perserkongen darius's andet regeringsår.

5

men profeterne haggaj og zakarias, iddos søn, profeterede for jøderne i juda og jerusalem i israels guds navn, som var over dem. da tog zerubbabel, sjealtiels søn, og jesua, jozadaks søn, fat og begyndte at bygge på guds hus i jerusalem sammen med guds profeter, som støttede dem. men på den tid kom tattenaj, statholderen hinsides floden, sjetar-bozenaj og deres embedsbrødre til dem og sagde: "hvem har givet eder lov til at bygge dette tempel og genopføre denne helligdom, og hvad er navnene på de mænd, der bygger denne bygning? men over jødernes ældste vågede deres guds øje, så de ikke standsede dem i arbejdet, før sagen var forelagt darius og der var kommet svar derpå. afskrift af det brev, som tattenaj, statholderen hinsides floden, sjetar-bozenaj og hans embedsbrødre, afarsekiterne hinsides floden, sendte kong darius; de sendte ham en skrivelse, hvori der stod: kong darius ønsker vi al fred! det være kon-

gen kundgjort, at vi begav os til landsdelen judæa til den store guds hus; det bliver bygget af kvadersten, der lægges bjælker i muren, og arbejdet udføres med omhu og skyder frem under deres hænder. vi spurgte da de ældste der og talte således til dem: "hvem har givet eder lov til at, bygge dette tempel og opføre denne helligdom? vi spurgte dem også om deres navne for at lade dig dem vide, og vi opskrev navnene på de mænd, der står i spidsen for dem. og svaret, de gav os, lød således: vi er himmelens og jordens guds tjenere, og vi bygger det tempel, som blev bygget for mange år siden, da en stor konge i israel byggede og opførte det. da imidlertid vore fædre vakte himmelens guds vrede, gav han dem i babels konges, kaldæeren nebuchadnezers, hånd, og han nedbrød dette tempel og førte folket i landflygtighed til babel. men i sit første regeringsår gav kong kyros af babel befaling til at genopbygge dette gudshus; og kong kyros lod tillige de til gudshuset hørende guld- og sølvkar, som nebuchadnezar havde borttaget fra helligdommen i jerusalem og ført til sin helligdom i babel, tage ud af helligdommen i babel, og de overgaves til en mand ved navn sjesbazzar, som han havde indsat til statholder; og han sagde til ham: "tag disse kar og drag ben og lad dem få deres plads i helligdommen i jerusalem og lad gudshuset blive genopbygget på sin gamle plads!" så kom denne sjesbazzar og lagde grunden til gudshuset i jerusalem, og siden den tid er der bygget derpå, men det er ikke færdigt. hvis derfor kongen synes, så lad der blive set efter i det kongelige skatkammer ovre i babel, om det har sig således, at der af kong kyros er givet befaling til at bygge dette gudshus i jerusalem; og kongen give os så sin vilje i denne sag til kende!"

6

så gave kong darius befaling til at se efter i skatkammeret, hvor man i babel gemte dokumenterne; og man fandt da i borgen i ameta i landsdelen medien en skriftfulle, hvori der stod: "til ihukommelse. i sit første regeringsår udstedte kong kyros følgende befaling: gudshuset i jerusalem skal genopbygges, for at man der kan ofre slagtofre og frembære guds ildofre; det skal være tresindstyve alen højt og tresindstyve alen bredt med tre lag kvadersten og eet lag bjælker; omkostningerne udredes af kongens hus. desuden skal gudshusets guld- og sølvkar, som nebuchadnezar borttog fra helligdommen i jerusalem og førte til babel, gives tilbage, og de skal bringes tilbage til deres plads i helligdommen i jerusalem, og du skal sætte dem ind i gudshuset! derfor skal i, tattenaj, statholder hinsides floden, og sjetarbozenaj med eders emhedsbrødre, afarsekiterne hinsides floden, ikke blande eder deri. lad arbejdet med dette gudshus gå sin gang, lad jødernes statholder og jødernes ældste bygge dette gudshus på den gamle plads. og hermed giver jeg påbud om, hvorledes i skal stille eder over for disse jødernes ældste med hensyn til opførelsen af dette gudshus: af kongens skatteindtægter fra landene hinsides floden skal omkostningerne nøjagtigt udredes til disse mænd, og det ufortøvet; og hvad der ellers er brug for: tyre, vædre og lam til brænd-

ofre for himmelens gud, hvede, salt, vin og olie, det skal efter opgivende af præsterne i jerusalem udleveres dem dag for dag uden afkortning, for at de kan bringe ofre til en liflig duft for himmelens gud og bede for kongens og hans sønners liv. og hermed påbyder jeg, at om nogen overtræder denne for ordning, skal en bjælke rives ud af hans hus, og til straf skal han hænges op og nagnes fast på den, og hans hus skal gøres til en grusdyng. og den gud, der har ladet sit navn bo der, han slå enhver kon ge og ethvert folk til jorden, som rækker hånden ud for at over træde denne forordning og øde lægge dette gudshus i jerusalem. jeg, darius, giver dette påbud; lad det blive nøje udført! da handlede tattenaj, statholderen hinsides floden, sjetar-bozenaj og deres embedsbrødre nøje efter det påbud, kong darius havde sendt dem. og jødernes ældste byggede, og det lykkedes dem i henhold til profeterne hagaj og zakarias's, iddos søns, profeti; de byggede og fuldførte værket efter israels guds bud og efter kyros's og darius's og perserkongen aetaxerxes's befaling. de fuldendte templet på den tredje dag i adam måned i kong darius's sjette regeringsår. så fejrede israeliterne, præsterne, leviterne og de andre, der havde været i landflygtighed, gudshusets indvielse med glæde; og de ofrede ved indvielsen 100 tyre, 200 vædre og 400 lam og til syndofre for hele israel 12 gedebukke efter tallet på israels stammer; og de indsatte præsterne efter deres afdelinger og leviterne efter deres skifter til gudstjenesten i jerusalem som foreskrevet i moses's bog. derpå fejrede de, der havde været i landflygtighed, påsken den fjortende dag i den første måned. thi præsterne og leviterne havde renset sig og var rene alle som een; og de slagtede påskelam for alle dem, der havde været i landflygtighed, for deres brødre præsterne og for sig selv. og israeliterne, der var vendt tilbage fra landflygtigheden, spiste deraf sammen med alle dem, der havde udskilt sig fra hedningerne i landet og deres urenhed og sluttet sig til dem for at søge herren, israels gud. og de fejrede de usyrede brøds højtid i syv dage med glæde, fordi herren havde glædet dem og vendt assyrerkongens hjerte til dem, så at han styrkede deres hænder i arbejdet på guds, israels guds, hus.

7

efter disse tildragelser drog under perserkongen artaxerxes's regering ezra, en søn af seraja, en søn af azarja, en søn af hilkija, en søn af sjallum, en søn af zadok, en søn af ahitub, en søn af amarja, en søn af azarja, en søn af merajot, en søn af zeraja, en søn af uzzu, en søn af bukki, en søn af abisjua, en søn af pinehas, en søn af eleazar, en søn af ypperstepræsten aron - denne ezra drog op fra babel. han var skriftlær, hjemme i mose lov, som herren, israels gud, havde givet; og kongen opfyldte alle hans ønsker, eftersom herren hans guds hånd var over ham. og en del af israeliterne og at præsterne, leviterne tempelsangerne, dørvogterne og tempeltrællerne drog ligeledes op til jerusalem i kong artaxerxes's syvende regeringsår. de kom til jerusalem i den femte måned i kongens syvende regeringsår; thi på den første dag i den første

måned tog han bestemmelse om opbruddet fra babel, og på den første dag i den femte måned kom han til jerusalem, eftersom hans guds gode hånd var over ham. thi ezra havde vendt sit hjerte til at granske i herrns lov og handle efter den og undervise israel i lov og ret. dette er en afskrift, af den skrivelse, kong artaxerxes medgav præsten ezra den skriftlærde, den skriftlærde kender af bøgerne med herrens bud og anordninger til israel: artaxerxes, kongernes konge, til præsten ezra, den skriftlærde kender af himmelens guds lov, og så videre: hermed giver jeg tilladelse til, at enhver af israels folk og dets præster og leviter i mit rige, der er til sinds at drage til jerusalem, må drage med dig, al den stund du af kongen og hans syv rådgivere sendes for at undersøge forholdene i judæa og jerusalem på grundlag af din guds lov, som er i din hånd, og for at bringe det sølv og guld derhen, som kongen og hans rådgivere frivilligt har givet israels guld, hvis bolig er i jerusalem, og alt det sølv og guld, som du får rundt om i landsdelen babel, tillige med de frivillige gaver fra folket og præsterne, der giver frivillige gaver til deres guds hus i jerusalem. derfor skal du samvittighedsfuldt for disse penge købe tyre, vædre og lam med tilhørende afgrøde- og drikofre og ofre dem på alteret i eders guds hus i jerusalem; og hvad du og dine brødre finder for godt at gøre med det sølv og guld, der bliver tilovers, det må i gøre efter eders guds vilje. de kar, der skænkes dig til tjenesten i din guds hus, skal du afgive og stille for israels guds åsyn i jerusalem. og de andre nødvendige udgifter til din guds hus, som det tilfalder dig at udrede, må du udrede af det kongelige skatkammer. jeg, kong artaxerxes, giver hermed den befaling til alle skatmestre hinsides floden: alt, hvad præsten ezra, den skriftlærde kender af himmelens guds lov, kræver af eder, skal nøjagtigt ydes indtil 100 sølv-talenter, 100 kor hvede, 100 bat vin, 100 bat olie og salt i ubegrænset mængde. alt, hvad der er påbudt af himmelens gud, skal punktligt ydes til himmelens guds hus, at der ikke skal komme vrede over kongens og hans sønners rige. og det være eder kundgjort, at ingen har ret til at pålægge nogen af præsterne, leviterne, tempelsangerne, dørvogterne, tempeltrællene eller overhovedet nogen, der er sysselsat ved dette guds hus, skat, afgift eller skyld! men du, ezra, skal i kraft af guds visdom, som er i din hånd, ind-sætte dommere og retsbetjente til at dømme alt folket hinsides floden, alle dem, som kender, din guds lov; og hvem der ikke kender den, skal i undervise deri. og enhver, der ikke handler efter din guds lov og kongens lov, over ham skal der samvittighedsfuldt fældes dom, være sig til død, landsforvisning, pengebøde eller fængsel. lovet være herren, vore fædres gud, som indgav kongen sådanne tanker for at herliggøre herrens hus i jerusalem og vandt mig, nåde hos kongen og hans rådgivere og alle kongens mægtige fyrster! så fattede jeg da mod, eftersom herren min guds hånd var over mig, og jeg samlede en del overhoveder af israel til at drage op med mig.

følgende er de overhoveder over fædrenehusene og de i deres slægtsfortegnelser opførte, som drog op med mig fra babel under kong artaxerxes's regering: af pinehas's efterkommere ger som; af itamars efterkommere daniel; af davids efterkommere hattusj, sjekanjas søn; af par'os's efterkommere zekarja, i hvis slægtsfortegnelse der var opført 150 mandspersoner; af pahat-moabs efterkommere eljoenaj, zerajas søn, med 200 mandspersoner; af zattus efterkommere sjekanja, jahaziels søn, med 300 mandspersoner; af adins efterkommere ebed. jonatans søn, med 50 mandspersoner; af elams efterkommere jesja'ja. ataljas søn, med 70 mandspersoner; af sjefatjas efterkommere zebadja, niklaels søn, med 80 mandspersoner; af joabs efterkommere 'obadja. jehiels' søn, med 218 mandspersoner; af banis efterkommere sjelomit, josifjas søn, med 160 mandspersoner; af bebajs efterkommere zekarja, bebajs søn, med 28 mandspersoner; af azgads efterkommere johanen, hakkatans søn, med 110 mandspersoner; af adonikams efterkommere de sidst komne, nemlig elifelet. je'iel og sjemaja, med 60 mandspersoner; af bigvaj's efterkommere utaj og zabud med 70 mandspersoner. og jeg samlede dem ved den flod, der løber ad ahava til, og vi lå lejret der i tre dage. men da jeg tog folket og præsterne nærmere i øjesyn, fandt jeg ingen leviter der. jeg sendte derfor overhovederne eliezer, ariel, sjemaja, elnatan, jarib, elnatan, natan, zekarja og mesjullam og lærerne jojarib og elnatan hen og bød dem gå til overhovedet iddo i byen kasifja, idet jeg lagde dem de ord i munden, hvormed de skulde overtale iddo og hans brødre i byen kasifja til at sende os tjenere til vor guds hus; og eftersom vor guds gode hånd var over os, sendte de os en forstandig mand af efterkommerne efter mali, israels søn levis søn, sjerebja med hans sønner og brødre, atten mand og hasjabja og jesja'ja af meraris efterkommere med deres brødre og sønner, tyve mand, og af tempeltrællene, som david og øversterne havde stillet til leviternes tjeneste, 220 tempeltrælle, alle med navns nævnelse. så lod jeg der ved floden ahava udbråbe en faste til ydmygelse for vor guds åsyn for hos ham at udvirke en lykkelig rejse for os og vore familier og ejendele; thi jeg undså mig ved at bede kongen om krigsfolk og ryttere til at hjælpe os undervejs mod fjenden, eftersom vi havde sagt til kongen: vor guds hånd er over alle; der søger ham, og hjælper dem, men hans vælde og vrede kommer over alle dem, der forlader ham. så fastede vi og bad til vor gud derom, og han bønbede os. derpå udvalgte jeg tolv af præsternes øverster og sjerebja og hasjabja og ti af deres brødre; og dem tilvejede jeg sølvet og guldet og gav dem karrene, den offerydelse til vor guds hus, som kongen, hans rådgivere og fyrster og alle de der boende israelitter havde ydet; jeg tilvejede dem af sølv 650 talenter, sølvkar til en værdi af 100 talenter, af guld 100 talenter, tyve guldbægre til 1000 darejker og to kar af fint, guldglimsende kobber, kostbare som guld. så sagde jeg til dem: i er helliget herren, og karrene er helliget, og sølvet og guldet er en frivillig gave til herren, eders fædres gud; våg derfor over

det og vogt på det, indtil i i påsyn af præsternes og leviternes øverster og israels fædrenehusets øverster vejer det ud i jerusalem i kamrene i herrens hus!" da modtog præsterne og leviterne det tilvejede, sølvet og guld og karrene, for at bringe det til vor guds hus i jerusalem. så brød vi op fra floden ahava på den tolvte dag i den første måned for at drage til jerusalem; og vor guds hånd var over os, så han frelste os fra fjendernes og røverens hånd undervejs. da vi var kommet til jerusalem, holdt vi os rolige der i tre dage; og på den fjerde dag blev sølvet, guld og karrene afvejet i vor guds hus og overgivet præsten meremot, urijas søn, tillige med el'azar, pinehas's søn, og leviterne jozabad, jesuas søn, og noadja, binnajs søn, alt sammen efter tal og vægt, og hele vægten blev optegnet: på samme tid bragte de, der kom fra fangenskab, de, der havde været i landflygtighed, brændofre til israels gud: 12 tyre for hele israel, 66 vædre, 77 lam og 12 gedebukke til syndofre, alt sammen som brændoffer til herren. og de overgav kongens befalinger til kongens satraper og statholderne hinsides floden, og disse ydede folket og guds hus deres hjælp.

9

men da alt dette var gjort, kom øversterne til mig og sagde: "folket, israel og præsterne og leviterne, har ikke skilt sig ud fra hedningerne eller fra deres vederstyggeligheder, kana'æerne, hetiterne, perizziterne, jebusiterne, ammoniterne, moabiterne, ægypterne og amoriterne; thi af deres døtre har de taget sig selv og deres sønner hustruer, så at den helige sæd har blandet sig med hedningerne; og øversterne og forstanderne var de første til at øve denne troløshed! da jeg hørte den tale, sønderrev jeg min kjortel og min kappe, rev hår af mit hoved og skæg og satte mig hen i stum smerte. da samlede sig omkring mig alle de, der bævede for israels guds ord mod troløsheden hos dem, der havde været i landflygtighed; og jeg sad i stum smerte til aftenafrødeofferets tid. men ved aftenafrødeofferets tid rejste jeg mig af min selvydmygelse, og idet jeg sønderrev min kjortel og min kappe, kastede jeg mig på knæ og udbredte hænderne til, herren min gud og sagde: min gud, jeg skammer mig og blues ved at løfte mit ansigt til dig, min gud, thi vore misgerninger er vokset os over hovedet, og vor skyld er så stor, at den rækker til himmelen! fra vore fædres tid indtil denne dag, har vor skyld været stor, og for vore misgerninger blev vi, vore konger og præster givet til pris for landenes konger, for sværd, fangenskab, udplyndring og vanære, således som det er den dag i dag," og nu er der en føje stund blevet os nåde til del fra herren vor gud, idet han har ladet os beholde en undsluppet rest og givet os at slå vor teltpæl på sit hellige sted, for at vor gud kan lade vore øjne lyse og give os en smule livskraft i vor trældom; thi er vi end trælle, har vor gud dog ikke forladt os i vor trældom, men vundet os nåde for perserkongernes åsyn, så at han har givet os livskraft til at rejse vor guds hus og opbygge dets grushobe og givet os et gærde i juda og jerusalem. men hvad skal vi nu sige, vor gud, efter alt dette? vi har jo forladt dine bud, som du gav os ved

dine tjenere profeterne, da du sagde: det land, i drager ind i og tager i besiddelse, er et urent land på grund af hedningernes urenhed, på grund af de vederstyggeligheder, de i deres urenhed har fyldt det med fra ende til anden; derfor må i ikke give deres sønner eders døtre eller tage deres døtre til hustruer for eders sønner og ingen sinde søge deres velfærd og lykke, at i kan blive stærke og nyde landets goder og sikre eders sønner besiddelsen deraf for evigt! efter alt, hvad der er vederfaret os på grund af vore onde gerninger og vor svare skyld - og endda har du vor gud ikke i fuldt mål tilregnet os vore synder, men skænket os en sådan flok undslupne - skal vi da på ny krænke dine bud ved at besvogle os med folk, der øver slige vederstyggeligheder? vil du da ikke vredes således på os, at du ødelægger os aldeles, så der ikke levnes nogen rest, og ingen undslipper? herre, israels gud! du er retfærdig, derfor er vi nu en rest tilbage, som er undsluppet; se, vi står for dig i vor syndeskyld; thi det er umuligt at bestå for dit åsyn, når sligt kan ske!"

10

medens ezra nu under bøn og syndsbevendelse grædende kastede sig ned foran guds hus, samlede en stor skare israeliter sig om ham, både mænd, kvinder og børn, thi folket græd heftigt. derpå tog sjekanja, jehiels søn, af elams efterkommere til orde og sagde til ezra: vi har været frolose mod vor gud ved at hjemføre fremmede kvinder af hedningerne i landet. men trods alt er der endnu håb for israel. lad os slutte pagt for vor gud om at sbille os af med alle vore fremmede kvinder og deres børn efter min herres bestemmelse og deres, som bærer for guds bud, og lad der blive handlet efter loven! stå op, thi det er dig, der skal tage dig af sagen, og vi vil stå dig bi; vær frimodig og tag fat! da stod ezra op og tog præsternes, leviternes og hele israels øverster i ed på, at de vilde handle således, og de aflagde eden. derpå rejste ezra sig fra pladsen foran guds hus og begav sig til johanans, eljasjibs søns, kammer, hvor han tilbragte natten; han hverken spiste eller drak, fordi han græmmede sig over troløsheden hos dem, der havde været i landflygtighed. derpå lod man kundgøre i juda og jerusalem forættel dem, der havde været i landflygtighed, at de skulde give møde i jerusalem; og enhver, som ikke indfandt sig tredjedagen derefter ifølge øversterne og de ældstes bestemmelse, al hans ejendom skulde der lægges band på, og han selv skulde udelukkes fra deres forsamling, der havde været i landflygtighed. så samlede alle mænd af juda og benjamin på tredjedagen i jerusalem; det var den tyvende dag i den niende måned; og alt folket stillede sig op på den åbne plads ved guds hus, skælvende både for sagens skyld og som følge af regnskylle. derpå stod præsten ezra op og sagde til dem: "i har forbrudt eder ved at hjemføre fremmede kvinder og således øget israels syndeskyld; så bekendt da nu eders synd for herren, eders fædres gud, og gør hans vilje; skil eder ud fra hedningerne i landet og fra de fremmede kvinder!" og hele forsamlingen svarede med høj røst: "som du siger, bør vi gøre! men folket er talrigt, og det er vinterregnets tid, så

vi kan ikke blive stående her ude; og sagen kan heller ikke afgøres på en dag eller to, da vi har forbrudt os højliggen her. lad derfor øversterne for hele vor forsamling give møde og lad alle dem, der i vore byer har hjemført fremmede kvinder, indfinde sig til en fastsat tid, ledsaget af de enkelte byers ældste og dommere, for at vi kan blive friet fra vor guds vrede i denne sag! kun jonatan, asa'els søn, og jazeja, tikvas søn, satte sig derimod med støtte fra mesjullam og leviten sjabbetaj. men de, der havde været i landflygtighed, handlede derefter; og præsten ezra udvalgte sig nogle mænd, overhovederne for de enkelte fædrenehuse, alle med navns nævnelse. disse holdt da møde den første dag i den tiende måned for at undersøge sagen, og de var færdige med alle de mænd, som havde hjemført fremmede kvinder, til den første dag i den første måned. blandt præsterne fandtes følgende, der havde hjemført fremmede kvinder: af jesuas, jozadaks søns, efterkommere og hans brødre ma'aseja, eliezer, jarib og gedalja; disse gav deres hånd på at ville sende deres hustruer bort, og deres skyldoffer var en væder for deres syndeskyld. af fmmers efterkommere: hanani og zebadja. af harims efterkommere: ma'aseja, elija, sjemaja, jehiel og uzzija. af pasjhurs efterkommere: eljoenaj, ma'aseja, jisjmael, netan'el, jozabad og el'asa. af leviterne: jozabad, sjim'i. kelaja, det er kelita, petaja, juda og eliezer. af tempelsangerne: eljasjib og zakkur. af dørvogterne sjallum, telem og uri. af israel: af par'osj's efterkommere: ramja, jizzija, malkija, mijjamin, el'azar, malkija og benaja. af elams efterkommere: mattanja, zekarja, jehiel, abdi, jeremot og elija. af zattus efterkommere: fljoenaj, eljasjib, mattanja, jeremot, zåd og aziza. af bebajs efterkommere: johanen, hananja, zabbaj og atlaj. af banis efterkommere: mesjullam, malluk, adaja, jasjub, sjeal og ramot. af pahat-moabs efterkommere: adna, kelal, benaja, ma'aseja, mattanja, bezal'el, binuj og menassje. af harims efterkommere: eliezer, jissjija, malkija, sjemaja, sjim'on, binjamin, malluk og sjemarja. af hasjums efterkommere: mattenaj, mattatta, zabad, elifelef, jeremaj, menassje og sjim'i. af banis efterkommere: ma'adaj, amram, uel, benaja, bedēja, keluhu, vanja, meremot, eljasjib, mattanja, mattenaj og ja'asaj. af binnujs efterkommere: sjim'i, sjelemja, natan, adaja, maknadbj, sjasaj, sjaraj, azar'el, sjelemja, sjemarja, sjallum, amarja og josef. af nebos efterkommere: je'iel, mattitja, zåd, zebina, jaddaj, joel og benaja. alle disse havde taget fremmede kvinder til ægte, men sendte nu hustruer og børn bort.

1

nehemias's, hakaljas søns, beretning. i kislew måned i det tyvende år, medens jeg var i borgen i susan, kom hanani, en af mine brødre, sammen med nogle mænd fra juda. og da jeg udsurgte dem om jøderne, den rest, der var undsluppet fra fangenskabet, og om jerusalem, sagde de til mig: de tiloversblevne, de, som er tilbage fra fangenskabet der i landet, lever i stor nød og formsædelse, og jerusalems mur er nedrevet og portene opbrændt. da jeg hørte denne tidende, satte jeg mig hen og græd og sørgede i flere dage, og jeg fastede og bad for himmelens guds åsyn, idet jeg sagde: ak, herre, himmelens gud, du store, frygtelige gud, som tager vare på pagten og miskundheden mod dem, der elsker dig og holder dine bud! lad dog dit øre være lydhørt og dit øje åbent, så du hører din tjeners bøn, som jeg nu beder for dit åsyn både nat og dag for dine tjenere tsraeliterne, idet jeg bekender deres synder, som vi også jeg og min faders hus har begået imod dig. såre ilde har vi handlet imod dig, og vi har ikke holdt de bud, anordninger og lovbud, du pålagde din tjener moses. kom det ord i hu, som du pålagde din tjener moses: dersom i er troløse, vil jeg adsplitte eder blandt folkene; men hvis i omvender eder til mig og holder mine bud og handler efter dem, så vil jeg, om eders fordrevne end er ved himmelens ende, dog samle dem derfra og bringe dem til det sted, jeg udvalgte til bolig for mit navn. de er jo dine tjenere og dit folk, som du udløste ved din store kraft og din stærke hånd. ak, herre, lad dit øre være lydhørt for din tjeners og dine tjeneres bøn, vi, som gerne vil frygte dit navn, og lad det i dag lykkes for din tjener og lad ham finde nåde for denne mands åsyn! jeg var nemlig mundskænk hos kongen.

2

i nisan måned i kong artaxerxes's tyvende regeringsår, da jeg skulde sørge for vin, har jeg engang vinen frem og rakte kongen den. jeg havde ikke før set modfalden ud, når jeg stod for hans ansigt. og kongen sagde til mig: hvorfor ser du så modfalden ud? du er jo ikke syg; det kan ikke være andet, end at du har en hjertesorg! da blev jeg såre bange, og jeg sagde til kongen: "kongen leve evindeligt! hvor kan jeg andet end se modfalden ud, når den by, hvor mine fædres grave er, ligger øde, og dens porte er fortæret af ilden? kongen spurgte mig da: "hvad er det, du ønsker? så bad jeg til himmelens gud," og jeg sagde til kongen: "hvis kongen synes, og hvis din tjener er dig til behag, beder jeg om, at du vil lade mig rejse til juda, til den by, hvor mine fædres grave er, og lade mig bygge den op igen! da sagde kongen til mig, medens dronningen sad ved hans side: "hvor længe vil den rejse vare, og hvornår kan du vende tilbage? og da kongen således fandt for godt at lade mig rejse, opgav jeg ham en tid. og jeg sagde til kongen: hvis kongen synes, så lad mig få breve med til statholderne hinsides floden, så de lader mig drage videre, til jeg når juda, og et brev til asaf, opsynsmanden over den kongelige skov, at han skal give mig træ til bjælkeværket i tempelborgens

porte og til byens mur og det hus, jeg tager ind i! det gav kongen mig, eftersom min guds gode hånd var over mig. da jeg kom til statholderne hinsides floden, gav jeg dem kongens breve; desuden havde kongen givet mig hærførere og ryttere med på rejsen. men da horon'ten sanballat og den ammonitiske træl tobija hørte det, ærgrede de sig højilgen over, at der var kommet en mand for at arbejde på israeliternes bedste. så kom jeg til jerusalem, og da jeg havde været der i tre dage, brød jeg op ved nattetide sammen med nogle få mænd uden at have sagt noget menneske, hvad min gud havde skudt mig i sinde at gøre for jerusalem; og der var intet andet dyr med end det, jeg red på. jeg red så om natten ud gennem dalporten i retning af dragekilden og hen til møgporten, idet jeg undersøgte jerusalems mure, der var nedrevet, og portene, der var fortæret af ilden; derpå red jeg videre til kildeporten og kongedammen, men der var ikke plads nok til, at mit ridedyr kunde komme frem med mig. så red jeg om natten op igennem dalen og undersøgte muren, forandrede retning og red så ind igennem dalporten, hvorpå jeg vendte hjem. forstaderne vidste ikke, hvor jeg var gået hen, eller hvad jeg foretog mig; og hverken jøderne, præsterne, stormændene, forstaderne eller de andre, der skulde have med arbejdet at gøre, havde jeg endnu sagt noget. men nu sagde jeg til dem: i ser den ulykke, vi er i, hvorledes jerusalem er ødelagt og portene opbrændt; kom derfor lad os opbygge jerusalems mur, så vi ikke mere skal være til spot! og da jeg fortalte dem, hvorledes min guds gode hånd havde været over mig, og om de ord, kongen havde talt til mig, sagde de: lad os gøre os rede og bygge! og de tog sig sammen til det gode værk. da horoniten sanballat, den ammonitiske træl tobija og araberer gesjem hørte det, spottede de os og sagde hånligt til os: hvad er det, i der har for? sætter i eder op mod kongen? men jeg gav dem til svar: "himmelens gud vil lade det lykkes for os, og vi, hans tjenere, vil gøre os rede og bygge; men i har ingen del eller ret eller ihukommelse i jerusalem!"

3

ypperstepræsten eljasjib og hans brødre præsterne tog fat på at bygge fåreporten; de forsynede den med bjælkeværk og indsatte portfløjene; derefter byggede de videre hen til meatårnet og helligede det og igen videre hen til hanan'eltårnet. ved siden af ham byggede mændene fra jeriko, ved siden af dem zakkur, imris søn. fiskeporten byggede sena'as efterkommere; de forsynede den med bjælkeværk og indsatte portfløje, kramper og portslåer. ved siden af dem arbejdede meremot, en søn af hakkoz's søn uruja, med at istandsætte muren. ved siden af ham arbejdede mesjullam, en søn af berekja, en søn af mesjezab'el, ved siden af ham zadok, ba'anas søn. ved siden af ham arbejdede folkene fra tekoa, men de store iblandt dem bøjede ikke deres nakke under deres herres arbejde. jesjanaporten istandsatte jojada, paseas søn, og mesjullam, besodejas søn; de forsynede den med bjælkeværk og indsatte portfløje, kramper og portslåer. ved siden af dem arbejdede

gibeoniten melatja og meronotiten jadon sammen med mændene fra gibeon og mizpa, der stod under statholderen hinsides floden. ved siden af ham arbejdede uzziel, en søn af harhaja, en af guldsmedene. ved siden af dem arbejdede øversten over den ene halvdel af jerusalems område, refaja, hurs søn. ved siden af ham arbejdede jedaja, harumafs søn, ud for sit eget hus. ved siden af ham arbejdede hattusj, hasjabnejas søn. en anden strækningistandsatte malkija, harims søn, og hassjub, pahat-moabs søn, hen til oven-tårnet. ved siden af ham arbejdede øversten over den anden halvdel af jerusalems område, sjallum, hallohesj's søn, sammen med sine døtre. dalporten istandsatte hanun og folkene fra zanoa; de byggede den og indsatte portfløje, kramper og portslåer, og desuden 1000 alen af muren hen til møgporten. møgporten istandsatte øversten over bet-kerems område, malkija, rekabs søn; han byggede den og indsatte portfløje, kramper og portslåer; han byggede også muren ved dammen, fra hvilken vandledningen fører til kongens have, og hen til trinene, der fører ned fra davidsbyen. efter ham arbejdede øversten over den ene halvdel af bet-zurs område, nehemja, azbuks søn, hen til pladsen ud for davids grave, til den udgravede dam og til kærnetropperne hus. efter ham arbejdede leviterne, ført af rehum, banis søn. ved siden af ham arbejdede øversten over den ene halvdel af ke'ilas område, hasjabja. efter ham arbejdede deres bysbørn, ført af binnui, henadads søn, øversten over den anden halvdel af ke'ilas område. ved siden af ham istandsatte øversten over mizpa, ezer, jesuas søn, en anden strækning lige ud for opgangen til tøjhuset i hro'en' efter ham istandsatte baruk, zabbajs søn, op ad bjerget en strækning fra krogen til indgangen til ypperstepræsten el-jasjibs hus. efter ham istandsatte meremot, en søn af hakkoz's søn urija, en strækning fra indgangen til eljasjibs hus til gavlen. efter ham arbejdede præsterne, mændene fra omegnen. efter dem arbejdede binjamin og hassjub ud for deres huse. efter ham arbejdede azarja, en søn af ma'aseja, en søn af ananja, ved siden af sit hus. efter ham istandsatte binnui, henadads søn, en strækning fra azarjas hus til krogen og til hjørnet. efter ham arbejdede palal, uzajs søn, lige ud for krogen og det tårn, der springer frem fra det øvre kongelige hus ved fængselsgården. efter ham arbejdede pedaja, par'osj's søn, til stedet ud for vandporten mod øst og det fremspringende tårn. efter ham istandsatte folkene fra tekoa en strækning fra stedet ud for det store, fremspringende tårn til ofels mur. (på ofel boede tempeltrællene). over for hesteporten arbejdede præsterne, hver lige ud for sit hus. efter dem arbejdede zadok, immers søn, ud for sit hus. efter ham arbejdede østportens vogter sje-maja, sje-kanjas søn. efter ham istandsatte hananja, sjelemjas søn, og hanun, zalafs sjette søn, en strækning. efter ham arbejdede mesjullam, berekjas søn, ud for sit kammer. efter ham arbejdede malkija, en af guldsmedene, hen til tempeltrællenes hus. og kræmmeme istandsatte stykket ud for mifikadporten og hen til tagbygningen ved hjørnet. og mellem tagbygning-

gen ved hjørnet og fåreporten arbejdede guldsmedene og kræmmerne.

4

men da sanballat hørte, at vi byggede på muren, blev han vred og harmfuld; og han spottede jøderne og sagde i påhør af sine brødre og samarias krigsfolk: "hvad er det, disse usle jøder har for? vil de overlade gud det? vil de ofre? kan de gøre det færdigt endnu i dag? kan de kalde stenene i disse grusdynger til live, når de er forbrændt?" og ammoniten tobija, der stod ved siden af ham, sagde: "lad dem bygge, så meget de vil; en ræv kan rive deres stenmur ned, blot den springer derop!" hør, vor gud, hvorledes vi er blevet hånet! lad deres spot falde tilbage på deres eget hoved, og lad dem blive hånet som fanger i et fremmed land! skjul ikke deres brøde og lad ikke deres synd blive udslettet for dit åsyn, thi med deres ord krænkede de dem, der byggede! men vi byggede på muren, og hele muren blev bygget færdig i halv højde, og folket arbejdede med god vilje. da nu sanballat og tobija og araberne, ammoniterne og asdoditerne borte, at det skred fremad med istandsættelsen af jerusalems mure, og at hullerne i muren begyndte at lukkes, blev de meget vrede, og de sammensvor sig alle om at drage hen og angribe jerusalem og fremkalde forvirring der. da bad vi til vor gud og satte vagt både dag og nat for at værne os imod dem. men jøderne sagde: lastdragernes kræfter svigter, og grusdyngerne er for store; vi kan ikke bygge på muren! og vore fjender sagde: de må ikke mærke noget, før vi står midt iblandt dem og hugger dem ned og således får arbejdet til at gå i stå! da nu de jøder, der boede dem nærmest, gang på gang kom og lod os vide, at de rykkede op imod os fra alle steder, hvor de boede, og da folkene kun turde stille sig op på steder, der lå lavere end pladsen bag muren, i kælderrum, så opstillede jeg folket slægt for slægt, væbnet med sværd, spyd og buer; og da jeg så det, trådte jeg frem og sagde til stormændene og forstanderne og det øvrige folk: frygt ikke for dem! kom den store, frygtelige gud i hu og kæmp for eders brødre, sønner og døtre, eders hustruer og huse! men da vore fjender hørte, at vi havde fået det at vide, og at gud gjorde deres råd til intet, vendte vi alle tilbage til muren, hver til sit arbejde. men fra den tid af arbejdede kun den ene halvdel af mine folk, medens den anden halvdel stod væbnet med spyd, skjolde, buer og brynjr; og øversterne stod bag ved alle de jøder, der byggede på muren. også lastdragerne var væbnet; med den ene hånd arbejdede de, og med den anden holdt de spydet; og de, der byggede, havde under arbejdet hver sit sværd bundet til lænden. og jeg sagde til de store og forstanderne og det øvrige folk: "arbejdet er stort og omfattende, og vi er spredt på muren langt fra hverandre; hvor I nu hører hornet gælde, skal I samles om os; vor gud vil stride for os! således udførte vi arbejdet, idet halvdelen af os holdt spydene rede fra morgengry til stjernernes opgang. samtidig sagde jeg også til folket: enhver skal sammen med sin dreng overnatte i jerusalem, for at vi kan have dem til vagt om natten og til arbejde om dagen!" og hverken jeg eller mine

brødre eller mine folk eller vagten, der fulgte mig, af-førte os vore klæder, og enhver, der blev sendt efter vand, havde spydet med.

5

der lod nu højrostede klager fra folket og deres kvinder mod deres brødre, jøderne. nogle sagde: "vore sønner og døtre må vi give i pant for at få horn til livets ophold!" andre sagde: "vore marker, vingårde og huse må vi give i pant for at få korn under hungersnøden!" atter andre sagde: "vi har måttet låne på vore marker og vingårde for at kunne udrede de kongelige skatter! og vore legemer er dog lige så gode som vore brødres og vore sønner lige så gode som deres; men vi er nødt til at give vore sønner og døtre hen til at blive trælle, ja, nogle af vore døtre er det allerede, og det stod ikke i vor magt at hindre det, efftersom vore marker og vingårde tilhører andre!" da jeg hørte deres klager og disse deres ord, blussede vreden heftigt op i mig; og efter at have tænkt over sagen gik jeg i rette med de store og forstanderne og sagde til dem: i driver jo åger over for eders næste! så kaldte jeg en stor folkeforsamling sammen imod dem og sagde til dem: så vidt vi var i stand dertil, har vi frikøbt vore jødiske brødre, der måtte sælge sig til hedningerne; og i sælger eders brødre, så de må sælge sig til os! da tav de og fandt intet at svare. men jeg fortsatte: det er ikke ret af eder at handle således! skulde i ikke vandre i frygt for vor gud af hensyn til hedningerne, vore fjenders spot? også jeg og mine brødre og mine folk har lånt dem penge og korn; men lad os nu eftergive dem, hvad de skylder! giv dem straks dere marker, vingårde, oliventræer og huse tilbage og eftergiv dem pengene, kornet, moslen og olien, som i har lånt dem! da svarede de: ja, vi vil give det tilbage og ikke afkræve dem noget; som du siger, vil vi gøre! jeg lod da præsterne kalde og lod dem sværge på, at de vilde handle således. og jeg rystede min brystfold og sagde: enhver, der ikke holder dette ord, vil gud således ryste ud af hans hus og ejendom; ja, således skal han blive udrystet og tømt! da sagde hele forsamlingen: amen! og de lovprieste herren; og folket handlede efter sit løfte. desuden skal det nævnes, at fra den dag kong artaxerxes bød mig være deres statholder i judas land, fra kong artaxerxes's tyvende til hans to og tredivte regeringsår, hele tolv år, spiste hverken jeg eller mine brødre det brød, der tilkom statholderen, medens mine forgængere, de tidligere statholdere, lagde tyng på folket og for brød og vin daglig afkrævede dem fyrretve sekel sølv, ligesom også deres tjenere optrådte som folkets herrer. det undlod jeg at gøre af frygt for gud. og desuden tog jeg selv fat ved arbejdet på denne mur, skønt vi ingen mark havde købt, og alle mine folk var samlet der ved arbejdet. og jøderne, både forstanderne, 150 mand, og de, der kom til os fra de omboende hedningefolk, spiste ved mit bord; og hvad der daglig lavedes til, et stykke hornkvæg, seks udsøgte får og fjerkræ, afholdt jeg udgifterne til; dertil kom hver tiende dag en masse vin af alle sorter. men alligevel krævede jeg ikke det brød, der tilkom statholderen, fordi arbejdet tyngede hårdt på folket. kom i hu alt, hvad jeg har gjort for

dette folk, og regn mig det til gode, min gud!

6

da det nu kom sanballat, araberens gesjem og vore andre fjender for øre, at jeg havde bygget muren, og at der ikke var flere huller i den - dog havde jeg på den tid ikke sat fløje i portene - sendte sanballat og gesjem bud og opfordrede mig til en sammenkomst i kefirim i onodalen. men de havde ondt i sinde imod mig. derfor sendte jeg bud til dem og lod sige: "jeg har et stort arbejde for og kan derfor ikke komme derved; hvorfor skulde arbejdet standse? og det vilde ske, hvis jeg lod det ligge for at komme ned til eder. fire gange sendte de mig samme bud, og hver gang gav jeg dem samme svar. da sendte sanballat for femte gang sin tjener til mig med samme bud, og han havde et åbent brev med, i hvilket der stod: det hedder sig blandt folkene, og gasmut bekræfter det, at du og jøderne pønser på oprør; derfor er det, du bygger muren, og at du vil være deres konge, og du skal endog have fået profeter til i jerusalem at udråde dig til konge i juda. dette rygte vil nu komme kongen for øre; kom derfor og lad os tales ved! men jeg sendte ham det bud: slige ting, som du omtaler, er slet ikke sket; det er dit eget påfund! thi de havde alle til hensigt at indjage os skræk, idet de tænkte, at vi skulde lade hænderne synke, så arbejdet ikke blev til noget. men styrk du nu mine hænder! og da jeg gik ind i sjemajas, mehetab'els søn delajas søns, hus, som ved den tid måtte holde sig inde, sagde han: lad os tales ved i guds hus, i helligdommens indre, og stænge dørene, thi der kommer nogle folk, som vil dræbe dig; de kommer i nat for at dræbe dig!" men jeg svarede: skulde en mand som jeg flygte? og hvorledes skulde en mand som jeg kunne betræde helligdommen og blive i live? jeg går ikke derind! thi jeg skønnede, at det ikke var gud, som havde sendt ham, men at han var kommet med det udsagn om mig, fordi tobija og sanballat havde lejet ham dertil, for at jeg skulde blive bange og forsynde mig ved slig adfærd og de få anledning til ilde omtale, så de kunde bagvaske mig. kom tobija og sanballat i hu, min gud, efter deres gerninger, ligeledes profetinden noadja og de andre profeter, der vilde gøre mig bange! således blev muren færdig den fem og tyvende dag i elul måned efter to og halvtredsindstyve dages forløb. og da alle vore fjender hørte det, blev alle hedningerne rundt om os bange og såre nedslåede, idet de skønnede, at dette værk var udført med vor guds hjælp. men der gik også i de dage en mængde breve frem og tilbage mellem tobija og de store i juda; thi mange i juda stod i edsforbund med ham, da han var svigersøn af sjekanja, aras søn, og hans søn johanen var gift med en datter af mesjullam, berekjas søn. også plejede de både at tale godt om ham til mig og at forebringe ham mine ord; tobija sendte også breve for at gøre mig bange.

7

da muren var bygget, lod jeg portfløjene indsætte, og dørvogterne, sangerne og levitterne blev ansat. over-

befalingen over jerusalem gav jeg min broder hanani og borgoversten hananja; thi han var en pålidelig mand og frygtede gud som få; og jeg sagde til dem: "jerusalems porte må ikke åbnes, før solen står højt på himmelen; og medens den endnu står der, skal man lukke og stænge portene og sætte jerusalems indbyggere på vagt, hver på sin post, hver ud for sit hus!" men byen var udstrakt og stor og dens indbyggere få, og husene var endnu ikke opbygget. da skød min gud mig i sinde at samle de store, forstanderne og folket for at indføre dem i slægtsfortegnelser. og da fandt jeg slægtbogen over dem, der først var draget op, og i den fandt jeg skrevet: følgende er de folk fra vor landsdel, der drog op fra land flygtigheden og fangenskab. kong nebukadnezar af babel havde ført dem bort, men nu vendte de til bage til jerusalem og juda, hvor til sin by; de kom sammen med zerubbabel, jesua, nehemia, azarja, ra'amja, nahamani, mordokaj, bilsjan, misperet, bigvaj, nehum og ba'ana. tallet på mændene i israels folk var: par'osj's efterkommere 2172, sjefatjas efterkommere 372, aras efterkommere 652, pahat-moabs efterkommere, je suas og joabs efterkommere, 2818, elams efterkommere 1254, zattus efterkommere 845, zakkajs efterkommere 760, binnujs efterkommere 648, bebajs efterkommere 628, azgads efterkommere 2322, adonikams efterkommere 667, bigvajs efterkommere 2067, adins efterkommere 655, aters efterkommere gennem hizkija 98, hasjums efterkommere 328, bezajs efterkommere 324, harifs efterkommere 112, gibeons efterkommere 95, mændene fra betlehem og netofa 188, mændene fra anatot 128, mændene fra bet-azmavet 42, mændene fra hirjatejarim, kefra og be'erot 743; mændene fra rama og geba 621, mændene fra mikas 122, mændene fra betel og aj 123, mændene fra det andet nebo 52, det andet elams efterkommere 1254, harims efterkommere 320, jerikos efterkommere 345, lods, hadids og onos efterkommere 721, sena'as efterkommere 3930. præsterne var: jedajas efterkommere af jesuas hus 973, immers efterkommere 1052, pasjhurs efterkommere 1247, harims efterkommere 1017, leviterne var: jesuas og kadmiels efterkommere af hodavjas efterkommere 74. tempelsangerne var: asafs efterkommere 148. dørvogterne var: sjalums, aters, talmons, akkubs, hattitas og sjobajs efterkommere 138. tempeltrællene var: zihas, hasufas, tabbaots, keros's, si'as, padons, lebanas, hagabas, salmajas, hanans, giddels, gahars, reajas, rezins, nekodas, gazzams, uzzas, paseas, besajs, me'uniternes, nefusiternes, bakbuks, hakufas, harhurs, bazluts, mehidass, harsjas, barkos's, siseras, temas, nezias og hatifas efterkommere. efterkommerne af salomos trælle var: sotaj s, soferets, peridas, ja'alas, darkons, giddels, sjefatjas, hattils, pokeret-haz-zebajims og amons efterkommere. alle tempeltrælle og efterkommerne af salomos trælle var tilsammen 392. følgende, som drog op fra tel-mela, tel-harsja, kerub-addon og immer, kunde ikke opgive, hvorvidt deres fædrenehuse og slægt hørte til israeliterne: delajas, tobijas og nekodas efterkommere 642. og følgende præster: habajas, hako'z's og barzillajs efterkommere; denne sidste havde ægtet en af gileaditen barzillajs døtre og var

blevet opkaldt efter dem. de ledte efter deres slægtbøger, men kunde ikke finde dem; derfor blev de som urene udelukket fra præstestanden. statholderen forbød dem at spise af det højhellige, indtil der fremstod en præst med urim og tummim. hele menigheden udgjorde 42360 foruden deres trælle og trælkvinder, som udgjorde 7337, hvor til kom 245 sangere og sangerinder. deres heste udgjorde 736, deres muldyr 245, deres kameler 435 og deres æsler 6720. en del af fædrenehusenes overhoveder ydede tilskud til byggearbejdet. af fædrenehusenes overhoveder gav nogle til byggesummen 20.000 drakmer guld og 2.200 miner sølv. og hvad det øvrige folk gav, løb op til 20.000 drakmer guld, 2.000 miner sølv og 67 præstekjortler. derpå bosatte præsterne, leviterne og en del af folket sig i jerusalem og dets område, men sangerne, dørvogterne og hele det øvrige israel i deres byer. da den syvende måned indtraf - israeliterne boede nu i deres byer -

8

samledes hele folket fuldtalligt på den åbne plads foran vandporten og bad ezra den skriftlærde om at hente bogen med mose lov, som herren havde pålagt israel. så hentede præsten ezra loven og fremlagde den for forsamlingen, mænd, kvinder og alle, der havde forstand til at høre; det var den første dag i den syvende måned; og vendt mod den åbne plads foran vandporten læste han den op fra daggyr til middag for mændene, kvinderne og dem, der kunde fatte del, og alt folket lyttede til lovbogens ord. ezra den skriftlærde stod på en forhøjning af træ, som var lavet i den anledning, og ved siden af ham stod til højre mattitja, sjema, anaja, urija, hilkija og ma'aseja, til venstre pedaja, misjael, malkija, hasjum, hasbaddana, zekarja og mesjullam. og ezra åbnede bogen i hele folkets påsyn, thi han stod højere end folket, og da han åbnede den, rejste hele folket sig op. derpå lovprieste ezra herren, den store gud, og hele folket svarede med oprakte hænder: amen, amen! og de bøjede sig og kastede sig med ansigtet til jorden for herren. og leviterne jesua, bani, sjerebja, jamin, akkub, sjabbetaj, hodija, ma'aseja, kelita, azarja, jozabad, hanan og pelaja udlagde loven for folket, medens folket blev på sin plads, og de oplæste stykke for stykke af bogen med guds lov og udlagde det, så man kunde fatte det. derpå sagde nehemias, det er statholderen, og præsten ezra den skriftlærde og leviterne, der underviste folket, til alt folket: denne dag er helliget herren eders gud! sorg ikke og græd ikke! thi hele folket græd, da de hørte lovens ord. og han sagde til dem: gå hen og spis fede spiser og drik søde brikke og send noget til dem, der intet har, thi denne dag er helliget vor herre; vær ikke nedslåede, thi herrens glæde er eders styrke! og leviterne tyssede på alt folket og sagde: vær stille, thi denne dag er hellig, vær ikke nedslåede! da gik alt folket hen og spiste og drak og sendte gaver, og de fejrede en stor glædesfest; thi de fattede ordene, man havde kundgjort dem. næste dag samledes overhovederne for alt folkets fædrenehuse og præsterne og leviterne hos ezra den skriftlærde for at mærke sig lovens ord, og i loven som her-

ren havde påbudt ved moses, fandt de skrevet, at israelitterne på højtiden i den syvende måned skulde bo i løvhytter, og at man i alle deres byer og i jerusalem skulde udråbe og kundgøre følgende budskab: gå ud i bjergene og hent grene af ædle og vilde oliventræer, myrter, palmer og andre løvtræer for at bygge løvhytter som foreskrevet! så gik folket ud og hentede det og byggede sig løvhytter på deres tage og i deres forgårde og i guds hus's forgårde og på de åbne pladser ved vandporten og efraimsporfen. og hele forsamlingen, der var vendt tilbage fra fangenskab, byggede løvhytter og boede i dem. thi fra josuas, nuns søns, dage og lige til den dag havde israelitterne ikke gjort det, og der herskede såre stor glæde. og han læste op af bogen med guds lov dag for dag fra den første til den sidste; og de fejrede højtiden i syv dage, og på den ottende holdtes der festlig samling på foreskreven måde.

9

men på den fire og tyvende dag i samme måned samledes israelitterne under faste og i sørgedragt med jord på hovedet; og de, der var af israels slægt, skilte sig ud fra alle fremmede og trådte frem og bekendte deres synder og deres fædres misgerninger. så rejste de sig på deres plads, og der blev læst op af bogen med herrens guds lov i en fjerdedel af dagen, og i en anden fjerdedel bekendte de deres synder og tilbad herren deres gud. og jesua, bani, kadmiel, sjebanja, bunnj, sjerebja, bani og kenani trådte op på leviternes forhøjning og råbte med høj røst til herren deres gud; og leviternes jesua, kadmiel, bani, hasjabneja, sjerebja, hodija, sjebanja og petaja sagde: "stå op og lov herren eders gud fra evighed til evighed!" da lovede de hans herlige navn, som er ophøjet over al lov og pris. derpå sagde ezra: "du, herre, er den eneste; du har skabt himmelen, himlenes himle med al deres hær, jorden med alt, hvad der er på den, havene med alt, hvad der er i dem; du giver dem alle liv, og himmelens hær tilbeder dig. du er gud herren, der udvalgte abram og førte ham bort fra ur-kasdim og gav ham navnet abraham; og du fandt hans hjerte fast i troen for dit åsyn og sluttede pagt med ham om at give hans afkom kana'anæernes, hititernes, amoriternes, perizziternes, jebusiternes og girkasjiternes land; og du holdt dit ord; thi du er retfærdig. og da du så vore fædres nød i ægypten og hørte deres råb ved det røde hav, udførte du tegn og undere på farao og alle hans tjenere og alt folket i hans land, fordi du vidste, at de havde handlet overmodigt med dem. og således skabte du dig et navn, som du har den dag i dag. du kløvede havet for deres øjne, så de vandrede midt igennem havet på tør bund, og dem, der forfulgte dem, styrtede du i dybet som sten i vældige vande. i en skystøtte førte du dem om dagen og i en ildstøtte om natten, så den lyste for dem på vejen, de skulde vandre. du steg ned på sinaj bjerg, du taledede med dem fra himmelen og gav dem retfærdige lovbud og tilforladelige love, gode anordninger og bud. du kundgjorde dem din hellige sabbat og pålagde dem bud, anordninger og love ved din tjener moses. du gav dem brød fra himmelen til at stille deres sult og

lod vand springe ud af klippen til at slukke deres tørst. og du bød dem drage hen og tage det land i besiddelse, som du med løftet hånd havde lovet dem. men vore fædre blev overmodige og halsstarrige og hørte ikke på dine bud; de vægrede sig ved at lyde og ihukom ikke dine undergørelser, som du havde gjort iblandt dem; de blev halsstarrige og satte sig i hovedet at vende tilbage til trældommen i ægypten. men du er forladelsens gud, nådig og barmhjertig, langmodig og rig på miskundhed, og du svigtede dem ikke. selv da de lavede sig et støbt billede af en kalv og sagde: der er din gud, som førte dig ud af ægypten! og gjorde sig skyldige i svare gudsbespøttelser, svigtede du dem i din store barmhjertighed ikke i ørkenen; skystøtten veg ikke fra dem om dagen, men ledede dem på vejen, ej heller ildstøtten om natten, men lyste for dem på vejen, de skulde vandre. du gav dem din gode ånd for at give dem indsigt og forholdt ikke deres mund din manna, og du gav dem vand til at slukke deres tørst. i fyrretyve år sørgede du for dem i ørkenen, så de ingen nød led; deres klæder sledes ikke op, og deres fødder hovnede ikke. du gav dem riger og folkeslag; som du uddelte stykke for stykke. de tog kong sihon af hesjons land og kong og af basans land i besiddelse. du gjorde deres børn talrige som himmelens stjerner og førte dem ind i det land, du havde lovet deres fædre, at de skulde komme ind i og tage i besiddelse; og børnene kom og tog landet i besiddelse, og du underlagde dem landets indbyggere, kana'anæerne, og gav dem i deres hånd, både deres konger og folkene i landet, så de kunde handle med dem, som de fandt for godt. de indtog be-fæstede byer og frugtbart land, og huse, fulde af alle slags goder, tog de i besiddelse og udhugne cisterner, vingårde, oliventræer og frugttræer i mængde; og de spiste sig mætte og blev fede og gjorde sig til gode med dine store rigdomme. men de var genstridige og satte sig op imod dig; de kastede din lov bag deres ryg, dræbte dine profeter, som talte dem alvorligt til for at lede dem tilbage til dig, og gjorde sig skyldige i svare gudsbespøttelser. da gav du dem i deres fjenders hånd, og de bragte trængsel over dem. men når de da i deres trængsel råbte til dig, hørte du dem i himmelen og sendte dem i din store barmhjertighed befriere, som friede dem af deres fjenders hånd. men når de fik ro, handlede de atter ilde for dit åsyn. da overlod du dem i deres fjenders hånd, og de undertvang dem. men når de atter råbte til dig, hørte du dem i himmelen og udfriede dem i din barmhjertighed gang på gang. du taledede dem alvorligt til for at lede dem tilbage til din lov, men de var overmodige og vilde ikke høre på dine bud, og de syndede mod dine lovbud, som dog holder det menneske i live, der gør efter dem; de vendte i genstridighed ryggen til og var halsstarrige og vilde ikke lyde. i mange år var du langmodig imod dem og taledede dem alvorligt til ved din ånd gennem dine profeter; men da de ikke vilde høre, gav du dem til pris for hedningefolkene. dog har du i din store barmhjertighed ikke helt tilintetgjort dem eller forladt dem, thi du er en nådig og barmhjertig gud! og nu, vor gud, du store, vældige, frygtelige gud, som holder fast ved pagten og miskundheden! lad ikke alle de lidelser, der har ramt os, vore konger,

øverster, præster, profeter, vore fædre og hele dit folk fra assyrererkongernes dage indtil i dag, synes ringe for dine øjne! i alt, hvad der er kommet over os, står du retfærdig, thi du har vist dig trofast, men vi var ugudelige. vore konger, overster og præster og vore fædre handlede ikke efter din lov og lyttede ikke til dine bud og de vidnesbyrd, du lod dem blive til del. da de var i besiddelse af deres rige og de store rigdomme, du gav dem, og af det vidtstrakte, frugtbare land, du oplod for dem, tjente de dig ikke, og de omvendte sig ikke fra deres onde gerninger. se, derfor er vi nu trælle; i det land, du gav vore fædre, for at de skulde nyde dets frugter og rigdom, er vi trælle; dets rige afgrøde tilfalder de konger, du for vore synders skyld har øvet magten over os, og de gør, hvad de lyster, med vore kroppe og vort kvæg. vi er i stor nød!" i henhold til alt dette indgår vi med navns underskrift en urokkelig pagt, og den beseglede skrivelse er underskrevet af vore overster, leviter og præster.

10

den beseglede skrivelse er underskrevet af: statholderen nehemias, kakaljas søn, og zidkija, seraja, azarja, jirmeja, pasjhur, amarja, malkija, hattusj, sjebanja, malluk, harim, meremot, obadja, daniel, ginneton, baruk, mesjullam, abija, mijjamin, ma'azja, bilgaj og sjemaja det var præsterne. leviterne jesua, azanjas søn, binnuj af henadads sønner, kadmiel og deres brødre sjebanja, hodijs, kelita, pelaja, hanan, mika, rehob, hasjabja, zakkur, sjerebja, sjebanja, hodijs, bani og beninu. folkets overhoveder par'osj, pahat-moab, elam, zattu, bani, bunnj azgad, bebaj, adonija, bigvaj, adin, ater, hizkija, azzur, hodijs, hasjum, bezaj, harif, anatot, nebaj, magpiasj, mesjullam, hezir, meszejab'el, zadok jaddua, pelatja, hanan, anaja, hosea, hananja, hassjub, hallohesj, pilha, sjobek, rehum, hasjabna, ma'aseja, ahija, hanan, anan, malluk, harim og ba'ana. og det øvrige folk, præsterne, leviterne, dørvogterne, sangerne, tempeltrællene og alle de, der har skilt sig ud fra hedningerne for at holde sig til guds lov, med deres hustruer, sønner og døtre, for så vidt de har forstand til at fatte det, slutter sig til deres højere stående brødre og underkaster sig forbandelsen og eden om at ville følge guds lov, der er givet os ved guds tjener moses, og overholde og udføre alle herrens, vor herres, bud, bestemmelser og anordninger: vi vil ikke give hedningerne i landet vore døtre eller tage deres døtre til hustruer for vore sønner; vi vil ikke på sabbaten eller nogen helligdag købe noget af hedningerne i landet, når de på sabbaten kommer med deres varer og al slags korn og falbyder det; vi vil hvert syvende år lade landet ligge hen og give afkald på enhver fordring; vi vil påtage os en årlig skat på en tredjedel sekel til tjenesten i vor guds hus, til skuebrødene, det daglige afgrødeoffer, det daglige brænderoffer, ofrene på sabbaterne, nymånedagene og højtiderne, helligofrene og syndofrene til soning for israel og til alt arbejde ved vor guds hus. hvad brænde der ydes, har vi, præsterne, leviterne og folket, kastet lod om at bringe til vor guds hus, fædrenehus for fædrenehus, til fastsat tid år efter år for at skaffe ild

på herren vor guds alter, som det er foreskrevet i loven. vi vil år for år bringe førstegrøden af vor jord og af alle frugttræer til herrens hus, og vi vil bringe det førstefødte af vore sønner og vort kvæg, som det er foreskrevet i loven, og det førstefødte af vort hornkvæg og småkvæg til vor guds hus til præsterne, som gør tjeneste i vor guds hus; og førstegrøden af vort grovmel og af frugten af alle slags træer, af most og olie vil vi bringe til kamrene i vor guds hus til præsterne og tienden af vore marker til leviterne. leviterne samler selv tienden ind i alle de byer, hvor vi har vort agerbrug; og præsten, arons søn, er til stede hos leviterne, når de indsamler tienden; og leviterne bringer tiende af tienden til vor guds hus, til forrådshusets kamre. thi israeliterne og levis efterkommere bringer offerydelsen af kornet, mosten og olien til kamrene, hvor helligdommens kar og de tjenstgørende præster, dørvogterne og sangerne er. vi vil således ikke svigte vor guds hus.

11

og folkets overster bosatte sig i jerusalem, medens det øvrige folk kastede lod således, at hver tiende mand skulde bosætte sig i jerusalem, den hellige by, medens de ni tiendedele skulde bo i byerne. og folket velsignede alle de mænd, som frivilligt bosatte sig i jerusalem. følgende er de overhoveder i vor landadel, som boede i jerusalem og i judas byer: de boede hver på sin ejendom i deres byer, israel, præsterne, leviterne, tempeltrællene og efterkommerne af salomos trælle. i jerusalem boede af judæere og benjaminiter: af judæerne: ataja, en søn af uzzija, en søn af zekarja, en søn af amarja, en søn af sje-fatja, en søn af mahalaf'el af perez's efterkommere, og ma'aseja, en søn af baruk, en søn af kol-hoze, en søn af hazajja, en søn af adaja, en søn af jojarib, en søn af sjelaniten zekarja. alle perez's efterkommere, der boede i jerusalem, udgjorde 468 dygtige mænd. følgende benjaminiter: sallu, en søn af mesjullam, en søn af joed, en søn af pedaja, en søn af kolajja, en søn af ma'aseja, en søn af itiel, en søn af jesaja, og hans brødre, dygtige krigere. 928. joel, zikris søn, var deres befalingsmand, og juda, hassenuas søn, var den næstøverste befalingsmand i byen. af præsterne: jedaja, jojarib jakin, seraja, en søn af hilkija, en søn af mesjullam, en søn af zadok, en søn af merajot, en søn af ahitub, oversten over guds hus, og hans brødre, der udførte tjenesten i templet, 822; og adaja, en søn af jeroham, en søn af pelaja, en søn af amzi, en søn af zekarja, en søn af pasjhur, en søn af malkija, og hans brødre, overhovederne for fædrenehusene, 242; og amasjsaj, en søn af azar'el, en søn af azaj, en søn af mesjillemot, en søn af immer, og hans brødre, dygtige mænd 128. deres befalingsmand var zabdiel, gedolims søn. af leviterne: sjemaja, en søn af hassjub, en søn af azrikam, en søn af hasjabja, en søn af bunnj, og sjabbetaj og iozabad, som forestod de ydre arbejder ved guds hus og hørte til leviternes overhoveder, og mattanja, en søn af mika, en søn af zabdi, en søn af asaf, lederen af lovsangen, der ved bønnen istemte ordene lov herren! og bakbukja, den næstøverste af hans brødre,

og abda, en søn af sjammua, en søn af galal, en søn af jedutun. alle leviterne i den hellige by udgjorde 284. af dørvogterne: akkub, talmon og deres brødre, der holdt vagt ved portene, 172. resten af israeliterne, præsterne og leviterne boede i alle de andre byer i juda, hver på sin ejendom. tempeltrællene boede på ofel; ziha og gisjpa var sat over tempeltrællene. leviternes foresatte i jerusalem ved tjenesten i guds hus var uzzu, en søn af bani, en søn af hasjabja, en søn af mattanja, en søn af mika af asafs efterkommere, det er sangerne. der var nemlig udstedt en kongelig befaling om dem, og der var tilskrevet sangerne dagligt underhold. petaja, mesjezab'els søn, af judas søn zeras efterkommere, forhandlede med kongen i alle folkets sager. hvad de åbne byer med deres marker angår, boede der judæere i kirjat-arba med småbyer, dibon med småbyer, jekabze'el med småbyer, jesua, molada, bet-pelet, hazar-sjua, be'ersjeba med småbyer, ziklag, mekona med småbyer, en-rimmon, zor'a, jarmut, zanoa, adullam med landsbyer, lakisj med marker og azeka med småbyer. de bosatte sig fra be'ersjeba til hinnoms dal. benjaminiterne boede i geba, mikmas, ajja, betel med småbyer, anatot, nob, ananja, hazor, rama, gittajim, hadid, zebo'im, neballat, lod, ono og håndværkerdalen. af leviterne boede nogle afdelinger i juda og benjamin.

12

følgende er præsterne og leviter, der drog op med zerubbabel, sjelatiels søn, og jesua: seraja, jirmeja, ezra, amaria, malluk, hattusj. sjekanja, harim, meremot, iddo, ginnetoj, abija, mijjamin, ma'adja, bilga, sjemaja, jojarib, jedaja, sallu, amok, hilkijs og jedaja. det var overhovederne for præsterne og deres brødre på jesuas tid. leviterne: jesua, binnuj, kadmiel, sjerebja, juda, mattanja, der sammen med sine brødre forestod lovsangen, medens bakbukja og unni sammen med deres brødre stod over for dem efter deres afdelinger. jesua avlede jojakim, jojakim avlede eljasjib, eljasjib avlede jojada, jojada avlede johanen, og johanen avlede jaddua. på jojakims tid var overhovederne for præsternes fædrenehuse følgende: meraja for seraja, hananja for jirmeja, mesjullam for ezra, johanen for amaria, jonatan for malluk, josef for sjebanja, adna for harim, helkajtor merajot, zekarja for iddo, mlesjullam for ginneton, zikri for abija,..... for minjamin, piltaj for ma'adja, sjammua for bilga, jonatan for sjemaja, mattana for jojarib, uzzu for jedaja, kallaj for sallu, eber for amok, hasjabja for hilkijs og netan'el for jedaja. leviterne: i eljasjibs, joadas, johanens og jadduas dage optegnedes overhovederne for fædrenehuse og præsterne indtil perseren darius's regering. af levis efterkommere optegnedes overhovederne for fædrenehuse i krønikabogen ned til johanans, eljasjibs søns, dage. og leviternes overhoveder var: hasjabja, sjerebja, jesua, binnuj, kadmiel og deres brødre, der stod over for dem for at synge lovsangen og takkesangen efter den guds mand davids bud, den ene afdeling efter den anden; og mattanja, bakbukja og obadja, mesjullam, talmon og akkub var dørvogtere og holdt vagt ved portenes forrådskamre. disse var overhoveder

på jojakims tid, en søn af jesua, en søn af jozadak, og på statholderen nehemias's og præsten ezra den skriftlærdes tid. da jerusalems mur skulde indvies opsøgte man leviterne alle vegne, hvor de boede, og bragte dem til jerusalem, for at de skulde fejre indvielsen med fryd og takkesang, med sang, cymbler, harper og citre. da samledes sangerne fra egnen om jerusalem og fra netofatiferens landsbyer, fra betgilgal, fra gebas og azmavets marker; thi sangerne havde bygget sig landsbyer rundt om jerusalem. da præsterne og leviterne havde renset sig, rensede de folket, portene og muren. så lod jeg judas øverst stige op på muren og opstillede to store lovprisningstog. det ene drog til højre oven på muren ad møgporten til, og med det fulgte hosjaja og den ene halvdel af judas øverst; dernæst nogle af præsterne med trompeter, azarja, ezra, mesjullam, juda, benjamin, sjemaja og jirmeja; endvidere zekarja, en søn af jonatan, en søn af sjemaja, en søn af mattanja, en søn af mika, en søn af zakkur, en søn af asaf, og hans brødre sjemaja, azar'el, milalaj, gilalaj, ma'aj, netan'el, juda, hanani med den guds mand davids musikinstrumenter, med ezra den skriftlærde i spidsen; og de gik over kildeporten; derpå gik de lige ud op ad trinen til davidsbyen, ad opgangen på muren oven for davids palads hen til vandporten mod øst. det andet lovprisningstog, hvor jeg og den anden halvdel af folkets øverst var med, drog til venstre oven på muren, over ovntårnet til den brede mur og videre over efraimsporten, den gamle port, fiskeporten, hanan'eltårnet og meatårnet til fåreporten og stillede sig op i fængselsporten. derpå stillede de to lovprisningstog sig op i guds hus, jeg sammen med halvdelen af øverstene og præsterne eljakim, ma'aseja, minjamin, mika, eljoenaj, zekarja, hananja med trompeter, endvidere ma'aseja, sjemaja, el'azar, uzzu, johanen, malkija, elam og ezer. og sangerne stemte i, ledede af jizraja. på den dag ofrede de store slagtofre og var glade, thi gud havde bragt dem stor glæde; også kvinderne og børnene var glade; og glæden i jerusalem hørtes langt bort. på den dag indsattes der mænd til at have tilsyn med de kamre, der brugtes til forrådene, offerdydserne, førstegroden og tienden, for i dem at opsamle de i loven foreskrevne afgifter til præsterne og leviterne fra de forskellige bymarker, thi juda glædede sig over præsterne og leviterne, der gjorde tjeneste; og disse tog vare på, hvad der var at varetage for deres gud og ved renselsen, ligesom også sangerne og dørvogterne gjorde deres gerning efter davids og hans søn salomos bud. thi allerede på davids tid var asaf leder for sangerne og for lov- og takkesangene til gud. hele israel gav på zerubbabels og nehemias's tid afgifter til sangerne og dørvogterne, efter som det krævedes dag for dag; og de gav leviterne helliggaver, og leviterne gav arons sønner helliggaver.

13

på den tid blev der læst op af moses's bog for folket, og man fandt skrevet deri, at ingen ammonit eller moabit nogen sinde måtte få adgang til guds menighed, fordi de ikke kom israeliterne i møde med

brød og vand, og fordi han havde lejet bileam til at forbande dem, men vor gud vendte forbandelsen til velsignelse. da de nu horte loven, udskilte de alle fremmede af israel. nogen tid i forvejen havde præsten eljasjib, hvem opsynet med kamrene i vor guds hus var overdraget, og som var i slægt med tobija, ladet indrette et stort kammer til tobija der, hvor man før henlagde afgrødeofferet, røgelsen, karrene, tienden af kornet, mosten og olien, de i loven foreskrevne afgifter til leviterne, sangerne og dørvogterne såvel som offerydelsen til præsterne. da alt dette fandt sted, var jeg ikke i jerusalem, thi i kong artaxerxes af babels to og tredivte regeringsår var jeg rejst til kongen. men nogen tid efter bad jeg kongen om tilladelse til at rejse, og da jeg kom til jerusalem og opdagede det onde, eljasjib havde øvet for tobijas skyld ved at indrette ham et kammer i guds hus's forgårde, harmede det mig højlig; og jeg kastede alt tobijas bohaver af kammeret og bød, at man skulde rense kammeret, hvorefter jeg atter bragte guds hus's kar, afgrødeofferet og røgelsen derind. da fik jeg at vide, at afgifterne til leviterne ikke svarede dem, og derfor var de leviter og sangere, der skulde gøre tjeneste, flyttet ud hver til sin landejendom; så gik jeg i rette med forstanderne og spurgte dem: hvorfor er guds hus blevet vanrøgtet?" og jeg fik atter leviterne samlet og satte dem på deres pladser. så bragte hele juda tienden af kornet, mosten og olien til forrådskamrene; og jeg overdrog tilsynet med forrådskamrene til præsten sjelemja, skriveren zadok og pedaja af leviterne og gav dem til medhjælper hanan, en søn af zakkur, en søn af mattanja, da de regnedes for pålidelige; og dem pålåd det så at uddele tienden til deres brødre. kom mig det i hu, min gud, og udslet ikke de kærlighedsgerninger, jeg har gjort mod min guds hus til gavn for tjenesten der! i de dage så jeg i juda nogle træde persekarrene på sabbaten, og andre så jeg bringe horn i hus eller læsse det på deres æsler, ligeledes vin, druer, figener og alle slags varer, og bringe det til jerusalem på sabbaten. dem formanede jeg da, når de solgte levnedsmidler. også havde folk fra tyrus bosat sig der, og de kom med fisk og alskens varer og solgte dem på sabbaten til jøderne i jerusalem. jeg gik derfor i rette med de store i juda og sagde til dem: hvor kan I handle så ilde og vanhellige sabbatsdagen? har ikke vor gud bragt al denne ulykke over os og over denne by, fordi eders fædre handlede således? og i bringer endnu mere vrede over israel ved at vanhellige sabbaten! og så snart mørket faldt på i jerusalems porte ved sabbatens frembrud, bød jeg, at portene skulde lukkes, og at de ikke måtte åbnes, før sabbaten var omme; og jeg satte nogle af mine folk ved portene for at vogte på, at der ikke førtes varer ind på sabbaten. da nu de handlende og de, der solgte alle slags varer, et par gange var blevet uden for jerusalem natten over, advarede jeg dem og sagde: "hvorfor bliver i natten over uden for muren? hvis i gør det en anden gang, lægger jeg hånd på eder!" og siden kom de ikke mere på sabbaten. fremdeles bød jeg leviterne, at de skulde rense sig og komme og holde vagt ved portene, for at sabbatsdagen kunde holdes hellig. kom mig også det i hu, min gud, og forbarm dig over mig efter din store miskundhed!

på samme tid lagde jeg også mærke til, at hos de jøder, der havde ægtet asdoditiske, ammonitiske eller moabitiske kvinder, talte halvdelen af børnene asdoditisk eller et af de andre folks sprog, men kunde ikke tale jødisk. da gik jeg i rette med dem og forbandede dem, ja, jeg slog nogle af dem og rykkede dem i håret og besvor dem ved gud: giv dog ikke deres sønner eders døtre til ægte og tag ikke deres døtre til hustruer for eders sønner eller eder selv! syndede ikke kong salomo af israel for slige kvinders skyld? mage til kongen fandtes dog ikke blandt de mange folk, og han var så elsket af sin gud, at gud gjorde ham til konge over hele israel; og dog fik de fremmede kvinder endog ham til at synde! skal vi da virkelig høre om eder, at i begår al denne svare misgerning og forbyrder eder mod vor gud ved at ægte fremmede kvinder? en af ypperstepræsten eljasjibs søn jojadas sønner, der var horoniten sanballats svigersøn, jog jeg bort fra min nærhed. tilregn dem, min gud, at de besmittede præstedømmet og præsterne og leviternes pagt! således rensede jeg dem for alt fremmed, og jeg ordnede tjenesten for præsterne og leviterne efter det arbejde, hver især havde. og ydelsen af brænde til fastsatte tider og af førstegrøderne. kom mig i hu, min gud, og regn mig det til gode!

adam, set enosj, kenan, mahalal'el, jered, enok, metusalem, lemek, noa, sem, kam og jafet. jafets sønner: gomer, magog, madaj, javan, tubal, mesjek og tiras. gomers sønner: asjkenaz, rifat og togarmma. javans sønner: elisja, tarsis, kitæerne og rodsoberne. kams sønner: kusj, mizrajim, put og kana'an. kusj' sønner: seba, havila, sabta, ra'ma og sabteka. ra'mas sønner: saba og dedan. og kusj avlede nimrod, som var den første storhersker på jorden. mizrajim avlede luderne, anamerne, lehaberne, naftuherne, patruerne, kasluherne, fra hvem filisterne udgik, og kaftorerne. kana'an avlede zidon, hans førstefødte, og het, jebusiterne, amoriterne, girgasjterne, hivviterne, arkiterne, siniterne, arvaditerne, zemariterne og hamatiterne. sems sønner: elam, assur, arpaksjad, lud og aram. arams sønner: uz, hul, geter og masj. arpaksjad avlede sjela; sjela avlede eber; eber fødtes der to sønner; den ene hed peleg, thi på hans tid adsplittedes jordens befolkning, og hans broder hed joktan. joktan avlede almodad, sjelef, hazarmavet, jera, hadoram, uzal, dikla, ebal, abimael, saba, ofir, havila og jobab. alle disse var juktans sønner. sems sønner: arpaksjad, sjela, eber, peleg, re'u, serug, nakor, tara og abram, det er abraham. abrahams sønner: isak og ismael. dette er deres slægtetog: ismaels førstefødte nebjot, dernæst kedar, adbe'el, mibsam, misjma, duma, massa, hadad, tema, jetur, nafesj og kedma. det var ismaels sønner. de sønner, som abrahams medhustru hetura fødte: zimram, joksjan, medan, midjan, jisjbak og sjua. joksjans sønner: saba og dedan. midjans sønner: efa, efer, hallok, ahida og elda'a. alle disse var keturas sønner. abraham avlede isak. isaks sønner: jakob og esau. esaus sønner: elifaz, re'uel, je'usj, jalam og kora. elifaz's sønner: teman, omar, zef, gatam, kenaz, timna og amalek. re'uels sønner: nahat, zera, sjamma og mizza. se'irs sønner: lotan, sjobal, zib'on, ana, disjon, ezer og disjan. iotans sønner: hori og hemam; og lotans søster var timna. sjobals sønner: alvan, manahat, ebal, sjeft og onam. zib'ons sønner: ajja og ana. anas sønner: disjon. disjons sønner: hemdan, esjban, jitræn og keran. ezers sønner: bilhan, za'avan og akan. disjans sønner: uz og aran. følgende var de konger, der herskede i edoms land, for israelitterne fik konger: bela, beors søn; hans by hed dinhaba. da bela døde, blev jobab, zeras søn fra bozra, konge i hans sted. da jobab døde, blev husjam fra teman-iterne land konge i hans sted. da husjam døde, blev hadad, bedads søn, konge i hans sted; det var ham, der slog midjanitterne på moabs slette; hans by hed avit. da hadad døde, blev samla fra masreka konge i hans sted. da samla døde, blev sja'ul fra rehobot ved floden konge i hans sted. da sja'ul døde, blev ba'al-hanan, akbors søn, konge i hans sted. da ba'al-hanan døde, blev hadad konge i hans sted; hans by hed pa'i, og hans hustru hed mehetab'el, en datter af mared, en datter af mezhahab. dahadad døde, fremtrådte edoms stammehøvdinge: høvdingerne timna, alja, jetet, oholibama, ela, pion, kenaz, teman, mibzar, magdiel og iram. det var edoms stammehøvdinge.

israels sønner var følgende: ruben, simeon, levi, juda, issakar, zabulon, dan, josef, benjamin, naftali, gad og aser. judas sønner: er, onan og sjela; disse tre fødtes ham af kana'anæer kvinden batsjua. men er, judas førstefødte, var herren imod, og han lod ham dø. derpå fødte judas sønnekone tamar ham perez og zera, så at judas sønner i alt var fem. perez's sønner: hezron og hamul. zeras sønner: zimri, etan, heman, kalkol og darda, i alt fem. karmis sønner: akar, der styrtede israel i ulykke, idet han forgreb sig på det gods, der var lagt band på. etans sønner: azarja. hezrons sønner, som fødtes ham: jerame'el, ram og kelubaj. ram avlede amminadab; amminadab avlede nahasjon, judæernes øverste; nahasjon avlede salma; salma avlede boaz; boaz avlede obed; obed avlede isaj; isaj avlede sin førstefødte eliab, sin anden søn abinadab, sin tredje søn, sjim'a, sin fjerde søn netan'el, sin femte søn raddaj, sin sjette søn ozem og sin syvende søn david; deres søstre var zeruja og abigajil. zerujas sønner: absaj, joab og asa'el, tre. abigajil fødte amasa, hvis fader var ismaeliten jeter. hezrons søn kaleb avlede med sin hustru azuba jerior; og hendes sønner var følgende: jesjer, sjobab og ardon. da azuba døde, ægtede kaleb frat, som fødte ham hur. hur avlede uri, og uri avlede bezal'el. derefter gik hezron ind til gileads fader makirs datter, som han ægtede, da han var tredindstyve år gammel, og hun fødte ham segub. segub avlede ja'ir, som ejede tre og tyve byer i gileads land. men gesjur og aram fratóg dem ja'irs telbbyer, kenat med småbyer, tredindstyve byer. alle disse var gileads fader makirs sønner. efter hezrons død gik kaleb ind til sin fader hezrons hustru efra, og hun fødte ham asjgur, der blev fader til tekoa. jerame'els, hezrons førstefødtes, sønner: ram, den førstefødte, dernæst buna, oren og ozem, hans brødre. og jerame'el havde en anden hustru ved navn atara, som var moder til onam. rams, jerame'els førstefødtes, sønner: ma'az, jamin og eker. onams sønner: sjammaj og jada. sjammajs sønner: nadab og abisjur. abisjurs hustru hed abihajil; hun fødte ham aban og molid. nadabs sønner: seled og appajim; seled døde barnløs. appajims sønner: jisj'i. jisj'i's sønner: sjesjan. sjesjans sønner: alaj. sjammajs broder jadas sønner: jeter og jonatan. jeter døde barnløs. jonatans sønner: pelet og zaza. det var jerame'els efterkommere. sjesjan havde kun dotre, ingen sønner. men sjesjan havde en ægyptisk træl ved navn jarha, og sjesjan gav sin træl jarha sin datter til ægte, og hun fødte ham attaj. attaj avlede natan; natan avlede zabud; zabud avlede eflal; eflal avlede obed; obed avlede jehu; jehu avlede azarja; azarja avlede helez; helez avlede el'asa; el'asa avlede sismaj; sismaj avlede sjallum; sjallum avlede jekamja; jekamja avlede elisjama. jerame'els broder kaleb's sønner: maresja, hans førstefødte, som var fader til zif. maresjas sønner: hebron. hebrons sønner: kora, tappua, rekem og sjema. sjema avlede raham, der var fader til jorke'am. rekem avlede sjammaj. sjammajs søn var maon, som var fader til betzur. kaleb's medhustru efa fødte karan, moza og gazez; karan avlede gazez. jadajs sønner: regem,

jotam, gersjan, pelet, efa og sja'af. halebs medhustru ma'aka fødte sjeber og tirhana. sja'af, madmanasader, avlede sjeva, makbenas fader og gibeas fader. det var halebs efterkommere. hurs, efratas førstefødte, sønner: sjobal, kirjat-jearims fader, salma, betlehems fader, og haref, bef-gaders fader. sjobal, birjat-jearims fader, havde følgende sønner: reaja, halvdelen af manahatiterne. kirjat-jearims slægt: jitrerne, putterne, sjumatiterne og misjraiterne; fra dem udgik zor'atiterne og esjtaoliterne. salmas sønner: betlehem, netofatiterne, atarot-bet-joab, halvdelen af manahatiterne og zor'itene. de i jabez bosatte skriftlærdes slægter: tir'atiterne, sjim'atiterne og sukaiterne, det er kiniterne, som nedstammede fra hammat, rekabs slægts fader.

3

davids sønner, som fødtes ham i hebron, var følgende: ammon, den førstefødte, som han havde med ahinoam fra jizre'el, den anden daniel, med abigajil fra karmel, den tredje absalom, en søn af ma'aka, kong talmaj af gesjurs datter, den fjerde adonija, haggits søn, den femte sjefafja, som han havde med abital, den sjette jitream, som han havde med sin hustru egla. seks fødtes ham i hebron, hvor han herskede syv år og seks måneder. tre og tredive år herskede han i jerusalem. følgende fødtes ham i jerusalem: sjim'a, sjobab, natan og salomo, hvilke fire han havde med ammiels datter batsjua; fremdeles jibhar, elisjama, elifelet, noga, nefeg, jafia, elisjama. be'eljada og elifelet, i alt ni. det var alle davids sønner foruden medhustruernes sønner; og tamar var deres søster. salomos søn rehabeam, hans søn abija, hans søn asa, hans søn josafat, hans søn joram, hans søn ahazja, hans søn joas, hans søn amazja, hans søn azarja, hans søn jotam, hans søn akaz, hans søn ezekias, hans søn manasse, hans søn amon, hans søn josias. josias's sønner: johanan, den førstefødte, den anden jojakim, den tredje zedekias, den fjerde sjallum. jojakims sønner: hans søn jekonja, hans søn zedekias. den fængslede jekonjas sønner: hans søn sjealtiel, malkiram, pedaja, sjen'azzar, jekamja, hosjama og nedabja. pedajas sønner: zerubbabel og sjim'i. zerubbabels sønner: mesjullam og hananja og deres søster sjelomit. mesjullams sønner: hasjuba, ohel, berekja, hasadja og jusjab hesed, fem. hananjas sønner: pelatja, jesja'ja, refaja, arnan, obadja og sjekanja. sje'kanjas sønner: sjemaja, hattusj, jig'al, baria, nearja og sjafat, seks. nearjas sønner: eljoenaj, hizkija og azrikam, tre. eljoenajs sønner: hodavja, el-sjajib, pelaja, akkub, johanan, delaja og anani, syv.

4

judas sønner: perez, hezron, karmi, hur og sjobal. sjobals søn reaja avlede jahat; jahat avlede ahumaj og lahada. det var zor'atiternes slægter. etams fader hurs sønner var følgende: jizre'el, jisjma og jidbasj; deres søster hed hazleponi; og penuel, gedors fader, og ezer, husjas fader; det var efratas førstefødte hurs, betlehems faders, sønner. asjhur, tekoas fader, havde

to hustruer: hel'a og na'ara. na'ara fødte ham ahuz-zam, hefer, teme'ni og ahasjariteme; det var na'aras sønner. hel'as sønner: zeret, zohar, etnan og koz. koz avlede anub, hazzobeba og aharhels "harums søns, slægter. jabez var mere anset end sine brødre. hans moder havde givet ham navnet jabez, idet hun sagde: "jeg har født ham med smerte! jabez påkaldte israels gud således: "gid " du vilde velsigne mig rigeligt og gøre mit område stort, lade din hånd være med mig og fri mig fra ulykke, så der ikke voldes mig smerte! og gud gav ham alt, hvad han bad om. kelub, sjuhas broder, avlede mehir, det er esjtons fader. esjton avlede bet-rafa, pasea og tehinna, fader til nahasjs by; det er mændene fra reka. kenaz's sønner: otniel og seraja. otniels sønner: hatat og meonotaj. meonotaj avlede ofra. seraja avlede joab, fader. til geharasjim; de var nemlig håndværkere. jefunnes søn kalebs sønner: ir, ela og na'am, elas sønner. og kenaz. perez's sønner: jehalle'el og ezra. je'halle'els sønner: zif, zifa, tireja og asar'el. ezras sønner: jeter, mered og efer. jeter avlede mirjam, sjammaj og jisjba, esjtemoas fader. hans judæiske hustru fødte jered, gedors fader, heber, sokos fader, og jekuti'el, zanoas fader. sønnerne af faraos datter bitja, som mered ægtede, var følgende: nahams søsters, sønner var følgende: garmiten og ma'akafiten esjtemoa. sjimons sønner: ammon og rinna, benhanan og tilon. jisj's sønner: zohet. judas søn sjelas sønner: er, lekas fader, lada, maresjas fader linnedvæveriets slægter af asjbeas hus, jokim, kozebas mænd og joasj og saraf, som herskede over moab og vendte tilbage til betlehem. det er jo gamle begivenheder. dette er pottemagerne og beboerne i netaim og gедера; de boede der i kongens nærhed og stod i hans tjeneste. simeons sønner: nemuel, ja'min, jarib, zera og sja'ul hans søn sjallum, hans søn mibsam, hans søn misjma. misjmas sønner: hans søh hammuel, hans søn zakkur, hans søn sjim'i. sjim'i havde seksten sønner og seks døtre; men hans brødre havde ikke mange sønner, og deres hele slægt blev ikke så talrig som judeerne. de boede i be'ersjeba molada, hazar-sjua, bilha, ezem, tolad, betuel, horma, ziklag, bet-markabot, hazar-susim, bet-bir'i og sja'arajim - det var indtil davids regering deres byer med landsbyer - fremdeles etam, ajin, rimmon, token og asjan, fem byer; desuden alle deres landsbyer, som lå rundt om disse byer indtil ba'al. det var deres bosteder; og de havde deres egen slægtetog. fremdeles: mesjobab, jamlek, amazjas søn josja, joel, elju, en søn af josjibja, en søn af seraja, en søn af asiel, eljoenaj, ja'akoba, jesjohaja, asaja, adiel, jesimiel, benaja og ziza, en søn af sjif'i, en søn af sjalon, en søn af jedaja, en søn af sjimri, en søn af sjemaja; de her ved navn nævnte var øverster i deres slægter, efter at deres fædrenehuse havde bredt sig stærkt. da de engang drog i retning af gerar østen for dalen for at søge græsning til deres småkvæg, fandt de fed og god græsning, og landet var udstrakt, og der var fred og ro, da de tidligere beboere nedstammede fra kam. i kong ezekias af judas dage drog de her ved navn nævnte hen og overfaldt deres telte og slog me'unitterne, som de traf der, og de lagde band på dem, så de nu ikke mere er til; derefter bosatte de sig i deres land, da der var græsning til deres småkvæg. af

dem, af simeoniterne, drog 500 mand til se'irs bjerge under ledelse af pelatja, nearj'a, refaja og uzziel, jisj'is sønner, og de nedhuggede de sidste amalekiter, der var tilbage; og de bosatte sig der og bor der den dag i dag.

5

rubens, israels førstefødtes, sønner - han var nemlig den førstefødte, men da han vanærede sin faders leje, gaves hans førstefødselsret til israels søn josefs sønner, dog ikke således, at de i slægtbogen opføres som førstefødte; thi juda herskede over sine brødre, og af hans midte skulde fyrsten tages, men førstefødselsretten blev josefs rubens, israels førstefødtes, sønner: hanok, pallu, hezron og karmi. joels sønner: hans søn sjemaja, hans søn gog, hans søn sjim'i hans søn mika, hans søn reaja, hans søn ba'al hans søn be'era, hvem assyrerkongen tillegat-pilneser førte i landflygtighed, da han var rubeniternes øverste. og hans brødre efter deres slægter, somde var optegnede i slægtbogen efter deres nedstamning først je'iel, dernæst zekarja og bela, en søn af azaz, en søn af sjema, en søn af joel, som boede i aroer og hen til nebo og ba'al-meon; og mod øst nåede det område, hvor han boede, hen imod ørkenegnene, der strækker sig over mod eufratfloden; thi de havde talrige hjoede i gileads land. i sauls dage førte de krig med hagritherne, og disse faldt i deres hånd; så bosatte de sig i deres telte på hele gileads østside. gads sønner, som boede lige over for dem i basans land indtil salka: først joel, dernæst sjafam, ja'naj og sjafat i basan; og deres brødre efter deres fædrenehuse: mikael, mesjullam, sjeba, joraj, jakan, zia og eber, syv. de var sønner af abihajil, en søn af huri, en søn af jaroa, en søn af gilead, en søn af mikael, en søn af jesjisaj, en søn af jado, en søn af buz. ahi, en søn af abdiel, en søn af guni, var overhoved for deres fædrenehuse. de boede i gilead, i basan og småbyerne det og i alle sirjons græsgange, så langt de strækker sig. de indfortes alle i slægtbog i kong jotam af judas og kong jeroboam af israels dage. rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme, alle de krigsdygtige mænd, der har skjold og sværd, spændte bue og var øvet i kamp, 44760 mand, der kunde drage i kamp, førte krig med hagritherne, jetur, nafisj og nodab; og de fik hjælp imod dem, så at hagritherne og alle deres forbundsfæller overgaves i deres hånd, thi de råbte til gud i kampen, og han bønhoerte dem, fordi de slog deres lid til ham. så tog de deres hjoede, 50.000 kameler, 250.000 stykker småkvæg, 2.000 æsler og 100.000 mennesker som bytte. der skete nemlig et stort mandefald, thi gud havde villet krigen; og de boede nu i landet i deres sted lige til landflygtigheden. manasses halve stammes sønner boede i landet fra basan til ba'al-hermon, senir og hermonbjerg; de var talrige. overhovederne for deres fædrenehuse var følgende: efer, jisj'i, eliel, azriel, jirmeja, hodavja og jadiel, dygtige krigere og navnkundige mænd, overhoveder for deres fædrenehuse. men de var deres fædres gud utro og boled med de guder, der dyrkedes af landets folkeslag, som gud havde udryddet foran dem. da æggede israels gud assyrerkongerne puls

6

levis sønner: gerson, kehat og merari. kehats sønner: amram, jizhar, hebron og uzziel. amrams børn: aron, moes og mirjam. arons sønner: nadab, abihu, eleazar og itamar. eleazar avlede pinehas; pinehas avlede abisjua; abisjua avlede bukki; bukki avlede uzzij; uzzij avlede zeraja; zeraja avlede merajot; merajot avlede amarja; amarja avlede ahitub; ahitub avlede zadok; zadok avlede ahima'az; ahima'az avlede azarja; azarja avlede johanen; johanen avlede azarja, der var præst i det tempel, salomo byggede i jerusalem; azarja avlede amarja; amarja avlede ahitub; ahitub avlede zadok; zadok avlede sjallum; sjallum avlede hilkija; hilkija avlede azarja; azarja avlede seraja; seraja avlede jozadak, men jozadak drog med, da herren lod juda og jerusalem føre i landflygtighed af nebukadnezar. levis sønner: gerson, kehat og me'rari. navnene på gersons sønner var følgende: libni og sjim'i. kehats sønner: amram, jizhar, hebron og uzziel. meraris sønner: mali og nusji. det er leviternes slægter efter deres fædrenehuse. fra gerson nedstammede: hans søn libni, hans søn jahat, hans søn zimma, hans søn joa, hans søn iddo, hans søn zera og hans søn jeateraj. kehats sønner: hans søn amminadab, hans søn kora, hans søn assir, hans søn elkana, hans søn ebasaf, hans søn assir, hans søn tahat, hans søn uriel, hans søn uzzija og hans søn sja'ul. elkanas sønner: amasaj og ahimot, hans søn elkana, hans søn zofaj, hans søn tohu, hans søn eliab, hans søn jeroham, hans søn elkana og hans søn samuel. samoels sønner: joel, den førstefødte, og den anden abija. meraris sønner: mali, hans søn libni, hans søn sjim'i, hans søn uzza, hans søn sjim'a, hans søn haggija og hans søn asaja. følgende er de, hem david overdrog sangen i herrens hus, efter at arken havde fået et hvilested, ogsom gjorde tjeneste foran åbenbaringsteltets bolig som sangere, indtil salomo byggede herrens hus i jerusalem; de udførte deres tjeneste efter de forskrifter, der var dem givet. de, som udførte denne tjeneste, og deres sønner var følgende: af hehatiterne sangeren heman, en søn af joel, en søn af samuel, en søn af elkana, en søn af jeroham, en søn af eliel, en søn af toa, en søn af zuf, en søn af elkana, en søn af mahat, en søn af amasaj, en søn af elkaoa, en søn af joel, en søn af azarja, en søn af zefanja, en søn af tahat, en søn af assir, en søn af ebasaf, en søn af hora, en søn af jizhar, en søn af kehat, en søn af levi, en søn af israel. hans broder asaf, der havde plads til højre for ham: asaf, en søn af berekja, en søn af sjim'a, en søn af mikael, en søn af ba'aseja, en søn af malkija, en søn af etni, en søn af zera, en søn af adaja, en søn af etan, en søn af zimma, en søn af sjim'i, en søn af jahat, en søn af gerson, en søn af levi. deres brødre, meraris sønner, der havde plads til venstre: etan, en søn af kisji en søn af abdi, en af malluk, en søn af hasjabja, en søn af amazja, en søn af hilkija, en søn af amzi, en søn af bani, en søn af sjemer, en søn af mali en

søn af musji, en søn af merari, en søn af levi. deres brød leveritene var pligtige at gøre alt arbejde ved guds hus's bolig; men aron og hans sønner ofrede røgofre på brændofferalteret og røgofferalteret, de udførte alt arbejde i det allerhelligste og skaffede israel soning, ganske som guds tjener moyses havde påbudt. arons sønner var følgende: hans søn eleazar, hans søn pinehas, hans søn abisjua, hans søn bukki, hans søn uzzu, hans søn zeraja, hans søn merajot, hans søn amaria, hans søn ahitub, hans søn zadok og hans søn ahima'az. deres boliger, deres teltelære i deres område var følgende: arons sønner af kehatiternes slægt - thi, for dem faldt loddet først gav man hebron i judas land med tilhørende græsmarker; men byens landområde og landsbyer gav, man haleb, jefunnes søn. arons sønner gav, man tilflugsbyen hebron, libna. med græsmarker. hilen med græsmarker, debir med græsmarker, asjan med græsmarker, jutta med græsmarker og bet-sjemesj med græsmarker: af benjamins stamme: gibeon med græsmarker, geba med græsmarker, alemet med græsmarker og anatot med græsmarker. i alt tretten byer med græsmarker. kehats øvrige sønner tilfaldt efter deres slægter ved lodkastning ti byer af efraims og dans stammer og manasses halve stamme. gersons sønner tilfaldt efter deres slægter tretten byer af issakars, asers og naftalis stammer og manasses halve stamme i basan. meraris sønner tilfaldt efter deres slægter ved lodkastning tolv byer af rubens, gads og zebulons stammer. så gav israelitene leveritene byerne med græsmarker. de gav dem ved lodkastning af judæernes, simeoniternes og benjaminiterne stammer de ovenfor nævnte byer. kehatiternes slægter fik de dem ved lodkastning tildelte byer af efraims stamme; man gav dem tilflugsbyen sikem med græsmarker i efraims bjerge, gezer med græsmarker, jokmeam med græsmarker. bet-horon med græsmarker, ajjalon med græsmarker og gat: rimmon med græsmarker; af manasses halve stamme aner med græsmarker og jibleam med græsmarker; det tilfaldt de øvrige hehatiters slægter. gersoniternes efter deres slægter tilfaldt af den anden halvdel af manasses stamme golan i basan med græsmarker og asjatarot med græsmarker; af issakars stamme kedesj med græsmarker, dobrat med græsmarker, jarmut med græsmarker og en-gannim med græsmarker; af asers stamme masjal med græsmarker, abdon med græsmarker, hukok med græsmarker og rehob med græsmarker; af naftalis stamme bedesj i galilæa med græsmarker, hammot med græsmarker og kirjatajim med græsmarker. de øvrige levitter, merariterne, tilfaldt af zebulons stamme rimmon med græsmarker og tabor med græsmarker; og hinsides jordan over for jeriko, østen for jordan, af rubens stamme bezer i ørkenen med græsmarker, jaza med græsmarker, kedemot med græsmarker og mefa'at med græsmarker; af gads stamme ramot i gilead med græsmarker, mahanajim med græsmarker, hesjbon med græsmarker og ja'zer med græsmarker.

issakas sønner var: tola, pua, jasjub og sjimron, fire. tolas sønner: uzzu, refaja, jerial, jamaj, jibsam og sjemuel, overhoveder for tolas fædrenehuse, dygtige krigere. efter deres slægtbøger udgjorde deres tal på davids tid 22600. uzzis sønner: jizraja, jizrajas sønner mikael, obadja, joel og jissjija, fem, alle sammen overhoveder. til dem horte efter deres slægtbøger, efter deres fædrenehuse, krigsrustede skarer, 36000; de havde nemlig mange kvinder og børn. deres brødre, alle issakars slægter, var dygtige krigere; de, som var indført i deres slægtbøger, udgjorde i alt 87 000. benjamins sønner: bela, beker og jediael, tre. belas sønner: ezbon, uzzu, uzziel jerimot og iri, fem, overhoveder for fædrenehuse, dygtige krigere; de, som var indført i deres slægtbøger, udgjorde 22034. bekers sønner: zemira, joasj, eliezer, eljoenaj, omri, jeremot, abija, anatot og alemet; alle disse var bekers sønner; de, som var indført i deres slægtbøger efter deres slægter, overhovederne for fædrenehusene, dygtige krigere, udgjorde 20 200. jediaels sønner: bilhan; bilhas sønner: je'usj, benjamin, ehud, kena'ana, zetan, tarsisj og ahisjahar; alle disse var jediaels sønner, overhoveder for deres fædrenehuse, dygtige krigere, 17200 øvede krigere. og sjuppim og huppim var irs sønner, og husjim var ahers sønner naftalis sønner var: jabaziel, guni, jezer og sjallum. bilhas sønner: manasses sønner, som hans aramaiske medhustru fødte: hun fødte makir, gileads fader. gilead ægtede en kvinde ved navn ma'aka; hans søster hed ham-moleket, og hans broder hed zelobad; zelofbad havde kun døtre. gileads hustru ma'aka fødte en søn, som hun kaldte peresj, medens hans broder hed sjeresj; hans sønner var ulam og rekem. ulams sønner: bedan. det var sønner af gilead, en søn af makir, en søn af manasse. hans søster ham-moleket fødte isjhod, abiezer og mala. sjemidas sønner: ajan, sjekm, likhi og ani'am. efraims sønner: sjutela hans søn bered, hans søn tahat, hans søn el'ada, hans søn ahatah, hans søn zabad, hans søn sjutela - og ezer og el'ad. dem dræbte mændene fra gat, de indfødte i landet, fordi de var draget ned for at tage deres hjoede. deres fader efraim sørgede i lang tid over dem, og hans brødre kom for at trøste ham. så gik han ind til sin hustru, og hun blev frugtsommelig og fødte en søn, som han kaldte beri'a, fordi hans hus var i ulykke, da det skete. hans datter var sje'era, som byggede nedre- og øvrebet-horon og uzzen-sje'era. hans søn var refa, hans søn resjef, hans søn tela, hans søn tahan, hans søn ladan, hans søn ammihud, hans søn elisjama, hans søn nun, hans søn josua. deres besiddelser og boliger var betel med småbyer, mod øst na'aran, mod vest gezer med småbyer, fremdeles sikem med småbyer indtil ajja med småbyer; langs manassiternes grænse bet-sjean med småbyer, ta'anak med småbyer, megiddo med småbyer og dor med småbyer. i dem boede israels søn josefs sønner. a sønner: jimna, jisjva, jisjvi og beri'a og deres søster sera. beri'as sønner: heber og malkiel, som var birzajits fader. heber avlede jaflet, sjomer, hotam og deres søster sjua. jaflets sønner: pasak, bimhal og asjvat; det var jaflets sønner. sjemers sønner: ahi, roga, hubba og aram. hans broder

hotams sønner: zofa, jimna, sjelesj og amal. zofas sønner: sua, harnefer, sjual, beri, jimra, bezer, hod, sjamma, sjilsja, jitræn og be'era. jeters sønner: je-funne, pispa og ara. ullas sønner: ara, hannel og rizja. alle disse var asers sønner. overhoveder for fædrenehuse, udsøgte dygtige krigere, overhoveder for øversterne. de, der var indført i slægtbogen som brugelige til krigstjeneste, talte 26000.

8

benjamin avlede bela, den førstfødte, asjbel den anden, ahiram den tredje, noha den fjerde og rafa den femte. bela havde sønner: ard, gera, ehuds fader, abisjua, na'aman, ahoa, gera, sjefufan og hufam. ehuds sønner var følgende de var overhoveder for fædrenehusene blandt gebas indbyggere, men førtes bort til manahat, da na'aman, ahija og gerå førte dem bort -: han avlede uzza og ahihud. sjaharam-jim avlede på moabs slette - efter at han havde sendt sine hustruer husjim og ba'ara bort han avlede med sin hustru hodesj: jobab, zibja, mesja, malkam, je'uz, sakeja og mirma; det var hans sønner, overhoveder for fædrenehuse; og med husjim avlede han abitub og elpa'al. elpa'als sønner: eber, misj'am og sjemer, som byggede ono og lod med småbyer. beri'a og sjema var overhoveder for fædrenehusene blandt indbyggerne i ajjalon; det var dem, der slog indbyggerne i gat på flugt. deres brødre var elpa'al sjasjak og jeremot. og zebadja, arad, eder, mikael, jisjpa og joha var beri'as sønner. zebadja, mesjullam' hizki, heber, jisjmeraj, jizli'a og jobab var elpa'als sønner. jakim, zikri, zabdi, eljoenaj, zilletaj, eliel, adaja, beraja og sjimrat var sjim'is sønner. jisjpan, eber, eliel, abdon, zikri, hanan, hananja, elam, antotija, jifdeja og penuel var sjasjaks sønner. sjamsjeraj, sjeharja, atalja, ja'aresjia, elija og zikri var jerohatns sønner. disse var overhoveder for fædrenehuse, overhoveder efter deres slægter; de boede i jerusalem. i gibeon boede je'uel, gibeons fader, hvis hustru hed ma'aka; hans førstfødte søn var abdon, dernæst zur, kisj, ba'al, ner, nadab, gedor, ajo, zeker og miklot. miklot avlede sjim'a. også disse boede over for deres brødre sammen med deres brødre i jerusalem. ner avlede kisj. kisj avlede saul. saul avlede jonatan, malkisjua, abinadab og esjba'al. jonatans søn var meribba'al. meribba'al avlede mika. mikas sønner: piton, melek, ta'rea og ahaz. ahaz avlede jehoadda. jehoadda avlede alemet, azmavet og zimri. zimri avlede moza. moza avlede bin'a, hans søn var rafa hans søn el'asa, hans søn azel. azel havde seks sønner, hvis navne var azrikam, bokeru, jisjmael, sjearja, obadja og hanan; alle disse var azels sønner. hans broder esjeks sønner: ulam, den førstfødte, je'usj den anden og elifelet den tredje. ulams sønner var dygtige krigere, der spændte bue og havde mange sønner og sønnesønner. alle disse var benjamins sønner.

9

alle isrealiter blev indført i slægtbøger og findes optegnede i israels kongers bog. men juda blev fort

i landflygtighed til babel for sin utroskabs skyld. de tidligere indbyggere, som levede på deres ejendom i deres byer: israel, præsterne, leviterne og tempeltrællene. i jerusalem boede af judæere, benjaminiter, efraimiter og manassiter følgende. af judæerne: utaj, en søn af ammihud, en søn af omri, en søn af imri, en søn af bani, en af judas søn perez's sønner. af sjelaniterne: den førstfødte asaja og hans sønner. af zeraiterne: je'uel og deres brødre, 690. af benjaminiterne: sallu, en søn af mesjullam, en søn af hodavja, en søn af hassenua; jibneja, en søn af jero-ham; ela, en søn af mikris søn uzzi; mesjullam, en søn af sjefatja, en søn af re'uel, en søn af jibneja; desuden deres brødre efter deres slægter, 956. alle disse mænd var overhoveder for deres fædrenehuse. af præsterne: jedaja, jojarib, jakin, azarja, en søn af hilk-ija, en søn af mesjullam, en søn af zadok, en søn af merajot, en søn af ahitub, øversten over guds hus; adaja, en søn af jeroham, en søn af pasjhur, en søn af malkija; masaj, en søn af adiel, en søn at jazera, en søn af mesjullam, en søn af mesjillemit, en søn af immer; desuden deres brødre, overhovederne for deres fædrenehuse, 1760, dygtige mænd til tjenesten i guds hus. af leviterne: sjemaja, en søn af hassjub, en søn af azrikam, en søn af hasjabja af merariterne, bakbakkar, heresj, galal, mattanja en søn af mika, en søn af zikri, en søn af asaf, obadja, en søn af sjemaja, en søn af galal, en søn af jedutun, og berekja, en søn af asa, en søn af elkana, som boede i netofatiternes landsbyer. dørvogterne: sjallum, akkub, talmon og ahiman og deres brødre; sjallum var overhovedet og har endnu sin plads ved kongeporten mod øst. det var dørvogterne i leviternes lejre. sjallum, en søn af kore, en søn af ebjasaf, en søn af hora, og hans brødre af hans fædrenehuse, koraiterne, havde vagttjenesten ved teltets tærskler; deres fædre havde nemlig holdt vagt ved indgangen til herrens lejr; pinehas, eleazars søn - herren være med ham! - var forud deres øverste; mesjelemjas søn zekarja var dørvogter ved indgangen til åbenbaringsteltet. tilsammen udgjorde de, der var udvalgt til at holde vagt ved tærsklerne, 212. de indførtes i de res slægtbøger i deres landsbyer. david og seeren samuel indsatte dem i deres embede; de og deres sønner holdt vagt ved portene til herrens hus, teltholigen. dørvogterne stod mod alle fire verdenshjørner, mod øst, vest, nord og syd, og deres brødre i deres landsbyer skulde fra tid til anden, syv dage ad gangen, mode for at stå dem bi; thi hine fire overster for dørvogterne gjorde stadig tjeneste. det var leviferne. fremdeles havde de tilsyn med kamrene og forrådsrummene i guds hus, og de overnattede rundt omkring guds hus, thi de havde det hvert at holde vagt, og de skulde lukke op hver morgen. nogle af dem havde tilsyn med de til tjenesten hørende ting og talte dem, både når de gemte dem hen, og når de tog dem frem. andre var sat til at føre tilsyn med tingene, alle de hellige ting, og med hvedemelet, vinen, olien, røgelsen og de veltugtede stoffer. nogle af præsternes sønner lavede salven af de veltugtede stoffer. en af leviterne, mattitja, koraiten sjallums førstfødte søn. havde det hverv at tillave bagværket. nogle af deres brødre kehatiterne havde tilsyn med skuebrødene og skulde lægge dem

til rette hver sabbat. det var sangerne, overhovederne for leviternes fædrenehuse. de opholdt sig i kamrene, fri for anden gerning, da de havde tjeneste dag og nat. det var overhovederne for leviternes fædrenehuse, overhoveder efter deres slægter. de boede i jerusalem. i gibeon boede je'uel, gibeons fader, hvis hustru hed ma'aka; hans førstefødte søn var abdon, dernæst zur, kish, ba'al, ner, nadab, gedor, ajo, zekarja og miklot. miklot avlede sjim'am. også de boede over for deres brødre sammen med deres brødre i jerusalem. ner avlede kish. kish avlede saul. saul avlede jonatan, malkisjua, abinadab og esjba'al. jonatans søn var meribba'al. meribba'al avlede mika. mikas sønner: piton, melek, ta'rea og ahaz. ahaz avlede jehoadad. jehoadad avlede alemet, azmavet og zimri. zimri avlede moza. moza avlede bin'a, hans søn var refaja, hans søn el'asa, hans søn azel. azel havde seks sønner, hvis navne var azrikam, bokeru, jisjmael, sjearja, obadja og hanan; det var azels sønner.

10

filisterne angreb israel; og israels mænd flygtede for filisterne, og de faldne lå rundt om på gilboas bjerg. og filisterne forfulgte saul og hans sønner og dræbte sauls sønner, jonatan, abinadab og malkisjua. kampen rasede om saul, og han blev opdaget af bueskytterne og grebes af stor angst for dem. da sagde saul til sin våbendrager: "drag dit sværd og gennembrud mig, for at ikke disse uomskårne skal komme og mishandle mig!" men våbendrageren vilde ikke, thi han gøs tilbage derfor. da tog saul sværdet og styrtede sig i det, og da våbendrageren så, at saul var død, styrtede også han sig i sit sværd og døde. således fulgtes saul, hans tre sønner og hele hans slægt i døden. men da alle israeliteme i dalen så, at israels mænd var flygtet, og at saul og hans sønner var faldet, forlod de deres byer og flygtede, hvorpå filisterne kom og besatte dem. da filisterne dagen efter kom for at plyndre de faldne, fandt de saul og hans sønner liggende på gilboas bjerg. de plyndrede ham da og tog hans hoved og våben med sig og sendte bud rundt til filisternes land for at bringe deres afguder og folket glædesbudet. våbnene lagde dei deres guds hus, men hovedskallen hængte op i dagons hus. men da alle de, som boede i gilead, hørte alt, hvad filisterne havde gjort ved saul, brød alle våbenføre mænd op, og de tog sauls og hans sønners lig ned, bragte dem med til jabsesj og jordede deres ben under terebinten i jabsesj og fastede syv dage. således døde saul for den utroskabs skyld, han havde vist herren, fordi han ikke havde adspurgit en ånd for at få et råd og ikke søgt; han havde søgt herren. derfor lod han ham dø, og kongemagten lod han gå over til david, isajs søn.

11

derpå samlede hele israel sig hos david i hebron og sagde: "vi er jo dit kød og blod!" allerede før i tiden, medens saul var konge, var det dig, som førte israel ud i kamp og hjem igen; og herren din gud sagde

til dig: du skal vogte mit folk israel og være hersker over mit folk israel!" og alle israels ældste kom til kongen i hebron, og david sluttede i hebron pagt med dem for herrns åsyn, og de salvede david til konge over israel efter herrns ord ved samuel. derpå drog david med hele israel til jerusalem, det er jebus; der boede jebusiterne, landets oprindelige indbyggere; og indbyggerne i jebus sagde til david: "her kan du ikke trænge ind!" men david indtog klippeborgen zion, det er davidsbyen. og david sagde: "den, der først slår en jebusit, skal være øverste og hærfører!" og da joab, zentjas søn, var den første, der steg derop, blev han øverste. så tog david bolig i klippeborgen, hvorfor man kaldte den davidsbyen; og han befæstede byen hele vejen rundt fra millo af; resten af byen genopførte joab. og david blev mægtigere og mægtigere; herskarers herre var med ham. følgende var de ypperste at davids helte, som sammen med hele israel kraftig stod ham bi med at nå kongedømmet, så de fik ham valgt til konge efter herrns ord til israel. navnene på davids helte var følgende: isjba'al, hakmonis søn, anføreren for de tre; det var ham, som engang svang sit spyd over 300 faldne på een gang. blandt de tre helte kom efter ham ahohiten el'azar, dodos søn; han var med david ved pasdammim, dengang filisterne samlede sig der til kamp. marken var fuld af byg, og folkene flygtede for filisterne; men han stillede sig op midt på marken og holdt den og huggede filisterne ned; og herren gav dem en stor sejr. engang drog tre af de tredive ned til david på klippen, til adullams hule, medens filisternes hær var lejret i refaimdalen. david var dengang i hlippeborgen, medens filisternes foded var i betlehem. så vågnede lysten hos david, og han sagde: "hvem skaffer mig en drik vand fra cisternen ved betlehems port?" da banede de tre helte sig vej gennem filisternes lejr, øste vand af cisternen ved betlehems port og bragte david det. han vilde dog ikke drikke det, men udgød det for herren med de ord: "gud vogte mig for at gøre det! skulde jeg drikke de mænds blod, som har vovet deres liv? thi med fare for deres liv har de hentet det!" og han vilde ikke drikke det. den dåd udførte de tre helte. abisaj, joabs broder, var anfører for de tredive. han svang sit spyd over de faldne, og han var navnkundig blandt de tredive; iblandt de tredive var han højt æret, og han var deres anfører; men de tre nåede han ikke. benaja, jojadas søn, var en tapper mand fra kabze'el, der havde udført store heltegerninger; han fældede de to arielssøner fra moab; og han steg ned og fældede en love i en cisterne, en dag den var faldet sne. ligeledes fældede han ægypteren, en kæmpestor mand, fem alen høj. ægypteren havde et spyd som en væverbom i hånden, men han gik ned imod ham med en stok, vristede spydet ud af hånden på ham og dræbte ham med hans eget spyd. disse heltegerninger udførte benaja, jojadas søn, og han var navnkundig iblandt de tredive helte; iblandt de tredive var han højt æret, men de tre nåede han ikke. david satte ham over sin livvagter. de tapre helte var: asa'el, joabs broder; elhanan, dodos søn, fra betlehem; haroriten sjammot; peloniten helez; ira, ikkesj's søn, fra tekoa; abiezer fra anatot; husjatiten sibbekaj; ahohiten ilaj; maharaj fra netofa;

heled, ba'anas søn, fra netofa; itaj, ribajs søn, fra det benjaminitiske gibe; benaja fra pir'aton; huraj fra nahale-ga'asj; abiel fra araba; azmavet fra bahurim; sja'alboniten eljaba; guniten jasjen; harariten jonatan, sjammas, søn; harariten ah'i'am, sakars søn; elifal, urs søn; mekeratiten hefer; peloniten ahija; hezro fra karmel; na'araj, ezabajs søn; joel, natans broder; mibhar, hagritens søn; ammoniten zelek; naharaj fra berot, der var joabs, zerujas søns, våbendrager; ira fra jattir; gareb fra jattir; hetiten urias; zabad, alajs søn; rubeniten adina, sjizas søn, et af rubeniternes overhoveder over tredive; hanan, ma'akas søn; mitniten josjafat; uzziija fra asjtarot; sjama og je'u'el, aoeriten hotams sønner; jediel, sjimris søn, og hans broder tiziten joha; mahaviten eliel; jeribaj og josjavja, elna'ams sønner; moabiten jitma; eliel, obed og ja'asiel fra zoba.

12

følgende er de, der kom til david i ziklag, medens han måtte holde sig skjult for saul, kisj's søn. de hørte til heltene, som hjalp til i kampen; de var væbnet med bue og øvet i stenkast og pileskydning både med højre og venstre hånd; de hørte til sauls brødre, benjaminiterne. deres overhoved var ahiezer; dernæst joasj, sjema's søn, fra gibe, jeziel og pelet, azmavets sønner, beraka, jehu fra anatot, jisjmaja fra gibeon, en helt blandt de tredive og hovedsmand over de tredive, jirme'ja, jahaziel, johanana, jozabad fra gedera, el'uzaj, jerimot, bealja, sjemaria, sjefatja fra harif, elkana, jis-sijja, azar'el, jo'ezer og jasjobam, koraierne, joela og zebadja, sønner af jeroham fra gedor. af gaditerne sluttede nogle sig dygtige krigere, øvede krigsmænd, væbnet med skjold og spyd; de var som løver at se på og rappe som gazellerne på bjergene. deres overhoved var ezer, obadja den anden, eliab den tredje, masjmann den fjerde, jirmeja den femte, attaj den sjette, eliel den syvende, johanana den ottende, elzabad den niende, jirmeja den tiende, makbannaj den ellevte. de var anførere blandt gaditerne; den mindste af dem tog det op med hundrede, den største med tusind. det var dem, der gik over jordan i den første måned, engang den overalt var gået over sine bredder, og slog alle dalboerne på flugt både mod øst og vest. engang kom nogle benjaminiter og judæere til david i klippeborgen; david gik ud til dem, tog til orde og sagde: "hvis i kommer til mig i fredelig hensigt, for at hjælpe mig, er jeg af hjertet rede til at gøre fælles sag med eder; men er det for at forråde mig til mine fjender, skønt der ikke er uret i mine hænder, da se vore fædres gud til og straffe det!" så iførte ånden sig amasaj, de tredives anfører, og han sagde: "for dig, david, og med dig, isajs søn! fred, fred være med dig, og fred med dine hjælpere, thi dig hjælper din gud!" da tog david imod dem og satte dem i spidsen for krigerskaren. af manasse gik nogle over til david. det var, dengang han sammen med filisterne drog i kamp mod saul, uden at han dog blev dem til hjælp, fordi filisterens fyrster efter at have holdt rådslagning sendte ham bort, idet de sagde: "det koster vore hoveder, hvis han går over til sin herre saul!" da han så drog til ziklag, gik følgende manassitter over til

ham: adna, jozabad, jediel, mikael, jozabad, elibu og zilletaj, der var overhoveder for slægter i manasse; de hjalp siden david imod strejfskarene, thi de var alle dygtige krigere og blev førere i hæren. der kom nemlig daglig folk til david for at hjælpe ham, så det til sidst blev en stor hær, stor som guds hær. følgende er tallene på førerne for de væbnede krigere, der kom til david i hebron for at gøre ham til konge i sauls sted efter herrens bud: af judæere, der har skjold og spyd, 6800 væbnede krigere; af simeoniterne 7100 dygtige krigshelte; af levitterne 4600, dertil øverst over arons slægt, jojada, fulgt af 3700, og zadok, en ung, dygtig kriger, med sit fædrenehus, 22 førere; af benjaminiterne, sauls brødre, 3000, men de fleste af dem holdt endnu fast ved sauls hus; af efraimiterne 20800 dygtige krigere, navnkundige mænd i deres fædrenehuse; af manasses halve stamme 18.000 navngivne mænd, der skulde gå hen og gøre david til konge; af issakariterne, der forstod sig på tiderne, så de skønnede, hvad israel havde at gøre, 200 førere og alle deres brødre, der stod under dem; af zebulon 50.000, øvede krigere, udrustet med alle håndvåben, med een vilje rede til kamp; af naftali 1.000 førere, fulgt af 37.000 mænd med skjold og spyd; af dan-iterne 28.600, udrustede mænd; af aser 40.000, øvede krigere, rustet til kamp; fra den anden side af jordan, fra rubeniterne, gaditerne og manasses halve stamme, 120.000 mænd med alle håndvåben. med helt hjerte og rede til kamp kom alle disse krigere til hebron for at gøre david til konge over hele israel; men også det øvrige israel var endrægtigt med til at gøre david til konge. de blev der hos david i tre dage og spiste og drak, thi deres brødre havde forsynet dem; også de, der boede i deres nærhed lige til issakar, zebulon og naftali, bragte dem levnedsmidler på æsler, kameler, muldyr og okser, fødevarer af mel, figenkar, rosinkager, vin, olie, hornkvæg og småkvæg i mængde; thi der var glæde i israel.

13

efter at have rådført sig med tusindførerne og hundredeførerne, alle øverstene, sagde david til hele israels forsamling: "hvis det synes eder godt, og det er herren vor guds vilje, lad os så sende bud til vore brødre, der er tilbage i alle israels landsdele, og ligeledes til præsterne og levitterne i byerne, hvor de har deres græsmarker, at de skal samles hos os, for at vi kan bringe vor guds ark tilbage til os, thi i sauls dage spurgte vi ikke om den." og hele forsamlingen svarede, at det skulde man gøre, thi alt folket fandt forslaget rigtigt. så samlede david bele israel lige fra sjihor i ægypten til egnen ved hamat for at hente guds ark i kirjat-jearim. derpå drog david og hele israel op til ba'ala, til kirjat-jearim i juda for der at hente guds herrens ark, over hvilken hans navn er nævnet, han, som troner over keruberne. de førte da guds ark bort fra abinadabs hus på en ny vogn, og uzza og ajo kørte vognen. david og hele israel legede af alle kræfter for guds åsyn til sang og til citre, harper, pauker, cymbler og trompeter. men da de kom til kidons tærskelplads, rakte uzza hånden ud for at gribe fat i arken, fordi okserne snublede. da blussede herrens vrede op

mod uzza, og han slog ham, fordi han rakte hånden ud mod arken, og han døde på stedet for guds åsyn. men david græmmede sig over, at herren havde tilføjet uzza et brud. derfor kaldte man stedet perez-uzza, som det hedder den dag i dag. og david grebes den dag af frygt for gud og sagde: "hvor kan jeg da lade guds ark komme hen hos mig!" og david flyttede ikke arken hen hos sig i davidsbyen, men lod den sætte ind i gatiten obed-edoms hus. guds ark blev så i obed-edoms hus tre måneder, og herren velsignede obed-edoms hus og alt, hvad hans var.

14

kong hiram af tyrus sendte sendebud til david med cedertræer og tillige murere og tømmere for at bygge ham et hus. da skønnede david, at herren havde sikret hans kongemagt over israel og højnet hans kongedømme for sit folk israels skyld. david tog i jerusalem endnu flere hustruer og avlede flere sønner og døtre. navnene på de børn, han fik i jerusalem, er følgende: sjammua, sjobab, natan, salomo, jibhar, elisjua, elpelet, noga, nefeg, jafla, elisjama, be'eljada og elifelet. men da filisterne hørte, at david var salvet til konge over hele israel, rykkede de alle ud for at søge efter ham. ved efterretningen herom drog david ud for at møde dem, medens filisterne kom og bredte sig i refaimdalen. david rådspurgte da gud: "skal jeg drage op mod filisterne? vil du give dem i min hånd?" og herren svarede ham: "drag op, thi jeg vil give dem i din hånd!" så drog de op til ba'al-perazim, og der slog han dem. da sagde david: "gud har brudt igennem mine fjender ved min hånd, som vand bryder igennem!" derfor kalder man stedet ba'al-perazim. og de lod deres guder i stikken der, og david bød, at de skulde opbrændes. men filisterne bredte sig på ny i dalen. da david atter rådspurgte gud, svarede han: "drag ikke efter dem, men omgå dem og fald dem i ryggen ud for bakabuskene. når du da hører lyden af skridt i bakabuskens toppe, skal du drage i kamp, thi så er gud draget ud foran dig for at slå filisterne hær." david gjorde, som gud bød, og de slog filisterne hær fra gibeon til hen imod gezer. og davids ry bredte sig i alle lande, idet herren iod frygt for ham komme over alle hedningefolkene.

15

siden byggede han sig huse i davidsbyen og beredte guds ark et sted, idet han rejste den et telt ved den lejlighed sagde david: "ingen andre end levitterne må bære guds ark, thi dem har herren udvalgt til at bære guds ark og til at gøre tjeneste for ham til evig tid." og david samlede hele israel i jerusalem for at føre herrens ark op til det sted, han havde beredt den. og david samlede arons sønner og levitterne: af kehatiterne øversten uriel og hans brødre, 120; af merariterne øversten asaja og hans brødre, 220; af gersoniterne øversten joel og hans brødre, 130; af elizafans sønner øversten sjemaja og hans brødre, 200; af hebrons sønner øversten eliel og hans brødre, 80; af uzziels sønner øversten aminadab og hans

brødre, 112. så lod david præsterne zadok og ebjatar og levitterne uriel, asaja, joel, sjemaja, eliel og aminadab kalde og sagde til dem: "i er overhoveder for leviternes fædrenehuse; helliger eder tillige med eders brødre og før herrens, israels guds, ark op til det sted, jeg har beredt den; det var jo, fordi i ikke var dem første gang, at herren vor gud tilføjede os et brud; thi vi søgte ham ikke på rette måde." så helligede præsterne og levitterne sig for at føre herrens, israels guds, ark op, og levis sønner løftede med bærestængerne guds ark op på skuldrene, som moyses havde påbudt efter herrens ord. fremdeles bød david leviternes øverster at lade deres brødre sangerne stille sig op med musikinstrumenter, harper, citre og cymbler og lade høje jubeltoner klinge. så lod levitterne heman, joels søn, og af hans brødre asaf, berekjas søn, og af deres brødre merariterne etan, husjas søn, stille sig op og ved siden af dem deres brødre af anden rang zekarja, uzziel, sjemiramot, jehiel, unni, eliab, benaja, ma'aseja, mattitja, elipelehu og miknejahu og dørvogterne obed-edom og je'iel; sangerne heman, asaf og etan skulde spille på kobbercymbler, zekarja, uzziel, sjemiramot, jehiel, unni, eliab, ma'aseja og benaja på harper al-alamot; mattitja, elipelehu, miknejahu, obed-edom og je'iel skulde lede sangen med citre al-hassjeminit; konanja, leviternes øverster over dem, der bar, skulde lede disse, da han forstod sig derpå; berekja og elkana skulde være dørvogtere ved arken; præsterne sjebanja, josafat, netan'el, amasaj, zekarja, benaja og eliezzer skulde blæse i trompeterne foran guds ark; og obed-edom og jehija skulde være dørvogtere ved arken. derpå drog david, israels ældste og tusindførerne hen for under festglæde at lade herrens pagts ark bringe op fra obed-edoms hus, og da gud hjalp levitterne, der har herrens pagts ark, ofrede man syv tyre og syv vædre. david har en fin linned kappe, ligeledes alle levitterne, der har arken, og sangerne og konanja, som ledede dem, der bar, og david var iført en linned efod. og hele israel bragte herrens pagts ark op under festjubel og til hornets, trompeternes og cymblernes klang, under harpe- og citerspil. men da herrens pagts ark kom til davidsbyen, så sauls datter mikal ud af vinduet, og da hun så kong david springe og danse, ringeagtede hun ham i sit hjerte.

16

de førte så guds pagts ark ind og stillede den midt i det telt, david havde rejst den; og de ofrede brændofre og takofre for guds åsyn. og da david var færdig med brændofrene og takofrene, velsignede han folket i herrens navn og uddelte til hver enkelt israelit, både mand og kvinde, en brødkive, et stykke kød og en rosinkage. foran herrens ark stillede han nogle af levitterne til at gøre tjeneste og til at takke, love og prise herren, israels gud; asaf var leder, og næst efter ham kom zekarja, så uzziel, sjemiramot, jehiel, mattitja, eliab, benaja, obed-edom og je'iel med harper og citre, medens asaf lod cymblerne klinge, og præsterne benaja og jahaziel stadig blæste i trompeterne foran guds pagts ark. den dag, ved den lejlighed, overdrog david for første gang asaf og hans

brødre at lovsynge herren. pris herren, påkald hans navn, gør hans gerninger kendte blandt folkeslag! syng og spil til hans pris, tal om alle hans undere, ros jer af hans hellige navn, eders hjerte glæde sig, i, som søger herren, spørg efter herren og hans magt, søg bestandig hans åsyn; kom i hu de undere, han øved, hans tegn og hans munds domme, i, hans tjener, israels sæd. hans udvalgte, jakobs sønner! han, herren, er vor gud, hans domme når ud over jorden; han ihukommer for evigt sin pagt, i tusind slægter sit tilsagn, pagten. han sluttede med abraham, eden, han tilsvor isak: han holdt dem i hævd som ret for jakob, en evig pagt for israel, idet han sagde: "dig giver jeg kana'ans land som eders arvelod." da de kun var en liden hob, kun få og fremmede der, og vandred fra folk til folk, fra et rige til et andet, tillod han ingen at volde dem men, men tugtede for deres skyld konger: "rør ikke mine salvede, gør ikke mine profeter ondt!" syng for herren, al jorden, fortæl om hans frelse dag efter dag; kundgør hans ære blandt folkene, hans undere blandt alle folkeslag! thi stor og højtlovet er herren, forfærdelig over alle guder; thi alle folkeslagenes guder er afguder, herren er himlens skaber. for hans åsyn er højhed og hæder, pris og fryd i hans helligdom. giv herren, i folkeslags slægter, giv herren ære og pris, giv herren hans navns ære, bring gaver og kom for hans åsyn, tilbed herren i heligt skrud, bæv for hans åsyn, al jorden! han grundfæstede jorden, den røkkede ikke. himlen glæde sig jorden juble, det lyde blandt folkene: "herren har vist, han er konge!" havet med dets fylde bruse, marken juble og alt, hvad den bærer. da fryder sig skovens træer for herrens åsyn, thi han kommer, han kommer at domme jorden. lov herren, thi han er god, og hans miskundhed varer evindeligt og sig: "frels os, vor frelses gud, saml os og fri os fra folkene, at vi må love dit hellige navn; med stolthed syng din pris!" lovet være herren, israels gud, fra evighed og til evighed! da sagde hele folket: "amen!" og: "lov herren!" så lod han asaf og hans brødre blive der foran herrens pagts ark for altid at gøre tjeneste foran arken efter hver dags behov; og obed-edom, jedutuns søn, og hosa med deres brødre, i alt otte og tresindstyve, lod han blive som dørvogtere. men præsten zadok og hans brødre præsterne lod han blive foran herrens bolig på oerhøjen i gibeon for daglig, både aften og morgen, at ofre herren brændofre på brændofferalteret ganske som det er foreskrevet i den lov, herren havde pålagt israel; og sammen med dem heman og jedutun og de øvrige for nævnte udvalgte mænd til at love herren med ordene "thi hans miskundhed varer evindeligt" og de havde hos sig trompetter og cymbler til dem, der spillede, og instrumenter til guds sange; men jedutuns sønner var dørvogtere. derpå gik alt folket hver til sit, og david vendte hjem for at velsigne sit hus.

17

engang david sad i sit hus, sagde han til profeten natan: "se, jeg har et cedertæhus at bo i, men herrens pagts ark har plads i et telt!" natan svarede david: "gør alt, hvad din hu står til, thi gud er med dig!" men

samme nat kom guds ord til natan således: "gå hen og sig til min tjener david: så siger herren: ikke du skal bygge mig det hus, jeg skal bo i! jeg har jo ikke haft noget hus at bo i, siden den dag jeg førte israeliterne op, men vandrede med, boende i et telt. har jeg, i al den tid jeg vandrede om blandt alle israeliterne, sagt til nogen af israels dommere, som jeg satte til at vogte mit folk: hvorfor bygger i mig ikke et cedertæhus? sig derfor til min tjener david: så siger herskarers herre: jeg tog dig fra græsgangen, fra din plads bag småkvæget til at være fyrste over mit folk israel, og jeg var med dig, overalt hvor du færdedes, og udryddede alle dine fjender foran dig; jeg vil skabe dig et navn som de størstes på jorden og skaffe mit folk israel en hjemstavn og plante det, så det kan blive boende på sit sted uden mere at skulle forstyrres i sin ro, og uden at voldsmænd mere skal ødelægge det som tidligere, dengang jeg satte dommere over mit folk israel; og jeg vil underkue alle dine fjender. så kundgør jeg dig nu: et hus vil herren bygge dig! når dine dage er omme og du vandrer til dine fædre, vil jeg efter dig oprejse din sæd, en af dine sønner, og grundfæste hans kongedømme. han skal bygge mig et hus, og jeg vil grundfæste hans trone evindeligt. jeg vil være ham en fader, og han skal være mig en søn; og min miskundhed vil jeg ikke tage fra ham, som jeg tog den fra din forgænger; jeg vil indsætte ham i mit hus og mit kongedømme til evig tid, og hans trone skal stå fast til evig tid!" alle disse ord og hele denne åbenbaring meddelte natan david. da gik kong david ind og dvælede for herrens åsyn og sagde: "hvem er jeg, gud herre, og hvad er mit hus, at du har bragt mig så vidt? men det var dig ikke nok o gud, du gav også din tjeners hus forjættelser for fjerne tider og lod mig skue kommende slægter, gud herre! hvad mere har david at sige dig? du kender jo dog din tjener, herre! for din tjeners skyld, og fordi din hu stod dertil, gjorde du alt dette store og kundgjorde alle disse store ting, herre! ingen er som du, og der er ingen gud uden dig, efter alt hvad vi har hørt med vore ører. og hvor på jorden findes et folk som dit folk israel, et folk, som gud kom og udfriede og gjorde til sit folk for at vinde sig et navn og udføre store og frygtelige gerninger ved at drive andre folkeslag bort foran sit folk, det, du udfriede fra ægypten? du har grundfæstet dit folk israel som dit, folk til evig tid, og du, herre, er blevet deres gud. så lad da, herre, den forjættelse, du udtalte om din tjener og hans hus, gælde til evig tid og gør, som du sagde! da skal dit navn stå fast og blive stort til evig tid, så man siger: herskarers herre, israels gud, gud over israel! og din tjener davids hus skal stå fast for dit åsyn. thi du, min gud, har åbenbaret for din tjener: jeg vil bygge dig et hus! derfor har din tjener dristet sig til at bede for dit åsyn. derfor, herre, du er gud, du har givet din tjener denne forjættelse, så lad det behage dig at velsigne din tjeners hus, at det til evig tid må stå fast for dit åsyn. thi du, herre, har velsignet det, og det bliver velsignet evindeligt!"

18

nogen tid efter slog david filisterne og undertvang dem, og han fratog filisterne gat med småbyer.

fremdeles slog han moabiterne; og moabiterne blev davids skatskyldige undersåtter. ligeledes slog david kong hadar'ezer af zoba i nærheden af hamat, da han var draget ud for at underlægge sig egnene ved eufratfloden. david fratóg ham 1.000 vogne, 7.008 ryttere og 20.000 mand fodfolk og lod alle hestene lamme på hundrede nær, som han skånede. og da aramæerne fra darmaskus kom kong hadar'ezer af zoba til hjælp, slog david 22.000 mand af aramæerne. derpå indsatte david fogeder i det darmaskenske aram, og aramæerne blev davids skatskyldige undersåtter. således gav herren david sejr, overalt hvor han drog frem. og david tog de guldskjolde, hadar'ezers folk havde på båret, og bragte dem til jerusalem; og fra hadar'ezers byer, tibhat og kun, bortførte david kobber i store mængder; deraf lod salomo kobberhavet, søjlerne og kobbersagerne lave. men da kong to'u af hamat hørte, at david havde slået hele kong hadar'ezer af zobas stridsmagt, sendte han sin søn hadoram til kong david for at hilse på ham og lykønske ham til, at han havde kæmpet med hadar'ezer og slået ham - hadar'ezer havde nemlig ligget i krig med to'u - og han medbragte alle hænde sølv-, guld og kobbersager. også dem helligede kong david herren tillige med det sølv og guld, han havde taget fra alle folkeslagene, edom, moab, ammoniterne, filisterne og amalek. og absaj, zerujas søn, slog edom i salt dalen, 18000 mand; derpå indsatte han fogeder i edom, og alle edomiterne blev davids undersåtter. således gav herren david sejr, overalt hvor han drog frem. og david var konge over hele israel, og han øvede ret og retfærdighed mod hele sit folk. joab, zerujas søn, var sat over hæren; josafat, ahiluds søn, var kansler; zadok, ahitubs søn, og abimelek, ebjatars søn, var præster; sjavsja var statsskriver; benaja, jojadas søn, var sat over kreterne og pletterne, og davids sønner var de ypperste ved kongens side.

19

nogen tid efter døde ammoniternes konge nahasj, og hans søn hanun blev konge i hans sted. da tænkte david: "Jeg vil vise hanun, nahasj's søn, venlighed, thi hans fader viste mig venlighed." og david sendte folk for at vise ham deltagelse i anledning af hans faders død. men da davids mænd kom til ammoniterøes land til hanun for at vise ham deltagelse, sagde ammoniternes høvdinger til hanun: "tror du virkelig, det er for at hædre din fader, at david sender bud og viser dig deltagelse? mon ikke det er for at udforske og ødelægge landet og udspejle det, at hans folk kommer til dig?" da tog hanun davids folk og lod dem rage og halvdelen af deres klæder skære af til skridtet, og derpå lod han dem gå. da david fik efterretning om mændenes behandling, sendte han dem et bud i møde; thi mændene var blevet grovelig forhænet; og kongen lod sige: "bliv i jeriko, til eders skæg er vokset ud!" men da ammoniterne så, at de havde lagt sig for had hos david, sendte hanun og ammoniterne 1000 talenter sølv for at leje vogne og ryttere i aram-naharajim, aram ma'aka og zoba; og de lejede 32000 vogne og kongen af ma'aka med

hans folk, og de kom og slog lejr uden for medeba; imidlertid havde ammoniterne samlet sig fra deres byer og rykkede ud til kamp. da david hørte det, sendte han joab af sted med hele hæren og kærnetropperne. ammoniterne rykkede så ud og stillede sig op til kamp ved byens port, medens kongerne, der var kommet til, stod for sig selv på åben mark. da joab så, at angreb truede ham både forfra og bagfra, gjorde han et udvalg blandt alt israels udsøgte mandskab og tog stilling over for aramæerne, medens han overlod resten af mandskabet til sin broder absaj, og de tog stilling over for ammoniterne. og han sagde: "hvis aramæerne bliver mig for stærke, skal du ile mig til hjælp; men bliver ammoniterne dig for stærke, skal jeg hjælpe dig. tag mod til dig og lad os tapert værgе vort folk og vor guds byer - så får herren gøre, hvad ham tykkes godt!" derpå rykkede joab frem med sine folk til kamp mod aramæerne, og de flygtede for ham. og da ammoniterne så, at aramæerne tog flugten, flygtede også de forhans broder absaj og trak sig ind i byen. derpå kom joab til jerusalem. men da aramæerne så, at de var slået af israel, sendte de bud og fik aramæerne hinsides floden til at rykke ud med sjofak, hadar'ezers hærfører, i spidsen. da david fik efterretning herom, samlede han hele israel, satte over jordan og kom til helam, hvor david stillede sig op til kamp mod aramæerne, og de angreb ham. men aramæerne flygtede for israel, og david nedhuggede 7.000 stridsheste og 40.000 mand fodfolk af aram; også hærføeren sjofak huggede han ned. da alle hadar'ezers lyd konger så, at de var slået af israel, sluttede de fred med david og underkastede sig, og aramæerne vilde ikke hjælpe ammoniterne mere.

20

næste år, ved den tid kongerne drager i krig, førte joab krigshæren ud og hærgede ammoniternes land; derpå drog han hen og belejrede rabba. david blev derimod selv i jerusalem. og joab indtog rabba og ødelagde det. da tog david kronen af milkomms hoved, og han fandt, at den var af guld og vejede en talent; der var en ædelsten på den, og den blev sat på davids hoved. et vældigt bytte fra byen førte han med sig, og indbyggerne slæbte han bort og satte dem til savene, jernhakkerne og økserne. således gjorde han ved alle ammonifemes byer. derpå vendte david og hele hæren tilbage til jerusalem. siden hen kom det atter til kamp med filisterne i gezer. husjatiten sibeak nedhuggede da sippaj, som var af rafaslægten, og de blev underkuet. atter kom det til kamp med filisterne. el-hanan, ja'irs søn, nedhuggede da lami, gatiten goliats broder, hvis spydstage var som en væverbom. atter kom det til kamp i gat. da var der en kæmpe stor mand med seks fingre på hver hånd og seks tæer på hver fod, i alt fire og tyve; han var også af rafaslægten. han hånede israel, og derfor huggede jonatan, en søn af davids broder sjim'a, ham ned. disse var af rafaslægten i gat; de faldt for davids og hans mands hånd.

satan trådte op mod israel og æggede david til at holde mandtal over israel. david sagde da til joab og hørerne: "drag ud og tæl israel fra be'ersjeba til dan og bring mig efterretning, for at jeg kan få tallet på dem at vide!" men joab svarede: "måtte herren forøge sit folk hundredfold! er de ikke, herre konge, min herres trælle alle sammen? hvorfor vil min herre det? hvorfor skal det blive israel til skyld?" men joab måtte bøje sig for kongens ord, og joab begav sig derfor bort, drog hele israel rundt og kom tilbage til jerusalem. joab opgav derpå david tallet, der var fundet ved folketællingen, og hele israel talte 1.100.000 kraftige mænd, juda 470.000. men levi og benjamin havde han ikke talt med, thi kongens ord var joab en gru. dette var ondt i guds øjne, og han slog israel. da sagde david til gud: "jeg har syndet svarlig i, hvad jeg har gjort. men tilgiv nu din tjeners brøde, thi jeg har handlet som en stor dære!" men herren taledes således til gad, davids søn: "gå hen og sig således til david: så siger herren: jeg forelægger dig tre ting; vælg selv, hvilken jeg skal lade times dig!" gad kom da til david og sagde til ham: "så siger herren: vælg! vælger du tre hungersnødsår, eller vil du i tre måneder flygte for dine fjender og dine avindsmænds sværd, eller skal der komme tre dage med herrens sværd og pest i landet, i hvilke herrens engel spredte ødelæggelse i hele israels område? se nu til, hvad jeg skal svare ham, der har sendt mig!" david svarede gad: "jeg er i såre stor vande - lad mig så falde i herrens hånd, thi hans barmhjertighed er såre stor; i menneskehånd vil jeg ikke falde!" så sendte herren pest over israel, og af israel døde 70.000 mennesker. og gud sendte en engel til jerusalem for at ødelægge det. men lige som han skulde til at ødelægge byen, så herren til og angrede det onde; og han sagde til engelen, som var ved at ødelægge: "nu er det nok, drag din hånd tilbage!" herrens engel stod da ved jebusiten ornans tærskelplads. da david løftede sit blik og så herrens engel stå mellem himmel og jord med draget sværd i hånd, rettet mod jerusalem, faldt han og de ældste, der var klædt i sæk, på deres ansigt; og david sagde til gud: "var det ikke mig, der sagde, at folket skulde tælles? det er mig, der har syndet, og såre ilde har jeg handlet; men fårene der, hvad har de gjort? herre min gud, lad din hånd dog ramme mig og mit fædrenehus, men lad plagen ikke ramme dit folk!" da sagde herrens engel til gad, at han skulde byde david gå op og rejse herren et alter på jebusiten ornans tærskelplads. og david gik derop, efter det ord gad havde talt i herrens navn. da ornann vendte sig om, så han kongen og hans fire sønner, der var hos ham, komme gående. ornann var ved at tærskle hvede. og david nåede hen til ornann, og da ornann så op og fik øje på david, forlod han tærskelpladsen og kastede sig på sit ansigt til jorden for ham. da sagde david til ornann: "overlad mig din tærskelplads, for at jeg der kan bygge herren et alter! for fuld betaling skal du overlade mig den, at folket må blive friet fra plagen!" da sagde ornann til david: "min herre kongen tage den og gore, hvad ham tykkes ret; se, jeg giver okserne til brændofre, tærskelslæderne til brændsel og hveden

til afgrødeoffer; jeg giver det hele!" - men kong david svarede ornann: "nej, jeg vil købe det for fuld betaling, thi til herren vil jeg ikke tage, hvad dit er, eller bringe et brændoffer, som intet koster mig!" så gav david ornann guld til en vægt af 600 sekel for pladsen; og david byggede herren et alter der og ofrede brændofre og takofre; og da han råbte til herren, svarede herren ham ved at lade ild falde ned fra himmelen på brændofferalteret, og på herrens bud stak engelen sit sværd i balgen igen. på den tid ofrede david på jebusiten ornans tærskelplads, fordi han havde set, at herren havde svaret ham der; men herrens bolig, som moses havde rejst i ørkenen, og brændofferalteret stod på den tid på offerhøjen i gibeon. men david kunde ikke gå hen og søge gud foran alteret, thi han var rædselsslagen over herrens engels sværd.

22

da sagde david: "her skal gud herrens hus stå, her skal israels brændofferalter stå!" david bød så, at man skulde samle alle de fremmede, som boede i israels land, og han satte stenhuggere til at tilhugge kvadersten til opførelsen af guds hus; fremdeles anskaffede david jern i mængde til nagler på portfløjene og til kramper, en umådelig mængde kobber og tal-løse cederbjælker, idet zidonierne og tyrierne bragte david cederbjælker i mængde. thi david tænkte: "min søn salomo er ung og uudviklet, men huset, som skal bygges herren, skal være stort og mægtigt, for at det kan vinde navnkundighed og ry i alle lande; jeg vil træffe forberedelser for ham." og david traf store forberedelser, før han døde. derpå lod han sin søn salomo kalde og bød ham bygge herren, israels gud, et hus. og david sagde til salomo: "min søn! jeg havde selv i sinde at bygge herren min guds navn et hus; men da kom herrens ord til mig således: du har udgydt meget blod og ført store brige; du må ikke bygge mit navn et hus, thi du har udgydt meget blod på jorden for mit åsyn. se, en søn skal fødes dig; han skal være en fredens mand, og jeg vil skaffe ham fred for alle hans fjender rundt om; thi hans navn skal være salomo, og jeg vil give israel fred og ro i hans dage. han skal bygge mit navn et hus; og han skal være mig en søn, og jeg vil være ham en fader, og jeg vil grundfæste hans kongedømmes trone over israel til evig tid! så være da herren med dig, min søn, at du må få lykke til at bygge herren din guds hus, således som han har forjættet om dig. måtte herren kun give dig forstand og indsigt, så han kan sætte dig over israel og du kan holde herren din guds lov! så vil det gå dig vel når du nøje holder anordningerne og lovbudene, som herren bød moses at pålægge israel. vær frimodig og stærk, frygt ikke og tab ikke modet! se, med stor møj har jeg til herrens hus tilvejebragt 100.000 talenter guld og en million talenter sølv og desuden kobber og jern, som ikke er til at veje, så meget er der; dertil har jeg tilvejebragt bjælker og sten; og du skal sørge for flere. en mængde arbejdere står til din rådighed, stenhuggere, murere, tomrere og alle slags folk, der forstår sig på arbejder af enhver art. af guld, sølv, kobber og jern er der umådelige mængder til stede - så tag da fat, og herren være med dig!" og david bød alle

israels øverster hjælpe hans søn salomo og sagde: "er herren eders gud ikke med eder, har han ikke skaffet eder ro til alle sider? han har jo givet landets indbyggere i min hånd, og landet er underlagt herren og hans folk; så giv da eders hjerter og sjæle hen til at søge herren eders gud og tag fat på at bygge gud herrens helligdom, så at herrens pagts ark og guds hellige ting kan føres ind i huset, der skal bygges herrens navn."

23

da david var blevet gammel og mæt af dage, gjorde han sin søn salomo til konge over israel. han samlede alle israels øverster og præsterne og leviterne. og leviterne blev talt fra trediveårsalderen og opefter, og deres tal udgjorde, hoved for hoved, mand for mand, 38000. "af dem," sagde han, "skal 24000 forestå arbejdet ved herrens hus, 6000 være tilsynsmænd og dommere, 4000 være dørvogtere og 4000 love herren med de instrumenter, jeg har ladet lave til lovsangen." og david inddelte dem i skifter efter levis sønner gerson, kehat og merari. til gersoniterne hørte: ladan og sjim'i; ladans sønner: jehiel, som var overhoved, zetam og joel, tre; sjim'i's sønner: sjelomit, haziel og haran, tre. de var overhoveder for ladans fædrenehuse. sjim'i's sønner: jahat, ziza, je'usj og beri'a. disse fire var sjim'i's sønner. jahat var overhoved og ziza den næste; je'usj og beri'a havde ikke mange sønner og regnedes derfor for eet fædrenehuse, eet embedsskifte. kehatiterne: amram, jizhar, hebron og uzziel, fire; amrams sønner: aron og mozes. aron udskiltes sammen med sine sønner til at helliges som højhellig til evig tid, til at tænde offerild for herrens åsyn, til at tjene ham og velsigne i hans navn til evig tid. den guds mand mozes's sønner regnedes derimod til levis stamme. mozes's sønner: gersom og eliez'er; gersoms sønner: sjubael, som var overhoved; eliez'ers sønner: rehabja, som var overhoved; andre sønner havde eliez'er ikke, men rehabjas sønner var overmåde talrige. jizhars sønner: sjelomit, som var overhoved. hebrons sønner: jerija, som var overhoved, amarja den anden, uzziel den tredje, jekam'am den fjerde. uzziel's sønner: mika, som var overhoved, og jissjija den anden. meraiterne var: mali og musji. malis sønner: el'azar og kisj. el'azar efterlod sig ved sin død ingen sønner, men kun døtre, som deres brødre, kisj's sønner, ægtede. musjis sønner: mali, eder og jerimot, tre. det var levis sønner efter deres fædrenehuse, overhovederne for fædrenehusene, de, som mønstredes ved optælling af navnene, hoved for hoved, de, som udførte arbejdet ved tjenesten i herrens hus, fra tyveårsalderen og opefter. thi david tænkte: "herren, israels gud, har skaffet sit folk ro og taget boligi jerusalem for evigt; derfor behøver leviterne heller ikke mere at bære boligen og alle de ting, som hører til dens tjeneste." (ifølge davids sidste forordninger regnes tallet på leviterne fra tyveårsalderen og opefter). men deres plads er ved arons sønners side, for at de kan udføre tjenesten i herrens hus; de skal tage sig af forgårdene, kamrene, renholdelsen af alle de hellige ting og arbejdet, der skal udføres i guds hus; de skal sørge for skuebrødene, melet til afgrødefrene,

de usyrede fladbrød, panden, dejgen og alle rum- og længdemål; hver morgen skal de stå og love og prise herren, ligeså om aftenen, og hver gang der ofres brændofre til herren på sabbaterne, nymånedagene og højtiderne; i det fastsatte antal efter den for dem gældende forskrift skal de altid stå for herrens åsyn. således skal de tage vare på, hvad der er at varetage ved åbenbaringsteltet og ved det hellige og hjælpe deres brødre, arons sønner, med tjenesten i herrens hus.

24

arons sønner, delte i skifter, var: arons sønner nadab, abihu, eleazar og itamar; nadab og abihu døde før deres fader uden at efterlade sig sønner, men eleazar og itamar fik præsteværdigheden. david tillige med zadok af eleazars sønner og ahimelek af itamars sønner inddelte dem efter deres embedsskifter ved deres tjeneste. og da det viste sig, at eleazars sønner havde flere overhoveder end itamars, delte de dem således, at eleazars sønner fik seksten overhoveder over deres fædrenehuse. itamars sønner otte. og de delte, begge hold ved lodkastning, thi der fandtes hellige øverster og guds øverster både iblandt eleazars og itamars sønner. skriveren sjemaja, netan'els søn af levis slægt, optegnede dem i påsyn af kongen, øversterne, præsten zadok, ahimelek, ebjatars søn, og overhovederne for præsternes og leviternes fædrenehuse. der udtoges eet fædrenehuse af itamar for hvert to af eleazar. det første lod traf jojarib, det andet jedaja, det tredje harim, det fjerde seorim, det femte malkija, det sjette mijjamin, det syvende hakkoz, det ottende abija, det niende jesua, det tiende sjeanja, det ellevte eljasjib, det tolvte jakim, det trettende huppa, det fjortende jisjba'al, det femtende bilga, det sekstende immer, det syttende hezir, det attende hap-pizzet, det nittende petaja, det tyvende jehezkel, det een og tyvende jakin, det to og tyvende gamul, det tre og tyvende delaja og det fire og tyvende ma'azja. det var deres embedsskifter ved deres tjeneste, når de gik ind i herrens hus, efter den forpligtelse deres fader aron pålagde dem, efter hvad herren, israels gud, havde pålagt ham. de andre leviter var: af amrams sønner sjubael; af sjubaels sønner jedefa. af rehabjas sønner jissjija, som var overhoved. af jizhariterne sjelomot; af sjelomots sønner jahat. hebrons sønner: jerija, som var overhoved, amarja den anden, uzziel den tredje, jekam'am den fjerde. uzziel's sønner: mika; af mikas sønner sjamir. mikas broder jis-sjija; af jissjijas' sønner zekarja. meraris sønner: mali og musji og hans søn uzzijas sønner. meraris søn uzzijas sønner: sjoham, zakkur og ibri. af mali el'azar, der ingen sønner havde, og kisj; af kisj kisj's sønner: jerame'el. musjis sønner: mali, eder og jerimot. det var leviternes efterkommere efter deres fædrenehuse. også de kastede lod ligesom deres brødre, arons sønner, i påsyn af kong david, zadok og ahimelek og overhovederne for præsternes og leviternes fædrenehuse - fædrenehusenes overhoveder ligesom deres yngste brødre.

derpå udskilte david og hærførerne til tjenesten asafs, hemans og jedutuns sønner, som i profetisk henrykkelse spillede på citre, harper og cymbler; og tallet på de mænd, der havde med denne tjeneste at gøre, var: af asafs sønner: zakkur, josef, netanja og asar'ela, asafs sønner under ledelse af asaf, der spillede i profetisk henrykkelse under kongens ledelse. af jedutun: jedutuns sønner gedolja, jizri, jesja'ja, sjim'i, hasjabja og mattitja, seks, under ledelse af deres fader jedutun, der i profetisk henrykkelse spillede på citer, når herren blev lovet og priset. af heman: hemans sønner bukkija, mattanja, uzziel, sjubael, jerimot, hananja, hanani, eliat, giddalti, romamti-ezer, josjbekasja, malloti, hotir og mahaziot. alle disse var sønner af heman, kongens seer i guds ord; for at løfte hans horn gav gud heman fjorten sønner og tre døtre. alle disse spillede under deres faders ledelse ved sangen i herrens hus på cymbler, harper og citre for således at gøre tjeneste i guds hus under ledelse af kongen, asaf, jedutun og heman. deres tal, sammenregnet med deres brødre, der var oplært til at synge herrens sange, var 288, kyndige folk til hobe. de kastede lod om ordningen af tjenesten med lige kår både for små og for store, mestre og lærlinge. det første lod traf josef, ham selv med hans brødre og sønner, tolv; det andet gedolja, ham selv med hans brødre og sønner, tolv; det tredje zakkur, hans sønner og brødre, tolv; det fjerde jizri, hans sønner og brødre, tolv; det femte netanja, hans sønner og brødre, tolv; det sjette bukkija, hans sønner og brødre, tolv; det syvende jesar'ela, hans sønner og brødre, tolv; det ottende jesja'ja, hans sønner og brødre, tolv; det niende mattanja, hans sønner og brødre, tolv; det tiende sjim'i, hans sønner og brødre, tolv; det ellefte uzziel, hans sønner og brødre, tolv; det tolvte hasjabja, hans sønner og brødre, tolv; det trettede sjubael, hans sønner og brødre, tolv; det fjortende mattitja, hans sønner og brødre, tolv; det femtende jeremot, hans sønner og brødre, tolv; det sekstende hananja, hans sønner og brødre, tolv; det syttende josjbekasja, hans sønner og brødre, tolv; det attende hanani, hans sønner og brødre, tolv; det nittende malloti, hans sønner og brødre, tolv; det tyvende eliat, hans sønner og brødre, tolv; det een og tyvende hotir, hans sønner og brødre, tolv; det to og tyvende giddalti, hans sønner og brødre, tolv; det tre og tyvende mahaziot, hans sønner og brødre, tolv; det fire og tyvende romamti-ezer, hans sønner og brødre, tolv.

dørvogternes skifeter var følgende: af koraiterne mesjelemja, en søn af kore af abi'asafs sønner. mesjelemja havde sønner: zekarja den førstefødte, jedi-ael den anden, zebadja den tredje, jatniel den fjerde, elam den femte, johanan den sjette og eljoenaj den syvende. obed-edom havde sønner: sjemaja den førstefødte, jozabad den anden, joa den tredje, sakar den fjerde, netan'el den femte, ammiel den sjette, issakar den syvende og pe'ulletaj den ottende; thi gud havde velsignet ham. hans søn sjemaja fødtes

sønner, som var herskere i deres fædrenehus, da de var dygtige folk. sjemajas sønner var: otni, retael, obed, elzabad og hans brødre, dygtige folk, elihu og semakja; alle disse hørte tillige med deres sønner og brødre til obed-edoms sønner, dygtige folk med evner til tjenesten, i alt to og tresindstyve efterkommere af obed-edom. mesjelemja havde sønner og brødre, dygtige folk, atten. hosa at meraris sønner havde sønner: sjimri, som var overhoved - thi skønt han ikke var den førstefødte, gjorde hans fader ham til overhoved hilkija den anden, tebalja den tredje og zekarja den fjerde. hosas sønner og brødre var i alt tretten. disse dørvogternes skifter, deres overhoveder sammen med deres brødre, blev vagttjenesten overdraget, og således gjorde de tjeneste i herrens hus; og om hver enkelt port kastede de lod mellem små som store, efter deres fædrenehus. lod-det for østporten ramte sjelemja. også for hans søn zekarja, en klog rådgiver, kastede man lod, og loddet traf nordporten. por obed-edom traf det sydporten og for hans sønner forrådskamrene. og for hosa traf loddet vestporten tillige med sjalleketporten ved vejen, der fører opad, den ene vagtpost ved den anden. mod øst var der seks leviter, mod nord daglig fire, mod syd daglig tre, ved hvert af forrådskamrene to, ved parbar mod vest var der fire ved vejen, to ved parbar. det var dørvogternes skifter af koraiternes og meraris efterkommere. deres brødre leviterne, som havde tilsyn med guds hus's skatkamre og skatkamrene til helliggaverne: ladans sønner, gersoniternes efterkommere gennem ladan, overhovederne for gersoniten ladans fædrenehus: jehieliterne. jehieliternes sønner zetam og hans broder joel havde tilsynet med herrens hus's skatte. af amramiterne, jizhariterne, hebroniterne og uzzieliterne var sjubael, en søn af moses's søn gersom, overopsynsmand over skattene. hans fra eliezer nedstammende brødre: hans søn rehajja, hans søn jesjaja, hans søn joram, hans søn zikri, hans søn sjelomit. denne sjelomit og hans brødre havde tilsynet med de skatte af helliggaver, som kong david, fædrenehusenes overhoveder, tusind- og hundredførerne og hærførerne havde helliget - de havde helliget dem af krigsbyttet til hjælp ved bygningen af herrens hus og med alt, hvad seeren samuel, saul, kisi's søn, abner, ners søn, og joab, zerujas søn, havde helliget; alt, hvad der var helliget, var betroet sjelomit og hans brødre. af jizhariteme udtoges honanja og hans sønner til arbejdet ude i israel som fogeder og dommere. af hebroniterne var hasjabja og hans brødre, 1700 dygtige folk, sat til at varetage alt, hvad der vedrørte herrens tjeneste og kongens tjeneste i israel vesten for jordan. til hebroniterne hørte jerija, overhovedet forhebroniterne, efter deres nedstamning, efter fædrenehusene - i davids fyrretyvende regeringsår blev der iværksat en undersøgelse angående dem, og der fandtes dygtige folk iblandt dem i ja'zer i gilead og hans brødre, 2700 dygtige folk, overhoveder for fædrenehusene; dem satte kong david over rubeniteme, gaditerne og manasses halve stamme til at varetage alle sager, som vedrørte gud og kongen.

israeliterne efter deres tal: fædrenehusenes overhoveder, tusind- og hundredførerne og deres fogeder, som tjente kongen i alle sager vedrørende skifterne, de, der skiftevis trådte til og fra hver måned hele året rundt, hvert skifte på 24000 mand: over det første skifte, den første måneds skifte stod isjba'al, zabbdiels søn - til hans skifte hørte 24000 mand af perez's efterkommere, overhoved for alle hærførerne; det var den første måned. over den anden måneds skifte stod ahohiten el'azar, dodajs søn; til hans skifte hørte 24000 mand. den tredje hærfører, ham i den tredje måned, var benaja, ypperstepræsten jojadas søn; til hans skifte hørte 24000 mand. denne benaja var helt en blandt de tredive og stod i spidsen for de tredive, og ved hans skifte var hans søn ammizabad. den fjerde, ham i den fjerde måned, var joabs broder asa'el og efter ham hans søn zebadja; til hans skifte hørte 24000 mand. den femte, ham i den femte måned, var hærføreren zeraiten sjamhut; til hans skifte hørte 24000 mand. den sjette, ham i den sjette måned, var ira, ikkesjs søn, fra tekoa; til hans skifte hørte 24000 mand. den syvende, ham i den syvende måned, var peloniten helez af efraimiterne; til hans skifte hørte 24000 mand. den ottende, ham i den ottende måned, var husjatiten sibbekaj af zeras slægt; til hans skifte hørte 24000 mand. den niende, ham i den niende måned, var abiezer fra anatot af benjaminiterne; til hans skifte hørte 24000 mand. den tiende, ham i den tiende måned, var maharaj fra netofa af zeras slægt, til hans skifte hørte 24000 mand. den ellevte, ham i den ellevte måned, var benaja fra pir'aton af efraimiterne; til hans skifte hørte 24000 mand. den tolvte, ham i den tolvte måned, var heldaj fra netofa af otniels slægt; til hans skifte hørte 24000 mand. i spidsen for israels stammer stod: som fyrste for rubeniterne eliezer, zikris søn; for simeoniterne sjefatja, ma'akas søn; for levi hasjabja, hemuels søn, for aron zadok; for juda eliab, en af davids brødre; for issakar omri, mikaels søn; for zebulon jisjmaja, obadjas søn; for naftali jerimot, azriels søn; for efraimiterne hosea, azazjas søn; for manasses halve stamme joel, pedajas søn; for manasses anden halvdel i gilead jiddo, zekarjas søn; for benjamin ja'siel, abners søn; for dan azar'el, jerobams søn. det var israels stammers overster. david tog ikke tal på dem, dervar under tyve år, thi herren havde forjættet at ville gøre israel talrigt som himmelens stjerner. joab, zerujas søn, begyndte at tælle dem, men fuldførte det ikke; thi for den sags skyld rantes israel af vræde, og tallet indførtes ikke i kong davids krøniker. over kongens skatte havde azmavet, adiels søn, opsynet, og over forrådene ude på landet, i byerne, landsbyerne og fæstningerne jonatan, uzzijs søn; over markarbejderne ved jordens dyrkning ezri, kelubs søn; over vingårdene sjim'i fra rama; over vinforrådene i vingårdene sjifmiten zabdi; over oliventræerne og morbæfingentræerne i lavlandet ba'al-hanan fra geder; over olieforrådene joasj; over hornkvæget, der græssede på saron, saroniten sjitraj; over hornkvæget i dalene sjafat, adlajs søn;

over kamelerne ismaelitem obil; over æslerne jedeja fra meronot; over småkvæget hagriten jaziz. alle disse var overopsynsmænd over kong davids ejendele. davids farbroder jonatan, en indsigtfuld og skriffkyndig mand, var rådgiver. jehiel, hakmonis søn, opdrog kongens sønner. akitoel var kongens rådgiver og arkitekten husjaj kongens ven. akitoels eftermand var jojada, benajas søn, og ebjatar. joab var kongens hærfører.

28

derpå samlede david i jerusalem alle israels overster, stammeøversterne, skifternes overster, som var i kongens tjeneste, tusind- og hundredførerne, overopsynsmændene over alle kongens og hans sønners ejendele og kvæg, ligeledes hofmændene, kærnetropperne og alle dygtige krigere. kong david rejste sig op og sagde: "hør mig, mine brødre og mit folk! jeg havde i sinde at bygge herrens pagts ark og vor guds forskammel et hus at hvile i og havde truffet forberedelser til at bygge. men gud sagde til mig: du skal ikke bygge mit navn et hus, thi du er en krigens mand og har udgydt blod! af mit fædrenehus udvalgte herren, israels gud, ene mig til konge over israel evindeligt, thi han udvalgte juda til fyrste og af juda mit fædrenehus, og mellem min faders sønner fandt han behag i mig, så han gjorde mig til konge over hele israel. og af alle mine sønner - herren har givet mig mange sønner har han udvalgt min søn salomo til at sidde på herrens kongetrone og herske over israel. og han sagde til mig: din søn salomo er den, som skal bygge mit hus og mine forgårde, thi ham har jeg udvalgt til min søn, og jeg vil være ham en fader; jeg vil grundfæste hans kongedømme til evig tid, hvis han holder fast ved mine bud og lovbud og gør efter dem således som nu. og nu, for hele israels, herrens forsamlings, øjne og i vor guds påhør siger jeg: stræb at holde alle herren eders guds bud, at i må eje dette herlige land og lade det gå i arv til eders efterkommere til evig tid! og du, min søn salomo! kend din faders gud og tjen ham med et helt hjerte og en villig sjæl, thi herren ransager alle hjerter og kender alt, hvad der rører sig i deres tanker. hvis du søger ham, vil han lade sig fmde af dig, men forlader du ham, vil han forkaste dig for evigt. så se da til, thi herren har udvalgt dig til at bygge et hus til helligdom! gå til værket med frimodighed!" derpå gav david sin søn salomo planen til forhallen, templets bygninger, forrådkamrene, rummene på taget, de indre kamre og hallen til sonedækket og planen til alt, hvad der stod for hans tanke med hensyn til herrens hus's forgårde og alle kamrene rundt om, guds hus's skatkamre og skatkamrene til helliggaverne, fremdeles anvisninger om præsternes og leviternes skifter og alt arbejdet ved tjenesten i herrens hus og alting, som hørte til tjenesten i herrens hus, om guldet, den vægt, der skulde til hver enkelt ting, som hørte til tjenesten, og om alle sølvtingene, den vægt, der skulde til hver enkelt ting, som hørte til tjenesten, fremdeles om vægten på guldlysestagerne og deres guldlamper, vægten på hver enkelt lysestige og dens lamper, og på sølvlysestagerne, vægten på hver enkelt lysestige og dens lamper, svarende til

hver enkelt lystemes brug ved tjenesten, fremdeles om vægten på guldet til skuebrødsbordene, til hvert enkelt skuebrødsbord, og på sølvet til sølvbordene og om gafflerne, skålene og krukkerne af purt guld og om guldbægrene, vægten på hvert enkelt bæger, og sølvbægrene, vægten på hvert enkelt bæger, og om vægten på røgofferalteret af purt guld og om tegningen til vognen, til guldkeruberoe, som udbredte vingerne skærmende over herrens pagts ark. "herren har sat mig ind i alt dette ved et skrift, jeg har fra hans egen hånd, i alle de arbejder, planen omfatter." derpå sagde david til sin søn salomo: "gå til værket og vær frimodig og stærk, frygt ikke og tab ikke modet, thi gud Herren, min gud, vil være med dig! han vil ikke slippe dig og ikke forlade dig, for alt arbejdet med herrens hus er fuldført. se, præsternes og leviternes skifter er rede til alt arbejdet ved guds hus; og til alt, hvad der skal udføres, har du folk hos dig, der alle er villige og forstår sig på arbejder af enhver art, og øversterne og hele folket er rede til alt, hvad du kræver."

29

fremdeles sagde kong david til hele forsamlingen: "min søn salomo, som gud har udvalgt, er ung og uudviklet, og arbejdet er stort, thi borgen er ikke bestemt for et menneske, men for gud Herren. jeg har derfor sat al min kraft ind på til min guds hus at tilvejebringe guldet, sølvet, kobberet, jernet og træet til det, der skal laves af guld, sølv, kobber, jern og træ, desuden sjohamsten og indfatningssten, rubiner, brogede sten, alle slags ædelsten og marmorsten i mængde. i min glæde over min guds hus giver jeg der hos til min guds hus, hvad jeg ejer af guld og sølv, ud over alt, hvad jeg har bragt til veje til det hellige hus: 3.000 talenter guld, ofrguld, og 7.000 talenter lutret sølv til at overtrække bygningernes vægge med, guldet til det, der skal forgyldes, og sølvet til det, der skal forsølves, og til ethvert arbejde, der skal udføres af håndværkerens hånd. hvem er nu villig til i dag at bringe Herren gaver?" da kom øversterne for fædrenehuse, øversterne for israels stammer, tusind- og hundredførerne og øversterne i kongens tjeneste frivilligt og gav til arbejdet på guds hus 5.000 talenter og 10.000 dæjker guld, 10.000 talenter sølv, 18.000 talenter kobber og 100.000 talenter jern; og de, som ejede ædelsten, gav dem til herrens hus's skat, der stod under gersoniten jehiels tilsyn. og folket glædede sig over deres vilje til at give, thi af et helt hjerte gav de Herren frivillige gaver; også kong david følte stor glæde. og david priste Herren i hele forsamlingens nærværelse, og david sagde: "lovet være du herre, vor fader israels gud fra evighed til evighed! din, herre, er storheden, magten, æren, glansen og herligheden, thi alt i himmelen og på jorden er dit; dit, o herre, er riget, og selv løfter du dig som hoved over alle. rigdom og ære kommer fra dig, og du hersker over alt; i din hånd er kraft og vælde, og i din hånd står det at gøre, hvem det skal være, stor og stærk. derfor priser vi dig nu, vor gud, og lovsynger dit herlige navn! thi hvad er jeg, og hvad er mit folk, at vi selv skulde evne at give sådanne frivillige gaver? fra dig kommer det alt sam-

men, og af din egen hånd har vi givet dig det. thi vi er fremmede for dit åsyn og gæster som alle vore fædre; som em skygge er vore dage på jorden, uden håb! herre vor gud, al denne rigdom, som vi har bragt til veje for at bygge dit hellige navn et hus, fra din hånd kommer den, og dig tilhører det alt sammen. jeg ved, min gud. at du prøver hjerter og har behag i oprigtighed; af oprigtigt hjerte har jeg villigt givet alt dette, og nu har jeg set med glæde, at dit folk, der er her til stede, villigt har givet dig gaver. herre, vore fædre abrahams, isaks og israels gud, bevar til evig tid et sådant sind og sådanne tanker i dit folks hjerte og vend deres hjerter til dig! og giv min søn salomo et helt hjerte til at holde dine bud, vidnesbyrd og anordninger og udføre det alt sammen og bygge den borg, jeg har truffet forberedelser til at opføre!" derpå sagde david til hele forsamlingen: "lov Herren eders gud!" og hele forsamlingen lovede Herren, deres fædres gud, og kastede sig ned for Herren og kongen. så ofrede de slagtofre til Herren, og dagen efter bragte de ham som brændoffer 1000 tyre, 1000 vædre og 1000 lam med tilhørende drikofre og en mængde slagtofre for hele israel; og de spiste og drak den dag for herrens åsyn med stor glæde. derefter indsatte de på ny davids søn til konge, og de hyldede ham som herrens fyrste og zadok som præst; og salomo satte sig på herrens trone som konge i sin fader davids sted; lykken var med ham, og hele israel var ham lydigt; og alle øversterne og kærnetropperne, ligeledes alle kong davids sønner hyldede kong salomo. Herren gjorde salomo overmåde mægtig for hele israels øjne og gav ham en kongelig herlighed, som ingen konge før ham havde haft i israel. david, isajs søn, havde hersket over hele israel. tiden, han var konge over israel, udgjorde fyrretyve år; i hebron herskede han syv år, i jerusalem tre og tredive år. han døde i en god alder, mæt af dage, rigdom og ære; og hans søn salomo blev konge i hans sted. kong davids historie fra først til sidst står optegnet i seeren samuels krønike, profeten natans krønike og seeren gads krønike tillige med hele hans regering og hans heltegerninger og de tildragelser, som hændtes ham og israel og alle lande og riger.

1

salomo, davids søn, fik sikret sig magten, og herren hans gud var med ham og gjorde ham overmåde mægtig. da tilsagde salomo hele israel, tusind- og hundredførerne, dommerne og alle israels øverster, fædrenehusernes overhoveder, og ledsaget af hele forsamlingen drog han til offerhøjen i gibeon. der stod guds åbenbaringstelt, som herrens tjener moyses havde rejst i ørkenen, men guds ark havde david bragt op fra kijat-jearim til det sted, han havde beredt den, idet han havde ladet rejse et telt til den i jerusalem. men kobberalteret, som beza'el, en søn af hurs søn uri, havde lavet, stod der foran herrens bolig, og der søgte salomo og forsamlingen ham. og salomo ofrede der på åbenbaringsteltets kobberalter, som stod foran herrens åsyn, han ofrede 1000 brændofre derpå. samme nat lod gud sig til syne for salomo og sagde til ham: "sig, hvad du ønsker, jeg skal give dig!" da sagde salomo til gud: "du viste stor miskundhed mod min fader david, og du har gjort mig til konge i hans sted. så lad da, gud herre, din forjæftelse til min fader david gå i opfyldelse, thi du har gjort mig til konge over et folk, der er talrigt som jordens støv. giv mig derfor visdom og indsigt, så jeg kan færdes ret over for dette folk, thi hvem kan dømme dette dit store folk?" da sagde gud til salomo: "fordi din hu står til dette, og du ikke bad om rigdom, gods og ære eller om dine avindsmænds liv, ej heller om et langt liv, men om visdom og indsigt til at dømme mit folk, som jeg gjorde dig til konge over, så skal du få visdom og indsigt; men jeg giver dig også rigdom, gods og ære, så at ingen konge før dig har haft mage dertil. og ingen efter dig skal have det." derpå begav salomo sig fra offerhøjen i gibeon, fra pladsen foran åbenbaringsteltet, til jerusalem; og han herskede som konge over israel. salomo anskaffede sig stridsvogne og ryttere, og han havde 1400 vogne og 12000 ryttere; dem lagde han dels i vognbyerne, dels hos sig i jerusalem. kongen bragte det dertil, af sølv og guld i jerusalem var lige så almindeligt som sten, og cedertræ lige så almindeligt som morbærfigentræ i lavlandet. hestene, salomo indførte, kom fra mizrajim og kove; kongens handelsfolk købte dem i kove. de udførte en vogn fra mizrajim for 600 sekel sølv, en hest for 150. ligeledes udførtes de ved handelsfolkernes hjælp til alle hetternes og arams konger.

2

salomo fik i sinde at bygge et hus for herrens navn og et kongeligt palads. salomo lod derfor udskrive 70.000 mand til lastdragere og 80.000 mand til stenhuggere i bjergene og 3600 til at føre tilsyn med dem. og salomo sendte kong huram af tyrus følgende bud: "vær mod mig som mod min fader david, hvem du sendte cedertræ, for at han kunde bygge sig et palads at bo i. se, jeg er ved at bygge herren min guds navn et hus; det skal helliges ham, for at man kan brænde vellugtende røgelse for hans åsyn, altid have skuebrøden fremme og ofre brændofre hver morgen og aften, på sabbaterne, nymånedagene og herren vor guds højtid, som det til evig tid påhviler

israel. huset, jeg vil bygge, skal være stort; thi vor gud er større end alle guder. hvem magter at bygge ham et hus, når dog himmelen og himlenes himle ikke kan rumme ham? og hvem er jeg, at jeg skulde bygge ham et hus, når det ikke var for at tænde offerild for hans åsyn! så send mig da en mand, der har forstand på at arbejde i guld. sølv, kobber, jern, rødt purpur, karmoisin og violet purpur og forstår sig på billedskærerarbejde, til at arbejde sammen med mine egne mestre her i juda og jerusalem, dem, som min fader antog; og send mig ceder- cypres- og algum-mimtræ fra libanon, thi jeg ved at dine folk forstår at fælde libanons træer; og mine folk skal hjælpe dine; men træ må jeg have i mængde, thi huset, jeg vil bygge, skal være stort, det skal være et underværk. for tømrerne, som fælder træerne, vil jeg til underhold for dine folk give 20.000 kor hvede, 20.000 kor byg, 20.000 bat vin og 20.000 bat olie." kong huram af tyrus svarede i et brev, som han sendte salomo: "fordi herren elsker sit folk, har han gjort dig til konge over dem!" og huram føjede til: "lovat være herren, israels gud, som har skabt himmelen og jorden, at han har givet kong david en viis søn, der har forstand og indsigt til at bygge et hus for herren og et kongeligt palads. her sender jeg dig en kyndig og indsigtfuld mand, huram-abi; han er søn af en kvinde fra dan, men hans fader er en tyrier; han forstår at arbejde i guld, sølv, kobber, jern, stem, træ, rødt og violet purpur, fint linned og karmoisinfarvet stof, forstår sig på al slags billedskærerarbejde og kan udtænke alle de kunstværker, han sættes til; han skal arbejde sammen med dine og med min herres, din fader davids, mestre. min herre skal derfor sende sine trælle hveden, byggen, vinen og olien, han talte om; så vil vi fælde så mange træer på libanon, som du har brug for, og sende dig dem i tømrerflåder på havet til jafa; men du må selv få dem op til jerusalem." salomo lod da alle fremmede mænd, der boede i israels land, tælle - allerede tidligere havde hans fader david ladet dem tælle - og de fandtes at udgøre 153.600. af dem gjorde han 70.000 til lastdragere, 80.000 til stenhuggere i bjergene og 3.600 til opsynsmænd til at lede folkernes arbejde.

3

derpå tog salomo fat på at bygge herrens hus i jerusalem på morija bjerg, hvor herren havde ladet sig til syne for hans fader david, på det sted, david havde beredt, på jebusiten ornans tærskelplads. han tog fat på byggearbejdet i den anden måned i sit fjerde regeringsår. målene på grunden, som salomo lagde ved opførelsen af guds hus, var følgende: længden var tresindstyve alen efter gammelt mål, bredden tyve. forhallen foran templets hellige var tyve alen lang, svarende til templets bredde, og tyve alen høj; og han overtrak den indvendig med purt guld. den store hal dækkede han med cyprestre og overtrak den desuden med ægte guld og prydede den med palmer og kranse. han smykkede hallen med ædelsten; og guldet var parvajinguld; han overtrak templet, bjælkerne, dørtærsklerne, væggene og dørflojene med guld og lod indgravere keruber på væggene.

han byggede fremdeles det allerhelligste; dets længe på tværs af templet var tyve alen, dets bredde tyve; og han overtrak det med ægte guld til en vægt af 600 talenter. naglerne havde en vægt af halvtredsindstyve guldsekel; og rummene på taget overtrak han med guld. i det allerhelligste satte han to keruber i billedskærerarbejde, og han overtrak dem med guld. kerubernes vinger målte tilsammen tyve alen i længden; den enes ene vinge, fem alen lang, rørte hallens ene væg, medens den anden, fem alen lang, rørte den andens vinge; og den anden kerubs ene vinge, fem alen lang, rørte hallens modsatte væg, medens den anden, fem alen lang, nåede til den første kerubs vinge. disse kerubers vinger mnålte i deres fulde udstrækning tyve alen og de stod oprejst med ansigtet indad. tillige lavede han forhænget af violet og rødt purpur, karmoisinfarvet stof og fint linned og prvdede det med keruber. foran templet lavede han to søjler. de var fem og tredive alen høje, og søjlehovedet oven på dem var fem alen. så lavede han kranse som en halskæde og anbragte dem øverst på søjlerne, og fremdeles lavede han 100 granatæbler og satte dem på kransene. disse søjler rejste han foran helligdommen, en til højre og en til venstre: den højre kaldte han jakin, den venstre boaz.

4

fremdeles lavede han et kobberalter, tyve alen bredt og ti alen højt. fremdeles lavede han havet i støbt arbejde, ti alen fra rand til rand, helt rundt, fem alen højt; det målte tredive alen i omkreds. under randen var det hele vejen rundt omgivet af agurklignende prydelser, der omsluttede havet helt rundt, tredive alen; i to rækker sad de agurklignende prydelser, støbt i eet dermed. det stod på tolv okser, således at tre vendte mod nord, tre mod vest, tre mod syd og tre mod øst; havet stod oven på dem; de vendte alle bagkroppen indad. det var en håndsbred tykt, og randen var formet som randen på et bæger, som en udsprungen lilje. det tog 3000 bat. fremdeles lavede han ti bækkener og satte fem til højre og fem til venstre, til tvætning; i dem skyllede man, hvad der brugtes ved brændofrene, medens præsterne brugte havet til at tvælte sig i. fremdeles lavede han de ti guldflysestager, som de skulde væte, og satte dem i helligdommen, fem til højre og fem til venstre. fremdeles lavede han ti borde og satte dem i helligdommen, fem til højre og fem til venstre; fillige lavede han 100 skåle af guld. fremdeles indrettede han præsternes forgård og den store gård og porte til gården; portfløjene overtrak han med kobber. havet opstillede han ved templets sydside, ved det sydøstre hjørne. fremdeles lavede huram karrene, skovlene og skålene. dermed var huram færdig med sit arbejde for kong salomo ved guds hus: de to søjler og de to kugleformede søjlehoveder ovenpå, de to fletværker til at dække de to, kugleformede søjlehoveder på søjlerne, de 400 granatæbler til de to fletværker, to rækker granatæbler til hvert fletværk til at dække de to kugleformede søjlehoveder på de to søjler, de ti stel med de ti bækkener på, havet med de tolv okser under. karrene, skovlene og skålene og alle de ting, som

hørte til, lavede huram-abi af blankt kobber for kong salomo til herrens hus. i jordandalen lod kongen dem støbe, ved adamas vadested mellem sukket og zereda. salomo lod alle disse ting lave i stor mængde, thi kobberet blev ikke vejat. og salomo lod alle tingene, som hørte til guds hus, lave: guldalteret, bordene, som skuebrodene lå på, lysestagerne med lamperne, der skulde tændes på den foreskrevne måde, foran inderhallen, af purt guld, med blomsterbægrene, lamperne og lyseaksene af guld, ja af det allerbedste guld, knivene, skålene, kanderne og panderne af fint guld og dørhængslerne til templet, til inderdørene for det allerltelligste og til dørene for det hellige, af guld.

5

da hele arbejdet, som salomo lod udføre ved herrens hus, var færdigt, bragte salomo sin fader davids helliggaver, sølvet og guldet, derind og lagde alle tingene i skatkamrene i guds hus. derpå kaldte salomo israels ældste og alle stammernes overhoveder, israeliternes fædrenehuses øverst, sammen i jerusalem for at føre herrens pagts ark op fra davidsbyen, det er zion. så samlede alle israels mænd hos kongen på højtiden i etanim måned, det er den syvende måned. og alle israels ældste kom, og levitterne har arken. og de bragte arken op tillige med åbenbaringsteltet og alle de hellige ting, der var i teltet; præsterne og levitterne bragte dem op: og kong salomo tillige med hele israels menighed, som havde givet møde hos ham foran arken, ofrede småkvæg og hornkvæg, så meget, at det ikke var til at tælle eller overse. så førte præsterne herrens pagts ark ind på dens plads i templets inderhal, det allerhelligste, og stillede den under kerubernes vinger; og keruberne udbredte deres vinger over pladsen, hvor arken stod, og således dannede keruberne et dække over arken og dens bærestænger. stængerne var så lange, at enderne af dem kunde ses fra det hellige foran inderhallen, men de kunde ikke ses længere ude; og de er der den dag i dag. der var ikke andet i arken end de to tavler, moes havde lagt ned i den på horeb, tavlerne med den pagt; herren havde sluttet med israeliterne, da de drog bort fra ægypten. da præsteme derpå gik ud af helligdommen - alle de præster, der var til stede, havde nemlig helliget sig uden hensyn til skifterne; og alle de levitiske sangere, asaf, heman og jedutun tillige med deres sønner og brødre stod østen for alteret i klæder af fint linned med cymbler, harper og citre, og sammen med dem stod 120 præster, der blæste i trompeter - i samme øjeblik som trompetblæserne og sangerne på een gang stemte i for at love og prise herren og lod trompeterne, cymblerne og musikinstrumenterne klinge og lovede herren med ordene "thi han er god, og hans miskundhed varer evindeligt!" - fyldte skyen herrens hus, så at præsterne af skyen hindredes i at stå og udføre deres tjeneste, thi herrens herlighed fyldte guds hus.

ved den lejlighed sang salomo: "herren har sagt, han vil bo i mulmet!" nu har jeg bygget dig et hus til bolig, et sted, du for evigt kan dvæle. derpå vendte kongen sig om og velsignede hele israels forsamling, der imens stod op; og han sagde: "lovet være herren, israels gud, hvis hånd har fuldført, hvad hans mund taledes til min fader david, dengang han sagde: fra den dag jeg førte mit folk ud af ægypten, har jeg ikke udvalgt nogen by i nogen af israels stammer, hvor man skulde bygge et hus til bolig for mit navn, og jeg har ikke udvalgt nogen mand til at være hersker over mit folk israel; men jerusalem udvalgte jeg til bolig for mit navn, og david udvalgte jeg til at herske over mit folk israel. og min fader david fik i sinde at bygge herrens, israels guds, navn et hus; men herren sagde til min fader david: at du har i sinde at bygge mit navn et hus, er ret af dig; dog skal ikke du bygge det hus, men din søn, der udgår af din lænd, skal bygge mit navn det hus. nu har herren opfyldt det ord, han taledes, og jeg er trådt i min fader davids sted og sidder på israels trone, som herren sagde, og jeg har bygget herrens, israels guds, navn huset; og jeg har der berejdet en plads til arken med den pagt, herren sluttede med israeliterne." derpå trådte salomo frem foran herrens alfer lige over for hele israels forsamling og udbredte hænderne. salomo havde nemlig ladet lave en fem alen lang, fem alen bred og tre alen høj talerstol af hobber og stillede den op midt i gården; på den trådte han op og kastede sig på knæ foran hele israels forsamling, udbredte sine hænder mod himmelen og sagde: "herre, israels gud, der er ingen gud som du i himmelen og på jorden, du, som holder fast ved din pagt og din miskundhed mod dine tjenere, når de af hele deres hjerte vandrer for dit åsyn, du, som har holdt, hvad du lovede din tjener, min fader david, og i dag opfyldt med din hånd, hvad du taledes med din mund. så hold da nu, herre, israels gud, hvad du lovede din tjener, min fader david, da du sagde: en efterfølger skal aldrig fattes dig for mit åsyn til at sidde på israels trone, når kun dine sønner vil tage vare på deres vej og vandre i min lov, som du har vandret for mit åsyn! så lad nu, herre, israels gud, det ord opfyldes, som du tilsagde din tjener david! men kao gud da virkelig bo blandt menneskene på jorden? nej visseelig, himlene, ja himlenes himle kan ikke rumme dig, langt mindre dette hus, som jeg har bygget! men vend dig til din tjeners bøn og begæring, herre min gud, så du hører det råb og den bøn, din tjener opsender for dit åsyn; lad dine øjne være åbne over dette hus både dag og nat, over det sted, hvor du har sagt, du vilde stedfæste dit navn, så du hører den bøn, din tjener opsender, vendt mod dette sted! og hør den bøn, din tjener og dit folk israel opsender, vendt mod dette sted; du høre den der, hvor du bor, i himmelen, du høre og tilgive! når nogen synder imod sin næste, og man afkræver ham ed og lader ham sværge, og han kommer og aflægger ed foran dit alter i dette hus, så høre du det i himmelen og gøre det og dømme dine tjenere imellem, så du gengælder den skyldige og lader hans gerning komme over hans hoved og frikender den uskyldige og gør med ham

efter hans uskyld. når dit folk israel tvinges til at fly for en fjende, fordi de synder imod dig, og de så omvender sig og bekender dit navn og opsender bønner og begæringer for dit åsyn i dette hus, så høre du det i himmelen og tilgive dit folk israels synd og føre dem tilbage til det land, du gav dem og deres fædre. når himmelen lukkes, så regnen udebliver, fordi de synder imod dig, og de så beder, vendt mod dette sted, og bekender dit navn og omvender sig fra deres synd, fordi du revser dem, så høre du det i himmelen og tilgive din tjeners og dit folk israels synd, ja du vise dem den gode vej, de skal vandre, og lade det regne i dit land, som du gav dit folk i eje. når der kommer hungersnød i landet, når der kommer pest, når der kommer hornbrand og rust, græshopper og ædere, når fjenden belejrer folket i en af dets byer, når alskens plage og sot indtræffer enhver bøn, enhver begæring, hvem den end kommer fra i hele dit folk israel, når de føler deres plage og smerte og udbreder hænderne mod dette hus, den høre du i himmelen, der, hvor du bor, og tilgive, idet du gengælder enhver hans færd, fordi du kender hans hjerte, thi du alene kender menneskebørnernes hjerter, for at de må frygte dig og følge dine veje, al den tid de lever på den jord, du gav vore fædre. selv den fremmede, der ikke hører til dit folk israel, men kommer fra et fjert land for dit store navns, din stærke hånds og din udstrakte arms skyld, når de kommer og beder, vendt mod dette hus, da børe du det i himmelen, der. hvor du bor, og da gøre du efter alt, hvad den fremmede råber til dig om, for at alle jordens folkeslag må lære dit navn at kende og frygte dig ligesom dit folk israel og erkende, at dit navn er nævnet over dette hus, som jeg har bygget. når dit folk drager i krig mod sine fjender, hvor du end sender dem hen, og de beder til dig, vendt mod den by, du har udvalgt, og det hus, jeg har bygget dit navn, så høre du i himmelen deres bøn og begæring og skaffe dem deres ret, når de synder imod dig - thi der er intet menneske, som ikke synder - og du vredes på dem og giver dem i fjendens magt, og sejrherrene fører dem fangne til et andet land, det være sig fjert eller nær, og de så går i sig selv i det land, de er bortført til, og omvender sig og råber til dig i deres landflygtigheds land og siger: vi har syndet, handlet ilde og været ugudelige! når de omvender sig til dig al hele deres hjerte og af hele deres sjæl i sejrherrenes land, som de bortførtes til, og de beder, vendt mod deres land, som du gav deres fædre, mod den by, du har udvalgt, og det hus, jeg har bygget dit navn - så høre du i himmelen, der, hvor du bor, deres bøn og begæring og skaffe dem deres ret, og du tilgive dit folk, hvad de syndede imod dig! så lad da, min gud, dine øjne være åbne og dine ører lytte til bønnen, der bedes på dette sted, bryd op da, gud herre, til dit hvilested, du selv og din vældes ark! dine præster, gud herre, være iklædt frelse, dine fromme glæde sig ved dine goder! gud herre, afvis ikke din salvede, kom nåden mod din tjener david i hui!"

da salomo havde endt sin bøn, for ild ned fra himmelen og fortærede brændofferet og slagtofrene, og

herrens herlighed fyldte templet, og præsterne kunde ikke gå ind i herrens hus, fordi herrens herlighed fyldte det. og da alle israeliterne så ilden og herrens herlighed fare ned over templet, kastede de sig på knæ på stenbroen med ansigtet mod jorden og tilbød og lovede herren med ordene "thi han er god, og hans miskundhed varer evindeligt!" kongen ofrede nu sammen med alt folket slagtofre for heerrens åsyn. til slagtofferet tog kong salomo 22.000 stykker hornkvæg og 120.000 stykker småkvæg. således indviede kongen og alt folket guds hus. og præsterne stod på deres pladser, og leviterne stod med herrens musikinstrumenter, som kong david havde ladet lave, for at love herren med davids lovsangs ord "thi hans miskundhed varer evindeligt!" og præsterne stod lige over for dem og blæste i trompeter, og hele israel stod op: og salomo helligede den mellemste del af forgården foran herrens hus, thi der måtte han ofre brændofrene og fedtstykkerne af takofrene, da kobberalteret, som salomo havde ladet lave, ikke kunde rumme brændofferet, afgrødeoffret og fedtstykkerne. samtidig fejrede salomo i syv dage højtiden sammen med hele israel, en vældig forsamling lige fra egnen ved hamat og til ægyptens bæk. ottendedagen holdt man festlig samling, thi de fejrede alterets indvielse i syv dage og højtiden i syv. og på den tre og tyvende dag i den syvende måned lod han folket gå hver til sit, glade og vel til mode over den godhed, herren havde vist sin tjenet david og salomo og sit folk israel. salomo var nu færdig med at opføre herrens hus og kongens palads; og alt, hvad salomo havde sat sig for at udføre ved herrens hus og sit palads, havde han lykkeligt ført igennem. da lod herren sig til syne for salomo om natten og sagde til ham: "jeg har hørt din bøn og udvalgt mig dette sted til offersted. dersom jeg tillukker himmelen, så regnen udebliver, eller jeg opbyder græshopperne til at æde landet op, eller jeg sender pest i mit folk, og mit folk, som mit navn nævnes over, da ydmyger sig, beder og søger mit åsyn og vender om fra deres onde veje, så vil jeg høre det i himmelen og tilgive deres synd og læge deres land, nu skal mine øjne være åbne og mine ører lytte til bønner, der bedes på dette sted. og nu har jeg udvalgt og billiget dette hus, for at mit navn kan bo der til evig tid, og mine øjne og mit hjerte skal være der alle dage. hvis du nu vandrer for mit åsyn som din fader david, så du gør alt, hvad jeg har pålagt dig, og holder mine anordninger og løvbud, så vil jeg opretholde din kongetrone, som jeg tilsagde din fader david, da jeg sagde: en efterfølger skal aldrig fattes dig til at herske over israel. men hvis i vender eder bort og forlader mine anordninger og bud, som jeg har forelagt eder, og går hen og dyrker fremmede guder og tilbøder dem, så vil jeg rykke eder op fra mit land, som jeg gav eder; og dette hus, som jeg har belliget for mit navn, vil jeg forkaste fra mit åsyn og gøre det til spot og spe blandt alle folk, og dette hus, som var så ophøjet, over det skal enhver, som kommer der forbi, blive slået af rædsel. og når man siger: hvorfor har herren handlet således mod dette land og dette hus? skal der svares: fordi de forlod herren, deres fædres gud, som førte dem ud af ægypten, og holdt sig til andre guder, tilbød og dyrkede dem; derfor har herren

bragt al denne elendighed over dem!"

8

da de tyve år var omme, i hvilke salomo havde bygget på herrens hus og sit palads - også de byer, huram afstod til salomo, befæstede salomo og lod israeliterne bosætte sig i dem - drog salomo til hamat-zoba og indtog det. han befæstede også tadmor i ørkenen og alle de forrådsbyer, han byggede i hamat; ligeledes genopbyggede han øvre og nedre-bet-horon, så de blev fæstninger med mure, porte og portslåer, ligeledes ba'alat og alle salomos forrådsbyer, vognerne og rytterbyerne, og alt andet, som salomo fik lyst til at bygge i jerusalem, i libanon og i hele sit rige. alt, hvad der var tilbage af hetitterne, amoriterne, perizzitterne, hivviterne og jebusiterne, og som ikke hørte til israeliterne, deres efterkommere, som var tilbage efter dem i landet, og som israeliterne ikke havde tilintetgjort. dem udskrev salomo til hoveriarbejde, som det er den dag i dag. af israeliterne derimod gjorde salomo ingen til arbejdsstrælle for sig, men de var krigsfolk, hærførere og vognekæmpere hos ham og førere for hans stridsvogne og rytteri. tallet på kong salomos overfogeder var 250; de havde tilsyn med folkene. faraos datter flyttede salomo fra davidsbyen ind i det hus, han havde bygget til hende; thi han tænkte: "jeg vil ikke have en kvinde boende i kong david af israels palads, thi bellige er de steder, hvor herrens ark kommer." nu ofrede salomo brændofre til herren på herrens alter, som han havde bygget foran forhallen, idet han ofrede, som det efter moyses' bud hørte sig til hver enkelt dag, på sabbaterne, nymånedagene og højtidene tre gange om året, de usyrede brøds højtid, ugerens højtid og løvhytternes højtid. og efter den ordning, hans fader david havde truffet, satte han præsternes skifter til deres arbejde og leviterne til deres tjeneste, til at synge lovsangen og gå præsterne til hånd efter hver dags behov, ligeledes dørvogterne efter deres skifter til at holde vagt ved de enkelte porte; thi således var den guds mand davids bud. og man fraveg ikke i mindste måde kongens bud vedrørende præsterne og leviterne og skatkamrene. således fuldendtes hele salomos værk, fra den dag grundvolden lagdes til herrens hus, til salomo var færdig med herrens hus. ved den tid drog salomo til ezjongeber og elot ved edoms kyst; og huram sendte ham folk med skibe og befarene søfolk, der sammen med salomos folk sejlede til ofir, hvor de hentede 450 talenter guld, som de bragte kong salomo.

9

da dronningen af saba hørte salomos ry, kom hun, for at prøve ham med gåder, til jerusalem med et såre stort følge og med kameler, der har røgelse, guld i mængde og ædelsten. og da hun var kommet til salomo, talte hun til ham om alt, hvad der lå hende på hjerte. men salomo svarede på alle hendes spørgsmål, og intet som helst var skjult for salomo, han gav hende svar på alt. og da dronningen at saba så salomos visdom, huset, han havde bygget, maden på

hans bord, hans folks boliger, hans tjeneres optræden og deres klæder, hans mundskænke og deres klæder og brændofrene, han ofrede i herrens hus, var hun ude af sig selv; og hun sagde til kongen: "sandt var, hvad jeg i mit land hørte sige om dig og din visdom! jeg troede ikke, hvad der sagdes, før jeg kom og så det med egne øjne; og se, ikke engang det halve af din store visdom er mig fortalt, thi du overgår, hvad rygtet sagde mig om dig! lykkelige dine mænd, lykkelige dine folk, som altid er om dig og hører din visdom! lovet være herren din gud, som fandt behag i dig og satte dig på sin trone som konge for herren din gud. fordi din gud elsker israel og for at opretholde det evindeligt, satte han dig til konge over dem, til at øve ret og retfærdighed!" derpå gav hun kongen 120 guldtalenter, røgelse i store mængder og ædelsten; og aldrig har der siden været så megen røgelse i landet som den, dronningen af saba gav kong salomo. desuden bragte hurams og salomos folk, som hentede guld i ofir, alummimtræ og ædelsten; og af alummimtræet lod kongen lave rækværk til herrens hus og kongens palads, desuden citre og harper til sangerne; og mage dertil var ikke tidligere set i judas land. og kong salomo gav dronningen af saba alt, hvad hun ønskede og bad om, langt ud over hvad hun bragte til kongen. derpå vendte hun med sit følge tilbage til sit land. vægten af det guld, som i eet år indførtes af salomo, udgjorde 666 guldtalenter, deri ikke medregnet hvad der indkom i afgift fra de undertvungne folk og ved købmændenes handel og fra alle arabien konger og landets statholdere, som bragte salomo guld og sølv. kong salomo lod hamre 200 guldskjolde, hvert på 600 sekel guld, og 300 mindre guldskjolde, hvert på 300 sekel guld; dem lod kongen henlægge i libanonskovhuset. fremdeles lod kongen lave en stor, elfenbenstrone, overtrukket med lutret guld. tronen havde seks trin, og på dens ryg var der et latn af guld; på begge sider af sædet var der arme, og ved armene stod der to løver; tillige stod der tolv løver på de seks trin, seks på hver side. der er ikke lavet mage til trone i noget andet rige. alle kong salomos drikkekar var af guld og alle redskaber i libanonskovhuset af fint guld; sølv regnedes ikke for noget i kong salomos dage. kongen havde nemlig skibe, det sejlede på tarsis med hurams folk; og een gang hvertredje år kom tarsisskibene, ladet med guld, sølv, elfenben, aber og påfugle. kong salomo overgik alle jordens konger i rigdom og visdom. alle jordens konger søgte hen til salomo for at høre den visdom, gud havde lagt i hans hjerte; og alle bragte de gaver med: sølv- og guldsager, klæder, våben, røgelse, heste og muldyr; således gik det år efter år. salomo havde 4000 spand heste og vogne og 12000 ryttere; dem lagde han dels i vognbyerne, dels hos sig i jerusalem. han herskede over alle konger fra floden til filisternes land og ægyptens grænse. kongen bragte det dertil, at sølv i jerusalem var lige så almindeligt som sten, og cedertre lige så almindeligt som morbærfigentræ i lavlandet. der indførtes heste til salomo fra mizrajim og fra alle lande. salomos øvrige historie fra først til sidst findes optegnet i profeten natans krønike, siloniten ahijas profeti og seeren jedos syn om jeroboam, nebats søn. salomo herskede i

jerusalem over hele israel i fyrretyve år. derpå lagde salomo sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i sin fader davids by. og hans søn rehabeam blev konge i hans sted.

10

rehabeam begav sig til sikem, thi derhen var hele israel stævnet for at hylde ham som konge. men da jeroboam, nebats søn, der opholdt sig i ægypten, hvorhen han var flygtet for kong salomo, fik nys derom, vendte han hjem fra ægypten. man sendte da bud og lod ham kalde. og jeroboam kom. da sagde hele israel til rehabeam: "din fader lagde et hårdt åg på os, men lad os nu det hårde arbejde for os, som din fader krævede, og det tunge åg, han lagde på os, så vil vi tjene dig!" han svarede dem: "gå bort, bi tre dage og kom så til mig igen!" så gik folket. derpå rådførte kong rehabeam sig med de gamle, der havde stået i hans fader salomos tjeneste, dengang han levede, og spurgte dem: "hvad råder i mig til at svare dette folk?" de svarede: "hvis du i dag vil være venlig mod dette folk og føje dem og give dem gode ord, så vil de blive dine tjenere for bestandig!" men han fulgte ikke det råd, de gamle gav ham; derimod rådførte han sig med de unge, der var vokset op sammen med ham og stod i hans tjeneste, og spurgte dem: "hvad råder i os til at svare dette folk, som kræver af mig, at jeg skal lette dem det åg, min fader lagde på dem?" de unge, der var vokset op sammen med ham, sagde da til ham: "således skal du svare dette folk, som sagde til dig: 'din fader lagde et tungt åg på os, lad os det for os!' således skal du svare dem: min lillefinger er tykkere end min faders hofter! har derfor min fader lagt et tungt åg på eder, vil jeg gøre åget tungere; har min fader tugtet eder med svøber, vil jeg tugte eder med skorpioner!" da jeroboam og alt folket tredjedagen kom til rehabeam, som kongen havde sagt, gav han dem et hårdt svar, og uden at tage hensyn til de gamles råd sagde han efter de unges råd til dem: "har min fader lagt et tungt åg på eder, vil jeg gøre det tungere; har min fader tugtet eder med svøber, vil jeg tugte eder med skorpioner!" kongen hørte ikke på folket, thi gud føjede det således for at opfylde det ord, herren havde talt ved ahija fra silo til jeroboam, nebats søn. men da hele israel mærkede, at kongen ikke hørte på dem, gav folket kongen det svar: "hvad del har vi i david? vi har ingen lod i isaïs søn! til dine telte, israel! sorg nu, david, for dit eget hus!" derpå vendte israel tilbage til sine telte. men over de israeliter, der boede i judas byer, blev rehabeam konge. nu sendte kong rehabeam adoniram, der havde opsyn med hoveriarbejdet, ud til dem, men israeliterne stenede ham til døde. da steg kong rehabeam i største hast op på sin stridsvogn og flygtede til jerusalem. så brød israel med davids hus, og således er det den dag i dag.

11

da rehabeam var kommet til jerusalem, samlede han hele judas og benjamins hus, 180.000 udsøgte folk,

øvede krigere, til at føre krig med israel og vinde kongedømmet tilbage til rehabeam. men da kom herrens ord til den guds mand sjemaja således: "sig til judas konge rehabeam, salomos søn, og til hele israel i juda og benjamin: så siger herren: i må ikke drage op og kæmpe med eders brødre; vend hjem hver til sit, thi hvad her er sket, har jeg tilskikket!" da dødde herrens ord og vendte tilbage og drog ikke mod jeroboam. rehabeam boede så i jerusalem, og han befæstede flere byer i juda. således befæstede han betlehem, etam, tekoa, bet-zur, soko, adullam, gat, maresja, zif, adorajim, lakisj, azeka, zor'a, ajjalon og hebron, alle i juda og benjamin; og han gjorde fæstningerne stærke, indsatte befalingsmænd i dem og forsynede dem med forråd af levnedsmidler, olie og vin og hver enkelt by med skjolde og spyd og gjorde dem således meget stærke. præsterne og levitterne i hele israel kom alle vegne fra, hvor de boede, og stillede sig til hans tjeneste; thi levitterne forlod deres græsmarker og ejendom og begav sig til juda og jerusalem, fordi jeroboam og hans sønner afsatte dem fra stillingen som herrens præster, idet han indsatte sig præster for offerhøjene og bukketoldene og tyrekalvene, som han, havde ladet lave. og i følge med levitterne kom fra alle israels stammer de, hvis hjerte var vendt til at søge Herren, israels gud, til jerusalem for at ofre til Herren, deres fædres gud; og de styrkede juda rige og hævdede rehabeams, salomos søns, magt i et tidsrum af tre år. thi i tre år fulgte han davids og salomos veje. rehabeam ægtede mahalat; en datter af davids søn jerimot og abihajil, en datter af eliab, isajs søn. hun fødte ham sønnerne je'usj, sjemarja og zaham. senere ægtede han absaloms datter ma'aka, som fødte ham abija, attaj, ziza og sjelomit. rehabeam elskede absaloms datter ma'aka højere end sine andre hustruer og medhustruer; han havde nemlig atten hustruer og tresindstyve medhustruer og avlede otte og tyve sønner og tresindstyve døtre, og rehabeam satte ma'akas søn abija til overhoved, til fyrste blandt hans brødre; thi han havde i sinde at gøre ham til konge; og han fordelte klogelig alle sine sønner rundt i alle judas og benjamins landsdele og i alle de befæstede byer og gav dem rigeligt underhold og skaffede dem hustruer.

12

men da rehabeams kongedømme var grundfæstet og hans magt styrket, forlod han tillige med hele israel herrens lov. da drog i kong rehabeams femte regeringsår ægypterkongen sjsjak op imod jerusalem, fordi de havde været trolose mod Herren, med 1200 stridsvogne og 60.000 ryttere, og der var ikke tal på krigerne, der drog med ham fra ægypten, libyere, sukkijiter og ætiopere; og efter at have indtaget fæstningerne i juda drog han mod jerusalem. da kom profeten sjemaja til rehabeam og judas overster, som var tyet sammen i jerusalem for sjsjak, og sagde til dem: "så siger Herren: i har forladt mig, derfor har jeg også forladt eder og givet eder i sjsjaks hånd!" da ydmygede israels overster og kongen sig og sagde: "herren er retfærdig!" og da Herren så, at de havde ydmyget sig, kom herrens ord til sjemaja således: "de har ydmyget sig; derfor vil jeg ikke tilin-

tetgøre dem, men frelse dem om ikke længe, og min vrede skal ikke udgydes over jerusalem ved sjsjak; men de skal komme til at stå under ham og lære at kende forskellen mellem at tjene mig og at tjene hedningemagterne!" så drog sjsjak op mod jerusalem og tog skattene i herrens hus og i kongens palads; alt tog han, også de guldskjolde, salomo havde ladet lave. kong rehabeam lod da i stedet lave kobberskjolde og gav dem i forvaring hos hovedsmændene for livvagten, der holdt vagt ved indgangen til kongens palads; og hver gang kongen begav sig til herrens hus, kom livvagten og hentede dem, og bagefter bragte de dem tilbage til vagtstuen. men da han havde ydmyget sig, vendte herrens vrede sig fra ham, så han ikke helt tilintetgjorde ham; også i juda var forholdene gode. således styrkede kong rehabeam sin magt i jerusalem og blev ved at herske; thi rehabeam var en og fyrretve år gammel, da han blev konge, og han herskede sytten år i jerusalem, den by, Herren havde udvalgt af alle israels stammer for der at stedfæste sit navn. hans moder var en ammonitisk kvinde ved navn na'ama. han gjorde, hvad der var ondt, thi hans hjerte var ikke vendt til at søge Herren. rehabeams historie fra først til sidst står jo optegnet i profeten sjemajas og seeren tddos kronike. rehabeam og jeroboam lå i krig med hinanden hele tiden. så lagde rehabeam sig til hvile hos sine fædre og blev jordet i davidsbyen. og hans søn abija blev konge i hans sted.

13

i kong jerobeams attende regeringsår blev abija konge over juda. tre år herskede han i jerusalem. hans moder hed mikaja og var datter af uriel fra gibeaa. abija og jeroboam lå i krig med hinanden. abija åbnede krigen med en krigsdygtig hær, 400.000 udsøgte mænd, og jeroboam mødte ham med 800.000 udsøgte mænd, dygtige krigere, da stillede abija sig på bjerget zemarajim, der hører til efraims bjerge, og sagde: "hør mig, jeroboam og hele israel! burde i ikke vide, at Herren, israels gud, har givet david og hans efterkommere kongemagten over israel til evig tid ved en saltpagt? men jeroboam, nebats søn, davids søn salomos træl, rejste sig og gjorde oprør mod sin herre, og dårlige folk, niddinger, samlede sig om ham og bød rehabeam, salomos søn, trods; og rehabeam var ung og veg og kunde ikke hævde sig over for dem. og nu mener i at kunne hævde eder over for herrens kongedømme i davids efterkommeres hånd, fordi i er en stor hob og på eders side har de guldkalve, jeroboam lod lave eder til guder! har i ikke drevet herrens præster, arons sønner, og levitterne bort og skaffet eder præster på samme måde som hedningefolkene? enhver, der kommer med en ung tyr og syv vædre for at indsættes, bliver præst for guder, der ikke er guder! men vor gud er Herren, og vi har ikke forladt ham; de præster, der tjener Herren, er arons sønner og levitterne udfører den øvrige tjeneste; de antænder hver morgen og aften brændofre til Herren og vellugtende røgelse, lægger skuebrødene til rette på guldbordet og tænder guldlyses-tagen og dens lamper aften efter aften, thi vi holder Herren vor guds forskrifter, men i har forladt ham!

se, med os, i spidsen for os er gud og hans præster og alarmtromperne, med hvilke der skal blæses til kamp imod eder! israeliter, indlad eder ikke i kamp med herren, eders fædres gud, thi i får ikke lykken med eder!" jeroboam lod imidlertid bagholdet gøre en omgående bevægelse for at komme i ryggen på dem, og således havde judæerne hæren foran sig og bagholdet i ryggen. da judæerne vendte sig om og så, at angreb truede dem både forfra og bagfra, råbte de til herren, medens præsterne blæste i tromperne. så udstødte judæerne krigsskriget, og da judæerne udstødte krigsskriget, slog gud jeroboam og hele israel foran abija og juda. israeliterne flygtede for judæerne, og gud gav dem i deres hånd; og abija og hans folk tilføjede dem et stort nederlag, så der af israeliterne faldt 500.000 udsøgte krigere. således ydmygedes israeliterne den gang, men judæerne styrkedes, fordi de støttede sig til herren, deres fædres gud, og abija forfulgte jeroboam og fratog ham flere byer, betel med småbyer, jesjana med småbyer og efrajin med småbyer. jeroboam kom ikke til kræfter mere, så længe abija levede; og herren slog ham, så han døde. men abijas magt voksede. han ægtede fjorten hustruer og avlede to og tyve sønner og seksten døtre. hvad der ellers er at fortælle om abija, hans færd og ord, står jo optegnet i profeten iddos udlægning.

14

så lagde abija sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham i davidsbyen; og hans søn asa blev konge i hans sted. på hans tid havde landet fred i ti år. asa gjorde, hvad der var godt og ret i herren hans guds øjne. han fjernede de fremmede altre og offerhøjene, sønderbrød stenstøtterne og omhuggede asjerastøtterne og bød judæerne søge herren, deres fædres gud, og holde loven og budet, og han fjernede offerhøjene og solstøtterne fra alle judas byer, og landet havde fred, så længe han levede. han byggede fæstninger i juda, thi landet havde fred, og han havde ingen krig i de år, thi herren lod ham have ro. han sagde da til judæerne: "lad os befæste disse byer og omgive dem med mure og tårne, porte og portslåer, medens vi endnu har landet i vor magt, thi vi har søgt Herren vor gud; vi har søgt ham, og han har ladet os have ro til alle sider!" så byggede de, og lykken stod dem bi. asa havde en hær, af juda 300.000 væbnet med skjold og spyd, og af benjamin 280.000, der har småskjold og spændte buer, alle sammen dygtige krigere. men kusjiten zera drog ud imod dem med en hær på 1.000.000 mand og 300 stridsvogne. da han havde nået maresja, rykkede asa ud imod dem, og de stillede sig op til kamp i zefatadalen ved maresja. da råbte asa til herren sin gud: "herre, hos dig er der ingen forskel på at hjælpe den, der har megen kraft, og den, der ingen har; hjælp os, herre vor gud, thi til dig støtter vi os, og i dit navn er vi draget mod denne menneskemængde, herre, du er vor gud, mod dig kan intet menneske holde stand." da slog herren kusjiterne foran asa og judæerne, og kusjiterne tog flugten. asa og hans folk forfulgte dem til gerar, og alle kusjiterne faldt, ingen reddede livet, thi de knustes foran herren og hans hær. judæerne gjorde

et umådeligt bytte og indtog alle byerne i omegnen af gerar, thi en herrens rædsel var kommet over dem, og de plyndrede alle byerne, thi der var et stort bytte i dem; også indtog de teltene til kvæget og slæbte en mængde småkvæg og kameler med sig; så vendte de tilbage til jerusalem.

15

guds ånd kom over azarja, odeds søn, og han trådte frem for asa og sagde til ham: "hør mig, asa og hele juda og benjamin! herren er med eder, når i er med ham; og hvis i søger ham, lader han sig finde af eder, men forlader i ham, forlader han også eder! i lange tider var israel uden sand gud, uden præster til at vejlede og uden lov, men i sin trængsel omvendte det sig til herren, israels gud, og søgte ham, og han lod sig finde at dem. i de tider kunde ingen gå ud og ind i fred, thi der var vild rædsel over alle landes indbyggere; folk knustes mod folk, by mod by, thi gud bragte dem i vild rædsel med alle mulige trængsler. men i, vær frimodige og lad ikke hænderne synke, thi der er løn for eders gerning." da asa hørte de ord og den profeti, tog han mod til sig og fjernede de væmmelige guder fra hele judas og benjamins land og fra de byer, han havde indtaget i efraims bjerge; og han byggede på ny herrens alter foran herrens forhal. så samlede han hele juda og benjamin og de folk fra efraim, manasse og simeon, der boede som fremmede hos dem; thi en mængde israeliter var gået over til ham, da de så, at herren hans gud var med ham. de samledes i jerusalem i den tredje måned i asas femtende regeringsår og ofrede den dag herren ofre af byttet, de havde medbragt, 700 stykker hornkvæg og 7000 stykker småkvæg. derpå sluttede de en pagt om at søge herren, deres fædres gud, af hele deres hjerte og hele deres sjæl; og enhver, der ikke søgte herren, israels gud, skulde lide døden, være sig lille eller stor, mand eller kvinde. det tilsvor de herren med høj røst under jubel og til trompeters og horns klang, og hele juda glædede sig over den ed, thi de svor af hele deres hjerte og søgte ham af hele deres vilje; og han lod sig finde af dem og lod dem få ro til alle sider. kong asa fratog endog sin moder ma'aka værdigheden som herskerinde, fordi hun havde ladet lave et skændselsbillede til ære for asjera; asa lod hendes skændselsbillede nedbryde, sonderknuse og brænde i kedrons dal. vel forsvandt offerhøjene ikke af israel, men alligevel var asas hjerte helt med herren, så længe han levede. og han bragte sin faders og sine egne helliggaver ind i guds hus, sølv, guld og forskellige kar. der var ikke krige før efter asas fem og tredivte regeringsår.

16

men i asas seks og tredivte regeringsår drog kong ba'sja af israel op imod juda og befæstede rama for at hindre, at nogen af kong asa af judas folk drog ud og ind. da tog asa sølv og guld ud af skatkamrene i herrens hus og i kongens palads og sendte det til kong benhadad af aram, som boede i darmaskus, idet han

lod sige: "der består en pagt mellem mig og dig og mellem min fader og din fader; her sender jeg dig en gave af sølv og guld; bryd derfor din pagt med kong ba'sja af israel, så at han nødes til at drage bort fra mig!" benhadad gik ind på kong asas forslag og sendte sine hærførere mod israels byer og indtog ijjon, dan, abel-majim og forrådsbusene i naftalis byer. da ba'sja hørte det, opgav han at befæste rama og standsede arbejdet. men kong asa tog hele juda til at føre stenene og træværket, som ba'sja havde brugt ved befæstningen af rama, bort, og han befæstede dermed geba og mizpa. på den tid kom seeren hanani til kong asa af juda og sagde til ham: "fordi du søgte støtte hos aramærkongen og ikke hos herren din gud, skal aramærkongens hær slippe dig af hænde! var ikke kusjiterne og libyerne en vældig hær med en vældig mængde vogne og ryttere? men da du søgte støtte hos herren, gav han dem i din hånd! thi herrens øjne skuer omkring på hele jorden, og han viser sig stærk til at hjælpe dem, hvis hjerte er helt med ham. i denne sag har du handlet som en dåre; thi fra nu af skal du altid ligge i krig!" men asa blev fortørnet på seeren og satte ham i huset med blokken, thi han var blevet vred på ham derfor. asa for også hårdt frem mod nogle af folket på den tid. asas historie fra først til sidst står jo optegnet i bogen om judas og israels konger. i sit ni og tredivte regeringsår fik asa en sygdom i fødderne, og sygdommen blev meget alvorlig. heller ikke under sin sygdom søgte han dog herren, men lægerne. så lagde asa sig til hvile bos sine fædre og døde i sit een og fyrretvende regeringsår. man jordede ham i en grav, han havde ladet sig udhugge i davidsbyen, og lagde ham på et leje, som man havde fyldt med vellugtende urter og stoffer, tillavet som salve, og tændte et vældigt bål til hans ære.

17

hans søn josafat blev konge i hans sted. han styrkede sin stilling over for israel ved at lægge besætning i alle judas befæstede byer og indsatte fogeder i judas land og de efraimitiske byer, hans fader asa havde indtaget. og herren var med josafat, thi han vandrede de veje, hans fader david til at begynde med havde vandret, og søgte ikke hen til ba'alerne, men til sin faders gud og fulgte hans bud og gjorde ikke som israel. derfor grundfæstede herren kongedømmet i hans hånd; og hele juda bragte josafat gaver, så han vandt stor rigdom og ære. da voksede hans mod til at vandre på herrens veje, så han også udryddede offerhøjene og asjerastøtterne i juda. i sit tredje regeringsår sendte han sine øverster benhajil, obadja, zekarja, netan'el og mikha ud for at undevisse i judas byer, ledsaget af levitterne sjemaja, netanja, zebadja, asa'el, sjemiramot, jonatan, adonija, tobija og tob-adonija, levitterne, og præsterne elisjama og joram. de havde herrens lovbog med sig og undeviste i juda, og de drog rundt i alle judas byer og undeviste folket. en herrens rædsel kom over alle lande og riger rundt om juda, så de ikke indlod sig i krig med josafat. fra frilisterne kom der folk, som bragte josafat gaver og svarede sølv i skat; også araberne bragte ham småkvæg, 7700 vædre og 7700 bukke. således

gik det stadig fremad for josafat, så han til sidst fik meget stor magt; og han byggede borge og forrådsbyer i juda, og han havde store forråd i judas byer og krigsfolk, dygtige krigere i jerusalem. her følger en fortægnelse over dem efter deres fædrenehuse. til juda hørte følgende tusindførere: øverst adna med 300.000 dygtige krigere; ved siden af ham øverst johanen med 280.000 mand; ved siden af ham amasja, zikris søn, der frivilligt gav sig i herrens tjeneste, med 200.000 dygtige krigere; fra benjamin var eljada, en dygtig koger, med 200.000 mand, væbnet med bue og skjold; ved siden af ham jozabad med 80.000 vel rustede mand. disse stod i kongens tjeneste, og dertil kom de, som kongen havde lagt i de befæstede byer hele juda over.

18

da josafat havde vundet stor rigdom og hæder, besvøgrede han sig med akab. efter nogle års forlob drog han ned til akab i samaria, og akab lod slagte en mængde småkvæg og hornkvæg til ham og folkene, han havde med sig; og så overtalte han ham til at drage op mod ramot i gilead. kong akab af israel sagde nemlig til kong josafat af juda: "vil du drage med mig mod ramot i gilead?" han svarede ham: "jeg som du, mit folk som dit, jeg går med i krigen." josafat sagde fremdeles til israels konge: "spørg dog først om, hvad herren siger!" da lod israels konge profeterne kalde sammen, 400 mand, og spurgte dem: "skal jeg drage i krig mod ramot i gilead, eller skal jeg lade være?" de svarede: "drag derop, så vil gud give det i kongens hånd!" men josafat spurgte: "er her ikke endnu en af herrens profeter, vi kan spørge?" israels konge svarede: "her er endnu en mand, ved hvem vi kan rådspørge herren; men jeg hader ham, fordi han aldrig spår mig godt, men altid ondt; det er mika, jimmilas søn." men josafat sagde: "således må kongen ikke tale!" da kaldte israels konge på en hofmand og sagde: "hent hurtigt mika, jimmilas søn!" imidlertid sad israels konge og kong josafat af juda, iført deres skrud, hver på sin trone i samarias portåbning, og alle profeterne spåede foran dem. da lavede zidkija, kena'anas søn, sig horn af jern og sagde: "så siger herren: med sådanne skal du støde aramæerne ned, til de er tilintetgjort!" og alle profeterne spåede det samme og sagde: "drag op mod ramot i gilead, så skal lykken følge dig, og herren vil give det i kongens hånd!" men budet der var gået efter mika, sagde til ham: "se, profeterne har alle som een givet kongen gunstigt svar. tal du nu som de og giv gunstigt svar!" men mika svarede: "så sandt herren lever: hvad min gud siger, det vil jeg tale!" da han kom til kongen, spurgte denne ham: "mika, skal vi drage i krig mod ramot i gilead, eller skal vi lade være?" da svarede han: "drag derop, så skal lykken følge eder, og de skal gives i eders hånd!" men kongen sagde til ham: "hvor mange gange skal jeg besværges dig, at du ikke siger mig andet end sandheden i herrens navn?" da sagde han: "jeg så hele israel spredt på bjergene som en hjord uden hyrde; og herren sagde: de folk har ingen herre, lad dem vende tilbage i fred, hver til sit!" israels konge sagde da til josafat: "sagde jeg dig ikke, at han aldrig spår mig godt, men kun

ondt!" da sagde mika: "så hør da herrens ord! jeg så herren sidde på sin trone og hele himmelens hær stå til højre og venstre for ham; og herren sagde: hvem vil dåre kong akab af israel, så han drager op og falder ved ramot i gilead? en sagde nu et, en anden et andet; men så trådte en ånd frem og stillede sig foran herren og sagde: jeg vil dåre ham! herren spurgte ham: hvorledes? han svarede: jeg vil gå hen og blive en løgnens ånd i alle hans profeters mund! da sagde herren: ja, du kan dåre ham; gå hen og gør det! se, således har herren lagt en løgnens ånd i disse dine profeters mund, thi herren har ondt i sinde imod dig!" da trådte zidkija, kena'anas søn, frem og slog mika på kinden og sagde: "ad hvilken vej skulde herrens ånd have forladt mig for at tale til dig?" men mika sagde: "det skal du få at see, den dag du flygter fra kammer til kammer for at skjule dig!" så sagde israels konge: "tag mika og bring ham til amon, byens øverste, og kongesønnen joasj og sig: således siger kongen: kast denne mand i fængsel og sæt ham på trængselsbrød og trængselsvand, indtil jeg kommer uskadt tilbage!" men mika sagde: "kommer du uskadt tilbage, så har herren ikke talet ved mig!" og han sagde: "hør, alle i folkeslag!" så drog israels konge og kong josafat af juda op mod ramot i gilead. og israels konge sagde til josafat: "jeg vil forklæde mig, før jeg drager i kampen; men tag du dine egne klæder på!" og israels konge forklædte sig, og så drog de i kampen. men arams konger havde ffivet sine vognstyrere den befaling: "i må ikke angribe nogen, være sig høj eller lav, uden israels konge alene." da nu vognstyrerne fik øje på josafat, tænkte de: "det er sikkert israels konge!" og de rettede deres angreb mod ham fra alle sider. da gav josafat sig til at, råbe, og herren frelst ham, idet gud lodkede dem bort fra ham; og da vognstyrerne opdagede, at det ikke var israels konge, trak de sig bort fra ham. men en mand, der skød en pil af på lykke og fromme, ramte israels konge mellem remmene og brynjen. da sagde han til sin vognstyrer: "vend og før mig ud af slaget, thi jeg er såret!" men kampen blev hårdere og hårdere den dag, og israels konge holdt sig oprejst i sin vogn over for aramæerne til aften; men da solen gik ned, døde han.

19

kong josafat af juda derimod vendte uskadt hjem igen til sit palads i jerusalem. da trådte seeren jehu, hananis søn, frem for ham, og han sagde til kong josafat: "skal man hjælpe de ugudelige? elsker du dem, der hader herren? for den sags skyld er herrens vrede over dig! noget godt er der dog hos dig, thi du har udryddet asjererne af landet, og du har vendt dit hjerte til at søge gud." josafat blev nu i jerusalem, så drog han atter ud blandt folket fra be'ersjeba til efraims bjerge og førte dem tilbage til herren, deres fædres gud, og han indsatte dommere i landet i hver enkelt af de befæstede byer i juda. og han sagde til dommerne: "se til, hvad i gør, thi det er ikke for mennesker, men for herren, i fælder dom, og han er hos eder, når i afsiger hendelser. derfor være herrens frygt over eder! vær varsomme med, hvad i foretager eder, thi hos herren vor gud

er der hverken uret eller personsanseelse, ej heller tager han imod bestikkelser!" også i jerusalem indsatte josafat nogle af levitterne, præsterne og overhovederne for israels fædrenehuse til at dømme i herrens sager og i stridigheder mellem jerusalems indbyggere. og han bød dem: "således skal i gøre i herrens frygt, i sanddruhed og med redeligt hjerte: hver gang der forelægges eder en retssag af eders brødre, der bor i deres byer, hvad enten det drejer sig om blodskyld eller om love, anordninger og lovbud, skal i hjælpe dem til rette, at de ikke skal pådrage sig skyld forherren, så der kommer vrede over eder og eders brødre; gør således for ikke at pådrage eder skyld. i alle herrens sager skal ypperstepræsten amaria være eders foresatte, i alle kongens sager zebadja, jisjmaels søn, fyrsten i judas hus; og levitterne står eder til tjeneste som retsskrivere. gå nu frimodigt til værket, herren vil være med enhver, der gør sin pligt."

20

siden hændte det sig, at moabiterne og ammoniterne sammen med folk fra maon drog i krig mod josafat. og man kom og bragte josafat den efterretning: "en vældig menneskemængde rykker frem imod dig fra egnene binsides havet), fra edom, og de står allerede i hazazon-tamar (det er en-gedi)" da grebes josafat af frygt, og han vendte sig til herren og søgte ham og lod en faste udråde i bele juda. så samlede judeerne for at søge hjælp hos herren; også fra alle judas byer kom de for at søge herren. men josafat trådte frem i judas og jerusalems forsamling i herrens hus foran den nye forgård og sagde: "herre, vore fædres gud! er du ikke gud i himmelen, er det ikke dig, der hersker over alle hedningerigerne? i din hånd er kraft og styrke, og mod dig kan ingen holde stand! var det ikke dig, vor gud, der drev dette lands indbyggere bort foran dit folk israel og gav din ven abrahams efterkommere det for evigt? og de bosatte sig der og byggede dig der en helligdom for dit navn, idet de sagde: hvis ulykke rammer os, sværd, straffedom, pest eller hungersnød, vil vi træde frem foran dette hus og for dit åsyn, thi dit navn bor i dette hus, og råbe til dig om hjælp i vor nød, og du vil høre det og frelse os! se nu, hvorledes ammoniterne og moabiterne og de fra se'irs bjerge, hvem du ikke tillod israelitterne at angribe, da de kom fra ægypten, tværtimod holdt de sig tilbage fra dem og tilintetgjorde dem ikke, se nu, hvorledes de gengælder os det med at komme for at drive os bort fra din ejendom, som du gav os i eje! vor gud, vil du ikke holde dom over dem? thi vi er afmægtige over for denne vældige menneskemængde, som kommer over os; vi ved ikke, hvad vi skal gøre, men vore øjne er vendt til dig!" medens nu alle judæerne stod for herrens åsyn med deres familier, kvinder og børn, kom herrens ånd midt i forsamlingen over leviten jahaziel, en søn af zekarja, en søn af benaja, en søn af je'iel, en søn af mattanja, af asafs sønner, og han sagde: "lyt til, alle i judæere, jerusalems indbyggere og kong josafat!" så siger herren til eder: frygt ikke og forfærdes ikke for denne vældige menneskemængde, thi kampen er ikke eders, men guds! drag i morgen ned imod dem; se, de er ved at stige op ad vejen ved

hazziz, og I vil træffe dem ved enden af dalen østen for jeruſuls ørken. det er ikke eder, der ſkal kæmpe her; ſtil eder op og bliv ſtående, ſå ſkal I ſe, hvorledes herren frelſer eder, i judæere og jeruſulems indbyggere! frygt ikke og forfærdes ikke, men drag i morgen imod dem, og herren vil være med eder!" da bøjede joſafat ſig med anſigtet til jorden, og alle judæerne og jeruſulems indbyggere faldt ned for herren og tilbad ham; men leviterne af keh'atiternes og koraithernes ſønner ſtod op for at lovpriſe herren, iſraels gud, med vældig roſt. tidligt næſte morgen drog de ud til tekoas ørken; og medens de drog ud, ſtod joſafat og ſagde: "hør mig, i judæere og jeruſulems indbyggere! tro på herren eders gud, og I ſkal blive boende, tro på hans profeter, og lykken ſkal følge eder!" og efter at have rådført ſig med folket opſtillede han ſangere til med ordene "lov herren, thi hans miſkundhed varer evindeligt!" at lovpriſe herren i helligt ſkrud, medens de drog frem foran de væbnede. og i ſamme ſtund de begyndte med jubelråb og lovsang, lod herren et baghold komme over ammoniterne, moabiterne og dem fra ſe'irs bjerge, der rykkede frem mod juda, ſå de blev slået. ammoniterne og moabiterne angreb dem, der boede i ſe'irs bjerge, og lagde band på dem og tilintetgjorde dem, og da de var færdige med dem fra ſe'ir, gav de ſig til at udrydde hverandre. da ſå judæerne kom op på varden, hvorfra man ſer ud over ørkenen, og vendte blikket mod menneskemængden, ſe, da lå deres døde kroppe på jorden, ingen var undsluppet. ſå kom joſafat og hans folk hen for at udplynre dem, og de fandt en mængde kvæg, gods, klæder og koſtbare ting. de røvede ſå meget, at de ikke kunde ſlæbe det bort, og brugte tre dage til at plyndre; ſå meget var der. den fjerde dag ſamledes de i berakadalen, thi der lovpriſte de herren, og derfor kaldte man ſtedet berakadalen, ſom det hedder den dag i dag. derpå vendte alle folkene fra juda og jeruſalem med joſafat i ſpidsen om og drog tilbage til jeruſalem med glæde, thi herren havde bragt dem glæde over deres fjender; og med harper, citre og trompeter kom de til jeruſalem, til herrens hus. men en guds rædsel kom over alle lande og riger, da de hørte, at herren havde kæmpet mod iſraels fjender. ſåledes fik joſafats rige fred, og hans gud ſkaffede ham ro til alle ſider. joſafat var fem og tredive år gammel, da han blev konge over juda, og han herskede fem og tyve år i jeruſalem. hans moder hed azuba og var datter af ſijilhi. han vandrede i ſin fader aſas ſpor og veg ikke derfra, idet han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne. kun blev offerhøjene ikke fjernet, og folket vendte endnu ikke hjertet til deres fædres gud. hvad der ellers er at fortælle om joſafat fra førſt til ſidſt, ſtår jo optegnet i jehuſ, hananias ſønſ, krøniker, ſom er optaget i bogen om iſraels konger. ſenere ſlog kong joſafat af juda ſig ſammen med kong ahazja af iſrael, der var ugudeligt i al ſin færd; han ſlog ſig ſammen med ham om at bygge ſkibe, der ſkulde ſejle til tarſis. de byggede ſkibe i ezjongeber. men eliezzer, do-davahus ſøn, fra maresja profeterede mod joſafat og ſagde: "fordi du har slået dig ſammen med ahazja, vil herren gøre dit værk til intet!" og ſkibene gik under og nåede ikke tarſis.

ſå lagde joſafat ſig nu til hvile hos ſine fædre og blev jordet hos ſine fædre i davidsbyen; og hans ſøn joram blev konge i hans ſted. han havde nogle brødre, ſønner af joſafat: azarja, jehiel, zekarja, azarjahu, mikael og ſjefatja, alle ſønner af kong joſafat af juda. deres fader havde givet dem ſtore gaver, ſølv, guld og koſtbarheder tillige med beſtåede byer i juda, men joram havde han givet kongedømmet, fordi han var den førſtefødt. men da joram havde overtaget ſin faders rige og ſtyrket ſin magt, lod han alle ſine brødre dræbe med ſværd tillige med nogle af iſraels øverſter. joram var fo og tredive år gammel, da han blev konge, og han herskede otte år i jeruſalem. han vandrede i iſraels kongers ſpor ligesom akabs hus, thi han havde en datter af akab til hustru, og han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne. dog vilde herren ikke tilintetgøre davids ſlægt for den pagts ſkyld, han havde ſluttet med david, og efter det løfte, han havde givet, at han altid ſkulde have en lampe for hans åſyn. i hans dage rev edomiterne ſig løs fra judas overherredømme og valgte ſig en konge. da drog joram over til za'ir med alle ſine ſtridsvogne. og han ſtod op om natten, og ſammen med vogntyrerne ſlog han ſig igennem edoms rækker, der havde omringet ham. ſåledes rev edom ſig løs fra judas overherredømme, og ſåledes er det den dag i dag. på ſamme tid rev ogſå libna ſig løs fra hans overherredømme, fordi han forlod herren, ſine fædres gud. ogſå han rejſte offerhøje i judas byer og forledte jeruſulems indbyggere til at bole og juda til at falde fra. da kom der et brev fra profeten elias til ham, og deri ſtod: "ſå ſiger herren, din fader davids gud: fordi du ikke har vandret i din fader joſafats og kong aſa af judas ſpor, men i iſraels kongers ſpor og forledt juda og jeruſulems indbyggere til at bole, ligesom akabs hus gjorde, og tilmed dræbt dine brødre, din faders hus, der var bedre end du ſelv, ſe, derfor vil herren nu ramme dit folk, dine ſønner, dine huſtruer og alt, hvad du ejer, med et tungt ſlag. og ſelv ſkal du falde i en hård ſygdom og blive ſyg i dine indvolde, ſå at indvoldene nogen tid efter ſkal træde ud ſom følge af ſygdommen!" ſå æggede herren filiſterne og araberne, der var naboer til kuſjiterne, imod joram, og de drog opmod juda trængte ind og røvede alle kongens ejendele, ſom fandtes i hans palads, ogſå hans ſønner og huſtruer, ſå der ikke levnedes ham nogen ſøn undtagen joahaz, den yngſte af hans ſønner. og efter alt dette ſlog herren ham ind og uheldredelig ſygdom i hans indvolde. nogen tid efter, da to år var gået, trådte indvoldene ud ſom følge af ſygdommen, og han døde under hårde lidelſer. hans folk tændte intet bål til ære for ham ſom for hans fædre. han var to og tredive år gammel, da han blev konge, og han herskede otte år i jeruſalem. han gik bort uden at ſavnes. man jordede ham i davidsbyen, dog ikke i kongegravene.

derpå gjorde jeruſulems indbyggere hans yngſte ſøn ahazja til konge i hans ſted, thi de ældre var dræbt af røverskaren, der brød ind i lejren ſammen med

araberne. således blev ahazja, jorams søn, konge i juda. ahazja var to og fyrretyve år gammel, da han blev konge, og han herskede eet år i jerusalem. hans moder hed atalja og var datter af omri. også han vandrede i akabs hus's spor, thi hans moder forledte ham til ugudelighed ved sine råd. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ligesom akabs hus, thi efter faderens død blev de hans rådgivere, og det blev hans fordærv. det var også efter deres råd, han sammen med akabs søn, kong joram af israel, drog i krig mod kong hazael af aram ved ramot i gilead. men aramæerne sårede joram. så vendte joram tilbage for i jizre'el at søge helbredelse for de sår, man havde tilføjet ham ved rama, da han kæmpede med kong hazael af aram; og jorams søn, kong ahazja af juda, drog ned for at se til joram, akabs søn, i jizre'el, fordi han lå syg. men til ahazjas undergang var det tilskikket af gud, at han skulde komme til joram; thi da han var kommet derhen, gik han med joram ud til jehu, nimsijs søn, som herren havde salvet til at udrydde akabs hus. og da jehu fuldbyrdede dommen over akabs hus, traf han på judas øverste og ahazjas brodersønner, der var i ahazjas tjeneste, og dræbte dem; derpå lod han ahazja eftersøge, og man fangede ham, medens han holdt sig skjult i samaria, og bragte ham til jehu, der lod ham dræbe. så jordede de ham, thi de sagde: "han var dog en søn af josafat, der søgte herren af hele sit hjerte." men af ahazjas hus var ingen stærk nok til at tage magten. da atalja, ahazjas moder, fik at vide, at hendes søn var død, tog hun sig for at udrydde hele den kongelige slægt af judas hus. men kongens datter josjab'at tog ahazjas søn joas og fik ham hemmeligt af vejen, så han ikke var imellem kongesønnerne, der blev dræbt, og hun gemte ham og hans amme i sengekammeret. således holdt josjab'at, kong jorams datter, præsten jojadas hustru, der jo var søster til ahazja, ham skjult for atalja, så hun ikke fik ham dræbt; og han var i seks år skjult hos dem i herrens hus, medens atalja herskede i landet.

23

men i det syvende år tog jojada mod til sig og indgik pagt med hundredførerne azarja, jerhams søn, jisjmael, johanans søn, azarja, obeds søn, ma'aseja, adajas søn, og elisafat, zikris søn. de drog juda rundt og samlede leviterne fra alle judas byer og overhovederne for israels fædrenehuse, og de kom så til jerusalem. så sluttede hele forsamlngen i guds hus en pagt med kongen. og jojada sagde til dem: "se, kongesønnen skal være konge efter det løfte, herren har givet om davids sønner! og således skal i gøre: den tredjedel af eder præster og leviter, der rykker ind om sabbaten, skal tjene som dørvogtere; den anden tredjedel skal besætte kongens palads og den tredje jesodporten, medens alt folket skal besætte forgården et i herrens hus. men ingen må betræde herrens hus undtagen præsterne og de leviter, der gør tjeneste; de må gå derind, thi de er hellige; men hele folket skal holde sig herrens forskrift efterrettelig. så skal leviterne, alle med våben i hånd, slutte kreds om kongen, og enhver, der nærmer sig templet, skal dræbes. således skal i være om kongen, når han

går ind, og når han går ud." leviterne og alle judæerne gjorde alt, hvad præsten jojada havde påbudt, idet de tog hver sine folk, både dem, der rykkede ud, og dem, der rykkede ind om sabbaten, thi præsten jojada gav ikke skifterne orlov. og præsten jojada gav hundredførerne spydene og de små og store skjolde, som havde tilhørt kong david og var i guds hus. derpå opstillede han alt folket, alle med spyd i hånd, fra templets sydside til nordsiden, hen til alteret og derfra igen hen til templet, rundt om kongen. så førte de kongesønnen ud, satte kronen og vidnesbyrdet på ham; derefter udråbte de ham til konge, og jojada og hans sønner salvede ham og råbte: "kongen leve!" da atalja hørte larmen af folket, som løb og jublede for kongen, gik hun hen til folket i herrens hus, og der så hun kongen stå på sin plads ved indgangen og øverstene og trompetblæserne ved siden af, medens alt folket fra landet jublede og blæste i trompeterne, og sangerne med deres instrumenter ledede lovsangen. da sønderrev atalja sine klæder og råbte: "forræderi, forræderi!" men præsten jojada bød hundredførerne, hærens befalingsmænd: "før hende uden for forgårdene og hug enhver ned, der følger hende, thi - sagde præsten - i må ikke dræbe hende i herrens hus!" så greb de hende, og da hun ad hesteporten var kommet til kongens palads, dræbte de hende der. men jojada sluttede pagt mellem sig og hele folket og kongen om, at de skulde være herrens folk. og alt folket begav sig til ba'als hus og nedbrød det; altrene og billederne huggede de i stykker, og ba'als præst mattan dræbte deforan altrene. derpå satte jojada vagtposter ved herrens hus under ledelse af præsterne og leviterne, som david havde tildelt herrens hus, for at de skulde bringe herren brændofre, som det er foreskrevet i mose lov, under jubel og sang efter davids anordning; og han opstillede dørvogterne ved herrens hus's porte, for at ingen, der i nogen måde var uren, skulde gå derind; og han tog hundredførerne og stormændene og folkets overordnede og alt folket fra landet og førte kongen ned fra herrens hus; de gik igen nem øvreporten til kongens palads og satte kongen på kongetronen. da glædede alt folket fra landet sig, og byen holdt sig rolig. men atalja huggede de ned.

24

joas var syv år gammel da han blev konge og han herskede i fyrretyve år i jerusalem. hans moder hed zibja og var fra be'ersjeba. joas gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, så længe præsten jojada levede. jojada tog ham to hustruer, og han avlede sønner og døtre. siden kom joas i tanker om at udbedre herrens hus. han samlede derfor præsterne og leviterne og sagde til dem: "drag ud til judas byer og saml penge ind i hele israel til at istandsætte eders guds hus år efter år; men i må skynde eder!" leviterne skyndte sig dog ikke. så lod kongen ypperstepræsten jojada kalde og sagde til ham: "hvorfør har du ikke holdt øje med, at leviterne i juda og jerusalem indsamler den afgift, herrens tjener moses pålagde israels forsamlng til vidnesbyrds telt? thi den ugudelige atalja og hendes sønner har ødelagt guds hus og oven i købet brugt helliggaverne i herrens hus til ba'alerne."

på kongens bud lavede man så en kiste og satte den uden for porten til herrens hus; og det kundgjordes i juda og jerusaleem, at den afgift, moyses havde pålagt israeliterne i ørkenen, skulde udredes til herren. alle øversterne og hele folket bragte da afgiften med glæde og lagde den i kisten, til den var fuld; og hver gang kisten af levitterne blev bragt til de kongelige tilsynsmænd, når de så, at der var mange penge, kom kongens skriver og ypperstepræstens tilsynsmand og tømte kisten; og så tog de og satte den på plads igen. således gjorde de gang på gang, og de samlede en mængde penge. og kongen og jojada gav pengene til dem, der stod for arbejdet ved herrens hus, og de lejede stenhuggere og tømmere til at udbedre herrens hus og derhos jern og kobbersmede til at istandsætte herrens hus. og de, der stod for arbejdet, tog fat, og istandsættelsesarbejdet skred frem under deres hænder, og de byggede guds hus op efter de opgivne mål og satte det i god stand. da de var færdige, bragte de resten af pengene til kongen og jojada, og for dem lod han lave redskaber til herrens hus, redskaber til tjenesten og ofrene, kander og kar af guld og sølv. og de ufrede stadig brændofre i herrens hus, så længe jojada levede. men jojada blev gammel og mæt af dage og døde; han var ved sin død 130 år gammel. man jordede ham i davidsbyen hos kongerne, fordi han havde gjort sig fortjent af israel og over for gud og hans hus. men efter jojadas død kom judas øverst og kastede sig ned for kongen. da hørte kongen dem villig, og de forlod herren, deres fædres guds hus og dyrkede asjererne og gudebillederne. og der kom vrede over juda og jerusaleem for denne deres synds skyld. så sendte han profeter iblandt dem for at omvende dem til herren, og de advarede dem, men de hørte ikke. men guds ånd iførte sig zekarja, præsten jojadas søn, og han trådte frem for folket og sagde til dem: "så siger gud: hvorfor overtræder i herrens bud så lykken viger fra eder? fordi i har forladt herren, har han forladt eder!" men de sammensvor sig imod ham og stenede ham på kongens bud i forgården til herrens hus; kong joas kom ikke den kærlighed i hu, hans fader jojada havde vist ham, men lod sønnen dræbe, men da han døde, råbte han: "herren ser og straffer!" ved jævndøgnstide drog aramaernes hær imod kongen, og de trængte ind i juda og jerusaleem og udryddede alle øverst af folket og sendte alt byttet, de tog fra dem. til kongen af darmaskus. skønt aramaernes hær kom i et ringe tal, gav herren en såre stor hær i deres hånd, fordi de havde forladt herren, deres fædres gud; således fuldbyrdede de dommen over joas. og da de drog bort fra ham - de forlod ham nemlig i hårde lidelser - stiftede hans folk en sammensærgelse imod ham til straf for mordet på præsten jojadas søn og dræbte ham i hans seng. således døde han, og man jordede ham i davidsbyen, dog ikke i kongegravene. de sammensvorne var zakar, en søn af ammoniterkvinden sjim'at. og joza-had, en søn af moabiterkvinden sjimrit. hans sønners navne, de mange profetiske udsagn imod ham og hans grundige udbedring af guds, hus står jo optegnet i udlægningen til kongernes bog. hans søn amazja blev konge i hans sted.

amazja var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede ni og tyve år i jerusaleem. hans moder hed jechoaddan og var fra jerusaleem. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, dog ikke med et helt hjerte. da han havde sikret sig magten, lod han dem af sine folk dræbe, der havde dræbt hans fader kongen, men deres børn lod han ikke ihjelslå, i henhold til hvad der står skrevet i moyses' lovebog, hvor herren påbyder: "fædre skal ikke lide døden for børns skyld, og børn skal ikke lide døden for fædres skyld. men enhver skal lide døden for sin egen synd." amazja samlede judæerne og opstillede dem efter fædrenehuse under tusind- og hundredførrerne, hele juda og benjamin, og da han mnonstrede dem fra tyveårsalderen og opefter, fandt han, at de udgjorde 300.000 udvalgte folk, øvede krigere, der har skjold og spyd. dertil lejede han i israel 100.000 dygtige krigere for 100 sølvtalenter. men en guds mand kom til ham og sagde: "israels hær må ikke følge dig, konge, thi herren er ikke med israel, ikke med nogen af efraimiterne; og hvis du mener, at du kan vinde styrke på den måde, vil gud bringe dig til fald for fjenden, thi hos gud er der kraft til at hjælpe og til at bringe til fald!" amazja spurgte den guds mand: "hvad så med de 100 sølvtalenter, jeg gav de israelitiske krigsfolk?" og den guds mand svarede: "herren kan give dig langt mere end det!" da udskilte amazja de krigsfolk, der var kommet til ham fra efraim, og lod dem drage hjem; men deres vrede blussede heftigt op mod juda, og de vendte hjem i frysende vrede. amazja tog nu mod til sig og førte sine krigere til salt-dalen og nedhuggede 10.000 af se'iriterne; desuden tog judæerne 10.000 levende til fange; dem førte de op på klippens top og styrtede dem ned derfra, så de alle knustes. men de krigsfolk, amazja havde sendt hjem, så de ikke kom til at følge ham i krigen, faldt ind i judas byer fra samaria til bet-horon, huggede 3.000 af indbyggerne ned og gjorde stort bytte. da amazja kom hjem fra sejren over edomiterne, havde han se'iriternes guder med, og han opstillede dem som sine guder, tilbad dem og tændte offerild for dem. da blussede herrens vrede op mod amazja, og han sendte en profet til ham, og denne sagde til ham: "hvorfor søger du dette folks guder, som ikke kunde frelse deres folk af din hånd?" men da han talte således, sagde kongen til ham: "har man gjort dig til kongens rådgiver? hold inde, ellers bliver du slået ihjel!" da holdt profeten inde og sagde: "jeg indser, at gud har i sinde at ødelægge dig, siden du bærer dig således ad og ikke hører mit råd!" efter at have overtaenkt sagen sendte kong amazja af juda bud til jehus søn joahaz's søn, kong joas af israel, og lod sige: "kom, lad os se hinanden under øjne!" men kong joas af israel sendte kong amazja, af juda det svar: "tid-selen på libanon sendte engang det bud til cederen på libanon: giv min søn din datter til ægte! men libanons vilde dyr løb hen over tidselen og trampede den ned! du tænker: se, jeg har slået edom! og det har gjort dig overmodig, så du vil vinde mere ære. bliv, hvor du er! hvorfor vil du udfordre ulykken og udsætte både dig selv og juda for fald?" men amazja vilde in-

tet høre, thi gud fødte det såledesfor at give dem til pris, fordi de søgte edoms guder. så drog kong joas af israel ud, og han og kong amazja af juda så hinanden under øjne ved bet-sjemesj i juda; juda blev slået af israel, og de flygtede hver til sit. men kong joas af israel tog joahaz's søn joas's søn, kong amazja af juda, tifange ved bet-sjemesj og førte ham til jerusalem. derpå nedrev han jerusalems mur på en strækning af 400 alen, fra efrainsporten til hjørneporten; og han tog alt det guld og sølv og alle de kar, der fandtes i guds hus hos obed-edom og i skatkammeret i kongens palads; desuden tog han gidsler og vendte så tilbage til samaria. joas's søn, kong amazja af juda, levede endnu femten år, efter at joahaz's søn, kong joas af israel, var død. hvad der ellers er at fortælle om amazja fra først til sidst, står optegnet i bogen om judas og israels konger. men ved den tid amazja faldt fra herren, stiftedes der en sammensværgelse mod ham i jerusalem, og han flygtede til lakisj, men der blev sendt folk efter ham til lakisj, og de dræbte ham der. så loftede man ham op på heste og jordede ham hos hans fædre i davidsbyen.

26

alt folket i juda tog så uzzija, der da var seksten år gammel, og gjorde ham til konge i hans fader amazjas sted. det var ham, der befæstede elot og atter forenede det med juda efter at kongen havde lagt sig til hvile hos sine fædre. uzzija var seksten år gammel da han blev konge, og han herskede to og halvtredsindstyve år i jerusalem. hans moder hed jekolja og var fra jerusalem. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, ganske som hans fader amazja; og han blev ved med at søge gud, så længe zekarja, der havde undervist ham i gudsfrygt, levede. og så længe han søgte herren, gav gud ham lykke. han gjorde et krigstog mod filisterne og nedrev bymurene i gat, jabne og asdod og byggede byer i asdods område og filisterlandet. gud hjalp ham mod filisterne og araberne, der boede i gur-ba'al og mod me'uniterne. atnmoniterne svarede uzzija skat, og hans ry nåede til ægypten, thi han blev overmåde mægtig. og uzzija byggede tårne i jerusalem ved hjørneporten, dalporten og murhjørnet og befæstede fremdeles byggede han tårne i ørkenen og lod mange cisterner udhugge, thi han havde store hjerne både i lavlandet og på højsletten, der hos agerdyrkere og vingårdsmænd på bjergene og i frugtlandet, thi han var ivrig landmand. og uzzija havde en øvet krigshær, der drog i krig deling for deling i det tal, der fremgik af mønstringen, som statsskrivere j'uel og retsskrivere ma'aseja foretog under tilsyn af hananja, en at kongens øverster. det fulde tal på de dygtige krigere, som var overhoveder for fædrenehuse, var 2600. under deres befaling stod en hærstyrke på 307500 krigsvante folk i deres fulde kraft til at hjælpe kongen mod fjenden. uzzija udrustede hele hæren med skjolde, spyd, hjelme, brynjer, buer og slyngesten. ligeledes lod han i jerusalem lave snildt udtænkte krigsmaskiner, der opstilledes på tårnene og murtinderne til at udslynge pile og store sten. og hans ry nåede viden om, thi på un-

derfuld måde blev han hjulpet til stor magt. men da han var blevet mægtig, blev hans hjerte overmodigt, så han gjorde, hvad fordærligt var; han handlede troløst mod herren sin gud, idet han gik ind i herrens helligdom for at brænde røgelse på røgelsealteret. præsten azarja fulgte efter ham, ledsaget af firsendestyve af herrens præster, modige mænd; og de trådte frem for kong uzzija og sagde til ham: "at ofre herren røgelse tilkommer ikke dig, uzzija, men arons sønner, præsterne, som er helliget til at ofre røgelse; gå ud af helligdommen, thi du har handlet troløst, og det tjener dig ikke til ære for herren din gud!" uzzija, der holdt røgelsekarret i hånden for at brænde røgelse, blev rasende; men som han rasede mod præsterne, slog spedalskhed ud på hans pande, medens han stod der over for præsterne foran røgelsealteret i herrens hus; og da ypperstepræsten azarja og alle præsterne vendte sig imod ham, se, da var han spedalsk i panden. så førte de ham hastigt bort derfra, og selv fik han travlt med at komme ud, fordi herren havde ramt ham. så var kong uzzija spedalsk til sin dødedag; og skønt spedalsk fik han lov at blive boende i sit hus, men var udelukket fra herrens hus, medens han søn jotam rådede i kongens palads og dømte folket i landet. hvad der ellers er at fortælle om uzzija fra først til sidst, har profeten esajas, amoz's søn, optegnet. så lagde han sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham hos hans fædre på den mark, hvor kongegravene var, under hensyn til at han havde været spedalsk; og hans søn jotam blev konge i hans sted.

27

jotam var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede seksten år i jerusalem. hans moder hed jerusja og var datter af zadok. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, ganske som hans fader uzzija havde gjort, men han gik ikke ind i herrens helligdom. men folket gjorde fremdeles, hvad fordærligt var. det var ham, der opførte øverporten i herrens hus, og desuden byggede han meget på ofels mur. han opførte byer i judas bjerge og borge og tårne i skovene. han førte krig med ammoniternes konge og overvandt dem, så ammoniternes det år måtte svare ham 100 talenter sølv, 10.000 kor hvede og 10.000 kor byg i skat; og lige så meget svarede ammoniternes ham det andet og tredje år. således blev jotam stærk, fordi han vandrede troligt for herren sin guds åsyn. hvad der ellers er at fortælle om jotam, alle hans krige og foretagender, står jo optegnet i bogen om israels og judas konger. han var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede seksten år i jerusalem. så lagde jotam sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham i davidsbyen; oghans søn akaz blev konge i hans sted.

28

akaza var tyve år gammel da han blev konge, og han herskede seksten år i jerusalem. han gjorde ikke, hvad der var ret i herrens øjne, som hans fader david, men vandrede i israels kongers spor ja, han lod lave

støbte billeder til ba'alerne; han tændte selv offerild i hinnooms søns dal og lod sine sønner gå igennem ilden efter de folks vederstyggelige skik, som herren havde drevet bort foran israeliterne. han ofrede og tændte offerild på offerhøjene og de høje steder og under alle grønne træer. derfor gav herren hans gud ham i arams konges hånd, og de slog ham og tog mange af hans folk til fange og førte dem til darmaskus. ligeledes blev han givet i israels konges hånd, og denne tilføjede ham et stort nederlag. peka, remaljas søn, dræbte i juda 120.000 mennesker på een dag, lutter dygtige krigsfolk, fordi de havde forladt herren, deres fædres gud. den efraimitiske helt azrikam kongesønnen ma'aseja, paladsøversten zikrikam og elkana, den ypperste næst kongen. israeliterne bortførte fra deres brødre 200.000 hustruer, sønner og døtre som fanger og fratog dem et stort bytte, som de førte til samaria. her boede en herrens profet ved navn oded; han gik hæren i møde, da den kom til samaria, og sagde til dem: "fordi herren, eders fædres gud, var vred på juda, gav han dem i eders hånd; men i har anrettet et blodbad iblandt dem med et raseri, der når til himmelen! og nu tænker i på at få magten over folkene fra juda og jerusalem og gøre dem til eders trælle og trælkvinder! har i da ikke også selv nok på samvittigheden over for herren eders gud? lyd derfor mig og send de fanger tilbage, som i har gjort blandt eders brødre, thi herrens glødende vrede er over eder!" da trådte nogle af efraimiternes overhoveder, azarja, johanans søn, berekja, mesjillemots søn, hizkija, sjallums søn, og amasa, hadlajs søn, frem for de hjemvendte krigere og sagde til dem: "i må ikke bringe fangerne herhen! thi i har i sinde at øge vote synder og vor skyld ud over den skyld, vi har over for herren; thi stor er vor skyld, og glødende vrede er over israel!" da gav de væbnede slip på fangerne og byttet i oversternes og hele forsamlingens påsyn; og de ovenfor nævnte mænd stod op og tog sig af fangerne, gav alle de nøgne iblandt dem klæder af byttet, forsynede dem med klæder og sko, gav dem mad og drikke, salvede dem, lod dem, der ikke kunde gå, ride på æsler og bragte dem til jeriko, palmestaden, hen i nærheden af deres brødre; derpå vendte de tilbage til samaria. på den tid sendte kong akaz assyrerkongens bud om hjælp. tilmed trængte edomiterne ind og slog judæerne og slæbte krigsfanger bort. og filisterne faldt ind i lavlandets byer og den judæiske del af syddlandet og indtog bet-sjemesej, ajjalon, gederot, soko med småbyer, timna med småbyer og gimzo med småbyer og bosatte sig der. thi herren ydmygede juda for kong akaz af judas skyld, fordi han havde ladet tøjlesløshed opkomme i juda og været troløs mod herren. men assyrerkongens tillegat-pilneser drog imod ham og bragte ham i nød i stedet for at hjælpe ham; thi akaz plyndrede herrens hus, og kongens palads og oversternes palads og gav det til assyrerkongen, men det hjalp ham intet. og selv da assyrerkongen bragte ham i nød, var kong akaz på ny troløs mod herren; han ofrede til darmaskus's guder, som havde slået ham, idet han sagde: "aramæerkongernes guder har jo hjulpet dem; til dem vil jeg ofre, at de også må hjælpe mig!" men de blev ham og hele israel til fald. også samlede akaz karrene

i guds hus og slog dem i stykker; og han lukkede herrens hus's porte og lavede sig altre ved hvert et hjørne i jerusalem; og i hver eneste by i juda indrettede han offerhøje for at tænde offerild for fremmede guder; således krænkede han herren, sine fædres gud. hvad der ellers er at fortælle om ham og hele hans færd fra først til sidst, står jo optegnet i bogen om judas og israels konger. så lagde akaz sig til hvile bos sine fædre, og man jordede ham i jerusalem, inde i byen, thi man vilde ikke jorde ham i israels kongegrave; og hans søn ezeekias blev konge i hans sted.

29

ezeekias var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede ni og tyve år i jerusalem. hans moder hed abija og var en datter af zekarja. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, ganske som hans fader david. i sit første regeringsårs første måned lod han herrens hus's porte åbne og sætte i stand. derpå lod han præsterne og levitterne komme, samlede dem på den åbne plads mod øst og sagde til dem: "hør mig, leviter! helliger nu eder selv og helliger herrens, eders fædres guds, hus og få det urene ud af helligdommen. thi vore fædre var troløse og gjorde, hvad der var ondt i herren vor guds øjne, de forlod ham, idet de vendte ansigtet bort fra herrens bolig og vendte den ryggen; de lukkede endog forhallens porte, slukkede lamperne, brændte ikke rogelse og bragte ikke israels gud brændofre i helligdommen. derfor kom herrens vrede over juda og jerusalem, og han gjorde dem til rædsel, forfærdelse og skændsel, som i kan se med egne øjne. se, vore fædre er faldet for sværdet, vore sønner, døtre og hustruer ført i fangenskab for den sags skyld. men nu har jeg i sinde at slutte en pagt med herren, israels gud, for at hans glødende vrede må vende sig fra os. så lad det nu, mine sønner, ikke skorte på iver, thi eder har herren udvalgt til at stå for hans åsyn og tjene ham og til at være hans tjenere og tænde offerild for ham!" da rejste følgende leviter sig: mahat, amasajs søn, og joel, azarias søn, af kehatiternes sønner; af merariterne kisj, abdis søn, og azarja, jehallel'els søn; af gersoniterne joa, zimmas søn, og eden, joas søn; af elifazans sønner sjim'i og je'uel; af asafs sønner zekarja og mattanja; af hemans sønner jehiel og sjim'i; og af jedutuns sønner sjemaja og uzziel; og de samlede deres brødre, og de helligede sig og skred så efter kongens befaling til at rense herrens hus i henhold til herrens forskrifter. og præsterne gik ind i det indre af herrens hus for at rense det, og alt det urene, de fandt i herrens tempel, bragte de ud i herrens hus's forgård, hvor levitterne tog imod det for at bringe det ud i kedrons dal. på den første dag i den første måned begyndte de at hellige, og på den ottende dag i måneden var de kommet til herrens forhal; så helligede de herrens hus i otte dage, og på den sekstende dag i den første måned var de færdige. derpå gik de ind til kong ezeekias og sagde: "vi har nu renset hele herrens hus, brændofferalteret med alt, hvad der hører dertil, og skuebrodsbordet med alt, hvad der hører dertil; og alle de kar, som kong akaz i sin troløshed vanhelligede, da han var konge, dem har vi bragt på plads og helliget; se,

de står nu foran herrens alter!" næste morgen tidlig samlede kong ezebias byens øverster og gik op til herrens hus. derpå bragte man syv tyre, syv vædre, syv lam og syv gedebukke til syndoffer for riget, helligdommen og juda; og han bød arons sønner præsterne ofre dem på herrens alter. de slagtede så tyrene, og præsterne tog imod blodet og sprængte det på alteret; så slagtede de vædrene og sprængte blodet på alteret; så slagtede de lammene og sprængte blodet på alteret; endelig bragte de syndofferbukkene frem for kongen og forsamlingen, og de lagde hænderne på dem; så slagtede præsterne dem og bragte blodet på alteret som syndoffer for at skaffe hele israel soning; thi kongen havde sagt, at brændofferet og syndofferet skulde være for hele israel, og han opstillede levitterne ved herrens hus med cymbler, harper og citre efter davids, kongens seer gads og profeten natans bud, thi budet var givet af herren gennem hans profeter. og levitterne stod med davids instrumenter og præsterne med trompeterne. derpå bød ezebias, at brændofferet skulde ofres på alteret, og samtidig med ofringen begyndte også herrens sang og trompeterne, ledsaget af kong david af israels instrumenter. da kastede hele forsamlingen sig til jorden, medens sangen lød og trompeterne klang, og alt dette varede, til man var færdig med brændofferet. så snart man var færdig med brændofferet, knælede kongen og alle, der var hos ham, ned og tilbød. derpå bød kong ezebias og øversterne levitterne at lovsynge herren med davids og seeren asafs ord; og de sang lovsangen med jubel og bøjede sig og tilbød. ezebias tog da til orde og sagde: "i har nu indviet eder til herren; så træd da frem og bring slagtofre og lovprisningsofre til herrens hus!" så bragte forsamlingen slagtofre og lovprisningsofre, og enhver, hvis hjerter tilskyndede ham dertil, bragte brændofre. de brændofre, forsamlingen bragte, udgjorde 70 stykker hornkvæg, 100 vædre og 200 lam, alt som brændofre til herren; og helligofrene udgjorde 600 stykker hornkvæg og 3000 stykker småkvæg. dog var præsterne for få til at flå huden af alle brændofrene, derfor hjalp deres brødre levitterne dem, indtil arbejdet var fuldført og præsterne havde helliget sig; thi levitterne viste redeligere vilje til at hellige sig end præsterne. desuden var der en mængde brændofre, hvortil kom fedtstykkerne af takofrene og drikofrene til brændofrene. således bragtes tjenesten i herrens hus i orden. og ezebias og alt folket glædede sig over, hvad gud havde beredt folket, thi det hele var sket så hurtigt.

30

derpå sendte ezebias bud til hele israel og juda og skrev desuden breve til efraim og manasse om at komme til herrens hus i jerusalem for at fejre påsken for herren, israels gud. og kongen, hans øverster og hele forsamlingen i jerusalem rådslog om at fejre påsken i den anden måned; thi de kunde ikke fejre den med det samme, da præsterne ikke havde helliget sig i tilstrækkeligt tal, og folket ikke var samlet i jerusalem. kongen og hele forsamlingen fandt det rigtigt; derfor vedtog de at lade et opråb udgå i hele israel fra be'ersjeba til dan om at komme og fe-

jre påsken i jerusalem for herren, israels gud, thi man havde ikke fejret den så fuldtalligt som foreskrevet. så gik ilbudene ud i hele israel og juda med breve fra kongens og hans øverstes hånd og sagde efter kongens befaling: "israeliter! vend tilbage til herren, abrahams, isaks og israels gud, at han må vende sig til den levnin: af eder, der er undsluppet assyrerkongernes hånd. vær ikke som eders fædre og brødre, der var troløse mod herren, deres fædres gud, hvorfor han gjorde dem til rædsel, som i selv kan se. vær nu ikke halsstarrige som eders fædre, men ræk herren hånden og kom til hans helligdom, som han har helliget til evig tid, og tjen herren eders gud, at hans glødende vrede må vende sig fra eder. thi når i omvender eder til herren, skal eders brødre og sønner finde barmhjertighed hos dem, der førte dem bort, og vende tilbage til dette land. og ilbudene gik fra by til by i efraims og manasses land og lige til zebulon, men man lo dem ud og hånede dem. dog var der nogle i aser, manasse og zebulon, der ydmygede sig og kom til jerusalem; også i juda virkede guds hånd, så at han gav dem et endrægtigt hjerte til at udføre, hvad kongen og øversterne havde påbudt i kraft af herrens ord. så samlede der sig i jerusalem en mængde mennesker for at fejre de usyrede brøds højtid i den anden måned, en vældig forsamling. de gav sig til at fjerne de andre, der var i jerusalem; ligeledes fjernede de alle røgelsekarrene og kastede dem ned i kedrons dal. derpå slagtede de påskelammet på den fjortende dag i den anden måned. og de stillede sig på deres plads, som deres pligt var efter den guds mand moses's lov; præsterne sprængte blodet, som de modtog af levitterne. thi mange i forsamlingen havde ikke helliget sig; derfor slagtede levitterne påskelammene for alle dem, der ikke var rene, for således at hellige herren dem. thi de fiesle af folket, især mange fra efraim, manasse, issakar og zebulon, havde ikke renset sig, men spiste påskelammet anderledes end foreskrevet. men ezebias giki forbøn for dem og sagde: "herren, den gode, tilgive enhver, som har vendt sit hjerte til at søge gud herren, hans fædres gud, selv om han ikke er ren, som helligdommen kræver det" og herren bønhoerte ezebias og lod folket uskadt. så fejrede de israeliter, der var til stede i jerusalem, de usyrede brøds højtid med stor glæde i syv dage; og levitterne og præsterne sang af alle kræfter dagligt lovsange for herren. og ezebias talte venlige ord til alle de leviter, der havde udvist særlig dygtighed i herrens tjeneste; og de fejrede højtiden til ende de syv dage, idet de ofrede takofre og lovpriste herren, deres pædres gud. men derefter vedtog hele forsamlingen at holde højtid syv dage til, og det gjorde de så med glæde, thi kong ezebias af juda gav forsamlingen en ydelse af 1.000 tyre og 7.000 stykker småkvæg, og øversterne gav forsamlingen 1.000 tyre og 10.000 stykker småkvæg; og en mængde præster helligede sig. da frydede hele judas forsamling sig, ligeledes præsterne og levitterne og hele den forsamling, der var kommet fra israel, og de fremmede, der var kommet fra israels land eller boede i juda; og der var stor glæde i jerusalem, thi siden davids søns, kong salomo af israels, dage var sligt ikke sket i jerusalem; og præsterne og levitterne stod op og velsignede folket,

og deres røst hørtes, og deres bøn nåede himmelen, hans hellige bolig.

31

da alt det var til ende, drog alle de israeliter, som var til stede, ud til judas byer, og de sønderbrød stenstøtterne, omhuggede asjerastøtterne og nedrev offerhøjene og altrene i hele juda og benjamin og i efraim og manasse, så der ikke blev spor tilbage; så vendte alle israeliterne hjem, hver til sin ejendom i deres byer. så ordnede ezebias præsternes og leviternes skifter, skifte for skifte, så at hver enkelt præst og levit fik sin særlige gerning med at ofre brændofre og takofre og med at gøre tjeneste og love og prise i herrens lejrslørte. hvad kongen gav af sit gods, var til brændofrene, morgen- og aftenbrændofrene og brændofrene på sabbaterne, nymånerne og højtiderne, som det er foreskrevet i herrens lov. og han bød folket, dem, der boede i jerusalem, at afgive, hvad der tilkom præsterne og leviterne, for at de kunde holde fast ved herrens lov. så snart det bud kom ud, bragte israeliterne i rigelig mængde førstegrode af korn, most, olie og honning og al markens afgrøde, og de gav tiende af alt i rigeligt mål; og så af israeliter, der boede i judas byer, gav tiende af hornkvæg og småkvæg, og de bragte helliggaverne, der var belliget herren deres gud, og lagde dem bunke for bunke. i den tredje måned begyndte de at ophobe bunkerne, og i den syvende måned var de færdige. ezebias og øversterne kom så og synede bunkerne, og de priste herren og hans folk israel. da ezebias spurgte sig for hos præsterne og leviterne om bunkerne, svarede ypperstepræsten azarja af zadoks hus: "siden man begyndte at bringe offerydelsen til herrens hus, har vi spist os mætte og fået rigelig tilovers, thi herren har velsignet sit folk, og så at vi har fået al den rigdom her tilovers!" ezebias gav da befaling til at indrette kamre i herrens hus; og det gjorde man. så bragte man samvittighedsfuldt offerydelsen, tienden og helliggaverne derind. den øverste opsynsmand derover var leviten konanja, den næstøverste hans broder sjim'i; og jehiel, azarja, nahat, asa'el jerimot, jazabad, eliel, jismakjahu, mahat og benaja var opsynsmænd underkonanja og hans broder sjim'i efter den ordning, som var truffet af ezebias og azarja, øversten i guds hus. leviten kore, jimnas søn, der var dørvogter på østsiden, havde tilsyn med de frivillige gaver til gud og skulde uddele herrens offerydelse og de højhellige gaver; under ham sattes eden, minjamin, jesua, sjemaja, amarja og sjekanja i præstebyerne til samvittighedsfuldt at attestere uddelingen til deres brødre i skitterne, både store og små, dem af mandkøn, der var indført i fortegnelserne fra treårsalderen og opefter. undtaget var alle, der kom til herrens hus for efter de enkelte dages krav at udføre deres embedsgjerning efter deres skifter. præsterne indførtes i fortegnelserne efter deres fædrenehuse, leviterne fra tyveårsalderen og opefter efter deres embedspligter, efter deres skifter, og de indførtes i fortegnelserne med hele deres familie, deres hustruer, sønner og døtre, hele standen, thi de tog sig samvittighedsfuldt af det hellige. arons sønner, præsterne, som boede på

græsmarkerne omkring deres byer, havde i hver by nogle navngivne mænd til at uddele, hvad der tilkom alle af mandkøn blandt præsterne og de i fortegnelserne indførte leviter. således gik ezebias frem i hele juda, og han gjorde, hvad der var godt, ret og sandt for herren hans guds åsyn. alt, hvad han tog fat på vedrørende tjenesten i guds hus eller loven eller budet for således at søge sin gud, det gjorde han af hele sit hjerte, og det lykkedes for ham.

32

efter disse tildragelser og disse vidnesbyrd om troskab kom assyrerkongen sankerib og rykkede ind i juda og belejrede de befæstede byer i det øjemed at bemægtige sig dem. da ezebias så, at sankerib kom, og at han havde i sinde at angribe jerusalem, rådførte han sig med sine hærførere og tapre folk om at stoppe for vandet i kilderne uden for byen, og de tilsagde ham deres hjælp. så samlede en mængde folk, og de stoppede for alle kilderne og for bækken, som løber midt igennem landet, idet man sagde: "hvorfor skulde assyrerkongerne finde rigeligt vand, når de kommer?" derpå tog han mod til sig og byggede muren op, overalt hvor den var brudt ned, og byggede tårne på den, og han byggede den anden mur udenfor og befæstede millo i davidsbyen og lod lave en mængde kastevåben og skjolde. tillige indsatte han hærtørere over krigsfolket, samlede dem om sig på den åbne plads ved byporten og talte opmuntrende ord til dem og sagde: "vær frimodige og slærke; frygt ikke og forfærdes ikke for assyrerkongen og hele den menneskemængde, han har med sig; thi en større er med os end med ham! med ham er en arm at kød, men med os er herren vor gud, der vil hjælpe os og føre vore krige!" og folket satte sin lid til kong ezebias af judas ord. derefter sendte assyrerkongen sankerib, der selv med hele sin krigsmagt lå foran lakisj, sine tjenere til kong ezebias af juda og alle judæerne i jerusalem og lod sige: "således siger assyrerkongen sankerib: hvad er det, i fortroster eder til, nu i sidder indesluttet i jerusalem? mon ikke ezebias lokker eder til at dø af hunger og tørst, når han siger: herren vor gud vil frelse os af assyrerkongens hånd! har ikke samme ezebias skaffet hans offerhøje og altre bort og sagt til juda og jerusalem: kun foran et eneste alter må i tilbede, og på det skal i tænde offerild! ved i ikke, hvad jeg og mine fædre har gjort ved alle landenes folkeslag? mon landenes folks guder kunde frelse deres land af min hånd? hvilken af alle de guder, som dyrkedes af disse folk, på hvilke mine fædre lagde band, har kunnet frelse sit folk af min hånd? og så skulde eders gud kunne frelse eder af min hånd! lad derfor ikke ezebias vildlede eder og lokke eder på den måde! tro ham ikke, thi ikke et eneste folks eller riges gud har kunnet frelse sit folk af min hånd eller af mine fædres hånd; hvor meget mindre kan da eders gud frelse eder af min hånd!" og hans tjenere talte endnu flere ord mod gud herren og mod hans tjener ezebias. han skrev også et brev for at smæde herren, israels gud, og tale imod ham; heri stod der: "så lidt som landenes folks guder har frelst deres folk af min hånd, skal ezebias's gud

frelse sit folk af min hånd!" og de råbte med høj røst på judæisk til folkene i jerusalem, som stod på muren, for at indjage dem angst og skræk, i håb om at kunne tage byen. og de talte om jerusalems gud på samme måde som om jordens folkeslags guder, der er værker af menneskehænder! derfor bad kong ezebias og profeten esajas, amoz's søn, og råbte til himmelen. og herren sendte en engel, der tilintetgjorde alle krigere, hovedsmænd og hærførere i assyrerkongens lejr, så han med spot og spe måtte vende hjem til sit land. og da han gik ind i sin guds hus, fældede nogle af hans kodelige frænder ham der med sværdet. således frelste herren ezebias og jerusalems indbyggere af assyrerkongen sankeribs hånd og at alle andres og skaffede dem ro på alle kanter. og mange bragte gaver til jerusalem til herren og kostbare ting til kong ezebias af juda, så han siden blev højt anset blandt alle hedningefolk. den tid blev ezebias dødssyg. da bad han til herren, og han svarede ham og gav ham et tegn. men ezebias gengældte ikke den velgerning, der var vist ham; hans hjerte blev hovmodigt, og derfor kom der vrede over ham og over juda og jerusalem. men da ezebias ydmygede sig og vendte om fra sit hovmod sammen med jerusalems indbyggere, kom herrens vrede ikke over dem i ezebias's dage. ezebias var overmåde rig og æret. han byggede sig skatkamre til sølv, guld, ædelsten, høgelsestoffer, skjolde og alle hårde kostelige ting og forrådskamre til afgrøden af horn, most og olie, stalde til alle slags kvæg og folde til hjordene; byer byggede han sig også, og han havde hjorde i mængde af hornkvæg og småkvæg, thi gud gav ham såre meget gods. samme ezebias tilstoppede gihons øvre kilde og ledede vandet mod vest nedad til davidsbyen. alt, hvad ezebias tog sig for, lykkedes for ham. derfor var det også, at gud gav ham til pris for sendebudene, der var sendt til ham fra babels fyrster for at høre om det under, der var sket i landet; det var for at sætte ham på prøve og således få kendskab til alt, hvad der var i hans hjerte. hvad der ellers er at fortælle om ezebias og hans fromme gerninger, står jo optegnet i profeten esajas's, amoz's søns, åbenbaring og i bogen om judas og israels konger. så lagde ezebias sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham på skråningen op til davids efterkommers grave; og hele juda og jerusalems indbyggere viste ham stor ære ved hans død; og hans søn manasse blev konge i hans sted.

33

manasse var tolv år gammel, da han blev konge, og han herskede fem og halvtredsindstyve år i jerusalem. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, og efterlignede de folkeslags vederstyggeligheder, som herren havde drevet bort foran israeliterne. han byggede atter de offerhøje, som hans fader ezebias havde nedrevet, rejste altre for ba'alerne, lavede asjerastøtter og tilbad hele himmelens hær og dyrkede dem. og han byggede altre i herrens hus, om hvilket herren havde sagt: "i jerusalem skal mit navn være til evig tid." og han byggede altre for hele himmelens hær i begge herrens hus's forgårde. han lod sine sønner gå igennem ilden i hinnoms søns dal, drev

trolddom og tog varsler, drev hemmelige kunster og ansatte dødemanere og sandsigere; han gjorde meget, som var ondt i herrens øjne, og krænkede ham. det gudebillede, han lod lave, opstillede han i guds hus, om hvilket gud havde sagt til david og hans søn salomo: "i dette hus og i jerusalem, som jeg har udvalgt af alle israels stammer, vil jeg stedfæste mit navn til evig tid; og jeg vil ikke mere fjerne israels fod fra det land, jeg gav deres fædre, dog kun på det vilkår, at de omhyggeligt overholder alt, hvad jeg har pålagt dem, hele loven, anordningerne og lovbudene, som de fik ved moses," men manasse forførte juda og jerusalems indbyggere til at handle værre end de folkeslag, herren havde udryddet for israeliterne. da taledede herren manasse og hans folk til, men de ænsede det ikke. så førte herren assyrerkongens hærførere mod dem, og de fangede manasse med kroge, lagde ham i kobberlænker og førte ham til babel. men da han var i nød, bad han herren sin gud om nåde og ydmygede sig dybt for sine fædres gud. og da han bad til ham, bønhoerte han ham; han hørte hans bøn og bragte ham tilbage til jerusalem til hans kongedømme; da indså manasse, at herren er gud. senere byggede han en ydre mur ved davidsbyen vesten for gihon i dalen og hen imod fiskeporten, så at den omsluttede ofel; og han byggede den meget høj. i alle de befæstede byer i juda ansatte han hærførere. han fjernede de fremmede guder og gudebilledet fra herrens hus og alle de altre, han havde bygget på tempelberget og i jerusalem, og kastede dem uden for byen. og han istandsatte herrens alter og ofrede tak- og lovprisningssofre derpå; og han bød juda at dyrke herren, israels gud. men folket vedblev at ofre på offerhøjene, dog kun til herren deres gutd. hvad der ellers er at fortælle om manasse, hans bøn til sin gud og de seeres ord, som talte til ham i herrens, israels guds, navn, står jo optegnet i israels kongers krønike; hans bøn og bønørelse, al hans synd og troloshed og de steder, hvor han opførte offerhøje og opstillede asjerastøtter og gudebilleder, for han ydmygede sig, står jo optegnet i seernes krønike. så lagde manasse sig til hvile hos sine fædre, og man jordede ham i haven ved hans hus; og hans søn amon blev konge i hans sted. amon var to og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede to år i jerusalem. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne, ligesom hans fader manasse, og amon ofrede til alle de gudebilleder, hans fader manasse havde ladet lave, og dyrkede dem. han ydmygede sig ikke for herrens åsyn, som hans fader manasse havde gjort, men amon dyngede skyld på skyld. hans tjenere sammensvor sig imod ham og dræbte ham i hans hus; men folket fra landet dræbte alle dem, der havde sammensvoret sig imod kong amon, og gjorde hans søn josias til konge i hans sted.

34

josias var otte år gammel, da han blev konge, og han herskede en og trediver år i jerusalem. han gjorde, hvad der var ret i herrens øjne, og vandrede i sin lader davids spor uden al vige til højre eller venstre. i sit ottende regeringsår, endnu ganske ung, begyndte han at søge sin fader davids gud, og i det tolvte

år begyndte han at rense juda og jerusalem for offerhøjene, asjerastøtterne og de udskårne og støbte billeder. i hans påsyn nedrev man ba'alernes altre; solstøtterne, der stod oven på dem, huggede han om, og asjerastøtterne og de udskårne og støbte billeder lod han sonderhugge og knuse og strø ud på deres grave, som havde ofret til dem; benene af præsterne lod han brænde på deres altre. således rensede han juda og jerusalem. men også i byerne i manasse, efraim og simeon og lige til naftali, rundt om i deres ruinhobe, lod han altrene nedbryde, asjerastøtterne og gudebillederne sønderslå og knuse og alle solstøtterne omhugge i hele israels land; så vendte han tilbage til jerusalem. i sit attende regeringsår gav han sig til at rense landet og templet; han sendte sjafan, azaljas søn, byens øverste ma'aseja og kansleren joa, joahaz's søn, hen for at istandsætte herren hans guds hus. da de kom til ypperstepræsten hilkija, afleverede de pengene, der var kommet ind til guds hus, dem, som levitterne, der holdt vagt ved tærskelen, havde samlet hos manasse og efraim og det øvrige israel og hos hele juda og benjamin og jerusalems indbyggere; de overgav pengene til dem, der stod for arbejdet, dem, der havde tilsyn med herrens hus; og de, der stod for arbejdet på herrens hus, brugte dem til at udbedre og istandsætte templet, idet de overgav dem til tomrerne og bygningsmændene til indkøb af tilhugne sten og tømmer til tværbjælker og til bjælker i de bygninger, judas konger havde ødelagt. folkene udførte arbejdet samvittighedsfuldt; og tilsynet med dem var overdraget levitterne jahat og obadja af merariterne og zekarja og mesjullam af kehatiternes sønner, for at de skulde lede dem. og levitterne havde tilsyn med lastdragerne og ledede alle dem, der havde med de forskellige arbejder at gøre. og af levitterne var nogle skrivere, fogeder og dørvogtere. men da de tog pengene frem, der var kommet ind til herrens hus, fandt præsten hilkija bogen med herrens lov, som var givet ved moses; og hilkija tog til orde og sagde til statsskriveren sjafan: "jeg har fundet lovbogen i herrens hus!" og hilkija gav sjafan bogen, og sjafan bragte bogen til kongen og aflegde der hos beretning for ham, idet han sagde: "alt, hvad dine trælle er sat til, udfører de; de har taget de penge frem, der fandtes i herrens hus, og givet dem til tilsynsmændene og dem, der står for arbejdet." derpå gav statsskriveren sjafan kongen den meddelelse: "præsten hilkija gav mig en bog." og sjafan læste op af den for kongen. men da kongen hørte, hvad der stod i loven, sonderrev han sine klæder; og kongen bød hilkija, ahikam. sjafans søn, abdon, mikas søn, statsskriveren sjafan og kongens tjener asaja: "gå hen og rådspørg herren på mine vegne og på deres, som er blevet tilovers i israel og juda, om indholdet af denne bog, der er fundet; thi stor er vreden, der er blusset op hos herren imod os, fordi vore fædre ikke adlød herrens ord og handlede nøje efter. hvad der står skrevet i denne bog!" hilkija og de andre, kongen sendte af sted, gik da hen og talte derom med profetinden hulda, som var gift med sjallum, opsynsmanden over tøjet, en søn af hasras søn tokhat, og som boede i jerusalem i den nye bydel. hun sagde til dem: "så siger herren, israels gud: sig til den mand, der sendte eder til mig: så siger herren: se,

jeg vil bringe ulykke over dette sted og dets indbyggere, alle de forbandelser, der er optegnet i den bog, som er læst op for judas konge, til straf for at de har forladt mig og tændt offerild for andre guder, så de krænkede mig med alt deres hænders værk, og min vrede vil blusse op mod dette sted uden at slukkes! men til judas konge, der sendte eder for at rådspørge herren, skal i sige således: så siger herren, israels gud: de ord, du har hørt, står fast; men efterdi dit hjerte bøjede sig og du ydmygede dig for mig, da du hørte hans ord mod dette sted og dets indbyggere, og efterdi du ydmygede dig for mit åsyn og sonderrev, dine klæder og græd for mit åsyn, så har også jeg hørt dig, lyder det fra herren! så vil jeg da lade dig samles til dine fædre, og du skal samles til dem i fred i din grav, uden at dine øjne får al den ulykke at se, som jeg vil bringe over dette sted og dets beboere!" det svar hragte de til kongen. da sendte kongen bud og lod alle judas og jerusalems ældste kalde sammen. derpå gik kongen op i herrens hus, fulgt af alle judas mænd og jerusalems indbyggere, præsterne, levitterne og alt folket, store og små, og han forelæste dem alt, hvad der stod i pagtsbogen, som var fundet i herrens hus. derpå stillede kongen sig på sin plads og sluttede pagt for herrens åsyn om, at de skulde holde sig til herren og holde hans bud, vidnesbyrd og anordninger af hele deres hjerte og hele deres sjæl, for at han kunde opfylde pagtens ord, dem, der var skrevet i denne bog. og han lod alle dem, der var til stede i jerusalem, indgå pagten; og jerusalems indbyggere haadtede efter guds, deres fædres guds, pagt. derpå fjernede josias alle vederstyggelighederne fra alle de landsdele, der tilhørte israeliternes, og sørgede for, at enhver i israel dyrkede herren deres gud. så længe han levede, veg de ikke fra herren, deres fædres gud.

35

derpå fejrede josias påske for herren i jerusalem, og de slagtede påskelammet den fjortende dag i den første måned. han satte præsterne til det, de havde at varetage, og opmuntrede dem til tjenesten i herrens hus; og til levitterne, som underviste hele israel og var helliget herren, sagde han: "sæt den hellige ark i templet, som davids søn, kong salomo af israel, byggede; i skal ikke mere bære den på skuldrene. tjen nu herren eders gud og hans folk israel! gør eder rede fædrenehus for fædrenehush, skifte for skifte, efter kong david af israels forskrift og hans søn salomos anvisning, og stil eder op i helligdommen, således at der bliver et skifte af et levitisk fædrenehus for hver afdeling af eders brøders, almuens, fædrenehuse, og slagt så påskeofferdyrene, helliger eder og tillav dem til eders brodre for at handle efter herrens ord ved moses." josias gav frivilligt almuen, alle dem, der var til stede, en ydelse af småkvæg, lam og gedekid, alt sammen til påskeofferdyr, 30.000 stykker i tal, og 3.000 stykker hornkvæg, alt af kongens ejendom; og hans øverst gav frivilligt folket, præsterne og levitterne en ydelse; hilkija, zekarja og jehiel, guds hus's øverst, gav præsterne til påskeofferdyr 2.600 stykker småkvæg og 300 stykker hornkvæg. levitternes øverst komanja og hans brodre sjemaja og netan'el, hasjabja,

je'iel og jozabad ydede leviterne til påskeofferdyr 5.000 stykker småkvæg og 500 stykker hornkvæg. således ordnedes tjenesten, og præsterne stod på deres plads, ligeledes leviterne, skifte for skifte efter kongens bud. de slagtede påskedyrene, og præsterne sprængte blodet, som de rakte dem, medens leviterne flåede huden af. derpå gjorde de brændofrene tede for at give dem til de enkelte afdelinger af almuens fædrenehuse, så at de kunde frembæres for herren, som det er foreskrevet i moyses's bog, og på samme måde gjorde de med hornkvæget. påskedyrene stegte de over ilden på den foreskrevne måde, men de helige stykker kogte de i gryder, kedler og skåle og bragte dem skyndsomt til almuen. derefter gjorde de påskedyr rede til sig selv og præsterne, thi præsterne, arons sønner, var sysselsatte med at ofre 81ændofrene og fedtstykkerne lige til nattens frembrud; derfor gjorde leviterne ofre rede både for sig selv og præsterne, arons sønner. sangerne, asafs sønner, var på deres plads efterdavid's, asafs, hemans og kongens seer jedutuns bud, og dørvogterne ved de forskellige porte; de måtte ikke forlade deres plads, men deres brødre leviterne gjorde påskedyr rede for dem. således ordnedes hele herrens tjeneste den dag, idet man fejrede påsken og bragte brændofre på herrens alter efter kong josias's bud; og israeliterne, som var til stede, fejrede dengang påsken og de usyrede brøds højtid i syv dage. en påske som den var ikke blevet fejret i israel siden profeten samuels dage, og ingen af israels konger havde fejret en påske som den, josias, præsterne og leviterne og alle de judæere og israeliter, som var til stede, og jerusalems indbyggere fejrede. i josias's attende regeringsår blev denne påsk fejret. efter alt dette, da josias havde sat templet i stand, drog ægypterkongen neko op til kamp ved karkemisj, der ligger ved eufkrat. josias drog imod ham; men han sendte sendebud til ham og lod sige: "hvad er der mig og dig imellem, judas konge? det er ikke dig, det nu gælder, men det kongehus, jeg ligget i krig med; og gud har sagt, at jeg skulde haste. gå ikke imod den gud, der er med mig, at han ikke skal ødelægge dig!" josias vendte dog ikke om, men vovede at indlade sig i hamp med ham; han tog ikke hensyn til nekos ord, der dog kom fra guds mund, men drog ud til kamp på megiddos slette. da ramte bueskytterne kong josias; og kongen sagde til sine folk: "før mig bort, thi jeg er hårdt såret!" hans folk bragte ham da bort fra vognen og satte ham på hans anden vogn og førte ham til jerusalem, hvor han døde. de jordede ham i hans fædres grave, og hele juda og jerusalem sørgede over josias. jeremias sang en klagesang over josias, og alle sangerne og sangerinderne talte i deres klagesange om ham, som de gør den dag i dag; man gjorde dette til en stående skik i israel, og sangene står optegnet blandt klagesangene. hvad der ellers er at fortælle om josias og hans fromme gerninger, der sfemte med, hvad der er foreskrevet i herrens lov, hans historie fra først til sidst står jo optegnet i bogen om israels og judas konger.

folket fra landet tog nu josias's søn joahaz og hyldede ham til konge i jerusalem i hans faders sted. joahaz var tre og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede tre måneder i jerusalem. men ægypterkongen afsatte ham fra regeringen i jerusalem og lagde en skat af hundrede talenter sølv og ti talenter guld på landet. derpå gjorde ægypterkongen hans broder eljakim til konge over juda og jerusalem, og han ændrede hans navn til jojakim; hans broder joahaz derimod tog neko med til ægypten. jojakim var fem og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede elleve år i jerusalem. han gjorde, hvad der var ondt i herren hans guds øjne. kong nebukadnezer af babel drog op imod ham og lagde ham i kobberlænker for at føre ham til babel; og nebukadnezer lod en del af herrens hus's kar bringe til babel og opstillede dem i sin borg i babel. hvad der ellers er at fortælle om jojakim og de vederstyggeligheder, han øvede, hvad der er at sige om ham, står optegnet i bogen om israels og judas konger. og hans søn jojakim blev konge i hans sted. jojakim var atten år gammel, da han blev konge, og han herskede tre måneder og ti dage i jerusalem. han gjorde, hvad der var ondt i herrens øjne. næste år sendte kong nebukadnezar folk og lod ham bringe til babel tillige med herrens hus's kostelige kar; og han gjorde hans broder zedekias til konge over juda og jerusalem. zedekias var een og tyve år gammel, da han blev konge, og han herskede i elleve år i jerusalem. han gjorde, hvad der var ondt i herren hans guds øjne. han ydmygede sig ikke under de ord, profeten jeremias talte fra herrens mund. desuden faldt han fra kong nebudkanezar, der havde taget ham i ed ved gud; og han var halstarrig og forhærdede sit hjerte, så han ikke omvendte sig til herren, israels gud. ligeledes gjorde alle judas øverster og præsterne og folket sig skyldige i megen troløshed ved at efterligne alle hedningefolkernes vederstyggeligheder, og de besmittede herrens hus, som han havde helliget i jerusalem. herren, deres fædres gud, sendte tidlig og silde manende ord til dem ved sine sendebud, fordi han ynkedes oer sit folk og sin bolig; men de spottede guds sendebud, lod hånt om hans ord og gjorde sig lystige over hans profeter, indtil herrens vrede mod hans folk tog til i den grad, at der ikke mere var lægdom. han førte kaldæernes konge imod dem, og han dræbte deres unge mandskab med sværdet i deres hellige tempel og ynkedes ikke over yngling eller jomfru, gammel eller olding - alt overgav han i hans hånd. alle karrene i guds hus, store og små, herrens hus's skatte og kongens og hans øverstes skatte lod han alt sammen bringe til babel. de stak ild på guds hus, nedrev jerusalems mur, opbrændte alle dets borge og ødelagde alle kostelige ting deri. dem, sværdet levnede, førte han som fanger til babel, hvor de blev trælle for ham og hans sønner, indtil perserriget fik magten, for at herrens ord gennem jeremias's mund kunde opfyldes, indtil landet fik sine sabbater godtgjort; så længe ødelæggelsen varede, hvilede det, til der var gået halvfjerdsindstyve år. men i perserkongen kyros's første regeringsår vakte herren, for at hans ord gennem jeremias's mund

kunde opfyldes, perserkongen kyros's ånd, så han lod følgende udråbe i hele sit rige og desuden kundgøre ved en skrivelse: "perserkongen kyros gør vitterligt: alle jordens riger har herren, himmelens gud, givet mig; og han har pålagt mig at bygge ham et hus i jerusalem i juda. hvem iblandt eder, der hører til hans folk, med ham være herren hans gud, og han drage derop!"

paulus, jesu kristi tjener, apostel ifølge kald, udtagen til at forkynde guds evangelium, hvilket han forud forjættede ved sine profeter i hellige skrifter, om hans søn, født af davids sæd efter kødet, kraftelig bevist som guds søn efter hellighedsånd ved opstandelse fra de døde, jesu kristus, vor herre, ved hvem vi have fået nåde og apostelgerning til at virke tros-lydighed iblandt alle hedningerne for hans navns skyld, iblandt hvilke også i ere jesu kristi kaldede: til alle guds elskede, som ere i rom, kaldede hellige. nåde være med eder og fred fra gud vor fader og den herre jesu kristus! først takker jeg min gud ved jesu kristus for eder alle, fordi eders tro omtales i den hele verden. thi gud er mit vidne, hvem jeg i min ånd tjener i hans søns evangelium, hvor uafslædt jeg kommer eder i hu, idet jeg bestandig i mine bønner beder om, at jeg dog endelig engang måtte få lykke til til ved guds villie at komme til eder. thi jeg længes efter at se eder, for at jeg kunde meddele eder nogen åndelig nådegave, for at i måtte styrkes, det vil sige, for sammen at opmuntres hos eder ved hinandens tro, både eders og min. og jeg vil ikke, brødre! at i skulle være uvidende om, at jeg ofte har sat mig for at komme til eder (men hidindtil er jeg bleven forhindret), for at jeg måtte få nogen frugt også iblandt eder, ligesom iblandt de øvrige hedninger. både til grækere og barbarer, både til vise og uforstandige står jeg i gæld. således er jeg, hvad mig angår, redbon til at forkynde evangeliet også for eder, som ere i rom. thi jeg skammer mig ikke ved evangeliet; thi det er en guds kraft til frelse for hver den, som tror, både for jøde først og for græker. thi deri åbenbares guds retfærdighed af tro for tro, som der er skrevet: "men den retfærdige skal leve af tro." thi guds vrede åbenbares fra himmelen over al ugudelighed og uretfærdighed hos mennesker, som holde sandheden nede ved uretfærdighed; thi det, som man kan vide om gud, er åbenbart iblandt dem; gud har jo åbenbaret dem det. thi hans usynlige væsen, både hans evige kraft og guddommelighed, skues fra verdens skabelse af, idet det forstås af hans gerninger, så at de have ingen undskyldning. thi skønt de kendte gud, så ærede eller takkede de ham dog ikke som gud, men bleve tåbelige i deres tanker, og deres uforstandige hjerte blev formørket. idet de påstode at være vise, bleve de dårer og omskiftede den uforkrænkelige guds herlighed med et billede i lighed med et forkrænkeligt menneske og fugle og firfødde og krybende dyr. derfor gav gud dem hen i deres hjerters begæringer til urenhed, til at vanære deres legemer indbyrdes, de, som ombyttede guds sandhed med løgnen og dyrkede og tjente skabningen fremfor skaberen, som er højlovet i evighed! amen. derfor gav gud dem hen i vanærende lidenskaber; thi både deres kvinder ombyttede den naturlige omgang med den naturlige, og ligeså forlode også mændene den naturlige omgang med kvinden og optændtes ideres brynde efter hverandre, så at mænd øvede uterlighed med mænd og fik deres vildfarelses løn, som det burde sig, på sig selv. og ligesom de forkastede af have gud i erkendelse, således gav gud dem

hen i et forkasteligt sind til at gøre det usømmelige, opfyldte med al uretfærdighed, ondskab, havesyge, sletthed; fulde af avind, mord, kiv, svig, ondsindethed; øretudere, bagvaskere, gudshadere, volds mænd, hovmodige; pralere, opfindsomme på ondt, ulydige mod forældre, uforstandige, troløse, ukærlige, ubarmhertige; - hvilke jo, skønt de erkende guds retfærdige dom, at de, der øve sådanne ting, fortjene døden, dog ikke alene gøre det, men også give dem, som øve det, deres bifald.

2

derfor er du uden undskyldning, o menneske! hvem du end er, som dømmes; thi idet du dømmes den anden, fordømmer du dig selv; thi du, som dømmes, over det samme. vi vide jo, at guds dom er, stemmende med sandhed, over dem, som øve sådanne ting. men du, o menneske! som dømmes dem, der øve sådanne ting, og selv gør dem, mener du dette, at du skal undfly guds dom? eller foragter du hans godheds og tålmodigheds og langmodigheds rigdom og ved ikke, at guds godhed leder dig til omvendelse? men efter din hårdhed og dit ubodfærdige hjerte samler du dig selv vrede på vredens og guds retfærdige doms åbenbarelses dag, han, som vil betale enhver efter hans gerninger: dem, som med udholdenhed i god gerning søge ære og hæder og uforkrænkelighed, et evigt liv; men over dem, som søge deres eget og ikke lyde sandheden, men adlyde uretfærdigheden, skal der komme vrede og harme. trængsel og angst over hvert menneskes sjæl, som over det onde, både en jodes først og en grækers; men ære og hæder og fred over hver den, som gør det gode, både en jøde først og en græker! thi der er ikke persons anseelse hos gud. thi alle de, som have syndet uden loven, de skulle også fortabes uden loven; og alle de, som have syndet under loven, de skulle dømmes ved loven; thi ikke lovens hørere ere retfærdige for gud, men lovens gørere skulle retfærdiggøres thi når hedninger, som ikke have loven, af naturen gøre, hvad loven kræver, da ere disse; uden at have loven sig selv en lov; de vise jo lovens gerning skreven i deres hjertes, idet deres samvittighed vidner med, og tankerne indbyrdes anklage eller også forsvare hverandre på den dag, da gud vil dømme menneskenes skjulte færd ifølge mit evangelium ved jesu kristus. men når du kalder dig jøde og forlader dig trygt på loven og roser dig af gud og kender hans villie og værdsætter de forskellige ting, idet du undervises af loven, og trøster dig til at være blindes vejleder, et lys for dem, som ere i mørke, uforstandiges opdrager, umyndiges lærer, idet du i loven har udtrykket for erkendelsen og sandheden, du altså som lærer andre, du lærer ikke dig selv! du, som prædiker, at man ikke må stjæle, du stjæler!. du, som siger, at man ikke må bedrive hor, du bedriver hor! du, som føler afsky for afguderne, du øver tempelran! du, som roser dig af loven, du vanærer gud ved overtrædelse af loven! thi "for eders skyld bespottes guds navn iblandt hedningerne", som der er skrevet. thi vel gavner omskærelse, om du holder loven; men er du lovens overtræder, da er din omskærelse bleven til forhud. dersom nu forhu-

den holder lovens forskrifter, vil da ikke hans forhold blive regnet som omskærelse? og når den af natur uomskårne opfylder loven, skal han dømmes dig, som med bogstav og omskærelse er lovens overtræder. thi ikke den er jøde, som er det i det udvortes, ej heller er det omskærelse, som sker i det udvortes, i kød; men den, som indvortes er jøde, og hjertets omskærelse i ånd, ikke i bogstav - hans ros er ikke af mennesker, men af gud,

3

hvad er da jødens fortrin? eller hvad gavner omskærelsen? meget alle måder; først nemlig dette, at guds ord ere blevne dem betroede. thi hvad? om nogle vare utro, skal da deres utroskab gøre guds trofasthed til intet? det være langt fra! gud må være sanddru, om end hvert menneske er en løgner, som der er skrevet: "for at du må kendes retfærdig i dine ord og vinde, når du går i rette." men dersom vor uretfærdighed beviser guds retfærdighed, hvad skulle vi da sige? er gud da uretfærdig, han, som lader sin vrede komme? (jeg taler efter menneskelig vis). det være langt fra! thi hvorledes skal gud ellers kunne dømmes verden? men dersom guds sanddruhed ved min løgn er bleven ham end mere til forherligelse, hvorfor dømmes da jeg endnu som en synder? og hvorfor skulde vi da ikke, som man bagvasker os for, og som nogle sige, at vi lære, gøre det onde, for at det gode kan komme deraf? sådannes dom er velforskyldt. hvad da? have vi noget forud? aldeles ikke; vi have jo ovenfor anklaget både jøder og grækere for alle at være under synd, som der er skrevet: "der er ingen retfærdig, end ikke een; der er ingen forstandig, der er ingen, som søger efter gud; alle ere afvegne, til hobe ere de blevne udelige, der er ingen, som over godhed, der er end ikke een." "en åbnet grav er deres strube; med deres tunger øvede de svig;" "der er slangegift under deres læber;" "deres mund er fuld af forbandelse og beskæd;" "rappe ere deres fødder til at udøse blod; der er ødelæggelse og elendighed på deres veje, og freds vej have de ikke kendt." "der er ikke guds frygt for deres øjne." men vi vide, at alt, hvad loven siger, taler den til dem, som ere under loven, for at hver mund skal stoppes og hele verden blive strafskyldig for gud, efterdi intet kød vil blive retfærdiggjort for ham af lovens gerninger; thi ved loven kommer erkendelse af synd. men nu er uden lov guds retfærdighed åbenbaret, om hvilken der vidnes af loven og profeterne. nemlig guds retfærdighed ved tro på jesu kristus, for alle og over alle dem, som tro; thi der er ikke forskel. alle have jo syndet, og dem fattes æren fra gud, og de blive retfærdiggjorte uforskyldt af hans nåde ved den forløsning, som er i kristus jesu, hvem gud fremstillede som sonemiddel ved troen på hans blod for at vise sin retfærdighed, fordi gud i sin langmodighed havde båret over med de forhen begærede synder, for at vise sin retfærdighed i den nærværende tid, for at han kunde være retfærdig og retfærdiggøre den, som er af tro på jesu. hvor er så vor ros? den er udelukket. ved hvilken lov? gerningernes? nej, men ved troens lov. vi holde nemlig for, at mennesket bliver retfærdiggjort

ved tro, uden lovens gerninger. eller er gud alene jøders gud? mon ikke også hedningers? jo, også hedningers; så sandt som gud er een og vil retfærdiggøre omskårne af tro og uomskårne ved troen. gøre vi da loven til intet ved troen? det være langt fra! nej, vi hævde loven.

4

hvad skulle vi da sige, at vor stamfader abraham har vundet efter kødet? thi dersom abraham blev retfærdiggjort af gerninger, har han ros, men ikke for gud. thi hvad siger skriften?"og abraham troede gud, og det blev regnet ham til retfærdighed." men den, som gør gerninger, tilregnes lønnen ikke som nåde, men som skyldighed; den derimod, som ikke gør gerninger, men tror på ham, som retfærdiggør den ugudelige, regnes hans tro til retfærdighed; ligesom også david priser det menneske saligt, hvem gud tilregner retfærdighed uden gerninger: "salige de, hvis overtrædelser ere forladte, og hvis synder ere skjulte; salig den mand, hvem herren ikke vil tilregne synd." gælder da denne saligprisning de omskårne eller tillige de uomskårne? vi sige jo: troen blev regnet abraham til retfærdighed. hvorledes blev den ham da tilregnet? da han var omskåret, eller da han havde forhold? ikke da han var omskåret, men da han havde forhold. og han fik omskærelsens tegn som et segl på den troens retfærdighed, som han havde som uomskåret, for at han skulde være fader til alle dem, som tro uden at være omskårne, for at retfærdighed kan blive dem tilregnet, og fader til omskårne, til dem, som ikke alene have omskærelse, men også vandre i den tros spor, hvilken vor fader abraham havde som uomskåret. thi ikke ved lov fik abraham eller hans sæd den forjættelse, at han skulde være arving til verden, men ved tros-retfærdighed. thi dersom de, der ere af loven, ere arvinger, da er troen bleven tom, og forjættelsen gjort til intet. thi loven virker vrede; men hvor der ikke er lov, er der heller ikke overtrædelse. derfor er det af tro, for at det skal være som nåde, for at forjættelsen må stå fast for den hele sæd, ikke alene for den af loven, men også for den af abrahams tro, han, som er fader til os alle (som der er skrevet: "jeg har sat dig til mange folkeslags fader"), over for gud, hvem han troede, ham, som levendegør de døde og kalder det, der ikke er, som om det var. og han troede imod håb med håb på, at, han skulde blive mange folkeslags fader, efter det, som var sagt: "således skal din sæd være;" og uden at blive svag i troen så han på sit eget allerede udlevede legeme (han var nær hunderede år) og på, at saras moderliv var udlevet; men om guds forjættelse tvivlede han ikke i vantro, derimod blev han styrket i troen, idet han gav gud ære og var overbevist om, at hvad han var forjættet, er han mægtig til også at gøre. derfor blev det også regnet ham til retfærdighed. men det blev, ikke skrevet for hans skyld alene, at det blev ham tilregnet, men også for vor skyld, hvem det skal tilregnes, os, som tro på ham, der oprejste jesu, vor herre, fra de døde, ham, som blev hengiven for vore overtrædelsers skyld og oprejst for vor retfærdiggørelses skyld.

altså retfærdiggjorte af tro have vi fred med gud ved vor herre jesus krist, ved hvem vi også have fået adgang ved troen til denne nåde, hvori vi stå, og vi rose os af håb om guds herlighed; ja, ikke det alene, men vi rose os også af trængslerne, idet vi vide, at trængselen virker udholdenhed, men udholdenheden prøvethed, men prøvetheden håb, men håbet beskæmmer ikke; thi guds kærlighed er udstøt i vore hjertes ved den helligånd, som blev given os. thi medens vi endnu vare kraftesløse, døde kristus til den bestemte tid for ugudelige. næppe vil nemlig nogen dø for en retfærdig - for den gode var der jo måske nogen, som tog sig på at dø -, men gud beviser sin kærlighed over for os, ved at kristus døde for os, medens vi endnu vare syndere. så meget mere skulle vi altså, da vi nu ere blevne retfærdiggjorte ved hans blod, frelses ved ham fra vreden. thi når vi, da vi vare fjender, bleve forligte med gud ved hans søns død, da skulle vi meget mere, efter at vi ere blevne forligte, frelses ved hans liv, ja, ikke det alene, men også således, at vi rose os af gud ved vor herre jesus kristus, ved hvem vi nu have fået forligelsen. derfor, ligesom synden kom ind i verden ved eet menneske, og døden ved synden, og døden således trængte igennem til alle mennesker, efterdi de syndede alle thi inden loven var der synd i verden; men synd tilregnes ikke. dog herskede døden fra adam til mooses også over dem, som ikke syndede i lighed med adams overtrædelse, han, som er et forbillede på den, der skulde komme. men det er ikke således med nådegaven som med faldet; thi døde de mange ved den enes fald, da har meget mere guds nåde og gaven i det ene menneskes jesu kristi nåde udbredt sig overflodig, til de mange. og gaven er ikke som igennem en enkelt, der syndede; thi dommen blev ud fra en enkelt til fordømmelse, men nådegaven blev ud fra mange fald til retfærdiggørelse. thi når på grund af dennes fald døden herskede ved den ene, da skulle meget mere de, som modtage den overvættes nåde og retfærdigheds gave, herske i liv ved den ene, jesus kristus. altså, ligesom det ved eens fald blev for alle mennesker til fordømmelse, således også ved eens retfærdighed for alle mennesker til retfærdiggørelse til liv. thi ligesom ved det ene menneskes ulydighed de mange bleve til syndere, så skulle også ved den enes lydighed de mange blive til retfærdige. men loven kom til, for at faldet kunde blive større; men hvor synden blev større, der blev nåden end mere overvættes, for at, ligesom synden herskede ved døden, således også nåden skulde herske ved retfærdighed til et evigt liv ved jesus kristus, vor herre.

hvad skulle vi da sige? skulde vi blive ved i synden, for at nåden kunde blive desto større? det være langt fra! vi, som jo ere døde fra synden, hvorledes skulle vi endnu leve i den? eller vide i ikke, at vi, så mange som bleve døbt til kristus jesus, bleve døbt til hans død? vi bleve altså begravne med ham ved dåben til døden, for at, ligesom kristus blev oprejst fra de

døde ved faderens herlighed, således også vi skulle vandre i et nyt levned. thi ere vi blevne sammen-voksede med ham ved hans døds afbillede, skulle vi dog også være det ved hans opstandelse, idet vi erkende dette, at vort gamle menneske blev korsfæstet med ham, for at syndens legeme skulde blive til intet, for at vi ikke mere skulde tjene synden. thi den, som er død, er retfærdiggjort fra synden. men dersom vi ere døde med kristus, da tro vi, at vi også skulle leve med ham, efterdi vi vide, at kristus, efter at være oprejst fra de døde, ikke mere dør; døden hersker ikke mere over ham. thi det, han døde, døde han een gang fra synden; men det, han lever, lever han for gud. således skulle også i anse eder selv for døde fra synden, men levende for gud i kristus jesus. så lad da ikke synden herske i eders dødelige legeme, så i lyde dets begæringer; fremstiller ej heller eders lemmer for synden som uretfærdigheds våben; men fremstiller eder selv for gud som sådanne, der fra døde ere blevne levende, og eders lemmer som retfærdigheds våben for gud. thi synd skal ikke herske over eder i ere jo ikke under lov, men under nåde. hvad da? skulde vi synde, fordi vi ikke ere under lov, men under nåde? det være langt fra! vide i ikke, at når i fremstille eder for en som tjener til lydlighed, så ere i hans tjenere, hvem i lyde, enten syndens til død, eller lydligheds til retfærdighed? men gud ske tak, fordi i have været syndens tjenere, men bleve af hjertet lydige imod den læreform, til hvilken i bleve overgivne. og frigjorde fra synden bleve i retfærdigheds tjenere. jeg taler på menneskelig vis på grund af eders kods skrøbelighed. ligesom i nemlig fremstillede eders lemmer som tjenere for urenheden og lovløsheden til lovløshed, således fremstiller nu eders lemmer som tjenere for retfærdigheden, til helliggørelse! thi da i vare syndens tjenere, vare i frie over for retfærdigheden. hvad for frugt havde i da dengang? ting, ved hvilke i nu skamme eder; enden derpå er jo død. men nu, da i ere blevne frigjorde fra synden og ere blevne guds tjenere, have i eders frugt til helliggørelse og som enden derpå et evigt liv; thi syndens sold er død, men guds nådegave er et evigt liv i kristus jesus, vor herre.

eller vide i ikke, brødre! (thi jeg taler til sådanne, som kender loven) at loven hersker over mennesket, så lang tid han lever? den gifte kvinde er jo ved loven bunden til sin mand, medens han lever; men når manden dør, er hun løst fra mandens lov. derfor skal hun kaldes en horkvinde, om hun bliver en anden mands, medens manden lever: men når manden dør, er hun fri fra den lov, så at hun ikke er en horkvinde, om hun bliver en anden mands. altså ere også i, mine brødre! gjorde døde for loven ved kristi legeme, for at i skulle blive en andens, hans, som blev oprejst fra de døde, for at vi skulle bære frugt for gud. thi da vi vare i kødet, vare de syndige lidenskaber, som vakttes ved loven, virksomme i vore lemmer til at bære frugt for døden, men nu ere vi løste fra loven, idet vi ere bortdøde fra det, hvori vi holdtes nede, så at vi tjene i åndens nye væsen og ikke i bogstavens

gamle væsen. hvad skulle vi da sige? er loven synd? det være langt fra! men jeg kendte ikke synden uden ved loven; thi jeg kendte jo ikke begæringen, hvis ikke loven sagde: "du må ikke begære." men da synden fik anledning, virkede den ved budet al begæring i mig; thi uden lov er synden død. og jeg levede engang uden lov, men da budet kom, levede synden op; men jeg døde, og budet, som var til liv, det fandtes at blive mig til død; thi idet synden fik anledning, forførte den mig ved budet og dræbte mig ved det. altså er loven vel hellig, og budet helligt og retfærdigt og godt. blev da det gode mig til død? det være langt fra! men synden blev det, for at den skulde vise sig som synd, idet den ved det gode virkede død for mig, for at synden ved budet skulde blive overvættets syndig. thi vi vide, at loven er åndelig; men jeg er kødelig, solgt under synden. thi jeg forstår ikke, hvad jeg udfører; thi ikke det, som jeg vil, over jeg, men hvad jeg hader, det gør jeg. men når jeg gør det, jeg ikke vil, så samstemmer jeg med loven i, at den er god. men nu er det ikke mere mig, som udfører det, men synden, som bor i mig. thi jeg ved, at i mig, det vil sige i mit kød, bor der ikke godt; thi villien har jeg vel, men at udføre det gode formår jeg ikke; thi det gode, som jeg vil, det gør jeg ikke; men det onde, som jeg ikke vil, det over jeg. dersom jeg da gør det, som jeg ikke vil, så er det ikke mere mig, der udfører det, men synden, som bor i mig. så finder jeg da den lov for mig, som vil gøre det gode, at det onde ligger mig for hånden thi jeg glæder mig ved guds lov efter det indvortes menneske; men jeg ser en anden lov i mine lemmer, som strider imod mit sinds lov og tager mig fangen under syndens lov, som er i mine lemmer. jeg elendige menneske! hvem skal fri mig fra dette dødens legeme? gud ske tak ved jesus kristus, vor herre! altså: jeg selv tjener med sinnet guds lov, men med kødet syndens lov.

8

så er der da nu ingen fordømmelse for dem, som ere i kristus jesus. thi livets ånds lov frigjorde mig i kristus jesus fra syndens og dødens lov. thi det, som var loven umuligt, det, hvori den var afmægtig ved kødet, det gjorde gud, idet han sendte sin egen søn i syndigt køds lighed og for syndens skyld og således domfældte synden i kødet, for at lovens krav skulde opfyldes i os, som ikke vandrer efter kødet, men efter ånden. thi de, som lade sig lede af kødet, hige efter det kødelige; men de, som lade sig lede af ånden, hige efter det åndelige. thi kødets higen er død, men åndens higen er liv og fred, efterdi kødets higen er fjendskab imod gud, thi det er ikke guds lov lydigt, det kan jo ikke heller være det. og de, som ere i kødet, kunne ikke tækkes gud. i derimod ere ikke i kødet, men i ånden, om ellers guds ånd bor i eder. men om nogen ikke har kristi ånd, så hører han ham ikke til. men om kristus er i eder, da er vel legemet dødt på grund af synd, men ånden er liv på grund af retfærdighed. men om hans ånd, der oprejste jesus fra de døde, bor i eder, da skal han, som oprejste kristus fra de døde, levendegøre også eders dødelige legemer ved sin ånd, som bor i eder. altså, brødre! ere vi ikke kødets skyldnere, så at vi skulde leve efter kødet; thi

dersom i leve efter kødet, skulle i dø, men dersom i ved ånden døde legemets gerninger, skulle i leve. thi så mange som drives af guds ånd, disse ere guds børn. i modtog jo ikke en trældoms ånd atter til frygt, men i modtog en sønneudkårelses ånd, i hvilken vi råbe: abba, fader! ånden selv vidner med vor ånd, at vi ere guds børn. men når vi ere børn, ere vi også arvinger, guds arvinger og kristi medarvinger, om ellers vi lide med ham for også at herliggøres med ham. thi jeg holder for, at den nærværende tids lidelser ikke ere at regne imod den herlighed, som skal åbenbares på os. thi skabningens forlængsel venter på guds børns åbenbarelse. thi skabningen blev underlagt forfængeligheden, ikke med sin villie, men for hans skyld, som lagde den derunder, med håb om, at også skabningen selv skal blive frigjort fra forkrænkelighedens trældom til guds børns herligheds frihed. thi vi vide, at hele skabningen tilsammen sukke og er tilsammen i veer indtil nu. dog ikke det alene, men også vi selv, som have åndens førstegrøde, også vi sukke ved os selv, idet vi forvente en sønneudkårelse, vort legemes forløsning. thi i håbet bleve vi frelst. men et håb, som ses, er ikke et håb; thi hvad en ser, hvor kan han tillige håbe det? men dersom vi håbe det, som vi ikke se, da forvente vi det med udholdenhed, og ligeledes kommer også ånden ved skrobethed til hjælp; thi vi vide ikke, hvad vi skulle bede om, som det sig bør, men ånden selv går i forbøn for os med uudsigelige sukke. og han, som ransager hjerterne, ved, hvad åndens higen er, at den efter guds villie går i forbøn for hellige. men vi vide, at alle ting samvirke til gode for dem, som elske gud, dem, som efter hans beslutning ere kaldede. thi dem, han forud kendte, forudbestemte han også til at blive ligedannede med hans søns billede, for at han kunde være førstefødt iblandt mange brødre. men dem, han forudbestemte, dem kaldte han også; og dem, han kaldte, dem retfærdiggjorde han også; men dem, han retfærdiggjorde, dem herliggjorde han også. hvad skulle vi da sige til dette? er gud for os, hvem kan da være imod os? han, som jo ikke sparede sin egen søn, men gav ham hen for os alle, hvorledes skulde han ikke også med ham skænke os alle ting? hvem vil anklage guds udvalgte? gud er den, som retfærdiggør. hvem er den, som fordømmer? kristus er den, som er død, ja, meget mere, som er oprejst, som er ved guds højre hånd, som også går i forbøn for os. hvem skal kunne skille os fra kristi kærlighed? trængsel eller angst eller forfølgelse eller hunger eller nøgenhed eller fare eller svær? som der er skrevet: "for din skyld dræbes vi den hele dag, vi bleve regnede som slagtefår." men i alt dette mere end sejre vi ved ham, som elskede os. thi jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller magter eller noget nærværende eller noget tilkommende eller kræfter eller det høje eller det dybe eller nogen anden skabning skal kunne skille os fra guds kærlighed i kristus jesus, vor herre.

9

sandhed siger jeg i kristus, jeg lyver ikke, min samvittighed vidner med mig i den helligånd, at jeg har en stor sorg og en uafsladelig kummer i mit hjerte. thi

jeg kunde ønske selv at være bandlyst fra kristus til bedste for mine brødre, mine frænder efter kødet, de, som jo ere israeliter, hvem sønneudkærlsen og herligheden og pagterne og lovgivningen og gudstjenesten og forjættelserne tilhøre, hvem fædrene tilhøre, og af hvem kristus er efter kødet, han, som er gud over alle ting, højlovet i evighed! amen. ikke dog som om guds ord har glippet; thi ikke alle, som stamme fra israel, ere israel; ej, heller ere alle børn, fordi de ere abrahams sæd, men: "i isak skal en sæd få navn efter dig," det vil sige: ikke kødets børn ere guds børn, men forjættelsens børn regnes for sæd. thi et forjættelsesord er dette: "ved denne tid vil jeg komme, så skal sara have en søn." men således skete det ikke alene dengang, men også med rebekka, da hun var frugtsommelig ved een, isak, vor fader. thi da de endnu ikke vare fødte og ikke havde gjort noget godt eller ondt, blev der, for at guds udvælgelses beslutning skulde stå fast, ikke i kraft af gerninger, men i kraft af ham, der kalder, sagt til hende: "den ældste skal tjene den yngste," som der er skrevet: "jakob elskede jeg, men esau hadede jeg." hvad skulde vi da sige? mon der er uretfærdighed hos gud? det være langt fra! thi han siger til moyses: "jeg vil være barmhjertig imod den, hvem jeg er barmhjertig imod, og forbarme mig over den, hvem jeg forbarmer mig over." altså står det ikke til den, som vil, ej heller til den, som løber, men til gud, som er barmhjertig. thi skriften siger til farao: "netop derfor lod jeg dig fremstå, for at jeg kunde vise min magt på dig, og for at mit navn skulde forkyndes på hele jorden." så forbarmer han sig da over den, som han vil, men forhæder den, som han vil. du vil nu sige til mig: hvad klager han da over endnu? thi hvem står hans villie imod? ja, men, hvem er dog du, o menneske! som går i rette med gud? mon noget, som blev dannet, kan sige til den, som dannede det: hvorfor gjorde du mig således? eller har pottemageren ikke rådighed over leret til af den samme masse at gøre et kar til ære, et andet til vanære? men hvad om nu gud, skønt han vilde vise sin vrede og kundgøre sin magt, dog med stor langmodighed tålte vredes-kar, som vare beredte til fortabelse, også for at kundgøre sin herligheds rigdom over barmhjertigheds-kar, som han forud havde beredt til herlighed? og hertil kaldte han også os, ikke alene af jøder, men også af hedninger, som han også siger hos hoseas: "det, som ikke var mit folk, vil jeg kalde mit folk, og hende, som ikke var den elskede; den elskede; og det skal ske, at på det sted, hvor der blev sagt til dem: i ere ikke mit folk, der skulde de kaldes den levende guds børn." men esajas udråber over israel: "om end israels børns tal var som havets sand, så skal kun levningen frelses. thi idet herren opgør regnskab og afslutter det i hast, vil han fuldbyrde det på jorden." og som esajas forud har sagt: "dersom den herre zebaoth ikke havde levnet os en sæd, da vare vi blevne som sodoma og gjorde lige med gomorra." hvad skulde vi da sige? at hedninger, som ikke jagede efter retfærdighed, fik retfærdighed; nemlig retfærdigheden af tro; men israel, som jagede efter en retfærdigheds lov, nåede ikke til en sådan lov. hvorfor? fordi de ikke søgte den af tro, men som af geringer. de stødte an på anstødsstenen, som der er

skrevet: "se, jeg sætter i zion en anstødssten og en forargelses klippe; og den, som tror på ham, skal ikke blive til skamme."

10

brødre! mit hjertes ønske og bøn til gud for dem er om deres frelse. thi jeg giver dem det vidnesbyrd, at de have nidkærlighed for gud, men ikke ved forstand; thi da de ikke kendte guds retfærdighed og tragtede efter at opstille deres egen retfærdighed, så bødede de sig ikke under guds retfærdighed. thi kristus er lovens ende til retfærdighed for hver den, som tror. moyses skriver jo, at det menneske, som gør den retfærdighed, der er af loven, skal leve ved den. men retfærdigheden af tro siger således: sig ikke i dit hjerte: hvem vil fare op til himlen? nemlig for at hente kristus ned; eller: hvem vil fare ned i afgrunden? nemlig for at hente kristus op fra de døde. men hvad, siger den? ordet er dig nær, i din mund og i dit hjerte, det er det troens ord, som vi prædike. thi dersom du med din mund bekender jesus som herre og tror i dit hjerte, at gud oprejste ham fra de døde, da skal du blive frelst. thi med hjertet tror man til retfærdighed, og med munden bekender man til frelse. skriften siger jo: "hver den, som tror på ham, skal ikke blive til skamme." thi der er ikke forskel på jøde og græker; thi den samme er alles herre, rig nok for alle dem, som påkalde ham. thi hver den, som påkalder herrens navn, skal blive frelst. hvorledes skulde de nu påkalde den, på hvem de ikke have troet? og hvorledes skulde de tro den, som de ikke have hørt? og hvorledes skulde de høre, uden der er nogen, som prædiker? og hvorledes skulde de prædike, dersom de ikke bleve udsendte? som der er skrevet: "hvor dejlige ere deres fødder, som forkynde godt budskab." dog ikke alle lode evangeliet; thi esajas siger: "herre! hvem troede det, (han hørte af os?) altså kommer troen af det. som høres, men det, som høres, kommer igennem kristi ord. men jeg siger: have de ikke hørt? jo vist, "over hele jorden er deres røst udgået og til jorderiges grænser deres ord." men jeg siger: har israel ikke forstået det? først siger moyses: "jeg vil gøre eder nidkære på et folk, som ikke er et folk, imod et uforstandigt folk vil jeg opirre eder." men esajas drister sig til at sige: "jeg blev funden af dem, som ikke søgte mig; jeg blev åbenbar for dem. som ikke spurgte efter mig." men om israel siger han: "den hele dag udstrakte jeg mine hænder imod et uldydigt og genstridigt folk."

11

jeg siger da: mon gud har forskudt sit folk? det være langt fra! thi også jeg er en israelit, af abrahams sæd, benjamins stamme. gud har ikke forskudt sit folk, som han forud kendte. eller vide i ikke, hvad skriften siger i stykket om elias? hvorledes han træder frem for gud imod israel, sigende: "herre! dine profeter have de ihjelslået, dine andre have de nedbrudt, og jeg er den eneste, der er levnet, og de efterstræbe mit liv." men hvad siger det guddommelige gensvar

til ham?" jeg har levnet mig selv syv tusinde mænd, som ikke have bøjet knæ for bål." således er der også i den nærværende tid blevet en levning som et nådesudvalg. men er det af nåde, da er det ikke mere af gerninger, ellers bliver nåden ikke mere nåde. hvad altså? det, israel søger efter, har det ikke opnået, men udvalget har opnået det; de øvrige derimod bleve forhærdede, som der er skrevet: "gud gav dem en sløvheds ånd, øjne til ikke at se med, øren til ikke at høre med indtil den dag i dag." og david siger: "deres bord vorde til snare og til fælde og til anstod og til gengældelse for dem; deres øjne vorde formørkede, så de ikke se, og bøj altid deres ryg!" jeg siger da: mon de have stødt an, for at de skulde falde? det være langt fra! men ved deres fald er frelsen kommen til hedningerne, for at dette kunde vække dem til nidkærhed. men dersom deres fald er verdens rigdom, og deres tab er hedningers rigdom, hvor meget mere skal deres fylde være det! og til eder, i hedninger, siger jeg: for så vidt jeg nu er hedningeapostel, ærer jeg min tjeneste, om jeg dog kunde vække min slægt til nidkærhed og frelse nogle af dem. thi dersom deres forkastelse er verdens forlignelse, hvad bliver da deres antagelse andet end liv ud af døde? men dersom førstegoden er hellig, da er dejen det også; og dersom roden er hellig, da ere grenene det også. men om nogle af grenene bleve afbrudte, og du, en vild oliekvist, blev indpodet iblandt dem og blev meddelagtig i olietræets rod og fedme, da ros dig ikke imod grenene; men dersom du roser dig, da bærer jo ikke du roden, men roden dig. du vil vel sige: grene bleve afbrudte, for at jeg skulde blive indpodet. vel! ved deres vantro bleve de afbrudte, men du står ved din tro; vær ikke overmodig, men frygt! thi når gud ikke sparede de naturlige grene, vil han heller ikke spare dig. så se da guds godhed og strengthed: over dem, som faldt, er der strengthed, men over dig guds godhed, hvis du bliver i hans godhed; ellers skal også du afhugges. men også hine skulle indpodes, dersom de ikke blive i vantroen; thi gud er mægtig til atter at indpode dem. thi når du blev afhugget af det olietræ, som er vildt af naturen, og imod naturen blev indpodet i et ædelt olietræ, hvor meget mere skulle da disse indpodes i deres eget olietræ, som de af natur tilhøre! thi jeg vil ikke, brødre! at i skulle være uvidende om denne hemmelighed, for at i ikke skulle være kloge i eders egne tanker, at forhærdelse delvis er kommen over israel, indtil hedningernes fylde er gået ind; og så skal hele israel frelses, som der er skrevet: "fra zion skal befrielsen komme, han skal afvende ugudeligheder fra jakob; og dette er min pagt med dem, når jeg borttager deres synder." efter evangeliet er de vel fjender for eders skyld, men efter udvælgelsen ere de elskede for fædrenes skyld; thi nådegaverne og sit kald fortryder gud ikke. thi ligesom i tilform bleve ulydige imod gud, men nu fik barmhjertighed ved disses ulydighed, således bleve også disse nu ulydige, for at også de måtte få barmhjertighed ved den barmhjertighed, som er bleven eder til del. thi gud har indesluttet alle under ulydighed, for at han kunde forbarme sig over alle. o dyb af guds rigdom og visdom og kundskab! hvor uransagelige ere hans domme, og hans veje usporlige! thi hvem har

kendt herrens sind? eller hvem blev hans rådgiver? eller hvem gav ham først, så at der skulde gives ham gengæld derfor? thi af ham og ved ham og til ham ere alle ting; ham være ære i evighed! amen.

12

jeg formaner eder altså, brødre! ved guds barmhjertighed, til at fremstille eder legemer som et levende, helligt, gud velbehageligt offer; dette er eders fornuftige gudsyndelse. og skikker eder ikke lige med denne verden, men vorder forvandlede ved sindets fornyelse, så i må skønne, hvad der er guds vilie, det gode og velbehagelige og fuldkomne. thi ved den nåde, som er given mig, siger jeg til enhver iblandt eder, at han ikke skal tænke højere om sig selv, end han bør tænke, men tænke med betænksomhed, efter som gud tildelte enhver troens mål. thi ligesom vi have mange lemmer på eet legeme, men lemmerne ikke alle have den samme gerning, således ere vi mange eet legeme i kristus, men hver for sig hverandres lemmer. men efterdi vi have forskellige nådegaver efter den nåde, som er given os, det være sig profeti, da lader os bruge den i forhold til vor tro; eller en tjeneste, da lader os tage vare på tjenesten; eller om nogen lærer, på lærergerningen; eller om nogen formaner, på formaningen; den, som uddeler, gøre det med redelighed; den, som er forstander, være det med iver; den, som over barmhjertighed, gøre det med glæde! kærligheden være uskromtet; afskyer det onde, holder eder til det gode; værder i eders broderkærlighed hverandre inderligt hengivne; forekommer hverandre i at vise ærbødighed! værder ikke lunkne i eders iver; værder brændende i ånden; tjener herren; værder glade i håbet, udholdende i trængselen, vedholdende i bønnen! tager del i de helliges fornødenheder; lægger vind på gæstfrihed! velsigner dem, som forfølge eder, velsigner og forbander ikke! glæder eder med de glade, og græder med de grædende! værder enige indbyrdes; tracter ikke efter de høje ting, men holder eder til det lave; vorder ikke kloge i eders egne tanker! betaler ikke nogen ondt for ondt; lægger vind på, hvad der er godt for alle menneskers åsyn! dersom det er muligt - såvidt det står til eder - da holder fred med alle mennesker: hævner eder ikke selv, i elskede! men giver vreden rum; thi der er skrevet: "mig hører hævn til, jeg vil betale, siger herren." nej, dersom din fjende hungrer, giv ham mad; dersom han tørster, giv ham drikke; thi når du gør dette, vil du samle gloende kul på hans hoved. lad dig ikke overvinde af det onde, men overvind det onde med det gode!

13

hver sjæl underordne sig de foresatte øvrigheder; thi der er ikke øvrighed uden af gud, men de, som ere, ere indsatte af gud, så at den, som sætter sig imod øvrigheden, modstår guds ordning; men de, som modstå, skulle få deres dom. thi de styrende ere ikke en skræk for den gode gerning, men for den onde. men vil du være uden frygt for øvrigheden, så gor

det gode, og du skal få ros af den. thi den er en guds tjener, dig til gode. men dersom du gør det onde, da frygt; thi den bærer ikke sværdet forgæves; den er nemlig guds tjener, en hævner til straf for den, som over det onde. derfor er det nødvendigt at underordne sig, ikke alene for straffens skyld, men også for samvittighedens. derfor betale i jo også skatter; thi de ere guds tjenere, som just tage vare på dette. betaler alle, hvad i ere dem skyldige: den, som i ere skat skyldige, skat; den, som told, told; den, som frygt, frygt; den, som ære, ære. bliver ingen noget skyldige, uden det, at elske hverandre; thi den, som elsker den anden, har opfyldt loven. thi det: "du må ikke bedrive hor; du må ikke slå ihjel; du må ikke stjæle; du må ikke begære;" og hvilket andet bud der er, det sammenfattes i dette ord: "du skal elske din næste som dig selv," kærligheden gør ikke ond imod næsten; derfor er kærligheden lovens fylde. og dette just, fordi i kende tiden, at det alt er på tide, at i skulle stå op af søvne; thi nu er vor frelse nærmere, end da vi bleve troende. natten er fremrykket, og dagen er kommen nær. lader os derfor aflægge mørkets gerninger og iføre os lysets våben; lader os vandre sømmeligt som om dagen, ikke i svir og drik, ikke i løsagtighed og uterlighed, ikke i kiv og avind; men ifører eder den herre jesus kristus, og drager ikke omsorg for kødet, så begæringer vækkes!

14

men tager eder af den, som er skrobelig i troen, og dømmer ikke hans meninger! en har tro til at spise alt; men den skrobelige spiser kun urter. den, som spiser, må ikke ringeagte den, som ikke spiser; og den, som ikke spiser, må ikke dømme den, som spiser; thi gud har taget sig af ham. hvem er du, som dømmer en andens tjener? for sin egen herre står eller falder han; men han skal blive stående, thi herren er mægtig til at lade ham stå. en agter den ene dag fremfor den anden, en anden agter alle dage lige; enhver have fuld vished i sit eget sind! den, som lægger vægt på dagen, han gør det for herren. og den, som spiser, gør det for herren, thi han takker gud; og den, som ikke spiser, gør det for herren og takker gud. thi ingen af os lever for sig selv, og ingen dor for sig selv; thi når vi leve, leve vi for herren, og når vi dø, dø vi for herren; derfor, enten vi leve, eller vi dø, ere vi herrens. dertil er jo kristus død og bleven levende, at han skal herske både over døde og levende. men du, hvorfor dømmer du din broder? eller du, hvorfor ringeagter du din broder? vi skulle jo alle fremstilles for guds domstol. thi der er skrevet: "så sandt jeg lever, siger herren, for mig skal hvert knæ bøje sig, og hver tunge skal bekende gud." altså skal hver af os gøre gud regnskab for sig selv. derfor, lader os ikke mere dømme hverandre, men dømmer hellere dette, at man ikke må give sin broder anstød eller forargelse. jeg ved og er vis på i den herre jesus, at intet er urent i sig selv; dog, for den, som agter noget for urent, for ham er det urent. thi dersom din broder bedrøves for mads skyld, da vandr du ikke mere i kærlighed. led ikke ved din mad den i fordærvelse, for hvis skyld kristus er død. lader derfor ikke eders gode blive bespot-

tet! thi guds rige består ikke i at spise og drikke, men i retfærdighed og fred og glæde i den helligånd. thi den, som deri tjener kristus, er velbehagelig for gud og takkelig for menneskene. derfor, lader os tragte efter det, som tjener til fred og indbyrdes opbyggelse! nedbryd ikke guds værk for mads skyld! vel er alt rent, men det er ond for det menneske, som spiser med anstød. det er rigtigt ikke at spise kød eller at drikke vin eller at gøre noget, hvoraf din broder tager anstød. den tro, du har, hav den hos dig selv for gud! salig er den, som ikke dømmer sig selv i det, som han vælger. men den, som tvivler, når han spiser, han er domfældt, fordi det ikke er at tro; men alt det, som ikke er af tro, er synd.

15

men vi, som ere stærke, bør bære de svages skrobeligheder og ikke være os selv til behag. enhver af os være sin næste til behag til det gode, til opbyggelse. thi også kristus var ikke sig selv til behag; men, som der er skrevet: "deres forhånelser, som håne dig, ere faldne på mig," thi alt, hvad der er skrevet tilforn, det er skrevet til vor belæring, for at vi skulle have håbet ved udholdenheden og skrifternes trøst. men udholdenhedensog trøstens gud give eder at være enige indbyrdes, som kristus jesus vil det, for at i endrigtigt med een mund kunne prise gud og vor herres jesu kristi fader. derfor tager eder af hverandre, ligesom også kristus har taget sig af os, til guds ære. jeg siger nemlig, at kristus er bleven tjener for om-skårne for guds sanddruheds skyld for at stadfæste forjættelserne til fædrene; men at hedningerne skulle prise gud for hans barmhjertigheds skyld, som der er skrevet: "derfor vil jeg bekende dig iblandt hedninger og lovsynge dit navn," og atter siges der: "fryder eder, i hedninger, med hans folk!" og atter: "lover herren, alle hedninger, og alle folkene skulle prise ham." og atter siger esajas: "komme skal isajs rods kud og han, der rejser sig for at herske over hedninger; på ham skulle hedninger håbe." men håbets gud fylde eder med al glæde og fred, idet i tro, for at i må blive rige i håbet ved den helligånds kraft! men også jeg, mine brødre! har selv den forvisning om eder, at i også selv ere fulde af godhed, fyldte med al kundskab, i stand til også at påminde hverandre. dog har jeg for en del tilskrevet eder noget dristigere for at påminde eder på grund af den nåde, som er givet mig fra gud til iblandt hedningerne at være en kristi jesu offentlig tjener, der som præst betjener guds evangelium, for at hedningerne må blive et velbehageligt offer, helliget ved den helligånd. således har jeg min ros i kristus jesus af min tjeneste for gud. thi jeg vil ikke driste mig til at tale om noget af det, som kristus ikke har udført ved mig til at virke hedningers lydighed, ved ord og handling, ved tegn og undergjerningers kraft, ved guds ånds kraft, så at jeg fra jerusalem og trindt omkring indtil illyrien har til fulde forkyndt kristi evangelium; dog således, at jeg sætter min ære i at forkynde evangeliet ikke der, hvor kristus er nævnet, for at jeg ikke skal bygge på en andens grundvold, men, som der er skrevet: "de, for hvem der ikke blev kundgjort om ham, skulle se, og de, som ikke have

hørt, skulle forstå." derfor er jeg også de mange gange bleven forhindret i at komme til eder. men nu, da jeg ikke mere har rum i disse egne og i mange år har haft længsel efter at komme til eder, vil jeg, når jeg rejser til spanien, komme til eder; thi jeg håber at se eder på gennemrejsen og af eder at blive befordret derhen, når jeg først i nogen måde er bleven tilfredsstillet hos eder. men nu rejser jeg til jerusalem i tjeneste for de hellige. thi makedonien og akaja have fundet glæde i at gøre et sammenskud til de fattige iblandt de hellige i jerusalem. de have nemlig fundet glæde deri, og de ere deres skyldnere. thi ere hedningerne blevne delagtige i hines åndelige goder, da ere de også skyldige at tjene dem med de timelige. når jeg da har fuldbragt dette og beseglet denne frugt for dem, vil jeg derfra drage om ad eder til spanien. men jeg ved, at når jeg kommer til eder, skal jeg komme med kristi vel-signelses fylde. men jeg formaner eder,brødre! ved vor herre jesus kristus og ved åndens kærlighed til med mig at stride i eders bønner for mig til gud, for at jeg må udfries fra de genstridige i judæa, og mit ærinde til jerusalem må blive de hellige kærkoment, for at jeg kan komme til eder med glæde, ved guds vil-lie, og vederkvæges med eder. men fredens gud være med eder alle! amen.

16

men jeg anbefaler eder føbe, vor søster, som er tjener-inde ved menighed i kenkreæ, for at i må modtage hende i herren, som det sømmer sig de hellige, og yde hende bistand, i hvad som helst hun måtte trænge til eder; thi også hun har været en hjælperske for mange og for mig selv med. hilser priska og akvila, mine medarbejdere i kristus jesus, som jo for mit liv have sat deres egen hals i vove, hvem ikke alene jeg takker, men også alle hedningernes menigheder; og hilser menigheden i deres hus! hilser epænetus, min elskede, som er asiens førstegrøde for kristus. hilser maria, som har arbejdet meget for eder. hilser andronikus og junias, mine frænder og mine med-fangne, som jo ere navnkundige iblandt apostlene og tilmed have været i kristus før mig. hilser ampliatus, min elskede i herren! hilser urbanus, vor medarbejder i kristus, og stakys, min elskede! hilser apelles, den prøvede i kristus. hilser dem, som ere af aristobulus's hus. hilser herodion, min frænde! hilser dem af narkissus's hus, som ere i herren. hilser tryfæna og tryfosa, som arbejde i herren. hilser; per-sis, den elskede, som jo har arbejdet meget i herren. hilser rufus, den udvalgte i herren, og hans og min moder! hilser asynkritus,flegon, hermes, patrobas, hermas og brødrene hos dem! hilser filologus og ju-lia, nereus og hans søster og olympas og alle de hel-lige hos dem! hilser hverandre med et helligt kys! alle kristi menigheder hilse eder! men jeg formaner eder, brødre! til at give agt på dem, som volde splittelseme og forargelseme tvært imod den lære, som i have lært, og viger bort fra dem! thi sådanne tjene ikke vor herre kristus, men deres egen bug, og ved søde ord og skøn tale forføre de troskyldiges hjerter. eders lydighed er jo kommen alle for øre; derfor glæder jeg mig over eder. men jeg vil, at i skulle være vise

med hensyn til det gode og enfoldige med hensyn til det onde. men fredens gud skal hastelig knuse sa-tan under eders fødder. vore herres jesu kristi nåde være med eder! timotheus, min medarbejder, og luk-ius og jason og sosipater, mine frænder, hilse eder. jeg,tertius, som har nedskrevet dette brev, hilser eder i herren. kajus, min og den hele menigheds vært, hilser eder. erastus, stadens rentemester, hilser eder, og broderen kvartus. vor herres jesu kristi nåde være med eder alle! amen.) men ham, som kan styrke eder i mit evangelium og forkyndelsen af jesus kristus, i ov-erensstemmelse med åbenbarelse af en hemmelighed, som var fortiet fra evige tider, men nu er bragt for da-gen og ved profetiske skrifter efter den evige guds be-faling kundgjort for alle hedningerne til troslydighed: den ene vise gud ved jesus kristus, ham være ære i evigheders evighed! amen.

paulus, jesu kristi kaldede apostel ved guds villie, og broderen sosthenes til guds menighed, som er i korinth, helligede i kristus jesus, hellige ifølge kald tillige med alle dem, der på ethvert sted påkalde vor herres jesu kristi, deres og vor herres navn: nåde være med eder og fred fra gud vor fader og den herre jesu kristus! jeg takker min gud altid for eder, for den guds nåde, som blev givet eder i kristus jesus, at i ved ham ere blevne rige i alt, i al tale og al kundskab, ligesom vidnesbyrdet om kristus er blevet stadfæstet hos eder, så at i ikke stå tilbage i nogen nådegave, idet i forvente vor herres jesu kristi åbenbarelse, han, som også skal stadfæste eder indtil enden som ustraffelige på vor herres jesu kristi dag, trofast er gud, ved hvem i bleve kaldede til samfund med hans søn, jesu kristus, vor herre. men jeg formaner eder, brødre! ved vor herres jesu kristi navn, at i alle skulle føre samme tale, og at der ikke må findes splittelser iblandt eder, men at i skulle være forenede i det samme sind og i den samme mening. thi det er blevet mig fortalt om eder, mine brødre! af bloes husfolk, at der er splidagtighed iblandt eder. jeg mener dette, at enhver af eder siger: jeg hører paulus til, og jeg apollos, og jeg kefas, og jeg kristus. er kristus delt? mon paulus blev korsfæstet for eder? eller bleve i døbt til paulus's navn? jeg takker gud for, at jeg ikke døbt nogen af eder, uden krispus og kajus, for at ikke nogen skal sige, at i bleve døbt til mit navn. dog, jeg døbt også stefanas's hus; ellers ved jeg ikke, om jeg døbt nogen anden. thi kristus sendte mig ikke for at døbe, men for at forkynde evangeliet, ikke med vise ord, for at kristi kors ikke skulde tabe sin kraft. thi korsets ord er vel for dem, som fortæbes, en dårskab, men for dem, som frelses, for os er det en guds kraft. thi der er skrevet: "jeg vil lægge de vises visdom øde, og de forstandiges forstand vil jeg gøre til intet." hvor er der en viis? hvor er der en skriftklog? hvor er der en ordkæmper al denne verden? har gud ikke gjort verdens visdom til dårskab? thi efterdi verden ved sin visdom ikke erkendte gud i hans visdom, behagede det gud ved prædikenens dårskab at frelse dem, som tro, eftersom både jøder kræve tegn, og grækere søge visdom, vi derimod prædike kristus som korsfæstet, for jøder en forargelse og for hedninger en dårskab, men for selve de kaldede både jøder og grækere, kristus som guds kraft og guds visdom. thi guds dårskab er visere end menneskene, og guds svaghed er stærkere end menneskene. thi ser, brødre! på eders kaldelse, at i ere ikke mange vise efter kødet, ikke mange mægtige, ikke mange fornemme; men det, som var dårskab for verden udvalgte gud for at beskæmme de vise, og det, som var svagt for verden, udvalgte gud for at beskæmme det stærke; og det for verden uædle og det ringeagtede, det, som intet var, udvalgte gud for at gøre det, som var noget, til intet, for at i intet kød skal rose sig for gud. men ud af ham ere i i kristus jesus, som blev os visdom fra gud, både retfærdighed og helliggørelse og forløsning; for at, som der er skrevet: "den, som roser sig, rose sig af Herren!"

og jeg, brødre! da jeg kom til eder, kom jeg ikke og forkyndte eder gud vidnesbyrd med stormægtighed i tale eller i visdom; thi jeg agtede ikke at vide noget iblandt eder uden jesu kristus og ham korsfæstet; og jeg færdedes hos eder i svaghed og i frygt og megen bæven, og min tale og min prædiken var ikke med visdoms overtalende ord, men med ånds og krafts bevisning, for at eders tro ikke skulde bero på menneskers visdom, men på guds kraft. dog, visdom tale vi iblandt de fuldkomne, men en visdom, der ikke stammer fra denne verden, ikke heller fra denne verdens herskere, som blive til intet; men vi tale visdom fra gud, den hemmelige, den, som var skjult, som gud før verdens begyndelse forudbestemte til vor herlighed, hvilken ingen af denne verdens herskere har erkendt; thi; havde de erkendt den, havde de ikke korsfæstet herlighedens herre; men, som der er skrevet: "havd intet øje har set, og intet øre har hørt, og ikke er opkommet i noget menneskes hjerte, hvad gud har beredt dem, som elske ham." men os åbenbarede gud det ved ånden; thi ånden ransager alle ting, også guds dybder. thi hvilket menneske ved, hvad der er i mennesket, uden menneskets ånd, som er i ham? således har heller ingen erkendt, hvad der er i gud, uden guds ånd. men vi have ikke fået verdens ånd, men ånden fra gud, for at vi kunne vide, hvad der er os skænket af gud; og dette tale vi også, ikke med ord, lærte af menneskelig visdom, men med ord, lærte af ånden, idet vi tolke åndelige ting med åndelige ord. men det sjælelige menneske tager ikke imod de ting, som høre guds ånd til; thi de ere ham en dårskab, og han kan ikke erkende dem, thi de bedømmes åndeligt. men den åndelige bedømmer alle ting, selv derimod bedømmes han af ingen. thi hvem har kendt herrens sind, så han skulde kunne undervise ham? men vi have kristi sind.

og jeg, brødre! kunde ikke tale til eder som til åndelige, men som til kødelige, som til spæde børn i kristus. mælk gav jeg eder at drikke, ikke fast føde; thi i kunde endnu ikke tåle det, ja, i kunne det ikke engang nu; thi endnu ere i kødelige. når der nemlig er nid og splid iblandt eder, ere i da ikke kødelige og vandre på menneskers vis? thi når en siger: "jeg hører paulus til," og en anden: "jeg hører apollos til," ere i så ikke "mennesker"? hvad er da apollos? og hvad er paulus? tjenere, ved hvilke i bleve troende og det, efter som Herren gav enhver. jeg plantede, apollos vandede, men gud gav vækst. så er da hverken den noget, som planter, ikke heller den, som vander, men gud, som giver vækst. den, som planter, og den, som vander, ere eet; men hver skal få sin egen løn efter sit eget arbejde. thi guds medarbejdere ere vi; guds ager, guds bygning ere i. efter den guds nåde, som blev given mig, har jeg som en viis bygmester lagt grundvold, men en anden bygger derpå. men enhver se til, hvorledes han bygger derpå! thi anden grundvold kan ingen lægge end den, som er lagt, hvilken er jesu kristus. men dersom nogen på grundvolden byg-

ger med guld, sølv, kostbare sten, træ, hø, strå, da skal enhvers arbejde blive åbenbart; thi dagen skal gøre det klart, efterdi den åbenbares med ild, og hvordan enhvers arbejde er, det skal ilden prøve. dersom det arbejde, som en har bygget derpå, består, da skal han få løn; dersom ens arbejde bliver opbrændt, da skal han gå glip af den; men selv skal han blive frelst, dog som igennem ild. vide i ikke, at i ere guds tempel, og guds ånd bor i eder? dersom nogen fordærver guds tempel, skal gud fordærve ham; thi guds tempel er helligt, og det ere jo i. ingen bedrage sig selv! dersom nogen tykkes at være viis iblandt eder i denne verden, han vorde en dåre, for at han kan vorde viis. thi denne verdens visdom er dårskab for gud; thi der er skrevet: "han er den, som griber de vise i deres træskhed;" og atter: "herren kender de vises tanker, at de ere forfængelige." derfor rose ingen sig af mennesker! alle ting ere jo eders, være sig paulus eller apollos eller kefas eller verden eller liv eller død eller det nærværende eller det tilkommende: alle ting ere eders; men i ere kristi, og kristus er guds.

4

således agte man os; som kristi tjenere og husholdere over guds hemmeligheder! i øvrigt kræves her af husholdere, at man må findes tro, men mig er det såre lidet at bedømmes af eder eller af en menneskelig ret; ja, jeg bedømmer end ikke mig selv. thi vel ved jeg intet med mig selv, dog er jeg ikke dermed retfærdiggjort; men den, som bedømmer mig, er herren. derfor dømmer ikke noget før tiden, førend herren kommer, som både skal bringe for lyset det, som er skjult i mørket, og åbenbare hjerternes råd; og da skal enhver få sin ros fra gud. men dette, brødre! har jeg anvendt på mig selv og apollos for eders skyld, for at i på os kunne lære dette "ikke ud over, hvad der står skrevet", for at ikke nogen af eder for eens skyld skal opløse sig mod en anden. thi hvem giver dig fortrin? og hvad har du, som du ikke har fået givet? men når du virkelig har fået det, hvorfor roser du dig da, som om du ikke havde fået det? i ere allerede møttede, i ere allerede blevne rige, i ere blevne konger uden os, ja, gid i dog vare blevne konger, for at også vi kunde være konger med eder! thi mig synes, at gud har fremstillet os apostle som de ringeste, ligesom dødsdømte; thi et skuespilere vi blevne for verden, både for engle og mennesker. vi ere dårer for kristi skyld, men i ere kloge i kristus; vi svage, men i stærke; i hædrede, men vi vanærede. indtil denne time lide vi både hunger og tørst og nøgenhed og få næveslag og have intet blivende sted og arbejde møjsommeligt med vore egne hænder. udskalder man os, velsigne vi; forfølger man os, finde vi os deri; spotter man os, give vi gode ord; som verdens fejeskarn ere vi blevne, et udskud for alle indtil nu. ikke for at beskæmme eder skriver jeg dette; men jeg påminder eder som mine elskede børn. thi om i end have ti tusinde opdragere i kristus, have i dog ikke mange fædre; thi jeg har i kristus jesus avlet eder ved evangeliet. jeg formaner eder altså, vorder mine efterfølgere! derfor har jeg sendt timotheus til eder, som er mit elskede og trofaste barn i herren, og han skal

minde eder om mine veje i kristus, således som jeg lærer alle vegne i enhver menighed. men nogle ere blevne opløst, i den tanke, at jeg ikke kommer til eder; men jeg skal snart komme til eder, om herren vil, og gøre mig bekendt, ikke med de opløstes ord, men med deres kraft. thi guds rige består ikke i ord, men i kraft. hvad ville i? skal jeg komme til eder med ris eller med kærlighed og sagtmødheds ånd?

5

i det hele taget høres der om utugt iblandt eder, og det sådan utugt, som end ikke findes iblandt hedningerne, at en lever med sin faders hustru. og i ere opløst og bleve ikke snarere bedrøvede, for at den, som har gjort denne gerning, måtte udstødes af eders midte! thi jeg for min del, fraværde med legemet, men nærværende med ånden, har allerede, som om jeg var nærværende, fældet den dom over ham, som på sådan, vis har bedrevet dette, at, når i vor herres jesu navn i og min ånd ere forsamlede, så med vor herres jesu kraft at overgive den pågældende til sattan til kødets undergang, for af ånden kan frelses på den herres jesu dag. det er ikke noget smukt, i rose eder af! vide i ikke, at en liden surdej syrer hele dejen? udrenser den gamle surdej, for at i kunne være en ny dej, ligesom i jo ere usyrede; thi også vort påskelam er slagtet, nemlig kristus. derfor, lader os holde højtid, ikke med gammel surdej, ej heller med sletheds og ondskabs surdej, men med renheds og sandheds usyrede brød. jeg skrev eder til i mit brev, at i ikke skulle have samkvem med utugtige, ikke i al almindelighed denne verdens utugtige eller havesyge og røvere eller afgudsdyrkere; ellers måtte i jo gå ud af verden. men nu skrev jeg til eder, at i ikke skulle have samkvem, om nogen, der har navn af broder, er en utugtig eller en havesyg eller en afgudsdyrker eller en skændegæst eller en dranker eller en røver, ja, end ikke spise sammen med en sådan. thi hvad kommer det mig ved at dømme dem, som ere udenfor? dømme i ikke dem, som ere indenfor? men dem udenfor skal gud dømme. bortskaffer den onde fra eder selv!

6

kan nogen af eder, når han har sag med en anden, føre det over sit sind at søge dom hos de uretfærdige, og ikke hos de hellige? eller vide i ikke, at de hellige skulle dømme verden? og når verden dømmes ved eder, ere i da uværdige til at sidde til doms i de ringeste sager? vide i ikke, at vi skulle dømme engle? end sige da i timelige ting! når i da have sager om timelige ting, sætte i da dem til dømmere, som ere agtede for intet i menigheden? til skam for eder siger jeg det: er der da slet ingen viis iblandt eder, som kan dømme sine brødre imellem? men broder fører sag imod broder, og det for vantro! overhovedet er jo allerede det en fejl hos eder, at i have retssager med hverandre, hvorfor lide i ikke hellere uret? hvorfor lade i eder ikke hellere plyndre? men i gore uret og plyndre, og det brødre! eller vide i ikke, at uretfærdige skulle ikke arve guds rige? farer ikke vild!

hverken utugtige eller afgudsdyrkere eller horkarle eller de som lade sig bruge til unaturlig utugt, eller de, som øve den, eller tyve eller havesyge eller drankere, ingen skændegæster, ingen røvere skulle arve guds rigt, og sådanne vare i for en del; men i lode eder afvætte, ja, i bleve helligede, ja, i bleve retfærdigjorte ved den herres jesu navn og ved vor guds ånd. alt er mig tilladt, men ikke alt er gavnligt; alt er mig tilladt, men jeg skal ikke lade mig beherske af noget. maden er for bugen og bugen for maden; men gud skal tilintetgøre både denne og hin. legemet derimod er ikke for utugt, men for herren, og herren for legemet; og gud har både oprejst herren og skal oprejse os ved sin kraft. vide i ikke, at eders legemer ere kristi lemmer? skal jeg da tage kristi lemmer og gøre skøgelemmer deraf? det være langt fra! eller vide i ikke, at den, som holder sig til skøgen, er eet legeme med hende? thi de to, hedder det, skulle blive til eet kød." men den, som holder sig til herren, er een ånd med ham. flyr utugt! enhver synd, som et menneske ellers gør, er uden for legemet; men den, som bedriver utugt, synder imod sit eget legeme. eller vide i ikke, at eders legeme er et tempel for den helligånd, som er i eder, hvilken i have fra gud, og at i ikke ere eders egne? thi i bleve købte dyrt; ærer derfor gud i eders legeme!

7

men hvad det angår, hvorom i skreve til mig, da er det godt for en mand ikke at røre en kvinde; men for utugts skyld have hver mand sin egen hustru, og hver kvinde have sin egen mand. manden yde hustruen sin skyldighed; ligeledes også hustruen manden. hustruen råder ikke over sit eget legeme, men manden; ligeså råder heller ikke manden over sit eget legeme, men hustruen. undrager eder ikke hinanden, uden måske med fælles samtykke, til en tid, for at i kunne have ro til bønnen, og for så atter at være sammen, for at satan ikke skal friste eder, fordi i ikke formå at være afholdende. men dette siger jeg som en inderdrømmelse, ikke som en befaling. jeg ønsker dog, at alle mennesker måtte være, som jeg selv er; men hver har sin egen nådegave fra gud, den ene så, den anden så. til de ugifte og til enkerne siger jeg, at det er godt for dem, om de forblive som jeg. men kunne de ikke være afholdende, da lad dem gifte sig; thi det er bedre at gifte sig end at lide brynde. men de gifte byder ikke jeg, men herren, at en hustru ikke skal skille sig fra sin mand; (men om hun virkelig skiller sig fra ham, da forblive hun ugift eller forlige sig med manden;) og at en mand ikke skal forlade sin hustru. men til de andre siger jeg, ikke herren: dersom nogen broder har en vantro hustru, og denne samtykker i at bo hos ham, så forlade han hende ikke! og dersom en hustru har en vantro mand, og denne samtykker i at bo hos hende, så forlade hun ikke manden! thi den vantro mand er helliget ved hustruen, og den vantro hustru er helliget ved manden; ellers vare jo eders børn urene, men nu ere de hellige. men skiller den vantro sig, så lad ham skille sig; ingen broder eller søster er træl bunden i sådanne tilfælde; men gud har kaldet os til fred. thi hvad ved du, hustru! om du kan frelse

din mand? eller hvad ved du, mand! om du kan frelse din hustru? kun vandre enhver således, som herren har tildelt ham, som gud har kaldet ham; og således forordner jeg i alle menighederne. blev nogen kaldet som omskåren, han lade ikke forhud drage over; er nogen kaldet som uomskåren, han lade sig ikke omskære! omskærelse har intet at sige, og forhud har intet at sige, men det at holde guds bud. hver blive i den stand, hvori han blev kaldet! blev du kaldet som træl, da lad det ikke bekymre dig, men om du også kan blive fri, da gør hellere brug deraf! thi den, der er kaldet i herren som træl, er herrens frigivne; ligeså er den, der er kaldet som fri, kristi træl. dyrt bleve i købte, vorde ikke menneskers trælle! i den stand, hvori enhver blev kaldet, brødre, deri blive han for gud! men om jomfruerne har jeg ikke nogen befaling fra herren, men giver min mening til hende som den, hvem herren barmhjertigt har forundt at være troværdig. jeg mener altså dette, at det på grund af den forhåndenværende nød er godt for et menneske at være således, som han er. er du bunden til en kvinde, da søg ikke at blive løst; er du ikke bunden, da søg ikke en hustru! men om du også gifter dig, synder du ikke; og om en jomfru gifter sig, synder hun ikke; dog ville sådanne få trængsel i kødet. men jeg skåner eder. men dette siger jeg eder, brødre! at tiden er kort, for at herefter både de, der have hustruer, skulle være, som om de ingen have, og de, der græde, som om de ikke græde, og de, der glæde sig, som om de ikke glæde sig, og de, der købe, som om de ikke besidde, og de, der bruge denne verden, som om de ikke gøre brug af den; thi denne verdens skikkelse forgår. men jeg ønsker, at i må være uden bekymring. den ugifte er bekymret for de ting, som høre herren til, hvorledes han kan behage herren; men den gifte er bekymret for de ting, som høre verden til, hvorledes han kan behage hustruen. og der er også forskel imellem hustruen og jomfruen. den ugifte er bekymret for de ting, som høre herren til, for at hun kan være hellig både på legeme og ånd; men den gifte er bekymret for det, som hører verden til, hvorledes hun kan behage manden. men dette siger jeg til eders eget gavn, ikke for at kaste en snare om eder, men for at bevare sømmelighed og en urokkelig vedhængen ved herren. men dersom nogen mener at volde sin ugifte datter skam, om hun sidder over tiden, og det må så være, han gøre, hvad han vil, han synder ikke; lad dem gifte sig! men den, som står fast i sit hjerte og ikke er tvungen, men har rådighed over sin villie og har besluttet dette i sit hjerte at holde sin datter ugift, han gør vel. altså, både den, som bortgifter sin datter, gør vel, og den, som ikke bortgifter hende, gør bedre. en hustru er bunden, så længe hendes mand lever; men dersom manden sover hen, er hun fri til at gifte sig med hvem hun vil, kun at det sker i herren. men lykkeligere er hun, om hun forbliver således, som hun er, efter min mening; men også jeg mener at have guds ånd.

8

men hvad kødet fra afgudssofrene angår, da vide vi, fordi vi alle have kundskab (kundskaben opløser,

men kærligheden opbygger. dersom nogen tykkes at kende noget, han kender endnu ikke således, som man bør kende. men dersom nogen elsker gud, han er kendt af ham.) hvad altså spisningen af offerkødet angår, da vide vi, at der er ingen, afdød i verden, og at der ingen gud er uden een. thi om der end er såkaldte guder, være sig i himmelen eller på jorden, som der jo er mange guder og mange herrer, så er der for os dog kun een gud, faderen, af hvem alle ting ere, og vi til ham, og een herre, jesus kristus, ved hvem alle ting ere, og vi ved ham. dog ikke alle have den kundskab. men der er nogle, som ifølge deres hidtidige afgudsvane spise det som afgudsofferkod, og deres samvittighed, som er skrøbelig, besmittes. men mad skal ikke bestemme vor stilling over for gud; hverken have vi fortrin, om vi spise, eller stå tilbage, om vi ikke spise. men ser, til, at ikke denne eders frihed skal blive til anstod for de skrøbelige! thi dersom nogen ser dig, som har kundskab, sidde til bords i et afgudshus, vil så ikke samvittigheden hos den, som er skrøbelig, blive opbygget til at spise afgudsofferkødet? den skrøbelige går jo til grunde ved din kundskab, broderen, for hvis skyld kristus er død. men når i således synde imod brøderne og såre deres skrøbelige samvittighed, synde i imod kristus. derfor, om mad forarger min broder, vil jeg aldrig i evighed spise kød, for at jeg ikke skal forarge min broder.

9

er jeg ikke fri? er jeg ikke apostel? har jeg ikke set jesus, vor herre? er i ikke min gerning i herren? er jeg ikke apostel for andre, så er jeg det dog i det mindste for eder; thi seglet på min apostelgerning ere i i herren. dette er mit forsvar imod dem, som bedømme mig. have vi ikke ret til at spise og drikke? have vi ikke ret til at føre en søster med om som hustru, som også de andre apostle og herrens brødre og ke-fas? eller have alene jeg og barnabas ingen ret til at lade være at arbejde? hvem tjener vel nogen sinde i krig på egen sold? hvem planter en vingård og spiser ikke dens frugt? eller hvem vogter en hjord og nyder ikke af hjordens mælk? taler jeg vel dette blot efter menneskelig vis, eller siger ikke også loven dette? thi i mose lov er der skrevet: "du må ikke binde munden til på en okse, som tærsker." er det okserne, gud bekymrer sig om, eller siger han det ikke i hvert tilfælde for vor skyld? for vor skyld blev det jo skrevet, fordi den, som pløjer, bør pløje i håb, og den, som tærsker, bør gøre det i håb om at få sin del. når vi have sået eder de åndelige ting, er det da noget stort, om vi høste eders timelige? dersom andre nyde sådan ret over eder, kunde da vi ikke snarere? dog have vi ikke brugt denne ret; men vi tåle alt, for at vi ikke skulle lægge noget i vejen for kristi evangelium. vide i ikke, at de, som udføre de hellige tjenester, få deres føde fra helligdommen, de, som tjene ved alteret, dele med alteret? således har også herren forordnet for dem, som forkynde evangeliet, at de skulle leve af evangeliet. jeg derimod har ikke gjort brug af noget af dette. jeg skriver dog ikke dette, for at det skal ske således med mig; thi jeg vil hellere dø, end at nogen skulde gøre min ros til intet. thi om jeg forkynder

evangeliet, har jeg ikke noget at rose mig af; der påligger mig nemlig en nødvendighed, thi ve mig, om jeg ikke forkynder det! gør jeg nemlig dette af fri villie, så får jeg løn; men har jeg imod min villie fået en husholdning betroet, hvad er da min løn? for at jeg, når jeg forkynder evangeliet, skal fremsætte det for intet, så at jeg ikke gør brug af min ret i evangeliet. thi skønt jeg er fri over for alle, har jeg dog gjort mig selv til tjener for alle, for at jeg kunde vinde des flere. og jeg er bleven jøderne som en jøde, for at jeg kunde vinde jøder; dem under loven som en under loven, skønt jeg ikke selv er under loven, for at jeg kunde vinde dem, som ere uden loven; dem uden for loven som en uden for loven, skønt jeg ikke er uden lov for god, men under kristi lov, for at jeg kunde vinde dem, som ere uden for loven. jeg er bleven skrøbelig for de skrøbelige, for at jeg kunde vinde de skrøbelige; jeg er bleven alt for alle, for at jeg i ethvert fald kunde frelse nogle. men alt gør jeg for evangeliets skyld, for at jeg kan blive meddelagtig deri. vide i ikke, at de, som løbe på banen, løbe vel alle, men ikkun een får prisen? således skulle i løbe, for at i kunne vinde den. enhver, som deltager i kamplegene, er afholdende i alt; hine nu vel for at få en forkrænkkelig krans, men vi en uforkrænkkelig. jeg løber derfor ikke som på det uviste jeg fægter som en, der ikke slår i luften; men jeg bekæmper mit legeme og holder det i trældom, for at ikke jeg, som har prædiket for andre, selv skal blive forkastet.

10

thi jeg vil ikke, brødre, at i skulle være uvidende om, at vore fædre vare alle under skyen og gik alle igennem havet og bleve alle døbt til moses i skyen og i havet og spiste alle den samme åndelige mad og drak alle den samme åndelige drikk; thi de drak af en åndelig klippe, som fulgte med; men klippen var kristus. alligevel fandt gud ikke behag i de fleste af dem; thi de bleve slagne ned i ørkenen. men disse ting skete som forbilleder for os, for at vi ikke skulle begære, hvad ondt er, således som hine begærede. bliver ej heller afgudsdyrkere som nogle af dem, ligesom der er skrevet: "folket satte sig ned at spise og drikke, og de stode op at lege." lader os ej heller bedrive utugt, som nogle af dem bedreve utugt, og der faldt på een dag tre og tyve tusinde. lader os ej heller friste herren, som nogle af dem fristede ham og bleve ødelagte af slanger. knurrer ej heller, som nogle af dem knurrede og bleve ødelagte af ødelæggeren. men dette skete dem forbilledligt, men det blev skrevet til advarsel for os, til hvem tidernes ende er kommen. derfor den, som tykkes at stå, se til, at han ikke falder! der er ikke kommet andre end menneskelige fristelser over eder, og trofast er gud, som ikke vil tillade, at i fristes over evne, men som sammen med fristelsen vil skabe også udgangen af den, for at i må kunne udholde den. derfor, mine elskede, flyr fra afgudsdyrkelsen! jeg taler som til forstandige; dømm selv, hvad jeg siger. velsignelsens kalk, som vi velsigne, er den ikke samfund med kristi blod? det brød, som vi bryde, er det ikke samfund med kristi legeme? fordi der er eet brød, ere vi mange eet legeme; thi vi få alle del i

det ene brød. ser til israel efter kødet; have de, som spise ofrene, ikke samfund med alteret? hvad siger jeg da? at afgudsofferkod er noget? eller at en afgud er noget? nej! men hvad hedningerne ofre, ofre de til onde ånder og ikke til gud; men jeg vil ikke, at i skulle få samfund med de onde ånder. i kunne ikke drikke herrens kalk og onde ånders kalk; i kunne ikke være delagtige i herrens bord og i onde ånders bord. eller skulle vi vække herrens nidkærlighed? mon vi ere stærkere end han? alt er tilladt, men ikke alt er gavnligt; alt er tilladt, men ikke alt opbygger. ingen søge sit eget, men næstens! alt, hvad der sælges i slagterbod, spiser det, uden at undersøge noget af samvittighedshensyn; thi herrens er jorden og dens fylde. dersom nogen af de vantrø indbyder eder, og i ville gå derhen, da spiser alt det, som sættes for eder, uden at undersøge noget af samvittighedshensyn. men dersom nogen siger til eder: "dette er offerkod," da lad være at spise for hans skyld, som gav det til kende, og for samvittighedens skyld. samvittigheden siger jeg, ikke ens egen, men den andens; thi hvorfor skal min frihed dømmes af en anden samvittighed? dersom jeg nyder det med taksigelse, hvorfor hører jeg da ilde for det, som jeg takker for? hvad enten i derfor spise eller drikke, eller hvad i gøre, da gør alt til guds ære! væreren uden anstød både for jøder og grækere og for guds menighed, ligesom også jeg i alt stræber at takkes alle, idet jeg ikke søger, hvad der gavner mig selv, men hvad der gavner de mange, for at de kunne frelses.

11

vorder mine efterfølgere, ligesom også jeg er kristi! men jeg roser eder, fordi i komme mig i hu i alt og holde fast ved overleveringerne, således som jeg har overleveret eder dem. men jeg vil, at i skulle vide, at kristus er enhver mands hoved; men manden er kvindens hoved; men gud er kristi hoved. hver mand, som beder eller profeterer med tildækket hoved, beskæmmer sit hoved. men hver kvinde, som beder eller profeterer med utildækket hoved, beskæmmer sit hoved; thi det er lige det samme, som var hun raget. thi når en kvinde ikke tildækker sig, så lad hende også klippe sit hår af; men er det usømmeligt for en kvinde at klippes eller rages, da tildække hun sig! thi en mand bør ikke tildække sit hoved, efterdi han er guds billede og ære; men kvinden er mandens ære. mand er jo ikke af kvinde, men kvinde af mand. ej heller er jo mand skabt for kvindens skyld, men kvinde for mandens skyld. derfor bør kvinden have et ærbødighedstegn på hovedet for englenes skyld. dog er hverken kvinde uden mand eller mand uden kvinde i herren. thi ligesom kvinden er af manden, således er også manden ved kvinden; men alt sammen er det af gud. dømm selv: er det sømmeligt, at en kvinde beder til gud med utildækket hoved? lærer ikke også selve naturen eder, at når en mand bærer langt hår, er det ham en vanære, men når en kvinde bærer langt hår, er det hende en ære; thi det lange hår er givet hende som et slør. men han nogen lyst til at trættes herom, da have vi ikke sådan skik, og guds menigheder ej heller. men idet jeg giver følgende for-

maning, roser jeg ikke, at i komme sammen, ikke til det bedre, men til det værre. for det første nemlig hører jeg, at når i komme sammen i menighedsfor-samling, er der splittelser iblandt eder; og for en del tror jeg det. thi der må endog være partier iblandt eder, for at de prøvede kunne blive åbenbare iblandt eder. når i da komme sammen, er dette ikke at æde en herrens nadver. thi under spisningen tager enhver sit eget måltid forud, og den ene hunger, den anden beruser sig. have i da ikke huse til at spise og drikke i? eller foragte i guds menighed og beskæmme dem, som intet have? hvad skal jeg sige eder? skal jeg rose eder? i dette rose jeg eder ikke. thi jeg har modtaget fra herren, hvad jeg også har overleveret eder: at den herre jesu i den nat, da han blev for-rådt, tog brød, takkede og brød det og sagde: "dette er mit legeme, som er for eder; gør dette til min ihukommelse!" ligeså tog han også kalken efter af-tensmåltidet og sagde: "denne kalk er den nye pagt i mit blod; gør dette, så ofte som i drikke det, til min ihukommelse!" thi så ofte, som i æde dette brød og drikke kalken, forkynde i herrens død, indtil han kommer. derfor, den, som æder brødet eller drikker herrens kalk uværdigt, pådrager sig skyld over for herrens legeme og blod. men hvert menneske prøve sig selv, og således æde han af brødet og drikke af kalken! thi den, som æder og drikker, æder og drikker sig selv en dom til, når han ikke agter på legenet. der-for ere mange skrobelige og sygelige iblandt eder, og en del sover hen. men dersom vi bedømte os selv, blev vi ikke dømt. men når vi dømmes, tugtes vi af herren, for at vi ikke skulle fordømmes med verden. derfor, mine brødre! når i komme sammen til måltid, da vent på hverandre! når nogen hunger, han spise hjemme, for at i ikke skulle komme sammen til dom. men det øvrige skal jeg forordne, når jeg kommer.

12

men hvad de åndelige gaver angår, brødre! vil jeg ikke, at i skulle være uvidende. i vide, at da i vare hedninger, droges i hen til de stumme afguder, som man drog eder. derfor kundgør jeg eder, at ingen, som taler ved guds ånd, siger: "jesus er en forbandelse," ingen kan sige: "jesus er herre" uden ved den helligånd. der er forskel på nådegaver, men det er den samme ånd; og der er forskel på tjenester, og det er den samme herre; og der er forskel på kraftige gerninger, men det er den samme gud, som virker alt i alle. men til enhver gives åndens åbenbarelse til det, som er gavnligt. en gives der nemlig ved ånden visdoms tale; en anden kundskabs tale ifølge den samme ånd; en anden tro i den samme ånd; en anden gaver til at helbrede i den ene ånd; en anden at udføre kraftige gerninger; en anden profetisk gave; en anden at bedømme ånder; en anden forskellige slags tunge-tale; en anden udlægning af tungetale. men alt dette virker den ene og samme ånd, som uddeler til enhver især; efter som han vil. thi ligesom legemet er eet og har mange lemmer, men alle legemets lemmer, skønt de ere mange, dog ere eet legeme, således også kristus. thi med een ånd blev vi jo alle døbt til at være eet legeme, hvad enten vi ere jøder eller grækere, trælle

eller frie; og alle fik vi een ånd at drikke legemet er jo heller ikke eet lem, men mange. dersom foden vilde sige: "fordi jeg ikke er hånd, hører jeg ikke til legemet," så ophører den dog ikke derfor at høre til legemet. og dersom øret vilde sige: "fordi jeg ikke er øje, hører jeg ikke til legemet," så ophører det dog ikke derfor at høre til legemet. dersom hele legemet var øje, hvor blev da hørelsen? dersom det helt var hørelse, hvor blev da lugten? men nu har gud sat lemmerne, ethvert af dem, på legemet, efter som han vilde. men dersom de alle vare eet lem, hvor blev da legemet? nu er der derimod mange lemmer og dog kun eet legeme. øjet kan ikke sige til hånden: "jeg har dig ikke nødvendig," eller atter hovedet til fødderne: "jeg har eder ikke nødvendig," nej, langt snarere ere de lemmer på legemet nødvendige, som synes at være de svageste, og de, som synes os mindre ærefulde på legemet, dem klæde vi med des mere ære; og de lemmer, vi blues ved, omgives med desto større blufærdighed; de derimod, som vi ikke blues ved, have det ikke nødvendig. men gud har sammenføjet legemet således, at han tillagde det ringere mere ære; for at der ikke skal være splid i legemet, men, for at lemmerne skulle have samme omsorg for hverandre; og hvad enten eet lem lider, lide alle lemmerne med, eller eet lem bliver hædret, glæde alle lemmerne sig med. men i ere kristi legeme, og lemmer enhver især. og nogle satte gud i menigheden for det første til apostle, for det andet til profeter, for det tredje til lærere, dernæst kraftige gerninger, dernæst gaver til at helbrede. til at hjælpe, til at styre, og forskellige slags tungetale. mon alle ere apostle? mon alle ere profeter? mon alle ere lærere? mon alle gøre kraftige gerninger? mon alle have gaver til at helbrede? mon alle tale i tunger? mon alle udlægge? men tragter efter de største nådegaver! og yder mere viser jeg eder en ypperlig vej.

13

taler jeg med menneskers og engles tunger, men ikke har kærlighed, da er jeg bleven et lydende malm eller en klingende bjælde. og har jeg profetisk gave og kender alle hemmelighederne og al kundskaben, og har jeg al troen, så at jeg kan flytte bjerge, men ikke har kærlighed, da er jeg intet. og uddeler jeg alt, hvad jeg ejer, til de fattige og giver mit legeme hen til at brændes, men ikke har kærlighed, da gavner det mig intet. kærligheden er langmodig, er velvillig; kærligheden bærer ikke nid; kærligheden praler ikke, opblæses ikke, gør intet usømmeligt, søger ikke sit eget, forbitres ikke, tilregner ikke det onde; glæder sig ikke over uretfærdigheden, men glæder sig ved sandheden; den tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt. kærligheden bortfalder aldrig; men enten det er profetiske gaver, de skulle forgå, eller tungetale, den skal ophøre, eller kundskab, den skal forgå; thi vi kende stykkevis og profetere stykkevis; men når det fuldkomne kommer, da skal det stykkevis forgå. da jeg var barn, talte jeg som et barn, tænkte jeg som et barn, dømte jeg som et barn; efter at jeg er bleven mand, har jeg aflagt det barnagtige. nu se vi jo i et spejl, i en gåde, men da skulle vi se ansigt til ansigt; nu kender jeg stykkevis, men da skal jeg erkende, lige-

som jeg jo blev erkendt. så blive da tro, håb, kærlighed disse tre; men størst iblandt disse er kærligheden.

14

higer efter kærligheden, og tragter efter de åndelige gaver men mest efter at profetere. thi den; som taler i tunger, taler ikke for mennesker, men for gud; thi ingen forstår det, men han taler hemmeligheder i ånden. men den, som profeterer, taler mennesker til opbyggelse og formaning og trøst. den, som taler i tunger, opbygger sig selv; men den, som profeterer, opbygger en menighed. men jeg ønsker, at i alle måtte tale i tunger, men endnu hellere, at i måtte profetere; den, som profeterer, er større end den, som taler i tunger, med mindre han udlægger det, for at menigheden kan få opbyggelse deraf. men nu, brodre! dersom jeg kommer til eder og taler i tunger, hvad vil jeg da gavne eder, hvis jeg ikke taler til eder enten ved åbenbaring eller ved kundskab, enten ved profeti eller ved lære? selv de livløse ting, som give lyd, være sig en fløjte eller en harpe, når de ikke gøre skel imellem tonerne, hvorledes skal man så kunne forstå, hvad der spilles på fløjten eller harpen? ja, også når en basun giver en utydelig lyd, hvem vil da berede sig til krig? således også med eder: dersom i ikke ved tungen fremføre tydelig tale, hvorledes skal man da kunne forstå det, som tales? i ville jo tale hen i vejret. der er i verden, lad os sige, så og så mange slags sprog, og der er intet af dem, som ikke har sin betydning. dersom jeg nu ikke kender sprogets betydning, bliver jeg en barbar for den, som taler, og den, som taler, bliver en barbar for mig. således også med eder: når i tragte efter åndelige gaver, da lad det være til menighedens opbyggelse, at i søge at blive rige derpå "derfor, den, som taler i tunger, han bede om, at han må kunne udlægge det. thi dersom: jeg taler i tunger og beder, da beder. vel min ånd, men min forstand er uden frugt. hvad da? jeg vil bede med ånden, men jeg vil også bede med forstanden; jeg vil lovsynge med ånden, men jeg vil også lovsynge med forstanden. ellers, når du priser gud i ånden, hvorledes vil da den, som indtager den uindviedes plads, kunne sige sit amen til din taksigelse, efterdi han ikke ved, hvad du siger? thi vel er din taksigelse smuk, men den anden opbygges ikke. jeg takker gud for, at jeg mere end i alle taler i tunger. men i en menighed vil jeg hellere tale fem ord med min forstand, for at jeg også kan undervise andre, end ti tusinde ord i tunger. brodre! vorder ikke børn i forstand, men værere børn i ondskab, i forstand derimod vorder fuldvoksne! der er skrevet i loven: "ved folk med fremmede tungemål og ved fremmedes læber vil jeg tale til dette folk, og de skulle end ikke således høre mig, siger herren." således er tungetalen til et tegn, ikke for dem, som tro, men for de vantro; men den profetiske gave er det ikke for de vantro, men for dem, som tro. når altså den hele menighed kommer sammen, og alle tale i tunger, men der kommer uindviede eller vantro ind, ville de da ikke sige, at i rase? men dersom alle profetere, og der kommer nogen vantro eller uindviet ind, da overbevises han af alle, han bedømmes af alle, hans hjertes skjulte tanker åbenbares, og så vil han

falde på sit ansigt og tilbede gud og forkynde, at gud er virkelig i eder. hvad da brødre? når i komme sammen, da har enhver en lovsang, en lære, en åbenbaring, en tungetale, en udlægning; alt ske til opbyggelse! dersom nogen taler i tunger, da være det to, eller i det højeste tre hver gang, og den ene efter den anden, og een udlægger det! men dersom der ingen udlægger er til stede, da tie hin i menigheden, men han tale for sig selv og for gud! men af profeter tale to eller tre, og de andre bedømme det; men dersom en anden, som sidder der, får en åbenbarelse, da tie den første! thi i kunne alle profetere, den ene efter den anden, for at alle kunne lære, og alle blive formanede, og profeters ånder ere profeter undergivne. thi gud er ikke forvirringens, men fredens gud. ligesom i alle de heliges menigheder skulle eders kvinder tie i forsamlingerne; thi det tilstedede dem ikke at tale, men lad dem underordne sig, ligesom også loven siger. men ville de lære noget, da adspørge de deres egne mænd hjemme; thi det er usømmeligt for en kvinde at tale i en menighedsforsamling. eller er det fra eder, at guds ord er udgået? eller er det til eder alene, at det er kommet? dersom nogen tykkes, at han er en profet eller åndelig, han erkende, at hvad jeg skriver til eder, er herrens bud. men er nogen uvidende derom, så får han være uvidende! altså, mine brødre! trægter efter at profetere og forhindrer ikke talen i tunger! men alt ske sømmeligt og med orden!

15

men jeg kundgør eder, brødre, det evangelium, som jeg forkyndte eder, hvilket i også modtog, i hvilket i også stå, ved hvilket i også frelses, hvis i fastholde, med hvilket ord jeg forkyndte eder det - ellers troede i forgæves. jeg overleverede eder nemlig som noget af det første, hvad jeg også har modtaget: at kristus døde for vore synder, efter skrifterne; og at han blev begravet; og at han er bleven oprejst den tredje dag, efter skrifterne; og at han blev set af kefas, derefter af de tolv; derefter blev han set af over fem hundrede brødre på een gang, af hvilke de fleste endnu ere i live, men nogle ere hensøvede; derefter blev han set af jakob, dernæst af alle apostlene; men sidst af alle blev han set også af mig som det ufuldbårne foster; thi jeg er den ringeste af apostlene, jeg, som ikke er værd at kaldes apostel, fordi jeg har forfulgt guds menighed. men af guds nåde er jeg det, jeg er, og hans nåde imod mig har ikke været forgæves; men jeg har arbejdet mere end de alle, dog ikke jeg, men guds nåde, som er med mig. hvad enten det da er mig eller de andre, således prædike vi, og således troede i. men når der prædikes, at kristus er oprejst fra de døde, hvorledes sige da nogle iblandt eder, at der ikke er dødes opstandelse? dersom der ikke er dødes opstandelse, da er ikke heller kristus oprejst. men er kristus ikke oprejst, da er vor prædiken jo tom, og eders tro også tom. men vi blive da også fundne som falske vidner om gud, fordi vi have vidnet imod gud, at han oprejste kristus, hvem han ikke har oprejst, såfremt døde virkelig ikke oprejses. thi dersom døde ikke oprejses, da er kristus ikke heller oprejst. men dersom kristus ikke er oprejst, da er ed-

ers tro forgæves; så ere i endnu i eders synder; da gik altså også de, som ere hensøvede i kristus, fortabt. have vi alene i dette liv sat vort håb til kristus, da ere vi de ynkverdige af alle mennesker. men nu er kristus oprejst fra de døde, som førstegode af de hensøvede. thi efterdi død kom ved et menneske, er også dødes opstandelse kommen ved et menneske. thi ligesom alle dø i adam, således skulle også alle levendegøres i kristus. dog hver i sit hold: som førstegode kristus, dernæst de, som tilhøre kristus, ved hans tilkommelse. derpå kommer enden, når han overgiver gud og faderen riget, når han har tilintetgjort hver magt og hver myndighed og kraft. thi han bør være konge, indtil han får lagt alle fjenderne under sine fødder. den sidste fjende, som tilintetgøres, er døden. han har jo "lagt alle ting under hans fødder." men når han" siger: "alt er underlagt" - åbenbart med undtagelse af den, som underlagde ham alt - når da alle ting ere blevne ham underlagte, da skal også sonen selv underlægge sig ham, som har underlagt ham alle ting, for at gud kan være alt i alle. hvad ville ellers de udrette, som lade sig døbe for de døde? dersom døde overhovedet ikke oprejses, hvorfor lade de sig da døbe for dem? hvorfor udsætte da også vi os hver time for fare? jeg dør daglig, så sandt jeg har eder, brødre, at rose mig af i kristus jesus, vor herre. hvis jeg som et almindeligt menneske har kæmpet med vilde dyr i efesus, hvad gavn har jeg så deraf? dersom døde ikke oprejses, da "lader os spise og drikke, thi i morgen dø vi." farer ikke vild; slet omgang forðærver gode sæder! vorder ædrue, som det bør sig, og synder ikke; thi nogle kende ikke gud; til skam for eder siger jeg det. men man vil sige: "hvorledes oprejses de døde? hvad slags legeme komme de med?" du dår! det, som du sår, bliver ikke levendegjort, dersom det ikke dør. og hvad du end sår, da sår du ikke det legeme, der skal vorte, men et noget korn, være sig af hvede eller af anden art. men gud giver det et legeme, således som han har villet, og hver sædart sit eget legeme. ikke alt kød er det samme kød, men eet er menneskers, et andet kvægs kød, et andet fugles kød, et andet fisks. og der er himmelske legemer og jordiske legemer; men een er de himmelskes herlighed, en anden de jordiskes. een er solens glans og en anden månen glans og en anden stjernernes glans; thi den ene stjerne er forskellig fra den anden i glans. således er det også med de dødes opstandelse: det såes i forkrænkelighed, det oprejses i uforkrænkelighed; det såes i vanære, det oprejses i herlighed; det såes i skroblighed, det oprejses i kraft; der såes et sjæleligt legeme, der oprejses et åndeligt legeme. således er der også skrevet: "det første menneske, adam, blev til en levende sjæl;" den sidste adam blev til en levendegørende ånd. men det åndelige er ikke det første, men det sjælelige; derefter det åndelige. det første menneske var af jord, jordisk; det andet menneske er fra himmelen. sådan som den jordiske var, sådanne ere også de jordiske; og sådan som den himmelske er, sådanne ere også de himmelske. og ligesom vi have båret den jordiskes billede, således skulle vi også bære den himmelskes billede! men dette siger jeg, brødre! at kød og blod kan ikke arve guds rige, ej heller arver forkrænkeligheden uforkrænkelighe-

den. se, jeg siger eder en hemmelighed: alle skulle vi ikke hensove, men vi skulle alle forvandles i et nu, i et øjeblik, ved den sidste basun; thi basunen skal lyde, og de døde skulle oprejses uforkrænelige, og vi skulle forvandles. thi dette forkrænelige må iføre sig uforkrænelighed, og dette dødelige iføre sig udødelighed. men når dette forkrænelige har iført sig uforkrænelighed, og dette dødelige har iført sig udødelighed, da skal det ord opfyldes, som er skrevet: "døden er opslugt til sejr." "død, hvor er din sejr? død, hvor er din brod?" men dødens brod er synden, og syndens kraft er loven. men gud ske tak, som giver os sejren ved vor herre jesus kristus! derfor, mine elskede brødre! bliver faste, urokkelige, altid rige i herrens gerning, vidende, at eders arbejde er ikke forgæves i herren.

16

men hvad indsamlingen til de hellige angår, da gør jeg også i, ligesom jeg forordnede for menighederne i galatien! hver første dag i ugen lægge enhver af eder hjemme hos sig selv noget til side og samle, hvad han måtte have lykke til, for at der ikke først skal ske indsamlinger, når jeg kommer. men når jeg kommer, vil jeg sende, hvem i måtte finde skikkede dertil, med breve for at bringe eders gave til jerusalem. men dersom det er værd, at også jeg rejser med, da kunne de rejse med mig. men jeg vil komme til eder, når jeg er dragen igennem makedonien; thi jeg drager igennem makedonien; men hos eder vil jeg måske blive eller endog overvintre, for at i kunne befordre mig videre, hvor jeg så rejser hen. thi nu vil jeg ikke se eder på gennemrejse; jeg håber nemlig at forblive nogen tid hos eder, om herren vil tilstede det. men i efesus vil jeg forblive indtil pinsen; thi en dør står mig åben, stor og virksom, og der er mange modstandere. men om timotheus kommer, da ser til, at han kan færdes hos eder uden frygt; thi han gør herrens gerning, såvel som jeg. derfor må ingen ringeagte ham; befordre ham videre i fred, for at han kan komme til mig; thi jeg venter ham med brødrene. men hvad broderen apollos angår, da har jeg meget opfordret ham til at komme til eder med brødrene; men det var i hvert fald ikke hans villie at komme nu, men han vil komme, når han får belejlig tid. våger, står faste i troen, værer mandige, værer stærke! alt ske hos eder i kærlighed! men jeg formaner eder, brødre - i kende stefanas's hus, at det er akajas første-grøde, og de have hengivet sig selv til at tjene de hellige - til at også i skulle underordne eder under sådanne og enhver, som arbejder med og har besvær. men jeg glæder mig ved stefanas's og fortunatus's og akaikus's nærværelse, fordi disse have udfyldt savnet af eder; thi de have vederkvæget min ånd og eders skønner derfor på sådanne! menighederne i asien hilse eder. akvila og priska hilse eder meget i herren tillige med menigheden i deres hus. alle brødrene hilse eder. hilser hverandre med et helligt kys! hilsen med min, paulus's egen hånd. dersom nogen ikke elsker herren, han være en forbandelse! maran atha. den herres jesu nåde være med eder! min kærlighed med eder alle i kristus jesus!

paulus, ved guds villie kristi jesu apostel, og broderen timotheus til guds menighed, som er i korinth, tillige med alle de hellige, som ere i hele akaja: nåde være med eder og fred fra gud vor fader og den herre jesu kristus! lovet være gud og vor herres jesu kristi fader, barmhjertighedens fader og al trøsts gud, som trøster os under al vor trængsel, for at vi må kunne trøste dem, som ere i alle hånde trængsel, med den trøst, hvormed vi selv trøstes af gud! thi ligesom kristi lidelser komme rigeligt over os, således bliver også vor trøst rigelig ved kristus. men hvad enten vi lide trængsel, sker det til eders trøst og frelse, eller vi trøstes, sker det til eders trøst, som viser sin kraft i, at i udholde de samme lidelser, som også vi lide; og vort håb om eder er fast, efterdi vi vide, at ligesom i ere delagtige i lidelserne, således ere i det også i trøsten. thi vi ville ikke, brødre! at i skulle være uvidende om den trængsel, som kom over os i asien, at vi bleve overvættets besværede, over evne, så at vi endog mistvivlede om livet. ja, selv have vi hos os selv fået det svar: "døden", for at vi ikke skulde forlade os på os selv, men på gud, som oprejser de døde, han, som friede os ud af så stor en dødsfare og vil fri os, til hvem vi have sat vort håb, at han også fremdeles vil fri os, idet også i komme os til hjælp med bøn for os, for at der fra mange munde må blive rigeligt takket for os, for den nåde, som er bevist os. thi dette er vor ros, vor samvittigheds vidnesbyrd, at i guds hellighed og renhed, ikke i kødelig visdom, men i guds nåde have vi færdedes i verden, men mest hos eder. thi vi skrive eder ikke andet til end det, som i læse eller også erkende; men jeg håber, at i indtil enden skulle erkende, ligesom i også til dels have erkendt om os, at vi ere eders ros, ligesom i ere vor, på den herres jesu dag. og i tillid hertil havde jeg i sinde at komme først til eder, for at i skulde få nåde to gange, og om ad eder at drage til makedonien og atter fra makedonien at komme til eder og blive befordret videre af eder til judæa. når jeg nu havde dette i sinde, mon jeg da så handlede i letsindighed? eller hvad jeg beslutter, beslutter jeg det efter kødet, for at der hos mig skal være ja, ja og nej, nej? så sandt gud er trofast, er vor tale til eder ikke ja og nej. thi guds søn, kristus jesus, som blev prædikeret iblandt eder ved os, ved mig og silvanus og timotheus, han blev ikke ja og nej, men ja er vorden i ham. thi så mange, som guds forjættelser ere, i ham have de deres ja; derfor få de også ved ham deres amen, gud til ære ved os. men den, som holder os med eder fast til kristus og salvede os, er gud, som også beseglede os og gav os åndens pant i vore hjerter. men jeg kalder gud til vidne over min sjæl på, at det var for at skåne eder, at jeg ikke igen kom til korinth. ikke at vi ere herrer over eders tro, men vi ere medarbejdere på eders glæde; thi i troen stå i.

men jeg beslutte dette hos mig selv, at jeg vilde ikke atter komme til eder med bedrøvelse. thi dersom jeg bedrøver eder, hvem er da den, som gør mig glad, uden den, som bedrøves af mig? og jeg skrev ne-

top derfor, for at jeg ikke, når jeg kom, skulde have bedrøvelse af dem, som jeg burde have glæde af, idet jeg havde den tillid til eder alle, at min glæde deles af eder alle. thi ud af stor hjertets trængsel og beklemthed skrev jeg eder til, under mange tårer, ikke for at i skulde blive bedrøvede, men for at i skulde kende den kærlighed, som jeg har særlig til eder. men dersom nogen har voldt bedrøvelse, har han ikke bedrøvet mig, men til dels, for ikke at sige det hårdere, eder alle. det er nok for ham med denne straf, som han har fået af de fleste, så at i tværtimod snarere skulle tilgive og trøste ham, for at han ikke skal drukne i den alt for store bedrøvelse. derfor formaner jeg eder til at vedtage at vise ham kærlighed. det var nemlig også derfor, at jeg skrev, for at erfare, hvor vidt i stå prøve, om i ere lydige i alt. men hvem i tilgive noget, ham tilgiver også jeg; thi også hvad jeg selv har tilgivet, om jeg har tilgivet noget, det har jeg gjort for eders skyld, for kristi åsyn, for at vi ikke skulle bedrages af satan; thi hans anslag ere os ikke ubekendte. da jeg kom til troas for at prædike kristi evangelium, og der var åbnet mig en dør i herren, da havde jeg ingen ro i min ånd, fordi jeg ikke fandt titus, min broder; men jeg tog afsked med dem og drog til makedonien. men gud ske tak, som altid fører os i sejrstog i kristus og lader sin kundskabs duft blive kendelig ved os på ethvert sted. thi en kristi vellugt ere vi for gud, iblandt dem, som frelses, og iblandt dem, som fortæbes, for disse en duft af død til død, for hine en duft af liv til liv. thi vi ere ikke som de mange, at vi gøre en forretning af guds ord, men som af renhed, som af gud tale vi for guds åsyn i kristus.

begynde vi atter at anbefale os selv? eller behøve vi, som nogle, anbefalingsbreve til eder eller fra eder? i ere vort brev, som er indskrevet i vore hjerter, og som kendes og læses af alle mennesker, idet det ligger klart som dagen, at i ere et kristi brev, udfærdiget af os, indskrevet ikke med blæk, men med den levende guds ånd, ikke på stentavler, men på hjerters kødtavler. men en sådan tillid have vi til gud ved kristus, ikke at vi af os selv ere dygtige til at udtænke noget som ud af os selv; men vor dygtighed er af gud, som også gjorde os dygtige til at være en ny pagts tjenere, ikke bogstavens, men åndens; thi bogstavens ihjelslår, men ånden levendegør. men når dødens tjeneste, med bogstaver indristet i sten, fremtrådte i herlighed, så at israel's børn ikke kunde fæste øjet på moses's ansigt på grund af hans ansigts herlighed, som dog forsvandt, hvorledes skal da ikke åndens tjeneste end mere være i herlighed? thi når fordommelsens tjeneste havde herlighed, er meget mere retfærdighedens tjeneste rig på herlighed. ja, det herlige er jo i dette tilfælde endog uden herlighed i sammenligning med den endnu større herlighed. thi når det, der forsvandt, fremtrådte med herlighed, da skal meget mere det, der bliver, være i herlighed. efterdi vi altså have et sådant håb, gå vi frem med stor frimodighed og gøre ikke som moses, der lagde et dække over sit ansigt, for at israel's børn ikke skulde fæste øjet på, at det, der forsvandt, fik ende. men

deres tanker blev forhærdede; thi indtil den dag i dag forbliver det samme dække over oplæsningen af den gamle pagt uden at tages bort; thi i kristus er det, at det svinder. men der ligger indtil denne dag et dække over deres hjerte, når Moses oplæses; når de derimod omvender sig til Herren, da borttages dækket. men Herren er Ånden, og hvor Herrens Ånd er, er der frihed. men alle vi, som med ubedækket ansigt skue Herrens herlighed som i et spejl, blive forvandlede til det samme billede, fra herlighed til herlighed, så som det er fra Åndens Herre.

4

derfor, da vi have denne tjeneste efter den barmhjerthighed, som er bleven os til del, så tabe vi ikke modet; men vi have frasaagt os de skammelige smugveje, så vi ikke vandre i træskhed, ej heller forfalske Guds ord, men ved sandhedens åbenbarelse anbefale os til alle menneskers samvittighed for Guds Åsyn. men om også vort evangelium er tildækket, da er det tildækket iblandt dem, som fortabes, dem, i hvem denne verdens gud har forblindet de vantroes tanker, for at lyset ikke skulde skinne fra evangeliet om Kristi herlighed, han, som er Guds billede. thi ikke os selv prædike vi, men Kristus Jesus som Herre, os derimod som eders tjenere for Jesu skyld. thi gud, som sagde: "af mørke skal lys skinne frem", han har ladet det skinne i vore hjerter for, at bringe kundskaben om Guds herlighed på Kristi Åsyn for lyset. men denne skat have vi i lerkar, for at den overvættes kraft må være Guds, og ikke fra os, vi, som trænges på alle måder, men ikke stænges inde, ere tvivlrådige, men ikke fortvivlede, forfulgte, men ikke forladte, nedslagne, men ikke ihjelslagne, altid bærende Jesu dødelse om i legemet, for at også Jesu liv må åbenbares i vort legeme. thi altid overgives vi, som leve, til død for Jesu skyld, for at også Jesu liv må åbenbares i vort dødelige kød. således er døden virksom i os, men livet i eder! men efterdi vi have den samme troens Ånd, som der er skrevet: "jeg troede, derfor talte jeg," så nå os også vi, og derfor tale vi også, idet vi vide, at han, som oprejste den Herre Jesus, skal også oprejse os med Jesus og fremstille os tillige med eder. thi det sker alt sammen for eders skyld, for at nåden må vokse ved at nå til flere, og til Guds Åre forøge taksigelsen. derfor tabe vi ikke modet; men om også vort udvortes menneske fortæres, fornyes dog vort indvortes dag for dag. thi vor trængsel, som er stakket og let, virker for os over al måde og mål en evig vægt af herlighed, idet vi ikke se på de synlige ting, men på de usynlige; thi de synlige ere timelige, men de usynlige ere evige.

5

thi vi vide, at dersom vor jordiske teltbolig nedbrydes, have vi en bygning fra gud, en bolig, som ikke er gjort med hænder, en evig i himlene. ja, også i denne sukke vi, længselsfulde efter at overklædes med vor bolig fra himmelen, så sandt vi da som iklædte ikke skulle findes nøgne. ja, vi, som ere i dette telt, sukke; besværede, efterdi vi ikke ville afklædes, men overk-

lædes, for at det dødelige kan blive opslugt af livet. men den, som har sat os i stand just til dette, er gud, som gav os Åndens pant. derfor ere vi altid frimodige og vide, at medens vi ere hjemme i legemet, ere vi borte fra Herren thi i tro vandre vi, ikke i beskuelse ja, vi ere frimodige og have snarere lyst til at vandre bort fra legemet og være hjemme hos Herren. derfor sætte vi også vor Åre i, hvad enten vi ere hjemme eller borte, at være ham velbehagelige. thi vi skulle alle åbenbares for Kristi domstol, for at hver kan få igen, hvad der ved legemet er gjort, efter det, som han har øvet, enten godt eller ondt. efterdi vi da kende frygten for Herren, søge vi at vinde mennesker; men for gud ere vi åbenbare; ja, jeg håber, at vi også ere åbenbare for eders samvittigheder. ikke anbefale vi atter os selv til eder; men vi give eder anledning til at rose eder af os, for at i, kunne have noget at svare dem, som rose sig af det udvortes og ikke af hjertet. thi når vi "bleve afsindige"; var det for Guds skyld, og når vi ere besindige, er det for eders skyld. thi Kristi kærlighed tvinger os, idet vi have sluttet således: een er død for alle, altså ere de alle døde; og han døde for alle, for at de levende ikke mere skulle leve for sig selv, men for ham, som er død og oprejst for dem. således vide vi fra nu af ikke af nogen efter kødet; om vi også have kendt Kristus efter kødet, gøre vi det dog ikke mere nu. derfor, om nogen er i Kristus, da er han en ny skabning; det gamle er forbigangent, se, det er blevet nyt! men alt dette er fra gud, som forligte os med sig selv ved Kristus og gav os forligelsens tjeneste, efterdi det jo var gud, som i Kristus forligte verden med sig selv, idet han ikke tilregner dem deres overtrædelser og har nedlagt forligelsens ord i os. vi ere altså sendebud i Kristi sted, som om gud formaner ved os; vi bede i Kristi sted: bliver forligte med gud! den, som ikke kendte synd, har han gjort til synd for os, for at vi skulle blive Guds retfærdighed i ham.

6

men som medarbejdere formane vi også til, at i ikke forgæves må have modtaget Guds nåde; (han siger jo: "på en behagelig tid bønhoerte jeg dig, og på en frelsens dag hjalp jeg dig." se, nu er det en velbehagelig tid, se, nu er det en frelsens dag;) og vi give ikke i nogen ting noget anstød, for at tjenesten ikke skal blive lastet; men i alting anbefale vi som Guds tjenere os selv ved stor udholdenhed i trængsler, i nød, i angst, under slag, i fængsler, under oprør, under besværligheder, i nattevågen, i faste, ved renhed, ved kundskab, ved langmodighed, ved velvillighed, ved den helligånd, ved uskrømtet kærlighed, ved sandheds ord, ved Guds kraft, ved retfærdighedens våben både til angreb og forsvar; ved Åre og vanære, ved ondt rygte og godt rygte; som forførende og dog sanddru; som ukendte og dog velkendte; som døende, og se, vi leve; som de, der tugtes, dog ikke til døde; som bedrovede, dog altid glade; som fattige, der dog gøre mange rige; som de, der intet have, og dog eje alt. vor mund er opladt over for eder, korinthiere! vort hjerte er udvidet. i have ikke snæver plads i os, men der er snæver plads i eders hjerter. men ligeså til gengæld (jeg taler som til mine børn), må også i udvide eders hjerter! drager

ikke i ulige åg med vantro; thi hvad fællesskab har retfærdighed og lovløshed? eller hvad samfund har lys med mørke? hvad samklang er der mellem kristus og belial? eller hvad delagtighed har en troende med en vantro? hvad samstemning har guds tempel med afguder? thi vi ere den levende guds tempel, ligesom gud har sagt: "jeg vil bo og vandre iblandt dem, og jeg vil være deres gud, og de skulle være mit folk." "derfor går ud fra dem og udskiller eder fra dem, siger herren, og rører ikke noget urent; og jeg vil antage mig eder," "og jeg vil være eders fader, og i skulle være mine sønner og døtre, siger herren, den almægtige."

7

derfor, efterdi vi have disse forjættelser, i elskede! så lader os rense os selv fra al kodets og åndens besmitelse, så vi gennemføre hellighed i guds frygt! giver os rum; ingen have vi gjort uret, ingen odelagt, ingen bedraget. jeg siger det ikke for at fælde dom; jeg har jo sagt tilforn, at i ere i vore hjertes, så at vi dø sammen og leve sammen. jeg har stor frimodighed over for eder; jeg roser mig meget af eder, jeg er fuld af trøst, jeg strømmer over af glæde under al vor trængsel. thi også da vi kom til makedonien, havde vort kød ingen ro, men vi trængtes på alle måder: udadtil kampe, indadtil angster. men han, som trøster de nedbøjede, gud, han trøstede os ved titus's komme; dog ikke alene ved hans komme, men også ved den trøst, hvormed han var bleven trøstet over eder, idet han fortalte os om eders længsel, eders gråd, eders nidkærhed for mig, så at jeg glædede mig end mere. thi om jeg end har bedrøvet eder ved brevet, frydter jeg det ikke. så glæder jeg mig nu, ikke over, at i bleve bedrøvede, men over, at i bleve bedrøvede til omvendelse; thi i bleve bedrøvede efter guds sind, for at i ikke i nogen måde skulde lide skade af os. thi den bedrøvelse, der er efter guds sind, virker omvendelse til frelse, som ikke fortrydes; men verdens bedrøvelse virker død. thi se, just dette, at i bleve bedrøvede efter guds sind, hvor stor en iver virkede det ikke hos eder, ja forsvar, ja harme, ja frygt, ja længsel, ja nidkærhed, ja straf! på enhver måde beviste i, at i selv vare rene i den sag. altså, når jeg skrev til eder, var det ikke for hans skyld, som gjorde uret, ikke heller for hans skyld, som led uret, men for at eders iver for os skulde blive åbenbar hos eder for guds åsyn. derfor ere vi blevne trøstede. men til vor trøst kom end yderligere glæden over titus's glæde, fordi hans ånd har fået vederkvælgelse fra eder alle. thi i hvad jeg end har rost mig af eder for ham, er jeg ikke bleven til skamme; men ligesom vi i alle ting have talt sandhed til eder, således er også vor ros for titus bleven sandhed. og hans hjerte drages inderligere til eder, når han mindes lydigheden hos eder alle, hvorledes i modtog ham med frygt og bæven. jeg glæder mig over, at jeg i alt kan lide på eder.

8

men vi kundgøre eder, brødre! den guds nåde, som er given i makedoniens menigheder, at under

megen trængsels prøvelse har deres overstrømmende glæde og deres dybe fattigdom strømmet over i deres gavmildheds rigdom. thi efter evne (det vidner jeg) gave de, ja, over evne af egen drift, idet de med megen overtalelse bade os om den nåde at måtte tage del i hjælpen til de hellige, og ikke alene som vi havde håbet, men sig selv gav de første og fremmest til herren og så til os, ved guds villie, så at vi opfordrede titus til, ligesom han forhen havde begyndt, således også til at tilendebringe hos eder også denne gave. men ligesom i ere rige i alt, i tro og tale og erkendelse og al iver og i eders kærlighed til os: måtte i da være rige også i denne gave! jeg siger det ikke som en befaling, men for ved andres iver at prøve også eders kærligheds ægthed. i kende jo vor herres jesu kristi nåde, at han for eders skyld blev fattig, da han var rig, for at i ved hans fattigdom skulde blive rige. og jeg giver min mening herom til kende; thi dette er eder gavnligt, i, som jo i fjor vare de første til at begynde, ikke alene med gerningen, men endogså med villien dertil. men fuldbringer da nu også gerningen, for at, ligesom i vare redebonne til at ville, i også må fuldbringe det efter eders evne. thi når redebonheden er til stede, da er den velbehagelig efter, hvad den evner, ikke efter, hvad den ikke evner. det er nemlig ikke meningen, at andre skulde have lettelse og i trængsel; nej, det skal være ligeligt. nu for tiden må eders overflod komme hines trang til hjælp, for at også hines overflod kan komme eders trang til hjælp, for at der kan blive ligelighed, som der er skrevet: "den, som sankede meget, fik ikke for meget, og den, som sankede lidt, fik ikke for lidt." men gud ske tak, som giver den samme iver for eder i titus's hjerte! thi vel har han modtaget min opfordring; men da han er så ivrig, så er det af egen drift, at han rejser til eder. og sammen med ham sende vi den broder, hvis ros i evangeliet går igennem alle menighederne, og ikke det alene, men han er også udvalgt af menighederne til at rejse med os med denne gave, som besørges af os, for at fremme selve herrens ære og vor redebonhed, idet vi undgå dette, at nogen skulde kunne laste os i anledning af denne rige hjælp, som besørges af os; thi vi lægge vind på, hvad der er godt ikke alene i herrens, men også i menneskers øjne. men sammen med dem sende vi vor broder, hvis iver vi ofte i mange måder have prøvet, men som nu er langt ivrigere på grund af sin store tillid til eder. hvad titus angår, da er han min fælle og medarbejder hos eder, og hvad vore brødre angår, da ere de menighedsudsendinge, kriste ære. så giver dem da for menighedernes åsyn beviset på eders kærlighed og for det, vi have rost eder for.

9

thi om hjælpen til de hellige er det overflødigt at skrive til eder; jeg kend eders redebonhed, for hvilken jeg roser mig af eder hos makedoniernes, at nemlig akaja alt fra i fjor har været beredt; og eders nidkærhed æggede de fleste. men jeg sender brødrene, for at vor ros over eder i dette stykke ikke skal vise sig tom, og for at i, som jeg sagde, må være beredte. for at ikke, når der kommer makedoniere med mig, og de finder eder uforberedte, vi (for ej at sige i) da skulle

blive til skamme med denne tillidsfuldhed. derfor har jeg anset det for nødvendigt at opfordre brødrene til at gå i forvejen til eder og forud bringe eders tidligere lovede velsignelse i stand, for at den kan være rede som velsignelse og ikke som karrighed. men dette siger jeg: den, som sår sparsomt, skal også høste sparsomt, og den, som sår med velsignelser, skal også høste med velsignelser. enhver give, efter som han har sat sig for i sit hjerte, ikke fortrædeligt eller af tvang; thi gud elsker en glad giver. men gud er mægtig til at lade al nåde rigeligt tilflyde eder, for at i i alting altid kunne have til fuld tilfredshed og have rigeligt til al god gerning, som der er skrevet: "han spredte ud, han gav de fattige, hans retfærdighed bliver til evig tid." men han, som giver "sædemanden sæd og brød til at spise," han vil også skænke og mangfoldiggøre eders udsæd og give eders retfærdigheds frugter vækst, så i blive rige i alle måder til al gavmildhed, hvilken igennem os virker taksigelse til gud. thi denne offert-jenestes ydelse ikke alene afhjælper de helliges trang, men giver også et overskud ved manges taksigelser til gud, når de ved det prøvede sind, som denne ydelse viser, bringes til at prise gud for lydheden i eders bekendelse til kristi evangelium og for oprigtigheden i eders samfund med dem og med alle, også ved deres bøn for eder, idet de længes efter eder på grund af guds overvættens nåde imod eder. gud ske tak for hans uudsigelige gave!

10

men jeg selv, paulus, formaner eder ved kristi sagtmodighed og mildhed, jeg, som, "når i se derpå, er ydmyg iblandt eder, men fraværende er modig over for eder", ja, jeg beder eder om ikke nærværende at skulle være modig med den tillidsfuldhed, hvormed jeg agter at træde dristigt op imod nogle, som anse os for at vandre efter kødet. thi om vi end vandre i kødet, så stride vi dog ikke efter kødet; thi vore stridsvåben er ikke kødelige, men mægtige for gud til fæstningers nedbrydelse, idet vi nedbryde tankebygninger og al højhed, som rejser sig imod erkendelsen af gud, og tage enhver tanke til fange til lydhed imod kristus og ere rede til at straffe al ulydighed, når eders lydhed er bleven fuldkommen. se i på det udvortes? dersom nogen trøster sig til selv at høre kristus til, da slutte han igen fra sig selv, at ligesom han hører kristus til, således gøre vi det også. ja, dersom jeg endog vilde rose mig noget mere af vor magt, som Herren gav os til eders opbyggelse og ikke til eders nedbrydelse, skal jeg dog ikke blive til skamme, for at jeg ikke skal synes at ville skræmme eder ved mine breve; thi brevene, siger man, ere vægtige og stærke, men hans legemlige nærværelse er svag, og hans tale intet værd. en sådan betænke, at således som vi fraværende ere med ord ved breve, således ville vi, også nærværende være i gerning. thi vi driste os ikke til at regne os iblandt eller sammenligne os med somme af dem, der anbefale sig selv; men selv indse de ikke, at de måle sig med sig selv og sammenligne sig med sig selv. vi derimod ville ikke rose os ud i det umåelige, men efter målet af den grænselinie, som gud har tildelt os som mål, at nå også til eder. thi vi strække os ikke for vidt,

som om vi ikke nåede til eder; vi ere jo komne også indtil eder i kristi evangelium, så vi ikke rose os ud i det umåelige af andres arbejder, men have det håb, at, når eders tro vokser, ville vi hos eder blive store, efter vor grænselinie, så vi kunne komme langt videre og forkynde evangeliet i landene hinsides eder, men ikke rose os inden for en andens grænselinie af det allerede fuldførte. men den, som roser sig, rose sig af Herren! thi ikke den, der anbefaler sig selv, står prøve, men den, hvem Herren anbefaler.

11

gid i vilde finde eder i en smule dårskab af mig! dog, i gør det jo nok. thi jeg er nidkær for eder med guds nidkærhed; jeg har jo trolovet eder med een mand for at fremstille en ren jomfru for kristus. men jeg frygter for, at ligesom slangen bedrog eva ved sin træskhed, således skulle eders tanker fordærvs og miste det oprigtige sindelag over for kristus. thi dersom nogen kommer og prædiker en anden jesu, som vi ikke prædikede, eller i få en anderledes ånd, som i ikke fik, eller et anderledes evangelium, som i ikke modtog, da vilde i kønt finde eder deri. thi jeg mener ikke at stå tilbage i noget for de såre store apostle. er jeg end ulærd i tale, så er jeg det dog ikke i kundskab; tværtimod på enhver måde have vi lagt den for dagen for eder i alle stykker. eller gjorde jeg synd i at fornedre mig selv, for at i skulde ophøjes, idet jeg forkyndte eder guds evangelium for intet? andre menigheder plyndrede jeg, idet jeg tog sold af dem for at tjene eder, og medens jeg var nærværende hos eder og kom i trang, faldt jeg ingen til byrde; thi min trang afhjælp brødrene, da de kom fra makedonien, og i alt har jeg holdt og vil jeg holde mig uden tyngne for eder. så vist som kristi sandhed er i mig, skal denne ros ikke fratages mig i akajas egne. hvorfor? mon fordi jeg ikke elsker eder? gud ved det. men hvad jeg gør, det vil jeg fremdeles gøre, for at jeg kan afskære dem lejligheden, som søge en lejlighed, til at findes os lige i det, hvoraf de rose sig. thi sådanne ere falske apostle, svigefulde arbejdere, som påtage sig skikkelse af kristi apostle. og det er intet under; thi satan selv påtager sig skikkelse af en lysets engel. derfor er det ikke noget stort, om også hans tjenere påtage sig skikkelse som retfærdigheds tjenere; men deres ende skal være efter deres gerninger. atter siger jeg: ingen må agte mig for en dåre; men hvis så skal være, så tåler mig endog som en dåre, for at også jeg kan rose mig en smule. hvad jeg nu taler, taler jeg ikke efter herrens sind, men som i dårskab, idet jeg så tillidsfuldt roser mig. efterdi mange rose sig med hensyn til kødet, vil også jeg rose mig. gerne finde i eder jo i dårerne, efterdi i ere kloge. i finde eder jo i, om nogen gør eder til trælle, om nogen æder eder op, om nogen tager til sig, om nogen ophøjer sig, om nogen slår eder i ansigtet. med skamfuldhed siger jeg det, efterdi i have været svage; men hvad end nogen trodsrer på (jeg taler i dårskab), derpå trodsrer også jeg. ere de hebræere? jeg også. ere de israeliter? jeg også. ere de abrahams sæd? jeg også. ere de kristi tjenere? jeg taler i vanvid: jeg er det mere. jeg har lidt langt flere besværligheder, fået langt flere slag, været hyppigt i fængsel, ofte i

dødsfare. af jøder har jeg fem gange fået fyrretyve slag mindre end eet. tre gange er jeg bleven pisket, een gang stenet, tre gange har jeg lidt skibbrud, et døgn har jeg tilbragt på dybet; ofte på rejser, i farer fra floder, i farer iblandt røvere, i farer fra mit folk, i farer fra hedninger, i farer i by, i farer i ørken, i farer på havet, i farer iblandt falske brødre; i møje og anstrengelse, ofte i nattevågen, i hunger og tørst, ofte i faste, i kulde og nøgenhed; foruden hvad der kommer til, mit daglige overløb, bekymringen for alle menighederne. hvem er skrøbelig, uden at også jeg er det? hvem bliver forarget, uden at det brænder i mig? dersom jeg skal rose mig, da vil jeg rose mig af min magtesløshed. gud og den herres jesu fader, som er højlovet i evighed, ved, at jeg ikke lyver. i damaskus holdt kong aretas's statholder damaskenernes stad bevogtet for at gribe mig; men jeg blev igennem en luge firet ned over muren i en kurv og undflyede af hans hænder.

12

rose mig må jeg gavnligt er det vel ikke; men jeg vil komme til syner og åbenbarelses fra herren. jeg kender et menneske i kristus, som for fjorten år siden om han var i legemet, det ved jeg ikke, eller uden for legemet, det ved jeg ikke, gud ved det blev borttrykket indtil den tredje himmel. og jeg ved, at dette menneske (om han var i legemet, eller uden legemet, det ved jeg ikke, gud ved det), at han blev borttrykket ind i paradiset, og hørte uudsigelige ord, som det ikke er et menneske tilladt at udtale. af en sådan vil jeg rose mig; men af mig selv vil jeg ikke rose mig, uden af min magtesløshed. thi vel bliver jeg ikke en dåre, om jeg vilde rose mig; thi det vil være sandhed, jeg siger; men jeg afholder mig derfra, for at ingen skal tænke højere om mig, end hvad han ser mig være, eller hvad han hører af mig. og for at jeg ikke skal hovmode mig af de høje åbenbarelses, blev der givet mig en torn i kødet, en satans engel, for at han skulde slå mig i ansigtet, for at jeg ikke skulde hovmode mig. om denne bad jeg herren tre gange, at han måtte vige fra mig; og han har sagt mig: "min nåde er dig nok; thi kraften fuldkommes i magtesløshed." allerhelst vil jeg derfor rose mig af min magtesløshed, for at kristi kraft kan tage bolig i mig. derfor er jeg veltifreds under magtesløshed, under overlast, under nød, under forfølgelser, under angster for kristi skyld; thi når jeg er magtesløs, da er jeg stærk. jeg er bleven en dåre. i tvang mig dertil. jeg burde jo anbefales af eder; thi jeg har ikke stået tilbage i noget for de såre store apostle, om jeg end, intet er. en apostels tegn bleve jo udførte, iblandt eder under udholdenhed, ved tegn og under kraftige gerninger. thi hvad er det vel, hvori i bleve stillede ringere end de andre menigheder; uden at jeg ikke selv faldt eder til byrde? tilgiver mig denne uret! se, dette er nu tredje gang, jeg står rede til at komme til eder, og jeg vil ikke falde til byrde; thi jeg søger ikke eders gods, men eder selv, thi børnene skulle ikke samle sammen til forældrene, men forældrene til børnene. men jeg vil med glæde gøre opofrelser ja, opofres for eders sjæle. men lad så være, at jeg ikke har været eder til byrde, men jeg var træsk og fangede eder med list! har jeg da gjort mig fordel af eder ved

nogen af dem, jeg har sendt til eder? jeg opfordrede titus og sendte broderen med; har titus da gjort sig nogen fordel af eder? vandrede vi ikke i den samme ånd, i de samme fodspor? alt længe have i ment, at vi forsvare os for eder. nej, for guds åsyn tale vi i kristus. men det sker alt sammen, i elskede, for eders opbyggelses skyld. thi jeg frygter for at, når jeg kommer, jeg da måske ikke skal finde eder sådanne, som jeg ønsker, og at jeg skal findes af eder sådan, som i ikke ønske; at der skal være kiv, nid, hidsighed, rænker, bagtalelser, øretuderier, opblæsthed, klammerier, at min gud, når jeg kommer igen, skal ydmyge mig i anledning af eder, og jeg skal sørge over mange af dem, som forhen have syndet og ikke have omvendt sig fra den urenhed og utugt og uterlighed, som de bedrev.

13

det er nu tredje gang, jeg kommer til eder. på to og tre vidners mund skal enhver sag stå fast. jeg har sagt det forud og siger det forud, ligesom da jeg anden gang var nærværende, således også nu fraværende til dem, som forhen have syndet, og til alle de øvrige, at, om jeg kommer igen, vil jeg ikke skåne, efterdi i for dre bevis på, at kristus taler i mig, han, som ikke er magtesløs over for eder, men er stærk iblandt eder. thi vel blev han korsfæstet i magtesløshed, men han lever ved guds kraft; også vi ere svage i ham, men vi skulle leve med ham ved guds kraft over for eder. ransager eder selv, om i ere i troen; prøver eder selv! eller erkende i ikke om eder selv, at jesu kristus er i eder? ellers ere i udygtige. men jeg håber, at i skulle kende, at vi ere ikke udygtige. men vi bede til gud om, at i intet ondt må gøre; ikke for at vi må vise os dygtige, men for at i må gøre det gode, vi derimod stå som udygtige. thi vi formå ikke noget imod sandheden, men for sandheden. thi vi glæde os, når vi ere magtesløse, og i ere stærke; dette ønske vi også, at i må blive fuldkommengjorte. derfor skriver jeg dette fraværende, for at jeg ikke nærværende skal bruge strengthed, efter den magt, som herren har givet mig til opbyggelse, og ikke til nedbrydelse. i øvrigt, brødre! glæder eder, bliver fuldkommengjorte, lader eder formane, værere enige, værere fredsommelige; og kærlighedens og fredens gud skal være med eder. hilser hverandre med et helligt kys! alle de hellige hilse eder. den herres jesu kristi nåde og guds kærlighed og den helligånd's samfund være med eder alle!

paulus, apostel, ikke af mennesker, ikke heller ved noget menneske, men ved jesus kristus og gud fader, som oprejste ham fra de døde, og alle brødrene, som ere med mig, til menighederne i galatien: nåde være med eder og fred fra gud fader og vor herre jesus kristus, som gav sig selv for vore synder, for at han kunde udfri os af den nærværende onde verden, efter vor guds og faders villie, han være æren i evigheders evighed! amen. jeg undrer mig over, at i så snart lade eder føre bort fra ham, som kaldte eder til kristi nåde, hen til et anderledes evangelium; hvilket dog ikke er et andet, men det er kun nogle, som forvirre eder. og ville vende op og ned på kristi evangelium. men selv om vi eller en engel fra himmelen forkyn-der eder evangeliet anderledes; end vi have forkyndt eder det, han være en forbandelse! som vi før have sagt, så siger jeg nu igen: dersom nogen forkynder eder evangeliet anderledes, end i have modtaget det, han være en forbandelse! taler jeg da nu mennesker til villie, eller dog? eller søger jeg at behage mennesker? dersom jeg endnu vilde behage mennesker, da var jeg ikke en kristi tjener. men jeg kundgør eder, brødre! at det evangelium, som er forkyndt af mig, er ikke menneskeværk; thi heller ikke jeg har modtaget det eller er bleven undervist derom af noget menneske, men ved åbenbarelse af jesus kristus. i have jo hørt om min vandel forhen i jødedommen, at jeg over al måde forfulgte guds menighed og søgte at udrydde den. og jeg gik videre i jødedommen end mange jævnaldrende i mit folk, idet jeg var langt mere nidkær for mine fædrene overleveringer. men da det behagede gud, som fra min moders liv havde udtaget mig og havde kaldet mig ved sin nåde, at åbenbare sin søn i mig, for at jeg skulde forkynde evangeliet om ham iblandt hedningerne: da spurgte jeg straks ikke kød og blod til råds, drog heller ikke op til jerusalem, til dem, som før mig vare apostle, men jeg drog bort til arabien og vendte atter tilbage til damaskus. senere, tre år efter, drog jeg op til jerusalem for at blive kendt med kefas og blev hos ham i femten dage. men nogen anden af apostlene så jeg ikke, men kun jakob, herrens broder. men hvad jeg skriver til eder - se, for guds åsyn vidner jeg, at jeg ikke lyver. derefter kom jeg til syriens og kilikiens egne. men personlig var jeg ukendt for judæas menigheder i kristus; de hørte kun sige: han, som forhen forfulgte os, forkynder nu evangeliet om den tro, som han forhen vilde udrydde; og de priste gud for mig.

senere, efter fjorten års forløb, drog jeg atter op til jerusalem med barnabas og tog også titus med. men jeg drog op ifølge en åbenbaring og forelagde dem, men særskilt de ansætte, det evangelium, som jeg prædiker iblandt hedningerne, - om jeg vel løber eller har løbet forgæves. men end ikke min ledsager, titus, som var en græker, blev tvungen til at omskæres, nemlig for de indsnegne falske brødres skyld, som jo havde listet sig ind for at lure på vor frihed, som vi have i kristus jesus, for at de kunde gøre os til trælle. for dem vege

vi end ikke et øjeblik i eftergivenhed, for at evangeliets sandhed måtte blive varig hos eder. men fra deres side, som ansås for at være noget, (hvordan de forud vare, er mig uden forskel; gud ser ikke på et menneskes person;) - over for mig nemlig havde de ansætte intet at tilføje. men tværtimod, da de så, at jeg har fået evangeliet til de omskårne betroet, ligesom peter til de omskårne, (thi han, som gav peter kraft til apostelgerning for de omskårne, gav også mig kraft dertil for hedningerne;) og da de lærte den mig givne nåde at kende, gave jakob og kefas og johannes, som ansås for at være søjler, mig og barnabas samfundshånd for at vi skulde gå til hedningerne og de til de omskårne; kun at vi skulde komme de fattige i hu, hvad jeg også just har bestræbt mig for at gøre. men da kefas kom til antiokia, trådte jeg op imod ham for hans åbne øjne, thi domfældt var han. thi frend der kom nogle fra jakob, spiste han sammen med hedningerne; men da de kom, trak han sig tilbage og skilte sig fra dem af frygt for dem af omskærelsen. og med ham hyklede også de øvrige jøder, så at endog barnabas blev dragen med af deres hykleri. men da jeg så, at de ikke vandrede retteligt efter evangeliets sandhed, sagde jeg til kefas i alles påhør: når du, som er en jøde, lever på hedensk og ikke på jødisk vis, hvor kan du da tvinge hedningerne til at opføre sig som jøder? vi ere af natur jøder og ikke syndere af hedensk byrd; men da vi vide, at et menneske ikke bliver retfærdiggjort af lovens gerninger, men kun ved tro på jesus kristus, så have også vi troet på kristus jesus, for at vi måtte blive retfærdiggjorte al tro på kristus og ikke af lovens gerninger; thi af lovens geringer skal intet kød blive retfærdiggjort. men når vi, idet vi søgte at blive retfærdiggjorte i kristus, også selv fandtes at være syndere, så er jo kristus en tjener for synd? det være langt fra! når jeg nemlig igen bygger det op, som jeg nedbrød, da viser jeg mig selv som overtræder. thi jeg er ved loven død fra loven, for at jeg skal leve for gud. med kristus er jeg korsfæstet, og det er ikke mere mig, der lever, men kristus lever i mig; men hvad jeg nu lever, i kødet, det lever jeg i troen, på guds søn, som elskede mig og gav sig selv hen for mig. jeg ophæver ikke guds nåde; thi er der retfærdighed ved loven, da er jo kristus død forgæves.

o, i uforstandige galatere! hvem har fortryllet eder, i, hvem jesus kristus blev malet for øje som korsfæstet? kun dette vil jeg vide af eder: var det ved lovens gerninger, i modtog ånden, eller ved i tro at høre? ere i så uforstandige? ville i, som begyndte i ånd, nu ende i kød? have i da prøvet så meget forgæves? hvis det da virkelig er forgæves! mon da han, som meddeler ånden og virker kraftige gerninger iblandt eder, gør dette ved lovens gerninger eller ved, at i høre i tro? ligesom jo "abraham troede gud, og det blev regnet ham til retfærdighed". erkender altså, at de, som ere af tro, disse ere abrahams børn. men da skriften forudså, at det er af tro, at gud retfærdiggør hedningerne, forkyndte den forud abraham det evangelium: "i dig skulle alle folkeslagene velsignes", så at de, som ere af tro, velsignes sammen med den

troende abraham. thi så mange, som holde sig til lovens gerninger, ere under forbandelse; thi der er skrevet: "forbandet hver den, som ikke bliver i alle de ting, som ere skrevne i lovens bog, så han gør dem." men at ingen bliver retfærdiggjort for gud ved lov, er åbenbart, thi "deri retfærdige skal leve af tro." men loven beror ikke på tro; men: "den, som gør disse ting, skal leve ved dem." kristus har løskøbt os fra lovens forbandelse, idet han blev en forbandelse for os (thi der er skrevet: "forbandet er hver den, som hænger på et træ"), for at abrahams velsignelse måtte komme til hedningerne i kristus jesus, for at vi kunde få åndens forjættelse ved troen. brødre! jeg taler på menneskevis: ingen ophæver dog et menneskes stadfæstede arvepagt eller følger noget dertil. men abraham og hans sæd bleve forjættelserne tilsagte; der siges ikke: "og sædene", som om mange, men som om eet: "og din sæd", hvilken er kristus. jeg mener dermed dette: en pagt, som forud er stadfæstet af gud, kan loven, som blev til fire hundrede og tredive år senere, ikke gøre ugyldig, så at den skulde gøre forjættelsen til intet. thi fås arven ved lov, da fås den ikke mere ved forjættelse; men til abraham har gud skænket den ved forjættelse. hvad skulde da loven? den blev føjet til for overtrædelsens skyld (indtil den sæd kom, hvem forjættelsen gjaldt), besørget ved engle, ved en mellemmands hånd. men en mellemmand er ikke kun for een part; gud derimod er een. er da loven imod guds forjættelser? det være langt fra! ja, hvis der var givet en lov, som kunde levendegøre, da var retfærdigheden virkelig af lov. men skriften har indsluttet alt under synd, for at forjættelsen skulde af tro på jesus kristus gives dem, som tro. men førend troen kom, holdtes vi indelukkede under lovens bevogtning til den tro, som skulde åbenbares, så at loven er bleven os en tugtemester til kristus, for at vi skulde blive retfærdiggjorte af tro. men efter at troen er kommen, ere vi ikke mere under tugtemester. thi alle ere i guds børn ved troen på kristus jesus. thi i, så mange som bleve døbt til kristus, have iført eder kristus. her er ikke jøde eller græker; her er ikke træl eller fri; her er ikke mand og kvinde; thi alle ere i een i kristus jesus. men når i høre kristus til, da ere i jo abrahams sæd, arvinger ifølge forjættelse.

4

men jeg siger: så længe arvingen er umyndig, er der ingen forskel imellem ham og en træl, skønt han er herre over alt godset; men han står under formyndere og husholdere indtil den af faderen bestemte tid. således stode også vi, dengang vi vare umyndige, som trælle under verdens børnelærdom. men da tidens fylde kom, udsendte gud sin søn, født af en kvinde, født under loven, for at han skulde løskøbe dem, som vare under loven, for at vi skulde få sønneudkærelsen. men fordi i ere sønner, har gud udsendt i vore hjerter sin søns ånd, som råber: abba, fader! altså er du ikke længere træl, men søn; men er du søn, da er du også arving ved gud. dengang derimod, da i ikke kendte gud, trællede i for de guder, som af natur ikke ere det. men nu, da i have lært gud at kende, ja, meget

mere ere blevne kendte af gud, hvor kunne i da atter vende tilbage til den svage og fattige børnelærdom, som i atter forfra ville trælle under? i tage vare på dage og måneder og tider og år. jeg frygter for, at jeg måske har arbejdet forgæves på eder. vorder ligesom jeg, thi også jeg er bleven som i, brødre! jeg beder eder. i have ikke gjort mig nogen uret. men i vide, at det var på grund af en kødets svaghed, at jeg første gang forkyndte evangeliet for eder; og det, som i mit kød var eder til fristelse, ringeagtede i ikke og afskyede i ikke, men i modtog mig som en guds engel, som kristus jesus. hvor er da nu eders saligprisning? thi jeg giver eder det vidnesbyrd, at, om det havde været muligt, havde i udrevet eders øjne og givet mig dem. så er jeg vel bleven eders fjende ved at tale sandhed til eder? de ere nidkære for eder, dog ikke for det gode; men de ville udelukke eder, for at i skulle være nidkære for dem. men det er godt at vise sig nidkær i det gode til enhver tid, og ikke alene, når jeg er nærværende hos eder. mine børn, som jeg atter føder med smerte, indtil kristus har vundet skikkelse i eder! - ja, jeg vilde ønske, at jeg nu var til stede hos eder og kunde omskifte min røst; thi jeg er rådvild over for eder. siger mig, i, som ville være under loven, høre i ikke loven? der er jo skrevet, at abraham havde to sønner, en med tjenestekvinden og en med den frie kvinde. men tjenestekvindens søn er avlet efter kødet, den frie kvindes ved forjættelsen. dette har en billedlig betydning. thi disse kvinder ere tvende pagter, den ene fra sinai bjerg, som føder til trældom; denne er hagar. thi "hagar" er sinai bjerg i arabien, men svarer til det nuværende jerusalem; thi det er i trældom med sine børn. men jerusalem heroventil er frit, og hun er vor moder. thi der er skrevet: "fryd dig, du ufrugtbare, du, som ikke føder! bryd ud og råb, du, som ikke har fødselsveer! thi mange ere den enliges børn fremfor hendes, som har manden." men vi, brødre! ere forjættelsens børn i lighed med isak. men ligesom dengang han, som var avlet efter kødet, forfulgte ham, som var avlet efter ånden, således også nu. men hvad siger skriften?"uddriv tjenestekvinden og hendes søn; thi tjenestekvindens søn skal ingenlunde arve med den frie kvindes søn." derfor, brødre! ere vi ikke tjenestekvindens børn, men den frie kvindes.

5

til friheden har kristus frigjort os. så står nu fast, og lader eder ikke atter holde under trældoms åg! se, jeg, paulus, siger eder, at dersom i lade eder omskære, vil kristus intet gavne eder. men jeg vidner atter for hvert menneske, som lader sig omskære, at han er skyldig at opfylde hele loven. i ere tabte for kristus, i, som retfærdiggøres ved loven; i ere faldne ud af nåden. vi vente jo ved ånden af tro retfærdigheds håb. thi i kristus jesus gælder hverken omskærelse eller forhud noget, men tro, som er virksom ved kærlighed. i vare godt på vej; hvem har hindret eder i at adlyde sandhed? den overtalelse kom ikke fra ham, som kaldte eder. en liden surdej syrer hele dejgen. jeg har den tillid til eder i herren, at i ikke ville mene noget andet; men den, som forvir-

rer eder, skal bære sin dom, hvem han end er. men jeg, brødre! dersom jeg endnu prædiker omskærelse, hvor for forfølges jeg da endnu? så er jo korsets forargelse gjort til intet. gid de endog måtte lem-læste sig selv, de, som forstyrre eder! i bleve jo kaldede til frihed, brødre! kun at i ikke bruge friheden til en anledning for kødet, men værere ved kærlighe-den hverandres tjenere! thi hele loven er opfyldt i eet ord, i det: "du skal elske din næste som dig selv." men når i bide og æde hverandre, da ser til, at i ikke fortæres af hverandre! men jeg siger: vandrer efter ånden, så fuldbyrde i ingenlunde kødets begæring. thi kødet begærer imod ånden, og ånden imod kødet; disse stå nemlig hinanden imod, for at i ikke skulle gøre, hvad i have lyst til. men når i drives af ånden, ere i ikke under loven. men kødets gerninger ere åbenbare, såsom: utugt, urenhed, uterlighed, afgudsdyrkelse, trolddom, fjendskaber, kiv, nid, hidsighed, rænker, tvedragt, partier, avind, drukkenskab, svir og deslige; hvorom jeg forud siger eder, ligesom jeg også for har sagt, at de, som øve sådanne ting, skulle ikke arve guds rige. men åndens frugt er kærlighed, glæde, fred, langmodighed, mildhed, godhed, trofasthed, sagtmødighed, afholdenhed imod sådanne er loven ikke, men de, som høre kristus jesus til, have korsfæstet kødet med dets lidenskaber og begæring. når vi leve ved ånden, da lader os også vandre efter ånden! lader os ikke have lyst til tom ære, så at vi udæske hverandre og bære avind imod hverandre.

rael! herefter volde ingen mig besvær; thi jeg bærer jesus mærketegn på mit legeme: vor herres jesus kristi nåde være med eders ånd, brødre! amen.

6

brødre! om også et menneske bliver overrasket af nogen forsyndelse, da hjælper en sådan til rette, i åndelige! med sagtmødigheds ånd, og se til dig selv, at ikke også du bliver fristet! bærer hverandres byrder og opfylder således kristi lov! thi når nogen mener, at han er noget, skønt han intet er, da bedrager han sig selv. men hver prøve sin egen gerning, og da skal han have sin ros i forhold til sig selv alene, og ikke til næsten; thi hver skal bære sin egen byrde. men den, som undervises i ordet skal dele alt godt med den, som underviser ham. farer ikke vild; gud lader sig ikke spotte; thi hvad et menneske sår, det skal han også høste. thi den, som sår i sit kød, skal høste fordærvelse af kødet; men den, som sår i ånden, skal høste evigt liv af ånden. men når vi gøre det gode, da lader os ikke blive trætte; thi i sin tid skulle vi høste, såfremt vi ikke give tabt. så lader os altså, efter som vi have lejlighed, gøre det gode imod alle, men mest imod troens egne! ser nu, med hvor store bogstaver jeg skriver til eder med min egen hånd! alle de, som ville tage sig godt ud i kødet, de tvinge eder til at lade eder omskære, alene for at de ikke skulle forfølges for kristi kors's skyld. thi ikke engang de, som lade sig omskære, holde selv loven; men de ville, at i skulle lade eder omskære, for at de kunne rose sig af eders kød. men det være langt fra mig at rose mig uden af vor herres jesus kristi kors, ved hvem verden er korsfæstet for mig, og jeg for verden. thi hverken omskærelse eller forhud er noget, men en ny skabning. og så mange, som vandre efter denne rettesnor, over dem være fred og barmhjertighed, og over guds is-

1

paulus, kristi jesu apostel ved guds villie, til de hellige, som ere i efesus og ere troende i kristus jesus: nåde være med eder og fred fra gud vor fader og den herre jesus kristus! lovet være gud og vor herres jesu kristi fader, som har velsignet os med al åndelig velsignelse i det himmelske i kristus, ligesom han har udvalgt os i ham for verdens grundlæggelse til at være hellige og ulastelige for hans åsyn, idet han i kærlighed forudbestemte os til sønneudkårelse hos sig ved jesus kristus, efter sin villies velbehag, til pris for sin nådes herlighed, som han benådede os med i den elskede, i hvem vi have forløsningen ved hans blod, syndernes forladelse, efter hans nådes rigdom, som han rigelig tildelte os i al visdom og forstand, idet han kundgjorde os sin villies hemmelighed, efter sin velbehagelige beslutning, som han havde fattet hos sig selv, for at oprette en husholdning i tidernes fylde, nemlig at sammenfatte sig alt i kristus, det, som er i himlene, og det, som er på jorden, i ham, i hvem vi også have fået arvelodden, forud bestemte efter hans forsæt, der virker alt efter sin villies råd, for at vi skulde være til pris for hans herlighed, vi, som forud havde håbet på kristus, i hvem også i, da i hørte sandhedens ord, evangeliet om eders frelse, i hvem i også, da i bleve troende, bleve beseglede med forjættelsens hellige ånd, som er pant på vor arv, til ejendommens forløsning, til pris for hans herlighed. derfor har også jeg, efter at have hørt om eders tro på den herre jesus og om eders kærlighed til alle de hellige, ikke ophørt at takke for eder, idet jeg ihukommer eder i mine bønner om, at vor herres jesu kristi gud, herlighedens fader, må give eder visdoms og åbenbarelses ånd i erkendelse af ham, gøre eders hjertes øjne oplyste til at kende, hvilket det håb er, som han kaldte eder til, hvilken hans arvs herligheds rigdom er iblandt de hellige, og hvilken hans krafts overvættethed er over for os, som tro, alt efter hans styrkes vældige virkekraft, som han udviste på kristus, da han oprejste ham fra de døde og satte ham ved sin højre hånd i det himmelske, langt over al magt og myndighed og kraft og herredom og hvert navn, som nævnes, ikke alene i denne verden, men også i den kommende, og lagde alt under hans fødder, og ham gav han som hoved over altting til menigheden, der er hans legeme, fyldt af ham, som fylder alt i alle.

2

også eder, da i vare døde ved eders overtrædelser og synder, hvori i forudm vandrede efter denne verdens tidsånd, efter hans vis, som hersker over luftens magt, over den ånd, der nu er virksom i genstridighedens børn, iblandt hvilke også vi forudm alle vandrede i vort køds begæringer og gjorde kødets og tankernes villie og vare af natur vredes børn ligesom også de andre, men gud, som er rig på barmhjertighed, har for sin store kærligheds skyld, hvormed han elskede os, også da vi vare døde ved vore overtrædelser, levendegjort os med kristus - af nåde ere i frelst! og medoprejt os og sat os med ham i det himmelske i kristus jesus, for at han i de tilkommende tider kunde

visе sin nådes overvættethed rigdom ved godhed imod os i kristus jesus. thi af nåden ere i frelst ved tro, og det ikke af eder selv, guds er gaven; ikke af gerninger, for at ikke nogen skal rose sig. thi vi ere hans værk, skabte i kristus jesus til gode gerninger, som gud forud beredte, for at vi skulde vandre i dem. derfor kommer i hu, at forudm i hedninger i kødet, i, som bleve kaldte forud af den såkaldte omskærelse, der sker i kødet med hånden, at i på den tid, uden for kristus, vare udelukkede fra israels borgerret og fremmede for forjættelsens pagter, uden håb og uden gud i verden. nu derimod, i kristus jesus, ere i, som forudm vare langt borte, komne nær til ved kristi blod. thi han er vor fred, han, som gjorde begge til eet og nedbrød gærdets skillevæg, gjordeskabte, da han i sit kød afskaffede budenes lov med dens befalinger, for at han i sig kunde skabe de to til eet nyt menneske ved at stifte fred og for at forlige dem begge i eet legeme med gud ved korset, idet han ved dette dræbte fjendskabet. og han kom og forkyndte fred for eder, som vare langt borte, og fred for dem, som vare nær. thi ved ham have vi begge i een ånd adgang til faderen. så ere i da ikke mere fremmede og udlændinge, men i ere de helliges medborgere og guds husfolk, opbyggede på apostlenes og profeternes grundvold, idet hovedhjørnestenen er kristus jesus selv, i hvem enhver bygning sammenføjes og vokser til et helligt tempel i herren, i hvem også i blive medopbyggede til en guds bolig i ånden.

3

det er for denne sags skyld, at jeg, paulus, kristi jesu fange for eder, i hedninger, om i da have hørt om husholdningen med den guds nåde, som blev given mig til eder, at ved åbenbarelse blev hemmeligheden kundgjort mig, således som jeg foran kortelig har skrevet, hvoraf i, når i læse det, kunne skønne min indsigt i kristi hemmelighed, som i andre slægter ikke blev kundgjort for menneskenes børn, således som den nu er bleven åbenbaret hans hellige apostle og profeter ved ånden: nemlig at hedningerne ere medarvinger og medindlemmede og meddelagtige i forjættelsen i kristus jesus ved evangeliet, hvis tjener jeg er bleven ifølge den guds nådes gave, som blev given mig ved hans magts virkekraft. mig, den allerringeste af alle hellige, blev denne nåde given at forkynde hedningerne evangeliet om kristi usagselige rigdom og at oplyse alle om, hvilken husholdningen med den hemmelighed er, som fra evighed har været skjult i gud, der skabte alle ting, for at guds mangfoldige visdom skulde nu ved menigheden blive kundgjort for magterne og myndighederne i det himmelske, efter det evige forsæt, som han fuldbyrdede ved kristus jesus, vor herre, i hvem vi have frimodigheden og adgang med tillid ved troen på ham. derfor beder jeg, at i ikke tabe modet over mine trængsler, som jeg lider for eder, hvilket er en ære for eder. for denne sags skyld bøjer jeg mine knæ for faderen, fra hvem enhver faderlighed i himle og på jord har sit navn, at han vil give eder efter sin herligheds rigdom mægtigt at styrkes ved hans ånd i det indvortes menneske; at kristus må bo ved troen

i eders hjerter, for at i, rodfæstede og grundfæstede i kærlighed, kunne sammen med alle de hellige formå at begribe, hvor stor bredden og længden og dybden og højden er, og at kende kristi kærlighed, som overgår al erkendelse, for at i kunne fyldes indtil hele guds fylde. men ham, som formår over alle ting at gøre langt ud over det, som vi bede eller forstå, efter den magt, som er virksom i os, ham være ære i menigheden og i kristus jesus igennem alle slægterne i evighedernes evighed! amen.

4

jeg formaner eder derfor, jeg, der fangne i herren, til at vandre værdig den kaldelse, med hvilken i bleve kaldede, med al ydmyghed og sagtmodighed, med langmodighed, så i bære over med hverandre i kærlighed og gøre eder flid for at bevare åndens enhed i fredens bånd; eet legeme og een ånd, ligesom i også bleve kaldede til eet håb i eders kaldelse; een herre, een tro, een dåb, een gud og alles fader, som er over alle og igennem alle og i alle! men hver enkelt af os blev nåden givet efter kristi gaves mål. derfor hedder det: "da han opfor til det høje, bortførte han fanger og gav menneskene gaver." men dette: "han opfor," hvad er det, uden at han også nedfor til jordens nedre egne. han, som nedfor, han er også den, som opfor højt over alle. og han gav nogle som apostle, andre som profeter, andre som evangelister, andre som hyrder og lærere, til de helliges fuldkomne beredelse, til en tjenestegerning, til kristi legemes opbyggelse, indtil vi alle nå til enheden i troen på og erkendelsen af guds søn, til mands modenhed, til kristi fyldes mål af vækst, for at vi ikke; mere skulle være umyndige, der omtumles og omdrives af enhver lærdommens vind, ved menneskenes tærningspil, ved træskhed efter vildfarelsens rænkespind; men for at vi, sandheden tro i kærlighed, skulle i alle måder opvokse til ham, som er hovedet, kristus, ud fra hvem hele legemet, idet det sammenføjes og sammenknyttes ved ethvert hjælpende bindeled i forhold til hver enkelt dels tilmålte virkekraft, fuldbyrder legemets vækst til opbyggelse af sig selv i kærlighed. dette siger jeg da og vidner i herren, at i skulle ikke mere vandre, således som hendingerne vandre i deres sinds tomhed, formørkede i deres tanke, fremmedgjorte for guds liv som følge af den vankundighed, som er i dem på grund af deres hjertes forhærdelse, de, som jo følesløse have hengivet sig til utierligheden, til at øve al urenhed i havesyge. men i have ikke således lært kristus, om i da have hørt om ham og ere blevne oplærte i ham, således som sandhed er i jesus, at i, hvad eders forrige vandl angår, skulle aflægge det gamle menneske, som fordærves ved bedrageriske begæringer, men fornyes i eders sinds ånd og iføre eder det nye menneske, som blev skabt efter gud i sandhedens retfærdighed og hellighed. derfor aflægger løgnen og taler sandhed, hver med sin næste, efterdi vi ere hverandres lemmer. blive i vrede, da syndere ikke; lad ikke solen gå ned over eders forbitrelse; giver ikke heller djævelen rum! den, som stjæler, stjæle ikke mere, men arbejde hellere og gøre det gode med sine egne hænder, for at han kan have no-

get at meddele den, som er i trang. lad ingen rådden tale udgå af eders mund, men sådan tale, som er god til fornøden opbyggelse, for at den kan skaffe dem nåde, som høre derpå; og bedrøver ikke guds hellige ånd, med hvilken i bleve beseglede til forløsningens dag. al bitterhed og hidsighed og vrede og skrigen og forhånelse blive langt fra eder tillige med al ondskab! men vorder velvillige imod hverandre, barmhjertige, tilgivende hverandre, ligesom jo gud har tilgivet eder i kristus.

5

vorder derfor guds efterlignere som elskede børn, og vandrer i kærlighed, ligesom også kristus elskede os og gav sig selv hen for os som en gave og et slagtoffer, gud til en velbehagelig lugt. men utugt og al urenhed eller havesyge bør end ikke nævnes iblandt eder, som det sømmer sig for hellige, ej heller ublu væsen eller dårlig snak eller letfærdig skæmt, hvilket er utilbørligt, men hellere taksigelse. thi dette vide og erkende i, at ingen utugt eller uren eller havesyg, hvilket er en afgudsdyrke, har arv i kristi og guds rige. ingen bedrage eder med tomme ord; thi for disse ting kommer guds vrede over genstridighedens børn. derfor, bliver ikke meddelagtige med dem! thi i vare forhen mørke, men nu ere i lys i herren; vandrer som lysets børn; (lysets frugt viser sig jo i al godhed og retfærdighed og sandhed,) så i prøve, hvad der er velbehageligt for herren. og haver ikke samfund med mørkets ufrugtbare gerninger. men rever dem hellere; thi hvad der lønligt bedrives af dem, er skammeligt endog at sige; men alt dette bliver åbenbart, når det revses af lyset. thi alt det, som bliver åbenbart, er lys. derfor hedder det: "vågn op, du, som sover, og stå op fra de døde, og kristus skal lyse for dig!" ser derfor nøje til, hvorledes i vandre, ikke som uvise, men som vise, så i købe den belejlige tid, efterdi dagene ere onde. derfor bliver ikke uforstandige, men skønner, hvad herrens villie er. og drikker eder ikke drukne i vin, i hvilket der er ryggesløshed, men lader eder fylde med ånden, så i tale hverandre til med salmer og lovsange og åndelige viser og synge og spille i eders hjerte for herren og altid sige gud og faderen tak for alle ting i vor herres jesu kristi navn og underordne eder under hverandre i kristi frygt; hustruerne skulle underordne sig under deres egne mænd, som under herren; thi en mand er sin hustrus hoved, ligesom også kristus er menighedens hoved. han er sit legemes frelser. dog, ligesom menigheden underordner sig under kristus, således skulle også hustruerne underordne sig under deres mænd i alle ting. i mænd! elsker eders hustruer, ligesom også kristus elskede menigheden og hengav sig selv for den, for at han kunde hellige den, idet han rensede den ved vandbadet med et ord, for at han selv kunde fremstille menigheden for sig som herlig, uden plet eller rynke eller noget deslige, men for at den måtte være helig og ulastelig. således ere mændene skyldige at elske deres egne hustruer som deres egne legemer; den, som elsker sin egen hustru, elsker sig selv. ingen har jo nogen sinde hadet sit eget kød, men han nærer og plejer det, ligesom også kristus menigheden. thi vi

ere lemmer på hans legeme. derfor skal et menneske forlade sin fader og moder og holde fast ved sin hustru, og de to skulle være eet kød. denne hemmelighed er stor - jeg sigter nemlig til kristus og til menigheden. dog, også i skulle elske hver især sin egen hustru som sig selv; men hustruen have ærefrygt for manden!

6

i børn! adlyder eders forældre i herren, thi dette er ret. "ær din fader og moder", dette er jo det første bud med forjættelse, "for at det må gå dig vel, og du må leve længe i landet." og i fædre! opirrer ikke eders børn, men opfostrer dem i herrens tugt og formaning! i trælle! adlyder eders herrer efter kødet med frygt og bæven i eders hjertes enfold som kristus; ikke med øjentjeneste, som de, der ville takkes mennesker, men som kristi tjenere, så i gøre guds vilje af hjertet, idet i med god villie gøre tjeneste som for herren, og ikke for mennesker, idet i vide, at hvad godt enhver gør, det skal han få igen af herren, hvad enten han er træl eller fri. og i herrer! gør det samme imod dem, så i lade trusel fare, idet i vide, at både deres og eders herre er i himlene, og der er ikke persons anseelse hos ham. for øvrigt bliver stærke i herren og i hans styrkes væld! ifører eder guds fulde rustning, for at i må kunne bolde stand imod djævelens snedige anløb. thi for os står kampen ikke imod blod og kød, men imod magterne, imod myndighederne, imod verdensherskerne i dette mørke, imod ondskabens åndemagter i det himmelske. derfor tager guds fulde rustning på, for at i må kunne stå imod på den onde dag og bestå efter at have fuldbyrdet alt. så står da omgjordede om eders lænd med sandhed og iførte retfærdighedens panser. fødderne ombundne med kampberedthed fra fredens evangelium; og i alle forhold løfter troens skjold, med hvilket i ville kunne slukke alle den ondes gloende pile, og tager imod frelsens hjelm og åndens sværd, som er guds ord, idet i under al påkaldelse og bøn bede til enhver tid i ånden og ere årvågne dertil i al vedholdenhed og bøn for alle de hellige, også for mig, om at der må gives mig ord, når jeg oplader min mund, til med frimodighed at kundgøre evangeliets hemmelighed, for hvis skyld jeg er et sendebud i lænker, for at jeg må have frimodighed deri til at tale, som jeg bør. men for at også i skulle kende mine forhold, hvorledes det går mig, da skal tykikus, den elskede broder og tro tjener i herren kundgøre eder alt; ham sender jeg til eder, just for at i skulle lære at kende, hvorledes det står til hos os, og for at han skal opmuntre eders hjerter. fred være med brødrene og kærlighed med tro fra gud fader og den herre jesus kristus! nåden være med alle dem, som elske vor herre jesus kristus i uforkrænelighed!

paulus og timotheus, kristi jesu tjener, til alle de hel- lige i kristus jesus, som ere i filippi, med tilsyns- mænd og menighedstjenere. nåde være med eder og fred fra gud vor fader og den herre jesus kristus! jeg takker min gud, så ofte jeg kommer eder i hu, idet jeg altid, i hver min bøn, beder for eder alle med glæde, for eders deltagelse i evangeliet fra den første dag indtil nu; forvisset om dette, at han, som begyndte en god gerning i eder, vil fuldføre den indtil jesu kristi dag, således som det jo er ret for mig at mene dette om eder alle, efterdi jeg har eder i hjertet både under mine lænker og under evangeliets forsvar og stadfæstelse, fælles som i jo alle ere med mig om nåden. thi gud er mit vidne, hvorledes jeg længes efter eder alle med kristi jesu inderlige kærlighed. og derom beder jeg, at eders kærlighed fremdeles må blive mere og mere rig på erkendelse og al skøn- somhed, så i kunne værdsætte de forskellig ting, for at i må være rene og uden anstød til kristi dag, fyldte med retfærdigheds frugt, som virkes ved jesus kris- tus, gud til ære og pris. men jeg vil, i skulle vide, brø- dre! at mine forhold snarere have tjent til evangeli- ets fremme, så at det er blevet åbenbart for hele liv- vagten og for alle de øvrige, at mine lænker bæres for kristi skyld, og de fleste af brødrene fik i tillid til her- ren ved mine lænker end mere dristighed til at tale guds ord uden frygt. nogle prædike vel også kris- tus for avinds og kivs skyld, men nogle også i en god mening. disse gøre det af kærlighed, vidende, at jeg er sat til at forsvare evangeliet, men hine forkynde kris- tus af egennytte, ikke ærligt, men i den tanke at føje trængsel til mine lænker. hvad så? kristus forkyn- des dog på enhver måde, være sig på skråt eller i sandhed; og derover glæder jeg mig, og jeg vil også fremdeles glæde mig. thi jeg ved, at dette skal blive mig til frelse ved eders bøn og jesu kristi ånds hjælp, efter min længsel og mit håb, at jeg i intet skal blive til skamme, men at kristus skal med al frimodighed, som altid, så også nu, forherliges i mit legeme, være sig ved liv eller ved død. thi det at leve er mig kristus og at dø en vinding. men dersom dette at leve i kødet skaffer mig frugt af min gerning, så ved jeg ikke, hvad jeg skal vælge; men jeg står tvivlrådigt imellem de to ting, idet jeg har lysten til at bryde op og være sammen med kristus; thi dette var såre meget bedre; men at for- blive i kødet er mere nødvendigt for eders skyld. og i forvisning herom ved jeg, at jeg skal blive i live og for- blive hos eder alle til eders fremgang og glæde i troen, for at eders ros ved mig kan blive rig i kristus jesus, ved at jeg atter kommer til stede iblandt eder. kun skulle i leve kristi evangelium værdigt, for at, hvad enten jeg kommer og ser eder eller er fraværende, jeg dog kan høre om eder, at i stå faste i een ånd, så at i med een sjæl stride tilsammen for troen på evan- geliet og ikke lade eder forfærde i nogen ting af mod- standerne; thi dette er for dem et tegn på undergang, men for eder på frelse, og det fra gud. thi eder er det forundt for kristi skyld - ikke alene at tro på ham, men også at lide for hans skyld, idet i have den samme kamp, som i have set på mig og nu høre om mig.

er der da nogen formaning i kristus, er der nogen kærlighedens opmuntring, er der noget åndens sam- fund, er der nogen inderlig kærlighed og barmhjær- tighed: da fuldkommer min glæde, at i må være enige indbyrdes, så i have den samme kærlighed, samme sjæl, een higen, intet gøre af egennytte eller lyst til tom ære, men i ydmyghed agte hverandre højere end eder selv og ikke se hver på sit, men enhver også på andres. det samme sindelag være i eder, som også var i kristus jesus, han, som, da han var i guds skikkelse ikke holdt det for et rov at være gud lig, men for- ringede sig selv, idet han tog en tjeners skikkelse på og blev mennesker lig; og da han i fremtræden fandtes som et menneske, fornedrede han sig selv, så han blev lydig indtil døden, ja, korsdøden. derfor har også gud højt ophøjet ham og skænket ham det navn, som er over alle navne, for at i jesu navn hvert knæ skal bøje sig, deres i himmelen og på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekende, at jesus kristus er herre, til gud faders ære. derfor, mine elskede! ligesom i al- tid have været lydige, så arbejder ikke alene som i min nærværelse, men nu meget mere i min fraværelse på eders egen frelse med frygt og bæven; thi gud er den, som virker i eder både at ville og at virke, efter sit velbehag. gør alle ting uden knurren og betænke- ligheder, for at i må blive udadelige og rene, guds ulastelige børn, midt i en vanartet og forvundet slægt, iblandt hvilke i vise eder som himmellys i verden, idet i fremholde livets ord, mig til ros på kristi dag, at jeg ikke har løbet forgæves, ej heller arbejdet forgæves. ja, selv om jeg bliver ofret under ofringen og betjenin- gen af eders tro, så glæder jeg mig og glæder mig med eder alle. men ligeledes skulle også i glæde eder, og glæde eder med mig! men jeg håber i den herre jesus snart at kunne sende timotheus til eder, for at også jeg kan blive ved godt mod ved at erfare, hvorledes det går eder. thi jeg har ingen ligesindet, der så oprigtig vil have omsorg for, hvorledes det går eder; thi de søge alle deres eget, ikke hvad der hører kristus je- sus til. men hans prøvede troskab kende i, at, ligesom et barn tjener sin fader, således har han tjent med mig for evangeliet. ham håber jeg altså at sende straks, når jeg ser udgangen på min sag. men jeg har den tillid til herren, at jeg også selv snart skal komme. men jeg har agtet det nødvendigt at sende epafroditus til eder, min broder og medarbejder og medstrider, og eders udsending og tjener for min trang, efterdi han længtes efter eder alle og var såre ængstelig, fordi i havde hørt, at han var bleven syg. ja, han var også syg og døden nær; men gud forbarmede sig over ham, ja, ikke alene over ham, men også over mig, for at jeg ikke skulde have sorg på sorg. derfor skynder jeg mig desto mere med at sende ham, for at i og jeg være mere sorgfri. modtager han altså i herren med al glæde og holder sådanne i ære; thi for kristi gernings skyld kom han døden nær, idet han satte sit liv i vove for at udfylde savnet af eder i eders tjeneste imod mig.

i øvrigt, mine brødre glæder eder i herren! at skrive det samme til eder er ikke til besvær for mig, men er betryggende for eder. holder øje med hundene, holder øje med de slette arbejdere, holder øje med sønderskærelsen! thi vi ere omskærelsen, vi, som tjene i guds ånd og rose os i kristus jesus og ikke forlade os på kødet, endskønt også jeg har det, jeg kunde forlade mig på også i kødet, dersom nogen anden synes, han kan forlade sig på kødet, kan jeg det mere. jeg er omskåret på den ottende dag, af israels slægt, benjamins stamme, en hebræer af hebræere, over for loven en farisæer, i nidkærlighed en udfølger af menigheden, i retfærdigheden efter loven udadelig, men hvad der var mig vinding, det har jeg for kristi skyld agtet for tab; ja sandelig, jeg agter endog alt for at være tab imod det langt højere, at seende kristus jesus, min herre, for hvis skyld jeg har lidt tab på alt og agter det for skarn, for at jeg kan vinde kristus og findes i ham, så jeg ikke har min retfærdighed, den af loven, men den ved tro på kristus, retfærdigheden fra gud på grundlag af troen, for at jeg må kende ham og hans opstandelses kraft og hans lidelsers samfund, idet jeg bliver ligedannet med hans død, om jeg dog kunde nå til opstandelsen fra de døde. ikke at jeg allerede har grebet det eller allerede er fuldkommen; men jeg jager derefter, om jeg dog kunde gribe det, efterdi jeg også er greben af kristus jesus. brødre! jeg mener ikke om mig selv, at jeg har grebet det. men eet gør jeg: glemmende, hvad der er bagved, men rækkende efter det, som er foran, jager jeg imod målet, til den sejrpris, hvortil gud fra det høje kaldte os i kristus jesus. lader da os, så mange som ere fuldkomne, have dette sindelag; og er der noget, hvori i ere anderledes sindede, da skal gud åbenbare eder også dette. kun at vi, så vidt vi ere komne, vandre i samme retning. vorder mine efterlignere, brødre! og agter på dem, der vandre således, som i have os til forbillede. thi mange vandre, som jeg ofte har sagt eder, men nu også siger med tårer, som kristi kors's fjender, hvis ende er fortabelse, hvis gud er bugen, og hvis ære er i deres skændsel, de, som tragte efter de jordiske ting. thi vort borgerskab er i himlene, hvorfra vi også forvente som frelser den herre jesus kristus, der skal forvandle vort fornedrelegeme til at blive ligedannet med hans herligheds-legeme, efter den kraft, ved hvilken han også kan underlægge sig alle ting.

derfor, mine brødre, elskede og savnede, min glæde og krans! står således fast i herren, i elskede! evodia formaner jeg, og syntyke formaner jeg til at være enige i herren. ja, jeg beder også dig, min ægte synzygus! tag dig af dem; thi de have med mig stridt i evangeliet, tillige med klemens og mine øvrige medarbejdere, hvis navne stå i livets bog. glæder eder i herren altid; atter siger jeg: glæder eder! eders milde sind vorde kendt af alle mennesker! herren er nær! værers ikke bekymrede for noget, men lader i alle ting eders begæringer komme frem for gud i påkaldelse og bøn

med taksigelse; og guds fred, som overgår al forstand, skal bevare eders hjerter og eders tanker i kristus jesus. i øvrigt, brødre! alt, hvad der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er retfærdigt, hvad der er rent, hvad der er elskeligt, hvad der har godt lov, enhver dyd og enhver hæder: lægger eder det på sinde! hvad i både have lært og modtaget og hørt og set på mig, dette skulle i gøre, og fredens gud skal være med eder. men jeg har højlig glædet mig i herren over, at i nu omsider ere komne til kræfter, så at i kunne tænke på mit vel, hvorpå i også forhen tænkte, men i manglede lejlighed. dette siger jeg ikke af trang; thi jeg har lært at nøjes med det, jeg har. jeg forstår at være i ringe kår, og jeg forstår også at have overflod; i alt og hvert er jeg indviet, både i at mættes og i at hungre, både i at have overflod og i at lide savn. alt formår jeg i ham, som gør mig stærk. dog gjorde i vel i at tage del i min trængsel. men i vide det også selv, filippensere! at i evangeliets begyndelse, da jeg drog ud fra makædonien, var der ingen menighed, som havde regning med mig over givet og modtaget, uden i alene. thi endog i thessalonika sendte i mig både een og to gange, hvad jeg havde nødig. ikke at jeg attrår gaven, men jeg attrår den frugt, som bliver rigelig til eders fordel. nu har jeg nok af alt og har overflod; jeg har fuldt op efter ved epafroditus at have modtaget eders gave, en vellugts-duft, et velkomment offer, velbehageligt for gud. men min gud skal efter sin rigdom fuldelig give eder alt, hvad i have nødig, i herlighed i kristus jesus. men ham, vor gud og fader, være æren i evigheders evigheder! amen. hilser hver hellig i kristus jesus. de brødre, som ere hos mig, hilse eder. alle de hellige hilse eder, men mest de af kejserens hus. den herres jesu kristi nåde være med eders ånd!

paulus, kristi jesu apostel ved guds villie, og broderen timotheus. til de hellige og troende brødre i kristus i kolossæ: nåde være med eder og fred fra gud vor fader! vi takke gud og vor herres jesu kristi fader altid, når vi bede for eder, da vi have hørt om eders tro på kristus jesu og den kærlighed, som i have til alle de hellige på grund af det håb, som er henlagt til eder i himlene, om hvilket i forud have hørt i evangeliets sandheds ord, der er kommet til eder, ligesom det også er i den hele verden, idet det bærer frugt og vokser, ligesom det også gør iblandt eder fra den dag, i hørte og erkendte guds nåde i sandhed, således som i have lært af epafra, vor elskede medtjener som er en tro kristi tjener for eder, han, som også gav os eders kærlighed i ånden til kende. derfor have også vi fra den dag, vi hørte det, ikke ophørt at bede for eder og begære, at i måtte fyldes med erkendelsen af hans villie i al visdom og åndelige indsigst til at vandre Herren værdigt, til alt velbehag, idet i bære frugt og vokse i al god gerning ved erkendelsen af gud, idet i styrkes med al styrke efter hans herligheds kraft til al udholdenhed og tålmodighed med glæde og takke faderen, som gjorde os dygtige til at have del i de helliges arvelod i lyset, han, som friede os ud af mørkets magt og satte os over i sin elskede søns rige, i hvem vi have forløsningen, syndernes forladelse, han, som er den usynlige guds billede, al skabnings første-fødte; thi i ham bleve alle ting skabte i himlene og på jorden, de synlige og de usynlige, være sig troner eller herredømmer eller magter eller myndigheder. alle ting ere skabte ved ham og til ham; og han er forud for alle ting, og alle ting bestå ved ham. og han er legemet hoved, nemlig menighedens, han, som er begyndelsen, førstefødt ud af de døde, for at han skulde blive den ypperste i alle ting; thi det behagede gud, at i ham skulde hele fylden bo, og ved ham at forlige alle ting med sig, være sig dem på jorden eller dem i himlene, idet han stiftede fred ved hans kors's blod. også eder, som forud vare fremmedgjorte og fjendske af sindelag i eders onde gerninger, har han dog nu forligt i sit køds legeme ved døden for at fremstille eder hellige og ulastelige og ustraffelige for sit åsyn, så sandt i blive i troen, grundfæstede og faste, uden at lade eder røkke fra håbet i det evangelium, som i have hørt, hvilket er blevet prædikeret i al skabningen under himmelen, og hvis tjener jeg paulus er bleven. nu glæder jeg mig over mine lidelser for eder, og hvad der fattes i kristi trængsler, udfylder jeg i mit kød for hans legeme, som er menigheden, hvis tjener jeg er bleven efter den guds husholdning, som blev givet mig over for eder, nemlig fuldelig at forkynde guds ord, den hemmelighed, der var skjult igennem alle tider og slægter, men nu er bleven åbenbaret for hans hellige, hvem gud vilde tilkendegive, hvilken rigdom på herlighed iblandt hedningerne der ligger i denne hemmelighed, som er kristus i eder, herlighedsens håb, hvem vi forkynde, idet vi påminde hvert menneske og lære hvert menneske med al visdom, for at vi kunne fremstille hvert menneske som fuldkomment i kristus; hvorpå jeg også arbejder, idet jeg kæmper ifølge hans kraft, som virker mægtigt i

mig.

2

thi jeg vil, at i skulle vide, hvor stor en kamp jeg har for eder og for dem i laodikea og for alle, som ikke have set mit åsyn i kødet, for at deres hjerter må opmuntres, idet de sammenknyttes i kærlighed og til den fuldvies indsigt hele rigdom, til erkendelse af guds hemmelighed, kristus. i hvem alle visdommens og kundskabens skatte findes skjulte. dette siger jeg, for at ingen skal bedrage eder med lokkende tale. thi om jeg også i kødet er fraværende, så er jeg dog i ånden hos eder og glæder mig ved at se eders orden og fastheden i eders tro på kristus. derfor, ligesom i have modtaget kristus jesu, Herren, så vandrer i ham, idet i ere rodfæstede og opbygges i ham og, stadfæstes ved troen, således som i bleve oplærte, så i vokse i den med taksigelse. ser til, at der ikke skal være nogen, som gør eder til bytte ved den verdslige visdom og tomt bedrage efter menneskers overlevering, efter verdens børnelærdom og ikke efter kristus; thi i ham bor guddommens hele fylde legemlig, og i ham have i eders fylde, ham, som er hovedet for al magt og myndighed; i hvem i også ere bleven omskærne med en omskærelse, som ikke er gjort med hænder, ved afførelsen af kødets legeme, ved kristi omskærelse, idet i bleve begravne med ham i dåben, i hvilken i også bleve medoprejste ved troen på guds virkekraft, som oprejste ham fra de døde. også eder, som vare døde i eders overtrædelser og eders køds forhud, eder gjorde han levende tillige med ham, idet han tilgav os alle vore overtrædelser og udslettet det imod os rettede gælds-brev med dets befalinger, hvilket gik os imod, og han har taget det bort ved at nagle det til korset; efter at have afvæbnet magterne og myndighederne, stillede han dem åbenlyst til skue, da han i ham førte dem i sejrstog. lad derfor ingen dømme eder for mad eller for drikke eller i henseende til højtid eller nymåne eller sabbat, hvilket er en skygge af det, som skulde komme, men legemet er kristi. lad ingen frarøve eder sejrsprisen, idet han finder behag i ydmyghed og dyrkelse af englende, idet han indlader sig på, hvad han har set i syner, forfængeligt opblæst af sit kødelige sind, og ikke holder fast ved hovedet, ud fra hvem hele legemet, idet det hjælpes og sammenknyttes ved sine bindeled og bånd, vokser guds vækst. når i ved kristus ere døde fra verdens børnelærdom, hvorfor lade i eder da pålægge befalinger, som om i levede i verden: "tag ikke, smag ikke, rør ikke derved!" (hvilket alt er bestemt til at forgå ved at forbruges) efter menneskenes bud og lærdomme? thi alt dette har ord for visdom ved selvgjort dyrkelse og ydmyghed og skånselsløshed imod legemet, ikke ved noget, som er ære værd, kun til tilfredsstillelse af kødet.

3

når i altså, ere bleven oprejste med kristus, da søger det, som er oventil, hvor kristus sidder ved guds højre hånd. tracter efter det, som er oventil, ikke efter det,

som er på jorden. thi i ere døde, og eders liv er skjult med kristus i gud. når kristus, vort liv, åbenbares, da skulle også i åbenbares med ham i herlighed. så døder da de jordiske lemmer, utugt urenhed, brynde, ondt begær og have sygen, som jo er afgudsdyrkelse; for disse tings skyld kommer guds vrede. i dem vandrede også i fordom, da i levede deri. men nu skulle også i aflægge det alt sammen, vrede, hidsighed, ondskab, forhånelse, slem snak af eders mund. lyver ikke for hverandre, da i have afført eder det gamle menneske med dets gerninger og iført eder det nye, som fornyes til erkendelse efter hans billede, der skabte det; hvor der ikke er græker og jøde, omskærelse og forhud, barbar, skyther, trælle, fri, men kristus er alt og i alle. så ifører eder da som guds udvalgte, helige og elskede inderlig barmhjertighed, godhed, ydmyghed, sagtomdighed, langmodighed, så i bære over med hverandre og tilgive hverandre, dersom nogen har klagemål imod nogen; ligesom kristus tilgav eder, således også i! men over alt dette skulle i iføre eder kærligheden, hvilket er fuldkommenhedens bånd. og kristi fred råde i eders hjerter, til hvilken i også bleve kaldede i eet legeme; og vorder taknemmelige! lad kristi ord bo rigeligt iblandt eder, så i med al visdom lære og påminde hverandre med salmer, lovsange og åndelige viser, idet i synge med ynde i eders hjerter for gud. og alt, hvad i gøre i ord eller i handling, det gør alt i den herres jesu navn, takkende gud fader ved ham. i hustruer! underordner eder under eders mænd, som det sommer sig i herren. i mænd! elsker eders hustruer, og vær ikke bitre imod dem! i børn! adlyder i alle ting eders forældre, thi dette er velbehageligt i herren. i fædre! opirrer ikke eders børn, for at de ikke skulle tabe modet. i trælle! adlyder i alle ting eders herrer efter kødet, ikke med øjentjeneste som de, der ville tækkes mennesker, men i hjertets enfold, frygtende herren. hvad i end foretage eder, så gør det af hjertet, som for herren og ikke for mennesker, da i vide, at i af herren skulle få arven til vederlag; det er den herre kristus, i tjene. thi den, som gør uret, skal få igen, hvad uret han gjorde, og der er ikke persons anseelse.

4

i herrer! yder eders trælle, hvad ret og billigt er, da i vide, at også i have en herre i himmelen. vær vedholdende i; bønner, idet i ere årvågne i den med taksigelse. idet i tillige bede også for os, at gud vil oplade os en ordets dør til at tale kristi hemmelighed, for hvis skyld jeg også er bunden, for at jeg kan åbenbare den således, som jeg bør tale. vandrer i visdom overfor dem, som ere udenfor, så i købe den belejlige tid. eders tale være altid med ynde, krydret med salt, så i vide, hvorledes i bør svare enhver især. hvorledes det går mig, skal tykikus, den elskede broder og tro tjener og medtjener i herren, kundgøre eder alt sammen; ham sender jeg til eder, netop for at i skulle lære at kende, hvorledes det står til med os, og for at han skal opmuntre eders hjerter, tillige med onsimus, den tro og elskede broder, som er fra eders by; de skulle fortælle eder, hvorledes alt står til her. aristarkus, min medfange, hilser eder, og markus, barn-

abas's søskendebarn, om hvem i have fået befalinger - dersom han kommer til eder, da tager imod ham - og jesus, som kaldes justus, hvilke af de omskårne ere de eneste medarbejdere for guds rige, som ere blevne mig en trøst. epafra hilser eder, han, som er fra eders by, en kristi jesu tjener, som altid strider for eder i sine bønner, for at i må stå fuldkomne og fuldvisse i al guds villie. thi jeg giver ham det vidnesbyrd, at han har megen møje for eder og dem i laodikea og dem i hierapolis, lægen lukas, den elskede, hilser eder, og demas. hilser brødrene i laodikea og nymfas og menigheden i deres hus. og når dette brev er oplæst hos eder, da sørg for, at det også bliver oplæst i laodikensernes menighed, og at i også læse brevet fra laodikea. og siger til arkippos: giv agt på den tjeneste, som du har modtaget i herren, at du fuldbyrder den. hilsenen med min, paulus's, egen hånd. kommer mine lænker i hu nåde være med eder!

1

paulus og silvanus og timotheus til thessalonikernes menighed i gud fader og den herre jesus kristus. nåde være med eder og fred! vi takke gud altid for eder alle, når vi komme eder i hu i vore bønner, idet vi uafsladelig mindes eders gerning i troen og eders arbejde i kærligheden og eders udholdenhed i håbet på vor herre jesus kristus for vor guds og faders åsyn, efterdi vi kende eders udvælgelse, i af gud elskede brødre, at vort evangelium ikke kom til eder i ord alene, men også i kraft og i den helligånd og i fuld overbevisning, som i jo vide, hvorledes vi færdedes iblandt eder for eders skyld. og i ere blevne vore efterfølgere, ja, herrens, idet i modtog ordet under megen trængsel med glæde i den helligånd, så at i ere blevne et forbillede for alle de troende i makedonien og akaja; thi fra eder har herrens ord lydt ud, ikke alene i makedonien og akaja, men alle vegne er eders tro på gud kommen ud, så at vi ikke have nødig at tale derom. thi de forkynde selv om os, hvordan en indgang vi vandt hos eder, og hvorledes i vendte om til gud fra afguderne for at tjene den levende og sande gud og vente på hans søn fra himlene, hvem han oprejste fra de døde, jesus, som frier os fra den kommende vrede.

2

i vide jo selv, brødre! at vor indgang hos eder ikke har været forgæves; men skønt vi, som i vide, forud havde lidt og vare blevne mishandlede i filippi, fik vi frimodighed i vor gud til at tale guds evangelium til eder under megen kamp. thi vor prædiken skyldes ikke bedrag, ej heller urenhed og er ikke forbunden med svig; men ligesom vi af gud ere fundne værdige til at få evangeliet betroet, således tale vi, ikke for at behage mennesker, men gud, som prøver vore hjerter. thi vor færd var hverken nogen sinde med smigrende tale - som i vide - ej heller var den et skalkeskjul for havesyge - gud er vidne; ikke heller søgte vi ære af mennesker, hverken af eder eller af andre, skønt vi som kristi apostle nok kunde have været eder til byrde. men vi færdedes med mildhed iblandt eder. som når en moder ammer sine egne børn, således fandt vi, af inderlig kærlighed til eder, en glæde i at dele med eder ikke alene guds evangelium, men også vort eget liv, fordi i vare blevne os elskelige. i erindre jo, brødre! vor møje og anstrengelse; arbejdende nat og dag, for ikke at være nogen af eder til byrde, prædikede vi guds evangelium for eder. i ere vidner, og gud, hvor fromt og retfærdigt og ulasteligt vi færdedes iblandt eder, som tro; ligesom i vide, hvorledes vi formanede og opmuntrede hver enkelt af eder som en fader sine børn og besvare eder, at i skulde vandre gud værdigt, ham, som kaldte eder til sit rige og sin herlighed. og derfor takke også vi gud uafsladelig, fordi, da i modtog guds ord, som i hørte af os, toge i ikke imod det som menneskers ord, men som guds ord (hvad det sandelig er), hvilket også viser sig virksomt i eder, som tro. thi i, brødre! ere blevne efterfølgere af guds menigheder i judæa i kristus jesus, efterdi også i have lidt det samme af eders egne stammefrændere, som de have lidt af jøderne,

der både ihjelsloge den herre jesus og profeterne og udjog os og ikke behage gud og stå alle mennesker imod, idet de forhindre os i at tale til hedningerne til deres frelse, for til enhver tid at fylde deres synders mål; men vreden er kommen over dem fuldtud. men vi, brødre! som en stakket tid have været skilte fra eder i det ydre, ikke i hjertet, vi have gjort os des mere flid for at få eders ansigt at se, under megen længsel, efterdi vi have haft i sinde at komme til eder, jeg, paulus, både een og to gange, og satan har hindret os deri. thi hvem er vort håb eller vor glæde eller vor hæderskrans, når ikke også i ere det for vor herre jesus kristus i hans tilkommelse? i ere jo vor ære og glæde.

3

derfor, da vi ikke længer kunde udholde det, besluttede vi at lades alene tilbage i athen, og vi sendte timotheus, vor broder og guds tjener i kristi evangelium, for at styrke eder og formane eder angående eders tro, for at ingen skulde blive vakelmødig i disse trængsler; i vide jo selv, at dertil ere vi bestemte. thi også da vi vare hos eder, sagde vi eder det forud, at vi skulde komme til at lide trængsler, som det også er sket, og som i vide. derfor sendte også jeg bud, da jeg ikke længer kunde udholde det, for at få besked om eders tro, om måske fristeren skulde have fristet eder, og vor møje skulde blive forgæves. men nu, da timotheus er kommen til os fra eder og har bragt os godt budskab om eders tro og kærlighed og om, at i altid have os i god ihukommelse, idet i længes efter at se os, ligesom vi efter eder: så ere vi af den grund, brødre! blevne trøstede med hensyn til eder under al vor nød og trængsel, ved eders tro. thi nu leve vi, når i stå fast i herren. thi hvilken tak kunne vi bringe gud for eder til gengæld for al den glæde; hvormed vi glæde os over eder for vor guds åsyn, idet vi nat og dag inderligt bede om at måtte få eder selv at se og råde bod på eders tros mangler? men han selv, vor gud og fader, og vor herre jesus kristus styre vor vej til eder! men eder lade herren vokse og blive overvættede rige i kærligheden til hverandre og til alle, ligesom vi have den til eder, så at han styrker eders hjerter og gør dem udadelige i hellighed for gud og vor fader i vor herres jesu tilkommelse med alle hans hellige!

4

så bede vi eder i øvrigt, brødre! og formane eder i den herre jesus, at som i jo have lært af os, hvorledes i bør vandre og behage gud, således som i jo også gøre, at i således må gøre end yderligere fremgang. i vide jo, hvilke bud vi gave eder ved den herre jesus. thi dette er guds villie, eders helliggørelse, at i afholde eder fra utugt; at hver af eder veed at vinde sig sin egen hustru i hellighed og ære, ikke i begærings brynde som hedningerne, der ikke kende gud; at ingen foruretter og bedrager sin broder i nogen sag; thi herren er en hævnere over alt dette, som vi også for have sagt og vidnet for eder. thi gud kaldte os ikke til urenhed, men til helliggørelse. derfor altså,

den, som foragter dette, han foragter ikke et menneske, men gud, som også giver sin helligånd til eder. men om broderkærligheden have i ikke nødig, at jeg skal skrive eder til; thi i ere selv oplærte af gud til at elske hverandre; det gøre i jo også imod alle brødrene i hele makedonien; men vi formane eder, brødre! til yderligere fremgang og til at sætte en ære i at leve stille og varetage hver sit og arbejde med eders hænder, således som vi bød eder, for at i kunne vandre sømmeligt over for dem, som ere udenfor, og for ikke at trænge til nogen. men vi ville ikke, brødre! at i skulle være uvidende med hensyn til dem, som sove hen, for at i ikke skulle sørge som de andre, der ikke have håb. thi når vi tro, at jesus er død og opstanden, da skal også gud ligeså ved jesus føre de hensovede frem med ham. thi dette sige vi eder med herrens ord, at vi levende, som blive tilbage til herrens tilkommelse, vi skulle ingenlunde komme forud for de hensovede. thi Herren selv skal stige ned fra himmelen med et tilråb, med overengels røst og med guds basun, og de døde i kristus skulle opstå først; derefter skulle vi levende, som blive tilbage, bortrykkes tillige med dem i skyer til at møde Herren i luften; og så skulle vi altid være sammen med Herren. så trøster hverandre med disse ord!

5

men om tid og time, brødre! have i ikke nødig, at der skrives til eder; thi i vide selv grant, at herrens dag kommer som en tyv om natten. når de sige: "fred og ingen fare!" da kommer undergang pludselig, over dem ligesom veerne over den frugtsommelige, og de skulle ingenlunde undfly. men i, brødre! i ere ikke i mørke, så at dagen skulde overraske eder som en tyv. thi i ere alle lysets børn og dagens børn, vi ere ikke nattens eller mørkets børn. så lader os da ikke sove ligesom de andre, men lader os våge og være ædrue! thi de, som sove, sove om natten, og de, som beruse sig, ere berusede om natten. men da vi høre dagen til, så lader os være ædrue, iførte troens og kærlighedens panser og frelsens håb som hjelm! thi gud bestemte os ikke til vrede, men til at vinde frelse ved vor herre jesus kristus, som døde for os, for at vi, hvad enten vi våge eller sove, skulle leve sammen med ham. formaner derfor hverandre og opbygger den ene den anden, ligesom i også gøre. men vi bede eder, brødre! at i skønne på dem, som arbejde iblandt eder og ere eders forstandere i Herren og påminde eder, og agte dem højlig i kærlighed for deres gernings skyld. holder fred med hverandre! og vi formane eder, brødre! påminder de uskikkelige, trøster de modfaldne, tager eder af de skrøbelige, værer langmodige imod alle! ser til, at ingen gengælder nogen ondt med ondt; men stræber altid efter det gode, både imod hverandre og imod alle. værer altid glade, beder uafsladelig, takker i alle forhold; thi dette er guds villie med eder i kristus jesus. udslukker ikke ånden, ringeagter ikke profetier, prøver alt, beholder det gode! holder eder fra det onde under alle skikkelser! men han selv, fredens gud, helliggøre eder ganske og aldeles, og gid eders ånd og sjæl og legeme må bevares helt og holdent, uden dadel i vor herres jesu kristi tilkommelse! tro-

fast er han, som kaldte eder, han skal også gøre det. brødre! beder for os! hilser alle brødrene med et helligt kys! jeg besværges eder ved Herren, at dette brev må blive oplæst for alle de hellige brødre. vor herres jesu kristi nåde være med eder!

paulus og silvanus og timotheus til thessalonikernes menighed i gud vor fader og den herre jesus kristus: nåde være med eder og fred fra gud vor fader og den herre jesus kristus! vi ere skyldige altid at takke gud for eder, brødre! som tilbørligt er, fordi eders tro vokser overmåde, og den indbyrdes kærlighed forøges hos hver enkelt af eder alle, så at vi selv rose os af eder i guds menigheder for eders udholdenhed og tro under alle eders efterfølgelser og de trængsler, som i udstå, et bevis på guds retfærdige dom, for at i kunne agtes værdige til guds rige, for hvilket i også lide; hvis ellers der er retfærdigt for gud at give dem trængsel til gengæld, som trænge eder, og eder, som trænges, hvile med os ved den herres jesu åbenbarelse fra himmelen med sin krafts engle, med lueild, når han tager hævn over dem, som ikke kende gud, og over dem, som ikke lyde vor herres jesu evangelium, de, som jo skulle lide straf, evig undergang bort fra herrens ansigt og fra hans vældes herlighed. når han kommer for på hin dag at herliggøres i sine helliges beundres i alle dem, som have troet; thi troet blev vort vidnesbyrd til eder. derfor bede vi også altid for eder, at vor gud vil agte eder kaldelsen værdige og med kraft fuldkomme al lyst til det gode og troens gerning, for at vor herres jesu navn må herliggøres i eder, og i i ham.

men vi bede eder, brødre! angående vor herres jesu kristi tilkommelse og vor samling til ham, at i ikke i en hast må lade eder bringe fra besindelse eller forskrække hverken ved nogen ånd eller ved nogen tale eller brev, der skulde være fra os, som om herrens dag var lige for hånden. lad ingen bedrage eder i nogen måde; thi først må jo frafaldet komme og syndens menneske åbenbares, fortabelsens søn, han, som sætter sig imod og ophøjer sig over alt. hvad der kaldes gud eller helligdom, så at han sætter sig i guds tempel og udgiver sig selv for at være gud. komme i ikke i hu, at jeg sagde eder dette, da jeg endnu var hos eder? og nu vide i, hvad der holder ham tilbage, indtil han åbenbares i sin tid. thi lovløshedens hemmelighed virker allerede, kun at den, som nu holder tilbage, først må komme af vejen og da skal den lovløse åbenbares, hvem den herre jesus skal dræbe med sin munds ånde og tilintetgøre ved sin tilkommelses åbenbarelse, han, hvis komme sker ifølge satsens kraft, med al løgnens magt og tegn og undere og med alt uretfærdigheds bedrag for dem, som fortæbes, fordi de ikke toge imod kærligheden til sandheden, så de kunde blive frelst. og derfor sender gud dem kraftig vildfarelse, så at de tro løgnen, for at de skulle dømmes, alle de, som ikke troede sandheden, men fandt behag i uretfærdigheden. men vi ere skyldige at takke gud altid for eder, i af herren elskede brødre! fordi gud har udvalgt eder fra begyndelsen til frelse ved åndens helligelse og tro på sandheden, hvortil han kaldte eder ved vort evangelium, for at i skulde vinde vor herres jesu kristi herlighed. så står da fast, brødre! og holder fast ved de overlev-

eriger, hvori i bleve oplærte, være sig ved vor tale eller vort brev. men han selv, vor herre jesus kristus og gud vor fader, som har elsket og givet os en evig trøst og et godt håb i nåde, han trøste eders hjerter og styrke eder i al god gerning og tale!

i øvrigt, brødre! beder for os, at herrens ord må have løb og forherliges ligesom hos eder, og at vi må fries fra de vanartige og onde mennesker; thi troen er ikke alles. men trofast er herren, som skal styrke eder og bevare eder fra det onde; og vi have den tillid til eder i herren, at i både gøre og ville gøre, hvad vi byde. men herren styre eders hjerter til guds kærlighed og til kristi udholdenhed! men vi byde eder, brødre! i vor herres jesu kristi navn, at i holde eder borte fra enhver broder, som vandrer uskikkelig og ikke efter den overlevering, som de modtog af os. i vide jo selv, hvorledes i bør efterfølge os. thi vi have ikke levet uskikkelig iblandt eder, ikke heller spiste vi nogens brød for intet, men arbejdede med møje og anstrengelse, nat og dag, for ikke at være nogen af eder til byrde. ikke fordi vi ikke have ret dertil; men vi vilde give eder et forbillede i os selv, for at i skulde efterfølge os. også da vi vare hos eder, bød vi eder jo dette, at dersom nogen ikke vil arbejde, så skal han heller ikke have føden! vi høre nemlig, at nogle vandre uskikkelig iblandt eder, idet de ikke arbejde, men tage sig uvedkommende ting for. sådanne byde og formane vi i den herre jesus kristus, at de skulle arbejde i stilhed og således spise deres eget brød. men i, brødre! bliver ikke trætte af at gøre det gode! men dersom nogen ikke lyder vort ord her i brevet, da mærker eder ham; hav intet samkvem med ham, for at han må skamme sig! dog skulle i ikke agte ham for en fjende, men påminde ham som en broder! men han selv, fredens herre, give eder freden altid, i alle måder! herren være med eder alle! hilsenen med min, paulus's, egen hånd, hvilket er et mærke i hvert brev. således skriver jeg. vor herres jesu kristi nåde være med eder alle!

1

paulus, kristi jesu apostel efter befaling af gud, vor frelser, og kristus jesus, vort håb, til timotheus, sit ægte barn i troen: nåde, barmhjertig fred fra gud fader og kristus jesus vor herre! det var derfor, jeg opfordrede dig til at blive i efesus, da jeg drog til makedonien, for at du skulde påbyde visse folk ikke at føre fremmed lære og ikke at agte på fabler og slægtregistre uden ende, som mere fremme stridigheden end guds husholdning i tro. men påbudets endemål er kærlighed af et rent hjerte og af en god samvittighed og af en uskromtet tro, hvorfra nogle ere afvegne og have vendt sig til intetsigende snak, idet de ville være lovlærere uden at forstå, hverken hvad de sige, eller hvormed de udtale sig så sikkert. men vi vide, at loven er god, dersom man bruger den lovmæssigt, idet man veed dette, at loven ikke er sat for den retfærdige, men for lovløse og ulydige, ugudelige og syndere, ryggesløse og vanhellige, for dem, som øve vold imod deres fader og moder, for manddrabere, utugtige, syndere imod naturen, menneskerøvere, løgnere, menedere, og hvad andet der er imod den sunde lære, efter den salige guds herligheds evangelium, som er blevet mig betroet. jeg takker ham, som gjorde mig stærk, kristus jesus, vor herre, fordi han agtede mig for tro, idet han satte mig til en tjeneste, skønt jeg forhen var en bespotter og en forfølger og en voldsmand; men der blev vist mig barmhjertighed, thi jeg gjorde det vitterligt i vantrø, ja, vor herres nåde viste sig overvættens rig med tro og kærlighed i kristus jesus. den tale er troværdig og al modtagelse værd, at kristus jesus kom til verden for at frelse syndere, iblandt hvilke jeg er den største" men derfor blev der vist mig barmhjertighed, for at jesus kristus kunde på mig som den første vise hele sin langmodighed, til et forbillede på dem, som skulde tro på ham til evigt liv. men evighedsens konge, den uforkrænkelige, usynlige, eneste gud være pris og ære i evighedsernes evigheder! amen. dette påbud betror jeg dig, mit barn timotheus, ifølge de profetier, som tilforn ere udtalte over dig, at du efter dem strider den gode strid, idet du har tro og en god samvittighed, hvilken nogle have stødt fra sig og lidt skibbrud på troen; iblandt dem ere hymenæus og aleksander, hvilke jeg har overgivet til satan, for at de skulde tugtes til ikke at bespotte.

2

jeg formaner da først af alt til, at der holdes bønner, påkaldelser, forbønner, taksigelser for alle mennesker, for konger og alle dem, som ere i højhed, at vi må leve et roligt og stille levned i al gudsfrygt og ærbarhed; dette er smukt og velbehageligt for gud, vor frelser, som vil, at alle mennesker skulde frelses og komme til sandheds erkendelse. thi der er een gud, og også een mellemmand imellem gud og mennesker, mennesket kristus jesus, som gav sig selv til en genløsnings betaling for alle, hvilket er vidnesbyrdet i sin tid, og for dette er jeg bleven sat til prædiker og apostel (jeg siger sandhed, jeg lyver ikke), en lærer for hedninger i tro og sandhed. så vil jeg da, at mændene

på ethvert sted, hvor de bede, skulde opløfte fromme hænder uden vrede og trætte. ligeså, at kvinder skulde pryde sig i sømmelig klædning med blufærdighed og ærbarhed, ikke med fletninger og guld eller perler eller kostbar klædning, men, som det sommer sig kvinder, der bekende sig til gudsfrygt, med gode gerninger. en kvinde bør i stilhed lade sig belære, med al lydighed; men at være lærer tilsteder jeg ikke en kvinde, ikke heller at byde over manden, men at være i stilhed. thi adam blev dannet først, derefter eva; og adam blev ikke bedraget, men kvinden blev bedraget og er falden i overtrædelse. men hun skal frelses igennem sin barnefødsel, dersom de blive i tro og kærlighed og hellighed med ærbarhed.

3

den tale er troværdig; dersom nogen begærer en tilsyns gerning har han lyst til en skøn gerning. en tilsynsmand bør derfor være uelastelig, een kvindes mand, ædruelig, sindig, høvisk, gæstfri, dygtig til at lære andre; ikke hengiven til vin, ikke til slagsmål, men mild, ikke kvagtig, ikke pengegridsk; en mand, som forestår sit eget hus vel, som har børn, der ere lydige med al ærbarhed; (dersom en ikke veed at forestå sit eget hus, hvorledes vil han da kunne sørge for guds menighed?) ikke ny i troen, som at han ikke skal blive opblæst og falde ind under djævelens dom. men han bør også have et godt vidnesbyrd af dem, som ere udenfor; for at han ikke skal falde i forhænselse og djævelens snare. menighedstjenere bør ligeledes være ærbare, ikke tvetungede, ikke hengivne til megen vin, ikke til slet vinding, bevarende troens hemmelighed i en ren samvittighed. men også disse skulde først prøves, og siden gøre tjeneste, hvis de ere ustrafelige. kvinder bør ligeledes være ærbare, ikke bagtaleriske, ædruelige, tro i alle ting. en menighedstjener skal være een kvindes mand og forestå sine børn og sit eget hus vel. thi de, som have tjent vel i menigheden, de erhverve sig selv en smuk stilling og megen frimodighed i troen på kristus jesus. disse ting skriver jeg dig til, ihvorvel jeg håber at komme snart til dig; men dersom jeg tøver, da skal du heraf vide, hvorledes man bør færdes i guds hus, hvilket jo er den levende guds menighed, sandhedens søjle og grundvold. og uden modsigelse stor er den gudsfrygtens hemmelighed: han, som blev åbenbaret i kød, blev retfærdiggjort i ånd, set af engle, prædiker iblandt hedninger, troet i verden, optagen i herlighed.

4

men ånden siger klarlig, at i kommende tider ville nogle falde fra troen, idet de agte på forførende ånder og på dæmoners lærdomme, ved løgnlæreres hyckleri, som ere brændemærkede i deres egen samvittighed, som byde, at man ikke må gifte sig, og at man skal afholde sig fra spiser, hvilke gud har skabt til at nydes med taksigelse af dem, som tro og have erkendt sandheden. thi al guds skabning er god, og intet er at forkaste, når det tages med taksigelse; thi det helliges ved guds ord og bøn. når du foreholder brødrene

dette, er du en god kristi jesu tjener, idet du næres ved troens og den gode læres ord, den, som du har efterfulgt; men afvis de vanhellige og kælingagtige fabler! derimod øv dig selv i guds frygt! thi den legemlige øvelse er nyttig til lidet, men guds frygten er nyttig til alle ting, idet den har forjættelse for det liv, som nu er, og for det, som kommer. den tale er troværdig og al modtagelse værd. thi derfor lide vi møje og forhånelser, fordi vi have sat vort håb til den levende gud, som er alle menneskers frelser, mest deres, som tro. påbyd og lær dette! lad ingen ringeagte dig for din ungdoms skyld, men bliv et forbillede for dem, som tro, i tale, i vandel, i kærlighed, i tro, i renhed! indtil jeg kommer, så giv agt på oplæsnungen, formaningen, undervisningen. forsom ikke den nådegave, som er i dig, som blev given dig under profeti med håndspåbyggelse af de ældste. tænk på dette, lev i dette, for at din fremgang må være åbenbar for alle. giv agt på dig selv og på undervisningen: hold ved dermed; thi når du gør dette, skal du frelse både dig selv og dem, som høre dig.

5

en gammel mand må du ikke skælde på, men forman ham som en fader, unge mænd som brødre, gamle kvinder som mødre, unge som søstre, i al renhed. ær enker, dem, som virkelig ere enker; men om en enke har børn eller børnebørn, da lad dem først lære at vise deres eget hus skyldig kærlighed og gøre gengæld imod forældrene; thi dette er velbeagteligt for gud. men den, som virkelig er enke og står ene, har sat sit håb til gud og bliver ved med sine bønner og påkaldelser nat og dag; men den, som lever efter sine lyster, er levende død. forehold dem også dette, for at de må være ulastelige. men dersom nogen ikke har omsorg for sine egne og især for sine husfæller, han har fornægtet troen og er værre end en vantro. en enke kan udnævnes når hun er ikke yngre end tresindstyve år, har været een mands hustru, har vidnesbyrd for gode gerninger, har opfostret børn, har vist gæstfrihed, har toet helliges fødder, har hjulpet nødlidende, har lagt sig efter al god gerning. men afvis unge enker; thi når de i kødelig attrå gøre oprør imod kristus, ville de giftes og have så den dom, at de have sveget deres første tro. tilmed lære de, idet de løbe omkring i husene, at være ørkesløse, og ikke alene ørkesløse, men også at være sladderagtige og blande sig i uvedkommende ting, idet de tale, hvad der er utilbørligt. derfor vil jeg, at unge enker skulle giftes, føde børn, styre hus, ingen anledning give modstanderen til slet omtale. thi allerede have nogle vendt sig bort efter satan. dersom nogen troende kvinde har enker, da lad hende hjælpe dem, og lad ikke menigheden bebyrdes, for at den kan hjælpe de virkelige enker. de ældste, som ere gode forstandere, skal man holde dobbelt ære værd, mest dem, som arbejde i tale og undervisning. thi skriften siger: "du må ikke binde munden til på en okse, som tærsker;" og: "arbejderen er sin løn værd." tag ikke imod noget klagemål imod en ældste, uden efter to eller tre vidner. dem, som synde, irettesæt dem for alles åsyn, for at også de andre må have frygt. jeg

besværges dig for guds og kristi jesu og de udvalgte engles åsyn, at du vogter på dette uden partiskhed, så du intet gør efter tilbøjelighed. vær ikke hastig til at lægge hænder på nogen, og gør dig ikke delagtig i andres synder; hold dig selv ren! drik ikke længere bare vand, men nyd lidt vin for din mave og dine jævnlige svagheder. nogle menneskers synder ere åbenbare og gå forud til dom; men for nogle følge de også bagefter. ligeledes ere også de gode gerninger åbenbare, og de, som det forholder sig anderledes med, kunne ikke skjules.

6

alle de, som ere trælle under åg, skulle holde deres egne herrer al ære værd, for at ikke guds navn og læren skal bespottes. men de, der have troende herrer, må ikke ringeagte dem, fordi de ere brødre, men tjene dem desto hellere, fordi de, som nyde godt af deres gode gerning, ere troende og elskede. lær dette, og forman dertil! dersom nogen fører fremmed lære og ikke holder sig til vor herres jesu kristi sunde ord og til den lære, som stemmer med guds frygt. han er opblæst, skønt han intet ved, men er syg for stridigheder og ordkampe, hvoraf kommer avind, kiv, forhånelser, ond mistanke og idelige rivninger hos mennesker, som ere fordærvede i sindet og berøvede sandheden, idet de mene, at guds frygten er en vinding. vist nok er guds frygten sammen med nøjsomhed en stor vinding. thi vi have intet bragt ind i verden, det er da åbenbart, at vi ej heller kunne bringe noget ud derfra. men når vi have føde og klæder, ville vi dermed lade os nøje. men de, som ville være rige, falde i fristelse og snare og mange ufornuftige og skadelige begæringer, som nedsænke menneskene i undergang og fortabelse; thi pengegridskheden er en rod til alt ondt; og ved at hige derefter ere nogle farne vild fra troen og have gennemstunget sig selv med mange smerter. men du, o guds menneske! fly disse ting; jag derimod efter retfærdighed, guds frygt, tro, kærlighed, udholdenhed, sagtmødighed; strid troens gode strid, grib det evige liv, til hvilket du er bleven kaldet og har aflagt den gode bekendelse for mange vidner. jeg byder dig for guds åsyn, som holder alle ting i live, og for kristus jesu, som vidnede den gode bekendelse for pontius pilatus, at du holder budet uplettet, ulasteligt indtil vor herres jesu kristi åbenbarelse, hvilken den salige og alene mægtige, kongernes konge og herrernes herre skal lade til syne i sin tid; han, som alene har udødelighed, som bor i et utilgængeligt lys, hvem intet menneske har set, ikke heller kan se; ham være ære og evig magt! amen! byd dem, som ere rige i den nærværende verden, at de ikke hovmode sig, ej heller sætte håb til den usikre rigdom, men til gud, som giver os rigeligt alle ting at nyde; at de gøre godt, ere rige på gode gerninger, gerne give, meddele og således, opsamle sig selv en god grundvold for den kommende tid, for at de kunne gribe det sande liv. o timotheus! vogt på den betroede skat, idet du vender dig bort fra den vanhellige, tomme snak og indvendingerne fra den falskelig såkaldte erkendelse, hvilken nogle have bekendt sig til og ere afvegne fra troen.

1

paulus; kristi jesu apostel ved guds villie, for at bringe forjættelse om livet i kristus jesu - til timotheus, sit elskede barn: nåde, barmhjertighed og fred fra gud fader og kristus jesu, vor herre! jeg takker gud, hvem jeg fra mine forfædre af har tjent i en ren samvit-tighed, ligesom jeg uafadelig har dig i erindring i mine bønner nat og dag, da jeg i mindet om dine tårer længes efter at se dig, for at jeg må fylde mig glæde, idet jeg er bleven mindet om den uskrømte tro, som er i dig, den, som boede først i din mormoder lois og din moder eunike, og jeg er vis på, at den også bor i dig. derfor påminder jeg dig, at du opflammer den guds nådegave, som er i dig ved mine hænders pålæggelse. thi gud har ikke givet os fejhedens ånd, men krafts og kærligheds og sindigheds ånd. derfor, skam dig ikke ved vidnesbyrdet om vor herre eller ved mig, hans fange, men lid ondt med evangeliet ved guds kraft, han, som frelste os og kaldte os med en hellig kaldelse, ikke efter vore gerninger, men efter sit eget forsæt og nåden, som blev givet os i kristus jesu fra evige tider, men nu er kommen for dagen ved vor frelsers jesu kristi åbenbarelse, han, som tilintetgjorde døden, men bragte liv og uforkrænkelighed for lyset ved evangeliet, for hvilket jeg er bleven sat til prædiker og apostel og hedningers lærer, hvorfor jeg også lider dette, men jeg skammer mig ikke derved; thi jeg ved, til hvem jeg har sat min tro, og jeg er vis på, at han er mægtig til at vogte på den mig betroede skat til hin dag. hav et forbillede i de sunde ord, som du har hørt af mig, i tro og kærlighed i kristus jesu. vogt på den skønne betroede skat ved den helligånd, som bor i os. du ved dette, at alle de i asien have vendt sig fra mig, iblandt hvilke ere fygelus og hermo-genes. herren vise onesiforus's hus barmhjertighed; thi han har ofte vederkvæget mig og skammede sig ikke ved min lænke, men da han kom til rom, søgte han ivrigt efter mig og fandt mig. herren give ham at finde barmhjertighed fra herren på hin dag! og hvor megen tjeneste han har gjort i efesus, ved du bedst.

2

du derfor, mit barn! bliv stærk ved nåden i kristus jesu; og hvad du har hørt af mig for mange vid-ner, betro det til trofaste mennesker, som kunne være dygtige også til at lære andre. vær med til at lide ondt som en god kristi jesu stridsmand. ingen, som gør krigstjeneste, indvikler sig i livets handeler for at han kan behage den, som tog ham i sold. og ligeså, når nogen møder i vædekamp, bliver han dog ikke bekranset, dersom han ikke kæmper lovmæssigt. den bonde, som arbejder, bør først have del i frugterne. mærk, hvad jeg siger; herren vil jo give dig indsigt i alle ting. kom jesu kristus i hu, oprejst fra de døde, af davids sæd, efter mit evangelium, for hvilket jeg lider ondt lige indtil at være bunden som en mis-dæder; men guds ord er ikke bundet. derfor udholder jeg alt for de udvalgte skyld, for at også de skulle få frelsen i kristus jesu med evig herlighed. den tale er troværdig; thi dersom vi ere døde med ham, skulle vi også leve med ham; dersom vi holde

ud, skulle vi også være konger med ham; dersom vi fornægte, skal også han fornægte os; dersom vi ere utro, forbliver han dog tro; thi fornægte sig selv kan han ikke. påmind om disse ting, idet du besværger dem for herrens åsyn, at de ikke kives om ord, hvilket er til ingen nytte, men til ødelæggelse for dem, som høre derpå. gør dig flid for at fremstille dig selv som prøvet for gud, som en, arbejder, der ikke behøver at skamme sig, som rettelig lærer sandhedens ord. men hold dig fra den vanhellige, tomme snak; thi så-danne ville steds gå videre i udmødelighed, og deres ord vil æde om sig som kræft. iblandt dem ere hy-menæus og filetus, som ere afvegne fra sandheden, idet de sige, at opstandelsen er allerede sket, og de forvende troen hos nogle. dog, guds faste grund-vold står og har dette segl: "herren kender sine" og: "hver den, som nævner herrens navn, afstå fra uret-færdighed." men i et stort hus er der ikke alene kar af guld og sølv, men også af træ og ler, og nogle til ære, andre til vanære. dersom da nogen holder sig ren fra disse, han skal være et kar til ære, helliget, hus-bonden nyttigt, tilberedt til al god gerning. men fly de ugunstelige begæringer; jag derimod efter ret-færdighed, troskab, kærlighed og fred sammen med dem, som påkalde herren af et rent hjerte; og afvis de tåbelige og uforstandige stridigheder, efterdi du ved, at de avle kampe, men en herrens tjener bør ikke strides, men være mild imod alle, dygtig til at lære, i stand til at tåle ondt, men sagtommodig irrettesæt-tende dem, som modsætte sig, om gud dog engang vilde give dem omvendelse til sandheds erkendelse, og de kunde blive ædru igen fra djævelens snare, af hvem de ere fangne til at gøre hans villie.

3

men vid dette, at i de sidste dage skulle vanske-lige tider indtræde. thi menneskene skulle være egenkærlige, pengegridske, praleriske, hovmodige, spottelystne, udydige imod forældre, utaknemmelige, ryggesløse, ukærlige, uforligelige, bagtaleriske, uafholdne, rå, uden kærlighed til det gode, for-ræderske, fremfusende, opblæste, mennesker, som mere elske vellyst, end de elske gud, som have gudfrygtigheds skin, men have fornægtet dens kraft. og fra disse skal du vende dig bort! thi til dem høre de, som snige sig ind i husene og fange kvindfolk, der ere belæssede med synder og drives af mange hænde begæringer og altid lære og aldrig kunne komme til sandheds erkendelse. men ligesom jannes og jambres stode moses imod, således modstå også disse sandheden: mennesker, fordærvede i sindet, forkastelige i troen. dog, de skulle ikke få fremgang ydermere; thi deres afsind skal blive åbenbart for alle, ligesom også hines blev. du derimod har efterfulgt mig i lære, i vandel, i forsæt, tro, langmodighed, kærlighed, udholdenhed, i forfølgelser, i lidelser, sådanne, som ere komne over mig i antiokia, i ikonium, i lystra, sådanne forfølgelser, som jeg har udstået, og herren har friet mig ud af dem alle. ja, også alle de, som ville leve gudfrygtigt i kristus jesu, skulle forfølges. men onde mennesker og bedragere ville gå frem til det værre; de forføre og forføres. du

derimod, bliv i det, som du har lært, og som du er bleven forvisset om, efterdi du ved, af hvem du har lært det, og efterdi du fra barn af kender de hellige skrifter, som kunne gøre dig viis til frelse ved troen på kristus jesus. hvert skrift er indåndet af gud og nyttig til belæring, til irettesættelse, til forbedring, til optugtelse i retfærdighed, for at guds-mennesket må vorde fuldkomment, dygtiggjort til al god gerning.

4

jeg besværger dig for guds og kristi jesu åsyn, som skal dømme levende og døde, og ved hans åbenbarelse og hans rige: prædike ordet, vær rede i tide og i utide, irettesæt, straf, forman med al langmodighed og belæring! thi den tid skal komme, da de ikke skulle fordrage den sunde lære, men efter deres egne begæringer tage sig selv lærere i hobetale, efter hvad der kildrer deres øren, og de skulle vende ørene fra sandheden og vende sig hen til fablerne. du derimod, vær ædru i alle ting, lid ondt, gør en evangelists gerning, fuldbyrd din tjeneste! thi jeg ofres allerede, og tiden til mit opbrud er for hånden. jeg har stridt den gode strid, fuldkommet løbet og bevaret troen. i øvrigt henligger retfærdighedens krans til mig, hvilken herren, den retfærdige dommer, skal give mig på hin dag, og ikke alene mig, men også alle dem, som have elsket hans åbenbarelse. gør dig flid for at komme snart til mig; thi demas forlod mig, fordi han fik kærlighed til den nærværende verden, og drog til thessalonika; kreskens drog til galatien, titus til dalmatien. lukas er alene hos mig. tag markus og bring ham med dig; thi han er mig nyttig til tjenesten. men tykikus har jeg sendt til efesus. når du kommer, da bring min rejsekjortel med dig, som jeg lod blive i troas hos karpus, og bøgerne, især dem på pergament. smeden aleksander har gjort mig meget ondt; herren vil betale ham efter hans gerninger. for ham skal også du vogte dig; thi han stod vore ord hårdt imod. ved mit første forsvar kom ingen mig til hjælp, men alle lode mig i stikken; (gid det ikke må tilregnes dem!) men herren stod hos mig og styrkede mig, for at ordets prædiken skulde fuldbyrdes ved mig, og alle hedningerne høre det; og jeg blev friet fra løvens gab. herren vil fri mig fra al ond gerning og frelse mig til sit himmelske rige; ham være æren i evighedernes evigheder! amen. hils priska og akvila og onesiforus's hus! erastus blev i korinth, men trofimmus efterlod jeg syg i milet. gør dig flid for at komme før vinteren! eubulus og pudens og linus og klaudia og alle brødrene hilse dig. den herre jesus være med din ånd! nåden være med eder!

1

paulus, guds tjener og jesu kristi apostel til at virke tro hos guds udvalgte og erkendelse at sandheden angående gudsfrøgt, i håb om evigt liv, hvilket gud, som ikke lyver, har forjættet fra evige tider, men i sin tid har han åbenbaret sit ord ved den prædiken, som er bleven mig betroet efter guds, vor frelsers befaling: til titus, mit ægte barn i fælles tro: nåde og fred fra gud fader og kristus jesu vor frelser! derfor efterlod jeg dig på kreta, for at du skulde bringe i orden, hvad der stod tilbage, og indsætte ældste i hver by, som jeg pålagde dig, såfremt en er ustraffelig, een kvindes mand og har troende børn, der ikke ere beskyldte for ryggesløshed eller ere genstridige. thi en tilsynsmand bør være ustraffelig som en guds husholder, ikke selvbehagelig, ikke vredagtig, ikke hengiven til vin, ikke til slagsmål, ikke til slet vinding, men gæstfri, elskende det gode, sindig, retfærdig, from, afholdende; en mand, som holder fast ved det troværdige ord efter læren, for at han kan være dygtig til både at formane ved den sunde lære og at gendrive dem, som sige imod. thi mange ere genstridige, føre intet-sigende snak og dåre sindet, især de af omskærelsen; dem bør man stoppe munden på; thi de forvende hele huse ved at føre utilbørlig lære for slet vindings skyld. en af dem, en af deres egne profeter, har sagt: "kretere ere altid løgnere, onde dyr, lade buge." dette vidnesbyrd er sandt. derfor skal du sætte dem strengelig i rette, for at de må blive sunde i troen og ikke agte på jødiske fabler og bud af mennesker, som vende sig bort fra sandheden. alt er rent for de rene; men for de besmittede og vantro er intet rent, men både deres sind og samvittighed er besmittet. de sige, at de kende gud, men med deres gerninger fornægte de ham, ved-erstygkelige, som de ere, og u lydige og uduelige til al god gerning.

2

du derimod, tal, hvad der sømmer sig for den sunde lære: at gamle mænd skulle være ædruelige, ærbare, sindige, sunde i troen, i kærligheden, i udholdenheden; at gamle kvinder ligeledes skulle skikke sig, som det sømmer sig hellige, ikke bagtale, ikke være forfaldne til megen vin, men være lærere i, hvad godt er, for at de må få de unge kvinder til at besinde sig på at elske deres mænd og at elske deres børn, at være sindige, kyske, huslige, gode, deres egne mænd undergivne, for at guds ord ikke skal bespottes. forman ligeledes de unge mænd til at være sindige, idet du i alle måder viser dig selv som et forbillede på gode gerninger og i læren viser ufordærvedhed, ærbarhed, sund, ulastelig tale, for at modstanderen må blive til skamme, når han intet ondt har at sige om os. forman trælle til at underordne sig under deres egne herrer, at være dem til behag i alle ting, ikke sige imod, ikke besvige, men vise al god troskab, for at de i alle måder kunne være en pryð for guds, vor frelsers lære. thi guds nåde er bleven åbenbaret til frelse for alle mennesker og opdrager os til at forsage ugudeligheden og de verdslige begæringer og leve sindigt og retfærdigt og gudfrøgtigt i den nærværende verden;

forventende det salige håb og den store guds og vor frelsers jesu kristi herligheds åbenbarelse, han, som gav sig selv for os, for at han måtte forløse os fra al lovløshed og rense sig selv et ejendomsfolk, nidkært til gode gerninger. tal dette, og forman og irettesæt med al myndighed; lad ingen ringeagte dig!

3

påmind dem om at underordne sig øvrigheder og myndigheder, at adlyde, at være redebonne til al god gerning. ikke at forhåne nogen, ikke være stridslystne, men milde, og udvise al sagtomhed imod alle mennesker. thi også vi vare forðum uforstandige, u lydige, vildfarende, slaver af begæringer og, mange hånede lyster, vi levede i ondskab og avind, vare forhadte og hadede hverandre. men da guds, vor frelsers godhed og menneskekærlighed åbenbaredes, frelste han os, ikke for de retfærdigheds gerningers skyld, som vi havde gjort, men efter sin barmhertighed, ved igenføðelsens bad og fornyelsen i den helligånd, som han rigeligt udøste over os ved jesu kristus, vor frelser, for at vi, retfærdiggjorte ved hans nåde, skulde i håb vorde arvinger til evigt liv. den tale er troværdig, og derom vil jeg, at du skal forsikre dem, for at de, som ere komne til tro på gud, skulle lægge vind på at øve gode gerninger. dette er menneskene godt og nyttigt. men høbel dig fra tåbelige stridigheder og slægtregistre og kiv og kampe om loven; thi de ere unyttige og frugtesløse. et kættersk menneske skal du afvise efter een og to ganges påmindelse, da du ved, at en sådan er forvendt og synder, domfældt af sig selv. når jeg sender artemas til dig eller tykikus, da gør dig flid for at komme til mig i nikopolis; thi der har jeg besluttet at overvinde. zenas den lovkyndige og apollos skal du omhyggeligt hjælpe på vej, for at intet skal fattes dem. men lad også vore lære at øve gode gerninger, hvor der er trang dertil, for at de ikke skulle være uden frugt. alle, som ere hos mig, hilse dig. hils dem, som elske os i troen.

paulus, kristi jesu fange, og broderen timotheus til
 filemon, vor elskede og medarbejder, og til søsteren
 appia og arkippus, vor medstrider, og menigheden
 i dit hus; nåde være med eder og fred fra gud vor
 fader og den herre jesus kristus! jeg takker min gud
 altid, når jeg kommer dig i hu i mine bønner, ef-
 terdi jeg hører om din kærlighed og den tro, som
 du har til den herre jesus og til alle de hellige, for
 at din delagtighed i troen må blive virksom for kris-
 tus i erkendelse af alt det gode, som er i eder. thi
 stor glæde og trøst har jeg fået af din kærlighed, ef-
 terdi de helliges hjerter ere blevne vederkvægede ved
 dig, broder! derfor, endskønt jeg kunde med stor
 frimodighed i kristus befale dig det, som er tilbørligt,
 så beder jeg dig dog hellere for kærlighedens skyld,
 sådan som jeg er, som den gamle paulus, og nu tilmed
 kristi jesu fange; jeg beder dig for mit barn, som jeg
 har avlet i mine lænker, onesimus, ham, som tilforn
 var dig unyttig, men nu er nyttig både for dig og for
 mig, ham, som jeg sender dig tilbage, ham, det er mit
 eget hjerte. ham vilde jeg gerne beholde hos mig, for
 at han i dit sted kunde tjene mig i evangeliets lænker.
 men, uden dit samtykke vilde jeg intet gøre, for at din
 godhed ikke skulde være som af tvang, men af fri vil-
 lie. thi måske blev han derfor skilt fra dig en liden
 tid, for at du kunde få ham igen til evigt eje, ikke mere
 som en træl, men som mere end en træl, som en elsket
 broder, særlig for mig, men hvor meget mere for dig,
 både i kødet og i herren. dersom da du anser mig for
 din medbroder, så modtag ham som mig! men har
 han gjort dig nogen uret eller er dig noget skyldig,
 da før mig det til regning! jeg, paulus, skriver med
 min egen hånd, jeg vil betale, for ikke at sige dig, at
 du desuden også skylder mig dig selv. ja, broder! lad
 mig få gavn af dig i herren, vederkvæg mit hjerte i
 kristus! i tillid til din lydighed skriver jeg til dig, idet
 jeg ved, at du vil gøre endog mere end det, jeg siger.
 men med det samme bered også herberge for mig; thi
 jeg håber, at jeg ved eders bønner skal skænkes eder.
 epafras, min medfangne i kristus jesus, markus, aris-
 tarkus, demas, lukas, mine medarbejdere, hilse dig.
 vor herres jesu kristi nåde være med eders ånd!

1

efter at gud forud havde talt mange gange og på mange måder, til fædrene ved profeterne, så har han ved slutningen af disse dage talt til os ved sin søn, hvem han har sat til arving af alle ting, ved hvem han også har skabt verden; han, som - efterdi han er hans herligheds glans og hans væsens udtrykte billede og bærer alle ting med sin krafts ord - efter at have gjort renselse fra synderne har sat sig ved majestæten højre hånd i det høje, idet han er bleven så meget ypperligere end englene, som han har arvet et herligere navn fremfor dem. thi til hvilken af englene sagde han nogen sinde: "du er min søn, jeg har født dig i dag"? og fremdeles: "jeg skal være ham en fader, og han skal være mig en søn"? og når han atter indfører den førstefødte i verden, hedder det: "og alle guds engle skulle tilbede ham". og om englene hedder det: "han gør sine engle til vinde og sine tjenere til ildslue"; men om sønnen: "din trone, o gud! står i al evighed, og rettens kongestav er dit riges kongestav. du elskede retfærdighed og hadede lovløshed, derfor har gud, din gud, salvet dig med glædens olie fremfor dine medbrødre". og: "du, herre! har i begyndelsen grundfæstet jorden, og himlene ere dine hænders gerninger. de skulle forgå, men du bliver; og de skulle til hobe ældes som et klædebon, ja, som et klæde skal du sammenrulle dem, og de skulle omskiftes; men du er den samme, og dine år skulle ikke få ende". men til hvilken af englene sagde han nogen sinde: "sæt dig ved min højre hånd, indtil jeg får lagt dine fjender som en skammel for dine fødder"? ere de ikke alle tjenende ånder, som udsendes til hjælp for deres skyld, der skulle arve frelse?

2

derfor bør vi des mere agte på det, vi have hørt, for at vi ikke skulle rives bort. thi når det ord, som taltes ved engle, blev urokket, og hver overtrædelse og ulydighed fik velforskyldt løn, hvorledes skulle da vi undfly, når vi ikke bryde os om så stor en frelse, som jo efter først at være bleven forkyndt ved herren, er bleven stadfæstet for os af dem, som havde hørt ham, idet gud vidnede med både ved tegn og under og mange hænder kraftige gerninger og ved meddelelse af den helligånd efter sin villie. thi det var ikke engle, han underlagde den kommende verden; om hvilken vi tale. men en har vidnet et sted og sagt: "hvad er et menneske, at du kommer ham i hu? eller en menneskesøn, at du ser til ham? du gjorde ham en kort tid ringere end engle; med herlighed og ære kronede du ham; alle ting lagde du under hans fødder". - idet han nemlig underlagde ham alle ting, undtog han intet fra at være ham underlagt. nu se vi imidlertid endnu ikke alle ting underlagte ham; men ham, som en kort tid var bleven gjort ringere end engle, jesu, se vi på grund af dødens lidelse kronet med herlighed og ære, for at han ved guds nåde må have smagt døden for alle. thi det sømmede sig ham, for hvis skyld alle ting ere, og ved hvem alle ting ere, når han førte mange sønner til herlighed, da at fuldkomme deres frelses ophavsmænd igennem lidelser. thi både den, som hel-

liger, og de, som helliges, ere alle af een; hvorfor han ikke skammer sig ved at kalde dem brødre, når han siger: "jeg vil forkynde dit navn for mine brødre, midt i en menighed vil jeg lovsynge dig." og fremdeles: "jeg vil forlade mig på ham." og fremdeles: "se, her er jeg og de børn, som gud har givet mig." efterdi da børnene ere delagtige i blod og kød, blev også han i lige måde delagtig deri, for at han ved døden skulde gøre den magtesløs, som har dødens væld, det er djævelen, og befri alle dem, som på grund af dødsfrygt vare under trædom af deres livs tid. thi det er jo dog ikke engle, han tager sig af, men abrahams sæd tager han sig af. derfor måtte han blive sine brødre lig i alle ting, for at han kunde blive en barmhjertig og trofast ypperstepræst over for gud til at sone folkets synder. thi idet han har lidt, kan han som den, der selv er fristet, komme dem til hjælp, som fristes.

3

derfor, hellige brødre, delagtige i en himmelsk kaldelse! ser hen til vor bekendelses udsending og ypperstepræst, jesu, der var tro imod den, som beskikkede ham, ligesom også moyses var det i hele hans hus. thi han er kendt værdig til større herlighed end moyses, i samme mål som den, der har indrettet et hus, har større ære end huset selv. thi hvert hus indrettes af nogen; men den, som har indrettet alt, er gud. og moyses var vel tro i hele hans hus, som en tjener, til vidnesbyrd om, hvad der skulde tales; men kristus er det som en søn over hans hus; og hans hus ere vi, såfremt vi fastholde håbets frimodighed og ros urokket indtil enden. derfor, som den helligånd siger: "i dag, når i høre hans røst, da forhæder ikke eders hjerter, som det skete i forbitrelsen, på fristelsens dag i ørkenen, hvor eders fædre fristede mig ved at sætte mig på prøve, og de så dog mine gerninger i fyrretyve år. derfor harmedes jeg på denne slægt og sagde: de fare altid vild i hjertet; men de kendte ikke mine veje, så jeg svor i min vrede: sandelig, de skulle ikke gå ind til min hvile" - så ser til, brødre! at der ikke nogen sinde i nogen af eder skal findes et ondt, vantro hjerte, så at han falder fra den levende gud. men formaner hverandre hver dag, så længe det hedder "i dag", for at ikke nogen af eder skal forhædes ved syndens bedrag. thi vi ere blevne delagtige i kristus, såfremt vi fastholde vor første fortrøstning urokket indtil enden. når der sigs: "i dag, - når i høre hans røst, da forhæder ikke eders hjerter som i forbitrelsen": hvem vare da vel de, som hørte og dog voldte forbitrelse? mon ikke alle, som gik ud af ægypten ved moyses? men på hvem harmedes han i fyrretyve år? mon ikke på dem, som syndede, hvis døde kroppe faldt i ørkenen? og over for hvem tilsvor han, at de ikke skulde gå ind til hans hvile, uden dem, som vare blevne genstridige? og vi se, at de ikke kunde gå ind på grund af vantro.

4

lader os derfor, da der endnu står en forjættelse tilbage om at indgå til hans hvile, vogte os for, at no-

gen af eder skal mene, at han er kommen for silde. thi også os er der forkyndt godt budskab ligesom hine; men ordet, som de hørte, hjalp ikke dem, fordi det ikke var forenet med troen hos dem, som hørte det. thi vi gå ind til hvilen, vi, som ere komne til troen, efter hvad han har sagt: "så svor jeg i min vrede: sandelig, de skulle ikke gå ind til min hvile", omendskønt gerningerne vare fuldbragte fra verdens grundlæggelse. thi han har et sted sagt om den syvende dag således: "og gud hvilede på den syvende dag fra alle sine gerninger." og fremdeles på dette sted: "sandelig, de skulle ikke gå ind til min hvile." efterdi der altså står tilbage, at nogle skulle gå ind til den, og de, hvem der først blev forkyndt godt budskab, ikke gik ind for deres genstridigheds skyld: så bestemmer han atter en dag: "i dag", siger han ved david så lang tid efter, (som ovenfor sagts): "i dag, når i høre hans røst, da forhæder ikke eders hjerter!" thi dersom josva havde skaffet dem hvile, da vilde han ikke tale om en anden dag siden efter. altså er der en sabbatshvile tilbage for guds folk. thi den, som er gået ind til hans hvile, også han har fået hvile fra sine gerninger, ligesom gud fra sine. lader os derfor gøre os flid for at gå ind til hin hvile, for at ikke nogen skal falde ved den samme genstridighed, som hine gave eksempel på. thi guds ord er levende og kraftigt og skarpere end noget tveægget sværd og trænger igennem, indtil det deler sjæl og ånd, ledemod såvel som marv, og dømmer over hjertets tanker og råd. og ingen skabning er usynlig for hans åsyn; men alle ting ere nøgne og udspændte for hans øjne, hvem vi stå til regnskab. efterdi vi altså have en stor ypperstepræst, som er gået igennem himlene, jesus, guds søn, da lader os holde fast ved bekendelsen! thi vi have ikke en ypperstepræst, som ej kan have medlidenhed med vore skrøbeligheder, men en sådan, som er fristet i alle ting i lighed med os, dog uden synd. derfor lader os træde frem med frimodighed for nådens trone, for at vi kunne få barmhjertighed og finde nåde til betimelig hjælp.

5

thi hver ypperstepræst tages iblandt mennesker og indsættes for mennesker til tjenesten for gud, for at han skal frembære både gaver og slagtofre for synder, som en, der kan bære over med de vankundige og vildfarende, eftersom han også selv er stedt i skrøbelighed og for dens skyld må frembære syndoffer, som for folket således også for sig selv og ingen tager sig selv den ære, men han kaldes af gud, ligesom jo også aron. således har ej heller kristus tillagt sig selv den ære at blive ypperstepræst, men den, som sagde til ham: "du er min søn, jeg har født dig i dag," som han jo også siger et andet sted: "du er præst til evig tid, efter melkisedeks vis," han, som i sit køds dage med stærkt råb og tårer frembar bønner og ydmyge begæring til den, der kunde frelse ham fra døden, og blev bønørt i sin angst, og således, endskønt han var søn, lærte lydighed af det, han led, og efter at være fuldkommet blev årsag til evig frelse for alle dem, som lyde ham, idet han af gud blev kaldt ypperstepræst efter melkisedeks vis. herom have vi meget at sige,

og det er vanskeligt at forklare, efterdi i ere blevne sløve til at høre. thi skønt i efter tiden endog burde være lærere, trænge i atter til, at man skal lære eder begyndelsesgrundene i guds ord, og i ere blevne sådanne, som trænge til mælk og ikke til fast føde. thi hver, som får mælk, er ukyndig i den rette tale, thi han er spæd; men for de fuldkomne er den faste føde, for dem, som på grund af deres erfaring have sanserne øvede til at skelne mellem godt og ondt.

6

lader os derfor forbigå begyndelsesordet om kristus og skride frem til fuldkommenhed uden atter at lægge grundvold med omvendelse fra døde gerninger og med tro på gud, med lære om døbelser og håndspålæggelse og dodes opstandelse og evig dom. ja, dette ville vi gøre, såfremt gud tilsteder det. thi dem, som een gang ere blevne oplyste og have smagt den himmelske gave og ere blevne delagtige i den hellegånd og have smagt guds gode ord og den kommende verdens kræfter, og som ere faldne fra, - dem er det umuligt atter at forny til omvendelse da de igen korsfæste sig guds søn og stille ham til spot. thi jorden, som drikker den ofte derpå faldende regn og frembringer vækster, tjenlige for dem, for hvis skyld den også dyrkes, får velsignelse fra gud; men når den bærer torne og tidsler, er den ubrugbar og forbandelse nær; enden med den er at brændes. dog, i henseende til eder, i elskede! ere vi overbeviste om det bedre og det, som bringer frelse, selv om vi tale således. thi gud er ikke uretfærdig, så at han skulde glemme eders gerning og den kærlighed, som i have udvist imod hans navn, idet i have tjent og tjene de hellige. men vi ønske, at enhver af eder må udvise den samme iver efter den fulde vished i håbet indtil enden, for at i ikke skulle blive sløve, men efterfølge dem, som ved tro og tålmodighed arve forjættelserne. thi da gud gav abraham forjættelsen, svor han ved sig selv, fordi han ingen større havde at sværge ved, og sagde: "sandelig, jeg vil rigeligt velsigne dig og rigeligt mangfoldiggøre dig." og således opnåede han forjættelsen ved at vente tålmodigt. mennesker sværge jo ved en større, og eden er dem en ende på al modsigelse til stadfæstelse. derfor, da gud ydermere vilde vise forjættelsens arvinger sit råds uforanderlighed, føjede han en ed dertil, for at vi ved to uforanderlige ting, i hvilke det var umuligt, at gud kunde lyve, skulde have en kraftig opmuntring, vi, som ere flydede hen for at holde fast ved det håb, som ligger foran os, hvilket vi have som et sjæls anker, der er sikkert og fast og går ind inden for forhænget, hvor jesus som forløber gik ind for os, idet han efter melkisedeks vis blev ypperstepræst til evig tid.

7

thi denne melkisedek, konge i salem, den højeste guds præst, som gik abraham i møde, da han vendte tilbage fra kongernes nederlag, og velsignede ham, hvem også abraham gav tiende af alt, og som, når hans navn udlægges, først er retfærdigheds konge, dernæst også

salems konge, det er: fredens konge, uden fader, uden moder, uden slægtregister, uden dages begyndelse og uden livs ende, men gjort lig med guds søn, - han forbliver præst for bestandig. ser dog, hvor stor denne er, hvem endog patriarken abraham gav tiende af byttet. og hine, som, idet de høre til levi sønner, få præstedømmet, have et bud om at tage tiende efter loven af folket, det er af deres brødre, endskønt disse ere udgåede af abrahams lænd; men han, som ikke regner sin slægt fra dem, har taget tiende af abraham og har velsignet den, som havde forjættelserne. men uden al modsigelse er det den ringere, som velsignes af den ypperligere. og her er det dødelige mennesker, som tager tiende; men der er det en, om hvem der vidnes, at han lever. ja, så at sige, har endog levi, som tager tiende, igennem abraham givet tiende; thi han var endnu i faderens lænd, da melkisedek gik denne i møde. hvis der altså var fuldkommelse at få ved det levitiske præstedømme (thi på grundlag af dette har jo folket fået loven), hvilken trang var der da yderligere til, at en anden slags præst skulde opstå efter melkisedeks vis og ikke nævnes efter arons vis? når nemlig præstedømmet omskiftes, sker der med nødvendighed også en omskiftelse af loven. thi han, om hvem dette siges, har hørt til en anden stamme, af hvilken ingen har taget vare på alteret. thi det er vitterligt, at af juda er vor herre oprunden, og for den stammes vedkommende har moses intet talt om præster. og det bliver end ydermere klart, når der i lighed med melkisedek opstår en anden slags præst, som ikke er bleven det efter et kødeligt buds lov, men efter et uoploseligt livs kraft. thi han får det vidnesbyrd: "du er præst til evig tid efter melkisedeks vis." thi vel sker der ophævelse af et forudgående bud, fordi det var svagt og unyttigt (thi loven har ikke fuldkommet noget); men der sker indførelse af et bedre håb, ved hvilket vi nærme os til gud. og så vist som det ikke er sket uden ed, (thi hine ere blevne præster uden ed, men denne med ed, ved den, som siger til ham: "herren svor, og han skal ikke angre det: du er præst til evig tid"): så vist er jesus bleven borgen for en bedre pagt. og hine ere blevne præster, flere efter hinanden, fordi de ved døden hindredes i at vedblive; men denne har et uforgængeligt præstedømme, fordi han bliver til evig tid, hvorfor han også kan fuldkomment frelse dem, som komme til gud ved ham, efterdi han lever altid til at gå i forbøn for dem. thi en sådan ypperstepræst var det også, som sømmede sig for os, en from, uskyldig, ubesmittet, adskilt fra syndere og ophøjet over himlene; en, som ikke hver dag har nødig, som ypperstepræsterne, at frembære ofre først for sine egne synder, derefter for folkets; thi dette gjorde han en gang for alle, da han ofrede sig selv. thi loven indsætter til ypperstepræster mennesker, som have skrobølighed; men edens ord, som kom senere end loven, indsætter en søn, som er fuldkommet til evig tid:

8

men hovedpunktet ved det, hvorom her tales, er dette: vi have en sådan ypperstepræst, der har taget sæde på højre side af majestæten trone i himlene

som tjener ved helligdommen og det sande tabernakel, hvilket herren har oprejst, og ikke et menneske. thi hver ypperstepræst indsættes til at frembære gaver og slagtofre; derfor er det nødvendigt, at også denne må have noget at frembære. dersom han nu var på jorden, da var han ikke engang præst, efterdi der her er dem, som frembære gaverne efter loven; hvilke jo tjene ved en afbildning og skygge af det himmelske, således som det blev moses betydet af gud, da han skulde indrette tabernaklet: "se til, sagde han, at du gør altting efter det forbillede, der blev vist dig på bjerget." men nu har han fået en så meget ypperligere tjeneste, som han også er mellemmand for en bedre pagt, der jo er grundet på bedre forjættelser. thi dersom hin første var udadleg, da vilde der ikke blive søgt sted for en anden. thi dadlende siger han til dem: "se, der kommer dage, siger herren, da jeg vil slutte en ny pagt med israels hus og med judas hus; ikke som den pagt, jeg gjorde med deres fædre på den dag, da jeg tog dem ved hånden for at føre dem ud af ægyptens land; thi de bleve ikke i min pagt, og jeg brød mig ikke om dem, siger herren. thi dette er den pagt, som jeg vil oprette med israels hus efter de dage, siger herren: jeg vil give mine love i deres sind, og jeg vil indskrive dem i deres hjerte, og jeg vil være deres gud, og de skulle være mit folk. og de skulle ikke lære hver sin medborger og hver sin broder og sige: kend herren; thi de skulle alle kende mig, fra den mindste indtil den største iblandt dem. thi jeg vil være nådig imod deres uretfærdigheder og ikke mere ihukomme deres synder." når han siger: "en ny", har han erklæret den første for gammel; men det, som bliver gammelt og ældes, er nu ved at forsvinde.

9

vel havde også den første pagt forskrifter for gudstjenesten og en jordisk helligdom. thi der var indrettet et telt, det forreste, hvori lysestagen var og bordet og skuebøden, det, som jo kaldes det hellige. men bag det andet forhæng var et telt, det, som kaldes det allerhelligste, som havde et gyldent røgelsealter og pagtens ark, overalt beklædt med guld, i hvilken der var en guldkrug med mannaen, og arons stav, som havde blomstret, og pagtens tavler, men oven over den var herlighedens keruber, som overskyggede nådestolen, hvorom der nu ikke skal tales enkeltvis. idet nu dette er således indrettet, gå præsterne til stadighed ind i det forreste telt, når de forrette tjenesten; men i det andet går alene ypperstepræsten ind en gang om året, ikke uden blod, hvilket han offer for sig selv og folkets forseelser, hvorved den helligånd giver til kende, at vejen til helligdommen endnu ikke er bleven åbenbar, så længe det forreste telt endnu står, hvilket jo er et indbillede indtil den nærværende tid, og stemende hermed frembæres der både gaver og ofre, som ikke i henseende til samvittigheden kunne fuldkomme den, der forretter sin gudsdyrkelse, men som kun, ved siden af mad og drikke og forskellige tvættelser, ere kødelige forskrifter, pålagte indtil den rette ordnings tid. men da kristus kom som ypperstepræst for de kommende goder, gik han igennem det større

og fuldkomnere telt, som ikke er gjort med hænder, det er: som ikke er af denne skabning, og gik ikke heller med blod af bukke eller kalve, men med sit eget blod een gang for alle ind i helligdommen og vandt en evig forløsning. thi dersom blodet af bukke og tyre og aske af en kvie ved at stænkes på de bemittede helliger til kødets renhed: hvor meget mere skal da kristi blod, hans, som ved en evig ånd frembar sig selv lydelos for gud, rense eders samvittighed fra døde gerninger til at tjene den levende gud? og derfor er han mellemmand for en ny pagt, for at de kaldede, da der har fundet død sted til genløsning fra overtrædelserne under den første pagt, må få den evige arvs forjættelse. thi hvor der er en arvepagt, der er det nødvendigt, at hans død, som har oprettet pagten, skal godtgøres. thi en arvepagt er urokkelig efter døde, da den ingen sinde træder i kraft, medens den, som har oprettet den, lever. derfor er heller ikke den første bleven indviet uden blod thi da hvert bud efter loven var forkyndt af moyses for hele folket, tog han kalve- og bukkeblod med vand og skarlagensrod uld og isop og bestænkede både bogen selv og hele folket, idet han sagde: "dette er den pagts blod, hvilken gud har pålagt eder." og tabernaklet og alle tjenestens redskaber bestænkede han ligeledes med blodet. og næsten alt bliver efter loven rensed med blod, og uden blods udgydelse sker der ikke forladelse. altså var det en nødvendighed, at afbildningerne af de himmelske ting skulde renses herved, men selve de himmelske ting ved bedre ofre end disse. thi kristus gik ikke ind i en helligdom, som var gjort med hænder og kun var et billede af den sande, men ind i selve himmelen for nu at træde frem for guds ansigt til bedste for os; ikke heller for at han skulde ofre sig selv mange gange, ligesom ypperstepræsten hvert år går ind i helligdommen med fremmed blod; ellers havde han måttet lide mange gange fra verdens grundlæggelse; men nu er han een gang for alle ved tidernes fuldendelse åbenbaret for at bortskaffe synden ved sit offer. og ligesom det er menneskene beskikket at dø een gang og derefter dom, således skal også kristus, efter at være bleven een gang ofret for at bære manges synder, anden gang, uden synd, vise sig for dem, som foruente ham til frelse.

10

thi da loven kun har en skygge af de kommende goder og ikke tingenes skikkelse selv, kan den aldrig ved de samme årlige ofre, som de bestandig frembære, fuldkomme dem, som træde frem dermed. vilde man ikke ellers have ophørt at frembære dem, fordi de ofrende ikke mere havde nogen bevidsthed om synder, når de een gang vare rensede? men ved ofrene sker år for år ihukommelse af synder. thi det er umuligt, at blod af tyre og bukke kan borttage synder. derfor siger han, idet han indtræder i verden: "slagtoffer og madoffer havde du ikke lyst til; men et legeme beredte du mig; brændofre og syndofre havde du ikke behag i. da sagde jeg: se, jeg er kommen (i bogrullen er der skrevet om mig) for at gøre, gud! din villie." medens han først siger: "slagtoffer og madofre

heller behag i" (og disse frembæres dog efter loven), så har han derefter sagt: "se, jeg er kommen for at gøre din villie." han ophæver det første for at fastsætte det andet. og ved denne villie ere vi helligede ved ofringen af jesu kristi legeme een gang for alle. og hver præst står daglig og tjener og ofrer mange gange de samme ofre, som dog aldrig kunne borttage synder. men denne har efter at have ofret eet offer for synderne sat sig for bestandig ved guds højre hånd, idet han for øvrigt venter på, at hans fjender skulde lægges som en skammel for hans fødder. thi med et eneste offer har han for bestandig fuldkommet dem, som helliges. men også den helligånd giver os vidnesbyrd; thi efter at have sagt: "dette er den pagt, som jeg vil oprette med dem efter de dage," siger herren: "jeg vil give mine love i deres hjerter, og jeg vil indskrive dem i deres sind, og deres synder og deres overtrædelser vil jeg ikke mere ihukomme." men hvor der er forladelse for disse, er der ikke mere offer for synd. efterdi vi da, brødre! have frimodighed til den indgang i helligdommen ved jesu blod, som han indviede os som en ny og levende vej igennem forhænget, det er hans kød, og efterdi vi have en stor præst over guds hus: så lader os træde frem med et sandt hjerte, i troens fulde forvisning, med hjerterne ved beståelsen rensede fra en ond samvittighed, og legemet tvættet med rent vand; lader os fastholde håbets bekendelse urokket; thi trofast er han, som gav forjættelsen; og lader os give agt på hverandre, så vi opflamme hverandre til kærlighed og gode gerninger og ikke forlade vor egen forsamling, som nogle have for skik, men formane hverandre, og det så meget mere, som i se, at dagen nærmer sig. thi synde vi med villie, efter at have modtaget sandhedens erkendelse, er der intet offer mere tilbage for synder, men en frygtelig forventelse at dom og en brændende nidkærhed, som skal fortære de genstridige. når en har brudt med oske lov, dør han uden barmhjertighed på to eller tre vidners udsagn; hvor meget værre straf mene i da, at den skal agtes værd, som træder guds søn under fod og agter pagtens blod, hvormed han blev helliget, for urent og forhåner nådens ånd? thi vi kende den, som har sagt: "mig hører hævn til, jeg vil betale, siger herren;" og fremdeles: "herren skal dømme sit folk." det er frygteligt at falde i den levende guds hænder. men kommer de forrige dage i hu, i hvilke i, efter at i vare blevne oplyste, udholdt megen kamp i lidelser, idet i dels selv ved forhånelser og trængsler bleve et skuespil, dels gjorde fælles sag med dem, som fristede sådanne kår. thi både havde i medlidenhed med de fangne, og i fandt eder med glæde i, at man røvede, hvad i ejede, vidende, at i selv have en bedre og blivende ejendom. kaster altså ikke eders frimodighed bort, hvilken jo har stor belønning; thi i have udholdenhed nødig, for at i, når i have gjort guds villie, kunne opnå forjættelsen. thi "der er endnu kun en såre liden stund, så kommer han, der skal komme, og han vil ikke tøv. men min retfærdige skal leve af tro; og dersom han unddrager sig, har min sjæl ikke behag i ham." men vi ere ikke af dem, som unddrage sig, til fortabelse, men af dem, som tro, til sjælens frelse,

men tro er en fortrøstning til det, som håbes, en overbevisning om ting, som ikke ses. ved den fik jo de gamle godt vidnesbyrd. ved tro fatte vi, at verden er bleven skabt ved guds ord, så det ikke er af synlige ting, at det, som ses, er blevet til. ved tro ofrede abel gud et bedre offer end kain, og ved den fik han det vidnesbyrd, at han var retfærdig, idet gud bevidnede sit velbehag i hans gaver; og ved den taler han endnu efter sin død. ved tro blev enok borttagen, for at han ikke skulde se døden, og han blev ikke funden, efterdi gud havde taget ham bort; thi for borttagelsen har han fået det vidnesbyrd, at han har behaget gud. men uden tro er det umuligt at behage ham; thi den, som kommer frem for gud, bør tro, at han er til, og at han bliver deres belønner, som søge ham. ved tro var det, at noa, advaret af gud om det, som endnu ikke sås, i guds frygt indrettede en ark til frelse for sit hus; ved den domfældte han verden og blev arving til retfærdigheden ifølge tro. ved tro adlod abraham, da han blev kaldet, så han gik ud til et sted, som han skulde tage til arv; og han gik ud, skønt han ikke vidste, hvor han kom hen. ved tro blev han udlænding i forjættelsens land som i et fremmed og boede i telte med isak og jakob, som vare medarvinger til samme forjættelse; thi han forventede den stad, som har fast grundvold, hvis bygmester og grundlægger er gud. ved tro fik endog sara selv kraft til at undfange endog ud over sin alders tid; thi hun holdt ham for trofast, som havde forjættet det. derfor avledes der også af en, og det en udlevet, som himmelens stjerner i mangfoldighed og som sandet ved havets bred, det, som ikke kan tælles. i tro døde alle disse uden at have opnået forjættelserne; men de så dem langt borte og hilsede dem og bekendte, at de vare fremmede og udlændinge på jorden. de, som sige sådant, give jo klarlig til kende, at de søge et fædreland. og dersom de havde haft det, hvorfra de vare udgæede, i tanker, havde de vel haft tid til at vende tilbage; men nu hige de efter et bedre, det er et himmelsk; derfor skammer gud sig ikke ved dem, ved at kaldes deres gud; thi han har betædt dem en, stad. ved tro har abraham ofret isak, da han blev prøvet, ja, den. til hvem der var sagt: "i isak skal en sæd få navn efter dig;" thi han betænkte, at gud var mægtig endog til at oprejse fra de døde, hvorfra han jo også lignelsesvis fik ham tilbage. ved tro udtalte isak velsignelse over jakob og esau angående kommende ting. ved tro velsignede jakob døende hver af josefs sønner og tilbad, lænende sig over sin stav. ved tro talte josef på sit yderste om israels børns udgang og gav befaling om sine ben. ved tro blev moses, da han var født, skjult i tre måneder af sine forældre, fordi de så, at barnet var dejligt, og de frygtede ikke for kongens befaling. ved tro nægtede moses, da han var bleven stor, at kaldes søn af faraos datter og valgte hellere at lide ondt med guds folk end at have en kortvarig nydelse af synd, idet han agtede kristi formædelse for større rigdom end ægyptens skatte; thi han så hen til belønningen. ved tro forlod han ægypten uden at frygte for kongens vrede; thi som om han så den usynlige, holdt han ud. ved tro har han indstiftet påsken og påstrøgelsen af

blodet, for at den, som odelagde de førstefødte, ikke skulde røre dem. ved tro gik de igennem det røde hav som over tørt land, medens ægypterne druknede under forsøget derpå. ved tro faldt jerikos mure, efter at de vare omgæede i syv dage. ved tro undgik skøgen rahab at omkomme med de genstridige; thi hun modtog spejderne med fred. dog, hvorfor skal jeg tale mere? tiden vil jo fattes mig, hvis jeg skal fortælle om gideon, barak, samson, jefta, david og samuel og profeterne, som ved tro overvandt riger, øvede retfærdighed, opnåede forjættelser, stoppede lovers mund, slukkede ilds kraft, undslap sværds od, bleve stærke efter svaghed, bleve vældige i krig, bragte fremmedes hære til at vige. kvinder fik deres døde igen ved opstandelse. andre bleve lagte på pinebænk og toge ikke imod befrielse, for at de måtte opnå en bedre opstandelse. andre måtte friste forhånelser og hudstrygelse, tilmed lænker og fængsel; de bleve stenede, gennemsave, fristede, dræbte med sværd, gik omkring i fære- og gedeskind, lidende mangel, betrængte, mishandlede (dem var verden ikke værd), omvankende i ørkener og på bjerge og i huler og jordens kløfter, og alle disse, skønt de havde vidnesbyrd for deres tro, opnåede ikke forjættelsen, efterdi gud forud havde udset noget bedre for os, for at de ikke skulde fuldkommes uden os.

12

derfor lader også os, efterdi vi have så stor en sky af vidner omkring os, aflægge enhver byrde og synden, som lettelig hilder os, og med udholdenhed gennemløbe den foran os liggende bane, idet vi se hen til troens begynder og fuldender, jesus, som for den foran ham liggende glædes skyld udholdt et kors, idet han ringeagtede skændselen, og som har taget sæde på højre side af guds trone. ja, tænker på ham, som har udholdt en sådan modsigelse imod sig af syndere, for at i ikke skulle blive trætte og forsagte i eders sjæle, endnu have i ikke stået imod indtil blodet i eders kamp imod synden, og i have glemt forminingen, der jo dog taler til eder som til sønner: "min søn! agt ikke herrens tugtelse ringe, vær heller ikke forsagt, når du revses af ham; thi hvem Herren elsker, den tugter han, og han slår hårdelig hver søn, som han tager sig af." holder ud og lader eder tugte; gud handler med eder som med sønner; thi hvem er den søn, som faderen ikke tugter? men dersom i ere uden tugtelse, hvori alle have fået del, da ere i jo uægte og ikke sønner. fremdeles, vore kødelige fædre havde vi til optugtere, og vi følte ærefrygt; skulde vi da ikke meget mere underordne os under åndernes fader og leve? thi hine tugtede os for nogle få dage efter deres tykke, men han gør det til vort gavn, for at vi skulle få del i hans hellighed. al tugtelse synes vel, imedens den er nærværende, ikke at være til glæde, men til bedrøvelse; men siden giver den til gengæld dem, som derved ere øvede, en fredens frugt i retfærdighed. derfor, retter de slappede hænder og de lammede knæ, og træder lige spor med eders fødder, for at ikke det lamme skal vrides af led, men snarere helbredes. stræber efter fred med alle og efter helliggørelsen, uden hvilken ingen skal se herren; og ser til,

at ikke nogen går glip af guds nåde, at ikke nogen bitter rod skyder op og gør skade, og de mange smittes ved den; at ikke nogen er en utugtig eller en vanhellig som esau, der for een ret mad solgte sin førstefødselsret. thi i vide, at han også siden, da han ønskede at arve velsignelsen, blev forkastet (thi han fandt ikke rum for omvendelse), omendskønt han begærede den med tårer. i ere jo ikke komne til en håndgribelig og brændende ild og til mulm og mørke og uvej, og ikke til basunens klang og til en talende røst, hvorom de, der hørte den, bade, at der ikke mere måtte tales til dem. thi de kunde ikke bære det, som blev påbudt: "endog om et dyr rører ved bjerget, skal det stenes". og - så frygteligt var synet - moses sagde: "jeg er forfærdet og bærer." men i ere komne til zions bjerg og til den levende guds stad, til det himmelske jerusalem og til englenes titusinder i højtidsskare og til de førstefødtes menighed, som ere indskrevne i himlene, og til en dommer, som er alles gud, og til de fuldkommede retfærdiges ånder og til den nye pagts mellemmand, jesus, og til bestænkelsens blod, som taler bedre end abel. ser til, at i ikke bede eder fri for den, som taler. thi når de, som bade sig fri for ham, der talte sit gudsdomsord på jorden, ikke undslap, da skulle vi det meget mindre, når vi vende os bort fra ham, der taler fra himlene, han, hvis røst dengang rystede jorden, men som nu har forjættat og sagt: "endnu een gang vil jeg ryste, ikke alene jorden, men også himmelen." men dette "endnu een gang" giver til kende, at de ting, der rystes, skulle omskiftes, efterdi de ere skabte, for at de ting, der ikke rystes, skulle blive. derfor, efterdi vi modtage et rige, som ikke kan rystes, så lader os være taknemmelige og derved tjene gud til hans velbehag, med ængstelse og frygt. thi vor gud er en fortærende ild.

13

broderkærligheden blive ved! glemmer ikke gæstfriheden; thi ved den have nogle, uden at vide det, haft engle til gæster. kommer de fangne i hu, som vare i selv medfangne; dem, der lide ilde, som de, der også selv ere i et legeme. ægteskabet være æret hos alle, og ægtesengen ubesmittet; thi utugtige og horkarle skal gud dømme. eders vandel være uden pengegridskhed, nøjes med det, i have; thi han har selv sagt: "jeg vil ingenlunde slippe dig og ingenlunde forlade dig," så at vi kunne sige med frit mod: "herren er min hjælper, jeg vil ikke frygte; hvad kan et menneske gøre mig?" kommer eders vejledere i hu, som have forkyndt eders guds ord, og idet i betragte deres vandrings udgang, så efterligner deres tro! jesus kristus er i går og i dag den samme, ja, til evig tid. lader eder ikke lede vild af mange hænde og fremmede lærdomme; thi det er godt, at hjertet styrkes ved nåden, ikke ved spiser; thi deraf have de, som holdt sig der-til, ingen nytte haft. vi have et alter, hvorfra de, som tjene ved tabernaklet, ikke have ret til at spise. thi de dyr, hvis blod for syndens skyld bæres ind i helligdommen af ypperstepræsten, deres kroppe opbrændes uden for lejren. derfor led også jesus uden for porten, for at han kunde hellige folket ved sit eget blod. så lader os da gå ud til ham uden for lejren,

idet vi bære hans forsmædelse; thi her have vi ikke en blivende stad, men vi søge den kommende. lader os da ved ham altid frembære gud lovprisnings offer, det er: en frugt af læber, som bekende hans navn. men glemmer ikke at gøre vel og at meddele; thi i sådanne ofre har gud velbehag. lyder eders vejledere og retter eder efter dem; thi de våge over, eders sjæle som de, der skulle gøre regnskab - for at de må gøre dette med glæde og ikke sukkende: thi dette er eder ikke gavnligt. beder for os; thi vi ere forvissede om, at vi have en god samvittighed, idet vi ønske at vandre rettelig i alle ting. og jeg formaner eder des mere til at gøre dette, for at jeg desto snarere kan gives eder igen. men fredens gud, som førte den store fårenes hyrde, vor herre jesus, op fra de døde med en evig pagts blod, han bringe eder til fuldkommenhed i alt godt, til at gøre hans villie, og han virke i eder det, som er velbehageligt for hans åsyn, ved jesus kristus: ham være æren i evighedernes evigheder: amen. jeg beder eder, brødre! at i finde eder i dette formaningsord; thi jeg har jo skrevet til eder i korthed. vid, at vor broder timotheus er løsladt; sammen med ham vil jeg se eder, dersom han snart kommer. hilser alle eders vejledere og alle de hellige! de fra italien hilse eder. nåden være med eder alle!

jakob, guds og den herres jesu kristi tjener, hilser de tolv stammer i adspredelsen. mine brødre! agter det for idel glæde, når i stedes i mange hånde prøvelser, vidende, at eders tros prøve virker udholdenhed; men udholdenheden bør medføre fuldkommen gerning, for at i kunne være fuldkomne og uden brøst, så i ikke stå tilbage i noget. men dersom nogen af eder fattes visdom, han bede derom til gud, som giver alle gerne og uden bebrejdelse, så skal den gives ham. men han bede i tro, uden at tvivle; thi den, som tvivler, ligner en havets bølge, der drives og kastes af vinden. ikke må nemlig det menneske mene, at han skal få noget af her ren, en tvesindet mand, som han er, ustadig på alle sine veje. men den broder, som er ringe, rose sig af sin højhed, den rige derimod af sin ringhed; thi han skal forgå som græssets blomst. thi solen står op med sin hede og hentorrer græsset, og dets blomst falder af, og dens skikkelses ynde forsvinder; således skal også den rige visne på sine veje. salig den mand, som holder prøvelse ud; thi når han har stået prøve, skal han få livets krans, som herren har forjættet dem, der elske ham. ingen sige, når han fristes: "jeg fristes af gud;" thi gud kan ikke fristes af det onde, og selv frister han ingen; men enhver fristes, når han drages og lokkes af sin egen begæring; derefter, når begæringen har undfanget, føder den synd, men når synden er fuldvoksen, føder den død. farer ikke vild, mine elskede brødre! al god gave og al fuldkommen gave er ovenfra og kommer ned fra lysenes fader, hos hvem der ikke er forandring eller skiftende skygge. efter sin villie fødte han os ved sandheds ord, for at vi skulde være en førstegrede af hans skabninger. i vide det, mine elskede brødre. men hvert menneske være snar til at høre, langsom til at tale, langsom til vrede; thi en mands vrede udretter ikke det, som er ret for gud. derfor, aflægger alt smuds og levning af slethed, og modtager med sagtmødighed ordet, som er indplantet i eder, og som formår at frelse eders sjæle. men vorder ordets gørere og ikke alene dets hørere, hvormed i bedrage eder selv. thi dersom nogen er ordets hører og ikke dets gører, han ligner en mand, der betragter sit legemlige ansigt i et spejl; thi han betragter sig selv og går bort og glemmer straks, hvor dan han var. men den, som skuer ind i frihedens fuldkomne lov og holder ved dermed, så han ikke bliver en glemson tilhører, men en gerningens gører, han skal være salig i sin gerning. dersom nogen synes, at han dyrker gud, og ikke holder sin tunge i tømme, men bedrager sit hjerte, hans gudsdyrkelse er forgæves. en ren og ubesmittet gudsdyrkelse for gud og faderen er dette, at besøge faderløse og enker i deres trangsel, at holde sig selv uplettet af verden.

mine brødre! eders tro på vor herre jesu kristus, den herliggjorte, være ikke forbanden med persons anseelse! når der nemlig kommer en mand ind i eders forsamling med guldring på fingeren, i prægtig klædning, men der også kommer en fattig ind i smudsig klædning, og i fæste øjet på den, som bærer den

prægtige klædning og sige: sæt du dig her på den gode plads, og i sige til den fattige: stå du der eller sæt dig nede ved min fodskammel: ere i så ikke komne i strid med eder selv og blevne dommere med slette tanker? hører, mine elskede brødre! har gud ikke udvalgt de for verden fattige til at være rige i tro og arvinger til det rige, som han har forjættet dem, der elske ham? men i have vanæret den fattige! er det ikke de rige, som underkue eder, og er det ikke dem, som slæbe eder for domstolene? er det ikke dem, som bespottede det skønne navn, som er nævnet over eder? ganske vist, dersom i opfyldte den kongelige lov efter skriften: "du skal elske din næste som dig selv", gøre i ret; men dersom i anse personer, gøre i synd og revses af loven som overtrædere. thi den, som holder hele loven, men støder an i eet stykke, er bleven skyldig i alle. thi han, som sagde: "du må ikke bedrive hor", sagde også: "du må ikke slå ihjel." dersom du da ikke bedriver hor, men slår ihjel, da er du bleven en lovens overtræder. taler således og gør således, som de, der skulle dømmes efter frihedens lov. thi dommen er ubarmhjertig imod den, som ikke har øvet barmhjertighed; barmhjertighed træder frimodigt op imod dommen. hvad gavner det, mine brødre! om nogen siger, han har tro, men ikke har gerninger? mon troen kan frelse ham? dersom en broder eller søster er nogen og fattes den daglige føde, og en af eder siger til dem: går bort i fred, varmer eder og møtter eder, men i ikke give dem det, som hører til legemets nødtørst, hvad gavner det? ligeså er også troen, dersom den ikke har gerninger, død i sig selv. men man vil sige: du har tro, og jeg har gerninger. vis mig din tro uden gerningerne, og jeg vil af mine gerninger vise dig troen. du tror, at gud er een; deri gør du ret; også de onde ånder tro det og skælve. men vil du vide, du tomme menneske! at troen uden gerninger er unyttig? blev ikke vor fader abraham retfærdiggjort af gerninger, da han ofrede sin søn isak på alteret? du ser, at troen virkede sammen med hans gerninger, og ved gerningerne blev troen fuldkommet, og skriften blev opfyldt, som siger: "abraham troede gud, og det blev regnet ham til retfærdighed", og han blev kaldet guds ven. i se, at et menneske retfærdiggøres af gerninger, og ikke af tro alene. ligeså skøgen rahab, blev ikke også hun retfærdiggjort af gerninger, da hun tog imod sendebudene og lod dem slippe bort ad en anden vej? thi ligesom legemet er dødt uden ånd, således er også troen død uden gerninger.

mine brødre! ikke mange af eder bør blive lærere, såsom i vide, at vi skulle få en desto tungere dom. thi vi støde alle an i mange ting; dersom nogen ikke støder an i tale, da er han en fuldkommen mand, i stand til også at holde hele legemet i tømme. men når vi lægge bidsler i hestenes munde, for at de skulle adlyde os, så dreje vi også hele deres legeme. se, også skibene, endskønt de ere så store og drives af stærke vinde, drejes med et såre lidet ror, hvorthen styrmandens hu står. således er også tungen et lille lem og fører store ord. se, hvor lille en ild der stikker så stor en skov i brand! og tungen er en ild. som en verden af ure-

tfærdighed sidder tungen iblandt vore lemmer; den besmitter hele legemet og sætter livets hjul i brand, selv sat i brand af helvede. thi enhver natur, både dyrs og fugles, både krybdyrs og havdyrs, tæmmes og er tæmmet af den menneskelige natur; men tungen kan intet menneske tæmme, det ustyrlige onde, fuld af dødbringende gift. med den velsigne vi herren og faderen, og med den forbande vi menneskene, som ere bleve til efter guds lighed. af den samme mund udgår velsignelse og forbandelse. mine brødre! dette bør ikke være så. mon en kilde udgyder sødt vand og besk vand af det samme væld? mon et figentræ, mine brødre! kan give oliven, eller et vintræ figener? heller ikke kan en salt kilde give fersk vand. er nogen viis og forstandig iblandt eder, da vise han ved god omgængelse sine gerninger i viis sagtomhed! men have i bitter avind og rænkesyge i eders hjerter, da roser eder ikke og lyver ikke imod sandheden! dette er ikke den visdom, som kommer ovenfra, men en jordisk, sjælelig, djævelsk; thi hvor der er avind og rænkesyge, der er forvirring og al ond handel. men visdommen herovenfra er først ren, dernæst fredsommelig, mild, føjelig, fuld af barmhjertighed og gode frugter, upartisk, uden skrømt. men retfærdigheds frugt såes i fred for dem, som stifte fred.

4

hvoraf kommer det, at den er krige og stridigheder iblandt eder? mon ikke deraf, af eders lyster, som stride i eders lemmer? i begære og have ikke; i myrde og misunde og kunne ikke få; i føre strid og krig. og i have ikke, fordi i ikke bede; i bede og få ikke, fordi i bede ilde, for at øde det i eders lyster. i, utro! vide i ikke, at venskab med verden er fjendskab imod gud? derfor, den, som vil være verdens ven, bliver guds fjende. eller mene i, at skriftens ord ere tomme ord? med nidkærlighed længes han efter den ånd, han har givet bolig i os, men han skænker desto større nåde. derfor siger skriften: "gud står de hoffærdige imod, men de ydmyge giver han nåde." underordner eder derfor under gud; men står djævelen imod, så skal han fly fra eder; holder eder nær til gud, så skal han holde sig nær til eder! renser hænderne, i syndere! og lutrer hjerterne, i tvesindede! jamrer og sørger og græder; eders latter vende sig til sorg og glæden til bedrøvelse! ydmyger eder for herren, så skal han ophøje eder. taler ikke ilde om hverandre, brødre! den, som taler ilde om sin broder eller dømmer sin broder, taler ilde om loven og dømmer loven; men dømmer du loven, da er du ikke lovens gører, men dens dommer. een er lovgiveren og dommeren, han, som kan frelse og fordærve; men hvem er du, som dømmer din næste? og nu i, som sige: i dag eller i morgen ville vi gå til den eller den by og blive der et år og købslå og vinde, i, som ikke vide, hvad der skal ske i morgen; thi hvordan er eders liv? i ere jo en damp, som er til syne en liden tid, men derefter forsvinder; i stedet for at i skulle sige: dersom herren vil, og vi leve, da ville vi gøre dette eller hint. men nu rose i eder i eders overmod; al sådan ros er ond. derfor, den som ved at handle ret og ikke gør det, for ham er det synd.

5

og nu, i rige! græder og jamrer over de ulykker, som komme over eder. eders rigdom er rådnet, og eders klæder er mølædte; eders guld og sølv er rustet op, og deres rust skal være til vidnesbyrd imod eder og æde eders kød som en ild; i have samlet skatte i de sidste dage. se, den løn skriger, som i have forholdt arbejderne, der hostede eders marker, og høstfolkenes råb ere komme ind for den herre zebaots øren. i levede i vellevned på jorden og efter eders lyster; i gjorde eders hjerter til gode som på en slagtedag. i domfældte, i dræbte den retfærdige; han står eder ikke imod. derfor, værér tålmodige, brødre! indtil herrens tilkommelse. se, bonden venter på jordens dyrebare frugt og bier tålmodigt efter den, indtil den får tidlig regn og sildig regn. værér også i tålmodige, styrker eders hjerter; thi herrens tilkommelse er nær. sukker ikke imod hverandre, brødre! for at i ikke skulle dømmes; se, dommeren står for døren. brødre! tager profeterne, som have talt i herrens navn, til forbillede på at lide ondt og være tålmodige. se, vi prise dem salige, som have holdt ud. i have hørt om jobs udholdenhed og vide udfaldet fra herren; thi herren er såre medlidende og barmhjertig. men for alting, mine brødre! sværger ikke, hverken ved himmelen eller ved jorden eller nogen anden ed; men eders ja være ja, og nej være nej, for at i ikke skulle falde under dom. lider nogen iblandt eder ondt, han bede; er nogen vel til mode, han syng lovsang! er nogen iblandt eder syg, han kalde menighedens ældste til sig, og de skulle bede over ham og salve ham med olie i herrens navn. og troens bøn skal frelse den syge, og herren skal oprejse ham, og har han gjort synd, skulle de forlades ham. bekender derfor synderne for hverandre og beder for hverandre, for at i må blive helbredte; en retfærdigs bøn formår meget, når den er alvorlig. elias var et menneske, lige vilkår undergivet med os, og han bad en bøn, at det ikke måtte regne; og det regnede ikke på jorden i tre år og seks måneder. og han bad atter, og himmelen gav regn, og jorden bar sin frugt. mine brødre! dersom nogen iblandt eder farer vild fra sandheden, og nogen omvender ham, han vide, at den, som omvender en synder fra hans vejs vildfarelse, han frelser en sjæl fra døden og skjuler en mangfoldighed af synd.

peter, jesu kristi apostel, til udlændingene i adspredelse i pontus, galatien, kappadokien, asien og bithynien, udvalgte efter gud faders forudviden, ved åndens helligelse, til lydlighed og beståenelse med jesu kristi blod: nåde og fred vorde eder mangfoldig til del! lovet være gud og vor herres jesu kristi fader, som efter sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved jesu kristi opstandelse fra de døde, til en uforkrænkelig og ubesmittelig og uvisnelig arv, som er bevaret i himlene til eder, i, som ved guds kraft bevogtes ved tro til en frelse, som er rede til at åbenbares i den sidste tid, i hvilken i skulle fryde eder, om i end nu en liden stund, hvis så skal være, bedrøves i mange hænde prøvelser, for at eders prøvede tro, som er meget dyrebarere end det forgængelige guld, der dog prøves ved ild, må findes til ros og herlighed og ære i jesu kristi åbenbarelse, ham, som i ikke have set og dog elske, ham, som i, skønt i nu ikke se, men tro, skulle fryde eder over med en uudsigelig og forherliget glæde, når i nå målet for eders tro, sjælenes frelse. om denne frelse have profeter gransket og ransaget, de, som profeterede om den nåde, der skulde blive eder til del, idet de granskede over, hvilken eller hvordan en tid kristi ånd, som var i dem, henviste til, når den forud vidnede om kristi lidelser og den derpå følgende herlighed. og det blev dem åbenbaret, at det ikke var dem selv, men eder, de tjente med disse ting, som nu ere blevne eder kundgjorte ved dem, der have forkyndt eder evangeliet i den helligånd, som blev sendt fra himmelen, hvilke ting engle begære at skue ind i. derfor, binder op om eders sinds lænder, vær ædrue, og sætter fuldt ud eders håb til den nåde, som bliver eder til del i jesu kristi åbenbarelse. som lydige børn skulle i ikke skikke eder efter de forrige lyster i eders vankundighed; men efter den hellige, som kaldte eder, skulle også i vorde hellige i al eders vandel; thi der er skrevet: "i skulle være hellige, thi jeg er hellig." og dersom i påkalde ham som fader, der dommer uden persons anseelse efter enhvers gerning, da bør i vandre i frygt eders udlændigheds tid, vel vidende, at det ikke var med forkrænkelige ting, sølv eller guld, at i bleve løskøbte fra eders tomme vandel, som var overleveret eder fra fædrene, men med kristi dyrebare blod som et lydeløst og uplettet lams, han, som var forud kendt for verdens grundlæggelse, men blev åbenbaret ved tidernes ende for eders skyld, der ved ham tro på gud, som oprejste ham fra de døde og gav ham herlighed, så at eders tro også er håb til gud. lutrer eders sjæle i lydlighed imod sandheden til uskrømtet broderkærlighed, og elsker hverandre inderligt af hjertet, genfødte, som i ere, ikke af forkrænkelig, men af uforkrænkelig sæd, ved guds levende og blivende ord. thi "alt kød er som græs, og al dets herlighed som græssets blomst; græsset visner, og blomsten falder af; men herrens ord bliver evindeligt." og dette er det ord, som er forkyndt eder ved evangeliet.

derfor aflægger al ondskab og al svig og hyklery og avind og al bagtalelse, og higer som nyfødte børn efter ordets uforfalskede mælk, for at i kunne vokse ved den til frelse, om i da have smagt, at herren er god. kommer til ham, den levende sten, der vel er forkastet af menneskene, men er udvalgt og dyrebar for gud, og lader eder selv som levende sten opbygges som et åndeligt hus, til et helligt præsteskab, til at frembære åndelige ofre, velbehagelige for gud ved jesu kristus. thi det hedder i et skriftsted: "se, jeg lægger i zion en hovedhjørnesten, som er udvalgt og dyrebar; og den, som tror på ham, skal ingenlunde blive til skamme." eder altså, som tro, hører æren til; men for de vantro er denne sten, som bygningsmændene forkastede, bleven til en hovedhjørnesten og en anstødssten og en forargelses klippe; og de stode an, idet de ere genstridige imod ordet, hvortil de også vare bestemte. men i ere en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et folk til ejendom, for at i skulle forkynde hans dyder, som kaldte eder fra mørke til sit underfulde lys, i, som forud ikke vare et folk, men nu ere guds folk, i, som ikke fandt barmhjertighed, men nu have fundet barmhjertighed. i elskede! jeg formaner eder som fremmede og udlændinge til at afolde eder fra kødelige lyster, som jo føre krig imod sjælen, så i føre en god vandel iblandt hedningerne, for at de på grund af de gode gerninger, som de få at se, kunne prise gud på besøgelsens dag for det, som de bagtale eder for som ugerningsmænd. underordner eder under al menneskelig ordning for herrens skyld, være sig en konge som den højeste, eller landshøvdingen som dem, der sendes af ham til straf for ugerningsmænd, men til ros for dem, som gøre det gode. thi således er det guds villie, at i ved at gøre det gode skulle bringe de uforstandige menneskers vankundighed til at tie; som frie, og ikke som de, der have friheden til ondskabs skjul, men som guds tjenere. ærer alle, elsker broderskabet, frygter gud, ærer kongen! i trælle! underordner eder under eders herrer i al frygt, ikke alene de gode og milde, men også de urimelige. thi dette finder yndest, dersom nogen, bunden til gud i sin samvittighed, udholder genvordigheder, skønt han lidt uretfærdigt. thi hvad ros er det, om i holde ud, når i synde og derfor få næveslag? men dersom i holde ud, når i gøre det gode og lide derfor, dette finder yndest hos gud. thi dertil bleve i kaldede, efterdi også kristus har lidt for eder, efterladende eder et forbillede, for at i skulle følge i hans fodspor, han, som ikke gjorde synd, ikke heller blev der fundet svig i hans mund, han, som ikke skældte igen, da han blev udskældt, ikke truede, da han led, men overgav det til ham, som dommer retfærdigt, han, som selv bar vore synder på sit legeme op på træet, for at vi, afdøde fra vore synder, skulle leve for retfærdigheden, han, ved hvis sår i ere blevne lægte. thi i vare vildfarende som får, men ere nu vendte om til eders sjæles hyrde og tilsynsmænd.

ligeså, i hustruer! underordner eder under eders egne mænd, for at, selv om nogle ere genstridige imod ordet, de kunne vindes uden ord ved hustruernes vandel, når de iagttage eders kyske vand i frygt. eders prydelse skal ikke være den udvortes med hårfletning og påhængte guldsmykker eller klædedragt, men hjertets skjulte menneske med den sagtomodige og stille ånds uforkrænkkelige prydelse, hvilket er meget kosteligt for gud. thi således var det også, at fordom de hellige kvinder, som håbede på gud, prydede sig, idet de underordnede sig under deres egne mænd, som sara var abraham lydig, så hun kaldte ham herre, hun, hvis børn i ere blevne, når i gøre det gode og ikke frygte nogen rædsel. ligeså i mænd! lever med forstand sammen med eders hustruer som med et svagere kar, og beviser dem ære som dem, der også ere medarvinger til livets nådegave, for at eders bønner ikke skulle hindres. og til slutning værder alle ensindede, medlidende, kærlige imod brødrene, barmhjertige, ydmyge; betaler ikke ondt med ondt, eller skældsord med skældsord, men tværtimod vel-signer, thi dertil bleve i kaldede, at i skulle arve vel-signelse. thi "den, som vil elske livet og se gode dage, skal holde sin tunge fra ondt og sine læber fra tale svig; han vende sig fra ondt og gøre godt; han søge fred og jage efter den! thi herrens øjne ere over de retfærdige, og hans øren til deres bøn; men herrens ansigt er over dem, som gøre ondt." og hvem er der, som kan volde eder ondt, dersom i ere nidkære for det gode? men om i også måtte lide for retfærdigheds skyld, er i salige. men helliger den herre kristus i eders hjertes, altid rede til at forsvare eder over for enhver, som kræver eder til regnskab for det håb, der er i eder, men med sagtomodighed og frygt, idet i have en god samvittighed, for at de, der laste eders gode vandel i kristus, må blive til skamme, når de bagtale eder som ugerningsmænd. thi det er bedre, om det så er guds villie, at lide, når man gør godt, end når man gør ondt. thi også kristus led een gang for synder, en retfærdig for uretfærdige, for at han kunde føre os hen til gud, han, som led døden i kødet, men blev levendegjort i ånden, i hvilken han også gik hen og prædikede for ånderne, som vare i forvaring, som fordom vare genstridige, dengang guds langmodighed ventede i noas dage, medens arken byggedes, i hvilken få, nemlig otte, sjæle bleve frelst igennem vand, hvilket nu også frelser eder i sit modbillede som dåb, der ikke er fjernelse af kodets urenhed, men en god samvittigheds pagt med gud ved jesu kristi opstandelse, han, som er faren til himmelen og er ved guds højre hånd, efter at engle og myndigheder og kræfter ere ham underlagte.

efterdi da kristus har lidt i kødet, så skulle også i væbne eder med det samme sind (thi den, som har lidt i kødet, er hørt op med synd), så at i ikke fremdeles leve den øvrige tid i kødet efter menneskers lyster, men efter guds villie. thi det er nok i den forbigangne tid at have gjort hedningernes villie, idet i have van-

dret i uterlighed, lyster, fylderi, svir, drik og skammeligt afgudsdyrkelse; hvorfor de forundre sig og spotte, når i ikke løbe med til den samme ryggesløshedens pol; men de skulle gøre ham regnskab, som er rede til at dømme levende og døde. thi derfor blev evangeliet forkyndt også for døde, for at de vel skulde være dømt på menneskers vis i kødet, men leve på guds vis i ånden. men alle tings ende er kommen nær; værder derfor årvågne og ædru til bønner! hav fremfor alt en inderlig kærlighed til hverandre; thi "kærlighed skjuler en mangfoldighed af synder". vær gæstfri imod hverandre uden knurren. eftersom enhver har fået en nådegave, skulle i tjene hverandre dermed som gode husholdere over guds mangfoldige nåde. taler nogen, han tale som guds ord; har nogen en tjeneste, han tjene, efter som gud forlener ham styrke dertil, for at gud må æres i alle ting ved jesu kristus, hvem herligheden og magten tilhører i evighedernes evigheder! amen. i elskede! undrer eder ikke over den ild, som brænder iblandt eder til eders prøvelse, som om der hændtes eder noget underligt; men glæder eder i samme mål, som i have del i kristi lidelser, for at i også kunne glæde og fryde eder ved hans herligheds åbenbarelse, dersom i hånes for kristi navns skyld, ere i salige; thi herligheden og guds ånd hviler over eder. thi ingen af eder bør lide som morder eller tyv eller ugerningsmand eller som en, der blander sig i anden mands sager; men lider han som en kristen, da skamme han sig ikke, men prise gud for dette navn! thi det er tiden til, at dommen skal begynde med guds hus: men begynder den først med os, hvad ende vil det da få med dem, som ere genstridige imod guds evangelium? og dersom den retfærdige med nød og neppe bliver frelst, hvor skal da den ugudelige og synderen blive af? derfor skulle også de, som lide efter guds villie, befale den trofaste skaber deres sjæle, idet de gøre det gode.

de ældste iblandt eder formaner jeg som medældste og vidne til kristi lidelser, som den, der også har del i herligheden, der skal åbenbares: vogter guds hjord hos eder, og fører tilsyn med den, ikke tvungne, men frivilligt, ikke for slet vindings skyld, men med redbonhed; ikke heller som de, der ville herske over menighederne, men som monstre for hjorden; og når da overhyrden åbenbares, skulle i få herligheden uvisnelige krans. ligeså, i unge! underordner eder under de ældre; og ifører eder alle ydmyghed imod hverandre; thi "gud står de hoffærdige imod, men de ydmyge giver han nåde." derfor ydmyger eder under guds vældige hånd, for at han i sin tid må ophøje eder. kaster al eders sørg på ham, thi han har omsorg for eder. vær ædru, våger; eders modstander, djævelen, går omkring som en brølede løve, søgende, hvem han kan opsluge. står han imod, faste i troen, vindende, at de samme lidelser fuldbyrdes på eders brødre i verden. men al nådes gud, som kaldte eder til sin evige herlighed i kristus jesu efter en kort tids lidelse, han vil selv fuldelig berede eder, styrke, bekræfte, grundfæste eder! ham tilhører magten i evighedernes evigheder! amen. med silvanus, den trofaste broder

(thi det holder jeg ham for), har jeg i korthed skrevet eder til for at formane og bevidne, at dette er guds sande nåde, hvori i stå. den medudvalgte) i babylon og min søn, markus, hilser eder. hilser hverandre med kærligheds kys! fred være med eder alle, som ere i kristus!

simon peter, jesu kristi tjener og apostel, til dem, der have fået samme dyrebare tro som vi ved vor guds og frelsers jesu kristi retfærdighed: nåde og fred vorde eder mangfoldig til del i erkendelse af gud og vor herre jesus. såsom hans guddommelige magt har skænket os alt, hvad der hører til liv og gudfrygtighed ved erkendelsen af ham, som kaldte os ved sin herlighed og kraft, hvorved han har skænket os de største og dyrebare forjættelser, for at i ved disse skulle få del i guddommelig natur, når i undfly fordærvelsen i verden, som har sin grund i begær, så anvender just derfor al flid på i eders tro at udvise dyd og i dyden kundskab og i kundskaben afholdenhed og i afholdenheden udholdenhed og i udholdenheden gudsfrygt og i gudsfrykten broderkærlighed og i broderkærligheden kærlighed. thi når dette findes hos eder og er i tiltagen, lader det eder ikke stå ørkesløse eller ufrugtbare i erkendelsen af vor herre jesus kristus; den nemlig, som ikke har dette, er blind, svagsynet, idet han har glemt renselsen fra sine fordums synder. derfor, brødre! gør eder des mere flid for at befæste eders kaldelse og udvælgelse; thi når i gøre dette, skulle i ingen sinde støde an. thi så skal der rigelig gives eder indgang i vor herres og frelsers jesu kristi evige rige. derfor vil jeg ikke forsømme altid at påminde eder om dette, ihvorvel i vide det og ere befæstede i den sandhed, som er til stede hos os. men jeg anser det for ret at vække eder ved påmindelse, så længe jeg er i dette telt, da jeg ved, at aflæggelsen af mit telt kommer brat, således som jo vor herre jesus kristus har givet mig til kende. og jeg vil også gøre mig flid for, at t til enhver tid efter min bortgang kunne drage eder dette i minde. thi vi have ikke fulgt klogtigt opdigtede fabler, da vi kundgjorde eder vor herres jesu kristi kraft og tilkommelse, men vi have været øjenvidner til hans majestæt, nemlig da han fik ære og herlighed af gud fader, idet en sådan røst lød til ham fra den majestætiske herlighed: "denne er min søn, den elskede, i hvem jeg har velbehag," og vi hørte denne røst lyde fra himmelen, da vi vare med ham på det hellige bjerg. og des mere stadfæstet have vi det profetiske ord, hvilket i gøre vel i at agte på som på et lys, der skinner på et mørkt sted, indtil dagen bryder frem, og morgenstjernen oprinder i eders hjerte, idet i fornemmelig mærke eder dette, at ingen profeti i skriften beror på egen tydning. thi aldrig er nogen profeti bleven fremført ved et menneskes villie; men drevne af den helligånd talte hellige guds mænd.

men der opstod også falske profeter iblandt folket, ligesom der også iblandt eder vil komme falske lærere, som ville liste fordærlige vranglærdomme ind, idet de endog fornægte den herre, som købte dem, og bringe en brat undergang over sig selv, og mange ville efterfølge deres uterligheder, så sandhedens vej for deres skyld vil blive bespottet, og i have syge ville de med falske ord skaffe sig vinding af eder; men dommen over dem har alt fra gamle dage været i virksomhed, og deres undergang slumrer

ikke. thi når gud ikke sparede engle, da de syndede, men nedstjærte dem i afgrunden og overgav dem til mørkets huler for at bevogtes til dom, og ikke sparede den gamle verden, men bevarede retfærdighedens prædiker noa selv ottende, da han førte oversvømmelse over en verden af ugudelige og lagde sodomias og gomorras stæder i aske og domfældte dem til ødelæggelse, så han har sat dem til forbillede for dem, som i fremtiden ville leve ugudeligt, og udfriede den retfærdige lot, som plagedes af de ryggesløses uterlige vandel, (thi medens den retfærdige boede iblandt dem, pintes han dag for dag i sin retfærdige sjæl ved de lovløse gerninger, som han så og hørte): - da ved Herren at udfri gudfrygtige af fristelse, men at straffe og bevogte uretfærdige til dommens dag, og mest dem, som vandre efter kød, i begær efter besmittelse, og foragte herskab. frække, selvbehagelige, bæve de ikke ved at bespotte herligheder, hvor dog engle, som ere større i styrke og magt, ikke fremføre bespottende dom imod dem for Herren. men disse ligesom ufornuftige dyr, der af natur ere fødte til at fanges og ødelægges, skulle de, fordi de bespotte, hvad de ikke kende, også ødelægges med hines ødelæggelse, idet de få uretfærdigheds løn. de sætte deres lyst i vellevned om dagen, disse skampletter og skændselsmennesker! de svælge i deres bedragerier, medens de holde gilde med eder; deres øjne ere fulde af horeri og kunne ikke få nok af synd; de lokke ubefæstede sjæle; de have et hjerte, øvet i havesyge, forbandelsens børn; de have forladt den lige vej og ere farne vild, følgende bileams, beors søns, vej, han, som elskede uretfærdigheds løn, men fik revselse for sin overtrædelse: et umælende trældyr talte med menneskelig røst og hindrede profetens afsind. disse ere vandløse kilder og tågeskyer, som drives af storvind; for dem er mørke og mulm bevaret. thi dem, som ere lige ved at indslippe fra dem, der vandre i vildfarelse, lokke de i kødets begæringer ved uterligheder, idet de tale tomheds overmodige ord og love dem frihed, skønt de selv ere fordærvsens trælle; thi man er træl af det, som man er overvunden af. thi dersom de, efter at have undflyet verdens besmittelser ved erkendelse af vor herre og frelser jesu kristus, igen lade sig indvikle deri og overvindes, da er det sidste blevet værre med dem end det første. thi bedre havde det været dem ikke at have erkendt retfærdighedens vej end efter at have erkendt den at vende sig bort fra det hellige bud, som var blevet dem overgivet. det er gået dem efter det sande ordsprog: "hunden vender sig om til sit eget spy, og den toede so til at vælte sig i sølen."

dette er allerede, i elskede! det andet brev, som jeg skriver til eder, hvori jeg ved påmindelse vækker eders rene sind til at komme de ord i hu, som forud ere sagte af de hellige profeter, og eders apostles befaling fra Herren og frelseren, idet i først og fremmest mærke eder dette, at i de sidste dage skal der komme spottere med spot, som vandre efter deres egne begæringer og sige: "hvad bliver der af forjættelsen om hans tilkommelse? fra den dag, fædrene sov hen, forblive jo alle ting, som de vare, lige fra

skabningens begyndelse." thi med villie ere de blinde for dette, at fra fordums tid var der himle og en jord, som var fremstået af vand og ved vand i kraft af guds ord, hvorved den daværende verden gik til grunde i en vandflod. men de nuværende himle og jorden holdes ved det samme ord i forvaring til ild, idet de bevares til de ugudelige menneskers doms og undergangs dag. men dette ene bør ikke undgå eder, i elskede! at een dag er for herren som tusinde år, og tusinde år som een dag. herren forhaler ikke forjættelsen (som nogle agte det for en forhaling), men han er langmodig for eders skyld, idet han ikke vil, at nogen skal fortages, men at alle skulle komme til omvendelse. men herrens dag skal komme som en tyv; på den skulle himlene forgå med stort bulder, og elementerne skulle komme i brand og opløses, og jorden og alt, hvad der er på den, skal opbrændes. efterdi da alt dette opløses, hvor bør i da ikke færdes i hellig vandel og gudsfrygt, idet i forvente og fremskynde guds dags tilkommelse, for hvis skyld himle skulle antændes og opløses, og elementer komme i brand og smelte. men vi forvente efter hans forjættelse nye himle og en ny jord, i hvilke retfærdighed bor. derfor, i elskede! efterdi i forvente dette, så gør eder flid for at findes uplettede og ulastelige for ham i fred, og agter vor herres langmodighed for frelse; ligesom også vor elskede broder paulus efter den ham givne visdom har skrevet til eder, som han også gør i alle sine breve, når han i dem taler om disse ting; i dem findes der ting, vanskelige at forstå, som de ukyndige og ubefæstede fordreje, ligesom også de øvrige skrifter, til deres egen undergang. da i altså, i elskede! vide det forud, såvogter eder, for at i ikke skulle rives med af de ryggesløses vildfarelse og affalde fra eders egen fasthed; men vokser i vor herres og frelsers jesu kristi nåde og kundskab! ham tilhører herligheden både nu og indtil evighedens dag!

1

det, som var fra begyndelsen, det, vi have hørt, det, vi have set med vore øjne, det, vi skuede og vore hænder følte på, nemlig om livets ord; - og livet blev åbenbart, og vi have set og vidne og forkynde eder det evige liv, som jo var hos faderen og blev åbenbart for os; - hvad vi have set og hørt, forkynde vi også eder, for at også i må have samfund med os; men vort samfund er med faderen og med hans søn Jesus Kristus. og dette skrive vi til eder, for at eders glæde må være fuldkommen. og dette er det budskab, som vi have hørt af ham og forkynde eder, at gud er lys, og der er slet intet mørke i ham. dersom vi sige, at vi have samfund med ham, og vandre i mørket, da lyve vi og gøre ikke sandheden. men dersom vi vandre i lyset, ligesom han er i lyset, have vi samfund med hverandre, og Jesus, hans søns, blod renser os fra al synd. dersom vi sige, at vi ikke have synd, bedrage vi os selv, og sandheden er ikke i os. dersom vi bekende vore synder, er han trofast og retfærdig, så at han forlader os synderne og renser os fra al uretfærdighed. dersom vi sige, at vi ikke have syndet, gøre vi ham til en løgner, og hans ord er ikke i os.

2

mine børn! dette skriver jeg til eder, for at i ikke skulle synde. og han er en forsoning for vore synder, dog ikke alene for vore, men også for hele verdens. og derpå kende vi, at vi have kendt ham, om vi holde hans bud. den, som siger: "jeg kender ham," og ikke holder hans bud. han er en løgner, og i ham er sandheden ikke; men den, som holder hans ord, i ham er sandelig guds kærlighed fuldkommet. derpå kende vi, at vi ere i ham. den, som siger, at han bliver i ham, han er også skyldig selv at vandre således, som han vandrede. i elskede, jeg skriver til eder ikke et nyt bud, men et gammelt bud, som i have haft fra begyndelsen. det gamle bud er det ord, som i have hørt. og dog skriver jeg til eder et nyt bud, hvilket er sandt i ham og i eder, thi mørket drager bort, og det sande lys skiner allerede. den, som siger, at han er i lyset, og hader sin broder, han er i mørket endnu. den, som elsker sin broder, bliver i lyset, og der er ingen forargelse i ham. men den, som hader sin broder, er i mørket og vander i mørket, og han ved ikke, hvor han går hen, fordi mørket har blindet hans øjne. jeg skriver til eder, mine børn! fordi eders synder ere eder forladte for hans navns skyld. jeg skriver til eder, i fædre! fordi i kende ham, som er fra begyndelsen. jeg skriver til eder, i unge! fordi i have overvundet den onde. jeg har skrevet til eder, mine børn! fordi i kende faderen. jeg har skrevet til eder, i fædre! fordi i kende ham, som er fra begyndelsen. jeg har skrevet til eder, i unge! fordi i ere stærke, og guds ord bliver i eder, og i have overvundet den onde. elsker ikke verden, ikke heller de ting, som ere i verden! dersom nogen elsker verden, er faderens kærlighed ikke i ham. thi alt det, som er i verden, kødets lyst og øjnernes lyst og livets hoffærdighed, er ikke af faderen, men af verden. og verden forgår og dens lyst; men den, som gør guds villie, bliver til evig tid. mine børn! det er

den sidste time, og som i have hørt, at antikrist kommer, således ere nu mange antikrister fremtrædte; derfor kende vi, at det er den sidste time. de ere udgåede fra os, men de vare ikke af os; thi dersom de havde været af os, da vare de blevene hos os. dog, det var, for at det skulde blive åbenbart, at de ikke alle ere af os. og i have salvelse fra den hellige og vide alt. jeg har ikke skrevet til eder, fordi i ikke vide sandheden; men fordi i vide den og vide, at ingen løgn er af sandheden. hvem er løgneren uden den, som nægter, at Jesus er Kristus? denne er antikristen, som fornægter faderen og sønnen. hver den, som fornægter sønnen, har ej heller faderen; den, som bekendter sønnen, har også faderen. hvad i have hørt fra begyndelsen, det blive i eder! dersom det, som i have hørt fra begyndelsen, bliver i eder, skulle også i blive i sønnen og i faderen. og dette er den forjættelse, som han selv tilsagde os, det evige liv. dette har jeg skrevet til eder om dem, som forføre eder. og den salvelse, som i fik af ham, bliver i eder, og i have ikke nødig, at nogen skal lære eder; men således som hans salvelse lærer eder alt, er det også sandt og er ikke løgn, og som den har lært eder, skulle i blive i ham. og nu mine børn! bliver i ham, for at vi, når han åbenbares, kunne have frimodighed og ikke skulle blive til skamme for ham ved hans tilkommelse. dersom i vide, at han er retfærdig, da erkender, at hver den, som gør retfærdighed, er født af ham.

3

ser, hvor stor en kærlighed faderen har givet os, at vi skulle kaldes guds børn og vi ere det. derfor kender verden os ikke, fordi den ikke har kendt ham. i elskede! nu ere vi guds børn, og det er endnu ikke åbenbart, hvad vi skulle vorde. vi vide, at når det åbenbares, da skulle vi vorde ham lige; thi i skulle se ham, som han er. og hver den, som har dette håb til ham, renser sig selv, ligesom han er ren. hver den, som gør synden, begår også overtrædelse af loven, og synden er lovens overtrædelse. og i vide, at han blev åbenbart for at han skulde borttage synderne; og der er ikke synd i ham hver den, som bliver i ham, synder ikke; hver den, som synder, har ikke set ham og kender ham ej heller. mine børn, ingen forføre eder! den, som gør retfærdigheden, er retfærdig, ligesom han er retfærdig. den, som gør synden, er af djævelen; thi djævelen har syndet fra begyndelsen. dertil blev guds søn åbenbart, for at han skulde nedbryde djævelens gerninger. hver den, som er født af gud, gør ikke synd, fordi hans sæd bliver i ham, og han kan ikke synde, fordi han er født af gud. derved blive guds børn og djævelens børn åbenbare. hver den, som ikke gør retfærdighed, er ikke af gud, og ligeså den, som ikke elsker sin broder. thi dette er det budskab, som i have hørt fra begyndelsen, at vi skulle elske hverandre; ikke som kain, der var af den onde og myrdede sin broder. og hvorfor myrdede han ham? fordi hans gerninger vare onde, men hans broders retfærdige. undrer eder ikke, mine brødre! om verden hader eder. vi vide, at vi ere gåede over fra døden til livet, thi vi elske brødrene. den, som ikke elsker, bliver i døden. hver den, som hader sin broder, er en mand-

draber; og i vide, at ingen manddraber har evigt liv blivende i sig. derpå kende vi kærligheden, at han har sat sit liv til for os; også vi ere skyldige at sætte livet til for brødrene. men den, som bar verdens gods og ser sin broder lide nød og lukker sit hjerte for ham, hvorledes bliver guds kærlighed i ham? mine børn! lader os ikke elske med ord, ej heller med tungen, men i gerning og sandhed! og derpå kunne vi kende, at vi ere af sandheden, og da kunne vi for hans åsyn stille vore hjerter tilfreds, hvad end vort hjerte måtte fordømme os for; thi gud er større end vort hjerte og kender alle ting. i elskede! dersom vort hjerte ikke fordømmer os, have vi frimodighed for gud, og hvad vi end bede om, det få vi af ham, fordi vi holde hans bud og gøre det, som er velbehageligt for ham. og dette er hans bud; at vi skulle tro hans søns jesu kristi navn og elske hverandre efter det bud, han gav os. og den, som holder hans bud, han bliver i gud, og gud i ham; og derpå kende vi, at han bliver i os; af den ånd, som han gav os.

4

i elskede! tror ikke enhver ånd, men prøver ånderne, om de ere af gud; thi mange falske profeter ere udgåede i verden. derpå kende i guds ånd: enhver ånd, der bekender jesus som kristus, kommen i kød, er af gud. og enhver ånd, der ikke bekender jesus, er ikke af gud; og dette er antikrists ånd, om hvilken i have hørt, at den kommer, og den er allerede nu i verden. mine børn! i ere af gud og have overvundet dem, fordi den, som er i eder, er større end den, som er i verden. de ere af verden; derfor tale de af verden, og verden hører dem. vi ere af gud. den, som kender gud, hører os; den, som ikke er af i elskede! lader os elske hverandre, thi kærligheden er af gud, og hver den, som elsker, er født af gud og kender gud. den, som ikke elsker, kender ikke gud, thi gud er kærlighed. deri blev guds kærlighed åbenbart iblandt os, at gud har sendt sin søn, den enbårne, til verden, for at vi skulle leve ved ham. deri består kærligheden: ikke at vi have elsket gud, men at han har elsket os og udsendt sin søn til en forsoning for vore synder. i elskede! har gud således elsket os, da ere også vi skyldige at elske hverandre. han har nogen sinde set gud; dersom vi elske hverandre, bliver gud i os, og hans kærlighed er fuldkommet i os. derpå kende vi, at vi blive i ham, og han i os, at han har givet os af sin ånd. og vi have skuet og vidne, at faderen har udsendt sønnen til frelser for verden. den, som bekender, at jesus er guds søn, i ham bliver gud, og han i gud. og vi have erkendt og troet den kærlighed, som gud har til os. gud er kærlighed, og den, som bliver i kærligheden, bliver i gud, og gud i ham. deri er kærligheden fuldkommet hos os, at vi have frimodighed på dommens dag, fordi, ligesom han er, således ere også vi i denne verden. frygt er ikke i kærligheden, men den fuldkomne kærlighed driver frygten ud; thi frygt bringer straf; men den, som frygter, er ikke fuldkommet i kærligheden. vi elske, fordi han elskede os først. dersom nogen siger: "jeg elsker gud," og hader sin broder, han er en løgner; thi den, der ikke elsker sin broder, som han har set, hvorledes kan han elske gud, som han ikke har

set? og dette bud have vi fra ham, at den, som elsker gud, skal også elske sin broder.

5

hver den, som tror, at jesus er kristus, er født af gud; og hver den, som elsker faderen, elsker også den, som er født af ham. derpå kende vi, at vi elske guds børn, når vi elske gud og gøre hans bud. thi dette er kærlighed til gud, at vi holde hans bud; og hans bud ere ikke svære; thi alt det, som er født af gud, overvinder verden; og dette er den sejr, som har overvundet verden, vor tro. hvem er den, som overvinder verden, uden den, som tror, at jesus er guds søn? han er den, som kom med vand og blod, jesus kristus; ikke med vandet alene, men med vandet og med blodet; og det er ånden, som viduer, thi ånden er sandheden. thi tre ere de, som vidne: ånden og vandet og blodet; og disse tre forene sig til eet. dersom vi tage imod menneskenes vidnesbyrd, da er guds søn. den, som tror på guds søn, har vidnesbyrdet i sig selv; den, som ikke tror gud, har gjort ham til en løgner, fordi han ikke har troet på det vidnesbyrd, som gud har vidnet om sin søn. og dette er vidnesbyrdet, at gud har givet os evigt liv; og dette liv er i hans søn. den, som har sønnen, har livet; den, som ikke har guds søn, har ikke livet. dette har jeg skrevet til eder, for at i skulle vide, at i have evigt liv, i, som tro på guds søns navn. og dette er den frimodighed, som vi have over for ham, at dersom vi bede om noget efter hans villie, hører han os. og dersom vi vide, at han hører os, hvad vi end bede om, da vide vi, at vi have de ting, om hvilke vi have bedt ham. dersom nogen ser sin broder begå synd, som ikke er til døden, han bede, og han skal give ham liv, dem nemlig, som ikke synde til døden. al uretfærdighed er synd, men der er synd, som ikke er til døden. vi vide, at hver den, som er født af gud, synder ikke; men den, som er født af gud, bevarer sig selv, og den onde rører ham ikke. vi vide, at vi ere af gud, og hele verden ligger i det onde. men vi vide, at guds søn er kommen, og han har givet os forstand til at kende den sande; og vi ere i den sande, i hans søn jesus kristus. denne er den sande gud og evigt liv. mine børn, vogter eder for afdugterne!

den ældste til den udvalgte frue og hendes børn, som jeg elsker i sandhed, og ikke jeg alene, men også alle, som have erkendt sandheden, for den sandheds skyld, som bliver i os og skal være med os til evig tid. nåde, barmhjertighed og fred være med os fra gud fader og fra jesus kristus, faderens søn, i sandhed og kærlighed! jeg har glædet mig meget over, at jeg har fundet børn af dig, som vandre i sandhed, efter det bud, vi fik af faderen. og nu beder jeg dig, frue! ikke som om jeg skrev til dig et nyt og dette er kærligheden, at vi vandre efter hans bud. dette er budet, således som i have hørt fra begyndelsen, at i skulle vandre deri. thi mange forførere ere udgåede i verden, som ikke bekende jesus som kristus kommen i kød. en sådan er forføreren og antikrist. giver agt på eder selv, at i ikke skulle tabe, hvad vi have arbejdet, men at i må få fuld løn. hver den, som viger ud og ikke bliver i kristi lære, har ikke gud. dersom nogen kommer til eder og ikke fører denne lære, ham skulle i ikke tage til huse og ikke byde velkommen. thi den, som byder ham velkommen, bliver delagtig i hans onde gerninger. endskønt jeg havde meget at skrive til eder, har jeg ikke villet det med papir og blæk; men jeg håber at komme til eder og tale mundtligt med eder, for at vor glæde må være fuldkommen. din søsters, den udvalgte, børn hilse dig.

den ældste til kajas, den elskede, hvem jeg elsker i sandhed. du elskede! jeg ønsker, at det i alle ting må gå dig vel, og du må være karsk, ligesom det går din sjæl vel. thi jeg blev meget glad, da der kom brødre og vidnede om sandheden i dig, hvorledes du vandrer i sandheden. jeg har ingen større glæde end denne, at jeg hører, at mine børn vandre i sandheden. du elskede! en trofast gerning gør du i alt, hvad du virker for brødrene, og det for femmede, hvilke have vidnet for menigheden om din kærlighed; og du vil gøre vel i at fremme deres rejse således, som det er gud værdigt. thi for navnets skyld ere de dragne ud, uden at tage noget at hedningerne. derfor ere vi skyldige at tage os af sådanne, for at vi kunne blive medarbejdere for sandheden. jeg har skrevet noget til menigheden; men diotrefes, som gerne vil være den ypperste iblandt dem, anerkender os ikke. derfor vil jeg, når jeg kommer erindre om de gerninger, han gør, idet han bagvasker os med onde ord; og ikke tilfreds dermed, tager han både selv ikke brødrene for gode, og dem, som ville det, forhindrer han deri og udstøder dem af menigheden. du elskede! efterfølg ikke det onde, men det gode. den, som gør godt, er af gud; den, som gør ondt, har ikke set gud. demetrius har et godt vidnesbyrd af alle og af sandheden selv; også vi vidne, og du ved, at vort vidnesbyrd er sandt. jeg havde meget at skrive til dig, men jeg vil ikke skrive til dig med blæk og pen. men jeg håber snart at se dig, og da skulle vi mundtligt tale sammen. fred være med dig! vennerne hilse dig. hils vennerne, hver især!

judas, jesu kriti tjener og broder til jakob, til de kaldede, som ere elskede i gud fader og bevarede for jesu kristus: barmhjertighed og fred og kærlighed vorde eder mangfoldig til del! i elskede! da det lå mig alvorligt på sinde at skrive til eder om vor fælles frelse, fandt jeg det nødvendigt at skrive til eder med formaning om at stride for den tro, som een gang er bleven overgivet de hellige. thi der har indsneget sig nogle mennesker, om hvem det for længe siden er forud skrevet, at de vilde falde under denne dom: ugudelige, som misbruge vor, guds nåde til uterlighed og fornægte vor eneste hersker og herre jesu kristus. men skønt i een gang for alle vide det alt sammen, vil jeg minde eder om, at da herren havde frelst folket ud af ægyptens land, ødelagde han næste gang dem, som ikke troede, og de engle, som ikke bevarede deres højhed, men forlode deres egen bolig, bar han holdt forvarede i evige lænker under mørke til den store dags dom; ligesom sodoma og gomorra og de omliggende stæder, der på samme måde som disse vare henfaldne til utugt og gik efter fremmed kød), ere satte til et eksempel, idet de bære en evig ilds straf. alligevel gå også disse ligedan i drømme og besmitte kød, foragte herskab og bespøtte herligheder. men overengelen mikael turde, da han tvistedes med djævelen og talte om mose legeme, ikke fremføre en bespottelsesdom, men sagde: "herren straffe dig!" disse derimod bespøtte, hvad de ikke kende; og hvad de som de ufornuftige dyr vide besked om af naturen, dermed ødelægge de sig selv. ve dem! thi de ere gåede på kains vej og have styrtet sig i bileams vildfarelse for vindings skyld og ere gåede til grunde i horas genstridighed. disse ere skærene ved eders kærlighedsmåltider, fordi de uden undseelse frådse med og pleje sig selv; de ere vandløse skyer, som drives forbi af vinden; bladløse træer uden frugt, to gange døde, oprykkede med rode; vilde bølger på hav, som udskumme deres egen skam; vild farende stjerner; for dem er mørke og mulm bevaret til evig tid. men om disse har også enok, den syvende fra adam, profeteret, da han sagde: "se, herren kom med sine hellige titusinder for at holde dom over alle og straffe alle de ugudelige for alle deres ugudeligheds gerninger, som de have bedrevet, og for alle de formastelige ord, som de have talt imod ham, de ugudelige syndere!" disse ere de, som knurre, som klage over deres skæbne, medens de vandre efter deres begæringer, og deres mund taler overmodige ord, medens de for fordels skyld vise beundring for personer. i derimod, i elskede! kommer de ord i hu, som forud ere talte af vor herres jesu kristi apostle; thi de sagde eder: i den sidste tid skal der være spottere, som vandre efter deres ugudelighedens begæringer. disse ere de, som volde splittelser, sjælelige, som ikke have ånd. i derimod, i elskede! opbygger eder selv på eders helligste tro; beder i den helligånd; bevarer således eder selv i guds kærlighed, forventende vor herres jesu kristi barmhjertighed til evigt liv. og revser nogle, når de tvivle, frelser andre ved at udrydde dem af ilden, forbarmer eder over andre med frygt, så i hade endog den af kødet besmittede kjortel. men

ham, som er mægtig til at bevare eder fra fald og fremstille eder for sin herlighed ulastelige i fryd, den eneste gud, vor frelser ved vor herre jesu kristus, tilkommer ære og majestæt, væld og magt, forud for al tid og nu og i alle evigheder! amen.

1

jesu kristi davids søns, abrahams søns, slægtsbøg. abraham avlede isak; og isak avlede jakob; og jakob avlede juda og hans brødre; og juda avlede fares og zara med thamar; og fares avlede esrom; og esrom avlede aram; og aram avlede aminadab; og aminadab avlede nasson; og nasson avlede salmon; og salmon avlede boas med rakab; og boas avlede obed med ruth; og obed avlede isaj; og isaj avlede kong david; og david avlede salomon med urias's hustru; og salomon avlede roboam; og roboam avlede abia; og abia avlede asa; og asa avlede josafat; og josafat avlede joram; og joram avlede ozias; og ozias avlede joatham; og joatham avlede akas; og akas avlede ezeekias; og ezeekias avlede manasse; og manasse avlede amon; og amon avlede josias; og josias avlede jekonias og hans brødre på den tid, da bortførelsen til babylon fandt sted. men efter bortførelsen til babylon avlede jekonias salathiel; og salathiel avlede zorobabel; og zorobabel avlede abiud; og abiud avlede eliakim; og eliakim avlede azor; og azor avlede sadok; og sadok avlede akim; og akim avlede eliud; og eliud avlede eleazar; og eleazar avlede matthan; og matthan avlede jakob; og jakob avlede josef, marias mand; af hende blev jesu født, som kaldes kristus. altså ere alle slægtledene fra abraham indtil david fjorten slægtled, og fra david indtil bortførelsen til babylon fjorten slægtled, og fra bortførelsen til babylon indtil kristus fjorten slægtled. men med jesu kristi fødsel gik det således til. da maria, hans moder, var trolovet med josef, fandtes hun, førend de kom sammen, at være frugtsommelig af den helligånd. men da josef, hendes mand, var retfærdig og ikke vilde beskæmme hende offentligt, besluttede han hemmeligt at skille sig fra hende. men idet han tænkte derpå, se, da viste en herrens engel sig for ham i en drøm og sagde: "josef, davids søn! frygt ikke for at tage din hustru maria til dig; thi det, som er avlet i hende, er af den helligånd. og hun skal føde en søn, og du skal kalde hans navn jesus; thi han skal frelse sit folk fra deres synder." men dette er alt sammen sket, for at det skulde opfyldes, som er talt af herren ved profeten, som siger: "se, jomfruen skal blive frugtsommelig og føde en søn, og man skal kalde hans navn immanuel", hvilket er udlagt: gud med os. men da josef vågnede op at søvnen, gjorde han, som herrens engel havde befalet ham, og han tog sin hustru til sig, og han kendte hende ikke, førend hun havde født sin søn, den førstefødte, og han kaldte hans navn jesus.

2

men da jesu var født i bethlehem i judæa, i kong herodes's dage, se, da kom der vise fra osterland til jerusalem og sagde: "hvor er den jødernes konge, som er født? thi vi have set hans stjerne i østen og ere komne for at tilbede ham." men da kong herodes hørte det, blev han forfærdet, og hele jerusalem med ham; og han forsamlede alle folkets ypperstepræster og skriftkloge og adspurgte dem, hvor kristus skulde fødes. og de sagde til ham: "i bethlehem i judæa; thi således er der skrevet ved profeten: og du, bethlehem

i judas land, er ingenlunde den mindste iblandt judas fyrster; thi af dig skal der udgå en fyrste, som skal vogte mit folk israel." da kaldte herodes hemmeligt de vise og fik af dem nøje besked om tiden, da stjernen havde ladet sig til syne. og han sendte dem til bethlehem og sagde: "går hen og forhører eder nøje om barnet; men når i have fundet det, da forkynnd mig det, for at også jeg kan komme og tilbede det." men da de havde hørt kongen, drog de bort; og se, stjernen, som de havde set i østen, gik foran dem, indtil den kom og stod oven over, hvor barnet var. men da de så stjernen, bleve de såre meget glade. og de gik ind i huset og så barnet med dets moder maria og faldt ned og tilbad det og oplode deres gemmer og ofrede det gaver, guld og røgelse og myrra. og da de vare bleven advarede af gud i en drøm, at de ikke skulde vende tilbage til herodes, drog de ad en anden vej tilbage til deres land. men da de vare dragne bort, se, da viser en herrens engel sig i en drøm for josef og siger: "stå op, og tag barnet og dets moder med dig og fly til ægypten og bliv der, indtil jeg siger dig til; thi herodes vil søge efter barnet for at dræbe det." og han stod op og tog barnet og dets moder med sig om natten og drog bort til ægypten. og han var der indtil herodes's død, for at det skulde opfyldes, som er talt af herren ved profeten, der siger: "fra ægypten kaldte jeg min søn." da herodes nu så, at han var bleven skuffet af de vise, blev han såre vred og sendte folk hen og lod alle drengebørn ihjelslå, som vare i bethlehem og i hele dens omegn, fra to år og derunder, efter den tid, som han havde fået besked om af de vise. da blev det opfyldt, som er talt ved profeten jeremias, som siger: "en røst blev hørt i rama, gråd og megen jamren; rakel græd over sine børn og vilde ikke lade sig trøste, thi de ere ikke mere." men da herodes var død, se, da viser en herrens engel sig i en drøm for josef i ægypten og siger: "stå op, og tag barnet og dets moder med dig, og drag til israels land; thi de ere døde, som efterstræbte barnets liv." og han stod op og tog barnet og dets moder med sig og kom til israels land. men da han hørte, at arkelaus var konge over judæa i sin fader herodes's sted, frygtede han for at komme derhen; og han blev advaret af gud i en drøm og drog bort til galilæas egne. og han kom og tog bolig i en by, som kaldes nazareth, for at det skulde opfyldes, som er talt ved profeterne, at han skulde kaldes nazareer.

3

men i de dage fremstår johannes døberen og prædiker i judæas ørken og siger: "omvender eder, thi himmeriges rige er kommet nær." thi han er den, om hvem der er talt ved profeten esajas, som siger: "der er en røst af en, som råber i ørkenen: bereder herrens vej, gørør hans stier jævne!" men han, johannes, havde sit klædebon af kamelhår og et læderbælte om sin lænd; og hans føde var græshopper og vild honning. da drog jerusalem ud til ham og hele judæa og hele omegnen om jordan. og de bleve døbt af ham i floden jordan, idet de bekendte deres synder. men da han så mange af farisæerne og saddukæerne komme til hans dåb, sagde han til dem: "i øgleunger! hvem har lært eder at fly fra den kommende vrede? bærer

da frugt, som er omvendelsen værdig, og mener ikke at kunne sige ved eder selv: vi have abraham til fader; thi jeg siger eder, at gud kan opvække abraham børn af disse sten. men øksen ligger allerede ved roden af træerne; så bliver da hvert træ, som ikke bærer god frugt, omhugget og kastet i ilden. jeg døber eder med vand til omvendelse, men den, som kommer efter mig, er stærkere end jeg, han, hvis sko jeg ikke er værdig at bære; han skal døbe eder med den helligånd og ild. hans kateskovl er i hans hånd, og han skal gennemrense sin lo og samle sin hvede i laden; men avnerne skal han opbrænde med uslukkelig ild." da kommer jesu fra galilæa til jordan til johannes for at døbes af ham. men johannes vilde formene ham det og sagde: "jeg trænger til at døbes af dig, og du kommer til mig!" men jesu svarede og sagde til ham: "tilsted det nu; thi således kommer det sig for os at fuldkomme al retfærdighed." da tilstodde han ham det. men da jesu var bleven døbt, steg han straks op af vandet, og se, himlene åbnedes for ham, og han så guds ånd dale ned som en due og komme over ham. og se, der kom en røst fra himlene, som sagde: "denne er min søn, den elskede, i hvem jeg har velbehag."

4

da blev jesu af ånden ført op i ørkenen for at fristes af djævelen. og da han havde fastet fyrretyve dage og fyrretyve nætter, blev han omsider hungrig. og fristeren gik til ham og sagde: "er du guds søn, da sig, at disse sten skulle blive brød." men han svarede og sagde: "der er skrevet: mennesket skal ikke leve af brød alene, men af hvert ord, som udgår igennem guds mund." da. tager djævelen ham med sig til den hellige stad og stiller ham på helligdommens tinde og siger til ham: "er du guds søn, da kast dig herved; thi der er skrevet: han skal give sine engle befaling om dig, og de skulle bære dig på hænder, for at du ikke skal støde din fod på nogen sten." jesu sagde til ham: "der er atter skrevet: du må ikke friste herren din gud." atter tager djævelen ham med sig op på et såre højt bjerg og viser ham alle verdens riger og deres herlighed; og han sagde til ham: "alt dette vil jeg give dig, dersom du vil falde ned og tilbede mig." da siger jesu til ham: "vig bort, satan! thi der er skrevet: du skal tilbede herren din gud og tjene ham alene." da forlader djævelen ham, og se, engle kom til ham og tjente ham. men da jesu hørte, at johannes var kastet i fængsel, drog han bort til galilæa. og han forlod nazareth og kom og tog bolig i kapernaum, som ligger ved søen, i sebulons og naphthalis egne, for at det skulde opfyldes, som er talt ved profeten esajas, som siger: "sebulons land og naphthalis land langs søen, landet hinsides jordan, hedningernes galilæa, det folk, som sad i mørke, har set et stort lys, og for dem, som sad i dødens land og skygge, for dem er der opgået et lys." fra den tid begyndte jesu at prædike og sige: "omvender eder, thi himmeriges rige er kommet nær." men da han vandrede ved galilæas sø, så han to brødre, simon, som kaldes peter, og andreas, hans brødre, i færd med at kaste garn i søen; thi de vare fiskere. og han siger til dem: "følger efter mig, så vil jeg gøre eder til menneskefiskere." og de for-

lode straks garnene og fulgte ham. og da han derfra gik videre, så han to andre brødre, jakob, zebedæus's søn, og johannes, hans brødre, i skibet med deres fader zebedæus, i færd med at bøde deres garn, og han kaldte på dem. og de forlode straks skibet og deres fader og fulgte ham. og jesu gik omkring i hele galilæa, idet han lærte i deres synagoger og prædikede rigets evangelium og helbredte enhver sygdom og enhver skrobelighed iblandt folket. og hans ry kom ud over hele syrien; og de bragte til ham alle dem, som lede af mange hånde sygdomme og vare plagede af lidelser, både besatte og månesyge og værkbrudne; og han helbredte dem. og store skarer fulgte ham fra galilæa og dekapolis og jerusalem og judæa og fra landet hinsides jordan.

5

men da han så skarerne, steg han op på bjerget; og da han havde sat sig, gik hans disciple hen til ham, og han oplod sin mund, lærte dem og sagde: "salige ere de fattige i ånden, thi himmeriges rige er deres. salige ere de, som sørge, thi de skulle husvales. salige ere de sagtmodige, thi de skulle arve jorden. salige ere de, som hungre og tørste efter retfærdigheden, thi de skulle mættes. salige ere de barmhjertige, thi dem skal vises barmhjertighed. salige ere de rene af hjertet, thi de skulle se gud. salige ere de, som stifte fred, thi de skulle kaldes guds børn. salige ere de, som ere forfulgte for retfærdigheds skyld, thi himmeriges rige er deres. salige ere i, når man håner og forfølger eder og lyver eder alle hånde ondt på for min skyld. glæder og fryder eder, thi eders løn skal være stor i himlene; thi således have de forfulgt profeterne, som vare før eder. i ere jordens salt; men dersom saltet mister sin kraft, hvormed skal det da saltes? det duer ikke til andet end at kastes ud og nedtrædes af menneskene. i ere verdens lys; en stad, som ligger på et bjerg, kan ikke skjules. man tænder heller ikke et lys og sætter det under skæppen, men på lystestagen; så skinner det for alle dem, som ere i huset. lader således eders lys skinne for menneskene, at de må se eders gode gerninger og ære eders fader, som er i himlene. mener ikke, at jeg er kommen for at nedbryde loven eller profeterne; jeg er ikke kommen for at nedbryde, men for at fuldkomme. thi sandelig, siger jeg eder, indtil himmelen og jorden forgår, skal end ikke det mindste bogstav eller en tøddel forgå af loven, indtil det er sket alt sammen. derfor, den, som bryder et af de mindste af disse bud og lærer menneskene således, han skal kaldes den mindste i himmeriges rige; men den, som gør dem og lærer dem, han skal kaldes stor i himmeriges rige. thi jeg siger eder: uden eders retfærdighed overgår de skriftkloges og farisæernes, komme i ingenlunde ind i himmeriges rige. i have hørt, at der er sagt til de gamle: du må ikke slå ihjel, men den, som slår ihjel, skal være skyldig for dommen. men jeg siger eder, at hver den, som bliver vred på sin brødre uden årsag, skal være skyldig for dommen; og den, som siger til sin brødre: raka! skal være skyldig for rådet; og den, som siger: du dåre! skal være skyldig til helvedes ild. derfor, når du ofrer din gave på alteret og der kommer i hu, at din brødre har

noget imod dig, så lad din gave blive der foran alteret, og gå hen, forlig dig først med din broder, og kom da og offer din gave! vær velvillig mod din modpart uden tøven, medens du er med ham på vejen, for at modparten ikke skal overgive dig til dommeren, og dommeren til tjeneren, og du skal kastes i fængsel. sandelig, siger jeg dig, du skal ingenlunde komme ud derfra, førend du får betalt den sidste hvid. i have hørt, at der er sagt: du må ikke bedrive hor. men jeg siger eder, at hver den, som ser på en kvinde for at begære hende, har allerede bedrevet hor med hende i sit hjerte. men dersom dit højre øje forarger dig, så riv det ud, og kast det fra dig; thi det er bedre for dig, at eet af dine lemmer fordærves, end at hele dit legeme bliver kastet i helvede. og om din højre hånd forarger dig, så hug den af og kast den fra dig; thi det er bedre for dig, at eet af dine lemmer fordærves, end at hele dit legeme kommer i helvede. og der er sagt: den, som skiller sig fra sin hustru, skal give hende et skilsmissebrev. men jeg siger eder, at enhver, som skiller sig fra sin hustru, uden for hors skyld, gør, at hun bedriver hor, og den, som tager en fraskilt kvinde til ægte, bedriver hor. i have frende hørt, at der er sagt til de gamle: du må ikke gøre nogen falsk ed, men du skal holde herren dine eder. men jeg siger eder, at i må aldeles ikke sværge, hverken ved himmelen, thi den er guds trone, ej heller ved jorden, thi den er hans fodskammel, ej heller ved jerusalem, thi det er den store konges stad. du må heller ikke sværge ved dit hoved, thi du kan ikke gøre et eneste hår hvidt eller sort. men eders tale skal være ja, ja, nej, nej; hvad der er ud over dette, er af det onde. i have hørt, at der er sagt: øje for øje, og tand for tand. men jeg siger eder, at i må ikke sætte eders imod det onde; men dersom nogen giver dig et slag på din højre kind, da vend ham også den anden till! og dersom nogen vil gå i rette med dig og tage din kjortel, lad ham da også få kappen! og dersom nogen tvinger dig til at gå een mil, da gå to med ham! giv den, som beder dig, og vend dig ikke fra den, som vil låne af dig. i have hørt, at der er sagt: du skal elske din næste og hade din fjende. men jeg siger eder: elsker eders fjender, velsigner dem, som forbande eder, gør dem godt, som hade eder, og beder for dem, som krænke eder og forfølge eder, for at i må vende eders faders børn, han, som er i himlene; thi han lader sin sol opgå over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige. thi dersom i elske dem, som elske eder, hvad løn have i da? gøre ikke også tolderne det samme? og dersom i hilse eders brødre alene, hvad stort gøre i da? gøre ikke også hedningerne det samme? værder da i fuldkomne, ligesom eders himmelske fader er fuldkommen.

6

vogter eder at i ikke øve eders retfærdighed for menneskene for at beskues af dem; ellers have i ikke løn hos eders fader, som er himlene. derfor, når du giver almisser, må du ikke lade blæse i basun foran dig, som hyklerne gøre i synagogerne og på gaderne, for at de kunne blive ærede af menneskene; sandelig, siger jeg eder, de have allerede fået deres løn. men når du giver almisser, da lad din venstre hånd ikke vide, hvad din

højre gør, for at din almisser kan være i løndom, og din fader, som ser i løndom, skal betale dig. og når i bede, skulle i ikke være som hyklerne; thi de stå gerne i synagogerne og på gadehjørnerne og bede, for at de kunne vise sig for menneskene; sandelig, siger jeg eder, de have allerede fået deres løn. men du, når du beder, da gå ind i dit kammer, og luk din dør, og bed til din fader, som er i løndom, og din fader, som ser i løndom, skal betale dig. men når i bede, må i ikke bruge overflødige ord som hedningerne; thi de mene, at de skulle blive bønheorte for deres mange ord. ligner derfor ikke dem; thi eders fader ved, hvad i trænge til, førend i bede ham, derfor skulle i bede således: vor fader, du, som er i himlene! helligt werde dit navn; komme dit rige; ske din villie, som i himmelen således også på jorden; giv os i dag vort daglige brød: og forlad os vor skyld, som også vi forlade vore skyldnere; og led os ikke i fristelse; men fri os fra det onde; (thi dit er riget og magten og æren i evighed! amen.) thi forlade i menneskene deres overtrædelser, vil eders himmelske fader også forlade eder; men forlade i ikke menneskene deres overtrædelser, vil eders fader ikke heller forlade deres overtrædelser. og når i faste, da ser ikke bedrøvede ud som hyklerne; thi de gøre deres ansigter ukendelige, for at de kunne vise sig for menneskene som fastende; sandelig, siger jeg eder, de have allerede fået deres løn. men du, når du faster, da salv dit hoved, og to dit ansigt, for at du ikke skal vise dig for menneskene som fastende, men for din fader, som er i løndom; og din fader, som ser i løndom, skal betale dig. samler eder ikke skatte på jorden, hvor møl og rust fortære, og hvor tyve bryde ind og stjæle; men samler eder skatte i himmelen, hvor hverken møl eller rust fortære, og hvor tyve ikke bryde ind og stjæle. thi hvor din skat er, der vil også dit hjerte være. øjet er legemets lys; derfor, dersom dit øje er sundt, bliver hele dit legeme lyst; men dersom dit øje er dårligt, bliver hele dit legeme mørkt. ingen kan tjene to herrer; thi han må enten hade den ene og elske den anden eller holde sig til den ene og ringeagte den anden. i kunne ikke tjene gud og mammon. derfor siger jeg eder: bekymrer eder ikke for eders liv, hvad i skulle spise, eller hvad i skulle drikke; ikke heller for eders legeme, hvad i skulle iføre eder. er ikke livet mere end maden, og legemet mere end klæderne? ser på himmelens fugle; de så ikke og høste ikke og sanke ikke i lader, og eders himmelske fader føder dem; ere i ikke meget mere værd end de? og hvem af eder kan ved at bekymre sig lægge een alen til sin vækst? og hvorfor bekymre i eder for klæder? betragter lillierne på marken, hvorledes de vokse; de arbejde ikke og spinde ikke; men jeg siger eder, at end ikke salomon i al sin herlighed var klædt som en af dem. klæder da gud således det græs på marken, som står i dag og i morgen kastes i ovnen, skulde han da ikke meget mere klæde eder, i lidettrøende? derfor må i ikke bekymre eder og sige: hvad skulle vi spise? eller: hvad skulle vi drikke? eller: hvormed skulle vi klæde os? - efter alt dette søge jo hedningerne - . thi eders himmelske fader ved, at i have alle disse ting nødig. men søger først guds rige og hans retfærdighed, så skulle alle disse ting gives eder i tilgift. bekymrer eder derfor ikke for den dag i morgen; thi

den dag i morgen skal bekymre sig for sig selv. hver dag har nok i sin plage.

7

dømmer ikke, for at i ikke skulle dømmes; thi med hvad dom i dømme, skulle i dømmes, og med hvad mål i måle, skal der tilmåles eder. men hvorfor ser du skæven, som er i din broders øje, men bjælken i dit eget øje bliver du ikke var? eller hvorledes kan du sige til din broder: lad mig drage skæven ud af dit øje; og se, bjælken er i dit eget øje. du hykler! drag først bjælken ud af dit øje, og da kan du se klart til at tage skæven ud af din broders øje. giver ikke hunde det hellige, kaster ikke heller eders perler for svin, for at de ikke skulle nedtræde dem med deres fødder og vende sig og sønderrive eder. beder, så skal eder gives; søger, så skulle i finde; banker på, så skal der lukkes op for eder. thi hver den, som beder, han får, og den, som søger, han finder, og den, som banker på, for ham skal der lukkes op. eller hvilket menneske er der iblandt eder, som, når hans søn beder ham om brød, vil give ham en sten? eller når han beder ham om en fisk, mon han da vil give ham en slange? dersom da i, som ere onde, ved at give eders børn gode gaver, hvor meget mere skal eders fader, som er i himlene, give dem gode gaver, som bede ham! altså, alt hvad i ville, at menneskene skulle gøre imod eder, det skulle også i gøre imod dem; thi dette er loven og profeterne. går ind ad den snævre port; thi den port er vid, og den vej er bred, som fører til fortabelsen, og de ere mange, som gå ind ad den; thi den port er snæver, og den vej er trang, som fører til livet og de er få, som finde den men vogter eder for de falske profeter, som komme til eder i fæklæder, men indvortes ere glubende ulve. af deres frugter skulle i kende dem. sanker man vel vindruer af torne eller figener af tidsler? således bærer hvert godt træ gode frugter, men det rådne træ bærer slette frugter. et godt træ kan ikke bære slette frugter, og et råddent træ kan ikke bære gode frugter. hvert træ, som ikke bærer god frugt, omhugges og kastes i ilden. altså skulle i kende dem af deres frugter. ikke enhver, som siger til mig: herre, herre! skal komme ind i himmeriges rige, men den, der gør min faders villie, som er i himlene. mange skulle sige til mig på hin dag: herre, herre! have vi ikke profeteret ved dit navn, og have vi ikke uddrevet onde ånder ved dit navn, og have vi ikke gjort mange kraftige gerninger ved dit navn? og da vil jeg bekende for dem jeg kendte eder aldrig; viger bort fra mig, i, som øve uret! derfor, hver den, som hører disse mine ord og gør efter dem, ham vil jeg ligne ved en forstandig mand, som byggede sit hus på klippen, og skylregnen faldt, og floderne kom, og vindene blæste og sloge imod dette hus, og det faldt ikke; thi det var grundfæstet på klippen. og hver den, som hører disse mine ord og ikke gør efter dem, skal lignedes ved en dåre, som byggede sit hus på sandet, og skylregnen faldt, og floderne kom, og vindene blæste og stødte imod dette hus, og det faldt, og dets fald var stort." og det skete, da jesu havde fuldstændt disse ord, vare skarerne slagne af forundring over hans lære; thi han lærte dem som en, der havde myndighed, og ikke

som deres skriftkloge.

8

men da han var gået ned ad bjerget, fulgte store skarer ham. og se, en spedalsk kom, faldt ned for ham og sagde: "herre! om du vil, så kan du rense mig." og han udrakte hånden, rørte ved ham og sagde: "jeg vil; bliv ren!" og straks blev han renset for sin spedalskhed og jesu siger til ham: "se til, at du ikke siger det til nogen; men gå hen, fremstil dig selv for præsten, og offer den gave, som moyses har befaleet, til vidnesbyrd for dem." men da han gik ind i kapernaum, trådte en hovedsmand hen til ham, bad ham og sagde: "herre! min dreng ligger hjemme værkbruden og, pines svarlig," jesu siger til ham: "jeg vil komme og helbrede ham." og hovedsmanden svarede og sagde: "herre! jeg er ikke værdig til, at du skal gå ind under mit tag; men sig det blot med et ord, så bliver min dreng helbredt. jeg er jo selv et menneske, som står under øvrighed og har stridsmænd under mig; og siger jeg til den ene: gå! så går han; og til den anden: kom! så kommer han; og til min tjener: gør dette! så gør han det." men da jesu hørte det, forundrede han sig og sagde til dem, som fulgte ham: "sandelig, siger jeg eder, end ikke i israel har jeg fundet så stor en tro. men jeg siger eder, at mange skulle komme fra øster og vester og sidde til bords med abraham og isak og jakob i himmeriges rige. men rigets børn skulle kastes ud i mørket udenfor; der skal der være gråd og tænders gnidse!" og jesu sagde til hovedsmanden: "gå bort, dig ske, som du troede!" og drengen blev helbredt i den samme time. og jesu kom ind i peters hus og så, at hans svigermoder lå og havde feber. og han rørte ved hendes hånd, og feberen forlod hende, og hun stod op og vartede ham op. men da det var blevet aften, førte de mange besatte til ham, og han uddrev ånderne med et ord og helbredte alle de syge; for at det skulde opfyldes, som er talt ved profeten esajas, der siger: "han tog vore skrøbeligheder og bar vore sygdomme." men da jesu så store skarer omkring sig, befalede han at fare over til hin side. og der kom een, en skriftklog, og sagde til ham: "mester! jeg vil følge dig, hvor du end går hen." og jesu siger til ham: "ræve have huler, og himmelens fugle reder; men menneskesønnen har ikke det, hvortil han kan hælde sit hoved." men en anden af disciplene sagde til ham: "herre! tilsted mig først at gå hen og begrave min fader." men jesu siger til ham: "følg mig, og lad de døde begrave deres død!" og da han gik om bord i skibet, fulgte hans disciple ham. og se, det blev en stærk storm på søen, så at skibet skjultes af bølgerne; men han sov. og de gik hen til ham, vækkede ham og sagde: "herre, frels os! vi forgå." og han siger til dem: "hvorfor ere i bange, i lidettrøende?" da stod han op og truede vindene og søen, og det blev ganske blikstille. men menneskene forundrede sig og sagde: "hvem er dog denne, siden både vindene og søen ere ham lydige?" og da han kom over til hin side til gadarenernes land, mødte han to besatte, som kom ud fra gravene, og de vare såre vilde, så at ingen kunde komme forbi ad den vej. og se, de råbte og sagde: "hvad have vi med dig at gøre, du guds søn? er du kommen hid før tiden for at pine

os?" men der var langt fra dem en stor hjord svin, som græssede, og de onde ånder bade ham og sagde: "dersom du uddriver os, da send os i svinehjorden!" og han sagde til dem: "gå!" men de fore ud og fore i svinene; og se, hele hjorden styrtede sig ned over brinken ud i søen og døde i vandet. men hyrderne flyede og gik hen i byen og fortalte det alt sammen, og hvorledes det var gået til med de besatte. og se, hele byen gik ud for at møde jesus; og da de så ham, bade de ham om; at han vilde gå bort fra deres egn.

9

og han gik om bord i et skib og for over og kom til sin egen by. og se, de bare til ham en værkbruden, som lå på en seng; og da jesus så deres tro, sagde han til den værkbruden: "søn! vær frimodig, dine synder forlades dig," og se, nogle af de skriftkloge sagde ved sig selv: "denne taler bespotteligt," og da jesus så deres tanker, sagde han: "hvorfør tænke i ondt i eders hjerter? thi hvilket er lettest at sige: dine synder forlades dig, eller at sige: stå op og gå? men for at i skulle vide, at menneskesønnen har magt på jorden til at forlade synder," da siger han til den værkbruden: "stå op, og tag din seng, og gå til dit hus!" og han stod op og gik bort til sit hus. men da skarerne så det, frygtede de og priste gud, som havde givet menneskene en sådan magt. og da jesus gik videre derfra, så han en mand, som hed matthæus, sidde ved toldboden; og han siger til ham: "følg mig!" og han stod op og fulgte ham. og det skete, da han sad til bords i huset, se, da kom der mange toldere og syndere og sade til bords med jesus og hans disciple. og da farisæerne så det, sagde de til hans disciple: "hvorfør spiser eders mester med toldere og syndere?" men da jesus hørte det, sagde han: "de raske trænge ikke til læge, men de syge. men går hen og lærer, hvad det vil sige: jeg har lyst til barmhjertighed og ikke til offer; thi jeg er ikke kommen for at kalde retfærdige, men syndere," da komme johannes's disciple til ham og sige: "hvorfør faste vi og farisæerne meget, men dine disciple faste ikke?" og jesus sagde til dem: "kunne brudesvendene sørge, så længe brudgommen er hos dem? men der skal komme dage, da brudgommen bliver tagen fra dem, og da skulle de faste. men ingen sætter en lap af uvalket klæde på et gammelt klædebon; thi lappen river klædebonnet itu, og der bliver et værre hul. man kommer heller ikke ung vin på gamle læderflasker, ellers sprænges læderflaskerne, og vinen spildes, og læderflaskerne ødelægges; men man kommer ung vin på nye læderflasker, så blive begge dele bevarede." medens han talte dette til dem, se, da kom der en forstander og faldt ned for ham og sagde: "min datter er lige nu død; men kom og læg din hånd på hende, så bliver hun levende," og jesus stod op og fulgte ham med sine disciple. og se, en kvinde, som havde haft blodflod i tolv år, trådte hen bagfra og rorte ved fligen af hans klædebon; thi hun sagde ved sig selv: "dersom jeg blot rører ved hans klædebon, bliver jeg frelst." men jesus vendte sig om, og da han så hende, sagde han: "datter! vær frimodig, din tro har frelst dig," og kvinden blev frelst fra den samme time. og da jesus kom til forstanderens hus og så fløjtespillerne og

hoben, som larmede, sagde han: "gå bort, thi pigen er ikke død, men hun sover." og de lo ad ham. men da hoben var dreven ud, gik han ind og tog hende ved hånden; og pigen stod op. og rygtet herom kom ud i hele den egn. og da jesus gik bort derfra, fulgte der ham to blinde, som råbte og sagde: "forbarm dig over os, du davids søn!" men da han kom ind i huset, gik de blinde til ham; og jesus siger til dem: "tro i, at jeg kan gøre dette?" de siger til ham: "ja, herrel!" da rørte han ved deres øjne og sagde: "det ske eder efter eders tro!" og deres øjne blev åbnede. og jesus bød dem strengt og sagde: "ser til, lad ingen få det at vide." men de gik ud og udbredte rygtet om ham i hele den egn. men da disse gik ud, se, da førte de til ham et stumt menneske, som var besat. og da den onde ånd var uddreven, talte den stumme. og skarerne forundrede sig og sagde: "aldrig er sådant set i israel." men farisæerne sagde: "ved de onde ånders fyrste uddriver han de onde ånder," og jesus gik omkring i alle byerne og landsbyerne, lærte i deres synagoger og prædikede rigets evangelium og helbredte enhver sygdom og enhver skrøbelighed. men da han så skarerne, ynkedes han inderligt over dem; thi de vare vanrøgtede og forkomme som får, der ikke have hyrde. da siger han til sine disciple: "høsten er stor, men arbejderne ere få; beder derfor høstens herre om, at han vil sende arbejdere ud til sin høst."

10

og han kaldte sine tolv disciple til sig og gav dem magt over urene ånder, til at uddrive dem og at helbrede enhver sygdom og enhver skrøbelighed. og disse ere de tolv apostles navne: først simon, som kaldes peter, og andreas, hans broder, og jakob, zebedæus's søn, og johannes, hans broder, filip og bartholomæus, thomas og tolderan matthæus, jakob, alfæus's søn, og lebbæus med tilnavn thaddæus, simon kananæeren og judas iskariot, han, som forrædte ham. disse tolv udsendte jesus, bød dem og sagde: "går ikke hen på hedningers vej, og går ikke ind i samaritaners by! men går hellere hen til de fortabte får af israel's hus! men på eders vandring skulle i prædike og sige: himmeriges rige er kommet nær. helbreder syge, opvækker døde, renser spedalske, uddriver onde ånder! i have modtaget det for intet, giver det for intet! skaffer eder ikke guld, ej heller sølv, ej heller kobber i eders bælt; ej taske til at rejse med, ej heller to kjortler, ej heller sko, ej heller stav; thi arbejderen er sin føde værd. men hvor i komme ind i en by eller landsby, der skulle i spørge, hvem i den der er det værd, og der skulle i blive, indtil i drage bort. men når i gå ind i huset, da hilser det; og dersom huset er det værd, da komme eders fred over det; men dersom det ikke er det værd, da vende eders fred tilbage til eder! og dersom nogen ikke modtager eder og ej hører eders ord, da går ud af det hus eller den by og ryster støvet af eders fødder! sandelig, siger jeg eder, det skal gå sodomas og gomorras land tåleligere på dommens dag end den by. se, jeg sender eder som får midt iblandt ulve; vorder derfor snilde som slanger og enfaldige som duer! vogter eder for menneskene; thi de skulle overgive eder til rådsforsamlinger og

hudstryge eder i deres synagoger. og i skulle føres for landshøvdinge og konger for min skyld, dem og hedningerne til et vidnesbyrd. men når de overgive eder, da bekræfter eder ikke for, hvorledes eller hvad i skulle tale; thi det skal gives eder i den samme time, hvad i skulle tale. thi i er ikke de, som tale; men det er eders faders ånd, som taler i eder. men broder skal overgive broder til døden, og fader sit barn, og børn skulle sætte sig op imod forældre og slå dem ihjel. og i skulle hades af alle for mit navns skyld; men den, som holder ud indtil enden, han skal blive frelst. men når de forfølge eder i een by, da flyr til en anden; thi sandelig, siger jeg eder, i skulle ikke komme til ende med israels byer, førend menneskesønnen kommer. en discipel er ikke over sin mester, ej heller en tjener over sin herre. det er disciplen nok, at han bliver som sin mester, og tjeneren som sin herre. have de kaldt husbonden beelzebul, hvor meget mere da hans husfolk? frygter altså ikke for dem; thi intet er skjult, som jo skal åbenbares, og intet er lønligt, som jo skal blive kendt. taler i lyset, hvad jeg siger eder i mørket; og prædiker på tagene, hvad der siges eder i øret! og frygter ikke for dem, som slå legemet ihjel, men ikke kunne slå sjælen ihjel; men frygter hellere for ham, som kan fordærve både sjæl og legeme i helvede. sælges ikke to spurve for en penning? og ikke een af dem falder til jorden uden eders faders villie. men på eder ere endog alle hovedhår talte. frygter derfor ikke; i ere mere værd end mange spurve. altså, enhver som vedkender sig mig for menneskene, ham vil også jeg vedkende mig for min fader, som er i himlene. men den, som fornægter mig for menneskene, ham vil også jeg fornægte for min fader, som er i himlene. mener ikke, at jeg er kommen for at bringe fred på jorden; jeg er ikke kommen for at bringe fred, men sværd. thi jeg er kommen for at volde splid imellem en mand og hans fader og imellem en datter og hendes moder og imellem en svigerdatter og hendes svigermoder, og en mands husfolk skulle være hans fjender. den, som elsker fader eller moder mere end mig, er mig ikke værd; og den, som elsker søn eller datter mere end mig, er mig ikke værd; og den, som ikke tager sit kors og følger efter mig, er mig ikke værd. den, som bjærger sit liv, skal miste det; og den, som mister sit liv for min skyld, skal bjærge det. den, som modtager eder, modtager mig; og den, som modtager mig, modtager ham, som udsendte mig. den, som modtager en profet, fordi han er en profet, skal få en profets løn; og den, som modtager en retfærdig, fordi han er en retfærdig, skal få en retfærdigs løn. og den, som giver en af disse små ikkun et bæger koldt vand at drikke, fordi han er en discipel, sandelig, siger jeg eder, han skal ingenlunde miste sin løn."

11

og det skete, da jesus var færdig med at give sine tolv disciple befaling, gik han videre derfra for at lære og prædike i deres byer. men da johannes hørte i fængslet om kristi gerninger, sendte han bud med sine disciple og lod ham sige: "er du den, som kommer, eller skulle vi vente en anden?" og jesus svarede og sagde til dem: "går hen, og forkynder johannes de ting, som

i høre og se: blinde se, og lamme gå, spedalske renses, og døve høre, og døde stå op, og evangeliet forkyndes for fattige; og salig er den, som ikke forarges på mig." men da disse gik bort, begyndte jesus at sige til skarerne om johannes: "hvad gik i ud i ørkenen at skue? et rør, som bevæges hid og did af vinden? eller hvad gik i ud at se? et menneske, iført bløde klæder? se, de, som bære bløde klæder, ere i kongernes huse. eller hvad gik i ud at se? en profet? ja, siger jeg eder, endog mere end en profet. thi han er den, om hvem der er skrevet: se, jeg sender min engel for dit ansigt, han skal berede din vej foran dig. sandelig, siger jeg eder, iblandt dem, som ere fødte af kvinder, er ingen større fremstået end johannes døberen; men den mindste i himmeriges rige er større end han. men fra johannes døberens dage indtil nu tages himmeriges rige med vold, og volds mænd rive det til sig. thi alle profeterne og loven have profeteret indtil johannes. og dersom i ville tage imod det: han er elias, som skal komme. den, som har øren at høre med, han høre! men hvem skal jeg ligne denne slægt ved? den ligner børn, som sidde på torvene og råbe til de andre og sige: vi blæste på fløjte for eder, og i dansede ikke; vi sang klagesange, og i jamrede ikke. thi johannes kom, som hverken spiste eller drak, og de sige: han er besat. menneskesønnen kom, som spiser og drikker, og de sige: se, en frådser og en vindranker, tolderes og synderes ven! dog, visdommen er retfærdiggjort ved sine børn." da begyndte han at skamme de byer ud, i hvilke hans fleste kraftige gerninger vare gjorte, fordi de ikke havde omvendt sig: "ve dig, korazin! ve dig, bethsaida! thi dersom de kraftige gerninger, som ere skete i eder, vare skete i tyros og sidon, da havde de for længe siden omvendt sig i sæk og aske. men jeg siger eder: det skal gå tyros og sidon tåleligere på dommens dag end eder. og du, kapernaum! som er bleven ophøjet indtil himmelen, du skal nedstodes indtil dødsriget; thi dersom de kraftige gerninger, som ere skete i dig, vare skete i sodoma, da var den bleven stående indtil denne dag. men jeg siger eder: det skal gå sodomas land tåleligere på dommens dag end dig." på den tid udbød jesus og sagde: "jeg priser dig, fader, himmelens og jordens herre! fordi du har skjult dette for vise og forstandige og åbenbaret det for umyndige. ja, fader! thi således skete det, som var velbehageligt for dig. alle ting ere mig overgivne af min fader; og ingen kender sønnen uden faderen, og ingen kender faderen uden sønnen, og den, for hvem sønnen vil åbenbare ham. kommer hid til mig alle, som lide møje og ere besværede, og jeg vil give eder hvile. tager mit åg på eder, og lærer af mig; thi jeg er sagtmodig og ydmyg af hjertet; så skulle i finde hvile for eders sjæle. thi mit åg er gavnligt, og min byrde er let."

12

på den tid vandrede jesus på sabbaten igennem en sædemark; men hans disciple bleve hungrede og begyndte at plukke aks og at spise. men da farisæerne så det, sagde de til ham: "se, dine disciple gøre, hvad det ikke er tilladt at gøre på en sabbat." men han sagde til dem: "have i ikke læst, hvad david gjorde, da han

blev hungrig og de, som vare med ham? hvorledes han gik ind i guds hus og spiste skuebrødene, som det ikke var ham tilladt at spise, ej heller dem, som vare med ham, men alene præsterne? eller have i ikke læst i loven, at på sabbaterne vanhellige præsterne sabbaten i helligdommen og ere dog uden skyld? men jeg siger eder, at her er det, som er større end helligdommen. men dersom i havde vidst, hvad det ord betyder: jeg har lyst til barmhjertighed og ikke til offer, da havde i ikke fordømt dem, som ere uden skyld. thi menneskesønnen er herre over sabbaten." og han gik videre derfra og kom ind i deres synagoge. og se, der var en mand, som havde en visnen hånd; og de spurgte ham ad og sagde: "er det tilladt at helbrede på sabbaten?" for at de kunde anklage ham. men han sagde til dem: "hvilket menneske er der iblandt eder, som har kun eet får, og ikke tager fat på det og drager det op, dersom det på sabbaten falder i en grav? hvor meget er nu ikke et menneske mere end et får? altså er det tilladt at gøre vel på sabbaten." da siger han til manden: "ræk din hånd ud!" og han rakte den ud, og den blev igen sund som den anden. men farisæerne gik ud og lagde råd op imod ham, hvorledes de kunde slå ham ihjel. men da jesus mærkede det, drog han bort derfra; og mange fulgte ham, og han helbredte dem alle. og han bød dem strengt, at de ikke måtte gøre ham kendt; for at det skulde opfyldes, som er talt ved profeten esajas, som siger: "se, min tjener, som jeg har udvalgt, min elskede, i hvem min sjæl har velbehag; jeg vil give min ånd over ham, og han skal forkynde hedningerne ret. han skal ikke kives og ikke råbe, og ingen skal høre hans røst på gaderne. han skal ikke sønderbryde det knækkede rør og ikke udslukke den rygende tande, indtil han får ført retten frem til sejr. og på hans navn skulle hedninger håbe." da blev en besat, som var blind og stum, ført til ham; og han helbredte ham, så at den stumme talte og så. og alle skarnerne forfærdedes og sagde: "mon denne skulde være davids søn?" men da farisæerne hørte det, sagde de: "denne uddriver ikke de onde ånder uden ved beelzebul, de onde ånders fyrste." men såsom han kendte deres tanker, sagde han til dem: "hvert rige, som er kommet i splid med sig selv, lægges øde; og hver by eller hus, som er kommet i splid med sig selv, kan ikke bestå. og hvis satan uddriver satan, så er han kommen i splid med sig selv; hvorledes skal da hans rige bestå? og dersom jeg uddriver de onde ånder ved beelzebul, ved hvem uddrive da eders sønner dem? derfor skulle de være eders dommere. men dersom jeg uddriver de onde ånder ved guds ånd, da er jo guds rige kommet til eder. eller hvorledes kan nogen gå ind i den stærkes hus og røve hans ejendele, uden han først binder den stærke? da kan han plyndre hans hus. den, som ikke er med mig, er imod mig; og den, som ikke samler med mig, adspredes. derfor siger jeg eder: al synd og bespottelse skal forlades menneskene, men bespottelsen imod ånden skal ikke forlades. og den, som taler et ord imod menneskesønnen, ham skal det forlades; men den som taler imod den helligånd, ham skal det ikke forlades, hverken i denne verden eller i den kommende. lader enten træet være godt og dets frugt god; eller lader træet være råddent, og dets frugt rådden; thi træet kendes

på frugten. i øgleunger! hvorledes kunne i tale godt, når i ere onde? thi af hjertets overflodighed taler munden. et godt menneske fremtager gode ting af sit gode forråd; og et ondt menneske fremtager onde ting af sit onde forråd. men jeg siger eder, at menneskene skulle gøre regnskab på dommens dag for hvert utilbørligt ord, som de tale. thi af dine ord skal du retfærdiggøres, og af dine ord skal du fordømmes." da svarede nogle af de skriftkloge og farisæerne ham og sagde: "mester! vi ønske at se et tegn at dig." men han svarede og sagde til dem: "en ond og utro slægt forlanger tegn, men der skal intet tegn gives den uden profeten jonas's tegn. thi ligesom jonas var tre dage og tre nætter i havdyrets bug, således skal menneskesønnen være tre dage og tre nætter i jordens skød. mænd fra ninive skulle opstå ved dommen sammen med denne slægt og fordømme den; thi de omvendte sig ved jonas's prædiken; og se, her er mere end jonas. sydens dronning skal oprejses ved dommen sammen med denne slægt og fordømme den; thi hun kom fra jordens grænser for at høre salomons visdom; og se, her er mere end salomon. men når den urene ånd er faren ud af mennesket, vandrer den igennem vandløse steder, søger hvile og finder den ikke. da siger den: jeg vil vende om til mit hus, som jeg gik ud af; og når den kommer, finder den det ledigt, fejtet og prydet. så går den hen og tager syv andre ånder med sig, som ere værre end den selv, og når de ere komne derind, bo de der; og det sidste bliver værre med dette menneske end det første. således skal det også gå denne onde slægt." medens han endnu talte til skarnerne, se, da stode hans moder og hans brødre udenfor og begærede at tale med ham. da sagde en til ham: "se, din moder og dine brødre stå udenfor og begære at tale med dig." men han svarede og sagde til den, som sagde ham det: "hvem er min moder? og hvem ere mine brødre?" og han rakte sin hånd ud over sine disciple og sagde: "se, her er min moder og mine brødre! thi enhver, der gør min faders villie, som er i himlene, han er min broder og søster og moder."

13

på hin dag gik jesus ud af huset og satte sig ved søen. og store skarer samlede sig om ham, så han gik om bord i et skib og satte sig; og hele skaren stod på strandbredden. og han talte meget til dem i lignelser og sagde: "se, en sædemand gik ud at så. og idet han såede, faldt noget ved vejen; og fuglene kom og åde det op. og noget faldt på stengrund, hvor det ikke havde megen jord; og det voksede straks op, fordi det ikke havde dyb jord. men da solen kom op, blev det svedet af, og fordi det ikke havde rod, visnede det. og noget faldt iblandt torne; og tornene voksede op og kvalte det. og noget faldt i god jord og bar frugt, noget hundrede, noget tresindstyve, noget tredive fold. den, som har øren, han høre!" og disciplene gik hen og sagde til ham: "hvorfor taler du til dem i lignelser?" men han svarede og sagde til dem: "fordi det er eder givet at kende himmeriges riges hemmeligheder; men dem er det ikke givet. thi den, som har, ham skal der gives, og han skal få overflod; men den, som ikke har, fra ham skal endog det tages, som

han har. derfor taler jeg til dem i lignelser, fordi de skønt seende dog ikke se, og hørende dog ikke høre og forstå ikke heller. og på dem opfyldes esajas's profeti, som siger: med eders øren skulle i høre og dog ikke forstå og se med eders øjne og dog ikke se. thi dette folks hjerte er blevet sløvet, og med ørene høre de tungt, og deres øjne have de tillukket, for at de ikke skulle se med øjnene og høre med ørene og forstå med hjertet og omvende sig, på jeg kunde helbrede dem. men salige ere eders øjne, fordi de se, og eders øren, fordi de høre. thi sandelig, siger jeg eder, mange profeter og retfærdige attraæde at se, hvad i se, og så det ikke; og at høre, hvad i høre, og hørte det ikke. så hører nu i lignelsen om sædemanden! når nogen hører rigets ord og ikke forstår det, da kommer den onde og river det bort, som er sået i hans hjerte; denne er det, som blev sået ved vejen. men det, som blev sået på stengrund, er den, som hører ordet og straks modtager det med glæde. men han har ikke rod i sig og holder kun ud til en tid; men når der kommer trængsel eller forfølgelse for ordets skyld, forarges han straks. men det, som blev sået iblandt torne, er den, som hører ordet, og verdens bekymring og rigdommens forførelse kvæler ordet, og det bliver uden frugt. men det, som blev sået i god jord, er den, som hører ordet og forstår det, og som så bærer frugt, en hundrede, en tresindstyve, en tredive fold." en anden lignelse fremsatte han for dem og sagde: "himmeriges rige lignes ved et menneske, som såede god sæd i sin mark. men medens folkene sov, kom hans fjende og såede ukræs iblandt hveden og gik bort. men da sæden spirede frem og bar frugt, da kom også ukræsset til syne. og husbondens tjenere kom til ham og sagde: herre, såede du ikke god sæd i din mark? hvor har den da fået ukræsset fra? men han sagde til dem: det har et fjendsk menneske gjort. da sige tjenerne til ham: vil du da, at vi skulle gå hen og sanke det sammen? men han siger: nej, for at i ikke, når i sanke ukræsset sammen, skulle rykke hveden op tillige med det. lader dem begge vokse tilsammen indtil høsten; og i høstens tid vil jeg sige til høstfolkene: sanker først ukræsset sammen og binder det i knipper for at brænde det, men samler hveden i min lade!" en anden lignelse fremsatte han for dem og sagde: "himmeriges rige ligner et sennepskorn, som en mand tog og såede i sin mark. dette er vel mindre end alt andet frø; men når det er vokset op, er det større end urterne og bliver et træ, så at himmelens fugle komme og bygge rede i dets grene." en anden lignelse talte han til dem: "himmeriges rige ligner en surdej, som en kvinde tog og lagde ned i tre mål mel, indtil det blev syret alt sammen." alt dette talte Jesus til skarerne i lignelser, og uden lignelse talte han intet til dem, for at det skulde opfyldes, som er talt ved profeten, der siger: "jeg vil oplade min mund i lignelser; jeg vil udsige det, som har været skjult fra verdens grundlæggelse." da forlod han skarerne og gik ind i huset; og hans disciple kom til ham og sagde: "forklar os lignelsen om ukræsset på marken!" men han svarede og sagde: "den, som sår den gode sæd, er menneskesønnen, og marken er verden, og den gode sæd er rigets børn, men ukræsset er den ondes børn, og fjenden, som såede det, er djævelen; og høsten

er verdens ende; og høstfolkene ere engle. ligesom nu ukræsset sankes sammen og opbrændes med ild, således skal det ske ved verdens ende. menneskesønnen skal udsende sine engle, og de skulle sanke ud af hans rige alle forargelserne og dem, som gøre uret; og de skulle kaste dem i ildovnen; der skal være gråd og tænders gnidse. da skulle de retfærdige skinne som solen i deres faders rige. den. himmeriges rige ligner en skat. som er skjult i en mark, og en mand fandt og skjulte den, og af glæde over den går han hen og sælger alt, hvad han har, og køber den mark. atter ligner himmeriges rige en købmand, som søgte efter skønne perler; og da han fandt een meget kostbar perle, gik han hen og solgte alt, hvad han havde, og købte den. atter ligner himmeriges rige et vod, som blev kastet i havet og samlede fisk af alle slags. og da det var blevet fuldt, drog man det op på strandbredden og satte sig og sankede de gode sammen i kar, men kastede de rådne ud. således skal det gå til ved verdens ende. englens skulle gå ud og skille de onde fra de retfærdige og kaste dem i ildovnen; der skal være gråd og tænders gnidse. have i forstået alt dette?" de sige til ham: "ja." men han sagde til dem: "derfor er hver skriftklog, som er oplært for himmeriges rige, ligesom en husbond, der tager nyt og gammelt frem af sit forråd." og det skete, da Jesus havde fuldstændt disse lignelser, drog han bort derfra. og han kom til sin fædrene by og lærte dem i deres synagoge, så at de bleve slagne af forundring og sagde: "hvorfra har han denne visdom og de kraftige gerninger? er denne ikke tømmereandens søn? hedder ikke hans moder maria og hans brødre jakob og joses og simon og judas? og hans søstre, ere de ikke alle hos os? hvorfra har han alt dette?" og de forargedes på ham. men Jesus sagde til dem: "en profet er ikke foragtet uden i sit eget fædreland og i sit hus," og han gjorde ikke mange kraftige gerninger der for deres vantros skyld.

14

på den tid hørte fjerdingsfyrsten herodes rygtet om Jesus. og han sagde til sine tjenere: "det er johannes døberen; han er oprejst fra de døde, derfor virke kræfterne i ham." thi herodes havde grebet johannes og bundet ham og sat ham i fængsel for sin broder filips hustru, herodias's skyld. johannes sagde nemlig til ham: "det er dig ikke tilladt at have hende." og han vilde gerne slå ham ihjel, men frygtede for mængden, thi de holdt ham for en profet. men da herodes's fødselsdag kom, dansede herodias's datter for dem; og hun behagede herodes. derfor lovede han med en ed at give hende, hvad som helst hun begærede. og tilskyndet af sin moder siger hun: "giv mig johannes døberens hoved hid på et fad!" og kongen blev bedrøvet; men for sine eders og for gæsternes skyld befalede han, at det skulde gives hende. og han sendte bud og lod johannes halshugge i fængselet. og hans hoved blev bragt på et fad og givet pigen, og hun bragte det til sin moder. da kom hans disciple og toge liget og begravede ham, og de kom og forkyndte Jesus det. og da Jesus hørte det, drog han bort derfra i et skib til et øde sted afsides; og da skarerne hørte det, fulgte de ham til fods fra byerne. og da han kom i land,

så han en stor skare, og han ynkedes inderligt over dem og helbredte deres syge. men da det blev aften, kom disciplene til ham og sagde: "stedet er øde, og tiden er allerede forløben; lad skarerne gå bort, for at de kunne gå hen i landsbyerne og købe sig mad." men jesu sagde til dem: "de have ikke nødig at gå bort; giver i dem at spise!" men de sagde til ham: "vi have ikke her uden fem brød og to fisk." men han sagde: "henter mig dem hid!" og han bød skarerne at sætte sig ned i græsset og tog de fem brød og de to fisk, så op til himmelen og velsignede; og han brød brødene og gav disciplene dem, og disciplene gav dem til skarerne, og de spiste alle og blev mætte; og de opsamlede det, som blev tilovers af stykkerne, tolv kurve fulde men de, som spiste, vare omtrent fem tusinde mænd, foruden kvinder og børn. og straks nødte han sine disciple til at gå om bord i skibet og i forvejen sætte over til hin side, medens han lod skarerne gå bort. og da han havde ladet skarerne gå bort, gik han op på bjerget afsides for at bede. og da det blev silde, var han der alene. men skibet var allerede midt på søen og led nød af bølgerne; thi vinden var imod. men i den fjerde nattevagt kom han til dem, vandrende på søen. og da disciplene så ham vandre på søen, blev de forfærdede og sagde: "det er et spøgelse;" og de skrege af frygt. men straks talte jesu til dem og sagde: "værer frimodige; det er mig, frygter ikke!" men peter svarede ham og sagde: "herre! dersom det er dig, da byd mig at komme til dig på vandet!" men han sagde: "kom!" og peter trådte ned fra skibet og vandrede på vandet for at komme til jesu. men da han så det stærke vejr, blev han bange; og da han begyndte at synke, råbte han og sagde: "herre, frels mig!" og straks udrakte jesu hånden og greb ham, og han siger til ham: "du lidet troende, hvorfor tvivlede du?" og da de steg op i skibet, lagde vinden sig. men de, som vare i skibet, faldt ned for ham og sagde: "du er sandelig guds søn." og da de vare farne over, landede de i genezareth. og da folkene på det sted kendte ham, sendte de bud til hele egnen der omkring og bragte alle de syge til ham. og de bade ham, at de blot måtte røre ved fligen af hans klædebon; og alle de, som rørte derved, blev helbredede.

15

da kommer der fra jerusalem farisæere og skriftkloge til jesu og sige: "hvorfor overtræde dine disciple de gamles overlevering? thi de to ikke deres hænder, når de holde måltid." men han svarede og sagde til dem: "hvorfor overtræde også i guds bud for eders overleverings skyld? thi gud har påbudt og sagt: 'ær din fader og moder;' og: 'den, som hader fader eller moder, skal visselig dø.' men i sige: 'den, som siger til sin fader eller sin moder: 'det, hvormed du skulde være hjulpet af mig, skal være en tempelgave,' han skal ingenlunde ære sin fader eller sin moder." og i have ophævet guds lov for eders overleverings skyld. i hyklere! rettelig profeterede esajas om eder, da han sagde: "dette folk ærer mig med læberne; men deres hjerte er langt borte fra mig. men de dyrke mig forgæves, idet de lære lærdomme, som ere menneskers bud." og han kaldte folkeskaren til sig

og sagde til dem: "hører og forstår! ikke det, som går ind i munden, gør mennesket urent, men det, som går ud af munden, dette gør mennesket urent." da kom hans disciple hen og sagde til ham: "ved du, at farisæerne blev forargede, da de hørte den tale?" men han svarede og sagde: "enhver plantning, som min himmelske fader ikke har plantet, skal oprykkes med rode. lader dem fare, det er blinde vejledere for blinde; men når en blind leder en blind, falde de begge i graven." men peter svarede og sagde til ham: "forklar os lignelsen!" og han sagde: "ere også i endnu så uforstandige? forstår i endnu ikke, at alt, hvad der går ind i munden, går i bugen og føres ud ad den naturlige vej? men det, som går ud af munden, kommer ud fra hjertet, og det gør mennesket urent. thi ud fra hjertet kommer der onde tanker, mord, hor, utugt, tyverier, falske vidnesbyrd, forhånelser. det er disse ting, som gøre mennesket urent; men at spise med utoede hænder gør ikke mennesket urent." og jesu gik bort derfra og drog til tyrus's og sidons egne. og se, en kananæisk kvinde kom fra disse egne, råbte og sagde: "herre, davids søn! forbarm dig over mig! min datter plaget ilde af en ond ånd." men han svarede hende ikke et ord. da trådte hans disciple til, bade ham og sagde: "skil dig af med hende, thi hun råber efter os." men han svarede og sagde: "jeg er ikke udsendt uden til de fortabte får af israel's hus." men hun kom og kastede sig ned for ham og sagde: "herre, hjælp mig!" men han svarede og sagde: "det er ikke smukt at tage børnenes brød og kaste det for de små hunde." men hun sagde: "jo, herre! de små hunde æde jo dog også af de smuler, som falde fra deres herrers bord." da svarede jesu og sagde til hende: "o kvinde, din tro er stor, dig ske, som du vil!" og hendes datter blev helbredt fra samme time. og jesu gik bort derfra og kom hen til galilæas sø, og han gik op på bjerget og satte sig der. og store skarer kom til ham og havde lamme, blinde, stumme, krøblinge og mange andre med sig; og de lagde dem for hans fødder, og han helbredte dem, så at skaren undrede sig, da de så, at stumme talte, krøblinge blev raske, lamme gik, og blinde så; og de priste israel's gud. men jesu kaldte sine disciple til sig og sagde: "jeg ynke s inderligt over skaren; thi de have allerede tøvet hos mig tre dage og have intet at spise; og lade dem gå fastende bort, vil jeg ikke, for at de ikke skulle vansmægte på vejen." og hans disciple sige til ham: "hvorfra skulle vi få så mange brød i en ørken, at vi kunne mætte så mange mennesker?" og jesu siger til dem: "hvor mange brød have i?" men de sagde: "syv og nogle få småfisk." og han bød skaren at sætte sig ned på jorden og tog de syv brød og fiskene, takkede, brød dem og gav disciplene dem, og disciplene gav dem til skarerne, og de spiste alle og blev mætte; og de opsamlede det, som blev tilovers af stykkerne, syv kurve fulde. men de, som spiste, vare fire tusinde mænd, foruden kvinder og børn. og da han havde ladet skarerne gå bort, gik han om bord i skibet og kom til magadans egne.

16

og farisæerne og saddukæerne kom hen og fristede ham og begærede, at han vilde vise dem et tegn fra

himmelen. men han svarede og sagde til dem: "om aftenen sige i: det bliver en skøn dag, thi himmelen er rød; og om morgenen: det bliver storm i dag, thi himmelen er rød og mørk. en ond og utro slægt forlanger tegn; men der skal intet tegn gives den uden jonas's tegn." og han forlod dem og gik bort. og da hans disciple kom over til hin side, havde de glemt at tage brød med. og jesus sagde til dem: "ser til, og tager eder i vare for farisæernes og saddukæernes surdej!" men de tænkte ved sig selv og sagde: "det er, fordi vi ikke toge brød med." men da jesus mærkede dette, sagde han: "i lidettroende! hvorfor tænke i ved eder selv på, at i ikke have taget brød med? forstå i ikke endnu? komme i heller ikke i hu de fem brød til de fem tusinde, og hvor mange kurve i da toge op? ikke heller de syv brød til de fire tusinde, og hvor mange kurve i da toge op? hvorledes forstå i da ikke, at det ej var om brød, jeg sagde det til eder? men tager eder i vare for farisæernes og saddukæernes surdej." da forstode de, at han havde ikke sagt, at de skulde tage sig i vare for surdejen i brød, men for farisæernes og saddukæernes lære. men da jesus var kommen til egnen ved kæsarea filippi, spurgte han sine disciple og sagde: "hvem sige folk, at menneskesønnen er?" men de sagde: "nogle sige johannes døberen; andre elias; andre jeremias eller en af profeterne." han siger til dem: "men i, hvem sige i, at jeg er?" da svarede simon peter og sagde: "du er kristus, den levende guds søn." og jesus svarede og sagde til ham: "salig er du, simon jonas's søn! thi kød og blod har ikke åbenbaret dig det, men min fader, som er i himlene. så siger jeg også dig, at du er petrus, og på denne klippe vil jeg bygge min menighed, og dødsrigets porte skulle ikke få overhånd over den. og jeg vil give dig himmeriges riges nøgler, og hvad du binder på jorden, det skal være bundet i himlene, og hvad du løser på jorden, det skal være løst i himlene." da bød han sine disciple, at de måtte ikke sige til nogen at han var kristus. fra den tid begyndte jesus at give sine disciple til kende, at han skulde gå til jerusalem og lide meget af de ældste og ypperstepræsterne og de skriftkloge og ihjelslås og oprejses på den tredje dag. og peter tog ham til side, begyndte at sætte ham i rette og sagde: "gud bevare dig, herre; dette skal ingenlunde ske dig!" men han vendte sig og sagde til peter: "vig bag mig, satan! du er mig en forargelse; thi du sanser ikke, hvad guds er, men hvad menneskers er." da sagde jesus til sine disciple: "vil nogen komme efter mig, han fornægte sig selv og tage sit kors op og følge mig! thi den, som vil frelse sit liv, skal miste det; men den, som mister sit liv for min skyld, skal bjærge det. thi hvad gavner det et menneske, om han vinder den hele verden, men må bøde med sin sjæl? eller hvad kan et menneske give til vederlag for sin sjæl? thi menneskesønnen skal komme i sin faders herlighed med sine engle; og da skal han betale enhver efter hans gerning. sandelig siger jeg eder, der er nogle af dem, som stå her, der ingenlunde skulle smage døden, førend de se menneskesønnen komme i sit rige."

og seks dage derefter tager jesus peter og jakob og hans broder johannes med sig og fører dem afsides op på et højt bjerg. og han blev forvandlet for deres øjne, og hans åsyn skinnede som solen, men hans klæder bleve hvide som lyset. og se, moses og elias viste sig for dem og samtalede med ham. da tog peter til orde og sagde til jesus: "herre! det er godt, at vi ere her; vil du, da lader os gøre tre hytter her, dig en og moses en og elias en." medens han endnu talte, se, da overskyggede en lysende sky dem; og se, der kom fra skyen en røst. som sagde: "denne er min søn. den elskede, i hvem jeg har velbehag; hører ham!" og da disciplene horte det, faldt de på deres ansigt og frygtede såre. og jesus trådte hen og rørte ved dem og sagde: "står op, og frygter ikke!" men da de opløftede deres øjne, så de ingen uden jesus alene. og da de gik ned fra bjerget, bød jesus dem og sagde: "taler ikke til nogen om dette syn, førend menneskesønnen er oprejst fra de døde." og hans disciple spurgte ham og sagde: "hvad er det da, de skriftkloge sige, at elias bør først komme?" og han svarede og sagde: "vel kommer elias og skal genoprette alting. men jeg siger eder, at elias er allerede kommen, og de erkendte ham ikke, men gjorde med ham alt, hvad de vilde; således skal også menneskesønnen lide ondt af dem." da forstode disciplene, at han havde talt til dem om johannes døberen. og da de kom til folkeskaren, kom en mand til ham og faldt på knæ for ham og sagde: "herre! forbarm dig over min søn, thi han er månesyg og lidende; thi han falder ofte i ild og ofte i vand; og jeg bragte ham til dine disciple, og de kunde ikke helbrede ham." og jesus svarede og sagde: "o du vantro og forvendt slægt! hvor længe skal jeg være hos eder, hvor længe skal jeg tåle eder? bringer mig ham hid!" og jesus talte ham hårdt til, og den onde ånd for ud af ham, og drengen blev helbredt fra samme time. da gik disciplene til jesus afsides og sagde: "hvorfor kunde vi ikke uddrive den?" og han siger til dem: "for eders vantros skyld; thi sandelig, siger jeg eder, dersom i have tro som et sennepskorn, da kunne i sige til dette bjerg: flyt dig herfra derhen, så skal det flytte sig, og intet skal være eder umuligt. men denne slags farer ikke ud uden ved bøn og faste." og medens de vandrede sammen i galilæa, sagde jesus til dem: "menneskesønnen skal overgives i menneskers hænder; og de skulle slå ham ihjel, og på den tredje dag skal han oprejses." og de bleve såre bedrøvede. men da de kom til kapernaum, kom de, som opkrævede tempelskatten, til peter og sagde: "betaler eders mester ikke skatten?" han sagde: "jo." og da han kom ind i huset, kom jesus ham i forkøbet og sagde: "hvad tykkes dig, simon? af hvem tage jordens konger told eller skat, af deres egne sønner eller af de fremmede?" og da han sagde: "af de fremmede," sagde jesus til ham: "så ere jo sønnerne fri. men for at vi ikke skulle forarge dem, så gå hen til søen, kast en krog ud, og tag den første fisk, som kommer op; og når du åbner dens mund, skal du finde en stater; tag denne, og giv dem den for mig og dig!"

i den samme stund kom disciplene hen til jesu og sagde: "hvem er da den største i himmeriges rige?" og han kaldte et lille barn til sig og stillede det midt iblandt dem og sagde: "sandelig, siger jeg eder, uden i omvende eder og blive som børn, komme i ingenlunde ind i himmeriges rige. derfor, den, som forner sig selv som dette barn, han er den største i himmeriges rige. og den, som modtager et eneste sådant barn for mit navns skyld, modtager mig. men den, som forarger een af disse små, som tro på mig, ham var det bedre, at der var hængt en møllesten om hans hals, og han var sænket i havets dyb. ve verden for forargelserne! thi vel er det nødvendigt, at forargelserne komme; dog ve det menneske, ved hvem forargelsen kommer! men dersom din hånd eller din fod forarger dig, da hug den af, og kast den fra dig! det er bedre for dig at gå lam eller som en krøbling ind til livet end at have to hænder og to fødder og blive kastet i den evige ild. og dersom dit øje forarger dig, da riv det ud, og kast det fra dig! det er bedre for dig at gå enøjet ind til livet end at have to øjne og blive kastet i helvedes ild. ser til, at i ikke foragte en eneste af disse små; thi jeg siger eder: deres engle i himlene se altid min faders ansigt, som er i himlene. thi menneskesønnen er kommen for at frelse det fortabte. hvad tykkes eder? om et menneske har hundrede får, og eet af dem farer vild, forlader han da ikke de ni og halvfemsindstve og går ud i bjergene og leder efter det vildfarne? og hender det sig, at han finder det, sandelig, siger jeg eder, han glæder sig mere over det end over de ni og halvfemsindstve, som ikke ere farne vild. således er det ikke eders himmelske faders villie, at en eneste af disse små skal fortabes. men om din broder synder imod dig, da gå hen og revs ham mellem dig og ham alene; hører han dig, da har du vundet din broder. men hører han dig ikke, da tag endnu een eller to med dig, for at "hver sag må stå fast efter to eller tre vidners mund." men er han dem overhørig, da sig det til menigheden; men er han også menigheden overhørig, da skal han være for dig ligesom en hedning og en tolder. sandelig, siger jeg eder, hvad som helst i binde på jorden, skal være bundet i himmelen; og hvad som helst i løse på jorden, skal være løst i himmelen. atter siger jeg eder, at dersom to af eder blive enige på jorden om hvilken som helst sag, hvorom de ville bede, da skal det blive dem til del fra min fader, som er i himlene. thi hvor to eller tre ere forsamlede om mit navn, der er jeg midt iblandt dem." da trådte peter frem og sagde til ham: "herre! hvor ofte skal jeg tilgive min broder, når han synder imod mig? mon indtil syv gange?" jesu siger til ham: "jeg siger dig: ikke indtil syv gange, men indtil halvfjerdsindstve gange syv gange. derfor lignes himmeriges rige ved en konge, som vilde holde regnskab med sine tjenere. men da han begyndte at holde regnskab, blev en, som var ti tusinde talenter skyldig, ført frem for ham. og da han intet havde at betale med, bød hans herre, at han og hans hustru og børn og alt det, han havde, skulde sælges, og gælden betales. da faldt tjeneren ned for ham, bonfaldt ham og sagde: herre, vær lang-

modig med mig, så vil jeg betale dig det alt sammen. da ynkedes samme tjeners herre inderligt over ham og lod ham løs og eftergav ham gælden. men den samme tjener gik ud og traf en af sine medtjenere, som var ham hundrede denarer skyldig; og han greb fat på ham og var ved at kvæle ham og sagde: betal, hvad du er skyldig! da faldt hans medtjener ned for ham og bad ham og sagde: vær langmodig med mig, så vil jeg betale dig. men han vilde ikke, men gik hen og kastede ham i fængsel, indtil han betalte, hvad han var skyldig. da nu hans medtjenere så det, som skete, bleve de såre bedrøvede og kom og forklarede for deres herre alt, hvad der var sket. da kaldte hans herre ham for sig og siger til ham: du onde tjener! al den gæld eftergav jeg dig, fordi du bad mig. burde ikke også du forbarme dig over din medtjener, ligesom jeg har forbarmet mig over dig, og hans herre blev vred og overgav ham til bødderne, indtil han kunde få betalt alt det, han var ham skyldig. således skal også min himmelske fader gøre mod eder, om i ikke af hjertet tilgive, enhver sin broder."

19

og det skete, da jesu havde fuldendt disse ord, drog han bort fra galilæa og kom til judæas egne, hinsides jordan. og store skarer fulgte ham, og han helbredte dem der. og farisæerne kom til ham, fristede ham og sagde: "er det tilladt at skille sig fra sin hustru af hvilken som helst grund?" men han svarede og sagde: "have i ikke læst, at skaberen fra begyndelsen skabte dem som mand og kvinde og sagde: derfor skal en mand forlade sin fader og sin moder og holde sig til sin hustru, og de to skulle blive til eet kød? således ere de ikke længer to, men eet kød. derfor, hvad gud har sammenføjet, må et menneske ikke adskille." de sigte til ham: "hvorfor bød da moses at give et skilsmissebrev og skille sig fra hende?" han siger til dem: "moses tilstedte eder at skille eder fra eders hustruer for eders hjerters hårdheds skyld; men fra begyndelsen har det ikke været således. men jeg siger eder, at den, som skiller sig fra sin hustru, når det ikke er for hors skyld, og tager en anden til ægte, han bedriver hor; og den, som tager en fraskilt hustru til ægte, han bedriver hor." hans disciple sigte til ham: "står mandens sag med hustruen således, da er det ikke godt at gifte sig." men han sagde til dem: "ikke alle rummer dette ord, men de, hvem det er givet: thi der er gildinger, som ere fødte således fra moders liv; og der er gildinger, som ere gildede af mennesker; og der er gildinger, som have gildet sig selv for himmeriges riges skyld. den, som kan rumme det, han rumme det!" da blev der båret små børn til ham, for at han skulde lægge hænderne på dem og bede; men disciplene truede dem. da sagde jesu: "lader de små børn komme, og formener dem ikke at komme til mig; thi himmeriges rige hører sådanne til." og han lagde hænderne på dem, og han drog derfra. og se, en kom til ham og sagde: "mester! hvad godt skal jeg gøre, for at jeg kan få et evigt liv?" men han sagde til ham: "hvorfor spørger du mig om det gode? een er den gode. men vil du indgå til livet, da hold budene!" han siger til ham: "hvilke?" men jesu sagde: "dette: du må ikke slå ihjel; du må ikke bedrive

hor; du må ikke stjæle; du må ikke sige falsk vidnesbyrd; ær din fader og din moder, og; du skal elske din næste som dig selv." den unge mand siger til ham: "det har jeg holdt alt sammen; hvad fattes mig endnu?" jesu sagde til ham: "vil du være fuldkommen, da gå bort, sælg, hvad du ejer, og giv det til fattige, så skal du have en skat i himmelen; og kom så og følg mig!" men da den unge mand hørte det ord, gik han bedrøvet bort; thi han havde meget gods. men jesu sagde til sine disciple: "sandelig, siger jeg eder: en rig kommer vanskeligt ind i himmeriges rige. atter siger jeg eder: det er lettere for en kamel at gå igennem et nåleøje end for en rig at gå ind i guds rige." men da disciplene hørte dette, forfærdedes de såre og sagde: "hvem kan da blive frelst?" men jesu så på dem og sagde: "for mennesker er dette umuligt, men for gud ere alle ting mulige." da svarede peter og sagde til ham: "se, vi have forladt alle ting og fulgt dig; hvad skulle da vi have?" men jesu sagde til dem: "sandelig, siger jeg eder, at i igenfødselen, når menneskesønnen sidder på sin herligheds trone, skulle også i, som have fulgt mig, sidde på tolv troner og dømme israels tolv stammer. og hver, som har forladt hus eller brødre eller søstre eller fader eller moder eller hustru eller børn eller marker for mit navns skyld, skal få det mange fold igen og arve et evigt liv. men mange af de første skulle blive de sidste, og af de sidste de første.

20

thi himmeriges rige ligner en husbond, som gik ud tidligt om morgenen for at leje arbejdere til sin vingård. og da han var bleven enig med arbejderne om en denar om dagen, sendte han dem til sin vingård. og han gik ud ved den tredje time og så andre stå ledige på torvet, og han sagde til dem: går også i hen i vingården, og jeg vil give eder, hvad som ret er. og de gik derhen. han gik atter ud ved den sjette og niende time og gjorde ligeså. og ved den ellefte time gik han ud og fandt andre stående der, og han siger til dem: hvorfor stå i her ledige hele dagen? de sige til ham: fordi ingen lejede os. han siger til dem: går også i hen i vingården! men da det var blevet aften, siger vingårdens herre til sin foged: kald på arbejderne, og betal dem deres løn, idet du begynder med de sidste og ender med de første! og de, som vare lejede ved den ellefte time, kom og fik hver en denar. men da de første kom, mente de, at de skulde få mere; og også de fik hver en denar. men da de fik den, knurrede de imod husbonden og sagde: disse sidste have kun arbejdet een time, og du har gjort dem lige med os, som have båret dagens byrde og hede. men han svarede og sagde til en af dem: ven! jeg gør dig ikke uret; er du ikke bleven enig med mig om en denar? tag dit og gå! men jeg vil give denne sidste ligesom dig. eller har jeg ikke lov at gøre med mit, hvad jeg vil? eller er dit øje ondt, fordi jeg er god? således skulle de sidste blive de første, og de første de sidste; thi mange ere kaldede, men få ere udvalgte." og da jesu drog op til jerusalem, tog han de tolv disciple til side og sagde til dem på vejen: "se, vi drage op til jerusalem, og menneskesønnen skal overgives til ypperstepresterne og de skriftkloge; og de skulle dømme ham til døden og overgive

ham til hedningerne til at spottes og hudstryges og korsfæstes; og på den tredje dag skal han opstå." da gik zebedeus's sønners moder til ham med sine sønner og faldt ned for ham og vilde bede ham om noget. men han sagde til hende: "hvad vil du?" hun siger til ham: "sig, at disse mine to sønner skulle i dit rige sidde den ene ved din højre, den anden ved din venstre side." men jesu svarede og sagde: "i vide ikke, hvad i bede om. kunne i drikke den kalk, som jeg skal drikke?" de sige til ham: "det kunne vi." hun siger til dem: "min kalk skulle i vel drikke; men det at sidde ved min højre og ved min venstre side tilkommer det ikke mig at give; men det gives til dem, hvem det er beredt af min fader." og da de ti hørte dette, bleve de vrede på de to brødre. men jesu kaldte dem til sig og sagde: "i vide, at folkenes fyrster herske over dem, og de store bruge myndighed over dem. således skal det ikke være iblandt eder; men den, som vil blive stor iblandt eder, han skal være eders tjener; og den, som vil være den ypperste iblandt eder, han skal være eders træl. ligesom menneskesønnen ikke er kommen for at lade sig tjene, men for at tjene og give sit liv til en genløsning for mange." og da de gik ud af jeriko, fulgte en stor folkeskare ham. og se, to blinde sade ved vejen, og da de hørte, at jesu gik forbi, råbte de og sagde: "herre, forbarm dig over os, du davids søn!" men skaren truede dem, at de skulde tie; men de råbte endnu stærkere og sagde: "herre, forbarm dig over os, du davids søn!" og jesu stod stille og kaldte på dem og sagde: "hvad ville i, at jeg skal gøre for eder?" de sige til ham: "herre! at vore øjne måtte oplades." og jesu ynkedes inderligt og rørte ved deres øjne. og straks bleve de seende, og de fulgte ham.

21

og da de nærmede sig jerusalem og kom til bethfage ved oliebjerg, da udsendte jesu to disciple og sagde til dem: "går hen i den landsby, som ligger lige for eder; og straks skulle i finde en aseninde bunden og et føl hos hende; løser dem og fører dem til mig! og dersom nogen siger noget til eder, da siger, at herren har brug for dem, så skal han straks sende dem." men dette er sket, for at det skulde opfyldes, der er talt ved profeten, som siger: "siger til zions datter: se, din konge kommer til dig, sagtmodig og ridende på et asen og på et trældyr's føl." men disciplene gik hen og gjorde, som jesu befalede dem; og de hentede aseninden og follet og lagde deres klæder på dem, og han satte sig derpå. men de fleste af folkeskaren bredte deres klæder på vejen, andre huggede grene af træerne og strøede dem på vejen. men skarerne, som gik foran ham og fulgte efter, råbte og sagde: "hosanna davids søn! velsignet være den, som kommer, i herrens navn! hosanna i det højestel!" og da han drog ind i jerusalem, kom hele staden i bevægelse og sagde: "hvem er denne?" men skarerne sagde: "det er profeten jesu fra nazareth i galilæa." og jesu gik ind i guds helligdom og uddrev alle dem, som solgte og købte i helligdommen, og han væltede vekselernes borde og duekræmmernes stole. og han siger til dem: "der er skrevet: mit hus skal kaldes et bedehus; men i gøre det til en roverkule." og der kom blinde

og lamme til ham i helligdommen, og han helbrede dem. men da ypperstepræsterne og de skriftkloge så de undergænger, som han gjorde, og børnene, som råbte i helligdommen og sagde: "hosanna davids søn!" blev de vrede og sagde til ham: "hører du, hvad disse siger?" men jesu siger til dem: "ja! men i aldrig læste af umyndiges og diendes mund har du beredt dig lovsang?" og han forlod dem og gik uden for staden til bethania og overnattede der. men da han om morgenen igen gik ind til staden, blev han hungrig. og han så et figentræ ved vejen og gik hen til det, og han fandt intet derpå uden blade alene. og han siger til det: "aldrig i evighed skal der vokse frugt mere på dig!" og figentræet visnede straks. og da disciplene så det, forundrede de sig og sagde: "hvorledes kunde figentræet straks visne?" men jesu svarede og sagde til dem: "sandelig, siger jeg eder, dersom i have tro og ikke tvivle, da skulle i ikke alene kunne gøre det med figentræet, men dersom i endog sige til dette bjerg: løft dig op og kast dig i havet, da skal det ske. og alt, hvad i begære i bønnen troende, det skulle i få." og da han kom ind i helligdommen, kom ypperstepræsterne og folkets ældste hen til ham, medens han lærte, og de sagde: "af hvad magt gør du disse ting, og hvem har givet dig denne magt?" men jesu svarede og sagde til dem: "også jeg vil spørge eder om een ting, og dersom i sige mig det, vil også jeg sige eder, af hvad magt jeg gør disse ting. johannes's dåb, hvorfra var den? fra himmelen eller fra mennesker?" men de tænkte ved sig selv og sagde: "sige vi: fra himmelen, da vil han sige til os: hvorfor troede i ham da ikke? men sige vi: fra mennesker, frygte vi for mængden; thi de holde alle johannes for en profet." og de svarede jesu og sagde: "det vide vi ikke." da sagde også han til dem: "så siger ikke heller jeg eder, af hvad magt jeg gør disse ting. men hvad tykkes eder? en mand havde to børn; og han gik til den første og sagde: barn! gå hen, arbejdn i dag i min vingård! men han svarede og sagde: nej, jeg vil ikke; men bagefter fortrød han det og gik derhen. og han gik til den anden og sagde ligeså. men han svarede og sagde: ja, herre! og gik ikke derhen. hvem af de to gjorde faderens villie?" de sige: "den første." jesu siger til dem: "sandelig, siger jeg eder, at toldere og skøger gå forud for eder ind i guds rige. thi johannes kom til eder på retfærdigheds vej, og i troede ham ikke, men toldere og skøger troede ham; men endskønt i så det, fortrøde i det alligevel ikke bagefter, så i troede ham. hører en anden lignelse: der var en husbond, som plantede en vingård og satte et gærde omkring den og gravede en perse i den og byggede et tårn; og han lejede den ud til vingårdsmænd og drog udenlands. men da frugttiden nærmede sig, sendte han sine tjenere til vingårdsmændene for at få dens frugter. og vingårdsmændene grebe hans tjenere, og en sloge de, en dræbte de, og en stenede de. atter sendte han andre tjenere hen, flere end de første; og de gjorde ligeså med dem. men til sidst sendte han sin søn til dem og sagde: de ville undse sig for min søn. men da vingårdsmændene så sonnen, sagde de til hverandre: det er arvingen; kommer lader os slå ham ihjel og få hans arv! og de grebe ham og kastede ham ud af vingården og sloge ham ihjel. når

da vingårdens herre kommer, hvad vil han så gøre med disse vingårdsmænd?" de sige til ham: "ilde vil han ødelægge de onde og leje sin vingård ud til andre vingårdsmænd, som ville give ham frugterne i deres tid." jesu siger til dem: "have i aldrig læst i skrifterne: den sten, som bygningsmændene forkastede, den er bleven til en hovedhjørneste; fra herren er dette kommet, og det er underligt for vore øjne. derfor siger jeg eder, at guds rige skal tages fra eder og gives til et folk, som bærer deres frugter." og den, som falder på denne sten, skal slå sig sønder; men hvem den falder på, ham skal den knuse." og da ypperstepræsterne og farisæerne hørte hans lignelser, forstode de, at han talte om dem. og de søgte at gribe ham, men frygtede for skarerne; thi de holdt ham for en profet.

22

og jesu tog til orde og talte atter i lignelser til dem og sagde: "himmeriges rige lignes ved en konge, som gjorde bryllup for sin søn. og han udsendte sine tjenere for at kalde de budne til brylluppet; og de vilde ikke komme. han udsendte atter andre tjenere og sagde: siger til de budne: se, jeg har beredt mit måltid, mine okser og fedekvæget er slagtet, og alting er rede; kommer til brylluppet! men de brode sig ikke derom og gik hen, den ene på sin mark, den anden til sit købmandsskab; og de øvrige grebe hans tjenere, forhånede og ihjelslog dem. men kongen blev vred og sendte sine hære ud og slog disse manddrabere ihjel og satte ild på deres stad. da siger han til sine tjenere: brylluppet er beredt, men de budne vare det ikke værd. går derfor ud på skillevejene og byder til brylluppet så mange, som i finde! og de tjenere gik ud på vejene og samlede alle dem, de fandt, både onde og gode; og bryllupshuset blev fuldt af gæster. da nu kongen gik ind for at se gæsterne, så han der et menneske, som ikke var iført bryllupssklædning. og han siger til ham: ven! hvorledes er du kommen herind og har ingen bryllupssklædning på? men han tav. da sagde kongen til tjenerne: binder fødder og hænder på ham, og kaster ham ud i mørket udenfor; der skal der være gråd og tænders gnidsel. thi mange ere kaldede, men få ere udvalgte." da gik farisæerne hen og holdt råd om, hvorledes de kunde fange ham i ord. og de sende deres disciple til ham tillige med herodianerne og sige: "mester! vi vide, at du er sandtro og lærer guds vej i sandhed og ikke bryder dig om nogen; thi du ser ikke på menneskers person. sig os derfor: hvad tykkes dig? er det tilladt at give kejseren skat eller ej?" men da jesu mærkede deres ondskab, sagde han: "i hyklere, hvorfor friste i mig? viser mig skattens mønt!" og de bragte ham en denar. og han siger til dem: "hvis billede og overskrift er dette?" de sige til ham: "kejserens." da siger han til dem: "så giver kejseren, hvad kejserens er, og gud, hvad guds er!" og da de hørte det, undrede de sig, og de forlod ham og gik bort. samme dag kom der saddukeere til ham, hvilke sige, at der ingen opstandelse er, og de spurgte ham og, sagde: "mester! Moses har sagt: når nogen dør og ikke har børn, skal hans broder for svogerskabets skyld tage hans hustru til ægte og oprejse sin broder

afkom. men nu var der hos os syv brødre; og den første giftede sig og døde; og efterdi han ikke havde afkom, efterlod han sin hustru til sin broder. ligeså også den anden og den tredje, indtil den syvende; men sidst af alle døde hustruen. hvem af disse syv skal nu have hende til hustru i opstandelsen? thi de have alle haft hende." men jesus svarede og sagde til dem: "i fare vild, idet i ikke kende skrifterne, ej heller guds kraft. thi i opstandelsen tage de hverken til ægte eller bortgiftes, men de ere ligesom guds engle i himmelen. men hvad de dodes opstandelse angår, have i da ikke læst, hvad der er talt til eder af gud, når han siger: jeg er abrahams gud og isaks gud og jakobs gud. han er ikke dodes, men levendes gud." og da skarerne hørte dette, bleve de slagne af forundring over hans lære. men da farisæerne hørte, at han havde stoppet munden på saddukæerne, forsamlende de sig. og en af dem, en lovkyndig, spurgte og fristede ham og sagde: "mester, hvilket er det store bud i loven?" men han sagde til ham: "du skal elske herren din gud med hele dit hjerte og med hele din sjæl og med hele dit sind. dette er det store og første bud. men et andet er dette ligt: du skal elske din næste som dig selv. af disse to bud afhænger hele loven og profeterne." men da farisæerne vare forsamlende, spurgte jesus dem og sagde: "hvad tykkes eder om kristus? hvis søn er han?" de sige til ham: "david's." han siger til dem: "hvorledes kan da david i ånden kalde ham herre, idet han siger: herren sagde til min herre: sæt dig ved min højre hånd, indtil jeg får lagt dine fjender under dine fødder. når nu david kalder ham herre, hvorledes er han da hans søn?" og ingen kunde svare ham et ord, og ingen vovede mere at rette spørgsmål til ham efter den dag.

23

da talte jesus til skarerne og til sine disciple og sagde: på mose stol sidde de skriftkloge og farisæerne. gørør og holder derfor alt, hvad de sige eder; men gørør ikke efter deres gerninger; thi de sige det vel, men gøre det ikke. men de binde svare byrder, vanskelige at bære, og lægge dem på menneskenes skuldre; men selv ville de ikke bevæge dem med en finger. men de gøre alle deres gerninger for at beskues af menneskene; thi de gøre deres bederemme brede og kvasterne på deres klæder store. og de ville gerne sidde øverst til bords ved måltiderne og på de fornemste pladser i synagogerne og lade sig hilse på torvene og kaldes rabbi af menneskene. men i skulle ikke lade eder kalde rabbi; thi een er eders mester, men i ere alle brødre. og i skulle ikke kalde nogen på jorden eders fader; thi een er eders fader, han, som er i himlene. ej heller skulle i lade eder kalde vejledere; thi een er eders vejleder, kristus. men den største iblandt eder skal være eders tjener. men den, som ophøjer sig selv, skal fornedres, og den, som fornedrer sig selv, skal ophøjes. men ve eder, i skriftkloge og farisæere, i hyklere! thi i tillukke himmeriges rige for menneskene; thi i gå ikke derind, og dem, som ville gå ind, tillade i det ikke. ve eder, i skriftkloge og farisæere, i hyklere! thi i opæde enkers huse og bede på skråt længe; derfor skulle i få des hårdere dom. ve eder, i skriftkloge og farisæere, i

hyklere! thi i drage om til vands og til lands for at vinde en eneste tilhænger; og når han er bleven det, gøre i ham til et helvedes barn, dobbelt så slemt, som i selv ere. ve eder, i blinde vejledere! i, som sige: den, som sværger ved templet, det er intet; men den, som sværger ved guldet i templet, han er forpligtet. i dårer og blinde! hvilket er da størst? guldet eller templet, som helliger guldet? fremdeles: den, som sværger ved alteret, det er intet; men den, som sværger ved gaven derpå, han er forpligtet. i dårer og blinde! hvilket er da størst? gaven eller alteret, som helliger gaven? derfor, den, som sværger ved alteret, sværger ved det og ved alt det, som er derpå. og den, som sværger ved templet, sværger ved det og ved ham, som bor deri. og den, som sværger ved himmelen, sværger ved guds trone og ved ham, som sidder på den. ve eder, i skriftkloge og farisæere, i hyklere! thi i give tiende af mynte og dild og kommen og have forsømt de ting i loven, der have større vægt, retten og barmhjertigheden og troskaben. disse ting burde man gøre og ikke forsømme hine. i blinde vejledere, i, som si myggen af, men nedsluge kamelen! ve eder, i skriftkloge og farisæere, i hyklere! thi i rense det udvendige af bægeret og fadet; men indvendigt ere de fulde af rov og umættelighed. du blinde farisæer! rens først det indvendige af bægeret og fadet, for at også det udvendige af dem kan blive rent. ve eder, i skriftkloge og farisæere, i hyklere! thi i ere ligesom kalkede grave, der jo synes dejlige udvendigt, men indvendigt ere fulde af døde ben og al urenhed. således synes også i vel udvortes retfærdige for menneskene; men indvortes ere i fulde af hykleri og lovløshed. ve eder, i skriftkloge og farisæere, i hyklere! thi i bygge profeternes grave og pryde de retfærdiges gravsteder og sige: havde vi været til i vore fædres dage, da havde vi ikke været delagtige med dem i profeternes blod. altså give i eder selv det vidnesbyrd, at i ere sønner af dem, som have ihjelslået profeterne. så gørør da også i eders fædres mål fuldt! i slanger! i øgleunger! hvorledes kunne i undfly helvedes dom? derfor se, jeg sender til eder profeter og vise og skriftkloge; nogle af dem skulle i slå ihjel og korsfæste, og nogle af dem skulle i hudstryge i, eders synagoger og forfølge fra stad til stad, for at alt det retfærdige blod skal komme over eder, som er udgydt på jorden, fra den retfærdige abels blod indtil sakarias's, barakias's søns, blod, hvem i sloge ihjel imellem templet og alteret. sandelig, siger jeg eder, alt dette skal komme over denne slægt. jerusalem! jerusalem! som ihjelslår profeterne og stener dem, som ere sendte til dig, hvor ofte vilde jeg samle dine børn, ligesom en høne samler sine kyllinger under vingerne! og i vilde ikke. se, eders huse lades eder øde! thi jeg siger eder: i skulle ingelunde se mig fra nu af, indtil i sige: velsignet være den, som kommer, i herrens navn!"

24

og jesus gik ud, bort fra helligdommen, og hans disciple kom til ham for at vise ham helligdommens bygninger. men han svarede og sagde til dem: "se i ikke alt dette? sandelig, siger jeg eder, her skal ikke lades sten på sten, som jo skal nedbrydes." men da

han sad på oliebjergene, kom hans disciple til ham af-sides og sagde: "sig os, når skal dette ske? og hvad er tegnet på din tilkommelse og verdens ende?" og Jesus svarede og sagde til dem: "ser til, at ingen forfø-der eder! thi mange skulle på mit navn komme og sige: jeg er Kristus; og de skulle forføre mange. men i skulle få at høre om krige og krigsrygte. ser til, lader eder ikke forkrække; thi det må ske; men en-den er ikke endda. thi folk skal rejse sig mod folk, og rige mod rige, og der skal være hungersnød og jordskælv her og der. men alt dette er veernes be-gyndelse. da skulle de overgive eder til trængsel og slå eder ihjel, og i skulle hades af alle folkeslagene for mit navns skyld. og da skulle mange forarges og for-råde hverandre og hade hverandre. og mange falske profeter skulle fremstå og forføre mange. og fordi lovløsheden bliver mangfoldig, vil kærligheden blive kold hos de fleste. men den, som holder ud indtil enden, han skal frelses. og dette rigets evangelium skal prædikes i hele verden til et vidnesbyrd for alle folkeslagene; og da skal enden komme. når i da se ødelæggelsens vederstyggelighed, hvorom der er talt ved profeten daniel, stå på hellig grund, (den, som læser det, han give agt!) da skulle de, som ere i judæa, fly ud på bjergene; den, som er på taget, stige ikke ned for at hente, hvad der er i hans hus; og den, som er på marken, vende ikke tilbage for at hente sine klæder! men ve de frugtsommelige og dem, som give die, i de dage! og beder om, at eders flugt ikke skal ske om vinteren, ej heller på en sabbat; thi der skal da være en trængsel så stor, som der ikke har været fra ver-dens begyndelse indtil nu og heller ikke skal komme. og dersom disse dage ikke bleve afkortede, da blev in-tet kød frelst; men for de udvalgte skyld skulle disse dage afkortes. dersom nogen da siger til eder: se, her er Kristus, eller der! da skulle i ikke tro det. thi falske krister og falske profeter skulle fremstå og gøre store tegn og undergerninger, så at også de udvalgte skulle blive forførte, om det var muligt. se, jeg har sagt eder det forud. derfor, om de sige til eder: se, han er i ørke-nen, da gå ikke derud; se. han er i kamrene, da tror det ikke! thi ligesom lynet udgår fra østen og lyser indtil vesten, således skal menneskesønnens tilkom-melse være. hvor ådselet er, der ville ørne samle sig. men straks efter de dages trængsel skal solen formørkes og månen ikke give sit skin og stjernerne falde ned fra himmelen, og himmelens kræfter skulle rystes. og da skal menneskesønnens tegn vise sig på himmelen; og da skulle alle jordens stammer jamre sig, og de skulle se menneskesønnen komme på him-melens skyer med kraft og megen herlighed. og han skal udsende sine engle med stærktlydende basun, og de skulle samle hans udvalgte fra de fire vinde, fra den ene ende af himmelen til den anden. men lærer lignelsen af figentræet: når dets gren allerede er bleven blød, og bladene skyde frem, da skønne i, at sommeren er nær. således skulle også i, når i se alt dette, skønne, at han er nær for døren. sandelig, siger jeg eder, denne slægt skal ingenlunde forgå, førend alle disse ting ere skete. himmelen og jorden skulle forgå, men mine ord skulle ingenlunde forgå. men om den dag og time ved ingen, end ikke him-melens engle, heller ikke sønnen, men kun faderen

alene. og ligesom noas dage vare, således skal men-neskesønnens tilkommelse være. thi ligesom de i da-gene for syndfloden åde og drak, toge til ægte og bort-giftede, indtil den dag, da noa gik ind i arken, og ikke agtede det, førend syndfloden kom og tog dem alle bort, således skal også menneskesønnens tilkom-melse være. da skulle to mænd være på marken; den ene tages med, og den anden lades tilbage. to kvinder skulle male på kværnen; den ene tages med, og den anden lades tilbage. våger derfor, thi i vide ikke, på hvilken dag eders herre kommer. men dette skulle i vide, at dersom husbonden vidste. i hvilken nat-tevagt tyven vilde komme, da vågede han og tillod ikke, at der skete indbrud i hans hus. derfor vorder også i rede; thi menneskesønnen kommer i den time, som i ikke mene. hvem er så den tro og forstandige tjener, som hans herre har sat over sit tyende til at give dem deres mad i rette tid? salig er den tjener, hvem hans herre, når han kommer, finder handlende således. sandelig, siger jeg eder, han skal sætte ham over alt, hvad han ejer. men dersom den onde tjener siger i sit hjerte: min herre tøver, og så begynder at slå sine medtjenere og spiser og drikker med drankerne, da skal den tjeners herre komme på den dag, han ikke venter, og i den time, han ikke ved, og hugge ham son-der og give ham hans lod sammen med hyklerne; der skal der være gråd og tænders gnidsel.

25

da skal himmeriges rige lignede ved ti jomfruer, som toge deres lamper og gik brudgommen i møde. men fem af dem vare dærer, og fem kloge. dærerne toge nemlig deres lamper, men toge ikke olie med sig. men de kloge toge olie i deres kar tillige med deres lam-per. og da brudgommen tøvede, slumrede de alle ind og sov. men ved midnat lød der et råb: se, brudgom-men kommer, går ham i møde! da vågnede alle jom-fruerne og gjorde deres lamper i stand. men dærerne sagde til de kloge: giver os af eders olie; thi vore lam-per slukkes. men de kloge svarede og sagde: der vilde vist ikke blive nok til os og til eder; går hellere hen til købmændene og køber til eder selv! men medens de gik bort for at købe, kom brudgommen, og de, som vare rede, gik ind med ham til brylluppet; og døren blev lukket. men senere komme også de andre jom-fruer og sige: herre, herre, luk op for os! men han svarede og sagde: sandelig, siger jeg eder, jeg kender eder ikke. våger derfor, thi i vide ikke dagen, ej heller timen. thi det er ligesom en mand, der drog uden-lands og kaldte på sine tjenere og overgav dem sin ejendom; og en gav han fem talenter, en anden to, og en tredje en, hver efter hans evne; og straks derefter drog han udenlands. men den, som havde fået de fem talenter, gik hen og købslog med dem og vandt an-dre fem talenter ligeså vandt også den, som havde fået de to talenter, andre to. men den, som havde fået den ene, gik bort og gravede i jorden og skjulte sin herres penge. men lang tid derefter kommer disse tjeneres herre og holder regnskab med dem. og den, som havde fået de fem talenter, kom frem og bragte andre fem talenter og sagde: herre! du overgav mig fem talenter; se, jeg har vundet fem andre talenter.

hans herre sagde til ham: vel, du gode og tro tjener! du var tro over lidet, jeg vil sætte dig over meget; gå ind til din herres glæde! da kom også han frem, som havde fået de to talenter, og sagde: herre! du overgav mig to talenter; se, jeg har vundet to andre talenter. hans herre sagde til ham: vel, du gode og tro tjener! du var tro over lidet, jeg vil sætte dig over meget; gå ind til din herres glæde! men også han, som havde fået den ene talent, kom frem og sagde: herre! jeg kendte dig, at du er en hård mand, som høster, hvor du ikke såede, og samler, hvor du ikke spredte; og jeg frygtede og gik hen og skjulte din talent i jorden; se, her har du, hvad dit er. men hans herre svarede og sagde til ham: du onde og lade tjener! du vidste, at jeg høster, hvor jeg ikke såede, og samler, hvor jeg ikke spredte; derfor burde du have overgivet vekselserne mine penge; og når jeg kom, da havde jeg fået mit igen med rente. tager derfor den talent fra ham, og giver den til ham, som har de ti talenter. thi enhver, som har, ham skal der gives, og han skal få overflod; men den, som ikke har, fra ham skal endog det tages, som han har. og kaster den unyttige tjener ud i mørket udenfor; der skal der være gråd og tænders gnidsel. men når menneskesønnen kommer i sin herlighed og alle englene med ham, da skal han sidde på sin herligheds trone. og alle folkeslagene skulle samles foran ham, og han skal skille dem fra hverandre, ligesom hyrden skiller fårene fra bukkene. og han skal stille fårene ved sin højre side og bukkene ved den venstre. da skal kongen sige til dem ved sin højre side: kommer hid. i min faders velsignede! arver det rige, som har været eder beredt fra verdens grundlæggelse. thi jeg var hungrig, og i gave mig at spise; jeg var tørstig, og i gave mig at drikke; jeg var fremmed, og i toge mig hjem til eder; jeg var nøgen, og i klædte mig; jeg var syg, og i besøgte mig; jeg var i fængsel, og i kom til mig. da skulle de retfærdige svare ham og sige: herre! når så vi dig hungrig og gave dig mad, eller tørstig og gave dig at drikke? når så vi dig fremmed og toge dig hjem til os, eller nøgen og klædte dig? når så vi dig syg eller i fængsel og kom til dig? og kongen skal svare og sige til dem: sandelig, siger jeg eder: hvad i have gjort imod een af disse mine mindste brødre, have i gjort imod mig. da skal han også sige til dem ved den venstre side: går bort fra mig, i forbandede! til den evige ild, som er beredt djævelen og hans engle. thi jeg var hungrig, og i gave mig ikke at spise; jeg var tørstig, og i gave mig ikke at drikke; jeg var fremmed, og i toge mig ikke hjem til eder; jeg var nøgen, og i klædte mig ikke; jeg var syg og i fængsel, og i besøgte mig ikke. da skulle også de svare og sige: herre! når så vi dig hungrig eller tørstig eller fremmed eller nøgen eller syg eller i fængsel og tjente dig ikke? da skal han svare dem og sige: sandelig, siger jeg eder: hvad i ikke have gjort imod een af disse mindste, have i heller ikke gjort imod mig. og disse skulle gå bort til evig straf, men de retfærdige til evigt liv."

26

og det skete, da jesu havde fuldstændt alle disse ord, sagde han til sine disciple: "i vide, at om to dage er det påske; så forrådes menneskesønnen til at kors-

fæstes." da forsamledes ypperstepræsterne og folkets ældste i ypperstepræstens gård; han hed kajfas. og de rådsloge om at gribe jesu med list og ihjelslå ham. men de sagde: "ikke på højtiden, for at der ikke skal blive oprør blandt folket." men da jesu var kommen til bethania, i simon den spedalskes hus, kom der en kvinde til ham, som havde en alabastkrukke med såre kostbar salve, og hun udgød den på hans hoved, medens han sad til bords. men da disciplene så det, blev de vrede og sagde: "hvortil denne spilde? dette kunde jo være solgt til en høj pris og være givet til fattige." men da jesu mærkede det, sagde han til dem: "hvorfor volde i kvinden fortrædeligheder? hun har jo gjort en god gerning imod mig. thi de fattige have i altid hos eder; men mig have i ikke altid. thi da hun udgød denne salve over mit legeme, gjorde hun det for at berede mig til at begraves. sandelig, siger jeg eder, hvor som helst i hele verden dette evangelium bliver prædikeret, skal også det, som hun har gjort, omtales til hendes ihukommelse." da gik en af de tolv, han, som hed judas iskariot, hen til ypperstepræsterne og sagde: "hvad ville i give mig, så skal jeg forråde ham til eder?" men de betalte ham tredive sølvpenge. og fra den stund søgte han lejlighed til at forråde ham. men på den første dag af de usyrede brøds højtid kom disciplene til jesu og sagde: "hvor vil du, at vi skulle træffe forberedelse for dig til at spise påskelammet?" men han sagde: "går ind i staden til den og den mand, og siger til ham: mesteren siger: min time er nær; hos dig holder jeg påske med mine disciple." og disciplene gjorde, som jesu befalede dem, og beredte påskelammet. men da det var blevet aften, sad han til bords med de tolv, og medens de spiste, sagde han: "sandelig, siger jeg eder, en af eder vil forråde mig." og de blev såre bedrøvede og begyndte hver især at sige til ham: "det er dog vel ikke mig, herre?" men han svarede og sagde: "den, som dyppede hånden tillige med mig i fadet, han vil forråde mig. menneskesønnen går vel bort, som der er skrevet om ham; men ve det menneske, ved hvem menneskesønnen bliver forrådt! det var godt for det menneske, om han ikke var født." men judas, som forrådt ham, svarede og sagde: "det er dog vel ikke mig, rabbi?" han siger til ham: "du har sagt det." men medens de spiste, tog jesu brød, og han velsignede og brød det og gav disciplene det og sagde: "tager, æder; dette er mit legeme." og han tog en kalk og takkede. gav dem den og sagde: "drikker alle deraf; thi dette er mit blod, pagtens, hvilket udgydes for mange til syndernes forladelse. men jeg siger eder, fra nu af skal jeg ingenlunde drikke af denne vintræets frugt indtil den dag, da jeg skal drikke den ny med eder i min faders rige." og da de havde sunget lovsangen, gik de ud til oliebjerg. da siger jesu til dem: "i skulle alle forarges på mig i denne nat; thi der er skrevet: jeg vil slå hyrden, og hjordens får skulle adspredes. men efter at jeg er bleven oprejst, vil jeg gå forud for eder til galilæa." men peter svarede og sagde til ham: "om end alle ville forarges på dig, så vil jeg dog aldrig forarges." jesu sagde til ham: "sandelig, siger jeg dig, i denne nat, førend hanen galer, skal du fornægte mig tre gange." peter siger til ham: "om jeg end skulde dø med dig, vil jeg ingenlunde fornægte dig." ligeså sagde

også alle disciplene. da kommer jesu med dem til en gård, som kaldes gethsemane, og han siger til disciplene: "sætter eder her, medens jeg går derhen og beder." og han tog peter og zebedæus's to sønner med sig, og han begyndte at bedrøves og svarlig at ængstes. da siger han til dem: "min sjæl er dybt bedrøvet indtil døden; bliver her og våger med mig!" og han gik lidt frem, faldt på sit ansigt, bad og sagde: "min fader! er det muligt, da gå denne kalk mig forbi; dog ikke som jeg vil, men som du vil." og han kommer til disciplene og finder dem sovende, og han siger til peter: "så kunde i da ikke våge een time med mig! våger og beder, for at i ikke skulle falde i fristelse! ånden er vel redebon, men kødet er skøbeligt." han gik atter anden gang hen, bad og sagde: "min fader! hvis denne kalk ikke kan gå mig forbi, uden jeg drikker den, da ske din villie!" og han kom og fandt dem atter sovende, thi deres øjne vare betyngede. og han forlod dem og gik atter hen og bad tredje gang og sagde atter det samme ord. da kommer han til disciplene og siger til dem: "sove i fremdeles og hvile eder? se, timen er nær, og menneskesønnen forrådes i synderes hænder. står op, lader os gå; se, han, som forråder mig, er nær." og medens han endnu talte, se, da kom judas, en af de tolv, og med ham en stor skare, med sværd og knipler, fra ypperstepræsterne og folkets ældste. men han, som forrædt ham, havde givet dem et tegn og sagt: "den, som jeg kysser, ham er det; griber ham!" og han trådte straks hen til jesu og sagde: "hil være dig, rabbi!" og kyssede ham. men jesu sagde til ham: "ven, hvorfor kommer du her?" da trådte de til og lagde hånd på jesu og grebe ham. og se, en af dem, som vare med jesu, rakte hånden ud og drog sit sværd og slog ypperstepræstens tjener og huggede hans øre af. da siger jesu til ham: "stik dit sværd igen på dets sted; thi alle de, som tage sværd, skulle omkomme ved sværd. eller mener du, at jeg ikke kan bede min fader, så han nu tilskikker mig mere end tolv legioner engle? hvorledes skulde da skrifterne opfyldes, at det bør gå således til?" i den samme time sagde jesu til skarerne: "i ere gæede ud ligesom imod en røver med sværd og knipler for at fange mig. daglig sad jeg i helligdommen og lærte, og i grebe mig ikke. men det er alt sammen sket, for at profeternes skrifter skulde opfyldes." da forlode alle disciplene ham og flyede. men de, som havde grebet jesu, førte ham hen til ypperstepræsten kafjas, hvor de skriftkloge og de ældste vare forsamlede. men peter fulgte ham i frastand indtil ypperstepræstens gård, og han gik indenfor og satte sig hos svendene for at se, hvad udgang det vilde få. men ypperstepræsterne og hele rådet søgte falsk vidnesbyrd imod jesu, for at de kunde aflive ham. og de fandt intet, endskønt der trådte mange falske vidner frem. "denne har sagt: jeg kan nedbryde guds tempel og bygge det op i tre dage." og ypperstepræsten stod op og sagde til ham: "svarer du intet på, hvad disse vidne imod dig?" men jesu tav. og ypperstepræsten tog til orde og sagde til ham: "jeg besværges dig ved den levende gud, at du siger os, om du er kristus, guds søn." jesu siger til ham: "du har sagt det; dog jeg siger eder: fra nu af skulle i se menneskesønnen sidde ved kraftens højre hånd og komme på himmelens skyer." da sønderrev ypperstepræsten sine klæder og sagde:

"han har talt bespotteligt; hvad have vi længere vidner nødig? se, nu have i hørt bespottelsen. hvad tykkes eder?" og de svarede og sagde: "han er skyldig til døden." da spyttede de ham i ansigtet og gave ham næveslag; andre sloge ham på kinden og sagde: "profeter os, kristus, hvem var det, der slog dig?" men peter sad udenfor i gården; og en pige kom hen til ham og sagde: "også du var med jesu galilæeren." men han nægtede det i alles påhør og sagde: "jeg forstår ikke, hvad du siger." men da han gik ud i portrummet, så en anden pige ham; og hun siger til dem, som vare der: "denne var med jesu af nazareth." og han nægtede det atter med en ed: "jeg kender ikke det menneske." men lidt efter kom de, som stode der, hen og sagde til peter: "sandelig, også du er en af dem. dit mål rober dig jo også." da begyndte han at forbande sig og sværge: "jeg kender ikke det menneske." og straks galede hannen. og peter kom jesu ord i hør at han havde sagt: "førend hannen galer, skal du fornægte mig tre gange." og han gik udenfor og græd bitterligt.

27

men da det var blevet morgen, holdt alle ypperstepræsterne og folkets ældste råd imod jesu for at aflive ham. og de bandt ham og førte ham bort og overgav ham til landshøvdingen pontius pilatus. da nu judas, som forrædt ham, så, at han var bleven domfældt, fortrode han det og bragte de tredive sølvpengene tilbage til ypperstepræsterne og de ældste og sagde: "jeg har syndet, idet jeg forrædt uskyldigt blod." men de sagde: "hvad kommer det os ved? se du dertil." og han kastede sølvpengene ind i templet, veg bort og gik hen og hængte sig. men ypperstepræsterne tog sølvpengene og sagde: "det er ikke tilladt at lægge dem til tempelskatten; thi det er blodpenge." men efter at have holdt råd købte de pottemagermarken derfor til gravsted for de fremmede. derfor blev den mark kaldt blodmarken indtil den dag i dag. da opfyldtes det, som er talt ved profeten jeremias, som siger: "og de toge de tredive sølvpengene, prisen for den vurderede, hvem de vurderede for israel's børn, og de gav dem for pottemagermarken, som herren befalede mig." men jesu blev stillet for landshøvdingen, og landshøvdingen spurgte ham og sagde: "er du jødernes konge?" men jesu sagde til ham: "du siger det." og da han blev anklaget af ypperstepræsterne og de ældste, svarede han intet. da siger pilatus til ham: "hører du ikke, hvor meget de vidne imod dig?" og han svarede ham end ikke på et eneste ord, så at landshøvdingen undrede sig såre. men på højtiden plejede landshøvdingen at løslade mængden en fange, hvilken de vilde. og de havde dengang en berygtet fange, som hed barabbas. da de vare forsamlede, sagde pilatus derfor til dem: "hvem ville i, at jeg skal løslade eder: barabbas eller jesu, som kaldes kristus?" thi han vidste, at det var af avind, de havde overgivet ham. men medens han sad på dommersædet, sendte hans hustru bud til ham og sagde: "befat dig ikke med denne retfærdige; thi jeg har lidt meget i dag i en drøm for hans skyld." men ypperstepræsterne og de ældste overtalte skarerne til, at de skulde begære barabbas, men ihjelslå jesu. og

landshøvdingen svarede og sagde til dem: "hvilken af de to ville i, at jeg skal løslade eder?" men de sagde: "barabas." pilatus siger til dem: "hvad skal jeg da gøre med jesus, som kaldes kristus?" de sige alle: "lad ham blive korsfæstet!" men landshøvdingen sagde: "hvad ondt har han da gjort?" men de råbte end mere og sagde: "lad ham blive korsfæstet!" men da pilatus så, at han intet udrettede, men at der blev større larm, tog han vand og toede sine hænder i mængdens påsyn og sagde: "jeg er uskyldig i denne retfærdiges blod; ser i dertil!" og hele folket svarede og sagde: "hans blod komme over os og over vore børn!" da løslod han dem barabbas; men jesus lod han hudstryge og gav ham hen til at korsfæstes. da toge landshøvdingens stridsmand jesus med sig ind i borgen og samlede hele vagtafdelingen omkring ham. og de afklædte ham og kastede en skarlagens kappe om ham. og de flettede en krone af torne og satte den på hans hoved og gave ham et rør i hans højre hånd; og de faldt på knæ for ham og spottede ham og sagde: "hil være dig, du jødernes konge!" og de spyttede på ham og toge roret og sloge ham på hovedet. og da de havde spottet ham, toge de kappen af ham og iførte ham hans egne klæder og førte ham hen for at korsfæste ham. men medens de gik derud, traf de en mand fra kyrene, ved navn simon; han tvang de til at bære hans kors. og da de kom til et sted, som kaldes golgatha, det er udlagt: "hovedskalsted", gav de ham eddike at drikke blandet med galde og da han smagte det, vilde han ikke drikke. men da de havde korsfæstet ham, delte de hans klæder imellem sig ved lodkastning, for at det skulde opfyldes, som er sagt af profeten: "de delte mine klæder imellem sig og kastede lod om mit klædebon." og de sade der og holdt vagt over ham. og oven over hans hoved satte de beskyldningen imod ham skreven således: "dette er jesus, jødernes konge." da bliver der korsfæstet to røvere sammen med ham, en ved den højre og en ved den venstre side, og de, som gik forbi, spottede ham, idet de rystede på deres hoveder og sagde: "du, som nedbryder templet og bygger det op i tre dage, frels dig selv; er du guds søn, da stig ned af korset!" ligeså spottede ypperstepræsterne tillige med de skriftkloge og de ældste og sagde: "andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse; er han israels konge, så lad ham nu stige ned af korset, så ville vi tro på ham. han har sat sin lid til gud; han fri ham nu, om han har behag i ham; thi han har sagt: jeg er guds søn." og på samme måde hånede også røverne ham, som vare korsfæstede med ham. men fra den sjette time blev der mørke over hele landet indtil den niende time. og ved den niende time råbte jesus med høj røst og sagde: "eli! eli! lama sabaktani?" det er: "min gud! min gud! hvorfor har du forladt mig?" men nogle af dem, som stode der og hørte det, sagde: "han kalder på elias." og straks løb en af dem hen og tog en svamp og fyldte den med eddike og stak den på et rør og gav ham at drikke. men de andre sagde: "holdt! lader os se, om elias kommer for at frelse ham." men jesus råbte atter med høj røst og opgav ånden. og se, forhængt i templet splittedes i to stykker, fra øverst til nederst; og jorden skjalv, og klipperne revnede, og gravene åbnedes; og mange af de hensøvede helliges legemer blev oprejste, og

de gik ud af gravene efter hans opstandelse og kom ind i den hellige stad og viste sig for mange. men da hovedsmanden og de, som tillige med, ham holdt vagt over jesus, så jordskælvet, og hvad der skete, frygtede de såre og sagde: "sandelig, denne var guds søn." men der var mange kvinder der, som så til i frastand, hvilke havde fulgt jesus fra galilæa og tjent ham. iblandt dem vare maria magdalene og maria, jakobs og josefs moder, og zebedæus's sønners moder. men da det var blevet aften, kom en rig mand fra arimathæa, ved navn josef, som også selv var bleven jesu discipel. han gik til pilatus og bad om jesu legeme. da befalede pilatus, at det skulde udleveres. og josef tog legemet og svøbte det i et rent, fint linklæde og lagde det i sin nye grav, som han havde ladet hugge i klippen, og væltede en stor sten for indgangen til graven og gik bort. men maria magdalene og den anden maria vare der, og de sade lige over for graven. men den næste dag, som var dagen efter beredelsesdagen, forsamlede ypperstepræsterne og farisæerne sig hos pilatus og sagde: "herre! vi ere komne i hu, at denne forfører bliver jeg oprejst. befal derfor, at graven skal sikkert bevogtes indtil den tredje dag, for at ikke hans disciple skulle komme og stjæle ham og sige til folket: 'han er oprejst fra de døde; og da vil den sidste forførelse blive værre end den første.'" pilatus sagde til dem: "der have i en vagt; går hen og bevogter den sikkert, som i bedst videt!" og de gik hen og bevogtede graven sikkert med vagten efter at have sat segl for stenen.

28

men efter sabbaten, da det gryede ad den første dag i ugen, kom maria magdalene og den anden maria for at se til graven. og se, der skete et stort jordskælv; thi en herrens engel for ned fra himmelen og trådte til og væltede stenen bort og satte sig på den. men hans udseende var ligesom et lyn og hans klædebon hvidt som sne. men de, som holdt vagt, skælvede af frygt for ham og bleve som døde. men engelen tog til orde og sagde til kvinderne: "i skulle ikke frygte! thi jeg ved, at i lede efter jesus den korsfæstede. han er ikke her; thi han er opstanden, som han har sagt. kommer hid, ser stedet, hvor herren lå! og går hastigt hen og siger hans disciple, at han er opstanden fra de døde; og se, han går forud for eder til galilæa; der skulle i se ham. se, jeg har sagt eder det." og de gik hastig bort fra graven med frygt og stor glæde og løb hen for at forkynde hans disciple det. men medens de gik for at forkynde hans disciple det, se, da mødte jesus dem og sagde: "hil være eder!" men de trådte til og omfavnede hans fødder og tilbade ham. da siger jesus til dem: "frygter ikke! går hen og forkynder mine brødre, at de skulle gå bort til galilæa, og der skulle de se mig." men medens de gik derhen, se da kom nogle af vagten ind i staden og meldte ypperstepræsterne alt det, som var sket. og de samledes med de ældste og holdt råd og gave stridsmændene rigelige penge og sagde: "siger: hans disciple kom om natten og stjål ham, medens vi sov. og dersom landshøvdingen får det at høre, ville vi stille ham tilfreds og holde eder angerløse." men de toge pengene og gjorde, som

det var lært dem. og dette ord blev udsprede blandt jøderne indtil den dag i dag. men de elleve disciple gik til galilæa, til det bjerg, hvor jesus havde sat dem stævne. og da de så ham tilbade de ham; men nogle tvivlede. og jesus trådte frem, talte til dem og sagde: "mig er givet al magt i himmelen og på jorden. går derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet i døbe dem til faderens og sønnens og den helligånds navn, og idet i lære dem at holde alt det, som jeg har befalede eder. og se, jeg er med eder alle dage indtil verdens ende."

jesu kristi, guds søns, evangeliums begyndelse er således, som der er skrevet hos profeten esajas: "se, jeg sender min engel for dit ansigt, han skal berede din vej. der er en røst af en, som råber i ørkenen: bered herrens vej, gør hans stier jævne!" johannes kom, han, som døbte i ørkenen og prædikede omvendelses-dåb til syndernes forladelse. og hele judæas land og alle i jerusalem gik ud og blev døbt, af ham i floden jordan, idet de bekendte deres synder og johannes var klædt i kamelhår og havde et læderbælte om sin lænd og spiste græshopper og vild honning. og han prædikede og sagde: "efter mig kommer den, som er stærkere end jeg, hvis skotvinge jeg ikke er værdig at bøje mig ned og løse. jeg har døbt eder med vand, men han skal døbe eder med den helligånd." og det skete i de dage, at jesu kom fra nazareth i galilæa og blev døbt af johannes i jordan. og straks da han steg op af vandet, så han himlene skilles ud og ånden ligesom en due dale ned over ham; og der kom en røst fra himlene: "du er min søn, den elskede, i dig har jeg velbehag." og straks driver ånden ham ud i ørkenen. og han var i ørkenen fyrretytte dage, medens han fristedes af satan, og han var blandt dyrene; og englende tjente ham. men efter at johannes var kastet i fængsel, kom jesu til galilæa og prædikede guds evangelium og sagde: "tiden er fuldkommet, og guds rige er kommet nær; omvender eder og tror på evangeliet!" og medens han gik langs galilæas sø, så han simon og simons broder andreas i færd med at kaste garn i søen; thi de vare fiskere. og jesu sagde til dem: "følger efter mig, så vil jeg gøre eder til menneskefiskere." og de forlode straks garnene og fulgte ham. og da han gik lidt videre frem, så han, jakob, zebedæus's søn, og hans broder johannes, som også vare i færd med at bøde deres garn i skibet; og han kaldte straks på dem, og de forlode deres fader zebedæus i skibet med lejesvendene og gik efter ham. og de gik ind i kaper-naum. og straks på sabbaten gik han ind i synagogen og lærte, og de bleve slagne af forundring over hans lære; thi han lærte dem som en, der havde myndighed, og ikke som de skriftkloge. og der var i deres synagoge et menneske med en uren ånd, og han råbte højt og sagde: "hvad have vi med dig at gøre, jesu af nazareth? er du kommen for at ødelægge os; jeg kender dig, hvem du er, du guds helige." og jesu truede ham og sagde: "ti, og far ud af ham!" og den urene ånd sled i ham og råbte med høj røst og for ud af ham. og de bleve alle forfærdede, så at de spurgte hverandre og sagde: "hvad er dette? en ny lære med myndighed; også over de urene ånder byder han, og de lyde ham." og rygtet om ham kom straks ud alle vegne i hele det omliggende land i galilæa. og straks, da de vare gåede ud af synagogen, kom de ind i simons og andreas's hus med jakob og johannes. men simons svigermoder lå og havde feber, og straks tale de til ham om hende; og han gik hen til hende, tog hende ved hånden og rejste hende op, og feberen forlod hende, og hun vartede dem op. men da det var blevet aften, og solen var gået ned, førte de til ham alle de syge og besatte, og hele byen var forsamlet foran døren. og han helbredte mange, som lede af

mange hånde sygdomme, og han uddrev mange onde ånder; og han tillod ikke de onde ånder at tale, fordi de kendte ham. og om morgenen længe før dag stod han op og gik ud og gik hen til et øde sted, og der bad han: og simon og de, som vare med ham, skyndte sig efter ham. og de fandt ham, og de sigte til ham: "alle lede efter dig." og han siger til dem: "lader os gå andetsteds hen til de nærmeste småbyer, for at jeg kan prædike også der; thi dertil er jeg udgået." og han kom og prædikede i deres synagoger i hele galilæa og uddrev de onde ånder. og en spedalsk kommer til ham, beder ham og falder på knæ for ham og siger til ham: "om du vil, så kan du rense mig." og han ynkedes inderligt og udrakte hånden og rørte ved ham og siger til ham: "jeg vil; bliv ren!" og straks forlod spedalskheden ham, og han blev renset. og han drev ham straks bort, idet han bød ham strengt og sagde til ham: "se til, at du ikke siger noget til nogen herom; men gå hen, fremstil dig selv for præsten, og offer for din renselse det, som moyses har befaleet, til vidnesbyrd for dem!" men da han kom ud, begyndte han at fortælle meget og udsprede rygtet derom, så at han ikke mere kunde gå åbenlyst ind i en by; men han var udenfor på øde steder, og de kom til ham alle vegne fra.

2

og da han nogle dage derefter atter gik ind i kaper-naum, spurgtes det, at han var hjemme. og der samledes mange, så at der ikke mere var plads, end ikke foran døren; og han talte ordet til dem. og de komme og bringe til ham en værkbruden, der blev båret af fire. og da de ikke kunde komme nær til ham for folkeskaren, toge de taget af, hvor han var; og da de havde brudt hul, firedede de sengen ned, hvorpå den værkbruden lå. og da jesu så deres tro, siger han til den værkbruden: "søn! dine synder ere forladte." men nogle af de skriftkloge sade der og tænkte i deres hjerter: "hvorfor taler denne således? han taler bespotteligt. hvem kan forlade synder uden een, nemlig gud?" og jesu kendte straks i sin ånd, at de tænkte således ved sig selv, og sagde til dem: "hvorfor tænke i dette i eders hjerter? hvilket er lettest, at sigle til den værkbruden: dine synder ere forladte, eller at sige: stå op, og tag din seng, og gå? men for at i skulle vide, at menneskesønnen har magt på jorden til at forlade synder," siger han til den værkbruden: "jeg siger dig: stå op, tag din seng, og gå til dit hus!" og han stod op og tog straks sengen og gik ud for alles øjne, så de alle bleve forfærdede og priste gud og sagde: "aldrig have vi set noget sådant." og han gik atter ud langs søen, og hele skaren kom til ham, og han lærte dem. og da han gik forbi, så han levi, alfæus's søn sidde ved toldboden, og han siger til ham: "følg mig!" og han stod op og fulgte ham. og det skete, at han sad til bords i hans hus, og mange toldere og syndere sade til bords med jesu, og hans disciple; thi de vare mange. og der fulgte også nogle skriftkloge af farisæerne med ham, og da de så, at han spiste med toldere og syndere, sagde de til hans disciple: "han spiser og drikker med toldere og syndere!" og da jesu hørte det, siger han til dem: "de raske trænge ikke til læge, men de syge. jeg er

ikke kommen for at kalde retfærdige, men syndere." og johannes's disciple og farisæerne fastede, og de komme og sige til ham: "hvorfor faste johannes's disciple og farisæernes disciple, men dine disciple faste ikke?" og jesus sagde til dem: "kunne brudesvendene faste, medens brudgommen er hos dem? så længe de have brudgommen hos sig kunne de ikke faste. men der skal komme dage, da brudgommen bliver tagen fra dem, da skulle de faste på den dag. ingen syr en lap af uvalket klæde på et gammelt klædebon; ellers river den nye lap på det gamle klædebon dette itu, og der bliver et værre hul. og ingen kommer ung vin på gamle læderflasker; ellers sprænger vinen læderflaskerne, og vinen ødelægges såvel som læderflaskerne; men kom ung vin på nye læderflasker!" og det skete, at han vandrede på sabbaten igennem en sædemark, og hans disciple begyndte, imedens de gik, at plukke aks. og farisæerne sagde til ham: "se, hvorfor gøre de på sabbaten, hvad der ikke er tilladt?" og han siger til dem "have i aldrig læst, hvad david gjorde, da han kom i nød og blev hungrig, han selv og de, som vare med ham? hvorledes han gik ind i guds hus, da abiathar var ypperstepræst, og spiste skuebrødene, som det ikke er nogen tilladt at spise uden præsterne, og gav også dem, som vare med ham?" og han sagde til dem: "sabbaten blev til menneskets skyld og ikke mennesket for sabbatens skyld. derfor er menneskesønnen herre også over sabbaten."

3

og han, gik atter ind i en synagoge, og der var der en mand, som havde en visnen hånd. og de toge vare på ham, om han vilde helbrede ham på sabbaten, for at de kunde anklage ham. og han siger til manden, som havde den visne hånd!"træd frem her i midten!" og han siger til dem: "er det tilladt at gøre godt på sabbaten eller at gøre ondt, at frelse liv eller at slå ihjel?" men de tav. og han så omkring på dem med vrede, bedrøvet over deres hjertes forhærdelse, og siger til manden: "ræk din hånd ud!" og han rakte den ud, og hans hånd blev sund igen. og farisæerne gik straks ud og holdt råd med herodianerne imod ham, hvorledes de kunde slå ham ihjel. og jesus drog med sine disciple bort til søen, og en stor mængde fulgte med fra galilæa; og fra judæa og fra jerusalem og fra idumæa og landet hinsides jordan og fra egnen om tyrus og sidon kom de til ham i stor mængde, da de hørte, hvor store gerninger han gjorde. og han sagde til sine disciple, at en båd skulde være til rede til ham for skarens skyld, for at de ikke skulde trænge ham. thi han helbredte mange, så at alle, som havde plager, styrtede ind på ham for at røre ved ham. og når de urene ånder så ham, faldt de ned for ham og råbte og sagde: "du er guds søn." og han truede dem meget, at de ikke måtte gøre ham kendt. og han stiger op på bjerget og hidkalder, hvem han selv vilde; og de gik hen til ham. og han beskikkede tolv, til at de skulde være hos ham, og til at han kunde udsende dem til at prædike og at have magt til at uddrive de onde ånder. og han beskikkede de tolv, og han tillagde simon navnet peter; fremdeles jakob, zebæda's søn, og johannes, jakobs broder, og han tillagde dem navnet

boanerges, det er tordensønner; og andreas og filip og bartholomæus og matthæus og thomas og jakob, alfæus's søn, og thaddæus og simon kananæeren og judas iskariot, han, som forrædte ham. og han kommer hjem, og der samles atter en skare, så at de end ikke kunne få mad. og da hans nærmeste hørte det, gik de ud for at drage ham til sig thi de sagde: "han er ude af sig selv." og de skriftkloge, som vare komne ned fra jerusalem, sagde: "han har beelzebul, og ved de onde ånders fyrste uddriver han de onde ånder." og han kaldte dem til sig og sagde til dem i lignelser: "hvorledes kan satan uddrive satan? og dersom et rige er kommet i splid med sig selv, kan samme rige ikke bestå. og dersom et hus er kommet i splid med sig selv, vil samme hus ikke kunne bestå. og dersom satan har sat sig op imod sig selv og er kommen i splid med sig selv, kan han ikke bestå, men det er ude med ham. men ingen kan gå ind i den stærkes hus og røve hans ejendele, uden han først binder den stærke, og da kan han plyndre hans hus. sandelig, siger jeg eder, alle ting skulle forlades menneskenes børn, synde og bespottelser, hvor store bespottelser de end tale; men den, som taler bespotteligt imod den helligånd, har evindeligt ingen forladelse, men skal være skyldig i en evig synd." de sagde nemlig: "han har en uren ånd." og hans moder, og hans brødre komme, og de stode udenfor og sendte bud ind til ham og lode ham kalde. og en skare sad omkring ham; og de sige til ham: "se; din moder og dine; brødre og dine søstre ere udenfor og spørge efter dig." og han svarer dem og siger: "hvem er min moder og mine brødre?" og han så omkring på dem, som sad rundt om ham, og sagde: "se, her er min moder og mine brødre! thi den, som gør guds villie, det er min broder og søster og moder."

4

og han begyndte atter at lære ved søen. og en meget stor skare samles om ham, så at han måtte gå om bord og sætte sig i et skib på søen; og hele skaren var på land ved søen. og han lærte dem meget i lignelser og sagde til dem i sin undervisning: "hører til: se, en sædemand gik ud at så. og det skete, idet han såede, at noget faldt ved vejen, og fuglene kom og åde det op. og noget faldt på stengrund, hvor det ikke havde megen jord; og det voksede straks op, fordi det ikke havde dyb jord. og da solen kom op, blev det svedet af, og fordi det ikke havde rod, visnede det. og noget faldt iblandt torne, og tornene voksede op og kvalte det, og det bar ikke frugt. og noget faldt i god jord og bar frugt, som skød frem og voksede, og det bar tredive og tresindstyve og hundrede fold." og han sagde: "den som har øren at høre med, han høre!" og da han blev ene, spurgte de, som vare om ham, tillige med de tolv ham om lignelserne. og han sagde til dem: "eder er guds riges hemmelighed givet; men dem, som ere udenfor, meddeles alt ved lignelser, for at de, skønt seende, skulle se og ikke indse og, skønt hørende, skulle høre og ikke forstå, for at de ikke skulle omvende sig og få forladelse." og han siger til dem: "fatte i ikke denne lignelse? hvorledes ville i da forstå alle de andre lignelser? sædemanden sår or-

det. men de ved vejen, det er dem, hvor ordet bliver sæt, og når de høre det, kommer straks satan og borttager ordet, som er sæt i dem. og ligeledes de, som blive såede på stengrunden, det er dem, som, når de høre ordet, straks modtage det med glæde; og de have ikke rod i sig, men holde kun ud en tid; derefter, når der kommer trængsel eller forfølgelse for ordets skyld, forarges de straks. og andre ere de, som blive såede blandt torne; det er dem, som have hørt ordet og denne verdens bekymringer og rigdommens forførelse og begæringerne efter de andre ting komme ind og kvæle ordet, så det bliver uden frugt. og de, der bleve såede i god jord, det er dem, som høre ordet og modtage det og bære frugt, tredive og tresindstyve og hundrede fold." og han sagde til dem: "mon lyset kommer ind for at sættes under skæppen eller under, bænken? mon ikke for at sættes på lysestagen? thi ikke er noget skjult uden for at åbenbares; ej heller er det blevet lønligt uden for at komme for lyset. dersom nogen har øren at høre med, han høre!" og han sagde til dem: "agter på, hvad i høre! med hvad mål i måle, skal der tilmåles eder, og der skal gives eder end mere. thi den, som har, ham skal der gives; og den, som ikke har, fra ham skal endog det tages, som han har." og han sagde: "med guds rige er det således, som når en mand har lagt sæden i jorden og sover og står op nat og dag, og sæden spirer og bliver høj, han ved ej selv hvorledes. af sig selv bærer jorden frugt, først strå, derefter aks, derefter fuld kærne i akset; men når frugten er tjenlig, sender han straks seglen ud; thi høsten er for hånden." og han sagde: "hvormed skulle vi ligne guds rige, eller under hvilken lignelse skulle vi fremstille det? det er som et sennepskorn, som, når det sås i jorden, er mindre end alt andet frø på jorden, og når det er sæt, vokser det op og bliver større end alle urterne og skyder store grene, så at himmelens fugle kunne bygge rede i dets skygge." og i mange sådanne lignelser talte han ordet til dem, efter som de kunde fatte det. men uden lignelse talte han ikke til dem; men i enerum udlagde han det alt sammen for sine disciple. og på den dag, da det var blevet aften, siger han til dem: "lader os fare over til hin side!" og de forlade folkeskaren og tage ham med, som ham sad i skibet; men der var også andre skibe med ham. og der kommer en stærk stormvind, og bølgerne sloge ind i skibet, så at skibet allerede var ved at fyldes. og han var i bagstavnen og sov på en hovedpude, og de vække ham og sige til ham: "mester! bryder du dig ikke om, at vi forgå?" og han stod op og truede vinden og sagde til søen: "ti, vær stille!" og vinden lagde sig, og det blev ganske blikstille. og han sagde til dem: "hvorfor ere i så bange? hvorfor have i ikke tro?" og de frygtede såre og sagde til hverandre: "hvem er dog denne siden både vinden og søen ere ham lydige?"

5

og de kom over til hin side af søen til gerasenernes land. og da han trådte ud af skibet, kom der ham straks i møde ud fra gravene en mand med en uren ånd. han havde sin bolig i gravene, og ingen kunde længer binde ham, end ikke med lænker. thi han havde ofte været bunden med bøjler og lænker, og

lænkerne vare sprængte af ham og bøjlerne sønder-slidte, og ingen kunde tæmme ham. og han var altid nat og dag i gravene og på bjergene, skreg og slog sig selv med sten. men da han så jesus. langt borte, løb han hen og kastede sig ned for ham og råbte med høj røst og sagde: "hvad har jeg med dig at gøre, jesus, den højeste guds søn? jeg besvæger dig ved gud, at du ikke piner mig." thi han sagde til ham: "far ud af manden, du urene ånd!" og han spurgte ham: "hvad er dit navn?" og han siger til ham: "legion er mit navn; thi vi ere mange." og han bad ham meget om ikke at drive dem ud af landet. men der var der ved bjerget en stor hjord svin, som græssede; og de bade ham og sagde: "send os i svinene, så vi må fare i dem." og han tilstedte dem det. og de urene ånder fore ud og fore i svinene; og hjorden styrtede sig ned over brinken ud i søen, omtrent to tusinde, og de druknede i søen og deres hyrder flyede og forkyndte det i byen og på landet; og de kom for at se, hvad det var, som var sket. og de kom til jesus og se den besatte, ham, som havde haft legionen, sidde påklædt og ved samling, og de frygtede. men de, som havde set det, fortalte dem, hvorledes det var gået den besatte, og om svinene. og de begyndte at bede ham om, at han vilde gå bort fra deres egn. og da han gik om bord i skibet, bad den, som havde været besat, ham om, at han måtte være hos ham. og han tilstedte ham det ikke, men siger til ham: "gå til dit hus, til dine egne, og forkynd dem, hvor store ting Herren har gjort imod dig, og at han har forbarmet sig over dig." og han gik bort og begyndte at kundgøre i bekapolis, hvor store ting jesus havde gjort imod ham; og alle undrede sig. og da jesus igen i skibet var faren over til hin side, samledes der en stor skare om ham, og han var ved søen. og der kommer en af synagogeforstanderne ved navn jairus, og da han ser ham, falder han ned for hans fødder. og han beder ham meget og siger: "min lille datter er på sit yderste; o! at du vilde komme og lægge hænderne på hende, for at hun må frelses og leve!" og han gik bort med ham, og en stor skare fulgte ham, og de trængte ham. og der var en kvinde, som havde haft blodflod i tolv år, og hun havde døjet meget af mange læger og havde tilsat alt, hvad hun ejede, og hun var ikke bleven hjulpen, men tværtimod, det var blevet værre med hende. da hun havde hørt om jesus, kom hun bagfra i skaren og rørte ved hans klædebon. thi hun sagde: "dersom jeg rører blot ved hans klæder, bliver jeg frelst." og straks torredes hendes blods kilde, og hun mærkede i sit legeme, at hun var bleven helbredt fra sin plage. og straks da jesus mærkede på sig selv, at den kraft var udgået fra ham, vendte han sig om i skaren og sagde: "hvem rørte ved mine klæder?" og hans disciple sagde til ham: "du ser, at skaren trænger dig, og du siger: hvem rørte ved mig?" og han så sig om for at se hende, som havde gjort dette. men da kvinden vidste, hvad der var sket hende, kom hun frygtende og bævende og faldt ned for ham og sagde ham hele sandheden. men han sagde til hende: "datter! din tro har frelst dig; gå bort med fred, og vær helbredt fra din plage!" endnu medens han talte, komme nogle fra synagogeforstanderens hus og sige: "din datter er død, hvorfor umager du mesteren længere?" men je-

sus hørte det ord, som blev sagt, og han siger til synagogeformanden: "frygt ikke, tro blot!" og han tilstodte ingen at følge med sig uden peter og jakob og johannes, jakobs broder. og de kom ind i synagogeformandens hus, og han ser en larmende hob, der græd og hylede meget. og han går ind og siger til dem: "hvorfor larme og græde i? barnet er ikke død, men det sover." og de lo ad ham; men han drev dem alle ud, og han tager barnets fader og moder og sine ledsagere med sig og går ind, hvor barnet var. og han tager barnet ved hånden og siger til hende: "talitha kumi!" hvilket er udlagt: "pige, jeg siger dig, stå op!" og straks stod pigen op og gik omkring; thi hun var tolv år gammel. og de bleve straks overmåde forfærdede og han bød dem meget, at ingen måtte få dette at vide; og han sagde, at de skulde give hende noget at spise.

6

og han gik bort derfra og han kommer til sin fædreby, og hans disciple følge ham. og da det blev sabbat, begyndte han at lære i synagogen, og de mange, som hørte ham, bleve slagne af forundring og sagde: "hvorfra har han dog dette, og hvad er det for en visdom, som er given ham, og hvilke kraftige gerninger der dog sker ved hans hænder! er denne ikke tømmerranden, marias søn og jakobs og joses' og judas' og simons broder? og ere ikke hans søstre her hos os?" og de forargedes på ham. og jesu sagde til dem: "en profet er ikke foragtet uden i sit eget fædreland og iblandt sine slægtninge og i sit hus." og han kunde ikke gøre nogen kraftig gerning der; kun lagde han hænderne på nogle få syge og helbredte dem og han forundrede sig over deres vantrø. og han gik om i landsbyerne der omkring og lærte. og han hidkaldte de tolv, og han begyndte at udsende dem, to og to, og gav dem magt over de urene ånder. og han bød dem, at de skulde intet tage med på vejen uden en stav alene, ikke brød, ikke taske, ikke kobber i bæltet, men have sko på og: "ifører eder ikke to kjortler!" og han sagde til dem: "hvor i komme ind i et hus, der skulle i blive, indtil i drage bort fra stedet. og hvor man ikke vil modtage eder og ikke vil høre eder, der skulle i gå bort fra og afryste støvet under eders fødder til vidnesbyrd imod dem." og de gik ud og prædikede, at man skulde omvende sig. og de dreve onde ånder ud og salvede mange syge med olie og helbredte dem. og kong herodes hørte det (thi hans navn var blevet bekendt), og han sagde: "johannes døberen er oprejst fra de døde, og derfor virke kræfterne i ham." andre sagde: "det er elias;" men andre sagde: "det er en profet ligesom en af profeterne." men da herodes hørte det, sagde han: "johannes, som jeg har ladet halshugge, han er oprejst." thi herodes havde selv sendt bud og ladet johannes gribe og kaste i fængsel for sin broder filips hustru, herodias's skyld; thi han havde taget hende til ægte. johannes sagde nemlig til herodes: "det er dig ikke tilladt at have din broders hustru." men herodias bar nag til ham og vilde gerne slå ham ihjel, og hun kunde det ikke. thi herodes frygtede for johannes, fordi han vidste, at han var en retfærdig og hellig mand, og han holdt sin hånd over

ham; og når han hørte ham, var han tvivlrig om mange ting, og han hørte ham gerne. og da der kom en belejlig dag, da herodes på sin fødselsdag gjorde et gæstebud for sine stormænd og krigsoversterne og de ypperste i galilæa, og da selve herodias's datter kom ind og dansede, behagede hun herodes og gæsterne. og kongen sagde til pigen: "bed mig, om hvad som helst du vil, så vil jeg give dig det." og han svor hende til og sagde: "hvad som helst du beder om, vil jeg give dig, indtil halvdelen af mit rige." og hun gik ud og sagde til sin moder: "hvad skal jeg bede om?" men hun sagde: "om johannes døberens hoved." og hun gik straks skyndsomt ind til kongen, bad og sagde: "jeg vil, at du straks giver mig johannes døberens hoved på et fad." om end kongen blev meget bedrøvet, vilde han dog for edernes og gæsternes skyld ikke afvise hende: og kongen sendte straks en at vagten og befalede at bringe hans hoved og denne gik hen og halshuggede ham i fængselet; og han bragte hans hoved på et fad og gav det til pigen, og pigen gav det til sin moder. og da hans disciple hørte det, kom de og toge hans lig og lagde det i en grav. og apostlene samle sig om jesu, og de forkyndte ham alt, hvad de havde gjort, og hvad de havde lært. og han siger til dem: "kommer nu i med afsides til et øde sted og hviler eder lidt;" thi der var mange, som gik til og fra, og de havde ikke engang ro til at spise. og de drogte bort i skibet til et øde sted afsides. og man så dem drage bort, og mange kendte dem, og til fods strømmede de sammen derhen fra alle byerne og kom før end de. og da han gik i land, så han en stor skare, og han ynkedes inderligt over dem; thi de vare som får, der ikke have hyrde; og han begyndte at lære dem meget. og da tiden allerede var fremrykket, kom hans disciple til ham og sagde: "stedet er øde, og tiden er allerede fremrykket. lad dem gå bort, for at de kunne gå hen i de omliggende gårde og landsbyer og købe sig noget at spise." men han svarede og sagde til dem: "giver i dem at spise!" og de sige til ham: "skulle vi gå hen og købe brød for to hundrede denarer og give dem at spise?" men han siger til dem: "hvor mange brød have i? går hen og ser efter!" og da de havde fået det at vide, sige de: "fem, og to fisk." og han bød dem at lade dem alle sætte sig ned i små flokke i det grønne græs. og de satte sig ned, hobs ved hob, somme på hundrede og somme på halvtredsindstyve. og han tog de fem brød og de to fisk, så op til himmelen og velsignede; og han brød brødene og gav sine disciple dem at lægge for dem, og han delte de to fisk til dem alle. og de spiste alle og bleve mætte. og de optog tolv kurve fulde af stykker, også af fiskene. og de, som spiste brødene, vare fem tusinde mænd. og straks nødte han sine disciple til at gå om bord i skibet og i forvejen sætte over til hin side, til bethsaida, medens han selv lod skaren gå bort. og da han havde taget afsked med dem, gik han op på bjerget for at bede. og da det var blevet silde, var skibet midt på søen og han alene på landjorden. og da han så, at de havde deres nød med at ro (thi vinden var dem imod); kommer han ved den fjerde nattevagt til dem vandrende på søen. og han vilde gå dem forbi. men da de så ham vandre på søen, mente de, at det var et spøgelse, og de skrege. thi de så ham alle og bleve forfærdede. men han talte straks med dem og sagde

til dem: "værer frimodige, det er mig, frygter ikke!" og han steg op i skibet til dem, og vinden lagde sig, og de forfærdedes over al måde ved sig selv. thi de havde ikke fået forstand af det, som var sket med brødene; men deres hjerte var forhærdet og da de vare farne over til landet, kom de til genezareth og lagde til der. og da de drædte ud af skibet, kendte man ham straks. og de løb om i hele den egn og begyndte at bringe de syge på deres senge omkring, hvor de horte, at han var. og hvor som helst han gik ind i landsbyer eller byer eller gårde, lagde de de syge på torvene og bade ham om, at de måtte røre blot ved fligen af hans klædebon; og alle de, som rørte ved ham, bleve helbredte.

7

og farisæerne og nogle af de skriftkloge, som vare komne fra jerusalem, samle sig om ham. og da de så nogle af hans disciple holde måltid med vanhellige, det er utoede, hænder thi farisæerne og alle jøderne spise ikke uden at to hænderne omhyggeligt, idet de fastholde de gamles overlevering; og når de komme fra torvet, spise de ikke uden først at tvætte sig; og der er mange andre ting, som de have vedtaget at holde, tvætninger af bægere og krus og kobberkar og bænke, så spurgte farisæerne og de skriftkloge ham ad: "hvorfor vandre dine disciple ikke efter de gamles overlevering, men holde måltid med vanhellige hænder?" men han sagde til dem: "rettelig profeterede esajas om eder, i hyklere! som der er skrevet: "dette folk ærer mig med læberne, men deres hjerte er langt borte fra mig. men de dyrke mig forgæves, idet de lære lærdomme, som ere menneskers bud." i forlade guds bud og holde menneskers overlevering." og han sagde til dem: "smukt ophæve i guds bud, for at i kunne holde eders overlevering. thi mosas har sagt: "ær din fader og din moder"; og "den, som hader fader eller moder, skal visselig dø." men i sige: når en mand siger til sin fader eller sin moder: "det, hvormed du skulde være hjulpen af mig, skal være korban (det er: tempelgave)," da tilstede i ham ikke mere at gøre noget for sin fader eller moder, idet i ophæve guds ord ved eders overlevering, som i have overleveret; og mange lignende ting gøre i." og han kaldte atter folkeskaren til sig og sagde til dem: "hører mig alle, og forstår! der er intet uden for mennesket, som, når det går ind i ham, kan gøre ham uren; men hvad der går ud af mennesket, det er det, som gør mennesket urent. dersom nogen har øren at høre med, han høre!" og da han var gået ind i huset og var borte fra skaren, spurgte hans disciple ham om lignelsen. og han siger til dem: "ere også i så uforstandige? forstå i ikke, at intet, som udefra går ind i mennesket, kan gøre ham uren? thi det går ikke ind i hans hjerte men i hans bug og går ud ad den naturlige vej, og således renses al maden." men han sagde: "det, som går ud af mennesket, dette gør mennesket urent. thi indvortes fra, fra menneskenes hjerte, udgå de onde tanker, utugt, tyveri, mord, hor, havesyge, ondskab, svig, uterlighed, et ondt øje, forhånelse, hovmod, fremfusenhed; alle disse onde ting udgå indvortes fra og gøre mennesket urent." og han stod op og gik bort

derfra til tyrus's og sidons egne. og han gik ind i et hus og vilde ikke, at nogen skulde vide det. og han kunde dog ikke være skjult; men en kvinde, hvis lille datter havde en uren ånd, havde hørt om ham og kom straks ind og faldt ned for hans fødder; (men kvinden var græsk, af herkomst en syrofonikerinde), og hun bad ham om, at han vilde uddrive den onde ånd af hendes datter. og han sagde til hende: "lad først børnene mættes; thi det er ikke smukt at tage børnenes brød og kaste det for de små hunde." men hun svarede og siger til ham: "jo, herre! også de små hunde æde under bordet af børnenes smuler." og han sagde til hende: "for dette ords skyld gå bort; den onde ånd er udfaren af din datter" og hun gik bort til sit hus og fandt barnet liggende på sengen og den onde ånd udfaren. og da han gik bort igen fra tyrus's egne, kom han over sidon midt igennem dekapolis's egne til galilæas sø. og de bringe ham en døv, som også vanskellig kunde tale, og bede ham om, at han vilde lægge hånden på ham. og han tog ham afsides fra skaren og lagde sine fingre i hans øren og spyttede og rørte ved hans tunge og så op til himmelen, sukkede og sagde til ham: "ef-fata!" det er: lad dig op! og hans øren åbnedes, og straks løstes hans tunges bånd, og han talte ret. og han bød dem, at de ikke måtte sige det til nogen; men jo mere han bød dem, desto mere kundgjorde de det. og de bleve over al måde slagne af forundring og sagde: "han har gjort alle ting vel; både gør han, at de døde høre, og at mållose tale."

8

i de dage da der atter var en stor skare, og de intet havde at spise, kaldte han sine disciple til sig og siger til dem: "jeg ynkes inderligt over skaren; thi de have allerede tøvet hos mig i tre dage og have intet at spise. og dersom jeg lader dem gå fastende hjem, ville de vansmægte på vejen, og nogle af dem ere komne langvejsfra." og hans disciple svarede ham: "hvorfra skal nogen kunne mætte disse med brød her i en ørken?" og han spurgte dem: "hvor mange brød have i?" og de sagde: "syv." og han byder skaren af sætte sig ned på jorden; og han tog de syv brød, takkede, brød, dem og gav sine disciple dem, at de skulde lægge dem for; og de lagde dem for skaren. og de havde nogle få småfisk; og han velsignede dem og sagde, af også disse skulde lægges for. og de spiste og bleve mætte; og de opsamlede af tiloversblevne stykker syv kurve. men de vare omtrent fire tusinde; og han lod dem gå bort. og straks gik han om bord i skibet med sine disciple og kom til dalmanuthas egne. og farisæerne gik ud og begyndte at strides med ham og forlangte af ham et tegn fra himmelen for at friste ham. og han sukkede dybt i sin ånd og siger: "hvorfor forlanger denne slægt et tegn? sandelig, siger jeg eder, der skal ikke gives denne slægt noget tegn!" og han forlod dem og gik atter om bord og for over til hin side. og de havde glemt at tage brød med og havde kun eet brød med sig i skibet. og han bød dem og sagde: "ser til, tager eder i vare for farisæernes surdej og herodes's surdej!" og de tænkte med hverandre: "det er, fordi vi ikke have brød." og da han mærkede dette, siger han til dem: "hvorfor tænke i på, at i ikke have brød?

skønne i ikke endnu, og forstå i ikke? er eders hjerte forhærdet? have i øjne og se ikke? og have i øren og høre ikke? og komme i ikke i hu? da jeg brød de fem brød til de fem tusinde, hvor mange kurve fulde af stykker tog i da op?" de sige til ham: "tolv." og da jeg brød de syv til de fire tusinde, hvor mange kurve fulde af stykker tog i da op?" og de sige til ham: "syv." og han sagde til dem "hvorledes forstå i da ikke?" og de komme til bethsajda. og man fører en blind til ham og beder ham om, at han vil røre ved ham. og han tog den blinde ved hånden og førte ham uden for landsbyen og spyttede på hans øjne og lagde hænderne på ham og spurgte ham, om han så noget. og han så op og sagde: "jeg ser menneskene; thi jeg ser noget ligesom træer gå omkring." derefter lagde han atter hænderne på hans øjne, og han blev klarsynet og var helbredt og kunde se alle ting tydeligt. og han sendte ham hjem og sagde: "du må ikke gå ind i landsbyen, ej heller sige det til nogen i landsbyen." og jesu og hans disciple gik ud til landsbyerne ved kæsarea filippi; og på vejen spurgte han sine disciple og sagde til dem: "hvem sige menneskene, at jeg er?" og de sagde til ham: "johannes døberen; og andre: elias; men andre: en af profeterne." og han spurgte dem: "men i, hvem sige i, at jeg er?" peter svarede og siger til ham: "du er kristus." og han bød dem strengt, at de ikke måtte sige nogen dette om ham. og han begyndte at lære dem, at menneskesønnen skulde lide meget og forkastes af de ældste og ypperstepræsterne og de skriftkloge og ihjelslås og opstå efter tre dage. og han talte dette frit ud. og peter tog ham til side og begyndte at sætte ham i rette. men han vendte sig og så på sine disciple og irettesatte peter og siger: "vig bag mig, satan! thi du sanser ikke, hvad guds er, men hvad menneskers er." og han kaldte skaren tillige med sine disciple til sig og sagde til dem: "den, som vil følge efter mig, han fornægte sig selv og tage sit kors op og følge mig! thi den, som vil frelse sit liv, skal miste det; men den, som mister sit liv for min og evangeliets skyld, han skal frelse det. thi hvad gavner det et menneske at vinde den hele verden og at bøde med sin sjæl? thi hvad kunde et menneske give til vederlag for sin sjæl? thi den, som skammer sig ved mig og mine ord i denne utro og syndige slægt, ved ham skal også menneskesønnen skamme sig, når han kommer i sin faders herlighed med de hellige engle."

9

og han sagde til dem: "sandelig, siger jeg eder, der er nogle af dem, som stå her, der ingenlunde skulle smage døden, førend de se guds rige være kommet med kraft." og seks dage derefter tager jesu peter og jakob og johannes med sig og fører dem alene afsides op på et højt bjerg, og han blev forvandlet for deres øjne. og hans klæder bleve skinnende, meget hvide, så at ingen blegemand på jorden kan gøre klæder så hvide. og elias tillige med moses viste sig for dem, og de samtalede med jesu. og peter tog til orde og siger til jesu: "rabbi! det er godt, at vi ere her, og lader os gøre tre hytter, dig en og moses en og elias en." thi han vidste ikke, hvad han skulde sige; thi de vare blevne helt forfærdede. og der kom en sky, som

overskyggede dem; og en røst kom fra skyen: "denne er min søn, den elskede, hører ham!" og pludseligt, da de så sig om, så de ingen mere uden jesu alene hos dem. og da de gik ned fra bjerget, bød han dem, at de ikke måtte fortælle nogen, hvad de havde set, førend menneskesønnen var opstanden fra de døde. og de fastholdt dette ord hos sig selv og spurgte hverandre, hvad det er at opstå fra de døde. og de spurgte ham og sagde: "de skriftkloge sige jo, at elias bør først komme?" men han sagde til dem: "elias kommer først og genopretter altting; og hvorledes er der skrevet om menneskesønnen? at han skal lide meget og foragtes. men jeg siger eder, at både er elias kommen, og de gjorde ved ham alt, hvad de vilde, efter som der er skrevet om ham." og da de kom til disciplene, så de en stor skare omkring dem og skriftkloge, som tvistedes med dem. og straks studsede hele skaren, da de så ham, og de løb hen og hilsede ham. og han spurgte dem: "hvorom tvistes i med dem?" og en af skaren svarede ham: "mester! jeg har bragt min søn til dig; han har en mállos ånd. og hvor som helst den griber ham, slider den i ham, og han frårer og skærer tænder, og han visner hen; og jeg har sagt til dine disciple, at de skulde uddrive den, og de kunde ikke." men han svarede dem og sagde: "o du vantrø slægt! hvor længe skal jeg være hos eder, hvor længe skal jeg tåle eder? bringer ham til mig!" og de ledte ham frem til ham; og da han så ham, sled ånden straks i ham, og han faldt om på jorden og væltede sig og fraadede. og han spurgte hans fader: "hvor længe er det siden, at dette er kommet over ham?" men han sagde: "fra barndommen af; og den har ofte kastet ham både i ild og i vand for at ødelægge ham; men om du formår noget, da forbarm dig over os, og hjælp os!" men jesu sagde til ham: "om du formår! alle ting ere mulige for den, som tror." straks råbte barnets fader og sagde med tårer: "jeg tror, hjælp min vantrø!" men da jesu så, at skaren stilede sammen, truede han den urene ånd og sagde til den: "du mállose og døve ånd! jeg byder dig, far ud af ham, og far ikke mere ind i ham!" da skreg og sled den meget i ham og for ud, og han blev ligesom død, så at de fleste sagde: "han er død." men jesu tog ham ved hånden og rejste ham op; og han stod op. og da han var kommen ind i et hus, spurgte hans disciple ham i enrum: "hvorfor kunde vi ikke uddrive den?" og han sagde til dem: "denne slags kan ikke fare ud ved noget, uden ved bøn og faste." og da de gik ud derfra, vandrede de igennem galilæa; og han vilde ikke, at nogen skulde vide det. thi han lærte sine disciple og sagde til dem: "menneskesønnen overgives i menneskers hænder, og de skulle slå ham ihjel; og når han er ihjelslået, skal han opstå tre dage efter." men de forstode ikke det ord og frygtede for at spørge ham. og de kom til kapernaum, og da han var kommen ind i huset, spurgte han dem: "hvad var det, i overvejede med hverandre på vejen?" men de tav; thi de havde talt med hverandre på vejen om, hvem der var den største. og han satte sig og kaldte på de tolv og siger til dem: "dersom nogen vil være den første, han skal være den sidste af alle og alles tjener." og han tog et lille barn og stillede det midt ibland dem og tog det i favn og sagde til dem: "den, som modtager eet af disse små børn for mit navns skyld, modtager mig; og den,

som modtager mig, modtager ikke mig, men den, som udsendte mig." johannes sagde til ham: "mester! vi så en, som ikke følger os, uddrive onde ånder i dit navn; og vi forbød ham det, fordi han ikke følger os." men jesu sagde: "forbyder ham det ikke; thi der er ingen, som gør en kraftig gerning i mit navn og snart efter kan tale ilde om mig, thi den, som ikke er imod os, er for os. thi den, som giver eder et bæger vand at drikke i mit navn, fordi i høre kristus til, sandelig, siger jeg eder, han skal ingenlunde miste sin løn og den, som forarger en af disse små, som tro, for ham var det bedre, at der lå en møllesten om hans hals, og han var kastet i havet. og dersom din hånd forarger dig, så hug den af; det er bedre for dig at gå som en krøbling ind til livet end at have to hænder og fare til helvede til den uudslekkelige ild, hvor deres orm ikke dør, og ilden ikke udslukkes. og dersom din fod forarger dig, så hug den af; det er bedre for dig at gå lam ind til livet end at have to fødder og blive kastet i helvede, hvor deres orm ikke dør, og ilden ikke udslukkes. og dersom dit øje forarger dig, så riv det ud; det er bedre for dig at gå enøjet ind i guds rige end at have to øjne og blive kastet i helvede, hvor deres orm ikke dør, og ilden ikke udslukkes. thi enhver skal saltes med ild, og alt offer skal saltes med salt.) saltet er godt; men dersom saltet bliver saltløst, hvormed ville i da give det sin kraft igen? haver salt i eder selv, og holder fred med hverandre!"

10

og han bryder op derfra og kommer til judæas egne og landet hinsides jordan, og atter samler der sig skarer om ham; og han lærte dem atter, som han plejede. og farisæerne kom hen og spurgte ham for at friste ham: "er det en mand tilladt at skille sig fra sin hustru?" men han svarede og sagde til dem: "hvad har moyses budt eder?" men de sagde: "moyses tilstedte at skrive et skilsmissebrev og skille sig fra hende." og jesu sagde til dem: "for eders hjerters hårdheds skyld skrev han eder dette bud. men fra skabningens begyndelse skabte gud dem som mand og kvinde. derfor skal en mand forlade sin fader og moder, og holde fast ved sin hustru; og de to skulle blive til eet kød. således ere de ikke længer to, men eet kød. derfor, hvad gud har sammenføjet, må et menneske ikke adskille. og i huset spurgte disciplene ham atter om dette. og han siger til dem: "den, som skiller sig fra sin hustru og tager en anden til ægte, han bedriver hor imod hende. og dersom hun efter at have skilt sig fra sin mand ægter en anden, bedriver hun hor." og de bare små børn til ham, for at han skulde røre ved dem; men disciplene truede dem, som bare dem frem. men da jesu så det, blev han vred og sagde til dem: "lader de små børn komme til mig; formener dem det ikke, thi guds rige hører sådanne til. sandelig, siger jeg eder, den, som ikke modtager guds rige ligesom et lille barn, han skal ingenlunde komme ind i det." og han tog dem i favn og lagde hænderne på dem og velsignede dem. og da han gik ud på vejen, løb en hen og faldt på knæ for ham og spurgte ham: "gode mester! hvad skal jeg gøre, for at jeg kan arve et evigt liv?" men jesu sagde til ham: "hvorfor

kalder du mig god? ingen er god, uden een, nemlig gud. du kender budene: du må ikke bedrive hor; du må ikke slå ihjel; du må ikke stjæle; du må ikke sige falsk vidnesbyrd; du må ikke besvige; ær din fader og din moder." men han sagde til ham: "mester! det har jeg holdt alt sammen fra min ungdom af." men jesu så på ham og fattede kærlighed til ham og sagde til ham: "een ting fattes dig; gå bort, sælg alt, hvad du har, og giv det til de fattige, så skal du have en skat i himmelen; og kom så og følg mig!" men han blev ilde til mode over den tale og gik bedrovet bort; thi han havde meget gods. og jesu så sig omkring og siger til sine disciple: "hvor vanskeligt komme de, som have rigdom, ind i guds rige!" men disciplene bleve forfærdede over hans ord. men jesu tog atter, til orde og siger til dem: "børn, hvor vanskeligt er det, at de som forlade sig på rigdom, kunne komme ind i guds rige! det er lettere for en kamel at gå igennem et nåleøje end for en rig at gå ind i guds rige." men de forfærdedes overmåde og sagde til hverandre: "hvem kan da blive frelst?" jesu så på dem og siger: "for mennesker er det umuligt, men ikke for gud; thi alle ting ere mulige for gud." peter tog til orde og sagde til ham: "se, vi have forladt alle ting og fulgt dig." jesu sagde: "sandelig, siger jeg eder, der er ingen, som har forladt hus eller brødre eller søstre eller moder eller fader eller børn eller marker for min og for evangeliets skyld, uden at han jo skal få hundrede fold igen, nu i denne tid huse og brødre og søstre og mødre og børn og marker tillige med forfølgelser, og i den kommende verden et evigt liv. men mange af de første skulle blive de sidste, og af de sidste de første." men de vare på vejen op til jerusalem; og jesu gik foran dem, og de vare forfærdede, og de, som fulgte med, vare bange. og han tog atter de tolv til sig og begyndte at sige dem, hvad der skulde times ham "se, vi drage op til jerusalem, og menneskesønnen skal overgives til ypperstepræsterne og de skriftkloge, og de skulle dømme ham til døden og overgive ham til hedningerne; og de skulle spotte ham og spytte på ham og hudstryge ham og ihjelslå ham, og tre dage efter skal han opstå." og jakob og johannes, zebedæus's sønner, gik hen til ham og sige: "mester! vi ønske, at du vil gøre for os det, vi ville bede dig om." og han sagde til dem: "hvad ønske i, at jeg skal gøre for eder?" men de sagde til ham: "giv os, at vi må sidde, den ene ved din højre side og den anden ved din venstre side i din herlighed." men jesu sagde til dem: "i vide ikke, hvad i bede om. kunne i drikke den kalk, som jeg drikker, eller døbes med den dåb, som jeg døbes med?" men de sagde til ham: "det kunne vi." men jesu sagde til dem: "den kalk, som jeg drikker, skulle i drikke, og den dåb, som jeg døbes med, skulle i døbes med; men det at sidde ved min højre eller ved min venstre side tilkommer det ikke mig at give; men det gives til dem, hvem det er beredt." og da de ti hørte det, begyndte de at blive, vrede på jakob og johannes. og jesu kaldte dem til sig og siger til dem: "i vide, at de, der gælde for folkenes fyrster; herske over dem, og de store iblandt dem bruge myndighed over dem. men således er det ikke iblandt eder; men den, som vil blive stor iblandt eder, skal være eders tjener; og den, som vil blive den første af eder, skal være alles tjener; thi også men-

neskesønnen er ikke kommen for at lade sig tjene, men for at tjene og give sit liv til en genløsning for mange." og de kom til jeriko; og da han gik ud af jeriko tillige med sine, disciple og en stor skare, sad timæus's søn, bartimæus, en blind tigger, ved vejen. og da han hørte, at det var jesu af nazareth, begyndte han at råbe og sige: "du davids søn, jesu, forbarm dig over mig!" og mange truede ham, for at han skulde tie; men han råbte meget stærkere: "du davids søn, forbarm dig over mig!" og jesu stod stille og sagde: "kalder på ham!" og de kaldte på den blinde og sige til ham: "vær frimodig, stå op! han kalder på dig." men han kastede sin overkjortel af sig, sprang op og kom til jesu. og jesu tog til orde og sagde til ham: "hvad vil du, at jeg skal gøre for dig?" men den blinde sagde til ham: "rabbuni, at jeg kan blive seende!" og jesu sagde til ham: "gå bort, din tro har frelst dig." og straks blev han seende, og han fulgte ham på vejen.

11

og da de nærme sig jerusalem til bethfage og bethania ved oliebjerg, udsender han to af sine disciple og siger til dem: "går hen til den landsby, som ligger lige for eder, og straks, når i komme ind i den, skulle i finde et føl bundet, på hvilket der endnu aldrig har siddet noget menneske; løser det og fører det hid! og dersom nogen siger til eder: hvorfor gøre i dette? da siger: herren har brug for det, og han sender det straks herhen igen." og de gik hen og fandt føllet bundet ved døren udenfor ved gyden, og de løse det. og nogle af dem, som stode der, sagde til dem: "hvad gøre i, at i løse føllet?" men de sagde til dem, ligesom jesu havde sagt, og de tilstedte dem det. og de føre føllet til jesu og lægge deres klæder på det, og han satte sig på det. og mange bredte deres klæder på vejen, andre kviste, og de afskare på markerne. og de, som gik foran, og de, som fulgte efter, råbte: "hosanna! velsignet være den, som kommer, i herrens navn! velsignet være vor fader davids rige, som kommer, hosanna i det højeste!" og han gik ind i jerusalem, i helligdommen, og da han havde beset alt, gik han, da det allerede var aftenstid, ud til bethania med de tolv. og den følgende dag; da de gik ud fra bethania, blev han hungrig. og da han så et figentræ langt borte, som havde blade, gik han derhen, om han måske kunde finde noget derpå, og da han kom til det, fandt han intet uden blade; thi det var ikke figentid. og han tog til orde og sagde til det: "aldrig i evighed skal nogen mere spise frugt af dig!" og hans disciple hørte det. og de kom til jerusalem; og han gik ind i helligdommen og begyndte at uddrive dem, som solgte og købte i helligdommen, og han væltede vekselerernes borde og duekræmmernes stole. og han tilstedte ikke, at nogen bar nogen ting igennem helligdommen. og han lærte og sagde til dem: "er der ikke skrevet, at mit hus skal kaldes et bedehus for alle folkeslagene? men i have gjort det til en røverkule." og ypperstepresterne og de skriftkloge hørte det, og de søgte, hvorledes de kunde slå ham ihjel; thi de frygtede for ham, eftersom hele skaren blev slagen af, forundring over hans lære. og da det blev aften, gik han uden for staden. og da de om morgenen gik forbi, så de, at figentræet

var visnet fra roden af. og peter kom det i hu og siger til ham; "rabbi! se, figentræet, som du forbandede, er visnet." og jesu svarede og siger til dem: "haver tro til gud! sandelig, siger jeg eder, den, som siger til dette bjerg: løft dig op og; kast dig i havet, og ikke tvivler i sit hjerte, men tror, at det sker, som han siger, ham skal det ske. derfor siger jeg eder: alt, hvad i bede om og begære, tror, at i have fået det, så skal det ske eder. og når i stå og bede, da forlader, dersom i have noget imod nogen, for at også eders fader, som er i himlene, må forlade eder eders overtrædelser. men dersom i ikke forlade, skal eders fader, som er i himlene, ej heller forlade eders overtrædelser" og de kom atter til jerusalem; og medens han gik omkring i helligdommen, komme ypperstepresterne og de skriftkloge og de ældste hen til ham. og de sagde til ham: "af hvad magt gør du disse ting? eller hvem har givet dig denne magt til at gøre disse ting?" men jesu sagde til dem: "jeg vil spørge eder om een ting, og svarer mig derpå, så vil jeg sige eder, af hvad magt jeg gør disse ting. johannes's dåb, var den fra himmelen eller fra mennesker? svarer mig!" og de tænkte ved sig selv og sagde: "sige vi: fra himmelen, da vil han sige, hvorfor troede i ham da ikke? men sige vi: fra mennesker" så frygtede de for folket; thi alle holdt for, at johannes virkelig var en profet. og de svare og sige til jesu: "vi vide det ikke." og jesu siger til dem: "så siger jeg eder ikke heller, af hvad magt jeg gør disse ting."

12

og han begyndte at tale til dem i lignelser: "en mand plantede en vingård og satte et gærde derom og gravede en perse og byggede et tårn, og han lejede den ud til vingårdsmænd og drog udenlands. og da tiden kom, sendte han en tjener til vingårdsmændene, for at han af vingårdsmændene kunde få af vingårdens frugter. og de grebe ham og sloge ham og sendte ham tomhændet bort. og han sendte atter en anden tjener til dem; og ham sloge de i hovedet og vanærede. og han sendte en anden; og ham sloge de ihjel; og mange andre; nogle sloge de, og andre dræbte de. endnu een havde han, en elsket søn; ham sendte han til sidst til dem, idet han sagde: 'de ville undse sig for min søn.' men hine vingårdsmænd sagde til hverandre: 'der er arvingen; kommer lader os slå ham ihjel, så bliver arven vor.' og de grebe ham og sloge ham ihjel og kastede ham ud af vingården. hvad vil da vingårdens herre gøre? han vil komme og odelægge vingårdsmændene og give vingården til andre. have i ikke også læst dette skriftord: den sten, som bygningsmændene forkastede, den er bleven til en hovedhjørnesten? fra herren er dette kommet, og det er underligt for vore øjne." og de søgte at gribe ham, men de frygtede for mængden; thi de forstode, at han sagde denne lignelse imod dem; og de forlode ham og gik bort. og de sendte nogle til ham af farisæerne og af herodianerne, for at de skulde fange ham i ord. og de kom og sagde til ham: "mester! vi vide, at du er sanddru og ikke bryder dig om nogen; thi du ser ikke på menneskers person, men lærer guds vej i sandhed. er det tilladt at give kejseren skat eller ej? skulle vi give eller ikke give?" men da han så deres hyckleri, sagde

han til dem: "hvorfor friste i mig? bringer mig en denar, for at jeg kan se den." men de bragte den. og han siger til dem: "hvis billede og overskrift er dette?" men de sagde til ham: "kejserens." og jesus sagde til dem: "giver kejseren, hvad kejserens er, og gud, hvad guds er." og de undrede sig over ham. og der kommer saddukæere til ham, hvilke jo sige, at der ingen opstandelse er, og de spurgte ham og sagde: "mester! moyses har foreskrevet os, at når nogens broder dør og og efterlader, en hustru og ikke efterlader noget barn, da skal hans broder tage hans hustru og oprejse sin broder afkom. der var syv brødre; og den første tog en hustru, og da han døde, efterlod han ikke afkom. og den anden tog hende og døde uden at efterlade afkom, og den tredje ligeså. og alle syv, de efterlode ikke afkom. sidst af dem alle døde og så hustruen. i opstandelsen, når de opstå, hvem af dem skal så have hende til hustru? thi de have alle syv haft hende til hustru." jesus sagde til dem: "er det ikke derfor, i fare vild, fordi i ikke kende skrifterne, ej heller guds kraft? thi når de opstå fra de døde, da tage de hverken til ægte eller bortgiftes, men de ere som engle i himlene. men hvad de døde angår, at de oprejses, have i da ikke læst i mose bog i stedet om tornebusken, hvorledes gud taledes til ham og sagde: jeg er abrahams gud og isaks gud og jakobs gud? han er ikke døde, men levendes gud; i fare meget vild." og en af de skriftkloge, som havde hørt deres ordskifte og set, at han svarede dem godt, kom til ham og spurgte ham: "hvilket bud er det første af alle?" jesus svarede: "det første er: hør israel! Herren, vor gud, Herren er een; og du skal elske Herren, din gud af hele dit hjerte og af hele din sjæl og af hele dit sind og af hele din styrke. et andet er dette: du skal elske din næste som dig selv. større end disse er intet andet bud." og den skriftkloge sagde til ham: "rigtigt, mester, og med sandhed har du sagt, at han er een, og der er ingen anden foruden ham. og at elske ham af hele sit hjerte og af hele sin forstand og af hele sin styrke og at elske sin næste som sig selv, det er mere end alle brændofrene og slagtofrene." og da jesus så, at han svarede forstandigt, sagde han til ham: "du er ikke langt fra guds rige." og den jesus lovede mere at rette spørgsmål til ham. og da jesus lærte i helligdommen, tog han til orde og sagde: "hvorledes sige de skriftkloge, at kristus er davids søn? david selv sagde ved den helligånd: Herren sagde til min herre: sæt dig ved min, højre hånd, indtil jeg får lagt dine fjender som en skammel for dine fødder. david selv kalder ham herre; hvorledes er han da hans søn?" og den store skare hørte ham gerne. og han sagde i sin undervisning: "tager eder i vare for de skriftkloge, som gerne ville gå i lange klæder og lade sig hilse på torvene og gerne ville have de fornemste pladser i synagogerne og sidde øverst til bords ved måltiderne; de, som opæde enkers huse og på skrømt bede længe, disse skulle få des hårdere dom." og han satte sig lige over for tempelblokken og så, hvorledes mængden lagde penge i blokken, og mange rige lagde meget deri. og der kom en fattig enke og lagde to skærve i, hvilket er en hvidt. og han kaldte sine disciple til sig og sagde til dem: "sandelig, siger jeg eder, denne fattige enke har lagt mere deri end alle de som lagde i tempelblokken. thi de lagde alle af deres overflod;

men hun lagde af sin fattigdom alt det, hun havde, sin hele ejendom."

13

og da han gik ud af helligdommen, siger en af hans disciple til ham: "mester, se, hvilke sten og hvilke bygninger!" og jesus sagde til ham: "ser du disse store bygninger? der skal ikke lades sten på sten, som jo skal nedbrydes." og da han sad på oliebjerg, lige over for helligdommen, spurgte peter og jakob og johannes og andreas ham afsides: "sig os, når skal dette ske, og hvilket er tegnet, når alt dette skal til at fuldbyrdes?" men jesus begyndte at sige til dem: "ser til, at ingen forfører eder!" mange skulle på mit navn komme og sige: det er mig; og de skulle forføre mange. men når i høre om krige og krigsrygte, da lader eder ikke forskrække, thi det må ske; men enden er ikke endda. thi folk skal rejse sig mod folk, og rige mod rige, og der skal være jordskælv her og der, og der skal være hungersnød og oprør. dette er veernes begyndelse. men i, tager vare på eder selv; de skulle overgive eder til rådsforsamlinger og til synagoger; i skulle piskes og stilles for landshovdinge og konger for min skyld, dem til et vidnesbyrd. og evangeliet bør først prædikes for alle folkeslagene. og når de føre eder hen og overgive eder, da bekymrer eder ikke forud for, hvad i skulle tale; men hvad der bliver givet eder i den samme time, det skulle i tale; thi i ere ikke de, som tale, men den helligånd. og broder skal overgive broder til døden, og fader sit barn og børn skulle stå op mod forældre og slå dem ihjel. og i skulle hades af alle for mit navns skyld; men den, som holder ud indtil enden, han skal blive frelst. men når i se ødelæggelsens vederstyggelighed stå, hvor den ikke bør, (den, som læser det, han give agt!) da skulle de, som ere i judæa, flyt til bjergene; men den, som er på taget, stige ikke ned eller gå ind for at hente noget fra sit hus; og den, som er på marken, vende ikke tilbage for at hente sine klæder! men ve de frugtsommelige og dem, som give die, i de dage! men beder om, at det ikke skal ske om vinteren; thi i de dage skal der være en sådan trængsel som der ikke har været fra skabningens begyndelse, da gud skabte den, indtil nu, og som der heller ikke skal komme. og dersom Herren ikke afkortede de dage, da blev intet kød frelst; men for de udvalgte skyld, som han har udvalgt, har han afkortet de dage og dersom nogen da siger til eder: se, her er kristus, eller se der! da tror det ikke. thi falske krister og falske profeter skulle fremstå og gøre tegn og undergerninger for at forføre, om det var muligt, de udvalgte. men i, vogter eder; jeg har sagt eder alt forud. men i de dage, efter den trængsel, skal solen formørkes, og månen ikke give sit skin, og stjernerne skulle falde ned fra himmelen, og de kræfter, som ere i himlene, skulle rystes. og da skulle de se menneskesønnen komme i skyerne med megen kraft og herlighed. og da skal han udsende sine engle og samle sine udvalgte fra de fire vinde, fra jordens ende indtil himmelens ende. men lærer lignelsen af figentræet: når dets gren allerede er bleven blød, og bladene skyde frem, da skønne i, at sommeren er nær. således skulle også i, når i se disse

ting, skønne, af han er nær for døren. sandelig, siger jeg eder, denne slægt skal ingenlunde forgå, førend alle disse ting ere skete himmelen og jorden skulle forgå, men mine ord skulle ingenlunde forgå: men om den dag og time ved ingen, end ikke englene i himmelen, heller ikke sønnen, men alene faderen. ser til, våger og beder; thi i vide ikke, når tiden er der. ligesom en mand, der drog udenlands, forlod sit hus og gav sine tjenere fuldmagt, hver sin gerning, og bød dørvogteren, at han skulde våge, våger derfor; thi i vide ikke, når husets herre kommer, enten om aftenen eller ved midnat eller ved hanegal eller om morgenen; for at han ikke, når han kommer pludseligt, skal finde eder sovende! men hvad jeg siger eder, det siger jeg alle: våger!"

14

men to dage derefter var det påske og de usyrede brøds højtid, og ypperstepræsterne og de skriftkloge søgte, hvorledes de med list kunde gribe og ihjelslå ham. thi de sagde: "ikke på højtiden, for at der ikke skal blive oprør iblandt folket." og da han var i bethania, i simon den spedalskes hus, kom der, medens han sad til bords, en kvinde, som havde en alabastkrukke med ægte, såre kostbar nardussalve; og hun sønderbrød alabastkrukken og udgød den på hans hoved. men der var nogle, som bleve vrede hos sig selv og sagde: "hvortil er denne spilde af salven sket? denne salve kunde jo være solgt for mere end tre hundrede denarer og være given til de fattige." og de overfusede hende. men jesu sagde: "lader hende være, hvorfor volde i hende fortrædeligheder? hun har gjort en god gerning imod mig. de fattige have i jo altid hos eder, og når i ville, kunne i gøre vel imod dem; men mig have i ikke altid. hun gjorde, hvad hun kunde; hun salvede forud mit legeme til begravelsen. sandelig, siger jeg eder, hvor som helst i hele verden evangeliet bliver prædiktet, skal også det, som hun har gjort, omtales til hendes ihukommelse." og judas iskariot, en af de tolv, gik hen til ypperstepræsterne for at forråde ham til dem. men da de hørte det, bleve de glade, og de lovede at give ham penge; og han søgte, hvorledes han kunde få lejlighed til at forråde ham. og på de usyrede brøds første dag, da man slagtede påskelammet, sigte hans disciple til ham: "hvor vil du, at vi skulle gå hen og træffe forberedelse til, at du kan spise påskelammet?" og han sender os af sine disciple og siger til dem: "går ind i staden, så skal der møde eder en mand, som bærer en vandkrukke; følger ham; og hvor han går ind, der skulle i sige til husbonden: mesteren siger: hvor er mit herberge, hvor jeg kan spise påskelammet med mine disciple? og han skal vise eder en stor sal, opdækket og rede; og der skulle i berede det for os." og hans disciple gik bort og kom ind i staden og fandt det, således som han havde sagt dem; og de beredte påskelammet. og da det var blevet aften, kommer han med de tolv. og medens de sad til bords og spiste, sagde jesu: "sandelig, siger jeg eder, en af eder, som spiser med mig, vil forråde mig." de begyndte at bedrøves og at sige til ham, en efter en: "det er dog vel ikke mig?" men han sagde til dem: "en af de tolv, den, som dypper med mig i fadet thi

menneskesønnen går vel bort, som der er skrevet om ham; men ve det, menneske ved hvem menneskesønnen bliver forrædt! det var godt for det menneske, om han ikke var født." og medens de spiste, tog han brød, velsignede og brød det og gav dem det og sagde: "tager det; dette er mit legeme." og han tog en kalk, takkede og gav dem den, og de drak alle deraf. og han sagde til dem: "dette er mit blod, pagtens, hvilket udgydes for mange. sandelig, siger jeg eder, at jeg skal ingen sinde mere drikke af vintræets frugt indtil den dag, da jeg skal drikke den ny i guds rige." og da de havde sunget lovsangen, gik de ud til oliebjerg og jesu siger til dem: "i skulle alle forarges; thi der er skrevet: jeg vil slå hyrden, og fårene skulle adspredes. men efter at jeg er bleven oprejst, vil jeg gå forud for eder til galilæa." men peter sagde til ham: "dersom de endog alle forarges, vil jeg dog ikke forarges." og jesu siger til ham: "sandelig siger jeg dig, i dag, i denne nat, førend hanen galer to gange, skal du fornægte mig tre gange." men han sagde end yderligere: "om jeg end skulde dø med dig, vil jeg ingenlunde fornægte dig." men ligeså sagde de også alle. og de komme til en gård, hvis navn var gethsemane; og han siger til sine disciple "sætter eder her, imedens jeg beder." og han tager peter og jakob og johannes med sig, og han begynder at forfærdes og svarer til ængstes. og han siger til dem: "min sjæl er dybt bedrøvet indtil døden; bliver her og våger!" og han gik lidt frem, kastede sig ned på jorden og bad om, at den time måtte gå ham forbi, om det var muligt. og han sagde: "abba fader! alting er dig muligt; tag denne kalk fra mig; dog ikke hvad jeg vil, men hvad du vil." og han kommer og finder dem sovende og siger til peter: "simon, sover du? kunde du ikke være een time? våger, og beder, for at i ikke skulle falde i fristelse; ånden er vel redebon, men kødet er skrøbeligt." og han gik atter hen og bad og sagde det samme ord, og han vendte tilbage og fandt dem atter sovende; thi deres øjne vare betyngede, og de vidste ikke, hvad de skulde svare ham. og han kommer tredje gang og siger til dem: "sove i fremdeles og hvile eder? det er nok; timen er kommen; se, menneskesønnen forrådes i synderes hænder. står op, lader os gå; se, han, som forråder mig, er nær." og straks, medens han endnu talte, kommer judas, en af de tolv, og med ham en stor skare med sværd og knipler fra ypperstepræsterne og de skriftkloge og de ældste. men han, som forrædt ham, havde givet dem et aftalt tegn og sagt: "den, som jeg kysser, ham er det; griber ham, og fører ham sikkert bort!" og da han kom, trådte han straks hen til ham og siger: "rabbi! rabbi!" og han kyssede ham. men de lagde hånd på ham og grebe ham. men en af dem, som stode hos, drog sværdet, slog ypperstepræstens tjener og afhuggede hans øre. og jesu svarede og sagde til dem: "i ere gædede ud som imod en røver, med sværd og med knipler for at fange mig. daglig var jeg hos eder i helligdommen og lærte, og i grebe mig ikke; men dette sker, for af skrifterne skulle opfyldes." og de forlode ham alle og flyede. og en enkelt, et ungt menneske, som havde et linklæde over det blotte legeme, fulgte med ham; og de gribe ham; men han slap linklædet og flygtede nogen. og de førte jesu hen til ypperstepræsten;

og alle ypperstepræsterne og de ældste og de skriftkloge komme sammen hos ham. og peter fulgte ham i frastand til ind i ypperstepræstens gård, og han sad hos svendene og varmede sig ved ilden. men ypperstepræsterne og hele rådet søgte vidnesbyrd imod jesu, for at de kunde aflive ham; og de fandt intet. thi mange sagde falsk vidnesbyrd imod ham, men vidnesbyrden stemte ikke overens. og nogle stode op og vidnede falsk imod ham og sagde: "vi have hørt ham sige: jeg vil nedbryde dette tempel, som er gjort med hænder, og i tre dage bygge et andet, som ikke er gjort med hænder." og end ikke således stemte deres vidnesbyrd overens. og ypperstepræsten stod op midt iblandt dem og spurgte jesu og sagde: "svarer du slet intet på, hvad disse vidne imod dig?" men han tav og svarede intet. atter spurgte ypperstepræsten ham og siger til ham: "er du kristus, den højlovedes søn?" men jesu sagde: "jeg er det; og i skulle se menneskesønnen sidde ved kraftens højre hånd og komme med himmelens skyer." men ypperstepræsten sønderrev sine klæder og sagde: "hvad have vi længere vidner nødig? i have hørt gudsbespottelsen; hvad tykkes eder?" men de fældede alle den dom over ham, at han var skyldig til døden. og nogle begyndte af spytte på ham og tilhulle hans ansigt og giv ham næveslag og sige til ham: "profeter!" og svendene modtog ham med slag på kinden. og medens peter var nedenfor i gården, kommer en af ypperstepræstens piger, og da hun ser peter varme sig, ser hun på ham og siger: "også du var med nazaraeren, med jesu." men han nægtede og sagde: "jeg hverken ved eller forstår, hvad du siger;" og han gik ud i forgården, og hanen galede. og pigen så ham og begyndte atter at sige til dem, som stode hos: "denne er en af dem." men han nægtede det atter. og lidt derefter sagde atter de, som stode hos, til peter: "sandelig, du er en af dem; du er jo også en galilæer." men han begyndte at forbande sig og sværge: "jeg kender ikke dette menneske, om hvem i tale." og straks galede hanen anden gang. og peter kom det ord i hu, som jesu sagde til ham: "førend hanen galer to gange, skal du fornægte mig tre gange." og han brast i gråd.

15

og straks om morgenen, da ypperstepræsterne havde holdt råd med de ældste og de skriftkloge, hele rådet, bandt de jesu og førte ham bort og overgave ham til pilatus. og pilatus spurgte ham: "er du jødernes konge?" og han svarede og sagde til ham: "du siger det." og ypperstepræsterne anklagede ham meget. men pilatus spurgte ham atter og sagde: "svarer du slet intet? se, hvor meget de anklage dig for!" men jesu svarede ikke mere noget, så at pilatus undrede sig. men på højtiden plejede han at løslade dem een fange, hvilken de forlangte. men der var en, som hed barabbas, der var fangen tillige med de oprørere, som under oprøret havde begået mord og mængden gik op og begyndte at bede om, at han vilde gøre for dem, som han plejede. men pilatus svarede dem og sagde: "ville i, at jeg skal løslade eder jødernes konge?" thi han skønnede, at det var af avind, at ypperstepræsterne havde overgivet ham. men ypper-

stepræsterne ophidsede mængden til at bede om, at han hellere skulde løslade dem barabbas. men pilatus svarede atter og sagde til dem: "hvad ville i da, jeg skal gøre med ham, som i kalde jødernes konge?" men de råbte atter: "korsfæst ham!" men pilatus sagde til dem: "hvad ondt har han da gjort?" men de råbte højlydt: "korsfæst ham!" og da pilatus vilde gøre mængden tilpas, løslod han dem barabbas; og jesu lod han hudstryge og gav ham hen til at korsfæstes. men stridsmændene førte ham ind i gården, det vil sige borgen, og de sammenkalde hele vagtafdelingen. og de iføre ham en purpurkappe og flette en tornekrone og sætte den på ham. og de begyndte at hilse ham: "hil være dig, du jødernes kongel!" og de sloge ham på hovedet med et rør og spyttede på ham og faldt på knæ og tilbade ham. og da de havde spottet ham, tog de purpurkappen af ham og iførte ham hans egne klæder. og de førte ham ud for at korsfæste ham, og de tvinge en, som gik forbi, simon fra kyrene, som kom fra marken, aleksanders og rufus's fader, til at bære hans kors. og de førte ham til det sted golgatha, det er udlagt: "hovedskaldet" og de gav ham vin at drikke med myrra i; men han tog det ikke. og de korsfæste ham, og de dele hans klæder ved at kaste lod om dem, hvad enhver skulde tage. men det var den tredje time, da de korsfæstede ham. og overskriften med beskyldningen imod ham var påskreven således: "jødernes konge". og de korsfæste to røvere sammen med ham, en ved hans højre og en ved hans venstre side. og skriften blev opfyldt, som siger: "og han blev regnet iblandt overtrædere." og de, som gik forbi, spottede ham, idet de rystede på deres hoveder og sagde: "tvi dig! du som nedbryder templet og bygger det op i tre dage; frels dig selv ved at stige ned af korset!" ligeså spottede også ypperstepræsterne indbyrdes tillige med de skriftkloge og sagde: "andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse. kristus, israels konge - lad ham nu stige ned af korset, for at vi kunne se det og, tro!" også de, som vare korsfæstede med ham, håndede ham. og da den sjette time var kommen, blev der mørke over hele landet indtil den niende time. og ved den niende time råbte jesu med høj røst og sagde: "eloi! eloi! lama sabaktani?" det er udlagt: "min gud! min gud! hvorfor har du forladt mig?" og nogle af dem, som stode hos, sagde, da de hørte det: "se; han kalder på elias." men en løb hen og fyldte en svamp med eddike og stak den på et rør og gav ham at drikke og sagde: "holdt! lader os se, om elias kommer for at tage ham ned." men jesu råbte med høj røst og udåndede. og forhængt i templet splittedes i to fra øverst til ned-erst. men da hovedsmanden, som stod hos, lige over for ham, så, af han udåndede på denne vis, sagde han: "sandelig, dette menneske var guds søn." men der var også kvinder, som så til i frastand, iblandt hvilke også vare maria magdalene og maria, jakob den lilles og joses's moder, og salome, hvilke også fulgte ham og tjente ham, da han var i galilæa, og mange andre kvinder, som vare gåede op til jerusalem med ham. og da det allerede var blevet aften, (thi det var beredelsesdag, det er forsabbat,) kom josef fra arimathæa, en anset rådsherre, som også selv forventede guds rige; han tog mod til sig og gik ind til pilatus og bad om jesu legeme. men pilatus forundrede sig over, at han

allerede skulde være død, og han hidkaldte hovedsmanden og spurgte ham, om han allerede nogen tid havde været død; og da han fik det at vide af hovedsmanden, skænkede han joses liget, og denne købte et fint linklæde, tog ham ned, svøbte ham i linklædet og lagde ham i en grav, som var udhugget i en klippe, og han, væltede en sten for indgangen til graven. men maria magdalene og maria, joses's moder, så, hvor ham blev lagt.

16

og da sabbaten var forbi købte maria magdalene og maria, jakobs moder, og salome vellugtende salver for at komme og salve ham. og meget årle på den første dag i ugen komme de til graven, da solen var stået op. og de sagde til hverandre: "hvem skal vælte os stenen fra indgangen til graven?" og da de så op, bleve de var, at stenen var væltet fra; (thi den var meget stor) og da de kom ind i graven, så de en yngling sidde ved den højre side, iført et hvidt klædebon, og de forfærdedes. men han siger til dem: "forfærdes ikke! i lede efter jesus at nazareth, den korsfæstede; han er opstanden, han er ikke her, se, der er stedet, hvor de lagde ham. men går bort, siger til hans disciple og til peter at han går forud for eder til galilæa; der skulle i se ham, som han har sagt eder." og de gik ud og flyede fra graven; thi skælven og forfærdelse betog dem; og de sagde ikke noget til nogen; thi de frygtede. men da han var opstanden årle den første dag i ugen, åbenbarede han først for maria magdalene, af hvem han havde uddrevet syv onde ånder. hun gik hen og forkyndte det for dem, der havde været med ham, og som sørgede og græd. og da disse hørte, at han levede og var set af hende, troede de det ikke. men derefter åbenbarede han for to af dem på vejen i en anden skikkelse, medens de gik ud på landet. og disse gik hen og forkyndte de andre det. ikke heller dem troede de. siden åbenbarede han for de elleve selv, medens de sad til bords, og han bebrejdede dem deres vantrø og hjerters hårdhed, fordi de ikke havde troet dem, som havde set ham opstanden. og han sagde til dem: "går ud i al verden og prædiker evangeliet for al skabningen! den, som tror og bliver døbt, skal blive frelst; men den, som ikke tror, skal blive fordømt. men disse tegn skulle følge dem, som tro: i mit navn skulle de uddrive onde ånder; de skulle tale med nye tunger; de skulle tage på slanger, og dersom de drikke nogen gift, skal det ikke skade dem; på syge skulle de lægge hænder, og de skulle helbredes." så blev herren efter at han havde talt med dem, optagen til himmelen og satte sig ved guds højre hånd. men de gik ud og prædikede alle vegne, idet herren arbejdede med og stadfæstede ordet ved de medfølgende tegn.

efterdi mange have taget sig for at forfatte en beretning om de ting, som ere fuldbyrdede iblandt os, således som de, der fra begyndelsen bleve øjenvidner og ordets tjenere, have overleveret os: så har også jeg besluttet, efter nøje at have gennemgået alt forfra, at nedskrive det for dig i orden, mægtigste theofilus! for at du kan erkende pålideligheden af de ting, hvorom du er bleven mundtligt undervist. i de dage, da herodes var konge i judæa, var der en præst af abias skifte, ved navn sakarias; og han havde en hustru af arons døtre, og hendes navn var elisabeth. men de vare begge retfærdige for gud og vandrede udadlelige i alle herrens bud og forskrifter. og de havde intet barn, efterdi elisabeth var ufrugtbar, og de vare begge fremrykkede i alder. men det skete, medens han efter sit skiftes orden gjorde præstetjeneste for gud, tilfaldt det ham efter præstetjenestens sædvane at gå ind i herrens tempel og bringe røgelseofferet. og hele folkets mængde holdt bøn udenfor i røgelseofferets time. men en herrens engel viste sig for ham, stående ved den højre side af røgelsesalteret. og da sakarias så ham, forfærdedes han, og frygt faldt over ham. men engelen sagde til ham: "frygt ikke, sakarias! thi din bøn er hørt, og din hustru elisabeth skal føde dig en søn, og du skal kalde hans navn johannes. og han skal blive dig til glæde og fryd, og mange skulle glædes over hans fødsel; thi han skal være stor for herren. og vin og stærk drik skal han ej drikke, og han skal fyldes med den helligånd alt fra moders liv, og mange af israels børn skal han omvende til herren deres gud. og han skal gå foran for ham i elias's ånd og kraft for at vende fædres hjerter til børn og genstridige til retfærdiges sind for at berede herren et velskikket folk." og sakarias sagde til engelen: "hvorpå skal jeg kende dette? thi jeg er gammel, og min hustru er fremrykket i alder." og engelen svarede og sagde til ham: "jeg er gabriel, som står for guds åsyn, og jeg er udsendt for at tale til dig og for at forkynde dig dette glædesbudskab. og se, du skal blive stum og ikke kunne tale indtil den dag, da dette sker, fordi du ikke troede mine ord, som dog skulle fuldbyrdes i deres tid," og folket biede efter sakarias, og de undrede sig over, at han tøvende i templet, og da han kom ud, kunde han ikke tale til dem, og de forstode, at han havde set et syn i templet; og han gjorde tegn til dem og forblev stum. og det skete, da hans tjenestes dage vare fuldendte, gik han hjem til sit hus. men efter disse dage blev hans hustru elisabeth frugtsommelig, og hun skjulte sig fem måneder og sagde: "således har herren gjort imod mig i de dage, da han så til mig for at borttage min skam iblandt mennesker." men i den sjette måned blev engelen gabriel sendt fra gud til en by i galilæa, som hedder nazareth, til en jomfru, som var trolovet med en mand ved navn josef, af davids hus; og jomfruens navn var maria. og engelen kom ind til hende og sagde: "hil være dig, du benådede, herren er med dig, du velsignede iblandt kvinder!" men hun blev forfærdet over den tale, og hun tænkte, hvad dette skulde være for en hilsen. og engelen sagde til hende: "frygt ikke, maria! thi du har fundet nåde hos gud. og se, du skal undfange og

føde en søn, og du skal kalde hans navn jesus. han skal være stor og kaldes den højestes søn; og gud herren skal give ham davids, hans faders trone. og han skal være konge over jakobs hus evindeligt, og der skal ikke være ende på hans kongedømme." men maria sagde til engelen: "hvorledes skal dette gå til, efterdi jeg ikke ved af nogen mand?" og engelen svarede og sagde til hende: den helligånd skal komme over dig, og den højestes kraft skal overskygge dig; derfor skal også det hellige, som fødes, kaldes guds søn. og se, elisabeth din frænke, også hun har undfanget en søn i sin alderdom, og denne måned er den sjette for hende, som kaldes ufrugtbar. thi intet vil være umuligt for gud." men maria sagde: "se, jeg er herrens tjenerinde; mig ske efter dit ord!" og engelen skiltes fra hende. men maria stod op i de samme dage og drog skyndsomt til bjerget til en by i juda. og hun kom ind i sakarias's hus og hilste elisabeth. og det skete, da elisabeth hørte marias hilsen, sprang fosteret i hendes liv. og elisabeth blev fyldt med den helligånd og råbte med høj røst og sagde: "velsignet er du iblandt kvinder! og velsignet er dit livs frugt! og hvorledes times dette mig, at min herres moder kommer til mig? thi se, da din hilsens røst nåede mine øren, sprang fosteret i mit liv med fryd. og salig er hun, som troede; thi det skal fuldkomnes, hvad der er sagt hende af herren," og maria sagde: "min sjæl ophøjer herren; og min ånd fryder sig over gud, min frelser; thi han har set til sin tjenerindes ringhed. thi se, nu herefter skulle alle slægtarise mig salig, fordi den mægtige har gjort store ting imod mig. og hans navn er helligt; og hans barmhjertighed varer fra slægt til slægt over dem, som frygte ham. han har øvet væld med sin arm; han har adspredt dem, som ere hovmodige i deres hjertes tanke. han har nedstødt mægtige fra troner og ophøjet ringe. hungre har han mættet med gode gaver, og rige har han sendt tomhændede bort. han har taget sig af sin tjener israhel for at ihukomme barmhjertighed imod abraham og hans sæd til evig tid, således som han talte til vore fædre." og maria blev hos hende omtrent tre måneder, og hun drog til sit hjem igen. men for elisabeth fuldkommedes tiden til, at hun skulde føde, og hun fødte en søn. og hendes naboer og slægtninge hørte, at herren havde gjort sin barmhjertighed stor imod hende, og de glædede sig med hende. og det skete på den ottende dag, da kom de for at omskære barnet; og de vilde kalde det sakarias efter faderens navn. og hans moder svarede og sagde: "nej, han skal kaldes johannes." og de sagde til hende: "der er ingen i din slægt, som kaldes med dette navn." men de gjorde tegn til hans fader om, hvad han vilde, det skulde kaldes. og han forlangte en tavle og skrev disse ord: "johannes er hans navn." og de undrede sig alle. men straks opløstes hans mund og hans tunge, og han talte og priste gud. og der kom en frygt over alle, som boede omkring dem, og alt dette rygtes over hele judæas bjergegn. og alle, som hørte det, lagde sig det på hjerte og sagde: "hvad mon der skal blive af dette barn?" thi herrens hånd var med ham. og sakarias, hans fader, blev fyldt med den helligånd, og han profeterede og sagde: "lovet være herren, israhels gud! thi han har besøgt og forløst sit folk og har oprejst os et

frelsens horn" i sin tjener davids hus, således som han talte ved sine hellige profeters mund fra fordums tid, en frelse fra vore fjender og fra alle deres hånd, som hade os, for at gøre barmhjertighed imod vore fædre og ihukomme sin hellige pagt, den ed, som han svor vor fader abraham, at han vilde give os, at vi, friede fra vore fjenders hånd, skulde tjene ham uden frygt, i hellighed og retfærdighed for hans åsyn, alle vore dage. men også du, barnlille! skal kaldes den højestes profet; thi du skal gå foran for herrens åsyn for at berede hans vej, for at give hans folk erkendelse af frelse ved deres synders forladelse, for vor guds inderlige barmhjertigheds skyld, ved hvilken lyset fra det høje har besøgt os for at skinne for dem, som sidde i mørke og i dødens skygge, for at lede vore fødder ind på freldens vej," men barnet voksede og blev styrket i ånden; og han var i ørkenerne indtil den dag, da han trådte frem for israel.

2

men det skete i de dage, at en befaling udgik fra kejser augustus, at al verden skulde skrives i mandtal. (denne første indskrivning skete, da kvirinius var landshøvding i syrien,) og alle gik for at lade sig indskrive, hver til sin by. og også josef gik op fra galilæa, fra byen nazareth til judea til davids by, som kaldes bethlehem, fordi han var af davids hus og slægt, for at lade sig indskrive tillige med maria, sin trolovede, som var frugtsommelig. men det skete, medens de vare der, blev tiden fuldkommet til, at hun skulde føde. og hun fødte sin søn, den førstefødte, og svøbte ham og lagde ham i en krybbe; thi der var ikke rum for dem i herberget. og der var hyrder i den samme egn, som lå ude på marken og holdt nattevagt over deres hjord. og se, en herrens engel stod for dem, og herrens herlighed skinne om dem, og de frygtede såre og engelen sagde til dem: "frygter ikke; thi se, jeg forkynder eder en stor glæde, som skal være for hele folket. thi eder er i dag en frelser født, som er den herre kristus i davids by. og dette skulde i have til tegn: i skulle finde et barn svøbt, liggende i en krybbe." og straks var der med engelen en himmelsk herskares mangfoldighed, som lovede gud og sagde: "ære være gud i det højeste! og fred på jorden i mennesker velbehag! og det skete, da englene vare farne fra det himmelen, sagde hyrderne til hverandre: "lader os dog gå til bethlehem og se dette, som er sket, hvilket Herren har kundgjort os." og de skyndte sig og kom og fandt både maria og josef, og barnet liggende i krybben. men da de så det, kundgjorde de, hvad der var talt til dem om dette barn. og alle de, som hørte det, undrede sig over det, der blev talt til dem af hyrderne. men maria gemte alle disse ord og overvejede dem i sit hjerte. og hyrderne vendte tilbage, idet de priste og lovede gud for alt, hvad de havde hørt og set, således som der var talt til dem. og da otte dage vare fuldkommede, så han skulde omskæres, da blev hans navn kaldt jesus, som det var kaldt af engelen, for han blev undfangen i moders liv. og da deres renselsedage efter mose lov vare fuldkommede, bragte de ham op til jerusalem for at fremstille ham for Herren, som der er skrevet i her-

rens lov, at alt mandkøn, som åbner moders liv, skal kaldes helligt for Herren, og for at bringe offer efter det, som er sagt i herrens lov, et par turtelduer eller to unge duer. og se, der var en mand i jerusalem ved navn simeon, og denne mand var retfærdig og gudfrygtig og forventede israels trøst, og den helligånd var over ham. og det var varslet ham af den helligånd, at han ikke skulde se døden, førend han havde set herrens salvede. og han kom af åndens drift til helligdommen; og idet forældrene bragte barnet jesus ind for at gøre med ham efter lovens skik, da tog han det på sine arme og priste gud og sagde: "herre! nu lader du din tjener fare i fred, efter dit ord. thi mine øjne have set din frelse, som du beredte for alle folkeslagenes åsyn, et lys til at oplyse hedningerne og en herlighed for dit folk israel." og hans fader og hans moder undrede sig over de ting, som bleve sagte om ham. og simeon velsignede dem og sagde til hans moder maria: "se, denne er sat mange i israel til fald og oprejsning og til et tegn, som imodsiges, ja, også din egen sjæl skal et sværd gennemtrænge! for at mange hjerters tanker skulle åbenbares." og der var en profetinde anna, fanuels datter, af asers stamme; hun var meget fremrykket i alder, havde levet syv år med sin mand efter sin jomfrustand og var nu en enke ved fire og firsindestyve år, og hun veg ikke fra helligdommen, tjenende gud med faste og bønner nat og dag. og hun trådte til i den samme stund og priste gud og talte om ham til alle, som forventede jerusalems forløsning. og da de havde fuldbyrdet alle ting efter herrens lov, vendte de tilbage til galilæa til deres egen by nazareth. men barnet voksede og blev stærkt og blev fuldt af visdom: og guds nåde var over det. og hans forældre drog hvert år op til jerusalem på påskehøjtid. og da han var bleven tolv år gammel, og de gik op efter højtidens sædvane og havde tilendebragt de dage, blev barnet jesus i jerusalem, medens de drog hjem, og hans forældre mærkede det ikke. men da de mente, at han var i rejsefølget, kom de en dags rejse frem, og de ledte efter ham iblandt deres slægtninge og kyndinge. og da de ikke fandt ham, vendte de tilbage til jerusalem og ledte efter ham. og det skete efter tre dage, da fandt de ham i helligdommen, hvor han sad midt iblandt lærerne og både hørte på dem og adspurgte dem. men alle, som hørte ham, undrede sig såre over hans forstand og svar. og da de så ham, bleve de forfærdede; og hans moder sagde til ham: "barn! hvorfor gjorde du således imod os? se, din fader og jeg have ledt efter dig med smerte." og han sagde til dem: "hvorfor ledte i efter mig? vidste i ikke, at jeg bør være i min faders gerning?" og de forstode ikke det ord, som han talte til dem. og han drog ned med dem og kom til nazareth og var dem lydigh og hans moder gemte alle de ord i sit hjerte. og jesus forfremmedes i visdom og alder og yndest hos gud og mennesker.

3

men i kejser tiberius's femtende regeringsår, da pontius pilatus var landshøvding i judea, og herodes var fjerdingfsyrste i galilæa, og hans broder filip var fjerdingfsyrste i ituræa og trakonitis's land og lysa-

nias fjerdingsfyrste i abilene, medens annas og kafas vare ypperstepræster, kom guds ord til johannes, sakarias's søn, i ørkenen. og han gik ud i hele omegnen om jordan og prædikede omvendelses-dåb til syndernes forladelse, som der er skrevet i profeten esajas's talers bog: "der er en røst af en, som råber i ørkenen: bereder herrens vej, gør hans stier jævne; hver dal skal opfyldes, og hvert bjerg og høj skal nedtrykkes, og det krumme skal gøres lige, og de ujævne veje skulle gøres jævne; og alt kød skal se guds frelse." han sagde altså til de skarer, som gik ud for at døbes af ham: "i øgleunger! hvem har lært eder at fly fra den kommende vrede? bærer da frugter, som ere omvendelsen værdige, og begynder ikke at sige ved eder selv: vi have abraham til fader; thi jeg siger eder, at gud kan opvække abraham børn af disse sten. men øksen ligger også allerede ved roden af træerne; så bliver da hvert træ, som ikke bærer god frugt, omhugget og kastet i ilden." og skarerne spurgte ham og sagde: "hvad skulle vi da gøre?" men han svarede og sagde til dem: "den, som har to kjortler, dele med den, som ingen har; og den, som har mad, gøre ligeså!" men også toldere kom for at døbes, og de sagde til ham: "mester! hvad skulle vi gøre?" men han sagde til dem: "kræver intet ud over, hvad eder er forordnet." men også krigsfolk spurgte ham og sagde: "hvad skulle vi da gøre?" og han sagde til dem: "over ikke vold imod nogen, bruger ikke underfundighed imod nogen, og lader eder nøje med eders sold!" men da folket var i forventning, og alle tænkte i deres hjerter om johannes, om ikke han skulde være kristus, da svarede johannes og sagde til alle: "jeg døber end ved vand; men den kommer, som er stærkere end jeg, og hvis skotvinge jeg ikke er værdig at løse; han skal døbe eder med den helligånd og ild. hans kasteskovl er i hans hånd, for at han skal gennemrense sin lo og sanke hveden i sin lade, men ævnerne skal han opbrænde med uslukkelig ild." ligeså formanede han også folket om mange andre ting og forkyndte dem evangeliet. men da fjerdingsfyrsten herodes blev revset af ham for hans broders hustru, herodias's skyld og for alt det onde, som herodes gjorde, så føjede han til alt det øvrige også dette, at han kastede johannes i fængsel. men medens hele folket blev dødt, skete det, da også jesus var bleven døbt og bad, at himmelen åbnedes, og at den helligånd dalede ned over ham i legemlig skikkelse som en due, og at en røst lød fra himmelen: "du er min søn, den elskede, i dig har jeg velbehag." og jesus selv var omtrent tredive år, da han begyndte, og han var, som man holdt for, en søn af josef elis søn, matthats søn, levis søn, melkis søn, jannajs søn, josefs søn, mattathias's søn, amos's søn, naums søn, eslis søn, naggajs søn, mårhs søn, mattathias's søn, semeis søn, josefs søn, judas søn, joanans søn, resas søn, zorobabels søn; salathiels søn, neris søn. melkis søn, addis søn, kosams søn, elmadams søn, ers søn, jesu søn, eliezers søn, jorims søn, matthats søn, levis søn, simeons søn, judas søn, josets søn, jonams søn, eliakims søn, meleas søn, mennas søn, mattathas søn, nathans søn, davids søn, isajs søn, obeds søn, boos's søn, salmons søn, nassons søn, aminadabs søn, arams søn, esroms søn, fares's søn, judas søn, jakobs søn,

4

isaks søn, abrahams søn, tharas søn, nakors sn, seruks søn, raguas søn, faleks søn, ebers søn, salas søn, kajnans søn, arfaksads søn, sems søn, noas søn, lameks søn, methusalas søn, enoks søn, Jareds søn, maleleels søn, kajnans søn, enos's søn, seths søn, adams søn, guds søn.

men jesus vendte tilbage fra jorden fuld af den helligånd og blev ført af ånden i ørkenen i fyrretyve dage, medens han blev fristet af djævelen. og han spiste intet i de dage; og da de havde ende, blev han hungrig. og djævelen sagde til ham: "dersom du er guds søn, da sig til denne sten, at den skal blive brød." og jesus svarede ham: "der er skrevet: mennesket skal ikke leve af brød alene." og han førte ham op og viste ham alle verdens riger i et øjeblik. og djævelen sagde til ham: "dig vil jeg give hele denne magt og deres herlighed; thi den er mig overgiven, og jeg giver den, til hvem jeg vil. dersom du altså vil tilbede mig, skal den helt tilhøre dig." og jesus svarede ham og sagde: "der er skrevet: du skal tilbede herren din gud og tjene ham alene." og han førte ham til jerusalem og stillede ham på helligdommens tinde og sagde til ham: "dersom du er guds søn, da kast dig ned herfra; thi der er skrevet: han skal give sine engle befaling om dig, at de skulle bevare dig, og at de skulle bære dig på hænderne, for at du ikke skal støde din fod på nogen sten." og jesus svarede og sagde til ham: "der er sagt: du må ikke friste herren din gud." og da djævelen havde endt al fristelse, veg han fra ham til en tid. og jesus vendte i åndens kraft tilbage til galilæa, og rygtet om ham kom ud i hele det omliggende land. og selv lærte han i deres synagoger og blev prist af alle. og han kom til nazareth, hvor han var opfødt, og gik efter sin sædvane på sabbatsdagen ind i synagogen og stod op for at forelæse. og man gav ham profeten esajas's bog, og da han slog bogen op; fandt han det sted, hvor der stod skrevet: "herrens ånd er over mig, fordi han salvede mig til at forkynde evangelium for fattige; han har sendt mig for at forkynde fangne, at de skulle lades løs, og blinde, at de skulle få deres syn, for at sætte plagede i frihed, for at forkynde et herrens nådeår." og han lukkede bogen sammen og gav tjeneren den igen og satte sig; og alles øjne i synagogen stirrede på ham. men han begyndte at sige til dem: "i dag er dette skriftord gået i opfyldelse for eders øren." og de berømmede ham alle og undrede sig over de livsalige ord, som udgik af hans mund, og de sagde: "er dette ikke josefs søn?" og han sagde til dem: "i ville sikkerlig sige mig dette ordsprog: læg dig selv; gør også her i din fædreneby så. store ting, som vi have hørt ere skete i kapernaum." men han sagde: "sandelig, siger jeg eder, at ingen profet er anerkendt i sit fædreland. men jeg siger eder i sandhed: der var mange enker i israel i elias's dage, da himmelen var lukket i tre år og seks måneder, den gang der var en stor hunger i hele landet; og til ingen af dem blev elias sendt uden til sarepta ved sidon til en enke. og der var mange spedalske i israel på profeten elisas tid, og ingen af dem blev renset, uden syrerer naman." og alle, som vare i synagogen, bleve fulde af harme, da de

hørte dette. og de stode op og stødte ham ud af byen og førte ham hen til skrånten af det bjerg, på hvilket deres by var bygget, for at styrte ham ned. men han gik igennem, midt imellem dem, og drog bort. og han kom ned til kapernaum, en by i galilæa, og lærte dem på sabbaterne. og de bleve slagne af forundring over hans lære, thi hans tale var med myndighed. og i synagogen var der et menneske, som havde en uren ond ånd, og han råbte med høj ro: "ak! hvad have vi med dig at gøre, jesu af nazareth? er du kommen for at ødelægge os? jeg kender dig, hvem du er, du guds hellige." og jesu truede ham og sagde: "ti, og far ud af ham!" og den onde ånd kastede ham ind imellem dem og for ud af ham uden at have gjort ham nogen skade. og der kom en rædsel over alle; og de talte med hverandre og sagde "hvad er dog dette for et ord; thi han byder over de urene ånder med myndighed og kraft, og de fare ud?" og rygtet om ham udbredtes alle vegne i det omliggende land. men han stod op og gik fra synagogen ind i simons hus; og simons svigermoder plagedes at en stærk feber; og de bade ham for hende. og han stillede sig hen over hende og truede feberen, og den forlod hende. men hun stod straks op og vartede dem op. men da solen gik ned, førte alle de, som havde syge med alle hånde svagheder, dem til ham; og han lagde hænderne på hver enkelt af dem og helbredte dem også onde ånder fore ud al mange, råbte og sagde: "du er guds søn;" og han truede dem og tillod dem ikke at tale, fordi de vidste, at han var kristus. men da det var blevet dag, gik han ud og drog til et øde sted; og skarerne ledte efter ham; og de kom hen til ham, og de holdt på ham, for at han ikke skulde gå fra dem. men han sagde til dem: "også for de andre byer bør jeg forkynde evangeliet om guds rige; thi dertil blev jeg udsendt." og han prædikede i galilæas synagoger.

5

men det skete, da folkeskaren trængte sig sammen om ham og hørte guds ord, og han stod ved genezareths sø, da så han to skibe stå ved søen; men fiskerne vare gåede fra dem og toede garnene. og han gik om bord i et af skibene, som var simons, og bad ham at lægge lidt fra land; og han satte sig og lærte skarerne fra skibet. men da han holdt op med at tale, sagde han til simon: "far ud på dybet, og kaster eders garn ud til en dræt!" og simon svarede og sagde til ham: "mester! vi have arbejdet hele natten og fik intet; men på dit ord vil jeg kaste garnene ud." og da de gjorde det, fangede de en stor mængde fisk, og deres garn sønderreves. og de vinkede ad deres staldbrødre i det andet skib, at de skulde komme og hjælpe dem; og de kom og de fyldte begge skibene, så at de var nær ved at synke. men da simon peter så det, faldt han ned for jesu knæ og sagde: "gå bort fra mig, thi jeg er en syndig mand, herre! thi en rædsel var påkommen ham og alle dem, som vare med ham, over den fiskedræt, som de havde fået; ligeledes også jakob og johannes, zebedæus's sønner, som vare simons staldbrødre. og jesu sagde til simon: "frygt ikke, fra nu af skal du fange mennesker." og de lagde skibene til land og forlode alle ting og fulgte ham. og

det skete, medens han var i en af byerne, se, da var der en mand fuld af spedalskhed; og da han så jesu, faldt han på sit ansigt, bad ham og sagde: "herre! om du vil, kan du rense mig." og han udrakte hånden og rørte ved ham og sagde: "jeg vil; bliv ren!" og straks forlod spedalskheden ham. og han bød ham, at han skulde ikke sige det til nogen, men "gå bort, og fremstil dig for præsten, og offer for din renselse, således som Moses har befaleet, til vidnesbyrd for dem!" men rygtet om ham udbredte sig end mere, og store skarer kom sammen for at høre og for at helbredes for deres sygdomme. men han gik bort til ørkenerne og bad. og det skete en af de dage, at han lærte, og der sad farisæere og lovlærere, som vare komne fra enhver landsby i galilæa og judæa og fra jerusaleum; og herrens kraft var hos ham til at helbrede. og se, nogle mænd bare på en seng en mand, som var værkbruden, og de søgte at bære ham ind og lægge ham foran ham. og da de ikke fandt nogen vej til at bære ham ind for skarens skyld, steg de op oven på taget og firede ham tillige med sengen ned imellem tagstenene midt iblandt dem foran jesu. og da han så deres tur, sagde han: "menneske! dine synder ere dig forladte." og de skriftkloge og farisæerne begyndte at tænke således ved sig selv: "hvem er denne, som taler gudsbespottelser? hvem kan forlade synder, uden gud alene?" men da jesu kendte deres tanker, svarede han og sagde til dem: "hvad tænke i på i eders hjerter? hvilket er lettest at sige: dine synder ere dig forladte? eller at sige: stå op og gå? men for at i skulle vide, at menneskesønnen har magt på jorden til at forlade synder," så sagde han til den værkbruden: "jeg siger dig, stå op, og tag din seng, og gå til dit hus!" og han stod straks op for deres øjne og tog det, som han lå på, og gik hen til sit hus og priste gud. og forfærdelse betog alle, og de priste gud; og de bleve fulde af frygt og sagde: "vi have i dag set utrolige ting." og derefter gik han ud og så en tolder ved navn levi sidde ved toldboden, og han sagde til ham: "følg mig!" og han forlod alle ting og stod op og fulgte ham. og levi gjorde et stort gæstebud for ham i sit hus; og der var en stor skare af toldere og andre, som sade til bords med dem. og farisæerne og deres skriftkloge knurrede imod hans disciple og sagde: "hvorfor spise og drikke i med toldere og syndere?" og jesu svarede og sagde til dem: "de raske trænge ikke til læge, men de syge. jeg er ikke kommen for at kalde retfærdige, men syndere til omvendelse." men de sagde til ham: "johannes's disciple faste ofte og holde bønner og farisæernes ligeså; men dine spise og drikke?" men jesu sagde til dem: "kunne i vel få brudesvendene til at faste, så længe brudgommen er hos dem? men der skal komme dage, da brudgommen bliver tagen fra dem; da skulle de faste i de dage." men han sagde også en lignelse til dem: "ingen river en lap af et nyt klædebon og sætter den på et gammelt klædebon; ellers river han både det nye sønder, og lappen fra det nye vil ikke passe til det gamle. og ingen kommer ung vin på gamle læderflasker; ellers sprænger den unge vin læderflaskerne, og den spildes, og læderflaskerne ødelægges. men man skal komme ung vin på nye læderflasker, så blive de begge bevarede. og ingen, som har drukket den gamle, vil have den unge; thi han siger: den gamle er god."

men det skete på den næstførste sabbat, at han vandrede igennem en sædemark, og hans disciple plukkede aks og gned dem med hænderne og spiste. men nogle af farisæerne sagde: "hvorfor gøre i, hvad det ikke er tilladt at gøre på sabbaten?" og jesus svarede og sagde til dem: "have i da ikke læst, hvad david gjorde, da han blev hungrig, han og de, som vare med ham? hvorledes han gik ind i guds hus og tog skuebrodene og spiste og gav også dem, som vare med ham, skønt det ikke er nogen tilladt at spise dem uden præsterne alene." og han sagde til dem: "menneskesønnen er herre også over sabbaten." men det skete på en anden sabbat, at han kom ind i synagogen og lærte, og der var der en mand, hvis højre hånd var visen. men de skriftkloge og farisæerne toge vare på ham, om han vilde helbrede på sabbaten, for at de kunde finde noget at anklage ham for. men han vidste deres tanker; og han sagde til manden, som havde den visne hånd: "rejs dig og stå frem her i midten!" og han rejste sig og stod frem. men jesus sagde til dem: "jeg spørger eder, om det er tilladt at gøre godt på sabbaten eller at gøre ondt, at frelse liv eller at ødelægge det?" og han så omkring på dem alle og sagde til ham: "ræk din hånd ud!" og han gjorde det; da blev hans hånd sund igen som den anden. men de bleve fulde af raseri og talte med hverandre om, hvad de skulde gøre ved jesus. men det skete i disse dage, at han gik ud på et bjerg for at bede; og han tilbragte natten i bøn til gud. og da det blev dag, hidkaldte han sine disciple og udvalgte tolv af dem, hvilke han også kaldte apostle: simon, hvem han også kaldte peter, og andreas, hans broder, og jakob og johannes og filip og bartholomæus og matthæus og thomas, jakob, alfæus's søn, og simon, som kaldes zelotes, judas, jakobs søn, og judas iskariot, som blev forræder. og han gik ned med dem og stod på et jævnt sted, og der var en skare af hans disciple og en stor mængde af folket fra hele judæa og jerusalem og kysten ved tyros og sidon, som vare komne for at høre ham og helbredes for deres sygdomme. og hele skaren søgte at røre ved ham; thi en kraft gik ud fra ham og helbredte alle. og han opløftede sine øjne på sine disciple og sagde: "salige ere i fattige, thi eders er guds rige. salige ere i, som nu hungre, thi i skulle mættes. salige ere i, som nu græde, thi i skulle le. salige er i, når menneskene hade eder, og når de udstøde eder og håne eder og forkaste eders navn som ondt for menneskesønnens skyld. glæder eder på den dag og jubler; thi se, eders løn er stor i himmelen. thi på samme måde gjorde deres fædre ved profeterne. men ve eder, i rige, thi i have allerede fået eders trost. ve eder, i, som nu ere mætte, thi i skulle hungre. ve eder, i, som nu le, thi i skulle sørge og græde. ve eder, når alle mennesker tale godt om eder; thi på samme måde gjorde deres fædre ved de falske profeter. men jeg siger eder, i, som høre: elsker eders fjender, gør eder godt, som hade eder; velsigner dem, som forbande eder, og beder for dem, som krænke eder. den, som slår dig på den ene kind, byd ham også den anden til; og den, som tager kappen fra dig, formen ham heller ikke kjortelen! giv enhver, som beder dig; og af

den, som tager, hvad dit er, kræve du det ikke igen! og som i ville, at menneskene skulle gøre imod eder, ligeså skulle også i gøre imod dem! og dersom i elske dem, som elske eder, hvad tak have i derfor? thi også syndere elske dem, som dem elske. og dersom i gøre vel imod dem, der gøre vel imod eder, hvad tak have i derfor? thi også syndere gøre det samme. og dersom i låne dem, af hvem i håbe at få igen, hvad tak have i derfor? thi også syndere låne syndere for at få lige igen. men elsker eders fjender, og gører vel, og låner uden at vente noget derfor, så skal eders løn være stor, og i skulle være den højestes børn; thi han er god imod de utaknemmelige og onde. vorder barmhjertige, ligesom eders fader er barmhjertig. og dømmer ikke, så skulle i ikke dømmes; fordømmer ikke, så skulle i ikke fordømmes; forlader, så skal der forlades eder; giver, så skal der gives eder. et godt, knuget, rystet, topfuldt mål skulle de give i eders skød; thi med hvad mål i måle, skal der tilmåles eder igen." men han sagde dem også en lignelse: "mon en blind kan lede en blind? ville de ikke begge falde i graven? en discipel er ikke over sin mester; men enhver, som er fuldt færdig, skal være som sin mester. men hvorfor ser du skæven, som er i din broders øje; men bjælken, som er i dit eget øje, bliver du ikke var? eller hvorledes kan du sige til din broder: broder! lad mig bære skæven ud, som er i dit øje, du, som ikke ser bjælken i dit eget øje? du hykler! drag først bjælken ud af dit øje, og da kan du se klart til at drage skæven ud, som er i din broders øje. thi der er intet godt træ, som bærer rådden frugt, og intet råddent træ, som bærer god frugt thi hvert træ kendes på sin egen frugt; thi man sanker ikke figener af torne, ikke heller plukker man vindruer af en tornebusk. et godt menneske fremfører det gode af sit hjertes gode forråd, og et ondt menneske fremfører det onde af sit onde forråd; thi af hjertets overflodighed taler hans mund. men hvorfor kalde i mig herre, herre! og gøre ikke, hvad jeg siger? hver den, som kommer til mig og hører mine ord og gør efter dem, hvem han er lig, skal jeg vise eder. han er lig et menneske, der byggede et hus og gravede i dybden og lagde grundvolden på klippen; men da en oversvømmelse kom, styrtede floden imod det hus, og den kunde ikke ryste det; thi det var bygget godt. men den, som hører og ikke gør derefter, han er lig et menneske, der byggede et hus på jorden, uden grundvold; og floden styrtede imod det, og det faldt straks sammen, og dette hus's fald blev stort."

7

men da han havde fuldent alle sine ord i folkets påhør, gik han ind i kapernaum. men en hovedsmands tjener, som denne holdt meget af, var syg og nær ved at dø. men da han hørte om jesus, sendte han nogle af jødernes ældste til ham og bad ham om, at han vilde komme og helbrede hans tjener. men da de kom til jesus, bade de ham indtrængende og sagde: "han er vel værd, at du gør dette for ham; thi han elsker vort folk, og han har bygget synagogen for os." og jesus gik med dem. men da han allerede ikke var langt fra huset, sendte hovedsmanden nogle venner og lod ham sige: "herre! umag dig ikke; thi jeg er

ikke værdig til, at du skal gå ind under mit tag, derfor agtede jeg heller ikke mig selv værdig til at komme til dig; men sig det med et ord, så bliver min dreng helbredt. jeg er jo selv et menneske, som står under øvrighed og har stridsmænd under mig; og siger jeg til den ene: gå! så går han; og til den anden: kom! så kommer han; og til min tjener: gør dette! så gør han det." men da jesu hørte dette, forundrede han sig over ham; og han vendte sig om og sagde til skaren, som fulgte ham: "jeg siger eder, end ikke i israel har jeg fundet så stor en tro," og da de, som var udsendte, kom tilbage til huset, fandt de den syge tjener sund. og det skete dagen derefter, at han gik til en by, som hed nain, og der gik mange af hans disciple og en stor skare med ham. men da han nærmede sig byens port, se, da blev en død bårn ud, som var sin moders enbårne søn, og hun var enke; og en stor skare fra byen gik med hende. og da herren så hende, ynkedes han inderligt over hende og sagde til hende: "græd ikke!" og han trådte til og rørte ved bårnen; men de, som bare, stode stille, og han sagde: "du unge mand, jeg siger dig, stå op!" og den døde rejste sig op og begyndte at tale; og han gav ham til hans moder. men frygt betog alle, og de priste gud og sagde: "der er en stor profet oprejst iblandt os, og gud har besøgt sit folk." og denne tale om ham kom ud i hele judæa og i hele det omliggende land. og johannes's disciple fortalte ham om alt dette. og johannes kaldte to af sine disciple til sig og sendte dem til herren og lod sige: "er du den, som kommer, eller skulle vi vente en anden?" og da mændene kom til ham, sagde de: "johannes døberen har sendt os til dig og lader sige: er du den, som kommer, eller skulle vi vente en anden?" i den samme time helbredte han mange for sygdomme og plager og onde ånder og skænkede mange blinde synet. og han svarede og sagde til dem: "går hen, og forkyn- der johannes de ting, som i have set og hørt: blinde se, lamme gå, spedalske renses, dove høre, døde stå op, evangeliet forkyndes for fattige; og salig er den, som ikke forarges på mig." men da johannes's sendebud vare gåede bort, begyndte han at sige til skarerne om johannes: "hvad gik i ud i ørkenen at skue? et rør, som bevæges hid og did af vinden? eller hvad gik i ud at se? et menneske, iført bløde klæder? se, de, som leve i prægtige klæder og i vellevned, ere i kongsgårdene. eller hvad gik i ud at se? en profet? ja, siger jeg eder, endog mere end en profet! han er den, om hvem der er skrevet: se, jeg sender min engel for dit ansigt, han skal berede din vej foran dig, jeg siger eder: iblandt dem, som ere fødte af kvinder, er ingen større profet end johannes; men den mindste i guds rige er større end han. og hele folket, som hørte ham, endog tolderne, gav gud ret, idet de blev døbt med johannes's dåb. men farisæerne og de lovkyndige have foragtet guds råd med dem selv, idet de ikke blev døbt af ham. ved hvem skal jeg da ligne denne slægts mennesker? og hvem ligne de? de ligne børn, som sidde på torvet og råbe til hverandre og sige: vi blæste på fløjte for eder, og i dansede ikke, vi sang klagesange for eder, og i græd ikke. thi johannes døberen kom, som hverken spiste brød eller drak vin, og i sige: han er besat. menneskesønnen kom, som spiser og drikker, og i sige: se, en frådser

og en vindranker, tolderes og synders ven! dog visdommen er retfærdiggjort ved alle sine børn!" men en af farisæerne bad ham om, at han vilde spise med ham; og han gik ind i farisæerens hus og satte sig til bords. og se, der var en kvinde, som var en synderinde i byen; da hun fik at vide, at han sad til bords i farisæerens hus, kom hun med en alabastkrukke med salve; og hun stillede sig bag ved ham, ved hans fødder og græd og begyndte at væde hans fødder med sine tårer og aftørrede dem med sit hovedhår og kyssede hans fødder og salvede dem med den salven. men da farisæeren, som havde indbudt ham, så det, sagde han ved sig selv: "dersom denne var en profet, vidste han, hvem og hvordan en kvinde denne er, som rører ved ham, at hun er en synderinde." og jesu tog til orde og sagde til ham: "simon! jeg har noget at sige dig." men han siger: "mester, sig frem!" "en mand, som udlånte penge, havde to skyldnere; den ene var fem hundrede denarer skyldig. men den anden halvtredsindstyve. da de ikke havde noget at betale med, eftergav han dem det begge. simon svarede og sagde: "jeg holder for, den, hvem han eftergav mest?" men han sagde til ham: "du dømte ret." og han vendte sig imod kvinden og sagde til simon: "ser du denne kvinde? jeg kom ind i dit hus; du gav mig ikke vand til mine fødder; men hun vædede mine fødder med sine tårer og aftørrede dem med sit hår. du gav mig intet kys; men hun ophørte ikke med at kysse mine fødder, fra jeg kom herind. du salvede ikke mit hoved med olie; men hun salvede mine fødder med salve. derfor siger jeg dig: hendes mange synder ere hende forladte, eftersom hun elskede meget; men den, hvem lidet forlades, elsker lidet." men han sagde til hende: "dine synder ere forladte!" og de, som sad til bords med ham, begyndte at sige ved sig selv: "hvem er denne, som endog forlader synder?" men han sagde til kvinden: "din tro har frelst dig, gå bort med fred!"

8

og det skete i tiden der efter, at han rejste igen- nem byer og landsbyer og prædikede og forkyndte evangeliet om guds rige, og med ham de tolv og nogle kvinder, som vare helbredte fra onde ånder og sygdomme, nemlig: maria, der kaldes magdalene, af hvem syv onde ånder vare udfarne; og johanna, herodes's husfoged kuzas hustru, og susanna og mange andre, som tjente dem med, hvad de ejede. men da en stor skare kom sammen, og de drog til ham fra de forskellige byer, sagde han ved en lignelse: "en sædemand gik ud at så sin sæd; og idet han såede, faldt noget ved vejen og blev nedtrådt, og himmelens fugle ådet det op. og noget faldt på klippen; og da det voksede op, visnede det, fordi det ikke havde væde. og noget faldt midt iblandt torne, og tornene voksede op med og kvalte det. og noget faldt i den gode jord, og det voksede op og bar hundrede fold frugt." da han sagde dette, råbte han: "den, som har øren at høre med, han høre!" men hans disciple spurgte ham, hvad denne lignelse skulde betyde. og han sagde: "eder er det givet at kende guds riges hemmeligheder, men de andre i lignelser, for at de, skønt seende, ikke skulle se, og skønt hørende, ikke skulle forstå. men dette

er lignelsen: sæden er guds ord. men de ved vejen ere de, som høre det; derefter kommer djævelen og tager ordet bort af deres hjerte, for at de ikke skulle tro og blive frelst. men de på klippen ere de, som modtage ordet med glæde, når de høre det, og disse have ikke rod; de tro til en tid og falde fra i fristelsens tid. men det, som faldt iblandt torne, det er dem, som have hørt og så gå hen og kvæles under livets bekymringer og rigdom og nydelser og ikke bære moden frugt. men det i den gode jord, det er dem, som, når de have hørt ordet, beholde det i et smukt og godt hjerte og bære frugt i udholdenhed. men ingen, som tænder et lys, skjuler det med et kar eller sætter det under en bænk; men han sætter det på en lystestage, for at de, som komme ind, kunne se lyset. thi der er ikke noget skjult, som jo skal blive åbent; og ikke noget lønligt, som jo skal blive kendt og komme for lyset. ser derfor til, hvorledes i høre; thi den, som har, ham skal der gives; og den, som ikke har, fra ham skal endog det tages, han synes at have." men hans moder og brødre kom til ham og kunde ikke nå frem til ham for skaren. og det blev ham meddelt: "din moder og dine brødre stå udenfor og begære at se dig." men han svarede og sagde til dem: "min moder og mine brødre ere disse, som høre guds ord og gøre efter det." og det skete en af de dage, at han gik om bord i et skib tillige med sine disciple, og han sagde til dem: "lader os fare over til hin side af søen;" og de sejlede ud. men medens de sejlede, faldt han i søvn; og en stormvind for ned over søen, og skibet blev fuldt af vand, og de vare i fare. da trådte de hen og vækkede ham og sagde: "mester, mester! vi forgå." men han stod op og truiede vinden og vandets bølger; og de lagde sig, og det blev blikstille. og han sagde til dem: "hvor, er eders tro?" men de frygtede og undrede sig, og sagde til hverandre: "hvem er dog denne, siden han byder både over vindene og vandet, og de ere ham lydige?" og de sejlede ind til gadareernes land, som ligger lige over for galilæa. men da han trådte ud på landjorden, mødte der ham en mand fra byen, som i lang tid havde været besat af onde ånder og ikke havde haft klæder på og ikke opholdt sig i hus, men i gravene. men da han så jesu, råbte han og faldt ned for ham og sagde med høj røst: "hvad har jeg med dig at gøre, jesu, den højeste guds søn? jeg beder dig om, at du ikke vil pine mig," thi han bød den urene ånd at fare ud af manden; thi i lange tider havde den revet ham med sig, og han blev bunden med lænker og bøjler og bevogtet, og han sønderrev, hvad man bandt ham med, og dreves af den onde ånd ud i ørkenerne. men jesu spurgte ham og sagde: "hvad er dit navn?" men han sagde: "leion"; thi mange onde ånder vare farne i ham. og de bade ham om at han ikke vilde byde dem at fare ned i afgrunden; men der var sammesteds en stor hjord svin, som græssede på bjerget; og de bade ham om, at han vilde tilstede dem at fare i dem; og han tilstede dem det. men de onde ånder fore ud at manden og fore i svinene, og hjorden styrtede sig ned over brinken ud i søen og druknede. men da hyrderne så det, som var sket, flydede de og forkyndte det i byen og på landet. da gik de ud for af se det, som var sket, og de kom til jesu og fandt manden, af hvem de onde ånder vare udfarne, siddende ved jesu fødder, påklædt og ved sam-

ling; og de frygtede. og de, som havde set det, fortalte dem, hvorledes den besatte var bleven frelst. og hele mængden fra gadareernes omegn bad ham om, at han vilde gå bort fra dem; thi de vare betagne af stor frygt. men han gik om bord i et skib og vendte tilbage igen. men manden, af hvem de onde ånder vare udfarne, bad ham om, at han måtte være hos ham; men han lod ham fare og sagde: "vend tilbage til dit hus, og fortæl, hvor store ting gud har gjort imod dig." og han gik bort og kundgjorde over hele byen, hvor store ting jesu havde gjort imod ham. men det skete, da jesu kom tilbage, tog skaren imod ham; thi de ventede alle på ham. og se, det kom en mand, som hed jairus, og han var forstander for synagogen; og han faldt ned for jesu fødder og bad ham komme ind i hans hus; thi han havde en enbåren datter, omtrent tolv år gammel, og hun droges med døden. men idet han gik, trængte skarerne sig sammen om ham. og en kvinde, som havde haft blodflod i tolv år og havde kostet al sin formue på læger og ikke kunde blive helbredt af nogen, hun gik til bagfra og rørte ved fligen af hans klædebon, og straks standsedes hendes blodflod. og jesu sagde: "hvem var det, som rørte ved mig?" men da alle nægtede det, sagde peter og de, som vare med ham: "mester! skarerne trykke og trænge dig, og du siger: 'hvem var det, som rørte ved mig?'" men jesu sagde: "der rørte nogen ved mig; thi jeg mærkede, at der udgik en kraft fra mig." men da kvinden så, at det ikke var skjult, kom hun bævende og faldt ned for ham og fortalte i alt folkets påhør, af hvad årsag hun havde rørt ved ham, og hvorledes hun straks var bleven helbredt. men han sagde til hende: "datter! din tro har frelst dig; gå bort med fred!" medens han endnu talte, kommer der en fra synagogeforstanderens hus og siger til ham: "din datter er død; umag ikke mesteren!" men da jesu hørte det, svarede han ham: "frygt ikke; tro blot; så skal hun blive frelst." men da han kom til huset, tillod han ingen at gå ind med sig uden peter og johannes og jakob og pigens fader og moder. og de græd alle og holdt veklage over hende; men han sagde: "græd ikke; hun er ikke død, men sover." og de lo ad ham; thi de vidste, at hun var død. men han greb hendes hånd og råbte og sagde: "pige, stå op!" og hendes ånd vendte tilbage, og hun stod straks op; og han befalede, at de skulde give hende noget at spise, og hendes forældre bleve forfærdede; men han bød dem, at de ikke måtte sige nogen det, som var sket.

9

men han sammenkaldte de tolv og gav dem magt og myndighed over alle de onde ånder og til at helbrede sygdomme. og han sendte dem ud for at prædike guds rige og helbrede de syge. og han sagde til dem: "tager intet med på vejen, hverken stav eller taske eller brød eller penge, ej heller skal nogen have to kjortler. og hvor i komme ind i et hus, der skulle i blive og derfra drage bort. og hvor som helst de ikke modtage eder, fra den by skulle i gå ud og endog ryste støvet af eders fødder til vidnesbyrd imod dem." men de gik ud og droge fra landsby til landsby, idet de forkyndte evangeliet og helbredte alle vegne. men fjerdingsfyrsten

herodes hørte alt det, som skete; og han var tvivl-rådig, fordi nogle sagde, at johannes var oprejst fra de døde; men nogle, at elias havde vist sig; men andre, at en af de gamle profeter var opstanden. men herodes sagde: "johannes har jeg ladet halshugge; men hvem er denne, om hvem jeg hører sådanne ting?" og han søgte at få ham at se. og apostlene kom tilbage og fortalte ham, hvor store ting de havde gjort. og han tog dem med sig og drog bort afsides til en by, som kaldes bethsaida. men da skarerne fik det at vide, fulgte de efter ham; og han tog imod dem og talte til dem om guds rige og helbredte dem, som trængte til lægedom. men dagen begyndte at hælde, og de tolv kom hen og sagde til ham: "lad skaren gå bort, for at de kunne gå herfra til de omliggende landsbyer og gårde og få herberge og finde føde; thi her ere vi på et øde sted." men han sagde til dem: "giver i dem at spise!" men de sagde: "vi have ikke mere end fem brød og to fisk, med mindre vi skulle gå bort og købe mad til hele denne mængde." de vare nemlig omtrent fem tusinde mænd. men han sagde til sine disciple: "lader dem sætte sig ned i hobe, halvtredsindstyve i hver." og de gjorde så og lode dem alle sætte sig ned. men han tog de fem brød og de to fisk, så op til himmelen og velsignede dem, og han brød dem og gav sine disciple dem at lægge dem for skaren. og de spiste og bleve alle mætte; og det, som de fik tilovers af stykker, blev opsamlet, tolv kurve. og det skete, medens han bad, vare hans disciple alene hos ham; og han spurgte dem og sagde: "hvem sige skarerne, at jeg er?" men de svarede og sagde: "johannes døberen; men andre: elias; men andre: en af de gamle profeter er opstanden." og han sagde til dem: "men i hvem sige i, at jeg er?" og peter svarede og sagde: "guds kristus." men han bød dem strengt ikke at sige dette til nogen, idet han sagde: "menneskesønnen skal lide meget og forkastes af de ældste og ypperstepræsterne og de skriftkloge og ihjelslås og oprejses på den tredje dag." men han sagde til alle: "vil nogen komme efter mig, han fornægte sig selv og tage sit kors op daglig og følge mig; thi den, som vil frelse sit liv, skal miste det; men den, som mister sit liv for min skyld, han skal frelse det. thi hvad gavner det et menneske, om han har vundet den hele verden, men mistet sig selv eller bødet med sig selv? thi den, som skammer sig ved mig og mine ord, ved ham skal menneskesønnen skamme sig, når han kommer i sin og faderens og de hellige engles herlighed. men sandelig, siger jeg eder: der er nogle af dem, som stå her. men det skete omtrent otte dage efter denne tale, at han tog peter og johannes og jakob med sig og gik op på bjerget for at bede. og det skete, medens han bad, da blev hans ansigts udseende anderledes, og hans klædebon blev hvidt og strålende. og se, to mænd talte med ham, og det var moyses og elias, som bleve set i herlighed og talte om hans udgang, som han skulde fuldbyrde i jerusalem. men peter og de, som vare med ham, vare betyngede af søvn; men da de vågnede op, så de hans herlighed og de to mænd, som stode hos ham. og det skete, da disse skiltes fra ham, sagde peter til jesu: "mester! det er godt, at vi ere her; og lader os gøre tre hytter, en til dig og en til moyses og en til elias;" men han vidste ikke, hvad han sagde. men idet han

sagde dette, kom en sky og overskyggede dem; men de frygtede, da de kom ind i skyen. og der kom fra skyen en røst, som sagde: "denne er min søn, den udvalgte, hører ham!" og da røsten kom, blev jesu funden alene. og de tav og forkyndte i de dage ingen noget af det, de havde set. men det skete dagen derefter, da de kom ned fra bjerget, at der mødte ham en stor skare. og se, en mand af skaren råbte og sagde: "mester! jeg beder dig, se til min søn: thi han er min enbårne. og se, en eng griber ham, og pludseligt skriger han, og den slider i ham, så at han fråder, og med nød viger den fra ham, idet den mishandler ham; og jeg bad dine disciple om at uddrive den; og de kunde ikke." men jesu svarede og sagde: "o du vantro og forvendte slægt! hvor længe skal jeg være hos eder og tale eder? bring din søn hid!" men endnu medens han gik derhen, rev og sled den onde ånd i ham. men de bleve alle slagne af forundring over guds majestæt. men da alle undrede sig over alt det, han gjorde, sagde han til sine disciple: "gemmer i eders øren disse ord: menneskesønnen skal overgives i menneskers hænder." men de forstode ikke dette ord, og det var skjult for dem, så de ikke begreb det, og de frygtede for at spørge ham om dette ord. men der opstod den tanke hos dem, hvem der vel var den største af dem. men da jesu så deres hjertes tanke, tog, han et barn og stillede det hos sig. og han sagde til dem: "den, som modtager dette barn for mit navns skyld, modtager mig; og den, som modtager mig, modtager den, som udsendte mig; thi den, som er den mindste blandt eder alle, han er stor." men johannes tog til orde og sagde: "mester! vi så en uddrive onde ånder i dit navn; og vi forbød ham det, fordi han ikke følger med os." men jesu sagde til ham: "forbyder ham det ikke; thi den, som ikke er imod eder, er for eder." men det skete, da hans optagelses dage vare ved at fuldkommes, da fæstede han sit ansigt på at drage til jerusalem. og han sendte sendebud forud for sig; og de gik og kom ind i en samaritanerlandsby for at berede ham herberge. og de modtog ham ikke, fordi han var på vejen til jerusalem. men da hans disciple, jakob og johannes, så det, sagde de: "herre! vil du, at vi skulle byde ild fare ned fra himmelen og fortære dem, ligesom også elias gjorde?" men han vendte sig og irettesatte dem. og de gik til en anden landsby. og medens de vandrede på vejen, sagde en til ham: "jeg vil følge dig, hvor du end går hen." og jesu sagde til ham: "ræve have huler, og himmelens fugle reder; men menneskesønnen har ikke det, hvortil han kan hælde sit hoved." men han sagde til en anden: "følg mig!" men denne sagde: "herre! tilsted mig først at gå hen at begrave min fader." men han sagde til ham: "lad de døde begrave deres døde; men gå du hen og forkynd guds rige!" men også en anden sagde: "herre! jeg vil følge dig; men tilsted mig først at tage afsked med dem, som ere i mit hus." men jesu sagde til ham: "ingen, som lægger sin hånd på ploven og ser tilbage, er vel skikket for guds rige."

10

men derefter udvalgte herren også halvfjerdsindstyve andre og sendte dem ud to og to forud for sig, til hver

by og hvert sted, hvorhen han selv vilde komme. og han sagde til dem: "høsten er stor, men arbejderne ere få; beder derfor høstens herre om, at han vil sende arbejdere ud til sin høst. går ud! se, jeg sender eder som lam midt iblandt ulve. bærer ikke pung, ikke taske, ej heller skud, og hilser ingen på vejen! men hvor i komme ind i et hus, siger der først: fred være med dette hus! og er der sammesteds et fredens barn, skal eders fred hvile på ham; men hvis ikke, da skal den vende tilbage til eder igen. men bliver i det samme hus, spiser og drikker, hvad de have; thi arbejderen er sin løn værd. i må ikke flytte fra hus til hus og hvor i komme ind i en by. og de modtage eder, spiser der, hvad der sættes for eder; og helbreder de syge, som ere der, og siger dem: guds rige er kommet nær til eder. men hvor i komme ind i en by og de ikke modtage eder, der skulle i gå ud på dens gader og sige: endog det støv, som hænger ved vore fødder fra eders by, tørre vi af til eder; dog dette skulle i vide, at guds rige er kommet nær. men jeg siger eder, det skal gå sodoma tåleligere på hin dag end den by. ve dig, korazin! ve dig, bethsaida! thi dersom de kraftige gerninger, som ere skete i eder, vare skete i tyros og sidon, da havde de for længe siden omvendt sig, siddende i sæk og aske. men det skal gå tyros og sidon tåleligere ved dommen end eder. og du, kapernaum, som er bleven ophøjet indtil himmelen, du skal nedstødes indtil dødsriget. den, som hører eder, hører mig, og den, som foragter eder, foragter mig; men den, som foragter mig, foragter den, som udsendte mig." men de halvfjerdsindsfyve vendte tilbage med glæde og sagde: "herre! også de onde ånder ere os lydige i dit navn." men han sagde til dem: "jeg så sattan falde ned fra himmelen som et lyn. se, jeg har givet eder myndighed til at træde på slanger og skorpioner og over hele fjendens magt, og slet intet skal skade eder. dog, glæder eder ikke derover, at ånderne ere eder lydige; men glæder eder over, at eders navne ere indskrevne i himlene." i den samme stund frydede jesus sig i den helligånd og sagde: "jeg priser dig, fader, himmelens og jordens herre! fordi du har skjult dette for vise og forstandige og åbenbaret det for umyndige. ja, fader! thi således skete det, som var velbehageligt for dig. alle ting ere mig overgivne af min fader; og ingen kender, hvem sønnen er, uden faderen, og hvem faderen er, uden sønnen og den, for hvem sønnen vil åbenbare ham." og han vendte sig til disciplene og sagde særligt til dem: "salige ere de øjne, som se det, i se. thi jeg siger eder, at mange profeter og konger have ville se det, i se, og have ikke set det, og høre det, i høre, og have ikke hørt det." og se, en lovknydng stod op og fristede ham og sagde: "mester! hvad skal jeg gøre, for at jeg kan arve et evigt liv?" men han sagde til ham: "hvad er der skrevet i loven, hvorledes læser du?". men han svarede og sagde til ham: "du skal elske Herren din gud af hele dit hjerte og med hele din sjæl og med hele din styrke og med hele dit sind, og din næste som dig selv." men han sagde til ham: "du svarede ret; gør dette, så skal du leve." men han vilde gøre sig selv retfærdig og sagde til jesus: "hvem er da min næste?" men jesus svarede og sagde: "et menneske gik ned fra jerusalem til jeriko, og han faldt iblandt røvere, som både klædte ham af og sloge

ham og gik bort og lod ham ligge halvdød. men ved en hændelse gik en præst den samme vej ned, og da han så ham, gik han forbi. ligeså også en levit; da han kom til stedet, gik han hen og så ham og gik forbi. men en samaritan, som var på rejse, kom til ham, og da han så ham, ynkedes han inderligt. og han gik hen til ham, forbandt hans sår og gød olie og vin deri, løftede ham op på sit eget dyr og førte ham til et herberge og plejede ham. og den næste dag tog han to denarer frem og gav værten dem og sagde: 'plej ham!' og hvad mere du lægger ud, vil jeg betale dig, når jeg kommer igen. hvilken af disse tre tykkes dig nu at have været hans næste, der var falden iblandt røverne?" men han sagde: "han, som øvede barmhjertighed imod ham." og jesus sagde til ham: "gå bort, og gør du ligeså!" men det skete, medens de vare på vandring, gik han ind i en landsby; og en kvinde ved navn martha modtog ham i sit hus. og hun havde en søster, som hed maria, og hun satte sig ved herrens fødder og hørte på hans tale. men martha havde travlt med megen opvartning; og hun kom hen og sagde: "herre! bryder du dig ikke om, at min søster har ladet mig opvarte ene? sig hende dog, at hun skal hjælpe mig." men Herren svarede og sagde til hende: "martha! martha! du gør dig bekymring og uro med mange ting; men eet er fornødent. maria har valgt den gode del, som ikke skal tages fra hende."

11

og det skete, da han var på et sted og bad, at en af hans disciple sagde til ham, da han holdt op: "herre! lær os at bede, som også johannes lærte sine disciple." da sagde han til dem: "når i bede, da siger: fader, hel- liget vordet dit navn; komme dit rige; giv os hver dag vort daglige brød; og forlad os vore synder, thi også vi forlade hver, som er os skyldig; og led os ikke i fristelse!" og han sagde til dem: "om nogen af eder har en ven og går til ham ved midnat og siger til ham: kære! lån mig tre brød, efterdi en ven af mig er kommen til mig fra rejsen, og jeg har intet at sætte for ham; og hin så svarer derinde fra og siger: vold mig ikke besvær; døren er allerede lukket, og mine børn ere med mig i seng; jeg kan ikke stå op og give dig det: da, siger jeg eder, om han end ikke står op og giver ham det, fordi han er hans ven, så står han dog op for hans påtrængenheds skyld og giver ham alt, hvad han trænger til. og jeg siger eder: beder, så skal eder gives; søger, så skulle i finde; banker på, så skal der lukkes op for eder. thi hver den, som beder, han får, og den, som søger, han finder, og den, som banker på, for ham skal der lukkes op. men hvilken fader iblandt eder vil give sin søn en sten, når han beder om brød, eller når han beder om en fisk, mon han da i stedet for en fisk vil give ham en slange? eller når han beder om et æg, mon han da vil give ham en skorpion? dersom da i, som ere onde, vide at give eders børn gode gaver, hvor meget mere skal da faderen fra himmelen give den helligånd til dem, som bede ham!" og han uddrev en ond ånd, og den var stum; men det skete, da den onde ånd var udfaren, talte den stumme, og skaren forundrede sig. men nogle af dem sagde: "ved beelzebul, de onde ånders fyrste, uddriver han de

onde ånder." men andre fristede ham og forlangte af ham et tegn fra himmelen.. men da han kendte deres tanker, sagde han til dem: "hvert rige, som er kommet i splid med sig selv, lægges øde, og hus falder over hus. men hvis også satan er kommen i splid med sig selv, hvorledes skal hans rige da bestå? thi i sige, at jeg uddriver de onde ånder ved beelzebul, men dersom jeg uddriver de onde ånder ved beelzebul, ved hvem uddrive da eders sønner dem? derfor skulle de være eders dommere. men dersom jeg uddriver de onde ånder ved guds finger, da er jo guds rige kommet til eder. når den stærke bevæbnet vogter sin gård, bliver det, han ejer, i fred. men når en stærkere end han er kommen over ham og har overvundet ham, da tager han hans fulde rustning, som han forlod sig på, og uddeler hans bytte. den, som ikke er med mig, er imod mig; og den, som ikke samler med mig, adspredter. når den urene ånd er faren ud af mennesket, vandrer den igennem vandløse steder og søger hvile; og når den ikke finder den, siger den: jeg vil vende tilbage til mit hus, som jeg gik ud af. og når den kommer, finder den det fejlet og prydet. da går den bort og tager syv andre ånder med sig, som er værre end den selv, og når de ere komne derind, bo de der; og det sidste bliver værre med dette menneske end det første." men det skete, medens han sagde disse ting, da opløftede en kvinde af skaren sin røst og sagde til ham: "saligt er det liv, som bar dig, og de bryster, som du diede." men han sagde: "ja, salige ere de, som høre guds ord og bevare det." men da skarerne strømmede til, begyndte han at sige: "denne slægt er en ond slægt; et tegn forlanger den, og der skal intet tegn gives den uden jonas's tegn. thi ligesom jonas blev et tegn for niniviterne, således skal også menneskesønnen være det for denne slægt. sydens dronning skal oprejses ved dommen sammen med mændene af denne slægt og fordomme dem; thi hun kom fra jordens grænser for at høre salomons visdom; og se, her er mere end salomon. mænd fra ninive skulle opstå ved dommen sammen med denne slægt og fordomme den; thi de omvendte sig ved jonas's prædiken; og se, her er mere end jonas. ingen tænder et lys og sætter det i skjul, ikke heller under skæppen, men på lysestagen, for at de, som komme ind, kunne se dets skin. dit øje er legemets lys; når dit øje er sundt, er også hele dit legeme lyst, men dersom det er dårligt, er også dit legeme mørkt. se derfor til, at det lys, der er i dig, ikke er mørke. dersom da hele dit legeme er lyst, så at ingen del deraf er mørk, vil det være helt lyst, som når lyset bestråler dig med sin glans." men idet han talte, beder en farisæer ham om, at han vilde spise middagsmåltid hos ham, og han gik ind og satte sig til bords. men farisæeren forundrede sig, da han så, at han ikke toede sig først for måltidet. men herren sagde til ham: "i farisæere rense nu det udvendige af bægeret og fadet; men eders indre er fuldt af rov og ondskab. i dårer! han, som gjorde det ydre, gjorde han ikke også det indre? men giver det, som er indeni, til almisse; se, så ere alle ting eder rene. men ve eder, i farisæere! thi i give tiende af mynte og rude og alle hånede urter og forbigå retten og kærligheden til gud; disse ting burde man gøre og ikke forsømme hine. ve eder, i farisæere! thi i elske den fornemste

plads i synagogerne og hilsenerne på torvene. ve eder, thi i ere som de ukendelige grave, og menneskene, som gå over dem, vide det ikke." men en af de lovkyndige svarede og siger til ham: "mester! idet du siger dette, forhåner du også os," men han sagde: "ve også eder, i lovkyndige! thi i lægge menneskene byrder på, vanskelige at bære, og selv røre i ikke byrderne med een af eders fingre. ve eder! thi i bygge profeternes grave, og eders fædre sloge dem ihjel. altså ere i vidner og samtykke i eders fædres gerninger; thi de sloge dem ihjel, og i bygge. derfor har også guds visdom sagt: jeg vil sende profeter og apostle til dem, og nogle af dem skulle de slå ihjel og forfølge, for at alle profeternes blod, som er udøst fra verdens grundlæggelse, skal kræves af denne slægt, fra abels blod indtil sakarias's blod, som blev dræbt imellem alteret og templet; ja, jeg siger eder: det skal kræves af denne slægt. ve eder, i lovkyndige! thi i have taget kundskabens nøgle; selv ere i ikke gæde ind, og dem, som vilde gå ind, have i forhindret." og da han var gået ud derfra, begyndte de skriftkloge og farisæerne at trænge stærkt ind på ham og at lokke ord af hans mund om flere ting; thi de lurede på ham for at opfange noget af hans mund, for at de kunde anklage ham.

12

da imidlertid mange tusinde mennesker havde samlet sig, så at de trådte på hverandre, begyndte han at sige til sine disciple: "tager eder først og fremmest i vare for farisæernes surdej, som er hykleri. men intet er skjult, som jo skal åbenbares, og intet er lønligt, som jo skal blive kendt. derfor, alt hvad i have sagt i mørket, skal høres i lyset; og hvad i have talt i øret i kamrene, skal blive prædikeret på tagene. men jeg siger til eder, mine venner! frygter ikke for dem, som slå legemet ihjel og derefter ikke formå at gøre mere. men jeg vil vise eder, for hvem i skulle frygte: frygter for ham, som har magt til, efter at have slået ihjel, at kaste i helvede; ja, jeg siger eder: frygter for ham! sælges ikke fem spurve for to penninge? og ikke een af dem er glemt hos gud. ja, endog hårene på eders hoved ere alle talte; frygter ikke, i ere mere værd end mange spurve. men jeg siger eder: enhver, som vedkender sig mig for menneskene, ham vil også menneskesønnen vedkende sig for guds engle. og den, som har fornægtet mig for menneskene, skal fornægtes for guds engle. og enhver, som taler et ord imod menneskesønnen, ham skal det forlades; men den, som har talt bespotteligt imod den helligånd, ham skal det ikke forlades. men når de føre eder frem for synagogerne og øvrighederne og myndighederne, da bekymrer eder ikke for, hvorledes eller hvormed i skulle forsvare eder, eller hvad i skulle sige. thi den helligånd skal lære eder i den samme time, hvad i bør sige." men en af skaren sagde til ham: "mester! sig til min broder, at han skal dele arven med mig." men han sagde til ham: "menneske! hvem har sat mig til dommer eller deler over eder?" og han sagde til dem: "ser til og vogter eder for al havesyge; thi ingens liv beror på, hvad han ejer, selv om han har overflod." og han sagde en lignelse til dem: "der var en rig

mand, hvis mark havde båret godt. og han tænkte ved sig selv og sagde: hvad skal jeg gøre? thi jeg har ikke rum, hvori jeg kan samle min afgrøde. og han sagde: dette vil jeg gøre, jeg vil nedbryde mine lader og bygge dem større, og jeg vil samle deri al min afgrøde og mit gods; og jeg vil sige til min sjæl: sjæll! du har mange gode ting liggende for mange år; slå dig til ro, spis, drik, vær lystig! men gud sagde til ham: du dærel! i denne nat kræves din sjæl af dig; men hvem skal det høre til. som du har beredt? således er det med den, som samler sig skatte og ikke er rig i gud." men han sagde til sine disciple: "derfor siger jeg eder: bekymrer eder ikke for livet, hvad i skulle spise; ikke heller for legemet, hvad i skulle iføre eder. livet er mere end maden, og legemet mere end klæderne. giver agt på ravnene, at de hverken så eller høste og de have ikke forråds-kammer eller lade, og gud føder dem; hvor langt mere værd end fuglene ere dog i? og hvem af eder kan ved at bekymre sig lægge en alen til sin vækst? formå i altså ikke engang det mindste, hvorfor bekymre i eder da for det øvrige? giver agt på lillierne, hvorledes de vokse; de arbejde ikke og spinde ikke; men jeg siger eder: end ikke salomon i al sin herlighed var klædt som en af dem. klæder da gud således det græs på marken, som i dag står og i morgen kastes i ovnen, hvor meget mere eder, i lidettrøende! og i, spørger ikke efter, hvad i skulle spise, og hvad i skulle drikke; og værere ikke ængstelige! thi efter alt dette søge hedningerne i verden; men eders fader ved, at i have disse ting nødig. men søger hans rige, så skulle disse ting gives eder i tilgift. frygt ikke, du lille hjord! thi det var eders fader velbehageligt at give eder riget. sælger, hvad i eje, og giver almisse! gør eder punge, som ikke ældes, en skat i himlene, som ikke slipper op, der hvor ingen tyv kommer nær, og intet møl odelægger. thi hvor eders skat er, der vil også eders hjerte være. eders lænder være omgjordede, og eders lys brændende! og værere i ligesom mennesker, der vente på deres herre, når han vil bryde op fra brylluppet, for at de straks, når han kommer og banker på, kunne lukke op for ham. salige ere de tjenere, som herren finder vågne, når han kommer. og dersom han kommer i den anden nattevagt og kommer i den tredje nattevagt og finder det således, da ere disse tjenere salige. men dette skulle i vide, at dersom husbonden vidste, i hvilken time tyven vilde komme, da vågede han og tillod ikke, at der skete indbrud i hans hus. vorder også i rede; thi menneskesønner kommer i den time, som i ikke mene." men peter sagde til ham: "herre! siger du denne lignelse til os eller også til alle?" og herren sagde: "hvem er vel den tro og forstandige husholder, som herren vil sætte over sit tyende til at give dem den bestemte kost i rette tid? salig er den tjener, hvem hans herre, når han kommer, finder handlende således. sandelig, siger jeg eder, han skal sætte ham over alt, hvad han ejer. men dersom hin tjener siger i sit hjerte: "min herre tøver med at komme" og så begynder at slå karlene og pigerne og at spise og drikke og beruse sig, da skal den tjeners herre komme på den dag, han ikke venter, og i den time, han ikke ved, og hugge ham sønder og give ham hans lod sammen med de utro: men den tjener, som har kendt sin herres vil-

lie og ikke har truffet forberedelser eller handlet efter hans villie, skal have mange hug; men den, som ikke har kendt den og har gjort, hvad der er hug værd, skal have få hug. enhver, hvem meget er givet, af ham skal man kræve meget; og hvem meget er betroet, af ham skal man forlange mere. ild er jeg kommen at kaste på jorden, og hvor vilde jeg, at den var optændt allerede! men en dåb har jeg at døbes med, og hvor ængstes jeg, indtil den er fuldbrydet! mene i, at jeg er kommen for at give fred på jorden? nej, siger jeg eder, men splid, thi fra nu af skulle fem i eet hus være i splid indbrydes, tre imod to, og to imod tre. de skulle være i splid, fader med søn og søn med fader, moder med datter og datter med moder, svigermoder med sin svigerdatter og svigerdatter med sin svigermoder." men han sagde også til skarerne: "når i se en sky komme op i vester, sige i straks: der kommer regn, og det sker således. og når i se en søndenvind blæse, sige i: der kommer hede; og det sker. i hyklere! jordens og himmelens udseende vide i at skønne om; men hvorfor have i da intet skøn om den nærværende tid? og hvorfor domme i ikke også fra eder selv, hvad der er det rette? thi medens du går hen med din modpart til øvrigheden, da gør dig flid på vejen for at blive forliget med ham, for at han ikke skal trække dig for dommeren, og dommeren skal overgive dig til slutteren, og slutteren skal kaste dig i fængsel. jeg siger dig: du skal ingenlunde komme ud derfra, førend du får betalt endog den sidste skærv."

13

men på den samme tid var der nogle til stede, som fortalte ham om de galilæere, hvis blod pilatus havde blandet med deres ofre. og han svarede og sagde til dem: "mene i, at disse galilæere vare syndere frem for alle galilæere, fordi de have lidt dette? nej, siger jeg eder; men dersom i ikke omvende eder, skulle i alle omkomme ligeså. eller hine atten, som tårnet i siloam faldt ned over og ihjelslog, mene i, at de vare skyldige fremfor alle mennesker, som bo i jerusalem? nej, siger jeg eder; men dersom i ikke omvende eder, skulle i alle omkomme ligeså." men han sagde denne lignelse: "en havde et figentræ, som var plantet i hans vingård; og han kom og ledte efter frugt derpå og fandt ingen. men han sagde til vingårdsmanden: se, i tre år er jeg nu kommen og har ledt efter frugt på dette figentræ og ingen fundet; hug det om; hvorfor skal det tilmed gøre jorden unyttig? men han svarede og sagde til ham: herre! lad det stå endnu dette år, indtil jeg får gravet om det og godet det; måske vil det bære frugt i fremtiden; men hvis ikke, da hug det om!" men han lærte i en af synagogerne på sabbaten. og se, der var en kvinde, som havde haft en svagheds ånd i atten år, og hun var sammenbøjet og kunde aldeles ikke rette sig op. men da jesu så hende, kaldte han på hende og sagde til hende: "kvind! du er løst fra din svaghed." og han lagde hænderne på hende; og straks rettede hun sig op og priste gud. men synagogeforstanderen, som var vred, fordi jesu helbredte på sabbaten, tog til orde og sagde til folkeskaren: "der er seks dage, på hvilke man bør arbejde; kommer derfor på dem og lader eder helbrede, og ikke på sabbatsdagen!" men

herren svarede ham og sagde: "i hyklere! løser ikke enhver iblandt eder sin okse eller sit asen fra krybben på sabbaten og fører dem til vands? men denne, som er en abrahams datter, hvem satan har bundet, se, i atten år, burde hun ikke løses fra dette bånd på sabbatsdagen?" og da han sagde dette, bleve alle hans modstandere beskæmmede; og hele skaren glædede sig over alle de herlige gerninger, som gjordes af ham. han sagde da: "hvad ligner guds rige, og hvormed skal jeg ligne det? det ligner et sennepskorn, som et menneske tog og lagde i sin have; og det voksede og blev til et træ, og himmelens fugle byggede rede i dets grene." og atter sagde han: "hvormed skal jeg ligne guds rige? det ligner en surdej, som en kvinde tog og lagde ned i tre mål mel, indtil det blev syret alt sammen." og han gik igennem byer og landsbyer og lærte og tog vejen til jerusalem. men en sagde til ham: "herre mon de ere få, som blive frelst?" da sagde han til dem: "kæmper for at komme ind igennem den snævre port; thi mange, siger jeg eder, skulle søge at komme ind og ikke formå det. fra den stund husbonden er stået op og har lukket døren, og i begynde at stå udenfor og banke på døren og sige: herre, luk op for os! da vil han svare og sige til eder: jeg kender eder ikke, hvorfra i ere; da skulle i begynde at sige: vi spiste og drak for dine øjne, og du lærte på vore gader, og han skal sige: jeg siger eder, jeg kender eder ikke, hvorfra i ere; viger bort fra mig, alle i, som øve uret! der skal der være gråd og tænders gnidsel, når i må se abraham og isak og jakob og alle profeterne i guds rige, men eder selv blive kastede udenfor. og de skulle komme fra øster og vester og fra norden og sønden og sidde til bords i guds rige. og se, der er sidste, som skulle være iblandt de første, og der er første, som skulle være iblandt de sidste." i den samme stund kom nogle farisæere og sagde til ham: "gå bort, og drag herfra; thi herodes vil slå dig ihjel." og han sagde til dem: "går hen og siger til denne ræv: se, jeg uddriver onde ånder og fuldfører helbredelser i dag og i morgen, og på den tredje dag fuldendes jeg. dog bør jeg vandre i dag og i morgen og den dag derefter; thi det sommer sig ikke, at en profet dræbes uden for jerusalem. jerusalem! jerusalem! som ihjelslår profeterne og stener dem, som ere sendte til dig! hvor ofte vilde jeg samle dine børn, ligesom en høne samler sine kyllinger under vingerne! og i vilde ikke. se, eders hus overlades til eder selv. men jeg siger eder: i skulle ingenlunde se mig, førend den tid kommer, da i sige: velsignet være den, som kommer, i herrens navn!"

14

og det skete, da han kom ind i en af de øverste farisæeres hus på en sabbat for at holde måltid, at de toge vare på ham. og se, der stod en vattersot-tig mand foran ham. og jesu tog til orde og sagde til de lovkyndige og farisæerne: "er det tilladt at helbrede på sabbaten eller ej?" men de tav. og han tog på ham og helbredte ham og lod ham fare. og han tog til orde og sagde til dem: "hvem er der iblandt eder, som ikke straks, når hans søn eller okse falder i en brønd, drager dem op på sabbatsdagen?" og de kunde ikke give svar derpå. men han sagde en lignelse til

de budne, da han gav agt på, hvorledes de udvalgte sig de øverste pladser ved bordet, og sagde til dem: "når du bliver buden af nogen til bryllup, da sæt dig ikke øverst til bords, for at ikke en fornemmere end du måtte være buden af ham, og han, som indbød dig og ham, måtte komme og sige til dig: giv denne plads, og du da med skam komme til at sidde nederst. men når du bliver buden, da gå hen og sæt dig nederst, for at, når han kommer, som har indbudt dig, han da må sige til dig: ven! sæt dig højere op; da skal du have ære for alle dem, som sidde til bords med dig. thi enhver, som ophøjer sig selv, skal fornedres; og den, som forneder sig selv, skal ophøjes." men han sagde også til ham, som havde indbudt ham: "når du gør middags- eller aftensmåltid, da byd ikke dine venner, ej heller dine brødre, ej heller dine frænder, ej heller rige naboer, for at ikke også de skulle indbyde dig igen, og du få vederlag. men når du gør et gæstebud, da indbyd fattige, vanføre, lamme, blinde! så skal du være salig; thi de have intet at gengælde dig med; men det skal gengældes dig i de retfærdiges opstandelse." men da en af dem, som sade med til bords, horte dette, sagde han til ham: "salig er den, som holder måltid i guds rige." men han sagde til ham: "der var en mand, som gjorde en stor nadver og indbød mange. og han udsendte sin tjener på nadverens time for at sige til de budne: kommer! thi nu er det beredt. og de begyndte alle som een at undskyldte sig. den første sagde til ham: jeg har købt en mark og har nødig at gå ud og se den; jeg beder dig, hav mig undskyldt! og en anden sagde: jeg har købt fem par okser og går hen at prøve dem; jeg beder dig, hav mig undskyldt! og en anden sagde: jeg har taget mig en hustru til ægte, og derfor kan jeg ikke komme. og tjeneren kom og meldte sin herre dette; da blev husbonden vred og sagde til sin tjener: gå hurtigt ud på byens stræder og gader, og før de fattige og vanføre og lamme og blinde herind! og tjeneren sagde: herre! det er sket, som du befalede, og der er endnu rum. og herre sagde til tjeneren: gå ud på vejene og ved gærderne og nød dem til at gå ind, for at mit hus kan blive fuldt. thi siger eder, at ingen af hine mænd, som vare budne, skal smage min nadver." men store skarer gik med ham, og han vendte sig og sagde til dem: "dersom nogen kommer til mig og ikke hader sin fader og moder og hustru og børn og brødre og søstre, ja endog sit eget liv, kan han ikke være min discipel. den, som ikke bærer sit kors og følger efter mig, kan ikke være min discipel. thi hvem iblandt eder, som vil bygge et tårn, sætter sig ikke først hen og beregner omkostningen, om han har nok til at fuldføre det, for at ikke, når han får lagt grunden og ej kan fuldende det, alle, som se det, skulle begynde at spotte ham og sige: dette menneske begynde at bygge og kunde ikke fuldende det. eller hvilken konge, som drager ud for at gå i kamp imod en anden konge, sætter sig ikke først hen og rådslår, om han er mægtig til med ti tusinde at møde den, som kommer imod ham med tyve tusinde? men hvis ikke, sender han, medens den anden endnu er langt borte, sendebud hen og underhandler om fred. således kan da ingen af eder, som ikke forsøger alt det, han ejer, være min discipel. saltet er altså godt; men dersom også saltet mister sin kraft, hvorved skal det da få den

igen? det er ikke tjenligt hverken til jord eller til gødning; man kaster det ud. den, som har øren at høre med, han høre!"

15

men alle toldere og syndere holdt sig nær til ham for at høre ham. og både farisæerne og de skriftkloge knurrede og sagde: "denne tager imod syndere og spiser med dem." men han talte denne lignelse til dem og sagde: "hvilket menneske af eder, som har hundrede får og har mistet eet af dem, forlader ikke de ni og halvfemsindstve i ørkenen og går ud efter det, han har mistet, indtil han finder det? og når han har fundet det, lægger han det på sine skuldre med glæde. og når han kommer hjem, sammenkaldet han sine venner og naboer og siger til dem: glæder eder med mig; thi jeg har fundet mit får, som jeg havde mistet. jeg siger eder: således skal der være glæde i himmelen over een synder, som omvender sig, mere end over ni og halvfemsindstve retfærdige, som ikke trænge til omvendelse. eller hvilken kvinde, som har ti drakmer og taber een drakme, tænder ikke lys og fejer huset og søger med flid, indtil hun finder den? og når hun har fundet den, sammenkalder hun sine venner og naboersker og siger: glæder eder med mig; thi jeg har fundet den drakme, som jeg havde tabt. således, siger jeg eder, bliver der glæde hos guds engle over een synder, som omvender sig." men han sagde: "en mand havde to sønner. og den yngste af dem sagde til faderen: fader! giv mig den del af formuen, som tilfalder mig. og han skiftede godset imellem dem. og ikke mange dage derefter samlede den yngste søn alt sit og drog udenlands til et fjernt land og ødte der sin formue i et ryggesløst levned. men da han havde sat alt til, blev der en svær hungersnød i det samme land; og han begyndte at lide mangel. og han gik hen og holdt sig til en af borgerne der i landet, og denne sendte ham ud på sine marker for at vogte svin. og han attrædte at fylde sin bug med de bønner, som svinene åde; og ingen gav ham noget. men han gik i sig selv og sagde: hvor mange daglejere hos min fader have ikke brød i overflodighed? men jeg omkommer her af hunger. jeg vil stå op og gå til min fader og sige til ham: fader! jeg har syndet imod himmelen og over for dig, jeg er ikke længere værd at kaldes din søn, gør mig som en af dine daglejere! og han stod op og kom til sin fader. men da han endnu var langt borte, så hans fader ham og ynkedes inderligt, og han løb til og faldt ham om halsen og kyssede ham. men sønnen sagde til ham: fader! jeg har syndet imod himmelen og over for dig, jeg er ikke længere værd at kaldes din søn. men faderen sagde til sine tjenere: henter det bedste klædebon frem, og ifører ham det, og giver ham en ring på hans hånd og sko på fødderne; og henter fedekalven og slakter den, og lader os spise og være lystige! thi denne min søn var død og er bleven levende igen, han var fortabt og er funden. og de begyndte at være lystige! men hans ældste søn var på marken, og da han kom og nærmede sig huset, hørte han musik og dans. og han kaldte en af karlene til sig og spurgte, hvad dette var? men han sagde til ham: din broder er kommen, og din fader

har slagtet fedekalven, fordi han har fået ham sund igen. men han blev vred og vilde ikke gå ind. men hans fader gik ud og bad ham. men han svarede og sagde til faderen: se, så mange år har jeg tjent dig, og aldrig har jeg overtrådt noget af dine bud, og du har aldrig givet mig et kid, for at jeg kunde være lystig med mine venner. men da denne din søn kom, som har fortæret dit gods med skøger, slagtede du fedekalven til ham. men han sagde til ham: barn! du er altid hos mig, og alt mit er dit. men man burde være lystig og glæde sig, fordi denne din broder var død og er bleven levende og var fortabt og er funden."

16

men han sagde også til disciplene: "der var en rig mand, som havde en husholder, og denne blev angiven for ham som en, der ødte hans ejendom. og han lod ham kalde og sagde til ham: hvad er dette, jeg hører om dig? aflæg regnskabet for din husholdning; thi du kan ikke længere være husholder. men husholderen sagde ved sig selv: hvad skal jeg gøre, efterdi min herre tager husholdningen fra mig? jeg formår ikke at grave, jeg skammer mig ved at tigge. nu ved jeg, hvad jeg vil gøre, for af de skulle modtage mig i deres huse, når jeg bliver sat fra husholdningen. og han kaldte hver enkelt af sin herres skyldnere til sig og sagde til den første: hvor meget er du min herre skyldig? men han sagde: hundrede fade olie. og han sagde til ham: tag dit skyldbrev, og sæt dig hurtig ned og skriv halvtredsindstve! derefter sagde han til en anden: men du, hvor meget er du skyldig? men han sagde: hundrede mål hvede. han siger til ham: tag dit skyldbrev og skriv firsindstve! og herren roste den uretfærdige husholder, fordi han havde handlet klogelig; thi denne verdens børn ere klogere end lysets børn imod deres egen slægt. og jeg siger eder: gør eder venner ved uretfærdighedens mammon, for at de, når det er forbi med den, må modtage eder i de evige boliger. den, som er tro i det mindste, er også tro i meget, og den, som er uretfærdig i det mindste, er også uretfærdig i meget. dersom i da ikke have været tro i den uretfærdige mammon, hvem vil da betro eder den sande? og dersom i ikke have været tro i det, som andre eje, hvem vil da give eder noget selv at eje? ingen tjener kan tjene to herrer; thi han vil enten hade den ene og elske den anden, eller holde sig til den ene og ringeagte den anden; i kunne ikke tjene gud og mammon." men alt dette hørte farisæerne, som vare pengegeerrige, og de spottede ham. og han sagde til dem: "i ere de, som gøre eder selv retfærdige for menneskene; men gud kender eders hjertter; thi det, som er højt iblandt mennesker, er en vederstyggelighed for gud. loven og profeterne vare indtil johannes; fra den tid forkyndes evangeliet om guds rige, og enhver trænger derind med vold. men det er lettere, at himmelen og jorden forgå, end at en tøddel af loven bortfalder. hver, som skiller sig fra sin hustru og tager en anden til ægte, bedriver hor; og hver, som tager til ægte en kvinde, der er skilt fra sin mand, bedriver hor. men der var en rig mand, og han klædte sig i purpur og kostbart linned og levede hver dag i fryd og herlighed. men en

fattig ved navn lazarus var lagt ved hans port, fuld af sår. og han attræde at mættes af det, som faldt fra den riges bord; men også hundene kom og slikkede hans sår. men det skete, at den fattige døde, og at han blev henbåren af englene i abrahams skød; men den rige døde også og blev begravet. og da han slog sine øjne op i dødsriget, hvor han var i pine, ser han abraham langt borte og lazarus i hans skød. og han råbte og sagde: fader abraham! forbarm dig over mig, og send lazarus, for at han kan dyppe det yderste af sin finger i vand og læske min tunge; thi jeg pines svarlig i denne lue. men abraham sagde: barn! kom i hu, at du har fået dit gode i din livstid, og lazarus ligeså det onde; men nu trøstes han her, og du pines. og foruden alt dette er der fæstet et stort svælg imellem os og eder, for at de, som ville fare herfra over til eder, ikke skulle kunne det, og de ikke heller skulle fare derfra over til os. men han sagde: så beder jeg dig, fader! at du vil sende ham til min faders hus thi jeg har fem brødre for at han kan vidne for dem, for at ikke også de skulle komme i dette pinested. men abraham siger til ham: de have mooses og profeterne, lad dem høre dem! men han sagde: nej, fader abraham! men dersom nogen fra de døde kommer til dem, ville de omvende sig. men han sagde til ham: høre de ikke mooses og profeterne, da lade de sig heller ikke overbevise, om nogen opstår fra de døde."

17

men han sagde til sine disciple: "det er umuligt, at forargelser ikke skulde komme; men ve den, ved hvem de komme! det er bedre for ham, om en møllesten er lagt om hans hals, og han er kastet i havet end at han skulde forarge een af disse små. vogter på eder selv! dersom din broder synder, da irettesæt ham; og dersom han angrer, da tilgiv ham! og dersom han syv gange om dagen synder imod dig og syv gange vender tilbage til dig og siger: jeg angrer det, da skal du tilgive ham." og apostlene sagde til herren: "giv os mere tro!" men herren sagde: "dersom i havde tro som et sennepskorn, da kunde i sige til dette morbærfigentræ: ryk dig op med rode, og plant dig i havet, og det skulde adlyde eder. men hvem af eder, som har en tjener, der pløjer eller vogter, siger til ham, når han kommer hjem fra marken: gå straks hen og sæt dig til bords? vil han ikke tværtimod sige til ham: tilbered, hvad jeg skal have til nadver, og bind op om dig, og vart mig op, medens jeg spiser og drikker; og derefter må du spise og drikke? mon han takker tjeneren, fordi han gjorde det, som var befale? jeg mener det ikke. således skulle også i, når i have gjort alle de ting, som ere eder befalede, sige: vi ere unyttige tjenere; kun hvad vi vare skyldige at gøre, have vi gjort." og det skete, medens han var på vej til jerusalem, at han drog midt imellem samaria og galilæa. og da han gik ind i en landsby, mødte der ham ti spedalske mænd, som stode langt borte, og de opløftede røsten og sagde: "jesus, mester, forbarm dig over os!" og da han så dem, sagde han til dem: "går hen og fremstill eder for præsterne!" og det skete, medens de gik bort, bleve de rensede. men en af dem vendte tilbage, da han så, at han var helbredt, og priste gud med høj røst. og han

faldt på sit ansigt for hans fødder og takkede ham; og denne var en samaritan. men jesus svarede og sagde: "bleve ikke de ti rensede? hvor ere de ni? fandtes der ingen, som vendte tilbage for at give gud ære, uden denne fremmede?" og han sagde til ham: "stå op, gå bort; din tro har frelst dig!" men da han blev spurgt af farisæerne om, når guds rige kommer, svarede han dem og sagde: "guds rige kommer ikke således, at man kan vise derpå. ikke heller vil man sige: se her, eller: se der er det; thi se, guds rige er inden i eder." men han sagde til disciplene: "der skal komme dage, da i skulle attrå at se en af menneskesønnens dage, og i skulle ikke se den. og siger man til eder: se der, eller: se her er han, så går ikke derhen, og løber ikke derefter! thi ligesom lynet, når det lynrer fra den ene side af himmelen, skinner til den anden side af himmelen, således skal menneskesønnen være på sin dag. men først bør han lide meget og forkastes af denne slægt. og som det skete i noas dage, således skal det også være i menneskesønnens dage: de spiste, drak, toge til ægte, bleve bortgiftede indtil den dag, da noa gik ind i arken, og syndfloden kom og ødelagde alle. ligeledes, som det skete i loths dage: de spiste, drak, købte, solgte, plantede, byggede; men på den dag, da loth gik ud af sodoma, regnede ild og svovl ned fra himmelen og ødelagde dem alle: på samme måde skal det være på den dag, da menneskesønnen åbenbares. på den dag skal den, som er på taget og har sine ejendele i huset, ikke stige ned for at hente dem; og ligeså skal den, som er på marken, ikke vende tilbage igen! kommer loths hustru i hu! den, som søger at bjærge sit liv, skal miste det; og den, som mister det, skal beholde livet. jeg siger eder: i den nat skulle to mænd være på eet leje; den ene skal tages med, og den anden skal lades tilbage. to kvinder skulle male på samme kværn; den ene skal tages med, og den anden skal lades tilbage. to mænd skulle være på marken; den ene skal tages med. og den anden skal lades tilbage." og de svare og sige til ham: "hvor, herre?" men han sagde til dem: "hvor ådselet er, der ville også ørnene samle sig."

18

men han talte til dem en lignelse om, at de burde altid bede og ikke blive trætte, og sagde: "der var i en by en dommer, som ikke frygtede gud og ikke undså sig for noget menneske. og der var en enke i den by, og hun kom til ham og sagde: skaf mig ret over min modpart! og længe vilde han ikke. men derefter sagde han ved sig selv: om jeg end ikke frygter gud, ej heller unders mig for noget menneske, så vil jeg dog, efterdi denne enke voldrer mig besvær, skaffe hende ret, for at hun ikke uporhørligt skal komme og plage mig." men herren sagde: "hører, hvad den uretfærdige dommer siger! skulde da gud ikke skaffe sine udvalgte ret, de, som rabe til ham dag og nat? og er han ikke langmodig, når det gælder dem? jeg siger eder, han skal skaffe dem ret i hast. men mon menneskesønnen, når han kommer, vil finde troen på jorden?" men han sagde også til nogle, som stolede på sig selv, at de vare retfærdige, og foragtede de andre, denne lignelse: "der gik to mænd op til helligdommen for at bede; den ene var en farisæer, og den an-

den en tolder. farisæeren stod og bad ved sig selv således: gud! jeg takker dig, fordi jeg ikke er som de andre mennesker, røvere, uretfærdige, horkarle, eller også som denne tolder. jeg faster to gange om ugen, jeg giver tiende af al min indtægt. men toldereren stod langt borte og vilde end ikke oplofte øjnene til himmelen, men slog sig for sit bryst og sagde: gud, vær mig syndet nådigt! jeg siger eder: denne gik retfærdiggjort hjem til sit hus fremfor den anden; thi enhver, som opfører sig selv, skal fornedres; men den, som fornedrer sig selv, skal opføres." men de bare også de små børn til ham, for at han skulde røre ved dem; men da disciplene så det, truede de dem. men jesu kaldte dem til sig og sagde: "lader de små børn komme til mig, og formener dem det ikke; thi guds rige hører sådanne til. sandelig, siger jeg eder, den, som ikke modtager guds rige ligesom et lille barn, han skal ingenlunde komme ind i det." og en af de øverste spurgte ham og sagde: "gode mester! hvad skal jeg gøre, for at jeg kan arve et evigt liv?" men jesu sagde til ham: "hvorfor kalder du mig god? ingen er god uden een, nemlig gud. du kender budene: du må ikke bedrive hor; du må ikke slå ihjel; du må ikke stjæle; du må ikke sige falsk vidnesbyrd; ær din fader og din moder." men han sagde: "det har jeg holdt alt sammen fra min ungdom af." men da jesu hørte det, sagde han til ham: "endnu een ting fattes dig: sælg alt, hvad du har, og uddel det til fattige, så skal du have en skat i himmelen; og kom så og følg mig!" men da han hørte dette, blev han dybt bedrovet; thi han var såre rig. men da jesu så, at han blev dybt bedrovet, sagde han: "hvor vanskeligt komme de, som have rigdom, ind i guds rige! thi det er lettere for en kamel at gå igennem et nåleøje end for en rig at gå ind i guds rige." men de, som hørte det, sagde: "hvem kan da blive frelst?" men han sagde: "hvad der er umuligt for mennesker, det er muligt for gud." men peter sagde: "se, vi have forladt vort eget og fulgt dig." men han sagde til dem: "sandelig, siger jeg eder, der er ingen, som har forladt hus eller forældre eller brødre eller hustru eller børn for guds riges skyld, uden at han skal få det mange fold igen i denne tid og i den kommende verden et evigt liv." men han tog de tolv til sig og sagde til dem: "se, vi drage op til jerusalem, og alle de ting, som ere skrevne ved profeterne, skulle fuldbyrdes på menneskesønnen. thi han skal overgives til hedningerne og spottes, forhånes og bespyttes, og de skulle hudstryge og ihjelslå ham; og på den tredje dag skal han opstå." og de fattede intet deraf, og dette ord var skjult for dem, og de forstode ikke det, som blev sagt. men det skete, da han nærmede sig til jeriko, sad der en blind ved vejen og tiggede. og da han hørte en skare gå forbi, spurgte han ham, hvad dette var. men de fortalte ham, at jesu af nazareth kom forbi. og han råbte og sagde: "jesu, du davids søn, forbarm dig over mig!" og de, som gik foran, truede ham, for at han skulde tie; men han råbte meget stærkere: "du davids søn, forbarm dig over mig!" og jesu stod stille og bød, at han skulde føres til ham; men da han kom nær til ham, spurgte han ham og sagde: "hvad vil du, at jeg skal gøre for dig?" men han sagde: "herre! at jeg må blive seende." og jesu sagde til ham: "bliv seende! din tro har frelst dig." og straks blev han seende, og han

fulgte ham og priste gud; og hele folket lovpriste gud, da de så det.

19

og han kom ind i jeriko og drog derigennem. og se, der var en mand, som hed zakæus; han var over-tolder, og han var rig. og han søgte at få at se, hvem der var jesu, og kunde ikke for skaren, fordi han var lille af vækst. og han løb forud og steg op i et morber figentræ, for at han kunde se ham; thi han skulde komme frem ad den vej. og da jesu kom til stedet, så han op og blev ham var og sagde til ham: "zakæus! skynd dig og stig ned; thi jeg skal i dag blive i dit hus." og han skyndte sig og steg ned og tog imod ham med glæde. og da de så det, knurrede de alle og sagde: "han er gået ind for at tage herberge hos en syndig mand." men zakæus stod frem og sagde til herren: "se, herre! halvdelen af min ejendom giver jeg de fattige; og dersom jeg har besvæget nogen for noget, da giver jeg det fire fold igen." men jesu sagde til ham: "i dag er der blevet dette hus frelse til del, efterdi også han er en abrahams søn; thi menneskesønnen er kommen for at søge og frelse det fortabte." men medens de hørte på dette, fortsatte han og sagde en lignelse, fordi han var nær ved jerusalem, og de mente, at guds rige skulde straks komme til syne. han sagde da: "en højbåren mand drog til et fjernt land for at få kongemagt og vende tilbage igen. men han kaldte ti af sine tjenere og gav dem ti pund og sagde til dem: købslår dermed, indtil jeg kommer. men hans medborgere hadede ham og skikkede sendebud efter ham og lod sige: vi ville ikke, at denne skal være konge over os. og det skete, da han kom igen, efter at han havde fået kongemagten, sagde han, at disse tjenere, hvem han havde givet pengene, skulde kaldes for ham, for at han kunde få at vide, hvad hver havde vundet. og den første trådte frem og sagde: herre! dit pund har erhvervet ti pund til. og han sagde til ham: vel, du gode tjener! efterdi du har været tro i det mindste, skal du have magt over ti byer. og den anden kom og sagde: herre! dit pund har indbragt fem pund. men han sagde også til denne: og du skal være over fem byer. og en anden kom og sagde: herre! se, her er dit pund, som jeg har haft liggende i et tørklæde. thi jeg frygtede for dig, efterdi du er en streng mand; du tager, hvad du ikke lagde, og høster, hvad du ikke såede. han siger til ham: efter din egen mund dommer jeg dig, du onde tjener! du vidste, at jeg er en streng mand, som tager, hvad jeg ikke lagde, og høster, hvad jeg ikke såede; hvorfor gav du da ikke mine penge til vækselbordet, så jeg ved min hjemkomst kunde have krævet dem med rente? og han sagde til dem, som stode hos: tager pundet fra ham, og giver det til ham, som har de ti pund. og de sagde til ham: herre! han har ti pund. jeg siger eder, at enhver, som har, ham skal der gives; men den, som ikke har, fra ham skal endog det tages, som han har. men fører disse mine fjender hid, som ikke vilde, at jeg skulde være konge over dem, og hugger dem ned for mine øjne!" og da han havde sagt dette, gik han foran og drog op til jerusalem. og det skete, da han nærmede sig til bethfage og bethania ved det bjerg,

som kaldes oliebjerg, udsendte han to af sine disciple og sagde: "går hen til den landsby, som ligger lige for eder, når i komme derind, skulle i finde et føl bundet, på hvilket der endnu aldrig har siddet noget menneske; og løser det, og fører det hid! og dersom nogen spørger eder: hvorfor løse i det? da skulle i sige således: herren har brug for det." men de udsendte gik hen og fandt det, ligesom han havde sagt dem. men da de løste føllet, sagde dets herrer til dem: "hvorfor løse i føllet?" og de sagde: "herren har brug for det." og de førte det til jesus, og de lagde deres klæder på føllet og lod jesus sætte sig derpå. og da han drog frem, bredte de deres klæder under ham på vejen. men da han nu nærmede sig til nedgangen fra oliebjerg, begyndte hele disciplenens mængde med glæde at prise gud med høj røst for alle de kraftige gerninger, som de havde set, og de sagde: "velsignet være kongen, som kommer, i herrens navn! fred i himmelen, og ære i det højeste!" og nogle af farisæerne i skaren sagde til ham: "mester! irttesæt dine disciple!" og han svarede og sagde til dem: "jeg siger eder, at hvis disse tie, skulle stenene råbe." og da han kom nær til og så staden, græd han over den og sagde: "vidste dog også du, ja, selv på denne din dag, hvad der tjener til din fred! men nu er det skjult for dine øjne. thi der skal komme dage over dig, da dine fjender skulle kaste en vold op omkring dig og omringe dig og trænge dig alle vegne fra; og de skulle lægge dig helt øde og dine børn i dig og ikke lade sten på sten tilbage i dig, fordi du ikke kendte din besørgelses tid." og han gik ind i helligdommen og begyndte at uddrive dem, som solgte, og sagde til dem: "der er skrevet: og mit hus er et bedehus; men i have gjort det til en røverkule." og han lærte daglig i helligdommen; men ypperstepræsterne og de skriftkloge og de første i folket søgte at slå ham ihjel. og de fandt ikke, hvad de skulde gøre; thi hele folket hang ved ham og hørte ham.

20

og det skete på en af de dage, medens han lærte folket i helligdommen og forkyndte evangeliet, da trådte ypperstepræsterne og de skriftkloge tillige med de ældste hen til ham. og de talte til ham og sagde: "sig os, af hvad magt gør du disse ting, eller hvem er det, som har givet dig denne magt?" men han svarede og sagde til dem: "også jeg vil spørge eder om en ting, siger mig det: johannes's dåb, var den fra himmelen eller fra mennesker?" men de overvejede med hverandre og sagde: "sige vi: fra himmelen, da vil han sige: hvorfor troede i ham ikke? men sige vi: fra mennesker, da vil hele folket stene os; thi det er overbevist om, at johannes var en profet." og de svarede, at de vidste ikke hvorfra. og jesus sagde til dem: "så siger ikke heller jeg eder, af hvad magt jeg gør disse ting." men han begyndte at sige denne lignelse til folket: "en mand plantede en vingård og lejede den ud til vingårdsmænd og drog udenlands for lange tider. og da tiden kom, sendte han en tjener til vingårdsmændene, for at de skulde give ham af vingårdens frugt; men vingårdsmændene sloge ham og sendte ham tomhændet bort. og han sendte fremdeles en anden tjener; men de sloge også ham og forhånede ham og sendte ham tomhændet

bort. og han sendte fremdeles en tredje; men også ham sårede de og kastede ham ud. men vingårdens herre sagde: hvad skal jeg gøre? jeg vil sende min søn, den elskede; de ville dog vel undse sig, for ham. men da vingårdsmændene så ham, rådsloge de indbyrdes og sagde: det er arvingen; lader os slå ham ihjel, for at arven kan blive vor. og de kastede ham ud af vingården og sloge ham ihjel. hvad vil nu vingårdens herre gøre ved dem? han vil komme og ødelægge disse vingårdsmænd og give vingården til andre." men da de hørte det, sagde de: "det ske aldrig!" men han så på dem og sagde: "hvad er da dette, som er skrevet: den sten, som bygningsmændene forkastede, den er bleven til en hovedhjørneste? hver, som falder på denne sten, skal slå sig sønder; men hvem den falder på, ham skal den knuse." og ypperstepræsterne og de skriftkloge søgte at lægge hånd på ham i den samme time, men de frygtede for folket; thi de forstode, at han sagde denne lignelse imod dem. og de toge vare på ham og udsendte lure, der anstillede sig, som om de vare retfærdige, for at fange ham i ord, så de kunde overgive ham til øvrigheden og landshövdingens magt. og de spurgte ham og sagde: "mester! vi vide, at du taler og lærer rettelig og ikke ser på personer, men lærer guds vej i sandhed. er det os tilladt at give kejseren skat eller ej?" men da han mærkede deres træskhed, sagde han til dem: "hvorfor friste i mig? viser mig en denar"; hvis billede og overskrift bærer den?" men de svarede og sagde: "kejserens." men han sagde til dem: "så giver da kejseren, hvad kejserens er, og gud, hvad guds er." og de kunde ikke fange ham i ord i folkets påhør, og de forundrede sig over hans svar og tav. men nogle af sadukæerne, som nægte, at der er opstandelse, kom til ham og spurgte ham og sagde: "mester! moses har foreskrevet os: dersom en har en broder, som er gift, og denne dør barnløs, da skal hans broder tage hustruen og oprejse sin broder afkom. nu var der syv brødre; og den første tog en hustru og døde barnløs. ligeså den anden. og den tredje tog hende, og således også alle syv; de døde uden at efterlade børn. men til sidst døde også hustruen. hvem af dem får hende så til hustru i opstandelsen? thi de have alle syv haft hende til hustru." og jesus sagde til dem: "denne verdens børn tage til ægte og bortgiftes; men de, som agtes værdige til at få del i hin verden og i opstandelsen fra de døde, tage hverken til ægte eller bortgiftes. thi de kunne ikke mere dø; thi de ere engle lige og ere guds børn, idet de ere opstandelsens børn. men at de døde oprejses, har også moses givet til kende i stedet om tornebusken, når han kalder herren: abrahams gud og isaks gud og jakobs gud. men han er ikke dødes, men levendes gud; thi for ham leve de alle." men nogle af de skriftkloge svarede og sagde: "mester! du talte vel." og de turde ikke mere spørge ham om noget. men han sagde til dem: "hvorledes siger man, at kristus er davids søn? david selv siger jo i salmernes bog: herren sagde til min herre: sæt dig ved min højre hånd, indtil jeg får lagt dine fjender som en skammel for dine fødder. altså kalder david ham en herre, hvorledes er han da hans søn?" men i hele folkets påhør sagde han til disciplene: "vogter eder for de skriftkloge. som gerne ville gå i lange klæder og holde

af at lade sig hilse på torvene og at have de fornemste pladser i synagogerne og at sidde øverst til bords ved måltiderne, de, som opæde enkers hus og på skramt bede længe; disse skulle få des hårdere dom."

21

men idet han så op, fik han øje på de rige, som lagde deres gaver i tempelblokken. men han så en fattig enke. som lagde to skærve deri. og han sagde: "sandelig, siger jeg eder, at denne fattige enke lagde mere i end de alle. thi alle disse lagde af deres overflod hen til gaverne; men hun lagde af sin fattigdom al sin ejendom, som hun havde." og da nogle sagde om helligdommen, at den var prydet med smukke sten og tempelgaver. sagde han: "disse ting, som i se - der skal komme dage, da der ikke lades sten på sten, som jo skal nedbrydes." men de spurgte ham og sagde: "mester! når skal dette da ske? og hvad er tegnet på, når dette skal ske?" men han sagde: "ser til, at i ikke blive forførte; thi mange skulle på mit navn komme og sige: det er mig, og: tiden er kommen nær. går ikke efter dem! men når i høre om krige og oprør, da forskrækkes ikke; thi dette må først ske, men enden er der ikke straks;" da sagde han til dem: "folk skal rejse sig imod folk, og rige imod rige. og store jordskælv skal der være her og der og hungersnød og pest, og der skal ske frygtelige ting og store tegn fra himmelen. men forud for alt dette skulle de lægge hånd på eder og forfølge eder og overgive eder til synagoger og fængsler, og i skulle føres frem for konger og landshøvdinge for mit navns skyld. det skal falde ud for eder til vidnesbyrd. lægger det da på hjerte, at i ikke forud skulle overtænke, hvorledes i skulde forsvare eder. thi jeg, vil give eder mund og visdom, som alle eders modstandere ikke skulle kunne modstå eller modsige. men i skulle endog forrådes af forældre og brødre og frændre og venner, og de skulle slå nogle af eder ihjel. og i skulle hades af alle for mit navns skyld. og ikke et hår på eders hoved skal gå tabt. ved eders udholdenhed skulle i vinde eders sjæle. men når i se jerusalem omringet af krigshære, da forstår, at dens ødelæggelse er kommen nær. da skulle de, som ere i judæa, fly til bjergene; og de, som ere inde i staden, skulle vige bort derfra; og de, som ere på landet, skulle ikke gå ind i den. thi disse ere hævnens dage, da alt, hvad skrevet er, skal opfyldes. men ve de frugtsommelige og dem, som give die, i de dage; thi der skal være stor nød på jorden og vrede over dette folk. og de skulle falde for sværdets og føres fangne til alle hedningerne; og jerusalem skal nedtrædes af hedningerne, indtil hedningernes tider fuldkommes. og der skal ske tegn i sol og måne og stjerner, og på jorden skulle folkene ængstes i fortvivelse over havets og bølgenes brusen, medens mennesker forsmægte af frygt og forventning om de ting, som komme over jorderige; thi himmelens kræfter skulle rystes. og da skulle de se menneskesønnen komme i sky med kraft og megen herlighed. men når disse ting begynde at ske, da ser op og opløfter eders hoveder, ef - terdi eders forløsning stunder til." og han sagde dem en lignelse: "ser figentræet og alle træerne; når de alt springe ud, da se i og skønne af eder selv, at som-

meren nu er nær. således skulle også i, når i se disse ting ske, skønne, at guds rige er nær. sandelig, siger jeg eder, at denne slægt skal ingenlunde forgå, førend det er sket alt sammen. himmelen og jorden skulle forgå; men mine ord skulle ingenlunde forgå. men vogter eder, at eders hjerter ikke, nogen tid besværes af svir og drukkenskab og timelige bekymringer, så hin dag kommer pludseligt over eder som en snare. thi komme skal den over alle dem, der bo på hele jordens flade. og våger og beder til enhver tid, for at i må blive i stand til at undfly alle disse ting, som skulle ske, og bestå for menneskesønnen." men han lærte om dagene i helligdommen, men om nætterne gik han ud og overnattede på det bjerg, som kaldes oliebjerg. og hele folket kom årle til ham i helligdommen for at høre ham.

22

men de usyrede brøds højtid, som kaldes påske, nærmede sig. og ypperstepræsterne og de skrift - loge søgte, hvorledes de kunde slå ham ihjel; thi de frygtede for folket. men satan gik ind i judas, som kaldes iskariot og var en af de tolv. og han gik hen og talte med ypperstepræsterne og hovedsmændene om, hvorledes han vilde forråde ham til dem. og de bleve glade og lovede at give ham penge. og han tilsagde det; og han søgte lejlighed til at forråde ham til dem uden opbød. men de usyrede brøds dag kom, på hvilken man skulde slagte påskelammet. og han udsendte peter og johannes og sagde: "går hen og bereder os påskelammet, at vi kunne spise det." men de sagde til ham: "hvor vil du, at vi skulle berede det?" men han sagde til dem: "se, når i ere komne ind i staden, skal der møde eder en mand, som bærer en vandkrukke; følger han til huset, hvor han går ind, og i skulle sige til husbonden i huset: mesteren siger: hvor er det herberge, hvor jeg kan spise påskelammet med mine disciple? og han skal vise eder en stor sal opdækket; der skulle i berede det." og de gik hen og fandt det således, som han havde sagt dem; og de beredte påskelammet. og da timen kom, satte han sig til bords, og apostlene med ham. og han sagde til dem: "jeg har hjerteligt længtes efter at spise dette påskelam med eder, førend jeg lider. thi jeg siger eder, at jeg skal ingen sinde mere spise det, førend det bliver fuld - kommet i guds rige." og han tog en kalk, takkede og sagde: "tager dette, og deler det imellem eder! thi jeg siger eder, at fra nu af skal jeg ikke drikke af vintreæts frugt, førend guds rige kommer." og han tog brød, takkede og brød det og gav dem det og sagde: "dette er mit legeme, det, som gives for eder; gør det til min ihukommelse!" ligeså tog han også kalken efter aftensmåltidet og sagde: "denne kalk er den nye pagt i mit blod, det, som udgydes for eder. men se, hans hånd, som forråder mig, er her på bordet hos mig. thi menneskesønnen går bort, som det er beskikket; dog ve det menneske, ved hvem han bliver forrådt!" og de begyndte at spørge hverandre indbyrdes om, hvem af dem det dog kunde være, som skulde gøre dette. men der opstod også en trætte iblandt dem om, hvem at dem der måtte synes at være den største. men han sagde til dem: "folkenes konger herske over

dem, og de, som bruge myndighed over dem, kaldes deres velgørere. i derimod ikke således; men den ældste iblandt eder blive som den yngste, og føreren som den, der tjener. thi hvem er størst: den, som sidder til bords? eller den, som tjener? mon ikke den, som sidder til bords? men jeg er iblandt eder som den, der tjener. men i ere de, som have holdt ud med mig i mine fristelser, og ligesom min fader har tildelt mig kongedømme, tildeler jeg eder at skulle spise og drikke ved mit bord i mit rige og sidde på troner og dømme israels tolv stammer." men herren sagde: "simon, simon! se, satan begærede eder for at sigte eder som hvede. men jeg bad for dig, at din tro ikke skal svigte; og når du engang omvender dig, da styrk dine brødre!" men han sagde til ham: "herre! jeg er rede til at gå med dig både i fængsel og i døden." men han sagde: "peter! jeg siger dig: hanen skal ikke gale i dag, førend du tre gange har nægtet, at du kender mig." og han sagde til dem: "da jeg udsendte eder uden pung og taske og sko, manglede i da noget?" og de sagde: "intet." men han sagde til dem: "men nu, den, som har en pung, tage den med, ligeså også en taske; og den, som ikke har noget sværd, sælge sin kappe og købe et! thi jeg siger eder: det, som er skrevet, bør opfyldes på mig, dette: "og han blev regnet iblandt overtrædere;" thi også med mig har det en ende." men de sagde: "herre! se, her er to sværd." men han sagde til dem: "det er nok." og han gik ud og gik efter sin sædvane til oliebjerg; men også disciplene fulgte ham. men da han kom til stedet, sagde han til dem: "beder om ikke at falde i fristelse." og han rev sig løs fra dem, så meget som et stenkast, og faldt på knæ, bad og sagde: "fader, vilde du dog tage denne kalk fra mig! dog ske ikke min villie, men din!" men en engel fra himmelen viste sig for ham og styrkede ham. og da han var i dødsangst, bad han heftigere; men hans sved blev som blodsdråber, der faldt ned på jorden. og da han stod op fra bønnen og kom til disciplene, fandt han dem sovende af bedrøvelse. og han sagde til dem: "hvorfør sove i? står op og beder, for at i ikke skulle falde i fristelse." medens han endnu talte, se, da kom der en skare; og han, som hed judas, en af de tolv, gik foran dem og nærmede sig til jesu for at kysse ham. men jesu sagde til ham: "judas! forråder du menneskesønnen med et kys?" men da de, som vare omkring ham, så, hvad der vilde ske, sagde de: "herre! skulle vi slå til med sværd?" og en af dem slog ypperstepræstens tjener og afhuggede hans højre øre. men jesu tog til orde og sagde: "lad dem gøre også dette!" og han rørte ved hans øre og lagte ham. men jesu sagde til ypperstepræsterne og høvedsmændene for helligdommen og de ældste, som vare komne til ham: "i ere gæede ud som imod en røver med sværd og knipler. da jeg var daglig hos eder i helligdommen, udrakte i ikke hænderne imod mig; men dette er eders time og mørkets magt." og de grebe ham og førte ham bort og bragte ham ind i ypperstepræstens hus; men peter fulgte efter i frastand. og de tændte en ild midt i gården og satte sig sammen, og peter sad midt iblandt dem. men en pige så ham sidde i lysskæret og stirrede på ham og sagde: "også denne var med ham." men han fornægtede ham og sagde: "jeg kender ham ikke. kvinde!" og lidt derefter så en

anden ham og sagde: "også du er en af dem." men peter sagde: "menneske! det er jeg ikke." og omtrent en time derefter forsikrede en anden det og sagde: "i sandhed, også denne var med ham; han er jo også en galilæer." men peter sagde: "menneske! jeg forstår ikke, hvad du siger." og straks, medens han endnu talte, galede hanen. og herren vendte sig og så på peter; og peter kom herrens ord i hu, hvorledes han havde sagt til ham: "førend hanen galer i dag, skal du fornægte mig tre gange." og han gik udenfor og græd bitterligt. og de mænd, som holdt jesu, spottede ham og sloge ham; og de kastede et klæde over ham og spurgte ham og sagde: "profeter! hvem var det, som slog dig?" og mange andre ting sagde de spottende til ham. og da det blev dag, samlede folkets ældste sig og ypperstepræsterne og de skriftkloge, og de førte ham hen for deres råd og sagde: "er du kristus, da sig os det!" men han sagde til dem: "siger jeg eder det, tro i det ikke. og om jeg spørger, svare i mig ikke, ej heller løslade i mig. men fra nu af skal menneskesønnen sidde ved guds krafts højre hånd." men de sagde alle: "er du da guds søn?" og han sagde til dem: "i sigte det; jeg er det." men de sagde: "hvad have vi længere vidnesbyrd nødig? vi have jo selv hørt det af hans mund!"

23

og hele mængden stod op og førte ham for pilatus. og de begyndte at anklage ham og sagde: "vi have fundet, at denne vildleder vort folk og forbyder at give kejseren skat og siger om sig selv at han er kristus, en konge." men pilatus spurgte ham og sagde: "er du jødernes konge?" og han svarede og sagde til ham: "du siger det." men pilatus sagde til ypperstepræsterne og til skarerne: "jeg finder ingen skyld hos dette menneske." men de bleve ivrigere og sagde: "han oprører folket, idet han lærer over hele judæa fra galilæa af, hvor han begyndte, og lige hertil." men da pilatus hørte om galilæa, spurgte han, om manden var en galilæer. og da han fik at vide, at han var fra herodes's område, sendte han ham til herodes, som også selv var i jerusalem i disse dage. men da herodes så jesu, blev han meget glad; thi han havde i lang tid gerne villet se ham, fordi han hørte om ham, og han håbede at se et tegn blive gjort af ham. og han gjorde ham mange spørgsmål; men han svarede ham intet. men ypperstepræsterne og de skriftkloge stode og anklagede ham heftigt. men da herodes med sine krigsfolk havde hånet og spottet ham, kastede han et prægtigt klædebon om ham og sendte ham til pilatus igen. på den dag bleve herodes og pilatus venner med hinanden; thi de vare før i fjendskab med hinanden. men pilatus sammenkaldte ypperstepræsterne og rådsherrerne og folket og sagde til dem: "i have ført dette menneske til mig som en, der forfører folket til frafald; og se. jeg har forhørt ham i eders påhør og har ingen skyld fundet hos dette menneske i det, som i anklage ham for, og herodes ikke heller, thi han sendte ham tilbage fil os; og se, han har intet gjort som han er skyldig at dø for. derfor vil jeg revse ham og lade ham løs." (men han var nødt til at løslade dem een på højtiden.) men de råbte alle sammen og sagde: "bort med ham, men løslad os barabbas!"

denne var kastet i fængsel for et oprør, som var sket i staden, og for mord. og atter talte pilatus til dem, da han gerne vilde løslade jesu. men de råbte til ham og sagde: "korsfæst, korsfæst ham! men han sagde tredje gang til dem: "hvad ondt har da denne gjort jeg har ingen dødskyld fundet hos ham; derfor vil jeg revse ham og lade ham løs." men de trængte på med stærke råb og forlangte, at han skulde korsfæstes; og deres råb fik overhånd. og pilatus dømte, at deres forlangende skulde opfyldes; og han løslod den, de forlangte, som var kastet i fængsel for oprør og mord; men jesu overgav han til deres villie. og da de førte ham bort, toge de fat på en vis simon fra kyrene, som kom fra marken, og lagde korset på ham, for at han skulde bære det bag efter jesu. men der fulgte ham en stor hób af folket, og af kvinder, som jamrede og græd over ham. men jesu vendte sig om til dem og sagde: "i jerusalems døtre! græder ikke over mig, men græder over eder selv og over eders børn! thi se, der kommer dage, da man skal sige: salige ere de ufrugtbare og de liv, som ikke fødte, og de bryster, som ikke gavede. da skulde de begynde at sige til bjergene: falder over os! og til højene: skjuler os! thi gør man dette ved det grønne træ, hvad vil da ske med det tørre?" men der blev også to andre misdædere førte ud for at henrettes med ham. og da de vare komne til det sted, som kaldes "hovedskål", korsfæstede de ham der, og misdæderne, den ene ved hans højre, og den anden ved hans venstre side. men jesu sagde: "fader! forlad dem; thi de vide ikke, hvad de gøre." men de delte hans klæder imellem sig ved lodkastning. og folket stod og så til; men også rådsherrerne spottede ham og sagde: "andre har han frelst, lad ham frelse sig selv, dersom han er guds kristus, den udvalgte." men også stridsmændene spottede ham, idet de trådte til, rakte ham eddike og sagde: "dersom du er jødernes konge, da frels dig selv!" men der var også sat en overskrift over ham (skreven på græsk og latin og hebraisk): "denne er jødernes konge." men en af de ophængte misdædere spottede ham og sagde: "er du ikke kristus? frels dig selv og os!" men den anden svarede og rettesatte ham og sagde: "frygter heller ikke du gud, da du er under den samme dom? og vi ere det med rette; thi vi få igen, hvad vore gerninger have forskyldt; men denne gjorde intet usikkeligt." og han sagde: "jesus! kom mig i hu, når du kommer i dit riget" og han sagde til ham: "sandelig, siger jeg dig, i dag skal du være med mig i paradiset." og det var nu ved den sjette time, og der blev mørke over hele landet indtil den niende time, idet solen forværedes; og forhænget i templet splittedes midt over. og jesu råbte med høj røst og sagde: "fader! i dine hænder befaler jeg min ånd;" og da han havde sagt det, udåndede han. men da hovedsmanden så det, som skete, gav han gud æren og sagde: "i sandhed, dette menneske var retfærdigt." og alle skarerne, som vare komne sammen til dette skue, sloge sig for brystet, da de så, hvad der skete, og vendte tilbage. men alle hans kyndinge stode langt borte, ligeså de kvinder, som fulgte med ham fra galilæa, og så dette. og se, en mand ved navn josef, som var rådsherre, en god og retfærdig mand, han havde ikke samtykket i deres råd og gerning, han var fra arimathæa, en jødisk by,

og han forventede guds rige; han gik til pilatus og bad om jesu legeme. og han tog det ned og svøbte det i et fint linklæde, og han lagde ham i en grav, som var hugget i en klippe, hvor endnu ingen nogen sinde var lagt. og det var beredelsedag, og sabbaten stundede til. men kvinderne, som vare komne med ham fra galilæa, fulgte efter og så graven, og hvorledes hans legeme blev lagt. og de vendte tilbage og beredte velugtende urter og salver; og sabbaten efter holdt de sig stille efter budet.

24

men på den første dag i ugen meget årle kom de til graven og bragte de vellugtende urter, som de havde beredt. og de fandt stenen bortvæltet fra graven. men da de gik derind, fandt de ikke den herres jesu legeme. og det skete, da de vare tvivlrådige om dette, se, da stode to mænd for dem i strålende klædebon. men da de bleve forfærdede og bøjede deres ansigter imod jorden, sagde de til dem: "hvorfor lede i efter den levende iblandt de døde? han er ikke her, men han er opstanden; kommer i hu, hvorledes han talte til eder, medens han endnu var i galilæa, og sagde, at menneskesønnen burde overgives i syndige menneskers hænder og korsfæstes og opstå på den tredje dag." og de kom hans ord i hu. og de vendte tilbage fra graven og kundgjorde alle disse ting for de elleve og for alle de andre. men det var maria magdalene og johanna og maria, jakobs moder, og de øvrige kvinder med dem; de sagde apostlene disse ting. og disse ord kom dem for som løs tale; og de troede dem ikke. men peter stod op og løb til graven; og da han kiggede derind ser han linklæderne alene liggende der, og han gik hjem i undren over det, som var sket. og se, to af dem vandrede på den samme dag til en landsby, som lå tresindstyve stadier fra jerusalem, dens navn var emmaus. og de talte med hinanden om alle disse ting, som vare skete. og det skete, medens de samtalede og spurgte hinanden indbyrdes, da kom jesu selv nær og vandrede med dem. men deres øjne holdtes til, så de ikke kendte ham. men han sagde til dem: "hvad er dette for ord, som i skifte med hinanden på vejen?" og de standsede bedrøvede. men en af dem, som hed kleofas, svarede og sagde til ham: "er du alene fremmed i jerusalem og ved ikke, hvad der er sket der i disse dage?" og han sagde til dem: "hvilket?" men de sagde til ham: "det med jesu af nazareth, som var en profet, mægtig i gerning og ord for gud og alt folket; og hvorledes ypperstepræsterne og vore rådsherrer have overgivet ham til dødsdom og korsfæstet ham. men vi håbede, at han var den, som skulde forløse israel. men med alt dette er det i dag den tredje dag, siden dette skete. men også nogle af vore kvinder have forfærdet os, idet de kom årle til graven, og da de ikke fandt hans legeme, kom de og sagde, at de havde også set et syn af engle, der sagde, at han lever. og nogle af vore gik hen til graven, og de fandt det således, som kvinderne havde sagt; men ham så de ikke." og han sagde til dem: "o i uforstandige og senhjertede til at tro på alt det, som profeterne have talt! burde ikke kristus lide dette og indgå til sin herlighed?" og han begyndte fra moses og fra alle profeterne og udlagde

dem i alle skrifterne det, som handlede om ham. og de nærmede sig til landsbyen, som de gik til; og han lod, som han vilde gå videre. og de nødte ham meget og sagde: "bliv hos os; thi det er mod aften, og dagen hælder." og han gik ind for at blive hos dem. og det skete, da han havde sat sig med dem til bords, tog han brødet, velsignede og brød det og gav dem det. da bleve deres øjne åbnede, og de kendte ham; og han blev usynlig for dem. og de sagde til hinanden: "brændte ikke vort hjerte i os, medens han talte til os på vejen og oplod os skrifterne?" og de stode op i den samme time og vendte tilbage til jerusalem og fandt forsamlede de elleve og dem, som vare med dem, hvilke sagde: "herren er virkelig opstanden og set af simon." og de fortalte, hvad der var sket på vejen, og hvorledes han blev kendt af dem, idet han brød brødet. men medens de talte dette, stod han selv midt iblandt dem; og han siger til dem: "fred være med eder!" da forskrækkedes de og betoges af frygt og mente, at de så en ånd. og han sagde til dem: "hvorfor ere i forfærdede? og hvorfor opstiger der tvivl i eders hjerter? ser mine hænder og mine fødder, at det er mig selv; føler på mig og ser; thi en ånd har ikke kød og ben, som i se, at jeg har." og da han havde sagt dette, viste han dem sine hænder og sine fødder. men da de af glæde herover endnu ikke kunde tro og undrede sig, sagde han til dem: "have i her noget at spise?" og de gave ham et stykke af en stegt fisk. og han tog det og spiste det for deres øjne. men han sagde til dem: "dette er mine ord, som jeg talte til eder, medens jeg endnu var hos eder, at de ting bør alle sammen opfyldes, som ere skrevne om mig i mose lov og profeterne og salmerne." da oplod han deres forstand til at forstå skrifterne. og han sagde til dem: "således er der skrevet, at kristus skulde lide og opstå fra de døde på den tredje dag, og at der i hans navn skal prædikes omvendelse og syndernes forladelse for alle folkeslagene og begyndes fra jerusalem. i ere vidner om disse ting. og se, jeg sender min faders forjættelse over eder; men i skulle blive i staden, indtil i blive iførte kraft fra det høje." men han førte dem ud til hen imod bethania, og han opløftede sine hænder og velsignede dem. og det skete, idet han velsignede dem, skiltes han fra dem og opløftedes til himmelen. og efter at have tilbedt ham vendte de tilbage til jerusalem med stor glæde. og de vare stedse i helligdommen og priste gud.

den første bog skrev jeg, o theofilus! om alt det, som jesus begyndte både at gøre og lære, indtil den dag, da han blev optagen, efter at han havde givet apostlene, som han havde udvalgt, befaling ved den helligånd; for hvem han også, efter at han havde lidt, fremstillede sig levende ved mange beviser, idet han viste sig for dem i fyrretve dage og talte om de ting, der høre til guds rige. og medens han var sammen med dem, bød han dem, at de ikke måtte vige fra jerusalem, men skulde oppebie faderens forjættelse, "hvorum," sagde han, "i have hørt af mig. thi johannes døbte med vand; men i skulde døbes med den helligånd om ikke mange dage." som de nu vare forsamlede, spurgte de ham og sagde: "herre! opretter du på denne tid riget igen for israel?" men han sagde til dem: "det tilkommer ikke eder at kende tider eller timer, hvilke faderen har fastsat i sin egen magt. men i skulde få kraft, når den helligånd kommer over eder; og i skulde være mine vidner både i jerusalem og i hele judæa og samaria og indtil jordens ende." og da han havde sagt dette, blev han optagen, medens de så derpå, og en sky tog ham bort fra deres øjne. og som de stirrede op imod himmelen, medens han for bort, se, da stode to mænd hos dem i hvide klæder, og de sagde: "i galilæiske mænd, hvorfor stå i og se op imod himmelen? denne jesus, som er optagen fra eder til himmelen, skal komme igen på samme måde, som i have set ham fare til himmelen." da vendte de tilbage til jerusalem fra det bjerg, som kaldes oliebjerg og er nær ved jerusalem, en sabbatsvej derfra. og da de kom derind, gik de op på den sal, hvor de plejede at opholde sig, peter og johannes og jakob og andreas, filip og thomas, bartholomæus og matthæus, jakob, alfæus's søn og simon zelotes, og judas, jakobs søn. alle disse vare endrægtigt vedholdende i bønnen tillige med nogle kvinder og maria, jesu moder, og med hans brødre. og i disse dage stod peter op midt iblandt brødrene og sagde: (og der var en skare samlet på omtrent hundrede og tyve personer): "i mænd, brødre! det skriftens ord burde opfyldes, som den helligånd forud havde talt ved davids mund om judas, der blev vejleder for dem, som grebe jesus; thi han var regnet iblandt os og havde fået denne tjenestes lod. han erhvervede sig nu en ager for sin uretfærdigheds løn, og han styrtede ned og brast itu, og alle hans indvolde væltede ud, hvilket også er blevet vitteligt for alle dem, som bo i jerusalem, så at den ager kaldes på deres eget mål hakeldama, det er blodager. thi der er skrevet i salmernes bog: "hans bolig blive øde, og der være ingen, som bor i den," og: "lad en anden få hans tilsynsgerning." derfor bør en af de mænd, som vare sammen med os i hele den tid, da den herre jesus gik ind og gik ud hos os, lige fra johannes's dåb indtil den dag, da han blev optagen fra os, blive vidne sammen med os om hans opstandelse." og de fremstillede to, josef, som kaldtes barsabbas med tilnavn justus, og matthias. og de bade og sagde: "du herre! som kender alles hjerter, vis os den ene, som du har udvalgt af disse to til at få denne tjenestes og apostelgernings plads, som judas forlod for at gå hen til sit eget sted." og de kastede lod imellem dem, og loddet

faldt på matthias. og han blev regnet sammen med de elleve apostle.

2

og da pinsefestens dag kom, vare de alle endrægtigt forsamlede. og der kom pludseligt fra himmelen en lyd som af et fremfarende vældigt vejr og fyldte hele huset, hvor de sad. og der viste sig for dem tunger som af ild, der fordelte sig og satte sig på hver enkelt af dem. og de bleve alle fyldte med den helligånd, og de begyndte at tale i andre tungemål, efter hvad ånden gav dem at udsige. men der var jøder, bosiddende i jerusalem, gudfrygtige mænd af alle folkeslag under himmelen. da denne lyd kom, strømmede mængden sammen og blev forvirret; thi hver enkelt hørte dem tale på hans eget mål. og de forbavsedes alle og undrede sig og sagde: "se, ere ikke alle disse, som tale, galilæere? hvor kunne vi da høre dem tale, hver på vort eget mål, hvor vi ere fødte, parthere og medere og elamiter, og vi, som høre hjemme i mesopotamien, judæa og happadokien. pontus og asien, i frygien og pamfylten, ægypten og libyens egne ved kyrene, og vi her boende romere, jøder og proselyter, kretere og arabere, vi høre dem tale om guds store gerninger i vore tungemål?" og de forbavsedes alle og vare tvivlrådige og sagde den ene til den anden: "hvad kan dette være?" men andre sagde spottende: "de ere fulde af sød vin." da stod peter frem med de elleve og opløftede sin røst og talte til dem: "i jødiske mænd og alle i, som bo i jerusalem! dette være eder vitterligt, og låner øre til mine ord! thi disse ere ikke drukne, som i mene; det er jo den tredje time på dagen; men dette er, hvad der et sagt ved profeten joel: "og det skal ske i de sidste dage, siger gud, da vil jeg udgyde af min ånd over alt kød; og eders sønner og eders døtre skulde profetere, og de unge iblandt eder skulde se syner, og de gamle iblandt eder skulde have drømme. ja, endog over mine trælle og over mine trælkvinder vil jeg i de dage udgyde af min ånd, og de skulde profetere. og jeg vil lade ske under på himmelen oven til og tegn på jorden nedentil, blod og ild og rygende damp. solen skal forvandles til mørke og månen til blod, førend herrens store og herlige dag kommer. og det skal ske, enhver, som påkalder herrens navn, skal frelses." i israelitiske mænd! hører disse ord: jesus af nazareth, en mand, som fra gud var godtgjort for eder ved kraftige gerninger og undere og tegn, hvilke gud gjorde ved ham midt iblandt eder, som i jo selv vide, ham, som efter guds bestemte rådslutning og forudviden var bleven forrådt, ham have i ved lovløses hånd korsfæstet og ihjelslået. men gud oprejste ham, idet han gjorde ende på dødens veer, eftersom det ikke var muligt, at han kunde fastholdes af den. thi david siger med henblik på ham: "jeg havde altid Herren for mine øjne; thi han er ved min højre hånd, for at jeg ikke skal røkke, derfor glædede mit hjerte sig, og min tunge jublede, ja, også mit kød skal bo i håb; thi du skal ikke lade min sjæl tilbage i dødsriget, ikke heller tilstede din hellige at se forrådnelse, du har kundgjort mig livets veje; du skal fylde mig med glæde for dit åsyn." i mænd brødre! jeg kan sige med frimodighed til eder om patriarken david, at han

er både død og begravet, og hans grav er hos os indtil denne dag. da han nu var en profet og vidste, at gud med ed havde tilsvoret ham, at af hans lænds frugt skulde en sidde på hans trone, talte han, forudseende, om kristi opstandelse, at hverken blev han ladet tilbage i dødsriget, ej heller så hans kød forrådnelse. denne jesus oprejste gud, hvorom vi alle ere vidner. efter at han nu ved guds højre hånd er ophøjet og af faderen har fået den helliggands forjættelse, har han udgydt denne, hvilket i både se og høre. thi david for ikke op til himmelen; men han siger selv: "herren sagde til min herre: sæt dig ved min højre hånd, indtil jeg får lagt dine fjender som en skammel for dine fødder." derfor skal hele israels hus vide for vist, at denne jesus, hvem i korsfæstede, har gud gjort både til herre og til kristus," men da de hørte dette, stak det dem i hjertet, og de sagde til peter og de øvrige apostle: "i mænd, brødre! hvad skulle vi gøre?" men peter sagde til dem: "omvender eder, og hver af eder lade sig døbe på jesu kristi navn til eders synders forladelse; og i skulle få den helliggands gave. thi for eder er forjættelsen og for eders børn og for alle dem, som ere langt borte, så mange som Herren vor gud vil tilkalde." også med mange andre ord vidnede han for dem og format dem, idet han sagde: "lader eder frelse fra denne vanartede slægt!" de, som nu toge imod hans ord, bleve døbt; og der føjedes samme dag omtrent tre tusinde sjæle til. og de holdt fast ved apostlenes lære og samfundet, brødets brydelse og bønnerne. men der kom frygt over en hver sjæl, og der skete mange undere og tegn ved apostlene, og alle de troende holdt sig sammen og havde alle ting fælles. og de solgte deres ejendom og gods og delte det ud iblandt alle, efter hvad enhver havde trang til. og idet de hver dag vedholdende og endrægtigt kom i helligdommen og brød brødet hjemme, fik de deres føde med fryd og i hjertets enfold, idet de lovede gud og havde yndest hos hele folket. men Herren føjede daglig til dem nogle, som lode sig frelse.

3

men peter og johannes gik op i helligdommen ved bedetimen, den niende time. og en mand, som var lam fra moders liv af, blev båret frem; ham satte de daglig ved den dør til helligdommen, som kaldtes den skønne, for at han kunde bede dem, som gik ind i helligdommen, om almisser. da han så peter og johannes, idet de vilde gå ind i helligdommen, bad han om at få en almisse. da så peter tillige med johannes fast på ham og sagde: "se på os!" og han gav agt på dem, efterdi han ventede at få noget af dem. men peter sagde: "sølv og guld ejer jeg ikke, men hvad jeg har, det giver jeg dig: i jesu kristi nazareærens navn stå op og gå!" og han greb ham ved den højre hånd og rejste ham op. men straks bleve hans ben og ankler stærke, og han sprang op og stod og gik omkring og gik med dem ind i helligdommen, hvor han gik omkring og sprang og lovede gud. og hele folket så ham gå omkring og love gud. og de kendte ham som den, der havde siddet ved den skønne port til helligdommen for at få almisser; og de bleve fulde af rædsel og forfærdelse over det, som var timestes ham. medens han nu holdt fast ved

peter og johannes, løb alt folket rædselsslagent sammen om dem i den søjlegang, som kaldes salomons. men da peter så det, talte han til folket: "i israelitiske mænd! hvorfor undre i eder over dette? eller hvorfor stirre i på os, som om vi af egen magt eller gudfrygtighed havde gjort, at han kan gå? abrahams og isaks og jakobs gud, vore fædres gud, har herliggjort sin tjener" jesus, hvem i prisgave og fornægtede for pilatus, da han dømte, at han skulde løslades. men i fornægtede den hellige og retfærdige og bade om, at en morder måtte skænktes eder. men livets fyrste sloge i ihjel, hvem gud oprejste fra de døde, hvorom vi ere vidner. og i troen på hans navn har hans navn styrket denne, hvem i se og kende, og troen, som virkedes ved ham, har givet denne hans forlighed i påsyn af eder alle. og nu, brødre! jeg ved, at i handlede i uvidenhed, ligesom også eders rådsherrer. men gud har således fuldbyrdet, hvad han forud forkyndte ved alle profeternes mund, at hans salvede skulde lide. derfor fatter et andet sind og vender om, for at eders synder må blive udslattede, for at vederkvægens tider må komme fra herrens åsyn, og han må sende den for eder bestemte kristus, jesus, hvem himmelen skal modtage indtil alle tings genoprettelses tider, hvorom gud har talt ved sine hellige profeters mund fra de ældste dage. Moses sagde: "en profet skal herren eders gud oprejse eder af eders brødre ligesom mig; ham skulle i høre i alt, hvad han end vil tale til eder. men det skal ske, hver sjæl, som ikke hører den profet, skal udryddes af folket." men også alle profeterne, fra samuel af og derefter, så mange som talte, have også forkyndt disse dage. i ere profeternes sønner og sønner af den pagt, som gud sluttede med vore fædre, da han sagde til abraham: "og i din sæd skulle alle jordens slægter velsignes." for eder først har gud oprejst sin tjener og sendt han for at velsigne eder, når enhver af eder vender om fra sin ondskab."

4

men medens de talte til folket, kom præsterne og høvedsmanden for helligdommen og saddukæerne over dem, da de harmedes over, at de lærte folket og i jesus forkyndte opstandelsen fra de døde. og de lagde hånd på dem og satte dem i forvaring til den følgende dag; thi det var allerede aften. men mange af dem, som havde hørt ordet, troede, og tallet på mændene blev omtrent fem tusinde. men det skete dagen derefter, at deres rådsherrer og ældste og skriftkloge forsamlede sig i jerusalem, ligeså ypperstepræsten annas og kafjas og johannes og alexander og alle, som vare af ypperstepræstelig slægt. og de stillede dem midt iblandt sig og spurgte: "af hvad magt eller i hvilket navn have i gjort dette?" da sagde peter, fyldt med den helligånd, til dem: "i folkets rådsherrer og ældste! når vi i dag forhøres angående denne velgerning imod en vanfør mand, om hvorved han er bleven helbredt; da skal det være eder alle og hele israels folk vitteligt, at ved jesu kristi nazareærens navn, hvem i have korsfæstet, hvem gud har oprejst fra de døde, ved dette navn er det, at denne står rask her for eders øjne, han er den sten, som blev agtet for intet af eder, i bygningsmænd, men som er bleven til en hov-

edhjørnstenen. og der er ikke frelse i nogen anden; thi der er ikke noget andet navn under himmelen, givet iblandt mennesker, ved hvilket vi skulle blive frelst." men da de så peters og johannes frimodighed og kunde mærke, at de vare ularde mænd og lægfolk, forundrede de sig, og de kendte dem, at de havde været med jesu. og da de så manden, som var helbredt, stå hos dem, havde de intet at sige derimod. men de bøde dem at træde ud fra rådet og rådførte sig med hverandre og sagde: "hvad skulle vi gøre med disse mennesker? thi at de så vitteligt tegn er sket ved dem, det er åbenbart for alle dem, som bo i jerusalem, og vi kunne ikke nægte det. men for at det ikke skal komme videre ud iblandt folket, da lader os true dem til ikke mere at tale til noget menneske i dette navn." og de kaldte dem ind og forbød dem aldeles at tale eller lære i jesu navn. men peter og johannes svarede og sagde til dem: "dømmer selv, om det er ret for gud at lyde eder mere end gud. thi vi kunne ikke lade være at tale om det, som vi have set og hørt." men de truiede dem end mere og løslode dem, da de ikke kunde udfinde, hvorledes de skulde straffe dem, for folkets skyld; thi alle priste gud for det, som var sket. thi den mand, på hvem dette helbredelsestegn var sket, var mere end fyrretyve år gammel. da de nu vare løsladte, kom de til deres egne og fortalte dem alt, hvad ypperstepræsterne og de ældste havde sagt til dem. men da de hørte dette, opløftede de endrægtigt rosten til gud og sagde: "herre, du, som har gjort himmelen og jorden og havet og alle ting, som ere i dem, du, som har sagt ved din tjener davids mund: "hvorfør fnyste hedninger, og folkeslag oplagde forfængelige råd? jordens konger rejste sig, og fyrsterne samlede sig til hobe imod Herren og imod hans salvede." ja, de have i sandhed forsamlet sig i denne stad imod din hellige tjener jesu, hvem du har salvet, både herodes og pontius pilatus tillige med hedningerne og israels folkestammer for at gøre det, som din hånd og dit råd forud havde bestemt skulde ske. og nu, herre! se til deres trusler, og giv dine tjenere at tale dit ord med al frimodighed, idet du udrækker din hånd til helbredelse, og der sker tegn og undere ved din hellige tjeners jesu navn." og da de havde bedt, rystedes stedet, hvor de vare forsamlede; og de bleve alle fyldte med den helligånd, og de talte guds ord med frimodighed. men de troendes mængde havde eet hjerte og een sjæl; og end ikke een kaldte noget af det, han ejede, sit eget; men de havde alle ting fælles. og med stor kraft aflagde apostlene vidnesbyrdet om den herres jesu opstandelse, og der var stor nåde over dem alle. thi der var end ikke nogen trængende iblandt dem; thi alle de, som vare ejere af jordstykker eller huse, solgte dem og bragte salgssummerne og lagde dem for apostlenes fødder; men der blev uddelt til enhver, efter hvad han havde trang til. og josef, som af apostlene fik tilnavnet barnabas, (det er udlagt: trøstens søn), en levit, født på kypren som ejede en jordlod, solgte den og bragte pengene og lagde dem for apostlenes fødder.

5

men en mand, ved navn ananias, tillige med safira, hans hustru, solgte en ejendom og stak med sin hustru vidende noget af værdien til side og bragte en del deraf og lagde den for apostlenes fødder. men peter sagde: "ananias! hvorfor har satan fyldt dit hjerte, så du har løjet imod den helligånd og stukket noget til side af summen for jordstykket? var det ikke dit, så længe du ejede det, og stod ikke det, som det blev solgt for, til din rådighed? hvorfor har du dog sat dig denne gerning for i dit hjerte? du har ikke løjet for mennesker, men for gud." men da ananias hørte disse ord, faldt han om og udåndede. og der kom stor frygt over alle, som hørte det. men de unge mænd stode op og lagde ham til rette og bare ham ud og begravede ham. men det skete omtrent tre timer derefter, da kom hans hustru ind uden at vide, hvad der var sket. da sagde peter til hende: "sig mig, om i solgte jordstykket til den pris?" og hun sagde: "ja, til den pris." men peter sagde til hende: "hvorfor ere i dog blevne enige om at friste herrens ånd? se, deres fødder, som have begravet din mand, ere for døren, og de skulle bære dig ud." men hun faldt straks om for hans fødder og udåndede. men da de unge mænd kom ind, fandt de hende død, og de bare hende ud og begravede hende hos hendes mand. og stor frygt kom over hele menigheden og over alle, som hørte dette. men ved apostlenes hænder skete der mange tegn og undere iblandt folket; og de vare alle endrægtigt sammen i salomons søjlegang. men af de andre turde ingen holde sig til dem; dog priste folket dem højt, og der føjedes stedse flere troende til herren, skarer både af mænd og kvinder, så at de endogså bare de syge ud på gaderne og lagde dem på senge og løjbænke, for at når peter kom, endog blot hans skygge kunde overskygge nogen af dem. ja, selv fra byerne i jerusalems omegn strømmede mængden sammen og bragte syge og sådanne, som vare plagede af urene ånder, og de bleve alle helbredte. men ypperstepræsten stod op samt alle de, som holdt med ham, nemlig saddukæernes parti, og de bleve fulde af nidkærhed. og de lagde hånd på apostlene og satte dem i offentlig forvaring. men en herrens engel åbnede fængsels døren om natten og førte dem ud og sagde: "går hen og træder frem og taler i helligdommen alle disse livets ord for folket!" men da de havde hørt dette, gik de ved dagry ind i helligdommen og lærte. men ypperstepræsten og de, som holdt med ham, kom og sammenkaldte rådet og alle israels børns ældste og sendte bud til fængselet, at de skulde føres frem. men da tjenerne kom derhen, fandt de dem ikke i fængselet; og de kom tilbage og meldte det og sagde: "fængselet fandt vi tillukket helt forsvarligt, og vogterne stående ved dørene; men da vi lukkede op, fandt vi ingen derinde." men da hovedsmanden for helligdommen og ypperstepræsterne hørte disse ord, bleve de tvivlrådige om dem, hvad dette skulde blive til. men der kom en og meldte dem: "se, de mænd, som i satte i fængselet, stå i helligdommen og lære folket." da gik hovedsmanden hen med tjenerne og hentede dem, dog ikke med magt; thi de frygtede for folket, at de skulde blive stenede. men da de havde hentet dem, stillede de dem

for rådet; og ypperstepræsten spurgte dem og sagde: "vi bøde eder alvorligt, at i ikke måtte lære i dette navn, hvem i have fyldt jerusalem med eders lære, og i ville bringe dette menneskes blod over os!" men peter og apostlene svarede og sagde: "man bør adlyde gud mere end mennesker. vore fædres gud oprejste jesu, hvem i hængte på et træ og sloge ihjel. ham har gud ved sin højre hånd ophøjet til en fyrste og frelser for at give israel omvendelse og syndernes forladelse. og vi ere hans vidner om disse ting, ligesom også den helligånd, som gud har givet dem, der adlyde ham." men da de hørte dette, skar det dem i hjertet, og de rådsloge om at slå dem ihjel. men der rejste sig i rådet en farisæer ved navn gamaliel, en lovlærer, højt agtet af hele folket, og han bød, at de skulde lade mændene træde lidt udenfor. og han sagde til dem: "i israelitiske mænd! ser eder vel for, hvad i gøre med disse mennesker. thi for nogen tid siden fremstod theudas, som udgav sig selv for at være noget, og et antal af omtrent fire hundrede mænd sluttede sig til ham; han blev slået ihjel, og alle de, som adløde ham, adspalttedes og bleve til intet. efter ham fremstod judas galilæeren i skatteindskrivningens dage og fik en flok mennesker til at følge sig. også han omkom, og alle de, som adløde ham, bleve adspredte. og nu siger jeg eder: holder eder fra disse mennesker, og lader dem dem fare; thi dersom dette råd eller dette værk er af mennesker, bliver det til intet; men er det af gud, kunne i ikke gøre dem til intet. lader eder dog ikke findes som de, der endog ville stride mod gud!" og de adløde ham; og de kaldte apostlene frem og lode dem piske og forbøde dem at tale i jesu navn og løslode dem. så gik de da glade bort fra rådets åsyn, fordi de vare bleve agtede værdige til at vanæres for hans navns skyld. og de holdt ikke op med hver dag at lære i helligdommen og i husene og at forkynde evangeliet om kristus jesus.

6

men da i de dage disciplenes antal forøgedes, begyndte hellenisterne at knurre imod hebræerne", fordi deres enker bleve tilsidesatte ved den daglige uddeling. da sammenkaldte de tolv disciplenes skare og sagde: "det huer os ikke at forlade guds ord for at tjene ved bordene. udsær derfor, brødre! iblandt eder syv mænd, som have godt vidnesbyrd og ere fulde af ånd og visdom; dem ville vi så indsætte til denne gerning. men vi ville holde troligt ved i bønnen og ordets tjeneste." og denne tale behagede hele mængden; og de udvalgte stefanus. en mand fuld af tro og den helligånd, og filip og prokorus og nikaior og timon og parmenas og nikolaus, en proselyt fra antiochia; dem stillede de frem for apostlene; og disse bade og lagde hænderne på dem. og guds ord havde fremgang og disciplenes tal forøgedes meget i jerusalem; og en stor mængde af præsterne adløde troen. men stefanus, fuld af nåde og kraft, gjorde undere og store tegn iblandt folket, da stod der nogle frem af den synagoge, som kaldes de frigivnes og kyrenæernes og aleksandrinerne, og nogle af dem fra kilikien og asien, og de tvistedes med stefanus. og de kunde ikke modstå den visdom og den ånd, som han talte af. da fik de

hemmeligt nogle mænd til at sige: "vi have hørt ham tale bespottelige ord imod moses og imod gud." og de ophidsede folket og de ældste og de skriftkloge, og de overfaldt ham og slæbte ham med sig og førte ham for rådet; og de fremstillede falske vidner, som sagde: "dette menneske holder ikke op med at tale ord imod dette hellige sted og imod loven. thi vi have hørt ham sige, at denne jesu af nazareth skal nedbryde dette sted og forandre de skikke, som moses har overgivet os." og alle de, som sad i rådet, stirrede på ham, og de så hans ansigt som en engels ansigt.

7

men ypperstepræsten sagde: "forholder dette sig således?" men han sagde: "i mænd, brødre og fædre, hører thi! herlighedsens gud viste sig for vor fader abraham, da han var i mesopotamien, førend han tog bolig i karan. og han sagde til ham: 'gå ud af dit land og fra din slægt, og kom til det land, som jeg vil vise dig.' da gik han ud fra kaldæernes land og tog bolig i karan; og efter hans faders død lod gud ham flytte derfra hen i dette land, hvor i nu bo. og han gav ham ikke ejendom deri, end ikke en fodbred; dog forjættede han ham at give ham det til etje og hans sæd efter ham, endskønt han intet barn havde. men gud talte således: 'hans sæd skal være udlændinge i et fremmed land, og man skal gøre dem til trælle og handle ilde med dem i fire hundrede år. og det folk, for hvilket de skulle trælle, vil jeg dømme,' sagde gud; og derefter skulle de drage ud og tjene mig på dette sted." og han gav ham omskærelsens pagt. og så avlede han isak og omskar ham den ottende dag, og isak avlede jakob, og jakob de tolv patriarker. og patriarkerne bare avind imod josef og solgte ham til ægypten; og gud var med ham, og han udfriede ham af alle hans trængsler og gav ham nåde og visdom for farao, kongen i ægypten, som satte ham til øverste over ægypten og over hele sit hus. men der kom hungersnød over hele ægypten og kanån og en stor trængsel, og vore fædre fandt ikke føde. men da jakob hørte, at der var korn i ægypten, sendte han vore fædre ud første gang, og anden gang blev josef genkendt af sine brødre, og josefs herkomst blev åbenbar for farao. men josef sendte bud og lod sin fader jakob og al sin slægt kalde til sig, fem og halvfjerdsindstyve sjæle. og jakob drog ned til ægypten. og han og vore fædre døde, og de bleve flyttede til sikem og lagte i den grav, som abraham havde købt for en sum penge af hemors sønner i sikem. som nu tiden nærmede sig for den forjættelse, gud havde tilsagt abraham, voksede folket og formeredes i ægypten, indtil der fremstod en anden konge, som ikke kendte josef. han viste trækshed imod vor slægt og handlede ilde med vore fædre, så de måtte sætte deres små børn ud, for at de ikke skulde holdes i live. på den tid blev moses født, og han var dejlig for gud; han blev opfostret i tre måneder i sin faders hus. men da han var sat ud, tog faraos datter ham op og opfostrede ham til sin søn. og moses blev oplært i al ægypternes visdom; og han var mægtig i sine ord og gerninger. men da han blev fyrretyve år gammel, fik han i sinde at besøge sine brødre, israels børn. og da han så en lide uret, forsvarede han ham og

hævnede den mishandlede, idet han slog ægypteren ihjel. men han mente, at hans brødre forstode, at gud gav dem frelse ved hans hånd; men de forstode det ikke. og den næste dag viste han sig iblandt dem under en strid og vilde forlige dem til at holde fred, sigende: "i mænd! i ere brødre, hvorfor gøre i hinanden uret?" men den, som gjorde sin næste uret, stødte ham fra sig og sagde: "hvem har sat dig til hersker og dommer over os? vil du slå mig ihjel, ligesom du i går slog ægypteren ihjel?" da flygtede moyses for denne tales skyld og boede som fremmed i midians land, hvor han avlede to sønner. og efter fyrretyve års forløb viste en engel sig for ham i sinai bjergs ørken i en tornebusk, der stod i lys lue. men da moyses så det, undrede han sig over synet, og da han gik hen for at betragte det, lød herrens røst til ham: "jeg er dine fædres gud, abrahams og isaks og jakobs gud." da bævede moyses og turde ikke se derhen. men herren sagde til ham: "løs skoene af dine fødder; thi det sted, som du står på, er hellig jord. jeg har grant set mit folks mis-handling i ægypten og hørt deres suk, og jeg er stegen ned for at udfri dem; og nu kom, lad mig sende dig til ægypten!" denne moyses, hvem de fornægtede, idet de sagde: "hvem har sat dig til hersker og dommer," ham har gud sendt til at være både hersker og befrier ved den engels hånd, som viste sig for ham i tornebusken. ham var det, som førte dem ud, idet han gjorde undere og tegn i ægyptens land og i det røde hav og i ørkenen i fyrretyve år. han er den moyses, som sagde til israels børn: "en profet skal guds oprejse eder af eders brødre ligesom mig." han er den, som i menigheden i ørkenen færdedes med engelen, der talte til ham på sinai bjerg, og med vore fædre; den, som modtog levende ord at give os; hvem vore fædre ikke vilde adlyde, men de stødte ham fra sig og vendte sig med deres hjerter til ægypten, idet de sagde til aron: "gør os guder, som kunne gå foran os; thi vi vide ikke, hvad der er sket med denne moyses, som førte os ud af ægyptens land." og de gjorde en kalv i de dage og bragte offer til gudebilledet og frydede sig ved deres hænders gerninger. men gud vendte sig fra dem og gav dem hen til at tjene himmelens hær, som der er skrevet i profeternes bog: "have i vel, israels hus! bragt mig slagtofre og andre ofre i fyrretyve år i ørkenen? og i bare moloks telt og guden refmans stjerne, de billeder, som i havde gjort for at tilbæde dem; og jeg vil flytte eder bort hinsides babylon." vore fædre i ørkenen havde vidnesbyrdets tabernakel, således som han, der talte til moyses, havde befalet at gøre det efter det forbillede, som han havde set. dette toge også vore fædre i arv og bragte det under josva ind i landet, som hedningerne besade, hvilke gud fordrev fra vore fædres åsyn indtil davids dage, som vandt nåde for gud og bad om at måtte finde en bolig for jakobs gud. men salomon byggede ham et hus. dog, den højeste bor ikke i huse gjorde med hænder, som profeten siger: "himmelen er min trone, og jorden mine fødders skammel, hvad hus ville i bygge mig? siger herren, eller hvilket er min hviles sted? har ikke min hånd gjort alt dette?" i hårde halse og uomskårne på hjerter og øren! i stå altid den helligånd imod; som eders fædre, således også i. hvem af profeterne er der, som eders fædre ikke have forfulgt? og de ihjelsloge dem, som forud forkyn-

dte om den retfærdiges komme, hvis forrædere og mordere i nu ere blevne, i, som modtogte loven under engles besøgelse og have ikke holdt den!" men da de hørte dette, skar det dem i deres hjerter, og de bede tænderne sammen imod ham. men som han var fuld af den helligånd, stirrede han op imod himmelen og så guds herlighed og jesu stående ved guds højre hånd. og han sagde: "se, jeg ser himlene åbne og menneskesønnen stående ved guds højre hånd." men de råbte med høj røst og holdt for deres øren og stormede endrægtigt ind på ham. og de stødte ham ud uden for staden og stenede ham. og vidnerne lagde deres klæder af ved en ung mands fødder, som hed saulus. og de stenede stefanos, som bad og sagde: "herre jesu, tag imod min ånd!" men han faldt på knæ og råbte med høj røst: "herre, tilregn dem ikke denne synd!" og som han sagde dette, sov han hen.

8

men saulus fandt behag i hans mord. og på den dag udbrod der en stor forfølgelse imod menigheden i jerusalem, og de adspredtes alle over judæas og samarias egne, undtagen apostlene. men gudfrygtige mænd begravede stefanos og holdt en stor veklage over ham. men saulus plagede menigheden og gik ind i husene og trak både mænd og kvinder frem og lod dem sætte i fængsel. imidlertid gik de, som bleve adspredte, omkring og forkyndte evangeliets ord. da kom filip til byen samaria og prædikede kristus for dem. og skarerne gav endrægtigt agt på det, som blev sagt af filip, idet de hørte og så de tegn, som han gjorde. thi der var mange, som havde urene ånder, og af hvem disse fore ud, råbende med høj røst; og mange værkrudne og lamme bleve helbredte. og der blev en stor glæde i denne by. men en mand, ved navn simon, var i forvejen i byen og drev trolddom og satte samarias folk i forbavelse, idet han udgav sig selv for at være noget stort. på ham gave alle agt, små og store, og sagde: "det er ham, som man kalder guds store kraft." men de gave agt på ham, fordi han i lang tid havde sat dem i forbavelse ved sine trolddomskunster. men da de troede filip, som forkyndte evangeliet om guds rige og jesu kristi navn, lode de sig døbe, både mænd og kvinder. men simon troede også selv, og efter at være døbt holdt han sig nær til filip; og da han så tegn og store, kraftige gerninger ske, forbavsedes han højligt. men da apostlene i jerusalem hørte, at samaria havde taget imod guds ord, sendte de peter og johannes til dem, og da disse vare komne derned, bade de for dem om, at de måtte få den helligånd; thi den var endnu ikke falden på nogen af dem, men de vare blot døbt til den herres jesu navn. da lagde de hænderne på dem, og de fik den helligånd. men da simon så, at den helligånd blev given ved apostlenes håndspåbyggelse, bragte han dem penge og sagde: "giver også mig denne magt, at, hvem jeg lægger hænderne på, han må få den helligånd." men peter sagde til ham: "gid dit sølv må gå til grunde tillige med dig, fordi du mente at kunne erhverve guds gave for penge. du har ikke del eller lod i dette ord; thi dit hjerte er ikke ret for gud. omvend dig derfor fra denne din ondskab og bed Herren, om dog dit

hjerter påfund måtte forlades dig. thi jeg ser, at du er stedt i bitterheds galde og uretfærdigheds lænke." men simon svarede og sagde: "beder i for mig til herren, for at intet af det, som i have sagt, skal komme over mig." men da de havde vidnet og talt herrens ord, vendte de tilbage til jerusalem, og de forkyndte evangeliet i mange af samaritanernes landsbyer. men en herrens engel talte til filip og sagde: "stå op og gå mod syd på den vej, som går ned fra jerusalem til gaza; den er øde." og han stod op og gik. og se, der var en æthioper, en hofmand, en mægtig mand hos kandake, æthiopernes dronning, som var sat over alle hendes skatte; han var kommen til jerusalem for at tilbede. og han var på hjemvejen og sad på sin vogn og læste profeten esajas. men ånden sagde til filip: "gå hen og hold dig til denne vogn!" og filip løb derhen og hørte ham læse profeten esajas; og han sagde: "forstår du også det, som du læser?" men han sagde: "hvorledes skulde jeg kunne det, uden nogen vejleder mig?" og han bad filip stige op og sætte sig hos ham. men det stykke af skriften, som han læste, var dette: "som et fåk blev han ført til slagting, og som et lam er stumt imod den, der klipper det, således oplader han ej sin mund. i fornedrelsen blev hans dom taget bort; hvem kan fortælle om hans slægt, efterdi hans liv borttages fra jorden?" men hofmanden talte til filip og sagde: "jeg beder dig, om hvem siger profeten dette? om sig selv eller om en anden?" da oplod filip sin mund, og idet han begyndte fra dette skriftsted, forkyndte han ham evangeliet om jesus. men som de drog frem ad vejen, kom de til noget vand; og hofmanden siger: "se, her er vand, hvad hindrer mig fra at blive døbt?" (men filip sagde: "dersom du tror, af hele dit hjerte, kan det ske." men han svarede og sagde: "jeg tror, at jesus kristus er guds søn.") og han bød, at vognen skulde holde, og de stege begge ned i vandet, både filip og hofmanden; og han døbte ham men da de stege op af vandet, bortrykkede herrens ånd filip, og hofmanden så ham ikke mere; thi han drog sin vej med glæde. men filip blev funden i asdod, og han drog omkring og forkyndte evangeliet i alle byerne, indtil han kom til kæsarea.

9

men saulus, som endnu fnøs med trusel og mord imod herrens disciple, gik til ypperstepræsten og bad ham om breve til damaskus til synagogerne, for at han, om han fandt nogle, mænd eller kvinder, som holdt sig til vejen, kunde føre dem bundne til jerusalem. men da han var undervejs og nærmede sig til damaskus, omstrålede et lys fra himmelen ham pludseligt. og han faldt til jorden og hørte en røst, som sagde til ham: "saul! saul! hvorfor forfølger du mig?" og han sagde: "hvem er du, herre?" men han svarede: "jeg er jesus, som du forfølger. men stå op og gå ind i byen, og det skal siges dig, hvad du bør gøre." men de mænd, som rejste med ham, stode målløse, da de vel hørte røsten, men ikke så nogen. og saulus rejste sig op fra jorden; men da han oplod sine øjne, så han intet. men de ledte ham ved hånden og førte ham ind i damaskus. og han kunde i tre dage ikke se, og han hverken spiste eller drak. men der var en discipel

i damaskus, ved navn ananias, og herren sagde til ham i et syn: "ananias!" og han sagde: "se, her er jeg, herre!" og herren sagde til ham: "stå op, gå hen i den gade, som kaldes den lige, og spørg i judas's hus efter en ved navn saulus fra tarsus; thi se, han beder. og han har i et syn set en mand, ved navn ananias, komme ind og lægge hænderne på ham, for at han skulde blive seende." men ananias svarede: "herre! jeg har hørt af mange om denne mand, hvor meget ondt han har gjort dine hellige i jerusalem. og her har han fuldmagt fra ypperstepræsterne til at binde alle dem, som påkalde dit navn." men herren sagde til ham: "gå; thi denne er mig et udvalgt redskab til at bære mit navn frem både for hedninger og konger og israels børn; thi jeg vil, vise ham hvor meget han bør lide for mit navns skyld." men ananias gik hen og kom ind i huset og lagde hænderne på ham og sagde: "saul, broder! herren har sendt mig, den jesus, der viste sig for dig på vejen, ad hvilken du kom, for at du skal blive seende igen og fyldes med den helligånd." og straks faldt der ligesom skæl fra hans øjne, og han blev seende, og han stod op og blev døbt. og han fik mad og kom til kræfter. men han blev nogle dage hos disciplene i damaskus. og straks prædikede han i synagogerne om jesus, at han er guds søn. men alle, som hørte det, forbavsedes og sagde: "er det ikke ham, som i jerusalem forfulgte dem, der påkaldte dette navn, og var kommen hertil for at føre dem bundne til ypperstepræsterne?" men saulus voksede i kraft og gendrev jøderne, som boede i damaskus, idet han beviste, at denne er kristus. men da nogle dage vare forløbne, holdt jøderne råd om at slå ham ihjel. men saulus fik deres efterstræbelser at vide, og de bevogtede endog portene både dag og nat, for at de kunde slå ham ihjel. men hans disciple toge ham ved nattetid og bragte ham ud igennem muren, idet de firede ham ned i en kurv. men da han kom til jerusalem, forsøgte han at holde sig til disciplene; men de frygtede alle for ham, da de ikke troede, at han var en discipel. men barnabas tog sig af ham og førte ham til apostlene; og han fortalte dem, hvorledes han havde set herren på vejen, og at han havde talt til ham, og hvorledes han i damaskus havde vidnet frimodigt i jesu navn. og han gik ind og gik ud med dem i jerusalem og vidnede frimodigt i herrens navn. og han talte og tvistedes med hellenisterne; men de toge sig for at slå ham ihjel. men da brødrene fik dette at vide, førte de ham ned til kæsarea og sendte ham videre til tarsus. så havde da menigheden fred over hele judæa og galilæa og samaria, og den opbyggedes og vandrede i herrens frygt, og ved den helligånds formaning voksede den. men det skete, medens peter drog omkring alle vegne, at han også kom ned til de hellige, som boede i lydda. der fandt han en mand ved navn æneas, som havde ligget otte år til sengs og var værkbruden. og peter sagde til ham: "æneas! jesus kristus helbreder dig; stå op, og red selv din seng!" og han stod straks op. og alle beboere af lydda og saron så ham, og de omvendte sig til herren. men i joppe var der en discipelinde ved navn tabitha, hvilket udlagt betyder hind; hun var rig på gode gerninger og gav mange almisser. men det skete i de dage, at hun blev syg og døde. da toede de hende og lagde hende i salen ovenpå. men efterdi

lydda var nær ved joppe, udsendte disciplene, da de hørte, at peter var der, to mænd til ham og bade ham: "kom uden toven over til os!" men peter stod op og gik med dem. og da han kom derhen, førte de ham op i salen ovenpå, og alle enkerne stode hos ham, græd og viste ham alle de kjortler og kapper, som "hinden" havde forarbejdet, medens hun var hos dem. men peter bød dem alle at gå ud, og han faldt på knæ og bad; og han vendte sig til det døde legeme og sagde: "tabitha, stå op!" men hun oplod sine øjne, og da hun så peter, satte hun sig op. men han gav hende hånden og rejste hende op, og han kaldte på de hellige og enkerne og fremstillede hende levende for dem. men det blev vitterligt over hele joppe, og mange troede på herren. og det skete, at han blev mange dage i joppe hos en vis simon, en garver.

10

men en mand i kæsarea ved navn konelius, en hovedsmand ved den afdeling, som kaldes den italienske, en from mand, der frygtede gud tillige med hele sit hus og gav folket mange almisser og altid bad til gud, han så klarlig i et syn omtrent ved den niende time på dagen en guds engel, som kom ind til ham og sagde til ham: "kornelius!" men han stirrede på ham og blev forfærdet og sagde: "hvad er det, herre?" han sagde til ham: "dine bønner og dine almisser ere opstegne til ihukommelse for gud. og send nu nogle mænd til joppe, og lad hente en vis simon med tilnavn peter. han har herberge hos en vis simon, en garver, hvis hus er ved havet." men da engelen, som talte til ham, var gået bort, kaldte han to af sine husfolk og en gudfrygtig stridsmand af dem, som stadig vare om ham. og han fortalte dem det alt sammen og sendte dem til joppe. men den næste dag, da disse vare undervejs og nærmede sig til byen, steg peter op på taget for at bede ved den sjette time. og han blev meget hungrig og vilde have noget at spise; men medens de lavede det til, kom der en henrykkelse over ham, og han så himmelen åbnet og noget, der dalede ned, ligesom en stor dug, der ved de fire hjørner sænkedes ned på jorden; og i denne var der alle jordens firfødgede dyr og krybende dyr og himmelens fugle. og en røst lød til ham: "stå op, peter, slagt og spis!" men peter sagde: "ingenlunde, herre! thi aldrig har jeg spist noget vanhelligt og urent." og atter for anden gang lød der en røst til ham: "hvad gud har rensat, holde du ikke for vanhelligt!" og dette skete tre gange, og straks blev dugen igen optagen til himmelen. men medens peter var tvivlrådig med sig selv om, hvad det syn, som han havde set, måtte betyde, se, da havde de mænd, som vare udsendte af kornelius, opspurgt simons hus og stode for porten. og de råbte og spurgte, om simon med tilnavn peter havde herberge der. men idet peter grublede over synet, sagde ånden til ham: "se, der er tre mænd, som søge efter dig; men stå op, stig ned, og drag med dem uden at tvivle; thi det er mig, som har sendt dem." så steg peter ned til mændene og sagde: "se, jeg er den, som i søge efter; hvad er årsagen, hvorfor i ere komne?" men de sagde: "hovedsmanden kornelius, en retfærdig og gudfrygtig mand, som har godt vidnesbyrd af hele jødernes folk,

har at en hellig engel fået befaling fra gud til at lade dig hente til sit hus og høre, hvad du har at sige." da kaldte han dem ind og gav dem herberge. men den næste dag stod han op og drog bort med dem, og nogle af brødrene fra joppe drog med ham. og den følgende dag kom de til kæsarea. men kornelius ventede på dem og havde sammenkaldt sine frænder og nærmeste venner. men da det nu skete, at peter kom ind, gik kornelius ham i møde og faldt ned for hans fødder og tilbød ham. men peter rejste ham op og sagde: "stå op! også jeg er selv et menneske." og under samtale med ham gik han ind og fandt mange samlede. og han sagde til dem: "i vide, hvor utilbørligt det er for en jødisk mand at omgås med eller komme til nogen, som er af et fremmede folk; men mig har gud vist, at jeg ikke skulde kalde noget menneske vanhelligt eller urent. derfor kom jeg også uden indvending, da jeg blev hentet; og jeg spørger eder da, af hvad årsag i hentede mig?" og kornelius sagde: "for fire dage siden fastede jeg indtil denne time, og ved den niende time bad jeg i mit hus; og se, en mand stod for mig i et strålende klædebon, og han sagde: kornelius! din bøn er hørt, og dine almisser ere ihukommelse for gud. send derfor bud til joppe og lad simon med tilnavn peter kalde, til dig; han har herberge i garveren simons hus ved havet; han skal tale til dig, når han kommer. derfor sendte jeg straks bud til dig, og du gjorde vel i at komme. men peter oplod munden og sagde: "jeg forstår i sandhed, at gud ikke anser personer; men i hvert folk er den, som frygter ham og gør retfærdighed, velkommen for ham; det ord, som han sendte til israels børn, da han forkyndte fred ved jesu kristus: han er alles herre. i kende det, som er udgået over hele judæa, idet det begyndte fra galilæa, efter den dåb, som johannes prædikede, det om jesu fra nazareth, hvorledes gud salvede ham med den helligånd og kraft, han, som drog omkring og gjorde vel og helbredte alle, som vare overvældede af djævelen; thi gud var med ham; og vi ere vidner om alt det, som han har gjort både i jødernes land og i jerusalem, han, som de også sloge ihjel, idet de hængte ham på et træ. ham oprejste gud på den tredje dag og gav ham at åbenbares, ikke for hele folket, men for de vidner, som vare forud udvalgte af gud, for os, som spiste og drak med ham, efter at han var opstanden fra de døde. og han har påbudt os at prædike for folket og at vidne, at han er den af gud bestemte dommer over levende og døde. ham giv alle profeterne det vidnesbyrd, at enhver, som tror på ham, skal få syndernes forladelse ved hans navn." medens peter endnu talte disse ord, faldt den helligånd på alle dem, som hørte ordet. og de troende af omskærelsen, så mange, som vare komne med peter, bleve meget forbavsede over, af den helligånd gave var bleven udgydt også over hedningerne; thi de hørte dem tale i tunger og ophøje gud. da svarede peter: "mon nogen kan formene disse vandet; så de ikke skulde døbes, de, som dog havde fået den helligånd lige så vel som vi?" og han befalede, af de skulde døbes i jesu kristi navn. da bade de ham om at blive der nogle dage.

men apostlene og de brødre, som vare rundt om i judæa, hørte, at også hedningerne havde modtaget guds ord. og da peter kom op til jerusalem, tvistedes de af omskærelsen med ham og sagde: "du er gået ind til uomskårne mænd og har spist med dem." men peter begyndte og forklarede dem det i sammenhæng og sagde: "jeg var i byen joppe og bad; og jeg så i en henrykkelse et syn, noget, der dalede ned, ligesom en stor dug, der ved de fire hjørner sænkedes ned fra himmelen, og den kom lige hen til mig. jeg stirrede på den og betragtede den og så da jordens firfødte dyr og vilde dyr og krybende dyr og himmelens fugle. og jeg hørte også en røst, som sagde til mig: stå op, peter, slagt og spis! men jeg sagde: ingenlunde, herre! thi aldrig kom noget vanhelligt eller urent i min mund. men en røst svarede anden gang fra himmelen: hvad gud har renset, holde du ikke for vanhelligt! og dette skete tre gange; så blev det igen alt sammen draget op til himmelen. og se, i det samme stode tre mænd ved det hus, i hvilket jeg var, som vare udsendte til mig fra kæsarea. men ånden sagde til mig, at jeg skulde gå med dem uden at gøre forskel. men også disse seks brødre drog med mig, og vi gik ind i mandens hus. og han fortalte os, hvorledes han havde set engelen stå i hans hus og sige: send bud til joppe og lad simon med tilnavn peter hente! han skal tale ord til dig, ved hvilke du og hele dit hus skal frelses. men idet jeg begyndte at tale, faldt den helligånd på dem ligesom også på os i begyndelsen. og jeg kom herrens ord i hu, hvorledes han sagde: johannes døbte med vand, men i skulde døbes med den helligånd. når altså gud gav dem lige gave med os, da de troede på den herre jesus kristus, hvem var da jeg, at jeg skulde kunne hindre gud?" men da de hørte dette, bleve de rolige, og de priste gud og sagde: "så har gud også givet hedningerne omvendelsen til liv." de, som nu vare blevne adspredte på grund af den trængsel, som opstod i anledning af stefanus, vandrede om lige til fönikien og kypern og antiokia, og de talte ikke ordet til nogen uden til jøder alene. men iblandt dem var der nogle mænd fra kypern og kyrene, som kom til antiokia og talte også til grækerne og forkyndte evangeliet om den herre jesus. og herrens hånd var med dem, og et stort antal blev troende og omvendte sig til herren. men rygtet om dem kom menigheden i jerusalem for øre, og de sendte barnabas ud til antiokia. da han nu kom derhen og så guds nåde, glædede han sig og formanede alle til med hjertets forsat at blive ved herren. thi han var en god mand og fuld af den helligånd og tro. og en, stor skare blev ført til herren. men han drog ud til tarsus for at opsoge saulus; og da han fandt ham, førte han ham til antiokia. og det skete, at de endog et helt år igennem færdedes sammen i menigheden og lærte en stor skare, og at disciplene først i antiokia bleve kaldte kristne. men i disse dage kom der profeter ned fra jerusalem til antiokia og en af dem, ved navn agabus, stod op og tilkendegav ved ånden, at der skulde komme en stor hungersnød over hele verden, hvilken også kom under klaustrus. men disciplene besluttede at sende, hver efter sin evne, noget til hjælp for brødrene, som boede i judæa; hvilket de

også gjorde, og de sendte det til de ældste ved barnabas og saulus's hånd.

på den tid lagde kong herodes den for at mishandle dem, og jakob, johannes's broder, lod han henrette med sværd. og da han så, at det behagede jøderne, gik han videre og lod også peter gribe. det var de usyrede brøds dage. og da han havde grebet ham, satte han ham i fængsel og overgav ham til at bevogtes af fire vagtskifter, hvert på fire stridsmænd, da han efter påsken vilde føre ham frem for folket. så blev da peter bevogtet i fængselet; men der blev af menigheden holdt inderlig bon til gud for ham. men da herodes vilde til at føre ham frem, sov peter den nat imellem to stridsmænd, bunden med to lænker, og vagter foran døren bevogtede fængselet. og se, en herrens engel stod der, og et lys strålede i fangerummet, og han slog peter i siden og vækkede ham og sagde: "stå op i hast!" og lænkerne faldt ham af hænderne. og engelen sagde til ham: "bind op om dig, og bind dine sandaler på!" og han gjorde så. og han siger til ham: "kast din kappe om dig, og følg mig!" og han gik ud og fulgte ham, og han vidste ikke, at det, som skete ved engelen, var virkelig, men mente, at han så et syn. men de gik igennem den første og den anden vagt og kom til den jernport, som førte ud til staden; denne åbnede sig for dem af sig selv, og de kom ud og gik en gade frem, og straks skiltes engelen fra ham. og da peter kom til sig selv, sagde han: "nu ved jeg i sandhed, at herren udsendte sin engel og udfriede mig af herodes's hånd og af det jødiske folks forventning." og da han havde besindet sig, gik han til marias hus, hun, som var moder til johannes, med tilnavn markus, hvor mange vare forsamlede og bade. men da han bankede på døren til portrummet, kom der en pige ved navn rode for at høre efter. og da hun kendte peters røst, lod hun af glæde være at åbne porten, men løb ind og forkyndte dem, at peter stod uden for porten. da sagde de til hende: "du raser." men hun stod fast på, at det var således. men de sagde: "det er hans engel." men peter blev ved at banke på, og da de lukkede op, så de ham og bleve forbausede. da vinkede han til dem med hånden, at de skulde tie, og fortalte dem, hvorledes herren havde ført ham ud af fængselet, og han sagde: "forkynder jakob og brødrene dettel" og han gik ud og drog til et andet sted. men da det blev dag, var der ikke liden uro iblandt stridsmændene over, hvad der var blevet af peter. men da herodes søgte ham og ikke fandt ham, forhørte han vagten og befalede, at de skulde henrettes. og han drog ned fra judæa til kæsarea og opholdt sig der. men han lå i strid med tyrierne og sidonierne. men de kom endrægtigt til ham og fik blastus, kongens kammerherre, på deres side og bade om fred, fordi deres land fik næringsmidler tilførte fra kongens land. men på en fastsat dag iførte herodes sig en kongedragt og satte sig på troenen og holdt en tale til dem, og folket råbte til ham: "detergudsrostog ikke et menneskes." men straks slog en herrens engel ham, fordi han ikke gav gud æren; og han blev fortæret af orme og udåndede. men guds ord havde fremgang og udbredtes. og barnabas og

saulus vendte tilbage fra jerusalem efter at have fuldført deres ærinde, og de havde johannes, med tilnavn markus, med sig.

13

men i antiokia, i den derværende menighed, var der profeter og lærere, nemlig barnabas og simeon, med tilnavn niger, og kyrenæeren lukius og manaea, en fosterbroder af fjerdingsfyrsten herodes, og saulus. medens de nu holdt gudstjeneste og fastede, sagde den helligånd: "udtager mig barnabas og saulus til den gerning, hvortil jeg har kaldet dem." da fastede de og bade og lagde hænderne på dem og lode dem fare. da de nu således vare udsendte af den helligånd, drog de ned til seleukia og sejlede derfra til kypern. og da de vare komne til salamis, forkyndte de guds ord i jødernes synagoger; men de havde også johannes til medhjælper. og da de vare dragne igennem hele øen indtil pafus, fandt de en troldkarlen, en falsk profet, en jøde, hvis navn var barjesus. han var hos statholderen sergius paulus, en forstandig mand. denne kaldte barnabas og saulus til sig og attræde at høre guds ord. men elimas, troldkarlen, (thi dette betyder hans navn), stod dem imod og søgte at vende statholderen bort fra troen. men saulus, som også kaldes paulus, blev fyldt med den helligånd, så fast på ham og sagde: "o, du djævelens barn, fuld af al svig og al underfundighed, du fjende af al retfærdighed! vil du ikke holde op med at forvende herrens de lige veje? og nu se, herrens hånd er over dig, og du skal blive blind og til en tid ikke se solen." men straks faldt der mulm og mørke over ham, og han gik omkring og søgte efter nogen, som kunde lede ham. da statholderen så det, som var sket, troede han, slagen af forundring over herrens lære. paulus og de, som vare med ham, sejlede da ud fra pafus og kom til perge i pamfyliden. men johannes skiltes fra dem og vendte tilbage til jerusalem. men de drog videre fra perge og kom til antiokia i pisiidien og gik ind i synagogen på sabbatsdagen og satte sig. men efter forelæsnngen af loven og profeterne sendte synagogeforstanderne bud hen til dem og lode sige: "i mænd, brødre! have i noget formaningsord til folket, da siger frem!" men paulus stod op og slog til lyd med hånden og sagde: "i israelitiske mænd og i, som frygte gud, hører til dette folks, israels gud udvalgte vore fædre og ophøjede folket i udlændigheden i ægyptens land og førte dem derfra med loftet arm. og omtrent fyrretyve år talte han deres færd i ørkenen. og han udryddede syv folk i kanåns land og fordelte disses land iblandt dem, og derefter i omtrent fire hundrede og halvtredsindstyve år gav han dem dommere indtil profeten samuel. og derefter bade de om en konge; og gud gav dem saul, kis's søn, en mand af benjamins stamme, i fyrretyve år. og da han havde taget ham bort, oprejste han dem david til konge, om hvem han også vidnede, og sagde: "jeg har fundet david, isajs søn, en mand efter mit hjerte, som skal gore al min villie." af dennes sæd bragte gud efter forjættelsen israel en frelser, jesu, efter at johannes forud for hans fremtræden havde prædikeret omvendelses-dåb for hele israels folk. men da jo-

hannes var ved at fuldende sit løb, sagde han: "hvad anse i mig for at være? mig er det ikke; men se, der kommer en efter mig, hvis sko jeg ikke er værdig at løse." i mænd, brødre, sønner af abrahams slægt, og de iblandt eder, som frygte gud! til os er ordet om denne frelse sendt. thi de, som bo i jerusalem, og deres rådsherrer kendte ham ikke; de dømte ham og opfyldte derved profeternes ord, som forelæses hver sabbat. og om end de ingen døds skyld fandt hos ham, bade de dog pilatus, at han måtte blive slået ihjel. men da de havde fuldbragt alle ting, som ere skrevne om ham, toge de ham ned af træet og lagde ham i en grav. men gud oprejste ham fra de døde, og han blev set i flere dage af dem, som vare gæede med ham op fra galilæa til jerusalem, dem, som nu ere hans vidner for folket. og vi forkynde eder den forjættelse, som blev given til fædrene, at gud har opfyldt denne for os, deres børn, idet han oprejste jesu; som der også er skrevet i den anden salme: "du er min søn, jeg har født dig i dag." men at han har oprejst ham fra de døde, så at han ikke mere skal vende tilbage til forrådnelse, derom har han sagt således: "jeg vil give eder davids hellige forjættelser, de trofaste." thi han siger også i en anden salme: "du skal ikke tilstede din hellige at se forrådnelse." david sov jo hen, da han i sin livstid havde tjent guds rådslutning, og han blev henlagt hos sine fædre og så forrådnelse; men den, som gud oprejste, så ikke forrådnelse. så være det eder vitterligt, i mænd, brødre! at ved ham forkynnes der eder syndernes forladelse; og fra alt, hvorfra i ikke kunde retfærdiggøres ved mose lov, retfærdiggøres ved ham enhver, som tror. ser nu til, at ikke det, som er sagt ved profeterne, kommer over eder: "ser, i foragtere, og forundrer eder og bliver til intet; thi en gerning gør jeg i eders dage, en gerning, som i ikke vilde tro, dersom nogen fortalte eder den." men da de gik ud, bad man dem om, at disse ord måtte blive talte til dem på den følgende sabbat. men da forsamlingen var oplost, fulgte mange af jøderne og af de gudfrygtige proselyter paulus og barnabas, som talte til dem og formanede dem til at blive fast ved guds nåde. men på den følgende sabbat forsamledes næsten hele byen for at høre guds ord. men da jøderne så skarerne, bleve de fulde af nidkærlighed og modsagde det, som blev talt af paulus, ja, både sagde imod og spottede. men paulus og barnabas talte frit ud og sagde: "det var nødvendigt, at guds ord først skulde tales til eder; men efterdi i stode det fra eder og ikke agte eder selv værdige til det evige liv, se, så vende vi os til hedningerne. thi således har Herren befale os: "jeg har sat dig til hedningers lys, for at du skal være til frelse lige ud til jordens ende." men da hedningerne hørte dette, bleve de glade og pristede herrens ord, og de troede, så mange, som vare bestemte til evigt liv, og herrens ord udbredtes over hele landet. men jøderne ophidsede de fornemme gudfrygtige kvinder og de første mænd i byen; og de vakte en forfølgelse imod paulus og barnabas og jøge dem ud fra deres grænser. men de rystede støvet af deres fødder imod dem og drog til ikonium. men disciplene bleve fyldte med glæde og den helligånd.

men det skete i ikonium, at de sammen gik ind i jødernes synagoge og talte således, at en stor mængde, både af jøder og grækere, troede. men de jøder, som vare genstridige, ophidsede hedningernes sind og satte ondt i dem imod brøderne. de opholdt sig nu en tid lang der og talte med frimodighed i herren. som gav sin nådes ord vidnesbyrd, idet han lod tegn og undere ske ved deres hænder. men mængden i byen blev uenig, og nogle holdt med jøderne, andre med apostlene. men da der blev et opløb, både af hedningerne og jøderne med samt deres rådsherrer, for at mishandle og stene dem, og de fik dette at vide, flygtede de bort til byerne i lykaonien, lystra og derbe, og til det omliggende land, og der forkyndte de evangeliet. og i lystra sad der en mand, som var kraftløs i fødderne, lam fra moders liv, og han havde aldrig gået. han hørte paulus tale; og da denne fæstede øjet på ham og så, at han havde tro til at frelses, sagde han med høj røst: "stå ret op på dine fødder!" og han sprang op og gik omkring. men da skarerne så, hvad paulus havde gjort, opløftede de deres røst og sagde på lykaonisk: "guderne ere i menneskelig skikkelse stegne ned til os." og de kaldte barnabas zens, men paulus hermes, fordi han var den, som førte ordet. men præsten ved zenstemplet, som var uden for byen, bragte tyre og kransene hen til portene og vilde ofre tillige med skarerne. men da apostlene, barnabas og paulus, hørte dette, sønderrev de deres klæder og sprang ind i skaren, råbte og sagde: "i mænd! hvorfor gøre i dette? vi ere også mennesker, lige kår undergivne med eder, og vi forkynde eder evangeliet om at vende om fra disse tomme ting til den levende gud, som har gjort himmelen og jorden og havet og alt, hvad der er i dem; han, som i de forbigangne tider lod alle hedningerne vandre deres egne veje, ihvorvel han ikke lod sig selv være uden vidnesbyrd, idet han gjorde godt og gav eder regn og frugtbare tider fra himmelen og mættede eders hjerter med føde og glæde." og det var med nød og næppe, at de ved at sige dette afholdt skarerne fra at ofre til dem. men der kom jøder til fra antiokia og ikonium, og de overtalte skarerne og stenede paulus og slæbte ham uden for byen i den tro, at han var død. men da disciplene omringede ham, stod han op og gik ind i byen. og den næste dag gik han med barnabas bort til derbe, og da de havde forkyndt evangeliet i denne by og vundet mange disciple, vendte de tilbage til lystra og ikonium og antiokia og styrkede disciplenes sjæle og påmindede dem om at blive i troen og om, at vi må igen nem mange trængsler indgå i guds rige. men efter at de i hver menighed havde udvalgt ældste for dem, overgave de dem under bøn og faste til herren, hvem de havde givet deres tro. og de drog igennem pisdien og kom til pamfyliden. og da de havde talt ordet i perge, drog de ned til attalia. og derfra sejlede de til antiokia, hvorfra de vare blevne overgivne til guds nåde til den gerning, som de havde fuldbåret. men da de kom derhen og havde forsamlet menigheden, forkyndte de, hvor store ting gud havde gjort med dem, og at han havde åbnet en troens dør for hedningerne. men de opholdt sig en ikke liden tid sam-

men med disciplene.

15

og der kom nogle ned fra judæa, som lærte brøderne: "dersom i ikke lade eder omskære efter mose skik, kunne i ikke blive frelst." da nu paulus og barnabas kom i en ikke ringe splid og strid med dem, så besluttede man, at paulus og barnabas og nogle andre af dem skulde drage op til jerusalem til apostlene og de ældste i anledning af dette spørgsmål. disse blev da sendte af sted af menigheden og drog igennem fönikien og samaria og fortalte om hedningernes omvendelse, og de gjorde alle brøderne stor glæde. men da de kom til jerusalem, blev de modtagne af menigheden og apostlene og de ældste, og de kundgjorde, hvor store ting gud havde gjort med dem. men nogle af farisæernes parti, som vare blevne troende, stode op og sagde: "man bør omskære dem og befale dem at holde mose lov." men apostlene og de ældste forsamlede sig for at overlægge denne sag. men da man havde tvistet meget herom, stod peter op og sagde til dem: "i mænd, brødre! i vide, at for lang tid siden gjorde gud det valg iblandt eder, at hedningerne ved min mund skulde høre evangeliets ord og tro. og gud, som kender hjertene, gav dem vidnesbyrd ved at give dem den heligånd lige så vel som os. og han gjorde ingen forskel imellem os og dem, idet han ved troen rensede deres hjerter. hvorfor friste i da nu gud, så i lægge et åg på disciplenes nakke, som hverken vore fædre eller vi have formået at bære? men vi tro, at vi bliver frelst ved den herres jesu nåde på samme måde som også de." men hele mængden tav og de hørte barnabas og paulus fortælle, hvor store tegn og undere gud havde gjort iblandt hedningerne ved dem. men da de havde hørt op at tale, tog jakob til orde og sagde: "i mænd, brødre, hører mig!" simon har fortalt, hvorledes gud først drog omsorg for at tage ud af hedninger et folk for sit navn. og dermed stemme profeternes tale overens, som der er skrevet: "derefter vil jeg vende tilbage og atter opbygge davids faldne hytte, og det nedrevne af den vil jeg atter opbygge og oprejse den igen, for at de øvrige af menneskene skulle søge herren, og alle hedningerne, over hvilke mit navn er nævnet, siger herren, som gør dette." gud kender fra evighed af alle sine gerninger. derfor mener jeg, at man ikke skal besvære dem af hedningerne, som omvende sig til gud, men skrivne til dem, at de skulle afholde sig fra besmittelse med afguderne og fra utugt og fra det kvalte og fra blodet. thi moses har fra gammel tid i hver by mennesker, som prædike ham, idet han opløses hver sabbat i synagogerne." da besluttede apostlene og de ældste tillige med hele menigheden at udvælge nogle mænd af deres midte og sende dem til antiokia tillige med paulus og barnabas, nemlig judas, kaldet barsabbas, og silas, hvilke mænd vare ansete iblandt brøderne. og de skrev således med dem: "apostlene og de ældste og brøderne hilse brøderne af hedningerne i antiokia og syrien og kilikien. efterdi vi have hørt, at nogle, som ere komne fra os, have forvirret eder med ord og voldt eders sjæle uro uden at have nogen befal-

ing fra os, så have vi endrægtigt forsamlede, besluttet at udvælge nogle mænd og sende dem til eder med vore elskelige barnabas og paulus, mænd, som have vovet deres liv for vor herres jesu kristi navn. vi have derfor sendt judas og silas, der også helligtligt skulle forkynde det samme. thi det er den helligånds beslutning og vor, ingen videre byrde at pålægge eder uden disse nødvendige ting: at i skulle afholde eder fra afgudsofferkod og fra blod og fra det kvalte og fra utugt. når i holde eder derfra, vil det gå eder godt. så lod man dem da fare, og de kom ned til antiokia og forsamlede mængden og overgave brevet. men da de læste det, bleve de glade over trøsten. og judas og silas, som også selv vare profeter, opmuntrede brødrene med megen tale og styrkede dem. men da de havde opholdt sig der nogen tid, lode brødrene dem fare med fred til dem, som havde udsendt dem. (men silas besluttede at blive der.) men paulus og barnabas opholdt sig i antiokia, hvor de tillige med mange andre lærte og forkyndte herrens ord. men efter nogen tids forløb sagde paulus til barnabas: "lader os dog drage tilbage og besøge vore brødre i hver by, hvor vi have forkyndt herrens ord, for at se, hvorledes det går dem." men barnabas vilde også tage johannes, kaldet markus, med. men paulus holdt for, at de ikke skulde tage den med, som havde forladt dem i pamfylten og ikke havde fulgt med dem til arbejdet. der blev da en heftig strid, så at de skiltes fra hverandre, og barnabas tog markus med sig og sejlede til kypern. men paulus udvalgte silas og drog ud, anbefale af brødrene til herrens nåde. men han rejste omkring i syrien og kilikien og styrkede menighederne.

16

og han kom til derbe og lystra, og se, der var der en discipel ved navn timotheus, søn af en troende jødinde og en græsk fader. han havde godt vidnesbyrd af brødrene i lystra og ikonium. ham vilde paulus have til at drage med sig, og han tog og omskar ham for jødernes skyld, som vare på disse steder; thi de vidste alle, at hans fader var en græker. men alt som de droge igennem byerne, overgave de dem de bestemmelser at holde, som vare vedtagne af apostlene og de ældste i jerusalem, så styrkedes menighederne i troen og voksede i antal hver dag. men de droge igennem frygien og det galatiske land, da de af den helligånd vare blevne forhindrede i at tale ordet i asien. da de nu kom hen imod mysien, forsøgte de at drage til bithynien; og jesu ånd tilstedte dem det ikke. de droge da mysien forbi og kom ned til troas. og et syn viste sig om natten for paulus: en makedonisk mand stod der og bad ham og sagde: "kom over til makedonien og hjælp os!" men da han havde set dette syn, ønskede vi straks at drage over til makedonien; thi vi sluttede, at gud havde kaldt os derhen til at forkynde evangeliet for dem. vi sejlede da ud fra troas og styrede lige til samothrake og den næste dag til neapolis og derfra til filippi, hvilken er den første by i den del af makedonien, en koloni. i denne by opholdt vi os nogle dage. og på sabbatsdagen gik vi uden for porten ved en flod, hvor vi mente, at der var et bedested", og vi satte os og talte til de kvinder, som

kom sammen. og en kvinde ved navn lydia, en purpurkræmmerske fra byen thyatira, en kvinde, som frygtede gud, hørte til, og hendes hjerte oplod herren til at give agt på det, som blev talt af paulus. men da hun og hendes hus var blevet døbt, bad hun og sagde: "dersom i agte mig for at være herren tro, da kommer ind i mit hus og bliver der!" og hun nødte os. men det skete, da vi gik til bedestedet, at en pige mødte os, som havde en spådomsånd og skaffede sine herrer megen vinding ved at spå. hun fulgte efter paulus og os, råbte og sagde: "disse mennesker ere den højeste guds tjenere, som forkynde eder frelsens vej." og dette gjorde hun i mange dage. men paulus blev fortrydelig derover, og han vendte sig og sagde til ånden: "jeg byder dig i jesu kristi navn at fare ud af hende." og den for ud i den samme stund. men da hendes herrer så, at deres håb om vinding var forsvundet, grebe de paulus og silas og slæbte dem hen på torvet for øvrigheden. og de førte dem til hovedsmændene og sagde: "disse mennesker, som ere jøder, forvirre aldeles vor by. og de forkynde skikke, som det ikke er tilladt os, der ere romere, at antage eller øve." og mængden rejste sig imod dem, og hovedsmændene lode klæderne rive af dem og befalede at piske dem. og da de havde givet dem mange slag, kastede de dem i fængsel og befalede fangevogteren at holde dem sikkert bevogtede. da han havde fået sådan befaling, kastede han dem i det inderste fængsel og sluttede deres fødder i blokken. men ved midnat bade paulus og silas og sang lovsange til gud; og fangerne lyttede på dem. men pludseligt kom der et stort jordskælv, så at fængselets grundvolden rystede, og straks åbnedes alle døre, og alles långer løstes. men fangevogteren for op at sovne, og da han så fængselets døre åbne, drog han et sværd og vilde dræbe sig selv, da han mente, at fangerne vare flygtede. men paulus råbte med høj røst og sagde: "gør ikke dig selv noget ondt; thi vi ere her alle." men han forlangte lys og sprang ind og faldt skælvende ned for paulus og silas. og han førte dem udenfor og sagde: "herrer! hvad skal jeg gøre, for at jeg kan blive frelst?" men de sagde: "tro på den herre jesu kristus, så skal du blive frelst, du og dit hus." og de talte herrens ord til ham og til alle dem, som vare i hans hus. og han tog dem til sig i den samme stund om natten og aftoede deres sår; og han selv og alle hans blev straks døbt. og han førte dem op i sit hus og satte et bord for dem og frydede sig over, at han med hele sit hus var kommen til troen på gud. men da det var blevet dag, sendte hovedsmændene bysvendene hen og sagde: "løs! de mænd!" men fangevogteren meldte paulus disse ord: "hovedsmændene have sendt bud, at i skulle løslades; så drager nu ud og går bort med fred!" men paulus sagde til dem: "de have ladet os piske offentligt og uden dom, os, som dog ere romerske mænd, og kastet os i fængsel, og nu jage de os hemmeligt bort! nej, lad dem selv komme og føre os ud!" men bysvendene meldte disse ord til hovedsmændene; og de bleve bange, da de hørte, at de vare romere. og de kom og gave dem gode ord, og de førte dem ud og bade dem at drage bort fra byen. og de gik ud af fængselet og gik ind til lydia; og da de havde set brødrene. formanede de dem og droge bort.

men de rejste igennem amfipolis og apollonia og kom til thessalonika, hvor jøderne havde en synagoge. og efter sin sædvane gik paulus ind til dem, og på tre sabbater samtalede han med dem ud fra skrifterne, idet han udlagde og forklarede, at kristus måtte lide og opstå fra de døde, og han sagde: "denne jesus, som jeg forkynder eder, han er kristus." og nogle af dem bleve overbeviste og sluttede sig til paulus og silas, og tillige en stor mængde af de gudfrygtige grækere og ikke få af de fornemste kvinder. men jøderne bleve nidkære og toge med sig nogle slette mennesker af lediggængerne på torvet, rejste et oplob og oprørte byen; og de stormede jasons hus og søgte efter dem for at føre dem ud til folket. men da de ikke fandt dem, trak de jason og nogle brødre for byens øvrighed og råbte: "disse, som have bragt hele verden i oprør, ere også komne hid; dem har jason taget ind til sig; og alle disse handle imod kejserens befalinger og sige, at en anden er konge, nemlig jesus." og de satte skråk i mængden og byens øvrighed, som hørte det. og denne lod jason og de andre stille borgen og løslod dem. men brødrene sendte straks om natten både paulus og silas bort til berøa; og da de vare komne dertil, gik de ind i jødernes synagoge. men disse vare mere velsindede end de i thessalonika, de modtog ordet med al redebonhed og ransagede daglig skrifterne, om disse ting forholdt sig således. så troede da mange af dem og ikke få af de fornemme græske kvinder og mænd. men da jøderne i thessalonika fik at vide, at guds ord blev forkyndt af paulus også i berøa, kom de og vakte også der røre og bevægelse iblandt skarerne. men da sendte brødrene straks paulus bort, for at han skulde drage til havet; men både silas og timotheus bleve der tilbage. og de, som ledsagede paulus, førte ham lige til athen; og efter at have fået det bud med til silas og timotheus, at de snarest muligt skulde komme til ham, drog de bort. medens nu paulus ventede på dem i athen, harmedes hans ånd i ham, da han så, at byen var fuld af afgudsbilleder. derfor talte han i synagogen med jøderne og de gudfrygtige og på torvet hver dag til dem, som han traf på. men også nogle af de epikuræiske og stoiske filosoffer indlode sig i ordstrid med ham; og nogle sagde: ""hvad vil denne ordgyder sige?"" men andre: ""han synes at være en forkynder af fremmede guddomme;"" fordi han forkyndte evangeliet om jesus og opstandelsen. og de toge ham og førte ham op på areopagus og sagde: ""kunne vi få at vide, hvad dette er for en ny lære, som du taler om? thi du bringer os nogle fremmede ting for øren; derfor ville vi vide, hvad dette skal betyde."" men alle atheniensere og de fremmede, som opholdt sig der, gavede sig ikke stunder til andet end at fortælle eller høre nyt. men paulus stod frem midt på areopagus og sagde: ""i atheniensiske mænd! jeg ser, at i alle måder ere omhyggelige for eders gudsyndelse. thi da jeg gik omkring og betragtede eders helligdommen, fandt jeg også et alter, på hvilket der var skrevet: ""for en ukendt gud"" det, som i således dyrke uden at kende det, det forkyn- der jeg eder. gud, som har gjort verden og alle ting, som ere i den, han, som er himmelens og jordens

herre, bor ikke i templer, gjorde med hænder, han tjenes ikke heller af menneskers hænder som en, der trænger til noget, efterdi han selv giver alle liv og ånde og alle ting. og han har gjort, at hvert folk iblandt mennesker bor ud af eet blod på hele jordens flade, idet han fastsatte bestemte tider og grænserne for deres bolig, for at de skulde søge gud, om de dog kunde føle sig frem og finde ham, skønt han er ikke langt fra hver enkelt af os; thi i ham leve og røres og ere vi, som også nogle af eders digtere have sagt: vi ere jo også hans slægt. efterdi vi da ere guds slægt, bør vi ikke mene, at guddommen er lig guld eller sølv eller sten, formet ved menneskers kunst og opfindsomhed. efter at gud altså har båret over med disse vankundighedens tider, byder han nu menneskene at de alle og alle vegne skulde omvende sig. thi han har fastsat en dag, på hvilken han vil dømme jorderige med retfærdighed ved en mand, som han har beskikket dertil, og dette har han bevist for alle ved at oprejse ham fra de døde." men da de hørte om de dødes opstandelse, spottede nogle; men andre sagde: "ville atter høre dig om dette." således gik paulus ud fra dem. men nogle mænd holdt sig til ham og troede; iblandt hvilke også var areopagiten dionysius og en kvinde ved navn damaris og andre med dem.

18

derefter forlod paulus athen og kom til korinth der traf han en jøde ved navn akvila, født i pontus, som nylig var kommen fra italien med sin hustru priskilla, fordi klaudius havde befaleet, at alle jøderne skulde forlade rom. til disse gik han. og efterdi han øvede det samme håndværk, blev han hos dem og arbejdede; thi de vare teltnagere af håndværk. men han holdt samtaler i synagogen på hver sabbat og overbeviste jøder og grækere. men da silas og timotheus kom ned fra makedonien, var paulus helt optagen af at tale og vidnede for jøderne, at jesus er kristus. men da de stode imod og spottede, rystede han støvet af sine klæder og sagde til dem: "eders blod komme over eders hoved! jeg er ren; herefter vil jeg gå til hedningerne." og han gik bort derfra og gik ind til en mand ved navn justus, som frygtede gud, og hvis hus lå ved siden af synagogen. men synagogeforstanderen krispus troede på herren tillige med hele sit hus, og mange af korinthierne, som hørte til, troede og bleve døbt. men herren sagde til paulus i et syn om natten: "frygt ikke, men tal og ti ikke, eftersom jeg er med dig, og ingen skal lægge hånd på dig for at gøre dig noget ondt; thi jeg har et talrigt folk i denne by." og han slog sig ned der et år og seks måneder og lærte guds ord iblandt dem. men medens gallio var statholder i akaja, stode jøderne endrægtigt op imod paulus og førte ham for domstolen og sagde: "denne overtaler folk til en gudsyndelse imod loven." og da paulus vilde oplade munden, sagde gallio til jøderne: "dersom det var nogen uret eller misgerning, i jøder! vilde jeg, som billigt var, tålmodigt høre på eder. men er det stridsspørgsmål om lære og navne og om den lov, som i have, da ser selv dertil; thi jeg vil ikke være dommer over disse ting." og han drev

dem bort fra domstolen. men alle grebe synagoge- forstanderen sosthenes og sloge ham lige for domstolen; og gallio brød sig ikke om noget af dette. men paulus blev der endnu i mange dage; derefter tog han afsked med brøderne og sejlede bort til syrien og med ham priskilla og akvila, efter at han havde ladet sit hår klippe af i kenkreæ; thi han havde et løfte på sig. men de kom til efesus; og der lod han hine blive tilbage; men han selv gik ind i synagogen og samtalede med jøderne. men da de bade ham om at blive i længere tid, samtykkede han ikke; men han tog afsked og sagde: " (jeg må endelig holde denne forestående højtid i jerusalem; men) jeg vil atter vende tilbage til eder, om gud vil." og han sejlede ud fra efesus og landede i kæsarea, drog op og hilste på menigheden og drog så ned til antiokia. og da han havde opholdt sig der nogen tid, drog han bort og rejste fra sted til sted igennem det galatiske land og frygien og styrkede alle disciplene. men en jøde ved navn apollos, født i aleksandria, en veltalende mand, som var stærk i skrifterne, kom til efesus. denne var undervist om herrens vej, og brændende i ånden talte og lærte han grundigt om jesu, skønt han kun kendte johannes's dåb. og han begyndte at tale frimodigt i synagogen. men da priskilla og akvila hørte ham, toge de ham til sig og udlagde ham guds vebøjere. men da han vilde rejse videre til akaja, skrev brøderne til disciplene og opmuntrede dem til at tage imod ham. da han var kommen derhen, var han ved guds nåde de troende til megen nytte; thi han gendrev jøderne offentligt med stor kraft og beviste ved skrifterne, at jesu er kristus.

19

men det skete, medens apollos var i korinth, at paulus efter at være dragen igennem de højereliggende landsdele kom ned til efesus og fandt nogle disciple, og han sagde til dem: "fik i den helligånd, da i bleve troende?" men de sagde til ham: "vi have ikke engang hørt, at der er en helligånd." og han sagde: "hvortil bleve i da døbt?" men de sagde: "til johannes's dåb." da sagde paulus: "johannes døbt med omvendelsesdåb, idet han sagde til folket, at de skulde tro på den, som kom efter ham, det er på jesu." men da de hørte dette, lode de sig døbe til den herres jesu navn. og da paulus lagde hænderne på dem, kom den helligånd over dem, og de talte i tunger og profeterede. men de vare i det hele omtrent tolv mand. og han gik ind i synagogen og vidnede frimodigt i tre måneder, idet han holdt samtaler og overbeviste om det, som hører til guds rige. men da nogle forhærdede sig og strede imod og over for mængden talte ilde om vejen, forlod han dem og skilte disciplene fra dem og holdt daglig samtaler i tyrannus's skole. men dette varede i to år, så at alle, som boede i asien, både jøder og grækere, hørte herrens ord. og gud gjorde usædvanlige kraftige gerninger ved paulus's hænder, så at man endog bragte tørklæder og bæltter fra hans legeme til de syge, og sygdommene vege fra dem, og de onde ånder føre ud. men også nogle af de om-løbende jødiske besværgere forsøgte at nævne den herres jesu navn over dem, som havde de onde ånder, idet de sagde: "jeg besværges eder ved den jesu,

som paulus prædiker." men de, som gjorde dette, vare syv sønner af skeuas, en jødisk ypperstepræst, men den onde ånd svarede og sagde til dem: "jesus kender jeg, og om paulus ved jeg; men i, hvem ere i?" og det menneske, i hvem den onde ånd var, sprang ind på dem og overmandede dem begge og fik sådan magt over dem, at de flygtede nøgne og sårede ud af huset. men dette blev vitterligt for alle dem, som boede i efesus, både jøder og grækere; og der faldt en frygt over dem alle, og den herres jesu navn blev ophøjet, og mange af dem, som vare blevne troende, kom og bekendte og fortalte om deres gerninger. men mange af dem, som havde drevet trolddom, bare deres bøger sammen og opbrændte dem for alles øjne; og man beregnede deres værdi og fandt dem halvtredsindstyve tusinde solvpenge værd. så kraftigt voksede herrens ord og fik magt. men da dette var fuldbragt, satte paulus sig for i ånden, at han vilde rejse igennem makedonien og akaja og så drage til jerusalem, og han sagde: "efter at jeg har været der, bør jeg også se rom." og han sendte to af dem, som gik ham til hånd, timotheus og erastus, til makedonien; men selv blev han nogen tid i asien. men på den tid opstod der et ikke lidet oprør i anledning af vejen. thi en sølvsmed ved navn demetrius gjorde artemistempler af sølv og skaffede kunstnerne ikke ringe fortjeneste. disse samlede han tillige med de med sådanne ting sysselsatte arbejdere og sagde: "i mænd! i vide, at vi have vort udkomme af dette arbejde, og i se og høre, at ikke alene i efesus, men næsten i hele asien har denne paulus ved sin overtalelse vildledt en stor mængde, idet han siger, at de ikke ere guder, de, som gøres med hænder. men der er ikke alene fare for, at denne vor håndtering skal komme i foragt, men også for, at den store gudinde artemis's helligdom skal blive agtet for intet, og at den gudindes majestæt, hvem hele asien og jorderige dyrker, skal blive krænket." men da de hørte dette, bleve de fulde af vrede og råbte og sagde: "stor er efesiernes artemis!" og byen kom i fuldt oprør, og de stormede endrægtigt til teatret og reve makedonierne hajas og aristarkus, paulus's rejsefæller, med sig. men da paulus vilde gå ind iblandt folkemængden, tilstedte disciplene ham det ikke. men også nogle af asiarkerne, som vare hans venner, sendte bud til ham og formanede ham til ikke at vove sig hen til teatret. da skrege nogle eet, andre et andet; thi forsamlingen var i forvirring, og de fleste vidste ikke, af hvad årsag de vare komne sammen. men de trak aleksander, hvem jøderne skode frem, ud af skaren; men aleksander slog til lyd med hånden og vilde holde en forsvarstale til folket. men da de fik at vide, at han var en jøde, råbte de alle med een røst i omtrent to timer: "stor er efesiernes artemis!" men byskriveren fik skaren beroliget og sagde: "i mænd i efesus! hvilket menneske er der vel, som ikke ved, at efesiernes by er tempelværg for den store artemis og det himmelfaldne billede? når altså dette er uimodsigeligt, bør i være rolige og ikke foretage eder noget fremfusende. thi i have fort disse mænd hid, som hverken er tempelranere eller bespottede eders gudinde. dersom nu demetrius og hans kunstnere have klage imod nogen, da holdes der tingdage, og der er statholdere; lad dem kalde hinanden for ret-

ten! men have i noget forlangende om andre sager, så vil det blive afgjort i den lovlige forsamling. vi stå jo endog i fare for at anklages for oprør for, hvad der i dag er sket, da der ingen årsag er dertil; herfor, for dette oplob, ville vi ikke kunne gøre regnskab." og da han havde sagt dette, lod han forsamlingen fare.

20

men efter at dette røre var stillet, lod paulus disciplene hente og formanede dem, tog afsked og begav sig derfra for at rejse til makedonien. og da han var dragen igennem disse egne og havde formået dem med megen tale, kom han til grækenland. der tilbragte han tre måneder, og da jøderne havde anslag for imod ham, just som han skulde til at sejle til syrien, blev han til sinds at vende tilbage igennem makedonien. men pyrrus's søn sopater fra berøa og af thessalonikerne aristarkus og sekundus og kajus fra derbe og timotheus og af asiaterne tykikus og trofimus fulgte med ham til asien. disse drog forud og biede på os i troas; men vi sejlede efter de usyrede brøds dage ud fra filippi og kom fem dage efter til dem i troas, hvor vi tilbragte syv dage. men på den første dag i ugen, da vi vare forsamlede for at bryde brødet, samtalede paulus med dem, da han den næste dag vilde rejse derfra, og han blev ved med at tale indtil midnat. men der var mange lamper i salen ovenpå, hvor vi vare samlede. og der sad i vinduet en ung mand ved navn eutykus; han faldt i en dyb søvn, da paulus fortsatte samtalen så længe, og overvældet af søvnen styrtede han ned fra det tredje stokværk og blev tagen død op. men paulus gik ned og kastede sig over ham og omfavnede ham og sagde: "larmer ikke; thi hans sjæl er i ham." men han gik op igen og brød brødet og nød deraf og talte endnu længe med dem indtil dagningen, og dermed drog han bort. men de bragte det unge menneske levende op og vare ikke lidet trøstede. men vi gik forud til skibet og sejlede til assus og skulde derfra tage paulus med; thi således havde han bestemt det, da han selv vilde gå til fods. da han nu stødte til os i assus, tog vi ham om bord og kom til mitylene. og vi sejlede derfra og kom den næste dag lige udfor kios; dagen derpå lagde vi til ved samos og kom næste dag til milet. thi paulus havde besluttet at sejle efesus forbi, for at det ikke skulde hændes, at han blev opholdt i asien; thi han hastede for at komme til jerusalem på pinsedagen, om det var ham muligt. men fra milet sendte han bud til efesus og lod menighedens ældste kalde til sig. og da de kom til ham, sagde han til dem: "i vide, hvorledes jeg færdedes iblandt eder den hele tid igennem fra den første dag, jeg kom til asien, idet jeg tjente herren i al ydmyghed og under tårer og prøvelser, som timestes mig ved jødernes efterstræbelser; hvorledes jeg ikke har unddraget mig fra at forkynde eder noget som helst af det, som kunde være til gavn, og at lære eder offentligt og i husene, idet jeg vidnede både for jøder og grækere om omvendelsen til gud og troen på vor herre jesu kristus. og nu se, bunden af ånden drager jeg til jerusalem uden at vide, hvad der skal møde mig, kun, at den helligånd i hver by vidner for mig og siger, at lænker og trængsler vente mig. men

jeg agter ikke mit liv noget værd for mig selv, for at jeg kan fuldende mit løb og den tjeneste, som jeg har fået af den herre jesu, at vidne om guds nådes evangelium. og nu se, jeg ved, at i ikke mere skulle se mit ansigt, alle i, iblandt hvem jeg gik om og prædikede riget. derfor vidner jeg for eder på denne dag, at jeg er ren for alles blod; thi jeg unddrog mig ikke fra at forkynde eder hele guds råd. så giver agt på eder selv og den hele hjord, i hvilken den helligånd satte eder som tilsynsmænd, til at vogte guds menighed, som han erhvervede sig med sit eget blod. jeg ved, at der efter min bortgang skal komme svare ulve ind iblandt eder, som ikke ville spare hjorden. og af eders egen midte skal der opstå mænd, som skulle tale forvordte ting for at drage disciplene efter sig. derfor våg og kommer i hu, at jeg har ikke ophørt i tre år, nat og dag, at påminde hver enkelt med tårer. og nu overgiver jeg eder til gud og hans nådes ord, som formår at opbygge eder og at give eder arven iblandt alle de helligede. jeg har ikke begæret nogens sølv eller guld eller klædebon. i vide selv, at disse hænder have tjent for mine fornødenheder og for dem, som vare med mig. jeg viste eder i alle ting, at således bør vi arbejde og tage os af de skrøbelige og ihukomme den herres jesu ord, at han selv har sagt: "det er saligere at give end at tage." og da han havde sagt dette, faldt han på sine knæ og bad med dem alle. og de brast alle i heftig gråd, og de faldt paulus om halsen og kyssede ham. og mest smertede dem det ord, han havde sagt, at de ikke mere skulde se hans ansigt. så ledsagede de ham til skibet.

21

men da vi havde revet os løs fra dem og vare afsejlede, drog vi lige til kos, og den næste dag til rodus og derfra til patara. og da vi fandt et skib, som skulde gå lige til fönikien, gik vi om bord og afsejlede. men da vi havde fået kypærn i sigte og vare komne den forbi til venstre for os, sejlede vi til synen og landede i tyrus; thi der skulde skibet losse sin ladning. og vi opsøgte disciplene og bleve der syv dage; disse sagde ved ånden til paulus, at han ikke skulde drage op til jerusalem. men da vi havde tilendebåret disse dage, drog vi derfra og rejste videre, idet de alle, med hustruer og børn, ledsagede os uden for byen; og efter at have knælet på strandbredden og holdt bøn toge vi afsked med hverandre; og vi gik om bord i skibet, men de vendte tilbage til deres hjem. men vi fuldendte sejladsen og kom fra tyrus til ptolemais, og vi hilste på brødrene og bleve een dag hos dem. og den følgende dag drog vi derfra og kom til kæsarea, og vi gik ind i evangelisten filips hus, han, som var en af de syv, og bleve hos ham. men denne havde fire ugifte døtre, som profeterede. men da vi bleve der flere dage, kom der en profet ned fra judæa ved navn agabus. og han kom til os og tog paulus's bælte og bandt sine egne fødder og hænder og sagde: "dette siger den helligånd: den mand, hvem dette bælte tilhører, skulle jøderne binde således i jerusalem og overgive i hedningers hænder." men da vi hørte dette, bade såvel vi som de der på stedet ham om ikke at drage op til jerusalem. da svarede paulus: "hvad gøre

i, at i græde og gøre mit hjerte modløst? thi jeg er rede til ikke alene at bindes, men også at dø i jerusalem for den herres jesu navns skyld." da han nu ikke vilde lade sig overtale, bleve vi stille og sagde: "herrens villie ske!" men efter disse dage gjorde vi os rede og drog op til jerusalem. og også nogle af disciplene fra kæsarea rejste med os og bragte os til mason, en mand fra kypern, en gammel discipel, hos hvem vi skulde have herberge. da vi nu kom til jerusalem, modtogte brøderne os med glæde. og dagen efter gik paulus ind med os til jakob, og alle de ældste kom derhen. og da han havde hilst på dem, fortalte han stykke for stykke, hvad gud havde gjort iblandt hedningerne ved hans tjeneste. men da de hørte dette, priste de gud og de sagde til ham: "broder! du ser, hvor mange tusinder der er af jøderne, som have antaget troen, og de ere alle nidkære for loven. men de have hørt om dig, at du lærer alle jøderne ude iblandt hedningerne at falde fra moses og siger, at de ikke skulle omskære børnene, ej heller vandre efter skikkene. hvad er der da at gøre? der må sikkert komme mange mennesker sammen; thi de ville få at høre, at du er kommen. gør derfor dette, som vi sige dig: vi have her fire mænd, som have et løfte på sig. tag dem med dig, og rens dig sammen med dem, og gør omkostningen for dem, for at de kunne lade deres hoved rage; så ville alle erkende, at det, som de have hørt om dig, ikke har noget på sig, men at du også selv vandrer således, at du holder loven. men om de hedninger, som ere blevne troende, have vi udsendt en skrivelse med den afgørelse, at de intet sådant skulle holde, men kun vogte sig for afgudsofferkod og blod og det kvalte og utugt." da tog paulus mændene med sig næste dag, og efter at have rensat sig sammen med dem gik han ind i helligdommen og anmeldte renselsesdagens udløb, da offeret blev bragt for hver enkelt af dem. men da de syv dage næsten vare til ende, satte jøderne fra asien, som havde set ham i helligdommen, hele mængden i oprør og lagde hånd på ham og råbte: "i israelitiske mænd, kommer til hjælp! denne er det menneske, som alle vegne lærer alle imod folket og loven og dette sted; og tilmeld har han også ført grækere ind i helligdommen og gjort dette hellige sted urent;" de havde nemlig i forvejen set efesieren trofimus i staden sammen med ham, og ham mente de, at paulus havde ført ind i helligdommen. og hele staden kom i bevægelse, og folket stimlede sammen; og de grebe paulus og slæbte ham uden for helligdommen, og straks bleve dørene lukkede. og da de søgte at slå ham ihjel, gik der melding op til krigsoversten for vagtafdelingen, at hele jerusalem var i oprør. han tog straks stridsmænd og hovedsmænd med sig og ilede ned imod dem. men da de så krigsoversten og stridsmændene, holdt de op at slå paulus. da trådte krigsoversten til, greb ham og befalede, at han skulde bindes med to lænker, og han spurgte, hvem han var, og hvad han havde gjort. da råbte nogle i skaren eet, andre et andet til ham; men da han ikke kunde få noget pålideligt at vide på grund af larmen, befalede han at føre ham ind i borgen, men da han kom på trappen, gik det således, at han måtte bæres af stridsmændene på grund af skarens voldsomhed; thi folkemængden fulgte efter og råbte: "bort med ham!" og da paulus var

ved at blive ført ind i borgen, siger han til krigsoversten: "er det mig tilladt at sige noget til dig?" men han sagde: "forstår du græsk? er du da ikke den ægypter, som for nogen tid siden gjorde oprør og førte de fire tusinde stimænd ud i ørkenen?" men paulus sagde: "jeg er en jødisk mand fra tarsus, borger i en ikke ubekendt by i kilikien. men jeg beder dig, tilsted mig at tale til folket!" og da han tilstodte det, stod paulus frem på trappen og slog til lyd med hånden for folket. men da der var blevet dyb tavshed, tiltalte han dem i det hebraiske sprog og sagde:

22

i mænd, brødre og fædre! hører nu mit forsvar over for eder!" men da de hørte, at han talte til dem i det hebraiske sprog, holdt de sig end mere stille. og han siger: "jeg er en jødisk mand, født i tarsus i kilikien, men opfostret i denne stad, oplært ved gamaliels fødder efter vor fædrenelovs strenghed og nidkær for gud, ligesom i alle ere i dag. og jeg forfulgte denne vej indtil døden, idet jeg lagde både mænd og kvinder i lænker og overgav dem til fængsler, som også ypperstepræsten vidner med mig og hele ældsterådet, fra hvem jeg endog fik breve med til brøderne i damaskus og rejste derhen for også at føre dem, som vare der, bundne til jerusalem, for at de måtte blive straffede. men det skete, da jeg var undervejs og nærmede mig til damaskus, at ved middag et stærkt lys fra himmelen pludseligt omstrålede mig. og jeg faldt til jorden og hørte en røst, som sagde til mig: saul! saul! hvorfor forfølger du mig? men jeg svarede: hvem er du, herre? og han sagde til mig: jeg er jesu af nazareth, som du forfølger. men de, som vare med mig, så vel lyset, men hørte ikke hans røst, som talte til mig. men jeg sagde: hvad skal jeg gøre, herre? men Herren sagde til mig: stå op og gå til damaskus; og der skal der blive talt til dig om alt, hvad der er bestemt, at du skal gøre. men da jeg havde mistet synet ved glansen af hint lys, blev jeg ledet ved hånden af dem, som vare med mig, og kom således ind i damaskus. men en vis ananias, en mand, gudfrygtig efter loven, som havde godt vidnesbyrd af alle jøderne, som boede der, kom til mig og stod for mig og sagde: saul, broder, se op! og jeg så op på ham i samme stund. men han sagde: vore fædres gud har udvalgt dig til at kende hans villie og se den retfærdige og høre en røst af hans mund. thi du skal være ham et vidne for alle mennesker om de ting, som du har set og hørt. og nu, hvorfor tøver du? stå op, lad dig døbe og dine synder aftvætte, idet du påkalder hans navn! og det skete, da jeg var kommen tilbage til jerusalem og bad i helligdommen, at jeg faldt i henrykkelse og så ham, idet han sagde til mig: skynd dig, og gå hastigt ud af jerusalem, thi de skulle ikke af dig modtage vidnesbyrd om mig. og jeg sagde: herre! de vide selv, at jeg fængslede og piskede trindt om i synagogerne dem, som troede på dig, og da dit vidne stefanus's blod blev udgydt, stod også jeg hos og havde behag deri og vogtede på deres klæder, som sloge ham ihjel. og han sagde til mig: drag ud; thi jeg vil sende dig langt bort til hedninger." men de hørte på ham indtil dette ord, da opløftede de deres

røst og sagde: "bort fra jorden med en sådan! thi han bør ikke leve." men da de skrege og reve klæderne af sig og kastede støv op i luften, befalede krigsoversten, at han skulde føres ind i borgen, og sagde, at man med hudstrykning skulde forhøre ham, for at han kunde få at vide, af hvad årsag de således råbte imod ham. men da de havde udstrakt ham for svøberne, sagde paulus til den hosstående høvedsmand: "er det eder tilladt at hudstryge en romersk mand, og det uden dom?" men da høvedsmanden hørte dette, gik han til krigsoversten og meldte ham det og sagde: "hvad er det, du et ved at gøre? denne mand er jo en romer." men krigsoversten gik hen og sagde til ham: "sig mig, er du en romer?" han sagde: "ja." og krigsoversten svarede: "jeg har købt mig denne borgerret for en stor sum," men paulus sagde: "jeg er endog født dertil." da trak de, som skulde til at forhøre ham, sig straks tilbage fra ham. og da krigsoversten fik at vide, at han var en romer, blev også han bange, fordi han havde bundet ham. men den næste dag, da han vilde have noget pålideligt at vide om, hvad han anklagedes for af jøderne, løste han ham og befalede, at ypperstepræsterne og hele rådet skulde komme sammen, og han førte paulus ned og stillede ham for dem.

23

da så paulus fast på rådet og sagde: "i mænd, brødre! jeg har med al god samvittighed vandret for gud indtil denne dag." men ypperstepræsten ananias befalede dem, som stode hos ham, at slå ham på munden. da sagde paulus til ham: "gud skal slå dig, du kalkede væg! og du sidder for at dømme mig efter loven, og tvært imod loven befaler du, at jeg skal slås." men de, som stode hos, sagde: "udskælder du guds ypperstepræst?" og paulus sagde: "brødre! jeg vidste ikke, at han er ypperstepræst; thi der er skrevet: en fyrste i dit folk må du ikke tale ondt imod." men da paulus vidste, at den ene del bestod af saddukæere, men den anden af farisæere, råbte han i rådet: "i mænd, brødre! jeg er en farisæer, søn af farisæere, for håb og for dødes opstandelse er det, jeg dømmes." men da han udtalte dette, opkom der splid imellem farisæerne og saddukæerne, og mængden blev uenig. thi saddukæerne sige, at der ingen opstandelse er, ej heller nogen engel eller ånd; men farisæerne hævde begge dele. men der opstod en stærk råben; og nogle af de skriftkloge af farisæernes parti stode op, strede heftigt og sagde: "vi finde intet ondt hos dette menneske; men hvad om en ånd eller en engel har talt til ham!" men da der blev stærk splid frygtede krigsoversten, at paulus skulde blive sønderslidt af dem, og befalede krigsfolket at gå ned og rive ham ud fra dem og føre ham ind i borgen. men natten derefter stod herren for ham og sagde: "vær frimodig, thi ligesom du har vidnet om mig i jerusalem, således skal du også vidne i rom." men da det var blevet dag, sloge jøderne sig sammen og forpligtede sig under forbandelser til hverken at spise eller drikke, førend de havde slået paulus ihjel. og de, som havde indgået denne sammensværgelse, vare flere end fyrretve i tal. disse gik da til ypperstepræsterne og de ældste og sagde: "vi have under forbandelser forpligtet os til ikke at

smage noget, førend vi have slået paulus ihjel. så giver nu i tillige med rådet krigsoversten meddelelse, for at han må føre ham ned til eder, som om i ville undersøge hans sag nøjere; men vi ere rede til at slå ham ihjel, førend han kommer derhen." men paulus's søstersøn, som havde hørt om dette anslag, kom og gik ind i borgen og fortalte paulus det. men paulus kaldte en af høvedsmændene til sig og sagde: "for denne unge mand hen til krigsoversten; thi han har noget at melde ham." da tog han ham og førte ham til krigsoversten og siger: "den fangne paulus kaldte mig og bad mig føre denne unge mand til dig, da han har noget at tale med dig om." men krigsoversten tog ham ved hånden, gik hen til en side og spurgte: "hvad er det, som du har at melde mig?" men han sagde: "jøderne have aftalt at bede dig om at lade paulus føre ned for rådet i morgen under foregivende af at ville have nøjere underretning om ham. lad du dig nu ikke overtale af dem; thi mere end fyrretve mænd af dem lure på ham, og de have under forbandelser forpligtet sig til hverken at spise eller at drikke, førend de have slået ham ihjel; og nu ere de rede og vente på dit tilsagn." da lod krigsoversten det unge menneske fare og bød ham: "du skal ingen sige, at du har givet mig dette til kende." og han kaldte et par af høvedsmændene til sig og sagde: "gører to hundrede stridsmænd rede til at drage til kæsarea og halvfjerdsindstyve ryttere og to hundrede spydkastere fra den tredje time i nat; " og at de skulde bringe lastdyr for at kunne lade paulus ride og føre ham sikkert til landshøvdingen feliks. og han skrev et brev af følgende indhold: "kladius lysias hilser den mægtigste landshøvding feliks. denne mand havde jøderne grebet og vilde have slået ham ihjel; men jeg kom til med krigsfolket og udfriede ham, da jeg erfarede, at han var en romer. og da jeg vilde vide årsagen, hvorfor de anklagede ham, førte jeg ham ned for deres råd og fandt ham anklaget i anledning af nogle strids spørgsmål i deres lov, men uden nogen beskyldning, som fortjente død eller fængsel. men da jeg har fået underretning om, at der skulde være et hemmeligt anslag af jøderne imod manden, har jeg straks sendt ham til dig efter også at have befalet anklagerne at fremføre for dig, hvad de have imod ham." da toge stridsmændene paulus, som det var dem befalet, og førte ham om natten til antipatris. men næste dag lode de rytterne drage videre med ham og vendte selv tilbage til borgen. da hine nu kom til kæsarea og havde overgivet landshøvdingen brevet, fremstillede de også paulus for ham. men da han havde læst brevet og spurgt, fra hvilken provins han var, og havde erfaret, at han var fra kilikien, sagde han: "jeg vil forhøre dig, når også dine anklagere komme til stede." og han bød, at han skulde holdes bevogtet i herodes's borg.

24

men fem dage derefter drog ypperstepræsten ananias ned med nogle ældste og en taler, tertullus, og disse førte klage for landshøvdingen imod paulus. da han nu var kaldt ind, begyndte tertullus at anklage ham og sagde: "at vi ved dig nyde megen fred, og at forbedringer i alle retninger og alle vegne skaffes

dette folk ved din omsorg, mægtigste feliks! det erkende vi med al taknemmelighed. men for at jeg ikke skal opholde dig for længe, beder jeg, at du efter din mildhed vil høre os kortelig. vi have nemlig fundet, at denne mand er en pest og en oprørstifter iblandt alle jøderne hele verden over, samt er fører for nazareernes parti, ja, han har endog forsøgt at vanhellige helligdommen. vi grebe ham da også og vilde have dømt ham efter vor lov. men krigsoversten lysias kom til og borttog ham med megen vold af vore hænder og bød hans anklagere komme til dig. af ham kan du selv, når du undersøger det, erfare alt det, hvorfor vi anklage ham." men også jøderne stemmede i med og påstode, at dette forholdt sig således. og paulus svarede, da landshøvdingen gav ham et vink, at han skulde tale: "efterdi jeg ved, at du i mange år har været dommer for dette folk, vil jeg frimodigt forsvare min sag, da du kan forvisse dig om, at det er ikke mere end tolv dage, siden jeg kom op for at tilbede i jerusalem. og de have ikke fundet mig i ordveksel med nogen eller i færd med at vække folkeopløb, hverken i helligdommen eller i synagogerne eller omkring i staden. og de kunne ej heller bevise dig det, som de nu anklage mig for. men dette bekendt jeg for dig, at jeg efter den vej, som de kalde et parti, tjener vor fædrene gud således, at jeg tror på alt det, som står i loven, og det, som er skrevet hos profeterne, og har det håb til gud, som også disse selv forvente, at der skal komme en opstandelse både af retfærdige og af uretfærdige. derfor over også jeg mig i altid at have en uskadet samvittighed for gud og menneskene. men efter flere års forløb er jeg kommen for at bringe almisser til mit folk og ofre, hvad de fandt mig i færd med, da jeg var bleven renset i helligdommen, og ikke med opløb og larm; men det var nogle jøder fra asien, og de burde nu være til stede hos dig og klage, om de have noget på mig at sige. eller lad disse her selv sige, hvad uret de have fundet hos mig, da jeg stod for rådet, uden det skulde være dette ene ord, som jeg råbte, da jeg stod iblandt dem: jeg dømmes i dag af eder for dødes opstandelse." nu udsatte feliks sagen, da han vidste ret god besked om vejen, og sagde: "når krigsoversten lysias kommer herved, vil jeg påkende eders sag," og han befalede hovedsmanden, at han skulde holdes bevogtet, men med lempelse, og at han ikke måtte forbyde nogen af hans egne at gå ham til hånde. men nogle dage efter kom feliks med sin hustru drusilla, som var en jødinde, og lod paulus hente og hørte ham om troen på kristus jesus. men da han talte med ham om retfærdighed og afholdenhed og den kommende dom, blev feliks forfærdet og svarede: "gå for denne gang; men når jeg får tid, vil jeg lade dig kalde til mig." tillige håbede han også, at paulus skulde give ham penge; derfor lod han ham også oftere hente og samtalede med ham. men da to år vare forløbne, fik feliks porkius festus til efterfølger; og da feliks vilde fortjene sig tak af jøderne, lod han paulus blive tilbage i lænker.

25

da festus nu havde tiltrådt sit landshøvdingembede, drog han efter tre dages forløb fra kæsarea op til

jerusalem. da førte ypperstepræsterne og de fornemste af jøderne klage hos ham imod paulus og henvendte sig til ham, idet de med ondtsind i sinde imod paulus bade ham om at bevise dem den gunst, at han vilde lade ham hente til jerusalem; thi de lurede på at slå ham ihjel på vejen. da svarede festus, at paulus blev holdt bevogtet i kæsarea, men at han selv snart vilde drage derned. "lad altså," sagde han, "dem iblandt eder, der have myndighed dertil, drage med ned og anklage ham, dersom der er noget usikkeligt ved manden." og da han havde opholdt sig hos dem ikke mere end otte eller ti dage, drog han ned til kæsarea, og den næste dag satte han sig på dommersædet og befalede, at paulus skulde føres frem. men da han kom til stede, stillede de jøder, som vare komne ned fra jerusalem sig omkring ham og fremførte mange og svare klagemål, som de ikke kunde bevise, efterdi paulus forsvarede sig og sagde: "hverken imod jødernes lov eller imod helligdommen eller imod kejseren har jeg syndet i noget stykke." men festus, som vilde fortjene sig tak af jøderne, svarede paulus og sagde: "er du villig til at drage op til jerusalem og der stå for min domstol i denne sag?" men paulus sagde: "jeg står for kejserens domstol, og der bør jeg dømmes. jøderne har jeg ingen uret gjort, som også du ved helt vel. dersom jeg så har uret og har gjort noget, som fortjener døden, vægrer jeg mig ikke ved at dø; men hvis det, hvorfor disse anklage mig, intet har på sig, da kan ingen prisgive mig til dem. jeg skyder mig ind under kejseren." da talte festus med sit råd og svarede: "du har skudt dig ind under kejseren; du skal rejse til kejseren." men da nogle dage vare forløbne, kom kong agrippa og berenike til kæsarea og hilste på festus. og da de opholdt sig der i flere dage, forelagde festus kongen paulus's sag og sagde: "der er en mand, efterladt af feliks som fange; imod ham førte jødernes ypperstepræster og ældste klage, da jeg var i jerusalem, og bade om dom over ham. dem svarede jeg, at romere ikke have for skik at prisgive noget menneske, førend den anklagede har anklagerne personligt til stede og får lejlighed til at forsvare sig imod beskyldningen. da de altså kom sammen her, tøvede jeg ikke, men satte mig den næste dag på dommersædet og bød, at manden skulde føres frem. men da anklagerne stode omkring ham, fremførte de ingen sådan beskyldning, som jeg havde formodet; men de havde nogle stridsspørgsmål med ham om deres egen gudsdyrkelse og om en jesus, som er død, men som paulus påstod er i live. men da jeg var tvivlsladig angående undersøgelsen heraf, sagde jeg, om han vilde rejse til jerusalem og der lade denne sag pådømme. men da paulus gjorde påstand på at holdes bevogtet til kejserens kendelse, befalede jeg, at han skulde holdes bevogtet, indtil jeg kan sende ham til kejseren." da sagde agrippa til festus: "jeg kunde også selv ønske at høre den mand." men han sagde: "i morgen skal du få ham at høre." næste dag altså, da agrippa og berenike kom med stor pragt og gik ind i forhørssalen tillige med krigsoversterne og byens ypperste mænd, blev på festus's befaling paulus ført frem. og festus siger: "kong agrippa, og alle i mænd, som ere med os til stede! her se i ham, om hvem hele jødernes mængde har henvendt sig til mig, både

i jerusalem og her, råbende på, at han ikke længere bør leve. men jeg indså, at han intet havde gjort, som fortjente døden, og da han selv skød sig ind under kejseren, besluttede jeg at sende ham derhen. dog har jeg intet sikkert at skrive om ham til min herre. derfor lod jeg ham føre frem for eder og især for dig, kong agrippa! for at jeg kan have noget at skrive, når undersøgelsen er sket. thi det synes mig urimeligt at sende en fange uden også at angive beskyldningerne imod ham."

26

men agrippa sagde til paulus: "det tilstedes dig at tale om dig selv. da udrakte paulus hånden og forsvarede sig således: "jeg agter mig selv lykkelig, fordi jeg i dag skal forsvare mig for dig angående alle de ting, for hvilke jeg anklages af jøderne, kong agrippa! navnlig fordi du er kendt med alle jødernes skikke og stridsspørgsmål; derfor beder jeg dig om, at du tålmodigt vil høre mig. mit levned fra ungdommen af, som fra begyndelsen har været ført iblandt mit folk og i jerusalem, vide alle jøderne besked om; thi de kende mig i forvejen lige fra først af (om de ellers ville vidne), at jeg har levet som farisæer efter det strengeste parti i vor gudsdyrkelse. og nu står jeg her og dømmes for håbet på den forjættelse, som er givet af gud til vore fædre, og som vort tolvstammefolk håber at nå frem til, idet de tjene gud uafladeligt nat og dag; for dette håbs skyld anklages jeg af jøder, o konge! hvor kan det holdes for utroligt hos eder, at gud oprejser døde? jeg selv mente nu også at burde gøre meget imod jesu, nazaraærens navn, og det gjorde jeg også i jerusalem; og jeg indespærrede mange af de hellige i fængsler, da jeg havde fået fuldmagt dertil af ypperstepræsterne, og når de bleve slåede ihjel, gav jeg min stemme dertil. og i alle synagogerne lod jeg dem ofte straffe og tvang dem til at tale bespotteligt, og rasende end mere imod dem forfulgte jeg dem endog til de udenlandske byer. da jeg i dette øjemed drog til damaskus med fuldmagt og myndighed fra ypperstepræsterne, så jeg undervejs midt på dagen, o konge! et lys fra himmelen, som overgik solens glans, omstråle mig og dem, som rejste med mig. men da vi alle faldt til jorden, hørte jeg en røst, som sagde til mig i det hebraiske sprog: saul! saul! hvorfor forfølger du mig? det bliver dig hårdt at stampe imod brodden. og jeg sagde: hvem er du, herre? men Herren sagde: jeg er jesu, som du forfølger. men rejs dig og stå på dine fødder; thi derfor har jeg vist mig for dig, for at udkåre dig til tjener og vidne, både om det, som du har set, og om mine kommende åbenbaringer for dig, idet jeg udfrier dig fra folket og fra hedningerne, til hvilke jeg udsender dig for at oplade deres øjne, så de må omvende sig fra mørke til lys og fra satans magt til gud, for at de kunne få syndernes forladelse og lod iblandt dem, som ere helligede ved troen på mig. derfor, kong agrippa! blev jeg ikke ulydig imod det himmelske syn; men jeg forkyndte både først for dem i damaskus og så i jerusalem og over hele judæas land og for hedningerne, at de skulde fatte et andet sind og omvende sig til gud og gøre gerninger, omvendelsen værdige.

for denne sags skyld grebe nogle jøder mig i helligdommen og forsøgte at slå mig ihjel. det er altså ved den hjælp, jeg har fået fra gud, at jeg har stået indtil denne dag og vidnet både for små og store, idet jeg intet siger ud over det, som både profeterne og moses have sagt skulde ske, at kristus skulde lide, at han som den første af de dodes opstandelse skulde forkynde lys både for folket og for hedningerne." men da han forsvarede sig således, sagde festus med høj røst: "du raser, paulus! den megen lærdom gør dig rasende." men paulus sagde: "jeg raser ikke, mægtigste festus! men jeg taler sande og betænksomme ord. thi kongen ved besked om dette, og til ham taler jeg frimodigt, efterdi jeg er vis på, at slet intet af dette er skjult for ham; thi dette er ikke sket i en vrå. tror du, kong agrippa, profeterne? jeg ved, at du tror dem." men agrippa sagde til paulus: "der fattes lidet i, at du overtaler mig til at blive en kristen." men paulus sagde: "jeg vilde ønske til gud, enten der fattes lidet eller meget, at ikke alene du, men også alle, som høre mig i dag, måtte blive sådan, som jeg selv er, på disse lænker nær." da stod kongen op og landshovdingen og berenike og de, som sade hos dem. og da de gik bort, talte de med hverandre og sagde: "denne mand gør intet, som fortjener død eller lænker." men agrippa sagde til festus: "denne mand kunde være løsladt, dersom han ikke havde skudt sig ind under kejseren."

27

men da det var besluttet, at vi skulde afsejle til italien, overgave de både paulus og nogle andre fanger til en hovedsmand ved navn julius af den kejserlige afdeling. vi gik da om bord på et adramyttisk skib, som skulde gå til stederne langs med asiens kyster, og vi sejlede af sted; og aristarkus, en makedonier fra thessalonika, var med os. og den næste dag anløb vi sidon. og julius, som behandlede paulus venligt, tilstedte ham at gå hen til sine venner og nyde pleje. og vi fore bort derfra og sejlede ind under kypern, fordi vinden var imod. og vi sejlede igennem farvandet ved kilikien og pamfylie og kom til myra i lykien. og der fandt hovedsmanden et aleksandrinsk skib, som sejlede til italien, og bragte os over i det. men da sejladsen i mange dage gik langsomt, og vi med nød og næppe nåede henimod knidus (thi vinden føjede os ikke), holdt vi ned under kreta ved salmone. med nød og næppe sejlede vi der forbi og kom til et sted, som kaldes "gode havne", nær ved byen lasæa. men da en rum tid var forløben, og sejladsen allerede var farlig, såsom endog fasten allerede var forbi, formanede paulus dem og sagde: "i mænd! jeg ser, at sejladsen vil medføre ulykke og megen skade, ikke alene på ladning og skib, men også på vort liv." men hovedsmanden stolede mere på styrmanden og skipperen end på det, som paulus sagde. og da havnen ikke egnede sig til vinterlede, besluttede de fleste, at man skulde sejle derfra, om man muligt kunde nå hen og overvinde i föniks, en havn på kreta, som vender imod sydvest og nordvest, da der nu blæste en sønden: vind op, mente de at have nået deres hensigt, lettede anker og sejlede langs med og nærmere ind under kreta. men ikke længe derefter for der en heftig

storm ned over den, den såkaldte "eurakvilo". og da skibet reves med og ikke kunde holde op imod vinden, opgave vi det og lode os drive. men da vi løb ind under en lille ø, som kaldes klavde, formåede vi med nød og næppe at bjærge båden. men efter at have trukket den op, anvendte de nødmidler og omsurrede skibet; og da de frygtede for, at de skulde blive kastede ned i syrtten, firede de sejlene ned og lode sig således drive. og da vi måtte kæmpe hårdt med stormen, begyndte de næste dag at kaste over bord. og på den tredje dag udkastede de med egne hænder skibets redskaber. men da hverken sol eller stjerner lode sig se i flere dage, og vi havde et uvejr over os; som ikke var ringe, blev fra nu af alt håb om redning os betaget. og da man længe ikke havde taget føde til sig, så stod paulus frem midt iblandt dem og sagde: "i mænd! man burde have adlydt mig og ikke været sejlet bort fra kreta og have sparet os denne ulykke og skade. og nu formaner jeg eder til at være ved godt mod; thi ingen sjæl af eder skal forgå, men alene skibet. thi i denne nat stod der en engel hos mig fra den gud, hvem jeg tilhører, hvem jeg også tjener, og sagde: "frygt ikke, paulus! du skal blive stillet for kejseren; og se, gud har skænket dig alle dem, som sejle med dig." derfor, i mænd! vær ved godt mod; thi jeg har den tillid til gud, at det skal ske således, som der er blevet talt til mig. men vi må strande på en ø." men da den fjortende nat kom, og vi dreve i det adriatiske hav, kom det skibsfolkene for ved midnatstid, at der var land i nærheden. og da de loddede, fik de tyve favne, og da de lidt længere fremme atter loddede, fik de femten favne. og da de frygtede, at vi skulde støde på skær, kastede de fire ankre ud fra bagstavnen og bade til, at det måtte blive dag. men da skibsfolkene gjorde forsøg på at flygte fra skibet og firede båden ned i søen under påskud af, at de vilde lægge ankre ud fra forstavnen, da sagde paulus til høvedsmanden og til stridsmændene: "dersom disse ikke blive i skibet, kunne i ikke reddes." da kappede stridsmændene bådens tove og lode den falde ned. men indtil det vilde dages, formanede paulus alle til at tage næring til sig og sagde: "det er i dag den fjortende dag, i have ventet og tilbragt uden at spise og intet taget til eder. derfor formaner jeg eder til at tage næring til eder, thi dette hører med til eders redning; ikke et hår på hovedet skal gå tabt for nogen af eder." men da han havde sagt dette, tog han brød og takkede gud for alles øjne og brød det og begyndte at spise. da blev de alle frimodige og toge også næring til sig. men vi vare i skibet i alt to hundrede og seks og halvfjerdsindstyve sjæle. og da de vare blevne mættede med føde, lettede de skibet ved at kaste levnedsmidlerne i søen. men da det blev dag, kendte de ikke landet; men de bemærkede en vig med en forstrand, som de besluttede, om muligt, at sætte skibet ind på. og de kappede ankrene, som de lode blive i søen, og løste tillige rortovene, og idet de satte rasejlet til for vinden, holdt de ind på strandbredden. men de stødte på en grund med dybt vand på begge sider, og der satte de skibet, og forstavnen borede sig fast og stod urokelig. men bagstavnen sloges sønder af bølgenes magt. det var nu stridsmændenes råd, at man skulde ihjelslå fangerne, for at ingen skulde svømme

bort og undkomme. men høvedsmanden, som vilde frelse paulus, forhindrede dem i dette forehavende og bød, at de, som kunde svømme, skulde først kaste sig ud og slippe i land, og de andre bjærge sig, nogle på brædder, andre på stykker af skibet. og således skete det, at alle blevne reddede i land.

28

og da vi nu vare reddede, så fik vi at vide, at øen hed malta. og barbarerne viste os en usædvanlig menneskekærlighed; thi de tændte et bål og toge sig af os alle for den frembrydende regns og kuldens skyld. men da paulus samlede en bunke ris og lagde på bålet, krøb der en øgle ud på grund af varmen og hængte sig fast ved hans hånd. da nu barbarerne så dyret hængte ved hans hånd, sagde de til hverandre: "sikkert er denne mand en morder, hvem gengældelsen ikke har tilstedt at leve, skönt han er reddet fra havet." men han rystede dyret af i ilden, og der skete ham intet ondt. men de ventede, at han skulde hovne op eller pludseligt falde død om. men da de havde ventet længe og så, at der ikke skete ham noget usædvanligt, kom de på andre tanker og sagde, at han var en gud. men i omegnen af dette sted havde øens fornemste mand, ved navn publius, nogle landejendomme. han tog imod os og lånte os venligt herberge i tre dage. men det traf sig, at publius's fader lå syg af feber og blodgang, da dette var sket, kom også de andre på øen, som havde sygdomme, til ham og blevne helbredte. de viste os også megen ære, og da vi sejlede bort, bragte de om bord i skibet, hvad vi trængte til. men efter tre måneders forløb sejlede vi da bort i et aleksandrinsk skib, som havde haft vinterleje ved øen og førte tvillingernes mærke. og vi løb ind til syrakus, hvor vi blevne tre dage. derfra sejlede vi videre og kom til regium, og efter en dags forløb fik vi søndenvind og kom den næste dag til puteoli. der fandt vi brødre og blevne opfordrede til at blive hos dem i syv dage. og så droge vi til rom. og de brødrene derfra, som havde hørt om os, kom os i møde til appius's forum og tres-tabernæ. og da paulus så dem, takkede han gud og fattede mod. men da vi kom til rom, (overgav høvedsmanden fangerne til hævdingen for livvagten. dog) blev det tilstedt paulus at bo for sig selv sammen med den stridsmand, der bevogtede ham. men efter tre dages forløb skete det, at han sammenkaldt de fornemste iblandt jøderne. men da de vare forsamlede, sagde han til dem: "i mænd, brødre! uagtet jeg intet har gjort imod vort folk eller de fædrene skikke, er jeg fra jerusalem overgiven som fange i romernes hænder, og disse vilde efter at have forhørt mig loslade mig, efterdi der ikke var nogen døds skyld hos mig. men da jøderne gjorde indsigelse, nødtes jeg til at skyde mig ind under kejseren, dog ikke, som om jeg havde noget at anklage mit folk for. af denne årsag har jeg altså ladet eder kalde hid for at se og tale med eder; thi for israel's håbs skyld er jeg sluttet i denne lænke." men de sagde til ham: "hverken have vi fået brev fra judæa om dig, ikke heller er nogen af brøderne kommen og har meddelt eller sagt noget ondt om dig. men vi ønske at høre af dig, hvad du tænker; thi om dette parti er det os bekendt, at det

alle vegne finder modsigelse." efter så at have aftalt en dag med ham, kom de til ham i herberget i større tal, og for dem forklarede han og vidnede om guds rige og søgte at overbevise dem om jesus, både ud af mose lov og af profeterne, fra årle om morgenen indtil aften. og nogle lode sig overbevise af det, som blev sagt, men andre troede ikke. og under indbyrdes uenighed gik de bort, da paulus havde sagt dette ene ord: "rettelig har den helligånd talt ved profeten esajas til eders fædre og sagt: "gå hen til dette folk og sig: i skulle høre med eders øren og ikke forstå og se med eders øjne og ikke se; thi dette folks hjerte er blevet sløvet, og med ørene høre de tungt, og deres øjne have de tillukket, for at de ikke skulle se med øjnene og høre med ørene og forstå med hjertet og omvende sig, så jeg kunde helbrede dem." derfor være det eder vitterligt, at denne guds frelse er sendt til hedningerne; de skulle også høre." og da han havde sagt dette, gik jøderne bort, og der var stor trætte imellem dem indbyrdes. men han blev hele to år i sit lejede herberge og modtog alle, som kom til ham, idet han prædikede guds rige og lærte om den herre jesus med al frimodighed, uhindret.

i begyndelsen var ordet, og ordet var hos gud, og ordet var gud. dette var i begyndelsen hos gud. alle ting ere blevene til ved det, og uden det blev end ikke een ting til af det, som er. i det var liv, og livet var menneskenes lys. og lyset skinner i mørket, og mørket begreb det ikke. der kom et menneske, udsendt fra gud, hans navn var johannes. denne kom til et vidnesbyrd, for at han skulde vidne om lyset, for at alle skulde tro ved ham. han var ikke lyset, men han skulde vidne om lyset. det sande lys, der oplyser hvert menneske, var ved at komme til verden. han var i verden, og verden er bleven til ved ham, og verden kendte ham ikke. han kom til sit eget, og hans egne toge ikke imod ham. men så mange, som toge imod ham, dem gav han magt til at vorde guds børn, dem, som tro på hans navn; hvilke ikke bleve fødte af blod, ej heller af køds villie, ej heller af mands villie, men af gud. og ordet blev kød og tog bolig iblandt os, og vi så hans herlighed, en herlighed, som en enbåren søn har den fra sin fader, fuld af nåde og sandhed. johannes vidner om ham og råber og siger: "ham var det, om hvem jeg sagde: den, som kommer efter mig, er kommen foran mig; thi han var for mig," thi af hans fylde have vi alle modtaget, og det nåde over nåde. thi loven blev given ved moyses; nåden og sandheden er kommen ved jesus kristus. ingen har nogen sinde set gud; den enbårne søn, som er i faderens skød, han har kundgjort ham. og dette er johannes's vidnesbyrd, da jøderne sendte præster og leviter ud fra jerusalem, for at de skulde spørge ham: "hvem er du?" og han bekendte og nægtede ikke, og han bekendte: "jeg er ikke kristus." og de spurgte ham: "hvad da?" er du elias?" han siger: "det er jeg ikke." "er du profeten?" og han svarede: "nej." da sagde de til ham: "hvem er du? for at vi kunne give dem svar, som have udsendt os; hvad siger du om dig selv?" han sagde: "jeg er en røst af en, som råber i ørkenen: jævner herrens vej, som profeten esajas har sagt." og de vare udsendte fra farisæerne, og de spurgte ham og sagde til ham: "hvorfor døber du da, dersom du ikke er kristus, ej heller elias, ej heller profeten?" johannes svarede dem og sagde: "jeg døber med vand; midt iblandt eder står den, i ikke kende, han som kommer efter mig, hvis skotvinge jeg ikke er værdig at løse." dette skete i bethania hinsides jordan, hvor johannes døbte. den næste dag ser han jesus komme til sig, og han siger: "se det guds lam, som bærer verdens synd! han er den, om hvem jeg sagde: efter mig kommer en mand, som er kommen foran mig; thi han var før mig. og jeg kendte ham ikke; men for at han skulde åbenbares for israel, derfor er jeg kommen og døber med vand." og johannes vidnede og sagde: "jeg har set ånden dale ned som en due fra himmelen, og den blev over ham. og jeg kendte ham ikke; men den, som sendte mig for at døbe med vand, han sagde til mig: den, som du ser ånden dale ned over og blive over, han er den, som døber med den helligånd. og jeg har set det og har vidnet, at denne er guds søn." den næste dag stod johannes der atter og to af hans disciple. og idet han så på jesus, som gik der, siger han: "se det guds lam!" og de to disciple hørte ham tale, og de fulgte jesus.

men jesus vendte sig om, og da han så dem følge sig, siger han til dem: "hvad søgte i efter?" men de sagde til ham: "rabbi! (hvilket ordlagt betyder mester) hvor opholder du dig?" han siger til dem: "kommer og ser!" de kom da og så, hvor han opholdt sig, og de bleve hos ham den dag; det var ved den tiende time. den ene af de to, som havde hørt johannes's ord og havde fulgt ham, var andreas, simon peters broder. denne finder først sin egen broder simon og siger til ham: "vi have fundet messias" (hvilket er ordlagt: kristus). og han førte ham til jesus. jesus så på ham og sagde: "du er simon, johannes's søn; du skal hedde kefas" (det er ordlagt: petrus). den næste dag vilde han drage derfra til galilæa; og han finder filip. og jesus siger til ham: "følg mig!" men filip var fra bethsaida, fra andreas's og peters by. filip finder nathanael og siger til ham: "vi have fundet ham, hvem moyses i loven og ligeså profeterne have skrevet om, jesus, josefs søn, fra nazareth." og nathanael sagde til ham: "kan noget godt være fra nazareth?" filip siger til ham: "kom og se!" jesus så nathanael komme til sig, og han siger om ham: "se, det er sandelig en israelit, i hvem der ikke er svig." nathanael siger til ham: "hvorfra kender du mig?" jesus svarede og sagde til ham: "før end filip kaldte dig, så jeg dig, medens du var under figentræet." nathanael svarede ham: "rabbi! du er guds søn, du er israel's konge." jesus svarede og sagde til ham: "tror du, fordi jeg sagde dig, at jeg så dig under figentræet? du skal se større ting end disse." og han siger til ham: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, i skulle fra nu af se himmelen åbnet og guds engle stige op og stige ned over menneskesønnen."

2

og på den tredje dag var der et bryllup i kana i galilæa; og jesus moder var der. men også jesus og hans disciple bleve budne til brylluppet. og da vinen slap op, siger jesus moder til ham: "de have ikke vin." jesus siger til hende: "kvinde! hvad vil du mig? min time er endnu ikke kommen." hans moder siger til tjenerne: "hvad som han siger eder, det skulle i gøre." men der var der efter jødernes rensesseskik fremsat seks vandkar af sten, som rummede hvert to eller tre spande. jesus siger til dem: "fylder vandkarrene med vand;" og de fyldte dem indtil det øverste. og han siger til dem: "oser nu og bærer til køgemesteren;" og de bare det til ham. men da køgemesteren smagte vandet, som var blevet vin, og ikke vidste, hvorfra det kom (men tjenerne, som havde øst vandet, vidste det), kalder køgemesteren på brudgommen og siger til ham: "hvert menneske sætter først den gode vin frem, og når de ere blevene drukne, da den ringere; du har gemt den gode vin indtil nu." denne begyndelse på sine tegn gjorde jesus i kana i galilæa, og han åbenbarede sin herlighed; og hans disciple troede på ham. derefter drog han ned til kapernaum, han og hans moder og hans brødre og hans disciple, og de bleve der ikke mange dage. og jødernes påske var nær, og jesus drog op til jerusalem. og han fandt sidende i helligdommen dem, som solgte okser og får og duer, og vekselerne. og han gjorde en svøbe af reb og drev dem alle ud af helligdommen, både fårene og

okserne, og han spredte vekselernes småpenge og væltede bordene. og han sagde til dem, som solgte duer: "tager dette bort herfra; gør ikke min faders hus til en købmandsbod!" hans disciple kom i hu, at der er skrevet: "nidkærheden for dit hus vil fortære mig." da svarede jøderne og sagde til ham: "hvad viser du os for et tegn, efterdi du gør dette?" jesu svarede og sagde til dem: "nedbryder dette tempel, og i tre dage vil jeg oprejse det." da sagde jøderne: "i seks og fyrretyve år er der bygget på dette tempel, og du vil oprejse det i tre dage?" men han talte om sit legemes tempel. da han så var oprejst fra de døde, kom hans disciple i hu, at han havde sagt dette; og de troede skriften og det ord, som jesu havde sagt. men da han var i jerusalem i påsken på højtiden, troede mange på hans navn, da de så hans tegn, som han gjorde. men jesu selv betroede sig ikke til dem, fordi han kendte alle, og fordi han ikke havde nodig, at nogen skulde vidne om mennesket; thi han vidste selv, hvad der var i mennesket.

3

men der var en mand af farisæerne, han hed nikodemus, en rådsheer iblandt jøderne. denne kom til ham om natten og sagde til ham: "rabbi! vi vide. jesu svarede og sagde til ham: "sandelig, sandelig, siger jeg dig. nikodemus siger til ham: "hvorledes kan et menneske fødes, når han er gammel? mon han kan anden gang komme ind i sin moders liv og fødes?" jesu svarede: "sandelig, sandelig, siger jeg dig, uden nogen bliver født af vand og ånd, kan han ikke komme ind i guds rige. hvad der er født af kødet, er kød; og hvad der er født af ånden, er ånd. forundre dig ikke over, at jeg sagde til dig: i må fødes på ny. vinden blæser, hvorhen den vil, og du hører dens susen, men du ved ikke, hvorfra den kommer, og hvor den farer hen; således er det med hver den, som er født af ånden." nikodemus svarede og sagde til ham: "hvorledes kan dette ske?" jesu svarede og sagde til ham: "er du israels lærer og forstår ikke dette? sandelig, sandelig, siger jeg dig vi tale det, vi vide, og vidne det, vi have set; og i modtage ikke vort vidnesbyrd. når jeg siger eder de jordiske ting, og i ikke tro, hvorledes skulle i da tro, når jeg siger eder de himmelske? og ingen er faren op til himmelen, uden han, som for ned fra himmelen, menneskesønnen, som er i himmelen. og ligesom moyses ophøjede slangen i ørkenen, således bør menneskesønnen ophøjes, for at hver den, som tror, skal have et evigt liv i ham. thi således elskede gud verden, at han gav sin søn den enbårne, for at hver den, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have et evigt liv. thi gud sendte ikke sin søn til verden, for at han skal dømme verden, men for at verden skal frelses ved ham. den, som tror på ham, dømmes ikke; men den, som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har troet på guds enbårne søns navn. og dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elskede mørket mere end lyset; thi deres gerninger vare onde. thi hver den, som øver ondt, hader lyset og kommer ikke til lyset, for at hans gerninger ikke skulle revses. men den, som gør sandheden, kommer til lyset, for at hans gerninger må

blive åbenbare; thi de ere gjorde i gud." derefter kom jesu og hans disciple ud i judæas land, og han opholdt sig der med dem og døbte. men også johannes døbte i ænon, nær ved salem, fordi der var meget vand der; og man kom derhen og lod sig døbe. thi johannes var endnu ikke kastet i fængsel. da opkom der en strid imellem johannes's disciple og en jøde om renselse. og de kom til johannes og sagde til ham: "rabbi! han, som var hos dig hinsides jordan, han, hvem du gav vidnesbyrd, se, han døber, og alle komme til ham." johannes svarede og sagde: "et menneske kan slet intet tage, uden det er ham givet fra himmelen. i ere selv mine vidner på, at jeg sagde: jeg er ikke kristus, men jeg er udsendt foran ham. den, som har bruden, er brudgom; men brudgommens ven, som står og hører på ham, glæder sig meget over brudgommens røst. så er da denne min glæde bleven fuldkommen. han bør vokse, men jeg forringes. den, som kommer ovenfra, er over alle; den, som er af jorden, er af jorden og taler af jorden; den, som kommer fra himmelen, er over alle. og det, som han har set og hørt, vidner han; og ingen modtager hans vidnesbyrd. den, som har modtaget hans vidnesbyrd, har beseglet, at gud er sanddru. thi han, hvem gud udsendte, taler guds ord; gud giver nemlig ikke ånden efter mål. faderen elsker sønnen og har givet alle ting i hans hånd. den, som tror på sønnen, har et evigt liv; men den, som ikke vil tro sønnen, skal ikke se livet, men guds vrede bliver over ham."

4

da herren nu erfarede, at farisæerne havde hørt, at jesu vandt flere disciple og døbte flere end johannes (skønt jesu ikke døbte selv, men hans disciple): da forlod han judæa og drog atter bort til galilæa. men han måtte rejse igennem samaria. han kommer da til en by i samaria, som kaldes sykar, nær ved det stykke land, som jakob gav sin søn jøsef. og der var jakobs brønd. jesu satte sig da, træt af rejsen, ned ved brønden; det var ved den sjette time. en samaritansk kvinde kommer for at drage vand op. jesu siger til hende: "giv mig noget at drikke!" hans disciple vare nemlig gåede bort til byen for at købe mad. da siger den samaritanske kvinde til ham: "hvorledes kan dog du, som er en jøde, bede mig, som er en samaritansk kvinde, om noget at drikke?" thi jøder holde ikke samkvem med samaritanere. jesu svarede og sagde til hende: "dersom du kendte guds gave, og hvem det er, som siger til dig: giv mig noget at drikke, da bad du ham, og han gav dig levende vand." kvinden siger til ham: "herre! du har jo intet at drage op med, og brønden er dyb; hvorfra har du da det levende vand? mon du er større end vor fader jakob, som har givet os brønden, og han har selv drukket deraf og hans børn og hans kvæg?" jesu svarede og sagde til hende: "hver den, som drikker af dette vand, skal tørste igen. men den, som drikker af det vand, som jeg giver ham, skal til evig tid ikke tørste; men det vand, som jeg giver ham, skal blive i ham en kilde af vand, som fremvælder til et evigt liv." kvinden siger til ham: "herre! giv mig dette vand, for at jeg ikke skal tørste og ikke komme hid for at drage op." je-

sus siger til hende: "gå bort, kald på din mand, og kom hid!" kvinden svarede og sagde: "jeg har ingen mand." Jesus siger til hende: "med rette sagde du: jeg har ingen mand. thi du har haft fem mænd; og han, som du nu har, er ikke din mand. kvinden siger til ham: 'herre! jeg ser, at du er en profet. vore fædre have tilbedt på dette bjerg, og i sige, at i jerusalem er stedet, hvor man bør tilbede.'" Jesus siger til hende: "tro mig, kvinde, at den time kommer, da det hverken skal være på dette bjerg eller i jerusalem, at i tilbede faderen. i tilbede det, i ikke kende; vi tilbede det, vi kende; thi frelsen kommer fra jøderne. men den time kommer, ja, den er nu, da de sande tilbedere skulle tilbede faderen i ånd og sandhed; thi det er sådanne tilbedere, faderen vil have. gud er ånd, og de, som tilbede ham, bør tilbede i ånd og sandhed." kvinden siger til ham: "jeg ved, at messias kommer (hvilket betyder kristus); når han kommer, skal han kundgøre os alle ting." Jesus siger til hende: "det er mig, jeg, som taler med dig." og i det samme kom hans disciple, og de undrede sig over, at han talte med en kvinde; dog sagde ingen: "hvad søger du?" eller: "hvorfor taler du med hende?" da lod kvinden sin vandkrukke stå og gik bort til byen og siger til menneskene der: "kommer og ser en mand, som har sagt mig alt det, jeg har gjort; mon han skulde være kristus?" de gik ud af byen og kom gående til ham. imidlertid bade disciplene ham og sagde: "rabbi, spis!" men han sagde til dem, jeg har mad at spise, som i ikke kende." da sagde disciplene til hverandre: "mon nogen har bragt ham noget at spise?" Jesus siger til dem: "min mad er, at jeg gør hans villie, som udsendte mig, og fuldbyrder hans gerning. sige i ikke: der er endnu fire måneder, så kommer høsten? se, jeg siger eder, oplofter eders øjne og ser markene; de ere allerede hvide til høsten. den, som høster, får løn og samler frugt til et evigt liv, så at de kunne glæde sig tilsammen, både den, som sår, og den, som høster. thi her er det ord sandt: en sår, og den anden høster. jeg har udsendt eder at høste det, som i ikke have arbejdet på; andre have arbejdet, og i ere gåede ind i deres arbejde." men mange af samaritanerne fra den by troede på ham på grund af kvindens ord, da hun vidnede: "han har sagt mig alt det, jeg har gjort." da nu samaritanerne kom til ham, bade de ham om at blive hos dem; og han blev der to dage. og mange flere troede for hans ords skyld. og til kvinden sagde de: "vi tro nu ikke længer for din tales skyld; thi vi have selv hørt, og vi vide, at denne er sandelig verdens frelser." men efter de to dage gik han derfra til galilæa. thi Jesus vidnede selv, at en profet ikke bliver æret i sit eget fædreland. da han nu kom til galilæa, toge galilæerne imod ham, fordi de havde set alt det, som han gjorde i jerusalem på højtid; den; thi også de vare komne til højtiden. han kom da atter til kana i galilæa, hvor han havde gjort vandet til vin. og der var en kongelig embedsmand, hvis søn lå syg i kapernaum. da denne hørte, at Jesus var kommen fra judæa til galilæa, gik han til ham og bad om, at han vilde komme ned og helbrede hans søn; thi han var døden nær. da sagde Jesus til ham: "der- som i ikke se tegn og undergøinger, ville i ikke tro." embedsmanden siger til ham: "herre! kom, for mit barn dør." Jesus siger til ham: "gå bort, din søn lever."

5

og manden troede det ord, som Jesus sagde til ham, og gik bort. men allerede medens han var på hjemvejen, mødte hans tjenere ham og meldte, at hans barn levede. da udspurgte han dem om den time, i hvilken det var blevet bedre med ham; og de sagde til ham: "i går ved den syvende time forlod feberen ham." da skønnede faderen, at det var sket i den time, da Jesus sagde til ham: "din søn lever;" og han troede selv og hele hans hus. dette var det andet tegn, som Jesus gjorde, da han var kommen fra judæa til galilæa.

derefter var det jødernes højtid, og Jesus gik op til jerusalem. men der er i jerusalem ved fåreporten en dam, som på hebraisk kaldes Bethesda, og den har fem søjlegange. i dem lå der en mængde syge, blinde, lamme, visne, (som ventede på, at vandet skulde røres. thi på visse tider for en engel ned i dammen og oprørte vandet. men der var en mand, som havde været syg i otte og tredive år. da Jesus så ham ligge der og vidste, at han allerede havde ligget i lang tid, sagde han til ham: "vil du blive rask?" den syge svarede ham: "herre! jeg har ingen, som kan bringe mig ned i dammen, når vandet bliver oprørt; men når jeg kommer, stiger en anden ned for mig." Jesus siger til ham: "stå op, tag din seng og gå!" og straks blev manden rask, og han tog sin seng og gik. men det var sabbat på den dag; derfor sagde jøderne til ham, som var bleven helbredt: "det er sabbat; og det er dig ikke tilladt af bære sengen." han svarede dem: "den, som gjorde mig rask, han sagde til mig: tag din seng og gå!" da spurgte de ham: "hvem er det menneske, som sagde til dig: tag din seng og gå?" men han; som var bleven helbredt, vidste ikke, hvem det var; thi Jesus havde undraget sig, da der var mange mennesker på stedet. derefter finder Jesus ham i helligdommen, og han sagde til ham: "se, du er bleven rask; synd ikke mere, for at ikke noget værre skal times dig!" manden gik bort og sagde til jøderne, at det var Jesus, som havde gjort ham rask. og derfor forfulgte jøderne Jesus, fordi han havde gjort dette på en sabbat. men Jesus svarede dem: "min fader arbejder indtil nu; også jeg arbejder." derfor tragtede da jøderne end mere efter at slå ham ihjel, fordi han ikke alene brød sabbaten, men også kaldte gud sin egen fader og gjorde sig selv gud lig. så svarede Jesus og sagde til dem: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, sønnen kan slet intet gøre af sig selv, uden hvad han ser faderen gøre; thi hvad han gør, det gør også sønnen ligeså. thi faderen elsker sønnen og viser ham alt det, han selv gør, og han skal vise ham større gerninger end disse, for at i skulle undre eder. thi ligesom faderen oprejser de døde og gør levende, således gør også sønnen levende, hvem han vil. thi heller ikke dømmes faderen nogen, men har givet sønnen hele dommen, for at alle skulle ære sønnen, ligesom de ære faderen. den, som ikke ærer sønnen, ærer ikke faderen, som udsendte ham. sandelig, sandelig, siger jeg eder, den, som hører mit ord og tror den, som sendte mig, har et evigt liv og kommer ikke til dom, men er gået over fra døden til livet. sandelig, sandelig, siger jeg eder, den time kommer, ja den er nu, da de døde skulle høre guds

søns røst, og de, som høre den, skulle leve. thi ligesom faderen har liv i sig selv, således har han også givet sønnen at have liv i sig selv. og han har givet ham magt til at holde dom, efterdi han er menneskesøn. undrer eder ikke herover; thi den time kommer, på hvilken alle de, som ere i gravene, skulle høre hans røst, og de skulle gå frem, de, som have gjort det gode, til livets opstandelse, men de, som have gjort det onde, til dommens opstandelse. jeg kan slet intet gøre af mig selv; således som jeg hører, dommer jeg, og min dom er retfærdig; thi jeg søger ikke min villie, men hans villie, som sendte mig. dersom jeg vidner om mig selv, er mit vidnesbyrd ikke sandt". det er en anden, som vidner om mig, og jeg ved, at det vidnesbyrd er sandt, som han vidner om mig. i have sendt bud til johannes, og han har vidnet for sandheden. dog, jeg henter ikke vidnesbyrdet fra et menneske; men dette siger jeg, for at i skulle frelses. han var det brændende og skinnende lys, og i have til en tid villet fryde eder ved hans lys. men det vidnesbyrd, som jeg har, er større end johannes's; thi de gerninger, som faderen har givet mig at fuldbyrde, selve de gerninger, som jeg gør, vidne om mig, at faderen har udsendt mig. og faderen, som sendte mig, han har vidnet om mig. i have aldrig hverken hørt hans røst eller set hans skikkelse, og hans ord have i ikke blivende i eder; thi den, som han udsendte, ham tro i ikke. i ransage skrifterne, fordi i mene i dem at have evigt liv; og det er dem, som vidne om mig. og i ville ikke komme til mig, for at i kunne have liv. jeg tager ikke ære af mennesker; men jeg kender eder, at i have ikke guds kærlighed i eder. jeg er kommen i min faders navn, og i modtage mig ikke; dersom en anden kommer i sit eget navn, ham ville i modtage. hvorledes kunne i tro, i, som tage ære af hverandre, og den ære, som er fra den eneste gud, søge i ikke? tænker ikke, at jeg vil anklage eder for faderen; der er en, som anklager eder, moses, til hvem i have sat eders håb. thi dersom i troede moses. troede i mig; thi han har skrevet om mig, men tro i ikke hans skrifter, hvorledes skulle i da tro mine ord?"

6

derefter drog jesus over til hin side af galilæas sø, tiberias søen. og en stor skare fulgte ham, fordi de så de tegn, som han gjorde på de syge. men jesus gik op på bjerget og satte sig der med sine disciple. men påsken, jødernes højtid, var nær. da jesus nu opløftede sine øjne og så, at en stor skare kom til ham, sagde han til filip: "hvor skulle vi købe brød, for at disse kunne få noget at spise?" men dette sagde han for at prøve ham; thi han vidste selv, hvad han vilde gøre. filip svarede ham: "brød for to hundrede denarer er ikke nok for dem, til at hver kan få noget lidet." en af hans disciple, andreas, simon peters broder, siger til ham: "her er en lille dreng, som har fem bygbrød og to småfisk; men hvad er dette til så mange?" jesus sagde: "lader folkene sætte sig ned;" og der var meget græs på stedet. da satte mændene sig ned, omtrent fem tusinde i tallet. så tog jesus brødene og takkede og uddelte dem til dem, som havde sat sig ned; ligeledes også af småfiskene så meget, de vilde.

men da de vare blevne mætte, siger han til sine disciple: "samler de tiloversblevne stykker sammen, for at intet skal gå til spilde." da samlede de og fyldte tolv kurve med stykker, som bleve tilovers af de fem bygbrød fra dem, som havde fået mad. da nu folkene så det tegn, som han havde gjort, sagde de: "denne er i sandhed profeten, som kommer til verden." da jesus nu skønnede, at de vilde komme og tage ham med magt for at gøre ham til konge, gik han atter op på bjerget, ganske alene. men da det var blevet aften, gik hans disciple ned til søen. og de gik om bord i et skib og vilde sætte over til hin side af søen til kapernaum. og det var allerede blevet mørkt, og jesus var endnu ikke kommen til dem. og søen rejste sig, da der blæste en stærk vind. da de nu havde roet omtrent fem og tyve eller tredive stadier, så de jesus vandre på søen og komme nær til skibet, og de forfærdedes. men han siger til dem: "det er mig; frygter ikke!" da vilde de tage ham op i skibet; og straks kom skibet til land, som de sejlede til. den næste dag så skaren, som stod på hin side af søen, at der ikke havde været mere end eet skib der, og at jesus ikke var gået om bord med sine disciple, men at hans disciple vare dragne bort alene, (men der var kommet skibe fra tiberias nær til det sted, hvor de spiste brødet, efter at herren havde gjort taksigelse): da skaren nu så, at jesus ikke var der, ej heller hans disciple, gik de om bord i skibene og kom til kapernaum for at søge efter jesus. og da de fandt ham på hin side af søen, sagde de til ham: "rabbi! når er du kommen hid?" jesus svarede dem og sagde: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, i søge mig, ikke fordi i så tegn, men fordi i spiste af brødene og bleve mætte. arbejder ikke for den mad, som er forgængelig, men for den mad, som varer til et evigt liv, hvilken menneskesønnen vil give eder; thi ham har faderen, gud selv, beseglet." da sagde de til ham: "hvad skulle vi gøre, for at vi kunne arbejde på guds gerninger?" jesus svarede og sagde til dem: "dette er guds gerning, at i tro på den, som han udsendte." da sagde de til ham: "hvad gør du da for et tegn, for at vi kunne se det og tro dig? hvad arbejde gør du? vore fædre åde manna i ørkenen, som der er skrevet: han gav dem brød fra himmelen at æde." da sagde jesus til dem: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, ikke moses har givet eder brødet fra himmelen, men min fader giver eder det sande brød fra himmelen. thi guds brød er det, som kommer ned fra himmelen og giver verden liv." da sagde de til ham: "herre! giv os altid dette brød!" jesus sagde til dem: "jeg er livets brød. den, som kommer til mig, skal ikke hunge; og den, som tror på mig, skal aldrig tørste. men jeg har sagt eder, at i have set mig og dog ikke tro. alt, hvad faderen giver mig, skal komme til mig; og den, som kommer til mig, vil jeg ingenlunde kaste ud. thi jeg er kommen ned fra himmelen, ikke for at gøre min villie, men hans villie, som sendte mig. men dette er hans villie, som sendte mig, at jeg skal intet miste af alt det, som han har givet mig, men jeg skal oprejse det på den yderste dag. thi dette er min faders villie, at hver den, som ser sønnen og tror på ham, skal have et evigt liv, og jeg skal oprejse ham på den yderste dag." da knurrede jøderne over ham, fordi han sagde: "jeg er det brød, som kom ned fra himmelen," og de sagde:

"er dette ikke jesus, josefs søn, hvis fader og moder vi kende? hvorledes kan han da sige: jeg er kommen ned fra himmelen?" jesus svarede og sagde til dem: "knurrer ikke indbyrdes! ingen kan komme til mig, uden faderen, som sendte mig, drager ham; og jeg skal oprejse ham på den yderste dag. der er skrevet hos profeterne: "og de skulle alle være oplærte af gud." hver den, som har hørt af faderen og lært, kommer til mig. ikke at nogen har set faderen, kun den, som er fra gud, han har set faderen. sandelig, sandelig, siger jeg eder, den, som tror på mig, har et evigt liv. jeg er livets brød. eders fædre åde manna i ørkenen og døde. dette er det brød, som kommer ned fra himmelen, at man skal æde af det og ikke dø. jeg er det levende brød, som kom ned fra himmelen; om nogen æder af dette brød, han skal leve til evig tid; og det brød, som jeg vil give, er mit kød, hvilket jeg vil give for verdens liv." da kivedes jøderne indbyrdes og sagde: "hvorledes kan han give os sit kød at æde?" jesus sagde da til dem: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, dersom i ikke æde menneskesønnens kød og drikke hans blod, have i ikke liv i eder. den, som æder mit kød og drikker mit blod, har et evigt liv, og jeg skal oprejse ham på den yderste dag. thi mit kød er sandt mad, og mit blod er sandt drikke. den, som æder mit kød og drikker mit blod, han bliver i mig, og jeg i ham. ligesom den levende fader udsendte mig, og jeg lever i kraft af faderen, ligeså skal også den, som æder mig, leve i kraft af mig. dette er det brød, som er kommet ned fra himmelen; ikke som eders fædre åde og døde. den, som æder dette brød, skal leve evindeligt." dette sagde han, da han lærte i en synagoge i kapernaum. da sagde mange af hans disciple, som havde hørt ham: "dette er en hård tale; hvem kan høre den?" men da jesus vidste hos sig selv, at hans disciple knurrede derover, sagde han til dem: "forarges dette eder? hvad om i da få at se, at menneskesønnen farer op, hvor han var før? det er ånden, som levendegør, kødet gavner intet; de ord, som jeg har talt til eder, ere ånd og ere liv. men der er nogle af eder, som ikke tro." thi jesus vidste fra begyndelsen, hvem det var, der ikke troede, og hvem den var, der skulde forråde ham. og han sagde: "derfor har jeg sagt eder, at ingen kan komme til mig, uden det er givet ham af faderen." fra den tid trådte mange af hans disciple tilbage og vandrede ikke mere med ham. jesus sagde da til de tolv: "mon også i ville gå bort?" simon peter svarede ham: "herre! til hvem skulle vi gå hen? du har det evige livs ord; og vi have troet og erkendt, at du er guds hellige." jesus svarede dem: "har jeg ikke udvalgt mig eder tolv, og en af eder er en djævel?" men han talte om judas, simon iskariots søn; thi det var ham, som siden skulde forråde ham, skønt han var en af de tolv.

7

derefter vandrede jesus omkring i galilæa; thi han vilde ikke vandre i judæa, fordi jøderne søgte at slå ham ihjel. men jødernes højtid, løvsfesten, var nær. da sagde hans brødre til ham: "drag bort herfra og gå til judæa, for at også dine disciple kunne se dine gerninger, som du gør. thi ingen gør noget i løndom,

når han selv ønsker at være åbenbar; dersom du gør dette, da vis dig for verden!" thi heller ikke hans brødre troede på ham. da siger jesus til dem: "min tid er endnu ikke kommen; men eders tid er stedse for hånden. verden kan ikke hade eder; men mig hader den, fordi jeg vidner om den, at dens gerninger ere onde. drager i op til højtiden; jeg drager endnu ikke op til denne højtid, thi min tid er endnu ikke fuldkommen." da han havde sagt dette til dem, blev han i galilæa. men da hans brødre vare dragne op til højtiden, da drog han også selv op, ikke åbenlyst, men lønligt. da ledte jøderne efter ham på højtiden og sagde: "hvor er han?" og der blev mumlet meget om ham iblandt skarerne; nogle sagde: "han er en god mand," men andre sagde: "nej, han forfører mængden." dog talte ingen frit om ham af frygt for jøderne. men da det allerede var midt i højtiden, gik jesus op i helligdommen og lærte. jøderne undrede sig nu og sagde: "hvorledes kan denne have lærdom, da han ikke er oplært?" da svarede jesus dem og sagde: "min lære er ikke min, men hans, som sendte mig. dersom nogen vil gøre hans villie, skal han erkende, om læren er fra gud, eller jeg taler af mig selv. den, der taler af sig selv, søger sin egen ære; men den, som søger hans ære, der sendte ham, han er sandtru, og der er ikke uret i ham. har ikke moyses givet eder loven? og ingen af eder holder loven. mængden svarede: "du er besat; hvem søger at slå dig ihjel?" jesus svarede og sagde til dem: "een gerning gjorde jeg, og i undre eder alle derover. moyses har givet eder omskærelsen, (ikke at den er fra moyses, men fra fædrene) og i omskære et menneske på en sabbat. dersom et menneske får omskærelse på en sabbat, for at mose lov ikke skal brydes, ere i da vrede på mig, fordi jeg har gjort et helt menneske rask på en sabbat? dømmes ikke efter skinnet, men dømmes en retfærdig dom!" da sagde nogle af dem fra jerusalem: "er det ikke ham, som de søgte at slå ihjel? og se, han taler frit, og de sige intet til ham; mon rådsherrerne virkelig skulde have erkendt, at han er kristus? dog vi vide, hvorfra denne er; men når kristus kommer, kender ingen, hvorfra han er." derfor råbte jesus, idet han lærte i helligdommen, og sagde: "både kende i mig og vide, hvorfra jeg er! og af mig selv er jeg ikke kommen, men han, som sendte mig, er sand, han, hvem i ikke kende. jeg kender ham; thi jeg er fra ham, og han har udsendt mig." de søgte da at gribe ham; og ingen lagde hånd på ham, thi hans time var endnu ikke kommen. men mange af folket troede på ham, og de sagde: "når kristus kommer, mon han da skal gøre flere tegn, end denne har gjort?" farisæerne hørte, at mængden mumlede dette om ham; og ypperstepræsterne og farisæerne sendte tjenere ud for at gribe ham. da sagde jesus: "endnu en liden tid er jeg hos eder, så går jeg bort til den, som sendte mig. i skulle lede efter mig og ikke finde mig, og der, hvor jeg er, kunne i ikke komme." da sagde jøderne til hverandre: "hvor vil han gå hen, siden vi ikke skulle finde ham? mon han vil gå til dem, som ere adspredte iblandt grækerne, og lære grækerne? hvad er det for et ord, han siger: i skulle lede efter mig og ikke finde mig, og der, hvor jeg er, kunne i ikke komme?" men på den sidste, den store højtidssdag stod jesus og råbte og sagde: "om nogen tørster, han

komme til mig og drikke! den, som tror på mig, af hans liv skal der, som skriften har sagt, flyde levende vandstrømme:" men dette sagde han om den ånd, som de, der troede på ham, skulde få; thi den helligånd var der ikke endnu, fordi jesus endnu ikke var herliggjort. nogle af mængden, som hørte disse ord, sagde nu: "dette er sandelig profeten." andre sagde: "dette er kristus;" men andre sagde: "mon da kristus kommer fra galilæa? har ikke skriften sagt, at kristus kommer af davids sæd og fra bethlehem, den landsby, hvor david var?" således blev der splid iblandt mængden om ham. men nogle af dem vilde gribe ham; dog lagde ingen hånd på ham. tjenerne kom nu til ypperstepræsterne og farisæerne, og disse sagde til dem: "hvorfor have i ikke fort ham herhen? tjenerne svarede: "aldrig har noget menneske talt således som dette menneske." da svarede farisæerne dem: "ere også i forførte? mon nogen af rådsherrerne har troet på ham, eller nogen af farisæerne? men denne hob, som ikke kender loven, er forbandet." nikodemus, han, som var kommen til ham om natten og var en af dem, sagde til dem: "mon vor lov dømmet et menneske, uden at man først forhører ham og får at vide, hvad han gør?" de svarede og sagde til ham: "er også du fra galilæa? ransag og se, at der ikke fremstår nogen profet fra galilæa." og de gik hver til sit hus.

8

men jesus gik til oliebjerg. og årlige om morgenen kom han igen i helligdommen, og hele folket kom til ham; og han satte sig og lærte dem. men de skriftkloge og farisæerne føre en kvinde til ham, greben i hor, og stille hende frem i midten. og de sige til ham: "mester! denne kvinde er greben i hor på fersk gerning. men Moses bød os i loven, at sådanne skulle stenes; hvad siger nu du?" men dette sagde de for at friste ham, for at de kunde have noget at anklage ham for. men jesus bøjede sig ned og skrev med fingeren på jorden. men da de bleve ved at spørge ham, rettede han sig op og sagde til dem: "den iblandt eder, som er uden synd, kaste først stenen på hende!" og han bøjede sig atter ned og skrev på jorden. men da de hørte det, gik de bort, den ene efter den anden, fra de ældste til de yngste, og jesus blev alene tilbage med kvinden, som stod der i midten. men da jesus rettede sig op og ingen så uden kvinden, sagde han til hende: "kvinde! hvor ere de henne? var der ingen, som fordømte dig?," men hun sagde: "herre! ingen." da sagde jesus: "heller ikke jeg fordømmer dig; gå bort, og synd ikke mere!" jesus talte da atter til dem og sagde: "jeg er verdens lys; den, som følger mig, skal ikke vandre i mørket, men have livets lys." da sagde farisæerne til ham: "du vidner om dig selv; dit vidnesbyrd er ikke sandt." jesus svarede og sagde til dem: "om jeg end vidner om mig selv. er mit vidnesbyrd sandt; thi jeg ved, hvorfra jeg kom, og hvor jeg går hen; men i vide ikke, hvorfra jeg kommer, og hvor jeg går hen. i dømmen efter kødet; jeg dømmen ingen. men om jeg også dømmen, er min dom sand; thi det er ikke mig alene, men mig og faderen, han, som sendte mig. men også i eders lov er der skrevet, at to menneskers vidnesbyrd er sandt. jeg er den, der vidner om mig selv,

og faderen, som sendte mig, vidner om mig." derfor sagde de til ham: "hvor er din fader?" jesus svarede: "i kende hverken mig eller min fader; dersom i kendte mig, kendte i også min fader." disse ord talte jesus ved tempelblokken, da han lærte i helligdommen; og ingen greb ham, fordi hans time endnu ikke var kommen. da sagde han atter til dem: "jeg går bort, og i skulle lede efter mig, og i skulle dø i eders synd; hvor jeg går hen, kunne i ikke komme." da sagde jøderne: "mon han vil slå sig selv ihjel, siden han siger: hvor jeg går hen, kunne i ikke komme?" og han sagde til dem: "i ere nedenfra, jeg er ovenfra; i ere af denne verden, jeg er ikke af denne verden. derfor har jeg sagt eder, at i skulle dø i eders synd; thi dersom i ikke tro, at det er mig, skulle i dø i eders synd." de sagde da til ham: "hvem er du?" og jesus sagde til dem: "just det, som jeg siger eder. jeg har meget at tale og dømmen om eder; men den, som sendte mig, er sandtru, og hvad jeg har hørt af ham, det taler jeg til verden." de forstode ikke, at han talte til dem om faderen. da sagde jesus til dem: "når i få ophøjet menneskesønneren, da skulle i kende, at det er mig, og at jeg gør intet af mig selv; men som min fader har lært mig, således taler jeg, og han, som sendte mig, er med mig; han har ikke ladet mig alene, fordi jeg; gør altid det, som er ham til behag." da han talte dette, troede mange på ham. jesus sagde da til de jøder, som vare komne til tro på ham: "dersom i blive i mit ord, ere i sandelig mine discipule, og i skulle erkende sandheden, og sandheden skal frigøre eder." de svarede ham: "vi ere abrahams sæd og have aldrig været nogens trælle; hvorledes siger du da: i skulle worde frie?" jesus svarede dem: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, hver den, som gør synden, er syndens træ. men trællen bliver ikke i huset til evig tid, sønnen bliver der til evig tid. dersom da sønnen får frigjort eder, skulle i være virkelig frie. jeg ved, at i ere abrahams sæd; men i søge at slå mig ihjel, fordi min tale ikke finder rum hos eder. jeg taler det, som jeg har set hos min fader; så gøre også i det, som i have hørt af eders fader." de svarede og sagde til ham: "vor fader er abraham." jesus sagde til dem: "dersom i vare abrahams børn, gjorde i abrahams gerninger. men nu søge i at slå mig ihjel, et menneske, der har sagt eder sandheden, som jeg har hørt af gud; dette gjorde abraham ikke. i gøre eders faders gerninger." de sagde til ham: "vi ere ikke avlede i hor; vi have een fader, gud." jesus sagde til dem: "dersom gud var eders fader, da elskede i mig; thi jeg er udgået og kommen fra gud; thi jeg er heller ikke kommen af mig selv, men han har udsendt mig. hvorfor forstå i ikke min tale? fordi i ikke kunne høre mit ord. i ere af den fader djævelen, og eders faders begæring ville i gøre. han var en manddraber fra begyndelsen af, og han står ikke i sandheden; thi sandhed er ikke i mig. når han taler løgn, taler han af sit eget; thi han er en løgner og løgnens fader. men mig tro i ikke, fordi jeg siger sandheden. hvem af eder kan overbevise mig om nogen synd? siger jeg sandhed, hvorfor tro i mig da ikke? den, som er af gud, hører guds ord; derfor høre i ikke, fordi i ere ikke af gud." jøderne svarede og sagde til ham: "sige vi ikke med rette, at du er en samaritan og er besat?" jesus svarede: "jeg er ikke besat, men jeg ærer min fader, og i vanære mig. men

jeg søger ikke min ære; der er den, som søger den og dømmes. sandelig, sandelig, siger jeg eder, dersom nogen holder mit ord, skal han i al evighed ikke se døden." jøderne sagde til ham: "nu vide vi, at du et besat; abraham døde og profeterne, og du siger: dersom nogen holder mit ord, han skal i al evighed ikke smage døden. mon du er større end vor fader abraham, som jo døde? også profeterne døde; hvem gør du dig selv til?" jesu svarede: "dersom jeg ærer mig selv, er min ære intet; det er min fader, som ærer mig, han, om hvem i sige, at han er eders gud. og i have ikke kendt ham, men jeg kender ham. og dersom jeg siger: "jeg kender ham ikke," da bliver jeg en løgner ligesom i; men jeg kender ham og holder hans ord. abraham, eders fader, frydede sig til at se min dag, og han så den og glædede sig." da sagde jøderne til ham: "du er endnu ikke halvtredsindstyve år gammel, og du har set abraham?" jesu sagde til dem: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, førend abraham blev til, har jeg været." så toge de sten for at kaste på ham; men jesu skjulte sig og gik ud af helligdommen.

9

og da han gik forbi så han et menneske, som var blindt fra fødselen. og hans disciple spurgte ham og sagde: "rabbi, hvem har syndet, denne eller hans forældre, så han skulde fødes blind?" jesu svarede: "hverken han eller hans forældre have syndet; men det er sket, for at guds gerninger skulle åbenbares på ham. jeg må gøre hans gerninger, som sendte mig, så længe det er dag; der kommer en nat, da ingen kan arbejde. medens jeg er i verden, er jeg verdens lys." da han havde sagt dette, spyttede han på jorden og gjorde dynd af spytten og smurte dyndet på hans øjne. og han sagde til ham: "gå hen, to dig i dammen siloam" (hvilket er udlagt: udsendt). da gik han bort og toede sig, og han kom seende tilbage. da sagde naboerne og de, som før vare vant til at se ham som tigger: "er det ikke ham, som sad og tiggede?" nogle sagde: "det er ham"; men andre sagde: "nej, han ligner ham." han selv sagde: "det er mig." da sagde de til ham: "hvorledes blev dine øjne åbnede?" han svarede: "en mand, som kaldes jesu, gjorde dynd og smurte det på mine øjne og sagde til mig: gå hen til siloam og to dig! da jeg så gik hen og toede mig, blev jeg seende." da sagde de til ham: "hvor er han?" han siger: "det ved jeg ikke." de føre ham, som før var blind, til farisæerne. men det var sabbat den dag, da jesu gjorde dyndet og åbnede hans øjne. atter spurgte nu også farisæerne ham, hvorledes han var bleven seende. men han sagde til dem: "han lagde dynd på mine øjne, og jeg toede mig, og nu ser jeg." nogle af farisæerne sagde da: "dette menneske er ikke fra gud, efterdi han ikke holder sabbaten." andre sagde: "hvorledes kan et syndigt menneske gøre sådanne tegn?" og der var splid imellem dem. de sige da atter til den blinde: "hvad siger du om ham, efterdi han åbnede dine øjne?" men han sagde: "han er en profet" så troede jøderne ikke om ham, at han havde været blind og var bleven seende, førend de fik kaldt på forældrene til ham, som havde fået sit syn. og de spurgte dem og sagde: "er denne eders søn, om hvem i sige, at han var født blind? hvorledes

er han da nu seende?" hans forældre svarede dem og sagde: "vi vide, at denne er vor søn, og at han, var født blind. men hvorledes han nu er bleven seende, vide vi ikke, og hvem der har åbnet hans øjne, vide vi ikke heller; spørger ham; han er gammel nok; han må selv tale for sig." dette sagde hans forældre, fordi de frygtede for jøderne; thi jøderne vare allerede komne overens om, at dersom nogen bekendte ham som kristus, skulde han udelukkes af synagogen. derfor sagde hans forældre: "han er gammel nok, spørger ham selv" da hidkaldte de anden gang manden, som havde været blind, og sagde til ham: "giv gud æren; vi vide, at dette menneske er en synder." da svarede han: "om han er en synder, ved jeg ikke; een ting ved jeg, at jeg, som var blind, nu ser." de sagde da til ham igen: "hvad gjorde han ved dig? hvorledes åbnede han dine øjne?" han svarede dem: "jeg har allerede sagt eder det, og i hørte ikke efter. hvorfor ville i høre det igen? ville også i blive hans disciple?" da udskældte de ham og sagde: "du er hans discipel; men vi ere mose disciple. vi vide, at gud har talt til moses; men om denne vide vi ikke. manden svarede og sagde til dem: "det er dog underligt, at i ikke vide, hvorfor han er, og han har åbnet mine øjne. vi vide, at syndere bønholder gud ikke; men dersom nogen er gudfrygtig og gør hans villie, ham hører han. aldrig er det hørt, at nogen har åbnet øjnene på en blindfødt. var denne ikke fra gud, da kunde han intet gøre." de svarede og sagde til ham: "du er hel og holden født i synder, og du vil lære os?" og de stødte ham ud. jesu hørte, at de havde udstødt ham; og da han traf ham sagde han til ham: "tror du på guds søn?" han svarede og sagde: "hvem er han, herre? for at jeg kan tro på ham." jesu sagde til ham: "både har du set ham, og den, som taler med dig, ham er det." men han sagde: "jeg tror herre!" og han kastede sig ned for ham. og jesu sagde: "til dom er jeg kommen til denne verden, for at de, som ikke se, skulle blive seende, og de, som se, skulle blive blinde." nogle af farisæerne, som vare hos. ham, hørte dette, og de sagde til ham: "mon også vi ere blinde?" jesu sagde til dem: "vare i blinde, da havde i ikke synd; men nu sige i: vi se; eders synd forbliver."

10

sandelig, sandelig, siger jeg eder, den, som ikke går ind i fårefolden gennem døren, men stiger andensteds over, han er en tyv og en røver. men den, som går ind igennem døren, er fårenes hyrde. for ham lukker dørvogteren op, og fårene høre hans røst; og han kalder sine egne får ved navn og fører dem ud, og når han har ført alle sine egne får ud, går han foran dem; og fårene følge ham, fordi de kende hans røst. men en fremmed ville de ikke følge, men de ville fly fra ham, fordi de ikke kende de fremmedes røst." denne lignelse sagde jesu til dem; men de forstode ikke, hvad det var, som han talte til dem. jesu sagde da atter til dem: "sandelig, sandelig, siger jeg eder, jeg er fårenes dør. alle de, som ere komne for mig, ere tyve og røvere; men fårene hørte dem ikke. jeg er døren; dersom nogen går ind igennem mig, han skal frelses; og han skal gå ind og gå ud og finde føde. tyven kommer ikke uden for at stjæle og slagte og ødelægge; jeg

er kommen, for at de skulle have liv og have overflod. jeg er den gode hyrde; den gode hyrde sætter sit liv til for fårene. men lejesvenden, som ikke er hyrde, hvem fårene ikke høre til ser ulven komme og forlader fårene og flyr, og ulven røver dem og adspredter dem, fordi han er en lejesvend og ikke bryder sig om fårene. jeg er den gode hyrde, og jeg kender mine, og mine kende mig, ligesom faderen kender mig, og jeg kender faderen; og jeg sætter mit liv til for fårene. og jeg har andre får, som ikke høre til denne fold; også dem bør jeg føre, og de skulle høre min røst; og der skal blive een hjord, een hyrde. derfor elsker faderen mig, fordi jeg sætter mit liv til for at tage det igen. ingen tager det fra mig, men jeg sætter det til af mig selv. jeg har magt til at sætte det til, og jeg har magt til at tage det igen. der blev atter splid iblandt jøderne for disse ords skyld. og mange af dem sagde: "han er besat og raser, hvorfor høre i ham?" andre sagde: "dette er ikke ord af en besat; mon en ond ånd kan åbne blindes øjne?" men tempelvielsens fest indtraf i jerusalem. det var vinter; og jesus gik omkring i helligdommen, i salomons søjlegang. da omringede jøderne ham og sagde til ham: "hvor længe holder du vor sjæl i uvished? dersom du er kristus, da sig os det rent ud!" jesus svarede dem: "jeg har sagt eder det, og i tro ikke. de gerninger, som jeg gør i min faders navn, de vidne om mig; men i tro ikke, fordi i ikke ere af mine får. mine får høre min røst, og jeg kender dem, og de følge mig, og jeg giver dem et evigt liv, og de skulle i al evighed ikke fortabes, og ingen skal rive dem ud af min hånd. min fader, som har givet mig dem, er større end alle; og ingen kan rive noget af min faders hånd. jeg og faderen, vi ere eet." da toge jøderne atter sten op for at stene ham. jesus svarede dem: "mange gode gerninger har jeg vist eder fra min fader; for hvilken af disse gerninger stene i mig?" jøderne svarede ham: "for en god gerning stene vi dig ikke, men for gudsbespottelse, og fordi du, som er et menneske, gør dig selv til gud." jesus svarede dem: "er der ikke skrevet i eders lov: jeg har sagt: i ere guder? når den nu har kaldt dem guder, til hvem guds ord kom (og skriften kan ikke rokke), sige i da til den, hvem faderen har helliget og sendt til verden: du taler bespotteligt, fordi jeg sagde: jeg er guds søn? dersom jeg ikke gør min faders gerninger, så tror mig ikke! men dersom jeg gør dem, så tror gerningerne, om i end ikke ville tro mig, for at i kunne indse og erkende, at faderen er i mig, og jeg i faderen." de søgte da atter at gribe ham; og han undslap af deres hånd. og han drog atter bort hinsides jordan til det sted, hvor johannes først døbte, og han blev der. og mange kom til ham, og de sagde: "johannes gjorde vel intet tegn; men alt, hvad johannes sagde om denne, var sandt." og mange troede på ham der.

11

men der lå en mand syg, lazarus fra bethania, den landsby, hvor maria og hendes søster martha boede. men maria var den, som salvede Herren med salve og tørrede hans fødder med sit hår; hendes broder lazarus var syg. da sendte søstrene bud til ham og lod sige: "herre! se, den, du elsker, er syg." men da jesus

hørte dette, sagde han: "denne sygdom er ikke til døden, men for guds herligheds skyld, for at guds søn skal herliggøres ved den." men jesus elskede martha og hendes søster og lazarus. da han nu hørte, at han var syg, blev han dog to dage på det sted, hvor han var. derefter siger han så til disciplene: "lader os gå til judæa igen! disciplene sige til ham: "rabbi! nylig søgte jøderne at stene dig, og du drager atter derhen?" jesus svarede: "har dagen ikke tolv timer? vandr nogen om dagen, da støder han ikke an; thi han ser denne verdens lys. men vandr nogen om natten, da støder han an; thi lyset er ikke i ham." dette sagde han, og derefter siger han til dem: "lazarus, vor ven, er sovnet ind; men jeg går hen for at vække ham af søvne." da sagde disciplene til ham: "herre! sover han, da bliver han helbredt." men jesus havde talt om hans død; de derimod mente, at han talte om søvnens hvile. derfor sagde da jesus dem rent ud: "lazarus er død! og for eders skyld er jeg glad over, at jeg ikke var der, for at i skulle tro; men lader os gå til ham!" da sagde thomas (hvilket betyder tvilling), til sine meddisciple: "lader os også gå, for at vi kunne dø med ham!" da jesus nu kom, fandt han, at han havde ligget i graven allerede fire dage. men bethania var nær ved jerusalem, omtrent femten stadier derfra. og mange af jøderne vare komne til martha og maria for at trøste dem over deres broder. da martha nu hørte, at jesus kom, gik hun ham i møde; men maria blev siddende i huset. da sagde martha til jesus: "herre! havde du været her, da var min broder ikke død. men også nu ved jeg, at hvad som helst du beder gud om, vil gud give dig." jesus siger til hende: "din broder skal opstå." martha siger til ham: "jeg ved at han skal opstå i opstandelsen på den yderste dag." jesus sagde til hende: "jeg er opstandelsen og livet; den, som tror på mig, skal leve, om han end dør. og hver den, som lever og tror på mig, skal i al evighed ikke dø. hun siger til ham: "ja, herre! jeg tror, at du er kristus, guds søn, den, som kommer til verden." og da hun havde sagt dette, gik hun bort og kaldte hemmeligt sin søster maria og sagde: "mesteren er her og kalder ad dig." da hun hørte det, rejste hun sig hastigt og gik til ham. men jesus var endnu ikke kommen til landsbyen, men var på det sted, hvor martha havde mødt ham. da nu jøderne, som vare hos hende i huset og trøstede hende, så, at maria stod hastigt op og gik ud, fulgte de hende, idet de mente, at hun gik ud til graven for at græde der. da maria nu kom derhen, hvor jesus var, og så ham, faldt hun ned for hans fødder og sagde til ham: "herre! havde du været her da var min broder ikke død." da nu jesus så hende græde og så jøderne, som vare komne med hende, græde, harnedes han i ånden og blev heftigt bevæget i sit indre; og han sagde: "hvor have i lagt ham?" de sige til ham: "herre! kom og se!" jesus græd. da sagde jøderne: "se, hvor han elskede ham!" men nogle af dem sagde: "kunde ikke han, som åbnede den blindes øjne, have gjort, at også denne ikke var død?" da harnes jesus atter i sit indre og går hen til graven. men det var en hule, og en sten lå for den. jesus siger: "tager stenen bort!" martha, den dodes søster, siger til ham: "herre! han stinker allerede; thi han har ligget der fire dage." jesus siger til hende: "sagde jeg ikke, at dersom du tror,

skal du se guds herlighed?" da toge de stenen bort. men jesu oplyftede sine øjne og sagde: "fader! jeg takker dig, fordi du har hørt mig. jeg vidste vel, at du altid hører mig; men for skarens skyld, som står omkring, sagde jeg det, for at de skulle tro, at du har udsendt mig." og da han havde sagt dette, råbte han med høj røst: "lazarus, kom herud!" og den døde kom ud, bunden med jordeklæder om fødder og hænder, og et torklæde var bundet om hans ansigt, jesu siger til dem: "løser ham, og lader ham gå!" mange af de jøder, som vare komne til maria og havde set, hvad han havde gjort, troede nu på ham; men nogle af dem gik hen til farisæerne og sagde dem, hvad jesu, havde gjort. ypperstepræsterne og farisæerne sammen kaldte da et møde af rådet og sagde: "hvad gøre vi? thi dette menneske gør mange tegn. dersom vi lade ham således blive ved, ville alle tro på ham, og romerne ville komme og tage både vort land og folk." men en af dem, kafas, som var ypperstepræst i det år, sagde til dem: "i vide intet; ej heller betænke i, at det er os gavnligt, at eet menneske dør for folket, og at ikke det hele folk skal gå til grunde." men dette sagde han ikke af sig selv; men da han var ypperstepræst i det år, profeterede han at jesu skulde dø for folket; og ikke for folket alene, men for at han også kunde samle guds adspredte børn sammen til eet. fra den dag af rådsloge de derfor om at ihjelslå ham. derfor vandrede jesu ikke mere frit om iblandt jøderne, men gik bort derfra ud på landet, nær ved ørkenen, til en by, som kaldes efraim; og han blev der med sine disciple. men jødernes påske var nær; og mange fra landet gik op til jerusalem for påsken for at rense sig. da ledte de efter jesu og sagde mellem hverandre, da de stode i hel-ligdommen: "hvad mene i? mon han ikke kommer til højtiden?" men ypperstepræsterne og farisæerne havde givet befaling om at dersom nogen vidste, hvor han var, skulde han give det til kende for at de kunde gribe ham.

12

seks dage før påske kom jesu nu til bethania, hvor lazarus boede, han, som jesu havde oprejst fra de døde. der gjorde de da et aftensmåltid for ham, og martha vartede op; men lazarus var en af dem, som sad til bords med ham. da tog maria et pund af ægte, såre kostbar nardussalve og salvede jesu fødder og tørrede hans fødder med sit hår; og huset blev fuldt af salvens duft. da siger en af hans disciple, judas, simons søn, iskariot, han, som siden forrådte ham: "hvorfor blev denne salve ikke solgt for tre hundrede denarer og given til fattige?" men dette sagde han, ikke fordi han brød sig om de fattige, men fordi han var en tyv og havde pungen og bar, hvad der blev lagt deri. da sagde jesu: "lad hende med fred, hun har jo bevaret den til min begravelsesdag! de fattige have i jo altid hos eder; men mig have i ikke altid." en stor skare af jøderne fik nu at vide, at han var der; og de kom ikke for jesu skyld alene, men også for at se lazarus, hvem han havde oprejst fra de døde. men ypperstepræsterne rådsloge om også at slå lazarus ihjel: thi for hans skyld gik mange af jøderne hen og troede på jesu. den følgende dag, da den store skare, som var

kommen til højtiden, hørte, at jesu kom til jerusalem, toge de palmegrene og gik ud imod ham og råbte: "hosanna! velsignet være den, som kommer, i herrens navn, israels konge!" men jesu fandt et ungt æsel og satte sig derpå, som der er skrevet: "frygt ikke, zions datter! se, din konge kommer, siddende på en asenindes føl." dette forstode hans disciple ikke først; men da jesu var herliggjort, da kom de i hu, at dette var skrevet om ham, og at de havde gjort dette for ham. skaren, som var med ham, vidnede nu, at han havde kaldt lazarus frem fra graven og oprejst ham fra de døde. det var også derfor, at skaren gik ham i møde, fordi de havde hørt, at han havde gjort dette tegn. da sagde farisæerne til hverandre: "i se, at i udrette ikke noget; se, alverden går efter ham." men der var nogle grækere af dem, som plejede at gå op for at tilbede på højtiden. disse gik nu til filip, som var fra bethsaida i galilæa, og bade ham og sagde: "herre! vi ønske at se jesu." filip kommer og siger det til andreas, andreas og filip komme og sige det til jesu. men jesu svarede dem og sagde: "tiden er kommen, til at menneskesønnen skal herliggøres. sandelig, sandelig, siger jeg eder, hvis ikke hvedekornet falder i jorden og dør, bliver det ene; men dersom det dør, bærer det megen frugt. den, som elsker sit liv, skal miste det; og den, som hader sit liv i denne verden, skal bevare det til et evigt liv. om nogen tjener mig, han følge mig, og hvor jeg er, der skal også min tjener være; om nogen tjener mig, han skal faderen ære. nu er min skil forfærdet; og hvad skal jeg sige? fader, frels mig fra denne time? dog, derfor er jeg kommen til denne time. fader herliggor dit navn!" da kom der en røst fra himmelen: "både har jeg herliggjort det, og vil jeg atter herliggøre det." da sagde skaren, som stod og hørte det, at det havde tordnet; andre sagde: "en engel har talt til ham." jesu svarede og sagde: "ikke for min skyld er denne røst kommen, men for eders skyld. nu går der dom over denne verden, nu skal denne verdens fyrste kastes ud, og jeg skal, når jeg bliver ophøjet fra jorden, drage alle til mig." men dette sagde han for at betegne, hvilken død han skulde dø. skaren svarede ham: "vi have hørt af loven, at kristus bliver evindelig, og hvorledes siger da du, at menneskesønnen bør ophøjes? hvem er denne menneskesøn?" da sagde jesu til dem: "endnu en liden tid er lyset hos eder. medens i have lyset, tror på lyset, for at i kunne blive lysets børn!" dette talte jesu, og han gik bort og blev skjult for dem. men endskønt han havde gjort så mange tegn for deres øjne, troede de dog ikke på ham, for at profeten esajas's ord skulde opfyldes, som han har sagt: "herre! hvem troede det, han hørte af os, og for hvem blev herrens arm åbenbar?" derfor kunde de ikke tro, fordi esajas har atter sagt: "han har blindet deres øjne og forhærdet deres hjerte, for at de ikke skulle se med øjnene og forstå med hjertet og omvende sig, så jeg kunde helbrede dem." dette sagde esajas, fordi han så hans herlighed og talte om ham. alligevel var der dog mange, endogså af rådsherrerne, som troede på ham; men for farisæernes skyld bekendte de det ikke, for at de ikke skulde blive udelukkede af synagogen; thi de elskede menneskenes ære mere end guds ære. men jesu råbte og sagde: "den, som tror på mig, tror ikke på mig, men

på ham, som sendte mig, og den, som ser mig, ser den, som sendte mig. jeg er kommen som et lys til verden, for at hver den, som tror på mig, ikke skal blive i mørket. og om nogen hører mine ord og ikke vogter på dem, ham dømmer ikke jeg; thi jeg er ikke kommen for at dømme verden, men for at frelse verden. den, som foragter mig og ikke modtager mine ord, har den, som dømmer ham; det ord, som jeg har talt, det skal dømme ham på den yderste dag. thi jeg har ikke talt af mig selv; men faderen, som sendte mig, han har givet mig befaling om, hvad jeg skal sige, og hvad jeg skal tale. og jeg ved, at hans befaling er evigt liv. altså, hvad jeg taler, taler jeg således, som faderen har sagt mig."

13

men før påskehøjtiden, da jesu vidste, at hans time var kommen, til at han skulde gå bort fra denne verden til faderen, da, ligesom han havde elsket sine egne, som vare i verden, så elskede han dem indtil enden. og medens der holdtes aftensmåltid, da djævelen allerede havde indskudt i judas's, simons søns, iskar-iots hjerte, at han skulde forråde ham; da jesu vidste, at faderen havde givet ham alle ting i hænde, og at han var udgået fra gud og gik hen til gud: så rejser han sig fra måltidet og lægger sine klæder fra sig, og han tog et linklæde og bandt det om sig. derefter hælder han vand i vaskefadet og begyndte at to disciplenes fødder og at tørre dem med linklædet, som han var ombunden med. han kommer da til simon peter; og denne siger til ham: "herre! tor du mine fødder?" jesu svarede og sagde til ham: "hvad jeg gør, ved du ikke nu, men du skal forstå det siden efter." peter siger til ham: "du skal i al evighed ikke to mine fødder." jesu svarede ham: "dersom jeg ikke tør dig, har du ikke lod sammen med mig." simon peter siger til ham: "herre! ikke mine fødder alene, men også hænderne og hovedet." jesu siger til ham: "den, som er tvættet, har ikke nødig at to andet end fødderne, men er ren over det hele; og i ere rene, men ikke alle." thi han kendte den, som forrådte ham; derfor sagde han: "i ere ikke alle rene." da han nu havde toet deres fødder og havde taget sine klæder og atter sat sig til bords, sagde han til dem: "vide i, hvad jeg har gjort ved eder? i kalde mig mester og herre, og i tale ret, thi jeg er det. når da jeg, herren og mesteren, har toet eders fødder, så ere også i skyldige at to hverandres fødder. thi jeg har givet eder et eksempel, for at, ligesom jeg gjorde ved eder, skulle også i gøre. sandelig, sandelig, siger jeg eder, en tjener er ikke større end sin herre, ikke heller et sendebud større end den, som har sendt ham. når i vide dette, ere i salige, om i gøre det. jeg taler ikke om eder alle; jeg ved, hvilke jeg har udvalgt; men skriften måtte opfyldes: den, som æder brødet med mig, har oploftet sin hæl imod mig. fra nu af siger jeg eder det, førend det sker, for at i, når det er sket, skulle tro, at det er mig. sandelig, sandelig, siger jeg eder, den, som modtager, hvem jeg sender, modtager mig; men den, som modtager mig, modtager ham, som har sendt mig." da jesu havde sagt dette, blev han heftigt bevæget i ånden og vidnede og sagde: "sandelig, sandelig, siger jeg

eder, en af eder vil forråde mig." da så disciplene på hverandre, tvivlrådige om, hvem han talte om. men der var en iblandt hans disciple, som sad til bords ved jesu side, han, hvem jesu elskede. til denne nikker da simon peter og siger til ham: "sig, hvem det er, han taler om?" men denne bøjer sig op til jesu bryst og siger til ham: "herre! hvem er det?" jesu svarer: "det er den, hvem jeg giver det stykke brød, som jeg dypper." så dypper han stykket og tager og giver det til judas, simons søn, iskar-iot. og efter at han havde fået stykket, da gik satan ind i ham. så siger jesu til ham: "hvad du gør, gør det snart!" men ingen af dem, som sad til bords, forstod, hvorfor han sagde ham dette. thi nogle mente, efterdi judas havde pungen, at jesu sagde til ham: "køb, hvad vi have nødig til højtiden;" eller at han skulde give noget til de fattige. da han nu havde fået stykket, gik han straks ud. men det var nat. da han nu var gået ud, siger jesu: "nu er menneskesønnen herliggjort, og gud er herliggjort i ham. dersom gud er herliggjort i ham, skal gud også herliggøre ham i sig, og han skal snart herliggøre ham. børnlille! endnu en liden stund er jeg hos eder. i skulle lede efter mig, og ligesom jeg sagde til jøderne: "hvor jeg går hen, kunne i ikke komme," siger jeg nu også til eder. jeg giver eder en ny befaling, at i skulle elske hverandre, at ligesom jeg elskede eder, skulle også i elske hverandre. derpå skulle alle kende, at i ere mine disciple, om i have indbyrdes kærlighed." simon peter siger til ham: "herre! hvor går du hen?" jesu svarede ham: "hvor jeg går hen, kan du ikke nu følge mig, men siden skal du følge mig." peter siger til ham: "herre! hvorfor kan jeg ikke følge dig nu? jeg vil sætte mit liv til for dig?" jesu svarer: "vil du sætte dit liv til for mig? sandelig, sandelig, siger jeg dig, hanen skal ikke gale, førend du har fornægtet mig tre gange."

14

"eders hjerte forfærdes ikke! tror på gud, og tror på mig! i min faders hus er der mange boliger. dersom det ikke var så, havde jeg sagt eder det; thi jeg går bort for at berede eder sted. og når jeg er gået bort og har beredt eder sted, kommer jeg igen og tager eder til mig, for at, hvor jeg er, der skulle også i være. og hvor jeg går hen, derhen vide i vejen." thomas siger til ham: "herre! vi vide ikke, hvor du går hen; og hvorledes kunne vi vide vejen?" jesu siger til ham: "jeg er vejen og sandheden og livet; der kommer ingen til faderen uden ved mig. havde i kendt mig, da havde i også kendt min fader; og fra nu af kende i ham og have set ham." filip siger til ham: "herre! vis os faderen, og det er os nok." jesu siger til ham: "så lang en tid har jeg været hos eder, og du kender mig ikke, filip? den, som har set mig, har set faderen; hvorledes kan du da sige: vis os faderen? tror du ikke, at jeg er i faderen, og faderen er i mig? de ord, som jeg siger til eder, taler jeg ikke af mig selv; men faderen, som bliver i mig, han gør sine gerninger. tror mig, at jeg er i faderen, og faderen er i mig; men ville i ikke, så tror mig dog for selve gerningernes skyld! sandelig, sandelig, siger jeg eder, den, som tror på mig, de gerninger, som jeg gør, skal også han gøre, og han skal gøre større gerninger end disse; thi jeg går til faderen, og hvad som helst

i bede om i mit navn, det vil jeg gøre, for at faderen må herliggøres ved sønnen. dersom i bede om noget i mit navn, vil jeg gøre det. dersom i elske mig, da holder mine befalinger! og jeg vil bede faderen, og han skal give eder en anden talsmand til at være hos eder evindeligt, den sandhedens ånd, som verden ikke kan modtage, thi den ser den ikke og kender den ikke; men i kende den, thi den bliver hos eder og skal være i eder. jeg vil ikke efterlade eder faderløse; jeg kommer til eder. endnu en liden stund, og verden ser mig ikke mere, men i se mig; thi jeg lever, og i skulle leve. på den dag skulle i erkende, at jeg er i min fader, og i i mig, og jeg i eder. den, som har mine befalinger og holder dem, han er den, som elsker mig; men den, som elsker mig, skal elskes af min fader; og jeg skal elske ham og åbenbare mig for ham." judas (ikke iskariot) siger til ham: "herre! hvor kommer det, at du vil åbenbare dig for os og ikke for verden?" jesus svarede og sagde til ham: "om nogen elsker mig, vil han holde mit ord; og min fader skal elske ham, og vi skulle komme til ham og tage bolig hos ham. den, som ikke elsker mig, holder ikke mine ord; og det ord, som i høre, er ikke mit, men faderens, som sendte mig. dette har jeg talt til eder, medens jeg blev hos eder. men talsmanden, den helligånd, som faderen vil sende i mit navn, han skal lære eder alle ting og minde eder om alle ting, som jeg har sagt eder. fred efterlader jeg eder, min fred giver jeg eder; jeg giver eder ikke, som verden giver. eders hjerte forfærdes ikke og forsage ikke! i have hørt, at jeg sagde til eder: jeg går bort og kommer til eder igen. dersom i elskede mig, da glædede i eder over, at jeg går til faderen; thi faderen er større end jeg, og nu har jeg sagt eder det, for det sker, for at i skulle tro, når det er sket. jeg skal herefter ikke tale meget med eder; thi denne verdens fyrste kommer, og han har slet intet i mig; men for at verden skal kende, at jeg elsker faderen og gør således, som faderen har befalede mig: så står nu op, lader os gå herfra!"

15

"jeg er det sande vintræ, og min fader er vingårdsmanden. hver gren på mig, som ikke bærer frugt, den borttager han, og hver den, som bærer frugt, rensar han, for at den skal bære mere frugt. i ere allerede rene på grund af det ord, som jeg har talt til eder. bliver i mig, da bliver også jeg i eder. ligesom grenen ikke kan bære frugt af sig selv, uden den bliver på vintræet, således kunne i ikke heller, uden i blive i mig. jeg er vintræet, i ere grenene. den, som bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen frugt; thi uden mig kunne i slet intet gøre. om nogen ikke bliver i mig, han bliver udkastet som en gren og visner; man sanker dem og kaster dem i ilden, og de brændes. dersom i blive i mig, og mine ord blive i eder, da beder, om hvad som helst i ville, og det skal blive eder til del. derved er min fader herliggjort, at i bære megen frugt, og i skulle blive mine disciple. ligesom faderen har elsket mig, så har også jeg elsket eder; bliver i min kærlighed! dersom i holde mine befalinger, skulle i blive i min kærlighed, ligesom jeg har holdt min faders befalinger og bliver i hans kærlighed. dette har

jeg talt til eder, for at min glæde kan være i eder, og eders glæde kan blive fuldkommen. dette er min befaling, at i skulle elske hverandre, ligesom jeg har elsket eder. større kærlighed har ingen end denne, at han sætter sit liv til for sine venner. i ere mine venner, dersom i gøre, hvad jeg befaler eder. jeg kalder eder ikke længere tjenere; thi tjeneren ved ikke, hvad hans herre gør; men eder har jeg kaldt venner; thi alt det, som jeg har hørt af min fader, har jeg kundgjort eder. i have ikke udvalgt mig, men jeg har udvalgt eder og sat eder til, at i skulle gå hen og bære frugt, og eders frugt skal blive ved, for at faderen skal give eder, hvad som helst i bede ham om i mit navn. dette befaler jeg eder, at i skulle elske hverandre. når verden hader eder, da vid, at den har hadet mig førend eder. vare i af verden, da vilde verden elske sit eget; men fordi i ikke ere af verden, men jeg har valgt eder ud af verden, derfor hader verden eder. kommer det ord i hu, som jeg har sagt eder: en tjener er ikke større end sin herre. have de forfulgt mig, ville de også forfølge eder; have de holdt mit ord, ville de også holde eders. men alt dette ville de gøre imod eder for mit navns skyld, fordi de ikke kende den, som sendte mig. dersom jeg ikke var kommen og havde talt til dem, havde de ikke synd; men nu have de ingen undskyldning for deres synd. den, som hader mig, hader også min fader. havde jeg ikke gjort de gerninger iblandt dem, som ingen anden har gjort, havde de ikke synd; men nu have de set dem og dog hadet både mig og min fader. dog, det ord, som er skrevet i deres lov, må opfyldes: de hadede mig uforskyldt. men når talsmanden kommer, som jeg skal sende eder fra faderen, sandhedens ånd, som udgår fra faderen, da skal han vidne om mig. men også i skulle vidne; thi i vare med mig fra begyndelsen."

16

"dette har jeg talt til eder, for at i ikke skulle forarges. de skulle udelukke eder af synagogerne, ja, den tid skal komme, at hver den, som slår eder ihjel, skal mene, at han viser gud en dyrkelse. og dette skulle de gøre, fordi de hverken kende faderen eller mig. men dette har jeg talt til eder, for at i, når tiden kommer, skulle komme i hu, at jeg har sagt eder det; men dette sagde jeg eder ikke fra begyndelsen, fordi jeg var hos eder. men nu går jeg hen til ham, som sendte mig, og ingen af eder spørger mig: hvor går du hen? men fordi jeg har talt dette til eder, har bedrovelsen opfyldt eders hjerte. men jeg siger eder sandheden: det er eder gavnligt, at jeg går bort, thi går jeg ikke bort, kommer talsmanden ikke til eder; men går jeg bort, så vil jeg sende ham til eder. og når han kommer, skal han overbevise verden om synd og om retfærdighed og om dom. om synd, fordi de ikke tro på mig; men om retfærdighed, fordi jeg går til min fader, og i se mig ikke længere; men om dom, fordi denne verdens fyrste er dømt. jeg har endnu meget at sige eder; men i kunne ikke bære det nu. men når han, sandhedens ånd, kommer, skal han vejlede eder til hele sandheden; thi han skal ikke tale af sig selv, men hvad som helst han hører, skal han tale, og de kommende ting skal han forkynde eder. han skal herliggøre mig;

da jesu havde sagt dette, gik han ud med sine disciple over kedrons bæk, hvor der var en have, i hvilken han gik ind med sine disciple. men også judas, som forrædte ham, kendte stedet; thi jesu samlede ofte dem med sine disciple. så tager judas vagtfordelingen og sender fra ypperstepræsterne og farisæerne og kommer derhen med fakler og lamper og våben. da nu jesu vidste alt, hvad der skulde komme over ham, gik han frem og sagde til dem: "hvem lede i efter?" de svarede ham: "jesu af nazareth." jesu siger til dem: "det er mig." men også judas, som forrædte ham, stod hos dem. som han da sagde til dem: "det er mig," vege de tilbage og faldt til jorden. han spurgte dem nu atter: "hvem lede i efter?" men de sagde: "jesu af nazareth." jesu svarede: "jeg har sagt eder, at det er mig; dersom i da lede efter mig, så lader disse gå!" for at det ord skulde opfyldes, som han havde sagt: "jeg mistede ingen af dem, som du har givet mig." simon peter, som havde et sværd, drog det nu og slog ypperstepræstens tjener og afhuggede hans højre øre. men tjeneren hed malkus. da sagde jesu til peter:

"stik dit sværd i skeden! skal jeg ikke drikke den kalk, som min fader har givet mig?" vagtafdelingen og krigsoversten og jødernes svende grebe da jesus og bandt ham. og de førte ham først til annas; thi han var svigerfader til kajfas, som var ypperstepræst i det år. men det var kajfas, som havde givet jøderne det råd, at det var gavnligt, at eet menneske døde for folket. men simon peter og en anden discipel fulgte jesus, og den discipel var kendt med ypperstepræsten, og han gik ind med jesus i ypperstepræstens gård. men peter stod udenfor ved døren. da gik den anden discipel, som var kendt med ypperstepræsten, ud og sagde det til dørvogtersken og førte peter ind. pigen, som var dørvogterske, siger da til peter: "er også du af dette menneskes disciple?" han siger: "nej, jeg er ikke." men tjenerne og svendene stode og havde gjort en kulild (thi det var koldt) og varmede sig; men også peter stod hos dem og varmede sig. ypperstepræsten spurgte nu jesus om hans disciple og om hans lære. jesus svarede ham: "jeg har talt frit ud til verden; jeg har altid lært i synagoger og i helligdommen, der, hvor alle jøderne komme sammen, og i løndom har jeg intet talt. hvorfor spørger du mig? spørg dem, som have hørt, hvad jeg talte til dem; se, de vide, hvad jeg har sagt." men som han sagde dette, gav en af svendene, som stode hos, jesus et slag i ansigtet og sagde: "svarer du ypperstepræsten således?" jesus svarede ham: "har jeg talt ilde, da bevis, at det er ondt: men har jeg talt ret, hvorfor slår du mig da?" annas sendte ham nu bunden til ypperstepræsten kajfas. men simon peter stod og varmede sig. da sagde de til ham: "er også du af hans disciple?" han nægtede det og sagde: "nej, jeg er ikke." en af ypperstepræstens tjenere, som var en frænde af ham, hvis øre peter havde afhugget, siger: "så jeg dig ikke i haven med ham?" da nægtede peter det atter, og straks galede hanen. de føre nu jesus fra kajfas til landshøvdingens borg; men det var årle. og de gik ikke ind i borgen, for at de ikke skulde besmittes, men kunde spise påske, pilatus gik da ud til dem, og han siger: "hvad klagemål føre i mod dette menneske?" de svarede og sagde til ham: "var han ikke en ugerningsmand, da havde vi ikke overgivet ham til dig." da sagde pilatus til dem: "tager i ham og dømmes ham efter eders lov!" da sagde jøderne til ham: "det er os ikke tilladt at aflive nogen;" for at jesu ord skulde opfyldes, det, som han sagde, da han gav til kende, hvilken død han skulde dø. da gik pilatus igen ind i borgen og kaldte på jesus og sagde til ham: "er du jødernes konge?" jesus svarede: "siger du dette af dig selv, eller have andre sagt dig det om mig?" pilatus svarede: "mon jeg er en jøde? dit folk og ypperstepræsterne have overgivet dig til mig; hvad har du gjort?" jesus svarede: "mit rige er ikke af denne verden. var mit rige af denne verden, havde mine tjenere stridt for, at jeg ikke var bleven overgivet til jøderne; men nu er mit rige ikke deraf." da sagde pilatus til ham: "du er altså dog en konge?" jesus svarede: "du siger det, jeg er en konge. jeg er dertil født og dertil kommen til verden, at jeg skal vidne om sandheden. hver den, som er af sandheden, hører min røst." pilatus siger til ham: "hvad er sandhed?" og da han havde sagt dette, gik han igen ud til jøderne, og han siger til dem: "jeg finder ingen skyld hos ham. men i have den

skik, at jeg løslade eder en om påsken; ville i da, at jeg skal løslade eder jødernes konge?" da råbte de alle igen og sagde: "ikke ham, men barabbas;" og barabbas var en røver.

19

nu tog da pilatus jesus og lod ham hudstryge. og stridsmændene flettede en krone af torne og satte den på hans hoved og kastede en purpurkappe om ham, og de gik hen til ham og sagde: "hil være dig, du jødernes konge!" og de sloge ham i ansigtet. og pilatus gik atter ud, og han siger til dem: "se, jeg fører ham ud til eder, for at i skulle vide, at jeg finder ingen skyld hos ham." da gik jesus ud med tornekrone og purpurkappen på. og han siger til dem: "se, hvilket menneske!" da nu ypperstepræsterne og svendene så ham, råbte de og sagde: "korsfæst! korsfæst!" pilatus siger til dem: "tager i ham og korsfæster ham; thi jeg finder ikke skyld hos ham." jøderne svarede ham: "vi have en lov, og efter denne lov er han skyldig at dø, fordi han har gjort sig selv til guds søn." da pilatus nu hørte dette ord, blev han endnu mere bange. og han gik ind igen i borgen og siger til jesus: "hvorfra er du?" men jesus gav ham intet svar. pilatus siger da til ham: "taler du ikke til mig? ved du ikke, at jeg har magt til at løslade dig, og at jeg har magt til at korsfæste dig?" jesus svarede: "du havde aldeles ingen magt over mig, dersom den ikke var givet dig ovenfra; derfor har den, som overgav mig til dig, større synd." derefter forsøgte pilatus at løslade ham. men jøderne råbte og sagde: "dersom du løslader denne, er du ikke kejserens ven. hver den, som gør sig selv til konge, sætter sig op imod kejseren." da pilatus hørte disse ord, førte han jesus ud og satte sig på dommersædet, på det sted, som kaldes stenlagt, men på hebraisk gabbatha; men det var beredelsens dag i påsken, ved den sjette time. og han siger til jøderne: "se, eders konge!" de råbte nu: "bort, bort med ham! korsfæst ham!" pilatus siger til dem: "skal jeg korsfæste eders konge?" ypperstepræsterne svarede: "vi have ingen konge uden kejseren." så overgav han ham da til dem til at korsfæstes. de tog nu jesus; og han bar selv sit kors og gik ud til det såkaldte "hovedskaldet", som hedder på hebraisk golgatha, hvor de korsfæstede ham og to andre med ham, en på hver side, men jesus midt imellem. men pilatus havde også skrevet en overskrift og sat den på korset. men der var skrevet: "jesus af nazareth, jødernes konge." denne overskrift læste da mange af jøderne; thi det sted, hvor jesus blev korsfæstet, var nær ved staden; og den var skreven på hebraisk, latin og græsk. da sagde jødernes ypperstepræster til pilatus: "skriv ikke: jødernes konge, men: han sagde: jeg er jødernes konge." pilatus svarede: "hvad jeg skrev, det skrev jeg." da nu stridsmændene havde korsfæstet jesus, tog de hans klæder og gjorde fire dele, een del for hver stridsmand, og ligeledes kjortelen; men kjortelen var usyet, vævet fra øverst helt igennem. da sagde de til hverandre: "lader os ikke sønderskære den, men kaste lod om den, hvis den skal være;" for at skriften skulde opfyldes, som siger: "de delte mine klæder imellem sig og kastede lod om mit klædebon." dette gjorde da stridsmændene. men

ved jesu kors stod hans moder og hans moders søster, maria, klopas's hustru, og maria magdalene. da jesu nu så sin moder og den discipel, han elskede, stå hos, siger han til sin moder: "kvinde! se, det er din søn." derefter siger han til disciplen: "se, det er din moder." og fra den time tog disciplen hende hjem til sit. derefter, da jesu vidste, at alting nu var fuldbragt, for at skriften skulde opfyldes, siger han: "jeg tørster." der stod et kar fuldt af eddike; de satte da en svamp fuld af eddike på en isopstængel og holdt den til hans mund. da nu jesu havde taget eddiken, sagde han: "det er fuldbragt;" og han bøjede hovedet og opgav ånden. da det nu var beredelsedag, bade jøderne pilatus om, at benene måtte blive knuste og legemeerne nedtagne, for at de ikke skulde blive på korsset sabbaten over; thi denne sabbatsdag var stor. da kom stridsmændene og knuste benene på den første og på den anden; som vare korsfæstede med ham. men da de kom til jesu og så, at han allerede var død, knuste de ikke hans ben. men en af stridsmændene stak ham i siden med et spyd, og straks flød der blod og vand ud. og den, der har set det, har vidnet det, og hans vidnesbyrd er sandt, og han ved, at han siger sandt, for at også i skulle tro. thi disse ting skete, for at skriften skulde opfyldes: "intet ben skal sønderbrydes derpå." og atter et andet skriftord siger: "de skulle se hen til ham, hvem de have gennemstunget." men josef fra arimathæa, som var en jesu discipel, dog lønligt, af frygt for jøderne, bad derefter pilatus om, at han måtte tage jesu legeme, og pilatus tillod det. da kom han og tog jesu legeme. men også nikodemus, som første gang var kommen til jesu om natten, kom og bragte en blanding af myrra og aloe, omtrent hundrede pund. de tog da jesu legeme og bandt det i linklæder med de vellugtende urter, som jødernes skik er at fly lig til jorde. men der var på det sted, hvor han blev korsfæstet, en have, og i haven en ny grav, hvori endnu aldrig nogen var lagt. der lagde de da jesu, for jødernes beredelses dags skyld, efterdi graven var nær.

20

men på den første dag; i ugen kommer maria magdalene årle, medens det endnu er mørkt, til graven og ser stenen borttagen fra graven, da løber hun og kommer til simon peter og til den anden discipel, ham, hvem jesu elskede, og siger til dem: "de have borttaget Herren af graven, og vi vide ikke, hvor de have lagt ham." da gik peter og den anden discipel ud, og de kom til graven. men de to løb sammen, og den anden discipel løb foran, hurtigere end peter, og kom først til graven. og da han kiggede ind, ser han linklæderne ligge der, men gik dog ikke ind. da kommer simon peter, som fulgte ham, og han gik ind i graven og så linklæderne ligge der og torklædet, som han havde haft på sit hoved, ikke liggende ved linklæderne, men sammenrullet på et sted for sig selv. nu gik da også den anden discipel, som var kommen først til graven, ind, og han så og troede. thi de forstode endnu ikke skriften, at han skulde opstå fra de døde. da gik disciplene atter bort til deres hjem. men maria stod udenfor ved graven og græd. som hun nu græd, kiggede

hun ind i graven, og hun ser to engle sidde i hvide klæder, en ved hovedet og en ved fødderne, hvor jesu legeme havde ligget. og de siger til hende: "kvinde! hvorfor græder du?" hun siger til dem: "fordi de have taget min herre bort, og jeg ved ikke, hvor de have lagt ham." da hun havde sagt dette, vendte hun sig om, og hun ser jesu stå der, og hun vidste ikke, at det var jesu. jesu siger til hende: "kvinde: hvorfor græder du? hvem leder du efter?" hun mente, det var havemanden, og siger til ham: "herre! dersom du har båret ham bort, da sig mig, hvor du har lagt ham, så vil jeg tage ham." jesu siger til hende: "maria!" hun vender sig om og siger til ham på hebraisk: "rabbuni!" hvilket betyder mester. jesu siger til hende: "rør ikke ved mig, thi jeg er endnu ikke opfaren til min fader; men gå til mine brødre og sig dem: jeg farer op til min fader og eders fader og til min gud og eders gud." maria magdalene kommer og forkynder disciplene: "jeg har set Herren," og at han havde sagt hende dette. da det nu var aften på den samme dag, den første dag i ugen, og dørene der, hvor disciplene opholdt sig, vare lukkede af frygt for jøderne, kom jesu og stod midt iblandt dem, og han siger til dem: "fred være med eder!" og som han sagde dette, viste han dem sine hænder og sin side. så bleve disciplene glade, da de så Herren. jesu sagde da atter til dem: "fred være med eder! ligesom faderen har udsendt mig, således sender også jeg eder." og da han havde sagt dette, ændede han på dem, og han siger til dem: "modtager den helligånd! hvem i forlade synderne, dem ere de forladte, og hvem i nægte forladelse, dem er den nægtet." men thomas, hvilket betyder tvilling, en af de tolv, var ikke hos dem, da jesu kom. de andre disciple sagde da til ham: "vi have set Herren." men han sagde til dem: "uden jeg får set naglegabet i hans hænder og stikker min finger i naglegabet og stikker min hånd i hans side, vil jeg ingenlunde tro." og otte dage efter vare hans disciple atter inde, og thomas med dem. jesu kommer, da dørene vare lukkede, og han stod midt iblandt dem og sagde: "fred være med eder!" derefter siger han til thomas: "ræk din finger hid, og se mine hænder, og ræk din hånd hid, og stik den i min side, og vær ikke vantro, men troende!" thomas svarede og sagde til ham: "min herre og min gud!" jesu siger til ham: "fordi du har set mig, har du troet; salige ere de, som ikke have set og dog troet." desuden gjorde jesu mange andre tegn for sine disciples åsyn, som ikke ere skrevne i denne bog. men dette er skrevet, for at i skulle tro, at jesu er kristus, guds søn, og for at i, når i tro, skulle have livet i hans navn.

21

siden åbenbarede jesu sige atter for disciplene ved tiberias søen; men han åbenbarede sig således. simon peter og thomas, hvilket betyder tvilling, og nathanael fra kana i galilæa og zebedæus's sønner og to andre af hans, disciple vare sammen. simon peter siger til dem: "jeg går ud at fiske." de sige til ham: "også vi gå med dig." de gik ud og gik om bord i skibet, og den nat fangede de intet. men da det nu blev morgen, stod jesu ved søbredden; dog vidste disciplene ikke, at det var jesu. jesu siger da til dem: "børnlille!

have i noget at spise?" de svarede ham: "nej." men han sagde til dem: "kaster garnet ud på højre side af skibet, så skulle i finde." da kastede de det ud, og de formåede ikke mere at drage det for fiskenes mængde. den discipel, som jesus elskede, siger da til peter: "det er herren." da simon peter nu hørte, at det var herren, bandt han sin fiskerkjortel om sig (thi han var nøgen), og kastede sig i søen. men de andre disciple kom med skibet, thi de vare ikke langt fra land, kun omtrent to hundrede alen, og de slæbte efter sig garnet med fiskene. da de nu kom i land, se de der en kulild og fisk ligge derpå og brød. jesus siger til dem: "bringer hid af de fisk, som i nu fangede." simon peter steg op og trak garnet på land, fuldt af store fisk, et hundrede og tre og halvtredsindstyve, og skønt de vare så mange, sønderreves garnet ikke. jesus siger til dem: "kommer og holder måltid! men, ingen af disciplene vovede at spørge ham: "hvem er du?" thi de vidste, at det var herren. jesus kommer og tager brødet og giver dem det, ligeledes også fiskene. dette var allerede den tredje gang, at jesus åbenbarede sig for sine disciple, efter at han var oprejst fra de døde. da de nu havde holdt måltid, siger jesus til simon peter: "simon, johannes's søn, elsker du mig mere end disse?" han siger til ham: "ja, herre! du ved, at jeg har dig kær." han siger til ham: "vogt mine lam!" han siger atter anden gang til ham: "simon, johannes's søn, elsker du mig?" han siger til ham: "ja, herre! du ved, at jeg har dig kær." han siger til ham: "vær hyrde for mine får!" han siger tredje gang til ham: "simon, johannes's søn, har du mig kær?" peter blev bedrovet, fordi han tredje gang sagde til ham: "har du mig kær?" og han sagde til ham: "herre! du kender alle ting, du ved, at jeg har dig kær." jesus siger til ham: "vogt mine får! sandelig, sandelig, siger jeg dig, da du var yngre, bandt du selv op om dig og gik, hvorhen du vilde; men når du bliver gammel, skal du udrække dine hænder, og en anden skal binde op om dig og føre dig derhen, hvor du ikke vil." men dette sagde han for at betegne, med hvilken død han skulde herliggøre gud. og da han havde sagt dette, siger han til ham: "følg mig!" peter vendte sig og så den discipel følge, som jesus elskede, og som også lå op til hans bryst ved nadveren og sagde: "herre! hvem er den, som forråder dig?" da nu peter så ham, siger han til jesus: "herre! men hvorledes skal det gå denne?" jesus siger til ham: "dersom jeg vil, at han skal blive, indtil jeg kommer, hvad vedkommer det dig? følg du mig!" så kom da dette ord ud iblandt brødrene: "denne discipel dør ikke;" og jesus havde dog ikke sagt til ham, at han ikke skulde dø, men: "dersom jeg vil, at han skal blive, indtil jeg kommer, hvad vedkommer det dig?" dette er den discipel, som vidner om disse ting og har skrevet dette; og vi vide, at hans vidnesbyrd er sandt. men der er også mange andre ting, som jesus har gjort, og dersom de skulde skrives enkeltvis. mener jeg, at ikke hele verden kunde rumme de bøger, som da bleve skrevne.

jesu kristi åbenbaring, som gud gav ham for at vise sine tjenere, hvad der skal ske snart, og han sendte bud ved sin engel og fremstillede det i billeder for sin tjener johannes, som har vidnet om guds ord og jesu kristi vidnesbyrd: alt, hvad han har set, salig er den, som oplæser, og de, som høre profetiens ord og bevare det, som er skrevet i den; thi tiden er nær. johannes til de syv menigheder i asien: nåde være med eder og fred fra ham, som er, og som var, og som kommer, og fra de syv ånder, som ere foran hans trone, og fra jesu kristus, det troværdige vidne, den første-fødte af de døde og jordens kongers fyrste. ham, som elsker os og har udløst os af vore synder med sit blod og har gjort os til et kongerige, til præster for sin gud og fader: ham være æren og magten i evighedernes evigheder! amen. se, han kommer med skyerne, og hvert øje skal se ham, også de, som have gennemstunget ham, og alle jordens stammer skulle jamre ved hans komme. ja, amen! jeg er alfa og omega, siger gud herren, han, som er, og som var, og som kommer, den almægtige. jeg johannes, eders broder og meddelagtig i trængselen og riget og udholdenheden i jesu, var på den ø, som kaldes patmos, for guds ords og for jesu vidnesbyrds skyld. jeg henryktes i ånden på herrens dag, og jeg hørte bag mig en høj røst som af en basun, der sagde: hvad du ser, skriv det i en bog, og send det til de syv menigheder, til efesus og til smyrna og til pergamus og til thyatira og til sardes og til filidelfia og til laodikea. og jeg vendte mig for at se røsten, som talte med mig; og da jeg vendte mig, så jeg syv guldlysestager og midt imellem de syv lysestager en, lig en menneskesøn, iført en fodsid kjortel og omgjordet om brystet med et guldbælte. men hans hoved og hår var hvidt som hvid uld, som sne; og hans øjne som ildslue; og hans fødder lignede skinnende malm, når det gloder i ovnen; og hans røst var som mange vandes lyd; og i sin højre hånd havde han syv stjerner; og af hans mund udgik der et tveægget, skarpt sværd, og hans udseende var som solen, når den skinner i sin kraft. og da jeg så ham, faldt jeg ned for hans fødder som død; og han lagde sin højre hånd på mig og sagde: frygt ikke! jeg er den første og den sidste og den levende; og jeg var død, og se, jeg er levende i evighedernes evigheder, og jeg har dødens og dødsrigets nøgler. skriv derfor, hvad du så, både det, som er, og det, som skal ske herefter. dette er de syv stjerners hemmelighed, hvilke du har set i min højre hånd, og de syv guldlysestager: de syv stjerner ere de syv menigheders engle, og de syv lysestager ere syv menigheder.

skriv til menighedens engel i efesus: dette siger han, som holder de syv stjerner i sin højre hånd, ham, som vandrer midt imellem de syv guldlysestager: jeg kender dine gerninger og dit arbejde og din udholdenhed, og at du ikke kan fordrage de onde; og du prøvede dem, som kalde sig selv apostle og ikke ere det, og du har fundet, at de ere løgnere; og du har udholdenhed, og du har døjet ondt for mit navns skyld

og er ikke bleven træt. men jeg har det imod dig, at du har forladt din første kærlighed. kom derfor i hu, hvorfra du er falden, og omvend dig, og gør de forrige gerninger; men hvis ikke, da kommer jeg over dig, og jeg vil flytte din lysestage fra dens sted, hvis du ikke omvender dig. dog, dette har du, at du hader nikolaiternes gerninger, som også jeg hader. den, som har øre, høre, hvad ånden siger til menighederne! den, som sejrer, ham vil jeg give af æde af livets træ, som er i guds paradis. og skriv til menighedens engel i smyrna: dette siger den første og den sidste, han, som var død og blev levende: jeg kender din trængsel og din fattigdom (dog, du er rig), og bespottelsen fra dem, som kalde sig selv jøder og ikke ere det, men ere satans synagoge. frygt ikke, for hvad du vil komme til at lide! se, djævelen vil kaste nogle af eder i fængsel, for at i skulle fristes, og i skulle have trængsel i ti dage. vær tro indtil døden, så vil jeg give dig livets krone den, som har øre, høre, hvad ånden siger til menighederne! den, som sejrer, skal ingenlunde skades af den anden død. og skriv til menighedens engel i pergamus: dette siger han, som har det tveæggede, skarpe sværd: jeg ved, hvor du bor, der, hvor satans trone er; og du holder fast ved mit navn og fornægtede ikke min tro, i antipas's, mit tro vidnes dage, han, som blev ihjelslået hos eder, der, hvor satan bor. men jeg har noget lidet imod dig, at du har nogle hos dig, som holde fast ved bileams lære, der lærte balak at sætte snare for israel's børn, for at de skulde spise afgudsofferkød og bedrive utugt. således har også du dem, som holde fast ved nikolaiternes lære på lignende vis. omvend dig! men hvis ikke, kommer jeg snart over dig og vil stride imod dem med min munds sværd. den, som har øre, høre, hvad ånden siger til menighederne! den, som sejrer, ham vil jeg give af den skjulte manna, og jeg vil give ham en hvid sten og på stenen et nyt navn skrevet, som ingen kender, uden den, der får det. og skriv til menighedens engel i thyatira: dette siger guds søn, der har øjne som ildslue, og hvis fødder ere som skinnende malm: jeg kender dine gerninger og din kærlighed og tro og tjeneste og udholdenhed, ja, dine gerninger, de sidste flere end de første. men jeg har imod dig, at du finder dig i kvinden jesabel, som kalder sig selv en profetinde og lærer og forfører mine tjenere til at bedrive utugt og spise afgudsofferkød. og jeg har givet hende tid til at omvende sig, men hun vil ikke omvende sig fra sin utugt. se, jeg kaster hende på sygelejet og hendes bolere i stor trængsel, dersom de ikke omvende sig fra deres gerninger. og hendes børn vil jeg slå med død, og alle menighederne skulle kende, at jeg er den, som ransager nyrer og hjerner; og jeg vil give eder, hver efter eders gerninger. men til eder, de øvrige, som ere i thyatira, så mange som ikke have denne lære, fordi de ikke kende satans dybder, som de kalde det, til eder siger jeg: jeg lægger ingen anden byrde på eder. kun skulle i holde fast ved det, i have, indtil jeg kommer. og den, som sejrer, og som indtil enden tager vare på mine gerninger, ham vil jeg give magt over hedningerne; og med en jernstav skal han vogte dem, ligesom lerkar sønderknes, ligesom også jeg har modtaget det af min fader; og jeg vil give ham morgenstjernen. den, som har øre, høre, hvad

3

og skriv til menighedens engel i sardes: dette siger han, som har de syv guds ånder og de syv stjerner: jeg kender dine gerninger, at du har ord for at leve og er dog død. bliv vågen og styrk det øvrige, som ellers vilde dø; thi jeg har ikke fundet dine gerninger fuldkommede for min gud. kom derfor i hu, hvorledes du modtog og hørte, og bevar det og omvend dig! der- som du altså ikke våger, skal jeg komme som en tyv, og du skal ikke vide, i hvilken time jeg kommer over dig. dog har du i sardes nogle få personer, som ikke have besmittet deres blæder; de skulle vandre med mig i hvide klæder, thi de ere værdige dertil. den, som sejrer, han skal således iføres hvide klæder, og jeg vil ikke udslette hans navn af livets bog, og jeg vil bekende hans navn for min fader og for hans engle. den, som har øre, høre, hvad ånden siger til menighederne! og skriv til menighedens engel i filadelfia: dette siger den hellige, den sandddru, han, som har davids nogle, han, som lukker op, så ingen lukker i, og lukker i, så ingen lukker op: jeg kender dine gerninger. se, jeg har givet dig, at der foran dig er en åbnet dør, som ingen kan lukke; thi du har kun liden kraft, og dog har du bevaret mit ord og ikke fornægtet mit navn. se, jeg lader komme nogle af satans synagoge, som kalde sig selv jøder og ikke ere det, men lyve. se, jeg vil gøre, at de skulle komme og tilbede for dine fødder og kende, at jeg har fattet kærlighed til dig efterdi du har bevaret mit ord om udholdenheden, vil også jeg bevare dig ud af fristelsens stund, som skal komme over hele jorderige for at friste dem, som bo på jorden. jeg kommer snart! hold fast ved det, du har, for at ingen skal tage din krone. den, som sejrer, ham vil jeg gøre til en søjle i min guds tempel, og han skal ikke mere gå ud derfra; og jeg vil skrive på ham min guds navn og min guds stads navn, det nye jerusalem, der kommer ned fra himmelen fra min gud, og mit nye navn. den, som har øre, høre, hvad ånden siger til menighederne! og skriv til menighedens engel i laodikea: dette siger han, som er amen, det troværdige og sandddru vidne, guds skabnings begyndelse: jeg kender dine gerninger, at du hverken er kold eller varm; gid du var kold eller varm! derfor, efterdi du er lunken og hverken varm eller kold, vil jeg udspy dig af min mund; fordi du siger: jeg er rig og har vundet rigdom og fattes intet; og du ved ikke, at du er den elendige og jammerlige og fattige og blinde og nøgne. jeg råder dig, at du af mig køber guld, lutret i ilden, for at du kan blive rig, og hvide klæder, for at du kan klæde dig dermed, og din nogenheds skam ikke skal blottes, og øjensalve til at salve dine øjne med, for at du kan se. alle dem, jeg elsker, dem revser og tugter jeg; vær derfor nidkær og omvend dig! se, jeg står før døren og banker; dersom nogen hører min røst og åbner døren, vil jeg gå ind til ham og holde nadver med ham, og han med mig. den, som sejrer, ham vil jeg give at tage sæde hos mig på min trone, ligesom jeg har sejret og har taget sæde hos min fader på hans trone. den, som har øre, høre, hvad ånden siger til menighederne!

derefter så jeg, og se, der var en dør åbnet i himme- len, og den første røst, hvilken jeg havde hørt som af en basun, der talte med mig, sagde: stig herop, og jeg vil vise dig, hvad der skal ske herefter. straks henryk- tes jeg i ånden; og se, en trone stod i himmelen, og en sad på tronen, og den siddende var at se til ligesom jaspissen og sarder, og der var en regnbue omkring tronen, at se til ligesom smaragd. og omkring tro- nen var der fire og tyve troner, og på tronerne sad der fire og tyve ældste, iførte hvide klæder og med guld- kranse på deres hoveder. og fra tronen udgår der lyn og røster og tordener, og syv ildfakler brænde foran tronen, hvilke ere de syv guds ånder. og foran tro- nen er der som et glarhav, ligesom krystal, og midt for tronen og rundt om tronen fire levende væsener, fulde af øjne fortil og bagtil. og det første væsen ligner en løve; og det andet væsen ligner en okse; og det tredje væsen har ansigt som et menneske; og det fjerde væsen ligner en flyvende ørn. og de fire væsener have hvert især seks vinger, rundt om og indadtil ere de fulde af øjne; og uden ophør sige de dag og nat: hellig, hellig, hellig er herren, gud, den almægtige, han, som var, og som er, og som kom- mer! og når væsenerne give ære og pris og tak til ham, som sidder på tronen, ham, som lever i evighed- ernes evigheder, da falde de fire og tyve ældste ned for ham, som sidder på tronen, og tilbede ham, som lever i evighedernes evigheder, og lægge deres kranse ned for tronen og sige: værdig er du, vor herre og gud, til at få prisen og æren og magten; thi du har skabt alle ting, og på grund af din villie vare de, og blive de skabte.

5

og jeg så i hans højre hånd, som sad på tronen, en bog, beskreven indeni og udenpå, forseglet med syv segl. og jeg så en vældig engel, som udråbte med høj røst: hvem er værdig til at åbne bogen og bryde dens segl? og ingen i himmelen, ej heller på jorden, ej heller un- der jorden, formåede at åbne bogen eller at se i den. og jeg græd såre, fordi ingen fandtes værdig til at åbne bogen eller at se i den. og en af de ældste sagde til mig: græd ikke! se, sejret har løven af judas stamme, davids rods- kud, så han kan åbne bogen og dens syv segl. og jeg så, midt imellem tronen med de fire væsener og de ældste stod et lam, ligesom slagtet: det havde syv horn og syv øjne, hvilke ere de syv guds ånder, som ere udsendte til hele jorden. og det kom og tog bogen af hans højre hånd, som sad på tronen. og da det tog bogen, faldt de fire væsener og de fire og tyve æld- ste ned for lammet, holdende hver sin harpe og guld- skåle fyldte med røgelse, som er de helliges bønner. og de sang en ny sang og sagde: du er værdig til at tage bogen og åbne dens segl, fordi du blev slagtet og med dit blod købte til gud mennesker af alle stam- mer og tungemål og folk og folkeslag, og du har gjort dem for vor gud til et kongerige og til præster, og de skulle være konger på jorden. og jeg så, og jeg horte rundt om tronen og væsenerne og de ældste en røst af mange engle, og deres tal var titusinder gange titusin-

der, og tusinder gange tusinder, og de sagde med høj røst: værdigt er lammet, det slagtede, til at få kraften og rigdom og visdom og styrke og ære og pris og velsignelse! og hver skabning, som er i himmelen og på jorden og under jorden og på havet, ja, alt, hvad der er i dem, hørte jeg sige: ham, som sidder på tronen, og lammet tilhører velsignelsen og æren og prisen og magten i evighedernes evigheder! og de fire væsener sagde: amen! og de ældste faldt ned og tilbade.

6

og jeg så, da lammet åbnede et af de syv segl, og jeg hørte et af de fire væsener sige som en tordens røst: kom! og jeg så, og se en hvid hest, og han, som sad på den, havde en bue; og der blev givet ham en krone, og han drog ud sejrende og til sejer. og da det åbnede det andet segl, hørte jeg det andet væsen sige: kom! og der udgik en anden hest, som var rød; og han, som sad på den, blev det givet at tage freden bort fra jorden, og at de skulde myrde hverandre; og der blev givet ham et stort sværd. og da det åbnede det tredje segl, hørte jeg det tredje væsen sige: kom! og jeg så, og se en sort hest, og han, der sad på den, havde en vægt i sin hånd. og jeg hørte ligesom en røst midt iblandt de fire væsener, som sagde: et mål hvede for en denar og tre mål byg for en denar; og olien og vinen skal du ikke gøre skade. og da det åbnede det fjerde segl, hørte jeg en røst af det fjerde væsen sige: kom! og jeg så, og se en grøngul hest, og han, som sad på den, hans navn var døden, og dødsriget fulgte med ham; og der blev givet dem magt over fjerdedelen af jorden til at ihjelslå med sværd og med hunger og med pest og ved jordens vilde dyr. og da det åbnede det femte segl, så jeg under alteret deres sjæle, som vare myrdede for guds ords skyld og for det vidnesbyrds skyld, som de havde. og de råbte med høj røst og sagde: hvor længe, herre, du hellige og sanddru! undlader du at dømme og hævnne vort blod på dem, som bo på jorden? og der blev givet dem hver især en lang, hvid klædning, og der blev sagt til dem, at de skulde hvile endnu en liden tid, indtil også tallet på deres medtjenere og deres brødre blev fuldt, hvilke skulde ihjelslås ligesom de. og jeg så, da det åbnede det sjette segl, da skete der et stort jordskælv, og solen blev sort som en hårsæk, og månen blev helt som blod. og himmelens stjerner faldt ned på jorden, ligesom et figentræ nedkaster sine umodne figen, når det rystes af et stærkt vejr. og himmelens veg bort, lig en bog, der sammenrulles, og hvert bjerg og hver ø flyttedes fra deres steder. og kongerne på jorden og stormændene og krigsoverstene og de rige og de vældige og hver træ og fri skjulte sig i hulerne og i bjergenes kløfter, og de sagde til bjergene og klipperne: falder over os og skjuler os for hans åsyn, som sidder på tronen, og for lammets vrede! thi deres vredes store dag er kommen; og hvem kan bestå?

7

og derefter så jeg fire engle stå på jordens fire hjørner; de holdt ordens fire vinde; for at ingen vind skulde

blæse over jorden, ej heller over havet, ej heller over noget træ. og jeg så en anden engel stige op fra solens opgang med den levende guds segl; og han råbte med høj røst til de fire engle, hvem det var givet at skade jorden og havet, og sagde: skader ikke jorden, ej heller havet, ej heller træerne, førend vi have beseglet vor guds tjenere på deres pande. og jeg hørte tallet på de beseglede, hundrede og fire og fyrretyve tusinde beseglede af alle israels børns stammer: af judas stamme tolv tusinde beseglede, af rubens stamme tolv tusinde, af gads stamme tolv tusinde, af asers stamme tolv tusinde, af nafthalis stamme tolv tusinde, af manasses stamme tolv tusinde, af simeons stamme tolv tusinde, af levis stamme tolv tusinde, af issakars stamme tolv tusinde af sebulons stamme tolv tusinde, af josefs stamme tolv tusinde og af benjamins stamme tolv tusinde beseglede. derefter så jeg, og se en stor skare, som ingen kunde tælle, af alle folkeslag og stammer og folk og tungemål, som stod for tronen og for lammet, iførte lange, hvide klæder og med palmegrene i deres hænder; og de råbte med høj røst og sagde: frelsen tilhører vor gud, som sidder på tronen, og lammet! og alle englene stode rundt om tronen og om de ældste og om de fire væsener og faldt ned for tronen på deres ansigt og tilbade gud og sagde: amen! velsignelsen og prisen og visdommen og taksigelsen og æren og kraften og styrken tilhører vor gud i evighedernes evigheder! amen. og en af de ældste tog til orde og sagde til mig: disse, som ere iførte de lange, hvide klæder, hvem ere de? og hvorfra ere de komne? og jeg sagde til ham: min herre! du ved det. og han sagde til mig: det er dem, som komme ud af den store trængsel, og de have tvættest deres klæder og gjort dem hvide i lammets blod. derfor ere de foran guds throne og tjene ham dag og nat i hans tempel; og han, som sidder på tronen, skal opslå sit telt over dem. de skulle ikke hungre mere, ej heller tørste mere, ej heller skal solen eller nogen hede falde på dem. thi lammet, som er midt for tronen, skal vogte dem og lede dem til livets vandkilder; og gud skal aftørre hver tåre af deres øjne.

8

og da det åbnede det syvende segl, blev der tavshed i himmelen omtrent en halv time. og jeg så de syv engle, som stå for guds åsyn; og der blev givet dem syv basuner. og en anden engel kom og stillede sig ved alteret med et guldrogelsekar, og der blev givet ham megen røgelse, for at han skulde føje den til alle de helliges bønner på guldalteret foran tronen. og røgen af røgelsen steg op, med de helliges bønner, fra engelen hånd for guds åsyn. og engelen tog røgelsekarret og fyldte det med ild fra alteret og kastede den på jorden; og der kom torden og roster og lyn og jordskælv. og de syv engle, som havde de syv basuner, gjorde sig rede til at basune. og den første basunede, og der kom hagl og ild, blandet med blod, og blev kastet på jorden; og tredjedelen af jorden blev opbrændt, og alt grønt græs opbrændtes. og den anden engel basunede, og det var, som et stort brændende bjerg blev kastet i havet; og tredjedelen af havet blev til blod. og tredjedelen af de skabninger i havet, som havde liv,

døde; og tredjedelen af skibene blev ødelagt. og den tredje engel basunede, og fra himmelen faldt der en stor stjerne, brændende som en fakkel, og den faldt på tredjedelen af floderne og på vandkilderne. og stjernens navn kaldes malurt; og tredjedelen af vandene blev til malurt, og mange af menneskene døde af vandene, fordi de vare blevne beske. og den fjerde engel basunede, og tredjedelen af solen og tredjedelen af månen og tredjedelen af stjernerne blev ramt, så at tredjedelen af dem blev formørket, og dagen mistede tredjedelen af sit lys og natten ligeså. og jeg så, og jeg hørte en ørn flyve midt oppe under himmelen og sige med høj røst: ve, ve, ve dem, som bo på jorden, for de øvrige basunrøster fra de tre engle, som skulle basune.

9

og den femte engel basunede, og jeg så en stjerne, som var falden ned fra himmelen på jorden, og nøglen til afgrundens brønd blev given den. og den åbnede afgrundens brønd, og en røg steg op af brønden, lig rogen af en stor ovn; og solen og luften blev formørket af rogen fra brønden. og fra rogen udgik der græshopper over jorden, og der blev givet dem magt, som jordens skorpioner have magt. og der blev sagt til dem, at de ikke måtte skade græsset på jorden, ej heller noget grønt eller noget træ, men kun de mennesker, som ikke have guds segl på deres pander. og det blev dem givet ikke at dræbe dem, men at pine dem i fem måneder; og pinen, de voldte, var som pinen af en skorpion, når den stikker et menneske. og i de dage skulle menneskene søge døden og ikke finde den, og attrå at dø, og døden flyr fra dem. og græshoppeskikkelserne lignede heste, rustede til krig, og på deres hoveder var der som kroner, der lignede guld, og deres ansigter vare som menneskers ansigter, og de havde hår som kvinders hår, og deres tænder vare som løvers, og de havde pansere som jernpansere; og lyden af deres vinger var som lyd af stridsvogne, når mange heste fare ud til kamp. og de have haler, som ligne skorpioners, og brodde, og i deres haler ligger deres magt til at skade menneskene i fem måneder. de have afgrundens engel til konge over sig; hans navn er på hebraisk abaddon, og på græsk har han navnet apollyon. det første ve er til ende; se, der kommer endnu to veer derefter. og den sjette engel basunede, og jeg hørte en røst fra de fire horn på guldalteret, som står for guds åsyn, sige til den sjette engel, der havde basunen: løs de fire engle, som ere bundne ved den store flod eufkrat. og de fire engle blev løste, som til den time og dag og måned og år vare rede til at ihjelslå tredjedelen af menneskene. og tallet på rytterhærene var to gange titusinde gange titusinde; jeg hørte deres tal. og således så jeg hestene i synet og dem, som sade derpå, hvilke havde ildrøde og sortebå og svovlgule pansere; og hestenes hoveder vare som løvers hoveder, og af deres munde udgik ild og røg og svovl. af disse tre plager, af ilden og rogen og svovlet, som udgik af deres munde, blev tredjedelen af menneskene ihjelslået: thi hestenes magt er i deres mund og i deres haler; thi deres haler ligne slanger, have hoveder, og

med dem gøre de skade. og de øvrige mennesker, som ikke blev dræbte i disse plager, omvendte sig ikke fra deres hænder gerninger, så de lode være at tilbede de onde ånder og afgudsbillederne af guld og sølv og kobber og sten og træ, som hverken kunne se eller høre eller gå; og de omvendte sig ikke fra deres myrden eller fra deres trolddom eller fra deres utugt eller fra deres tyveri.

10

og jeg så en anden vældige engel komme ned fra himmelen, svøbt i en sky, og regnbuen var på hans hoved, og hans ansigt var som solen og hans fødder som ildsøjler, og han havde i sin hånd en lille åbnet bog. og han satte sin højre fod på havet og den venstre på jorden. og han råbte med høj røst, som en løve brøler; og da han havde råbt, lode de syv tordener deres røster høre. og da de syv tordener havde talt, vilde jeg til at skrive; og jeg hørte en røst fra himmelen, som sagde: forseg! hvad de syv tordener talte, og nedskriv det ikke! og engelen, som jeg så stå på havet og på jorden, opløftede sin højre hånd imod himmelen og svor ved ham, som lever i evighedernes evigheder, som bar skabt himmelen, og hvad deri er, og jorden, og hvad derpå er, og havet, og hvad deri er, at der ikke mere skal gives tid; men i de dage, da den syvende engels røst lyder, når han skal til at basune, da er guds skjulte råd fuldbrydet således, som han har forkyndt sine tjenere profeterne. og den røst, som jeg havde hørt fra himmelen, talte atter med mig og sagde: gå hen, tag den lille åbnede bog, som er i den engels hånd, der står på havet og på jorden. og jeg gik hen til engelen og sagde til ham, at han skulde give mig den lille bog. og han sagde til mig: tag og nedsvælg den! og den vil volde smerte i din bug, men i din mund vil den være sød som honning. og jeg gik hen til engelen og nedsvælgede den; og den var i min mund sød som honning, men da jeg havde nedsvælgset den, følte jeg smerte i min bug. og man sagde til mig: du bør igen profetere om mange folk og folkeslag og tungemål og konger.

11

og der blev givet mig et rør ligesom en målestok, med de ord: stå op og mål guds tempel og alteret og dem, som tilbøde deri. men forgården uden for templet, lad den ude og mål den ikke, thi den er given til folkeslagene; og de skulle nedtræde den hellige stad i to og fyrretyve måneder. og jeg vil give mine tvende vidner, at de skulle profetere eet tusinde, to hundrede og tresindstyve dage, klædte i sække. disse ere de tvende olietræer og de tvende lystestager, som stå for jordens herre. og dersom nogen vil gøre dem skade, udgår der ild af deres mund og fortærer deres fjender; og dersom nogen vil gøre dem skade, bør han således ihjelslås. disse have magt til at lukke himmelen, så at der ingen regn skal falde i deres profetis dage; og de have magt over vandene til at forvandle dem til blod og til at slå jorden med al slags plage, så ofte de ville. og når de få fuldendt deres vidnesbyrd, skal

dyret, som stiger op af afgrunden, føre krig imod dem og overvinde dem og ihjelslå dem. og deres lig skal ligge på gaden i den store stad, som i åndelig forstand kaldes sodoma og ægypten, der, hvor også deres herre blev korsfæstet. og mennesker af alle folk og stammer og tungemål og folkeslag skulle se på deres lig i tre og en halv dag og ikke tilstede, at deres lig lægges i grav. og de, som bo på jorden, glæde sig over dem og fryde sig; og de sende hverandre gaver, fordi disse to profeter vare til plage for dem, som bo på jorden. og efter de tre og en halv dags forløb kom der livs ånde fra gud i dem; og de stode på deres fødder, og stor frygt faldt på dem, som så dem. og de hørte en høj røst fra himmelen, som sagde til dem: stiger herop! og de steg op til himmelen i skyen, og deres fjender så derpå. og i samme stund skete der et stort jordskælv, og tiendedelen af staden faldt, og syv tusinde personer blev dræbt i jordskælvet; og de andre blev forfærdede og gave himmelens gud ære. det andet veer til ende; se, det tredje ve kommer snart. og den syvende engel basunede, og der hørtes høje røster i himmelen, som sagde: herredømmet over verden er blevet vor herres og hans salvedes, og han skal være konge i evighederne evigheder. og de fire og tyve ældste, som sidde for guds åsyn på deres troner, faldt ned på deres ansigter og tilbade gud og sagde: vi takke dig, herre gud almægtige, du, som er, og som var, fordi du har taget din store magt og tiltrådt dit kongedømme, og folkeslagene vrededes, og din vrede kom og tiden til, at de døde skulle dømmes, og til at give lønnen til dine tjenere, profeterne, og de hellige og dem, som frygte dit navn, de små og de store, og til at ødelægge dem, som lægge jorden øde. og guds tempel i himmelen blev åbnet, og hans pagts ark kom til syne i hans tempel, og der kom lyn og røster og tordener og jordskælv og stærk hagl.

12

og et stort tegn blev set i himmelen: en kvinde, ikklædt solen og med månen under sine fødder og en krans af tolv stjerner på sit hoved. og hun var frugtsommelig og skreg i barnsnød, under fødselsveer. og et andet tegn blev set i himmelen, og se, der var en stor, ildrød drage, som havde syv hoveder og ti horn og på sine hoveder syv kroner. og dens hale drog tredjedelen af himmelens stjerner med sig og kastede dem på jorden. og dragen stod foran kvinden, som skulde føde, for at sluge hendes barn, når hun havde født det. og hun fødte et drengebarn, som skal vogte alle folkeslagene med en jernstav; og hendes barn blev borttrykket til gud og til hans trone. og kvinden flyede ud i ørkenen, hvor hun har et sted beredt fra gud, for at man skal ernære hende der eet tusinde, to hundrede og tresindstyve dage. og der blev en kamp i himmelen: mikael og hans engle gave sig til at kæmpe imod dragen, og dragen kæmpede og dens engle. men de magtede det ikke, og deres sted fandtes ikke mere i himmelen. og den store drage blev nedstyrtet; den gamle slange, som kaldes djævelen og satan, som forfører den hele verden, blev nedstyrtet på jorden, og hans engle blev nedstyrtede med ham. og jeg hørte en høj røst i himmelen sige: nu er frelsen og kraften

og riget blevet vor guds, og magten hans salvedes; thi nedstyrtet er vore brøders anklager, som anklagede dem for vor gud dag og nat. og de have overvundet ham i kraft af lammets blod og i kraft af deres vidnesbyrds ord; og de elskede ikke deres liv, lige til døden. derfor, fryder eder, i himle, og i, som bo i dem! ve jorden og havet! thi djævelen er nedstegen til eder og har stor vrede, fordi han ved, at han kun har liden tid. og da dragen så, at den var styrtet til jorden, forfulgte den kvinden, som havde født drengebarnet. og den store ørns tvende vinger bleve givne kvinden, for at hun skulde flyve til ørkenen, til sit sted, der hvor hun næres en tid og tider og en halv tid, borte fra slangen. og slangen spyede vand som en flod ud af sin mund efter kvinden for at bortskylle hende med floden. og jorden kom kvinden til hjælp; og jorden åbnede sin mund og opslugte floden, som dragen havde udspøjet af sin mund. og dragen vrededes på kvinden og gik bort for at føre krig imod de øvrige af hendes sæd, dem, som holde guds bud og have jesu vidnesbyrd.

13

og jeg stod på sandet ved havet. og jeg så et dyr stige op af havet, som havde ti horn og syv hoveder, og på sine horn ti kroner, og på sine hoveder bespottelsens navne. og dyret, som jeg så, var lig en panter, og dets fødder som en bjørns, og dets mund som en løves mund; og dragen gav det sin kraft og sin trone og stor magt. og jeg så et af dets hoveder ligesom såret til døden, og dets dødelige sår blev lægt, og al jorden fulgte undrende efter dyret. og de tilbade dragen, fordi den havde givet dyret magten; og de tilbade dyret og sagde: hvem er dyret lig? hvem mægter at kæmpe imod det? og der blev givet det en mund til at tale store ord og bespottelser, og der blev givet det magt til at virke i to og fyrretyve måneder. og det åbnede sin mund til bespottelser imod gud, til at bespotte hans navn og hans telt, dem, som bo i himmelen. og der blev givet det at føre krig imod de hellige og at overvinde dem; og der blev givet det magt over hver stamme og folk og tungemål og folkeslag. og alle, som bo på jorden, skulle tilbade ham, enhver, hvis navn ikke fra verdens grundlæggelse er skrevet i lammets, det slagtedes, livets bog. dersom nogen har øre, han høre! dersom nogen fører andre i fængsel, han kommer selv i fængsel; dersom nogen dræber med sværd, han skal dræbes med sværd. her gælder det de helliges udholdenhed og tro. og jeg så et andet dyr stige op af jorden, og det havde to horn ligesom et lam og talte som en drage. og det udøver hele det første dyrs magt for dets åsyn og får jorden og dem, som bo derpå, til at tilbade det første dyr, hvis dødelige sår blev lægt. og det gør store tegn, så at det endog får ild til. at falde ned fra himmelen på jorden for menneskenes åsyn. og det forfører dem, som bo på jorden, for de tegns skyld, som det blev givet det at gøre for dyrets åsyn, og siger til dem, som bo på jorden, at de skulle gøre et billede af dyret, ham, som har sværdhugget og kom til live. og det fik magt til at give dyrets billede ånd, så at dyrets billede endog kunde tale og gøre, at alle de, der ikke vilde tilbade dyrets billede, skulde ihjelslås. og det får alle, både små og store,

både rige og fattige, både frie og trælle, til at sætte sig et mærke på deres højre hånd eller på deres pande, for at ingen skal kunne købe eller sælge uden den, som har mærket, dyrets navn eller dets navns tal. her gælder det visdom! den, som har forstand, udregne dyrets tal; thi det er et menneskes tal, og dets tal er 666.

14

og jeg så, og se, lammet stod på zions bjerg, og med det hundrede og fire og fyrretyve tusinde, som havde dets navn og dets faders navn skrevet på deres pande. og jeg hørte en lyd fra himmelen som en lyd af mange vande og som en lyd af stærk torden, og den lyd, jeg hørte, var som at harpespillere, der spillede på deres harper. og de sang en ny sang for tronen og for de fire levende væsener og de ældste; og ingen kunde lære den sang, uden de hundrede og fire og fyrretyve tusinde, som ere løskøbte fra jorden. dette er dem, som ikke have besmittet sig med kvinder, thi de ere jomfruelige; dette er dem, som følge lammet, hvor det går. disse ere løskøbte fra menneskene, en førstegrøde for gud og lammet, og i deres mund er der ikke fundet løgn; thi de ere ulastelige. og jeg så en anden engel flyve midt oppe under himmelen, som havde et evigt evangelium at forkynde for dem, der bo på jorden, og for alle folkeslag og stammer og tungemål og folk, og han sagde med høj røst: frygtet gud og giv ham ære, thi hans doms time er kommen, og tilbyder ham, som har gjort himmelen og jorden og havet og vandenens kilder. og endnu en anden engel fulgte, som sagde: falden, falden er babylon, den store, som har givet alle folkeslagene at drikke af sin utugts harmes vin. og en tredje engel fulgte dem og sagde med høj røst: dersom nogen tilbyder dyret og dets billede og tager mærke på sin pande eller på sin hånd, så skal han drikke af guds harmes vin, som er iskænket ublandet i hans vredes bæger; og han skal pines med ild og svovl for de hellige engles og for lammets åsyn. og deres pines røg opstiger i evighedernes evigheder; og de have ikke hvile dag og nat, de, som tilbode dyret og dets billede, og enhver, som tager dets navns mærke. her gælder det de helliges udholdenhed, de, som bevare guds bud og troen på jesus. og jeg hørte en røst fra himmelen, som sagde: skriv: salige ere de døde, som dø i herren herefter. ja, siger ånden, de skulle hvile fra deres møje, thi deres gerninger følge med dem. og jeg, så, og se en hvid sky, og på skyen sad der en lig en menneskesøn med en guldkrone på sit hoved og en skarp segl i sin hånd. og en anden engel gik ud fra templet og råbte med høj røst til ham, som sad på skyen: udsend din segl og host; thi timen til at høste er kommen, fordi jordens høst er moden. og han, som sad på skyen, lod sin segl gå over jorden, og jorden blev høstet. og en anden engel gik ud fra templet i himmelen; også han havde en skarp segl. og fra alteret gik en anden engel ud, som havde magt over ilden; og han råbte med høj røst til den, som havde den skarpe segl, og sagde: udsend din skarpe segl og afskær druerne af jordens vintræ; thi dets druer ere modne. og engelen lod sin segl gå hen over jorden og afskar frugten på jordens vintræ og kastede den i

guds harmes store persekar. og persekarret blev trådt uden for staden, og der kom blod ud af persekarret op til hestenes bidsler, så langt som eet tusinde og seks hundrede stadier.

15

og jeg så et andet tegn i himmelen, stort og vidunderligt: syv engel som have de syv sidste plager; thi med disse er guds harme fuldbyrdet. og jeg så som et glarhav, blandet med ild, og dem, som sejrende gik ud af kampen med dyret og dets billede og dets navns tal, stående ved glarhavet og holdende guds harper. og de sang mose, guds tjeners, sang, og lammets sang, og sagde: store og vidunderlige ere dine gerninger, herre, gud, du almægtige! retfærdige og sande' ere dine veje, du folkeslagenes konge! hvem skulde ikke frygte dig, herre! og prise dit navn? thi du alene er hellig; ja, alle folkeslagene skulle komme og tilbode for dit åsyn, fordi dine retfærdige domme ere bleve åbenbarede. og derefter så jeg, og vidnesbyrdets tabernakels tempel i himmelen blev åbnet, og de syv engle, som havde de syv plager, gik ud af templet, iførte rent og skinnende linklæde og omgjordede om brystet med guldbælter. og et af de fire levende væsener gav de syv engle syv guldskåle fyldte med guds harme, han. som lever i evigheds-ernes evigheder. og templet fyldtes med røg fra guds herlighed og fra hans kraft; og ingen kunde gå ind i templet, førend de syv engles syv plager fik ende.

16

og jeg hørte en høj røst fra templet sige til de syv engle: går hen og udgyd guds harmes syv skåle over jorden! og den første gik hen og udgød sin skål over jorden, og der kom slemme og onde bylder på de mennesker, som havde dyrets mærke, og dem, som tilbode dets billede. og den anden engel udgød sin skål i havet, og det blev til blod som af en død; og hver levende sjæl i havet døde. og den tredje engel udgød sin skål i floderne og vandkilderne, og de bleve til blod. og jeg hørte vandenens engel sige: retfærdig er du, som er, og som var, du hellige, fordi du har fældet denne dom; thi de have udøst helliges og profeters blod, og du har givet dem blod at drikke; de ere det værd. og jeg hørte alteret sige: ja, herre, gud, du almægtige! sande og retfærdige ere dine domme. og den fjerde engel udgød sin skål over solen; og det blev givet den at brænde menneskene med ild. og menneskene brændtes i stor hede og bespottede guds navn, som har magt over disse plager; og de omvendte sig ikke til at give ham ære. og den femte engel udgød sin skål over dyrets trone; og dets rige blev formørket, og de tyggede deres tunger af pine. og de bespottede himmelens gud for deres piner og for deres bylder; og de omvendte sig ikke fra deres gerninger. og den sjette engel udgød sin skål over den store flod eufrat; og dens vand borttorredes, for at vejen kunde beredes for kongerne fra solens opgang. og jeg så, at der af dragens mund og af dyrets mund og af den falske profets mund udgik tre urene ånder,

som lignede padder. thi de ere dæmonersånder, som gøre tegn; og de gå ud til hele jorderiges konger for at samle dem til krigen på guds, den almægtiges, store dag. - se, jeg kommer som en tyv salig er den, som våger og bevarer sine klæder, så han ikke skal gå nøgen, og man skal se hans skam. - og de samlede dem til det sted, som kaldes på hebraisk harmagedon. og den syvende engel udgød sin skål i luften; og fra templet, fra tronen udgik der en høj røst, som sagde: det er sket. og der kom lyn og røster og tordener; og der blev et stort jordskælv, hvis mage ikke har været, siden der blev mennesker til på jorden, et sådant jordskælv, så stort. og den store stad blev til tre dele, og folkeslagenes stæder faldt; og gud kom det store babylon i hu for at give det bægeret med sin vredes harmes vin. og hver ø flyede, og bjerge bleve ikke fundne. og en stærk hagl, centnertung, faldt ned fra himmelen på menneskene; og menneskene bespottede gud for haglens plage, thi dens plage var meget stor.

17

og en af de syv engle, som havde de syv skåle, kom og talte med mig og sagde: kom! jeg vil vise dig dommen over den store skøge, som sidder over mange vande, med hvem jordens konger have bolet, og de, som bo på jorden, ere blevne drukne af hendes utugts vin. og han førte mig i ånden ud i en ørken; og jeg så en kvinde siddende på et skarlagensfarvet dyr, som var fuldt af bespottelsens navne; det havde syv hoveder og ti horn. og kvinden var klædt i purpur og skarlagens og strålede af guld og ædelsten og perler; hun havde et guldbæger i sin hånd, fuldt af vederstyggeligheder og hendes utugts urenheder. og på hendes pande var skrevet et navn, en hemmelighed: babylon den store, moderen til jordens skøger og vederstyggeligheder. og jeg så kvinden, drukken af de helles blod og af jesu vidners blod; og jeg undrede mig i stor forundring, da jeg så hende. og engelen sagde til mig: hvorfor undrede du dig? jeg vil sige dig hemmeligheden med kvinden og med dyret, som bærer hende, og som har de syv hoveder og de ti horn. dyret, som du så, har været og er ikke, og det skal stige op af afgrunden og gå bort til fortabelse; og de, som bo på jorden, skulle undre sig, de, hvis navne ikke ere skrevne i livets bog fra verdens grundlæggelse, når de se, at dyret var og er ikke og skal komme. her gælder det den forstand, som har visdom. de syv hoveder ere syv bjerge, på hvilke kvinden sidder, og de ere syv konger. de fem ere faldne, den ene er der, den anden er endnu ikke kommen, og når han kommer, skal han blive en liden tid. og dyret, som var og er ikke, er både selv en ottende og er en af de syv og farer bort til fortabelse. og de ti horn, som du så, ere ti konger, som endnu ikke have fået rige, men få magt som konger een time sammen med dyret. disse skulle føre krig med lammet, og lammet skal sejre over dem - fordi det er hersers herre og kongers konge - og de: som ere med det, de kaldede og udvalgte og trofaste. og han sagde til mig: de vande, som du så, der hvor skøgen sidder, ere folk og skarer og

folkeslag og tungemål. og de ti horn, som du så, og dyret, disse ville hade skøgen og gøre hende øde og nogen og æde hendes kød og opbrænde hende med ild. thi gud har indgivet dem i deres hjerte at gøre efter hans sind og at handle af eet sind og at give dyret deres kongemagt, indtil guds ord blive fuldbyrdede. og kvinden, som du så, er den store stad, som har herredømme over jordens konger.

18

derefter så jeg en anden engel stige ned fra himmelen; han havde stor magt, og jorden blev oplyst af hans herlighed. og han råbte med stærk røst og sagde: falden, falden er babylon den store, og den er bleven dæmoners bolig og et fængsel for alle hånde urene ånder og et fængsel for alle hånde urene og afskyede fugle! thi af hendes utugts harmes vin have alle folkeslagene drukket, og jordens konger have bolet med hende, og jordens købmænd ere blevne rige af hendes yppigheds fylde. og jeg hørte en anden røst fra himmelen, som sagde: gå ud fra hende, mit folk! for at i ikke skulle blive meddelagtige i hendes synder og ikke rammes af hendes plager. thi hendes synder ere opdyngede indtil himmelen, og gud har kommet hendes uretfærdigheder i hu. betaler hende, som hun har betalt eder, og gengælder hende dobbelt efter hendes gerninger; skænker hende dobbelt i det bæger, som hun har iskenket. så meget, som hun har forherliget sig selv og levet i yppighed, så meget skulle i give hende af pine og sorg! fordi hun siger i sit hjerte: jeg sidder som en dronning og er ikke enke, og sorg skal jeg ingenlunde se, derfor skulle hendes plager komme på een dag: død og sorg og hunger, og hun skal opbrændes med ild; thi stærk er den herre gud, som har dømt hende. og jordens konger, som have bolet og levet yppigt med hende, skulle græde og hyle over hende, når de se røgen af hendes brand, medens de stå langt borte af frygt for hendes pinsel og sige: ve! ve! du store stad, babylon, du stærke stad, thi på een time er din dom kommen. og jordens købmænd græde og sørge over hende, fordi ingen mere køber deres ladning: ladning af guld og sølv og ædelsten og perler og fint linned og purpur og silke og skarlagen og alle hånde veltugtede træ og alle hånde arbejde af elfenben og alle hånde arbejde af kostbart træ og af kobber og jern og marmor, og kanelbark og hårsalve og røgelse og salve og virak og vin og olie og fint mel og hvede og okser og får og heste og vogne og slaver, ja, menneskesjæle. og den frugt, din sjæl lystedes ved, er vegen fra dig og alt det lækre og glimrende er forbi for dig, og man skal aldrig finde det mere. de, som handlede dermed og ere blevne rige ved hende, skulle stå langt borte af frygt for hendes pinsel grædende og sørgende og sige: ve ve! den store stad, som var klædt i fint linned og purpur og skarlagen og strålede af guld og ædelsten og perler; thi i een time er så stor en rigdom lagt øde. og alle styrmænd og alle skipper og søfolk og alle, som arbejde på havet, stode langt borte og råbte, da de så røgen af hendes brand, og sagde: hvor var der mage til den store stad? og de kastede støv på deres hoveder og råbte grædende og sørgende og sagde: ve! ve! den store stad, hvori alle,

som havde skibe på havet, berigedes ved dens pragt; thi i een time er den bleven lagt øde. fryd dig over den, du himmel, og i hellige og apostle og profeter! fordi gud har skaffet eder ret over den. og en vældig engel loftede en sten som en stor møllesten og kastede den i havet og sagde: således skal babylon, den store stad, nedstyrttes i hast og ikke findes mere. og lyd af harpe-spillere og sangere og fløjtespillere og basunblæsere skal ikke høres i dig mere; og ingen kunstner i nogen kunst skal findes i dig mere; og lyd af mølle skal ikke høres i dig mere; og lys af lampe skal ikke skinne i dig mere, og brudgoms og bruds røst skal ikke høres i dig mere, fordi dine købmænd vare jordens stormænd, fordi alle folkeslagene blev forførte ved dit trylleri. og i den blev profeters og helliges blod fundet og alle deres, som ere myrdede på jorden.

19

derefter hørte jeg ligesom en høj røst af en stor skare i himmelen, som sagde: halleluja! frelsen og herligheden og kraften tilhører vor gud. thi sande og retfærdige ere hans domme, at han har dømt den store skøge, som fordærvede jorden med sin utugt, og krævet sine tjeneres blod af hendes hånd. og de sagde anden gang: halleluja! og røgen fra hende opstiger i evighedernes evigheder. og de fire og tyve ældste og de fire levende væsener faldt ned og tilbade gud, som sad på tronen, og de sagde: amen! halleluja! og en røst udgik fra tronen og sagde: lover vor gud, alle hans tjenere, i, som frygte ham, de små og de store! og jeg hørte som en røst af en stor skare og som en lyd af mange vande og, som en lyd af stærke tordener, der sagde: halleluja! thi herren, gud, den almægtige, har tiltrådt kongedømmet. lader os glæde og fryde os og give ham æren; thi lammets bryllup er kommet, og hans brud har gjort sig rede, og det blev givet hende at iføre sig skinnende, rent linklæde; thi linklædet er de helliges retfærdshandlinger. og han siger til mig: skriv: salige ere de, som ere budne til lammets bryllups nadver! thi han siger til mig: disse ere de sande guds ord. og jeg faldt ned for hans fødder for at tilbede ham, og han siger til mig: gør det ikke! jeg er din medtjener og dine brøders, som have jesu vidnesbyrd; tilbed gud! thi jesu vidnesbyrd er profetiens ånd. og jeg så himmelen åben, og se en hvid hest, og han, som sad på den, kaldes trofast og sanddru, og han dømmer og kæmper med retfærdighed. men hans øjne vare ildslue, og hans hoved var der mange kroner; han havde et navn skrevet, hvilket ingen kender, uden han selv; og han var iført en kappe, dyppet i blod, og hans navn kaldes: guds ord. og hærene i himmelen fulgte ham på hvide heste, iførte hvidt, rent linklæde. og af hans mund udgik der et skarpt sværd, for at han dermed skulde slå folkeslagene; og han skal vogte dem med en jernstav, og han skal træde guds, den almægtiges, vredes harmes vinperse. og på kappen, på sin lænd har han et navn skrevet: kongers konge og hersers herre. og jeg så en engel stående i solen, og han råbte med høj røst og sagde til alle fugle, som flyve midt oppe under himmelen: kommer og samler eder til guds store nadver for at æde kød af konger og kød af krigsoverster og

kød af vældige og kød af heste og af dem, som sidde på dem, og kød af alle, både frie og trælle, små og store. og jeg så dyret og jordens kongen og deres hære samlede for at føre krig imod ham, som sad på hesten, og imod hans hær. og dyret blev grebet og med det den falske profet, som havde gjort tegnene for dets åsyn, hvormed han havde forført dem, som toge dyrets mærke, og dem, som tilbade dets billede; de bleve begge kastede levende i ildsoen, som brænder med svovl. og de andre bleve ihjelslåede med hans sværd, som sad på hesten, det, der udgik af hans mund, og alle fuglene bleve mættede at deres kød.

20

og jeg så en engel stige ned fra himmelen, han havde afrundens nogle og en stor lænke i sin hånd. og han greb dragen, den gamle slange, som er djævelen og satan, og bandt ham for tusinde år og kastede ham i afrunden og lukkede og forseglede over ham, for at han ikke mere skulde forføre folkeslagene, førend de tusinde år vare til ende; derefter skal han løses en lille tid. og jeg så troner, og de satte sig på dem, og dommermagt blev given dem; og jeg så deres sjæle, som vare halshuggede for jesu vidnesbyrds og for guds ords skyld, og dem, som ikke havde tilbedt; dyret eller dets billede og ikke havde taget mærket på deres pande og på deres hånd; og de bleve levende og bleve konger med kristus i tusinde år. de øvrige af de døde bleve ikke levende, førend de tusinde år vare til ende. dette er den første opstandelse. salig og hellig er den, som bar del i den første opstandelse; over disse har den anden død ikke magt, men de skulle være guds og kristi præster og skulle være konger med ham i de tusinde år. og når de tusinde år ere til ende, skal satan løses af sit fængsel. og han skal gå ud for at forføre folkeslagene ved jordens fire hjørner, gog og magog, for at samle dem til krig; deres tal er som havets sand. og de drog frem over jordens flade og omringede de helliges lejr og den elskede stad. og ild faldt ned fra himmelen fra gud og forførte dem. og djævelen, som forførte dem, blev kastet i ild og svovlsoen, hvor også dyret og den falske profet var; og de skulle pines dag og nat i evighedernes evigheder. og jeg så en stor, hvid trone og ham, som sad derpå; for hans åsyn flyede jorden og himmelen, og der blev ikke fundet sted for dem. og jeg så de døde, de store og de små, stående for tronen, og bøger bleve åbnede; og en anden bog blev åbnet, som er livets bog; og de døde bleve dømt efter det, som var skrevet i bøgerne, efter deres gerninger. og havet afgav de døde, som vare i det; og døden og dødsriget afgave de døde, som vare i dem, og de bleve dømt, hver efter sine gerninger. og døden og dødsriget bleve kastede i ildsoen. dette er den anden død, ildsoen. og dersom nogen ikke fandtes skreven i livets bog, blev han kastet i ildsoen.

21

og jeg så en ny himmel og en ny jord; thi den forrige himmel og den forrige jord var veget bort, og havet var ikke mere. og jeg så den hellige stad, det nye

jerusalem, stige ned fra himmelen fra gud, beredt som en brud, der er smykket før sin brudgom. og jeg hørte en høj røst fra himmelen, som sagde: se, guds telt er hos menneskene, og han skal bo hos dem, og de skulle være hans folk, og gud selv skal være hos dem og være deres gud. og han skal aftørre hver tåre af deres øjne, og døden skal ikke være mere, ej heller sorg, ej heller skrig, ej heller pine skal være mere; thi det forrige er vejet bort. og han, som sad på tronen, sagde: se, jeg gør alle ting nye. og han siger til mig: skriv; thi disse ord ere troværdige og sande. og han sagde til mig: de ere skete. jeg er alfa og omega, begyndelsen og enden. jeg vil give den tørstige af livets vands kilde uforskyldt. den, som sejrer, skal arve dette, og jeg vil være hans god, og han skal være min søn. den de fejge og utro og vederstyggelige og morderne og de utugtige og troldkarlene og afgudsdyrkerne og alle løgnerne, deres lod skal være i søen, som brænder med ild og svovl; dette er den anden død. og en af de syv engle, som havde de syv skåle, der vare fulde af de syv sidste plager, kom og talte med mig og sagde: kom, jeg vil vise dig bruden, lammets hustru. og han førte mig i ånden hen på et stort og højt bjerg og viste mig den hellige stad, jerusalem, stigende ned fra himmelen, fra gud med guds herlighed. dens glans var som den kostbareste sten, som krystallklar jaspissten. den havde en stor og høj mur; den havde tolv porte og over portene tolv engle og påskrevne navne, hvilke ere israelts børns tolv stammers; mod øst tre porte og mod nord tre porte og mod syd tre porte og mod vest tre porte. og stadens mur havde tolv grundsten, og på dem lammets tolv apostles tolv navne. og han, som talte med mig, havde en målestok, et guldrør, for at han skulde måle staden og dens porte og dens mur. og staden ligger i firkant, og dens længde er lige så stor som bredden. og han målte staden med røret: tolv tusinde stadier; dens længde, bredde og højde ere lige. og han målte dens mur, hundrede og fire og fyrretyve alen, efter menneskemål, hvilket er englemål. og dens murværk var jaspis, og staden var af rent guld, lig det rene glar. stadsmurens grundsten vare prydede med alle hånede ædelsten: den første grundsten var jaspis, den anden safir, den tredje kalkedon, den fjerde smaragd, den femte sardonyks, den sjette sarder, den syvende krysolit, den ottende beryl, den niende topas, den tiende krysopras, den ellevte hyacinth, den tolvte ametyst. og de tolv porte vare tolv perler, hver af portene var af een perle, og stadens gade var rent guld som gennemsigtigt glar. og jeg så intet tempel i den; thi dens tempel er herren, gud, den almægtige, og lammet. og staden trænger ikke til sol eller måne til at skinne for den; thi guds herlighed oplyste den, og lammet var dens lys. og folkeslagene skulde vandre i dens lys, og jordens konger bringe deres herlighed til den, og dens porte skulde ikke lukkes om dagen; thi nat skal ikke være der, og de skulde bringe folkeslagenes herlighed og ære til den. og intet urent skal komme ind i den, ej heller nogen, som øver vederstyggelighed og løgn; kun de, som ere skrevne i lammets livets bog.

og han viste mig livets vands flod, skinnende som krystal, udvældt de fra guds og lammets trone. midt i dens gade og på begge sider af floden voksede livets træ, som bar tolv gange frugt og gav hver måned sin frugt; og bladene af træet tjente til lægedom for folkeslagene. og der skal intet bandlyst være mere; og guds og lammets trone skal være i den, og hans tjenere skulde tjene ham, og de skulde se hans ansigt, og hans navn skal være på deres pander. og nat skal der ikke være mere, og de trænge ikke til lys af lampe eller lys af sol, fordi gud herren skal lyse over dem; og de skulde, være konger i evighedernes evigheder. og han sagde til mig: disse ord ere troværdige og sande; og herren, profeternes ånders gud, har udsendt sin engel for at vise sine tjenere, hvad der skal ske snart. og se, jeg kommer snart. salig er den, som bevarer denne bogs profetis ord. og jeg, johannes, er den, som så og hørte disse ting, og da jeg havde hørt og set, faldt jeg ned for at tilbede for den engels fødder, som viste mig disse ting. og han siger til mig: gør det ikke; jeg er din medtjener og dine brøders, profeternes, og deres, som bevare denne bogs ord; tilbed gud! og han siger til mig: du skal ikke forsegle denne bogs profetis ord, thi tiden er nær. lad den som gør uret, fremdeles gøre uret, og den urene fremdeles blive uren, og den retfærdige fremdeles øve retfærdighed, og den hellige fremdeles blive helliggjort. se, jeg kommer snart, og min løn er med mig til at betale enhver, efter som hans gerning er. jeg er alfa og omega, den første og den sidste, begyndelsen og enden. salige ere de, som tvættes deres klædebon, for at de kunne få adgang til livets træ og gå ind igennem portene i staden. udenfor ere hundene og troldkarlene og de utugtige og morderne og afgudsdyrkerne og enhver, som elsker og øver løgn. jeg, jesu, har sendt min engel til at vidne for eder disse ting om menighederne, jeg er davids rodskud og slægt, den strålende morgenstjerne. og ånden og bruden sige: kom! og den, som hører, sige: kom! og den, som tørster, han komme; den, som vil, han modtage livets vand uforskyldt! jeg vidner for enhver, som hører denne bogs profetis ord: dersom nogen lægger noget til disse ting, da skal gud lægge på ham de plager, som der er skrevet om i denne bog. og dersom nogen tager noget bort fra denne profetis bogs ord, da skal gud tage hans lod bort fra livets træ og fra den hellige stad, om hvilke der er skrevet i denne bog. han, som vidner disse ting, siger: ja, jeg kommer snart! amen. den herres jesu nåde være med alle!

